

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

L Soc 4602.5 - Bd. Nov., 1887.

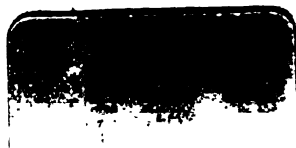
Harvard College Library

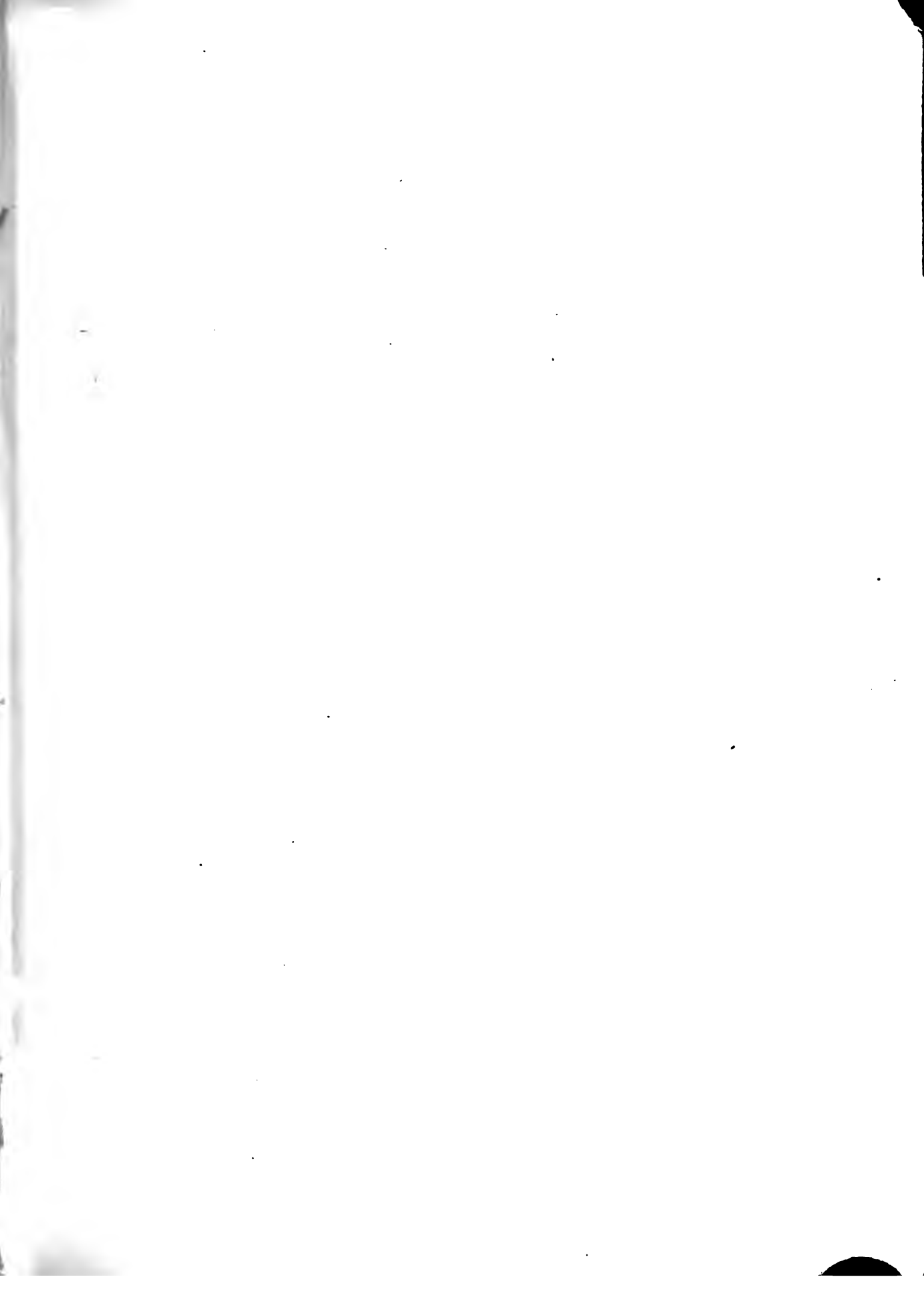
FROM THE FUND OF

CHARLES MINOT

(Class of 1886).

Received 8 Sept., 1887.

Konstantinopel

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

VIII, 251

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ.

ΤΟΜΟΣ ΙΖ΄.

1882-83.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ,

1883.

Ἐδρα τοῦ Συλλόγου·

Ἡέραν, Ὁδὸς Τοπκατάρ, ἀριθ. 18.

—o—o—o—

Πράκτορες διὰ τὸ ἐξωτερικόν·

Lorentz und Keil, Librairie internationale,

Ἡέραν, Μεγάλῃ Ὁδῷ, ἀριθ. 457.

ΤΥΠΟΙΣ Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑ.

Πίνακα τῶν περιεχομένων ἴδε ἐν τῷ τέλει τοῦ τόμου.

Ο:

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ.

ΤΟΜΟΣ ΙΖ'.

1882-83.

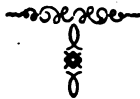

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ,

1886.

Ἔδρα τοῦ Συλλόγου

Πέραν, Ὀδὸς Τοπτασιλάρ, ἀριθ. 18.

Πράκτορες διὰ τὸ ἑξωτερικόν
Lorentz und Keil, Librairie internationale
Πέραν, Μεγάλη Ὀδὸς, ἀριθ. 457.

ΤΥΠΟΣ Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑ.

~~VIII~~, 251

L Soc 4002.5 1884. 1882-83 W. (1882-83 W. 1884)

1884

ΜΕΛΗ

ΤΟΥ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ.

ΙΔΡΥΤΑΙ.

1861.

- † ΑΠΟΣΤΟΛΙΑΝΗΣ Ι., ιατρός.
- † ΑΠΟΣΤΟΛΙΑΝΗΣ Τ. Δ., ἔμπορος.
ΑΡΙΣΤΟΚΑΝΗΣ Ἰωάννης, καθηγητής.
ΒΑΣΙΛΙΑΝΗΣ Ἡροκλῆς, ιατρός ἐν Κ/πόλει.
ΒΑΦΙΑΝΗΣ Ἀπόστολος, ιατρός ἐν Κ/πόλει.
- † ΒΛΑΣΤΟΣ Ἀντώνιος, τραπεζίτης.
- † ΓΑΛΑΤΗΣ Ἰ. Σ., ιατρός.
ΓΕΝΙΑΟΥΝΙΑΣ Δημήτριος, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει.
ΓΕΩΡΓΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ Ἰωάννης, δικηγόρος ἐν Κων/πόλει.
ΓΚΙΟΥΜΟΥΣΓΚΕΡΑΛΙΑΝΗΣ Μ., ἔμπορος ἐν Φιλιππουπόλει.
- † ΕΥΘΥΦΩΡΩΝ Η., ιατρός.
- † ΞΑΝΟΣ Α. Π.
- † ΞΩΓΡΑΦΟΣ Θεόδωρος, ιατρός.
ΞΩΓΡΑΦΟΣ Ξενοφών, ιατρός.
ΞΩΦΡΟΣ Ἀλέξανδρος, ιατρός ἐν Κ/πόλει.
- † ΙΓΓΑΒΣΗΣ Α., ἔμπορος ἐν Κ/πόλει.
ΙΩΑΝΝΙΑΝΗΣ Ἐμμανουήλ, καθηγητής ἐν Ἀμοργῷ.
ΚΑΛΑΪΔΙΑΝΗΣ Κωνσταντῖνος, πρῶην Σύμβουλος τῆς Ἐπικρατείας.
ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ Ἀλέξανδρος, πρῶην ὑπουργός ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Τουρκίας.
- † ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ Κωνσταντῖνος, ιατρός.
- † ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ Στέφανος, ιατρός.
ΚΟΣΟΥΑΝΗΣ Θεμιστοκλῆς, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει.

δ.

- † ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΑΝΣ Χ" Γεώργιος, κτηματίας ἐν Κ/πόλει.
† ΛΑΣΚΑΡΙΣ Ἀλέξανδρος, μητροπολίτης Σισανίου.
ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ ΠΑΣΑΣ Σπυρίδιον, ἀρχίατρος καὶ ἰδιαίτερος ἰατρός τῆς Α. Α. Μ. τοῦ Σουλτάνου.
ΝΕΟΚΟΣΜΟΣ Δημήτριος, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει.
† ΠΑΛΛΙΟΛΟΓΟΣ Α., γενικός πρόξενος τῆς Ἑλλάδος.
ΠΑΣΠΑΛΛΗΣ Δημήτριος, τραπεζίτης ἐν Κ/πόλει.
ΠΥΛΛΑΝΗΣ Βασίλειος, λόγιος ἐν Κ/πόλει.
ΡΑΖΗΣ Δημήτριος.
ΣΑΒΒΑΣ πασσᾶς Ἰωάννης, πρώην ὑπουργὸς ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Τουρκίας.
ΣΟΦΟΚΑΝΗΣ Γαβριήλ, καθηγητὴς ἐν Ἀθήναις.
† ΧΡΥΣΟΒΕΡΓΗΣ Γεώργιος, καθηγητὴς.
-

ΤΑΚΤΙΚΑ ΜΕΛΗ.

Α.

	Έτος εκλογής.
ΑΓΓΕΛΙΑΝΗΣ Γεώργιος, έμπορος.....	1880
ΑΘΗΝΟΓΕΝΗΣ Γεώργιος, τραπεζίτης έν 'Αθήναις.....	1861
ΑΘΗΝΟΓΕΝΗΣ Παύλος, τραπεζίτης έν Σμύρνη.....	1871
ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΑΝΗΣ Δημήτριος, υπάλληλος τών αυτοκρατ. τηλεγράφων.....	1872
ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΑΝΗΣ Σπυρίδων, γραμματεύς του 'Εμπορικού 'Επιμελητηρίου.....	1883
ΑΛΙΜΠΕΡΤΗΣ 'Ιωάννης, γραμματεύς του κ. Κωνσ. Ζάππα έν Βροσθενίφ.....	1872
ΑΜΑΣΟΠΟΥΛΟΣ Εύάγγελος, καθηγητής έν Κ/πόλει.....	1880
ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ Ι., μητροπολίτης Καισαρείας.....	1876
ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ 'Ιωακείμ, έμπορος έν Κ/πόλει.....	1872
ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ 'Οδυσσεύς, λόγιος έν Κ/πόλει.....	1881
ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ 'Οθων, κτηματίας έν Σηλυβρία.....	1881
ΑΝΔΡΕΟΥ Χ' Δημήτριος, έμπορος έν Κ/πόλει.....	1873
ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ ιερομόναχος.....	1879
ΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ Κωνσταντίνος, Γερουσιαστής και γενικός εισαγγελεύς του Κράτους.....	1864
ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ 'Ιωάννης, διευθυντής του έν Πέρην Τηλεγραφείου.....	1879
ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ 'Ιωάννης, έμπορος έν Κ/πόλει.....	1874
ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ Σωτήριος, ιατρός έν Φιλιππουπόλει.....	1873
ΑΠΟΣΤΟΛΙΑΝΗΣ Γεώργιος, δικηγόρος έν Κ/πόλει.....	1874
ΑΠΟΣΤΟΛΙΑΝΗΣ Θεόδωρος, έλεγκτής τής Τραπεζής Κων/πόλεως.....	1878
ΑΠΟΣΤΟΛΙΑΝΗΣ Καλλιάρης, έν Κ/πόλει.....	1871
ΑΠΟΣΤΟΛΙΑΝΗΣ Περικλής, έμπορος έν Βώλφ.....	1870
ΑΡΓΥΡΙΑΔΗΣ Δημήτριος, έμπορος έν Φιλιππουπόλει.....	1871
ΑΡΙΣΤΑΡΧΗΣ Σταυράκης, Μέγας Λογοθέτης και Γερουσιαστής.....	1862
ΑΡΙΣΤΟΚΑΝΗΣ 'Ιωάννης Δ., πρώην μέλος του άνωτάτου Συμβουλίου του 'Υπουργείου τής Παιδείας.....	1861
ΑΡΤΕΜΙΑΔΗΣ 'Ιάκωβος, πρώην Σύμβουλος τής Νομαρχίας 'Ιωαννίνων.....	1876
ΑΦΙΑΝΗΣ Γεώργιος, διδάσκαλος ένταύθα.....	1883

Β.

ΒΑΛΛΙΑΔΗΣ Κωνσταντίνος, Μητροπολίτης Μυτιλήνης.....	1874
ΒΑΛΛΙΑΝΟΣ Βασίλειος Μ., έμπορος έν Κ/πόλει.....	1871
ΒΑΛΑΤΖΗΣ Μιλτιάδης, έν Παρισίσις.....	1871
ΒΑΜΒΑΚΗΣ Νικόλαος, έμπορος έν Κ/πόλει.....	1871
ΒΑΡΔΑΥΤ Α., δικηγόρος έν Κ/πόλει.....	1878
ΒΑΡΟΤΗΣ 'Ιάκωβος, δικηγόρος έν Κων/πόλει.....	1878
ΒΑΣΙΛΙΑΝΗΣ 'Ηροκλής, ιατρός έν Κων/πόλει.....	1861

	Ἔτος ἐκλογῆς.
ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ Γ. , κτηματίας ἐν Χάλκη.....	1881
ΒΑΣΜΑΤΖΙΑΝΗΣ Ι. , Διευθυντῆς τοῦ ἐν τῷ Πέραν Ἑλλ. Ἐκπαιδευτηρίου.....	1881
ΒΑΦΕΙΑΔΗΣ Γεώργιος, δημοσιογράφος ἐν Βουκουρεστίῳ.....	1868
ΒΑΦΙΑΔΗΣ Ἀπόστολος, ἰατρός ἐν Κ/πόλει.....	1861
ΒΕΛΙΣΣΑΡΙΟΣ Ἰωάννης, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει.....	1873
ΒΕΛΛΟΓΙΑΝΝΗΣ Μ. , τραπεζίτης ἐν Κ/πόλει.....	1877
ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗΣ Ἀθανάσιος, οικονομολόγος ἐν Ἀθήναις.....	1870
BERGGREN G. , ἀρχαιολόγος ἐν Κ/πόλει.....	1881
ΒΙΘΥΝΟΣ Ἰωάννης, πρωτοδίκης ἐν τῷ Πέραν.....	1876
ΒΙΚΕΛΛΑΣ Δ. , λόγιος ἐν Παρισίοις.....	1872
ΒΛΑΣΤΑΡΗΣ Κωνσταντῖνος, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει.....	1874
ΒΛΑΣΤΟΣ Ἐρνέστος, μηχανικός ἐν Παρισίοις.....	1874
BONKOWSKI Ch. , χημικός ἐν Κ/πόλει.....	1883
ΒΟΥΛΑΛΛΑΣ Χριστόδουλος, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει.....	1877
ΒΟΥΡΟΣ Περικλῆς, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει.....	1867
ΒΟΥΤΥΡΑΣ Σταύρος Ι., διευθυντῆς καὶ ἀρχισυντάκτης τῆς ἐφημερίδος <i>Νεολόγου</i>	1866
ΒΡΕΤΟΣ Ἰωάννης, δημοσιογράφος ἐν Ἀθήναις.....	1871

Γ.

ΓΕΝΙΑΟΥΝΙΑΣ Δημήτριος, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει.....	1861
ΓΕΡΑΡΑΟΣ Κωνσταντῖνος, βιβλιοδέτης ἐν Κ/πόλει.....	1873
ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ , πατριάρχης Ἀντιοχείας.....	1879
ΓΕΡΜΑΝΟΣ , μητ. οπολίτης Ρόδου.....	1876
ΓΕΩΡΓΑΛΛΑΣ Κ.	1876
ΓΕΩΡΓΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ Ἰωάννης, δικηγόρος ἐν Κων/πόλει.....	1861
ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ Θεόδωρος, ἰατρός.....	1878
ΓΙΑΝΝΑΡΟΣ Θρασύβουλος, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει.....	1867
ΓΚΙΟΥΜΟΥΣΓΚΕΡΑΝΗΣ Μ. , ἔμπορος ἐν Φιλιππουπόλει.....	1861
ΓΚΙΩΝ Ἰωάννης, διευθυντῆς τοῦ πρακτορ. τῆς ἀσφαλιστ. ἐταιρίας <i>Φοίνικος</i> ἐν Κ/πόλει.....	1864
ΓΑΥΚΑΣ Νικηφόρος, μητροπολίτης Μηθύμνης.....	1872
GÖDEL Lanny von Baron von , ἐπιτετραμμένος τῆς Αὐστρουγγαρίας ἐν Τεχεράνη.....	1874
GONZALEZ del Campillo	1881
ΓΟΡΓΟΡΙΝΗΣ Γεώργιος, ἐν Ροστοβίῳ.....	1879
ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ , μητροπολίτης Ἡρακλείας.....	1874

Δ.

DALESSIO J. , τραπεζίτης.....	1874
ΔΑΟΥΤΗΣ Ν. , πάρεδρος δικαστῆς τοῦ ἐλληνικοῦ προξενείου ἐν Ἀλεξανδρείᾳ.....	1883
ΔΑΝΙΗΛ ἱεροδιάκονος, ἐν Βραβλά.....	1874
ΔΕΚΑΣΤΡΟΣ Αὐγουστος, τραπεζίτης ἐν Κ/πόλει.....	1872
ΔΕΛΛΑΠΟΡΤΑΣ Βρασίδης, ἔμπορος ἐν Ταϊγανίῳ.....	1873

Ἔτος ἐκλογῆς.

ΔΕΠΑΣΤΑΣ Νικόλαος, βιβλιοπώλης ἐν Κ/πόλει.	1872
DERRENTAL Chev. de, σύμβουλος τῆς Γερμανικῆς Πρεσβείας ἐν Ῥώμῃ.	1872
DEVEAUX Emile, διευθυντῆς τῆς Α. Ὁθωμανικῆς Τραπεζίτης ἐν Κ/πόλει.	1873
ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ Γ. Α., μηχανικός.	1871
ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ Κοσμάς, ἔμπορος.	1879
ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ Ξενοφῶν, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει.	1873
ΔΙΑΓΓΕΛΗΣ Γ., δικηγόρος ἐν Κων/πόλει.	1874
ΔΙΓΕΝΗΣ Β., πρόεδρος τοῦ ἑλληνικοῦ δικαστηρίου ἐν Σμύρνῃ.	1878
ΔΟΥΡΟΥΦΗΣ Π., ἐμποροῦπάλληλος ἐν Ὁδησῶ.	1878
DORIGNY Al. Sorlin, ὀδοντοίατρος ἐν Κ/πόλει.	1882
ΔΟΥΓΛΑΣ Κωνσταντῖνος, καθηγητής.	1879
ΔΟΥΡΟΥΤΗΣ Μιχαήλ, γραμματεὺς τῆς Ἑλληνικῆς Πρεσβείας ἐνταῦθα.	1882
ΔΡΑΚΟΣ Ἀντώνιος, ἐμπορομεσίτης ἐν Κων/πόλει.	1880
ΔΡΑΚΟΣ Νικόλαος, ἐμπορομεσίτης ἐν Κ/πόλει.	1873

Ε.

ΕΛΙΑΔΗΣ Γ., γραμματεὺς τῆς ἐνταῦθα Ἑλληνικῆς Πρεσβείας.	1874
ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ Παναγιώτης, ἔμπορος.	1879
ΕΛΑΚΟΥΣΤΟΣ Πέτρος, μηχανικός ἐν Κ/πόλει.	1872
ΕΥΓΕΝΙΑΔΗΣ Δημοσθένης, τραπεζίτης ἐν Κ/πόλει.	1873
ΕΥΓΕΝΙΑΔΗΣ Εὐστάθιος, διευθυντῆς τῆς Ὁθ. Ἐταιρίας Συναλλαγῶν καὶ Ἀξιῶν.	1871
ΕΥΘΥΒΟΥΔΗΣ Δημήτριος, ἰατρός ἐν Κ/πόλει.	1878
ΕΥΘΥΦΟΝΟΥΔΑΣ Ἄλ. ἱερομόναχος, γραμματεὺς τῆς Κοινότητος τοῦ Ἀγ. Ὄρους.	1875

Ζ.

ΖΑΜΠΑΚΟΣ Δημήτριος, ἰατρός ἐν Κ/πόλει.	1871
ΖΑΝΝΕΔΗΣ Ἐμμανουήλ, ἔμπορος ἐν Μυτιλήνῃ.	1868
ΖΑΡΙΦΗΣ Λεωνίδας, τραπεζίτης ἐν Κ/πόλει.	1872
ΖΑΡΙΦΗΣ Πέτρος, τραπεζίτης ἐν Κ/πόλει.	1873
ΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΣ Νικόλαος, ἐν Ῥοστοβίφ.	1879
ΖΕΡΒΟΥΔΑΚΗΣ Π., ἔμπορος ἐν Μαγχεστρία.	1878
ΖΙΦΟΣ Ἰωάννης, ἰατρός ἐν Κ/πόλει.	1869
ΖΙΦΟΣ Θεμιστοκλῆς, ἐν Ῥοστοβίφ.	1879
ΖΙΦΟΣ Μιλτιάδης, ἐν Ῥοστοβίφ.	1879
ΖΙΦΟΣ Παῦλος, ἐν Ῥοστοβίφ.	1879
ΖΩΓΡΑΦΟΣ Ξενοφῶν, ἰατρός.	1861

Η.

ΗΛΙΑΔΗΣ Στέφανος, ἔμπορος.	1878

ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ 'Αθανάσιος, καθηγητής ἐν τοῖς Ζαριφείοις Διδασκαλείοις ἐν Φιλιππουπόλει.....	1875
ΘΩΜΙΑΝΗΣ 'Αθανάσιος, ἔμπορος ἐν Φιλιππουπόλει.....	1872

I.

ΙΑΚΩΒΟΣ , ἐπίσκοπος 'Αμφιπόλεως.....	1875
ΙΑΚΩΒΟΥ 'Ιάκωβος, τραπεζίτης ἐν Κ/πόλει.....	1874
ΙΑΚΩΒΟΥ Μιλιτιάδης, δικηγόρος ἐν Κ/πόλει.....	1872
ΙΑΛΕΜΟΣ 'Οδυσσεύς, δημοσιογράφος.....	1872
ΙΓΓΑΞΗΣ Παναγής, ἔμπορος ἐνταῦθα.....	1822
ΙΩΑΚΕΙΜ , μητροπολίτης Δέρκων.....	1874
ΙΩΑΚΕΙΜ , » Λήμνου.....	1874
ΙΩΑΝΝΙΑΝΗΣ Εὐστάθιος, ἰατρός ἐν Βώλῳ.....	1879
ΙΩΑΣΑΦ , ἱεροψάλτης ἐν Κ/πόλει.....	1874

K.

ΚΑΒΟΥΡ Σ. , ἰατρός ἐν Αἰνῳ.....	1878
ΚΑΖΑΝΟΒΑΣ Γεώργιος, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει.....	1871
ΚΑΖΑΝΟΒΑΣ Παντελῆς, » ».....	1872
ΚΑΛΒΟΚΟΡΕΣΣΗΣ Δημήτριος, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει.....	1871
ΚΑΛΒΟΚΟΡΕΣΣΗΣ Ν. Ζ., λογιστής.....	1879
ΚΑΛΛΙΑΔΗΣ Κωνσταντῖνος, πρῶν μέλος τοῦ συμβουλίου τῆς 'Επικρατείας.....	1861
ΚΑΛΛΙΒΟΥΡΤΗΣ Πέτρος, ἰατρός.....	1871
ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ , μητροπολίτης Θεσσαλονίκης.....	1875
ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ Δημήτριος, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει.....	1871
ΚΑΛΦΟΓΑΟΥΣ Κ., ἰατρός ἐν Κ/πόλει.....	1879
ΚΑΡΑΒΑΣΙΑΝΗΣ 'Ιωάννης, δημοσιογράφος.....	1876
ΚΑΡΑΒΕΛΛΑΣ Τίτος, λόγιος ἐν Κ/πόλει.....	1879
ΚΑΡΑΒΟΚΥΡΟΣ Μιλιτιάδης, δικηγόρος ἐν Κ/πόλει.....	1876
ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ 'Αλέξανδρος πασσαῶς, πρῶν ὑπουργός ἐπὶ τῶν 'Εξωτερικῶν.....	1861
ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ 'Αλέξανδρος Κ., Α' γραμματεὺς τῆς ἐν Βρυξέλλαις 'Οθ. Πρεσβείας.....	1874
ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ Κωνσταντῖνος Στεφ., Σύμβουλος τῆς 'Επικρατείας.....	1867
ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ Στέφανος, πρεσβευτὴς τῆς Υ. Πύλης ἐν Βρυξέλλαις.....	1867
ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ Τηλέμαχος, μηχανικός ἐν Κ/πόλει.....	1874
ΚΑΡΑΠΑΝΟΣ Κωνσταντῖνος, βουλευτὴς ἐξ 'Αρτης ἐν 'Αθήναις, μέλος ἀντεπιστέλλον τοῦ Πανακαδημίου τῆς Γαλλίας.....	1862
ΚΑΡΑΤΖΑΣ Πρίγκηψ I. Κ., πρεσβευτὴς τῆς 'Υψ. Πύλης ἐν Στοκχόλμῃ καὶ Χάγῃ.....	1879
ΚΑΡΙΟΣ Νικόλαος, ἐν Κ/πόλει.....	1881
ΚΑΡΟΛΙΑΝΗΣ 'Ιορδάνης, καθηγητὴς ἐν τῇ κατὰ Χάλκην Θεολογικῇ Σχολῇ.....	1871
ΚΑΣΤΕΛΛΑΝΗΣ 'Ιωάννης, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει.....	1872
ΚΑΤΣΕΚΑΙΑΝΗΣ Γεώργιος, ὑπάλληλος τῆς Τραπεζῆς 'Ηπειροθεσσαλίας ἐν Βώλῳ.....	1882

Ἔτος ἐκλογῆς.

ΚΑΤΕΝΤΡΑΣ Θωμάς, ἔμπορος ἐν Φιλιππουπόλει.	1872
ΚΕΦΕΤΖΗΣ Σταῦρος, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει.	1872
ΚΕΣΣΙΣΟΓΑΟΥΣ Α., ἐν Ῥοστοβίφ.	1879
ΚΕΧΑΓΙΑ Καλλιόπη, διευθύντρια τοῦ Ζαπτείου Παρθεναγωγείου ἐν Κ/πόλει.	1875
ΚΛΕΑΝΘΗΣ Ζήνων, ἀρχιτέκτων ἐν Κ/πόλει.	1865
ΚΟΝΤΟΠΟΥΛΟΣ Κ., ἐπόπτης τῶν ἀρχαιοτήτων ἐν Ἀθήναις.	1882
ΚΛΟΥΜΑΣΗΣ Δ., ἔμπορος ἐν Κ/πόλει.	1878
ΚΟΥΡΤΖΗΣ Πάνος, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει.	1879
ΚΟΡΩΝΑΚΗΣ Π., ἔμπορος ἐν Κ/πόλει.	1873
ΚΟΡΩΝΙΟΣ Γ., τραπεζίτης ἐν Παρισίους.	1872
ΚΟΣΟΥΔΗΣ Θεμιστοκλῆς, ἔμπορος.	1861
ΚΟΥΤΟΜΥΡΗΣ Γεώργιος, ἰατρός ἐν Ἀθήναις.	1880
ΚΟΥΤΑΜΠΑΣΗΣ Γεώργιος, καπνέμπορος ἐν Ἀμισῶ.	1875
ΚΟΥΓΙΟΥΜΤΖΙΑΝ Πετρός ἐφένδης, διευθυντής τῶν δασῶν καὶ μεταλλείων.	1872
ΚΟΥΜΑΡΙΑΝΟΣ Δημήτριος, διευθυντής τῆς ἐφημερίδος <i>Φιλιππουπόλεως</i> ἐν Φιλ/πόλει.	1877
ΚΟΥΜΑΤΟΣ Ἀνδρέας, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει.	1872
ΚΟΥΠΗΑΣ Ἰωάννης, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει.	1882
ΚΡΕΙΖΗΣ Κωνσταντίνος, γραμματεὺς τῆς Ἑλλ. Πρεσβείας ἐν Βερολίφ.	1880
ΚΡΙΚΟΤΣΟΣ Ἰωάννης, μεσίτης ἐν Παρισίους.	1879
ΚΡΙΚΟΤΣΟΣ Νικόλαος, μεσίτης ἐν Παρισίους.	1864
ΚΡΙΝΟΣ Κ., ἐν Ῥοστοβίφ.	1879
ΚΥΜΠΡΙΤΗΣ Δημήτριος, δικηγόρος ἐν Κ/πόλει.	1879
ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ Ἐτεοκλῆς, διευθυντής τῆς ἐφημερίδος <i>Phare du Bosphore</i>	1872
CURTIS Rev. C. G., πρεσβύτερος τῆς Ἀγγλικανῆς Ἐκκλησίας Memorial Church ἐν Κ/πόλει.	1871
KUTSCHERA Hugo, γραμματεὺς τῆς ἐνταῦθα Αὐστριακῆς Πρεσβείας.	1880
ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΡΑΣ Χρ., κοσμηματοπώλης ἐν Κ/πόλει.	1879
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ πασσαῶς Ἀλέξανδρος, πρώην σύμβουλος τῆς νομαρχίας Θεσσαλονίκης.	1872

Λ.

ΛΑΜΠΡΙΑΝΟΣ Γ. Π.	1883
ΛΑΤΡΗΣ Γεώργιος, ἐμποροῦπάλληλος ἐν Κ/πόλει.	1871
ΛΕΩΝΤΙΑΣ Σαπφώ, διευθύντρια τοῦ Παρθεναγωγείου <i>Παλλάδος</i> ἐν Κ/πόλει.	1872
ΛΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ Γεώργιος, καθηγητὴς τῶν μαθηματικῶν ἐν τῇ Θεολογικῇ καὶ Ἐμπορικῇ Σχολῇ τῆς Χάλκης.	1875
ΛΟΥΓΗΣ Βασίλειος, ἰατρός ἐν Κ/πόλει.	1881

Μ.

ΜΑΓΚΑΝΗΣ Σακελλάριος, ζωγράφος ἐν Κ/πόλει.	1881
ΜΑΘΙΟΥΔΑΚΗΣ Ἀλέξανδρος, διευθυντής τῆς Τραπεζῆς Ἡπειροθεσσαλίας ἐν Βώλφ.	1875
ΜΑΚΡΗΣ Κωνσταντίνος, ἰατρός ἐν Κ/πόλει.	1880
ΜΑΚΡΙΑΝΟΣ Γ., δημοσιογράφος.	1883

	Ἔτος ἐκλογῆς.
ΜΑΛΙΑΚΑΣ Ἀβραάμ, καθηγητῆς ἐν Κ/πόλει.....	1877
ΜΑΛΛΙΑΔΗΣ Δημήτριος, δικηγόρος ἐν Κ/πόλει.....	1865
ΜΑΛΛΙΑΔΗΣ Μ.	1878
ΜΑΝΟΣ Γρηγόριος.....	1880
ΜΑΝΩΛΟΠΟΥΛΟΣ Ἐμμανουήλ.....	1881
ΜΑΡΙΑΝΟΣ Γεώργιος, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει.....	1873
ΜΑΣΤΟΡΑΚΗΣ Ἀριστείδης.....	1879
ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ Ἀλέξανδρος Σπ., σύμβουλος τῆς ἐν Μαδρίτῃ Ὀθωμ. Πρεσβείας.....	1870
ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ Δημήτριος πρόξενος τῆς Τουρκίας ἐν Μελίτῃ.....	1871
ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ Σπυρίδων, ἀρχίατρος καὶ ἰδιαιτέρος ἰατρός τῆς Α. Μεγαλειότητος τοῦ Σουλτάνου.....	1861
ΜΑΥΡΟΓΟΡΑΛΤΟΣ Ἐλευθέριος.....	1876
ΜΑΥΡΟΓΟΡΑΛΤΟΣ Θεόδωρος Α., τραπεζίτης ἐν Κ/πόλει.....	1872
ΜΑΥΡΟΓΟΡΑΛΤΟΣ Α. Φραγκούλης, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει.....	1874
ΜΑΥΡΟΓΟΡΑΛΤΟΣ Ἐμμανουήλ, τραπεζίτης ἐν Κ/πόλει.....	1873
ΜΑΥΡΟΥΔΗΣ Νικόλαος, ἐν Ἀθήναις.....	1874
ΜΕΓΑΚΑΗΣ Ἀθανάσιος, μητροπολίτης Σισανίου.....	1877
ΜΕΘΟΔΙΟΣ , πρόεδρος Διδυμοτείχου.....	1876
ΜΕΛΑΝΑΙΝΟΣ Ἐμμανουήλ, ἐν Κ/πόλει.....	1877
ΜΕΝΔΩΝΙΑΔΗΣ Σταῦρος, ἔμπορος ἐν Ἰσμακλίφ.....	1872
ΜΗΤΣΟΡΑΣ Κυριακός, ἔμπορος ἐν Φιλιππουπόλει.....	1871
MILLINGEN Alex. van, καθηγητῆς ἐν τῷ Ῥοβερτείφ Λυκείφ.....	1882
ΜΙΧΑΗΛ Μιχαήλ Ν., ἔμπορος ἐν Θεσσαλονίκῃ.....	1870
ΜΟΜΦΙΑΙΟΣ Ἐμμανουήλ, βιομήχανος.....	1879
MORDTMANN Dr A. D., ἰατρός, μέλος τοῦ Ὑγειονομικοῦ Συμβουλίου ἐν Κ/πόλει.....	1871
MORDTMANN Jean, διερμηνεὺς τῆς Γερμανικῆς πρεσβείας ἐν Κ/πόλει.....	1872
ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΣ Χ. Θεόδωρος, γραμματεὺς τῆς Ῥουμουνικῆς Πρεσβείας ἐνταῦθα.....	1880
ΜΟΥΖΑΛΑΣ Π., ἔμπορος ἐν Κ/πόλει.....	1872
ΜΟΥΣΙΚΟΣ Ἰωάννης, διδάσκαλος.....	1878
ΜΠΛΕΣΣΑΣ Ν. Γ., γενικός ἐλεγκτῆς τῆς Γενικῆς Ἐταιρίας τοῦ Ὀθωμ. Κράτους.....	1871
ΜΥΚΑΡΟΣ Γ.....	1873

N.

ΝΑΪΔΗΣ Νικόλαος, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει.....	1880
ΝΑΟΥΜ Ἀλέξανδρος, διδάκτωρ τῆς νομικῆς.....	1880
ΝΕΓΡΟΠΟΝΤΗΣ Ἰωάννης, τραπεζίτης ἐν Ἀθήναις.....	1871
ΝΕΓΡΗΣ Νικόλαος, ἐν Ἀθήναις.....	1874
ΝΕΜΤΣΟΓΛΟΥΣ Ζήσης, ἔμπορος ἐν Φιλιππουπόλει.....	1871
ΝΕΟΦΥΤΟΣ , μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως.....	1871
ΝΕΟΦΥΤΟΣ , μητροπολίτης Λαρίσσης.....	1874
ΝΙΚΟΛΑΪΜΟΣ , μητροπολίτης Κυζίκου.....	1877
ΝΙΚΟΚΑΒΟΥΡΑΣ Σ. Α., ἀρχιμανδρίτης ἐν Βενετίχ.....	1871

*Έτος εκλογής.

ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ Γεώργιος, ἔμπορος ἐν Ξάνθῃ.....	1873
ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ Δ., δημοσιογράφος.....	1878
ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ Ἰωάννης, ἐν Ῥοστοβίω.....	1879
ΝΙΚΟΛΩΝ Δ., Α' γραμματεὺς τῆς ἐνταῦθα Ἀγγλικῆς Πρεσβείας.....	1880
ΝΟΜΙΚΟΣ Α., ἐν Ῥοστοβίω.....	1879
ΝΟΝΝΟΤΗΣ Αἰμίλιος, καθηγητὴς ἐν Κ/πόλει.....	1873

Ξ.

ΣΥΔΙΑΣ Δ., ἐν Ῥοστοβίω.....	1879
ΣΥΔΙΑΣ Θ., ἐν Ῥοστοβίω.....	1879

Ο.

ΟΙΚΙΑΔΗΣ Ἰωάννης, σύμβουλος τῆς Ἐπικρατείας.....	1881
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΝΗΣ Βασίλειος, τραπεζίτης.....	1883
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΝΗΣ Γεώργιος, ἰατρός ἐν Κ/πόλει.....	1880
ΟΛΥΜΠΙΑΔΗΣ Δ., ἐν Ῥοστοβίω.....	1879
ΟΜΗΡΟΣ Γ., τραπεζίτης ἐν Κ/πόλει.....	1873
ΟΡΦΑΝΟΥΔΑΚΗΣ Κωνσταντῖνος, καλλιτέχνης.....	1879

Π.

ΠΑΔΑΜΑΣ Γρηγόριος, ἀρχιμανδρίτης, σχολάρχης τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς...	1879
ΠΑΝΟΥΡΓΙΑΣ Δημήτριος, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει.....	1880
ΠΑΝΟΥΡΓΙΑΣ Κ., ὑποπρόξενος τῆς ἐλληνικῆς Κυβερνήσεως ἐν Κ/πόλει.....	1878
ΠΑΝΤΖΕΙΡΗΣ Ἀλέξανδρος, διερμηνεὺς τῆς Αὐτοκρ. ὀθωμ. Τραπεζῆς.....	1882
ΠΑΝΤΖΕΙΡΗΣ Δημήτριος, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει.....	1871
ΠΑΠΑ Δανιήλ, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει.....	1872
ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ Γεώργιος, ἐν Κ/πόλει.....	1881
ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ Δημήτριος, ἰατρός ἐν Κ/πόλει.....	1871
ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ Εὐστράτιος, ψάλτης ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῶν Εἰσοδίων.....	1882
ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΚΕΡΑΜΕΥΣ Ἀθανάσιος, λόγιος ἐν Κ/πόλει.....	1881
ΠΑΠΑΡΟΥΣΗΣ Πέτρος, καθηγητὴς ἐν Κ/πόλει.....	1875
ΠΑΡΑΝΙΚΑΣ Ματθαῖος, γυμνασιάρχης ἐν Ἀδριανουπόλει.....	1862
ΠΑΡΑΝΙΚΑΣ Νικόλαος, καθηγητὴς ἐν Κ/πόλει.....	1871
ΠΑΡΙΣΗΣ Γεώργιος, τραπεζίτης ἐν Ἀθήναις.....	1873
ΠΑΣΠΑΛΛΗΣ Ἀλέξανδρος, ἔμπορος.....	1870
ΠΑΣΠΑΛΛΗΣ Δημήτριος, τραπεζίτης.....	1861
ΠΑΣΠΑΛΛΗΣ Νικόλαος, ἔμπορος.....	1871
ΠΑΣΠΑΤΗΣ Ἀλέξ. Γ., ἰατρός ἐν Ἀθήναις.....	1862
ΠΑΥΛΙΤΗΣ Ἀργύριος, ἔμπορος ἐν Φιλιππουπόλει.....	1872
ΠΑΥΛΙΑΝΗΣ Ξενοφῶν, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει.....	1881
PEARS Edwin, δικηγόρος ἐν Κ/πόλει.....	1874

	Ἔτος ἐκλογῆς.
ΠΕΡΑΙΚΙΑΝΗΣ Κυριακός, ἔμπορος.....	1871
ΠΙΝΙΑΤΕΑΝΗΣ Ν. , ἐν Ῥοστοβίφ.....	1879
ΠΙΣΑΝΗΣ Νικόλαος, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει.....	1880
ΠΟΛΥΚΑΡΘΟΣ , μητροπολίτης Γάνου καὶ Χώρας.....	1872
ΠΟΡΤΟΚΑΛΗΣ Περικλῆς, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει.....	1880
ΠΟΡΦΥΡΙΟΣ , ἡγούμενος τοῦ Σιναΐτικου μετοχίου.....	1874
ΠΡΩΙΟΣ Νικόλαος, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει.....	1874
ΠΕΤΡΙΑΝΗΣ Ἀντώνιος, διδάσκαλος ἐν Κ/πόλει.....	1882
ΠΥΛΑΑΝΗΣ Βασίλειος, λόγιος ἐν Κ/πόλει.....	1874

Ρ.

ΡΑΖΗΣ Ἀλέξανδρος, πρῶν διερμηνεὺς τῆς Ἑλληνικῆς Πρεσβείας ἐν Κ/πόλει.....	1875
ΡΑΖΗΣ Ἀριστείδης, μηχανικός ἐν Κ/πόλει.....	1873
ΡΑΛΛΗΣ Ἀλέξανδρος Στεφ., τραπεζίτης.....	1872
ΡΑΛΛΗΣ Κωνσταντῖνος, ἐμποροῦπάλληλος ἐν Κ/πόλει.....	1875
ΡΑΛΛΗΣ Στέφανος, τραπεζίτης ἐν Παρισίοις.....	1863
ΡΑΦΑΝΑ Ἀλέξανδρος, ὑπάλληλος ἐν Κ/πόλει.....	1874
ΡΑΦΑΝΑ Ἐλευθέριος, ὑπάλληλος τοῦ ἑλληνικοῦ Προξενείου ἐν Ὀδησσῶ.....	1874
ΡΕΒΕΛΑΚΗΣ Δημοσθένης.....	1878
ΡΕΝΙΕΡΗΣ Α., ἐν Ῥοστοβίφ.....	1879
ΡΟΔΩΝΙΑΝΗΣ Σ. Σ., ἔμπορος ἐν Κ/πόλει.....	1881
ΡΟΣΟΛΥΜΟΣ Ἀθανάσιος, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει.....	1871

Σ.

ΣΑΒΒΑΣ ΠΑΣΣΑΣ Ἰωάννης, πρῶν ὑπουργὸς ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ἐν Κ/πόλει.....	1861
ΣΑΓΡΑΝΤΗΣ Ἰωάννης, ἔμπορος ἐν Ἀθήναις.....	1878
ΣΑΚΕΛΑΡΙΑΝΗΣ Δ., ἐν Ἀλεξανδρείᾳ.....	1878
ΣΑΔΒΑΓΟΣ Κ., τραπεζίτης ἐν Μασσαλίᾳ.....	1878
ΣΑΛΤΕΑΝΗΣ Θ., καθηγητῆς ἐν Κ/πόλει.....	1875
ΣΑΜΑΡΤΣΙΑΝΗΣ Χριστόφορος, γυμνασιάρχης ἐν Ἀδριανουπόλει.....	1877
ΣΑΡΑΚΙΩΤΗΣ Βασίλειος, ἰατρός ἐν Κ/πόλει.....	1865
ΣΑΡΑΪΝΕΚΗΣ Κωνσταντῖνος, δικηγόρος ἐν Κ/πόλει.....	1868
ΣΑΡΣΕΝΤΗΣ Ἠλίας, ἐν Ῥοστοβίφ.....	1879
SARTORIS Maitland.....	1882
ΣΑΤΡΑΖΑΜΗΣ Σταῦρος, κυβερνητικὸς ὑπάλληλος.....	1879
ΣΓΟΥΤΑΣ Δημήτριος, τραπεζίτης ἐν Μασσαλίᾳ.....	1871
ΣΕΒΑΣΤΟΠΟΥΛΟΣ Ζωρζῆς, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει.....	1871
ΣΕΒΑΣΤΟΠΟΥΛΟΣ Νικόλαος, ἰατρός ἐν Κ/πόλει.....	1880
ΣΕΪΤΑΝΙΑΝΗΣ Γεώργιος, βιβλιοπώλης ἐν Κ/πόλει.....	1872
ΣΙΑΔΕΡΟΠΟΥΛΟΣ Ξενοφῶν Α., ἐν Κ/πόλει.....	1880
ΣΙΜΑΝΟΓΛΟΥΣ Ἰωάννης, τραπεζίτης ἐν Κ/πόλει.....	1873
ΣΚΑΝΑΒΗΣ Νικόλαος, ἐν Ῥοστοβίφ.....	1879

	Ἔτος ἐκλογῆς.
ΣΚΑΡΑΜΑΓΚΑΣ Ε., ἐν Ῥοστοβίῳ	1879
ΣΚΑΡΑΜΑΓΚΑΣ Ἰωάννης, ἐν Ῥοστοβίῳ	1879
ΣΚΛΑΒΟΣ Φώτιος, φαρμακοποιὸς ἐν Κ/πόλει	1879
ΣΚΟΡΔΟΣ Κωνσταντῖνος, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει	1878
ΣΚΟΥΛΟΥΔΗΣ Στέφανος, τραπεζίτης ἐν Ἀθήναις	1871
SCHROEDER Paul, γενικὸς πρὸξενος τῆς Γερμανίας ἐν Βηρυττῷ	1871
SHAW William, ἐν Ἀθήναις	1872
ΣΟΥΒΑΤΖΟΓΛΟΥΣ Βασίλειος, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει	1871
ΣΟΥΓΑΟΥΡΗΣ Π., ἐν Ῥοστοβίῳ	1879
ΣΟΥΛΑΙΔΗΣ Νικόλαος, δικηγόρος ἐν Κ/πόλει	1871
ΣΟΥΤΣΟΣ Ἀλέξανδρος γραμματεὺς τῆς Ἑλλην. Πρεσβείας ἐν Σοφίᾳ	1881
ΣΠΑΘΑΡΗΣ Ἀνδρέας, καθηγητὴς τῶν μαθηματικῶν ἐν Κ/πόλει	1874
ΣΠΑΝΔΩΝΗΣ Γ., ἔμποροῦπέλληλος	1874
ΣΠΑΝΔΩΝΗΣ Νικόλαος	1881
ΣΤΑΜΑΤΙΑΔΗΣ Δημήτριος, ἰατρός ἐν Κ/πόλει	1872
ΣΤΑΜΑΤΙΑΔΗΣ Νικόλαος, διδάκτωρ τῶν νομικῶν ἐν Σάμῳ	1878
ΣΤΑΜΟΥΔΗΣ Ἀναστάσιος, ἔμπορος ἐν Σηλυβρίᾳ	1879
ΣΤΡΑΤΗΓΟΠΟΥΛΟΣ Χ., διδάσκαλος	1882
ΣΤΕΦΑΝΟΒΙΚ Παῦλος, τραπεζίτης ἐν Κ/πόλει	1875
ΣΤΟΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ Εὐθύμιος, ἀρχιτέκτων	1879
ΣΥΓΓΡΟΣ Ἀνδρέας, τραπεζίτης ἐν Ἀθήναις	1871
ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ, μητροπολίτης Ἰωαννίνων	1871

Τ.

ΤΑΓΗΣ Ἀναστάσιος, καθηγητὴς ἐν Κ/πόλει	1872
ΤΑΓΗΣ Φίλιππος, καθηγητὴς ἐν Κ/πόλει	1875
ΤΑΜΒΑΚΟΣ Δ. Ν., ἔμπορος ἐν Κ/πόλει	1863
ΤΑΠΕΙΝΟΣ Ἐλευθέριος, ἔμπορος	1872
ΤΕΤΕΝΗΣ Γεώργιος, δικηγόρος ἐν Ἀθήναις	1874
ΤΖΕΤΖΗΣ Ἰωάννης, καθηγητὴς ἐν Ἰωαννίνοις	1879
ΤΣΕΡΑΕΝΤΗΣ Βελισσάριος, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει	1873
ΤΣΙΑΚΑΣ Γεώργιος	1881
ΤΣΙΚΑΛΙΩΤΗΣ Στέφανος, ἔμπορος	1871
ΤΣΙΤΣΟΠΟΥΛΟΣ Κωνσταντῖνος, κοσμηματοπώλης	1878
THOMAN A., διδάσκαλος ἐν τῇ Γερμανοελβετικῇ Σχολῇ	1875

Υ.

ΥΠΑΝΑΡΕΥΜΕΝΟΣ Ζαφείριος, υπάλληλος τῆς Ὑψ. Πύλης	1877

W.

WEISSBACH Augustin, ἰατρός ἐν Κ/πόλει	1873

Φ.

Ἔτος ἐκλογῆς.

ΦΑΚΑΡΟΣ Μ., διερμηνεὺς τοῦ Ἑλληνικοῦ Προξενείου	1874
ΦΕΪΖΗ μπέης, πρόξενος τῆς Τουρκίας ἐν Ὀδησσῶ	1874
ΦΙΛΑΛΗΘΗΣ Ι., διδάσκαλος τοῦ Γένους	1881
ΦΙΛΙΟΣ Δ., ἔφορος τῶν ἀρχαιοτήτων ἐν Ἑλλάδι	1872
ΦΙΛΙΠΠΟΒΙΤΣ Δημήτριος, ὑπάλληλος τοῦ Αὐстро-Οὐγγρικοῦ ταχυδρομείου	1872
FURET Caroline	1874
ΦΩΤΙΑΔΗΣ Δ. Ν., ἔμπορος ἐν Κ/πόλει	1876
ΦΩΤΙΑΔΗΣ Ν., ἔμπορος ἐν Κ/πόλει	1861
ΦΩΤΙΑΔΗΣ Φώτιος, ἰατρός ἐν Κ/πόλει	1878
ΦΩΤΙΟΣ, ἐπίσκοπος Εἰρηνοπόλεως, ἀρχιερ. προϊστάμενος Σταυροδρομίου	1881

Χ.

ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΗΣ Ν., δικαστὴς ἐν Κ/πόλει	1879
ΧΑΡΜΑΝΤΑΣ Χ. Θ., ἰατρός ἐν Κ/πόλει	1882
ΧΑΣΙΩΤΗΣ Γεώργιος, λόγιος ἐν Παρισίοις	1869
ΧΑΤΖΗΧΡΗΣΤΟΥ Χρῆστος, ἰδρυτὴς καὶ γυμνασιάρχης τοῦ ἐν Σταυροδρομίῳ Ἑλλ. Λυκείου	1872
ΧΕΑΜΗΣ Μιχαήλ, φαρμακοποιός	1873
ΧΡΗΣΤΙΑΝΗΣ Ἀναστάσιος, ἰατρός	1879
ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΙΑΔΗΣ Θεμιστοκλῆς, πρόεδρος τοῦ κακουργοδικείου ἐν Κ/πόλει	1875
ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΙΑΔΗΣ Συμεών, ἰατρός ἐν Κ/πόλει	1876
ΧΡΥΣΟΒΕΛΩΝΗΣ Λεωνίδας, ἔμπορος ἐν Μαγχεστρίχ	1866
ΧΡΥΣΟΒΕΛΩΝΗΣ Μιχαήλ, ἔμπορος ἐν Λιβερπούλῃ	1876
ΧΡΥΣΟΒΕΛΩΝ Ξενοφῶν Ε.	1880

Ψ.

ΨΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΣ Κωνσταντῖνος, διευθυντὴς τῆς Πανελληνίου ἀτμοπλ. ἐταιρ. ἐν Πειραιεὶ	1875
ΨΥΧΑΡΗΣ Νικόλαος, τραπεζίτης ἐν Κ/πόλει	1880
ΨΩΜΙΑΔΗΣ Κωνσταντῖνος, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει	1881

ΕΠΙΤΙΜΑ ΜΕΛΗ.

Α.

	*Ετος εκλογής.
ΑΓΘΑΓΓΕΛΟΣ , Μητροπολίτης 'Εφέσου.	1881
ΑΛΗ ΦΟΥΔΤ ΜΠΕΗΣ , διευθυντής του τμήματος των έμμέσων φόρων	1882
ΑΡΙΣΤΑΡΧΗΣ Γρηγόριος, πρώην πρεσβευτής τής 'Υψ. Πύλης έν Ούασιγκτῶνι.	1879
ΑΡΙΣΤΑΡΧΗΣ 'Ιωάννης, πρώην πρεσβευτής τής 'Υψ. Πύλης έν Βερολίνω.	1873
ΑΡΜΕΝΗΣ Βράϊλας, πρεσβευτής τής 'Ελλάδος έν Παρισίοις.	1868

Β.

ΒΑΣΕΤΤΑΣ 'Ιωάννης, λόγιος έν Λονδίνω.	1874
BARTHÉLÉMY Saint-Hilaire, μέλος του Πανακκαδημίου τής Γαλλίας και Γερουσιαστής	1871
ΒΑΣΙΛΙΑΝΟΣ 'Ανδρέας, έμπορος έν Μασσαλίχ.	1817
BANCROFT Georges, πρώην πρεσβευτής των 'Ην. Πολιτειῶν τής 'Αμερικῆς έν Βερολίνω	1872
ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Γεώργιος, ύποδιοικητής τής 'Εθνικῆς Τραπεζῆς τής 'Ελλάδος	1871
ΒΕΡΝΑΡΑΑΚΗΣ Δημήτριος, πρώην καθηγητής των βασιλοπαίδων, έν Μυτιλήνη.	1874
ΒΕΡΝΑΡΔΟΣ Χ., ιατρός έν Σμύρνη.	1863
ΒΗΣΑΝΗΣ Πενταζῆς, έν Γάντζ.	1881
ΒΙΤΩΡΗΣ 'Ιωάννης, έν 'Αλεξανδρείχ.	1881
BLACKIE J. Stuart, καθηγ. των έλλ. γραμμάτων έν τῶ έν 'Εδιμβούργω Πανεπιστημίω	1864
VOGUÉ Melchior Comte de, μέλος του Πανακκαδημίου τής Γαλλίας, πρώην πρεσβευ- τής, έν Παρισίοις.	1871
BOKER , πρώην πρεσβευτής των 'Ην. Πολιτειῶν τής 'Αμερικῆς ένταῦθα, Washington.	1862
ΒΟΥΤΣΙΝΑΣ 'Αλέξανδρος, έμπορος έν 'Οδησσῶ.	1881
ΒΟΥΤΣΙΝΑΣ 'Ιωάννης, Γεν. Πρόξενος τής 'Ελλάδος έν 'Οδησσῶ.	1881
BURNOUF Emile, πρώην διευθυντής τής έν 'Αθήναις Γαλλικῆς Σχολῆς, έν Παρισίοις.	1867

Γ.

GEMMA Adolfo, διευθυντής του Περιοδικού <i>Revista</i>	1871
GEVAERT F. A., διευθυντής του Βασιλικού 'Ωδείου έν Βρυξέλλαις.	1881
GLADSTONE William, πρωθυπουργός τής 'Αγγλίας.	1862

Δ.

DERBY Lord, πρώην ύπουργός τής 'Αγγλίας.	1876
DURUY Victor, μέλος του Πανακκαδημίου τής Γαλλίας, πρώην ύπουργός τής Δημοσίας 'Εκπαιδείσεως, έν Παρισίοις.	1882
DUFFERIN Lord, πρεσβευτής τής 'Αγγλίας έν Κ'πόλει.	1881

Ε.

*Έτος έκλογής.

ECHSTREIZ, καθηγητής του Πανεπιστημίου Λειψίας και γυμνασιάρχης τῆς Σχολῆς τοῦ Ἁγίου Νικολάου.....	1879
ΕΛΧΕΜ πασσάς, Ὑπουργός ἐπὶ τῶν Ἑσωτερικῶν.....	1865
EGGER Emile, μέλος τοῦ Πανακαδημίου τῆς Γαλλίας, καθηγητής τῆς σχολῆς τῶν γραμμάτων ἐν Παρισίοις.....	1863
EICHTHAL Gustave d', μέλος τῆς ἀσιατικῆς Ἑταιρίας ἐν Παρισίοις.....	1864
ELLIOT Sir G. Henri, πρεσβευτής τῆς Ἀγγλίας ἐν Βιέννῃ.....	1872
ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΗΣ Π., πρῶν ἔφορος τῶν ἀρχαιοτήτων ἐν Ἑλλάδι.....	1879

Ζ.

ZAMBALDI F., καθηγητής τῆς ἑλληνικῆς καὶ λατινικῆς γραμμ. ἐν Βενετίᾳ.....	1872
ΖΑΠΗΑΣ Κωνσταντῖνος, κτηματίας ἐν Βροσθενίῳ.....	1874
ΖΑΡΙΦΗΣ Γεώργιος, τραπεζίτης ἐν Παρισίοις.....	1863
ΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΣ Στέφανος, ἐν Μασσαλίᾳ.....	1880
ZICHY Comte, πρῶν πρεσβευτής τῆς Αὐστροουγγαρίας ἐν Κ/πόλει.....	1874
ΖΩΓΡΑΦΟΣ Χρηστάκης, τραπεζίτης ἐν Παρισίοις.....	1863

Ι.

IGNATIEFF Général, πρῶν πρεσβευτής τῆς Ῥωσσίας ἐν Κ/πόλει.....	1865
ΙΣΤΡΙΑΣ Δώρα.....	1868
ΙΩΑΚΕΙΜ Γ', πρῶν Κωνσταντινουπόλεως.....	1878
JACQUEMYS G. Rolin, πρῶν ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν τοῦ Βελγίου.....	1881
JEBB, καθηγητής ἐν Γλασκώβῃ.....	1878

Κ.

ΚΑΛΑΙΓΑΣ Π., ὑποδιοικητής τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος.....	1871
ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ Ἀλέξανδρος, ἡγεμὼν τῆς Σάμου.....	1881
ΚΑΣΤΟΡΧΗΣ Εὐθύμιος, καθηγητής τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου.....	1871
ΚΑΦΤΑΝΤΖΟΓΛΟΥΣ Α., ἀρχιτέκτων ἐν Ἀθήναις.....	1871
ΚΕΜΑΛ πασσάς, γερουσιαστής, ὑπουργός τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Οἴκου.....	1871
KEUDELL von, πρεσβευτής τῆς Γερμανίας ἐν Ῥώμῃ.....	1872
CHRIST W., καθηγητής τοῦ ἐν Μονάχῳ Πανεπιστημίου.....	1870
KIRCHHOFF A., καθηγητής τοῦ ἐν Βερολίνῳ Πανεπιστημίου.....	1872
ΚΟΝΤΟΣ Κ., καθηγητής τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου.....	1874
ΚΟΥΜΑΝΟΥΔΗΣ Στέφανος, καθηγητής τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου.....	1863
ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ Ἀνδρέας Γ., πρεσβευτής τῆς Ἑλλάδος ἐν Κ/πόλει.....	1875
CURTIUS Ernest, καθηγητής τοῦ ἐν Βερολίνῳ Πανεπιστημίου.....	1870
CHASSANG, γενικός ἐπιθεωρητής τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως ἐν Παρισίοις.....	1868
ΚΩΣΤΗΣ Κ. Ν., καθηγητής τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ἑλλάδος.....	1882

Λ.

ΛΑΜΠΡΟΣ Π., νομισματολόγος ἐν Ἀθήναις.....	1871
LESSEPS Feodinand de, ἐν Παρισίοις.....	1865

Ἔτος ἐκλογῆς.

LÉNÉQUE Charles , μέλος τοῦ Πανακαδημίου τῆς Γαλλίας, καθηγητῆς ἐν τῷ Collège de France, ἐν Παρισίοις.....	1866
ΛΙΒΑΔΑΣ Θεαγένης, λόγιος ἐν Βιέννῃ.....	1874
LISTER Joseph , καθηγητῆς τῆς χειρουργίας ἐν Λονδίῳ.....	1881
LUDOLFF Comte , πρῶν πρεσβευτῆς τῆς Αὐστρουγγαρίας ἐν Κ/πόλει.....	1872
LAYONS Lord , πρεσβευτῆς τῆς Ἀγγλίας ἐν Παρισίοις.....	1862

M.

ΜΑΥΡΟΚΟΡΑΑΤΟΣ Ν. , πρῶν ὑπουργὸς τῆς Παιδείας ἐν Ἑλλάδι.....	1864
ΜΗΤΣΟΠΟΥΛΟΣ Ἡρακλῆς, καθηγητῆς τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου.....	1873
MILLER Emmanuel , μέλος τοῦ Πανακαδημίου τῆς Γαλλίας, καθηγητῆς ἐν τῇ Σχολῇ τῶν νεωτέρων ἀνατολικῶν γλωσσῶν.....	1863
MORRIS Joy , πρῶν πρεσβευτῆς τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς ἐν Κ/πόλει.....	1865
ΜΟΥΝΙΦ πασσᾶς, ὑπουργὸς ἐπὶ τῆς Ἐκπαιδεύσεως ἐν Τουρκίᾳ.....	1865
ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ Π. , πρεσβευτῆς τῆς Ῥουμανίας ἐν Βιέννῃ.....	1882

N.

NOAILLES marquis de , πρεσβευτῆς τῆς Γαλλίας ἐν Κ/πόλει.....	1883
NÉLIDOW de , πρεσβευτῆς τῆς Ῥωσσίας ἐν Κ/πόλει.....	1883
NEWTON , διευθυντῆς τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου ἐν Λονδίῳ.....	1871

O.

ΟΡΦΑΝΙΔΗΣ Θεόδωρος, καθηγητῆς τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου.....	1867

Π.

ΠΑΛΛΗΣ Α. , καθηγητῆς τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου.....	1872
ΠΑΝΤΑΖΙΑΔΗΣ Ἰωάννης, καθηγητῆς τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου.....	1874
ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ Κ. , καθηγητῆς τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου.....	1879
ΠΑΡΑΣΧΟΣ Ἀχιλλεύς.....	1880
PASTEUR Louis , μέλος τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας, καθηγητῆς τῆς χημείας ἐν Σορβόννῃ.....	1881
PERROT Georges , μέλος τοῦ Πανακαδημίου τῆς Γαλλίας, ἐν Παρισίοις.....	1874
ΠΕΤΡΟΣ Β' , Αὐτοκράτωρ τῆς Βρασιλίας.....	1873
ΠΡΕΤΕΝΤΕΡΗΣ Χ. , καθηγητῆς τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου.....	1871

P.

ΠΑΓΚΑΒΗΣ Ἀλέξανδρος, πρεσβευτῆς τῆς Ἑλλάδος ἐν Βερολίῳ.....	1863
RADOVITZ de , πρεσβευτῆς τῆς Γερμανίας ἐν Κ/πόλει.....	1883
ΠΑΛΛΗΣ Γ. , καθηγητῆς τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου.....	1869
RENÉ Briau , βιβλιοφύλαξ τῆς ἐν Παρισίοις Ἱατρικῆς Ἀκαδημίας.....	1876
ΡΕΝΙΕΡΗΣ Μ. , διοικητῆς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος.....	1864
RASCON Comte de , πρῶν πρεσβευτῆς τῆς Ἰσπανίας ἐν Κ/πόλει.....	1881
RIVIER Alphonse , καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Βρυξελλῶν.....	1881
ROSSIGNOL J. P. , μέλος τοῦ Πανακαδημίου τῆς Γαλλίας.....	1864

Σ.

*Έτος ἐκλογῆς.

ΣΑΪΤ Πασσᾶς, πρωθυπουργός	1879
ΣΑΡΗΦΟΛΟΣ Νικόλαος, μέλος τοῦ ἐν Βρυξέλλαις Συλλόγου τοῦ Διεθνoῦς Δικαίου	1861
SAUPPE Hermann, καθηγητῆς τοῦ ἐν Γοτίγγη Πανεπιστημίου	1875
SCHMIDT Bernard	1870
SCHMIDT Moritz, καθηγητῆς τοῦ ἐν Ἰένη Πανεπιστημίου	1871

Τ.

THUROT Charles, μέλος τοῦ Πανακκαδημίου τῆς Γαλλίας ἐν Παρισίοις	1873
ΤΡΙΚΟΥΠΗΣ Χαρίλαος, πρωθυπουργός ἐν Ἀθήναις	1878
TUCKERMAN Charles, πρώην πρεσβευτῆς τῶν Ἡν. Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς ἐν Κ/πόλει	1873

Υ.

ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ Γρηγόριος, πρεσβευτῆς τῆς Ἑλλάδος ἐν Βιέννῃ	1874

V.

VIRCHOW Rudolf, καθηγητῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Βερολίνου	1881

W.

WADDINGTON W. Henry, μέλος τοῦ Πανακκαδημίου τῆς Γαλλίας, γερουσ. ἐν Παρισίοις	1878
WEIL Henri, καθηγητῆς τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας ἐν Παρισίοις	1867
WERTHER Baron von, πρώην πρεσβευτῆς τῆς Γερμανίας ἐν Κ/πόλει	1875
WIESELER Friedrich, καθηγητῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Γοτίγγης	1873
WITTE Baron de, μέλος τοῦ Πανακκαδημίου τῆς Γαλλίας, ἐν Παρισίοις	1876

Φ.

FABRI	1878
ΦΙΛΗΜΩΝ Τιμολέων, ἔφορος τῆς βιβλιοθήκης τῆς Ἑλληνικῆς Βουλῆς	1879
ΦΙΛΙΠΠΩΦ, στρατηγός ἐν Ῥωσσίᾳ	1878
FOURNIER Ch., πρώην πρεσβευτῆς τῆς Γαλλίας ἐν Κ/πόλει	1878
ΦΡΕΑΡΙΤΗΣ Κωνσταντῖνος, καθηγητῆς τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου	1867

Η.

HATZFELDT V., πρεσβευτῆς τῆς Γερμανίας ἐν Παρισίοις	1880
HAVET Ernest ἐπίτιμος καθηγητῆς ἐν τῷ Κολλεγίῳ τῆς Γαλλίας	1867
HEAP H. G., Γεν. Πρόξενος τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς ἐν Κ/πόλει	1880
HENGEN, W., Γραμματεὺς τοῦ Instituto di Corresponlenza Archeologica ἐν Ῥώμῃ	1872
HEUZEY Léon, καθηγητῆς ἐν τῇ Σχολῇ τῶν Ὁραίων Τεχνῶν ἐν Παρισίοις	1874
HOLTZENDORFF Farnz von, καθηγητῆς τοῦ Δικαίου ἐν Βερολίῳ	1872
HOUSSAYE Henri, λόγιος ἐν Παρισίοις	1879

ΑΝΤΕΠΙΣΤΕΛΛΟΝΤΑ ΜΕΛΗ.

Α.

	Ἔτος ἐκλογῆς.
ΑΓΓΕΛΙΑΔΗΣ Τηλέμαχος, κτηματίας ἐν Κίῳ.....	1863
ΑΝΘΙΜΟΣ, μητροπολίτης Βελεγράδων.....	1868
ΑΡΒΑΝΙΤΑΚΗΣ Λεάνδρος, καθηγητῆς τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς.....	1863
ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ Β., καθηγητῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ.....	1872
ΑΡΙΣΤΑΡΧΗΣ Δημήτριος, ἐν Κ/πόλει.....	1875
ΑΡΙΣΤΕΙΑΔΗΣ Γ., σχολάρχης ἐν Κυθωνίαις.....	1876

Β.

ΒΑΛΑΒΑΝΗΣ Ἴω., καθηγητῆς.....	1876
ΒΕΛΟΥΔΗΣ Ι., διευθυντῆς τῆς ἐν Βενετικῇ Μαρκιανῆς βιβλιοθήκης.....	1871
ΒΕΡΓΩΤΗΣ Παναγῆς, ἐν Κεφαλληνίᾳ.....	1878
BERTHERAND, γενικός γραμματεὺς τῆς ἐν Ἀλγερίᾳ κλιματολογικῆς Ἑταιρίας....	1870
ΒΛΑΒΙΑΝΟΣ Ν. Νικήτας.....	1864
ΒΛΑΧΟΣ Ἄγγελος, γεν. γραμματεὺς τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργείου τῆς Ἑλλάδος	1875
ΒΥΖΑΝΤΙΟΣ Ἀλέξανδρος, δημοσιογράφος ἐν Τεργέστη.....	1879
ΒΥΖΑΝΤΙΟΣ Ἀναστάσιος.....	1879

Γ.

GEBHARDT W., ἀρχαιολόγος ἐν Γοτίγγῃ.....	1873
ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ Ν., ἰατρός ἐν Βώλῳ.....	1863
GIDEL Charles A., proviseur τοῦ λυκείου Louis-le-Grand, ἐν Παρισίοις.....	1867
ΓΡΗΓΟΡΑΣ Γερμανός, διευθυντῆς τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς σχολῆς.....	1863
ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ Α., καθηγητῆς.....	1864

Δ.

ΔΑΜΩΝ Δ., ἰατρός.....	1872
ΔΕΚΙΓΓΑΛΛΑΣ Ι., ἰατρός ἐν Νάξῳ.....	1864
ΔΕΣΤΟΥΝΗΣ Γ., καθηγητῆς τῆς ἐλλ. γλώσσης ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Πετροπόλεως	1876
ΔΕΦΝΕΡ Μιχαήλ, ὄφρηγῆτῆς ἐν τῷ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίῳ.....	1875
ΔΗΜΗΤΕΑΣ Κ., ἰατρός ἐν Ἀδριανουπόλει.....	1871
DOZON Auguste, πρῶξενος τῆς Γαλλίας ἐν Θεσσαλονίκῃ.....	1872

Η.

ΗΛΙΑΔΗΣ ΒΟΖΑΝΟΣ Λεωνίδας.....	1873

Θ.

	Ἔτος ἐκλογῆς.
ΘΕΟΔΩΡΙΑΣ Κ., ἔμπορος ἐν Ῥαιδεστῶ.....	1870
ΘΕΡΕΙΑΝΟΣ Διονύσιος, δημοσιογράφος ἐν Τεργέστη.....	1863

I.

ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ Ἐμμανουήλ, καθηγητῆς ἐν Ἀμοργῶ.....	1861
ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ Σάββας, πρώην διδάσκαλος ἐν Τραπεζοῦντι.....	1870
ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ Σεραπίων, καθηγητῆς ἐν Καισαρείᾳ.....	1863

Κ.

CAILLEMER Exupère, πρύτανις τῆς νομικῆς Σχολῆς Λουγδούνου.....	1870
ΚΟΣΜΙΑΔΗΣ Κυριακός, ἔμπορος ἐν Πτολεμαίδι.....	1863
ΚΟΥΠΙΤΩΡΗΣ Παναγιώτης.....	1864
COUSSEMAKER Arthur, νομικός ἐν Αἴγῃ.....	1870
ΚΡΙΝΟΣ Δ., φαρμακοποιός ἐν Ἀθήναις.....	1865
QUEUX DE SAINT-HILAIRE marquis de, λόγιος ἐν Παρισίοις.....	1867
CHIARI Chevalier Gérard de.....	1872
CULLEN D ^r	1880
ΚΥΡΙΑΚΙΑΔΗΣ Κ., πρώην σχολάρχης τῆς ἐν Τραπεζοῦντι Ἑλληνικῆς Σχολῆς.....	1864
ΚΩΔΑΛΙΑΤΣΟΣ Σωκράτης, πρώην διευθυντῆς τῆς ἐν Ἀθήναις Ρίζαρέιου Σχολῆς.....	1878
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ Γ., διευθυντῆς τῶν Ζαριφείων Διδασκαλείων ἐν Φιλιππουπόλει.....	1876

Λ.

ΛΑΜΠΡΙΑΔΗΣ Ἰωάννης, ἰατρός ἐν Ἰωαννίνοις.....	1874
ΛΕΒΙΑΔΗΣ Δ. Ν., δικηγόρος, πρώην πρόεδρος τοῦ Συλλόγου Παρνασσοῦ ἐν Ἀθήναις.....	1872
LEGRAND Emile, προγυμναστῆς ἐν τῇ Σχολῇ τῶν νεωτέρων ἀνατολικῶν γλωσσῶν ἐν Παρισίοις.....	1870
LEONARDI Giovanni, φαρμακοποιός ἐν Κερκύρᾳ.....	1871
ΛΗΜΝΙΟΣ Ν., ἰατρός ἐν Ἀρτάκῃ.....	1872
ΛΥΚΟΥΔΗΣ Ἐμμανουήλ, δικηγόρος ἐν Ἀθήναις.....	1874

Μ.

ΜΑΜΟΥΚΑΣ Ἀνδρέας, γραμματεὺς τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως τῆς Ἑλλάδος.....	1878
ΜΑΝΑΡΗΣ Σπυρίδων, Γυμνασιάρχης.....	1863
ΜΑΝΑΡΗΣ Γρηγόριος, ἔμπορος ἐν Μυτιλήνῃ.....	1873
ΜΑΤΣΕΑΝΟΣ Γ., καθηγητῆς ἐν τῇ Ζωσιμαίᾳ Σχολῇ ἐν Ἰωαννίνοις.....	1872
MONTANI Pierre.....	1866
ΜΟΡΑΟΣ Σαμουήλ, δημοσιογράφος ἐν Κερκύρᾳ.....	1864
ΜΥΡΙΑΝΘΕΥΣ Ἰερώνυμος, ἐφημέριος τῆς ἐν Λονδίνῳ ἑλληνικῆς ἐκκλησίας.....	1872

Ν.

	Ἔτος ἐκλογῆς.
ΠΑΧΑΜΟΥΔΗΣ Ἰωσήφ, δημοσιογράφος ἐν Κερκύρα.	1864
ΠΕΡΟΥΤΣΟΣ Τάσος, ἰατρός, διευθυντῆς τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὑγειονομικοῦ Συμβουλίου	1875

Ξ.

ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ Κωνσταντῖνος, γυμνασιάρχης ἐν Τραπεζοῦντι.	1863

Ο.

ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ Παναγιώτης, διευθυντῆς ἰδιωτικῆς Σχολῆς ἐν Κερκύρα.	1868

Π.

ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ Γ., διδάσκαλος ἐν Ἄρτῃ.	1872
ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ Μ., ἰατρός ἐν Θεσσαλονίκῃ.	1863
ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ Χρήστος, δικαστῆς ἐν Κύπρῳ.	1864
ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥΣ Κλεάνθης, λόγιος ἐν Βραβλᾷ.	1871
ΠΑΡΑΝΙΚΑΣ Ματθαῖος, γυμνασιάρχης ἐν Ἀδριανουπόλει.	1882
ΠΕΤΡΙΔΗΣ Ἀθανάσιος, σχολάρχης ἐν Κόμπῳ Λακωνικῆς.	1864
ΠΙΕΡΙΔΗΣ Δ., λόγιος ἐν Κύπρῳ.	1871
ΠΙΝΙΑΤΩΡΟΣ Γεράσιμος.	1878
ΠΟΛΙΤΗΣ Ν. Γ., λόγιος ἐν Ἀθήναις.	1872

Ρ.

ΡΑΓΚΑΒΗΣ Ρ. Ἀλέξιος, ὑπὸ κληλὸς τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργείου τῆς Ἑλλάδος.	1870
ΡΑΛΛΗΣ Ν., ἰατρός ἐν Περγάμῳ.	1872
ΡΑΜΜΟΣ Ι., σχολάρχης Ἄρτης.	1864
ROSSI SCOTTI, Comte G. B. , ἐπίτιμος πρόεδρος τοῦ ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου Παρουσίας ἐν Τολώσῃ.	1882
ΡΩΜΑΝΟΣ Ἰωάννης, καθηγητῆς ἐν Κερκύρα.	1874

Σ.

ΣΑΘΑΣ Κωνσταντῖνος, μεσαιωνοδίφης ἐν Βενετίᾳ.	1868
ΣΑΚΕΛΑΙΩΝ Ι., μεσαιωνολόγος ἐν Ἀθήναις.	1881
ΣΑΡΡΟΣ Στέφανος, ἰατρός ἐν Βουκουρεστίῳ.	1874
ΣΚΟΡΔΑΛΗΣ Βλάσιος, καθηγητῆς ἐν Ἀθήναις.	1868
ΣΚΥΛΙΣΣΗΣ Ἰσιδωρίδης, δημοσιογράφος ἐν Ἀθήναις.	1863
ΣΟΦΟΚΛΗΣ Γαβριήλ, καθηγητῆς ἐν Ἀθήναις.	1881
ΣΤΑΜΑΤΙΑΔΗΣ Ἐπαμεινώνδας, διευθυντῆς τοῦ ἡγεμονικοῦ γραφείου ἐν Σάμῳ.	6171
SCHLIEMANN Ἐρρίκος, διδάκτωρ τῆς φιλοσοφίας ἐν Ἀθήναις.	1871
ΣΙΟΡΤΣΑΝΙΤΗΣ Δ., πρῶν σχολάρχης ἐν Ἄρτῃ.	1871

T

	Ἔτος ἐκλογῆς.
ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗΣ Κ. , καθηγητῆς τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων ἐν Βενετίᾳ.	1872
ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗΣ Ν.	1863
ΤΣΑΠΑΡΑΣ Π. , γυμνασιάρχης ἐν Κερκύρᾳ.	1876

V.

VEIDNER André.	1872

Φ.

ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΥΣ Χ. Ν. , τυπογράφος ἐν Ἀθήναις.	1864
FRESHFIELD Edwin , ἐν Λονδίνω.	1877

X.

ΧΑΣΙΩΤΗΣ Δ. , ὑφηγητῆς τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου.	1874
HIRSCHFELD Gustave , καθηγητῆς τῆς ἀρχαιολογίας ἐν Καινιγσβέργῃ.	1873
ΧΡΟΝΙΔΗΣ Κ. , λόγιος ἐν Ἀδριανουπόλει.	1863
HEIDENSTAMM Oscar de , ἐν Ἀλεξανδρείᾳ.	1883
HUGHES , πρώην γραμματεὺς τῆς ἐν Κ/πόλει Ἀγγλικῆς Πρεσβείας.	1874

ΜΕΓΑΛΟΙ ΕΡΕΡΓΕΤΑΙ.

Δρ. ΖΩΓΡΑΦΟΣ.

ΕΡΕΡΓΕΤΑΙ.

† ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΖΑΡΙΦΗΣ.
 ΜΕΝΕΛΑΟΣ ΝΕΓΡΟΠΟΝΤΗΣ.
 † ΕΥΑΝΘΙΑ ΘΕΟΦΙΛΙΔΟΥ.

ΜΕΓΑΛΟΙ ΔΩΡΗΤΑΙ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΡΑΠΑΝΟΣ.
 ΤΟ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΕΘΝΙΚΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ.
 ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΟΡΩΝΙΟΣ.
 ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΡΑΛΛΗΣ.
 † ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΒΛΑΣΤΟΣ.
 † ΠΑΝΤΙΑΣ ΣΕΚΙΑΡΗΣ.
 ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΜΑΥΡΟΓΟΡΔΑΤΟΣ.

ΔΩΡΗΤΑΙ.

ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΗ ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ.
 ΓΕΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΟΥ ΟΘΩΜΑΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ.
 ΤΟ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ
 ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ.
 Ο ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΠΡΟΣ ΔΙΔΑΧΩΣΙΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙ-
 ΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΥΛΛΟΓΟΣ.
 ΖΑΧΝΗΣ ΣΤΕΦΑΝΟΒΙΚ.
 ΑΝΔΡΕΑΣ ΒΑΛΛΙΑΝΟΣ.
 ΑΥΓΡΟΤΟΥΡΚΙΚΗ ΠΙΣΤΩΣΙΣ.
 † ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΟΣΙΟΣ.
 ΘΕΟΔ. Α. ΜΑΥΡΟΓΟΡΔΑΤΟΣ.
 † ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ.
 ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΣΟΥΒΑΤΖΟΓΛΟΥΣ.
 Θ. xxi Β. ΣΟΥΒΑΤΖΟΓΛΟΥΣ xxi Σ/².
 ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΠΟΥΛΟΣ.
 ΑΝΔΡΕΑΣ ΣΥΓΓΡΟΣ.
 ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΣΚΟΥΛΟΥΔΗΣ.
 ΑΝΑΣΤ. ΗΦΑΙΣΤΙΑΝΗΣ.
 † ΑΡΧΙΜΑΝΑΡΙΤΗΣ ΑΝΑΝΙΑΣ ΒΑΤΟΠΕΔΙΝΟΣ.
 ΙΗΣΩΝ ΚΛΕΑΝΘΗΣ.
 ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΣΠΙΘΑΚΗΣ.
 ΑΛΕΔΦΟΙ ΑΝΤΩΝΙΑΔΑΙ.
 † Σ. ΑΡΧΙΓΕΝΗΣ, *ιατρός*.
 ΣΤΕΦΑΝΟΣ Η. ΣΚΥΛΙΤΗΣ.

ΥΙΟΙ ΣΕΒΑΣΤΟΠΟΥΛΟΥ.
 ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΔΟΣ.
 ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΟΥΠΠΑΣ.
 ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΑΙΔΑΣΚΟΣ.
 ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΖΑΠΠΑΣ.

ΠΡΟΕΔΡΟΙ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ	1861—62
ΠΕΤΡΟΣ ΖΑΝΟΣ	1862—63
Ηρ. ΒΑΣΙΑΔΗΣ	1863
ΣΗ. ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ	1863—64
ΑΔ. Γ. ΠΑΣΠΑΤΗΣ	1864—65
ΣΗ. ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ	1865—66
Κ. ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ	1866—67
ΞΕΝ. ΖΩΓΡΑΦΟΣ	1867—68
Ηρ. ΒΑΣΙΑΔΗΣ	1868—69
ΙΟΥΛΙΟΣ ΜΙΛΙΓΓΕΝ	1869—70
ΣΤΑΥΡ. ΑΡΙΣΤΑΡΧΗΣ	1870—71
Κ. ΚΑΡΑΠΑΝΟΣ	1871—72
Κ. ΚΑΡΑΠΑΝΟΣ	1872—73
Ηρ. ΒΑΣΙΑΔΗΣ	1873—74
Κ. ΚΑΛΛΙΑΔΗΣ	1874—75
ΑΔ. Γ. ΠΑΣΠΑΤΗΣ	1875—76
ΙΩ. ΑΡΙΣΤΟΚΑΗΣ	1876—77
ΙΩ. ΑΡΙΣΤΟΚΑΗΣ	1877—78
ΟΔ. ΙΑΛΕΜΟΣ	1878—79
ΑΔ. ΠΑΣΠΑΤΗΣ	1879—80
Ηρ. ΒΑΣΙΑΔΗΣ	1880—81
Σ. ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ	1881—82
Κ. ΚΑΛΛΙΑΔΗΣ	1882—83

ΚΟΣΜΗΤΟΡΕΣ

Κατὰ τὸ ἔτος 1882—1883.

<i>Πρόεδρος</i>	Κ. ΚΑΛΛΙΑΔΗΣ.
<i>Ἀντιπρόεδροι</i>	{ Κ. ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ. REV. C. G. CURTIS.
<i>Γεν. Γραμματεὺς</i>	Τ. ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ.
<i>Εἰδ. Γραμματεὺς</i>	ΟΔ. ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ.
<i>Ταμίτας</i>	Ν. ΒΑΜΒΑΚΗΣ.
<i>Βιβλιοφύλαξ</i>	Α. Η. ΚΕΡΑΜΕΥΣ.

ΜΕΛΗ ΔΙΑΡΚΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ

κατὰ τὸ ἔτος 1882—1883.

Α'. ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗΣ.

1. ΒΑΣΙΛΑΗΣ ΠΡ.
2. ΚΕΡΑΜΕΥΣ Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ.
3. ΚΟΝΤΟΠΟΥΛΟΣ Κ.
4. ΜΑΛΙΑΚΑΣ ΑΒΡ.
5. ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΝΣΤ.
6. ΣΑΛΤΕΛΗΣ ΘΕΜ.
7. ΧΑΤΖΗΧΡΗΣΤΟΥ ΧΡΗΣΤΟΣ.

Β'. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ.

1. ΒΑΣΙΛΑΗΣ ΠΡ.
2. ΓΕΩΡΓΑΛΑΣ Κ.
3. ΘΕΟΔΩΡΙΑΝΗΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ.
4. ΜΑΛΙΑΚΑΣ ΑΒΡ.
5. ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΝΣΤ.
6. ΠΑΠΑΡΡΟΥΣΗΣ ΠΕΤΡΟΣ.
7. ΠΑΡΑΝΙΚΑΣ Ν.
8. ΣΑΛΤΕΛΗΣ ΘΕΜ.
9. ΤΣΙΑΚΑΣ ΓΕΩΡΓ.
10. ΧΑΤΖΗΧΡΗΣΤΟΥ ΧΡΗΣΤΟΣ.

Γ'. ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ.

1. ΑΡΙΣΤΑΡΧΗΣ ΣΤ.
2. BERGGREN G.
3. CURTIS C. G.
4. DORIGNY AL. SORLIN.
5. ΚΕΡΑΜΕΥΣ Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ.
6. KUTSCHERA H.
7. MORDTMANN A.
8. MORDTMANN J.
9. NICOLSON A.
10. ΠΕΡΑΙΚΙΑΝΗΣ ΚΥΡΙΑΚΟΣ.
11. SARTORIS M.
12. ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΣ Ι.

Δ'. ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗΣ.

1. ΑΡΙΣΤΟΚΑΝΗΣ Ι.
2. ΚΕΡΑΜΕΥΣ Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ.
3. ΚΟΝΤΟΠΟΥΛΟΣ Κ.
4. ΠΑΡΑΝΙΚΑΣ Ν.
5. ΧΑΤΖΗΧΡΗΣΤΟΥ ΧΡ.
6. ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ Τ., *Γεν. Γραμματέας.*
7. ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ ΘΑ., *Ειδ. Γραμματέας.*

Ε'. ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ.

1. ΓΕΩΡΓΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ ΙΩ.
2. BONKOWSKI CH.
3. ΚΑΡΑΒΟΚΥΡΟΣ Μ.
4. ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ ΘΑΔΕΜΑΧΟΣ.
5. ΚΩΣΤΟΜΥΡΗΣ Γ.
6. ΛΟΥΣΗΣ Β.
7. ΜΑΚΡΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ.
8. ΝΑΟΥΜ ΑΔ.
9. ΝΟΝΝΟΤΗΣ ΑΙΜ.
10. ΣΤΑΜΑΤΙΑΔΗΣ Δ.
11. ΤΑΓΗΣ Α.
12. ΧΑΡΜΑΝΤΑΣ Δ.

ΣΤ'. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ.

1. ΒΑΜΒΑΚΗΣ Ν.
2. ΒΕΛΛΟΓΙΑΝΝΗΣ Μ.
3. ΓΚΙΩΝ Ι.
4. ΚΟΣΟΥΔΗΣ ΘΕΜ.
5. CURTIS C. G.
6. ΚΟΥΠΑΣ ΙΩ.
7. ΜΑΥΡΟΓΟΡΔΑΤΟΣ ΦΡΑΓΚΟΥΔΗΣ.
8. ΜΠΑΞΣΑΣ Ν.
9. ΣΑΡΑΚΙΩΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ.

ΕΠΙΜΕΛΗΤΑΙ.

Ὁργανοθήκης
 ΘΑΔΕΜΑΧΟΣ ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ.

Ἀρχαιολογικῶν συλλογῶν
 Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΚΕΡΑΜΕΥΣ.

EN ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ.

ΑΠΟ ΜΑΪΟΥ 1882 ΜΕΧΡΙ ΜΑΪΟΥ 1883.—ΤΟΜΟΣ ΙΖ'.

ΤΑ

ΗΘΙΚΑ ΝΙΚΟΜΑΧΕΙΑ

ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ.

Ἀνεγνώσθη ἐν ταῖς ΧΝΔ', ΧΞΔ', ΧΟΗ', ΧΠ', ΧΠΓ', ΧΠΖ', ΧΪΒ' συνεδριάσεσιν.

Ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις τῆς ἐπὶ τοσοῦτον ἀναπτύξεως τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, ὧν αἱ πρόοδοι καὶ τῆς ποιητικῆς σχεδὸν φαντασίας τὴν πτῆσιν ὑπερβάλλουσαι καταπλήττουσιν ἡμᾶς δικαίως, πραγματεία τις καὶ μελέτη περὶ ἠθικῆς ἴσως ἔωλόν τι καὶ κενὸν ἤθελε φανῆ.

Ἄλλ' ἐπειδὴ ὑπὲρ τὸν ὁρώμενον καὶ φαινόμενον τοῦτον κόσμον, περὶ τὸν μηχανισμόν τοῦ ὁποίου ἐνασχολοῦνται αἱ φυσικαὶ ἐπιστῆμαι, κεῖται ὁ ἠθικὸς κόσμος, ὁ κόσμος τοῦ λόγου, ὃν οὐδεμία θετικὴ λεγομένη ἐπιστήμη ν' ἀρνηθῆ λογικῶς δύναται, ὡς στηριζόμενον εἰς τὴν ἔσωτάτην τῆς συνειδήσεως πείραν, τὸ ἀναμφικτον ἐκάστου συναίσθημα, τὸ θετικώτατον πόντων ὅσων γνωρίζομεν καὶ ἀντιλαμβανόμεθα, ἀνάγκη πολλὰκις καὶ περὶ αὐτοῦ νὰ γίνηται λόγος. Διότι ἄνευ τῆς ἠθικῆς ἀρετῆς, ἥτις πηγάζει ἀπὸ τοῦ ἔσωτάτου τούτου κόσμου, οὔτε ὁ καθ' ἕναστος ἄνθρωπος οὔτε ἡ κοινωμία ἐν συνῶφ ὑγιῶς ἔχει, ἀλλ' οὐδὲ πολιτεία καὶ κράτος νὰ παγιωθῆ καὶ προαχθῆ δύναται.

Διὰ ταῦτα πᾶσα περὶ τὴν ἠθικὴν μελέτη καὶ θεωρία πάντας, νομίζομεν, ἐνδιαφέρει τοὺς εὐφρονούντας, ὅσον καὶ πᾶσα ἀλήθεια καὶ πᾶν κέλλος αἰώνιον, εἰ καὶ ἡ πράξις αὐτῆς εἶνε τὸ τέλος.

Τί εἶνε ἀληθῶς ἡ ζωὴ ὅλη τοῦ ἀνθρώπου (ΒΑΔ. ΦΙΛΟΛΟΓ. ΣΥΛΛΟΓ. ΤΟΜ. ΙΖ').

ἄνευ τῆς ἀρετῆς; Τί εἶνε ἡ ἐπιστήμη καὶ αἱ γνώσεις αἱ οἰαιδήποτε; Αὕτη εἶνε τὸ ὑπέρτατον τῆς ἀνθρωπότητος ἀγλάισμα, τὸ φῶς καὶ ἡ θερμότης τοῦ ἔσωτάτου αὐτῆς κόσμου, τὸ κέντρον τῆς παγκοσμίου ἱστορίας.

Ὅθεν καλὸν ἐνομίσαμεν ἀνάγνωσμα ἐν τῷ ἱερῷ τούτῳ περιβόλῳ τὴν περίληψιν τῆς πλήρους καὶ ἀκριβεστάτης θεωρίας τοῦ Ἀριστοτέλους περὶ ἠθικῆς, καλουμένης ἠθικὰ Νικομάχεια, ὧν κατὰ βιβλία καὶ κεφάλαια ἐκτιθέμενοι τὴν ἔννοιαν καθ' ἣν οὗτος ἀκολουθεῖ μέθοδον, θὰ ζητήσωμεν ἐπὶ τέλους νὰ εὐρωμεν ποῦ κυρίως στηρίζει τὸ ἄκρον ἀγαθὸν καὶ τὴν ἀρετὴν, ὅπερ καὶ θὰ εἶνε τῆς ὅλης μελέτης ἡμῶν τὸ συμπέρασμα.

Ἡ ὅλη αὕτη τοῦ Ἀριστοτέλους περὶ ἠθικῆς πραγματεία, τὰ ἠθικὰ Νικομάχεια, διηρημένη εἰς δέκα βιβλία, ἀνάγεται εἰς τὴν τάξιν τῶν πρακτικῶν συγγραμμάτων τοῦ μεγάλου τούτου φιλοσόφου, ἥτις περιλαμβάνει τὰ ἠθικά, τὰ οἰκονομικά καὶ τὰ πολιτικά.

Κατὰ τὴν γνώμην τοῦ περιφανοῦς Ἀγγλοῦ Δοναλδῶνος, τοῦ συνεχίσαντος τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας τοσοῦτον εὐδοκίμως, οὐδὲν τῶν τοῦ Ἀριστοτέλους συγγραμμάτων διατηρεῖ τὴν ἑαυτοῦ ἀξίαν μᾶλλον ἀκεραίαν τῶν ἠθικῶν Νικομαχείων, καὶ ἰδίως ἐὰν ἐξετασθῶσι

παραλλήλως πρὸς τὰ πολιτικά. Καὶ ἀληθῶς ὁ κλάδος οὗτος τῆς φιλοσοφίας, προσεπιλέγει, ὡπισθοδρόμησε μᾶλλον ἢ προήχθη. Συστηματικῶς δὲ ἐξεταζόμενα τὰ Ἠθικά τοῦ Ἀριστοτέλους δύνανται νὰ παραβληθῶσι πρὸς πάντα τὰ νεώτερα περὶ τοῦ θέματος τούτου συγγράμματα.

Τὰ Ἠθικά ταῦτα τοῦ Ἀριστοτέλους δυνάτον νὰ διαιρεθῶσι κατ' αὐτὸν εἰς τρία μέρη κατὰ τὰς ἐν αὐτοῖς κρατούσας ιδέας. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον μέρος περιλαμβάνον τὰ δύο πρῶτα βιβλία καὶ πέντε κεφάλαια τοῦ τρίτου πραγματεύεται περὶ τοῦ ἄκρου ἀγαθοῦ, ἧτοι τῆς εὐδαιμονίας καὶ τῆς ἀρετῆς. Τὸ δεύτερον ἐν τοῖς ἐφεξῆς τρισὶ βιβλίοις δ', ε', ζ' καὶ τῷ ὑπολοίπῳ τοῦ γ' διερευνᾷ τὰς διαφόρους ἀρετάς. Τὸ τρίτον μέρος (ζ', η', θ', ι) πραγματεύεται τὴν ἐξωτερικὴν τῆς ἀρετῆς ἐφαρμογὴν, τούτεστι τὴν ἐγκράτειαν, τὴν φιλίαν καὶ τὴν ἡδονήν. Μετὰ δὲ τὴν ἔρευναν τούτων ἐπανέρχεται ὁ φιλόσοφος εἰς τὴν ὑπόθεσιν τοῦ πρώτου βιβλίου, εἰς τὸ περὶ εὐδαιμονίας, ἐν ᾧ μετὰ ἀνάκεφαλαίωσιν πάντων τῶν περὶ τοῦ θέματος τούτου εἰρημένων ποιεῖται τὴν εἰς τὰ πολιτικά, τὴν περὶ πολιτείας πραγματείαν αὐτοῦ, μετέβασιν.

Αὕτη ἡ γενικὴ τοῦ συγγράμματος τούτου ἀποψις. Ἐξ ὑπαρχῆς δὲ ὁ φιλόσοφος ὡς πανταχοῦ κατὰ τὴν αὐτοῦ ἐμπειρικὴν μέθοδον ἀπὸ τοῦ συνθέτου καὶ συγκεκριμένου ὀρμώμενος προβαίνει ἀναλυτικῶς μετ' ἐπιμόνου ἀκριθείας εἰς τε τὴν περὶ ἀρετῆς καὶ ἄκρου ἀγαθοῦ θεωρίαν ἐν γένει, καὶ εἰς τὴν ἐκάστης ἀρετῆς ἰδίαν. Ταύτην ὡς οἶόν τε σαφῶς θὰ συνοψίσωμεν ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα, ὡς ἐξῆς.

Ἐπειδὴ, λέγει, πᾶσα τέχνη καὶ πᾶσα ἐπιστήμη καὶ πράξις ἀγαθόν τι ἐπιδιώκει, οἷον ἡ ἰατρικὴ τὴν ὑγείαν, ἡ γυμναστικὴ τὴν εὐρωστίαν, ἡ ναυπηγικὴ τὸ πλοῖον, ἡ οἰκονομικὴ τὸν πλοῦτον, καὶ τὰ λοιπὰ ὁμοίως, ἔπεται ὅτι πολλὰ καὶ διάφορα εἶνε τὰ ἐπιδιωκόμενα ἀγαθὰ, ὡς εἶνε πολλαὶ καὶ διάφοραι αἱ τέχναι καὶ αἱ πράξεις, αἱ ταῦτα σκοποῦσαι.

Ἰποτιθεμένου λοιπὸν ὅτι ὑπάρχει τις ἀνώτατος σκοπός, δι' ὃν πάντα τὰ ἄλλα εἶνε μέσα, ἐπιθυμητὰ οὐχὶ αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ, ἀλλ' ἀπλῶς πρὸς ἐπίτευξιν ἀναγκαῖα τοῦ ὑπερτάτου ἐκείνου σκοποῦ, συνάγεται ὅτι ὁ ἀνώτατος οὗτος σκοπός εἶνε τὸ ἄκρον ἀγαθόν, ὅπερ ἐν τῷ βίῳ ἐπιδιωκόμεν καὶ ποθοῦμεν· τὸ ἄκρον δὲ τούτο ἀγαθόν δεόν νὰ ὑποτεθῇ ἐφικτῶν ἐνταῦθα, ἐν

τῷ κόσμῳ τούτῳ, ἵνα μὴ χωρῆ ἡ ἔφεσις τοῦ ἀγαθοῦ ἐπ' ἄπειρον καὶ ἐπομένως ἐπὶ τὸ ἀνεφικτον.

Φρονεῖ δὲ ὅτι ἡ γνῶσις τοῦ ἄκρου τούτου ἀγαθοῦ μεγάλην ἔχει ῥοπήν ἐπὶ τὸν βίον, ὡς ὁ σκοπός τῷ τοξότη, ἵνα γινώσκῃ βεβαίως πού νὰ σκοπεύσῃ καὶ ἐλπίσῃ μᾶλλον ἐπιτυχίαν.

Ἐρωτᾷ εἶτα τίνος τέχνης ἢ τίνος ἐπιστήμης ὁ σκοπός περιλαμβάνει πάντα καὶ εἶνε πάντων ἀνώτατος καὶ διὰ τοῦτο τέλειος καὶ ἐντεῦθεν ἄκρον ἀγαθόν. Εὐρίσκει δὲ ὡς τοιοῦτον τὸν σκοπὸν τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς πολιτείας· διότι αὕτη τυγχάνει οὕσα πασῶν ὑπερτάτη· ὑπὸ ταύτην ὑπάγονται πᾶσαι καὶ ἐπιστήμαι καὶ τέχναι καὶ πράξεις· οἷον ἡ οἰκονομικὴ, ἡ στρατηγικὴ, ἡ ῥητορικὴ, ἡ νομοθετικὴ καὶ εἰ τις ἄλλη. Ὡστε ὁ τῆς πολιτικῆς σκοπός περιέχει καὶ τοὺς τῶν ἄλλων καὶ δὴ ὑπερέχει αὐτῶν, ὡσπερ ἡ ἀρχιτεκτονικὴ περιλαμβάνει τὸσας ἄλλας τέχνας καὶ δυνάμεις πρὸς παράστασιν τοῦ ἰδεώδους αὐτῆς.

Τεθέντος λοιπὸν τοῦ τῆς πολιτικῆς σκοποῦ ὡς τοῦ ἄκρου ἀγαθοῦ, ὅπερ, εἰ καὶ τυγχάνει ὄν τὸ αὐτὸ καὶ πρὸς τὸν ἕνα καὶ πρὸς τὴν πόλιν καὶ τὸ ἔθνος, τοὺς πολλοὺς, τελειότερον ὁμως εἶνε καὶ κάλλιον καὶ θεϊότερον, ἐὰν ἀναφέρηται τῇ πόλει καὶ τῷ ἔθνει, καθόσον τὸ ἀγαθόν τῶν πολλῶν κείται ἀνώτερον τοῦ ἐνός, ζητεῖται τί ἡ πολιτικὴ ἐπιστήμη ἐπιδιώκει καὶ τί ἄρα εἶνε τὸ ἀκρότατον πάντων τῶν πρακτῶν ἀγαθῶν.

Κατὰ τὴν ὁμολογίαν τῶν πλείστων, λέγει, ἡ εὐδαιμονία εἶνε τὸ ἀγαθόν τοῦτο τὸ ἐπιδιωκόμενον· καὶ ὅτι τὸ εὖ ζῆν καὶ τὸ εὖ πράττειν εἶνε ἴσον τῷ εὐδαιμονεῖν.

Ἀλλὰ συμφωνοῦντες, λέγει, οἱ πολλοὶ εἰς τὸ ὄνομα διαφωνοῦσι περὶ τὴν οὐσίαν αὐτοῦ τούτου· διότι ἄλλοι μὲν εὐδαιμονίαν ὑπολαμβάνουσι τὴν ἡδονήν, ἢ τὸν πλοῦτον ἢ τὴν δόξαν, ἄλλοι δὲ ἄλλο τι· πολλάκις δὲ καὶ ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος ἄλλοτε ἄλλο· νοσήσας μὲν εὐδαιμονίαν νομίζει τὴν ὑγείαν, πενόμενος δὲ τὸν πλοῦτον, ἀμαθῆς δὲ ὢν ζηλεῖ τοὺς λογίους. Παρὰ τούτους ἔνιοι νομίζουσιν ὅτι ἐκτὸς τῶν πολλῶν τούτων ἀγαθῶν ὑπάρχει ἄλλο τι καθ' ἑαυτὸ ἀγαθόν, δι' ὃ καὶ ταῦτα πάντα τὰ ἄλλα εἶνε ἀγαθὰ. Ἐνταῦθα δὲ παρατηρεῖ ὁ φιλόσοφος ὅτι ὅπως κρίνῃ τις ὀρθῶς περὶ καλῶν καὶ δικαίων καὶ ἐν γένει περὶ τῶν πολιτικῶν, δεόν νὰ εἶνε καλῶς παιδαγωγημένος, νὰ συνειθίσῃ δηλονότι ἀπ' ἀρχῆς ἐξ ἀνατροφῆς εἰς τὰ καλὰ· διότι ἄλλως οὔτε νὰ νοσήσῃ οὔτε νὰ

προσοικειωθῆ τὰ καλὰ καὶ δίκαια εἶνε δυνατόν. Εἶτα ἐπανερχόμενος εἰς τὸ περὶ εὐδαιμονίας ἐκτίθησι πῶς τριχῶς διαίρουνται οἱ ἀνθρώποι ἐπὶ τούτου. Πρῶτον οἱ πολλοὶ ἀγαπῶσι τὸν ἀπολαυστικὸν βίον· οὗτοι δὲ παντελῶς ἀνδραποδώδεις φαίνονται προαιρούμενοι τὸν βίον τῶν βροσκημάτων, ἐπειδὴ τὴν ἡδονὴν τὴν υἱλικὴν θεωροῦσιν ὡς ἄκρον ἀγαθόν. Δεύτερον οἱ ὀλιγῶτεροι καὶ δὴ μεμορφωμένοι πως καὶ πρακτικοὶ περὶ τὸν πολιτικὸν βίον θεωροῦσι τὴν τιμὴν καὶ τὴν δόξαν ἄκρον ἀγαθόν· ἀλλ' ἐπικρίνει καὶ τούτους, λέγων ὅτι καὶ τὸ νομιζόμενον ἀγαθὸν τοῦτο παρ' αὐτοῖς φαίνεται ἐπιπολαίον· διότι ἀνήκει μᾶλλον εἰς τοὺς τιμῶντας, ὡς καὶ ἐξαρτᾶται ἀπ' αὐτῶν, ἐνῶ ἡ εὐδαιμονία ὑποτίθεται οἰκείον τι καὶ ἀναφαίρετον ἀγαθόν. Πλὴν τούτου παρατηρεῖ ὅτι φαίνονται τούτων τινὲς ἐπιδιώκοντες τὰς τιμὰς, ἵνα πιστευθῶσιν ὅτι εἶνε ἀγαθοὶ καὶ ἐνάρετοι, διὸ καὶ ζητοῦσι νὰ τιμῶνται ὑπὸ τῶν φρονιμῶν καὶ τῶν ἐντίμων καὶ ἐπὶ ἀρετῇ· ὥστε καὶ κατ' αὐτοὺς τούτους ἡ ἀρετὴ εἶνε ἀνώτερα, ἐπειδὴ εὐδαιμονίαν νομίζουσι τὸ τιμᾶσθαι ὡς ἐνάρετοι· οὕτω δὲ ἐξῶθεν ζητῶν τις τὸ ἀγαθὸν φαίνεται ὅτι θὰ ἦτο δυνατόν καὶ ἀπρακτῶν τις νὰ ἔχη τὴν ἀρετὴν ἢ καὶ κατοπαθῶν, ὅπερ ἄτοπον. Τρίτον ὅτι πάνυ ὀλιγοὶ εὐδαίμονα βίον νομίζουσι τὸν θεωρητικόν· ἀλλὰ τὴν ἐξέλεγχεν τούτου παραλείπει ἐπὶ τοῦ παρόντος, ὑποσχόμενος νὰ ἐπανεέλθῃ, ὅπερ καὶ πράττει ἐν τῷ τελευταίῳ βιβλίῳ.

Διελθὼν τοὺς τρεῖς ἐν ἀνθρώποις βίους, τὸν ἀπολαυστικόν, τὸν πολιτικόν καὶ τὸν θεωρητικόν, ἀποδοκιμάζει καὶ τὸν χρηματιστικὸν βίον διὰ βραχέων· διότι ὁ πλοῦτος δὲν εἶνε, λέγει, τὸ ζητούμενον ἀγαθόν, ἡ εὐδαιμονία, καθόσον ὁ πλοῦτος εἶνέ τι χρήσιμον καὶ χάριν ἄλλου καὶ οὐχὶ αὐτὸ τὸ ἀγαθόν. Ἀλλὰ καὶ τὸ καθόλου ἀγαθὸν καὶ τὴν ιδέαν αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν τοῦ ἀγαθοῦ, ὡς ὁ Πλάτων, οὗτος δὲν παραδέχεται· διότι, λέγει, καὶ ἂν ὑπάρχῃ ἐν τι ἀγαθόν, κοινῶς κατὰ πάντων κατηγορούμενον, ἢ ἂν ὑπάρχῃ χωριστόν τι ἀγαθὸν αὐτὸ καθ' αὐτό, τὸ ἰδανικὸν ἀγαθόν, ἡ ιδέα, δὲν θὰ εἶνε κατορθωτὸν οὐδ' ἀποκτητὸν ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου· ἐνῶ ζητεῖται τοιοῦτόν τι, ὅπερ ὁ ἀνθρώπος νὰ δύνηται καὶ νὰ πράξῃ καὶ ν' ἀποκτήσῃ.

Οὕτως ἐπανερχόμενος εἰς τὸ ζήτημα τί ἐστὶν ἡ εὐδαιμονία καὶ τὸ ἄκρον ἀγαθόν, παραπρεῖ ὅτι ἐπειδὴ τὰ διάφορα ἀγαθὰ εἶνε τὰ μὲν κατώτερα, τὰ δὲ ἀνώτερα καὶ ὅτι τὰ μὲν εἶνε μέσα, ὡς ὁ πλοῦτος, οἱ αὐλοὶ, ὡς ὄργανα ἢ ἀνώτερον σκοπόν, τὰ δὲ σκοπός, συμπεραί-

νει ὅτι πάντα τὰ ἀγαθὰ δὲν εἶνε τέλεια, δηλονότι τελευταῖα καὶ ὅτι τὸ πάντων ἄριστον εἶνε τὸ τέλειον ἀγαθόν, ἡ εὐδαιμονία, ὅπερ ἀνάγκη νὰ εἶνε ἐν ἐκ πολλῶν ἀρίστων καὶ ὅπερ προαιρούμεθα αὐτὸ καθ' αὐτό καὶ οὐδέποτε δι' ἄλλο· τοιοῦτον δὲ εἶνε ἡ εὐδαιμονία. Καὶ ὡς λέγεται ἐν τοῖς Μεγάλοις Ἠθικοῖς ἀτέλειόν ἐστίν, οὐ παραγενομένου μηθενός ἐτι προσδεόμεθα· ἀτελές δὲ οὐ παραγενομένου προσδεόμεθα τινος· οἷον τῆς δικαιοσύνης μὲν μόνον παραγενομένης πολλῶν προσδεόμεθα, τῆς δὲ εὐδαιμονίας παραγενομένης οὐδενός ἐτι προσδεόμεθα. Τούτο ἄρα ἐστὶ τὸ ἄριστον ἡμῖν, ὃ ζητοῦμεν, ὃ ἐστὶ τέλος τέλειον· τὸ δὴ τέλειον τέλος ἀγαθόν ἐστίν».

Ἐκ πάντων συνάγεται ὅτι ἡ εὐδαιμονία εἶνε ὁ τελειότατος καὶ ἀνώτατος τοῦ βίου ἡμῶν σκοπός, ἐνῶ πᾶν ἄλλο ἀγαθὸν εἶνε καὶ σκοπός καὶ μέσον πρὸς ἀνώτερόν τι πάντοτε, οἷον ἡ τιμὴ, ἡ ἡδονή, ὁ νοῦς αὐτός, αἱ γνώσεις καὶ ἄλλη οἰαδήποτε ἀρετὴ καὶ ἰκανότης εἶνε μὲν ἀγαθὰ καὶ προαιρούμεθα αὐτὰ δι' αὐτὰ καθ' ἑαυτά, ἀλλὰ ζητοῦμεν ταῦτα χάριν κυρίως τῆς εὐδαιμονίας, ὑπολαμβάνοντες ὅτι δι' αὐτῶν θὰ εὐδαιμονήσωμεν. Τὴν εὐδαιμονίαν ὅμως οὐδεὶς ζητεῖ δι' ἄλλο τι ἀνώτερον. Ὅθεν εἶνε καὶ αὐτάρκης καθὸ τέλειος. Ἐὰν δὲ προστεθῇ εἰς τὴν εὐδαιμονίαν ἄλλο τι ὑποδεέστερον ἀγαθόν, γίνεται βεβαίως προτιμότερον καὶ ἐκ πολλῶν ἀγαθῶν συγκείμενον, ἐφόσον προστίθεται τι.

Τεθείσης οὕτω τῆς εὐδαιμονίας κατὰ τὴν κοινὴν ἀπάντων ὁμολογίαν ζητεῖ νῦν σαφέστερον νὰ δηλωθῇ τί εἶνε αὕτη. Ἐπὶ τούτῳ δὲ νομίζει δέον νὰ ἐξετασθῇ τί εἶνε τὸ ἔργον τοῦ ἀνθρώπου, καθὸ ἀνθρώπου. Ὡς π. χ. ὑπάρχει ἔργον τοῦ μουσικοῦ καὶ τοῦ ἀγαλματοποιοῦ καὶ παντός ἄλλου τεχνίτου καὶ ἐπιστήμονος· τὸ δὲ ἔργον πάντων τούτων ἐπιδοκιμάζεται καὶ κρίνεται καλὸν ἢ ἀποδοκιμάζεται καὶ κατακρίνεται· ὁμοίως καθὼς καὶ τῶν μελῶν τοῦ σώματος, οἷον τοῦ ὀφθαλμοῦ καὶ τῆς χειρὸς καὶ τοῦ ποδός ὑπάρχει ἔργον ἴδιον, οὕτω δὴ ὑπάρχει καὶ τοῦ ἀνθρώπου ὡς ἀνθρώπου ἴδια ἔργον τι. Ἄρα ζητητέον τί εἶνε τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ ἀνθρώπου. Εἶνε ἄρα τὸ ζῆν; ἀλλὰ τὸ ζῆν κοινὸν τυγχάνει ὄν καὶ τοῖς φυτοῖς· ἄρα εἶνε τὸ αἰσθάνεσθαι; ἀλλὰ τοῦτο κοινὸν καὶ τοῖς ζώοις. Τί ἄλλο λοιπὸν μένει ἔργον τοῦ λογικοῦ ἀνθρώπου ἢ τὸ πράττειν μετὰ λόγου ἢ μὴ ἄνευ λόγου; Ἐπειτα διαίρει αὐθις τὸν λόγον εἰς πειθόμενον (ὡς ἐπιπειθές λόγῳ) καὶ εἰς λόγον αὐτενερ-

γούντα και διανοούμενον· και κατά την διαίρεσιν τῆς λογικῆς ψυχῆς εἰς νοῦν νοητικὸν και εἰς λόγον ἐποπτικὸν δέχεται ὅτι ἔργον τοῦ ἀνθρώπου ὡς τοιοῦτου εἶνε ἢ κατὰ λόγον ἐνέργεια τῆς ψυχῆς ἢ μὴ ἀνευ λόγου, και ὅτι τὸ ἔργον τοῦτο εἶνε τὸ αὐτὸ ἐπὶ παντός ἀνθρώπου ἐν γένει, τοῦ τυχόντος ἀνθρώπου και τοῦ σπουδαίου ἀνθρώπου, ἀλλ' ὅμως πρέπει νὰ προστεθῆ μόνον ἢ κατὰ τὴν ἀρετὴν ὑπεροχὴ και διαφορὰ τοῦ ἔργου τοῦ τυχόντος ἀνθρώπου και τοῦ ἔργου τοῦ σπουδαίου ἀνθρώπου· διότι ὡς τὸ ἔργον τοῦ κιθαριστοῦ και τοῦ σπουδαίου κιθαριστοῦ εἶνε μὲν τὸ αὐτό, τὸ κιθαρίζειν, ἀλλὰ δέον νὰ προστεθῆ ἢ κατὰ τὴν ἰκανότητα ὑπεροχὴ τοῦ ἔργου· ἐπειδὴ αὐτὸ τὸ ἔργον ἀμφοτέρων εἶνε τὸ κιθαρίζειν, τοῦ σπουδαίου κιθαριστοῦ εἶνε τὸ εὖ και καλῶς κιθαρίζειν· τοιοῦτοτρόπως ἂν τὸ ἔργον παντός ἀνθρώπου εἶνε τὸ μετὰ λόγου τινός πράττειν ἢ μὴ ἀνευ λόγου, τοῦ σπουδαίου ἀνθρώπου εἶνε τὸ μετὰ τοῦ ὀρθοῦ λόγου πράττειν.

Οὕτω τίθησι τὸ ἔργον τοῦ ἀνθρώπου ζωὴν τινα, δηλαδὴ ἐνέργειαν και πράξιν τῆς ψυχῆς μετὰ λόγου τινός, τοῦ δὲ σπουδαίου μετὰ λόγου ὀρθοῦ και καλοῦ. "Ὅθεν συμπεραίνει ὅτι τὸ ἀνθρώπινον ἀγαθὸν εἶνε ἐνέργεια ψυχῆς κατ' ἀρετὴν· ἐπειδὴ δὲ πλείονες αἱ ἀρεταὶ (αἱ ἰκανότητες), κατὰ τὴν ἀρίστην και τελειοτάτην ἀρετὴν και ἐν βίῳ τελείω και συνεχεῖ, ἐπειδὴ ὀλίγος χρόνος δὲν δύναται βεβαίως νὰ χαρακτηρίσῃ τὴν ἐνέργειαν ταύτην. Ἄλλὰ τίς ἢ ἀρίστη και τελειοτάτη τῆς ψυχῆς ἀρετὴ ἢ ἰκανότης; τοῦτο ἀφίνει ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀπροσδιόριστον.

Ὅρισας δὲ οὕτω γενικῶς τὴν εὐδαιμονίαν, ἐξετάζει νῦν τὸ πρᾶγμα και ὑπ' ἄλλην ἔποψιν. Διαιρῶν τὰ ἀγαθὰ τριχῆ, εἰς ἐξωτερικὰ ἀγαθὰ, εἰς τὰ περὶ τὸ σῶμα και εἰς τὰ περὶ τὴν ψυχὴν, θεωρεῖ τὰ ψυχικὰ ἀγαθὰ κυριώτατα συμφώνως τῇ γνώμῃ πάντων. Ἐπειδὴ δὲ αἱ πράξεις και αἱ ἐνέργειαι αἱ ψυχικαὶ ἀνάγονται εἰς τὴν ψυχὴν, συνάγει ὅτι ὀρθῶς κατὰ τὸν δοθέντα ἤδη ὀρισμὸν τῆς εὐδαιμονίας αὕτη δὲν εἶνε ἐξωτερικὸν ἀγαθόν. Ἐπειδὴ δὲ αὕτη οὕτω καθὸ τῆς ψυχῆς ἀγαθὸν περιλαμβάνει και ἀρετὴν και φρόνησιν και σοφίαν και τὴν ἐσωτερικὴν εὐχαρίστησιν ἢ ἡδονὴν, και πάντα ταῦτα ἐνέργεια και οὐχὶ δυνάμει και ἐξεί ἀπλῆ, ἔπεται ὅτι ἡ εὐδαιμονία οὕσα ἐνέργεια τῆς ψυχῆς κατὰ τὴν τελειοτάτην ἀρετὴν εἶνε τὸ ἀρίστον και κάλλιστον και ἡδιστον πρᾶγμα.

Και ὅμως νομίζει ὅτι ἔχει χρεῖαν τινὰ αὐ-

τῆ και τῶν ἐξωτερικῶν ἀγαθῶν, ἐπειδὴ θεωρεῖ ἀδύνατον ἢ οὐχὶ ῥᾶδιον τὸ πράττειν τὰ καλά ἀνευ μέσων· μέσα δὲ τοιαῦτα πρὸς τὸ πράττειν τὰ καλά εἶνε και φίλοι καλοὶ και πλοῦτος και πολιτικὴ δύναμις. Ἐπὶ τούτοις οἶον κόσμον τῆς εὐδαιμονίας θεωρεῖ τὴν εὐγένειαν, τὴν εὐτεχνίαν και τὸ κάλλος· οὐδὲ λίαν εὐδαιμονικὸν νομίζει τὸν παναίσχην, ἢ δυσγενῆ ἢ μονώτην και ἄτεκνον.

Διαπορεῖ δὲ εἰ ἔστι μαθητὸν ἢ ἄλλως πως ἀσκητὸν ἢ θεόδοτον ἢ και διὰ τύχην τινὰ ἡ εὐδαιμονία· παραδέχεται δὲ μάλλον ὅτι εἶνε θεόδοτος ἢ τῶν θειοτάτων· διότι τὸ τῆς ἀρετῆς ἄθλον φαίνεται ἀρίστον και θεῖόν τι και μακχρίον, και ὅτι εἶνε και δυνατόν ν' ἀποκτηθῆ ὑπὸ πάντων, διὰ τινος μαθήσεως ἢ ἐπιμελείας, τῶν μὴ βεβλαμμένων πρὸς ἀρετὴν· λίαν δὲ πλημμελὲς ὑπολαμβάνει νὰ ἐπιτρέψῃ τις τῇ τύχῃ τὸ κάλλιστον και μέγιστον τοῦτο ἀγαθόν.

Ἐπὶ τούτοις ἐπικρίνει τὸν Σόλωνα εἰπόντα μηδένα πρὸ τοῦ τέλους μακαρίζειν· τὸ ἐπακολουθεῖν ταῖς τύχαις και κατὰ ταύτας εὐδαιμονίζειν τινὰ οὐδαμῶς νομίζει ὀρθόν· ἐπειδὴ τὸ εὖ ἢ τὸ κακῶς πράττειν και ἐνεργεῖν, ἢ εὐδαιμονία, δὲν κείται ἐν αὐταῖς, ἀλλὰ προσδεῖται τούτων ὁ ἀνθρώπινος βίος· αἱ κατ' ἀρετὴν ὅμως ἐνέργειαι εἶνε τὸ κύριον τῆς εὐδαιμονίας, αἱ δὲ ἐναντία τοῦ ἐναντίου, τῆς κακοδαιμονίας. Και οὐχὶ μόνον τὸ κύριον τῆς εὐδαιμονίας εἶνε αὐταί, ἀλλὰ και τὸ βεβαιότακον πάντων τῶν ἀνθρωπίνων· διότι περὶ οὐδενός, λέγει, τῶν ἀνθρωπίνων ὑπάρχει οὕτω βεβαιότης, ὡς περὶ τὰς ἐνεργείας τὰς κατ' ἀρετὴν· και τῶν ἐπιστημῶν και ἐπιστημονικῶν γνώσεων αὐταὶ δοκοῦσιν αὐτῶ μονιμώτεραι, καθόσον βεβαιοῦνται ἀμέσως ὑπὸ τῆς συνειδήσεως. Ἐπομένως ὁ κατ' ἀρετὴν ἐνεργῶν, λέγει, αἰεὶ ἢ μάλιστα πάντων θὰ πράττῃ τὰ κατ' ἀρετὴν και θὰ θεωρῆ αὐτὰ, τὰς δὲ διαφοροῦς τύχας θὰ φέρῃ κάλλιστα και ἐξάπαντος ἐμμελῶς ὁ ἀληθῶς ἀγαθός και τετράγωνος ἀνευ ψόγου· διότι τὰ μὲν μικρὰ εὐτυχήματα ὡς και τὰ δυστυχήματα δὲν ἔχουσι βεβαίως ῥοπήν ἐπὶ τὸν βίον, τὰ δὲ μεγάλα και πολλὰ, ἂν μὲν εἶνε εὐτυχήματα, θὰ καταστήσωσι τὸν βίον μακαριώτερον, ἐπειδὴ συνεπικοσμοῦσι τὸν βίον και χρήσις γίνεται αὐτῶν καλὴ και σπουδαία· ἂν δὲ συμβαίνωσι τὰ ἐναντία, θλίβουσι βεβαίως και βλάπτουσι τὴν μακαριότητα και λύπας ἐπιφέροντα και πολλὰς ἐνεργείας κωλύοντα. Και ὅμως και ἐν τούτοις, λέγει, διαλάμπει τὸ καλὸν και ἡ ἀρετὴ, ὅταν ὑποφέρῃ τις πολλὰς

καὶ μεγάλας ἀτυχίας εὐκόλως οὐχὶ δι' ἀναληψίαν, ἀλλ' ἐκ γενναιότητος καὶ μεγαλοψυχίας. Οὐδέποτε δὲ ὁ ἀληθῶς ἀγαθὸς καὶ ἔμμερον θὰ πράξῃ τὰ μισητὰ καὶ φαῦλα, ἀλλὰ πᾶσας τὰς τύχας εὐσχημῶνως θὰ ὑποφέρῃ ἐκ τῶν ἐνόωντων ἀεὶ πράττων τὰ κάλλιστα, ὡς περ καὶ ὁ ἀγαθὸς στρατηγὸς ὃν ἔχει στρατόν μεταχειρίζεται πολεμικώτατα, καὶ ὁ σκυτοτόμος δὲ ἐκ τῶν δοθέντων αὐτῷ σκυτῶν κατασκευάζει κάλλιστον ὑπόδημα· συνελόντι δ' εἰπὲν οὔτε ποικίλος οὔτε εὐμετάβλητος εἶνε ὁ εὐδαίμων· οὔτε ἐκ τῆς εὐδαιμονίας ῥαδίως θὰ μετακινήθῃ οὔτε ὑπὸ τῶν τυχόντων ἀτυχημάτων· συμπεραίνει δὲ καλῶν εὐδαίμονα τὸν κατ' ἀρετὴν τελείαν ἐνεργοῦντα καὶ τοῖς ἐκτὸς ἀγαθοῖς ἰκανῶς κεχορηγημένον, μὴ τὸν τυχόντα χρόνον, ἀλλὰ εἰς τέλειον βίον.

Μετὰ ταῦτα διαπορῶν πως φαίνεται παραδεχόμενος τὴν εὐδαιμονίαν καὶ πέραν τῆς ἐνταῦθα ζωῆς· διότι λέγει ὅτι εἴ τι φθάνει πρὸς τοὺς τεθνηκότας εἴτε ἀγαθὸν εἴτε τουναντίον, θὰ εἶνε ἀσθενὲς τι καὶ μικρὸν καὶ τοσοῦτον βέβηχια καὶ τοιοῦτον, ὥστε νὰ μὴ καταστήσῃ εὐδαίμονα τοὺς μὴ ὄντας, μηδὲ τοὺς ὄντας μακαρίουσ' ἀφαιρέσῃ τὴν μακαριότητα.

Θεωρεῖ δὲ καὶ τῶν ἐπαίνων ἀνωτέρους τοὺς εὐδαίμονα καὶ τὴν εὐδαιμονίαν θεϊότερον καὶ βέλτιον τῶν κοινῶς ἐπαινουμένων.

Ἐντεῦθεν μεταβαίνει εἰς τὴν ἐξακριβῶσιν τῆς ἀρετῆς, ἐπειδὴ τὴν εὐδαιμονίαν ὥρισεν ἐνέργειαν ψυχῆς κατ' ἀρετὴν τελείαν. Ζητεῖ λοιπὸν τίς ἡ τελεία ἀρετὴ καὶ δὴ ἡ κατ' ἀνθρώπον ἀρετὴ· λέγει δὲ ἀνθρωπίνην ἀρετὴν οὐχὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ σώματος, ἀλλὰ τὴν τῆς ψυχῆς, ὡς εἶπε καὶ τὴν εὐδαιμονίαν ψυχῆς ἐνέργειαν. Διὸ καὶ ὁ κατ' ἀλήθειαν πολιτικός, ὁ βουλόμενος τοὺς πολίτας νὰ ποιῇ ἀγαθοὺς καὶ τῶν νόμων ὑπηκόους, δεόν νὰ γνωρίζῃ τὰ περὶ τὴν ψυχὴν, τουτέστι ψυχολογίαν· ὡς ὁ τῶν ὀφθαλμῶν ἰατρός καὶ ἐν γένει τοῦ σώματος ὀφείλει ἐντελέστατα νὰ γνωρίζῃ ταῦτα.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐξ ἄλλης αὐτοῦ πραγματείας περὶ ψυχῆς ἀρκεῖται ἐνταῦθα λαμβάνων ὅ,τι χρήσιμον· Οὕτω λοιπὸν θεωρεῖ τὴν ψυχὴν μίαν καὶ ἀδιαίρετον οὔσαν διττῶς, τὸ μὲν αὐτῆς ἄλογον, τὸ δὲ λόγον ἔχον· καὶ ἄλογον μὲν μέρος τῆς ψυχῆς λέγει τὸ αἴτιον τοῦ τρέφεσθαι καὶ αὐξάνεσθαι, ἧτοι τὴν θρεπτικὴν καὶ ζωτικὴν δύναμιν· καὶ ὅτι αὐτὴ ἡ δύναμις κοινὴ οὔσα καὶ φυτοῖς καὶ ζώοις δὲν ἰδιάζει τῷ ἀνθρώπῳ. Παρατηρεῖ δὲ ὅτι πλὴν τούτου ὑπάρχει καὶ ἄλλη τις φύσις τῆς ψυχῆς, τὸ

ὀρεκτικόν, ὁμοίως ἄλογον, ὅπερ ὅμως μετέχει κάπως λόγου, ὡς δηλοῦται εἰς τὸν ἐγκρατῆ καὶ ἀκρατῆ, οἵτινες ἔχουσι λόγον ἐν τῷ ὀρέγεσθαι, καὶ ὁ μὲν πείθεται εἰς αὐτόν, ὁ δὲ ἀπειθεῖ· διότι, ὡς φαίνεται, πέφυκεν ἐν τούτοις καὶ ἄλλο τι παρὰ τὸν λόγον, ὃ μάχεται καὶ ἀντιτείνει εἰς τὸν λόγον.—Αὕτη δὲ καθ' ἡμᾶς εἶνε καὶ ἡ τῆς Γραφῆς προπατορικὴ ἀμαρτία καὶ ἡ τῶν ποιητῶν ἄτη.—Διὰ τοῦτο, λέγει, συμβαίνει ἐν τῇ ψυχῇ ἀπαράλλακτον, οἷον εἰς τὰ παράλυτα μέλη τοῦ σώματος, ἐνῷ προαιροῦνται π. χ. τὴν παράλυτον χεῖρα νὰ κινήσωσι πρὸς τὰ δεξιὰ, αὕτη τούναντίον φέρεται εἰς τὰ ἀριστερά, ὡς καὶ αἱ ὀρμαὶ τῶν ἀκρατῶν· ἀλλὰ τὸ συμβαῖνον εἰς τὸ σῶμα εἶνε ὀρατόν, ἐνῷ τοῦτο ἐν τῇ ψυχῇ γινόμενον δὲν βλέπομεν, διὰ τοῦτο δεόν νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἐν τῇ ψυχῇ ὑπάρχει τι παρὰ τὸν λόγον, ἐναντιούμενον δὲν ἐξετάζει δὲ πῶθεν τοῦτο· ἀλλὰ καὶ τὸ τοιοῦτον φαίνεται μετέχον πως λόγου, ὡς ἀποδεικνύεται ἐπὶ τοῦ ἐγκρατοῦς, ὅπου ὑπακούει εἰς τὸν λόγον, ὁμοίως ἐπὶ τοῦ σώφρονος καὶ ἀνδρείου ἔτι μᾶλλον.

Διττὸν λοιπὸν παραδέχεται τὸ ἄλογον, τὸ μὲν φυτικόν ἢ θρεπτικόν οὐδαμῶς κοινωνοῦν λόγου, τὸ δὲ ὀρεκτικόν μετέχον πως λόγου, καθόσον ὑπακούει καὶ πείθεται· ἐπὶ τούτῳ δὲ παρατηρεῖ ὅτι στηρίζεται καὶ πᾶσα νουθέτησις καὶ παράκλησις. Ἐντεῦθεν διττὸν τίθησι τὸ λόγον ἔχον τῆς ψυχῆς, τὸ μὲν κυρίως καὶ ἔσωθεν καὶ ἐν ἑαυτῷ, τὸ δὲ ἔξωθεν καὶ ὡς τι ὑπήκοον ἢ μᾶλλον δεκτικόν λόγου. Κατὰ ταῦτα δὲ διαίρει καὶ τὰς ἀρετάς εἰς δύο τάξεις, εἰς διανοητικὰς καὶ ἠθικὰς, καὶ τὴν μὲν σοφίαν καὶ τὴν φρόνησιν καὶ τὴν σύνεσιν καλεῖ διανοητικὰς ἀρετάς, καθόσον αὗται εἶνε τοῦ ἔσω καὶ καθαροῦ λόγου ἀρεταί, τὴν δὲ ἐλευθεριότητα π. χ. καὶ τὴν σωφροσύνην καλεῖ ἠθικὰς ἀρετάς.

Διαιρέσας οὕτω τὴν ἀρετὴν εἰς διανοητικὴν καὶ ἠθικὴν ἀποφαίνεται ὅτι ἡ μὲν διανοητικὴ ἀρετὴ τὸ πλεῖστον ἐκ διδασκαλίας καὶ γεννᾶται καὶ αὐξάνει, δι' ἐμπειρίας ἄρα καὶ χρόνου· ἡ δὲ ἠθικὴ ἀρετὴ προσγίνεται ἐξ ἔθους, ὅθεν ἔχει καὶ τὸ ὄνομα. Ἐκ τούτου φανερόν ὅτι οὐδεμία ἠθικὴ ἀρετὴ ὑπὸ τῆς φύσεως ἐγγίνεται· διότι τὸ φυσικόν δὲν μεταβάλλεται διὰ τῆς συνηθείας· ἀλλ' οὔτε παρὰ φύσιν γίνονται αἱ ἠθικαὶ ἀρεταί· ὥστε συνάγεται ὅτι ἡ φύσις ἡμῶν εἶνε ἀπλῶς καὶ μόνον ἐπιδεκτικὴ τῆς ἀρετῆς ὡς καὶ τῆς κακίας, καὶ ὅτι διὰ τοῦ ἔθους γίνεται καὶ τελειοποιεῖται· ὅπερ ἐπὶ τῶν αἰ-

σθήσεων π. χ. δὲν συμβαίνει· διότι δὲν βλέπομεν, διότι πολλάκις καὶ ἐπανελημμένως εἰδομεν, οὐδὲ ἀκούομεν, διότι πολλάκις ἤκούσαμεν· ἀλλὰ τὸναντίον ἐπειδὴ ἔχομεν τὰς αἰσθήσεις ταύτας, ἄρα φύσει τὰς μεταχειριζόμεθα καὶ τὰς μετεχειρίσθημεν, οὐχὶ δὲ διότι τὰς μετεχειρίσθημεν, διὰ τοῦτο καὶ τὰς ἀπεκτήσαμεν. Ἐνῷ τὰς ἠθικὰς ἀρετὰς ἀποκτῶμεν, ἐνεργήσαντες πρότερον, ὡς συμβαίνει καὶ ἐπὶ τῶν τεχνῶν. Ὅσα δέον μαθόντες νὰ ποιήσωμεν, ταῦτα μαθαίνομεν ποιοῦντες· οἷον οἰκοδομοῦντες γινόμεθα οἰκοδομοὶ καὶ κιθαρίζοντες γινόμεθα κιθαριστὰι. Βεβαίως κατ' ἀρχὰς κακῶς καὶ μολίσι οἰκοδομοῦντες καὶ κιθαρίζοντες, βαθμηδὸν δὲ καὶ κατ' ὀλίγον καλλίτερον, ἕως οὗ γινόμεθα καλοὶ κιθαριστὰι. Οὕτω καὶ τὰ δίκαια πράττοντες γινόμεθα δίκαιοι καὶ τὰ σώφρονα σώφρονες καὶ οὕτω καθεξῆς. Ἐντεῦθεν συμπεραίνει ὅτι ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ διὰ τῶν αὐτῶν δηλαδὴ ἐθισμῶν γίνεται πᾶσα ἀρετὴ ἠθικὴ καὶ φθεῖρεται, ὁμοίως καὶ τέχνη· οἷον ὁ συνειθίζων ἐπιπολαίως καὶ ἀπροσέκτως τὴν τέχνην, οἷον τὸ κιθαρίζειν, γίνεται κακὸς κιθαριστής, ὡσπερ ἐκ τοῦ ἐναντίου γίνεται ὁ καλὸς κιθαριστής· καὶ οἱ τεχνίται πάντες, ὅπως διδάσκονται καὶ γυμνάζονται, τοιοῦτοι καὶ ἀποβαίνουσι· καὶ ἐπὶ τῶν ἀρετῶν συναλλαττόμενοι οἱ ἄνθρωποι πρὸς ἀλλήλους γινόμεθα οἱ μὲν δίκαιοι, οἱ δὲ ἀδικοὶ, καὶ γυμναζόμενοι εἰς τὰ δεινὰ καὶ ἐθιζόμενοι ἢ νὰ φοβώμεθα ἢ νὰ θαρρῶμεν, οἱ μὲν γινόμεθα ἀνδρείοι, οἱ δὲ δειλοὶ. Καὶ περὶ τὰς ἐπιθυμίας καὶ τὰς ὀργάς, οἱ μὲν γίνονται σώφρονες καὶ πρᾶοι, οἱ δὲ ἀκολαστοὶ καὶ ὀργίλοι, ἐκεῖνοι μὲν διότι οὕτω πως ἀνατρέπονται, τούτέστι ἐθίζονται εἰς αὐτὰ, οὗτοι δὲ οὕτως. Ἐνὶ λόγῳ ἐκ τῶν ὁμοίων ἐνεργειῶν αἱ ἐξεις γίνονται ὁμοίαι· διὸ πρέπει αἱ ἐνέργειαι καὶ οἱ ἐθισμοὶ νὰ ὦσι ποιαὶ τινες, διότι κατὰ τὰς διαφορὰς αὐτῶν ἀκολουθοῦσιν αἱ ἐξεις· διὸ καὶ ἐπιλέγει «οὐ μικρὸν οὖν διαφέρει τὸ οὕτως ἢ οὕτως εὐθύς ἐκ νέων ἐθίζεσθαι τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ πάμπλου, μᾶλλον δὲ τὸ πᾶν».

Διαίρεσας τὴν ἀνθρωπίνην ἀρετὴν, στοιχείου οὖσαν τῆς κατ' ἀνθρώπον εὐδαιμονίας, ὡς ᾤρισε ταύτην ἐνέργειαν ψυχῆς κατ' ἀρετὴν τελείαν, εἰς διανοητικὴν καὶ ἠθικὴν, καὶ παρατηρήσας ὅτι ἡ ἠθικὴ ἀρετὴ ἐξ ἔθους ἡμῖν προσγίνεται, οὖσιν ἐπιδεκτικοῖς ταύτης, συνάγει ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐνεργῶν γίνεται κάτοχος τῆς ἠθικῆς ἀρετῆς ὡσπερ τέχνης τινός.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐκ ποίας τινος ἐνεργείας καὶ πράξεως πηγάζει ἡ ἀρετὴ, καὶ δὲν εἶνε ἀπλῆς θεωρίας καὶ γνώσεως προϊόν, κρίνει ἀναγκαῖον νὰ σκεφθῆ περὶ τοῦ πῶς δέον ἐκίστοτε νὰ πράττη τις καὶ κατὰ ποῖον κανόνα, ὅπως ἐκ τῆς τοιαύτης πράξεως καὶ ἐνεργείας γείνωσι καὶ αἱ πράξεις ποιαὶ τινες καὶ ἐνάρετοι.

Ἄλλ' ἀρχόμενος τῆς θεωρίας τῶν πρακτικῶν ἀρετῶν ἀποφαίνεται ὅτι ὁ περὶ αὐτῶν λόγος δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ εἶνε ἀκριβῆς οὔτε ὁ καθολοῦς οὔτε ἐπι μᾶλλον ὁ ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα· διότι ἂν τεθῆ ὡς γενικὸς κανὼν τούτων τὸ πράττειν κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον, ζητεῖται εὐθύς τί εἶνε ὀρθὸς λόγος, ὅστις εἶνε πολὺ γενικὸς καὶ ἀόριστος καὶ εἰς ὃν ἐπανερχεται ἔπειτα, ὅτε ἐπισκοπεῖ τὰς διανοητικὰς ἀρετὰς.

Ἄρα ἐπινοεῖ ἄλλον ἴδιον κανόνα τῶν πράξεων, τὸν τοῦ μέτρου ἢ τῆς μεσότητος, τὸν μεταξὺ ἐνδείας καὶ ὑπερβολῆς· διότι ἐνῷ ἡ ἐνδεια καὶ ἡ ὑπερβολὴ βλάπτει, ἡ μεσότης σώζει, ὅπως ἐν τοῖς σωματικοῖς, οὕτω καὶ ἐν τοῖς πνευματικοῖς, οἷον ἐνῷ τὰ ὑπερβολικὰ γυμνάσια ὡς καὶ τὰ ἐλλειπῆ βλάπτουσι τὴν ἰσχύον τοῦ σώματος, καὶ ὡς τὰ ποτὰ καὶ τὰ σιτία πλεότερα ἢ ἕλκττονα τοῦ δέοντος βλάπτουσι τὴν ὑγείαν, τὰ σύμμετρα δὲ ὠφελοῦσιν. Ὅμοίως ἐπὶ τῶν ἠθικῶν ἀρετῶν, π. χ. ἐπὶ τῆς ἀνδρείας καὶ σωφροσύνης, ἐνῷ ὁ πάντα φοβούμενος καὶ φεύγων εἶνε δειλός, καὶ πάλιν ὁ μηδὲν ὄλως φοβούμενος εἶνε θρασύς, μόνον ὁ μεταξὺ τούτων εἶνε ὁ ἀνδρείος· ὡς καὶ ὁ πάσης ἡδονῆς ἀπολαύων καὶ μηδεμιᾶς ἀπεχόμενος εἶνε ἀκόλαστος, ὁ δὲ πάσας φεύγων εἶνε ἀναίσθητος, ὁ μεταξὺ τούτων εἶνε ὁ σώφρων· ὥστε ἀνδρῖα καὶ σωφροσύνη, ὡς καὶ ἄλλαι ἀρεταί, εἶνε μεσότης μεταξὺ δειλίας καὶ θρασύτητος, ἀκολασίας καὶ ἀναίσθησίας.

Ἄρα ἡ μεσότης ἀρετὴ ἠθικὴ ἐνισχύεται δέ, λέγει, ἡ ἀρετὴ διὰ τῆς ἐξέως καὶ τῆς ἐπανεληψέως τῆς τοιαύτης ἐνεργείας. Ἀπεχόμενοι τῶν ἡδονῶν γινόμεθα σώφρονες καὶ ἀποκτήσαντες ταύτην τὴν ἕξιν τῆς σωφροσύνης, εὐκολώτατα δυνάμεθα ν' ἀπέχωμεν τῶν ἡδονῶν. Ὅμοίως ἐθιζόμενοι νὰ καταφρονῶμεν τὰ φοβερά καὶ νὰ ὑπομένωμεν, γινόμεθα ἀνδρείοι· ἀποκτήσαντες δὲ τὴν ἕξιν ταύτην τῆς ἀνδρείας, μάλιστα θὰ δυναθῶμεν νὰ ὑπομείνωμεν τὰ φοβερά. Εἶνε σημεῖον τῆς ἐξέως ἡ ἡδονὴ ἢ ἡ λύπη, ἣτις συνοδεύει τὰς πράξεις· βλέπομεν ὅτι ὁ σώφρων χαίρει καὶ ἡδεται ἀπεχόμενος τῶν σωματικῶν ἡδονῶν, ἐνῷ ὁ ἀκόλαστος λυπεῖται· διότι πᾶν ὅ,τι συνειθίζει τις εἶνε προσφιλέσ-

φύσει δὲ ὁ ἄνθρωπος ἐπιδιώκει τὴν ἡδονὴν καὶ ἀποφεύγει τὴν λύπην, καὶ διὰ τοῦτο διὰ τὴν ἡδονὴν μὲν πράττει τὰ φαῦλα, διὰ τὴν λύπην δὲ ἀπέχει τῶν καλῶν. Διὸ δέον, ὡς ἔλεγε καὶ ὁ Πλάτων, εὐθὺς ἐκ νεότητος νὰ συνειθίζῃ τις οὕτω πως, ὥστε νὰ ἡδῆται καὶ νὰ λυπῆται εἰς ὅσα πρέπει.

Λέγει λοιπόν, ὅτι ἡ ἠθικὴ ἀρετὴ εἶνε μεσότης, καὶ ὅτι ἐνισχύεται καὶ δέον νὰ ἐνισχύηται διὰ τῆς συνηθείας, δι' ἧς καὶ καθίσταται προσφιλεῖς, ὅπως μὴ συντριβῇ εἰς τὸν σκόπελον τῆς ἡδονῆς καὶ λύπης.

Κατόπιν παρατηρεῖ ὅτι τὰ κατὰ τὰς ἠθικὰς ἀρετὰς γινόμενα καὶ πραττόμενα δὲν ἀρκεῖ νὰ εἶνε τοιαῦτα ἢ τοιαῦτα, δίκαια π.χ. ἢ σώφρονα ἔργα, ἀλλὰ χρειάζεται καὶ ὁ πράττων νὰ ἔχῃ συνειδησιν (νὰ γνωρίζῃ) τί πράττει πρῶτον, δεύτερον προαίρεσιν καὶ προαίρεσιν δι' αὐτὰ ταῦτα, καὶ τρίτον σταθερὰν καὶ ἀμετακίνητον βούλησιν. Ἐκ τῶν τριῶν δὲ τούτων χαρακτηριστῶν τοῦ ἐναρέτου λέγει ὅτι τὸ μὲν εἰδέναι ἐλάχιστον ἢ οὐδὲν ἰσχύει, τὰ δὲ ἄλλα, ἡ προαίρεσις καὶ ἡ βούλησις, ἰσχύουσι τὸ πᾶν αὐτὰ δὲ ἀποκτᾶ τις διὰ τῆς ἐξέως· διότι ἐκ τοῦ πολλάκις πράττειν τὰ σώφρονα καὶ τὰ δίκαια γίνεται τις σώφρων καὶ δίκαιος καὶ οὐχὶ ἐκ τοῦ εἰδέναι τί ἐστὶ σωφροσύνη καὶ τί δικαιοσύνη· ὥστε ὀρθῶς ἔχει τὸ ἄσκει δικαιοσύνην, σωφροσύνην, ὡς τὸ ἄσκει τὸ σῶμα.

Ἐκ τούτων συνάγεται ὅτι τὰ μὲν πράγματα ἢτοι αἱ πράξεις εἶνε δίκαιαι ἢ καλαί, ὅταν εἶνε τοιαῦται, ὅποιας ἤθελε πράξει ὁ δίκαιος ἢ ὁ φιλόκαλος· ἀλλ' ὁμοῦς ὁ ταύτας πράττων δὲν εἶνε δίκαιος ἢ φιλόκαλος, ἂν δὲν πράττῃ ταῦτα ὡς εἴρηται, ἡγουν μετὰ συνειδήσεως προαιρέσεως καὶ βουλήσεως σταθερᾶς· ἀλλ' ἡ προαίρεσις καὶ ἡ βούλησις ἢ σταθερὰ ἀποκτᾶται ἐκ τῆς ἐπανειλημμένης τῶν δικαίων καὶ καλῶν πράξεως, ἐκ τῆς ἀγαθῆς ἄρα ἐξέως, ἐξ ἧς καὶ χαίρουσι πράττοντες. Ἄρα δέον ἵνα γείνη τις δίκαιος, νὰ πράττῃ τὰ δίκαια καὶ ἀποκτήσῃ τὴν εἶν ταύτην. Πλὴν δυστυχῶς, παρατηρεῖ ὁ Ἀριστοτέλης ἐνταῦθα, ὅτι οἱ πολλοὶ δὲν πράττουσι τὰ δίκαια, ἀλλ' ὀμιλοῦσι καὶ φιλοσοφοῦσι περὶ τῶν δικαίων καὶ περὶ δικαιοσύνης, νομίζοντες ὅτι οὕτω θὰ εἶνε σπουδαῖοι.

Ἀποκρούει δὲ εἶτα τὸν ὀρισμὸν τινῶν τῆς ἀρετῆς, ὅτι αὕτη εἶνε ἀπάθεια καὶ ἡρεμία. Ἐξ ἐναντίας κατ' αὐτὸν ἡ ἀρετὴ ὡς ἀρετὴ στρέφεται περὶ ἡδονὰς καὶ λύπας πράττουσα τὰ βέλτιστα καὶ ἡ κακία τὸναντίον· ἐνῶ δηλαδὴ

εἰς πᾶσαν πράξιν κείται εἰς αἵρεσιν τὸ καλόν, τὸ συμφέρον καὶ τὸ ἡδύ, καὶ εἰς ἀποφυγὴν τὸ αἰσχρὸν, τὸ ἀσύμφορον καὶ τὸ λυπηρὸν, ὁ ἀγαθὸς καὶ ἐνάρετος περὶ ταῦτα κατορθώνει τὸ δέον, ὁ δὲ κακὸς ἀμαρτάνει, μάλιστα περὶ τὴν ἡδονὴν· διότι ἡδονὴ τις σωματικὴ παραφέρει αὐτὸν εἰς τὸ νὰ πράξῃ τὸ αἰσχρὸν καὶ τὸ ἀσύμφορον.

Ποιεῖ δ' ἔπειτα ἱκανὸν λόγον περὶ ἡδονῆς καὶ ὅτι ἐκ νηπιακῆς ἡλικίας ἔχομεν σύντροφον τὴν φιληδονίαν καὶ ὅτι χαλεπώτερον ἡδονῆς μάχεσθαι ἢ θηρῶ, καὶ ὅτι περὶ τὸ χαλεπώτερον χρειάζεται καὶ τέχνη καὶ ἀρετὴ. Ἐντεῦθεν πᾶσα ἡ περὶ ἠθικῆς πραγματεία καὶ ἡ περὶ πολιτικῆς, διότι καὶ αὕτη εἰς τὴν ἠθικὴν στηρίζεται, στρέφεται περὶ ἡδονὰς καὶ λύπας, ποίας ἡδονὰς ἐπιδιωκτέον καὶ ποίας λύπας ἀποφευκτέον· ὥστε ἡ ἀρετὴ εἶνε ἱκανότης περὶ ἡδονὰς καὶ λύπας καὶ ὅτι ὑπὸ μὲν τῆς καλῆς ἐξέως γίνεται καὶ αὐξάνει ἡ ἀρετὴ, ὑπὸ δὲ τῆς κακῆς ἐξέως φθείρεται καὶ μεταβάλλεται, καὶ οὕτως ἐξ ὧν γίνεται ἡ ἀρετὴ, ὑπὸ τούτων καὶ αὐξάνει καὶ φθείρεται.

Ἐνταῦθα παρεκβατικώτερον παρατηροῦμεν διαλάμπουσαν τὴν ἐξῆς ἀλήθειαν· λαὸς τις ἀπαξ διαφθαρεῖς ἐνεκα διαφορῶν αἰτίων ἱστορικῶν καὶ κακῶν ἐξεων, ὅπως ἰαθῇ καὶ εἰ δυνατόν ἠθικοποιηθῇ, ὡς ἤθελεν εἰπεῖ τις, ἀνάγκη πᾶσα νὰ μεταβάλῃ τὰς κακὰς αὐτοῦ ἐξεις· διότι αὐταὶ εἶνε τῆς διαφθορᾶς ἡ πηγή· ἀλλὰ πῶς μεταβάλλονται αἱ ἐξεις; εἶνε εὐκολον; διὰ λόγων καὶ θεωριῶν; ἢ πῶς ἄλλως ἐνισχύεται ὁ οὕτω διαφθαρεῖς λαός; πάντα σπουδαιότατα παιδαγωγικὰ ζητήματα. Ἐπανερχόμεθα. Ἐπειδὴ, λέγει, ἡ ἀρετὴ εἶνε ἕξις καὶ ἕξις προαιρετικὴ, ἔπεται ὅτι ἀγαθοὶ ἢ κακοὶ γινόμεθα οὐχὶ φύσει, ἀλλὰ προαιρέσει. Καὶ ποῖα τις ἕξις προαιρετικὴ εἶνε ἡ ἀρετὴ; ἡ σκοποῦσα τὴν μεσότητα τὴν ὡς πρὸς ἡμᾶς, τὴν ἀνάλογον δηλονότι, καὶ ἀποφεύγουσα τὴν ὑπερβολὴν ὡς καὶ τὴν ἔλλειψιν περὶ τε τὰ πάθη καὶ τὰς πράξεις. Μεσότητα δὲ λέγει ἐπὶ πολλῶν πράξεων τὸ *ὅτε δεῖ*, καὶ *ἐφ' οἷς* καὶ *πρὸς οὐδ* καὶ *οὐδ ἔνεκα* καὶ ὡς *δεῖ*, ἐν ἄλλαις λέξεσι τὸν ἀρμόδιον καιρὸν, τὸν τελικὸν σκοπὸν καὶ τὸν ποιητικὸν σκοπὸν καὶ τὴν σχέσιν καὶ τὸν τρόπον τοῦ πράττοντος· πάντα δὲ ταῦτα ὀρίζει βέβαια ὁ λόγος. Περαιτέρω δὲ παρατηρεῖ ὅτι τὸ ἀμαρτάνειν τοῦ σκοποῦ συμβαίνει πολλάκις, τὸ δὲ ἐπιτυγχάνειν μοναχῶς· διὸ καὶ τὸ μὲν εἶνε βῆδιον, τὸ ἀποτυχεῖν τοῦ σκοποῦ· χαλεπὸν δὲ τὸ ἐπιτυχεῖν. Ἐνῶ δὲ κατ' οὐσίαν ἡ ἀρετὴ εἶνε μεσότης,

κατὰ τὴν ἀξίαν εἶνε ἀκρότης. Ἐνταῦθα παρατηρεῖ ὅτι ὑπάρχουσι τοῦ τεθέντος τούτου κανόνος καὶ ἐξαιρέσεις, οἷον ἡ ἀναίσχυντία· διότι τὸ τῆς ἀναίσχυντίας δὲν ἔχει μεσότητα, ὡς οὐδὲ ὁ φθόνος· ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν πράξεων ἡ κλοπὴ καὶ ὁ φόνος· δηλ. δὲν ὑπάρχει φθόνος ἢ κλοπὴ ἢ φόνος μετριώτερος· ἀλλὰ κλοπὴ μικρὰ καὶ μεγάλη εἶνε πάντοτε κλοπὴ καὶ οὕτω καθέξῃς. Τὰ τοιαῦτα πάντα εἶνε καθ' ἑαυτὰ φαῦλα, διότι εἶνε ἑλλείψεις ἢ ὑπερβολαί· δὲν εἶνε δὲ δυνατόν νὰ ὑπάρχη τῆς ὑπερβολῆς ὑπερβολὴ καὶ τῆς ἑλλείψεως ἑλλειψίς, ἵνα ὑπάρχη τις μεταξὺ μεσότης. Οὕτω καὶ τῆς σωφροσύνης καὶ τῆς ἀνδρίας δὲν ὑπάρχει ὑπερβολὴ καὶ ἑλλειψίς· διότι ὑπερβολὴ σωφροσύνης καὶ ὑπερβολὴ ἀνδρίας οὐδὲν σημαίνει· τὸ μέσον τοῦτο, ἡ σωφροσύνη ἢ ἡ ἀνδρία, εἶνε ἀκρότης, ὥστε ἀκρότης τῆς ἀκρότητος δὲν εἶνε νοητὴ. Τὴν θεωρίαν ταύτην τῆς μεσότητος ἐφαρμόζει ἐπὶ τὰ καθ' ἕκαστα ᾧδε· Ἄρχεται ἀπὸ τῆς ἀνδρίας. Περὶ τὸν φόβον καὶ τὸ θάρρος ἢ ἀνδρία εἶνε μεσότης· ὁ καθ' ὑπερβολὴν, θρασύς, ὁ δὲ κατ' ἑλλειψίν, δειλός. Περὶ τὰς ἡδονὰς καὶ λύπας μεσότης εἶνε ἡ σωφροσύνη· ὑπερβολὴ ἢ ἀκολασία· ἡ ἑλλειψίς ἀναισθησία, ἣτις καὶ εἶνε σπανία. Περὶ δόσιν καὶ λῆσιν χρημάτων μεσότης ἡ ἐλευθεριότης, ὑπερβολὴ ἢ ἄσωτία, ἑλλειψίς ἢ ἀνελευθερία.

Περὶ τὴν χρῆσιν τῶν χρημάτων ὑπάρχουσι διάφοροι διαθέσεις ὁμοίως· ἡ μὲν μεγαλοπρέπεια εἶνε μεσότης, ἄρα ἀρετὴ· ἡ δὲ ὑπερβολὴ λέγεται ἀπειροκαλία καὶ βαναυσότης· ἡ δὲ ἑλλειψίς καλεῖται μικροπρέπεια. Ὅμοίως περὶ τιμὴν καὶ ἀτιμίαν μεσότης μὲν ἡ μεγαλοψυχία, ὑπερβολὴ δὲ ἡ χαινοσύνη καὶ ἑλλειψίς ἡ μικροψυχία· ἡ δὲ μεγαλοψυχία περὶ μεγάλην τιμὴν, ὡς ἡ μεγαλοπρέπεια εἶνε περὶ μεγάλην πράγματα. Ἐπειτα ὁ ὑπερβάλλων εἰς τὰς ὀρέξεις τοῦ φιλαυτος, ὁ ἑλλείπων ἀφιλότιμος, ὁ μέσος φιλότιμος· ὁμοίως περὶ τὴν ὀργὴν ὁ μὲν ὑπερβάλλων ὀργίλος, ὁ δὲ ἑλλείπων ἀόργητος τις, ὁ δὲ μέσος πρᾶος. Περὶ τὸ ἀληθές ἢ μὲν μεσότης ἀλήθεια, ἢ δὲ προσποίησις ἢ μὲν ἐπὶ τὸ μείζον ἀλαζονεία, ἢ δὲ ἐπὶ τὸ ἕλαττον εἰρωνεία. Περὶ τὸ ἐν παιδιᾷ καὶ συναναστροφῇ ἡδὺ ἢ μεσότης εἶνε εὐτραπέλεια, ἡ ὑπερβολὴ δὲ βωμολοχία, ἢ δὲ ἑλλειψίς ἀγροικία.

Περὶ τὸ λοιπὸν ἡδὺ τοῦ βίου ἢ μεσότης φιλία καὶ φίλος, ὅς τις εἶνε ἡδὺς ὡς πρέπει, ὁ δὲ ὑπερβάλλων καὶ πάντοτε καὶ πάντας θέλων νὰ εὐχαριστῇ λέγεται ἀρεσκος καὶ φιλάρεσκος καὶ κόλαξ δέ, ἂν ἔνεκεν ὠφειλίας ἐπι-

τηδεύηται τοῦτο· ὁ δὲ ἑλλείπων καὶ ἐν πᾶσιν ἀπῆδης εἶνε δύσπερος καὶ δύσκολος.

Ἐπειτα καὶ περὶ τὰς παθήσεις αἰδήμων μὲν ὁ μέσος, ὁ δὲ πάντα αἰδούμενος καταπλήξ, ὁ δὲ ἑλλείπων ἀναίσχυτος. Εἴτα ἡ νέμεσις εἶνε μεσότης φθόνου καὶ ἐπιχαίρεκαχίας· ἡ νέμεσις εἶνε λύπη καὶ δυσαρέσκεια διὰ τοὺς ἀναξίως εὐτυχοῦντας, ἐνῶ ὁ φθόνος καθ' ὑπερβολὴν λύπη ἐπὶ πᾶσιν εὐτυχοῦσιν· ἡ δὲ χαίρεκαχία ἑλλείπει τοῦ λυπεῖσθαι, ὡς εἰκός, ἐπὶ τοῖς κακοῖς τοσοῦτον, ὥστε καὶ χαίρει ἐπ' αὐτοῖς.

Παρατηρεῖ δὲ ὅτι εἰς πάσας τὰς ἄνω ἐκτεθείσας σχέσεις ὑπάρχει ἀντιθέσις· καὶ αἱ μὲν ἄκραι, ἢ τε ὑπερβολὴ καὶ ἡ ἑλλειψίς, εἶνε καὶ πρὸς ἀλλήλας ἐναντία, ὡς ἡ ἄσωτία καὶ ἀνελευθερία, ἀκολασία καὶ ἀναισθησία, θρασύτης καὶ δειλία, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν μεσότητα· διὰ τοῦτο ὁ ἀνδρείος πρὸς τὸν δειλὸν φαίνεται θρασύς, πρὸς δὲ τὸν θρασὺν φαίνεται δειλός· ὁμοίως καὶ ὁ σώφρων πρὸς μὲν τὸν ἀναίσθητον φαίνεται ἀκολαστος, πρὸς δὲ τὸν ἀκολαστον ἀναίσθητος· καὶ ὁ ἐλευθέριος πρὸς μὲν τὸν ἀνελεύθερον ἄσωτος φαίνεται, πρὸς δὲ τὸν ἄσωτον ἀνελεύθερος (φιλάργυρος)· καὶ ἀναλόγως ἐπὶ πάντων αὐτὸ τοῦτο συμβαίνει. Ἄλλ' ἡ ἐναντιότης τῶν ἄκρων πρὸς ἀλλήλας φαίνεται μείζων· π.χ. ἡ ἀναισθησία καὶ ἡ ἀκολασία, ἄσωτία καὶ ἀνελευθερία. Ἐτι περαιτέρω παρατηρεῖ ὅτι τὰ ἀπέχοντα πλεον ἀπὸ τοῦ μέσου φαίνονται ἐναντιώτερα· οἷον ἡ ἀκολασία· αὕτη ἀπέχει πολὺ τοῦ μέσου, τῆς σωφροσύνης, ἢ ἡ ἀναισθησία· διότι μᾶλλον εὐκατάφοροι εἰμεθα φύσει πρὸς τὰς ἡδονὰς ἢ πρὸς τὴν κοσμιότητα.

Διὰ ταῦτα διότι ἡ ἀρετὴ εἶνε ἠθικὴ μεσότης μεταξὺ τῶν δύο κακιῶν, τῆς μὲν καθ' ὑπερβολὴν, τῆς δὲ κατ' ἑλλειψίν, καὶ ἐπομένως σκοπεῖται τὸ μέσον καὶ ἐν ταῖς παθήσεσι καὶ ἐν ταῖς πράξεσι, χαλεπὸν ἔργον τυγχάνει ὄν τὸ εἶναι τινα σπουδαῖον καὶ ἐνάρετον· ὡς τὸ λαβεῖν τοῦ κύκλου τὸ μέσον σημεῖον δὲν εἶνε τοῦ παντός, ἀλλὰ τοῦ εἰδότης. Μέχρι τοσαύτης ἀκριβείας ἀνάγει τὴν τέχνην τῆς ἠθικῆς ἀρετῆς.

Τὸ ὀργισθῆναι παντός καὶ ῥάδιον καὶ τὸ δοῦναι ἀργύριον καὶ τὸ δαπανῆσαι εὐκόλον, ἀλλὰ τὸ εἰς τίνα δοῦναι καὶ πότε δοῦναι καὶ πόσον καὶ τίνας ἔνεκα καὶ πῶς, ταῦτα δὲν εἶνε πλέον τοῦ παντός οὐδ' εὐκόλα· διὰ τοῦτο εἶνε καὶ τὸ εὖ ποιεῖν τι σπάνιον καὶ ἐπαινετὸν καὶ καλόν.

Ἐπὶ τούτοις συμβουλευεῖ ἐπειδὴ τοῦ τυχεῖν τοῦ μέσου εἶνε ἄκρως χαλεπὸν, ὡς ἀπομακρυνόμεθα τοῦ μᾶλλον ἐναντίου τῆς μεσότητος, οἷον τῆς ἀκολασίας, τῆς ἄσωτίας, καὶ πρὸς

τούτοις ν' ἀπέχωμεν ἀπ' ἐκείνου, πρὸς ὃ μᾶλλον κλίνομεν φύσει, ὥστε οὕτως ἐντεῦθεν ν' ἀποσύρωμεν ἑαυτούς πρὸς τὸ ἐναντίον, ὅπως πλησιάζωμεν τοῦλάχιστον ὅση δύναμις πρὸς τὸ μέσον. Πρὸ πάντων συμβουλεύει νὰ φυλαχθῶμεν ἐν παντὶ ἀπὸ τῆς ἡδῦ καὶ τῆς ἡδονῆς· διότι εὐκόλως ὑπ' αὐτῆς δελεαζόμεθα· καὶ ὡς οἱ δημογέροντες παρ' Ὀμήρῳ περὶ τῆς Ἑλένης νὰ εἴπωμεν : οὐ νέμεσις ἀλλὰ καὶ ὡς—

Διαπεράνας οὕτω τὴν θεωρίαν αὐτοῦ ταύτην τῆς μεσότητος, ἐπισκοπεῖ τὰς πράξεις καὶ τὰς παθήσεις κατὰ τὸ ἐκούσιον καὶ ἀκούσιον, προαιρετικὸν καὶ βουλευτικόν, στοιχεῖον οὐσιωδεις, ὅπερ διείδεν ἐν ταῖς τοῦ ἀνθρώπου πράξεσι. Λέγει δὲ ἐκούσιαν ἐκείνην τὴν πράξιν, ἥς ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως κεῖται ἐν τῷ ὑποκειμένῳ, ἀκούσιαν δέ, ἥς ἡ αἰτία τῆς κινήσεως κεῖται ἐκτός τοῦ ὑποκειμένου· καὶ ὅτι ὁ δι' ἄγνοιαν πράξας τι καὶ μηδ' ὄλως δυσχεραίων ἐπὶ τῇ πράξει, δὲν ἔπραξεν ἐκὼν βέβαια πρᾶγμα, τὸ ὅποιον δὲν ἐγνώριζεν· ἀλλ' οὐδὲ ἄκων, ἐπειδὴ δὲν λυπείται. Χαρακτηρίζει τέλος τὸ ἀκούσιον ὡς βίαιον καὶ δι' ἄγνοιαν γινόμενον, τὸ δὲ ἐκούσιον ὡς τοιοῦτον, οὗ ἡ ἀρχὴ ἐν αὐτῷ, εἰδῶτι καὶ τὰ καθ' ἕκαστα τῆς πράξεως.

Εἰς τὸ ζήτημα τῆς προαιρέσεως παραδέχεται ἐλευθερίαν βουλήσεως καὶ ἀποφαίνεται ὅτι ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ καὶ ἡ ἀρετὴ, ὁμοίως δὲ καὶ ἡ κακία· διότι εἰς ὅσα ἔχομεν τὴν ἐξουσίαν τοῦ πράττειν, εἰς ταῦτα ἔχομεν καὶ τὴν ἐξουσίαν τοῦ μὴ πράττειν· καὶ ὡς ἐπὶ τῆς κρίσεως ἀφ' ἡμῶν ἐξαρτᾶται τὸ οὐ καὶ τὸ ναί, ἡ ἄρνησις καὶ ἡ κατάρφασις. Ἐν τῷ πράττειν τι, ὅπερ εἶνε καλόν, εἶνε εἰς τὴν ἐξουσίαν ἡμῶν, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὸ μὴ πράττειν τι, ὅπερ εἶνε αἰσχρόν, θὰ εἶνε εἰς τὴν ἐξουσίαν ἡμῶν· καὶ ἀντιθέτως ἂν τὸ μὴ πράττειν, ἐπειδὴ εἶνε καλόν τὸ μὴ πράττειν τοῦτο, ἐξαρτᾶται ἀφ' ἡμῶν, ὁμοίως καὶ τὸ πράττειν, ἐπειδὴ τοῦτο εἶνε αἰσχρόν, ἀφ' ἡμῶν ἐξαρτᾶται. Ὡστε ἐφ' ἡμῖν εἶνε καὶ τὸ πράττειν τὰ καλὰ καὶ τὸ πράττειν τὰ αἰσχρά, ὡς καὶ τὸ μὴ πράττειν ταῦτα, καὶ κατὰ τοῦτο εἶνε τις ἀγαθὸς ἢ κακός. Ἀπὸ τούτων τῶν σκέψεων ὁρμώμενος ἐναντιοῦται εἰς τὴν γνώμην τοῦ Πλάτωνος, ὅστις εἶπεν ὅτι οὐδεὶς εἶνε πονηρὸς ἐκὼν οὐδὲ μακχρίος ἄκων· καθόσον οὐδεὶς θέλει τὸ κακόν του, ἀλλ' ἐξ ἀγνοίας καὶ διὰ τοῦτο τρόπον τινὰ ἄκων. Προῶν δὲ ποιεῖται διακρίσιν προαιρέσεως καὶ βουλήσεως, ὡδὲ πως ἐκτυλίσσων τὴν θεωρίαν ταύτην. Ἡ προαίρεσις διαφέρει τοῦ ἐκούσιου· διότι τοῦ ἐκούσιου, λέγει, καὶ οἱ παῖδες καὶ

τὰ ἄλλα ζῶα μετέχουσιν, ἐνῷ προαιρέσεως δὲν μετέχουσιν· ἔπειτα ἡ προαίρεσις δὲν εἶνε οὔτε ἐπιθυμία οὔτε ὄρεξις· διὰ τοῦτο καὶ τὰ ἄλλα ζῶα ἔχουσιν ἐπιθυμίας καὶ ὄρεξεις, ἀλλὰ προαίρεσιν οὐ· ὁμοίως ὁ ἀκρατὴς πράττει ἐξ ἐπιθυμίας κινούμενος καὶ ἐκούσιως, ἀλλ' οὐχὶ ἐκ προαιρέσεως.

Ἡ προαίρεσις δὲν εἶνε οὐδὲ βούλησις, εἰ καὶ φαίνεται λίαν συγγενής· διότι προαίρεσις τῶν ἀδυνάτων δὲν ὑπάρχει, ἐνῷ βούλησις ὑπάρχει, οἷον ἐβούλετο σώζειν τὸν πνιγόμενον. Ἐπειτα ἡ βούλησις ἀναφέρεται καὶ εἰς ξένα πράγματα καὶ δι' ἄλλου πραττόμενα, οἷον βούλομαι νὰ ἐπιτύχη ὁ ὑποκριτὴς οὗτος, ἐνῷ προαιρεῖται τις, ὅσα αὐτὸς πράττει. Ἐπειτα ἡ βούλησις ἀφορᾷ μᾶλλον τὸν σκοπὸν τῆς πράξεως, ἢ δὲ προαίρεσις τὰ πρὸς τὸν σκοπὸν μέσα· οἷον βούλομαι ὑγιαίνειν· προαιρούμαι ὅμως τὰ μέσα, δι' ὧν θὰ ὑγιαίνω· διὰ τοῦτο δυνάμεθα μὲν νὰ εἴπωμεν βουλόμεθα εὐδαιμονεῖν, ἀλλὰ δὲν ἀρμόζει νὰ εἴπωμεν ὅτι προαιρούμεθα εὐδαιμονεῖν· διότι ἡ προαίρεσις ἀναφέρεται ὄλως εἰς τὰ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν ἡμῶν. Προαιρούμεθα λοιπὸν νὰ λάβωμὲν τι ἢ ν' ἀποφύγωμὲν τι καὶ προαιρούμεθα ὅσα μάλιστα γνωρίζομεν ὅτι εἶνε ἀγαθὰ· ἐνίοτε ὅμως γνωρίζουσιν οἱ ἄνθρωποι τὰ καλλίτερα, καὶ ὅμως διὰ κακίαν αἰροῦνται οὐχὶ ἐκεῖνα, τὰ ὅποια πρέπει.

Ἄρα ἡ προαίρεσις εἶνε μὲν ἐκούσιόν τι καὶ ἐλεύθερον, ἀλλὰ πρὸς τούτοις προβεβουλευμένον, μετὰ λόγου καὶ διανοίας ἐσκεμμένον, ὥστε νὰ γείνη κατὰ τοῦτο ἐκλογὴ, ὡς καὶ τὸ ὄνομα δηλοῖ, πρὸ ἐτέρου ἢ ἐτέρων αἰρετόν. Περὶ τίνος δὲ σκεπτόμεθα καὶ βουλευόμεθα; Βεβαίως περὶ τῶν ἐφ' ἡμῖν καὶ τῶν πρακτικῶν, τῶν δυναμένων νὰ πραχθῶσι· περὶ τὰς ἀκριβεῖς ἐπιστήμας δὲν λέγομεν βουλευόμεθα οὐδὲ βουλόμεθα· ἡ βουλή εἶνε περὶ ὅσα γίνονται δι' ἡμῶν, ἀλλ' οὐχὶ πάντοτε κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὡς περὶ τὴν ἰατρικὴν, τὴν χρηματιστικὴν, τὴν πολιτικὴν καὶ τὰς ἄλλας τέχνας, ἐν γένει περὶ ὅσων διστάζομεν εἰς τὴν πράξιν καὶ εὐρισκόμεθα μεταξὺ καταφάσεως καὶ ἀρνήσεως πρακτικῆς, περὶ τούτων βουλευόμεθα· καὶ βουλευόμεθα οὐχὶ περὶ τοῦ σκοποῦ, ὅστις εἶνε σαφὴς καὶ γνωστός, ἀλλὰ περὶ τῶν μέσων, περὶ τοῦ πῶς εὐκολώτατα καὶ κάλλιστα δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ ὁ σκοπός· τί μέσον κατόπιν τίνος μέσου δέον νὰ μεταχειρισθῶμεν ἕως τοῦ τελευταίου μέσου· ἡ βούλευσις ἄρα εἶνε ζήτησις, ἂν καὶ ἡ ζήτησις δὲν εἶνε πάντοτε βούλευσις, οἷα ἡ ζήτησις ἡ μαθηματικὴ. Λοιπὸν βουλευτὸν καὶ

προαιρετόν εἶνε τὸ αὐτό, μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι τὸ προαιρετόν εἶνε ἤδη ὠρισμένον, ἐπειδὴ εἶνε τὸ ἐκ τῆς βουλῆς προκριθέν.

Εἰσέρχεται νῦν εἰς τὴν ἔρευαν τῆς βουλήσεως. Ἡ βούλησις καθόλου μὲν ἀναφέρεται εἰς τὸν σκοπὸν καὶ τὸ τέλος· καὶ βουλευτόν ἀπλῶς μὲν εἶνε τὸ ἀγαθόν, διότι πάντες τοῦ ἀγαθοῦ ἐφιένται· ἐκάστῳ δὲ τὸ φαινόμενον ἀγαθόν: εἰς μὲν τὸν σπουδαῖον τὸ κατ' ἀλήθειαν ἀγαθόν, εἰς δὲ τὸν φαῦλον τὸ τυχόν· ὡς εἰς μὲν τοὺς ὑγιεῖς ἀνθρώπους ὑγιεινὰ μὲν εἶνε πάντα ὅσα ἀληθῶς εἶνε τοιαῦτα· ὁ σπουδαῖος ἕκαστα κρίνει ὀρθῶς καὶ εἰς ἕκαστα φαίνεται αὐτῷ τὸ ἀληθές· οἱ πολλοὶ ὅμως διὰ τὴν ἡδονὴν ἀπατῶνται περὶ τὸ ἀληθῶς ἀγαθόν· διότι ἡ ἡδονὴ ἐνῶ δὲν εἶνε ἀγαθόν, φαίνεται ἀγαθόν· διὰ τοῦτο οἱ πολλοὶ αἰροῦνται τὸ ἡδῶ ὡς ἀγαθόν καὶ φεύγουσι τὴν λύπην ὡς κακόν. Ἐννοητέον δ' ἐν ταῦθα τὴν σωματικὴν ἡδονὴν καὶ λύπην.

Κατόπιν ὀρίζει τὴν ἐλευθερίαν τῆς βουλήσεως ἀκριβέστερον καὶ διὰ πολλῶν συνοψίζει δὲ τὸν ὀρισμὸν τῆς ἠθικῆς ἀρετῆς ἐν γένει ὧδε· αἱ ἀρεταὶ εἶνε μεσοῦτες· ὅτι εἶνε ἕξεις, ὑφ' ὧν καὶ γίνονται· ὅπῃ εἶνε ἐφ' ἡμῖν καὶ ἐκούσται καὶ οὕτως, ὅπως ἂν ὁ ὀρθὸς λόγος προστάξῃ. Παρατηρεῖ δὲ ὅτι τῶν μὲν πράξεων ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους ἐσμὲν κύριοι, εἰδότες τὰ κατ' ἕκαστα, ἀλλὰ τῶν ἕξεων μόνον τῆς ἀρχῆς ἐσμὲν κύριοι, ἤτοι κύριοι νὰ μὴ συνειθισωμεν τοῦτο ἢ ἐκεῖνο· ἀλλ' ἀφοῦ ἀπαξ ἡ ἕξις καταστήσῃ ἰσχυρὰ καὶ δευτέρα φύσις οὕτως εἰπεῖν, δὲν εἰμεθα πλέον κύριοι, ἀλλὰ δούλοι, ὡς λέγομεν, τῶν παθῶν.— Ἀπὸ τοιαύτης δουλείας ζητεῖ ἡ παιδαγωγία σήμερον καὶ ἡ θρησκεία ν' ἀπομακρύνῃ τὸν ἀνθρώπον καὶ τηρῇ αὐτὸν ἐλεύθερον εἰς τὸ πράττειν ὅ,τι ὁ λόγος ἐπιβέλλει.—

Μετὰ τὴν θεωρίαν ταύτην τῆς ἀρετῆς ἐν γένει μεταβαίνει εἰς τὴν ἔρευαν ἰδίᾳ ἐκάστης ἀρετῆς· καὶ πρῶτον περὶ τῆς ἀνδρίας ποιεῖται τὸν λόγον.

Ἀνδρία.

Ἡ ἀνδρία, λέγει, εἶνε μεσοῦτης περὶ φόβους καὶ θάρρη· φοβούμεθα τὰ φοβερά ὡς κακὰ· διότι ὁ φόβος εἶνε προσδοκία κακοῦ· φοβούμεθα λοιπὸν πάντα τὰ κακὰ, οἷον ἀδοξίαν, πενίαν, νόσον, ἀφιλίαν, θάνατον· ὥστε καὶ ὁ ἀνδρεῖος εἶνε τινα, & φοβεῖται, ὡς τὴν ἀδοξίαν, τὴν ἀτιμίαν· καὶ εἶνε τφόντι καλὸν νὰ φοβῆται ταῦτα· ἀλλ' ἴσως τὴν πενίαν δὲν πρέπει νὰ φοβῆται οὐδὲ τὴν νόσον· κυρίως ὅμως ἀν-

δρεῖος εἶνε ὁ μὴ φοβούμενος τὸν θάνατον τὸν ὑπὲρ πατρίδος ἐν πολέμῳ· διὸ καὶ ἐν θαλάσσῃ καὶ ἐν νόσοις ἀδεῆς ὁ ἀνδρεῖος. Εἶτα ὁ ἀνδρεῖος εἶνε ἀνέκπληκτος ὡς ἀνθρώπος· ἀλλ' ὅμως φοβεῖται καὶ τι ὑπὲρ ἀνθρώπον, ἀλλ' ὅπως πρέπει καὶ ὡς ὁ λόγος κελεύει, θὰ ὑπομένῃ ἕνεκα τοῦ καλοῦ· διότι αὐτὸς εἶνε, λέγει, ὁ σκοπὸς τῆς ἀρετῆς, τὸ καλόν.

Ἡ ἔλλειψις εἶνε διπλῆ, τὸ μὲν φοβεῖται τις ὅσα δὲν πρέπει καὶ ὡς οὐ πρέπει, τὸ δὲ ὅτι δὲν φοβεῖται ὅτε πρέπει νὰ φοβῆται, ἐνῶ ὁ ἀνδρεῖος ὑπομένει καὶ φοβεῖται ὅσα πρέπει καὶ ὅπως πρέπει καὶ ὅτε πρέπει δι' ἀξίαν (ἐκ λόγου). Ὁμοίως δὲ καὶ θάρρος ἔχει κατ' αἰτίαν καὶ ὡς ὁ λόγος ἠθελεν ἐπιτάξῃ καὶ πάσχει καὶ πράττει. Ἡ ὑπερβολὴ ὅμως τριπλῆ τις· ὁ μὲν ὑπερβῆλων κατὰ τὴν ἀφοσίαν δυνατὸν νὰ ὀνομασθῇ μαινόμενος ἢ ἀνάκλητος, ἀν μὴδὲν φοβῆται, μῆτε σεισμὸν μῆτε τὰ κύματα· ὁ ὑπερβῆλων κατὰ τὸ θάρρος πρὸς τὰ φοβερά εἶνε θρασύς· φαίνεται δὲ ὁ θρασὺς ὅτι εἶνε ἀλαζῶν καὶ προσποιεῖται ἀνδρίαν καὶ θέλει νὰ φαίνηται τοιοῦτος καὶ ὅπου δύναται μμειται· διὰ τοῦτο καὶ οἱ πολλοὶ αὐτῶν εἶνε θρασυδείλοι· διότι ἐνῶ θρασύνονται δὲν ὑπομένουσι τὰ φοβερά· εἶνε δὲ καὶ προπετεῖς καὶ μετὰ θελήσεως πρὸ τῶν κινδύνων, γενόμενοι δὲ ἐν αὐτοῖς ἀφίστανται· ἐνῶ οἱ ἀνδρεῖοι ἐν τοῖς ἔργοις εἶνε ὀξεῖς, πρότερον δὲ ἡσυχοί· ὁ δὲ ὑπερβῆλων κατὰ τὸν φόβον δειλός· ὡς δειλίαν δὲ ἐν ταῦθα καταδικάζει καὶ τὴν αὐτοκτονίαν, διότι τὸ ἀποθνήσκειν ἕνεκα πενίας ἢ ἔρωτος ἢ ἄλλου τινὸς λυπηροῦ δὲν εἶνε, λέγει, ἀνδρείου, ἀλλὰ μᾶλλον δειλοῦ· καὶ ὅτι μαλθακότης εἶνε τὸ φεύγειν τὰ ἐπίπονα· ἔπειτα ὁ αὐτοκτονῶν ὑπομένει τὸν θάνατον οὐχὶ ὡς καλόν, ἀλλ' ἐπειδὴ φεύγει τὸ κακόν.

Τὴν ἀνδρίαν ἔπειτα ἀνάγει εἰς τὴν πολιτείαν· διότι πρῶτον οἱ πολῖται φαίνεται ὅτι ὑπομένουσι τοὺς κινδύνους διὰ τὰ ἐκ τῶν νόμων ἐπιτίμια καὶ τὰ ὀνειδῆ καὶ τὰς τιμὰς· διὸ καὶ ἀνδρεῖότατοι εἶνε οἱ πολῖται, παρ' οἷς οἱ δειλοὶ εἶνε ἄτιμοι, οἱ δὲ ἀνδρεῖοι ἔντιμοι· καὶ ἐπαινεῖ τὴν τοιαύτην ἀνδρίαν· διότι προέρχεται ἐκ τῆς αἰδοῦς καὶ τῆς τοῦ καλοῦ ὀρέξεως, τῆς τιμῆς καὶ διὰ φυγὴν ὀνειδῶν, ὅπερ εἶνε αἰσχροῦν. Οἱ δὲ ἀναγκαζόμενοι νὰ γείνωσιν ἀνδρεῖοι ὑπὸ τῶν ἀρχόντων εἶνε χειρότεροι· διότι διὰ φόβον πράττουσι τοῦτο· ὥστε δὲν ἀποφεύγουσι τὸ αἰσχροῦν, ἀλλὰ τὸ λυπηρόν, τὴν κάκωσιν καὶ τιμωρίαν· ἐκεῖ λοιπὸν τὰ ἐλατήρια εὐγενῆ, ἐδῶ ἀγενῆ καὶ δουλικὰ.

Ἄνευρίσκει δ' ἔπειτα ὅτι ἡ ἐμπειρία ἢ περὶ ἕκαστα φαίνεται οὕσα ἀνδρία· ὡς οἱ στρατιῶται ἐν τοῖς πολεμικοῖς καὶ οἱ ἀθληταὶ πρὸς τοὺς ἀγμνίστους· διότι εἰς τοὺς τοιοῦτους ἀγῶνας οἱ ἀνδρείοτατοι δὲν εἶνε καὶ μαχημώτατοι, ἀλλ' οἱ ἔχοντες ἡσκημένα τὰ σώματα· καὶ ὁμως συμβαίνει καὶ στρατιῶται γεγυμνασμένοι νὰ γείνῃσι δειλοί, ὅταν παρατείνηται ὁ κίνδυνος καὶ λείπωνται κατὰ τὸ πλεῆθος καὶ τὰς παρασκευάς· διότι φοβοῦνται μᾶλλον τὸν θάνατον ἢ τὸ αἰσχρὸν· χρειάζονται ἄρα ἀνώτερον ἑλαττήριον.

Ἐπειτα παρατηρεῖ ὅτι καὶ ὁ θυμὸς ἀναφέρεται εἰς τὴν ἀνδρίαν· καὶ διὰ θυμὸν φαίνονται τινες ἀνδρείοι, καὶ θυμοειδεῖς οἱ ἀνδρείοι· καὶ ὄντως ὁ θυμὸς εἶνε πρὸς τοὺς κινδύνους ὀρηκτικώτατος· ἀλλ' ὁ ἀληθῶς ἀνδρεῖος διὰ τὸ καλὸν πράττει τὰ τῆς ἀνδρίας, συνεργεῖ δὲ καὶ ὁ θυμὸς. Τὰ θηρία δὲ διὰ λύπην εἶνε ἀνδρεία ἢ διότι ἐπληγώθησαν ἢ ἐφοβήθησαν· διὸ τὸ ὄραϊν πρὸς τοὺς κινδύνους ἐξελαινούμενος τις ὑπ' ἀλγηθόνος καὶ θυμοῦ δὲν εἶνε ἀνδρία· διότι τότε καὶ οἱ ὄνοι θὰ ἦσαν ἀνδρείοι, ὅταν πεινώσι.

Προσέτι οὐδ' οἱ εὐέλπιδες εἶνε ἀνδρείοι· διότι πολλάκις πολλοὺς νικήσαντες διὰ τοῦτο θαρρῶσιν εἰς τοὺς κινδύνους· ὁμοίως καὶ οἱ μεθύοντες, διότι ὑπὸ τῆς μέθης γίνονται καὶ οὗτοι εὐέλπιδες. Ὅθεν ἀνδρείοτερος ὁ εἰς τοὺς αἰφνιδίους φόβους ἀφοβὸς καὶ ἀτάραχος ὡς ἐκ τῆς ἔξεως. Καὶ οἱ ἀγνοοῦντες φαίνονται ἀνδρείοι, ὡς οἱ εὐέλπιδες. Ἀνδρία ψυχῆς εἶνε προσέτι καὶ τὸ ὑπομένειν τὰ λυπηρὰ καὶ μάλιστα χαλεπώτερον εἶνε τὸ ὑπομένειν τὰ λυπηρὰ ἢ τὸ ἀπέχεσθαι τῶν ἡδέων· καὶ ἐν τοῖς πολέμοις ὁ θάνατος καὶ τὰ τραύματα εἶνε λυπηρὰ εἰς τὸν ἀνδρεῖον καὶ ἄκοντα, καὶ ὁμως ὑπομένει καὶ ὀφείλει νὰ ὑπομένη αὐτὰ· διότι εἶνε καλὸν ἢ διότι εἶνε αἰσχρὸν τὸ μὴ ὑπομένειν αὐτὰ· καὶ μάλιστα ὅσῳ μᾶλλον εὐδαιμονέστερος εἶνε καὶ πασῶν μετέχει τῶν ἀρετῶν, τόσῳ πλέον θὰ λυπηταί, καθόσον ἡ ζωὴ τοῦ τοιούτου εἶνε μάλιστα ἀξία καὶ ἐν γνώσει ἀποστρεφεται μεγίστων ἀγαθῶν, καὶ ὁμως εἶνε ἀνδρεῖος ἔτι μᾶλλον, διότι ἀντ' ἐκείνων τῶν ἀγαθῶν αἰρεῖται τὸ καλόν, ἐνῶ τυχόντες στρατιῶται διακινδυνεύοντες τὴν ζωὴν προθύμως διὰ μικρὸν κέρδος εἶνε βεβαίως ἤττον ἀνδρείοι. Ἐκ πάσης τῆς θεωρίας ταύτης συνάγεται ὅτι τὴν ἀνδρίαν ἀποτελεῖ κυρίως ἰδέα τις τῆς ψυχῆς ἠθικῆς, ἢ ἰδέα τοῦ καλοῦ, ἢ τοῦ καθήκοντος καθ' ἡμᾶς τοῖς νεωτέροις·—καὶ ἰδοὺ πῶς καὶ ὁ Ἀριστο-

τέλης κατ' ὀλίγον ἀπὸ τῶν καθ' ἕκαστα ὀρμώμενος ὑψοῦται εἰς ἰδέας.

Σωφροσύνη.

Μετὰ τὴν ἀνδρίαν μεταβαίνει εἰς τὴν ἔρυναν τῆς σωφροσύνης· τὰς δύο δὲ ταύτας ἀρετὰς θεωρεῖ συγγενεῖς καὶ πῶς μετεχούσας ἀμφοτέρας τοῦ ἀλόγου τῆς ψυχῆς ἢ τοῦ θυμικοῦ.

Ἡ σωφροσύνη καὶ αὕτη τίθεται μεσότης περὶ τὰς ἡδονάς, ὀλιγώτερον δὲ καὶ οὐχὶ ὁμοίως περὶ τὰς λύπας. Ζητεῖται ἔπειτα περὶ ποίας ἡδονάς, ἅς καὶ διαίρει εἰς ψυχικὰς καὶ σωματικὰς. Καὶ ψυχικὰς μὲν καλεῖ τὴν φιλοτιμίαν καὶ φιλομᾶθειαν. Παρατηρεῖ ὅτι οἱ περὶ τὰς ἡδονὰς ταύτας οὔτε σώφρονες λέγονται οὔτε ἀκόλαστοι· ὁμοίως καὶ οἱ περὶ ἄλλας τοιαύτης φύσεως ἡδονάς· οἷον οἱ φιλόμουθοι καὶ διηγητικοί, ὡς καὶ οἱ περὶ τὰ τυχόντα κατατρίβοντες τὰς ἡμέρας λέγονται μὲν ἀδόλεσχοι, ἀλλ' οὐχὶ ἀκόλαστοι. Ὡστε μένει περὶ τὰς σωματικὰς ἡδονὰς ἢ σωφροσύνη· ἀλλὰ καὶ πάλιν οὐχὶ περὶ πάσας τὰς διὰ τοῦ σώματος ἡδονάς· διότι οἱ χαίροντες εἰς τὰ χρώματα καὶ τὰ σχήματα καὶ τὴν ζωγραφικὴν, ὡς οἱ περὶ τὴν ἀκοήν, τὰ μέλη καὶ τὴν μουσικὴν, δὲν λέγονται ἀκόλαστοι. Ἀναφέρεται λοιπὸν ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ ἀκολασία περὶ τὰς ἡδονὰς ἐκείνας, ὧν καὶ τὰ λοιπὰ ζῶα κοινωνοῦσι· διὸ καὶ ἀνδραποδώεις καὶ θηριώδεις φαίνονται αὐταί· εἶνε δὲ αἱ τῆς ἀφῆς καὶ τῆς γεύσεως ἐν σιτίοις καὶ ποτοῖς καὶ ἐν τοῖς ἀφροδισίοις· διὰ τοῦτο, λέγει, τὸ χαίρειν τοῖς τοιούτοις καὶ μάλιστα ἀγαπᾶν ταῦτα θηριώδεις.

Διαιρεῖ δὲ τὰς ἐπιθυμίας ταύτας εἰς κοινὰς καὶ ἰδίας καὶ προσθέτους· οἷον ἡ τῆς τροφῆς μὲν εἶνε φυσικὴ· ἀλλὰ τὸ τοιαῶδε ἢ τοιαῶδε τροφῆς ἐπιθυμεῖν δὲν εἶνε κοινὸν ὅλως, εἰ καὶ ἔχει τι φυσικόν· διότι ἄλλα εἰς ἄλλους ἀρέσκουσι καὶ εἶνε ἡδέα. Εἰς τὰς φυσικὰς λοιπὸν ταύτας ἐπιθυμίας ὀλίγοι ἀμαρτάνουσιν. Εἰς δὲ τὰ τῆς τροφῆς οἱ πλέον τοῦ δέοντος ἐσθίοντες καλοῦνται γαστρίμαργοι, οὓς καὶ λίαν ἀνδραποδώεις ὀνομάζει.

Ἀλλὰ περὶ τὰς ἰδίας ἡδονὰς πολλοὶ καὶ πολλαχῶς ἀμαρτάνουσι καὶ μάλιστα οἱ ἀκόλαστοι· καὶ ἡ ἀκολασία εἶνε ἢ περὶ τὰς ἡδονὰς τὰς τοιαύτας ὑπερβολή· ἐλλείποντες περὶ τὰς ἡδονὰς ταύτας δὲν εἶνε πολλοί· διότι εἶνε τοῦ ἀνθρώπου ἢ τοιαύτη ἀναισθησία· διὰ τοῦτο καὶ δὲν ἔχει ὄνομα ὁ τοιοῦτος, ἐπειδὴ εἶνε σπᾶνιον. Ὁ δὲ σώφρων μέσως ἔχει, οὔτε ἡδεταί εἰς ὅσα ὁ ἀκόλαστος, ἀλλὰ μᾶλλον δυσχε-

ραίνει, οὔτε ὅπως εἰς ὅσα δὲν πρέπει οὔτε πολὺ, οὔτε λυπεῖται ἐν τῇ ἀπουσίᾳ αὐτῶν, ἐνῶ ὁ ἀκόλαστος λυπεῖται, διότι δὲν ἔχει τὰ ἡδέα, οὔτε ἐπιθυμεῖ ὁ σώφρων ἢ μετρίως οὐδὲ πλεονάζοντος τοῦ δέοντος, οὐδ' ὅτε δὲν πρέπει, ἀλλ' ὅσα πρὸς ὑγείαν καὶ εὐξίαν συντείνουσιν ἡδέα, ταῦτα ὀρέγεται ἐν μέτρῳ καὶ ὅπως πρέπει.

Τὸ ὄνομα δὲ τῆς ἀκολασίας φαίνεται ἐκ μεταφορᾶς ἀπὸ τῶν παιδικῶν ἀμαρτιῶν, ὅταν αὐτὰ δὲν κολάζωνται· παρατηρεῖ δὲ ὀρθῶς, ὅτι ἡ ἐπιθυμία καὶ ὁ παῖς δέον νὰ κολάζηται· διότι καὶ τὰ παιδιά ζῶσι κατ' ἐπιθυμίαν· ἐπειδὴ ἂν μὴ πείθωνται καὶ μὴ ἄρχωνται, ἐπὶ πολὺ φθάσει ἡ ὀρεξις τοῦ ἡδέος, ἥτις εἶνε ἀπληστος· ὅταν δὲ αἱ ἐπιθυμίαι εἶνε μεγάλαι καὶ σφοδραὶ, καὶ τὰς φρένας βλάπτουσι· διὸ δέον νὰ εἶνε μέτριοι καὶ ὀλίγοι καὶ εἰς τὸν λόγον νὰ μὴ ἐναντιώνωνται, ἀλλ' εὐπειθεῖς καὶ κεκολλημένοι ἢ περιωρισμένοι. Καὶ καθὼς ὁ παῖς, λέγει, δέον νὰ ζῆ κατὰ τὸ πρόσταγμα τοῦ παιδαγωγοῦ, οὕτω καὶ τὸ ἐπιθυμητικὸν τῆς ψυχῆς κατὰ τὸν λόγον· τοιοῦτος εἶνε ὁ σώφρων.

Ἐλευθεριότης.

Μεταβαίνει ἐντεῦθεν εἰς ἄλλην τάξιν ἀρετῶν καὶ πρῶτον περὶ ἐλευθεριότητος ποιεῖται λόγον, ἣν τίθησιν ὁμοίως μεσότητα περὶ χρήματα, ἰδίᾳ περὶ δόσιν καὶ λῆψιν καὶ μᾶλλον περὶ δόσιν. Χρήματα δὲ καλεῖ ὅσων ἢ ἀξία μετρεῖται διὰ τοῦ νομίσματος.

Καὶ ἡ μὲν ὑπερβολὴ τῆς ἀρετῆς ταύτης, τῆς ἐλευθεριότητος, εἶνε ἡ ἀσωτία, ἡ δὲ ἔλλειψις, ἡ ἀνελευθερία· ἀνελευθέρους δὲ καλεῖ τοὺς σπουδάζοντας μᾶλλον ἢ ὅσον πρέπει περὶ χρήματα, ἀσώτους δὲ τοὺς καὶ ἀκολάστους ἢ καὶ ἀκρατεῖς καὶ εἰς ἀκολασίαν δαπανηροῦς. Διὰ τοῦτο οἱ ἀσωτοὶ φαίνονται ἔχοντες πολλὰς κακίας· ὥστε μόνον ὁ ἐλευθέριος μεταχειρίζεται ἀριστα τὸν πλοῦτον, ὄντα τῶν χρησίμων. Ἡ χρῆσις δὲ τῶν χρημάτων εἶνε περὶ τὴν δαπάνην καὶ τὴν δόσιν, ἐνῶ ἡ λῆψις καὶ ἡ φυλακὴ τῶν χρημάτων εἶνε μᾶλλον κτησις· διὰ τοῦτο τοῦ ἐλευθερίου εἶνε μᾶλλον τὸ δίδόναι, ὅπου πρέπει ἢ τὸ λαμβάνειν ὅθεν πρέπει, καὶ μὴ λαμβάνειν ὅθεν δὲν πρέπει· διότι ἀρετὴ εἶνε μᾶλλον τὸ εὖ ποιεῖν ἢ τὸ εὖ πάσχειν καὶ τὰ καλὰ πράττειν μᾶλλον ἢ τὰ αἰσχρὰ μὴ πράττειν, μᾶλλον δηλαδὴ θετικὴ ἢ ἀρνητικὴ. Καὶ δὴ εὐκολώτερον εἶνε τὸ μὴ λαμβάνειν τοῦ δίδοναι· διὰ τοῦτο καὶ ὀλιγώτερον δίδουσι τὸ οἰκτεῖον ἢ λαμβάνουσι τὸ ἀλλότριον. Ἐλευθέριοι

λοιπὸν οἱ δίδοντες· οἱ δὲ μὴ λαμβάνοντες ἐπαινοῦνται διὰ δικαιοσύνην.

Ῥυθμίζει πάλιν πρὸς τὴν ἰδέαν τοῦ καλοῦ καὶ τὴν ἀρετὴν ταύτην καὶ ἐπαναλαμβάνει, ὅτι ἐπειδὴ αἱ κατ' ἀρετὴν πράξεις καλαὶ καὶ τοῦ καλοῦ ἕνεκα, καὶ ὁ ἐλευθέριος ἀρα θὰ δώσῃ ἕνεκα τοῦ καλοῦ καὶ ὀρθῶς, δηλονότι εἰς ὅσους πρέπει καὶ ὅσα καὶ ὅτε, καὶ ἐν γένει ὀρθῶς καὶ ταῦτα ἡδέως καὶ ἀλύπτως· ἐνῶ ὁ δίδους εἰς ὅσους δὲν πρέπει καὶ οὐχὶ ἕνεκα τοῦ καλοῦ, ἀλλὰ διὰ τινὰ ἄλλην αἰτίαν, δὲν εἶνε ἐλευθέριος, ὡς οὐδ' ὅστις δίδωσι μετὰ λύπης· διότι ἤθελε προτιμήσει μᾶλλον τὰ χρήματα ἢ τὴν καλὴν πράξιν.

Εἶτα περιγράφει πλατύτερον τὸν ἐλευθέριον· οὗτος οὔτε λαμβάνει, ὅθεν δὲν πρέπει, οὔτε αἰτητικὸς εἶνε, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἰδίων κτημάτων λαμβάνει, ἵνα ἔχη νὰ δίδῃ· ἀλλὰ καὶ τὰ ἴδια δὲν θ' ἀμελήσῃ, οὐδ' εἰς τοὺς τυχόντας δίδωσιν, ἵνα ἔχη νὰ δώσῃ εἰς ὅσους πρέπει καὶ ὅτε καὶ ὅπου εἶνε καλόν· ἄλλο χαρακτηριστικὸν τοῦ ἐλευθερίου εἶνε νὰ ὑπερβάλλῃ εἰς τὴν δόσιν, ὥστε καὶ ὀλιγώτερα ν' ἀφήσῃ εἰς ἑαυτόν· διότι ὁ ἐλευθέριος δὲν ἀποβλέπει εἰς ἑαυτόν· ἀγαπᾷ νὰ εὐεργετῇ. Εἶνε δὲ καὶ κατὰ τὴν περιουσίαν ἢ ἐλευθεριότης· διὰ τοῦτο ἐλευθεριώτερος δύναται νὰ εἶνε καὶ ἄλλου ὀλιγώτερα δίδων, ὅταν ἀπὸ ὀλιγωτέρων δίδωσιν· οἷον τὸ λεπτόν τῆς χήρας, ὅπερ ἐκ τοῦ ὑστερήματος ἐδόθη, εἶνε ἐλευθεριότης καὶ μειζων ταλάντου ἀνθρώπου πολυταλάντου.

Παρατηρεῖ δὲ ὅτι οἱ μὴ ἀποκτήσαντες τὴν περιουσίαν, ἀλλὰ παραλαβόντες αὐτὴν ἀπόνως, φαίνονται ἐλευθεριώτεροι· διότι εἶνε ἀπειροὶ τῆς ἐνδείας. Πρὸς τοῦτοις ὁ ἐλευθέριος δὲν εἶνε εὐκόλον νὰ πλουτῇ, διότι μήτε ληπτικὸς εἶνε μήτε φυλακτικὸς. Εἶνε δὲ ὁ ἐλευθέριος εἰς τὰς χρηματικὰς αὐτοῦ σχέσεις εὐκοινωνητος, δυνάμενος καὶ ν' ἀδικηθῇ, ἐπειδὴ δὲν τιμᾷ τὰ χρήματα.

Ἐκ τῆς ὑπερβολῆς καὶ τῆς ἐλλείψεως ἡ μὲν ἀνελευθερία ἐλλείπει εἰς τὸ δίδοναι καὶ ὑπερβάλλει κατὰ τὸ λαμβάνειν· ὁ δὲ ὑπερβάλλων ἀσωτος εἶνε οὐκ ὀλίγον καλλίτερος τοῦ ἀνελευθέρου· διότι ὁ ἀσωτος εἶνε εὐάτατος καὶ ὑπὸ τῆς ἡλικίας καὶ ὑπὸ τῆς ἀπορίας καὶ δυνατὸν νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν μεσότητα παιδαγωγούμενος πῶς καὶ διδασκόμενος, ἐνῶ ὁ ἀνελεύθερος οὐδένα ὠφελεῖ οὐδ' ἑαυτόν· ὥστε ἡ ἀνελευθερία εἶναι ἀνίατος, ἐπειδὴ καὶ μὲ τὴν ἡλικίαν αὐξάνει· καὶ οἱ πολλοὶ εἶνε φύσει μᾶλλον φιλοχρήματοι ἢ μεταδοτικοί. Διαίρουσιν δὲ οἱ ἀ-

νελεύθεροι εἰς δύο τάξεις ἐνίοτε· οἱ μὲν ὑπερβάλλουσι κατὰ τὴν λῆψιν, οἱ δὲ ἔλλειπouσι κατὰ τὴν δόσιν, οἷον φειδωλοί, γλισχροί, κίμβικες καὶ τὰ τοιαῦτα καλούμενοι, οἵτινες ὅμως δὲν ἐπιθυμοῦσι τὰ ἀλλότρια, ἐνῶ οἱ ὑπερβάλλοντες κατὰ τὴν λῆψιν πάντοθεν λαμβάνουσι καὶ πᾶν, κοινῶς αἰσχροκερδεῖς καλούμενοι.

Ἡραδότης.

Ἡ ἡραδότης εἶνε μεσότης καὶ αὕτη περὶ ὀργῆς· ἡ μὲν ὑπερβολὴ καλεῖται ὀργιλότης καὶ ὀργίλος ὁ ἔχων ταύτην, ἡ δὲ ἔλλειψις, ἀοργησία καὶ ἀοργητος ὁ μὴ ὀργιζόμενος. Τὸ μὲν πάθος τῆς ὑπερβολῆς ἐνταῦθα καλεῖ ὀργήν, τὰ δ' ἐμποιοῦντα τὸ πάθος τοῦτο εὐρίσκει πολλὰ καὶ διάφορα. Ὅ δὲ ὀργιζόμενος μόνον ἐφ' οἷς δεῖ καὶ πρὸς οὓς δεῖ καὶ ὡς δεῖ καὶ ὅτε καὶ ὅσον χρόνον, οὗτος εἶνε ὁ πρᾶος· εἶνε δὲ ὁ τοιοῦτος καὶ συγγνωμονικός μᾶλλον· ἡ δ' ἔλλειψις, ἡ ἀοργησία, φαίνεται ἀναισθησία τις οὕσα· διότι οὔτε αἰθάνεται οὔτε παροργίζεται οὔτε λυπεῖται οἷς δεῖ. Ἄλλ' ἡ ὑπερβολή, λέγει, εἶναι πολλαπλῆ· διότι ἄλλοι μὲν ὀργίλοι ταχέως ὀργίζονται πρὸς οὓς οὐ δεῖ καὶ ἐφ' οἷς οὐ δεῖ, ταχέως δὲ καὶ παύονται· καθ' ὑπερβολὴν δὲ ὄξει εἶνε οἱ ἀκρόχολοι καὶ πρὸς πᾶν ὀργίλοι καὶ ἐπὶ παντί· τοὺς τοιοῦτους λέγομεν σήμερον ἐν τῇ συνθεσίᾳ νευρικούς, ἀποδίδοντες τὸ εὐερέθιστον αὐτῶν εἰς τὴν εὐπάθειαν τοῦ νευρικοῦ αὐτῶν συστήματος· ἄλλοι δὲ τῶν ὀργίλων εἶνε πικροὶ καὶ ἐκδικητικοί, διαφυλάττοντες τὴν ὀργήν, ὡς λέγει καὶ ὁ Ὅμηρος· εἰ μὲν γάρ τι καὶ αὐτίκα χολὸν καταπέψη, ἀλλὰ τοὶ καὶ μετόπισθεν ἔχει κότον, ὄρα τέλεση· ἄλλοι δὲ πάλιν εἶνε χαλεποὶ καὶ σκληροί. Τοσοῦτοι οἱ διάφοροι βαθμοὶ τῆς ὑπερβολῆς, πρὸς τὴν ἀντιτίθεται ἡ ἡραδότης, ἧς δὲν ὀρίζεται ἀκριβῶς τὸ μέτρον, οὔτε τὸ πῶς δεόν να ὀργιζόμεθα, οὔτε πρὸς τίνας καὶ διὰ τίνα πράγματα καὶ τὰ τοιαῦτα· πάντα ταῦτα θεωρεῖ ὡς καθ' ἕκαστα ἀναγόμενα εἰς τὴν ἐσωτερικὴν τοῦ ἀνθρώπου μόρφωσιν. Ἐν τούτοις καὶ ὁ μικρόν τι παραβαίνων τὸ οἰονδήποτε μέτρον τῆς ὀργῆς δὲν φέγεται, ὅταν ὁ λόγος τῆς ὀργῆς εἶνε ἠθικός.

Κοινωνικὰ καὶ ἁμαρτίαι.

Ἐν τῇ πρὸς ἀλλήλους τῶν ἀνθρώπων κοινωνίᾳ καθ' ἡδονὴν ἢ λύπην παρατηρεῖ πολλὰς τινὰς ἔλλειψεις ἢ ὑπερβολὰς· οἱ μὲν, λέγει, εἶνε ἄρῃσκοι, οἱ πάντα ἐπαινοῦντες πρὸς ἡδονήν, ἵνα δῆλα δὴ εὐχαριστήσωσι πάντας καὶ ἀρέ-

σωσιν, οἵτινες εἰς οὐδὲν ἀντιτείνουσιν, οὐδένα θέλοντες να λυπήσωσι μεθ' οὗ συναναστρέφονται· οἱ ποιοῦντες δὲ τοῦτο, ὅπως ὠφέλιξ τις αὐτοῖς προσγίνηται εἰς χρήματα, λέγονται κόλακες· οὕτως ἔχομεν δύο τάξεις τῆς κοινωνικῆς ταύτης ἁμαρτίας, τὸ ἄρῃσκον ἢ φιλάρῃσκον, ὡς κοινῶς νῦν λέγεται, καὶ τὴν κόλακεῖαν· ἀντίθετον ἔλλειψιν ἀποτελοῦντας εὐρίσκει τοὺς πρὸς πάντα ἐναντιομένους· οὗτοι δὲ καλοῦνται δύσκολοι ἢ δυσέρειδες.

Μεταξὺ τῶν ἄκρων τούτων ἡ μέση ἀρετὴ εἶνε ἀνώνυμος· παραδέχεται ὅμως ὅτι εἶνε φιλία τις, ἀλλὰ διάφορος τῆς κυρίως φιλίας· διότι δὲν ἔχει τὸ αἰσθημα ἐκείνης· ὥστε τὸ ἄλλο θὰ εἶνε ἡ γενικὴ φιλανθρωπία ἢ εὐγένεια καὶ εἰλικρινεῖα. Ὁ τοιοῦτος λοιπὸν μέσος, ὁ εἰλικρινῆς καὶ εὐγενῆς τοὺς τρόπους ἐν ταῖς μετὰ τῶν ἄλλων ὁμιλίαις, θὰ ὁμιλῇ ὡς δεῖ, καὶ πρὸς τὸ καλὸν ἀποβλέπων καὶ τὸ πρέπον, σκοπεῖων τὸ μὴ λυπεῖν τὸν μεθ' οὗ ἂν συνομιλῇ· ἀλλὰ κανόνα ἔχει πάντοτε καὶ ἐνταῦθα τὸ καλὸν καὶ πρέπον· προαιρεῖται λοιπὸν τὸ εὐχαριστεῖν καὶ ἀποφεύγει τὸ δυσαρῃστεῖν, ἀλλ' οὐχὶ ἀπολύτως, ὄχι καὶ ἐναντίον τῆς ἀληθείας, τοῦ καλοῦ, τοῦ συμφέροντος.

Ἐν τῇ κοινωνικῇ βίῳ ὁμοίως παρατηρεῖ ὅτι οἱ μὲν ψεύδονται, οἱ δὲ ἀληθεύουσιν ἐν λόγοις καὶ ἐν πράξεσι καὶ τῇ προσποιήσει· καὶ ὁ μὲν προσποιοῦμενος εἰς ἑαυτὸν ἐνδοξά εἶτε ἐν λόγῳ εἶτε ἐν ἔργῳ μὴ ὑπάρχοντα αὐτῷ ἢ καὶ προσποιοῦμενος μείζονα τῶν ὑπαρχόντων, οὗτος καλεῖται ἀλαζών· τὸ δὲ ἀνάπαλιν ὁ ἀρνούμενος τὰ ὑπάρχοντα αὐτῷ καλὰ ἢ καὶ παριστῶν αὐτὰ πολὺ μικρότερα, οὗτος καλεῖται εἴρων. Τούτων τῶν ἄκρων ὁ μέσος εἶνε αἰθέκαστος, εἶνε δῆλα δὴ αὐτὸς ἕκαστος ὅ,τι εἶνε, ἐν τε τῇ κοινωνικῇ βίῳ καὶ τῇ λόγῳ ὡν ἀληθευτικός καὶ ὁμολογῶν τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ οὔτε μεγαλείτερα οὔτε μικρότερα· ὅ,τι εἶνε, εἶνε· οὕτω ζῆ καὶ οὕτως ὁμιλεῖ καὶ φέρεται. Λέγει δὲ ἀληθευτικόν, τὸν ἐν λόγῳ καὶ ἐν τῇ βίῳ ἀληθεύοντα· τοιοῦτος δὲ ὁ ἐπεικῆς καὶ φιλαλήθης ἐν πάσιν. Ἐνταῦθα φέγει σφοδρῶς τὸ ψεῦδος. Τὸ ψεῦδος φαῦλον λέγει καὶ ψεκτόν, τὸ δὲ ἀληθές καλὸν καὶ ἐπαινετόν· ὥστε ὁ μέσος ἐπαινετός· οἱ δὲ ἄκροι ἀμφοτέροι ψεκτοί· ἀλλὰ μᾶλλον ψεκτόν θεωρεῖ τὸν ἀλαζόνα, ὅστις ὡς προσποιοῦμενος μείζω τῶν ὑπαρχόντων εἶνε φαῦλος, ἐπειδὴ χαίρει τῷ ψεῦδει, καὶ μάταιος μᾶλλον ἢ κακός· ἀλλ' οἱ τοιοῦτοι ἐνίοτε καὶ προσποιοῦνται ἐνεκεν αἰτίας τινός, ἢ δόξης ἢ τιμῆς ἢ ἀργυρίου, καὶ τότε

εἶνε ψεῦσται ἢ ἐκ φιλοδοξίας ἢ ἐκ φιλοχρηματίας, ὡς περ οἱ προσποιούμενοι σοφίαν καὶ ἐπιστήμην καὶ ἀλαζονεούμενοι, μὴ ὄντες σοφοὶ μὴδ' ἐπιστήμονες εἴτε ἰατρικὴν εἴτε ἄλλο τι ἐπαγγελλόμενοι χρηματισμοῦ χάριν. Οἱ δὲ εἰρωνες φαίνονται χαριέστεροι τὸ ἦθος· διότι δὲν πράττουσι τοῦτο χάριν κέρδους, ἀλλ' ἐπειδὴ ἀποφεύγουσι τὸν ὄγκον.

Εἶτα ποιεῖται λόγον περὶ βωμολοχίας, ἀγροικίας καὶ σκληρότητος ὡς ἄκρων καὶ περὶ εὐτραπελίας ὡς μεσότητος· καὶ περὶ ἀναπαύσεως καὶ παιδιᾶς ἐν τῷ βίῳ.

Δικαιοσύνη.

Διορίσας τὰς ἀρετάς, ἀνδρίαν, σωφροσύνην, ἐλευθεριότητα, μεγαλοπρέπειαν, μεγαλοψυχίαν, πραΰτητα καὶ φιλαλήθειαν ἐν τῷ λόγῳ καὶ ἐν τῷ βίῳ, εὐτραπελίαν καὶ δεξιότητα, μεταβαίνει εἰς τὸ περὶ δικαιοσύνης.

Ταύτην καλεῖ τελείαν ἀρετὴν, καὶ οὐχ ἀπλῶς, ἀλλὰ πρὸς ἕτερον, καθόσον ἀναφέρεται εἰς τὴν πολιτικὴν κοινωνίαν· καὶ διὰ τοῦτο κρατίστην τῶν ἀρετῶν ἀποκαλεῖ τὴν δικαιοσύνην· καὶ οὐθ' ὁ ἔσπερος οὐθ' ὁ ἔψος οὕτω θαυμαστός· διὸ καὶ λέγεται

Ἐν δὲ δικαιοσύνῃ συλλήθδην πᾶσ' ἀρετὴ ἐστίν.

Τελεία δ' ἀρετὴ λέγεται ἡ δικαιοσύνη αὕτη· διότι ὁ ἔχων αὐτὴν καὶ πρὸς ἕτερον δύναται νὰ μεταχειρισθῇ τὴν ἀρετὴν, οὐχὶ μόνον καθ' ἑαυτὸν· ὅπερ οἱ πολλοὶ ἀδυνατοῦσιν· εἰς μὲν τοὺς οικείους ἔχουσι τὴν ἀρετὴν, εἰς δὲ τὰς πρὸς ἕτερον σχέσεις οὐχί· τοῦτο δὲ λέγει ὅτι σημαίνει καὶ τὸ τοῦ Βίαντος, ἀρχὰ ἀνδρα δεικνυσιν· διότι ὁ ἄρχων πρὸς ἕτερον καὶ ἐν κοινωνίᾳ ἤδη διατελεῖ· διὸ καὶ ἀλλότριον ἀγαθὸν φαίνεται μόνῃ τῶν ἀρετῶν ἡ δικαιοσύνη, ἐπειδὴ ἄλλου τὰ συμφέροντα πράττει. Ἐντεῦθεν ποιεῖ τὴν ἐξῆς ἀντίθεσιν· ὡς εἶνε κίκιστος ὁ πρὸς ἑαυτὸν καὶ πρὸς τοὺς φίλους μολχθρὸς, οὕτως ἄριστος οὐχ ὁ πρὸς ἑαυτὸν χρώμενος τῇ ἀρετῇ, ἀλλ' ὁ πρὸς ἕτερον· ὅπερ καὶ εἶνε ἔργον χαλεπὸν· οὕτως ὑφούται ὑπεράνω τοῦ ἀτομικοῦ ἐγὼ καὶ ὑποτίθησι τὸ θεμέλιον τῆς ἀνθρωπίνης εὐδαιμονος κοινωνίας· καὶ ἡ δικαιοσύνη ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ταύτην ἀντιστοιχεῖ πως πρὸς τὸ καθήκον.

Ὅθεν ἡ δικαιοσύνη αὕτη εἶνε οὐ μέρος ἀρετῆς, ἀλλ' ὅλη ἀρετὴ, καὶ ἡ ἐναντία ἀδικία οὐ μέρος κακίας, ἀλλ' ὅλη κακία. Ζητεῖται ἔπειτα τί διαφέρει ἡ ὅλη ἀρετὴ καὶ ἡ δικαιοσύνη αὕτη καὶ συνάγεται ἐκ τῶν εἰρημένων, ὅτι

καθ' ὅσον ἡ ἀρετὴ ἀναφέρεται γενικῶς πρὸς ἕτερον, εἶνε δικαιοσύνη, καθ' ὅσον δὲ εἶνε τοιαύτη ἢ τοιαύτη ἐξὶς καθ' ἑαυτὴν εἶνε ἀρετὴ ἀπλῶς, οἷον ἀνδρία, σωφροσύνη, ἐλευθεριότης, κτλ. Ταῦτα περὶ τῆς γενικῆς οὕτως εἰπεῖν δικαιοσύνης.

Ζητεῖ ἔπειτα τὴν ἐν μέρει δικαιοσύνην, ὁμοίως καὶ τὴν κατὰ μέρος ἀδικίαν· διότι ὑπάρχει δικαιοσύνη ἐν τῇ ἐφαρμογῇ καὶ ἀδικία· ἐν τῇ ἐφαρμογῇ π. χ. εἰς τὰς ἄλλας μοχθηρίας ὁ ἐνεργῶν, οἷον ὁ ῥίψας τὴν ἀσπίδα διὰ δειλίαν, ὁ κακολογῶν δι' ὀργήν, ἢ ὁ μὴ βοηθήσας διὰ χρημάτων ἔνεκεν ἀνελευθεριότητος, ἀδικεῖ μὲν ὁ τοιοῦτος πᾶς, οὐδὲν δὲ πλεονεκτεῖ, οὐδὲν ὠφλεῖται· ὅταν ὅμως πλεονεκτῇ, δὲν πλεονεκτεῖ, διότι εἶνε ἀνελεύθερος ἢ διότι εἶνε ὀργίλος ἢ διότι εἶνε δειλὸς ἢ διὰ πάντα τὰ τοιαῦτα, ἀλλὰ πλεονεκτεῖ δι' ἄλλην τινὰ κακίαν, τὴν ἀδικίαν· καὶ αὕτη εἶνε ἡ πλεονεξία, μέρος τι τῆς ὅλης κακίας, καὶ μερικόν τι ἀδικον, παραβαλλόμενον πρὸς τὸ ὅλον ἀδικον, τὸ παρὰ τὸν νόμον. Τὸ μερικόν δὲ τοῦτο ἀδικον καὶ ἡ ἀδικία εἶνε τὸ ἐπὶ τὸ κερδαίνειν ἀναφερόμενον. Ὅριζι τοῦτο καὶ σαφηνίζει ὡδε· ὅστις πράξῃ τι παρὰ τὸν νόμον χάριν τοῦ κέρδους, οὗτος ἀδικὸς καὶ ἡ πράξις ἀδικία· διότι ἂν τις πατᾶξῃ τινὰ παρὰ τὸν νόμον, ἔπραξε τοῦτο δι' ὀργήν· ἂν καταλίπη τὴν τάξιν, ὁμοίως διὰ δειλίαν· ἂν ὅμως ἔπραξῃ τι παρὰ τὸν νόμον χάριν κέρδους, τοῦτο ἐγένετο δι' ἀδικίαν. Ὅστε ὑπάρχει δικαιοσύνη γενικὴ, τὸ πάντα κατὰ νόμον καὶ λόγον πράττειν, καὶ δικαιοσύνη μερικὴ, τὸ μὴ παρανομεῖν ἔνεκα κέρδους· ὁμοίως ἀδικία γενικὴ καὶ ἀδικία μερικὴ, ἥτις καὶ συνώνυμος τῇ γενικῇ ἀδικίᾳ λαμβάνεται· εἶνε ἄρα καὶ δικαιοσύναι πλείονες· διότι ὑπάρχουσι καὶ ἕτεραι δικαιοσύναι, παρὰ τὴν δικαιοσύνην, τὴν ὅλην ἀρετὴν περιλαμβάνουσαν. Διαιρεῖ δὲ τὸ δίκαιον εἰς τὸ νόμιμον καὶ τὸ ἴσον, τὸ δὲ ἀδικον εἰς τὸ παράνομον καὶ τὸ ἄνισον. Καὶ τὸ μὲν παράνομον σαφές καὶ ὀρισμένον, τὸ παρὰ τὸ θετικὸν λεγόμενον δίκαιον, ὃ συνέθεντο οἱ ἄνθρωποι, τὸ δὲ ἄνισον δεῖται, λέγει, προσδιορισμοῦ· διότι τὸ ἄνισον καὶ τὸ πλεόν, ὃ καὶ αὐτὸ ἄνισον φαίνεται, δὲν εἶνε ταῦτόν, ἀλλ' ἕτερον ὡς μέρος πρὸς ὅλον, ὡς ὑπάλληλοι ἔννοια· διότι τὸ μὲν πλεόν πάντοτε εἶνε ἄνισον, ἀλλὰ πᾶν ἄνισον δὲν εἶνε καὶ πλεόν. Καὶ τὸ ἀδικον καὶ ἡ ἀδικία δὲν εἶνε ταῦτά, ἀλλὰ τὸ μὲν μερικόν, ἢ δὲ γενικὴ· διότι αὕτη ἡ ἀδικία ἢ νῦν π. χ. εἶνε μέρος τῆς ὅλης ἀδικίας· ὁμοίως καὶ ἡ δικαιοσύνη αὕτη τῆς ὅλης γενι-

κῆς δικαιοσύνης. Διὰ ταῦτα συζητεῖ περὶ τῆς ἐν μέρει δικαιοσύνης καὶ ἀδικίας καὶ τοῦ δικαίου καὶ ἀδικίου ὡσαύτως.

Παραλείπει δὲ τὸν λόγον περὶ τῆς γενικῆς δικαιοσύνης καὶ ἀδικίας· διότι τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἀδικον τὸ κατὰ τὴν γενικὴν δικαιοσύνην καὶ ἀδικίαν εἶνε φανερόν· ἐπειδὴ σχεδὸν τὰ πολλὰ τοῦ νόμου εἶνε τὰ ἀπὸ τῆς ὅλης ἀρετῆς ἔργα καὶ πραττόμενα· ὁ νόμος προστάττει νὰ ζῆ τις καθ' ἐκάστην ἀρετὴν καὶ κωλύει νὰ ζῆ τις καθ' ἐκάστην μοχθηρίαν. Ἐξετάζει λοιπὸν τὴν ἐνοικὴν τῆς κατὰ μέρος δικαιοσύνης καὶ τοῦ κατὰ μέρος δικαίου· τοῦτο δὲ τὸ κατὰ μέρος δίκαιον διαιρεῖ εἰς δύο· ἐν μὲν εἶδος λέγει τὸ *διανεμητικόν*, τὸ ἐκ τῆς διανομῆς ἢ τιμῆς ἢ χρημάτων ἢ τῶν ἄλλων μεριστῶν· ἕτερον δὲ εἶδος, ὁ καλεῖ *συναλλαγματικόν*, τὸ ἐν τοῖς συναλλάγμασι διορθωτικόν, τὸ ἐν ταῖς κοινωνικαῖς σχέσεσι. Τὸ δεύτερον τοῦτο εἶδος ὑποδιαιρεῖ αὖθις εἰς δύο· διότι τὰ μὲν τῶν συναλλαγματῶν εἶνε ἐκούσια, τὰ δὲ ἀκούσια· ἐκούσια μὲν λέγει πρᾶσιν, ὠνήν, δανεισμόν, ἐγγύησιν, χρήσιν, παρακαταθήκην, μίσθωσιν· ἐκούσια δὲ διότι ἡ ἀρχὴ αὐτῶν τῶν συναλλαγῶν ἐκούσια· ἀκούσια δὲ λέγει τὰ μὲν λαθραία, οἶον κλοπὴν, μοιχείαν, δολοφονίαν, ψευδομαρτυρίαν κτλ. τὰ δὲ βίαια, αἰκίαν, δεσμόν, πῆρωσιν, θάνατον, ἀρπαγὴν, κατηγορίαν, προπηλακισμόν.

Ἐν τούτοις ἐπειδὴ τὸ ἀδικον, τὸ μερικὸν ἢ γὰρ ἀδικον, εἶνε ἄνισον καὶ ὁ ἀδικὸς ἄνισος, δῆλον ὅτι καὶ μέσον τι ὑπάρχει τοῦ ἄνισου· τοῦτο δὲ εἶνε τὸ ἴσον· διότι ὅπου ὑπάρχει τὸ πλεόν καὶ τὸ ἔλαττον, εἰς τὴν πρᾶξιν ἐκείνην ὑπάρχει καὶ τὸ ἴσον· ὥστε ἂν τὸ ἀδικον εἶνε ἄνισον, τὸ δίκαιον εἶνε ἴσον· καὶ ἐπειδὴ τὸ ἴσον εἶνε μέσον, καὶ τὸ δίκαιον εἶνε μέσον τι καὶ μεσότης.

Ταύτην τὴν ἰσότητα, τὴν κατ' ἀξίαν διανεμητικὴν, παραβάλλει πρὸς τὴν ἀναλογίαν, ἣτις εἶνε ἰσότης δύο λόγων. Δύο εἶνε τὰ πρόσωπα, εἰς ἃ ἀναφέρεται τὸ ἴσον καὶ τὸ δίκαιον καὶ δύο τὰ πράγματα, ὡς ἐν τῇ ἀναλογίᾳ $A:B = B:A$. Διότι τὸ ἐν ταῖς διανομαῖς δίκαιον ὁμολογοῦσι πάντες, ὅτι δεόν νὰ εἶνε κατ' ἀξίαν, ὥστε εἰ μὴ εἶνε ἴσοι, δὲν θὰ ἔχωσιν ἴσα· ὅταν δὲ ἴσοι μὴ ἔχωσιν ἴσα, ἢ μὴ ἴσοι ἔχωσιν ἴσα, γενῶνται ἐκ τούτου αἱ μάχαι καὶ τὰ ἐγκλήματα. Τὸ ἀνάλογον λοιπὸν εἶνε μέσον καὶ τὸ δίκαιον τοῦτο εἶνε ἀνάλογον· ἀδικον δὲ τὸ παρά τὸ ἀνάλογον. Εἶνε ἄρα τὸ μὲν πλεόν, τὸ δὲ ἔλαττον· ὁ μὲν ἀδικῶν ἔχει πλεόν, ὁ δὲ ἀδικούμενος ἔλαττον τοῦ ἀγαθοῦ. Ἐπὶ τοῦ κακοῦ

ὅμως συμβαίνει τὸ ἐναντίον· διότι ἐπὶ τοῦ κακοῦ τὸ ἔλαττον κακὸν πρὸς τὸ μείζον κακὸν λογίζεται ὡς ἀγαθόν, διὸ καὶ δυοῖν κακοῖν προκειμένοις τὸ μὴ χεῖρον βέλτιστον.

Τοῦτο εἶνε τὸ ἐν εἶδος τοῦ δικαίου, τὸ διανεμητικὸν κατ' ἀναλογίαν, καὶ ἀναλογίαν γεωμετρικὴν. Τὸ ἕτερον εἶδος, τὸ διορθωτικόν, τὸ ἐν ταῖς κοινωνικαῖς σχέσεσιν, ἢ ὡς λέγει αὐτός, ἐν τοῖς συναλλάγμασι τοῖς ἐκούσιόις καὶ τοῖς ἀκούσιόις διαφέρει· ἐπειδὴ τὸ μὲν διανεμητικὸν δίκαιον τῶν κοινῶν πραγμάτων εἶνε πάντοτε κατὰ τὴν ῥηθείσαν ἀναλογίαν· ἐὰν γίνηται ἡ διανομὴ ἀπὸ κοινῶν πραγμάτων, θὰ γένηται κατὰ τὸν λόγον, ὃν ἔχουσι πρὸς ἄλληλα τὰ εἰσενεχθέντα. Τὸ διορθωτικὸν ὅμως δίκαιον εἶνε καὶ αὐτὸ ἴσον τι καὶ τὸ ἀδικον ἄνισον· ἀλλ' ὄχι κατὰ γεωμετρικὴν ἀναλογίαν, ἀλλὰ κατ' ἀριθμητικὴν· διότι δὲν διαφέρει, λέγει, ἂν ἐπιεικῆς ἀπεστέρησέ τι φαῦλον τινα, ἢ ἂν φαῦλος ἀπεστέρησεν ἐπιεικῆ· οὐδ' ἂν ἐμοίχευσεν ἐπιεικῆς ἢ φαῦλος· ἀλλὰ παρατηρεῖται μόνον ἡ διαφορὰ τῆς βλάβης τῆς γενομένης, ἂν ἀπλῶς ὁ μὲν ἀδικεῖ, ὁ δὲ ἀδικεῖται· τὸ ἀδικον τοῦτο, ἄνισον ὄν, πειρᾶται ὁ δικαστὴς νὰ ἰσάζῃ· οἶον ὅταν ὁ μὲν κτυπηθῇ, ὁ δὲ πατάξῃ ἢ καὶ κτείνῃ, ἢ πρᾶξις καὶ τὸ πάθος διήρηται εἰς δύο ἄνισα καὶ ὁ δικαστὴς ἰσάζει, ὅσον δύναται, διὰ τῆς ζημίας ἢ τοῦ προστίμου, ἀφαιρῶν οὕτω τοῦ κέρδους ὃ ἐκέρδησεν ὁ ἐνεργήσας οὕτως· ὁ πατάξας ἐκέρδισεν, ὁ παθὼν ἐζημίωσεν. Τὸ ἐπανορθωτικὸν δίκαιον θὰ εἶνε τὸ μέσον ζημίας καὶ κέρδους· καὶ καταφεύγουσι τότε ἐπὶ τὸν δικαστὴν ὡς ἐπὶ τὸ ἔμφυχον δίκαιον. Οὗτος δὲ ἐπανισοῖ, ὡς περ γραμμῆς εἰς ἄνισα τετμημένης, ἀφαιρεῖ ἐκείνο, καθ' ὃ τὸ μείζον τμήμα ὑπερέχει τῆς ἡμισείας καὶ τὸ προσθέτει εἰς τὸ ἔλαττον καὶ οὕτως ὅταν δίχα διαιρεθῇ τὸ ὅλον, τότε ἔχουσι τὰ ἑαυτῶν καὶ τὸ ἴσον ἐνταῦθα εἶνε μέσον τῆς μείζονος καὶ ἐλάσσονος κατ' ἀριθμητικὴν ἀναλογίαν· ἐντεῦθεν δὲ παράγει καὶ τὸ ὄνομα δίκαιον, ὅτι δίχα ἐστίν, ὡς περ δίκαιον καὶ ὁ δικαστὴς διχαστὴς.

Εἰς τὸ κατ' ἀναλογίαν δίκαιον τάσσεται καὶ ἡ κατὰ ἀντίδοσιν ὅπερ καλεῖ τὸ ἀντιπεπονθὸς κατ' ἀναλογίαν καὶ μὴ κατ' ἰσότητα· διότι ἡ πόλις, λέγει, μένει καὶ διατηρεῖται ἐν τῷ ἀντιποιεῖν ἀνάλογον· οἶον οἰκοδόμος, σκυτοτόμος, ὁ μὲν οἰκίαν, ὁ δὲ ὑπόδημα ποιεῖ. Λαμβάνει λοιπὸν ὁ οἰκοδόμος πρᾶξ τοῦ σκυτοτόμου τὰ ἔργα ἐκείνου καὶ αὐτὸς μεταδίδωσιν ἐκείνῳ τοῦ ἑαυτοῦ ἔργου, ἀλλὰ τὸ ἔργον τούτου εἶνε κρεῖττον τοῦ ἔργου ἐκείνου· δεόν ἄρα νὰ ἴσα-

σθῶσιν ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν· ἡ δὲ κοινωνία ἐξ ἀνίσων γίνεται· διότι ἐκ δύο ἰατρῶν δὲν γίνεται κοινωνία, ἀλλ' ἐξ ἰατροῦ καὶ γεωργοῦ καὶ ἐν γένει ἐξ ἐτέρων καὶ οὐχὶ ἴσων, καὶ ὁμοῦς οὗτοι δέον νὰ ἰσασθῶσι. Διὰ τοῦτο πάντα τὰ ἐναλλαττόμενα εἶνε συμβλητά· καὶ ἐπὶ τούτῳ ὠρίσθη τὸ νόμισμα, οἷον μέτρον, ἐν ᾧ πάντα μετροῦνται καὶ ἡ ὑπεροχὴ καὶ ἡ ἔλλειψις ἐπομένως ζητεῖται πόσα ὑποδήματα εἶνε ἴσα πρὸς οἰκίαν ἢ τροφήν. Γενῶνται λοιπὸν ἡ ἀναλογία αὕτη: ὅπερ οἰκοδόμος πρὸς σκυτοτόμον, τόσα ὑποδήματα πρὸς οἰκίαν. Αἰτία δὲ τῆς συναλλαγῆς ταύτης εἶνε ἡ χρεία τῆ ἀληθείας, ἣτις πάντα συνέχει καὶ δι' ἧς πάντα μετροῦνται· διὰ δὲ ταύτης τῆς ἀλλαγῆς γίνεται κοινωνία· ἀνευ ταύτης δὲν θὰ ἦτο κοινωνία, καὶ ἀνευ ἰσότητος δὲν θὰ ὑπῆρχεν ἀλλαγὴ· καὶ πάλιν ἰσότης δὲν θὰ ὑπῆρχε μὴ οὔσης συμμετρίας· τὴν δὲ συμμετρίαν καθιστᾶ δυνατὴν τὸ νόμισμα· ὡς μέτρον ποιοῦν σύμμετρα τὰ ἀλλασσόμενα, τοῦτο πάντα μετρεῖ καὶ ποιεῖ οὕτω σύμμετρα.

Ἡ δικαιοπραγία ἄρα, ἐπιλέγει, εἶνε μέσον τοῦ ἀδικεῖν καὶ ἀδικεῖσθαι· τὸ μὲν πλεον ἔχειν, τὸ δὲ ἔλαττον ἔχειν, ἐνῶ ἡ δικαιοσύνη εἶνε μεσότης ὅχι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τῶν ἄλλων ἀρετῶν. Ἡ δικαιοσύνη εἶνε ἕξις, καθ' ἣν ὁ δίκαιος λέγεται πρακτικὸς κατὰ προαίρεσιν τοῦ δικαίου καὶ διανεμητικὸς καὶ ἑαυτῷ πρὸς ἄλλον, εἰς σχέσιν ἑαυτοῦ πρὸς ἄλλον, καὶ ἐτέρου πρὸς ἕτερον, οὐχὶ εἰς τρόπον ὥστε τοῦ μὲν αἰρετοῦ πράγματος νὰ παρέχη ἑαυτῷ πλεον, ἔλαττον δὲ εἰς τὸν ἕτερον, τοῦ δὲ βλαβεροῦ τὸ ἀνάπαλιν· ἀλλὰ τὸ ἴσον κατ' ἀναλογίαν καὶ ὡς πρὸς ἑαυτὸν καὶ δι' ἄλλον πρὸς ἄλλον· ἡ δὲ ἀδικία ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις τοῦ ὠφελίμου ἢ βλαβεροῦ παρὰ τὸ ἀνέλογον, ὑπερβολὴ τοῦ ὠφελίμου εἰς ἑαυτὸν, ἔλλειψις τοῦ βλαβεροῦ.

Εἶτα διακρίνει παρὰ τὰ εἰρημένα τὸ πολιτικὸν δίκαιον, ὅπερ τίθησιν εἰς κοινωνίαν βίου ὑπάρχον πρὸς τὸ εἶνε αὐτάρκειαν μεταξὺ ἐλευθέρων καὶ ἴσων ἢ κατ' ἀναλογίαν ἢ κατ' ἀριθμὸν· διὸ πρὸς τοὺς μῆτε ἐλευθέρους μῆτε ἴσους ὡδὲ πως δὲν ὑπάρχει τὸ πολιτικὸν δίκαιον· ἀλλ' ἄλλο τι δίκαιον ὁμοιον. Ἐπειτα εἶνε, λέγει, δίκαιον πολιτικὸν ἐν οἷς καὶ νόμος πρὸς αὐτούς· ὁ δὲ νόμος τίθεται, ἐν οἷς ἀδικία· διὸ ὁ νόμος δέον νὰ ἄρχῃ καὶ ὅχι ὁ ἀνθρώπος, ὅστις φύσει νέμει ἑαυτῷ πλεον τῶν ἀπλῶς ἀγαθῶν (πλεονεκτεῖ), ἔλαττον δὲ τῶν κακῶν· καὶ οὕτω γίνεται τύραννος, ἐνῶ ὁ ἄρχων δέον νὰ εἶνε φύλαξ τοῦ δικαίου.

Παρὰ τὸ πολιτικὸν δίκαιον καταλέγει καὶ τὸ δεσποτικὸν δίκαιον καὶ τὸ πατρικὸν δίκαιον, ὅπερ ἀποφαίνεται ὡς ὅμοιον, ἀλλ' ὅχι ταῦτον τούτοις· διότι πρὸς τὰ κτήματα καὶ τὰ ἑαυτοῦ δὲν ὑπάρχει ἀδικία· τὸ δὲ κτήμα καὶ τὸ τέκνον εἶνε ὡς περ μέρος αὐτοῦ. Ἐνταῦθα φαίνεται ὁ φιλόσοφος συνεπῆς πρὸς τὰς ἰδέας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης· ὁ δούλος ἦν κτήμα τοῦ δεσπότου καὶ ὁ παῖς μέχρι τῆς ἐνηλικιότητος οἷον κτήμα τοῦ πατρὸς. Τίς δὲ προαίρεται, λέγει, νὰ βλάβῃ ἑαυτὸν; ἄρα οὔτε δίκαιον οὔτε ἀδικον πολιτικὸν ὑπάρχει ἐν ταῖς σχέσεσι ταύταις, καθ' ἃς δὲν ὑπάρχει νόμος. Θὰ ὑπῆρχε δὲ νόμος, ἂν ὑπῆρχεν ἰσότης τοῦ ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι· ἀλλὰ τίς τοιαύτη ἰσότης μεταξὺ δεσπότου καὶ δούλου ἢ πατρὸς καὶ τέκνου; Μόλις παραδέχεται δίκαιον πρὸς τὴν γυναῖκα, ὅπερ καὶ καλεῖ οἰκονομικὸν δίκαιον.

Εἶτα διακρίνει τὸ πολιτικὸν δίκαιον εἰς φυσικὸν καὶ εἰς νομικόν. Καὶ φυσικὸν μὲν καλεῖ τὸ πανταχοῦ τὴν αὐτὴν ἔχον δύναμιν καὶ οὐχὶ βαινον κατὰ τὸ δοκοῦν ἢ μὴ. Νομικὸν δὲ ὁ ἐξ ἀρχῆς μὲν εἶνε ἀδιάφορον, ἂν οὕτως ἢ ἄλλως γίνηται, ὅταν ὁμοῦς ἀπαξ τεθῆ νόμος, δὲν εἶνε πλεον ἀδιάφορον. Τὰ κατὰ συνθήκην δὲ δίκαια ὅμοια πρὸς τὰ μέτρα, οἷα ἔχουσι πολλαχοῦ οἱ ἀνθρώποι διάφορα, ἀφοῦ οὐδ' αἱ πολιτεῖαι αἱ αὐταί· καὶ ὁμοῦς μία μόνον ἀπανταχοῦ κατὰ φύσιν ἢ ἀρίστη, ἦν ἐν τοῖς πολιτικοῖς θὰ ἐρευνησῇ.

Θεωρεῖ δὲ τὰ μὲν φυσικὰ δίκαια ὡς τὰ καθ' ὅλου, τὰ δὲ νομικὰ ὡς τὰ καθ' ἕκαστα· διότι τὰ πραττόμενα εἶνε πολλά, ἐνῶ τῶν καθ' ὅλου ἕκαστον εἶνε ἐν. Ἐπειτα ποιεῖ τὴν διαφορὰν ἀδικήματος καὶ ἀδίκου, καὶ δικαιώματος καὶ δικαίου· καὶ ἀδικον μὲν λέγει τὸ φύσει ἢ τάξει· τὸ αὐτὸ δὲ τοῦτο εἶνε ἀδικήμα, ἀφοῦ πραχθῆ· πρὶν δὲ πραχθῆ εἶνε ἀδικον· δικαιῶμα δὲ λέγει τὸ ἐπανόρθωμα τοῦ ἀδικήματος· δίκαιον δὲ ὁ ἐν τοῖς προηγουμένοις ἐξέθηκε καὶ ὠρίσεν, ὅπερ πραττόμενον καλεῖται δικαιοπραγία.

Εἰς ταῦτα προστίθησιν ἐν τῷ ἐπομένῳ κεφαλαίῳ τὸν οὐσιώδη χαρακτῆρα τῆς τοιαύτης πράξεως, τὸ ἐκούσιον, ἀνευ τοῦ ὁποίου οὔτε ἀδικεῖ ὁ πράττων οὔτε δικαιοπραγεῖ, ἀλλ' ἢ κατὰ συμβεβηκός· ὥστε ἡ ἐλευθέρη θέλῃσις τίθεται γνώμων τῆς ἠθικῆς· διὸ θὰ εἶναι ἡ ἀδικον, ἀλλ' οὐχὶ ἀδικήμα, ἐὰν μὴ ἡ ἐκούσια βούλησις προσῆ· καλεῖ δὲ ἐκούσιον, ὅταν τις πράττῃ τι τῶν ἐν τῇ ἐξουσίᾳ αὐτοῦ ὄντων ἐν γνώσει καὶ μὴ ἀγνοῶν μῆτε τίνα, μῆτε διὰ

τίνος μήτε τίνος ἔνεκεν οἷον τίνα τύπτει, διὰ τίνας καὶ τίνος ἔνεκεν. Εἶτα φέρει παράδειγμα τῆς ἐλευθέρως βουλήσεως τοῦδε· Ἐάν τις ἀποδῶ τὴν παρακαταθήκην ἄκων καὶ διὰ φόβου, οὔτε δίκαια θὰ εἰπωμεν ὅτι πράττει οὔτε ὅτι δικαιοπραγεῖ, ἀλλ' ὅτι κατὰ συμβεβηκός. Τὰ ἑκούσια δὲ ὑποδιαίρει εἰς τὰ ἐκ προβουλευσεως καὶ προαιρέσεως καὶ εἰς τὰ ἀπροαίρετα καὶ ἀπροβούλευτα, τὰ διὰ θυμὸν ἢ ἄλλα πάθη ἀναγκάτως ἢ φυσικῶς συμβαίνοντα τοῖς ἀνθρώποις. Οἱ ταῦτα δὲ πράττοντες καὶ βλάπτοντες καὶ ἀμαρτάνοντες, ἀδικοῦσι μὲν καὶ ἀδικήματα εἶνε τὰ πραχθέντα, ὅμως οἱ πράξαντες δὲν εἶνε ἀδικοὶ διὰ ταῦτα, οὐδὲ πονηροί· ὅταν δὲ ἐκ προαιρέσεως, τότε εἶνε ἀδικοὶ καὶ μοχθηροί.

Περὶ συγγενούς ἐννοίας τῇ δικαιοσύνῃ, περὶ ἐπιεικείας, λέγει ἐν συνόλῳ τριᾶδε· τὸ ἐπιεικὲς εἶνε μὲν δίκαιον, οὐχὶ δὲ τὸ κατὰ τὸν νόμον, ἀλλ' ἐπανόρθωμα νομικοῦ δικαίου· αἷτιον δὲ τούτου ὅτι ὁ νόμος πᾶς εἶνε γενικὸς καὶ καθ' ὅλου· περὶ τινῶν δὲ δὲν εἶνε δυνατόν ὀρθῶς νὰ εἴπη τις, καθ' ὅλου ἐκφραζόμενος. Ἐν οἷς λοιπὸν ἀνάγκη νὰ ῥηθῆ τι καθ' ὅλου, μὴ εἶνε δὲ δυνατόν ὀρθῶς, ὁ νόμος τότε λαμβάνει τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον, οὐκ ἀγνοῶν τὸ ἀμαρτανόμενον· εἶνε δ' οὐδὲν ἤττον ὀρθὸς ὁ νόμος· διότι τὸ ἀμάρτημα δὲν κείται οὔτε ἐν τῷ νόμῳ οὔτε ἐν τῷ νομοθέτῃ, ἀλλ' ἐν τῇ φύσει τοῦ πράγματος. Ὅταν λοιπὸν λέγη μὲν ὁ νόμος καθ' ὅλου, συμβῆ δὲ τι παρὰ τὸ καθ' ὅλου, τότε ὀρθὸν εἶνε νὰ διορθώσῃ τις τὸ ὅπερ παρέλιπεν ὁ νομοθέτης καὶ ἤμαρτε γενικῶς εἰπών, καὶ ὅπερ καὶ αὐτὸς ὁ νομοθέτης, ἐκεῖ παρῶν καὶ γνωρίζων, ἤθελε νομοθετήσει. Διὸ οὐ μόνον δίκαιον εἶνε τὸ ἐπιεικὲς, ἀλλὰ καὶ βέλτιον δικαίου. Οὕτως εἶνε ἡ ἐπιεικεία ἐπανόρθωμα νόμου, καθόσον ὁ νόμος ἐλλείπει ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα.

Λοιπὸν ὁ τῶν τοιούτων προαιρετικὸς καὶ πρακτικὸς καὶ ὁ μὴ ἀκριβοδίκαιος ἐπὶ τὸ χειρόν, ἀλλ' ἐλαττωτικὸς, καίπερ ἔχων τὸν νόμον βοηθόν, εἶνε ἐπιεικὲς καὶ ἡ ἕξις ἐπιεικείας, ἡτις οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἡ δικαιοσύνη τις.

Ἐνταῦθα διεξέρχεται καὶ τὴν Σωκράτειον ἢ Πλατωνικὴν γνώμην περὶ τοῦ ἀδικεῖν καὶ ἀδικεῖσθαι· καὶ συμφωνεῖ πρὸς αὐτήν, ὅτι ἀμφοτέρω μὲν εἶνε φαῦλα, ἀλλ' ὅτι τὸ ἀδικεῖν εἶνε χειρόν· διότι τὸ ἀδικεῖν γίνεται μετὰ κακίας καὶ εἶνε ψεκτόν, ἐνῶ τὸ ἀδικεῖσθαι ἄνευ κακίας καὶ ἄνευ ἀδικίας.

κῶν ἀρετῶν, τῶν τοῦ ἤθους· πρὶν δὲ μεταβῆ εἰς ἔρευαν τῶν διανοητικῶν ἀρετῶν, τῶν τῆς διανοίας, ἀποφαίνεται ὅτι εἰς πάσας τὰς ἕξεις τὸ μέσον εἶνε αἰρετέον, καὶ ὅτι τὸ μέσον καὶ ἡ μεταξὺ ὑπερβολῆς καὶ ἐλλείψεως μεσότης ὀρίζεται ὑπὸ τοῦ ὀρθοῦ λόγου καὶ ὅτι ὁ ὀρθὸς λόγος ἀποβλέπει πρὸς τὸν σκοπὸν, ὃν ἐκάστη τῶν ἕξεων ἔχει. Ἀλλὰ παρατηρεῖ, ὅτι τὸ εἰπεῖν ὅτι δέον τὸ μέσον νὰ λάβωμεν κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον εἰς τὰς πράξεις, εἶνε μὲν καθ' ἑαυτὸ ἀληθές, πλὴν ἀσαφές, ὡς ἐάν π. χ. ἔλεγέ τις εἰς τὸν πυνθανόμενον ὅποιαν πρέπει περὶ τὸ σῶμα νὰ ἔχη δίαιταν, ὅτι ἐκείνην ἦν κελεύει ὁ ἰατρός ὁ ἐπιστήμων καὶ ἡ ἰατρικὴ.

Ἄρα δέον νὰ ὀρισθῆ τίς ὁ ὀρθὸς λόγος· πρὸς τοῦτο ὑποδιαίρει τὸ λόγον ἔχον τῆς ψυχῆς, τὸ λογικόν, εἰς δύο, τὸ ἐπιστημονικόν καὶ τὸ λογιστικόν ἢ βουλευτικόν· καὶ ἐπιστημονικόν μὲν καλεῖ, ᾧ θεωροῦμεν τὰ ὄντα, ὧν αἱ ἀρχαὶ μὴ ἐνδέχονται ἄλλως ἔχειν, λογιστικόν δὲ ᾧ θεωροῦμεν τὰ ἐνδεχόμενα. Καλεῖ δὲ ἀρετὴν τὴν ἐκατέρας τῶν λογικῶν τούτων δυνάμεων βελτίστην ἔξιν πρὸς τὸ οἰκεῖον ἔργον, τὸ πρὸς τὴν εὐρεσιν τῆς ἀληθείας καὶ τὸ πρὸς τὴν εὐρεσιν τοῦ ἐνδεχομένου.

Διαιρέσας δ' οὕτω τὸν λόγον εἰς ἐποπτικὸν λόγον καὶ εἰς πρακτικὸν ἀναγράφει τρεῖς τῆς ψυχῆς τῆς λογικῆς ἐκφάνσεις ἢ δυνάμεις πρὸς πράξιν καὶ πρὸς ἀλήθειαν, τὸ αἰσθητικόν, τὸ νοητικόν καὶ τὸ βουλευτικόν ἢ αἰσθησιν, νοῦν καὶ ὄρεξιν. Καὶ τὸ μὲν αἰσθητικὸν ὑπάρχον καὶ ἐν τοῖς ζώοις οὐδεμιᾶς πράξεως κινητικὸν θεωρεῖ καθ' ἑαυτό· ὥστε ἀφίνει ἴδιον τῷ ἀνθρώπῳ τὸ νοητικὸν καὶ ὄρεκτικόν, ὧν ἀπαιτεῖται ἡ ἀρμονία· ὅτι ἐν τῇ διανοίᾳ εἶνε κατάφασις ἢ ἀπόφασις, ἀρνήσις, τοῦτο ἐν τῇ ὄρεξει ἢ τῇ βουλήσει δέον νὰ εἶνε δίωξις ἢ φυγή, ἐν ἀλλαις λέξεσιν ὅτι ὁ νοῦς καταφάσκει, τοῦτο καὶ ἡ ὄρεξις νὰ ἐπιδιώκῃ· καὶ τότε ὁ λόγος εἶνε ἀληθὴς καὶ ἡ ὄρεξις ὀρθή, καὶ οὕτω συμπιπτόντων ἀμφοτέρων γίνεται ἡ διάνοια καὶ ἡ ἀλήθεια πρακτικὴ. Ταύτης δὲ τῆς πρακτικῆς ἀληθείας διαφέρει ἡ θεωρητικὴ διάνοια, ὅτι ταύτης τὸ εὖ καὶ κακῶς εἶνε τὸ ἀληθές καὶ τὸ ψεῦδος, ἄνευ τινὸς ἀναφορᾶς πρὸς πράξιν, οἷαι αἱ μαθηματικαὶ καὶ ἐπιστημονικαὶ θεωρίαι, ἐν αἷς ἡ βούλησις οὐδόλως ἐνέχεται.

Ἐπειδὴ δὲ περὶ τῆς πρακτικῆς ἀληθείας πρόκειται, εὕρισκει ὅτι πράξεως ἀρχὴ εἶνε ἡ προαίρεσις, ὅθεν ἡ κίνησις πρὸς τὴν πράξιν, ἀλλ' ὅχι τὸ οὐ ἔνεκα· ἀλλὰ τῆς προαιρέσεως πάλιν ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ κινοῦν τί εἶνε; ἡ ὄρεξις

καὶ ὁ λόγος ὁ ἕνεκά τινος· ἐν ἄλλαις λέξεσιν ἂ ὀρεγόμεθα ἢ βουλόμεθα, ἕνεκά τινος ὀρεγόμεθα· ὀρεγόμενοι δὲ προαιρούμεθα, καὶ προαιρούμενοι κινούμεθα εἰς τὴν πράξιν· ὥστε τὸ πρῶτον κινῶν εἶνε ὁ λόγος ὁ ἕνεκά τινος.

Κατὰ τὴν θεωρίαν ταύτην τοῦ Ἀριστοτέλους μέχρι τῆς πράξεως ὑπάρχουσι τρία ἀκαριαία στάδια, ὁ λόγος πρῶτον, ἡ ὄρεξις καὶ ἡ προαίρεσις. Ἐπειδὴ δὲ ὁ λόγος ὁ καθαρὸς προβάλλων τὴν εὐρηται συνήθως ἐν τοῖς πρακτοῖς ἐνώπιον δύο πρὸς ἐκλογὴν, ἀπαιτεῖται νὰ ἔχη οὗτος ὁ λόγος καὶ τὸ βουλευτικὸν τσαύτην δύναμιν, ὥστε νὰ ἐκλέξη τὸ ὑπ' αὐτοῦ ὑπαγορευόμενον, ἢ ὡς λέγει οὗτος νὰ προαιρῆται ἐν πάσῃ ἐλευθερίᾳ· διὰ τοῦτο ἀπαιτεῖται καὶ ἡ ἠθικὴ ἕξις, τὸ ὑπὸ τοῦ λόγου ὀριζόμενον, ὃ καὶ βούλεται, τοῦτο νὰ πράττη καὶ οὐχὶ τὸ παρὰ τὸν λόγον καὶ τὴν ἀληθῆ βούλησιν. Ταῦτα ἐνοεῖ λέγων ὅτι οὔτε ἄνευ νοῦ καὶ διανοίας οὔτε ἄνευ ἠθικῆς ἕξεως ὑπάρχει ἡ προαίρεσις· ὁμοίως εὐπραξία καὶ κακοπραξία ἄνευ διανοίας καὶ ἠθους ἀδύνατος. Ἡ διάνοια δὲ αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν οὐδὲν κινεῖ· ἀλλ' ἡ διάνοια ἡ ἕνεκά τινος καὶ ἐπομένως ἡ πρακτικὴ, οὐχὶ ἡ θεωρητικὴ· αὕτη δὲ ἡ διάνοια ἡ ἕνεκά τινος εἶνε αἰτία καὶ τῆς ποιητικῆς διανοίας· διότι ἕνεκά τινος ποιεῖ πᾶς ὁ ποιῶν· καὶ ὁ ποιεῖ δὲν εἶνε αὐτὸ τέλος, ἀλλὰ ποιεῖ πρὸς τι, πρὸς σκοπὸν τινα, ἐνῶ τὸ πρακτὸν καὶ ἡ εὐπραξία εἶνε αὐτὴ τέλος· ἡ δὲ ὄρεξις (βούλησις) εἶνε τούτου τοῦ τέλους τῆς εὐπραξίας ὄρεξις. Ὅθεν ἡ ὀρεκτικὸς νοῦς εἶνε ἡ προαίρεσις ἢ ὄρεξις διανοητικὴ· ἡ δὲ τοιαύτη ἀρχὴ εἶνε ὁ ἄνθρωπος. Ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ ἄρα τῆς πράξεως καὶ ποιήσεως περατοῦται ἡ ἐνοια τοῦ ἀνθρώπου. Παρατηρεῖ δὲ ὅτι οὐδὲν γεγονὸς καὶ τετελεσμένον εἶνε προαιρετόν· π. χ. οὐδεὶς προαιρεῖται βασιλεύσθαι τὴν Ἑλλάδα νῦν· διότι οὐδὲ βουλεύεται περὶ τοῦ γεγονότος, ἀλλὰ περὶ τοῦ ἐσομένου καὶ ἐνδεχομένου· τὰ δὲ γεγενημένα ἀγέννητα ποιεῖν οὐδὲ Θεὸς δύναται. Ἐπιλέγει δὲ ὅτι τῆς τε πρακτικῆς διανοίας καὶ τῆς θεωρητικῆς τὸ ἔργον εἶνε ἡ ἀλήθεια· αἱ δὲ ἕξεις, καθ' ἃς ἕκαστα ἐπιτυγχάνει τῆς ἀληθείας, αὐταὶ εἶνε αἱ ἀρεταὶ ἀμφοτέρων· ἀλλὰ τί ἐστὶν ἀλήθεια, περὶ τούτου κατόπιν.

Πρῶτον ὀρίζει πέντε τὸν ἀριθμὸν περὶ ἃ ἀληθεύει ἡ ψυχὴ καταφάσκουσα ἢ ἀποφάσκουσα: τέχνην, ἐπιστήμην, φρόνησιν, σοφίαν, νοῦν· τούτων δ' ἀποχωρίζει τὴν ὑπόληψιν (ὑπόθεσιν) καὶ τὴν δόξαν, καθ' ἃς ἡ ψυχὴ ἐνδέχεται νὰ ψεύδεται.

Καὶ ἐπιστήμην μὲν λέγει, ὃ ἐπιστάμεθα μὴ ἐνδέχεσθαι ἄλλως ἔχειν· ἄρα ἐξ ἀνάγκης εἶνε τὸ ἐπιστητὸν· αἰδίδιον ἄρα· διότι τὰ ἐξ ἀνάγκης ὄντα ἀπλῶς πάντα αἰδία καὶ τὰ αἰδία ἀγέννητα καὶ ἀφάρτα, τούτεστι γνωρίζει ὄριον τῆς ἐπιστήμης.

Ἐτι πᾶσα, λέγει, ἐπιστήμη διδακτὴ καὶ τὸ ἐπιστητὸν μαθητὸν· πᾶσα δὲ διδασκαλία ἐκ προγινωσκομένων εἴτε δι' ἐπαγωγῆς εἴτε συλλογισμῶ ἢ ἀπαγωγῆς· καὶ ἡ μὲν ἐπαγωγή εἶνε ἀρχὴ καὶ φέρει εἰς τὸ καθ' ὅλου· ὁ δὲ συλλογισμὸς ἐκ τῶν καθ' ὅλου· ἄρα καὶ ἐν τῷ συλλογισμῶ εἶνε ἀρχαὶ δεδομένοι, περὶ τῶν δὲν ὑπάρχει συλλογισμὸς· ἄρα ἐπαγωγὴ τῶν καὶ ἐνταῦθα· ὅταν τις πιστεύῃ καὶ παραδέχεται καὶ οὕτω γνώριμο ὦσιν αὐτῷ αἱ ἀρχαί, τότε ἐπίσταται: τούτεστι γινώσκει ἢ ἀναφέρῃ τὴν ἀλήθειαν τοῦ συμπεράσματος εἰς προκειμένας προτάσεις, τὴν μείζονα καὶ ἐλάσσονα, ὦν, εἴπομεν, τὴν ἀλήθειαν παραδέχεται πιστεῖ· ἄλλως ἂν μὴ τι γινώσκη μᾶλλον ἢ ὅ,τι τὸ συμπέρασμα λέγει, θὰ ἔχη τὴν γνώσιν κατὰ συμβεβηκός, θὰ γνωρίζῃ τὸ ὅτι, οὐχὶ καὶ τὸ διότι.

Οὕτως ὀρίζει τὴν ἐπιστημονικὴν ἀλήθειαν, ὡς τὸ μὴ ἐνδέχεσθαι ἄλλως ἔχειν, περὶ ἧς ἐν τοῖς ἠθικοῖς βεβαίως δὲν πρόκειται.

Τὸ δὲ ἐνδεχόμενον ἄλλως ἔχειν ὑποδιαιρεῖ εἰς ποιητὸν καὶ πρακτὸν· καὶ διακρίνει ποιήσιν καὶ πράξιν. Διαφέρει, λέγει, ἡ μετὰ λόγου ἕξις πρακτικὴ τῆς μετὰ λόγου ποιητικῆς ἕξεως καὶ οὔτε ἡ πράξις εἶνε ποιήσις, οὔτε ἡ ποιήσις πράξις. Εἶτα τὴν μετὰ λόγου ἀληθοῦς ποιητικὴν ἕξιν ταυτίζει τῇ τέχνῃ, καθόσον οὐδεμία τέχνη ὑπάρχει, ἧτις δὲν εἶνε μετὰ λόγου ποιητικὴ ἕξις. Ἡ δὲ τέχνη πᾶσα παραγωγικὴ καὶ περὶ γένεσιν τῶν ἐνδεχομένων καὶ ὄσων ἢ ἀρχὴ τῆς γενέσεως κεῖται ἐν τῷ ποιῶντι καὶ μὴ ἐν τῷ ποιουμένῳ· διότι ἡ τέχνη οὔτε τῶν ἐξ ἀνάγκης ὄντων ἢ γινομένων εἶνε οὔτε τῶν φυσικῶν. Ἡ τέχνη λοιπὸν εἶνε προϊόν ποιήσεως, ἀλλ' οὐ πράξεως. Ὅρισας οὕτω τὴν τε ἐπιστήμην καὶ τὴν τέχνην, τὴν μὲν περὶ τὸ ἐπιστητὸν, τὴν δὲ περὶ τὸ ποιητὸν ἢ ποιήσιν, διέρχεται τὰς ὑπολειπομένας τρεῖς διανοητικὰς περὶ τὴν πράξιν ἀρετάς, τὴν φρόνησιν, τὴν σοφίαν καὶ τὸν νοῦν.

Καὶ πρῶτον περὶ τῆς φρονήσεως· φρόνιμος λέγομεν τοὺς δυναμένους καλῶς νὰ βουλεύωνται περὶ τὰ ἑαυτοῖς ἀγαθὰ καὶ συμφέροντα, μάλιστα τὰ γενικά, τὰ πρὸς τὸ εὖ ζῆν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν· φρόνιμος ὁ βουλευτικός, ὃς ἂν εὖ λογίσσεται πρὸς τέλος τι σπουδαῖον καὶ δι'

ὅσα τέχνη δὲν ὑπάρχει. Ἄλλὰ περὶ τίνων βουλεύεται τις; Οὐδείς βουλεύεται περὶ τῶν ἀδυνάτων ἄλλως ἔχειν, οὐδὲ περὶ τῶν μὴ ἐνδεχομένων νὰ πράξῃ. Ὅθεν ἡ φρόνησις, λέγει, δὲν εἶνε οὔτε ἐπιστήμη οὔτε τέχνη. Ἡ φρόνησις ἄρα ὑπολείπεται νὰ εἶνε ἕξις ἀληθῆς μετὰ λόγου πρακτικῆ περὶ τὰ ἀγαθὰ καὶ κακὰ τοῦ ἀνθρώπου. Λέγει δὲ φρονίμους μάλιστα τοὺς οικονομικοὺς καὶ πολιτικοὺς, τοὺς δυναμένους νὰ θεωρῶσι τὰ ἑαυτοῖς ἀγαθὰ καὶ τὰ τοῖς ἀνθρώποις· ἐντεῦθεν καὶ σωφροσύνη καλεῖται ἡ σώζουσα τὴν φρόνησιν, τὸ μὴ ἤττον γίνεσθαι τῶν ἡδονῶν καὶ τῆς λύπης περὶ τὰ πρακτά· διότι ἡ ἡδονὴ καὶ ἡ λύπη ἐνῶ δὲν διαφθείρει τινὰς θεωρητικὰς ἐννοίας, οἷον ὅτι τὸ τρίγωνον ἴσον δυσὶν ὀρθαῖς γωνίαις, ἐπηρεάζει καὶ καταστρέφει τὰς περὶ τὸ πρακτὸν διὰ τί; διότι ἡ ἀρχὴ τῶν πρακτῶν εἶνε τὸ οὐ ἔνεκα τὰ πρακτά, δηλαδή ὁ σκοπός· εἰς δὲ τὸν διεφθαρμένον ὑπὸ ἡδονῆς ἢ λύπης ὡς περ ἐσκοτισμένων δὲν θὰ φανῇ εὐθύς ἡ ἀρχὴ οὔτε ὅ,τι δέον νὰ πράξῃ τούτου τοῦ τέλους ἔνεκα οὔτε ὅτι διὰ τοῦτο πρέπει νὰ αἰρῆται πάντα καὶ νὰ πράττῃ· ἐπειδὴ ἡ κακία εἶνε φθαρτικὴ ἀρχῆς· ὥστε ἀναγκαιῶς ἡ φρόνησις εἶνε ἕξις ἀληθῆς μετὰ λόγου πρακτικῆ περὶ τὰ ἀνθρώπινα ἀγαθὰ. Ἐπειτα λέγει ὅτι ἐπειδὴ τῆς τέχνης ὑπάρχουσι βαθμοὶ τελειότητος, διὰ τοῦτο τέχνης ὀρίζεται ἀρετὴ τῆς φρονήσεως ὁμοίως οὐχί· διότι ἡ φρόνησις μίᾳ ἐστίν, αὐτὸ τοῦτο ἀρετὴ, καὶ ἀρετὴ τοῦ δοξαστικοῦ, τοῦ ὀρθῶς δόξας ἔχειν περὶ τὰ ἐνδεχόμενα ἄλλως ἔχειν.

Μετὰ ταῦτα ὀρίζει τί εἶνε νοῦς, εἶτα ποιεῖται λόγον περὶ σοφίας. Λέγει δὲ νοῦν τὸν ἰποπτικὸν ἐκείνον νοῦν, δι' οὗ νοοῦμεν τὰς ἀναποδείκτους ἀρχάς, ἀφ' ὧν πίστει παραδεκτῶν γενομένων πᾶσα ἀπόδειξις καὶ πᾶσα ἐπιστήμη· τίθησιν ἄρα τὸν νοῦν τοῦτον ἀνώτερον καὶ τῆς ἐπιστήμης· διότι τὸ ἐπιστητὸν ἀποδεικτόν.

Περὶ σοφίας ἀποφαίνεται ὅτι εἶνε ἡ ἀκριβεστάτη τῶν ἐπιστημῶν· ὡς καὶ ἐν ταῖς τέχναις ὁ ἀκριβέστατος καὶ ἕξοχος καλεῖται σοφός, οἷον ὁ Φειδίας λέγεται λιθουργὸς σοφός καὶ ὁ Πολύκλειτος ἀνδριαντοποιὸς σοφός. Ἐντεῦθεν συνάγει ὅτι ὁ σοφὸς δέον μὴ μόνον τὰ ἐκ τῶν ἀρχῶν νὰ γινώσκῃ συμπεράσματα, ἀλλὰ καὶ περὶ τὰς ἀρχάς ν' ἀληθεύῃ, νὰ ὁμᾶται δηλονότι ἀπ' ἀληθῶν ἀρχῶν· καὶ ὅτι ἡ σοφία εἶνε νοῦς καὶ ἐπιστήμη, καὶ ἐπιστήμη τῶν θειοτάτων ἐν τῇ φύσει, καὶ ὡσπερ κεφαλὴ πρὸς πᾶσαν ἄλλην γνῶσιν καὶ ἐπιστήμην. Οὕτω λοι-

πὸν τὸν νοῦν, τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν σοφίαν συνενεοὶ εἰς τὴν καθαρὰν διάνοιαν. Διὸ καὶ Θαλῆν καὶ Ἀναξαγόραν, ὃς ἐκλήθη Νοῦς, καλοῦσι σοφοὺς, οὐχὶ δὲ φρονίμους, ὡς ἀγνοοῦντας τὰ ἑαυτοῖς συμφέροντα. Εἰς τὴν τριάδα ταύτην τῆς διανοίας ἀνακτέον καὶ τὰς καθαρὰς μαθηματικὰς ἐπιστήμας, τὴν Ἀστρονομίαν, τὴν Λογικὴν, τὴν Μεταφυσικὴν.

Τὴν περὶ τὰ ἀνθρώπινα ἰδίᾳ διανοουμένην διάνοιαν καλεῖ φρόνησιν ἢ πολιτικὴν ἐπιστήμην, ἣν καὶ σπουδαιοτάτην νομίζει, ἐπειδὴ τὸ ἄριστον τῶν ἐν τῷ κόσμῳ εἶνε ὁ ἄνθρωπος. Ἄλλ' ἡ φρόνησις ἔχει καὶ κατώτερον βαθμὸν καὶ ἴδιον φρονίμου εἶνε τὸ εὖ θεωρεῖν τὰ περὶ ἑαυτὸν ἕκαστα, ὡς καὶ ἡμεῖς τὸν τοιοῦτον λέγομεν φρονίμον ἄνθρωπον.

Εἶτα τὴν πολιτικὴν ἐπιστήμην διαιρεῖ εἰς νομοθετικὴν καὶ εἰς τὴν ἰδίως πολιτικὴν τὴν περὶ τὰ καθ' ἕκαστα· διότι ἡ φρόνησις δὲν εἶνε μόνον τῶν καθ' ὅλου, ἀλλὰ δέον νὰ γνωρίζῃ καὶ τὰ καθ' ἕκαστα. Διὰ τοῦτο οἱ νέοι γεωμετρικοὶ μὲν καὶ μαθηματικοὶ γίνονται καὶ σοφοὶ τὰ τοιαῦτα, ἀλλὰ φρονίμοι ὄχι· διότι ἐλλείπει αὐτοῖς ἡ ἐμπειρία, ἡ τῶν καθ' ἕκαστα γνῶσις. Ἐπειδὴ δὲ τὴν φρόνησιν θεωρεῖ γνῶσιν τῶν καθ' ἕκαστα καὶ τοῦ ἐσχάτου, διότι τὸ πρακτὸν εἶνε τὸ ἐσχάτον, ἀντιτίθησιν αὐτὴν τῷ νῶ· διότι ἐπαναλαμβάνει ὅτι ὁ μὲν νοῦς εἶνε τῶν ὄρων, ἢ τῶν ἀρχῶν, ὧν δὲν ὑπάρχει λόγος· ἡ δὲ φρόνησις τοῦ ἐσχάτου, οὗ δὲν ὑπάρχει ἐπιστήμη, ἀλλ' αἰσθησις.

Εἶτα παρατάσσει εἰς τὴν φρόνησιν πρῶτον τὴν εὐβουλίαν, ἣτοι ὀρθότητα βουλής καὶ ἀγαθοῦ ἐπιτευκτικὴν. Ἔστι δὲ εὐβουλία γενικὴ καὶ εὐβουλία μερικὴ· ἡ μὲν σκοπούσα τὸ ἐσχάτον καὶ τελειότατον τέλος, τὴν εὐδαιμονίαν, ἡ δὲ μερικὴ, ἣτις φέρει εἰς μερικόν τι τέλος ὃ δὲν εἶνε μὲν τὸ ἐσχάτον, ἀγεῖ ὁμοίως εἰς τὸ ἐσχάτον τέλος· διαφέρει δὲ ἡ εὐβουλία τῆς ἀγχινίας, ὡς μερικόν τι· διότι ἡ ἀγχίνια εἶνε τις εὐστοχία· ὁμοίως καὶ τῆς δόξης διαφέρει· διότι δόξα εἶνε κατάφασις τις, ἐνῶ ὁ βουλευόμενος ἕαν τε εὖ, ἕαν τε κακῶς βουλευῆται, ζητεῖ τι.

Μετὰ ταῦτα μέρος τι φρονήσεως ὀρίζεται καὶ ἡ σύνεσις, ἣν θεωρεῖ κριτικὴν μόνον δύναμιν τοῦ πνεύματος εἰς ὅσα ἡ φρόνησις ἐπιτάσσει τὸ τί δεῖ πράττειν ἢ μὴ πράττειν. Καθὼς τὸ μανθάνειν λέγεται συνιέναι, ὅταν ἡ μάθησις εἶνε ἐπιστημονικὴ, οὕτω σύνεσις εἶνε τὸ κρίνειν περὶ τῶν τῆς φρονήσεως καὶ κρίνειν καλῶς ἄλλου λέγοντος. Εἶτα λέγει περὶ γνῶμης βρα-

χία, ὅτι γνώμη εἶνε ἡ τοῦ ἐπεικοῦς ὀρθή κρίσις· διὰ τοῦτο δὲ καὶ λέγεται ὁ ἐπεικὴς συγγνώμων καὶ συγγνωμονικὸς καὶ ἡ συγγνώμη εἶνε γνώμη κριτικὴ τοῦ ἐπεικοῦς ὀρθή, ὁ ἔστιν ἀληθής.

Συνάπτει δ' ἔπειτα τὰς διανοητικὰς ταύτας ἐξεις ὡς εἰς ταῦτόν τεινούσας· διότι τοὺς αὐτοὺς λέγομεν φρονίμους καὶ συνετοὺς καὶ ὅτι ἔχουσι γνώμην καὶ νοῦν ἤδη· καὶ ἐξηγεῖ τοῦτο ὡς ἐξής. Πᾶσαι αὐταὶ αἱ νοητικαὶ δυνάμεις εἶνε τῶν ἐσχάτων καὶ τῶν καθ' ἕκαστα· εἶνε δὲ ἅπαντα τὰ πρακτὰ τῶν καθ' ἕκαστα καὶ τῶν ἐσχάτων· ὁ φρόνιμος λοιπὸν δέον νὰ γνωρίζῃ αὐτὰ καὶ ἡ σύνεσις δὲ καὶ ἡ γνώμη εἶνε περὶ τὰ πρακτὰ· τὰ δὲ πρακτὰ εἶνε ἔσχατα. Ἀλλὰ καὶ ὁ νοῦς εἶνε τῶν ἐσχάτων ἐπ' ἀμφοτέρα, ἤτοι τῶν ἐσχάτων ἀνιούσης τῆς κλίμακος καὶ κατιούσης· καὶ δὴ τῶν πρώτων ὄρων καὶ τῶν ἐσχάτων νοῦς ὑπάρχει καὶ οὐ λόγος, ὄχι ἀποδείξεις ἢ ὀρισμός· τοὺς πρώτους ὄρους καὶ τοὺς ἐσχάτους νοοῦμεν, ἀλλὰ τὸν λόγον τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν δὲν γνωρίζομεν. Καὶ ὁ μὲν νοῦς κατὰ τὰς ἀποδείξεις εἶνε τὸ νοεῖν τοὺς ἀκινήτους ὄρους καὶ πρώτους· ὁ δὲ νοῦς ἐν τοῖς πρακτοῖς τὸ νοεῖν τὸν ἔσχατον καὶ ἐνδεχόμενον ὄρον καὶ τὸν ὄρον τῆς ἐτέρας προτάσεως, τῆς μερικῆς· ἐννοητέον δ' ἐνταῦθα τὰς προτάσεις τοῦ συλλογισμοῦ· αἱ ἀρχαὶ τοῦ τέλους (τοῦ οὐ ἔνεκα) εἶνε αὐταὶ, ἤτοι τὰ ἔσχατα, ἐξ ὧν ἐσχάτων καὶ καθ' ἕκαστα γίνεται τὸ καθ' ὅλου· ἡ αἰσθησις λοιπὸν καὶ τούτων τῶν ἐσχάτων εἶνε νοῦς. Ἄρα νοῦς θεωρητικὸς καὶ νοῦς πρακτικὸς, διότι νοῦς εἶνε ἀρχὴ καὶ τέλος· τῶν πρώτων ἀρχῶν γνώσις εἶνε νοῦς θεωρητικὸς· γνώσις δὲ τῶν καθ' ἕκαστα καὶ ἐν αἰσθήσει νοῦς πρακτικὸς.

Διὰ ταῦτα δοκοῦσι πάντα ταῦτα τ' ἀνωτέρω ὅτι εἶνε φυσικά, ἐνῶ φύσει σοφὸς οὐδεὶς ἔχει τις ὁμῶς φύσει γνώμην καὶ σύνεσιν καὶ νοῦν. Ἐντεῦθεν συμφωνοῦσι καὶ πρὸς τὰς ἡλικίας, ὅτι ἡ ἡλικία αὕτη ἔχει νοῦν καὶ γνώμην, ὥστε δέον νὰ προσέχωμεν εἰς τῶν ἐμπείρων καὶ πρῶτων ὡς φρονίμων καὶ τὰς ἀναποδείκτους κρίσεις καὶ δοξασίας οὐχ ἤττον ἢ εἰς τὰς ἀποδείξεις· διότι ἔχουσι τὸ ὅμμα τῆς ἐμπειρίας.

Μετὰ ταῦτα ἐξετάζει, εἰς τί εἶνε χρήσιμοι αἱ πνευματικαὶ αὐταὶ δυνάμεις. Ἡ σοφία, λέγει, δὲν εἶνε θεωρία ἐκείνων, ἐξ ὧν ἡ εὐδαιμονία τοῦ ἀνθρώπου· διότι δὲν εἶναι θεωρία οὐδεμιᾶς γενέσεως καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ πράξεως θεωρητικῆ. Ἡ δὲ φρόνησις εἶνε μὲν θεωρητικῆ

τῆς πράξεως· ἀλλ' ἐπειδὴ φρόνησις εἶνε ἡ περὶ τὰ δίκαια καὶ καλὰ καὶ ἀγαθὰ τῷ ἀνθρώπῳ θεωρία, ταῦτα δὲ εἶνε ἔργα τοῦ ἀγαθοῦ ἐξ ἔξεως ἀνδρός, καὶ ἐπειδὴ διὰ τῆς γνώσεως αὐτῶν δὲν γινόμεθα πρακτικώτεροι, ἀφοῦ αἱ ἀρεταὶ εἶνε ἐξεις, διὰ τοῦτο τί χρειάζεται καὶ αὕτη πρὸς τὴν ἀρετὴν; οὔτε εἰς τοὺς σπουδαίους θὰ ἦτο χρήσιμος οὔτε εἰς τοὺς μὴ.

Λύει δὲ τὰς ἀπορίας ταύτας ὧδε. Πρῶτον μὲν ἐπειδὴ εἶνε ἀρεταὶ διανοητικαὶ, ἀναγκαῖον ἦτο καὶ αὐτὰς καθ' ἑαυτὰς νὰ ζητῶμεν, τὴν μὲν σοφίαν ὡς ἀρετὴν τοῦ θεωρητικοῦ τῆς ψυχῆς, τὴν δὲ ὡς ἀρετὴν τοῦ πρακτικοῦ ἢ λογιστικοῦ, καὶ ἂν εἰς οὐδὲν ἄλλο συνετέλουν (ἡ σοφία καὶ ἡ φρόνησις). Καὶ ὁμῶς συντελοῦσιν, ὡς ἡ υἰεῖα εἰς τὰς πράξεις τὰς υἰγιεινάς· διότι ἡ σοφία π. χ. μέρος οὔσα τῆς ὅλης ἀρετῆς διὰ τῆς ἔξεως καὶ τῆς ἐνεργείας ποιεῖ εὐδαιμονατὸν ἔχοντα αὐτὴν· αἱ δὲ πράξεις αἱ ἠθικαὶ κατορθοῦνται κατὰ τὴν φρόνησιν καὶ τὴν ἠθικὴν ἀρετὴν· πῶς; ἡ μὲν ἠθικὴ ἀρετὴ τίθησι τὸν σκοπὸν ὀρθόν· ἡ δὲ φρόνησις, τουτέστιν ἡ διανοητικὴ ἀρετὴ, εὕρισκει τὰ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον. Ἐπειτα ἐπειδὴ καὶ ἂν ἡ πράξις εἶνε καλὴ καὶ δίκαια καὶ ἐάν τις τὰ ὑπὸ τῶν νόμων τεταγμένα ποιῇ ἢ ἄκων ἢ δι' ἄγνοιαν ἢ δι' ἄλλην αἰτίαν καὶ μὴ δι' αὐτὰ ταῦτα, οὔτε ἡ πράξις εἶνε ἔτι ἀγαθὴ οὔτε ὁ πράττων ἀγαθός, ἂν καὶ πράττει ὅσα δεῖ καὶ ὅσα ὁ σπουδαίος· διότι χρειάζεται προαίρεσις ἀγαθὴ καὶ τὸ πράττειν ταῦτα ἔνεκα αὐτῶν τῶν πραττομένων, ἵνα ἡ πράξις ἢ ἀγαθὴ καὶ ἀγαθὸς ὁ πράττων. Αὐτὴν λοιπὸν τὴν προαίρεσιν, τὸ ἀληθὲς γνώρισμα τοῦ ἀγαθοῦ, ἢ φρόνησις, ἢ διανοητικὴ ἀρετὴ, ποιεῖ ὀρθήν, ἤγουν ἀληθῆ ἐν αὐτοσυνηθείᾳ καὶ ἐλευθερίᾳ.

Ἀλλὰ παρατηρεῖ ἔτι ὅτι ἡ φρόνησις αὕτη, ἢ ἀρετὴ ἢ φωτίζουσα τὴν προαίρεσιν (βούλησιν), δὲν εἶνε ἡ διάνοια· πρὸς ἔκφρασιν καὶ πραγμάτων αὐτῆς χρειαῖ ἐτέρας δυνάμεως, ἵνα τὸ νοθὲν καὶ προαιρηθὲν τεθῇ εἰς ἐνέργειαν· τὴν ἐτέραν ταύτην δύναμιν καλεῖ δεινότημα. Ἡ δύναμις αὕτη εἶνε τοιαύτη, ὥστε τὰ πρὸς τὸν ὑποτεθέντα σκοπὸν συντείνοντα νὰ δύναται νὰ πράττῃ καὶ νὰ ἐπιτύχῃ. Καὶ τότε ἂν μὲν ὁ σκοπὸς εἶνε καλός, ἐπαινετὴ ἢ δύναμις αὕτη ἂν δὲ φαῦλος, πανουργία. Δεινότης λοιπὸν εἶνε ἡ περὶ τὸ κατορθοῦν τὸν σκοπὸν πρακτικὴ ἰκανότης· ἡ δεινότης αὕτη εἶνε τὸ τῶν Γάλλων *vouloir c'est pouvoir*.

Ἡ φρόνησις δὲν ταυτίζεται μὲ τὴν δεινότητα, ἀλλὰ καὶ δὲν ὑπάρχει ἄνευ τῆς δυνάμεως

ταύτης· τούτο σημαίνει ὅτι φρόνησις ἂν μὴ ἔχη τὴν δύναμιν τὴν πρακτικὴν ταύτην, οὐδὲν εἶνε. Λαμβάνει δὲ ἡ ψυχὴ τὴν ἐξίν τῆς φρονήσεως οὐχὶ δίχως τῆς ἀρετῆς· διότι ἡ μοχθηρία διαστρέφει τὰς πρακτικὰς ἀρχὰς καὶ σκοτίζει αὐτάς, ὥστε νὰ μὴ φαίνωνται. Ἐντεῦθεν συνάγεται ὅτι ἀδύνατον νὰ εἶνέ τις φρόνιμος, μὴ ὦν ἀγαθός.

Ἐπανέρχεται μετὰ τὴν μακρὰν ταύτην περὶ τῶν διανοητικῶν ἀρετῶν θεωρίαν εἰς τὴν ἠθικὴν ἀρετὴν καὶ διακρίνει ταύτης φυσικὴν ἀρετὴν καὶ κυρίαν ἀρετὴν ἠθικὴν. Στηρίζει δὲ τὴν διαίρεσιν ταύτην εἰς τὸ ὅτι πᾶσιν ἕκαστα τῶν ἠθικῶν ὑπάρχουσι πως, οἷον δίκαιοι καὶ σωφρονικοὶ καὶ ἀνδρεῖοι καὶ ἐλευθέριοι καὶ φιλοξένοι καὶ τᾶλλα ἐσμὲν εὐθύς ἐκ γενετῆς. Ἄλλ' ἡ ἠθικὴ ζητεῖ ἄλλο τι, πὸ νὰ εἶνέ τις κυρίως ἀγαθός, αἱ ἀρεταὶ αὐταὶ νὰ ὑπάρχωσι κατ' ἄλλον τρόπον, μετ' αὐτοσυνειδήσιας καὶ ἐλευθέρας προαιρέσεως· διότι καὶ ἐν τοῖς παιδίοις καὶ ζῴοις ὑπάρχουσιν αἱ φυσικαὶ ἕξεις, πλὴν ἄνευ νοῦ.

Ἐὰν λοιπὸν προσλάβωσι νοῦν, τότε διαφέρουσιν, εἰ καὶ ἡ ἀγαθὴ ἕξις εἶνε ὁμοία τῇ φυσικῇ· ὥστε ἡ κυρία ἀρετὴ δὲν γίνεται ἄνευ φρονήσεως.

Κατὰ τὴν ἀνωτέρω διαίρεσιν τῆς ἀρετῆς εἰς φυσικὴν ἀρετὴν καὶ κυρίαν ἀρετὴν ἐξελέγχει καὶ τὴν γνώμην τοῦ Σωκράτους καὶ τῶν ἄλλων τῶν φασκόντων ὅτι πᾶσαι αἱ ἀρεταὶ εἶνε φρονήσεις, λέγων ὅτι τούτο μὲν δὲν εἶνε ὀρθόν, ἀληθὲς ὁμῶς ὅτι ἀρετὴ κυρία δὲν ὑπάρχει ἄνευ φρονήσεως, ἥτοι ἄνευ τοῦ ὀρθοῦ λόγου· ὀρθὸς δὲ λόγος εἶνε ἐνταῦθα ὁ κατὰ τὴν φρόνησιν.

Οὕτω πορίζεται τὸν ἐξῆς πλήρη ὀρισμὸν τῆς κυρίας ἀρετῆς: ἀρετὴ ἐστὶν οὐ μόνον ἡ κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον ἀλλὰ καὶ μετὰ τοῦ ὀρθοῦ λόγου ἕξις. Τούτο δηλοῖ καθ' ἡμᾶς ὅτι ἡ πράξις εἶνε ἐνάρετος, ὅτε οὐ μόνον συμφωνεῖ πρὸς τὸν ὀρθὸν λόγον καὶ τὴν φρόνησιν, ἀλλὰ καὶ μετ' αὐτοσυνειδήσιας πράττεται. Δείκνυσι δὲ τὴν διαφορὰν αὐτοῦ πρὸς τὸν Σωκράτην, ὅτι ὁ μὲν Σωκράτης ἔλεγε τὰς ἀρετὰς ὅτι εἶνε λόγοι· διότι ἔλεγεν ὅτι εἶνε ἐπιστήμαι· αὐτὸς δὲ λέγει τὰς ἀρετὰς μετὰ λόγου, ἥτοι ἕξεις ἀγαθὰς διὰ τοῦ λόγου πεφωτισμένας. Ἐντεῦθεν συνάγεται ὅτι δὲν εἶνε δυνατόν νὰ εἶνέ τις ἀγαθός κυρίως οὐδὲ ἡ προαιρέσις ὀρθὴ ἄνευ φρονήσεως· ἀλλ' οὐδὲ φρόνιμος ἄνευ τῆς ἠθικῆς ἀρετῆς· διότι ἡ μὲν ἀρετὴ ὡς καὶ ἀνωτέρω εἶπε, τίθησι τὸ τέλος, ἡ δὲ φρόνησις ποιεῖ νὰ πράττωμεν τὰ πρὸς τὸ τέλος. Ἐπειδὴ δὲ ἡ φρόνησις εἶνε

μία, ἅμα τῇ φρονήσει θὰ ὑπάρχωσι πᾶσαι αἱ ἀρεταί· ἐνῷ τὰς φυσικὰς ἀρετὰς ἐνδέχεται ἐνιας μὲν νὰ ἔχη τις, ἄλλας δὲ ὄχι. Ἐν τῷ ἐπομένῳ κεφαλαίῳ γίνεται λόγος περὶ ἐγκρατείας καὶ ἀκρασίας, περὶ ἡδονῆς καὶ λύπης, ἐρευνῶν ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα τὴν ἀνωτέρω ἐκθεῖσαν θεωρίαν, εἰ αἱ ἀρεταὶ εἰσὶν ἐπιστήμαι.

Διερευνήσας καὶ ἐκθεῖς ἐν τοῖς προηγουμένοις τὰς διανοητικὰς ἀρετὰς ἢ τελειότητας, τέχνην, ἐπιστήμην, σοφίαν, φρόνησιν καὶ νοῦν, μεταβαίνει εἰς τὸ περὶ ἐγκρατείας καὶ ἀκρασίας κυρίως, ἐν ᾧ ἀπτεται τοῦ ζητήματος: πῶς ἐπιστάμενός τις πράττει παρ' ὃ ἐπίσταται. Τὸ ζήτημα τοῦτο προβάλλει καὶ ὁ Εὐριπίδης ἐν οἷς λέγει: Οἶδα μὲν ἃ μέλλω πράττειν κακὰ, θυμὸς δὲ κρείσσων τῶν ἐμῶν βουλευμάτων. Καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐν τῇ πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολῇ ὑποδηλοῖ λέγων: οὐ ποιῶ ὃ θέλω ἀγαθόν· ἀλλ' ὃ οὐ θέλω κακόν, τούτο πράσσω.

Ἐπὶ τῆς ἀπορίας ταύτης ὁ Σωκράτης καὶ οἱ Σωκρατικοὶ ἔλεγον, ὅτι δι' ἄγνοιαν ὁ ἀκρατὴς εἶνε ἀκρατὴς· διότι ἐπιστήμης ἐνοουσι τῷ ἀνθρώπῳ οὐδὲν ἄλλο ἐπικρατεῖ· ὡς ἔλεγε καὶ τὰς ἀρετὰς ἐπιστήμας, ἥτοι γνώσεις βεβαίας.

Ἀλλὰ παρατηρεῖ πρῶτον ὅτι ὁ λόγος οὗτος ἐναντιοῦται ἐναργῶς εἰς τὰ φαινόμενα· ἡμεῖς βλέπομεν ἐνίοτε φρονίμους ἀνθρώπους καὶ εἰδότες καὶ ὁμῶς ἀκρατεῖς εἴτε ἐπιθυμιῶν εἴτε ὀργῆς εἴτε ἄλλης οἰασθήποτε ὀρμῆς. Πόθεν προέρχεται τούτο; τί τὸ αἷτιον; Ἴσως εἰδότες τι οὐκ ἴσασιν τὸ τί τούτο ἐντελῶς καὶ ἀκριβῶς; Ἄν δι' ἄγνοιαν τινα ἡ ἀκρασία, ἐρευνησάμεν τίς ἡ ἀγνοία αὕτη· διότι εἶνε φανερόν ὅτι ὁ ἀκρατὴς πρὶν καταληφθῆ ὑπὸ τῆς ὀρμῆς ἢ τῆς ἡδονῆς δὲν φρονεῖ ὅτι δεόν νὰ πράττῃ ἢ πράττει.

Πρὸς ἐξήγησιν τοῦ φαινομένου τούτου, τινές, λέγει, διακρίνουσιν ἐπιστήμην καὶ δόξαν, γνώσιν διὰ συλλογισμοῦ καὶ ἀπλῆν παράστασιν· καὶ παραδέχονται ὅτι τῆς μὲν ἐπιστήμης τὸ κράτος ἐπὶ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ βουλευτικοῦ αὐτῆς εἶνε ἀνώτατον καὶ οὐδεὶς πράττει παρ' ὃ ἐπίσταται· ἡ δὲ δόξα ὅτι δὲν ἔχει τὴν αὐτὴν ἰσχύν, ὥστε πράττει τις καὶ παρὰ τὸ δόξαν αὐτῷ βέλτιον ἢ ἀγαθόν· ὅτι πως τὸ δοκοῦν δὲν εἶνε βεβαία καὶ ἀσάλευτος γνώσις· ὅτι ὁ ἀκρατὴς ἄρα κρατεῖται ὑπὸ τῶν ἡδονῶν καὶ τῶν παθῶν ἔχων οὐχὶ ἐπιστήμην, ἀλλὰ δόξαν.

Πρὶν ἢ προβῆ εἰς τὴν λύσιν τῆς ἀπορίας καὶ εἰς τὸν ἔλεγχον τῆς ἀνωτέρω γνώμης, διαιρεῖ

τὴν ἔννοιαν τοῦ ἐγκρατοῦς καὶ ἀκρατοῦς εἰς τοὺς ὄρους τί, πῶς καὶ περὶ ποῖα, οἷον εἰ οἱ ἐγκρατεῖς καὶ ἀκρατεῖς εἰδότες εἶνε τοιοῦτοι ἢ οὐκ εἰδότες· δεύτερον ἐὰν εἰδότες εἶνε τοιοῦτοι, πῶς εἰδότες· καὶ τέλος περὶ ποῖα εἶνε οἱ ἀκρατεῖς ἀκρατεῖς, περὶ πᾶσαν ἡδονὴν καὶ λύπην ἢ περὶ τινὰς ὠρισμένας εἶνε τοιοῦτοι.

Μετά τινὰς ἄλλας παρατηρήσεις καὶ ἀπορίας ἀρχόμενος τῆς ἐρεύνης ἀποφαίνεται πρῶτον ὅτι ὁ ἀπλῶς ἀκρατής, ἦτοι ὁ κυρίως ἀκρατής, εἶνε τοιοῦτος περὶ ὅσα καὶ ὁ ἀκόλαστος, ἦτοι περὶ τὰς ἡδονάς· οὐ περὶ ἅπαντα· ἀλλ' ὅτι ὁ ἀκρατής διαφέρει τοῦ ἀκόλαστου, καθότι ὁ μὲν ἀκόλαστος ἀγεται πρὸς τὸ ἡδῦ ἐκ προαιρέσεως, φρονῶν ὅτι αἰεὶ δεόν νὰ ἐπιδιώκῃ τὸ παρὸν ἡδῦ, ἐνῶ τούναντιον ὁ ἀκρατής δὲν φρονεῖ μὲν καλὸν τὸ ἐπιδιώκειν αἰεὶ τὸ ἡδῦ τοῦτο, τὸ ἐπιδιώκει ὅμως· ἐξάγεται λοιπὸν ὅτι ὁ ἀκρατής εἰδὼς εἶνε ἀκρατής.

Τεθέντος λοιπὸν ὅτι οἱ ἀκρατεῖς εἰδότες εἶνε ἀκρατεῖς ἐξετάζει νῦν τὸ πῶς εἰδότες, καὶ εἰ δι' ἀγνοίαν, τίς ἢ ἀγνοία αὕτη. Ἐνταῦθα πρῶτον ἀναιρεῖ τὴν γνώμην τῶν διακρινόντων ἐπιστήμην καὶ δόξαν καὶ φρονούντων ὅτι οὕτως αἰτιολογεῖται τὸ φαινόμενον τοῦτο. Ἐξελέγχει δὲ ταύτην ὡς ἐξῆς· ἔνιοι καὶ τῶν δοξαζόντων, ἡγουν ἔχόντων παραστάσεις καὶ ἐννοίας, δὲν διστάζουσι ποσῶς περὶ τῆς δοξασίας καὶ παραστάσεως, ἣν ἐμόρφωσαν καὶ ἔχουσι· καὶ οἰοῦνται μάλιστα ὅτι γινώσκουσιν ἀκριβῶς τοῦτο, ὃ δοξάζουσι· πιστεύουσι λοιπὸν καὶ οἱ δοξασίαν ἔχοντες ὡς καὶ οἱ ἐπιστάμενοι, ἀφοῦ καὶ ἡ ἐπιστήμη εἰς τὴν πίστιν τελευταῖον στηρίζεται καὶ τὴν βεβαιότητα τὴν λογικὴν καθ' ἑαυτήν, οἱ δὲ δοξάζοντες ἔχουσι καὶ οὗτοι ταύτην τὴν βεβαιότητα ἐν ἑαυτοῖς καὶ δὲν διστάζουσι. Διὰ τί οὗτοι πράττουσι παρά τὴν δόξαν αὐτῶν καὶ τὴν βεβαιότητα μᾶλλον ἢ οἱ ἐπιστάμενοι; διὰ τί θὰ διαφέρῃ ἢ δόξα τῆς ἐπιστήμης; Οὕτως ἀναιρεῖ τὴν γνώμην ταύτην· ἐξετάζει δὲ αὐτὸ καθ' αὐτὸ τὸ ἐπίστασθαι καὶ εἰδέναι τῶν ἀνθρώπων. Καὶ πρῶτον διακρίνει γνῶσιν γνώσεως· ὑπάρχει γνῶσις, λέγει, μόνον θεωρητικὴ καὶ γνῶσις θεωρητικὴ ἅμα καὶ πρακτικὴ· ἡ αὐτῆ τοῦ φιλοσόφου λέξει: ἔχει τις τὸ ἐπίστασθαι καὶ οὐ χρῆται αὐτῷ καὶ ἔχει τις τὸ ἐπίστασθαι καὶ χρῆται αὐτῷ. Καὶ ὅμως κοινῶς καὶ τὸν ἔχοντα μὲν τὴν ἐπιστήμην ἢ τὴν γνῶσιν οὐ χρώμενον δέ, λέγομεν ὅτι ἐπίσταται, ὅπως καὶ τὸν ἔχοντα καὶ χρώμενον τῆ ἐπιστήμῃ ἐπίσης λέγομεν ὅτι ἐπίσταται. Ἐάν

λοιπὸν ὁ ἔχων μόνον τὴν γνῶσιν, ἦτοι ὁ εἰδὼς, μὴ χρώμενος δὲ ταύτῃ, πράττει ὅσα δὲν πρέπει, οὐδὲν ὑπάρχει τὸ παράδοξον καὶ ἀτοπον· διότι εἰς τοῦ τοιούτου τὸ βουλευτικὸν ἢ γνῶσις δὲν ἐπενεργεῖ· δεινὸν θὰ ἦτο, ἀν' ὁ ἔχων καὶ χρώμενος τῆ γνῶσει ἐπραττεν ἂ μὴ δεῖ.

Πρῶτη λοιπὸν ἐξήγησις τῆς ἀπορίας εἶνε αὕτη, ὅτι διαφέρει ἐπίστασθαι ἀπὸ ἐπίστασθαι· ἐπίσταμαι καὶ οὐ χρώμαι τῆ ἐπιστήμῃ καὶ ἐπίσταμαι καὶ χρώμαι. Εἶτα διερευνᾷ αὐτὸ καθ' αὐτὸ τὸ ἐπίστασθαι γενικῶς. Ἐπίσταμαι, λέγει, σημαίνει γινώσκω τι ἐκ συλλογισμοῦ, συνάγω τι· ἀλλ' ὁ συλλογισμὸς εἶνε καθολικὸς ἢ μερικὸς καὶ ἔχει προτάσεις, ὧν ἡ μὲν καθολικὴ, ἡ δὲ μερικὴ, ἐξ ὧν ἀμφοτέρων τὸ συμπέρασμα, ὅπερ ἐπιβάλλεται εἰς τὴν ψυχὴν καὶ ἔχει κράτος. Ἐάν τις λοιπὸν ἔχῃ μὲν ἀμφοτέρας, χρῆται δὲ τῇ καθ' ὅλου καὶ μὴ τῇ μερικῇ, ἦτις καὶ ἀνάγεται εἰς τὸ πρακτικόν, τί ἐμποδίζει νὰ πράττῃ παρά τὸ τοιοῦτον ἐπίστασθαι· ὡς ἐάν τις π. χ. εἴπῃ: πάντα τὸν πυρέσσοντα ἐπίσταμαι ὑγιᾶ ποιῆσαι (διὰ τοῦ φαρμάκου τούτου)· ἐάν δὲ μὴ γινώσκῃ, εἰ ὁ ἀσθενὴς οὗτος (μερικὸν) πυρέσσει, τί ὠφελεῖ ἢ καθολικὴ ἐκείνη γνῶσις. (Πᾶς ὁ πυρέσσων ὑγιᾶς γίνεται διὰ κινήτης· ὁ ἀνθρώπος οὗτος πυρέσσει· ἀρ. . . . πρέπει λοιπὸν νὰ γνωρίζῃ ὅτι οὗτος δὲ πυρέσσει καὶ δὲν πάσχει ἄλλο τι).

Τοῦτο συμβαίνει καὶ ἐπὶ τοῦ ἀκρατοῦς τοῦ ἔχοντος τὴν γενικὴν γνῶσιν· διότι ἐνδέχεται τις νὰ ἔχῃ τὴν καθ' ὅλου πρότασιν ὅτι πάντα τὰ τοιαῦτα εἶνε φαῦλα καὶ βλαβερὰ, ν' ἀγνοῇ δὲ ἐπὶ συγκεκριμένη περιπτώσει ὅτι ταῦτα δὲ εἶνε τὰ φαῦλα· ὥστε οὕτως ἔχων τὴν ἐπιστήμην, οὕτως εἰδὼς, διόλου ἀτοπον δὲν εἶνε ν' ἀμαρτάνῃ. α" Ὡστε δοκεῖ μηδὲν ἀτοπον τὸ οὕτως εἰδέναι τὴν ἐπιστήμην, ὥστε τὴν μείζω πρότασιν ἐπίστασθαι μόνην καὶ τὴν καθ' ὅλου, τὴν δ' ἐλάσσω καὶ ἐπὶ μέρους ἀγνοεῖν καὶ διὰ τοῦτο ἀμαρτάνειν».

Συνάγεται λοιπὸν ὅτι παρά τοῖς τοιούτοις ἢ ἀκρασία προέρχεται ἐξ ἀγνοίας καὶ τοιαύτης ἀγνοίας, ἦτοι μονομεροῦς γνώσεως.

Πλὴν τούτου εἶνε δυνατόν, λέγει, καὶ κατ' ἄλλον τρόπον νὰ ἔχῃ τις τὴν γνῶσιν καὶ ἐπιστήμην· πολλάκις βλέπομεν τινὰς ἔχοντας μὲν πλήρη τὴν γνῶσιν, μὴ χρωμένους δὲ αὐτῇ. Οἱ τοιοῦτοι ἔχουσι τρόπον τινὰ καὶ δὲν ἔχουσιν, ὡς οἱ μεθύοντες καὶ αἰμαιομένοιοι· διότι εἰς τοιαύτην περίπτου κατάστασιν περιέρχονται καὶ οἱ κυριεούμενοι ὑπὸ τῶν παθῶν· ἐπειδὴ ὁ θυμὸς καὶ ἡ ἐπιθυμία τῶν ἀφροδισίων καὶ ἄλλα

τοιαῦτα φανερώς καὶ τὸ σῶμα οὕτω διατιθέασι· παρὰ τισὶ δὲ καὶ μανίας ἐμποιοῦσιν· ὅτι δὲ λέγουσι καὶ προφέρουσι τοὺς φρονίμους λόγους καὶ τοὺς ἀπὸ τῆς ἐπιστήμης, τοῦτο οὐδὲν σημαίνει· πολλάκις καὶ οἱ μεθύοντες καὶ οἱ μαινώμενοι λέγουσιν ἀποδείξεις καὶ ἀπαγγέλλουσιν ἔπη σοφά, ὡς καὶ οἱ παῖδες οἱ μανθάνοντες πρῶτον ἀνάγνωσιν συνείρουσι τὰς λέξεις, ἀλλὰ δὲν ἐννοοῦσιν ἀκόμη, ὅπερ ἔρχεται σὺν τῷ χρόνῳ· (—ἐδῶ δεικνύεται βεβαίως τὸ κράτος τοῦ πάθους, καὶ ἡ σύγκρισις πρὸς τοὺς παῖδας δὲν φαίνεται ὀρθή.—) Καὶ οἱ ἀκρατεῖς ἂν λέγωσι λόγους σοφοὺς καὶ λαμπροὺς, δέον νὰ ὑπολάβωμεν ὅτι λέγουσι τούτους, ὡς οἱ ὑποκριταὶ ἐν τῷ θεάτρῳ, οἱ ὑποκρινόμενοι πρόσωπον βασιλέως ἢ ἄλλου τινός.

Μετὰ ταῦτα ἐπιφέρει καὶ ἄλλην τοῦ φαινομένου ἐξήγησιν, ἣν καὶ καλεῖ μᾶλλον φυσικὴν ἢ μείζων πρότασις ἔστω, λέγει, δόξα, ἢ δὲ ἐλάσσων περὶ τῶν καθ' ἕκαστα καὶ αἰσθητῶν. Ὅταν ἐκ τούτων συμπερανθῇ μία κρίσις, ἀνάγκη ἢ ψυχὴ νὰ παραδεχθῇ τὸ συμπέρασμα, νὰ καταφάσκη, ἐπὶ δὲ τῶν πρακτικῶν νὰ πράξῃ εὐθὺς τοῦτο· π. χ. ἐὰν τεθῇ ἢ καθ' ὅλου πρότασις: Παντός γλυκέος γεύεσθαι δεῖ· καὶ ἢ ἐλάσσων Τουτί ἐστὶ γλυκὺ· ἀνάγκη τότε ὁ δυνάμενος καὶ μὴ κωλύμενος ἀμέσως νὰ πράξῃ τοῦτο, νὰ γευθῇ τούτου. Ἀλλὰ συμβαίνει νὰ ὑπάρχῃ ἐν ἡμῖν καὶ ἡ ὑπερτέρα ἐννοια, ἢ κωλύουσα γεύεσθαι, (—ὡς ἡ ἐντολὴ καθ' ἡμᾶς, ἢ λέγουσα τῷ ἀνθρώπῳ ἀπὸ τοῦ καρποῦ τούτου μὴ γεύεσθαι—), ἐνεργῆ δὲ ἢ πρότασις: ὅτι πᾶν γλυκὺ ἡδύ, τουτί δὲ γλυκὺ (—ἐν ἐνεργείᾳ ἢ παράστασις αὕτη ἴσταται πρὸ τῆς ψυχῆς—), καὶ τύχη ἐνυπάρχουσα σὺν αὐτῇ τῇ παραστάσει καὶ ἐπιθυμίᾳ, ἣτοι ὄρεξις σωματικῇ τότε τί συμβαίνει; ἢ μὲν καθ' ὅλου ἐκείνη γνώσις λέγει νὰ φύγωμεν τοῦτο, ἢ δὲ ἐπιθυμία ἄγει εἰς τοῦτο διότι αὕτη δύναται νὰ κινήῃ ἕκαστον τῶν τῆς ψυχῆς μορίων, τὴν φαντασίαν, τὴν αἴσθησιν, τὴν κρίσιν· ὥστε συμβαίνει ὁ ἀκρατὴς ν' ἀκρατεῖται ὑπὸ λόγου τρόπον τινὰ καὶ συλλογισμοῦ, ὅστις αὐτὸς καθ' αὐτὸν εἶνε ἀληθής, οἷον ὅτι πᾶν γλυκὺ ἡδύ, καὶ τοῦτο γλυκὺ· διὰ τοῦτο καὶ δὲν εἶνε ἐναντία εἰς τὸν ὀρθὸν λόγον ἢ κρίσιν αὕτη, ἀλλ' ἢ ἐπιθυμία εἶνε ἢ σκοτίζουσα τὸν ἀνθρώπον καὶ ποιούσα μὴ ἀκοῦσαι τὴν καθ' ὅλου ἐκείνην πρότασιν, τὴν κωλύουσαν γεύεσθαι διὰ τοῦτον ἢ δὲ ἐκείνον τὸν λόγον.

Τούτου ἕνεκα, λέγει, τὰ ζῶα δὲν λέγονται ἀκρατῆ, ἐνῶ φέρονται εἰς τὰς ἐπιθυμίας των

ἀκρατήτως· διότι ταῦτα δὲν ἔχουσι τὴν καθ' ὅλου ἰδέαν, τὴν κωλύουσαν γεύεσθαι, ἀλλὰ φαντασίαν μόνον καὶ μνήμην τῶν καθ' ἕκαστα. Καθὼς δὲ ἐν τῷ μεθύοντι καὶ καθεύδοντι, οὕτω καὶ ἐν τῷ ἀκρατεῖ μετὰ τὸ πάθος διαλύεται ἡ ἄγνοια, ἢ πρὸς καιρὸν κατασκοπίσασα αὐτὸν, καὶ πάλιν ἐπίσταται· ἐνῶ ἐν τῷ πάθει ὦν τὴν ἐλάσσων πρότασιν, τὴν κυρίαν τῆς πράξεως, τὴν ὅτι τουτί κακὸν καὶ βλαβερὸν, εἰ καὶ γλυκὺ, ἢ οὐκ ἔχει οὐδαμῶς οὐδ' ἐπίσταται, ἢ οὕτως ἔχει, ὥστε τὸ ἔχειν δὲν εἶνε ἐπίστασθαι, ὡς περ οἱ μεθύοντες, οἱ λέγουσιν ἔπη καὶ φράσεις· ἄλλως τε οὐδὲ ἢ ἐλάσσων πρότασις, αὕτη καθ' ἑαυτὴν, τυγχάνει οὕσα ἐπιστημονικῇ, ὡς περ ἢ καθ' ὅλου καὶ μείζων. Οὕτω πως περαινῶν τὴν ἔρευναν ταύτην λέγει ὅτι *ἔοικε συμβαίνειν ὃ εἴηται Σωκράτης*· διότι τὸ πάθος καταλαμβάνει τὴν ψυχὴν οὐχὶ παρουσίας τῆς κυρίως εἶναι δοκούσης ἐπιστήμης· οὐδ' αὕτη ἢ κυρίως ἐπιστήμη περιέλλεται διὰ τὸ πάθος, ὡς ἐφρόνει ὁ Σωκράτης, ἀλλὰ τῆς αἰσθητικῆς γνώσεως ὑπαρχούσης, τῆς περὶ τὰ αἰσθητὰ. Ταῦτα περὶ τοῦ ἀκρατοῦς, εἰδότης καὶ μὴ εἰδότης.

Μετὰ ταῦτα λέγει ὅτι οἱ ἐγκρατεῖς καὶ καρτερικοὶ καὶ οἱ ἀκρατεῖς καὶ μαλακοὶ εἰσὶ τοιοῦτοι περὶ τὰς ἡδονὰς καὶ λύπας. Τὰ δὲ ποιῶντα τὴν ἡδονὴν καὶ λύπην διαιρεῖ εἰς ἀναγκαῖα καὶ εἰς προαιρετὰ μὲν καθ' ἑαυτὰ, ἐπιδεχόμενα δὲ ὑπερβολῆν. Καὶ ἀναγκαῖα μὲν λέγει τὰ σωματικὰ, οἷον τὰ περὶ τὴν τροφήν καὶ λοιπὰ, εἰς δὲ καὶ ἡ ἀκολασία καὶ ἡ σωφροσύνη ἀναφέρεται· αἰρετὰ δὲ καθ' ἑαυτὰ καὶ μὴ ἀναγκαῖα λέγει τὴν τιμὴν, τὴν νίκην, τὸν πλοῦτον καὶ τὰ τοιαῦτα ἀγαθὰ καὶ ἡδέα. Μετὰ τὴν διαιρέσιν καὶ ὑποδιαίρεσιν ταύτην παρατηρεῖ ὅτι τοὺς περὶ τὰ αἰρετὰ παρὰ τὸν ὀρθὸν λόγον ὑπερβάλλοντας δὲν λέγομεν ἀπλῶς ἀκρατεῖς, ἀλλὰ προστίθεμέν τι τούτων, οἷον χρημάτων ἀκρατεῖς, θυμοῦ ἀκρατεῖς, τιμῆς ἀκρατεῖς· καθ' ὁμοιότητα λοιπὸν λέγομεν τούτους ἀκρατεῖς. Κυρίως ὅμως ἀκρατὴς λέγεται ὁ περὶ τὰς σωματικὰς ἡδονὰς καὶ ἀπολαύσεις, καὶ ἢ περὶ ταύτας ἀκρασία ψέγεται, οὐ μόνον ὡς ἀμαρτήμα, ἀλλ' ὡς κακία τις. Ἀκρατὴς ἄρα ὁ παρὰ τὴν προαίρεσιν καὶ τὴν δianoian τῶν μὲν ἡδέων ἐπιδιώκων τὰς ὑπερβολὰς, φεύγων δὲ τὰ λυπηρὰ, οἷον πείναν, δίψαν, καύσωνα καὶ ψυχὸς καὶ πάντα τὰ περὶ τὴν ἀφῆν καὶ γεῦσιν. Καὶ τούτους πολλάκις ταυτίζομεν πρὸς τὸν ἀκόλαστον καὶ σώφρονα· διότι περὶ τὰς αὐτὰς ἡδονὰς καὶ λύπας ἀναφέρονται καὶ οὗτοι, εἰ καὶ οὐχὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον· διότι οἱ μὲν

ἀκολαστοι προαιρούνται, οἱ δὲ ἀκρατεῖς οὐ προαιρούνται· εἶνε δὲ οἱ ἀκρατεῖς διὰ τοῦτο εὐίατοι, ἐνῶ οἱ ἀκολαστοι εἶνε ἀνίατοι.

Εἶτα ποιεῖται λόγον περὶ τῶν ἡδέων ἰδίᾳ· ὑπάρχουσιν ἕνα φύσει ἡδέα· ἐξαιρεῖ δὲ τὰ κατὰ θηριωδίαν ἢ κατὰ νοσηματώδεις τινὰς καταστάσεις ἢ ἐξῆς ἀθλίας· τοὺς δ' οὕτως ἔχοντας οὐδεὶς θὰ εἴπῃ ἀκρατεῖς· διότι πᾶσα ὑπερβάλλουσα κακία καὶ ἀπροσῆνη καὶ δειλία καὶ ἀκολασία καὶ χαλεπότης τῶν τοιούτων εἶνε καταστάσεις ἢ θηριώδεις ἢ νοσηματώδεις· καὶ ὁ φύσει τοιοῦτος, ὥστε νὰ φοβῆται πάντα, κἄν ψόφον ἀκούσῃ μῦός, εἶνε δειλὸς ζωώδη δειλίαν· ἄλλος δὲ φοβεῖται τὴν γαλῆν ἐκ νοσηματώδους καταστάσεως. Οὕτω καὶ τῶν ἀφρόνων οἱ μὲν ἐκ φύσεως εἶνε ἀλόγιστοι καὶ μόνον τῇ αἰσθήσει ζῶντες, οἱ βλάκες, οἱ δὲ διὰ νόσου. "Ὅθεν ἀκρασία καὶ ἐγκράτεια εἶνε μόνον ἢ ἔχουσα σχέσιν πρὸς τὴν ἀκολασίαν καὶ σωφροσύνην· ἄλλως λέγεται μόνον κατὰ μεταφορᾶν.

Μετὰ τὴν ἐξακρίβωσιν ταύτην τοῦ τί γίνεται ἐν τῇ κυρίως ἀκρασίᾳ καὶ ἐγκρατείᾳ, ἐρευνᾷ τί συμβαίνει ἐν τῇ ἀκρασίᾳ τοῦ θυμοῦ. Ἡ τοῦ θυμοῦ ἀκρασία, λέγει, εἶνε ἥττον αἰσχροῦ ἢ ἡ τῶν ἐπιθυμιῶν· διότι κατὰ ταύτην φαίνεται ὅτι ὁ θυμὸς ἀκούει μὲν κατὰ τι τὸν λόγον, ἀλλὰ παρακούει, ὡς οἱ ταχεῖς ὑπηρεται, οἵτινες μολὶς ἀκούσωσι τι κέλευσμα παρὰ τοῦ δεσπότου, οἶον τὸ δός μοι—τρέχουσι πρὶν ν' ἀκούσωσι τί νὰ δώσῃ, καὶ εἶτα ἀποτυγχάνουσιν· ὁμοίως καὶ οἱ κύνες ἂν μόνον γεινῆ τις ψόφος, ὑλακτοῦσι πρὶν παρατηρήσωσιν, ἂν εἶνε φίλος· τοῦτο καὶ ὁ θυμὸς πάσχει διὰ θερμότητα καὶ ταχύτητα τῆς φύσεως αὐτῆς ἀκούσας, οὐχὶ δὲ ὑπὸ τοῦ λόγου ἐπιταχθεῖς· διότι ὁ λόγος ἢ μᾶλλον ἢ παράστασις τῶν ἐδήλωσεν, ὅτι ὕβρις ἢ ὀλιγωρία τὸ λεγόμενον αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἢ γινόμενον πρὸς αὐτόν, καὶ παρευθὺς οὗτος, ὡσπερ συλλογισάμενος, ὅτι δέον ν' ἀποκρούσῃ τὸ τοιοῦτον, εὐθέως ὀργίζεται. Ἡ ἐπιθυμία ὁμοίως δὲν ἔχει κἀνένα λόγον· ἐάν μόνον εἴπῃ ἢ αἰσθησῆς, ὅτι τοῦτο ἡδύ, εὐθύς ὀρμᾷ πρὸς ἀπολαυσίν· ὥστε φαίνεται ὅτι ὁ θυμὸς ἀκολουθεῖ κἄπως τὸν λόγον, ἢ δὲ ἐπιθυμία ὄχι. Ἐπειτα ὁ θυμὸς καὶ ἡ ὀργὴ εἶνε φυσικώτερα τῶν ἐπιθυμιῶν τῆς ὑπερβολῆς καὶ τῶν μὴ ἀναγκαίων.

Προσέτι ἐπειδὴ οἱ ἐπιβουλότεροι εἶνε καὶ ἀδικώτεροι, ὁ θυμώδης δὲν εἶνε ἐπιβουλος, ἀλλὰ φανερός, ἐνῶ ἡ ἐπιθυμία ἐπιβουλος· ὥστε αὕτη ἢ ἀκρασία τῆς ἐπιθυμίας καὶ ἀδικώτερα

καὶ αἰσχροτέρα τῆς περὶ τὸν θυμὸν· εἶνε δὲ οὐ μόνον ἀκρασία, ἀλλὰ καὶ κακία πῶς· ἐκτός τούτου ὁ ὀργιζόμενος δὲν ὑβρίζει· διότι οὐδεὶς ὑβρίζων λυπεῖται, ἀλλ' ἡδέεται, ἐνῶ ὁ ποιῶν τι ἐν ὀργῇ λυπεῖται καὶ ὀργίζεται τις, διότι ὑβρίζεται ἢ διότι νομίζει ὅτι ὑβρίζεται καὶ ἀποκρούει τὴν ὕβριν.

Χαρακτηρίζων δὲ τὴν ἀκρασίαν τῶν ἐπιθυμιῶν ὡς κακίαν καὶ αἰσχροτέραν τῆς τοῦ θυμοῦ, λέγει ὅτι καὶ τῆς θηριωδίας εἶνε ἀνωτέρα, εἰ καὶ ἡ θηριότης εἶνε φοβερωτέρα· διότι ἐν τῇ θηριωδίᾳ τῶν ζώων δὲν καταστρέφεται ὅ,τι βέλτιστον, ὅπως ἐν τῶ ἀνθρώπῳ· ἐπειδὴ ἐν αὐτοῖς δὲν ὑπάρχει τὸ βέλτιστον, ἦτοι ὁ λόγος. "Ὅθεν καὶ ἡ σύγκρισις τῆς κακίας τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὴν θηριότητα τῶν ζώων εἶνε, ὡς ἐάν τις παραβῆλῃ ἀψυχον πρὸς ἐμψυχον καὶ ζητῇ πότερον εἶνε κἄκιον· διότι ἡ φαυλότης τοῦ μὴ ἔχοντος ἀρχήν, ἦτοι ἐξουσίαν, εἶνε πάντοτε ἀβλαβεστέρα· ὁ δὲ νοῦς ἐν τῶ ἀνθρώπῳ εἶνε ἀρχή· διὰ ταῦτα μυριοπλάσια κακὰ δύναται νὰ κάμῃ κακὸς ἢ θηρίον.

Ὅρισας ἤδη καὶ τὰ φευκτὰ ἦθη, κακίαν, ἀκρασίαν καὶ θηριότητα, ὡς τὰ ἀντίθετα ἢ ἐναντία πάσης διανοητικῆς ἀρετῆς, μεταβαίνει εἰς τὸ ὕγδρον βιβλίον, εἰς τὸ περὶ φιλίας. Ἀλλὰ τίς ὁ λόγος τῆς μεταβάσεως ταύτης καὶ τίς ἡ ἀκολουθία; ὁ φιλόσοφος αἰτιολογῶν πῶς τοῦτο λέγει: ἔστι γὰρ ἡ φιλία δηλονότι ἀρετὴ τις ἢ μετ' ἀρετῆς· ἔτι δὲ ἀναγκαιότατον εἰς τὸν βίον. Γάσσει λοιπὸν τὴν φιλίαν μετὰ τὰς ῥηθείσας διανοητικὰς ἀρετὰς ὡς ἀρετὴν καὶ αὐτὴν ἢ μετ' ἀρετῆς προσγινομένην καὶ ὡς ἀναγκαιότατην ἐν τῶ βίῳ· διότι πάντες ἔχουσι χρεῖαν φιλίας καὶ φίλων, οἱ μὲν πλούσιοι καὶ ἄρχοντες, ὅπως εὐ ποιῶσι καὶ ὅπως διὰ τῶν φίλων φυλάττωνται καὶ σώζωνται, οἱ δὲ πένητες μόνον καταφυγὴν ἔχουσι τοὺς φίλους, οἱ νέοι, ὅπως ὀδηγῶσιν αὐτούς, οἱ πρεσβύτεροι, ὅπως βοηθῶσι καὶ τὸ ἔλλειπον τῆς πράξεως δι' ἀσθένειαν ἀναπληρώσωσιν· ἀλλὰ καὶ οἱ ἐν ἀκμῇ τῆς ἡλικίας, ὅπως ἔχωσι συντρόφους εἰς τὰς καλὰς πράξεις· διότι *σὺν τε δὴ ἐρχομένῳ καὶ νοῆσαι καὶ πράξαι δυνατώτεροι*· οὕτω καλεῖ τὴν φιλίαν ἀναγκαιότατον ἐν τῶ ἀνθρωπίνῳ βίῳ. Εἶτα παρατηρεῖ ὅτι καὶ φύσει ἐνυπάρχει τῶ γεννήσαντι ἀγάπη πρὸς τὸ γεγεννημένον καὶ οὐ μόνον ἐν ἀνθρώποις, ἀλλὰ καὶ ἐν ὀρνέοις κἄλιστα καὶ τοῖς πλείστοις τῶν ζώων, πρὸ πάντων δὲ τοῖς ἀνθρώποις. "Ὅθεν ἐπαινοῦμεν, λέ-

γει, τοὺς φιλανθρώπους καὶ τὴν φιланθρωπίαν· μάλιστα δὲ φαίνεται τοῦτο ἐν ταῖς πλάναϊς καὶ εἰς τὰ ξένα ὅποσον οἰκείος εἶνε ἅπας ἀνθρώπος ἀνθρώπων ὡς φίλος. Γενικώτερον δὲ διορᾷ, πῶς ἡ φιλία εἰς τὰς πόλεις· συνέχει καὶ ὅτι νομοθεταί περὶ αὐτὴν μάλλον σπουδάζουσιν ἢ περὶ τὴν δικαιοσύνην· διότι ὅπου φιλία καὶ ἀγάπη, ἐκεῖ βεβαίως ἀδικία ἀδύνατος· ἀναμφίβολον δὲ ὅτι τὴν φιλίαν ἐνοοῦσιν οἱ νομοθέται, ὅταν συνιστῶσι τὴν ὁμόνοιαν· διότι, λέγει, ὁμοῖόν τι ἔοικε τῇ φιλίᾳ ἢ ὁμόνοια, τὴν δὲ στᾶσιν ὡς ἔχθραν καὶ τὸ ἀντίθετον τῆς φιλίας καὶ ὁμονοίας ἐξελαύνουσι τῶν πόλεων· φίλων ὄντων οὐδὲν δεῖ δικαιοσύνης, ἐνῶ δίκαιοι ὄντες προσδέονται φιλίας, ὥστε βλέπει τις ὅτι· ἀνωτέρα καὶ τῆς δικαιοσύνης εἶνε ἡ φιλία, ἢ τοι ἡ ἀγάπη. (—'Ἀλλὰ ποῦ ἡ ἀρχὴ αὐτῆς, ὡς ἡ χριστιανικὴ ἀγάπη ἐν τῇ ἀγάπῃ τοῦ ζῶντος Θεοῦ;—) Πλὴν δὲ τοῦ ὅτι ἀναγκαῖον χρῆμα ἡ φιλία ἐν τῷ βίῳ εἶνε καὶ καλόν· (—Τὸ καλὸν εἶνε ὁ Θεὸς τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνος!—) καὶ ἐν πάσιν ἀναζητεῖ ὁ Ἕλληνας τὸ καλὸν καὶ ἐπαινετόν· καὶ οἱ φιλόσοφοι, λέγει, ἐπαινοῦνται· πρὸς δὲ τούτοις οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες εἶνε καὶ φίλοι οἱ αὐτοί.

Μετὰ ταῦτα ζητεῖται, ἂν εἰς πάντας γίνεταί ἡ φιλία ἢ δὲν εἶνε δυνατὸν μοχθηροὶ νὰ εἶναι φίλοι καὶ ἂν ὑπάρχη ἐν εἶδος φιλίας ἢ πλείονα. Πρὸς σαφήνισιν τούτου διορίζει τι τὸ φιλητόν· διότι οὐ πᾶν φιλεῖται, ἀλλὰ τὸ ἄξιον φιλίας· τοῦτο δὲ εἶνε τὸ ἀγαθόν, ἢ τὸ ἡδὺ ἢ τὸ χρήσιμον· ἐπειδὴ δὲ χρήσιμον εἶνε τὸ δι' οὗ κατορθοῦται ἀγαθόν τι ἢ ἡδονή, ἔπεται ὅτι φιλητὰ εἶνε δύο τὸ ἀγαθόν καὶ τὸ ἡδύ, ὡς τέλη. Ἀλλὰ ζητεῖται εὐθύς πότερον τὸ ἀπόλυτον ἀγαθόν, τὸ ἀπλῶς ἀγαθόν (!) φιλοῦσιν οἱ ἄνθρωποι ἢ τὸ εἰς ἑαυτοὺς ἀγαθόν· ὁμοίως καὶ τὸ ἡδύ. Φαίνεται λοιπὸν ὅτι ἀπλῶς μὲν τὸ ἀγαθόν εἶνε φιλητόν, ἕκαστος δὲ φιλεῖ τὸ ἑαυτῷ ἀγαθόν, ὥστε πολλάκις φιλεῖ ἕκαστος τὸ φαινόμενον ἀγαθόν, καὶ τότε θὰ εἶνε καὶ τὸ φιλητόν φαινόμενον.

Ἐντεῦθεν πορίζεται τρία εἶδη φιλίας, ἰσάριθμα τοῖς φιλητοῖς· καὶ ὅτι οἱ φιλοῦντες ἀλλήλους βούλονται τὰγαθὰ πρὸς ἀλλήλους κατὰ τοῦτο, καθ' ὃ φιλοῦσιν· οἱ μὲν διὰ τὸ χρήσιμον φιλοῦντες ἀλλήλους δὲν φιλοῦσι καθ' ἑαυτοὺς, ἀλλὰ καθ' ὅσον γίνεταί τι ἀγαθὸν παρ' ἀλλήλων ὁμοίως δὲ καὶ οἱ δι' ἡδονὴν φιλοῦντες· διότι οἱ ἀγαπῶντες π. χ. τοὺς εὐτραπέλους ἀγαπῶσιν αὐτοὺς οὐχὶ διὰ ποιότητά τινα ἄλλην αὐτῶν, ἀλλὰ μόνον διότι εἶνε ἡδεῖς πρὸς αὐ-

τούς. Ἀμφότεροι ἄρα φιλοῦσιν οὐχὶ διὰ τὸ ὅ,τι εἶνε οἱ φιλούμενοι, ἀλλὰ διότι εἶνε χρήσιμοι ἢ ἡδεῖς. Διὰ ταῦτα, λέγει, αἱ φιλίαι αὗται εἶνε τυχαῖαι καὶ κατὰ συμβεβηκός· ἐπειδὴ ὁ φιλούμενος φιλεῖται οὐ κατὰ τὴν οὐσίαν καὶ τὸν χαρακτῆρα αὐτοῦ, ἀλλὰ κατὰ τὴν ιδιότητα τὴν τυχοῦσαν τοῦ πορίζειν ὁ μὲν ὠφέλειάν τινα, ὁ δὲ ἡδονὴν τινα.

Αἱ τοιαῦται δὲ φιλίαι εἶνε, λέγει, καὶ εὐδιάλυτοι, ἐπειδὴ δὲν διαμένουσιν οἱ φιλούμενοι ὁμοῖοι ἑαυτοῖς· ὅταν μὴ ᾧσι πλέον ἡδεῖς ἢ χρήσιμοι, παύεται ἡ φιλία. Γνωστὸν δὲ ὅτι τὸ χρήσιμον δὲν διαμένει πάντοτε τὸ αὐτό, ἀλλὰ μεταβάλλεται. Παρατηρεῖ δὲ ὅτι, ἡ μὲν τοῦ ὠφελίμου φιλία γίνεταί ἐν τοῖς πρεσβύταις· μάλιστα καὶ τοῖς νέοις τοῖς ἐπιδιώκουσι τὸ συμφέρον, ἢ δὲ δι' ἡδονὴν φιλία τοῖς νέοις μάλιστα· διότι οὗτοι μάλιστα ζῶσι κατὰ πάθος καὶ μάλιστα ἐπιδιώκουσι τὸ ἡδύ καὶ τὸ παρόν. Ἐπειδὴ δὲ μετὰ τῆς ἡλικίας καὶ τὰ ἡδέα μεταβάλλονται, ταχέως οἱ τοιοῦτοι γίνονται φίλοι καὶ παύονται ἅμα τῆς ἡδονῆς μεταπεσοῦσης.

Τελείαν δὲ φιλίαν καὶ ἀληθῆ λέγει τὴν τῶν ἀγαθῶν καὶ κατ' ἀρετὴν ὁμοίων· διότι οὗτοι θέλουσι τὰ ἀγαθὰ ὁμοίως πρὸς ἀλλήλους, καθ' ὃ ἀγαθοὶ καὶ ἀγαθοὶ καθ' ἑαυτοὺς, καὶ ἐπειδὴ οἱ βουλόμενοι τὰ ἀγαθὰ τοῖς φίλοις ἐνεκα ἐκείνων καὶ ἀνευ ιδιοτελείας, οὗτοι εἰσι μάλιστα φίλοι. Διαμένει δὲ ἡ τούτων φιλία, ἕως ἂν ἀγαθοὶ ᾧσιν· ἡ ἀρετὴ δὲ μόνιμον καὶ οὐ κατὰ τὰς περιστάσεις μεταβλητόν· ἐκάτεροι δὲ εἶνε καθ' ἑαυτοὺς τε ἀγαθοὶ καὶ πρὸς τοὺς φίλους ἀγαθοὶ καὶ ὠφέλιμοι καὶ ὁμοίως ἡδεῖς, ἐν ἑαυτῷ τε ἐκάτερος ἔχει τὴν γλυκεῖαν ἐκείνην τῆς συνειδήσεως ἡδονὴν καὶ πρὸς ἀλλήλους εἶνε ἡδεῖς· εὐλόγως ἄρα ἡ τοιαύτη τῶν ἀγαθῶν φιλία εἶνε μόνιμος, συνάπτουσα ἐν ἑαυτῇ πάνθ' ὅσα πρέπει νὰ ὑπάρχωσιν ἐν τοῖς φίλοις.

Ἐντεῦθεν ἔπεται ὅτι αἱ φιλίαι εἶνε σπάνιαι· διότι ὀλίγοι οἱ τοιοῦτοι. Ἐπι δὲ χρεῖαν ἔχει ἡ τοιαύτη φιλία καὶ χρόνου καὶ συνηθείας· οὐδὲ ἀποδέχεται ἐκάτερος ἐκάτερον οὐδὲ γίνεταί φίλος, πρὶν φανῆ φιλητός καὶ πιστευθῆ. Ὅσοι δὲ ταχέως γίνονται φίλοι, θέλουσι μὲν νὰ εἶνε φίλοι, δὲν εἶνε ὅμως, ἂν μὴ εἶνε καὶ φιλητοί· ὥστε βούλησις φιλίας γίνεταί ταχέως, ἀλλὰ φιλία οὐχί.

Μία λοιπὸν ἡ ἀληθὴς φιλία, ἡ τῶν ἀγαθῶν ὁμοιώματα δὲ τῆς φιλίας ταύτης καὶ σκιαὶ οὕτως εἶπειν εἶνε αἱ ἄλλαι, αἱ διὰ τὸ ἡδύ ἢ διὰ τὸ συμφέρον. Ἀλλὰ δι' ἡδονὴν καὶ τὸ χρήσιμον καὶ φαῦλοι ἐνδέχεται νὰ εἶνε πρὸς ἀλλή-

λους φίλοι και ἐπεικεις πρὸς φαῦλους· δια-
λύονται ὅμως αἱ τοιαῦται φιλαί διαλυομένης
ἢ τῆς ἡδονῆς ἢ τοῦ συμφέροντος· διότι δὲν
ἦσαν ἀλλήλων φίλοι, ἀλλὰ τοῦ λυσιτελοῦς.
Πλὴν τούτου και ἀδιάβλητος μόνη ἡ τῶν ἀγα-
θῶν φιλία· διότι δὲν εἶνε εὐκολον νὰ πιστεῦση-
τις τὰ ἐκ διαβολῆς λεγόμενα κατὰ τοῦ ὑπ' αὐ-
τοῦ ἐν πολλῷ χρόνῳ δεδοκιμασμένου.

Εἰς ταῦτα τὰ εἶδη διαιρεθείσης τῆς φιλίας
οἱ μὲν φαῦλοι, λέγει, θὰ γείνωσι φίλοι δι' ἡδον-
ὴν ἢ τὸ χρῆσιμον, οἱ δὲ ἀγαθοὶ δι' ἑαυτοῦς
φίλοι και φίλοι ἀπλῶς και καθαρῶς. Προστι-
θῆσι δὲ ὅτι καθὼς ἐπὶ τῶν ἀρετῶν οἱ μὲν τῶν
ἀνθρώπων λέγονται καθ' ἑξίν, οἱ δὲ κατ' ἐνέρ-
γειαν ἀγαθοί, οὕτω και ἐπὶ τῆς φιλίας· διότι
οἱ μὲν συζῶντες χαίρουσιν ἀλλήλοις και πορί-
ζονται τὰ ἀγαθὰ, οἱ δὲ δὲν ἐνεργοῦσι μὲν κε-
χωρισμένοι κατὰ τοὺς τόπους, ἀλλ' οὕτω δια-
τεθειμένοι εἰσίν, ὥστε νὰ ἐνεργῶσι φιλικῶς·
διότι οἱ τόποι δὲν διαλύουσι τὴν φιλίαν, ἀλλὰ
τὴν ἐνέργειαν μόνον· ὅταν ὅμως ἡ ἀπουσία γέ-
νηται χρονία, φαίνεται ὅτι ἐπέρχεται και τῆς
φιλίας λήθη.

Εἶτα παρατηρεῖ ὅτι οὔτε οἱ πρεσβῦται οὔτε
οἱ στρυφνοὶ ἄνθρωποι εἶνε φιλικοί· διότι ὀλίγον
εἶνε τὸ τῆς ἡδονῆς παρ' αὐτοῖς· οὐδεὶς δὲ δύνα-
ται νὰ συνημερεῖ μετὰ τοῦ λυπηροῦ· ἡ φύσις
φαίνεται φεύγουσα τὸ λυπηρόν, ἐπιεμένη δὲ τοῦ
ἡδέος. Εἶτα ἐπάγεται τὸ φιλότης ἢ ἰσότης και
τοιαύτη φιλότης μόνη ἢ τῶν ἀγαθῶν, ἐπειδὴ
ἐκάτερος φιλεῖ τὸ ἑαυτῷ ἀγαθόν, ὅπερ ταύ-
τόν· ἐνῷ τὸ συμφέρον και ἡδὺ ὡς κατὰ συμβε-
θηκὸς ποικίλλει και ποικίλως μεταβάλλεται.

* Ἄλλο χαρακτηριστικὸν νομίζει τῆς φιλίας
τὸ ὅτι πρὸς πολλοὺς νὰ εἶνε τις φίλος κατὰ
τὴν τελείαν φιλίαν δὲν εἶνε πιθανόν, ὥσπερ
οὐδὲ νὰ ἐρᾷ τις πολλῶν ἀμα· ἀλλὰ διὰ τὸ
χρῆσιμον και τὸ ἡδὺ πολλοῖς ν' ἀρέσκη τις,
τοῦτο ἐνδέχεται· διότι πολλοὶ εἶνε οἱ τοιοῦ-
τοι, οἱ τὸ ἡδὺ και τὸ χρῆσιμον ζητοῦντες·
γίνονται δὲ και ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ αἱ ὑπηρεσίαι·
ἀλλ' ἡ φιλία ἢ διὰ τὸ ἡδὺ, ὅσα ἢ τῶν νέων
πρὸς ἀλλήλους, προτιμᾶται τῆς ἑτέρας τῆς διὰ
τὸ χρῆσιμον, τῆς τῶν ἀγοραίων.

Εἶτα διεξέρχεται τοὺς φίλους τῶν ἐν ἐξουσίᾳ
ὄντων. Οὗτοι διηρημένους ἔχουσι τοὺς φίλους·
διότι οἱ μὲν εἶνε χρήσιμοι, ὡς ἀξιοὶ εὐθύς νὰ
πράξωσι τὸ ἐπιταχθέν, οἱ δὲ ἡδεις, ἀλλ' ἡδεις
οὐχὶ μετ' ἀρετῆς, ἀλλ' εὐτράπελοι· ἀλλ' οὔτε
οἱ μὲν, οὔτε οἱ δὲ εἰσὶ σπουδαῖοι· διότι ὁ
σπουδαῖος δὲν γίνεται φίλος πρὸς τὸν ὑπερέ-
χοντα και τὸν ἀρχοντα.

* Ἐτερον εἶδος φιλίας διακρίνει τὴν καθ' ὑπε-
ροχὴν, οἷον τὴν φιλίαν τοῦ πατρὸς πρὸς τὸν
υἱὸν και ἐν γένει τοῦ πρεσβυτέρου πρὸς τὸν
νεώτερον και τοῦ ἀνδρὸς πρὸς τὴν γυναῖκα και
παντὸς ἀρχοντος πρὸς τὸν ἀρχόμενον· διαφε-
ρούσας δὲ λέγει τὰς φιλίας ταύτας ἀπ' ἀλλή-
λων· διότι ἡ αὐτὴ δὲν εἶναι γονέων πρὸς τέ-
κνα και ἀρχόντων πρὸς ἀρχομένους· ὡς και ἡ
ἀγάπη πατρὸς πρὸς υἱὸν και υἱοῦ πρὸς πατέρα
διαφέρει και ἡ τοῦ ἀνδρὸς πρὸς τὴν γυναῖκα
και ἡ τῆς γυναικὸς πρὸς τὸν ἄνδρα· διότι ἐκά-
στου τούτων ἡ ἀρετὴ και τὸ ἔργον ἕτερα, και
τὰ δι' αὐτῶν φιλοῦσιν ἕτερα, ὥστε τὴν ἀγάπην
θεωρεῖ ἀνάλογον τῆς ἀρετῆς και τῆς ἀναπτύ-
ξεως ἐκάστου προσώπου ἐν ταῖς τοιαύταις
σχέσεσι· και ὅτι εἰς τὰς καθ' ὑπεροχὴν φιλίας
πρέπει ἡ φιλησις νὰ εἶνε ἀνάλογος, οἷον ὁ
καλλίτερος μᾶλλον νὰ φιληται ἢ νὰ φιλῆ και
ὁ ὠφελιμώτερος· κατ' ἀξίαν ἄρα ἡ φιλησις·
και τότε γίνεται τις ἰσότης, ἣν χαρακτῆρα
τῆς φιλίας ἔθηκε· διότι μετὰ τῶν φίλων πρέ-
πει νὰ ὑπάρχη ἰσότης τις, ὅχι μεγίστη δια-
φορὰ, ὅτε φιλία δὲν ὑφίσταται. Νομίζει δὲ ὅτι
τὸ ἴσον δὲν ἔχει ὁμοίως ὡς πρὸς τὰ δίκαια και
τὴν φιλίαν· διότι πρὸς μὲν τὰ δίκαια ἴσον εἶνε
κατὰ πρῶτον τὸ κατ' ἀξίαν, τὸ δὲ κατὰ ποσὸν
δεύτερον· εἰς τὴν φιλίαν ὅμως τὸ μὲν ἴσον κατὰ
ποσὸν πρῶτον, τὸ δὲ κατ' ἀξίαν δεύτερον· πο-
σὸν δὲ, ὅπερ τίθησι πρῶτον ὡς πρὸς τὴν φι-
λίαν, ἵνα ἀμφοτέρωθεν ὑπάρχη ἀναλογία τις
και ἰσότης πρὸς φιλίαν, θεωρεῖ τὸ ἐκατέρωθεν
ποσὸν τῆς ἀρετῆς, ἢ τῆς κακίας ἢ εὐπορίας
ἢ τινος ἄλλου· διὰ τοῦτο λέγει, ἐὰν πολὺ διά-
στημα ὑφίσταται ἀρετῆς ἢ κακίας κλ., δὲν
γίνονται πλέον φίλοι, ἦτοι οἱ πολὺ ἀπ' ἀλλή-
λων διαφέροντες ἐν τούτοις οὐδὲ ἀξιοῦσι νὰ
γείνωσι φίλοι· φέρει δὲ παράδειγμα τοὺς θεοὺς,
ὅτι οὔτοι φίλον δὲν δύνανται νὰ ἔχωσι· διότι
πλείστον πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς ὑπερέχουσιν· ὁ-
μοίως και τοὺς βασιλεῖς· διὸ και πρὸς τούτους
δὲν ἀξιοῦσι νὰ εἶνε φίλοι οἱ πολλοὶ ὑποδεέ-
στεροι, οὐδὲ πρὸς ἀρίστους και σοφωτάτους οἱ
μηδενὸς ἀξιοί.

* Ἄλλην ποιεῖται παρατήρησιν ἐπὶ τῶν ἐν-
θροπίνων κισθημάτων· οἱ πολλοί, λέγει, φαί-
νονται θέλοντες νὰ φιλῶνται μᾶλλον διὰ φιλο-
τιμίαν· διότι τὸ φιλεῖσθαι δοκεῖ ἐγγὺς τοῦ
τιμᾶσθαι· διὰ τοῦτο και φιλοκολακεῖ οἱ πολ-
λοί· διότι ὁ κολαξ εἶνε φίλος ὅχι ἐν τινι ἰσό-
τητι, ἀλλ' ὑπερεχόμενος και προσποιεῖται τὸν
φίλον και μᾶλλον ὅτι φιλεῖ ἢ φιλεῖται, βε-
βαίως ὠφελείας τινὸς ἕνεκεν. Ἄλλ' ἡ φιλία

νομίζει ὅτι εἶνε ἐν τῷ φιλεῖν μᾶλλον ἢ ἐν τῷ φιλεῖσθαι· τούτου δὲ σημεῖον ἐπιφέρει τὸ ὅτι αἱ μητέρες τῷ φιλεῖν χαίρουσι καὶ τούτων ἔπειτα διδάσκει τὰ ἑαυτῶν εἰς τροφήν τῶν τέκνων, καὶ φιλοῦσαι δὲν ζητοῦσι ν' ἀντιφιλῶνται, ἐὰν μὴ ἐνδέχεται ἀμφοτέρωθεν γίνωνται. Ἰκανὸν νομίζουσι αἱ μητέρες, ἐὰν ὁρῶσι τὰ τέκνα αὐτῶν εὐτυχοῦντα, καὶ ἂν ἐκεῖνα μὴ δύκωνται ν' ἀποπέμωσι τῇ μητρὶ ἀπροσῆκει. Ἐντεῦθεν ὀρίζεται ἀρετὴν φιλίας καὶ φίλων τὸ φιλεῖν ὥστε ὅσοις τοῦτο γίνεται κατ' ἀξίαν, οὗτοι μόνιμοι φίλοι καὶ ἡ φιλία μόνιμος, ὅπου δηλονότι ὑπάρχει ἀμοιβαία ἀγάπη· ἐνῷ ἀγαπῶ τὸν Α, ἀγαπᾷ καὶ ὁ Α ἐμέ.

Μετὰ ταῦτα εὐρίσκει συσχετιζομένην τὴν φιλίαν πρὸς τὸ δίκαιον ἐν πάσῃ κοινωνίᾳ· διότι καθόσον κοινωνοῦσι πρὸς ἀλλήλους οἱ ἄνθρωποι, ἐπὶ τοσοῦτον ὑπάρχει καὶ φιλία καὶ τὸ δίκαιον ὁμοίως, ὡς λέγει ὀρθῶς καὶ ἡ παροιμία κοινὰ τὰ τῶν φίλων· οἷον ἀδελφοὺς καὶ ἑταίρους πάντα κοινὰ, τοῖς δ' ἄλλοις τῆς κοινωνίας μέλεσιν ὠρισμένα τινὰ εἶνε κοινὰ, τοῖς μὲν πλείωτερα, τοῖς δὲ ἐλάττω. Αἱ διάφοροι κοινωναὶ ὁμοιάζουσι πρὸς μόρια καὶ διάφορα στοιχεῖα τῆς πολιτικῆς, ἢ στοχάζεται γενικωτέρου σκοποῦ καὶ κοινῷ συμφέροντος· ἀλλ' αἱ διάφοροι κατὰ μέρος κοινωναὶ καὶ ἑταιρῖαι τίνα ἔχουσι βᾶσιν, εἰμὴ τὴν φιλίαν καὶ τὸ ταύτη δίκαιον; Μεταβαίνει δ' ἐντεῦθεν εἰς τὴν ἔννοιαν τῆς πολιτείας, ἧς ὀρίζει τρία εἶδη, βασιλείαν, ἀριστοκρατίαν καὶ τιμοκρατίαν, τὴν ἀπὸ τιμημάτων ἢ δημοκρατίαν καὶ πολιτείαν, ὡς οἱ πλείστοι συνήθως καλοῦσιν αὐτήν.

Τούτων βελτίστην μὲν λέγει τὴν βασιλείαν, χειρίστην δὲ τὴν τιμοκρατίαν. Τῆς βασιλείας παρέκβασιν λέγει τὴν τυραννίδα· ὅτι ὁ τύραννος τὸ ἑαυτοῦ συμφέρον σκοπεῖ, ὁ δὲ βασιλεὺς τὸ τῶν ἀρχομένων· διότι ὁ βασιλεὺς πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς ὑπερέχει καὶ οὐδενὸς προσδεῖται, ὥστε τὰ ὀφελίμα αὐτοῦ δὲν ἔχει νὰ σκοπῇ, ἀλλὰ τὰ τῶν ἀρχομένων. Ἐκ τῆς ἀριστοκρατίας γεννᾶται ἡ ὀλιγαρχία κακία τῶν ἀρχόντων, οἱ διανέμουσι τὰ τῆς πόλεως παρὰ τὴν ἀξίαν καὶ πάντα ἢ τὰ πλείω τῶν ἀγαθῶν εἰς ἑαυτοὺς καὶ τοῖς ἑαυτῶν διδάσκει, περὶ πλείωτου ποιούμενοι τὸ πλουτεῖν· ὀλίγοι λοιπὸν ἀρχοῦσι καὶ μοχθηροί. Ἐκ τῆς τιμοκρατίας μεταβαίνει ἡ πολιτεία εἰς δημοκρατίαν καὶ πάντες οἱ ἔχοντες τὸ αὐτὸ τίμημα ἢ τὴν αὐτὴν περιουσίαν θεωροῦνται ἴσοι.

Ὁμοίωμα τῶν πολιτειῶν εὐρίσκει ἐν τῇ οἰκίᾳ· διότι ἡ μὲν κοινωνία τοῦ πατρὸς πρὸς τὰ

τέκνα ἔχει σχῆμα βασιλείας· ἐπειδὴ περὶ τῶν τέκνων φροντίζει ὁ πατήρ. Ὅθεν καὶ ὁ Ζεὺς πατήρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε προσαγορεύεται· ἀλλὰ σημεῖοι ὅτι ἐν τοῖς βαρβάροις ἡ τοῦ πατρὸς σχέσις πρὸς τοὺς υἱεὺς τυραννική· διότι χροῶνται ὡς δούλοις τοῖς υἱέσιν. Ἡ σχέσις τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικὸς φαίνεται ἀριστοκρατική· διότι κατ' ἀξίαν ὁ ἀνὴρ ἀρχει καὶ ἀρχει περὶ ἀδελφῶν καὶ ἀνδρῶν, ὅσα δὲ ἀρμόζουσι τῇ γυναικί, ἀποδίδονται εἰς ἐκείνην. Τιμοκρατικὴ δὲ ὁμοιάζει ἡ τῶν ἀδελφῶν· διότι εἶνε ἴσοι πλὴν κατὰ τὴν διαφορὰν τῆς ἡλικίας. Εἰς ἐκάστην δὲ πολιτείαν ὑπάρχει φιλία καὶ ἀγάπη ἐφ' ὅσον καὶ τὸ δίκαιον ὑπάρχει· ἐν μὲν τῇ βασιλείᾳ ὑπάρχει ἡ ἀγάπη καθ' ὑπεροχὴν τῆς εὐεργεσίας· οἱ βασιλευόμενοι φιλοῦσι τὸν βασιλέα, ἐπειδὴ ἀγαθὸς ὢν ἐπιμελεῖται αὐτῶν, ἵνα εὐτυχῶσιν, ὅπως νομεὺς προβάτων· ἀρχαιοτάτη ἡ δὲ τοιαύτη εὐνοία· διὸ καὶ ποιμένα λαῶν καλεῖ τὸν βασιλέα ὁ Ὅμηρος. Τοιαύτη δὲ καὶ ἡ πατρική ἀγάπη, ἡ διαφέρει τῷ μεγέθει τῶν εὐεργετημάτων· διότι ὁ πατήρ εἶνε αἴτιος τοῦ εἶναι καὶ τῆς τροφῆς καὶ τῆς παιδείας. Τὸ δίκαιον δὲ ἐν τῇ τοιαύτῃ σχέσει βασιλέως καὶ ὑπηκόων, πατρὸς καὶ τέκνων δὲν εἶνε τὸ αὐτό, ἀλλὰ τὸ κατ' ἀξίαν. Ἡ δὲ φιλία ἀνδρὸς πρὸς γυναῖκα εἶνε ἡ αὐτὴ καὶ ἐν ἀριστοκρατίᾳ· ὅτι πλέον ἀγαθὸν ἀπονέμεται τῷ ἀμείνῳ καὶ κατ' ἀρετὴν καὶ τὸ ἀρμόζον ἐκάστῳ, ὡς εἶνε καὶ δίκαιον. Ἡ δὲ τῶν ἀδελφῶν ὁμοιάζει τῇ φιλίᾳ τῶν συνταίρων· διότι εἶνε ἴσοι καὶ ἡλικιωταὶ καὶ ὁμομαθεῖς καὶ ὁμοήθεις, παραβάλλεται δὲ πρὸς τὴν φιλίαν, ἣν ἔχουσι πρὸς ἀλλήλους οἱ δημοκρατικοί.

Εἰς τὰς παρεκβάσεις τῶν τύπων τούτων τῆς πολιτείας ὡς ἐλαττοῦται τὸ δίκαιον καὶ εἶνε μικρόν, ὁμοίως καὶ ἡ φιλία· καὶ καθόσον ἐκλείπει τὸ δίκαιον καὶ ἡ φιλία ὡσαύτως· ὡς ἐν τῇ τυραννίδι, οὐδὲν φιλίας ἢ ἐλάχιστον· ἀρα ὅπου δὲν ὑπάρχει τὸ δίκαιον, οὐδὲ φιλία ὑπάρχει ἐκεῖ· διὰ τοῦτο, λέγει, φιλία δὲν ὑπάρχει δεσπότη πρὸς δούλον, ὡς οὐδὲ τεχνίτου πρὸς τὸ ὄργανον καὶ ψυχῆς πρὸς τὸ σῶμα· οὐδὲ πρὸς βοῦν ἢ ἵππον οὐδὲν κοινὸν ὑπάρχει· ὁ δούλος ἔμψυχον ὄργανον, τὸ δὲ ὄργανον ἄψυχος δούλος· ἀλλ' ὅμως ἐπειδὴ καὶ ὁ δούλος ἄνθρωπος, προστίθῃσιν, ὑπάρχει καὶ πρὸς αὐτὸν φιλία, καθ' ὃ ἄνθρωπον· διότι πάντας τοὺς ἀνθρώπους τοὺς δυναμένους νὰ μετέχωσι νόμου καὶ συνθήκης συνδέει δίκαιόν τι, ἐπομένως καὶ φιλία τις.

Ἐκ τῶν εἰρημένων συνάγεται ὅτι πᾶσα φι-

λία εἶνε ἐν κοινωνίᾳ· μάλιστα δὲ κοινωνικαὶ φιλίαι εἶνε αἱ πολιτικαὶ καὶ φυλετικαὶ καὶ συμπλοικαὶ, χωριζομένης ἰδίᾳ τῆς συγγενικῆς καὶ ἑταιρικῆς. Ἡ δὲ συγγενικὴ φαίνεται πολυειδῆς, ἐκ τῆς πατρικῆς ἐξαρτωμένη· οἱ γονεῖς φιλοῦσι τὰ τέκνα, ὡς ὄντα τι ἐξ αὐτῶν· τὰ τέκνα τοὺς γονεῖς, ὡς ἀπ' ἐκείνων ὄντα· ἀλλὰ παρατηρεῖ ὅτι μᾶλλον οικεῖος διατελεῖ ὁ γονεὺς πρὸς τὸ τέκνον ἢ τὸ γεγεννημένον πρὸς τὸν γεννήσαντα καὶ δι' ἄλλον λόγον τὸν τοῦ χρόνου, ὅτι οἱ μὲν γονεῖς εὐθὺς γεννηθέντα τὰ τέκνα ἀγαπῶσι, τὰ δὲ μετὰ παρέλευσιν πολλοῦ χρόνου. Τῶν γονέων δὲ μᾶλλον αἱ μητέρες φιλοῦσι τὰ τέκνα διὰ τὸν ἀνωτέρω λόγον· φιλοῦσι δὲ οἱ γονεῖς τὰ τέκνα τῶν ὡς ἑαυτούς· τὰ δὲ τέκνα τοὺς γονεῖς ὡς ἀπ' ἐκείνων πεφυκότα· ἀδελφοὶ δὲ ἀλλήλους διὰ τὸ ὅτι ἐκ τῶν αὐτῶν πεφύκασι· διότι ἢ πρὸς ἐκείνους ταυτότης ἀλλήλοις τοῦτο ποιεῖ· διὰ τοῦτο καὶ λέγεται ταυτόν αἷμα καὶ ἡ αὐτὴ ρίζα· συμβάλλεται δὲ πολὺ πρὸς φιλίαν καὶ ὅτι τρέφονται ὁμοῦ καὶ ταῖς ἡλικίαις ὀλίγον διαφέρουσι. Καὶ οἱ ἄλλοι συγγενεῖς κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, ὅτι κατὰγονται ἀπὸ τῶν αὐτῶν. Εἶνε δὲ ἡ φιλία πρὸς τοὺς γονεῖς ὡς πρὸς τι ἀγαθὸν καὶ ὑπερέχον, ὡς ἢ πρὸς τοὺς θεοὺς· διότι οἱ γονεῖς τῶν μεγίστων ἀγαθῶν αἴτιοι.

Πρὸς τοῦτοις ἡ τοιαύτη φιλία ἔχει, λέγει, τὸ ἡδὺ καὶ τὸ χρήσιμον, ὅσῳ καὶ ὁ βίος αὐτῶν εἶνε κοινότερος διὰ πολλοὺς εὐνοήτους λόγους. Ἡ δὲ φιλία ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς ὑπάρχει κατὰ φύσιν· διότι ὁ ἄνθρωπος φύσει εἶνε μᾶλλον συνδυαστικὸς ἢ πολιτικὸς· καὶ ὅσῳ πρότερον καὶ ἀναγκαιότερον εἶνε ἢ οἰκία τῆς πόλεως, τόσῳ καὶ ἡ τεκνοποιία κοινότερον· ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι οὐ μόνον τῆς τεκνοποιίας χάριν συνοικῶσιν, ἀλλὰ καὶ τῶν εἰς τὸν βίον, καὶ διὰ τοῦτο εὐθὺς τὰ ἔργα ἀμφοτέρων εἶνε διηρημένα· ἀλλὰ μὲν εἶνε τοῦ ἀνδρός, ἀλλὰ δὲ τῆς γυναικὸς· οὕτως ἐπαρκοῦσιν ἀλλήλοις· διὰ ταῦτα καὶ ἐν τῇ φιλίᾳ ταύτῃ ὑπάρχει καὶ τὸ χρήσιμον καὶ τὸ ἡδύ· ἐάν δὲ εἶνε ἐπιεικεῖς, θὰ εἶνε καὶ τὸ ἄλλο χαρακτηριστικὸν τῆς φιλίας τὸ δι' ἀρετῆν.

Ὅριζεται δὲ τὰ πρὸς τοὺς φίλους χρέη ὡδέ πως· οἱ μὲν τῶν φίλων εἶνε ἐν ἰσότητι, οἱ δὲ καθ' ὑπεροχῆν. Δέον λοιπὸν οἱ μὲν ἴσοι καὶ κατὰ τὰ λοιπὰ νὰ προσφέρωνται κατ' ἰσότητα, οἱ δὲ ἄνισοι ἀποδίδοντες τὸ ἀνάλογον εἰς τὰς ὑπεροχάς. Οἱ δι' ἀρετῆν φίλοι προθυμοῦνται ἀλλήλους νὰ εὐεργετῶσι· διότι τοῦτο εἶνε ἴδιον τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς φιλίας· οὐδέποτε δὲ οἱ ἀμιλλώμενοι πρὸς τὸ ἀγαπᾶν καὶ εὐποιεῖν

ἐρίζουσιν οὐδὲ μάχονται· ἢ διὰ τὸ χρήσιμον φιλία ἔχει ὅτι πλείστα συνήθως παράπονα καὶ μέμψεις· διότι οἱ τοιοῦτοι φίλοι χρώμενοι ἀλλήλοις ἐπὶ σκοπῷ ὠφελείας, αἰεὶ τοῦ πλείονος δέονται καὶ αἰεὶ νομίζουσιν ὅτι ἔχουσιν ἢ ἔλαβον ὀλιγώτερον τοῦ προσήκοντος, ἐνῶ οἱ εὐποιούντες δὲν δύνανται νὰ ἐπαρκῶσιν.

Ἐκ τῆς διαφορῆς δὲ φιλίας ἢ φιλικῆς σχέσεως γίνονται καὶ αἱ διαφοροὶ συναλλαγαὶ ἐν τοῖς ἀνθρώποις, τὰ δὲ δάνεια καὶ αἱ εὐεργεσίαι κατὰ ποικίλους ὅσους τρόπους, δι' ὧν συνδέονται οἱ ἄνθρωποι, καὶ δὴ χαρακτηρίζεται τὸ ἦθος καὶ ἡ προαιρέσις. Ἐν τοῦτοις συμβαίνουσι πολλὰ παράπονα καὶ ἀντεγκλήσεις, ἐνθα ἡ φιλία διὰ τὸ χρήσιμον· αἱ τοιαῦτα δὲ διὰ τὸ χρήσιμον φιλίαι καὶ πλεονάζουσι δὰ ἐν τῷ κόσμῳ πλείστον ὅσον. Εἰς τὴν κατ' ἀρετῆν φιλίαν μέτρον φαίνεται ἡ προαιρέσις τοῦ εὐδράσαντος· διότι τὸ κύριον τῆς ἀρετῆς καὶ τοῦ ἠθους κείται ἐν τῇ προαιρέσει.

Καὶ ἐν ταῖς καθ' ὑπεροχῆν φιλίαις γεννῶνται διαφοραὶ· διότι ἐκάτερος ἀξιοὶ νὰ ὑπερέχη· ὅταν δὲ γίνηται τοῦτο ἡ φιλία διαλύεται. Ὁ βελτίων νομίζει ὅτι πρέπει αὐτὸς νὰ ἔχη τὸ πλεῖον· ὁμοίως καὶ ὁ ὠφελιμώτερος· οἱ τοιοῦτοι νομίζουσιν ὅτι ὡς εἰς ἐμπορικὴν ἑταιρίαν οἱ καταβάλλοντες πλείοτερα λαμβάνουσι καὶ πλείοτερα ἐκ τοῦ κέρδους, οὕτω καὶ ἐν τῇ φιλίᾳ· ὁ δὲ ἐνδεὴς καὶ ὁ κατώτερος νομίζει τάνάπαλιν, ὅτι τοῦ ἀγαθοῦ φίλου χρέος εἶνε νὰ ἐπαρκῆ εἰς τοὺς ἐνδεῖαν ἔχοντας· καὶ φαίνεται ὅτι ἐκάτερος τούτων κατὰ τινα τρόπον ὀρθῆν ἔχει ἀξίωσιν καὶ δέον νὰ ἀπονεμηθῇ ἐκατέρῳ τὸ ἀρμόζον ἐκ τῆς φιλίας, οὐχὶ ὁμως τὸ αὐτὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ τιμὴ μὲν τῷ ὑπερέχοντι, κέρδος δὲ καὶ ὠφέλεια τῷ ὑποδεεστέρω· διότι τῆς μὲν ἀρετῆς καὶ τῆς εὐεργεσίας τὸ βραβεῖον εἶνε ἡ τιμὴ, τῆς δὲ ἐνδείας ἢ ἐπικουρίας καὶ τὸ κέρδος. Τοῦτο συμβαίνει καὶ ἐν ταῖς πολιτείαις· διότι τιμᾶται μὲν ὁ τῷ κοινῷ πορίσας ἀγαθόν τι, ὁ δὲ μηδὲν ἀγαθὸν πορίσας δὲν τιμᾶται· ἡ τιμὴ εἶνε κοινὸν ἀγαθόν, ὃ παρὰ τοῦ κοινου δίδεται ὡς βραβεῖον. Εἰς ἀνταπόδοσιν ὁμως ἡ φιλία ἐπιζητεῖ τὸ δυνατόν καὶ ὁ κατὰ δύναμιν περιποιούμενος τὸν φίλον εἶνε ἐπιεικῆς· ὡς καὶ εἰς τὰς πρὸς τοὺς θεοὺς καὶ τοὺς γονεῖς τιμὰς οὐδεὶς κατ' ἀξίαν θὰ ἐδύνατο νὰ πράξῃ τὸ προσήκον· διότι ὅτι ἂν ποιῆ, δὲν εἶνε ἀντάξιον τῶν αὐτῷ πεπραγμένων· ὥστε αἰεὶ ὁ ἄνθρωπος ὀφείλει τῷ Θεῷ καὶ τοῖς γονεῦσιν!

— Ἐνταῦθα περατοῦται τὸ ὄγδοον βιβλίον

περὶ φιλίας, ἐν ἧ δὲν διορῶμεν ἔτι τὴν ἀνωτά-
την καὶ περιεκτικωτάτην τοῦ Χριστιανισμοῦ
ἀγάπην.—

Ἐπανερχόμενος αὖθις εἰς τὰ περὶ φιλίας ἐν
τῷ ἐνάτῳ βιβλίῳ ἐρευνᾷ ἐμβριθέστερον πάντα
τὰ κατ' αὐτήν, οἷον σπουδαιοτάτην τῆς ἀν-
θρωπίνης κοινωνίας ἡγούμενος βᾶσιν τὴν ἀγά-
πην ἢ φιλικὴν σχέσιν. Καὶ πρῶτον διεξέρχεται
αὖθις τὰ προσήκοντα ἐκάστη φιλίᾳ ἢ φιλικῇ
σχέσει κατὰ τὸ ἀνάλογον: ὅτι ἕτερα πρὸς τοὺς
γονεῖς καὶ ἀδελφοὺς καὶ ἑταίρους καὶ εὐεργέ-
τας, ἐκάστοις τὰ οἰκεία καὶ ἀρμόζοντα δέον
ἢ ἀπονέμωμεν οἷον τροφήν μὲν καὶ τιμὴν, οἷαν
τοῖς θεοῖς, πρὸς τοὺς γονεῖς: τιμὴν δὲ καὶ τῷ
σοφῷ ἢ τῷ στρατηγῷ καὶ παντὶ πρεσβυτέρῳ τὴν
καθ' ἡλικίαν ὑπαναστάσει καὶ καταλλίσει, ἐνῶ
πρὸς ἑταίρους καὶ ἀδελφοὺς παρρησίαν καὶ ἀ-
πάντων κοινότητα: τὸ οἰκείον πᾶσι καλόν.
Καλεῖ δὲ κακουργίαν μείζω τῆς κιβδηλοποιίας,
ἐάν τις ἀγαπῶν διὰ τὸ χρήσιμον ἢ τὸ ἡδύ προς-
ποιῆται ὅτι διὰ τὸ ἦθος.

Εἶτα παρατηρεῖ ὅτι ἐκ τῆς πρὸς ἑαυτὸν ἐ-
καστοῦ φιλικῆς διαθέσεως ἢ φιλαυτίας ὡς ἀπὸ
πηγῆς προέρχεται ἢ πρὸς τοὺς ἄλλους φιλία.
«Τὰ φιλικὰ, λέγει, πρὸς τοὺς φίλους καὶ οἷς
αἱ φιλίαι ὀρίζονται, ἔοικεν ἐκ τῶν πρὸς ἑαυ-
τὸν ἐληλυθέναι»: ἀναπτύσσει δὲ τὴν θεωρίαν
ταύτην ὡς ἐξῆς: οἱ ἀγαθοὶ τιθέασιν φίλον τὸν
βουλούμενον καὶ πράττοντα τὰγαθὰ, ἢ τὰ φαι-
νώμενα τοιαῦτα, ἕνεκα ἐκείνου οὐχὶ ἕνεκα ἑαυ-
τοῦ, ἢ τὸν βουλούμενον εἶναι καὶ ζῆν τὸν φίλον
αὐτοῦ χάριν τοῦ φίλου: ὡς αἱ μητέρες πρὸς τὰ
τέκνα:—ἐκαστον τούτων τῶν ἀγαθῶν (τοῦ εἶναι
καὶ ζῆν) ἔχει καὶ ὁ ἐπιεικὴς: διότι οὗτος εἶνε
ἐν ἀρμονίᾳ πρὸς ἑαυτὸν καὶ τῶν αὐτῶν ὀρέγε-
ται κατὰ πᾶσαν τὴν ψυχὴν, τὴν τε αἰσθητικὴν
καὶ τὴν διανοητικὴν, ἡγουν βούλεται ἑαυτῷ τ'
ἀγαθὰ καὶ τὰ φαινόμενα τοιαῦτα καὶ πράττει:
τοῦτο εἶνε ἴδιον τοῦ ἀγαθοῦ, τὸ διαπονεῖν τὰ
ἀγαθὰ καὶ ἑαυτοῦ ἕνεκα: βούλεται λοιπὸν καὶ
ζῆν καὶ σώζεσθαι καὶ μάλιστα τοῦτο, καθ' ὃ
καὶ αἰσθάνεται: ἐκαστος δὲ εἶνε κυρίως
τὸ νοῦν, ἥτοι τὸ νοητικόν: ὁ τοιοῦτος λοι-
πὸν βούλεται καὶ νὰ συνδιᾶγῃ μεθ' ἑαυτοῦ
καὶ ποιεῖ τοῦτο ἡδέως: διότι καὶ αἱ μνη-
μαι τῶν πεπραγμένων αὐτῷ ἡδέϊαι καὶ περὶ
τῶν μελλόντων ἔχει ἐλπίδας ἀγαθῆς: ἔπει-
τα καὶ εὐπορεῖ εἰς θεωρήματα τῆς διανοίας
καὶ τὸ αὐτὸ ἔχει ἄλλος καὶ τὴν αὐτὴν ἡδονὴν
διατρίβων μεθ' ἑαυτοῦ, οὐχὶ ἄλλοτε ἄλλο: διό-
τι εἶνε ἀμετάβλητος: ἔχει λοιπὸν ὁ τοιοῦτος

πρὸς τὸν φίλον, ὡσπερ πρὸς ἑαυτὸν: διότι ὁ
φίλος εἶνε ἄλλος αὐτός (ἐγώ), καὶ ἡ ἄκρα φι-
λία ὁμοιοῦται τῇ πρὸς ἑαυτὸν ἀγάπῃ: ὥστε
συνάγεται ὅτι μέτρον τῆς ἀγαθῆς φιλίας καὶ
πηγὴ εἶνε αὐτὴ τοῦ φιλοῦντος ἢ διάθεσις ἢ
ἀγαθὴ: ὁ φιλῶν ἑαυτὸν καὶ ἐν ἀρμονίᾳ πρὸς
ἑαυτὸν ὢν, ἐξ ἑαυτοῦ ὁρμώμενος εἶνε καὶ φίλος
ἄλλου. Δὲν δύναται ἄρα ὁ φαῦλος ἢ ἀγαπήσῃ
ἄλλον ἢ φίλος ἄλλου νὰ εἶνε, ἀφοῦ ἑαυτὸν δὲν
ἀγαπᾷ.—Ἡ θεωρία αὕτη τοῦ φιλοσόφου ἐν ὀ-
λίγοις περιέχει μεγάλην καὶ βαθεῖαν ἀλήθειαν
περὶ τῆς ἀγάπης: ὅτι ἡ ἀγάπη εἶνε τὸ μέτρον
τῆς ἐσωτερικῆς ἀγαθότητος ἐκαστοῦ ἀνθρώ-
που, καὶ ὅτι ἀνευ τῆς ἀγάπης ὅ,τι ἂν τις ποιῇ,
δὲν ἐμφαίνει, δὲν μαρτυρεῖ τὸν ἔσω ἀνθρώπον,
τὸν νοοῦντα καὶ βουλούμενον.—Ἐφόσον δὲ καὶ
οἱ πολλοὶ ἀρέσκονται ἑαυτοῖς καὶ ὑπολαμβά-
νουσιν ὅτι εἶνε ἐπιεικεῖς, μετέχουσι καὶ οὗτοι
τῆς τοιαύτης περίπου φιλίας καὶ ἀγάπης.
Πλὴν οἱ ὅλως φαῦλοι καὶ ἀνοσιοῦργοι οὐδὲν
οὐδὲν ταύτης μετέχουσι: διότι πρὸς ἑαυτοὺς
διαφέρονται καὶ ἐπιθυμοῦσιν ἄλλα καὶ ἄλλα
βούλονται, ὡς οἱ ἀκρατεῖς, αἰροῦνται ἀντὶ τῶν
ἑαυτοῖς ἀγαθῶν τὰ ἡδέα, ἄτινα εἶνε βλαβερά:
οἱ δὲ διὰ δειλίαν καὶ ὀκνηρίαν ἀφίστανται τοῦ
πράττειν, ὅσα ἄλλως φρονοῦσιν, ὅτι εἶνε βέλ-
τιστα δι' ἑαυτοῦ: πρὸς δὲ τούτοις οἱ μοχθη-
ροὶ φεύγουσιν ἑαυτοὺς καὶ ζητοῦσι μεθ' ὧν νὰ
διέλθωσι τὰς ἡμέρας των: διότι ἀναμιμνήσκον-
ται καθ' ἑαυτοὺς γινόμενοι πολλὰ δυσάρεστα,
ἄτινα λησμονοῦσι μετ' ἄλλων διατρίβοντες.
Οὕτω λοιπὸν οὐδεμίαν ἀγάπην ἑαυτῶν ἔχουσι,
καθ' ὅσον καὶ οὐδὲν ἀγαπητὸν συνοΐδασιν ἑαυ-
τοῖς: ὥστε φθάνουσιν εἰς τὸ μῆτε συγχαίρειν
ἑαυτοῖς μῆτε συναλγεῖν: διότι ἡ ψυχὴ αὐτῶν
στασιάζει: ἐν τῇ μοχθηρᾷ πράξει ἢ μὲν ἀλγει
(—ἡ ἐσωτερικὴ ἠθικὴ συνειδησις—), ἢ δὲ ἡ-
δεταί (—τὸ ἐπιθυμητικόν—) καὶ οὕτω δια-
σπᾶται καὶ λυπεῖται εὐθύς, ὅτι ἦσθη καὶ με-
τανοεῖ: οὕτω δὲν φαίνεται ὁ φαῦλος οὐδὲ πρὸς
ἑαυτὸν φιλικῶς διακειμένος. Πῶς λοιπὸν ὁ
τοιοῦτος θὰ διάκηται φιλικῶς πρὸς ἄλλον;
Περαινῶν τὴν θεωρίαν ταύτην, τὴν λίαν πε-
ρίεργον, παρατηρεῖ ὅτι, εἰ τὸ οὕτως ἔχειν *ἄλλοιον*,
*φεικτέον τὴν μοχθηρίαν διατεταμέ-
τως καὶ πειρατέον ἐπιεικὴ εἶναι*. Οὕτως, ἐπα-
ναλαμβάνει, γινόμενός τις ἐπιεικὴς καὶ ὢν,
δύναται καὶ πρὸς ἑαυτὸν νὰ διάκηται φιλικῶς
καὶ ἑτέρῳ φίλος νὰ γίνηται: ὁ δὲ κακὸς καὶ
ἐν δυσαρμονίᾳ πρὸς ἑαυτὸν δὲν εἶνε δυνατόν
οὐδὲ πρὸς ἄλλον νὰ εἶνε φίλος.

Μετὰ ταῦτα ὁμιλεῖ περὶ τῆς εὐνοίας, ἥτις

ὁμοιάζει μὲν τῇ φιλίᾳ, δὲν εἶνε ὁμως φιλία· διότι οἱ εὖνοι βούλονται μόνον τὰ ἀγαθὰ οἷς εἶνε εὖνοι· ἀλλ' οὐδόλως ἤθελον συμπράξει ὑπὲρ αὐτῶν οὐδὲ ἐνοχληθῆ· διὸ καλεῖ αὐτὴν ἀργὴν φιλίαν καὶ ὅτι ἡ εὖνοια δι' ἀρετὴν καὶ ἐπιεικεῖάν τινα γίνεται, ὅταν τις φανῇ τινι καλὸς ἢ ἀνδρεῖος ἢ τι τοιοῦτον.

Εἶτα περὶ ὁμονοίας ἐν βραχεὶ τὸν λόγον ποιεῖται καὶ λέγει ταύτην πολιτικὴν φιλίαν, καὶ ὅτι ἡ ὁμόνοια εἶνε περὶ τὰ πρακτὰ, καὶ λέγομεν αἱ πόλεις, ὅτι ὁμονοοῦσιν, ὅταν περὶ τῶν συμφερόντων ὁμογνωμονῶσι καὶ τὰ αὐτὰ προαιρῶνται, καὶ πράττωσι τὰ κοινῇ δόξαντα ὡς πρὸς τὰ συμφέροντα καὶ τὰ πρὸς τὸν βίον ἀνήκοντα. Καὶ ἡ ὁμόνοια ὑπάρχει, λέγει, τοῖς ἐπιεικέσι· διότι οὗτοι καὶ ἑαυτοῖς ὁμονοοῦσι καὶ πρὸς ἀλλήλους· ἐπειδὴ τῶν τοιούτων, λέγει, ἀνθρώπων μένουσι σταθερὰ τὰ βουλήματα καὶ δὲν πάσχουσι παλίρροιαν· βούλονται δὲ τὰ δίκαια καὶ τὰ συμφέροντα, ταῦτα δὲ καὶ κοινῇ ἐπιθυμοῦσιν. Ἀποφαίνεται δὲ ὅτι οἱ φαῦλοι δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ὁμονοῶσι πλὴν ἐπὶ μικρὸν, ὡς δὲν εἶνε δυνατόν καὶ φίλοι νὰ εἶνε· ἐπειδὴ ἐφίενται πλεονεξίας ἐν τοῖς ὠφελίμοις, ἐνῶ ἑλλείπουσιν ἐν τοῖς κόποις καὶ ταῖς πρὸς τὸ κοινὸν συνδρομαῖς.

Μεταβαίνει ἔπειτα εἰς περιεργὸν τινα θεωρίαν περὶ τοῦ εὐεργετοῦντος καὶ εὐεργετουμένου, περὶ ὧν καὶ ὁ Θουκυδίδης ἐν τῷ Ἐπιταφίῳ ἀναφέρει ὡς ἰδίον τοῖς Ἀθηναίοις, ὅτι οὐχ ὡς οἱ πολλοὶ εὐ παθόντες, ἀλλ' εὐ ποιοῦντες κτῶνται τοὺς φίλους. Λέγει λοιπὸν ὅτι οἱ εὐεργετῆται μᾶλλον φιλοῦσι τοὺς εὐεργετηθέντας ἢ οἱ εὐ παθόντες τοὺς δράσαντας. Ζητεῖ τὸν λόγον τοῦ παραδόξου τούτου φαινομένου καὶ εὐρίσκει ὡς φυσικώτερον ὅτι οἱ εὐ πεποιηκότες φιλοῦσι τοὺς εὐ πεπονητάς, ἀπαράλλακτα ὡς ὁ τεχνίτης ἀγαπᾷ μᾶλλον τὸ οἰκεῖον ἔργον, ἢ ὅσον θὰ ἠγαπᾶτο ὑπὸ τοῦ ἔργου, ἐμψύχου γενομένου· μάλιστα δὲ ὡς οἱ ποιηταὶ ὑπερφιλῶσι τὰ οἰκεῖα ποιήματα, στέργοντες αὐτὰ ὡς τέκνα· διότι τὸ εὐ πεπονητὸς εἶνε ἔργον αὐτῶν τῶν εὐ ποιησάντων· ἀγαπῶσι λοιπὸν αὐτὰ μᾶλλον ἢ τὸ ἔργον τὸν ποιήσαντα. Ἀλλὰ τί τὸ αἷτιον τούτου; Αἷτιον τούτου εὐρίσκει τὸ ἐξῆς· ἐπειδὴ εἰς πάντας τὸ εἶναι ἀγαπητὸν ὑπάρχει καὶ αἰρετόν, καὶ ἐπειδὴ ἐνεργῶντες ἐσμέν, ζῶντες δῆλα δὴ καὶ πράττοντες, καὶ ἐπειδὴ ὁ ποιήσας τὸ ἔργον ὑπάρχει ἐνεργεῖα, διὰ τοῦτο ἀγαπᾷ τις τὸ ἔργον αὐτοῦ, διότι ἀγαπᾷ τὸ εἶναι, ὅπερ φυσικόν· ὁ εἶνε τις δυνάμει, τοῦτο ἐνεργεῖα δεικνύει τὸ ἔργον.

Διὰ τῆς ἐρμηνείας ταύτης ἀποκρούει τὴν τῶν πολλῶν ἐπιπολαιότεραν ἐξήγησιν, ὅτι ὁ εὐ πεπονητὸς εἶνε καθὼς ὁ δανεισθεὶς καὶ ὅτι ὁ δανειστὴς ἐπιμελεῖται τῆς σωτηρίας τοῦ ὀφείλοντος, ἐνῶ οἱ ὀφείλοντες ἤθελον νὰ μὴ ὑπάρχωσιν οἱ πρὸς οὓς ὀφείλουσιν· ἀλλ' ἐν τῇ σχέσει ταύτῃ, λέγει, τοῦ δανεισάντος καὶ δανεισθέντος δὲν ὑπάρχει φιλησις, ἀλλ' ἀπλή βούλησις τοῦ σώζεσθαι ἕνεκα τῆς πληρωμῆς.

Δεύτερον αἷτιον εὐρίσκει ὅτι ἐν τῇ εὐεργεσίᾳ ὑπάρχει τὸ καλὸν τῆς πράξεως, ἐφ' ᾧ χαίρει ὁ δράσας τὴν χάριν, ἐνῶ ὁ εὐεργετηθεὶς οὐδὲν τοιοῦτον ἔχει καλόν, εἰ μὴ τὸ συμφέρον, ὅπερ ἦττον ἠδὺ καὶ ἀγαπητόν. Τελευταῖον λόγον εὐρίσκει ὅτι τὰ ἐπιπόνως γινόμενα πάντες μᾶλλον ἀγαπῶσιν, οἷον καὶ τὰ χρήματα οἱ ἀποκτήσαντες αὐτὰ πόνοις καὶ φροντίσιν ἢ ὁ παραλαβόντες ἐκ κληρονομίας ἢ ἄλλως πως ἀπόνως καὶ ἐκ τύχης· φαίνεται δὲ αὐτῷ ὅτι τὸ εὐ πάσχειν εἶνε ἄπνον, τὸ δ' εὐ ποιεῖν ἐργῶδες· διὰ τοῦτο καὶ αἱ μητέρες φιλοτεκνώτραι· διότι ἐπιπονώτερα ἢ γέννησις.

Μετὰ ταῦτα μεταβαίνει εἰς ἕτερον ζήτημα τὸ ἐξῆς· πότερον δεῖ φιλεῖν ἑαυτὸν μάλιστα ἢ ἄλλον τινά· διότι ἐπιτιμῶσιν οἱ ἄνθρωποι τοὺς σφόδρα ἀγαπῶντας ἑαυτοὺς καὶ καλοῦσι φιλούτους (ἐγωῖστας)· καὶ φαίνεται ὅτι ὁ φαῦλος πράττει πάντα ἑαυτοῦ χάριν· ὁ δὲ ἐπιεικὴς διὰ τὸ καλὸν καὶ ὅσῳ βελτίων εἶνε, τοσούτῳ μᾶλλον διὰ τὸ καλὸν καὶ ἕνεκα τοῦ φίλου καὶ ὅτι οὗτος τὸ ἑαυτοῦ παραμελεῖ. Ἀλλ' εἰς τοὺς λόγους τούτους διαφωνοῦσι τὰ ἔργα· διότι ἂν, ὡς λέγουσι, δεόν νὰ ἀγαπᾷ τις πολὺ τὸν πολὺ φίλον, καὶ ἂν φίλος εἶνε ὅστις βούλεται τὰ ἀγαθὰ χάριν ἐκείνου, δι' ἣν βούλεται τὰ ἀγαθὰ, τοιοῦτος εἶνε ἐκάστῳ αὐτὸς πρὸς ἑαυτὸν· καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἐκάστου πάντα τὰ φιλικὰ διήκουσι καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους, ἐκ τῆς ἰδίας ἐσωτερικῆς διαθέσεως. Ταῦτα δηλοῦσι καὶ αἱ παροιμίαι, Μία ψυχὴ κοινὰ τὰ τῶν φίλων, καὶ ἰσότης φιλότις, ἅτινα πάντα σημαίνουσι, ὅτι μᾶλλον φίλος εἶνε ὁ πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς ἐξισούμενος καὶ πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς οὕτως εἰπεῖν ταυτιζόμενος. Ὡστε ἔπεται ὅτι μάλιστα ἑαυτὸν δεῖ φιλεῖν (—ἀγάπα τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν—), ἢ ἀγάπη ἑαυτοῦ εἶνε ἢ ἀγάπη τοῦ ἐγώ, ἢ δὲ ἀγάπη τοῦ ἐγώ εἶνε ἢ συνοχὴ καὶ ἐνέργεια τοῦ καθ' αὐτὸ ἐγώ· διὰ τοῦτο καὶ ὅτι πρὸς τὸ ἐγώ προσοικειοῦται καὶ προσέρχεται καὶ ἐξισοῦται πῶς τοῦτο εἶνε καὶ ἀγαπητὸν μάλιστα.

— Ἀλλὰ διὰ τί καὶ σήμερον ἔτι ἡ φιλαυ-

τία εἶνε πρὸς ὄνειδος ; ἐννοοῦνται ἐν τῇ τοιαύτῃ ἐκδοχῇ φιλαυτοὶ οἱ ἀπονέμοντες εἰς ἑαυτοὺς τὸ πλεόν ἐν χρήμασιν, ἐν τιμαῖς καὶ ἡδοναῖς, ἐν ἄλλαις λέξεσιν οἱ πλεονέκται καὶ φιλόδοξοι καὶ φιλήδονοι· ἐπειδὴ οἱ πολλοὶ ταῦτα ὀρέγονται, καὶ περὶ αὐτὰ ἐσπουδάκασιν, ὡς ἄριστα ὄντα καὶ περιμάχητα. Διὰ τοῦτο οἱ περὶ ταῦτα πλεονέκται χαρίζονται εἰς τὰς ἐπιθυμίας των καὶ τὰ πάθη καὶ ἐν γένει εἰς τὸ ἄλογον τῆς ψυχῆς, οἷοι εἰσὶν οἱ πολλοί· ταύτην ἔχει τὴν σημασίαν ἢ προσηγορίαν φιλαυτία τῶν πολλῶν καὶ φαύλων.

Ἐὰν δὲ τις σπουδάζῃ αἰεὶ περὶ τὰ δίκαια ὑπὲρ πάντας τοὺς ἄλλους ἢ τὰ τῆς σωφροσύνης ἢ ὅποιαδήποτε ἄλλα τῆς ἀρετῆς ἔργα, καὶ ὅπως αἰεὶ τὸ καλόν, τὸ ἠθικῶς καλόν, ἑαυτῷ περιποιεῖται, οὐδεὶς βεβαίως τὸν τοιοῦτον θὰ ὀνύμασῃ φιλαυτον ἐπὶ μομφῇ· (—ἐντεῦθεν ὁ εὐγενὴς τῶν Στωϊκῶν ἐγωϊσμός—). Καὶ ὅμως ὁ τοιοῦτος μᾶλλον φαίνεται φιλαυτος, διότι ἀπονέμει ἑαυτῷ τὰ κέλ्लιστα καὶ τὰ μάλιστα ἀγαθὰ καὶ χαρίζεται πρὸς τὸ κυριώτατον ἑαυτοῦ, τὸ ἠθικόν ἐγώ, ὡς θὰ ἐλέγομεν ἡμεῖς σήμερον, καὶ πείθεται κατὰ πάντα εἰς τοῦτον. Καὶ ὡς ἡ πόλις εἶναι τὸ κυριώτατον, τὸ περικλείον τὰ γενικὰ συμφέροντα τῶν μερῶν καὶ ὡς πᾶν ἄλλο τοιοῦτον σύστημα, οὕτω καὶ ὁ ἄνθρωπος ἀπαρτίζει ὀργανικόν ἐν ὄλον, οὗ τὸ κυριώτατον εἶνε τὸ γενικόν καὶ καθολικόν συμφέρον τῶν μελῶν πάντων, οἷον ἡ υἰεία καὶ ἡ ζῶη, ἢ τε φυσικὴ καὶ ἡ ἠθικὴ· ὥστε φιλαυτος εἶνε μάλιστα ὁ ἀγαπῶν τοῦτο τὸ γενικόν αὐτοῦ καὶ καθολικόν συμφέρον, τὸ τε φυσικόν καὶ τὸ ἠθικόν καὶ ὁ χαριζόμενος τούτῳ. Ὁμοίως καὶ ἐγκρατὴς καὶ ἀκρατὴς λέγεται, καθόσον ἐπικρατεῖ ἢ μὴ ἐπικρατεῖ ὁ νοῦς, ἐπειδὴ ἕκαστος εἶνε κυρίως τοῦτο, ὁ νοῦς· διὰ τοῦτο καὶ πράξεις καὶ πεπραγμένα ἕκαστου ἔργα ἐκουσίως εἶνε τὰ μετὰ λόγου κυρίως. Ὁ ἐπεικὴς λοιπὸν τοῦτο μάλιστα ἀγαπᾷ, τὸν νοῦν· διαφέρει δὲ τοσούτον τοῦ πρὸς ὄνειδος λεγομένου φιλαυτοῦ, ὅσον διαφέρει τὸ κατὰ λόγον ζῆν τοῦ κατὰ πάθος καὶ τὸ ὀρέγεσθαι τοῦ καλοῦ ἢ τοῦ δοκούοντος.

Ἔθεν τοὺς περὶ τὰς καλὰς πράξεις διαφορώντως σπουδάζοντας πάντες ἐπαινοῦσι· συμβαίνει δὲ ἐν τούτοις καὶ τὸδε· ἐνῶ πάντες ἀμιλλῶνται πρὸς τὸ καλόν καὶ ἕκαστος διατείνεται νὰ πράττῃ τὰ κέλ्लιστα, γίνονται κοινῶς τε πᾶσι τὰ δέοντα καὶ ἰδίᾳ ἕκαστῳ τὰ μέγιστα ἀγαθὰ, ἐπειδὴ ἡ ἀρετὴ τοιοῦτον τυγχάνει ὄν χρῆμα, ὠφελεῖ καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ

τοὺς πάντας· διὸ ὁ μὲν ἀγαθὸς δέον νὰ εἶνε φιλαυτος· ἀλλ' ὁ μοχθηρὸς οὐχί· διότι καὶ ἑαυτὸν βλέπτει καὶ τοὺς ἄλλους, ἐπόμενος εἰς φαῦλα πάθη.

Ἐπὶ τούτοις παρατηρεῖ καὶ τοῦτο, ὅτι ἐν τῷ μοχθηρῷ ἀνθρώπῳ ὑπάρχει διαφωνία μετὰ τοῦ ὁ δεῖ πράττειν καὶ ὁ πράττει, ἐνῶ ὁ ἀγαθὸς πράττει ἂ δεῖ πράττειν· διότι ὁ νοῦς αἰρεῖται τὸ βέλτιστον ἑαυτῷ· ἐπικρατεῖ δὲ ὁ νοῦς παρὰ τῷ ἀγαθῷ ἢ ἄλλως ὁ ἀγαθὸς πειθαρχεῖ τῷ νῷ.

Προσέτι λέγει ὅτι ὁ σπουδαῖος πολλὰ πράττει ἕνεκα τῶν φίλων καὶ ἕνεκα τῆς πατρίδος, ὑπὲρ ὧν καὶ ἐν ἀνάγκῃ ὑπεραποθνήσκει· ὁ σπουδαῖος παραιτεῖται καὶ χρήματα καὶ τιμὰς καὶ ὅπως τὰ περιμάχητα ἀγαθὰ, περιποιούμενος ἑαυτῷ τὸ καλόν, (—ἡ ὑπερτάτη ἰδέα εἶνε τὸ καλόν, ἣν λατρεύουσιν οἱ Ἕλληγες—) διότι καλαὶ ἠθικῶς αἱ τοιαῦται πράξεις καὶ θαυμάσιαι· προτιμᾷ λοιπὸν ὁ τοιοῦτος μίαν πράξιν καλὴν καὶ μεγάλην, οἷα τὸ ὑπὲρ πατρίδος ἀποθνήσκειν, ἢ πολλὰς καὶ μικράς· καὶ χρήματα ἀφίνουσι τοῖς φίλοις πλείω, ὅτε ὁ μὲν φίλος χρήματα ἀποκτᾷ, αὐτὸς δὲ τὸ καλόν, ὃ ἐστὶ τὸ μείζον ἀγαθὸν ἀπονέμει ἑαυτῷ· καὶ περὶ τὰς τιμὰς καὶ ἀρχὰς ὁμοίως τὸν αὐτὸν τρόπον· διὰ ταῦτα καὶ εὐλόγως λέγεται σπουδαῖος, ἐπειδὴ ἀντὶ πάντων αἰρεῖται τὸ καλόν. Καὶ πράξεις δὲ ἐνίοτε ἀφίνει τῷ φίλῳ νὰ πράξῃ, ἐπειδὴ εἶνε κέλ्लιον νὰ γίνηται αἴτιος τῷ φίλῳ ἀντὶ νὰ πράξῃ αὐτὸς ταύτας.

Συμπεραίνων τὴν θεωρίαν ταύτην λέγει ὅτι ὁ σπουδαῖος ἐν ἅπασιν τοῖς ἐπαινετοῖς φαίνεται ἀπονέμων ἑαυτῷ πλεόν τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ. Καλλίστη ἡ τοιαύτη φιλαυτία, (—ἣν καὶ ἀληθῆ φιλοτιμίαν εἶποι τις ἂν—)!

Εἶτα ζητεῖται, ἂν ὁ εὐδαίμων ἔχῃ χρεῖαν φίλων ἢ μὴ. Κρίνει δὲ ἄτοπον ὁ εὐδαίμων ἔχων πάντα τὰ ἀγαθὰ νὰ στερηθῆται φίλων, ἀφοῦ τὸ ἔχειν φίλους δοκεῖ μέγιστον ἀγαθὸν τῶν ἐκτός. Πλὴν τούτου ἐπειδὴ τὸ εὖ ποιεῖν εἶνε ἴδιον τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τῆς ἀρετῆς, θὰ ἔχῃ ὁ σπουδαῖος οὐθὲν ἀεὶ εὐεργετήσῃ καὶ τούτους προτιμότερον φίλους ἢ ξένους· ἀλλ' ἐκτός τούτου καὶ ἄτοπον νομίζει τὸ νὰ εἶνε μονώτης ὁ μακάριος· διότι ὁ ἄνθρωπος φύσει εἶνε πολιτικὸς καὶ κοινωνικὸς, ὥστε οὐδεὶς θὰ ἠθελεν ἐκλέξῃ πάντα τὰ ἀγαθὰ νὰ ἔχῃ καθ' ἑαυτὸν καὶ μόνος. Ἄρα ἔχει ἀνάγκην φίλων καὶ ὁ εὐδαίμων· ἀλλ' οὐχὶ φίλων διὰ τὸ χρήσιμον ἢ τὸ ἡδύ· διότι ἅπας ὁ βίος αὐτοῦ ὦν ἡδύς ἐπεισάκτου ἡδονῆς χρεῖαν δὲν ἔχει· ἀλλὰ φίλων κατ' ἀρετήν· διότι ἡ εὖ-

δαιμονία εἶνε ἐνέργειά τις· ἡ ἐνέργεια δὲ γίνεται καὶ δὲν ὑπάρχει ὡς τι κτῆμα. Ἐπειδὴ λοιπὸν τὸ εὐδαιμονεῖν συνίσταται εἰς τὸ ζῆν καὶ ἐνεργεῖν, καὶ τοῦ ἀγαθοῦ ἡ ἐνέργεια σπουδαία καὶ ἡδέια, ἐπειδὴ δὲ μᾶλλον τοὺς πλησίον δυνάμεθα νὰ θεωρῶμεν καὶ τὰς πράξεις αὐτῶν ἢ ἑαυτοῦς, αἱ δὲ πράξεις τῶν σπουδαίων φίλων ἡδέια τοῖς ἀγαθοῖς, διὰ ταῦτα ὁ μακχρίως καὶ εὐδαιμῶν φανερόν ἐστι χρεῖαν ἔχει φίλων τοιούτων, ὧν νὰ θεωρῆ ἡδέως τὰς πράξεις καὶ μεθ' ὧν νὰ συνεργάζεται, ἐνῶ μονώτης νὰ ἐνεργῆ καθ' ἑαυτὸν συνεχῶς δὲν εἶνε εὐκτολον· ἀλλὰ καὶ χαίρει ὁ σπουδαῖος, καθ' ὃ σπουδαῖος, ἐπὶ ταῖς κατ' ἀρετὴν πράξεις καὶ δυσχεραίνει ταῖς ἀπὸ κακίας, ὡς ὁ μουσικὸς ἡδέεται τοῖς καλοῖς μέλεσι καὶ ἐπὶ τοῖς φαύλοις λυπεῖται· ἔπειτα καὶ ἀσκησίς τις γίνεται τῆς ἀρετῆς ἐκ τῆς μετὰ τῶν ἀγαθῶν συμβιώσεως. Ἐνδιατρίβων ἐν τῇ θεωρίᾳ ταύτῃ προστίθησιν ὅτι καὶ φύσει ὁ σπουδαῖος αἰρεῖται τὸν σπουδαῖον φίλον· διότι ὡς συναισθάνεται καὶ νοεῖ ὅτι ζῆ καὶ ἐστὶ, καὶ ἡδέεται ἐπὶ τούτῳ, ὡς ἀγαθῷ, οὕτω συναισθάνεται καὶ περὶ τοῦ φίλου ὅτι ὑπάρχει καὶ ζῆ, ὅπερ γίνεται ἐν τῷ συζῆν καὶ ἐν κοινωνίᾳ λόγων καὶ διανοίας· διότι ἄλλος ἐγὼ ὁ φίλος. Συνάγει λοιπὸν ὅτι ἔχει χρεῖαν φίλου καὶ ὁ κατὰ τὰ ἄλλα εὐδαίμων καὶ μακχρίως.

Ἐπειδὴ δὲ χρῆζομεν φίλων, ζητεῖται νῦν ἂν πολλοὺς ποιητέον φίλους ἢ ὀλίγους· ἐπειδὴ τὸ συζῆν καὶ διημερεῦειν ὥρισεν ἀναγκαῖον τῇ φιλίᾳ καὶ ἐπειδὴ οἱ φίλοι πρὸς τινα ἢ πρὸς ἀλλήλους δεόν νὰ εἶνε φίλοι, συνάγει ὅτι θὰ ἔχη καλῶς νὰ μὴ ζητῆ τις νὰ εἶνε πολυφιλιώτατος· ἀλλὰ τοσοῦτους νὰ ἔχη φίλους, ὅσοι ἱκανοὶ εἰς τὸ συζῆν· ἀλλ' οὐδὲ φαίνεται δυνατόν νὰ εἶναι τις πολλῶν σφόδρα φίλος, ὡς οὐδὲ νὰ ἐρᾷ πλείονων. Ἐποῦται δὲ καὶ αἱ ὑμνούμεναι φιλίαι. Οἱ δὲ πολυφιλοὶ καὶ πᾶσιν οἰκείως ἐντυγχάνοντες πρὸς οὐδένα φίλοι ἄλλως πλὴν πολιτικῶς. Πολιτικῶς λοιπὸν, λέγει, εἶνε δυνατόν νὰ εἶναι τις φίλος πρὸς πολλοὺς, ἀρκεῖ τις ἄρα νὰ εὖρη καὶ ὀλίγους δι' ἀρετὴν καὶ δι' ἑαυτοῦς.

Τελευταῖον διαπορεῖται πότερον ἐν εὐτυχίᾳ δεῖ μᾶλλον φίλων ἢ ἐν ἀτυχίᾳ· διότι καὶ οἱ ἀτυχοῦντες χρεῖαν ἔχουσιν ἐπικουρίας καὶ οἱ εὐτυχοῦντες συντρόφων καὶ οὐς θὰ εὐεργετήσωσι· διότι βούλονται τοῦτο· ἐν ἀμφοτέροις ἄρα ταῖς περιστάσεσι δεῖ φίλων· ἀλλ' ἐν ταῖς ἀτυχίᾳ μὲν εἶνε ἀναγκαιότερον τὸ ἔχειν φίλους, ἐν δὲ ταῖς εὐτυχίᾳ κἄλλιον. Ζητητέον

δὲ βεβαίως οἱ ἐπιεικεῖς· διότι προτιμότερον τὸ εὖ ποιεῖν τούτους καὶ τὸ μετὰ τούτων δικάζειν. Καὶ αὐτὴ ἡ παρουσία τῶν φίλων ἐν τε εὐτυχίᾳ καὶ ἐν ἀτυχίᾳ εἶνε ἡδέια· αὐτὸ τὸ ὄραν τοὺς φίλους ἡδὴ εἶνε ἡδὺ καὶ μάλιστα τῷ ἀτυχοῦντι, συντελοῦν πως εἰς τὸ μὴ λυπεῖσθαι· παραμυθητικὸν ὁ φίλος καὶ τῇ ὄψει καὶ τῷ λόγῳ. Ὡσαύτως καὶ ἐν ταῖς εὐτυχίᾳ ἡ παρουσία τῶν φίλων ἡδέια, ὑπονοουμένου ὅτι ἡδοναὶ ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς αὐτοῦ. Φαίνεται δὲ ὅτι πρέπει νὰ καλῆ τις τοὺς φίλους ἐν μὲν ταῖς εὐτυχίᾳ προθύμως, ὀλιγώτερον δὲ ἐν ταῖς ἀτυχίᾳ· διότι ὅσον δυνατόν ὀλιγώτερον πρέπει νὰ μεταδώσῃ τις πρὸς τοὺς φίλους τῶν κακῶν καὶ λυπηρῶν· ἀλλ' ἐκ μέρους τῶν φίλων ἀρμόζει τὸ ἀνῆπαλιν, πρὸς μὲν τὸν ἀτυχοῦντα προθύμως καὶ ἀκλῆτος πορευόμενος νὰ φανῆ αὐτῷ χρῆσιμος, ὡς φίλος, πρὸς δὲ τὸν εὐτυχοῦντα προθύμως μὲν, ὅπως συνεργάζεται μετ' αὐτοῦ, βραδέως δὲ πρὸς εὐπάθειαν καὶ ἀπόλκυσιν· διότι οὐ καλὸν τὸ προθυμῆσθαι εἰς τὸ ὠφελῆσθαι. Ἄρα ἡ παρουσία τῶν φίλων ἐν ἅπασιν φαίνεται αἰρετὴ. Ἡ δὲ φιλία τῶν ἐπιεικῶν γίνεται ἐπιεικῆς συναυξανόμενη ταῖς ἀναστροφαῖς καὶ ὁμιλίαις· γίνονται δὲ καὶ βελτιονες ἑαυτῶν οἱ τοιοῦτοι φίλοι ἐνεργοῦντες καὶ ἀλλήλους διορθοῦντες. — Τοιαῦτα ἐν δυσὶ βιβλίοις μετὰ τοσαύτης ἀκριβολογίας καὶ βαθείας παρατηρήσεως καὶ συνεχῶν πολλᾶκις ἐπαναλήψεων λέγει περὶ φιλίας ἡ ἀγάπης, οἷα παρατηρεῖται ὑπάρχουσα ἐν τοῖς ἀνθρώποις.

Μετὰ τὰ περὶ φιλίας διερευνᾷ τὰ περὶ ἡδονῆς καθ' ὅλου τῆς ὑψίστης καὶ τῆς εὐδαιμονίας, ὡς τοῦ ἀκρου ἀγαθοῦ, ἀφ' οὗ καὶ ὠρμήθη τὸ πρῶτον καὶ ὅπερ τίθεται ὁ τελειότατος τοῦ ἀνθρώπου σκοπός, τὸ τέλος τὸ τελειότατον τῶν ἐπὶ τῆς γῆς, ὁ προορισμὸς αὐτοῦ, κατὰ τὸν φιλόσοφον.

Ἡ ἡδονή, λέγει, φαίνεται σύμφυτος τῷ ἀνθρώπῳ· διὸ καὶ μέγιστον πρὸς τὴν ἀρετὴν τοῦ ἥθους, πρὸς τὸ ἐθλῆσθαι τὰ καλά, εἶνε τὸ χαίρειν οἷς δεῖ καὶ μισεῖν αὐτὰ δεῖ. Ταῦτα δὲ, λέγει, τὰ συναισθήματα πληροῦσι πάντα τὸν βίον· τὰ ἡδέα προαιροῦνται οἱ ἄνθρωποι, τὰ λυπηρὰ φεύγουσιν. Ἀλλὰ τί εἶνε ἡ ἡδονή; Διεξέρχεται τὰς διαφορὰς περὶ τούτου γνώμας καὶ πρῶτον ἀναφέρει ὅτι ὁ Εὐδοξός, φιλόσοφος καὶ ἀστρονόμος καὶ γεωγράφος τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἐνόμιζε τὴν ἡδονὴν αὐτὸ τὸ ἀγαθόν· διότι πάντα καὶ ἔλλογα καὶ ἄλογα ἐφίενται αὐτῆς· ὅτι εἶνε εἰς πάντας ἀγαθὸν καὶ οὐ

πάντες ἐφίενται, τούτο συνεπέραναν ὅτι εἶνε τὸ ἀγαθόν. Οἱ λόγοι δὲ αὐτοῦ, λέγει, ἐπιστείνοντο μᾶλλον, διότι αὐτὸς ἐφαίνετο σώφρων καὶ ἐπομένως ἐνομιζέτο ὅτι οὐχὶ ὡς φίλος τῆς ἡδονῆς λέγει ταῦτα, ἀλλ' ὅτι οὕτως ἔχει τὸ πᾶν· ἐνίσχυε δὲ τὴν ἀπόφασιν ταύτην περὶ τῆς ἡδονῆς ἐκ τοῦ ἐναντίου συναισθημάτων τῆς λύπης.

Εἶτα συζητήσας καὶ τὰς τῶν ἄλλων περὶ ἡδονῆς γνώμας ἀποφαίνεται ὅτι ἡ ἡδονὴ οὔτε τὸ ἀγαθόν εἶνε οὔτε πᾶσα ἡδονὴ αἰρετή· ὅτι ὑπάρχουσι τινες ἡδοναὶ καθ' ἑαυτὰς αἰρεταί, διαφέρουσαι τῷ εἶδει ἢ τῷ ἄφ' οὗ γίνονται, ὡς αἱ ἡδοναὶ ἀπὸ τῶν καλῶν καὶ αἱ ἡδοναὶ ἀπὸ τῶν αἰσχυρῶν, καὶ ἡδονὴ ἢ τοῦ δικαίου, ἣν ἡδέεται ὁ δίκαιος μόνος καὶ οὐδέποτε ὁ μὴ ὦν δίκαιος, καὶ ἡ ἡδονὴ τοῦ μουσικοῦ, ἣν ἀδύνατον νὰ αἰσθανθῇ ὁ μὴ ὦν μουσικὸς καὶ οὕτως ἐπὶ τῶν ἄλλων. Αὕτη λοιπὸν καθ' ἑαυτὴν ἡ ἡδονὴ δὲν εἶνε τὸ ἀγαθόν οὐδὲ πᾶσα ἡδονὴ εἶνε λόγου ἄξια· διότι τίς θὰ προηρητο νὰ ζῆ, διὰ βίου ἔχων δίκαιοιαν παιδίον, ἡδόμενος ἐφ' οἷς τὰ παιδία;

Ἐπειτα ζητῶν νὰ ὀρίσῃ τὴν οὐσίαν αὐτῆς καὶ τὴν ποιότητα, λέγει ὅτι εἶνε ὅλον τι παραβάλλων αὐτὴν πρὸς τὴν ὄρασιν καὶ ἀποφαινόμενος, ὅτι ὡς αὕτη (ἡ ὄρασις) τελεία ἐστὶ καὶ οὐδενὸς ἐνδεής, ὁ γενόμενον ὕστερον θὰ συναπετελεῖ αὐτῆς τὸ εἶδος, οὕτω καὶ ἡδονὴν δὲν ἔχει τις, δεχομένην αὐξήσιν καὶ τελειοποιήσιν σὺν τῷ χρόνῳ· εἶνε ἄρα ὅλον τι· διότι τὸ ἐν τῷ κῆν χρόνῳ εἶνε ὅλον τι. Ὡς τοιαύτη δὲ οὐδὲ κινήσις εἶνε ἡ ἡδονὴ· διότι ἡ κινήσις πᾶσα ἐν χρόνῳ· οὐδὲ γένεσις· διότι τὸ γινόμενον ἐξ ἀτελοῦς τελειοῦται· ὅπως οὐδὲ ἡ ὄρασις οὐδὲ ἡ στιγμή οὐδὲ ἡ μονὰς οὔτε κινήσις εἶνε οὔτε γένεσις, οὕτω καὶ ἡ ἡδονὴ. Ἐπειδὴ δὲ πᾶσα αἰσθησις ἐν γένει ἐνεργεῖ πρὸς τὸ αἰσθητόν, ἡ δὲ εὐ διακειμένη αἰσθησις ἐνεργεῖ καθ' ἐντέλειαν πρὸς τὸ κάλλιστον τῶν ὑπὸ τὴν αἰσθησιν καθ' ἕκαστον δὲ βελτίστη εἶνε ἡ ἐνεργεῖα τοῦ ἀριστα διακειμένου πρὸς τὸ κράτιστον τῶν ὑφ' αὐτήν, διὰ τοῦτο αὕτη ἡ ἐνεργεῖα εἶνε ἡ τελειοτάτη καὶ ἡδίστη· διότι πᾶσαν αἰσθησιν συνοδεύει ἡδονὴ, ὁμοίως κατὰ τε δianoιαν καὶ (θεωρίαν) ἐποπτεῖαν· ἡ δὲ τελειοτάτη αἰσθησις εἶνε καὶ ἡδίστη. Ὅτι δὲ καθ' ἕκαστην αἰσθησιν γίνεται ἡδονὴ φανερόν· ὀράματα καὶ ἀκούσματα εἶνε ἡδέα καὶ μάλιστα ὅταν ἡ αἰσθησις εἶνε κράτιστη καὶ ἐπὶ τοσοῦτον ἐνεργῇ. Τελειοὶ δὲ τὴν ἐνεργεῖαν ἢ ἡδονὴν, ὡς τι ἐπιγιγνόμενον τέλος. Ἐν ὅσῳ λοιπὸν τὸ αἰσθητόν ἢ νοητόν εἶνε

ὁποῖον δεῖ, καὶ τὸ κρίνον ἢ θεωρῶν ὁμοίως, θὰ ὑπάρχῃ ἢ ἡδονὴ ἐν τῇ ἐνεργείᾳ. Ἄλλὰ διὰ τί συνεχῶς δὲν ἡδέεται τις; διότι ἀδύνατον συνεχῶς τὰ ἀνθρώπινα νὰ ἐνεργῶσιν· ἐπομένως οὐδὲ ἡδονὴ γίνεται συνεχῆς· διότι αὕτη ἐπιτελεῖται τῇ ἐνεργείᾳ. Διὰ τοῦτο καὶ τὰ καινὰ τέρατοι· κατόπιν δὲ οὐχὶ πλέον ὁμοίως· διότι εἰς τὰ καινὰ τὸ πρῶτον προσκαλεῖται ἡ δianoια καὶ ἐνεργεῖ καθ' ἐπίτασιν, ἔπειτα γίνεται ἡ ἐνεργεῖα παρημελημένη· διὸ καὶ ἡ ἡδονὴ ἀμαυροῦται. Ὁρέγονται δὲ οἱ ἄνθρωποι τῆς ἡδονῆς ταύτης οὕτως ὡς ὀρέγονται τοῦ ζῆν· διότι ἡ ζωὴ εἶνε ἐνεργεῖα τις· ἕκαστος δὲ ἐνεργεῖ ζῶν περὶ ἐκεῖνα, καὶ καὶ μάλιστα ἀγαπᾷ, οἷον ὁ μουσικὸς περὶ τὰ μέλη, ὁ φιλομαθὴς περὶ τὰ θεωρήματα τῇ διανοίᾳ καὶ οὕτω καθέξῃς. Οὕτω θεωρεῖ τὴν ἡδονὴν συνεζευγμένην τῇ ἐνεργείᾳ καὶ τῇ ζωῇ· ἀνευ ἐνεργείας οὐ γίνεται ἡδονὴ, πᾶσαν δὲ ἐνεργεῖαν τελειοὶ ἢ ἡδονὴ.

Εἶτα παρατηρεῖ ὅτι αἱ ἡδοναὶ διαφέρουσι καὶ καθ' εἶδος, ὡς τὰ φυσικὰ ὄντα καὶ τὰ τῆς τέχνης· καὶ δὴ διαφέρουσι, λέγει, αἱ ἡδοναὶ τῆς δianoιας τῶν ἡδονῶν τῶν κατὰ τὰς αἰσθησεις· καὶ αὗται πάλιν ἀπ' ἀλλήλων καθ' εἶδος· παρατηρεῖ πρὸς τούτους ὅτι καὶ τὴν ἐνεργεῖαν συναυξεῖ ἡ οἰκεία ἡδονὴ· οἷον γεωμετρικοὶ γίνονται οἱ χαίροντες τῷ γεωμετρεῖν· ὁμοίως δὲ καὶ φιλόμουσοι καὶ φιλοκοδόμοι· προσέτι αἱ ἀφ' ἐτέρων ἡδονῶν ἐμποδιζοῦσιν ἄλλας ἐνεργείας· οἷον οἱ φιλαυλοὶ ἀδυνατοῦσι νὰ προσέχωσιν εἰς τοὺς λόγους, ἐὰν κατακούσωσιν αὐλοῦντος· φθείρει ἄρα ἡ ἡδονὴ ἢ κατὰ τὴν αὐλητικὴν τὴν περὶ τὸν λόγον ἐνεργεῖαν· τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ ὅταν τις περὶ δύο ἐνεργῇ· ἡ ἡδίων ἐνεργεῖα ἐκκρούει τὴν ἐτέραν· καθόσον δὲ διαφέρουσι αἱ ἐνεργεῖαι κατὰ τὴν ἀγαθότητα καὶ φαυλότητα αὐτῶν, καὶ αἱ μὲν εἶνε αἰρεταί, αἱ δὲ φευκταί, κατὰ τοσοῦτον ὁμοίως καὶ αἱ ἡδοναί· ἡ μὲν ἡδονὴ ἢ οἰκεία τῇ σπουδαίᾳ ἐνεργείᾳ ἀγαθὴ, ἡ δὲ τῇ φαύλῃ μοχθηρὰ, καὶ αἱ ἐπιθυμῖαι τῶν καλῶν μὲν ἐπαινεταί, τῶν δὲ αἰσχυρῶν φευκταί. Διακρίνει δὲ τὴν ἡδονὴν καὶ τῆς δianoιας καὶ τῆς αἰσθησεως· οὔτε δianoια εἶνε ἡ ἡδονὴ, λέγει, οὔτε αἰσθησις· ἀλλὰ συνοδεύει αὐτὰς καὶ δὲν χωρίζεται· πλὴν ἄλλη ἢ ἡδονὴ τῆς ὀράσεως καὶ ἄλλη ἢ τῆς ἀφῆς καὶ τῆς ἀκοῆς, ἀλλὰ δὲ αἱ ἡδοναὶ περὶ τὴν δianoιαν. Φαίνεται δὲ εἰς ἕκαστον ζῶον καὶ ἡδονὴ οἰκεία, ὡσπερ καὶ ἔργον· ἐπὶ δὲ τῶν ἀνθρώπων διαλλάττουσιν αἱ ἡδοναὶ οὐχὶ ὀλίγον· διότι τὰ αὐτὰ ἄλλως μὲν

λυποῦσιν, ἄλλους δὲ τέρπουσι· καὶ ἄλλοις μὲν εἶνε λυπηρὰ καὶ μισητὰ, ἄτινα εἰς ἄλλους εἶνε ἡδέα καὶ ἀγαπητὰ· ὡς καὶ ἐπὶ τῶν γλυκῶν τῇ γεύσει· διότι τὰ αὐτὰ δὲν φαίνονται ὁμοίως τῷ πυρέσσοντι καὶ τῷ ὑγίει καὶ οὕτω καθεξῆς· ὥστε ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου μέτρον ἐκάστου εἶνε ἡ ἀρετὴ καὶ ὁ ἀγαθός· ἀληθεῖς ἡδοναὶ εἶνε αἱ φαινόμεναι τοιαῦται τῷ σπουδαίῳ καὶ ἡδέα οἷς χαίρει οὗτος. Ἄλλ' ἂν φαίνωνται ἡδέα εἰς τινὰς, ὅσα εἶνε τῷ ἀγαθῷ καὶ τῷ σπουδαίῳ δυσάρεστα, διὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ θαυμάζωμεν· διότι πολλοὶ, λέγει, αἱ φθοραὶ καὶ λύμαι τῶν ἀνθρώπων· ὥστε τὰ τοιαῦτα δὲν εἶνε ἡδέα εἰμὴ τοῖς διεφθαρμένοις. Ἐπειτα διερευνᾷ ποία τῶν καλῶν ἡδονῶν εἶνε ἡ τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἂν μία ἢ πλείους αἱ τοῦ τελείου καὶ μακαρίου ἀνδρός. Οὗτω μεταβαίνει εἰς τὸ περὶ εὐδαιμονίας. Τὴν εὐδαιμονίαν τίθησιν ἐνέργειαν, ὡς ὥρισεν ἡδὴ αὐτὴν ἐνέργειαν· τῆς ψυχῆς κατ' ἀρετὴν τελείαν· ἐπειδὴ δὲ τῶν ἐνεργειῶν αἱ μὲν ἀναγκαῖαι καὶ δι' ἕτερα αἰρεταί, αἱ δὲ καθ' ἑαυτὰς, δῆλον ὅτι ἡ εὐδαιμονία εἶνε ἐνέργεια τῶν καθ' ἑαυτὰς αἰρετῶν καὶ οὐχὶ τῶν δι' ἄλλο τι· διότι ἡ εὐδαιμονία οὐδενὸς τυγχάνει οὕσα ἐνδεής, ἀλλ' εἶνε αὐτάρκης. Ζητεῖται νῦν τίνες αἱ καθ' ἑαυτὰς αἰρεταὶ ἐνέργειαι, ἀφ' ὧν, λέγει, μηδὲν ἐπιζητοῦμεν παρὰ τὴν ἐνέργειαν. Τοιαῦται δὲ εἶνε αἱ κατ' ἀρετὴν πράξεις, οἷον τὸ τὰ καλὰ καὶ σπουδαῖα πράττειν. Ἐνταῦθα προβάλλεται ἡ ἔνστασις, ὅτι καὶ αἱ ἐνέργειαι τῶν παιδιῶν εἶνε καθ' ἑαυτὰς αἰρεταί· διότι οὐδὲν ἄλλο ἐπιζητοῦμεν παρὰ τὴν ἐνέργειαν, ὡς πράττουσιν οἱ πολλοὶ τῶν εὐδαιμονιζομένων (τῶν εὐτυχούντων), ἀλλὰ τὴν ἔνστασιν ταύτην ἀναιρεῖ ἐπιφέρων ὅτι σπουδαῖαι ἐνέργειαι εἶνε αἱ τῆς ἀρετῆς καὶ τοῦ νοῦς καὶ ὅτι οἱ χαίροντες τοιαύταις ἡδοναῖς ταις ἐκ τῶν παιδιῶν εἶνε ἄγευστοι εἰλικρινούς καὶ ἐλευθερίου ἡδονῆς· μόνον δὲ τὰ τίμια καὶ ἡδέα τῷ σπουδαίῳ ταῦτα εἶνε τοιαῦτα· τὸ δὲ παίζειν εἶνε καλόν, ὅπως τις σπουδάζῃ, οἷον εἰς ἀνακούφισιν καὶ ἐνίσχυσιν πρὸς τὴν σπουδαίαν ἐνέργειαν· διότι ἀδύνατον συνεχῶς νὰ ἐργάζεται τις· τῶν δὲ σωματικῶν ἡδονῶν δύναται καὶ ἀνδράποδον ν' ἀπολαύσῃ οὐχ ἦττον τοῦ ἀρίστου ἀνθρώπου· ἀλλ' εὐδαιμονίας οὐδεὶς τῶν ἀνδραποδώδη βίον βιούντων.

Ἐπανερχόμενος αὖθις εἰς τὸν ὅρισμόν τῆς εὐδαιμονίας, ὅτι εἶνε κατ' ἀρετὴν ἐνέργεια, καὶ ἐπιλέγων, ὅτι εὐλογον εἶνε κατὰ τὴν κρατίστην ἀρετὴν, ἐρωτᾷ τίς εἶνε αὕτη ἡ κρατίστη ἀρετὴ, καὶ τοιαύτην εὐρίσκει ἀναντιρρή-

τως τὴν ἀρετὴν τοῦ ἐν ἡμῖν ἀρίστου. Εἶτε λοιπὸν ὁ νοῦς εἶνε τοῦτο τὸ ἀριστον εἶτε ἄλλο τι, ὁ κατὰ φύσιν φαίνεται ὅτι ἀρχεὶ καὶ ἡγεῖται, ἔχον ἔννοιαν περὶ καλοῦ καὶ θείου, ἦτοι τὴν ιδέαν τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ, εἶτε θεῖον ὄν καὶ αὐτὸ καὶ ὡς ἐκ τῆς συγγενείας δυνάμενον νὰ ἔχῃ τὴν ιδέαν τοῦ θείου, εἶτε τέλος εἶνε τῶν ἐν ἡμῖν τὸ θεϊότατον, τούτου ἡ ἐνέργεια κατὰ τὴν οἰκειαν καὶ αὐτῷ ἀρμόζουσαν ἀρετὴν θὰ εἶνε ἡ τελεία εὐδαιμονία· αὕτη δὲ εἶνε ἄρα θεωρητικὴ. Συμφωνεῖ τοῦτο καὶ πρὸς τὰ πρότερον εἰρημένα καὶ πρὸς τὴν ἀλήθειαν· διότι ἡ νοητικὴ αὕτη ἐνέργεια εἶνε τῶντι κρατίστη, καθόσον καὶ ὁ νοῦς εἶνε τὸ κρατίστον τῶν ἐν ἡμῖν καὶ πάντων τῶν γνωστών, περὶ δὲ ὁ νοῦς· ἔπειτα καὶ συνεχεστάτη ἡ ἐνέργεια αὕτη· διότι μᾶλλον δυνάμεθα θεωρεῖν, λέγει, συνεχῶς ἢ ὁ, τι ἄλλο πράττειν· καὶ ἡ κατὰ τὴν σοφίαν ἡδονὴ ἡδίστη πασῶν τῶν κατ' ἀρετὴν ἐνεργειῶν· καὶ φαίνεται τῶντι ὅτι ἡ σοφία ἔχει θαυμαστάς ἡδονάς κατὰ τὴν ἀγνωτότητα καὶ τὴν βεβαιότητα· ἔπειτα παρατηρεῖ ὅτι ἡ αὐτάρκεια ὑπάρχει ἐν τῇ θεωρίᾳ, ἡ δὲ εὐδαιμονία εἶνε αὐτάρκης· διότι τῶν μὲν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίω, λέγει, πάντες δέονται, καὶ σοφοὶ καὶ δίκαιοι καὶ λοιποί. Ἐάν τις λοιπὸν ἔχῃ μὲν τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα ἱκανά, ὁ δίκαιος μὲν δεῖται πλὴν τούτων καὶ πρὸς οὐς θὰ δικαιοπραγήσῃ καὶ μεθ' ὧν ὁμοίως καὶ ὁ σώφρων καὶ ὁ ἀνδρεῖος καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστος· ὁ δὲ σοφὸς καὶ καθ' ἑαυτὸν ὧν δύναται νὰ θεωρῇ καὶ νὰ ἐργάζεται διανοητικῶς, καὶ ὅσω σοφώτερος, τόσω μᾶλλον, ἴσως μὲν ἔχων συνεργούς κάλλιον, ἀλλ' ὅμως αὐταρκέστατα πάντοτε.

Ἐπειτα ἐπάγει καὶ τὴν παρατήρησιν, ὅτι ἡ σοφία μόνη ἀγαπάται αὕτη δι' ἑαυτήν· διότι ἀπ' αὐτῆς οὐδὲν γίνεται ἢ ἡ θεωρία· ἀπὸ δὲ τῶν πρακτῶν ζητοῦμέν τι παρὰ τὴν πράξιν ἢ πλείοτερον ἢ ὀλιγώτερον. Ἄλλο χαρακτηριστικὸν τῆς εὐδαιμονίας τίθησι τὴν σχολήν· διότι αὕτη νομιζέται τέλος τῶν πράξεων καὶ τῶν πόνων, καθόσον καὶ ἀσχολούμεθα, ἵνα σχολάζωμεν (—περίεργος ἢ παρατήρησις αὕτη τοῦ φιλοσόφου· ἄλλως ἢ σχολή καὶ ἡ παῦλα θεωρεῖται ὡς κατὰ φύσιν ἀναγκαῖα πρὸς ἀναψυχὴν καὶ ἐνίσχυσιν τῶν δυνάμεων. Ποίαν ἄρα σχολὴν ἐννοητέον, ἀφοῦ ὅλος ὁ βίος ἐνταῦθα εἶνε ἀγών; πρόδηλον τὴν τοῦ θεωρητικοῦ βίου.—) καὶ πολεμοῦμεν ἵνα εἰρήνην ἄγωμεν. Ἄρα τῶν μὲν πρακτικῶν ἀρετῶν αἱ ἐνέργειαι εἶνε περὶ τὰ πολιτικά, κοινωνικά καὶ πολεμικά, καὶ αὗται αἱ πράξεις φαίνονται ἀσχοιοί· αἱ πολε-

μικαί μάλιστα παντελῶς· ἀλλὰ καὶ ὁ βίος τοῦ πολιτικοῦ ἀσχολός, ἐπειδὴ περιποιεῖται ἑαυτῷ κατὰ τὸ πολιτεῦσθαι τιμὰς καὶ ἀρχάς ἢ τὴν εὐδαιμονίαν ἑαυτῷ τε καὶ τοῖς πολίταις. Ἐάν λοιπὸν αἱ πολιτικαὶ καὶ πολεμικαὶ πράξεις ἐξέχουσι μὲν κάλλει καὶ μεγέθει, εἶνε δὲ ἀσχοιοὶ καὶ ἐφιενταὶ τέλους τινός καὶ ἐπομένως δὲν εἶνε αἰρεταὶ δι' ἑαυτάς, ἡ ἐνέργεια τοῦ νοῦ καὶ κατὰ τὴν σπουδὴν διαφέρει, ἐπειδὴ εἶνε θεωρητικὴ καὶ παρ' αὐτὴν οὐδενὸς ἄλλου τέλους ἐφιεται, ἔχει δὲ τὴν οἰκείαν ἡδονὴν, ἥτις καὶ αὐξάνει τὴν ἐνέργειαν. Ἄρα ἡ ἐνέργεια τοῦ νοῦ ἔχει καὶ τὸ αὐταρκές καὶ τὴν σχολὴν καὶ τὸ ἀκαταπόνητον καὶ ὅσα ἄλλα ἀποδίδονται τῷ μακαρίῳ.

Αὕτη εἶνε βεβαίως ἡ τελεία εὐδαιμονία διὰ βίου μακροῦ ἐπεκτεινομένη· εἶνε δέ, λέγει, ὁ τοιοῦτος θεωρητικὸς βίος κρείττων ἢ κατὰ ἀνθρώπον, ὃ ἐστὶν ὑπεράνθρωπος· διότι ὁ οὕτως εὐδαίμων δὲν θὰ ζῆ καθ' ὃ ἀνθρώπος, ἀλλὰ καθὼς ἐνυπάρχει ἐν αὐτῷ θεῶν τι. Ὅσῳ λοιπὸν διαφέρει τοῦτο τὸ θεῖον τοῦ συνθέτου, ὅπερ δὴ καὶ φθίρεται, ἐνῷ τὸ ἀπλοῦν καὶ θεῖον οὐδαμῶς, τοσοῦτον διαφέρει καὶ ἡ ἐνέργεια αὐτοῦ τῆς κατὰ τὴν ἄλλην ἀρετὴν ἐνεργείας. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ νοῦς, λέγει, εἶνε θεῖον, παραβαλλόμενος πρὸς τὸν ἄλλον ἀνθρώπον, θεὸς ἄρα εἶνε καὶ ὁ κατ' αὐτὸν βίος, παραβαλλόμενος πρὸς τὸν ἀνθρώπινον βίον. Διὸ ὀφείλει ὁ ἀνθρώπος ἐφόσον ἐνδέχεται νὰ φρονῇ ἀθάνατα καὶ οὕτω νὰ διάγῃ, οὐχὶ δὲ θνητὰ ὡς θνητός· κατὰ πάντα νὰ ζῆ κατὰ τὸ κράτιστον τῶν ἐν αὐτῷ, τὸν νοῦν ἢ τὸν ὀρθὸν λόγον· διότι, λέγει, εἰ καὶ κατὰ τὸν ὄγκον ὁ ἀνθρώπος εἶνε μικρόν τι, ἀλλὰ κατὰ τὴν δύναμιν καὶ τὴν τιμιότητα πολὺ ὑπερέχει πάντων· καὶ ἕκαστος εἶνε κυρίως τοῦτο, ὁ νοῦς· διὸ ἀτοπον θὰ ἦτο, ὡς ἀποφαίνεται, ἀν μὴ τις προηρείτο τὸν ἑαυτοῦ βίον, ἀλλὰ τινος ἄλλου, μὴ τὸν βίον τοῦ νοῦ καὶ τοῦ λόγου, ἀλλὰ τοῦ σώματος καὶ τοῦ συνθέτου. Καὶ οὐ μόνον οὗτος ὁ βίος εἶνε ὁ ἀρμόδιος τῷ ἀνθρώπῳ, ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ οἰκεῖον ἕκαστῳ τῇ φύσει εἶνε καὶ κράτιστον καὶ ἡδιστον, διὰ τοῦτο καὶ τῷ ἀνθρώπῳ ὁ κατὰ νοῦν βίος, ὁ θεωρητικὸς, εἶνε ὁ ἡδιστος καὶ κράτιστος, ἀν αὐτὸ (ὁ νοῦς) μάλιστα καὶ κυρίως εἶνε ὁ ἀνθρώπος· ἄρα ὁ κατὰ νοῦν βίος εὐδαιμονέστατος. Οὕτως ἔστησε τὸ ἰδεῶδες τῆς ἄρας εὐδαιμονίας τοῦ ἀνθρώπου! Ἐντεῦθεν συγρίνει αὐτὸν τὸν βίον τὸν θεωρητικὸν πρὸς τὸν πρακτικόν. Κατὰ δεῦτερον λόγον εἶνε, λέγει, ὁ κατὰ τὴν ἄλλην ἀρετὴν βίος· διότι αἱ

ἐνέργειαι κατ' αὐτὴν εἶνε ἀνθρωπικαί, ἡγουν τὰ δίκαια καὶ τὰ ἀνδρεία καὶ τὰ ἄλλα πρᾶττομεν πρὸς ἀλλήλους ἐν συναλλαγαῖς καὶ χρεῖαις καὶ παντοίαις πράξεσι καὶ ἐν τοῖς πάθεσι κατὰ τὸ πρόπον· ἔπειτα ἕνια τούτων παρατηρεῖ ὅτι προέρχονται ἀπὸ τοῦ σώματος καὶ κατὰ πολλὰ αἱ ἠθικαὶ ἀρεταὶ εἶνε συνφκειωμένα πρὸς τὰ πάθη καὶ ἡ φρόνησις συνάπτεται μετὰ τῆς ἀρετῆς τοῦ ἥθους, ἐπειδὴ αἱ μὲν ἀρχαὶ τῆς φρονήσεως στηρίζονται εἰς τὰς ἠθικὰς ἀρετάς, τὸ δὲ ὀρθὸν τῶν ἠθικῶν ὀρίζεται κατὰ τὴν φρόνησιν, ἡτοι ἐκ τῶν καλῶν ἐξεων μορφοῦται ἡ φρόνησις, αὕτη δὲ ἀνδρωθεῖσα ὀρίζει καὶ ῥυθμίζει τὰ ἥθη· ἐν τέλει παρατηρεῖ ὅτι αἱ τοιαῦται ἀρεταὶ ἀναφέρονται πρὸς τὸ σύνθετον τοῦ ἀνθρώπου· διὰ ταῦτα ὁ κατ' αὐτάς βίος εἶνε κατὰ ἀνθρώπον καὶ ἡ εὐδαιμονία ὁμοίως· ἀλλ' ἡ εὐδαιμονία τοῦ νοῦ εἶνε ἡ καθαρὰ καὶ ὑψίστη καὶ πάντων κεχωρισμένη. — Ὅποια πνευματικότης! — Τῷ ζῶντι βίον θεωρητικὸν οὐδεμία ὑπάρχει χρεῖα τῶν πράξεων· ἀλλὰ καὶ ἐμπόδια γίνονται αὐταὶ ὡς πρὸς τὴν θεωρίαν· ἀλλ' ὅμως καθ' ὅσον εἶνε ἀνθρώπος καὶ ζῆ ἐν κοινωνίᾳ αἰρεῖται καὶ τὸ κατ' ἀρετὴν πρᾶττειν καὶ ἀνθρωπεύσθαι. Ἐπαναλαμβάνων δὲ νὰ ὀνομάζῃ τὴν τελείαν εὐδαιμονίαν θεωρητικὴν ἐνέργειαν παραβάλλει πρὸς τὸν βίον τῶν θεῶν· οἱ θεοὶ ζῶσι βεβαίως· ἀλλὰ τίς θὰ ἀποδώσῃ αὐτοῖς πράξεις δικαίας, ἀφοῦ δὲν συναλλάττονται; ἡ πράξεις ἐλευθερίους ἢ σωφροσύνης; οὐδεμία ἄλλη ὑπολείπεται αὐτοῖς ἐνέργεια ἢ ἡ θεωρία· ὡς τε ἡ τοῦ Θεοῦ ἐνέργεια διαφέρουσα κατὰ τὴν μακαριότητα εἶνε θεωρητικὴ, καὶ τῶν ἀνθρώπων ἡ ταύτη συγγενεστάτη εἶνε καὶ εὐδαιμονεστάτη. Ἐφόσον ἄρα τοῖς ἀνθρώποις ὑπάρχει ὁμοίωμά τι τῆς τοιαύτης θείας ἐνεργείας, ἐπὶ τοσοῦτον μετέχει ὁ ἀνθρώπος εὐδαιμονίας, ἐνῷ τῶν ἄλλων ζῶων οὐδὲν εὐδαιμονεῖ, ἐπειδὴ οὐδαμῶς μετέχει θεωρίας.

Ἄλλ' εὐδαιμονῶν ὁ ἀνθρώπος οὕτω τὴν καθαρωτάτην καὶ θεῖαν εὐδαιμονίαν, ἔχει ὅμως χρεῖαν, ὡς εἶπε καὶ ἐν ἀρχῇ, καὶ τῆς ἐκτός εὐημερίας, ἀνθρώπος ὢν· διότι ἡ φύσις δὲν εἶνε αὐτάρκης πρὸς τὸ θεωρεῖν· ἔχει χρεῖαν λοιπὸν καὶ τὸ σῶμα νὰ εἶνε ὑγιές, καὶ τροφή καὶ λοιπὴ θεραπεία νὰ ὑπάρχῃ. Ἄλλὰ δὲν νομίζει ὅτι πολλῶν καὶ μεγάλων θὰ ἔχῃ ἀνάγκην ὁ εὐδαίμων, διότι ἡ αὐτάρχεια δὲν ἀπαιτεῖ ὑπερβολικὰ πράγματα· καὶ μὴ ἀρχῶν τις γῆς καὶ θαλάσσης εἶνε δυνατόν νὰ πρᾶττῃ τὰ καλά! ἀρκεῖ νὰ ἔχῃ ἱκανὰ τὰ πρὸς τὸ ζῆν.

Ἐπὶ τούτοις ἀναφέρει τὴν γνώμην τοῦ Σό-

λωνος και την του 'Αναξαγόρου, ὧν ὁ μὲν ἔλε-
γεν ὅτι εὐδαιμονες εἶνε οἱ μέτρια μὲν τὰ ἐκτός
ἀγαθὰ ἔχοντες, πράττοντες δὲ τὰ κάλλιστα
και βιοῦντες σωφρόνως· ὁ δὲ 'Αναξαγόρας ὑπε-
λάμβανεν εὐδαιμόνα οὐ τὸν πλουσίον οὐδὲ τὸν
δυναστὴν· ἐπισφραγίζει δὲ τὴν περὶ ἀκρας εὐ-
δαιμονίας θεωρίαν του ἐπιλέγων ὅτι ὁ κατὰ
νοῦν ἐνεργῶν και τὸν νοῦν θεραπεύων και ἀρι-
στα διακείμενος εἶνε και θεοφιλέστατος.

Περαιώσας οὕτω τὴν ὅλην θεωρίαν περὶ τε
τῶν ἀρετῶν και περὶ τῆς φιλίας και τῆς ὑψί-
στης ἡδονῆς και εὐδαιμονίας, ἐρωτᾷ ἂν πρέπη
νὰ νομισθῆ ὅτι ἐτελείωσεν ὅπερ προηρείτο, και
ἀποφαίνεται ὡς ἐν ἐπιλόγῳ ὅτι ἐν τοῖς πρα-
κτοῖς οὐκ ἔστι τέλος τὸ θεωρῆσαι ἕκαστα και
γινῶναι, ἀλλὰ μᾶλλον τὸ πράττειν αὐτά· περὶ
δὲ ἀρετῆς διαρρήδην λέγει ὅτι δὲν εἶνε ἱκα-
νὸν τὸ εἰδέναι, ἀλλὰ δέον νὰ ἔχη τις τὰς ἀρε-
τὰς και νὰ ἐπιμελῆται νὰ διέγῃ κατ' αὐτάς.
Μνημονεύει δὲ ἐνταῦθα τὸ πολύκροτον ἐκεῖνο
του Θεόγυιδος τριστιχον, ἐφαρμοζῶν αὐτὸ ἐπὶ
τῶν λόγων :

Εἰ δ' Ἀσκληπιάδαις τοῦτο γ' ἔδωκε θεός,
ἴσθαι κακότητα και ἀτηράς φρένας ἀνδρῶν,
πολλοὺς ἂν μισθοὺς και μεγάλους ἔφερον.

Οἱ λόγοι λοιπὸν και αἱ θεωρίαι φαίνονται
αὐτῷ ὅτι ἰσχύουσι μὲν εἰς τὸ προτρέψαι και
παρορμηῆσαι τοὺς νέους, τοὺς τυχόντας ἐλευθε-
ρίου ἀγωγῆς και παιδείας και ἦθος εὐγενές και
φιλόκαλον ἔχοντας, ἔτι δὲ και εἰς τὸ ἐνθουσιᾶν
αὐτοὺς ὑπὲρ τῆς ἀρετῆς· ἀλλὰ τοὺς πολλοὺς
ἀδυνατοῦσι νὰ προτρέψωσιν ἐπὶ τὴν καλοκά-
γαθίαν· διότι οἱ πολλοὶ δὲν πειθαρχοῦσιν εἰς
τὴν αἰδῶ και τὸν λόγον, ἀλλ' εἰς τὸν φόβον·
οὐδ' ἀπέχονται τῶν φαύλων διὰ τὸ αἰσχρὸν,
ἀλλὰ διὰ τὰς τιμωρίας. Οἱ πολλοὶ ζῶντες ἐν
τοῖς πάθεσιν, ἐπιδιώκουσι τὰς οικείας ἡδονὰς
και ἀπολαύσεις, του δὲ καλοῦ και ὡς ἀληθῶς
ἡδέος οὐδὲ ἔννοιαν ἔχουσι, ὄντες ἀγευστοὶ
τούτου. Τοὺς τοιοῦτους λοιπὸν τίς λόγος ἤθελε
μεταρρυθμίσει; Ἐπιζητῶν λοιπὸν τίνι τρόπῳ
θὰ ἦτο δυνατόν νὰ γίνωνται ἀγαθοὶ οἱ ἀνθρω-
ποι, λέγει ὅτι οἱ μὲν φρονοῦσιν ὅτι φύσει γί-
νονται οἱ ἀνθρωποὶ ἀγαθοί, οἱ δὲ νομίζουσι
ὅτι ἀγαθοὶ γίνονται διὰ τῶν ἔθους, οἱ δὲ διὰ
διδαχῆς. Ἐπικρίνων δὲ τὰς γνώμας ταύτας
ἀποφαίνεται, ὅτι τὸ μὲν τῆς φύσεως δῆλον

ὅτι δὲν ὑπάρχει ἐν τῇ ἐξουσίᾳ ἡμῶν, ὁ δὲ λό-
γος και ἡ διδαχὴ εἶνε πολὺ ἀμφίβολον, ἂν δύ-
ναται νὰ ἰσχύῃ πρὸς πάντας· διότι ἀνάγκη ἢ
ψυχὴ του ἀκροατοῦ νὰ εἶνε συνειθισμένη πρὸς
τὸ καλῶς χαίρειν και μισεῖν, ἄλλαις λέξεσι νὰ
εἶνε καλῶς ἀνατεθραμμένη· διότι ὁ κατὰ πά-
θος ζῶν δὲν δύναται ν' ἀκούσῃ λόγον ἀποτρε-
πτικόν.

Παραδέχεται λοιπὸν ὡς βᾶσιν τὸ ἔθος τὸ
οἰκεῖον τῆς ἀρετῆς, τὸ στέργον τὸ καλὸν και
δυσχεραῖνον εἰς τὸ αἰσχρὸν. Ἀλλὰ θεωρεῖ χα-
λεπὸν τὸ τυχεῖν ἐκ νεότητος ὀρθῆς ἀγωγῆς
ἀνευ νόμων τοιούτων. Ἐντεῦθεν συνάγεται
ὅτι διὰ νόμων δέον νὰ εἶνε ὠρισμένη ἢ ἀνα-
τροφὴ και ἕκαστου ἢ διαγωγὴ, ἐπειδὴ νομίζει
ὅτι διὰ τῆς συνηθείας δὲν θὰ εἶνε λυπηρὰ τὰ
ἐπιτασσόμενα· δὲν ἀρκεῖ δὲ, λέγει, μόνον νέοι
ὄντες νὰ τύχωμεν ὀρθῆς ἀνατροφῆς, ἀλλὰ και
ἄνδρες γενόμενοι νὰ διέγωμεν ὁμοίως, ὡστε
δι' ὅλου του βίου ὑπάρχει ἀνάγκη νόμων.

Οὕτω σκεπτόμενος και διερευνῶν πάντα
ταῦτα ἀφικνεῖται εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι διὰ
νομοθεσίας σοφῆς και πολιτείας οὕτω καλῶς
συνηρμοσμένης δυνατόν νὰ διορθῶνται οἱ ἀν-
θρωποὶ και πράττωσι τὴν ἀρετὴν και τὸ καλόν,
και ὅτι ὁ νόμος δὲν εἶνε ἐπαχθῆς ἐπιτάττων
τὸ ἐπιεικές, ὅτι ὦν λόγος ἀπὸ τινος φρονήσεως
και νοῦ ἔχει δύναμιν ἀναγκαστικὴν, ἐνῶ πρὸς
τοὺς ἐναντιουμένους εἰς τὰς ὁρμάς των οἱ ἀν-
θρωποὶ ἐχθρεύονται. (—ἀλλὰ και εἰς τὰς ἐπι-
ταγὰς του νόμου πολλάκις ἀνηκουστοῦσιν οἱ ἀν-
θρωποὶ—). Ὅθεν ἀποφαίνεται κράτιστον τὸ
νὰ γίνηται κοινὴ και ὀρθὴ ἐπιμελεία ὑπὲρ τῆς
ἀνατροφῆς· ἐὰν δὲ ἀμεληθῇ αὕτη, ἕκαστος
προσῆκει νὰ ἐπιμελῆται τῶν ἰδίων τέκνων και
τῶν φίλων· πρέπει ὅμως νὰ εἶνε νομοθετικός,
ὡς λέγει, ἦτοι παιδαγωγικός σοφός· διότι ὡς
ἐν ταῖς πόλεσιν ἰσχύουσι τὰ νόμιμα και τὰ ἦθη,
οὕτω και ἐν τῇ οἰκίᾳ οἱ πατρικοὶ λόγοι και τὰ
ἦθη· «ὁ βουλόμενος δι' ἐπιμελείας και ἀγω-
γῆς βελτίους ποιεῖν τοὺς ἄλλους εἴτε πολλοὺς
εἴτε ὀλίγους πειρατέον γένεσθαι νομοθετικὸς
και εἰδέναι τὸ καθ' ὅλου ὡς ἐνδέχεται· τὸ γὰρ
διατιθέναί ὄντιναδῆποτε καλῶς οὐ του τυχόν-
τος, ἀλλὰ του εἰδότος και ἐπισταμένου».

Οὕτω μεταβαίνει εἰς τὰ Πολιτικά.

Κ. ΣΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ

ΚΑΙ ΙΔΙΑ.

ΤΗΣ ΣΟΠΕΝΑΥΕΡΟΥ ΑΠΑΙΣΙΟΔΟΞΙΑΣ.

Ἀναγνωσθέν ἐν ταῖς ΧΨΑ', ΨΣ' συνεδριάσειν.

Περὶ τῆς πρώτης τοῦ ἀνθρώπου καὶ καθόλου τῶν ὀργανικῶν γενέσεως ἐλαλήσαμεν ἤδη ἐν ἀναγνώσματι ἀναγνωσθέντι ἐν τῇ 531ῃ τοῦ Συλλόγου συνεδριάσει ἐν ἔτει 1878 (ἰδ. Περιοδ. τοῦ Συλλογικοῦ ἔτους 1879). Νῦν δὲ προτιθέμεθα λαλήσαι περὶ τῆς τύχης, ὡς εἰπεῖν, τοῦ ἀνθρωπείου καθόλου, ἂν πρέπη δῆλα δὴ νὰ τὸ θεωρήσωμεν, ὡς τινες ἐν τοῖς ἀρχαίοις καὶ τοῖς νεωτέροις χρόνοις, εὐδαιμον καὶ ὄλιβιον ἢ δέλαιον καὶ τρισάθλιον, ὡς περ ἰδίᾳ τῶν νεωτέρων ὁ περικλητὴς γερμανὸς Σοπενάυερος καὶ οἱ τοῖς ἴχνεσι τούτου ἀκολουθήσαντες, οἳ οἱ Ἄρτμαννος καὶ ἄλλοι. Ἡμεῖς μὲν οὖν τὸ καθ' ἡμᾶς τὰ τῶν τελευταίων ἐκ πεποιθήσεως ἀσπαζόμεθα, ἄλλοι δ' ἂν ἄλλα δοκοῖν καλὰ, ὡς ὁ λόγος, φρονεῖτω δ' ἕκαστος ἢ καὶ ἄ βούλεται. Ὅπότεροι δ' ὀρθότερα φρονούμεν, φανήσεται, πιστεύομεν, ἐν τοῖς ἐξῆς, ἐν οἷς ἰδίᾳ θέλομεν πειραθῆ να παραστήσωμεν ἀκριβῶς ὅσον αἰὼν τε τὴν τοῦ μεγίστου καὶ περιφανεστάτου τῶν οὕτω δοξαζόντων Σοπενάυερου θεωρίαν, ἀφέντες ὅλως αὐτῇ τὴν τῶν ἰδίων φρονημάτων εὐθνήν. Καὶ πρῶτον μὲν θέλομεν, ὡς τὸ εἶκος, μνημονεύσει τῶν ἀρχαίων ἐκείνων ἐκ τε τῆς ἰλληνικῆς ἀρχαιότητος καὶ τῆς Βίβλου, παρ' οἷς ἀπαντῶσι δοξαί καὶ γνῶμαι τοιαῦται. Καὶ ἐν μὲν τῇ δευτέρᾳ δύναται τις εὐρεῖν εὐχερέστατα πλεῖστα χωρία τοιαύτην ἐπιφαίνοντα γνῶμην ἢ δοξάν, ἰδίᾳ δ' ἐν τοῖς ὑψηλοῖς Ἰωβείοις ἔπεσιν, ἐν οἷς χωρίοις ἐμφαίνεται ἡ ἐσχάτη τοῦ δυστυχοῦντος ἀπόγνωσις.

Ἰωβ III, 2 καὶ ἐξ. α' Ἀπόλοιτο ἡ ἡμέρα ἐν ἣ ἐγενήθη, καὶ ἡ νύξ ἐκείνη, ἣ εἶπαν: ἰδοὺ ἔρπεν ἡ νύξ ἐκείνη εἴη σκότος, καὶ μὴ ἀναζητήσαι αὐτὴν ὁ Κύριος ἀνωθεν, μηδὲ ἔλθοι εἰς αὐτὴν φέγγος· ἐκλάβοι δὲ αὐτὴν σκότος καὶ σκιὰ θανάτου· ἐπέλθοι δ' ἐπ' αὐτὴν γνόφος. Καταραθῆ ἡ ἡμέρα καὶ ἡ νύξ ἐκείνη, ἀπενέγκοιτο αὐτὴν σκότος· μὴ εἴη εἰς ἡμέρας ἐ-

νιαυτοῦ μηδ' ἀριθμηθῆναι εἰς ἡμέρας μηνῶν· ἀλλ' ἡ νύξ ἐκείνη εἴη ὀδύνη, καὶ μὴ ἔλθοι ἐπ' αὐτὴν εὐφροσύνη μηδὲ χαρμονή. — Σκοτωθῆναι τὰ ἄστρα τῆς νυκτὸς ἐκείνης, ὑπομῖναι καὶ εἰς φωτισμὸν μὴ ἔλθοι· ὅτι οὐ συνέκλεισε πύλας γαστρὸς μητρὸς μου· ἀπήλλαξε γὰρ ἂν πόνον ἀπ' ὀφθαλμῶν μου· διὰ τί γὰρ ἐν κοιλίᾳ οὐκ ἐτελεύτησα, ἐκ γαστρὸς δ' ἐξῆλθον καὶ οὐκ εὐθὺς ἀπωλόμην; — ἵνα τί δὲ μαστοὺς ἐθήλασα; ἵνα τί δέδοται τοῖς ἐν πικρίᾳ φῶς, ζῶη δὲ ταῖς ἐν ὀδύνασι ψυχαῖς; οἱ ἰμείρονται θανάτου καὶ οὐ τυγχάνουσιν ἀνορύσσοντες ὡς περ θησαυροῦς, περιχαρεῖς δ' ἐγένοντο ἂν κατατύχῃσι. Θάνατος ἀνδρὶ ἀνάπαιμμα.

Καὶ πάλιν ἐν VII, 1 καὶ ἐξ. «Ὁὐχὶ πειρατήριόν ἐστιν ὁ βλὸς ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ὡς περ μισθίου αὐθημερινοῦ ἢ ζῶη αὐτοῦ; — ἂν κοιμηθῶ, λέγω: πότε ἡμέρα; ὡς δ' ἂν ἀναστῶ, πάλιν: πότε ἑσπέρα; — τί γὰρ ἐστιν ὅτι ἐμεγάλυνας αὐτὸν ἢ ὅτι προσέχεις τὸν νοῦν εἰς αὐτόν; »

Καὶ ἐν XIV, 1: βροτὸς γεννητὸς γυναικὸς ὀλιγόβιος — ἢ ὡς περ ἀνθος ἀνθῆσαν ἐξέπεσεν, ἀπέδρα δὲ ὡς περ σκιά καὶ οὐ μὴ στῆ. — Ἔστι δένδρον ἐλπίς. Ἐὰν γὰρ ἐκκοπῆ, ἔτι ἐπανθήσει καὶ ὁ ῥάδαμος αὐτοῦ οὐ μὴ ἐκλίπη. Ἐὰν γὰρ γηράση ἡ ῥίζα αὐτοῦ, ἐν δὲ πέτρα τελευτήση τὸ στέλεχος αὐτοῦ, ἀπὸ ὁσμῆς ὕδατος ἀνθήσει καὶ ποιήσει θερισμὸν ὡς περ νεόφυτον· ἀνὴρ δὲ τελευτήσας ᾤχετο καὶ βροτὸς πεσῶν οὐκ ἔτι ἐστὶ¹.

¹) Πρβλ. Μόσχου Ἐπιταφ. Βίωνος στ. 112 καὶ ἐξῆς:

Αἰαὶ ταὶ μαλάχαι μὲν, ἐπὰν κατὰ κᾶπον δλωνται, ἠδὲ τὰ χλωρὰ σέλινα τὸ τ' εὐθαλὲς οὖλον ἀνηθον, ὕστερον αὐ ζῶντι καὶ εἰς ἔτος ἄλλο φύοντι· ἄμμες δ' οἱ μεγάλοι καὶ καρτεροί, οἱ σοφοὶ ἄνδρες, ὀπποκα πρῶτα θάνωμες, ἀνάκοοι ἐν χθονὶ κοίλα εὐδομοε εὐ μάλα μακρὸν, ἀτίρμονα, νήγρετον ὕπνον.

Γνωστά δ' οίόμεθα τοῖς πᾶσιν εἶναι καὶ τὰ τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ (I, 1): «ματαιότης ματαιότητων, τὰ πάντα ματαιότης· τίς περισσεῖα τῷ ἀνθρώπῳ ἐν παντί μόχθῳ, ᾧ μοχθεῖ ὑπὸ τὸν ἥλιον; γενεὰ πορεύεται καὶ γενεὰ ἔρχεται καὶ ἡ γῆ εἰς τὸν αἰῶνα ἔστηκεν.—Οὐ πλησθήσεται ὀφθαλμὸς τοῦ ὄραν καὶ οὐ πληρωθήσεται οὐς ἀπὸ ἀκροάσεως· τί τὸ γεγονός; αὐτὸ τὸ γενησόμενον· καὶ τί τὸ πεποιημένον; αὐτὸ τὸ ποιηθησόμενον»· καὶ τὰ ἐν II, 17: «Ἐμίσησα τὴν ζωὴν, ὅτι πάντα ματαιότης καὶ προαίρεσις πνεύματος. Ἐμίσησα σύμπαντα μόχθον δὲ ἐγὼ κοπιῶ ὑπὸ τὸν ἥλιον, ὅτι ἀφιῶ αὐτὸν τῷ ἀνθρώπῳ τῷ γινομένῳ μετ' ἐμέ.—Πᾶσαι αἱ ἡμέραι τοῦ ἀνθρώπου ἀλγημάτων καὶ θυμοῦ περισπασμὸς αὐτοῦ καὶ γε ἐν νυκτὶ οὐ κοιμᾶται ἡ καρδία αὐτοῦ».

Καὶ ταῦτα μὲν ἐκ τῆς Βίβλου τῆς ἱερᾶς ἐκ πολλῶν ὀλίγιστα τῶν ἐν ἐκείνῃ. Ἐκ δὲ τῶν παρ' Ἑλλήσι ποιητῶν Ὀμηρὸς μὲν ὁ δαιμόνιος οἰζυρὸν αἶε καὶ ἀκιδνὸν ὀνομάζει τὸ βρότειον γένος, ὁ δὲ Θεογνίς, ὃν ὑστερον ἐμμύησατο καὶ Σοφοκλῆς ἐν *Οἰδ. ἐπὶ Κολωνῷ* (στ. 1220), πάντων μὲν ἄριστον ἀποφαινεται τὸ μηδαμῶς γεννηθῆναι, δεύτερον δὲ τὸ γεννηθέντα τὴν ταχίστην ἀποθανεῖν·

πάντων μὲν μὴ φῦναι ἐπιχθονίοισιν ἄριστον
μηδ' ἴσορᾶν αὐγὰς ὀρέος ἡελίου,
φύντα δ' ὅπως ὄκιστα πύλας αἶδαο περῆσαι.

Κατὰ ταῦτά δὲ καὶ Σοφοκλῆς ἐν τοῖς ἐξῆς γλυκωνείοις:

μὴ φῦναι τὸν ἅπαντα νικᾶ λόγον, τὸ δ' ἐκεῖ φανῆ,
βῆναι καίθεν ὄθεν περ ἡ-
και πολὺ δεύτερον ὡς τάχιστα.

Ὅμοια δὲ πῆ φθέγγεται καὶ Εὐριπίδης ὁ χρυσοῦς ἐν οἷς φησιν:

ἐχρῆν γὰρ ἡμᾶς ἐύλογον ποιουμένους
τὸν φύντα θρηνεῖν εἰς ὅσ' ἔρχεται κακὰ
τὸν δ' αὖ θανόντα καὶ πόνων πεπαιμένον
χαίροντας εὐφημοῦντας ἐκπέμπειν δόμων.

Ὁ αὐτὸς ἐν Ἰππολύτῳ πάλιν (189) ἐν τοῖς ἀναπαύστοις:

πᾶς δ' ὀδυνηρὸς βίος ἀνθρώπων
κοῦκ ἔστι πόνων ἀνάπαυσις.

Μνημονεύει δὲ δήπου τῶν ἀκρωμένων ἑκαστός ὧν τε Σόλων ὁ Ἀθηναῖος ἔλεγε πρὸς τὸν βασιλέα Κροῖσον, ὡς Ἡρόδοτος ἱστορεῖ (ἐν βιβλ. Α', 32): «ὦ Κροῖσε, πᾶς ἀνθρωπὸς ἐστὶ ζυμ-

φορῆ», καὶ ὧν ὁ φιλόσοφος μαθητῆς παρίστησιν ἐν τῇ ἀπολογίᾳ τὸν Σωκράτη λέγοντα περὶ τοῦ θανάτου πρὸς τοὺς κατεγνωκότας αὐτοῦ θάνατον δικαστὰς, ὅτι ἀδοιοῖν θάτερον, ὧ ἀνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ τεθῆναι· ἡ γὰρ οἶον μὴδὲν εἶναι μὴδ' αἰσθησὶν μὴδεμίαν ἔχειν μὴδενὸς τὸν τεθνεῶτα ἢ κατὰ τὰ λεγόμενα μεταβολὴ τις τυγχάνει οὕσα καὶ μετοίκησις τῇ ψυχῇ τοῦ τόπου τοῦ ἐνθένδε εἰς ἄλλον τόπον· καὶ εἶγε μὴδεμία αἰσθησίς ἐστιν, ἀλλ' οἶον ὕπνος, ἐπειδὴν τις καθεύδων μὴδ' ὄναρ μὴδὲν ὄρα, θαυμάσιον κέρδος ἂν εἴη ὁ θάνατος· ἐγὼ γὰρ ἂν οἶμαι, εἰ τίνα ἐκλεξάμενον δέοι τὴν νύκτα ταύτην, ἐν ἣ οὕτω κατέδραθεν, ὥστε μὴδ' ὄναρ ἰδεῖν, καὶ τὰς ἄλλας νύκτας τε καὶ ἡμέρας τὰς τοῦ βίου τοῦ ἑαυτοῦ ἀντιπαραθέντα ταύτῃ τῇ νυκτὶ δέοι σκεψάμενον εἰπεῖν πόσας ἄμεινον καὶ ἡδίων ἡμέρας καὶ νύκτας ταύτης τῆς νυκτὸς βεβίωκεν ἐν τῷ ἑαυτοῦ βίῳ, οἶμαι ἂν μὴ ὅτι ἰδιώτην τινα ἀλλὰ βασιλέα τὸν μέγαν εὐαριθμήτους ἂν εὐρεῖν αὐτὸν πρὸς τὰς ἄλλας ἡμέρας καὶ νύκτας. Εἰ οὖν τοιοῦτον ὁ θάνατός ἐστι, κέρδος ἔγωγε λέγω· καὶ γὰρ οὐδὲν πλείων ὁ πᾶς χρόνος φαίνεται οὕτω δὴ εἶναι ἢ μία νύξ». Ἀλλαχοῦ δὲ πάλιν ὁ αὐτὸς πυθαγορίζων ἀμαρτάδι περιπεσοῦσας, λέγει, τὰς ψυχὰς τοῦ τιμωρεῖσθαι χάριν εἰς τὰ σώματα καταπέμπεσθαι», καὶ τῇ τοιαύτῃ δόξῃ συνωδᾷ σῆμα τὸ σῶμα καλεῖ ἐν τῷ *Κρατῆλῳ*. «Ὅτι δὲ καὶ οἱ Πυθαγόρειοι τὴν αὐτὴν εἶχον περὶ τούτου δόξαν γίνεται δῆλον ἐκ τοῦδε τοῦ Φιλολάου χωρίου λέγοντος «μαρτυροῦντι δὲ καὶ οἱ πάλαι θεολόγοι τε καὶ μάντιες, ὡς διὰ τινος τιμωρίας ἡ ψυχὴ τῷ σώματι συνζευκταὶ καὶ καθέπερ ἐν σώματι τούτῳ τέθαπται. Οὐ παραλείπτεον δὲ καὶ τίνα τοῦ στυγνοῦ Ἡρακλείτου ῥῆσιν ἐν τῷ *Μεγάλῳ Ἐτυμολογικῷ* (λ. βίος) σωζομένην, ἔχουσαν δὲ ὧδε: τῷ οὖν βίῳ ὄνομα μὲν βίος, ἔργον δὲ θάνατος».

Ἐκ δὲ τῶν Ῥωμαίων ποιητῶν ὁ μὲν Ὀράτιος ὁ Φλάκκος ὑπομνηστικῶν τοῦ βίου τὸ τραχὺ καὶ μάταιον παροτρύνει τοὺς φίλους εἰς ἀπόλαυσιν καὶ εὐθυμίαν ὧδὶ φθεγγόμενος:

pallida mors aequo pulsat pede pauperum tabernas
regumque turre...

ὁ δὲ Λουκρήτιος ὁ Κάρως ἐμφανῶς τοῖς Ἑλλήσιν ἐπόμενος ποιηταῖς ἐκφράζεται πανταχοῦ τοῦ ποιήματος αὐτοῦ *de Rerum Natura* τὸ ἐλευθέρων περιγράφων καὶ τὴν οὐδενίαν τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως· ἀξίον δὲ παραθεῖναι καὶ Ἐμπεδοκλέους τοῦ δαιμονίου τὰ χωρία τὰδε,

ἐν οἷς τοῦ τε βίου παρίσθησι τὸ μάταιον καὶ τῆς ἐπιστήμης τὸ δυσέφικτον·

ὦ πόποι, ὦ δειλὸν θνητῶν γένος, ὦ δυσάνολον ὄντων ἐξ ἐρίδων ἐκ τε στοναχῶν ἐγένεσθε!

Καὶ ἐν τῷ περὶ φύσιος :

πολλὰ δὲ δεῖν' ἔμπαια τὰ τ' ἀμβλύνοσι μερίμνας,
καῦρον δὲ ζωῆς ἀβίου μέρος ἀθήσαντες
ὠκύμοροι καπνοῦτο δίκην ἀρθέντες ἀπέπταν
αὐτὸ μόνον πεισθέντες ὅπως προσέκρουσαν ἕκαστος,
πάντος' ἐλαυνόμενοι· τὸ δ' ἔδλον πᾶς εὐχεται εὐρεῖν
αὐτῶς· οὐτ' ἐπιδερκτὰ τὰδ' ἀνδράσιν οὐτ' ἐπακουστὰ
οὔτε νόφ περιληπτὰ

Καὶ ταῦτα μὲν οἱ ἀρχαῖοι. Τῶν δὲ νεωτέρων αἰσιοδοξεῖν μὲν ἤρξατο Λεϊθνίτιος ὁ φιλόσοφος ἐν τῇ *Θεοδικαίᾳ* (*Theodicaë*), ἐν ἣ μεθοδικῶς καὶ διὰ μακρῶν, ἔστι δ' οὐ καὶ σοφιστικώτερον, ὡς εἰπεῖν, ἀναπτύσσει τοὺς ὑπὲρ τῆς αἰσιοδοξίας λόγους, ἀπαισιοδοξολογεῖν δὲ Δαυκῆς Ὑμιος (*Hume*) ὁ Ἄγγλος ὁ καὶ τῆς τῶν Πυρρωνιστῶν ἀνακαινιστῆς αἰρέσεως. Μέγιστος ὁμῶς τῆς τοιαύτης δόξης ὑπέρμαχος ἐγένετο ὁ περὶ τὸ 1860 τὸ ζῆν ἐκμετρήσας Ἀρθούρος Σοπεναύερος, οὗ τὴν τοιαύτην διδασκαλίαν προτιθέμεθα νῦν παραστῆσαι πῆ περιληπτικῶς τοῖς ἡμετέροις ἀναγνώσταις. Ἀλλὰ πρὶν ἢ μεταβῶμεν εἰς τὰ τοῦτου διδάγματα, παραστῆσαι βουλόμεθα διὰ βραχέων οἷός τις ὅλος ἐστὶ καθ' ἡμᾶς καὶ οἷος ἀνέκαθεν ἦν ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος, οὐχὶ καινὰ διδάσκοντες (οὐδεὶς ἡμῶν ἀγνοεῖ τὰ ρηθησόμενα), ὑπομιμνήσκοντες δὲ τὰ τοῖς πᾶσιν ἐμφανῆ καὶ γνωστὰ, ἵνα καταληπτότερά τε γένωνται τὰ ὑπ' ἐκείνου καὶ τῶν ὁμοδοξούντων λεγόμενα καὶ ἀπονεμηθῇ αἰτοῖς ἢ προσήκουσα δικαιοσύνη.

Ἡ φύσις, ἡ τοῦ ἀνθρώπου τροφὸς καὶ μήτηρ, ἀπαθῶς ὀρωμένη παρίσταται τις ἰδιότροπος μητριά, τοῖς μὲν ἐν φρονέουσα καὶ δῶρα σπάνια διδούσα τῶν τέκνων, τοῖς δὲ τάναντία τούτων, ἀστόργως τε προσφερομένη καὶ τῶν κοινῶν καὶ ἀναγκαίων αὐτοὺς ἀποστεροῦσα. Ταύτη δὲ τῆ ἐκ τῆς φύσεως, τῆς μητρὸς, διαφορᾶ καὶ ποικιλίᾳ προστίθεται καὶ ἡ ἐκ ποικιλίων ἐκτὸς ἐκείνης κειμένων περιστάσεων, ὡς τε ἐνεκα τῆς μείζονος καθόλου κατὰ τε σῶμα καὶ ψυχὴν εὐφροίας ἤτοι διανοίας ἢ σώματος ἰσχύος ὑπερέτας εὐθὺς τε τὸ ἐξ ἀρχῆς διηρέθη καὶ διατελεῖ μέχρι τοῦ νῦν τὸ ἀνθρώπειον διαιρούμενον εἰς φρονιμωτέρους καὶ συντωτέρους καὶ σοφωτέρους καὶ καθόλου εὐφροεστέρους τὴν διάνοιαν καὶ ἀφροεστέρους, εἰς ἰσχυροτέρους καὶ ῥωμαλεωτέρους τὸ σῶμα καὶ ἀσθενεστέρους, εἰς ἀν-

δρειοτέρους καὶ δειλοτέρους, εἰς εὐειδεστέρους καὶ δυσειδεστέρους, εἰς πλουσίους καὶ πτωχοὺς καὶ πένητας, εἰς ἀρχοντας καὶ ἀρχομένους, εἰς δεσπότης καὶ δούλους, καί, συνελόντι εἰπεῖν, εἰς εὐδαιμονεστέρους καὶ κακοδαιμονεστέρους. Αἴτιον δὲ τῆς διαφορᾶς ἐν συνόλῳ, καθάπερ εἵπομεν, ἡ τε φύσις αὐτῆ καὶ ἡ τύχη. Καὶ συντελεῖ μὲν οὐκ ὀλίγον καὶ μέχρι τινὸς εἰς τὴν τούτων πάντων ἐπὶ τὸ βέλτιον μεταβολὴν ἐνίοτε τὸ βουλούμενον ἢ ἡ βούλησις, ἀλλ' ὡς τὰ πολλὰ μένει ἀνίσχυρον καὶ ἀνεπαρκές. Ἐπειδὴ δὲ συνήθως εἰσὶν ἡ τε φύσις καὶ ἡ τύχη φειδωλαὶ τῶν τε δῶρων αὐτῶν καὶ τῆς εὐνοίας, ὀλίγοι μὲν τινες πάνυ τῶν ἐπὶ γῆς διάγουσι βίον ἀνετόν πως καὶ λύπης ἀμοῖρον, — οὗτοι δ' εἰσὶν οἱ καλούμενοι συνήθως εὐδαιμόνες ἐν τοῖς ἀνθρώποις —, οἱ δ' ἄλλοι πάντες ἀπλῶς οἱ μὲν τι πλέον, οἱ δ' ἥσσον διαβιοῦσι κακοδαιμονοῦντες. Ἀλλ' ἐάν τις παρατηρήσῃ καὶ τῶν ὀλίγων ἐκείνων τὴν εὐτυχίαν ἢ ἀνῆδύνατο εἰσχωρῆσαι πως εἰς τὸν τῆς καρδίας αὐτῶν μυχόν, ὀλιγίστους αὐτῶν ἤθελεν εὐρεῖν τοὺς χαίροντας ὅ βιοῦσι βίῳ· διότι καθὼς ὀρθῶς ἀποφαίνεται ὁ Σοπεναύερος, αὐτῆ τοῦ ἀνθρώπου ἢ φύσις ἢ τὸ βουλούμενον αὐτό, πρὸς ὃ καὶ ταυτίζει ταύτην ἐκεῖνος, τὸ μὲν ὑπάρχον αἰεὶ περιφροῦσα, τοῦ δ' ἐλλείποντος ἀεὶ ἀνάγκως ἐπιθυμοῦσα, πηγὴ τις καὶ ρίζα καθίσταται τῆς ἀνθρωπίνης κακοδαιμονίας· καὶ ὅπου δὲ τις ἔστιν ἔθνη, πολὺ ἢ ἰδιώτη εὐτυχία, οὐ διαρκῆς ἐστὶν οὐδ' ἄλυπος τὸ παράπαν οὐδὲ βεβαία. Οὐδεὶς μὲν ἢ ὀλιγίστοι τῶν λογισομένων εὐτυχῶν διήγαγον οὐδὲ δύνανται διάγειν ἄλυποι μέχρι τέλους· οὐδεμία δὲ πόλις ἢ κοινωνία διήλθεν εὐδαιμονοῦσα καὶ νικῶσα τοὺς πολεμίους τὸν ἅπαντα χρόνον. Ἀθηναί, Σπάρτη, Θῆβαι, Καρχηδῶν, Συράκοσαι, Ρώμη, Αἰγύπτιοι, Φοίνικες, Ἀσσύριοι, Πέρσαι, Μακεδόνες, Ἕλληνες, Ῥωμαῖοι, Γότθοι, Ἀραβες ὑπέστησαν πάντες τὴν ἐπ' ἀμφω μεταβολὴν. Καὶ οὕτως μὲν οἱ εὐδαιμόνες λεγόμενοι τῶν ἀνθρώπων. Τῶν δὲ κακοδαιμόνων ἢ δυστυχῶν (εἰσὶ δ' ἐκάστοτε καὶ ἐκασταχοῦ τοῦ γένους οἱ πλείστοι) περισσόν ἤθελεν εἶναι καὶ τὸ περιγράψαι τὸν βίον, οἷον διάγουσιν, αὐτοὺς μὲν οὐχὶ σπανίως οὐ πάνυ τι δυσάρεστον ὄντα διὰ τὴν συνήθειαν· διότι καθίστασι πως αὐτῆ καὶ τῶν δεινοτάτων ὑπομενετικούς ἐν τῷ χρόνῳ τοὺς ἀνθρώπους, καθ' ἑαυτὸν δὲ θεωρούμενον ὡς τὰ πολλὰ καὶ καθ' ὑπερβολὴν. Ἀληθές μὲν ὅτι ἡ χριστιανικὴ διδασκαλία ἐξ οὗ τοῖς ἀνθρώποις ἐκνήρυχθη χρόνου καὶ ἡ τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῆς

βιομηχανίας επίδοσις καὶ ἡ τῶν ἡθῶν ἡμέρωσις συνετέλεσαν οὐκ ὀλίγον εἰς τινὰ τῶν κακοδαιμονούντων ἀνακούφισιν καὶ τῆς αὐτῶν καταστάσεως βελτίωσιν. Ἄρκει πρὸς τοῦτο νὰ θεωρηθῆτις ἐπὶ βραχὺ τὴν τῶν δούλων καὶ τῶν αἰχμαλώτων παρὰ τοῖς ἀρχαίοις καὶ μέχρις αὐτῶν ἡμῶν ἐν χώραις τισὶ τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Ὠκεανίδος τύχην. Ἐν τούτοις παρὰ πᾶσαν ἐκ τῶν ῥηθέντων τῶ τῶν ἀνθρώπων βίῳ προσγενομένην βελτίωσιν οἱ πλείστοι τῶν ἐπὶ γῆς βιοῦσι μέχρι τοῦδε καὶ βιώνονται μέχρι συντελείας βίον ἀπὸ γενέσεως μέχρι τελευτῆς πολύμοχθον, βαρύν, ἐπώδυνον, πονούντες, μοχθοῦντες, κοπιῶντες νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν, ἀγρυπνοῦντες ὡς τὰ πολλὰ, ταλαιπωρούμενοι, στερούμενοι, πεινῶντες οὐκ ὀλιγάκις, ἀνεπαρκῶς τρεφόμενοι καὶ κακῶς, ὑπὸ ῥίγους καὶ θάλπους, ὑπὸ νοσημάτων ὀξέων τε καὶ χρονίων καὶ τῆς χορείας τῶν τοιούτων δεινῶν τὰ πολλὰ κακουχούμενοι καὶ θλιβόμενοι, ἐν οἰκῆμασι στενοῖς, ὑγροῖς, ῥυπαροῖς, κακῶς ἀεριζόμενοι, ὅπως μὴ ὑγιεινοῖς ὡς τὰ πολλὰ τὴν διαίταν ποιοῦμενοι, ὀλίγα πόνῳ πολλῶ τὸν αἰεὶ χρόνον ποριζόμενοι καὶ οὐδέποτε τῆς τῶν ἀναγκαιοτάτων ἀπορίας ἀπαλλασσόμενοι, τῶν ἐλπίδων αἰεὶ καὶ τῶν προσδοκιῶν ἄς ὑπ' ἀγνοίας ὡς παῖδες ἐκάστοτε συλλαμβάνουσι διαψευδόμενοι, τῆ δ' ἀληθείᾳ μηδεμίαν ἐλπίδα μέλλοντος εὐδαιμονοστέρου καὶ κρείττονος κεκτημένοι, τοῦ χρόνου τὸ πλεῖστον ἀνεπαρκῶς καὶ ῥυπαρῶς τὸ μὲν ἐξ ἀπαιδευσίας καὶ συνηθείας τὸ δὲ πλέον ὑπ' ἀνάγκης ἐνδεδυμένοι, διηνεκῶς τῆ περιφρονήσει καὶ ιδιοτροπία καὶ ὕβρει καὶ ἀδικία καὶ ὅπως τυραννίδι τῶν πλουσίων καὶ τῶν δυνατῶν ὑποβαλλόμενοι, παιδείας καὶ τῆς ἐξ αὐτῆς ἀνέσεως καὶ παραμυθίας ἄμοιροι, ζῶντες τὸ τῶν Γαλατῶν, *au jour le jour* καί, τὸ δὴ λεγόμενον, βίον ἀβίωτον, μυρίαῖς αἰεὶ δυσχερείαις καὶ ἰδρῶσι καὶ ἀπορίαις περὶ τὴν κτῆσιν τῶν εἰς τὸ ζῆν ἀπαραιτήτων καὶ τὴν ἀποτελεσιν τῶν πρὸς τὴν κοινωνίαν οἰωνδῆ καθηκόντων καὶ χρεῶν συνεχόμενοι, ἔστι δ' ὅτε μὴδ' ἐν τούτοις ἀπασι, τοιούτοις οὖσιν, εἰρήνης μὴδ' ἡσυχίας διαρκοῦς ἀπολαύοντες, οἷς καθ' ἐκάστην ἐπὶ τῶ ζῆν ἀπλῶς, εἰρήνης οὖσης, ὑφίστανται δεινοῖς τῶν αἰ τοῦ πολέμου καὶ τῶν ὁμοίων ἐτι δεινοτέρων αὐτοῖς ἐπιγινόμενων. Τὸ δὲ τούτων μέγεθος ὅποιον δύναται τις εὐχερῶς νὰ κατανοήσῃ παραστήσας ἑαυτῶ τῆ φαντασία νύκτα μίαν, ἣν διάγουσιν ἄνδρες ὑποστάντες ἦτταν, οἱ μὲν ὑπὸ τῶν πολεμίων ἀπνευστὶ διωκόμενοι, οἱ δέ,

τρωθέντες ἐλαφρῶς ἢ βαρέως ἢ ἀκρωτηριασθέντες ἢ πάντα σύναμα παθόντες, ἐφ' οἷς ὑπομένουσιν ἄλγεσι καὶ δεινοῖς παννύχιοι στενάζοντες, καὶ μηδένα τὸν ἰώμενον καὶ παραμυθούμενον ἔχοντες ἢ μόλις που καὶ βραδέως καὶ μετὰ πολλῆς τῆς δυσχερείας τοῦ τοιούτου τυγχάνοντες, ἀλήται καὶ ἄστεγοι, ψύχει καὶ δίψη καὶ λιμῶ πρὸς τοῖς ἄλλοις χαλεποῖς κατατρυχόμενοι.

Καὶ ταῦτα μὲν, μέρος ἐλάχιστον ἐκ τῶν πολλῶν ἃ δύναται τις εἰπεῖν περὶ τοῦ προκειμένου, θεωρηθήτωσαν ἱκανῶς ἡμῖν εἰρημένα πρὸς ἀπόδειξιν πόσον ὁ ἀνθρώπινος βίος, ὅλος τε καὶ ἐπὶ μέρος ἐξεταζόμενος, ἀζήλωτός ἐστι καὶ ἀθλιός καὶ ὅτι τῶν ἀνθρώπων οἱ πλείστοι, διδομένης αὐτοῖς ἐκλογῆς πρὸ τῆς γενέσεως, πότερον προηροῦντο, μέλλοντες διάγειν βίον τοιοῦτον, ἔλθειν εἰς τὸν κόσμον ἢ οὐ, ἔμμελλον ἀδιστακτικῶς ἀποκρινεῖσθαι τὸ οὐ. Ὡρα δ' ἡμῖν ἐπανελθεῖν εἰς τὰ τοῦ φιλοσόφου.

Κατὰ Σοπεναύερν ἢ κατὰ λόγον οὐσία τῶν ὄντων ὀργανικῶν τε καὶ μὴ τοιούτων ἐστὶν ἡ *βούλησις*, ἣτις ἐν διαφόροις βαθμοῖς ἀποκαλυπτομένη, ἀπὸ τῆς ἐν τοῖς ὕλικοῖς μορίοις ἔλξεως ἢ τῆς καλουμένης βαρύτητος χωρεῖ καὶ ὑψοῦται μέχρι τῆς ἐν τῷ ἀνθρώπῳ κυρίως ὀνομαζομένης βουλήσεως. Αὕτη ἐν αὐτῷ ἐκ τῆς νυκτός, ὡς εἰπεῖν, ἢ τοῦ σκότους τῆς ἀναίσθησις τ. ἔ. ἐκ τῆς καταστάσεως, ἐξ ἧς ὅπως ἐλλείπει τὸ συνειδός, προελθοῦσα, αἰσθάνεται τὸ πρῶτον ἑαυτῆς ὡς ἀτόμου τινός ἢ προσώπου ἐν τῷ ἀπίερω χώρῳ ἐν μυρίασι μυρίαῖς ἀτόμων ἄλλων ἀγωνιζομένων πάντων, πλανωμένων, πασχόντων, καὶ ὡς περ ἐξ ὄνειρατος φοβεροῦ ἐπανακάμπει μετὰ σπουδῆς πρὸς τὴν πρώτην ἐκείνην ἀνευ τοῦ συνειδότητος κατάστασιν. Ἐν δὲ τῷ χρόνῳ πλήρης ἐστὶν ἐπιθυμιῶν ποικίλων καὶ πολλῶν καὶ ἀτελευτήτων, ὧν ἐκάστη πληρωθεῖσα γενῶ τὴν ἐτέραν· οὐδεμία δ' ἀπολαυσις ἐν τῷ βίῳ σβέννυσιν αὐτοῦ τὴν δίψαν τῶν ἐπιθυμιῶν ἢ καταπαύει τὴν καρδίαν· ὡς τὰ πολλὰ δὲ καὶ ἐν τοῖς πλείστοις ἢ ἀπολαυσις περιορίζεται εἰς τὸ ζῆν αὐτό, τοῦ τέλους αἰεὶ πρὸ τῶν θυρῶν ἰσταμένου. Τὰ πάντα περὶ ἡμᾶς ἀναγγέλλουσι γεγωνυία τῆ φωνῆ τὸ ἀπατηλὸν τῆς ἐπὶ γῆς εὐεστοῦς καὶ εὐδαιμονίας. Ὅθεν οἱ πλείστοι βιοῦσι βίον βραχύν, τεταραγμένον καὶ ἀθλιον. Οἱ δὲ κατὰ λόγον εὐδαιμονες εἰσι κατ' ἐπιφάνειαν μόνον, ὡς περ οἱ μακροβιοι. Ἐμφανίζεται δ' ὁ βίος ἐν τε τῷ ὅλῳ καὶ τοῖς καθ' ἕκαστα καθόλου συνεχῆς ἀπάτη, ὃ μὲν ὑπόσχεται μηδέποτε

τελών, ὃ δὲ ἔδωκεν ἀφαιρῶν. Εἰ δὲ καὶ τελέσειεν ὅπερ ὑπέσχετο, ἀπογοητεύει τὸ τελεσθέν, ἀποδειχθείσης αὐτοῦ τῆς ἀπαξίας, ὡς τε διηλεκῶς οἱ δειλοὶ βροτοὶ διατελοῦμεν ἀπατώμενοι, τὸ μὲν ὑπὸ τῆς ἐλπίδος, τὸ δ' ὑπὸ τοῦ ἐλπιζομένου. Ὅ,τι τηλόθεν ἡμῖν γοητεύει τὰς ὕψεις ἐγγύς γενομένου ἐξαφανίζεται καθάπερ ὀπτική τις ἀπάτη. Ἐκ τούτου τὸ μὲν παρὸν οὐδέποτε εὐαρεστεῖ, χωρὶς εἰκὸς ὑπὸ νέφους καλυπτομένων, τῶν πέριξ ἡλιουμένων πάντων, ὡς οὐδέποτε φαίνεται αὐταρκες, ἢ δ' εὐτυχία κείται διαμπερές ἐν τῷ μέλλοντι ἢ τῷ παρελθόντι. Τούτων ὅμως τὸ μὲν μέλλον ἐστὶν ἀβέβαιον καὶ ἀδύηλον, τὸ δὲ παρελθὸν ἀμετάκλητον. Ὅλως ἡ ζωὴ διὰ τῶν καθ' ἐκάστην ὥραν, ἡμέραν, ἑβδομάδα, μῆνα καὶ ἔτος φουμένων αὐτῆς μεγάλων καὶ μικρῶν περιπετειῶν, τῶν διαψευδομένων ἐλπίδων καὶ τῶν πάντα λογισμῶν ματαιουσῶν ἐναντιοτήτων φέρι τοσοῦτον ἀριδῆλως τὸν χαρακτῆρα συμφορᾶς ἢ δεινοῦ παθήματος, ὡς ἀπορον καθίσταται πῶς ποτ' ἐπῆλθε πιστεῦσαι τοῖς ἀνθρώποις ὅτι ἐκείνη μὲν ὑπάρχει πρὸς τέρψιν ἢ εὐθυμίαν, αὐτοὶ δ' εἰσι προωρισμένοι πρὸς εὐτυχίαν. Τούναντίον ὅλως ἡ σύμπασα ζωὴ διηλεκῶς ἡμᾶς ἀπατώσα καὶ ἀπογοητεύουσα ἔκρεπε νὰ ἐμποιήσῃ τῷ ἀνθρωπεῖω παντὶ τὴν ἀκλόνητον πεποίθησιν ὅτι οὐδὲν τῶν αὐτῆς ἀξίον ἐστὶ τῶν ἀγῶνων αὐτοῦ καὶ σπουδῶν καὶ φροντίδων, ὅτι πάντα τὰ ἐπὶ γῆς ἀγαθὰ συλλήβδην εἰσὶν ὡς εἶπειν οὐδενόσωρα καὶ ὅτι καθόλου ἢ καλουμένη ζωὴ καθ' ὃν ἐκφραζόμεθα τρόπον ἐν τῇ συνηθείᾳ δὲν ἀξίζει τὸν κόπον (آءلءl

φύονται καὶ βλαστάνουσιν αἱ ἐπιθυμίαι πᾶσαι, καταστρέφεται ἢ φθείρεται τρανῶς ἡμῖν ἀποδεικνύουσα τὸ κενόν καὶ μάταιον πάσης σπουδῆς καὶ βουλήσεως. Πᾶσα ἀπόλαυσις ἢ ἡδονὴ ἐστὶ τι κατὰ Σοπεναύερρον ἀρνητικόν, ἐν ᾧ πᾶν τὸ λυποῦν ἐστὶ τι θετικόν καὶ πραγματικόν· αἰσθανόμεθα, λέγει, τῆς λύπης ἢ τῆς ἀλγηδόνος ὡς καὶ τῶν φροντίδων, οὐ μὲν τοι τῆς ἀφροντιστίας. Ὅ μὲν φόβος ἐστὶ κατὰ στιγμὴν ἐκάστην αἰείποτε παρῶν ἐν τῷ συνειδότητι, τὸ δ' ἀσφαλές ἢ τὸ ἀφοβόν οὐ. Ὡσαύτως αἱ ἐπιθυμίαι κατὰ στιγμὴν ἐκάστην εἰσὶν αἰσθηταὶ καθάπερ ἢ πείνα καὶ τὸ δίψος· ἀλλ' ὅπως ὁ ψωμός, ὃν καταβροχθίζομεν, παύεται ὡν αἰσθητὸς ἀφ' ἧς καταβεβροχθίζομεν αὐτόν, οὕτω καὶ αἱ ἐπιθυμίαι, ἀπαξ ἀποπληρωθεῖσαι. Καθόλου δὲ τὸ λυποῦν καὶ ἢ στέρησις μόνον δυνάμενα γίνεσθαι πραγματικῶς ἢ θετικῶς ἡμῖν αἰσθητά, μόνον καὶ παρίστανται καθ' ἑαυτά· τὸ δὲ εὐδαιμόνιον τούναντίον ἐστὶν ἀπλῶς ἀρνητικόν. Ἐκ τούτου τριῶν τῶν μεγίστων, ὡν ὁ βίος παρίστησιν ἀγαθῶν, ὑγιείας, νεότητος καὶ ἐλευθερίας οὐδεμίαν ἔχομεν ἀμεσον αἰσθησιν, ἐφ' ὅσον εἰσὶν ἡμῖν, ὡς τοιούτων, αἰσθανόμεθα δὲ τότε πρῶτον αὐτῶν, ὅταν ἀπολίπωσιν ἡμᾶς, ἄτε φύσεως ὄντων ἀρνητικῆς, ὡς ἐρρήθη. Κατὰ ταῦτά δὲ καὶ τῶν εὐφροσύνων ἢ εὐτυχῶν τῆς ζωῆς ἡμερῶν αἰσθανόμεθα πρῶτον, ὅταν ἄλλαι δυστυχεῖς ἀκολοθήσωσιν ἐκείναις. Αὐξανομένης μὲν ἢ ἐπιτεινομένης τῆς ἀπολαύσεως, ἐλαττοῦται πῆ τὸ πρὸς ταύτην εὐαίσθητον, τὸ δὲ τῷ χρόνῳ σύνηδες γενομένου, παύεται παρῆχον ἀπολαύσεως αἰσθησιν. Οὕτω δ' ἂν τις ἐξηγήσαιτο τὴν συχνάκις παρατηρουμένην ἐν τοῖς ἐξ ἔρωτος γάμοις ἀπογοήτευσιν καὶ ψυχρότητα. Ἐπιτείνεται δ' ἐκ τούτου τὸ πρὸς τὸ ἄλγος εὐαίσθητον, ἄτε τῆς τοῦ συνήθους ἦτοι τῆς εἰθισμένης ἡδονῆς ἢ ἀπολαύσεως (ὑπὸ τῆς ἀπογοητεύσεως) μειώσεως καὶ ἐκλείψεως ἀλγεινῆς καθισταμένης. Ὅθεν, αὐξομένου τοῦ μέτρου τοῦ ἀναγκαίου (τῆς ἀναγκαίας ἡδονῆς), αὐξεται σύναμα καὶ τὸ λύπης αἰσθητικόν. Τεκμηρίον δὲ τῶν λεχθέντων: Ὅσοις τερπνότερον τυγχάνομεν διάγοντες τὰς ὥρας, οἷον ἐν ταῖς ἡδέαις συναναστροφαῖς, ἐν ταῖς παιδιαῖς, ταῖς φιλοῖταισι, τοῖς δειπνοῖς καὶ τοῖς τοιούτοις, τοσοῦτον καὶ τάχιον αὐταὶ παρέρχονται· κατὰ ταῦτά δ' ἐνοχλούμενοι μὲν, οἷον νοσοῦντες ἢ προσδοκῶντες ἢ τὸ θέρος ὑπὸ κόρεων ἢ ζωφίων ἄλλων ἀνιῶμενοι ἢ ἔρωτι δεινῷ καὶ δυστυχεῖ συνεχόμενοι, διὸ καλῶς ὁ Πέρσης ποιη-

της (ش جازي ش ج ليه ناله ش), αισθανόμεθα τοῦ χρόνου, τὸναντίον δὲ μόλις. Ἐκ δὴ τούτων καθίσταται δῆλον ὅτι τότε μάλιστα τυγχάνομεν ὄντες εὐτυχεῖς, ὅταν ἐλάχιστον αὐτῶν ἡμῶν αισθανώμεθα ζώντων ἢ ὄντων· ἄρα πολλῶν εὐτυχέστεροι ἠθέλομεν εἶναι μὴ ὄντες ὅλως. Εὐτυχία ἢ χαρὰ μεγάλη καθίσταται νοητὴ μόνον ὡς ἀκολουθία προηγησαμένης μεγάλης ἀπορίας ἢ κινδύνου. Ἐκ δὲ τούτου παρὰ τοῖς ποιηταῖς ἢ συνήθως ἀνάγκη τοῦ καταστῆσαι τοὺς ἥρωας τοὺς ἑαυτῶν εἰς περιστάσεις ἀπόρους, ἐπικινδύνους καὶ πολυμόχους, ἵνα δυνηθῶσιν ὑστερον αὐτοὺς ἀπαλλάξαι τῆς ἀπορίας ἢ τοῦ κινδύνου. Μάρτυρα δὲ τῶν λεγομένων ἀξιόχρεον ὁ φιλόσοφος εἰσάγει τὸν περικλεῖα Οὐολταίρον εἰπόντα: le bonheur n'est qu'un rêve et la douleur est réelle. Εἶτα: je ne sais autre chose dans la vie que me résigner et me dire que les mouches sont là pour être mangées par les araignées, et les hommes pour être dévorés par les chagrins. Ἐάν, ἐξακολουθεῖ μετὰ ταῦτα, παραβῆλη τις ποτε τὸ σύνολον τῶν δυνατῶν δυστυχημάτων καὶ παθημάτων, ὅσα δύναται τις ἄνθρωπος ἐν τῷ βίῳ παθεῖν, πρὸς τὸ τῶν εὐτυχημάτων, ὧν δύναται τυχεῖν, ὁ ἰσολογισμὸς οὐκ ἔσται δυσεῦρετος· ἀλλὰ καὶ ἀνευ τούτου μόνη τοῦ κακοῦ ἢ ὑπαρξίς ἐστὶν ἱκανὴ πρὸς τοῦ ζητήματος τὴν λύσιν· διότι τὸ ἐν κακόν, ἢ ἐνὸς ἀνθρώπου δυστυχία, δὲν δύναται νὰ ἐξουδετερωθῇ ταῖς μυρίων ἄλλων εὐτυχίαις. Ὅθεν καὶ εἰ τὸ κακόν ἦν ἑκατοντάκις ὀλιγώτερον ἐν τῷ βίῳ ἢ ὅσον ἐστίν, ἢ ὑπαρξίς αὐτοῦ καθ' ἑαυτὴν ἠθελεν ἐπαρκεῖ, πρὸς ἀποδείξιν τῆς πολυειδοῦς καίπερ ἐμμέσως ἐκφρασθῆναι δυναμένης ἀληθείας, ὅτι: ἢ ὑπαρξίς ἢ τοῦ κόσμου πρέπει νὰ ἦναι παραίτιος ἡμῖν οὐχὶ χαρᾶς, ἀλλὰ πολλῶν μᾶλλον ἀθυμίας καὶ λύπης· ἢ ζωὴ ἡμῶν ἐστὶ τι τοιοῦτον, ὅπερ ἠθελεν εἶναι πολλῶν κάλλιον ἡμῖν, εἰ μὴ ὑπῆρχεν. Ἐκ τούτου τὰ πάντα ἐν τῷ βίῳ τούτῳ φέρουσιν ἴχνη τῆς οὐδενίας αὐτοῦ. Τῶν ὄντων ἕκαστον ἀπατηλὸν ἐστὶ καὶ ἀτελές, καὶ πᾶν μὲν εὐαρεστόν ἐστὶ δυσἀρεστῶν μεμιγμένον, εὐπραγία δὲ πάση καὶ δυσπραγία συνῆπται, καὶ πᾶσα μὲν ἀπόλαυσις ἔχει τι τὸ ἐλλείπον, εὐθυμία δὲ πᾶσα τὸ διαταράσσον· ἐκάστη δ' ἐν τῷ βίῳ εὐμάρεια νέας τινὰς εἰσάγει δυσχερείας· καθόλου δ' εἰπεῖν ὁ ἄνθρωπος ἐστὶ προωρισμένος εἰς ἀθλιότητα καὶ δυσπραγίαν, ἐστὶ δὲ τῇ ἀληθείᾳ τοιοῦτος. Πρὸς δὲ τούτοις ἐστὶ πηγὴ τῷ ἀνθρώπῳ τῶν μεγίστων ἐν τῷ βίῳ δεινῶν

αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος: homo homini lupus· ἀδικία, ἀνεπιείκεια ἐσχάτη, σκληρότης, ὠμότης εἰσὶν οἱ συνηθέστατοι τοῦ ἀνθρώπου τρόποι τοῦ πράττειν ἢ προσφέρεσθαι τοῖς ὁμοίοις, ἐκ δὲ τούτου τὸ τῆς πολιτείας, τ. ἔ. κοινωνίας κατορθοῦν τὸ δίκαιον δυναμένης, ἀναγκαῖον. Ἐν ἀπάσαις ὁμῶς αἰς μὴ προεῖδεν ὁ νόμος περιστάσεις ἐμφανίζεται λαμπρῶς ὁ ἀπεριόριστος ἀνθρώπου παντός ἐγωϊσμός καὶ δὴ αὐτὴ ἡ κακία.

Ἐναντιότητες ἐλάχισται καθιστῶσιν ἡμᾶς εἰς τέλος δυστυχεῖς, οὐδὲν δὲ τελῶς εὐτυχῆς ἐν τῷ κόσμῳ τὸ παράπαν. Ἀποδείκνυσι δὲ πλαγίως μὲν, ἀλλὰ μετὰ βεβαιότητος, ὅτι ἐν τῇ καρδίᾳ θεωροῦσιν ἑαυτοὺς οἱ ἄνθρωποι καὶ εἰσι τῷ ὄντι δυστυχεῖς ὁ τῇ ψυχῇ ἐκάστου σύνοικος τῆς ἀλλοτρίας εὐτυχίας, οἰαδῆποτ' ἂν οὔσα τυγχάνη, φθόνος. Τούτου δ' αἴτιον ὅτι θεωροῦντες ἑαυτοὺς δυστυχεῖς ἀδυνατοῦσιν ὑποφέρειν τὴν τῶν νομιζομένων εὐπραγούντων ὀψιν. Ἄν ὁ βίος οὔτος, λέγει ὁ φιλόσοφος, ἦν ἀπλῶς ἀγαθόν τι, δὲν ἦτο ἀναγκαῖον ἢ ἐξόδος αὐτοῦ νὰ κατέχηται καὶ φρουρητῆται διὰ φυλάκων οὕτω δεινῶν, οἷος ὁ Θάνατος μετὰ τῶν ἐπαίρων, τοῦ Φόβου καὶ τοῦ Δείμου. Ἄν ὁμῶς, ὡς ἔχει νῦν, ἦν ὁ θάνατος ἡσσον ἐπιφοβός ἢ ὅσον ἐστίν, οὐδεὶς ἢ πᾶν που ὀλίγοι τῶν ἀνθρώπων ἠθελον ἀγαπᾶν τὸν βίον. Εἰ δὲ, τούναντίον, ἦν ἢ ζωὴ χαρμύσυνόν τι καὶ ζηλωτόν, οὐδεὶς οὐδ' αὐτὴν ποτε τὴν ἀπλήν τοῦ θανάτου παράστασιν ἠθελεν ὑπομένει.

Ἀνακεφαλαίων δ' ὁ φιλόσοφος τὰ λεχθέντα, τελευτῶν ἀποφαίνεται γνώμην ἐναντίαν τῷ Λεϊβνιτίῳ δισχυρισαμένῳ ὅτι ὁ κόσμος οὔτος ἐστὶν ὁ κάλλιστος¹, ὅτι πᾶν τούναντίον ἐστὶν ὁ κάκιστος τῶν δυναμένων εἶναι. Τούτου δὲ χερῶν, ἦτοι γῆ χερῶν ἧς οἰκοῦμεν, ἠθελεν εἶναι σαφῶς ἀόικητος. Πρὶν ἢ δὲ περάνωμεν τὴν σύντομον ταύτην ἡμῶν πραγματείαν οὐκ

1) Ὁ τοῦ Λεϊβνιτίου δισχυρισμός, ὅτι ὁ κόσμος ὡς ἔργον θεῖον ἐστὶν ἀναγκαιῶς ὁ κάλλιστος τῶν δυνατῶν, ἐπερίδεται τῷ ἱριμελεῖ ὑποθετικῷ συλλογισμῷ, ὅτι: εἰ ἦν δυνατὸς βελτίων τοῦ παρόντος κόσμος, ὦφιλε τότε γινώσκων μὲν αὐτὸν ἢ τοῦ Θεοῦ σοφία, βουλή ἢ θῆναι δ' ἢ ἀγαθότης, ποιῆσαι δ' ἢ παντοδυναμία (πρβλ. Πλατ. Τιμ. 290: . . . θέμις οὐτ' ἦν οὐτ' ἐστὶ τῷ ἀρίστῳ δρᾶν ἄλλο πλὴν τὸ κάλλιστον· ἔτι αὐτ. 28 B: ὁ μὲν (κόσμος) κάλλιστος τῶν γεγονότων, ὁ δὲ (δημιουργός) ἀριστος τῶν αἰτίων, πρὸς δὲ ἡδύνατό τις ἴσως ἀντιπεῖν δικαίως ὅτι ἡδύνατο μὲν ἴσως ὁ κόσμος οὔτος εἶναι ὁ κάλλιστος, ἀλλ' ὄντι κρείττονι τῶν ἀνθρωπίνων ἀδυναμιῶν καὶ ἀναγκῶν καὶ παθῶν καὶ καθόλου τῆς ἀτελείας.

ἀτερπές ἡγοῦμεθα γνωρίσαι τοῖς φίλοις ἀκρω-
μένους ὅσα ὁ παραδοξολόγος εἶναι δοκῶν φιλό-
σοφος ἐφιλοσόφησε περὶ τοῦ πάθους, δὴ ἔρωτα
συνήθως καλοῦμεν, εἴπερ ἄλλο τι, μᾶλλον δὲ
μόνον αὐτὸ συντελοῦν εἰς τὸ συνεχές τοῦ ἀν-
θρωπείου καὶ τῆς κακοδαιμονίας αὐτοῦ. Ἡ
θεωρία δὲν εἶναι πάντη νέα. Ὁμοίαν ἀνέπτυ-
ξεν ἡδὴ Πλάτων ὁ δαιμόσιος ἐν τῷ Συμποσίῳ.

Κατὰ Σοπεναύερν ὁ καλούμενος ἔρωσ ἐστὶ
τις ἀπάτη δεινὴ, εἰς ἣν ἐμβάλλει διηνεκῶς
τὸν ἄνθρωπον ἀπατεῶν δεινός, ὅς ἐστι τὸ βολ-
εῖσθαι ζῆν. Τὸ κινεῖν αἷτιον ἐνταῦθα καὶ τὸ
τέλος ἢ ἀγαθὸν ἐστὶν ἢ διαδεξιμένη γενεά,
ἢ πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ, τ. ἔ. τῆς ἰδίας
γενέσεως, περιβάλλει καὶ κατασαγηνεύει τὴν
δυστυχῆ παρούσαν θελήτῃρος καὶ γοητεύμασι
παντοίοις, ἀφαιροῦν ἀπὸ τοῦ δυστυχοῦς ἐρώντος
ἡσυχίαν, εὐτυχίαν (εἴ ποτέ τιν' ἔσχε), καὶ αὐ-
τὴν ἐνίοτε τὴν ζωὴν. Εἰσὶ δὲ τοσοῦτον ἰσχυρὰ
καὶ ἀκαταγώνιστα τὰ δι' ὧν σαγηνεύει τὸν
δύστηνον, ὥστε καὶ συνειδόμενα τινὰ τὸ δέλεαρ
ἔκοντα δουλοὶ καὶ ὑποχείριον ποιεῖται. Οὕτω
τὸ γένος ἀντικαταλλαττόμενον τὴν ἐκάστου
τῶν ἀτόμων ὑπαρξίν ἀντὶ τῆς ἑαυτοῦ παρί-
σταται περιβεβλημένον ὅψιν αἰσθημάτων με-
στοῦ μὲν εὐδαιμονίας, ἐξαφανιζομένου δ' ἄμα
τῆ τοῦ σκοποῦμένου πληρώσει¹.

Ἔστι μὲν οὖν, ὡς εἶπομεν, ἡ θεωρία καὶ
παρὰ Πλάτωνι· διαφέρει δὲ τῆς τοῦ Γερμανοῦ
φιλοσόφου τούτου, ὅτι παρὰ τούτου μὲν ὑπὸ τῷ
τοῦ ἔρωτος εἶδει κινεῖ τὸν ὄντα τὸ γενησόμενον
ἢ τὴν γενεάν τὴν παρούσαν ἢ διαδεξιμένην,
παρ' ἐκείνῳ δὲ τὸ κινεῖν ἐστὶν αὐτὸ τὸ κινου-
μενον ἢ ἐρῶν, ἀθανασίας ὀρεγόμενον, οὐ μὴ
δυνάμενον ἐν ἑαυτῷ τυχεῖν, ἐφικέσθαι βούλεται
ἐν τῷ τόκῳ. Ἰδοὺ δὲ τὸ τοῦ φιλοσόφου χωρίον
(Συμποσ. 207, C.):

Κυῖοσι πάντες ἄνθρωποι καὶ κατὰ τὸ σῶμα
καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν, καὶ ἐπειδὴν ἐν τινὶ ἀγω-
νίᾳ γένωνται, τίθειν ἐπιθυμεῖ ἡμῶν ἢ φύσις·
τίθειν δὲ ἐν μὲν αἰσχυρῷ οὐ δύναται, ἐν δὲ τῷ
καλῷ· ἢ γὰρ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς συνουσία τό-
κος ἐστίν. Ἔστι δὲ τοῦτο θεῖον τὸ πρᾶγμα, καὶ
τοῦτο ἐν θνητῷ ὄντι τῷ ζῶν ἀθάνατον ἐνεστιν,
ἢ κήσις καὶ ἢ γέννησις· τὸ δὲ ἐν τῷ ἀναρμό-
στῳ ἀδύνατον γενέσθαι· ἀναρμόστον δ' ἐστὶ τὸ
αἰσχρὸν παντὶ τῷ θείῳ, τὸ δὲ καλὸν ἀρμόττον.

Μοῖρα οὖν καὶ Εἰλείθουα ἢ καλλονὴ ἐστὶ τῆ γε-
νέσει· διὰ ταῦτα ὅταν μὲν καλῷ προσπελάξῃ
τὸ κυῖον, καὶ εὐφραϊνόμενον διαχειεται καὶ τίθει
τε καὶ γεννᾷ· ὅταν δὲ αἰσχυρῷ, σκυθρωπὸν τε καὶ
λυπούμενον συσπειρᾶται καὶ ἀποτρέπεται καὶ
ἀνείλεται καὶ οὐ γεννᾷ, ἀλλὰ ἴσχυον τὸ κῆμα
χαλεπῶς φέρει· ὅθεν δὴ τῷ κυῖοντί τε καὶ ἡδὴ
σπαργῶντι πολλή ἢ πτοήσις γέγονε περὶ τὸ
καλὸν διὰ τὸ μεγάλης ὠδίνος ἀπολύειν τὸν ἔ-
χοντα. Ἔστι γὰρ οὐ τοῦ καλοῦ ὁ ἔρωσ, ἀλλὰ
τῆς γενέσεως καὶ τοῦ τόκου ἐν τῷ καλῷ ὅτι
ἀειγενές ἐστὶ καὶ ἀθάνατον ὡς θνητῷ ἢ γέν-
νησις· ἀθανασίας δὲ ἀναγκαῖον ἐπιθυμεῖν μετ'
ἀγαθοῦ ἐκ τῶν ὁμολογημένων, εἴπερ τοῦ ἀ-
γαθοῦ ἑαυτῷ ἀεὶ εἶναι ἔρωσ ἐστίν· ἀναγκαῖον
δὴ ἐκ τούτου τοῦ λόγου καὶ τῆς ἀθανασίας τὸν
ἔρωτα εἶναι.—

Τοσαῦτα, τό γε νῦν ἔχον, εἰρήσθωσαν περὶ
τῆς καθόλου καὶ ἰδίᾳ τῆς Σοπεναυέρου ἀπαι-
σιοδοξίας, οὐκ ἀρέσκοντά τισιν ἴσως, ὑπὸ τῶν
πλειστον ὅμως, κἂν μὴ προφανῶς τὴν ἀλή-
θειαν αὐτῶν ὁμολογῶσιν, ἐν τῇ καρδίᾳ σιωπη-
λῶς ὡς ἀληθῆ δεκτὰ γενόμενα· ἔστι δ' ἡμῖν
ἐλπίς ὅτι συγγνώμην ἔξουσιν ἡμῖν οἱ φίλοι
παρόντες τῶν οὐκ ὀλίγων ἐλλείψεων, ἃς εὖρον
ἐν τοῖς ρηθείσι, καὶ ὧν αὐτοῖς ὑπισχυοῦμεθα
τὴν ἀναπλήρωσιν ἐν ἐτέρᾳ προσεχει περὶ τῶν
αὐτῶν πραγματείᾳ.

B'.

Συνψδὰ πρὸς τὴν ὑπόσχεσιν, ἣν ἐποίησα-
μεθα τῷ σεβαστῷ κυρίῳ προέδρῳ δηλώσαντι
μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ πρώτου τῆςδε τῆς
πραγματείας μέρους τὴν ἐπιθυμίαν ὅπως ἐν ἀ-
ναγνώσματι δευτέρῳ προσθῶμεν τοῖς ἐκεῖ ρη-
θείσι καὶ εἴ τι τις τῶν ἀρχαίων ἢ τῶν νεωτέ-
ρων ἄλλο περὶ τούτων εἶπεν ἢ ἔγραψεν, ἐρχό-
μεθα νῦν, ὅπως, ὅση δύναμις, ἀναπληρώσωμεν,
εἴ τι παρελίπομεν ἐν ἐκείνῳ περὶ τῶν αὐτῶν
σπουδαῖον ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἢ τῶν νεωτέρων
Ἑλλήνων ἢ ὑπὸ τῶν ἄλλων εἰρημένων. Ὅθεν ἔ-
σται τὸ νῦν ἀνάγνωσμα, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀνα-
πληρωτικὸν τοῦ πρώτου· ἐπειδὴ δ' ἐν ἐκείνῳ
τὸ μὲν πρῶτον ἐξηνέγκαμεν ὅσα τοιαύτης ἐν-
νοίας ἀπεφάναντο τῶν ἀρχαίων οἱ ποιηταὶ καὶ
οἱ φιλόσοφοι, εἶτα τὰς ἡμετέρας αὐτῶν διὰ
βραχυτάτων περὶ τούτων σκέψεις, ἔσχατον δὲ
ἐν κεφαλαίῳ τὰ Σοπεναυέρῳ τῷ φιλοσόφῳ περὶ
αὐτῶν πεφιλοσοφημένα, κατὰ ταῦτά καὶ νῦν
τὸ μὲν πρῶτον ἐροῦμεν ὅσα τότε παρελίπομεν
ἐκ τῶν ἀρχαίων ὀλίγα τινὰ καὶ ἐκ τῶν Περ-

1) Πρὸς τοῦ φιλοσόφου Πραγματείας ἄλλας τε
καὶ τὴν Χαρακτηριστικὴν τοῦ βούλε-
σθαι ζῆν, καὶ τὴν Μεταφυσικὴν τοῦ
ἔρωτος.

σῶν ποιητῶν συμπαραθέντες, ἀναπληρώσαντες εἶτα τὰς ἡμῶν αὐτῶν θεωρίας ἐπισιτέφομεν τὴν πραγματείαν δι' ὧν Ἄρταμνος ὁ τοῖς Σοπεναυέρου διδάγμασιν ἀκολουθήσας ἐφιλοσόφησε περὶ τούτων ἢ δυνατόν ἐν βραχυτάτοις.

Τῶν οὖν ἀρχαίων αἱ ῥήσεις πᾶσαι τοῦτο μὲν τὴν ἐπικράτειαν ἐξαγγέλλουσι τοῦ κακοῦ τὴν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τὸ ἐκ τούτου μὴ φοβερόν, ἀλλὰ πολλὰ καὶ σωτήριον καὶ ποθεινὸν τοῦ θανάτου, τοῦτο δὲ τὸ μάταιον τοῦ βίου τοῦ ἀνθρωπίνου καὶ τὸ πάσης εὐεστοῦς καὶ εὐδαιμονίας ἀβέβαιον καὶ ἀστατον. Ἀρξώμεθα δὲ πρῶτον ἀπὸ τοῦ πρώτου τῶν ποιητῶν εἰπόντος ἐν Ἰλ. 527—533·

ὡς γὰρ ἐπεκλώσαντο θεοὶ δειλοῖσι βροτοῖσι,
ζῶειν ἀχνημένους· αὐτοὶ δὲ τ' ἀκηδέες εἰσί.
Δοιοὶ γάρ τε πίθοι κατακαίεται ἐν Διὸς οὐδαι
δῶρων οἷα δίδωσι, κακῶν, ἕτερος δὲ ἐάων.

Ἄλλαχοῦ δὲ πάλιν (Ὀδ. Σ. 130)·

οὐδὲν ἀκιδνότερον γαῖα τρέφει ἀνθρώποιο.

Καθ' Ἡσίοδον ἢ Πανδώρα, διανοίξασα τῇ χειρὶ τὸν πίθον, ἐν ᾧ περιείχοντο τὰ κακὰ, κατεσκέδασε τὸ πλῆθος αὐτῶν εἰς τὴν οἰκουμένην·

ἀλλὰ γυνὴ χεῖρσσι πίθου μέγα πῶμ' ἀφελούσα
ἐσκέδασ'· ἀνθρώποισι δὲ μῦθετο κήδεα λυγρά.

καὶ μετ' ὀλίγον·

ἄλλα δὲ μυρία κακὰ κατ' ἀνθρώπους ἀλάληται·
πλεῖθ μὲν γὰρ γαῖα κακῶν, πλεῖθ δὲ θάλασσα·
νοῦσαι δ' ἀνθρώποισιν ἐφήμεροι, αἱ δ' ἐπὶ νυκτὶ
αὐτόματοι φοιτῶσι, κακὰ θνητοῖσι φέρουσαι.

Ἐκ τούτου δ' Αἰσχύλος ὁ ποιητὴς ἀπαλλαγὴν θεωρῶν τῶν ἐν τῷ βίῳ κακῶν τὸν θάνατον, ἐπιπλήσσει τοῖς κακὸν αὐτὸν νομίζουσι λέγων·

ὡς οὐ δικαίως θάνατον ἔχθουσιν βροτοὶ
ὅσπερ μέγιστον ῥῦμα τῶν πολλῶν κακῶν.

Μνημονευτέον δ' ἔτι τὸ τοῦ Πινδάρου· τί δέ τις; τί δ' οὐτε; σκιᾶς ὄναρ ἀνθρώπου· δι' ὧν ὁ ποιητὴς μεθ' ὑπερβολῆς τινος ἐμφαντικῶς καὶ τεχνηέντως τὴν ἀνθρωπίνην ἐδήλωσε ματαιότητα· διότι τί σκιᾶς ἀσθενέστερον; ὥστε τὸ ταύτης ὄναρ οὐδὲ φαντασίας οὐδὲ λόγου δεκτικὸν ὑπάρχει. Πάλιν ὁ αὐτὸς ἐν ἐτέρῳ χωρίῳ·

Ἐν παρ' ἐσθλὸν σύνδυο πῆματα δαίονται βροτοῖς
[ἀθάνατοι.

Κατὰ ταῦτα δὲ καὶ Σιμωνίδης ὁ ποιητὴς·

ἀνθρώπων ὀλίγον μὲν κάρτος, ἄπρακτοι δὲ μεληδόνες· αἰῶνι δὲ παύρῳ πόνος ἀμφὶ πόνῳ· ὁ δ' ἄπρακτος ὁμῶς ἐπικρέμαται θάνατος.

Ἰδίᾳ δὲ μνημονευτέος ἐκ τῶν ἀρχαίων Ἡγησίας ὁ διὰ τὴν διδασκαλίαν πεισιθάνατος ἐπικληθεὶς, οὐ τὰ μὲν ἔργα δὲν διεσώθησαν, αὐτὸς δὲ κατὰ Διογένη τὸν Λαέρτιον ἐδόξαζεν ὅτι ἡ εὐδαιμονία ἐστὶ τι ὄλως ἀδύνατον τῷ ἀνθρώπῳ· διότι τὸ μὲν σῶμα πολλῶν ἀναπέπληται παθημάτων, ἡ δὲ ψυχὴ συμπαθεῖ τῷ σώματι καὶ ταράττεται, ἡ δὲ τύχη πολλὰ τῶν κατ' ἐλπίδα κωλύει· ὅθεν ὁ θάνατος ἦν αὐτῷ προτιμότερος τῆς ζωῆς. Λέγει δὲ περὶ τούτου ὁ Κικέρων ἐν τοῖς *Toussoularois* 1,34 : a malis igitur mors abducit, non a bouis, verum si quaerimus· et quidem hoc a Cyrenaico Hegesia sic copiose disputatur, ut is a rege Ptolemaeo prohibitus esse dicitur illa in scholis dicere, quod multi, iis auditis, mortem sibi ipsi consciscerent. Ἦν δ' αὐτῷ καὶ πραγματεία συντεταγμένη κατὰ τὸν αὐτὸν *Ἀποκαρτερῶν*, ἐν ᾧ τινα περιέγραφεν, ὅς ἀποχωρῶν δι' αἰτίας τοῦ βίου καὶ ἀποτρεπόμενος ὑπὸ τῶν φιλῶν ἐσαφηνίζεν αὐτοῖς τὰ τοῦ βίου δεινὰ.

Μνημονευτέα δ' ἔτι καὶ τὰ τοῦ ποιητοῦ Σιμωνίδου τοῦ Ἀμοργίνου, τὰ τῶν ἀνθρώπων ἀριθμοῦντος ἐν τοῖςδε κακὰ·

φθάνει δὲ τὸν μὲν γῆρας ἄζηλον λαθόν,
πρὶν τέρμ' ἴκηται· τοὺς δὲ δύστηνοι νόσοι
φθείρουσι θνητῶν· τοὺς δ' Ἄρει δεδομημένους
πέμπει μελαίνης Ἀΐδης ὑπὸ χθονός·
οἱ δ' ἐν θαλάσῃ λαίλαπι κλονούμενοι
καὶ κύμασιν πολλοῖσι πορφυρῆς ἄλδος
θνήσκουσιν, εὐτ' ἂν μὴ δυνήσωνται ζεῖν·
οἱ δ' ἀγγόνην ἄφαντο δυστήνῳ μόρῳ,
κοῦτάγρετοι· λείπουσιν ἡλίου φάος.
Οὕτω κακῶν ἄπ' οὐδὲν· ἀλλὰ μυρία
βροτοῖσι κῆρες κἀνεπίφραστοι δῦαι
καὶ πῆματ' ἐστίν.

Καὶ ταῦτα μὲν, ἵνα μὴ πέρα τοῦ δέοντος μακρηγορῶμεν, ἀρκείτωσαν ἐκ τῶν πολλῶν, ὧν ἂν τις εὖροι παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἐξαγγελτικῶν τῆς ἀνθρωπίνης ματαιότητος καὶ τῆς ἐπικρατείας τοῦ κακοῦ τῆς ἐν τῷ βίῳ.

Ἐκ δὲ τῶν ἄλλοεθνῶν μυρία δυνάμενοι παραθεῖναι τοιαῦτα τῆς φαυλότητος τοῦ βίου μαρτύρια, περιοριζόμεθα συντομίας χάριν εἰς τὰ ὀλίγα τάδε·

Καὶ Σάδιος (Σαμ.) μὲν ὁ ποιητὴς ἐμφαντικώτατα δηλοῖ τὴν οὐδενίαν τῶν ἐν τῷ κόσμῳ τοῖςδε (Ῥοδ.).

مخور اندوه آنکه چیزی نیست
هم مشو شاد مانکه چیزی نیست
در کد راز جهان که چیزی نیست

گر جهان زدست تو برود
عالی نیز اگر بدست آید آبر
بد و نیک جهان چو درگذشت

ἄπερ εἰσι μεθερμηνευόμενα :

Κἄν ἐκφυγή τῆς σῆς χειρὸς ὁ κόσμος, μὴ ἀδημόνει· διότι μηδὲν ἔστι. Κἄν καταστῆς ποτε κύριος τοῦ κόσμου, μὴ χαίρει· διότι μηδὲν ἔστι. Ἐφοῦ δὲ παρέλθωσι τὰ κακὰ καὶ τὰγαθὰ τοῦ κόσμου, πάρελθε καὶ σύ· διότι μηδὲν ἔστι.

Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς ἐτέρωθι (αὐτ. κεφ. α').

جهان ای برادر نماید بکس
دل اندر جهان آفرین بند و بس
مکن تکیه بر ملک دنیا و پشت
که بسیارسکس چون تو پرورد و کشت
چو آهنگ رفتن جان پاک
چه بر تخت مردن چه بر روی خاک

ὅπερ ἔστι μεθερμηνευόμενον :

Ὁ κόσμος, ὡ ἀδελφέ, παραμένει οὐδενί· διὸ μόνον ἀνάθεος τῷ δημιουργῷ τὴν ψυχὴν· μὴ στριζοῦ τοῖς ἀγαθοῖς τοῦ κόσμου· διότι πολλοὺς ὁμοίους ἔθρεψεν ἤδη καὶ ἀπώλεσεν. Ὅταν ἀπαίρη ἡ ἀγνή ψυχὴ (κατὰ λέξιν: ὅταν (αὐτὴ) κρούσῃ τὸ τῆς ἀποδημίας τύμπανον), τί (διαφέρει) τὸ τελευτᾶν ἐπὶ θρόνου, καὶ τί τὸ χαμαί;

Ὁ δὲ Χοσέϊνος Βαίζης ὁ τοῦ ποιήματος *Envari Soheili* (انوار سہیلی) ποιητῆς εἰκάζων πτώματι τὴν γῆν ὑπὸ γυπτῶν περιεστοιχισμένῳ λέγει :

این جهان بر مثال مررار یست
کر کسان کرد او هزار هزار
این مر آرا همی زند تختلب
و آن مرارزا همی زند متقار
اخر الامر بر پرند همه
و زهمه باز ماند این مردار

Τουτέστιν. Ὁ κόσμος οὗτος ὁμοίός ἐστι πτώματι γυψί περιεστοιχισμένῳ μυρίοις, οἱ διαπλήσσουσιν ἀλλήλους οἱ μὲν τοῖς βράμφεσιν, οἱ δὲ τοῖς ὄνουξι. Τέλος ἐκείνοι μὲν ἀφρίπτανται πάντες, ἐκ δὲ πάντων ἀπολείπεται τὸ πτώμα.

Καὶ πάλιν ἄλλοθι :

ما فلك معمار این معموره شد بی خار غم
يك كل شاری بیاغ زندکاتی کس نیافت
کلستان عمررا در مرغزار روزگار
نوبهاری خالی از باد خزانی کس نیافت

Τουτέστιν. Ἐξ οὗ ὁ οὐρανὸς ἐγένετο τῆς οἰκουμένης τῆςδε κυβερνήτης, οὐδεὶς ἀνθρώπων εὐρε ῥόδον ἐν εὐφροσύνης ἐν τῷ κήπῳ τῆς ζωῆς

ἄνευ ἀκάνθης ἀλγηδόνος, οὐδὲ τὴν τοῦ βίου ῥοδωνιᾶν ἐν τῷ λειμῶνι τοῦ χρόνου γευομένην τοῦ ἔαρος ἄνευ τοῦ μετοπωρινοῦ ἀνέμου.

Παρεμπερῆ δὲ πάλιν ὁ αὐτὸς ἐν τοῖςδε :

بیج کبج بی ریح نتوان یافت
و بیج کل بی ازار خار نتوان چید

— Οὐκ ἔστι θησαυρὸν εὐρεῖν ἀπόνως, οὐδὲ ῥόδον ἄνευ νυγμοῦ ἀκάνθης.

Διελθόντες οὕτω διὰ βραχέων ἔστιν ἃ τῶν τοῖς ἀρχαίοις περὶ τοῦ βίου τοῦ τῶν ἀνθρώπων εἰρημένων, ἐρχόμεθα νῦν εἰς τὰς ἡμετέρας αὐτῶν περὶ τούτου θεωρίας καὶ σκέψεως.

Θεωροῦντες ἐν γένει τὴν ἀστρονομικὴν καὶ φυσικὴν κατάστασιν τοῦ πλανήτου, πρὸς ὃν ἀναποσπάστως, οὕτως εἰπεῖν, ὑπάρχει τὸ ἡμέτερον εἶναι συνημμένον, εὐρίσκομεν ὅτι οὗτος ἀπέχει πορρωτάτω τοῦ εἶναι τῶν κόσμων ὁ κάλλιστος. Ὁ ἄνθρωπος, ὡς περ ἐλέγομεν ἤδη διὰ λέξεων ἄλλων ἐν τῷ πρώτῳ τῆς πραγματείας μέρει, διατελεῖ συνεχόμενος ἐπὶ τῆς γῆς ἀγῶνι διηνεκεῖ πρὸς τὴν ἀδυσώπητον μητρειᾶν ἢ φύσιν. Αὕτη συνεχῶς ἀγωνίζεται ὅπως ἄλλοτε μὲν βράδιον, ἄλλοτε δὲ θάττον, ἄλλοτε πάλιν ἐν χρόνῳ στιγμῇ φθειρῆ καὶ ἐξαφανίση ἄρδην ὅσα ὁ ταλαίπωρος ἄνθρωπος ἰδρῶτι πολλῷ καὶ πόνοις καὶ μόχθοις ἀτρύτοις ἐν χρόνῳ μακρῷ δημιουργεῖ καὶ παρασκευάζει· ἔστι πολέμιος, πρὸς ὃν οὐδέποτε διαλλαγὴ τις ἢ φιλία τυγχάνει δυνατῆ. Διὸ τὸ ἐξ ἀρχῆς ὁ δυστυχῆς αὐτονομαζόμενος ἡγεμὼν τῆς γῆς μὴ δυνάμενος ἀντιπαλαῖσαι μόνος πρὸς τὸν δεινὸν καὶ ἀδυσώπητον δυσμενῆ, συνέστησε τὰς κοινωνίας καὶ πολιτείας, ὅπως τὸ κατὰ δύναμιν ἀπὸ τῆς ἐκείνης ἀστόργου τυραννίδος ἀπαλλαγεῖς καλλύνη μέχρι τινὸς βαθμοῦ καὶ βελτιώσῃ τὸν βραχύν αὐτοῦ βίον. Ἄλλὰ καὶ οὕτω μόλις ποτὲ μετὰ χιλιᾶδων ἐτῶν ἀνεκδιηγήτους ἀγῶνας ἐπέτυχέ τινος εὐζωίας, ἧς καὶ αὐτῆς ἐλάχιστον ἀπολαύει τοῦ ἀνθρωπέου τοῦ πλείστον. Ἔστι δ' ἡ γῆ θεωρουμένη καθόλου μοχθηρὰ καὶ σκληρὰ ξενοδόχος, ἀντι πολλῆς τιμῆς τὰς ἐξι-

τήλους και βραχείας ἡμῖν ἡδονάς, ἄς ποτε παρέχει, πωλοῦσα. Καὶ πρῶτον, ἔαν θεωρήσωμεν τὴν θερμοκρασίαν, ὀλίγιστοι βεβαίως εἰσὶν ἐπὶ τοῦ Πανήτου τόποι, ἔνθα διὰ παντός ἐπικρατεῖ τὸ ὑπὸ τῶν ποιητῶν ἐξυμνηθέν, εἰς τοὺς πρώτους τοῦ ἀνθρωπείου χρόνου ἀναφερόμενον, αἰθρὸν ἔαρ (ver erat aeternum Ὀουίδ. Μεταμ. I, 107. Πρβλ. καὶ Ὀμ. Ὀδυσ. Δ, 563-568). Τὸ θερπνὸν ἀλλὰ βραχύτατον ἔαρ διαδέχεται παρ' ἡμῖν τὸ ὄχληρὸν καὶ δυσύποιστον θέρος μετὰ τῆς χορείας τῶν ἀνηλεῶν ζωῶν, ἀπερ ἀπὸ τοῦ πλείστου τῶν ἀνθρώπων ἀφαιροῦσι τὴν μόνην ἀναψυχὴν καὶ παραμυθίαν τοῦ μακροῦ τῆς ἡμέρας καμᾶτου, τὸν ὕπνον. Οὕτως ἡμῖν ἀντὶ πολλοῦ πωλεῖ τὸ θέρος τὴν καρποφορίαν. Εἶτα πάλιν τὸ βραχὺ μετόπωρον διαδέχεται ὁ μακρὸς καὶ βαρὺς χειμῶν, οὗ τῆς ἀπανθρωπίας ἀπαλλάττει ἡμᾶς ἐπὶ ποσὸν ἢ βιομηχανία καὶ ἡ τέχνη μόνον ἐφ' ὅσον ἐν οἰκίᾳ καὶ ἐν στέγαις· ἔξω δ' αὐτῶν ἀδυνατοῦσιν ἡμᾶς ἀπαλλάξαι τῶν τοῦ ψύχους καὶ τοῦ θάλλου ἐπηρεῖων καὶ ἀχθηδόνων. Ἐπειδὴ δ' ἡ πλείστη τῆς κοινωνίας ὑπὸ τῶν ἀδυσωπήτων τῆς ζωῆς ἀναγκῶν ἀναγκάζεται διάγειν μεθ' ἡμέραν τὸν βίον ἐν ὑπαίθρῳ πρὸς ἐργασίαν τε τῆς γῆς καὶ τῶν πολλῶν καὶ ποικίλων ὑπὸ τοῦ βίου καὶ τῆς κοινωνίας ἐπιβαλλομένων καθηκόντων τέλεσιν, οἱ πλείστοι τῶν ἀνθρώπων, ἰδίᾳ δὲ τῶν ἀνδρῶν εἰσὶν, ὡς τὸ εἶκός, κατακεκριμένοι ταλαιπωρεῖν, ὑπομένοντες ἐν τῷ βίῳ παντὶ τὰς ὑπερβολὰς τοῦ ψύχους καὶ τοῦ θάλλου. Ἐκ δὲ τούτου τοῦ (κατὰ φιλοσόφους τινὰς) τελικοῦ τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως αἰτίου, τῆς ἐπιγνώσεως καὶ θεωρίας τοῦ ὄντος καὶ τῆς ὁμολόγου ἠθικῆς τελειώσεως ὀλίγιστοι μολὶς ἐφικνύονται τοῦ ὄλου γένους, τῶν πλείονων εἰς τὸ ζῆν ἀπλῶς, τουτέστι τὸ τὰ πρὸς τοῦτο πορίζεσθαι, τὴν ὄλην ζωὴν ἐν πόνῳ καὶ μόχθῳ καὶ στερήσεσι παντοδαπαῖς καταναλισκόντων. Ἴνα πορίζηται τὰ πρὸς τροφήν αὐτῷ καὶ διατήρησιν ἀπαραίτητα, τουτέστι τὴν σάρκα καὶ τὸ γάλα τῶν ζῶων, ὅσα βρώσιμα, καὶ τὰ σῖτα καὶ τὰ λάχανα καὶ τοὺς καρπούς, ἠναγκασμένος ἐστὶν ὁ ἀνθρωπος ὑπὸ ταῖς πολλὰς φλογεραῖς ἀκτίσι τοῦ ἡλίου διαρκῶς ἐργάζεσθαι τὴν γῆν καὶ περιποιεῖσθαι καὶ περιθάλλειν τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῶα, καθιστάμενος οὕτω δούλος αὐτὸς ἐκείνων, ὧν ἀγάλλεται θεωρῶν ἑαυτὸν γεγεννημένον ἀρχοντα καὶ κύριον. Μόνος αὐτὸς τῶν ἐπὶ γῆς οὐδεμιᾶς τυγχάνει παρ' αὐτῆς ἀμέσου συνδρομῆς καὶ προστασίας· γεννᾶται μὲν ἄπορος καὶ

γυμνός καὶ ἀσθενής καὶ ἐλειονός, βιοὶ δὲ καὶ διασώζεται δι' ἐργασίας καὶ μόχθων ἀτελευτήτων. Περιγράφει δὲ τὴν τοιαύτην οἰκτράν καὶ ἀθλίαν τοῦ ἀνθρώπου πρώτην εἰς τὸν βίον εἰσοδὸν ἐναργῶς καὶ εὐφραδῶς ὁ γλυκὺς καὶ φιλόανθρωπος Πλούταρχος ἐν οἷς φησιν·

«Οὐδὲν ἐστὶν οὕτως ἀτελὲς οὐδ' ἄπορον οὐδὲ γυμνὸν οὐδ' ἄμορφον οὐδὲ μιᾶρον ὡς ἀνθρώπος ἐν γοναῖς ὀρώμενος· ἢ μόνῳ σχεδὸν οὐδὲ καθαρὰν ἔδωκεν ὁδὸν εἰς φῶς ἢ φύσις, ἀλλ' αἵματι πεφυρμένος καὶ λύθρου περίπλεως καὶ φονευομένῳ μᾶλλον ἢ γεννωμένῳ εἰοικώς οὐδενός ἐστιν ἀψασθαι καὶ ἀνελεῖσθαι καὶ ἀσπᾶσασθαι καὶ περιλαβεῖν ἢ τοῦ φύσει φιλοῦντος».

Εἰς τοῦτο δὴ (τὴν τροφήν καὶ τὴν ζωὴν) ἐργαζόμενοι καὶ πρὸς κοῦφισμὸν τινα τοῦ ἀθλήου βίου διαπόντιοι φερόμενοι χιλιάδες καὶ μυριάδες ἀνθρώπων, οὕτως εἰπεῖν, καταβροχθίζονται κατ' ἐνιαυτὸν ὑπὸ τῆς ἀσπλάγχου θαλάσσης, οἰκήματα δὲ καὶ πόλεις μερόπων ἀνθρώπων ἐν ἔτεσι πολλοῖς ἀγῶσι καὶ μόχθοις μυρίοις εἰς ἀκμὴν ἀφικόμενοι ἐν ὀφθαλμοῦ ῥιπῇ ἀνατρέπονται ὑπὸ τῆς γῆς σειομένης· θάλλος ἐξαισιον, ὑδάτων ὁμβρίων αἰφνιδίως καταφορὰ διαφθεῖρει καὶ καθαιρεῖ ἐν ἡμέρᾳ ἢ νυκτὶ μίξ προϊόντα καὶ καρπούς μηνῶν πολλῶν ἢ ἐνιαυτοῦ ὀλοκλήρου. Ταῦτα δ' οὐχ ἀπαξ οὐδὲ δις, ἀλλ' ἐξ οὗ τις ἐστὶν ἀνθρώπων ἱστορία καὶ μνήμη, κατὰ συνεχεῖς περιόδους διατελοῦσιν αἰεὶ γινόμενά τε καὶ ἐσόμενα μέχρι συντελείας αἰς τ' ἂν ὕδωρ τε ῥέη καὶ δένδρεα μακρὰ τεθῆλη». Καὶ ἐστὶν οὕτω καθ' ἐκάστην ὁρᾶν τοὺς πλείονας τῶν ἀνθρώπων ἀσθμαίνοντας καὶ καταβεθλημένους ὑπὸ καμᾶτων καὶ μόχθων συχνάκις ἀκάρπων, ἐπὶ τὸ διὰ παντός ὑπὸ τῆς Εἰμαρμένης κατεγνωσμένους εἰς ἀγευστίαν καὶ στέρησιν παντελῆ τῶν εὐγενῶν τῆς διανοίας ἀπολαύσεων. Τὸ ἀγαθόν, οὗ πάντα κατ' Ἀριστοτέλη ἐφίεται καὶ συν αὐτῷ τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ καλόν, ἐν ἄλλαις λέξεσιν ἢ εὐδαιμονία, ἢ ἐπιστήμη καὶ τὸ κάλλος, τό τε φύσει καὶ τὸ τεχνικόν, ἐν ὀλίγιστοις μόνον ἀπαντῶσι τόποις, τὸ δ' ἀνθρώπινον ἰδανικόν ἢ τὸν κατ' ἰδέαν ἀνθρώπινον βίον ἐστὶ πῶς εὕρισκεν μόνον ἐν τοῖς τῶν δυναστῶν καὶ μεγιστάνων καὶ ζαπλοῦτων μεγάρους. Ἄλλ' ἂν οἱ τοῖχοι καὶ αἱ μετόπαι καὶ οἱ κίονες καὶ ὅλως οἱ λίθοι τῶν πολυτελῶν καὶ περικαλλῶν ἐκείνων μεγάρων καὶ οἱ ἐν αὐτοῖς ἐναποκεκρυμμένοι πολλοὶ καὶ ποικίλοι θησαυροὶ φωνῆν λαβόντες ἀνθρωπίνην, ὡς περ οἱ ἀνεμοὶ καὶ τὰ ὕδατα καὶ τὰ λοιπὰ στοιχεῖα τῆς

φύσεως ἐν τῷ τερπνῷ τοῦ Νάλου καὶ τῆς Δαμαϊαντίας διηγήματι, μαρτυροῦντα περὶ τῆς ἐκείνης ἀγνότητος, παρὰ πάντα τὸν χρόνον τῆς τάνδρος ἀπουσίας τὴν κοίτην ἀμολυτον τηρησάσης, ἠδύνατό πη λέγειν ἐρωτώμενοι ἀντιπόσων καὶ πηλικῶν κόπων καὶ μόχθων καὶ καμάτων καὶ πολλακίς ἀδικιῶν καὶ δακρύων καὶ θυσιῶν ἀνθρωπίνων ἐτέθησαν ἐν οἷς εἰσι τύποις, ἀποστραφεῖς αὐτοὺς βεβαίως ὁ ἐρωτήσας εὖρεν ἂν αἰρετώτερον ὄν μὲν αὐτὸς ἐν ἰδρωτὶ τοῦ προσώπου ἐσθίει ξηρὸν ἄρτον τῶν πολυτελῶν καὶ θελξιλαρυγγίων ἐκείνων δείκνων, ἐν ᾧ δ' αὐτὸς οἰκεῖ πενιχρὸν καὶ φιλόκαλον οἶκημα τῶν εὐπρεπῶν κτιρίων καὶ τῶν χρυσοκεντήτων ἐπίπλων καὶ λοιπῶν περιλαμπῶν κοσμημάτων. Χρησάσθω τις παραδείγματι τούτου τῇ ἐν Ῥώμῃ πρὸ τοῦ Σωτῆρος ἡδὴ καὶ μετ' αὐτὸν ἀκμασάσῃ τρυφῇ καὶ πολυτελείᾳ. Πρὸς ταύτην πόλεις μὲν εὐδαίμονες ὄλαι, ἑλληναὶ τε καὶ βάρβαροι, μετεβλήθησαν ἄρδην εἰς ἐρείπια, λαοὶ δὲ καὶ ἔθνη περιήλθον ἀπ' ἐλευθερίας εἰς δουλείαν καὶ μυριάκις μυριάδες ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς οἰκουμένης ἐργάζοντο πρὸς ἀποπλήρωσιν τῆς λιχνείας καὶ τῆς τρυφῆς καὶ τῆς ἄλλης πλεονεξίας τῆς κοσμοκράτορος πόλεως. Ταῦτό δέ, *mutalis mutandis*, ὡς πᾶσι δῆλον, διατελεῖ γινόμενον καὶ μέχρι τῆς σήμερον, τουτέστιν οἱ πλείστοι τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ πᾶσαν τὴν γῆν ἀδιαλείπτως ἐργάζονται καὶ κοπιῶσιν, ἵνα τὸ λοιπὸν ὀλίγιστον ἐν ἀνέσει καὶ τρυφῇ καὶ πολυτελείᾳ διάγῃ τὸν βίον.

Καὶ ταῦτα μὲν εἰπομεν ἰδίᾳ θεωροῦντες τὴν εὐκρατον καλουμένην ζώνην, ἐν ἣ καὶ κατ' ἐξοχὴν ἀνεπτύχθη καὶ διατελεῖ ἀναπτυσσομένη τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας, ἰδίᾳ δὲ τῶν ἡμέρων ἔθνων, ἢ ἐνέργεια, ἐν ᾧ ἐν ταῖς ἀλλαις, τῇ διακακαυμένη, πολλῷ μᾶλλον ταῖς δυσὶ κατεψυγμέναις, ὑπὸ τῆς ἀκράτου θερμότητος καὶ τοῦ θυσανέκτου ψύχους ὀλίγιστα καθόλου δύναται ἐπιτελεῖν τὸ τοῦ ἀνθρώπου δραστικὸν καὶ φιλόπονον. Ὁρμώμενοι δ' ἐντεῦθεν εὐκείρον ἠγοῦμεθα λαλῆσαι τίνα καὶ περὶ τῆς κοσμικῆς τοῦ ἡμετέρου πλανήτου πρὸς τὸν ἥλιον θέσεως καὶ τῆς ταύτης ἐπιδράσεως εἰς τὸν καθόλου βίον.

Ὡς καλῶς γινώσκουσι πάντες οἱ τῶν ἡμετέρων εὐμενῶς ἀκροώμενοι λόγων, ἐν ἐκάστῳ τῶν πλανητῶν οὐ τὴν αὐτὴν ὁ ἄξων ἔχει πρὸς τὸ τῆς τροχιάς ἐπίπεδον θέσιν ἢ κλίσιν, ἀλλ' ἄλλην ἐν ἄλλῳ. Τοῦτο δ' ἐστὶν ὁ τὴν ἐν αὐτοῖς γενεᾷ διαφορὰν τῶν ὠρῶν τοῦ ἑνιαυτοῦ καὶ τῶν κλιμάτων. Ἐξ οὖν τῶν ἡμετέρων πλανητῶν ὁ τοῦ Διὸς καὶ μόνος οὗτος ἵσταται σχε-

δὸν τι κάθετος ἐπὶ τὸ τῆς τροχιάς ἐπίπεδον, ἐκ δὲ τούτου τῶν ἐπ' αὐτοῦ ζωνῶν ἢ μὲν διακακαυμένη εἰς τὸν Ἰσημερινὸν συνέσταλται μόνον, αἱ δὲ κατεψυγμέναι περιορίζονται τοῖς πολικοῖς. Ἐκ δὲ τούτου τό τε φῶς καὶ ἡ θερμότης μειούμεναι βαθμηδὸν ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ πρὸς τοὺς πόλους καθιστάσιν αὐτοῦ τὴν ὄλην ἐπιφάνειαν εὐκρατὸν τε καὶ μετ' ἀνέσεως οἰκήσιμον. Ὅθεν οἱ τὸν πλανήτην οἰκούντες ἐκείνον ἀσυγκρίτως, ὡς εἶπειν, εὐδαίμονεστερον διάγουσιν ἢ ἡμεῖς τὸν βίον. Οὐχὶ ταῦτό, τῇ ἡμετέρᾳ δυστυχίᾳ, συνέβη γενέσθαι καὶ τῇ γῆ. Ταύτης ὁ ἄξων ἀποτελεῖ πρὸς τὴν ἐκλειπτικὴν γωνίαν 66 καὶ ἡμισείας μοιρῶν. Ἐκ τούτου τῶν ὠρῶν αἱ μεταβολαὶ καὶ τὸ τῶν ἡμερῶν ἐν ταῖς εὐκράτοις ἀνισον, ἐξ ὧν κατὰ μέρος αἱ τοῦ βίου ταλαιπωρία. Τοῦτό τε δὴ καὶ ἄλλαι τῆς γῆς ἐλλείψεις οὐκ ὀλίγαι καθιστῶσι τὸν ἐπὶ ταύτης βίον οἶον αὐτὸν παρεστήσαμεν ἐν τοῖς μέχρι τοῦδε. Ἐπιτραπήτω δ' ἡμῖν ἐνταῦθα καὶ τὴν ζωὴν αὐτὴν οἷα τέ τις ἐστὶ καὶ ἐκ τίνος τρόπου διατελεῖ διατηρουμένη διὰ βραχέων ὡς οἶόν τε παραστήσαι.

Ἐκαστον γένος ἢ τάξις ἐκάστη τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ὑποτίθησιν τιν' ἑτέραν μέχρι τῶν ἐνοργάνων ἦτοι τῶν πρώτων στοιχείων. Ὅθεν ἕκαστον ὑπέρτερον γένος ἢ τάξις ἔχει τὸ ζῆν ἐκ τοῦ χείρονος ἢ τῶν λοιπῶν χειρόνων. Ἡ μὲν ζωὴ οὐδεμίαν ἐν τοῖς ἐνοργάνοις ἢ τίνα πρώτην ἀμυδρὰν ἐν τοῖς κρυστάλλοις ἐξ ἐκείνων ἐμφανίζουσα γένεσιν, ἀπὸ τῶν φυτῶν ἀρξαμένη χωρεῖ κατὰ τάξεις εἰς τὸ ἀνθρώπειον· ἐκάστη δὲ τῶν τάξεων ὑπάρχει καὶ ζῆ διὰ τοῦ ἥσσανος ἢ προτέρου, τουτέστιν ἕκαστον ἰσχυρότερον ζῶν διατηρεῖ τὴν ἑαυτοῦ ζωὴν καταναλίσκον τὴν τοῦ χείρονος ἢ ἀσθενεστεροῦ, τὰ δὲ μὴ δι' ἑτέρων διασώζονται καταναλίσκοντα τὰ φυτὰ. Διὸ καθόλου τῷ γένει τῶν ὀργανικῶν ἀπὸ τῶν ἀεικρεπτόνων εἰς τὰ χείρονα λεγόμενον ἐφαρμοσίμῳ ἐστὶ τὸ παροιμιώδες «ὁ θάνατός σου ζωὴ μου». Τὰ μὲν ταλαιπώρα φυτὰ, μετέχοντά πη καὶ ταῦτα κατὰ τινὰ ἀρχῆς τινος αἰσθήσεως, ὡς εἶπειν ὄνειρώδους, ἀκμάζουσι τὰ πλείστα μόνον ἵνα χρησιμεύωσιν ὡς τροφῇ τοῖς ζώοις, τὰ δ' ἐκείνοις τρεφόμενα τῶν ζῶων ἑτέροις καὶ ταῦτα πάλιν ἄλλοις, ὥστε καταστροφή καθόλου καὶ φόνος ἐκ περιτροπῆς ὑπάρχει τῶν ζῶων ἢ ζωῆ, τῶν μὲν κατεσθιομένων, τῶν δὲ κατεσθιόντων, ἀχωρίστως οὕτως εἶπειν, ὡς ἔοικε, τοῦ ζῆν ἐπὶ τῆς γῆς τῇ φθορᾷ καὶ τῷ θανάτῳ συντημμένου. Τοῦτο δ' ἐργάτης οὐκ ἔσχατος οὐδ' ἐλάχιστός ἐστιν ὁ τῆς γῆς ἑαυτὸν ἠγεμόνας

καταστήσας ἄνθρωπος, ὃς ἄσμενος εἰς τὸ ἴδιον εἶναι καὶ εὖ εἶναι καταναλίσκει πᾶσαν ζῶσαν οὐσίαν. Ἐν αὐτῷ, τῇ δῆθεν κορωνίδι τῆς κτίσεως, κορυφούται ὁ διὰ τῶν ζῶων ἀπάντων διήκων τῆς καταστροφῆς καὶ τοῦ φόνου νόμος. Τὸ λογικὸν καὶ θείας τινὸς ἀπορροίας μέτοχον δημιουργήμα τοῦτο διατρίβον ἀπὸ τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ τῆς γενέσεως περὶ τὸ φθεῖρειν ἢ τὸ ἐπιμελλούση φθορᾷ περιποιεῖσθαι τὰ λοιπὰ τῶν ζῶων οὐδαμῶς ἠγάπησε τούτῳ, ἀλλὰ τὰ ὄπλα δι' ὧν τὸ κατ' ἀρχὰς ἠμύνετο καὶ ἀνῆρει τὰ πολέμια τῶν ζῶων ἔστρεψεν ἐπὶ τοὺς ὁμογενεῖς ἄνθρώπους καὶ σύμπασα τοῦ ἡμετέρου γένους ἢ ἀπ' ἀρχῆς ἐς τὴν σήμερον ἱστορία παρ' Ἑλλησι τε καὶ βαρβάρους πλήρης ἐστὶν ἀφηγήσεων μαχῶν τε καὶ σφαγῶν καὶ καταστροφῶν καὶ πολέμων· ἔτι δ' οὐδ' ἀναγκαῖον ἀρκοῦμενος ἠγεῖσθαι κακὸν τὸ πολεμεῖν, εἰς ἐπιστήμην ἀνύψωσε τοῦτο καὶ τὸ πρῶτον ἀνέδειξε τῶν ἐλευθερίων ἐπιτηδευμάτων. Ἄει δὲ καὶ παρὰ πᾶσι τῆς μεγίστης ἠξιώθησαν δόξης οἱ πλείστους ἀποκτείναντες ἢ δυνατοὶ γινόμενοι κατακτείνειν ἄνθρώπους, ὥσπερ τῶν ἀγαθῶν ἢ χρημάτων οἱ τὰ πλείστα κτησάμενοι. Διὸ καὶ τῶν πῶποτε δορικτητόρων ὁ φιλανθρωπώτατος Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου φόνους μὲν εἰργάσατο καὶ αὐτὸς οὐκ ὀλίγους ἐπιεικέστατος περ ὧν, εἰ δὲ τις αὐτῷ πόθεν ἐδίδοτο κλέους αἰρέσεις ἀπὸ φιλοσοφίας ἢ ἐκ τοῦ χώρας ἢ ἔθνη πολλὰ καταστρέψασθαι, δισχυρίζαιτ' ἂν τις, ἐπιεικῶς, ὡς οὐ μόνον, ὥσπερ (καὶ δικαίως ἴσως) ἔλεγε, τῆς τοῦ κυνικοῦ Διογένης, ἀλλὰ καὶ τῆς αὐτοῦ Σωκράτους καὶ Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους καὶ τῶν πῶποτε φιλοσοφησάντων δόξης αἰρετωτέραν ἂν ἠγήσοιτο τὴν ἐκ τῆς βασιλείας εἶναι. Καὶ περὶ μὲν ἐκείνου δύναται τις εἰπεῖν μετὰ τοῦ Χαιρωνέως, ὅτι δι' ὧν ἐποιήσατο πολέμων, πολυδακρύων οὐκ ἔλασσον ἐτέρων γενομένων, ἀγαθῶν ὅτι πλείστων ἐγένετο τοῖς ἡττηθείσιν αἴτιος, πανταχόσε τὰ παρ' Ἑλλησιν εἰσαγαγὼν ἀγαθὰ καὶ θαψιλῶς διοχετεύσας, καὶ τρόπον τινα τὸ τοῦ Πλάτωνος ὄνειρον ἐπὶ ποσὸν κατορθώσας, καθ' ὃν οὐκ ἔσται παῦλα κακῶν ταῖς κοινωνίαις, «ἐάν μὴ ποτε θεῖα τινὲ μοῖρα συνέλθωσιν εἰς ταῦτό βασιλεία καὶ φιλοσοφία». Τὸ πλείστον ὁμως τῶν πολέμων οὐδενὸς ἐγένετο τῶν ἀγαθῶν οὐδὲ γίνεται τοῖς ἀνθρώποις αἴτιον ἄλλου πλὴν ὀλέθρου καὶ καταστροφῆς καὶ δακρύων, ὃ δ' ἢ γῆσειομένη μὴ συνειδῖα διαπράττει, τοῦτο ποιῶσιν ἄνθρωποι σαφῶς τε συνειδότες καὶ βουλόμενοι. Κάκει μὲν ἢ φύσις ἢ τὸ πεπρωμένον ἢ

καὶ ἢ παρὰ τοῦ θεοῦ τιμωρία τὴν αἰτίαν ἔχει, ἐνταῦθα δὲ μόνη τῶν ἀνθρώπων ἢ πλεονεξία καὶ τὸ θηριώδες καὶ τὸ φιλαυτον μετ' ἐπιχειρηκαλίας. Καὶ ταῦτα μὲν ταύτη.

Ἴνα δὲ τις ἀμῶς γέ πως εἰδῆ τῶν ἐκ τοῦ πολέμου δεινῶν τὸ μέγεθος, ἀναγνώτω παρὰ τοῖς ἱστορικοῖς τὴν ἀφήγησιν ἐνίων μόνων ἐκ τῶν ἀρχαίων ἢ τῶν ἐν τοῖς μέσοις χρόνοις ἢ καὶ τῶν καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς πολέμων καὶ μαχῶν καὶ τὰ κατὰ τὴν ἀλωσιν ἐνίων ἐκ τῶν ἀρχαίων πόλεων, οἷον Κορίνθου, Νουμαντίας, Ἀθηνῶν, Ἱερουσαλήμ καὶ Καρχηδόνας. Ἐπειδὴ δ' ἐκ τούτων ἐνταῦθα πρόχειρον ἔχομεν τὸν Ἀππιανόν, παρατίθεμεν τὸ χωρίον ἐν ᾧ περιγράφει τὴν ὑπὸ Ρωμαίων ἀλωσίν τε καὶ κατασκαφὴν τῆς Καρχηδόνας, ἔχον ὧδε : Ἄλλη δ' ἦν ἐκ τούδε ὄψις ἐτέρων κακῶν, τοῦ μὲν πυρὸς ἐπιφλέγοντος πάντα καὶ καταφέροντος, τῶν δὲ ἀνδρῶν τὰ οἰκοδομήματα οὐ διαιρούντων ἐς ὀλίγον, ἀλλ' ἀθρόα βουλομένων ἀνατρέπειν. Ὁ τε γὰρ κτύπος ἐκ τούδε πολὺ πλείων ἐγίνετο, καὶ μετὰ τῶν λίθων ἐξέπιπτον εἰς τὸ μέσον ἀθροῖ νεκροί. Ζῶντές τε ἕτεροι, πρεσβύται μάλιστα καὶ παιδία καὶ γυναῖκα, ὅσα τοῖς μυχοῖς τῶν οἰκιῶν ἐκέκρυπτο, οἱ μὲν καὶ τραύματα φέροντες, οἱ δ' ἠμίφλεκτοι, φωνὰς ἀηδεῖς ἀφίεντες· ἕτεροι δ', ὡς ἀπὸ τοσοῦδε ὕψους μετὰ λίθων καὶ ξύλων καὶ πυρὸς ὠθούμενοι καὶ καταπίπτοντες ἐς πολλὰ σχήματα κακῶν διεσπῶντο, ρηγνύμενοι τε καὶ καταπασσόμενοι. Καὶ οὐδ' ἐς τέλος αὐτοῖς ἀπέχρη ταῦτα· λιθολόγοι γάρ, ὅσοι πελέκεσι καὶ ἀξίναῖς καὶ κοντοῖς τὰ πίπτοντα μετέβαλλον τε καὶ ὠδοποιοῦν τοῖς διαθέουσιν, οἱ μὲν τοῖς πελέκεσι καὶ ταῖς ἀξίναῖς, οἱ δὲ ταῖς χηλαῖς τῶν κοντῶν, τοὺς τε νεκροὺς καὶ τοὺς ἔτι ζῶντας εἰς τὰ τῆς γῆς κοῖλα μετέβαλλον, ὡς ξύλα καὶ λίθους ἐπισύροντες ἢ ἀνατρέποντες τῷ σιδήρῳ· ἦν τε ἄνθρωπος ἀναπλήρωμα βάρου. Μεταβαλλόμενοι δ' οἱ μὲν ἐς κεφαλὰς ἐφέροντο καὶ τὰ σκέλη σφῶν ὑπερίσχοντα τῆς γῆς ἤσπαιρον ἐπὶ πλείστον, οἱ δ' ἐς μὲν τοὺς πόδας ἔπιπτον κάτω καὶ ταῖς κεφαλαῖς ὑπερείχον ὑπὲρ τὸ ἔδαφος· ἴπποι δ' αὐτοὺς διαθέοντες ἐς τὰς ὄψεις ἢ τὸν ἐγκέφαλον ἐκόλαπτον, οὐχ ἐκόντων τῶν ἐποχομένων, ἀλλ' ὑπὸ σπουδῆς. Ἐπεὶ οὐδ' οἱ λιθολόγοι ταῦτ' ἔδρων ἐκόντες· ἀλλ' ὁ τοῦ πολέμου πόνος, καὶ ἢ δόξα τῆς νίκης ἐγγύς, καὶ ἢ τοῦ στρατοῦ σπουδῆ, καὶ κήρυκες ὁμοῦ καὶ σαλπικταὶ πάντες θορυβοῦντες, χιλίαρχοι τε καὶ λοχαγοὶ μετὰ τῶν τέξεων ἐναλλασσόμενοι καὶ διαθέοντες ἔνθους

ἀπαντας ἐποίουν καὶ ἀμελείς ὑπὸ σπουδῆς τῶν ὀρωμένων». Τοιαῦτα τοῦ πολέμου δεινὰ πρὸς μυρίους ἄλλοις, οἷς, ὡς περ εἴρηται, διατελεῖ συνεχόμενον τὸ βρότειον ἀπ' αἰῶνος, μειωθέντα μὲν ὑπὸ τῆς ἀληθῶς οὐρανοπετοῦς ἠθικῆς τοῦ Ἰησοῦ διδασκαλίας, ἀλλ' ὅμως ἐσόμενα, φεῦ! ὡς εἴοικε, καὶ τοῦ λοιποῦ μέχρι συντελείας, «ἔως ἂν ἡ αὐτὴ φύσις ἀνθρώπων ἦ» κατὰ Θουκυδίδην.

Ἐρχόμεθα δὲ τέλος ἐν ἣ προεθέμεθα τᾶξει τῆς πραγματείας εἰς τὸν ὄπαδόν καὶ τελειωτὴν τῆς Σοπεναυερίου διδασκαλίας Ε. Ἄρτμαννον, οὗ ἡ τοιαύτη φιλοσοφία συνεχεῖς πῶς οὐσα καὶ τελείως τῆς ἐκείνου, διαφέρει ταύτης οὐχ ἥσσον ἄλλῃ τε καὶ αὐτῇ τῇ βῆσει. Φιλοσοφῶν ὁ Ἄρτμαννος ὀρμάται ἐκ τοῦ μὴ συνειδότος (Unbewusst), ἐξ οὗ καὶ τὴν κυριωτάτην πραγματείαν οὕτω, τ. ἔ. *φιλοσοφίαν ἐπιγράφει τοῦ μὴ συνειδότος* (Philosophie des Unbewussten), ἰνοποιῶν, ὡς εἶπεν, τὴν Ἐγγέλου *λογικῆν ἰδέαν* καὶ τὴν Σοπεναυέρου τυφλὴν ἢ ἄλογον *βούλησιν*. Ἔστιν οὖν αὐτῷ τὸ μὴ συνειδὸς ἀμφω ταῦτα, βούλησις (Wille) καὶ παράστασις (Vorstellung), ἡ δ' ἐν τῷ παντὶ ἐνεργεῖα διηνεκῆς τῶν δυοῖν τούτων ἦτοι τοῦ λογικοῦ καὶ τοῦ ἀλόγου ἀνταγωνισμὸς πέρασ ἔχων τὴν τοῦ πρώτου νίκην. Ἄλλ' ἐπειδὴ τὸ ἄλογον ἐστὶ πῶς οὐσία καὶ αἰτία τοῦ κόσμου, δηλώσεώς τινος ὄντος αὐτοῦ καὶ ἀποκαλύψεως, ἐστὶ μὲν οὗτος ἄλογος τὸ εἶναι, καθήκει δὲ τῷ κῶ διορθώσασθαι τὴν ἀλογίαν ἐπανάγοντι τῷ συνειδῶτι τὴν ἄλογον εἰς τὴν μὴ βούλησιν ἦτοι τὴν τοῦ μὴ ὄντος ἢ τοῦ μηδενὸς ἀναληθίαν. Οὐσα τοίνυν ἡ τοιαύτη θεωρία παρὰ Σοπεναυέρῳ, καθάπερ εἶδομεν, ὑπομιμνήσκει πῆ τὸ παρὰ τοῖς Βουδισταῖς Νιρουᾶνα (Nirwāna)¹, τ. ἔ. τὴν ἀπὸ τῆς ὕλης ἀπαλλαγὴν καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἔνωσιν, οὗ θεωρουμένου τέλους ἐσχάτου πάσης ἀνθρωπίνης ἐνεργείας, ἐφικνεῖται κατ' ἐκείνους ὁ τῆς ἄκρας ἐξικόμενος ἐπιστήμης καὶ πάσας ἐξ ἀκριβείας τὰς ἀρετὰς ἀσκή-

σας. Ὁ μὲν οὖν Σοπεναυέρως ἡγείται τοῦτο κατορθωτὸν διὰ τῆς ἰδίας ἐκάστου τῶν βροτῶν ὡς εἶπεν αὐταναιρέσεως, ὁ δ' Ἄρτμαννος διὰ καθολικῆς τῶν ἀνθρώπων ἀπαξ ἀπάντων ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τῶν τοῦ εἶναι δεσμῶν καὶ βασάνων. Διαφέρουσι δ' ἔτι τῶν δυοῖν φιλοσόφων αἱ θεωρίαι καὶ τῷ ἐκείνῳ μὲν ἀληθῶς ὑπάρχειν ἡγεῖσθαι μόνον τὸ λυποῦν ἢ τὸ ἄλγος, τοῦτον δ' ἀμφοτέρω μὲν ὄντως ὑπάρχειν, εἶναι μέντοι πολλῶ τινι πλεον τῆς ἡδονῆς τὴν λύπην.

Τοιαῦτα διὰ βραχείων, ὡς περ ἀνεπτυξάμεν ἐν τε τῇ πρώτῃ καὶ ἐν τῇδε τῇ πραγματείᾳ, τὰ τοῖς ἀρχηγέταις τῶν ἀπαίσιοδοξῶν, ἔτι δὲ καὶ αὐτοῖς ἡμῖν περὶ τοῦ βίου καὶ καθόλου τοῦ εἶναι τοῦ τῶν ἀνθρώπων ἀρέσκοντα. Ἀφικόμενοι δὲ νῦν εἰς τὸ συμπέρασμα καὶ περαίνειν μέλλοντες τὴν πραγματείαν ἀποφαινόμεθα πάνυ συντόμως, ὅτι: δυνατὸν μὲν ἴσως ἐπὶ ποσὸν ἐν τῷ μέλλοντι χρόνῳ βελτιωθῆναι πῆ τὴν τοῦ βροτείου κατάστασιν ἀγωνίᾳ τοῦ γένους κοινῶ καὶ τῇ παρὰ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τέχνης, τελειότερων αἰεὶ γινομένων, ἐπικουρίᾳ, τελείαν μὲν τοὶ καὶ καθολικὴν τοῦ βροτείου παντός εὐδαιμονίαν καὶ τῶν πλειστων, ὡς ἔστι νῦν, ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φύσεως καὶ τῆς ἐντεῦθεν αἰδίου δυσημερίας ἀπὸ τοῦδε καὶ διὰ παντός παραπεμπτόν εἰς τὰς νήσους τῶν ὄνειράτων, ἐπαναλαθόντας ἔχον, εἶπερ που, κατὰ χώραν ἐνθάδε τὸ τοῦ Γερμανοῦ «τοῖς πτωχοῖς», εἰπόντος, «εἷς ἐστὶ φίλος ἐπὶ γῆς, ὁ θάνατος»¹. Καθιστῶσι μὲν οὖν εἰς ἀθημονίαν οἱ τοιοῦτοι λόγοι τοὺς φιλανθρώπους, αἰρετώτερον ὅμως κομιδῇ καὶ κἄλλιον, ὡς πάντες ὁμολογήσουσιν οἱ ὀρθὰ φρονούντες, ἀπογνόντας ἀπαξ ἡσυχίαν ἄγειν ἢ πρὸς καιρὸν ὑπ' ἐλπίδος ἐξιτήλου καὶ τῆς αὐταπάτης ἀγομένους, ὡς περ ἕκαστος ἡμῶν εἰς παιδάς τελῶν, γυμνὴν μετὰ ταῦτα καὶ μετὰ πλείονος ἀλγηδόνης τὴν δεινὴν εἰσιδεῖν ἀλήθειαν.

I. ΚΑΡΟΛΙΑΝΗΣ.

1) Ἰδὲ Horau H. Wilson a Dictionary Sanscrit and English p. 478.

1) Die Armen haben auf Erden nur einen einzigen Freund, den Tod.

ΣΥΜΒΟΛΑΙ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

περιλαμβάνον ἐπιστολάς λογίων ἀνδρῶν τῆς ις' καὶ ιζ' ἑκατονταετηρίδος.

Ἀνεγνώσθη ἐν τῇ ΧΠΔ', ΧΙ' καὶ ΧΙΔ' συνεδριάσει.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.

Ἐν τῷ πρώτῳ μέρει τῶν συμβολῶν τούτων καταχωρίζω ἐπιστολάς λογίων ἑλλήνων ἀνδρῶν, ὧν ὁ βίος εἰσέτι δὲν εἶνε ἐξηκριθωμένος. Ἐν αὐτοῖς συγκατέλεξα καὶ ἐπιστολάς Μαξίμου τοῦ Μαργουνίου, οὗτινος ἡ βιοτὴ καὶ αἱ πράξεις μετ' ἀξιοθαυμάστου κριτικῆς ὀξυνοίας ἐξετέθη ὑπὸ τοῦ σοφοῦ ἑλληνοῦτοῦ *Émile Legrand*. Ἀλλὰ νομίζω ὅτι καὶ ἡ δημοσίευσίς αὐτῶν συμβάλλει ἐπαρκῶς εἰς τινὰς τοῦ βίου περιόδους τοῦ διασήμου ἐκείνου συγγραφέως τῆς ις' ἑκατονταετηρίδος, τοῦ Μαργουνίου, ὅστις καὶ ὡς θεολόγος καὶ ὡς φιλόλογος ἐνεκαινίασεν ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἱστορίᾳ τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων ἐποχὴν καρποφορωτάτην. Ἀπᾶσας δὲ τὰς ἐπιστολάς ἀντέγραψα ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 10 κώδικος τῆς βιβλιοθήκης τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου. Ὁ κώδιξ οὗτος ἀνήκει πρότερον τῷ ἀειμνήστῳ μητροπολίτῃ Δέρκων Νεοφύτῳ, οὗ τὸν βίον διέγραψεν ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ Β. Διαμαντόπουλος ἐν τῷ ἐκδοθέντι ὑπ' αὐτοῦ βιβλίῳ· «Νεοφύτου Μητροπολίτου Δέρκων *Ἔργα τινά*, ἐν Κων/πόλει, 1881»*.

Τοῦ κώδικος τούτου λεπτομερεστάτην περιγραφὴν συνέταξα καὶ κατεχώρισα ἐν ἀνεκδότῳ ἔτι καταλόγῳ μου, ἐν ᾧ ἀπαριθμῶ τὰς τε γνωστὰς καὶ ἀγνώστους ἐπιστολάς πολλῶν λογίων ἀνδρῶν τῆς ις', ιζ' καὶ ιη' ἑκατονταετηρίδος. Ἐκ τοῦ κώδικος τούτου διαφόρους ἐπιστολάς ἐξέδωκεν ὁ ἀοίδιμος Σοφοκλῆς Οἰκονόμος· ἐπίσης ὁ Δ' κ. Ματθαῖος Παρανίκας ἐκ

τοῦ αὐτοῦ κώδικος ἀντιγράψας ἐμελέτησε καὶ ἐξέδωκεν οὐκ ὀλίγας ἐπιστολάς, ὡς τοῦ Μαργουνίου, Ἐρμοδώρου Λησιάρχου, Ἰωάννου Ζυγομαλά, Ἀρσενίου Μονεμβασίας κ. ἄ. Ἐν τῷ καταλόγῳ ὑποδείκνυμι καὶ ἀπασαν τὴν βιβλιογραφίαν τῶν ἐκδόσεων τούτων· διὸ ἀρκοῦμαι νᾶ σημειώσω ὧδε, ὅτι ὁ κώδιξ οὗτος σχήματος μικροῦ 4^{ου} ὦν (0,255×0,165) περιλαμβάνει φύλλα ἰρρυθμημένα 289 καὶ ἕτερα ἐν ἀρχῇ 22 ἐνέχοντα τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ τεύχους, τὸν πίνακα αὐτοῦ καὶ σημειώσεις βιογραφικὰς περὶ Ἀρσενίου Μονεμβασίας, Ἀντωνίου Ἐπάρχου καὶ Μανουὴλ τοῦ Κορινθίου. Ἡ ἐπιγραφὴ δὲ αὐτοῦ ἔχει οὕτως ἐπὶ τοῦ 1 φ. «**ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ | ΔΙΑΦΟΡΩΝ | μεταγενεστέρων Ἑλλήνων σοφῶν | ἀπὸ τοῦ ἀφ' ὧν σωτηρίου ἔτους, | ἕως τοῦ ἀφ' ἧρα**»· ὀπισθεν δὲ ταύτης (φ. 1⁶) γέγραπται τὸ ἐπόμενον τοῦ καλλιγράφου

Ἐπίγραμμα εἰς τὴν παροῦσαν βίβλον.

Ἐπιστολῶν ἄθροισις ἀνδρῶν πανσόφων,
οὓς ὁ νῦν ἐβλάστησεν ὡς ῥόδα χρόνος·
ὦν βεῖ μὲν ἄνθος, ἡ δὲ τοῦ μύρου χάρις
μένει διαρκῶς εἰς πνοὴν εὐωδίας·
καὶ τῶν σοφῶν γὰρ ἡ μὲν ἀκμὴ τοῦ βίου
πηνώς παρῆλθεν, ἡ δὲ τῶν λόγων χάρις
μένει διαρκῶς εἰς ἀειμνηστον κλέος.

Ἐκ τῶν ἐπιμελετημένων καὶ πᾶνυ ὀρθῶς γεγραμμένους ὀφείλεται πάντως εἰς καλλιγράφον λογιώτατον, ἀκμάσαντα ὑπερμεσοῦσης τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος. Περιγραφὴν δὲ τοῦτου ἐδημοσίευσεν πρότερον ἀνωνύμως αὐτὸς ὁ κάτοχος, εὐρῶν τὸ τεῦχος ἐν Χίῳ ὅτε τὸν μητροπολιτικὸν αὐτῆς ἐκόσμηε θρόνον (ἴδε *Παρθώρας* τ. Η, 1857, σ. 305).

ΜΑΝΟΥΗΛ ΚΟΡΙΝΘΙΟΣ.—Τούτου ὑπ' ἀριθ. 1

* Ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ πλὴν τῆς βιογραφίας ἀνεγνώσκειται ὁ ἐπικτήδειος λόγος τοῦ ἐπισκόπου Εἰρηνοπόλεως Φωτίου, καὶ ἐπιτάφιος ἐκφωνηθεὶς ὑπὸ τοῦ κ. Σ. Βουτυρά.

τάσσεται ἐπιστολή, κατὰ τὸν πίνακα τοῦ κώδικος ἀπευθυνθεῖσα πρὸς Ἀρσένιον τὸν Μομεβασίας αὐτὸς ἐκ μέρους τοῦ πατριάρχου Παχωμίου Α', πρὸς ὃν ὁ Ἀρσένιος ὑπεραπελογοῖτο διὰ τῆς ἐν Ε. Legrand, *Bibliogr. Hell.* II, σ. 342—346 ἀναγινωσκομένης ἐπιστολῆς αὐτοῦ, ληφθεῖσης ἐκ τοῦ 152 κώδικος τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει μετοχίου τοῦ παναγίου Τάρου (φ. 70 κ. ἐ.). Ἡ αὐτὴ δὲ τοῦ Ἀρσενίου ἐπιστολὴ εὑρίσκεται καὶ ἐν τῷ ἡμετέρῳ κώδικι, φ. 4^α—7^α. Περὶ Μανουὴλ τοῦ Κορινθίου δὲν ἐγγράφη εἰσέτι ἀξιόλογος πραγματεία, διὸ ἀρκούμαι νὰ σημειώσω ὡς ὀλίγας πληροφορίας, αἰτινὲς εἶναι καὶ αἰ ἀθθεντικώτεροι. Ὁ Θεοδόσιος Ζυγομαλᾶς ἐν ἐπιστολῇ του πρὸς Μαρτίνον τὸν Κρούσιον (*Turcogræciæ* σελ. 90) γράφει, ὅτι Ματθαῖος ὁ Καμαριώτης ἀεχρημάτισε διδάσκαλος Μανουὴλ Κορινθίου, τοῦ ἐπὶ τῆς πατριαρχείας τοῦ πάλαι πατριάρχου Θεολήπτου, καὶ Ἱερεμίου τοῦ μετὰ τούτων, ἔχοντας τὸ ὄφρικιον τοῦ μεγάλου ρήτορος· οὗτος δὲ ἰδίδαξεν Ἀντώνιον Καρμαλίκην ἐπιλεγόμενον» κτλ. Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς Ζυγομαλᾶς γράφων περὶ τῆς β' πατριαρχίας τοῦ Παχωμίου Α', λέγει ἐν *Turcogr.* σ. 149· «τότε ἦτον ὁ σοφώτατος καὶ θεολογικώτατος κύρ Μανουὴλ, ὁ μέγας ρήτωρ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ὁ Πελοποννησιακός». Ὁ δὲ καλλιγράφος τοῦ ἡμετέρου κώδικος παραδίδωσι τὰς ἐπομένους λεπτομερείας, ἀντιγράφας αὐτὰς «ἐκ τῆς συνόψεως τῶν ιστοριῶν Ματθαίου Κιτάλα καὶ Δωροθέου Μομεβασίας, σελίδι 454 καὶ 584. Ἐρετ(ῆσιρ) αχλ'». — «Εἰς τὸν καιρὸν Παχωμίου τοῦ ἀπὸ Ζιχῶν ἦτον ὁ φιλοσοφώτατος, καὶ θεολογικώτατος κύρ Ἐμμανουὴλ ὁ μέγας ρήτωρ ὁ Πελοποννησιακός. — Εἰς τὸν καιρὸν Ἱερεμίου τοῦ ἀπὸ Σοφίας (ὅπου ἔκτισε τὴν μονὴν τοῦ Σταυρονικήτα εἰς τὸ ἅγιον Ὄρος) ἦτον ὁ κύρ Μανουὴλ ὁ μέγας ρήτωρ, ἀνθρωπος σοφὸς καὶ λόγιος καὶ ἐνάρετος, καὶ ἄλλοι κληρικοὶ καὶ ἐκυβέρνησαν τὴν Ἐκκλησίαν καλᾶ». Ὁ κ. Μ. Γεδεών (*Χρονικὰ τῆς πατρ. ἀκαδ.* σ. 39 κ. ἐ.) ἀσαφῶς ὁμιλεῖ περὶ τοῦ χρόνου, καθ' ὃν ὁ Μανουὴλ Κορινθίος ἔφερε τὸ ὄφρικιον μεγάλου ρήτορος. Ἐκ τῶν προσημειωθέντων χωρίων ἀποδείκνυται, ὅτι μέγας ρήτωρ διετέλει ἐπὶ Ἰωακείμ Α', Παχωμίου Α' καὶ Θεολήπτου Α', ὁ δὲ καλλιγράφος τοῦ ἡμετέρου κώδικος δίδωσεν ἡμῖν τὰ ἐπόμενα σημειώματα, ἐξ ὧν ἤδη ὀριστικῶς πληροφοροῦμεθα, ὅτι κατὰ τὰ ἔτη 1545 — 1546 ἐχρημάτισεν ὁ Μανουὴλ ρήτωρ. Παντελῶς δὲ ἀπαράδεκτος εἶνε ἡ ὄλιως

ὑποθετικὴ πληροφορία τοῦ κ. Γεδεών, ὅτι εὑρετὸν Μανουὴλ Κορινθίον «ὅπως δῆποτ' ἐν τοῖς ἀξιωματικοῖς τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριαρχείου κατατεταγμένον ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Συμεών, τὸ δεύτερον κοσμούντος τὴν καθέδραν τοῦ Σχολαρίου» (σ. 39), ἐπειδὴ ἡ δευτέρα τοῦ Συμεών Α' πατριαρχία, κατὰ ἀθθεντικὰ ἀνέκδοτα ἐγγράφα, ἦν μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1472—1474· ἀπὸ τοῦ 1472 δὲ ἔτους μέχρι τοῦ 1546 μεσολαβοῦσιν ἑβδομήκοντα καὶ τέσσαρα ὀλόκληρα ἔτη, ὧν ὁ ἀριθμὸς ὄντως εἶνε σοβαρώτατος. Τὰ προσημειωθέντα δὲ τοῦ ἡμετέρου ἀνώνυμου δυστυχῶς καλλιγράφου ἔχουσιν οὕτως· «Ἀπὸ σημειώματος ἐν τῷ τέλει ἐπικυρωτικοῦ γράμματος χωρίων τῆς μητροπόλεως Ναυπλίου, ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Ἱερεμίου τοῦ ἀπὸ Σοφίας, κατὰ τὸ ζ, νγ^ο ἔτος, οὐ ἡ ἀρχή: Ἀπανθ' ὁ μακρὸς κἀναρίθ(μπος) — Ἡ παροῦσα πατριαρχικὴ γραφὴ ὑπῆρχε τοῦ αὐθιμοῦ πατριάρχου κύρ Ἱερεμίου, τὰ δὲ γε γράμματα ἦσαν κύρ Μανουὴλ Γαλισιώτου τοῦ ρήτορος». — «Εἰς χρονολογίαν περὶ τὸ τέλος χειρογράφου ψαλτηρίου. Ἀπὸ δὲ τῆς Χριστοῦ γεννήσεως μέχρι τοῦ νῦν ζ, ρδ^ο ἔτους τῆς ἐπισταμένης δ^ο ἰνδικτιῶνος εἰσὶν ἔτη αἴμας'. Γράψε Γαλισιώτου χεῖρ ταῦθ' ὡς Μανουὴλ».

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΡΕΣΣΗΣ, ἰατρός¹. — Ὁ Κρούσιος λέγει περὶ αὐτοῦ· «doctissimus Chii medicus est. Erudite scribit, et litteras bene pingit» (*Turcogr.* σελ. 308). Τοῦ λογίου τούτου καὶ ἐπιστήμονος ἀνδρὸς οὐδὲν σύγγραμμα γινώσκω· γινώσκονται ὁμως τέσσαρες ἐπιστολαί, ἡ μὲν πρὸς τὸν πατριάρχην Μητροφάνην, αἱ δὲ πρὸς Θεοδόσιον τὸν Ζυγομαλᾶν, καὶ ἄς ὁ Κρούσιος κατεχώρισεν ἐν *Turcogræc.* σελ. 239, 306—308 καὶ 314.* Τοῦ Ἰωάννου Κορέσσης φίλος ἦν

1) Ἄλλος ὁμώνυμος Κορέσσης ἀπαντᾷ συνυπογεγραμμένος ἐν κοινῇ ἀναφορᾷ τῆς πολιτείας Χίου πρὸς τὸν τῆς νήσου διοικητὴν. Γραφεῖσα τῷ 1541 ἐξεδόθη ὑπὲρ τῆς Νέας Μονῆς (Miklosich et Müller, *Acta et Diplom.* III, σ. 263), ἧς τὰ συμφέροντα κληρονομικῶ ἴσως ἐθίμω εὐσεβῶς ὑπηρετοῦν οἱ τῆς οἰκογενείας Κορέσσης γόνοι, διότι ἐν διαφόροις ἐγγράφοις τοῦ 15^ο καὶ 16^ο αἰῶνος ἀπαντῶσιν ὑπογεγραμμένα διάφορα τῆς οἰκογενείας ταύτης μέλη, εἶτε ὡς μάρτυρες εἶτε ὡς ἀρχόντες τῆς πολιτείας Χίου· εἰς δὲ Μανουὴλ Κορέσσης ἀφιέρωσεν εἰς τὴν Νέαν Μονὴν καὶ ἀκίνητον αὐτοῦ κτῆμα. Ἰδα Γρηγ. Φωτεινοῦ, *Τὰ Νέα μονήσια*, ἐν Χίῳ, 1864, σελ. 195, 202, 215, 217, 223, 227, 230, 231, 239, 246, 251, 262.

*) Τοῦ Ἰωάννου Κορέσσης ἡ ὑπογραφή ἀπαντᾷ ἐν διαθήκῃ γραφείσῃ ἐν Χίῳ τῇ 10 νοεμβρίου 1580 καὶ ἐν κοινῇ ἀναφορᾷ πρὸς τὸν πατριάρχην Μητρο-

ὁ διάσημος Μαργουίνος, ὡς ἀποδεικνύσασιν γράμματα τινὰ ἀναγινωσκόμενα ἐν πολλαῖς χειρογράφοις συλλογαῖς τῶν τοῦ Μαργουίνου ἐπιστολῶν. Ἐν τῷ 23 κώδικι τοῦ ἐν Τραπεζοῦντι Φροντιστηρίου, ἐπιγραφομένη α' *Ἐπιστολαὶ τοῦ σωφωτάτου Μαξίμου τοῦ Μαργουίνου ἐπισκόπου Κυθρήρων*, ὑπάρχουσι τρεῖς πρὸς τὸν ἱατρὸν Κορέσσην ἐπιστολαί, ὧν αἱ χρονίαι καὶ ἀρχαὶ ἔχουσιν οὕτως:

(Ἀρθ. 51) *Τοὺς μὲν περὶ τὰ αἰσθητά*. 1600.

(Ἀρθ. 125) *Ἀγανακτήσεις, οἶμαι* κτλ. 1591.

(Ἀρθ. 126) *Δεινός μου τῆ ψυχῆ* κτλ. 1591.

Τοῦ ἱατροῦ Κορέσση παρατίθημι ὑπ' ἀριθ. 2 καὶ 3 δύο ἐπιστολάς ἀναγινωσκομένας ἐν φ. 34 τοῦ παρ' ἡμῖν κώδικος. Ἀμφότεραι δὲ γραφείσασιν ἐν Χίῳ ἀπευθύνονται πρὸς ἀνώνυμὸν τινὰ πατριάρχην τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου. Ἡ μὲν πρώτη εἶνε ἀχρονολόγητος, ἡ δὲ ἑτέρα ἐγράφη τῇ 16 ὀκτωβρίου τοῦ 1570 ἔτους· ἐκ ταύτης δὲ τῆς χρονολογίας εὐχερῶς ἀναγνωρίζεται, ὅτι ἀμφότεραι ἀπεστάλησαν πρὸς τὸν πατριάρχην Μητροφάνην Γ'. Ἐν τῷ πρώτῳ γράμματι μέμνηται ὁ Κορέσσης τοῦ πατριάρχου τούτου ἀποδημίας «πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ ἑαυτοῦ ποιμνίου καὶ ἄλλας ἀναγκαίας χρείας τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας». Ἐὰν παραδεχθῶμεν κατὰ γράμμα τὴν ἔννοιαν τῆς φράσεως ταύτης, ἀποδεικνύεται ἐντεῦθεν, ὅτι ὁ Μητροφάνης, πατριάρχης ὧν, ἐξῆλθεν εἰς περιοδείαν τοιαύτην, οἷαν καὶ προγενέστεροι πατριάρχαι ἐξετέλεσαν τῆς ἀποδημίας ὁμῶς ταύτης οὐδεμίαν μνησιν εὐρίσκω ἐν ταῖς γνωσταῖς μοι πηγαῖς περὶ τοῦ πατριάρχου Μητροφάνου. — Ἡ δευτέρα ἐπιστολὴ τοῦ Κορέσση ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐκλογὴν ἐπισκόπου τῆς Χίου, ἀπροστατεύτου τῆς ἐκκλησίας αὐτῆς διατελούσης ἐν ἔτει 1570· σὺναμα δὲ συνίστησι τῷ πατριάρχῃ ἱερέα τινὰ ἀποσταλέντα ὑπὸ τῶν Χίων εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀπὲρ πολλῶν καλῶν τε καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν ὑπὸ τινῶν συκοφαντηθέντων ἀπολογήσασθαι· διὸ καὶ ἐξαιτεῖται τὴν συνηγορίαν αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς ὑποθέσεως ταύτης.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ἱερομόναχος. — Τούτου ἀναγινώσκειται μία ἐπιστολὴ ἐν τῷ κώδικι (φ. 35^α) ἐξ ἧς μαρτυρεῖται, ὅτι ἦν διδάσκαλος τῆς ἱερᾶς μουσικῆς. Πιθανὸν δὲ ὅτι τὸ ἄτομον τοῦτο συνταυτίζεται τῷ ἐν ἔτει 1578 διατρίβοντι ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁμωνύμῳ ἱερομονάχῳ. Ὁ

φάνην Γ' (Turcograec. σελ. 284, 313), ὃ δὲ οἶκος αὐτοῦ ἀναφέρεται ἐν σελ. 205 τῶν Νεαμονησιῶν, ὅπουθεν φαίνεται ὅτι ἔζη καὶ τῷ 1605.

Gerlach ἐν τοῖς σημειωματαρίοις αὐτοῦ εἶχεν οὕτως αὐτογράφως τὴν ὑπογραφήν τοῦ Διονυσίου «*Διονύσιος ἱερομόναχος, πρωτοσύγκελλος καὶ ἔξαρχος τοῦ Γαλατᾶ*». (Turcograec. σελ. 507). Ἴσως δὲ πάλιν αὐτὸς εἶνε ὁ βραδύτερον (1591) γενόμενος μητροπολίτης Ἡρακλείας Διονύσιος, ὡς διαβεβαίωσι ὁ Σ. Οἰκονόμος (*Περὶ Δόκκου* σ. 26 ἐν ὑπόσημ.).

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ο ΑΙΤΩΛΟΣ. — Ἴδε περὶ αὐτοῦ Crusii, Turcograec. σελ. 270. Ἐν τῷ κώδικι, φ. 35^β—36^α, ἀναγινώσκονται αἱ ὑπ' ἀριθ. 5—6 δημοσιευόμεναι ἐνταῦθα ἐπιστολαὶ αὐτοῦ πρὸς τὸν Μεθύμνης Ἰππολύτου, ἐξ ὧν ἀποδεικνύεται ὁ ἀνὴρ εὐμουςος ἑλληνοστῆς, δικαίων οὕτω τὴν παρὰ Κρουσίῳ πληροφορίαν τοῦ Ἰωάννου Βοναφῆως, ὅτι ὁ Αἰτωλὸς ἦν ἀσφός καὶ ἐλλόγιμος. Τὴν σοφίαν δὲ αὐτοῦ μαρτυρεῖ καὶ ἡ κατωτέρω πρώτη ἐπιστολὴ τοῦ Στουδίτου Δαμασκηνοῦ. Περὶ δὲ τοῦ Ἰππολύτου ἴδε Γ. Ζαβίρα Ν. *Ἐλλ.* σ. 120—121. Ὁ Λάμιος ἐξέδωκε τρεῖς τοῦ Ἰππολύτου ἐπιστολάς πρὸς Γαβριὴλ τὸν Σεβήρον (*Deliciae erudit.* 1744, σ. 52, 92, 93), ὁ δὲ Σακκελίων μίαν τοῦ Μαργουίνου πρὸς αὐτόν τε καὶ πρὸς ἄλλους, ἐν *Δελτίῳ* τῆς ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς εταιρίας, τ. Α', σ. 58.

ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ ΣΤΟΥΔΙΤΗΣ. — Τοῦ λίαν γνωστοῦ τούτου λογίου ἀνδρὸς τῆς ις' ἑκατοντ. ἀναγινώσκονται ἐν τῷ κώδικι, φ. 37^α—41^β, τρεῖςκαίδεκα ἐπιστολαὶ πρὸς διαφόρους. Ταύτας δὲ ἡμέρας τινὰς μετὰ τὴν ἐν τακτικῇ τοῦ Συλλόγου συνεδριάσει κοινοποίησιν εἶδον δεδημοσιευμένας ἐν τῇ *Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ*, τόμ. Γ' (1882, Νοεμβρ. 10), σ. 87—91, ἐπιστάσις τοῦ κ. Μ. Γεδεῶν, ἀντιγράφαντος αὐτὰς ἐξ ἰδιωτικοῦ κώδικος· ἐπειδὴ ἡ τύπωσις αὐτὴ εἶνε ἑλλειπῆς τε καὶ πλημμελὴς ἐν μέρει, καθίσταται ἀναγκαῖα ἡ ἐνταῦθα ἔκδοσις τῶν αὐτῶν ἐπιστολῶν, τοσοῦτο μᾶλλον καθόσον οὐ μόνον ὁ τοῦ Συλλόγου κώδιξ εἶνε ὁ πληρέστερος καὶ λαμπρότερος πάντων τῶν ἐγνωσμένων, ἀλλὰ καὶ τὰ πρὸς αὐτὰ ἀπευθύνονται πρόσωπα εἶναι ἐπίσημα καὶ λίαν ἐγνωσμένα. Ἡ ἐπιστολὴ ἀπεστάλη Γεωργίῳ τῷ Αἰτωλῷ, περὶ οὗ προσημειώθησαν τὰ δέοντα· τῷ αὐτῷ δὲ πιθανῶς ἀπευθύνεται καὶ ἡ 12. Αἱ δὲ ὑπ' ἀριθ. 17 καὶ 19 ἀπευθύνονται πρὸς γνωστά ἄτομα, ἀναφερόμενα ἐν τοῖς μαθηταῖς Θεοφάνους τοῦ Ἐλεαθούλου¹, μάλιστα δὲ περὶ Θεωνᾶ τοῦ Θεσσαλονίκης (ἀριθ. 19) ἔγραψε μετὰ

1) Ἴδε Δωροθέου, Βιβλίον Ἱστορικόν. Ἐνετ. 1781, σ. 447.

πολλῆς κρίσεως ὁ Ἐ. Legrand, *Bibliogr. Hellénique I*, σ. 310-313. Ὁ Μακχάριος ἱερομόναχος (ἀριθ. 18) μοι εἶνε ἄγνωστος ἀλλαχόθεν· περὶ δὲ τοῦ συμφοιτητοῦ Μεθοδίου (ἀριθ. 13-16) ἐπιφυλάττομαι νὰ σημειώσω τινὰ ἀλλαχού. Ἔβλος δὲ τέσσαρες ἐπιστολαὶ (8, 9, 10, 11) τοῦ Στουδίτου ἀπευθύνονται πρὸς τὸν καθηγητὴν αὐτοῦ Θεοφάνη καὶ ῥήτορα τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας¹, ὅστις ἀναμφισβητήτως εἶνε ὁ πασίγνωστος Ἐλεαβούλκος, περὶ οὗ ἀξιολογώτατον ἄρθρον ἔγραψε τῷ 1847 ὁ ἀείμνηστος Μουστοξύδης ἐν *Ἐλληνομνήμονι* σ. 617 κ.έ. Προστίθημι ἔτι, ὅτι ὁ κ. Μ. Γεδεών ἀφιεροὶ ἐξ σελίδας τοῦ ὠραίου συγγράμματος αὐτοῦ (*Χρονικὰ τῆς πατριαρχ. ἀκαδημίας*, σελ. 45—50) διὰ τὸν Ἐλεαβούλκον, ἐν αἷς ἀπροπαρασκευάστως λέγει· «οὐχὶ ἀδοκίμως νομίζεται ὅτι ἐκόσμη ἐν τῇ πατριαρχικῇ ἀκαδημίᾳ τὴν ἔδραν τοῦ ἀρχιδιδασκάλου, ἐπὶ τῆς πατριαρχείας Διονυσίου Β' τοῦ ἀπὸ Νικομηδείας» (σ. 45). Ἄλλ' εὐτυχῶς γνωστὸν εἶνε ἀπὸ τοῦ ἔτους 1744, ὅτι αὐτὸς οὗτος ὁ Ἐλεαβούλκος, γράφων πρὸς Ἐρμούδωρον τὸν Ἀἰσάταρχον, ὠμολόγει περὶ αὐτοῦ τάδε· «αὐδασκαλικῆς παρὰ τῆς τοῦ Θεοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας τυχόντες καθέδρας, καὶ θεοκῆρυκος σφραγίδα τῇ τοῦ τελεταρχικοῦ πνεύματος φωτιστικῆς δυνάμει σφραγισθέντες»², ὅθεν ὀθλὸν ἐστὶν ὅτι πράγματι ἐδίδαξεν ἐν τῇ πατριαρχικῇ σχολῇ³.

ΜΑΞΙΜΟΣ ΜΑΡΓΟΥΝΙΟΣ. — Περὶ τοῦ διασήμου τούτου συγγραφέως ἀνάγνωθι τὴν ὑπὸ τοῦ

σοφοῦ μεσαιωνοδίφου κ. Ἐ. Legrand συνταχθεῖσαν ἐμβριθεστάτην βιογραφίαν, τὴν καταχωρηθεῖσαν ἐν *Bibliog. Hellén.* II, σ. XXIII—LXXVII¹. Πρὸς τοῖς ἐγνωσμένοις δὲ κώδιξι τῶν τοῦ Μαργουνίου ἐπιστολῶν σημειῶ καὶ γὰρ τὰ ἐπόμενα χειρόγραφα, ἅτινα εἶδον καὶ περιέγραψα².

α') Κώδιξ 23 τοῦ Ἑλληνικοῦ Φροντιστηρίου Τραπεζοῦντος, 8^ο σχήματος (0,22×0,165), συγκείμενος ἐξ 132 φύλλων. Ἐπιγράφεται· «Ἐπιστολαὶ τοῦ σοφωτάτου Μαξίμου τοῦ Μαργουνίου ἐπισκόπου Κυθήρας». Ἄνωθεν τῆς ἐπιγραφῆς ἡ ἐξῆς σημείωσις· «Ἐκ τῶν τοῦ Καλλινίκου ἱερομονάχου τοῦ Φυτιάνου ἐγγραφή δὲ παρὰ Ματθαίου Πατμίου». ΙΗ' αἰῶνος. Ὁ Ματθαῖος Πάτριος ἔγραψε καὶ δύο ἐτέρους κώδικας (1740) σημειωθέντας ἀλλαχού. Ἴδε Α. Παπαδοπούλου Κεραμείως, *Κατάλ. Εὐαγγ. Σχολῆς* σ. 38 καὶ *Ἐκθ. βιβλιοθ. Π. Φωκαίας* σ. 6.

β') Κώδιξ 29 τῆς ἐν Γκιουμουσχάνε βιβλιοθήκης τοῦ ἑλληνικοῦ σχολείου, 8^ο σχήματος (0,212×0,165), περιλαμβάνων σὺν ἄλλοις ἐν-

1) Πᾶσα προγενεστέρα ταύτης βιογραφία καθίσταται τὴν σήμερον σχεδὸν ἄχρηστος.

2) Ὁ κ. Μ. Παρανίκας ἐκ κώδικος τῆς ἐν Ἀρτσού σχολῆς ἰδημοσίευσεν 44 ἐπιστολάς τοῦ Μαργουνίου (ἴδε Σ α β β α τ. Ἐ π ι θ ε ω ρ. Κωνσταντινουπόλεως, 1878, σελ. 314—317, 329—331, 347—350, 363—365, 376—378, 394—396, 425—426, 446—448, 476—477), ἐξ ὧν ὁμοῦς προσκομῆναι ἦσαν αἱ ἐπόμεναι. Ἐπιστ. η' ἐν *Lamii Delic. erud.* 1739. σ. 296. Ἐπιστ. κζ' καὶ κη'. Ἴδε E. Legrand, *Bibl. Hell.* II, σ. 104, 105. Ἐπιττ. λ', λα', λδ', μγ' καὶ μδ' παρὰ Κ. Σάβα, Βιογρ. σχ ε δ. περὶ Ἱερεμίου Β', σ. 126, 129, 130, 216, 102. Ἡ ις' ἐπιστολὴ ἐξεδόθη βραδύτερον ἐξ ἐτέρου κώδικος καὶ ὑπὸ E. Legrand, *Bibl. Hell.* II, σ. LXVI· ἡ δὲ κδ' προδημοσιευθεῖσα ἐν ἔτει 1871 ὑπὸ Α. Δημητρακοπούλου (Προσθ. καὶ δι ο ρ θ. σ. 30) κατ' ἀντίγραφον τοῦ κ. Παρανίκα, μετατυπώθη ὕστερον ὑπὸ E. Legrand (*Bibl. Hellén.* II, σ. 49) ἐν συγγραφῇ πρὸς δύο ἐτέρους κώδικας. Δύο προσέτι ἐπιστολαὶ εὑρίνται καὶ ἐν τῇ Κορυθαλλέως ἐκ θ ε σ ε ι π ε ρ ἰ ἐ π ι σ τ ο λ ῆ κ ω ν τ ὺ π ω ν (ἔκδ. Παμπέρως. Halle, 1768, σελ. 71—72). Τῶν ἔτι δὲ ἀνεκδότων ἐπιστολῶν τοῦ ἀρετσιακοῦ κώδικος τὰ ἀντίγραφα εὑρίσκονται νῦν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Εὐαγγ. Σχολῆς, δωρηθέντα αὐτῇ ὑπὸ τοῦ κ. Παρανίκα. Ὁ Μ. Παρανίκας ἐξέδωκε καὶ βραγείαν διατριβὴν περὶ Μαξίμου τοῦ Μαργουνίου (ἴδε Ἐ λ λ η ν. Φι λ ο λ ο γ. Σ ὄ λ λ. τ. Ι'. σ. 22—29), ἐν ἣ κατεγύρισε τρεῖς ἐπιστολάς, ὧν ἡ μὲν β' προεξεδόθη ὑπὸ Σάβα ἐν Βιογρ. σχ ε δ. σ. 102, ἡ δὲ γ' ἐν σελ. 24—29 ὑπὸ Λαμίου, *Del. erud.* 1740, σ. 4—23.

1) Αἱ περὶ Στουδίτου παρατηρήσεις τοῦ κ. Ἐ. Legrand, *Bibl. Hellén.* II, σ. 13, φαίνονται μοι συζητήσιμοι, διότι ὁ Στουδίτης ἀποκαλεῖ ἐνταῦθα τὸν Θεοφάνη καθηγητὴν αὐτοῦ· πράγματι δὲ ἐν τοῖς μαθηταῖς τοῦ Ἐλεαβούλκου καταλέγεται καὶ τις Λαμασκηνὸς διατελέσας μητροπολίτης Ναυπάκτου καὶ Ἀρτης (Δωροθ. ἐνθ. ἀνωτ. σ. 447).

2) *Lamii, Delic erud.* 1744, σ. 190.

3) Τοῦ Ἐλεαβούλκου σώζονται πέντε ἐπιστολαὶ πρὸς διαφόρους, ἐκδοθεῖσαι τὸ πρῶτον ἀμελῶς ὑπὸ Ἰω. Λαμίου (*Lamii Deliciae Erudit.* Florent. 1744, σ. 176—195). Τρεῖς δ' ἐξ αὐτῶν, ἦτοι τὴν πρὸς τὸν Ἀἰσάταρχον καὶ ἀμφοτέρας τὰς πρὸς τὸν Μητροφάνην τὸν Βερροῖας, διορθώσας καὶ μελετήσας ὁ Μουστοξύδης ἀνεδημοσίευσεν ἐν τῷ Ἐ λ λ η ν ο μ ν ι, σ. 605—623. Πρῶτος δ' ὁ Matthaei ἰσημίωσεν ἐν *Not. cod. gr. Mosqu.* σ. 249 σύγγραμμα τοῦ Θεοφάνους, ἐπιγραφόμενον οὕτως· «Διαίσεις μετὰ συλλογισμῶν θεολογικῶν, κατὰ τὴν θεωρητικὴν ἡμῶν θεοσοφίαν τῆς πίστεως, καθὼς περὶ τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας πνευματοφόροι διδάσκαλοι παρέδωκαν, συντεθέντα παρὰ Θωμᾶ Ἐλεαβούλκου».

νά ἐπιστολάς τοῦ Μαργουίνου. Ἐγρᾶφη περὶ τὰ τέλη τοῦ 17' αἰῶνος.

γ') Κώδιξ 8^{ος} σχήματος γραφεὶς περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 17' αἰῶνος. Ἀνήκει τῷ ἐνταῦθα ἡπειρώτῃ βιβλιοπώλῃ ἀξιολύμῳ κ. Χριστοδούλῳ, ἐπιτρέψαντί μοι εὐγενῶς νὰ μελετήσω καὶ περιγράψω λεπτομερῶς πάντα τὰ παρ' αὐτῷ διασωθέντα ἀρχαῖα χειρόγραφα. Ὁ κώδιξ ἀρτίος ὢν ἐπιγράφεται· «*Ἐπιστολαὶ ἐκ τῶν τοῦ Μαξιμου Μαργουίνου ἐπισκόπου Κυθήρων*».

δ') Κώδιξ 10 τῆς βιβλιοθήκης τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου, περιλαμβάνων πεντεκαίδεκα ἐπιστολάς ἀπὸ φ. 49^α-61^β, ἐπιμελῶς γεγραμμένας· ἐξ ὧν ἐκδίδωμι ἐνταῦθα ἐξ.—Ἡ 20 (φ. 49^α-51^β) ἀπευθυνομένη τῷ πατριάρχῃ Ἱερεμίᾳ Β' ἀφορᾷ εἰς τὴν ἀφιέρωσιν ἀνεκδότου συγγράμματος τοῦ Μαργουίνου περὶ ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος εἰς βιβλία τρία. Ἐν ἐπιστολῇ πρὸς Γαβριὴλ τὸν Σεβῆρον (Lamii, *Delic. erudit.* 1740, σ. 42-43) λέγει ὁ Μαργουίνος τὰ ἐπόμενα περὶ τοῦ συγγράμματος τούτου· «ἐμοὶ δέ, ἴν' εἰδῆς τὸ πᾶν, καὶ συγγραμμά τι εἰς τρία διηρημένον βιβλία, περὶ οὗ σοι ἤδη ἔγραψον ἐκπεπνῆται καὶ τῷ τῆς Κωνσταντινουπόλεως πανιερωτάτῳ κυρίῳ Ἱερεμίᾳ ἀφιέρωται, ὃς καὶ ἐξέδωκεν ἂν, ὡς μοι ἐπὶ πολλῶν ἀπεφῆνατο, εἰ μὴ (φεῦ!) κακῆ τύχῃ τοῖς τε φύλαξι ληστικῶς καταρχὰς παρεδόδοτο, καὶ τελευτῶν (sic) τῆς τῶν ἡμετέρων ἀβελτηρίας ἐξόριστος ἐκ βασιλικῆς δῆθεν ἐγεγονέει προστάγματος». Τὸ σύγγραμμα τοῦτο διασωθὲν ἐν ἀντιγράφῳ εὐρίσκειται νῦν ἐν τῇ πατριαρχικῇ βιβλιοθήκῃ τῶν Ἱεροσολύμων ὑπ' ἀρθμ. 203, προτάσσεται δὲ αὐτοῦ, κατὰ τὸν Α. Δημητρακόπουλον (*Ὁρθοδ. Ἐλλ.* σελ. 137) ἀφιερωτικῆ πρὸς τὸν Ἱερεμίαν ἐπιστολῇ, ἧς ἡ χρονολογία συμφωνεῖ πληρέστατα πρὸς τὴν τοῦ ἡμετέρου κώδικος· εἶνε λοιπὸν ἀναμφισβήτητον, ὅτι ἡ δημοσιευομένη ἐνταῦθα 20 ἐπιστολὴ τυγχάνει ὁμοία τῇ ἐν τῷ Ἱεροσολυμιτικῷ τεύχει.¹—Αἱ ἐπιστολαὶ 21—23 ἀναφέρονται εἰς τὴν συμφιλίωσιν μεταξὺ τοῦ Μαργουίνου καὶ Γαβριὴλ Σεβῆρου, περὶ ἧς ὄρα λεπτομερῶς Ἐ. Legrand, *Bibl. Hellén.* II, σελ. XLI-XLII· τὴν 21 ἐπιστ. σημειοὶ οὗτος ὑπάρχουσαν καὶ ἐν τῷ cod. Paris. n° 621 (σ. XLII, ὑποσημ. 2). Ἡ 22 ἐπιστολὴ ἀπευθύνεται τῷ Φιλίππου-

πόλεως μητροπολίτῃ Θεοφάνει τῷ Καρύκῃ, περὶ οὗ ἀνέγνωθι τὸ ἐν *Βιογραφικῷ δοκιμῷ περὶ Ἱερεμίου Β'* ἀρθρον τοῦ Σοφ. Οἰκονόμου (σελ. 209-218) καὶ τὸ ἐν *Ἐκκλῆσ. Ἀθηναίας* τόμ. Δ'. σελ. 336-338 κριτικὸν σημείωμα τοῦ Ε. Βουλισμᾶ.¹ Τῆς 23 ἐπιστολῆς μικρὸν τεμάχιον προεξέδωκεν ὁ Ἐ. Legrand, *Bibl. Hell.* II, σελ. XLII, ὑποσημ. 2, ἐκ τοῦ αὐτοῦ παρισιακοῦ κώδικος, φέροντος μάλιστα ἐνταῦθα καὶ τὴν τῆς ἐπιστολῆς ἡμερομηνίαν 7 ἀπριλίου. Πρὸς Διονύσιον τὸν μέγαν πρωτοσύγκελλον σώζονται καὶ ἄλλαι τοῦ Μαργουίνου ἐπιστολαί, ἐξ ὧν τέσσαρας ἐδημοσίευσεν ἤδη ὁ κ. Μ. Παρνανίκας ἐκ τοῦ ἀρετσιακοῦ κώδικος. Ἴδε *Σαββατ. Ἐπιθεωρ.* Κ/πόλεως, 1878, σελ. 316, 317, 425, 447. Ὁ Διονύσιος οὗτος ἐχρημάτισε βραδύτερον μητροπολίτης Ἡρακλείας.—Ἵπ. ἀριθ. 24 δημοσιεύω ἀξιοπερίεργον ἔγγραφο (ἀναγινωσκόμενον ἐν φ. 60⁵ τοῦ παρ' ἡμῖν κώδικος) ἐπικυροῦν τὸ ἐν χερσὶ Σταύρου Ἀψαρᾶ χρυσόβουλλον, δι' οὗ ὁ δεσπότης Ἰωάννης Ἀγγελος Κομνηνὸς ὁ Δούκας εἶχε τιμῆσει τὸν πρωτοβεστιχάριον Ἰωάννην τὸν Ἀψαρᾶν κατ'ἀκολουθίαν δὲ ὁ Μαργουίνος ἀναγνωρίζει τὴν μετὰ τούτου συγγένειαν τοῦ Σταύρου. Τῆς αὐτῆς ἀναμφιβόλως οικογενείας μέλη εἶναι οἱ ἐν ἀρχαῖς τοῦ 15' αἰῶνος ἀκμάσαντες αὐτάδελφοι μοναχοὶ Νεκτάριος καὶ Θεοφάνης, «οἱ αἱ ἀρχοντικῆς γενεᾶς τῶν [Α]ψαρᾶδων» (Ἴδε *Π. Ἀραβαριτοῦ*, Χρονογρ. τῆς Ἡπείρου, σελ. 222, καὶ Κ. Σάθα, *Νεοσ. Μ. Φιλολ.* σελ. 169)*. Τέλος δημοσιεύω ἐπιστολὴν γραφεῖσαν ἐπ' ὀνόματι τοῦ πατριάρχου Ἱεροσολύμων Σωφρονίου Δ' πρὸς συλλογὴν βοηθημάτων ὑπὲρ τῆς διασώσεως τοῦ ἁγίου Τάφου· τὴν ὑπόθεσιν ταύτην ὄρα ἐν τῇ *Ἱεροσολυμάδι* τοῦ Γρ. Παλαμᾶ, σελ. ὑπὲρ κέ.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ Ο ΠΗΓΑΣ.—Περὶ τοῦ ἐνδόξου ἐν πατριαρχαῖς Πηγᾶ ἀξιοσημείωτον μελέτην συνέγραψε τὸ πρῶτον ὁ ἐλλογιμώτατος διευθυντῆς τῆς ἐν Χάλκῃ θεολογικῆς Σχολῆς, ἐπὶ τῇ βᾶσει τῶν ἐν κώδικι τῆς αὐτῆς σχολῆς σωζομένων ἐπιστολῶν τοῦ Πηγᾶ (Ἴδε *Πανδώρας* τόμ. Θ' 1858, σ. 254 κ.έ.). Συστηματικὴν δὲ καὶ κριτικὴν πραγματείαν συνέγραψεν ἐν δυσὶ τόμοις

1) Ὁ κ. Μ. Παρνανίκας ἐξέδωκε μίαν τέως ἀγνωστον πρὸς τὸν Θεοφάνη ἐπιστολὴν τοῦ Μαργουίνου. Σ α β β. Ἐπιθεωρ Κ/πόλεως, 1878, σελ. 316.

*) Ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς ἀκολουθίας αὐτῶν (Βενετ. 1815) ὑπάρχει καὶ Ἱερεμίου Β' ἐπικυρωτικὸν τῆς διαθήκης τοῦ ἁγίου Θεοφάνους Ἀψαρᾶ.

1) Τὸ εἰρημένον σύγγραμμα τοῦ Μαργουίνου διαίρεται εἰς 27 κεφάλαια, ὧν τὰς ἐπιγραφὰς κατέστρωσαν ὁ Α. Δημητρακόπουλος ἐν Προσθ. κ α ἰ διορθ., σ. 22-29.

ὁ ἐν Κιέβῳ σοφὸς ῥώσσοσ καθηγητὴς Μαλυσσεύσκης (Мелетій Пигасъ не его участіе въ дѣлахъ русскои церкви). Ἐκ δὲ τῶν περὶ τὰ τελευταία ταῦτα ἔτη ἀσχοληθέντων παρ' ἡμῖν εἰς τὴν ἔρευναν τῶν βίων καὶ τῶν συγγραμμάτων τῶν ἀρχαιότερων λογίων ἀνδρῶν τοῦ ἡμετέρου ἔθνους, ἰκανὰ μὲν ἀλλ' ἀνεπαρκῆ καὶ ἐσφαλμένα ἐν μέρει ἔγραψαν ὁ κ. K. Σάβας καὶ ὁ μακαρίτης A. Δημητρακόπουλος (Νεοελλ. Φιλ. σ. 208-210. Δημητρ. Ὀρθ. Ἐλλ. σ. 130-134). Ὑπὸ βιβλιογραφικὴν δὲ ἐποψιν ἀξιοσύστατον εἶνε τὸ ἄρθρον τοῦ ἐν ἀρχαῖς ἐνεστῶτος αἰῶνος ἀποθιώσαντος Γεωργίου Ζαβίρα (Νέας Ἐλλάδ. ἐκδ. Κρέμου σ. 427-433), ὅστις καὶ λεπτομερέστερον ὁμιλεῖ περὶ Πηγᾶ. Ἐντελής ὁμως βιογραφία αὐτοῦ δὲν ἐγένετο εἰσέτι. Παράδοξον προσέτι, ὅτι οἱ τελευταίως παρ' ἡμῖν μετ' ἀξιώσεων περὶ τὰ μεσαιωνολογικὰ ἀσχοληθέντες ἢ καὶ ἀσχολούμενοι δὲν ἐπεμελήθησαν, πλὴν τῶν ἀνεκδότων ἐπιστολῶν, ν' ἀναζητήσωσι τοῦλάχιστον τὰς, ζῶντος τοῦ Πηγᾶ, ἐκδοθείσας περὶ αὐτοῦ οὐκ ὀλίγας λεπτομερείας τῶν εὐρωπαϊῶν καὶ μάλιστα τῶν περιηγητῶν, αἵτινες ὁμολογουμένως μεγίστην κέκτηνται ἀξίαν ἐν τῷ περὶ τοῦ σφωτάτου ἐκείνου πατριάρχου τῆς Ἀλεξανδρείας θέματι. Πλὴν τῶν ὑπὸ Κρουσίου (Turcogr. σ. 234, 531, 534) καὶ Ἐρρίκου Ἰλαρίου (Philippi Cyprii, Chronicon Ecclesiae Graecae. Lipsiae, 1687, σ. 431-436) συλλεγειῶν πληροφοριῶν, ἀχρησιμοποίητων ἐν μέρει καὶ τούτων μεινασῶν, σῴζεται πασίγνωστος τοῖς τὴν Ἀνατολὴν τοπογραφοῦσι βιβλος, ἢ τοῦ Γεωργίου Δούσα ἐπιστολὴ (Georgii Dusaе, de itineraio suo Constantinopolitano epistola. Lugduno-Batavae, 1599), ἐν ᾗ τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα λέγονται περὶ Πηγᾶ, ὥστε ἀναγκάζεται τις νὰ οἰκτιρῆ πραγματικῶς τοὺς παρ' ἡμῖν διὰ φαντασιωδῶν μᾶλλον θεωριῶν ἢ διὰ πραγμάτων ζητοῦντας νὰ ἐπιδειξῶσιν ἑαυτοὺς δεινοὺς μεσαιωνοδίφας. Ὁ περιηγητὴς Δούσας εἶδε τὸν Μελέτιον ἐν Κωνσταντινουπόλει, διοικοῦντα ἐπιτροπικῶς τὸ οἰκουμενικὸν πατριαρχεῖον· ἐγένετο αὐτῷ προσφιλὴς καὶ εἰς διαίωσιν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἀφῆρσε πολλὰς σελίδας τοῦ ἐπιστολιμαίου αὐτοῦ ὀδοιπορικοῦ. Ὁμιλεῖ περὶ τοῦ Πηγᾶ ἐκτενῶς, ὡς καὶ περὶ τοῦ συγγραμματος «Διάλογος ὀρθόδοξος χριστιανός»¹, ἀπὸ σ. 42-52.

Ἐν σ. 53 ἀναφέρει ὅτι ὁ πατὴρ τοῦ Ἰωάννης Δούσας κέκτηται αὐτόγραφον τοῦ Πηγᾶ· εἶτα παρατίθησιν ἑλληνιστὶ (ἀνωνύμου) βιογραφίαν αὐτοῦ ἀξιοσημείωτον, σ. 53-55· ἀπὸ σ. 112-121 λατινικὴν τοῦ πατριάρχου τούτου ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Ἰωάννην Δούσαν, ἀπολυθεῖσαν κατὰ τὸ τέλος ὀκτωβρίου τοῦ 1597 ἔτους· ἀπὸ δὲ τῆς σ. 122 τίθησι τὸ ἑλληνικὸν κείμενον συστατικοῦ γράμματος τοῦ Πηγᾶ διὰ τὸν περιηγητὴν Γ. Δούσαν, καὶ εἶτα τὴν λατινικὴν μετάφρασιν. Σὺν ἄλλοις δὲ μᾶς πληροφορεῖ, ὅτι περὶ Πηγᾶ γίνεταί λόγος καὶ ἐν βιβλίῳ ἐπιγραφομένῳ «Hodæporicon navigationis ex Cipro in Syriam, Palaestina, κτλ. Viennae, 1582». Τὰ ὀλίγα ταῦτα σημειῶ διὰ νὰ δώσω ἀφορμὴν εἰς τὸν ἐπιθυμοῦντα νὰ ἀσχοληθῆ περὶ τὴν κριτικὴν ἔκθεσιν τοῦ βίου, τῶν πράξεων καὶ τῶν συγγραμμάτων ἐνός τῶν σημαντικωτέρων ἀνδρῶν τοῦ ἡμετέρου ἔθνους. Πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον τὰ μάλιστα συντελοῦσιν αἱ τε πολυάριθμοι ἀνέκδοτοι ἐπιστολαὶ τοῦ Πηγᾶ, ὡς καὶ αἱ ἐκδοδομένηι, διεσκορπισμέναι δυστυχῶς τὸ πλεῖστον ἐν περιοδικοῖς συγγραμμάσι λησμονηθεῖσιν ἢ δυσευρέτοις. Ἐν ἑτέρᾳ διατριβῇ θὰ σημειώσω ὅσαι τῶν ἐκδοδομένων περιῆλθον μέχρι σήμερον εἰς γνώσιν μου, πλὴν τῶν ὑπὸ τοῦ σεβαστοῦ παλαιογράφου Ἰωάννου Σακελλίω-νος ἐσχάτως δημοσιευθειῶν, οὗ τὸ τεῦχος εὔρηται βεβαίως ἐν ταῖς χερσὶ παντὸς λογίου εἰδικῶς περὶ τὴν νεοελληνικὴν φιλολογίαν ἀσχολουμένου¹. Χάριν δὲ τῆς μελλούσης καὶ μᾶλα ποθητῆς βιογραφίας τοῦ Πηγᾶ καταχωρίζω ἐνταῦθα κατ' ἐκλογὴν ἐπιστολάς τινὰς αὐτοῦ μικρὸν ἢ παντελῶς εἰσέτι ἀγνοουμένας.

Ὁ κ. Σακελλίων ἐν τῷ προμνησθέντι τεύχει (σ. 31-32) σημειοὶ τέσσαρας γνωστοὺς αὐτῷ κώδικας ἐπιστολῶν τοῦ Πηγᾶ· τούτοις προστίθημι ὧδε τοὺς ἐπομένους·

α) Κώδιξ 10 τοῦ Ἑλλήν. Φιλολ. Συλλόγου περιλαμβάνων ἀπὸ φ. 64^a—91^b ἐπιστολάς πρὸς διαφόρους τεσσαράκοντα.

β) Κώδιξ 1040 Suppl. τῆς ἐν Παρισίοις Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης, γραφεὶς τῷ 1801 ἔτει ὑπὸ τοῦ Λιβύης Θεοφίλου (H. Omont ἐν Βί-

1) Μελετίου πατριάρχου Ἀλεξανδρείας τοῦ Πηγᾶ ἐπιστολαὶ πρὸς τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχην Ἰερεμίαν τὸν Β', νῦν πρῶτον ἐκδιδόντος Ἰωάννου Σακελλίω-νος μετὰ τριῶν λιθογραφικῶν πινάκων. Ἐν Ἀθήναις, 1883. Πρὸς Δελτίον τῆς ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἐταιρίας τῆς Ἑλλάδος, τόμ. Α', σελ. 34-77.

1) Ὅρα λεπτομερῆ τούτου περιγραφὴν ἐν E. Legrand, Bibliogr. Hell. τ. II. σ. 115-119.

bibliothèque de l'École des chartes, 1885). Τὸν πρότερον κώδικον τοῦ κώδικος τούτου εὐρίσκω σημειούμενον ἐν σ. 112 τῶν *Φιλολογικῶν Ἀναλέκτων* τοῦ σεβ. Ν. Κατραμῆ.

γ) Κώδιξ τῆς κατὰ Σταυροδρόμιον ἐνοριακῆς σχολῆς τῆς Παναγίας, ιδιόγραφος Ι. Φ. Πατρόκλου, περιέχων τρεῖς ἐπιστολάς Νικηφόρου καὶ 44 Μελετίου τοῦ Πηγᾶ. Ἴδε *Ἑλλήν. Φιλολ. Συλλόγου* τόμ. Α', σ. 93.

Ἐνταῦθα καταχωρίζονται δέκα καὶ ἑπτὰ ἐπιστολαί, ὧν ἡ α' ἀπεστάλη Κωνσταντίνῳ τῷ Κουρνιακτῷ πρὸς τοῦτον ἐτέραν ἐπιστολὴν γινώσκωμεν τὴν ἐν ἔτει 1596 τυπωθεῖσαν (ἴδε *Legrand, Bibl. Hell.* II, σ. 117—118). Ἐν τῇ πρώτῃ μέμνηται ὁ ἐπιστέλλων μιᾶς συγγραφῆς του, λόγου περὶ τοῦ Πάσχα ἢ Τόμου Ἀλεξανδρινοῦ περὶ τοῦ πασχαλίου διαλαμβάνοντος, ἀναγινωσκομένου καὶ ἐν τῷ ὑπὸ Σακκελίωνος μελετηθέντι κώδικι (σ. 35). Περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως πραγματεύεται καὶ ἡ 27 πρὸς Θεοδοσίον ἱερομόναχον ἐπιστολή, ἣ προσήρτηται ἐν τῷ κώδικι ὑστερόγραφον. Οἱ ἀριθμοὶ 28 καὶ 29 ἀπευθύνονται εἰς δύο μέλη γνωστῆς ἀρχοντικῆς ἐν Κων/πόλει οἰκογενείας, τῆς τῶν Καντακουζηνῶν, ἧς ἐν μέλος, ὁ Μιχαὴλ Καντακουζηνός, ἐκέκτητο σημαντικωτάτην βιβλιοθήκην (ἴδε *R. Foerster De antiquitatibus et libris manuscriptis Constantinopolitanis*, σ. 27). Ἡ 29 ἀναφέρεται εἰς τὴν μετρίοφρονά αὐτοῦ ἀποποίησιν τῆς παραδοχῆς τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου, ὃν οἱ τε ἀρχοντες καὶ οἱ ἀρχιερεῖς αὐθορμήτως προσήνεγκον αὐτῷ. Εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν ἀναφέρεται καὶ ἡ 30 πρὸς τὸν ἀρχοντα Βλαστὸν ἐπιστολή, ὡς καὶ ἡ 31, ἐπισημοῦσα, πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς, ἱερεῖς, κληρικούς, ἀρχοντας κτλ. Καὶ αἱ τρεῖς ἐπιστολαὶ χρονολογοῦνται ἀπ' ἀρχῆς Ἀπριλίου τοῦ 1596 ἔτους. Ἡ ἐκλογή ἐγένετο πιθανῶς κατὰ Φεβρουάριον. Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος, ἀλλ' ἀγνωστον κατὰ τίνα μῆνα, ὁ Μελέτιος ἔγραψε καὶ πρὸς τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχην Γαβριὴλ Α' (ἀριθ. 33), παρ' οὗ παρεκλήθη δι' ἀπεσταλμένου νὰ ἔλθῃ εἰς Κων/πολιν διὰ σπουδαίας ὑποθέσεως. Ἐτερον γράμμα τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν Γαβριὴλ καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος, μηνὶ Δεκεμβρίῳ γραφέν, συγγαίρει τῷ πατριάρχῃ ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ του. Τὰς χρονολογίας τῶν ἐπιστολῶν τούτων, βεβαιωτάτας οὐσας, λαμβάνω ὑπὸ ἰδιαιτέραν σημείωσιν διὰ νὰ πραγματευθῶ ἀλλαχού ζήτημα πατριαρχικῆς ἱστορίας λίαν σημαντικόν· διὸ ἀρκοῦμαι νὰ σημειώσω ὧδε, ὅτι ἐκδομέναι καὶ ἀνέκδοτοι αὐθεντικαὶ μαρτυρίαι

(ὡς παρὰ Α. Μηλιαράκη *Ἄρθρος-Κέως*, σ. 104) δηλοῦσιν, ὅτι ὁ Πηγᾶς ἦν τοποτηρητῆς τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου ἐν ἔτει 1597. Γνωστὸν δὲ ὅτι ἔθιμον ἐπικρατεῖ, ἵνα ὁ ἀναλαμβάνων τὴν διοίκησιν τοῦ πατριαρχείου ἀγγέλλῃ ὡς τῆχιστα τὴν ἐκλογὴν του εἰς τοὺς ὑπ' αὐτὸν μητροπόλιτας. Οὕτως, αὐτὸς ὁ Πηγᾶς προσκαλεῖ ὡς τοποτηρητῆς διὰ τῆς 32 ἐπιστολῆς εἰς Κων/πολιν τὸν Θεσσαλονίκης τῇ 7 Ἀπριλίου 1597. Ἀξίαν τινὰ κέκτηται ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ σημεῖωμα τεύχους ἀπὸ τοῦ 1874 δηλωθὲν ὑπὸ τοῦ κ. Ἐ. Legrand ἐν *Annuaire de l'association* κτλ. (8e année, σ. 334) καὶ ἀρχόμενον ὧδε· «1597 μηνὸς ἀπριλίου 2, ἐγράψα τὸ βιβλίο ἐτοῦτο τὸν καιρὸν ὁποῦ ἐκάθισε ὁ κὴρ Μελέτιος πατριάρχης εἰς τὴν Κων/πολιν» κτλ. Αὐτὸς δὲ ὁ Μελέτιος ἐν τῷ ἀπὸ 16 Ἰουνίου 1597 γράμματι (ἴδε ἀριθ. 33) λέγει ὅτι διοικεῖ ἀπὸ τριμηνίας (περίπου βεβαίως).

Ἐν τῇ 33 ἐπιστολῇ γίνεται μνεῖα περὶ ἐπισκόπου Σινᾶ Λαυρεντίου, οὗ τὴν ὑπόθεσιν σαφηνίζουσι δύο ἔγγραφα περισυλλεγμένα ἐν τῷ βιβλίῳ· «Τὸ καρονικὸν δίκαιον τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου τῶν Ἱεροσολύμων ἐπὶ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Σινᾶ κτλ. Ἐν Ἱεροσολύμοις, 1868», σ. 11—15.— Ἐν τῇ 34 ἐπιστολῇ ἀναφέρεται ὁ θάνατος τοῦ Θεοφάνους Καρούκη, ἥτοι πρὸ τῆς 7 ἀπριλίου 1597, τοῦ Μελετίου τοποτηρητοῦ ἤδη ὄντος· ἐπίσης μνησὶς αὐτοῦ ὑπάρχει καὶ ἐν τῇ 35 ἐπιστολῇ· ἡ δὲ χρονολογία αὐτὴ ἐξελέγχει ἐσφαλμένην τὴν σχετικὴν ἔρευναν τοῦ μακαρίτου Σ. Οἰκονόμου (ἴδε τὴν περὶ Θεοφάνους Καρούκη ἐπιστολὴν αὐτοῦ ἐν *Κ. Σάθα, Βιογραφ. σχεδιάσμ. περὶ Ἱερομίου Β'*, σ. 214). Περὶ τῆς πατριαρχίας τοῦ Θεοφάνους ὄρα τὴν ἀξιοσημείωτον κριτικὴν διασάφηνσιν Εὐσταθίου τοῦ Βουλισμαῆ ἐν *Ἐκκλ. Ἀληθεία* τόμ. Δ' (1884), σ. 336—338.— Κατὰ τὴν 35 ἐπιστολὴν πρὸς τὸν ἀρχοντα Δημήτριον Παλαιολόγον, διατρίβοντα παρὰ Ἱερεμίᾳ τῷ ἡγεμόνι Μολδοβλαχίας, πληροφοροῦμεθα, ὅτι ὁ τοποτηρητῆς τοῦ θρόνου Μελέτιος ὤκει «ἐν οἰκίσκοις ξένοις ὡς πάροικοις», τῇ 16 Ἰουνίου 1597, καὶ ὅτι εἰς Πατριαρχεῖον ἐνέκρινε νὰ μεταβληθῶσι τὰ «ὀσπήτια» τοῦ Παλαιολόγου, ἅτινα ὅμως ἠδυνάτει ν' ἀγοράσῃ. Ἡ ἐπιστολὴ αὐτὴ μέχρι τέλους ἀναγινωσκομένη παρίστησι τὴν τότε οἰκτράν τῆς Ἐκκλησίας κατάστασιν· σημαντικὴ δὲ εἶνε καὶ ἡ ἐν αὐτῇ δῆλωσις, ὅτι «φοβεῖται μήπως ἀτραχώρησιν πάλιν», καθ' ἣν ἐπιτρέπεται νὰ ζητηθῇ καὶ προ-

είρα τοποτηρητεία τοῦ Πηγᾶ. Ἱστορικὴν διὰ τὴν Ἐκκλησίαν ἀξίαν κέκτηται καὶ ἡ πρὸς τὸν Ρόδου Παῖσιον 37 ἐπιστολή, ἐν ἧ ἄλλοις εὑρίηται νέαι τινὲς λεπτομέρειαι περὶ τοῦ Θεοφάνους Καρύκη. Περὶ Παΐσιου Ρόδου ὄρα Α. Δημητρακοπούλου, *Ὁρθοδ. Ἐλλ.* σ. 141, Ν. Κατραμῆ *Φιλολογ. ἀναλ. λέκτωρ* σ. 307 καὶ Ἐ. Legrand, *Bibliogr. Hellénique* II, σ. LXXVII. Κατὰ τὴν ἐπιστολὴν ταύτην, ἐν ἔτει 1599, μὲν Αὐγούστῳ, ὁ Μελέτιος εὐρίσκετο εἰς τὸν ἐν Ἀλεξάνδρειᾳ θρόνον τοῦ. Ἐντεῦθεν τῷ αὐτῷ ἔτει πέμπει τὴν 38 ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Ἡρακλείας Διονύσιον, ἀνακεφαλαιούσαν τοὺς ἐν Κ/πόλει πόρους τοῦ μετὰ τινων νέων λεπτομερειῶν περὶ Καρύκη· τοὺς πόρους τούτους διαλευκαίνει καὶ ἡ 39 ἐπ. ἀπὸ Κ/πόλεως (1597) πρὸς τὸν Φιλαδελφείας Γαβριήλ, ἐξ ἧς μανθάνομεν, ὅτι ὁ Πηγᾶς ἀρνούμενος νὰ ἀναλάβῃ τὴν τοποτηρείαν, ὡς ἐλέχθη ἀνωτέρω, προὔτρψε τὸν Σεβῆρον ἵνα ἡ διαδοχὴ τῆς οἰκουμενικῆς πατριαρχίας ἀνατεθῇ ἢ αὐτῷ ἢ τῷ Μαργουίνῳ, καὶ ὅτι βραδυνότατος τῆς ἀποκρίσεως παρεισέδου ὁ Καρύκης· μεθ' ὃν «ἔπεισε πάλιν ὁ κληρὸς» ἐπὶ τὸν Πηγᾶν, ὅστις ἀποδεξάμενος τὴν ἐκλογὴν, ὑπεσχέθη τοῖς ὀρθοδόξοις ἄραφι τῶν τριῶν πατριαρχείων νὰ μὴ καταλίπῃ αὐτούς· προτρέπει καὶ πάλιν τὸν Σεβῆρον ἵνα ἡ αὐτὸς ἢ ὁ Μαργουίνος δεχθῶσι τὴν πατριαρχίαν, ὡς τὸν θρόνον «δυνατὸν εὐθύνεσθαι παρ' εὐσταθοῦς ἀνδρὸς καὶ φοβουμένου τὸν Κύριον». — Αἱ λοιπαὶ τέσσαρες ἐπιστολαὶ ἔχουσιν ἰδιωτικὸν χαρακτῆρα, ἡ δὲ 33 συμβουλευτικὴ ἅμα καὶ ἐποικοδομητικὴ διὰ περίπτωσιν ἀνάλογον πρὸς τὴν τοῦ ἄρχοντος Μιχαὴλ Καββάκου.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΑΣ. — Τοῦ ἱεράρχου τούτου, ὃν ὁ Πηγᾶς ἐν τῇ 38 ἐπιστολῇ χαρακτηρίζει ὡς *λογιώτατον*, ἀναγινώσκειται ἐν τῷ ἡμετέρῳ κώδικι μία αὐτῷ πρῶν Ῥόδου Παΐσιῳ ἀχρονολόγητος ἐπιστολὴ (φ. 137)· σημείωμα δὲ ἐν τῇ ὡς προσδιορίζει τὴν ἐποχὴν αὐτῆς. «*Ἡ παροῦσα ἐπιστολὴ ἐγγράφη πρὸς τὸν Ῥόδου Παΐσιον, ὅστις καθηρέθη παρὰ τοῦ πατριάρχου Ῥαφαήλ, καὶ ὡς φαίνεται ἐξήτει διὰ μέσου τοῦ Ἡρακλείας ὄμο τινά, τὴν ἀθώωσιν αὐτοῦ καὶ τινὰ ἐξαρχίαν διὰ τὴν τροφὴν αὐτοῦ· καὶ ὅτι ἐτυχὲ τῆς αἰτήσεως αὐτοῦ.*» Ἡ καθαίρεσις αὐτοῦ ἐγένετο κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1603, ὡς παραβάλλοντος πατριαρχικόν τινα τόμον περὶ χρηματικῆς χορηγίας, ἰδίᾳ δὲ ὡς καταλιπόντος τὴν μητρόπολιν αὐτοῦ καὶ εἰς ξένους τόπους περιφερομένου (Κ. Σάθα, *Μεσ.*

Βιβλιοθ. Γ', σ. 551). Ἀλλὰ τῇ 18 Σεπτεμβρίου 1639 προὔχειρίσθη μητροπολίτης Γάνου καὶ Χώρας (αὐτ. σ. 574). Κατὰ τὴν 37 ἐπιστολὴν τοῦ Πηγᾶ ὁ Παῖσιος ἦν ἀρχιερεὺς ἀπὸ τοῦ 1599 ἔτους. Πρὸς τὸν Ἡρακλείας Διονύσιον σώζονται ἐπιστολαὶ τοῦ Πηγᾶ, τοῦ Μαργουίνου, Φραγκίσκου τοῦ Κόκκου καὶ ἐτέρων. Ὅτε δὲ ἦν πρωτοσύγκελλος εἶχεν ἀνταπόκρισιν μετὰ τοῦ λογίου μοναχοῦ Μητροφάνους, οὗ δύο ἐπιστολάς ἐξέδωκεν ἐσφαλμένως ὁ Λάμιος (*Deliciae eruditorum*, 1740, σ. 85—87), ἀποδοὺς αὐτάς Διονυσίῳ τῷ Καθηλιανῷ. Κατὰ τὸν Σ. Οἰκονόμον ἀνεπιβέβηται εἰς τὸν θρόνον Ἡρακλείας τῷ 1591, διαδεξάμενος ἐν τούτῳ τὸν Γρηγόριον (*Περὶ Φρ. Κόκκου*, σ. 25, ἐν ὑποσημ.).

ΝΕΟΦΥΤΟΣ ΡΟΔΙΝΟΣ. — Περὶ τοῦ συγγραφέως τούτου ἐγράφησαν ἱκανὰ παρὰ διαφόρων, ἀλλ' οὐδεμία ἀξία λόγου βιογραφία αὐτοῦ ἐδημοσιεύθη εἰσέτι. Τὸ παρὰ τῷ κ. Σάθῃ (*Νεοελλ. Φιλ.* σ. 266) σημειωθὲν, ὅτι ὁ Ροδιὸς ἐχρημάτισεν ἐφημέριος τοῦ ἐν Νεαπόλεϊ ἐλληνικοῦ ναοῦ, θεωρεῖ συζητήσιμον ὁ σεβασμιώτατος Ν. Κατραμῆς (*Φιλολογ. ἀναλ. Ζακύνθου*, 1880, σ. 121 ἐν ὑποσημ.), διαβεβαιῶν ὅτι ὁ ἐκεῖ ἐφημερεύσας Νεόφυτος ἐπωνυμείτο Φραγγιάδης. Ὁ δὲ Δημητρακόπουλος (*Προσθ. καὶ διορθ.* σ. 42) ἐσημείωσεν ὡς σφαλερόν (γραφικὸν βεβαίως) τὸ προταθὲν 1669 ἔτος θανάτου τοῦ Ροδινοῦ. Βιβλιογραφικὰς πληροφορίας σημειοῦσιν ὁ τε Ἀλλάτιος καὶ ὁ Rodotà, ὧν τὰ συγγράμματα δὲν εὑρον ἐν Κων/πόλει. Ἀλλ' ὁ Ζαβίρας (*Νέας Ἐλλάδος* σ. 470—71) δίδωσι λεπτομερῆ κατάλογον τῶν πονημάτων τοῦ Ροδινοῦ, οἷς προστίθημι καὶ γὰρ ἕτερα ἐν ἐτέρῃ πραγματείᾳ¹. Ἐπιστολάς ὅμως αὐτοῦ οὐδαμοῦ εὑρον σημειουμένας, εἰμὴ τέσσαρας μόνον ἐν τῷ τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου κώδικι, ἐξ ὧν ὁ μακαρίτης Σ. Οἰκονόμος ἐξέδωκεν ὀλόκληρον μὲν τὴν πρὸς Κωνσταντῖνον τὸν Συμυρναῖον, ἐν ἀποσπασματικῷ δὲ τὴν πρὸς Νικηφόρον χαρτοφύλακα καὶ ἡγούμενον Πάτμου (Κ. Οἰκονόμου *Τὰ σωζόμενα φιλολογ. συγγράμματα*, τόμ. Α', σ. 432—34), οὗ τὸν βίον πένυ λεπτομερῶς διέγραψεν ὁ ἱερομόναχος Νικηφόρος Φλωρίδης ἐν *Δελτικῷ τῆς ἱστορ. καὶ ἐθνολ. ἑταιρ.* τόμ. Β', σ.

1) Ἐν τῷ ἐμῷ Καταλ. χειρογρ. τῆς ἐν Σμύρνῃ Εὐαγγ. Σχολῆς (σ. 63—66) κατεχώρισα ἀνεκδοτὸν τῶς ἐλόγον κατὰ τοῦ λατινοφρονος Νεοφύτου τοῦ Ροδινοῦ παρὰ Νικηφόρου τοῦ Πριγγιλιώως. Ὁ Ροδιὸς ἐλατινοφρόνησεν ἐν ἀνδρικῇ ἡλικίᾳ.

65—81. Τὰς 3 ἀνεκδότους τοῦ Ροδινοῦ ἐπιστολάς καταχωρίζω ἐνταῦθα ὑπὸ τοὺς ἀριθ. 46—48. Αἱ ἐπιστολαὶ αὗται παρουσιάζουσιν ἐνδιαφερούσας λεπτομερείας περὶ τῆς μαθητικῆς περιόδου τοῦ Ροδινοῦ. Ἡ πρώτη γραφεῖσα τῷ 1607 μαρτυρεῖ, ὅτι ἐφοίτησεν εἰς τὸ ἐν Ρώμῃ φροντιστήριον (τοῦ ἀγίου Ἀθανασίου), κατὰ νοουθεσίαν τοῦ ἡγουμένου τῆς Πάτμου Νικηφόρου. Αὐτόθι διέτριβε καὶ τῷ 1608 ἔτει, κατὰ τὴν πρὸς Γεώργιον Κορέσσιον ἐπιστολὴν, ἣν ἔλαβεν οὗτος πιθανῶς ἐν Φλωρεντίᾳ ἢ ἐν Πίσσῃ (ἴδε Δ. Ροδοκανάκιδος, *Δοκίμιον περὶ Γεωργίου Κορέσσου*, σ. 5). Τῷ 1612 διέτριβεν ἐν Σαλαμάνκῃ τῆς Ἰσπανίας κατὰ τὴν πρὸς Κωνσταντῖνον τὸν Σιμωναῖον ἐπιστολὴν, ἐκδοθεῖσαν ἤδη ὑπὸ Σ. Οἰκονόμου (ἐνθ. ἀνωτ. σ. 432). Ἰδιαιτέρας μνείας ἀξίον εἶνε τὸ ὑπ' ἀριθ. 48 γράμμα, ἀπευθυνόμενον Φραγκίσκῳ τῷ Κόκκῳ, διδασκάλῳ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει πατριαρχικῆς σχολῆς. Περὶ τούτου δὲ μόνος ὁ Σ. Οἰκονόμος ἐπραγματεύθη μέχρι σήμερον μετὰ κριτικῆς ὀξυνοίας, ἐν τῇ ἐπιστολιμαίᾳ αὐτοῦ διατριβῇ περὶ Φραγκίσκου τοῦ Κόκκου (ἐν Ἀθήναις, 1863). Τὸ γράμμα ἀπεστάλη παρὰ τοῦ Ροδινοῦ, ἀναμφισβητήτως δ' ἐκ Ρώμης, ἀπὸ τῆς ἢ τῆς εἰς τὸ Φροντιστήριον (Ρώμης) ποιήσασθαι εἰσοδοῦ», ἣτις κατὰ τὴν πρὸς Νικηφόρον ἐπιστολὴν ἐγένετο τῷ 1607 ἔτει, ὃ ἐστὶ τῷ πρώτῳ ἔτει τῆς εἰς Ρώμην ἀφίξεώς του. Ὁ Κόκκος λοιπὸν καὶ κατὰ τοῦτο τὸ ἔτος ἐδίδασκεν ἐν Βυζαντίῳ, βεβαίως δὲ μέχρι τοῦ μηνὸς ἐκείνου καθ' ὃν κατεδικάσθη ὁ προστάτης αὐτοῦ πατριάρχης Ραφαὴλ Β' εἰς ἔξοριαν. Ἐνταῦθα καιρὸς εἶναι νὰ προσδιορισθῇ ἀκριβέστερον καὶ τὸ ἔτος θανάτου τοῦ Κόκκου, ὅπερ ὁ Σοφ. Οἰκονόμος προσδιορίζει μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1605—1612, βασιζόμενος ἰδίᾳ ἐπὶ μιᾶς αὐτοῦ ἐκ Βυζαντίου ἐπιστολῆς τοῦ 1605 ἔτους (ἦν ἀνευ ἀνάγκης θεωρεῖ ὑστάτην) καὶ ἐκ κτιτορικῆς διατάξεως τοῦ πατρὸς τοῦ Κόκκου περὶ τῆς ἐν Νάξῳ μονῆς τῆς Ὑψηλοτέρας, γραφείσης κατὰ ἰανουάριον τοῦ 1620 ἔτους καὶ μνημονευούσης σιγγίλιον τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Νεοφύτου Β' (Σ. Οἰκονόμος ἐνθ. ἀνωτ. σ. 25 καὶ 28 ἐν ὑπόσημ.). Ἡ μονὴ ἐτιμᾶτο ἐπ' ὀνόματι τῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Κυρίου καὶ τοῦ ἀγίου καὶ δικαίου Συμεῶν τοῦ θεοδόχου. Ἀποδειχθείσης ἀνωτέρω τῆς ἐν τοῖς ζώσιν ὑπάρξεως τοῦ Κόκκου κατὰ τὸ ἔτος 1607, αὐταπόδεικτον ἤδη καθίσταται, ὅτι τὸ εἰρημένον σιγγίλιον ἀπελύθη ἐπὶ τῆς δευτέρας τοῦ Νεοφύτου Β' πατριαρχίας, παραταθείσης μέχρις

ἀρχῶν τοῦ 1612 ἔτους. Ἐν τῇ συλλογῇ τῶν πατριαρχικῶν κειμένων τοῦ Δοσιθέου σώζεται πληρεστέτη σειρά ἐγγράφων συνταγέντων ἢ ἀπολυθέντων ἐπὶ Νεοφύτου Β', ἐξ ὧν δύο ἀναφέρονται εἰς τὴν Νάξον, τὸ μὲν (1 ὁκτωβρίου 1608) περιλαμβανόν συμφωνίαν τῶν κληρονόμων τῆς ἐν Νάξῳ, ἐν τῷ χωρίῳ *Χαλκί*, ἐκκλησίας τοῦ Πρωτοθρόνου, τὸ δέ, ἀπολυθὲν κατὰ φεβρουάριον τοῦ 1610 ἔ., εἶνε σιγγίλιον ὑπὲρ αὐτῆς ταύτης τῆς ἐκκλησίας (Κ. Σάθα, *Μεσ. Βιβλ.* τ. Γ', σ. 556—557). Ἄγνωστος ἂν ἀμφότερα τὰ ἐγγράφα ἀναφέρονται εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ πατρὸς τοῦ Κόκκου συστηθεῖσαν μονήν, κατὰ τὴν ῥητὴν παραγγελίαν τοῦ ἀποθανόντος υἱοῦ του, ἀλλ' ὅπως ποτ' ἂν ἦ δὲν διστάζω νὰ πιστεύω ὅτι ὁ θάνατος τοῦ Φραγκίσκου Κόκκου συνέβη πιθανῶς ἐν ἀρχαῖς τοῦ 1608 ἔτους.¹

ΑΔΥΡΕΝΤΙΟΣ ΚΑΒΒΑΚΟΣ. — Τὸν ἐπιστολογράφον τοῦτον ἄγνωστος μὲν ἀλλαχόθεν, ἀλλὰ τὸ ἐπώνυμον αὐτοῦ μαρτυρεῖ ὅτι εἶνε συγγενῆς τῆς βυζαντινῆς οικογενείας τῶν «Καβακίων», ἣτις ἐν καιρῷ τῆς ἀλώσεως καταλιπούσα τὸ Βυζάντιον, σὺν ἄλλαις οικογενείαις, ἔσχε τὴν τιμὴν νὰ ἀνακληθῇ ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ Β' (26 δεκεμβρίου 1454) εἰς Κωνσταντινούπολιν.² Ἄγνωστόν μοι ποῦ διέτριβε τότε ἡ οἰκογένεια αὐτῆ· ἀλλ' ἐπειδὴ Καβάκοι φαίνονται βραδύτερον εἰς τὴν νῆσον Χίον, ὑποτίθημι ὅτι ἡ ἐν λόγῳ οἰκογένεια αὐτόσε ἀρχῆθεν κατέφυγε. Τὸ ἐπώνυμον τοῦτο ἔφερε καὶ Δημήτριος Ράλλης (Ραοῦλ) λόγῳ ἐπιγαμίας ἴσως, ὅστις γεννηθεὶς ἐν Σπάρτῃ προσέφυγεν εἰς Ἰταλίαν μετὰ τὴν κατὰ κτησιν τῆς Πελοποννήσου (Κ. Σάθα, *Νεοελλ. Φιλολογ.* σ. 76)*. Ἐν ἔτει 1596 ἔζη Μιχαῆλ

1) Ὁ κ. Μ. Γεδεών (Χρον. τ. τῆς πατρ. ἀκ. α. δ. η. μ. ι. α. σ.) ἀφιεροῖ εἰς τὰ κατὰ τὸν Κόκκον ὑπὲρ τὰς 4 σελίδας (σ. 69—73)· πλὴν μιᾶς λεπτομερείας, οὐδὲν ἕτερον προστίθει εἰς δσα ὁ ἀείμνηστος Σοφ. Οἰκονόμος ἔγραψε· διὰ καὶ ἀδικεῖ τὴν μνήμην αὐτοῦ, βεβαίως (ἐν ὑπόσημ. σ. 69) ὅτι ὁ Οἰκονόμος «τρίακοντα δύο ἐπλήρωσε σελίδας ἵνα μὴδὲν εἴπη». Καὶ ἡ ἐν σελ. 72 τελευταία ὑπόσημ. τοῦ κ. Γεδεών πηγάζει ἐκ πληροφρορίας τοῦ Οἰκονόμου, γραφείσης ἐν τόμ. Α'. σελ. 434 τῶν Σωζομ. Φιλολογ. Συγγραμμάτων τοῦ Κ. Οἰκονόμου.

2) Miklosich et Müller, *Acta et diplomata*, III, σ. 290.

*) Οὗτος ἔγραψε τὸν ὑπ' ἀριθ. 1359 βατικανὸν κώδικα Ἡροδότου κατὰ Gardthausen (*Griech. Palaeogr.* σ. 319), ὅστις ὁμοίως ἀγνοεῖ ἐν τίνι αἰῶνι ἐγένετο τοῦτο. Πρόσθετος δὲ ὅτι τὴν ὑπογραφὴν αὐτοῦ εὑρον καὶ ἐν ἰδιοκτητοῖς τεύχεσι, σωζομένοις ἤδη ἐν Μονάχῳ. Βλ. Hardt, *Catalog.* τ. III, σ. 9 «Δη-

Καβόκος, ὅστις ἔσχε φιλικὴν ἐπιτίμησιν τοῦ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Μελετίου τοῦ Πηγά διὰ τὴν μετὰ λατινίδος γυναικὸς σύζευξίν του (ὄρα τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ὑπ' ἀριθ. 33). Οὗτος δὲ διέτριβε, φαίνεται, ἐν Χίῳ. Γεώργιος Καβόκος συνοπογράφεται μετὰ πολλῶν Χίων ἐν κοινῇ ἀναφορᾷ πρὸς τὸν πατριάρχην Μητροφάνην Γ' (*Turcograec.* σ. 285), ἐν δὲ ἐγγράφοις τῆς αὐτοῦ Νέας. μονῆς ἀπαντῶσι (1610—15) *Μαρῆς Καβόκος*, «ὁ εὐγενέστατος ἐπίτροπος μισέρ Μανουὴλ Καβόκος» (1625) καὶ (1717) *Πιπῆς Καβόκος*, περὶ ὧν ὄρα Γρηγορίου Φωτεινοῦ *Νεαμορησιῶν* σελ. 195, 199, 223, 242. Τῆς αὐτῆς οἰκογενείας γόνοι ἀναφέρονται καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀπὸ τοῦ ἔτους 1622, ὅτε, πατριαρχοῦντος Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως, ἐδωρήθησαν «τῷ ἄρχοντι» *Μιχαὴλ Καβόκῳ* τὰ ἐν Χίῳ πατριαρχικὰ χωρία Πυργίος καὶ Βολισσός, ἵνα ἐξ ἀρχῆς νήμεται αὐτὰ, ἕνεκα τῶν πρὸς τὸν πατριάρχην συνελθῶν καὶ γενναίων αὐτοῦ βοηθειῶν (Κ. Σάθα, *Μεσ. Βιβλιοθ.* Γ', σ. 562). Ὑπερμεσοῦντος δὲ τοῦ ΙΗ' αἰῶνος, ἀπαντῶμεν ἐνταῦθα πλούσιον Καβόκον, «Χίον πραγματευτήν», ἔχοντα λαμβάνειν παρὰ τοῦ πατριάρχου Ἰωαννικίου δέκα κουγγεῖα διὰ «κουμάσια» (Α. Ὑψηλάντου, *Τὰ μετὰ τὴν ἄλωσιν* σ. 391, 397). Πάντα λοιπὸν ταῦτα πειθουσι, νομίζω, ἐπαρκῶς, ὅτι καὶ ὁ ἡμέτερος ἐπιστολογράφος Λαυρέντιος ἱερομόναχος ὁ Καβόκος ἦν Χίος, τοῦθ' ὅπερ προσεπιβεβαιουῦται καὶ ἐκ τῆς σχέσεως αὐτοῦ μετὰ τοῦ σοφοῦ Χίου Γεωργίου Κορεσσίου, πρὸς ὃν γράφει τὰς ὑπ' ἀριθ. 49 καὶ 50 ἐπιστολάς.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ ΚΑΡΥΦΥΛΛΟΣ καὶ **ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΟΣΧΕΤΙΟΣ**.—Τοῦ Ματθαίου Καρυφύλλου μία ἐπιστολὴ εὑρηται ἐν τῷ ἡμετέρῳ κώδικι, φ. 139^ν-140^α, ἧς τὸ πρωτότυπον περιελθὸν εἰς χεῖρας τοῦ κ. Ε. Legrand κατεχωρίσθη ἤδη ἐν τῇ *Bibliogr. Hellénique*, τ. II, σ. 213. Μετὰ δὲ ταύτην ἀναγινώσκειται ἀμέσως ἐν τῷ κώδικι ἐπιστολὴ ἀνώνυμος πρὸς τὸν Καρυφύλλον, πιθανῶς τοῦ Μοσχετίου, περὶ οὗ ὄρα Κ. Σάθα, *Νεοελλ. Φιλολ.* σ. 404.

ΠΑΪΣΙΟΣ ΛΗΓΑΡΙΑΣ.—Ὑπ' ἀριθ. 52-54 καταχωρίζονται τρεῖς ἐπιστολαὶ αὐτοῦ (φ. κώδ. 150^ν-154^ς), ὧν ἡ μὲν πρώτη διαλευκαίνει τὰ κατὰ τὴν μετάνοιαν αὐτοῦ (ἧς τὴν ὑπόθεσιν ἀναγράφουσιν ὁ Ζαβίρας ἐν σελ. 513 τῆς

Νέας Ἑλλάδος καὶ ὁ Σάθας ἐν σ. 314—315 τῆς *Νεοελλ. Φιλολογίας*), ἡ δὲ δευτέρα ἐνέχει περιέργον ἐρμηνεῖαν τῶν γραφικῶν ὀνομάτων Γῶγ καὶ Μαγῶγ, ἡ δὲ τρίτη ἐπιστολιμαῖον παίγνιον, μαρτυροῦν μᾶλλον ἐπιμονὴν ἢ πολυμάθειαν. Ὁ Δημητρακόπουλος ἐν σελ. 51 *Προσθηκῶν καὶ διορθώσεων* γνωρίζει ἡμῖν ὅτι σώζονται τοῦ Λιγαριδοῦ ἐπιστολαὶ μόνον πρὸς τὸν Ἀδριανουπόλεως Νεόφυτον. Τὴν πληροφορίαν δὲ ταύτην ἐσημείωσεν ἔχων πιθανῶς ὑπ' ὄψει τὸν περιγραφέντα βραδύτερον ἐν Γ' τόμῳ τῆς *Μεσ. Βιβλιοθ.* τοῦ κ. Σάθα (ὄρα σελ. 517—518) κώδικα τοῦ μετοχίου τοῦ παναγίου Τάφου.

ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ ἹΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ.—Τοῦ διαπρεποῦς τούτου πατριάρχου παρατίθημι ὑπ' ἀριθ. 55, 56, 57 τρεῖς ἐπιστολάς, ἀναγινωσκομένας ἐν φ. 170^ν-174^ν τοῦ κώδικος. Ἡ πρώτη εἶνε ἐνδιαφέρουσα ὑπὸ βιβλιογραφικῆν ἔποψιν, ὡς φανεροῦσα τὴν παρ' αὐτῷ ὑπαρξίν ἀγνώστου ἡμῖν κώδικος τοῦ περὶ Φλωρεντινῆς συνόδου ἱστορικοῦ Σιλβέστρου τοῦ Συροπούλου, ὃν περ καὶ ἀπέστειλε πρὸς τὸν Ἀδριανουπόλεως μητροπολίτην Νεόφυτον¹, παροτρύνων αὐτὸν καὶ νὰ τὸν ἐκδώσῃ, ἀγνοῶν βεβαίως ὅτι ἱκανὰ ἔτη πρότερον εἶχεν ἐκδοθῆ ὑπὸ τοῦ Ἀγγλοῦ Greyghton (1660). Ὁ Νεκτάριος γράφει τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ὡς πρῶην πατριάρχης, ἦτοι μετὰ τὸ 1669 ἔτος. Ἡ ἀνεύρεσις τοῦ ἐν τῇ ἐπιστολῇ αὐτοῦ κώδικος ἔσται σημαντικὴ ὁ Νεκτάριος γράφει ὅτι ἐφιλοπόνησε πῖνακα «κατ' ἀρχὰς τῆς βίβλου», ἐκ δὲ τῆς συντόμου αὐτοῦ ἀναλύσεως παρίσταται τὸ σύγγραμμα τοῦ Συροπούλου ὡς τέλειον, ἐνῶ τὸ τε ἐκδοθὲν κείμενον καὶ τὰ ἀντίγραφα εἶναι ἀκέφαλα². Ἐν τῇ αὐτῇ ἐπιστολῇ μέμνηται ὁ Νεκτάριος καὶ τοῦ συγγράμματος αὐτοῦ, τῆς Ἀντιρρήσεως πρὸς τὰς αὐτῷ προσκομισθείσας θέσεις παρὰ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις φρατῶν διὰ Πέτρου τοῦ αὐτῶν μαστορος περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ Πάπα. Τὸ σύγγραμμα τοῦτο ἐξεδόθη μετὰ τὸν θάνατον (1676) τοῦ Νεκταρίου, ἐπιστασια τοῦ Ἱεροσολύμων Δοσιθέου (1682)*. Εἰς τὴν ὑπό-

1) Περὶ τούτου ἱκανὰς πληροφορίας εὕρισται ἐν ἀναγνώστῃ ἐν Γ' τόμῳ τῆς τοῦ Σάθα *Μεσαιων. Βιβλιοθ. ἡ κ η σ*.

2) Ὅρα περὶ τούτου Π Καλλιγᾶ, *Μελέται καὶ Λόγοι*. Ἐν Ἀθήναις, 1882, σ. 131. Α. Δημητρακοπούλου, Ὁρθόδ. Ἑλλάς, σ. 110.

*) Περὶ τοῦ ἀνεψιοῦ αὐτοῦ Χρυσάνθου Ἱεροσολύμων τοῦ Νοταρᾶ εὑρηται ἀξιόλογος πληροφορία, μὴ χρησιμοπονηθεῖσα ὑπ' οὐδενός, ἐν τῇ περιηγήσει

μητρίου Ραοῦλ τοῦ Καβακῆ Ἑλληνέας τε καὶ Θρακίος. Πρὸβλ. σ. 328 «Σπαρτιάτου καὶ Βυζαντινίου».

θεσιν δὲ τῆς αὐτῆς Ἀντιρρήσεως ἀναφέρονται καὶ αἱ δύο λοιπαὶ τοῦ συγγραφέως ἐπιστολαὶ πρὸς τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχην Διονύσιον Γ', πατριαρχήσαντα τρίς, 1661, 1662—1665, καὶ 1671—1673. Καὶ αἱ τρεῖς δὲ ἐπιστολαὶ αὐτοῦ ἐγράφθησαν ἀναμφισβητήτως κατὰ τὴν γ' πατριαρχίαν τοῦ Διονυσίου, ἤτοι μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1671—1673.

Προστίθημι ἔτι μίαν ἐπιστολὴν τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων διδασκάλου Βησσαρίωνος Μακρῆ, περὶ οὗ ἐν ἑτέρᾳ διατριβῇ, προσεχῶς ἐκδοθησομένη,

πραγματεῦμαι ἐκτενέστερον, νέας προσάγων πληροφορίας περὶ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ. Ἐπιταὶ εἶτα αὐτῇ ἡ ἀπάντησις τοῦ Σωφρονίου Δωρακίου, διδάσκοντος ἐν Κερκύρᾳ ἐν ἔτει 1675. Ἀμφότεραι αἱ ἐπιστολαὶ ἀναγινώσκονται ἐν φ. 178²—184⁵ τοῦ κώδικος, ἐκ δὲ τοῦ 62 φύλλου ἀντιγράψας παρέθηκα τὰς διαφερούσας γραφὰς προεγνωσμένης ἐπιστολῆς περὶ Μαργουνίου τοῦ πατριάρχου Ἰερεμίου τοῦ Β' πρὸς τὴν δημοκρατίαν τῆς Ἑνετίας.

Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΚΕΡΑΜΕΥΣ.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΔΙΑΦΟΡΩΝ.

ΚΥΡΟΥ ΜΑΝΟΥΗΛ

Μεγάλου Ῥήτορος τῆς Μ. Ἐκκλησίας

1.

(Ἀρσενίῳ Μονεμβασίας ἀπάντησις ὡς ἐκ μέρους τοῦ πατριάρχου).

Τὴν μακρήγορόν σου ἐπιστολὴν δεξάμενοι θαυμάκαμεν τὴν ἐπανθούσαν ἐν αὐτῇ γραμματικὴν καὶ τὸν ἐγκείμενον ἀττικισμόν, καὶ τοὶ παρέλκον ἦν τοσοῦτον ὑπομείναι κόπον σπουδῆς πρὸς οὐκ εἰδότας μὴτ' ἀττικίζειν μὴτε γραμματικοφιλοκλεπτολογεῖν· ἀλιέων γὰρ ἐσμὲν μαθηταί· ὅθεν μὴ θαυμάσης τὴν ἀπολογίαν, εἰ οὐ τὴν ἀνήκουσαν τοῖς σοῖς γράμμασιν ἀποπέμπομεν. Πλὴν ἴσθι ὡς ὁ προσενηχῶς σοὶ τὴν συγχώρησιν Κύρσας τὴν προσήκουσαν δίκην ἀπέτισε, καθάπερ ἔμαθες ἢ ὅσον οὕτω μαθήσῃ· τὸ γὰρ ἐν οὐ παικτοῖς παίζειν

τοῦ Gerard Cornelius von den Driesch (Histor. Nachricht von dem Röm. Kaysert Gross-Botschaft nach Constantinopel. Nürnberg, 1723. σ. 449—450). Ὁ περιγηγῆς οὗτος ἐλθὼν εἰς Φιλιππούπολιν τῇ 23 Μαΐου 1720 εὗρε διατρίβοντα ἐνταῦθα τὸν Ἱεροσολύμων (ἀωνύμως) λαβόντα ἄδειαν τοῦ Κ/πόλεως, ἵνα ἐπισκεφθῇ 15 ἐπισκόπους προστίθῃσιν ὅτι γινώσκει ἐπαρκῶς τὴν λατινικὴν, τοῦθ' ὅπερ λέγει εἶνε ἀξιοσημείωτον· σκώπτει ὅμως αὐτὸν κατωτέρω διὰ τὰ λατινικά του, συνεπεία ἰδιογράφου λατινικοῦ σημειώματος τοῦ Χρυσάνθου, ὅπερ ἔδωκεν οὗτος τῷ περιγηγῆτι· τὸ σημεῖωμα ἵρ-μήνευε τὸν τίτλον συγγραφῆς τοῦ ἐξ α δ ἔ λ φ ο υ του Δοσιθέου κατὰ Καλβίνου καὶ Λουθηρανῶν, ἐκδοθείσης ἐν Π α ρ ι σ ί ο ι ς. Πρὸς τούτοις λέγει, ὅτι ὁ πατριάρχης ἐξέθηκε τὰς περὶ ἐνώσεως τῶν δύο ἐκκλησιῶν (ἀνατ. καὶ δυτ.) σχέψεις του, ὡς καὶ τὴν θλιψίν του περὶ τῆς ἀμαθίας τῶν ἡμετέρων μοναχῶν, καὶ ἰδίᾳ μονῆς τινος περὶ τὴν Φιλιππούπολιν.

ἀθέμιτον· Θεὸς ὅλως οὐ μυχτηρίζεται. Σὺ δ', ὦ γαθέ, οὐ διὰ τοιούτων ἐπιστολῶν καὶ ἀπολογιῶν τὰ κατὰ σέ ἢ ἡμῶν ἄνοια δέχεται ἢ ἐμφανίζειν ἡμῖν ἔδει. Ἄλλ' εἴθ' ἐφίκοιο ἂν ὡς ἡμᾶς, εἰ δ' ἀδυνατεῖς, γενέσθω σοὶ αὐχὴν ταπεινὸς καὶ δεύτερον ταπεινότερον γράψειας, καὶ τὰ πάντα διορθωθήσονται· τὸν γὰρ ἐρχόμενον πρὸς με, ταπεινῶς δηλονότι καὶ οὐχ ὑπερηφάνως καὶ σοβαρῶς, ὡς αὐτὸς ἔδειξας διὰ τῆς γραφῆς σου, φησὶν ὁ θεάνθρωπος Ἰησοῦς, οὐ μὴ ἐκθάλω ἐξώ.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΟΡΕΣΣΗ

2.

Δέσποτά μου παναγιώτατε, καιρὸς διέδραμεν ἀφ' οὗ οὐκ ἔγραψα πρὸς τὴν σὴν παναγιότητα, διὰ τὸ ἀποδημεῖν αὐτὴν πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ ἑαυτῆς ποιμνίου καὶ ἄλλας ἀναγκαίας χρείας τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας. Μαθῶν τοίνυν περὶ τῆς σῆς ἐπανόδου τὴν χαρίστησα Κυρίῳ τῷ Θεῷ, τῷ καταξιώσαντι αὐτὴν ἐπανελθεῖν ὑγιῆ κατ' εὐχὴν, ὑγιαίνομεν δὲ καὶ ἡμεῖς σωματικῶς δι' εὐχῶν τῆς σῆς παναγιότητος, συνιστῶντες αὐτῇ καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς δουλικῶς, καὶ εὐχόμεθα Κυρίῳ τῷ Θεῷ ἵνα διατηροῖ αὐτὴν ὑγιῆ, ὀρθοτομοῦσαν κατὰ πάντα τὸν λόγον τῆς ἀληθείας, καὶ δεόμεθα αὐτῆς, ἐάν τις καὶ παρ' ἡμῶν χρήξῃ, προστάττειν ὡς εὐνουστάτους φίλους· ἐπιποθῶ γὰρ ποιῆσαι τι ἄξιον φίλου. Πέμπομεν δὲ καὶ διὰ μικρὰν ἐνθύμησιν τερσβινθίνην χίαν λίτρας δύο ἡμισυ, σταμνίον ἐν μέλι λίτρας τριάκοντα, καὶ ἕτερον σταμνίον πλήρες καππάρεως, ἅπερ παρεδώκαμεν τῷ ἡμετέρῳ σακελλίου παπαῖ κὺρ Ἰωάννη τῷ Σέψῃ,

ἵνα κομισῆ ταῦτα τῇ σῇ παναγιότητι διὰ τὴν ἀκραν φιλανθρωπίαν καὶ πατρικὴν στοργὴν εὐχαριστῶν τῇ σῇ παναγιότητι, ἣν ἐνδείκνυται πρὸς αὐτὸν καθ' ἐκάστην. Οὐκ ἄλλο διὰ τὸ παρόν. Αἱ ἅγιοι εὐχαὶ τῆς σῆς παναγιότητος εἶψαν μεθ' ἡμῶν.

3.

Καὶ πάλαι μὲν κοινῇ παρ' ἡμῶν τῇ τοῦ Θεοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ διὰ γραμμάτων δεδῆλωται, δεομένων αὐτῆς ὅπως ζυνητόν ἀνδρα καὶ κόσμιον καὶ ἀπλῶς, κατὰ τὸν εὐαγγελικὸν λόγον, οὐ μισθωτὸν ἀλλὰ ποιμένα καλὸν ἐν Χίῳ καταστήσῃ ἐπίσκοπον, ὅπερ μέχρι τοῦ νῦν ἡμῖν οὐκ ἀπέβη, κωλυθείσης (ὡς παρὰ πολλῶν ἐπυθόμεθα) τῆς σῆς παναγιότητος ὑπὸ τῶν . . . κρατούντων τοῦτο διαπράξασθαι. Ὁρῶντες δὲ αὐτὴν ταῦν τοῦτ' ἐπανορθώσασθαι φροντίζουσαν, οὐκ ὠκνήσαμεν αὐτῆς ἰδίᾳ διὰ γραμμάτων ἀντιβολῆσαι τυχεῖν ὡς ἐφ' ἐμὲ μεθ' ἡμῶν. οὐδέ λείπει γὰρ τὴν σὴν παναγιότητα ἐξ ὧν ἐκάστην ἀναγινώσκει τε καὶ θεωροῦσα φιλοσοφεί, ὅτι μεγάλη ῥοπή, μᾶλλον δὲ τὸ ἔλρον πρὸς σύστασιν νόμων καὶ χρηστῶν ἠθῶν ἢ καλῶς ἀρχουσα πέφυκεν ἀρχή. Καὶ τούτου χάριν, οἷα φιλόστοργος πατήρ καὶ καλὸς οἰκονόμος, τὰ τῆς Χίου διοίκησον· κατὰ γὰρ Σοφοκλέα «ἐν σοὶ γε ἐσμέν, ἀνδρα δ' ὠφελείν ἀφ' ὧν ἔχοι τε καὶ δύναιτο κάλλιστος πόνων». Συνίσταμεν δὲ σοὶ καὶ τὸν εὐλαβέστατον ἱερέα κύρ' Ἐμμανουήλον τὸν Πελοποννήσιον, ἀνδρα ζυνητόν τε καὶ ἀγαθόν, ὅστις δεξιὸς ὧν ἤρεθθη καὶ παρ' ἡμῶν τό γε νῦν ἐς Βυζάντιον ἀπελθεῖν καὶ ὑπὲρ πολλῶν καλῶν τε καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν, ὑπὸ τινων συκοφαντηθέντων, ἀπολογησασθαι· ὧ καὶ ζυνηγορῆσαι τὴν σὴν παναγιότητα, πλεῖστα παρὰ τοῖς τοῦ βασιλέως σατράπαις καὶ μεγιστάσι δυναμένην, ἀξιούμεν ἧς ἢ εὐλογία εἴη μεθ' ἡμῶν. Ἐρρωσο καὶ ἐς βαθύ γῆρας ἴκοιο, παναγιώτατε δέσποτα, ἀεὶ γε τὸν τῆς ἀληθείας λόγον ὀρθοτομῶν.

Ἀπὸ Χίου, δεκτωβρίου ις' τοῦ αφοῦ ἔτους.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΥ

4.

Διονύσιος ἱερομόναχος Ἀνανία ἱερομόναχος.

Ἐναγχος ἐπιστολὴν σου κομισάμενος, ὃ ἱερά κεφαλὴ καὶ φίλων ἀπάντων φίλτατε Ἀνανία, χαρὰς ὅσης ἀνάπλευς γέγονα, καὶ ὑφ' ἡδονῆς χαμῶθεν ἀρθεὶς ἐτύγχανον τὸν αἰθέρα περιπολεῖων, τοῦτο μὲν ὡς τοῖς βιβλίοις ἀεὶ πρὸς-

κεισαι, τοῦτο δέ, εἰ καὶ πόρρω που πάνυ τῷ σωματικῷ διέστης συνδέσμῳ, τῶν φίλων δ' ἀεὶ δι' ἐπιστολῶν μνημονεύεις καὶ τῇ τῆς ψυχῆς διαθέσει τούτους ὅλως δοκεῖς περιπτύσσεσθαι καὶ προσαγορεύειν· τί γὰρ ἂν πρὸς τέρψιν ἡμᾶς ἐρεθίσειεν ἢ τὰ τῆς σῆς σεβασμιότητος γράμματα, ἀ ἡδύτερα μὲν, νῆ τὸν Φίλιον, μέλιτος, ἀξιώτερα δέ, διὰ τὴν ἐνοῦσαν αὐτοῖς σύνθεσιν καὶ καλλονὴν τοῦ λόγου, σαπφείρου τε καὶ ἀδάμαντος καὶ πάσης ἄλλης ὕλης, ἣν συχνοὶ τῶν ἀνθρώπων διὰ τιμῆς ἀγοῦσιν; Ἀλλὰ λίαν ἡμᾶς εὐφρανεῖς, εἰ ἐπιστέλλεις ἡμῖν ἐν τῷ μέρει καὶ διὰ γραμμάτων ἡμῶν μνημονεύεις· λυπήσεις δὲ πάντως, εἰ ἐθέλεις ἡμᾶς περιόψεσθαι καὶ ταῖς ἐπιστολαῖς σου, ταῖς τοῦ ἀττικοῦ θυμοῦ πνεοῦσαις, οὐ καταλούεις ἡμῶν ὡς μύρω. Πέμπεις τοίνυν ἀεὶ καὶ τῶν μαθημάτων ἀπόναιο, ταῖς εἰσηγήσει τοῦ σοῦ σοφοῦ διδασκάλου νευρούμενος. Γράφεις δὲ μοι περὶ τοῦ σοῦ ἀδελφοῦ κάμου διὰ σοῦ, ὡς ἐφίεται τῆς μουσικῆς πάνυ καί, εἰ φίλον μοι, τὸ πρὸς ἡμᾶς ἐλθεῖν ἐκείνον καὶ ὡς ἀδελφὸν ἀδελφῷ συνειναί μοι, ταῖς ὑπηρεσίαις ἀντισταθμούμενον τῶν τῆς μουσικῆς ἀκουσμάτων. Ἐγὼ μὲν οὖν ἴσθι, φίλτατε, ἄσμενος ἂν αὐτὸν ἀποδεξάμεν, ὑπ' ἄλλου ὑπηρετούμενος, καὶ ἀμισθὶ τὰ τῆς μουσικῆς διδάξαιμι, εἰ τροφῆς εὐπορεῖ καὶ τῶν ἄλλων ἀναγκαίων, ὧν καὶ αὐτός, νῆ τὴν ἀλήθειαν, ἄχρι τοῦ νῦν ἀπορῶ.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΟΥ ΑἰΤΩΛΟΥ

5.

Γεώργιος Αἰτωλὸς Ἰππολύτῳ Μηθύμνης.

Ἀττικουργῆ τὸν λόγον πρὸς σέ τὸν περιττὸν τὴν σοφίαν πέμπειν, ταῦτὸν τῇ παροιμίᾳ «γλαῦκας εἰς Ἀθήνας»· ἀλλ' ἐπειδὴ στάθμαι τε καὶ κανόνες τὸν τέκτονα καὶ τὸν δημιουργὸν τὰ τρύβλια δείκνυσι, δεῖται δήπου καὶ λόγου κομποῦ, ὃς πρὸς τοὺς παιδείας ἀντιποιομένους γράφειν ᾤθη καὶ φιλοσοφίᾳ τὴν ψυχὴν ἐγγεγυμνασμένους, ἵνα τὰ παρόντα αὐτῷ συνδιήσωνται, ἐκ χλιδῶν τῶν λόγων καὶ τοῦ ἀττικοῦ θυμοῦ πνεόντων ὑπερφυῶς. Ἐγὼ δὲ οὐ ῥητορικῆς τέχνης αὐγῶν, ἧς οὐ τρίβων εἰμί, οὐδὲ δύναμιν λόγων προήχθη ἐπιστεῖλαι σοὶ τῷ εὐπόρως μὲν εὐρεῖν οἶψ τε ὄντι, εὐκόλως δ' εἰπεῖν· ἀλλ' ὡς τοῖςδε τοῖς λόγοις καὶ πόρρωθεν περιπτύσσεσθαι μᾶλλον γλιχόμενος, σὲ τὸ τῆς ἀρχιερωσύνης μέγα χρῆμα, ὃν οὔπω μοι συνέβη ταῖς σωματικαῖς μὲν ὄψεσιν ἰδεῖν, ταῖς ἀρεταῖς δὲ πανταχοῦ βεβοημένον,

καί σε τὸν ἐπιστολὰς εἰδὸτα πέμπειν, ὧν αἱ ἡδοναὶ τῷ προσηνεὶ καταγοητεύουσαι ἀπαντας Σειρήνες εἶναι οὐκ ἀποδέουσι, παροτρύναι λακωνικῶς ἀνταμείψασθαι μοι. Οὐ γὰρ ἔγνων πειράσασθαι σου, τοῦ Δημοσθενικῆς εὐποροῦντος γλώττης· οὐ μὲνον, ὅτι πάλαι τοῦτο ἀπειπεῖν ἠθελήσαμεν, ἀλλ' ὅπως ἐπιστολῇ σου ἐντυχὼν συνοργιάσασθαι σοι δυνηθῶ, τῷ τὴν σοφίαν τῶν πάλαι οὐδὲν διαφέροντι. Γράφε τοῖνυν καὶ αὐτὸς ἐν τῷ μέρει, πανιερώτατε δέσποτα, καὶ τοῖς ἡδυστάτοις σου γράμμασιν ἡμᾶς εὐφραῖναι μὴ ἀπαναίλου, ὅτι καὶ τέττιξ τέττιγα ταῖς ὕδασις ἔσθ' ὅτε κατακηλεῖ καὶ ἀηδῶν ἀηδόνα.

6.

Τῷ αὐτῷ Ἰπολύτῳ ὁ αὐτὸς Γεώργιος.

Ἡ τοῖς γράμμασί σου κέντρον πειθοῦς ἔπεστι καὶ χάριτος θέλητρον ἐνήσει τοῖς ἀναγινώσκουσι, καὶ τὸν Ὀδυσσεῖα μιμῆσθαι καταναγκάζεις τοὺς ἀκούοντας, ἵνα μὴ ἡδονῇ διαφθαρῶσι δεθῆναι τὸν τὴν ἀκτὴν τῶν Σειρήνων δεδεμένον παραμειφθέντα. Ἐγὼ, νῆ τὴν ἱεράν σου καὶ τριπόθητον κεφαλῆν, ἠνίκα τὸ κλεινόν σου γράμμα ἔκομισάμην (πῶς γὰρ οὐ κλεινόν;), ὅπερ ἀρχιερεὺς ὁ τὸν μέγαν ἀρχιερέα μιμούμενος ἔγραψε, νάρκη μου ταῖν χεροῖν ἐπεισέφηρσε τότε, καὶ ἀνελιζόμενος, ὅσης εὐμουσίας καὶ ἀττικισμοῦ εὐρον ἀνάπλεων. Καὶ ῥίψαι μὲν τοῦτο τότ' οὐκ ἠθελον, καίπερ τῷ χεῖρι ναρκᾶν ἰδοῦμαι, ὑφ' ἡδονῆς δὲ μᾶλλον ἐγλιχόμεν ἀναγινώσκειν, καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος ἐκεῖνο ῥηθὲν ἀντιστρόφως ἐληλυθῆναι διεμαρτύρουν τοῖς παρεστῶσί μοι· οὐ γὰρ, τό γε νῦν ἔχον, τοὺς βασιλεῖς δεῖ φιλοσοφεῖν ἢ τοὺς φιλοσόφους βασιλεύειν, ἵνα τὰ τῆς πόλεως διοικηθῶσι καλῶς, ἀλλὰ τοὺς φιλοσόφους, οἷους σέ, τῶν τῆς Ἐκκλησίας ἐπιστατεῖν καὶ τοὺς ἐπιστάτας τούτων φιλοσοφεῖν, ὡς εἶθε καὶ ἕτερός σε τὸν τῆς ἀρετῆς κολοφῶνα μιμῆσαιτο καὶ ὁμοσε χωρεῖν ἐθελήσειεν, ἵνα ὁ ἀγιώτατός σου νοῦς θεῶ καὶ φιλοσοφία βουλευθεὶς προσανέχεσθαι! Ἐρωμένως μοι διαβίψης καὶ μὴ ἀντί δυεῖν μιᾶ μοι ἀμειφθῆναι θελήσειας, ὁ ταῖς ἐπιστολαῖς σου ὡς μύρω καταλούων τῶν ἀποδεχομένων αὐτά· ὁ γὰρ τοῦ Κροίσου θησαυρὸς τῶν πεμπομένων γραμμάτων ἤττων.

ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ ΣΤΟΥΔΙΤΟΥ

7.

Ἐπιστολὴ Δαμασκηνοῦ μοναχοῦ καὶ ὑποδιακόνου Θεοταλοῦ πρὸς Γεώργιον Αἰτωλόν.

Χθές πρὸ δείλης, εἰρήσεται γὰρ ἀλλήθες, καθήμενος ἐν συννοῖᾳ καὶ δι' ὧν ἡμῶν ἐπιλέλησαι τὴν αἰτίαν κατ' ἑμαυτὸν ἀναπολῶν, ἠχθόμεν τὰ μάλιστα, οὐχ ὅτι πρὸς φίλου ἐπιλελήσμεθα, καὶ τοῦτο δ' οὐ μικρὸν τοῖς ἐχέφροσιν, ἀλλ' ὅτι τῆς γε τοιαύτης λήθης αἰτίοι καθεστήκαμεν, ὡς περ ἢ τῶν Μουσῶν μήτηρ τῆς Μνήμης, οἷγε τοσοῦτου καιροῦ διαστήματι ἐξ ὅτου Ἐνετίθηεν ἐπανῆκες, μίαν καὶ μόνην σοὶ γραφήν, καὶ ταύτην σολοικισμῶν ὅσων ἀνάμειστον πεπόμφαμεν· ἀλλ' εὐγε τῆς σῆς ἔλλογιμότητος, φίλων ἀριστε, ἢ με τῇ λύπῃ παχνωθέντα, φίλον ἦτορ, ὡς περ ἡδείᾳ τις αὔρα γλυκύ τι ἐμπνεύσασα τοῦ τῆς ἀθυμίας νέφους ἠθρίασεν. Ἀγαθῇ γὰρ τύχῃ τὴν σὴν δεξάμενος ἐπιστολήν οὐ πᾶν δὴ με γελασειόντα πεποίηκας γελάσαι καὶ τῷ χεῖρι ὑφ' ἡδονῆς κροτῆσαι, τὸ μὲν ὡς εὖ ἔχων διατελεῖς, ὅπερ ἔμοιγε καὶ τοῖς μετ' ἐμοῦ τῶν ἀπάντων ἡδύτατον, τὸ δ' ὅτι καὶ γραφῶν ἡμᾶς ἀξιόις, οὐτιδανούς ὄντας τῇ σῇ ἔλλογιμότητι. Ἰνὰ δὲ μὴ ἀδοκίας ἀλῶ γραφῇ, πρὸς σου μὲν ἡδέως δεχόμενος τὰς γραφάς, αὐτὸς δ' οὐκ ἐπιστέλλων, δεῖν ἔγνων ἀντεπιστεῖλαι σοι, εἰ καὶ ἀμαθῶς ἀλλ' ἄλλως εὐνοικῶς, τῇ φιλοφιλίᾳ· οὐ γὰρ δήπου τῷ κἄλλει τῶν λόγων προσέχειν δεῖ, ὡς περ οὐδὲ γαλή κροκωτὸν ἠμφιεσμένην, ἀλλὰ τῇ τῶν γραφῶν ἐνδομύχῳ διαθέσει, καθάπερ ὁ παρὰ Πλάτωνι Σωκράτης ὤρισται· εἰ μὲν γὰρ Δημοσθένης ἢ Θουκυδίδης, ὃ μᾶλα λαμπρῶ ἦστην ἐπὶ ῥητορικῇ ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς καιροῖς ἐτυχανέντην, πάλαι ἂν ὡς αὐτῷ ἀφικόμενος, εἰ κἀπὶ Κερβερούς ἔδει δραμεῖν, ἐδεήθην ἀντ' ἐμοῦ γράψαντε πέμψαι σοι. Ἐπεὶ δὲ τούτοιον οὐκ εὐπορῶ, ἑμαυτὸν καθείς (ὁ φασιν) εἰς ἀγῶνα, τουτί σοι τὸ φίλιον ἀντι ποδὸς ξεινήιον πέμπω δῶρον, δῆλον δήπου γραφῆν ἀντιβολῶν διὰ ταύτης τὴν σὴν ἀγγίνοιν μὴ κατοκνεῖν ἡμῖν συνεχῶς ἐπιστέλλειν, εἰ καὶ τῆς σῆς σοφίας ἐσμέν τούπιπαν ἀμύητοι, ἐπεὶ θαυμάσιος μᾶλλον ἔση τοῦτο ποιῶν τῆς σῆς ἔλλογιμότητος· ἀδῶ γὰρ φίλον τὸ σιωπᾶν ἐν οἷς οὐ δεῖ, τοῦτον οἱ πλείους ἀποστυγοῦσιν· ὅτῳ δὲ τὸ λέγειν καὶ ἐπιστέλλειν πρόχειρον, τοῦτον ἐν θαυμαστοῖς πάντες ἄγουσιν». Εἰπέ γὰρ δὴ μοι, πρὸς λογίου Ἐρμοῦ, τίμη χαριεῖ τὰ μάλιστα εἰμὴ τοῖς μᾶλλον πυθίων χρησμῶν τὰς σὰς ἀπεκδεχομένοις γραφάς, ἀς,

εἰ καὶ μὴ καθ' ἡμέραν ἀλλ' οὖν κατὰ μῆνα, γράφων ἐπιστέλλεις; ἢ οὐκ οἶδας ὡς Αὐγείας βουσί καὶ Ῥόδος κολοσσῶνι καὶ Βορρέου παῖδες θριξίν, οὐχ οὕτως οἱ μὲν κεχάρηντο, οἱ δ' ἐπινοῦντο, ὡς ἡμεῖς τοῖς σοῖς ἐπιστολιμαίοις ἠδόμεθα γράμμασιν; οὐκ ἀνέγνως δὲ καὶ Πλάτωνα φάσκοντα «ζῆνθρωπον ἀνθρώπου δαιμόνιον τι χρῆμα εἶναι»; ἦδη γάρ, ἅτε φιλόσοφος ὢν καὶ τὴν τῶν ὄντων γνῶσιν ἔχων, ὡς οὐδὲν οὕτω τῶν ἀπάντων δαιμόνιον ἢ φίλος φίλῳ χαριούμενος. Ἄλλοι μὲν οὖν ἄλλα τοῖς φίλοις τῶν ὑλικῶν χαριούνται, ἐπεὶ καὶ ὕλης αὐτοῖς μέλει τῆς κατ' Ἐπίκουρον· σὺ δὲ γραφαῖς καὶ λόγων προσρήσεις οὐ χαρὴν τοῖς τὴν ζωὴν ἀπασαν ἐν λόγοις δαπανήσασι; Πολλοὺ γέ κ' ἀδει· καὶ γὰρ ἀθληταὶ μὲν θεοὺς θύματα θύουσιν, ἄκαπνα δ' αἰδοῖ, οἶμαι δ' ὅτι καὶ τῶν ἀκάπνων λόγων μάλιστα τῷ θεῷ μέλει ἢ θυμάτων, εἰ δει τῷ κωμοφεύκτῳ πιστεύσαντα φάναι αἰδᾶς ὄν φημι». Εἰ τοίνυν θεῷ λόγῳ λόγων μέλει, φίλοι δὲ θεῷ (κατὰ τὸν εἰπόντα φιλόσοφον) οἱ φιλόσοφοι, καὶ φιλοσόφοι ἔσται δὴ μᾶλλον φίλος λόγος, εἶγε κοινὰ τὰ τῶν φίλων ὡς οὐδὲν τῶν ἀπάντων. Πέμπε τοιγαροῦν ἡμῖν συνεχῶς γράφων ὅποσα φίλοις συνοίσει, ἵνα σου τὴν μῆνην ἀνεπλήστον ἔχωμεν, ἐπεὶ τὸ γράφειν, ὡς φίλος, οὔτι πω ἐς Ἄϊδαν γέ τὸν ἐκλελαθότα φυλάξεις. — Ἐρρωσο καὶ σε θάττον αὐτοψεῖ κατίδοιμι.

Περὶ δὲ τῶν βιβλίων ὧν ἐβουλόμην πωλῆσαι τῷ τῆς Τρίκκης (ᾧ τί ἂν τις εἰπὼν ὀρθῶς προσείποι;), ἔσο γινώσκων, ὡς ἔγω γέ οὐχ ὡς ἐλεῆμων ὢν ἀεὶ τῶν χρυσίδων τὰς ἐμάς (ὄρασι) φρένας ἀπεμπώλου, ἀλλ' ἐπειρώμην ἐπὶ Ῥώμην ἀπελθεῖν· διὸ ἵνα μὴ γλαυκάς εἰς Ἀθήνας δοῦς κομιζῶν, δεῖν ἔγνων πωλῆσαι ταῦτα. Ἐπεὶ δὲ κατὰ τὴν παροιμίαν ἀγάθη καὶ μᾶζα μετ' ἄρτον, καὶ ἡμῖν οὐ δεῖ τὰ τοῦ Κιλικῶνος ἀγῆθ' ἔχειν, οὔτοι μὲν οἰχέσθωσαν εἰς Ὀνοῦ πύκας κᾶπι Ταίναρον, ἐπεὶ καὶ ἡ δοῦσα αὐτῶν ἐν τῇ αἰσχύνῃ αὐτῶν, καθὼς εἶπεν ὁ Προφήτης, κῆρις δ' ἐτέρωθεν ἐφοδιασθέντες Θεοῦ συνάρσει μὴν Μαρτίῳ, καθ' ὃν ἡ τῶν χριστιανῶν ἐξ ὑπαρχῆς τελείται νηστεία, Ἐνετίγηδε βαδιούμεθα διὰ Κερκύρας, εἰ δεῖ καὶ δι' Ὀζείας δραμεῖν, καὶ τότε μοι, φίλων ἀριστε, ποθεινὸς ὀφθήσῃ ἐν Μετιώρῳ. Γαμηλιῶνος ἔνη καὶ νέξ.

8.

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν καθηγητὴν αὐτοῦ Θεοφάνη καὶ ῥήτορα τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας.

Εἰ καὶ χρόνιαι σοὶ παρ' ἡμῶν αἱ ἐπιστολαί,

ἀλλ' ἴσως οὐ χρονιώτεραι τῶν αὐτόθεν· ἡμεῖς μὲν γὰρ εἰ καὶ τῇ ἐνούσῃ ῥχθυμίζ, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἀμαθίξ, κωλυόμεθα ἀλλ' οὐ παυσόμεθα, εἰ καὶ μὴ καθ' ἡμέραν ἀλλ' οὖν κατὰ μῆνα, γραφαῖς δεξιούσθαι τὴν σὴν σεβασμιότητα, ἐπεὶ καὶ νόμος παρ' Ἑλλήσι, καὶ γέ βαρβάρων τοῖς πλείοσι, τροφεῦσι χάριν ἐκτίνειν ὅση δύναμις, ὅπερ νῦν ἔμοι γέ συμβαίνει, εἰ καὶ μὴ ὡς Ἑλληνι ἀκραίφει ἀλλ' οὖν ὡς βαρβάρῳ οὐκ ἀφνει, χάριν σοὶ τῷ πατρὶ καὶ τροφῆ ἀποτίνειν οὐ δῶροις, ἐπεὶ ταῦτα εἰ καὶ θεοὺς πειθουσι καὶ αἰδοίους βασιλῆας ἀλλ' οὐ τὴν σὴν ἱερὰν κεφαλήν, γραφῆ δὲ μόνῃ, τῇ καὶ πλείονως οἶμαι τὴν σὴν σεβασμιότητα γάννουσαι, ὡς σὸν οὔση θῶρον ἡμῖν. Ἐνθεν σοὶ γράφωμεν οὐ κατοκνήσω τὰ σὰ ἐκ τῶν σῶν σοὶ δωρούμενος, ἕως ἂν ἡ ἐγὼ ἐπιστέλλων καταναλώσω τοὺς χάρτας ἢ ἢ σὴ ὀσιότης ἡμᾶς ὀνειδιεῖς ταῖς γραφαῖς ἀπειπόμενος. Ἄλλ' ἐρρώσθω μὲν τὸ σὸν ἱερώτατον σκῆνος, ἐρρώμεθα δὲ καὶ ἡμεῖς ταῖς σοῖς ἀγίαις εὐχαῖς.—Ποσειδεῶνος φθίνοντος.

9.

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς αὐτόν.

Νοσήματος ἑναγχος ἐπεισεφορηκόςος τῇ σὴ σεβασμιότητι, μᾶλλον ἡμεῖς τῇ λύτῃ κατεβᾶπτισθημεν ἢ τὸ σὸν ἱερόν σκῆνος τῇ ἀσθενείᾳ, ἐπεὶ σοὶ μὲν κατὰ τὸ χειρὸν τὸ πάθος ἐνέσκηψεν, ἡμῖν δὲ κατὰ τὸ κρεῖττον. Ἀλλὰ τί κεν εἴπομεν; θεὸς διὰ πάντα τελεῖ, ὃς ἡμῶν κηδόμενος ἐρρώσθαι τὴν σὴν δέδρακεν ὀσιότητα, καὶ τοῦτο, μᾶλλον αὐτῷ χάρις ἡμᾶς λύτῃς μειζοτέρας ἀπαλλάξαντι καὶ σοὶ τὴν ὑγείαν δεδωκότι εἰς ἡμῶν μὲν παρχυθῆιον, πολλῶν δ' ἐτέρων καταθύμιον. Ἄλλ' εἴης ὑγιαίνων ἔτι καὶ ἔτι, καὶ γέ ἡμᾶς ἀνταμείψαις γραφῆ, λύτῃς τὸ πολλοστημόριον ἀφελόμενος, ἐπεὶ κἂν τούτῳ οὐ μικρῶς ἡμᾶς ἴσθι λυπῶν, τοσοῦτου καιροῦ διαστήματι μηδὲ μίαν γραφὴν ἐπιστείλας· καὶ μοι τοιοῦτόν τι νοεῖν ὑπεστίν, ὡς ἡμᾶς οὐδενὶ τῶν ἀπάντων ἀνιᾶν ἔχων μεγάλως τὴν σὴν παροργίσαντας ὀσιότητα, τούτῳ μόνον λυπεῖν προήρησαι. Ἄλλ' ἔδει γραφαῖς μᾶλλον ἀνιᾶν, εἰ γέ λόγος θανατοῖ, ἢ σιωπῇ κωφὸν οὔση χρῆμα. Ἐρρωσο καὶ σύγγνωθι εἰ τοῦ ἡμᾶς αἰτιᾶ.

10.

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς αὐτόν.

Πάλιν τῆς ἐμῆς οὐβενείας ἀμνημονήσας, πάτερ θεϊότατε, πρὸς τὴν σὴν σεβασμιότητα γράψαι κενίημαι· καὶ γὰρ ψυχῆς ἔρος ἀπλητος

καὶ πατρικῆς φιλίας σύνδεσμος ἀρρηκτος κατε-
 πείγει με τοῦτο δρᾶσαι. Τοῖνον, ἵνα μὴ πέρα
 τῶν ἡμερτῶν μοι γράψω, βραχυλογίας μᾶλλον
 ἢ πολυλογίας ἐφάσσομαι. Εἰ μὲν οὖν πρὸς τινα
 τῶν οὐ ποτέ μοι ἐγνωσμένων, ἢ ἐγνωσμένων
 μὲν, οὐ φιλιότατων δέ, ἔστειλλον, ἤδη καὶ πλεί-
 στοις ῥήμασιν ἐχρώμην ἵνα τὴν ἐκείνου φιλίαν
 ἀνακαλέσωμαι· ἐπεὶ δὲ τῶ πάντων ἀριστὰ μοι
 πεφιλημένῳ καὶ φιλοῦντι, καὶ τί ἐτι λέγω,
 Ἰσα Θεῶ μοι τιομένῳ, εἰ καὶ τολμηρὸν εἰπεῖν,
 τὸν πόθον ἐπιδείξασθαι βούλομαι, οὐ χρεῖα με-
 γαλορρημοσύνης· οὐ γὰρ γραφιδίοις τὰ τῶν φί-
 λων, ἀλλὰ ψυχῆς διαθέσει εἰωθεν ἐπιδείκνυ-
 σθαι· τοσοῦτον δὲ καὶ γραφῶν χρεῖα, ὅσον ἐπ'
 ὄψιν τῶ πόρρω ὄντι τὰ τῆς φιλίας ἰνδάλλε-
 σθαι· ὃ δὴ καὶ ἐμοὶ νῦν ὄραται. Εἰ μὲν γὰρ
 ἀνευ γραφῶν εἶχον πιστῶσαι τῇ σῇ σεβασμιό-
 τητι ὅσον καὶ οἷαν εὐνοίαν ἔχων διατελεῶ
 σοι τῶ φιλιότατῳ μοι πατρί, οὐ μὰ τὸν ἀμετέ-
 ρα ψυχῆ παραδόντα τετρακτὺν παγὰν ἀνενάου
 φύσεως, ἵνα καὶ πυθαγορικῶς εὐορκήσω, ὅπως
 μὴ καὶ ὀχληρὸς δοξῶ ἐπέστειλλον· ἐπεὶ δ' εὐ
 οἶδα τὸ ἐπιστέλλειν ἡδὺ τῇ σῇ σεβασμιότητι,
 διὰ τοι τοῦτο οὐ κατοκνῶ τῶν δυνατῶν μοι.
 Ἐν δὲ μοι τῶν πάντων ἐμπόδιον, ὅτι οὐ γραμ-
 ματοφόρων εὐπορῶ, οἱ τὰς οὐτιδανὰς μου γρα-
 φὰς ἀμέσως κομίσουσι πρὸς τὰς σὰς τιμίας
 χεῖρας, ἀλλ' ἐκ τῶν πολλῶν εὐ οἶδ' ὅτι καὶ
 μία τετύχηκε τοῦ ποθομένου.

11.

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς αὐτόν.

Πολλῶν ὄντων καὶ μεγάλων ἐξ ὧν μοι τὴν
 σὴν ἐπεισι θαυμάζειν σεβασμιότητα, τίμιε πά-
 τερ, ἐνὶ τῶν ἀπάντων δυσφόρως ἐξω πρὸς τὴν
 σὴν ὀσιότητα· πῶς γὰρ οὐκ ἀλγήσαιμι πρὸς
 τῆς ἀληθείας αὐτῆς, τοσοῦτου καιροῦ διαστή-
 ματι μὴδὲ μίαν ἐπιστολήν, μὴ ὅτι γ' ἐς φιλίας
 ἔνδειξιν, καὶ γοῦν ἐς ταύτης ἀπόθεσιν ἀπολε-
 λαυκῶς τῶν σῶν τιμίων χειρῶν, πῶς δὲ καὶ
 τὴν εἰς τὰ κατ' ἐμὲ κηδεμονίαν σου ὄψομαι;
 Ἐὼ τᾶλλα, εἰ γε καὶ μικρὰς ἐπιστολῆς οὐκ
 ἄξιός κρινόμαι· εἰ γὰρ καὶ «ἐν Κέφ τις ἡμέρα»
 κατὰ τὴν παροιμίαν, οὐκ οἶδαμεν ἢ τὰ τρία
 Στῆσιχόρου· ἀλλὰ τοῦτό μοι καὶ λίαν εὐδῆλον,
 ὡς οὐκ ὄκνη τινὶ ἢ ἀσθενεῖσιν σαρκός, ἀλλ'
 ἔνεκ' ἐχθρὰς Ἐμπεδοκλέους, εἰ δεῖ καὶ τοῦτό
 μοι φάναι, οὐδὲ μίαν τὸ παρᾶπαν ἐπιστολήν
 μοι πέπομφας, καὶ ταῦτ' ἐμοῦ κατὰ μῆνα
 συνεχῶς γραφὰς ἐπιστέλλοντος, ἐξ ὧν εἰ καὶ
 μὴ αὐτοψεί, καὶ γοῦν ἐξ ὀνύχων ἐπιγνήψης τὸν
 λόντα. Καίτοι γ' ἐχρῆν, ὡ ἱερά κεφαλή καὶ

συμπαθεστάτη ψυχῇ, ἐμοῦ μὴδὲν μηδαμῶς ἐπι-
 στέλλοντος, ἄτε γῆς βῆρος ὄντος καὶ Κόννου
 ψῆφος καὶ Σερῖφου χολή καὶ εἰ τι τούτων εὐ-
 τελέστερον, οὐδέποτε ὀκνήσαι τὴν σὴν σεβα-
 σμιότητα, εἰ καὶ μὴ πλείστοις σωροῖς μυρμη-
 κων, εἰ δεῖ καὶ χρημάτων φάναι παρεοικίας,
 καὶ γοῦν μίαν γραφὴν ἐπιστεῖλαι μοι· οὐδὲ
 γὰρ Ἰφικλος ποσὶ καὶ Βορρέου παῖδες θριξί,
 οὐτ' αὖ Ξέρξης πλατάνῳ καὶ Ἡρακλῆς ἄθλοις,
 Αὐγείας βουσί καὶ Ρόδος κολοσσῶνι, οὕτως
 οἱ μὲν κεχάρητο, οἱ δ' ἐπαινοῦντο, ὡς ἔγω
 γε τοῖς σοῖς ἐπιστολιμαίοις ἡδομαι γράμμα-
 σιν. Ἄλλὰ τί μοι ταῦτα περὶ δρῶν ἢ περὶ
 πέτρων, εἶπεν ἄν καὶ Ἡσίοδος; οὐδὲ γὰρ ἐκ
 παλαιφάτου δρυὸς ἦσθα, σοφώτατε, κατὰ τὴν
 παροιμίαν· ἐπεὶ εἰ δελφίνα νήγεσθαι μὴ διδά-
 σκειν ἢ παροιμία φησί, καὶ αἰτὸν ἵπτασθαι
 καὶ βατράχοις οἰνοχεῖν, πῶς ἂν ἔγωγε μικρὰ
 τις σταγῶν ὧν θαλάττῃ ἐρίσομαι, ἀκμήν οὐδ'
 ἐν σελίνοις τυγχάνων, οὐτ' ἐν πίθῳ τὴν κερα-
 μίαν μανθάνων; εἰ δὲ καὶ ὤς πρὸς Ἀθηναῖον
 ἦρισε, σύγγνωθι· ἄνθρωπος γὰρ ἀνθρώπου δαι-
 μόνιον, εἶπεν ἄν καὶ Πλάτων.

12.

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν Γεώργιον.

Βάτραχος ὧν ἔγωγ' ἐκ Σερῖφου καὶ Κόννου
 ψῆφος καὶ ἐρεβίνθιος Διόνυσος, κατὰ τὰς πα-
 ροιμίας, τί ἂν καὶ φθεγξαίμην σοι τῶ σοφω-
 τάτῳ, φίλων ἀριστε; ὁμήρειος γὰρ Μοῦσα καὶ
 δημοσθένειος ῥῆσις καὶ Θάμυρις ὁ πολὺς τάχα
 ἂν καὶ προσβάλειαν τῇ σῇ εὐμούσῳ γλώττῃ,
 ἦς, φεῦ τῆς ἐμῆς οὐβενείας, πρὸς καιρὸν οὐκ
 εὐμοιρηκῶς λύπης ὄσης καὶ ἀθυμίας ἐμπέπλη-
 σμαι, καὶ ταῦτα καθάπερ κόραξ ὑδρεύων ὧν,
 κατὰ τὴν παροιμίαν, καὶ ἐλάφου μᾶλλον ὕδα-
 τος τῆςδε διψῶν; Ἄλλ' ὦ φίλων καὶ φιλοῦμε-
 νε, Κόννος Ἄρτοξυῆ φάνηθι καὶ συνεχῶς ἡμῖν
 γράφων ἐπιστελλε, ἵνα σου τὴν μνήμην ἀνεπί-
 ληστον ἔχωμεν.

13.

Τοῦ αὐτοῦ Μεθοδίου συμφοιτητῆ ἑαυτοῦ.

Φίλοις ἀνετεγκαλεῖν οὐ θέμις, ἐγὼ δὲ σε τὸν
 φίλτατον ἐγλητεῦσομαι, οὐχ ὅτι τὰς ἐμὰς
 βουὰς καθ' Ὁμηρον ἤλασας, ἀλλ' ὅτι τοσοῦτου
 καιροῦ διαστήματι οὐδεμίαν ἡμῖν ἐπιστολήν
 πέπομφας, καὶ ταῦτα χερσὶν ὑπτίαις, ὃ δὴ
 λέγεται, καθ' ἐκάστην ταύτας ἀπεκδεχομέ-
 νοις. Ἄλλ' ἴσως κρυτὸς ἡμᾶς αἰτιάσῃ, φίλων
 ἀριστε, ὡς οὐ κατὰ μῆνα γραφὰς ἐπιστέλλον-
 τας· ἀλλ' ἡμῖν, ὡ σοφώτατε, πολλὰ τῶν ἀπάν-

των ἐμποδία· οὔτε γὰρ τῆς ἀπτικῆς εὐγλωττίας ἐσμέν εἰδήμονες, οὔτε γραμματοκομιστῶν εὐποροῦμεν, τολμῶ δ' εἰπεῖν, ὡς καὶ τῷ μείζονι ἐντυγχάνειν οὐκ ἀσφαλές. Σοὶ δὲ εἰ τὸ μὲν οὐ πάρεστιν, ἀλλ' οὖν ἐτοιμῶς τὸ γράφειν κεχάρισται. Ἐνθεν τοι γράφων ἡμῖν μὴ κατόκει ὅποσα φίλοις συνοίσει, ἐπεὶ θαυμάσιος μᾶλλον ἔση τῆς σῆς ἔλλογιμότητος γράφων ἢ σιωπῶν· ὅτῳ γὰρ φίλον τὸ σιωπᾶν ἐν οἷς οὐ δεῖ, τοῦτον οἱ πλείους ἀποσυροῦσιν, ὅτῳ δὲ τὸ λέγειν καὶ ἐπιστέλλειν πρόχειρον, τοῦτον ἐν θαυμαστοῖς πάντες ἄγουσιν. Οὐδέ τοι καὶ μέγα χαίρει.

14.

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς αὐτόν.

Ὁ μὲν σοφώτατος Θεόγνης, πάντων ἔμοιγε φιλάτε κὺρ Μεθόδιε, μὴ δεῖν τοὺς παρὰ κρατῆρι καὶ τραπέζῃ φίλους ὄντας ἀληθείς οἰεσθαι παρακελεύεται· ἐγὼ δὲ οὔτε παρὰ κρατῆρι, οὔτε παρ' ἄλλῳ τῷ τὴν σὴν φιλήσας ἔλλογιμότητα, ἀλλ' ἢ ἐν τῇ τοῦ τρισμάκαρος Θεοφάνους ἀρίστη παιδείᾳ καὶ νῶν ἀμίλλη ὁμογνώμονι δεῖν ᾤθηται ἀληθῆ σε φίλον οἰεσθαι καὶ τῶν ἀπάντων ὑπερήδιστον, ἅτε καὶ τὸν τῆς πάλαι φιλίας πυρσὸν οὐ μοδίῳ καλύψαντα, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον ἀνάψαντα· διὸ καὶ νῆ τὰς Χάριτας, οὐκ οἶδ' ὅθεν ἀρξομαι λέγειν τὰ ἐξ ὧν χεῖρα κεκίνηκα· εἰσὶ γὰρ μοι ὅσα καὶ οἷα τοῖς ἀληθέσι φίλοις φιλεῖ συμβαίνειν ἐκάστοτε, ὀπηνίκα τῆς σῶν ἡδίστης ξυναυλίας μνησθῶσι, καὶ ὅτε τῆς τούτων εὐβούλου γλώττης καὶ χαριεστάτης ὁμιλίας μὴ λησθῶσιν, ἅπερ κάμοι γε κατὰ ταῦτον ἀπαξάπαντα συμβέβηκε τὴν σὴν δεξαμένῳ ἐπιστολήν· ἦσθην μὲν βαιά, καὶ πῶς γὰρ οὐκ ἔμελλον τῆς σῆς πάλαι καὶ νῦν μοι φιλάτης χεῖρὸς δεδεγμένος σύμβολα· δέδηγμαί δ' αὐθις τὴν ἑαυτοῦ καρδίαν, τῆς σῆς ἔλλογιμότητος ἔχων αἰτιᾶσθαι πάμπολλα, ἅπερ βουλόμενος λέγειν ἐκὼν σιωπήσομαι. Ὁ δὲ μοι καὶ σιωπῶντι δῆλον καθέστηκε, τὴν σὴν ἀγγίνοιαν ἐγκλητεύσομαι, ὅτι περ τῆς συνήθους τοῦ τε λέγειν καὶ γράφειν ἐκστάς ἐτοιμότητος λακωνικῆς βραχυλογίας ἐφήσω, καὶ ταῦτα πρὸς φίλον ἐπιστέλλων, ᾧ οὐδὲ βίβλοι πᾶσαι μεστὰι φίλων γραφῶν ἀρκέσουσιν. Ἀλλ' ἵνα μὴ λόγον οἶον φημί, τοῖον ἐπακούσωμαι, μικρὸν τι τῆς σῆς ἀγγινουστάτης ἐπιστολῆς τὴν ἐμὴν αὐτοσχέδιον μηκύνοντι σύγγνωθι· εἰ δέ τι καὶ τῆς ἐμῆς ἀπουσίας μέμνη, ἐπίσχεσ, τοῦτο μαθὼν, ὡς εἰ καὶ μία λόχη δύο ἐριθάκουσ οὐ δύναται τρέφειν, κατὰ τὸν Κυδαθηνεά κωμικόν,

(ΒΛΔ. ΦΙΛΟΛΟΓ. ΣΥΛΛΟΓ. ΤΟΜ. ΙΖ')

ἀλλ' ἐμοὶ καὶ λίαν ἡδιστόν ἐστι, φίλων ἀριστε καὶ πρώτιστε, ξυνεῖναι τῇ σῇ ἔλλογιμότητι, ἐπεὶ σε οὐδενὶ τῶν ἀπάντων οἶομαι γάννησθαι ἢ τῇ τῶν σπουδαίων ἀνδρῶν ξυναυλίᾳ. Ἐνθεν τοι καὶ τὴν τοῦ δρόμου βαλβίδα σχάσαντα καὶ πρὸς σέ τὸν φιλάτατον ἐλθεῖν ἐβελήσαντα, τελχίν τις ἀλάστῳ, ὡς μὴ ὠφελει, ἀνέκοψε· πλὴν ἐπεὶ περ, ὡς ἀκηκόην, τὴν Σωκράτους Ἀκαδημίαν ἐν Μετεώρῳ συγκεκρότηκας καὶ πλείστον αὐτόθι χρόνον διατρίψαι προήρησαι, ἐλπίς μοι ὑπεστὶν εἰς Θεὸν ταχέως ἰδεῖν τὴν σὴν τριπόθητον κεφαλὴν καὶ εἰκότα συλλαῆσαι σοι.

15.

Τῷ αὐτῷ.

Ἀγαθῶν ἀγαθίδας ὦν, σοφώτατε, κατὰ τὴν παροιμίαν, πῶς ἡμῶν ἐπιλέλῃσαι; ῥᾶρον γὰρ ὤφρηται τὸν προφήτην Δαβὶδ τῆς Ἱερουσαλήμ ἐπιλαθέσθαι, περὶ ἧς καὶ ἀράς προὔτεινε, ἐπιλαθέσθαι λέγων τὴν ἑαυτοῦ δεξιάν καὶ κολληθῆναι τὴν γλώτταν τῷ λάρυγγι, ἢ οὕτω σε ἡμῶν ἐπιλησθῆναι. Ἀλλ' ὡς ἔοικεν, ἡμεῖς τῆς λήθης αἴτιοι καθεστήκαμεν, μὴ καθ' ἡμέραν γραφάς σοι πέμποντες. Οἶμαι δ' ὡς οὐκ ἂν ἡμᾶς αἰτιάσῃ μᾶλλον ἢ περ ἡμεῖς τὴν σὴν ἀγγίνοιαν· ἡμεῖς μὲν γὰρ, εἰ καὶ τῇ ἐνούσῃ ραθυμίᾳ καὶ ἀμελείᾳ συνεχόμεθα, ἀλλ' οὖν τρίτην σοι ταύτην ἤδη γραφὴν ἐπεστάλακαμεν· σὺ δ' οὐκ οἶδ' ὅν τινὰ μοι δοκεῖς σκοπὸν ἔχειν, ἢ δῆλον ὡς κατὰ τι τὴν σὴν λελυπήκαμεν ἔλλογιμότητα· ἀλλ' εἰ τοῦτ' αἴτιον, δῆλωσον καὶ σιωπῶ.

16.

Τῷ αὐτῷ.

Ἴδού σοι τὸ καταλειφθὲν ἡμῖν παρὰ τοῦ σοῦ ἀδελφοῦ κὺρ Γεωργίου Ψαλτήριον πέμπομεν, οὐδὲν μὲν ἕτερον ἔχοντες ἀντιπέμψαι τῇ χάριτι, πλὴν ἀλλὰ δέξαιο τὴν ἐπιστολήν, φίλιον οὐσάν σοι δῶρον, εἰ γε τοῦ λόγου εἰ θεραπευτής, ἀλλὰ μὴ χρυσοῦ.

17.

Τοῦ αὐτοῦ Ἀρσενίῳ μητροπολίτῃ Τουρνόβου.

Ὅσης χαρᾶς ἐνεπλήσθημεν τὸ σὸν τίμιον γράμμα τὴν ἀρχὴν κατιδόντες, ἔλλογιμώτατε ἄνερ, διπλασίας ἀνίας ἀναγνόντες ἐνεφορήθημεν· ἡμεῖς μὲν γὰρ πρὸς φίλου φίλιαν γραφὴν εἰς χεῖρας λαμβάνοντες χαίρησιν ἠλπίζομεν φίλων προσρημάτων τευξόμενοι· τὸ γράμμα δέ σου ἀχθόμενον πρὸς ἡμᾶς, καὶ ταῦτ' οὐχ

ἔνεκεν ἑκατομβείων ἀλλὰ χρονίων ἐπιστολῶν, τῆς ἐλπίδος ὑστέρησε. Πλὴν εἰ καὶ χρόνιοι σοὶ παρ' ἡμῶν αἱ ἐπιστολαί, ἀλλ' ἴσως οὐ χρονιώτεραι τῶν αὐτόθεν· ἡμεῖς μὲν γὰρ εἰ καὶ τῇ ἐνοούσῃ ἀμαθίᾳ κατεχόμεθα, ἀλλ' οὐ παυόμεθα γραφαῖς τὴν σὴν δεξιούσθαι σεβασμιότητα· σὺ δέ, τ' ἀληθῆς γὰρ ἐροῦμεν, εἰ καὶ μιᾶ ἢ δυσὶν ὑπερβαίνεις ἡμᾶς γραφαῖς, ἀλλ' οὐν ἀχθόμενον σεαυτὸν ἡμῖν συνεχῶς ἐπιδεικνύεις, ὡς εἴ τι σοὶ μέγα κακὸν δρᾶσαι· οὐ καθ' ἡμῶν, ὦ φίλος, ἔδει σε ἀχθεσθαι, ἀλλὰ κατὰ τῶν γραμματοκομιστῶν, οἱ τὰς γραφὰς λαμβάνοντες χερσὶν ἐτέρων, ἐχθρῶν μᾶλλον ἢ φίλων, ταύτας παρέχουσιν. Εἰ δὲ τῆς τούτων πείρας ἀπαλλαγίημεν, ὄφει γραφὰς νιφάσιν ἰοικυίας χαιμεριοῖσιν. Οὐδέ τε καὶ μέγα χαιρε.

18.

Μακαρίῳ ἱερομονάχῳ φοιτητῇ ἑαυτοῦ.

Τὸ μὲν λυπεῖσθαι σε καὶ ἀδημονεῖν, ὦ φιλότῃς, ἔνεκα τῆς ἐμῆς ἀπουσίας, οὐδὲν ἀπεικός· εἰ γὰρ ὁ συμμετασχῶν τινὶ ἀπαξ τραπέζης πολλάκις αὐτοῦ μέμνηται, κἀν τοῖς ὄνειροις ὡς εἰπεῖν φαντάζεται, πῶς οὐκ εἰκός σε ἡμῶν μεμνησθαι, οὐχ ἀπαξ ἢ δις, ἀλλ' ἀμετρὶ συσσιτιασμένων οὐ μόνον τὴν ἀπολουμένην καὶ πρόσκαιρον βρῶσιν, ἧς τὸ περιττὸν ἀχρηστία, ἀλλὰ πολλῶ μᾶλλον τὴν οὐράνιον καὶ διαμένουσαν, ἣν ἄρτον Ἀγγέλων ὁ Προφήτης ὀνομάζει· Οὐ τοίνυν ἀπέοικε τῆς ἡμετέρας λυπεῖσθαι σε διαζεύξεως· εἰ δὲ καὶ ἐξ ὅλης ψυχῆς τοῦτο δρᾶς, αὐτὸς μόνος ἐπίστασαι. Ὅτι δὲ εἰ καὶ μὴ τὴν ἐμὴν ὄφει θέαν, οὐκ ἂν ποτε λήξῃ τῆς λύπης, ὁ ἐτάζων καρδίας καὶ νεφροῦς Θεός, ἐν ᾧ πάντες οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως ἀπόκεινται, κρεῖττον ἡμῶν ἂν εἰδείη. Ἐγὼ δ' οὐν καὶ ἐρρῶσθαι σε βούλομαι καὶ τῆς σῆς μνήμης οὔποτε λήξω, ἔς τ' ἂν ὕδωρ τε νάη καὶ δένδρεα μακρὰ τεθήλη, ἐπεὶ καὶ ἡμεῖς Θεοῦ συνάρσει ἐρρωμένοι διατελοῦμεν.

19.

Ἰωάσαφ ἀρχιεπισκόπῳ Θεσσαλονίκης.

Παναγιώτατε ἀρχιεπίσκοπε Θεσσαλονίκης, ὑπέρτιμε καὶ ἔξαρχε πάσης Θετταλίας, καὶ τὸν τόπον ἐπέχων τοῦ Καισαρείας Καππαδοκίας, τὴν προσήκουσαν αἰδῶ ἀπονέμοντες τῇ σῇ παναγιότητι δεόμεθα κυρίου τοῦ Θεοῦ, τοῦ μεγάλου καὶ πρώτου ἀρχιερέως, ὑγιαίνειν τὴν σὴν θεοεἰκελον παναγιότητα εἰς ἐτῶν πολλῶν περιόδους, πρὸς σύστασιν καὶ καταρτισμὸν τοῦ ὑπὸ σοῦ ποιματινομένου χριστωνύμου λαοῦ, πρὸς

δὲ καὶ ἡμετέραν θυμηδίαν καὶ ψυχικὴν ἀγαλλίασιν, ἐπεὶ καὶ ἡμεῖς ἔστ' ἂν τὴν τῆς σῆς παναγιότητος εὐξίαν μανθάνωμεν ἠδοντῆς ἀπειρου πληρούμεθα· φήμη γὰρ ἀγαθὴ πιαίνει ὅσα, καθὼς φησὶν ὁ σοφὸς Σολομών. Ἐν ταῖς Ἀθήναις τῶν τυράννων πάλαι καταλυθέντων, καὶ οἶον εἰκός τῶν ἐκείνων δορυφόρων καὶ συνεργῶν ἐπιζητούμενων τε καὶ φονευομένων, μεγάλη φωνὴ τοὺς λοιποὺς τοῦ θανάτου ἐρρούσατο, τὸ μὴ μνησικακήσης λέγοντας τοῖς τὴν Φυλὴν καταλαβοῦσιν Ἀθηναίοις. Αὕτη τοιγαροῦν κάμοι ἀρμοδία καθέστηκεν ἡ φωνή, παναγιώτατε δέσποτα, ἀρμοδία δὲ οὐχ ὥστε θανάτου ρυσθῆναι, ἀλλ' ὥστε τὴν ἀπούσαν τῆς σῆς παναγιότητος φιλιαν ἀνακαλέσασθαι· εἰ γὰρ καὶ τελχὶν τις ἡμᾶς πονηρὸς πάλαι κατηνάγκασε τῆς προσηκούσης φιλίας στερηθῆναι, ἀλλ' οὐ θεμιτὸν δυσὶ χριστιανοῖς μάχην αἰώνιον παραμένειν· Ἀγγέλων μὲν γὰρ ἴσμεν τὸ ἀσκανδάλιστον ἴδιον, Δαμιόνων δὲ τὸ ἀεισκανδάλιστον ἀνθρώποις δὲ δεῖ, καὶ μάλιστα τοῖς τῇ ὄντως εἰρήνῃ Χριστῷ πιστεύουσιν, εἰ καὶ σκανδάλους τισὶ περιπέσωσιν, αὐθὺς εἰρήνης μεμνησθαι· εἰρήνη γὰρ ἔστι φίλη θεοσεβείᾳ χριστιανοῖς, τὸ γλυκὺ πρᾶγμα καὶ ὄνομα. Οὐκ οὐκ κακίας μεμνησθαι σε δεῖ, θεοεἰκελε ἄνερ, οὐδ' εἴπερ ἔν τισι τὴν σὴν λελυπήκαμεν παναγιότητα, τὴν Ἐμπεδοκλέους σοὶ θέμις κατέχειν ἐχθραν, ἀλλ' ἄμα τῇ τῆς παρουσίας γραφῆς παρουσίᾳ, τὴν ἐν μέσῳ ἡμῶν πάλαι συμβᾶσαν ἐχθραν ἀπόρριψον ἐς τὸ Λήθης πεδίον· Χριστοῦ γὰρ εἰ μιμητῆς τοῦ ἐβδομηκοντάκις ἑπτὰ ἀφιέναι κελεύσαντος τὰ τῶν πέλας πλημμελήματα· εἰ γὰρ οὕτω δρᾶσεις, διπλῆς φιλίας ἀντὶ τῆς πάλαι ἐπιτεύξῃ παρ' ἡμῶν, ἐπαινέτας τε ἡμᾶς ἐξεῖς τῆς σῆς παναγιότητος, καὶ φίλους οἴους εἰκός.

ΜΑΞΙΜΟΥ ΜΑΡΤΥΡΟΥ

20.

Τῷ παναγιωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως καὶ οἰκουμεικῷ πατριάρχῃ, κυρίῳ κυρίῳ Ἱερεμίᾳ, Μάξιμος ἐλάχιστος ἱερομόναχος ὁ Μαρτυνίου, χῆριν παρὰ Θεοῦ σατήρος ἡμῶν εἰς ἔργα σωτηριῶδη.

Οὐδὲν ἀγάπης παρὰ χριστιανοῖς τῆς γε σὺν τῷ καλῷ νοουμένης αἰρετώτερον, παναγιώτατε δέσποτα· ὡς περ γὰρ ἐξ ἐχθρας τε καὶ ἔριδος καὶ τῶν τοιοῦτων πᾶν ὅ,τι κακὸν τοῖς ἀνθρωπίνους συμβαίνειν πέφυκε, καὶ ἐκ τῆς ἀγάπης πᾶν ὅπερ ἂν ἢ ἀγαθὸν ἐν αὐτοῖς κατορθοῦσθαι,

οὐδείς ὅς ἂν ἔξαρνός ποτε γένοιτο· τοῦτο δ' ὅτι καὶ τῶν ἀπὸ Χριστοῦ καλουμένων εἰδικώτατόν ἐστι γινώρισμα, οὐκ ἀπ' ἄλλου του, ἀλλ' ἡ παρὰ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν μεμνημένα, ἐν τούτῳ γινώσκονται πάντες εἰπόντος τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς ὅτι ἔμοι μαθηταὶ ἐστέ, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε πρὸς ἀλλήλους. Πῶς δ' οὐκ ἂν εἴη τοιοῦτον ἀγαθὸν ἢ ἀγάπη, ὅπου γε, τούτου μὲν ἀπόντος, πᾶν ἔωλα τὰ γε παρ' ἡμῶν κατορθούμενα, παρόντος δὲ καὶ μόνου, ἅτε δὴ τὸ πᾶν, τό γε εἰς χριστιανούς ἦκον, σχεδὸν ἡνυκότες τυγχάνομεν; ἀπόδειξις δὲ καὶ τούτου τὸ τοῦ Χριστοῦ στόμα, Παῦλος ὁ μακχάριος, πολλὰ μὲν τῶν ὡς ἡμᾶς ἀγαθοδότης κατιόντων τοῦ Χριστοῦ χαρισμάτων τῷ λόγῳ ἐπεξιῶν, οὐ μέντοι γε ταῦτα χωρὶς τῆς ἀγάπης παρ' ἡμῶν ἐξασκούμενα καὶ πρὸς σωτηρίαν ἡμῖν συνεισφέρειν τι, σαφῶς πᾶν ἀποδεικνύς, ἀεὶ γὰρ τις, λέγων, ταῖς γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων λαλῆ καὶ τῶν ἀγγέλων, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχη, ἡμῶν ἐστὶ χαλκὸς καὶ κύμβαλον ἀλαλάζον· καὶ ἐὰν σχῆ προφητείαν καὶ εἰδῆ τὰ μυστήρια πάντα καὶ πᾶσαν τὴν γνῶσιν, καὶ ἐὰν τσοαύτην σχῆ πίστιν ὥστε ὄρη μεθιστάνειν, καὶ ἐὰν ψωμίση πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, καὶ ἐὰν παραδῶ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἵνα καθῆ, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχη, οὐδὲν ὠφελεῖται». Πόσον οὖν ἐστὶν ἀγαθόν, οὐ χωρὶς οὐδείς ἂν τῆς αἰωνίου ζωῆς ἀπολαύσειεν; αὐτὴ δὲ καὶ μὴ γλῶσσαις λαλῆ, καὶ μὴ προφητείαν ἔχη καὶ τὰ λοιπὰ προτερήματα, πρὸς τὴν οὐρανῶν ἂν ἡμᾶς βασιλείαν οὐδὲν ἤττον χειραγωγῆσει· καὶ αὐτὴ δὲ ἡ πίστις καὶ χωρὶς ἀγάπης μὲν ἂν εἴη, οὐκ ἂν δὲ καὶ πρὸς σωτηρίαν τι λυσιτελήσει. Καὶ τοῦτ' ἔμοι γε δοκεῖν ὁ αὐτὸς αἰνιττόμενος ἔλεγεν· «ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ οὔτε περιτομὴ τι ἰσχύει, οὔτε ἀκροβυστία, ἀλλὰ πίστις δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη», διὰ τῆς προσθήκης τῆς ἀγάπης τὴν ἡμετέραν πίστιν τῆς τῶν δαιμόνων, καὶ γὰρ κᾶκεῖνοι καὶ πιστεύουσι καὶ φρίττουσι, διαστέλλων σοφώτατα. Ταύτης δὲ διχῶς νοουμένης, τῆς τε πρὸς τὸν Θεὸν αὐτὸν καὶ τῆς παρ' ἡμῶν πρὸς ἀλλήλους ὀφειλομένης, καὶ αὖθις τῆς εἰς Θεὸν τοῖς ὑποδιαιρούσιν, ὅσον τε περὶ θεωρίαν δογμάτων ἀνήκει καὶ τὴν τῶν δεσποτικῶν ἐντολῶν τήρησιν, τίς πρὸς τῆς ἀγάπης αὐτῆς, παναγιώτατε δέσποτα, χριστιανίζειν τψόντι βουλούμενος, δυναμένης μὲν σώζεσθαι τῆς περὶ τὴν τῶν δογμάτων θεωρίαν ἀγάπης, ἐκ ταύτης δ' αὖθις οὐχ ἤττον ἐξ ἀνάγκης ἐπεσθαι καὶ τῆς πρὸς τὸν πλησίον ὁμοψυχίας, καὶ πάντες σχεδὸν περὶ τὴν τῶν ἐντο-

λῶν τήρησιν ἀμφοτέραις ταῖς ἰγνώαις χωλαίνωμεν, οὐκ ἂν προέλοιτο καὶ σῶμα καὶ ψυχὴν καὶ πᾶν ὅ,τιοῦν τὸ ὅσον γε ἐπ' αὐτῷ παρασχεῖν, ὥστε τοιοῦτον κατορθώμα εὐχρεστον μὲν Θεῷ, χρήσιμον δὲ ἀνθρωπίνοις πράγμασι, πρόξενον δὲ σωτηρίας τῷ τῶν χριστιανῶν γένει ἐμπολιτευθῆναί ποτε; ἢ τίς τοῦτο μὲν σὺν Θεῷ δύναμενος κατορθοῦν, μὴ μέντοι γε πρὸς τοῦτο καὶ χερσὶ καὶ ποσίν, ὅ φασι, καὶ πάση σπουδῇ παρασκευαζόμενος, φύγοι μὲν μέμψιν ἀνθρώπων δικαίαν, φύγοι δ' ἂν αὐτοῦ Θεοῦ κρίματα καὶ ψῆφον ἀπότομον; Ἄλλὰ μοι συγγνώμης παρακαλῶ, παναγιώτατε δέσποτα, τῷ τῆς ἀγάπης ζήλῳ πεπυρσευμένῳ, καὶ τούτου ὡς περ ἐκβεβακχευμένῳ καὶ ἀγομένῳ εἰς αὐτὸ καὶ μὴ αὐτόθεν προήρημαι. Τί γοῦν ἐστὶ τὸ σπουδαζόμενον καὶ ἡ τῆς ἀγάπης ὑπόθεσις; τοῦτο δὴ τοῦτο καὶ μάλιστα, παναγιώτατε δέσποτα, οἶσθα μὲν καὶ αὐτὸς πᾶν καλῶς, οἱ κεχώρηκε τὰ ἡμέτερα, ἐρῶ δὲ καὶ γὰρ καὶ οὐκ ἄνευ δακρύων τὰ τῶν ἡμετέρων συμφορῶν ἐκτραγυδῶν οἰκτρότατα. Πόση μοχθηρῶν ὑδάτων φορᾶ ὀσημέραι περιαντλούμεθα! ποῖφ τι καὶ πόσφ σωρῶ κακῶν περιπεπτώκαμεν! Καὶ ταῦτα μὲν φορητὰ τισιν ἴσως καὶ δοξείεν, ἅτε δὴ διὰ τούτων θειόθεν παιδευομένων ἡμῶν, εἰθ' ἐκόντες τοῦτο εἴτε καὶ ἄκοντες πάσχοιμεν, ὅσα γε εἴτε εἰς ἀμαρτιῶν τισιν, εἴτε καὶ εἰς ἐντολῶν δεσποτικῶν τήρησεως ἔλλειψιν ἀνήκει· σύμφημι τοῦτο καὶ γὰρ. Τὸ δὲ κεφάλαιον τῶν δεινῶν, τὸ καὶ περὶ τὴν πίστιν αὐτὴν ναυαγεῖν καὶ τοῖς τῆς πίστεως ἐχθροῖς αὐθαίρετως ἔσθ ὅτε προσάγεσθαι καὶ ἕνα καὶ δεῦτερον καὶ πολλούς, ποῦ δ' ἂν τις καὶ θήσειεν, ἢ τίτι τῶν τοῦ Θεοῦ κριμάτων προσάψειεν; Ἐγὼ μὲν οὖν ἐν οἴμαι καὶ τοῦτο τῶν τοῦ Θεοῦ κριμάτων μέγιστόν τε καὶ δυσεξερευνητόν, πλὴν, ὡς γε εἰκάσαιμι, μείζους ἔχον πάντως τῶν ἡμετέρων ἀμαρτημάτων τὰς ἀφορμάς, εἰεν δ' ἂν αὐταῖ, τὸ μὴ τῆς τοῦ πλησίον φροντίζειν ἡμᾶς σωτηρίας καὶ πάντα πράττειν, ὥστε ἀλλήλους ἀλλήλοις, χριστιανούς γοῦν χριστιανοῖς προαιρεῖσθαι ἐνοῦν· ὅπερ ἐξὸν ἡμῖν μὴ ποιοῦντες, οὐχ' ὅτι γε Θεοῦ ἐγκαταλείψεως, ἀλλὰ γε πρὸς τούτῳ καὶ πάσης ἂν τιμωρίας πᾶσι δικαίως κρινοίμεθα ἄξιοι. Ἄγε τοῖνυν πρὸς τῆς εἰς Χριστὸν σου ἀγάπης, πρὸς τῆς εἰς τὸν πλησίον, παναγιώτατε δέσποτα, ἅτε δὴ πασῶν τῶν ἡμετέρων ψυχῶν τὴν ἐπιμέλειαν εἰς σεαυτὸν ἀναλαβῶν, τὰ περὶ τῆς σωτηρίας ἡμῶν προνοήθητι, καὶ ὡς περ κυβερνήτης ἐπιστήμων ταῖς τοῦ παναγίου Πνεύμα-

τος ἀκραις κινούμενος, καλῶς τὴν ναῦν τῆς Ἐκκλησίας πηδαλιουχῶν, ἕξω παντός ταύτην περίσῳζε κλύδωνος, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, δὸς χεῖρα κλυδωνίζομένην, καὶ πρὶν ἢ εἰς βυθὸν καταχθῆναι, πάσῃ δυνάμει προφθάσας βοήθησον. Τοῦτο δ' ἂν πάντως ἐκτελείης, εἰ γε τῆς τῶν ἀνέμων σφοδρότητος ἀπαλλάξας ἐπιστημόνας, τῷ ποθητῷ τῆς γαλήνης λιμένι προσορμίσαις, ὥστε τὸν φόρτον σῶν τῷ δεσπότη ἐπαποδοῦναι, κἀντεῦθεν τοὺς ἐπιβάτας τὰ σωτήρια λοιπὸν ἄσαι ἄσματα. Ἀλλὰ μοι τὸ τῆς εικόνης ἐς τὸ σὸν καθῆκον μετέφερε, παναγιώτατε δέσποτα, ἐπιμελήθητι δὴ τῆς τῶν πολλῶν σωτηρίας, παρακαλῶ ζήτησον μεθ' ὅσῃς ἂν οἰὸν π' ἢ σπουδῆς τὴν τῶν Ἐκκλησιῶν ἔνωσιν, παῦσον τὰ πάλαι μὲν, καὶ νῦν δὲ οὐχ ἦττον ἐπεγεγυρόμενα σκάνδαλα, πόρρω βάλλε τὰς ταραχάς· ἔχεις τὰς αὔρας τοῦ Πνεύματος· ἐτι λαλοῦντός σου, εἶρε ὁ Χριστὸς αἰδοῦ πάρεμιμ· προσόρμισον τὰς Ἐκκλησίας τῷ τῆς ἀγάπης παγγαλήνῳ λιμένι, ἧς φύσις τὰ διερωγῶτα συνάπτειν καὶ τὰ διεστῶτα ἐνοῦν εἰς ἄλληλα πέφυκεν. Οὕτω κητύς εὐδοκιμήσεις παρὰ τε Θεῷ καὶ ἀνθρώποις τὰ μέγιστα, καὶ τοῖς μετέπειτα γενησομένοις μεγίστας παρέξεις τοῦ σὲ ἐπαίρειν καὶ μακαρίζειν τὰς ἀφορμάς, οὐχ ὅπως γε σῶν ἀλλὰ καὶ ὁλόκληρον τὸν φόρτον τῷ σῷ δεσπότη ἀποδιδούς. Οὕτω καὶ ἡμεῖς συνάσομέν σοι τὰ σωτήρια ἄσματα, τὰ τῶν ἐκκλησιῶν ἐνωτήρια, τὰ τῆς ἡμετέρας σωτηρίας προμηνυτήρια. Ὅπως δὲ τοῦτο πράξεις πρὸς τῇ θεοῦθεν βοθειᾷ, δεῖ γὰρ καὶ ἡμᾶς ἐκ τῶν ἐνότων τι συνεισφέρειν μετὰ τὴν ἀνωθεν ροπήν ἐς τὴν τῶν πραγμάτων κατορθώσιν, ἔχεις ἂν καὶ παρὰ αὐτοῦ τὸν τρόπον, καὶ ἕξωθεν οἱ γε τὰ θεάρεστα συμβουλευσειαν, καὶ εἰ γε βούλοιο χρῆσασθαι συνεργῷ καὶ τῷ παρόντι ἡμετέρῳ συγγράμματι, δῶρω μὲν Θεοῦ, καρπῷ δὲ τῆς ἡμετέρας διανοίας τυγχάνοντι· ὅπερ σοι τῇ θείᾳ καὶ ἱερᾷ κεφαλῇ καθιερώσαι τὰ μάλιστα προηγήμεθα, τῆς τε προκειμένης ἡμῖν ὑποθέσεως ἕνεκεν, ἔχει γὰρ τῶντι πολλὰς καὶ καλὰς ἀφορμάς, σωζόμενου τοῦ ἡμετέρου δόγματος τοῖς τὰ τῆς ἐνώσεως ἂν μελετήσουσι· καὶ ὅτι τὰ καθ' ἡμᾶς δόγματα, ὡς πέρ τι κανόνι καὶ εὐθυντῆρι τοῖς τῆς σῆς δοκιμασίας νόμοις ὀφείλει εὐθύνεσθαι. Εἰ δέ τι καὶ ἡμᾶς, καὶ τοὶ ἀχρεῖοις ὄντας κατὰ πάντα, ὡς συμπράξοντάς τι τῷ τῆς ἐνώσεως καλῷ συνεργοῦ προέλοιο, οὐδὲν μελλήσαντας, τοῦ τε κοινῆ συμφέροντος καὶ τοῦ ἡμετέρου καθήκοντος ἕνεκεν, πρὸς δέ, καὶ τοῦ βούλεισθαι

ἐν πᾶσι τὰ γ' εἰκότα τῇ σῇ ὑπέκειν παναγιότητι, ὅτι τάχιστα τῆς ὁδοῦ καθαψόμεθα καὶ τοῖς σοῖς προστάγμασι καθυπείξομεν. Ἐρωμένῃ διαφυλάττοι ὁ Κύριος τὴν σὴν παναγιότητα ψυχῇ τε καὶ σώματι, εἰς τε τὴν ἑαυτοῦ δόξαν καὶ εἰς τὴν τοῦ ἡμετέρου γένους ἀνάκτησίν τε ἅμα καὶ βελτίωσιν.

Κρήτηθεν, βοηδρομιῶνος ἕκτη ἐπὶ δέκα, ἔτει ἀπὸ τῆς τοῦ Σωτήρος ἡμῶν ἐνανθρωπήσεως ἀπφγ'.

21.

Τῷ πανιερωτάτῳ Φιλαδελφείας Μάξιμος ταπεινὸς Κυθῆρων ἐπίσκοπος, μετὰ τὸ συνοδικὸν γράμμα λαβεῖν τὸ εἰς ἀγάπην καὶ διαλλαγὴν ἡμᾶς προτροπόμενον.

Τὰ δῶρα ἀγάπην ἢ οὖσαν συνιστᾶν μᾶλλον, καὶ διασώζειν, ἢ ἐπηρεᾶσθαι τινὶ τοῦ μισοκάλου, οὕτω ζυμβάν ἀποικομένην, ἐπανακαλεῖσθαι προσπέφυκεν, ἀλλ' ὅσα ἐκ προσηνοῦς προῆκται ψυχῆς, καὶ δεινὸν ὅτι μάλιστα τιθεμένης τὴν ὅπωςδὴποτε γενομένην τοῦ φίλτρου παράβασιν· ἔστι γὰρ καὶ ἄδωρα δῶρα ἐχθρῶν· τὸ δὲ παρ' ἡμῶν τό γε νῦν ἔχον πεμπόμενον, κᾶν μικροπρεπὲς ἢ καὶ ἦττον ὥστε ἀντισταθμιζέσθαι πρὸς τὴν σὴν ἀξίαν, ἱερωτάτῃ μοι κεφαλῇ, ἀλλὰ τοῦ προτέρου γένους καὶ θειοτέρου πάντως καθέστηκε, καὶ τοσοῦτ' μᾶλλον ὅσω γε καὶ τοσαύταις, αἰς οἶσθα, ἐπηκολούθησαν ἀφορμαῖς, καὶ τοιούτων καὶ τοῦ παντός διαλλακτικῶν ἡμολόγησεν ἡμερῶν. Δέδεξο οὖν εὐμενῶς καὶ φιλοφρόνως καὶ πρὸς τῆς ἱερᾶς ἡμᾶς ἀλλήλους καὶ αὐθις συναψάτης ἀγάπης, ὅποιον οὖν ἂν εἴη τουτὶ τοῦ μεταξὺ νῶν φίλτρου ὑπέκκαυμα, καὶ τῷ σφοδρῷ τοῦ παρὰ σοὶ πυρός εἰς μέγαν ἐπανάψους πυρσόν, ὡς ἂν τὸ παρενσπαρὲν ὑπὸ τοῦ πονηροῦ τῷ σίτῳ κακῶς καλῶς καταναλωθεῖται ζιζάνιον, καὶ τοῦ λοιποῦ καθαρὸν τὸν σίτον τῆς φιλίας κατακαρποίμεθα. Οὐχ ὅτι δέ, ἀλλὰ καὶ τοῦ μέλλοντος, εἰ καὶ σοι συνοδοεῖ, πέπεισμαι ὅτι πρόνοιαν ποιησόμεθα μηδὲν ὅπως ἐνόδοντες ταῖς τοῦ ὄφους εἰσβολαῖς, αἰς τε εἰσβάλλειν εἴωθεν αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν καὶ αἰς ἀνθρώποις πρὸς τοῦτο συνεργάταις χρώμενος τῶν τῷ ἱερῷ τῆς ἀγάπης συνημμένων ἀντεξινίσταται· μόλις γὰρ καὶ οὕτω τὰς ὑποκλοπὰς διαδιδράσκομεν, τὰς αὐτοῦ ὡσπερ κατέχοντες ὠρῶμενον καὶ τὰς ὀργώσας πρὸς κακίαν ὀρμάς ὅσον σθένος ἀναχαιτίζοντες, καὶ λαμπρὰ λοιπὸν ἡμῖν ἢ φλόξ διαμενεῖ τοῦ θείου ἔρωτος, ἀνακαλιόμενη τὴν οἰανοῦν καὶ ὀθενοῦν διαμάκρυνσιν. Ἐρωμένην σου διαφυλάττοι ὁ Κύ-

ριος τὴν ἱερωτάτην ψυχὴν, πάτερ ἐν Χριστῷ σεβασμιώτατε καὶ αἰδουσιμώτατε.

Ἐνετίγηθεν ἀφψ'.

22.

Τῷ πανερωτάτῳ Φιλικποπούλεως κυρίῳ Θεοφάνει Μάξιμος εὖ πράττειν.

Τοῦ φιλικοῦ σοι τῶν τρόπων καὶ τῆς περὶ τὰ θεῖα ἀρετῆς καὶ τοῦ καλοῦ ἔρωτος τῆς Κυρίου ἀγάπης προφανῆ τεκμήρια γέγονε τὰ πρὸ μικροῦ πρὸς ἡμᾶς βραχέα μὲν, ἀλλὰ μέλα λιγύως, κατὰ τὸν σὸν Ὁμηρον εἰπεῖν, διαχαρὰ γθέντα γράμματα, ἀνδρῶν ἱερώτατε, καὶ σοφώτατε· ὅτι δὲ τοῦτο καὶ οὕτως ἡμεῖς πεπείκαμεν περὶ σοῦ ἑαυτοῦς, ἐμμάρτυρός σοι ἡ ἀπόδειξις πρὸς τὴν ἕκτασιν τῆς σῆς προτροπῆς ἀποβλέψαντι· καὶ γὰρ πᾶν ὀτιοῦν τῶν ἡμετέρων δικαίων παριδόντες, μόνον ἵνα μὴ ἦτους τῶν τῆς ἱεράς ἀγάπης θεσμῶν δοξώμεν, οὐ μόνον τὰ φθάσαντα ἀλλὰ δὴ καὶ τὰ προσφάτως δι' ἡμετέρων γραμμάτων δηλωθέντα ἡμῖν λήθης παραδεδωκότες βυθῷ, τοῦτον καὶ μόνον πάντων τὸν γλαφυρὸν καὶ ὑπέροτιμον μαργαρίτην ἀντωνησάμεθα. Ὁρᾶς ὅσον τιμῶμεν ἀγάπῃ ἡμεῖς καὶ σου τὰς πρὸς ταύτην ὁρμὰς; διηλλάχθην δὴ, διηλλάχθην ὑφ' ἱεραῖς ἡμέραις καὶ τελεταῖς, συνεχωρήσαμεν πάντα τῇ Ἀναστάσει, καὶ τοῖς μεμισηκόσιν ἤδη ἡμᾶς τὸ «ἀδελφοί» καὶ στόματι καὶ καρδίᾳ εἰπεῖν οὐκ ἀπηξιώσαμεν. Τοιαῦτά σοι, ἱερά κεφαλῆ, τὰ παρ' ἡμῶν εὐαγγέλια· πέπεισμαι δ' ὅτι καὶ τῶν ὧν ἂν ἤκουσας ἠδέων ποτὲ εὐαγγελικώτερα. Ὡς δ' ἂν ἡμῖν μέχρι τέλους τὰ τῆς ἱεράς τῶν ψυχῶν ἐνώσεως προσχωρήη, καὶ τῶν σῶν μετὰ τὸ θεῖον εὐχῶν προσδεόμεθα, καὶ οἶδ' ὅτι τούτων οὐκ ἀμοιρήσομεν, ἐκ τῶν φθασάντων τὰ ὕστερα τεκμαιρούμενοι. Ἐρρωμένῃν σου διαφυλάττοι ὁ Κύριος τὴν ἱερωτάτην ψυχὴν, ἀδελφεῖ ἐν Χριστῷ ὁμόψυχε καὶ σεβασμιώτατε.

Ἐνετίγηθεν, ἀφς'.

23.

Διονυσίῳ τῷ μεγάλῳ πρωτοσυγκέλλῳ τῆς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας Μάξιμος εὖ πράττειν.

Τί εἶπω ἢ τί λαλήσω; οὐχ ἄπερ ἐνεθυμήθην ἡμεῖς, οὐδ' ἄπροειλόμεθα, ἀλλ' ἄπερ ὁ Θεὸς ἠθέλησεν ἐν ἡμῖν ἐνήργησε, καὶ μοι ἐν τοιαύτῃ καταστάσει ψυχῆς διαμένοντι τὸ «Κύριε, οὐκ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἡ ὁδὸς αὐτοῦ» προφητικὸν λόγιον ἐπέληλυθε· καὶ δὴ καὶ τὸ αὐτὸ τοῦ θέλοντος, οὐδὲ τοῦ τρέχοντος, ἀλλὰ

τοῦ ἐλευθύντος Θεοῦ· καὶ γὰρ καὶ τοῖς καθ' ἡμᾶς τὰ ῥητὰ ταῦτά πως ἐφαρμόσειε. Πέπαιται δίκη, ἀνήρηται δικαστήριον, οὐδεμία λοιπὸν ἐκδικήσεων ὀποιωνοῦν, καὶ ὅτι μέλιστα δικαίων ὑπόθεσις ὑπολέλειπται, ἀγάπης ἀντὶ πάντων καὶ πρὸ πάντων ἀντυπεισεληθούσης ταῖς ἡμετέραις ψυχαῖς, οὕτω διαθέντος τοῦ θεοῦ, οὕτως ἐξυπηρετήσαντος τῷ ἐκείνου βουλήματι τοῦ τὴν προστασίαν τῶν ἡμετέρων ἀνειληφότος ψυχῶν. Ἡ ἀναστάσιμος τῶν ἡμερῶν ἤγετο, τὸ συνοδικὸν πρὸ μικροῦ ἀπειλήσαμεν γράμμα, τί γὰρ ἔδει παθεῖν, τοιούτων ἡμῖν γενομένων ἀφορμῶν; ἠνώμεθον ψυχικῶς, διηλλάχθημεθον θεικῶς, εἴθε καὶ διαμεμένομεν ἄχρι τέλους, πρὸς Θεοῦ τε καὶ τῶν σῶν εὐχῶν βοηθούμενοι! Ταῦτά σοι τῇ ἱερᾷ κεφαλῇ τὰ εὐαγγέλια προσκομίζομεν· σὺ δ' ἀντευαγγελίζοιο ἡμῖν τὰ τῆς ἱεράς Ἐκκλησίας διορθωτήρια, τὸ πάντων ἔμοι ποθενιότερόν τε καὶ τιμαλφέστερον. Σύγνωθί μοι τὸ γε νῦν εἶναι λακωνίζοντι· οὐ γὰρ ἔστι¹ περσιτέρω τὴν γραφίδα παρεκτείνειν, ἐνασχολουμένῳ τοῖς εἰς τὴν ἐνεγκαμένην πεμπομένοις μοι γράμμασι. Μεμνήμεθα δὲ ὧν ἡμῖν ἐπέθηκας προσταγμάτων, ὅσον ἤκει εἰς τὴν τῶν λογικῶν βίβλων διέπемψιν, ἀπαιδᾶν ἐζῆ (sic) οὐκ ὀκνήσομεν πειθαρχῆσαι σοι.

Ἐνετίγηθεν, ἀφῆ'.

24.

Πίστις εἰς τὸ χρυσόβουλλον τοῦ Σταύρου Ἀψαρᾶ.

Τίμιον ἔργον ἡ ἀρετὴ καὶ τοῖς πᾶσιν αἰδέσιμον, οὐ μόνον τοῖς περὶ τὸν ἔξω ἀνθρωπον πολὺν ἐμποιοῦσα τὸν κόσμον, ἀλλὰ δὴ καὶ τοῖς ἤκουσιν εἰς ψυχὴν ὅτι μέλιστα συμβαλλομένη· πέφυκε δὲ τῷ ἔκδηλος γίγνεσθαι αὐτὴ τε καθ' ἑαυτὴν μεγίστην τὴν ἐπίδοσιν προσλαμβάνειν καὶ ἄλλους πρὸς τὸν ἑαυτῆς προτρέπεσθαι ἔρωτα. Διὰ τοι τοῦτο οὐδὲ λήθη τὰ καλὰ δεῖ παραδίδοσθαι, ἵνα μὴ ἐξίτηλα γίγνηται, μάλλον δὲ διὰ μνήμης κατέχειν ταῦτα διηνεκοῦς ἵνα καὶ οἱ τούτων ἀσκηταὶ τῆς προσηκούσης καὶ ὀφειλομένης σφίσι τιμῆς τυγχάνωσι, καὶ ἄλλοι τῇ τῶν καλῶν ἐκμιμήσει τῶν ἀπ' αὐτῆς γερῶν ἀπολαύωσιν. Ἀμέλει τοι πολλῶν ταύτης κατορθωμάτων αἰτίου γενομένης, ὡς δὲ καὶ εὐεργεσιῶν τῷ πανευγενεστάτῳ κυρίῳ Ἰωάννῃ τῷ Ἀψαρᾶ καὶ πρωτοβουστιαρίῳ, δι' ἣν καὶ τὴν καθαρὰν πίστιν τὴν αὐτοῦ καὶ φρόνησιν καὶ χρυσοβούλλου βασιλικῷ πάλαι ποτὲ

1) Ἐτέρα γραφή· ἔξ ε σ τ ι.

ἤξιώθη παρά τοῦ δεσπότη τοῦ Ἰωάννου Ἀγγέλου τοῦ Κομνηνοῦ καὶ Δούκα. Ἐπειδὴ ὁ παρὼν κύρ Σταῦρος ὁ Ἀψαρᾶς, ὁ ἐξ αὐτοῦ καταγόμενος ἤξιωσε τὴν ἡμετέραν ταπεινότητα τοῦτ' αὐτὸ τὴν πρὸς τὸν πάλαι κύριον Ἰωάννην συγγένειαν συμμαρτυρῆσαι αὐτῷ δι' ἡμετέρου γράμματος, ἡμεῖς τὴν τούτου ἀξίωσιν ἄτε δὴ εὐλογον καὶ δικαίαν οὖσαν ἀποδεξάμενοι, καὶ τοῦτο προσβεβαιωθέντες ἐκ τε τῶν βασιλικῶν αὐτῶν χρυσοβούλλων καὶ ἄλλων, τῇ παρ' αὐτοῦ παρακλήσει ἀσμένως καθυπείξαμεν καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον ἰδιόχειρον γράμμα εἰς ἀσφάλειαν ἐνεχειρήσαμεν, ὃ δὴ καὶ τῇ ἡμετέρᾳ σφραγίδι προσεπεβεβαιώσαμεν.

Κατὰ τὸ ἀφιζόν ἔτος τὸ σωτήριον, Ὁκτωβρίου δ' φθίνοντος, Ἐνετίησιν.

Ὁ ταπεινὸς Κυθέρων ἐπίσκοπος Μάξιμος.

25.

Πατριαρχική, ἣν ἐποίησαν ὁ αὐτὸς Μάξιμος Σωφρονίφ τῷ μακαριωτάτῳ Πατριάρχῃ τῆς ἁγ. πόλεως Ἱερουσαλήμ.

Οἱ ἀπανταχοῦ ὄντες πανιερώτατοι μητροπολίται, θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι, ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ τῆς ἡμῶν μετριότητος, ὀσιώτατοι καθηγούμενοι καὶ πνευματικοί, εὐλαβέστατοι ἱερεῖς τε καὶ κληρικοί. Ὅτι μὲν πᾶσαν τραγωδίαν ὑπερβολὴν ἢ τῆς καθ' ἡμᾶς διαγωγῆς ἔλεινῃ πολυκίνδυνός τε καὶ πολὺδακρυς κατάστασις ὑπερήλασεν, ὡς καὶ αὐτὸ ἀπογινώσκειν τὸ ζῆν, τῇ τῶν δεινῶν κατατροχομένους ἐπαλληλίᾳ, ταῖς προσθήκαις τῶν θλίψεων, ταῖς τῶν κακώσεων κατανάγκαις καὶ ταῖς ἀνυποίστοις τῶν πειρασμῶν ἐπιφοραῖς, οὐδ' ἡμᾶς λανθάνειν ἠγούμεθα, τέκνα ἀγαπητὰ τῆς ἡμῶν μετριότητος, τὸ βάρβαρον τῆς γνώμης, τὸ πρὸς ἔλεον ἀκαμπές, τὸ τε ἀπηνές τε καὶ τυραννικόν, τὸ πρὸς τὰς ἀκαθέκτους ὁμάδας τῶν δυσσεβῶν πέντολμον, οἷς ἀρρήτοις κρίμασι Θεοῦ. . . καταναγκαζόμεθα, ἐπισταμένους καὶ μάλιστα· ποία γὰρ πόλις, ποία χώρα τόσον μῆκιστον ἀπικισμένη; ποία πιστῶν σύμπνοια; ποία χριστιανῶν ὁμήγυρις συμπάσχειν εἰδυῖα καταπονουμένοις ἀδελφοῖς, πρὸς τὰς παγγαλέπους τῶν βασάνων ἀπειρηκῶσι, περὶ τὰ κύρια κινδυνεύουσι, πέντοθεν στενοχωρούμενοι, μονονουχί καὶ ἀναπνεῖν οὐ συγχωρούμενοι; Πρὸς τοιαύτην πραγμάτων κατώδυνον φωνὴν ἀνεπαίσθητος μένειε, καὶ μὴ πρὸς οἰκτον ἐπικαμφεῖται καὶ διεγείροι ἑαυτὴν πρὸς ὀλοφυρμόν, καὶ συμπάθειαν; Ἐπεθύμει ποτὲ καὶ Ἱερεμίας ὕδωρ δοθῆναι τῇ κεφαλῇ καὶ πηγὴν δακρῶν τοῖς ὀφθαλμοῖς, βαρυαλγῆτως

ἔχων ἐπὶ πόλει πιεζομένη συμφοραῖς, καὶ Νεεμίας οἰκτρῶν ἐνωτισθεὶς κατάστασιν Ἱερουσαλήμ ἐπὶ πολλοῖς ἐδάκρυσε, καὶ Γωβίτ, Σαναχρηΐμ βσιλεύοντος καὶ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ καταδυναστεύοντος, τῶν προσηκόντων τῷ γένει οἰκτον λαβῶν παρεμυθεῖτο τοὺς λυπομένους ἀδελφούς, καὶ τοὺς ἄρτους ἑαυτοῦ τοῖς πεινώσιν ἐδίδου καὶ γυμνοὺς τὰ ἱμάτια· ἀλλὰ καὶ Σαμαρείτης ἐκεῖνος ἐπὶ τῷ λησταῖς περιπεσόντι τραυματικῇ σπλαγχνισθεὶς, προσελθὼν τὰ τραύματα ἐθεράπευσεν, ἐπιχέων ἔλαιον καὶ οἶνον καὶ τοῖς ἐπιμεληθησομένοις αὐτοῦ μετὰ ταῦτα δαψιλῇ, καὶ οἶαν οὐκ ἄν τις εἴποι, ὑπέσχετο ἐν τῷ ἐπανέρχεσθαι τὴν ἀπόδοσιν. Τούτων οἰκτροτέρα τὰ καθ' ἡμᾶς, υἱοὶ ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ, ὑπερακοντίζει καὶ θρήνησι Ἱερεμιακούς, καὶ πᾶν ὅ,τι παρεληλυθὸς δεύτερον τίθησι πάθος καὶ παντοῖαν ἀποκρύπτει γενομένην ποτὲ συμφορὰν. Ἀναλάβετε δὴ σπλάγχχνα οἰκτιρῶν καὶ ἡμεῖς, εἴ τις ἐν Χριστῷ ἀγάπη, εἴ τινα σπλάγχχνα καὶ οἰκτιρμοὶ· συγχάμφητε τῷ δι' ἄκραν φιλανθρωπῶν οὐρανοῦς κλίναντι καὶ κενώσαντι ἑαυτὸν καὶ τὸ τίμιον αὐτοῦ αἶμα ἐν Ἱερουσαλήμ διὰ τὴν ἡμετέραν ἐκκενώσαντι σωτηρίαν. Ἐξεγειράτω ὑμῶν τὴν κατὰ Θεὸν ἀγάπην ἢ περὶ τὸν τόπον εὐλάβεια, καὶ τὸν παθόντα δι' ἡμᾶς καὶ σταυρὸν καὶ θάνατον ὑπομείναντα ἐν τοῖς δι' αὐτὸν πάσχουσι καθ' ἑαυτοὺς ὑπογράψατε· ἀναβλέψατε συμπαθῶς πρὸς τοὺς ἡμετέρους ὀνειδισμούς, πρὸς τὰς ὕβρεις, πρὸς τὰς ἀμετρήτους δαπάνας, πρὸς τοὺς καθ' ἐκάστην ὑπὸ τῶν τῆς πίστεως ἐχθρῶν ἐπεγειρομένους ἡμῖν ἐπηρεασμούς, πρὸς τοὺς βιαιούς ἐλκυσμούς, πρὸς τὴν παντελῆ ἡμῶν ἐξουδένωσιν, καὶ χεῖρα βοήθειας ὀρέξατε, τοὺς ἀπεγνωσμένους σχεδὸν ἀνασώσατε, τοὺς κεκακωμένους τοῖς μέλεσιν ἡμετέρᾳ θεραπείᾳ θεραπεύσατε, ἐλεήσατε, ἵνα ἐλεηθῆτε· σπεύρατε δαψιλῶς, ἵνα ἐπ' εὐλογίαις θεορίσητε· βύλλετε ἐν χερί πενητευόντων ἀδελφῶν, ἵνα εὕρητε ἐν τῇ πικλάμῃ τοῦ δικαστοῦ· δανείσατε μικρά, ἵνα μεγάλα ἀπολαύητε ἐν ἡμέρᾳ ἀνταποδόσεως, ἐλαχίστοις ἀδελφοῖς Χριστοῦ ἀντ' ἐκείνου προσιοῦσιν ὑμῖν· «ὁ γὰρ δεχόμενος ὑμᾶς ἐμὲ δέχεται· καὶ ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐν ταύτων τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε». Σπλάγχχνα ἀνοιξάτε οἰκτιρῶν, ἵνα ἀνοιχθῇ ὑμῖν ὁ παράδεισος· ποιήσατε φίλους ἐκ τῶν ἐνότων ὑμῖν, ἵνα αἰώνιοι ὑμᾶς ὑποδέξωνται σκηνᾷ. Ναι πρὸς τῆς εὐσεβείας αὐτῆς, τέκνα ἀγαπητὰ ἐν Χριστῷ, ναι πρὸς τῆς εἰς Θεὸν καὶ τὸν πλησίον ἀγάπης, τοιαύτας γ' ἔχετε

τὰς ἀντιδόσεις, τοιαύταις ὑμᾶς ταῖς ἀμοιβαίαις ἀντιφιλοτιμησεται ὁ Χριστός, πρὸς ὃν καὶ ἡμεῖς ὑπὲρ ὑμῶν ἱκεσίους φωνὰς ἀναπέμφομεν, πρὸς ὃν ἀνατενοῦμεν χεῖρας διηνεκῶς, ὃν ὑπὲρ ὑμῶν ἀδιαλείπτως ἐν ἱεραῖς τελεταῖς, ἐν προσευχαῖς, ἐν γονάτων κλίσεσιν ἐπικαλεσόμεθα, ἵνα καὶ ἐν τῷ παρόντι βίῳ παντὸς ὑμᾶς ἀπάγη ἀνιαροῦ, παντὸς ἀποκαθαίρη ρύπου ἀμαρτιῶν, πάσης ἀπαλλάτῃ ἐπιηρείας ὁρατῶν καὶ ἀοράτων ἰχθρῶν, καὶ κληρονόμους ἀποκαταστήσῃ τῆς αἰωνίου ζωῆς καὶ τῶν ἀρρήτων ἐκείνων ἐν τῷ μέλλοντι ἀγαθῶν. Τέλος παρακαλοῦμεν ὑμᾶς ἐν πνεύματι ἀγίῳ, ὅσοι μὲν κατὰ θεῖον ἔρωτα τῇ τοῦ Ἁγίου Τάφου ἀδελφότητι ὑπεγράφητε, τὸν ὃν ὑπὸ τῆς θείας χάριτος φωτιζόμενοι ὑπέσχεσθε ἀποδοῦναι μισθὸν τοῖς οὖς πέμπομεν πρὸς ὑμᾶς ἀδελφοῖς εἰς διηνεκῆς μνημόσυνον· ὅσοι δ' αὖθις οὐχ ὑπεγράφητε, ἂν γένηται τοῦτο βουλομένοις ὑμῖν τοιαύτη θεαρέστω προσαχθῆναι ὁρμῇ τε καὶ προαιρέσει, προσάχθητε, τοῦ αὐτοῦ διηνεκοῦς μνημοσύνου ἀντιμεθέζοντες. Οὕτως οὖν ποιήσατε παρακαλοῦμεν ὑμᾶς, ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος καὶ ἡ πρὸς τῆς ἡμῶν μετριότητος εὐχὴ τε καὶ εὐλογία εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν. Ἀμήν.

Ἐν ἔτει ἀφ' ἧθ' τῆς ἐνσάρχου τοῦ Κυρίου ἡμῶν οἰκονομίας, κατὰ μῆνα Μάρτιον.

ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ πατριάρχης τῆς ἀγ. πόλεως Ἱερουσαλήμ.

ΜΕΛΕΤΙΟΥ ΤΟΥ ΠΗΓΑ.

26.

Κωνσταντινῷ τῷ Κορνιακῷ.

Πατέρων εὐσεβῶν, μάλιστα τῆς εὐσεβείας προμάχων, ἡθῶν τε πατρῶων εὐσεβῶς ἐχόντων (ὡς καὶ πατρίδος αὐτῆς οἱ λοιποὶ) ἐν μέρει τίθημι ἐγώ, καὶ τῶν εὐσεβούντων ἕκαστος κατ' ἐμέ, εὐσεβείας, τοῦτο ὅπερ ὁ παρῶν ἐπαγγέλλεται λόγος, ὁ περὶ τοῦ Πάσχα πονηθεὶς ἡμῖν καὶ τόμος Ἀλεξανδρινὸς προσαγορευθεὶς εἰκότως, ἐπειδὴ καὶ ὁ θρόνος ἐκεῖνος ἡμῶν ἐστίν, ἡ (εἰπεῖν οἰκειότερον) τοῦ θρόνου ἐκεῖνου ἡμεῖς ἐσμέν, καὶ αὐτὸς ὁ λόγος ἐκεῖνου τοῦ θρόνου σῆμα φέρει, τὰς ἐτησίους ἐν Αἰγύπτῳ γενομένας ἀναστάσεις κατ' αὐτὴν τοῦ σωτηρίου πάθους ἡμέραν, καὶ διαμενούσας ἄχρις ὅλης Πεντηκοστῆς, ὃν τρόπον τελεῖται καθ' ἡμᾶς· αὐτὸν δὲ σου τῇ τιμῇ κεφαλῇ δῶρον πέμπω, τῇ τὰ τῆς παιδείας ἀγαμῆνι· ὑγιαίνων δὲ σὺ δέξοιο μετὰ τῆς ὁμοζύγου καὶ τῶν καλῶν παιδῶν, ὧν ἐν Χριστῷ τῷ σωτῆρι ὄναιο. Ἐρρωσο.

Μουνοχιῶνος ἰ', ἔτει σωτηριῶ ἀφ' ἧς'.

27.

Θεοδοσίῳ Ἱερομονάχῳ.

Εὐδαιμονίζω σε τῆς σπουδῆς, ὧ φιλότῃς, ὅτι τὴν γλῶτταν (τὸν ἐνόντα τρόπον) ἐξελληνίζων, πάντως ἐμφαίνεις τὴν πρὸς τοὺς λόγους ἔφρασιν. Ἐπαινῶ δέ σου καὶ τὴν μέριμναν, ἣν ἐμποιεῖ σοι ἡ τῶν Πασχαλίων καινοτομία· ζητεῖς γὰρ ἀκριβῶς τί καὶ ποιήσωσιν οἱ ὀρθόδοξοι τούτου πέρι, ἡ τί φρονεῖν ἔχωσι, καὶ μοι δοκεῖς τι καὶ δέους συνειληφέναι. Σὺ δ', ὧ γενναίε, φόβον ἐκεῖ ἐφοβήθης οὐ οὐκ ἦν φόβος· ὅσοι γὰρ ἐξω τῆς Ἐκκλησίας (δι' ἰδίας αἰτίας νομίμως ἐκβληθέντες) εἰσὶ, τούτων ὅ τί ποτε καὶ ποιήσωσιν ἀφροντιστέον· οὐ γὰρ πρὸς ἡμᾶς τῶν ἐξω τὰ πράγματα. Μὴ τοῖνον ἀμφίβαλλε τοῖς πατράσι ἴχνησιν ἐπισθῆναι· εἰ γὰρ καὶ τι κατὰ τὴν ἰσημερίαν τοῦ κανονίου ἡ ἀκριβεία διαπταίει τοῦ τῶν πατέρων, ἀλλ' ἐπειδὴ πρὸς τὴν τοῦ ἰουδαϊκοῦ φάσαι (sic) ἐξεύρεσιν ἠρμουςται τὸ κανόνιον, ὅσῳ πλέον ὀπίσω δράμασιν Ἑβραίων παῖδες τοσοῦτω τοῦ ἡμετέρου Πάσχα ἀποδιῶσταμέθα τὴν ἑορτὴν μακρότερον· δῖος γὰρ ἦν τοῖς πατράσι (ὡς καὶ ἐν τοῖς τῶν Ἀποστόλων κανόνισιν ἔστιν ἰδεῖν) μὴ ποτε ἔνδον τῆς ἰσημερίας πασχάζοντες ἢ ἐπὶ τῆς ἰσημερίας ἢ ὅλως συμπίπτοντες τῷ ἰουδαϊκῷ φάσαι, ἰουδαίζομεν· διὸ καὶ ἡ ἰσημερία τετήρηται, καὶ μετὰ τὴν ἰσημερίαν ἡ πρώτη πανσέληνος, μεθ' ἣν ἡ πρώτη Κυριακὴ, ἐν ἣ τὸ ἡμέτερον Πάσχα. Τοιγαροῦν πρὸς τὴν τοῦ σωτηρίου πάθους αὐθιρὸν ἰσημερίαν τὸ κανόνιον πανσόφως καὶ πανευσεβῶς οἱ πατέρες συνέθεντο· καὶ εἰ μετέπειτα μετὰ τὸσαύτας ἐτῶν ἀνακυκλήσεις τρεῖς που ἡμέρας καὶ μικρὸν τι πρὸς ἡ ἰσημερία παρακάττεισι, τοῖς Ἰουδαίοις φέρεται τινὰ ζάλην ἢ μηδὲ ἐκείνοις εἰπεῖν ἀληθέστερον· οὐ γὰρ πρὸς τὸ ἡμέτερον κανόνιον ρυθμίζουσιν ἐκεῖνοι τὸ οἰκεῖον φάσαι· Ἡμῖν δὲ οὐδένα ποτὲ ἐμποιήσει κλόνον· παγεῖς γὰρ καθάπαξ τῆς ἰσημερίας ὁ ὅρος, λοιπὸν ἡμᾶς τῶν Ἰουδαίων ἀποδίστησι, καὶ ὅσον ἐκεῖνοι τοῦ ὅρου ἀφίστανται τοσοῦτον ἀποσχινοῖζόμεθα ἐκείνων ἡμεῖς τοῦτο, ὅπερ ἦν τοῖς πατράσι τὸ σπουδαζόμενον. Μαθήσῃ δὲ τρανώτερον ἐκ τῆς ὑποτεταγμένης ὑποσημειώσεως τῶν ἰσημεριῶν, ὡς ἐν τινι παλαιᾷ βίβλῳ οὕτως ἀναγεγραμμένης εὔρον.

Ταῦτά σοι ἐν μέσοις φροντίσιν ἐγγαράττομεν, τὴν σὴν δυσωπηθέντες εὐλάβειαν. Ἐρρωσο ἐν Κυρίῳ.

Ἐν Αἰγύπτῳ, ἀφ' ἧς', Ἀνθεστηριῶνος ιη'.

Μελέτιος μέγας πρωτοσύγκελλος.

Ἰσημερίαι.	Μάρτ.
δ'ψνς'	κε
ενς	κδ
ετνς	κγ
εχνς	κβ
ϑενς	κα
ςονς	κ
ςφνς	ιβ
ςωνς	ιη

Ἄρα τὸ παρὼν αἰὼν ἐν ἰσημερίᾳ τρέχει δεκάτῃ ὀγδόῃ καὶ μικρὸν τι τοῦ Μαρτίου, ἀχρις οὐ διαδράμωσι τριακόσια ἔτη· οὐπω γὰρ διέδραμον, ἐπειδὴ ζήγ' ἔτος ἀγομεν. Εἰ οὖν ἡ πανσέληνος τύχοι ἔνδον τῆς ὀκτωκαιδεκάτης ἢ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ὀκτωκαιδεκάτῃ καὶ μικρὸν τι πρὸς τοῦ Μαρτίου, ἑατέα μὲν ἐκείνη, ἐπειδὴ οὐπω νέον ἔτος γέγονε, καὶ λοιπὸν αὕτη ἡ πρώτη πανσέληνος, τούτέστιν ὁ πρῶτος μὴν τοῦ νέου ἔτους κατὰ τὴν μωσαϊκὴν διάταξιν, ἀλλ' ἔτι τοῦ παλαιοῦ ἔτους ἔστιν. Ἐατέα τοίνυν ἐκείνη καὶ ἡ πρώτη ἐρχομένη τηρητέα, μεθ' ἣν ἡ πρώτη Κυριακὴ τὸ χριστιανικὸν Πάσχα ἐστίν· ὅπερ ὠφείλον καὶ Λατίνοι καὶ Ἰουδαῖοι πέρυσι ποιῆσαι. Ἐκείνοι δὲ τὴν πανσέληνον τηρήσαντες, ἦτις κατὰ τὴν ἐν τῷ Μαρτίου γέγονεν, ἔλαθον ἑαυτοὺς δις πασχάσαντες ἐν ἐνὶ ἔτει· ὅθεν καὶ ἐποίησαν τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα μῆνα ἓνα πρὸ ἡμῶν, αἰσχιστα πλανηθέντες.

Ὁ Μελέτιος

28.

Ἀνδρόνικω τῷ Καντακουζηνῷ.

Θρηνητεὶς τὰς τινῶν ἀταξίας, ἐγὼ δὲ τὰς πάντων, ἐν οἷς καὶ τὰ κατ' ἐμὲ συναριθμήσασιν· ἂν· παρ' ὀλίγον γὰρ εἰσακουσόμενος καὶ διδάσκων καὶ κρίνων καὶ νοουθετῶν, οὐπω καὶ τήμερον πέπεισμαι τῶν πάντων ἀφήμενος τὰ κατ' ἐμὲ λοιπὸν πράττειν· τῇ δὲ τοῦ Θεοῦ χαριζόμενος ἀγάπῃ καὶ τῇ πρὸς τοὺς πέλας καμπτόμενος φιλανθρωπία, καὶ σοῦ γε τῆς συνέσεως παρακαλοῦσης τὰ κατὰ τὸν ἱερέα τουτονὶ εἰς κρίσιν (εἰ δυνατόν) ἄξας, δικαιοσύνην δεκάσω σὺν Θεῷ. Ἐρρωσο, τιμιώτατον τέκνον.

ιβ^α Ἰαννουαρίου, ζρβ'.

29.

Τῷ εὐγενεστάτῳ κυρίτῃ Γεωργίῳ Κατακουζηνῷ.

Καὶ τοῖς δευτέροις τοῖσδε γράμμασι τῆς σῆς εὐγενείας ἐνέτυχον, παρακαλοῦσιν ἡμᾶς ἀπαραι ὅσον τάχος τῶν τῆδε εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἵνα λαῶ ὅλῳ χαρισώμεθα ἡμᾶς αὐτοὺς δηλονότι, καθὰ δὴ καὶ οἱ λοιποὶ παρεδήλωσαν. Ἡμεῖς μὲν οὖν τηλικαύτῃ εὐχαριστοῦμεν ἀγάπῃ, καὶ πρότερον καὶ νῦν διατελούσῃ τὰ κατ' ἡμᾶς αἰρεῖν εἰς ὕψος, τὰ μηδὲν ὄντα· καὶ νῦν τὴν ὑμετέραν ἀγάπην, οὐδ' αὐτοὶ πρὸς τὴν ὑμετέραν καὶ τῶν λοιπῶν πάντων αὐτόθι ἀ-

στόργως, ἀλλὰ φιλοστόργως καὶ πατρικῶς ἔχομεν. Πλὴν τοσαύτην τηλικούτου θρόνου καὶ ἀκόντες παραιτούμεθα κηδεμονίαν, μὴ τῷ βάρει ὑπείσελθόντες, εἶτα φέρειν μὴ δυνάμενοι κατοκλᾶσθαι· ἀλλὰ καὶ βουλομένους ἡμᾶς ἔλθειν οὐ κατεῶσιν οἱ ἡμέτεροι Ἄραβες τε καὶ Ῥωμαῖοι τοῖς δάκρυσι μιγνύντες τὰς ἀπειλάς. Μεμερισμένοι τοίνυν ὑπ' ἀγάπης καὶ αὐτόσε ὅθεν καλούμεθα, καὶ ἐνταῦθα ὅποι κατεχόμεθα μένομεν κατὰ χώραν, παρακαλοῦντες τὸν τῶν ὅλων Δεσπότην βραβεῦσαι τῇ αὐτοῦ Ἐκκλησίᾳ ποιμένα κατὰ τὴν αὐτοῦ καρδίαν, τοῦ μὴ βουλομένου τινὰς ἀπολέσθαι, ἀλλὰ πάντας εἰς μετάνοιαν ἔλθειν, ἵνα καὶ ὑμῶν αἱ καρδίαι πνευματικὴν ἀγῶσι χαρὰν καὶ ἡμεῖς συνευφραίνώμεθα τῇ δόξῃ καὶ εὐημερίᾳ τοῦ οἰκουμηνικοῦ Θρόνου συνεπαιρούμενοι. Ἐρρωσο ἐν Κυρίῳ, εὐγενεστάτον τέκνον.

Ἀπριλίου θ^α, ζρδ'.

30.

Τῷ εὐγενεστάτῳ κυρίτῃ Ἀντωνᾷ τῷ Βλαστῷ.

Εὐγενεστάτον τέκνον, εἰρήνη σοι σὺν τῇ τιμιωτάτῃ συζύγῳ καὶ τέκνοις καὶ πᾶσι τοῖς οἰκείοις. Ὅτι μὲν οἱ λοιποὶ καὶ ἄρχοντες καὶ ἀρχιερεῖς καὶ ἱερεῖς γράφουσι παρακαλοῦντες ἡμᾶς αὐτόθι, θαυμαστὸν οὐδέν· ἴσως γὰρ ὑπολαμβάνουσιν ὅτι βουλόμεθα καὶ ἡμεῖς τὰς μεγάλας δόξας· σὺ δὲ ὁ τὰ κατ' ἐμὲ γινώσκων, κυρίτῃ Ἀντωνᾷ, πῶς γράφεις; οὐκ οἶδας ὅτι ἀλλοτρίως ἔχω πάσης ἐγὼ δόξης καὶ φιλοτιμίας, καὶ δὴ καὶ τοῦτον τὸν ὑψηλότατον θρόνον ἄκων δέδεγμαι ὑπακούσας τῷ μακαρίτῃ τῷ γέροντι, καὶ βιασθεῖς ὑπὸ τοῦ λαοῦ; καὶ νῦν στενάζω οὐκ ἔχων πῶς ποιμάνω τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ εὐαρέστως τῷ Θεῷ. Αἱ ἡμέραι χαλεπαί, ἡ ἀσέβεια ἀνείκαστος, σκληροὶ οἱ ἄνθρωποι, ἄπορος παντὸς ἀγαθοῦ ὁ κόσμος, πῶς οὖν ἐν μέσῳ τῶν κυμάτων διασώσομεν τὸ σκάφος; Οἶδα ὅτι τοῦ Κυρίου ἡ ἀντιληψίς, ἀλλὰ καὶ ἡμῶν ὁ ἀγὼν· εἰ γὰρ καὶ μάτην ἠγρύπνησεν ὁ φυλάσσων, ἐὰν μὴ Κύριος φυλάξῃ, ἀλλὰ δεῖ ἀγρυπνεῖν· πλὴν ἐγὼ τῷ Θρόνῳ τῷ οἰκουμηνικῷ καὶ πρεσβύτερος, καὶ πατριάρχης πολλὰ ἐβόηθησα σὺν Θεῷ, καὶ κέλλιον πάντων οἶδεν ἡ σὴ τιμιότης καὶ τοὺς κινδύνους τοὺς ἐμοὺς καὶ τὰς ἀσθενείας μου καὶ τοὺς πολέμους, οὓς αὐτόθι ἐξήντησα ὑπὲρ τοῦ κοινού. Εὐχαριστῶ δὲ τῷ Θεῷ, ὅτι πάντες τοῖς ἡμετέροις ἐκάρμησαν πόνοις· νῦν καὶ ἡμεῖς γηραιοί, καὶ οὐ δυνάμεθα, ἀλλὰ καὶ τὸ ποιμνιον τοῦτο οὐκ ἔῃ, εἴγε καὶ βουλόμεθα ἔλθειν, καὶ τὴν ἐξωτέραν δυνα-

στείαν ἐπαπειλοῦσι. Φοβούμενος οὖν μὴ βουλό-
μενος ὑμῖν χαρίσασθαι, προσκρούω τοῖςδε τοῖς
ἀδελφοῖς, καὶ καταποθῶν τῇ περισσοτέρᾳ λύ-
πῃ· ἔχετε οὖν τὸ παρὸν γράμμα πάντες εἰς
ἀπόκρισιν κοινήν· καὶ τοῦτο γὰρ ὑπὸ ἀσθενείας
ἐμποδιζόμεθα τοῦ δύνασθαι πρὸς ἕκαστον γρά-
φειν οἱ ἔγραψαν. Διὸ καὶ παρακαλοῦμεν τὴν
σὴν τιμιότητα, ἵνα ἐκέστω παρ' ἡμῶν εὐχα-
ριστήσῃ ὑπὲρ τῆς πρὸς ἡμᾶς ἀγάπης καὶ δη-
λώσῃ αὐτοῖς τὰ καθ' ἡμᾶς· ὁ Θεὸς δὲ τῆς εἰ-
ρήνης τὴν Ἐκκλησίαν αὐτοῦ μὴ ἐκείσῃτο ἀκυ-
βέρνητον ἐπὶ πολὺ εἰς ὑμῶν καὶ ἡμῶν ἀγαλλ-
λίαν. Ἐρρωσο τιμιώτατον τέκνον. Β² Ἀπρι-
λίου, ζρδ'.

31.

Τοῖς ἐν Κωνσταντινουπόλει εὐρισκομένοις ἱερωτάτοις ἀρ-
χιερεῦσιν, ἱερεῦσιν εὐλαβεστάτοις, λογιστάτοις κλη-
ρικοῖς, εὐγενεστάτοις ἄρχουσιν, καὶ παντὶ τῷ χρι-
στιανῶν τῶν ὀρθοδόξων λαῷ τοῖς ἐν Κυρίῳ ποθεινο-
τάτοις, χάριν.

Εὐχαριστοῦμεν, ἀδελφοί, τῷ φιλανθρώπῳ Θεῷ
περὶ τῆς ὑμετέρας πρὸς ἡμᾶς καὶ ἀγάπης καὶ
σπουδῆς, ἣν καὶ πάντοτε καὶ νῦν πάλιν ἐνεδεί-
ξαθε πρὸς ἡμᾶς τοὺς εὐτελεστάτους καὶ ἀ-
γρείους δούλους τοῦ Θεοῦ· κοιμηθέντος γὰρ τοῦ
μακαρίτου κυρ' Ἱερεμίου καὶ προκειμένης ζη-
τήσεως περὶ ποιμένος τοῦ τὸν οἰκουμένικόν κυ-
βερνήσαντος θρόνον, ἐλαλήθη δὴ καὶ ἐγράφη
πρὸς ἡμᾶς καὶ περὶ ἡμῶν τὰ τῆς ἀγάπης με-
στά, περὶ ὧν καὶ τῇ ὑμετέρᾳ εὐλαβείᾳ εὐχα-
ριστοῦμεν. Ἄλλ' ἐπειδὴ οὐ δυνάμεθα παραγε-
νέσθαι σωματικῶς (καὶ περ ἐλπίζομεν ἕως τῆς
σήμερον ἔχειν ὑμᾶς διωρθωμένον τὸ πᾶν), πα-
ρακαλοῦμεν τὴν ὑμετέραν ἀγάπην ἀποθέσθαι
τὰ οἰκεῖα ἕκαστον καὶ φροντίσαι τοῦ κοινοῦ,
καὶ μεριμνήσαι τὰ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, πρὸς ὃν
ἡμῶν ὁ λόγος ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως¹. Ποιήσατε
οὖν κατὰ τὸν νόμον τοῦ Κυρίου ἄξιον ἀρχιερέα,
ἵνα καὶ ὑμεῖς παραπολαύσητε τῆς νομίμου ἐγ-
χειρίσεως, οὐ μόνον εὐχὴν καὶ εὐλογίαν πνευ-
ματικὴν ἀλλὰ καὶ εὐημερίαν σωματικὴν· τὸ
γὰρ παράνομον καὶ κίνδυνον φέρει ψυχικόν,
καὶ τὸν βίον θορυβεῖ καὶ φθείρει, καθὼς βέλ-
τιον ὑμεῖς οἴδατε, πείρᾳ μαθόντες τὰ δεινὰ
καὶ πρῶτον ὑμεῖς ἀπολαύσαντες τῶν κακῶν,
ἀπερ ἡ παρανομία ἔφερον εἰς τὸν θρόνον. Οἴδατε
γὰρ καὶ θανάτους κακοῦς πολλῶν, καὶ δημεύ-
σεις πολλὰς, καὶ τὴν ἐκκλησίαν ἐδαφισθεισαν,
καὶ τὸν ὀρθόδοξον λαὸν γεγεννημένον τοῖς ἔθνε-

σιν ἐμπαιγμόν, καὶ ὑμᾶς αὐτοὺς μυρίοις συμ-
πεπλεγμένους κακοῖς, δι' ἃ καὶ ἡμεῖς ἐκοπιᾶ-
σαμεν πολλά. Τοῦτο οὖν παρακαλῶ τὴν ὑμε-
τέραν εὐλάβειαν, κατὰ τὸν νόμον ποιῆσαι ἀρ-
χιερέα, μάλιστα γὰρ ἔχοντες καὶ τὴν βασιλείαν
τὸ αὐτὸ παραγγέλλουσιν· διὸ καὶ βαρύτερον
ἔσται καὶ τὸ κρίμα καὶ ἡ αἰσχύνῃ ἐὰν μὴ γέ-
νηται τὸ πρᾶγμα, ὡς προστάσσουν οἱ νόμοι
τοῦ μεγάλου Θεοῦ, καὶ δὴ (Θεοῦ καὶ τοῦτο
δεδωρημένου) καὶ ἡ ἐξωτέρα δυναστεία. Ὁ δὲ
Θεὸς τῆς ἐλπίδος ἡμῶν, ὁ ποιμὴν ὁ μέγας,
καταρτίσαι ὑμῶν τὰ κατὰ Θεὸν διαβήματα
εἰς ὑμῶν σωτηρίαν καὶ ἡμετέραν εὐφροσύνην
ἀμήν.

Ἐν Ἀλεξάνδρου πόλει, Ἀπριλίου δ', ζρδ'.

32.

Μιχαὴλ τῷ Καββάκῳ.

Λύπη ἐλύπησας ἡμᾶς οὐ μετρίαν (ἀφήμι
γὰρ τὰ περὶ Κωνσταντινουπόλεως καὶ τὰ περὶ
Πολωνίας, ὧν τὴν εὐνοίαν καὶ παρά πολλῶν
ἄλλων καὶ ἐν πολλοῖς ἄλλοις τεκμηρίοις καὶ
ἄλλοτε μαθόντες, νύχαριστήσαμέν τε καὶ εὐ-
χαριστοῦμεν, καθὼς καὶ τῇ σῇ ἀγάπῃ, ἀλλὰ
γε τὴν λύπην, ἣν ἡμᾶς ἐλύπησας οὐ μετρίως
φέρομεν). Ἐκλίνας τὴν σὴν τιμίαν καὶ ὀρθόδοξον
κεφαλὴν λαβεῖν εὐλογίαν παρὰ τῶν ἔξω τῆς
τοῦ Χριστοῦ ἀληθινῆς αὐλῆς διὰ γυναῖκα; πῶς
ἐτόλμησας; πῶς ἔφερες τόσην ὕβριν; οἱ εὐσε-
βεῖς διὰ τὴν εὐσεβείαν καὶ γυναικῶν καὶ τέ-
κνων καὶ γονέων, κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν τοῦ
Σωτῆρος φωνήν, χωρίζονται, καὶ σὺ διὰ γυναι-
κα τῆς εὐσεβείας ἐξέκλινας; οὐκ ἦν ἄξιος ὁ
Καββάκος λαβεῖν γυναῖκα καθ' ὅλην τὴν οἰκου-
μένην μετὰ τιμῆς καὶ πλοῦτου, δίχα παρα-
βλέψαι τὴν εὐσεβείαν; ὁμῶς τοῦ διαβόλου καὶ
τοῦτο παγίς, τοῦ διὰ γυναικὸς τοῦ παραδείσου
ἐξορίσαντος τὸν Ἀδάμ. Ἄλλ' ἐπειδὴ καὶ σὺ τὴν
ἀτοπίαν μισεῖς καὶ συγγνώμην αἰτεῖς, ἔχε
συγγνώμην παρὰ τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ καὶ
σπουδάσον πεσὼν σὺ διὰ τὴν γυναῖκα κερδη-
σαι καὶ αὐτὴν τῷ Χριστῷ. Εὐ οἶδα ὅτι ὑπα-
κούσεται σοὶ μετὰ προθυμίας ποδηγούντί σοι,
ὃν ἐγὼ καὶ φρόνιμον καὶ εὐσεβῆ καὶ τῶν τοῦ
κόσμου πραγμάτων ἐμπειρότατον ἔγνων· ἀλλὰ
καὶ τὰ τέκνα εἴτινα ἐξαποστείλῃ Κύριος, ἐν
τῇ τῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησίᾳ βῆπτιζε ἀπαραί-
τήτως· τοῦτο γὰρ οὐ συγχωρῶ τὸ παράπαν· σὺ
δὲ ἐφ' οἷς ἔπραξας ἀτόπως ἔσο συγκεχωρημένος,
ἐπειπερ μετανοεῖς, καὶ ἐκλεξέῃ σοι πνευματικὸν
ἄνθρωπον αὐτόθι, ὃς σοὶ ἐπιτιμήσει κανόνα
τινὰ, ὃν καὶ τελειώσας ἀξιώθησῃ τῶν ἀρχάνων.

1) Ἐν τῇ ᾠγ: «Οὐδὲν ἐποίησαν, ἀλλὰ τὸ ὑμῶν
τιὸν ἄπαν».

των μυστηρίων μετὰ διείαν. Φανέρωσον οὖν τὸ παρὸν γράμμα τῷ σῷ πνευματικῷ, ἵνα γνωρίσῃ ὅτι ἔλαβες μετανοήσας ἀφ᾽ ἐσιν ὧν ἡμαρτες· καὶ ὁ Κύριος μεθ' ὑμῶν. ζρδ'.

33.

Τῷ οἰκουμηνικῷ πατριάρχῃ Γαβριήλ.

Οὐκ Ἀργειφόντης, ὡς ἔφησ, ἀλλὰ Προμηθεὺς (οὐδὲ γὰρ γράμματα, ἀλλὰ πῦρ, εἰ καὶ μὴ κλέψας) ἦκε κομίσας ὁ ἡμέτερος ἱεροδιάκονος. Οὕτως ἦν σου τὰ ἱερά γράμματα πυρίπνοα, θερμῶς ἄγαν ἀξιούντα, ἐκλιπαροῦντα (τοῖς σοῖς γὰρ χρήσομαι ῥήμασι), δεόμενα τῆς ἡμετέρας μὴ ἀποτυχεῖν ἀφιξέως πάλιν εἰς Θράκην, τῶν ἡμετέρων οὕτως ἀπαιτούντων πραγμάτων. Ἐγὼ μὲν οὖν ὑπεσχέθην μὲν σου τῇ ἱερᾷ καὶ φίλῃ κεφαλῇ παρεσόμενος (δεῆσαν) συμπαρανιταξόμενος κατὰ τῶν τῇ Ἐκκλησίᾳ παρενοχλούντων, καὶ νῦν οὕτως ὑπερκαῶς ζητούμενός τε καὶ προσκαλούμενος ὤρμησα ἀν' εὐθύς, ἀλλὰ με μικρὸν τι παρενεπόδισεν ἡ νόσος, μεθ' ἣν πορεύσομαι σὺν Θεῷ παραμυθησόμενος τοὺς ἡμετέρους Ἀραβας, καὶ γε πείσεσθ' ὡς παρευθὺς τε ἐμβήσομαι (κατελθὼν εἰς Ἀλεξάνδρου) τὸ πρῶτον τὴν αὐτόσε στελλόμενον πλοῖον· εἰ μὴ τι κωλύσωσιν ἐξουσίᾳ βασιλικῇ οἱ ἐμοὶ Ἀραβες, πάντως δὴ σὺν Θεῷ ἐλευσόμεθα. Σὺ δὲ καὶ τὴν παράνομον χειροτονίαν τοῦ ἐπισκόπου Σινᾶ Λαυρεντίου, τοσοῦτοις τηλικούτων συνόδων οἰκουμηνικῶν ἐναντίαν κανόνι, καὶ ἡμῶν ἀπόντων διάκρινε, καὶ μανθανέτω ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία ξύμπασα ὡς πλουτεῖ ἀρχιερέων οἷς ἐστὶ φῶς ὁ νόμος, ἡκιστα δὲ αἱ ἴδια παλίμβουλοι καὶ ἄλογοι ὄρμαι, ὡς μικρὸν πρότερον. Ἐρρωσο ἐν Κυρίῳ, ὑπερπόθητε δέσποτα. ζρδ'.

34.

Τῷ Θεσσαλονίκῃς μητροπολίτῃ σὺν τοῖς ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόποις.

Γνωρίζομεν τῇ ἡμετέρᾳ ἀγάπῃ, ὅτι ἀποθανόντος Θεοφάνους τοῦ πρώην Ἀθηνῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει θάνατον ὀξύν, οἷς οἶδε κρίμασιν ἡ τοῦ Θεοῦ πρόνοια, εὐθύς ὡς ἠκούσθη ἐν τῇ αὐτῇ τοῦ βασιλέως ἐμνηύθημεν παρὰ τῶν κρατούντων, ἵν' ἐξ ἀποφάσεως δεχθῶμεν τὸν θρόνον τοῦτον τὸν πατριαρχικόν τε καὶ οἰκουμηνικόν, ἀποβαλλόμενοι τὰς προφάσεις πάσας, ἃς προετεινόμεν. Ἡμῶν οὖν οἴκαδε ἀναχωρησάντων ἀπὸ τῶν κρατούντων, ὡς διασκεψόμενων περὶ τηλικούτου πράγματος καὶ τοιούτου μηνύματος, ἐξῆλθε πρόσταγμα βασιλικόν, ὅτι ὁ κράτιστος βασιλεὺς (ὡς ἔλεγε πρὸς ἡμᾶς

ὁ τὴν ἀγγελίαν φέρων) ἐδώρησατο τῇ ἡμετέρᾳ βραχύτῃ τὸν οἰκουμηνικὸν θρόνον. Τέλος ἀσπασάμενοι τὴν χεῖρα τοῦ πρωτεύοντος ἐν τῷ Βουλευτηρίῳ τῷ βασιλικῷ, τὴν τελείωσιν τῆς τοιαύτης ἀξίας τε καὶ ἐξουσίας τῆς πατριαρχικῆς ἀνεθέμεθα εἰς τὴν συνέλευσιν τῆς ἱερᾶς συνόδου τῶν ἀρχιερέων. Διὰ τοῦτο διὰ τῶν παρόντων γραμμάτων μνηνόμεν τε καὶ ἐντελλόμεθα τῇ ἡμετέρᾳ ἀγάπῃ, ἵνα διχα τῆς διασῶν προφάσεως ἀμελητὶ παραγένησθε ὡδὲ πρὸς ἡμᾶς, συνδρομὴν πάσαν καὶ βοήθειαν προσεπιφέροντες τῇ ἡμετέρᾳ βραχύτῃ, ὥστε δυναθῆναι τηλικούτον ὄγκον φέρειν εὐάρεστος Θεῷ καὶ τοῖς φιλοθεοῖς ἀνδράσι, καὶ ἐλευθρωθῇ ὁ κόσμος ἅπας, ἐξ ὅπως δὲ ἡ ἡμετέρα εὐλάβεια, πολλῶν καὶ δεινῶν πειρασμῶν σωματικῶν τε καὶ πνευματικῶν. Μὴ οὖν ἀλλοτρόπως ποιήσητε ἐξ ἀποφάσεως, μὴ ἀναγκασθῶμεν ἄλλης ἀντιλαβέσθαι βουλῆς, ἡμῖν μὲν ἀσφαλεστέρας, χαλεπωτέρας δὲ τῇ ἡμετέρᾳ ἀγάπῃ. Ἐρρωσθε. Ἀπριλίου ζ', αφ' ἡς'.

35.

Τῷ εὐγενεστάτῳ καὶ τιμιωτάτῳ ἄρχοντι κυρίτῃ Δημητρίῳ τῷ Παλαιολόγῳ, υἱῷ ἐν Κυρίῳ περιποθῆτω, χάριν, ἔλεος, καὶ εἰρήνην.

Ἐκ τῶν γραμμάτων τῆς σῆς τιμιότητος ἔγνωμεν ὅτι εὐρίσκη παρὰ τῷ εὐσεβεστάτῳ ἡγεμόνι Μολδοβλαχίας κυρίῳ Ἰερεμίᾳ, καὶ ὅτι καλῶς διάγετε, ἐπὶ πᾶσι δὲ τὴν ἀγάπην τὴν πολλὴν ἣν ἔχετε πρὸς ἡμᾶς, καὶ ὅτι μεγάλα ἐπιποθεῖτε ἰδεῖν ἡμᾶς, καὶ εἰς τοῦτο ἐγράφατε παρακαλοῦντες ἐλθεῖν ἡμᾶς, ὅτι μεγάλαί τιμαὶ καὶ ὑπερφυεῖς δεξιώσεις ἀκολουθήσουσιν ἡμῖν παρὰ τε τοῦ λαμπροτάτου αὐθέντου καὶ παρὰ τῶν ὑπερφυῶν ἀρχόντων. Εὐχαριστῶ οὖν τῷ Κυρίῳ ὅτι καλῶς ἔχετε, καὶ παρακλῶ πάντοτε καλῶς ἔχειν ὑμᾶς· εὐχαριστῶ δὲ καὶ τῇ ἡμετέρᾳ ἀγάπῃ, ἣν καὶ πρότερον εἶχετε πρὸς ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ ἡ εὐγένειά σου ἀκριβῶς γνωρίζει, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς ἀγαπῶμεν τὴν σὴν τιμιότητα ὡς γνήσιον υἱόν. Πλὴν οὐκ ἤλθομεν, διότι ὁ λαὸς ὅλος, καὶ ἄρχοντες, καὶ κληρικοὶ καὶ ἀρχιερεῖς, ἔτι δὲ καὶ οἱ πασάδες καὶ ὁ πολυχρονημένος βασιλεὺς, ἐκράτησαν ἡμᾶς καὶ μὴ βουλομένους, ἐπειδὴ τῷ ἄρῳφ θανάτῳ τοῦ Καρύκη ἐδεήθη ποιμένος ἡ Ἐκκλησία· καὶ τοῦτό ἐστι τὸ ἐμπόδιον, οὐχ ὅτι ἠκουσα λόγια, καθὼς ὁ λαμπρότατος αὐθέντης νομίζει. Εἰς ὅσον διὰ τὰ ὑμῶν ὁσπήτια εἰς πατριαρχεῖον, καλὰ ἐστὶ καὶ μεγάλα, καὶ αὐτὸς πάλιν ἐπορεύθη καὶ ἠρεύνησα, ἀλλὰ ἡ μεγάλη πτωχεία

οὐκ ἀφίησιν ἡμᾶς διΰσχυρίσασθαι· διὸ καὶ μένομεν ἔτι ἐν οἰκίσκοις ξένοις, ὡς πάροικοι, καὶ εἰ ἐβούλετο, καθὼς γράφεις, ὁ ἐκλαμπρότατος αὐθέντης βοηθῆσαι, καὶ ἡ σὴ ἀγάπη ἡδύνατο μετὰ τοῦ αὐθέντου περὶ τούτου φροντίσαι καὶ προσηλώσαι τῇ Ἐκκλησίᾳ τὰ ὀσπήτια εἰς πατριαρχεῖον, ἅπερ καθ' ἡμέραν ἐρημοῦνται καὶ κλείπονται καὶ τὰ σιδήρια, καὶ ἔχουσι χρεῖαν πολλῶν χρημάτων εἰς ἀνάκτησιν. Ἡμεῖς δὲ οὐδὲ τὸ χαράττιον τῆς βασιλείας ἔχομεν δοῦναι· ἔλαβε γὰρ αὐτὸ ὁ Καρούκης παρὰ τῶν ἀρχιερέων μετὰ καὶ βοηθείας, οὐκ ἀπέδωκε δὲ εἰς τὴν βασιλείαν. Τὰ ἄλλα δὲ τὰ ἄπειρα χρεῖα, περὶ ὧν ὁ πολυχρονημένος βασιλεὺς ἐπρόσταξε μὴ ἀποκρίνασθαι ἡμᾶς ὄλως, ἔχομεν καὶ περὶ ἐκείνων πολλὰ σκάνδαλα, ἐπειδὴ μεγάλοι τινὲς ἀνθρωποὶ καὶ Μουσουλμάνοι καὶ Ἑβραῖοι ἔχουσι λαβεῖν, καὶ εὐρίσκομεθα εἰς πολλὴν ἀθυμίαν, μάλιστα δὲ οὐδὲ ἄγιον μύρον ἔχει ἡ Ἐκκλησία, καὶ χρεῖα καὶ περὶ τούτου πολλῆς δαπάνης. Ἐγὼ δὲ τρεῖς ἡδὴ μῆνας κρατῶν τὴν Ἐκκλησίαν, οὕτω εἶδα τὴν πρέπουσαν βοήθειαν παρ' οὐδενός· ἀλλὰ καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἀμελῶς καὶ ψυχρῶς (ὡς οἶδας) περιπατοῦσι, μάλιστα ἐπειδὴ γνωρίζουσιν, ὅτι ἡμεῖς οὐκ ἐμβάλλομεν εἰς δεσμὰ καὶ φυλακὰς. Διὰ ταῦτα πάντα βούλομαι ὁ ταλαίπωρος ἀναχωρῆσαι· κοπιᾷ γὰρ καὶ πάντα τὰ ἄλλα ποιεῖν προθύμως ἔχομεν, καθὼς καὶ ποιούμεν, πάντων θαυμαζόντων Θεοῦ χάριτι, χρήματα δὲ οὐκ ἔχω, ὡς οἶδατε πάντες, οὐδὲ δύναμαι, οὐδὲ θέλω πωλεῖν τὰ τοῦ Χριστοῦ μυστήρια καὶ λαμβάνειν χρήματα· ὅθεν φοβοῦμαι μήπως ἀναχωρήσω πάλιν· χαλεπὰ τὰ πάντα. Σὺ δὲ ὑγιαίνεις, τέκνον ποθεινότατον, εὐημερούμενος καὶ εὐθυνομένος παρὰ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν· ἀμήν.

Ἐν Κων/πόλει, ἰς' Ἰουνίου, Ἰρε'.

Ἐάν διαβῶσιν ἀνθρωποὶ ἡμέτεροι, δείξατε πρὸς αὐτοὺς σπλάγχνα οἰκτιρμῶν.

37.

Τῷ ἱερωτάτῳ Ρόδου μητροπολίτῃ κύρ Πατσίῳ¹, ὑπερτίμῳ καὶ ἐξάρχῳ τῶν Κυκλάδων νήσων, ἐν Κυρίῳ περιπόθητῳ, χάριν, ἔλεος καὶ εἰρήνην.

Οἰμώζεις ταῖς τῆς κακίας διαδόσεις, καὶ

μοι μεταδίδως διὰ γραμμάτων τῆς οἰμωγῆς. Εὐ οἶδας παρατυχῶν ἀγωνιζομένους ἡμῖν πρῶτον μὲν μεθ' οἷας ἐνστάσεως βιαζόμενοι παρὰ πάντων καὶ παρ' αὐτοῦ γε τοῦ Καρούκη τὴν ἐπιστάσιαν ἀναζώσασθαι τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου, τηλικούτον ἐξεκλίναμεν ὄγκον δόξης (ὡς ἂν τις φαίη τῶν ἐπιπολαίως τὴν τῶν ὄντων φύσιν ἐξεταζόντων), ὡς δ' ἔχει ταῖς ἀληθείαις πραγμάτων ὄγκον πόνων, μόχθων, θλίψεων, κινδύνων· δεύτερον δέ, ἐπειδὴ τῶν τῆδε ἀπῆρε Καρούκης, ταῖς πανδήμοις προστεθέντος παρακλήσεσι καὶ τοῦ βασιλικῆς προσταγματος (ὅτι δὴ καὶ θεοθεν οἰηθεῖς τὰ τῆς οἰκονομίας ἐκκρέμασθαι), εἴλημμαι μὲν τῶν οἰάκων, μετ' οὗ σμικρᾶς μέντοι γε τῆς ἀθυμίας· ἐπειδὴ δ' ἀπαξ ταυτησί ἐπελαβόμεν τῆς προστασίας, εὐ οἶδας ὡς πολλὰ μὲν (ἵνα μὴ τὰ πάντα εἴπω) τῆς προσηκούσης διορθώσεως εὐμοιρῆσαι συνέβαινε ἀγωνιζομένοις ἡμῖν μέχρις αἵματος, ἡνίκα καὶ τὰ ἄπειρα καὶ ἄτοπα καὶ ξένα χρεῖα, τοῦ βασιλέως ἡμῶν κατανεύσαντος, ἀπεσορακίσθη· καὶ γὰρ ἔγνω καὶ τὰς ἀρπυίας τὰς ἰουδαϊκὰς τῶν ἱερῶν ἀποσοβῆσαι περιβολῶν, καὶ τὰς προφάσεις τῶν ἐξάρχων προαναστεῖλαι. Ἦν δέ σου ἡ σεμνοπρέπεια σχεδὸν μόνη συνευδοκοῦσά μοι τοῖς πόνοις, οὐκ εἴασαν δὲ οἱ τοῦ θρόνου ἐκείνου γνήσιοι ἀρχιερεῖς τε καὶ κληρικοὶ καὶ ἄρχοντες· δεδιότες γὰρ μὴ κατὰ τινὰ περιστάσιν ἢ μηχανὴν ἀνατρέψωσιν οἱ Ἑβραῖοι τὴν πρὸς ἡμᾶς τοῦ βασιλέως καὶ τῆς ὄλης αὐ-

πολίτης Ρόδου Παῖσιος οὐ μόνον ἀπειθῆς ἐφάνη καὶ καταφρονητῆς, μὴ θελήσας κἄν μέρος τῆς ἀποκοπῆς ταύτης ἀποδοῦναι ἐν τῷ διωρισμένῳ καιρῷ ἢ καὶ μέχρι τῆς δεῦρο, ἀλλὰ καὶ πλεῖστα κατὰ τῆς τῶν ἀρχιερέων συνόδου καὶ τῆς διασκέψεως καὶ διακρίσεως αὐτῶν (ἧτις καλῶς μετὰ τὴν τελευταίαν τοῦ γνησίου πατριάρχου κύρ Ματθαίου ἡμᾶς εἰς τοῦτο ἀποκατέστησεν) αὐθαδέϊα χρώμενος καὶ παραλόγῳ ὀρμῇ κατεφλυάρησε καὶ κατηγόρησεν ἐγγράφως, ἐτόλμησε δὲ καὶ χωρὶς γνώμης συνοδικῆς καὶ ἡμετέρας καταλιπεῖν τὴν μητρόπολιν αὐτοῦ ταύτην καὶ ὑπὲρ τὸν ἐξαμηνιαῖον καιρὸν διατρέψας εἰς ἄλλοδαπεῖς πόλεις καὶ χώρας, ὅπερ τοῖς θεοῖς κανόνισιν ἀπηγόρευται, καὶ διὰ ταῦτα πάντα τῇ καθαιρέσει ὑποδύχως ἐστὶν ὁ αὐτὸς Ρόδου Παῖσιος, τούτου χάριν ἐπόμενοι καὶ ἡμεῖς οἱ νῦν ὧδε καθαιρεθέντες, τῇ ψήφῳ ταύτῃ τῶν ἀρχιερέων, ἀποφαινόμεθα εἶναι καὶ διαμένειν τὸν αὐτὸν Ρόδου Παῖσιον καθηρημένον καὶ γεγυμνωμένον πάσης ἀρχιερατικῆς ἐνεργείας καὶ τάξεως, καὶ ἀντ' αὐτοῦ τοῦ παραβάτου τῶν κανόνων καὶ ὑπευθύνου ἕτερον χειροτονηθῆναι γνήσιον μητροπολίτην εἰς τὴν ἐπαρχίαν ταύτην Ρόδου κανονικῶς· ὅθεν καὶ εἰς τὴν περὶ τούτου δήλωσιν ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν ἐγγράφον ἐν ἔτει ζιβ⁶, ἐν μηνὶ δεκεμβρίῳ, ἰνδικτιῶνος β⁶⁵⁵.

1) Τὸ ἐν σελ. 57 μνημονευθὲν τῆς καθαιρέσεως ἐγγράφον τοῦ Ρόδου Παῖσιου ἔχει οὕτω, κατὰ τὴν νομικὴν συναγωγὴν τοῦ Δοσιθεοῦ (φ. 213^α). Ἐφασηλ ἔλεψ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης — Κατὰ τὴν παροῦσαν συνοδικὴν ἀπόφασιν καὶ διάγωσιν τὴν γεγεννημένην τῷ τότε, ἐπειδὴ ὁ μητρο-

λῆς τῆς βασιλικῆς εὐνοίαν, καὶ ἀναγκασθῆ τὰ τῆς Ἐκκλησίας λείψανα τὸ χρέος σύμπαν τοῖς ὑλακτοῦσιν ἀποτινῦναι, ἠνάγκασαν ἡμᾶς ἐκόντας ἀποστραφῆναι τὸν βασιλικὸν ὀρισμὸν, καὶ μέρος δόντας τοῦ χρέους σὺν εὐμενείᾳ τῶν Ἰουδαίων (ἐκεῖνοι γὰρ εἰσιν οἷς τὰ πλεῖστα χρεωστεῖται) καθάπαξ ἀπαλλάξαι σύμπαντος χρέους τὸ τῆς Ἐκκλησίας κοινόν. Ἀλλὰ ταυτησί τῆς οἰκονομίας παρὰ τῶν ἀρχιερέων ἐκείνων, οἱ καὶ ἐβίαζον γενέσθαι καὶ τελειώσειν καθυπέσχοντο, ἀμεληθείσης, ὃ δὴ καὶ ἡμῖν πάρεργον ἀναχωρήσεως γέγονεν. ἦν γὰρ ἐπιλείμενος τῇ θεραπείᾳ τῶν κακῶς ἐχόντων ἀθυμότερον ἀντιπραττόντων τῶν εὐεργετούμενων ἄλλ' ἀμεληθείσης ταυτησί τῆς οἰκονομίας παρ' ὧν ἡκιστα ἔδει, παρῆσθαι νῦν ἔχουσιν οἱ ἀτάσθαλοι ταῖς δῆθεν ἐξαρχίαις κεχνημένοι, καὶ διαφθεῖρουν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ τὸ λῆιον, πέρα δεινῶν ταλαιπωρούσης ταῖς θλίψεσι, φέρειν δ' ἀνάγκη γενναίως καὶ μὴ ἀποπηδᾶν εὐθὺς τῆς Ἐκκλησίας (ὡς αὐτὸς ᾤθης) διὰ παραιτήσεως· ἔσται γὰρ σὺν Θεῷ καὶ ἐγγὺς ἔσται συντέλεια τῶν δεινῶν, οὐ γὰρ δυνατόν ἐπ' ἀπειρον ἐκτείνεσθαι τὰ κακὰ. Μὴ τοίνυν, μὴ ἀθύμει ταῖς ὀμοτάταις τοῦ ἀπανθρωποτάτου καὶ κακομηχάνου παπᾶνδρέου βεβλημένος ἐπηρεαίς, μάθε παρ' ἐμοῦ πολλὰ καὶ νῦν πάσχοντος πρὸς τοῦ παρανόμου Λαυρεντίου ἐκπεπολημηκότος μοι τὸν Ἀντιοχείας Ἰωακείμ, ἀντινομοθετοῦντα τῷ νόμῳ τοῦ Θεοῦ καὶ συναρπάσαντα καὶ τὸν ἀγιώτατον Ἱεροσολύμων Σωφρόνιον· ἐπὶ γὰρ τούτῳ ἐκεῖ παραγέγονεν, ὥστε καὶ τὸν παρανομοῦντα Κύπρου συνοδικῶς καθαιρεθέντα δικαίως, καὶ τὸν Λαυρέντιον παρανόμως χειροτονηθέντα μάλα ἀσυνέτως ἀθωῶσαι· οἷς ἡμεῖς ὑπὲρ τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἀληθείας ἀγωνιζόμενοι, καὶ τῷ θεῷ νόμῳ περιφραττόμενοι, οὐδ' ὅσον ὑπεῖξαμεν ταῖς ἀκρίτοις κρίσεσι. Φυγὰς οὖν ᾤχετο ὁ Λαυρέντιος σὺν δυοῖ μύσταις, ὑφελόμενος καὶ τὸ παραπεποιημένον κρᾶνος καὶ ἀντίπαλον τῆς ἱεράς τοῦ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας περικεφαλαίας· ταύτην γὰρ καλύπτραν ἐπενόησεν ὁ ἀνόητος τῆς ἐκτουτοῦ παρανομίας· οὐκ οἶδα δὲ εἰ παραχωρήσει καὶ τούτου Θεὸς τοῖς ὀσιωτάτοις πατράσιν, ὥστε τὸν παράνομον ἐπίσκοπον καινοτομῆσαι καὶ περὶ τὰ ἄμφια τὰ ἱερατικά, τὸν καὶ τῶν συνήθων ἀνάξιον. Ἡ δὲ κρίσις τοῦ Ἀντιοχείας πρὸς τὸ κεφάλαιον τοῦ νόμου συγκρουσθεῖσα παρ' ἡμῶν δημοσίᾳ ἀπεδοκιμάσθη. Ἀλλὰ τῶν καθ' ἡμᾶς ταῦτά σοι δεδηλώκαμεν ἐς τοσοῦτον, σὺ δὲ τὸν μέγαν Ἥλιον, τὸ τοῦ

θρόνου τούτου μετόχιον, τελευτήσαντος τοῦ καὶ σχεδὸν ἡμῶν ἀκόντων παρακεκρατηκότος, παρακατᾶθει τῷ ἱερῷ λογοθέτῃ, χρώμενος συμμάχους εἰς ἐκδίκησιν τοῦ δικαίου τοῖς τιμίαις ἀρχουσιν ὁ Κύριος μεθ' ἡμῶν.

Ἰρζ', Μεταγειντιῶνος ς' Ἰσταμένου. Ἐν Αἰγύπτῳ.

38.

Τῷ ἱερωτάτῳ καὶ λογιωτάτῳ ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ κυρίῳ Διονυσίῳ τῷ Ἡρακλείας, προέδρῳ τῶν ὑπερτίμων καὶ ἐξάρχῳ πάσης Θράκης, τῷ ἰσοφύχῳ καὶ περιποθῆτῳ, χάριν, εἰλεος καὶ εἰρήνῃν παρὰ τοῦ κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Τὸν δ' ἐμὸν Ἡρακλείας πῶς προσεῖπω; παρηκολούθηκάς μοι τῷ κηρύγματι, κεκοινώνηκας τῶν φροντίδων, συμμετέσχες τῶν πόνων ἐκείνων τῶν ὑπερφῶν, συνήντησας τῶν κινδύνων τῶν χαλεπῶν, συμπαραμάρτηκας καὶ χωλεύων, νόσῳ τρυχόμενος καὶ γῆρᾳ, συμπαραμάρτηκας γ' ὁμῶς τρέχοντι πολλάκις τὴν ἐπὶ θάνατον, συμπάρῃς μοι παρισταμένῳ τῷ ἀπνηστᾷ κριτῇ καὶ ἀπολογουμένῳ περὶ ἀναστάσεως τῆς ὅλης ἀρχῆς καὶ ἀνδραποδισμού· ἔγνω γὰρ ἐκφοβῆσαι Μελέτιον, ἵνα τῶν ἐξ ἑλιχίδων τῶν χρυσῶν νομισμάτων ὁ Ἰουδαῖος, ὁ συμμύστης αὐτοῦ (ὃς καὶ μετ' οὐ πολὺ δυσθανατοῦντι τῷ τότε φοβερῷ μικροῦ συναπέλαυε τῆς ἀγχόνης), τύχη παρ' ἐμοῦ ὦν ὤφειλεν ὁ Καρύκης. Τίς ἐξεῖποι τὰς ἡμερινὰς καὶ νυκτερινὰς ὀδύνας, τὴν στενοχωρίαν, τὰς θλίψεις, τοὺς πειρασμούς, τοὺς τῶν ἐξω, τοὺς τῶν ἡμετέρων, τοὺς καὶ δεινότερους σχεδὸν καὶ χαλεπώτερον ἐκपुरοῦντας; Οὐκ ἀμνημονεῖς (οἱμαί) ὅταν τοῦ δείπνου ἀναχωρήσας κατὰ μόνας σοι ἐδήλουν τὰ τοῦ θανάτου μηνύματα, τὴν τῶν Ἰουδαίων ἐπιβουλήν (ἵνα παρὰ τοῖς ταλαιπώροις χρηματολογήσωνται)· μονῶσι γὰρ αὐτοὺς τῆς ἐμῆς βοηθείας τε καὶ βουλῆς (εἰ καὶ μὴ πάντες), ἵνα ἐμπαίζωσιν αὐτοῖς ὡς νηπίοις τὰς φρένας. Οἶδας (φημί) ὡς ἠδέως ἠτομάσθην εἰς θάνατον, ὡς ἐξωμολογήθην τὰ κατὰ πάντα μοι τὸν βίον πεπραγμένα, ὡς ἥδιστα ἀπέθανον τὸ κατ' ἐμὲ ὑπεραγωνιζόμενος τῆς Ἐκκλησίας, ἵνα μὴ παρανόμως πράξωμέν τι, ἵνα κόψωμεν τὰς ἀθέσμους τῶν τινῶν ὀρμάς, ἵνα τὸ χρέος τὸ ἀπειρον τὸ μὲν ἀπορρίψωμεν δικαίως, τὸ δὲ καὶ ἀποτίσωμεν εὐγνωμόνως, ἀπερ οἱ γενναῖοι τῇ μητρὶ ὡς πολυτάλαντον φόρτον ἐπέθηκαν, ἵνα ἀνακαλέσωμεν θεσμούς πατρῶους, ἵνα ἀναστήσωμεν τὰ ἀμυδρὰ λείψανα τῆς ἐκκλησίας, καὶ θεμελιώσωμεν πατριαρχεῖον, καὶ ἄξιον καταστήσωμεν πατριαρχῆν·

ἢ ἀπάντων τὰ μὲν κατορθῶσαι Θεοῦ δεδυνή-
μεθα συνάραντος, τούτου δ' ἀπετύχομεν πάνυ
ἀθλίως, μὴ καταστήσαντές σου τὴν τελειότη-
τα, ὡς ἠλπίζομεν, καίπερ οὐδὲν συνειδυίαν,
ὡδὲ θέλουσαν ἰσως. Ἀλλὰ σύ μοι παρηκολού-
θηκας ἄλλος ἀκῆτη, φέρουσι δ' οἶμαι καὶ
λύπης αἱ ἀναμνήσεις μικρὰν τινα παραμυθίαν
μετὰ τοὺς κινδύνους καὶ μόχθους, ἐξ ὧν αἱ λύ-
παι· ὡς οὐ καταλιμπάνει τὸ θεῖον τοὺς ἰδίους
εἰς τέλος, ὡς νικῶμεν νικώμενοι, ὡς ἠδόμεθα
θλιδόμενοι, ὡς θανατούμενοι ζωούμεθα. Ἀλλὰ
χαίρε μοι περιπόθητε κεφαλῇ, καὶ μὴ ἀθύρει
πολεμῶν, εἴ γε δεήσει, κοῦκ ἀναιμωτεῖ νικῶν
τε καὶ τύπτων, αἰοίδιμον καταλιμπάνων τοῖς εὐ-
βουλομένοις χρῆσθαι τοῖς πράγμασι καὶ τῇ
Ἐκκλησίᾳ πρεπόντως ἀντιπελαργῆσαι ἀρχιε-
ρατεύσαντας ἐπαξίως τοῦ Πνεύματος, οὗ ἡ χάρ-
ις μεθ' ὑμῶν. Ἐν Ἀλεξάνδρου, ζρζ'.

39.

Τῷ ἱερωτάτῳ μητροπολίτῃ Φιλαδελφείας κυρίῳ Γαβριήλ,
ἐπίρχῳ τοῦ οἰκουμηνικοῦ θρόνου, εἰρήνην.

Στενὰ μοι πανταχόθεν τὰ πράγματα, μόνος
καταλείμμαι, οὐ συνασπίζονται πρὸς τὴν τῆς
Ἐκκλησίας Χριστοῦ ἀμυναν οἱ καὶ τὴν ψυχὴν
προέσθαι χρεωστοῦντες καὶ ἐπαγγειλάμενοι,
ἀλλ' ἡ ψυχροὶ ἢ περὶ τὰ μὴ δέοντα ζέοντες·
ἢ δὲ τοῦ Χριστοῦ ποίμνη ἀνεπιμέλητος (τοῦτο
γὰρ εἰπεῖν ἀμεινον), ὡς μὴ ἔχουσα ποιμένα τὸ
σύνολον. Ἐγράψαμεν πρὸς τὴν σὴν ἱερότητα,
ἀπ' Αἰγύπτου εὐθύς μηνυθέντες παρὰ τῆς Συνό-
δου καὶ τοῦ λαοῦ σὺν καὶ βασιλικῷ προστάγ-
ματι, τοῦτο αὐτὸ μηνύοντες καὶ παρακαλοῦν-
τες εἰ δυνατόν σε τοῦ θρόνου τούτου τοῦ οἰκου-
μηνικοῦ ἀντιλαβέσθαι, εἰ δὲ μήγε τὸν ἱερώτα-
τον Μαργούριον. Ἦν ἐμὸν τοῦτο φροντίσαι, καὶ
ἡμῖν τὸ πᾶν ἐπεκρέματο· ἐβράδυνεν ἡ ἀπόκρι-
σις, παρειαδὲ οὐ ταλαίπωρος Καρύκης, πολλὰ
βλάβας καὶ ἑαυτὸν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ
Θεοῦ ἐν βραχεῖ, ἀντιλέγοντος ἐμοῦ καὶ πα-
ραινοῦντος τὰ δέοντα, πλὴν μὴ παρησιᾶ πολ-
λῶν ἐνεκα, ὥστε μηδὲ πάμπαν σιωπᾶν μηδὲ
καταβοῶν ἀναιδέστατα. Τοῦτον ἀρπάξασα τοῦ
Θεοῦ τοῦ φιλανθρώπου ἡ θεῖα πρόνοια, πάλιν
χρεύουσαν (καὶ πρότερον καὶ τότε χρεύουσαν,
ὡ γὰρ ἦν ὁ Καρύκης νόμιμος ἀνὴρ), τὴν ἐκκλη-
σίαν κατέστησεν. Εἰς ἡμᾶς ἔπεισε πάλιν ὁ κλη-
ρος, οὐ τῆς Συνόδου μόνης τῶν Ἀρχιερέων καὶ
τοῦ λαοῦ ἀλλ' ἤδη καὶ τῆς αὐτῆς τῆς βασιλι-
κῆς καὶ αὐτοῦ τοῦ βασιλέως βιαζομένων. Ὑ-
πεισθλήθημεν καὶ τοῦτον τὸν ὄγκον μὴ ἀπελπίζ-
οντες τὴν τῆς σῆς ἱερότητος ἀπόκρισιν· σὺν ἐ-

στιν ἐπιστεῖλαι ὅσον τάχος, εἰ δυνατόν αὐτόθεν
ἔλθειν τὸν οἰακῆσοντα τὴν ὀλκῆδα τοῦ Χριστοῦ.
Ἐγὼ γὰρ καὶ ὑπεσχέθην τοῖς ἡμετέροις Ἀραψι
τῶν τριῶν πατριαρχείων (καὶ γὰρ ἅπαντα εἰς
ἡμᾶς ἀποβλέπουσιν) αὐτοὺς μὴ εἶσαι· παρὰ
τούτων ὅσα ἡμέραι βιαζόμεθα γράμμασι ταχυ-
δρομοῦσι τῶν τῆδε ἀπᾶραι, καὶ τῶν ἀδυνάτων
ἐστὶ (τό γε νῦν ἔχον) ἄλλον ἐκεῖ δυνηθῆναι τὸ
ποιμνιον τοῦ Χριστοῦ ἐν μέσῳ ἀσεβῶν καὶ τῶν
ἤδη ἡμιορθοδοξούντων Κοπτῶν εὐθύνειν· τοῦτον
δὲ τὸν θρόνον δυνατόν εὐθύνεσθαι παρ' εὐσταθοῦς
ἀνδρὸς καὶ φοβουμένου τὸν Κύριον, καὶ οἶον ἂν
σου εἴποιμι τὴν ἱεράν ψυχὴν, ἢ τὸν ἱερόν Μαρ-
γούριον, μάλιστα τῶν πραγμάτων παρ' ἡμῶν
(Θεοῦ συνάξει) ἀποκατασταθέντων εἰς κρείτ-
τονά τινα καὶ οὐκ εὐφρόνητον κατάστασιν.
Γράψον, συμβούλευσον, συνδράμετε, συμβοηθή-
σατε· μόνος γὰρ οὐδὲ ἀρκέσαι οἷός τ' εἰμί, οὐδὲ
δικαίον τοὺς ἀδελφοὺς ἐμὲ καταλιπεῖν μόνον·
τοῦτο δ' εὐ ἴσθι, ὅτι μόλις δυνάμενοι ἀναπνεῖν,
διὰ πολλῶν σοί γ' ὅμως ἐπιστέλλομεν, οὕτω
τοῦ πόθου καὶ τῆς ἀνάγκης βιαζομένων. Ἐρ-
ρωσο. Ἐν Κ/πόλει, ζρέ.

40.

Ἀρσενίῳ Ἐλασσῶνος μητροπολίτῃ.

Εὐχαριστοῦμέν σου τῇ φιλοκαγαθίᾳ, ὅτι τε
πρὸς τοὺς ἡμετέρους Νεόφυτόν τε τὸν ἱερομόνα-
χον καὶ Ἰωάσαφ τὸν Ἀναγνώστην δεξιῶσεως
ἠξίωσας φιλανθρώπου, ξένος ξένους καὶ πε-
πονητότας τι τῶν ἀβουλήτων, καὶ ὁ παθεῖν οὐκ
ἦσαν ἄξιοι πρὸς ἡμῶν σταλέντας, πρὸς εὐσε-
βεῖς σταλέντας, καὶ ὑπὲρ ὑποθέσεως τοῦ εὐσε-
βεστάτου βασιλέως, ἔδει δὲ μᾶλλον, εἰ καὶ τι
ἡμαρτον (ἡμαρτον δὲ οὐδὲν) συγγνώμης αὐτοὺς
τυχεῖν ἐμοῦ γε χάριν. Ἀλλὰ περὶ τούτου φρον-
τιοῦμεν οὕτως ἐκκαῶς, ὥστε με (εἴ γε νεύσει
Θεός) τούτου γε χάριν εἰς Μοσκόδιαν ἀφικέ-
σθαι, καὶ τὸν ἡμέτερον ἱερομόναχον ἀφελείν οὐ
μόνον τοῦ μοναστηρίου ἀλλὰ τῆς ἐξορίας· εἰ
δὲ ὁ καλὸς Κωνσταντῖνος βούλεται διορθώσα-
σθαι τὴν ὑπόθεσιν ταύτην πρὶν ἐμὲ αὐτόθι
παραγενέσθαι, ἔξει παρ' ἡμῶν ἀντὶ ἀγανακτῆ-
σεως εὐχαριστίαν. Ἀξιοῦμέν σου τὴν φιλοκαγα-
θίαν μὴ ἀμελήσῃ κατὰ τὸ δυνατόν ὥστε ἔλευ-
θερωθῆναι τὸν ἡμέτερον ἱερομόναχον, ᾧ ἔρχο-
μένῳ παραγγεῖλεις, ἵνα φέρῃ μεθ' ἑαυτοῦ σφα-
λιστῆριον ἐν τεχνίτου ἐμπείρου, Σταύρωσιν
καὶ Ἀνάστασιν ἔχον τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, καὶ
ἕτερον τὰς δώδεκα ἑορτὰς, οἶον εἰώθασιν αὐ-
τόθι ποιεῖν ὡς βιβλίου φύλλα εἰς μίαν ἀσφαλι-
ζόμενα θήκην. Ἡμεῖς τῇ ἀπορίᾳ καὶ ταῖς θλί-

ψεσι πιεζόμενοι οὐ δυνάμεθά σου τὴν ἀγάπην ἄλλαις εὐεργεσίαις ἀμείψασθαι (ἀλλ' οὐδὲ δεομένου τινός ὑπολαμβάνομεν), εἰ μὴ εὐχαις πατρικαῖς καὶ εὐλογίαις· ὁ Κύριος μετὰ σοῦ.

Ἐν Κ/πόλει, ιε' Ἀπριλίου, ζρε'.

41.

† Ὁ Ἀλεξάνδρειας Διονυσίῳ τῷ μητροπόλει Ἑρακλείας χάρειν.

Ἡ καταγραφή παρὰ τὸν οἰκουμένικόν πεμπτέα· ἐγὼ γάρ οὐδὲ περὶ τοῦ γάμου ζυγομαχῶ, ὄντος ἀθέσμου, καὶ τὴν τοῦ ἀφορισμοῦ καταφρόνησιν τῆς τοῦ γάμου ἀτοπίας ἀτοπωτέραν καὶ πρώην κέρκιχα.

Τὸν ἄνδρα τουτονὶ παρὰ τῆς αὐτοῦ φαύλης ἐπιβουλεύθέντα γυναικὸς ἐκκλησιαστικῶς ἐκδικητέον.

Ὁ Μελέτιος.

42.

Συμεῶνι τῷ Ἐλανικῷ.¹

Συμεῶνι τῷ Συνεσίῳ Ἐλανικῷ, χάριν, ἔλεος, καὶ εἰρήνην, καὶ βιοτὴν ἀγαθὴν παρὰ τοῦ σωτήρος Χριστοῦ. Ἦσθην ἐγὼ σου τοῖς γράμμασιν ἐντυχῶν, οὐ ταῖς τῶν ἐγκωμίων ὑπερβολαῖς ὡς ἀνθεὶς τισιν ἐφηδόμενος, αὐταὶ γὰρ ἐκθειάζουσαι Μελέτιόν τινα τὸν τῆς θύραθεν σοφίας χορευτήν, τὸν τῆς ἡμετέρας θιασώτην, τὰ κατὰ Μελέτιον ὠραίζουσιν, ὧν ἡμεῖς πάλμπαν ἄμοιροι· τὴν δὲ τῆς σῆς ἱερᾶς ψυχῆς θεώμενος πρὸς ἡμᾶς διάθεσιν, ἀνδρὸς φίλου καὶ σοφίας οὐκ ἄκρις μυσσημένου χεῖλεσιν. Ἀλλὰ σοὶ νῦν πάρεστι δεῦρο ὡς ἡμᾶς παραγενομένῳ, μεταδύναμι μὲν τῶν σῶν χαρίτων χρῆζοντι τῷ κόσμῳ καὶ τὴν πόλιν καταπλουτῆσαι ἀυχμῶσαν ἦδη· οὐδὲ γὰρ ἐπιεικὲς ὑπομόδιον κτείνει τὴν λυχνίαν καὶ κρύπτεσθαι τὴν πόλιν κατὰ τὴν

1) Ὁ Ζαβίρας λέγει σ. 526· «Συνέσιος δ' ἐλλόγιμος, ὁ Ἐλλανικὸς ὑπογραφόμενος ἐν τοῖς συγγράμμασιν αὐτοῦ, ἤκμαζε κατὰ τὸ 1670 (γρ. 1570) ἔτος, ὡς ἐκ τῶν ποιημάτων αὐτοῦ δῆλον γίνεται· ἐκ ποίας οὗτος πατρίδος ἦν καὶ ποῦ ἐμαθήτευσεν ἀδῆλον ἡμῖν· ὅτι δὲ εὐδόκιμος ἦν ποιητῆς καὶ διειδὸς ἐν ἐπιγράμμασιν, τὰ ὑπ' αὐτοῦ στιχοῦρηθέντα ἴρωελεγεῖα καὶ ἱαμβεῖα καὶ ἕτερα μαρτυροῦσιν, ἅτινα σώζονται ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ λογοθέτου τῆς Ἀδριανουπόλεως κυρίου Ἀθανασίου Ἀμυρᾶ». Ἐν Lamii Delie. erudit., 1744, σ. 28 κατεχωρήσθη ἐπιστολὴ τοῦ Ἐλλανικοῦ πρὸς Γαβριὴλ τὸν Σεβτήρον, γραφεῖσα εἰς τοῦ Μοσχολοῦρίου τῆς Ἑλλάδος. Ὁ κ. Σάβας (σ. 410) ἀγνοεῖ τὴν ἐπιστολὴν ταύτην, παραδεξάμενος δὲ τὴν ἐκ γραφικοῦ σφάλματος τοῦ Ζαβίρα χρονολογίαν 1670 κατέταξε τὸν Ἐλλανικὸν ἐν τοῖς λόγοις ἀνδράσι τοῦ ιζ' αἰῶνος.

ἔρημον, συνεχομένης τῆς ὑφ' ἡλίον σκότῳ βαθεῖ· ἀπολαῦσαι δὲ τῆς ἡμετέρας ἀγάπης, ἧς ἐπειράθης ἐγῶμαι καὶ ἄλλοτε ποτε· εἰ δὲ καὶ ἀκανθῶν πείραν ληψόμεθα, οὐκ ἀθυμητέον, τῷ Δεσπότη σπειρόντες τῶν ὄλων, ὕπερ ἢ δύναμις ἐν ταῖς ἡμετέραις ἀσθενεῖαις τελειοῦται. Σπαρτέον οὖν τὸν λόγον τοῖς τοῦ λόγου μυσταίς καὶ μυσταγωγοῖς, καὶ οἰστέον τὰς τε τῶν ἀέρων (εἰ τύχοι) βλάβας καὶ τὰς ἀκανθῶν παραφυάδας, ἃς εἴθε παρασπείρειν τῶν ζιζανίων ὁ σπορεύς, κοῦ διὰ τὰς τῶν ἐναντίων περιπετείας ἡσυχαστέον, ἀνεριμάτιστον καταλιπόντας τὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ καὶ τῆς τῶν πέλας φροντιστέον σωτηρίας καὶ βελτιώσεως. Μὴ φείδου τοίνυν τῶν τῆς σπορᾶς δακρῶν, τὴν τοῦ θερισμοῦ προσδοκῶν ἀγαλλίασιν, μηδὲ κρύπτε ἀπερ ἐπιστεύθης εἰς τόκον τάλαντα, τὴν ἀγανάκτησιν ἐκκλίνων. Ἐρρωσο ἐν Κυρίῳ, περιπόθητε. Αὐγούστου ι', ζρε'. Ἐν Κωνσταντινουπόλει.

43.

Γεωργίῳ τῷ λογιωτάτῳ μεγάλῳ Ρήτορι.

Γεθνήκναι σου τὴν σύζυγόν φασιν, οὐκ οἶδα εἰ ἀληθεύουσιν οἱ φάσκοντες· ξένον δ' οὐδέν, εἰ καὶ ξένον δοκεῖ τῶν τοῦ βίου ἀπαλλάττεσθαι τοὺς θνητούς, οἷς ἅπασι τέτακται (φασὶν) ἀπαξ ἀποθανεῖν· ἀλλὰ τὴν τῶν δικαίων ψυχῶν ἀποδημίαν, καὶ εἰς κρείττονα λήξιν ἀναχώρησιν δίχα βασάνων (οὐ γὰρ ἄπτονται βέσανοι ψυχῶν δικαίων, ἐν χερσὶ τοῦ Θεοῦ κατὰ Σολομῶντα οὐσῶν), δακρῶν ποιεῖσθαι ὑπόθεσιν οὐ προσήκει, οἷα τῆς μακαριότητος ἐκείναις βασκαίνοντας αἰς αὐτὰς εἰκὸς εὐμοιρῆσαι, υἱούς καὶ θυγατέρας Θεοῦ χρηματίσαντας καὶ τῆς ἐπαγγελίας κληρονόμους. Εἰ οὖν καὶ τὰ προσπίπτοντα ταῖς αἰσθήσεσι λυπεῖ, ἀλλ' αἰ τῶν νοητῶν ἐλπίδες παρηγορεῖτωσαν· οὐ γὰρ τοσοῦτον οἰμωγῶν ἄξιον τὸ τοῦ παρόντος ἀναχωρῆσαι βίου καὶ τῶν μοχθηρῶν τουτωνὶ ἡμερῶν ὅσον χαρᾶς τὸ ἐπιτυχεῖν τῆς ἀλέκτου ἀθανασίας, ταῖς φαιδροτάταις μαρμαρυγαῖς τοῦ φωτός ἐκείνου τοῦ ἀκηρᾶτου ἐντροφῶντας μετὰ πνευμάτων μέγα κεκτημένων ἐπ' ἀρετῆ ὄνομα· ὧν ἦν ἡ καλὴ τῶν σῶν παιδῶν μήτηρ, ἣν οὐκ ἀπώλεσας θανούσαν ἀλλὰ παρακατέθου ταῖς οὐρανίοις παστάσιν, ἀπολαύσων ποτὲ φαιδροτέραν φαιδρότερος καὶ ἀπολαύσεως τρόπον βροτοῖς ἄγνωστον. Ἦν γὰρ ἦν γνωστόν πως τῶν ἀρρήτων ἐκείνων ἀγαθῶν ἢ ἀπολαύσις τε καὶ συναπόλαυσις, τάχα ἂν καὶ βιαίως τὰ τοῦ βίου ρηγύντες δεσμὰ πρὸς ἐκείνων ἠπειγόμεθα τὴν μακα-

ριότητα. Πέμπω σου τῇ λογιότητι ἐπιτάφιόν τι εἰς τὴν ἐμὴν ἀδελφὴν ἐπίγραμμα¹. πάντως δὲ ἐπιγνώσῃ οὐκ ἄλλως ἐν ταῖς ἀλλοτρίαις ἡμᾶς συμφοραῖς ἢ ἐν ταῖς οἰκειαῖς φιλοσοφεῖν, μᾶλλον δ' οὐδ' ἀλλοτρίαις ἡγεῖσθαι ἡμᾶς τὰς τῶν φίλων περιπετείας. Ἐρρωσο, τέκνον τίμιον, καὶ τοῖς λοιποῖς τῶν ἀδελφῶν νέμε παρ' ἡμῶν εὐχὴν.

Ἐν Ἀλεξάνδρου, κα' Ἀνθεστηριῶνος, ζρζ'.

44.

Νικηφόρῳ καὶ Διονυσίῳ τοῖς διαφερομένοις Μελέτιος καλούμενος εἰρηνεῦσαι καὶ διαλλάξαι τούτους.

Κελεύετε με μεσιτεῦσαι μεταξὺ ὑμῶν τε καὶ Νικηφόρου, ἐγὼ δὲ πολλάκις μεσιτεῦσας καὶ μηδὲν ἀνύσας τῶν ἀγαθῶν τῆς μεσιτείας ἀπολήγω· λέγειν δ' ἐῷ (πολλάκις γὰρ εἶπον, καὶ ὑμῶν αὐτῶν ἀκουόντων) παρ' οἷς πίστιν οὐχ εὐρίσκω ἄλλ' ἀπαντ' ἀπιστίας, ἐπιτοκίας, μισανθρωπίας μεστά, τούτοις ἐμὲ ἤκιστα πιστεύειν. Ἡμεῖς τῶν θρακικῶν, καὶ ἠθῶν καὶ ἀνδρῶν, ἐμπεριότεροι· διὸ δὴ καὶ τοῖς ἀνδράσι καὶ τοῖς ἡθεσι τοῖς θρακικοῖς, ὡς οἴδατε, βέλτιον ἐφαρμόσθητι.

Ἐρρωσθε ἐν Κυρίῳ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΑΣ

45.

Διονύσιος Ἡρακλείας τῷ πρώτῳ Ρόδου Πατισίῳ.

Τὸ σὸν τίμιον κομισάμενος γράμμα, φίλη ψυχῇ, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ ἐγκεχαραγμένα μετὰ σκέψεως διελθὼν, πῶς δοκεῖς; ἠνιάθη· ἐλογισάμην γὰρ ἄθεσμον εἶναι τοὺς μὲν ἀξίους καὶ δοκίμους τῶν ἀνδρῶν ἀφηρεῖσθαι τῶν ἀξιωματῶν, τοὺς δὲ τάναντία τούτων ἔχοντας ταῦτα ἀδεῶς κεκτῆσθαι. Ὅθεν κατὰ τὸν Σοφοκλῆα ἀέν τούτῳ γὰρ κάμνουσιν αἱ πολλαὶ πόλεις, ὅταν τις ἐσθλὸς κἀγαθὸς ἀνὴρ μηδὲν ρέφεται τῶν καχιόνων πλέον· καὶ εἶοικε τὸ τῆς παροιμίας ὀρθῶς ἀν' ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰρηθεῖν, ὡς ἀνω ποταμῶν χωροῦσι πηγαί. Πλὴν τὴν ἀνάγκην φιλοτιμίαν ποιήσωμεν, ὡς ὁ Γρηγόριος εἰσηγεῖται, ἵνα καὶ τὸν μισθὸν τῶν θλίψεων κομισώμεθα ἐν καιρῷ ἐπιτοκοπῆς ἡμῶν. Ἐγὼ περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης συνεγενομένη εἰς λόγους τῷ δεῖνι καὶ ἐδεήθην τὰ δυνατὰ, κατὰ τὴν σὴν αἴτησιν καὶ τὴν ἐμὴν περὶ σέ

διάθεσιν· οὐ μέντοι προσεχώρησέ γε τὸ πράγμα, ὅτι μὴ εἰς ἀναβολὰς ὑπομεινάτω γὰρ, ἔφη, καὶ μετὰ καιρὸν ἐπιτρέψομεν αὐτῷ ἀπολαύειν τῆςδε. Περὶ δὲ τῆς ἐτέρας ὑποθέσεως οὐδὲν ἀπέβη τῆς ὑμετέρας εὐχῆς ἀξίον καὶ ὦν αὐτὸς ἠτησάμην· τῷ γὰρ τῆς ὑποθέσεως, φησὶν, ἦν αἰτεῖς, καὶ ἡ ἀπολαυσὶς τῆς ἀξίας παρέπεται· διὸ δὴ ὁ σοὶ δοκεῖ βέλτιον αἰρετέον· ἱκανὸς γὰρ ἔση ἐνοῆσαι καὶ τελέσαι τὰ κρεῖττονα.

ΝΕΟΦΥΤΟΥ ΡΟΔΙΝΟΥ.

46.

Νικηφόρῳ χαρτοφύλακι καὶ ἡγουμένῳ Πάτμου.

Οὐ τῶν μικρῶν καὶ τοῦτο, τὸ πρὸς ἃ ἔλαχεν ἕκαστος ἐπιθυμῆσαι τῶν ἀγαθῶν συνεχῶς ἐπεκτείνεσθαι, τοῖς πρότερον παρεισθαλοῦσιν ἀνιάρους ἤκιστα λόγον ποιούμενος· εἰ γὰρ ἐμπόρων παῖδες πλείονα ἑαυτοῖς τὴν τοῦ πλούτου περιουσίαν ποιῆσαι βουλόμενοι θάλατταν γῆς ἀμείβουσι, καὶ σχεδὸν τὸ ἑαυτῶν ζῆν λεπτῷ ἀποθαρρύνουσι μίτῳ, πῶς οὐκ ἂν εἴη τῶν ἀποπτωτάτων οἱ παιδείας τινὸς ἀντιποιοῦμενοι, εἰ τύχοιεν τούτων ἠττώμενοι, κατὰ τοὺς μὲν ἀποτυχόντας τὰ πρῶτα δεύτερον αὐτίς καὶ τρίτον τοῖς ἴσοις ἐπιχειρεῖν, καὶ πάντα ἐν δευτέρῳ τίθεσθαι, πρὸς ἐν μόνον ἀφορῶντες τὸ κέρδος, τοὺς δὲ μηδὲ δεύτερον ἐλέσθαι πλοῦν, εἴ γε τοῦ πρώτου ἐγκρατεῖς οὐκ ἔσοιτο; Οὐδεὶς ἄλλως πῶς ἔχων ἡγοῦμαι εἶποι ἂν, εἰμὴ τῶν ἀνοιῶν ὀφλισκανόντων ἢ ἀνθ' ὅτου κἀγὼ πάντα κἄλων (ὃ δὴ λέγεται) σείσας, καὶ τοῦ οὐ ἐφιέμην οὐχ οἷός τε ὦν ἐν μετοχῇ γενέσθαι ἐν Ἑλλάδι τῇ ἐμῇ πατρίδι, ἄλλως τε καὶ τοὺς σοὺς πρὸ ὀφθαλμῶν ἀεὶ θέμενος λόγους οὐς μοι πολλάκις ἐφησθα, οὐδὲν προτιμᾶν λέγων τῆς παιδείας, ἀλλὰ πάντων κατατολμᾶν, τῆς εἰς Ἱταλίαν φερούσης ἡψάμην ὅλη ψυχῇ καὶ τοῦ ἐν Ρώμῃ καθ' ἡμᾶς ἱεροῦ Φροντιστηρίου ἐγκρατῆς (ὡς καὶ αὐτὸς με ἐνουθέτεις) ἐγενομένη. Ὅποσοις δὲ δυσχερέσι καθ' ὁδὸν ἐνέτυχον, νῦν μὲν πειραταῖς κατὰ θάλατταν, νῦν δὲ κλύδωσιν ὑποβρυχίους ἡμᾶς ποιῆσαι ἐπαπειλοῦσιν, ἀσθνεῖαις ἄλλοτε καὶ τοῖς τούτων παραπλησίοις, περιττὸν ἂν ἦν μοι διεξέρχεσθαι ἀπερ δὴ, καὶ περ οὕτως ὄντα δεινά, τὴν ἐφῆσιν ἦν οἰσθᾶ με ἔχοντα εἰς τοὺς λόγους, παρασαλεῦσαι οὐκ ἴσχυσαν. Εἰ γὰρ τῷ ἔρωτι πάντα βᾶσιμα, τὸν τοιῷδε ἔρωτι κατεχόμενον οὐκ ἄλλως ἔδει ποιεῖν, κἄν ἡ Σκυθικῇ χιῶν ἐμποδῶν τυγχάνειε· πέπεικε γὰρ με Γρηγόριος, τοῦ

1) Τὸ ἐπιτάφιον τοῦτο ἴδε ἐν Δελτίῳ ἱστορ. καὶ ἐθνολογ. ἐταιρίας, τ. Α', σ. 63. Εὐρηταί καὶ ἐν φ. 89^α τοῦ παρ' ἡμῖν κώδικος.

ἀκουσίῳ τερπνοῦ τὸ ἐκούσιον λυπηρὸν τιμιώτερον εἶναι λέγων. Τοιγάρτοι τοῖς συμβεβηκόσιν ἀνιχοῖς οὐδὲλως προσείχον, τοῦ οὐ ἔνεκα ταυθ' ὑποφέρω μόνον ἐπιτυχεῖν δεόμενος· οὐ περ δὴ ἐν ἀπολαύσει τυγχάνω, εὐδοκίᾳ τοῦ παντεπισκόπου ὄμματος. Εὐδαιμόνει.

Μεταγειτνιώνος β' ἐπὶ δέκα.

47.

Γεωργίῳ Χίῳ τῷ Κορίθῳ.

Κρεῖττον γράμματος ὄψις ὅσῳ περ μέλος ὑπάρχει τοῦ χοροῦ τῶν αἰσθήσεων καὶ μελῶν τὸ τιμιώτατον, πλὴν καὶ ὁ τῶν γραμμάτων τρόπος, καὶ τὸ ἀποῦσιν ἀπόντα τὸν φίλον διαλέγεσθαι, οὐκ εἰς κενὸν τοῖς πρὸ ἡμῶν σοφίᾳ ἐπακμάσασιν ἐπινενόηται δεύτερος οὗτος λιμὴν ὁ τρόπος· ἃ γὰρ διὰ τὴν ἀπουσίαν ἐκώλυσε φύσις, ταῦτα διὰ γραμμάτων ἐμηχανήσατο τέχνη, κἀνεῦθεν πρὸς φίλον ὁ φίλος τῷ ἐντυγχάνειν καὶ λίαν ἀπὼν τοῦ παρόντος μικρόν τι ἢ καὶ οὐδὲν διενήνοχε. Κἀγὼ γοῦν σου τῇ λογιότητι διὰ τῆς καλλίστης τῶν αἰσθήσεων ἐντυχεῖν προθυμούμενος, ἀρετῶν τε σῶν, ὧν οὐχ ὅτι ἐν Ἑλλάδι καὶ πατρίδι τῇ σῇ παρὰ τῶν τῷ σῷ προσηκόντων γένοιε καὶ μὴ, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Ἰταλίᾳ αὐτήκοος ἐγεγόνμην, κατατρυφήσαι γλιχόμενος ἡκιστα τῷ πόθῳ ὑπουργοῦσαν εἶχον τὴν δύναμιν, τῆς τύχης διασχίζούσης τὰ σώματα· ἀνθ' ὅτου ἐνδομυχοῦντα εἶχον ὁσημέραι τὸν ἔρωτα, καὶ μέσον ποθὲν φανῆναι ᾧ τούτου περιγενέσθαι μοι γένηται τὸ θεῖον ἰκέτευον. Οὐκ ἀφῆκε δ' ὁμως εἰς τέλος ἢ τὰ πάντ' ἐφορῶσα Πρόνοια τῷ ἔρωτι κατατρυχεσθαι, ἀλλὰ καὶ πόρον εὔρεν οἷον οὐδέποτε προσεδόκησα (τὸ γὰρ ἐν ἀπορίᾳ πόρων εὐρίσκειν πόρον ταύτης μόνον ἴδιον οἶδαμεν)· Ἀντώνιος γὰρ ὁ σοὶ τε κἀμοὶ εἰς ἄκραν ἐξηρητημένος φίλιαν, ὥσανεὶ μηδὲν ἄλλο ἀνὰ στόμα δυνάμενος ἔχειν ἢ τὰ κατὰ σὲ διεξέρχεσθαι καὶ τοῖς πᾶσι δηλοποιεῖν, ἐγκωμίων τῶν σῶν οἷά τις στρατηγὸς Ἰθακήσιος τὰς τῶν ἡρώων ἀριστείας τοῖς Φαλαξί διηγούμενος εὐποιῶν, ὑπερπεπλήρωκέ μου τὰ ὦτα, καὶ τολμηρὸν πως ἀπέφηνε, καὶ μὴν καὶ γράμματά· σοι ἐπιστεῖλαι παρώτρυνεν· ὅπερ ἐπραξά ἡδέως, ζημίαν ἠγούμενος τὸ μόνος τῶν ἄλλων ἀνδρὸς τοιοῦτου ἀγνοίᾳ κατέχεσθαι. Εἰ γὰρ Ἐπαμινώνδας ἐκεῖνος οὐδὲν ἡδίων φίλων εἰδώς, ὡς ἂν μὴ ἡ ἡμέρα ἀφίλος αὐτῷ παρέλθῃ, τὸν τυχόντα προσεποιεῖτο, ἀποτυγχάνων δὲ λίαν ἐδυσχέραινε τὴν τοιαύτην φιλίαν κτήσασθαι προθυμούμενον οἷαν σου τὴν τρισολβίαν ἀκούω

ψυχὴν, πῶς οἶε προσήκειν ἡδεσθαι, ἀμαρτάνοντα δὲ τοῦμπαλιν τῇ λύπῃ διαρκεῖν; Οὐκ ἄλλως φαίη τις ἂν, εἰ μὴ τῶν τοιοῦτον ἀγαθὸν ἀγνοούντων εἴη. Τοιγάρτοι ταυτι πρὸς σὲ ἐγχαράξαι διενεόηθην οὐκ ἐπιδείξεως χάριν (οὐ γὰρ τῶν τοιοῦτων ἡμεῖς) ἀλλ' ἵνα μὴ με (φησὶ Λιβάνιος) καλὸς κἀγαθὸς ἀνὴρ διαφύγῃ, ὃν φιλῶ μὲν οὐπω εἰδώς, καὶ φιλῶν, γράμμασι σταθερωτέραν τὴν φιλίαν παρασκευάσασθαι διανοοῦμαι· γένοιτο δ' ἂν τοῦτο, εἰ παρ' ἐμοῦ τῆς ἀρχῆς γεγεννημένης, παρὰ σοῦ ἢ ἀκολούθησις γένηται. Ἐρρωσο.

Ἐκατομβαιώνος ζ' ἴσταμένου, ἀχῆ', ἐν Ρώμῃ.

48.

Φραγκίσκῳ Κόκκῳ.¹

Ἐγὼ μὲν εὐ εἰδώς τῇ ὁποῖαδῆποτε καλοκἀγαθία παρὰ πόδας προσήκειν ἐπεσθαι τὴν ἀμοιβὴν ὡς ἀπαραιτήτου ὀφλήματος, πρὶν ἢ τὴν εἰς τὸ Φροντιστήριόν με ποιήσασθαι εἰσοδόν, οὐκ ἄλλου τοῦ ἡψάμην ἢ γράμματα πρὸς σὲ ἐπιστεῖλαι, ἀνδρῶν ἀριστε καὶ σοφώτατε, μοναχῶν τινων ὡς ὑμᾶς ἀφικνουμένων· ἀλλ' ὡς ἔνεστιν ὄραν οὐπω ταῦτα ἔλαβες· καὶ γὰρ ἐγὼ πολλάκις κατ' ἐμαυτὸν διενοοῦμην καὶ ἐν αἰτίᾳ ἐποίουν τὴν τύχην ἐμποδῶν μοι γεγονυῖαν γράμματος ἐπιτυχεῖν ὑμετέρου. Τὸ δ' ἄρα ἦν οὐχ οὕτω· νῦν δὲ τούτου τυχῶν, τῶν τε ἐμῶν ἐράντᾳ σε ἐγνωκῶς ἤσθη οὐ μετρίως· τεκμήριον γὰρ τοῦτο τῆς εὐνοίας, ἣν πρὸς ἐμὲ ἔχων διατελεῖς, πόρρω καὶ ταῦτα ὦν. Οἶσθα γοῦν, ἀνδρῶν ἐμοὶ σοφώτατε, ὡς οὐπερ πρόξενός μοι ἐν Βυζαντίῳ διατριβόντι ἡρετίσω γενέσθαι, ἐν ἀπολαύσει τὸ γε νῦν ἔχον εἰμί, τῆς φίλης σου ἐπιστολῆς πρὸς ταῖς φθασάσαις ὀνησιν οὐκ ὀλίγην μοι πορισάσης.

ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΥ ΤΟΥ ΚΑΒΒΑΚΟΥ²

49.

Λαυρέντιος ἱερομόναχος ὁ Καββάκος τῷ σοφωτάτῳ διδασκάλῳ καὶ ἀκίστορι Γεωργίῳ Κορσεσίῳ.

Μέγα τι καὶ ὑπέρογκον Κροῖσος ἐφρόνει, τῇ

1) Ἐν σελ. 58 γράφω περὶ τινων ἐγγράφων τοῦ Νεοφύτου Β' ἀναφερομένων εἰς σταυροπηγιακὴν ἐκκλησίαν ἐν Νάξῳ. Μετὰ τὴν τύπωσιν ἔσχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐξετάσω τὴν χειρόγραφον νομικὴν συναγωγὴν τοῦ Δοσιθέου, ἐν ἣ (φ. 238^a) εὔρον τὰ ἐγγράφα ταῦτα, ἀναγνοὺς δὲ ἐπίσθησιν ὅτι οὐδεμίαν σχέσιν ἔχουσι πρὸς τὴν τοῦ Κόκκου οἰκογένειαν.

2) Ὁρθῶς ὑπώπτεσσα ἐν σελ. 59, ὅτι ὁ Λαυρέντιος Καββάκος ἦν Χίος, διότι εὔρον βραδύτερον καὶ

τῶν ἔξω εὐροία τοὺς πολλοὺς ὑπεράρας, ὡς λέλεκται, καὶ Βάττος αὐτὸς τῇ σιλφίου κτήσει ἐπὶ πολὺ σοβαρῶς ἐνηθρύνετο· ἐγὼ δ' ἐπὶ τούτοις μεγάλᾳ κοχλάζω, ὡς ἐν ἐπικήροις καὶ ἐπίστοις τὸ σύνολον τοῖς τῆς εὐδαιμονίας ἀπειληφόσιν ἀξίωσιν. Ἦ γὰρ τῶν τῆς ψυχῆς ἡμῖν ἀπιστότερον; τί τῶν ταχὺ φθειρομένων ὡς χόρτος; τί ἔωλον; οὐδὲν ἀντικρὺ ἀληθείας οὐδέν, ὡς πᾶσι κατάδηλον. Ἄλλ' ἐμοὶ μὲν μακαριότητος ἄκρον ἢ ἐν φιλίᾳ τῶν τῆς ἀρετῆς τροφίμων οικειύσεις, δυστυχίας δὲ πάλιν ἢ πρὸς τούτους ἀνοικειότης τὸ ἔσχατον κέρνεται. Ἐπεὶ δὲ καὶ σε ὑπὲρ τιν' ἄλλον τοιοῦτον ἢ φήμη μαντεύεται, καὶ τῆς σῆς ἐναρέτου ψυχῆς δι' οικειώσεως ἐναγχος ἔλαχον, οἷα καὶ διὰ ζώσης φωνῆς σου τεκμαιρόμαι, βρενθῦειν δέον ἐμὲ καὶ ἄγαν σεμνύνεσθαι, ὡς αὐτόχρημ' ἀπραβλήτοις μέτροις ἀναδειχθέντος ἡμῖν ὀλιγώτερον καὶ εἰς αὐτὸν εὐδαιμονίας ἐληλακώτος βαθμὸν τὸν ἀκρότατον· σφέ γὰρ ἀπαγέσει τὰς ὑπεροχὰς ἐπεδώκατον, ἐγὼ δ' ἐν τοσοῦτῳ μονίμοις ὡστ' οὐδ' αὐτὸς ὁ πανδαμάτωρ αἰῶν μηδοτιοῦν τῇ φθορᾷ παρκεπέμψαι ἰσχύσειεν. Ἄλλ' οὐκ ἐμοὶ γε μόνῳ ταῦτ' ὑπὲρ εὐδαιμονίαν ἀντάρκτη νομίζεται, ἐπεὶ ταυτησί πρὸ πολλοῦ εἶχε τῆς δόξης χ' ὁ τῶν Μακεδόνων ἀναξ καὶ ἀψευδοῦς μαρτυρίας ψῆφον παρέχει μοι· ὅς δ' ἡ τῶν πολυτελῶν λίθων καὶ διαυγῶν μαργάρων, οὗς Ἰνδῶν καὶ Ἀράβων ἄρουραι τρέφουσι, προηγίετο τοὺς φίλους καὶ αὐτοὺς ἑαυτῷ ἀνεκάλει κειμήλια. Τούτου χάριν ὀφείλω εἰδέναι τῇ τὰ καθ' ἡμᾶς ἰθουόση Προνοίᾳ τὰς χάριτας· φιλοφρονομένη γὰρ ἀγαθὰ μοι τοιαῦτ' ἐμνηστεύσατο· σὺ δὲ διασώζεις ἐναυθῶν, ὡ ἀρετῆς κορυφή, τὸ τοῦ φίλτρου θερμὸν καὶ διάπυρον, ἵνα μὴ τηλικαύτης ἐντελοῦς εὐπραγίας ἐκπέσοιμι· ὁ διαρρήδην τρανώσειεν, εἴπερ ἔσθ' ὅτε ἡμᾶς τῶν ἡδίων γραμμάτων τῆς καλῆς σου καὶ λαμπρᾶς ἀξιοῖς διαθέσεως· ζῦμβολα γὰρ ταυταὶ τῶν ψυχικῶν παθημάτων οἱ ἐν λόγοις κομφοὶ προηγύρευσαν. Πλήν, πρὸς Θεοῦ, τὴν γραφίδα μὴ ἔσο μηδαμῶς ἀπονεύειν εἰς νέωτα, ἀλλ' εὐθὺ νῦν μὲν τοῦ φιλικοῦ, νῦν δὲ τοῦ προτρεπτικοῦ χαρακτήρος χωρεῖν αὐτὴν κατανάγκασε· πρὸς ἀν-

συγγραφᾶς αὐτοῦ ἐν τῷ μετοχίῳ τοῦ παναγίου τόμου, ὑπ' ἀριθ. 296, ἃς τινὰς ὁ τῆς βιβλιοθήκης τούτου κατάλογος ἐπιγράφει ὡδε· «Διδαχαὶ αὐτόγραφοι Λαυρεντίου ἱερομονάχου Καββάκου Χίου (1660—1709) συνταχθεῖσαι καὶ (ἴσως) ἐκφωνηθεῖσαι ἐν Γαλατῇ, ἐν τῷ ναῷ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ τῶν Μποστανίων, ὡς σημειοῦται ἐν φύλλῳ 219, 45 τὸν ἀριθμὸν. Εἰς 4^{ος}. Ἄλλοτε θὰ περιγράψω λεπτομῶς τὸ τεῦχος τοῦτο.

(ΕΛΛ. ΦΙΛΟΛΟΓ. ΣΥΛΛΟΓ. ΤΟΜ. ΙΖ')

δρῶν γὰρ δικαίων ἐξ ὧν αὐτὸς ἀπονέμειν τὰ οικεῖα μόνᾳ ἐκάστω, καὶ μηδαμῶς συγχωρεῖν ταῖς εὐνοίαις δεκάζειν· δεῖναι γὰρ εἶσι, καὶ ὠθεῖν τὴν τρυτάνην βίᾳ εἰώθασιν. Ἐρρωσο

50.

Ὁ αὐτὸς τῷ αὐτῷ.

Ἐποβέβηκε μὲν ἀναντιρρήτως τοῖς τῆς ψυχῆς τὰ τοῦ σώματος, ὑπερβέβηκε δὲ ψυχῆς ἀγαθῶν ἀπάντων ἢ σοφία ὧν ἐπὶ γῆς τετιμῆται ἄνθρωπος· δι' αὐτῆς γὰρ οὐχ ὅπως ὄρεξις λόγῳ παιδαγωγουμένη πρὸς τὴν τοῦ καλοῦ χειραγωγείσθαι διώξειν καὶ ἐπίτευξιν, ἀλλὰ καὶ νοῦς τῶν ἱερῶν τῆς ἀληθείας ὀργίων μύστης τε καὶ αὐτόπτης γενόμενος, καὶ τῷ πρώτῳ ἐκείνῳ τῶν νοητῶν διὰ τῆς θεωρίας συνῶν, μονονουχίταις ἀύλοις καὶ νοηταῖς συγκορυβαντιᾶ φύσει. Ἦν ὅτε παρ' Ἑλλησι τὰ φιλοσοφίας συνεβασίλευε καὶ τὰ τῆς βασιλείας συνεφιλοσόφει, νῦν δ' οὐκ οἶδ' ὅπως ἔρρει σὺν τῇ τύχῃ καὶ τὰ τῆς παιδείας, καὶ ἀπεσκληρότως ἔχει πρὸς πᾶν εἶδος ἀρετῆς τὰ ἡμέτερα. Θεία δ' αἴση Ἑλλαδικῶν προτερημάτων ἐκμαγειῶν Κορέσιος γέγονεν, οὐ αὐτόθι παραγενόμενος πᾶς τις ὁ ἐν λόγοις φιλόπονος, φιλοπονία τε καὶ εὐφυῖα φιλοσοφικῆ καταγιγνώμενος, ἀπάσης θεωρίας ἐπιήβολος γίνεται, ἐπανίων δὲ αὐτόθεν τῶν ἐν ἀρετῇ ἀγῶνων ἐπιφέρει τὰ ἔπαθλα. Ζῆθι τοίνυν, Κορέσιε, εἰς πολλὰς περιόδους ἐνιαυτῶν, ἐκ τῆς ἑβδομάδος τῶν δεκάδων διαπερῶν πρὸς τὴν ὀγδοάτην, ἐννάτην τε, καὶ δεκάτην, καθὼς περ τὸ ζῆθι διάκειται· οὕτω γὰρ καὶ τῶν μαθητιῶντων ἔση χειραγωγός, καὶ παντὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους ἐγκώμιον, μᾶλλον δὲ τῆς καθολικῆς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας προστάτης θερμότητος, ἀποσοβῶν καὶ ἐμφράττων τὰς καθ' ἡμῶν τῶν εὐσεβῶν ἀναπειτασθείσας πύλας τοῦ Ἄδου, ἃς ὁ Κύριος μέχρι τοῦδε διὰ τῆς σῆς εὐκελᾶδου σοφίας κατήσχυεν. Ἡμᾶς δὲ ἐν τῇ τῶν σῶν χαρίτων χορείᾳ διασώζει, καὶ τὸ ἐν ἡμῖν ἀτελές ἐν τῇ τοῦ σοφωτάτου σου νοὸς τελειότητι ἔχων διὰ μνήμης τελείου (τὸ γὰρ δεκτικὸν κατὰ τὸν τρόπον τοῦ εἶναι τὸ ἀντικείμενον δέχεται), καὶ μὴ τῶν σῶν μελισταγῶν ρημάτων ἡμᾶς ἀποστέρει ἐνίοτε.

Ἐρρωσο.

ΓΩΡΓΙΟΥ ΜΟΣΧΕΤΙΟΥ;

51.

[Ἀνωμόμου] Μαθαίῳ τῷ σοφωτάτῳ καὶ λογιωτάτῳ ἐν Κυρίῳ εὐπράττειν.

Σιγᾶν μετὰ λόγου, ἢ εὐκαίρως λέγειν, πύ-

τερον κρείττον και παρά σοι κρινέσθω· ἐγὼ δ' εὐ οἶδα, ὅτι σιγήσαντι εὐκαιρως, μετὰ λόγου νῦν εὐκαιρον. Ἔστι δὲ τὸ τοῦ λόγου ἀσπάσασθαι σου τὴν ἱερὰν ψυχὴν, ἐπευξάμενον μὲν σοι παρά τοῦ Σωτῆρος τάγαθά, παραινούντα δὲ σου τὴν σπουδὴν (εἰ καὶ σπουδὴ δειτὰ παραινέσεως) ἐπὶ τοὺς τῆς φιλοσοφίας καμάτους, οὐκ ἀγνοοῦσαν μονωτάτην εἶναι τὴν τὸν μικρὸν σπινθῆρα τῆς ἑλληνικῆς παιδείας ἀναζωπυροῦσαν παρ' Ἑλλήσι. Τοῦτο δὲ σοι προσλαλήσας εὐκαιρως (οἶμαι) τὸν λόγον σὺν λόγῳ καταπαύσω. Ἐρρώσθω σου ἡ φίλη κεφαλή.

ΠΑΪΣΙΟΥ ΛΙΓΑΡΕΙΔΟΥ

52.

Χαῖρε γαληνότετε, καὶ θεοσεβέστατε μονοκράτορ ἐν Χριστῷ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.

Φασὶ τινες τὴν ἀποσταλθεῖσάν μοι συγχώρησιν παρὰ τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων κύρ Δοσιθέου ἄκυρον διατελεῖν, καθότι αὐτὸς ἔγωγε καθηρέθην ἀπὸ τοῦ κύρ Νεκταρίου, ἥκιστα δὲ ὑπὸ τοῦ Δοσιθέου. Ἐκαστος δὲ ὀφείλει πρὸς ἐκείνου καρποῦσθαι τὴν ἄφρσιν, ἀφ' οὗ περ καὶ τὴν δεσμητικὴν ἔλαχεν ἐπιτιμίαν· πλήν γε μὴν τὸ τοιοῦτον οὐκ ἀληθεύει διηνεκῶς, καθὰ περ ἐνι μαθεῖν ἀπὸ διαφορῶν παραδειγμάτων, καὶ μαρτυριῶν οὐκ ὀλίγων ἐν τῷ Νομοκάνονι ἀπηριθμημένων· καὶ ἵνα μὴ λέγω τὰς περιτεθρυλλημένας κατηγορίας καὶ καθαιρέσεις κατὰ τοῦ πᾶν Ἀθανασίου ἐξυφασμένας κἀν τῇ ἐν Τύρῳ Συνόδῳ δημοσιευμένας, ὡς ἰστὸν ὁμως ἀράχνης διαλυθείσας ὕστερον ἀπὸ τοῦ Ρώμης Ἰουλίου καὶ διασκευασθείσας διὰ συγχωρήσεως.

Ἔτι δὲ ὅπως παραδράμω τὴν ἄφρσιν τοῦ Ἀγκύρας Μαρκέλου ὀρθοδοξοῦ τέως ὀφθέντος· οὗτος μὲν γὰρ ὑπὸ τῶν συνηγμένων ἐν Κωνσταντινουπόλει θείων Πατέρων, ὡς δῆθεν αἰρετικὸς καθηρέθη κἀκ τοῦ ἰδίου θρόνου ἐξώσθη, καὶ ὁμως μετέπειτα οἱ τῆς Σαρδικῆς εὐαγεῖς Πατέρες αὐτὸν συνεχώρησαν καὶ εἰς τὴν προτέραν αὐτὸν καθέδραν ἀποκατέστησαν.

Οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ Θεοδώρητος ὁ σὺν τῷ πατριάρχῃ τῶν Ἀντιοχείων Ἰωάννη ἐν τῇ τρίτῃ Συνόδῳ κατὰ τοῦ θειοτάτου Κυρίλλου ἐκτραχηλίσας, καὶ τῇ καθαιρέσει παραδοθείς, διὰ τὸ μὴ βουλευθῆναι καθυπογράψαι τῇ καθαιρέσει τοῦ Νεστορίου, ἐν τῇ οἰκουμένηκῃ τετάρτῃ Συνόδῳ ἐστέρθη τοῖς τοῦ πάπα Λέοντος γράμμασιν ὠχρωμένος, καὶ τοῖς λοιποῖς συγκατηρηθήθη.

Ἡ μὴν ἐγνωμεν καὶ Μακάριον τὸν Ἀντιοχείων πατριάρχῃν κατεγνωσμένον ὄντα ὑπὸ τοῦ Βενεδίκτου πάπα συγχωρηθῆναι, εἶπου γε ἀπὸ τῆς ἐπαράτου ἐπίπαν κακοδοξίας ἀπομακρυνθῆ καὶ τῇ ἀληθεί εὐσεβεῖα προστεθῆ.

Ἄρειος δὲ κἀκείνος ὁ καθαιρεθείς παρὰ τοῦ ἱερομάρτυρος Πέτρου καὶ δι' ἀποκαλύψεως ἔτι τεταγμένος τοῖς ἱεροδιακόνοις, συνεχωρήθη ὁμως παρὰ τοῦ διαδόχου αὐτοῦ Ἀχιλλᾶ, ὑποκρινόμενος τὴν μετάνοιαν, εἰ δῆπουθεν πρωτοπαπᾶς χειροτονηθείς, καὶ τὸ διδασκαλεῖον τῆς Ἀλεξανδρέων ἐνεπιστεῦθη τὸ σύνολον.

Ἄλλὰ καὶ τὸν δυστυχῆ Εὐτυχέα τὸν καθαιρεθέντα παρὰ τοῦ παναγιωτάτου Φλαβιανοῦ, οἱ τρεῖς ἄλλοι πατριάρχαι ἀμέλει τοι, ὁ Ἀλεξανδρείας, ὁ Ἀντιοχείας καὶ ὁ Ἱεροσολύμων, προσηνῶς ἀπεδέξαντο.

Ἰωάννης δὲ ὁ χρυσοῦς τὴν καρδίαν μᾶλλον ἢ τὴν γλῶτταν χρυσοστόμος, ὃν ἐκάθηρεν ὁ Ἀλεξανδρείας Θεόφιλος τῇ βασιλίσῃ χαρίζομενος Εὐδοξίᾳ, ὅτῳ συναινῶν καὶ ὁ τοῦτου ἀνεψίος καὶ διάδοχος Κύριλλος ἐν τοῖς διπτύχοις τὴν τοῦ χρυσοστόμου μνείαν ποιήσασθαι οὐκ ἠβούλετο, ἀλλ' ἐκραύγαζεν, εἰ γε Ἰωάννης ἐν πατριάρχεις καὶ ὁ Ἰούδας ἐν τοῖς Ἀποστόλοις, ἠγίασται καὶ παρὰ πάντων τῶν ἄλλων ἱεραρχῶν ἀνύμνηται, καὶ μέχρι τῆς σήμερον εὐλογεῖται καὶ δεύτερος πρόδρομος Ἰωάννης καὶ θεολόγος Ἰωάννης ἀνακηρύττεται.

Τὸν Μελιτινῆς δὲ Πέτρον ὁ πανίερος Μεθόδιος ἐκάθηρε δι' εὐλόγους αἰτίας, πλήν γε μετὰ ταῦτα ὁ τρισόφος πατριάρχης Φώτιος τοῦτον ἐδικαίωσεν ἀθώωσας, καὶ Σάρδεων ἔτι μητροπολίτην ἀνηγόρευσε, ἀποφνηάμενος προέτι οὗτος ὁ πατριάρχης Φώτιος οὐκ ὀλίγους ὑπευθύνους ἐν τοῖς ἐγκλήμασιν ἐνόχους ἐδικαίωσε, καθηρημένους ὑπάρχοντας ἀπὸ τοῦ ἀγίου Ἰγνατίου, μένοντος ἐν τῇ ἐξορίᾳ· καὶ ἀντιστρόφως, ὁ πατριάρχης Ἰγνάτιος τοὺς ἀπὸ Φωτίου καθαιρεθέντας ἀθώους ἐκήρυξε καὶ ἀπέδειξε, τῆς οἰκοθεν καθέδρας ἀπολελαυκότας μετὰ τὴν ἐπάνοδον.

Ψευδὲς ἄρα τὸ εἰρημένον, δεῖν ὅλους λαμβάνειν τὴν ἄφρσιν ἐξ οὗ καὶ τὸ ἐπιτίμιον εἰλήφασιν, καθάπερ ἐκ τῶν ἀνωθεν ἐστρωμένων καὶ ἀποδεδεικται, περισσοτέρως δὲ καὶ ἀπὸ τῶν νεωστὶ γεγεννημένων ἐξεῖ τὸ κύρος καὶ τὴν βεβαίωσιν.

Καὶ γε μὴν ὁ νῦν πατριάρχης Παῖσιος καθήρηται ἀμωσγέπως, καὶ τοῦ θρόνου ἐξεβλήθη ἀπὸ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Παρθενίου, συγκεχώρηται ὁμως καὶ εἰς τὸν γνήσιον θρόνον

ἀποκατέστη, διὰ πρεσβειῶν τῆς σῆς γαληνο-
τάτης μεγαλειότητος, παρὰ τοῦ οἰκουμενικοῦ
Μεθοδίου, τοῦ ταῦν διοικούντος τοῦ Πατριαρ-
χείου τοὺς οἰακας.

Πρόσθετος ἐπὶ τούτοις, ὅτι ὁ Πιτυροῦν μη-
τροπολίτης καὶ πρωτοκάθεδρος κατηγορήθη
πλειστάκις ἀπὸ τοῦ Νίκωνος, καθ' οὗ καὶ λι-
βέλλους ἐγγληματικούς ἐν τῇ Συνόδῳ εἰσέφε-
ρεν ὡς ἐπὶ πώλου καθήστο τῇ Κυριακῇ τῶν
Βαίων, καὶ ὅμως διὰ τοῦτο καὶ δι' ἄλλα αἰ-
τιήματα, οὔτε παρ' αὐτοῦ τοῦ Νίκωνος, οὔτε
παρὰ τῶν δύο τῶν ἐνθάδε παρευρεθέντων πα-
τριαρχῶν, οὔτε μὴν παρὰ τῆς συγκροτηθείσης
ὅλης Συνόδου συνεχωρήθη, καὶ περ' ἐτι ζῶντος
τοῦ Νίκωνος, διὰ τὰ ἐπικείμενα ὡς ἐπιτίμια·
εἰ δὴ τοῦτο ἀπαιτεῖν παρ' ἐκείνου ἄγος ὁμοῦ
καὶ ἀθέμιτον νομιστέον, ἦδη ἄρα καὶ πέπτωκε
τὸ διακεκωδωμισμένον ἀξίωμα, ὡς ἕκαστος ἔχει
συγχωρεῖσθαι παρ' οὗ τὸ πρότερον ἐδεσμεύθη
ἐπιτιμώμενος.

Τοιγαροῦν, εἰ καμὲ ὁ κύρ Νεκτάριος ὠφθη
παιδεύων τῷ τῆς λειτουργίας ἐπιτιμίῳ, οἷος
ὦν διατελεῖ ὁ κύρ Δοσιθέος δοῦναι μοι τελείαν
τὴν ἄφεσιν, ἅτε δὴ γνήσιος πατριάρχης καὶ
τοῦ Παΐσιου καὶ Νεκταρίου διάδοχος· ἐκεῖνος
γὰρ ὁ Νεκτάριος ἐκὼν παρητήσατο καὶ τὴν
πατριαρχικὴν βακτηρίαν σὺν τοῖς ἄλλοις ἀμ-
φίοις ἐπεδωρήσατο, παρασχὼν πᾶσαν τὴν
ἐξουσίαν αὐτοπραϊρέτως καὶ πεπληροφημέ-
ως τῷ δεσπότη μου κύρ Δοσιθέῳ, παρησια-
σάμενος ἐπ' ἐκκλησίας· ὅθεν πλέον οὐ δύναται
ὁ Νεκτάριος ἐκφωνῆσαι καὶ εἰπεῖν ἀή με-
τριότης ἡμῶν ἔχει σε συγκεχωρημένον καὶ λε-
λυμένον» μηκέτι ὦν πατριάρχης κυρίως. Οὐκ
ἔχει ἐξ ἡμισείας τὴν ἀδειαν ἢ μακαριωτάτη
αὐτοῦ σεβασμιότης τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν,
ἀλλὰ τελείως καὶ ὀλοκλήρως· εἰ δὲ μὴ, δύο
ἂν εἴεν τῷ ἀριθμῷ πατριάρχαι τῆς ἀγίας πό-
λεως Ἱερουσαλήμ, καὶ σχίσμα ἐπηκολούθει διὰ
τὸ διπλοῦν τῆς ἀρχῆς, ὅπερ ἀπασιδὸν ἐστὶ καὶ
λογίσασθαι. Ἄλλὰ τῷ σοφῷ καὶ συνετῷ ἀρ-
κῷσι, διὰ τοῦτο καὶ ἐχεμύθως διάκειμαι.

Ὁ σὸς διὰ παντὸς καὶ κατὰ πάντα ἱκέτης, ὁ ταπεινὸς
μητροπολίτης Γάζης Παΐσιος ἰδιοχείρως ὑπέγραψα.

53.

Τῷ Λιγαρείου πρὸς Δραγιτζάνον τὸν Καντακουζηνόν.

Χρῆζει τι ὁ Χίος, οὐχὶ χρημάτων ἢ χλα-
μίδος, ἀλλὰ τινος χειμερινοῦ χιτωνίσκου, παρὰ
χειμάρρη χειμάρζων. Χρῆ σε γοῦν τὰ χρειώδη
ἐν τῇ δυσμεταχειρίστῳ χρεῖα τῷ Χίῳ τάχιστα
χρηγεῖν, χαλκοῦ ἄνευ, τὸν ἐγγὺς τυγχάνοντα

τῆς Χαλκίδος, χωρὶς ἐγγωνῶντα τὰ χρήματα.
Χορεύσεις οὐκ ἄνευ χορδῆς τῇ χρεῖα μὲν ἀχορ-
τάστως, χρησίμως δὲ χρησομένῳ κατὰ τὸ
χρέος χωλεύονται καὶ τοῖς σοῖς ἐμφιλοχωρῶντι
χωρίοις καὶ συγχωρήμασι. Καγχάζεις τυχὸν
χαριέστατα τὸ πᾶν διὰ τοῦ χ' ἀναγνοῦς, καὶ
αὐτὸ τοῦτο τὸ προχάραγμα χιαζόμενον. Σὺ
ἄρα δ' ἔχεις· ἔχεις γὰρ χιάσου, εὐχαρις ὑπάρ-
χων καὶ πάγχρηστος, οὐδ' εἰ χρῆ φάναι πυθό-
χρηστος χείρων τοῦ Ἀχιλλέως, μᾶλλον καὶ
χρηστήριος. Χρεῖα ὦν καὶ λεγόμενος ἐγγείρι-
σον εὐχειρώτως, εὐχερῆς ὦν, ἐστὶ δὲ χελιδ-
νιας, χέλυς σοι χραινούσα, χερσὸθεν χάος χεύω
αὐτόχειρ καὶ καταχύματα, χιλιάκις τὸ χαιρὲ
κομίζω σοι.

54.

Παΐσιος μητροπολίτης Γάζων τῷ ἰλλογιμωτάτῳ ἐν
Ιερομονάχοις κυρίῳ Θεοδωρήτῳ χαιρῖν, ὑγιαίνειν,
εὐ πράττειν.

Ἦτησεν ὡς ἀπὸ σοῦ ὁ ἡμέτερος ἀδελφὸς κύρ
Μανασσῆς, τῆς περιβλέπτου Πωγωνιανῆς ὁ
ἀρχιεπίσκοπος, τὸ τῆς ἱερᾶς Ἀποκαλύψεως
λόγιον, ἐν τῷ κ' κείμενον κεφαλαίῳ· «Καὶ
ἐξελεύσεται, φησί, πλανῆσαι τὰ ἔθνη τὰ ἐν ταῖς
τέσσαρσι γωνίαις τῆς γῆς, τὸν Γῶγ καὶ τὸν
Μαγῶγ, ὁ ἀπ' ἀρχῆς ἀνθρωποκτόνος Διάβολ-
λος». Τίς ποτε δὴ ἄρα νοεῖται ὁ πολυθρύλλη-
τος οὗτος Γῶγ, καὶ τίς ὦν διατελεῖ ὁ Μαγῶγ,
πολυπραγμονῶν διάκεισαι ὡς φιλόπευστος.
Καὶ δήπου, νῆ τὴν φιλην ἀλήθειαν, ἦν πρό
πάντων πρεσβεύειν ὀφειλομεν, οἱ ἐπιφανέστε-
ροι καὶ θεϊότεροι ἐρμηνευταὶ τῶν θεοπνεύστων
Γραφῶν τούτου πέρι διδαχθῆναι μᾶλλον ἐπό-
θουν ἢ ἐτέρους διδάξει ἀκριβεστέραν τὴν ἐν-
νοιαν, ἅτε δὴ ἀμφιλαφῇ τυγχάνουσαν, κομιδῇ
ποικίλην καὶ οὐκ οὐκ ἀναμφισβήτητον παρὰ γε
τοῖς νῦν ἐξηγηταῖς καὶ τοῖς πρόπαλαι· ὥστε
μὴ μόνον Δηλίου δεῖσθαι κολυμβητοῦ, ἀλλ' ἐτι
γε μὴ καὶ σοφιστοῦ Δελφικοῦ πρὸς εἰλικρινε-
στέραν σαφήνειαν. Πλήν ὅπως μὴ φανῶ τὸ πα-
ράπαν ἀσύμβολος, καὶ τὴν δίκην πάθω τοῦ τὸ
θεῖον κρύψαντος τέλαντον, δέχου εὐμενῶς τὰ
παρατιθέμενά σοι ἐν τῇ πνευματικῇ τραπέζῃ,
καίτοι λιτῶς καὶ δίχα περιττῆς καρυκειας πα-
ρεσκευασμένα καὶ ὀλίγῳ ἄλατι κατηρτισμένα.

Τοιγάρτοι ὁ βλέπων τὰ πορρωτέρω τῶν ὄν-
των θεοληπτος Ἰεζεκιήλ, τοῦ Γῶγ καὶ Μαγῶγ
ἐν τῷ λη' καὶ θ' κεφαλαίῳ ἐπεμνημόνευσεν,
ὡς ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν κατὰ τῶν χριστο-
κτόνων Ἰουδαίων βαρεῖα τῇ χειρὶ καταστρα-
τηγήσαντος καὶ τὴν πολυχρημονεστάτην οὐκ

ἀμάχως Ἱερουσαλήμ καταστρέψοντος· ἀνθ' ὧν ὁ Παμφίλιος Εὐσέβιος ἐν τῷ θ' βιβλίῳ τῆς *Εὐαγγελικῆς Ἀποδείξεως*, τὸν μὲν Γῶγ ἀλληγορῶν εἰς τὰ ῥωμαϊκὰ εἰσήξει στρατεύματα, τὸν δὲ Μαγῶγ εἰς αὐτὸν δὴ τῶν Ῥωμαίων μοναρχον καὶ ταξίαρχον ἐπεφόρησε τὴν ἐρμηνείαν, καὶ ἀραρότως· ἐπεὶ περὶ τῶν ὄλων δεσπότης θεάνθρωπος Ἰησοῦς, ὁ εὐδοκήσας ἐπὶ τῆς ῥωμαϊκῆς μοναρχίας ἀρρωπωτάτως τεχθῆναι καὶ ἀπογραφῆναι Ὀκταβιανῷ τῷ μοναρχήσαντι καίσαρι, μονονοῦχι ἐξελέξατο εἰσέτι αὐτὸν τοῦτον καὶ ἀντιλήπτορα πρὸς τὴν ἐκδίκησιν τοῦ ἰδίου αἵματος, εἰς τελειότεραν ἀντέκτισιν τῆς κατ' ἐκείνου κατενεχθείσης ἀδίκου καθοσιώσεως, πρὸς μεγαλοπρεπεστάτην ἀνάρρησιν τοῦ Εὐαγγελίου ἄχρι περάτων γῆς διασπαρέντος ἐκασταχῆ· «Καὶ ἐξελεύσεται ἄνθρωπος φησι τῶν Ἀριθμῶν ἡ θεία πυκτις ἐν Κεφ. κδ', ἐκ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ, καὶ κυριεύσει ἐθνῶν πολλῶν, καὶ αὐξήθησεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ ἐπὶ τῆς Γῶγ βασιλείας· καθότι ἐπὶ τῆς Ῥωμαίων αὐτοκρατορίας καὶ ἡ τοῦ Χριστοῦ διδασκαλία συνήκμασε καὶ συνηύξησε κατ' ἀλήθειαν, κώλυμα εὐραμένη οὐδὲν πρὸς τὸ κήρυγμα, ἐνὸς καὶ μόνου ἀνά πάσαν δεσποζόντος τὴν ὑψηλίον, τοῦ σεβαστοῦ Καίσαρος τῆς μονοκρατορίας τὰ σκῆπτρα διέποντος.

Ἠκέτην γοῦν ὁ Γῶγ καὶ Μαγῶγ, ὁ Οὐσπεσιανὸς καὶ ὁ Τίτος πατὴρ καὶ υἱός, ἄμφω Ῥωμαῖοι καὶ δεξιῶ στρατηγῶ ἀνηγορευμένοι, ὕστερον οὐκ ἀθεεῖ (sic) αὐτοκράτορες, μυριάδας φέροντε στρατοῦ ἐνθεν κἀκείθεν συνηγμένας εἰς καταστροφὴν αὐτοτελεῆ καὶ καθαίρεισιν τῆς προφητοκτόνου πόλεως Ἱερουσαλήμ, ὡς περ ἤδη καὶ ἤνυσται καὶ εἰς πέρας ἦλθε τὰ τῆς θείας προγνώσεως προθεσπίσματα. Καὶ δὴ κατεσκήφη πᾶσα Ἱερουσαλήμ ἀπὸ τοῦ σῶφρονος καὶ νικητοῦ Τίτου, Θεῶ φήναντι ἐπιδεδωκέναι τὰς ἑαυτοῦ χεῖρας ἐπὶ ὀργήν, κατηρήλωται δὲ ὀλοσχερῶς ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν καὶ τὸ ἱερόν τὸ ὑπὸ τοῦ Ἑσδρα τὸ δεύτερον ἀνακαινισθέν, πυρὸς παμφάγου γεγωνὸς παρανάλωμα ὥστε μὴ ἐπιμείναι λίθον ἐπὶ λίθου, κατὰ τὴν δεσποτικὴν ἀψευδείαν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, καὶ δὴ καὶ κατὰ τὴν ἀπαράγραπτον τοῦ Ἰεζεκιήλ πρόρρησιν, προφητεύσαντος τὴν τελευταίαν ἐρήμωσιν τῶν Ἱεροσολύμων ὑπὸ Γῶγ καὶ Μαγῶγ τελεσθησομένην. Λείπεται δὲ ἄρα τὰ τῆς Ἀποκαλύψεως γενησόμενα καὶ ἀναμφιβόλως ἐσόμενα ἐν τῷ μέλλοντι τοῦ καιροῦ διαστήματι, & καὶ καθ' Ὅμηρον εἰπεῖν αθεοῦ ἐνὶ γούνασι κείται· εὐ γὰρ πειθόμεαι τῷ πολυγλώσσῳ Ἱε-

ρωνύμῳ τῷ ἀποφνηαμένῳ Γῶγ εἶναι τὸν ἀρχιστράτηγον Μιχαήλ, τὸν μάχην ἤδη ἐγείραντα κατὰ τοῦ Μαγῶγ Ἑωσφόρου, τοῦ ἀντάρτου καὶ λειποτάκτου· εἶπετο γὰρ πεπληρώσθαι τὴν προφητείαν οὐ μόνον τοῦ Ἰεζεκιήλ, ἀλλὰ καὶ τοῦ θεατοῦ τῶν ἀρρήτων ἀποκαλύψεων, τῆς κοινῆς ἐπέκεινα ὑπολήψεως τῆς ὑποτιθεμένης περὶ τοῦ Ἀντιχριστοῦ εἶναι τὴν πρόρρησιν· ἤπερ καὶ Ἀρέθῃ τῷ ἀρχιερέρχῃ δοκεῖ, φάσκοντι τὸν μὲν Ἰεζεκιήλ εἰρηκέναι περὶ τῆς ἐρημώσεως Ἱερουσαλήμ, τὸν δὲ Ἰωάννην φθέγγεσθαι διὰ τὴν πόρρησιν ὅλης τῆς οἰκουμένης, εἶναι δὲ Γῶγ μοῖραν τῶν Γόθων πανώλεθρον, τῶν συχνάκις τὴν πρεσβυτέραν Ῥώμην καταδηωσάντων καὶ τὰ περίξ αὐτῆς καταπορθησάντων, καθάπερ γράφει ἐλευθεροστομῶν ὁ Προκόπιος. Ξυνάδει καὶ ὁ γέμων ἀμβροσίας θεὸς Ἀμβρόσιος διὰ Γῶγ τοὺς Γόθους ἐνοησάμενος, ἄνδρας ἀπηνεῖς καὶ μαχιμωτάτους, τοὺς νῦν καλουμένους Σοθῆους, τοὺς τὴν Ἰταλίαν καταλητῖσαμένους ποτὲ καὶ πόλεις πολυανθρώπους εἰς ἔδαφος καταρρίψαντας· διὰ δὲ Μαγῶγ τοὺς κοινῆ Σκυθίας προσαγορευομένους, ἄνδρας καὶ αὐτοὺς ἀπηγριωμένους, τοὺς κατὰ τὴν Μαιωτῶν λίμνην καὶ τὸν Καύκασον κατοικοῦντας, μάλιστα δὲ καὶ τὴν παρωκεανίτιν ἀκτὴν νεμομένους μέχρι τῶν ὀρίων τῆς Ἰνδίας προσηνεγμένους, οἱ πολλοὶ τῶν συγγραφῶν διαμαρτύρονται. Ἡ μὲν ὁ Μαγῶγ, ἡ περ ἱστορεῖ ὁ Ἰώσηπος ἐν τῷ α' βιβλίῳ τῆς αὐτοῦ Ἀρχαιολογίας, εἰς ὑπῆρξε τῶν υἱῶν τοῦ Ἰάφεθ, κατὰ καὶ τὸ δέκατον τῆς Γενέσεως. Ἐπεὶ δὲ ἄρα κατώκησε τὴν Σκυθῶν εὐρύχωρον χώραν, ἀπὸ τῆς οἰκοθεν ἐπωνυμίας πᾶσα ἐκείνη ἐπεκλήθη Μαγῶγ. Ἐνθεν τοι μῆ φωνῆ, ἐνὶ τε ὀνόματι πωρηδὸν συλλεγμένοι Σκυθαὶ προσαγορεύονται. Καὶ οὗτοι γέ μιν οἱ νομάδες καὶ σποράδες καὶ οἱ τὴν Κασπίαν ἔχοντες θάλασσαν, καὶ μένοντες κεκλεισμένοι ἐν ταῖς Χαλκειαῖς Πύλαις ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Μακεδόνα Ἀλεξάνδρου, ἔσονταί στρατευσόμενοι κατὰ τὸν θεῖον χρησμὸν τοῦ ἀρχιερέως Ἰππολύτου κατὰ τῆς ἀποστολικῆς ἐκκλησίας, τῆς στρατευομένης κατὰ Ἱερουσαλήμ δηλονότι· σὺν οἷς συναχθήσονται καὶ τὰ παραπλήσια ἔθνη τὰ βάρβαρα, τὰ θηριώδη τε καὶ ἀπάνθρωπα κατὰ τῶν ὁσίων ζώντων οὐκ ἀναμιωτῖ μαχασόμενα!

Πρόσθετες εἰ βούλει καὶ τὸ πάνσοφον αἰνίγμα τοῦ διὰ Χριστὸν σαλοῦ Ἀνδρέου, τοῦ φησαντος

1) Παραλείπεται ὡδε ἡ ἐπομένη περίοδος.

γεννησομένην τὴν ἀπολύτρωσιν διὰ τῶν ἐμπεριεχομένων ἐν τῷ δεκάτῳ ἐβδόμῳ στοιχείῳ τοῦ ἀλφαβήτου, ἀμέλει διὰ τοῦ ρ. Τούτοις ἄρα ἐπόμενος ὑπογράψω καὶ γὰρ ἰκανώτατα, μὴ δ' ὀπιούν ἀντιλέγων ἢ ἀνθιστάμενος, οἶμαι δὲ ὡς καὶ οὐδεὶς τῶν εὐφρονούντων καὶ εὐλογίστων ἐναντιωθήσεται μέγρις ἂν ὁ καθ' ἡμᾶς βίος περνωθήσεται.

Τοιγαροῦν πείσθητι καὶ αὐτὸς τοῖς εἰρημίοις, ἔλλογιμώτατε, καὶ μὴ ζῆτει μείζω καὶ ὑψηλότερα, ἔξω τῆς λεωφόρου φερόμενος. Ἡπόρουν καὶ ἄλλων πολλῶν ὡς παρενηθόσμενος διὰ πέρρηγ, πλὴν ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ τρόπος τῆς ἐπιστολῆς οὐ στέργει τὸ μῆκος ἐπὶ πολὺ ἐκτεινόμενον, συστειλας τὰ ἰστία τοῦ λόγου, πρὸς τὸν εὐλίμενον ὄρμον τῆς σιωπῆς χαίρων κατὰ γομαι, καταβοῶν σοι τὸ ἐπιβατήριον.

Ἐρρωμένως διέχοις ὑγιαίνων κατ' ἀμφοτέρον τὸν ἄνθρωπον, τὸν ἔσω τοῦ παθήματος καὶ τὸν ἔξω τοῦ σώματος.

Ἀρχα', Ὀκτωβρίου κζ'.

Τῆς σῆς πανοσιότητος θερμὸς εὐχέτης

Παῖσιος ὁ Λιγαρείδης Χίος, ὁ Γαζέων.

ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

55.

Τῷ πανιερωτάτῳ μητροπολίτῃ Ἀδριανουπόλεως καὶ συναδελφῷ ἡμῶν κύρ Νεοφύτῳ, Νεκτάριος πρῶν Ἱεροσολύμων πατριάρχης τὸν ἐν Χριστῷ ἀδελφικὸν ἀσπασμόν.

Ἐδεξάμεθα καὶ τὴν ἐναγχος μετὰ τῶν ἀδελφῶν πεμφθεῖσαν ἐπιστολήν, ἐν ἣ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὴν ὑπόσχεσιν ἀπήγει ἡ σὴ θεοσεβεία, πρὸς ἣν ἡμεῖς καὶ πρὸ τῆς ἀπαιτήσεως σπεύδοντες ἤμεν, πέμπεται δὲ σοι νῦν. Ἐπεὶ δὲ τοῖς φιλοσοφοῦσιν ἔθος πρὸ τῆς ἀναγνώσεως παντὸς βιβλίου ζητεῖσθαι, τίς δηλαδὴ ἡ ἐπιγραφή τοῦ βιβλίου, τίς τε ὁ συγγραφεὺς, καὶ εἰ γνήσιον τὸ βιβλίον τοῦ συγγραφέως, καὶ τί τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος, καὶ τέλος πρὸς τί ἂν χρησιμεύσειεν, ἕκαστον τούτων εἰπεῖν ἔρχομαι. Ἐπιγράφεται μὲν τὸ βιβλίον Ἱστορικόν, εἴτ' οὖν Πρακτικὰ τοῦ Φλωρεντινοῦ συνεδρίου ἐκείνου, ὁ δὲ τοῦτο συγγραψάμενος τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλῃς Ἐκκλησίας ἀρχων ἦν, μέγας Ἐκκλησιάρχης τὸ ἀξίωμα, Σίλβεστρος τὸ ὄνομα καὶ Συροπούλος τὸ γένος· ὅτι δὲ καὶ γνήσιον τούτου τὸ βιβλίον, καταφανὲς ἐστὶν ἅπασιν τοῖς μετιούσι· παρῆν γάρ οὗτος τοῖς τότε λεγομένοις τε καὶ πραττομένοις ἐκέισε, ἑλκώ-

μενος πρὸς Ἱταλίαν σὺν τοῖς ἄλλοις ἐκοντὶ ἀέκοντι θυμῷ, καὶ τὰ πάντα ἀκριβῶς ἰδὼν τε καὶ γνωρίσας ἀληθῶς διέξεισι. Τὸ δὲ περὶ οὗ ὁ λόγος, δεῖξαι προβάλλεται, ὅτι τὴν μὲν ἀρχὴν κατὰ τρόπον οἰκουμενικῆς συνόδου συνηθροῖζέτο· συνεκροτεῖτο γὰρ παρὰ πάσης ἀνατολικῆς καὶ δυτικῆς ἐκκλησίας σὺν αὐτῷ βασιλεὶ αὐτοκράτορι· τὰ δ' ἐντεῦθεν ἄχρι τέλους πάντα βίαια καὶ τυραννικὰ ὑπῆρχον, καὶ πρὸς τοῦτο μόνον ἀφορώντες Λατίνοι, ὑπὸ τὸν Πάπαν πᾶσαν ὑποτάξαι τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ κεφαλὴν αὐτὸν κυρῶσαι τῶν Συνόδων, ὅπερ πρὸ πολλοῦ Λατίνοι ὠνειροπολοῦν. Χρήσιμον δ' ἀντιλέγειν καὶ ἀντιφέρεισθαι παντὶ ὀρθᾷ φρονούντι πρὸς τοὺς πειρωμένους δεικνύειν τὸ συνέδριον ἐκεῖνο γνησίαν οἰκουμενικὴν σύνοδον, καὶ τοὺς μὴ ταύτῃ πειθόμενους ἡμᾶς σχισματικούς καὶ ἀκολούθως αἰρετικούς ἀποκαλοῦντας· οἱ μὲν γὰρ Λατίνοι τὴν περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἡμῶν τῶν Ἀνατολικῶν δόξαν αἵρεσιν μὴ ἔχοντες ἀποδεικνύειν, μᾶλλον δὲ καὶ ὀρθόδοξον τινὲς ἐξ αὐτῶν ὁμολογοῦντες, πρὸς ἕτερά τινα ἐτρέπησαν, ἐξ ὧν πειρῶνται, μὴ δεχομένους ἡμᾶς ταῦτα, ὡς προφανεῖς καινοτομίας, σχισματικούς καὶ αἰρετικούς ἀποκαλεῖν. Τρία δὲ ταῦτ' εἰσιν ἐφ' οἷς μᾶλλον ἐπερείδονται, πρῶτον μὲν ἡ κακῶς ἐπινοηθεῖσα κατὰ πάσης τῆς καθόλου Ἐκκλησίας αὐτοκρατορία τοῦ Πάπα· δεύτερον, ὅτι ἐπὶ Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου γέγονε συνοδικὴ ἔνωσις ἀνατολικῶν τε καὶ δυτικῶν, ὡς φασὶ, γνησίαν καὶ κανονικὴν· καὶ τρίτον, τὸ συνέδριον ἐκεῖνο τὸ Φλωρεντινὸν προβάλλονται, γνησίαν καὶ αὐτὸ ἀποκαλοῦντες σύνοδον. Τοὺς γοῦν τὰ τρία ταῦτα μὴ ἀποδεχομένους, σχισματικούς ἀποκαλοῦσι καὶ αἰρετικούς, τὸ μὲν φάσκοντες, ὅτι τοῦ Πάπα ἀπεσχίσθησαν, τὸ δ' ὅτι τὰς εἰρημίας συνόδους μετὰ τὸ ἐνωθῆναι ἠθέτησαν. Καὶ τις γὰρ φράτω τῆς συμμορίας τῶν Φραγκισκάνων, Πέτρος τοῦνομα, τῶν παρ' αὐτοῖς λεγομένων μαγιστῶν τῆς θεολογίας, τὰ τρία ταῦτα προβάλλεται ἐν ὀλοκλήρῳ βίβλῳ προσκομισθείσῃ ἡμῖν παρ' αὐτοῦ τῇ σφῶν διαλέκτῳ, πρὸς ἃ καὶ τὰς ἀπαντήσεις τῇ ἐνούσῃ δυνάμει πεποιθήκαμεν. Ἄμφω δὲ τὰ βίβλω ἐπιφέρεται ὁ μακαριώτατος, καὶ σοφώτατος πατριάρχης Ἱεροσολύμων κύρ Δοσίθεος, ὁ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός, καὶ, εἰ βουλητὸν τῇ σὴ θεοσεβείᾳ, εὔροις ταῦτα παρ' αὐτῷ. Τὸ δὲ νῦν πεμπόμενον ἱστορικὸν τοῦ Συροπούλου μενέτω παρὰ τῆ σὴ φιλοπόνῳ σπουδῇ, καὶ ἐναποταμιεύεσθω τῇ ὑμετέρῃ βιβλιοθήκῃ· οἶδα γάρ σου τὴν θεοσε-

βειαν περί πολλοῦ ποιεῖσθαι βιβλιοθήκην τε-
λείαν συναθροῖσαι, ὑπὸ τῆς ἀγαν σου φιλομα-
θείας ὀρμώμενος καὶ τῆς πρεπούσης ἀρχιερα-
τικῆ ἀξία σπουδῆς. Τίς γὰρ ἄλλος ἐπιμονέ-
στερόν σου ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἐντρύφῃ εἴωθε,
καὶ πολυπειρίαν ἐκ τούτων ὅτι μάλιστα συνε-
λέξατο; Εἰ δὲ ἀξιώσειας καὶ τύπῳ τὴν βίβλον
ἐκδοθῆναι, ἔση πραγμάτων ἀθανάτων κἀν τού-
τῳ ἐραστής· οἴονται γὰρ οἱ Λατίνοι ἐξαπατω-
μένους ἑαυτούς, τοῖς ἐν Ρώμῃ τυπωθεῖσι πρα-
κτικοῖς πειθόμενοι, εἰ καὶ παρ' ἐκείνοις πολὺ
τὸ βίαιον φέρεται, ὡς ἐν ἄλλοις ἡμεῖς γράφον-
τες ἐδείξαμεν· πεφιλοπόνηται δ' ἡμῖν καὶ πί-
ναξ τῆς βίβλου κατ' ἀρχὰς ἐκτεθεῖς. Ἐρρωμέ-
νως μοι διαβίψης ἐς ἡλίους μακρούς, ἵνα τίς σε
καὶ ὀψιγόνων εὖ εἴπῃ.

Κατὰ τὸ ἀχοῦ⁶⁶ ἔτος τὸ σωτήριον, Θαρ-
γηλιῶνος πέμπτη μεσοῦντος.

Ἐξ ἀγίας πόλεως Ἱερουσαλήμ.

Ὁ πρῶν Ἱεροσολύμων Νεκτάριος.

56.

Τῷ παναγιωτάτῳ καὶ σοφωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ Κων-
σταντινουπόλεως νέας Ρώμης, καὶ οἰκουμηνικῷ πατρι-
άρχῃ, κυρίῳ κυρίῳ Διονυσίῳ, Νεκτάριος πρῶν Ἱε-
ροσολύμων πατριάρχῃς ὑγίαν, εὐπραγίαν, ὡς ἐν
Χριστῷ ποθεινοτάτῳ ἀδελφῷ.

Ἀνέμῳ δουλεῖε θάλασσα, ἡ παροιμία φησί,
καὶ οἱ τῶν Λατίνων σχολαστικοὶ τῇ φυσιώσει
καὶ τῷ τύπῳ τοῦ σφῶν ἀρχιερέως Ρώμης δε-
δούλωνται καὶ κινοῦνται ὡς κύματα μακρὰ
νότου Ἰκαρίοιο, τὰ μὲν εὐρὸς τε, νότος τε
ῶρορ' ἐπαίξας λάβρος ἐπαιγίζων, βρέμεται δὲ
μεγάλῳ αἰγιαλῷ τῇ τῆς ἀληθείας στερότητι
προσρηγνύμενα καὶ εἰς ἀφρόν διαλυόμενα· μα-
ραγεῖ δὲ τε πόντος, αἱ τῶν ἀπλουστέρων
ἄκοαὶ καταβροντώμεναι ταῖς τούτων θέσεσι
τε καὶ ἀντιθέσεσιν ἀγωνιζομένων συνιστᾶν,
ὅτι θυμὸς μέγας ἐστὶ τῷ Πάπῃ, ὅτι τε ἡ τού-
του τιμὴ ἐκ Διὸς ἐστὶ, φιλεῖ δὲ μητιέτα Ζεὺς·
ὀμηρικῶς γὰρ ἀπαντᾶν χρεὶ πρὸς τοὺς οἰομέ-
νους ὀμηρίζειν καὶ κυκεῶνα τὰ πάντα ποιούν-
τας, ὅτι κακ τῶν τοῦ Ὀμήρου ἐπῶν οὐκ ὤ-
κνησαν τὴν τοῦ Πάπα δεικνύειν μοναρχίαν· λέ-
γοντος γὰρ ἐκείνου, οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη,
εἰς κοίρανος ἔστω, εἰς βασιλεύς, ᾧ ἔδωκε Κρό-
νου παῖς σκῆπτρον, καὶ ὡς νόμον αὐτεξουσίου
μοναρχίας τὴν τοῦ ποιητοῦ γνώμην δεξάμενοι
πρὸς τὴν τοῦ Πάπα μοναρχίαν ἀδεῶς τὸν λό-
γον ἐφαρμοζουσιν, οἵτινες ὀμηρίζειν ἐπαγγελ-
λόμενοι τὰ τοῦ Ὀμήρου οὐ συνίσουσιν. Ἐφη μὲν
οὖν ἀληθῶς ἡ ποιήσις, ὅτι ὁ Κρόνου παῖς (σι-

γάσθω νῦν ἢ ἀλληγορία) τῷ βασιλεῖ δέδωκε τὸ
σκῆπτρον, ἀλλὰ προστίθουσιν, ὅτι καὶ τὰς θέ-
μιστας· ὅπερ ἀριδῆλως τὴν ἐνομον βασιλείαν
ὑπεμφαίνει. Βασιλεύει μὲν γὰρ ὁ βασιλεὺς,
ἀλλὰ διὰ τῶν νόμων· καὶ βασιλεύει μὲν τοῦ
πλήθους, βασιλεύεται δὲ καὶ αὐτὸς ὑπὸ τῶν
νόμων, τῶν νόμων δ' ὑπεκστὰς εἰς τυραννίδα
τὴν βασιλείαν μετήμειψε. Τοῦτο δὲ οἱ σχολα-
στικοὶ περὶ τῆς μοναρχίας τοῦ Πάπα διαλεγό-
μενοι καὶ πολυπραγμονοῦντες φαίνονται· οὐ
γὰρ, ἐν οἷς ἀποφαίνονται, ἐνομον τὴν ἀρχὴν
τούτου λέγουσιν ἀλλὰ τυραννικὴν. Φασὶ δὲ
καὶ κεφαλὴν αὐτὸν τῶν συνόδων καὶ νόμων
ἀπάντων κύριον, ἵνα οὖς ἂν βούληται ἀκυροῦν,
οὖς δ' αὐτὸ ἀποδέχεται· καὶ τοῖς μὲν, ἐτέρους
ἰδίου ἀντιεσάγειν, ἀπὸ δὲ τῶν, ἀφαιρεῖν, μη-
δενός, ὡς φασιν, ἀντειπεῖν ἐξουσίαν ἔχοντος.
Λέληθε δ' αὐτοὺς καὶ τὰ ἐπακολουθήσαντα
δυσχερῆ τῇ παραβάσει τῆς Ὀμήρου ἀσφαλοῦς
(ὡς οἴονται) νομοθεσίας, ὅτε τὸν τοῦ δικαίου
νόμον Ἀτρείδης παραβάς, τὸν μέγ' ἄριστον τῶν
Ἑλλήνων ἀτιμάσας, καὶ θεοῖς αὐτοῖς ἐχθιστος
ἐγένετο, καὶ οὐλὸς ὄνειρος αὐτῷ καταπέμπε-
ται, καὶ ἀπατάται παρὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ δυστυ-
χεῖ τὰ δεινότατα, οὐ μόνον ὅτε πολεμῶν ἦν,
ἀλλὰ καὶ οἰκοὶ ἐπαναστρέψας. Ἐπεὶ οὖν οὗτοι
τὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος ἀπὸ τοῦ Ὀμήρου τῷ Πά-
πα προσαρμόζουσι, καὶ ἡμεῖς οὐδὲν ἄτοπον,
οἶμαι, ποιούμεν τανῦν οὕτω πως τὰ ἐκείνου
τοῖς τοῦ Πάπα συγκρίνοντες· δείκνυται γὰρ καὶ
οὗτος τὸν νόμον ἀθετήσας τοῦ δικαίου, ὅτι αὐ-
τοκρατορίαν αὐχεῖ ἑαυτῷ, οὔτε παρὰ τῶν πα-
τέρων ταύτην λαβὼν, οὔτε παρὰ τῶν ἀποστό-
λων, πολλῷ μᾶλλον οὐδ' ἀπ' αὐτοῦ τοῦ σωτή-
ρος Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Οὕτω δὴ φημι,
παναγιώτατε καὶ σοφώτατε ἀδελφεῖ ἐν Χρι-
στῷ καὶ δέσποτα, οὕτω δὴ φημι (ἵνα τὸν λό-
γον ἐπαναλάβωμεν) καὶ οἱ σχολαστικοὶ τῶν
Λατίνων δεδούλωνται τῇ φυσιώσει τοῦ Ρω-
μαίων ἀρχιερέως, ὅπου ἕκαστος αὐτῶν φιλο-
τιμότερος ἄλλου ἀγωνίζεται φανῆναι γράφων
καὶ διαλεγόμενος περὶ τῆς τούτου ἀρχῆς· ὁ δὲ
ἀσμένως ἀποδεχόμενος ἀμείβεται τούτους ὑπερ-
βολικοῖς τοῖς χαρίσμασι· τῷ μὲν γὰρ ἀγίωσύ-
νης δωρεῖται μετὰ θάνατον ὄνομα, ἐπ' οὐδενὶ
ἄλλῳ ἀρετῆς κατορθώματι εἰμῆ ὅτι τὴν τοῦ
Πάπα ὑπεροχὴν γράψας ὑπερηύξησε καὶ λό-
γοις ἐκράτυνε· ἕτερον δὲ ἐρυθροβαφεὶ σκια-
δίῳ τετίμηκε, τούτου καὶ μόνου ἕνεκα· ὧν καὶ
τὰ ὀνόματα πασιδῆλα ὄντα ἐκὼν ὑπερβήσο-
μαι. Τὸν δ' ἄρτι ἀναφανέντα σχολαστικὸν καὶ
μαστορα (κατὰ Λατίνους εἰπεῖν) τῆς θεολο-

γίας, και τοιαύτης, ὡς ἐδόκει, και αὐτὸν τιμῆς ὀρεγόμενον, λέξων ἔρχομαι τῇ ἀδελφικῇ σου συμπνοίᾳ. Οὗτος τοιγαροῦν τῆς συμμορίας ὧν τῶν ἐνταῦθα οἰκούντων φρατόρων, χάριν προσκυνήσεως δῆπου ἐπιδημήσας τῇ Ἁγίᾳ Πόλει, τὴν βίβλον ταύτην λατινιστί, ὡς ὄψεται ἢ σὴ παναγιότης, συντεταχῶς προσενηνοχεν ἡμῖν, ὕλην ἄλλην τῆς συγγραφῆς μὴ ὑποθείς, εἰμὴ τὸ δεῖξαι και αὐτός, ὅτι ἦν ὁ Πάπας ἔλαχεν ἐκκλησιαστικὴν διέπριν ἀρχήν, καθολικὴ τε ἐστὶ και αὐτοκρατορικὴ, και τὸ ἐπαχθέστερον, μὴ δυναμένην ἀμαρτῆσαι πώποτε. Οὐκ οἶδα δ' ὄν τινα σκοπὸν πρὸς ἡμᾶς ὁ γεννάδας εἶχεν, ἢ πείσειν ὤφειτο τοῖς τοιούτοις αὐτοῦ λόγοις, ἢ πρὸς ἀγῶνα και λόγων ἀμιλλαν προσεκαλεῖτο. Ἄλλὰ τὸ μὲν πρῶτον οὐδ' ὄνρ ἰδεῖν ἠλπισεν ἄν, ἠψάμεθα δὲ τοῦ δευτέρου τὸν ἐνόητα τρόπον ἀπαντήσαντας. Ἄμφω δὲ τὰ βίβλω κομίζει πρὸς ὑμᾶς ὁ μακαριώτατος και σύμφρων ἡμῶν τε και ὑμῶν ἀδελφός· πάλαι μὲν γὰρ τὸν περὶ τοῦ καθ' ἡμᾶς ὀρθοῦ λόγου ζῆλον τεθαυμάκαμεν τῆς θεοσόφου σου ψυχῆς, ἐφ' ᾧ σε νομίζω και τὸ πνεῦμα φέρον ἦκεν ἐπὶ τὴν ἄκραν τῆς οἰκουμηνικῆς καθέδρας περιωπῆν, ὡς ἄξιον ἐργάτην τοῦ μυστικοῦ ἀμπελώνος Χριστοῦ, δυνάμενον τὰ τῶν ἑτεροδοξούντων νόθα ἐκτέμνειν βλαστήματα και πρόρριζα ἀνασπᾶν, τὰ δὲ εὐθαλῆ και καρποφόρα κλήματα ζεύουσα καρδίᾳ περιποιεῖσθαι. Καὶ μεμφέτω μηδεὶς ἡμᾶς τῆς συγγραφῆς ταύτης, μὴ πρότερον ἐγκύψας ταῖς παρ' ἐκείνου προβληθείσαις θέσεσιν, εἴτε και ἀντιθέσει, και τοῖς τῶν θέσεων τμήμασι και τοῖς ἄλλοις ἀπασιν, οἷς καθ' ἡμῶν ἐχρήσατο λόγοις· οὐ γὰρ ἄν ποτε (νῆ τὴν ἱεράν σου ψυχὴν) εἰς τοιούτους ἐχωρήσαμεν λόγους, μὴ διδόντος ἐκείνου τὰς ἀφορμάς· νῦν δὲ εἰ σιγὴν ἐχρῆν ἡμᾶς ἀγειν πρὸς τὰς παρ' ἐκείνου καθ' ἡμῶν ἀλαζονείας και ὕβρεις, τσαύτας τε και τοιαύτας οὐσας, οὐδεὶς οἶμαι τῶν ὀρθᾶ φρονούντων εἴποιεν ἄν. Κοινῇ μὲν γὰρ οὗτος κατὰ πάντων ἡμῶν τῶν Ἀνατολικῶν ἀναρριπίζει τὸν πόλεμον, σχισματικούς ἀπαντας, και ἀκολούθως (ὡς φησιν) αἰρετικούς ἀποκαλῶν, ἰδίως δὲ κατὰ τοῦ οἰκουμηνικοῦ θρόνου τῆς Νέας Ρώμης, και τῶν ἐνόμως και δικαίως ἀπονεμηθέντων αὐτῷ πρεσβείων παρὰ τε συνοδικῶν κανόνων ἄνωθεν και βασιλικῶν διαταγῶν. Ἔδρακε γὰρ, και ἔτι και νῦν δάκνει ὁ τῆς φιλοτιμίας δεινὸς σκῶληξ αὐτῶν τὴν καρδίαν περὶ τοῦ Οἰκουμηνικοῦ προσφωνήματος, και πάντα κἄλω ἐκ πολλοῦ κινουσι πρὸς τὸ κατασιγᾶσαι τὴν φωνὴν, τῷ τῆς παλαιᾶς Ρώμης προέδρῳ,

ταύτην μόνῳ ἀρμύζειν οἰόμενοι. Τοὺς δὲ γε συνοδικούς ἐκείνους κανόνας τοὺς τὰ ἴσα πρεσβεία τῷ Ρώμης και τὸν τῆς Νέας ἔχειν διορίζοντας ἀπαλείφειν μὲν οὐ δύνανται, ἄν και τῇ κεφαλῇ τὸν οὐρανὸν ἀράσσωσι, πειρῶνται δὲ τοὺς μὲν παρερμηνεύειν, τοὺς δὲ παραγράφειν. Τίς οὖν πρὸς Θεοῦ ἠλίθιος οὕτω, ταῦτα και τσαῦτα τοῦ καλοῦ τούτου φράτορος καθ' ἡμῶν τερατευομένου, ὥστε γλῶσσαν ἐπισχεῖν και χεῖρα μὴ κινεῖν πρὸς γραφικὴν ἀπάντησιν; Εἰ γὰρ ἐσιωπῶμεν, δυοῖν θάτερον ἐπηκολούθησεν ἄν, ἢ ὅτι συγκατεθέμεθα τοῖς αὐτοῦ λόγοις, τῆς σιωπῆς συγκαταθέσεώς τινος οὔσης, ἢ ὑπ' ἀμηχανίαν εἰς ἀπάντησιν οὐχ οἰοί τε ἡμεν· και τούτο γὰρ τό γε νῦν ἔχον Λατῖνοι ἐπισκώπτουσι ἡμῶν τῶν ἀνατολικῶν, ἐκβαρβαρῶσαι πάντη λέγοντες τὸ τῶν Ἑλλήνων πάλαι σοφώτατον γένος. Ἄγνοοσι δὲ ὅτι Ἑλλήνων μαθηταὶ πρὸς πᾶσαν ἰδέαν λόγου ἄνωθεν καθεστήκασι; ἀλλὰ και τό γε νῦν εἶναι ὁ μικρότερος τῶν Ἑλλήνων μείζων αὐτῶν ἐστὶ τῇ ἀληθείᾳ ὠχυρωμένος· ἀπλοῦν γὰρ ἡ ἀλήθεια, πολυσχιδὲς δὲ τὸ ψεῦδος, τέχνη μόνη διαλεκτικὴ συγκαλυφθῆναι δυνάμενον, κοσμούμενον ἀκόσμῳ περιβολῇ, τῷ ἄρα, και τῷ μῶν, και τοιγαροῦν, οἷς μέγα φρονούσιν οἱ τῶν Λατίνων σχολαστικοί, μὴ εἰδότες ὅτι τὸ ἄρα και ἄρα πολλοὺς τῇ αἰωνίῳ ἀρᾷ παρέπεμψεν. Ἄλλ' ἔμπης ἵνα μὴ ἐπὶ πολὺ χαίρειν αὐτοὺς ἐάσωμεν, χρὴ και ἡμᾶς ὡς οἶόν τε πρὸς τὰ ὑπ' αὐτῶν καθ' ἡμῶν σκευωρήματα ἀπαντᾶν, και ἄλλήλοις τῇ συμπνοίᾳ τοῦ πνεύματος συναντιλαμβάνεσθαι, οὐ περ τυχεῖν θαρροῦμεν παρὰ τῆς σῆς θεσπεσίας ψυχῆς και τῶν ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἀδελφῶν, ποιμένων τε και συμπομιένων τῶν λογικῶν τοῦ Χριστοῦ θρεμμάτων και τοῦ ὀρθοῦ φρονήματος τῆς καθ' ἡμᾶς ἀγίας καθολικῆς και ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τροφίμους τε και προασπιστάς· ὧν και τὰς εὐχάς, και πρὸ αὐτῶν τῆς σῆς ἱεράς ψυχῆς, ἐπιγενέσθαι μοι ὅσαι ἡμέραι εὐχομαι.

57.

Τῷ αὐτῷ ἀντεπισταλτικῇ.

Ἦκεν εἰς ἡμᾶς και αὐθις τὰ τῆς ἱεροαγίας σου χειρὸς σεβάσματα και ἱερά γράμματα, ἀδελφικῆς ὅτι μάλιστα γέμοντα ἀγάπης και συμπνοίας πνευματικῆς· ἀπεδέξατο γὰρ, ὡς δοκεῖ, τὰς πρὸς τὸν φράτορα ἐκείνον πεπονημένας ἡμῖν ἀντιρρήσεις κατὰ τῆς κακῶς ἐπινοηθείσης ἀρχῆς τοῦ κορυφαίου τῶν Λατίνων, ἐν οἷς ἐκθειάζεις ἡμᾶς, τῶντι δὲ μᾶλλον τὴν ἀλήθειαν αὐτήν, οἶα τῆς

ἀληθείας προαπιστής και τοῦ ὀρθοῦ λόγου ὑπεραγωνιζόμενος. Ἡμῖν γάρ εὖ ἴσθι, ὦ θεία και ἱερά κεφαλή, οὐδέν ἐπαίνων μέλει, τῆς ἡλικίας ἤδη τὸ φιλότιμον ἅπαν καταλυσάσης, ἀληθεία δὲ ὡσπερ συνεζήσαμεν οὕτω και τῶν τῆδε συναπελθεῖν και λίαν ἡμῖν περισπούδαστον, και τοῦτο εὐχῆς ἔργον παρ' ἡμῖν μὴ συναπαχθῆναι ποτε ταῖς σκιώδεσι τῶν ἀντιδοξούντων μηχανορραφίαις, καὶ ὅτι πλείστα λέγουσι τερατευόμενοι. Λοιπὸν δὲ ἐπὶ τῇ θεοσόφῳ σου ψυχῇ τὰ ἀπλῶς οὕτως και ἀκάλως ἡμῖν ἐκπεφασμένα καλλύνειν τε και λαμπρότερα ἀποδεικνύειν τῇ ἀξίᾳ τῆς ὑπεροχικῆς σου ἀρχῆς. Τίνι γάρ ἄλλῳ τοῦτο ἀρμόζει; τὸ μὲν γάρ ἀντέχεσθαι τῶν ὀρθῶν τῆς ἐκκλησίας δογμάτων πρὸ πολλοῦ ἢ πείρα ἡμῖν παρεστήσατο, τὸ δ' ὅτι και τούτων γενναίως τῇ ἰσχύϊ τοῦ Πνεύματος ὑπερασπίζεις ἐξυπερδεξίου τῆς οἰκουμηνικῆς Καθέδρας, και πράγμασιν αὐτοῖς δείκνυται και ἡ τὰ ἐκεῖ τῷ πτερῷ διατρέχουσα φήμη διατρανοῖ. Ἡμεῖς δὲ καὶ πολλῶν ἄλλων τοῦτο καταμαθόντες, οὐχ ἤττον και παρὰ τοῦ μακαρῆ φίλου και ἀδελφοῦ τῆς σῆς παναγιότητος κύρ. . . . , ἡμῖν δὲ ὁμοψύχου, ὃς και πρότερον δι' εὐφήμευ γλώττης ἤγεν αὐτήν, ἀλλὰ και τοῖς ἐναγχος ἀποσταλεῖσιν ἡμῖν παρ' αὐτοῦ διὰ θαύματος ἔχει τὴν τὰ πάντα ὡς ἐχρῆν ἀκριβῶς διευθετοῦσαν αὐτῆς σύνεσιν και τῶν αὐτῆς κελῶν πλείστα ἄλλα γράφων διηγείται, καὶ λέγειν περιττόν, ἵνα μὴ κολακεία δόξωμεν ἀμαυροῦν τὴν ἀλήθειαν.

Πρὸς δὲ τὰ λεγόμενα ἐν τοῖς ἱεροῖς σου γράμμασιν, ὅπως βεβαρημένος τυγχάνει λίαν ὁ ἀποστολικὸς ὑμῶν θρόνος παγχαλέποις χρέεσι, προσθήσω καὶ γὼ τὸν τῶν Ἱεροσολύμων παγχαλεπωτέροις καταντλούμενον, οὐκ ἀνακλαιόμενος τόσῳ ὅσῳ συναληθῆσαι, εἰ γε και ἀλγεῖ τὸ τοῦ φρονήματος ἀνδρικὸν και γενναῖον τῆς σῆς μεγαλοψυχίας, και μὴ μάλλον ἡδεταῖ κατῳρθούσα και πρὸς τὸ βέλτιον ἐπανάγουσα τὰ τοῖς ἄλλοις δοκοῦντα δυσανάγωγα. Ἀλλὰ γε τὸ ἡμέτερον τῇ πολυκεφάλῳ ἐκείνῃ ἀπεικάσειεν ἂν τις ἀνὴρ ἐπιθόλος, δέκα κεφαλὰς ἀντι μίᾳς τεμνομένης ἀναφυσούσῃ· ἄλλος γὰρ ἄλλοθεν και ἄλλῃ ἄλλος αἰτίχ' ὅσαι ὦραι ἡμῖν αἰεὶ ἐπιφύονται· και τὸν μὲν οὐπω τῆς πάλης προὔπεμψαμεν, και ἕτερος ἐπιτρέχει· και τὸν μὲν τιθασσεύομεν, ὁ δ' ἀγριαίνεται, ἐσθ' ἂν μὴ λάβῃ. Τίνες δ' οὔτοι; κριταὶ ἀδικοὶ και πικροὶ συκοφάνται τοῖς δικαστηρίοις παρακαθήμενοι, οἱ μὲν ἐπὶ τὸ ἀδικεῖν, οὐ μόνον ἐκδικεῖν τὰς ἀρχὰς ἐξωνοῦμενοι, οἱ δ' ἵνα πόρον ἐκ τῆς συκοφάντου

γλώττης αὐτὸν σχοιεν, συμπεριδυναστεύοντες ἴν', ὡσπερ αὖραι τὰ σπέρματα διαφθείρουσιν, οὕτω δὲ και αὐτοὶ τὰς ἀρχὰς. Τῶν τοιούτων δὲ οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῃ οὐδεμιᾷ πολεὶ πλείονα τῶν ἐνταῦθα εὔρειν· διὸ και πολλάκις ἐμάντευσαμεν, και μαντεύομαι, τῶν πραγμάτων αὐτῶν πειθόντων μοι, ἀπογόνους τούτους εἶναι τῶν ἐπὶ Πιλάτου ἀναβῶντων. . . .

ΒΗΣΣΑΡΙΩΝΟΣ ΜΑΚΡῆ

58.

Τῷ λογιωτάτῳ και σοφωτάτῳ και ἐν διδασκάλῳ ἀρίστῳ κυρίῳ κυρίῳ Σωφρονίῳ τῷ Δαρακίῳ τῶν ποθουμένων ἐπίτευξιν.

Μὴ ἡμῖν ἀμνηστῖαν ἐγκαλέσης τῆς σιωπῆς, λογιώτατε, ἢν ἐς δεῦρο παρετεῖναμεν σοφωτάτοις σου γράμμασιν ἐντυχόντες, ἀλλ' οὐ χωρὶς ἀναβολὴν καιροῦ ἀποκριθέντες, δι' ὧν οὐχ ἤττον ἠνιάθην ἐπ' ἀληθείας τῷ και αὐθις πιεζομένην αἰσθέσθαι τὴν ἱεράν σου κεφαλὴν τῷ πάθει τῆς ὀφθαλμίας· ἴλεως οὖν γένοιτό σοι Χριστὸς ὁ Κύριος, ὁ τὰς δυσιάτους νόσους τῶν ἀνθρώπων ἰώμενος. Ἴσθι μέντοι, ἀνδρῶν ἀρίστε, ὡς οὐ μετρίως ψυχαγωγεῖς με ὄλως ἐν ἀθμιᾷ δικάγοντα ἐστερημένον τῆς συντυχίας σου, λύων μου τὰς ἀπορίας τοῖς πανσόφοις σου γράμμασιν, καὶ δὴ που και ὡς ἄλλου Ἰσιδώρου Πηλουσιώτου ἐπιστολάς λογιζόμενος (οὐ τὸ βιβλίον κέκτημαι) ταῖς ἀποτεταμειυμέναις ἀποσημειώσεις καταλέγω, ἀκριβῶς τε και ἀπαρἀλλάκτως ἀντιγράφων ταύτας, ἵνα σου μεμνημένον εἴῃ τὸ ὄνομα μὴ μόνον ἐμοί, ἀλλὰ γε και τοῖς μετέπειτα. Δεῖ δὴ μοι ἀποκρισεως παρὰ τῆς σῆς ἐλλογμότητος εἰς τὰς ἀνακυπτούσας ἀπορίας μου, ἐπειδὴ περ ἀλλαχοῦ τὸ τοιοῦτον εὔρειν ἀδύνατον εἶσκε γάρ, ὡς τῇ πείρᾳ μεμάθηκα. Φέρε δὴ ταύτας εἴπωμεν.— Πῶς ἂν τις ἀκριβῶς διαγνοῖη παρὰ τοῖς ἐξηγηταῖς τοὺς τέσσαρας τρόπους, ἱστορικὸν δηλαδὴ, ἀναγωγικόν, ἀλληγορικόν τε και τροπολογικόν, οὐ ἢ θεία Γραφή ἐξηγείται; τουτέστι κατὰ ποῖον σημαινόμενον ἐκληπτέον τὸ ὑπ' ἐκείνων ἐρμηνευόμενον; Παραδείγματος χάριν, τὸ ἀὴν δὲ ὁ Ἰωάννης ἐνδεδυμένος τρίχας καμήλου, και ζῶνῃν δερματίνην περὶ τὴν ὀσφύν αὐτοῦ, ὃ ἐρμηνεύων Θεοφύλακτος ὁ Βουλγαρίας φησὶ ζῶνῃν δερματίνην τὴν τῶν παθῶν νέκρωσιν, και τὴν ξηρανθεῖσαν συκῆν, τὴν Συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων». Και εἰ διαφέρει τρόπος τροπολογίας, ὅτι τὸν μὲν τρόπον ἐν λέξει, τὴν δὲ ἀλληγορίαν κατὰ σύνεσιν γίνεσθαι

μεμαθήκαμεν, ὃν τρόπον καὶ σολοικισμὸς βαρβαρισμοῦ διενήνοχεν. Ἄρ' οὖν ἀλληγορίαν τὸ «ζώνην δερματίνην» κατὰ τὴν ἐρμηνείαν ταύτην εἶναι φήσομεν; ὡς καὶ τὸ «χειμῶν ἔπεισι τῷ Σωκράτει, καὶ ἡ μὲν κεφαλὴ αὐτοῦ χιόνι πολλῇ νέμπται», ἀντὶ τοῦ ἐγήρασε, καὶ ἐλευκάνθησαν αἱ τρίχες αὐτοῦ; Τὴν δὲ συκὴν τί; καὶ εἰ ὀρθῶς παραδεδειγμάτισται τινη εἰς τὸν ἀναγωγικὸν τρόπον, ἐκδόντι τούτων τὴν ἐρμηνείαν δι' αἰτιήσεως τὸ ἀέν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν», οὐρανὸν μὲν φάσκοντι τὸν σαρκαθέντα Λόγον, γῆν δὲ Μαριάμ τὴν μητέρα αὐτοῦ ἐννοητέον· ἔχει δ' ἀπορίαν τὸ λεγόμενον· εἰ γὰρ τὸν Λόγον ἢ λόγον ἐκλάβοιμεν, πῶς ποιήμα ὁ τῷ Πατρὶ συνάναρχος καὶ ὁμοούσιος Λόγος, εἰμὴ τ' Ἀρείου φρονούμεν; εἰ δὲ τὴν σάρκωσιν τούτου, πῶς ἐν ἀρχῇ, ὅπου γε ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων σεσάρκωται; ἀρχῇ δὲ τῷ τέλει ἀντίκειται, ὡς τὰ κατὰ διήμετρον. Ἔτι, τὸ ἀπρὸ τριῶν ἰδῶν Ἰουδαίων», ὡς ἡμῖν γέγραφας, οὐκ ἔγνω· καὶ διατὶ ε, ἀλλ' οὐχὶ εε, οἷά που παρὰ τῷ Κεθρητῷ Γεωργίῳ κείται, ὃς μόνην διαίρεσιν ποιῆται τοῦ μηνὸς εἰς τρία κατὰ Ῥωμαίους, οὐ μὴν δὲ καὶ πῶς αἱ ἡμέραι τούτου καταμετροῦνται ἐρμηνεύει; Ἔτι, παρὰ τῷ Σουίδα, ἐν τῷ «τίτλος» οὕτως κείται, καὶ ἀγνωστὸν τὸ λεγόμενον· «Τίτλος (φησὶ) διαφέρει κεφαλαίου· καὶ ὁ μὲν Ματθαῖος ἔχει τίτλους ζη', κεφάλαια τνε'. ὁ δὲ Μάρκος τίτλους μη', κεφάλαια λς'. ὁ δὲ Λουκᾶς τίτλους πγ', κεφάλαια τμη'. ὁ δὲ Ἰωάννης τίτλους ιη', κεφάλαια σλβ'». — Κεφάλαια ἡμεῖς ἴσμεν Ματθαίου μὲν κη', Λουκᾶ δὲ κδ', Ἰωάννου τε κα' καὶ Μάρκου ις'. Ἔτι, ὁ κριτὴς ἐκείνος Ἐπιφάνειος, ὃν εἰς ἐπίλυσιν ἤγαγες τῆς ἀπορίας μάρτυρα, τίς ἐστὶ; καὶ διατὶ κριτῆς; καὶ κατὰ τίνας ἤκμασε χρόνους; ἔδοξε γὰρ μοι τῇ σῆ λογίῳτι μᾶλλον ἢ ἐκείνῳ ἀγνοουμένῳ πεισθῆναι· οὐκ οἶδα γὰρ εἰ ἐκ τοῦ καταλόγου τῶν Ἀγίων ὁ πατὴρ πιστεύεται εἶναι· καὶ διατὶ οὐδεὶς τῶν Ἀγίων τοῦτο, δηλαδὴ τὸ γεννητὴν εἶναι τοῦ Υἱοῦ τὴν οὐσίαν, καθὸ ταυτοῦται καὶ προσδιορίζεται τῇ ἐκείνου ὑποστάσει, ὑψηλῆξο, ὡς ὁ Ἐπιφάνειος λαμπρῶς ἐδογματίσεν; ἀλλὰ γὰρ ὁ Θεολόγος ἐν τῷ πρὸς Εὐάγγριον περὶ θεότητος λόγῳ οὕτως φησιν· «Εἰδέναι δὲ ἀκολουθοῦν ἡμᾶς τοὺς τῆς ἀληθείας ἐπιγινώμονας, ὡς ἀδιαίρετος ἐστὶ καὶ μονοειδής ἡ θεία τε καὶ ἀμερῆς τοῦ κρείττονος οὐσία, πρὸς δὲ τὸ χρήσιμον τῆς ἡμετέρας τῶν ψυχῶν σωτηρίας καὶ μερίζεσθαι ταῖς ὀνομα-

(ΕΑΔ. ΦΙΛΟΛΟΓ. ΣΥΛΛΟΓ. ΤΟΜ. ΙΖ')

»σίαις δοκεῖ». Μήποτ' ἄρ' ἀντικείμεθα δόξειε τὸ ρητὸν τοῦ Ἀγίου τῇ δόξῃ τοῦ Ἐπιφανείου· τὸ γὰρ μερίζεσθαι ταῖς ὀνομασίαις τὰ θεῖα πρόσωπα καὶ διαμερίζεσθαι ἀπ' ἀλλήλων τῷ νῷ, ὡς δοκεῖ τῷ ἐκ Δαμασκοῦ λαμπρῷ φωστῆρι, τοῦ τὴν οὐσίαν γεννητὴν καὶ ἀγέννητον λέγειν καὶ πράγματι ἀπ' ἀλλήλων διακρίνεσθαι τὰ πρόσωπα, ὡς Κούρσουλας καὶ ἄλλοι, δοκεῖ πάντῃ διάφορον.

Γίνωσκε δὲ, πάτερ σεβάσμιε, ὡς οὐδενὶ τὰς ἀπορίας ταύτας ἐκοίνωσα, μάρτυς ὁ ἐν οὐρανῷ πιστός, ἀλλὰ μόνος κατὰ νοῦν ἀναπολήσας ἠπόρησα. Τίνος δὲ χάριν τοῦτο λέγω; ὅτι πάντες τὴν λύσιν τῆς ἀπορίας θαυμάσαντες, καὶ ἀποδεχθέντες τοὺς λόγους παραυτίκα ἠρέμησαν, μηκέτι πορρωτέρῳ προβάδντες εἰς ἀναζήτησιν ἐνστάσεως. Ἔτι, ὁ ἐμὸς καθηγητὴς Ἀλέξανδρος¹ ὑπισχνεῖτο τοῖς μαθηταῖς ὅσημέραι παραδοῦναι αὐτοῖς τὸν τοῦ κήρυκος λόγον, ὃν οὔτε εἶδομεν, οὔτ' ἀκηκόαμεν· οὕτω γὰρ ὠλιγόθησαν αἱ ἀλήθειαι, ἐν οὕτως εἶπω καὶ γῶ, ἀπὸ τῶν υἱῶν τῶν ἀνθρώπων· ὅθεν καὶ περὶ αὐτοῦ τούτου τοῦ λόγου, εἰ βούλει, διαληπτέον ὁποῖός τις ἐστὶ.

Θαυμάζω τοῦ πατρὸς Παναγιώτου, οὐχ ὅτι μου ἐπελάθετο καὶ οὐδ' ὅπως οὐκ ἀπεκρίνατο εἰς ἅπερ αὐτῷ ἐγεγράφειν, πρὸς δὲ καὶ τοῦ μὸν βιβλίον τῆς ὀρθοδόξου πίστεως τὴν ὁμολογίαν κατακεκράτηκεν (οὐ νῦν οὐ μόνον χρήζω, ἐπεὶ ἀνθ' ἐνὸς ἐκτησάμην δύο), ἀλλ' ὅτι οὐχ ὑπεστάλη τοῦ μὴ ψευθεῖναι πρὸς τοιοῦτον καὶ τηλικούτον ἄνδρα, ᾧ ἀτενίσαι αἰδῶς κατέχει μου τὴν προθυμίαν.

Ἔτι, εἰ ἀληθὴς καὶ ἀνοθευτὸς ἡ ἐν τῇ ἀγίᾳ Σοφίᾳ μετὰ τὴν ἀπὸ Ῥώμης ἐπάνοδον συγκροτηθεῖσα σύνοδος (παρόντος καὶ τοῦ ἀγιωτάτου Μάρκου τοῦ Ἐφεσίων φωστῆρος), ἥς ἐπιτυχῶν καὶ ἀναγνούς ἀντέγραψα (οὐ γὰρ τετύπεται), ἢ πρὸς τοῖς ἄλλοις φησὶ καὶ τοῦτο, οἱ Λατῖνοι ἐνόθευσαν τοὺς Πατέρας, Ἀθανάσιον, Βασίλειον, Γρηγόριον Νύσσης καὶ ἄλλους πλείστους· μῶν καὶ τὰ ἅπερ κεκτήμεθα νῦν τετυπωμένα καὶ σωζόμενα τούτων βιβλία νενοθευμένα εἰσὶ καὶ ἀδιόρθωτα;

Τί δοκεῖ δὲ σοὶ καὶ περὶ τῶν Διαταγῶν τῶν ἀγίων Ἀποστόλων, ἅς περ αἱ σύνοδοι ἀπηγόρευσαν ἀναγινώσκεσθαι τοῖς ὀρθοδόξοις, διὰ τὸ νενοθεῦσθαι; καὶ εἰ ἀπηγορευμένα εἰσὶ, διατὶ ταύτας τῷ τοῦ Ζωναρᾶ Νομίμῳ συνέ-

1) Ἐννοεῖ Ἀλέξανδρον Μαυροκορδάτον τὸν ἐξ Ἀπορρήτων.

τάξαν; εἴτα οὐκ ἐξόν μοι ταύτας ἀναγνῶναι φειδοὶ τοῦπιτάγματος τῶν ἀγίων Πατέρων;

Εὐμοίρησα καὶ βιβλίων εἰς τὰ πρότερα καὶ ὕστερα τῶν ἀναλυτικῶν τῶν τοῦ Φιλοπόνου, καὶ Εὐστρατίου τοῦ πᾶν Προέδρου Νικαίας εἰς τὸ 6^{ον} τῶν ὑστέρων, ἃ καὶ μετῆλθον μετὰ σκέψεως οὐ τῆς τυχούσης καὶ θεθαύμακα τὸν φιλόσοφον τῆς τε δεινότητος καὶ βραχυλογίας καὶ τοῦ βήθους τῶν νοημάτων. Τῶν τοπικῶν μὲν τοι ἀμοιρῶ, λογιώτατε, ἅπερ ἐξηγείται Ἀλέξανδρος ὁ Ἀφροδισιεύς, οὐ τὸ βιβλίον ἐν τῇ Κωνσταντίνου προκατείδον· χρῆσιμα δὲ κἀκεῖνα μοι δοκεῖ ἄκρις χεῖλεσιν ἀψαμένῳ κἀκεῖνων συνεπτυγμένως, παρὰ Γεωργίῳ τῷ Παχυμέρει συνοπτικῶς περὶ τούτων διαλαβόντι· γένοιτο δὲ μοι τὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου παρὰ τινος τῶν φίλων εὐρεθῆναι καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν ἀποδοθῆναι.

Ἔτι δὲ καὶ διατὶ ἡ σελήνη, ἀνίσχουσα μὲν τοῦ ὀρίζοντος μείζων, ἐν δὲ τῷ μεσουρανήματι, εἴτουν τῷ καθ' ἡμᾶς μεσημβρινῷ γενομένη, ἐλάττων φαίνεται; καὶ ποίας ἂν εἴη ἐπιστήμης τουτὶ δεῖξαι καὶ ἀποδοῦναι τὸ αἴτιον; οὐ γὰρ ὀπτικῆς, ὡς γε μοι δοκεῖ· ὁ γὰρ ὀπτικός ἐρωτηθεὶς διατὶ τὰ μὲν πόρρωθεν ὀρώμενα ἐλάττωνα φαίνεται, τὰ δὲ ἐγγύθεν μείζω, ἀποδίδωσι τὴν αἰτίαν λέγων, διὰ τὰς ἐμπιπτούσας τῇ ὄψει γωνίας, ὅτι τὰ ὑπὸ μείζονος γωνίας ὀρώμενα μείζονα φαίνεται, τὰ δὲ ἐγγυτέρω ὀρώμενα τὰ αὐτὰ ὄντα ὑπὸ μείζονος γωνίας ὄραται ἢ ὅτε πόρρωθεν ἦν. Ὡστε, εἰ ἡ σελήνη ἐπὶ μὲν τοῦ ὀρίζοντος ἐγγύτερον ἦν, ἐπὶ δὲ τοῦ μεσημβρινοῦ κύκλου πορρώτερον, εἶχεν ἂν ὁ ὀπτικός ἀποδοῦναι λόγον· νῦν δὲ τούναντιον συμβέβηκε γίνεσθαι ἐπὶ τῆς σελήνης, πόρρω μὲν οὕσα μείζων, ἐγγύς δὲ ἐλάττων· ἢ γὰρ σφαῖρα, ἐν ἣ κατεστήρικτο ἡ σελήνη, οὐκ ἄλογος ἀλλὰ μάλλον ἀνάλογός ἐστι τῇ γῆ, ἢ γον λόγον ἔσχηκε πρὸς ταύτην, ὡς περ καὶ ἡ γῆ πρὸς ἐκείνην ὑπόλογον· οὐ γὰρ καὶ πρὸς ταύτην ἢ γῆ, ὡς περ καὶ πρὸς τὴν πολυαστρον σημείου λόγον ἐπέχει, καθάπερ οἱ περὶ ταῦτα δεινοὶ ἀποφαίνονται καὶ Πρόκλος ὁ Διχδοχος ἐν τῇ τῶν ἀστρονομικῶν ὑποθέσεω ὑποτυπῶσαι, ὅπου γραμματικαῖς ἀποδείξεσι ταυτηνὴ τὴν δόξαν διῆχυριζόμενος ἀποδείκνυσιν, ὅτι δηλαδὴ ἐν μὲν τῇ ἀνατολῇ πορρώτερον εἶναι ἄφ' ἡμῶν τὴν σελήνην, ἐν δὲ τῷ κατὰ κορυφὴν ἡμῶν μεσημβρινῷ ἐγγύτερον. Ἀλλὰ τί λέγω περὶ τῆς σελήνης ὅπου καὶ αὐτὴν τὴν μεγάλην ἄρκτον (καὶ τ' ἄλλα τὰ ζῶδια σχεδὸν πάντα) παρατηρήσας, περιγίειον μὲν γινο-

μένην καὶ γειτνιάζουσαν τῷ ὀρίζοντι μεγάλην φάινεσθαι συμβέβηκεν, οἱ τ' ἐν αὐτῇ ἀστέρεις ἅμα τῇ πληκίότητι καὶ ἐκτάσει τῆς ἄρκτου πλείστον ἄφ' ἀλλήλων δίστανται, ἐν δὲ τῷ μεσημβρινῷ ἅπαν τούναντιον πέφυκε γίνεσθαι; Ἀμέλει τοι, εἰ ὀπτικῆς ταυτὶ τὰ ἄπορα οὐκ ἔστι δεῖξαι, ἀλλῆς ἂν εἴη ἐπιστήμης· εἰ δὲ τινος φυσικοῦ ἔχεται λόγου, ῥητέον, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐνθα ὁ φιλόσοφος τουτὶ ἀποδείκνυσιν. Καὶ ταῦτα μὲν δὴ ταῦτα, ἐρρωμένως δὲ μοι διαβιῶης, φίλων ἄριστε.

αχοε', Ἐλαφθολιῶνος ὀγδὴ ἰσταμένου.

Τῆς σῆς ἰλλογιότητος εὐπειθὲς τέκνον,
Βησσαρίων ἱερομόναχος.

ΣΩΦΡΟΝΙΟΥ ΔΑΡΦΑΚΙΟΥ

59.

Τῷ λογιωτάτῳ καὶ σοφωτάτῳ πατρὶ καὶ διδασκάλῳ κυρίῳ κυρίῳ Βησσαρίων τῷ Μακρῷ, Σωφρόνιος ὁ Δαρφάκιος τὸ μετὰ φιλικῷ ἀσπασμοῦ Χριστὸς ἀνέστη.

Δίκαιός εἰμι συγγνώμης ἀξιούσθαι παρὰ σοι, σεβάσμιε πάτερ, εἴπερ πρό πολλοῦ δεξάμενός σου τὴν ἐπιστολὴν ἐσμὸν ἀπορημάτων ἐπάγουσαν, ἔστιν ὧν βήθους ἐχόντων ἀξιολόγου, ἔστι δ' ὧν καὶ μὴ τοιούτων ὄντων, οὐ τότε αὐτίκα κὰς αἰτηθείσας λύσεις ἀντεπιστέλλων δέδωκα· θαύμα γὰρ, καχέκτης ὧν, ὅτι μέχρι καὶ νῦν ἐν τοῖς ζῶσι συγκαταλέγομαι. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτου καὶ πρότερον τέθυκα, καὶ νῦν οὐχ ἤκιστα θύω τῷ Θεῷ τὰς εὐχαριστηρίους εὐχὰς· οἶδα γὰρ οἰκονομικῶς ἐμαυτοῦ στρεβλούμενος, ἵνα μου τὸν βίον ἐπιγνοῦς τὸν πλημμελεῖ, καὶ ὡς εἰκὸς μετανοήσας, τἀναπόδραστον τῆς κολάσεως διαδράναι μοι γένηται. Περὶ δ' ὧν ἀπορεῖς πειράσομαι σοι (τὸ κατ' ἐμὲ) τὰς λύσεις ἀποδοῦναι ὡς οἶόν τε συντομώτατα. Περὶ μὲν οὖν τοῦ πρώτου εἰδέναι δεῖ, ὡς ὁ κριτὴς ἐκεῖνος, ᾧ περ ἐγνωμάτευται μὴ εἶναι τὸν ἱερὸν Ἐπιφάνειον ἕνα τοῦ χοροῦ τῶν Ἀγίων, ἀκριτομυθέστερος τοῦ Θεοσίτου τοῖς εὐσεβεῖν προαιρουμένοις νομίζεται· ἢ γὰρ ἀναντιρρητος τῆς Ἐκκλησίας ἐξουσία πείθει τούτους τοῖς ἀπὸ κοιτίας ληροῦσι μὴ προσέχειν τὸ σύνολον· οἶδε γὰρ αὐτὴ τοῦτον οὐχ ὅτι ἅγιον, ἀλλὰ καὶ ἅγιον τὸν μέγιστον, ῥιζοτόμον τῶν αἱρέσεων ἀνυμνοῦσα καὶ στῦλον τῆς πίστεως ἀναγορεύουσα. Εἰ δὲ καὶ γεννητὴν εἶρηκε τὴν οὐσίαν τοῦ Υἱοῦ, κίνδυνος οὐδεὶς μὴ καὶ δόξη ἄτοπον εἰπῶν, διὰ τὸ τὸν Θεολόγον εἰρηκέναι τὴν θείαν οὐσίαν μονοειδῆ καὶ ἀδιαίρετον, καὶ ταῖς ὀνομασίαις δοκῆ μερίζεσθαι· ὁ μὲν γὰρ κατ' ἐσχάτην ἀφαι-

ρσειν (ὡς οἱ σχολαστικοὶ φασί) τὴν οὐσίαν ἐνόησεν, ὁ δ' Ἐπιφάνειος οὐχ οὕτως, ἀλλὰ καθὸ κατηγορεῖται κατὰ τῶν ὑποστάσεων, καὶ ταύταις μιᾷ τῇ τοῦ Υἱοῦ προσδιορίζεται, γεννητὴν αὐτὴν προσηγόρευσε· κἄθ' οὕτως τὰ ρητὰ τῶν Πατέρων τούτων οὐ μόνον ἑαυτοῖς οὐκ ἀντίφθογγα, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῆς ἀσεβείας στρατεύεται, τὸ μὲν Ἐπιφανείου κατὰ τῆς Σαβελλίου τοῦ τὰ θεῖα πρόσωπα συναυροῦντος καὶ τὴν τριάδα συγχέοντος νῦν ἔχει τῷ τὴν οὐσίαν γεννητὴν δογματίζειν τοῦ Υἱοῦ, τούτον παρποστῆσαι πραγματικῶς καὶ διακρίναι τοῦ Πατρὸς ἀγεννήτου ὄντος, οὐδ' ἐτέρῳ τε τούτων εἶναι τινα ψιλὴν ὀνόματος πρὸς ἀνυπαρξίαν χωροῦσαν ἔμορψιν, ἀλλ' ὡς ἀληθῶς ἰδιοσύστατον τε καὶ διακεκριμένην ὑπόστασιν. Τὸ δὲ τοῦ Θεολόγου εὐλαβούμενον τὸ τῶν αἰρετιζόντων κακὴθες, τοῖς εὐσεβέσι ῥᾶθίως ἐγκλημα τριθείας προσαπτόντων (ὡς αὐτὸς ἐν τῷ πρὸς Ἡρώνα μαρτυρεῖ τὸν φιλόσοφον), μονοειδῆ καὶ ἀδιαίρετον τὴν θεῖαν οὐσίαν ἐκάλεσεν· εἰ δὲ καὶ προστίθῃσι, κἄν ταῖς ὀνομασίαις μερίζεσθαι δοκῆ, οὐ πάντως ἐκ τούτου συνάγεται καὶ τὰ θεῖα πρόσωπα ψιλῇ τῇ ἐπινοίᾳ τὴν ἀπ' ἀλλήλων ἔχειν διάκρισιν· παρὰ γὰρ κἄν τῷ Θεολόγῳ τούτῳ κριτῇ ταῦθ' ὡς ἀληθῶς οὐσιῶται πραγματικῶς ὑφιστάμενα· φησὶ γὰρ ἐν τῇ εἰς τὸν ῥ' ἐπισκόπων παρουσίᾳ· «Πιστεύομεν εἰς Πατέρα καὶ Υἱὸν καὶ Πνεῦμα ἅγιον, ὁμοουσίᾳ τε καὶ ὁμόδοξᾳ, ἐν οἷς καὶ τὸ βᾶπτισμα τὴν τελείωσιν ἔχει ἐν τε ὀνόμασι καὶ πράγμασι»· καὶ κατωτέρω· «Τὸ μὲν ἐν τῇ οὐσίᾳ γινώσκοντες, τὰ δὲ τρία ταῖς ὑποστάσεσιν, εἴτ' οὐν προσώποις, ὅ,τι σοι φίλον, μηδὲ οἱ περὶ ταῦτα ζυγομαχοῦντες ἀσχημονεῖτωσαν, ὡς ἀνὸν ὀνομασι κειμένους ἡμῖν τῆς εὐσεβείας, ἀλλ' οὐκ ἐν πράγμασι»· καὶ ἐν τῷ πρὸς Ἀρειανούς, «μῖαν φύσιν (φάσκει) ἐν τρισὶν ἰδιότησι νοεραῖς, τελείαις καθ' ἑαυτὰς ὑφειστώσαις, ἀριθμῶ διαιρεταῖς, ἀλλ' οὐ θεότητι». Ἀλλὰ καὶ ὁ θεὸς Ἀθανάσιος ἐν τῇ πρὸς Σεραπίωνα ἐπιστολῇ περὶ αὐτοῦ τούτου λέγει· «Τριάς δὲ ἐστὶν οὐχ ἕως ὀνόματος μόνον καὶ φαντασίας λέξεως, ἀλλὰ καὶ ἀληθείᾳ καὶ ὑπάρξει τριάς»· ἀδελφὰ δὲ τούτοις καὶ ὁ θεὸς Κύριλλος ἐν τῷ περὶ Τριάδος θεολόγηκεν. Εἰ οὖν αἱ ὑποστάσεις καὶ πραγματικῶς ἐν τοῖς θεοῖς ὑφειστήκασι, τοῦ τε Πατρὸς ὀνόματος καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ Πνεύματος δηλοῦντος φύσιν ὡς ἀληθῶς οὐσαν ἰδιοσύστατον, δῆλον ἄρ' ὅτι κἄν τε τῆς ἐπινοίας τούτου νοούσης, κἄν τε καὶ μὴ τὴν ἀπ' ἀλλήλων διάκρισιν· οὐδὲ γὰρ ἔχομεν τὸν πα-

τέρα λέγειν μὴ εἶναι υἱόν, καὶ τ' ἀνάπαλιν, οὔτε τὸν πατέρα τούτων οὐδέτερον, διὰ τὸ τὴν ἐπίνοιαν οὕτω φαντάζεσθαι, ἀλλὰ διὰ τὸ τοιοῦτως ἔχειν τὰ θεῖα πρόσωπα. Ἀλλὰ καὶ τὸ τοῦ Δαμασκηνοῦ ῥητὸν ἐν τῷ περὶ Τριάδος, τῷ τοῦ Θεολόγου νοῦν ἔχει τὸν αὐτόν· καὶ γὰρ ὑφορώμενος καὶ τὸς οὗτος ὁ θεὸς πατὴρ τοὺς αἰρετικούς ἐτοίμως ἔχοντας τοὺς πιστοὺς ἀσεβείας γράφεσθαι, τοῦτ' εἶρηκε περὶ τῆς τῶν ὑποστάσεων διακρίσεως· δῆλος γὰρ παρακατιῶν οὐκ ἀπολύτως ἀλλὰ κατὰ παράθεσιν τῶν καθ' ἡμᾶς πραγματικῶς διαφερόντων, οὐκ ἐν τῷ υἱῷ ἀλλ' ἐν τῷ τῆς ὑπάρξεως τρόπῳ τὴν διαφορὰν τῶν ὑποστάσεων τιθέμενος· φησὶ γὰρ· «Κατὰ τὸ αἴτιον καὶ τὸ αἰτιατόν, καὶ τὸ τέλειον τῆς ὑποστάσεως, ἦτοι τὸν τῆς ὑπάρξεως τρόπον, τὴν διαφορὰν ἐνοοῦμεν· οὔτε γὰρ τοπικὴν διάστασιν, ὡς ἐφ' ἡμῶν δυνάμεθα ἐπὶ τῆς ἀπεριγράπτου λέγειν θεότητος, οὔτε θελήματος διαφορὰν ἢ γνώμης ἢ ἐνεργείας ἢ δυνάμεως ἢ τινος ἐτέρου, ἅτινα τὴν πραγματικὴν καὶ διόλου ἐν ἡμῖν γεννώσι διαίρεσιν· διὸ οὐδὲ τρεῖς θεοὺς λέγομεν τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱὸν καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, ἕνα δὲ μᾶλλον Θεὸν τὴν ἁγίαν Τριάδα», καὶ τὰ ἐξῆς· ἐξ ὧν ἀριδῆλως συνάγεται, ὡς οἱ ῥηθέντες Πατέρες οὕτω τὰ τοιαῦτα θεολογήσαι προήχθησαν, ἵνα μὴ λαβὴν τῆς αἰρετικῆς κακεντρεχείας δώτωσιν, ἀλλ' οὐχ ἵνα καὶ τὴν διαφορὰν τῶν ὑποστάσεων ψιλῆς ἐπινοίας ἀνάπλασμα δογματίσωσι.

Περὶ δὲ τῆς τετρακτύος τῶν τρόπων, καθ' οὓς ἐξηγεῖται τοῖς Πατέρεσιν ἢ θεῖα Γραφή, δεῖ με νομίζω σαφῆς εἰπεῖν τι, προαιρούμενον τὸν ὀρισμὸν ἐκάστου προκομίσασθαι. Λαβῶν οὖν τὰς ἀφορμὰς παρὰ τοῦ τῷ Γρηγορίῳ τῷ Θεολόγῳ φοιτήσαντος Ἱερωνύμου, παρ' Εὐχερίου τε καὶ Αὐγουστίνου, ὧδέ πως ἄρχομαι.

Τρόπος ἱστορικός, ἦτοι καθ' ἱστορίαν ἐξήγησις ἐστὶν ἢ τὴν τῶν πραγμάτων ἀλήθειαν ἡμῖν παριστάνουσα, ὡς τὸ ὕδωρ τὸ ἐν τῷ μυστηρίῳ τοῦ Βαπτίσματος ἱστορικῶς λαμβανόμενον τὸ στοιχειῶδες ὕδωρ σημαίνει.

Ἐξήγησις τροπολογικὴ, ἥτις καὶ ἠθικὴ λέγεται, ἐστὶν ἢ πρὸς τὴν τοῦ βίου ἐπανόρθωσιν τὸ μυστικὸν νόημα παρεισάγουσα, ὡς τὸ ὕδωρ τροπολογικῶς νοούμενον σημαίνει τοὺς πειρασμούς.

Ἀλληγορικὴ ἐξήγησις ἐστὶν ἢ τῶν μελλόντων ἔργων τῶν ἐπαινετῶν· σκιάν ἡμῖν διηγῆσεως προτείνουσα, ὡς τὸ ὕδωρ ἀλληγορικῶς λαμβανόμενον δηλοῖ τὸ βᾶπτισμα.

Ἀναγωγὴ ἐστὶν, ἥτις πρὸς τὰ θεϊότερα μυ-

στήρια τῶν οὐρανίων τύπων ἡμᾶς ἀνάγουσα, ὡς τὸ ὕδωρ ἀναγωγικῶς ἐξηγουόμενον σημαίνει τὴν θεϊαν μακαριότητα. Καὶ ἄλλως τὸ γραφικὸν ρητόν, «καὶ διεχώρισεν ὁ Θεὸς ἀνά μέσον τοῦ φωτός, καὶ ἀνά μέσον τοῦ σκότους», ἱστορικῶς νοούμενον δηλοῖ αὐτὸ τὸ φῶς, καὶ τὴν ἀπουσίαν αὐτοῦ· τροπολογικῶς τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν θανάσιμον ἁμαρτίαν· ἀλληγορικῶς τὴν παλαιὰν καὶ νέαν Γραφήν· ἀναγωγικῶς τοὺς προωρισμένους καὶ ἀποδοκιμασμένους· ἐξ ὧν δῆλον, ὡς ἡ ξηρανθεῖσα συκῆ τροπολογικῶς τὴν συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων δηλοῖ, καθά που καὶ ἡ δερματίνη ζώνη τοῦ Ἰωάννου παρὰ Θεοφυλάκτου εἴληπται. Χρῆ δὲ γινώσκειν, ὅτι τρόπος διαφέρει τροπολογίας, ὡς ἦθος ἠθοποιίας· τὸ μὲν γὰρ σχῆμα, τὸ δὲ λόγος ἐσχηματισμένος. Ἄλλὰ καὶ τὸ «ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν» ληφθέν κατ' ἀναγωγὴν ὀρθῶς ἔχει, νοουμένου Χριστοῦ τοῦ σαρκωθέντος οὐρανοῦ, καὶ γῆς ἐξ ἧς ἐβλάστησε, τῆς μητρὸς αὐτοῦ· οὕτω γὰρ καὶ ὁ θεῖος Ἀναστάσιος ὁ Σιναίτης ἐξεδέξατο τὸ ρητόν ἐν τῷ εἰς τὴν Ἑξαήμερον βιβλίῳ α', καὶ ἡ μυστικὴ μεγάλη μετάφρασις ὑπτίαις χερσὶ τὴν οὕτως ἔχουσαν ἀναγωγὴν ἀσπάζεται.

Περὶ δὲ τῶν Διαταγῶν τῶν Ἀποστόλων δοκεῖ μοι δεῖν τοῖς Πατράσιν ἀπολυπραγμόνως πείθεσθαι, ταύτας εὐλόγως ἀπαγορεύσασι διὰ τὴν τῶν Τεσσαρεσκαίδεκατιτῶν κίβδηλον πρόσθεσιν οὔτε παρὰ τὸ συντετέχθαι τῷ τοῦ Ζωναρᾶ Νομίμῳ, ἄλλως πως ποιητέον· ἐξήγησε γὰρ τούτους οὗτος ὁ συγγραφεὺς οὐχ ἵνα τούτοις ὡς οὐκ ἀπηγορευμένοις (ὡς περ δοκεῖ Πέτρῳ τῷ Κομέστωρι) χρῆσώμεθα, ἀλλ' ἵνα τὸν συγγραφέα θαυμάζωμεν· ἀλλὰ γὰρ ἐγὼ τούτου δοθέντος, ἥκιστ' ἄγαμαι τὸν ἄνδρα τοῦ φρονήματος.

Περὶ δὲ τῶν παρὰ Ρωμαίους Καλανδῶν ἰστέον, ὡς οὗτοι τὰς ἡμέρας τοῦ μηνὸς εἰς τρία διήρουν, εἰς καλάνδας, νόνας καὶ ἰδοὺς· καλάνδα παρ' αὐτοῖς, ὅπερ νομηνία παρ' Ἑλλήσι. Τῶν οὖν μηνῶν ὄντων δυοκαίδεκα, τεσσαρσι τούτων, Μαρτίῳ δηλαδὴ, Μαίῳ, Ἰουλίῳ τε καὶ Ὀκτωβρίῳ, νόνας μὲν ἐπτὰ, ἰδοὺς δὲ γεῖε παρῆχον, οὕτωςί πως ἀριθμοῦντες τὰς νεμηθείσας ἡμέρας. Τὴν πρώτην ἐνὸς ἐκάστου τῶν ῥηθέντων τεσσάρων μηνῶν (καθὰ δὴ πούθεν καὶ τῶν λοιπῶν ὀκτώ) κατ' αὐτὰς ἔλεγον τὰς καλάνδας, τὴν δευτέραν πρὸ ἐξ (φέρ' εἰπεῖν) νονῶν Ἰουλείων, τὴν τρίτην πρὸ πέντε, τὴν τετάρτην πρὸ τεττάρων, τὴν πέμπτην πρὸ τριῶν Ἰουλείων, τὴν ἕκτην τῇ πρὸ τῶν

νονῶν, τὴν ἑβδόμην κατ' αὐτὰς τὰς νόνας τοῦ Ἰουλίου καὶ τοῖς λοιποῖς ὁμοίως. Πληρωθέντων δὲ τῶν νονῶν, ἦτοι τῶν ἐπτὰ τοῦ μηνός, τὴν μὲν ὀγδόην πρὸ ὀκτώ ἰδῶν Ἰουλείων ἔλεγον, τὴν δὲ ἐνάτην πρὸ ἐπτὰ, τὴν δεκάτην πρὸ ἐξ, τὴν ἑνδεκάτην πρὸ πέντε, τὴν δωδεκάτην πρὸ τεττάρων, τὴν δεκάτην τρίτην πρὸ τριῶν, τὴν δεκάτην τετάρτην πρὸ τῶν ἰδῶν, τὴν δεκάτην πέμπτην κατ' αὐτὴν τὴν τῶν ἰδῶν Ἰουλείων. Ἦνίκα δ' αἰνίττεσθαι τὴν δεκάτην ἕκτην τοῦ μηνός ἦν αὐτοῖς σκοπός, οὕτως ἔλεγον δεκάτη ἐπὶ ἑβδόμῃ πρὸ καλανδῶν ἀγούστειων (μετὰ γὰρ τοὺς ἰδοὺς, ἦτοι τὴν ἑ' τοῦ μηνός, τὰς καλάνδας, καὶ τὸν προσεχῆ μετὰ τὸν ἐνεστώτα μῆνα ὠνόμαζον), τὴν δεκάτην ἑβδόμην δεκάτη ἐπὶ ἕκτη, τὴν δεκάτην ὀγδόην δεκάτη ἐπὶ πέμπτῃ, τὴν δεκάτην ἐνάτην δεκάτη ἐπὶ τετάρτῃ, τὴν εικοστήν τρίτη ἐπὶ δεκάτῃ, τὴν εικοστήν πρώτην δωδεκάτῃ πρὸ καλανδῶν, τὴν εικοστήν δευτέραν ἑνδεκάτῃ πρὸ καλανδῶν, τὴν εικοστήν πέμπτην ὀγδόῃ, τὴν εικοστήν ἕκτην ἑβδόμῃ, τὴν εικοστήν ἑβδόμην ἕκτη, τὴν εικοστήν ὀγδόην πέμπτῃ, τὴν εικοστήν ἐνάτην τετάρτῃ, τὴν τριακοστήν τρίτη πρὸ καλανδῶν, τὴν τριακοστήν πρώτην τῇ πρὸ τῶν καλανδῶν ἀγούστειων. Ἐπὶ δὲ τοῖς λοιποῖς ὀκτώ μηνσί, νόνας μὲν πέντε, ἰδοὺς δὲ τρεῖς καὶ δέκα παρῆχον. Τὴν μὲν οὖν μετὰ τὴν πρώτην τοῦ μηνός πρὸ τεττάρων νονῶν (φέρ' εἰπεῖν) ἰουναίων ἔλεγον, τὴν δὲ μετ' αὐτὴν πρὸ τριῶν, τὴν τετάρτην τῇ πρὸ τῶν νονῶν, τὴν πέμπτην κατ' αὐτὰς τὰς νόνας τοῦ Ἰουνίου. Μετὰ δὲ τὰς νόνας, ἦτοι μετὰ τὴν πέμπτην τοῦ μηνός, βουλόμενοι προφέρειν τὴν ἕκτην, ὀγδόῃ πρὸ τῶν ἰδῶν ἔλεγον, τὴν δὲ μετ' αὐτὴν ἑβδόμῃ πρὸ τῶν ἰδῶν, τὴν δὲ μετ' αὐτὴν ἕκτη πρὸ τῶν ἰδῶν, τὴν ἐνάτην πρὸ τῶν ἰδῶν ἰουναίων, τὴν δεκάτην τρίτην κατ' αὐτὴν τὴν τῶν ἰδῶν ἰουναίων ἔλεγον· μετὰ δὲ τοὺς ἰδοὺς, ἦτοι τὴν δεκάτην τρίτην τοῦ μηνός, τὴν μετ' αὐτὴν, δεκάτη ἐπὶ ὀγδόῃ πρὸ καλανδῶν· τὴν δεκάτην ἕκτην, δεκάτη ἐπὶ ἕκτη· τὴν δεκάτην ἑβδόμην, δεκάτη ἐπὶ πέμπτῃ· τὴν δεκάτην ὀγδόην, δεκάτη ἐπὶ τετάρτῃ· τὴν δεκάτην ἐνάτην, δεκάτη ἐπὶ τρίτῃ· τὴν εικοστήν, δύο πρὸς τοῖς δέκα πρὸ καλανδῶν· τὴν εικοστήν πρώτην, ἑνδεκάτῃ πρὸ καλανδῶν, καὶ καθ' ἑξῆς μέχρι τῆς τριακοστῆς, ἣτις πρὸ καλανδῶν ἰουναίων λέγεται. Προστίθῃμι καὶ τοῦτο (εἰ γε δοκεῖ καὶ τὸν κῶνωπα διῦλιζειν) ὡς νοὸς μὲν οὐ, καλᾶμου δὲ μᾶλλον τ' ἁμαρτήμα, τὸ μὴ διὰ τῆς σε δι-

φθόγγου ἰδῶν ἰουνεῖων τῷ τῆς ἐπιστολῆς ὑπογράφει τέρατι.

Περὶ δὲ τῆς ἐν τῇ Ἀγίᾳ Σοφίᾳ συνόδου οὐ μοι δοκεῖ ἀπίθανον μετὰ τὴν τῶν ἡμετέρων ἐξ Ἰταλίας ἐπάνοδον συνελθεῖν καὶ συνδιασκέψασθαι περὶ ὧν ἐπ' οὐδενὶ δέοντι κατὰ τῶν ὁρθῶν δογμάτων ἐν Φλωρεντίᾳ κεκαινοτόμηται τοῖς πλείοσι γὰρ τούτων μετέμελε τῆς ἀπάτης ἣν ἠπατήθησαν, καὶ ταῦτα ὄντος παρ' αὐτοῖς τοῦ δυσχεραίνοντος, λέγω δὴ Μάρκου τοῦ τῆς εὐσεβείας προμάρχου καὶ τοὺς ἐξαπατηθέντας παροτρύνοντος πρὸς τὴν τῶν ἐπιψόγως δεδογμένων ἐπαινετὴν ἀποκύρωσιν.

Περὶ δὲ τῶν βιβλίων τῶν θείων Πατέρων, ἃς περ ἡ σύνοδος ἐκείνη τοὺς Λατίνους ἔφη κибδηλευσαι, περὶ μὲν πασῶν τῶν ἀπρηθημένων καταφάσκειν οὐκ ἔχω, περὶ δὲ μιᾶς τῆς τοῦ Ἀθανασίου καὶ μάλιστα εἰκότως ἀναγνοῦς γὰρ ἐν αὐτῇ τὸ παρ' αὐτοῦ συντεθέν Σύμβολον, τὴν προσθήκην εὖρον τὴν καὶ ἐκ τοῦ Γλοῦ. Τί οὖν κακὰ τούτου χρῆ τεκμαίρεσθαι καὶ περὶ τῶν λοιπῶν; πολλοῦ γε δέω καὶ λέγειν.

Περὶ δὲ τοῦ διατὶ μείζων ἡ σελήνη φαίνεται τοῖς ὀρώσιν αὐτὴν ἀνίσχουσαν ἢ μεσουρανοῦσαν, λόγος οὐδεὶς (τὸ κατ' ἐμὲ φάναι) τοῦ ληφθέντος ἀπὸ πείρας πολλοῖς, καὶ τούτοις πᾶσιν ἀξιολόγοις ἀνδράσι κρείττων ἔοικεν· οὗτος δ' ἐθέλει τοῦτο συμβαίνειν διὰ τὴν τοῦ μέσου πυκνωσιν, ὡς δῆλον ἐπὶ τοῦ νομίσματος ἐν λεκάνῃ ποσὸν ὕδωρ ἔχουση τεθέντος γίγνεται· μείζον γὰρ τοῦτο δοκεῖ τοῖς ἐναπτενίζουσιν, ἢ περ μὴ καθ' ὕδατος ὀρώμενον. Τούτου μὲν οὖν τὴν αἰτίαν ἐρευνῶν ὁ φυσικὸς τοιαύτην δεῖν ἀποδιδόναι κέκριται. Διατὶ δὲ γε πυκνωμένου τοῦ μέσου, μείζον δοκεῖ τάντικείμενον; οὐκ ἔτι τοῦ φυσικοῦ σκοπεῖν, ἀλλὰ μάλλον τοῦ τὴν ὀπτικήν μετερχομένου νομίζεται. Αἰτίαν δ' οὗτος οὐδεμίαν οικειοτέραν ἔχοιεν ἀποδοῦναι τῆς τῶν ὀρατικῶν ἀκτίνων διακλάσεως· ταύτην γὰρ κλύτος Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς περὶ Οὐρανοῦ βιβλίῳ 6^ο, ἐν τε τοῖς Προβλήμασι καὶ ἐν τῷ περὶ μετεώρων ἀπέδωκεν· εἰ δὲ καὶ Πρόκλος ὁ Διάδοχος ἄλλως πως περὶ τῆς ἀπὸ τοῦ κέντρου τῶν ἀστέρων ἀποστάσεως φαντάζεται, ξένον οὐδέν· καὶ γὰρ πρόπαλαι Δίωني τῷ Παταρεῖ καὶ Διοκλεῖ τῷ Ἐρεσίῳ τοιαύτη δόξα γέγονεν· ἀλλ' εἰ καὶ γέγονε πῶμακλα κεκράτηκεν οἱ γὰρ μετ' αὐτοῦ τὰ τοιαῦτα τελώτερον ἐξακριβώσαντες, ὀργάνων τυχόντες τῶν

μαθηματικῶν, πάνυ καλῶς κατεσκευασμένων (ἐνὸς μάλιστα τοῦ ἀστρολάβου), δι' αὐτῶν μὲν τὴν ὡς ἀληθῶς δύσληπτον παράλλαξιν, δι' αὐτῆς δὲ τὴν ἀπὸ τοῦ κέντρου τῶν ἀστέρων καθ' ὅποιονδήποτε τρόπον νοουμένων οὐκ ἀνίσως ἔχουσαν ἐπέγνωσαν διάστασιν.

Ἐπόμνημα τὸ παρ' Ἀλεξάνδρου τ' Ἀφροδισιεύς εἰς τὰ τοπικὰ τοῦ φιλοσόφου (ὡς Θεὸς οἶδεν ὁ πάντων ἔφορος), καθάπερ καὶ Μπαλάνοσ ὁ κοινὸς ἡμῶν φίλος γεγονώς αὐτόπτης βιβλιαρίων τῶν ἐμῶν ἔγνωκε.

Περὶ δὲ τῆς τοῦ θεοκλήρου μεθόδου τί χρῆ καὶ λέγειν; μῶν καχέκτης ὢν καὶ μύωψ, δύναμαι καὶ περὶ τῶν τοιούτων συγγράφειν; πολλοῦ γε καὶ δῆ. Εἰ δὲ τις φαίη τῶν περιέργων, τί οὖν οὐ φοβῆ σύ, μὴ καὶ Βησσαρίων ὁ σὸς καταψυφίσεται σου κουφότητα; οὔμενοῦ ἐγὼ θαρρύντως ἂν εἶποιμι· οἶδε γὰρ ὡς οὐχ ἔκουσῶς οὐ καθυπείχω τοῖς αὐτοῦ προστάγμασι.

Καὶ ταῦτα μὲν δὴ ταῦτα, σὺ δ' ὁ βίῳ καὶ λόγῳ καθ' ὑπερβολὴν κοσμούμενος, εἴπερ τὰς λύσεις τῶν ἀπορηθέντων οὐκ εὐστόχως καὶ κατὰ τὴν σὴν μεγαλόνοιαν δέδωκα, σύγγνωθί μοι πύλας Ἀιδωνέως ἤδη προσεγγίζοντι, πρὸς ἐν τε καὶ μόνον νῦν ἀποβλέποντι, τὴν τῶν ἀμαρτιῶν μου συγχώρησιν, ἧς τύχοιμι ταῖς σαῖς εὐχαῖς, φίλε Θεοῦ πανυπερσέβαστε.

Ἐρρωσο μακρόβιος.

Κερκυρήθην, Σκιροφοριῶνος δ' ἰσταμένου.

60.

(Ἐπιστολὴ τοῦ πατριάρχου Ἱερεμίου Β' τοῦ Τρανοῦ ἐξ ἰδιωτικοῦ κώδικος δημοσιευθεῖσα ὑπὸ τοῦ κ. Μ. Παρανίκα ἐν τόμ. I', σ. 23 τοῦ *E.l.l. Philolog. Συλλόγου*. Κατὰ τὸν ὑπ' ὄψιν ἡμῶν κώδικα ἡ ἐπιγραφή ἔχει ὧδε· «*Ἱερεμίας ἐλέφ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης, καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης, τοῖς τῶν Ἐρετῶν ἀρίστως καὶ υπερπερόντως οἰακοστροφοῦσι, τῷ τε θεοφρονήτῳ πρίγγι, τοῖς μεγάλοις φρονίμοις καὶ τοῖς παρ' αὐτοῖς τῶν ἀξίων ἅπασιν εἰρήνην, εὐφροσύνην καὶ τὸ κατ' ἐχθρῶν ἀεὶ θεόθεν τὰ ρικητήρια αἰρεῖν*». Σημειωτέον καὶ ταύτας τὰς διαφερούσας γραφάς· *Καὶ πάλαι μὲν ὡς τὴν — ἐν ἐπισκόποις Κυθῆρων, κἄν τοῖς — καὶ ἰκεσίας ὡς τὴν — Πουήσητε δ' ἂν οὐ χρεωστικῶς ἀμοιβάς, ἀλλὰ δῶρα χαριζόμενοι, εἰ πέρ του παλαιότε — δηρικὰ ἂν διακαλέσοιτε — Ἐρρωμένους μοι κτ.λ.*)

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΕΤΑΞΟΣΚΩΛΗΚΟΣ

ΚΑΙ

ΤΩΝ ΑΣΘΕΝΕΙΩΝ ΑΥΤΟΥ.

Ἀνεγνώσθη ἐν ταῖς ΧλΓ' καὶ Χλδ' συνεδριάσειν.

Α'.

Ἡ μέταξα, ἡ ὠραιότατη τῶν κλωστικῶν οὐσιῶν, εἶναι ἐπίσης ἡ διαρκεστάτη, ἡ λεπτοτάτη καὶ ἡ λαμπροτάτη τῶν ὑλῶν, ἃς ὁ ἄνθρωπος ἐξεύρε πρὸς ἐνδυμασίαν καὶ στολισμὸν αὐτοῦ. Ἐλαφρά καὶ θερμὴ ἀφ' ἐνὸς ὑγιεινῆ δὲ ἐξ ἄλλου συνενεὶ ἐν ἑαυτῇ τοιαῦτα προτερήματα, δι' ὧν ὑπερτερεῖ τοῦ βάμβακος, τοῦ λίνου, τοῦ ἐρίου κατὰ πολὺ. Οἱ ἀρχαῖοι ἀμυδρὰν τινα ιδέαν περὶ μετᾶξης εἶχον· ἐφρόνουν ὅτι αὕτη εἶναι φυτοῦ τινος προϊόν, ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς Μέσης Ἀσίας μόνον γινώσκουσι νὰ δίδωσι δι' ἰδιαιτέρας τέχνης τὴν λεπτότητα καὶ στερεότητα αὐτῆς. Ἄλλοι ἐφρόνουν ὅτι αὕτη εἶναι προϊόν μεγάλων ἀρχῶν, ἃς οἱ ἔμποροι περιποιῦνται καὶ ἀνατρέφουσι. Καὶ βεβαίως οὐδεμίαν σαφῆ ιδέαν ἠδύνατο νὰ ἔχωσιν οἱ κάτοικοι τοῦ ἀρχαίου κόσμου, ἀφοῦ τὸ μυστήριον ἐπὶ ποιῆθ' ἰσχυρῶς συνεκρατεῖτο ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς Σινικῆς Αὐτοκρατορίας πλὴν τῶν τριᾶκοντα ἑκατονταετηρίδων ἀπὸ τῆς ἐξευρέσεως αὐτοῦ. Τοσοῦτ' ἡ τιμὴ τῆς μετᾶξης ἦν ὑπέρογκος, ὥστε ὁ αὐτοκράτωρ Αὐρηλιανὸς μετὰ τὰς ἐν τῇ Ἀνατολῇ νίκας τῶν λεγόντων αὐτοῦ ἠναγκάσθη νὰ ἀρνηθῆ εἰς τὴν Αὐτοκράτειραν αἰτήσασαν ἐνδυμὰ τι μεταξωτὸν, ὡς ἀνάρμοστον διὰ τὸ βαρῦτιμον αὐτοῦ καὶ διὰ μίαν Αὐτοκράτειραν· ὁ δὲ Ἰάκωβος Α', βασιλεὺς τῆς Σκωτίας, ἐδανείσθη ζεύγος μεταξωτῶν περικνημίδων, ὅπως ἐμφανισθῆ ἐνώπιον τῶν Ἀγγλῶν ἀπεσταλμένων. Σήμερον τὸ σπάνιον καὶ βαρῦτιμον τῆς ὀργανικῆς ταύτης ὕλης ἡλαττώθη κατὰ πολὺ, κάλλιστα δὲ γινώσκόμεν ὅτι ἡ μέταξα εἶναι προϊόν τοῦ μεταξοσκώληκος, ὅστις ἐκλήθη εἰς τὴν ὀργανικὴν φύσιν, ὅπως τοσοῦτον σπουδαίαν καταλάβῃ θέσιν, ὥστε νὰ θέτῃ εἰς κίνησιν ἑκατομμύρια ἀνθρώπων καὶ δισεκατομμύρια κεφαλαίων καθ' ἕκαστον ἔτος.

Τὸ δένδρον ἐξ οὗ οὗτος τρέφεται κατέχει τὰς εὐφορωτέρας πεδιάδας τῆς Ἀσίας καὶ Εὐ-

ρώπης εἰς μεγίστας ἐκτάσεις· ἄπειροι δὲ χεῖρες γεωργῶν καταγίνονται μόνον διὰ τὴν καλλιέργειαν αὐτοῦ, παμπληθεῖς δὲ βιομήχανοι καὶ ἔμποροι εὐρίσκουσι τὴν εὐζωίαν καὶ τὸν πλοῦτον αὐτῶν ἐν τῇ ἐπεξεργασίᾳ καὶ ἐμπορίᾳ τῆς μιζορητινώδους ταύτης ὕλης ἐνὸς σκώληκος. Καὶ οὗτος λοιπὸν ἔσεται ὁ σκώληξ, οὗ τινος ἡ ἱστορία, τὸ ἀνατομικόν, φυσιολογικόν καὶ παθολογικόν μέρος ἐν συνόλῳ καὶ ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα ἀπασχολήσει ἡμᾶς.

Γεννηθεὶς ἐν χώρᾳ, ἐν ἣ τὴν μεταξοσκωληκοτροφίαν περὶ πολλοῦ ποιοῦνται, γινώσκω τοὺς μεταξοσκώληκας ἀπὸ παιδικῆς ἡλικίας, ἔκτοτε δὲ πολλάκις ἐμαυτὸν ἀνωφελῶς ἠρώτων τὴν ἐξήγησιν τῶν ἐν αὐτῷ ἀναφανομένων μεταβολῶν, μεταμορφώσεων καὶ ἀσθενειῶν αὐτοῦ, μέχρις οὗ ἐπὶ ἐν ἤδη ἔτος περὶ τοῦτο τὸ ζῶον ἐνασχοληθεὶς καὶ ἐν τῷ καταλλήλῳ καιρῷ ἀναθρέψας καὶ περιποιηθεὶς αὐτό, περὶ δὲ τὴν ἀνατομίαν καὶ μικροσκοπίαν οὐκ ὀλίγον καιρὸν δαπανήσας, μεταδίδωμι ὑμῖν, ὡς ἐμοὶ δυνατόν, τινὰ τῶν ἀξιοπεριεργότερων τοῦ ὀργανισμοῦ, ἀφορῶντα τὴν ἀνατομίαν, φυσιολογίαν καὶ παθολογίαν αὐτοῦ.

Καὶ πρῶτον μὲν τὸν λόγον ποιήσομαι περὶ τῆς ἐφευρέσεως καὶ μεταδόσεως αὐτοῦ, εἶτα δὲ διελθὼν τὴν ἀνατομικὴν κατασκευὴν ὡς καὶ τὴν φυσιολογικὴν ἐνέργειαν ἐκάστου τῶν ὀργάνων αὐτοῦ, διατρέψω ἐπὶ τὰ διάφορα φαινόμενα τοῦ ζωικοῦ συστήματος ἀπὸ τῆς ἐν τῷ ὄντι ἐξελίξεως καὶ διαπλάσεως μέχρι τῆς τελείας ἀναπτύξεως πρὸς διαίωσιν τοῦ γένους αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τέλους τὸν λόγον καταστρέψω διὰ τοῦ παθολογικοῦ μέρους, ὅπερ σκοπεῖ τὴν ἐξεύρεσιν τῶν αἰτιῶν τῶν ἀσθενειῶν τοῦ μεταξοσκώληκος καὶ τὴν ἀποφυγὴν τούτων διὰ τῆς καλῆς καὶ λογισμένης μεθόδου πρὸς ἐκλογὴν τοῦ μεταξοσπόρου διὰ τῆς χρήσεως τοῦ μικροσκοπίου. Εὐχομαι δὲ ὅπως αἱ προσπάθειαι μου ἀποδώσιν ἀπετηρία κρειττόνων μελετῶν τοῖς περὶ τὰ τοιαῦτα ἐνασχολουμένοις πρὸς δόξαν τῆς ἐπιστήμης καὶ ὠφελίαν τῶν ἐνδιαφερομένων.

Καταγωγή του μεταξοσκώληκος.

Πού κατά πρῶτον ἀνεφάνη ὁ μεταξοσκώληξ καὶ τίνες ἦσαν οἱ ἐπιμεληθέντες καὶ ἐξ αὐτοῦ κατασκευάσαντες τὴν μέταξαν, τοῦτο ἀνήκει εἰς τὴν μυθολογίαν. Οἱ Πέρσαι μυθολογοῦσιν ὅτι τὸ πρῶτον Ζεῦγος τοῦ μεταξοσκώληκος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ δέρματος ἀγίου τινὸς Πέρσου εἰς λίαν ἀρχαίαν ἐποχὴν. Οἱ Ἰνδοὶ ἐκαλλιέργουν τὸν μεταξοσκώληκα καὶ ἀπέστειλλον διὰ τῶν κερβανίων αὐτῶν μεγάλας ποσότητας μετᾶξης εἰς τὰς πόλεις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Κατὰ πᾶσαν ὁμως πιθανότητα πατρίς τοῦ μεταξοσκώληκος ἀναφέρεται ἡ Σινική. Ὁ Αὐτοκράτωρ τοῦ βασιλείου τούτου Hong-li, ὅστις ἤκμασε κατὰ τὸ 2600 π. Χ., ἐπιθυμῶν ὅπως ἡ νόμιμος αὐτοῦ σύζυγος συντελέσῃ εἰς τὴν εὐδαιμονίαν τῶν ὑπηκόων του, παρεκκλῆσεν αὐτήν, ὅπως ἐξετάσῃ τὸν μεταξοσκώληκα, καὶ προσπαθῆσῃ νὰ χρησιμοποιοῦσῃ τὸ ἐξ αὐτοῦ νῆμα. Ἡ Αὐτοκράτειρα Le-bag-chi συλλέξασα μεγάλην ποσότητα τῶν ἐντόμων τούτων καὶ ἀπασχοληθεῖσα ἀρκούντως, οὐ μόνον ἐσπούδασε τὸ περὶ ἀνατροφῆς αὐτοῦ, ἀλλ' εὔρε καὶ τὸν τρόπον τῆς ἐξελέξεως τῆς μετᾶξης καὶ εἰσήγαγε ταύτην εἰς τὴν ὑφαντουργίαν. Ἐκτοτε ὁ μεταξοσκώληξ καὶ ἡ μεταξοσκωληκοτροφία παρεδόθησαν τῷ κοινῷ πρὸς ἐκμετάλλευσιν. Οἱ δὲ Αὐτοκράτορες τῆς Σινικῆς ἀπηγόρευσαν ἐπὶ ποινῇ θανάτου τὴν ἐκ τῆς αὐτοκρατορίας ἐξαγωγήν τῶν ὧν τοῦ μεταξοσκώληκος καὶ τῆς συκομορέας, οὕτως ὥστε ἐπὶ εἴκοσιν ὀλοκλήρους αἰῶνας κωλύθησαν οἱ κάτοικοι τῆς Σινικῆς νὰ κρατήσωσιν ἐντὸς τῶν ὁρίων αὐτῶν τὸ πολύτιμον τοῦτο ἔντομον, ἐκ τῆς καλλιέργειας τοῦ ὁποίου ἐπεσφωρεῖθη πλοῦτος ἄπειρος ἐντὸς τοῦ κράτους, μέχρι οὗ μία τῶν βασιλοπαίδων ἐκ τῆς δυναστείας τῶν Han ἀρραβωνισθεῖσα τὸν βασιλέα τοῦ Khotan 140 π. Χ. καὶ μαθοῦσα ὅτι ἐν τῇ χώρᾳ εἰς ἣν ἐπρόκειτο νὰ μεταβῇ δὲν ὑπῆρχεν ὁ μεταξοσκώληξ καὶ ἐπομένως οὐδ' ἔμεινα τὰ ὠραία μεταξωτὰ ὑφάσματα, ἀτινα τοσοῦτον αὐτῇ ὑπερηγάπα, ἀπεφάσισε νὰ κλέψῃ ἐκ τοῦ τελωνείου τῆς πατρίδος αὐτῆς τὰ ὧα τοῦ μεταξοσκώληκος καὶ τοὺς σπόρους τῆς συκομορέας, θέσασα ταῦτα ἐν τῇ κόμῃ αὐτῆς, οὕτω δὲ τὸ πολύτιμον ἔντομον διῆλθε τὰ ὅρια τῆς Σινικῆς· ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ τούτῳ σταθμῷ ὡς καὶ ἐν τῷ πρώτῳ ἔπαθε. Νέοι φραγμοὶ καὶ ἐνταῦθα ἐτέθησαν, μέχρι οὗ δύο Πέρσαι μοναχοὶ, ἐκ τοῦ τάγματος τοῦ Ἁγίου Βασιλείου, ἐπιθυμοῦντες ὅπως μεταφέρωσι τὴν

μεταξοσκωληκοτροφίαν εἰς τὰς ἡμετέρας χώρας, προσῆλθον πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα Ἰουστινιανόν, πρὸς ὃν ἐφανερώσαν, ὅτι ἐπὶ πολὺν χρόνον διατρίψαντες ἐν τῇ Σινικῇ Αὐτοκρατορίᾳ, εἶδον καὶ γινώσκουσι τὸν τρόπον τοῦ ἀνατρέφειν τὸν μεταξοσκώληκα καὶ ἐκ τοῦ προϊόντος αὐτοῦ κατασκευάζειν ἐνδύματα. Ὁ Αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς πολλὰ τούτοις ὑποσχεθεὶς ἀπέστειλεν εἰς Σινικήν, ὁπόθεν τῷ 555 ἐπέστρεψαν εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ἐνεχείρισαν τῷ Βυζαντινῷ Αὐτοκράτορι ῥάβδον κοίλην πλήρη ὧν μεταξοσκώληκος καὶ σπόρους συκομορέας. Αὐτοὶ πρῶτον ἐδίδαξαν τοὺς περὶ τὸν Ἰουστινιανόν τὸν τρόπον τῆς ἀνατροφῆς αὐτοῦ καὶ τῆς μεταξουργίας· εἰς διαφόρους δὲ ἐπαρχίας τοῦ κράτους ταχέως μετεδόθησαν τὰ περὶ μεταξοσκώληκος καὶ ἤρχισαν νὰ ἐνασχολῶνται περὶ τοῦτον ἰδίως δὲ ἐν Πελοποννήσῳ καὶ ἐν τῇ νήσῳ Κῶ· ἐντεῦθεν ἡ μεταξοσκωληκοτροφία διεπέρασεν εἰς Σικελίαν, ἐκεῖθεν δὲ εἰς Ἰταλίαν. Ἐρρίκος ὁ Δ' μετήνεγκεν αὐτὴν εἰς τὴν Γαλίαν. Ἐν Γερμανίᾳ πρῶτος σταθμὸς τῆς μεταξοσκωληκοτροφίας ὑπῆρξεν ἡ Βαυκρία τῷ 1676, ὁ δὲ Φρειδερίκος ὁ Μέγας εἰσήγαγεν αὐτὴν καθ' ἅπασαν τὴν λοιπὴν Γερμανίαν.

Ἀνατομικὸν καὶ μικροσκοπικὸν μέρος.

Τὸ σῶμα τοῦ μεταξοσκώληκος σύγκειται ἐκ δέκα κρίκων συνδεομένων πρὸς ἀλλήλους διὰ τοῦ δέρματος καὶ τῶν μεταξύ τούτων μυῶν ἐχόντων ἐκάστου ἀνά δύο ἀναπνευστικὰς ὀπὰς συμμετρικῶς πρὸς ἀλλήλας κειμένας. Ἐξείρεσιν τοῦ κανόνος τούτου ποιοῦνται ὁ δεῦτερος καὶ ὁ τρίτος κρίκος ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, οἵτινες ἀμοιροῦσιν ἀναπνευστικῶν ὀπῶν. Καὶ ὁ μὲν πρῶτος κρίκος φέρει ἐπὶ τοῦ ἐμπροσθίου ἄκρου αὐτοῦ τὸ στόμα, ἥτοι τὴν ἐκ χιτίνης μασητήριον συσκευὴν προσδεδεμένην διὰ καταλλήλων μασητηρίων μυῶν, ὁ δεῦτερος καὶ ὁ τρίτος ἐμπεριέχουσιν ἐν ἑαυτοῖς ἐντὸς καταλλήλων θηκῶν τὰ μέλλοντα πτερὰ, ὁ δὲ τελευταῖος πρὸς τὸ κάτω μὲν μέρος τὴν ὀπὴν τοῦ ἀπνηθυσμένου, ἐπὶ δὲ τῆς ῥάχως κερατοειδῆ τινα ἀπόφυσιν, ἧς ὁ σκοπὸς ἀγνωστος μέχρι τοῦδε τυγχάνει.

Περὶ δέρματος.

Τὸ ἐξωτερικὸν περιβάλλυμα, ὅπερ ἀποχωρίζει τὸν μεταξοσκώληκα ἀπὸ τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου, καὶ ὅπερ ὡς ἀσπίς τις προφυλάσσει αὐ-

τὸν ἐκ πολλῶν ἐξωτερικῶν ἐχθρῶν, σύγκειται ἐκ διαφόρων ἰνωδῶν μεμβρανῶν, ἀμέσως ἐπ' ἀλλήλων τεθειμένων, ὧν ἡ τελευταία φέρει πολλαπλοῦν τι στρώμα ἐξ ἀπεξηραμμένων πολυμόρφων κυττάρων ἐπ' ἀλλήλων τεθειμένων· ἐπὶ τούτου διακρίνονται στίγματα καὶ σχήματ' αἷνα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μέλανα τὴν χροιάν προερχόμενα ἐκ χρωματιστικῆς τινος ὕλης ἐντὸς τῶν κυττάρων τεθειμένης· ἔξοχαί δέ τινες τὸν ἀριθμὸν δέκα καὶ ἐξ ἐπ' ἀμφοτέρα τὰ πλάγια συμμετρικῶς πρὸς ἀλλήλας καὶ κάτωθεν τοῦ σώματος κείμεναι, αἱ μὲν ἐξ πρὸς τὴν κεφαλὴν αἱ δὲ δέκα πρὸς τὸ ὀπισθεν μέρος τοῦ σώματος, τοὺς πόδας τοῦ σκώληκος ἀποτελοῦσι. Καὶ οἱ μὲν ἔμπροσθεν ἐξ ἀρθρωτοὶ τυγχάνοντες εἰς τοὺς μέλλοντας πόδας τῆς χρυσαλλίδος μεταβάλλονται, οἱ δὲ ἕτεροι δέκα κατὰ τὸ μέσον καὶ κατὰ τὸ ἕτερον ἄκρον ἰνώδεις εἶναι καὶ ἄπλοι, περιστοιχιζόμενοι δὲ ὑπὸ στεφάνης ἀγκυλῶν, δι' ὧν τὸ ζῶον ἐπὶ τῶν φύλλων στερεοῦται. Αὗται κατὰ τὴν μεταμόρφωσιν ἀπομαραζόμεναι μετὰ τοῦ δέρματος καθ' ὀλοκληρίαν ἀπὸ τοῦ σώματος ἀποπίπτουσιν. Ἡ ἀλλαγὴ τοῦ δέρματος αἴτιον ἔχει τὴν ὑπὲρ τὸ δέον αὐξήσιν τοῦ ζώου, ὅπερ αὐξάνει περισσότερον τῆς ἐλαστικότητος τοῦ περικαλύμματος. Τότε τὸ δῆμα σχίζεται ἀπὸ τῆς ράχews, ὁ δὲ μεταξοσκώληξ ἐξέρχεται τούτου πεπρωκισμένος μετὰ νέου δέρματος καταλλήλου διὰ τὴν νέαν ἡλικίαν.

Περὶ ὑποδορείου λιπωματώδους χιτῶνος.

Κάτωθεν τοῦ δέρματος εὐρίσκεται ὁ ὑποδορείος λιπωματώδης χιτῶν ἀποτελούμενος ἐκ λιπωματώδων κυττάρων εὐρισκομένων ἐντὸς ἰνώδους χιτῶνος καὶ αὐξανόμενων ἀναλόγως τῆς ἡλικίας. Τὰ κύτταρα ταῦτα ἀναγκαιότατα τυγχάνουσι κατὰ τὴν μεταμόρφωσιν, διότι διὰ τοῦ λίπους τούτου τρέφεται ὁ ὄργανισμός καὶ αἱ μεταβολαὶ ἐν αὐτῷ ἐπιτυγχάνονται.

Τὸ μυϊκὸν σύστημα.

Ἡ ἀπὸ τόπου εἰς τόπον κίνησις καὶ πολλὰ τῶν ἐσωτερικῶν κινήσεων ἐν τῷ μεταξοσκώληκι κατορθοῦνται διὰ τοῦ συστήματος τούτου. Πᾶσα σωματικὴ κίνησις εἶναι τὸ ἐξωτερικὸν φαινόμενον ἐσωτερικῆς πολλαπλῆς κινήσεως τῶν ἀπλουστῶν μυϊκῶν συσκευῶν συνισταμένης εἰς τὴν προσπέλασιν καὶ ἀπομάκρυνσιν τῶν στοιχείων τούτων, ἧτοι εἰς τὴν συστολήν

καὶ διαστολήν τοῦ μυός. Τὴν μεταβολὴν ταύτης τῆς καταστάσεως ἐκάστου μυός παράγουσι τὰ κινητικὰ νεῦρα, αἵτινα ἐκ τοῦ κεντρικοῦ νευρικοῦ συστήματος πηγάζοντα, ὡς ἠλεκτρικὰ σύρματα τὴν νευρικὴν μεταβολὴν εἰς κίνησιν ἐν τῷ μυὶ μεταδιδάσκει.

Τὸ σύστημα τοῦτο δύναται ὑποδιαιεθῆναι εἰς τρεῖς τάξεις, ἧτοι εἰς τοὺς κατὰ μῆκος, εἰς τοὺς κατὰ περιφέρειαν καὶ εἰς τοὺς εἰς ἕτερα κινήτρια ὄργανα ἧτοι τοὺς πόδας καὶ τὸ στόμα μεταβαίνοντας μῦς. Καὶ οἱ μὲν κατὰ μῆκος τοῦ σώματος καὶ κατὰ περιφέρειαν μῦς ἀπὸ δακτύλου εἰς δακτύλιον μεταβαίνοντες καὶ πρὸς ἀλλήλους συμπεριπλεκόμενοι τὴν κατὰ μῆκος καὶ πλάτος κίνησιν παράγουσιν, οἱ δὲ εἰς τὰ ἕτερα κινήτρια ὄργανα, τοὺς πόδας καὶ μασητήρια, εἰς τὰ διάφορα τοῦ στόματος μέρη κατευθυνόμενοι, χρησιμεύουσιν εἰς τὴν σχετικὴν πρὸς τὸ ὅλον παραλλαγὴν τῆς θέσεως τῶν κινήτριων καὶ μασητρίων ὀργάνων πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἀπὸ τόπου εἰς τόπον μεταλλαγῆς καὶ θρέψεως. Τούτων οὕτως ἐχόντων, ἅπαν τὸ μυϊκὸν σύστημα δύναται νὰ ἀναπαρασταθῆ πρὸς σάκκον τινά, περικαλύπτοντα ἅπασαν τὴν ἐσωτερικὴν ἐπιφάνειαν τοῦ δέρματος, καὶ ἔχοντα προεκβολὰς τινὰς πρὸς τὰ ἕτερα διάφορα ὄργανα εὐθὺς ὑπὸ τὴν ἐπιδερμίδα κείμενα.

Ἡ ἀπὸ τόπου εἰς τόπον κίνησις γίνεται ὡς ἐξῆς· ὁ σκώληξ στηριζόμενος ἐπὶ τῶν ὀπισθίων ποδῶν τῆς κοιλίας, ἐκτείνει τὸ ἔμπροσθεν μέρος τοῦ σώματος καὶ διὰ τῶν ἔμπροσθίων ποδῶν συλλαμβάνων, ἔλκει τὸ ὀπίσθιον σῶμα, τοὺς πρώτους κοιλιακοὺς πόδας, εὐθὺς ὀπισθεν τῶν τελευταίων τοῦ στήθους θέσεων.

Τὸ νευρικὸν σύστημα.

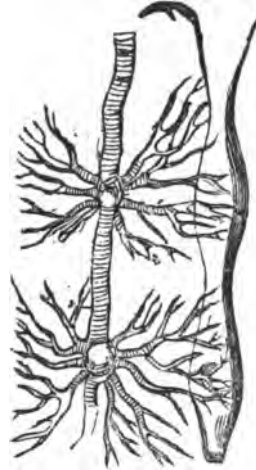
Διὰ τὴν κίνησιν καὶ αἰσθησιν ἀπαιτοῦνται οὐχὶ μόνον τὰ ὄργανα τῆς κινήσεως καὶ αἰσθήσεως, ἀλλὰ καὶ τὸ κεντρικὸν σύστημα, εἰς ὃ πᾶσα αἰσθησις καταλήγει καὶ ἐξ οὗ πᾶσα κίνησις ἐξέρχεται. Τὸ κεντρικὸν νευρικὸν σύστημα συνίσταται ἐκ δέκα γαγγλίων, ἧτοι μικρῶν νευρικῶν κέντρων εὐρισκομένων καθ' ὅλον τὸ μῆκος τοῦ σώματος ἀκριβῶς κάτωθεν καὶ κατὰ μῆκος τοῦ πεπτικοῦ σωλήνος καὶ πρὸς ἀλλήλα διὰ νεύρων προσδεδεμένων· εἰς ταῦτα προσθετόν τὸν τοῦ οἰσοφάγου κρίκον, ὅστις ἐνταῦθα παριστᾷ τὸν παρὰ τοῖς ἐντελεστέροις τῶν ὀργανισμῶν ἐγκέφαλον, καὶ δύο ἕτερα μικρότερα ἀσκίδια ἀντιστοιχοῦντα ἀκριβῶς πρὸς τοὺς μέλλοντας ὀφθαλμούς, ὥστε ὁ ὀλικὸς ἀριθμὸς τούτων εἰς 13 ἀνέρχεται. Ἐκ τῶν κεντρικῶν

τούτων νευρικών ὀργάνων διακλαδοῦνται καθ' ἅπαντα τὸν ὀργανισμόν, καθ' ἅπασας τὰς διευθύνσεις, καθ' ἅπαν τὸ κινητικόν, πεπτικόν, ἀναπνευστικόν καὶ καρδιακὸν σύστημα, ἐν γένει δὲ καθ' ἅπαντα τὰ ὄργανα, τὰ νεῦρα δι' ὧν ἡ ὑπαρξίς τῆς ὀργανικῆς ζωῆς πρὸς τὸν τέλειον αὐτῆς σκοπὸν διευθυνομένη κατευοοῦται. Ἡ ὄσφρησις καὶ ἡ γεῦσις, ὡς καὶ τὰ εἰδικὰ τούτων νεῦρα, ἐλλείπουσι παντελῶς, τὰ δὲ ὄργανα τῆς ὄρασεως ἐν τῷ τελευταίῳ σταδίῳ τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ κατὰ τὴν τελικὴν ἀνάπτυξιν ἀναφαίνονται. Ἡ ἐκθεσις τῆς μικροσκοπικῆς αὐτῶν κατασκευῆς ὡς πολυσύνθετος ὑπερακοντίζει τὰ ὄρια τοῦ προτιθεμένου σκοποῦ, διὸ καὶ παραλείπεται.

Τὸ ἀναπνευστικὸν σύστημα.

Τὸ ἀναπνευστικὸν αὐτοῦ σύστημα ἐξεγείρει οὐχ ἥττον τὴν ἡμετέραν περιέργειαν, διότι ἐν τῇ τελευταίᾳ αὐτοῦ ἀναπτύξει, αἱ πτέρυγες εἶναι ἐν τῶν κυριωτέρων ὀργάνων τῆς ἀναπνοῆς. Ἡ εἰς τὸν ὀργανισμόν εἰσαγωγή τοῦ ὀξυγόνου ἀναγκαίου διὰ τὴν ὑπαρξιν ἐκάστης ὀργανικῆς οὐσίας καὶ ἡ ἐξ αὐτοῦ ἀπομάκρυνσις τοῦ διὰ τὸν ὀργανισμόν δηλητηριώδους ἀνθρακικοῦ ὀξέος γίνεται διὰ τοῦ ἀναπνευστικοῦ συστήματος. Ὡς διὰ τοῦ πεπτικοῦ συστήματος εἰσέρχονται εἰς τὸν ὀργανισμόν αἱ στερεαὶ καὶ ὑγρὰ οὐσίαι, ἀναγκαῖαι πρὸς διατροφήν καὶ ὑπαρξιν τοῦ ὀργανικοῦ ἀτόμου, ἐξέρχονται δ' αὐτοῦ αἱ περιττᾶ, οὕτω διὰ τοῦ ἀναπνευστικοῦ συστήματος εἰσρέουσιν αἱ ἀπολύτως ἀναγκαῖαι τῷ ὀργανισμῷ ἀερώδεις οὐσίαι, ἐξέρχονται δ' ἐξ αὐτοῦ αἱ περιττᾶ. Εἰς τὰ πλάγια τοῦ σώματος ἐπὶ ἐκάστου δακτυλλίου, ἐξαιρέσει τοῦ δευτέρου καὶ τρίτου, συμμετρικῶς ἐπ' ἀμφοτέρα τὰ μέρη κείνται τὰ στίγματα ἧτοι αἱ ὀπαί, δι' ὧν εἰσέρχεται τὸ διὰ τὸν ὀργανισμόν τοῦ σκώληκος ἀναγκαῖον ὀξυγόνον καὶ ἐξέρχεται τὸ ἀνθρακικὸν ὀξύ. αἱ ὀπαί αὗται τὸν ἀριθμὸν 16 παρατηροῦμεναι διὰ τοῦ μικροσκοπίου συνίστανται ἐκ χυτίνου περιχυλίου, ἐφ' οὗ μεμβράνη τις πολύπτυχος ἐπικάθηται, χρησιμεύουσα κατὰ τὰς ἀνάγκας πρὸς κατάφραξιν καὶ ἀπόφραξιν τῆς ὀπῆς. Τὰ στίγματα ταῦτα συγκοινωνοῦσι πρὸς ἄλληλα διὰ σωλῆνός τινος, ὅστις καθ' ὅλον τὸ μήκος τοῦ ἐντόμου εἰς ἀμφοτέρα τὰ πλάγια μέρη συμμετρικῶς κείνται, ἀπὸ τούτων δὲ κατὰ διαφόρους διευθύνσεις ἔτεροι σωληνίσκοι ἐκφυόμενοι πρὸς ἅπαντα τὰ ὄργανα κατευθύνονται. Ἡ μικροσκοπικὴ ὕφ' ἧς τὰ μικρῶν καὶ μεγάλων σωλῆνων ἐκ κυ-

κλοτεροῦς χυτινώδους οὐσίας τὰ μέλα συνίσταται, ὅπως ἔνεκα τῆς σχετικῆς στερεότητος ταύτης οἱ πόροι οὗτοι ἀεῖποτε ἀνεωγμένοι διατελοῦσιν, ἐπὶ δὲ τῆς ἐσωτερικῆς αὐτῶν ἐπιφανείας λεπτεπίλεπτος μεμβράνη ἐπικάθηται. Ἐκ τῆς ἀνατομικῆς ταύτης ἐκθέσεως εὐκόλως ὁ τρόπος τῆς ἀναπνοῆς κατανοεῖται. Ὁ ἀτμοσφαιρικός ἀήρ διὰ τῶν ἐξωτερικῶν ὀπῶν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ σώματος εἰσδύων δι' ἐνδοσμώσεως καὶ ἐξοσμώσεως τὸ μὲν ὀξυγόνον τῷ ὀργανισμῷ ἐγκαταλείπει, τὸ δὲ ἐξ αὐτοῦ ἀναπτυχθὲν ἀνθρακικὸν ὀξύ ἀποφέρων ἐξέρχεται.

(Σχ. 1).

καὶ ἐξοσμώσεως τὸ μὲν ὀξυγόνον τῷ ὀργανισμῷ ἐγκαταλείπει, τὸ δὲ ἐξ αὐτοῦ ἀναπτυχθὲν ἀνθρακικὸν ὀξύ ἀποφέρων ἐξέρχεται.

Τὸ κυκλοφορικὸν σύστημα.

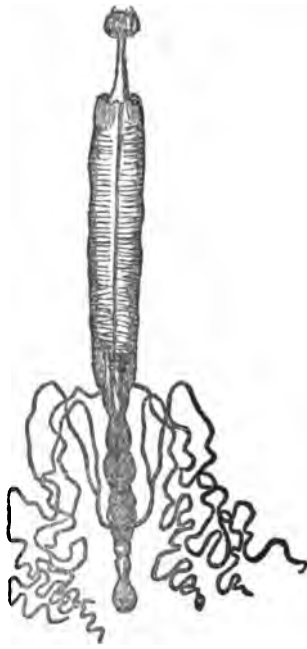
Ἐὰν διὰ τοῦ πεπτικοῦ καὶ ἀναπνευστικοῦ συστήματος λαμβάνονται αἱ στερεαί, ὑγρὰ καὶ ἀερώδεις οὐσίαι πρὸς συντήρησιν καὶ αὐξήσιν τοῦ ὀργανισμοῦ, διὰ τοῦ συστήματος τῆς κυκλοφορίας διανέμονται αὗται καθ' ἅπασαν τὴν οἰκονομίαν, ἧς τὰ στοιχεῖα παραλαμβάνοντα ἕκαστον τὸ ἑαυτῷ ἀναγκαῖον ἀποβάλλουσι τὰ περιττᾶ, καὶ οὕτως ἡ διατροφή καὶ ἡ αὐξήσις ἐπιτυγχάνεται. Καὶ παρὰ μὲν τοῖς ἐντελεστέροις τῶν ὀργανισμῶν κατορθοῦται τὸ τοιοῦτον διὰ τοῦ ἀρτηριακοῦ, φλεβικοῦ καὶ λεμφατικοῦ συστήματος, ἐχόντων ὡς κέντρον τὴν καρδίαν, παρὰ δὲ τῷ μεταξοσκώληκι, ὡς ἀτελέστερον τὸν ὀργανισμόν ἔχοντι, ἐλλείπουσι τὰ ἄνω μνημονευθέντα συστήματα καὶ μόνον ἡ καρδία ἀντικαθιστᾷ αὐτὰ. Εἶναι δὲ αὕτη σωλῆν τις ἐπιμήκης ἐκ κυκλοτερῶν καὶ ἐπιμήκων μυῶν συνιστάμενος, καὶ περικαλυπτόμενος ἐσωτερικῶς διὰ λεπτῆς τινος μεμβράνης τοῦ ἐνδοκαρδίου. Ὁ σωλῆν οὗτος διαιρεῖται εἰς τοσοῦτους θαλάμους, ὅσοι κρίκοι τοῦ σώματος ὑπάρχουσιν, εἶναι δὲ διατεθειμένος ἀμέσως ὑπὸ τὴν ἐπιδερμίδα, ὥστε αἱ συσταλτικαὶ καὶ διασταλτικαὶ κινήσεις αὐτοῦ ὑπὸ τὸ δέρμα διαφαίνονται. Ἐκαστος τῶν θαλάμων τοῦ σωλῆνος διὰ μὲν τοῦ ἐμπροσθίου καὶ ὀπισθίου στομίου μετὰ τῶν παρακειμένων θαλάμων συγκοινωνεῖ, ἐπὶ δὲ τὰ πλάγια αὐτοῦ ῥωγμᾶς

φέρει, αἵτινες ἔναντι ἀλλήλων κείμενοι κατὰ μὲν τὴν συσταλτικὴν κίνησιν αὐτοῦ διὰ βαλβίδων ἀποτελουμένων ἐκ τοῦ ἐνδοκαρδίου φράσσονται, καὶ οὕτω τὸ αἷμα ἀπὸ τοῦ ἐνὸς εἰς τὸν ἕτερον θάλαμον μεταβαίνει, κατὰ δὲ τὴν διαστολὴν διὰ τῆς ἐξωτερικῆς τοῦ αἵματος πιέσεως πρὸς τὰ ἔσω ἀνοίγονται, καὶ οὕτω τὸ αἷμα ἐκ τῶν ἔξω πρὸς τὰ ἔσω τοῦ θαλάμου εἰσχωρεῖ. Ἐπ' ἀμφοτέρα τὰ πλάγια τοῦ σωλήνος κοιλότητες σχέσιν πρὸς τὰς ἀναλόγους ῥωγμάς ἔχουσαι ὑφίστανται, εἰς ἃς τὸ αἷμα ἐκ τῶν διαφόρων τοῦ σώματος μερῶν συλλέγεται. Τούτων δ' οὕτως ἐχόντων, εὐκόλως ὁ μηχανισμὸς τῆς κυκλοφορίας κατανοεῖται. Αἱ μὲν συσταλτικαὶ κινήσεις τῆς καρδίας ἐκ τοῦ τελευταίου τοῦ πρὸς τὸ ἕτερον ἄκρον σημείου ἀρχόμεναι, εἰς τοὺς ἑτέρους θαλάμους πρὸς τὴν κεφαλὴν κατὰ τάξιν καὶ σειρὰν διαδίδονται, καὶ οὕτω τὸ ρεῦμα τοῦ αἵματος ἐκ τῶν ὀπισθεν πρὸς τὰ ἔμπροσθεν τοῦ σώματος γίνεται, ἢ δὲ διασταλτικὴ κίνησις τὸ εἰς τὰς διαφορὰς τοῦ σώματος κοιλότητας ὑπάρχον αἷμα ἐκ τῶν ἔμπροσθεν πρὸς τὰ ὀπισθεν ἀνχμυζᾷ, οὕτω δὲ δύο ἀντίθετα ρεύματα ἐν τῇ κυκλοφορίᾳ τοῦ μεταξοσκώληκος παρατηροῦνται, τὸ μὲν ἐντὸς τοῦ σωλήνος καὶ ἐκ τῶν ὀπισθεν τοῦ σώματος πρὸς τὰ ἔμπροσθεν, τὸ δὲ διὰ τῶν διαφορῶν τοῦ σώματος κοιλότητων καὶ ῥηγμάτων ἐκ τῶν ἔμπροσθεν πρὸς τὰ ὀπισθεν. Τὸ δ' αἷμα τοῦ μεταξοσκώληκος, συνιστάμενον ἐκ διαφανοῦς τινος ὑγροῦ, τοῦ ὄρου, καὶ ἐκ λευκῶν αἰμοσφαιριδίων, χρησιμεῖον ὅπως λαμβάνῃ ἐκ μὲν τοῦ ἐντερικοῦ σωλήνος τὰ πρὸς διατροφήν καὶ αὐξήσιν, ἐκ δὲ τοῦ ἀναπνευστικοῦ συστήματος τὸ ὀξυγόνον τοῦ ἀέρος πρὸς καύσιν, εἰσχωρεῖ μέχρι τῶν ἀπλουστάτων κυττάρων, δίδει δ,τι πρόσφορον δι' αὐτὰ καὶ παραλαμβάνον δ,τι περιττὸν ἀποφέρει πρὸς τοὺς ἀναπνευστικούς σωλήνας καὶ τὸν ἐντερικὸν σωλήνα, ἐξ ὧν ἡ ἔκκρισις ἀπὸ τοῦ ὄργανισμοῦ γίνεται.

Ὁ ἐντερικὸς σωλήν.

Ὁ ἐντερικὸς σωλήν συνίσταται ἐκ τῶν ἀκολούθων ἑξ ἀπ' ἀλλήλων κατὰ τὴν κατασκευὴν καὶ τὸν σκοπὸν διακεκριμένων μερῶν. Εἶναι δὲ ταῦτα, τὸ στόμα, ὁ οἰσοφάγος, ὁ πρῶτος στόμαχος, ὁ δεῦτερος στόμαχος, τὸ λεπτόν ἐντερον, τὸ ἀπηνυθμισμένον. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον χρησιμεῖει εἰς τὸ συλλαμβάνειν, κόπτειν καὶ μασᾶν τὴν τροφήν, τὸ δὲ δεῦτερον εἰς τὸ διοχετεύειν αὐτήν, τὸ τρίτον εἰς τὸ μεταβάλλειν πύτην εἰς χυλόν, τὸ τέταρτον εἰς χυμόν, τὸ δὲ

τελευταίον, ὅπως δέχεται καὶ ἐκβάλλῃ τὰς ἀπορροφηθείσας ὕλας. Καὶ τὸ μὲν στόμα συνίσταται ἐκ τῶν ἑξῆς μερῶν· ἐκ τοῦ ἄνω χείλους, ὅπερ ἔχει εἰς τὸ μέσον ἐντομήν τινα χρησιμεύουσαν πρὸς παραλαβὴν τοῦ φύλλου, ἐκ τῶν δύο ἄνω μεγαλειτέρων σιαγόνων, ἐκ τῶν δύο κάτω καὶ ἐκ τοῦ κάτω χείλους. Τὰ μέρη ταῦτα συνίστανται ἐκ χυτίνης, ἐπικάθηται ἐπὶ τοῦ πρώτου κρίκου τοῦ σώματος, καὶ κινεῖται διὰ τῶν καταλλήλων μυῶν· καὶ τὰ μὲν δύο χεῖλη ἔχουσι τὴν πρὸς ἄλληλα κίνησιν κάθετον, τὰ δὲ δύο ζεύγη τῆς ἄνω καὶ κάτω σιαγόνος, σχῆμα πρίονος ἔχοντα, ὀριζοντίαν τὴν πρὸς ἄλληλα κίνησιν. Διὰ τῶν δύο τούτων κινήσεων κατορ-

(Σχ. 2).

θοῦται ἢ σύλληψις καὶ ἡ μάσησις τῆς τροφῆς. Ὁ οἰσοφάγος εἶναι λεπτός καὶ βραχὺς σωλήν ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦ στόματος καὶ καταλήγων εἰς τὸν πρῶτον στόμαχον, συνίσταται δὲ ἐσωτερικῶς ἐκ λεπτῆς τινος μεμβράνης, ἐφ' ἧς ἐπικάθηται ἐπιθήλιον ἐκ τετραγωνικῶν κυψελῶν, ἐξωτερικῶς δὲ ἐκ κυκλοτερῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μυῶν, χρησιμεύοντων διὰ τῆς συσταλτικῆς καὶ διασταλτικῆς αὐτῶν λειτουργίας πρὸς διοχέτευσιν τῶν τροφῶν ἐκ τοῦ στόματος εἰς τὸν πρῶτον στόμαχον. Τούτον δύναται νὰ παραβάλλῃ τις πρὸς ἄσκὸν τινα ἐπιμήκη, ὅστις ἀρχόμενος ἐκ τοῦ τελευταίου μέρους τοῦ οἰσοφάγου καταλήγει εἰς τὸν δεῦτερον στόμαχον. Καθ' ὅλον δὲ τὸ μήκος οὗτος συνίσταται ἐκ μυῶν, τῶν μὲν καὶ κατ' ἐξοχὴν πολυαριθμωτέρων ἐχόντων κυκλοτερές τὸ σχῆμα, τῶν δὲ εὐρίσκομένων ἀντικρῶ ἀλλήλων, κατὰ μέσον τοῦ σωλήνος, ἐπίμηκες. Ἐσωτερικῶς περικαλύπτεται καὶ πάλιν οὗτος ἐκ λεπτῆς τινος μεμβράνης μετ' ἐπιθηλίου, ἥτις κατὰ τὸ ἕτερον ἄκρον ἀποτελεῖ βαλβίδα. Αἱ τροφαὶ εὐρίσκονται ἐν τῷ στομάχῳ τούτῳ μέχρις οὗ

καταστῶσι κατάλληλοι διὰ τὸν δεύτερον στόμαχον. Ἐκ τῆς ἀνατομικῆς τοῦ μέρους τούτου τοῦ ἐντερικοῦ σωλήνος κατασκευῆς δύναται τις νὰ συμπεράνῃ τὴν φυσιολογικὴν αὐτοῦ ἐνέργειαν, ἣτις συνίσταται εἰς τὸ λιαίνειν τὴν τροφήν διὰ προστριβῆς παραγομένης ἐκ τῆς συστατικῆς καὶ διασταλτικῆς ἐνεργείας τῶν ἀποτελούντων τὰς παρειάς τοῦ στομάχου μυῶν.

Ὁ δεύτερος στόμαχος ἐκ μόνων κυκλοτερῶν μυῶν συνιστάμενος εἶναι βραχύτερος τοῦ πρώτου· ἡ μεμβράνη ἣτις περικαλύπτει αὐτὸν ἐσωτερικῶς ἐκτὸς τῶν ὑπαρχόντων κυττάρων ἔχει ἀδένας τινάς, ἐξ ὧν ἐκρέει τὸ διὰ τὴν πέψιν κατάλληλον ὑγρὸν. Εἰς τὰ δύο πλάγια καὶ εἰς τὸ πρὸς τὸ ἀπληθυσμένον ἐστραμμένον ἄκρον ἐκβάλλουσι τρεῖς λεπτοὶ σωλήνες οἵτινες, εἰς πολυποικίλους καὶ πολυμόρφους καμπὰς περιτυλίσσοντες τὸ μέρος τοῦτο τοῦ ἐντερικοῦ σωλήνος, κατὰ τὸ μῆκος καὶ κατὰ τὰ πλάγια αὐτοῦ διατρέχουσι. Οἱ σωλήνες οὔτοι περικλείουσι ὑγρὸν τι, ὅπερ ἔχει τινὰ τῶν συστατικῶν τῆς χολῆς καὶ τοῦ οὔρου, κατὰ πᾶσαν δὲ πιθανότητα ἀναπληροῦσι οὔτοι τὰ ἐν τοῖς ἐντελεστέροις τῶν ὀργανισμῶν ἀπαντώμενα ἤπαρ καὶ νεφρά. Ὁ ἐν τῷ πρώτῳ στομάχῳ εὑρισκόμενος χυλὸς εἰσερχόμενος εἰς τὸν δεύτερον τούτου καὶ ἀνχιμνυόμενος μετὰ τῶν ἐξ αὐτοῦ καὶ τῶν σωληνίσκων προερχομένων πεπτικῶν ὑγρῶν, καθίσταται προσφωρότερος πρὸς ἀπορρόφησιν, καῦσιν καὶ ἀνάπτυξιν τοῦ ὀργανισμοῦ.

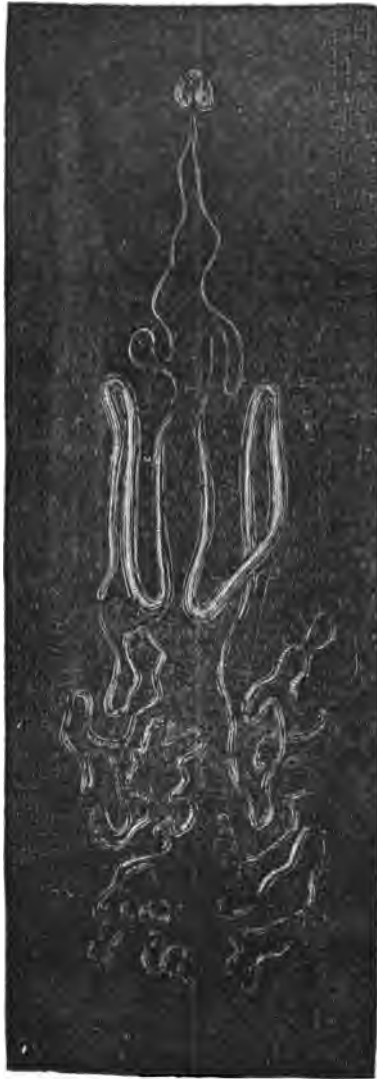
Τὸ τελευταῖον μέρος τοῦ ἐντερικοῦ σωλήνος ἐπίσης ἐκ κυκλοτερῶν μυῶν συνιστάμενον, ἔχει ἐσωτερικῶς τὴν μεμβράνην αὐτοῦ καὶ χρησιμεύει ὡς ταμείον τῶν μήπω διαλυθεισῶν οὐσιῶν, αἵτινες ὀλίγον κατ' ὀλίγον διὰ τῶν περισταλτικῶν κινήσεων τῶν μυῶν ἀπωθῶνται ἐκ τοῦ ὀργανισμοῦ.

Ἡ μόνη κατάλληλος τροφή τοῦ μεταξοσκώληκος εἶναι τὰ φύλλα τῆς συκομορέας, συνστάμενα χημικῶς ἐξ ἀδιαλύτου τινὸς τῆς ἰνώδους οὐσίας, ἐκ τοῦ χλωροφυλλίου ἢ τῆς χρωματιστικῆς ὕλης, ἐξ ὕδατος, ἐκ σακχαρώδους οὐσίας καὶ ἐκ λευκωματώδους· καὶ ἡ μὲν σακχαρώδης οὐσία χρησιμεύει πρὸς καῦσιν καὶ διατροφήν, ἡ δὲ μυξορητινώδης ἢ λευκωματώδης οὐσία ἀποχωρίζομένη ἐκ τοῦ ὀργανισμοῦ καὶ

διὰ τῶν καταλλήλων κυψελῶν εἰς μέταξαν τροποποιουμένη, ἐναποτίθεται ἐντὸς τοῦ μεταξοποιητικοῦ σωλήνος.

Ὁ μεταξοποιητικὸς σωλήν.

Τὸ ὄργανον τοῦτο, δι' ὅπερ ὁ σκώληξ οὔτος μεταξοσκώληξ ἐκλήθη, καὶ οὐ ἔνεκα εἰς τὰς διαφόρους χώρας ἢ καλλιέργεια αὐτοῦ μετεδόθη, εἶναι σωλήν τις κατ' ἀμφοτέρα τὰ πλάγια καὶ καθ' ὅλον τὸ μῆκος τοῦ ἐντερικοῦ σωλήνος κείμενος, καὶ διαιρούμενος ὡς ἐκ τοῦ σχήματος καὶ τοῦ μεγέθους αὐτοῦ εἰς τρία μέρη· τὸ μὲν παρὰ τὸ ἀπληθυσμένον κείμενον, διαφόρους καμπὰς καὶ ἐλιγμούς περιἑαυτοῦ ὑποστάν, μεταβαίνει εἰς τὸ μέσον τὸ παρὰ τὸν στόμαχον εὑρισκόμενον, ὅπερ τὸ μὲν σχῆμα σιγμοειδές ἔχει, τὴν δὲ κοιλότητα μεγαλειτέραν, τούτῳ δ' ἔπεται τὸ τρίτον μέρος, ὅπερ μετὰ μικρὰς στροφάς, κατευθύνεται εἰς τὸ τελευταῖον ἄκρον τοῦ κάτω χείλους, ἐνθα ἐνοῦται μετὰ τοῦ ὁμολόγου σωλήνος. Παρὰ

(Σχ. 3).

τὸ στόμιον τοῦ σωλήνος κείνται ἕτεροι δύο ἀδένες, οἵτινες ἐπίσης ἐκβάλλοντες εἰς αὐτὸ τούτο διὰ τοῦ ἐμπεριεχομένου αὐτῶν ὑγροῦ δίδουσι εἰς τὴν μέταξαν τὴν στιλπνότητα, καὶ καθιστῶσιν αὐτὴν ἀδιάλυτον ἐν τῷ ὕδατι. Μικροσκοπικῶς ὁ μεταξοφόρος σωλήν συνίσταται ἐξ ἰνώδους τινὸς μεμβράνης, ἣς ἡ ἐσωτερικὴ ἐπι-

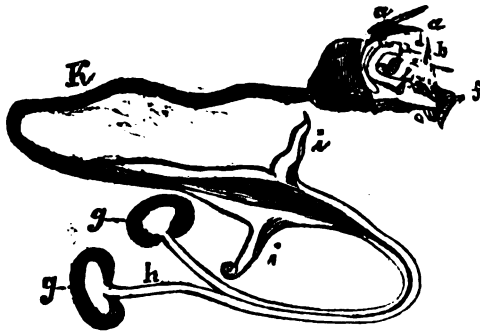
φάνεια περικοσμεῖται διὰ τετραγωνικῶν κυψελῶν, ὧν ἡ λειτουργία συνίσταται εἰς τὸ ἀποχωρίζειν ἐκ τοῦ ὄργανισμοῦ τὴν μύξορητινώδη οὐσίαν καὶ κατασκευάζειν ἐκ ταύτης τὴν μέταξαν. Τὴν μεγαλειτέραν ἀνάπτυξιν λαμβάνει τὸ μεταξοφόρον δοχεῖον κατὰ τὰς δύο προτελευταίας τοῦ μεταξοσκώληκος ἡλικίας.

Τὸ γεννητικὸν σύστημα τοῦ μεταξοσκώληκος.

Τὰ γεννητικὰ μόρια τοῦ μεταξοσκώληκος, ὑπάρχοντα μὲν καὶ κατὰ τὰ πρῶτα στάδια, τὴν τελείαν ὅμως αὐτῶν ἀνάπτυξιν εἰς τὸ τελευταῖον στάδιον τῆς ζωῆς τῶν ἐντόμων τούτων λαμβάνοντα, ἀναπτύσσονται ἐπὶ κευρωσμένων ἀτόμων, καὶ τὸ μὲν τοῦ ἄρρενος ἐπὶ τὸ ἄρρεν, τὸ δὲ τοῦ θήλεος ἐπὶ τοῦ θήλυ. Συνίστανται ταῦτα ἐξ ἐσωτερικῶν καὶ ἐξωτερικῶν μορίων, καὶ τὰ μὲν τελευταῖα τῷ ὀφθαλμῷ προσιτὰ ἄνευ ἀνατομῆς, τὰ δὲ πρῶτα διὰ τῆς χρήσεως τοῦ ἀνατομικοῦ ἐγχειριδίου, καὶ μικροσκοπίου τῇ ὁράσει αἰσθητὰ καὶ τῇ διανοίᾳ καταληπτὰ γίνονται.

Τὰ γεννητικὰ μόρια τοῦ ἄρρενος συνίστανται

Ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ γεννητικοῦ μορίου, ἐσωτερικῶς δὲ ἐκ δύο ὄρχων g, ἐξ ὧν ἰδιαίτερός

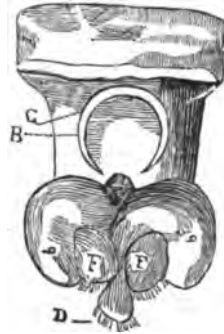
(Σχ. 4).

τις σωλῆν ἐξερχόμενος h, συνεννοῦται μετὰ τοῦ ἐτέρου, καὶ οὕτως ἀμφότεροι ἀποτελοῦσιν ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν σωλῆνα, ὅστις μετὰ καμπῆν τινα εὐρυνόμενος παράγει κύστιν i, ἐξ ἧς καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς σωλῆν K ἐξερχόμενος μεθ' ἐτέραν καμπῆν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν γεννητικὸν μόριον f εἰσέρχεται καὶ δι' αὐτοῦ τὸ προϊόν τῶν γεννητικῶν ἀδένων τῷ θήλει ἀτόμῳ διο-

χετεύεται. Τὸ γεννητικὸν τοῦτο ὕγρον συνίσταται μικροσκοπικῶς ἐκ διαφανοῦς τινος ὕγρου, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐπιπλέουσι μικραὶ τινες ἴνες οὐδεμίαν κίνησιν ἔχουσαι καὶ κυστίδια.

Τὰ γεννητικὰ μόρια τοῦ θήλεος.

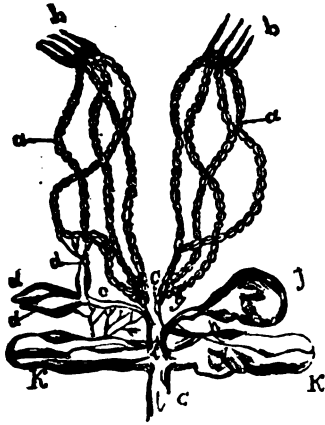
Τὸ θήλυ παρουσιάζει ἐξωτερικῶς ἰδιόρρυθμον ὅλως κατασκευὴν. Πιέζων τις τὸν τελευταῖον δακτύλιον τῆς κοιλίας A, βλέπει ἐξερχόμενον μεμβρανῶδες τι σῆμα, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ὁποίου ὑπάρχει ἡμισέληνόν τι σχῆμα B, ὅπερ εἶναι ἡ ἐξωτερικὴ ὀπή τοῦ κολεοῦ· ὀλίγον κατωτέρω εὐρίσκει τις τὸ τελευταῖον ἄκρον τοῦ δακτυλίου D. Ἐσωτερικῶς ἀπαντᾷ τις τέσσαρας σωλῆνας a ἠνωμένους εἰς τὰ ἀνώτατα ἄκρα αὐτῶν b καὶ διευθυνομένους ἐν ἐλαφρᾷ καμπῇ πρὸς τὸν τελευταῖον δακτύλιον· οὗτοι ἐνοῦνται πρῶτον

(Σχ. 5).

μὲν πρὸς ἀλλήλους εἰς τὰ κατώτερα αὐτῶν ἄκρα c, εἶτα δὲ πρὸς τὸν σωλῆνα τοῦ ἐτέρου μέρους, ἐκ δὲ τῆς ἐνώσεως ταύτης σχηματίζεται ὁ κοινὸς ὠοφόρος σωλῆν g, δι' οὗ τὰ ὠάρια ἐξ ἀμφοτέρων τῶν σωλῆνων ἐξερχόμενα διέρχονται. Εἰς τὸν σωλῆνα τοῦτον ἐκβάλλουσιν εἰς μὲν τὸ ἀνώτατον μέρος αὐτοῦ ἕτερός τις μικρότερος σωλῆν, δι' οὗ διοχετεύεται εἰς τὸν ὠοφόρον σωλῆνα τὸ προϊόν τριῶν πρὸς ἀλλήλους ἠνωμένων (δι' ἰδιαίτερου σωλῆνος) ἀδένων d d d· οἱ ἀδένες οὗτοι ἐκκρίνουσι τὸ διὰ τὸ ἐξωτερικὸν περικάλυμμα τῶν ὠαρίων ἀναγκαῖον ὑλικόν· εἰς δὲ τὸ κατώτατον αὐτοῦ εὐρίσκεται τὸ στόμιον σωλῆνος σχέσιν ἔχοντος πρὸς κοιλότητά τινα J ἐπὶ τοῦ ἀντιθέτου μέρους τῶν ἄνω μνησθέντων ἀδένων κειμένη. Εἰς τὴν κοιλότητα ταύτην εἰσέρχεται διὰ τοῦ κολεοῦ c, σχέσιν ἔχοντος πρὸς τὸ ἀνωτέρω μνησθέν ἡμισέληνον σχῆμα, τὸ διὰ τὴν γονιμοποίησιν τῶν ὠαρίων ἀναγκαῖον προϊόν τοῦ ἄρρενος, καὶ ἐν αὐτῷ ἐναποταμιεύεται, μικρὸν δὲ κατὰ μικρὸν ῥέον πρὸς τὸν ὠοφόρον σωλῆνα διὰ τοῦ κατωτέρου μικροῦ σωλῆνος, ἔρχεται εἰς ἐπαφὴν καὶ ἀναμιγνύμενον μετὰ τῶν ὠαρίων γονιμοποιεῖ ταῦτα. Ἀξιοσημείωτοι ἐπίσης εἶναι δύο ἕτεροι κύστεις εἰς τὸ τελευταῖον ἄκρον τοῦ

ώοφόρου σωλήνος ἀπέναντι ἀλλήλων κείμεναι Κ Κ και δι' ἰδιαίτερον σωληναρίων ἐκάστη τὸ προῖον αὐτῆς τῷ ὡοφόρῳ σωλῆνι χαρίζουσαι.

(Σχ. 6).

Και τσαῦτα μὲν περὶ τῆς ἀνατομικῆς και μικροσκοπικῆς κατασκευῆς ἐκάστου τῶν ὀργάνων τοῦ μεταξοσκώληκος. Νῦν δ' ἔλθωμεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν αὐτοῦ.

Ἡ ἐν τῷ ὠῷ ἀνάπτυξις τοῦ ἐμβρύου τοῦ μεταξοσκώληκος.

Τὸ ὠάριον τοῦ μεταξοσκώληκος ζυγίζει τὸ ἥμισυ ἐνὸς ὑποχιλιοστοῦ τοῦ γραμμαρίου, ἔχει χρῶμα φαιόν, εἶναι κατὰστικτον ἐκ κηλίδων φαιοτέρων τὸ χρῶμα, και ἔχει ἔνεκα τῶν δύο ἐντυπώσεων ἀντιθέτως ἀλλήλων κειμένων δύο διαμέτρους τὴν μὲν μικροτέραν τὸ ἥμισυ ἐνὸς ὑποχιλιοστοῦ τοῦ μέτρου, τὴν δὲ μεγαλειτέραν ὡς ἔγγιστα ἐν ὑποχιλιοστόν. Ἱστολογικῶς σύγκειται ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ περικαλύμματος ἧτοι τοῦ φλοιοῦ, ἐφ' οὗ διακρίνονται δύο ἢ τρεῖς ὀπαὶ μικροπύλαι ὀνομαζόμεναι, δι' ὧν τὰ σπερματοζώδια τοῦ ἄρρενος εἰσερχόμενα εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ὠοῦ γονιμοποιοῦσι τοῦτο, και δεύτερον ἐξ ἐσωτερικῆς λεπτῆς μεμβράνης περικαλυπτούσης ἅπασαν τὴν ἐσωτερικὴν ἐπιφάνειαν τοῦ φλοιοῦ. Τὰ δύο ταῦτα ἐξωτερικὰ περικαλύμματα ἐμπρικλείουσι διαφανές τι ὑγρὸν, ἐν ᾧ εὐρίσκεται ἡ γενέτειρα κτλς, συνισταμένη ἐκ λεπτοτάτης τινὸς μεμβράνης περιλαμβανούσης ὑγρὸν τι διαφανές, ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ ὀποιοῦ ὡς ἐν πυρῆνι πυρίτιδος

εὐρίσκεται ὁ γενετήριος πυρῆν. Ἐν τῷ ἀσκιδίῳ τούτῳ ὑπάρχει ἡ μέλλουσα ὑπαρξίς ἐνὸς ἐκάστου τῶν ἀτόμων τῆς ζωϊκῆς ζωῆς μὴδ' αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐξαιρουμένου, μέχρις οὗ ἐξωτερικὴ τις δύναμις, οἷα ἡ θερμότης, δώσῃ ὤθησιν πρὸς ἐξέλιξιν και διάπλασιν. Καὶ πρῶτον μὲν ὁ πυρῆν τοῦ κυττάρου τούτου διπλασιζόμενος καθίσταται τὸ κέντρον ἰδιαίτερου κυττάρου και ἀνθ' ἐνὸς τὸ ἀσκίδιον διπλοῦται· ἀπαξ τῆς ἀρχῆς πρὸς διπλασιασμὸν τεθείσης, τὰ δύο τῶν κυττάρων ἐντὸς ὀλίγου γίνονται τέσσαρα αἰεποτε διὰ τῆς αὐτῆς σειρᾶς τῶν φαινομένων, ταῦτα δὲ ὀκτώ, και τὰ ὀκτώ δεκαεξ, και οὕτω καθ' ἐξῆς. Τὰ κύτταρα ταῦτα τὸ ἐν ἐπὶ τοῦ ἄλλου ἐπισωρευόμενα ἀποτελοῦσι τρεῖς στιβάδας ἢ τρία φύλλα, και ἐκ μὲν τοῦ ἐξωτερικοῦ τὸ δέγμα μεθ' ὅλων τῶν ἐξαρτημάτων αὐτοῦ ἐξέρχεται, δι' ὃ και ὀνομάζεται τὸ φύλλον τοῦ δέρματος, ἐκ δὲ τοῦ ἐσωτερικοῦ ὁ ἐντερικός σωλῆν διαπλάττεται, δι' ὃ και ὀνομάζεται τὸ φύλλον τοῦ ἐντερικοῦ σωλῆνος, ἐκ δὲ τοῦ μέσου, οἱ μῦς, τὰ νεῦρα και τὰ λοιπὰ ὄργανα ἐξελίσσονται, δι' ὃ και φύλλον τῆς ζωϊκῆς ζωῆς ἐπωνόμασται. Ἀφίνων τὴν ἐξακρίβωσιν τῶν περιέργων τούτων πρώτων ζωϊκῶν φαινομένων ἄλλοις δεινότεροις ἐμοῦ περὶ τὴν ἐξέλιξιν τῶν ὀργανισμῶν, προσθέτω ὅτι τὰ τρία ταῦτα φύλλα συγχρόνως ἀναπτυσσόμενα καταλαμβάνουσι τὴν ἐσωτερικὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὠοῦ, δεξιόθεν δὲ και ἀριστερόθεν κατέναντι ἀλλήλων προχωροῦντα, συγχωνεύονται εἰς μέσσην τινὰ γραμμὴν σχηματίζουσαν τὴν ράχιν τοῦ μεταξοσκώληκος, ὑπὸ τὴν ὀποίαν ἡ καρδία ἐκ τοῦ μέσου φύλλου μετ' ὀλίγον σχηματίζεται, ὑπ' αὐτὴν δὲ ὁ ἐντερικός σωλῆν, ἀπὸ τοῦ ἐνὸς μέχρι τοῦ ἐτέρου ἄκρου ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ φύλλου διαπλάττεται, περιλαμβάνει ἐν τῇ κοιλότητι αὐτοῦ τὴν μένουσαν θρεπτικὴν τοῦ ὠοῦ ὕλην, ἧτις κατ' ὀλίγον ἀπορροφωμένη, εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν διαφόρων ὀργάνων συντελεῖ, μέχρις οὗ τὸ ζῶον ὑπὸ τῆς πείνης και τοῦ ἐνστίκτου βιαζόμενον, τὴν ὀπὴν μιᾶς μικροπύλης διὰ τοῦ στόματος αὐτοῦ εὐρύνον τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐκτὸς τοῦ ὠοῦ προβάλλει, ἐπὶ τοῦ τυχόντος δὲ ἀντικειμένου κολῶδῃ τινὰ ὕλην προσκολλῶν και δι' αὐτῆς στερεούμενος ἀνέλκεται, και τὴν πρώτην αὐτοῦ κατοικίαν καθ' ὀλοκληρίαν ἐγκαταλιμπάνει. Ἄπασαι δὲ αἱ μεταβολαὶ αὗται, ἧτοι ἡ διάρκειά τῆς ἐμβρυακῆς ζωῆς τοῦ μεταξοσκώληκος γίνονται ἀπὸ 10—13 ἡμερῶν. Ἡ ἀναγκαία θερμοκρασία διὰ τὴν πρώτην ἀνάπτυξιν αὐτοῦ

δέν πρέπει νά ἦ μικρότερα τῶν 14⁰ οὐχί δέ και ἀνωτέρα τῶν 22⁰ Réaumur. Αἱ ἐξωτερικαὶ δέ μεταβολαὶ τοῦ ὡοῦ συνίστανται εἰς μόνην τὴν ἀλλαγὴν τοῦ χρώματος αὐτοῦ ἀπὸ φαιοῦ κατ' ὀλίγον εἰς κυανοῦν, εἶτα δέ εἰς ἰοβαφές, τελευταίον παρατηρεῖται μέλαν τι σημεῖον τὴν κεφαλὴν δηλοῦν, καταγιγόμενον ἐν τῇ εὐρύνσει μιᾶς τῶν μικροπυλῶν.

Αἱ πρῶται πέντε ἡλικίαι μέχρι τῆς μεταξοποιίας.

Τὸ ἔμβρυον ἅμα ἐξελθὼν τοῦ ὡοῦ διὰ τῆς μικροπύλης ἐπὶ 46 ἡμέρας μέχρι τῆς μεταξοποιίας διέρχεται τὰς πέντε αὐτοῦ ἡλικίας κατὰ μὲν τὸ μέγιστον μέρος τρώγον, κατὰ δὲ τὸ ἔλαττον ὑπνώττων και τὸ δέρμα ἀλλάσσειν. Καὶ τὸ μὲν μῆκος εὐθὺς τὴν ἀρχὴν ἔχον τρία μόνον ὑποχιλιοστὰ τοῦ μέτρου, ζυγίζει τὸ ἥμισυ τοῦ ὑποχιλιοστοῦ ἐνὸς γραμμαρίου. Ἀπανταχοῦ τοῦ σώματος ὑπάρχουσι τρίχες, αἵτινες και δίδουσι τὴν ὑπομέλαιναν ὄψιν εἰς τὸν σκώληκα. Ἡ πρωτίστη ἐνασχόλησις αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ σημείου τούτου μέχρι τῆς μεταξοποιίας εἶναι τὸ τρώγειν. Ἡ πρώτη ἡλικία διαρκεῖ 8 ἡμέρας. Τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς δευτέρας ἡλικίας εὐρίσκομεν τὸν μεταξοσκώληκα ἔχοντα μῆκος 9 ὑποχιλιοστῶν τοῦ μέτρου και βάρος πέντε χιλιοστῶν τοῦ γραμμαρίου ἀνευ τριχῶν ἐπὶ τοῦ δέρματος, αὐτὸν δὲ τοῦτον λευκόφαιον τὴν χροιάν, κατάστικτον ἐκ μικρῶν ἐρυθρομελανῶν κηλίδων και περικεκαλυμμένον ἐκ κόνεως τινος. Ἐν τῇ ἡλικίᾳ ταύτῃ διαμένει ἐπίσης 8 ἡμέρας, τρώγει τὸ τριπλάσιον τῆς τροφῆς, ἦν ἔλαβεν ἐν τῇ πρώτῃ αὐτοῦ ἡλικίᾳ, και ὑπνώττει ἐπὶ 36 ὥρας μέχρι 46, ὅποτε εἰσέρχεται εἰς τὴν τρίτην ἡλικίαν. Κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς μέσης ταύτης ἡλικίας τὸ μῆκος αὐτοῦ ἠϋξήθη μέχρι 17 ὑποχιλιοστῶν τοῦ μέτρου, τὸ βάρος μέχρι 50 ὑποχιλιοστῶν τοῦ γραμμαρίου, ἦτοι εἰς ἓνα κόκκον σίτου, τὸ χρῶμα τοῦ δέρματος και τῶν στιγματῶν ἐξακολουθεῖ τὸ αὐτό, ἀλλ' εἰς τὸ τέταρτον τμήμα ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἐπὶ τῆς ῥάχεως ἀναφαίνονται δύο γραμμαὶ σχήματος ἡμισελήνου, ἔχουσαι τὸ κεῖλον πρὸς ἀλλήλας ἐστραμμένον. Ἐν τῇ ἡλικίᾳ ταύτῃ ζῆ ἐπὶ 9 ἡμέρας και καταβροχθίζει τὴν τριπλασίαν ποσότητα τροφῆς τῆς κατὰ τὴν δευτέραν ἡλικίαν· μετὰ ὑπνον διαρκοῦντα ἀπὸ 36—46 ὥρας καταλιμπάνει τὸ τρίτον ἔνδυμα και ἐξέρχεται εἰς τὴν τετάρτην ἡλικίαν.

Κατὰ τὴν ἀρχὴν ταύτης τὸ μῆκος τοῦ ζώου

ἠπυξήθη μέχρι τῶν 24 ὑποχιλιοστῶν τοῦ μέτρου, τὸ βάρος ἀνέρχεται εἰς 4 κόκκους, τὸ χρῶμα τοῦ δέρματος μεταπίπτει μᾶλλον πρὸς τὸ λευκόν, αἱ δὲ ἐρυθρομέλαιναὶ κηλίδες μεταβάλλονται εἰς φαιὰς μικροτάτας στιγμάς, αἱ ἡμισεληνοειδεῖς γραμμαὶ πλατύτεροι γενόμενοι προσλαμβάνουσι ἐρυθρὸν τι χρῶμα, εἰς δὲ τὸ μέσον αὐτῶν ἀναφαίνεται λευκὴ γραμμὴ. Ἡ περίοδος αὕτη διαρκεῖ 9 ἡμέρας καθ' ἃς τὸ ζῶον τρώγει και πάλιν τὸ τριπλάσιον ἢ κατὰ τὴν τρίτην ἡλικίαν, ὑπνώττει δὲ 46—60 ὥρας. Ἡ πέμπτη ἡλικία εἶναι ἡ σπουδαιότερα πασῶν, καθ' ὅσον κατ' αὕτην τὸ ἔντομον τρώγει ἀκορέστως, ἦτοι τὸ πενταπλάσιον τῆς ἐν τῇ προηγουμένῃ ἡλικίᾳ τροφῆς· 30 γραμμ. σπόρου τρώγουσι τὸσα φύλλα, ὅσα 4 ἵπποι ἐν τῷ αὐτῷ χρονικῷ διαστήματι· καὶ προτομᾶζει τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς μετᾶξης ἐν τῷ μεταξοφορῷ σωλήνι. Τὸ μῆκος αὐτοῦ ἀνέρχεται κατ' ἀρχὰς μέχρι 42 ὑποχιλιοστῶν τοῦ μέτρου, τὸ δὲ βάρος μέχρι 20 κόκκων ἦτοι ἐνὸς γραμμαρίου, ἐν ᾧ κατὰ τὸ τέλος τῆς ἡλικίας ταύτης, μετὰ δώδεκα ἡμέρας, τὸ μὲν μῆκος ἀνέρχεται μέχρι 84 ὑποχιλιοστῶν τοῦ μέτρου, τὸ δὲ βάρος ἀπὸ 80—100 κόκκων ἦτοι 4—5 γραμμάρια. Τὸ χρῶμα κατ' ἀρχὰς λευκόν, ἀνευ κηλίδων, γίνεταὶ κατὰ τὸ τέλος ὑποκίτρινον χρυσιζόν.

Ἡ περίοδος τῆς μεταξοποιίας.

Μετὰ τὴν δεκάτην ἡμέραν ὁ σκώληξ ζητεῖ μέρος, ἔνθα ἀποσυρόμενος, κατασκευάζει ἐπιμελῶς και συμμετρικώτατα τὴν κατοικίαν αὐτοῦ ἐντὸς τῆς ὁποίας πρόκειται κρυπτόμενος ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου νὰ μεταμορφωθῇ. Καὶ κατὰ πρῶτον μὲν παρατηροῦνται ἄτακτοὶ τινες κινήσεις τῆς κεφαλῆς καθ' ἀπάσας τὰς διευθύνσεις, μέχρις οὗ θεῶσι τὰ θεμέλια τοῦ οἰκοδομήματος, εἶτα δὲ αἱ κινήσεις γίνονται τακτικαὶ και ὁμαλαὶ κατὰ μίαν μόνον διεύθυνσιν ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους.

Καὶ τὸ μὲν πάχος τῆς μετᾶξης ἐκ τοῦ μεταξοσκώληκος ἐξερχομένης εἶναι τὸ $\frac{1}{80}$ ἐνὸς ὑποχιλιομέτρου, ἦτοι πρὸς κάλυψιν ἐνὸς τοιούτου ἀπαιτοῦνται 80 νήματα κατὰ σειρὰν τὸ ἐν παρὰ τὸ ἕτερον τιθέμενα, τὸ δὲ μῆκος τοῦ νήματος ἐνὸς βομβυκίου ἀνέρχεται μέχρι 1500 μέτρων· ἐπειδὴ δὲ τὸ τοιοῦτον κατασκευάζεται κατὰ τὸ διάστημα 72 ὥρων, και αἱ κινήσεις τῆς κεφαλῆς τοῦ φιλοπονωτάτου ἐργάτου δέν ὑπερβαίνουσι τὰ 5 ὑποχιλιοστὰ τοῦ

μέτρου, έπεται ότι μέχρι τής άποπερατώσεως του όλου έργου αί κινήσεις τής κεφαλής αυτού αναβαίνουσιν εις 300,000, ήτοι 4166 καθ' έκαστην ώραν και 69 καθ' έκαστον λεπτόν. Όποίαν θαυμασίαν ενεργητικότητα αναπτύσσει τό μικρόν τούτο ζώφιον!

Ηερὶ μεταμορφώσεως.

Ἡ μεταμόρφωσις άποτελεῖ τήν περιεργότεραν μεταξύ τών ήλικιῶν περιόδον· έν τή άκινήτῃ εκείνη καταστάσει του ζώου, κατά τό

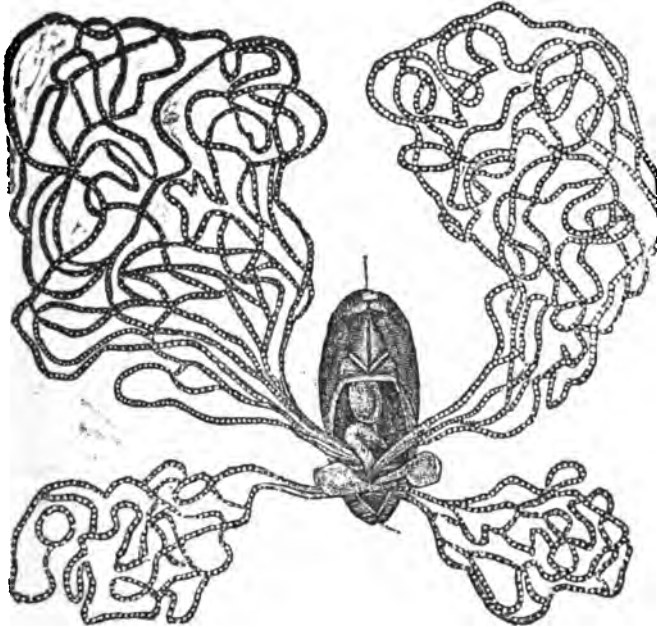

(Σχ. 7).

φαινόμενον, σπουδαία έσωτερική κίνησις γίνεται, έξ ής σπουδαίαι μεταβολαι εις τόν οργανισμόν αυτού έπέρχονται. Καί κατά πρώτον μέν τό χρώμα του δέρματος έκ του φαιού εις τό λευκόν κηροειδές χρώμα μεταβάλλεται, μετ' όλίγον άποσκληροῦται, συρρικνῶνται, άποκολλάται έκ του

σώματος και εύρίσκεται πρὸς τά όπισθεν αυτού, εἶτα δέ διασχιζόμενον από τής ράχως

παρέχει τήν έξοδον πρὸς τό τέλειον έντομον. Οί μέν δέκα τελευταίοι πόδες άπομαραίνονται και μετά του δέρματος άποκολλώμενοι του σώματος άποπίπτουσιν, οί δέ έμπρόσθιοι έξμαυρίζουσι και συμπλησιάζοντες καλύπτουσι τό στόμα. Τό σώμα έξοιδάινεται κατά τό μέσον, οί τρεῖς έμπρόσθιοι δακτύλιοι συγχωνεύονται εις ένα και μόνον, τόν

(Σχ. 8).

θώρακα, έξ ου τά δύο ζεύγη τών πεπερών, ών τό έμπρόσθιον μεγαλείτερον του όπισθίου, άτινα κατ' όλίγον έντός τών ιδιαιτέρων θηκών άναπτυσσόμενα άποκολλώνται. Τά πεπερά ταύτα χρησιμεύουσι πρὸς κινήσιν και άναπνοήν. Ἡ μήτηρ φύσις πολυειδής και ποικιλότηροπος τυγχάνει εις τήν χρῆσιν και τό τέλος έκάστου τών όρ-

γάνων. Τό δέρμα υπόφαιον τήν χροιάν είναι κεκαλυμμένον υπό λεπτοτάτων περοειδών κυττάρων, ήνωμένων μετ' αυτού διά μικράς προεξοχῆς αὐτῶν. Ἡ κεφαλή άποτελεῖ ιδιαίτερον μέρος του σώματος και ένούται μετά του δέρματος διά του τραχήλου, όστις έπιτρέπει εις αὐτήν διαφόρους κινήσεις, φέρει δέ έπ' αὐτῆς τά όργανα τής άφῆς, τής όράσεως και τής θρέψεως, ών τά μέν πρώτα συνίστανται εις δύο κερατοειδεις περοειδεις άποφύσεις, συμμετρικῶς έπ' άμφοτέρα τά πλάγια τής κεφαλῆς κειμένης, μελαίνας τό χρώμα και έξερχομένης έκ δύο μικρών παρά τήν κεφαλήν θηκών ως αί πτέρυγες, τά δέ δεύτερα, κάτωθεν και όπισθεν τών πρώτων, εις τούς δύο όφθαλμούς, ών έκαστος έχει 6,236 κυψέλας μικροσκοπικῆς, αίτινες έξέρχονται έκ δύο παρά τήν κεφαλήν νευρικῶν γαγγλίων.

Τά τής θρέψεως όργανα ύφίστανται τας έξῆς μεταβολάς· τά δύο χεῖλη οὐδεμίαν πάσχουσι μεταβολήν, ό έντερικός σωλήν μεταβάλλεται εις δύο μυϊκάς κύστεις, ών ή μία από τής κεφαλῆς τόν στόμαχον, ή δέ έτέρα τό άπνηυσιμύον

άποτελεῖ· αί κύστεις αὐται συνδέονται πρὸς αλληλάς διά μικροῦ τινος σωληνιδίου, επέχοντος θέσιν τών έντέρων· οί χυλοποιητικοί και ούροποιητικοί σωλήνες παρά τόν στόμαχον οὐδεμίαν μεταβολήν πάσχουσι, τούναντίον δέ τό γεννητικόν σύστημα τοσοῦτον παρά τῷ άρρени όσον και παρά τῷ θήλει τελειοποιεῖται, τά ώάρια, άτινα πρώτον ως

στίγματα έφαινοντο έντός τών ώοφόρων σωλήνων, λαμβάνουσι τελείαν τήν έαυτῶν άνάπτυξιν, ό δέ μεταξοφόρος σωλήν καθ' όλοκληρίαν άπορροφάται. Κατά τήν ήλικίαν ταύτην ή νύμφη τρέφεται διά τής άπορροφήσεως τών πολλαχού του σώματος ύπαρχόντων λιπωματωδών ουσιῶν και άποθεμάτων, μετά δέ τό τέλος τών

μεταβολῶν τούτων ἐγκαταλείπουσα τὸ ἀρχαῖον αὐτῆς δέρμα, ἐκ δὲ τοῦ στόματος αὐτῆς ἐκκρίνουσα ἀλκαλοειδές τι ὑγρὸν, διαλύει τὴν μέταξαν, καὶ ὑπὸ τὰς διηνεκείας αὐτῆς ὠθήσεις διατρύπᾳ πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο τὸ περικάλυμμα, ἐξ οὗ διὰ τὴν νέαν ζωὴν ἐξέρχεται. Αἱ μεταβολαὶ αὗται λαμβάνουσι χώραν ἐντὸς 15 ἡμερῶν.

(Σχ. 9).

Ἐν τῇ τελευταίᾳ ἡλικίᾳ εὐθὺς μετὰ τὴν ἐκ τῆς κατοικίας αὐτῆς ἐξόδον, ἢ νύμφη ζητεῖ τὸ ἑτερόγεννον αὐτῆς, μεθ' οὗ συζεύγνυται ἐπὶ 24 ὥρας, καὶ τὸ μὲν ἄρρεν μετὰ τὴν πράξιν εὐθὺς ἀποθνήσκει, τὸ δὲ θῆλυ περι τὰ 500 ὥρᾳ γεννῶν, ὧν τὰ πλεῖστα κατὰ τὰς πρώτας 36 ὥρας, ἐγκαταλείπει ταῦτα διὰ παντός, καὶ οὐδαμῶς περι τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἐπερχομένης γενεᾶς φροντίζον ἀποθνήσκει ἐπίσης μετ' ὀλίγας ἡμέρας.

B'.

Περὶ τῶν ἀσθeneiῶν τοῦ μεταξοσκώληκος προεισαγωγικαὶ γνώσεις.

Ἐν τῷ προηγουμένῳ ἀναγνώσματι ἡμῶν ἐξητάσαμεν τὸν μεταξοσκώληκα ὑπὸ ἱστορικῆν, ἀνατομικῆν, μικροσκοπικῆν καὶ βιολογικῆν ἔποψιν, διελάβομεν τὰ περὶ τῶν διαφορῶν αὐτοῦ ἡλικιῶν, καὶ παρηκολουθήσαμεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς ἐξελιζέως αὐτοῦ μέχρι τοῦ τέλους. Ἡ προεισαγωγὴ ἦν κατὰ τοσοῦτον ἀναγκαία, καθόσον ἤδη πρόκειται νὰ διαπραγματευθῶμεν τὰ περὶ τῶν ἀσθeneiῶν αὐτοῦ, ἀδύνατος δὲ ἀποβαίνει ἢ κατάληψις τῶν καθολικῶν ἀλλοιώσεων ἐν ὀργανισμῷ τινι, ἐάν τις ἀγνοῇ τὴν ἀνατομικῆν καὶ μικροσκοπικῆν κατασκευὴν ὡς καὶ τὴν φυσιολογικὴν ἐνέργειαν ἐκάστου τῶν ὀργάνων αὐτοῦ.

Πρὶν ἢ προχωρήσωμεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἀσθeneiῶν τοῦ μεταξοσκώληκος ἀνάγκη πρότερον νὰ μάθωμεν τί καλοῦμεν ἀσθeneiαν. Ὁ ὀρισμὸς τῆς ἐννοίας ταύτης προὐκάλεσε πολλὰς καὶ διαφορὰς συζητήσεις, ἅς τινες παρατρέχοντες ὀρίζομεν τὴν ἀσθeneiαν ὡς ἐκφυθμὸν

τινα κατάστασιν τῶν τοῦ ὀργανισμοῦ δυνάμεων προερχομένην ἐκ μεταβολῶν ἀνατομικῶν ἢ ἱστολογικῶν ἢ καὶ χημικῶν ἐν ἐκάστοις τῶν ὀργάνων αὐτοῦ. Διαφορῶνται δὲ αἱ ἀσθeneiαι εἰς πολλὰ καὶ διάφορα εἶδη, ἀναλόγως τῆς παραγωγῆς αὐτὰς αἰτίας καὶ τῶν μεταβολῶν ἅς ἐν τῷ ὀργανισμῷ παράγουσι. Παρατρέχοντες τὰς λοιπάς τοῦ μεταξοσκώληκος ἀσθeneiᾶς ὡς ἤττον σημαντικὰς ὑπὸ πρακτικὴν ἔποψιν, θέλομεν μόνον ἀναπτύξει τὰ περὶ τῆς πεπερωδούς πρῶτον καὶ τὰ περὶ τῆς μελαίνης ἀσθeneiᾶς τὸ δεύτερον, περὶ τῶν δύο τούτων ἀσθeneiῶν, αἰτινες μυριάδας ψυχῶν μεταξοσκωλήκων αἰδι προιάπτουσι, καὶ τὴν καταστροφὴν καὶ πέναν τοῖς περὶ τὴν μεταξοσκωληχοτροφίαν ἀσχολούμενοις προσάπτουσι.

Αἱ δύο αὗται ἀσθeneiαι φύσεως τυγχάνουσι παρασιτικῆς, ἐκάστη ἀπὸ τῆς ἐτέρας διακρινόμενη διὰ τοῦ ἰδιαιτέρου αὐτῆς παρασίτου, ὅπερ φύσεως ζωικῆς τυγχάνει ὄν· καὶ τῆς μὲν πεπερωδούς ἀσθeneiᾶς οἱ μικροκόκκοι ἦτοι τὰ σωματίδια, τῆς δὲ μελαίνης τὰ βακτηρίδια αἰτίαι ὑπάρχουσι. Ἐν τῷ ἀέρι αἰωρούμενοι οἱ μικροὶ ὀργανισμοὶ οὗτοι, εἰσέρχονται εἰς τὸν ὀργανισμὸν τοῦ μεταξοσκώληκος εἰς μὲν τὸν ἐντερικὸν σωλήνα κατ' ἐξοχὴν διὰ τῆς τροφῆς, εἰς τὸ δὲ δέρμα σπανιώτερον διὰ τῶν πληγῶν. Καὶ τὰ μὲν σωματίδια, τὴν πεπερωδὴ ἀσθeneiαν παράγοντα, εὐρίσκονται καὶ ἐν τῷ ἐντερικῷ σωλήνι καὶ ἐν ἐκάστοις τῶν ὀργάνων τοῦ μεταξοφόρου ζωῦφιου κατὰ μυριάδας, οὕτως ὥστε τὴν τροφὴν ἐκ τούτου ἀπορροφῶντα δι' ἰδίαν αὐτῶν ἀνάπτυξιν, τὴν περαιτέρω ζωὴν τοῦ μεταξοσκώληκος ἀδύνατον καθιστῶσι· τὰ δὲ βακτηρίδια τὴν μελαίναν ἀσθeneiαν γεννῶντα παρατηροῦνται μόνον ἐν τῷ ἐντερικῷ σωλήνι, σπανιώτατα δὲ ἐν τοῖς λοιποῖς ὀργάνοις· ἀλλοιοῦσι δὲ οὕτω τὴν ἐν τούτῳ ὑπάρχουσαν τροφὴν καὶ αὐτὸν τὸν ἐντερικὸν σωλήνα, ὥστε καὶ δηλητηριάζουσιν ἐν ὀλίγῳ χρονικῷ διαστήματι τὸν πλήρη ζωῆς καὶ ὑγείας ἀπολαύοντα μεταξοσκώληκα. Ἡ παρουσία μίᾶς τῶν ἀσθeneiῶν τούτων δὲν ἀποκλείει τὴν ἐτέραν, διότι οἱ μικροὶ ὀργανισμοὶ οὗτοι δύναται ἢ συγχρόνως, ἢ κατὰ διαδοχὴν ἐπίσης νὰ εἰσβάλλωσιν εἰς τὴν οἰκονομίαν τοῦ πολυτίμου ζωῦφιου, καὶ οὕτω συγχρόνως τὴν ἀπώλειαν αὐτοῦ ἀμφοτέροι νὰ ἐπιφέρωσιν.

Ἐν τοῖς σώμασι τῶν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν ἀσθeneiῶν τεθνηκότων σκωλήκων εὐρίσκει τις ἐν μὲν τῷ λοιπῷ ὀργανισμῷ μόνον τὰ σωματίδια, ἐν δὲ τῷ ἐντερικῷ σωλήνι τὰ σωματίδια

δια μετὰ τῶν βακτηριδίων· ἐκ δὲ τῶν ἐξ ἐκάστης ἀσθeneίας κεχωρισμένων λειψάνων, τὰ στοιχεῖα ἐκάστης τῶν ἀσθeneiῶν, ἦτοι ἐν τοῖς πτώμασι τῶν ἐκ τῆς πεπερωδούς ἀσθeneίας ἀποθανόντων καθ' ἅπαντα τὸν ὄργανισμὸν μόνον τὰ σωματίδια, ἐν δὲ τοῖς πτώμασι τῶν ἐκ τῆς μελαίνης μόνον ἀσθeneίας παρατηροῦνται τὰ βακτηρίδια οὐχὶ καθ' ἅπαντα τὸν ὄργανισμὸν ἀλλὰ μόνον ἐν τῷ ἐντερικῷ σωλῆτι.

Ἐκ τῶν ὀλίγων τούτων καταφαίνεται ὅτι αἱ δύο αὐταὶ ἀσθeneiai ἐνεργοῦσιν ἢ κεχωρισμένως καὶ ἀνεξαρτήτως ἢ μία τῆς ἐτέρας, ἢ καὶ ἀπὸ κοινοῦ ἢ μία μετὰ τῆς ἐτέρας, καὶ τὴν καταστροφὴν τῶν μεταξοσκωλήκων προώρως ὡς ἀποτέλεσμα ἐπιφέρουσιν. Ἡ καταστροφὴ λοιπὸν ἐνὸς τῶν ὄργανισμῶν μυριάδας ἐτέρους ὄργανισμοὺς παράγει ὡς καὶ τἀνάπαλιν ἢ κατὰ μυριάδας ἀνάπτυξις τῶν μικροὸν ὄργανισμῶν τὴν ἀπώλειαν ἐνὸς συνθετωτέρου ὄργανισμοῦ ἐπιφέρει καὶ οὕτως ἐς αἰεὶ ἀναφαίνονται, καταστρέφονται, ἀναπτύσσονται, παραμορφοῦνται ὄργανισμοὶ δι' ἐτέρων ὄργανισμῶν. Πού τείνει ἄρα ἡ μήτηρ φύσις διὰ τῶν ἀκαταπαύστων αὐτῆς τεχνασμάτων τῆς καταστροφῆς καὶ ἀναγεννήσεως;

Τεθέντος ἀπαξ ὅτι ἡ πεπερωδὴς καὶ ἡ μελαίνα ἀσθeneia εἶναι παρασιτικά, γεννᾶται ἡ ἐρώτησις πῶθεν καὶ πού ἔλαβον τὴν ἀρχὴν τὰ παράσιτα ταῦτα· ἐγεννήθησαν αὐτομάτως, ἢ παρήγαγε ταῦτα ὁ τοῦ μεταξοσκωλήκους ὄργανισμός; Εἰς ἀπάντησιν τῆς ἐρωτήσεως ταύτης λέγομεν ὅτι οὐδέποτε ὄργανισμός παράγει ἕτερον τινα ὄργανισμὸν, ἢ τὸν ὅμοιον ἑαυτοῦ. Τὰ παράσιτα ταῦτα, ἦτοι τὰ σωματίδια καὶ βακτηρίδια, εἶναι τύπος ζωϊκῆς οὐσίας, ὅπως τοσοῦτοι ἕτεροι ζωϊκῆς οὐσίας τύποι ὑπάρχουσιν. Ἐγεννήθησαν λοιπὸν ταῦτα ἐκτὸς τοῦ μεταξοσκωλήκους καὶ ὑπάρχουσιν ἐκτὸς αὐτοῦ, εἰς αὐτὸν δ' εἰσερχόμενα τὸ νῆμα τῆς ζωῆς τούτου πρὸς ὄφελος ἑαυτῶν ἀποτέμνουσιν. Ἐὰν δ' οἱ μικροὸν ὄργανισμοὶ οὗτοι καὶ συνεπῶς αἱ ἐξ αὐτῶν παραγόμεναι ἀσθeneiai αὐξάνουσιν ἢ ἐλαττοῦνται, ἀφανίζονται καὶ ἐπανέρχονται, ἀποδοτέον εἰς τὰς διαφόρους ἀτμοσφαιρικές μεταβολάς, ὧν τινων ἢ ἀνάπτυξις καὶ ἐξακριβῶσις ὑπερβαίνει τὰ ὅρια τῆς παρουσίας πραγματείας.

Τὰς ὀλίγας ταύτας γενικὰς καὶ προεισαγωγικὰς γνώσεις ἐθεωρήσαμεν ἀναγκαῖον νὰ προτάξωμεν, ὅπως μετὰ ταῦτα εὐκολώτερον εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν καθ' ἕκαστα εἰσχωρήσωμεν.

Καὶ πρῶτον μὲν ὀλίγα τινὰ τὴν ἀνάπτυξιν

καὶ διάδοσιν τῶν ἀσθeneiῶν ἀφορῶντα, εἶτα δὲ καὶ περὶ τῶν διαφόρων δοξασιῶν, ἃς κατὰ καιροὺς οἱ περὶ τὸν μεταξοσκωλήκα ἐνασχοληθέντες ζωολόγοι ἐξήνεγκον, ὡς καὶ τινὰ ἀφορῶντα τὴν θεραπείαν τῶν ἀσθeneiῶν μετὰ ξοσκωλήκων, δίκαιον εἶναι νὰ θιζώμεν.

Αἱ ἀσθeneiai τοῦ μεταξοσκωλήκους ὑπάρχουσιν ἀφ' ἧς ἐποχῆς καὶ αὐτὸς οὗτος ἀνεφάνη εἰς τὴν ὄργανικὴν φύσιν ἢ καὶ πρότερον, ἢ δὲ ἀπὸ τῆς εἰς τὸν τῶν ἀσθeneiῶν ἐγένετο ἰδίᾳ διὰ τοῦ ἐμπορίου τοῦ μεταξοσπόρου. Τὰ ὠάρια τούτου, ὡς παρακατιόντες θέλομεν ἰδεῖ, ἐμπεριέχοντα τὸν σπινθηρα τῶν ἀσθeneiῶν τούτων καὶ ἀπὸ χώρας εἰς χώραν χάριν ἐμπορίας μεταφερόμενα, φέρουσι μεθ' ἑαυτῶν τὰς ἀσθeneias ἀπαραλλάκτως ὅπως οἱ ἐκ χολεριῶντων μερῶν ἐρχόμενοι φέρουσι μεθ' ἑαυτῶν τὸ μολυσμα τῆς χολέρας· ἀπαξ δὲ ἐπὶ ἐνὸς ἀτόμου τῆς νόσου ἀναπτυχθείσης, ἐξ ἐπιδημικοῦ ἐνδημικὸν τὸ κακὸν καθίσταται, καὶ ἐπὶ τῶν ἀτυχῶν μεταξοσκωλήκων καὶ μεταξοσκωληκοτρόφων ὡς σπάθη Δαμοκλέους κρέματα.

Ὅς δὲ ἐπὶ τῶν ἐκ μολυσματικῶν τύπων προελεύσεων πρὸς κάθαρσιν τὰ λοιμοκαθαρτήρια συνέστησαν, οὕτως ἡ μεγαλοφυῖα τοῦ Pasteur ἀνευρούσα τὰ παράσιτα διὰ τοῦ μικροσκοπίου ἀπεσόβησε συγχρόνως ταῦτα διὰ τῆς ἐκλεκτικῆς αὐτοῦ μεθόδου.

Ὅπως δὲ κατανοήσωμεν τὴν ὑλικὴν βλάβην τὴν προερχομένην ἐκ τῶν ἀφανεστάτων τούτων ὄργανισμῶν καὶ τὰς μεγίστας ὑπηρεσίας, ἃς τινὰς ὁ σοφὸς ἀνὴρ παρέσχε τῇ τε ἑαυτοῦ πατρίδι καὶ ὀλοκλήρῳ τῇ μεταξοσκωληκοτροφίᾳ, ἀρκεῖ νὰ ἀναφέρωμεν ὅτι πρὶν ἢ τὸ κακὸν εἰσβάλλῃ εἰς Γαλλίαν, ἡ γενικὴ ἀπόδοσις τῆς χώρας εἰς βομβύκια κατὰ τὸ 1853 ἀνῆλθεν εἰς 26 ἑκατομμύρια χιλιάγραμματα, ἄτινα πρὸς 5 φράγκα τὸ χιλιάγραμμον πωλούμενα, παράγουσι τὸν οὐκ εὐκαταφρόνητον ἀριθμὸν τῶν 130,000,000 φράγκων. Ὅτε δὲ αἱ ἀσθeneiai αὐταὶ ἐξηπλώθησαν καὶ ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τὴν χώραν ἐλυμαίνοντο, τῷ 1865 ἡ ποσότης τῶν βομβυκίων ἠλαττώθη μόνον εἰς 4 ἑκατομμύρια χιλιάγραμματα ἦτοι εἰς 20 ἑκατομμύρια φράγκα· ὥστε ἡ ὑλικὴ ζημία, ἣν οἱ μικροὸν ὄργανισμοὶ οὗτοι ἐπέφερον εἰς τὴν χώραν, ὑπολογίζεται εἰς 110,000,000 φρ. κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο. Χάρης εἰς τὰς ἐπιστημονικὰς μελέτας καὶ τὴν λελογισμένην ἐκλεκτικὴν μέθόδον τοῦ Pasteur πρὸς κατασκευὴν μεταξοσπόρου ἐκ πολλῶν ἐπαρχιῶν τῆς ἐσπερίας ταύτης χώρας, αἱ ἀσθeneiai ἐξέλιπον, ἢ δὲ κατ' ἔτος

ἀπόδοσις τῶν βομβυκίων καὶ κατὰ συνέπειαν τὸ ὕλικόν ἐκ τούτων ὄφελος βαδίζει γιγαντιαίοις βήμασι πρὸς τὰ πρόσω. Ἐνὸς καὶ μόνο ἀνδρὸς μεγαλοφυΐα ὁδηγεῖ τὴν ἑαυτοῦ χώραν πρὸς τὴν ὕλικὴν εὐμερίαν, ἀπαλλάττουσα αὐτὴν ἐφ' ἅπαξ διὰ παντὸς τῆς μεταξοσκωληκοφθόρου μάστιγος πρὸς δόξαν τῆς ἐπιστήμης.

Ἡ δὲ ἀκριβὴς ἐξέλεξις καὶ ἀνάπτυξις πῶν δοξασιῶν τῶν κατὰ καιροὺς ζωολόγων, ἐξετασάντων τὸν μεταξοσκώληκα ὑπὸ τὴν παθολογικὴν αὐτοῦ ἔποψιν, εἶναι τοσοῦτον πολλαί, ποικιλαι καὶ παράδοξοι, ὥστε οὐ τοῦ παρόντος καιροῦ καὶ τόπου μνημονεῦσαι αὐτῶν. Ἄλλ' ἐξ ἄλλου δὲν δυνάμεθα νὰ παρατρέξωμεν ἐν σιγῇ τὰ ὀνόματα καὶ συμπεράσματα τῶν ἐπιφανῶν ἐκείνων ἀνδρῶν, οἵτινες πρῶτοι διήνοιξαν τὴν ὁδὸν πρὸς κατάληψιν τῶν ἀληθειῶν τούτων ἐν ταῖς ἀσθeneῖαις τοῦ μεταξοσκώληκος. Πρῶτος, ὅστις τὰ σωματίδια ἐν τῷ αἰμοφόρῳ ἀγγεῖῳ διὰ τοῦ μικροσκοπίου ἀνεκάλυψε καὶ περιέγραψεν, ἦν ὁ Querim Maneville, τῷ 1849. Ὁ σοφὸς μικρολόγος ἀναφέρει ὅτι ἐν τῷ αἵματι τοῦ μεταξοσκώληκος δύο εἰδῶν αἰμοσφαίρια ὑπάρχουσι, τὰ μὲν στρογγύλα καὶ ἀκίνητα, τὰ δὲ μικρότερα, τὸ σχῆμα ὠοειδὲς ἔχοντα καὶ τὴν μεγάλην διάμετρον ἐνὸς τετρακοσιοστοῦ τοῦ ὑποχιλιομέτρου, δι' αὐτομάτου δὲ κινήσεως συμπλησιάζοντα, ἀπομακρυνόμενα καὶ περὶ ἑαυτὰ συστρεφόμενα, ἐπίσης συστατικά τοῦ αἵματος θεωρήσας, ἐπωνόμασεν αἱματοζωφύρια. Ἡ τιμὴ τῆς ἀνακαλύψεως τῶν μικροργανισμῶν τούτων ὀφείλεται τῷ σοφῷ τούτῳ ἀνδρὶ, μολογόντι ἢ ἐξήγησις, ἣν ἔδωκε θεωρήσας ταῦτα ὡς συστατικά τοῦ αἵματος, ἣν λελανθασμένην.

Τῷ 1859 ὁ ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τοῦ Τουρίνου καθηγητῆς τῆς ζωολογίας κ. Philippe ἀκριβέστερον τὸν μεταξοσκώληκα ἐξετάσας, εὗρεν ὅτι τὰ ὑπὸ τοῦ Querim Maneville ἀνακαλυφθέντα αἱματοζωφύρια, οὐχὶ μόνον ἐν τῷ αἵματι ὑπάρχουσι, ἀλλὰ καὶ ἐντὸς τῶν διαφορῶν αὐτοῦ ἰσπῶν, ὡς πρὸς δὲ τὴν σημασίαν τῶν σωματιδίων τούτων οὐσιωδῶς διεφώνησε, νομίσας ταῦτα ὡς στοιχεῖα ἀποσυνθέσεως τοῦ ὀργανισμοῦ, διότι ἀνεύρισκεν αὐτὰ ἐν ἀφθονίᾳ εἰς τοὺς ἐκ τῆς διαίτης ἐξασθενήσαντας μεταξοσκώληκας. Leybig, ὁ γερμανὸς καθηγητῆς ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Τυβίγγης, πρὶν ἢ λάβῃ γνῶσιν τῆς ἀνακαλύψεως τῶν σωματιδίων τούτων ὑπὸ τῶν προμνημονευθέντων ζωολόγων ἐν τῷ ὀργανισμῷ τοῦ μεταξοσκώληκος, κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἀνεῦρε τὰ αὐτὰ σωματίδια ἐν τῷ ὀργανισμῷ τοῦ *Coccus* καὶ θεωρήσας ταῦτα ὡς

παράσιτα φυτικῆς φύσεως, κατέταξεν αὐτὰ εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Jean Muller ἐπονομασθεῖσαν τάξιν τῶν ψωροσπεριῶν. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι ἠγνῶει τὴν ὑπαρξίν τούτων ἐν τῷ ὀργανισμῷ τοῦ μεταξοσκώληκος καὶ τὰς ἐξ αὐτοῦ προερχομένας συνέπειας, ἀλλ' ἐν τούτοις ἀδιαφιλονείκητον τυγχάνει ὅτι οὗτος πρῶτος ἐθεώρησε τὰ σωματίδια ταῦτα ὡς παράσιτα. Ἡ ἰδέα ὅτι τὰ σωματίδια ταῦτα ἦσαν ἡ αἰτία τῶν ἀσθeneῖων τοῦ μεταξοσκώληκος ἐρρίφθη κατὰ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Cornalia τῷ 1856, ἀλλ' ἢ κατὰ βῆθος ἐξακριβώσας καὶ ἢ ἐπιστημονικῇ ἀνάπτυξις τῆς δοξασίας ταύτης ὀφείλεται τῷ ἀκαμάτῳ Pasteur.

Τῷ 1857 ὁ διδάκτωρ Osino ἐκ Πάδουας ἀνεῦρε τὰ σωματίδια ἐντὸς τῶν ὠν τοῦ μεταξοσκώληκος καὶ ἔθηκε τὰς βάσεις τῆς μεθόδου αὐτοῦ πρὸς διάγνωσιν τοῦ καλοῦ ἀπὸ τοῦ κακοῦ μεταξοσπόρου. Ἄλλ' ὅσον εὐφύης καὶ εὐτυχῆς ὑπῆρξεν ὁ ἀνὴρ οὗτος περὶ τὴν ἀνακάλυψιν ταύτην, ἢ μέθοδος αὐτοῦ, ὡς παρακατιόντες θέλομεν ἰδεῖ, εἶναι κατὰ τὸ ἥμισυ σφαλερά, καθ' ὅσον ἀνακαλύπτων τις τὰ σωματίδια ἐντὸς τῶν ὠν τοῦ μεταξοσκώληκος, δύναται μὲν ν' ἀποφανθῇ θετικῶς περὶ τῆς κακῆς ποιότητος αὐτοῦ, ἐνῶ τούναντιον τοὺς μικροργανισμοὺς ἐν τῷ μεταξοσπόρῳ μὴ ἀνεύρισκων, οὐδὲως δύναται τις νὰ ἦ βέβαιος περὶ τῆς καλῆς ἢ κακῆς ποιότητος αὐτοῦ, ἀλλ' ἐν τούτοις ἢ ἀνακάλυψις αὕτη ἦν σπουδαία, καθ' ὅσον δι' αὐτῆς ἀρρηδολόγιστα ἀπεδείχθη ἢ κληρονομικότης τοῦ κακοῦ.

Ἐν ἔτι βῆμα πρὸς τὰ ἐμπρὸς προεχώρησεν ὁ διδάκτωρ Vittadini τῷ 1859, ἀποφανθεὶς ὅτι πρὸς διάγνωσιν τοῦ καλοῦ ἢ κακοῦ μεταξοσπόρου ἀναπόφευκτος τυγχάνει ἢ ἐξέτασις τῶν χρυσαλλίδων μετὰ τὴν κατάθεσιν τοῦ μεταξοσπόρου, ἀλλ' ἢ συστηματικῇ ἀνάπτυξις καὶ ἐξακριβώσας τῆς ἰδέας ταύτης ἐπεφυλάσσετο τῷ μεγάλῳ εὐεργέτῃ τῆς μεταξοσκωληκοτροφίας κ. Pasteur.

Τοσαῦτα λοιπὸν ἐν συντόμῳ τὰ περὶ τῶν δοξασιῶν τῶν διακεκριμένων τούτων ζωολόγων καὶ τοιαύτη ἢ κατὰ βαθμίδας ἀνάπτυξις τῆς ἀρχικῆς αἰτίας τῶν ἀσθeneῖων τοῦ μεταξοσκώληκος. Οἱ δὲ μεταξοσκωληκοτροφοῦντες οὐδέποτε πρέπει νὰ λησμονῶσι τοὺς εὐγενεῖς τούτους ἀνδρας, οἵτινες οὐκ ὀλίγον τὸ κατ' αὐτοὺς συνετέλεσαν εἰς τὴν διάγνωσιν τῆς πρώτης αἰτίας τῆς μεταξοσκωληκοφθορίας.

Ἡ θεραπεία τῶν νοσημάτων τοῦ μεταξοσκώληκος ἦν οὐχ ἤττον ἐλλιπὴς καὶ ἀλλόκοτος, ὡς ἀβεβαίας ἔτι διατελουσῆς τῆς ἀρχικῆς

αίτιας τῶν ἀσθενειῶν τοῦ ἐντόμου τούτου. Ἐπιλείπει με ὁ χρόνος διηγούμενον, ἐὰν θελήσω νὰ ἀναφέρω μόνον τὰ μέσα, δι' ὧν οἱ μεταξοσκωληκοτρόφοι ἐπιστήμονες καὶ μὴ, προσεπάθουν νὰ καταστρέψωσιν ἢ ἐλαττώσωσιν τὸ κακόν. Οἱ μὲν ὡς παρασιτικὴν τὴν ἀσθένειαν θεωρήσαντες προσεπάθουν διὰ τῶν ἀντιπαρασιτικῶν νὰ ἐξαγνίσωσιν τὸ κακόν, οἱ δὲ ὡς ἔκλυσιν τῶν ὀργανικῶν δυνάμεων τὴν ἀσθένειαν νομίζοντες, διὰ τῶν τονωτικῶν, οἱ δὲ ὡς κατέρρουν τοῦ ἐντερικοῦ σωλήνος τὸ νόσημα φανταζόμενοι, διὰ τῶν στυπτικῶν, οἱ δὲ τὴν χαύνωσιν τοῦ νευρικοῦ συστήματος ὡς αἷτιον λαμβάνοντες, διὰ τῶν νευροτονωτικῶν, καὶ ἐνὶ λόγῳ ἅπασαι αἱ στερεαί, ὕγραι καὶ ἀερώδεις φαρμακευτικαὶ σκευασίαι, μὴδ' αὐτοῦ τοῦ ἡλεκτρισμοῦ ἐξαιρουμένης, ἐφηρησθήσαν ἐπὶ τοῦ ἀτυχοῦς μεταξοσκώληκος ἀνωφελῶς, ὡς τοῦτο ἀκριβῶς συμβαίνει καὶ παρὰ τισὶ τῶν ἀσθενούντων ἡμετέρων πελατῶν, παρ' οἷς ἡ αἰτία τῆς ἀσθενείας παραγνωρίζεται ἢ ἄγνωστος καὶ αὐτῇ τῇ ἐπιστήμῃ τυγχάνει.

Τὸν λόγον περὶ τῆς θεραπείας τῶν ἀσθενειῶν ποιούμενοι δὲν πρέπει νὰ παρατρέξωμεν ἐν σιγῇ τὰς μεταξὺ τοῦ Ἰταλοῦ μεταξοσκωληκοτρόφου *Questi* διατεινομένου ὅτι ἐξεύρε βέβαιόν τι καὶ ριζικόν μέσον πρὸς ἐξάλειψιν τῶν ἀσθενειῶν τοῦ μεταξοσκώληκος καὶ τοῦ γαλλικοῦ ὑπουργείου τῆς γεωργίας, τοῦ ἐμπορίου καὶ τῶν δημοσίων ἔργων διαπραγματεύσεις, καθ' ἃς ὁ ὑπουργὸς ὑπέγραψε τὴν ἀμοιβὴν διὰ τὸν μεταξοσκωληκοτρόφον ἐκ 500,000 φράγκων ἐν ἡ περιπτώσει ἢ μέθοδος αὐτοῦ ἀπεδεικνύετο ὀρθή. Πρὸς ἐξέλεγχιν τῆς μεθόδου ταύτης ἐξέλεγει ἐπιτροπή, ἣτις καὶ ἐκήρυξε τὸ ἀνίσχυρον τῆς θεραπείας ταύτης ἐναντίον τῶν ἀσθενειῶν τοῦ μεταξοσκώληκος.

Ἐν τοιαύτῃ τῶν πραγμάτων καταστάσει 3574 μεταξοσκωληκοτρόφοι τῷ 1865 ἐπέστειλαν ἀναφορὰν πρὸς τὴν Γερουσίαν, ἐξαιτούμενοι τὴν προσοχὴν καὶ βοήθειαν τῆς γαλλικῆς κυβερνήσεως ἐπὶ τῶν ἀσθενειῶν τοῦ μεταξοσκώληκος. Κατὰ πρότασιν δὲ τοῦ χημικοῦ καὶ γερουσιαστοῦ *Dumas* ἡ κυβέρνησις ἐξέλεξε καὶ ἀπέστειλεν εἰς τὰς μεταξοσκωληκοτρόφους ἐπαρχίας τὸν ἐξοχὸν *Pasteur*, ὅστις ἐπὶ πέντε ἔτη ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου μετ' ἀκαμάτου ζήλου καὶ ἐπιστημονικῆς ἀκριβείας ἀπασχοληθεὶς, ἀνέλαθεν ὅπως ἐξεύρη τὸν μίτον τῆς Ἀριάδνης καὶ ὀδηγήσῃ τοὺς ἐνδιαφερομένους διὰ τοῦ ἀδιεξοῦ *Δαιδάλου* τῶν ἀσθενειῶν τοῦ μεταξοσκώληκος, ἐγνώρισε τὰς

αἰτίας, αἷτινες παράγουσι καὶ ἀναπτύσσουσι ταύτας, ἐσυστηματοποίησε νέαν μέθοδον περὶ τὴν ἐκλογὴν τοῦ μεταξοσπόρου, βραχείαν δὲ καὶ περιληπτικὴν ἀνάπτυξιν τῶν περιεργωμάτων καὶ μετὰ πάσης ἐπιστημονικῆς ἀκριβείας διεξαχθέντων αὐτοῦ πειραμάτων μεταδίδομεν ὑμῖν τὴν ἐσπέραν ταύτην.

Παρατηρήσεις *Pasteur*.

Ἡ ἀρχὴ καὶ βάσις τῶν πειραμάτων αὐτοῦ ἐστηρίζετο καὶ διηυθύνετο πρὸς ἓν ὄρισμένον σημεῖον. Ὁ ἐπιστήμων ἀνὴρ ἠθέλησε νὰ πείσῃ ἑαυτόν, ἐὰν τὰ ἐν τῷ μεταξοσκώληκι εὐρισκόμενα σωματίδια ἦσαν τὰ ὁρατὰ σημεῖα τῆς ἀσθενείας ἢ οὐ. Παρατήρησε λοιπὸν καὶ ἐπανειλημμένως ἐβεβαιώθη ὅτι οἱ ὀλιγωτέραν ὄρεξιν ἔχοντες σκώληκες, ὅστις σχετικῶς δὲν ἀναπτύσσονται, καὶ ὡς τὸ δέρμα ἐξανθήματα ἔφερε, τούτων ὁ ὄργανισμὸς ἐβρῆθε σωματιδίων, ἐνῶ οἱ ἕτεροι οἱ καλῶς τρεφόμενοι δὲν ἐμπεριείχον ταῦτα.

ΔΕΥΤΕΡΟΝ. Οἱ σκώληκες τοῦ ἀποτυχόντος τμήματος, ἐκείνοι δηλονότι, οἵτινες ἀπώλυντο πρὶν ἢ φθάσωσιν εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς μεταξοποιίας, ἐμπεριείχον σωματίδια ἐν μεγάλῃ ἀφθονίᾳ, ἐνῶ εἰς τὰ τμήματα τῶν ἐπιτυχόντων, ἐκείνων δηλ. οἵτινες ἐμεταξοποιήσαν, οὐδ' ἕγχοις τούτων εὐρίσκειτο. Αἱ δύο αὐταὶ παρατηρήσεις ἔπεισαν τὸν ἄνδρα καὶ πείθουσιν ἕκαστον ἡμῶν ὅτι οἱ ἐμπεριείχοντες τὰ σωματίδια σκώληκες ἦσαν οἱ ἀσθενεῖς, οἱ δὲ ἄμοιροι τούτων οἱ ὑγιεῖς· τῶν μὲν αἱ ὀργανικαὶ δυνάμεις διαταράχθησαν ἐνεκα τῆς παρουσίας ξένων τῶν ὀργανισμῶν σωματίων, ὧν ἐνεκα προώρως τὸ ζῆν ἐξεμέτρησαν, οἱ δὲ ὑπὸ τοῦ κακοῦ μὴ προσβληθέντες πρὸς τὸν τέλειον αὐτῶν προορισμόν, ὅστις ἦν ἡ κατάθεσις τοῦ μεταξοσπόρου, ἀκωλύτως κατηυθύνθησαν.

Ἐπαξ τῆς ἀρχῆς ταύτης ἐξακριβωθείσης καὶ ἀληθοῦς τεθείσης, ὁ πειραματικὸς ἀνὴρ προέβη ἐν ἔτι βῆμα πρὸς τὰ πρόσω. Ἐλαβε τοὺς ἐξ ὑγιῶν καὶ μὴ ὑγιῶν χρυσαλίδων κατατεθέντας σπόρους καὶ ἀνέθρεψε τούτους ἰδιαιτέρως κατὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος πάντοτε ὑπὸ τὰς αὐτὰς συνθήκας. Ἀποτέλεσμα τοῦ τρίτου τούτου πειράματος ἦν ὅτι οἱ σκώληκες τοῦ ἐξ ὑγιῶν γονέων καταγομένου μεταξοσπόρου ὄντες τὰς διαφόρους αὐτῶν ἡλικίας διαλεθόντες ἐφθασαν εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς μεταξοποιίας, καὶ διατρέξαντες τὸ γυμνασιὸν αὐτῶν στάδιον κατέθεσαν τὸν μεταξοσπορον αὐτῶν, ἐνῶ οἱ ἐξ ἀσθενῶν γονέων γεννηθέντες μεταξοσκώ-

ληκας μετὰ τὸν δευτερον ὑπνον ἑδεκατίζοντο, μετὰ δὲ τὸν τρίτον ἀπώλλυντο καθ' ὀλοκληρίαν

ΤΕΤΑΡΤΟΝ ΠΕΙΡΑΜΑ. Τοὺς ἐξ ὑγιῶν γονέων καταγομένους μεταξοσκώληκας διήρσεων εἰς ἕξ ἀπ' ἀλλήλων κεχωρισμένα τμήματα, καὶ διὰ τῆς τροφῆς αὐτῶν εἰσήγαγε τὰ σωματίδια, εἰς μὲν τὸ πρῶτον τμήμα εὐθὺς μετὰ τὴν ἐκ τοῦ ὡοῦ ἔξοδον αὐτῶν, εἰς τὸ δεύτερον εὐθὺς μετὰ τὸν δεύτερον ὑπνον, εἰς τὸ τρίτον μετὰ τὸν τρίτον, εἰς τὸ τέταρτον μετὰ τὸν τέταρτον, εἰς τὸ πέμπτον πρὸ τῆς μεταξοποιίας, τὸ δὲ ἕκτον ἀφήκεν ἀδηλητηρίαστον, ὅπως χρησιμεύσῃ αὐτῷ ὡς ὑπόδειγμα.

Ἡ δηλητηρίασις ἐγένετο κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον. Ἐν ὑψηλοτέρᾳ θερμοκρασίᾳ τῆς συνήθους πρὸ τῆς ἐποχῆς τῆς μεταξοσκωληκοτροφίας ἐλήφθη σπόρος ἐκ μὴ ὑγιῶν γονέων καταγομένος, ὅστις ὀλίγον προώρως ἀνατραφείς, παρήγαγε σκώληκας πλήρεις σωματιδίων. Ὀρισμένον ἀριθμὸν τούτων λαβὼν ὁ Pasteur προσέτριψεν ἐντὸς ἰγδίου προσθέσας ὀλίγας σταγόνας ἀπεσταλαγμένου ὕδατος, εἶτα δὲ ἐπαλείψας τὸ τοιοῦτον ὕδωρ διὰ ψήκτρας ἐπὶ τῶν φύλλων ἔδωκε τοῖς σκώληξι φαγεῖν. Ἀποτέλεσμα τῶν παρατηρήσεων τούτων ὑπῆρξεν ὅτι σκώληκες ἀπὸ τῆς λήψεως τῆς δεδηλητηριασμένης τροφῆς μικρὸν κατὰ μικρὸν ἑδεκατίζοντο καὶ μετὰ εἰκοσιν ἡμέρας ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ δηλητηριασμοῦ ἀπώλλυντο καθ' ὀλοκληρίαν, ἐν τοῖς πτώμασι δὲ τούτων ἀνεύρισκεν ὁ σοφὸς καθηγητὴς κατὰ μυριάδας τὰ σωματίδια καταλαβόντα ἅπαντα τὰ ὄργανα· τούναντίον οἱ ἐκ τοῦ αὐτοῦ μεταξοσπόρου καταγομένοι μεταξοσκώληκες τῆς δὲ δηλητηριασμένης τροφῆς μὴ μεταλαβόντες, οὐδ' ἔχνος σωματιδίων παρουσίασαν, καὶ ὑγιᾶς τὰς τελευταίας φάσεις τοῦ βίου αὐτῶν μέχρι τέλους διῆλθον. Ὅπως δὲ ὁ πειραματικὸς ἀνὴρ ἔδῃ τὴν ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀνάπτυσιν καὶ τὴν ἀπὸ ἐνός εἰς τὸ ἕτερον ὄργανον μετέβασιν τῶν σωματιδίων, ἀνέτεμνε κατὰ διμερίαν ὄρισμένον ἀριθμὸν δηλητηριασθέντων σκωλήκων. Πάρισμα τῶν παρατηρήσεων τούτων ὑπῆρξεν ὅτι κατὰ πρῶτον τὰ σωματίδια ἀνεπτύσσοντο ἐντὸς τοῦ ἐντερικοῦ σωλήνος, εἶτα μετὰ ἕξ ἡμέρας διήρχοντο διὰ τῆς ἐσωτερικῆς μεμβράνης τοῦ ἐντερικοῦ σωλήνος, καὶ μετὰ πέντε ἐτέρας τοὺς μῦς τοῦ πεπτικοῦ συστήματος, ἐκ τούτων μετέβαινον εἰς τοὺς μαλπιγίους σωλήνας καὶ μετὰ καταπληκτικῆς ταχύτητος κατελάμβανον κατὰ μυριάδας ἅπαντα τὸν ὄργανισμόν, ἐξ οὗ, ἀφαιρούντα τὴν τροφήν καὶ ἄλλως παραβλάπτοντα τοῦτον οὐσιωδῶς, κατέ-

στρεφον τοῦ σκώληκος τὴν ζώην. Ἄλλ' ἔάν οἱ μετὰ τὸν πρῶτον καὶ δεύτερον ὑπνον δηλητηριασθέντες μεταξοσκώληκες ἀπέθνησκον πρῶν ἢ φθάσωσιν εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς μεταξοποιίας, οἱ μετὰ τὸν τρίτον ὑπνον δηλητηρίων λαβόντες ἔζων μέχρι τῆς μεταξοποιίας, τὰ βομβύκκια τούτων ὁμως κατὰ πολὺ ἀδυνατώτερα τῶν ὑγιῶν ἐγίνοντο, καὶ συνήθως ἐν αὐτοῖς οἱ ἐργάται σκώληκες ἀπέθνησκον. Αἰτία τῆς ἐλαττώσεως τῆς ποσότητος τῆς μετάξης ἐστὶν ὅτι τὰ ἐντὸς τοῦ μεταξοφόρου σωλήνος ἀναπτυσσόμενα σωματίδια ἀπορροφῶσι τὴν μίξορνητινὴν ὕλην πρὸς διατροφήν καὶ πολλαπλασιασμὸν αὐτῶν· οἱ μετὰ τὸν τέταρτον ὑπνον τὴν δηλητηριώδη τροφήν παραλαβόντες κατεσκευάζον μὲν καλὰ βομβύκκια, ἀλλ' αἱ ἐξερχόμεναι χρυσαλλίδες ἔβριθον σωματιδίων, οἱ δὲ ἀμέσως πρὸ τῆς ἐποχῆς τῆς μεταξοποιίας δηλητηριασθέντες ἐν μὲν τῇ νυμφικῇ αὐτῶν ἡλικίᾳ ὀλίγα τὰ σωματίδια ἐν τῷ ὀργανισμῷ αὐτῶν ἐδείκνουν, ἐν δὲ τῇ καταστάσει χρυσαλλίδος πολὺς ἀριθμὸς ἐν ἑκάστοις τῶν ὀργάνων αὐτῶν διεφαίνετο. Τὸ τελευταῖον τοῦτο πείραμα δύναται διαφωτίσαι ἡμᾶς περὶ τῆς αἰτίας, ὅτι ὁ ἐξ ἀσθενῶν γονέων καταγομένος μεταξοσπόρος δύναται νὰ ἢ ἀπηλλαγμένος σωματιδίων, διότι ἐν τῇ ἐποχῇ τὰ ὠάρια ἐν τοῖς ὠοφόροις σωλήσι κατασκευάζονται καὶ τελειοποιούνται, τὰ σωματίδια δὲν ἐξαπλοῦνται εἰς τὸν ὀργανισμόν οὐδ' ἐν τοῖς ὠοῖς δύναται νὰ ἀνευρεθῶσιν· ἢ ἀποτυχία ὁμως τοῦ μεταξοσπόρου ὡς ἐξ ἀσθενῶν γονέων καταγομένου εἶναι βεβαία.

Τὸ πείραμα τοῦτο τοῦ Pasteur οὐσιωδέστατον τυγχάνει ὑπὸ τρεῖς ἐπόψεις. Πρῶτον μὲν ἐπιβεβαίωσι ὅτι ἡ αἰτία τῆς ἀσθενείας καὶ τῆς καταστροφῆς τοῦ μεταξοσκώληκος εἶναι τὰ σωματίδια, δεύτερον δεικνύει τὴν κατ' ὀλίγον ἀνάπτυσιν τῆς ἀσθενείας, καὶ τρίτον, ὅπερ καὶ τὸ σπουδαιότερον, ὅτι καὶ ὁ ἐξ ὑγιῶν γονέων καταγομένος μεταξοσπόρος δύναται νὰ προσβληθῇ ὑπὸ τῆς ἀσθενείας καὶ πρὸ τῆς ἐποχῆς τῆς μεταξοποιίας νὰ ἀποτύχῃ ἐντελέστατα.

Γνωστοῦ ἤδη γενομένου ὅτι τὸ μόλυσμα, ἐξ οὗ ἡ ἀσθένεια τοῦ μεταξοσκώληκος προκύπτει, εἶναι φύσεως παρασιτικῆς, καὶ ὅτι εἰσέρχεται εἰς τὸν ὀργανισμόν διὰ τοῦ ἐντερικοῦ σωλήνος, ὁ σοφὸς ἀνὴρ ἠθέλησε νὰ πείσῃ ἑαυτὸν ἕαν ἡ ἀσθένεια δύναται νὰ ἐγκεντρισθῇ ἢ οὐ. Τὸ πέμπτον αὐτοῦ πείραμα ἀποδεικνύει ὅτι ὁ ἐγκεντρισμὸς τοῦ νοσήματος εἶναι ἀδιαφιλονεικητός. Πρὸς ἀπόδειξιν τούτου ἔλαβεν ὄρισμένον τινὰ ἀριθμὸν μεταξοσκωλήκων ἐξ ὑγιῶν γο-

πέων καταγομένων και έμβαπτίζων πρότερον την βελόνην έντός ύγρου, σωματίδια έμπεριέχοντος, ένεκέντρισεν άείποτε κατά την αύτην τάξιν άπαντας τούς μεταξοσκώληκας· ούτοι προσεβλήθησαν υπό τής άσθeneίας, αί δέ χρυσαλλίδες αύτων έβριθον σωματιδίων· τούναντίον δέ οί εκ του αύτου μεταξοσπόρου καταγομένοι μεταξοσκώληκες, μή έγκεντρισθέντες, ούδέν έχνος τής άσθeneίας είχον. Φυσική συνέπεια του πειράματος τούτου είναι, ότι ή άσθeneia μεταδίδεται από του άσθενούς εις τον υγιά σκώληκα δι' άναμιξεως ώς εξής. Σκώληξ τις υγιής ή μή, βαδίζων επί έτέρου άσθενούντος, έμπηγνύει τά άγκιστρα των ποδών αύτου εις τό σώμα του δευτέρου, είτα δέ επί έτέρου υγιούς βαδίζων, διατρυπαί τό δέρμα αύτου διά των αύτων άγκιστρων, και έμβολιάζει την άσθeneian από του πρώτου άσθενούς εις τον δεύτερον υγιά. *Πρακτικόν δέ συμπέρασμα του πειράματος τούτου είναι ότι μερίστη επιτήρησις πρέπει να καταβάλληται εις θοατινά, πρώτον όπως οι μεταξοσκώληκες κηται εν τη απαιτουμένη άπ' άλλήλων διαστάσει ούχι δέ και επ' άλλήλων, δευτερον ότι εύθης ως σκώληξ τις άσθενής αναφαίνεται, άμέσως να απορρίπτεται, όπως μη μόλυνθώσι και οι λοιποί υγιεις.*

Έάν εν τώ έντερικώ σωλήνι άναπτύσσονται πρώτον τά σωματίδια, τά εκ του έντερικου σωλήνος έξερχόμενα περιττώματα έμπεριέχουσι ταύτα εν πληθεί, και έπομένως διά των έμπεριεχόντων σωματίδια περιττωμάτων θναται ή άσθeneia να μεταδοθή. Την άλήθειαν τής ύποθέσεως ταύτης μάς άποδεικνύει τό πέμπτον πείραμα του Pasteur: 25 υγιεις μεταξοσκώληκες δηλητηριάζονται μετά τον τρίτον ύπνον διά των περιττωμάτων άσθενών μεταξοσκώληκων αναλυθέντων έντός ύδατος και επί των φύλλων τεθέντων· άπασαι αί χρυσαλλίδες τούτων έξετασθεισαι εύρέθησαν πλήρεις σωματιδίων.

Έκ τούτου καταφαίνεται ή άνάγκη ότι οι μεταξοσκώληκες δέν πρέπει να κηται επί πολυ επί των περιττωμάτων αυτών, διότι ταυτα αποξηραινόμενα και κατ' όλιγον εις κότην μεταβαλλόμενα, τά μη εξ υγιών σκώληκων έξελθόντα χρησιμεύουσιν ως πηγή μόλυνσεως διά τούς υγιεις μεταξοσκώληκας.

Όπως κάλλιον άποδείξη ό Pasteur τό μολυσματικόν τής άσθeneίας δι' άναμιξεως, άνέμειξε 50 άσθενεις σκώληκας γένους λευκού μετά τον τρίτον ύπνον μεθ' έτέρων 50 υγιών

έν τή αύτη ηλικία εύρισκομένων χρώματος κιντρίνου. Τά βομβύκια άμφοτέρων έγέγοντο άσθενή, αί δέ χρυσαλλίδες αύτων ήσαν πλήρεις σωματιδίων.

Τό έκτον πείραμα του Pasteur άποδεικνύει εις ήμάς ότι τό μόλυσμα θναται να διαδοθή ούχι μόνον δι' άναμιξεως, αλλά και εξ άποστάσεως. Δύο γραμμάρια υγιούς σπόρου άνετράφησαν πλησίον 25 γραμμαρίων εις τάν θάνατον διά τής παστερείου μεθόδου καταδεδικασμένου μεταξοσπόρου επί δύο τραπεζών πλησίον άλλήλων κειμένων· οί άσθενεις ως και οί υγιεις σκώληκες άπόλωντο καθ' ολοκληρίαν, εν ψ εν μέρος του υγιούς εν μεγαλειτέρη άποστάσει άνατραφέν έδωκε καλούς βομβυκας και χρυσαλλιδας άνευ σωματιδίων. Η έξήγησις του πράγματος έχει ως εξής. Απαξ τεθέντος ότι τά περιττώματα των άσθενών μεταξοσκώληκων έμπεριέχουσι τό μόλυσμα, μικρά τούτων τεμάχια εν τώ άέρι αιωρούμενα εκ διαφόρων περιστάσεων άποφέρονται διά του άέρος άπανταχού μέν ιδίως δέ εις τά πλησίον, άντικείμενα, και έπικαθήμενα επί τής τροφής εισέρχονται εις τον έντερικόν σωλήνα. Η αιωρούμενη κόνις μεταξοσκωληκοτροφείου συλλεχθεΐσα υπό του Pasteur και μικροσκοπικώς έξετασθεισα, έφανέρωσε σωματίδια άτελή και τέλεια μεταξύ έτέρων άκαθαριών. Έκ τούτου καταφαίνεται πόσον άναγκαία είναι ή άνανέωσις του άέρος εν τοις μεταξοσκωληκοτροφείοις και ή άποφυγή πολλών έτέρων περιστάσεων, αίτινες συντελοΐσιν εις την αιώρησιν τής κότσεως, προς δέ πόσον άναγκαία είναι ή καθαριότης και ή κάλλιστη άπόπλευσις του μεταξοσκωληκοτροφείου πρό τής εισαγωγής των μεταξοσκωλήκων· διότι ή εν τοις μεταξοσκωληκοτροφείοις ύπάρχουσα κόνις εκ του προηγούμενου έτους, πλήρης ούσα σωματιδίων, δύναται να δηλητηριάση τούς άτυχεις μεταξοσκώληκας.

Φύσις, γέννησις και άνάπτυξις των σωματιδίων.

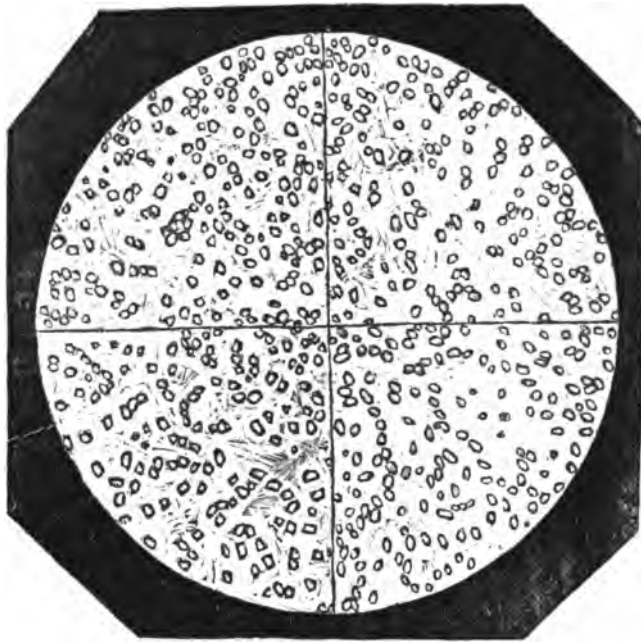
Ός έξάγεται εκ μιās επιστολής του Pasteur προς τον καθηγητήν τής Τυβίγγης Leydig, ούτος εις τάς αρχάς των πειραμάτων αύτου, έθεώρει τά σωματίδια ως ιστολογικά μέρος του άσθενούς σκώληκος, ως τό πύον εν τοις ιστοις, εν οίς σχηματίζεται τό άπόστημα. Ο καθηγητής Leydig έγραψε και τότε προς τον Pasteur την έπιστημονικήν αύτου πεποιθησιν,

ὅτι τὰ ἐντὸς τῶν μεταξοσκωλήκων εὐρισκόμενα σωματίδια ἦσαν παράσιτα. Καὶ πράγματι ἐξετάζοντες αὐτὰ ὑπὸ τὸ μικροσκόπιον εὐρίσκωμεν ἀπάσας τὰς μορφάς, ὡς δύναται νὰ παρουσιάσῃ μικροργανισμὸς τις τοιοῦτος ὑπὸ διαφόρου ἡλικίας. Καὶ πρῶτον μὲν τὰς γενετείρας κυψέλας, ἐχούσας τὴν διάμετρον μεγαλειτέραν καὶ περίμετρον οὐχὶ διακεκριμένην καὶ σφαιρικὴν, ἐμπεριεχούσας ἓν, δύο, ἢ τρία ὠοειδῆ σωματίδια, ὧν ἕκαστον περιέχει ἓνα ἢ καὶ δύο πυρήνας· δεύτερον σωματίδια μικρότερα τὴν διάμετρον, ὠοειδῆ τὸ σχῆμα καὶ ἀδιαφανῆ, ἐμπεριέχοντα ἓνα ἢ καὶ δύο πυρήνας· τρίτον σωματίδια μὴ διαλάμποντα, τὸ σχῆμα ὠοειδῆ, ἄνευ πυρήνων· τέταρτον σωματίδια ὠοειδῆ μετὰ διπλῆς μεμβράνης καὶ πυρήνος, πέμπτον σωματίδια ὠοειδῆ ἄνευ πυρήνος, καὶ τελευταίον τὰ διαλάμποντα σωματίδια μετὰ περιμέτρου διακεκριμένης, μικρότερα τὴν διάμετρον, τὸ σχῆμα κυλινδρικό, ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ἄκρου δὲ εἰς τὸ ἕτερον εἰς ὀξὺ καταλήγοντα. Τὰ τελευταία ταῦτα πολυπληθέστατα τὸν ἀριθμὸν, καὶ μὴ μεταβαλλόμενα πλέον εἴτε διὰ τῆς ξηράσεως, εἴτε διὰ διαφόρων ὀξέων καὶ ἀλκαλίων, συνίστανται ἐκ σαρκώδους ὕλης, καὶ εἶναι ἡ τελευταία μορφή τοῦ τελείου σωματιδίου.

Καὶ πράγματι δύναται τις νὰ συλλάβῃ ὑπὸ τὸ μικροσκόπιον τὴν μεταβάσιν ἀπὸ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἑτέραν μορφήν, ἀπὸ τῆς μητρὸς κυψέλης μέχρι τῆς τελείας ἀναπτύξεως τοῦ σωματιδίου. Ἐκ τῆς μητρὸς κυψέλης ἀποχωρίζονται τὰ σωματίδια ταῦτα, καὶ κατὰ μέσον συσφιγγόμενα, διαιροῦνται εἰς δύο ἢ τρία σωματίδια ἀναλόγως τῶν πυρήνων, ὅστις ἐν τῇ τελευταίᾳ μορφῇ ἢ ἀπορροφᾶται ἢ ἐξέρχεται ἐκ τοῦ σωματιδίου. Αἱ διαφοροὶ αὗται μορφαί,

ἢ γέννησις καὶ ἡ ἀνάπτυξις αὐτῶν οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν ἐγκαταλείπουσι περὶ τῆς παρασιτικῆς αὐτῶν φύσεως, καὶ καταστρέφουσι καθ' ὀλοκληρίαν τὴν ιδεάν ὅτι ταῦτα ἀποτελοῦσιν ἱστολογικὰ μέρη τοῦ ἀσθενοῦς μεταξοσκωλήκος. Ὅσα λοιπὸν μικρότεραν τὴν ἀντίστασιν εὐρίσκουσι καὶ μεγαλειτέραν τὴν ὑγρασίαν, κατὰ τοσοῦτον καὶ ἡ διήθησις εὐκολωτέρα καὶ ὁ πολλαπλασιασμὸς ταχύτερος τυγχάνει τῶν σωματιδίων.

Πρὸς ἀπόδειξιν τῶν πρώτων τούτων ἀρχῶν ὁ Pasteur ἐποίησε τὰ ἐξῆς πειράματα. Ὁ μετὰ τὸν πρῶτον ὕπνον δηλητηριασθεὶς μεταξόσπορος, ἐξ ὕγιων γονέων καταγόμενος, ἀντέσχε μὲν, ἀλλὰ μαλακὰ παρήγαγε βομβύκια, ἐνῶ ὁ ἐξ ἀσθενῶν γονέων καταγόμενος τὴν αὐτὴν ἡμέραν διὰ τοῦ αὐτοῦ δηλητηρίου κακωθεὶς, μετὰ 20 ἡμέρας κατεστράφη καθ' ὀλοκληρίαν. Οἱ μικροργανισμοὶ οὗτοι φαίνεται ὅτι εὐκολώτερον διέρχονται διὰ τῶν διαφόρων ὀργάνων τοῦ ἀσθε-

(Σχ. 10).

Σωματίδια τέλεια ὑπὸ τὸ μικροσκόπιον μεγέθους $\frac{1}{1}$.

νοῦς μεταξοσκωλήκος, παρὰ διὰ τῶν πλῆθους ζωῆς ὀργάνων τοῦ καθ' ὀλοκληρίαν ὑγιούς. Ἐν τῇ ὀργανικῇ φύσει βασιλεύει ὁ φυσικὸς ἐκείνος νόμος, καθ' ὃν ὅσον μικρότερα ἡ ἀντίστασις, τοσοῦτον μεγαλιότερον τὸ ἀποτέλεσμα, τῆς ἐνεργείας τῆς αὐτῆς τεθείσης. Ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει παρατηρεῖται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὅτι ὑγιεῖς γονεῖς παράγουσι καὶ ὑγιᾶ τέκνα, ἐνῶ οἱ ἀσθενεῖς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀσθενῆ. Ἐκαστος δὲ ἐξ ἡμῶν ἀριστα γινώσκει ἐκ πείρας, ὅτι τὰ ἀσθενῆ παιδιά εὐκολώτερον προσβάλλονται καὶ ταχύτερον καὶ περισσότερα ἀποθνήσκουσι, ὡς τῆς ζωικῆς δυνάμεως ἥτοι τῆς ἀντιστάσεως μικροτέρας ἐν αὐτοῖς ὑπαρχούσης. Καὶ ἐν τῷ μεταξοσκωλήκῳ λοιπὸν τὸ αὐτὸ ἀπαράλλακτως συμβαίνει. Τὸ πρακτικόν

συμπέρασμα τού πειράματος τούτου είναι ότι οὐδέποτε πρέπει νὰ λαμβάνηται μεταξόσπορος ἐξ ἀσθενῶν γονέων καταγόμενος, διότι ἐξ ἀρχῆς ἐμπερικλείει ἐν ἑαυτῷ ὀλιγωτέραν τὴν ζωικὴν δύναμιν, κατὰ συνέπειαν δὲ εὐπροσβλητότερός ἐστι καὶ ταχύτερον ἀποθνήσκει.

Ὅτι δὲ οἱ ἐν ὑγρασίᾳ ἀνατρεφόμενοι μεταξοσκώληκες εὐκολώτερον προσβάλλονται ὑπὸ τῆς ἀσθενείας τῶν σωματιδίων καὶ ταχύτερον ἀποθνήσκουσιν, αὐτὸς ὁ ὄργανισμὸς τοῦ μεταξοσκώληκος ἀποδεικνύει ἐναργέστατα. Τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ ὕδατος, ὅπερ λαμβάνουσιν οἱ ἐντελέστεροι τῶν ὀργανισμῶν, ἀποκρίνεται μέρος μὲν διὰ τῶν νεφρῶν ὡς οὔρον, μέρος διὰ τοῦ δέρματος ὡς ἰδρῶς, καὶ μέρος διὰ τῶν πνευμόνων ἐν τῷ μεταξοσκώληκι ὁμοίως δὲν ὑπάρχουσιν ἰδιαίτερα ὄργανα πρὸς ἀπόκρισιν τοῦ οὔρου. Οἱ σωλήνες τοῦ Μαλπιγιῶ, οὓς περιτηρήσαμεν διερχόμενοι τὸ ἀνατομικὸν μέρος τοῦ μεταξοσκώληκος, εἶναι ὄργανα μᾶλλον χυλοποιητικὰ ἢ οὔροποιητικὰ. Ἡ ἀπὸ τοῦ σώματος λοιπὸν ἐκκρίσις τῆς μὴ ἀναγκαιοῦσης ποσότητος τοῦ διὰ τῆς τροφῆς λαμβανόμενου ὕδατος γίνεται διὰ τοῦ δέρματος καὶ τῶν ἀναπνευστικῶν σωλήνων. Ὅσῳ λοιπὸν ὁ περιεπτόμενος αὐτοὺς ἀήρ εἶναι κεκορεσμένος ἀτμῶν, τοσοῦτῳ ἢ ἐκ τοῦ μεταξοσκώληκος ἐξέλθουσιν τοῦ ὕδατος δυσκολωτέρα καθίσταται, καὶ τὸ ἐν τῷ ὀργανισμῷ διαμενόν ὕδωρ τὰς ζωϊκὰς δυνάμεις αὐτοῦ συνταράσσει, εὐπροσβλητότερον τὸν μεταξοσκώληκα καθίστησι, προσβληθέντα δὲ ἐκ τῶν σωματιδίων, ταχύτερον πρὸς τὴν καταστροφὴν φέρει αὐτόν.

Διὰ τοῦτο τὰ μεταξοσκώληκοτροφία πρέπει νὰ κτίζονται ὑψηλὰ καὶ στενά· ἕκαστον τῶν πατωμάτων νὰ φέρῃ τὰ παράθυρα ἐναντι ἀλλήλων, ὅπως ἡ ἀναρῆσις τοῦ ἀέρος εὐκολώτερον γίνηται, καθ' ὅλον δὲ τὸ μήκος τῆς ὀροφῆς νὰ διέρχωνται ἐπιμήκεις ὀπαί, δι' ὧν τὸ ρεύμα τοῦ ἀέρος ἀδιαλείπτως ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω νὰ κυκλοφορῇ. Κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον ἐπιτυγχάνεται ἡ ἀδιάλειπτος ἐκ τῶν πλαγιῶν καὶ ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω κυκλοφορία τοῦ ἀέρος, ἥτις τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ ὕδατος ἐκ τοῦ μεταξοσκώληκος ἀποφέρει. Ἄλλ' ὅσον ἀναγκαῖα εἶναι ἡ ἐξάτμισις διὰ τὸν μεταξοσκώληκα, τοσοῦτον καὶ ἡ θερμοκρασία ἐν ἣ ἔῃ πρέπει νὰ ἢ μόνιμος καὶ σταθερὰ ἦται τῶν 20° Reumur. Τὴν ἀνύψωσιν τῆς ἐν τῷ μεταξοσκώληκοτροφίᾳ ὑπαρχούσης θερμοκρασίας, καὶ τὴν διατήρησιν αὐτῆς εἰς ἐν ὀρισμένον σημεῖον ἐπιτυγχάνομεν διὰ τῶν θερ-

μαστρῶν, ἐνόσῳ ἡ ἐξωτερικὴ θερμοκρασία τῆς ἀτμοσφαιρας κατωτέρα τυγχάνει τῆς διὰ τὸν μεταξοσκώληκα ὀρισμένης. Ἄλλ' ἐὰν ἡ τοῦ ἀέρος ἐξωτερικὴ θερμοκρασία ὑπερβῇ τὸν ὀρισμένον βαθμὸν, ὅπως μὴ διατάραις τις τῶν ὀργανικῶν δυνάμεων συμβῇ ἐν τῷ μεταξοσκώληκι, ἀνάγκη ὅπως διὰ διαρρυθμισώς τινας ἐπατέρχηται αὐτὴ εἰς τὸ διὰ τὸν μεταξοσκώληκα ὀρισμένον σημεῖον τῆς θερμοκρασίας. Τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐκπληροῖ τὸ κατὰ μήκος τοῦ μεταξοσκώληκοτροφείου ἐδρισκόμενον ὑπόγειον, ὅπερ ἐν τοιαύταις περιστάσεσιν ἀνοίγόμενον διὰ τῶν κατὰ μήκος τῶν τοιχωμάτων ῥωγμῶν, τὴν θερμοκρασίαν εἰς τὸν κατάλληλον βαθμὸν ἐπαγαφέρει.

Εὐνόητον οὖν καθίσταται, ὡ φίλοι, ὅποσαι περιστάσεις πρέπει νὰ συντρέξωσιν ὅπως ἡ μεταξοσκώληκοτροφία στεφθῇ ὑπὸ ἐπιτυχίας. Οἱ κανόνες τῆς ὑγιεινῆς δεόν νὰ ἐφαρμοζώνται ἐν ὅλῃ αὐτῶν τῇ αὐστηρότητι, καὶ κατὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ μεταξοσπόρου καὶ κατὰ τὴν μετὰ ταῦτα διατήρησιν αὐτοῦ.

Ἡ τροφὴ εἰς τὸν μεταξοσκώληκα πρέπει νὰ προσφέρηται εἰς ὀρισμένα καὶ τακτικὰ χρονικὰ διαστήματα, οὐδέποτε δὲ αὐτὴ πρέπει νὰ ἦ ὑγρὰ, διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐπὶ τοῦ ὑγροῦ φύλλον ἐπικολλῶνται αἱ ἐν τῷ ἀέρι αἰωρούμεναι ἀκαθαρσίαι καὶ αὐτὰ τὰ σωματίδια, ἅτινα εἰσερχόμενα εἰς τὸν ὀργανισμὸν τὴν ἀσθένειαν γεννῶσι, καὶ τὸν μεταξοσκώληκα καταστρέφουσι.

Καὶ τοσαῦτα μὲν περὶ τῶν τοῦ Pasteur πειραμάτων καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν πορισμάτων, ὅσον ἀφορᾷ τὴν προεισαγωγὴν εἰς τὰς μολυσματικὰς ἀσθενείας τοῦ μεταξοσκώληκος, ἥτοι τὴν πεπερώδη καὶ μέλαιναν. Νῦν δ' ἀρχόμεθα τῆς περιγραφῆς τούτων, καὶ πρῶτον μὲν περὶ πεπερώδους εἶτα δὲ περὶ μελαίνης θέλομεν διαλεχθῆ.

Πολὺς κόπος κατεβλήθη καὶ καιρὸς παρήλθε μέχρις οὗ αἱ δύο αὐταὶ ἀσθένειαι ἀπ' ἀλλήλων ἀποχωρισθῶσι, καὶ ὁ ἰδιάζων μύκῃς δι' ἐκάστην τῶν ἀσθενειῶν τούτων ἀποχωρισθῇ καὶ ὡς τὴν ἀσθένειαν παράγων ἀναγνωρισθῇ. Σήμερον οὐδεμία πλέον ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι ὁ μὲν τὴν πεπερώδη ἀσθένειαν παράγων μικροὸργανισμὸς εἶναι τὰ σωματίδια, ὁ δὲ τὴν μέλαιναν τὰ βακτηρίδια.

Περὶ τῆς πεπερώδους ἀσθενείας.

Εἶναι ἡ ἀσθένεια τῶν σωματιδίων, ἅτινα, ὡς εἶπομεν, ἡ διὰ κληρονομικότητος ἢ δι' ἐπα-

φῆς εἰσερχόμενα εἰς τὸν ὄργανισμὸν πολλαπλασιάζονται ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἡ ζωὴ τοῦ

(Σχ. 11).

Ἀσθενῆς σκώληξ.

μεταξοσκώληκος καθίσταται ἀδύνατος. Ἡ ἀσθένεια ἔλαβε τὴν ἐπωνυμίαν αὐτῆς ἐκ τῶν ἀναφανομένων ἐπὶ τοῦ δέρματος στιγμάτων δίκην κόνεως πεπέρεως ἔνθεν κάκειθεν διεσκορπισμένων, ἰδίως ἐπὶ τῶν πρὸς τὴν κεφαλὴν δακτυλίων κατὰ πρῶτον, εἶτα δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ λοιποῦ δέρματος. Τὰ στίγματα ταῦτα κατ' ἀρχὰς εἶναι τοσοῦτον μικρά, ὥστε μόνον διὰ τοῦ μεγεθυντικοῦ φακοῦ καθίστανται ὁρατά,

(Σχ. 12).

Υγιῆς σκώληξ.

εἶτα δὲ καὶ διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ. Ἐκ τούτου ἐπωνομάσθη ἡ ἀσθένεια αὕτη ἀσθένεια τῶν ἐξανθημάτων, οἱ δὲ περιγράψαντες ταύτην ἐθεώρησαν ὡς τοπικὴν τοῦ δέρματος ἀλλοίωσιν, ἀνευ γενικῶν μεταβολῶν. Ὁ Quatrefages, ὅστις πρῶτος ἐμβριθέστερον τῶν ἄλλων ἐξήτασε τὴν ἀσθένειαν, ἀπεφάνθη ὅτι αὕτη δὲν εἶναι ἀσθένεια τοῦ δέρματος, ἀλλὰ τοῦ ὄργανισμοῦ· διότι ἀποπίπτοντος τοῦ πρώτου δέρματος, αἱ κηλίδες ἀναφαίνονται μετὰ τινὰς ἡμέρας ἐπὶ τοῦ δευτέρου. Τὰς κηλίδας ταύτας ἐθεώρουν ἕτεροι ὡς ἀποτέλεσμα γαγγραινῆς μέχρι οὗ πρῶτος ὁ Pasteur ἀπέδειξεν ὅτι τὰ στίγματα ταῦτα ἄτινα κατ' ἀρχὰς διὰ τοῦ φακοῦ ὁρώμενα ἔχουσι τὸ χρῶμα ὑποκίτρινον, εἶτα δ' ἀποκτῶσι τὸ κέντρον μέλαν καὶ τὴν περιφέρειαν ὑποκίτρινον, εἶναι τὸ ἐξωτερικὸν γνῶρισμα τῆς ἀσθενείας τῶν σωματιδίων. Ἄπαντες οἱ μεταξοσκώληκες οἱ τὰ τοιαῦτα στίγματα ἐπὶ τοῦ δέρματος φέροντες, εἰσὶ πλήρεις σωματιδίων· τὰ ὄργανα αὐτῶν διὰ τοῦ ἀπλοῦ ὀφθαλμοῦ θεωρούμενα φαίνονται ὡς διὰ κόνεως πεπέρεως πεπασμένα, διὰ τοῦ μικροσκοπίου δὲ εὐρίσκει τις τὰ σωματίδια ἐν μεγίστη ἀφθονίᾳ ἀναλόγως τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἀσθενείας· τῶν ἀντιῶν δὲ, οἱ τοιούτων στιγμάτων ἐπὶ

τοῦ δέρματος ἀμοιροῦντες μεταξοσκώληκες καθ' ὅλοκληρίαν ὑγιεῖς τυγχάνουσιν, εἰ μὴ τι ἢ ἀσθένεια εἰς τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς ἀναπτύξεως αὐτῆς εὐρίσκεται. Τὸ δεύτερον ἐξωτερικὸν γνῶρισμα τῆς ἀσθενείας ταύτης εἶναι ἡ ἐλάττωσις τῆς ὀρέξεως. Τρίτον δὲ, ὅπερ προέρχεται ἐκ τῆς λαμβανομένης ὀλιγωτέρας τροφῆς, εἶναι ἡ περὶ τὴν ἀνάπτυξιν ὀπισθοπόρῃσις.

Οἱ ἐκ τοῦ νοσήματος τούτου προσβληθέντες μεταξοσκώληκες φαίνονται σχετικῶς τῶν ὑγιῶν μικρότεροι. Ἡ διάρκεια τῆς ἀσθενείας ταύτης, ἥτις ἀείποτε τὴν καταστροφὴν τοῦ ζωῦφιου ἐπιφέρει, εἶναι ἀπὸ 20 μέχρι 30 ἡμερῶν ἀναλόγως τῆς ζωικῆς τοῦ σκώληκος ἀντιστάσεως. Ὁ σκώληξ προσβληθεὶς ὑπὸ τῆς ἀσθενείας ἀποθνήσκει ὀλίγον κατ' ὀλίγον, ἢ ἀγωνία αὐτοῦ εἶναι ἡσυχος ἀλλὰ μακρά. Ἡ πορεία τῆς ἀσθενείας εἴτε διὰ τοῦ ἐντερικοῦ σωλήνος εἴτε διὰ τοῦ δέρματος εἰσερχομένων τῶν μικροοργανισμῶν εἶναι κατ' ἀρχὰς βραδεία, εἶτα δὲ ταχίστη. Μόλις καὶ μετὰ βίας τὴν ἐβδόμην ἡμέραν τῆς δηλητηριάσεως ἀναφαίνονται ἴχνη στιγμάτων ἐπὶ τοῦ δέρματος, ἀτινα προέρχονται ἐκ τῶν ἐν τῷ ὑποδορείῳ λευκωματώδει χιτῶνι συσσωρευθέντων σωματιδίων, ἅπερ κατὰ πρῶτον διελθόντα τὰ τοιχώματα τοῦ ἐντερικοῦ σωλήνος, συσσωρεύονται κατὰ δεύτερον ἐντὸς τῶν σωληνιδίων τοῦ Μαλ-

(Σχ. 13).

Σκώληξ ἀσθενῆς ἐκ σωματιδίων.

πιγίου καὶ ἐκείθεν διαδίδονται καθ' ἅπαντα τὸν ὄργανισμὸν. Οἱ λόγῳ κληρονομικῶ ἐκ τῆς ἀσθενείας προσβαλλόμενοι μεταξοσκώληκες ἀποθνήσκουσιν ἅπαντες μετὰ τὸν τρίτον ὕπνον, οἱ δὲ βραδύτερον ἐκ τοῦ νοσήματος προσβληθέντες δύναται μὲν νὰ φθάσωσι μέχρι τῆς μεταξοποιίας, ἀλλ' αἱ χρυσαλλίδες τούτων βρίθουσι σωματιδίων, καὶ ἐπομένως ὁ ἐκ τούτων παραγόμενος μεταξόσπορος εἶναι ἐκ τῶν προτέρων ἕνεκα τῆς κληρονομικότητος τῆς ἀσθενείας καταδεδικασμένος εἰς θάνατον. Τὰ πτώματα τῶν ἐξ αὐτῆς τῆς ἀσθενείας θανόντων μεταξοσκώληκων δὲν ἀποσυντίθενται ὡς τὰ τῆς ἐπομένης ἀσθενείας, ἀλλ' ἀποσκληρῶνται. Οὐδὲν θεραπευτικὸν μέσον ἰσχύει κατὰ τῆς νό-

σου. Τὸ μόνον πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ νοσήματος εἶναι ἡ ἐκλογὴ τοῦ μεταξοσπόρου, ἀλλὰ καὶ τούτου τεθέντος, οἱ προδιαγραφέντες ὑγιεινοὶ κανόνες πρέπει νὰ τηρῶνται ἀκριβέστατα, ἢτοι ἡ καθαρά καὶ μὴ ὑγρὰ τροφή, ἡ διατήρησις τῆς θερμοκρασίας εἰς ἐν ὠρισμένον σημεῖον διὰ τῶν προμηνημονωθεῶν διαρρυθμίσεων, ἡ φρογτίς διὰ τὴν ἀκώλυτον κυκλοφορίαν τοῦ αἵρος, ἡ ἀραιώσις τῶν ζωφῶν ἰδίως κατὰ τὴν πρώτην ἡλικίαν, ἡ στήριξις καὶ ἀκριβὴς ἐπιτήρησις τῶν ἐκαστοῦ ἀναφαινομένων ἐπιγυμνωμένων μεταξοσκωλήκων, καὶ ἡ ἄμεσος ἀπομάκρυνσις τούτων ἀπὸ τῶν θηῶν, ἰδοὺ οἱ ὑγιεινοὶ κανόνες, οἵτινες δύνανται νὰ διαφυλάξωσι τὸν μεταξοσκώληκα ἀνεπηρέαστον τῆς ἀσθενείας τῶν σωματιδίων καὶ νὰ ὀδηγήσωσι τούτον εἰς τὴν ἐπιτυχή μεταξοποιίαν καὶ τὴν τοῦ γένους διαιώνισιν.

Ἡ κατὰ τὴν μέθοδον τοῦ Pasteur κατασκευὴ τοῦ μεταξοσπόρου.

Ἀπασαὶ αἱ προσπάθειαι τῶν μεταξοσκωληκοτρόφων κατέτεινον εἰς τὸ κατασκευάζειν ὑγρὰ μεταξοσπορον. Ἐπειδὴ δὲ ἡ αἰτία ἡ παράγουσα τὴν ἀσθένειαν ἄγνωστος ἦν, αἱ προταθείσαι μέθοδοι, ὡς μὴ ἐπὶ τῆς ἀληθείας βασιζόμεναι, ἀπετύγχανον. Ὁ Pasteur ἐξετάσας τὴν ἀσθένειαν καὶ τὰς διαφοροῦς αὐτῆς φάσεις ἐπιστηματοποίησε καὶ μετέδωκεν ἡμῖν μέθοδον, ἣτις πρὸς τιμὴν αὐτοῦ καὶ μέθοδος τοῦ Pasteur ἐπωνόμασται, καὶ ἣτις ἔτυχε τῆς γενικῆς ἐπιδοκιμασίας· χάρις δ' εἰς αὐτὴν ἤρξατο καὶ πάλιν νὰ ἐπανέρχηται ἡ ἀρχαία εὐδαιμονία ἐν ταῖς μεταξοσκωληκοτρόφοις ἐπαρχαίς τῆς Γαλλίας καὶ τῶν ἄλλων χωρῶν. Ἡ μέθοδος αὕτη στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἀρχῆς ὅτι ὁ ἐξ ὑγίων γονέων καταγόμενος μεταξοσπόρος, ὡς μὴ ἐμπερικλείων τὸ κακὸν ἐξ ὑπαρχῆς, εὐδοκιμεῖ, ἐνῶ τὸναντίον ὁ ἐξ ἀσθενῶν καταγόμενος καταστρέφεται πρὸ τῆς μεταξοποιίας.

Ἰδοὺ οἱ πρακτικοὶ κανόνες οὓς διδίδει ὁ σοφὸς ἀνὴρ διὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ μεταξοσπόρου.

ΠΡΩΤΟΣ ΚΑΝΩΝ.—*Αἱ διὰ τὸν σκοπὸν τούτου ληφθησόμεναι χρυσαλλίδες ὄσων οὐδὲν νὰ ἐπαρουσιάσωσι στίγμα μέχρι τῆς ἐποχῆς τῆς μεταξοποιίας.*

Ἐκ τῶν προηγουμένων εὐνόητος καθίσταται ὁ λόγος, ὅτι οἱ τὰ στίγματα παρουσιάζοντες μεταξοσκώληκες ἐμπεριέχουσιν ἐν ἑαυτοῖς τὴν ἀσθένειαν, καὶ ἐπομένως ὁ ἐκ τούτων

μεταξοσπόρος εἶναι ἐκ τῶν προτέρων καταδικασμένος εἰς θάνατον.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΚΑΝΩΝ.—*Ἡ ἐπὶ τῶν κλάδων ἀνάβασις τῶν μεταξοσκωλήκων κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς μεταξοποιίας ὄσων νὰ ἦ τελεσθεῖς ἐντὸς τριῶν τῶ πολὺ ἡμερῶν.*

Αἱ ἐπανελημμένοι παρατηρήσεις τοῦ Pasteur ἀπέδειξαν ὅτι οἱ μὴ ταχέως ἐπὶ τῶν κλάδων ἀναβαίνοντες μεταξοσκώληκες ἐμπεριέχουσιν ἐν ἑαυτοῖς τὴν ἀσθένειαν, ἣτις δὲν εἶναι τοσοῦτον προκεχωρημένη, ὥστε νὰ παρουσιάσῃ τὰ ἐξωτερικὰ τῶν στιγμάτων σημεῖα, καὶ ἐπομένως ἀνάρμοστοι πρὸς τὸν καλὸν μεταξοσπορον.

ΤΡΙΤΟΣ ΚΑΝΩΝ.—*Ἡμῖν χιλιγράμμον βομβυκίων προερχομένων ἐξ ἐκείνων τῶν μεταξοσκωλήκων, οἵτινες οὐδὲν ἐξωτερικὸν σημεῖον τῆς ἀσθενείας ἐπαρουσίασαν, καὶ ὧν ἡ ἀνάβασις ἐγένετο ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν, ἀποχωρεῖται τὴν ἕκτην ἡμέραν ἀπὸ τῆς ἀνάβασεως, καὶ τίθεται ἐντὸς δωματίου ἔχοντος ὑγρὰν θερμοκρασίαν 25°—30° R, ἐνῶ τὰ λοιπὰ τῶν βομβυκίων ἀφίονται ἐντὸς ἐτέρου ἔχοντος τὴν συνήθη θερμοκρασίαν ἀπὸ 16°—17° R. Ἐνεκα τῆς ὑψηλῆς θερμοκρασίας αἱ χρυσαλλίδες ἐξέρχονται συνήθως ἐξ ἡμέρας ἐνωρίτερον τῶν χρυσαλλίδων τῶν ἐν κατωτέρᾳ θερμοκρασίᾳ ἀφθίνοντων βομβυκίων. Κατὰ τὴν δευτέραν ἡμέραν ἦτοι τὴν ἕκτην, ὀρθοῦν καὶ δεκάτην ἐξετάζονται ἀνὰ 20 ῥύμφαι, καὶ ἐὰν μεταξὺ τούτων εἰρηθῶσι δύο ἕως τρεῖς ἐμπεριέχουσαι σωματίδια, ἀνάγκη, ὅπως παραδώσῃ τις τὰ λοιπὰ βομβύκια εἰς τὸ μεταξοουργεῖον καὶ παραιτηθῇ τῆς ιδέας τῆς ἐκ τούτων κατασκευῆς μεταξοσπόρου, ἐὰν δὲ τὸναντίον αἱ ῥύμφαι δὲν ἐμπεριέχωσι σωματίδια, ἢ μία μεταξὺ τῶν 20 ἐμπεριέχῃ τοιαῦτα, τότε δυνατόν τις νὰ ἐξετάσῃ τὰς ἐξελευσόμενας χρυσαλλίδας καὶ νὰ ἀποφασίσῃ τὴν ἐκ τῶν βομβυκίων τούτων κατασκευὴν μεταξοσπόρου, ἐὰν μεταξὺ ἐκατὸν χρυσαλλίδων εἴρῃ τὰς δέκα μόνον ἐμπεριεχούσας σωματίδια. Προτιμότερον βεβαίως ἠθέλην εἶσθαι ἐὰν ἐν μηδεμίᾳ μεταξὺ τῶν ἐκατὸν ἀρεθάνοντο τοιαῦτα.*

Ἐκαστος βεβαίως ἔννοει τὸν κανόνα. Εἶναι δυνατόν ἡ ἀσθένεια εἰσελθοῦσα κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας πρὸ τῆς μεταξοποιίας νὰ ἀναπτυχθῇ ἐν τῇ καταστάσει τῶν νυμφῶν, ὡς καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ζωῆς τῶν χρυσαλλίδων, καὶ τότε βεβαίως αἱ τοιαῦται εἶναι ἀνάρμοστοι πρὸς τὴν μεταξοποιίαν. Ἡ δὲ κατὰ ἐξ ἡμέρας ἐνωρίτερον ἐξοδος τῶν χρυσαλλίδων

δικινύει εάν η ποσότης τῶν βομβυκίων εἶναι κατάλληλος πρὸς τὸν σκοπὸν, ἄλλως ἔχει τις εἰσέτι τὸν ἀπαιτούμενον καιρὸν ἐν ἣ περιπτώσει αἱ χρυσαλλίδες περιέχουσι τὸ μύδυσμα, ὅπως παραδῶση τὰ βομβυκία εἰς τὸ μεταξουργεῖον, καὶ δι' ἀνωτέρας θερμοκρασίας φονεύσῃ τὰς νύμφας.

Ἡ ἐξέτασις τῶν νυμφῶν ὡς καὶ ἡ τῶν χρυσαλλίδων διὰ τοῦ μικροσκοπίου γίνεται ἀπαράλλακτως ὡς καὶ ἡ τῶν μεταξοσκωλήκων. Ἐντὸς μικροῦ ἰγδίου, πρότερον δι' ἀπεσταγμένου ἢ καθαροῦ ὕδατος ἀποπλυθέντος, ἀλλὰ μὴ ἀποσπογγισθέντος, ὅπως ὀλίγον ὕδωρ ἐν αὐτῷ περιέχεται, συνθλάται τὸ πρὸς ἐξέτασινζώφιον, καὶ ἐξ αὐτοῦ λαμβάνεται μία μὴ σταγὼν, ἣτις τεθεῖσα ὑπὸ τὸ μικροσκοπίον, ἔχον μεγέθυνσιν τετρακοσιαπλασίαν, δεικνύει εἰς τὸν ἐξησκημένον παρατηρητὴν ἀμέσως εάν

ἐντὸς ταύτης ἐμπεριέχωνται σωματίδια ἢ μή. Ἐκ τῶν χρυσαλλίδων μόνον ἀποκόπτονται τὰ πτερά διὰ μικρᾶς ψαλίδος καὶ τὸ ὀπισθεν τοῦ σώματος, ὡς ὡὰ καὶ σπερματοζώφια ἐμπεριέχον, ὅπως ἡ ἐξέτασις καταστῆ εὐκολωτέρα.

ΤΕΤΑΡΤΟΣ ΚΑΝΩΝ. — Τὰ ἐκλεχθὸςόμενα βομβυκία πρὸς κατασκευὴν τοῦ μεταξοσπόρου πρέπει νὰ ὡσι τὰ στερεώτερα, διότι τῶν ἀδυνατῶν ἢ ῥιμῶν εἶναι ἀσθενῆς, ὡς παραγαγῶσα ὀλιγωτέραν μεταξάν.

ΠΕΜΠΤΟΣ ΚΑΝΩΝ. — Αἱ κεκλιδωμένα χρυσαλλίδες πρέπει νὰ ἀπορρίπτονται, ὡς ἐμπερικλιούσαι βεβαίως τὴν ἀσθένειαν.

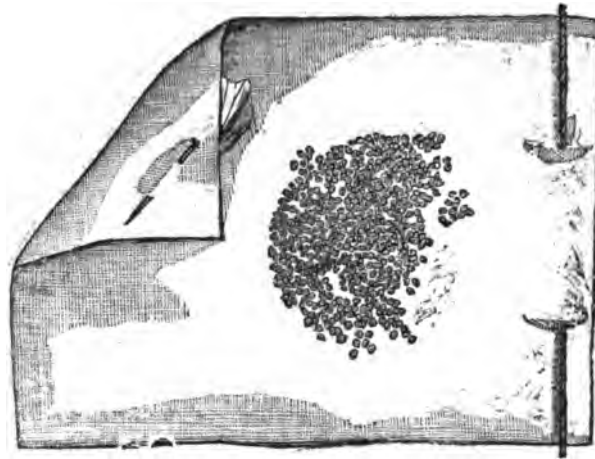
ΕΚΤΟΣ ΚΑΝΩΝ. — Ἡ σβλυσίς πρέπει νὰ διαρκῆ μόνον 12 ὥρας, ὁ ἀτὴρ μετὰ τὴν ἀποχώρησιν πρέπει νὰ ἀπορρίπτεται ὡς ἀχρηστος, τὸ δὲ θῆλυ τίθεται ἐπὶ μικροῦ τετραγώνου ὑψάματος, ὅπερ πρέπει διὰ βελόνης τιτὸς ν' ἀναρτηθῆ ἀπὸ τριῶν σχοιρίων, μέχρις ὅδ' ἀβη καταβῶση τὰ ὡὰ μετὰ τὸν τοκετὸν τῶν ὀποίων ἢ μήτηρ ἢ πρέπει ἀμέσως νὰ ἐξετάζηται διὰ τοῦ μικροσκοπίου, εάν ἔχη σωματίδια, ἢ ἐντὸς τῆς ἀκρας τοῦ ὑψάματος νὰ

στερεοῦται ἐκ τῶν πτερῶν διὰ τὴν μετὰ ταῦτα ἐξέτασιν. Ἐὰν μὲν ὀν ἡ χρυσαλλὶς ἀποδειχθῆ ῥιμῆς, τὰ ὡὰ πρέπει νὰ κρατῶνται, ἀλλως ν' ἀπορρίπτονται ὡς ἀκατάλληλα διὰ τὸν σκοπὸν.

Ἡ μέλαινα.

Ἡ αἰτία τῆς ἀσθενείας ταύτης, ὡς ἐξ ἀρχῆς ἐφθήμεν εἰπόντες, εἶναι παρασιτικὴ, ἥτοι παράγεται ἐκ μικροργανισμῶν ζωϊκῆς φύσεως καὶ ἐπομένως ἐν αὐτῇ ἐφαρμόζονται ὅ,τι περιφύσεως τῶν παρασι-

των καὶ ἐν τῇ ἐτέρᾳ ἀσθενείᾳ εἴπομεν. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἡ ἀνεύρεσις καὶ ἀποχώρισις τοῦ αἰτίου ὡς καὶ ἡ περιγραφὴ τῶν σωματιδίων αὐτῆς ἀνήκουσι τῷ κ. Pasteur. Καὶ τὸ μὲν ὄνομα ἐν τῇ ἡμετέρᾳ γλώσσῃ ἐδόθη ἐκ τῶν μελαινῶν μεγάλων κηλίδων, αἵτινες ἀναφαίνονται ἐπὶ

(Σχ. 14).

τοῦ δέρματος κατὰ τὸ διάστημα τῆς ζωῆς, ὡς ἐπίσης καὶ τῆς εἰς μέλαν μεταβολῆς τοῦ σώματος τοῦ μεταξοσκώληκος μετὰ θάνατον, τὸ δὲ αἷτιον τῶν παθολογικῶν τούτων μεταβολῶν εἶναι τὰ βακτηρίδια, περὶ ὧν πέρυσιν ἐν τῇ ἐπιστημονικῇ ἐπιτροπῇ ἐν δυοῖν συνεδριάσεσι διελάβομεν τὰ δέοντα. Εἶναι δὲ ταῦτα διαφόρου μεγέθους, κατὰ μὲν τὸ σχῆμα μικροὶ κυλινδρικοὶ ραβδίσκοι τὸ κατ' ἀρχὰς μικροὶ μετὰ σκιερῶν πυρήνων, εἶτα δὲ μεγαλείτεροι καὶ διαλάμποντες ἀνευ πυρήνων, καὶ ζῶσιν ἄλλοτε μὲν χωριστὰ εἰς ἄτομον ἐν κινούμενον ἰδίως κατὰ τὴν διεύθυνσιν τοῦ μεγάλου ἄξονος πρὸς τὰ ἐμπροσθεν καὶ ὀπισθεν, καὶ κατὰ πάσας τὰς ἄλλας διευθύνσεις μὴδ' αὐτῆς τῆς περιστροφικῆς κινήσεως ἐξαιρουμένης, ἄλλοτε δὲ κατὰ συμπλέγματα εἰς δύο, τρία, τέσσαρα καὶ περισσότερα ἄτομα συνδεόμενα ἀείποτε διὰ τῶν δύο ἄκρων αὐτῶν πρὸς ἀλλήλα κατὰ τὴν διεύθυνσιν τοῦ μεγάλου ἄξονος καὶ ἔχοντα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὀφιοειδῆ κίνησιν. Τὰ βακτηρίδια ταῦτα εἰρὶσκονται κατ' ἐξοχὴν ἐντὸς τοῦ ἐντερικοῦ σωλήνος τῶν ἐκ τῆς ἀσθενείας ταύτης τεθνηκό-

των μεταξοσκωλήκων, σπανιώτατα δὲ ἐν τοῖς λοιποῖς ὀργανοῖς κατὰ τὸ διάστημα τῆς ζωῆς τοῦ ζωοφύου, ἐν δὲ τοῖς πτώμασι τῶν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν ἀσθενειῶν προσβληθέντων μεταξοσκωλήκων ἀπαντῶσι μετὰ τῶν σωματιδίων, οὗ ἕνεκα ἡ ἀσθένεια αὕτη συνεχέετο μετὰ τῆς προτέρας. Αἱ ἐπανελημμένοι ὁμως παρατηρήσεις τοῦ Pasteur ἀπέδειξαν ὅτι ἡ ἐμφάνισις τῶν βακτηριδίων ἐν τῷ ἐντερικῷ σωλῆνι τῶν μεταξοσκωλήκων εἶναι ὅλως ἀνεξάρτητος τῆς ἀσθενείας τῶν σωματιδίων, αἱ δὲ ἐκ τούτων προερχόμεναι παθολογικαὶ ἀλλοιώσεις τῶν ὀργάνων τοῦ μεταξοσκωλήκος ὅλως διάφοροι. Τὰ μὲν σωματιδία καταλαμβάνουσιν ἀπαν-

τίων. Οἱ καθ' ὀλοκληρίαν ὑγιεῖς σκώληκες δηλητηριαζόμενοι διὰ τοῦ μολύσματος τῶν βακτηριδίων ἀνθίστανται συνήθως ἐπὶ 4 ἡμέρας, οἱ δὲ ἀσθενεῖς ἐκ τῆς προηγουμένης ἀσθενείας ἀπὸ 24—36 ὥρων. Τὰ ἐξωτερικὰ συμπτώματα, ἅτινα παρατηρεῖ τις ἐπὶ τοῦ δηλητηριασθέντος διὰ τῶν βακτηριδίων μεταξοσκωλήκος, εἶναι ἡ σχεδὸν καθύπευθε ὀρέξεως καὶ ἡ ἀναπάνσις ἐρυθρομυελιῶν κηλίδων ἐπὶ τοῦ δέρματος.

Ἡ ἐποχὴ καθ' ἣν ἡ ἀσθένεια τῶν βακτηριδίων ἀναφαίνεται ἐν τῷ ὀργανισμῷ τοῦ μεταξοσκωλήκος εἶναι ἡ εὐθύς μετὰ τὸν τρίτον ἢ τέταρτον ὕπνον, ἢ καὶ ἀμέσως πρὸ τῆς μετα-

τα τὰ ὄργανα, τὰ βακτηριδία δὲ ἰδίως καὶ κατ' ἐξοχὴν τὸν ἐντερικὸν σωλῆνα· τὰ μὲν πρῶτα ἐπιφέρουσι κατ' εὐθείαν ἀλλοιώσεις ἐπὶ τῶν ὀργάνων, τὰ βακτηριδία δὲ μόνον ἐπὶ τῆς ἐν τῷ ἐντερικῷ σωλῆνι ὑπαρχούσης τροφῆς ἀποσυνθέτοντα ταύτην, καὶ καθιστῶντα αὐτὴν οὐχὶ μόνον ἀκατάλληλον, ἀλλὰ καὶ δηλητηριώδη διὰ τὸν ὀργανισμόν. Καὶ πράγματι ἐάν τὸ

(Σχ. 15).

πτῶμα μεταξοσκωλήκος ἐκ τῆς μελαινης ἀσθενείας τελευτήσαντος εὐθύς ἀμέσως μετὰ τὸν θάνατον ἀνατάμη τις, εὐρίσκει τὸν ἐντερικὸν τοῦτον σωλῆνα διατεταμένον ἐξ ἀερίων ἐκ τῆς ἀποσυνθέσεως τῆς τροφῆς προελθόντων, τὰ δὲ λοιπὰ ὄργανα σχεδὸν ἐλεύθερα· ἐάν δὲ τὸ πτώμα ἀφεθῆ, ἀπομελανοῦται καὶ ἀποσυντίθεται εἰς διάφορα πτητικὰ σώματα, ἔχοντα ἰσμήν βραεῖαν καὶ δυσφύρητον, ἐνῶ τὸ πτώμα τοῦ ἐκ τῆς ἀσθενείας τῶν σωματιδίων τελευτήσαντος μεταξοσκωλήκος ἀποσκληροῦται καὶ δὲν ἀποσυντίθεται.

Ἡ διάρκεια τῆς ἀσθενείας ταύτης εἶναι ἀπὸ μᾶς μέχρι τεσσάρων ἡμερῶν ἀναλόγως τῆς ζωικῆς ἀντιστάσεως τοῦ ὀργανισμοῦ, ἢ καὶ ἐκ τῆς προϋπαρχούσης ἀσθενείας τῶν σωματι-

τῶν βακτηριδίων καὶ ἀποθνήσκουσι ταχύτερον, ἢ καθ' ὀλοκληρίαν ὑγιεῖς. Ἡ μέλαινα ἀσθένεια ἀναφαίνεται ἰδίως μετὰ τὰς προμνημονευθείσας ἀτμοσφαιρικές μεταβολάς, αἵτινες φαίνεται ὅτι συντείνουσιν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ μολύσματος.

Ἐκ τούτου ἀριθῆλως καταφαίνεται ἡ ἀνάγκη τῆς χρήσεως τοῦ θερμομέτρου, τοῦ ὑγρομέτρου καὶ τοῦ βαρομέτρου ἐν τῇ μεταξοσκωληκοτροφίᾳ, ὅπως ὁ μεταξοσκωληκοτρόφος ἐκ τούτων ὀδηγούμενος διατηρῆ κατὰ τὰς ἀνάγκας τὴν αὐτὴν πάντοτε θερμοκρασίαν, τὸν αὐτὸν ὑγρομετρικὸν καὶ βαρομετρικὸν βαθμόν, τὸν πρόσφορον διὰ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ μεταξοποίησιν τοῦ μεταξοσκωλήκος. Διὰ τῆς λελογισμένης χρήσεως τῶν ὀργάνων τούτων

ξοποιίας, τὰ δὲ αἰτία τὰ ταύτην προκαλοῦντα εἶναι ἡ ἀτμοσφαιρική, ὡς ἡ αἰφνίδιος ὑψωσις ἢ κατὰβασις τῆς ἀτμοσφαιρικής θερμοκρασίας καὶ πίεσεως, ἢ ὑγρομετρικὴ κατὰστασις αὐτῆς, ἢ ὀργανικά, ὡς ἡ ἐκ τῆς ἀσθενείας τῶν σωματιδίων ἐπιερχομένη ἐλάττωσις τῶν ὀργανικῶν δυνάμεων. Ἀσθενεῖς σκώληκες προσβάλλονται εὐκολώτερον ἐκ τῆς ἀσθενείας

δύναται και ασθενεῦντα μεταξόσπορον νὰ φέρη
μέχρι τῆς μεταξοποιίας, ἐνῶ ἡ παντελής ἀχρη-
στία τούτων δύναται νὰ καταστρέψῃ και τὸν
ὑγιέστερον τῶν μεταξόσπορων.

Εἴθε οἱ ἡμέτεροι μεταξοσκωληκοτρόφοι ἐν-
ροήσαντες τὰς ἀπλῆς μὲν ταβτας πλὴν ἀπο-
λύτως ἀναγκαίας ἀρχαίας ἀρχὰς διὰ τὴν ἐκ-

λογήν τοῦ μεταξόσπορον, τὴν ἀνάπτυξιν και
τὴν διατροφήν τῶν μεταξοσκωλήκων, θελή-
σωσι νὰ συμμορφωθῶσι πρὸς ταβτας δι' ὠφέ-
λειαν μὲν αὐτῶν, πρὸς δόξαν δὲ τῆς ἐπι-
στήμης.

Κ. ΜΑΚΡΗΣ, ἰατρός.

ΖΩΓΡΑΦΕΙΟΣ ΑΓΩΝ

ΠΕΡΙ

ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΖΩΝΤΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ.

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ἀναγνωσθεῖσα ἐν τῇ ΨΙΒ' (τῆς 15 Μαΐου 1883) συνεδριάσει,

ΕΠΙΤΕΛΕΙΩ ΕΡΓΗΚῆ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ,

ὑπὸ τοῦ εἰσηγητοῦ αὐτῆς

κυρίου ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΟΝΤΟΠΟΥΛΟΥ.

Ἐνδέκατον ἤδη ἔτος ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος τελεῖ ἀγῶνα γλωσσικόν, ὃν ἡ φιλοπατρία τοῦ κυρίου Χρηστάκη Ζωγράφου ἔθηκε, καὶ ὡσάκις τὸ φιλόμουσον κοινὸν τῆς πρωτευούσης συνῆλθεν ἐνταῦθα ὅπως ἀκούσῃ τὴν κρίσιν τῆς φιλολογικῆς ἐπιτροπῆς περὶ τῶν ἀθλησάντων τὸν φιλότιμον καὶ ἔθνικόν ἀγῶνα περὶ διασώσεως τῶν καθ' ἅπασαν τὴν Ἀνατολὴν ζώντων μνημείων ἐν τῇ γλώσσῃ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, κατεκληθήθη τὴν ἀκοὴν ὑπὸ ἐκθέσεων τεχνησοῶν ἀμα καὶ εὐφραδῶν. Στερούμενος τῆς περὶ τὸ λέγειν δεινότητος τῶν πρὸ ἑμοῦ εἰσηγησαμένων, πρὸ πάντων τῆς χάριτος, δι' ὧν πολλοὶ κατώρθωσαν καὶ περιβάλλωσι τὰς περὶ γλωσσικῶν ὑποθέσεων κρίσεις αὐτῶν, καὶ κατέστησαν ἡμᾶς οὕτως εὐηκοωτέρους πρὸς τὰ λεγόμενα αὐτῶν, αἰτοῦμαι τὴν ἐπιεικῆ ὑμῶν ἀκρόασιν διὰ τὰ ὑπ' ἑμοῦ ἀκόμψως λεχθησόμενα· ἄλλως τε καὶ ὁ γλωσσικὸς ἀγὼν ἐστὶ τοιοῦτος ὥστε, ὅπως ἐκτιμηθῇ παρ' ὑμῶν, ἀνάγκη καὶ καταδειχθῆ διὰ γλώσσης σαφοῦς ὁ σκοπός, ὃν ἡ νεωτέρα φιλολογία ἐπιδιώκει διὰ τῆς ὅσον τάχιστα περισυναγωγῆς τῶν γλωσσικῶν λειψάνων τοῦ ἀρχαίου καὶ μεσαιωνικοῦ ἑλληνισμοῦ.

Κατὰ τὴν ἡμετέραν γνώμην αἱ σήμερον κατὰ τόπους λαλούμεναι ἑλληνικαὶ διάλεκτοί εἰσι λείψανα παρελθούσης ἐποχῆς καὶ οὐχὶ αὐτῆς ἢ νεωτέρας ἑλληνικῆς. Ἡ ἐποχὴ αὕτη ἔληξε πρὸ πεντηκονταετίας, ἢ δὲ νεωτέρα ἑλληνικὴ ἐστὶν ἡ γλώσσα τῶν βιβλίων καὶ τῆς δημοσιογραφίας, ἢ ἔσται πάντῃ ἄλλοια μετὰ ἕτερον ἡμῶν αἰῶνα. Ἄλλ' ἡ σύγχρονος ἑλλη-

νικὴ ἔχει καὶ τῶν ἐκλείπουσῶν τούτων σημερινῶν διαλέκτων ἀνάγκην, ὅπως καὶ τῶν προγενεστέρων περιόδων τῆς γλώσσης.

Διατί;

Ἡ ἑλληνικὴ γλώσσα πολὺ πρὸ τοῦ Τρωικοῦ πολέμου ἀποσπασθεῖσα τῆς πρωτογόνου ἰνδοευρωπαϊκῆς γλώσσης καὶ μικρὸν κατὰ μικρὸν μορφωθείσα ἐμφανίζεται εἰς τὸν ἱστορικὸν ὄριζοντα διὰ τῶν ἀθανάτων μνημείων τῆς ὀμηρικῆς ποιήσεως, ἧς ἡ γλώσσα ἦν, ὡς εἰκός, μία τῶν τότε μᾶλλον ἀνεπτυγμένων καὶ διαδεδομένων διαλέκτων. Ἀλλὰ καίτοι μετὰ ταῦτα καὶ ἄλλαι ἑλληνικαὶ διάλεκτοί ἰδίαν ἀνέπτυξαν φιλολογίαν, ἀπὸ τῆς ἀκμῆς ὅμως τοῦ ἀθηναϊκοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς διαδόσεως τῆς ἀττικῆς διαλέκτου διὰ τῶν κατακτήσεων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἐπὶ ἀπέραντον ἔκτασιν, τὴν Εὐρώπην, τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Ἀφρικὴν, αἱ κατὰ τόπους τότε λαλούμεναι ἑλληνικαὶ διάλεκτοί ἤρξαντο βαθμηδὸν ὠχρῶσαι, ἕως οὗ ἐμορφώθη ἡ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις κληθεῖσα Κοινὴ διάλεκτος, ἐπὶ χιλιετηρίδα ὄλην διαβίωσασα. Κατὰ τὸ μακραιῶνον τοῦτο διάστημα πολλαὶ μετατοπίσεις καὶ συμμίξεις Ἑλλήνων καὶ ξένων συνέβησαν καὶ αἱ περὶ γλώσσης παραδόσεις οὐσιωδῶς ἐξησθένησαν. Οὕτω πρὸ χιλίων περίπου ἐτῶν ἐμφανίζονται τὰ ἴχνη τῆς μορφολογικῆς ἐκείνης παθήσεως, ἢ ἐκλήθη μεσαιωνικὴ ἑλληνικὴ. Ἡ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἑλληνικὴ, ἢ πλείστας ὡσας ἀρχαίας παραδόσεις τύπων καὶ προφορᾶς διασώσασα, καθίκετο μέχρις ἡμῶν διὰ τῶν κατὰ τόπους ἑλληνικῶν ἰδιωμάτων. Ἐν αὐτοῖς εὐρί-

σκομεν οὐ μόνον τὴν γλῶσσαν τῶν βυζαντινῶν ἡμῶν προγόνων, ἀλλὰ καὶ τῶν τούτων καὶ ἡμῶν προπατόρων ἀρχαίων Ἑλλήνων· διότι παρὰ τὰς βυζαντινὰς λέξεις εὐρίσκομεν καὶ λέξεις καὶ φθόγγους ὀμηρικούς. Ἡ διάσωσις λοιπὸν καὶ μελέτη τοιαύτης γλωσσικῆς ὕλης, οἷαν διασώζουσιν αἱ σύγχρονοι ἑλληνικαὶ διάλεκτοι, ἦν διὰ πολλοὺς λόγους ἐκ τῶν πρώτων καθηκόντων ἡμῶν, καὶ τοῦτο κατανοήσαντες πολλοὶ τῶν ἡμετέρων λογίων πρὸ πολλοῦ ἤρξαντο τῆς συλλογῆς τῆς ἐπὶ ἀπεράντου τοπικῆς ἐκτάσεως διεσκορπισμένης γλωσσικῆς ὕλης.

Ἡ ἑλληνικὴ φυλὴ, μεθ' ὅσα ὑπέστη ἐπὶ τριάκοντα αἰῶνας, ἐνδιδαιτᾶται καὶ σήμερον ἐπὶ μεγάλης ἐκτάσεως χωρῶν. Ἐξέλιπεν ἡ ἀρχαία Φωκαϊκὴ ἀποικία τῆς Μασσαλίας, ἀλλ' οὐ μακρὰν αὐτῆς, ἐν Κύρῳ, λαλεῖται εἰσέτι ἑλληνικὴ τις γλῶσσα ἐν τισὶ χωροῖς· ἡ Μεγάλη Ἑλλάς ἐγένετο Μεγάλη Ἰταλία, ἀλλ' ἐν Καλαυρία καὶ Ὀτράντη ἀνευρίσκομεν ἴσως τοὺς ἀπαγόνους τοῦ Πυθαγόρου καὶ ἐν τῇ Σικελίᾳ Piana di Greci τοὺς Συρακουσίους τοῦ Τιμόλεοντος ἢ τοὺς Καταναίους τοῦ Χαρώνδα. Ἐν τῷ μυχῷ τῆς Μαιώτιδος λίμνης, πλησίον τῆς Μαριαννουπόλεως, εἴκοσι χωρία διασώζουσιν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, καθ' ἣν τὸ Ὀμηρικὸν «δέρκομαι» λέγεται «δράκου». Πρὸ ὀλίγων δὲ ἐτῶν ἐπὶ τοῦ ρωσοτουρκικοῦ πολέμου ὁ ἀνταποκριτὴς τοῦ Daily News πομπωδῶς ἤγγεικε τοῖς ἐν Λονδίῳ ὅτι πρὸ τοῦ φρουρίου τοῦ Κάρος ἀνεκάλυψεν Ἑλληνας, ἀπογόνους τῶν εἰς Περσίαν μετὰ Ξενοφῶντος συναναβάντων δεκακισχιλίων Ἑλλήνων. Ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἰστρου μέχρι τῶν πηγῶν τοῦ Εὐφράτου καὶ ἀπὸ Δυρραχίου μέχρι Κιλικίας καὶ τῶν ἐν Πόντῳ Ἀθηνῶν πλῆθος πόλεων καὶ χωρίων ποιικίας λαλοῦσιν ἑλληνικὰς διαλέκτους, αἱ ἐλάχιστον εἰσέτι ἠρευνήθησαν. Ἡ παραλία τοῦ Εὐξείνου Πόντου διὰ τῶν ἀγῶνων τοῦ κυρίου Ι. Βαλαβάνου μολίς ἐψαύθη κατὰ τὸ ἤμισυ. Ἡ ἀπὸ Οἰνός μέχρι Κωνσταντινουπόλεως παραλία καὶ τὰ ἐνδότερα τῆς ὅλης ταύτης ἐκτάσεως ἀπὸ Ὀφίως μέχρι Βυζαντίου διατελοῦσιν εἰσέτι ἀνεξερεύνητα. Ἡ Ἀσιατικὴ παραλία τῆς Προποντιδος καὶ τῆς Μεσογείου θαλάσσης μέχρι Κιλικίας καὶ τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῆς εἰς οὐ μικρὰν ἀπόστασιν μένουσιν ἀνεκμετάλλευτα. Αἱ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου πελάγους οὐχὶ πᾶσαι ἐξητάσθησαν, ἡ Πελοπόννησος οὐχὶ ὅλη, ἡ Ἠπειρος οὐχὶ καθ' ὅλοκληρίαν, ἡ Μακεδονία καὶ ἡ Θράκη ἐλάχιστον, καὶ ὅμως ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ γλωσσικοῦ ἀγῶνος ἑκατὸν

καὶ εἴκοσι συλλογαὶ μικραὶ τε καὶ μεγάλαι, παντοίας γλωσσικῆς ὕλης ἐν λέξει, δημοτικοῖς ᾄσμασι, παραμυθίοις καὶ λοιποῖς ἀπεστάλησαν εἰς τὸν Σύλλογον, ἀνά πᾶν δὲ ἔτος, ἐφ' ὅσον ὑφίσταται ὁ περὶ διασώσεως τῶν ζώντων μνημείων ἐν τῇ γλώσσῃ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἀγῶν, οὐ παύσονται οἱ κατὰ τόπους σκαπανεῖς τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης παρέχοντες τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐρευνῶν αὐτῶν. Οὕτως ἐν μιᾷ ἔτι δεκαετίᾳ συλλεχθήσεται ὑπερτριπλασία ὕλη, διότι ὁ Σύλλογος παντὶ τρόπῳ παροτρύνει τοὺς κατὰ πόλεις καὶ χωρία Ἑλληνας λογίους νὰ σπεύσωσιν εἰς τὴν διάσωσιν τῆς γλωσσικῆς ὕλης, ἣν μετὰ ἡμῶν αἰῶνα μάτην ἀναζητήσομεν. Τὸν ἀρχαῖον Ἑλληνισμὸν ἀκατάσχετος ἀντικαθίστησιν ὁ νεώτερος, ἐξαλείφων καὶ διαλέκτους καὶ ἦθη καὶ ἔθιμα καὶ ἐνοποιῶν τὴν ὅλην ἑλληνικὴν φυλὴν διὰ τῆς καθαρουσύνης γραπτῆς ἑλληνικῆς.

Ἡ φιλολογία βαρέως αἰσθάνεται τὴν ἑλλειψίν λεξικοῦ τῶν συγχρόνων ἑλληνικῶν διαλέκτων, ἐξ οὗ ὡς ἀπὸ ἄλλου ἀκνώτου θησαυροῦ δυνήσεται νὰ ἀντλή ἡ νεώτερα Ἑλληνικὴ ὄσων λέξεων στερεῖται ἡ ἀρχαία, αἱ πολλάκις ἀπ' αἰῶνων ἔτοιμοι ὑπάρχουσιν ἤδη ἐν τοῖς κατὰ τόπους διαλέκτοις. Πρὸς ἀποδείξιν τούτου ἐρωτῶμεν πῶς πρέπει νὰ ὀνομασθῇ ὁ λίθος τῆς ἐστίας, ἐφ' οὗ καλεῖ τὸ πῦρ, καὶ ὁ οἶνος, ὁ μῆπω ἀναζυμωθείς καὶ τούτου ἕνεκα μὴ πόσιμος; Οἱ παλαιοὶ ἀρχιτέκτονες καὶ οἰνοποιοὶ δὲν παρέδωκαν ἡμῖν εἰδικὰς περὶ τούτων λέξεις, καὶ ὅμως ἀνά μέσον τῶν αἰῶνων οἱ Ἑλληνας διέσωσαν λέξεις ἀγνώστου ἡλικίας, κάλλιστα ἐκφραζούσας τὰ πράγματα. Διὰ τὸ πρῶτον εὐρίσκομεν ἐν Εὐξείνῳ Πόντῳ τὴν λέξιν παρακαμίριον καὶ διὰ τὸ δεύτερον ἐν Αἴνῳ τῆς Θράκης τὴν λέξιν ἀδάμαστος. Οὕτω λοιπὸν καθήμενοι παρὰ τῆς ἐστίας πρέπει νὰ γινώσκωμεν ὅτι τὸ πῦρ καλεῖ ἐπὶ τοῦ παρακαμίριου καὶ ἡμεῖς καθήμεθα εἰς τὸ παρακαμίριον καὶ οὐχὶ εἰς τὴν γωνίαν, ὡς λέγουσι φραγκικώτερον ἀντὶ τοῦ au coin du feu πολλοὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων δι' ἑλλειψίν καταλλήλου ὄρου, ὅταν δὲ πίνωμεν τὸν τῆς σταφυλῆς χυμὸν, τὸν μηκέτι γλεῦκος καὶ μῆπω οἶνον ὄντα, πίνωμεν ἀδάμαστον. Αἱ δύο αὐταὶ λέξεις ἀρκοῦσιν ὅπως ἀποδείξωσιν ὅτι ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἑκατοντάδας καὶ χιλιάδας τοιαύτας ἐδημιούργησεν, αἱ διατελοῦσιν ἀγνωστοὶ πολλοῖς, κεφαλοπονοῦσι πῶς νὰ μεταφράσωσι τὴν θείνα ξένην λέξιν εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς ἑλληνικὴν, καὶ καθ' ἑκάστην παρέχουσιν ἡμῖν λέξεις ἀστό-

χους και ζώσας πολλάκις ὅσον τὰ μικροσκοπικὰ ζώβρια, διότι αἱ λέξεις τῶν σπουδαστηρίων δὲν πολιτογραφοῦνται ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ὑπὸ τοῦ λαοῦ.

Τὸ ὕλικόν λοιπὸν ἀμφοτέρων τῶν περιόδων τῆς γλώσσης χρησιμοποιοῦμενον ὑπὸ τῶν σήμερον γραφόντων συντελεσεὶ πρὸς ταχυτέραν κατάρτισιν τῆς συγχρόνου ἑλληνικῆς, ὃ δέον καὶ ἐπιθυμῆ πᾶς ὁμογενῆς.

Μετὰ τὴν ἔκφρασιν τῆς εὐχῆς περὶ ἀποκτήσεως λεξικοῦ τῶν συγχρόνων ἑλληνικῶν διαλέκτων μεταβῶμεν νῦν εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς γλωσσικῆς ὕλης, ἣ ἐφέτος παρουσιάσθη εἰς τὸν ἀγῶνα, παρέχουσα τὸν χάλικα αὐτῆς πρὸς κατάρτισιν τοῦ εὐκταίου Λεξικοῦ καὶ λύσιν ἄλλων ζητημάτων τοῦ βίου τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων ἐν παραβολῇ πρὸς τὸν τῶν ἀρχαίων.

Αἱ εἰς τὸν ἐφετεινὸν ἀγῶνα σταλεῖσαι γλωσσικαὶ συλλογαὶ εἰσι δώδεκα τὸν ἀριθμὸν, ἐγκλειούσαι ποικίλην γλωσσικὴν ὕλην, προερχόμεναι δὲ ἐκ διαφόρων τῆς Ἀνατολῆς μερῶν, ἧτοι ἐξ Ἑλλάδος, Ἡπείρου, Μακεδονίας, Θράκης, νήσων τοῦ Αἰγαίου πελάγους, Ἰωνίας καὶ Εὐξείνου Πόντου, ἀνήκουσι δὲ ἐξ ἡμισείας εἰς συγγραφεῖς πρῶτον νῦν ἐμφανιζομένους εἰς τὸν ἀγῶνα ἢ πολλάκις ἤδη ἀθλήσαντας καὶ ἀμειφθέντας.

Ἰδωμέν κατὰ χώρας τὰς συλλογὰς ταύτας.

Ἐξ Ἑλλάδος ἔχομεν τρεῖς·

Πρῶτον, τὴν τῆς Κυρίας Μαρίας Καμπούρογλου, ἐπιγραφομένην,

Ἀθηναϊκὰ παραμύθια.

Δεύτερον ἤδη καὶ τὸ γυναικεῖον φύλον φιλοτιμῶς πᾶν ἀμιλλώμενον ἐμφανίζεται εἰς τὸν περὶ συλλογῆς τῶν ζώντων γλωσσικῶν μνημείων ἀγῶνα. Τὸ δὲ παρουσιαζόμενον ἔργον ἐστὶ συλλογὴ ἐξ Ἀθηναϊκῶν παραμυθίων, ὧν τινα ἔχουσι πολλὴν ὁμοιότητα πρὸς ἀρχαία, ἰδίᾳ τὸ δεύτερον, ὃ *Πολυσημισμένος Δράκος*, ἀντιστοιχοῦν τῷ μύθῳ τοῦ Πολυφήμου Κύκλωπος, τὸ τρίτον Ὀβιδιακαῖς μεταμορφώσεσι, τὸ πέμπτον τῷ μύθῳ τοῦ Πυγμαλίωνος, τὸ δὲ τελευταῖον ὑπενθυμίζει τὸν Μεριστόφελλον τοῦ Γαῖθου. Πάντα δὲ τὰ παραμύθια φαίνεται διηγούμενον ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον διότι τὸ λεκτικὸν ἐστὶν ἐν πᾶσι τὸ αὐτό.

Περὶ παραμυθίων προκειμένου καὶ πάλιν ἢ ἐπὶ τοῦ ἀγῶνος Φιλολογικῆ Ἐπιτροπῆ συνίστησι τοῖς συλλογεῦσι τὸ καταγράφειν αὐτὰ, ἀνθρώπων τοῦ λαοῦ διηγουμένων, καὶ οὐχὶ ἀπὸ μνήμης μετέπειτα συντάττειν. Ἐν τοῖς παρα-

μυθίοις ζητεῖται μὲν καὶ ἡ τῶν μύθων ὑπόθεσις, ἀλλὰ πρὸ πάντων τὸ ἀνεπιτήδευτον καὶ γνήσιον τῆς κατὰ τόπους διαλέκτου. Καὶ ἡ περυσινὴ Φιλολογικῆ Ἐπιτροπῆ διὰ τοῦ εισηγητοῦ αὐτῆς κυρίου Παπαδοπούλου Κεραμείως ἀντιπαρατηροῦσα τῷ κυρίῳ Μανασσιδῆ, μεταχειρισθέντι γλῶσσαν καθαρῆουσαν πρὸς καταγραφὴν τῶν παραμυθίων τῆς Αἴνου εἶπε τὰ ἐξῆς· «Ἡ χάρις καὶ οὐσία τῶν παραμυθίων δὲν συνίσταται τόσον εἰς τὸ διήγημα, ὅσον εἰς τὴν ἀπλότητα τῆς ἐκφράσεως, μεθ' ἧς ἀπαγγέλλεται ὑπὸ τῆς μάμμης ἢ τοῦ πάππου ἐν καιρῷ χειμῶνος πέραξ τῶν συγγενῶν καὶ τῆς ἐστίας· ἔπειτα δὲ διασώζουσι λέξεις καὶ φράσεις ἐν τῇ ἐνεργητικότητι αὐτῶν, τοῦθ' ὅπερ συμβάλλει κατὰ πολὺ εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν διαλέκτων τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, καὶ τέλος παρατηρεῖται ἐμφύχως, οὕτως εἰπεῖν, ὁ βαθμὸς τοῦ πνεύματος τοῦ λαοῦ, ἢ φυσικὴ ἀλληλουχία τῶν ιδεῶν αὐτοῦ καὶ αἱ προλήψεις του περὶ τῶν ἐξιστορουμένων πραγμάτων ἐν τῇ ἀθῶξ καὶ ἀφελεί αὐτῶν καταστάσει.

Αἱ παρατηρήσεις αὗται ἔστωσαν τοῦ λοιποῦ ἀπαρέκκλιτοι ὁδηγοὶ τοῖς βουλομένοις νὰ ὑπηρετήσωσι σκοπίμως τὸν γλωσσικὸν ἀγῶνα διὰ τοῦ εἶδους τούτου τῶν συλλογῶν.

Ἐν τούτοις ἡ κυρία Μαρριάννα Καμπούρογλου ἐστὶ λίαν ἀξιέπαινος διὰ τὴν προθυμίαν μεθ' ἧς προσῆλθεν εἰς τὸν ἀγῶνα, καὶ ἐν μόνον ἔλειπεν ὅπως τὸ ἔργον αὐτῆς ἦ τέλειον, τὸ εἶναι γεγραμμένον κατὰ τὴν διήγησιν ἀπλοϊκῶν δημοτῶν Ἀθηνῶν.

Δεύτερον ἐξ Ἑλλάδος ἔχομεν τὴν τοῦ κυρίου Γεωργίου Δροσίνη, ἐπιγραφομένην

Δημῶδη δίστιχα.

Εἰς 525 ἀνερχόμενα τὰ δίστιχα ταῦτα συνελέγησαν κατὰ τὸ πλεῖστον, ὡς λέγει ὁ συλλογεύς, ἀπὸ στόματος Ἑλλήνων στρατιωτῶν, καταγομένων ἐκ διαφόρων μερῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας, δι' ὃ ἐν οὐκ ὀλίγοις ἐξ αὐτῶν ἀπαντῶσι λέξεις τουρκικαί, ὡς: *σεβντᾶς, γτουρηᾶς, μπουγγουρντί, καλντιρῆμα, ντζαμά, μπελᾶς, γραχνί, καθῆας*, καὶ ἄλλα πολλά. Ἡ συλλογὴ αὕτη, καθ' ὃ προσέτι διατείνεται ὁ συλλογεύς, περιέχει ὕλην ἢ ἐντελῶς ἀνέκδοτον ἢ σπουδαίως παραλλάττουσαν.

Τὰ δημοτικὰ ἄσματα εἰσὶ προϊόντα τῆς καρδίας λίαν κοσμοπολιτικά, δι' ὃ οὐδὲν θαυμαστόν, εἰ ἀνευρίσκομεν αὐτὰ πανταχοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ κόσμου. Ὑπὸ τὴν ἔποψιν ὅμως τῆς γλώσσης ἐξεταζόμενα παραλλάσσουσιν ἀπὸ τῆ-

που εις τόπον, διὰ τοῦτο πρέπει νὰ καταγράφωνται καὶ ὁσάκις εὐρηθῶσι παραλλάσσοντα. Ἐκ τούτου καταδειχθήσεται ὁποίας τινὰς ἀλλοιώσεις δύναται νὰ ὑποστῶσιν αἱ αὐταὶ λέξεις, ἀλλαγῶν ἐπαναλαμβανόμεναι, καὶ νὰ ἀνακαλυφθῶσιν οὕτω φθγγολογικοὶ νόμοι, διαφυγόντες ἴσως μέχρι τοῦδε τὰς ἐρεῦνας τῶν γλωσσολόγων.

Παραβαλόντες τὰ διστιχα τῆς συλλογῆς Δροσίνης πρὸς τὰ ἄλλων ἐκδεδομένων συλλογῶν ἐλάχιστα εὐρομεν παραλλάττοντα καὶ μόλις δύο ἢ τρία ἀπαρραλλάκτως ἔχοντα ἐν ἄλλαις συλλογαῖς, συγχρόνως ἐμφανισθεῖσαι εἰς τὸν ἐφετεινὸν ἀγῶνα. Ὅθεν τὰ μάλιστα ἐπαινετός ὁ κύριος Δροσίνης διὰ τοὺς κόπους καὶ τὴν προσοχὴν, οὓς κατέβαλεν ὅπως πλουτίσῃ τὴν γλωσσικὴν συλλογὴν διὰ διστίχων ἀνεκδότων μέχρι τοῦδε.

Τρίτον, ἐξ Ἑλλάδος ἔχομεν τὴν τοῦ κυρίου Ν. Γ. Πολίτου ἐπιγραφομένην

1) Ἑλληνικαὶ παραδόσεις.

2) Αἱ ἀσθένειαι κατὰ τοὺς μύθους τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Τὸ πρῶτον μέρος τοῦ πονήματος τούτου, ἐπιγραφομένον «Ἑλληνικαὶ παραδόσεις», περιέχει δεκαεπτὰ μόνον τοιαύτας, ἐξ ὧν πέντε ἀνήκουσι τῇ Κορινθίᾳ, δύο τῇ Μεσσηνίᾳ καὶ ἀνὰ μίαν τῇ Ἀχαΐᾳ, Καλάμαις, Μάνῃ, Ἐλευσίνι, Ἀθήναις, Λεβαδείᾳ, Λακεδαιμόνι, Ἀθίᾳ Λακωνίας καὶ Κρήτῃ. Ἀλλὰ γνωστὸν ὅτι πᾶσα πόλις καὶ χωρίον ἔχει ἰδίας παραδόσεις, πολλαὶ δὲ τοιαῦται συνελέγησαν ἤδη καὶ δὲν περιμένουσιν ἄλλο ἢ χεῖρα δεξιᾶν ὅπως καὶ ἐξ αὐτῶν ἐξαχθῆι σχέσις τις πρὸς τινὰ τῶν ἀρχαίων μυθολογημάτων ἢ ἱστορημάτων. Ὁ κύριος Πολίτης πλεον παντὸς ἄλλου, ἐνεκα τῶν προηγηθεισῶν αὐτοῦ μελετῶν περὶ τοῦ βίου τῶν συγχρόνων Ἑλλήνων, ἐστὶν ἀρμόδιος νὰ ἀναλάβῃ τὴν σύνταξιν πονήματος ἐπιστημονικῶς ἐρευνῶντος πάσας τὰς κατὰ τόπους φερομένας ἑλληνικὰς παραδόσεις. Περὶ τοιούτου ἔργου προκειμένου παρατηροῦμεν ὅτι οἱ περιληπτικοὶ ὅροι Κορινθία, Μεσσηνία, Ἀχαΐα κτλ. εἰσὶν ἀνεπαρκεῖς. Ἀνάγκη νὰ ὀρισθῇ ἀκριβῶς τὸ μέρος ὅθεν προέρχεται ἡ παράδοσις. Ἡ τῆς Σπάρτης λόγου χάριν δὲν πρέπει νὰ ἀποδοθῇ τῷ Γυθίῳ ἐνεκα τοῦ περιληπτικοῦ ὅρου Λακωνία. Καλὸν δὲ ἦν ἂν εἰ αἱ ἑλληνικαὶ παραδόσεις ἔφερον καὶ τὸ ἔνδυμα τῆς ἐπιχωρίου διαλέκτου. Ἐκ τῶν δεκαεπτὰ παραδόσεων τοῦ κυρίου Πολίτου μόνον μία, ἡ ἐπιγραφομένη

«ἡ μάβραις ἀλεμματαῖς τοῦ φεγγαροῦ», ἐστὶ γεγραμμένη ἐν διαλέκτῳ κρητικῇ, αἱ ἄλλαι δεκαεῖ εἰσὶ γεγραμμέναι καθ' ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν τύπον καὶ ἐκ τινῶν ἐν αὐταῖς ἀπαντωσῶν λέξεων εἰκάζομεν ὅτι ὁ γλωσσικὸς τύπος τῶν παραδόσεων τούτων ἀνήκει αὐτῷ τῷ Πολίτῃ, μεταδιδόντι τὰς παραδόσεις δημωδῶς.

Τὸ δεύτερον μέρος τοῦ πονήματος τὸ ἐπιγραφομένον «Αἱ ἀσθένειαι κατὰ τοὺς μύθους τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ» ἐστὶν ἔργον ἐπίσης μικρόν, ἀλλ' ἐπιστημονικῶς ἐπεξεργασμένον. Διὰ τῆς μελέτης ταύτης καταδεικνυσὶν ὁ κ. Πολίτης ὅτι τὰ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἔθιμα ἔλκουσι τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων, ἐπομένως καὶ δι' αὐτῶν, ὡς καὶ διὰ τῆς γλώσσης, ἀποδεικνύεται ὅτι οἱ κρικοὶ οἱ συνδέοντες τὸν σύγχρονον Ἑλληνα πρὸς τὸν ἀρχαῖον οὐδέποτε διεσπάρθησαν. Ἐπὶ παραδείγματι παρατίθεμεν τὸ ἐξῆς. «Πρὸς ἀποσόβησιν τῶν ἐπιδημιῶν καὶ ἰδίᾳ τῆς πανώλους, λέγει ὁ Πολίτης, πιστεύουσιν ἐν Κορινθίᾳ ὅτι δέον δίδυμα μοσχάρια νὰ χαρᾶξωσι διὰ τοῦ ἀρότρου γραμμὴν περὶ τὴν πόλιν ἢ τὸ χωρίον. Καὶ τῷ ὄντι κατὰ τὰ σημειούμενα ὑπὸ Θ. Βενιζέλου ἐν τῷ περὶ ἰδιωτικοῦ βίου τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων: ἐν Ἀθήναις εἰς τὸ δεύτερον θανατικὸν ἀνήμερον τοῦ ἀγίου Χαραλάμπου (ἦτοι τῇ 10 Φεβρουαρίου 1792) ἐμάζωξαν σαράντα μονοστέφαναις, αἱ ὁποῖαι προσέφερον ἐν ποσὸν χρηματικόν, καὶ μετ' αὐτὸ ἕκαμαν ἐν ἀλετράκι καὶ ἐν κακκάδι ἀργυροῦν καὶ ἐπῆραν δύο μοσχάρια δίδυμα, τὰ ὁποῖα ἔξευζαν εἰς τὸ ἀλέτρι καὶ ἔφεραν τρεῖς γύρους εἰς τὴν χώραν καὶ μετὰ ταῦτα ἔγραψαν τὰς ἀσθeneίας ὄλας καὶ τὰς ἔθεσαν εἰς τὸ κακκάδι καὶ μετέβησαν εἰς τὸν δρόμον τοῦ Πειραιῶς, ὅπου ἤδη ὑπάρχει τὸ πηγάδι καὶ ὁ σταθμός, ἔσκαψαν ἓνα λάκκον, ἔσφαξαν τὰ μοσχάρια καὶ ἔχωσαν ὅλα, ἀλέτρι, κακκαβάκι μετὰ τὰς ἀσθeneίας, καὶ τὰ μοσχάρια καὶ τὰς ἔσκέπασαν θέτοντες καὶ μίαν κολώναν, τὴν ὁποῖαν ἔβγαλαν οἱ Γερμανοὶ, ὅτε ἕκαμαν τὸν δρόμον τοῦ Πειραιῶς τῷ 1835. Ὅτι ἐνεκα τῆς καταστροφῆς τοῦ στηλιδίου ἔπαθε δεινῶς ἡ τῆς πόλεως ὑγεία, διότι ἐξεχύθησαν εἰς τὴν πόλιν πᾶσαι αἱ ἀσθeneίαι, κεκλεισμέναι οὖσαι ἄχρις ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐντὸς τοῦ λέβητος καὶ ὅτι ἂν καταστραφῇ καὶ τὸ παρά τὸ Μουσεῖον σωζόμενον κολωνάκι—τεθὲν, ὡς λέγει ὁ Καμπούρογλου ἐν τῇ Ποικίλῃ Στοᾷ, πρὸς ἀποτροπὴν τοῦ πρώτου λοιμοῦ κατὰ τὸ 1789—τότε οὐαὶ εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ἡ ταῦτα παραβαλλόμενα πρὸς τὴν ὑπὸ Παυ-

σανίου ἐξήγησιν τῆς παραστάσεως τοῦ ἐν Τανύρχῃ τῆς Βοιωτίας ἀγάλματος τοῦ Ἑρμοῦ, ὃ ἐποίησεν ὁ Κάλλαμις, «Τοῦ μὲν (Ἑρμοῦ τοῦ κροφόρου) εἰς τὴν ἐπίκλῃσιν λέγουσαν, ὡς ὁ Ἑρμῆς σφίσις ἀποτρέψαι νόσον λοιμώδη περὶ τὸ τείχος κριὸν περιενεγκὼν καὶ ἐπὶ τούτῳ Κάλλαμις ἐποίησεν ἀγαλμα Ἑρμοῦ κριὸν φέροντα ἐπὶ τῶν ὤμων· δε δ' ἂν εἶναι τῶν ἐφήθων προκριθῆ τὸ εἶδος κάλλιστος, οὗτος ἐκ τοῦ Ἑρμοῦ τῆ ἑορτῇ περίεσιν ἐν κύκλῳ τοῦ τείχους ἔχων ἄρνα ἐπὶ τῶν ὤμων, ἀποδείκνυται, λέγει ὁ κ. Πολίτης ὅτι ἡ παράστασις δὲν ἀνεφέρετο εἰς μύθους περὶ τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' εἰς τὴν λατρείαν αὐτοῦ, καὶ δὴ εἰς ἔθος παραπλήσιον τῷ μέχρι τοῦδε διατηρηθέντι παρὰ τῷ καθ' ἡμᾶς λαῷ, καὶ κατὰ τοῦτο διαφέροντι ὅτι δὲν ἐγένετο ἀροτρίασις καὶ τὴν θέσιν τῶν μύσχων ἐπέχε κριός».

Τοιοῦτον τὸ μικρὸν τοῦτο ἔργον τοῦ κ. Πολίτου, ἐν ᾧ βλέπει τις τὴν ἐπιστημονικὴν ἔρευναν ἐπιτυχῶς ἀνακαλύπτουσαν τὰς σχέσεις τῶν σημερινῶν ἐθίμων πρὸς τὰ ἀρχαία.

Ἐξ Ἠπειροῦ ἔχομεν δύο, Πρῶτον τὴν τοῦ κ. Α. Γονίου, ἐπιγραφομένην:

Συλλογὴ λέξεων, φράσεων, κυρίων ὀνομάτων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, παροιμιῶν καὶ παραμυθίων τῶν κάτω Σουδενῶν τῆς Ἠπειροῦ.

Αἱ λέξεις τῆς συλλογῆς ταύτης ἀνέρχονται μολις εἰς 74, τὰ κύρια ὀνόματα ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν εἰς 13, αἱ παροιμίαι εἰς 102 καὶ τὰ παραμύθια εἰς 5. Ἐκ τῶν λέξεων αἱ πλείστα εἰσι κοινά. Ἐκ τῶν παροιμιῶν τινές εἰσι πρωτότυποι. Τὰ παραμύθια ἐκτίθενται μετὰ πολλῆς φυσικότητος, ἀλλὰ καὶ ταῦτα ἄγνωστον, εἰ κατεγράφησαν, ἀνθρώπων τοῦ λαοῦ διηγουμένων αὐτά.

Ἄλλὰ καίτοι ἡ συλλογὴ αὕτη μικρὰ ἐστὶ, μολις ἐκ σελίδων 24 εἰς σχῆμα ὄγδον συγχειμένη, ὁ κ. Α. Γόνιος ἐστὶν ἀξίεπαινος δι' ἔσπην γλωσσικὴν ὕλην ἀνὰ πᾶν ἔτος τακτικῶς ἐπιστέλλει τῷ ἀγῶνι ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτοῦ.

Ἐξ Ἠπειροῦ ἔχομεν, Δεύτερον τὴν τοῦ κ. Ζηκίδου, ἐπιγραφομένην:

Νεοελληνικῶν ἀναλέκτων τῆς Ἠπειροῦ τῆχος Η'.

Ἡ συλλογὴ αὕτη περιέχει τὴν ἐξῆς ὕλην·

1) Καθομιλουμένης ἑλληνικῆς γραμματικῆς παρατηρήσεις.

2) 150 παροιμίας τῆς καθωμιλημένης ἐν παραλληλισμῷ πρὸς ὁμοίας ἀρχαίας.

(ἘΑΔ. ΦΙΛΟΛΟΓ. ΣΥΛΛΟΓ. ΤΟΜ. ΙΖ')

3) Ἄσματα δημῶδη.

4) Μυρολόγια.

5) Δίστιχα.

6) Παραμύθια.

7) Λεξιλόγιον 162 λέξεων.

Ὅκτώ ἤδη τεύχη ὁ κύριος Ζηκίδης ἀπέστειλε μέχρι τοῦδε τῷ Συλλόγῳ, περιέχοντα ποικίλην ὕλην τῆς ἀνὰ τὴν Ἠπειρον λαλουμένης ἑλληνικῆς, ἐξ ὧν φαίνεται οὐ μόνον ζηλωτῆς τῆς τῶν ζώντων μνημείων ἐν τῇ γλώσσῃ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ διασώσεως, ἀλλὰ καὶ κάτοχος γνώσεων τοιούτων ὥστε αἱ συλλογαὶ αὐτοῦ νὰ ὦσιν ἀπηλλαγμέναι ἀμαρτημάτων καὶ πλάνης, ἀναποφεύκτων παρ' ἄλλοις, ἐλάττονα κεκτημένοις γραμματικῶν καὶ ἄλλα κεφάλαια. Δυστυχῶς ὁμοίως ὁ κ. Ζηκίδης φαίνεται ὅτι δὲν ἀντελήφθη καλῶς τοῦ σκοποῦ ὃν ἐπιδιώκει ὁ περὶ συλλογῆς τῶν ζώντων μνημείων ἐν τῇ γλώσσῃ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἀγῶν. Διὰ τοῦτου ζητεῖται κυρίως καὶ μόνον ἡ καταγραφή πάσης τῆς κατὰ τόπους γλωσσικῆς ὕλης, πρῶτον ἀπαραλλάκτως κατὰ τὴν προφορὰν καὶ τὸν τύπον, ὅπως ἔν τινι πόλει ἢ χωρίῳ ἐστὶν ἐν χρήσει παρὰ τοῖς κατοικοῖς, καὶ δεύτερον, παρατηρήσεις τοῦ συλλογῆος γλωσσικαὶ καὶ ἄλλαι, εἰ δύναται παρασχεῖν τοιαύτας. Τοῦτο ἐν ὀλίγαις λέξεσιν ἐστὶ τὸ ζητούμενον, ἀλλ' ὁ κ. Ζηκίδης ἀντὶ τοῦ προσενεγκεῖν γραμματικὰς παρατηρήσεις τῆς διαλέκτου, ἧς συλλέγει τὴν ὕλην, πειράεται νὰ σχεδιογραφῆσθαι τοὺς χαρακτῆρας τῆς ὑπὸ τῶν λογίων κληθείσης καθωμιλημένης Ἑλληνικῆς ἐν τῷ περιληπτικῷ ὄρῳ, διότι ὡς γραμματικῆ βῆσις τῆς συγχρόνου ἑλληνικῆς δὲν δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ἄλλη ἢ ἡ τῆς κληθείσης ἀρχαίας κοινῆς διαλέκτου.

Αἱ παροιμίαι τοῦ κυρίου Ζηκίδου παραλληλίζονται εὐτυχῶς πρὸς ἀρχαίας ἑλληνικὰς καὶ τινὰς γαλλικὰς.

Τὰ ἄσματα μετὰ τῶν μυρολογίων εἰς 23 ἀνερχόμενα εἰσὶ τοσοῦτον ἀνώμαλα κατὰ τὸ μέτρον καὶ τὸν ῥυθμόν, ὅσον οὐδεμιᾶς ἄλλης ἐφετεινῆς συλλογῆς, τὸ δὲ παραδοξότατον ἐν τούτῳ ἐστὶν ὅτι, ἐνῶ αἱ κατὰ τὸ 1876 καὶ 1877 φιλολογικαὶ ἐπιτροπαὶ διὰ τῶν εἰσηγητῶν αὐτῶν κυρίων Χ. Χατζηχρήστου καὶ Αἰμ. Νοννόττη υπέδειξαν τὰς τοιαύτας ἀνωμαλίας τῶν ποιητικῶν συλλογῶν τοῦ Ζηκίδου, οὗτος δὲν ἔστερξε νὰ ἐπωφεληθῆ τὰς παρατηρήσεις αὐτῶν καὶ ἐξακολουθεῖ πέμπων ἄμετρα καὶ ἄρρυθμα ποιήματα.

Ὅπως πεισθῆ περὶ τούτου ὁ κύριος Ζηκίδης

ἐξετάζομεν ὑπὸ μετρικὴν καὶ ρυθμικὴν ἔποψιν ἔν μόνον ἄσμα, τὸ πρῶτον, ἐπιγραφόμενον·

ΤΟ ΠΑΡΑΠΟΝΟΝ ΤΗΣ ΞΕΝΙΤΕΙΑΣ.

Ἄνοιξτε, πικραμμένα χεῖλη μου καὶ παρακονημένα,
καὶ πᾶρτέ μας κᾶνα τραγοῦδι· πικρὸ, φαρμακευμένο.
—Μὲ τί καρδιά νά 'πῶ τραγοῦδι καὶ πῶς νά τραγουδήσω;
μοῦν' τώρα θά σᾶς 'πῶ ἓνα πικρὸ φαρμάκι·
θυμῆθηκα τὰ πάβα, 'πού τραβοῦν 'ς τὰ ξένα τὰ παιδιὰ
[μας,

Μιά μανοῦλα ὄρφανή, πικρή, φαρμακωμένη,
ἓνα παιδί της μοναχὸ τὸ ἔστειλε 'ς τὰ ξένα·
ἦρθαν τὰ χρόνια δύστυχα κῆ-ἄρρωσσε τὸ παιδί της,
δὲν ἔχει ποῖος νά του ἔωσ' νερὸ καὶ νά του κᾶν' χατήρι,
'μέρα καὶ νύχτα κατὰ γῆς 'ς τὴ μαύρη γῆς κυλιέται.
Τὸ μαῦρο κλαίει τὰ βάσανα, τὰ ντέρτια πῶχει 'ς τὰ ξένα,
ἀνοιγοκλειάει τὰ 'μάτια του, ξηραίνεται ἡ γλῶσσά τ',
ἀναστενάζει καὶ δακρῶς, τὸ σπίτι του λυμείται,
θυμῆται τὴ μανοῦλά του, τὴ μαύρη του γυναῖκα.
«Ἄχ! ποῦ εἶσαι, μανοῦλά μου καὶ σὺ καυμένη κόρη,
ἔλατε 'ς τὸ προσκέφαλό μ' τώρα 'ς τὴν ἄρρωστιά μου,
φέρτε ἓνα στρωματάκι νά βάλω τὸ κορμί μου,
γιὰ τί τὸ μαῦρο πλήγαισε 'ς τῆς μαύρης γῆς τὸ χῶμα,
πίαστε καὶ τὸ χεράκι μου, σηκώστε μ' τὸ κεφάλι,
δῶστέ μου καὶ γιατρικά νά πάρω τὸ καυμένο,
νὰ σηκωθῶ 'ς τὰ πόδια μου νά 'γιάνουν αἱ πληγαίς μου,
νὰ θυμηθῶ τὰ νεάτα μου, τὴ μαύρη λεβεντιά μου.
Ποῦ εἶσαι, καυμένη λεβεντιά καὶ σεῖς μαῦρά μου νεάτα,
δῶστέ μ' τὰ ποδάρια μου κῆ-δὴλ τὴ δύναμί μου,
νὰ πεταχθῶ 'σά' σταυραετὸς νά πάω 'ς τὸ μαῦρο σπίτι.»

Ἐκ τῶν 25 στίχων, ἐξ ὧν τὸ ἄσμα τοῦτο σύγκειται, εἰς ἐστὶ τρισκαίδεκάσῦλλαβος, δύο δεκαπεντασῦλλαβοι, εἰς δεκαεξασῦλλαβος, εἰς δεκαεπτασῦλλαβος καὶ οἱ ἐξῆς ἐπαμφοτερίζουσιν, ἦτοι εἰς ἐστὶ δεκατετρασῦλλαβος ἢ δεκαπεντασῦλλαβος, ἐπτὰ δεκαπεντασῦλλαβοι ἢ δεκαεξασῦλλαβοι, δύο δεκαεξασῦλλαβοι ἢ δεκαεπτασῦλλαβοι, εἰς δεκαοκτασῦλλαβος ἢ δεκαεννασῦλλαβος, δηλαδὴ ἀπὸ τῶν στίχων τούτων λείπει τὸ σημεῖον τῆς ὑφέν, ἥς προστιθεμένης, ἔλαττοῦνται κατὰ μίαν συλλαβὴν, ἄξ δεκαπεντασῦλλαβοι ἢ δεκαεπτασῦλλαβοι, δύο δεκαεξασῦλλαβοι ἢ δεκαοκτασῦλλαβοι, ἦτοι στεροῦνται δύο ὑφέν, καὶ εἰς δεκαπεντασῦλλαβος ἢ δεκαοκτασῦλλαβος, δηλαδὴ στερεῖται τριῶν ὑφέν.

Ἄλλὰ καὶ εἰ ἐσημειοῦτο τὸ ἀναπόφευκτον διὰ τὴν σύγχρονον ἡμῶν δημῶδη ποίησιν σημεῖον τῆς ὑφέν, οἱ στίχοι οὗτοι δὲν παύουσιν ὄντες ἡμαρτημένοι κατὰ τὸ μέτρον καὶ τὸν ρυθμόν, διότι ἡ χωλότης αὐτῶν δὲν θεραπεύεται καὶ γενομένης χρήσεως τῆς ὑφέν.

Ὁ κύριος Ζηκίδης ἐνταῦθα δύναται εἰπεῖν

—δὲν ζητεῖται νὰ σημειῶνται τὰ ἄσματα, ὡς λέγονται; Ἐσημείωσα αὐτά, ὡς ἤκουσα.— Πρῶτον, δυνατόν, ὑπαγορευομένων αὐτῶν νὰ μὴ ἀντελήφθη ὁ κ. Ζηκίδης καλῶς τῆς συνιζήσεως, καὶ δεύτερον, ἰδὼν τὴν τοσαύτην ἀρρυθμίαν ἔπρεπε νὰ ὑποπτεύσῃ ὅτι ὁ ῥαψῶδός αὐτοῦ ἐσφαλμένως ἀπήγγειλε τοὺς στίχους, καὶ ὤφειλε νὰ ἀποταθῆ καὶ εἰς ἄλλον, γινώσκοντα τοὺς αὐτοὺς στίχους, ἄλλαις λέξεσιν ἔπρεπε νὰ ἐξελέγξῃ τὴν ἀρρυθμίαν τῶν στίχων πρὶν καταγράψῃ αὐτοὺς ἐν τῇ συλλογῇ, ἣν ἐπέστειλε τῷ Συλλόγῳ.

Τὰ τρία παραμῦθια τοῦ κυρίου Ζηκίδου εἰσι γεγραμμένα ἐν γλώσσῃ δημῶδει, ἀρκοῦντως καθαρευούση ἢ ὥστε ἀνήκειν τῷ γνησίῳ ἡπειρωτικῷ ἰδιώματι. Δηλαδὴ ἐλάχιστα ἐφρόντισε νὰ δῶ ἡμῖν δείγμα τοῦ πεζοῦ λόγου τῆς ἀνά τὴν Ἠπειρον ἰδιωτικῆς, ὑποπεσῶν οὕτως ὡς ἔγγιστα εἰς τὸ αὐτὸ σφάλμα εἰς ὃ καὶ ὁ κύριος Μανασσείδης διὰ τῶν περυσινῶν αὐτοῦ παραμυθίων. Ἄλλ' ἂν διὰ τῶν παραμυθίων πρόκειται νὰ γνωσθῆ καὶ ὁ πεζὸς χαρακτήρ τοῦ λόγου παρὰ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ μύθου, τότε εἰς μόνος τρόπος καταγραφῆς τῶν μύθων ὑπολείπεται, ὃ τοῦ σημειοῦν αὐτὰ ἅμα ὑπαγορευόμενα ὑπὸ ἀνθρώπων τοῦ λαοῦ καὶ οὐχὶ μετέπειτα ἐν ὄρχ σχολῆς ἀπὸ μνήμης συντάττειν.

Τὸ λεξιλόγιον τοῦ κυρίου Ζηκίδου ἐστὶ τὸ σπουδαιότατον μέρος τῆς συλλογῆς αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα παρατηροῦμεν τὰ ἐξῆς· πρῶτον, ὅτι τὰ φωνήεντα, τὰ κατὰ συνιζήσιν προφερόμενα, δὲν φέρουσιν ὑφ' ἑαυτὰ τὸ σημεῖον τῆς ὑφέν, οἱ δὲ συλλογεῖς τῶν λέξεων οὐδαμῶς δικαιοῦνται νὰ παραλείπωσι τὸ σημεῖον τῆς συνιζήσεως ἐκεῖ ἐνθα ἀπαιτεῖται. Ἡ ἔλλειψις αὐτοῦ τὰ μέγιστα ζημιοῖ τὸ περὶ προφορᾶς τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης ζήτημα. Δεύτερον, ἐπειδὴ ὁ κύριος Ζηκίδης φιλοτιμείται νὰ πλουτίσῃ τὴν συλλογὴν αὐτοῦ δι' ἐτυμολογικῶν ἐρευνῶν, ἐπικινδύνων, ὡς πολλὰκις ἀπεδείχθη, διὰ τοὺς μὴ ἐπαρκῶς μεμνημένους εἰς τὰ τῆς συγκριτικῆς γλωσσολογίας, ὀφείλομεν νὰ παρατηρήσωμεν τὰ ἐξῆς.

Ἡ λέξις *γραῖτω* ἐπὶ ἐρίων λεγομένη σημαίνει, κατὰ τὸν κύριον Ζηκίδην, *διαλύω* τὸ συνεστραμμένον μαλλίον διὰ τῶν χειρῶν. Ἐτυμολογεῖ δὲ αὐτὸ παρὰ τὸ *ὑγραῖτω*, ἀδιότι, λέγει, πολλὰκις σιελίζονται οἱ δάκτυλοι πρὸς τοῦτο, καθὰ καὶ ἐν τῇ νῆσει διὰ τῆς ἡλακᾶτης». Παραδείγματα δὲ φέρει τὰ ἐξῆς: «*Γραῖρει τὰ μαλλιά καὶ ὕστερα τὰ λαπαρῖζει.*—*Γραῖρονται καλὰ τὰ μαλλιά.*»

Εἰ τὸ γράϊνω παράγεται ἐκ τοῦ ὑγραίνω διὰ τὸν λόγον, ὡς λέγει ὁ κύριος Ζηκίδης, ὅτι διαλύων τις τὸ συνεστραμμένον μαλλίον σιελίζει συνεχῶς τοὺς δακτύλους αὐτοῦ, τότε ἐκ τοῦ αὐτοῦ ῥήματος ἔπρεπε νὰ παράγῃται καὶ τὸ γήνω καὶ πᾶν ἄλλο ῥήμα δηλοῦν ἐνέργειαν καθ' ἣν ἐμπτύομεν εἰς τοὺς δακτύλους ἢ εἰς τὰς παλάμκας πρὶν ἀρξώμεθα αὐτῆς, ὅπερ ἄτοπον.

Οὐδαμῶς ἦν ἀνάγκη νὰ παρίδῃ ὁ κύριος Ζηκίδης τὸ ἀρχαῖον «γρᾶίνω», ἐρμηνευόμενον, ἔνω, κατατρώγω, ὃ καθ' ἡμᾶς ἔδει κἄλλιον νὰ ἐξηγητᾷται ξαίνω. Ἐν Τραπεζοῦντι τὸ γράνω, ὅπερ ἐστὶν αὐτὸ τὸ γρᾶίνω, κατὰ τὰ ἐν χρῆσει ἐν Εὐξείνῳ Πόντῳ, ξάνω, μαθάνω, παθάνω ἀντὶ ξαίνω, μαθαίνω, παθαίνω, σημαίνει παλαιῶ, φθείρω, σχίζω, ἐξ οὗ δῆλον ὅτι τὸ γρᾶίνω ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ ξαίνω ἔριον, ἦν σημασίαν ἀνευρίσκομεν ἐν τοῖς ὑπὸ τοῦ κυρίου Ζηκίδου ἀναφερομένοις παραδείγμασι, δὲν ἀπέχει πολὺ τοῦ τῶν Τραπεζοῦντιῶν γράνω ἐν τῷ «ἐγράσαι τὰ λώματά μ'» = ἐφθάρησαν (ἐσχίσθησαν) τὰ φορέματά μου.

Ἡ ζάμπα, λέγει ὁ κ. Ζηκίδης, σημαίνει μέγαν βάτραχον καὶ ἐρωτᾷ «πόθεν καὶ τίς ἡ λέξις εἶναι». Τὴν εἰς τοῦτο ἀπάντησιν ἠδύνατο λαβεῖν καὶ ἐν Καβάλλῃ, ὅθεν ἐπιστέλλει καὶ ἔνθα βεβαίως εὐρίσκονται καὶ ἄνθρωποι λαλοῦντες σλαυικὴν τινα γλῶσσαν, διότι ἡ σζιαδα (jaba) ἐστὶ καθαρώς σλαυικῆς καταγωγῆς καὶ σημαίνει τῷ ὄντι τὸν μέγαν βάτραχον ἢ φρῶνον.

Ἡ λέξις μπουμπά κατὰ τὸν κύριον Ζηκίδην ἐν Ζαγορίῳ τίθεται ἐν γένει πρὸς ἐκφόθῃσιν μικρῶν παιδίων. Γράψας δὲ ἄλλοτε περὶ τῆς λέξεως ταύτης ἐφρονεῖ ὅτι γίνεται παρὰ τὸ μπάμπω = βανθῶ, νῦν δὲ φρονεῖ ὅτι ἴσως γίνεται παρὰ τὸ πόπος, διότι οἱ Δρύοπες, κατὰ Πλούταρχον, τοὺς δαίμονας καλοῦσι πόπους.

Εἰς ταῦτα παρατηροῦμεν ὅτι βανθῶ ἐλέγετο ἢ τροφὸς τῆς Δήμητρος, ἢ ὡς οὐχὶ λίαν νεαρά γυνὴ πολλὴν ἔχει τὴν σχέσιν πρὸς τὴν σήμερον ἐν χρῆσει παρὰ τοῖς ἐν Εὐρώπῃ Ἕλλησι μπάμπω, σημαίνουσιν τὴν ἡλικιωμένην γυναῖκα, τὴν γρᾶϊατ. Ἡ λέξις δαδα (baba) παρὰ τοῖς σλαβικοῖς λαοῖς ἐπίσης σημαίνει δημοδῶς τὴν γυναῖκα.

Εἰς ταῦτα προστιθέντες ὅτι βανθῶ καθ' ἐτέραν σημασίαν λέγεται νυκτερινὴ τις θεότης συμπεραίνομεν ὅτι τὸ ἐν Ζαγορίῳ ἐν χρῆσει μπουμπά, σημαῖνον φόβητρον τῶν μικρῶν παιδίων, ἐστὶ κατὰ διάφορον προφορὰν ἢ τῶν ἐν

Οἰνῇ μητέρων βουβού, ἢ χρώνται πρὸς ἐκφόθῃσιν τῶν μικρῶν παιδίων, ὅταν δυστροπῶσι νὰ ἀποκοιμηθῶσι. «Κοιμήθου, λέγουσι, καὶ ἔν' αὐτῇ ἐνὶ ἡ βουβού θὲ νὰ 'παίρῃ σε» = κοιμήσου, εἰ δὲ μὴ θὲ νὰ σὲ πάρῃ ἡ μπουμπά (ὡς ἂν εἴποι τις ἐν Ζαγορίῳ). Ὡστε ἡ τῶν Οἰνοῶν βουβού καὶ ἡ τῶν Ζαγοριανῶν μπουμπά προφανῶς εἰσιν αὐτὴ ἡ νυκτερινὴ θεότης τῶν ἀρχαίων βανθῶ.

Τὸ τσεκρίκι, λέγει ἔτι ὁ κ. Ζηκίδης, παραδέχονται κοινῶς ὅτι γίνεται παρὰ τὸ κρικός μετ' ἀναδιπλώσεως κικρίκιον, ὡς κριθὴ κικριθὴ (κοιν. τσικνίδα). Τὴν γνώμην ταύτην παραδέχεται ὁ Κοραῆς, ὁ δὲ κ. I. Πανταζίδης (ἐν τῇ λέξει ῥοδάτη) ἐν τῷ Ὀμηρικῷ αὐτοῦ λεξικῷ νομίζει ταύτην τουρκικὴν. Ἴσως μᾶλλον ἡ λέξις γίνεται παρὰ τὸ κέκριξ ('Ἦσυχ. ἐν λέξει μαλλός) καὶ εἶναι λέξις πεπονημένη διὰ τὸν ἐν τῷ περιστρέφεσθαι κρότον ('Ἄσωπ. Εἰσαγ. εἰς Πίνδ. σελ. 41 § 110). Ἡ γνώμη τοῦ κ. Παναζίδου ὅτι ἡ λέξις τσικρίκι καὶ οὐχὶ τσεκρίκι, ὡς σημειοῦται μὲν ὑπὸ Ζηκίδου ὅτι φέρεται κατ' Ἡπειρον οὐ διασαφηνίζεται δὲ τί σημαίνει, ἐστὶ τουρκικὴ τὸν τύπον προερχομένη ἐκ τοῦ Ichark ἢ Ichark σημαίνοντος κύκλον, τροχόν, τόννον, προσληφθέντος δὲ ἐκ τῆς περσικῆς. Τοῦτο δὲ σχετίζεται πρὸς τὸ Σανσκριτικὸν cakra σημαῖνον τροχόν, κύκλον, δίσκον ἢ τὸ cakri, δηλοῦν τροχόν¹), οἷς ἀμφοτέροις εἰσὶ συγγενῆ τὰ ἑλληνικὰ κίρκος ἢ κρικός καὶ κύκλος, τροπῆ τοῦ ἀρχαιοτέρου ρ εἰς τὸ μεταγενέστερον λ καὶ τὸ λατινικὸν circus. Ἐπειδὴ δὲ κυρίως τὸ νηματοκλωστικὸν ἐργαλεῖον τσικρίκι ἢ ὡς προφέρουσιν οἱ Τούρκοι τσικρίκ (tchikrik) σύγκειται ἐκ τριῶν μερῶν, τῆς ἡλακάτης, τῆς ἀτράκτου καὶ τοῦ κύκλου ἢ τροχοῦ, ἐκλήθη ἀπὸ τοῦ σπουδαιοτάτου μέρους, τοῦ κύκλου, σανσκριτικώτερον κατὰ μορφήν καὶ προφορὰν ἐν Οἰνῇ τοῦ Εὐξείνου Πόντου Τσάχρα (tcháchra). Ὡστε, ὡς βλέπει ἕκαστος, ἡ ὀνομασία τοῦ ἐργαλείου ἀπὸ συστατικοῦ αὐτοῦ μέρους ἐκλήθη, καὶ οὐδὲν τὸ πεπονημένον ἐνταῦθα ἐνεφιλοχώρησεν. Εἰ δὲ οἱ ἐκτὸς τοῦ Εὐξείνου Πόντου Ἕλληνας μὴ διέσωσαν τὴν ἀρχῆθεν ἑλληνικὴν ὀνομασίαν τοῦ ἐργαλείου ἢ μηδέπω εὖρον κατάλληλον ὀνομασίαν διὰ νηματοκλωστικὸν ἐργαλεῖον μεταγενέστερον καὶ τελειότερον τῆς ἡλακάτης οὐδαμῶς σήμερον ἡμεῖς δικαιούμεθα νὰ

1) «Ora les origines indo-européennes σελ. 109, par Adolphe Pictet. Paris 1863.

θεωρῶμεν ἑλληνομόρφους λέξεις τὸ *τσικρικ* καὶ τὸν *τσικρικτο* (ichikrikitchi).

Τελευταῖον τὸ *χαλεῶ*, σημαῖνον *σκαλίζων* ζητῶ νὰ εἶρω τι, νομίζει ὁ κ. Ζηκίδης ὅτι ὀρθότερον παράγεται ἐκ τοῦ *ἀλεῶ*, ἐνῶ ἡ μὲν δασεῖα προφέρεται χ, τὸ δὲ ι κατεπόθη. Ἡ τοιαύτη ἀλλοίωσις τῆς προφορᾶς καὶ μεταφορὰ τῆς σημασίας οὐδαμῶς ἦν ἀναγκαῖα. Καὶ ἐνταῦθα προτιμητέα ἡ γνώμη τοῦ Σκαρλάτου Βυζαντιῦ, καθ' ἣν τὸ *χαλεῶ* παράγεται ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου *σκαλεῶ*, σήμερον ἐν Προποντιδί καὶ Μεσογαίῃ λεγόμενον *σκαλίζω*, ἐν Οἰνῇ τοῦ Εὐξείνου Πόντου *σγαλίζω*, ἐν τῇ ἄνω Ἀμισῶ *γαλεῶ* ἢ *γαλσεῶ* καὶ ἐν Τραπεζοῦντι *χταλεῶ*, ὥστε ὁ Ἀμισιανός καὶ ὁ Τραπεζοῦντιος τύπος τῆς λέξεως ἀριθῆλως δεικνύουσιν ὅτι τὸ *χαλεῶ* προῆλθεν ἐκ τοῦ *σκαλεῶ*, γενομένου κατ' ἀρχὰς *σγαλεῶ*, μετέπειτα *σχαλεῶ* ἢ *χταλεῶ* καὶ τελευταῖον *χαλεῶ*.

Ἀλλὰ καίτοι τοιαύτη ἡ συλλογὴ τοῦ κ. Ζηκίδου ὁμολογητέον ὅτι ἀποδείκνυσιν αὐτὸν ἄνδρα πάσῃ δυνάμει καὶ παντὶ τρόπῳ πειρωμένον νὰ καταστήσῃ τὰ ἔργα αὐτοῦ ὅσον τὸ δυνατὸν τέλεια. Εἰ δὲ μὴ ἐπιτυγχάνει ἐν πᾶσι, τοῦτο ἀποδοτέον ἴσως εἰς περιστάσεις ἀνεξαρτήτους τῆς προθυμίας αὐτοῦ· δι' ὃ πολὺς ὀφείλεται αὐτῷ ἔπαινος δι' ὅσους καταβάλλει κόπους πρὸς πλουτισμὸν τῆς συλλογῆς τῶν ζώντων μνημείων τῆς γλώσσης.

Ἐκ Μακεδονίας ἔχομεν μίαν, τὴν τοῦ κ. Κλεάνθους Νικολαΐδου, φοιτητοῦ τῆς Ἰατρικῆς Σχολῆς τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου, ἐπιγραφομένην:

Συλλογὴ ζώντων ἐν τῇ τοῦ λαοῦ γλώσῃ μνημείων ἐκ τῶν τῆς Μακεδονίας κωμῶν Νηγρίτης καὶ Πολυγέρου καὶ τῶν ταῖς περιφρῆσαις αὐτῶν ἀρηκόντων χωρίων.

Ὁ συλλογεὺς οὗτος πρῶτον νῦν ἐμφανιζόμενος εἰς τὸν γλωσσικὸν ἀγῶνα παρίσταται μεθ' ἔργου ἀπαρτιζομένου ἐκ δύο μερῶν ἐν 166 σελίσιν εἰς σχῆμα τέταρτον. Τὸ πρῶτον περιέχει ποικίλην γλωσσικὴν ὕλην, οἷον λέξεις 390, κυρία ὀνόματα ἀνδρῶν, γυναικῶν, τοποθεσιῶν, φράσεις, εὐχάς, ἀράς, παροιμίας, αἰνίγματα, δεισιδαιμονίας, διηγήματα, παραμύθια 2, ἄσματα 32 ἐν 542 στίχοις καὶ διάφορα. Τὸ δὲ δευτέρον τοῦ ἐν Εὐξείνῳ Πόντῳ χωρίου Τρουτζί, τρίωρον ἀπέχοντος ἀπὸ Νικοπόλεως, λέξεις 32, φράσεις τινάς, αἰνίγματα, ἔμμετρα διάφορα ἐν 72 στίχοις καὶ ἐν παραμύθιον. Ἐν τῷ δευτέρῳ τούτῳ μέρει ἢ τῷ παραρτήματι,

ὡς ἀποκαλεῖ αὐτὸ ὁ συλλογεὺς, ἀναλαβῶν ἐπιχειρήσιν, ἐκτὸς τοῦ κύκλου τῆς ἐνεργείας αὐτοῦ κειμένην, δὲν ἠδύνατο οὔτε νὰ προσεγγήσῃ τι πλούσιον οὔτε νὰ ἐπιτύχῃ, ὡς τοῦτο συνέβη καὶ ἄλλοις, πόρρωθεν ἐπιχειρήσασιν διαλεκτικὰς συλλογὰς. Ἄλλως τε ἐκ τῆς περιφέρειας τῆς Νικοπόλεως ἔχομεν ἤδη πολλὰ καὶ ἀκριβέστερα διὰ τοῦ ἐπιτοπίως ἐνεργήσαντος τὰς γλωσσικὰς αὐτοῦ ἐρεύνας κυρίου Ἰωάννου Βλαβάνογλου. Ἐν τῷ πρώτῳ ὅμως μέρει ὁ συλλογεὺς ἐπραγματεύθη γλωσσικὴν ὕλην τῆς πατρίδος αὐτοῦ μεθ' ἱκανῆς ἐπιτυχίας, καίτοι νεάζων καὶ ἀπειρος, ὡς ὁμολογεῖ καὶ αὐτός, τοιοῦτου εἶδους ἐργασίας· δι' ὃ τὸ ἔργον αὐτοῦ διακρίνεται ἐπὶ ἀκριβείᾳ ἐν τῇ σημειώσει τῆς προφορᾶς καὶ τοῦ τύπου τῶν λέξεων, ὅπερ ἐστὶν ἡ πρωτίστη τῶν ἀρετῶν πάσης γλωσσικῆς συλλογῆς. Ἐπι δὲ καὶ αἱ λέξεις ἐρμηνεύονται καλῶς καὶ ἡ χρῆσις αὐτῶν διασαφηνίζεται ἀποχρῶσι παραδείγμασιν. Ἐλλείπουσιν ὅμως ἀπὸ πασῶν τῶν λέξεων αἱ ἀντιστοιχοῦσαι ἀρχαῖαι ἑλληνικαὶ ἢ σύγχρονοι τῶν ἄλλων δημῶδων διαλέκτων. Τὸ ἀντήλιος, ἀδιέφορον εἰ ἐν τῇ Μακεδονικῇ διαλέκτῳ σημαίνει τὴν ἀντανάκλασιν τῶν τοῦ ἡλίου ἀκτίνων, τὸ «βουλικά» ἐστὶν αὐτὸ τὸ παρ' ἄλλοις Ἑλλῆσι βουλικά. Ἐπειτα αἱ φράσεις οὐδαμοῦ σχεδὸν συγκοίνονται πρὸς ἴσας ἢ ἰσοδυνάμους ἀρχαίας. Λέξεις δὲ ξενικῆς καταγωγῆς, Φραγκικῆς, Τουρκικῆς καὶ Σλαβικῆς εὐρηναὶ ἐν τῇ συλλογῇ ἱκαναί.

Περὶ τῶν ξενικῶν λέξεων φρονοῦμεν ὅτι τότε μόνον πρέπει νὰ καταγράφωνται ἐν τοῖς λεξιλογοῖς ὡσάκει ἐν τινι πόλει ἢ χωρίῳ ἢ ἀντίστοιχος Ἑλληνικῆ ἐξέλιπε παρὰ τῷ λαῷ. Παράδειγμα τοῦ τοσοῦτου ἔστω ἡ ἐν Εὐξείνῳ Πόντῳ ἀπὸ Οἰνῆς μέχρι Τραπεζοῦντος ἐξαφάνισις τοῦ ἀπολύτου ἀρνητικοῦ μορίου οὐ. Ἐρωτώμενος ὁ ἐν Εὐξείνῳ Πόντῳ Ἑλλῆν «Εἶδες τὸν Νικόλαον»; ἀποκρίνεται μὲν «ὐκ εἶδ' αὐτόν» = οὐκ εἶδον αὐτόν, ἀπολύτως δέ, ἦτοι ἄνευ ρήματος, λέγει ἰσά, ὃ βεβαίως δὲν δυνάμεθα νὰ ἐκλάβωμεν ἀντὶ τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ οὐκ, ἀλλ' ἐστὶ καθαρῶς τουρκικόν, καὶ ὅμως οἱ ἐν Προποντιδί καὶ Μεσογαίᾳ Ἑλληνας σώζουσιν ἐν ἀπολύτῳ χρήσει τὸ αὐχίον, προφέροντες αὐτὸ ὄχι. Ἐπι δὲ ἐνῶ πάντες οἱ Ἑλληνας διεφύλαξαν λέξιν ἑλληνικὴν πρὸς παράστασιν τῆς ἐννοίας τοῦ συνδιαλέγεσθαι, λέγοντες ὁμιλῶ ἢ συντυχαίνω, ἐν Τραπεζοῦντι συντσαίνω (προφ. chyndjéno), οἱ Οἰνοεῖς στεροῦν

ται ὄρου ἑλληνικοῦ, λέγοντες τουρκιστὶ *χοραταδεῶ* ἢ *κορουσεῶ* (*konoucheno*), καὶ ἀλλοχού χρωῖνται ἄλλαις ξενικαῖς λέξεσιν ἀντὶ ἐκλιπουσῶν ἑλληνικῶν.

Ἡ σημειώσις τῆς τοιαύτης ἐπικρατήσεως τῶν ξενικῶν λέξεων ἀντὶ τῶν ἑλληνικῶν ἐστὶν ἀναγκαιά, ὅταν μάλιστα πρόκηται περὶ αὐτῶν τῶν στοιχείων πάσης ὀμιλίας, οἷά εἰσι τὰ μόρια *καὶ καὶ οὐ*, αἱ λέξεις *λέγω* καὶ *σιωπῶ* καὶ ἄλλα· διότι διδάσκει ἡμᾶς τίνων λέξεων βαθμῶν ἀπολλυμένων, ἐπέρχεται ἐπὶ τέλους ὁ θάνατος τῶν γλωσσῶν. Ἀλλὰ παρατηροῦμεν καὶ τοῦτο ὅτι ἐνιαχοῦ γίνεται χρῆσις δύο λέξεων ξενικῆς τε καὶ ἑλληνικῆς περὶ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ιδέας ἢ πράγματος, οἷον *ἀλάργα* καὶ *μακρονά*, *ἀτι* καὶ *ἀλογορ*, *γκόλιου* καὶ *γυμνός*. Εἰ τοιοῦτόν τι συμβαίνει ἐν τῇ πόλει ἢ ἐν τῷ χωρίῳ τοῦ συλλογῆως, νομίζομεν ὅτι ἡ καταγραφή τῶν ἀντιστοιχῶν πρὸς σωζομένης ἑλληνικῆς λέξεις ξενικῶν ἐν τῷ γλωσσαρίῳ αὐτοῦ ἐστὶ περιττή. Ἄλλο τὸ ζήτημα, εἰ ξέναι λέξεις ἀπαντῶσιν ἐν τοῖς δημοτικοῖς ᾄσμασιν. Αὐταὶ πρέπει νὰ σημειωθῶσιν, ὡς ἔχουσι, καὶ οὐχὶ νὰ ἀντικατασταθῶσι διὰ τῶν ἀντιστοιχῶν ἑλληνικῶν. Τοῦτο δὲ καὶ μόνον ἀρκεῖ ὅπως ἐν τοῖς μετέπειτα χρόνοις δεικνύνται ὅποια τις ἦν ἡ σύγχρονος ἡμῖν γλώσσα τῆς δημῶδους ποιήσεως τῶν κατὰ τόπους ἰδιωμάτων. Πᾶσα ἄλλη περισυναγωγή ξενικῶν λέξεῶν ἐστὶ περιττή καὶ ἄσκοπος.

Ἡ τῶν δημῶδων ὁμῶς ᾄσματων γλώσσα συνεπάγεται ἕτερον ζήτημα, τὸ τῆς γλώσσης τῶν παραμυθίων. Τί ποιητέον, εἰ καὶ ἐν τούτοις ὁ διηγούμενος χρῆται ὀνειδαῖς λέξεσιν; Ἀναμφιβόλως καὶ ἐν τούτοις πρέπει νὰ τηρηθῇ ὁ περὶ δημῶδων ᾄσματων κανὼν. Εἰ ἐν ἐκατέροις τῶν γλωσσικῶν τούτων μνημείων εὑρηνται ξέναι λέξεις, πρέπει νὰ σημειῶνται ἀπλῶς ἢ σημασία καὶ ἡ καταγωγή αὐτῶν ὑποκάτωθι πάσης σελίδος, ἐν ἣ ἀπαντῶσι, μὴ καταχωριζομένων ἐν τοῖς λεξιλογίοις καὶ μὴ γενομένων θέμα ἐτυμολογικῶν παρεκβάσεων, ἀσχετῶν πρὸς τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπὸν διὰ τῆς περισυναγωγῆς τῶν ζώντων μνημείων ἐν τῇ γλώσσῃ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, εἰς ὃ σφάλμα ὑπέπεσαν πολλοὶ μέχρι τοῦδε συλλογεῖς, πειραθέντες ἢ ἀποδῶσιν ἑλληνικὴν καταγωγὴν εἰς λέξεις πάντη ξένας καὶ μήπω φερύσσας ἱστορικὸν χαρακτῆρα, ὡς, λόγου χάριν, τὸ «*σαστιζῶ*» πρὸ δεκαετίας ὁ μακαρίτης Ι. Σταματέλος, σχολάρχης Λευκάδος, ἐνόμισεν ὅτι αὐτὸ ἐστὶν τὸ ὀμηρικὸν «*ἀτύζω*», καὶ ὁ-

μως οἱ Τούρκοι πεποιθασιν ὅτι ἐστὶν αὐτὸ τὸ *chachmak*.

Τοσαῦτα περὶ τῶν ἀπαντῶσων ξένων λέξεων ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ κυρίου Κλεάνθους Νικολαΐδου ὡς καὶ περὶ τῶν ἐν πάσῃ ἄλλῃ τοῦ ἐφετεινοῦ ἀγῶνος. Περὶ δὲ τῶν δύο παραμυθίων τοῦ πρώτου μέρους ἐροῦμεν ὅτι πλεον τῶν πάσης ἄλλης συλλογῆς προδιδοῦσι τὴν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἐπιστελλαντος σύνταξιν αὐτῶν.

Ἐκ Θράκης ἔχομεν μίαν τὴν τοῦ κυρίου Συμεῶν Μανασσείδου δημοδιδασκάλου, τοῦ ἐξ Αἴνου, ἐπιγραφομένην :

Ἔτερα ζῶντα μνημεῖα τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐν τῇ γλώσσῃ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Ἐν Χατζηγηρίῳ Κισσάρης 1882.

Ἡ συλλογὴ αὕτη ἀπὸ πέρυσιν παρουσιασθεῖσα εἰς τὸν ἀγῶνα περιεῖχε πρὸς τοὺς ἄλλοις εἴκοσι καὶ ἑπτὰ παραμύθια, γεγραμμένα ἐν γλώσσῃ καθαρευούσῃ, ἐναντίον τῶν περὶ συλλογῆς τῶν ζώντων γλωσσικῶν μνημείων προγράμματος· δι' ὃ ἡ Φιλολογικὴ ἐπιτροπὴ ἐπέστρεψε τὸ χειρόγραφον τῷ ἐπιστελλαντι, παρακαλέσασα αὐτὸν νὰ μετενέγκῃ τὰ παραμύθια εἰς τὸ ἰδίωμα τῆς κοινῆς διαλέκτου τῶν Αἰνίων. Ἡ συλλογὴ ἐπανῆλθεν ἐφέτος πλουσιωτέρα καὶ ποικιλωτέρα. Περιέχει 20 παραμύθια γεγραμμένα κατὰ τὸ ἰδίωμα τῆς Αἴνου, γραμματικὰς παρατηρήσεις, Ἔθιμα Αἴνου, Χατζηγηρίου, ἄλλων χωρίων καὶ Ἰμβρου, ἱστορικὰς παραδόσεις Αἴνου, δεισιδαιμονίας καὶ γοητείας Χατζηγηρίου καὶ Αἴνου, λεξιλογίαν καὶ φρασιολογίαν, κύρια ὀνόματα, ἐπώνυμα δημοτικά, ᾄσματα Αἴνου, Κισσάρης, Ἰμβρου, Χατζηγηρίου ἐν στίχοις 871, διστιχα 600 καὶ παράρτημα μουσικόν, ἐν συνόλῳ ποίησιν ἐκ 2071 στίχων.

Ὡς πρὸς τὰ παραμύθια παρατηροῦμεν ὅτι εἰσὶ μὲν γεγραμμένα ἐν πιστοτάτῃ Αἰνιακῇ διαλέκτῳ, ἀλλ' ἄγνωστον εἰ ἐγράφησαν, δημοτῶν διηγουμένων αὐτῶν, ὃ, ὡς ἤδη εἶπομεν ἄνωτέρῳ, ἐστὶ τὸ ἕτερον τῶν ζητουμένων ἐν τοῖς παραμυθίοις.

Ἐκ τῶν παραμυθίων τούτων τὸ ἐπιγραφομένον «*τὸ φερεντί*», μικρὸν παραλλάττον ἀπαντῶμεν συγχρόνως καὶ ἐν τῇ τῆς κυρίας Μαρίας Καμπούρογλου συλλογῇ, ἐν ἣ ἐπιγράφεται *Ντολτσέτα*, καίτοι τὸ κύριον πρόσωπον καὶ ἐνταυθὶ ἐστὶν ὁ *Φορεντίνος* ἦτοι τὸ *Φορεντί* τοῦ κυρίου Μανασσείδου.

Ἡ λεξιλογία περιέχει 829 λέξεις, ἐξ ὧν πολλαὶ ἀπαντῶσι καὶ παρ' ἄλλαις διαλέκτοις,

ἀλλ' οὐκ ὀλίγαι ἰδιάζουσι τῇ Αἰνιакῇ διαλέκτῳ, ὡς, «ἀδάμαστον», ὁ ἀναζυμούμενος εἰς-έτι οἶνος καὶ ὡς ἐκ τούτου μὴ πόσιμος, «ἀγρωροῦ» ἦτοι ἀγρωρῶ, νεάνης τρόπους ἔχουσα ἀγώρου, ὁ ἐστὶν ἀνδρὸς, ἀραδουσᾶ ἀντὶ ἀναδοσία (ἐκ τοῦ ἀναδεύω) = ὑγρασία, «ἀρρόκουρα», τὸ πρῶτον κουρευόμενον μαλλίον ἀπὸ τῶν ἀρνίων, «ἀδιπλαρίζω», τίκτω δίδυμα, «καταστατός», ἄμυλος, «παραφωτίζομαι, βλέπω λάθος, ἀλυσάχρη», (ἐκ τοῦ ἀλὸς ἄχρη), ἀπαντῶσα καὶ ἐν Σινώπῃ καὶ σημαίνουσα τὸ ψιλὸν ἄλας καὶ ἄλλα.

Λέξεις νεολατινικαί, τουρκικαὶ καὶ σλαβικαὶ ἀπαντῶσι περὶ τὰς πεντήκοντα.

Ἡ ὅλη συλλογὴ ἐκ σελίδων 481 συγχειμένη ἐστὶν ἡ ὀγκωδεδεστέρα καὶ περιεκτικωτάτη πασῶν τῶν εἰς τὸν ἐφετεινὸν ἀγῶνα παρουσιασθεισῶν, ὁ ἀποδείκνυσι τὸν κύριον Μανασσείδην καὶ ἔνεκα τῶν προηγουμένων αὐτοῦ συλλογῶν ἄνδρα φιλοπρονότατον καὶ ἔρωτι ἀγῶνι πρὸς ταχείαν διάσωσιν τῶν ζώντων μνημείων ἐν τῇ γλώσσῃ τοῦ λαοῦ φλεγόμενον.

Ἐκ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου πελάγους ἔχουμεν δύο.

Πρῶτον τὴν τοῦ κυρίου Δημοσθένους Χαβιαρᾶ, ἐπιγραφομένην:

Συλλογαὶ

α') ἠθῶν, ἐθίμων, προλήψεων, δεισιδαιμονιῶν παρὰ Συμαιοῖς.

β') ὄρκων, ἀρῶν καὶ εὐχῶν παρὰ Συμαιοῖς.

γ') κυρίων ὀνομάτων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἐν χρήσει παρὰ τοῖς κατοικοῖς τινῶν ἐκ τῶν Σποράδων.

γ') τριῶν δημοτικῶν ἁσμάτων τῆς νήσου Τήλου.

Τὸ ἔργον τοῦτο, καίτοι μικρὸν, προσφέρει ὕλην περιεργωτάτην καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον ἰδιάζουσαν μόνον τοῖς κατοικοῖς τῶν μνημονευομένων μερῶν, διότι πλὴν ἄλλων περιέχει ἔθιμα καὶ δεισιδαιμονίας σπογγαλιευτῶν, οὓς δὲν εὐρίσκομεν ἐν ἀπάσαις ταῖς νήσοις τοῦ Αἰγαίου. Δι' ὃ ἡ συλλογὴ αὕτη ἐστὶ πολλὰχῶς ἀξία μελέτης δι' ὅσην περιέχει παραβλητέαν ὕλην πρὸς τὰ ἔθιμα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ ἰδίως τῶν ναυτῶν.

Ἡ Φιλολογικὴ ἐπιτροπὴ δεόντως ἐκάστῳτε ἐκτιμήσασα τὰς συλλογὰς τοῦ κυρίου Χαβιαρᾶ προσδοκᾷ τὴν ἐξακολούθησιν αὐτῶν μέχρι τῆς τελείας καταγραφῆς ἀπάσης τῆς γλωσσικῆς ὕλης τῶν ἐν οἷς οὗτος εὐρίσκειται μερῶν.

Δεύτερον, τὴν τοῦ κυρίου Κανελλάκη, ἐπιγραφομένην:

Συλλογὴ Κ. Κανελλάκη, τοῦ ἐκ Νεητήτων τῆς Χίου.

Ἡ συλλογὴ αὕτη ἐστὶν ἀνδρὸς ἀνεπαρκῶς ἔχοντος πρὸς γλωσσικὰς ἐρεῦνας, ἀλλ' ἡ προθυμία αὐτοῦ ὅπως τὸ κατὰ δύναμιν ὑπηρετήσῃ τὸν περὶ διασώσεως τῶν ζώντων γλωσσικῶν μνημείων ἀγῶνᾶ ἐστὶν ἀξία ἐκτιμήσεως, τοσούτῳ μᾶλλον ὅσῳ προσφέρει τῷ Συλλόγῳ ὕλην ὀλίγην μὲν, ἀλλὰ ποικίλην. Σύγκειται δὲ αὕτη ἐκ λέξεων 42 μετὰ σχημάτων τινῶν ἐξ αὐτῶν καὶ φράσεων, καταρῶν β, αἰνιγμάτων 5, δημοτικῶν ἁσμάτων 8, δημοσιῶν ἐγγράφων τοῦ παρελθόντος αἰῶνος 3.

Ἐκ τῶν λέξεων ἀξιοσημείωτοί εἰσιν αἱ ἐξῆς: «σιφουριστήρι» ἀντὶ τοῦ ἀρρήτου παρὰ τοῖς ἀρχαίοις σιφουριστήριον, παραγόμενον ἐκ τοῦ «σιφωρίζω» καὶ τούτου ἐκ τοῦ «σιφωρ», σημαίνοντος σωλῆνα, δι' οὗ ῥοφῶντες ἐξάγομεν ἀπὸ τοῦ πίθου οἶνον ἢ ἄλλο τι ὑγρὸν. Κατὰ ταύτην ἀκριβῶς τὴν σημασίαν, ἦν καὶ μόνην εἶχε παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἡ λέξις σίφων, σώζουσι καὶ ἐν Ὀλύμπῳ τῆς Χίου τὴν λέξιν «σιφουριστήρι». Ὁ κοινὸς παρὰ τοῖς συγχρόνοις Ἑλλήσι «σίφουρας» ἢ «σίφωρας» ἦτοι «σίφων», σημαίνων συστροφήν ἀνέμου, ἀνασπῶσαν ὕδωρ καὶ λοιπὰ, ἐλέγετο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων «τυφῶν». Ἄλλη λέξις ἡ «ῥύμνη», σημαίνουσα ἐν Νεητήτοις τῆς Χίου κενὸν διάστημα μεταξὺ οἰκίας καὶ ναοῦ ἐστὶν αὕτη ἡ τῶν Γραφῶν ῥύμπι, ἡ ὑπὸ Φρυνίχου χαρακτηριζομένη ὡς λέξις τῶν ἀμαθῶν ἀντὶ τῆς στενωποῦ. Ἡ ἀγκλία, κολοκύνθη ἀπεξηραμένη καὶ τετραπημένη ἐπὶ τῆς κοιλίας, δι' ἧς ἀντλοῦσιν ὕδωρ, ἐστὶν ἡ ἀρχαία ἀντλία. Ὁ ἀρπυιάλος, σημαίνων τὸν παντὶ τρόπῳ ζητοῦντα νὰ ἀρπάξῃ καὶ αὐτὸν τὸν ἄρτον ἀπὸ τοῦ στόματος ἄλλου, ἐστὶν ἀναμφιβόλως αὐτὸ τὸ ὀμηρικὸν «ἀρπαλέος». Ἡ «ἄμμα» ἐργαλεῖον, «δι' οὗ, ὡς λέγει ὁ κύριος Κανελλάκης, ἀνακατώνουν τὴν λάσπην, σύρουσι καὶ καθαρίζουσι τὰ χαλίκια καὶ ὅλας τὰς βορβορώδεις ὕλας», ἐστὶν αὕτη ἡ παρὰ Θουκυδίδῃ «ἄμμα», ἐξηγουμένη ὑπὸ τοῦ Σχολιαστοῦ «σκαφιὸν πλατὺ». Περιεργωτάτη δὲ ἐστὶν ἡ χρῆσις τῆς λέξεως «ὄλιος» ἐν τῇ φράσει «δὲν ἐντρέπεσαι νὰ τρῶς τόσοσ ὄλιος»; ἦν οἱ γονεῖς λέγουσι πρὸς τὸ ἑαυτῶν τέκνον ὅταν, ἐννοεῖται, τρώγῃ πολὺ. «Πιθανόν, λέγει ὁ κύριος Κανελλάκης, ἡ λέξις αὕτη ἐγενήθη ἐκ τῆς συκοπῆς τοῦ «οἰβιος», πρό-

βιος, προβατήσιος, και ὁ πρῶτος συγκόψας αὐτὴν καὶ ἐνοούσεν, ἢ φύσις σου εἶναι τοιαύτη ὥστε καὶ τρώγῃς πολὺ κρέας». Ἡμεῖς φρονοῦμεν ὅτι τὸ ὄϊος ἐν τῇ φράσει ταύτῃ πρέπει καὶ γράφεται ἐπιρρηματικῶς οἴως, καὶ τότε τὸ ἀδεν ἐντρέπεσαι καὶ τρῶς τόσον ὄϊως, ἤθελε σημαίνειν, δὲν ἐντρέπεται καὶ τρῶς τόσον ὅσον τρῶς», ἦτοι τόσον πολὺ, ὃ φαίνεται σαφῶς ἐκ τῆς προφορᾶς τῆς αὐτῆς λέξεως καὶ παρ' Ἑπτανησίοις, λέγουσιν, ὄϊος, ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ ὄστις, ὄποιος, ὃ ἐστὶν αὐτὸ τὸ ἀρχαῖον ὄϊος. Ὅπως δὴ ποτε τὸ ὄϊος τοῦτο ἐστὶν ἐκ τῶν ὀλίγων ἀρχαίων λέξεων, ἐν αἷς καὶ σήμερον ἀναλύονται αἱ δίφθογγοι.

Ἐτέρα λέξις ἀξία παρατηρήσεως ἐστὶν ἡ πρόθεσις αἴς», σωζομένη καὶ ἐν Εὐξείνῳ Πόντῳ, ἀπὸ Οἰνός μεχρι Τραπεζοῦντος. Ὁ Πύργιος, λέγει ὁ κύριος Κανελλάκης, ἐρωτώμενος ἀπὸτε ἤλθετε ἐδῶ; ἀποκρίνεται αἴς τὰ ψές, αἴς τὰ πρῶ, αἴς τὰ χθές», δηλαδὴ ἀπὸ τὰ ἐψές, ἀπὸ τὸ πρῶ, ἀπὸ τὰ χθές».

Τελευταῖον σημειοῦμεν τὰς φράσεις αἴλα Δία καὶ αἴλα Θέ». Ἐπειδὴ οἱ κάτοικοι τῆς Χίου λέγουσιν αἴλα Δία, τί ἄνθρωπος εἶναι τοῦτος», καὶ αἴλα Θέ, τί ἄνθρωπος εἶναι τοῦτος», ὁ κύριος Κανελλάκης φρονεῖ ὅτι τὸ αἴλα Δία ἐστὶν ἐπίκλησις πρὸς τὸν Δία.

Παρὰ τὰ σύγχρονα μνημεῖα τῆς γλώσσης τοῦ λαοῦ ὁ κύριος Κανελλάκης χάριν ἱστορικῆς μελέτης τῆς γραφομένης πρὸ 120 καὶ 160 ἐτῶν ἀντέγραψε καὶ τρία ἐπίσημα ἔγγραφα ἐκ τῶν κωδικῶν τοῦ χωρίου Νενήτων, ὧν τὸ μὲν ἐστὶ προικοσύμφωνον, τὸ δὲ διαθήκη, τὸ δὲ συμβιβασμός.

Τὰ ἔγγραφα ταῦτα τοῖς περὶ τῆς ἱστορίας τῆς γλώσσης ἀσχολουμένοις εἰσι μνημεῖα ἀξία προσοχῆς διὰ πολλὰς περιέργους λέξεις, ἃς ἐμπεριέχουσιν, οἷον *πιθόπουλα*, *ἐμπασιδιον*, *χαριστήρι*, *σύνωμον*, *πάπλωμα* *ξερικόν*, *πλησιαστάδες*, *καρπολογῶ* καὶ ἄλλα πολλὰ περιεργὰ ὀνόματα τοποθεσιῶν καὶ ὀνόματα ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν· τὸ δὲ περιεργότατον δι' ἡμᾶς τοὺς συγχρόνους Ἑλληνας ἐστὶν ὅτι ὁ τῶν συμβολαίων τούτων συντάκτης ἦτοι ὁ συμβολιογράφος ἐστὶν ἱερεὺς, δι' ὃ καὶ ὑπογράφεται «Παπᾶ Γεώργιος Δεκουτοῦδιν *γοτάρος*».

Τοιαύτης οὔσης τῆς μικρᾶς ταύτης συλλογῆς ἐκ σελίδων 15 εἰς σχῆμα τέταρτον προτρέπεται ὁ ἐπιστελλας αὐτὴν καὶ ἐξακολουθήσῃ τὸ ἔργον, ὃ μετὰ τοσοῦτου ζήλου ἤρξατο, συλ-

λέγων ὅσην πλείστην γλωσσικὴν ὕλην δύναται.

Ἐξ Ἴωνίας ἔχομεν δύο·

Πρῶτον, Ἀνωύμου, ἐπιγραφομένην:

Νεοσ.λληνικὰ ἀνάλεκτα Σμύρνης καὶ Πάτμου.

Ἡ πρώτη γλωσσικὴ ὕλη ἢ ἐκ τῆς Ἴωνικῆς παραλίας ἐμφανισθεῖσα εἰς τὸ ζωγράφειον διαγώνισμα, ἐστὶν αὕτη, ἀλλ' ἐκπροθέσμως πέρυσιν ἀποσταλεῖσα ἐκρίθη ἐφέτος καὶ συμπεριελήφθη ἐν τῇ παρούσῃ ἐκθέσει. Ἡ συλλογὴ αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ δημοτικῆς ποιήσεως, ἀνευ οὐδεμιᾶς ἱστορικῆς ἢ ἄλλης σημειώσεως, διαιρεῖται δὲ εἰς δύο μέρη, ἐξ ὧν τὸ πρῶτον ἐμπεριέχει τῆς δημῶδους ποιήσεως τῆς Σμύρνης 25 ἄσματα, 19 ναναρίσματα, 103 διστιχα καὶ 44 αἰνίγματα, τὸ δὲ δεύτερον διστιχα τοῦ ἸΗ' αἰῶνος καὶ 19 λέξεις ἰδιαζούσας τῇ Πάτμῳ, ἐν συνόλῳ στίχους 1037.

Τοῦ δευτέρου μέρους τὰ διστιχα ἀντεγράφησαν ἐκ χειρογράφου, εὐρισκομένου παρὰ τῷ ἐν Σμύρῃ βιβλιοπώλῃ Ἀθανασίῳ Ζαχαρίου, καὶ ἐπιγραφομένου «Μαντινάδες διάφοραις» ἦτοι ὡς σήμερον δημῶδως λέγομεν «κατινάδαις». Ἐγράφησαν δὲ αὗται κατὰ τινα σημείωσιν, ἐπομένην ἀμέσως τῇ ἐπιγραφῇ, ἐν Πάτμῳ μηνί Ἰουλίῳ τοῦ 1773, ἦτοι ἀκριβῶς πρὸ 110 ἐτῶν. Ὡς τοιαύτης ἐποχῆς γλωσσικὸν μνημεῖον τὰ διστιχα ταῦτα παρέχουσιν ἡμῖν ἀκριβῆ ἰδέαν τῆς πρὸ ἐνὸς αἰῶνος λαλουμένης γλώσσης ἐν Πάτμῳ. Πλὴν τούτου ἐνέχουσι καὶ δύναμιν ποιητικὴν καὶ λεπτότητα αἰσθήματος οὐκ ὀλίγην, ὥστε, νομίζει τις ὅτι ὁ πρὸ ἐνὸς αἰῶνος συλλογεὺς διέλεξε καὶ κατέγραψε τὰ ἀριστα ἐκ τῶν ἐν χρήσει διστίχων.

Λέξεις ἰδιαζούσας τῇ Πατμίᾳ ταύτῃ συλλογῇ τῶν διστίχων ἀπαντῶμεν τὰς ἐξῆς: *συναπιθήδιο*, *χρυσυφός*, *λιτσέρα*, *χολέω*, *ἀρταμπέλλα*, καὶ τὰς ἐξῆς ποιητικὰς: *ζαχαροκαδιοζύμωτη*, *ψιλομελάχρινο*, *καμαρόφρυδο*.

Τοιαύτη καὶ ἡ συλλογὴ αὕτη· ἡ φιλολογικὴ ὁμως ἐπιτροπὴ φρονοῦσα ὅτι ἡ Σμύρνη μετὰ τῶν περιχώρων αὐτῆς παρέχει μείζονα ὕλην πρὸς γλωσσικὰς συλλογὰς προσδοκᾷ παρὰ τοῦ ἀποστολέως συνέχειαν τῆς Ἴωνικῆς ταύτης συλλογῆς.

Δεύτερον, ἐξ Ἴωνίας ἔχομεν τὴν τοῦ κυρίου Ἄντ. Γ. Πουλᾶκη, ἐπιγραφομένην·

Συλλογὴ τῆς ἐπαρχίας Κρήνης καὶ Ἀρῶν.

Ἐν Κρήνῃ (Τσεσμέ) 1882.

Ἡ συλλογὴ αὕτη τοῦ πρῶτον νῦν προσερχομένου εἰς τὸν ἀγῶνα κυρίου Ἄντ. Πουλᾶκη περιέχει·

- 1) Δημοτικά ἄσματα ἐκ Κρήνης (Τσε-
σμὲ) 9.
- 2) Βαυκαλήματα ἐκ Κρήνης καὶ τῶν πέ-
ριξ 8.
- 3) Δημοτικά ἄσματα, ἀδόμενα ἐν Κρήνῃ
καὶ τοῖς πέριξ 4.
- 4) Γαμήλια δημοτικά ἄσματα τῆς ἀγίας
Παρασκευῆς 4.
- 5) Δημοτικά ἄσματα ἐκ τῆς κωμοπόλεως
Πριήνης (Κελεμπησίου) 6.
- 6) Γαμήλια δημοτικά ἄσματα ἐκ Δωμα-
τίων κωμοπόλεως τοῦ ἐπαρχιακοῦ τμήματος
Σωκίων 2.
- 7) Δημοτικά ἄσματα ἐκ τῆς νήσου Καρ-
πάθου 9.
- 8) Μοιρολόγια ἐκ Σωκίων 11.
- 9) Καὶ ἕτερα μοιρολόγια ἐκ Πριήνης ἐν δι-
στίχοις 57.

Ἐν συνόλῳ στίχους 1053.

Ἡ συλλογὴ αὕτη δημοτικῶν ἁσμάτων τοῦ
Πουλᾶκη καίτοι πλουσία κατὰ τε τὸ ποσὸν
καὶ εἶδος στερεῖται ἱστορικῶν καὶ ἄλλων ση-
μειώσεων, ἀναγκαίων διὰ τινὰ ἄσματα.

Ἡ ἀκριβεία ὅμως ἢ παρατηρουμένη ἐν τῇ
γραφῇ τῶν τύπων καὶ φθόγγων ἀποδείκνυσι
τὸν κύριον Πουλᾶκην ἀρμόδιον διὰ τοιοῦτου εἴ-
δους συλλογᾶς· δι' ὃ ἡ Φιλολογικὴ Ἐπιτροπὴ
προτρέπει τὸν νέον τοῦτον ἀθλητὴν περὶ τὴν
συλλογὴν τῶν ζώντων μνημείων τῆς γλώσσης
τοῦ λαοῦ νὰ ἐπεκτείνῃ τὰς συλλογικὰς αὐτοῦ
ἐνεργείας καὶ εἰς τὴν λεξιλογίαν, τὰ ἔθιμα, τὰς
παραδόσεις καὶ λοιπὰ τῶν ἐν οἷς εὕρεσκειται
μερῶν, προσπαθῶν πάντοτε νὰ καταγράψῃ τὰ
τοιαῦτα ἀπὸ στόματος ἀνθρώπων τοῦ λαοῦ καὶ
ἀκριβῶς καὶ ἀπαραλλάκτως ὡς ὑπαγορεύονται
ὑπ' αὐτῶν, ἤτοι ἀνευ τῆς ἐλαχίστης ἀλλοιώ-
σεως τῶν φθόγγων, τοῦ τύπου τῆς φρασιολο-
γίας καὶ τῆς πλοκῆς τῶν λέξεων.

Ἐκ τοῦ Εὐξείνου Πόντου ἔχομεν μίαν, τὴν
τοῦ κυρίου Ἰωάννου Βαλαβάνου, ἐπιγραφο-
μένην·

*Μνημείων τῆς ἀρὰ τὸν Πόντον
ιδιωτικῆς συνέχειας.*

Ὁ κύριος Ἰωάννης Βαλαβάνης ἀπὸ ἐτῶν
καταγινόμενος εἰς τὴν συλλογὴν τῶν ζώντων
μνημείων ἐν τῇ γλώσσῃ τῶν ἐν Εὐξείνῳ Πόν-
τῳ Ἑλλήνων πολλὰ καὶ ποικίλα μέχρι τοῦδε
προσεκόμισε τῷ Ἑλληνικῷ Φιλολογικῷ Συλ-
λόγῳ καὶ ἡ παρούσα δὲ συλλογὴ ἐκ σελίδων
65 εἰς σχῆμα ὄγδοον ἱμπεριέχει 760 λέξεις
διαφόρων πόλεων καὶ χωρίων τῆς Ἀσιατικῆς

παραλίας τοῦ Εὐξείνου Πόντου, παροιμίας τι-
νάς, ὧν ἔδεν σημειοῦται ὁ τόπος τῆς προελεύ-
σεως, αἰνίγματα Οἰνός 17 καὶ δημῶδη ἰα-
τρικὴν ἐν 23 παθήσει μετὰ τῆς θεραπείας
αὐτῶν.

Ἐν τῇ συλλογῇ ταύτῃ ἡ ἐπὶ μεγίστης το-
πικῆς ἐκτάσεως, ἀπὸ Σινώπης μέχρις Ὀφείως,
λαλουμένη ἑλληνικὴ γλῶσσα παρίσταται ὡς
μία καὶ ἡ αὐτὴ διάλεκτος· εἰς τὸ ἴδιωμα τὸ
καλούμενον ἐν Εὐξείνῳ *Χαλδαϊκόν*, καὶ λα-
λούμενον ἐπὶ μεγάλῃ ἐκτάσει τῆς παρα-
λίας, ἀπὸ Βαδισάνης μέχρις Ὀφείως, καὶ ἐν τῷ
ἑσωτερικῷ εἰς οὐ μικρὰν ἀπόστασιν, ἀρχεται
ὁ κύριος Βαλαβάνης προσαρτῶν καὶ τὴν διὰ λε-
κτον Οἰνός, Ἀμισοῦ καὶ Σινώπης, ὃ δὲν φαί-
νεται ὀρθόν· διότι τὰ πρὸς ἀνατολὰς τῆς Οἰ-
νός ἰδιώματα ἀποτελοῦσι διάλεκτον διάφο-
ρον τῆς τῆς Οἰνός, Ἀμισοῦ καὶ Σινώπης. Οἱ
μὲν Τραπεζοῦντιοὶ λέγουσι *θέλω, θέλες ἢ θέλεις,
θέλ', γράψον, στείλον*, τὸ *βοῦδ'*, τὸ *παραθύρ'*,
τὸ *ποδάρ'*, ἢ *βροθάκα, ἐκοιμήθα, ἐσκώθα,
ἔκσα, ἐθέκα, ζυμώνω*, τὸ καὶ ἄλλα πολλά,
ἐν Οἰνῷ δὲ *θέλω, θέλεις, θέλει, γράψε, στεί-
λε*, τὸ *βῶδιν*, τὸ *παραθύριν*, τὸ *πράδιν*, ἢ
*μαθράκα, ἐκοιμήθα, ἐσηκώθα, ἦκουσα, ἔθηκα,
ζυμώνω, τί*. Ἐπι δὲ ἐν Τραπεζοῦντι *ἐλέπω,
ἔγκα, ἐπώλεκα, ἐνέσκαλα, ξαμώνω, ἀρη-
κράσκομαι, παλαλός, τραπέζ'*, *λαῖζω, μωμπα-
τσέκα*, καὶ ἄλλα πολλά, πάντη διάφορα τῶν
ἐν Οἰνῷ θωρῶ, ἔφερα, ἀφήκα, ἐλησμόνησα, με-
τρῶ, *πινωτισκομαι, τσαυός, παλαρέα, κοντί-
ζω, κύρη*. Ταῦτα πάντα μορφολογικῶς, φθογ-
λογικῶς καὶ λεξιλογικῶς εἰσὶν ἀρκούσα ἀπό-
δειξις διαλεκτικῆς διαφορᾶς.

Ἐν τῷ προλόγῳ τῆς συλλογῆς αὐτοῦ ὁ κύ-
ριος Βαλαβάνης ἀνακοινοῖ ὅτι νέα πλουσία με-
ταλλεία, τέως σχεδὸν ἀνεκμετάλλευτα, ἔχει
νὰ ἐκμεταλλευθῇ ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς Ἀμι-
σοῦ, κατὰ δὲ τὰς διακοπὰς καὶ τῆς Σινώπης,
ἀλλ' ὅτι πετῶντι καλάμῳ ἔχει ἱποποιήσμενος
καὶ τινὰς σημειώσεις περὶ ἰδιοτρόπων τινῶν
γλωσσικῶν φαινομένων τοῦ διαλεκτικοῦ ἰδιώ-
ματος τῆς Ἄνω Ἀμισοῦ, κρείττονος μὲν τοῦ
τῆς Οἰνός, ἐλαττομένου δὲ τοῦ τῆς Σινώπης.

Ἄγνωστον τίνι γλωσσικῷ μέτρῳ κρίνων
τὴν διάλεκτον τῆς Ἄνω Ἀμισοῦ ὁ κύριος Βα-
λαβάνης ἀνακηρύσσει αὐτὴν ἀνωτέραν μὲν τοῦ
τῆς Οἰνός, κατωτέραν δὲ τοῦ τῆς Σινώπης.
Ἐκ τῶν εἰκοσι μῶλις τῆς Ἄνω Ἀμισοῦ λέ-
ξεων, τῶν ἀπαντωσῶν ἐν τῇ συλλογῇ, τινὲς
εἰσὶν αἱ αὐταὶ ταῖς τῆς Οἰνός, ὡς· *ἀπέσου,
καμαρόνω, ὄγῳ, πορῶ, ἄφτω, χαλι(ν), πο-*

τῆλι(τ), καὶ *κωλῶ*, ἐν Οἰνῇ κάλλιον κατακω-
λῶ, *ρῆθα*, ἐν Οἰνῇ κάλλιον ἐνῆθα, *ὄφκαυρος*,
 ἐν Οἰνῇ κάλλιον εὐκαυρος, *γαλτσέω*, ἐν Οἰ-
 νῇ *κάλλιον σκαλλίω*, ἀντί τοῦ *σκαλλίω*, ἔ-
ουσα, ἐκ τοῦ χαλδαϊκοῦ ἐγένουσα, ἐν Οἰνῇ
 κάλλιον ἐγένουμονε, *κοῦντσι*, ἐν Οἰνῇ κάλ-
 λιον *κοῦντσι*, ὥστε ἐπὶ τοῦ παρόντος κατὰ μὲν
 τὸ πρῶτον ἡμισυ ἢ τῆς Οἰνῆς διάλεκτός ἐ-
 στιν ὁμοία τῇ τῆς Ἀμισοῦ, κατὰ δὲ τὸ ἑτε-
 ρον ἡμισυ ὑπερέχει αὐτῆς, ὕπερ ἀντίκειται τῇ
 ἰδέξ τοῦ κυρίου Βαλαβάνου ὅτι ἡ διάλεκτος
 τῆς Οἰνῆς ἐλαττοῦται τῆς τῆς Ἀμισοῦ.

Περὶ τῶν διαλέκτων Οἰνῆς, Ἀμισοῦ καὶ
 Σινώπης συμπεσόντος ἐνταῦθα τοῦ λόγου, ση-
 μειοῦμεν γεγονός ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ Πόντου,
 ἄγνωστον ἴσως πολλοῖς. Περὶ τὸ τελευταῖον
 ἔτος τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἢ τὸ πρῶτον τοῦ
 παρόντος οἱ κατὰ τὴν παραλίαν τοῦ Εὐξείνου
 Πόντου Δερέμπειδες Τραπεζοῦντος καὶ Οἰνῆς
 συνεπλάκησαν πρὸς ἀλλήλους εἰς πόλεμον.
 Βλέποντες δὲ οἱ Οἰνοεῖς ἑαυτοὺς ἐκτεθειμένους
 εἰς τὸν κίνδυνον τῆς ἐπιδρομῆς καὶ τῆς λεηλα-
 σίας ἐπέβησαν ἐγκαίρως τῶν 80 αὐτῶν πλοίων,
 ἃ ἐκέκτηντο κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, καὶ
 κατέφυγον εἰς Σινώπην, ἀμέτοχον τοῦ πολέ-
 μου. Οἱ Λαζοὶ ἐπέδραμον τῷ ὄντι μέχρις Οἰ-
 νῆς καὶ ἐληλάτησαν αὐτήν. Οἱ δὲ Οἰνοεῖς
 μετὰ διετῆ ἢ τριετῆ διαμονὴν ἐν Σινώπῃ ἐπα-
 νῆλθον εἰς τὴν πατρίδα αὐτῶν. Οἱ τῶν Οἰνοέων
 αὕτη διαμονὴ ἐν Σινώπῃ ἐστὶ μία τῶν σπου-
 δαιοτάτων αἰτιῶν, δι' ἧς ἢ τῶν ἀρχῶν τοῦ
 παρόντος αἰῶνος διάλεκτος τῆς Οἰνῆς ὁμοί-
 αζε πολὺ τῇ τῆς Σινώπης, ἢν αἱ ἑκατοντούτιδες
 γράται τῆς Σινώπης λαλοῦσιν ἔτι, καὶ σήμερον
 δὲ μετὰ ἓνα περίπου αἰῶνα καὶ ἀφοῦ ἐπὶ πεν-
 τηκονταετίαν ἢ διὰ τῶν ἀτμοπλοίων συγχοινω-
 νία πολὺ προσήγγισε τοὺς Σινωπεῖς πρὸς τὴν
 Κωνσταντινούπολιν, ἢ διάλεκτος αὐτῶν διασώ-
 ζει πολλὰ τὰ ὅμοια πρὸς τὴν τῶν Οἰνοέων, ὡς
 ἐστὶν ἰδεῖν τοῦτο ἐν ταῖς συλλογαῖς, ταῖς στα-
 λείσαις τῷ Συλλόγῳ ἐκ Σινώπης ὑπὸ Π. Χορ-
 τοπούλου καὶ Λαναρᾶ.

Ἡ μνημονευθεῖσα ἄλωση τῆς Οἰνῆς ὑπὸ
 τῶν Λαζῶν καλεῖται ὑπὸ τῶν γερόντων ἀπορ-
 τῆς ἢ τοῖς πορθῆ, πόρθησις, ἐξ οὗ καὶ ἡ τόπον
 χρονολογίας ἐπέχουσα φράσις *ἀὰς τῆς πορθῆς*
τὸν καιρὸν = ἀπὸ τῆς πορθήσεως τὸν καιρὸν.

Περὶ δὲ τῆς ἐν πολλοῖς ὁμοιότητος τῆς δια-
 λέκτου τῆς Ἀμισοῦ πρὸς τὴν τῆς Οἰνῆς ἐροῦ-
 μιν ὅτι μεταξὺ Οἰνῆς καὶ Ἀμισοῦ ὑπῆρξεν
 ἀνάκαθεν ἀδιάκοπος ἐπιμιξία εἴτε δι' ἀποι-
 κούντων Οἰνοέων εἰς Ἀμισόν, εἴτε διὰ παμ-

πληθῶν ἐργατῶν Οἰνοέων ἀπὸ ἡμίσεος ἥδη
 αἰῶνος, ἀφ' ἧς δηλαδὴ ἐποχῆς τὰ προσεγγί-
 ζοντα ἀτμόπλοια εἰς Ἀμισὸν σπουδαίως ἀνέ-
 πτυξαν τὸ ἐμπόριον αὐτῆς καὶ πολλὴν ἐργα-
 σίαν παρέχουσι τοῖς ἐργάταις τῶν περίξ πό-
 λεων καὶ χωρίων.

Περὶ δὲ γλώσσης καὶ διαλέκτων προκειμένου
 παρατηροῦμεν ὅτι, εἰ ὁ πραγματευόμενος περὶ
 αὐτῶν ἐνεργεῖ μακρὰν τοῦ τόπου ἔνθα λαλοῦν-
 ται, παρὰ τῶν ἐκεῖθεν ὀρμωμένων σταχυολο-
 γῶν λέξεις καὶ φράσεις, ὀφείλει νὰ πράττη
 τοῦτο λίαν περισσευμένως· διότι αἱ μὴ ἐπι-
 χωρίως καὶ μετὰ πολλὴν διατριβὴν ἐν τῷ τό-
 πῳ γινόμενα ἔρευνα ἑμβάλλουσι συνήθως εἰς
 πολλὰς καὶ ἀναποφεύκτους πλάνας. Πρὸς ἀπό-
 δεῖξιν τούτου ἀρκεῖ νὰ σημειώσωμεν ὅτι ἐκ
 τῶν 292 λέξεων τῆς Οἰνῆς, ἃς μεταξὺ ἄλλων
 ἐμπεριέχει ἡ συλλογὴ τοῦ κυρίου Βαλαβάνου,
 καὶ ἃς οὗτος συνέλεξε μακρὰν τῆς Οἰνῆς,
 παρὰ τῶν ἐν Ἀμισῷ ἐνδημούντων Οἰνοέων ἢ
 παρ' ἀντεπιστελλόντων μαθητῶν, ἀπείρων διὰ
 γλωσσικὰς συλλογὰς, αἱ ἐξῆς εἰσὶν ἐσφαλμέ-
 ναι κατὰ τὴν προφορὰν. Οἱ Οἰνοεῖς λέγουσι
 καὶ προφέρουσιν *ἀἰδολος*, *ἄθρωπος*, *ἀνημέ-*
ρευτος, *ἀναγνώθω*, *ἀμαρτία*, *ἀμαρτάνω*, *ἀ-*
μαρτωλός, *ἀνεμίδι*, *ἀπόθε*, *ἀχαρτόχερον*
 (*ἀχανδόχερον*), *γαλεόχλι*, *γλιανίος*, *γω-*
νέα, *ἐξωπίσου*, *ὀπίσου*, *ὀβήνω*, *αὐτηγία*, *ἐχ-*
τρεῦκομαι, *ἐψέ*, *κα'σινίκι* (*καχχανίκιν*), *και-*
νουργάνω, *κηγάλι*, *καρδέλαδο*, *κωφόσκω*,
κοζάκι, *κυλλίω*, *λεχτάμι*, *λίγος*, *λαβίδι*,
ξαστή?, *μουμουδέω* (eu), *μηρμυκάδενα*, τὸ
μόν, τὸ *σόν*, *ψου'χούδι* (*psouchouδιν*),
χτουβαρίσκομαι, *νεκροστόλεκτος*, καὶ οὐχὶ *ἄ-*
δουλος, *ἄθρεπος*, *ἀλημέρωτος*, *ἀναγνώσκω*,
ἀρματάνω, *ἀρματία*, *ἀρματωλός*, *ἀνημίδι*,
ἀπόθε, *ἀχαρτόχοιρος*, *γαλόχλι*, *γλιανός*,
γουνέα, *ἐξωπίσου*, *ἐπίσου*, *ἐσβήνω*, *εὐτηγία*,
ἐχτρεῖομαι, *ἐψέ*, *κα'σινίκι* (*καχχανίκιν*), *και-*
νουρλάνω, *κιουγάλι*, *καρδέλαδο*, *κωφόσκω*,
κοζάκι, *κυλλίω*, *λιαχνάμι*, *λίος*, *λα-*
βίδα, *ξαρθή*, *μουμουδιάζω*, *μηρμυκάδενα*,
τάμόν, *τασόν*, *ψου'χούδι* (*psouchouδιν*),
χτουβουρίσκομαι, *νεκροστόλεκτος*. Ὡς πρὸς
 ἄλλας δὲ τινὰς λέξεις παρατηροῦμεν ὅτι ὁ
 ἐπαίτης ἐν Οἰνῇ λέγεται «γηρνεός» καὶ οὐχὶ
 ζητουλιάρος, ὅτι ἀράνταινα λέγεται ὁ ἐξώ-
 στης (τὸ *μπαλκόνι*) καὶ οὐχὶ ὁ παρὰ τοῖς
 Τούρκοις σοφᾶς, ὅτι πάντα ἀνεξαίρετως τὰ
 εἰς *ισ* οὐδέτερα ὑποκοριστικὰ ἀπέβαλον μόνον
 τὸ ο, ὡς *κλωστάριν* καὶ οὐχὶ *κλωστάρι*, ὡς
 σημειοῦται ἐν τῇ συλλογῇ. Τελευταῖον καὶ ὡς

πρὸς τὴν παραγωγὴν τῆς ἐν Οἰνῇ λέξεως ἀχτράπελος = φιλοπαίγμων, ἄτακτος παρατηρούμεν ὅτι εἰ μὴ ἐστὶν αὐτὸ τὸ εὐτράπελος, προελθὼν ἐκ τοῦ αὐτράπελος = ἀφτράπελος, ὅπως τἀνάπαλιν τὸ ἐν Οἰνῇ «ἀφνίλω» ἐκ τοῦ ἀφνίλω, τότε ἡδύνατο κάλλιστα νὰ προέλθῃ ἐκ τοῦ ἐπίσης ἀρχαίου ἐκτράπελος καὶ οὐδεμία ἦν ἀνάγκη τῆς βεβιασμένης παραγωγῆς ἐκ τοῦ ἀχ=ἐξ, τρα=τρι ἢ τέτρα, πελ-λός. καθ' Ἡσύχιον ἀφρων (?).

Ἔτι δὲ ἡ γλῶσσα τῶν 17 αἰνιγμάτων τῆς Οἰνῆς ἐστὶν ἐν τοῖς πλείστοις ἡμαρτημένη. Οἱ Οἰνοεῖς προφέρουσιν «ὁ ποπᾶν καταρωτᾶ» καὶ οὐχὶ ὁ ποπᾶς καταρωτᾶ, ὅπερ ἐστὶ Χαλδαϊκόν, «ἐνι χιλιαμπάλωτον (Chiliaμπάλωτον) καὶ οὐχὶ εἰνε χιλιαμπάλωμτρον καὶ ἄλλα.

Περὶ τῆς ἀκριβοῦς καταγραφῆς τῶν λέξεων, τῶν ἀνηκουσῶν εἰς τὴν διάλεκτον τοῦ ντο, οὐδεμία ἔνστασις δυνατὸν νὰ γένηται, διότι ὁ κύριος Βαλαβάνης διαρκῶς εὐρισκόμενος ἐν ταῖς χώραις, ἔνθα λαλεῖται ἡ διάλεκτος αὕτη, ἐστὶν εἰδικὸς περὶ τοῦτο, ἀλλὰ παρατηρεῖται ἐν τῇ συλλογῇ αὐτοῦ ὅτι δὲν σημειοὶ πάντοτε ἐν τίνι πόλει ἢ χωρίῳ ἀπαντᾶ ἡ λέξις, καὶ ὅμως διὰ τὴν ἱστορίαν τῶν τε ἀρχαίων καὶ συγχρόνων ἑλληνικῶν διαλέκτων ἀναγκαῖα ἡ ἐξακριβωσις τοῦ τοιοῦτου.

Τέλος διὰ τὰς 23 παθήσεις τῆς δημῶδους ἱατρικῆς ἐροῦμεν ὅτι καὶ ἐν τούτοις δὲν ἔπρεπε νὰ παρίδῃ ὁ κύριος Βαλαβάνης τὸ μάλιστα ἐνδιαφέρον γλωσσικῶς, ἦτοι τὰς ἐπιτοπίους τῶν περὶ ὧν πραγματεύεται ἀσθενειῶν καὶ βοτάνων ὀνομασίας, ἃς παρέρχεται ἐν σιγῇ, χρώμενος τοῖς ἀρχαίοις ὄροις. Τοσοῦτῳ δὲ μᾶλλον δὲν ἔπρεπε νὰ παραλειφθῇ τοῦτο ὅσῳ πλείστα ὑπάρχουσιν ἀνέκδοτα ἰα-τροσόφια τῆς πρὸ τοῦ 1453 ἐποχῆς καὶ τῆς μετὰ ταῦτα, τὰ μάλιστα δὲ ἐνδιαφέρει τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν ἱστορίαν τῆς γλώσσης τὸ γνῶναι, εἰ τὰ παρ' ἐκείνοις φερόμενα ὀνόματα παθήσεων καὶ βοτάνων σώζονται καὶ παρὰ τοῖς σημερινοῖς Ἑλλησιν.

Διὸ ἡ Φιλολογικὴ ἐπιτροπὴ φρονεῖ ὅτι ἂν ὁ κύριος Βαλαβάνης τὴν περὶ διαλέκτου Οἰνῆς, Ἄμισου καὶ Σινώπης συλλογὴν αὐτοῦ, ἦν ὑπισχνεῖται προσεχῶς νὰ παρασκευάσῃ, χωρίσῃ ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνατολὰς διαλέκτων καὶ προτάξῃ αὐτῆς καὶ γραμματικὰς τινὰς σημειώσεις περὶ τοῦ τύπου τῶν λέξεων μέλλει προσ-

ενεγκεῖν τῷ Συλλόγῳ ἔργον τοσοῦτῳ σπουδαῖον ὅσῳ καὶ τὰ προηγουμένως ὑπ' αὐτοῦ σταλέντα.

Ἦδη περᾶναντες τὴν ἐξέτασιν ἐκάστης συλλογῆς ἰδίᾳ ἀποτείνομεν τοῖς συλλογεῦσι δύω ἔτι γενικὰς παρατηρήσεις διὰ τὸ μέλλον, πρῶτον ὅτι, ὡς εἶπομεν καὶ ἐν ἄλλαις ἐκθέσεσι, δεόν νὰ καταγράφωσι τὴν γλωσσικὴν ὕλην πάσης πόλεως ἢ χωρίου κεχωρισμένως, σημειοῦντες ἀνεξαίρετως πᾶσαν λέξιν μετὰ τῆς φρασσιολογίας αὐτῆς. Ἐκ τῆς τοιαύτης κατατάξεως τῆς ὕλης γνωσθήσεται ἐπὶ πόσης τοπικῆς ἐκτάσεως σώζεται ἐκάστη λέξις, διότι πᾶσαι αἱ λέξεις δὲν συμβαίνει νὰ ὦσιν ἐξίσου κοιναὶ καὶ ἄλλαι ἐν τινι μόνον πόλει ἢ χωρίῳ σώζονται. Ἐνδιαφέρει ὅμως νὰ γένηται γνωστὸν πόσαι λέξεις εἰσὶ κοιναὶ τοῖς πλείστοις τοῦλάχιστον τῶν συγχρόνων Ἑλλήνων καὶ πόσαι ἰδιόζουσι τισὶ μόνον. Δεύτερον ὅτι πρέπει νὰ σημειώσιν ἀκριβῶς τὰ συνεκφωνούμενα μετὰ συνιζήσεως φωνήεντα ἐν τε τῷ πεζῷ καὶ τῇ ποιήσει, χρώμενοι τῇ ὕφῃ, ὃ δὲν πράττουσι, πάντοτε ἀφιέντες τῷ ἀναγνώστῃ ἑλλειψίν, περὶ ἧς δὲν θέλουσι νὰ προνοήσωσιν αὐτοί, καὶ ὅμως, ὡς εἶδομεν ἐν τοῖς προηγουμένοις, τὸ σημεῖον τῆς συνιζήσεως ἐστὶν ἀναπόφευκτον διὰ τὸ μέτρον καὶ τὸν ῥυθμὸν τῶν στίχων ἔτι δὲ καὶ διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς προφορᾶς τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης.

Τοιαῦται, φιλόμουσοι ἀκροαταί, εἰσὶν ἐν ὀλίγοις αἱ δώδεκα συλλογαὶ αἱ ἐμφανισθεῖσαι εἰς τὸν ἐφετεινὸν ἀγῶνα μαρτυροῦσαι τὴν φιλοπονίαν τῶν ἐπιδοθέντων εἰς αὐτὰς καὶ παρέχουσαι τὴν ἐλπίδα τῆς διάσώσεως τῶν συγχρόνων γλωσσικῶν μνημείων παρὰ τοῖς κατὰ τόπους Ἑλλησι.

Δι' ὃ ἡ Φιλολογικὴ ἐπιτροπὴ ἐπαινεῖ μὲν ἐπαξίως διὰ τὸν ζῆλον τὴν κυρίαν Μαρτιάνναν Καμπούρογλου καὶ τοὺς κυρίους Γόνιον καὶ Κανελλάκην, τοῖς δὲ κυρίοις Πολίτην, Δροσίην, Ζηκίδην, Νικολαίδη, Μανασσεῖδην, Χαβιαρᾶ, Πουλᾶκην, Ἀωνύμῳ καὶ Βαλαβάνῃ ἀπονέμει ἐκάστῳ τὴν δεκάλιρον ἀμοιβήν.

Ἡ φιλολογικὴ ἐπιτροπὴ

ΜΡ. ΒΑΣΙΛΑΔΗΣ, πρόεδρος.

Κ. ΣΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ.

ΧΡ. ΧΑΤΖΗΧΡΗΣΤΟΥ.

Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΚΕΡΑΜΕΥΣ.

Κ. ΚΟΝΤΟΠΟΥΛΟΣ, εισηγητής.

ΚΑΡΑΠΑΝΕΙΟΣ ΑΓΩΝ

ΠΕΡΙ

ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΜΕΘΟΔΙΚΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ.

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ἀναγνωσθεῖσα ἐν τῇ ΨΙΒ' (τῆς 15 Μαΐου 1883) συνεδριάσει,

ΕΠΙΤΕΛΙΩ ΕΒΡΥΘΗ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ,

ὑπὸ τοῦ εἰσηγητοῦ αὐτῆς

κυρίου ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΣΑΝΘΟΠΟΥΛΟΥ.

Ἄσπας ὁ βίος ἡμῶν τυγχάνει ἀγών, ὃ τε ἰδιωτικὸς καὶ ὁ δημόσιος, ὁ τῶν κοινωνιῶν καὶ ὁ τῶν ἔθνων, ἀπὸ τοῦ κατωτάτου τῆς συντηρήσεως τοῦ καὶ πᾶσι τοῖς ζῶσι κοινού ὑψόμενος κατὰ ποικίλους ὅσους ἀναβαθμούς πολλάκις δὲ ἐσωτερικούς μᾶλλον μέχρι τοῦ τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἀρετῆς ἀγῶνος, τοῦ ἰδίου καὶ εὐγενεστάτου τῆς ἀνθρωπότητος κλήρου.

Ἄρχεται δὲ ὁ ἀγὼν οὗτος ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἡλικίας καὶ διήκει δι' ὅλου τοῦ βίου, φαινόμενος μὲν πόθος καὶ σπουδὴ εἰς τὸ αἰὲν ἀριστεῦειν ἐν τῷ μανθάνειν καὶ νοεῖν καὶ πράττειν, ὧν δὲ νόμος καὶ ὄρος τῆς αἰεὶ ἐπὶ τὰ κρείττω ἀναπτύξεως· διότι ἐκ τοῦ οἰουδήποτε ἀγῶνος τοῦ κοίττονος προκύπτει αἰεὶ τὸ τελειότερον. Εἶνε δὲ τοσοῦτον συμφυῆς ἡμῖν ὁ νόμος οὗτος τοῦ βίου, ὥστε καὶ κατὰ τὰς ἀναπαύλας τῶν πόνων καὶ τῶν ἔργων ὑποδύεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὁ ἀγὼν τὴν μορφήν τῆς παιδείας, ὡς σκιαγραφία τις ἐν μὲν τῷ παιδίῳ τοῦ μέλλοντος, ἐν δὲ τῷ ἐνηλίκῳ τοῦ παρόντος βίου εἰς τέρψιν καὶ ἀνάρρωσιν.

Μέγας δὲ πάντων τούτων ἀγωνοθέτης εἶναι αὐτὸς ὁ θεὸς τὸν νόμον τοῦτον τῆς ἀναπτύξεως καὶ βαθμιαίας τελειοποιήσεως ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, δι' ἀτρύτων πόνων καὶ ἀγῶνων, εὐδαμονίᾳ μὲν θεῖα καὶ ἀθανασία στέφων τὸν εὖ καὶ καλῶς τὸν ἀγῶνα τῆς ἀληθείας καὶ δικαιοσύνης τελέσαντα καὶ λαμπρῶς εἰς πέρας τοῦ βιωτικοῦ σταδίου ἀφικόμενον, κακοδαμονίᾳ δὲ καὶ ἀφανείᾳ παραδιδούς τὸν ἐν τῇ

σταδιοδρομίᾳ ταύτῃ ἐλαττούμενον εἴτε ἡδύπαθειά καὶ ἀμελείᾳ εἴτε καὶ ἐλπίσιν ἀπατηλαῖς.

Τὸν νόμον τοῦτον τῆς πνευματικῆς ἡμῶν φύσεως πρωτίμως λίαν ἀντιληφθέντες βαθέως καὶ οἱ ἀρχαῖοι ἡμῶν πρόγονοι, οἱ ἔξοχοι ἐκεῖνοι καὶ ὄξεις τῆς φύσεως παρατηρηταί, ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων ἤδη αἰῶνων συνέστησαν τοῦτε μεγάλους ἐκείνους καὶ πανελληνίους ἀγῶνας καὶ τὰς πανηγύρεις καὶ τοὺς μικροὺς καὶ κατὰ πόλεις, ἀπανταχοῦ πρὸς τὸ θεῖον ἀναγαγόντες αὐτούς, καὶ μετὰ τῆς θείας λατρείας συνδέσαντες καὶ μετ' οὐρανοῦ αἰγλης τὴν ἐντεῦθεν νίκην καὶ χαρμονὴν περιβαλόντες· διότι ὁ νικῶν λοιπὸν ἀμφὶ βίοντιον εἶχε μελιτώσσαν εὐδῖαν ἀέθλων γ' ἐνεκεν.

Πρὸς τὸν ὅλον δὲ τοῦ ἀνθρώπου βίον ἀποβλέψαντες ἰδρύσαντο οὐ μόνον γυμνικούς καὶ ἵππικούς ἀγῶνας, ἀλλὰ καὶ μουσικούς, πολλάκις λαμπρὸν τῇ ἀνθρωπότητι καταλιπόντες καὶ ἐν τούτῳ παράδειγμα, καθ' ὃ καὶ τὰ τῶν νεωτέρων χρόνων διαγωνίσματα ὑπὲρ τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν γραμμάτων καὶ αἱ τῶν τεχνῶν ἀπασῶν καὶ τῶν καλλιτεχνῶν παγκόσμιοι ἐκθέσεις.

Τὸν ἀγῶνα λοιπὸν τοῦτον τῶν γραμμάτων ἀγωνιζόμενος καὶ ὁ ἐνταῦθα ἡμέτερος Σύλλογος ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς σεβαστῆς κυβερνήσεως πρὸς τοὺς ἄλλοις ἰδρύσατο ἀπὸ ἰκανῶν ἤδη ἐτῶν καὶ διαγωνίσματα ὑπὲρ συγγραφῆς ἀρμοδίων διδακτικῶν βιβλίων ἐξ ὧν καὶ ἐβρα-

βεύθησαν ἤδη, ἀγωνοθετούντων φιλομούσων ὁμογενῶν, παιδιαί, ἀλφαθητάριον, ἱερὰ ἱστορία καὶ ἀριθμητικὴ, σκόπιμον καὶ ἐπείγον τὸ πρᾶγμα τοῦτο ἡγούμενος· διότι ἐλλείπουσιν ἡμῖν πολλὰ καλῶς γεγραμμένα διδακτικὰ βιβλία.

Καὶ δὴ προεκήρυξε πέρυσι δύο διαγωνίσματα εἰς τὸν Καραπάνειον ἀγῶνα, τὸ μὲν περὶ γεωγραφίας προσφόρου τοῖς μαθηταῖς δημοτικῶν σχολείων καὶ ἀστικῶν, τὸ δὲ περὶ φυσικῆς ἱστορίας, [ἦτοι στοιχειώδους ζωολογίας, βοτανικῆς καὶ ὀρυκτολογίας ὁμοίως, ἀμφοτέρω δ' εἰς τρεῖς κύκλους ὀριζόμενα].

Ἐστάλησαν λοιπὸν ἐγκαίρως τῷ Συλλόγῳ δύο γεωγραφίαι καὶ δύο ὁμοίως φυσικαὶ ἱστορίαι, αἱ παρὰ τοῦ σεβαστοῦ Προεδρείου παραπεμφθεῖσαι τῇ ἐκπαιδευτικῇ ἐπιτροπῇ ἐπιμελῶς ἐμελετήθησαν καὶ ἐκρίθησαν, καὶ ὦν κατὰ τὰ νενομισμένα θ' ἀκούσθητε σήμερον δι' ἐμοῦ τὴν ἐπὶ τούτων γνώμην τῆς ἐκπαιδευτικῆς ἐπιτροπῆς.

Πρῶτον δὲ περὶ τῆς γεωγραφίας ἔστω ὁ λόγος, καὶ δὴ περὶ τοῦ χειρογράφου τῆς γεωγραφίας τοῦ φέροντος τὸ ῥητόν: «Οὐδὲν ἀληθέστερον, τερπνότερον καὶ διδακτικώτερον τῆς φύσεως». Τοῦ ἔργου τούτου καλῶς γεγραμμένου εἰς 4^{ον} κολ. γραφικῆς τὰ μέρη εἶνε τάδε·

α' ἐπιστολὴ ἀναλυτικὴ ἐκ σελ. 5 εἰς 2^{ον}.

β' τὰ πρῶτα μαθήματα τῆς γεωγραφίας ἐκ σελίδων 96.

γ' πρόκυκλος ἐκ σελ. 44 μετὰ χάρτου γεωγραφικοῦ χειρογράφως τῆς Θράκης.

δ' κύκλος α' σελ. 61 περιέχων τὴν Ἰλλυρ. Χερσονήσον.

ε' κύκλος β' σελ. 165 περιέχων τὴν Εὐρώπην.

ς' κύκλος γ' σελ. 272 περιέχων πάντα τὰ λοιπά.

Περὶ τῶν ἐν τῇ ἐπιστολῇ περιεχομένων ἢ ἐπιτροπῇ θεωρεῖ ἀνεπαρκῆ ὃν ὑποδήλοι χρόνον τῆς διδασκαλίας τῶν ἀστικῶν σχολείων, φρονεῖ δὲ ὅτι γεωγραφίαν δὲν πρέπει νὰ διδάσκηται ἰδίᾳ οὔτε τὸ α' οὔτε τὸ β' σχολικὸν ἔτος, ἀλλὰ νὰ ὑπάγηται μᾶλλον ἐν τῇ καθόλου πραγματογνωσίᾳ.

Περὶ τῆς μεθόδου παρατηρεῖ ὅτι εἶναι τφόντι ἀναλυτικὴ καὶ συνθετικὴ ἐν τοῖς τρισὶ κύκλοις, ἐν δὲ τοῖς λοιποῖς καθαρῶς συνθετικὴ. Τὰ δὲ περὶ χαρτογραφίας καὶ χαρτῶν γεωγραφικῶν λεγόμενα εὕρισκει ἢ ἐπιτροπῇ ἴλιαν ὀρθά· πλὴν τὴν ἑλλειψίν ὀδηγῶν καὶ τῶν χαρτῶν νομίζει ἀδικαιολόγητον. Εἰς τὸ λεκτικὸν παρε-

τήρησέ τινα, ἅπερ θεωρεῖ σφάλματα, οἷον κακὴν χρῆσιν τῆς διὰ μετὰ αἰτιατικῆς: διὰ τὴν δημοσίαν παιδευσιν: δι' αὐτοῦς. Τό: νὰ δώσωμεν ἀνάλυσιν ἀντὶ νὰ ἐκθέσωμεν. Τὸ σύνθετον πρόκυκλος ἄτοπον, μετᾶφρ. ἐκ τοῦ γερμανικοῦ VORSLUBE τὴν φράσιν: ὀφείλω ἵνα· διότι ἡ χρῆσις τοῦ τελικοῦ ἵνα καὶ ὅπως ἐνταῦθα ἄτοπος: τὸ ἐὰν δὲν ἀντὶ ἐὰν μὴ.

Μεταβαίνομεν νῦν εἰς τὰ ἐπιγραφόμενα πρῶτα μαθήματα.

Τὰ πρῶτα ταῦτα μαθήματα ὡς εἰσαγωγὴ εἰς τὴν γεωγραφίαν εἶνε μᾶλλον περιττολογία ἀφόρητος· πολλαὶ ἐν τούτοις γνώσεις ἀνάγονται εἰς τὴν πραγματογνωσίαν, αἱ δὲ ἐκ τοῦ οἴκου καὶ τοῦ ταπεινοτάτου κτῶνται.

Φρονοῦμεν δὲ ὅτι ἡ γεωγραφία διδακτεῖα τὸ τρίτον σχολικὸν ἔτος καὶ κατὰ διάφορον μέθοδον· ὅθεν τὰ πρῶτα μαθήματα ταῦτα καὶ ὁ λεγόμενος πρόκυκλος, ἄλλως διεσκευασμένα βεβαίως ἔδει ν' ἀποτελῶσι τὴν γεωγραφίαν τοῦ τρίτου τούτου ἔτους.

Κατὰ τὸ λεκτικὸν παρατηροῦνται ἀκυρῶλεξιαι, ἀσάφεια ἔστιν ὅτε καὶ τινες ἀνορθογραφίαι· τοιαῦτα τάδε· γενέθλιος πατρίς· πατριδογνωσία· αὐτῶν ἀντὶ αὐτῶν· παρετηρημένα· δεξιᾶ, ἀριστερᾶ· δοτικὴ, πολλὰκις ἀτόπως· ποδηγητήσωσιν· μέχρις ἀντὶ μέχρι· νὰ πράξη, νὰ δείξη ἀντὶ νὰ πράττη, νὰ δεικνύη· δὲ δὲν δύνανται: κάμωμεν λόγον: ἀναφορικῶς ἀντὶ ὡς πρὸς· λέξεις διαζευγνύμεναι διὰ τοῦ ἢ ἔχουσι πολλαχοῦ κόμμα· ὅπως ὑπάρχει, ἐνῶ εἶνε τελικόν· ποῖον ἀντὶ τί· τὰ παιδία μόνον ἀντὶ ἀφ' ἑαυτῶν· παρ' ὅπως ἄλλως ἤθελε γείνει· μικρὸς μικρὸν ἀντὶ παιδίον· ἀφορώντων· ἀνανεχθῆ· ἐρωτᾷ ὁ διδάσκαλος διὰ τίνος χειρὸς κρατοῦσι τὸ κωχλιάριον εἰς τὴν τράπεζαν· ἀπὸ τὸν δρόμον· συνορεύει σύνορον· παραδόξως μετὰ τὸσαῦτα θέλει, ἤθελε—ἔρχεται ὁ ἀρχ. μέλλων· δειχθήσονται· ὁμοίως μετὰ τὸσαῦτα μας καὶ σας, τὸ στεκόμεθα ἔρχεται τὸ προστίθεται, ὑπισχνούμεθα, δεικνύντες.

Ἄλλ' ἀρκῶσι τὰ ὀλίγα ταῦτα, ἵνα χαρακτηρίσωσι πόσον ἀνώμαλον καὶ ἐνιαχοῦ ἐσφαλμένον τὸ λεκτικὸν τοῦ συγγραφέως. Ἐπὶ τούτοις παρατηροῦμεν ὅτι ἡ περὶ ἀστέρων διδασκαλία πρόωρος καὶ ἀνάρμοστος τῇ ἡλικίᾳ ταύτῃ· ἢ δὲ φράσις ἐν αὐτῇ ἢ ἐξῆς: πρὸ τῆς βροντῆς δὲν πρέπει νὰ φοβώμεθα, ἄτοπος· ὡς καὶ ἡ ἐξῆς: ἴσως θὰ ἔχη κεραιόν· διότι ὑπάρχει κάσων πολὺς· ἢ δὲ φράσις: λέγομεν εἰς τὰ παιδία ὅτι ὑπῆρξαν ἡδὴ καὶ αὐτὰ εἰς τὰ νέφη· ἀσαφὴς ὅλως. Ἡ κατόπιν περὶ μετεώρων διδα-

σκαλία ὁμοίως λίαν πρόωρος· ἄτοπα δὲ καὶ τὰ ἐξῆς: πολλὰ θηρία κοιμῶνται π. χ. αἱ ὄρνιθες· τὰ εἶναι ἐξυπνα καὶ περιφέρονται ἢ περιίπτανται, π. χ. αἱ νυκτερίδες· εἶτα: περὶ τοῦ φθινοπύρου π. χ. λέγεται ὅτι ὁ ἥλιος ἀνατέλλει πρὸ τῶν ἑξ ὥρῶν· βεβαίως ἀπροσεξία τοῦτο.—Τοιαῦτα μὲν τὰ πρῶτα μαθήματα, τὰ προτασσόμενα τῆς γεωγραφίας κατὰ τὸν συγγραφέα.

Μεταβαίνομεν νῦν εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ προκύκλου ἧτοι τῆς πατριδογνωσίας αὐτοῦ πρὸς χρῆσιν τῶν σχολείων τῆς Θράκης, ὡς τὸν ἐπιγράφει. Οὗτος περιέχει γεωγραφίαν τῆς Θράκης, σχῆμα αὐτῆς, μέγεθος, θέσιν, ἀποψίν, ξηράν, ὕδατα, προϊόντα, κατοίκους, γλῶσσαν, θρησκείας, ἥθη, ἔθιμα κτλ. Εἶτα τὴν πολιτικὴν διαίρεσιν· νομὸν Κωνσταντινουπόλεως, Ἀδριανουπόλεως καὶ Ἀνατολικῆς Ῥωμυλίας. Οἱ νομοὶ διαιροῦνται εἰς διοικήσεις καὶ ἐκάστη διοίκησις ἐξετάζεται ἰδιαιτέρως ἀρχῆς γενομένης ἀπὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως· ἐπιφέρειται ἀναθεώρησις τῆς Θράκης (ξηρά, ὕδατα, κλίμα, ζῶα, φυτά), ἐπισυνάπτεται δὲ καὶ χάρτης. Ἐκ τούτων φαίνεται ὁ συγγραφεὺς ὅτι γράφων οὕτω γεωγραφίαν τῆς Θράκης, νομίζει ὅτι ὀδηγεῖ πῶς εἰς τὴν γεωγραφίαν τῆς πατρίδος πρὸς χρῆσιν παντὸς σχολείου. Ἄλλὰ πρὸς τοῦτο ἔδει ὀδηγίας νὰ δώσῃ καὶ οὐδὲν πλεον.

Εἶτα καὶ τὴν γεωγραφίαν ταύτην τῆς Θράκης ἀπορον πῶς διδάσκει εὐθὺς εἰς τοὺς παῖδας· πῶς τὸ σχῆμα, τὴν θέσιν, τὸ μέγεθος, τὴν ξηράν, τὰ ὕδατα κτλ. θ' ἀντιληφθῶσιν ἔστω καὶ οἱ παῖδες σχολείου δημοτικῆς τῆς Θράκης; Ἡ μέθοδος λοιπόν, ἢ χρῆται ὁ συγγραφεὺς ἐνταῦθα, ἀπὸ τοῦ καθόλου εἰς τὸ ἐπιμέρος δὲν ἀρμόζει εἰς μαθητὰς πρωτοπέριους. Ἄλλως ἢ ἐν τῷ τεύχει τούτῳ ὕλη εἶναι πολὺτιμος καὶ σπουδαία, πλὴν χρῆται ἤδη ὄροις πῶς, οἰοὶ μιλια καὶ ἑκατομμύρια καὶ ὥρας καὶ ὠρισμὸν ἀποστάσεων λίαν ἀπροσφόρος πρὸς τοὺς μολὶς ἀρχομένους τοῦ μαθήματος τῆς γεωγραφίας. Ὅμοίως ἀκατάλληλοι καὶ λίαν ποιητικαὶ θεωροῦνται περιγραφαὶ τινες καὶ φράσεις, οἷας ἀπὸ τῆς πρώτης σελίδος εὐρίσκει τις ἐν τούτῳ. Τὰ δὲ θέματα, ἀπερ προβάλλεται τοῖς μαθηταῖς, δύσκολα ἐν γένει καὶ τινα ἀνέμυστα· οἷον τὸ 6 θέμα: εἰπέ μοι εἰς τί χρησιμεύουσι τὰ ἐκκλησιαστικὰ κέντρα; καὶ ἡ βιομηχανία ἢ τὸ ἐμπόριον τῆς Θράκης εἶνε μᾶλλον ἀνεπτυγμένον;

Περὶ τοῦ λεκτικῆς πλὴν τῶν ἤδη παρατηρηθέντων ἐν τοῖς προηγουμένοις τοῦ συγγρα-

φῶς ἔργοις σημειοῦνται καὶ ἄλλα τινά: οἷα τὸ ρ ἀπανταχοῦ ἐν ἀρχῇ λέξεως ἀνευ δασείας· ἢ λέξις καλλιέργεια ἀντὶ καλλιεργία· κατωκλήμενη ἢ χώρα ὑπὸ ὀλιγανθρωποτάτων ὀθωμανικῶν χωρίων· ἢ χώρα ὑπὸ χωρίων κατοικεῖται! ἢ πεδιάς εἰσκολπίζεται ὑπὸ τοῦ κολπου. . . Ἀἰρόπολις ἀντὶ Χαριούπολις· παραπόταμος ἀντὶ παραποτάμιον· καὶ παραλιοπόταμος, παρᾶξενος σύνθεσις ἀντὶ παρᾶλιον ποτάμιον· γιγάντιοι στρατώνες! ποὺ ἠκούσθησαν; μᾶλλον μεγαλειτέρα· ἢ φράσις: ὑπὸ τὰς ὑπὸ ὑπὸ τῆς Σωζόπολις· ἢ πνευματικὴ μὲν ὁμοίως ἴσταται εἰς ὑψηλοτέραν βαθμίδα! καὶ ἄλλα τοιαῦτα.

Ἴδωμεν νῦν τὰ τοῦ α' κύκλου πρὸς χρῆσιν τῶν ἀνωτέρων τάξεων τῶν ἀστικῶν σχολείων.

Περιεχόμενον αὐτοῦ εἶνε: α') Ἀποψὶς ὅλης τῆς γῆς, σχῆμα, μέγεθος, ἀνάπτυξις, ξηρά, θάλασσα, καὶ β') Εὐρώπη, θέσις, ὅρια, μέλη, διαίρεσις. Χῶραι ἐλληνοτουρκικαί. Ἰλλυρικὴ χερσόνησος· σχῆμα, θέσις αὐτῆς· ξηρά καὶ ὕδατα. Αὐτικὸν ὄρεινόν σύστημα· ἀνατολικὸν ὄρεινόν σύστημα. Νότιος χερσόνησος—Πελοπόννησος ἢ Μορέας. Εἶτα διαίρεσις τῆς Ἰλλυρικῆς χερσονήσου.

Αὐτοκρατορία Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας, ἐν ἣ καὶ Βουλγαρία. Ἡγεμονία Μαυροβουνίου. Βασίλειον Σερβίας. Βασίλειον Ῥωμουνίας. Βασίλειον Ἑλλάδος. Ἐκάστην πολιτείαν ἐξετάζει κατὰ νομοὺς μόνον πολιτικῶς. Ξηρά καὶ ὕδατα· πανταχοῦ λέγει κατὰ τὸν Χάρτην ὀνόματα πόλεων καὶ χωρίων πληθῆς. Ἐν τέλει δὲ ποιεῖται ἀναθεώρησιν τοῦ ἐδάφους καὶ τῶν ὑδάτων. Ἐκ τῆς ἀνελιξέως τοῦ περιεχομένου κατανοεῖται, πιστεύομεν, ἢ μέθοδος. Πρῶτον ἢ διαίρεσις εἶνε ἐνιαχοῦ συγκεχυμένη. Ἐν τῇ Ἰλλυρικῇ χερσονήσῳ τελευταία ἢ Ἑλλάς. Ἐν τοῖς θέμασι προσκαλοῦνται οἱ τοῦ δ' σχολικοῦ ἔτους παῖδες νὰ περιγράψωσιν ἐπιστημονικῶς διακεκριμένα τὰ μέρη τῆς γῆς καὶ τῶν μερῶν ταύτης! γίνονται ἐρωτήσεις ἀκαιροὶ τῇ ἡλικίᾳ, οἷαι ἐὰν σιδηρόδρομός τις εἰς μίαν ὥραν διανύῃ 4 μ., πόσας ἡμέρας χρειάζεται, ἵνα διανύσῃ τὴν περίοδον τῆς γῆς καὶ τὴν διάμετρον αὐτῆς; σύγκρινε (ον) τοὺς μεσημβρινούς κατὰ τὸ μήκος, ὁμοίως καὶ τοὺς παραλλήλους κύκλους. Διὰ τί ὁ 10^{ος} παράλληλος κύκλος εἶνε μεγαλιέτερος τοῦ 86^{ου} κλπ.

Κατὰ τὴν γνώμην τῆς ἐπιτροπῆς ἄλλως ἔδει νὰ χωρῇ ἢ διαίρεσις καὶ κατάταξις· ἄλλὰ νῦν δὲν πρόκειται περὶ τούτου. Τέλος ἐν τῷ χειρογράφῳ τούτῳ ἀναγινώσκει τις ὅτι οἱ

μεισιμβρινοί λέγονται και μεριδιάναι, διτι τὸ Ναύπλιον και αἱ Πάτραι κείνται ἐπὶ λόφου και ἄλλα τινὰ ἀγνωστα ἡμῖν και τοῖς Ἑλλησι γεωγράφοις. Ἐπειδὴ δὲ και οἱ ἀκόλουθοι κύκλοι τὴν αὐτὴν τηροῦσι μέθοδον, περιττὸν θεωροῦμεν νὰ ἐξακολουθήσωμεν· τούτο μόνον παρατηροῦμεν ὅτι ἀτυχῶς ὁ ἑλληνόπαις καταδικάζεται ὑπὸ τῆς μεθόδου ἰσως νὰ μάθῃ τὴν Ἑλλάδα μετὰ τὴν Ῥωμουνίαν και τὰς περὶ τὸ Αἴγαλον ἐν τῇ Μεσογείῳ χώρας και νήσους, δηλ. Μ. Ἀσίαν, τὴν Ἀγίαν Γῆν, τὴν Αἴγυπτον κλπ. μετὰ τὴν Σουηδίαν και Νορβηγίαν, μετὰ τὴν Λαπωνίαν και Ἰσλανδίαν!

Ἐν τούτῳ εὐχαριστῶς ὁμολογοῦμεν ὅτι ἡ ἐν αὐτῷ ὕλη ἀξία λόγου τυγχάνει και βεβαίως ἄλλως ἐπιξεργαζομένη και μεθοδικώτερον διασκευαζομένη δύναται ν' ἀποτελέσῃ ἐν τῶν ἀρίστων γεωγραφικῶν ἐγχειριδίων ἰσως και τῶν τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου προσδοκιῶν ἀξίον.

Ἐρχεται νῦν ἡ ἐξέτασις τοῦ ἐτέρου χειρογράφου τῆς γεωγραφίας, τοῦ ἐπιγραφομένου μὲν ἐγχειρίδιον γεωγραφίας πρὸς χρῆσιν δημοτικῶν και ἑλληνικῶν σχολείων, φέροντος δὲ τὸ ἐξῆς ῥητὸν γερμανιστὶ *Kein phaenomen erklaert sich an und aus sich selbst* κλ. *Goethe*. Οὐδὲν φαινόμενον ἐρμηνεύεται καθ' ἑαυτό.

Τρία μέρη ἀποτελοῦσι τὸ χειρόγραφον τοῦτο· α' Ὅδηγίαι πρὸς διδασκαλίαν τῆς γεωγραφίας τοῦ γενεθλίου τύπου, σελ. 24 εἰς 2^{ον} γραφικῆς μεγ. κόλλας· β' ἡ γεωγραφία ἐν τῇ δημοτικῇ σχολῇ, ὀδηγίαι δηλονότι διδακτικαὶ κλ. σελ. 44, ὁμοίως τοῦ αὐτοῦ σχήματος· γ' ἐγχειρίδιον γεωγραφίας πρὸς χρῆσιν κλ. ἐν σελίσιν 279, ὁμοίως.

Πρῶτον λοιπὸν περὶ τῶν ὀδηγιῶν· αὐταὶ εἰσὶν ὀδηγίαι πρὸς διδασκαλίαν τῆς γεωγραφίας ἐν τοῖς δυοῖς πρώτοις ἔτεσι. Τὰ λεκτικὰ ἀμαρτήματα ἐν τούτῳ εἰσὶ πολὺ ὀλιγώτερα πρὸς τὰ τοῦ ἐτέρου· σημειούμεθα τινὰ ἐνῆλιξ ἀντὶ ἐνήλικος· παραγγέλλῃ ἄλλοις ἀντὶ ἄλλους· δρόμον ἀντὶ ῥοῦν· εἶτα δρόμον ἀντὶ ὁδόν· ἡ φράσις—οὐδὲν νὰ ὑπολείπηται ὅπως εἶπη τι περὶ αὐτοῦ—δὲν εἶνε ἑλληνικὴ· προφανῆς γερμανισμός. Εὐρηται δὲ και ἐν ταύταις ὕλη πρόωρος τοῖς παισὶ μάλιστα ἀπὸ τῆς 19 σελίδος και ἐφεξῆς. Παρατηρεῖται δὲ ὅτι τὰ πρῶτα μαθήματα τοῦ ἐτέρου χειρογράφου και αἱ ὀδηγίαι αὐταὶ εἰσὶ σχεδὸν ἐν και τὸ αὐτό· ἀλλ' ἐνταῦθα διεξηγημένα πολλῶ κάλλιον. Τὸ β' μέρος, ἡ γεωγραφία ἐν τῇ δημοτικῇ σχολῇ, εἶνε πραγματεία ἀρίστη διδακτικῆς τῆς γεω-

γραφίας, ἐκτὸς ὀλίγων τινῶν τῶν μὴ ὀρθῶς ἔχόντων κατὰ γε τὴν γνώμην τῆς ἐπιτροπῆς. Ὄντως τυγχάνει λογικὴ και ἐπιστημονικὴ διεξαγωγή τοῦ θέματος. Λεκτικὰ ἀμαρτήματα εὐρηται και ἐνταῦθα ὀλίγα· τῷ ὅπως χρῆται πολλάκις ἀντὶ τοῦ νὰ· τούτο δὲ δυστυχῶς πλεονάζει σήμερον παρὰ πολλοῖς τοῖς γράφουσι· τῇ διὰ ἀντὶ τῆς εἰς, ὡς πρὸς· πολυῖστορία, λέξις ἀνύπαρκτος· γαιοκεντρικόν· ἐπίσης σύνθεσις ἀτοπος· ἡ φράσις· ἀφ' ἐνός, ἀφ' ἐτέρου· περιέργεια ἀντὶ περιεργία· διὰ νὰ ἀντὶ ἵνα· (συνωδὰ) πρὸς ῥοπήν, πρὸς τὴν εὐήμερίαν, ἀσαφεῖς· ἀντενέργειαν, ἀντὶ ἀντενεργίαν· κοσμογνωσία τὸ γερμανικόν *Weltkunde* εἶνε ἰσως κατ' ἀναλογίαν ὀρθῶς ἐσχηματισμένη λέξις· ὀριζόντια γράμματα ἀντὶ ὀριζόντιοι· λεγόμενῳ ἀντὶ γεομμένῳ· ἐνοήσωσιν ἀντὶ ἐννοήσωσιν· πλήρες τι, κακὴ στίξις· εὐρροῖαν λόγου μὲ δύο ρ· ἡμαρτημένως· προτιμώτερον· και πλ. τ. θεωρητὰ μάλλον παροράματα ἐν τῇ ἀντιγραφῇ.

Τὸ γ' μέρος, τὸ ἐγχειρίδιον τῆς γεωγραφίας, ἐν σελίσιν 279 εἰς 2^{ον} μεγάλῃς γραφικῆς κόλλας, περιλαμβάνει ἀπασαν τὴν φυσικὴν, μαθηματικὴν και πολιτικὴν γεωγραφίαν. Οἱ τρεῖς κύκλοι ὁμοῦ συναναμίγνυνται και μόνον διὰ τοῦ Β' και Γ' ἐρυθροῦ διακρίνονται. Ἡ ἀρχὴ ἐκ τῆς γῆς καθόλου θεωρουμένης, ἐκ τοῦ σχήματος· ἡ μέθοδος πραγματικῶς ἀναλυτικὴ, ἐκ τοῦ καθόλου εἰς τὸ ἐπὶ μέρος. Ἡ πορεία λίαν ἀξιόλογος, ἀλλ' ἐπιστημονικὴ και οὐχὶ στοιχειώδης και τοῖς παισὶν ἀρμόζουσα. Ἐν τούτῳ προτάσσεται μὲν ἡ Ἑλλάς, οὐχ ἦττον ὁ κύκλος δὲν σχηματίζεται φυσικῶς. Ἡ διαίρεσις ἡ αὐτὴ πρὸς τὴν τοῦ ἐτέρου χειρογράφου και βοηθήματα και πηγαὶ αἱ αὐταί· και ἐνταῦθα αἱ Πάτραι ἐπὶ λόφου. Ἡ ἑλλειψὶς τῆς ἀπλότητος τῆς διεξαγωγῆς και διατάξεως τῆς ὕλης εἶνε χαρακτηριστικὴ. Τὸ ῥητὸν τὸ ἐξῶθεν τοῦ χειρογράφου ἐλθσμονήθη· διότι τὰ πράγματα αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ και ἀπολύτως λαμβάνονται και ἐξετάζονται.

Ἐν τούτοις ὕλη ὑπάρχει ἀφθονος και λίαν καλὴ και μάλλον εἰς μαθητὰς τῶν ἡμετέρων γυμνασίων πρόσφορος. Φαίνεται δὲ ἡμῖν ὅτι ὁ συγγραφεὺς δὲν εἶχε τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον πρὸς ἐπιξεργασίαν και διασκευὴν αὐτῆς σκοπιμώτεραν. Διὰ ταῦτα ἡ ἐπιτροπὴ κρίνει τὸ ἔργον τούτο ἐν συνόλῳ ἐπαίτου ἀξίον.

Εἰς τὸ προκρηρυθὲν τῷ αὐτῷ ἔτει Καρπαύειον διαγώνισμα περὶ καταλλήλου ἐγχειριδίου

φυσικῆς ἱστορίας πρὸς χρῆσιν τῶν δημοτικῶν καὶ ἀστικῶν σχολείων ἀπεστάλησαν ὁμοίως δύο ἔργα, ὧν ἡ μὲν τῶν σταλεισῶν φυσικῶν ἱστοριῶν φέρει τὸ ἑλληνικὸν ῥητὸν ἐκ τῶν τοῦ Ἄρισ. Φύσις τὰ τε ζῶα καὶ τὰ μέρη αὐτῶν καὶ τὰ φυτὰ κλ. καὶ ἐπιγράφεται Φυσικὴ ἱστορία πρὸς χρῆσιν τῶν δημοτικῶν σχολείων, ἡ δὲ φέρει γερμανικὸν ῥητὸν Die Natur ist aller Meister Meister! κλ. ἐκ τῶν τοῦ Göthe καὶ ἐπιγράφεται Στοιχεῖα φυσικῆς ἱστορίας πρὸς χρῆσιν τῶν δημοτικῶν καὶ ἑλληνικῶν σχολείων. Ἄμφοτερα τὰ χειρόγραφα ἔχουσι τὴν πᾶσαν ὕλην κατὰ τὸ πρόγραμμα τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου, τὴν τε ζωολογίαν καὶ τὴν βοτανικὴν καὶ τὴν ὀρυκτολογίαν εἰς τρεῖς κύκλους· πλὴν τούτου τὸ φέρον τὸ ἑλληνικὸν ῥητὸν ἐν τῇ ζωολογίᾳ ὡς ἐπίμετρον ἔχει καὶ ἡμικύκλιον β' τοῦ γ' κύκλου, περιέχον στοιχειώδη σωματολογίαν τοῦ ἀνθρώπου.

Διελθούσα ἡ ἐκπαιδευτικὴ ἐπιτροπὴ τοῦ Συλλόγου ἐπισταμένως καὶ τὰ δύο χειρόγραφα παρατηρεῖ τὰ ἐξῆς· καὶ πρῶτον ἐπὶ τοῦ χειρογράφου τοῦ φέροντος τὸ ἑλληνικὸν ῥητὸν καὶ δὴ ἐπὶ τοῦ α' κύκλου τῆς ζωολογίας :

Δὲν ἐξαιρεται τὸ ἐξ οὗ τὸ γένος, ἡ οἰκογενεῖα κτλ. ἀποτελεῖται ἐν σελ. 5 καὶ 22 ἀσάφειά τις λεκτικῶν· διὰ τὴν λεύκανσιν τοῦ τριχώματος ἴσως θέλει νὰ εἴπῃ ὅτι τὸ δέρμα τῆς λευκῆς ἰκτιδὸς πολυτιμότερον ἐνήλιξ κάλλιον ἐνήλικος· ἡ χρῆσις τῆς διὰ ἀκατάλληλος ἐν σελ. 5, 18· ἀνάγκη ὅπως ἄτοπον ὁ βουὸς ζῶον φορητὸν ἐν σελ. 7· λέγει ἀνασταλτὸν ἀντὶ συσταλτὸν σελ. 8, 11, 24, 25· μέχρις ἀντὶ μέχρι· ἐν σελ. 9 περὶ κυνὸς ἀπρὸς τὸ περὶ οὐρῆσεω· ὅταν ἀντὶ ἐάν—9· ἰσοπαχὺς ἀντὶ ἰσοπαχῆς—10· πολυπλασιάζεται ἀντὶ πολλαπλασιάζεται—17· γλυφειοειδὲς ἀντὶ ἐν εἶδει γλυφίδος—18· Ἐνιαχοῦ παρελείφθησαν σημεῖα περιγραφῆς ἡμίσεως ἀντὶ ἡμίσεος· ἰδιότητες λέοντος σπουδαῖα ἐλλείπουσιν—27· ἐγκαθιστοῦ ἀντὶ ἐγκαθέτου ἴσως—37· ἐλλείπει τὸ τί ἐστὶ πτηνόν· Δὲν περιγράφονται δὲ τὰ ζῶα κατὰ τάξεις, ὅπερ θὰ ἦτο καλὸν εἰς τὴν ταξινομήσιν. Ἐν τοῖς θέμασι τὸ ἐξῆς (γ') εἰς πᾶσας τάξεις δύνασαι νὰ ὑπαγάγῃς τὰ πτηνὰ ἀποβλέπων εἰς τοὺς κοινούς χαρακτῆρας καὶ εἰς οὐσιώδεις ἰδιότητας νομίζομεν ἄδικον. Ὁμοίως καὶ τὸ VII· τίνας χαρακτῆρας ἔχουσι τὰ πτηνὰ καὶ τὰ θηλαστικὰ κοινούς· τὰ τοιαῦτα δὲν ὑπερβαίνουσι τὴν ἀντιληψὶν τῶν παιδῶν ; Τάξις καὶ κλάσις συγχέονται ἐν σελ. 93· ἀντὶ δὲ κλάσις νομίζομεν κάλλιον ὀμοταξία·

ἰχθυοειδῆ ἀντὶ κήτη—93· σπονδυλοζῶα, ἀρθροζῶα συγκεχυμένα· τὸ ὄνομα κήλων ἐπὶ τοῦ ἀρρενος ἵππου δὲν εἶναι καθιερωμένον ἐν τῇ νεωτέρᾳ· ὁ ἄκρος ποῦς συνίσταται ἐκ δύο χηλῶν—ὀρθότερον θὰ ἔλεγε· λήγει ἡ περατοῦται εἰς δύο δακτύλους, οὓς ὑπενδύουσι δύο χηλαὶ καὶ οὐχὶ ὀπλαί. Χρῆται λίαν ἀκαταλλῆλως τῷ ἐπιθέτῳ προσφιλέστατον, ὅπερ πολλακίς ἐπαναλαμβάνεται ἐπὶ διαφορῶν ζῶων· περὶ τοῦ βοῦς προτιμότερον ἂν ἔλεγε τυλώδης ταινία ἀντὶ χονδρώδης ταινία· ἡ λέξις λαγάνιον λίαν ἀρχαίξει ἀντὶ ὑποδερῖς· κατασπαράττει ἐπὶ βοῦς ἄκυρον. Ὁ κύων οὐχὶ ἐν ἀνάγκῃ τρώγει ὄστᾶ, ἀλλ' ἰδίως εὐχαριστεῖται περιτρώγων ὄστᾶ· λέγει σὺν τῶν κυνὸς ἀντὶ νοημοσύνην ἀτενίζει εἰς τὴν ὄψιν τοῦ ἀνθρώπου ἀντὶ εἰς τὸ πρόσωπον· ῥιπίζει ἀντὶ σείει τὴν οὐράν· θαυμασία κλίσις πρὸς τὸ δάκνειν ἀντὶ μεγάλη· στενωμένη ἀντὶ συστελλομένη καὶ ἐξανογαμένη ἀντὶ διαστελλομένη· τὸ σῶμα τοῦ αἰλῶρου ὕγρον λίαν ἀρχαίξον, ἀντὶ εὐστροφον· τὸ συνετὸν καὶ σπουδαῖον περὶ αἰγὸς λεγόμενα ἄτοπον· τί ἐπιθετὸν μένει τότε περὶ τοῦ συνετοῦ καὶ σπουδαίου ἀνθρώπου! περὶ τῶν τριχῶν τῆς ὕδς μηρίνων συνηθέστερον τὸ σμήριγγοι· κατατρίβει ἀντὶ περιτρώγει—19· διὰ τί προτιμᾶται τὸ ἀκανθίων ἀντὶ τοῦ εὐχρηστοῦ ἐχίνος· καὶ διὰ τί ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲν λέγονται τὰ κοινὰ τῶν ζῶων ὀνόματα ; ὁ λύκος διατρίβει ἐν τῷ βορρᾷ τῆς Εὐρώπης ἀντὶ ἐν τῷ βορείῳ μέρει· οἱ κοπτήρες ἔχουσι μίαν ὀξύτητα ἀντὶ κορυφὴν ὀξείαν· ἡ τοῦ στόματος ἀνοιξις ἀντὶ ἀνοιγμα· ἐν σελ. 36· ἀπαντᾶ νυσσιατικὸν δέρμα ἀντὶ μνηοειδῆς πτυχῆ, ἥτις δὲν εἶνε κυρίως δέρμα, ἀλλ' ἄμαυρός τις ὑμήν. Περὶ τῆς πέρδικος λέγει ὅτι γεννᾷ ἐντὸς τῶν σιτοφόρων ἀγρῶν μόνον· ἀλλ' αὕτη γεννᾷ καὶ ἐντὸς ἀμπελώνων καὶ ἐν οἰφθῆποτε πετρώδει μέρει· ὅτι δὲ κελαδεῖ, ὡς λέγει, τερπνῶς εἶνε ἄτοπον, ἐπειδὴ μάλλον κακκάζει ὡς ἀλεκτορὶς σχεδόν· τὰ τῆς περιγραφῆς τῆς κορώνης συγχέονται μετὰ τοῦ κόρακος· ἀλλὰ ταῦτα εἶνε μὲν τοῦ αὐτοῦ γένους, ἀλλὰ διαφοροῦ εἶδους· ἡ τῆς γλαυκὸς περιγραφή ἐλλιπής. Οἱ βάτραχοι εἶνε πολλῶν εἰδῶν· ὁ χλωρός, ὁ μελανόχρους κτλ. ἀλλ' οὐδεὶς τούτων ἔχει πέντε δακτύλους ἐν τοῖς ὀπισθίοις ποσὶ. Τὰ νεογνὰ τῆς σαύρας καλοῦνται προσφιλέστατα! ἐν σελ. 61 ἡ γλώσσά ἐστὶ μακρά, ἔνθα προσθετέον ὅτι ἐστὶ καὶ κεκολλημένη καθ' ἅπαν τὸ μῆκος αὐτῆς ἐν τῇ κάτω σιαγόνι, ὅπερ οὐσιώδεις τοῦ κροκοδείλου. Ταῦτα καὶ τοιαῦτα παρετηρήθη

σαν ἐπὶ τοῦ πρώτου κύκλου τῆς ζφολογίας. Ἐπὶ δὲ τοῦ β' κύκλου παρατηρεῖ ἡ ἐπιτροπὴ ὅτι κατὰ μᾶλλον καταληπτὴν κατὰ τάξιν διακρίνονται οὐχὶ εἰς μονόχληλα, δίχληλα κτλ. διακριτέα, ἀλλὰ παχύδερμα, μυρηκαστικά· ἡ δὲ ταξινομήσις φαίνεται ὅτι δὲν βραίνει ἀπανταχοῦ ἐκ τῶν τελειότερων εἰς τ' ἀτελέστερα. Τὰ γένη εἶναι συνεχῆ ἀντὶ τὸ χωρίζονται κατὰ πᾶσαν τάξιν· πτερυγιόποδα ἀλλαχοῦ δὲ ἰχθυοειδῆ λέγει τὰ κήτη· περὶ γυπὸς οὐδαμοῦ λόγος. Καὶ ἡ τῶν πτηνῶν ταξινομήσις καὶ ἡ τῶν ἀμφιβίων οὐ πᾶνυ καλῆ. Οἱ κοινοὶ χαρακτῆρες ἐκάστης τάξεως οὐδαμοῦ συνάγονται, ἀλλὰ ζητοῦνται ἐν τοῖς θέμασιν· ἀλλ' ἀτοπον τὸ ζητεῖν ὅ,τι τις δὲν ἔδωκεν.

Ὁ ἐν σελ. 33 χαρακτηρισμὸς Ζφᾶ ἐρπετὰ ἡ ἀμφίβια δὲν ἔχει ὀρθῶς· σαλαμάνδρα ἡ τρίτων εἶνε μὲν ὀνομασία ζφῶν τοῦ αὐτοῦ γένους, πλὴν διαφόρου εἶδους· διότι αἱ μὲν σαλαμάνδραι εἶνε μᾶλλον χερσαῖαι, οἱ δὲ τρίτωνες ζῶσι μᾶλλον ἐν τοῖς ὕδασι, ἔχουσι δὲ καὶ οὐσιώδεις διαφορὰς. Τὰ περὶ ἀναπνοῆς τῶν ἰχθύων οὔτε ἐν οἰκείῳ τόπῳ ἐκτίθενται οὔτε ἐν πᾶσιν ὀρθῶς ἔχουσι· τὸ ἀνακαισιθὲν αἶμα δὲν ἐπανέρχεται πλέον εἰς τὴν καρδίαν ἀπὸ τῶν βραγχίων, ἀλλ' ἀμέσως εἰσερχόμενον εἰς μεγάλην τινὰ ἀρτηρίαν διανέμεται εἰς ὅλον τὸ σῶμα.

Ὁ β' κύκλος δὲν βραίνει ἐκ τῶν γνωστῶν εἰς τζγνωστα, οὐδ' εἶνέ τι αὐτοτελές· ἀναφέρεται συνεχῶς εἰς τὸν α' κύκλον διὰ παραπομπῶν εἰς σελ. ἐνιαχοῦ αἱ περιγραφαὶ εἶνε ἐπιδεικτικῶς τοσοῦτον, ὥστε καταντᾶ ἀπλή ὀνοματολογία ὡς ἐν σελ. 43, 44, 57. Ἡ ἀναθεώρησις ἔδει νὰ γίνηται ἐν τῷ τέλει ἐκάστης τάξεως, ὀμοταξίας καὶ συνομοταξίας καὶ νὰ ἐξάγωνται οἱ κοινοὶ χαρακτῆρες, ὑπὸ δὲ τούτους νὰ ὑπάγωνται τὰ ἀνήκοντα ζφᾶ. Οὕτω γινομένην συστηματικὴν ταξινομήσιν δύναται νὰ τηρήσῃ ὁ παῖς. Ἐν ἐκάστῳ δὲ γένει ἡ τάξις ἔδει νὰ λαμβάνηται τὸ γνωστότερον καὶ κοινότερον παρ' ἡμῖν ζφῶν, νὰ περιγράφηται, εἶτα δὲ ὑπὸ τοῦτο νὰ ὑπάγωνται ἄλλα ἡμέτερα ἢ ξένα καὶ οὕτως ἐκ τῶν εἰδῶν νὰ συνιστῶνται τὰ γένη καὶ ἐκ τούτων αἱ οἰκογένειαι, ἐξ ὧν αἱ τάξεις, ὀμοταξίαι, συνομοταξίαι.

Τὸ φυλλάδιον τοῦ γ' κύκλου εἶνε ταξινομήσις τῶν ζφῶν καὶ οὐδὲν σχεδὸν πλέον περιγραφαὶ λίαν πτωχαὶ καὶ σπάνιαι· συνθηθέστατα γίνονται παραπομπῆ εἰς τὸν α' καὶ β' κύκλον, ὥστε ἐνταῦθα ἔχομεν σχεδὸν μόνον ὀνοματολογίαν ζφῶν. Ἀλλὰ τί ἔννοσι ὁ συγγραφεὺς παραπέμπων εἰς τὸν α' καὶ β' κύκλον; νὰ ἔχη

ὁ μαθητὴς τρία βιβλία εἰς χεῖρας; ἢ ν' ἀνατρέχη εἰς τὰ προηγούμενα βιβλία ἀναφυλλίζων κατὰ σελίδας καὶ ζητῶν; Νομίζομεν ὅτι θὰ ἦτο κἄλλιον νὰ ἔχη ἐν μόνον βιβλίον ἔστω καὶ ὀγκωδέστερον, ἐν ᾧ νὰ ὦσι πάντα σχεδὸν τὰ ἐν τῷ α' καὶ β' κύκλῳ συνυφασμένα μετὰ τῶν ἐν τῷ γ' καὶ ἐν ὅλον ἀποτελοῦντα.

Οὕτω νοητέον τοὺς κύκλους. Ἐτερον ἐλάττωμα τοῦ β' καὶ γ' κύκλου νομίζει ἡ ἐπιτροπὴ ὅτι οὐδαμοῦ κατὰ τὴν λογικὴν ἀνάλωσιν λαμβάνονται τὰ μέρη, τὰ γνωστά καὶ ἐκ τούτων ἀποτελοῦνται βαθμηδὸν τὰ ὅλα. Τούναντίον βραίνει ὁ συγγραφεὺς ἐκ τῶν συνομοταξιῶν εἰς τὰς ὀμοταξίας καὶ καθεστῆς προτάσσει μάλιστα τὰς ἐπιγραφὰς ταύτας.

Ἐν τῷ δ' φυλλάδιῳ, ἐν ᾧ ἡ στοιχειώδης σωματολογία τοῦ ἀνθρώπου, ἐπαινεῖται μὲν ἡ κατὰ τάξιν καὶ ἡ τῶν ὑγιεινῶν παραγγελμάτων πρόσφορος ἐκάστοτε παρένθεσις, πλὴν εὔρηται τινὰ ἀμαρτήματα μικρὰ, ἀ καὶ παραλείπομεν.

Καθ' ὅλου λοιπὸν εἰπεῖν τὸ χειρόγραφον τοῦτο περιέχει ὕλην ἀξιόλογον, ἀλλ' ἄνευ ἐπιμελημένης διατάξεως καὶ ἐπιξεργασίας, πλὴν τῆς τοῦ α' κύκλου, ἡπερ (κατὰ τὸ πλεῖστον) εἶνε λίαν μεθοδικῶς καὶ πεφροντισμένως διεξηγημένη καὶ διατεταγμένη. Ἡ βοτανικὴ καὶ ὀρυκτολογία εἰς τὰς αὐτάς παρατηρήσεις ὑποκείνται καὶ φαίνεται ἴδιος περὶ τούτων λόγος περιττός. Χ. π. εἰρήσθωσαν μόνον τὰ ἐξῆς· τὰ περὶ ριζώματος πρόωρα καὶ περιττὰ ἐν τῇ α' σελίδι· ὑπέργειος καυλὸς στύπος καλούμενος 15 περ. ἑκατοστόμετρα· ταῦτα οὔτε ὀρισμὸς οὔτε διδακτικὰ εἶνε ἐν τῷ α' κύκλῳ. Ὀμοίως καὶ τὰ περὶ τοῦ ἀνθους πρόωρα, ἀφοῦ μάλιστα δὲν ἐξηγήθησαν τὰ μέρη αὐτοῦ· κολυμβητικὰ εἶδη βατραχίων ἀντὶ ἐπιπλέοντα· καὶ ἔπειτα διὰ τί προετιμήθη τὸ βατραχίον πολλῶν ἄλλων γνωστοτέρων; Παρατηροῦμεν ὅτι πολλὰ λέγονται ὡς γνωστά ἤδη τοῖς μαθηταῖς, ἔγνωστα εἰσέτι ὄντα αὐτοῖς.

Μήκων ὁ ὑπνοφόρος· διὰ τί ὄχι ὑπνοποιός, ὡς ὀνομάζουσι αὐτὸν οἱ ἄλλοι βοτανικοί; ὀργανοδόχη· καθιερωμένοι ὄροι εἶνε ἀνθοδόχη ἢ θάλαμος· τὰ περὶ χρησιμότητος ἐλελιφάσκου ἐλλιπῆ· σπειροειδῶς περισπειρομένης ἀντὶ συνεστραμμένης. Τοσαῦτα ἀρκούσι. Φαίνεται δὲ ἡμῖν πῖναξ ὀνοματολογικὴ κατ' ἀλφάβητον ἐκ τῶν ἀρχαίων εἰς τὰς κοινὰς ὀνομασίας καὶ ἐκ τῶν κοινῶν εἰς τὰς ἀρχαίας ὅπου δυνατόν εἶτε εἰς τὰς λατινικὰς ἀναγκαιότητος.

Νῦν μεταβαίνομεν εἰς τὰς παρατηρήσεις τῆς ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ χειρογράφου τῆς φυσικῆς ἱστορίας, τοῦ φέροντος τὸ γερμανικὸν ῥητὸν Die natur ist... ἡ φύσις εἶνε...

Ἡ Ζωολογία τούτου, περιέχουσα 190 σελίδας εἰς 2^{ον} μεγάλο γραφικὸν χάρτου, διαιρεῖται εἰς τρεῖς κύκλους· ὁ α' κύκλος εἰς δύο ἡμικύκλια, ὧν τὸ μὲν περιέχει σελίδας 31, τὸ δὲ 41.

Ὁ β' κύκλος 42 σελίδας καὶ ὁ γ' κύκλος 68 μετὰ παραρτήματος ἐν 8 σελίδαι.

Τὸ περιεχόμενον τοῦ α' κύκλου, ἡμικυκλ. α', τοδε· Περιγραφή θηλαστικῶν, αἰλούρου, ἀσπάλακος, ἱππου, λαγωῦ, προβάτου. 2) Περιγραφή ἐξ πτηνῶν· περιστερᾶς, κορυδαλλοῦ, κόκκυγος, πελαργοῦ, χηνός, κίρκου. 3) Περιγραφή ἐνός ἀμφιβίου, τοῦ βατράχου, δύο ἰχθύων, κυπρίνου καὶ καρχαρίου· ἐπὶ τούτοις ἐπιτεταί πινάξ, ὡς ἐπιγράφεται ἀναθεώρησις τῶν 5 κλάσεων τῶν σπονδυλωτῶν ζώων.

Εἶτα περιγραφή 2 ἐνόμων, μηλοδόνης καὶ μελίσσης, 2 ἀραχνοειδῶν, τῆς ἀράχνης καὶ 3 μαλακοστράκων τοῦ ἀστάκου. Εἶτα πινάξ, ἥτοι συγκριτικὴ ἀναθεώρησις.

Ἐν τούτοις παρατηροῦμεν ὅτι αἱ περιγραφαὶ εἶνε μακραὶ· ἡ πρώτη π. χ. κατέχει δύο σχεδὸν ὅλας σελίδας τοῦ χειρογράφου· ἐπίσης ἡ τῆς περιστερᾶς δύο σελίδας 8—9.

Περιεχόμενον ἡμικυκλίου β'. 1) Περιγραφή χειροπτέρων, τῆς νυκτερίδος· 2) ἀρπακτικῶν, ἰχίου, ἀρκτου, κυνός, αἰλούρου, λέοντος, ἀλώπεκος· 3) τρωκτῶν, σκιούρου· 4) πολυχήλων, χοίρου, ἱπποποτάμου, ἐλέφαντος· 5) μονοχήλων, ἱππάργου· 6) διχήλων, βοός· 7) περιγραφή ὀφιδίων πτηνῶν, τοῦ ψαρός· 8) ἀναρριχητικοῦ, τοῦ δρουκολάπτου· 9) ἀρπακτικῶν, ἰέρακος, γλαυκός· 10) περιστεροειδῶν, περιστερᾶς ἀγρίας· 11) ἀλεκτοροειδῶν, πέρδικος· 12) στρουθοκαμηλοειδῶν, στρουθοκαμήλου· 13) ἐλοβίων, σκολόπακος· 14) νηκτῶν, τοῦ κύκνου. Εἶτα μετ' ἀναθεώρησιν ἐκάστης τάξεως ἐξακολουθεῖ ἡ περιγραφή χελωνοειδῶν (χερσαίας χελώνης), σαυροειδῶν (χροκοδείλου), ὄφειων (ἐχιδνης), τῶν ἀμφιβίων (τρίτωνος), ἀκανθοπτερυγιῶν (πέρκης), μαλακοπτερυγιῶν (ἀρίγγης τῆς κοινῆς βέγκας) καὶ τοῦ ἐγγέλου—ἐνόμων (ψυχῆς φιλοκράμβου, μίας τῆς ἐμετικῆς, ἀγρίου τοῦ μεγάλου κοινῆς μυλωνᾶ, ἀκρίδος χλωρᾶς), τῶν ἀραχνοειδῶν (τοῦ σκορπίου), μαλακοστράκων (τοῦ ὀνίσκου τῶν τοίχων) καὶ τελευταίον περιγραφή ἐκ τῶν σκωληκοειδῶν τῆς βδέλλας. Ἐπὶ τούτοις ὁ πινάξ, ἀναθεώρησις γενική.

(ΕΛΛ. ΦΙΛΟΛΟΓ. ΣΥΛΛΟΓ. ΤΟΜ. ΙΖ')

Ὁ β' κύκλος εἶνε συγκριτικὴ περιγραφή· ἀρχεται διὰ παραπομπῶν εἰς τὸν α' κύκλον· οἱ χαρακτηριστῆρες τῆς κλάσεως τῶν θηλαστικῶν (ιδ. σελ. 6) ἐξακτέοι ἐκ τῆς γαλῆς (§ 11) ἔπειτα § 82· οἱ χαρακτηριστῆρες τῶν χειροπτέρων (§ 26) ἐξακτέοι ἐκ τῆς μακροῦτου νυκτερίδος (§ 26). Αἱ τοιαῦται παραπομπαὶ διήκουσι δι' ὅλου τοῦ κύκλου.

Τὸ περιεχόμενον τοῦ δευτέρου τούτου κύκλου τοδε· 1. χειρόπτερα· νυκτερίδες περιγρ. 2. ἀρπακτικά· ἐντομοφάγα, κυνοειδῆ, αἰλουροειδῆ. 3. Τρώκται· σκίουρος, μῦς, λαγῶς. 4. Πολύχηλα· χοῖρος, ἐλέφας. 5. Μονόχηλα· ἱππος, ὄνος, ἱππάργος. 6. Δίχηλα· κάμηλος, πρόβατον, βοῦς. 7. Ὄφιδιά· ψάρ, κόραξ, κορυδαλλός, σεισοπυγίς. 8. Ἀναρριχητικά· κόκκυξ, δρουκολάπτης. 9. Ἀρπακτικά· ἰέραξ, κίρκος, γλαυξ. 10. Περιστεροειδῆ· περιστερᾶ. 11. Ἀλεκτοροειδῆ· πέρδιξ, ὄρτυξ, τέτριξ (τετράκη). 12. Στρουθοκαμηλοειδῆ· στρουθοκάμηλος, βέα. 13. Ἐλοβία· σκολόπαξ, πελαργός. 14. Νηκτά· χήν, κύκνος· ἐπὶ τούτοις ἡ διαιώνισις τῶν πτηνῶν ὅτι γίνεται δι' ὧν καὶ περιγραφή τοῦ ὧου.

15. Χελωνοειδῆ· χελῶναι λίαν συνοπτικῶς.

16. Σαυροειδῆ· σαύρα, χροκοδείλος. 17. Ὄφεις· ἐχιδνα, ὕδρος ὁ φίλυδρος, νερόφιδον, κλ. 18. Ἀμφίβια· βάτραχος. 19. Ἰχθύες ἀκανθοπτερυγιοὶ κυπρίνος, ἀρίγγη, ἔγγελος, γύμνωτος· οὐδεὶς σχεδὸν τῶν παρ' ἡμῖν γνωστῶν ἰχθύων. 20. Δηλοβράγγιοι· ἀκηπήσιος. 21. Κρυφοβράγγιοι· οὐδέν. 22. Ἐντομα· Κάνθαροι, διάφορα εἶδη. 23. Ὑμενόπτερα· μέλισσα, σφήξ. 24. Ψυχοειδῆ· ἐν οἷς καὶ ὁ βόμβυξ, ὁ σπρηκός ἢ μεταξοσκώληξ.

25. Δίπτερα διάφορα. 26. Νευρόπτερα. 27. Ὀρθόπτερα. 28. Ἀρθρόγαστρα· ἀράχλαι. 29. Μαλακόστρακα, θωρακόστρακα· ἀστάκος. 30. Ἀρθρόστρακα· ὀνίσκος.

31. Σκωληκοειδῆ· ζωνοσκώληκες (ὀμοταξία), ἐνδοζῶα, μαλάκια (ὀμοταξία).

Ἐνταῦθα τελειώνει ὁ β' κύκλος. Παραιτούμεθα τοῦ γ' κύκλου καὶ τῆς ἀνθρωπολογίας. Οὗτος εἶνε μᾶλλον συνοπτικὸς κατάλογος χάριν ἐπιστήμονός τινος· ἀδύνατον δὲ νὰ χρησιμεύσῃ τοῖς μαθηταῖς τῶν ἡμετέρων δημοτικῶν καὶ ἐλληνικῶν σχολείων. Ὅ,τι καὶ ἀριστον γράφεται εἰς χρῆσιν τῶν ἐν Γερμανίᾳ ἀστικῶν σχολείων, δὲν ἐπιτεταί ὅτι διὰ τοῦτο δύναται νὰ ᾖ χρήσιμον καὶ παρ' ἡμῖν.

Ἐκθέντες λοιπὸν τὸ περιεχόμενον τῶν δύο κύκλων παρατηροῦμεν ὅτι αἱ περιγραφαὶ πολ-

λάκεις εἶνε μακρᾶι, τυχαῖαι καὶ ἄνευ ὠρισμένης παιδαγωγικῆς πορείας· διότι δὲν ἄρχονται πάντοτε ἐκ τῶν πρώτιστα ὑποπιπτόντων ταῖς αἰσθήσεσι, δεύτερον δὲ περιγράφονται ἐνίοτε ἄγνωστα δι' ἀγνώστων, ὡς ἐν βοταν. σελ. 1, ἀναφέρεται δὲ ἔστιν ὅτε δ, τι τύχη (ἴδε πτηνὰ ἀ κύκλου ἀγριοπεριστ: κορυδαλός—) καὶ ἐν τῷ ἀ κύκλῳ τοῦλάχιστον δὲν ἔπρεπε νὰ ὑπάρχωσιν ἐπιγραφαὶ λατινικαί, οὐδὲ παραπομπαὶ ἐν τῷ β' κύκλῳ. Σημειούμεθα ἔτι μακρολογίαν ἐν οὐ δέοντι, συντομίαν δὲ ἔνθα ἔδει νὰ ὑπάρχη μείζων ἀνάπτυξις· παράβαλ. τὰ χελωνοειδῆ ἐν β' κύκλῳ· μονόχλα ἐν γ' κύκλῳ καὶ ἀνθρωπολογίαν. Ἐν τέλει δὲ δὲν εὐρίσκομεν πολλὴν ἐνότητα τῆς ὅλης φυσικῆς ἱστορίας. Δὲν ἐξαιρεται τὸ ἐξ οὐ ἀποτελεῖται τὸ γένος, ἡ τάξις, ἡ ὁμοταξία. Ἡ ἐκλογή τῶν περιγραφομένων ζώων ἀνεπιτυχῆς πολλάκις· διότι ὑπάρχουσι πλησιέστερα καὶ μᾶλλον ἐνδιαφέροντα π. χ. τοῦ ἀσπάλακος· ἡ δὲ ἐν τέλει ἐκάστης ὁμοταξίας ἐν τῷ ἀ κύκλῳ ἢ κλάσεως ἀναθεώρησις εἶνε, φρονούμεν, πρόωρος καὶ οὐχὶ φυσικῆ· διότι δέον πρῶτον νὰ συγκροτηθῶσι τὰ γένη, εἴτα αἱ οἰκογένειαι ἢ τάξεις· κατόπιν αἱ ὁμοταξίαι, ὧν τὰ μὲν γένη, αἱ οἰκογένειαι καὶ αἱ τάξεις ἐν τῷ β' κύκλῳ θὰ ἤρμοζον, αἱ δὲ ὁμοταξίαι καὶ συνομοταξίαι ἐν τῷ γ' κύκλῳ.

Καὶ ἡ βοτανικὴ δὲ καὶ ἡ ὀρυκτολογία εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόκεινται κρίσιν καὶ ἐκ τούτων λείπουσιν οἱ πίνακες. Φαίνεται δὲ ὁ συγγραφεὺς τῆς φυσικῆς ταύτης ἱστορίας ὁ αὐτὸς τοῦ χειρογράφου τῆς γεωγραφίας, τοῦ φέροντος τὸ γερμανικὸν ῥητόν· οὐδὲν φαινόμενον κτλ.

Καὶ ἐνταῦθα εὐρίσκομεν ὕλην ἀφθονον, ἀλλ' ἄνευ τῆς ἀπαιτουμένης ἐπεξεργασίας καὶ διασκευάσεως· ἐπὶ τούτοις δὲ ἔλλείπουσι καὶ ὀδηγίαι ἀναλυτικαὶ καὶ διδασκτικαί. Τὰ λεκτι-

κὰ ἀμαρτήματα ὀλίγα, οἷα καὶ ἐν τῇ γεωγραφίᾳ.

Αὕτη μὲν ἡ γνώμη τῆς ἐκπαιδευτικῆς ἐπιτροπῆς καὶ ἐπὶ τῶν δύο χειρογράφων τῆς φυσικῆς ἱστορίας, ἀ ἐκλήθη νὰ κρίνη· οὐχ ἦττον σπουδαίαν καὶ λόγου ἀξίαν θεωροῦσα αὕτη τὴν ἐργασίαν ἀμφοτέρων τῶν χειρογράφων κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦττον καὶ τὴν πολλὴν δυσχερίαν τοῦ ἔργου κατανοοῦσα καὶ συναισθανομένη δίκαιον νομίζει καὶ πρέπον ἅμα νὰ ἐπαινέσῃ ἀμφοτέρας αὐτάς δημοσίᾳ, πεποιθὺς ὅτι ἂν εὐσταλέστεραι καὶ ἀνετώτερον ἐπεξεργασμέναι προσέλθωσιν εἰς τὸν ἀγῶνα, θὰ ἐπιτευχθῆ μᾶλλον ὁ σκοπός, ὃν τὸ διαγώνισμα προτίθεται καὶ ὃς ὁμολογουμένως εἶνε τὸ παρέχειν τοῖς μαθηταῖς τῶν δημοτικῶν καὶ ἀστικῶν ἢ ἐλληνικῶν ἡμῶν σχολείων πρόσφορα ἐγχειρίδια. Διότι οἱ ἀξιοὶ τῶν ἐπαινῶν κρινόμενοι συγγραφεῖς οὐ μόνον δὲν θ' ἀποθαρρυνθῶσι, διότι δὲν ἔτυχον τοῦ βραβείου, ἀλλὰ μᾶλλον θάρρους πληρούμενοι καὶ ἀγάπης ἔτι πλείονος πρὸς ὃ ἐπεχείρησαν κοινωφελέστατον ἔργον καὶ τοῦ ἀπαιτουμένου χρόνου τυχόντες θὰ καταρτίσωσι βεβαίως ἐπὶ τὸ τελειότερον τὰ ἔργα αὐτῶν ἐν ἀμίλλῃ ἐπιθεθαιούντες ἔργῳ τὸ σοφὸν ἐκεῖνο τῶν ἀρχαίων ἐλλήνων λόγιον ὅτι πολλάκις τὸ ἡμῶν πλῆθον ἐστὶ τοῦ πατρός.

Ἡ ἐκπαιδευτικὴ ἐπιτροπὴ

Κ. ΣΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ, πρόεδρος.
ΗΡ. ΒΑΣΙΛΑΝΗΣ.
ΧΡ. ΧΑΤΖΕΥΧΡΕΤΟΥ.
Α. ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ.
Κ. Α. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ.
Ν. ΠΑΡΑΝΙΚΑΣ.
Η. ΠΑΠΑΡΡΟΥΣΗΣ.

ΓΕΝΙΚΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ.

Ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος διηνεκὲς αὐτοῦ μέλημα ἔχων τὴν διάδοσιν τῆς ὑγιούς μὲν παιδείσεως ἐν γένει, μάλιστα δὲ τῆς δημοτικῆς, καὶ θεωρῶν ὅτι ἡ ἔκδοσις μεθοδικῶν βιβλίων συντελεῖ πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ καὶ τῆς κατὰ τὸ δυνατόν εἰσαγωγῆς ὁμοιομόρφου διδασκαλίας, ἀγνωθοθετοῦντος τοῦ κ. Κ. Καραπάνου, ἀγγέλλει·

Α'. Ὅτι ἐπὶ ἑξαετίας ὀρίζει ἀνὰ τρία ἢ τέσσαρα βραβεῖα κατ' ἔτος εἰς τὰ συντεταγμένα κατὰ τὰ ἐν τῇ παρουσίᾳ ἐκθέσει εἰρημένα περὶ δημοτικῆς παιδείσεως δοκιμώτερα συγγράμματα πρὸς χρῆσιν τῶν δημοτικῶν σχολείων.

Β'. Τὰ βραβεῖα ἀπονειμηθήσονται κατὰ τὸν εἶξῃ τρόπον.—*Πρῶτον ἔτος.* (Ἐβραβεύθησαν

ἦδη τὰ συγγράμματα τοῦ ἔτους τούτου).—*Δεύτερον ἔτος.* (Ἐκ τῶν τοῦ ἔτους τούτου ἐβραβεύθησαν καὶ ἐξεδόθησαν ἡ Ἱερὰ Ἱστορία καὶ ἡ Ἀριθμητικὴ, ἡ δ' Ἑλληνικὴ Ἱστορία παρετάθη).—*Τρίτον ἔτος* φρ. 2,250. Πρὸς σύνταξιν Χρηστομαθείας τῆς νέας ἑλληνικῆς γλώσσης εἰς δύο τόμους φρ. 750, Γραμματικῆς 500 φρ. καὶ Νέου Ὁδηγοῦ τῆς δημοτικῆς παιδείσεως ἀμφοτέρων τῶν φύλων 1000 φράγχα.

Γ'. Πρὸς βράβεισιν ἀποστέλλονται χειρόγραφα καλῶς γεγραμμένα καὶ εὐανάγκωστα, καὶ ἐκπεδομένα συγγράμματα.

Δ'. Εἰς συγγραφήν καλοῦνται μάλιστα μὲν οἱ διδάσκαλοι, ἀλλὰ καὶ πᾶς ἐν γένει λόγιος Ἕλλην εἴτε ἐν τῇ ὀθωμανικῇ αὐτοκρατορίᾳ εἴτε ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ διαμένων.

Ε'. Κατ' ἔτος ἐκδιδόμενον τοῦ ἀναγκαίου προγράμματος ὑπὸ τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου ἐκλέγονται τῇ προτάσει τῆς ἐκπαιδευτικῆς αὐτοῦ ἐπιτροπῆς τρεῖς, εἰδικὰς ἔχοντες σπουδὰς, πρὸς κρίσιν τῶν ἀποστελλομένων βιβλίων, οἵτινες καὶ ὑποβάλλουσιν ἔκθεσιν τῷ Συλλόγῳ. Τὰ δὲ βραβεῖα ἀπονέμονται τοῖς βραβευομένοις κατὰ τὴν ἐπέτειον τοῦ Συλλόγου ἑορτῆν, τὸ δὲ χρηματικὸν ἄθλον δοθήσεται ὅταν ὁ Σύλλογος βεβαιωθῇ ὅτι τὸ βραβευθὲν σύγγραμμα τυπωθήσεται πρὸς πραγματοποίησιν τοῦ σκοποῦ τοῦ ἀγῶνος.

ς'. Ἐκ τῶν βραβευομένων τούτων βιβλίων

ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος, ὁ Ἑπειρωτικὸς καὶ ὁ Ἑρακλικὸς θέλουσι κατ' ἔτος ἀγοράζει ἀντίτυπα κατὰ τὰς ἀνάγκας αὐτῶν πρὸς διανομὴν εἰς τὰ ἄπορα σχολεῖα.

Γενικαὶ ὁδηγίαι.

1. Κατὰ τὰς ἐν τῇ ἐκθέσει¹ γενικὰς ἀρχὰς περὶ τῶν διδασκαστέων μαθημάτων ἐκδίδονται κατ' ἔτος πρόγραμμα ὑπὸ τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου περιλαμβάνον γενικὰς ὁδηγίας περὶ τῆς συντάξεως τῶν προκηρυττομένων βιβλίων.

2. Ἄν ὅμως ὁ βουλομένος κατελθεῖν εἰς τὸν ἀγῶνα πρὸς σύνταξιν οἰουδήποτε βιβλίου νομίζῃ ἄλλην μέθοδον καὶ δόξαξιν προσφορτέραν ἢ τὴν ἐν τῇ ἐκθέσει, δύναται νὰ ποιήσῃ τοῦτο, ἀλλ' ὀφείλει νὰ εἴπῃ τοὺς λόγους, δι' οὓς οὕτω συνέταξε τὸ βιβλίον.

3. Ἡ γλῶσσα πρέπει νὰ ᾖ ὅσον τὸ δυνατόν ἀπλή, καθαρὰ καὶ σαφής, τὸ δὲ ὕψος τοῦ λόγου ἀνάλογον τῇ ἡλικίᾳ, δι' ἣν τὸ βιβλίον γράφεται.

4. Τὰ χειρόγραφα τηροῦνται ἐν τῷ τοῦ Συλλόγου γραφείῳ, ὅπῃθεν μόνον ὁ συγγραφεὺς δύναται νὰ λάβῃ ἀντίγραφον.

5. Ἄν κατὰ τι ἔτος μὴ ἀπονεμηθῶσι τὰ βραβεῖα ἐν ἐλλείψει τῶν ἀρμοδίων καὶ προσφορῶν βιβλίων, ὁ Σύλλογος παρατείνει τὸν ἀγῶνα διὰ τὸ ἀμέσως ἐπόμενον ἔτος, γνωστοποιῶν τοῦτο διὰ τῶν ἐφημερίδων.

ΕΙΔΙΚΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΠΕΡΙ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΩΝ ΑΜΦΟΤΕΡΩΝ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ.

Τῆς τοῦ Συλλόγου Ἑκπαιδευτικῆς ἐπιτροπῆς μετὰ πολλὰς σκέψεις καὶ συζητήσεις παραδεξαμένης ὅτι εἰς τὴν πλήρη καὶ προσήκουσαν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης διδασκαλίαν τὰ μάλιστα συμβάλλεται πρὸς πολλοὺς ἄλλοις καὶ κατάλληλος Γραμματικὴ, προκηρύττεται τὸ ἀνωτέρω διαγώνισμα ὑπὸ τοῦ Συλλόγου, ὀρίζοντος βραβεῖον φράγχων χρυσῶν 750, ἀπονεμηθόσμενον ἐν τῇ ἐπετείῳ τοῦ Συλλόγου ἑορτῇ τοῦ 1885.

Ἐπὶ τούτῳ ὑποβάλλονται τοῖς βουλομένοις ν' ἀγωνισθῶσιν αἱ ἐφεξῆς ὑπὸ τῆς εἰρημένης

ἐπιτροπῆς συνταχθεῖσαι ἀρχαὶ καὶ ὁδηγίαι πρὸς τε τὴν σύνταξιν καὶ τὴν κατάταξιν τῆς ὕλης.

Α'. Γενικαὶ ἀρχαὶ καὶ ὁδηγίαι.

α') Ἡ σχολὴ ἐστὶν ἀστική, συγκειμένη ἐξ ἐπτὰ τάξεων, ἐνιαύσιον τὸν κύκλον τῶν μαθημάτων ἔχουσῶν τοιαύτη δὲ σχολὴ ἀποτελεῖται ἐκ τῆς δημοτικῆς σχολῆς ἠνωμένης μετὰ τῶν τριῶν κατωτέρων τάξεων τῆς νῦν ἑλληνι-

1) Τόμος Η', σελ. 194.

κῆς σχολῆς, τοῦθ' ὅπερ καὶ ἄλλοτε ἤξαστο καὶ νῦν εὐχεταὶ καὶ συνίστησιν ὁ Σύλλογος, τοιαύτην νομίζων ἐπαρκῆ τὴν δημοτικὴν παιδείου.

β') Οἱ ἐκ τοιαύτης σχολῆς ἀπολυόμενοι μαθηταὶ ὀφείλουσι 1) νοεῖν, λαλεῖν καὶ γράφειν ἀπταιστώσως τὴν νῦν ὑπὸ τῶν λογίων γραφομένην νέαν ἑλληνικὴν· 2) νοεῖν τὴν Ἁγίαν Γραφὴν καὶ μάλιστα τὴν Νέαν Διαθήκην, ἔτι δὲ τὸν Ξενοφῶντα.

γ') Γνωστοῦ ὄντος καὶ παρὰ πάντων ὁμολογομένου ὅτι οὐ μόνον διὰ τοῦ βιβλίου, ἀλλὰ καὶ διὰ ζώσης μάλιστα φωνῆς διδάσκεται ὁ ἄνθρωπος τὴν γλῶσσαν, ὁ Σύλλογος προὔποτιθησιν ὅτι κατὰ τὰ δύο πρῶτα σχολικὰ ἔτη οἱ διδάσκαλοι ἐπιμέλονται τῆς γλωσσικῆς τῶν μαθητῶν μορφώσεως ὧδε μάλιστα.

1^{α)} Διὰ τοῦ ὀρθῶς λαλεῖν καὶ διαλέγεσθαι ἐν ταῖς παραδόσεσι καὶ τῇ πρὸς τοὺς μαθητὰς ἀναστροφῇ.

2^{α)} Διὰ τῆς σκοπίμου καὶ ἐπιμελελημένης ἀντιγραφῆς.

δ') Βιβλίον Γραμματικῆς δοθῆσεται τοῖς μαθηταῖς ἀπὸ τοῦ γ' σχολικοῦ ἔτους· δι' ὃ ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος Γραμματικὴ ἔσται διηρημένη εἰς πέντε τεύχη.

ε') Ὅραι διδασκαλίας ὑπολογίζονται καθ' ἑβδομάδα ἐν μὲν τῷ γ' καὶ δ' ἔτει ἐξ (6), ἐν δὲ τοῖς λοιποῖς ὀκτώ (8). Συμπεριλαμβάνεται δ' ἐν ταῖς ὡραῖς ταύταις πᾶσα γραμματοδιδασκαλία, ἧτοι τεχνολογία, σύνταξις, καθ' ὑπαγόρευσιν γραφῆ, ἰδεῶν ἐκθέσεις κλπ.

ς') Ἐν μὲν τῷ α'—δ' ἔτους διδάσκεται ἡ νέα ἑλληνικὴ ἐν δὲ τῷ ε' γίνεταί μετὰ βασίς ἀπὸ τῆς νέας εἰς τὴν ἀρχαίαν πάντοτε ἐν συγκρίσει καὶ παραλληλισμῷ· ἐν δὲ τῷ ς' καὶ ζ' διδάσκεται ἡ ἀρχαία, μὴ παραλειπομένης καὶ τῆς νέας.

Σημ. Ὡς κείμενον πρὸς μετὰ βασίς ἐκ τῆς νέας εἰς τὴν ἀρχαίαν κατάλληλον ὁ Σύλλογος θεωρεῖ τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, γιγνομένης ὑπὸ τοῦ διδασκάλου ἐκλογῆς τῶν καταλλήλων περικοπῶν.

ζ') Ὡς πρὸς τὴν νέαν ἑλληνικὴν ὁ Σύλλογος συνίστησι τὴν χρῆσιν τῶν ἀρτίων, καθαρῶν τῶν καὶ δοκίμων τύπων· φευκτέον λοιπὸν πάντας τοὺς μὴ τοιοῦτους.

η') Τῶν ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ μόνον ἀπαντῶντων τύπων ἀνάγκη ἀπλῆ μνεῖα νὰ γίνηται καὶ ὡς ἀδόκιμοι νὰ χαρακτηρίζωνται.

θ') Τὸ Συντακτικὸν ἔσται ἀχώριστον ἀπὸ τῆς κυρίως Γραμματικῆς· ὡς ἀφετηρία δὲ τῆς

διδασκαλίας προηγούνται πανταχοῦ προτάσεις, ἐξ ὧν μετὰ τὴν δέουσαν τούτων συντακτικὴν ἀνάκλυσιν καὶ τὴν ἄλλην διακρίβωσιν συνάγονται ἢ ἐξάγονται οἱ κανόνες καὶ ὀρίσμοι ὡς πορίσματα, ἐπιτάττονται δὲ ἰκανὰ παραδείγματα πρὸς πλείω ἐμπέδωσιν.

ι') Αἱ προτάσεις, ἐνθα δυνατόν, ἔστωσαν ἀλληλένδετοι καὶ μορφωτικαὶ τοῦ διανοητικοῦ καὶ βουλητικοῦ.

ια') Τὸ εἰς διδασκαλίαν προκειμένον μέρος, ἐξ οὗ ὁ κανὼν ἢ ὀρίσμος ἐξαχθήσεται, δεῖν νὰ ἐξαιρηται.

ιβ') Μετὰ τὴν δέουσαν ἀνάπτυξιν καὶ διακρίβωσιν τῶν προτάσεων καὶ τὴν δι' εἰσαγωγικῶν ἐρωτήσεων ἐξαγωγῆν τοῦ ὀρίσμου ἢ κανόνος διατυπούσθω οὗτος σαφῶς καὶ συντόμως πρὸς τὴν κατὰ λέξιν ἀποστομάστιν ὑπὸ τῶν μαθητῶν.

ιγ') Ἐκάστῳ μαθηματι δεῖν νὰ ἐπισυνάπτηται κατάλληλον γύμνασμα πρὸς τε τὴν ἄγραφον καὶ ἔγγραφον ἀσκήσιν εἰς τὰ διδασκόμενα.

ιδ') Πολλάκις διδόνθω ἀφορμὴ πρὸς ἐπανάληψιν.

ιε') Ἡ ὕλη ἐκάστου προηγουμένου ἔτους μάλιστα οἱ ὀρίσμοι καὶ κανόνες νὰ περιλαμβάνωνται καὶ ἐν τοῖς τῶν ἀκολουθῶν ἐτῶν τεύχεσι διὰ λεπτοτέρων στοιχείων, ταῦτα δὲ νὰ προστίθηται κατ' ἔτος ὅ,τι ἀναγκαῖον, ὥστε τῷ τελευταίῳ ἔτει ν' ἀποτελεῖται ὅλον τι (ὄρα καὶ τὴν κατὰ τεύχη κατανομήν τῆς ὕλης).

ις') Ἐν ἐπομένῳ μαθηματι καλὸν ἐπιλαμβάνεσθαι, ἐνθα δυνατόν, τὰς προτεθείσας προτάσεις, σκοπίμως μεταβαλλομένας.

ιζ') Ἡ εἰς νέον μάθημα μετὰ βασίς γιγνέσθω πανταχοῦ ψυχολογικῶς καὶ λογικῶς διὰ καταλλήλου ἐπαφῆς.

ιη') Αἱ περιτταὶ καὶ τῇ δημοτικῇ παιδεύσει ἀλυσιτελεῖς θεωρίαι ἀποκλείονται.

ιθ') Τὰ χειρόγραφα, εὐανάγνωστα ὄντα καὶ ῥητὸν τι φέροντα, ἀποστέλλονται τῷ Συλλόγῳ ἀνωνύμως· ἐπισυνημμένον δ' ἐνσφράγιστον δελτίον περιέχει τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως· εἰσὶ δὲ δεκτὰ τὰ χειρόγραφα μόνον μέχρι τέλους δεκεμβρίου τοῦ 1884, τῶν μετὰ ταῦτα ἀπαρδέκτων ὄντων, ὡς ἐκπροθέσμων.

κ') Τὰ μὴ ἐγχιθέντα πονήματα ἀποστέλλονται αὐθις πρὸς κρίσιν διορθούμενα καὶ διασκευαζόμενα.

Β'. Ἡ κατὰ τεύχη καὶ σχολικὰ ἔτη
κατανομὴ τῆς ὕλης.

Τεύχος α'. Ἔτος σχολικὸν γ'.

Α'. Προτάσεις διηγηματικαί.

1. Ἀπλῆ ἀνεπτυγμένη πρότασις.

Τί ἢ πῶς εἰσι τὰ πρόσωπα ἢ πράγματα.

Πρότασις. Λέξις. Ὑποκείμενον. Συνδετικόν.

Κατηγορούμενον. — Ὄνομα οὐσιαστικόν. Ἄρθρον. Ῥῆμα. Ἐπίθετον. (σημασία μόνον καὶ δύναμις οὐχὶ ὀρισμὸς ἐκάστου). — Τὸ οὐσιαστ. ὄνομα ὡς ὑποκείμενον καὶ κατηγορούμενον. Τὸ ἐπιθέτον ὡς κατηγορ. καὶ ὑποκείμενον. — Ἡ τελεία στιγμῆ. — Ἡ συλλαβή. — Τὰ φωνήεντα. Αἱ δίφθογγοι. Τὰ σύμφωνα. Τὰ γράμματα. Οἱ τόνοι. Τὰ πνεύματα. — Τὸ κῆρυον ὄνομα. Τὸ προσηγορ. ὄνομα. — Τὸ γένος. Ἡ κατάληξις. Ἡ ῥίζα. Ὁ ἀριθμὸς (ἐνικός καὶ πληθυντικός). Ἡ ὀνομαστικὴ πτώσις (ἐν τῷ ἐν. καὶ πληθυντικῷ). — Συμφωνία ὀνόματος, ἄρθρου καὶ ἐπιθέτου κατὰ γένος καὶ ἀριθμὸν.

Ὅρισμοί (γραμματῶν — φωνηέντων — διφθόγων — συμφώνων — συλλαβῆς — λέξεως — προτάσεως. — Ὄνόματος κυρίου — προσηγορικοῦ — ἄρθρου — ῥήματος — ἐπιθέτου. — Ὑποκειμένου — συνδετικοῦ — κατηγορουμένου. — Τόνων — πνευμάτων. — Γένους — καταλήξεως — ἀριθμοῦ).

2. Ἡ ἀπλῆ συνεπτυγμένη πρότασις.

Τί εἰσι τὰ τί πράττουσι τὰ πρόσωπα ἢ πράγματα.

Ὅρισμὸς (ἀνεπτυγμένης — συνεπτυγμένης προτάσεως).

Β'. Προτάσεις πεπλατυσμέναι μετὰ προσδιορισμοῦ κατὰ γενικὴν ἐν τῷ ἐνικῷ καὶ πληθυντικῷ α') ἀπρόθετον, β') ἐμπρόθετον.

Ἐξαιρεται ἡ κατάληξις τῆς γενικῆς. — Δείκνυται ἡ δύναμις τῆς προθέσεως καὶ τοῦ προσδιορισμοῦ. — Ὅρισμοί (προθέσεως — προσδιορισμοῦ ἐμπροθέτου, ἀπρόθετου — πεπλατυσμένης προτάσεως).

Γ'. Προτάσεις μετὰ ἀντικειμένου ἢ προσδιορισμοῦ κατ' αἰτιατικὴν ἐν τῷ ἐνικῷ καὶ πληθυντικῷ α') ἀπρόθετον, β') ἐμπρόθετον.

Ἐξαιρεται ἡ κατάληξις τῆς αἰτιατικῆς. — Δείκνυται ἡ σημασία τοῦ ἀντικειμένου. — Ὅρισμὸς ἀντικειμένου.

Δ'. Προτάσεις μετὰ ἀντικειμένου ἢ προσδιορισμοῦ κατὰ δοτικὴν ἐν τῷ ἐνικῷ καὶ πληθυντικῷ α') ἀπρόθετον, β') ἐμπρόθετον.

Ἐξαιρεται ἡ κατάληξις τῆς δοτικῆς. — Παράτηρησις περὶ ταύτης ἐν τῷ λαλεῖν καὶ γράφειν, ὅτι ἀντ' αὐτῆς γίνεται χρῆσις τῆς αἰτιατ. ἐμπροθέτου.

Ε'. Προτάσεις κλητικαί, ἐπιφωνηματικαί, θαυμαστικαί ἐν τῷ ἐνικῷ καὶ πληθυντικῷ.

Ἐξαιρεται ἡ κατάληξις τῆς κλητικῆς. —

Τὸ ἐπιφωνηματικὸν ἢ θαυμαστικὸν σημεῖον. —

Ὅρισμὸς ἐπιφωνήματος. — Αἱ πέντε πτώσεις.

Ὅρισμὸς πτώσεως. Συμφωνία ὀνόματος, ἄρθρ. καὶ ἐπιθέτου καὶ κατὰ πτώσιν (Ὅρα Α', 1).

ΣΤ'. Προτάσεις ἔχουσαι τὸ ὀποκ. ἢ κατηγορ. ἢ ἀντικ. ἢ τὸν προσδιορισμὸν ὀμαλὸν πρωτόκλιτον ὄνομα ἐν ταῖς 5 πτώσεσιν ἐνικῷ καὶ πληθυντικῷ μετὰ τοῦ οἰκειοῦ ἄρθρου. — Τύποι ἐν διαγράμματι.

1. Θηλυκοῦ εἰς η (α' ὀξύτονου, β' παροξύτονου).

2. Θηλυκοῦ εἰς α (α' ὀξύτονου, β' παροξύτονου, γ' προπαροξύτονου) φυλαττομένου ἐν τῇ γενικῇ καὶ δοτικῇ.

3. Ἀρσενικοῦ εἰς ης (α' ὀξύτονου, β' παροξ.)

4. » » ας (παροξύτονου).

Ὅρισμὸς κλίσεως — πρωτοκλίτων ὀνομάτων, ἐπιθέτων. — Φωνήεντα μακρά, βραχέα, δίχρονα. — Συλλαβὴ μακρά, βραχέα, κοινή. — Ἡ συλλαβὴ ὡς πρὸς τὴν θέσιν αὐτῆς. — Ἡ λέξις ὡς πρὸς τὸν ἀριθμ. τῶν συλλαβῶν καὶ τὸν τόνον αὐτῆς. — Συλλαβισμὸς. — Τονισμὸς (κυριώτεροι καὶ γενικώτεροι κανόνες). — Συνηρημένα πρωτόκλιτα (μόνον συνηρημένοι τύποι). — Συναίρεσις.

Σημ. Εἰρήσθω ἅπαξ διὰ παντὸς ὅτι, λόγου γιγνομένου περὶ πραγμάτων καὶ ἀλλαχοῦ διεξαχθέντων, δεόν ἀναφέρεσθαι ἐκεῖ καὶ συνδέειν τὸ νῆον μετὰ τοῦ παλαιοῦ, ὡς τὰ ἐνταῦθα περὶ φωνηέντων, συλλαβῆς, τονισμοῦ κλπ. σύνδεσον πρὸς τὰ ἐν Α', 1.

Ζ'. Προτάσεις ἔχουσαι τὸ ὀποκίμ. ἢ κατηγορούμενον ἢ ἀντικίμ. ἢ προσδιορισμὸν δευρόκλιτον ὀμαλὸν ὄνομα ἐν ταῖς 5 πτώσεσιν ἐνικῷ καὶ πληθυντικῷ ἀριθμῷ μετὰ τοῦ οἰκειοῦ ἄρθρου. — Τύποι ἐν διαγράμματι.

1. Οὐδετέρου εἰς ον (α' ὀξύτονου, β' παροξύτονου, γ' προπαροξ., δ' προπερισπωμένου).

2. Ἀρσενικοῦ εἰς ος (α' ὀξύτονου, β' παροξύτονου, γ' προπαροξ., δ' προπερισπωμένου).

3. Θηλυκοῦ εἰς ος (α' ὀξύτονου, β' παροξ., γ' προπαροξ., δ' προπερισπωμένου).

Ὅρισμὸς δευτεροκλίτων ὀνομάτων καὶ ἐπι-

θέτων.—Συνηρημένα δευτερόκλιτα (μόνον συνηρημένοι τύποι).

Η'. Προτάσεις ἔχουσαι ὑποκειμένον ἄντωνυμιῶν προσωπικῆν ἢ δεικτικῆν.

Ἐξάφεται ἡ σημασία τῆς ἄντωνυμίας.— Ὀρίζεται ἡ ἄντωνυμία (προσωπική—δεικτική).

Θ'. Προτάσεις ἔχουσαι τὸ ῥῆμα εἰς ἐνικὸν καὶ πληθυντικὸν ἀριθμὸν α' ἐν τῷ ἐνεστώτι, β' τῷ παρελθόντι, γ' τῷ μέλλοντι, συντελικῶ καὶ παρατατικῶ χρόνῳ (διὰ τοῦ θά μόνον).

Γ'. Προτάσεις ἔχουσαι παραγώγους λέξεις α' διὰ συνθέσεως, β' διὰ προσθήκης τῶν παραγωγικῶν καταλήξεων ἐκ τῶν εὐχρηστοτέρων καὶ συνηθεστέρων.

Σύνθεσις.—Παραγωγή λέξεων.

Τέλος τοῦ α' τεύχους.

Τεύχος β'. Ἔτος σχολικὸν δ'.

Τῇ ὕλῃ τοῦ προηγουμένου τεύχους ἔστω συνυφασμένη καταλλήλως καὶ ἡ ἐφεξῆς.

Α'. Ἀπλῆ ἀνεπτυγμένη ἐρωτηματικὴ πρότασις.

1. Δι' ἐρωτηματικῆς ἄντωνυμίας.
2. Δι' ἐρωτηματικοῦ ἐπιρρήματος.

Ἐρωτηματικὸν σημεῖον.—Ἐρωτηματικὴ ἄντωνυμία.—Ἐπίρρημα (σημασία, ὀρισμός).

Β'. Σύνθετος πρότασις.

1. Ὡς πρὸς τὸ ὑποκειμένον.
2. » » » κατηγορούμενον.
3. » » » ῥῆμα.
4. » » » ἀντικείμενον.
5. » » τὸν προσδιορισμὸν.

Περὶ συμφωνιῶν τὰ κυριώτερα.—Ὁ σύνδεσμος καί.—Συμπλεκτικαὶ προτάσεις.—Τὸ κόμμα.—Ἡ ἄνω τελεία ἢ τὸ κῶλον.—Ἡ περίοδος.—Ὁ λόγος.—Παράλειψις ὄρου τινὸς τῆς προτάσεως.

Γ'. Προτάσεις ἔχουσαι τὸ ὑποκ. ἢ τὸ κατηγορ. ἢ ἀντικείμεν. ἢ τὸν προσδιορισμὸν ὁμαλῶν τριτόκλιτων ὀνομα ἐν ταῖς 5 πτώσεσι τοῦ ἐνικ. καὶ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ μετὰ τοῦ οἰκίου ἀρθρον.—Τύποι ἐν διαγράμματι τῶν ληρόντων ἐν τῇ ὀνομαστικῇ

1. εἰς ν (τῆς ῥίζης ἀμεταβλήτου) α' ὄξυτόνου, β' παροξυτόνου, γ' προπαροξυτόνου, δ' προπερισπωμένου.

2. εἰς ρ (τῆς ῥίζης ἀμεταβλήτου) α' ὄξυ-

τόνου, β' παροξυτόνου, γ' προπαροξυτόνου, δ' προπερισπωμένου.

3. εἰς α (τῆς ῥίζης ἀμεταβλήτου) α' ὄξυτόνου, β' παροξυτόνου, γ' προπαροξυτόνου, δ' προπερισπωμένου.

Χαρακτήρ τριτοκλίτων καὶ τοῦ ἀναζητητέος.—

Τύποι ἐν διαγράμματι τῶν ὁμαλωτέρων ἐκ τῶν ληρόντων ἐν τῇ ὀνομαστικῇ

1. εἰς ξ.—2. εἰς ψ.—3. εἰς ς.—4. εἰς φωνῆν α, υ, ω.—

Ἡμίφωνα. Ἄφωνα. Διαιρέσις ἡμιφῶνων καὶ ἀφῶνων. Τροπή ἀφῶνων. Μεταβολὴ προσφῶρος συμφῶνων τινῶν (σ πρὸ ἀμεταβ. κλπ. τ, π μετὰ τοῦ ν, γ πρὸ γ, κ, χ κλπ.). Προφορά τοῦ υ τῶν διφθόγγων αυ, ευ, ηυ.—

Ὀρισμός τριτοκλίτων. Κανόνες (κυριώτ. καὶ γενικώτεροι). Αἱ 3 κλίσεις.

Δ'. Προτάσεις ἔχουσαι ὁμαλῶν ἐπίθετον ἐν τοῖς τριῶν βαθμοῖς.

1. Τρικατάληκτον.
2. Δικατάληκτον.
3. Μονοκατάληκτον.

Ὀρισμός (τρικαταλ.—δικαταλ.—μονοκαταλ.—θετικοῦ—συγκριτικοῦ—ὑπερθετικοῦ.—Κανόνες (οἱ κυριώτ. καὶ γενικώτεροι).

Ε'. Προτάσεις ἔχουσαι ἀριθμητικά.

1. Ἀπόλυτα.
2. Τακτικά.
3. Χρονικά.
4. Πολλαπλασιαστικά καὶ ἀναλογ. (πλοῦς—πλάσιος—πλασιῶν).

Ὀρισμός. Κανόνες (κυριώτ. καὶ γενικώτ.).—

ΣΤ'. Προτάσεις ἔχουσαι ἄντωνυμίας.

1. Προσωπικάς.
2. Δεικτικάς.
3. Ἐρωτηματικάς.
4. Ἀόριστους.

Ὀρισμοί. Παραλείψεις ἄντωνυμ. ἐν τῇ προτάσει. Συμφωνίαί. Ἐγκλίσις τόνου (ἐν τῇ ἀόριστῳ). Κανόνες (κυριώτ. καὶ γενικώτ.).—

Ζ'. Προτάσεις ὀριστικάι.

1. Ἐνεργητικάι.

α'. Ἐνεστώτ. ἐν τῷ ἐνικ. καὶ πληθυντικῶ. Τὰ πρόσωπα.

β'. Παρατατικός ἐν τῷ ἐνικ. καὶ πληθυντικῶ.

γ'. Ἀόριστος (α' καὶ β', ἐξάφεται ὁ μέλλον εὔχρ.) ἐν τῷ ἐνικ. καὶ πληθυντ.

Ἡ Αὔξησις.

δ. Ὁ μέλλων συντελικὸς καὶ παρατατικὸς (διὰ τοῦ θά) ἐν τῷ ἐνικ. καὶ πληθυντ.

ε'. Τὸ ἔχω κατ' ἐνεστώτα καὶ παρατατικὸν ἐν τῷ ἐνικ. καὶ πληθυντ.

ς'. Τὸ εἶμαι κατ' ἐνεστώτα καὶ παρατατ. ἐν τῷ ἐνικ. καὶ πληθυντ.

ζ'. Ἡ μετοχὴ τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου. Ὁ ἀναδιπλασιασμός.

η'. Ὁ παρακειμένος ἐν τῷ ἐνικ. καὶ πληθυντικῷ.

θ'. Ὁ ὑπερσυντελικὸς ἐν τῷ ἐνικῷ καὶ πληθυντ. διὰ τοῦ ἔχω καὶ τῆς μετοχῆς τοῦ παθητ. παρακ. χαρακτηριζομένων τῶν διὰ τοῦ θέλω, ἤθελον, ἔχω γράψαι, κτλ. ὡς ἀσυστάτων, πλήν, ἐννοεῖται, τῆς λίαν δοκίμου συντάξεως τοῦ ἔχω μετὰ μετοχῆς.

Κατάληξις—ρίζα—χαρακτῆρ—τροπὴ τοῦ χαρακτῆρος.—Τύπος ὀριστικῆς ἐν διαγράμματι βαρυτόνων καὶ περισπωμένων.—Σημασία—χρήσις—ὀρισμὸς χρόνων, αὐξήσεως καὶ ἀναδιπλασιασμοῦ.

2. Παθητικά.

α'. Ἐνεστώς — Παρατατικὸς — Ἀόριστος (παθητ. καὶ μέσος, α' καὶ β' ἐξαιρουμένου τοῦ μάλλον εὐχρήστου) ὡς ἐν τῇ ἐνεργητικῇ.

β'. Παρακειμένος καὶ ὑπερσυντελικὸς διὰ τοῦ εἶμαι καὶ τῆς μετοχῆς τοῦ παθητ. παρακειμένου.

γ'. Ὁ μέλλων συντελικὸς καὶ παρατ. ὡς ἐν τῇ ἐνεργητικῇ.

Τὸ ποιητικὸν αἴτιον. Φωναί. Διαθέσεις.— Ὄρισμοί (φωνῆς—διαθέσεως—ποιητικοῦ αἰτίου). Τύπος παθητικῆς φωνῆς ἐν διαγράμματι βαρυτόνων καὶ περισπωμένων.

Η'. Προτάσεις ὑποτακτικαὶ (ὑποθετικαί).

1. Ἐνεστώς ἐνεργητικὸς καὶ παθητικὸς.

2. Ἀόριστος ἐνεργ. μέσος καὶ παθητικὸς.

3. Παρακειμένος ἐνεργητ. καὶ παθητικὸς.

Σύνδεσμοι ὑποθετικοί. Τύπος ὑποτακτικῆς ἐγκλίσεως βαρυτόνων καὶ περισπωμ. ἐν διαγράμματι.

Θ'. Προτάσεις προστακτικαί.

1. Ἐνεστώς ἐνεργητ. καὶ παθητικὸς (τὸ γ' προσ. διὰ τοῦ ἄς).

2. Ἀόριστος ἐνεργ. μέσος καὶ παθητικὸς (τὸ γ' πρόσ. διὰ τοῦ ἄς).

3. Παρακειμένος ἐνεργητικὸς καὶ παθητικὸς (τὸ γ' πρόσ. διὰ τοῦ ἄς).

Τύπος προστακτικῆς βαρυτόνων καὶ περισπωμένων ἐν διαγράμματι. Ἐγκλίσεις. Χρήσις τῶν ἐγκλίσεων ἐν ἀπολύτῳ καὶ ἐξηρη-

μένῳ λόγῳ (τὰ κυριώτ. καὶ γενικώτ.). Θέματα. Συζυγία.

Γ. Προτάσεις ἔχουσαι τὸ ὑποκείμεν. ἢ κατηγο. ἢ ἀντικείμενον ἢ προσδιορισμὸν

1. Ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν.

2. Ἀναφορικὸν ἐπίρρημα.

3. Ἀναφορικὴν μετοχὴν.

Πρότασις κυρία ἢ πρωτεύουσα — δευτερεύουσα.

Ὄρισμὸς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας.

ΙΑ'. Προτάσεις χρονικαί.

1. Διὰ χρονικοῦ ἐπίρρηματος.

2. Διὰ χρονικῆς μετοχῆς.

3. Δι' ἐμπροθέτου.

Τύπος τῆς μετοχῆς ἐν τῷ ἐνεστώτι, ἀόριστῳ καὶ παρακειμένῳ. Ὄρισμὸς τῆς μετοχῆς (ἀναφορικῆς, χρονικῆς).

ΙΒ'. Προτάσεις περιέχουσαι ἅπαντα τὰ μέρη τοῦ λόγου.

Τὰ μέρη τοῦ λόγου. Κλιτά. Ἀκλιτά. Πτωτικά. Παρεπόμενα (πτωτικῶν, ῥήματος).

ΣΗΜ. Τὰ δύο ταῦτα τεύχη εἰσι κυρίως τῆς γραμματικῆς τῆς νέας ἐλληνικῆς.

Τέλος τοῦ β' τεύχους.

Τεῦχος γ'. Ἔτος σχολικὸν ε'.

1. Τῇ ἐνταῦθα ἐπαναληφθησομένῃ ὕλῃ τῶν προηγουμένων τευχῶν προσθετέον ἐν καταλλήλῳ τόπῳ ὅ,τι ἀναγκαῖον καὶ ἐφικτὸν ἐκ τῶν οὐσιαστικῶν, ἐπιθέτων, ἀντωνυμιῶν καὶ ῥημάτων.

2. Ἐν τοῖς ῥήμασιν εἰσαχθήτω καὶ συνφανθήτω καταλλήλως ὡς εἰσαγωγή εἰς τὴν ἀρχαίαν ἤδε ἡ ὕλη:

α'. Τὸ εἶμι ὑπὸ συντακτικὴν (ὡς συνδετικὸν καὶ ὑπαρκτικὸν) καὶ τεχνολογικὴν ἔποψιν.

β'. Τὸ ἀπαρέμφατον κατ' ἐνεστώτα καὶ ἀόριστον.

γ'. Τὸ γ' πρόσωπον τῆς προστακτικῆς μονολεκτικῶς.

δ'. Ὁ μονολεκτικὸς μέλλων ἐν τῇ ὀριστικῇ, ἀπαρεμφάτῳ καὶ μετοχῇ.

ε'. Ὁ μονολεκτικὸς παρακειμ. καὶ ὑπερσυντ. ἐν τῇ ὀριστικῇ ἀπαρεμφάτῳ καὶ μετοχῇ.

ς'. Ἡ εὐκτική τοῦ ἐνεστώτος καὶ ἀόριστου ὁμαλῶν ῥημάτων.

ζ'. Τῶν εἰς μι ὁμαλῶν καὶ ἀνωμάλων τὰ μάλλον εὐχρηστα.

η'. Τὰ συνηθέστατα τῶν ἄλλων ἀνωμάλων ῥημάτων.

3. Συμπληρωτικά περί προσδιορισμῶν (ὁμοιοπτώτων—ἑτεροπτώτων—κοινῶν).

4. Τὰ κυριώτατα περί τῶν ἀκλίτων μερῶν τοῦ λόγου καὶ τῆς συντάξεως αὐτῶν.

5. Περί παραγωγῆς καὶ συνθέσεως τὰ κυριώτατα.

Τέλος τοῦ γ' τεύχους.

Τεύχος δ'. Ἔτος σχολικόν στ'.

Τῆ ὕλη τῶν προηγουμένων τευχῶν συνυφανθήτω καταλλήλως καὶ συμπληρωματικῶς:

1. Πᾶν ὅ,τι ἀναγκαῖον τῇ δημοτικῇ παιδεύσει ἐκ τοῦ τυπικοῦ καὶ τεχνολογικοῦ, πρὸς δὲ ἐκ τοῦ συντακτικοῦ ὅσα ἀνάγονται εἰς τὸ *ὑποκείμενον* καὶ τοὺς ἄλλους ὄρους τῆς προτάξεως, τὸ *ῥῆμα* (ἐνεργητικὸν μεταβατικόν—μονόπτωτον—δίπτωτον, ἀμετάβατον, οὐδέτερον, παθητικόν, μέσον, ἀποθετικόν), τὸ *ἀπαρέμφατον* (τελικόν, εἰδικόν), τὴν *μετοχὴν* (ἐπιθετικὴν, παρενθετικὴν, κατηγορηματικὴν, ἀπόλυτον), τὰ *ἀπρόσωπα*, τὰ εἰς *τεος* ῥηματικά.

2. Ὅ,τι εἰς τὴν χρῆσιν τῶν ἐγκλίσεων ἐν ἀπολύτῳ καὶ ἐξηρτημένῳ λόγῳ τῆς ἀρχαίας ἀνάγεται (τὰ κυριώτατα καὶ γενικώτατα).

3. Τὰ κυριώτατα καὶ συνηθέστατα περί

συνθέσεως τῶν λόγων καὶ τῶν συντακτικῶν σχημάτων καὶ ἰδιωμάτων.

Τέλος τοῦ δ' τεύχους.

Τεύχος ε'. Ἔτος σχολικόν ζ'.

Ἐν τῇ ὕλη τῶν προηγουμένων τευχῶν προστεθήτω καὶ *συνυφανθήτω* καταλλήλως καὶ συμπληρωματικῶς πᾶν ὅ,τι ἀναγκαῖον τῇ ἀστικῇ σχολῇ συμφώνως τῇ β' γενικῇ ἀρχῇ ἐκ τε τοῦ *συντακτικοῦ*, *τυπικοῦ*, *τεχνολογικοῦ* καὶ *ἐτυμολογικοῦ*.

ΤΕΛΟΣ.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῇ 18 μαρτίου 1883.

Ἡ ἐκπαιδευτικὴ ἐπιτροπὴ

Κ. ΣΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ.

ΗΡ. ΒΑΣΙΛΑΗΣ.

Θ. ΣΑΛΤΕΛΗΣ.

Α. ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ.

ΝΙΚ. ΠΑΡΑΝΙΚΑΣ.

Κ. Γ. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ.

ΑΒΡΑΑΜ ΜΑΛΙΑΚΑΣ.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΧΑΤΖΗΧΡΗΣΤΟΥ.

Η. ΠΑΠΑΡΡΟΥΣΗΣ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΣΙΑΚΑΣ, γραμματεὺς.

ΠΡΑΚΤΙΚΑ.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΧΟΕ΄.

(Τακτική).

Τῆ 31/12 ἰουνίου 1882.

Προεδρεύοντος τοῦ προέδρου κ. Κ. ΚΑΛΑΪΔΑΟΥ.

Ἀναγνωσθέντων καὶ ἐπικυρωθέντων τῶν πρακτικῶν τῆς ἡγουμένης τακτικῆς συνεδριάσεως καὶ τῆς ἐπετείου ἐορτῆς, ὁ κ. Πρόεδρος ποιεῖται τὴν ἐξῆς προσλαλιάν.

Κύριοι συνάδελφοι,

Ἄναλαμβάνων ἀπὸ τῆς σήμερον τὰ καθήκοντα προέδρου τοῦ ἐν τῇ βασιλίδι ταύτῃ τῶν πόλεων ὀτρηνῶς ὑπὲρ τῶν γραμμάτων μοχθοῦντος Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου, χάριτας ὑμῖν ὁμολογῶ ἐπὶ τῇ ἀρχῇ ἐμπιστοσύνη, ἣν ἐπεδείξατό μοι καὶ αὐθις ἡ εὐμενῆς ὑμῶν ψῆφος, ἀνυψώσασά με τὸ δεύτερον μέχρι τῆς ἀνωτάτης βαθμίδος τῶν συμβουλευτικῶν καὶ ἐκτελεστικῶν ἀρχῶν τοῦ πρεσβυγενεοῦς καὶ παρ' ἡμῖν τε καὶ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ σεβαστοῦ πένυ σωματείου τούτου. Ἐνδόμυχός ἐστι καὶ βαθεῖα ἡ ἐπὶ τῇ παρ' ἀξίαν ἐκλογῇ ταύτῃ πρὸς ὑμᾶς εὐγνωμοσύνη μου, ἀναλογιζομένου ἐν εἰλικρινείᾳ καὶ ἀκριβεῖ τῶν πραγμάτων διαγνώσει ὅτι τῶν ἡμετέρων συναδέλφων πολλοὶ πολλῶ ἔμοι χάρρονες μετὰ μείζονος ἡδύνατο ἐπιτυχίας πάσας διεκπεραιῶσαι τὰς τῇ ὑψηλῇ ταύτῃ διακονίᾳ παρομαρτούσας λεπτάς καὶ σπουδαίας ἐντολάς. Ταύτας μόνον ἐὰν ἐσκεπτόμην ἤθελον πάντως ἀποθαρρυνθῆ καὶ ἐκλιπαρήσει ὑμᾶς ὅπως εἰς ἐπιδειξιωτέρου πηδαλιούχου χεῖρας ἐμπιστευθῆτε κατὰ τοὺς θυελλώδεις τούτους καιροὺς τὸ πεφιλημένον συλλογικὸν σκᾶφος· ἀλλὰ μετὰ ὠρμιον σκέψιν προὔτιμησα τὴν τῷ κελεύσματι ὑμῶν ὑποαγῆν, τὸ μὲν τῇ ὑμετέρᾳ θαρρῶν ἐπιεικείᾳ, τὸ δὲ πεποιδῶς ἐπὶ τῇ προθύμῃ καὶ τελεσφόρῃ ἀγωγῇ τῶν δι' ὧν με περιστοιχίσατε συγκοσμητόρων, ὧν ὁ ἀκάματος ζῆλος, ἡ πρὸς τὸν Σύλλογον ἀφοσίωσις καὶ ἡ θεδοκιμασμένη ἱκανότης παρήγαγον ἡδῆ, κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, καρποὺς ἀφθόνους καὶ ἐυχίμους, ὑπὸ πάντων δὲ ἡμῶν δεόντως ἐκτιμηθέντας. Οἱ ἐρίτιμοι οὗτοι συνάδελφοι βοηθήσουσιν, ἐλπίζω, καὶ ἐμὲ τὸν ἐλάχιστον καὶ

(ΕΛΛ. ΦΙΛΟΛΟΓ. ΣΥΛΛΟΓ. ΤΟΜ. ΙΖ΄)

ὑπὲρ πάντα ἄλλον χρήζοντα τῆς αὐτῶν συναντιλήψεως, ὡς ἐβοήθησαν τὸν πολυσέβαστον καὶ σοφὸν τέως πρόεδρον ἐξοχώτατον κ. Σπ. Μαυρογένην, πρὸς ὃν προτείνω ὑμῖν ὅπως ἀπολυθῆ ἔγγραφον τοῦ Συλλόγου ἐπίσημον, εἰς ἔνδειξιν τῆς εὐγνωμοσύνης ἡμῶν ἐπὶ τοῖς μόχθοις, οὓς οὐκ ἐπαύσατο καταβάλλων ἐπὶ ἔτος ὅλον ὑπὲρ τῆς ἐν παντὶ προαγωγῆς σωματείου, ὅπερ ἀπὸ τῆς τούτου συστάσεως ὀλοφύχως ἠγάπησε καὶ προθύμως πάντοτε πολυειδῶς ὑπῆρέτησεν. Σὺν τῇ πολυτίμῃ δὲ ταύτῃ τῶν ἡμῶν ἐν τῷ προεδρείῳ συναδέλφων συνεργασίᾳ, ἐπιτρέψατέ μοι, κύριοι, ἵνα ἐπικαλεσθῶ καὶ τὴν οὐχ ἤττον πολύτιμον καὶ ἀπαραίτητον σύμπραξιν πάντων ὑμῶν· ἀνευ γὰρ ταύτης οὐδὲν ἐστὶ γενέσθαι τῶν δεόντων.

Ἐὰν δὲ δέοντα δὲ γενέσθαι πολλά εἰσι καὶ κατεπεύγοντα, ἐν οἷς, καθ' ἡμᾶς, πρωτεύουσιν, ἡ κατὰ τὸ ἐνὸν περιστολῇ τῶν ἡμετέρων δαπανῶν, ἀνερχομένων εἰς ποσὸν πάντῃ δυσανάλογον τοῖς πόροις τοῦ Συλλόγου, ἡ τακτικὴ ἀνακοίνωσις σπουδαίων μελετῶν καὶ τερπνῶν τε καὶ ὠφελίμων δημοσίων διαλέξεων, ἡ σύντονος ἐν πάσαις ταῖς ἐπιτροπαῖς ἐργασία, μάλιστα δὲ ἡ ὅσον ἔνεστι ταχύτερα ἐκδοσις τῶν καθυστερούντων τευχῶν τοῦ ἡμετέρου περιοδικοῦ, τοῦ πιστοῦ τούτου καὶ τηλαυγοῦς κατόπτρου τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου, οὔτινος ἡ μὲν διακοπὴ ἀκαταλογίστου ἠθικῆς καὶ ὑλικῆς ζημίας γίνεται ἡμῖν πρόξενος, ἡ δὲ τακτικὴ δημοσίευσις διατηρεῖ ἀπὸ πολλοῦ ἀκμαῖον τὸ τοῦ Συλλόγου γόητρον καὶ θερμὰς τὰς πρὸς αὐτὸν συμπαθείας τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου. Ὁ Σύλλογος ἡμῶν, κύριοι, καὶ τοῦτο μετὰ δικαίας διακηρύττω ὑπερηφανείας, ὑψηλὴν προσεκτήσατο θέσιν καὶ ἐν τῇ συνειδήσει τοῦ ἡμετέρου ἔθνους, μετὰ πολλῆς τῆς στοργῆς παρακολουθοῦντος τοὺς ὑπερκοσασαεῖς αὐτοῦ ἀγῶνας· ἐφ' ᾧ καὶ ὀφείλομεν, οὐ μόνον διατηρῆσαι αὐτὸν σῶον καὶ ὀρθοτομοῦντα τὸν λόγον τῆς ἐπιστημονικῆς ἀληθείας, ἀλλὰ καὶ καταστῆσαι αὐτὸν ὁσημέραι ἱκανώτερον εἰς ἐξυπρέτησιν τῶν εὐγενῶν ὑπὲρ τῆς παιδείας προθέσεων τῆς Α. Α. Μ. τοῦ κραταιοῦ καὶ φιλόλου Σουλτάνου Ἀβδούλ Χαμίτ Χάν, τοῦ ἄ-

νωτάτου προστάτου τῶν ἐν τῇ ἀπεράντῃ Αὐτοῦ αὐτοκρατορικῇ λειτουργούντων φιλολογικῶν καὶ ἐκπαιδευτικῶν σωματείων. Μετὰ τῶν ἐστιῶν τούτων τῶν φώτων καὶ ἰδίᾳ μετὰ τῆς ἀρτισυστάτου Ἐκπαιδευτικῆς καὶ Φιλανθρωπικῆς Ἀδελφότητος, ἧς εὐρύτατος ὁ κύκλος καὶ τὰ μέσα ἰσχυρά, ἐν εἰλικρινείᾳ καὶ ἀμοιβαίᾳ ἀγάπῃ καὶ ἐκτιμῆσει συνεννοούμενοι καὶ ἀλληλοβοηθούμενοι, ῥαδίως καὶ εὐκόλως παρέξομεν τοῖς παιδευσιν διψῶσι τὸ αὐδωρ ζῶν» τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς ἠθικῆς. Οὐδέποτε δὲ ὁ Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος, οὐτινος ἐπισκοπεῖ εὐλογῶν τὰ ἔργα αὐτοῦ ὁ φιλόμουσος ἡμῶν πρωθυεράρχης Ἰωακείμ ὁ Γ', οὐδέποτε παύσεται διατελῶν ὁ πατήρ τῶν συλλόγων καὶ ἀδελφοτήτων, μάλιστα ἐνόσφ τὰ μέλη αὐτοῦ, τὰ τε ἐπίτιμα, τὰ τακτικὰ καὶ τὰ ἀντεπιστέλλοντα, μετ' ἀφοσιώσεως καὶ αὐταπαρνησίας ἐπιτελοῦσι τὸ ἑαυτῶν καθῆκον. ἀναπολοῦντα εἰς τὴν μνήμην αὐτῶν, πρὸς ἐνθάρρυνσιν καὶ ψυχικὴν τέρψιν, παρήγορον καὶ γλυκυτάτην, τὴν τοῦ ἀποστόλου τῶν ἐθνῶν βαρυσήμαντον ὑποθήκην: *δόξα καὶ τιμὴ καὶ εἰρήνη παντὶ τῷ ἐργαζομένῳ τὸ ἀγαθόν*.

Μετὰ τὴν προσλαλίαν ταύτην ἀναγινώσκεται ὑπὸ τοῦ γεν. γραμματέως ἡ

ἀλληλογραφία,

ἐξ ἧς παρατιθέμεθα περίληψιν τῶν ἐξῆς ἐπιστολῶν.

Ἐπιστολῆς, τοῦ κ. G. H. Hear, γενικοῦ προξένου τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς ἐνταῦθα, ἀπὸ 13 (ν. ἔ.) μαίου, ἀποστέλλοντας ἐκ μέρους τοῦ ὑπουργοῦ τῶν ἐσωτερικῶν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς 5 τόμους, περιέχοντας τὴν ἐκθεσιν τῶν ἀντιπροσώπων τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν εἰς τὴν ἐν Παρισίοις παγκόσμιον ἐκθεσιν τοῦ 1878.

Τοῦ αἰδεσιμωτάτου C. G. Curtis, ἀπὸ 21 μαίου, ἐξαιτουμένου ἐξ ὀνόματος τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἐπιτροπῆς ὅπως ἐκδοθῇ ἐνταλμα 3 λιρῶν ἐπ' ὀνόματι τοῦ κ. Α. Πανοπούλου δι' ἀντιγραφὴν ἐπιγραφῶν ἐν τῷ κώδικι.

Τοῦ Comte G. B. Rossi Scotti, ἀπὸ 24 φθινοντος, γνωστοποιούντος τὴν παραλαβὴν τοῦ διπλώματος αὐτοῦ ὡς ἀντεπιστέλλοντος μέλους καὶ εὐχαριστοῦντος ἐπὶ τούτῳ τῷ Συλλόγῳ.

Τοῦ κ. A. G. Campillo, ἀπὸ 8 ἰουνίου, διαβιβάζοντος ἐπιστολὴν τοῦ προέδρου τοῦ ἐν Μαδρίτῃ Συλλόγου «*Ateneo de Madrid*».

Τοῦ κ. Χρ. Χατζηχρήστου, διευθυντοῦ τοῦ

ἐν Σταυροδρομίῳ Ἑλληνικοῦ Λυκείου, παρακαλοῦντος τὸν Σύλλογον, ὅπως, ὡς καὶ ἄλλοτε, παραχωρήσῃ τὴν μεγάλην αὐτοῦ αἴθουσαν διὰ τὴν πρώτην ἡμέραν τῶν ἐξετάσεων τοῦ ὑπ' αὐτοῦ διευθυνομένου Λυκείου, ἧτοι τὴν κυριακὴν τῆς 13 ἐπομένου μηνός.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἀγγέλλονται αἱ τῶν βιβλίων προσφοραὶ καὶ ἐκφράζονται εὐχαρισταὶ τοῖς ταύτας ποιησαμένοις.

Εἶτα ἀγγέλλονται τὸ πρῶτον ὡς τακτικὰ μέλη οἱ κ. κ. I. Φιλαλήθης, καθηγητῆς τῆς M. τοῦ Γένους Σχολῆς, προτεινόμενος ὑπὸ τῶν κ. κ. K. Καλλιᾶδου, Στ. Ἀριστάρχου καὶ Τηλ. Καραθεοδωρῆ, καὶ N. Δουρουτῆς, ἀ' γραμματεῦς τῆς ἐνταῦθα B. Ἑλλ. Πρεσβείας, προτεινόμενος ὑπὸ τῶν κ. κ. K. Καλλιᾶδου, Τηλ. Καραθεοδωρῆ καὶ Ὁδ. Ἀνδρεάδου.

Προβάς δ' ἀκολούθως ὁ Σύλλογος εἰς ἀναπλήρωσιν τῶν παραιτηθέντων ἐκ τῶν ὑπουργημάτων ἀ ἀνετέθησαν αὐτοῖς κατὰ τὰς ἀρχαιολογίας, ἧτοι τῶν κ. κ. Paul Schröder, ἀντιπροέδρου, B. Λούση, βιβλιοφύλακος καὶ Ὁδ. Ἰαλέμου, μέλους τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Συλλόγου, ἀναδείκνυσιν ἀντιπροέδρον μὲν τὸν αἰδ. C. G. Curtis διὰ ψήφων 11, βιβλιοφύλακα τὸν κ. Α. Παπαδόπουλον Κεραμεία διὰ ψήφων 10 καὶ μέλος τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς, τῇ προτάσει τοῦ προεδρείου, τὸν κ. Γ. Σεϊτανίδην.

Εἶτα ὁ κ. γενικὸς γραμματεὺς ἀναγινώσκει τὴν ἀπερὶ τῆς ἀνακαλύψεως τῆς ἀρχαίας πόλεως Μοραίας νῦν Μοριγοτάδας καὶ περὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ Μωρέως» πραγματείαν τοῦ κ. Ἀθ. Πετρίδου, ἣν ἀπέστειλε τῷ Συλλόγῳ ἐκ Κυπαρασίας.

Ἐν τῇ πραγματείᾳ αὐτοῦ ταύτῃ ὁ κ. Ἀθ. Πετρίδης ἐν πρώτοις παρατιθῆσι τὰ εἰς τὴν ὑπόθεσιν αὐτοῦ ἀναφερόμενα χωρὶα τοῦ κ. K. Παπαρηγοπούλου καὶ τοῦ κ. Σάθα. Ἐρευνῶν δὲ ταῦτα διαφωνεῖ πρὸς τὸν κ. Σάθαν ὡς πρὸς τὰ ἐξῆς: Εἰς τὰ περὶ τοῦ Ποντικοκάστρου ἢ Μυουπόλεως ἀναφερόμενα φρονεῖ ὅτι ἀνέκαθεν ἢ πόλις αὕτη οὐχὶ Μυούπολις, ὡς λέγει ὁ κ. Σάθας, ἀλλὰ Κάστρον Ποντικοῦ ὀνομάσθη ὑπὸ τοῦ κατὰ πρῶτον ἀνοικοδομήσαντος αὐτὸ ὑπὲρ τὸν λιμένα τὸν καλούμενον Ποντικοῦ Λιμένα καὶ ἐν τῇ χώρᾳ τῇ ποντικῇ κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἀντιοχέως Ἰωάννου. Τὸ ὄνομα δὲ τῆς Πόλεως Ποντικοκάστρον μετεποιήσεν ἐπὶ τὸ ἀρχαικώτερον εἰς Μυούπολιν Ἀνδρέας ὁ ἐξ Ὠλένης τοῦ Μοραίου. Ὁ κ. Πετρίδης ὁμιλεῖ περὶ τῆς πόλεως Φειᾶς ἧτις φρονεῖ ὅτι ἐκείτο

ἐν Ποντικοκάστρῳ καὶ οὐχὶ ἐν τῇ Σκαφιδίᾳ. Καθὼς δὲ ἐν Ποντικοκάστρῳ ὑπῆρχον αἱ ἀρχαῖαι Φεῖαι οὕτω καὶ ἐν τῷ ἰχθυοτροφείῳ Μουρηᾶς τοῦ Πύργου ἦν ἡ ἀρχαία πόλις Λετρίνοι καὶ οὐχὶ ἡ πόλις Μοραία, ὡς φρονεῖ ὁ κ. Σάθας, οὐδὲ προῆλθε τὸ ὄνομα τοῦτο ἐκ τοῦ ἀρχαιοτέρου *Μαργάλαι*. Ἡ ἀληθής, λέγει, πόλις Μοραία ἀνεκαλύφθη ὑπ' ἐμοῦ ἐσχάτως καὶ εὑρίσκεται ἀλλαχοῦ πολὺ μακρὰν τοῦ ἰχθυοτροφείου Μουρηᾶς ἐν ἐτέρᾳ ἐπαρχίᾳ, τῇ Τριφυλίᾳ. Ἀκολούθως ὁ κ. Πετρίδης ἐκφέρει γνώμην ὅτι τὸ γενικὸν τῆς Πελοποννήσου ὄνομα Μωρέας δὲν προῆλθεν ἐκ τῆς ἁλμνης Μουρηᾶς, ὡς προσπαθεῖ νὰ ἀποδείξῃ ὁ κ. Σάθας, οὐδὲ ἐκ τοῦ ὀνόματος Σχιομπρέας Μουρηᾶς. Τέλος δ' ἀρχόμενος τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ζητήματος γνώμης διακόπτει τὴν διατριβὴν ὑπισχνόμενος συνέχειαν.

Ὁ κ. **Χρ. Χατζηχρήστου** παρατηρεῖ ὅτι, προκειμένου περὶ τῆς λέξεως Μωριάς, δι' ἧς ὀνομάσθη ἡ Πελοπόννησος καὶ περὶ ἧς ἐγράψαν πολλὰ ὑπὸ τε τοῦ σοφοῦ καθηγητοῦ τοῦ Ἀθήνησι Πανεπιστημίου κ. Κ. Παπαρηγοπούλου καὶ τοῦ κ. Σάθα, μεγίστη δέον νὰ καταβληθῇ προσοχὴ εἰς τὴν συνήθειαν τῆς γλώσσης τοῦ λαοῦ, ἧτις τὰ περιεκτικὰ ὀνόματα, ἅτινα ἡ ἀττικὴ γλῶσσα εἰς ᾧν-ᾧνος σχηματίζει, σχηματίζει εἰς ἁῶς τῷ ι ἢ τῷ ε διὰ συνιζήσεως ὡς λ. χ. ἀντὶ σπαρτῶν σπαρτιᾶς, δαφνῶν δαφνιας κτλ. καὶ εἰς γένος ἀρσενικόν· διαφωνεῖ δὲ πρὸς τὴν γνώμην ἐκείνων, οἵτινες ἐννοοῦσιν ὅτι λέγεται νῆσος Μωρέας ἢ χώρα Μωρέας, διότι φέρεται εἰς ἀρσενικόν γένος ὁ Μωρέας ἢ συνηθέστερον Μωρεᾶς.

Ἐπίσης διαφωνεῖ καὶ πρὸς τὴν γνώμην τοῦ κ. Σάθα ὅστις γνωματεύει ὅτι ἀπὸ πολεῶς τινος Μοραίας ἐδόθη τὸ ὄνομα εἰς ἅπασαν τὴν Πελοπόννησον, διότι, ἂν τοῦτο ἀληθές, θὰ ἐλέγετο ἢ Πελοπόννησος ἢ Μοραία καὶ ὄχι ὁ Μωρέας ἢ ὁ Μωριάς, καθὼς καὶ ἡ μικρὰ χώρα Ἑλλάς δούσα τὸ ὄνομα αὐτῆς εἰς τὴν λοιπὴν χώραν Ἑλλάδα, τὸ ὄνομα ὁμως οὐδόλως ἤλλαξεν εἰς ἀρσενικόν.

Λύεται ἡ συνεδρίασις.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΧΟΣ'.

(Τακτικῆ).

Τῆ 7/19 Ἰουνίου 1882.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. **Κ. ΚΑΛΑΙΠΛΟΥ.**

Ἀναγνωσθέντων καὶ ἐπικυρωθέντων τῶν

πρακτικῶν τῆς ἡγουμένης συνεδριάσεως ἀνακοινοῦται ὡς ἐξῆς ἡ

ἄλληλογράφια·

Ἐπιστολῆ, τοῦ κ. Στ. Ἀριστάρχου, εἰσηγητοῦ τῆς τριμελοῦς πρὸς ἐξέλεξιν τῆς βιβλιοθήκης ἐπιτροπείας, ἀπὸ 5/17 τρέχοντος, προτεινούσης ὅπως δοθῶσι, τό γε νῦν, ὡς ἀμοιβὴ διὰ τὴν ἑκτακτον ἐργασίαν, εἰς τὴν καθυπεβλήθη ὑπὸ τῆς ἐπιτροπείας, τῷ τῆς βιβλιοθήκης ὑπαλλήλῳ κ. Κ. Κρητικίδῃ τρεῖς λίραι ὀθωμανικαί.

Τοῦ κ. Α. Παπαδοπούλου Κεραμέως, ἀπὸ 7/19 παρόντος, ἀγγέλλοντος ὅτι ὁ κ. πρόεδρος τῆς Φιλολογικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Συλλόγου, πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως αὐτοῦ, ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμίαν, ὅπως δημοσθευτῆ ἢ ἐπὶ τοῦ Ζωγραφείου διαγωνίσματος τῆς συλλογῆς ζώντων μνημείων ἐν τῇ γλώσσῃ τοῦ λαοῦ ἐκθεσῆς τῆς ἐπιτροπῆς τῆς ἐπετείου ἐορτῆς, καὶ ἐξαιτουμένου τὴν πρὸς τοῦτο ἄδειαν τοῦ Συλλόγου.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἀγγέλλονται αἱ τῶν βιβλίων προσφοραὶ καὶ ἐκφράζονται εὐχαριστίαι τοῖς ταύτας ποιησαμένοις.

Ἀκολούθως ὁ Σύλλογος ἀποδέχεται τὴν αἴτησιν τῆς πρὸς ἐξέλεξιν τῆς βιβλιοθήκης ἐπιτροπῆς περὶ ἀπονομῆς τριῶν ὀθ. λιρῶν τῷ κ. Κ. Κρητικίδῃ. Πρὸ δὲ τῆς ἐπιψηφίσεως τῆς πιστώσεως ταύτης ὁ κ. πρόεδρος παρατηρεῖ ὅτι αὕτη καταλογισθήσεται ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τοῦ παρόντος ἔτους εἰς τὸ κοινὸν τῆς βιβλιοθήκης. Καὶ μετὰ ταῦτα ἀποδέχεται ὡσαύτως τὴν αἴτησιν τοῦ κ. Α. Π. Κεραμέως πρὸς δημοσίευσιν διὰ τῶν ἐφημερίδων τῆς κατὰ τὴν ἐπέτειον τοῦ Συλλόγου ἐορτῆν ἀναγνωσθείσης ἐκθέσεως τῆς βιβλιοθήκης ὑπὸ τοῦ κ. Α. Π. Κεραμέως. Καὶ τὴν αἴτησιν ταύτην προὔπεστηρίξεν ὁ κ. πρόεδρος καταδείξας τοὺς πρὸς ἀποδοχὴν αὐτῆς συνηγοροῦντας σπουδαιοτάτους λόγους.

Ἀγγέλλονται τὸ δεύτερον καὶ ψηφοφορηθέντες γίνονται παμψηφεί δεκτοὶ μέλη τακτικὰ τοῦ Συλλόγου οἱ κ.κ. **Ι. Φιλαλήθης**, καθηγητῆς τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς, καὶ **Ν. Δοροῦτης** ἀ' γραμματεὺς τῆς **Β. Ἑλληνικῆς Πρεσβείας**.

Εἶτα ὁ ἰατρὸς κ. **Β. Λούσης** ἀναγινώσκει τὴν ἐν τῇ Ἐπιστημονικῇ τοῦ Συλλόγου Ἐπιτροπῇ ὑπ' αὐτοῦ ἀναγνωσθεῖσαν πραγματείαν ἀπερὶ τῆς μεθόδου τοῦ **Lister**, τῆς περὶ τὴν θεραπείαν τῶν ἐλκῶν, πληγῶν καὶ τραυμάτων» (ἴδε ἰς' τόμ. ἐκθεσῆν Ἐπιστημ. ἐπιτρ.).

Λύεται ἡ συνεδρίασις.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΧΟΖ'.

(Τακτική).

Τῆ 14/26 ἰουνίου 1882.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Κ. ΚΑΛΑΓΙΑΔΟΥ.

Ἀναγνωσθέντων καὶ ἐπικυρωθέντων τῶν πρακτικῶν τῆς ἡγουμένης συνεδριάσεως, ἀνακοινοῦται ὡς ἑξῆς ἡ

ἀλληλογραφία·

Ἐπιστολή, τοῦ κ. Μ. Τριανταφυλλίδου, ἐκ Πριγκήπου, ἀπὸ 10/22 τρέχοντος, ἐξαιτουμένου ὅπως τῷ ἐπιστραφῆ τὸ ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Στοιχειώδης γραμματικὴ τῆς τε ἀρχαίας καὶ νεωτέρας γλώσσης ἡμῶν πρὸς χρῆσιν τῶν δημοτικῶν Σχολείων» χειρόγραφον αὐτοῦ.

Ἐπὶ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης τοῦ κ. Τριανταφυλλίδου ὁ κ. πρόεδρος παρατηρεῖ ὅτι τὸ χειρόγραφον δύναται νὰ παραχωρηθῆ τῷ αἰτουῦντι, ἄτε ἀχρηστον ἐν τοῖς ἀρχείοις τοῦ Συλλόγου μὴ ἐξενεχθείσης κρίσεως ἐπ' αὐτοῦ ὑπὸ τῆς Ἐκπαιδευτικῆς ἐπιτροπῆς.

Μετὰ τινα συζήτησιν ὁ Σύλλογος ἀποφασίζει τὴν τοῦ χειρογράφου ἐκχώρησιν.

Εἶτα ὁ κ. Κ. Ξανθοπούλος ἀναγινώσκει τὸ δεύτερον μέρος τῆς πραγματείας αὐτοῦ τῆς ἐπιγραφομένης «τὰ ἠθικὰ Νικομάχεια τοῦ Ἀριστοτέλους» (ἴδε σελ. 1).

Λύεται ἡ συνεδρίασις.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΧΟΗ'.

(Τακτική).

Τῆ 21/3 ἰουλίου 1882.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Κ. ΚΑΛΑΓΙΑΔΟΥ.

Ἀναγνωσθέντων καὶ ἐπικυρωθέντων τῶν πρακτικῶν τῆς ἡγουμένης συνεδριάσεως ἀνακοινοῦται ἡ

ἀλληλογραφία·

ἐξ ἧς παρατιθέμεθα περίληψιν τῶνδε τῶν ἐπιστολῶν.

Ἐπιστολῆς, τῆς ἐν Τεκφοῦρ Σεραίῳ ὑπὲρ τῆς αὐτοῦ Σχολῆς ἀδελφότητος Ὀμοῖας, ἀπὸ 17 ἰουνίου, ἐκτιθεμένης τὴν κατάστασιν τῆς Σχολῆς καὶ ἐξαιτουμένης τὴν συνδρομὴν τοῦ Συλλόγου.

Ἀγγέλλονται προσφοραὶ βιβλίων καὶ ἐκφράζονται εὐχαριστίαι τοῖς ταύτας ποιησαμένοις.

Εἶτα ὁ κ. Στ. Ἀριστάρχης ἀναγινώσκει τὴν περί τιος ἀνεκδότου νεαρᾶς τοῦ

Φωκᾶ πραγματείαν αὐτοῦ. Ἐν αὐτῇ μετὰ βραχείαν μνείαν τῶν κατὰ τὴν ὀκταετῆ βασιλείαν τοῦ Φωκᾶ γεγονότων, τῆς σκληρᾶς τύχης τῆς οἰκογενείας τοῦ προκατόχου αὐτοῦ Μαυρικίου, τῆς θανατώσεως τοῦ Ναρσῆ καὶ τῆς ἐκδηλώσεως θεομηνίας διὰ τῆς πῆξεως τῆς θαλάσσης ἀπὸ Χαλκηδόνος μέχρι Γαλατᾶ, διὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει πυρκαϊᾶς ἀπὸ τοῦ παλατίου τοῦ Λαύσου μέχρι τοῦ Φόρου τοῦ Κωνσταντινίου, διὰ τοῦ ἐπισκῆψαντος μεγάλου θανατικοῦ καὶ διὰ τῶν τροπαίων τοῦ Χοσρόου παρίσταται ὁ Ἡράκλειος ὡς σωτῆρ, καιῶν μετὰ βασάνους τὸν Φωκᾶν ἐν τῇ πλατείᾳ τοῦ Ταύρου.

Ἄλλ' ἐν τῷ χρονικῷ τούτῳ διαστήματι ἀναφέρονται καὶ τινα καλὰ κτεσκευασθῆ ὁ Ἀρσενάλης παρὰ τὴν Μαγναύραν πρὸς καταφυγὴν τῶν πλοίων, ἐξεχώσθη κυστέρνα παρὰ τὸν ναὸν τῶν Τεσσαράκοντα Μαρτύρων πρὸς ὑδρευσιν τοῦ διψῶντος λαοῦ, ἀνηγέρθη στήλη πρὸς στολισμὸν τῆς πόλεως· ἀλλὰ καὶ ὁ ὑπὸ τῶν Ἀβάρων ἀποτινόμενος φόρος ὑποτελείας πύξῃθη καὶ μεγάλαι χρηματικαὶ δωρεαὶ διενεμήθησαν εἰς τοὺς πτωχοὺς Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τὴν τοῦ Φωκᾶ ὑπατείαν.

Εἶτα δὲ παρατιθενταὶ συγγραφεῖς εἰκάσαντες τὴν ἐπὶ Φωκᾶ ἔκδοσιν νεαρῶν ἀπολεσθεισῶν τὴν εἰκασίαν ταύτην δικαιοὶ πληρέστατα ἢ τέως ἀνακαλυφθεῖσα ἐπιγραφὴ ἐν Γαλατᾶ κατὰ τὸν μῆνα τούτον (ἰούνιον τοῦ 1882) ἐκ τριῶν μαρμαρίνων τεμαχίων, μολὶς διασωθέντων ἐξ ἐπικειμένης καταστροφῆς, μερίμνη τοῦ καταστήματος τοῦ κ. Εὐγενίδου. Ἀναπτύσσονται οἱ λόγοι, δι' οὓς τὰ τεμάχια ταῦτα, εἰ καὶ ἑλιπῆ κατὰ τὰ $\frac{3}{4}$ τοῦλάχιστον, ἀποδίδονται εἰς νεαρὰν τοῦ Φωκᾶ, ἀποτετινομένην μὲν εἰς κόμητα λαργιτιόνων τὸν Ἀναστάσιον, πραγματευομένην δὲ περὶ τῶν πληρονομένων τελῶν ὑπὸ τῶν διὰ τοῦ Βοσπόρου διερχομένων πλοίων καὶ ἐχόντων φορτίον σωμάτων οἰκειτικῶν, ἤτοι δούλων, ὡς καὶ περὶ τῆς κηδείας τῶν κατὰ τὸν διάπλουν ἀποθνησκόντων. Ἐν τῇ περιπτώσει δὲ ταύτῃ μνημονεύονται μὲν οἱ ἀπὸ Θεοδοσίου Β' μέχρι τοῦ Φωκᾶ χρηματίσαντες κόμητες λαργιτιόνων, διακρίνεται δὲ τὸ εἰδικὸν ταμεῖον τοῦ αὐτοκράτορος ἀπὸ τοῦ γενικοῦ ταμεῖου τοῦ Φίσκου καὶ διαιρεῖται τὸ πρῶτον εἰς τρία τμήματα, ἐξετάζονται δὲ τὰ τε εἰσοδήματα καὶ αἱ δαπάναι ἐκάστου τούτων, ἰδίᾳ δὲ σαφηνίζονται τὰ περὶ κομμερκίου καὶ μάλιστα τῶν δούλων κατὰ τὴν βυζαντινὴν νομοθεσίαν. Ἐπεταὶ ἡ ἀναπλήρωσις τῆς ὅλης νεαρᾶς

τοῦ Φωκᾶ καὶ ἡ ἀντιπαράθεσις τοῦ κειμένου αὐτῆς πρὸς τε τὸν Θεοδοσιανὸν κώδικα, τὸ Ἰουστινιάνειον δίκαιον καὶ δὴ καὶ τὰς μεταγενεστέρας τῶν αὐτοκρατόρων νεαρὰς διατάξεις, ἐνιαχοῦ δὲ ἀντιπαρτίθενται διέφορα χωρία τῆς τοῦ Φωκᾶ νεαρᾶς πρὸς τοὺς ναυτικούς νόμους τῶν Ῥοδίων καὶ πρὸς τὴν ἀρχαίαν τῶν Ἀθηνῶν νομοθεσίαν.

Ἐκφράζεται δ' ἐπὶ τέλους ἡ ἐλπίς, ὅτι ἡ ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ Συλλόγου συζήτησις καὶ ἡ ἀνακάλυψις καὶ ἄλλων ἔτι τεμαχίων τῆς δυστυχῶς λίαν κολοβῆς ταύτης ἐπιγραφῆς διαφωτίσουσιν ὅσα μένουσιν ἔτι σκοτεινὰ αὐτῆς μέρη.

Λύεται ἡ συνεδρίασις.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΧΘ΄.

(Ἑκτακτος).

Τῆ 28/10 Ἰουλίου 1882.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Κ. ΚΑΛΑΓΙΑΔΟΥ.

Ἀναγνωσθέντων καὶ ἐπικυρωθέντων τῶν πρακτικῶν τῆς ἡγουμένης ἐκτάκτου συνεδριάσεως ἀνακοινοῦται ἡ

ἀλληλογραφία

ἐξ ἧς παρατιθέμεθα τήνδε τὴν ἐπιστολήν.

Ἐπιστολὴ τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Συλλόγου, ἀπὸ 27/9 Ἰουλίου, ἀγγελλούσης ὅτι παραιτηθέντος, λόγω υγείας, τοῦ κ. Ἡρ. Βασιλάδου ἀπὸ τε μέλους καὶ προέδρου, ἐξελέξατο πρόεδρον τὸν κ. Χρ. Χατζιχρήστου καὶ προτεινοῦσης μέλος αὐτῆς τὸν κ. Ν. Παρανίκαν.

Ὁ κ. πρόεδρος καθυποβάλλει πρῶτον τὴν τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς πρότασιν πρὸς ἐκλογὴν ὡς μέλους αὐτῆς τοῦ κ. Ν. Παρανίκα καὶ ἀκολούθως πρότασιν τοῦ προεδρείου καὶ τῆς Οἰκονομικῆς ἐπιτροπῆς πρὸς ἐκλογὴν τῶν κκ. I. Γκιῶν, Μ. Βελλογιάννη, Ν. Βαμβάκη καὶ Α. Παπαδοπούλου Κεραμέως ὡς μελῶν ἐπιτροπῆς, ἧτις νὰ προβῇ εἰς τὴν σύνταξιν καταστατικῆς οὐσίας τοῦ Συλλόγου.

Ἀμφότεραι δὲ αἱ προτάσεις αὐταὶ γίνονται παμψηφεί δεκταί.

Ὁ κ. πρόεδρος, ἀπουσιάζοντος τοῦ ταμίου, ἀναγινώσκει τὸν ὑπὸ τε τοῦ προεδρείου καὶ τῆς Οἰκονομικῆς ἐπιτροπῆς ἐν κοινῇ συνεδριάσει συνταχθέντα προϋπολογισμὸν τῶν εἰσπράξεων καὶ δαπανῶν κατὰ τὸ ἀρξάμενον συλλογικὸν ἔτος 1882—83 ἔχοντα οὕτως:

Εἰσπράξεις.

Ἀπὸ τακτικᾶς συνδρομᾶς.....	Α. Τ.	150
» καθυστερούσας.....	»	40
» δικαιώματα διπλωμάτων... »	»	30
» τόκους χρεωγράφων..... »	»	25
» ἐκτάκτους συνδρομᾶς..... »	»	150
» Χρηστάκην Ζωγράφον διὰ τὸ		
Περιοδικόν.....	»	150
» περίσσειμα παρελθόντος ἔτους »	»	55
» ἔλλειμμα.....	»	120
Τὸ ὅλον.....	»	<u>720</u>

Δαπάναι.

Εἰς μισθοδοσίαν ὑπαλλήλων.....	Α. Τ.	200
» περιοδικόν (2 ἔτῶν).....	»	300
» βιβλιοθήκην.....	»	30
» Ἀρχαιολογικὴν ἐπιτροπήν.... »	»	20
» Ἀρχαιολογικὸν δελτίον..... »	»	30
» πυρασφάλιστρα.....	»	25
» φωτισμὸν καὶ θέρμανσιν..... »	»	10
» ἐπισκευὴν κτιρίου.....	»	10
» διέφορα ἐξοδα καὶ γραφικ. ὕλην »	»	35
» διόρθωσιν ἐπίπλων καὶ ἀγορᾶν		
νέων.....	»	20
» ἀρχαιολογικὰς συλλογὰς..... »	»	10
» ἑκτακτα ἐξοδα.....	»	30
Τὸ ὅλον.....	»	<u>720</u>

Ἐν Κ/πέλει, τῆ 25 Ἰουνίου 1882.

Ὁ ταμίαις

[Ἵπογ.] Ν. ΒΑΜΒΑΚΗΣ.

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ προϋπολογισμοῦ ὁ κ. πρόεδρος λέγει ὅτι τὸ προεδρεῖον καὶ ἡ Οἰκονομικὴ ἐπιτροπὴ πᾶσαν φροντίδα κατέβαλον πρὸς ἐλάττωσιν τοῦ ἔλλειμματος. Ἐντεῦθεν δὲ καὶ ἡ ἐκπτώσις τῶν μισθῶν τῶν ὑπαλλήλων, οἵτινες ἦσαν φοβερὰ δαπάνη τοῦ Συλλόγου, ἀνερχόμενοι τέως εἰς 300 περίπου λίρας, ἐν ᾧ ὁ Σύλλογος ἀπὸ τὰς τακτικὰς αὐτοῦ συνδρομᾶς εἰσέπραττε μόνον 250 περίπου λίρας.

Οἱ μισθοὶ δὲ οὕτως ἔχουσιν· εἰς τὸν ὑπέλληλον τοῦ γραμματέως λίρ. 40, εἰς τὸν βοηθὸν τοῦ βιβλιοφύλακος λίρ. 36, εἰς τὸν εἰσπράκτορα λίρ. 30 ἑτησίως καὶ 15% ἐπὶ τῶν δι' αὐτοῦ γιγνομένων εἰσπράξεων· εἰς τὸν ἐπὶ τοῦ ἀναγνωστηρίου 42 λίρ. καὶ εἰς τὸν θυρωρὸν λίρ. 36· τὸ ὅλον Α.Τ. 192. Ὁ κ. πρόεδρος λυπεῖται διότι τὸ προεδρεῖον οὐκ ἠδυνήθη νὰ φέρῃ τὸ ἰσοζύγιον ἐν τῷ προϋπολογισμῷ, εὐχεταὶ δὲ ὅπως κατὰ τὸν ἐπιόντα ἐνιαυτὸν πλέον τοῦ γενομένου ἤδη γένηται καὶ ἐκφράζει τὴν

ἐλπίδα ὅτι τὸ παρουσιαζόμενον ἔλλειμμα ἀναπληρωθήσεται.

Ὁ κ. **Τηλ. Καραθεοδωρῆ** παρατηρεῖ ὅτι τὰ διὰ τὸ περιοδικὸν τοῦ Συλλόγου σύγγραμμα τοῦ Χρ. ἐφένδη Ζωγράφου εἰσὶν ἐκ τῆς χρήσεως τοῦ παρελθόντος ἔτους. Τοῦτο δὲ δέον καὶ σημειωθῆ ἔν τοις πρακτικοῖς.

Ὁ προϋπολογισμὸς ἀνευ ἀντιρρήσεως γίνε-
ται δεκτός.

Ὁ κ. **πρόεδρος** ἀγγέλλει τὴν ἑναρξιν τῆς ἐκ-
τυπώσεως τοῦ ΙΔ' τεύχους τοῦ περιοδικοῦ τοῦ
Συλλόγου συγγράμματος, τὴν διακοπὴν τῶν
τακτικῶν τοῦ Συλλόγου συνεδριάσεων ἐπὶ δι-
μηνον καὶ διαλύει τὴν συνεδρίαν.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ XII'.

(**Τακτικῆ**).

Τῆ 4/16 ὀκτωβρίου 1882.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Κ. ΚΑΛΛΙΑΔΟΥ.

Ἀναγνωσθέντων καὶ ἐπικυρωθέντων τῶν
πρακτικῶν τῆς ἡγουμένης τακτικῆς συνεδριά-
σεως ἀνακοινοῦται ἡ

ἀλληλογραφία,

ἐξ ἧς παρατίθενται αἶδε αἱ ἐπιστολαί:

Ἐπιστολὴ τῆς ἐνταῦθα Ἐκπαιδευτικῆς καὶ
Φιλανθρωπικῆς ἀδελφότητος, ἀπὸ 23 ἰουλίου,
δηλοῦσης ὅτι ἐψηφίσαστο 10 λρ. διὰ τὴν Σχο-
λὴν Τεκφοῦρ Σεραίου.

Τῆς οἰκογενείας **R. Stillfred d'Alcantara**
ἀπὸ 9 αὐγούστου, ἀγγελούσης τὸν θάνατον
τοῦ **R. S. d'Alcantara**, ἐπισυμβάντα ἐν Schlos
Sillitz bei Nimptsch.

Τοῦ κ. **Μ. Φωτίου**, ἐκ Μιτυλήνης, ἀπὸ 6 αὐ-
γούστου, διαβιβάζοντος ἀντίγραφον ψηφίσμα-
τος τῶν Ἀσσιῶν ἀνευρεθέντος ἐν Ἀσσιῶν παρά
τῆς ἐκεῖ Ἀμερικανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐται-
ρίας.

Τοῦ κ. **Ι. Δ. Τανταλίδου**, διευθυντοῦ τοῦ πε-
ριοδικοῦ συγγράμματος *Κόσμος*, ἀπὸ 11/23
αὐγούστου, ἐξαίτουμένου ὅπως ἐπιτραπῆ αὐτῷ
ἡ παραλαβὴ κατ' οἶκον τῶν περιοδικῶν τοῦ
ἀναγνωστικοῦ πρὸς ἐκλογὴν καὶ μετάφρασιν
ἄρθρων διὰ τὸν *Κόσμον*.

Τοῦ αἰδέσ. κ. **C. G. Curtis**, προέδρου τῆς
Ἀρχαιολογικῆς ἐπιτροπῆς, ἀπὸ 17 αὐγούστου,
ἐξαίτουμένου τὴν ἐκδοσιν ἐντάλματος ἐκ 3 λρ.
διὰ τὴν ἀντιγραφὴν τῶν ἐπιγραφῶν ἐν τῷ κώ-
δικι.

Τοῦ κ. **Alphonse Rivier**, ἐκ Βρυξελλῶν,
ἀπὸ 12 αὐγούστου (v. ἔ.), εὐχαριστοῦντος τῷ
Συλλόγῳ ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ αὐτοῦ ὡς μέλους ἐ-
πιτίμου.

Τοῦ κ. **Εὐστ. Εὐγενίδου**, ἀπὸ 12 σεπτεμ-
βρίου, ἀγγέλλοντος ὅτι προσφέρει τῷ Συλλόγῳ
χιλιοφραγκον συνδρομὴν πρὸς ἐκτύπωσιν 1000
ἀντιτύπων τοῦ χάρτου τῶν χερσαίων τειχῶν
Κωνσταντινουπόλεως, παρασκευασθέντος ὑπὸ
τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Συλλόγου.

Τῆς **Α. Π.** τοῦ ἀγίου Βελεγράδων κ. Ἀνθί-
μου, ἀπὸ 14 σεπτεμβρίου, ἀποστέλλοντος ἐν
τετραδίῳ εἴκοσι περίπου ἐπιγραφὰς ἀρχαίας.

Τοῦ κ. Ἀθ. **Πετρίδου**, ἐκ Λακωνικῆς, ἀπὸ
21 σεπτεμβρίου, δι' ἧς ἀπαντῶν εἰς τὴν ἀπὸ
16:28 ἰουνίου ἐπιστολὴν τοῦ Συλλόγου ἀπο-
στέλλει τὴν συνέχειαν καὶ τὸ τέλος τῆς «περὶ
Μορέως» πραγματείας αὐτοῦ.

Τοῦ κ. **Ι. Βαλαβάνη**, ἀποστέλλοντος ἀντί-
γραφα καὶ ἐκμαγεῖα διαφόρων ἐπιγραφῶν.

Εἶτα ἀγγέλλεται τὸ πρῶτον, τακτικὸν μέ-
λος, ὁ κ. **Rev. Alexandre Millingen**, προτει-
νόμενος ὑπὸ τοῦ αἰδ. κ. **C. G. Curtis** καὶ τῶν
κ. κ. **Ξανθοπούλου** καὶ Ὁδ. Ἀνδρεάδου.

Ἀκολουθῶς ἀγγέλλονται προσφοραὶ βιβλίων
καὶ ἐκφράζονται εὐχαριστίαι τοῖς ταύτας ποιη-
σαμένοις.

Εἶτα ὁ κ. **Κ. Ξανθόπουλος** ἀναγινώσκει συν-
ἔχειαν τῆς «περὶ τῶν ἠθικῶν Νικομαχειῶν»
πραγματείας αὐτοῦ.

Μετὰ τὸ πέρας τοῦ ἀναγνώσματος ὁ κ. **πρό-
εδρος** εὐχαριστεῖ τῷ κ. Ξανθοπούλῳ καὶ προ-
τείνει ὅπως ἐκτὸς τῶν εὐχαριστιῶν, ἃς τὸ προ-
εδρεῖον δι' ἐπιστολῆς ἐξέφρασε τῷ φιλομούσῳ
κ. **Εὐστ. Εὐγενίδῃ** ἐπὶ τῇ χιλιοφράγκῳ αὐτοῦ
δωρεᾷ πρὸς ἐκδοσιν τοῦ χάρτου τῶν χερσαίων
τειχῶν, σημειωθῶσιν ἰδίᾳ καὶ ἐν τοῖς πρακτι-
κοῖς αἱ τοῦ Συλλόγου εὐχαριστίαι.

Γενομένης τῆς προτάσεως ταύτης ὁμοθυμῶς
δεκτῆς διαλύεται ἡ συνεδρίασις.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ XIII'.

(**Τακτικῆ**).

Τῆ 11/23 ὀκτωβρίου 1882.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Κ. ΚΑΛΛΙΑΔΟΥ.

Ἀνεγνώσθησαν καὶ ἐπεκυρώθησαν τὰ πρα-
κτικὰ τῆς ἡγουμένης συνεδριάσεως.

Εἶτα ἀγγέλλεται τὸ δεύτερον καὶ ψηφοφορη-

θείς γίνεται δεκτός ως τακτικόν μέλος ό κ. Rev. Alexandre Millingen.

Μετά ταῦτα ό κ. **Τ. Καραθεοδωρῆ**, γενικός γραμματεὺς, ἀναγινώσκει τὴν συνεχιαν τῆς παρὰ τοῦ κ. Ἀθ. Πετρίδου, ἀντεπιστέλλοντος μέλους τοῦ Συλλόγου, ἐξ Ἑλλάδος, ἀποσταλείσης πραγματείας ἀπερὶ Μοραίας νῦν Μοριιοτάδας καὶ περὶ τῆς ὀνομασίας τοῦ Μορέως». Ἐν αὐτῇ ό κ. Ἀθ. Πετρίδης ἰσχυρίζεται ὅτι ἡ Πελοπόννησος ὠνομάσθη *Μωριας* ἐκ τῆς ἀρχαίας πόλεως ἐν Ἡλιδι Μοραίας, ἣτις ἦν, ὅπου νῦν πόλις Μοριιοτάδα, ὑπ' αὐτοῦ ἀνακαλυφθεῖσα.

Λύεται ἡ συνεδρίασις.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΧΠΒ'.

(Τακτικῆ).

Τῆ 18/30 ὀκτωβρίου 1882.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Κ. ΚΑΛΛΙΑΔΟΥ.

Ἀναγνωσθέντων καὶ ἐπιψηφισθέντων τῶν πρακτικῶν τῆς ἡγουμένης συνεδριάσεως, ἀνακοινοῦται ἡ

ἀλληλογραφία.

Εἶτα ἀγγέλλεται τὸ πρῶτον ὡς τακτικόν μέλος τοῦ Συλλόγου ό κ. Χρ. Στρατηγόπουλος, δημοδιδάσκαλος ἐν Μεσαχωρίῳ, προτεινόμενος ὑπὸ τῶν κ. κ. Τηλ. Καραθεοδωρῆ, Α. Παπαδοπούλου Κεραμείως καὶ Ὁδ. Ἀνδρεάδου.

Μετά ταῦτα ό κ. **Τ. Καραθεοδωρῆ**, γενικός γραμματεὺς, ἀναγινώσκει τὸ τέλος τῆς παρὰ τοῦ κ. Ἀθ. Πετρίδου ἀποσταλείσης πραγματείας ἀπερὶ Μοραίας νῦν Μοριιοτάδας καὶ περὶ τοῦ ὀνόματος Μορέως».

Ὁ κ. **Κ. Ξανθόπουλος** προτείνει ὅπως ἡ πραγματεία ἅπασα τοῦ κ. Πετρίδου ἀποσταλῆ τῇ Φιλολογικῇ ἐπιτροπῇ ὅπως μελετήσασα αὐτὴν αὐτὴ ἀνακοινώσεται τῷ Συλλόγῳ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν μελετῶν αὐτῆς.

Τῆς προτάσεως ταύτης δεκτῆς γενομένης διαλύεται ἡ συνεδρίασις.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΧΠΓ'.

(Τακτικῆ).

Τῆ 1/13 νοεμβρίου 1882.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Κ. ΚΑΛΛΙΑΔΟΥ.

Ἀναγνωσθέντων καὶ ἐπικυρωθέντων τῶν

πρακτικῶν τῆς ἡγουμένης συνεδριάσεως ἀνακοινοῦται ἡ

ἀλληλογραφία.

ἐξ ἧς παρατίθενται αἱ ἐξῆς ἐπιστολαί:

Ἐπιστολὴ τῆς Ἐκπαιδευτικῆς καὶ Φιλανθρωπικῆς ἀδελφότητος ἐνταῦθα, ἀπὸ 25 ὀκτωβρίου, δι' ἧς ἀγγέλλει ὅτι ἀναγνωρίζουσα τὰς μεγίστας ὑπηρεσίας, ἃς παρέσχε καὶ παρέχει ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος τῷ ἔθνει, ἐψηφίσαστο ἐφέτος καὶ αὐτὴς ὑπὲρ τῶν ἀναγκῶν αὐτοῦ 130 ὀθ. λίρας.

Τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Συλλόγου ἀπὸ 1/13 νοεμβρίου, ἀγγελλούσης ὅτι τοῦ κ. Ἡρ. Βασιιάδου ἀδυνατοῦντος, ἐνεκεν ἀσθενείας, νὰ παρασκευάσῃ τὰ ἐν τῷ ΙΕ' τεύχει καταχωρισθησόμενα ἀναγνώσματα αὐτοῦ, ἀπεφάσισεν αὐτὴ ἐν τῇ τελευταίᾳ αὐτῆς συνεδριάσει ὅπως ἀναβάλῃ τὴν ἔκδοσιν αὐτοῦ εἰς τὸν ἐπιόντα ἐνιαυτόν, ὁπότε, καθ' ἃ ἐδήλωσε, δυναθῆσεται ὁ κ. Βασιιάδης παρασκευάσαι τὰ ἀναγνώσματα πρὸς δημοσίευσιν, προβῆ δὲ εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ Ις' τεύχους.

Ἀκολούθως ἀναγινώσκονται αἱ ἐπιστολαὶ τῆς τε ἐνταῦθα Φιλεκπαιδευτικῆς καὶ Φιλανθρωπικῆς Ἀδελφότητος καὶ τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Συλλόγου καὶ ἐπὶ μὲν τῆς πρώτης ό κ. πρόεδρος παρατηρεῖ ὅτι ὁ Σύλλογος διὰ καταλλήλου ἐπιστολῆς δεόν νὰ εὐχαριστήσῃ τῇ Ἀδελφότητι, ὅπερ παμψηφεί ὁ Σύλλογος ἀποδέχεται: ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας, παρατηρεῖ ὅτι ἡ πρότασις τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς ἀληθῶς ἐστὶ διατάραξις τις τῶν τέως γιγνομένων, τοῦτο ὅμως γίνεται ἐξ ἀνωτέρας βίας, καθότι τὰ ἀναγνώσματα τοῦ κ. Βασιιάδου εἰσὶ τὰ σπουδαιότατα τῶν τοῦ ΙΕ' τεύχους καὶ ἀνευ αὐτῶν τὸ τεῦχος τοῦτο οὐδὲν θέλει περιλαμβάνει ἢ μόνον πρακτικά. Ἄ'Επιθυμῶ, λέγει ὁ κ. πρόεδρος, νὰ σημειωθῇ ἐν τοῖς πρακτικοῖς ὅτι, ἐάν ἡ ἀπόφασις τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς ἐπιψηφισθῇ, οὐδόπως δεόν νὰ χρησιμεύσῃ αὐτὴ ὡς προηγούμενον, καθότι ἡ ἀπόφασις λαμβάνεται ἐνεκα ἐκτάκτου ἀνάγκης, εἰς ἣν εὐρηται ὁ Σύλλογος ὡς ἐκ τῆς πασχούσης τοῦ κ. Βασιιάδου ὑγείας».

Τῆς ἀποφάσεως τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς ἐπιψηφισθείσης καὶ ὑπὸ τοῦ Συλλόγου, ἀγγέλλονται αἱ τῶν βιβλίων προσφοραὶ καὶ ἐκφράζονται εὐχαρισταὶ τοῖς ταύτας ποιησαμένοις.

Εἶτα ἀγγέλλεται τὸ πρῶτον ὡς τακτικόν μέλος τοῦ Συλλόγου ό κ. Ν. Δακούτης, πάρεδρος

δικαστής ἐν τῷ ἐνταῦθα βασιλικῷ ἑλληνικῷ προξενεῖω, προτεινόμενος ὑπὸ τῶν κκ. Ἡρ. Βασιλάδου, Κ. Ξανθοπούλου καὶ Ὁδ. Ἀνδρεάδου. Ἀγγέλλεται δὲ τὸ δεύτερον καὶ ψηφοφορηθεὶς γίγνεται δεκτὸς ὡς τακτικὸν μέλος ὁ κ. Χρ. Στρατηγόπουλος, δημοδιδάσκαλος ἐν Μεσαχωρίῳ.

Εἶτα ὁ κ. Ξανθόπουλος ἀναγινώσκει τὴν συνέχειαν τῆς τῶν Ἠθικῶν Νικομαχείων τοῦ Ἀριστοτέλους πραγματείας αὐτοῦ. (Ἴδε σελ. 1).

Μετὰ τὸν κ. Ξανθόπουλον λαβὼν τὸν λόγον ὁ κ. Βασιλάδης λέγει· «Καὶ ἐξ ὧσων ὁ κ. Ξανθόπουλος περὶ τῆς δικαιοσύνης κατ' Ἀριστοτέλην εἶπε, γίνεται καταφανὲς ὅ,τι καὶ ἐν τῷ πρώτῳ ἀναγνώσματι τοῦ κ. Ξανθοπούλου εἶπον δηλ. ὅτι ὁ Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς Ἠθικοῖς Νικομαχείοις δὲν πραγματεύεται περὶ τῶν ἀνθρωπίνων ἀρετῶν καθ' ὅλου, ἀλλὰ περὶ τῶν ἀρετῶν, αἵτινες ὀφείλουσι νὰ κοσμῶσι τὸν πολίτην, διὰ τοῦτο τὴν ἠθικὴν θεωρεῖ μέρος τῆς πολιτικῆς καὶ οὐδένα ποιεῖται λόγον περὶ φιλοξενίας, περὶ φιλανθρωπίας, περὶ τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ καθήκοντος οἷον περιγράφει ὁ θεὸς Ὅμηρος, ὅτε ὀμιλεῖ περὶ Εὐμαίου καὶ Φιλοτίου, ὅστις ἐπὶ μισθῷ βόσκων τὰς βοῦς τοῦ Ὀδυσσεῶς ἐν Κεφαλληνίᾳ καὶ δυνάμενος νὰ σφετερισθῇ αὐτὰς μεταβιβάζων εἰς ἄλλο μέρος, ἐν τῇ ἀπουσίᾳ τοῦ Ὀδυσσεῶς δὲν πράττει τοῦτο μένων πιστὸς εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος αὐτοῦ καὶ λυπούμενος ἐπὶ τῇ φθορᾷ τῆς περιουσίας τοῦ Ὀδυσσεῶς ὑπὸ τῶν μνηστήρων.

»Ὁ Ἀριστοτέλης τοὺς δούλους ὡς καὶ τοὺς παῖδας θεωρεῖ μὴ δυναμένους νὰ ἔχωσιν ἀρετὰς· διότι τοὺς δούλους ἐθεώρει κτῆμα τοῦ κυρίου αὐτῶν. Στηρίζει δὲ τὴν δικαιοσύνην ἐπὶ τῆς ἰσότητος, ἀλλ' ἰδέαν περὶ τῆς ἰσότητος δύνανται νὰ λάβῃ μόνον ἐν τῇ δημοκρατικῇ πόλει τῶν Ἀθηνῶν· διότι ἐν ταῖς βασιλείαις τῆς Ἀσίας, ἐν αἷς ὁ χωρικός οὐδὲν ἠδύνατο νὰ ἐγκαλέσῃ τὸν δεσπότην, καὶ ἐν ταῖς ὀλιγαρχικαῖς κυβερνήσεσιν, ἐπικρατοῦσιν ἡ ἀκρίβεια καὶ τὰ ἐξαιρετικὰ προνόμια.

»Περὶ δὲ τῆς ἐπιεικειᾶς ἐπεθύμουν ἀνάπτειν περισσοτέραν· διότι κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην ἡ ἐπιεικεία ἐστὶν οὐχὶ νόμος ἀλλ' ἐπανόρθωμα νομίμου δικαίου. Πολλάκις ἡ ἀκρίβεια τοῦ νόμου ἐφαρμογὴ φαίνεται πολὺ αὐστηρὰ καὶ ἐπάγει δυσχεραίας, συνταρασσούσας τὴν πολιτείαν· τότε ἐπέρχεται ἡ ἐπιεικεία καὶ μετρίκει τὸ αὐστηρὸν τοῦ νόμου, ὡς συνέβη ἐν τινὶ λειποταξίᾳ τῶν Σπαρτιατῶν».

Ὁ κ. Ξανθόπουλος, ἀπαντῶν τῷ κ. Βασιλάδῃ λέγει· «Ἡ δικαιοσύνη ἢ καθόλου περιλαμβάνει καὶ τὰς ἀρετὰς, ἃς φαίνεται ὅτι παραλείπει ὁ Ἀριστοτέλης, καὶ φιλανθρωπίαν καὶ φιλοξενίαν κτλ. δικαιοσύνη ἐστὶ πᾶσι τοῦ προσήκοντος ἐκτέλεισις ἐξ ἐσωτερικῆς ἐλευθέρως ὀρμῆς.

»Ἐπιεικείαν δ' ἐνοεῖ ὁ Ἀριστοτέλης τὴν τοῦ νόμου διόρθωσιν, ἐφόσον ὁ νομοθέτης δὲν ἠδύνατο νὰ προβλέψῃ καὶ ἀναγράφῃ τὸ καθ' ἑκαστον».

Ἐπὶ τούτοις λύεται ἡ συνεδρίασις.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΧΠΔ'.

(Τακτικῆ).

Τῆ 8/20 νοεμβρίου 1882.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Κ. ΚΑΛΛΙΑΔΟΥ.

Ἀναγνωσθέντων καὶ ἐπικυρωθέντων τῶν πρακτικῶν τῆς ἡγουμένης συνεδριάσεως ἀνακοινοῦται ἡ

ἀλληλογραφία,

ἐξ ἧς παρατίθενται αἱ ἐξῆς ἐπιστολαί·

Ἐπιστολή, τοῦ κ. Α. Παπαδοπούλου Κεραμῆως, ἀπὸ 30 παρελθόντος, προτείνοντος τὴν πώλησιν τῶν ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ διπλῶν καὶ πολλαπλῶν βιβλίων.

Τοῦ κ. Α. Γονίου, ἐκ Κάτω Σουδενῶν τῆς Ἠπείρου, ἀπὸ 29 ὀκτωβρίου, ὑποβάλλοντος φυλλάδια δύο διὰ τὸ Ζωγράφειον διαγώνισμα, περιέχοντα συλλογὴν παροιμιῶν, παραμυθίων, λέξεων καὶ φράσεων καὶ τινῶν κυρίων ὀνομάτων ἀμφοτέρων τῶν φύλων.

Ὁ κ. Πρόεδρος λέγει ὅτι περὶ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ βιβλιοφύλακος κ. Α. Παπαδοπούλου Κεραμῆως καὶ τῶν ἐν αὐτῇ διατυπωμένων σπουδαίων περὶ τῆς ἡμετέρας βιβλιοθήκης προτάσεων τὸ προεδρεῖον συσκεφθήσεται ὡς δεῖ, καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν σκέψεων αὐτοῦ καθυποβαλεῖ τῷ Συλλόγῳ. Τὴν δὲ ὑπὸ τοῦ κ. Γονίου ἀποσταλεῖσαν γλωσσικὴν ὕλην παραπέμπει ὁ Σύλλογος τῇ Φιλολογικῇ ἐπιτροπῇ.

Ἀγγέλλεται τὸ δεύτερον καὶ ψηφοφορηθεὶς γίγνεται δεκτὸς ὡς τακτικὸν μέλος ὁ κ. Ν. Δαούτης, πάρεδρος δικαστῆς ἐν τῷ ἐνταῦθα Β. Ἑλλ. Προξενεῖω.

Ὁ κ. Α. Παπαδοπούλου Κεραμῆως ἀνακοινοῖ ἐπιστολάς ἑλλήνων λογίων τῆς 1ς ἑκατονταετηρίδος (Ἴδε σελ. 50).

Λύεται ἡ συνεδρίασις.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΧΠΕ'.

(Τακτική).

Τῆ 15/27 νοεμβρίου 1882.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Κ. ΚΑΛΛΙΑΔΟΥ.

Ἀναγνωσθέντων καὶ ἐπικυρωθέντων τῶν πρακτικῶν τῆς ἡγουμένης συνεδριάσεως ἀνακρινούται ἡ

ἀλληλογραφία,

ἐξ ἧς παρατίθεται περίληψις τῶν ἐξῆς ἐπιστολῶν.

Ἐπιστολῆς, Ἀργυροπούλου, ἰατροῦ ἐκ Κλεισούρας, ἀπὸ 9 ὀκτωβρίου, συνιστάντος θερμῶς τῷ Συλλόγῳ τὸν αἰδεσιμώτατον ἐν ἱερεῦσι κ. Σωφρόνιν, ἀπομακρυνθέντα διὰ διαφόρους λόγους ἐκ Κλεισούρας καὶ ἐν ἐσχάτῃ πενιᾷ ὄντα.

Τῆς Συντακτικῆς τοῦ Συλλόγου ἐπιτροπῆς, ἀπὸ 15 ἰσταμένου, ἀγγελλούσης ὅτι κατόπιν σκέψεως καὶ συνηνοήσεως μετὰ τοῦ κ. Ἡρ. Βασιλάδου, ἀπεφασίσθη ὅπως προβῇ αὕτη εἰς τὴν ἐκδοσιν τοῦ ΙΕ' τόμου τοῦ Περιδικίου τοῦ Συλλόγου κατὰ τὸ παρὸν ἔτος ἐν δυοῖς τεύχεσι, ὧν τὸ μὲν θέλει περιέχει τὰ ὑπάρχοντα ἀναγνώσματα, τὸ δὲ τὰ τοῦ κ. Βασιλάδου. Ἐξαιτεῖται δὲ ὅπως ἀκυρωθῇ ἡ περὶ ἀναβολῆς τῆς ἐκδόσεως τοῦ ΙΕ' τόμου κατ' αἰτήσιν αὐτῆς ληφθεῖσα ἐν προηγουμένη συνεδριάσει ἀπόφασις.

Τῆς Φιλολογικῆς τοῦ Συλλόγου ἐπιτροπῆς, ἀπὸ 15 νοεμβρίου, προτεινούσης ὡς ἐπίτιμον μέλος τὸν κ. Κ. Ν. Κωστήν, καθηγητὴν τῆς ποιικῆς δικονομίας ἐν τῷ Ἀθῆνῃσιν ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ.

Ὁ κ. πρόεδρος ἐπὶ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ κ. Ἀργυροπούλου παρατηρεῖ ὅτι ὁ Σύλλογος οὐδὲν δύναται παρασχεῖν χρήματα, ὃ δὲ συνιστάμενος ἐστὶν ἱερεὺς καὶ φέρει καὶ συστάσεις πρὸς τὸν πατριάρχην, ὅστις βεβαίως θέλει πράξει ὃ,τι δεῖ.

Εἶτα ἀγγέλλονται τὸ πρῶτον ἐπίτιμον μὲν μέλος ὁ κ. Κ. Ν. Κωστής, καθηγητῆς ἐν τῷ Ἀθῆνῃσιν ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ, προτεινόμενος ὑπὸ τῆς Φιλολογικῆς ἐπιτροπῆς, τακτικὸν δὲ ὁ κ. Κ. Κοντόπουλος, καθηγητῆς ἐνταῦθα, προτεινόμενος ὑπὸ τῶν κκ. Χρ. Χατζηχρήστου, Τηλ. Καραθεοδωρῆ καὶ Ὁδ. Ἀνδρεάδου.

Ἀκολούθως ὁ κ. Τηλ. Καραθεοδωρῆ, γενικῶς γραμματεὺς, ἀναγινώσκει τὴν παρὰ τοῦ κ. Ματθαίου Παρανίκα ἐκ Σμύρνης ἀποσταλείσαν πραγματείαν «Περὶ τοῦ Δέρκων Διονυσίου τοῦ Σαμουρκάση (1772)».

Ἐν αὐτῇ ὁ κ. Μ. Παρανίκας προτάξας ἱστο-
(ΕΔΔ, ΦΙΛΟΛΟΓ, ΣΥΛΛΟΓ, ΤΟΜ, ΙΖ')

ρικῆς τινας σημειώσεις περὶ τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ἤκμασεν ὁ Δέρκων Διονύσιος Σαμουρκάσης, ἀφηγείται ἐκ τε τοῦ Ὑψηλάντου καὶ ἐκ χειρογράφων τὸν βίον τοῦ Διονυσίου Σαμουρκάση. Περὶ τοῦ χρόνου τῆς γεννήσεως, τῆς πατρίδος, τῆς ἀνατροφῆς καὶ τῆς παιδείας τοῦ ἱεράρχου τούτου οὐδὲν οὔτε ἐκ τοῦ Ὑψηλάντου οὔτε ἐκ τῶν παρ' αὐτῷ χειρογράφων γνωστόν. Ὅτι δὲ ἦν νοῆμων καὶ εὐεπίβολος ἀποδείκνυται ἐκ τῶν κατωτέρω παρατιθεμένων ἐπιστολῶν καὶ μάλιστα ἐκ τῆς τελευταίας. Κατὰ τὸν Ὑψηλάντην ὁ Διονύσιος μικροῦ δεῖν ἐγγίγνετο πατριάρχης καὶ μάλιστα ἀπὸ Χίου, ὅπερ λίαν δύσκολον. Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ συγγραφεῖα ὁ Διονύσιος ἦν ἀρχιδιάκονος τοῦ πατριάρχου Παΐσιου, τοῦ τετράκις πατριαρχεύσαντος, ἀκολούθως ἐγένετο μητροπολίτης Ἐφέσου. Μείνας δὲ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ ἔτη δύο μετατίθεται τῷ 1764 εἰς τὴν μητρόπολιν Δέρκων ἐν ἣ ἐπὶ 9 ἔτη διετέλεσε, μεθ' ἧ ἐπέβληεν ἡ ἐξορία αὐτοῦ καὶ τῷ 1773 ὁ θάνατος αὐτοῦ ἐξ ἀσθενείας.

Ὅσα δὲ ἀφηγείται ὁ Ὑψηλάντης περὶ τῆς ἐξορίας τοῦ Δέρκων Διονυσίου ἐπιβεβαιούνται καὶ ἐκ τῶν ἐπομένων τεσσάρων ἐγγράφων, ἐξαχθέντων ἐκ χειρογράφου παρὰ τῷ κ. Μ. Παρανίκα εὕρισκομένου.

Τὰ ἐγγράφα δὲ ταῦτα εἰσὶ τέσσαρες ἐπιστολαί.

Ἡ πρώτη αὐτοῦ πανιερωτάτου Δέρκων Διονυσίου πρὸς τὸν Παναγιώτατον ἐστίν, ὡς καὶ ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς δηλοῦται, τοῦ Διονυσίου πρὸς τὸν πατριάρχην. Δι' αὐτῆς δ' ἀγγέλλει τὴν ἀφίξιν αὐτοῦ εἰς τὸν τόπον τῆς ἐξορίας.

Ἡ δευτέρα τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὴν Σύνοδον, δι' ἧς ἀγγέλλει τὴν ἀφίξιν αὐτοῦ εἰς τὸν τόπον τῆς ἐξορίας καὶ ὑπαινίσσεται καὶ ἔριδάς τινας τῶν ἐν τῇ Συνόδῳ.

Ἡ τρίτη ἐστὶν ἀπάντησις τῆς Συνόδου εἰς τὴν δευτέραν. Δι' αὐτῆς δὲ λίαν πικρῶς ἐλέγχεται ἡ διαγωγὴ τοῦ Διονυσίου.

Ἡ τετάρτη ἐστὶν ἀπάντησις τοῦ Διονυσίου πρὸς τὴν τρίτην.

Λύεται ἡ συνεδρίασις.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΧΠΣ'.

(Τακτική).

Τῆ 22/4 δεκεμβρίου 1882.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Κ. ΚΑΛΛΙΑΔΟΥ.

Ἀναγνωσθέντων καὶ ἐπικυρωθέντων τῶν

πρακτικῶν τῆς ἡγουμένης συνεδριάσεως ἀνακοινοῦται ἡ

ἀλληλογραφία,

ἐξ ἧς παρατίθεται περίληψις τῶν ἐξῆς ἐπιτολῶν·

Ἐπιστολῆς, Στ. Ι. Βουτυρά, ἀπὸ 8 νοεμβρίου, ἀγγέλλοντας ὅτι μεταφράσας ἐκδίδωσι προσεχῶς τὸ δραματικὸν ἀριστοῦργημα τοῦ Βίκτωρος Οὐγγῶ *Τορκουμάδας* καὶ αἰτουμένου τὴν τοῦ Συλλόγου συνδρομὴν.

Τῶν καταστημάτων Ἀνδρέου Κορομηλά, ἀπὸ 22 νοεμβρίου, αἰτουμένων ὅπως ὁ Σύλλογος μελετήσῃ καί, εἰ ἐγκρίνει, συστήσῃ τὸ Ἀλφαβητάριον τοῦ κ. Ι. Μαρούδη, οὗ ἀποστέλλουσιν ἀντίτυπα δύο.

Ὁ κ. πρόεδρος δηλοῖ ὅτι τὸ Ἀλφαβητάριον τοῦ κ. Μαρούδη, κατὰ τὴν αἴτησιν περὶ κρίσεως τῶν καταστημάτων Ἀνδρέου Κορομηλά, παραπεμφθήσεται τῇ Ἐκπαιδευτικῇ τοῦ Συλλόγου ἐπιτροπῇ.

Εἶτα ἀγγέλλονται αἱ τῶν βιβλίων προσφοραὶ καὶ ἐκφράζονται εὐχαρισταὶ τοῖς ταύτας ποιησαμένοις.

Ἀγγέλλονται τὸ δεύτερον καὶ ψηφοφοροῦνται ὡς ἐπίτιμον μὲν μέλος ὁ κ. Κ. Ν. Κωστής, καθηγητῆς ἐν τῷ Ἀθῆναισιν ἔθνικῷ Πανεπιστημίῳ, ὡς τακτικὸν δὲ ὁ κ. Κ. Κοντόπουλος, καθηγητῆς ἐνταῦθα.

Εἶτα ἀγγέλλεται τὸ πρῶτον ὡς τακτικὸν μέλος ὁ κ. Π. Ἰγγλέσης, ἔμπορος ἐνταῦθα, προτεινόμενος ὑπὸ τῶν κκ. Κ. Ξανθοπούλου, Τηλ. Καραθεοδωρῆ καὶ Α. Παπαδοπούλου Κεραμείως.

Ὁ κ. πρόεδρος λέγει ὅτι κατ' ἀκολουθίαν τῆς προτάσεως τοῦ κ. Α. Παπαδοπούλου Κεραμείως, βιβλιοφύλακος, τὸ προεδρεῖον ἐξετάσαν τὰ πρακτικὰ εὔρεν ὅτι ἡ πρότασις αὕτη καὶ ἄλλοτε, ἐπὶ τῆς προεδρείας τοῦ κ. Α. Πασπάτη, ἐγένετο, ὁ δὲ Σύλλογος ἀπεδέξατο αὐτήν. Ἐπομένως οὐκ ἔστιν ἀνάγκη νέας ἀποφάσεως. Ἀλλ' ἐπειδὴ πρόκειται περὶ ἐκποιήσεως κτημάτων, δέον ὁ Σύλλογος νὰ λάβῃ γνώσιν τῶν ἐκποιηθησομένων.

Ἀναγνωσθέντος δὲ τοῦ καταλόγου τῶν ἐκποιηθησομένων βιβλίων, ὁ κ. πρόεδρος δηλοῖ ὅτι τὸ προεδρεῖον προτείνει ὅπως ταῦτα ἐκποιηθῶσιν ἢ ἀνταλλαγῶσιν ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τριμελοῦς ἐπιτροπῆς ἐκ τῶν κκ. Κ. Ξανθοπούλου, Μ. Βελλογιάννη καὶ Α. Παπαδοπούλου Κεραμείως.

Μετὰ τινα συζήτησιν ὁ Σύλλογος ἀποδέχεται τὴν τοῦ προεδρείου πρότασιν ὡς καὶ τοι-

αὐτὴν τοῦ κ. Φιλίππου Τάγῃ ὅπως τηρηθῶσι τὰ διπλᾶ.

Ὁ κ. πρόεδρος λέγει ὅτι τὸ προεδρεῖον προτείνει ὅπως, ἐπειδὴ ὁ Σύλλογος πολλὰς ὀφείλει τῷ κ. Σταύρῳ Ι. Βουτυρᾷ, διευθυντῇ καὶ ἀρχισυντάκτῃ τοῦ *Νεολόγου*, χάριτας ὡς τακτικῶς δημοσιεύοντι τὰς ἀγγελίας αὐτοῦ δωρεὰν καὶ ἕτερα ὑπὲρ αὐτοῦ πράττοντι, ὁ Σύλλογος ἐγγραφῇ συνδρομητῆς διὰ δύο ἀντίτυπα τοῦ ὑπ' αὐτοῦ μεταγλωττισθέντος δράματος. Προστίθῃσι δὲ ὅτι ἡ συνδρομὴ αὕτη λογισθήσεται μᾶλλον ἰθικὴ ἢ ὑλική, διότι ὡς ὑλικὴ εἶνε μικρά, ἀλλ' ἕνεκα τῆς τοῦ ταμείου ἡμῶν θέσεως οὐ δύναται αὐξηθῆναι.

Ἡ πρότασις αὕτη γίνεταί παμψηφεί δεκτῇ.

Ὁ κ. πρόεδρος λέγει ὅτι ὑπάρχουσι μέλη μὴ πληρώσαντα τακτικῶς τὰς ἑαυτῶν συνδρομὰς καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἱκανὰς καθυστεροῦντα. Ταῦτα δὲ δύνανται διαιρεθῆναι εἰς δύο τάξεις, εἰς τὰ κωφεύσαντα εἰς πάντα τὰ κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ληφθέντα μέτρα περὶ αὐτῶν, καὶ εἰς τὰ μὴ δυναθέντα ἐκπληρῶσαι αὐτὰ, ἕνεκεν οἰκονομικῶν λόγων. Περὶ τῆς πρώτης τὸ προεδρεῖον ἐν προσεχεί συνεδριάσει καθυποβαλεῖ τὴν γνώμην αὐτοῦ. Ἀλλ' ἐκτὸς τούτων ὑπάρχει καὶ ἕτερα τάξις ἧς τὰ μέλη ἐπιθυμοῦσι καταλέγεσθαι ἐν τοῖς τοῦ Συλλόγου, ἀλλὰ προτείνουσιν, ὅπως ἐπειδὴ ὀπωσδήποτε καθυστερήσαν ἀπαξ, παράσχωσι τῷ Συλλόγῳ 10 ἐφάπαξ λίρας Τουρκίας καὶ οὕτως ἀπαλλαχθῶσι τῶν τε καθυστερήσεων καὶ τῆς ἐν τῷ μέλλοντι συνδρομῆς, διατελῶσι δὲ μέλη τοῦ Συλλόγου. Ἐπὶ τῆς προτάσεως δὲ ταύτης σκεψάμενον τὸ προεδρεῖον ἐκφράζει γνώμην ὅτι ἡ αἴτησις αὐτῶν δύναται γενέσθαι ἀποδεκτὴ παρὰ τοῦ Συλλόγου ἐὰν ἀντὶ τῶν δέκα λιρῶν πληρώσωσι τὸ ὑπὸ τοῦ 74 ἄρθρου τοῦ κανονισμοῦ ἀναφερόμενον ποσὸν τῶν δώδεκα λιρῶν.

Μετὰ μακρὰν συζήτησιν ἡ πρότασις γίνεταί δεκτῇ.

Εἶτα ὁ κ. **Φίλιππος Τάγης** ἀναγινώσκει τὴν συνέχειαν τῆς «Περὶ τῆς σημασίας τῶν ὀνείρων παρὰ τοῖς ἀρχαίοις» πραγματείας αὐτοῦ.

Ὁ κ. Φίλιππος Τάγης μετὰ βραχὺ προομιον ἐν τῷ β' τούτῳ μέρει τῆς πραγματείας αὐτοῦ, ἧς ἕναρξιν ἐποίησατο κατὰ τὸ συλλογικὸν ἔτος 1877—78, ἐξετάζει τὰς περὶ ὀνείρων γνώμας τῶν Ἐπικουρείων, τῶν Στωϊκῶν, τῶν Φιλοσόφων τῆς νεωτέρας Ἀκαδημίας, τῶν Νεοπλατωνικῶν καὶ ἀκολουθῶς καὶ τὰς τῶν διαφόρων ἰατρῶν.

οἱ Ἐπικούρειοι, λέγει, ἀπεδέχοντο τὰ ὄνειρα οὐχὶ ὡς παραστάσεις, ἀλλ' ὡς τι ἀληθῶς ὑπάρχον, διότι κίνησιν τινα τοῦ πνεύματος παρέχουσι, τὸ δὲ μὴ ὑφιστάμενον οὐδεμίαν παρέχει κίνησιν. Οὕτω δὲ τὰ ὄνειρα φαίνονται θεωρούμενα ὡς ἐντυπώσεις προσγιγνόμεναι τῷ πνεύματι ἕξωθεν. Ἀλλὰ περὶ Ἐπικουρείων ἐν γένει ὁ κ. Τάγης παρατηρεῖ ὅτι οὗτοι ἐλάχιστα καὶ ἀνευ ἐπιστάσεως προσέσχον εἰς τὰ ὄνειρα. Ἀκολούθως προΐων εἰς τοὺς Στωϊκοὺς λέγει, ὅτι οὗτοι τούναντίον περὶ πολλοῦ ἐποιοῦντο τὴν μαντικὴν αὐτῶν. Φαίνεται ὅμως ὅτι καὶ αἱ δοξασαί τῆς σχολῆς ταύτης καθ' ὅλην τὴν περίοδον τῆς ἀναπτύξεως αὐτῆς ποικίλλουσι καὶ εἰς πολλὰς ὑπόκεινται μεταβολάς. Ἐπὶ τούτῳ δὲ ἀναφέρει διαφόρους γνώμας, οἷον τοῦ Χρυσίππου καὶ ἄλλων. Προβαίνων δὲ παρατηρεῖ ὅτι παρὰ τῶν φιλοσόφων τῆς νεωτέρας ἀκαδημίας· ἢ ὑπαρξίς τῶν ὁνείρων ἀπερρίπτετο. Περὶ δὲ τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς τῶν Νεοπλατωνικῶν λέγει ὅτι οὗτοι φαίνονται ἐπανερχόμενοι εἰς τὰ δόγματα τῶν Στωϊκῶν καὶ ἐξαρτῶντες τὸ προφητεύειν ἐκ τῆς γνώσεως· τῆς ἀναγκαίας ἀλληλουχίας τῶν νόμων, καθ' ὅσον διέπεται ὁ κόσμος. Ἐνεκα δὲ τῆς ἰσχυρᾶς κλίσεως· τοῦ φιλοσοφικοῦ τούτου συστήματος εἰς τὴν μαγείαν καὶ εἰς ἄλλα ὑπερφυσικά μέσα, ἐθεωρήθη καὶ τὸ ὄνειρον ὡς προφητεία ὑπὸ τῶν ὀπαδῶν τῆς σχολῆς ταύτης.

Ἡ ἄλλ' ὡς οἱ φιλόσοφοι μεγίστην ἐδείκνυον ἐπιμέλειαν περὶ τὴν ἔρευναν τῆς σημασίας τῶν ὁνείρων ἐξετάζοντες αὐτὴν ὑπὸ καθαρῶς ψυχολογικῆν ἔποψιν, οὕτω καὶ τῶν ἀρχαίων ἰατρῶν οἱ ἐπιστημότεροι οὐδαμῶς ἀπελεισθησαν ἐν τῇ ἐπιστημονικῇ ἐξακριβώσει τούτων· ἢ ἄμεσος μάλιστα ἀναφορὰ τούτων πρὸς τὰς σωματικὰς καταστάσεις τοῦ ἀνθρώπου ἐκίνει ἔτι μᾶλλον τὴν προσοχὴν, πλὴν τῆς περιπτώσεως, καθ' ἣν θεία ἐπίπνοια δι' ὁνείρων τελομένη παρέσχεν εἰς τοὺς ἰατροὺς ἀξιολογώτατας ὑπηρεσίας καὶ ἀφορμὰς πρὸς διαγνώσιν τῶν διαφόρων ἀσθενειῶν. Αἱ τῶν ἰατρῶν δὲ μετὰ ταῦτα γνώμαι, αἵτινες ἐξετάζονται ὑπὸ τοῦ κ. Φ. Τάγης, εἰσὶν ἢ τοῦ Ἰπποκράτους, ἢ τοῦ Ἡροφίτου καὶ ἢ τοῦ Γαληνοῦ. Τέλος μετὰ τινα ἔτι ἀνακεφαλαίωσιν ὁ κ. Φ. Τάγης καταστρέφει τὴν πραγματείαν αὐτοῦ ὑπισχυόμενος συνέχειαν προσεχῶς Θεοῦ διδόντος.

Μετὰ τὸ πέρας τοῦ ἀναγνωσματος ὁ κ. **Α. Παπαδόπουλος Κεραμεύς** ἔρωτᾷ τὸν κ. Φ. Τάγην ἐὰν ἐν τῇ συντάξει τῆς πραγματείας αὐτοῦ ἔσχε πρὸ ὀφθαλμῶν τοὺς ἱερούς λό-

γους Αἰλίου Ἀριστείδου τοῦ ῥήτορος, ὃς ἱερεὺς ὦν τοῦ ἐν Σμύρῃ Ἀσκληπείου διηγείται αὐτοῖς λίαν ἀξιοπεριέργα περὶ ὁνείρων, χρήσιμα δὲ παντὶ περὶ τὰ τοιαῦτα ἀσχολουμένῳ. Ἐπίσης δ' ἔρωτᾷ ἐὰν ἔσχε πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν συλλογὴν τῶν Ὀνειροκριτικῶν, ἧτις ἐν πολλοῖς ἤθελε συμπληρώσει τὰς σπουδαίας μελέτας τοῦ κ. Φ. Τάγης.

Ὁ κ. Φ. Τάγης ἀπαντῶν λέγει ὅτι ταῦτα οὐδὲν συμβάλλουσιν εἰς τὴν πραγματείαν αὐτοῦ, καθ' ὅτι μόνον ὑπὸ ἱστορικὴν ἔποψιν τὸ θέμα πραγματεύεται. Εἰ δὲ τὸ ζήτημα ἐξήταζε γενικώτερον, ἐποίειτο ἂν χρῆσιν τοῦ Schowmann καὶ ἐξ αὐτοῦ πολλὰ ἤρυετο ἂν.

Ἐπὶ τούτοις λύεται ἡ συνεδρίασις.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΧΠΖ'.

(Ταυτικῆ).

Τῆ 29/10 δεκεμβρίου 1882.

Προεδρευόντος τοῦ ἐτέρου τῶν ἀρτιπροσδρῶν
κ. **Κ. ΣΑΝΘΟΠΟΥΛΟΥ.**

Ἀναγνωσθέντων καὶ ἐπικυρωθέντων τῶν πρακτικῶν τῆς ἡγουμένης συνεδριάσεως, ἀγγέλλονται αἱ προσφοραὶ βιβλίων καὶ ἐκφράζονται εὐχαριστίαι τοῖς ταύτας ποιησαμένοις.

Εἶτα ὁ κ. **Ἡρ. Βασιιάδης** λέγει ὅτι ὅτε ἦν ἐν Ἀθήναις ἡ Α. Π. ὁ ἅγιος πρῶην Λαρίσης κ. Δ. Σχολάριος ἐδήλωσεν αὐτῷ, ὅτι ἀποστείλας διὰ τοῦ ἐνταῦθα κ. Β. Καλλιφρονος δύο ἀντίτυπα τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἐκδοθείσης «Κλειδὸς τῆς Πατρολογίας τοῦ Migne» τῷ Συλλόγῳ, ἐν ᾧ παρὰ πάντων ἔλαβεν ἀπάντησιν, παρὰ τοῦ Συλλόγου οὐχί. Ἄ'Ελθὼν δ' ἐνταῦθα, λέγει ὁ κ. Βασιιάδης, ἠρώτησα τὸν βιβλιοφύλακα περὶ τούτου, αὐτὸς δὲ μοι ἀπήντησεν ὅτι τὸ σύγγραμμα τῆς Α. Π. οὐχ ὑπάρχει ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ. Ἐπειδὴ τὸ πρᾶγμα ἐστὶν ἀρκούντως σπουδαῖον προτείνει ὅπως τὸ προεδρεῖον ἐξετάσῃ τὰ περὶ τούτου.

Ὁ κ. **Α. Παπαδόπουλος Κεραμεύς**, βιβλιοφύλαξ, λέγει ὅτι πράγματι τὸ βιβλίον τοῦτο οὐχ ὑπάρχει ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ, δι' ἣν σπουδαία ἐστὶν ἔλλειψις ὡς κεκτημένην ἀπαντας τοὺς τόμους τῆς τοῦ Migne Πατρολογίας. Προτείνει δὲ ὅπως γραφῇ ἐπιστολὴ τῷ κ. Καλλιφρονί ἔρωτῶσα αὐτὸν περὶ τοῦ πράγματος.

Ἡ πρότασις αὕτη τοῦ κ. Κεραμεύς ὑποστηρικθεῖσα καὶ ὑπὸ τοῦ κ. Βασιιάδου γίνεταί δεκτὴ.

Ἀγγέλλονται τὸ πρῶτον ὡς τακτικὰ μέλη οἱ κ. κ. Ν. Σπανδωνῆς, προτεινόμενος ὑπὸ τῶν κ. κ. Τηλ. Καραθεοδωρῆ, Α. Παπαδοπούλου Κεραμείως καὶ Ὁδ. Ἀνδρεάδου καὶ Ἀντ. Πετριδῆς, προτεινόμενος ὑπὸ τῶν κ. κ. Κ. Ξανθοπούλου, Τηλ. Καραθεοδωρῆ καὶ Α. Παπαδοπούλου Κεραμείως.

Ὁ κ. προεδρεύων ἀγγέλλει ὅτι τὸ προεδρεῖον προτείνει τὴν διαγραφὴν ἐκ τοῦ μητρώου τακτικῶν τινῶν μελῶν τοῦ Συλλόγου, τεσσαράκοντα περίπου, ὡς καθυστερούντων ἐπὶ ἔτη πολλὰ τὴν συνδρομὴν αὐτῶν.

Ἡ πρότασις γίνεταί δεκτὴ καὶ τὰ ὀνόματα τῶν καθυστερούντων ἀποφασίζεται νὰ διαγραφῶσιν.

Εἶτα ὁ κ. **Κ. Ξανθόπουλος**, ὁ προεδρεύων, παραχωρήσας τὴν προεδρικὴν ἔδραν τῷ κ. Ἡρ. Βασιλάδῃ, ἀναγινώσκει τὴν τῶν «Ἡθικῶν Νικομαχείων τοῦ Ἀριστοτέλους» πραγματείαν αὐτοῦ (ἴδε σελ. 1).

Λύεται ἡ συνεδρίασις.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ XIII'.

(Τακτικὴ).

Τῆ 13/25 δεκεμβρίου 1882.

Προεδρεύωντος τοῦ κ. **Κ. ΚΑΛΑΓΙΑΔΟΥ**.

Ἀναγνωσθέντων καὶ ἐπικυρωθέντων τῶν πρακτικῶν τῆς ἡγουμένης συνεδριάσεως ἀνακοινοῦται ἡ

ἀλληλογραφία,

ἐξ ἧς παρατίθεται περίληψις τῶν ἐξῆς ἐπιστολῶν.

Ἐπιστολῆς, Δημοσθένους Β. Πετρίδου, ἀπὸ 5/17 τρέχοντος, ὑποβάλλοντος χειρόγραφον ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν Ἀρθοδέσμη, ἧτοι συλλογὴ ἐκλεκτῶν ποιημάτων, ἐμμέτρων τεμαχίων καὶ μύθων, πρὸς χρῆσιν τῶν σπουδαζόντων, ἐγκριθέν ὑπὸ τοῦ ἐνταῦθα ἐπὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως ὑπουργείου, καὶ ἐξαιτουμένου τὴν ἐπ' αὐτοῦ κρίσιν τοῦ Συλλόγου.

Τοῦ κ. Γεωργίου Σεϊτανίδου, ἀπὸ 7/19 ἰσταμένου, παραιτουμένου τῶν καθηκόντων μέλους τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Συλλόγου.

Τῆς Συντακτικῆς τοῦ Συλλόγου ἐπιτροπῆς, ἀπὸ 11 ἐνεστῶτος, προτεινούσης τὸν κ. Κ. Κοντόπουλον ὡς μέλος αὐτῆς εἰς ἀναπλήρωσιν τοῦ κ. Γ. Σεϊτανίδου, παραιτηθέντος.

Ὁ κ. πρόεδρος λέγει ὅτι τὸ χειρόγραφον τοῦ κ. Δ. Πετρίδου κατὰ τὴν αἴτησιν αὐτοῦ παραπεμφθήσεται τῇ Ἐκπαιδευτικῇ ἐπιτροπῇ

μετὰ τῆς παρακλήσεως, ὅπως ὅσον τάχιον καθυποβάλῃ τῷ Συλλόγῳ τὴν κρίσιν αὐτῆς.

Εἶτα ἀγγέλλονται αἱ προσφοραὶ βιβλίων καὶ ἐκφράζονται εὐχαριστίαι τοῖς ταύτας ποιησαμένοις.

Ἀγγέλλεται τὸ πρῶτον ὡς τακτικὸν μέλος ὁ κ. Α. Παντζίρης, διερμηνεὺς τῆς Αὐτοκρατορικῆς Ὀθωμανικῆς Τραπεζῆς, προτεινόμενος ὑπὸ τῶν κκ. Δ. Μαυρογένους, Τηλ. Καραθεοδωρῆ καὶ Ὁδ. Ἀνδρεάδου.

Ἀγγέλλονται τὸ δεύτερον καὶ ψηφοφορηθέντες γίνονται δεκτοὶ τακτικὰ μέλη οἱ κκ. Ν. Σπανδωνῆς καὶ Α. Πετριδῆς.

Ὁ κ. πρόεδρος ἀγγέλλων τὸν θάνατον τοῦ ἐκ τῶν ἰδρυτῶν τοῦ Συλλόγου Χ' Γεωργίου Κωνσταντινίδου, εἰς οὗ τὴν οἰκίαν ἐγένετο ἡ πρώτη συνεδρίασις, προτείνει ὅπως ὁ Σύλλογος ἐκφράσῃ τὴν λύπην αὐτοῦ καὶ δι' ἐπιστολῆς ἀγγείλῃ τοῦτο τῷ ἀνεψιῷ τοῦ ἀποβιώσαντος κ. Α. Καμπούρογλου.

Τῆς προτάσεως ταύτης δεκτῆς γενομένης ὁ κ. πρόεδρος ὑποβάλλει τὴν πρότασιν τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς πρὸς ἐκλογὴν τοῦ κ. Κ. Κοντοπούλου ὡς μέλους αὐτῆς ἀντὶ τοῦ κ. Γ. Σεϊτανίδου παραιτηθέντος. Ἡ πρότασις γίνεταί ἀποδεκτὴ.

Ὁ κ. πρόεδρος λέγει ὅτι, εἰ καὶ τὸ προεδρεῖον ἐλπίζει ὅτι κατὰ τὸ παρὸν ἔτος οὐχ ὑπάρξει ἔλλειμμα, ἐπειδὴ ὁμῶς ὁ Σύλλογος ἔχει σπουδαίας ἀνάγκας πρὸς θεραπείαν, προτείνει ὅπως ὀνομασθῇ τριμελὴς ἐπιτροπὴ, ἧτις κατὰ τὴν παρούσαν χειμερινὴν περίοδον νὰ φροντίσῃ περὶ ἐξευρέσεως πόρων διὰ συνδρομῶν. Ὡς τοιαύτην δὲ ἐπιτροπὴν προτείνει τοὺς κκ. Δ. Μαυρογένην, Κ. Καλλιτάδην καὶ Τηλ. Καραθεοδωρῆ.

Καὶ τῆς προτάσεως ταύτης παμψηφεί ἀποδεκτῆς γενομένης ὁ κ. **Κ. Κοντόπουλος** ἀναγινώσκει τὴν «Περὶ ζῶντων μνημείων τῆς Ὀμηρικῆς γλώσσης» πραγματείαν αὐτοῦ.

Ὁ κ. Κοντόπουλος ἐν τῇ πραγματείᾳ αὐτοῦ ταύτῃ ὀμιλεῖ περὶ τῆς ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου ἀναφερομένης λέξεως *χυτλόομαι* (Ὀμ. Ὁδ. Ζ. 80).

Κατὰ τὴν τῶν Ἀλεξανδρινῶν σχολιαστῶν ἐρμηνείαν καὶ ἰδίως τὴν τοῦ Διδύμου τὸ *χυτλόομαι* ἐν τῷ

«ἔδωκεν δὲ χρυσὴν ἐν λύκῳ ὑγρὸν ἔλαιον εἰς χυτλώσαιτο σὺν ἀμφιπόλοισιν γυναικῖν»·

ἐξηγεῖται· λουσαμένη ἀλείψατο· *χρῆλον* γὰρ τὸ μεθ' ὕδατος ἔλαιον, τὴν γνώμην ὁμῶς ταύτην ὁ κ. Κοντόπουλος καταδικάζει.

Ἀνδραμῶν δὲ διὰ τῶν ἐξαγομῆτων τῆς συγ-

κριτικῆς γλωσσολογίας εἰς τὴν ἀρχικὴν σημασίαν τῆς λέξεως *χύτλος* καὶ εὐρών ὅτι σημαίνει τὸ δι' οὗ χέομεν ἢ τὸ χεόμενον, δηλ. ὅτι ἐστὶν ἔργον ἢ ἀφρημένον οὐσιαστικὸν καὶ χυτλώω ποῶ διὰ τοῦ χύτλου τὸ ὑπὸ τῆς ῥίζης αὐτοῦ σημαίνοντο, παραδέχεται ὅτι τὸ χυτλώομαι ἠρμηνεύθη κατὰ τὸν δωδέκατον αἰῶνα λίαν ἐπιτυχῶς ὑπὸ Εὐσταθίου ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης εἰπόντος: «Τὸ εἰὼς χυτλώσασαι ἀντὶ τοῦ ὅπως μετὰ λουτρῶν χυλωθεῖν ἀλειψαμένη. Ἐντεῦθεν δὲ καὶ χύτλα ἀπλῶς τὰ λουτρά, πλεονασμῶ τοῦ τ, κοινῶς γὰρ μέχρι καὶ τῶν ἀρτι χυλοῦσθαι, τὸ ἐξ ὑετῶν τυχὸν ὑγραίνεσθαι καὶ ὁλόχουλος, ὁ λίαν τοῦτο παθὼν· οἱ δὲ παλαιοὶ φασὶ καὶ χύτλον τὸ μεθ' ὕδατος ἔλχιον».

Ἐπειδὴ δὲ πρῶτον παρὰ τῷ Εὐσταθίῳ ἐμφανίζεται τὸ χυλόομαι σημαῖον κοινῶς ἐξ ἑτεῶν ὑγραίνομαι, ἐν ᾧ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἐδήλου μεταβάλλομαι εἰς χυλὸν διὰ τῆς διῦγρᾶσεως, τὸ αὐτὸ δὲ καὶ παρὰ τοῖς πλείστοις τῶν συγγρόνων Ἑλλήνων καὶ τὸ χυλώνομαι ὁ κ. Κοντόπουλος ἀνευρίσκει ὅτι τὸ χυλώω διεσώθη ἐν Οἰνῷ τοῦ Εὐξείνου κατὰ τὴν σημασίαν τοῦ Εὐσταθίου προφερόμενον χυλόνω (schulono), σημαίνει δὲ α') περιχέω, περιβρέχω τιτὰ ἡρῶ, ὡς ἐχῦσες ἐπάνου μου τὸ νερόν καὶ ἐχύλωσές με κτλ., καὶ β') ἐν Οἰνῷ καὶ Κερασούντι περιδέω, διυγραίνω, ὡς χυλώνω τὰ βάβαρα (κουκκιά), ἧτοι περιχέω τοὺς κύμους κτλ.

Τοιαύτην δ' ἀνακαλύπτων τὴν κυρίαν σημασίαν τοῦ χυτλόομαι ὁ κ. Κοντόπουλος λέγει ὅτι τὸ παρὰ Λυκάφρονι

«ὀρόσω χυτλώσασθαι τὸ σῶμα»

καὶ τὸ παρὰ Καλλιμάχῳ

«χυτλώσασθαι λύματα τόκοιο»

ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ *λοβασσῆναι* ἐλέχθησαν καλῶς, ὅτι καὶ παρ' Ἀπολλωνίῳ τῷ Ῥοδίῳ ἐν τοῖς Ἀργοναυτικαῖς τὰ αχύτλα χέασθαι ἐλέχθη κυριολεκτικῶς καὶ οὐχὶ καταχρηστικῶς, ὡς σημειοῦσιν οἱ ἀρχαῖοι σχολιασταί, ὅτι ἐπομένως τὸ παρ' Εὐσταθίῳ χυλοῦμαι καὶ τὸ σημερινὸν ἐν τῷ Εὐξείῳ Πόντῳ χυλώνομαι εἰσὶν αὐτὸ τὸ χυτλοῦμαι μείον τοῦ τ· διότι τὸ ἀρχαῖον χυλώω ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ μεταβάλλω τι εἰς χυλὸν διὰ τῆς διῦγρᾶσεως ἢ τῆς ἐψήσεως δὲν ἰδύνατο νὰ σημαίνῃ ἄλλο τι κατ' ἀρχὰς εἰμὴ τὸ περιχέω δι' ὕδατος πρὸς διύγραυσιν καὶ κατόπιν πρὸς ἐξαγωγήν τοῦ χυλοῦ διὰ τῆς πίεσεως ἢ τῆς ἐψήσεως.—Λύεται ἡ συνεδρίασις.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΧΠΘ'.

(Γαυτικῆ).

Τῆ 20/1 Ἰανουαρίου 1883.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Κ. ΚΑΛΑΙΔΑΟΥ.

Ἀναγνωσθέντων καὶ ἐπικυρωθέντων τῶν πρακτικῶν τῆς ἡγουμένης συνεδριάσεως ὁ κ. Πρόεδρος ἀγγέλλει τὸν θάνατον τοῦ ἐκ τῶν ἐπιτίμων μελῶν τοῦ Συλλόγου

Λ. Γαμβέττα,

ἐπισυμβάντα τὴν πρῶταν τῆς σήμερον καὶ προτείνει ὅπως ἀποσταλῆ συλλυπητήριος ἐπιστολὴ τῷ πατρὶ τοῦ ἀποθνήσκοντος ἀνδρός.

Τῆς προτάσεως ταύτης ὁμοφώνως δεκτῆς γενομένης ἀνακοινούται ἡ

ἀλληλογραφία,

ἐξ ἧς παρατίθεται περίληψις τῶν ἐξῆς ἐπιστολῶν·

Ἐπιστολῆς, τοῦ κ. Σ. Α. Μανασσείδου, ἐκ Χατζηγηρίου, ἀπὸ 1 δεκεμβρίου, συνοδευομένης ὑπὸ δύο πραγματειῶν, ὧν ἡ μὲν ἐπιγράφεται αἵτερα ζῶντα μνημεῖα τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης» διὰ τὸ Ζωγράφειον διαγωνίσμα, ἡ δὲ «Μουσικὴ Παιδαγωγία», καὶ ἐξαιτουμένου τὴν γνώμην τῆς Ἐκπαιδευτικῆς καὶ Μουσικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Συλλόγου.

Τῆς Ἐκπαιδευτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Συλλόγου, ἀπὸ 19 δεκεμβρίου, ἐξαιτουμένης ὅπως, ἐπειδὴ ἀσχολεῖται περὶ τὴν σύνταξιν προγράμματος καλλιγραφίας διὰ τὸν Καραπάνειον ἀγῶνα, προμηθευθῆ ὁ Σύλλογος, ἐκ Παρισίων, δείγματα τῆς γραφῆς Ἀγγέλου τοῦ Βεργικίου.

Ἐἶτα ἀγγέλλονται αἱ τῶν βιβλίων προσφοραὶ καὶ ἐκφράζονται εὐχαριστίαι τοῖς ταύτας ποιησαμένοις.

Ὁ κ. πρόεδρος λέγει ὅτι πρὸς κρίσιν τοῦ πονήματος τοῦ κ. Μανασσείδου «Μουσικῆς Παιδαγωγίας» τὸ προεδρεῖον προτείνει ἰδιαιτέραν ἐπιτροπὴν ἐκ τῶν κ. κ. Κ. Ξανθοπούλου, προέδρου τῆς Ἐκπαιδευτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Συλλόγου, Δημητρίου Πασπαλλῆ καὶ Εὐστρατίου Παπαδοπούλου.

Ὁ κ. πρόεδρος ἀγγέλλει ὅτι συνετάχθη κατ' ἄλληλον πρόγραμμα τῶν δημοσίων διαλέξεων διὰ τὴν ἐνεστῶσαν χειμερινὴν περίοδον, ὅπερ κοινοποιεῖται τῷ Συλλόγῳ ἵνα οὗτος ἐξενέγκῃ, ἐὰν ἔχη, παρατηρήσεις ἐπ' αὐτοῦ. Ἀκολουθῶς δὲ δημοσιευθήσεται καὶ κοινοποιηθήσεται τοῖς ἀγορηταῖς.

Ὁ κ. Τηλ. Καραθεοδωρῆ, γενικός

γραμματεὺς, ἀναγινώσκει τὸ πρόγραμμα, ὅπερ παμψηφεί ἐγκρίνεται ὑπὸ τοῦ Συλλόγου.

Ἀγγέλλεται τὸ δεύτερον καὶ παμψηφεί γίνονται δεκτὸς ὡς τακτικὸν μέλος ὁ κ. Ἄλ. Πατζίρης.

Μετὰ ταῦτα ὁ κ. **Φ.** **Τάγης** ἀναγινώσκει συνέλειαν τῆς «περὶ τῆς σημασίας τῶν ὀνείρων παρὰ τοῖς ἀρχαίοις» πραγματείας αὐτοῦ.

Ὁ κ. Φίλιππος Τάγης ἐν τῷ μέρει τούτῳ τοῦ ἀναγνώσματος αὐτοῦ παρατίθησι τὰς διαφορὰς ἰδέας ὡς πρὸς τὰς ἐξωτερικὰς ἐπιπεραγείας ἐπὶ τῶν ὀνείρων. Οἱ ἀρχαῖοι δὲκφορον ἐξήγησιν ἰδίδον τοῖς ὀνείροις τοῖς ὀρωμένοις ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς ἀρχομένης ἢ τοῖς περὶ τὰς μέσας νύκτας. Ἐπίσης δὲ δὲκφορον σημασίαν ἀπέδιδον τοῖς ἐν ὄρα φθινοπύρω ἢ τοῖς ἐν ὄρα χειμῶνος. Μεγάλως δὲ συνεβάλλετο καὶ ἡ θέσις τοῦ κοιμωμένου. Μετὰ ταῦτα λόγον ποιείται περὶ τῶν διορώντων ἐν τοῖς ὀνείροις ἀμεσον τῶν θεῶν ἀνακοίνωσιν, ἐκτὸς γε τῆς ἰδιαζούσης περιπτώσεως καθ' ἣν οἱ θεοὶ σκοπίμως δι' ἀπατηλῶν ὀνείρων ἠπάτων τοὺς ἀδίκως καὶ ὕβριστικῶς φερομένους. Ὑστερον δὲ ὁ κ. Τάγης ὀμιλεῖ περὶ ὀνειρομαντίας, περὶ μάντεων, ὀνειροκριτῶν καὶ τῆς τούτων τέχνης, ὡς καὶ περὶ τῶν διαφορῶν καὶ διαφορῶς γιγνομένων ἐξηγήσεων καὶ διὰ γενικῶν τινων σκέψεων καταστρέφει τὸν λόγον.

Μετὰ τὸ πέρασ τῆς ἀναγνώσεως ὁ κ. **Κ.** **Κουτόπουλος** παρατηρεῖ ὅτι οἱ ὀνειροκριταὶ οὐδόλως συνετέλεσαν εἰς τὴν κατάρπτωσιν τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ πνεύματος ὡς ὁ κ. Τάγης φρονεῖ. Τὰ αἰτία δὲ τῆς καταπτώσεως τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος ἀλλαχοῦ ἀναζητητέα.

Ὁ κ. **Φ.** **Τάγης** ἀπαντῶν λέγει ὅτι οὐδόλως φρονεῖ ὅτι καθόλου οὗτοι συνετέλεσαν εἰς τὴν κατάρπτωσιν τοῦ ἑθνικοῦ πνεύματος, ἀλλὰ καὶ οὗτοι, τὸ κατ' αὐτοῦς, συνετέλεσαν ἐκμεταλλευθέντες τὴν τῶν Ἑλλήνων πίστιν.

Λύεται ἡ συνεδρίασις.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΧΨ'.

(Τακτικῆ).

Τῆ 3/15 ἰανουαρίου 1883.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Κ. ΚΑΛΑΓΙΑΔΟΥ.

Ἀναγνωσθέντων καὶ ἐπικυρωθέντων τῶν πρακτικῶν τῆς ἡγουμένης συνεδριάσεως ἀνακοινοῦται ἡ

ἀλληλογραφία,

ἐξ ἧς παρατίθεται περίληψις τῶν ἐξῆς ἐπιστολῶν :

Ἐπιστολῆς, ἀκνωμένου, ἀπὸ 31 δεκεμβρίου, ἀγγέλλοντος τὴν ἀποστολὴν σειράς γεωγραφικῶν μαθημάτων εἰς τεύχη πέντε διὰ τὸν Καραπάνειον ἀγῶνα ὑπὸ τὸ ῥητὸν «Οὐδὲν ἀλτ-θέστερον, τερπνότερον καὶ διδασκτικώτερον τῆς φύσεως».

Τῶν κοσμητριῶν τῆς ἐν Γαλατῆ Φιλεκπαίδευτικῆς Ἀδελφότητος, ἀπὸ 27 δεκεμβρίου, ἀγγελλουσῶν τὴν ἀποστολὴν καὶ ἐξαιτουμένων τὴν ἀποδοχὴν δέκα εἰσιτηρίων τοῦ ὑπὲρ τῶν ἐν Γαλατῆ ἐκπαιδευτηρίων ὑπ' αὐτῶν δοθησομένου χοροῦ.

Τῆς Εἰδικῆς ἐπὶ τῆς βιβλιοθήκης ἐπιτροπῆς, ἀπὸ 28 δεκεμβρίου, ὑποβαλλούσης κατὰλογον διπλῶν καὶ πολλαπλῶν βιβλίων τῆς βιβλιοθήκης, ὧν προβάλλει τὴν εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς ἐν Σμύρῃ Εὐαγγελικῆς Σχολῆς δωρεάν ὑπὸ τοῦ Συλλόγου.

Τῆς αὐτῆς ἐπιτροπῆς, τῆς αὐτῆς ἡμερομηνίας, ἀγγελλούσης τῷ Συλλόγῳ ὅτι ἐπώλησέ τινα ἐκ τῶν διπλῶν ἢ πολλαπλῶν βιβλία, ὧν τὸ ἀντίτιμον ἀνερχόμενον εἰς γρ. 1420 παρεδόθη τῷ ταμίᾳ τοῦ Συλλόγου.

Κ. Στεκούλη, ἀπὸ 3/15 ἰανουαρίου, ἐξαιτουμένου ὅπως παραχωρηθῆ ἡ αἴθουσα τοῦ Συλλόγου ἐπιτροπῆ προεδρευομένη ὑπὸ τοῦ κ. Foster διὰ συναυλίαν εὐεργετικὴν πρὸς ὄφελος τοῦ νοσοκομείου Ἱερεμίου ἐνταῦθα.

Κ. Ν. Κανελλᾶκη, ἐκ Νεμῆτων τῆς Χίου, ἀπὸ 22 δεκεμβρίου, ἀγγέλλοντος τὴν ἀποστολὴν γλωσσικῆς ὕλης ἐκ τῶν χωρίων τούτων.

Ἄντ. Γ. Πουλᾶκη, ἀπὸ 27 δεκεμβρίου, ἀγγέλλοντος τὴν ἀποστολὴν γλωσσικῆς ὕλης.

Εἶτα ἀγγέλλονται αἱ προσφοραὶ καὶ ἐκφράζονται εὐχαριστίαι τοῖς ταύτας ποιησαμένοις.

Ὁ κ. πρόεδρος λέγει ὅτι τὰ ἀποσταλέντα πονήματα παραπεμφθήσονται ταῖς οἰκείαις ἐπιτροπαῖς καὶ παρακαλεῖ τὸν γενικὸν γραμματεῖα ὅπως ἀναγῶ τὴν ἐπιστολὴν τῆς Εἰδικῆς πρὸς πώλησιν ἢ ἀνταλλαγὴν τῶν διπλῶν ἢ πολλαπλῶν βιβλίων τῆς βιβλιοθήκης ἐπιτροπῆς.

Τούτου δὲ γενομένου ὁ κ. πρόεδρος λέγει ὅτι τὸ προεδρεῖον ἐγκατέλιπε τῇ ἐπιτροπῇ ὅπως ποιήσῃται οἷαν ἡγεῖται καταλληλοτέραν χρῆσιν τῶν εἰσπραχθέντων ἢ εἰσπραχθησομένων χρημάτων διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς βιβλιοθήκης. Περὶ δὲ τῆς προτεινομένης δωρεᾶς εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς ἐν Σμύρῃ Εὐαγγελικῆς Σχολῆς αἰτεῖται τὴν τοῦ Συλλόγου ἀπόφασιν.

Τοῦ Συλλόγου ὑπὲρ τῆς παραχωρήσεως ἀποφνημαμένου ὁ κ. πρόεδρος ἀγγέλλει μετὰ λύπης τὸν θάνατον τοῦ ἐκ τῶν τακτικῶν μελῶν τοῦ Συλλόγου καὶ μέλους τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἐπιτροπῆς F. Maillant Sartoris, ἑγγραμμάτιως τῆς ἐνταῦθα ἀγγλικῆς πρεσβείας.

Εἶτα ὁ κ. πρόεδρος λέγει ὅτι τὴν τοῦ κ. Στεκυλῆ αἰτησιν ὡς ἀποβλέπουσαν εἰς σκοπὸν φιλανθρωπικόν, καθότι διὰ τοῦ εἰσπραχθησομένου ποσοῦ πρόκειται νὰ δοθῇ γενικώτερος χαρακτήρ εἰς τὸ ῥηθὲν νοσοκομεῖον, τὸ προεδρεῖον ἀπεδέξατο καὶ προτείνει καὶ τὴν ἀποδοχὴν αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Συλλόγου.

Τῆς προτάσεως τοῦ προεδρείου παμψηφεί δεκτῆς γενομένης, προτείνεται ὡς μέλος τῆς Φιλολογικῆς ἐπιτροπῆς ὑπὸ τοῦ προεδρείου ὁ κ. Κ. Κοντόπουλος.

Τούτου δὲ δεκτοῦ γενομένου ὁ κ. πρόεδρος λέγει περὶ τῆς αἰτήσεως τῶν κοσμητριῶν τῆς ἐν Γαλατᾶ Φιλοπτώχου Ἀδελφότητος, ὅτι τὸ προεδρεῖον λαβὸν ὑπ' ὄψει τὸ ἕκτακτον, ὅπερ παρουσιάζει ἡ θέσις τῆς κοινότητος, ἐπειδὴ ὡς ἀρχὴν ἐδέξατο ὁ Σύλλογος τὴν μὴ παρ' αὐτοῦ ἀποδοχὴν γραμματίων, προτείνει ὅπως ἐπιστραφῶσι μὲν ταῖς κ. κ. κοσμητρίαις τὰ γραμμάτια δοθῶσι δὲ 5 λίραι πρὸς ἔνδειξιν τοῦ ἐνδιαφέροντος τοῦ Συλλόγου.

Γενομένης τῆς προτάσεως ταύτης τοῦ προεδρείου παμψηφεί ἀποδεκτῆς, ὁ κ. Α. Παπαδόπουλος ἑραμευδὲς ἀναγινώσκει διατριβὴν περὶ τινῶν Ἑλλήνων λογίων τῆς ΙΖ' ἑκατονταετηρίδος (ἴδε σελ. 50).

Λύεται ἡ συνεδρίασις.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΧΛΑ'.

(Τακτικῆ).

Τῆ 10/22 ἰανουαρίου 1883.

Προεδρευόντος τοῦ κ. Κ. ΚΑΛΛΙΑΔΟΥ.

Ἀναγνωσθέντων καὶ ἐπικυρωθέντων τῶν πρακτικῶν τῆς ἡγουμένης συνεδριάσεως ἀνακοινοῦται ἡ

ἀλληλογραφία,

ἐξ ἧς παρατίθεται περίληψις τῶν ἐξῆς ἐπιστολῶν.

Ἐπιστολῆς, τῆς Α. Π. τοῦ μητροπολίτου Ἐφέσου κ. Ἀγαθαγγέλου, ἀπὸ 7 ἰανουαρίου, ἑπιτιμωμένου ὅπως ὁ Σύλλογος προσέλθῃ ἀρωγὴς τῆ ἄρτι πυρποληθείσῃ βιβλιοθήκῃ τῆς

Μαγνησίας διὰ προσφορᾶς βιβλίων ἐκ τῶν περιττῶν αὐτοῦ.

Ἀνωμόμου, ἀπὸ 9 ἰανουαρίου, ἀγγέλλοντος τὴν ἀποστολὴν διὰ τὸν Καραπάνειον ἀγῶνα Φυσικῆς, φερούσης τὴν ῥῆσιν «Φύσις τέ τε ζῶα καὶ τὰ μέρη αὐτῶν καὶ τὰ φυτὰ καὶ τὰ ἀπλᾶ τῶν σωμάτων κτλ.».

Εἶτα ἀγγέλλονται αἱ τῶν βιβλίων προσφοραὶ καὶ ἐκφράζονται εὐχαριστίαι πρὸς τοὺς ταύτας ποιησαμένους.

Μετὰ ταῦτα ὁ κ. πρόεδρος λέγει ὅτι τὸ προεδρεῖον πρὸς ἱκανοποίησιν τῆς παρὰ τῆς Α. Σ. τοῦ ἀγίου Ἐφέσου γενομένης αἰτήσεως ὑπὲρ τῆς ἐν Μαγνησίᾳ βιβλιοθήκης, πυρποληθείσης, αἰτεῖται τὴν ἄδειαν ὅπως ἐκλέξῃν τινα ἐκ τῶν διπλῶν καὶ πολλαπλῶν τῆς βιβλιοθήκης προσφέρῃ ταῦτα τῇ βιβλιοθήκῃ.

Τῆς προτάσεως ταύτης δεκτῆς γενομένης, ἀγγέλλεται τὸ πρῶτον ὡς τακτικὸν μέλος ὁ κ. Γ. Π. Λαμπρίδης, ἔμπορος ἐνταῦθα, προτεινόμενος ὑπὸ τῶν κ. κ. Κ. Ξανθοπούλου, Ἰορδάνου Καρολίδου καὶ Κ. Ψωμιάδου.

Ὁ κ. πρόεδρος ἀγγέλλει ὅτι παρεκλήθη ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς, τῆς ἀναδεξαμένης τὴν διοργάνωσιν συναυλίας πρὸς ὄφελος τοῦ ἐνταῦθα νοσοκομείου Ἰερεμίου ὅπως ἐκφράσῃ τῷ Συλλόγῳ τὰς εὐχαριστίας αὐτῆς ἐπὶ τῇ προθυμίᾳ μεθ' ἧς οὗτος ἀπεδέξατο τὴν αἰτησιν αὐτῆς πρὸς παραχώρησιν τῆς αἰθούσης αὐτοῦ.

Ἀκολουθῶς ὁ κ. Ι. Καρολίδης ἀναγινώσκει τὴν ἀπερὶ τῆς ἀπαισιοδοξίας τοῦ Σχοπεναύρου» πραγματεῖαν αὐτοῦ (ἴδε σελ. 37).

Λύεται ἡ συνεδρίασις.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΧΛΒ'.

(Τακτικῆ)

Τῆ 24/5 φεβρουαρίου 1883.

Προεδρευόντος τοῦ κ. Κ. ΚΑΛΛΙΑΔΟΥ.

Ἀναγνωσθέντων καὶ ἐπικυρωθέντων τῶν πρακτικῶν τῆς ἡγουμένης συνεδριάσεως, ἀνακοινοῦται ἡ

ἀλληλογραφία,

ἐξ ἧς παρατίθεται ἐνταῦθα περίληψις τῶν ἐξῆς ἐπιστολῶν.

Ἐπιστολῆς, τοῦ κ. Μ. Φωτίου, ἐκ Μιτυλήνης ἀπὸ 7 φθίνοντος, ἀγγέλλοντος τὴν ἀποστολὴν ἀντιγράφου ψηφίσματος εὐρεθέντος ἐν Ἀσσω, ὡς καὶ ἀντιγράφου τοῦ προαποσταλέντος τῷ Συλλόγῳ ψηφίσματος.

Ἐπιπλοῦντος, ὑπὸ τὸ ῥητὸν «Κεῖν Phaenipar» κτλ. ἀγγέλλοντος τὴν ἀποστολὴν τῆς συνεχείας ἐν δυσὶ τεύχεσι τῆς προαποσταλείσης πραγματείας διὰ τὸν Καραπένειον ἀγῶνα «Ἐγχειρίδιον Γεωγραφίας» πρὸς χρῆσιν τῶν δημοτικῶν καὶ ἑλληνικῶν σχολείων.

Τοῦ κ. Ξενοφῶντος Μογιέ, ἀπὸ 14 ἰανουαρίου, ἐξαιτουμένου τὴν ἐπιστροφὴν τῆς πραγματείας αὐτοῦ «Προοπτικῆς» καὶ τῶν σὺν αὐτῇ πινακῶν.

Τοῦ πατρὸς τοῦ Λέοντος Γαμβέττα εὐχαριστήριος ἐπὶ τοῖς συλλυπητηρίοις τοῦ Συλλόγου διὰ τὸν θάνατον τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ.

Τοῦ κ. Μηνᾶ Χαμουδοπούλου, ἀπὸ 23 ἰανουαρίου, ἀγγέλλοντος τὴν ἀποστολὴν «ἀναγνωσματάρου» πρὸς χρῆσιν τῶν δημοτικῶν σχολείων καὶ ἐξαιτουμένου τὴν ἐπὶ τούτου κρίσιν τῆς Ἐκπαιδευτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Συλλόγου.

Τοῦ κ. Ἰωάννου Βλαβάνη, ἐξ Ἀμισοῦ, ἀπὸ 26 δεκεμβρίου ἀποστέλλοντος πραγματείας μνημείων τῆς ἀνὰ τὸν Πόντον ἰδιωτικῆς διὰ τὸ Ζωγράφειον διαγώνισμα.

Ὁ κ. πρόεδρος λέγει ὅτι τὸ μὲν τοῦ κ. Μ. Χαμουδοπούλου πόνημα σταλήσεται τῇ Ἐκπαιδευτικῇ τοῦ Συλλόγου ἐπιτροπῇ, τὸ δὲ τοῦ κ. Ι. Βαλαβάνη τῇ Φιλολογικῇ τοῦ Συλλόγου ἐπιτροπῇ.

Ἀγγέλλεται τὸ πρῶτον ὡς τακτικὸν μέλος ὁ κ. Β. Οικονομίδης, προτεινόμενος ὑπὸ τῶν κ. κ. Χρ. Χατζηχρήστου, Ν. Παρανίκα καὶ Κ. Ψωμιάδου.

Ἀγγέλλεται τὸ δεύτερον καὶ ψηφοφορηθεὶς γίγνεται δεκτὸς ὡς τακτικὸν μέλος ὁ κ. Γ. Π. Λαμπρίδης.

Ἀκολουθῶς ὁ κ. Κ. Ξανθόπουλος ἀναγινώσκει τὴν συνέχειαν τῆς αὐτῶν ἠθικῶν Νικομαχείων τοῦ Ἀριστοτέλους πραγματείας αὐτοῦ.

Λύεται ἡ συνεδρίασις.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΧΙΓ΄.

(Τακτικῆ).

Τῇ 31/12 φεβρουαρίου 1883.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Κ. ΚΑΛΛΙΑΔΟΥ.

Ἀναγνωσθέντων καὶ ἐπικυρωθέντων τῶν πρακτικῶν τῆς ἡγουμένης συνεδριάσεως ἀνακοινούται ἡ

ἀλληλογραφία,

ἐξ ἧς παρατίθεται ἐνταῦθα περίληψις τῶν ἐξῆς ἐπιστολῶν.

Ἐπιστολῆς, Γεωργίου Δροσίνη, ἀπὸ 25 φθίνοντος, ἀγγέλλοντος τὴν ἀποστολὴν συλλογῆς ἀνεκδότων δημοδῶν διστιχῶν διὰ τὸ Ζωγράφειον διαγώνισμα τῶν ζώντων μνημείων τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης.

Μαριάνθης Γρ. Καμπούρογλου, πραγματεία διὰ τὸ Ζωγράφειον διαγώνισμα ζώντων μνημείων ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Ἀθηναϊκὰ παραμύθια».

Δ. Χαβιαρᾶ, ἐκ Σύμης, ἀπὸ 7 ἰανουαρίου, ἀγγέλλοντος τὴν ἀποστολὴν συλλογῆς ἠθῶν καὶ ἐθίμων τῶν Συμαίων, τῶν νοτίων νήσων τῶν Σποράδων καὶ τῆς νήσου Ἱθύνου.

Ν. Γ. Πολίτου, ἐξ Ἀθηνῶν, ἀπὸ 28 ἰανουαρίου, ἀποστέλλοντος διὰ τὸ Ζωγράφειον διαγώνισμα δύο συλλογὰς ὧν ἡ μὲν ἐπιγράφεται «Ἑλληνικαὶ παραδόσεις», ἡ δὲ «αἱ ἀσθένειαι κατὰ τοὺς μύθους τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ».

Τῆς Φιλολογικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Συλλόγου, ἀπὸ 25 ἰανουαρίου, ἀγγελουμένη τὴν παραλαβὴν τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Συλλόγου καὶ ὑποβαλλούσης διαφόρους προτάσεις.

Ἀκολουθῶς ἀγγέλλονται προσφοραὶ βιβλίων καὶ ἐκφράζονται εὐχαριστίαι τοῖς ταύτας ποιησαμένοις.

Εἶτα ὁ κ. πρόεδρος ἀγγείλας ὅτι τὰ ἀποσταλέντα πονήματα σταλήσονται τῇ Φιλολογικῇ ἐπιτροπῇ, τίθησιν εἰς ψηφοφορίαν ἀλληλοδιαδόχως ἀπάσας τὰς προτάσεις τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης τὰς διατυπωμένας ἐν ἀνωτέρω φερομένη ἐπιστολῇ αὐτῆς καὶ ἐχούσας οὕτω.

α') ὅπως ἐκφρασθῶσιν αἱ εὐχαριστίαι τοῦ Συλλόγου τῷ κ. Πουλᾶκῃ ἐπὶ τῇ μετὰ προθυμίας ἀποστολῇ γλωσσικῆς ὕλης διὰ τὸ Ζωγράφειον διαγώνισμα.

β') ὅπως ἀποσταλῶσιν αὐτῷ οἱ τόμοι Η'. καὶ Θ'. τοῦ ἡμετέρου περιοδικοῦ συγγράμματός, οἵτινες δέον νὰ ἀποστέλλωνται καὶ δωρεάν, ἐγκρίσει τῆς ἐπιτροπῆς, τοῖς ἐργαζομένοις πρὸς συλλογὴν ζώντων μνημείων, μετὰ προηγουμένην πρότασιν αὐτῆς.

γ') ὅπως γραφῇ αὐτῷ ὅτι διὰ τὰ ἄλλα βοηθήματα, αἵτινα αἰτεῖται, ὁ Σύλλογος οὐδὲν δύναται νὰ πράξῃ καὶ ὅτι πρὸς ἀναπλήρωσιν αὐτῶν κυρίως προσφέρει τὴν δεκάλιρον δωρεάν τοῖς βραβευομένοις καὶ

δ') ὅπως ἀποσταλῶσιν τῷ κ. Κανελλᾶκῃ οἱ ὑπάρχοντες τόμοι τοῦ περιοδικοῦ τοῦ Συλλόγου, ἐπὶ τῷ ὄρω ὅπως κατατεθῶσιν ὡς δωρεὰ

τοῦ Συλλόγου εἰς τὸ ἐν Νενήτοις τῆς Χίου ἀναγνωστήριον.

Αἱ προτάσεις αὗται, πλὴν τῆς τελευταίας τροποποιηθείσης ὑπὸ τοῦ προεδρίου : ὁπως ἀποσταλῶσιν εἰς τὸ ἀναγνωστήριον τῆς Χίου μόνον ἐκ τῶν τευχῶν ἐκείνων, ἀτινά εἰσι πολ- λά, γίνονται δεκταὶ ὑπὸ τοῦ Συλλόγου.

Ἀγγέλλεται τὸ πρῶτον ὡς τακτικὸν μέλος τοῦ Συλλόγου ὁ κ. Ch. Bonkowski, κληρη- γῆς τῆς χημείας ἐν τῇ Α. ἰατρικῇ σχολῇ, προ- τεϊνόμενος ὑπὸ τῶν κ. κ. Δ. Ι. Μαυρογένους, Τηλ. Καρθευδοῦρη καὶ Ὁδ. Ἀνδρέαδου.

Ἀγγέλλεται τὸ δεύτερον καὶ ψηφοφορηθεὶς γίγνεται δεκτὸς ὡς τακτικὸν μέλος ὁ κ. Β. Οἰ- κονομίδης.

Ἀγγέλλεται τὸ πρῶτον ὡς ἐπίτιμον μέλος ἡ Α. Ἐξ. ὁ κ. Πέτρος Μαυρογέννης, πρεσβευτῆς τῆς Α. Μ. τοῦ βασιλέως τῆς Ρουμανίας παρὰ τῇ Ὑψ. Πύλῃ, προτεϊνόμενος ὑπὸ τοῦ προε- δρίου.

Ἀκολουθῶς ὁ κ. **Κωνσταντῖνος Μα- κρῆς** ἀναγινώσκει τὸ α' μέρος τῆς «περὶ με- ταξοσκώληκος καὶ τῶν ἀσθενειῶν αὐτοῦ» πραγ- ματείας αὐτοῦ (ιδεὶ σελ. 94).

Μετὰ τὸ πέρας τοῦ ἀναγνώματος ὁ κ. **Χρ. Χατζηχρήστου** ἐκφράσας τὰς εὐχαριστίας τοῦ Συλλόγου τῷ κ. Κ. Μακρῇ εὐχεται ὅπως ὁ κ. Μακρῆς ἐξετάσῃ ἀκολουθῶς καὶ ὁμοίου εἶδους ζώφια, ἀτινα αὐτὸς ἐπὶ τινων δένδρων παρετήρησε καὶ δύνανται καλλιεργούμενα νὰ ἀποφέρωσιν ἐπίσης μέταξαν.

Ὁ κ. **Μακρῆς** παρατηρεῖ ὅτι ἡ πραγμα- τεία αὐτοῦ ἀπέβλεπε κυρίως τὸν μεταξοσκώ- ληκα τὸν ἐκ τῶν φύλλων τῆς μορέας ζῶντα.

Ὁ κ. **Δ. Πασπαλῆς** συνίστησιν ἐπίσης εἰς τὴν μελέτην τοῦ κ. Κ. Μακρῆ σκώληκά τι- να ἐν Ἰνδικῇ ζῶντα καὶ παράγοντα ἰκανήν, ἀλλὰ κατωτέρας ποιότητος, μέταξαν.

Ὁ κ. **Χρ. Χατζηχρήστου** λέγει ὅτι καλὸν ἦθελεν εἶσθαι ὅπως ὁ κ. Μακρῆς ἀκο- λούθως μελετήσῃ καὶ τὰ ὑπ' αὐτοῦ παρατη- ρηθέντα ἄγρια ζώφια.

Ὁ κ. πρόεδρος ἐκφράσας τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Συλλόγου ὅπως ὁ κ. Μακρῆς καὶ τὰ ὑποδει- χθέντα ὑπὸ τῶν προλαλησάντων ζώφια πραγ- ματευσθῇ λύει τὴν συνεδρίασιν.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΧΨ'.

(Τακτικῇ).

Τῇ 7/19 φεβρουαρίου 1883.

Προεδρευόντος τοῦ κ. Κ. ΚΑΛΑΪΔΑΟΥ.

Ἀναγνωθέντων καὶ ἐπικυρωθέντων τῶν πρακτικῶν τῆς ἡγουμένης συνεδριάσεως ἀνα- κοινοῦται ἡ

ἄλληλογραφία,

ἐξ ἧς παρατίθεται ἐνταῦθα περιληψὶς τῶν ἐξῆς ἐπιστολῶν.

Ἐπιστολῆς, τοῦ κ. Μ. Χαμουδοπούλου, ἀπὸ 5 τρέχοντος, ὑποβάλλοντος τῇ κρίσει τῆς Ἐκ- παιδευτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Συλλόγου τὸ Γ' τεῦχος τοῦ ὑπ' αὐτοῦ ἐκπονηθέντος ἀναγνω- σματαρίου.

Τῆς ἐφορίας τῶν ἐν Σπάρτῃ τῆς Πισιδίας σχολῶν, ἀπὸ 9 δεκεμβρίου λήξαντος ἔτους, ἐ- πικαλουμένης τὴν ἀρωγὴν τοῦ Συλλόγου.

Τοῦ κ. J. Mordtmann, ἀπὸ 5 φεβρουαρίου, ἐξαιτουμένου ἐκ προσώπου τοῦ κ. Kochler, βι- βλιοφύλακος τοῦ ἀρχιδουκάτου τῆς Weimar, τὴν ἀποστολὴν τοῦ ΙΑ', ΙΒ' καὶ ΙΓ' τόμου τοῦ περιοδικοῦ τοῦ Συλλόγου συγγραμματος.

Ἀκολουθῶς ἀγγέλλονται προσφοραὶ βιβλίων καὶ ἐκφράζονται εὐχαρισταὶ πρὸς τοὺς ταύτας ποιησαμένους.

Εἶτα ὁ κ. πρόεδρος εἰπὼν ὅτι τὸ πόνημα τοῦ κ. Μηνᾶ Χαμουδοπούλου παραπεμφθήσεται τῇ Ἐκπαιδευτικῇ ἐπιτροπῇ λόγον ποιεῖται περὶ τῆς αἰτήσεως τῶν ἐφόρων τῆς σχολῆς τῆς Πισιδίας (Σπάρτης) καὶ προτείνει ὅπως παρα- χωρηθῶσιν ἐκ τῶν διπλῶν καὶ πολλαπλῶν βι- βλίων τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Συλλόγου τοῖς αἰ- τοῦσι. Τῆς προτάσεως δὲ ταύτης δεκτῆς γε- νομένης ὁ κ. πρόεδρος ὑποβάλλει τὴν αἴτησιν τοῦ κ. Mordtmann, ἣν ἀποδέχεται ὁ Σύλλογος.

Ἀκολουθῶς ὁ κ. **Δ. Πασπαλῆς**, εἰσηγη- τῆς τῆς πρὸ τριῶν μηνῶν ἐκλεγείσης ἐπιτρο- πῆς πρὸς γνωμοδότησιν ἐπὶ τοῦ πονήματος τοῦ κ. Μανασσείδου, ἀνέγνω τὴν κρίσιν αὐτῆς οὕτως ἔχουσαν :

Κύριε πρόεδρε,

Συνεπεῖα διαγγέλματος τοῦ ἡμετέρου Συλ- λόγου, ὑπὸ ἡμερομηνίαν 27 δεκεμβρίου 1882, ἐνταλέντες οἱ ὑποφαινόμενοι ὅπως ἐπιληφθῶ- μεν τῆς μελέτης πραγματείας τινός τοῦ κ. Συ- μεῶν Α. Μανασσείδου, δημοδιδασκάλου, τοῦ ἐξ Αἴνου, ἐπιγραφομένης «Μουσικῇ Παιδαγωγικῇ», καὶ συντεθείσης διὰ τὰ σχολεῖα ὑπὸ τῆς αὐτοῦ

ἐλλογιμότητος, ἐνησχολήθημεν κατὰ χρέος εἰς τὴν μελέτην ταύτην, ἵνα συνωδᾷ τῷ ῥηθέντι διαγγέλματι ἐξενέγκωμεν κρίσιν τινὰ ὡς πρὸς τὴν ἐπιστημονικὴν καὶ παιδαγωγικὴν τοῦ ποινῆματος ἀξίαν.

Τὸ συμπέρασμα τῆς μελέτης ἡμῶν ἐπὶ τοῦ ἐν λόγῳ ἔργου ἐστὶ τὸ ἐπόμενον·

Τὸ θεωρητικὸν μέρος τῆς πραγματείας ταύτης οὐδὲν νεώτερον ἢ μεθοδικώτερον σύστημα ὑποδεικνύει, ἀλλ' εἶναι ἀπολύτως ἀπαράλλακτον ὡς τὸ τῶν μέχρι τοῦδε πολυπληθεστάτων θεωρητικῶν πονηθέντων ὑπὸ διαφόρων ἱεροψαλτῶν, ἀπὸ τοῦ μεγάλου καὶ μικροῦ θεωρητικοῦ τοῦ αἰοδίδμου Προύσης Χρυσάνθου τοῦ ἐκ Μαδύτων, μέχρι τῶν ἄχρι τοῦδε καὶ ἀρτίως ἐκδοθέντων καὶ εἰς τὸ μέλλον ἴσως ἐκδοθησομένων τοιούτων θεωρητικῶν. Ἄπαντα ταῦτα εἰσὶν ἀντιγραφαὶ σχεδὸν ἀπ' ἀλλήλων καὶ περιστρέφονται εἰς τὸν αὐτὸν ἐλαττωματικὸν κύκλον τῆς ἀπὸ τοῦ 1816 μέχρι σήμερον ἐν χρήσει σηματογραφίας τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς. Τὸ ἀνὰ χεῖρας ἡμῶν πόνημα τοῦτο, κατὰ πάντα ἀπαράλλακτον τῶν πρὸ αὐτοῦ ἐκδοθέντων, οὐδεμίαν μέθοδον εὐκρινεστέραν ἐξευρίσκει, οὐδὲν νεώτερον ἢ ἥττον ἀτελές τι διδάσκει. Πάντοτε ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ ἀβεβαίου καὶ ἀστάτου τῆς γραφῆς ταύτης κύκλου προσπαθεῖνὰ ἀποδείξῃ τὸ ἄγνωστον διὰ τοῦ ἀγνώστου, προστρέχοντος τοῦ εἰρημένου δημοδιδασκάλου, κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν προκατόχων του, εἰς τοὺς κοινούς ξενικούς ὁρισμούς καὶ τύπους καὶ εἰς τὰς ξενικὰς κυριολεξίας ἀσιατικῶν μανέδων ἢ μακαμίων, σύστημα εἰς ὃ ἅπαντες ἀνεξαιρέτως καὶ οἱ πρὸ αὐτοῦ καὶ οἱ ἐσχάτως ἀκόμη συγγράψαντες ἢ μᾶλλον συρράψαντες τοιαῦτα θεωρητικὰ ἐξ ἀνάγκης κατέφυγον. Διότι πρὸ καιροῦ ὑπάρχει ἀναντίρρητον ὅτι ἡ ἡμετέρα ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ ἀπὸ καταπτώσεως εἰς κατάπτωσιν περιελθοῦσα, κρίμασιν οἷς οἶδε Κύριος, δὲν ὑφίσταται πλέον αὐτοτελὴς καὶ ἀκέραιος, ἀλλὰ στηρίζεται καθ' ὅλην αὐτῆς τὴν ὑπόστασιν ἐπὶ τῶν ἀραβικῶν, περσικῶν καὶ τουρκικῶν ἁσμάτων. Ποῖα τὰ αἷτια; Πολλὰ καὶ διάφορα, ἀλλ' ἡ ἀπαρίθμησις αὐτῶν θέλει μᾶς ἀπομακρύνει τοῦ προκειμένου. Ταῦτα περὶ τοῦ θεωρητικοῦ μέρους τῆς ἐν κρίσει πραγματείας, ὅπερ ἦριστα θεωροῦμεν ἀξίον σπουδαίας τινὸς μελέτης.

Ἡ πραγματεία αὕτη τοῦ κ. Μανασσείδου, ὡς πρὸς τὴν ἐν αὐτῇ ὑποδεικνυομένην πρακτικὴν ἐφαρμογὴν, σύγκειται ἐκ δύο μερῶν· α' ἐξ ἐνίων στοιχειωδῶν καὶ ἀτελῶν ἐκκλησιαστι-

κῶν ἁσμάτων καὶ β' ἐξ ἐνίων δημοτικῶν ἢ σχολειακῶν ἁσμάτων, πάντοτε ὑπὸ παιδαγωγικὴν ἔποψιν ταξιθετημένων. Καὶ περὶ μὲν τῶν τελευταίων τούτων, ἦτοι τῶν δημοτικῶν καὶ σχολιακῶν, ἀποφαινόμεθα ὅτι ταῦτα οὐδαμῶς ἀνταποκρίνονται εἰς τὰς ἀξιώσεις τῆς παρουσίας ἐποχῆς, καθ' ἣν ἀπεκιδυόμενοι τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον, καὶ τὸν εὐρώτα τοῦ βυζαντινισμοῦ βαθμηδὸν ἀποτινάσσοντες ἀφ' ἡμῶν, φροντίζομεν πρὸς μόρφωσιν γεννοϊότερου καὶ ἀνδρικοτέρου τινὸς φρονήματος τῶν παιδίων, ἀναλόγως τῆς προσόδου καὶ τῶν τάσεων τοῦ αἰῶνος καὶ πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ τούτου δραστηριωτέρων καὶ ἀρρενοπρεπεστέρων μέσων χρῆζομεν, οὐχὶ δὲ τῶν τετριμμένων, ἐκλελυμένων καὶ θηλυπρεπῶν ἁσμάτων, ἅτινα ὁ εἰρημένος διδάσκαλος ὑπὸ τὴν ἔγκρισιν ἡμῶν ὑποβάλλει. Παραδείγματα ἔστωσαν αἱ ἀφελεῖς καὶ ἠθικαὶ ποιήσεις Λέοντος τοῦ Μελά, ἐκ τοῦ Γεροστάθη, περιβεβλημένοι ὡς εἰσὶ διὰ μέλους ἡκιστα ἀξιοπρεποῦς, ἡκιστα ἀρμόζοντος τοῖς ἡμετέροις παισίν, ἵνα μὴ εἴπωμεν ἀσέμνου. Συλλογὴν τοιούτων γλυκυθύμων παιδικῶν καὶ σχολειακῶν ἁσμάτων ἐμπρεπόντων τῇ ἀπαιτουμένῃ ἀγωγῇ τῶν ἡμετέρων παιδίων ἀμφοτέρων τῶν φύλων λίαν ἐπιτυχῶς ἐσταχυολόγησε πρὸ ἐτῶν καὶ ἐν Ἀθήναις ἐξέδωκεν ὁ πολὺκλαυστος, σοφὸς καὶ αἰοδίδμος ἡμῶν φίλος Ἡλίας ὁ Τανταλίδης, ὁ τυφλὸς ἐκεῖνος αἰοδός, οὔτινος τὴν τροχίαν ὤφειλον νὰ ἀκολουθήσωσιν οἱ ἡμέτεροι μουσικοδιδάσκαλοι, ὡς τὴν μόνην ἐμπρέπουσαν τῇ ἡμετέρᾳ νεολαίᾳ καὶ τῇ σεμνοπρεπεῖ αὐτῆς μουσικῇ ἀγωγῇ. Ἐπὶ τῇ βῆσει ταύτῃ τῶν ἐν λόγῳ ἁσμάτων τοῦ Τανταλίδου ὤφειλον καὶ ὀφείλουσιν οἱ ἡμέτεροι μουσικοδιδάσκαλοι νὰ ἐπεκτείνωσι καθημερινῶς τὸν κύκλον τῆς συλλογῆς ταύτης, τῆς μυριπνόου ταύτης ἀλλ' ἀφελοῦς ἀνθρόδου καὶ ἐπὶ τῇ βῆσει τῆς αὐτῆς σηματοφωνίας, μελισσῶν δίκην, νὰ συλλέξωσι τὰ μᾶλλον ἀρρενοπρεπῆ καὶ πλήρη προγονικῶν ἀναμνήσεων δημοτικὰ ἡμῶν ἁσματα καὶ μουσικὴν μέθοδον διδασκαλίας ἐπὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς σηματοφωνίας νὰ συντάξωσιν εὐνονον, μεθοδικὴν καὶ προσιτὴν πᾶσι καὶ αὐτοῖς τοῖς ἀπορωτέροις παισὶ τοῦ λαοῦ, διὰ τῆς στερεοτυπίας, ὅπως ὑπάρχουσιν ἄπειρα τοιαῦτα στοιχειώδη θεωρητικὰ ἐν ἀπόψει τῇ Ἐσπερίᾳ καὶ ἰδίως ἐν Γερμανίᾳ καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ. Οὐχὶ δὲ νὰ σκοτίζωσι καὶ νὰ ταλανίζωσι τὸν νοῦν τῶν ἡμετέρων παιδίων διὰ τοῦ αὐτοῦ ἀσταθοῦς καὶ σκοτεινοῦ συστήματος τοῦ πα, βου, γα, δι, ὑφ' οὗ

καὶ αὐτοὶ οἱ κύριοι μουσικοδιδάσκαλοι εἰσὶν ἐσκοτισμένοι, πολλῶ δ' ἤττον νὰ διδάσκωσιν ἤχους, κλίμακας, διαγράμματα ἀτελεῖ, ἐνδοφωνα, ἐρρινόφωνα, φθορὰς (καὶ τί ἄλλο ; !) καὶ ταῦτα δι' ἀπρηχαιωμένων ἀσιατικῶν ὄρων, ὅτι δὴθεν ὁ Ἀος ἤχος ἀντιστοιχεῖ μὲ τὸν ἀραβοπερσικὸν Δουγκιάχ, ὁ Βος μὲ τὸν Χουζάμ, ὁ Γος μὲ τὸν Τζαργκιχ, ὁ Δος μὲ τὸν Νεβά, ὁ Πλ. Αου μὲ τὸν Σεβά χουσεϊνή, ὁ Πλ. Βου μὲ τὸν Χετζάζ, ὁ βαρὺς μὲ τὸν Ἀράκ, ὁ Πλ. Δου μὲ τὸν Ράρστ, καὶ τὸσα ἄλλα ἀσιατικὰ τερατοργήματα, ἀτινα παραλείπομεν, μικτῶν ἤχων, ἐξ ὧν καὶ αὐτοὶ οἱ προβεβηκότες τῇ ἡλικίᾳ μουσικοὶ ἐσκοτίσθησαν ὑπερβαλλόντως. Ἐνῶ εἰς τὴν αὐτοτελεῖ, στερεάν καὶ ἐν παγκοσμίῳ χρήσει εὐρωπαϊκὴν σηματογραφίαν τὰ πάντα εἰσὶν ἀπλᾶ, καθαρὰ, εὐκατάληπτα καὶ λογικώτατα καθὸ ἐπ' αὐτῆς τῆς φύσεως, τῆς μαθηματικῆς ἐπιστήμης, καὶ τῆς καλαισθησίας βασιζόμενα. Ὁ θέλων ἐξελεῖξαι, εἰ ἀληθῆ καὶ ἀκριβῆ τὰ ὑφ' ἡμῶν λεγόμενα, διεληθέτω, καὶ ἂν μὴ ἦ μουσικός, ἐν ἐκ τῶν ἀπείρων ἐν κυκλοφορίᾳ μουσικῶν θεωρητικῶν, καὶ ἰδίως τὸ ἀρτίως ὑπὸ τοῦ ἀξιοτίμου μουσικοδιδασκάλου κ. Χατζῆ Παναγιώτου Κηλτζανίδου τοῦ Προυσαέως, φέρον τὸν τίτλον «*Μεθοδικὴ διδασκαλία θεωρητικῆ τε καὶ πρακτικῆ τῆς καθ' ἡμᾶς ἐλληνικῆς μουσικῆς καθ' ἀντιπαράθεσιν πρὸς τὴν ἀραβοπερσικὴν*» καὶ ἀποφανθῆτω ἐν εἰλικρινείᾳ περὶ τοῦ ἐπικρατοῦντος ἀλλοκότου συστήματος τοῦ διέποντος ἐν γένει τὴν διδασκαλίαν τῶν ἄλλως τε ἀξιοτίμων καὶ ἀγαθῶν ἡμετέρων ἱεροψαλτῶν. Ἐπιτραπήτω πρὸς τούτους ἡμῖν ἵνα ἐπισυνάψωμεν ὧδε καὶ παρακαταθέσωμεν εὐσεβάστως τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Συλλόγου τὰ μόνᾳ ἐκδοθέντα δύο τεύχη τῆς Συλλογῆς παιδικῶν καὶ σχολιακῶν ἀσμάτων ὑπὸ Η. Τανταλίδου, πρὸς ἀντιπαράθεσιν κατὰ βούλησιν τῶν ἐφιεμένων μετὰ τῶν τῆς αὐτῆς φύσεως ἀσμάτων τοῦ κ. Μανασσείδου καὶ ὡς πρὸς τὸν χαρακτήρα. καὶ ὡς πρὸς τὰ ποιήματα, καὶ ὡς πρὸς τὴν γραφὴν.

Ὡς δὲ πρὸς τὰ ὑποδείγματα τοῦ καθαρῶς ἐκκλησιαστικοῦ μέρους, καὶ ταῦτα ἔχουσι πολλὰ τὰ ψεκτά, ὡς μὴ πιστῶς παριστανόμενα, καὶ ὡς μὴ ἔχοντα τὸ γενικὸν κύρος τῶν ἀρμόδιων καὶ τῆς Ἐκκλησίας.

Ἄλλ' ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου δὲν ἐνδιαφρόμεν, καθὸ σπουδαίως ἐπισύραντος, τὸ γένον, τὴν προσοχὴν καὶ ἐνδεδεχῆ φροντίδα τῆς Μητρὸς ἡμῶν Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλη-

σίας, ἧς ὁ κλεινὸς πρωθιερέαρχης Ἰωακείμ ὁ Γος πρωτοβούλως ἐμερίμνησεν ἤδη καὶ μουσικὴν ἐπιτροπὴν συγκεϊμένην ἐκ σπουδαίων μουσικῶν νὰ συστήσῃ πρὸς ριζικὴν μελέτην τοῦ ἐπικρατοῦντος συστήματος, καὶ πρὸς διόρθωσιν τῶν χρῆζόντων διορθώσεως, πρὸς δὲ καὶ ὡς προύργιαίτερον, Μουσικὴν σχολὴν ἐν τῷ δημοτικῷ τοῦ Φαναρίου ἐκπαιδευτηρίῳ νὰ ἐγκεντρίσῃ πρὸς ἀποσόβησιν, ἐκ τῶν ἐνόνητων, τῶν πλημμυρησάντων ἐν ἡμῖν ὀθνείων καὶ ἀποβλητέων ξενισμῶν, καὶ πρὸ πάντων τῆς ἐπαράπτου ἐρρίνου προφορᾶς, ἧτις καθὸ κακόζηλος ἐξὶς κατήντησεν ἀηδεστάτη φύσις.

Ἐν τέλει τῆς παρουσίας ἡμῶν ἐκθέσεως, μετὰ πολλῆς τῆς ἐπιστάσεως καὶ μελέτης γενομένης, θεωροῦμεν δίκαιον νὰ ἐπαινέσωμεν τὴν φιλοπονίαν τοῦ ἐλλογίμου διδασκάλου κ. Σ. Α. Μανασσείδου, ὅστις, εἰ καὶ καθ' ἡμᾶς ἀπέτυχε τοῦ κατ' αὐτὸν σκοποῦ, ἡ πρόθεσις ὅμως τοῦ πονήσαντος ἔσχε κοινωφελῆ σκοπὸν, ἔδωκε δὲ καὶ ἀφορμὴν τοῦ νὰ προκληθῆ ἀπὸ τοῦ Συλλόγου ἡ παροῦσα ἐκθεσις τῶν ἡμετέρων ἰδεῶν καὶ προτάσεων. Πειπίσμεθα ὅτι αὐταὶ κυοφοροῦμεναι ἐν ταῖς φρεσὶν εὐσυνειδήτων καὶ μουσοτραφῶν ἀνδρῶν, ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ νῦν αἰῶνος καὶ τῆς καλαισθησίας ὀδηγουμένων, δὲν θέλουσι μείνει ἀνευ τελεσφόρου τινὸς καὶ λυσιτελοῦς ἀποτελέσματος. Αὕτη ἐστὶ καὶ ἡ ἡμετέρα ἐγκάρδιος εὐχὴ ἣν εὐσεβάστως καθυποβάλλομεν τῷ εὐαγεῖ τούτῳ τοῦ Συλλόγου σωματεῖω.

Δέχθητε, κύριε πρόεδρε, τὴν διαβεβαίωσιν τῆς ἀκρας πρὸς ὑμᾶς τιμῆς καὶ ὑπολήψεως.

Πέραν τῆ 25 ἰανουαρίου 1883.

[Ἵπογ.] { ΔΗΜ. ΠΑΣΠΑΛΛΗΣ
Κ. ΣΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ
ΕΥΣΤΡ. Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Μετὰ τὸ πέρας τῆς ἀναγνώσεως τῆς ἐκθέσεως ὁ κ. **Κ. Μακρῆς** εὐχαριστήσας τῷ κ. Δ. Πασπαλλῆ καὶ τῇ ἐπιτροπῇ διὰ τὴν ἐκθεσὶν αὐτῆς ἐρωτᾷ ἐὰν τὰ σημεῖα τῆς παρ' ἡμῖν ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς δύνανται ἀναπληρωθῆναι διὰ τῆς εὐρωπαϊκῆς.

Ὁ κ. **Δ. Πασπαλλῆς** λέγει ὅτι οὐδεμίαν δύναται δοῦναι ἀπάντησιν τῷ κ. Μακρῆ, ὡς μὴ προκειμένου ἐνταῦθα περὶ τοῦ ζητήματος περὶ οὗ ἐρωτᾷ ἀλλὰ μόνον περὶ τοῦ συγγράμματος τοῦ κ. Μανασσείδου, τοῦ προοριζομένου διὰ τὰ σχολεῖα, ἐν ᾧ καὶ διά-

πορα ἔξοματα διὰ τοὺς παῖδας, ἀτινα ἐξετάσα-
σα καὶ ἐκμελετήσασα ἢ ἐπιτροπὴ εὖρεν οὐχὶ
κατάλληλα. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸ ζήτημα, ὅπερ
ἔθιξεν ὁ κ. Μακρῆς, λέγει, ὅτι ἐν τοῖς πα-
τριαρχείοις πρὸς τοῦτο ἐργάζεται ἐπιτροπὴ ἰ-
δαιτέρως, ἢς τὰς μελέτας, ὡς σπουδαίας, ὀφεί-
λομεν ἐν' ἀναμένωμεν.

Ὁ κ. **Χρῆστος Χατζηχρήστου** πα-
ρατηρεῖ ὅτι τὰ ἔξοματα ἀπερ εὐρηγται ἐν τῷ
συγγράμματι τοῦ κ. Μανασσείδου οὐκ εἰσιν ἔξο-
ματα ἀδομένα ἐν τοῖς σχολείοις, ἀλλ' ἔξομα-
τα δημοτικὰ διασωθέντα, ἃ ὁ κ. Μανασσείδης
προτείνει ὅπως εἰσαχθῶσιν εἰς τὰ σχολεῖα.

Ὁ κ. **Δ. Πασπαλλῆς** ἀντιπαρατηρεῖ ὅτι
τὰ ἔξοματα ἀπερ προβάλλει ὁ κ. Μανασσείδης
ἀδύνατον ὅπως εἰσαχθῶσιν εἰς τὰ σχολεῖα,
καθότι ἐν αὐτοῖς δέον ὅπως διδάσκωνται ἔξομα-
τα ποιήσιν καὶ ὕψος περιέχοντα καὶ ὧν τὸ μέ-
λος δέον ἐπίσης εἶναι ἀρρενωπὸν καὶ γενναῖον.

Ὁ κ. **Χρῆστος Χατζηχρήστου** ἐκ-
φράσας τὴν λύπην αὐτοῦ δι' ὅσα ἢ ἐπιτροπὴ
εἶπε περὶ τῶν ἔξομάτων τοῦ κ. Μανασσείδου,
ἐπαινεῖ τὸν ζῆλον τοῦ ἀνδρός, ὅστις πάντοτε
εἰργάσθη διὰ τὸν Σύλλογον, καὶ προτείνει ὅπως
ὁ Σύλλογος μὴ ἀποφανθῆ ἀπὸ τοῦδε περὶ ζη-
τήματος τοσοῦτον σπουδαίου, οἷον τὸ τῆς ἐκ-
κλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς.

Ὁ κ. **Δ. Πασπαλλῆς** φρονεῖ ὅτι πρέπει
νὰ ἐμμένωμεν εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν
μουσικὴν, ἀλλὰ περὶ τοῦ ζητήματος τούτου
νῦν οὐδόλως πρόκειται. Ἀκολούθως δὲ τῷ κ.
Κ. Μακρῆ ἀπαντῶν λέγει ὅτι ἡ εὐρωπαϊκὴ
γραφὴ πληρέστατα δύναται ν' ἀναπληρώσῃ
τὴν νῦν ἐν χρήσει ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν
καθόσον μάλιστα τὰ ἀναφερόμενα τριτημῶρια
καὶ τεταρτημῶρια οὐδὲν εἰσι. Καὶ τέλος ὁ κ.
Πασπαλλῆς ἐπαινεῖ τὰ δημοσιευθέντα διὰ τοῦ
ἐν Ἀθήναις ἐκδιδόμενου περιοδικοῦ συγγράμ-
ματος *Παρασσού* ὑπὸ τοῦ κ. Τσέτση.

Ὁ κ. **Ἄθαν. Παπαδόπουλος Κε-
ραμεύς** παρατηρεῖ ὅτι πλεῖστα ἔξοματα ἐκ-
κλησιαστικὰ ἡμέτερα εὐρηγται γεγραμμένα δι'
εὐρωπαϊκῶν χαρακτήρων καὶ τοιούτων συλ-
λογαὶ οὐκ ὀλίγα ὑπάρχουσιν ἐκδεδωμένα. Ἀ-
κολούθως ἰσχυρίζεται ὅτι ἡ ἡμέτερα σημα-
δογραφία ἐστὶν ἐθνικὴ ἡμῶν, καθότι, λέγει,
ἢ ἀντιπαραβολὴ τῶν ἀρχαίων χειρογράφων
πρὸς τὴν νῦν σημαδογραφίαν ἔχει ἰκανὴν σχέ-
σιν. Λυπηρὸν δὲ λέγει ὅτι πολλὰ ἀρχαῖα ση-
μεῖα διατελοῦσιν ἐτι ἀκατάληπτα τοῖς νεω-
τέροις.

Ὁ κ. **Δ. Πασπαλλῆς**, παρατηρεῖ ὅτι

οἱ εὐρωπαῖοι πάντα ταῦτα γινώσκουσι καὶ
τὰ ἀρχαῖα σημεῖα ἔγνωσαν.

Ὁ κ. **Κ. Κάριος** προτείνει ὅπως, πρὸς
γνώσιν τῶν ἰδεῶν τοῦ Συλλόγου ὑπὸ τοῦ δημο-
σίου, ἢ ἐκθεσις ἢ ἀναγνωσθεῖσα δημοσιευθῆ διὰ
τῶν ἐφημερίδων.

Τεθείσης δὲ εἰς ψηφοφορίαν ὑπὸ τοῦ κ.
προέδρου τῆς ἀναγνωσθείσης ἐκθέσεως ὁ Σύλ-
λογος ὑπὲρ αὐτῆς ἀποφαίνεται παμψηφεί.

Εἶτα μετὰ μακρὰν συζήτησιν καθ' ἣν, οἱ
μὲν κ. κ. Χρ. Χατζηχρήστου καὶ Ὁδ. Ἀνδρέα-
δος ἀντικρούουσι τὴν πρότασιν τοῦ κ. Καρίου,
ὁ δὲ κ. Α. Κεραμεύς ὑποστηρίζει αὐτήν, τε-
θείσης τῆς προτάσεως ταύτης εἰς ψηφοφορίαν
ὁ Σύλλογος κατ' αὐτῆς ἀποφαίνεται.

Ὁ κ. πρόεδρος ἐκφράζει τὰς εὐχαριστίας
τοῦ Συλλόγου τῇ πρὸς κρίσιν τοῦ συγγράμ-
ματος τοῦ κ. Μανασσείδου ἐπιτροπῇ ἐπὶ τῇ
προθυμίᾳ καὶ τῷ ζῆλῳ μεθ' οὗ ἐπετέλεσε τὴν
ἀνατεθεισαν αὐτῇ ἐντολήν.

Ἀκολούθως ὁ κ. Ἄθαν. Παπαδόπουλος Κε-
ραμεύς, βιβλιοφύλαξ, ἀναγινώσκει κατὰλογον
τῶν, κατὰ τὴν ἐν ἡγουμένη συνεδριάσει λη-
φθεῖσαν ἀπόφασιν, δωρηθησομένων τῇ βιβλιο-
θήκῃ Μαγνησίας βιβλίων. Τὸν κατὰλογον τοῦ-
τον ἐπιψηφίζει ὁ Σύλλογος.

Εἶτα ἀγγέλλεται τὸ δεύτερον καὶ ψηφοφορη-
θεῖς γίγνεται δεκτὸς, ὡς ἐπίτιμον μέλος, ἡ
Α. Ε. ὁ κ. Πέτρος Μαυρογένης πρεσβευτῆς τοῦ
βασιλείως τῆς Ρουμανίας παρὰ τῇ Ὑψ. Πύλῃ.

Ὡς τακτικὸν δὲ μέλος ἀγγέλλεται ἐπίσης
τὸ δεύτερον καὶ ψηφοφορηθεῖς γίγνεται δεκτὸς
ὁ κ. Ch. Bonkowski, καθηγητῆς τῆς χημείας
ἐν τῇ Α. Ἰατρικῇ σχολῇ.

Μετὰ ταῦτα ὁ κ. Α. Παπαδόπουλος Κερα-
μεύς ἀναγινώσκει τὴν συνέχειαν τῆς «περὶ τι-
νων λογίων ἐλλήνων πραγματείας αὐτοῦ» (ἴδε
σελ. 50).

Λύεται ἡ συνεδρίασις.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΧΛΕ'.

(Τακτικῆ).

Τῇ 14/26 φεβρουαρίου 1883.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Κ. ΚΑΛΛΙΑΔΟΥ.

Ἀναγνωσθέντων καὶ ἐπικυρωθέντων τῶν
πρακτικῶν τῆς ἡγουμένης συνεδριάσεως,

Ὁ κ. **Ἄθαν. Παπαδόπουλος Κε-
ραμεύς** ἀναγινώσκει συνέχειαν τῶν κατὰ
τὴν ἡγουμένην συλλογικὴν περίοδον ἀναγνω-

σθαισῶν πραγματειῶν «περὶ τῆς ἀρμενικῆς φιλολογίας» (ἴδε τόμον ΙΣΤ' σελ. 1).

Μετὰ ταῦτα οὐδενὸς τὸν λόγον αἰτησαμένου διαλύεται ἡ συνεδρίασις.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΧΛ'ΣΤ'.

(Τακτικῆ).

Τῆ 21/5 φεβρουαρίου 1883.

Προεδρευοντος τοῦ ἐτέρου τῶν ἀντιπροσέδρων
κ. Κ. ΣΑΝΘΟΠΟΥΛΟΥ.

Ἐπισημασθέντων καὶ ἐπικυρωθέντων τῶν πρακτικῶν τῆς ἡγουμένης συνεδριάσεως ἀνακοινοῦται ἡ

ἄλληλογραφία,

Ἐπιστολὴ, τῆς ἐνταῦθα Μακεδονικῆς Φιλελευθερικῆς ἀδελφότητος, ἀπὸ 18 ἐνεστώτος, ἐξαιτουμένης τὴν ἀδειαν τοῦ ποιεῖν ἐν τῷ καταστάματι τοῦ Συλλόγου τὰς τε γενικὰς αὐτῆς καὶ τὰς εἰδικὰς τακτικὰς καὶ ἰκτάτους τῆς διευθυνούσης αὐτὴν ἐπιτροπῆς συνεδριάσεις.

Ἐπισημασθέντων ἀποστέλλοντος συλλογὴν λέξεων τοῦ ἐν Φερτακαίνης τῆς Καππαδοκίας γλωσσικοῦ ἰδιώματος μετὰ φακέλου ἐσφραγισμένου.

Ὁ κ. προεδρεύων ὑποβάλλων τῷ Συλλόγῳ τὴν αἴτησιν τῆς Μακεδονικῆς ἀδελφότητος ἐκφράζεται ὑπὲρ αὐτῆς.

Ὁ κ. Ὁδ. Ἀνδρεάδης ὑποστηρίζει τὴν ἀποδοχὴν τῆς αἰτήσεως, ἀλλ' ἐπειδὴ, λέγει, ἤδη ἕτερα σωματεία, κεκτημένα τὴν πρὸς τούτο ἀδειαν τοῦ Συλλόγου, συνέρχονται ἐν τῷ καταστάματι αὐτοῦ, πρὸς ἀποφυγὴν συμπτῶσεων καὶ ἀταξιῶν φρονεῖ ὅτι ἐν τῇ τὴν ἀποδοχὴν ἀγγελούσῃ ἐπιστολῇ πρέπει ἵνα σημειῶται ὅτι πρὸ τῆς συγκλήσεως γενικῆς συνεδριάσεως δεόν ὅπως συνεννοῆται αὕτη μετὰ τοῦ γραφείου τοῦ Συλλόγου.

Τῆς αἰτήσεως μετὰ τῆς παρατηρήσεως παμφερεί δεκτῆς γινομένης, ὁ κ. Κ. Μακρῆς ἀναγινώσκει τὴν συνέχειαν τῆς πραγματείας «περὶ τῶν ἀσθενειῶν τοῦ μεταξοσκώληκος καὶ ἰδίως περὶ τοῦ τρόπου τοῦ κατασκευάζειν τὸν μεταξοπόρον ἐπιτυχῆ».

Μετὰ ταῦτα ὁ κ. Ξεμ. Μελανδινὸς αἰτεῖται ὅπως ἐπιτραπῇ τῷ κ. Μακρῆ ἢ δημοσίως τῆς πραγματείας αὐτοῦ εἴτε διὰ τῶν ἐφημερίδων ἢ δι' ἰδιαίτερου φυλλαδίου.

Ἡ πρότασις αὕτη ὑποστηριχθεῖσα ὑπὸ τῶν

κ. κ. Τ. Καραθεοδωρῆ, Ὁδ. Ἀνδρεάδου καὶ Κ. Καρίου γίνεται δεκτῆ.

Λύεται ἡ συνεδρίασις.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΧΛΖ'.

(Τακτικῆ).

Τῆ 28/12 μαρτίου 1883.

Προεδρευοντος τοῦ κ. Κ. ΚΑΛΛΙΑΔΟΥ.

Ἐπισημασθέντων καὶ ἐπικυρωθέντων τῶν πρακτικῶν τῆς ἡγουμένης συνεδριάσεως, ἀνακοινοῦται ἡ

ἄλληλογραφία,

ἐξ ἧς παρατίθενται αἱ ἐξῆς ἐπιστολαί·

Ἐπιστολὴ τοῦ κ. Στ. Ἀριστάρχου, ἀπὸ 19/31 ἰανουαρίου, παραιτομένου τῆς ἐπιστημονικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Συλλόγου.

Τοῦ αἰδ. C. Curtis, προέδρου τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Συλλόγου, ἀπὸ 24 ἰανουαρίου, διαβιβάζοντος ἐπιστολὴν τοῦ κ. Στ. Ἀριστάρχου, δι' ἧς παραιτεῖται τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐπιτροπῆς.

Τοῦ αἰδ. C. Curtis, προέδρου τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Συλλόγου, ἀπὸ 8)20 φεβρουαρίου, ἀγγέλλοντος τὴν παραλαβὴν τῆς ἐπιστολῆς τοῦ προεδρείου καὶ προσκαλοῦντος τὸν πρόεδρον εἰς τὴν συνεδρίασιν τῆς ἐπιτροπῆς πρὸς συζήτησιν τοῦ προομίου καὶ παραλαβὴν τοῦ καταλόγου τοῦ χάρτου τῶν χερσαίων τειχῶν Κωνσταντινουπόλεως.

Τοῦ κ. Στ. Ἀριστάρχου, ἀπὸ 25 φεβρουαρίου, ἀγγέλλοντος ὅτι διαβιβάζει τῷ αἰδ. C. Curtis τὸ προοίμιον καὶ τὸν κατάλογον τῶν χερσαίων τειχῶν Κωνσταντινουπόλεως καὶ ὅτι ἐμμένει ἐν τῇ ἀπὸ τῶν ἐπιτροπῶν παραίτησιν αὐτοῦ.

Ὁ κ. πρόεδρος παρατηρεῖ ἐπὶ τῆς ἀλληλογραφίας ὅτι ἡ τρίτη ἐπιστολὴ τοῦ κ. Στ. Ἀριστάρχου ἐστὶν ἀπάντησις εἰς ἐπιστολὴν τοῦ προεδρείου. Τὸ προεδρεῖον λαβὼν τὰς δύο παραίτησεις τοῦ κ. Στ. Ἀριστάρχου, τὴν μὲν ἀπὸ τῆς Ἐπιστημονικῆς ἐπιτροπῆς, ἧς πρόεδρος ἦν, τὴν δὲ ἀπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἐπιτροπῆς, ἧτις διεβιβάσθη διὰ τοῦ προέδρου τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἐπιτροπῆς, ἐκτιμῶν τὴν ἐργασίαν τοῦ κ. Στ. Ἀριστάρχου καὶ φρονεῖ ὅτι ἡ παραίτησις αὐτοῦ ἐστὶν ἀπώλεια δι' ἀμφοτέρας τὰς ἐπιτροπὰς, καθήκον αὐτοῦ ἡγήσατο παρακαλέσαι τὸν κ. Στ. Ἀριστάρχην ἵν' ἀποσύρῃ αὐτὰς, τὴν δὲ παράκλησιν ταύτην ἀπήθυνε

τῷ κ. Ἀριστάρχῃ δι' ἐπιστολῆς αὐτοῦ. Ὁ κ. Στ. Ἀριστάρχης ὅμως ἐπιμένει εἰς τὰς παραιτήσεις αὐτοῦ καὶ τοῦτο δηλοῖ διὰ τῆς τρίτης αὐτοῦ ἐπιστολῆς, ἧς περιλήψις ἀνεγνώσθη καὶ ἧτις ἐστὶν ἀπάντησις εἰς τὴν παρακλητικὴν τοῦ προεδρείου.

Ὁ κ. Τηλ. Καραθεοδωρῆ φρονεῖ ὅτι ὁ Σύλλογος καλὸν ἤθελεν εἶσθαι ὅπως ἀπορρίψῃ τὴν παραίτησιν τοῦ κ. Στ. Ἀριστάρχου καὶ παρακάλεσθαι αὐτὸν ἵνα διατελῇ ἐν ταῖς ἐπιτροπαῖς. Τοῦτο δὲ διότι ὁ κ. Στ. Ἀριστάρχης εἰς ἀμφοτέρως τὰς ἐπιτροπὰς εἰργάσθη μετὰ ζήλου καὶ αὐταπαρνήσεως.

Τῆς προτάσεως τοῦ κ. Τηλ. Καραθεοδωρῆ δεκτῆς γενομένης, ἀγγέλλονται αἱ τῶν βιβλίων προσφοραὶ καὶ ἐκφράζονται εὐχαριστίαι πρὸς τοὺς ταύτας ποιησαμένους.

Ἀκολούθως ὁ κ. Ἄθων. Παπαδόπουλος Κεραμεὺς ἀναγινώσκει κατ'ἀλογον βιβλίων δωρηθησομένων κατὰ τὴν ἐν τῇ ἡγουμένη συνεδρίᾳ ληφθεῖσαν ἀπόφασιν εἰς τὴν κοινότητα τῆς ἐν Πισιδίᾳ Σπάρτης. Γὰ βιβλία ταῦτα εἰσὶν 114 ἐκ τῶν περιττῶν τῆς ἡμετέρας βιβλιοθήκης.

Μετὰ τινὰς δὲ παρατηρήσεις ἐγκρίνεται ὁ κατ'ἀλογος.

Ἀγγέλλονται τὸ πρῶτον ὡς ἐπίτιμα μέλη προτεινόμενοι ὑπὸ τοῦ προεδρείου αἱ Α. Α. Ἐξ. ὁ κ. Radovitz, πρεσβευτῆς τῆς γερμανικῆς αὐτοκρατορίας παρὰ τῇ Ὑψ. Πύλῃ, ὁ μαρκήσιος de Noailles, πρεσβευτῆς τῆς γαλλικῆς δημοκρατίας παρὰ τῇ Ὑψ. Πύλῃ καὶ ὁ κ. de Nelidow ἑκτακτος ἀπεσταλμένος τῆς Ρωσικῆς αὐτοκρατορίας παρὰ τῇ Ὑψ. Πύλῃ.

Ὁ κ. Γ. Γασιάκας προτείνει ὅπως σταλῇ συλλυπητήριον γράμμα τῇ οἰκογενείᾳ Κουμουνοῦρου ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Ἀλεξάνδρου Κουμουνοῦρου, μέλους ἐπιτίμου τοῦ Συλλόγου.

Ἡ πρότασις ἐγένετο δεκτῆ.

Ἀκολούθως ὁ κ. Γ. Γασιάκας ἀναγινώσκει ἐκθεσιν τῆς Ἐκπαιδευτικῆς ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ ἀλφαβηταρίου τοῦ κ. Μαρουδῆ, οὕτως ἔχουσαν.

«Τὸ προεδρεῖον τοῦ καθ' ἡμᾶς Συλλόγου λαβὼν ὑπ' ὄψει τὸ ὑπὸ τῶν ἐν Ἀθήναις καταστημάτων Ἀνδρέου Κορομηλᾶ ἀποσταλὲν αὐτῷ ἔντυπον Ἀλφαβητάριον Κ. Μαρουδῆ, ἐξαιτουμένων τὴν ἐν ταῖς σχολαῖς σύστασιν αὐτοῦ, παρέπεμψε τὸ ἔργον τοῦτο τῇ ἐκπαιδευτικῇ τοῦ Συλλόγου ἐπιτροπῇ ὅπως αὕτη μελετήσασα τοῦτο ἐξενέγκῃ τὴν περὶ τῆς ἀνυσιμότη-

τος αὐτοῦ κρίσιν αὐτῆς. Ἡ δὲ Ἐκπαιδευτικὴ ἐπιτροπὴ ἐν τῇ γ' τακτικῇ συνεδρίᾳ αὐτῆς μετὰ κοινὴν σύσκεψιν καὶ ἀπόφασιν ἀνέθετο τὴν ἐξέτασιν τοῦ ἐν λόγῳ Ἀλφαβηταρίου τοῖς ἐκ τῶν ἑαυτῆς μελῶν κ. κ. Κωνσταντίνῳ Γεωργαλάῳ καὶ Γεωργίῳ Τσιάκκῃ, οἵτινες ὅση αὐτοῖς δύνανται καὶ εὐκαιρία ἐπὶ τοῦ ἔργου τούτου ἐργασθέντες συνέταξαν ἔκθεσιν, ἐν ἣ πρώτον μὲν ἐκτίθενται αἱ διάφοροι ἀναγνωστικαὶ μέθοδοι, αἱ κατὰ καιροὺς ἐν Εὐρώπῃ ἐξευρεθείσαι, καὶ ἡ ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς προτιμωμένη, δεύτερον δὲ ἐξετάζεται τὸ περιεχόμενον τοῦ Ἀλφαβηταρίου Κ. Μαρουδῆ κατὰ τε ὕλην καὶ μέθοδον καὶ τρίτον ἐκδηλοῦται ἡ τῆς ἐπιτροπῆς περὶ αὐτοῦ γνώμη. Ἡ ἔκθεσις αὕτη ἀναγνωσθεῖσα ἐν τῇ 1' τακτικῇ τῆς ἐπιτροπῆς συνεδρίᾳ, γενομένη τῇ 23 φεβρουαρίου ἔτους ἱσταμένου, παμψηφεί ἐπεδοκιμάσθη· ἐνεκρίθη δὲ ὅπως ἀναγνωσθῇ ἐν τινι τῶν τακτικῶν τοῦ Συλλόγου συνεδριῶν. Διὰ τῆς ἀναγνώσεως τῆς ἐκθέσεως ταύτης προτιθέμενος ν' ἀπασχολήσω ὑμᾶς, κύριοι, τῇ ἐσπέρᾳ ταύτῃ ἐπὶ τινὰ λεπτὰ θερμῶς ἐξικιτούμαι τὴν ὑμέτεραν εὐμενῆ ἀκρόασιν.

I. Διάφοροι ἀναγνωστικαὶ μέθοδοι καὶ ἡ ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς προτιμωμένη.

Γνωστὸν ἐστὶν ὅτι ἡ τῆς ἀναγνώσεως διδασκαλία τυγχάνει συνήθως οὕσα ἡ πρώτη καὶ κυρία οὕτως εἶπειν ἀπασχολήσις τῶν μαθητῶν καὶ κατὰ τὰ ἄλλα σχολικὰ ἔτη, ἰδίᾳ δὲ κατὰ τὸ πρῶτον. Ἄλλ' ὅση ἡ κατὰ τὸ πρῶτον ἀκριβῶς ἔτος δυσχέρεια περὶ τὴν διδασκαλίαν τῆς πρώτης ἀναγνώσεως μείζων ἐστὶ, τοσοῦτ' ἂν μάλλον ἀδιαφόρως εἶχον μέχρις ἐσχάτων πάντες σχεδὸν οἱ παρ' ἡμῖν διδάσκαλοι, ἀγανακτοῦντες μὲν καὶ αὐτοὶ ἕνεκα τῆς δυσκολίας τοῦ πράγματος, ἀλλὰ καὶ αὐθις μὴ μεριμνῶντες περὶ ἐξευρέσεως καταλλήλου φαρμάκου πρὸς θεραπείαν τοῦ κακοῦ, ὅπερ σκληρῶς ταλαιπωρεῖ ἐπὶ τόσον χρόνον τὴν τρυφερωτέραν τῆς δημοτικῆς σχολῆς ἡλικίαν. Οἱ εὐρωπαῖοι διδάσκαλοι, καὶ ἰδίᾳ οἱ γερμανοὶ, φιλοσοργότεροι ἴσως καὶ μάλλον φιλόανθρωποι τῶν ἡμετέρων, πράγματι δὲ καὶ ἀποκλειστικῶς μόνον τὴν περὶ τὸ διδάσκειν τέχνην καλλιεργοῦντες καὶ μὴ ἐξ ἄλλων σταδίων εἰς τὸ σχολικὸν ἀκαιρῶς εἰσπηδῶντες, εἰργάσαντο καὶ ὡς πρὸς τὴν μεθοδικὴν διδασκαλίαν τῆς ἀναγνώσεως, καὶ ἰδίᾳ τῆς πρώτης, μετὰ τέχνης ἄληθῶς θαυμασίας καὶ ἀποτελεσματικῶν, ἅτινα ἔκπληξιν ἀποσπῶσι. Πειράματα διάφορα ἐγένοντο καὶ μέθοδοι διάφοροι ἐξευρέ-

θησαν μέχρις οὗ ἡ ἀρίστη ἐπεκράτησεν ὅπως δὲ ἐναργέστερον δηλωθῆ ὁ σκοπὸς ὃν ἡ ἡμετέρα ἐπιτροπὴ προτίθεται ἀναγκαία καὶ σκόπιμος ἴστιν ἡ ἐν συνόψει ἔκθεσις τῶν διαφορῶν τούτων ἀναγνωστικῶν μεθόδων καὶ τῆς σήμερον προτιμωμένης.

Ὡς πρὸς τὰς περὶ διδασκαλίας τῆς πρώτης ἀναγνώσεως μεθόδους δύναται τις νὰ παρατηρήσῃ ὅτι·

α. Κατὰ τὴν πρώτην ἀνάγνωσιν γίνεται συλλαβισμὸς ἢ ἐκφώνησις τῶν γραμμάτων· ἄλλαις λέξεσι, πρὸς ἐκμάθησιν τῆς ἀναγνώσεως ἐκφωνοῦνται τὰ στοιχεῖα ἢ κατὰ τὰ ὀνόματα αὐτῶν (οἶον ἀλφα, βῆτα, γάμα, ἢ α, βι, γὰ κτλ.) ἢ κατὰ τὰς φωνάς, ὡς ἐν τῇ λέξει, ἐν ἣ ἀπαντῶσιν, ἔχουσι.

β. Ἡ διδασκαλία ἀρχεται εὐθὺς ἀπὸ τῶν ἀπλουστάτων τῆς γλώσσης στοιχείων, ἦτοι τῶν φωνῶν καὶ τῶν στοιχείων, καὶ ἐξ αὐτῶν χωρεῖ πρὸς τὰς συλλαβὰς καὶ τὰς λέξεις, ἢ ἀρχομένη ἀπ' αὐτῆς τῆς ζώσης γλώσσης, τ. ἔ. ἀπὸ προτάσεως ἢ λέξεως ἀγεῖ διὰ τοῦ διαμελισμοῦ εἰς τὰ ἀπλουστάτα τῆς γλώσσης συστατικά καὶ εἶτα τάνάπαλιν χωρεῖ πρὸς τὴν σύνθεσιν καὶ ἀνάγνωσιν συλλαβῶν καὶ λέξεων.

γ. Ἡ ἀνάγνωσις χωρίζεται ἀπὸ τῆς γραφῆς ἢ διδάσκεται ἐν στενῷ μετ' αὐτῆς συνδέσμῳ.

Κατὰ τὰ εἰρημένα διακρίνεται, ἐν ἀναφορᾷ μὲν πρὸς τὸ α', ἡ συλλαβιστικὴ καὶ ἡ φωνητικὴ μέθοδος, ἐν σχέσει δὲ πρὸς τὸ β', ἡ συνθετικὴ καὶ ἡ ἀναλυτικοσυνθετικὴ μέθοδος, καὶ πρὸς τὸ γ' ἡ καθαρῶς ἀναγνωστικὴ καὶ ἡ καθαρῶς γραφικὴ μέθοδος. Ἐκκστή ἀναγνωστικὴ μέθοδος, διατελοῦσα ἐν πρακτικῇ χρήσει, ὀφείλει νὰ συνενοῖ ἐν ἑαυτῇ πολλοὺς τῶν μνησθέντων χαρακτήρων. Α. γ. Ἡ συλλαβιστικὴ μέθοδος ὀφείλει νὰ χαράξῃ κατ' ἀνάγκην τὴν συνθετικὴν ἢ τὴν ἀναλυτικοσυνθετικὴν πορείαν καὶ νὰ παρουσιάζηται ἢ ὡς καθαρὰ ἀναγνωστικὴ ἢ ὡς γραφικὴ καὶ ἀναγνωστικὴ μέθοδος. Ἡ δὲ γραφικὴ καὶ ἀναγνωστικὴ δύναται νὰ συνδεθῆ πρὸς τὴν συλλαβιστικὴν, ἀλλὰ καὶ μετὰ τῆς φωνητικῆς μεθόδου, νὰ βαδίσῃ δὲ ἐν τῇ ὁδῷ τῆς συνθετικῆς ἢ τῆς ἀναλυτικοσυνθετικῆς μεθόδου κ. οὐ. κ. Ἀλλὰ πάντες οἱ δυνατοὶ συνδυασμοὶ τῶν ἄνω μεθόδων δὲν ἀνεφάνησαν καὶ πράγματι ὡς ἀναγνωστικαὶ μέθοδοι ἐν τῇ τοῦ χρόνου παρελεύσει. Ἱστορικῶς ἀνεπτύχθησαν μᾶλλον μόνον αἱ ἀκολουθοῦντες κύριαι μορφαί, αἵτινες ἀπασαί τὸ ἐκπύτων ὄνομα ἔλαβον ἐκ τοῦ ἐν αὐταῖς προεξ-

έχοντος χαρακτήρος, ἦτοι α) ἡ συλλαβιστικὴ μέθοδος, β) ἡ Στεφάνειος φωνητικὴ μέθοδος, γ) ἡ Γραζέριος γραφικὴ καὶ ἀναγνωστικὴ μέθοδος καὶ δ) ἡ Ἰακωτότειος καὶ Φογγέλειος ἀναλυτικοσυνθετικὴ μέθοδος.

Βραχὺς περὶ ἐκάστης τούτων λόγος ἴσως οὐδεμίαν παρέχει ἐνόχλησιν· ἄλλως καὶ ἀναγκαῖόν ἐστὶ τοῦτο ἐνταῦθα, διότι ἀληθῶς μόνον οὕτω καθίστανται ἐναργῆ τὰ μειονεκτήματα καὶ πλεονεκτήματα τῶν διαφορῶν ἀναγνωστικῶν μεθόδων καὶ μόνον οὕτω αὐτὰ τὰ πράγματα λαλοῦσι περὶ τῆς προτιμώσεως ἢ μὴ τῶν ὑπὸ τῶν ἡμετέρων γραφομένων ἀναγνωστικῶν βιβλίων χάριν τῶν πρωτοετῶν μαθητῶν.

α) Ἡ συλλαβιστικὴ μέθοδος ἐστὶν, ὡς γνωστόν, ἡ ἀρχαιοτάτη, ἀλλὰ καὶ δυσκολωτάτη ἀπασῶν τῶν ἀναγνωστικῶν μεθόδων, ἢ ὡς ὁ Curtmann ὀρθῶς λέγει die Buchstabirmethode gar keine Methode ist, sondern nur der Inbegriff einer Keihe vernunftnidriger Gewohnheiten ἦτοι α) ἡ συλλαβιστικὴ μέθοδος οὐδὲν ἴστι μέθοδος τις, ἀλλὰ τὸ σύνολον σειρᾶς ἐκνυτίων τῶ λόγῳ ἔξεων». Κατὰ ταύτην ὀφείλει ὁ μαθητῆς νὰ μάθῃ κατὰ πρότον πάντα τὰ κεφαλαῖα καὶ μικρὰ στοιχεῖα ἐν ἀλφαβητικῇ σειρᾷ καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν καὶ εἶτα συνενῶν αὐτὰ ἐν σειρᾷ ἀτελευτήτῳ πρότον ἀνὰ δύο καὶ εἶτα ἀνὰ τρία εἰς συλλαβὰς μηδὲν λεγούσας καὶ συλλαβίζων ν' ἀναγινώσκῃ. Ἐὰν λ. χ. ἤθελε ν' ἀναγνώσῃ ὁ μαθητῆς τὴν λέξιν μέλι ὀφείλει νὰ λέγῃ μί—ἔψιλον—με· λάμβδα—ἱμικρον—λι ἢ λα—ι—λι, ἐν ὄλῳ μέλι κτλ. Λόγος διεξοδικὸς περιττός ἐστὶ βεβαίως ἐπὶ τούτων, διότι καὶ ἡμῶν οἱ πλείστοι ἐδοκίμασαν τὴν τοιαύτην βόστανον, ἦτις, ὡς γνωστόν, ἐπὶ πολλὰ διήρκεσεν ἔτη. Πῶς δὲ τοιοῦτοι καὶ τοιοῦτοι συνδυασμοὶ στοιχείων παρήγον ἐπὶ τέλους τοιαύτην λέξιν οὐδεὶς ἠρέυνα. Οὕτως οἱ μὲν διδάσκαλοι ἐδίδασκον ἀνηλεῶς δέροντες καὶ ὑβρίζοντες, καὶ ἀγανακτοῦντες δὲ ἐπὶ τοῖς κακοῖς τῆς διδασκαλίας ἀποτελέσμασιν, οἱ δὲ τάλανες μαθηταὶ ὀφείλον δι' ἀναριθμητῶν ἐπαναλήψεων νὰ ἐντυπώσωσιν ἀσυνειδήτως ὅτι ταῦτα καὶ ταῦτα τὰ στοιχεῖα ἐν τούτῳ καὶ τούτῳ τῷ συνδυασμῷ ἴδει οὕτως καὶ οὐχὶ ἄλλως νὰ ἐκφωνηθῶσιν. Ἀλλὰ δὲν ἐμάθθησαν οἱ παιδὲς ν' ἀναγινώσκωσι τέλος; Ἀναμφιβόλως· ἀλλὰ μετὰ πόσῃν χρόνῳ παρέλευσιν καὶ πρὸ πάντων δι' ὁποίων δυσχερειῶν! Τὸ παρά φύσιν τῆς μεθόδου ταύτης τοσοῦτον καταφανές ἐστὶν ὥστε οὐδὲν ἴστιν χρῆζει τις αἰσθησεῶς τινος ἰδιαζόντως ὀξείας ὅπως ἀνακαλύψῃ αὐτό,

Ἐν τούτοις ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας κρατήσασα ἐν τῇ δημοτικῇ σχολῇ πολλὰ ἀνθρώπων ἑκατομύρια ἰταλιαιπώρησεν. Ὡς ἰδρυτῆς τῆς συλλαβιστικῆς μεθόδου ἀναφέρεται σύγχρονός τις τῷ Λουθέρῳ, ὁ Valentin Ickelsamer, ὅστις καὶ ὀπαδοὺς ἔσχε κατὰ τὴν 17ην καὶ 18ην ἑκατονταετηρίδα. Οὐχ ἤττον καὶ κατὰ τὴν 16, 17 καὶ 18 ἑκατονταετηρίδα ἐκράτησεν ἀποκλειστικῶς ἐν τῇ στοιχειωτικῇ διδασκαλίᾳ, ἐκ δὲ τῶν χωρίων καὶ κατ' αὐτὴν τὴν 19 ἑκατονταετηρίδα μετὰ δυσχερείας ἀπεσκορακίσθη. Ἄλλ' ἐν ὅλῳ ἡ ἐποχὴ αὐτῆς παρήλθεν. Ἡ συλλαβιστικὴ μέθοδος ἀνήκει ἤδη τῇ χώρᾳ τῶν νεκρῶν, ἐν δὲ τῷ μέλλοντι μόνον ἐν τῇ ἱστορίᾳ θὰ γίνηται μνεῖα αὐτῆς. Καὶ τοιαῦτα μὲν λέγουσιν οἱ γερμανοὶ, ἡμεῖς δὲ δυστυχῶς δὲν δυνάμεθα τὰ αὐτὰ νὰ εἰπωμεν. Παρ' ἡμῖν μετὰ λύπης καὶ ἀγανακτήσεως βλέπει τις ὅτι πλεισταχοῦ ζῆ εἰσέτι καὶ βασιλεύει ἡ πνευματοκτόνος καὶ ἐκπτωτος συλλαβιστικὴ μέθοδος.

β) Ἡ καθαρῶς συνθετικὴ φωνητικὴ μέθοδος ἢ ἀπλῶς φωνητικὴ ἢ καὶ Στεφάνιος φωνητικὴ μέθοδος καλουμένη εἰσήχθη ἐν ταῖς γερμανικαῖς σχολαῖς κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἡμ. αἰῶνος ὑπὸ τοῦ βραυραροῦ σχολικοῦ συμβούλου Stephani (1850), ὅστις πολλὰ ὑπὲρ τῆς σχολῆς εἰργάσατο τῇ εὐνοικῇ ἐπιρροῇ τοῦ ὑπὸ Πισταλότση ἐξεγεργθέντος γενικοῦ ἐνθουσιασμοῦ ὑπὲρ τῆς σχολῆς καὶ ἀγωγῆς τῆς νεολαίας. Ὁ Stephani οὗτος ἀναγνωρίζων τὴν ἀτοπίαν καὶ τὸ ἐσφαλμένον τῆς ἀρχ. συλλαβιστικῆς μεθόδου ἀνατρέχει εἰς τὰς φωνὰς ὡς εἰς τὰ ὀργανικὰ συστατικά τῆς ζωσῆς λέξεως. Διδάσκει μὲν ταύτας καὶ τὰ γραπτὰ αὐτῶν σημεῖα (τὰ στοιχεῖα, τὰ γράμματα), οὐχὶ ὅμως καὶ ταῦτα κατὰ τὰ συνήθη αὐτῶν ὀνόματα (ἦτοι βι ἢ βῆτα, γᾶ ἢ γάμα, δὲ ἢ δέλτα κτλ.) ἀλλὰ μόνον κατὰ τὰς φωνὰς, ἃς ἐν τῇ λέξει κατέχουσι. Τὸ σύνθημα τοῦ στοιχείου ὄνομα μὲν ὅλως ἀποκεκλεισμένον τῆς πρώτης διδασκαλίας, ὡς ὅλως περιττόν ἐν τῇ πρώτῃ ἀναγνώσει καὶ ὡς παρεμποδίζον τῇ προόδῳ αὐτῆς. Κατὰ τὴν Στεφάνειον μέθοδον μανθάνουσιν οἱ παῖδες ἐπὶ τῆς ἀναγνωστικῆς μηχανῆς ἦτοι τοῦ ἀναγνωστρίου ἢ ἐπὶ τῶν πινακῶν (Fibel) τὰς κυρίας φωνὰς ἦτοι τὰ φωνήεντα, εἶτα δὲ τὰ σύμφωνα. Μετὰ ταῦτα προσάγονται πρὸ τῶν μαθητῶν ἐν μεθοδικῇ συνεπειᾷ ἀπὸ τοῦ εὐκολωτέρου εἰς τὸ δυσκολώτερον συλλαβαί, λέξεις, μικραὶ προτάσεις, ἐν αἷς ἐν ἀρχῇ μὲν βραδύτερον, βαθμηδὸν δὲ ταχύτερον ἐκφωνοῦνται αἱ ἰδιαιτέρας ἦτοι κύ-

ριαί φωναὶ ἢ μία μετὰ τὴν ἄλλην καὶ οὕτω σχηματίζεται ἡ λέξις. Κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον πράγματι ἀπλοποιεῖται οὐκ ὀλίγον ἡ τῆς ἀναγνώσεως διδασκαλία. Μετ' εὐκολίας καὶ αὐτὸς ὁ ἐξαετῆς μικρὸς σπουδαστῆς, ὁ καὶ ὀλίγον εὐφύης, ἀντιλαμβάνεται ὅτι ἐκ τῶν φωνῶν γ α λ α, ἐκφωνομένων ἀδιασπᾶστως, συγκροτεῖται ἡ λέξις γάλα, ἐνῶ κατὰ τὴν συλλαβιστικὴν μέθοδον καὶ αὐτὸς ὁ πνευματώδης, καὶ ἔτι πλέον ἐνῆλιξ τοῦ πρώτου, ὀφείλει βεβαίως νὰ σπουδάσῃ μαντικὴν τέχνην ἵνα νοήσῃ ὅτι ἐκ τῶν φωνῶν γάμα—ἄλφα—γα καὶ λάμβδα—ἄλφα—λα σχηματίζεται ἡ λέξις γάλα! Μετὰ τὰ ὀλίγα ταῦτα περὶ τῆς Στεφάνειου μεθόδου νοεῖ, νομιζόμεν, ἕκαστος ὅτι αὐτὴ πολλὰ ἔχει τὰ πλεονεκτήματα, συντόμως ἄγει εἰς τὸν σκοπὸν καὶ ἀκούοντως λογικῆ ἔστι.

γ) Ἡ δὲ γραφικὴ καὶ ἀναγνωστικὴ μέθοδος (Schreibes Methode) ὀφείλει ὡσαύτως ἐξόχῳ τινὶ σχολικῷ ἐργάτῃ, τῷ ἐπόπτῃ Graser ἐν Bayreuth (γεν. τῷ 1766), τὴν σύστασιν, ἐπιστημονικὴν ἐγκαθίδρυσιν καὶ τὴν πρώτην πρακτικὴν ἐκθεσιν αὐτῆς, διὸ καὶ «Γραζέριος μέθοδος» ἐπεκλήθη. Ὁ Graser φρονεῖ ὅτι ἡ λέξις δέον νὰ παρασταθῇ ἐν ἀρχῇ ἐν τῇ γραφῇ πρότερον πρὶν ἢ κατορθωθῇ ἡ ἀνάγνωσις αὐτῆς, διότι καὶ σήμερον ἔτι ἀναγινώσκει τις μόνον ἐκεῖνο, ὅπερ ἐκ τῶν προτέρων ἐστὶ γεγραμμένον, καὶ γράφει δὲ ὅ, τι μετὰ ταῦτα δέον αὐθις ν' ἀναγνωσθῇ. Ἐκ τούτου δὲ ἀπορρεῖ διττόν τι: πρῶτον ὅτι ἀνάγνωσις καὶ γραφὴ εἰσιν ἐσωτερικῶς συνανήκοντα πράγματα, ἅτινα δέον νὰ μὴ διακρίνονται ἀπ' ἀλλήλων καὶ ἐν τῇ διδασκαλίᾳ, καὶ δεύτερον ὅτι κατὰ τὴν δηλωθεῖσαν φυσικὴν τῆς ἀναπτύξεως πορείαν ἡ στοιχειωτικὴ ἀναγνωστικὴ διδασκαλία ὀφείλει νὰ ὑπολαμβάνῃ ὡς τὸ πρῶτον τὴν γραφὴν, τὴν δ' ἀνάγνωσιν ὡς δεύτερον τι. Κατὰ ταῦτα δέον νὰ γραφῇ πρῶτον λέξις τις καὶ εἶτα ν' ἀναγνωσθῇ. Ὁ Graser ἐστὶ μέγας ἐχθρὸς τοῦ τὰ γράμματα φωνεῖν (lautiren) καὶ τοῦ συλλαβίζειν. Κατ' αὐτὸν δέον νὰ διακρίνονται μόνον τὰ φωνήεντα ὡς θεμελιώδεις φωναί, οὐχὶ δὲ καὶ τὰ σύμφωνα, ἅτινα πρέπει νὰ ἐκφωνῶνται μόνον ἐν συνδέσμῳ μετὰ φωνήεντων. Ἄλλο τι ἰδιάζον τῇ Γραζέριῳ μεθόδῳ ἐστὶν ὅτι ὁ ἐφευρέτης αὐτῆς ὑπολαμβάνει τὰ στοιχεῖα ὡς φωτογραφικὰς παραστάσεις τῶν φωνῶν. Ὡστε ἡ γραφὴ ἐστὶ κατὰ τὸν Graser ὀρατὴ ὀμιλία, εἰκονικὴ παράστασις.

δ) Ἡ δὲ ἀναλυτικὴ συνθετικὴ ἢ Ἰακωτό-

τειος-Φογγέλειος μέθοδος τίθησι τὸ τῆς βαρύτερος αὐτῆς κέντρον ἐπὶ τῆς ἀναλυτικοσυνθετικῆς πορείας ἀπὸ τῆς προτάσεως ἐπὶ τὴν λέξιν, ἀπὸ τῆς λέξεως ἐπὶ τὴν συλλαβὴν, ἀπὸ τῆς συλλαβῆς ἐπὶ τὴν φωνὴν καὶ τὸ γράμμα καὶ ἀπὸ τούτου ὀπισθοδρομικῶς αὖθις ἐπὶ τὴν πρότασιν. Τοιοῦτῳ τινὶ τρόπῳ ὁ Jacotot, (γεννηθεὶς τῷ 1770), ὁ ἰδρυτὴς τῆς μεθόδου ταύτης, δὲν θέλει οὔτε διὰ προφορᾶς τῶν κυρίων φωνῶν τῶν στοιχείων (lautiren), οὔτε διὰ συλλαβισμού νὰ εἰσαγάγῃ εἰς τὴν ἀνάγνωσιν, ἀλλὰ δι' ἀναγνώσεως. Διὸ δὲν λαμβάνει πινακίδας (Fibel) ἐν τῇ πρώτῃ αὐτοῦ διδασκαλίᾳ, ἀλλ' ἀμίσως ὀλόκληρον βιβλίον, αὐτὸν τὸν γνωστὸν Ἰηλέμαχον τοῦ Φενελῶνος. Ἡ δὲ παρὰδοξος τοῦ Jacotot πορεία ἐστὶ τοιαύτη: Ὁ μὲν διδάσκαλος προαναγινώσκει τὴν πρώτην πρότασιν μεγαλοφῶνως καὶ πρὸς τοῦτοις δείκνυσιν ἐκάστην λέξιν. Οἱ δὲ μαθηταὶ ἀκούουσιν, ἀκολουθοῦσι διὰ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ ἐπαναλέγουσι μεγαλοφῶνως τὰς ὑπὸ τοῦ διδασκάλου προλελεγμέναις λέξεις. Μετὰ ταῦτα δείκνυσιν ὁ διδάσκαλος ἐν τῷ βιβλίῳ ἐν σειρᾷ ἢ ἐκτὸς σειρᾶς λέξεις τινὰς καὶ διατάσσει τοὺς μαθητὰς ἵνα ἀπαγγείλωσιν αὐτάς, ἀπαγγέλλει λέξεις τινὰς καὶ προσκαλεῖ τοὺς μαθητὰς ἵνα δείξωσιν αὐτάς ἐν τῷ βιβλίῳ. Ἡ προαναγνώσις αὐτῆ, ἢ δεξιῆς, ἢ ὑπὸ τῶν μαθητῶν ἀνάγνωσις καὶ ἀσκήσις ἐπὶ τοσοῦτον ἐπιτείνονται, μέχρις οὗ οἱ μαθηταὶ δυνήθωσι νὰ ἐπαναλέγωσι τὴν πρότασιν ἀλανθᾶτως καὶ νὰ δεικνύωσι τὰς λέξεις, τὰς ἀπαρτιζούσας αὐτήν, ἀσφαλῶς ἐν σειρᾷ καὶ ἐκτὸς σειρᾶς. Εἶτα ἀκολουθεῖ ἢ εἰς συλλαβὰς ἀνάλυσιν καὶ γίνεται σπουδαία ἐπὶ τούτου ἀσκήσις. Μετὰ ταῦτα ἀναλύονται αἱ συλλαβαὶ εἰς στοιχεῖα· ἀλλὰ περιεργον ὅτι ὁ Jacotot ἐκφωνεῖ τὰ στοιχεῖα κατὰ τὰ ὀνόματα αὐτῶν! Ἡ τοιαύτη τῆς προτάσεως ἀνάλυσιν ἐξακολουθεῖ ἀπὸ λέξεως εἰς λέξιν μέχρι τῆς λέξεως τῆς ὅλης πρώτης προτάσεως. Οὕτω γίνονται ἀσκήσεις καὶ παραβολαὶ πρὸς εὑρεσιν τῶν ὁμοίων φωνῶν καὶ συλλαβῶν καὶ διάκρισιν αὐτῶν ἀπὸ τῶν ἀνομοίων. Τοιοῦτῳ τρόπῳ ἀναγινώσκειται καὶ δευτέρα πρότασις. Τὴν δ' ἀνάγνωσιν ἐκάστης προτάσεως διαδέχεται γραφή, καὶ τὸ γεγραμμένον ἀναγινώσκειται ἀείποτε. Ἐὰν δὲ πολλὰι σελίδες τοῦ βιβλίου κατὰ τὸν ὑποδειχθέντα τρόπον διεξαχθῶσιν, ἀσκούνται οἱ μαθηταὶ κελῶς ἐν τε τῷ ἀναγινώσκειν (συνδυάζειν εὐκόλως τὰ διάφορα στοιχεῖα) καὶ γράφειν, ἀπειδείχθη δ' ὅτι μετὰ ταῦτα δύνανται οἱ μαθη-

ταὶ νὰ προχωρῶσιν αὐτοτελῶς. Ἐὰν μὴ τι ἄλλο, ἀλλὰ μηχανισμόν τινα καὶ ἱκανὴν δυσχέρειαν ἀφόβως δύναται τις νὰ κατηγορήσῃ τῆς Ἰακωτωτείου μεθόδου, ἣτις ἔμως ἐν μὲν Γαλλίᾳ καὶ Βελγίῳ ἐπηνέθη καὶ ἐτέθη ἐν χρήσει ἀμα γνωστὴ γενομένη, ἤττον δὲ ἐν Γερμανίᾳ.

Ἐπειδὴ δὲ κατὰ ταύτην μόνον ἀνάλυσιν γίνεται, ἢ δὲ σύνθεσις ἀναφαίνεται τὸ πρῶτον μόνον ἐν τῇ γραφῇ, διὰ τούτο ἔδει ν' ἀναφανῆ ἄλλος καλλιεργητὴς καὶ εὐεργέτης τῆς δημ. σχολῆς ὅπως τὸν τοῦ Jacotot σπόρον προσηκόντως καλλιεργήσῃ. Τοιοῦτός ἐστιν ὁ Johan, karl Vogel, (γεννηθεὶς τῷ 1775, θανὼν δὲ τῷ 1862), συγγράψας διάφορα ἀναγνωστικὰ παιδικὰ βιβλία καὶ ἄλλα λόγου ἄξια ἔργα. Ὁ Vogel δὲν ἀρχεται ἀπὸ ὀλοκλήρου διηγῆσεως ἢ προτάσεως, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἀναλύσεως μιᾶς λέξεως. Τούτου ἕνεκα τίθησιν ἐν τῷ ἀναγνωστηρίῳ αὐτοῦ ἀριθμὸν λέξεων (πράγματα πάντοτε δηλουσῶν), αἵτινες ἐκλήθησαν ἀλέξεις κανονικαὶ (Normalwörter). Αἱ κανονικαὶ λέξεις εἰσὶν οὕτως ἐκλελεγμέναι, ὥστε ἐν αὐταῖς ἀπαντῶσι πᾶσαι αἱ φωναὶ (φωνήεντα καὶ σύμφωνα) μετὰ τῶν σπουδαιοτάτων στοιχειῶν συνδυασμῶν. Παρὰ τὴν λέξιν ὑπάρχει εἰκὼν τὸ ἀντικείμενον εἰκονίζουσα καὶ ὑπὸ τὴν λέξιν κείνται αἱ ἐν ταύτῃ ἀπαντῶσαι φωναὶ. Προσέτι δὲ καὶ τινες ὁμόηχοι λέξεις. Ἐν δὲ τῇ διδασκαλίᾳ διαλύεται ἢ μία κανονικὴ λέξις συμφῶνως τῇ ἄλλῃ εἰς τὰς ἑαυτῆς φωνὰς καὶ τὰ γράμματα (ἀναλυτικὴ πορεία). Μετὰ ταῦτα σχηματίζονται ἐκ τῶν φωνῶν αἱ συλλαβαὶ, ἢ λέξις αὐτή, ἥς ἢ διδασκαλία προβάλλεται, καὶ αἱ ὁμόηχοι λέξεις διὰ τε τῶν τοῦ τύπου καὶ τῶν τῆς γραφῆς χαρακτήρων. Πανταχοῦ δὲ καὶ πάντοτε προφέρεται μόνον ἢ κυρία φωνὴ ἐκάστου στοιχείου. Τὸ δὲ λίαν ἰδιόχρον τῇ Φογγελείῳ μεθόδῳ ὅτι ἐκάστη λέξις ὑπολαμβάνεται ὡς κέντρον τῆς συνηνωμένης ἐποπτικῆς, διαλεκτικῆς, ἀναγνωστικῆς, γραφικῆς καὶ ἰχνογραφικῆς διδασκαλίας. Κατὰ δὲ τὴν πορείαν ταύτην ἢ τε ἀνάλυσιν καὶ σύνθεσιν τὸν οἰκείον ἔχουσι τόπον καὶ χρόνον. Ἡ ὑπὸ τοῦ Φόγγελ μορφωθείσα αὕτη μέθοδος καὶ ὑπὸ πολλῶν ὀπαδῶν αὐτοῦ ὑποστηρικθείσα διεδόθη ἐν ἀπάσῃ τῇ Γερμανίᾳ καὶ πάσης ἄλλης ἐπιμελέστερον καλλιεργείται, προσωνμείται δὲ ἀμέθοδος ἀναλυτικοσυνθετικῆ, ἢ ἢ διὰ κανονικῶν λέξεων».

Ἦδη σκόπιμὸν ἐστὶν ὅπως προταχθῶσιν ἐν ταῦθα οὐσιώδεις τινὲς κανόνες, καθ' οὓς συνήθως συντάσσονται τὰ κατὰ τὴν ἀναλυτικοσυν-

θετικὴν μέθοδον πρῶτα ἀναγνωστικά τῶν παιδῶν βιβλία.

Ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τοιοῦτον βιβλίριον διαίρεται εἰς μέρη τρία.

Ἐν τῷ πρώτῳ παρατηρεῖ τις ὅτι

1. Ἐν τῇ ἐκλογῇ τῶν κανονικῶν λέξεων (40—50) λαμβάνεται ἀείποτε ὑπ' ὄψει ἡ τριπλῆ διδασκαλία, ἥτοι ἐποπτικῆ—ἀναγνωστικῆ—γραφικῆ. Ἐπομένως προτιμῶνται λέξεις φυσικὰ δηλοῦσαι ἀντικείμενα, διότι οἰκοθεν ὁ παῖς μείζον πρὸς ταῦτα τρέφει ἐνδιαφέρον.

2. Αἱ κανονικαὶ λέξεις εἰσὶν ἐν τοιαύτῃ ἀκολουθίᾳ κατατεταγμένα, ὥστε αἱ φωναί, ὑφ' ὧν ἐκστή συγκροτεῖται, συχνῶς ἐπαναλαμβάνονται ταῖς ἐπομέναις λέξεσιν.

3. Ἐπειδὴ τὰ γραπτὰ στοιχεῖα δυνατὸν νὰ προσέλθωσιν εἰς τὴν ἀμεσον πρὸς τοὺς μαθητὰς ἀναστροφῆν, διὰ τοῦτο προτάσσονται αἱ διδασκόμεναι λέξεις κατὰ ταῦτα ἠπλοποιημένα, ἀντικρῶ δ' ἐπὶ τῆς ἐτέρας σελίδος ἐπαναλαμβάνονται αἱ αὐταὶ λέξεις διὰ τῶν τοῦ τύπου στοιχείων. Ἄλλ' ἴσως ὀρθότερα ἤθελεν εἶσθαι ἡ προτιμῆσις τῆς μιᾶς μόνον γραφῆς τοῦλάχιστον ἐπὶ τινὰ χρόνον ὅπως μὴ διὰ διπλῶν χαρακτήρων δυσχεραίνηται ἡ πρώτη διδασκαλία.

4. Ἡ εἰς συλλαβὰς ἀνάλυσις ἐστὶν ἀπλουστάτη, ἀποφεύγονται δ' ἐπιμελῶς συλλαβαὶ ἀσῆμαντοι.

Ἐν τῷ δευτέρῳ μέρει διακρίνει τις ὅτι

5. Ἐπαναλαμβάνονται αἱ ἐν τῷ πρώτῳ μέρει διέξαχθεισαι λέξεις καὶ σχηματίζονται προτάσεις καὶ προβάλλονται ἐρωτήσεις ἐν τῷ παιδικῷ ὀρίζοντι ἐγκλειόμεναι.

Καὶ ἐν τῷ τρίτῳ τέλος βλέπομεν ὅτι

6. Καὶ αὖθις αἱ αὐταὶ ἐπαναλαμβάνονται λέξεις, ἀλλ' ἐνταῦθα γίνεται σύντομος καὶ εὐληπτος τῶν σημασιωμένων περιγραφή.

7. Ἐπειδὴ ἐν τῇ διὰ τῶν κανονικῶν λέξεων διδασκαλίᾳ τῆς πρώτης ἀναγνώσεως ἐμπεριλαμβάνεται καὶ ἡ ἰχνογράφησις τῶν περιγραφόμενων ἀντικειμένων, ὑπάρχουσιν ἐν τέλει τοῦ βιβλίου καὶ πίνακες οἰοεὶ τὸν τῆς ἰχνογραφίας τρόπον ἐρμηνεύοντες.

Κατὰ τὰ δεδηλωμένα ἡ λέξις λ. χ. δένδρον ἐν μὲν τῷ πρώτῳ μέρει διδάσκειται ἀναγνωστικῶς καὶ γραφικῶς, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ ἐπαναλαμβάνεται συνοδευομένη ὑπὸ ὁμοίων λέξεων καὶ ἐκτεθειμένη ἐν ὀλίγαις προτάσεσι καὶ ἐν τῷ τρίτῳ περιγράφεται τὸ δένδρον παιδικῶς.

Ὅτι μόνον τοιαύτη σκόπιμος καὶ ἀληθής

εἰπεῖν σοφὴ κατὰτάξις καὶ διεξαγωγὴ ἀγεί εἰς τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπὸν διὰ τῆς εὐθυτέρας καὶ λογικωτέρας ὁδοῦ, οὐδεὶς βεβαίως ὁ διαμφοισθητῶν εἶπερ ποτὲ μετὰ πόνου καρδίας καὶ αἰσθήσεως περὶ τὰ μεθοδικὰ μὴ ἐστερημένος ἐνέκυψε. Τὰ κατὰ τὴν ἀναλυτικοσυνθετικὴν μέθοδον βιβλιάρια διεξερχόμενός τις πᾶν εὐχερῶς ἀνευρίσκει ὅτι οὐ μόνον ἀπηλλαγμένα εἰσὶ ταῦτα ἐντελῶς τῶν μεθοδικῶν ἀμαρτημάτων, ἀτινα φέρουσι τὰ κατὰ τὰς ἄλλας ἀναγνωστικὰς μεθόδους συντεταγμένα, οὐ μόνον οὐδενὸς τῶν πλεονεκτημάτων, ἀπερ ἐν ταῖς ἄλλαις ἀνεφάνησαν, στεροῦνται, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ πολλῶν ἀρετῶν κοσμοῦνται, αἵτινες πρὸ μικροῦ ἐσκιαγραφήθησαν.

Ἐπειδὴ δὲ οὐσιώδης σκοπὸς τῆς διδασκαλίας τῆς ἀναγνώσεώς ἐστὶν ἡ γλωσσικὴ τοῦ παιδὸς μόρφωσις, καὶ ἐπειδὴ οἱ ὑγιῶς φρονούντες γνωματεύουσιν ὅτι μεγάλως δύναται ἡ καλῶς νοουμένη δημ. σχολὴ νὰ συνεργήσῃ εἰς τὴν μόρφωσιν γλώσσης, διὰ τοῦτο ἀπὸ τῆς πρώτης ἔτι βραχυμίδος ἀποφεύγεται πᾶν τὸ ξενικόν, τὸ χυδαῖον, τὸ μὴ ἐμπρέπον γλώσση ἑλληνίδι. Καὶ δικαίως· διότι ἄλλως ἢ παυσάσθω ἡ ἡμετέρα γλώσσα, πλαττομένη κατὰ τὴν ἀρχαίαν καὶ ἐξ ἐκείνης ἀείποτε ἀντλοῦσα, ἢ ἀρξάσθω τῆς ἀναμορφώσεως αὐτῆς εὐθύς ἀπὸ τῆς πρώτης ἡλικίας ἐφ' ὅσον τοῦτο ἐπιτρέπεται.

Ἦδη ῥητέον ὅτι καὶ ὁ ἡμ. Σύλλογος μόνον τὴν τελευταίαν μέθοδον ἀσπάζεται. Ὅτι δὲ ἀληθῶς μόνον διὰ τοιοῦτου γάλακτος ἐπιθυμῆν νὰ γαλακτοτροφῆται καὶ ἡ ἑλληνὶς νεολαία, τρανὸν τεκμήριον κείτα ἀπὸ τριετίας γνωστὸν ἀλφαθητάριον κατὰ ταύτην συντεταγμένον τὴν μέθοδον, ἥτοι «ἡ Κλεις τῆς ἀναγνώσεως» ἐκπονηθεῖσα ὑπὸ Α. Ἀργυροῦ, τελειοφοίτου τοῦ ἐν Σέρραϊς Διδασκαλείου, ἣν ὑποβλήθεισαν τῷ Καραπανεῖφ ἀγῶνι ἐβράβευσε τὸ ἐκπαιδευτικὸν τμήμα τοῦ ἡμ. Συλλόγου. Ἄλλ' ἡ ἐκπαιδευτικὴ ἐπιτροπὴ δὲν ἀποφαίνεται ὅτι ἡ ἐν τοῖς ἐμπροσθεν περιγραφείσα ἀναλυτικοσυνθετικὴ μέθοδος ἐστὶν ἡ ἀρίστη, ἡ ἀλάνθαστος. Νέαν τινά, πράγματι ταύτης βελτίω, χαιρετίζει θερμῇ τῇ καρδίᾳ. Ἐν τούτοις ἀποκρούει ἄλλην, ἥς αἱ ἀρχαὶ δὲν φαίνονται οὕσαι λογικώτεραι καὶ πειστικώτεραι τῶν περιγραφεισῶν. Καιροῦ δ' ἤδη ὅπως εἰς τὸ κύριον εἰσέλθωμεν θέμα.

II. Τὸ τοῦ κ. Κ. Μαρουδῆ Ἀλφαθητάριον.

Περιεχόμενον καὶ μέθοδος.

Τὸ τοῦ κ. Κ. Ι. Μαρουδῆ ἐντυπον Ἀλφαθητάριον ἐπιγράφεται ὧδε: «Νέα μέθοδος Κ.

Ἰω. Μαρουδῆ. Ἔτος πρῶτον. Ἀλφαβητάριον ἀπλοποιῶν τὴν διδασκαλίαν τῆς ἀναγνώσεως ὑπὸ Κ. Ἰω. Μαρουδῆ, ὑποδιευθυντοῦ τῶν τηλεγράφων καὶ ἀρχαίου διδασκάλου τῶν ἑλλην. γραμμάτων, κατ' ἐγκρισιν τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσ. Ἐκπαιδεύσεως—Ἐκδοσις ἐνάτη, διασκευασθεῖσα ὅλως ἐπὶ τὸ βέλτιον, πλήρης εἰκόνων καὶ διηρημένη εἰς 4 μέρη, 2 τεύχη. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τῶν Καταστημάτων Ἀνδρέου Κορομηλά, 1882». Τῶν δύο τευχῶν τὸ μὲν πρῶτον συγκροτεῖται ἐκ σελ. 78, τὸ δὲ δευτέρον ἐκ σελ. 55 χάρτου τυπογραφ. εἰς 16, ὁλόκληρον δὲ προώρισται τῷ πρώτῳ σχολικῷ ἔτει, ὡς ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς δηλοῦται. Τὸ πρῶτον τεῦχος διαίρεται εἰς δύο μέρη, ἕκαστον δὲ μέρος εἰς πίνακας. Καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ μέρει ὑπάρχει διδασκαλία τῶν γραμμάτων καὶ ὁ ἐξ αὐτῶν σχηματισμὸς λέξεων, τὸ δὲ δευτέρον ἀπὸ τῆς διδασκαλίας τῶν διφθόγγων ἀρχόμενον καταλήγει εἰς διαφοροὺς φράσεις καὶ τροχάδην ἀνάγνωσιν. Παρεμβάλλονται δ' ἐν τῷ μεταξύ καὶ συλλαβαὶ ἐκ δύο ἢ τριῶν συμφῶνων. Τὸ δὲ Β'. τεῦχος συνεχῆ αὖ ἀναπόσπαστος τοῦ Α'. τευχὸς περιέχει τὸ Γ'. καὶ Δ'. μέρος τοῦ ὅλου ἔργου. Ἐν μὲν τῷ Γ'. μέρει διδάσκονται αἱ δίφθογγοι αυ, ου, συλλαβαὶ ἐξ ἀχωρίστων συμφῶνων, δύο ὅμοια σύμφωνα, ἡ δίφθογγος υι, ἡ προφορὰ τῶν δύο συμφῶνων γγ καὶ ἡ προφορὰ τῶν δύο ἀχωρίστων συμφῶνων τσ. Ἐν δὲ τῷ Δ'. μέρει ἐκτίθεται κατὰ συνέχειαν ἡ διδασκαλία λέξεων περιεχουσῶν δύο ἀλλεπάλληλα φωνήεντα, ἡ χρῆσις τῶν διαλυτικῶν σημείων, ἡ προφορὰ τοῦ γράμματος σ εὐρίσκομένου πρὸ τῶν συμφῶνων μ, β, δ, ἡ προφορὰ τῶν διφθόγγων αυ, ευ, ηυ ὡς αβ, εβ, ηβ, ἡ προφορὰ τῶν γραμμάτων γν, χν, γχ καὶ οὕτω λήγει εἰς διεξηγηματικὰ τινά. Προσθετέον δ' ὅτι ἐκάστης τῶν μνηθεισῶν ὑποθέσεων προηγείται μὲν εἰκὼν, ἀκολουθοῦσι δ' ἐφαρμογαὶ καὶ τροχάδην ἀνάγνωσις.

Ῥίψωμεν νῦν δίκαια βλέμματα ἐπὶ διαφορῶν σημείων τοῦ ἔργου τοῦ κ. Μαρουδῆ, εἰς τὴν μεθοδικὴν διεξαγωγὴν αὐτῶν ἀποβλέποντες.

Ἐπὶ τοῦ ἐξωφύλλου, ὡς εἴρηται ἤδη, ἀγγέλλει ὁ κ. Μαρουδῆς ὅτι κατὰ νέαν ἰδίαν μεθόδον ἐστὶν ἐπεξεργασμένον τὸ αὐτοῦ Ἀλφαβητάριον, καὶ χαρακτηρίζει τοῦτο καὶ ὡς ἀπλοποιῶν τὴν διδασκαλίαν τῆς ἀναγνώσεως. Ἀλλ' οὐδαμοῦ λέγεται ποῦ ἡ οὐσία τῆς νέας μεθόδου ἐγκείται. Ἐν τῷ προλόγῳ, ὃν τὰ Καταστήματα Α. Κορομηλά προτάσσουσι, σημειοῦται τοιοῦδε. «Μετὰ τὸ Ἀλφαβητάριον θὰ ἐκδοθῆ

ἀμέσως καὶ ὁδηγός, ἐν ᾧ θὰ ἀναπτύσσωνται αἱ ἀρχαί, ἐφ' ὧν θεμελιούται ἡ μέθοδος (τοῦ κ. Μαρουδῆ) καὶ θὰ ἐκτίθωνται αἱ ὁδηγαὶ πρὸς καρποφόρον χρῆσιν αὐτοῦ». Μὴ ἐκδοθέντος ὁμῶς εἰσέτι τοῦ τοιοῦτου ὁδηγοῦ, ἡ τοῦλάχιστον τῷ ἡμ. Συλλόγῳ μὴ περιελθόντος, διακαιοῦται ἡ ἐκπαιδευτικὴ αὐτοῦ ἐπιτροπὴ ἅμα δὲ καὶ ἠναγκασμένη ἐστὶν ἵνα τὴν μέθοδον καὶ τὸ πνεῦμα ἐκ τῆς μελέτης αὐτοῦ τοῦ πονηματίου περισυναγάγῃ.

Γνωσταὶ εἰσιν ἤδη αἱ ἀρχαί, ὧν ὁ ἡμέτερος Σύλλογος ὡς πρὸς τὰ Ἀλφαβητάρια ἐμφορεῖται. Διὸ παραβάλωμεν ἐκείνας πρὸς τὸ ἐν λόγῳ ἔργον.

Ἐν τῷ τοῦ κ. Μαρουδῆ Ἀλφαβηταρίῳ ἐκτίθεται ἐν πρώτοις ἡ τῶν φωνηέντων διδασκαλία. Ἰδοῦ δὲ περίπου ὁ τρόπος. Προηγείται εἰκὼν ἀμάξης καὶ ὑπ' αὐτὴν κείται ἔντυπος ἡ λέξις «ἀμαξα»· μικρὸν δὲ κατωτέρω δύο α. Παραπλεύρως κείται εἰκὼν ἐλάφου καὶ ὑπ' αὐτὴν δύο ε. κ. αβ. Πῶς ἀπὸ τῆς λέξεως ἀμαξα ἀποσπᾶται τὸ α καὶ πρὸς τίνα σκοπὸν ἀποσπᾶται οὐδαμοῦ φαίνεται οὔτε ἐν τῇ α. ἀλλ' οὔτε ἐν τῇ β'. σελίδι. Ἀλλὰ τοιαύτη μέθοδος δυνατόν μὲν νὰ παρουσιάζῃ νέον τι, οὐδ' ὁμῶς ἀπλοποιεῖ, ἀλλὰ μᾶλλον δυσχεραίνει τὴν ἀνάγνωσιν. Ἀπαράβατος τις παιδαγωγικὸς κανὼν λέγει· «Δίδασκε διεγείρων ἐνδιαφέρον πανταχοῦ καὶ πάντοτε». Ἀλλ' ἀποσπῶν τις σήμερον ἀπὸ τοῦ ὑποδήματος τὸ υ, καὶ μὴ χρώμενος αὐτῷ ἀμέσως οὐδὲν διεγείρει ἐνδιαφέρον καὶ ἀόρατον ἀφίνει τὸν τῆς ἐργασίας αὐτοῦ σκοπὸν. Ἴνα ὁμῶς ἡ διδασκαλία καρποφορῇ, πάσης ἐργασίας ὁ σκοπὸς πρέπει νὰ καθιστῆται πρὸ τοῦ μαθητοῦ ψηλαφητός, νὰ συμπαραλαμβάνηται δὲ καὶ ὁ μαθητὴς συνεργὸς καὶ νὰ γινώσκῃ κατὰ δύναμιν τὸ τῆς ἐργασίας τέμα. Ἐν ἄλλῃ σελίδι σκοπεῖται ἡ διδασκαλία τῶν συμφῶνων μ καὶ λ. Καὶ τὸ μὲν μ ἀποσπᾶται ἀπὸ τῆς λέξεως μῆλα, τὸ δὲ λ ἀπὸ τῆς λέξεως λμα. Ἀλλ' ἂν πρόκηται νὰ διδάξῃ τις τὰ δύο εἰρημένα γράμματα, καὶ πράγματι τὴν ἀπλοποίησιν ἐπιδιώκῃ, δύναται κάλλιστα τὰ διδάξῃ ταῦτα ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ λέξει. Περαιτέρω προχωρῶν τις ἀπαντᾷ συνδυασμοὺς γραμμάτων ὅλως ἀσημάντους, τοῦθ' ὅπερ ἡ διὰ τῶν κανονικῶν λέξεων μέθοδος δικαίως ἀπορρίπτει, κατορθοὶ δὲ νὰ εὐρίσκῃ μόνον συλλαβισμοὺς σημαίνοντάς τι, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀντὶ συλλαβισμῶν λέξεις, ὡς δύναται τις νὰ πεισθῇ γερμανικὸν ἀλφαβητάριον διεξερχόμενος. Οἱ ἐν τῷ ὑπ' ὄψει ἔργῳ ὑπάρχοντες συλλαβισμοὶ ἐκ-

τελούνται καθ' ἡμετέραν γνώμην ἀδεξίως καὶ πολλαχῶς ἀσκόπως πλεονάζουσιν. Οἱ τόνοι διδάσκονται λίαν ἐνωρίς, ἀμέσως ἐν τῇ γ' σελίδι, ἐν ᾧ δυνατὸν ἐστὶ χάριν τῆς ἀπλοποιήσεως νὰ στερηθῆται τῶν μέγα τοῦ Ἀλφαθηταρίου μέρος, διότι ἀληθῶς καὶ τόνου μὴ ὑπάρχοντος οὐδέποτε ὁ μικρὸς μαθητῆς θὰ ὀνομάσῃ *μηδὸν* τὸ *μηλον* καὶ τὸ *γάλα γαλά*. Τὰ γράμματα συνήθως διδάσκονται ἀνὰ δύο, ἐνᾷ ἀπλουστέρᾳ ἢ ἔλεον εἶσθαι ἢ διδασκαλία αὐτῶν καθ' ἑν, σκόπιμον δὲ λίαν τὸ προστιθεῖν αἰ τοῖς γνωστοῖς ἄγνωστα καὶ ταῦτα ἐπιμελελημένως ἐπαναλαμβάνειν. Προκειμένης τῆς διδασκαλίας τῆς διφθόγου *αι* προηγείται μὲν αὕτη, ἔπειτα δὲ ἡ ἀντίστοιχος *ε*, ἐνᾷ κατὰ τὸν κανόνα «χώρει ἐκ τοῦ γνωστοῦ εἰς τὸ ἄγνωστον» τὸ ἐναντίον ἔπρεπε νὰ συμβῆ. Ἀλλαχῶς σκοπεῖται ἡ διδασκαλία τῶν συλλαβῶν *τος* καὶ *ρος*, ἧτοι ἡ διδασκαλία τριῶν γραμμ. συνδυασμοῦ τοιοῦτου· ἀλλ' οὗτοι οὐδὲν σημαίνουσι, κατὰ μέθοδον δὲ παράδοξον ἀποσπῶνται ἀπὸ τῶν λέξεων *ἀετός* καὶ *λαγός*. Ἀλλαχῶς δὲ γίνεται χρῆσις τῶν τῆ Ἰερᾶ ἱστορίας ἀνηκόντων ὀνομάτων Ἰώβ, Βοῶζ κτλ. ἐν ᾧ ἡ διδασκαλία τῆς ἱστορίας τῶν προσώπων τούτων τῆς Ἀγίας Γραφῆς δὲν ἀνήκει τῷ πρώτῳ σχολικῷ ἔτει. Προσπάθειά τις πρὸς ἀνάλυσιν καὶ σύνθεσιν διαφαίνεται, ἀλλὰ δὲν διεξάγεται ὡς προσήκει. Ἐν γένει δὲ τις παρατηρεῖ ὅτι τὸ νεκρὸν γράμμα ἐξαιρεται, ἐν ᾧ κατὰ τὴν διὰ κανονικῶν λέξεων μέθοδον πανταχοῦ διακρίνεται λέξις καὶ λόγος ζῶν καὶ ἐνδιαφέρων. Ἴνα δὲ τις γνῶσιν λάβῃ περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἡ τροχάδην καλουμένη ἀνάγνωσις συμβάλλεται εἰς τὴν ἀποτελεσματικὴν διδασκαλίαν γράμματός τινος, ἐν μόνον ἀρκεῖ παράδειγμα. Τὴν 18 σελίδα τοῦ Α'. Τεύχους ἀνοίγων τις βλέπει ὅτι σκοπεῖται ἡ διδασκαλία τῶν γραμμ. *ρ* καὶ *δ*. Μικρὸν δὲ κατωτέρω ἰδοῦ οἷα τις ἐστὶν ἡ τροχάδην ἀνάγνωσις· «Ἡλία, Νίκο, ἐλάτε μέσα. Ἐλάτε νὰ ἴσυχάσητε. Μαριγῶ ἡ γάτα μὲ ἐγέλασεν· ὦχ, ὦχ ἡ γάτα σὲ ἐγέλασεν· ἔδωσα ὅλα τὰ καλά, ὅλα τὰ μεγάλα *μηλα*». Προφανές ὅτι ὁ μὲν σκοπὸς ἀστοχεῖται, διότι ἐν λέξεσιν 26 τὸ μὲν *ρ* ἀπαντᾷ ἀπαξ μόνον (!) τὸ δὲ *δ* ἐπίσης ἀπαξ· ἀλλὰ καὶ ἡ οὐσία τῶν φράσεων καὶ τὸ λεκτικὸν ταπεινά εἰσι λίαν.

Μετὰ τὰ ὀλίγα ταῦτα, ἄπερ, ὡς βλέπετε, κύριοι, δὲν μαρτυροῦσι δυστυχῶς ἀπλοποίησιν τῆς διδασκαλίας τῆς ἀναγνώσεως, φέρε ἀποβλέψωμεν εἰς τὸ λεκτικὸν τοῦ Ἀλφαθηταρίου τοῦ κ. Μαρουδῆ. Ὁ ἡμέτερος Σύλλογος, ὡς καὶ

ἄλλαχῶς δεδήλωται, ἐμπορούμενος τῆς γνώμης ὅτι ἡ γλῶσσα τῆς ἡμ. Δημ. Σχολῆς ὀφείλει εἶναι ὡς οἷόν τε καθαρὰ, ἡ δὲ κάθαρσις ὀφείλει ἀρχεσθαι κατὰ τὸ προσήκον μέτρον ἀπὸ τῆς πρώτης ἡλικίας, οὐδῶως ἀσπάζεται τὴν ἰδέαν τῶν ἐναντία φρονούντων μᾶλλον δὲ οὐδὲ αἰσθησὶν τινα τοιοῦτου ζωτικῶ παιδαγωγικῶ, ἴσως καὶ ἔθνικῶ, ζητήματος ἐχόντων. Λόγους διεξοδικούς περὶ τούτου δὲν ἐπιτρέπει ὁ παρῶν καιρὸς. Ἐκ τῶν πολλῶν, ἄπερ οὐχὶ καλῶς κείνται ἐν τῷ Ἀλφαθηταρίῳ τοῦ κ. Μαρουδῆ, παρατιθενται ὀλίγα μόνον ἐνταῦθα. «Σῦκα καμωμένα (= ὠριμα), — κἄμε ἴσυχᾶ, — Ἐλένη, μάλασε τὸ νινί, — νὰ μία γωνιὰ, — νὰ ἕκκα μίαν γωνίαν, — ἔχω μοναχὰ δύο καμωμένα σῦκα, — παπί, παπί παπάκι, — πιπίνι, — *μηλα* καμωμένα, — *μηλα* ἀκῆμωτα, — ἔλα, — πιάσε, — χαλάση, — πᾶρι το καὶ ψῆσε το, — νὰ μὴ σὲ γελᾶση ἡ γάτα, — νὰ φάγῃ τὸ ψάρι, — ψίνα, ψίνα, φάγε ἀπὸ τὸ ψαράκι, βιολί, διαβάξω τὸ μᾶθημα, Ζιτίκη, διὰ μίᾳς ἐγῶ πηδῶ κάτω ἀπὸ τὸ παράθυρον, ἡ μητέρα, νὰ μὴ κάνετε, — κορούλα μου, ἀμα ἔλθω ὀλονέν μου λέγετε, — κουκουβάγια μου, — ἀκουσε δύο λογάκια ποῦ θὰ σοῦ πῶ: κουκουβάγια ροδινή, κουκουβάγια ροδινή, ποῦ, ποῦ, ποῦ ποῦ. — Ἐχω νὰ σοῦ δώσω, δώσέ μου, νὰ μιά πεταλουδά, μητέρ λέγετε ἡ μητέρα κτλ. Χάριν δὲ πλείονος διασαφήσεως περὶ τῆς οὐσίας τῶν παρεμβαλλομένων διηγηματικῶν μεταφέρεται ἐνταῦθα ἐν μόνον τούτων ἐκ τῆς 45 σελίδος, ὅπερ ἔχει ὧδε: «Μητέρα, ἡ γάτα ἔφαγε τὸ τυρὶ μου. Τώρα σὲ παρακαλῶ, δόσε μου λιγάκι ἀκόμη διὰ νὰ φάγω τὸ ψωμί μου. — Νά, πᾶρε λιγάκι. — Παρατηρῶ ὅτι οὔτε σύ, οὔτε ἡ Ἐλένη θέλετε νὰ μου ἀκούσητε. — Ὀλοένα πότε σύ, πότε ἡ Ἐλένη ἔχετε παρῆπον. Μοῦ λέγετε: μητέρα ἡ γάτα ἔφαγε τὸ ψωμί μου· τὸ γατάκι ἔπιε τὸ γάλα μου. Τί νὰ κἄμω ἐγῶ, ἀφοῦ τὰ ἀφίνετε ὅπου ὅπου διὰ νὰ πᾶγητε ἔξω νὰ ἴδητε. Τίνα νὰ ἴδητε; Τίποτε». Οὐδεμία βεβαίως ἀνάγκη ὅπως ἐπὶ πλέον ἐνδιατρέψῃ τις ἐν τῷ πρώτῳ τεύχει. Παρατηρητέον ἐνταῦθα μόνον ὅτι ἡ μὲν οὐσία τοῦ περιεχομένου ἔδει εἶναι ἀξιολογώτερα, τὸ δὲ λεκτικὸν ἑλληνοπρεπέστερον κατὰ τε τύπον καὶ σύνταξιν μετὰ ζημίας μὲν καὶ δυσκολίας οὐδεμιᾶς, συμφέροντος δὲ σπουδαίου.

Ἐπειδὴ τὸ Δεύτερον Τεῦχος τοῦ Ἀλφαθηταρίου τοῦ κ. Μαρουδῆ χωρεῖ κατὰ τὴν αὐτὴν ἐν πολλοῖς περιγραφείσαν πορείαν, περιττὴ ἔστιν ἄλλη ἐξέτασις. Μνείας ἰδίας χρήζει ἡ ἐν

τῷ βιβλιαρίῳ τούτῳ διδασκαλία τῆς φωνῆς τσ. Ἐάν ἡ φωνή αὕτη ἀπαντᾷ ἐν τῇ γλώσσῃ τοῦ λαοῦ, δὲν ἐπιτεταί ὅτι καὶ ἡ Σχολὴ ὀφείλει νὰ διδάσκη αὐτήν. Ἐπειδὴ ἡ σχολὴ ἀνήκει εἰς τὸ μέλλον τοῦ ἔθνους, αἱ δὲ λέξεις κορίτσι, τσαπί, τσῆρος, τσίκνα, τσουκνίδα, τσικνίζω, ἔτσι, τσακῶν, μικρούτσικος, μικρούτσικη, μικρούτσικον κτλ. χαρακτηρίζονται ἐπὶ γλώσσης ἑλληνικῆς ὡς κακόηχοι, διὰ ταῦτα ἡ ἐκπαιδευτικὴ τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου ἐπιτροπὴ ἀποκρούει τὴν ἐν τῇ Σχολῇ διδασκαλίαν τῆς φωνῆς τσ, θερμοῶς δὲ συνίστησι τοῖς διδασκάλοις τὴν ἐπιμελημένην καταπολέμησιν αὐτῆς.— Ἐν τούτοις μετ' εὐχαριστήσεως παρετήρησεν ἡ ἐπιτροπὴ ὅτι ἐν τῷ δευτέρῳ τεύχει ὑπάρχει μεθοδικωτέρα τῆς ὕλης διεξαγωγὴ.

Ἡ διὰ τοῦ ἔργου τοῦ κ. Μαρουδῆ διήκουσα μέθοδος φαίνεται οὖσα ἀναλυτικοσυνθετικὴ καὶ φωνητικὴ τις, ἀλλ' ὁμολογητέον ὅτι ἡ διεξαγωγὴ δὲν χωρεῖ πανταχοῦ κατὰ τοὺς κανόνας, οἷς αὐτὰ ἐχάραξαν.

Ἦδη δὲ καλὸν ἴσως ἐν ὀλίγοις καὶ σαφῶς νὰ διατυπωθῶσι τὰ κατὰ τὴν γνώμην τῆς ἐκπαιδευτικῆς ἐπιτροπῆς μὴ καλῶς ἔχοντα ἐν τῷ ἐν λόγῳ Ἀλφαβηταρίῳ.

1. Ἐλλειπούσης τῆς διὰ κανονικῶν λέξεων διδασκαλίας, αἰτινες πρέπει ὡς κέντρον νὰ ὑπολαμβάνωνται, δὲν ἐπιτυγχάνεται εὐχερῶς ἡ τῆς πρώτης ἀναγνώσεως διδασκαλία.

2. Ἡ ἀναλυτικοσυνθετικὴ πορεία δὲν διεξάγεται προσηκόντως.

3. Δὲν συνδέεται γραφὴ μετὰ τῆς ἀναγνώσεως.

4. Ὑπάρχουσι μετὰ τῶν λέξεων διαιρητικὰ καὶ διόφοροι γραμμαί, αἵτινά εἰσιν ὅλως περιττά· ἀναγκαῖά εἰσι μόνον τὰ στοιχεῖα, αἵτινα πρέπει νὰ κῆνται ὡς ὄρατα τῶν φωνῶν φωτογραφίαι. Τὰ ἄλλα φέρουσι σύγχυσιν.

5. Ὑπάρχουσι συλλαβισμοὶ πολλοί, δύσκολοι καὶ ἀσήμαντοι.

6. Πλεισταχοῦ δὲν κείνται αἱ λέξεις σκοπίμως καὶ κατ' ἐκλογὴν, αἱ δὲ ἐπαναλήψεις δὲν τελοῦνται πανταχοῦ ἐπιτυχῶς.

7. Δι' ὅλου τοῦ ἔργου διήκει γλώσσα ταπεινὴ, καὶ διηγημάτια οὐχὶ κατὰ παιδαγωγικοὺς κανόνας ἐκλελεγμένα.

8. Ἀπὸ τῶν εἰκόνων ἐλλεῖπει ἀριθμὸς δηλῶν τί ποσοστῶν ἢ πολλαπλάσιον παρίστησιν αὐτὴ ὡς πρὸς τὸ ἀληθές, διότι, ὡς νῦν ἔχουσι, μείζων φαίνεται τῆς καμῆλου ἢ ψύλλα.

9. Ποιημάτια ἐντελῶς ἐλλείπουσι.

III. Ἡ τῆς Ἐκπαιδευτικῆς ἐπιτροπῆς γνώμη.

Τοιαῦτά τινα συμπεράσματα ἐξαγαγῶσα ἡ ἐκπαιδευτικὴ ἐπιτροπὴ ἐκ τῆς ἐξετάσεως τοῦ Ἀλφαβηταρίου τοῦ κ. Κ. Μαρουδῆ, τὴν μὲν φιλοπονίαν, τὸν ζῆλον πρὸς εὑρεσιν καλοῦ τινος καὶ τὴν ἐνιαχοῦ ὑπεμφανισμένην εὐμεθοδίαν τοῦ συγγραφέως ὡς καὶ τὴν φιλοκαλίαν, μεθ' ἧς τὰ καταστήματα Α. Κορομηλᾶ τὸ ἔργον ἐξετύπωσαν, ἐπαινεῖ, ἀλλὰ μετὰ λύπης ἀποφαίνεται ὅτι δὲν τολμᾷ νὰ συστήσῃ αὐτὸ ἐν ταῖς σχολαῖς ἄτε μὴ συντεταγμένον ἐντελῶς κατὰ τὰς νεωτέρας παιδαγωγικὰς ἀπαιτήσεις.

Ἐν Σταυροδρομίῳ, τῆ 23 φεβρουαρίου 1883.

Ἡ Ἐκπαιδευτικὴ ἐπιτροπὴ

Κ. ΣΑΥΘΟΠΟΥΛΟΣ.

ΠΡ. ΒΑΣΙΛΑΝΗΣ.

Θ. ΣΑΛΤΕΛΗΣ.

Α. ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ.

ΝΙΚ. ΠΑΡΑΝΙΚΛΑΣ.

Κ. Γ. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ.

ΑΒΡΑΑΜ ΜΑΛΙΑΚΑΣ.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΧΑΤΖΗΧΡΗΣΤΟΥ.

Π. ΠΑΠΑΡΡΟΥΣΗΣ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΣΙΑΚΑΣ, γραμματεὺς.

Ἡ ἔκθεσις γίνεταί δεκτὴ καὶ διαλύεταί ἡ συνεδρίασις.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ Χ' Ἡ'.

(Τακτικὴ).

Τῆ 7/19 μαρτίου 1883.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Κ. ΚΑΛΛΙΑΔΟΥ.

Ἀναγνωσθέντων καὶ ἐπικυρωθέντων τῶν πρακτικῶν τῆς ἡγουμένης συνεδριάσεως ἀνακοινοῦνται ἡ

ἀλληλογραφία,

ἐξ ἧς πρᾶξιθεταί ἐνταῦθα περίληψις τῶνδε τῶν ἐπιστολῶν.

Ἐπιστολῆς, τῆς ἐνταῦθα ὑπὲρ τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς Ἀδελφότητος Ἐπικροῦνης ἀπὸ 3 μαρτίου, ἐξαιτουμένης τὴν παραχώρησιν τῆς μεγάλης τοῦ Συλλόγου αἰθούσης πρὸς ἐπιτέλειαν τῆς ἐπετείου αὐτῆς ἑορτῆς τῆ προσεχεῖ κυριακῆ κατὰ τὴν 3ην μ. μ.

Τοῦ Ι. Καλαριεῖδου, ἀπο 6 ἐνεστῶτος, ἐξαιτουμένου ὅπως πληρωθῶσιν αὐτῷ τὰ καθυ-

στερούντα ἐκ τῶν συνδρομῶν, ἃς ὁ Σύλλογος παρείχε τῇ κοινότητι Βογδάνης.

Εἶτα ἀγγέλλονται προσφοραὶ βιβλίων καὶ ἐκφράζονται εὐχαριστίαι τοῖς ταύτας ποιησαμένοις.

Ὁ κ. πρόεδρος, λέγει ὅτι ἡ αἴτησις τοῦ Ι. Καλαρεϊάδου δέον συζητηθῆναι ἐν τῇ ἐπομένῃ συνεδριάσει, καὶ τοῦτο ὅπως μελετηθῆ τὸ πρᾶγμα ὑπὸ τοῦ προεδρείου. Περὶ δὲ τῆς αἰτήσεως τῆς Ἀδελφότητος *Ξηροκρήνης* ὁ κ. πρόεδρος φρονεῖ ὅτι ὁ Σύλλογος προθύμως παρῆκε τὴν αἰθουσαν αὐτοῦ αὐτῇ.

Ἡ αἴτησις τῆς Ἀδελφότητος *Ξηροκρήνης* γίνεταί παμψηφεί δεκτῆ.

Ἀκολούθως ἀγγέλλονται τὸ δεύτερον ψηφοφορηθέντες καὶ γίνονται δεκτοὶ ὡς ἐπίτιμα μέλη :

Ἡ Α. Ἐξ. ὁ κ. de Nélidow, ἑκτακτος ἀπεσταλμένος τῆς Ῥωσσίας παρὰ τῇ Ὑψ. Πύλῃ.

Ἡ Α. Ἐξ. ὁ μαρκήσιος de Noailles, πρεσβευτῆς τῆς Γαλλικῆς δημοκρατίας παρὰ τῇ Ὑψ. Πύλῃ.

Ἡ Α. Ἐξ. ὁ κ. G. de Radovitz, πρεσβευτῆς τῆς Γερμανίας παρὰ τῇ Ὑψ. Πύλῃ.

Εἶτα ὁ κ. **Η. Βασιλάδης** ἀναγινώσκει τὸ πρῶτον μέρος τῆς περὶ Λαοκόοντος τοῦ Λεσιγγίου πραγματείας αὐτοῦ, ἐν ἣ μετὰ βραχείας τινὰς βιογραφικὰς σημειώσεις περὶ τοῦ Λεσιγγίου, ποιεῖται ἀνάλυσιν τοῦ συγγράμματος αὐτοῦ ὅπερ ἐπιγράφεται *Λαοκόων* καὶ συνίσταται ἐξ 29 κεφαλαίων.

Λύεται ἡ συνεδρίασις.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΧΙΘ'.

(Τακτικῆ).

Τῇ 14/26 μαρτίου 1883.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Κ. ΚΑΛΛΙΑΔΟΥ.

Ἀναγνωσθέντων καὶ ἐπικυρωθέντων τῶν πρακτικῶν τῆς ἡγουμένης συνεδριάσεως ἀνακοινοῦται ἡ

ἀλληλογραφία,

ἐξ ἧς παρατίθενται αἱ ἐξῆς ἐπιστολαί·

Ἐπιστολή, τοῦ κ. Στ. Ἀριστάρχου, ἀπὸ 14/26 ἐνεστῶτος, δι' ἧς ἀπαντῶν οὗτος εἰς τὴν ἀπὸ 1 ἰσταμένου ἐπιστολὴν τοῦ Συλλόγου, ἀγγέλλουσιν αὐτῷ τὴν μὴ ἀποδοχὴν τῶν παραιτήσεων αὐτοῦ, ἐκφράζει εὐγνωμοσύνην πρὸς τὸν Σύλλογον καὶ δηλοῖ ὅτι ἐπιμένει ἐν ταῖς παραιτήσεσιν αὐτοῦ.

Τοῦ ἱατροῦ κ. Κωνσταντίνου Μακρῆ, ἀχρονολόγητος ληφθεῖσα σήμερον, ἀγγέλλοντας ὅτι ταῖς προτροπαῖς τοῦ Συλλόγου πειθόμενος, ἀπεφάσισε νὰ προβῆ εἰς τὴν ἔκδοσιν τῆς περὶ *μεταξοσκόληκος* πραγματείας αὐτοῦ, τῆς ἀναγνωσθείσης ἐν δυσὶ συνεδριάσεσιν τοῦ Συλλόγου, καὶ ἐξαιτουμένου ἵνα ὁ Σύλλογος ὑποστηρίξῃ τὴν ἔκδοσιν ταύτην, ἀναλαμβάνων τὴν ἐκ 5 ὀθ. λιρῶν συνισταμένην δαπάνην τῶν ξυλογραφημάτων.

Ὁ κ. πρόεδρος λέγει ὅτι τὸ προεδρεῖον σκεψόμενον ἐπὶ τῶν παραιτήσεων τοῦ κ. Στ. Ἀριστάρχου καὶ τῆς ἐπιμονῆς αὐτοῦ προτείνει ὅπως ὁ Σύλλογος, ἀποδεχόμενος τὰς παραιτήσεις, προβῆ εἰς τὴν ἀναπλήρωσιν τοῦ κ. Στ. Ἀριστάρχου, ἐν μὲν τῇ Ἀρχαιολογικῇ ἐπιτροπῇ διὰ τοῦ κ. Κωνστ. Ξανθοπούλου, ἐν δὲ τῇ Ἐπιστημονικῇ διὰ τοῦ κ. Ch. Bonkowski.

Ἡ πρότασις τοῦ προεδρείου γίνεταί δεκτῆ παμψηφεί καὶ ἐκλέγεται ὁ μὲν κ. Κωνσταντ. Ξανθοπούλος μέλος τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἐπιτροπῆς ὁ δὲ κ. Ch. Bonkowski μέλος τῆς Ἐπιστημονικῆς ἐπιτροπῆς.

Ὁ κ. πρόεδρος προτείνει ἐξ ὀνόματος τοῦ προεδρείου ὅπως ὁ Σύλλογος ἀναδεχθῆ τὴν διὰ τὰ ξυλογραφήματα τοῦ συγγράμματος τοῦ κ. Μακρῆ δαπάνην, ἧτις, καθ' ἃ φέρεται ἐν τῇ ἐπιστολῇ τοῦ κ. Μακρῆ, ἔσται λιρῶν ὀθωμανικῶν πέντε.

Εἶτα ἀγγέλλονται αἱ τῶν βιβλίων προσφοραὶ καὶ ἐκφράζονται εὐχαριστίαι τοῖς ταύτας ποιησαμένοις.

Ὁ κ. πρόεδρος ἀγγέλλει ὅτι μετὰ τῶν δύο γραμματέων μετέβη παρὰ τῷ τελευταίῳ ἐκλεγέντι ἐπίτιμῳ μέλει, τῇ Α. Ἐξ. τῷ κ. Π. Μαυρογένει καὶ ἐπέδωκεν αὐτῷ τὸ ἐπὶ τούτῳ δίπλωμα προφωνήσας τὰ δέοντα.

Ἀναγνοῦς δὲ τὴν γενομένην προσφώνησιν προστίθησιν ὅτι ἡ Α. Ἐξ. μετὰ συγκινήσεως ἀπήντησεν εἰπούσα ὅτι στερεῖται ἀρμοδίων λέξεων ὅπως ἐκφράσῃ τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτῆς ἐπὶ τῇ τιμῇ, ἧς ὄλως ἀπροσδοκῆτως ἔτυχε καὶ ἐφ' ἣ σεμνύνεται κατὰ τοσοῦτον μάλλον, καθ' ὅσον Ἕλληνας ὦν τὸ γένος ἀπολαύει ταύτης παρὰ γνωστοῦ Συλλόγου οἷος ὁ Ἕλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος, ὃς τυγχάνει ὦν τὸ σέμνωμα τῶν ἐνταῦθα Ἑλλήνων. Ἠγγείλε δὲ ἐν τέλει ἡ Α. Ἐξοχότης, ὅτι ἐπιφυλάσσειται ὅπως παραστῆ καὶ ἐν συνεδριάσει τοῦ Συλλόγου.

Ἀκολούθως ὁ κ. πρόεδρος λέγει ὅτι τὸ προεδρεῖον σκεψόμενον ἐν τῇ τελευταίᾳ αὐτοῦ συνεδριάσει ἔγνω ὅπως προτείνῃ τῷ Συλλόγῳ

τὸν κ. Ν. Βαμβάκην τὸν καὶ ταμίαν ὡς μέλος τῆς πρό τιος πρὸς συλλογὴν ἐράνων ὑπὲρ τοῦ Συλλόγου ἀναδειχθείσης ἐπιτροπῆς ἐξ αὐτοῦ (τοῦ κ. προέδρου) καὶ τῶν κ. κ. Τηλεμάχου Καραθεοδωρῆ καὶ Δημητρίου Μαυρογένους.

Ἡ πρότασις αὕτη ἐγένετο παμφηφει δεκτῆ.

Ἀκολούθως ὁ κ. **Η. Βασιλάδης** ἀναγινώσκει συνέχειαν τῆς περὶ τοῦ Λαοκόοντος τοῦ Λεσιγγίου πραγματείας αὐτοῦ· ἐν αὐτῇ δὲ ὁ κ. Η. Βασιλάδης, εἰπὼν τινα καὶ αἰτίαι περὶ τοῦ βίου τοῦ Λεσιγγίου καὶ ὁμηθεὶς ἐκ τῶν κρίσεων τοῦ συγγραφέως τούτου ἐπὶ τοῦ συγγράμματος ἐτέρου μεγάλου ἀνδρὸς τῆς Γερμανίας, τοῦ Βιγκελμάννου, ὁμιλεῖ περὶ αὐτοῦ καὶ τῶν ιδεῶν, ἃς οὗτος ἀνέπτυξεν ἐν τοῖς περὶ καλλιτεχνίας συγγράμμασιν αὐτοῦ καὶ ὧν τινα ἀντέκρουσεν ὁ Λεσιγγίος ἐν τῷ Λαοκόοντι. Τοιαῦται δὲ εἰσι, λέγει ὁ κ. Βασιλάδης, α') ὅτι σκοπὸς τῆς τέχνης ἐστὶν ἡ ἀπεικόνισις τοῦ μεγαλείου τῆς ψυχῆς β) ὅτι τὸ μεγαλεῖον τῆς ψυχῆς ἐν τῷ Λαοκόοντι καὶ ἡ ὁδὸν τοῦ σώματος πανταχοῦ ἐν ἴσῳ μέτρῳ διανέμονται· καὶ γ') ὅτι ἡ τέχνη τοῦ ἀπεικονίζειν μεγάλην ψυχὴν πολὺ ὑπερτέρα ἐστὶ τῆς τοῦ μιμεισθαι καὶ ἀπεικονίζειν τὴν καλὴν φύσιν. Τὰς ἰδέας ὅμως ταύτας τοῦ Βιγκελμάννου ἀποκρούει ὁ Λεσιγγίος φρονῶν ὅτι α') ἡ κραυγὴ, ἡ ἐκ τῆς ὁδύνης προερχομένη, οὐκ ἐστὶν ἀσυμβίβαστος τῷ τῆς ψυχῆς μεγαλείῳ· β') ὅτι σκοπὸς τῆς ἀρχαίας τέχνης ἦν ἡ ἀπεικόνισις τοῦ κέλους τῶν καλῶν σωμάτων, γ') ὅτι πάντα τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὴν τεχνὴν ὀφείλουσιν ὑποχωρεῖν τῷ τῆς καλλονῆς νόμῳ· δ') ὅτι χάριν τοῦ νόμου τούτου τὰ βίαια πᾶθη, ὧν ἡ ἔκφρασις ἐστὶν ἀσυμβίβαστος τῷ καλῷ, οἱ ἀρχαῖοι τεχνῖται μετέτρεπον εἰς μετριώτερα· ε') ὅτι τῷ νόμῳ τούτῳ ἠκολούθησε καὶ ὁ τοῦ Λαοκόοντος τεχνίτης μετρίσας τὴν κραυγὴν εἰς στοναχὴν οὐχὶ ὅπως ἐκφράσῃ τὸ μεγαλεῖον τῆς ψυχῆς, ἀλλ' ὅπως δυνήθῃ τὸν ὑψιστον βαθμὸν τοῦ κέλους συναρμόσαι τῇ φυσικῇ ὁδύνῃ· ἡ δὲ μετρίασις τῆς φυσικῆς ὁδύνης τοῦ Λαοκόοντος προήλθεν ἐκ τῶν ὀρίων καὶ τῶν ἀπαιτήσεων τῆς τέχνης. Διὰ τοῦτο δὲ τῷ τρις μόνον νικῶντι ἐν τοῖς ὀλυμπιακοῖς ἀγῶσιν ἐνομίσθη ἐγείρειν ἀνδριάντα αὐτοῦ, διότι ἄλλως ἢ Ἐλλάς ἐπληροῦτο ἀνἀγαλμάτων δυσμῶρων καὶ οὕτως ἐπήρηχετ' ἐν τῆς τέχνης κατὰπτωσις.

Μετὰ ταῦτα λύεται ἡ συνεδρίασις.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ Ψ'.

(Τακτικῆ)

Τῆ 21/2 ἀπριλίου 1883.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. **Κ. ΚΑΛΑΓΙΑΔΟΥ.**

Ἀναγνωσθέντων καὶ ἐπικυρωθέντων τῶν πρακτικῶν τῆς ἡγουμένης συνεδριάσεως ἀνακοινοῦται ἡ

ἀλληλογραφία.

Εἶτα ἀγγέλλονται αἱ τῶν βιβλίων προσφοραὶ καὶ ἐκφράζονται εὐχαριστίαι πρὸς τοὺς ταύτας ποιησαμένους.

Εἶτα ὁ κ. πρόεδρος λέγει ὅτι ἡ Ἐπιστημονικὴ ἐπιτροπὴ συνελοῦσα ἐξελέξατο πρόεδρον αὐτῆς, ἀντὶ τοῦ κ. Σ. Ἀριστάρχου, τὸν κ. Ι. Γεωργαντόπουλον. Ἐπίσης δὲ ὅτι τὸ προεδρεῖον ἡγησάμενον ἀναγκαῖον ὅπως τεθῶσι διατάξεις ἰδιαιτέραι τὰς σχέσεις τῶν διαρκῶν ἐπιτροπῶν πρὸς ἀλλήλας κανονίζουσαι ὡς καὶ τὰς πρὸς τὸν Σύλλογον καὶ τὸν πρόεδρον τοῦ Συλλόγου πρὸς ἀποφυγὴν ἀτόπων καὶ πραγμάτων ἀπασχολούντων ἐφ' ἱκανὸν τὰς πολυτίμους ὥρας τοῦ Συλλόγου, συνέταξε τοιαύτας καὶ ἀπέστειλε, σὺν ἰδίαις ἐγκυκλίαις, τοῖς μέλεσι τῶν ἐπιτροπῶν πρὸς μελέτην. Ταύτας δὲ νῦν ὑποβάλλει τῇ τοῦ Συλλόγου ἐγκρίσει.

Ὁ κ. γεν. γραμματεὺς ἀναγινώσκει τὸ α' αὐτῶν ἄρθρον.

Ὁ κ. **Κ. Γεωργαλάς** ἀποκρούει τὸ σύνολον τῶν διατάξεων ὡς ἀντικείμενον τῷ κανονισμῷ.

Ὁ κ. **Τηλ. Καραθεοδωρῆ** αἰτεῖται ἵνα ὁ κ. Κ. Γεωργαλάς ἀποδείξῃ τὰ τροποποιούμενα ἄρθρα τοῦ κανονισμοῦ.

Ὁ κ. **Κ. Γεωργαλάς** θεωρεῖ ὡς τοιαῦτα τὰ 45 καὶ 86.

Ὁ κ. **Ὁδ. Ἀνδρεάδης** φρονεῖ ὅτι τὸ 86 ἄρθρον τοῦ κανονισμοῦ, ὅπερ ὁ κ. Κ. Γεωργαλάς ἐπεκαλέσατο πρὸς ὑποστήριξιν τῆς γνώμης αὐτοῦ ὅτι παρανόμως αἱ διατάξεις ὑπεβλήθησαν, ὅλως ἄσχετόν ἐστι πρὸς τὸ ζήτημα, καθότι τοῦτο ἀποβλέπει μόνον τὴν ἀναθεώρησιν αὐτοῦ τοῦ κανονισμοῦ καὶ οὐχὶ τὴν ἐπιψηφίσιν συμπληρωματικῶν διατάξεων.

Μετὰ τινα δὲ ἐτι συζήτησιν, καθ' ἣν ὁ κ. Τ. Καραθεοδωρῆ ὑποστηρίζει τὸ ἔννομον τῶν ὑποβληθεισῶν διατάξεων, ᾧ συντάσσεται καὶ ὁ κ. Σαλτέλης, ὁ δὲ κ. Γεωργαλάς ἐπιμένει ὅτι ἀντικανονικῶς ὑποβάλλονται αὗται, τὸ πρῶτον ἄρθρον ἐπιψηφίζεται οὕτως·

«**Άρθρον 1.** Τὰ μέλη ἐκάστης τῶν ἐπιτροπῶν προσκληθέντα ἐν ἀρχῇ τοῦ συλλογικοῦ ἔτους εἰς α' συνεδρίασιν ὑπὸ τοῦ προέδρου τοῦ Συλλόγου συνέρχονται καὶ προβαίνουσιν εἰς ἐκλογὴν προέδρου καὶ γραμματέως, ἐξαιρέσει τῶν προέδρων τῆς Ἐκπαιδευτικῆς καὶ Οἰκονομικῆς ἐπιτροπῆς, οἵτινές εἰσι κατὰ τὸν κανονισμόν οἱ δύο τοῦ Συλλόγου ἀντιπρόεδροι.

Κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ὀρίζουσι καὶ τὰς ἡμέρας τῶν τακτικῶν αὐτῶν συνεδριάσεων.

Κοινοποιεῖται δὲ τοῖς μέλεσι καὶ ἡ ἐν τῇ ΧΝΑ' συνεδρίασις τῆς 1 φεβρουαρίου 1882 ληφθεῖσα ἀπόφασις τοῦ Συλλόγου περὶ τῶν ἀπουσιαζόντων μελῶν τῶν ἐπιτροπῶν.

Τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἀνω ἐκλογῶν, ὡς καὶ ἡ ἡμέρα ἢ διὰ τὰς τακτικὰς συνεδριάσεις ὀρισθεῖσα, κοινοποιοῦνται δι' ἐπιστολῆς τῷ προέδρῳ τοῦ Συλλόγου».

Ἀκολουθῶς ὁ κ. γενικὸς γραμματεὺς ἀναγινώσκει τὸ β' ἄρθρον.

Ὁ κ. Κ. Γεωργαλᾶς ἀντικρούει τὴν σύγκλησιν ἐπιτροπῆς ὑπὸ τοῦ γραμματέως αὐτῆς ἐν περιπτώσει κωλύματος τοῦ ἰδίου αὐτῆς προέδρου.

Ὁ κ. Τηλ. Καραθεοδωρῆ παρατηρεῖ ὅτι, ἐπειδὴ τὰ κωλύματα ταῦτα εἰσὶ γνωστὰ καὶ σχεδὸν ὠρισμένα, οἷον πρόσκαρος ἀποδημία ἢ ἐργασία ἰδία ἢ ἀσθένεια, ὁ γραμματεὺς πρὸς ἀποφυγὴν παρακωλύσεως τῶν ἐργασιῶν τῆς ἐπιτροπῆς δύναται συγκαλέσαι τὴν ἐπιτροπὴν προκειμένου μόνον περὶ τακτικῆς συνεδριάσεως.

Μετὰ τινὰ δὲ συζήτησιν, καθ' ἣν ὁ μὲν κ. Α. Παπαδόπουλος Κεραμεὺς θεωρεῖ τὸ ἄρθρον σωτήριον διὰ τὰς ἐργασίας τῶν ἐπιτροπῶν, ὁ δὲ κ. Χρ. Χατζηχρήστου ὑποστηρίζει τὸν κ. Γεωργαλᾶν καὶ ἕτεροι ἔλαβον τὸν λόγον, τὸ ἄρθρον ἀναγινώσκειται καὶ μετὰ μικρὰν τροποποίησιν ἐπικυροῦται οὕτως·

«**Άρθρον 2.** Ἐν περιπτώσει παρατεταμένου κωλύματος τοῦ προέδρου ἐπιτροπῆς τινος, αὕτη συγκαλουμένη ὑπὸ τοῦ γραμματέως αὐτῆς εἰς τακτικὴν συνεδρίασιν προβαίνει εἰς ἐκλογὴν προσωρινοῦ προέδρου».

Εἶτα ἀναγινώσκειται ὑπὸ τοῦ γενικοῦ γραμματέως τὸ γ' ἄρθρον ὅπερ ἀσυζητῆται ἐπιψηφίζεται ὑπὸ τοῦ Συλλόγου ἔχον ὡς ἐξῆς.

«**Άρθρον 3.** Αἱ ἐπιστολαὶ τῶν ἐπιτροπῶν φέρουσι τὰς ὑπογραφὰς τοῦ προέδρου καὶ τοῦ γραμματέως αὐτῶν».

Ὁ κ. γεν. γραμματεὺς ἀκολουθῶς ἀναγινώσκει τὸ δ' ἄρθρον, ἐφ' οὗ μακρὰ ἐγείρεται συζήτησις, καθ' ἣν διάφοροι τροποποιήσεις αὐτοῦ

προϋτάθησαν, παρὰ δὲ τοῦ κ. Θ. Σαλτέλη ἡ ἀπέχρησις αὐτοῦ ὡς περιλαμβανομένου ἐν τῷ η' ἄρθρῳ.

Ἐν τέλει δὲ μετ' ἐπανειλημμένας ψηφοφορίας ὁ Σύλλογος ἀπορρίπτει μὲν τὸ ἄρθρον, ἀλλ' ἀποδέχεται πρότασιν τοῦ κ. Θ. Σαλτέλη ὅπως γένηται δ' καὶ ἐν τέλει προστεθῶσι τὰδε· *τὰ λαμβάνωσιν ἀπογὰσεις δεσμευούσας κατὰ τὸν πρόεδρον ἢ τὸν Σύλλογον· τὸ ἄρθρον δ' ἐπιψηφίζεται οὕτως·*

«**Άρθρον 4.** Αἱ ἐπιτροπαὶ δὲν δύνανται νὰ συνάπτωσι σχέσεις, μήτε συμβάσεις οἰκονομικὰς νὰ συννομολογῶσι μετὰ τῶν ἐκτὸς τοῦ Συλλόγου ἀτόμων, σωματείων ἢ καταστημάτων μήτε νὰ λαμβάνωσιν ἀποφάσεις δεσμευούσας κατὰ τὸν πρόεδρον ἢ τὸν Σύλλογον. Ἐν ἀνάγκῃ ἀναφέρονται πρὸς τὸν πρόεδρον τοῦ Συλλόγου».

Ἀκολουθῶς ἀναγινώσκειται τὸ ε' ἄρθρον, ὅπερ ἐπιψηφίζεται οὕτως·

«**Άρθρον 5.** Πᾶσα ἐπιτροπὴ θέλουσα νὰ καταχωρήσῃ τι ἐν τῷ περιοδικῷ ὀφείλει νὰ κοινοποιήσῃ τὴν πραγματείαν πρότερον τῷ Συλλόγῳ.

Τοῦτ' αὐτὸ ὀφείλει νὰ πράττῃ καὶ ἡ Ἀρχαιολογικὴ ἐπιτροπὴ διὰ τὰς πραγματείας αἰτινες δημοσιεύονται ἐν τῷ ἀρχαιολογικῷ παραρτήματι. Αἱ συνεδριάσεις δὲ ἐν αἷς ἀνεγνωσθησάν αὐταὶ σημειοῦνται ἐν τῷ παραρτήματι ὡς εἰθίσται καὶ ἐν τῷ περιοδικῷ τοῦ Συλλόγου συγγραμμάτι».

Ὁ κ. γενικὸς γραμματεὺς ἀναγινώσκει τὸ ς' ἄρθρον.

Ὁ κ. Ν. Παρανίκας προτείνει ὅπως πλὴν τοῦ τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἐπιτροπῆς γραμματέως ἀποτελῆ μέλος τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς εἰς τὸ ἐξῆς καὶ ὁ γραμματεὺς τῆς Φιλολογικῆς ἐπιτροπῆς· διότι ἡ δημοσιευομένη γλωσσικὴ ὕλη διὰ τοῦ περιοδικοῦ ἐπεξεργάζεται ὑπὸ τῆς τελευταίας ταύτης.

Ὁ κ. Κ. Κοντόπουλος θεωρῶν τὸ ἄρθρον ὡς ἀντιβαῖνον εἰς τὸν κανονισμόν τοῦ Συλλόγου ζητεῖ τὴν ἀφαίρεσιν αὐτοῦ.

Ἡ πρότασις τοῦ κ. Ν. Παρανίκα γίγνεται δεκτὴ καὶ τὸ ἄρθρον μετὰ τινὰ συζήτησιν προελθοῦσαν ἐκ τῆς προτάσεως τοῦ κ. Χρ. Χατζηχρήστου ὅπως ἀποτελῶσι μέλη τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς εἰς τὸ ἐξῆς καὶ οἱ γραμματεῖς τῆς Ἐκπαιδευτικῆς καὶ Ἐπιστημονικῆς ἐπιτροπῆς, ἣν πρότασιν ἀντέκρουσαν οἱ κ. κ. Τηλ. Καραθεοδωρῆ καὶ Ὁδ. Ἀνδρεάδης ὡς μὴ ἀναγκαῖαν, ἐπιψηφίζεται οὕτως.

α' Άρθρον 6. Τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς μέλη εἰσὶν εἰς τὸ ἐξῆς οἱ γραμματεῖς τῆς Ἀρχαιολογικῆς καὶ Φιλολογικῆς ἐπιτροπῆς, τὰ δὲ ὑπὸ τοῦ Συλλόγου ἐκλεγόμενα μέλη αὐτῆς ἀντὶ πέντε περιορίζονται εἰς τρία.

Κατόπιν ἀναγιγνώσκονται καὶ ἀσυζητητεῖ ἐπιψηφίζονται τὰ ἄρθρα 7, 8, 9 καὶ 10 ἔχοντα οὕτως:

α' Άρθρον 7. Ἡ Συντακτικὴ ἐπιτροπὴ ὀφείλει ἅμα τῇ συλλογῇ τῆς ὕλης τοῦ ἐκδοθησομένου τεύχους τοῦ Περιδικοῦ νὰ κοινοποιήσῃ τῷ προέδρῳ τοῦ Συλλόγου τὸν ἀριθμὸν τῶν τυπωθησομένων φύλλων, τοῦτ' αὐτὸ ὀφείλει νὰ πράττῃ καὶ ἡ Ἀρχαιολογικὴ ἐπιτροπὴ διὰ τὸ Ἀρχαιολογικὸν παράρτημα. Ὁ δὲ πρόεδρος τοῦ Συλλόγου ἅμα συνομολογήσῃ τὴν μετὰ τοῦ τυπογραφείου σύμβασιν εἰδοποιεῖ περὶ τούτου τὴν ἐπιτροπὴν ὅπως γένηται ἡ ἐναρξὶς τῆς ἐκτυπώσεως.

α' Άρθρον 8. Αἱ ἐπιτροπαὶ δὲν δύνανται ν' ἀνταποκρίνονται μετὰζῦ των. Ἡ συνεννόησις γίγνεται πάντοτε διὰ μέσου τοῦ προέδρου τοῦ Συλλόγου. Οὗτος δὲ μόνον, ἐὰν ἐγκρίνη, δύναται ἐπὶ ὠρισμένων ζητημάτων νὰ ὀρίσῃ τὴν ἀπ' εὐθείας συνεννόησιν δύο ἢ πλείοτε ἐπιτροπῶν.

α' Άρθρον 9. Αἱ αἰτήσεις ἐκθέσεις τῶν ἐπιτροπῶν δέον νὰ φέρωσι τὰς ὑπογραφὰς ἀπάντων τῶν μελῶν αὐτῶν ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ἐλλεῖπει ὑπογραφή τις δέον νὰ αἰτιολογήται ἡ ἔλλειψις αὐτῆς.

α' Άρθρον 10. Αἱ παρούσαι διατάξεις συνεζητήθησαν καὶ ἐνεκρίθησαν ἐν τῇ Ψ' συνεδριάσει τοῦ Συλλόγου, ἰσχύουσι δὲ ἀφ' ἧς ἡμέρας κοινοποιηθῶσι ταῖς ἐπιτροπαῖς.

Ἀκολουθῶς ὁ κ. πρόεδρος τίθησιν εἰς ψηφοφορίαν τὸ σύνολον τῶν διατάξεων, ὅπερ γίγνεται δεκτόν.

Ὁ κ. **Κ. Γεωργαλᾶς** προτείνει ὅπως, ἐνεκα τῆς προκεχωρηκυίας ὥρας, ἀναβληθῇ ἡ ἐκτέλεσις τῆς λοιπῆς ἡμερησίας διατάξεως.

Ὁ κ. **Χρ. Χατζηχρήστου** φρονεῖ ὅτι τοῦλάχιστον δέον νὰ ἀναγνωσθῇ ἡ ἐπὶ τῆς «Ἀνθοδέσμης» τοῦ κ. Πετρίδου κρίσις τῆς Ἐκπαιδευτικῆς ἐπιτροπῆς, ὡς ἐπέιγουσα.

Ὁ κ. **Γ. Τσιάκας** προτείνει ὅπως, πρὸς ἀνάγκωσιν τῶν κρίσεων τῆς Ἐκπαιδευτικῆς ἐπιτροπῆς καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν δύο συγγραμμάτων καὶ τοῦ προγράμματος τοῦ Καραπανείου ἀγῶνος, συγκληθῇ ὁ Σύλλογος εἰς ἕκτακτον συνεδρίασιν.

Ὁ κ. πρόεδρος δίδωσι τὸν λόγον τῷ κ. **Χρ.**

(ΕΛΛ. ΦΙΛΟΛΟΓ. ΣΥΛΛΟΓ. ΤΟΜ. ΙΖ')

Χατζηχρήστου, ὃς ἀναγινώσκει τὴν κρίσιν τῆς Ἐκπαιδευτ. ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῆς «Ἀνθοδέσμης» τοῦ κ. Δημοσθένους Πετρίδου, οὕτως ἔχουσαν:

«Ἐπὶ τῆς «Ἀνθοδέσμης» ἦτοι συλλογῆς ἐκλεκτῶν ποιημάτων, ἐμμέτρων τεμαχίων καὶ μύθων πρὸς χρῆσιν τῶν σπουδαζόντων ὑπὸ Δημοσθένους Β. Πετρίδου, ἣν ἡ τοῦ Συλλόγου Ἐκπαιδευτικὴ ἐπιτροπὴ ἀνέθηκεν ἡμῖν πρὸς ἰδιαιτέραν μελέτην καὶ κρίσιν, μελετήσαντες αὐτὴν ἐπισταμένως ἀποφαινόμεθα τὰ ἐξῆς:

Τῆς συλλογῆς προτάσσεται προλογος περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἀπαγγελίας τῶν διαφόρων ποιημάτων, ἐν ᾧ προλόγῳ πολλαὶ καλαὶ περὶ τούτου γνώμαι ἐν τε τῇ πεφωτισμένῃ Εὐρώπῃ πάλαι παραδεδεγμέναι καὶ παρ' ἡμῖν ὁσημέραι πλείω ὑπόστασιν λαμβάνουσαι ἐκτυλίσσονται, ὧν τὰς πλείστας ὁμοῦ φθὰς διεκοίνωσε τῷ ἑλληνικῷ κόσμῳ ὁ κ. Μιλτιάδης Βρατσάνος ἐν τῷ δημοσιευθέντι συγγραμματίῳ αὐτοῦ περὶ τεχνικῆς ἀναγνώσεως τῷ 1880.

Ἐν δὲ τῇ συλλογῇ συμπεριέλαβεν ὁ συλλογεὺς ποιήματα ποικίλα τῶν τε δοκίμων νεωτέρων ποιητῶν Ῥαγκαβῆ, Ζαλακώστα, Τανταλίδου, Παράσχου, Καρασούτσα καὶ τῶν τὰ δευτερεῖα φερόντων ἐπὶ ποιητικῇ δυνάμει καὶ ἰκανότητι, πολλὰ δὲ καὶ ἀγνώστων ποιητῶν συγκατέμιξε. Καὶ περὶ μὲν τῆς ἀξίας τῶν ποιημάτων τῶν εὐδοκίμων ποιητῶν, ἅτινα πάλαι δεδημοσιευμένα τυγχάνουσι καὶ τῆς κοινῆς εὐφημίας ἀπολαύουσιν, οὐδένα δικαιοῦμεθα ποιήσασθαι λόγον, οὐδὲ ποιητικὸς ἐνταῦθα ὁ ἀγῶν, δυνάμεθα ὁμοῦ ἐπὶ τούτων νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ὁ συλλογεὺς κατὰ τὴν ἀντιγραφὴν αὐτῶν πολλαῖς ἀρρυθμίαις χρῆται, ὡς λ. χ. ἐν τῷ ἕκτῳ τῶν θρησκευτικῶν ἄσμάτων τῷ ἐπιγραφομένῳ: Ὕμνος πρὸς τὸν Θεὸν ὑπὸ Α. Ῥαγκαβῆ, κατὰ τὴν πέμπτην στροφὴν ἐν ἰαμβικῷ βαίνουσαν μέτρῳ

Ὁ! τί β' ἀναποδώσωμεν

ἀνθ' ὧν δίδεις εἰς ἡμᾶς;

τὸ ὄνομά Σου μὲ τιμὰς

καὶ ὕμνους θὰ ὑψώσωμεν.

ἐν τῷ δευτέρῳ στίχῳ ἀνθ' ὧν δίδεις εἰς ἡμᾶς» παραλείπεται μία συλλαβὴ καὶ μετατρέπεται οὕτω τὸ μέτρον εἰς τροχαϊκόν, ὅπερ ὁ ποιητὴς οὐδέποτε προτίθεται, ὡς καταφαίνεται ἐν ἅπασιν τοῖς στίχοις τοῦ ποιήματος ἐν ἰαμβικῷ χωροῦσι μέτρῳ. Ἐπίσης ἐν τῷ 54 τῶν Ποικίλων, ποιήματι Χριστοφόρου Σαμαρτζίδου, κατὰ τὴν πρώτην στροφὴν αὐτοῦ

Τὸ ὕδωρ τὸ ἀθάνατον προγονικῆς εὐκλείας
διψῶσαι ὡς ἔλαροι μετ' ἄκρας ἀκλήστιας.

ἐπίσης ὑφίσταται δύσχηος ἀρρυθμία ἐκλιπούσης μιᾶς συλλαβῆς. Ἐν δὲ τῷ δεκάτῳ τῶν θρησκευτικῶν καὶ ἠθικῶν, ποιήματι Ν. Γ. Μαυρίδου, «ἡ προσευχὴ τοῦ μικροῦ παιδὸς» κατὰ τὴν ἕκτην στροφὴν πλεονάζουσι δύο συλλαβαὶ καθιστάσαι λίαν δύσχηον τὸν στίχον· οὕτω·

Μὴ θελήσης νὰ μένω ὄρφανὸν
καὶ ἡ μήτηρ μου, Πλάστα, ἄς ζήσῃ·
ἄν θῆμα ζητήσῃς . . . ὦ ἡ χεὶρ Σου ἄς θύσῃ
ἐμὲ ἔς τὸν βωμόν.

Τοιαῦται ἀρρυθμίαι πολλαὶ ἐνυπάρχουσιν, εἰς ἃς οὐ προσέσχε τὸν νοῦν ὁ συλλογεύς, ὥστε ἂν, ὡς ἔχουσιν, ἐκτυπωθῶσι μετὰ τῶν ὑπαρχόντων ἐν τῷ χειρογράφῳ σφαλιχῶν, κακόν, νομιζόμεν, ἀντ' ἀγαθοῦ προσενεχθήσεται τοῖς σπουδάζουσι παισὶ, καθότι καὶ ἡ ἐλαχίστη ἀρρυθμία ἐν ἀπαγγελλομένῳ ποιήματι δυσαρστέτερον τῇ ἀληθείᾳ ἐπιφέρει ταραγμὸν τῷ πνεύματι παρὰ τὸν ἐκ σφοδρᾶς ἀπροσδοκίτου συγκροτήσεως τοῦ ποδὸς ἐπὶ ἰδαφικῆς ἀνωμαλίας παραγόμενον.

Περὶ δὲ τῶν ποιημάτων τῶν ἀγνώστων ποιητῶν καὶ δὴ τῶν διὰ τριῶν ἀστερίσκων σημειωμένων, εἰ ἐλλανοδίκου θέσιν εἶχομεν πολλὰ θὰ ἐλέγομεν ἐλέγχοντες αὐτά, καθότι ταῦτα οὐκ ἔστι ποίησις ζωογονοῦσα, ἠλεκτριζοῦσα καὶ ἀναπτεροῦσα. τὸ πνεῦμα τῶν νεαρῶν παιδῶν, ἀλλ' ἀνούσιος στιχουργία, ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο, διότι οὐδὲ ὁμοιοκαταληξίαν ἔχουσιν ἐπιτυχῆ, ἤτις τῶν καλῶν παιγνίων οὔσα λίαν ἀγαπητὸν καὶ εὐχρηστον μελέτημα τοῖς φιλοπαίγμοσι παισὶ τυγχάνει καὶ τὸν νοῦν αὐτὸν ὡς ἐπαγωγικώτατα περισπᾶται.

Οὐ μὴν ἀλλ' οὐδὲ ὀρθογραφικῶν σφαλιχῶν ἀπηλλαγμένη ἐστὶν ἡ συλλογὴ, οἷον τὸ προστακτικὸν δέξασθε τῷ αἰ γράφει, ἀντὶ ἐφόρων, οὐκ οἶδαμεν τίσι ποτε λόγοις ἐμφόρων γράφει, τελώνης καὶ Φαρισαῖρος ἀντὶ Φαρισαῖος κλπ. πολλά. Καίτοι δὲ πάντα ταῦτα τὰ ὀρθογραφικὰ ἀμαρτήματα διὰ τοῦ πρίσματος τῆς ἐπεικειᾶς διορώμενα δυνατόν νὰ ἐκληφθῶσιν ὡς παραδρομαὶ χειρὸς, οὐχ ἦττον ὁμως ταῦτά τε καὶ ἄλλα τῆς συλλογῆς μειονεκτήματα ἐλέγχουσι μεγάλην τοῦ συλλογεύς ὀλιγωρίαν περὶ τὴν εὐπρέπειαν μεθ' ἧς ὤφειλε νὰ ἀποστείλῃ τὴν «Ἀνθοδέσμη» πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν Φιλολογικὸν Σύλλογον.

Ταῦτα οὖν τὰ ἐσωτερικὰ καὶ ἐξωτερικὰ μειονεκτήματα καὶ διὰ τὴν οὐχὶ τόσον καλὴν ἐκλογὴν ποιημάτων ἐνίων νομιζόμεν ὅτι πρέπει νὰ

ἐπιστραφῇ ἡ «Ἀνθοδέσμη» τῷ συλλογεὶ πρὸς ἐπιμελέστερον καταρτισμὸν αὐτῆς.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ 9 μαρτίου 1883.

Οἱ ἐκ τῶν μελῶν τῆς Ἐκπαιδ. ἐπιτροπῆς

Κ. ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ, πρόεδρος.

Χρ. ΧΑΤΖΗΧΡΗΣΤΟΣ, εἰσηγητῆς.

Μετὰ ταῦτα λύεται ἡ συνεδρίασις.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΨΑ'.

(Ταυτικῆ).

Τῇ 28/9 ἀπριλίου 1882.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Κ. ΚΑΛΑΓΙΑΔΟΥ.

Ὁ κ. πρόεδρος εἰπὼν ὅτι ἡ ἀνέγνωσις τῶν πρακτικῶν, ἐνεκεν ἀσθενείας τοῦ ἐιδικοῦ γραμματέως κ. Ὀδ. Ἀνδρεάδου, ἀναβάλλεται εἰς τὴν ἐπιούσαν συνεδρίασιν, ἀγγέλλει ὅτι μετέβη μετὰ τῶν κ. κ. Αἰδ. C. G. Curtis, ἀντιπροέδρου, Τηλ. Καραθεοδωρῆ, γενικοῦ γραμματέως καὶ Α. Παπαδοπούλου Κεραμείως, παρὰ τῇ Α. Ἐξ. τῷ κ. de Radowitz, πρεσβευτῇ τῆς Γερμανίας παρὰ τῇ Ὑψ. Πύλῃ, καὶ ἐπέδωκεν αὐτῷ τὸ δίπλωμα τῆς ἐκλογῆς ἐπιτίμου μέλους, ποιησάμενος καὶ τὴν δέουσαν προσφώνησιν, εἰς ἣν ἀπήντησε λίαν φιλοφρόνως ἡ Α. Ἐξ. ἐκφράσασα τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτῆς ἐπὶ τῇ γενομένῃ Αὐτῇ τιμῇ.

Ἐἶτα ἀνακοινοῦται ἡ

ἀλληλογραφία,

εἰς ἧς παρατίθεται περίληψις τῶνδε τῶν ἐπιστολῶν·

Ἐπιστολῆς, τοῦ Κ. Κοντοπούλου ἀπὸ 15 μαρτίου, προτείνοντος ὅπως ὁ Σύλλογος ἀναλάβῃ τὴν σύνταξιν καὶ ἐκδοσὶν γενικοῦ λεξικοῦ τῶν συγχρόνων Ἑλληνικῶν διαλέκτων.

Γεωργίου Τσιάκα, ἀπὸ 27 μαρτίου, παραιτουμένου ἀπὸ μέλους τῆς Ἐκπαιδευτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Συλλόγου.

Ὁ κ. Ἡρ. Βασιλάδης λαβὼν τὸν λόγον ἐπὶ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ κ. Κ. Κοντοπούλου λέγει ὅτι ὁ κ. Κοντόπουλος ἐποίησατο λόγον ἐν τῇ Φιλολογικῇ ἐπιτροπῇ, ἧς μέλος ἐστὶ, περὶ τῆς προτάσεως αὐτοῦ ὡς ἰδέας ἀπλῆς. Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς δ' αὐτοῦ ταύτης φαίνεται ὅτι ἐθεώρησε καλὸν ὅπως ὑποβέβη αὐτὴν ὡς πρότασιν τῷ Συλλόγῳ. Ἐπειδὴ δὲ ἀδύνατον ἵνα ἀμέσως γένηται ἡ συζήτησις ἐπὶ τοσοῦτον σπουδαίου

πράγματος, προτείνει την αναβολήν τῆς συζήτησεως εἰς τὴν ἐπιούσαν συνεδρίασιν.

Μετὰ τινὰ συζήτησιν ἢ πρότασις τοῦ κ. Βασιλάου γίνεταί δεκτὴ.

Εἶτα ὁ κ. Γεώργ. Τσιάκας ἀναγινώσκει τὴν κρίσιν τῆς Ἐκπαιδευτικῆς ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ εἰς αὐτὴν πρὸς τοῦτο παραπεμφθέντος τοῦ κ. Μηνᾶ Χαμουδοπούλου Ἀναγνώσματος, ἔχουσαν οὕτως.

«Ἐπὶ τὴν κοινὴν ἐπιγραφὴν «Μηνᾶ Χαμουδοπούλου Ἀναγνώσματος πρὸς χρῆσιν τῶν δημ. σχολείων» ἀπέστειλε πρὸς τὸν καθ' ἡμᾶς Σύλλογον ὁ κ. Μηνᾶς Δ. Χαμουδόπουλος δύο χειρόγραφα, ἑφ' ὧν ἐξαιτεῖται τὴν κρίσιν αὐτοῦ. Ἡ ἐκπαιδευτικὴ ἐπιτροπὴ, πρὸς ἣν τὸ ἐν λόγω ἔργον παρέπεμψε τὸ Προεδρεῖον, συσκεφθεῖσα ἐν τῇ δ' συνεδρίᾳ αὐτῆς, ἀνέθετο τὴν ἐξέτασιν τούτου εἰς τριμελῆ ἐπιτροπὴν, συγκροτούμενην ἐκ τῶν κ. κ. Κ. Ξανθοπούλου, Κ. Γεωργαλά καὶ Γεωργίου Τσιάκα, τοῦ τελευταίου ὀρισθέντος εἰσηγητοῦ. Ἡ εἰρημένη εἰδικὴ ἐπιτροπὴ μελετήσασα τὸ ἔργον τοῦ κ. Μ. Χαμουδοπούλου συνεκρότησεν ἔκθεσιν, ἥτις ὑποβληθεῖσα τῇ γενικῇ ἐπιτροπῇ μετὰ τινὰς παρατηρήσεις ἐγένετο δεκτὴ ἔχει δὲ ὡδε·

Ἡ ἐκπαιδευτικὴ τοῦ Ἑλλην. Φιλολογικοῦ Συλλόγου ἐπιτροπὴ ἀναλαβοῦσα κατ' αἰτήσιν τοῦ Προεδρείου τὴν ἐξέτασιν τοῦ Ἀναγνώσματος τοῦ κ. Μηνᾶ Χαμουδοπούλου προσεπέθεσεν, ὡς ὤφειλεν, ὅπως ἐξετάσῃ τούτο ὡς οἷόν τε δικαίως ἀποβλέπουσα μετ' ἐπιστάσις εἰς τὸ ἀληθὲς τῆς δημοτικῆς σχολῆς συμφέρον. Τῶν δύο μνησθέντων χειρογράφων μὴ ἐπιδοθέντων συγχρόνως, ἀλλὰ τοῦ δευτέρου ἐκδοθέντος μετὰ δύο ἑβδομάδας ἀπὸ τῆς ἐπίδοσεως τοῦ πρώτου, ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν καὶ ἐξετάσθη μόνον τὸ πρῶτον, διότι κατὰ τὴν ἐπίδοσιν τοῦ δευτέρου, συμπληρωμένης οὖσης τῆς ἐργασίας τῆς ἐπιτροπῆς, οὐδεμίαν ὑπελείπετο αὐτῇ εὐκαιρία ὅπως καὶ τὸ δεύτερον ἐξετάσῃ.—Ἡ αὐτὴ ἐπιτροπὴ κρίνουσα πρὸ τινῶν ἡμερῶν τὸ ἐντυπον τοῦ κ. Κ. Ι. Μαρουδῆ Ἀλφαβητάριον δημοσίᾳ ἐξέθετο τὴν ἀμεροληπτον γνώμην αὐτῆς γνωρίζουσα σύναμα τῷ δημοσίῳ καὶ τὰς ἰδίας, ὧν ἐμφορεῖται ὡς πρὸς τὴν συγγραφὴν τῶν πρώτων ἀναγνωστικῶν βιβλίων.—Οὐδεὶς ἀρνείται ὅτι ἡ ὁδὸς ἢ εἰς τοιαύτην ἐργασίαν ἀγούσα πλήρης ἀκανθῶν καὶ τριβόλων ἐστὶ τὴν δὲ ὀξύτητα αὐτῶν αἰσθάνεται πολλῶ πλεονέκεινος, ὅστις μετ' ἀληθοῦς ἐπιστημονικοῦ βλέμματος παρακολουθῶν τῇ πνευματικῇ τῶν παιδίων καταστάσει ἐπιχειρεῖ τὴν συγγραφὴν

βιβλίων, ὧν ἡ χρῆσις αὐτὰ ἀφορᾷ. Ἐπειδὴ δ' εὐτυχῶς ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν οὐκ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ ἐν τῷ σχολικῷ ὀρίζοντι ἐργαζόμενοι διδάσκαλοι τε καὶ μὴ καὶ παντοίοις προσπαθοῦσι τρόποις ὅπως τὴν ἀτμόσφαιραν αὐτοῦ ἐκκαθάρωσι, δίκαιόν ἐστι καὶ πρέπον ἅμα τὸ μὴ ἐπικροτεῖν ἐπὶ τῇ ἐμφανίσει παντός βιβλίου, ἀλλὰ δέχεσθαι ἐκεῖνο, ὅπερ σχετικῶς ὑπὸ πλείονων κοσμεῖται ἀρετῶν καὶ ὡς οἷόν τε ἀππληραζόμενον ἐστὶν ἀμαρτημάτων μεθοδικῶν καὶ γλωσσικῶν.

Ὡς πρὸς τὴν συγγραφὴν τοῦ πρώτου ἀναγνωστικοῦ βιβλίου, ἥτοι τοῦ συνήθως Ἀλφαβηταρίου καλουμένου, ἢ τῆς παιδαγωγίας ἱστορίας ἐνέκρινε τὴν ἀναλυτικοσυνθετικὴν καὶ τὴν διὰ κανονικῶν λέξεων μέθοδον, ἥς ἀχώριστός ἐστιν ἡ γραφικὴ, ἐποπτικὴ καὶ ἰχνογραφικὴ διδασκαλία, ἥτοι τὸ γράφειν τὰ ἀναγνωσκόμενα, τὸ ἐρμηνεύειν καὶ περιγράφειν τὰ ἀντικείμενα ἐποπτικῶς καὶ τὸ ἰχνογραφεῖν ταῦτα.

Τὸ ἔργον τοῦ κ. Μηνᾶ Χαμουδοπούλου οὔτε ὀδηγία, οὔτε πρόλογός τις τοῦλάχιστον συνοδεύει ὅπως γνωρίσῃ ἡμῖν τὴν ἐν τῇ συντάξει αὐτοῦ πορείαν τοῦ συγγραφέως ἢ εἰς τὸν τῆς χρήσεως τρόπον, τοῦθ' ὅπερ λίαν ἀναγκαῖον τυγχάνει ἐν τοῖς σήμερον νεωτεριστικοῖς καιροῖς.

Περιττὸν ἡγοῦμενοι τὸ προτάζει ἐνταῦθα καὶ ἐπαναλαβεῖν τὰς ἀρχάς, ἃς ἡ ἐπιτροπὴ ἀσπάζεται, εἰσερχόμεθα ἀμέσως εἰς τὸ τοῦ κ. Μηνᾶ Χαμουδοπούλου ἔργον· οὕτω δὲ πολλαχοῦ θὰ καταφανῶσι καὶ αἱ τῆς ἐπιτροπῆς ἀρχαί.

Τοῦτο σύγκειται ἐκ δύο τευχῶν, ὧν τὸ μὲν περιέχον σελίδας 19 προώρισται εἰς χρῆσιν τῶν τοῦ α' σχολικοῦ ἔτους μαθητῶν, καλεῖται α' Ἀλφαβητάριον, τὸ δὲ συγκροτούμενον ἐκ 40 σελίδων προώρισται τοῖς μαθηταῖς τοῦ β' σχολικοῦ ἔτους.—Ἐξετάσωμεν ἐκάτερον ἀποβλέποντες πρῶτον μὲν εἰς τὴν μεθοδικὴν τῆς ὕλης κατατάξιν, εἶτα δὲ εἰς τὴν ποιότητα τῆς ὕλης καὶ τὴν γραμμικὴν καὶ γλωσσικὴν χροιάν.

Α' ΤΕΥΧΟΣ.

Α'. Μεθοδικὴ πορεία.

Ἐν τῇ α' σελίδι τοῦ Α' τεύχους ἡ Ἀλφαβηταρίου προτάσσονται ἅπαντα τὰ τοῦ ἀλφαβήτου γράμματα ἐν τῇ τῶς συνήθει τάξει. Βεβαίως οὐδεὶς ἄλλος ὁ σκοπὸς τούτου ἢ ἡ διδασκαλία καὶ ἡ ἐκμάθησις αὐτῶν, διότι ἄλλως εἰσὶν ὅλως περιττά. Ἐπονται λέξεις· μάτι, ψάρι, κώδων κτλ., ἥτοι 11 τοιαῦται, ἐν αἷς διὰ πορείας μὲν ἀναλυτικοσυνθετικῆς καὶ συν-

δυσασμῶν οὐχὶ δυσκόλων, ἀλλ' ὅμως συνήθως ἀσημάντων, συντίθεται ἡ προτασσομένη λέξις καὶ διδάσκεται ἡ ἀνάγνωσις αὐτῆς. Ἐκάστης λέξεως προτάσσεται θέσις δι' εἰκόνα, τοῦθ' ὅπερ ἔχει καλῶς. Ἐν τῇ συνθέσει δὲ τῆς λέξεως, ἐχούση ἄλλως οὐχὶ τοσοῦτον κακῶς, παρατηροῦνται τοιαῦτά τινα μεθοδικὰ σφάλματα· α' Δὲν διδάσκεται διὰ τῶν ἀναλύσεων καὶ συνθέσεων ἐν πρώτοις αὐτῇ ἡ προτασσομένη λέξις, ἀλλὰ παρεμβάλλονται καὶ ἄλλοι συνδυασμοί, οἵτινες ὡς ἡ πείρα διδάσκει ἐπισκοποῦσι τὸ σκοπούμενον· ἔδει δὲ προηγεῖσθαι μὲν τὴν πρώτην, ἔπονται δὲ τὰς ἄλλας καὶ οὕτω κἀλλιστα θὰ ἐξεπληροῦτο ὁ παιδαγωγικὸς κανὼν: «Χώρει ἐκ τοῦ γνωστοῦ εἰς τὸ ἄγνωστον»· β' πανταχοῦ μεταξὺ τῶν συλλαβῶν κείνται διαιρητικά, ἅτινα οὐ μόνον περιττά, ἀλλὰ καὶ ἐπιθλαβῆ ἀποβαίνουσιν, ὅπου τὸν ὁ μαθητῆς διδάχθῃ, ὡς ὀφείλει, γ' ἀναγινώσκη πᾶν τὸ γεγραμμένον, ἐπομένως νὰ ὑπολαμβάνῃ πᾶν τοιοῦτον ὡς φωτογραφίαν, ὡς εἰκόνα φωνῆς· γ' χρῆσις τῶν τόνων καὶ τῶν πνευμάτων γίνεται ἀμέσως ἐξ ἀρχῆς, ἐνῶ χάριν ἀπλοποιήσεως τῆς διδασκαλίας ἠδύνατο νὰ διδασθῶσι ταῦτα ὀλίγον βραδύτερον. Τὰ μεθοδικὰ ταῦτα σφάλματα διήκουσι καὶ διὰ τῆς διδασκαλίας τῶν διφθόγγων καὶ τῆς συμπλοκῆς συμφώνων. Αἱ ἐν ἀνακεφαλιώσεσιν ἐπαναλήψεις τῶν δεδιδαγμένων κείνται μὲν καλῶς, ἀλλὰ πλείονα θὰ εἶχον χάριν καὶ ἀξίαν, ἂν παρενεύοντο ἐν φρασίδιοις καὶ μὴ ἔκειντο αἱ λέξεις οὕτω ξηραὶ καὶ ἀσύνδετοι. Κύριος σκοπὸς τοῦ Ἀλφαβηταρίου ἐστὶν ἡ τῆς ἀναγνώσεως καὶ γραφῆς διδασκαλία, καλὸν δὲ ἵνα ὁ σκοπὸς οὗτος μὴ περιπίπτῃ εἰς καθαρῶς μηχανικὴν καὶ ἀτερπῆ ἐργασίαν. Ἀφοῦ τοῖς μεγάλους ἀρέσκει οὕτω πολὺ τὸ σπουδάζειν διὰ παιγνιδίων, πολλῶν πλέον δύναται τὸ τοιοῦτον κουφίζειν καὶ μαγεύειν τὰ παιδιά, τεχνηέντως διεξαγόμενον.

Ἀπὸ τῆς διδασκαλίας συμπεπλεγμένων συμφώνων μεταβαίνει ὁ κ. Μηνᾶς Χαμουδópουλος εἰς φράσεις, ἐν αἷς λήγει τὸ α' μέρος τοῦ α' σχολικοῦ ἔτους. Αἱ φράσεις αὗται μεθοδικῶς ἐξεταζόμεναι κείνται οὐχὶ τοσοῦτον καλῶς, διότι δὲν διατελοῦσιν ἐν τῇ δεούσῃ μεθοδικῇ σχέσει πρὸς τὰ προδεδιδασμένα. Τὰ ἐν ἑπτὰ μόναῖς σελίσιν περὶ ἀναγνώσεως ἐκτεθειμένα δὲν ἀρκοῦσι πρὸς διδασκαλίαν αὐτῆς. Βεβαίως καὶ τὰ ἐπόμενα αὐτὸ τοῦτο σκοποῦσιν, ἀλλ' ἡ τοῦ σκοποῦ ἐπιτυχία ἀσφαλῆς καὶ ἐναργῆς ἅμα ἐστίν, ὅπου τε αἱ περὶ ὧν ὁ λόγος

φράσεις σχηματίζονται σκοπίμως ἐξ αὐτῶν ἐκείνων τῶν λέξεων, ὧν ἡ μεθοδικὴ ἀνάγνωσις ἐν τοῖς ἐμπροσθεν διεξήχθη.

Καὶ τοῦ δευτέρου μέρους τὸ περιεχόμενον οὐδεμίαν ἔχει συνάφειαν πρὸς τὸ περιεχόμενον τοῦ α' μέρους. Ἐντελῶς δὲ μεθοδικῆ θὰ ἦτο ἡ πορεία καὶ τὸ ἔργον τοῦτο δὲν θὰ ἦτο ἐκ τῶν συνήθων ἐν τισιν, ἀλλὰ θὰ ἐπαρουσίαζε νέον ἄγνωστον ἡμῖν, ἂν ἡ αὐτῇ λέξις, ἡ αὐτῇ ὑπόθεσις ἢ αἱ αὐταὶ φράσεις σκοπίμως ἐν τοῖς διαφόροις μέρεσιν ἐπανελαμβάνοντο, ἦτοι ἂν λέξις τις ἐν τῷ πρώτῳ μὲν μέρει ἐδιδάσκετο κυρίως ἀναγνωστικῶς, ἐν τῷ δευτέρῳ δὲ ἐσχηματίζοντο ἐξ αὐτῆς εὐληπτοὶ προτάσεις, καὶ ἐν τῷ τρίτῳ παιδικῶς, ἀφελῶς καὶ χαριέντως περιεγράφετο τὸ σημασιόμενον αὐτῆς. Σημειωτέον ἐτι ὅτι οὐδαμῶν γίνεται λόγος περὶ συνδέσεως τῆς ἀναγνώσεως μετὰ τῆς γραφῆς, περὶ ἐποπτικῆς περιγραφῆς τῶν ἀναγινωσκομένων ἀντικειμένων καὶ περὶ ἰχνογραφῆσεως αὐτῶν.

Β'. Ποιότης τοῦ περιεχομένου.

Αἱ πλείοται τῶν λέξεων, ὧν χρῆσις γίνεται πρὸς διδασκαλίαν τῶν γραμμάτων ἐν τῷ πρώτῳ μέρει τοῦ Ἀλφαβηταρίου, καλῶς ἔχουσιν ὑπὸ τε τὴν γραμματικὴν ἔποψιν καὶ τὸ νοητὸν αὐτῶν. Ἄλλ' ἱκαναὶ τῶν ἐν τέλει αὐτοῦ ἐπισυνημμένων φράσεων φαίνονται λίαν ἠθικολογικαὶ ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὴν ἡλικίαν, δι' ἣν εἰσιν ὠρισμένα· οἷον· Ὅστις δὲν ἐκτιμᾷ τὴν παρ' ἄλλου γενομένην εἰς αὐτὸν χάριν, λέγεται ἀχάριστος καὶ ἀγνώμων.— Τῆς ἀχαριστίας ἀχώριστος σύντροφος εἶναι ἡ ἀνισχυντία.— Ἐὐ το παιδίον διὰ τῆς προσευχῆς ἰκετεύει τὴν εὐλογίαν καὶ βοήθειαν τοῦ Θεοῦ. κτλ. Τινῶν δὲ ὁ ὀρισμὸς ἔχει οὐχὶ ὀρθῶς· οἷον· Εἶμαι καλὸν παιδίον καὶ ὑπάγω εἰς τὸ σχολεῖον· ὅθεν λέγομαι μαθητῆς. Ἐνταῦθα ἔπρεπε νὰ ὑπάρχῃ τοῦλάχιστον ἡ λέξις μανθάνω, ἐξ ἧς τὸ μαθητῆς. Εἶτα· «Τὰ ἄλλα παιδιά ὅσα μετ' ἐμοῦ ὑπάγουσιν εἰς τὸ σχολεῖον λέγονται συμμάθηταί μου». Οὐδεὶς ὁ μὴ διαβλέπων ὅτι ἡ λέξις συμμάθηται δὲν προέρχεται ἐκ τῶν προτασσομένων. Ἐν τοῖς τοιοῦτοις πρέπει νὰ διευθῆν ἡ ἐπαγωγικὴ πορεία.

Τοῦ δὲ δευτέρου μέρους τὸ περιεχόμενον πολλὰς ἔχει ἠθικολογικὰς ὑποθέσεις. Ἀντὶ τῆς ἀναγνώσεως αὐτῶν τούτων, ἀρκεῖ ἡ τῶν ἐπιγραφῶν ἀπαρίθμησις· οἷον ἡ πατρικὴ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, πρῶτος στοχασμὸς, ἡ πρωϊνὴ προσευχὴ, ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ, προσευχὴ τοῦ παιδίου πρὶν φάγη, τὸ καλὸν παιδίον ἐν τῇ τρα-

πέζη, προσευχή μετὰ τὸ τέλος τοῦ γεύματος, κτλ. Οὐδείς ὁ τὴν ἀξίαν τῶν ὑποθέσεων τούτων ἀρνούμενος, ἀλλὰ δὲν ἔπρεπε νὰ πλεονάζῃ τοσοῦτον τοιαύτη ὕλη ἐν τοιαύτῃ ἡλικίᾳ. Περιέργοι δ' ἐφάνησαν ἡμῖν αἱ φράσεις, ἡ σαύρα εἶναι πράσινος, ἀλλὰ δὲν εἶναι χλωροτέρα τοῦ φλυάρχου. Λοιπὸν ὁ φλύαρος εἶναι χλωρός; Αἱ χρονολογίαι εἰσὶ περιτταί. Καὶ ὁ περὶ φιλοσοφικοῦ μανδύου λόγος ἂν ἔλειπεν, οὐδεμία, νομίζομεν, θὰ προσεγίνετο τοῖς μικροῖς σπουδασταῖς βλᾶβη. Ἀρκεῖ αὐτοῖς ἂν τοῦτον καὶ τὴν σημασίαν αὐτοῦ μάθωσι καὶ νοήσωσιν ἐν προβεβηκυῖᾳ ἡλικίᾳ.

Ὡς πρὸς δὲ τὸ λεκτικὸν καὶ τὴν σύνταξιν τῶν μερῶν τούτων παρατηρητέα τάδε· ἐν τῷ β' μαθήματι λέγεται ἀεὶ οὐ πᾶν ἀγαθὸν χορηγείται, ἀντὶ ὅστις χορηγεῖ πᾶν ἀγαθόν· ἀλλὰ οὐκ ἔστιν ἀγαθὸν ὅστις ἀπολαύει· ἀντὶ ἀπλῶς τὰς ὁποίας ἀπολαύει ἢ ὧν ἀπολαύει, ἂν ὁ Θεὸς δὲν διατάξῃ, ἂν δὲν δοξολογήσῃ· ἀντὶ ἂν μὴ διατάξῃ κτλ., πρὸς σὲ προσδοκῶσιν ἀντὶ παρὰ σοῦ προσδοκῶσιν. Εὐχαριστεῖ τὸν Θεὸν διὰ τὰ δωρήματα, εὐχαριστεῖ διὰ τὴν προστασίαν· ἀντὶ ἐπὶ τοῖς δωρήμασιν, ἐπὶ τῇ προστασίᾳ, συνειθίζουσιν ἀπὸ μικρᾶ, ἀντὶ: μικροῦθεν. Ἡ λέξις συγχαμερός καὶ μάλιστα δι' ἢ γεγραμμένη ἀγνώστος τοῖς ἑλληνικοῖς λεξικοῖς, Ἐπιμελοῦ εἰς τὰ μαθήματά σου, ἀντὶ τῶν μαθημάτων σου, ἀπόκτησιν· ἀντὶ κτήσιν, πρόσκτησιν, ὅταν ἀπῆλθεν, ἀντὶ ὅτε ἀπῆλθε, βασιλεὺς ὧν ἐπήγαγεν, ἀντὶ ἐπορεύετο κτλ.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ Ἀλφαβηταρίου. Ἦδη μεταβῶμεν ἐπὶ τὴν ἐξέτασιν τοῦ Ἀναγνωσματαρίου, τοῦ προσωρισμένου εἰς τὸ β' σχολικὸν ἔτος, τηροῦντες τὴν αὐτὴν καὶ ἐνταῦθα πορείαν.

Β' ΤΕΥΧΟΣ.

Α. Μεθοδικὴ πορεία.

Τὸ τῷ β' ἔτει ὠρισμένον βιβλίον συγκροτεῖται, ὡς καὶ πρὸ μικροῦ ἐρρήθη ἐκ 40 σελίδων, ἃς πληροὶ ὕλη ἐν πεζῷ καὶ ἐμμέτρῳ ἐκτεθειμένη λόγῳ. Ὁμολογήσωμεν ἐνταῦθα ὅτι ἐν τῇ μελέτῃ αὐτοῦ ἐπὶ πολὺ ἐνδιατρίψαντες πρὸς ἀνεύρεσιν μεθοδικῆς συναφείας πρὸς τὸ πρῶτον τεῦχος μάτην δι' ὅλης νυκτὸς ἐκοπίσαμεν βᾶλλοντες μετὰ προθυμίας τὰ δίκτυα ἡμῶν. Λέγομεν δὲ τοῦτο, διότι πεπεισμένοι ἴσμεν ὅτι μεθοδικὴ συναφεία τοῦ δευτέρου πρὸς τὸ πρῶτον ἐστὶ λίαν λυσιτελής. Ἡ πείρα, ἥτις ἀδιαλείπτως πρέπει νὰ φωτίζῃ τὸν συγ-

γράφοντα ἢ διδάσκοντα, μαρτυρεῖ ὅτι ὁ μαθητὴς οὐ μόνον κατὰ τὸ δεύτερον, ἀλλὰ καὶ κατ' αὐτὸ τὸ τρίτον σχολικὸν ἔτος πολλὴν ἔχει ἀνάγκην πρὸς χειραγώγησιν ἵνα τέλος ἀναμαρτήτως καὶ ἐν συνειδήσει κατορθώσῃ ν' ἀναγινώσκῃ ὅ,τι ἐστὶ τετυπωμένον ἢ γεγραμμένον καὶ γράφῃ δὲ ὅ,τι κεν κατὰ φρένα καὶ θυμὸν μερμηρίζῃ. Ἡ δὲ τοιαύτη χειραγώγησις πρέπει νὰ ᾖ διεσπαρμένη ἐν τοῖς ἀναγνωστικοῖς βιβλίοις, ἅτινα οὕτως ἔχουσι κοινὸν τι κέντρον καὶ καταφανῆ πρὸς ἄλληλα συγγένειαν. Διὰ ταῦτα καὶ οἱ Γερμανοὶ μετ' ἐπιστημονικῆς οὐτως εἰπεῖν τέχνης καὶ οὐχὶ εἰκῆ καὶ ὡς ἔτυχε σπεύρουσι τὰ ὠραία ἄνθη καὶ τὰ χλοερὰ χόρτα ἐν τοῖς ἀναγνωστικοῖς αὐτῶν κηπαρίοις ἀδιαλείπτως πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχοντες καὶ τὰ προηγούμενα καὶ τὰ ἐπόμενα. Ἀλλὰ μὴ λησμονήσωμεν ὅτι τοιοῦτον ἔργον ἐστὶ δυσχερὲς στατον. Τυγχάνει δ' ὄν τοῦτο καὶ προῖόν μακρᾶς πείρας καὶ ἐμβριθοῦς παιδαγωγικῆς μελέτης. Ἐν παρόδῳ δ' εἰρήσθω ὅτι ἔχομεν ὑπὸ ὄψει σειρὰν Γερμανικοῦ ἀναγνωσματαρίου, ἐξ ὀκτῶ τευχῶν συγκειμένων δι' ὀκτῶ σχολικὰ ἔτη, οὗτινος ἡ συγκροτήσις ἐστὶ θαυμασία. Πλὴν συνεγράφῃ οὐχὶ ὑπὸ ἐνός, οὐχὶ ὑπὸ δύο, ἀλλ' ὑπὸ ἐξ ἑξα Γερμανῶν ἐπιστήμων διδασκάλων. Πόσον μακρὰν ἔσμεν ἡμεῖς!

Β'. Ποιότης τοῦ περιεχομένου.

Τὸ περιεχόμενον τοῦ β' σχολικοῦ ἔτους τοῦ Ἀναγνωσματαρίου τοῦ κ. Μηνᾶ Χαμουδοπούλου ἐστὶ τοιόνδε: Βιβλίον, ἡ παιδεία, ὁ Χριστὸς καὶ τὸ παιδάκι, ἡ τράπεζα, ὁ ἄρτος, ὁ σίτος, ἡ Κυριακὴ προσευχή, ἡ ἔννοια αὐτῆς, ἀετός καὶ σταυρός, ὁ μύλος, ἡ παντεχνία τοῦ ἀνθρώπου, ὁ τυρός, τὸ πρόβατον, ἠθικός διάλογος, ἔσο καλοκῆρατος, ἡ περιστέρα καὶ ὁ μύρμηξ, λέων καὶ μῦς, τὸ πουλί, μηδὲνα πρὸ τοῦ τέλους μακχρίζε, τὰ παθήματα τοῦ βατράχου, διαίσεις τοῦ χρόνου, περὶ τῶν ὠρῶν τοῦ ἔτους, ὁ οὐρανός, ὁ ἥλιος, ἡ δύσις τοῦ ἡλίου, ἡ ἐσπέρα, ἡ νύξ, ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη, οἱ ἀστέρες, ἡ γῆ, τὸ μεγαλεῖον τοῦ Θεοῦ, ὕμνος πρὸς τὸν Θεόν, ἦτοι Θεέ, ὕμνεϊ τὴν δόξαν Σου κτλ. Λυγκίως ὀφθαλμὸς ἐστὶ βεβαίως περιττός ὅπως ἀνευρεθῇ τί τὸ κατᾶλληλον καὶ τί τὸ μὴ κατᾶλληλον ἐκ τούτων καὶ προσενεχθῆ ὡς πνευματικὴ τροφή δευτεροετὴ σπουδαστῆ. Τὰ μὲν πρῶτᾳ εἰσι προσιτά· ἀλλ' ἡμεῖς τοῦλάχιστον ἂν ἐρωτηθῶμεν περὶ κατᾶλληλότητος τῶν ἀστρονομικῶν ὑποθέσεων, τῶν ποιημάτων: ἡ παντεχνία τοῦ Θεοῦ, Θεέ, ὕμνεϊ τὴν δόξαν Σου

κτλ. θά τολμήσωμεν ν' αναβλώμεν τὴν διδασκαλίαν τούτων, θά περιμείνωμεν ὀδόντας ἰσχυροτέρους. Καὶ μήπως δὲν θά ἐπιστῇ ἐν ἐπομένοις σχολικοῖς ἔτεσιν ὥρα εὐθεωτέρα πρὸς διδασκαλίαν τούτων ἀνευ μὲν πόνου, βεβαίως δ' ὠφελείας; Ἀλλὰ καὶ μήτοι ἔλειψεν ἢ τοῖς μαθηταῖς τοῦ δευτέρου σχολικοῦ ἔτους εὐπρόσιτος ὕλη;—Αἱ δ' ἄλλαι ὑποθέσεις ἔχουσι μὲν ἱκανὴν ἀξίαν, πλὴν λίαν ἐκτετατῶς διεξάγονται. Αὐτὸ τὸ πρῶτον μᾶθημα, ἦτο: ἡ τοῦ βιβλίου περιγραφή, καταλαμβάνει ὑπὲρ τὰς 2 σελίδας. Τοιαύτη δὲ ἐκτασις δύναται νὰ παράγῃ κόρον. Πλὴν τούτου παρατηροῦνται ἐνιαχοῦ καὶ τινες ἀκατάλληλοι προσθήκαι. Ὡς παράδειγμα ἔστω τὸ ἐπόμενον: Ἐν τῷ μαθηματι: «Μηδένα πρὸ τοῦ τέλους μακχρίζε», προκειμένου περὶ Σάρδειων λέγεται: α'Ο Κροῖσος εἶχε πρωτεύουσαν τὰς Σάρδειας, μεγάλην τότε πρωτεύουσαν, πλῆσιον τῆς ὁποίας σήμερον ὀλίγα μόνον καλυθαί φαινόνται, δεικνύουσαι διὰ τῆς ἐλλεινότητος τῆς σημερινῆς αὐτῆς θέσεως μηδαμινότητα τῶν ἀνθρωπίνων μεγαλειῶν». Καὶ κατωτέρω: α'Ἐπειδὴ τὰγαθοῦ πράγματος ἡ ὠφέλεια δὲν φαίνεται εἰς ἡμᾶς ἀμέσως, ἀλλὰ μετὰ τινα καιρὸν, διὰ τοῦτο ὅταν πηγαίνωμεν εἰς τὸ σχολεῖον δὲν ἐννοοῦμεν τὴν ὠφέλειαν τῆς ἐκπαιδεύσεως, τὴν ὁποίαν κατανοοῦμεν ὅταν μεγαλώσωμεν καὶ ἀποφοιτήσωμεν ἀπὸ τοῦ σχολείου κτλ.» Ἀληθές ὅτι ἐν ἐκάστῳ σημείῳ δύναται τις νὰ προσκολλᾷ τοιαύτας κρίσεις, ὠφελίμους ἄλλως καὶ ὀρθάς, ἀλλὰ μὴ διαφευγέτω ἡμᾶς ὅτι ὁ πολὺς πρὸς ἠθικολογίαν ζῆλος καὶ ταύτης τὴν σημασίαν ἀμβλύνει, καὶ τὸ ἴδιον τέρμα ἐκάστης ὑποθέσεως ταράσσει καὶ ἐπισκοτεῖ.—Ἐν δὲ τοῖς ὀρίσμοις διαφόρων ἀντικειμένων διαφαίνεται καὶ ἐνταῦθα ἀδιαφορία περὶ τὴν ἐπαγωγικὴν συγκρότησιν αὐτῶν. Οὕτω προκειμένου περὶ τοῦ μύλου, τοῦ δι' ἀνέμου κινουμένου, καλεῖται μὲν οὗτος: ἀνεμόμυλος, πλὴν δὲν λέγεται ὅτι οὕτω καλεῖται ὁ δι' ἀνέμου κινούμενος, ἀλλ' ὁ δι' ἀέρος κινούμενος. Ἀλλὰ τότε ἔπρεπε νὰ ὀνομασθῇ: ἀερόμυλος. Παραλίπωμεν δ' ὅτι δὲν συμφέρει νὰ συγχέηται οὕτω καὶ: ἀνεμος καὶ ἀήρ. Καὶ ἄλλος μὲν τις ἴσως μικροῦ λόγου ἀξία τοιαῦτα ὑπολόβῃ. Ἀλλ' ἡ ἐκπαιδευτικὴ τοῦ καθ' ἡμᾶς Συλλόγου ἐπιτροπὴ φρονεῖ, καὶ πράττει λίαν ὀρθῶς, ὅτι τοιαύτη πορεία ἐν τῇ τῶν λέξεων ἐρμηνείᾳ ἔχει πολλὴν παιδαγωγικὴν ἀξίαν, διότι καθίστησι τὸ πνεῦμα δημιουργικὸν καὶ αὐτενεργόν. Ἐν τούτοις ἄλλοι τὴν λέξιν λ. χ. φιλάργυρος ἐρμηνεύοντες λέγουσι: Φιλάργυρος λέγεται ὅστις

ἀγαπᾷ τὰ χρήματα!—Τῶν ποιημάτων ἄλλα μὲν ἔχουσι ὑψηλὴν ἔννοιαν, τινὰ δὲ πολὺ χυδαίαν γλώσσαν καὶ ῥέουσι δὲ κακῶς.—Ὁ ἠθικὸς διάλογος ἔχει ἱκανὰ ἄτοπα.—Ἡ δὲ τῶν Κυριακῶν λόγων ἐρμηνεία διεξάγεται κατὰ τὴν ἡμετέραν γνώμην οὐχὶ παιδικῶς. Τὸ παιδικῶς διεξάγειν ἔννοιαν τινὰ ἔστι τῶν δυσχερεστάτων. Τὴν δὲ δυσχερείαν δοκιμάζει καὶ καλῶς αἰσθάνεται τις ὅταν μὴ μόνον γράφῃ ἐν τῷ δωματίῳ αὐτοῦ ἀλλὰ καὶ ἐφαρμόσῃ τὰ γραφόμενα. Ἀλλ' ἐνῷ περὶ τῆς ἐννοίας τῶν Κυριακῶν λόγων πρόκειται, διατὶ ἐρμηνεύεται μόνον ἡ αἰτήσις: καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν ἐν ᾧ αἱ ἄλλαι αἰτήσεις καὶ ὑλληπτότεραι εἰσι καὶ τοῦ μέρους τούτου ἡ ὅλη Κυριακὴ προσευχὴ προτάσσεται; Καὶ ταῦτα μὲν γενικῶς ὡς πρὸς τὴν τοῦ περιεχομένου ποιότητα, ὡς πρὸς δὲ τὸ λεκτικὸν καὶ τὴν σύνταξιν σημειωτέα τὰ ἐπόμενα. Περιέργον ὅτι ἱκανὸν μέρος ἔχει λίαν καλῶς ὑπὸ ἀμφοτέρας τὰς ἐπόψεις ταύτας, οὐχὶ βεβαίως ἀπολύτως, ἀλλ' ἐν συγκρίσει πρὸς τινα ἐκδιδομένα ἀναγνωσματάρια. Ἐκ τοῦ δευτέρου τεύχους ἐσημειώσαμεν τάδε: ἐπιτυγχάνομεν τὴν περιστροφὴν, ἀντὶ τῆς περιστροφῆς.—Ἀφοῦ τὸ γάλα βρασθῆ εἰς τρόπον ὥστε ἀντὶ: οὕτως ὥστε. Γαλλισμός.—χρῆσιν κέμνομεν ἀντὶ: ποιούμεθα.—εἰς κάθε δώδεκα ὥρας ἀντὶ: μετὰ πᾶσαν δωδεκάτην ὥραν.—κέμνει νὰ βασιλεύῃ Γαλλισμός: νὰ κέμωσιν ἐμπρᾶκτως τὴν ἀνταμοιβὴν τῆς εὐεργεσίας: ἀσαφές!—ἐνὸς ὀδηγοῦ, ἐνὸς φύλακος ἀντὶ ἀπλῶς: ὀδηγοῦ, φύλακος.—δέηται εἰς τὸν Θεόν ἀντὶ πρὸς τὸν Θεόν, ἢ τοῦ Θεοῦ.—ὅταν ἐκυρίευσεν ἀντὶ: ὅτε ἐκυρίευσε.—καλύπτεται ἀπὸ δέρμα ἀντὶ: ὑπὸ δέρματος κτλ.—Πλὴν τούτων καὶ ἄλλα τινὰ εἰσι τὰ ψεκτέα εἶτε ὑπὸ τὴν ἐποψιν τῆς οὐσίας τοῦ περιεχομένου εἶτε ὑπὸ τὴν ἐποψιν τῆς συντάξεως καὶ τοῦ λεκτικοῦ. Ἀλλὰ καὶ ἀνορθογραφαί τινές ἀπαντῶσιν ἐν τῷ ἔργῳ τούτῳ, τούτων ὁμῶς μνείαν δὲν ποιούμεθα, διότι πεποιθαίμεν ὅτι αὐται μόνον ἐκ τῆς τοῦ ἀντιγραφείως ἀπροσεξίας ἢ ἀμαθίας προέρχονται. Ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα νὰ παραλίπωμεν, τοῦναντίον μετὰ πλείστης εὐχαριστήσεως πράττομεν τούτο, ὅτι τὸ ἐν λόγῳ Ἀναγνωσματάριον φέρει ἐν πολλοῖς ἀξιολογὸν ὕλην καὶ χαρακτῆρα θρησκευτικὸν καὶ ἠθικόν. Νομίζομεν δὲ μόνον ὅτι ὁ τρόπος τῆς διαμορφώσεως τοῦ καλοῦ τούτου χαρακτῆρος δὲν διεξάγεται πανταχοῦ ἐπιτυχῶς: ἐπ' ἴσης ὑπομνήσκομεν ὅτι ἂν ἡ ὕλη ἐνεκλείετο ἐν ταῖς τέ-

σαρσι τοῦ ἔτους ὠραις, θὰ εἶχε μείζονα ἀξίαν.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, ἡ Ἐκπαιδευτικὴ τοῦ καθ' ἡμᾶς Συλλόγου ἐπιτροπὴ δὲν καταδικάζει μὲν ὀλοσχερῶς τὸ τοῦ κ. Μ. Χαμουδοπούλου πονημάτιον, διότι ἀλληθῶς πολλά εἰσι τὰ ἐν αὐτῷ καλῶς ἔχοντα, ἀλλὰ καὶ δὲν δύναται νὰ συστήσῃ αὐτὸ ταῖς σχολαῖς ὡς νῦν ἔχει. Ἐν τούτοις βεβαία ἐστὶν ὅτι ὁ συγγραφεὺς θὰ προσενέγκῃ τῇ ἀναγεννωμένη δημοτ. σχολῇ ἡμῶν τροφὴν εὐπεπτον, ὑγιᾶ καὶ ὠφέλιμον ἀνθελήσῃ νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψει τὰς σκέψεις αὐτῆς καὶ ἀναθεωρήσῃ τὸ ἔργον αὐτοῦ ἰδρύων οἰκοδόμημα ἐπὶ βάσεων νέων. Τοιοῦτον δὲ καὶ ἐλπίζει ἡ ἐπιτροπὴ, ἐπὶ τὴν φιλοπονίαν, τὴν εὐφυίαν καὶ τὴν πρὸς τὴν δημοτικὴν σχολὴν τοῦ κ. Μηνᾶ Χαμουδοπούλου ἀγάπην ἰριδομένην.

Ἐν Σταυροδρομίῳ, τῇ 18 μαρτίου 1883.

Ἀνιγνώσθη καὶ ἐπεκυρώθη ἐν τῇ 19' συνεδριάσει.

Ἡ Ἐκπαιδευτικὴ ἐπιτροπὴ

Κ. ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ.
ΗΡ. ΒΑΣΙΛΑΔΗΣ.
Θ. ΣΑΛΤΕΑΝΣ.
Α. ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ.
ΝΙΚ. ΠΑΡΑΝΙΚΑΣ.
Κ. Γ. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ.
ΑΒΡΑΑΜ ΜΑΔΙΑΚΑΣ.
ΧΡΗΣΤΟΣ ΧΑΤΖΗΧΡΗΣΤΟΥ.
Π. ΠΑΠΑΡΡΟΥΣΗΣ.
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΣΙΑΚΑΣ, γραμματεὺς.

Εἶτα ὁ κ. **Ἡρ. Βασιλάδης** ἀναγινώσκει τὴν συνέχειαν τῆς περὶ τοῦ Λαοκόοντος τοῦ Λεσιγγίου πραγματείας αὐτοῦ.

Μετὰ ταῦτα λύεται ἡ συνεδρίασις.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΨΒ'.

(Τακτικὴ).

Τῇ 4/16 ἀπριλίου 1882.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. **Κ. ΚΑΛΑΙΑΔΟΥ.**

Ἀναγνωσθέντων καὶ ἐπεκυρωθέντων τῶν πρακτικῶν τῆς ἡγουμένης καὶ προηγουμένης συνεδριάσεως

Ὁ κ. πρόεδρος ἀγγέλλει ἀσμένιος ὅτι πέριστιν ἐν τῇ συνεδριάσει ταύτῃ καὶ ἡ Α. Ἐξ. ὁ κ. Π. Μαυρογένης, ἑκτακτὸς ἀπεσταλμένος

καὶ πληρεξούσιος ὑπουργὸς τῆς Α. Μ. τοῦ βασιλέως τῆς Ρουμανίας Καρόλου παρὰ τῇ Ὑψ. Πύλῃ καὶ ἐσχάτως ἐκλεγείς μέλος ἐπίτιμον τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου.

Μετὰ δὲ τοῦτο ὁ κ. πρόεδρος ἀνακοινεῖ ὅτι μετέβη τὴν παρελθούσαν ἐβδομάδα μετὰ τῶν κ. κ. Τηλ. Καραθεοδωρῆ γενικοῦ γραμματέως, Κ. Ξανθοπούλου ἀντιπροέδρου καὶ Α. Παπαδοπούλου Κεραμείως, βιβλιοφύλακος καὶ ἐπέδωκε τὸ δίπλωμα πρὸς τὸ ἐσχάτως ἐκλεγέν ἐπίτιμον μέλος, τὴν Α. Ἐξ. τὸν μαρκήσιον de Noailles, πρεσβευτὴν τῆς Γαλλίας παρὰ τῇ Ὑψ. Πύλῃ, ᾧ καὶ προσεφώνησε τὰ εἰκότα. Εἰς δὲ τὴν προσφώνησιν λίαν εὐγενῶς ἀπήντησεν ἡ Α. Ἐξ. θεωρήσασα τὴν ἐκλογὴν αὐτῆς ὡς ἑκτακτον τιμὴν.

Εἶτα ἀνακοινοῦται ἡ

ἀλληλογραφία,

εἰς τῆς παρατιθέμεθα τὰς δε τὰς ἐπιστολάς·

Ἐπιστολὴν, τῆς Α. Ἐξ. τοῦ ἐνταῦθα πρεσβευτοῦ τῆς Γαλλικῆς δημοκρατίας μαρκησίου de Noailles, ἀπὸ 13 ἐνεστῶτος (ν.χρ.), εὐχαριστοῦντος τῷ Συλλόγῳ ἐπὶ τῇ ὡς ἐπίτιμου μέλους ἐκλογῇ αὐτοῦ.

Τῆς Α. Θ. Παναγιώτητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, ἀπὸ 31 παρελθόντος, ἀπαντῶντος εἰς τὴν ἀπὸ 17 μαρτίου ἐπιστολὴν τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου περὶ τῶν χρημάτων τῆς διαθήκης τοῦ ἀειμνήστου Σουλίνῃ.

Τοῦ ἐν Ἀδριανουπόλει Φιλεκπαιδευτικοῦ Συλλόγου, ἀπὸ 13 μαρτίου, ἐξαιτουμένου βιβλία τινὰ ἐκ τῆς ἡμετέρας βιβλιοθήκης.

Εἶτα ἀγγέλλονται προσφοραὶ βιβλίων ὡς καὶ προσφορὰ ἀγαλματίου καὶ ἐκφράζονται εὐχαριστίαι πρὸς τοὺς ταύτας ποιησαμένους.

Ὁ κ. **Α.Θ. Παπαδόπουλος Κεραμείως,** ἐπιμελητῆς τῶν ἀρχαιολογικῶν συλλογῶν τοῦ Συλλόγου, λέγει ὅτι τὸ ἀγαλμάτιον παρίστησι τὴν Ἴσιδα, πλὴν δὲν φαίνεται δυστυχῶς ἀρχαῖον.

Ὁ κ. πρόεδρος ὑποβάλλει πρότασιν τοῦ προεδρείου ὅπως δωρηθῶσι τινὰ τῶν πολλῶν βιβλίων τῆς ἡμετέρας βιβλιοθήκης τῷ αἰτοῦντι τοιαῦτα Συλλόγῳ Ἀδριανουπόλεως.

Ὁ κ. **Ἡρ. Βασιλάδης** προτείνει ὅπως σταλῶσι καὶ τὰ τεύχη τοῦ περιοδικοῦ τοῦ Συλλόγου, εἰὰν μὴ ἀπεστάλησαν.

Δεκτῶν γενομένων παμψηφεί ἀμφοτέρων τῶν ἄνω προτάσεων

Ὁ κ. γενικὸς γραμματεὺς ἀναγινώσκει τὴν ἐν τῇ ἡγουμένη συνεδριάσει ἐν περιλήψει ἀνα-

κοινωθείσαν και ὀλόκληρον ἀναγνωσθείσαν ἐπιστολὴν τοῦ κ. Κ. Κοντοπούλου.

Ὁ κ. **Ἡρ. Βασιίδης** λέγει ὅτι μετ' ἀπορίας ἤκουσε τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐπιστολῆς τοῦ κ. Κ. Κοντοπούλου, διότι ὁ κ. Κ. Κοντόπουλος ἐν τῇ συνεδριάσει τῆς Φιλολογικῆς ἐπιτροπῆς, ἧς ἐστὶ μέλος, τῇ γενομένῃ τὴν παρελθούσαν παρασκευῆν, εἶπεν ὅτι θέλει ἀποσύρει τὴν πρότασιν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ Συλλόγου καὶ ὑποβαλεῖ αὐτὴν τῇ Φιλολογικῇ ἐπιτροπῇ ἀπ' εὐθείας.

Ὁ κ. πρόεδρος παρατηρεῖ ὅτι ἐπειδὴ ἡ ἐπιστολὴ εἰσηλθεν εἰς τὸ γραφεῖον καὶ ἐπρωτοκολληθῆ ἰθεωρήθη ὡς οὐχὶ ὀρθὸν ἢ ἐπιστροφή αὐτῆς. Φρονεῖ ὅμως ὅτι ὁ Σύλλογος δύναται ν' ἀποφασίσῃ τὴν παραπομπὴν αὐτῆς τῇ Φιλολογικῇ ἐπιτροπῇ.

Ὁ κ. **Κ. Ξανθόπουλος** προτείνει τὴν εἰς τὴν Φιλολογικὴν ἐπιτροπὴν παραπομπὴν τῆς προτάσεως ὅπως αὕτη ἐξενέγκῃ γνώμην ἐπ' αὐτῆς. Ἡ πρότασις αὕτη ὑποστηριχθεῖσα ὑπὸ τοῦ κ. Γεωργαλά γίγνεται δεκτὴ.

Εἶτα ὁ κ. **Κ. Γεωργαλάς**, ὡς εἰσηγητῆς τῆς Ἐκπαιδευτικῆς ἐπιτροπῆς, ἀναγινώσκει τὸ ὑπ' αὐτῆς συνταχθέν πρόγραμμα τοῦ Καραπανεῖου ἀγῶνος πρὸς σύνταξιν γραμματικῆς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης (ἴδε σελ. 131).

Μετὰ τὸ πέρασ τῆς ἀναγνώσεως ὁ κ. **Κ. Κοντόπουλος** φρονῶν ὅτι κοινὴ μητρικὴ γλῶσσα ἀκριβῶς οὐχ ὑπάρχει, καθότι αὕτη παραλλάσσει ἐν τοῖς διαφόροις τόποις, προτείνει ὅπως ἐν τῷ μέρει τοῦ προγράμματος, ἐν ᾧ γίγνεται λόγος περὶ τοῦ μέλλοντος ὡς ἐστὶν ἐν χρῆσει περιφραστικῶς διὰ τοῦ *θά*, ὃς καὶ συνιστάται ὑπὸ τῆς Ἐκπαιδευτικῆς ἐπιτροπῆς, τεθῆ σημεῖωσις ὅτι ὁ μέλλων ἐκφέρεται καὶ διὰ τοῦ *θέλω* περιφραστικῶς, ὡς *θέλω γράψαι*, *θέλω εἰπεῖ* κτλ.

Τὸν δεῦτερον δὲ τοῦτον μέλλοντα ὁ κ. Κοντόπουλος θεωρεῖ ἑλληνικώτερον καὶ κανονικώτερον, καθότι ἀπαντᾷ καὶ παρ' Ὀμήρῳ καὶ παρ' ἄλλοις συγγραφεῦσι τῆς ἀρχαιότητος. Τὸν δὲ διὰ τοῦ *θά* θεωρεῖ ὡς ἀντικείμενον εἰς τοὺς κανόνας τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ ὅπως ξενικὸν ὄντα, δι' ὃ καὶ ἀντικρούει τὴν γνώμην τῆς Ἐκπαιδευτικῆς ἐπιτροπῆς συνιστάσεως τοῦτον ἐν τῷ προγράμματι αὐτῆς, καὶ αἰτεῖται τὴν τῆς συστάσεως ἀπάλειψιν. Ἐν τέλει δὲ ὁ κ. Κοντόπουλος παρατηρεῖ ὅτι ὁ μέλλων ὡσαύτως ἐκφέρεται περιφραστικῶς διὰ τοῦ *θέλω* μετ' ἀπαρεμφάτου.

Ὁ κ. **Κ. Γεωργαλάς** ἀπαντῶν λέγει

ὅτι ἡ Ἐκπαιδευτικὴ ἐπιτροπὴ οὐδὲως ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ προγράμματος τοὺς κατὰ τόπους ἰδιωτισμοὺς τῆς γλώσσης. ἀλλὰ τοὺς δοκιμωτάτους τῶν νεωτέρων συγγραφέων, οἵτινες τὸν μέλλοντα ἐκφέρουσι διὰ τοῦ *θά* καὶ οὐχὶ διὰ τοῦ *θέλω*. Τὴν διὰ τοῦ *θέλω* ἐκφορὰν τοῦ μέλλοντος θεωρεῖ ὁ κ. Κ. Γεωργαλάς ὡς ἀγνώστου καταγωγῆς. Τὸν δὲ μετ' ἀπαρεμφάτου μέλλοντα ἢ ἐπιτροπῇ, λέγει, ἀπὸ σκοποῦ παρέλειψεν, ὡς σπανίως ἀπαντῶντα.

Ὁ κ. **Κ. Κοντόπουλος**, μὴ συμφωνῶν τῷ προλαλήσαντι, παρατηρεῖ ὅτι οὗτος σφάλλεται τὸν διὰ τοῦ *θέλω* μέλλοντα ὡς ἀγνώστου καταγωγῆς θεωρῶν, διότι οὗτος ἀπαντᾷ παρ' Ὀμήρῳ, Ἡροδότῳ καὶ λοιποῖς καὶ ἐπομένως ἑλληνικώτατος ὑπάρχει. Τὴν προσθήκην δὲ σημειώσεως, οἷαν προὔτεινεν, ἐν τῷ προγράμματι ὑποστηρίζων θεωρεῖ αὐτὴν κατὰ τοσοῦτον μᾶλλον ἀναγκαίαν καθ' ὅσον ὁ παῖς ἐξ ἀπαντος ἀκούσει τὸν μέλλοντα διὰ τοῦ *θέλω*, ὅποτε γενηθήσεται ἐν αὐτῷ ἀπορία περὶ τῶν διδασχθέντων αὐτῷ.

Ὁ κ. **Κ. Γεωργαλάς** παρατηρεῖ ὅτι εἰ ἡ ἔκφρασις τοῦ διὰ τοῦ *θέλω* μέλλοντος ἦν ὀμηρικὴ ἔδει ὅπως οἱ λόγιοι πάντες ἀποδεχθῶσιν αὐτόν. Ἀπ' ἐναντίας ὅμως παρατηρεῖ ὅτι οὗτοι μεταχειρίζονται τὸν διὰ τοῦ *θά* ἐκφερόμενον.

Ὁ κ. **Α. Παπαδόπουλος Κεραμεύς** τὴν συζήτησιν ταύτην θεωρεῖ περιττήν, τοῦ Συλλόγου ἔχοντος πλήρη ἐμπιστοσύνην τῇ συνταξίᾳ τὸ πρόγραμμα καὶ ἀρμοδίᾳ ἐπιτροπῇ αὐτοῦ· θεωρεῖ δ' εἶτα τὸ πρόγραμμα ἄριστον καὶ ἀντικρούει τὸν κ. Κ. Κοντόπουλον εἰπόντα ὅτι, ἐπειδὴ ὁ διὰ τοῦ *θέλω* μέλλων ἀπαντᾷ παρ' Ὀμήρῳ ἐστὶν ὁ μᾶλλον ἑλληνικός.

Ὁ κ. **Ἡρ. Βασιίδης** παρατηρεῖ ὅτι τὰ περὶ τῶν λογίων λεχθέντα ὑπὸ τοῦ κ. Γεωργαλά οὐδὲως εἰσὶν ἀκοῦσα ἀπόδειξις μὴ ὀρθότητος τοῦ διὰ τοῦ *θέλω* μέλλοντος. Ὑποστηρίζει δὲ τὴν περὶ προσθήκης πρότασιν τοῦ κ. Κ. Κοντοπούλου, οὐ ἀσπάζεται καὶ τὴν γνώμην ὅτι ὁ διὰ τοῦ *θέλω* μέλλων ἀπαντᾷ παρ' Ὀμήρῳ, διότι ὁ Ὀμηρος χρῆται τῷ ἀπλῷ καὶ τῷ περιφραστικῷ διὰ τοῦ *θέλω* μέλλοντι καὶ ἐνῷ που λέγει δάσω κατωτέρω λέγει καὶ *θέλω δάσειν* ὅπερ οὐκ ἐστὶ βουλευτικὸν ὡς τινες εἶπον. Προστίθησι δὲ ὅτι δέον ὡσαύτως νὰ σημειωθῇ καὶ τύπος τοῦ μετ' ὀλίγον μέλλοντος τῆς ἀρχαίας, ὃς ἀπαντᾷ τὴν σή-

μερον ἐν τῇ νεωτέρῃ γλώσῃ ἐκφερόμενος οὕτω
θὲ τὰ εἶναι γραμμέτορ κτλ.

Ὁ κ. **Κ. Κοντόπουλος** ἀντικρούει τὴν γνώμην τοῦ κ. Ἀθ. Παπαδοπούλου Κεραμέως ὅτι ὁ διὰ τοῦ θέλω μέλλων προῆλθεν ἐκ ξενικῶν ἐπιρροῶν, φέρων πρὸς τοῦτο διάφορα παραδείγματα διαφορῶν τόπων μηδεμίαν ὑποστάντων ξενικὴν ἐπιρροήν, ἐν οἷς φέρεται ὁ μέλλων διὰ τοῦ θέλω.

Ὁ κ. **Κ. Ξανθοπούλου** ὑποστηρίζει τὸ πρόγραμμα ὡς συνετρίχθη ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς.

Ὁ κ. **Κ. Γεωργαλάς** φρονεῖ ὅτι οὐδὲν ὑφίσταται ζήτημα, τῆς ἐπιτροπῆς ὀριζούσης ἐν τῷ προγράμματι αὐτῆς ὅτι οἱ διαγωνισθησόμενοι ὀφείλουσι ποιῆσθαι γραμματικὰς σημειώσεις.

Ἡ πρότασις τοῦ κ. Κοντοπούλου περὶ προσθήκης σημειώσεως ἐν τῷ προγράμματι διὰ ψηφοφορίας οὐ γίγνεται δεκτὴ.

Μετὰ ταῦτα ὁ κ. **Ηρ. Βασιάδης** παρατηρεῖ, ὅτι ἐν τῷ προγράμματι οὐδὲν ἀναφέρεται περὶ τοῦ ποσοῦ τοῦ βραβείου. Ὁ Καρακένειος ἀγὼν διετίθει διὰ τὴν γραμματικὴν φρ. 500 καὶ διὰ τὴν σύνταξιν Ὀδηγοῦ διδασκαλίας τῆς δημοτικῆς παιδείσεως ἕτερα 500. Ἐπειδὴ δὲ ἡ σύνταξις Ὀδηγοῦ ἀφῆρηθῆ ἀπὸ τοῦ ἀγῶνος τούτου, προεκκρύχθη δὲ ἴδιος, ὁ Βουτσιναιος, ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου, νομίζει ὅτι ἐκ τῶν ἐναπολειφθέντων 500 φρ. δέον νὰ προστεθῶσιν εἰς τὴν σύνταξιν τῆς γραμματικῆς, ἥτις ἐστὶ δυσκολωτάτη, τὰ 250 φρ. καὶ ἀποτελεσθῆ γέρας 750 φρ.

Ὁ κ. **Γεωργαλάς** φρονεῖ ὅτι δέον νὰ προστεθῶσι καὶ τὰ 500 καὶ καταστῆ τὸ βραβεῖον 1000 φρ., περιληφθῆ δὲ ἐν τῇ συντάξει τῆς γραμματικῆς καὶ ἡ σύνταξις Ὀδηγοῦ τῆς διδασκαλίας αὐτῆς.

Ὁ κ. **Ηρ. Βασιάδης** οὐδαμῶς ἀποδέχεται τὴν τοῦ κ. Γεωργαλά γνώμην, διότι τὰ 250 φράγχα δέον νὰ μείνωσι διὰ τὴν προκηρυχθεῖσαν Χρηστομάθειαν, ἧς ἡ σύνταξις ἐστὶ δυσχερεστέρη τῆς γραμματικῆς.

Μετὰ τινὰ δ' ἔτι συζήτησιν, καθ' ἣν οἱ κ. κ. **Τ. Καραθεοδωρῆ, Α. Παπαδόπουλος Κεραμεὺς** καὶ **Γ. Τσιάκας**, ἀλληλοδιαδόχως τὸν λόγον λαβόντες, ὑπεστήριξαν, διὰ πολλῶν, τὴν γνώμην τοῦ κ. Βασιάδου, τεθέντος τοῦ ζητήματος εἰς ψηφοφορίαν ἐκράτησεν ἡ τοῦ κ. Η. Βασιάδου γνώμη.

Κατόπιν ἀποφασίζεται, τῇ τοῦ κ. **Γεωρ. Τσιάκα** προτάσει, ὅπως δημοσιευθῆ τὸ πρό-
(ΒΛΑ. ΦΙΛΟΛΟΓ. ΣΥΛΛΟΓ. ΤΟΜ. ΙΖ')

γραμμα διὰ τε τῶν ἐφημερίδων καὶ δι' ἰδίου τεύχους.

Λύεται ἡ συνεδρίασις.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΨΓ'.

(Τακτικῆ).

Τῇ 11/23 ἀπριλίου 1883.

Προεδρευόντος τοῦ κ. Κ. ΚΑΛΛΙΑΔΟΥ.

Ἀναγνωσθέντων καὶ ἐπικυρωθέντων τῶν πρακτικῶν τῆς ἡγουμένης συνεδριάσεως, ὁ κ. πρόεδρος ἀγγέλλει, ὅτι μετέβη μετὰ τῶν κ.κ. Τηλεμάχου Καραθεοδωρῆ, γενικοῦ γραμματέως, καὶ Ὀδυσσεὺς Ἀνδρεάδου, εἰδικοῦ γραμματέως, καὶ ἐπέδωκε τὸ δίπλωμα τῇ Α. Ἐξ. τῷ κ. de Nélidow, ἐκτάκτω ἀπεσταλμένῳ τῆς Ῥωσικῆς Αὐτοκρατορίας ἐνταῦθα. Εἰς τὴν προσφώνησιν δ' αὐτοῦ ἀπήντησεν ἡ Α. Ἐξοχότης θερμῶς εὐχαριστοῦσα τῷ Συλλόγῳ.

Εἶτα ἀνακοινοῦται ἡ ἐξῆς ἐπιστολὴ τοῦ κ. Θ. Μαυρογορδάτου.

Κωνσταντινούπολις, τῇ 10 ἀπριλίου 1883.

Κύριε πρόεδρε,

Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ὑμετέρας προεδρείας, προθυμοποιούμεναι ν' ἀπευθύνω ὑμῖν τὴν παρούσαν ἐπιστολήν μου, σκοπῶν ν' ἀποδείξω ἐμπράκτως, ὅση μοι δύναμις, τὸ ὄρθον καὶ λυσιτελεῖς τῶν ὑμετέρων πρὸς με φιλικῶν λόγων περὶ τοῦ κατεπείγοντος σπουδαιοτάτου ἐθνικοῦ ἔργου, ὅπερ, διατελοῦν πάντῃ παρημελημένον, ἀντάξιον τυγχάνει τῆς προσοχῆς καὶ ὑποστηρίξεως τῶν ὁμογενῶν, πρὸς πρόληψιν τῶν ἐπιζημιωτάτων συνεπειῶν, αἰτινες νῦν μάλιστα παρουσίζονται.

Ὄντως, κύριε πρόεδρε, ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν οἱ Εὐρωπαῖοι φιλόλογοι, ἐνθαρρυνόμενοι ὑπὸ τῶν κυβερνήσεων αὐτῶν, ὑπὸ σοφῶν ἐταιριῶν καὶ ὑπὸ πλουσιῶν ἰδιωτῶν, ἐπιχειροῦσιν ἐν Ἀνατολῇ ἐρεῦνας πρὸς ἀγοράν, ἀναγραφὴν, ἀντιγραφὴν ἢ καὶ ἀρπαγὴν διαφορῶν Ἑλληνικῶν χειρογράφων κατακειμένων ἐν ἡμετέραις βιβλιοθήκαις καὶ μοναστηρίοις.

Ἡ ἐρευνᾶ αὕτη μεταβιβάζει εἰς τὴν Εὐρώπην πλείστην ἠθικὴν καὶ ὕλικὴν ὠφέλειαν, διότι διὰ μὲν τῆς ἐκδόσεως τῶν ἀναγραφῶν κοινοποιοῦνται τοῖς ἐξ ἐπαγγέλματος κριτικοῖς ὠφελιμώταται λεπτομέρειαι, διὰ δὲ τῆς δημοσιεύσεως χειρογράφων βελτιοῦνται καὶ προάγονται ἀπασαι σχεδὸν αἱ ἱστορικαὶ ἐπιστῆμαι.

Ἐξεταζομένης δὲ τῆς Εὐρωπαϊκῆς ταύτης ἐρευνῆς ὑπὸ ἐποψίν ἐθνικῆν, καταφαίνεται ἀνυπολόγιστος ζημία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, ἀπογυμνουμένου βαθμιαίως τῶν πολυτιμωτέρων αὐτοῦ κειμηλίων καὶ ἀποστερουμένου πάσης ἐπιστημονικῆς προτεραιότητος, ἣτις τοσοῦτῃ δοξάζει καὶ μεγαλύνει τὰ ἔθνη. Ἐν Τουρκίᾳ πρὸ πάντων, ὡς πληροφοροῦμαι, διαπράττονται αἱ πλείσται ἐπὶ τῶν Ἑλληνικῶν χειρογράφων καταγρήσεις, μηδεμιᾶς λαμβανομένης σοβαρᾶς φροντίδος περὶ κατατάξεως, ἀναγραφῆς, ἀντιγραφῆς καὶ διασώσεως αὐτῶν ἀπὸ τῆς φθορᾶς καὶ τῶν ἀρπαγῶν.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, προβλέπεται ὅτι ἐντὸς μικροῦ χρόνου θὰ στερηθῶμεν, ὡς ὀρθῶς καὶ ὑμεῖς φρονεῖτε, τῶν ὑπολοίπων πολυτίμων θησαυρῶν ἡμῶν καὶ τῆς ἐπὶ τούτων ἐπιστημονικῆς προτεραιότητος, ἐάν δὲν ληφθῆ φροντίς παρὰ τῶν ἀρμοδίων, καὶ μάλιστα παρὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου, πρὸς τακτικὴν ἀποστολὴν εἰδικοῦ ἀνδρὸς ἐντεταλμένου τὴν ἐξερεύνησιν τῶν ἐν τοῖς ἡμετέροις μοναστηρίοις καὶ βιβλιοθήκαις Ἑλληνικῶν χειρογράφων, τὴν κατάταξιν καὶ ἀναγραφὴν αὐτῶν, τὴν ἀντιγραφὴν τῶν σημαντικωτέρων, καὶ πρὸς ἐνιαύσιον ἐν ἰδιαιτέρῳ τεύχει δημοσίευσιν τῆς ὑπ' αὐτοῦ παρασκευαζομένης ἐργασίας.

Ἐπιθυμῶν ὅπως βοηθῆσω τὸν Σύλλογον εἰς τὴν ὅσον ἐνεστὶν ἐπιτυχῆ ἐκτέλεσιν τοῦ ἐθνωφελεστάτου τούτου ἔργου, ὅπερ, κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην, καὶ τὰς φιλογενεῖς αὐτοῦ προθέσεις, ἐξυπηρετεῖ καὶ τὸν κύκλον εὐρύνει τῶν φιλογηγικῶν αὐτοῦ ἐρευνῶν, ἀγγέλλω ὑμῖν, κύριε πρόεδρε, διὰ τῆς παρουσίας μου, ὅτι προσφέρω αὐτῷ, πρὸς τὸν σκοπὸν τούτου, ἐπὶ τετραετίαν, ἀνά ἑκατὸν πεντήκοντα λίρας ὀθωμανικᾶς ἐτησίως, προπληρωθησομένης τακτικῶς καθ' ἑξαμηνίαν εἰς τὸν κατὰ καιρὸν ταμίαν τοῦ Συλλόγου καθ' ἕκαστον μᾶλλον καὶ νοέμβριον, ἀρχομένης τῆς ἀποτίσεως τῶν ἐβδομηκοντα πέντε λιρῶν ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς μαίου 1883. Ἐκ τῶν ἑκατῶν πενήκοντα τούτων λιρῶν παρακαλῶ ὅπως αἱ μὲν ἑκατὸν εἰκοσι χρησιμεύσωσιν ὡς ἀμοιβὴ χρονικῆ τοῦ ἀναληφθέντος τὴν ἐπίπουνον ταύτην ἐργασίαν, ὅστις ἐκλεγῆσεται ἐπὶ τετραετίαν ὑπὸ τοῦ Συλλόγου, τῇ προτάσει τοῦ προεδρείου, καὶ συμβληθῆσεται μετὰ τοῦ ἡμετέρου, σωματείου δι' ἐπὶ τούτῳ συμβολαίου, αἱ δὲ τριάκοντα ὡσὶν ὠρισμέναι εἰς κάλυψιν τῶν πρὸς δημοσίευσιν τῆς ἀνά πᾶν ἔτος συλλεχθησομένης ὕλης ἀπαιτηθησομένων δαπανῶν. Ἴσως δ' ἐστὶν ὠφέλιμος καὶ ὁ ἀπὸ τούτου

προσδιορισμὸς τῆς ἐποχῆς τῆς ἐν λόγῳ δημοσίευσως, ὡς τὴν μᾶλα κατὰλληλον δὲ ὑποβάλλω ὑμῖν τὴν πρώτην ἐβδομάδα τοῦ μηνὸς μαίου, μεθ' ἣν τελεῖται συνήθως καὶ ἡ ἐπέτειος ἑορτὴ τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου.

Εὐχομαι ἵνα ὁ Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος, ὃν οἱ πάντες ἀγαπῶμεν καὶ σεβόμεθα, καρπωθῆ ἠθικὴν τε καὶ ὕλικὴν ὠφέλειαν σημαντικὴν ἐκ τῆς ἐργασίας ταύτης, πέπεισμαι δὲ ὅτι καὶ μετὰ τὴν τῆς τετραετίας παρέλευσιν θὰ δυναθῆ, θεῖχ συνάρσει, νὰ συνεχίσῃ αὐτὴν μέχρι τελείας ἀποπερατώσεως, πρὸς δόξαν τῶν ἑλληνικῶν γραμμῶν, ὧν πολλὰκις ἀνεφάνη πιστὸς καὶ ὀτρυνὸς θεράπων.

Ἐπὶ τούτοις δεχθῆτε, κύριε πρόεδρε, τὴν ἔκφρασιν τῆς ἐξόχου πρὸς ὑμᾶς τιμῆς καὶ ὑπολήψεώς μου, μεθ' ὧν διατελῶ

ὄλως πρόθυμος

[ὑπογ.] ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΜΑΥΡΟΓΟΡΔΑΤΟΣ.

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐπιστολῆς ταύτης ἀνακοινοῦται περίληψις καὶ ἄλλων ἐπιστολῶν, ἐν αἷς καὶ ἡ τοῦ κ. Ματθαίου Παρανίκα, ἐκ Σμύρνης, ἀγγέλλοντος ὅτι ποιήσεται δευτέραν ἔκδοσιν τοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον «Σχεδιάσμα» συγγραμματος αὐτοῦ.

Ἐπὶ τῆς περιλήψεως δὲ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης ὁ κ. **Ἡρ. Βασιλάδης** λαβὼν τὸν λόγον λέγει, ὅτι, ὅτε ὁ κ. Μ. Παρανίκας ἀνέγνω ἐν τῷ Συλλόγῳ τὸ ἀκολούθως ἐκδοθὲν ὑπὸ τὸν τίτλον «Σχεδιάσμα» σύγγραμμα αὐτοῦ κατὰ τὸ 1866, ὁ τότε πρόεδρος κ. Κ. Καρθεοδωρῆ προὔτεινε, καὶ ὁ Σύλλογος ἀπέδεδεξε, ὅπως ἡ πραγματεία τοῦ κ. Μ. Παρανίκα, ἐνεκα τῆς σπουδαιότητος αὐτῆς, ἐκδοθῆ δαπάνῃ τοῦ Συλλόγου. Τοῦτο ὅμως οὐκ ἐγένετο ἐλλείψει χρημάτων, ὁ δὲ κ. Μ. Παρανίκας προέβη εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ δαπάνην ἔκδοσιν. Τὸ σύγγραμμα δ' αὐτοῦ τότε ἐπηνέθη καὶ ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ ἐν Ἀθῆναις Ἑθνικοῦ Πανεπιστημίου. Ἦδη δέ, ὡς καὶ ἐκ τῆς ἀνακοινωθεῖσης ἀγγελίας ἐγνώσθη, ὁ κ. Μ. Παρανίκας προβαίνει εἰς δευτέραν ἔκδοσιν τοῦ ἔργου αὐτοῦ. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Σύλλογος ἐξετίμησε τὸ ἔργον τοῦτο, ὥστε καὶ τὴν δημοσίευσιν αὐτοῦ ἀνέλαβεν ἰδίᾳ δαπάνῃ, ἀλλ' ὅπερ οὐκ ἐγένετο, προτείνει ὁ κ. Βασιλάδης, ὅπως ὁ Σύλλογος ἐγγραφῇ συνδρομητῆς διὰ 20 ἀντίτυπα τῆς δευτέρας ταύτης ἐκδόσεως καὶ ἀπευθύνῃ ἐπιστολὴν τῷ κ. Μ. Παρανίκα ἀγγέλλουσαν αὐτῷ τὴν ἀπόφασιν ταύτην καὶ ὅτι αὐτὸς (ὁ Σύλλογος) καὶ τὴν δευτέραν ταύτην ἔκδοσιν εὐμενῶς δέχεται.

Τὴν πρότασιν ταύτην τοῦ κ. Βασιλάδου ὑποστηρίζουσιν ὁ κ. **Τηλέμαχος Καραθεοδωρῆ**, λόγῳ τῶν πρὸς τὸν Σύλλογον ὑπηρεσιῶν τοῦ κ. Μ. Παρνίκα καὶ ὁ κ. **Α. Παπαδόπουλος Κεραμέυς** λόγῳ τῆς τοῦ ἔργου σπουδαιότητος.

Ὁ κ. πρόεδρος λέγει ὅτι, ἐὰν τὸ κεφάλαιον τοῦ προϋπολογισμοῦ ἐξηγητήθῃ, ὁ Σύλλογος, ἀποδεχόμενος τὴν πρότασιν τοῦ κ. Βασιλάδου, δεῖν ὅπως παράσχῃ τῷ προεδρεῖω καὶ τὴν ἀναγκαίαν πίστωσιν πρὸς ἀπότισιν τῶν 100 φρ.

Ὁ Σύλλογος παμψηφεί ἀποφαίνεται ὑπὲρ τῆς προτάσεως τοῦ κ. Βασιλάδου καὶ παρέχει τὴν ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ἐξηγητήθη τὸ κεφάλαιον τοῦ προϋπολογισμοῦ αἰτηθείσαν πίστωσιν.

Ἀκολουθῶς ὁ κ. πρόεδρος ἐπὶ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ κ. Θ. Μαυρογορδάτου λέγει, ὅτι τὸ προεδρεῖον, ἀμα τῇ λήψει τῆς ἐπιστολῆς ταύτης συνῆλθεν ἐπὶ τούτῳ καὶ συσχεψάμενον ἔγνω ὅπως ὑποβάλλῃ τῷ Συλλόγῳ τὰς ἐξῆς προτάσεις.

Αἱ προτάσεις αὗται ἀναγινώσκονται ὑπὸ τοῦ κ. γενικοῦ γραμματέως ἔχουσαι οὕτως:

α'.) Ὁ κ. **Θ. Μαυρογορδάτος** ἀναγράφεται μέγας δωρητὴς τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου.

β'.) Ἀποφασίζεται ὑπὸ τοῦ Συλλόγου ἡ σύνταξις καὶ ἐκδοσις γενικοῦ περιγραφικοῦ καταλόγου τῶν Ἑλληνικῶν χειρογράφων τῶν εδρικομένων ἐν ταῖς ἀγὰ τὴν Ἀνατολὴν βιβλιοθηκαῖς.

γ'.) Ὡς πρὸς τὸ Ἅγιον Ὅρος, ἐπειδὴ ἡ ἀναγραφή τῶν ἐκεῖ χειρογράφων ἀρτίζει τῇ Ἀθωνιάδι βιβλιοθήκῃ τοῦ ἀσιμνήστου Σουλῆρη, ὁ Σύλλογος τὴν μὲν ἀναγραφήν τούτων ἐν τῷ καταλόγῳ ἐξαιρεῖ, τὴν δὲ ἀντιγραφήν αὐτῶν ἐπιτρέπει μετὰ παρέλευσιν τῶν δύο πρώτων ἐτῶν.

δ'.) Ἡ ἀπαιτούμενη πρὸς τοῦτο δαπάνη γερήσεται διὰ τοῦ ποσοῦ λίρῶν ὠθωμαρικῶν ἐξακοσίων, ἃς προσφέρει ὁ κ. Θ. Μαυρογορδάτος ὑποσχθεὶς ὅπως χορηγῇ τῷ Συλλόγῳ πρὸς τὸν ἄνω σκοπὸν ἐπὶ τετραετίαν λίρας ὠθωμαρικῆς ἑκατὸν πενήκοντα (150) κατ' ἔτος.

ε'.) Ὁ κατάλογος οὗτος κληθήσεται **Μαυρογορδάτειος βιβλιοθήκη**.

ς'.) Ἰδιαιτέρα μερὶς ἀνοίγεται ἐν τῷ ταμείῳ ἐπιγραφομένη **Μαυρογορδάτειος βιβλιοθήκη**.

ζ'.) Ὁ Σύλλογος ἀνατίθῃ τὴν ἐργασίαν

τῆς συντάξεως τῆς Μαυρογορδατείου βιβλιοθήκης τῷ ἐκ τῶν μελῶν αὐτοῦ κ. Α. Παπαδοπούλῳ Κεραμεί, ἐπ' ἀμοιβῇ λίρῶν ὠθωμαρικῶν 120 κατ' ἔτος ἐπὶ τετραετίαν. Αἱ ἀμοιβαὶ πρὸς τοῦτο ὑποχρεώσεις τοῦ Συλλόγου καὶ τοῦ κ. Α. Παπαδοπούλου Κεραμέως κατορισθήσονται δι' ἰδιαίτερον συμβολαίου.

η'.) Ὁ Σύλλογος ἀνατίθῃ τῇ Συντακτικῇ ἐπιτροπῇ τὴν φροντίδα τῆς ἐκτυπώσεως τῆς καθ' ἕκαστον ἔτος ὑπὸ τοῦ κ. Ἀθ. Παπαδοπούλου Κεραμέως συλλεγομένης ὕλης, χορηγῇ δ' αὐτῇ δι' ἔξοδα ἐκτυπώσεως λίρ. ὀθ. 30 κατ' ἔτος ἐπὶ τετραετίαν.

θ'.) Ἡ Μαυρογορδάτειος βιβλιοθήκη ἐκδοθήσεται ἐτησίως κατὰ τεύχη ἐξ ὀκτώ τοῦλάχιστον τυπογραφικῶν φύλλων ἕκαστον. Τὰ τεύχη ἔχοντα τὸ διὰ τὸ περιοδικὸν τοῦ Συλλόγου ὠρισμένον σχῆμα φέρουσιν ἐπὶ τοῦ ἐξωφύλλου τὴν ἐξῆς ἐπιγραφήν: «Ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος — Μαυρογορδάτειος βιβλιοθήκη, ἥτοι γενικὸς περιγραφικὸς κατάλογος τῶν ἐν ταῖς ἀγὰ τὴν Ἀνατολὴν βιβλιοθηκαῖς εδρικομένων Ἑλληνικῶν χειρογράφων, καταρτισθεὶς καὶ συνταχθεὶς κατ' ἐπιτολίην τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου ὑπὸ Α. Παπαδοπούλου τοῦ Κεραμέως.

Τεῦχος —, μαιου 188. (Τὸ σῆμα τοῦ Συλλόγου). Ἐν Κωνσταντινουπόλει κτλ.»

ι'.) Τὰ τεύχη τῆς Μαυρογορδατείου βιβλιοθήκης δεῖν γὰ ὥσιν ἔτοιμα τῇ 1ῃ μαιου ἐκάστου ἔτους.

ια'.) Ἐκαστον τεῦχος περιέχει α') τὴν μέχρι τῆς ἐποχῆς τῆς ἐκτυπώσεως συλλεχθεῖσαν καὶ κοινοποιηθεῖσαν τῷ Συλλόγῳ ὕλην.

ιβ'.) Πίνακας παρομοιωτέπων γραφῶν ἢ ἀπειχοισμάτων. ιγ'.) Πίνακα ἀναλυτικὸν καὶ ἀλφαριθμητικὸν τῶν περιεχομένων.

ιδ'.) Ἐν τοῖς ἐκδοθησομένοις τεύχεσι γερήσεται ἰδίᾳ εἶδημος μρελα τῶν μονῶν, σχολῶν ἢ βιβλιοθηκῶν, ἐν αἷς ὑπάρχουσι τὰ ἀναγραφόμενα χειρόγραφα καὶ εἰς αἷς πέμπονται δωρεὰν ἀντίτυπα ἐκάστου τεύχους.

ιε'.) Ἡ τιμὴ ἐκάστου ἐκδιδόμενου τεύχους ὀρίζεται ὑπὸ τοῦ Συλλόγου τῇ προτάσει τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς. Τὰ ἐκδιδόμενα τεύχη διατέμονται δωρεὰν τοῖς τακτικαῖς, ἐπιτίμοις καὶ ἀρτεπιστέλλουσι κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐκδόσεως μέλῃσι τοῦ Συλλόγου, ὡς καὶ τοῖς παρεπιστημίοις, βιβλιοθηκαῖς, ἐφημερίαις καὶ περιοδικαῖς, μεθ' ὧν ἀνταλλάσσει ὁ Σύλλογος τὰς δημοσιεύσεις αὐτοῦ.

ω').) Αἱ παροῦσαι ἀποφάσεις ἰσχύουσιν ἐπὶ τετραετίαν. Δὲν δύναται δὲ νὰ συζητηθῶσιν ἐκ νέου κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο εἰμὴ τῇ ἐγγράφῳ καὶ ἡτιολογημένη προτάσει πέντε τοῦλάχιστον μελῶν τοῦ Συλλόγου, συζητησομένη ἐν ἐκτάκτῳ συνεδριάσει, ἣτις ἐπὶ τούτῳ συγκαλεῖται ὑπὸ τοῦ προεδρείου.

Ὁ κ. Ἡρ. Βασιλάδης ἐκφράζει τὰς εὐχαριστίας αὐτοῦ καὶ ὡς μέλος τοῦ Συλλόγου καὶ ὡς προεδρεύσας αὐτοῦ. Τὸ προσδιοριζόμενον δέ, λέγει, ποσὸν διὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς συλλεγομένης ὕλης ἐστὶ σμικρὸν, ἀλλὰ πέποιθεν ὅτι ὁ κ. Θεόδωρος Μαυρογορδάτος, ὅταν ἴδῃ τὴν σπουδαιότητα τοῦ ἔργου, συμπληρώσει αὐτό. Τέλος δὲ προτείνει τὴν δημοσίευσιν τῆς ἐπιστολῆς τοῦ κ. Θεοδώρου Μαυρογορδάτου ὡς καὶ τῶν ἀποφάσεων τοῦ Συλλόγου.

Αἱ ἀνωτέρω προτάσεις τοῦ προεδρείου γίνονται δεκταὶ παμψηφεί ὡς καὶ ἡ πρὸς δημοσίευσιν αὐτῶν τε καὶ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ κ. Θεοδώρου Μαυρογορδάτου πρότασις τοῦ κ. Βασιλάδου.

Ἐκφράζονται δὲ θερμαὶ εὐχαριστίαι τῷ κ. Θ. Μαυρογορδάτῳ καὶ ἀποφασίζεται ἵνα καὶ ἐγγράφως ἀγγελθῆ τούτο τῷ δωρητῇ.

Ἐἶτα ὁ κ. γενικὸς γραμματεὺς ἀναγινώσκει τὸ ὑπὸ τοῦ προεδρείου συνταχθέν συμβολαίον, ὑπογραφησόμενον ἀφ' ἐνὸς μὲν ὑπὸ τοῦ προέδρου καὶ γενικοῦ γραμματέως ἀφ' ἐτέρου δὲ ὑπὸ τοῦ κ. Ἀθανασίου Παπαδοπούλου τοῦ Κεραμῆως. Τὸ συμβολαίον ἔχει οὕτω.

ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΝ.

Μεταξὺ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου ἀντιπροσωπευομένου ὑπὸ τῶν κ. κ. Κ. Καλλιλάδου προέδρου καὶ Τηλ. Καραθεοδωρῆ γενικοῦ γραμματέως ἀφ' ἐνός, καὶ τοῦ κ. Ἀθανασίου Παπαδοπούλου Κεραμῆως ἀφ' ἐτέρου, συνεφωνήθησαν τὰ ἑξῆς:

Ἄρθρον 1.—Ὁ κ. Α. Παπαδόπουλος Κεραμῆως ἀναδέχεται τὴν σύνταξιν γενικοῦ περιγραφικοῦ καταλόγου τῶν Ἑλληνικῶν χειρογράφων τῶν εὐρισκομένων ἐν ταῖς ἀνά τὴν Ἀνατολὴν βιβλιοθήκαις διὰ τὴν Μαυρογορδάτειον βιβλιοθήκην.

Ἄρθρον 2.—Ὡς πρὸς τὸ Ἅγιον Ὅρος ἐπειδὴ ἡ ἀναγραφή τῶν ἐκεῖ χειρογράφων ἀνήκει τῇ Ἀθωνιάδι βιβλιοθήκῃ τοῦ ἀειμνήστου Σουλίνη, ὁ Σύλλογος τὴν μὲν ἀναγραφὴν αὐτῶν ἐν τῷ καταλόγῳ τούτῳ ἐξαιρεῖ, τὴν δὲ ἀντιγραφὴν αὐτῶν ἐπιτρέπει μετὰ παρέλευσιν τῶν δύο πρώτων ἐτῶν.

Ἄρθρον 3.—Ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος χορηγεῖ τῷ κ. Α. Παπαδοπούλῳ Κεραμῆϊ διὰ τὴν ἀνω ῥηθείσαν ἐργασίαν λίρας ὀ. ἑκατὸν εἴκοσι κατ' ἔτος ἐπὶ τετραετίαν πληρωνομένης αὐτῷ δι' ἐντάλλαγμα-τος τοῦ προέδρου ἀνά ἐξήκοντα λίρας καθ' ἐκάστην ἐξαμηνίαν τῇ 15ῃ Μαΐου καὶ τῇ 15ῃ Νοεμβρίου ἐκάστου ἔτους ἐπὶ τετραετίαν, ἀρχομένης τῆς πληρωμῆς ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς Μαΐου.—Ἐν περιπτώσει ἀπουσίας ὁ κ. Α. Παπαδόπουλος Κεραμῆς διορίζει ἐγγράφως ἐπιτροπὸν πρὸς παραλαβὴν τῶν χρημάτων.

Ἄρθρον 4.—Ὁ κ. Α. Παπαδόπουλος Κεραμῆς πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ἀνατεθειμένης αὐτῷ ἐργασίας ὀφείλει νὰ περιέλθῃ αὐτοπροσώπως τὰς βιβλιοθήκας Μονῶν, Σχολῶν καὶ λοιπῶν ἰδρυμάτων, ἐνθα γινώσκει ὅτι ὑπάρχουσι χειρόγραφα καὶ καταγράψῃ ἀκριβῆ κατάλογον πάντων τῶν ἐν ἐκστάτῃ ἑρευνημένῃ βιβλιοθήκῃ περιεχομένων χειρογράφων, ἀντιγράψῃ δὲ καὶ τὰ κατ' αὐτὸν σπουδαιότερα.

Τὰ χειρόγραφα περιγραφῆσονται ἐν πρὸς ἐν λεπτομερῶς καὶ οὕτως ὡς εἰθίσται ἐν ταῖς τελειοτάταις τῶν τοιοῦτου εἶδους περιγραφῶν. Ληφθήσονται δὲ κατὰ τὸ δυνατόν καὶ ἀπομιμήματα πανομοιόγραφα τῶν γραφῶν καὶ εἰκόων, αἵτινες ἤθελον κριθῆ ἄξια ἰδιαιτέρας μνείας.

Ἄρθρον 5.—Ὁ κ. Α. Παπαδόπουλος Κεραμῆς δὲν δύναται νὰ προβῇ ἰδιαιτέτως εἰς οὐδεμίαν δημοσίευσιν χειρογράφων ἀνηκόντων ταῖς ἐν τῷ ἄρθρῳ 1 τοῦ παρόντος συμβολαίου διαλαμβανομέναις βιβλιοθήκαις, οὐδὲ νὰ κοινοποιήσῃ ἄλλῃ ἢ τῷ κατὰ καιρὸν προέδρῳ τοῦ Συλλόγου τὴν συλλεγομένην ὑπ' αὐτοῦ ὕλην ἐπὶ ποινῇ ἀκυρώσεως τοῦ συμβολαίου τούτου.

Ἄρθρον 6.—Ὁ κ. Α. Παπαδόπουλος Κεραμῆς ὀφείλει νὰ τηρῇ τὸν Σύλλογον ἐνήμερον τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ κοινοποιῶν αὐτῷ καθ' ἐκάστην τριμηνίαν τακτικῶς τὰ τε ὑπ' αὐτοῦ γενομένα ὡς καὶ πρόγραμμα τῆς σχεδιαζομένης πορείας κατὰ τὴν ἐπερχομένην τριμηνίαν.

Ἄρθρον 7.—Ἡ συλλεχθεῖσα καὶ καταρτισθεῖσα ὕλη δέον νὰ περιέλθῃ εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ Συλλόγου τὸ βραδύτερον τῇ 1 μαρτίου ἐκάστου ἔτους.

Ἄρθρον 8.—Ὁ κ. Α. Παπαδόπουλος Κεραμῆς προσκαλεῖται ὑπὸ τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς ἐν ταῖς συνεδριάσεσιν αὐτῆς, ἐνθα γενήσεται λόγος περὶ τῆς ἐκδόσεως τῆς Μαυρογορδατείου βιβλιοθήκης καὶ συνεργάζεται μετ' αὐτῆς πρὸς τούτο, ἂν παρῆ.

Ἄρθρον 9.—Ὁ Σύλλογος παρέχει τῷ κ. Α. Παπαδοπούλῳ Κεραμεῖ πᾶσαν ἠθικὴν ἀρωγὴν καὶ συνδρομὴν πρὸς διευκόλυνσιν αὐτοῦ ἐν τῇ ἐργασίᾳ, ἣν ἀναλαμβάνει διὰ τοῦ συμβολαίου τούτου.

Ἄρθρον 10.—Τὸ παρὸν συμβόλαιον ἐγκριθὲν καὶ ἐπιψηφισθὲν ὑπὸ τοῦ Συλλόγου ἐν τῇ ΨΓ'. τακτικῇ αὐτοῦ συνεδριάσει τῆς 11ης ἀπριλίου 1883, ἔχον δὲ κύρος δημοσίου ἐγγράφου, ἐγένετο εἰς δύο ἴσα, ὧν τὸ μὲν κατατίθεται ἐν τοῖς ἀρχείοις τοῦ Συλλόγου, τὸ δὲ παραδίδεται τῷ ἑτέρῳ τῶν συμβαλλομένων κ. Ἀθ. Παπαδοπούλῳ Κεραμεῖ.

Πέραν, τῇ 11 ἀπριλίου 1883.

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν αὐτοῦ, ὁ κ. Α. Παπαδόπουλος Κεραμεὺς δηλοῖ, ὅτι ἀναδέχεται τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου ἐπὶ τῇ ἀποτίσει λιρ. ὀθωμανικῶν ἐξήκοντα καθ' ἑξαμηνίαν.

Ὁ κ. Ἀθ. Παπαδόπουλος Κεραμεὺς εὐχαριστεῖ τῷ Συλλόγῳ διὰ τὴν ὑψηλὴν ἐργασίαν, ἣν ἀνέθηκεν αὐτῷ, καὶ τὴν ἐκ τούτου ἐπιδεικνυμένην αὐτῷ ἐμπιστοσύνην καὶ ὑπισχνεῖται ὅτι ἐργασθήσεται πᾶσῃ δυνάμει πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ ἀνατεθέντος αὐτῷ ἔργου.

Ὁ κ. πρόεδρος λέγει, ὅτι ὁ Σύλλογος πέποιθεν, ὅτι ὁ κ. Ἀθ. Παπαδόπουλος Κεραμεὺς ἐργασθήσεται μετ' εὐσυνειδησίας πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ τοῦ Συλλόγου, καθ' ὅσον καὶ εἰδικὸς πρὸς τοῦτο ὑπάρχει. Ὁ Σύλλογος, προστίθησιν ὁ κ. πρόεδρος, ὃς ἔσχεν ἱκανὰς ὑπηρεσίας μέχρι τοῦδε τοῦ κ. Παπαδοπούλου Κεραμεῖος μετὰ ζήλου ἐργασθέντος ἐν αὐτῷ, βεβαίως ἐστὶν ὅτι εὐχαριστηθήσεται καὶ ὡς πρὸς τὴν ποιότητα καὶ τὴν ποσότητα τῆς ἐργασίας αὐτοῦ.

Εἶτα ὁ κ. πρόεδρος λέγει, ὅτι τὸ προεδρεῖον σκεψάμενον ἐπὶ τῆς παραιτήσεως τοῦ κ. (.) W. Haidenstamm ἀπὸ τακτικοῦ μέλους, ἦν οὗτος διὰ ἐπιστολῆς ἠγγεῖλε τῷ Συλλόγῳ, ἔγνω νὰ προτείνῃ τῷ Συλλόγῳ τὴν ἀποδοχὴν μὲν τῆς ἀπὸ τακτικοῦ μέλους παραιτήσεως αὐτοῦ τὴν ἐκλογὴν δ' αὐτοῦ μέλους ἀντεπιστέλλοντος.

Ἡ πρότασις γίνεταί παμψηφεί δεκτὴ.

Ἀκολούθως ὁ κ. Ἡροκλῆς Βασιλάδης ἀναγινώσκει συνέχειαν τῆς περὶ τοῦ Λαοκούοντος τοῦ Λεσιγγίου πραγματείας αὐτοῦ.

Τὸ μέρος τοῦτο τῆς ἀνακοινώσεως τοῦ κ. Ἡρ. Βασιλάδου ἔχει ἐν περιλήψει οὕτω.

«Καίτοι ὁ Λεσιγγίος ἱκανὰ εἶπε περὶ τῆς

τέχνης τοῦ Σοφοκλέους, ἐνομίσαμεν καλόν, λέγει ὁ κ. Ἡρ. Βασιλάδης, ὅπως ἐνδιατρίψωμεν μικρὸν ἔτι, ἵνα καταδείξωμεν ὅτι αἱ θεωρίαι τοῦ Λεσιγγίου οὐ μόνον ἐν Γερμανίᾳ ἐκαρποφόρησαν, ἀλλὰ καὶ ἐν Γαλλίᾳ, ὅπου ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς ἄλλους καὶ μάλιστα εἰς τὸν Palin καὶ Saint-Marc-Girardin νὰ κρίνωσιν ὀρθότερον περὶ τῶν Ἑλληνικῶν γραμμῶν καὶ τῶν Ἑλλήνων τραγικῶν ἢ ὅ τι ἐποίουν οἱ Γάλλοι κριτικοὶ καὶ ποιηταὶ κατὰ τὸν III'. αἰῶνα. Καὶ πρῶτον ἀναγινώσκει ὁ κ. Βασιλάδης τὴν σύγκρισιν τῶν τριῶν Φιλοκτῆτων τοῦ Εὐριπίδου, τοῦ Αἰσχύλου καὶ τοῦ Σοφοκλέους κατὰ τὸν Δίωνα τὸν Χρυσόστομον, ἐν ἧ οὗτος ἀναπτύσσει τὰς ἀρετὰς ἐκάστης τραγωδίας, ἀλλ' οὐδὲν ἀποφαίνεται τίς ἀνώτερος τῶν ἄλλων, καὶ εἶτα ἐξακολουθῶν λέγει ὅτι ὁ Γαλάτης Palin ἀκριβέστερον καὶ λεπτομερέστερον ἐξετάζει τὸν Φιλοκτῆτην τοῦ Σοφοκλέους. Τὸ δρᾶμα κατ' αὐτὸν ἦν τοῖς ἀρχαίοις πρὸ πάντων ἡθικὸν κἀτοπτρον, ἐν ᾧ θεωροῦνται τὰ πάθη τῶν ἄλλων ἐνησμενίζον δὲ ν' ἀνευρίσκωσι τὴν ἑαυτῶν εἰκόνα. Τὸν χαρακτήρα τοῦτον τοῦ ἀρχαίου δράματος κάλλιστα δηλοῖ ὁ περιβόητος ἐκεῖνος στίχος τοῦ Μενάνδρου

•Ἄνθρωπος εἰμι καὶ τίνθρώπου μοι μέλει•.

Οὐδὲν ἕτερον δρᾶμα διακρίπτει τοσοῦτον ἐπὶ ταύτῃ τῇ ἀξίᾳ τοῦ δεικνῦναι τὸν ἄνθρωπον πρὸς τὸν ἄνθρωπον ὅσον ὁ Φιλοκτῆτης τοῦ Σοφοκλέους.

Τὰ αἰσθήματα, ἀπερ ἐν αὐτῷ ἀναπτύσσονται, ἐλήφθησαν ἐκ τῆς ἐνδομυχωτάτης καὶ καθολικωτάτης ἡμῶν φύσεως, διὸ καὶ συγκινούσιν ἡμᾶς βαθέως. Ὁ Palin θαυμάζει τὴν μεγάλην τέχνην τοῦ Σοφοκλέους, δι' ἧς ἀπλουστάτην ὑπόθεσιν κατώρθωσε νὰ πλέξῃ διὰ τῆς εἰσαγωγῆς νέου προσώπου, τοῦ Νεοπολέμου, καὶ τῆς ἀντιθέσεως τῶν χαρακτήρων τοῦ Ὀδυσσεῦς τοῦ Φιλοκτῆτου καὶ τοῦ Νεοπολέμου, ἐξ ὧν ἐπέρχονται πᾶσαι αἱ περιπέτειαι τοῦ δράματος φυσικῶς ἀνευ βίας ἐξωτερικῆς. Ὁ μὲν χαρακτήρ τοῦ Νεοπολέμου ἐστὶν ἀπλοῦς, γενναῖος καὶ ἄδολος ὡς ὁ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ὁ δὲ τοῦ Ὀδυσσεῦς πανούργος, πρὸς οὐδὲν ἄλλο ἀποβλέπων ἢ πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ καὶ οὐδὲν μέσον ἀποφεύγων, ὁ δὲ τοῦ Φιλοκτῆτου οὐκ ἔστι καταβεβλημένος, ὡς παρ' Αἰσχύλῳ, ἀλλὰ ζωηρὸς καὶ ἀδιέλλακτος, φυλάττων μίσος κατὰ τῶν Ἀτρεϊδῶν καὶ μάλιστα κατὰ τοῦ Ὀδυσσεῦς.

Ἐνταῦθα διακόπτει ὁ κ. Ἡρ. Βασιλάδης τὸ

ἀνάγνωσμα αὐτοῦ ἐπιφυλασσόμενος ἵνα ἀποπερατώσῃ αὐτὸ ἐν ἐπιούσῃ τινὶ συνεδριάσει.

Μετὰ τὸ πέρας τοῦ ἀναγνώσματος ὁ κ. πρόεδρος λύει τὴν συνεδρίαν.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΨΔ'.

(Ἑκτακτος).

Τῆ 13/25 ἀπριλίου 1883.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Κ. ΚΑΛΑΙΔΑΟΥ.

Ἀναγνωσθέντων καὶ ἐπικυρωθέντων τῶν πρακτικῶν τῆς ἡγουμένης ἐκτάκτου συνεδριάσεως τῆς 28 ἰουνίου παρ. ἔτους

Ὁ κ. **Ἐηλέμαχος Καραθεοδωρῆ** γενικὸς γραμματεὺς ἀναγινώσκει τὴν ἐκθεσὶν τῆς Ἐκπαιδευτικῆς ἐπιτροπῆς περὶ τῶν ἐτησίων αὐτῆς ἐργασιῶν ἔχουσαν οὕτω

Κύριοι!

Ἡ Ἐκπαιδευτικὴ ἐπιτροπὴ τῆς ληγουσῆς συλλογικῆς περιόδου συγκειμένη ἐκ τῶν κκ. Κ. Ξανθοπούλου, προέδρου, Ἡρ. Βασιλάδου, Χρ. Χατζηγηρήστου, Α. Θεοδωρίδου, Ν. Παρανίκα, Π. Παπαρρούση, Κ. Γεωργαλᾶ καὶ Γεωργίου Τσιάκα συνήλθεν εἰς πρώτην συνεδρίαν τῆ 15 ὀκτωβρίου ἔτους παρελθόντος, ἐν ἣ τῆ προτάσει τοῦ προέδρου τῆς ἐπιτροπῆς καὶ ὁμοψήφω ἀποφάσει τῶν μελῶν αὐτῆς ἐξελέγη γραμματεὺς ὁ κ. Γεώργιος Τσιάκας, τοῦ μὲν τοῦ κ. Θ. Σαλτέλη μὴ μετασχόντος τῶν συνεδριάσεων διὰ λόγους σπουδαίους, τοῦ δὲ κ. Ἀβραάμ Μυλιῆκα παρευρεθέντος ἐν δυσι μόνον. Ἡ ἡμετέρα ἐπιτροπὴ συνεκρότησε μέχρι τοῦδε 15 συνεδριάσεις τακτικὰς τε καὶ ἐκτάκτους, ἐν αἷς τῆ προθύμῃ καὶ ἀόκνῃ πάντων τῶν μελῶν συμπράξει διάφοροι ἐμελετήθησαν καὶ διεξήχθησαν ἐργασίαι, αἵτινες ὑπακτεῖαι εἰς τρεῖς κυρίως κατηγορίας. Καὶ ἐν μὲν τῆ πρώτῃ περιλαμβάνονται αἱ ἐκθέσεις ἐπὶ τῶν ἀποσταλέντων τῆ ἐπιτροπῆ παρὰ τοῦ Προεδρείου ἔργων, τῶν μὴ εἰς τὸν Καραπάνειον ἀγῶνα ἀναφερομένων, ἐν δὲ τῆ δευτέρῃ περιέχονται αἱ περὶ συντάξεως προγράμματος γραμματικῆς διὰ τὸν Καραπάνειον ἀγῶνα μακρὰ συζητήσεις καὶ ἀποφάσεις καὶ τὴν τελευταίαν ἀπαρτίζουσιν αἱ ἐπὶ τῶν εἰς τὸν Καραπάνειον ἀγῶνα σταλεισῶν δύο χειρογράφων γεωγραφικῶν καὶ δύο φυσικῶν ἱστορικῶν κρίσεις καὶ ἀγωνοδικαί. Καὶ τῶν μὲν τελευταίων τούτων τὸ ἀποτέλεσμα κοινωθήσεται ἐν τῆ ἐπετείῳ

τοῦ Συλλόγου ἑορτῆ, νῦν δὲ περὶ τῶν ἄλλων ἔστω βραχὺς λόγος.

Εὐθὺς ἐν τῆ πρώτῃ συνεδριάσει τέψις ἐγένετο περὶ ἐκλογῆς θέματος, εἰς ὃ ἐμελλε ν' ἀσχοληθῆ ἢ ἐπιτροπὴ κατὰ τὸ λήγον συλλογικὸν ἔτος· καὶ προτάθη μὲν κατ' ἀρχὰς ὡς τοιοῦτον ὁ καταρτισμὸς προγράμματος ὁδηγοῦ τῆς μέσης παιδείσεως, ἀλλὰ δευτέρας σκέψεως ἀρχῆς προτεθείσης, ἀπεφασίσθη ὅπως ἢ ἐπιτροπὴ ἀσχοληθῆ περὶ τὴν διαπόνησιν προγράμματος πρὸς σύνταξιν γραμματικῆς εἰς χρῆσιν τῶν δημοτικῶν καὶ ἀστικῶν σχολῶν, ἀγνωστοῦντος καὶ ἀδῆς τοῦ φιλογενοῦς κ. Κ. Καραπάνου. Ἐν τῷ μεταξὺ πρότασις μὲν ἐγένετο ὅπως μελετηθῆ ἢ συγχρότησις προγράμματος πρὸς καλλιγραφικὸν ἀγῶνα, ἀλλὰ τῶν ἐκ Παρισίων ἀναμενομένων δειγμάτων τῆς γραφῆς Ἀγγέλου τοῦ Βεργικίου οὕπω ἀποσταλέντων, ἐγκατελείφθη ἡ ἐργασία αὕτη εἰς τὴν διάδοχον ἐπιτροπὴν. Ἐν τῆ συγχροτήσει τοῦ τῆς γραμματικῆς προγράμματος ἅπαντα τὰ μέλη συνεισήνεγκον ἐν πολλῇ προθυμίᾳ τὸν πνευματικὸν ἔργον αὐτῶν, ὅπως τὸ ἐπιδικώμενον ἔργον ὡς οἶόν τε καλῶς συντελεσθῆ. Κατὰ συμβουλήν δὲ τοῦ κ. Ἡρ. Βασιλάδου μεταγλωττισθεῖσαι ἐκ τοῦ γερμανικοῦ ὑπὸ τοῦ Γεωργίου Τσιάκα ἀνεγνώσθησαν ἐν ταῖς συνεδριάσεσι δύο σχετικαὶ πραγματεῖαι, δι' ὧν κατενοήθη κάλλιον πῶς οἱ ἐν Εὐρώπῃ ἐργάζονται παραπλησιαίς ἐπιχειροῦντες ἐπιχειρήσεσιν. Ἐργασθεῖσα δὲ ἢ ἐπιτροπὴ ἐπὶ δύο περίπου μῆνας ἐν τῆ ὑποθέσει ταύτῃ συνεκρότησε τέλος τὸ πρό τινων ἡμερῶν ἀναγνωσθὲν ἐν τακτικῇ τοῦ Συλλόγου συνεδριάσει πρόγραμμα, ὅπερ ἐπιψηφισθὲν δημοσιεύεται κατ' αὐτὰς ἐν ταῖς ἐφημερίσι.

Τὰ εἰς τὴν ἡμετέραν ἐπιτροπὴν παραπεμφθέντα ἔργα τὰ μὴ εἰς τὸν Καραπάνειον ἀναφερόμενα ἀγῶνᾶ εἰσι τρία, ὧν τὸ μὲν ἔντυπον Ἀλφαβητάριον ὑπὸ Κ. Ι. Μαρουδῆ ἐξητάσθη ὑπὸ τῶν κκ. Κ. Γεωργαλᾶ καὶ Γεωργ. Τσιάκα, τὸ δὲ τοῦ κ. Μηνᾶ Δ. Χαμουδοπούλου Ἀναγνωσματάριον ὑπὸ τριμελοῦς εἰδικῆς ἐπιτροπῆς ἐκ τῶν κκ. Κ. Ξανθοπούλου, Κ. Γεωργαλᾶ καὶ Γεωργίου Τσιάκα καὶ ἡ Ἀνοδοσμη ἤτοι συλλογὴ ποιημάτων ὑπὸ Δτμ. Πετρίδου ἐξητάσθη ὑπὸ τῶν κκ. Κ. Ξανθοπούλου καὶ Χρ. Χατζηγηρήστου. Καὶ αἱ τρεῖς ἐπὶ τῶν εἰρημένων ἔργων ἐκθέσεις τῶν εἰδικῶν ἐπιτροπῶν ἐν καιρῷ παρασκευασθεῖσαι καὶ ἐν τῇ γενικῇ ἐκπαιδευτικῇ ἐπιτροπῇ συζητηθεῖσαι ἀνεγνώσθησαν καὶ ἐν τακτικαῖς τοῦ Συλλόγου συνεδριάσεσιν. Ὡς γνωστὸν οὐδενὸς τῶν πανη-

μάτων τούτων τὸ ἀποτέλεσμα ὑπῆρξεν εὐνοϊκόν, οὐ ἔνεκα αὐτῇ πρώτῃ ἢ ἐπιτροπῇ μεγάλως ἐλυπήθη. Ἀλλὰ μὴ λησμονήσωμεν ὅτι ὁ ἡμέτερος Σύλλογος καθήκον ἱερὸν ἔχει, ὅπως ἐταστικώτατα ῥίπτῃ βλέμματα, ὅποτε ἐρευνᾷ ἔργα τὴν ἀναγεννωμένην δημοτικὴν σχολὴν ἡμῶν ἀποβλέποντα. Οὐδεμία δὲ ἀνάγκη ὅπως εἰς λεπτομερείας ἐπὶ τῶν εἰρημένων ἐκθέσεων ἐνδιατρίψωμεν, διότι αὐταὶ καὶ γνωσταὶ εἰσιν ἤδη καὶ δημοσιευθήσονται ὡς ἔχουσιν ἐν τῷ τοῦ Συλλόγου περιοδικῷ. Σημειωτέον δ' ἐνταῦθα, ὅτι πλὴν τοῦ Γεωργίου Τσιάκκα παρατηθέντος διὰ λόγους ἰδίους τὰ ἄλλα μέλη ἐνεμειναν μέχρι τέλους.

Τέλος ἐξαίτουμέθα μὲν τὴν προσήκουσαν παρὰ τοῦ Συλλόγου ἐπιείκειαν ἐπὶ ταῖς τυχόν ἐλλείψεις ἐν τῇ ἐπιτελείᾳ τοῦ καθήκοντος ἡμῶν, εὐχόμεθα δὲ τοῖς ἡμετέροις διαδόχοις σταδιοδρομίαν εὐδοκιμωτέραν καὶ ἐπιτυχίαν ἀξιολογωτέραν.

Τὰ μέλη τῆς Ἐκπαιδευτικῆς ἐπιτροπῆς

Κ. ΖΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ, πρόεδρος.

ΗΡ. ΒΑΣΙΛΑΔΗΣ.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΧΑΤΖΗΧΡΗΣΤΟΥ.

Θ. ΣΑΛΤΕΛΗΣ.

Α. ΘΕΟΔΩΡΙΑΝΗΣ.

ΝΙΚ. ΠΑΡΑΝΙΚΑΣ.

Π. ΠΑΠΑΡΡΟΥΣΗΣ.

Κ. Γ. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ.

Ὁ κ. **Τηλ. Καραθεοδωρῆ** λέγει, ὅτι τὸ προεδρεῖον, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὰ τῆς καλλιγραφίας περὶ ἧς γίνεταί λόγος ἐν τῇ ἐκθέσει, ἔγραψε τῷ ἐν Παρισίοις κ. Γ. Χασιώτῃ περὶ τῶν ὑποδειγμάτων, ἀλλ' εἰσέτι καθυστερεῖ ἢ ἀπάντησις.

Ἐἶτα ὁ κ. **Ἀθ. Παπαδόπουλος Κεραμεύς** εἰσηγητὴς τῆς Φιλολογικῆς ἐπιτροπῆς ἀναγινώσκει τὴν ἐκθεσὶν τῶν ἐργασιῶν τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης οὕτως ἔχουσαν.

Ἡ Φιλολογικὴ ἐπιτροπὴ ἀπαρτιζομένη ἐφέτος ἐκ τῶν κ.κ. Ἡρ. Βασιλάδου, προέδρου, Κ. Ζανθοπούλου, Χρήστου Χ' Χρήστου, Ἀβρ. Μαλιάκα, Θ. Σαλτέλη, Κ. Κοντοπούλου καὶ Α. Παπαδοπούλου Κεραμεύς, γραμματέως, ἐποιήσατο ἕνδεκα συνεδριάσεις καὶ πρῶτον μὲν ἐπιμελήθη νὰ ἐτοιμάσῃ γλωσσικὴν ὕλην πρὸς δημοσίευσιν ἐν τε τῷ ΙΔ' καὶ ἐν τῷ ΙΕ' τόμῳ τοῦ περιοδικοῦ τοῦ Συλλόγου καὶ ἤδη, ἐπιστάσις τοῦ γραμματέως αὐτῆς, ἐξετυπώθη ἐν

τῷ ΙΔ' τόμῳ ἢ τοῦ Θ. Πουσίου συλλογῆ λέξεων, παραμυθίων, ἄσμάτων κτλ. τοῦ ἐν Ζαγορίῳ τῆς Ἠπείρου ἑλληνικοῦ λαοῦ, καταλαβούσα ἐβδομήκοντα καὶ τρεῖς ὄλας σελίδας, καὶ ἢ τοῦ κ. Ἰ. Βαλαβάνη νέα συλλογῆ ζώντων μνημείων τῆς ἰδιωτικῆς τοῦ Πόντου, καταλαβούσα δέκα καὶ τρεῖς μόνον σελίδας. Ἀναγκαῖον δὲ ἡγοῦμεθα νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἡ ἐκτύπωσις τῆς ὕλης ταύτης ἀπερρόφησεν οὐ μικρὸν χρόνον, διότι ἐδέησε τὸ μὲν νὰ περικοπῶσιν ὄλα κεφάλαια ὡς περιττὰ ἢ ἄσχετα πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς συλλογῆς τῶν ζώντων μνημείων τῆς γλώσσης τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, τὸ δὲ ν' ἀφαιρεθῶσι πλείσται τομηραὶ καὶ ἀνεπιτυχεῖς ἐτυμολογικαὶ παρατηρήσεις, σκοποῦ τεθέντος τῆς ὅσον ἔνεστι κοινοποιήσεως καθαρᾶς καὶ πραγματικῆς ὕλης μετὰ τῶν ἀναγκαιῶν παρατηρήσεων καὶ φρασεολογιῶν· εἰ δὲ καὶ ἐνιαχοῦ οὐδεμία ἐπηνέχθη τροποποιήσις, ἀφθεισῶν τῶν ἐν τοῖς χειρογράφοις παρατηρήσεων ἀνεπάρκων, τοῦτο ἐγένετο ὅπως καταφανῆ ὁ βαθμὸς τῆς ἐν τῇ Ἀνατολῇ προόδου τῶν γλωσσολογικῶν σπουδῶν.

Τῆς ἐργασίας ταύτης περατωθείσης, ἡ Ἐπιτροπὴ σκεφθεῖσα ὅτι οἱ ἐτησίως εἰς τὸ Ζωγραφεῖον διαγωνίσμα συμβαλλόμενοι εἰσι πᾶν ὀλίγοι καὶ ὅτι ἐκ πολλῶν ἐπαρχιῶν, καὶ μάλιστα τῶν κυριωτέρων, στερούμεθα συλλογῶν, ἐνέκρινε νὰ καταστρώσῃ κατάλογον λογίων διαμενόντων ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ δυναμένων ἐργασθῆναι πρὸς εὐόδωσιν τοῦ εἰρημένου διαγωνίσματος, οὗτινος σκοπὸς ἐστὶν ἢ ἐκ πάσης γῆς ἑλληνικῆς συλλογῆ γλωσσαρίων καὶ ἄλλων, οἷον παραμυθίων, ἀινιγμάτων, ἄσμάτων κτλ. Ἐφρόντισε λοιπὸν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ νὰ καταστρώσῃ τοιοῦτον κατάλογον, ὅστις περιέχων πρόσωπα διαμένοντα ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ καὶ ταῖς νήσοις τοῦ Αἰγαίου ἀνεκοινώθη τῷ Προεδρεῖῳ, παρακληθέντι ν' ἀποστείλῃ τὰς δεούσας πρὸς αὐτὰ ἐπιστολάς μετ' ἀντιτύπων τοῦ προγράμματος τοῦ Ζωγραφείου διαγωνίσματος. Ὁ χρόνος ἦν βραχύς· καὶ ὁμως, κύριοι, ἡ ἡμετέρα ἐνέργεια ἐτυχεν ἐνθέρμου ὑποδοχῆς, διότι ἀπεστάλησαν ἤδη τῷ Συλλόγῳ συλλογαὶ ἐκ μερῶν, ἀφ' ὧν οὐδέποτε εἶχον μὲν λάβει τοικύτως· ἐλπίζομεν δὲ ὅτι τὸ ἐπόμενον ἔτος ἐξομεν πλείονας, διότι τιὰ τῶν προσκληθέντων προσώπων ἐσπευσαν νὰ διαβιβάσωσι τῷ Προεδρεῖῳ τὴν περὶ συλλογῆς τῶν αἰτουμένων ὑπόσχεσιν αὐτῶν.

Ἐπεβλήθησαν λοιπὸν ἐφέτος τῇ Φιλολογικῇ ἐπιτροπῇ αἱ ἐπόμεναι συλλογαί·

α') *Αρωγίου*, νεοελληνικά ἀνάλεκτα Σμύρνης και Πάτμου.

β') *Σ. Μαρασσιδίου*, συλλογή ἐτέρων ζώντων μνημείων.

γ') *Γ. Ζηκίδου*, τεύχος η' νεοελλ. ἀναλέκτων τῆς Ἠπείρου.

δ') *Κ. Κανελλάκη*, ἐκ Νενήτων Χίου 1) δημοτικά ἄστικτα ἀδόκιμα ἐν τῇ ἐποχῇ τοῦ θέρους. — 2) Λέξεις και φράσεις και ὀνόματα ἐργαλείων χιακῶν. — 3) Ἀντίγραφα ἐπισήμων ἐγγράφων ἐκ τῶν κωδίκων Νενήτων. — 4) Λέξεις γεωργικῶν ἐργαλείων μετὰ τῶν σχημάτων αὐτῶν.

ε') *Α. Γ. Πουλάκη*, ἐν Τσεσμέ (Κρήνη) τῆς Ἐουθραίας χερσονήσου 1) ἐπαρχία Κρήνης και Ἀνέων συλλογή μυρολογίων. — 2) Ἐτέρα δημοτικῶν ἀσμάτων.

ς') *Κλ. Νικολαΐδου*, συλλογή ζώντων μνημείων ἐν τῇ γλώσσει τοῦ λαοῦ ἐκ τῶν τῆς Μακεδονίας κωμῶν Νιγρίτης και Πολυγέρου.

ζ') *Μαρίαντας Γρ. Καμπούρογλου*, ἀθηναϊκά παραμύθια.

η') *Γεωρ. Δροσίτη*, δημοδὴ δίστιχα, ἐξ Ἀθηνῶν.

θ') *Ν. Γ. Πολίτη*, ἐν Ἀθήναις, 1) αἱ ἀσθένειαι κατὰ τοὺς μύθους τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ. — 2) Ἑλληνικαὶ παραδόσεις.

ι') *Δημ. Χαβιαρά*, ἐν Σύμη, συλλογή συμαϊκῶν παραδόσεων.

ια') *Γ. Γορίου*, συλλογή λέξεων, φράσεων κτλ., και

ιβ') *Ι. Βαλαβάρη*, μνημείων τῆς ἀνά τὸν Πόντον ἰδιωτικῆς συνέχεια.

Μετὰ τὴν μελέτην και ἐξήγησιν τῶν συλλογῶν τούτων ὑπὸ τεσσάρων τῆς ἐπιτροπῆς μελῶν, ἐξελέγη εἰσηγητῆς τῆς περὶ αὐτῶν ἐκθέσεως αὐτῆς ὁ κ. Κ. Κοντόπουλος, παρ' οὗ τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἑορτῆς τοῦ Συλλόγου θέλετε ἀκούσει τὰς κρίσεις τῆς Φιλολογικῆς ἐπιτροπῆς.

Ἡ ἐπιτροπὴ σκεφθεῖσα προσέτι ὅτι αἱ εἰδικαὶ αὐτῆς ἐργασίαι ὤφειλον νὰ ἐπαναληφθῶσι ζωηρότερον, ὡς ἄλλοτε, ἐνέκρινε ν' ἀνανεώσῃ μετὰ τινὰς τροποποιήσεις και προσθήκας, μέρη τινὰ τοῦ ἰδιαίτερου αὐτῆς κανονισμοῦ, ὅστις τοῦ λοιποῦ ὀρίζει αὐτῆ: α') ἵνα μεριμνᾷ περὶ τῆς ἐκδόσεως ἐλλήνων συγγραφέων και Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας· β') ἵνα ἀσχολῆται εἰς ἐρευναν τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις χειρογράφων· γ') ἵνα κρίνῃ τὰ πρὸς αὐτὴν ὑπὸ τοῦ Συλλόγου παραπεμπόμενα βιβλία· δ') ἵνα κρίνῃ και γνωμοδοτῇ περὶ τῶν ἐν τῷ Συλλόγῳ ἀναφερομένων εἰς τὰς εἰδικὰς αὐτῆς ἐργασίας· ε') ἵνα

προτείνῃ εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ Συλλόγου ὡς μέλη ἐπίτιμα και ἀντεπιστέλλοντα ἄνδρας ἐπὶ φιλολογικαῖς διαπρέποντας γνώσεσιν· ς') ἵνα προβάλλῃ εἰς συζήτησιν τῷ Συλλόγῳ σπουδαῖα θέματα· ζ') ἵνα κοινοποιῇ τῷ Συλλόγῳ τὰ μᾶλλον λόγου ἄξια ἐκ τῶν πρακτικῶν τῶν συνεδριάσεων αὐτῆς· η') ἵνα κοινοποιῇ τῷ Συλλόγῳ τὰς νεωτέρας φιλολογικὰς προόδους· θ') ἵνα καθυποβάλλῃ ἐκθεσιν τῶν ἐτησίων αὐτῆς ἐργασιῶν· ι') ἐκθεσιν περὶ τῶν βραβείων τῶν διαγωνισμάτων, ἃ ἂν τύχωσιν αὐτῇ πρὸς κρίσιν ἀνατεθειμένα, και ια') ἵνα ἀσχολῆται περὶ τὴν συλλογὴν τῶν ζώντων μνημείων τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης και κρίνῃ τὰ περὶ τούτων πεμπόμενα αὐτῇ ὑπὸ τοῦ Συλλόγου χειρογραφα.

Και ἐνεκα μὲν τοῦ βραχέος χρόνου ὀλίγιστα τῶν ἀρθρῶν τούτων ἐξεπληρώθησαν ἐφέτος· οὐχ ἥττον προὔτεινε τῷ Συλλόγῳ τὸν ἐν Ἀθήναις καθηγητὴν κ. Κ. Κωστῆν ὡς μέλος ἐπίτιμον, ὁ δὲ γραμματεὺς αὐτῆς ἠσχολήθη εἰς τὴν λεπτομερῆ ἀναγραφὴν τῶν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Συλλόγου χειρογράφων· ἀντηλλάγησαν δὲ και σκέψεις περὶ τῆς σημαντικότητος τῆς συμπαραβολῆς τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις χειρογράφων κωδίκων ἐλλήνων και βυζαντινῶν συγγραφέων πρὸς τὰς νεωτάτας κριτικὰς ἐκδόσεις, ὡς και περὶ τῆς σπουδαιότητος διαφορῶν ἐγγράφων ὑπὸ τὴν ἐποψιν τῆς ἱστορίας τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης.

Περὶ δὲ τῆς Ζωγραφείου βιβλιοθήκης, ἡ Φιλολογικὴ ἐπιτροπὴ συμφώνως τῇ ἐπιθυμίᾳ, ἣν ἐξέφρασεν ὁ ἰδρυτῆς αὐτῆς, ἵνα ἴδῃ ὅσον τάχιον ἐκδόσεις τῶν ἐλλήνων συγγραφέων, παρεκάλεσε τὸν κ. πρόεδρον τοῦ Συλλόγου ἵνα ὑπομνήσῃ τοῖς ἀναλαβούσι τὴν ἐκδοσιν συγγραφέων τινῶν, ὅτι ὀφείλουσι νὰ ἐπιταχύνωσι τὴν πρὸς τοῦτο ἐργασίαν αὐτῶν· εὐχαρίστως δὲ ἤδη σημειοῦμεν, ὅτι ὁ κ. Ν. Γ. Πολίτης ἐδήλωσεν ἐγκαίρως, ὅτι ἡ τῶν κωμωδιῶν τοῦ Ἀριστοφάνους μελέτη και ὑπομνημάτισις αὐτοῦ περατοῦται ἐντὸς μικροῦ.

Και τοιαῦτα μὲν ὡς ἐν συντόμῳ τὰ κατὰ τὸ λήξαν ἤδη συλλογικὸν ἔτος πεπραγμένα.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ 12 ἀπριλίου 1883.

Ἡ Φιλολογικὴ ἐπιτροπὴ

ΠΡ. ΒΑΣΙΛΑΗΣ, πρόεδρος.

Θ. ΣΑΛΤΕΑΝΣ.

ΧΡ. ΧΑΤΖΗΧΡΗΣΤΟΥ.

Κ. ΚΟΝΤΟΠΟΥΛΟΣ.

Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΚΕΡΑΜΕΥΣ, γραμματεὺς.

Ὁ κ. πρόεδρος εἰς ἀμφοτέρας τὰς ἐπιτροπὰς, ὧν αἱ ἐκθέσεις τῶν ἐτησίων ἐργασιῶν ἀνεγνώσθησαν, ἐκφράζει τὰς εὐχαριστίας τοῦ Συλλόγου καὶ λύει τὴν συνεδρίασιν.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΨΕ΄.

(Ἐκτεκτος).

Τῆ 21/3 μαΐου 1883.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Κ. ΚΑΛΑΙΔΑΟΥ.

Ἀναγνωσθέντων καὶ ἐπικυρωθέντων τῶν πρακτικῶν τῆς ἡγουμένης ἐκτάκτου συνεδρίασεως

Ὁ αἰδ. **C. G. Curtis**, πρόεδρος τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἐπιτροπῆς, ἀναγινώσκει τὴνδε τὴν ἐκθεσιν τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς.

Κύριε πρόεδρε καὶ κύριοι.

Περιγίγνεται μοι καὶ αὖθις ἡ τιμὴ τοῦ ἀναγνώναι εἰς τὸν Σύλλογον τὴν ἐτησίαν ἐκθεσιν τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἐπιτροπῆς καὶ ἀποδοῦναι τὰς εὐχαριστίας μου τοῖς τοιαύτην τερπνὴν εὐθύνην ἐπιφορτίσασί με μέλεσι τῆς ἐπιτροπῆς· πρὶν ὅμως ἡ ὑποβάλω αὐτὴν τῇ εὐμενεῖ τοῦ Συλλόγου κρίσει, δεόν ὁμολογῆσαι ὅτι δὲν θέλω ὁμιλήσει ἐξ ἰδίας πάντοτε ἀντιλήψεως, διότι δὲν μοι ἦτο εὐκολον τὸ παρίστασθαι ἐν πάσῃ συνεδρίᾳ τῆς ἐπιτροπῆς, καὶ διότι φθίνοντος μηνὸς ὀκτωβρίου ἀπεδήμησα τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ τινὰς ἐβδομάδας· κατὰ τὴν ἀπουσίαν μου ἀνεπλήρωσέ με ἡ Α. Ἐξ. ὁ κ. Ἀριστάρχης βέης, παρακληθεὶς μὲν ὑπ' ἐμοῦ εἰς τοῦτο δι' ἐπιστολῆς ἀπὸ 13 ὀκτωβρίου, παμψηφεί δὲ ἐν συνεδρίᾳ τῆς ἐπιτροπῆς τῆς 22 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἐκλεγείς, ἐπὶ τῇ δηλώσει αὐτοῦ ὅτι «θὰ ἀνεδέχετο τὴν προσωρινὴν ταύτην προεδρείαν ἐὰν εἶχε τὴν ψῆφον τῶν συναδέλφων αὐτοῦ». Ὅθεν χάριτας ὁμολογῶ τοῖς τε συναδέλφοις μου καὶ τῇ Α. Ἐξ. ἐπὶ τῇ ἀναπληρώσει ταύτῃ· ἀλλὰ καὶ συνάμα δηλώ τὴν λύπην τῆς ἐπιτροπῆς, διότι ἡ Α. Ἐξ., ἐργασθεῖσα ἀόκνως καὶ ἀποτελεσματικῶς ἀπὸ τῆς συστάσεως ταύτης τοῦ Συλλόγου, ἀποστερεῖ αὐτὴν ἀπὸ τινος τῆς συνεργασίας αὐτοῦ. Ταῦτα προλογισάμενος ἐπιλαμβάνομαι τοῦ θέματος, κύριοι, τῆς ἀφηγήσεως τουτέστι τῶν ἡμῖν πεπραγμένων κατὰ τὴν λήξασαν περίο-

(ΕΛΛ. ΦΙΛΟΛΟΓ. ΣΥΛΛΟΓ. ΤΟΜ. ΙΖ΄.)

δον, ὀριζομένων καὶ διαιρουμένων εἰς τὰ ἐπόμενα κεφάλαια.

Α΄. Μελέται τῆς ἐπιτροπῆς.

Ὁ Δ^ρ κ. J. Mordtmann ἔκαμε λόγον περὶ δύο ἐπιγραφῶν εὐρεθειῶν ἐν Σινώπῃ· ἡ μὲν ἔφερε τὸ ὄνομα «Ποσειδῶν ἐλικώνιος»· τοῦθ' ὅπερ ἀνεκάλυπεν εἰς τὴν μνήμην ἡμῶν τὴν ἐν Κωνσταντῆζ ὑπὸ τοῦ Δ^ρ Cullen ἐπιδειχθεῖσαν ἡμῖν, κοινοποιηθεῖσαν δὲ ἄλλοτε τῷ Συλλόγῳ διὰ τοῦ μακαρίτου Δ^ρ Millingen· ἡ ὑπὸ τοῦ Δ^ρ J. Mordtmann ὑποβληθεῖσα ἐπιγραφὴ, καθορίζουσα τὰ χρέη καὶ τὰ προνόμια τῶν ἱερέων, παρεμπερῆς ἐτύγχανε τῇ ἐν τῷ Ἱερῷ τοῦ Βοσπόρου εὐρεθείσῃ· ἡ δ' ἄλλη ἦτο τοῦ τρίτου πρὸ Χριστοῦ αἰῶνος καὶ, κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Δ^ρ J. Mordtmann, ἀφεώρα θεὸν Σινωπέα, ὅμοιον τῷ ἐν Αἰγύπτῳ λατρουμένῳ Σεράπιδι, — καὶ πιθανῶς συνταυτισθέντα μετ' αὐτοῦ ἀφοῦ ἐγένετο δεκτὸς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. Ὁ δόκτωρ παρετήρει τὴν σύνθεσιν τῶν ὀνομάτων τῶν θεῶν ἐπικρατούσαν ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ, μνημονεύσας τῶν ὀνομάτων Ἡλιοσεράπιδος καὶ Ζηνοποσειδῶνος, καὶ ὅτι ὁ ἥλιος δῶν ἐλογίζετο μεταξὺ τῶν καταχθονίων θεῶν.

Ἐν ἄλλῃ συνεδρίᾳ ὁ αὐτὸς κ. J. Mordtmann ἐξέφρασεν ἐνδοιασμοὺς σχετικῶς πρὸς τὴν θέσιν τοῦ τάφου τοῦ Ἀννίβα καὶ στηρίζων τὴν γνώμην αὐτοῦ εἰς τὰς τοῦ περιηγητοῦ Leake παρατηρήσεις, πρῶτίμα τὴν γνώμην ὅτι ὁ τάφος ἐκεῖτο χαμηλότερον τῆς Γκέγπουζε, πλησίον δὲ τῆς ἀκτῆς καὶ τῆς κοίτης ποταμοῦ.

Εἰς τὸν δόκτορα κ. J. Mordtmann ἐδόθησαν ὑπὸ τῆς Α. Ἐξ. τοῦ κ. Ἀριστάρχου βέη πολλαὶ ἐπιγραφαὶ τῆς Περίνθου ὡς καὶ ἕτεραι προερχόμεναι ἐκ Θράκης.

Ὁ κ. Κ. Περδικίδης ὁμιλήσας περὶ τῆς ἀρχαίας ἀριθμητικῆς καὶ τῆς εὐρέσεως τῶν ἰνδικῶν ἀριθμῶν, κατέστησεν ἡμᾶς κοινωνοὺς τῶν γνώσεων αὐτοῦ ἐπὶ τῶν παραδόσεων τῆς Ἀνατολῆς, καὶ ὠφέλησεν ἡμᾶς ἐκ τῶν παρατηρήσεων αὐτοῦ ἐπὶ τῆς συγκριτικῆς Μυθολογίας καὶ τῆς ἐτυμολογίας τῶν ὀνομάτων διαφόρων συριακῶν θεοτήτων. Ὡς βέβαιον αὐτοῦ ἔσχε τὸ ἐπόμενον χωρίον τοῦ 36 κεφαλαίου τῆς Εὐτέρπης τοῦ Ἡροδότου: «γράφματα γράφουσι καὶ λογίζονται ψῆφοισι Ἕλληνας μὲν ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν ἐπὶ τὰ δεξιὰ φέροντες τὴν χεῖρα, Αἰγύπτιοι δὲ ἀπὸ τῶν δεξιῶν ἐπὶ τὰ ἀριστερά». Ὁ κ. Περδικίδης ἀποκλίνει εἰς τὴν θεωρίαν ὅτι οἱ Ἴνδοι παρεδέχοντο σύστημα τι σημειώ-

σεως, ὅτι συνεκoinώνουν αὐτοῖς οἱ Ἕλληνες καὶ ὅτι οἱ Ἀραβες ἀνήγον αὐτὸ εἰς τοὺς Ἰνδοὺς. Ἐὰν οἱ Ἀραβες μεσοῦντος τοῦ δεκάτου τρίτου μ. Χ. αἰῶνος φαίνονται γινώσκοντες τοὺς δεκαδικoὺς ἀριθμοὺς, καὶ οἱ Ἰνδοὶ ἔχουσι δίκαιον ἀποδίδοντες τὸ ἐγχειρίδιον τῆς ἀριθμητικῆς Lilawaté εἰς συγγραφεία τοῦ δωδεκάτου αἰῶνος, εὐχόμεθα νὰ ἴδωμεν τῶν σοφῶν ἡμῶν ἀσιανολόγων ἐρεύνας περὶ τῶν σχέσεων τῶν ὑπαρξασῶν κατὰ τὸν μεσαίωνα μεταξὺ τῶν Βυζαντινῶν καὶ Ἰνδῶν, δεικνυμένων διὰ τινος ὀνοματολογίας ἑλληνικῆς σχετιζομένης εἰς τοὺς χάρτας τῆς ἀρχαίας γεωγραφίας καὶ ἥτις ὑποφώσκει ἐν τοῖς ὀνόμασι «Βυζάντιον τὸ παρὸν» καὶ «ἐπτανήσια» ἀμφοτέρα παρὰ τὴν θέσιν τῆς πόλεως Βομβάης.

Ὁ κ. Α. Π. Κεραμεὺς προτίθητο νὰ κάμη τινὰς παρατηρήσεις ἐπὶ πλίνθων φερουσῶν χριστιανικὰς ἐπιγραφάς· ἀπουσιάζων, φαίνεται, δὲν ἠτύχησα ν' ἀκούσω τὸ σπουδαιότατον τοῦτο θέμα· ἄς ἐλπίζωμεν ὅτι κάτοχος τῆς σπανίας γνώσεως, τῆς ἀρμενικῆς γλώσσης καὶ φιλολογίας, νέους θησαυροὺς τῆς τῶν πρώτων αἰῶνων χριστιανικῆς φιλολογίας εἰς φῶς προάξει.

Β'. Ἐπιγραφαί.

Αἱ τῆ ἐπιτροπῆ ἀνακοινωθεῖσαι ἐπιγραφαὶ ἐμφαίνουσι σπουδαίαν αὐξήσιν· ἐξ αὐτῶν δὲ αἱ ἐπόμεναι ἀνεκoinώθησαν ὑπὸ τοῦ Συλλόγου:

α') Ἐπιγραφή Μιτυλήνης πεμφθεῖσα ὑπὸ τοῦ κ. Μ. Φωτίου.

β') Εἰκοσιν ἐπιγραφαὶ Βερατίου πεμφθεῖσαι ὑπὸ τῆς Α. Παν. τοῦ ἀγίου Βελεγράδων κυρίου Ἀνθίμου, σὺν χειρογράφῳ τοῦ ἱερομονάχου Δαυιὴλ τοῦ ἔτους 1400.

γ') Ἐξ ἐπιγραφαὶ σὺν ἑξ σχεδιογραφήμασιν ἀρχαίων πραγμάτων πεμφθεῖσαι ὑπὸ τοῦ ἐν Μαρσιβάν κ. Ι. Βαλαδάνη.

Ὁ κ. Dorigny ἀνεκοίνωσεν ἔκτυπον ἐπιγραφῆς εὐρισκομένης ἐν τῇ συνοικίᾳ τῆς Ἀγίας Σοφίας κατὰ τὴν γωνίαν τοῦ Μπάμπ-ι-χουμαγιοῦν καὶ Μειδάν-δὸρτ-γιολοῦ.

Ὁ κ. Φιλαλήθης ἄμα τῇ ἐκλογῇ αὐτοῦ ἀπέστειλε τῇ ἐπιτροπῇ ἀντίγραφον ληθὲν ὑπ' αὐτοῦ ἐξ ἐπιγραφῆς διατάρματος εὐρισκομένης ἐν τῇ Τρωάδι, καὶ ἐτέρας ἐν Μουνδανίαις ἐν τῷ Παλαιοχώρῳ μνημονευούσης τὸ ὄνομα Ἀπάμεια.

Ἡ Α. Ἐξ. ὁ κ. Ἀριστάρχης βένης συνέταξε διπλοῦν κατ'ἀλογον ἐπιγραφῶν δεδημοσιευμένων ὑποδείξας τὰ συγγράμματα ἐν οἷς εὕρη-

ται, καὶ ἐ-έρων οὐπω δημοσιευθεῖσῶν, καὶ κατέγραψε πολλάς ἑκατοντάδας αὐτῶν εἰς τὸν κώδικα τῶν ἐπιγραφῶν τοῦ Συλλόγου κεφαλαίοις γράμμασι.

Γ'. Ἐργασίαι τῆς Ἐπιτροπῆς.

Ὁ,τι ἰδίᾳ ἀπασχολεῖ τὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς ἦν ἡ διττὴ δημοσίευσίς πρώτον τοῦ παραρτήματος καὶ δεύτερον τοῦ χάρτου τῶν χερσαίων τειχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως· ἠτοιμάσθη δὲ ὅ,τι πρὸς τοῦτο χρειώδες, καὶ ἡ τῶν δοκιμῶν διόρθωσις ἀνετέθη εἰς τὴν φροντίδα τῆς Α. Ἐξ. τοῦ κ. Ἀριστάρχου βέη.

Τὰ ἐτοιμασθέντα ἄρθρα εἰσὶ:

α') Πραγματεῖα ἀνεκδότων ἐπιγραφῶν Κωνσταντινουπόλεως παρασκευασθεῖσα ὑπὸ τῆς Α. Ἐξ. τοῦ κ. Ἀριστάρχου βέη καὶ ἐμοῦ, ἐξ ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα περιπτῶν ἐπιγραφῶν, ἀναγνωσθεῖσα δὲ ὑπ' ἐκείνου ἐν τῇ τῆς 18 Ἰουνίου συνεδρίᾳ τῆς Ἐπιτροπῆς.

β') Συλλογὴ ἐπιγραφῶν Θεσσαλίας ἃς συνέλεξεν ὁ κ. Dr J. Mordtmann ἐν τῇ ἐστία ταύτῃ τῆς μαγείας. Εἶθε ὁ Σύλλογος φωτίσειε καὶ διαλύσειε τὰ σκότῃ τῆς ἐπαρχίας ταύτης.

γ') Πραγματεῖα τοῦ κ. Α. Π. Κεραμεῦς περὶ τινῶν ἐγγράφων εἰς ἀρμενικὴν γλῶσσαν ἀφορώντων εἰς τὰ σταθμὰ καὶ τὰ μέτρα τὰ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησι καὶ Ῥωμαίοις ἐν χρῆσει, σὺν μεταφράσει καὶ σημειώσει ἐλληνικαῖς τοῦ ἀρμενικοῦ κειμένου.

Λυπηρὸν ὅτι χρημάτων ἀπορίᾳ οὐ συμπεριληφθῆσονται τῷ τεύχει τούτῳ ἕτεροι δύο πραγματεῖαι, ἡ μὲν περὶ τοῦ Στατήρος τῶν Ῥωμαίων καταλειφθεῖσα ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Dr A. Mordtmann, ἡ δὲ περὶ τῆς Χαρσίας Πόρτας ὑπὸ τοῦ δόκτορος Α. Α. Mordtmann, ἱατροῦ. Ἄλλ' ἡ παρούσα ἀπώλεια κέρδος τῆς ἐπιούσης ἔσται, καὶ ἐλπίς τοῦ μέλλοντος ἡ τοῦ παρελθόντος ἀπελπισία. Ὅθεν δυνάμεθα ἐλπίζειν ὅτι εὐμεγεῖ ἀδείξ τοῦ υἱοῦ ἐφ' ᾧ σεμνύνεται ὁ Σύλλογος, τὸ παράρτημα τοῦ προσεχοῦς ἔτους πλουτισθήσεται καὶ διὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ πραγματείας ὡς καὶ τῶν ἐσχεῖ πολυτίμων λειψάνων τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.

Μεταβῶμεν ἤδη εἰς τὸ ἔργον τοῦ χάρτου τῶν χερσαίων τειχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἔργον ἀπαιτήσαν χρόνον ὅσον καὶ ἡ τῆς Τροίας πολιορκία. Ἡ ἐπιθεώρησις αὐτοῦ ἀνετέθη ἐπίσης τῇ Α. Ἐξ. τῷ κ. Ἀριστάρχῳ βέη ἔχοντι εἰδικότητα πρὸς τοῦτο· παραδείχμενος οὗτος τὴν σύνταξιν καταλόγου καὶ συγγραφῆν προ-

λόγου, ἤγαγεν αὐτὰ εἰς πέρας μετὰ λεπτομεροῦς ἀυστηρότητος καὶ μετὰ γοργῆς ἐξετάσεως φερομένων καθόλου ἀκατασχέτως, συμβολῆν ποιούμενος, καὶ ἔστιν ὅτε γνωσιμαχῶν, πάσας τὰς γνώσεις τῶν εἰδικῶς ἀσχολουμένων περὶ τὰ ἱστορικὰ ταῦτα μνημεῖα, μετὰ πλείστων παραπομπῶν εἰς τοὺς μνημονεύοντας αὐτῶν συγγραφεῖς. Ὁ μὲν πρόλογος ἱστορικῆ ἔστιν εἰσαγωγὴ εἰς τὴν τοῦ χάρτου δημοσίευσιν, καταχωρισθησόμενος ἐν ἀρχῇ τοῦ τὸν χάρτην περιλαμβάνοντος παραρτήματος· ὁ δὲ κατάλογος συνίσταται ἀπὸ συγκριτικῆς ὀνοματολογίας τῶν βυζαντινῶν τειχῶν καὶ τῶν νεωτέρων ὀνομασιῶν τῶν χερσαίων τειχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως μετὰ παραπομπῶν εἰς ἀρχαίους συγγραφεῖς καὶ περιηγητὰς, καὶ μετὰ φρασιν γαλλικὴν τῶν ὀνομάτων κατ' αὐγουστὸν ἢ Α. Ἐξ. ἀνέγνω τὰ τοῦ χάρτου ὀνόματα καὶ ἀρχομένου Σεπτεμβρίου τὸν χάρτην παρουσίασε τῶν χερσαίων τειχῶν ἐπὶ μιᾶς μόνον γραμμῆς σχεδιασθέντα, τῇ εὐγενεὶ προθυμίᾳ τοῦ κ. Τηλεμάχου Καραθεοδωρῆ, καὶ συγχρόνως ὑπέδειξε τὸν τρόπον κατ' ὃν ὑπὸ τοῦ λιθογράφου κ. Loeffler ἐκτυπωθήσεται. Εἶθε ὅπως οὐκ εἰς μακρὰν φωνήσωμεν «Finis coronat opus».

Δ'. Μελῶν ἀπώλεια.

Ἐπειδὴ ἡ ἐργασία ἀπαιτεῖ ἐργάτας, καιρῶς ἐθλίβη ἡ ἐπιτροπὴ τεσσάρων μελῶν στερηθεῖσα, τῶν μὲν κ. ἱππότητος Kutschera καὶ δόκτορος κ. Schroeder, δύο σπουδαίων ἀσιανολόγων ἐγκαταλειψάντων τὴν Κωνσταντινούπολιν, τοῦ δὲ κ. Α. Γ. Πασπάτη, τοῦ συγγραφέως τῶν «Βυζαντινῶν μελετῶν», μεταβάντος εἰς Ἀθήνας, αἵτινες εὐτυχῶς ἐπὶ τούτῳ, ἐνῶ ἡ Κωνσταντινούπολις ἀπώλειαν ὑφίσταται, καὶ τοῦ κ. Sartoris, τοῦ προσφιλοῦς, ἐνεργοῦ, πεφωτισμένου καὶ συνετοῦ συμπολίτου μου, ὃν οὐδέποτε δυνήσομαι καλέσαι συνεργόν.

Ε'. Μελῶν πρόσληψις.

Ἄγαθῇ δ' ἀφ' ἐτέρου τύχῃ προσελάβομεν δύο διακεκριμένα μέλη, τοὺς κκ. Φιλαλήθην καὶ Κ. Ξανθόπουλον. Ὁ τοῦ Συλλόγου πρόεδρος καὶ ὁ γενικὸς γραμματεὺς δι' ἐπιστολῆς αὐτῶν ὑπὸ ἡμερομηνίαν 30 ἰουνίου συγχαρητήρια διαβιβάξουσιν τῇ ἀρχαιολογικῇ ἐπιτροπῇ «ἐπὶ τῇ προσκτῆσει τοῦ σοφοῦ διδασκάλου τοῦ ἔθους ὡς μέλους αὐτῆς»· τὰ αὐτὰ συγχαρητήρια δυνάμεθα παραδέξασθαι καὶ ἐπὶ τῇ ἐκλο-

γῇ τοῦ συναδέλφου αὐτοῦ καὶ ζηλωτοῦ μαθητοῦ τοῦ μεγάλου Σταγειρίτου.

ΣΤ'. Δωρεαί.

Ἐτερα συγχαρητήρια· ταῦτα ὁμῶς ἐπὶ τοῖς γονιμοποιούσι τὰς ἐργασίας, καὶ ὦν τὴν ἀνάγκην ἐπαίσθητῆν κατέστησεν ἡ πείρα, καὶ τὴν ἔμφασιν ὑπέδειξεν ἡ φιλοσοφία, τοῦ Ἀριστοτέλους εἰπόντος (ν. 15) ἀτὸ νόμισμα πάντα μετρεῖ· ὁ κανὼν ἐφαρμοσίμος τυγχάνει τοῖς τε διδοῦσι τοῖς τε λαμβάνουσιν· ὡς δ' ἀποδοχόμεθα τὰς τῶν σοφῶν παραινέσεις οὕτω καὶ τὰς τῶν πλουσίων χορηγίας· ὁ Σύλλογος ἤδη διὰ τρόπου προσφορωτάτου ἐξετίμησε τὰς γενναιοδωροῦς χορηγίας τοῦ μὲν κ. Εὐσταθίου Εὐγενίδου πρὸς εὐκολωτέραν ἐκδοσιν τοῦ χάρτου τῶν χερσαίων τειχῶν, τοῦ δὲ κ. Θεοδώρου Μαυροκορδάτου πρὸς γνώσιν τῶν ἐν ταῖς μοναστηριακαῖς βιβλιοθήκαις ἀποκειμένων χειρογράφων· εἰς ταῦτα προστίθεμεν συγχαρητήρια τῷ τε Συλλόγῳ καὶ τῇ Ἐπιτροπῇ διότι ἡ ἐργασία αὕτη ἀνετέθη τῇ ἀξίᾳ χειρὶ τοῦ ἐντίμου ἡμῶν συναδέλφου κ. Α. Παπαδοπούλου Κεραμῆως.

Ζ'. Εὐχαὶ τῆς Ἐπιτροπῆς.

Πρὶν ἢ πέρας δῶ τῇ ἐκθέσει, κύριοι, ἦν ὑποβάλλω ὑμῖν κατὰ τὴν ἐσπέραν ταύτην, τολμῶ νὰ σᾶς ὑπομνήσω ἑλλείποντά τινα (Desiderata).

α'. Ἀνταλλαγὴ δημοσιεύσεων μετ' ἄλλων ἑταιριῶν. Ὁ ἰατρός κ. Πασπάτης προὔτεινε τὸ παρελθὸν ἔτος ὅπως γράψω τῷ γραμματεῖ τῆς ἐν Λονδίῳ ἑταιρίας πρὸς διάδοσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν· καίτοι δ' ἔγραψα ἐγκαίρως, ἐν τούτοις εἰσέτι στεροῦμαι ἀπαντήσεως.

β'. Ὁ δόκτωρ κ. J. Mordtmann προὔτεινε τὴν ἀγορὰν τοῦ συγγράμματος τοῦ Lekas, Voyage Archéologique, χρησιμωτάτου ὅ τι μάλιστα τῇ Ἐπιτροπῇ ἡμῶν.

γ'. Προὔτεινα καὶ γὼ τὴν κατασκευὴν λευκώματος (Album) πρὸς ἀποταμίευσιν ἐν αὐτῷ φωτογραφημάτων, ἰχνογραφημάτων, σχεδιογραφημάτων κτλ. Ἦθελε χρησιμεύσει συνάμα καὶ ὡς ἀποθήκη σκιαγραφιῶν τούλάχιστον τῶν ἱστορικῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως μνημείων ἐκλειπόντων ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν.

Ἐπιτραπήτω μοι, ἐνταῦθα γενομένῳ, ἐκφράσαι τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ κατορθωθῇ ὥστε ὁ Σύλλογος νὰ δημοσιεύῃ πρῶτος πάντοτε τῶν μελῶν αὐτοῦ τὰς ἐργασίας· ἀναμένω δὲ ὅπως

τὸ δικαίωμα τοῦτο ζητηθῆ πριν ἢ κοινοποιηθῶσι τῇ ἀρχαιολογικῇ ἡμῶν Ἐπιτροπῇ ἐνεγκόντα μία ἐπιγραφαὶ τὸ πλεῖστον ἑλληνικαί, συλλεγεῖσαι λήγοντος τοῦ παρελθόντος ἔτους ὑπ' ἐμοῦ ἐν Σικελίᾳ διὰ τὸν κώδικα ἰδίᾳ τοῦ Συλλόγου, καὶ μήπω δημοσιευθεῖσαι ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας τοῦ Παλέρμιου. Ἀναφέρω μίαν μόνον λέξιν ἐκ ταύτης τῆς συλλογῆς, λέξιν ἣν εἶδον ἐπὶ λιθίνου ἀρχαίου μνημείου ἐξαχθέντος ἐκ τῶν ἐρείπων τῶν Therma Hinierenses. Ἡ λέξις αὕτη δεικνύει τὴν ἀγούσαν οἰονδήποτε σωματεῖον εἰς τὸ ἄκρον τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ· ἡ κλείς ἐστὶ τῆς ἐπιτεύξεως τοῦ σκοπούμενου ἀναγινώσκων δ' αὐτὴν ἐμνήσθην τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου, καὶ ἐσημείωσα τὴν σημαντικὴν ταύτην λέξιν «ἀμόνοια»· συνάμα δὲ ἐμνήσθην καὶ τῆς παροιμίας «ἡ ἐνότῃς παρὰγει τὴν δύναμιν»· ἔτι δὲ καὶ τὸ τοῦ Συλλόγου ἔμβλημα ὅπερ ἀκριβῶς ἐμφαίνει τὴν ἀληθῆ ἐπίρροιαν τῶν ἀγῶνων ὑμῶν, τὰς προνοητικὰς διαθέσεις τῶν ἰδρυτῶν ὑμῶν. Ἀλλεπάλληλα διαδέχονται τὰ μέλη τοῦ Συλλόγου καὶ κατὰ Λουκρέτιον *aquasi cursores vitae lampada tradunt* καὶ παρακατατίθενται ἄλλων χερσὶν ἢ παρ' ἄλλων καὶ οὕτοι ἐκομίσαντο φῶτα, μάλιστα ὑπὸ ἄλλην ἐποψιν τὰ ἐνεργητικὰ ταῦτα τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου ἐπόμενα τοῖς λαμπαδηφόροις τούτοις, ὑπὸ τὴν ὀριζομένην ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος (v. Smith) «ἡ λαμπαδηφορία ἦν ἀγῶν—οἱ θέοντες ἡμιλλῶντο». Προσπαθήσωμεν οὖν πάντες ἀλλήλοις ἀμιλλᾶσθαι διαχέοντες τὰ φῶτα τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου.

C. G. CURTIS.

Ὁ κ. πρόεδρος χάριτας ὁμολογεῖ τῷ τε προέδρῳ τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἐπιτροπῆς καὶ τῇ ἐπιτροπῇ καὶ ἐπιπροστίθῃσιν ὅτι περὶ τῶν ἐν τῇ ἐκθέσει διατυπωμένων προτάσεων γενήσεται σκέψις κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ ἐπιόντος ἔτους.

Εἶτα ὁ κ. **Τηλ. Καραθεοδωρῆ**, γραμματεὺς τῆς Ἐπιστημονικῆς Ἐπιτροπῆς, ἀναγινώσκει τὴν ἐκθεσιν τῶν ἐργασιῶν τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης ἔχουσαν οὕτω.

Κύριοι συνάδελφοι,

Ἡ Ἐπιστημονικὴ Ἐπιτροπὴ δὲν δύναται ἀτυχῶς κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο νὰ ἐπιδείξῃ ὑμῖν κερπούς ἀναλόγους τοῦ σκοποῦ δι' ὃν ὑφίσταται. Τὰ αἴτια τούτου εἰσὶ πολλὰ πλᾶ, ἀντὶ δὲ

πάσης ἀώρου καὶ ἀνευ ἀποτελέσματος ἀνελιζέως αὐτῶν νομίζει καλὸν ὅπως κατὰ τὸ ἐρχόμενον συλλογικὸν ἔτος συστήθῃ ἰδίως αὐτῇ ἵνα ἅμα τῇ συστάσει αὐτῆς μελετήσασα καλῶς τὰ προσκόμματα, ἅπερ παρεμποδίζουσιν αὐτὴν ἀπὸ τῆς προσδοκίᾳ καὶ τελειοποιήσεως ἐν ταῖς ἐργασίαις αὐτῆς, ἀναζητήσῃ τὰ μέσα θεραπείας δι' ὧν θὰ δυναθῇ ν' ἀνυψωθῇ καὶ δικαιώσῃ τὸν τίτλον ὃν φέρει, τίτλον ὑπεμφαινόντα εὐρὺν κύκλον γνώσεων καὶ μελετῶν.

Ἡ Ἐπιστημονικὴ Ἐπιτροπὴ ἀπετελεῖτο κατ' ἀρχὰς ἐκ τῶν κυρίων Σ. Ἀριστάρχου, Ι. Γεωργαντοπούλου, Τ. Καραθεοδωρῆ, Γ. Κωστομήρη, Β. Λούση, Κ. Μακρῆ, Δ. Σταματιάδου, Μ. Καραβοκυροῦ, Ἀλεξ. Ναοῦμ, Αἰμ. Νοννόττη, Ἀν. Τάχη καὶ Δ. Χαρμαντᾶ. Μετέπειτα προσετέθη καὶ ὁ κ. Charles Bonkowski. Ἐκ τῶν μελῶν τούτων ὁ μὲν κ. Γ. Κωστομήρης ἀνεχώρησεν εἰς Ἀθήνας, ὁ δὲ κ. Σ. Ἀριστάρχης παρητήθη κατὰ τὸν ἰανουάριον τρέχοντος ἔτους.

Συνελθούσα ἡ Ἐπιτροπὴ κατὰ πρῶτον τῇ 4 ἰουνίου λήξαντος ἔτους ἐξελέξατο πρόεδρον μὲν αὐτῆς τὸν κ. Σ. Ἀριστάρχην, γραμματεῖα δὲ τὸν κ. Τ. Καραθεοδωρῆ, ὄρισασα ἐνταυτῷ καὶ ὅπως συνεδριάζῃ κατὰ δεκαπενθημεριαν. Ἀλλὰ μόνον τέσσαρας συνεδριάσεις ἐτέλεσε. Τὸ μὲν ἕνεκα μὴ προσελεύσεως ἀκούοντος ἀριθμοῦ μελῶν, τὸ δὲ ἕνεκα λόγων ὅλως ἀνεξαρτήτων τῆς θελήσεως αὐτῆς μὴ συγκαληθείσης ἐπὶ τινα χρόνον καὶ τρίτον ὡς ἐκ τῆς ἐπελθούσης ἀνωμαλίας διὰ τῆς παραιτήσεως τοῦ κ. Σ. Ἀριστάρχου ὡς προέδρου καὶ μέλους αὐτῆς ἀντικαταστάσαντος διὰ τοῦ κ. Ι. Γεωργαντοπούλου. Ἐκ τῶν τεσσάρων τούτων συνεδριάσεων τῶν μὲν δύο προήδρευεν ὁ κ. Σ. Ἀριστάρχης, τῆς μιᾶς ὁ κ. Αἰμ. Νοννόττης καὶ τῆς τετάρτης ὁ κ. Ι. Γεωργαντόπουλος· ἐγένοντο δὲ αὐταὶ τῇ 4 ἰουνίου, τῇ 16 ἰουλίου, τῇ 12 νοεμβρίου λήξαντος ἔτους καὶ τῇ 19 μαρτίου τρέχοντος ἔτους. Προσῆλθον δ' ἐν αὐταῖς ἐκ τῶν μελῶν ἐκ διαλειμμάτων οἱ κ. κ. Σ. Ἀριστάρχης, Ι. Γεωργαντόπουλος, Τ. Καραθεοδωρῆ, Β. Λούσης, Κωνστ. Μακρῆς, Μιλτ. Καραβοκυρός, Ἀλέξ. Ναοῦμ καὶ Αἰμ. Νοννόττης.

Ἐκοινοποιήθησαν δὲ τὰ ἑξῆς:

Ὁ κ. Β. Λούσης ἐποίησατο προφορικὴν κοινοποίησιν περὶ τῆς ἀνακαλύψεως ὄργανου ἀκοῆς τῶν ἐντόμων ὑπὸ γερμανοῦ φυσιοδίφου κατὰ τὸν ὅποιον τὸ ὄργανον τοῦτο ὑπάρχει μεταξύ τοῦ ἀνω καὶ κάτω σκέλους. Ἐκεῖ εὐρηται μῦς πλατυνόμενος ἐν εἴδει μεμβράνης καὶ ἀντιπροσωπεύων τὸ τύμπανον τοῦ ὠτός.

Ἐπ' αὐτοῦ ἐφαρμόζονται λεπτά δονάκια ὡς ἐπὶ κλειδοκυμβάλου. Αἱ δονήσεις τοῦ αἵρος προσβάλλουσι τὸν μῦν, οὗτος τὰ δονάκια, ταῦτα δὲ φέρουσι εἰς κίνησιν τὸ νευρικὸν σύστημα καὶ οὕτω παράγεται ἐν τῷ ζῳῷ ἡ συνείδησις τῶν ἡχῶν. Καὶ περὶ τεττίγων συμπεραίνει ὅτι ἀνέλογόν τι ὑπάρχει. Οἱ τεττίγες ἄδουσιν ὅπως προσελκύσωσι τὰς θήλειαι, παρατηρεῖται δὲ ὅτι αὐταὶ ἄδοντες τοῦ ἄρρενος κινουσι τὰ σκέλη.

Ἐτέρα προφορικὴ κοινοποίησις ἐνδιαφέρουσα τὴν χειρουργίαν ἐγένετο ὑπὸ τοῦ κ. Κ. Μακρῆ ἐπὶ ἐπεισοδίου ἐπισυμβάντος μεταξὺ Ταχῆρ ἐφέντη τινὸς καὶ τῆς γυναίκος αὐτοῦ. Οὗτος προβολήσας κατὰ τῆς συζύγου αὐτοῦ, ἠθέλησεν εἶτα ν' αὐτοκτονήσῃ. Καὶ ἡ μὲν γυνὴ ἀπειθῶσεν, αὐτὸς δὲ ἐπέζησε λαβὼν τραῦμα εἰς τὴν κοιλίαν. Ἡ σφαῖρα διετρώπησε τὸ ἔντερον εἰς τὴν δεξιάν ἡλιακὴν χώραν 4 5 δακτύλους μεταξὺ τοῦ ὀμφαλοῦ καὶ τοῦ ἡλιακοῦ ὄστου. Ἡ ὀπὴ στρογγύλη τὸ σχῆμα εἶχε διάμετρον ἑνὸς καὶ ἡμίσεος ἑκατοστοῦ τοῦ μέτρου. Διὰ τῆς ὀπῆς ταύτης ἐξήρχοντο τὰ περιττώματα καὶ ὁ ἀήρ ἐκ τῶν ἐντέρων. Ἐπειδὴ δὲ ἡ σφαῖρα εἶχε διατρήσει τὸ τυφλὸν ἔντερον, περιέργον, ἐπύχεται ὁ κ. Κ. Μακρῆς, πῶς δὲν ἐγένετο ἐκχυσις ἐντὸς τοῦ περιτοναίου. Φαίνεται ὅτι ὡς ἐξ ἐπελθόντος ἐρεθισμοῦ συνεκολλήθη τὸ τυφλὸν ἔντερον μετὰ τοῦ ἐμπροσθεν τοιχώματος τῆς κοιλίας. Ὁ ἀσθενὴς τοῦ κ. Κ. Μακρῆ ἰάθη ἐπὶ τέλους ὀλοτελῶς. Ἡ ἐνδιαφέρουσα αὕτη κοινοποίησις ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς σπουδαίας συζητήσεις μεταξὺ τῶν ἀσκληπιαδῶν τῆς ἡμέτερας Ἐπιτροπῆς, ἰδίᾳ δὲ ἐπὶ τοῦ ζητήματος ἰάν ἡ λέξις *διάρρησις* σημαίνει τὴν περίπτωσιν καθ' ἣν ἡ σφαῖρα ἠθέλεε διαπεράσει εἰς δύο ἀντίθετα μέρη τὸν ἐντερικὸν σωλῆνα ἢ εἰς ἓν μόνον.

Ἐτέραν σπουδαίαν πραγματείαν ἀνέγνω ὁ κ. Μακρῆς περὶ ζυμώσεως. Ἡ ἱστορία τῆς ζυμῆς ἐστὶ συνδεδεμένη στενῶς μετὰ τῶν ὀνομάτων τοῦ Loewenkoeck, Gabroni, Thénard, Gay Lussac, Coliu, Cagniard Latour, Liebig, καὶ Pasteur. Ἐκ τῶν ἐργασιῶν τῶν ἀνδρῶν τούτων παρήχθησαν τρεῖς θεωρίαι· α) ἡ τοῦ Pasteur ζωικὴ λεγομένη θεωρία, ἣτις παραδέχεται ὅτι τὰ ἔντερα πρὸς διατροφήν αὐτῶν λαμβάνουσι τὸ ὄξυγόνον τῆς ζακχάρεως καὶ παράγουσι τὴν ἀποσύνθεσιν αὐτῆς· β) ἡ τοῦ Berzelii, ὅστις οὐδεμίαν ἐνέργειαν ἀποδίδων τοῖς μικροζώοις, παραδέχεται ὅτι δι' ἰδιαιτέρας δυνάμεως (χημικῆς) γίνεται ἡ ἀποσύνθεσις· γ) ἡ τοῦ Liebig μηχανικὴ θεωρία, ἣτις ἐπὶ τῶν κινήσεων τοῦ μικροζώου ἀπο-

δίδωσι τὴν ἀποσύνθεσιν τῆς ζακχάρεως. Τὰ συμπεράσματα τοῦ κ. Κ. Μακρῆ εἰσὶν ὅτι τὴν σήμερον ἡ τοῦ Pasteur θεωρία φαίνεται ἐπικρατοῦσα καὶ ὅτι τὰ μικροζῶα ταῦτα ὡς ἐκ τῆς χυμικῆς συνθέσεως αὐτῶν εἰσι φυτικῆς οὐσίας. Οἱ μύκητες οὗτοι πρὸς διατροφήν αὐτῶν ἔχουσι ἀνάγκην τοῦ ὄξυγόνου τῆς ζακχάρεως. Αὕτη εἰσέρχεται εἰς τὸν ὄργανισμὸν τῆς κυψέλης δι' ἐνδοσμώσεως καὶ ἀποσυντίθεται εἰς οἰνόπνευμα καὶ ἀνθρακικὸν ἐξῆ.

Ὁ κ. Μ. Καραβοκυρὸς ἀνέγνω σπουδαίαν πραγματείαν ἐπιγραφομένην Δίκαια Πατριαρχείου, Μητροπόλεων Ἐπισκοπῶν καὶ τοῦ κλήρου ἐν γένει τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Ἡ πραγματεία αὕτη ἐδημοσιεύθη νῦν ἐν τῷ συγγράμματι ὅπερ ὁ κ. Μ. Καραβοκυρὸς νεωστὶ ἐξέδωκεν ὑπὸ τὸν τίτλον *Κλεις τῆς Ὁθωμανικῆς Νομοθεσίας*, ἐπιχειροῦμεν ὁμῶς ἐνταῦθα σύντομον ἀνάλυσιν αὐτῆς, ὅπως οἱ μὴ ἀναγνόντες ταύτην παρακινηθῶσιν εἰς τὴν ἀνάγνωσιν αὐτῆς, λίαν διδασκτικὴν καὶ ἐνδιαφέρουσαν. Ὁ κ. Μ. Καραβοκυρὸς ἔλαβεν ὡς πηγὰς τῆς ἐργασίας αὐτοῦ ἐκτὸς τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων, Ἀθ. Κομνηνοῦ Ἰψηλάντου τὰ μετὰ τὴν ἄλωσιν, τὴν Ἱστορίαν τοῦ Ὁθωμανικοῦ Κράτους τοῦ Χάμμερ, τὸ Συνταγματικὸν Ῥάλλη καὶ Ποτλί, τὴν Ἱστορίαν τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους τοῦ Montreuil, ἔγγραφα κυβερνητικὰ καὶ πατριαρχικὰ, πρακτικὰ Συνόδων κτλ. Διὰ βθείας γνώσεως τῶν πραγμάτων καὶ διὰ πρακτικῆς καὶ μεθοδικῆς ἐργασίας ὁ κ. Μ. Καραβοκυρὸς παρουσίασε τῇ Ἐπιτροπῇ εἰκόνα λεπτομερῆ τῶν εἰς τὸν ἡμέτερον κλῆρον ἀφορώντων ἡτοι τὴν διαίρεσιν τοῦ κλήρου εἰς ἀνώτερον καὶ κατώτερον, τὰ δικαιώματα τοῦ Πατριάρχου, τὴν δικαιοδοσίαν αὐτοῦ, τὸν τρόπον τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ, τὰ περὶ μητροπολιτῶν, ἀρχιεπισκόπων, ἐπισκόπων, ἱερέων καὶ περιμοναχῶν, τὰ περὶ περιουσίας τοῦ κλήρου κτλ. ἡ δὲ περιγραφή αὕτη περιλαμβάνει ἅπασαν τὴν ἀπὸ τῶν βυζαντινῶν χρόνων μέχρι τῆς σήμερον περίοδον, διαιρουμένη εἰς τρία μέρη, ἡτοι πρὸ τῆς ἀλώσεως, μετὰ τὴν ἄλωσιν μέχρι τοῦ 1862 ὅτε εἰσῆχθησαν οἱ Κανονισμοὶ καὶ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης μέχρι τῆς σήμερον, ποικίλλεται δὲ καὶ διὰ πρωτοτύπου μεταφράσεως τοῦ Βερζελίου τοῦ ἀοιδίου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Ἰωακείμ τοῦ Β'.

Ἡ πραγματεία τοῦ κ. Μ. Καραβοκυροῦ ἐκίνησε γενικὴν ἐνδιαφέρον καὶ ἐκτενεῖς συζητήσεις ἐπηκολούθησαν τὴν ἀνάγνωσιν αὐτῆς.

Ταῦτα, κύριοι, τὰ ἐν τῇ Ἐπιστημονικῇ

Ἐπιτροπῇ γενόμενα κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, ὀλίγα μὲν ἀλλὰ δεικνύοντα ἐναργῶς τί δυνατὸν γενέσθαι ἐάν συστηματοποιηθῇ ἡ ἐργασία αὐτῆς ὡς ἐλπίζομεν ὅτι γενήσεται μελετωμένου τοῦ ζητήματος ἅμα ἀρχομένου τοῦ προσεχοῦς συλλογικοῦ ἔτους.

Πέραν, τῆ 21 Ἀπριλίου 1882.

Ἡ Ἐπιστημονικὴ ἐπιτροπὴ

ΜΙΑΤ. ΚΑΡΑΒΟΚΥΡΟΣ

A. NONNOTTIS

A. ΝΑΟΥΜ

A. ΣΤΑΜΑΤΙΑΔΗΣ

B. ΛΟΥΣΗΣ

T. ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ, γραμματεὺς.

Ὁ κ. πρόεδρος ἐξ ὀνόματος τοῦ Συλλόγου εὐχαριστεῖ τὴν Ἐπιστημονικὴν ἐπιτροπὴν ἐπὶ τοῖς ἔργοις αὐτῆς.

Ἀκολουθῶς ὁ κ. **Ὁδ. Ἀνδρεάδης**, γραμματεὺς τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς, ἀναγινώσκει τὴν ἔκθεσιν τῶν ἐργασιῶν τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης οὕτως ἔχουσαν·

Κύριοι συνάδελφοι,

Ὅτε κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου ὁ τῆς ἡγουμένης Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς εἰσηγητῆς, ὁ καὶ νῦν τοιοῦτος, ἔκθεσιν ἐποιεῖτο τῶν ἐνιαυσίων ἐργασιῶν αὐτῆς, ἠῤῥατο, τὸν λόγον καταστρέφων, ὅπως ὁ διάδοχος αὐτοῦ ἀγγελῆ τὴν ἔκδοσιν «οὐχὶ ἐνός οὐχὶ δύο ἀλλὰ τριῶν τευχῶν τοῦ ἡμετέρου περιοδικοῦ συγγράμματος». Ἡ νῦν εὐθύνας διδοῦσα Ἐπιτροπὴ, ἐκ τῶν κκ. Χρ. Χατζηχρήστου, προέδρου, I. Δ. Ἀριστοκλέους, Κ. Κοντοπούλου, ἀναπληρώσαντος τὸν ἔνεκα ἀποδημίας παραιτηθέντα κ. Γ. Σεϊτανίδην, Ν. Παρανίκα, ἀναπληρώσαντος τὸν ἔνεκα λόγων ὑγείας παραιτηθέντα κ. Ἡρ. Βασιλάδην, Ἀθ. Παπαδοπούλου Κεραμέως καὶ τῶν δύο τοῦ Συλλόγου γραμματέων τῶν κκ. T. Καραθεοδωρῆ καὶ Ὁδ. Ἀνδρεάδου, τοῦ τελευταίου καὶ γραμματέως τῆς ἐπιτροπῆς διατελέσαντος, καθῆρατο τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς ἐμφορομένη ὑπὸ τῆς ιδέας τοῦ πραγματῶσαι τὴν ἐξενεχθεῖσαν εὐχὴν. Ἀμέσως δὲ μετὰ τὴν ὑπογραφήν τοῦ νομίμου συμβολαίου μετὰ τῆς διευθύνσεως τοῦ *Νεολόγου* προέβη εἰς τὴν ἐκτύπωσιν τοῦ ΙΔ' τεύχους. Δεομένη δὲ χρόνου πρὸς ἐπιτέλεσιν τοῦ ὅλου ἔργου αὐτῆς ἐπέσπευδε τὴν ἐκτύπωσιν, ὅσον ἦν δυνατόν, καὶ οὕτω τὸν ὀκτώβριον καὶ τὰ

τεσσαράκοντα τυπογραφικὰ φύλλα, ἅτινα ἔδει κατ' ἀπόφασιν τῆς ἐπιτροπῆς ν' ἀποτελέσῃσι τὸ τεῦχος, ἐξήρχοντο τοῦ τυπογραφείου. Πλὴν δὲ τῶν καταλόγων, πρακτικῶν, ἀναγνωσμάτων, καὶ ἐκθέσεων, πάντων ἐπιθεωρηθέντων καὶ τινῶν ἐπεξεργασθέντων, περιελήφθη ἐν τῷ τεύχει τούτῳ καὶ ἰκανὴ ὕλη ἐκ τοῦ Ζωγραφείου διαγωνίσματος τῆς συλλογῆς ζώτων μνημείων τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς γλώσσης ἐν τῇ τοῦ λαοῦ τῆς σήμερον, ἐπιθεωρηθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἐκ τῶν μελῶν τῆς ἡμετέρας ἐπιτροπῆς καὶ γραμματέως τῆς Φιλολογικῆς κ. Ἀθ. Παπαδ. Κεραμέως.

Τὸ οὕτω δὲ ἀποτελεσθὲν ΙΔ' τεῦχος τοῦ συγγράμματος τοῦ Συλλόγου ἔδει νὰ διανεμηθῇ τοῖς μέλεσιν αὐτοῦ. Τίνος δ' ἔνεκεν οὐκ ἐγένετο τοῦτο; Λόγων ἀνεξαρτητῶν τῆς θελήσεως τῆς ἐπιτροπῆς ἔνεκεν.

Αἱ γενόμεναι δὲ δαπάναι ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς διὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ ΙΔ' τόμου εἰσὶν αἱ ἐξῆς·

Δι' ἀγορὰν λευκοῦ τυπ. χάρτου δεσμ. 44

πρὸς Α. Τ. 1

Α. Τ. 44.—

Δι' ἐκτύπωσιν τῶν 40 τυπογρ. φύλλων

πρὸς Α. Τ. 1,75

» 70.—

Δι' ἀγορὰν κεχρωματ. χάρτου δι' ἐξώ-

φυλλον δεσμ. 4 πρὸς φρ. 36

» 6.33

Δι' ἀχθοφορικὰ διάφορα

» 0.25

Τὸ ὅλον Α Τ. 120.58

Αἱ τέσσαρες δεσμίδες τοῦ κεχρωματισμένου χάρτου δι' ἐξώφυλλον οὐδῶλως ἐδαπανήθησαν πᾶσαι εἰς τὸν ΙΔ' τόμον, ἀλλ' ἡ μία μόνον, καὶ αὕτη μὴ περιβαλοῦσα ἔτι τὸ περιοδικόν. Ἐπειδὴ δὲ τὴν προμήθειαν ταύτην ἐποίησατο ἡ ἐπιτροπὴ ἐξ Εὐρώπης, καθότι ἐνταῦθα οὐδαμοῦ εὔρε τὸν κατάλληλον χάρτην, προέβη εἰς τὴν ἀγορὰν τεσσάρων ὁμοῦ δεσμιδῶν, ὅπως χρησιμεύσῃσι καὶ διὰ κατόπιν τεύχη. Καθ' ἅπαντα δὲ τὸν χρόνον τὸν ἀπὸ τῆς ἐκτυπώσεως τοῦ ΙΔ' τεύχους μέχρι σήμερον, ὡς καὶ πρότερον, ἡ ἐπιτροπὴ οὐδῶλως ἔμενεν ἀργοῦσα, ἀλλ' ἐλπίζουσα αἰεὶ ἐπὶ τὴν ταχείαν ἄρσιν τῶν ἐμποδίων, παρεσκεύαζε τὴν διὰ τοῦ ΙΕ' τόμου δημοσιευθησομένην ὕλην, ἣτις νῦν ἐστὶν ἐτοιμῆ. Ἐνεκα δὲ δυστυχῶς ἀσθενείας τοῦ κ. Ἡρ. Βασιλάδου, ὃς ἐποίησατο σχεδὸν πάντα τὰ ἀναγνώσματα τῆς συλλογικῆς περιόδου 1880-81, εἰς ἣν ἀνήκει ὁ ΙΕ' τόμος, καὶ ὃς οὐκ ἠδυνήθη ταῦτα παρασκευάσαι πρὸς δημοσίευσιν, ἡ ἐπιτροπὴ ἔγνω τὸν ΙΕ' τόμον νὰ ἐκδῶ εἰς δύο τεύχη, ὧν τὸ μὲν ἀμέσως δημοσιευθόσμενον

περιλήφεται τὰ ὑπάρχοντα ἀναγνώσματα, τὰς ἐκθέσεις, τὰ πρακτικά καὶ γλωσσικὴν ὕλην ἐκ τοῦ Ζωγραφείου διαγωνίσματος, τὸ δὲ τὰ ἀναγνώσματα τοῦ κ. Βασιάδου. Τοῦτο δὲ ἀγγελοῦν ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς τῷ Συλλόγῳ ἐγένετο δεκτὸν ὑπ' αὐτοῦ.

Πρὶν ἢ ἀποπερατώσωμεν τὴν ζήτησιν ταύτην ἐκθεσιν οὐχὶ ἀσκοποῦν ἡγοῦμεθα ποιήσασθαι λόγον καὶ περὶ ἐτέρας ἀποφάσεως τῆς ἐπιτροπῆς, ἀφορώσης τὴν γλωσσικὴν ὕλην. Ἡ ἐπιτροπὴ ἐξετάσασα καὶ εὐροῦσα ὅτι ἡ ὕλη αὕτη οὐχὶ μετὰ τῆς δεούσης τάξεως δημοσιεύεται, καθότι ἡ χρονολογικὴ σειρά τῶν βραβευομένων οὐδὼς τηρεῖται, ἐψηφίσασα νὰ δημοσιεύῃ πρῶτον τὰ ἀρχαιότερα καὶ εἶτα τὰ νεώτερα ἐκ τῶν ὑπὸ τῆς Φιλολογικῆς ἐπιτροπῆς βραβευθέντων. ἅμα δὲ νὰ ἐπεξεργάζηται αὕτη ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς καὶ τιθῶνται αἱ τυχὸν ἀναγκαῖαι κρινόμεναι ὑποσημειώσεις.

Ταῦτα τὰ τῆς ἡμετέρας ἐπιτροπῆς ἔργα κατὰ τὸ λῆγον συλλογικὸν ἔτος· ἐβουλόμεθα ἄλλ' οὐκ ἐδυνήθημεν πλεῶν πράξαι. Ἡ ἐπιτροπὴ ἦν πλήρης καὶ ζωηρὰ ἐν ταῖς 20 αὐτῆς συνεδριάσεσιν, ἐν αἷς ἐκτὸς ὀλίγων ἐξαιρέσεων παρῆσαν ἅπαντα αὐτῆς τὰ μέλη, ἄλλ' ἦν ἀτυχῆς. Τὸ δ' ἀτύχημα αὐτῆς εὐχόμεθα καὶ ἐλπίζομεν, ὅπως ἡ διάδοχος μὴ σγῆ, ἀλλὰ τῷ ἐπιόντι ἐνιαυτῷ ἢ ἐκθεσίς τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς ὑπάρξῃ τὰ μάλιστα εὐχάριστος.

Ἐν Κ/πόλει, τῆ 12 ἀπριλίου 1883.

Ἡ Συντακτικὴ ἐπιτροπὴ

- ΧΡ. ΚΑΤΖΗΧΡΗΣΤΟΥ, πρόεδρος.
- Κ. ΚΟΝΤΟΠΟΥΛΟΣ.
- Ι. Δ. ΑΡΙΣΤΟΚΑΝΗΣ.
- Τ. ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ.
- Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΚΕΡΑΜΕΥΣ.
- Ν. ΠΑΡΑΝΙΚΑΣ.
- ΟΔ. ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ, γραμματεὺς καὶ εἰσηγητής.

Ὁ κ. πρόεδρος ἐκφράζει τὰς εὐχαριστίας τοῦ Συλλόγου τῇ Συντακτικῇ ἐπιτροπῇ ἐπὶ τῇ ἐνδελεχεῖ αὐτῆς ἐνεργείᾳ πρὸς ἐκδοσιν τοῦ περιοδικοῦ τοῦ Συλλόγου συγγράμματος.

Λύεται ἡ συνεδρίασις.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΨΖ'.

(Τακτικῆ).

Τῆ 15/25 ἀπριλίου 1883.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Κ. ΚΑΛΛΙΑΔΟΥ.

Ἀναγνωσθέντων καὶ ἐπικυρωθέντων τῶν

πρακτικῶν τῆς ἡγουμένης τακτικῆς συνεδριάσεως ἀνακοινοῦται ἡ

ἄλληλογραφία,

ἐξ ἧς παρατίθεται ἐνταῦθα περιληψὶς τῆςδε τῆς ἐπιστολῆς·

Τοῦ Ἐξ. Χρηστάκη ἐφένδη Ζωγράφου, ἄπὸ 24 (ν.χ.) ἰσταμένου, ἀγγέλλοντος τὴν ἀποστολὴν τῆς ἐτησίης ἑκατονταλίου χρηργίας διὰ τὸ Ζωγράφειον διαγώνισμα.

Εἶτα ἀνακοινοῦνται αἱ τῶν βιβλίων προσφοραί, μεθ' ὃ κ. πρόεδρος ἐκφράζει τὰς εὐχαριστίας τοῦ Συλλόγου τοῖς δωρηταῖς.

Ὁ κ. **Γορδ. Καρολίδης** ἀναγινώσκει τὴν συνέχειαν τῆς «περὶ τῆς ἀπαισιοδοξίας τοῦ Σχοπεναυέρου» πραγματείας αὐτοῦ (ἴδε σελ. 37).

Λύεται ἡ συνεδρίασις.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΨΖ'.

(Ἐκτακτος).

Τῆ 26 ἀπριλίου 1883.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Κ. ΚΑΛΛΙΑΔΟΥ.

Ἀναγνωσθέντων καὶ ἐπικυρωθέντων τῶν πρακτικῶν τῆς ἡγουμένης ἐκτάκτου συνεδριάσεως ὁ κ. **Κ. Ξυθόπουλος**, ἀντιπρόεδρος, ἀναγινώσκει τὴν ἐκθεσιν περὶ τῶν δημοσίων διαλέξεων κατὰ τὸ παρὸν συλλογικὸν ἔτος¹.

Ἀκολούθως ὁ μὲν κ. **Τ. Καραθεοδωρῆ**, γενικὸς γραμματεὺς, ἀναγινώσκει τὴν ἐκθεσιν τῆς ἀλληλογραφίας ὁ δὲ κ. **Α. Παπαδόπουλος Κεραμεὺς** ἀναγινώσκει ἐκθεσιν τῆς εἰδικῆς πρὸς σύνταξιν τοῦ καταστατικοῦ τῆς οὐσίας τοῦ Συλλόγου ἐπιτροπῆς.

Μετὰ τινὰς παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς ἐκθέσεως ταύτης, γενομένης ὑπὸ τῶν κκ. Ἡρ. Βασιάδου, Τ. Καραθεοδωρῆ καὶ Ὁδ. Ἀνδρεάδου, ὁ κ. πρόεδρος εὐχαριστεῖ ἐξ ὀνόματος τοῦ Συλλόγου τὴν ἐπιτροπὴν καὶ διαλύει τὴν συνεδρίασιν.

1. Ἐπειδὴ ἐν περιλήψει τὰ τῶν ἐκθέσεων τούτων τῶν κοσμητόρων περιέχονται ἐν τῇ γενικῇ ἐκθέσει τοῦ προέδρου τοῦ Συλλόγου, ἥτις κατωτέρω δημοσιεύεται, ἡ ἐκθεσις αὕτη ὡς καὶ αἱ λοιπαὶ τῶν κοσμητόρων, πλὴν τῆς τοῦ ταμίου, παραλείπονται πρὸς οἰκονομίαν χώρου. Σ. Σ. ἑ.

ΣΠΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΨΗ'.

(*Εκτακτος).

Τῆ 29 ἀπριλίου 1883.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Κ. ΚΑΛΛΙΑΔΟΥ.

Ἀναγνωσθέντων καὶ ἐπικυρωθέντων τῶν πρακτικῶν τῆς ἡγουμένης ἐκτάκτου συνεδριάσεως, ὁ κ. **Τ. Καραθεοδωρῆ**, γενικός γραμματεὺς, ἀναγινώσκει τὴν ἐκθεσιν τῆς ἐλεγκτικῆς τοῦ ταμείου ἐπιτροπῆς ἔχουσαν ὡδε·

Κύριε πρόεδρε τῆς Οἰκονομικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου.

α Συμφῶν τῇ ἀνατεθείσῃ ἡμῖν ἐντολῇ ἐν τῇ συνεδριάσει τῆς 20 ἰσταμένου, προέβημεν εἰς τὴν ἐξέλεξιν τῶν βιβλίων τοῦ ταμείου τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου, ἅτινα εὐρομεν ἐν πλήρει τάξει καὶ ἀκριβεῖα.

Τὸ μόνον ὅπερ παρετηρήσαμεν εἶναι ὅτι ἐλείπουσιν, ὡς μῆπω εἰσέτι ἐκδοθέντα παρὰ τοῦ Προεδρείου, τὰ ἐντάλματα Λ.Ο. 23.55 διὰ πυρασφάλιστρα, καὶ 31.80 δικαίωμα πρὸς 15 % Ν. Κριτικίδου ἐπὶ τῶν εἰσπραττομένων συνδρομῶν.

Τὸ ὑπόλοιπον τοῦ ταμείου μέχρι σήμερον ἀνέρχεται εἰς Λ.Ο. 341 76 1/2 πλέον δὲ 15, κληροδότημα Β. Γ. Σουλίνῃ, μὴ ἀναφερομένης ἐν τῷ ταμείῳ, αἰτινες ὅμως, κατὰ τὴν διαβεβαίωσιν τοῦ κυρίου ταμίου, εἰσὶ τοκισμέναι ἀπὸ 1 μαΐου 1882 πρὸς 7 % μὲ ἐνέχρον Κονσολιτέ.

Ἀφορμὴν λαμβάνοντες ἐκ τούτου, παρατηροῦμεν ὅτι ἴσως θὰ ἦτο καλὸν ὁ Σύλλογος, ἵνα συνεννοούμενος μετὰ τινος Τραπεζίτης, φροντίσῃ νὰ καταθέσῃ ἐντόκως καὶ τὰ λοιπὰ περισσεύματα τὰ ἐν τῷ ταμείῳ εὐρισκόμενα, ὅπως μὴ ἀργὰ καὶ ἄκαρπα διαμείνωσι παρὰ τοῖς κατὰ καιρὸν ταμίαις.

Δέξασθε, κύριε πρόεδρε τῆς Οἰκονομικῆς ἐπιτροπῆς, τὴν διαβεβαίωσιν τῆς ἐξαιρέτου τιμῆς καὶ ὑπολήψεως, μεθ' ἧς διατελοῦμεν.

Ἐν Κ/πόλει, τῆ 28 ἀπριλίου 1883.

Οἱ ἐλεγκταί.

Θ. Α. ΚΟΣΟΥΔΗΣ.

Φ. Α. ΜΑΥΡΟΓΟΡΔΑΤΟΣ.

Τῷ αἰδουσιμωτάτῳ

κυρίῳ C. G. Courtis,

προέδρῳ τῆς Οἰκονομικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ ἐν Κώ/πόλει Ἑλλ. Φιλολογικοῦ Συλλόγου.

Μετὰ μικρὰν δὲ συζήτησιν ἐπὶ τῆς ἐκθέσεως ταύτης ὁ κ. **Ἰ. Ἄνδρεάδης**, εἰδικὸς γραμματεὺς, ἀναγινώσκει ἀντὶ τοῦ ταμίου, τὴν ἐκθεσιν τοῦ ταμείου, ἔχουσαν οὕτως·

Προσερχόμενος σήμερον ἐνώπιον ὑμῶν ὅπως ποιήσωμαι τὴν ἐκθεσιν τῆς καταστάσεως τοῦ ταμείου τοῦ Συλλόγου δὲν ἔχω εἰμὴ ξηροὺς καὶ ἀχάριτας νὰ παρουσιάσω ὑμῖν ἀριθμοὺς καὶ, ὅπερ τὸ δυσάρεστον, ἔλλειμα ἐν τῇ τοῦ λήγοντος ἔτους διαχειρίσει, ὡς ἐκ τῶν ἐπισυνημμένων ἰσοζυγίων θέλετε ἰδεῖ.

Συμφῶν τῷ 11 ἀρθρῷ τοῦ ἡμετέρου Κανονισμοῦ ὀφείλω νὰ εἴπω περὶ τῶν καθυστερούντων μελῶν ὅτι ταῦτα ἀνέρχονται εἰς ἀρ. 138 ἐξ ὧν ἀφαιρέσει 3 ἀποβιωσάντων

14 παραιτηθέντων

4 διαγραφέντων

21

ὑπολείπονται 117

ἐκ τῶν ὁποίων 64 διαμείνουσιν ἐνταῦθα καὶ 53 ἐν τῷ ἐξωτερικῷ· ἐκ τούτων 2 ὀφείλουσι καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ διπλώματος μῆπω εἰσέτι ἀποτιθέμενος.

Περὶ τὸν εἰπεῖν ὅτι πᾶσα καταβάλλεται φροντίς πρὸς εἰσπραξίν τῶν καθυστερησέων τούτων, αἰτινες ἐξ οὐδενὸς ἄλλου αἰτίου προέρχονται εἰμὴ ἐκ τῆς ἐν γένει δυσχεροῦς καταστάσεως τῶν οἰκονομικῶν, περὶ ἧς καὶ ἄλλοτε ἐγένετο λόγος.

Εὐχαριστῶν τὰ ἀξιότιμα μέλη ἐπὶ τῇ τιμῇ ἣν καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο περιεποιήσαντό μοι καταπαύω τὸν λόγον τὰ βέλτεστα τῷ Συλλόγῳ ἐκ καρδίας εὐχόμενος.

Ἐν Κ/πόλει, τῆ 29 ἀπριλίου 1883.

Ὁ ταμίαις

N. ΒΑΜΒΑΚΗΣ.

Ἡ Οἰκονομικὴ ἐπιτροπὴ

C. G. COURTIS, πρόεδρος.

N. ΠΑΣΣΑΣ.

M. ΒΕΛΛΟΓΙΑΝΝΗΣ.

B. ΣΑΡΑΚΙΩΤΗΣ.

I. ΚΟΥΠΠΑΣ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΓΚΙΩΝ.

Φ. Α. ΜΑΥΡΟΓΟΡΔΑΤΟΣ.

Θ. Α. ΚΟΣΟΥΔΗΣ.

ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΑΜΕΙΟΥ

τοῦ ἐν Κ/πόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου
κατὰ τὸ συλλογικὸν ἔτος 1882—83.

Εἰσέπραξεν		Ἐδαπάνησεν	
Ἀπὸ ὑπολ. ταμείου παρελθ. συλλογικοῦ ἔτους	Λ.Τ.591.48	Εἰς μισθοδοσίας	Λ.Τ.209.—
» συνδρομᾶς τακτικᾶς	» 134.—	» διάφορα ἔξοδα	» 32.45
» » καθυστερούσας	» 52.—	» διαγωνίσματα	» 30.—
» δικαίωμα διπλωμάτων	» 11.—	» πυρασφάλιστρα	» 23.55
» Ἐκπαιδ. καὶ Φιλανθρ. Ἀδελφότητα	» 130.—	» ἐκτάκτους δαπάνας	» 133.03 50
» Εὐστάθιον Εὐγενίδην	» 43.47	» περιοδικὸν	» 130.31
» Στεφ. Π. Σκυλίτζην	» 11.—	» δικαίωμα εἰσπράξεως συνδρομῶν 15 0/0	» 31.80
» Γ. Ν. Πασπάτην	» 4.40	» ταμείον μετρητῶν	» 556.76 50 1146.91
» Χρ. ἐφένδην Ζωγράφον	» 100.—		
» τοκομέρισμα πιζωτικῶν	» 13.50		
» πωλήσεις βιβλίων	» 14.06		
» τόκους κληροδοτήματος Β. Σουλίνη	» 19.—		
» Ἀδελφότητα Κίου	» 23.— 1146.91		
	Λ. Τ. 1146.91		Λ. Τ. 1146.91

Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῇ 29 Ἀπριλίου 1883.

Ὁ Ταμίας
Ν. ΒΑΜΒΑΚΗΣ.

Ἐξαγόμενον

τῆς διαχειρήσεως τοῦ συλλογικοῦ ἔτους 1882—83.

Εἰσπράξεις		Δαπάναι	
Ἀπὸ συνδρομᾶς τακτικᾶς	Λ.Τ.134.—	Εἰς μισθοδοσίας	Λ.Τ.209.—
» συνδρ. καθυστερούσας	» 52.—	» διάφορα ἔξοδα	» 32.45
» δικαίωμα διπλώματος	» 11.—	» πυρασφάλιστρα	» 23.55
» Ἐκπ. Ἀδελφότητα	» 130.—	» ἐκτάκτους δαπάνας	» 133.03 50
» Εὐστάθ. Εὐγενίδην	» 43.47	» περιοδικὸν	» 130.31
» Στεφ. Π. Σκυλίτζην	» 11.—	» δικαίωμα εἰσπράξεως συνδρομῶν 15 0/0	» 31.80 560.14 50
» Γ. Ν. Πασπάτη	» 4.40		
» τοκομέρισμα πιστω- τικῶν	» 13.50		
» πωλήσεις βιβλίων	» 14.06		
» ἄλλοιμα τῆς παρού- σης διαχειρήσεως	» 146.71 50 560.14 50		
	Λ. Τ. 560.14 50		Λ. Τ. 560.14 50

Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῇ 29 Ἀπριλίου 1883.

Ὁ Ταμίας
Ν. ΒΑΜΒΑΚΗΣ.

Ὁ κ. πρόεδρος παρατηρεῖ ὅτι τὸ παρουσιάζομενον ἔλλειμμα οὐκ ἔστι πραγματικόν, καθότι παρελείφθησαν ἐκ τῶν ἐσόδων τὰ περισσεύματα τῆς ἐκκονταλίου χορηγίας τοῦ ἐξ. Χρ. Ζωγράφου.

Εἶτα ὁ κ. **Ὁδ. Ἀνδρεάδης**, εἰδικὸς γραμματεὺς, ἀναγινώσκει περιληπτικὴν ἐκθεσιν τῶν κατὰ τὸ λήγον ἔτος ἐργασιῶν τοῦ Συλλόγου καὶ τοῦ προεδρείου αὐτοῦ.

Μετὰ ταῦτα ὁ κ. **Α. Παπαδόπουλος Κεραμεύς**, βιβλιοφύλαξ, ἀναγινώσκει τὴν ἐκθεσιν τῆς βιβλιοθήκης. Τῷ κ. βιβλιοφύλακι, κατὰ πρότασιν τοῦ κ. Μ. Βιλλογιάννη, ἐκφράζονται αἱ εὐχαριστίαι τοῦ Συλλόγου ἐπὶ τῇ διατᾶξει τῶν τῆς βιβλιοθήκης.

Ἀκολούθως ἀναγινώσκονται αἱ ἐξῆς ἐκθέσεις:

α') Ἐκθεσις περὶ τῶν ἀρχαιολογικῶν συλλογῶν ὑπὸ τοῦ ἐπιμελητοῦ αὐτῶν κ. **Α. Παπαδοπούλου Κεραμεῶς**.

β') Ἐκθεσις τῆς ὀργανοθήκης ὑπὸ τοῦ ἐπιμελητοῦ αὐτῆς κ. **Τηλ. Καραθεοδωρῆ**.

Λύεται ἡ συνεδρίασις.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΨΘ'.

(Ἐυτακτος).

Τῆ 4 μαΐου 1883.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. **Κ. ΚΑΛΛΙΑΔΟΥ**.

Ἀναγνωσθέντων καὶ ἐπικυρωθέντων τῶν πρακτικῶν τῆς ἡγουμένης ἐκτάκτου συνεδριάσεως ὁ Σύλλογος, παρόντων 23 μελῶν αὐτοῦ, ποιεῖται τὰς ἀρχαιερείας αὐτοῦ, καθ' ἃς ἀναδείκνυνται πρόεδρος ὁ κ. **Κ. Καλλιᾶδης** (διὰ ψήφων 21), ἀντιπρόεδροι οἱ κκ. Χρ. Χατζηχρήστου (17) καὶ Εὐστ. Εὐγενίδης (17), γεν. γραμματεὺς ὁ κ. **Τηλ. Καραθεοδωρῆ** (21), εἰδ. γραμματεὺς ὁ κ. **Ὁδ. Ἀνδρεάδης** (20), βιβλιοφύλαξ ὁ κ. **Α. Παπαδόπουλος Κεραμεύς** (16), ταμίας ὁ κ. **Θ. Κοσοῦδης** (διὰ ψήφων 11 ἐπὶ 21).

Ἐπιμεληταὶ δὲ τῆς μὲν ὀργανοθήκης, κατὰ πρότασιν τοῦ προεδρείου, ὁ κ. **Τηλ. Καραθεοδωρῆ**, τῶν δὲ ἀρχαιολογικῶν συλλογῶν, ὡσαύτως κατὰ πρότασιν τοῦ προεδρείου, ὁ κ. **Ἀθ. Παπαδόπουλος Κεραμεύς**.

Μέλη δὲ τῶν διερῶν ἐπιτροπῶν, τῇ προτάσει τοῦ προεδρείου ἐκλέγονται:

α') τῆς *Ἐκπαιδευτικῆς*.

Βασιλάδης Ἡρ., — **Θεοδωρίδης Ἀθ.**, — **Ξαν-**

θόπουλος Κωνστ., — **Παρανίκας Νικ.**, — **Πετρίδης Ἄντων**, — **Τζῆγης Φίλιππος**, — **Τσιζάκας Γεώργιος**.

β') τῆς *Φιλολογικῆς*.

Βασιλάδης Ἡρ., — **Κεραμεύς Ἀθ. Παπαδόπουλος**, — **Κοντόπουλος Κ.**, — **Λούσης Β.**, — **Νοννόττης Αἰμ.**, — **Ξανθοπούλος Κωνστ.**, — **Πασπαλλῆς Δ.**, — **Πυλάδης Β.**, — **Σαλτέλης Θεμ.**, — **Χατζηχρήστου Χρ.**

γ') τῆς *Οικονομικῆς*.

Βαμβάκης Ν., — **Βελλογιάννης Μ.**, — **Γκιῶν Ἰω.**, — **Κούππας Ἰω.**, — **Μαυρογορδάτος Φρ.**, — **Μπλέσας Ν.**, — **Σαρακιώτης Β.**

δ') τῆς *Ἀρχαιολογικῆς*.

Ἀριστάρχης Στ., — **Dorigny Al. S.**, — **Κεραμεύς Ἀθ. Παπαδ.**, — **Curtis C G.**, — **Millingen Al.**, — **Mordtmann A.**, — **Mordtmann J.**, — **Νίκολσων Α.**, — **Pears Edwin**, — **Περδικίδης Κυριακός**, — **Φιλαλήθης Ἰωάννης**.

ε') τῆς *Ἐπιστημονικῆς*.

Ἀριστάρχης Σ., — **Bonkowski Ch.**, — **Γεωργαντόπουλος Ἰω.**, — **Ζίφος Ἰω.**, — **Ζωγράφος Ξ.**, — **Καραβοκυρός Μ.**, — **Καραθεοδωρῆ Τηλ.**, — **Λούσης Βασ.**, — **Μακρῆς Κ.**, — **Ναοῦμ Ἀλ.**, — **Νοννόττης Αἰμ.**, — **Σταματιᾶδης Δ.**

ς') τῆς *Συντακτικῆς*.

Ἀριστοκλῆς Ἰω., — **Κοντόπουλος Κ.**, — **Χατζηχρήστου Χρ.**

Ἀκολούθως ἐγείρεται ἰκανὴ συζήτησις, τινῶν τῶν περὺρισκομένων γνωματευόντων ὅτι καὶ τὰ μέλη δύνανται νὰ προτείνωσι μέλη τῶν ἐπιτροπῶν. Κρατεῖ ὁμῶς ἡ γνώμη ὅτι, κατὰ τὸν κανονισμόν, τὸ δικαίωμα τῆς προτάσεως τῶν μελῶν τῶν ἐπιτροπῶν κέκτηται τὸ προεδρεῖον τοῦ Συλλόγου.

Ἐν τέλει ἡ **Α. Ἐξ.** ὁ **Σπ. Μαυρογένης** προτείνει ὅπως ἐκφρασθῶσιν εὐχαριστίαι τοῖς μέλεσι τοῦ ἀποχωροῦντος προεδρείου, ἀνθ' ὧν ἐπραξάν ὑπὲρ τοῦ Συλλόγου.

Τῆς προτάσεως ταύτης δεκτῆς γενομένης ὁ κ. πρόεδρος διαλύει τὴν συνεδρίασιν.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΨΓ'.

(Τακτική).

Τῆ 2 μαΐου 1883.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Κ. ΚΑΛΛΙΑΔΟΥ.

Ἀναγνωσθέντων καὶ ἐπικυρωθέντων τῶν πρακτικῶν τῆς ἡγουμένης ἐκτάκτου συνεδριάσεως ἀνακοινοῦται ἡ

ἀλληλογραφία,

καὶ μετὰ ταῦτα αἱ τῶν βιβλίων προσφοραί. Ἐκφρασθεῖσων δὲ εὐχαριστιῶν τοῖς δωρηταῖς, ἀγγέλλονται τὸ πρῶτον τακτικὰ μέλη οἱ κκ. Γ. Μακρίδης, δημοσιογράφος ἐνταῦθα, προτεινόμενος ὑπὸ τῶν κκ. Ἡρ. Βασιλάδου, Ν. Καρίου καὶ Α. Παπαδ. Κεραμῆος, Σπ. Ἀλεξανδρίδης, γεν. γραμματεὺς τοῦ ἐμπορικοῦ ἐπιμελητηρίου, προτεινόμενος ὑπὸ τῶν κκ. Τ. Καραθεοδωρῆ, Ὀδ. Ἀνδρέαδου καὶ Ν. Καρίου, καὶ Γ. Ἀφίδης, διδάσκαλος ἐνταῦθα, προτεινόμενος ὑπὸ τῶν κκ. Ἡρ. Βασιλάδου, Κ. Γεωργαλά καὶ Γ. Τσιάκα.

Εἶτα κατὰ πρότασιν τοῦ προεδρείου, διὰ τοῦ προέδρου γενομένην, ψηφίζεται δῶρον ἐκαστῶ τῶν ὑπαλλήλων τοῦ Συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν ἐν τῷ ἔργῳ.

Ἀκολουθῶς ὁ κ. **Ἡρ. Βασιλάδης** ποιεῖται τὴν συνέχειαν τῆς ἀναλύσεως τοῦ Φιλοκλήτου τοῦ Σοφοκλέους, δι' ἧς δείκνυται ἡ ἐντεγνος πλοκὴ τῆς τραγωδίας ταύτης. Ἀφορμὴν δὲ λαβὼν ἐξ ὧν λέγει ὁ Λεσσίγγιος περὶ τοῦ Φιλοκλήτου τοῦ Σοφοκλέους, παρεκβατικῶς παρεμβάλλει καὶ τὰς κρίσεις τῶν γάλλων Patin καὶ Saint-Marc Girardin περὶ τῆς παραστάσεως τῶν φυσικῶν ὀδυνῶν, ἣν κατέκρινεν ὁ Κικέρων καὶ πολλοὶ τῶν νεωτέρων· ἀλλ' ὁ Patin καὶ ὁ Saint-Marc Girardin, συμφώνως τῷ Λεσσίγγιῳ, ἀντικρούουσι τὰς κατακρίσεις ταύτας, διότι ὁ Σοφοκλῆς οὐδόλως παρέστησε μόνον τὴν φυσικὴν ὀδύνην, οὐδ' αὕτη ἐστὶν ἡ κυρία τοῦ δράματος ὑπόθεσις, τούναντίον αὐτὴ χρησιμεύει πρὸς ἐνδείξιν τῆς εὐσταθείας τοῦ ἠθικοῦ χαρακτήρος τοῦ Φιλοκλήτου. Ὁ κ. Βασιλάδης καταστρέφει τὸν λόγον διὰ τῶν ἐξῆς: «Τοιαύτη ἐστὶν ἡ τραγωδία αὕτη τοῦ Σοφοκλέους, ἣν ἐκτακτοὶ ἀρεταὶ ἀνυψοῦσιν ἐν τῇ γέξει τῶν ἀρίστων ἔργων τῆς δραματικῆς ποιήσεως οὐ μόνον τῶν Ἑλλήνων ἀλλὰ καὶ πάσης χώρας. Ὁ Φιλοκλήτης ἐστὶ θαῦμα τῆς ἐχνης· διότι διὰ τριῶν προσώπων, ἐνεκα τῆς ἐπιθέσεως αὐτῶν, τὸ ἐνδιαφέρον διατηρεῖται ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους καὶ αἰεὶ αὐξάνει· αἱ δὲ ποικιλίαι περιπέτεια, ὡς ἐλευθέρα ἀνάπτου-

ξίς τῶν χαρακτήρων γενεῶ, χρησιμεύουσιν ὡς πίναξ πρὸς τὴν ἀφελεστάτην καὶ βαθυτάτην ἐκφρασιν τῶν γενικωτάτων αἰσθημάτων τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως».

Λύεται ἡ συνεδρίασις.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΨΙΑ'.

(Τακτική).

Τῆ 9 μαΐου 1883.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Κ. ΚΑΛΛΙΑΔΟΥ.

Ἀναγνωσθέντων καὶ ἐπικυρωθέντων τῶν πρακτικῶν τῆς ἡγουμένης συνεδριάσεως ἀνακοινοῦται περιληψίς τῆς

ἀλληλογραφίας,

ἐξ ἧς παρατίθενται αἱ ἐξῆς ἐπιστολαί.

Ἐπιστολὴ τοῦ κ. Εὐστ. Εὐγενίδου, ἀπὸ 2 τρέχοντος, ὑποβάλλοντος τὴν παραίτησιν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ἀντιπροεδρείας ἐνεκα τῶν πολλῶν αὐτοῦ ἀσχολιῶν.

Τοῦ κ. Δ. Σταματιάδου, παραιτουμένου τῆς Ἐπιστημονικῆς ἐπιτροπῆς.

Ἀκολουθῶς ἀγγέλλονται αἱ τῶν βιβλίων προσφοραί. Πρὸς τοὺς δωρητὰς ἐκφράζονται εὐχαριστίαι.

Ἀγγέλλονται δὲ τὸ δεύτερον καὶ ψηφοροῦνται μέλη τακτικὰ οἱ κ. κ. Γ. Μακρίδης, Σπ. Ἀλεξανδρίδης καὶ Γ. Ἀφίδης.

Ἀκολουθῶς γενομένων δεκτῶν τῶν παραιτήσεων τῶν κ. κ. Εὐστ. Εὐγενίδου, ἀντιπροέδρου, καὶ Δ. Σταματιάδου, ἐκλέγεται ἀντιπρόεδρος τοῦ Συλλόγου ὁ κ. Ἰωάννης Γεωργαντόπουλος.

Μετὰ ταῦτα ὁ κ. **Α. Πιπιαδόπουλος Κεραμῆς** ἀναγινώσκει πραγματεῖαν ἀπερὶ τινων θεοτήτων λατρευομένων τὸ πάλαι ἐν Σμύρνῃ».

Μετὰ τὸ πέρας τοῦ ἀναγνώσματος ὁ κ. πρόεδρος λύει τὴν συνεδρίασιν.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΨΙΒ'.

(Ἐκτακτός).

Τῆ 15 μαΐου 1883.

ΕΠΕΤΕΙΟΣ ΕΟΡΤΗ.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Κ. ΚΑΛΛΙΑΔΟΥ.

Τῆ 2 μ. μ. ὥρᾳ ἀκριβῶς ἡ μεγάλη τοῦ Συλλόγου αἴθουσα ἦν πλήρης φιλομούσων ἐξ

ἑκατέρου τῶν φύλων, ἐν οἷς διεκρίνοντο ὁ θεοφιλέστατος Εἰρηνοπόλεως χωρεπίσκοπος Σταυροδρομίου κ. Φώτιος, ἐκπροσωπῶν τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, ἡ Α. Π. ὁ μητροπολίτης Σκυθουπόλεως κ. Γεράσιμος, ἀντιπρόσωπος ἐνταῦθα τοῦ μακ. πατριάρχου Ἱεροσολύμων, ἡ Α. Ε. ὁ κ. Πέτρος Μαυρογένης, πρεσβευτὴς τοῦ βασιλέως τῆς Ῥουμανίας παρὰ τῆ Ὑψ. Πύλῃ, ἡ Α. Ἐξ. ὁ κ. Σπ. Μαυρογένης πασσαῶς, ἀρχίατρος καὶ ἰδιαίτερος ἰατρός τῆς Α. Α. Μ. τοῦ Σουλτάνου, ὁ πανοσ. ἀρχιμανδρίτης κ. Γρ. Παλαμάς, διευθυντὴς τῆς Μεγάλῃς τοῦ Γένους Σχολῆς, ἡ Α. Ε. ὁ Κονεμένος βένης, ἀντιπρόσωποι τῶν ἐνταῦθα ἐκπαιδευτικῶν ἰδρυμάτων καὶ ἄλλοι ἐκ τοῦ ἐπιστημονικοῦ, ἐμπορικοῦ καὶ τραπεζιτικοῦ κόσμου.

Κηρυχθεῖσης τῆς ἐνάρξεως τῆς ἑορτῆς ὁ κ. γεν. γραμματεὺς ἀναγινώσκει τὰς ἐξῆς ἐπιστολάς·

Τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, ἐκφράζοντος τὴν λύπην αὐτοῦ, διότι ἀδυνατεῖ νὰ παρευρεθῆ εἰς τὴν ἑορτήν.

Τῆς Α. Ἐξ. τοῦ Μουσταφᾶ πασσαῶ, ἐπὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδύσεως ὑπουργοῦ, ἐκδηλοῦντος τὴν λύπην αὐτοῦ ὅτι ἕνεκα ὑπουργικοῦ συμβουλίου δὲν δύναται νὰ παρευρεθῆ.

Τοῦ κ. Jean Mordtmann, ἐξ ὀνόματος τοῦ πρεσβευτοῦ τῆς Γερμανίας ἐνταῦθα κ. de Radowits, ὡσαύτως τὴν λύπην τοῦ πρεσβευτοῦ ἐκφράζοντος ὡς κωλυομένου νὰ παρευρεθῆ.

Τῆς Α. Ἐξ. τοῦ Ἀλεξάνδρου Καραθεοδωρῆ πασσαῶ, τοῦ αὐτοῦ καὶ αἱ ἄνω περιεχομένου.

Τοῦ κ. Hear, γενικοῦ προξένου τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, ὡσαύτως τοῦ αὐτοῦ περιεχομένου.

Ἀκολούθως ὁ κ. πρόεδρος ἀναγινώσκει τὴν δε τὴν ἐκθεσιν :

Κύριοι συνάδελφοι καὶ λοιπὸν φιλόμουσον ἐκκλησίασμα.

Τῆ τοῦ Ὑψίστου πανσθενεῖ συνάξει καὶ προστασίᾳ, ὑπὸ τὴν κραταιὰν αἰγίδα τοῦ γαληνοτάτου καὶ μεγαλειοτάτου Σουλτάνου ἡμῶν Ἀβδούλ-Χαμίτ χάν, διὰ τῶν βαρυτίμων εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἰωακείμ τοῦ Γ', χάρις καὶ τῷ ἀκαμάτῳ ἀρχαίων τε καὶ νέων αὐτοῦ μελῶν καὶ ἀκαταβλήτῳ ζήλῳ, ὁ Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος, ὁ σεβαστὸς οὗτος πατὴρ ἀπάντων τῶν παρ' ἡμῖν ὁμοειδῶν σωματείων, διήνησε καὶ τὸ εἰκοστὸν δεύτερον ἔτος

τοῦ πολυμύχθου αὐτοῦ βίου ἐν εὐημερίᾳ, ἐμπεδώσει, προαγωγῇ καὶ γενικῇ τῶν πάντων, ὁμογενῶν ἡμῶν καὶ ξένων, ὑπολήψει καὶ τιμῇ. Καὶ ἴσως μὲν ἡ ἡμετέρα πρὸς αὐτὸν ἐγνωσμένη ἀγάπη μεῖζω τῶν κατὰ τὸ λῆγον συλλογικὸν ἔτος ἔργων αὐτοῦ ποθεῖ καὶ ἀπεκδέχεται· ἀλλ' ἀναλογιζομένη τὴν τῶν καιρῶν ἐν παντὶ χαλεπότητα, εὐμενῶς καὶ εὐαρέστως, ἐλπίζω, πληροφορηθήσεται περὶ τῶν ἐν περισπασμοῖς καὶ προσκόμμασι πεπραγμένων αὐτῷ, ἅπερ κέκλημαι ὅσον οἶόν τε λεπτομερῶς καὶ συντόμως ὑμῖν ἀφηγήσασθαι.

Ὁ Σύλλογος ἡμῶν συνεκρότησε τριάκοντα καὶ ἑπτὰ συνεδριάσεις, τριάκοντα μὲν τακτικὰς, ἑπτὰ δὲ ἐκτάκτους, ὧν τὰ πρακτικὰ, ὡς καὶ τὰ τοῦ προεδρείου, μηδεμιᾶς ἐξαιρουμένης συνεδριάσεως, συντάξε μετὰ τῆς διακρινούσης αὐτὸν ἰκανότητος καὶ ἀκριβείας ὁ κ. Ὀδυσσεὺς Ἀνδρεάδης, εἰδικὸς γραμματεὺς, πρὸς ὃν ἀπονέμω τὴν τῆς εὐαρεσκείας ἔκφρασιν καὶ τὰς εὐχαριστίας τοῦ Συλλόγου. Ἐν ταῖς τακτικαῖς συνεδριάσεσιν ἐκοινοποιήθησαν τὰ ἐξῆς ἀναγνώσματα.

«Περὶ τῶν ἠθικῶν νικομαχείων τοῦ Ἀριστοτέλους», ὑπὸ τοῦ κ. Κωνσταντίνου Ξανθοπούλου, ἐν πέντε συνεδριάσεσι.

«Περὶ τίνος ἀνεκδύτου νεαρᾶς τοῦ Φωκᾶ», ὑπὸ τοῦ ἐξοχωτάτου κ. Σ. Ἀριστάρχου, ἐν μιᾷ συνεδριάσει.

«Περὶ ζώντων μνημείων τῆς ὀμηρικῆς γλώσσης», ὑπὸ τοῦ κ. Κ. Κοντοπούλου, ἐν μιᾷ συνεδριάσει.

«Περὶ ἐπιστολῶν ἐλλήνων λογίων τῆς Ις' ἑκατονταετηρίδος» ὑπὸ τοῦ κ. Α. Παπαδοπούλου Κεραμέως, ἐν μιᾷ συνεδριάσει.

«Περὶ τοῦ Ἀσκοδόντος τοῦ Λεσσιογιῶ» καὶ «τοῦ Φιλοκλήτου τοῦ Σοφοκλέους» ὑπὸ τοῦ ἱατροῦ κ. Προκλέους Βασιτάδου, ἐν ἑξῆ συνεδριάσεσι.

«Περὶ τινῶν λογίων τῆς ΙΖ' ἑκατονταετηρίδος», ὑπὸ τοῦ κ. Α. Παπαδοπούλου Κεραμέως, ἐν μιᾷ συνεδριάσει.

«Περὶ τῆς περὶ τὴν θεραπείαν τῶν ἐλκῶν, πληγῶν καὶ τραυμάτων μεθόδου τοῦ Λίστερ», ὑπὸ τοῦ ἱατροῦ κ. Β. Λούση, ἐν μιᾷ συνεδριάσει.

«Περὶ τῆς ἀπαισιοδοξίας τοῦ Σχοπεναβέρου καὶ Χαρτμάννου», ὑπὸ τοῦ κ. Ἰορδάνου Καρολίδου, ἐν δυοῖ συνεδριάσεσι.

«Περὶ τῆς σημασίας τῶν ὄνειρων παρὰ τοῖς ἀρχαίοις», ὑπὸ τοῦ κ. Φιλίππου Τάγην, ἐν δυοῖ συνεδριάσεσι.

«Περὶ ἐπιστολῶν τινων Μαξίμου τοῦ Μαρ-
γουνίου», ὑπὸ τοῦ κ. Α. Παπαδοπούλου Κερα-
μέως, ἐν μιᾷ συνεδριάσει.

«Περὶ μεταφραστικῶν καὶ τῶν ἀσθενειῶν
αὐτοῦ», ὑπὸ τοῦ ἱατροῦ κ. Κ. Μακρῆ, ἐν δυοῖς
συνεδριάσει.

«Περὶ τῆς πρώτης σχολῆς τῶν ἀρμενίων
μεταφραστικῶν», ὑπὸ τοῦ κ. Α. Παπαδοπούλου
Κεραμέως, ἐν μιᾷ συνεδριάσει.

«Περὶ τῆς ἀνακαλύψεως τῆς ἀρχαίας πό-
λεως Μοραίας νῦν Μοργιοτάδας καὶ περὶ τοῦ
ὀνόματος τοῦ Μωρέως», ὑπὸ τοῦ ἐν Ἑλλάδι
διατρίβοντος κ. Ἀθανασίου Πετρίδου, ἀναγνω-
σθὲν ὑπὸ τοῦ κ. γενικοῦ γραμματέως ἐν τρισὶ
συνεδριάσει.

«Περὶ τοῦ Δέρκων Διονυσίου τοῦ Σμαρκά-
ση», ὑπὸ τοῦ ἐν Σμύρῃ διατρίβοντος κ. Ματ-
θαίου Παρηνίκα, ἀναγνωσθὲν ὑπὸ τοῦ κ. γενι-
κοῦ γραμματέως ἐν μιᾷ συνεδριάσει.

«Περὶ τινων θεοτήτων λατρουμένων τὸ
πάλαι ἐν Σμύρῃ», ὑπὸ τοῦ κ. Π. Κεραμέως,
ἐν μιᾷ συνεδριάσει.

Πλὴν δὲ τῶν ἀναγνωσμάτων τούτων ἐκοι-
νοποιήθησαν τῷ Συλλόγῳ, κατὰ τὰς τακτικὰς
αὐτοῦ συνεδριάσεις, καὶ αἱ ἀκόλουθοι ἐκθέσεις.

Κρίσις τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ
τοῦ ἀλφαβηταρίου τοῦ κ. Κ. Μαρουδῆ, ὑπὸ τοῦ
εἰσηγητοῦ αὐτῆς κ. Γεωργίου Τσιζάκ.

Κρίσις τῆς αὐτῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῆς ἀνθο-
δέσμης τοῦ κ. Δ. Πετρίδου, ὑπὸ τοῦ εἰσηγη-
τοῦ αὐτῆς κ. Χρήστου Χατζηχρήστου.

Κρίσις τῆς αὐτῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ ἀνα-
γνωσματαρίου τοῦ κ. Μητῆ Χαμουδοπούλου,
ὑπὸ τοῦ εἰσηγητοῦ αὐτῆς κ. Γ. Τσιζάκ.

Πρόγραμμα τοῦ Καραπανελίου ἀγῶνος πρὸς
σύνταξιν γραμματικῆς, ὑπὸ τοῦ εἰσηγητοῦ τῆς
αὐτῆς Ἐπιτροπῆς κ. Κ. Γεωργαλά.

Κρίσις ἐιδικῆς ὑπὸ τῶν κυρίων Κ. Ξανθο-
πούλου, Δ. Πασπαλλῆ καὶ Εὐστρατίου Παπα-
δοπούλου συγκροτηθείσης Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ
περὶ μουσικῆς παιδαγωγίας πονήματος τοῦ κ.
Σ. Μανασσείδου, ὑπὸ τοῦ εἰσηγητοῦ αὐτῆς κ.
Γασπαλλῆ.

Τὰς κρίσεις ταύτας καὶ τὰ προμνημονευθέν-
τα ποικίλα ἀναγνώσματα ἐπηκολούθησαν ἔστιν
ὅτε καὶ σπουδαῖαι συζητήσεις, μέγα ἐμφαι-
νοῦσαι ἐνδιαφέρον τῶν μελῶν τοῦ Συλλόγου
ὑπὲρ τῆς ἐξακριβώσεως ἀναπτύξεως καὶ προ-
όδου παντὸς φιλολογικοῦ, ἐπιστημονικοῦ ἢ
ἐκπαιδευτικοῦ ζητήματος. Παρῆν δὲ σχεδὸν
πάντοτε καὶ πολυπληθὲς ἀκροατήριον, μετὰ
προσοχῆς παρακολουθοῦν τὰς ἡμετέρας ἐρεῦνας.

Τῶν δ' ἐκτάκτων συνεδριάσεων ἡ ἡμερησία
διάταξις ἐπληρώθη ἐν μὲν τῇ ἀρχῇ τοῦ συλ-
λογικοῦ ἔτους, διὰ τῆς συζητήσεως καὶ ἐπι-
ψηφίσεως τοῦ ἡμετέρου προϋπολογισμοῦ, ἐν δὲ
τῷ τέλει αὐτοῦ, διὰ τῆς κοινοποιήσεως τῶν
ἐτησίων ἐκθέσεων τῶν τε διαρκῶν ἐπιτροπῶν
καὶ τῶν κοσμητόρων, πρὸς δὲ καὶ τῆς πρὸς
ἀπογραφὴν τοῦ καταστατικοῦ τῆς ἀκινήτου
καὶ κινητῆς περιουσίας τοῦ Συλλόγου ἐκ τῶν
κ. κ. Ν. Βαμβάκη, Μ. Βελλογιάννη, Ἰωάννου
Γκιῶν καὶ Α. Παπαδοπούλου Κεραμέως, εἰσηγη-
τοῦ αὐτῆς, συγκροτηθείσης ἐιδικῆς ἐπιτροπῆς.

Ὁ Σύλλογος ἐξελέξατο, τῇ προτάσει τοῦ
Προεδρείου, μέλη αὐτοῦ ἐπίτιμα τέσσαρα· τὸν
ἐξ. κ. de Radowits, πρεσβευτὴν τῆς Γερμανίας
παρὰ τῇ Ὑψ. Πύλῃ, τὸν ἐξ. κ. μαρκήσιον de
Noailles, πρεσβευτὴν τῆς Γαλλίας παρὰ τῇ
Ὑψ. Πύλῃ, τὸν ἐξ. κ. de Nelidow, ἀπεσταλ-
μένον τῆς Ρωσσίας παρὰ τῇ Ὑψ. Πύλῃ, τὸν
ἐξ. κ. Πέτρον Μαυρογένην, ἔκτακτον ἀπεσταλ-
μένον καὶ ὑπουργὸν πληρεξούσιον τῆς Ῥουμα-
νίας παρὰ τῇ Ὑψ. Πύλῃ, καὶ τὸν κ. Κωνσταν-
τῖνον Κωστῆν, καθηγητὴν τοῦ Ἀθηνῆσι Πανε-
πιστημίου, τῇ προτάσει τῆς Φιλολογικῆς αὐ-
τοῦ ἐπιτροπῆς, οἵτινες εὐγνωμόνως ἀποδεξά-
μενοι τὸ δίπλωμα τῆς ἐκλογῆς αὐτῶν, ἦν ὡς
μεγάλῃ καὶ λίαν κολακευτικῇ ἐλογίσαντο
τιμῇ, ἐξέφρασαν λόγους τὰ μᾶλλον ἐνθαρρυντι-
κοὺς διὰ τὸν ἡμέτερον Σύλλογον καὶ ἐν γένει
διὰ τε τὰ γράμματα καὶ τὸν ἑλληνικὸν πολι-
τισμὸν· θρηνεὶ δὲ ὁ Σύλλογος ἡμῶν τὸν θάνα-
τον τριῶν ἐπιτίμων αὐτοῦ μελῶν, τῶν ἀειμνή-
στων Stillfried d'Alcantara, τελετάρχου τοῦ
αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας, Ἀλεξάνδρου Κου-
μουνοῦρου, πρώην πρωθυπουργοῦ τῆς Ἑλλάδος,
καὶ Λέοντος Γαμβέττα, τέως προέδρου τῆς γαλ-
λικῆς Βουλῆς. Καὶ ὁ μὲν κατάλογος τῶν τα-
κτικῶν αὐτοῦ μελῶν ἠυξήθη διὰ τῆς προσκτή-
σεως ἑκαδέκα νέων συνεταίρων ἡμῶν καὶ
ἡλαττώθη κατὰ τεσσαράκοντα, διαγραφέντα
ἐνεκα μὴ ἀποτίσεως ἀναμφισβητήτων πολυε-
τῶν ὀφειλομένων συνδρομῶν, ὁ δὲ τῶν ἀντε-
πιστελλόντων ἐπλουτίσθη διὰ τῆς ἐγγραφῆς
τοῦ ὀνόματος τοῦ κ. Oscar von Heindestamm,
παραιτηθέντος ὡς μέλους τακτικοῦ μετὰ τὸν
ὑπὸ τῆς ἰδίας κυβερνήσεως διορισμὸν αὐτοῦ ὡς
γενικοῦ προξένου τῆς Σουηδίας καὶ Νορβηγίας
ἐν Καίρῳ.

Ὁ Σύλλογος, περὶ πολλοῦ ποιούμενος τὴν
εἰς τὸ δημόσιον τῆς μεγαλοπόλεως ταύτης
τακτικὴν παροχὴν ποικίλης καὶ εὐχύμου πνευ-
ματικῆς τροφῆς, ἀνέθετο ἐπιλέκτοισ αὐτοῦ μέ-

λεσι τὴν ἀπὸ τοῦ βήματος αὐτοῦ διδασκαλίαν δημοσίων μαθημάτων. Καὶ δὴ, ὁ κ. Ι. Δ. Ἀριστοκλῆς ὠμίλησε πεντήκεις «περὶ τοῦ ζωικῆ βίου ἐν τῷ ἀνθρώπῳ». ὁ κ. Ἡρακλῆς Βασιάδης τετράκεις «περὶ τῆς διανοητικῆς καὶ ἠθικῆς καταστάσεως τῆς γυναικὸς ἐν Ἑλλάδι ἀπὸ τῶν ἠρωϊκῶν χρόνων μέχρι τῆς τετάρτης π. Χ. ἑκατονταετηρίδος». ὁ κ. Ἀναστάσιος Γάγγης ἅπαξ «περὶ τῆς οἰκίας ἐν τοῖς ἱστορικοῖς χρόνοις τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος». ἡ μουσοφιλῆς κ. Καλλιόπη Κεχαγιά ἅπαξ «περὶ τῆς Ἀντιγόνης τοῦ Σοφοκλέους παιδαγωγικῶς ἀναλυομένης». ὁ κ. Ἀνδρέας Σπαθάρης τετράκεις «περὶ φυσικῆς», ἰδίᾳ δὲ περὶ ὀπτικῆς. ὁ πανοσιολογώτατος ἀρχιμανδρίτης κ. Γρηγόριος Παλαμᾶς ἅπαξ «περὶ τῆς θρησκείας ὡς βλάσεως τῆς ἀνατροφῆς καὶ τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἀνθρώπου». ὁ κ. Φίλιππος Τάγγης ἅπαξ «περὶ τοῦ ἠθικοῦ νόμου». ὁ κ. Β. Λούσης δις «περὶ ὑγιεινῆς». ὁ κ. Ὀδυσσεὺς Ἀνδρέαδης δις «περὶ ἐστισίσεων καὶ συμποσίων τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων». ἡ μουσοφιλῆς κ. Σαπφῶ Λεοντιάς ἅπαξ «περὶ τῆς γυναικὸς ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἑλληνικῇ τραγωδίᾳ». καὶ ὁ ἰατρός κ. Ι. Ζίφος ἅπαξ «περὶ τῆς νόσου φθίσεως». Τὰ θέματα τῶν δημοσίων τούτων μαθημάτων ὑπῆρξαν, ὡς βλέπετε, ὠφελιμώτατα καὶ λίαν τερπνά, οἱ δὲ ἀγορηταὶ διεκρίθησαν ἐπὶ σαφνεῖα, εὐφραδεία καὶ χάριτι λόγου. ἀλλὰ, καίτοι ἀνταξίους ἐν παντὶ ἀναδειχθέντας τοῦ συλλογικοῦ ὀκρίσαντος, οὐκ ἐνεθάρρυνε πάντας τὸ καθ' ἡμᾶς δημόσιον διὰ τῆς πρὸς ἔνδειξιν ἐκτιμήσεως καὶ κάρπωσιν ἰδίας ὠφελείας ἀπαιτουμένης συρροῆς. Ὁ Σύλλογος ἡμῶν, κυρίαί καὶ κύριοι, μετὰ λύπης εἶδεν ὑμᾶς εἰς εὐχρίθμα μόνον μαθήματα ἀθρόους προσελθόντας, εὐελπιστεῖ δὲ ὅτι κατὰ τὴν τοῦ προσεχοῦς ἔτους ἐπέτειον αὐτοῦ ἐορτὴν ὁμολογήσει ὑμῖν χάριτας ἐπὶ μᾶλλον προφανεῖ ἀναγνωρίσει τῆς ἀνάγκης καὶ τοῦ τελεσφόρου τῶν πρὸς τερπνὴν καὶ γόνιμον διδασκαλίαν καταβαλλομένων ὑπ' αὐτοῦ προσπαθειῶν, ἐπὶ τὸ ἑαυτοῦ παρήγορον ἀναπαυόμενος ἔμβλημα.

Θαρσεῖν χρή· τάχ' αὖριον ἔσσειτ' ἄμεινον.

Κατὰ τὸν διέποντα τὰς ἡμετέρας ἐργασίας Κανονισμόν, λειτουργοῦσι πρὸς παρασκευὴν, διευκολύνουσιν ἢ ἀνάπτουσιν αὐτῶν ἐξ διαρκείας ἐπιτροπαί, ὧν τὰ μέλη, ὡς καὶ τὰ τοῦ προεδρείου, ὁ Σύλλογος ἐκλέγει κατ' ἔτος. Ἐπειδὴ δὲ ὁ θεμελιώδης ἡμῶν νόμος δὲν ὀρίζει λεπτομερῶς τὸν τρόπον τῆς λειτουργίας αὐτῶν, καὶ

ἐκ τῆς ἑλλείψεως ταύτης προῆλθον ἔστιν ὅτε παρενοήσεις καὶ συγκρούσεις ἤκιστα συμβάλλουσαι εἰς τὴν κανονικὴν τῶν ἡμετέρων ἐργασιῶν διεκπεραίωσιν, ἔγνω ὁ Σύλλογος ἵνα συζητήσῃ, ἐγκρίνῃ καὶ ἐπιψηφίσῃ «ἰδιαίτερας διατάξεις» περὶ τῶν σχέσεων τῶν ἐπιτροπῶν πρὸς αὐτὸν καὶ πρὸς ἀλλήλας, αἵτινες καὶ ἰσχύουσιν ὡς παρῆρτημα τοῦ Κανονισμοῦ ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐκοινοποιήθησαν αὐταῖς, ἦτοι ἀπὸ τῆς 22 ἀπριλίου 1883. Συνεισδύσωμεν δὲ, φιλόμουσος ὁμῆγυρι, καὶ εἰς ἐκάστης τούτων τὰς μελέτας καὶ ἐργασίας.

Ἡ Ἐκπαιδευτικὴ ἐπιτροπὴ, συγκεκμημένη ἐκ τῶν κυρίων Κ. Ξανθοπούλου, τοῦ εὐπαιδευτοῦ καὶ ἀκαμῆτου ἀντιπροέδρου τοῦ Συλλόγου καὶ προέδρου αὐτῆς, Ἡρ. Βασιάδου, Χρ. Χατζηχρήστου, Ν. Παρανίκα, Ἀθ. Θεοδωρίδου, Κ. Γεωργαλά, Π. Παπαρροῦση, Α. Μαλιᾶκα, Θ. Σαλτέλη καὶ Κ. Γοιᾶκα, γραμματέως αὐτῆς, συνεκρότησε δέκα καὶ ἑπτὰ συνεδριάσεις, ἐν αἷς διάφοροι ἐμελετήθησαν καὶ διεξήχθησαν ἐργασίαι, αἵτινες εἰς τρεῖς ὑπακτέαι κατηγορίας. Ἐν μὲν τῇ πρώτῃ περιλαμβάνονται αἱ ἐκθέσεις ἐπὶ τῶν ἀποσταλέντων τῇ ἐπιτροπῇ παρὰ τοῦ προεδρείου ἔργων, τῶν μὴ εἰς τὸν Καραπάνειον ἀγῶνα ἀναφερομένων, ἐν δὲ τῇ δευτέρῃ περιέχονται αἱ περὶ συντάξεως προγράμματος γραμματικῆς διὰ τοῦτον τὸν ἀγῶνα συζητήσεις καὶ ἀποφάνσεις καὶ τὴν τελευταίαν ἀπαρτίζουσιν αἱ ἐπὶ τῶν εἰς τὸν αὐτὸν ἀγῶνα σταλεισῶν δύο χειρογράφων γεωγραφικῶν καὶ δύο φυσικῶν ἱστορικῶν κρίσεις καὶ ἀγωνοδικαί. Καὶ τῶν μὲν τελευταίων τούτων τὸ ἀποτέλεσμα ἀνακοινωθήσεται ὑμῖν μετ' οὐ πολὺ ἐκ στόματος φιλοπόνου εἰσηγητοῦ, ἐμοὶ δὲ ἐπιτραπητῶ λόγος βραχὺς περὶ τῶν λοιπῶν ἐργασιῶν τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης. Πρῶτον μὲν, ἐσχέθη καὶ συνεζήτησε διὰ μακρῶν τὸν καταρτισμὸν προγράμματος ὁδηγοῦ τῆς μέσης παιδείσεως, ἀναβληθέντα εἰς καιροῦς αἰσιωτέρους, ἐμελέτησε τὴν συγκρότησιν προγράμματος πρὸς καλλιγραφικὸν ἀγῶνα, ἀναβληθεῖσαν ἐνεκα τῆς μὴ ἐγκαίρου ἐκ Παρισίων ἀφίξεως τῶν ἀναμενομένων δειγμάτων τῆς γραφῆς Ἀγγέλου τοῦ Βεργικίου, καὶ, ἐμβριθῶς ἐπὶ χρόνον μακρὸν ἀσχοληθεῖσα περὶ τὴν πόνησιν προγράμματος πρὸς σύνταξιν γραμματικῆς εἰς χρῆσιν τῶν δημοτικῶν καὶ ἀστικῶν σχολῶν διὰ τὸ Καραπάνειον διαγώνισμα, συνεκρότησε τὸ ἐπ' ἐσχάτων ἐν τακτικῇ τοῦ Συλλόγου συνεδριάσει, ὡς ἄνω ἐρρέθη, κοινοποιηθέν, ὅπερ, συζητηθέν καὶ ἐπιψηφισθέν,

ἔδημοσιεύθη καὶ διὰ τῶν ἡμερησίων πρὸς γνῶσιν παντὸς φίλου τῆς παιδείας, ἰδίᾳ δὲ τῶν ἀγωνισθησομένων. Δεύτερον δέ, ἐπιληφθεῖσα τῶν διὰ τοῦ προεδρείου διαβιβάσθεντων αὐτῇ προμνημονευθέντων πονημάτων τῶν κυρίων Κ. Μαρουδῆ, Δ. Πετρίδου καὶ Μ. Χαμουδοπούλου, ἐξήνεγκεν εὐ καὶ ἐπισταμένως τὰς ἑαυτῆς ἐτμηγορίας, ἀσυζητητὴι σχεδὸν ὑπὸ τοῦ Συλλόγου ἐπιψηφισθείσας, οὐχ ἦττον αὐτῆς λυπηθέντος ἐπὶ τοῖς τῶν κρίσεων τούτων μὴ εὐνοικοῖς συμπεράσμασιν, ἀλλ' ὀφείλοντος, κατὰ καθῆκον ἱερόν, ἑταστικώτατα ῥίπτειν βλέμματα ἐπὶ τοῖς τῆ ἑρέυνῃ αὐτοῦ καθυποβαλλομένοις ἔργοις, τὴν ἀναγεννωμένην δημοτικὴν ἡμῶν σχολὴν ἀποβλέπουσιν. Ἀπώλεσε δ' ἐπ' ἐσχάτων ἡ ἐπιτροπὴ τὴν συνεργασίαν τοῦ ἐπὶ πολὺμηνον χρονικὸν διάστημα ἐν αὐτῇ μοχθήσαντος φερεπόνου κ. Γ. Τσιάνκα, οὗτις τὴν δι' εὐλόγους αἰτίας ὑποβληθεῖσαν παραιτήσιν ὁ Σύλλογος κατ' ἀνάγκην παρεδέξατο.

Ἡ Οἰκονομικὴ ἐπιτροπὴ, συγκειμένη ἐκ τῶν κυρίων αἰδεσιμωτάτου Canon G. Curtis, ἀντιπροέδρου τοῦ Συλλόγου καὶ προέδρου αὐτῆς, Ν. Μπλέσσα, Μ. Βελλογιάννη, Β. Σαρακιώτου, Ι. Γκιών, Ι. Κούππα, Φ. Μζυρογορδάτου, Θ. Κοσοῦδη καὶ Ν. Βαμβάκη, ταμίου, προσεπεκύρωσε τὸν ὑπὸ τοῦ προεδρείου παρασκευασθέντα ἐτήσιον προϋπολογισμόν, ἐλαττώσαντα τοὺς τε μισθοὺς τῶν ὑπαλλήλων κατὰ τὸ τρίτον καὶ ἄλλας τινὰς δαπάνας, καὶ προσυπέγραψε τὴν ταμειακὴν ἔκθεσιν. Ἡδύνατο βεβαίως μείζω τούτων ἀναλαβεῖν καὶ διεκπεραιῶσαι πρὸς βελτίωσιν τῶν οἰκονομικῶν μέσων τοῦ Συλλόγου, ἅπερ, καίπερ ἐν οὐ δυσάριστῳ διατελοῦντα καταστάσει, οὐχ ἦττον χρήξουσιν συντονωτέρας τακτοποιήσεως καὶ εὐρυτέρας ἀναπτύξεως πρὸς θεραπείαν ἀνετον καθημερινῶν ἀναγκῶν καὶ ἐξυπηρέτησιν ἀπρόσκοπτον φιλολογικῶν, ἐπιστημονικῶν καὶ ἐκπαιδευτικῶν σκοπῶν· ἀλλ' ἡ παρ' ἡμῖν ἐπικρατούσα καχεξία ἐστὶν ἴσως ἡ τῆς λυπηρᾶς ταύτης ἀπραξίας κυριωτέρα αἰτία.

Ἡ Φιλολογικὴ ἐπιτροπὴ, συγκειμένη ἐκ τῶν κ.κ. Ἡρ. Βασιλάδου, τοῦ σεβαστοῦ καὶ πολυμαθοῦς προέδρου αὐτῆς, Κ. Ξανθοπούλου, Χρ. Χατζηχρήστου, Α. Μαλιάνκα, Θ. Σαλτέλη, Κ. Κοντοπούλου καὶ Α. Παππαδοπούλου Κερμαίως, γραμματέως αὐτῆς, σκεφθεῖσα πρὸ παντὸς ὅτι οἱ ἐτήσιως εἰς τὸν περὶ ζῶντων μνημείων ἐν τῇ γλώσσῃ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ζωγράφειον ἀγῶνα ἀποδύμενοι πᾶν ὄλιγον

τυγχάνουσι καὶ ὅτι ἐκ πολλῶν ἐπαρχιῶν, καὶ μάλιστα τῶν κυριωτέρων, ὁ Σύλλογος ἡμῶν στερεῖται συλλογῶν, κατέστρωσε κατάλογον λογίων διαμενόντων ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ δυναμένων ἐργασθῆναι πρὸς μείζονα εὐδωσιν τοῦ εἰρημένου διαγωνίσματος, οὗτινος σκοπὸς ἐστὶν ἡ πανταχόθεν συλλογὴ γλωσσαρίων, παραμυθίων, αἰνιγμάτων, ᾄσμάτων καὶ λοιπῶν ἀρχαίων γλωσσικῶν κειμηλίων. Ἐπιστολὴ συνφθὰ τῷ καταλόγῳ τούτῳ ὑπὸ τοῦ Προεδρείου ἐγκαίρως ἀπολυθεῖσαι μετ' ἐπισυνημμένων τοῦ διαγωνίσματος προγραμματῶν ἔτυχον ἐνθέρμου ὑποδοχῆς, καὶ ἦδη ἀπεστῆλησαν ἡμῖν συλλογαὶ ἐκ μερῶν ἀφ' ὧν οὐδέποτε εἶχομεν λάθει, ἐτι δὲ πλείους ἐξομεν ἐν τῷ μέλλοντι, ὑποσχεθέντων καὶ ἄλλων, πλὴν τῶν ἀποστειλάντων, τὴν προσεχῆ ἱκανοποίησιν τῆς ἡμετέρας ἀξιώσεως. Εὐχάλοος εἰσηγητῆς μετ' ὀλίγον ἀνακοινώσεται ἡμῖν τὴν μετὰ ὄριμον μελέτην καὶ ἐπισταμένην ἐξέτασιν κρίσιν τῆς ἐπιτροπῆς ἐπὶ δσοκαίδεκα διὰ τὸ ζωγράφειον διαγώνισμα πεμφθεῖσῶν συλλογῶν. Ἀλλὰ, σὺν τῇ ἐργασίᾳ ταύτῃ, ἠτοίμασεν ἡ ἐπιτροπὴ καὶ γλωσσικὴν ὕλην πρὸς δημοσιεῖσιν ἐν τε τῷ ΙΔ' καὶ ἐν τῷ ΙΕ' τόμῳ τοῦ ἡμετέρου περιοδικοῦ, ἡδὴ δὲ ἐξετυπώθησαν ἐν τῷ πρώτῳ τούτῳ ἡ τοῦ κ. Θ. Πουσίου συλλογὴ λέξεων, παραμυθίων καὶ ᾄσμάτων τοῦ ἐν Ζαγορίῳ τῆς Ἡπείρου ἑλληνικοῦ λαοῦ, καταλαβούσα ἑβδομήκοντα καὶ τρεῖς σελίδας, καὶ ἡ τοῦ κ. Ι. Βαλαβάνη νέα συλλογὴ ζῶντων μνημείων τῆς ἰδιωτικῆς τοῦ Πόντου, καταλαβούσα τρεῖςκαίδεκα σελίδας. Ἡ πρὸς ἐκτύπωσιν προπαρασκευῆ τῆς ὕλης ταύτης οὐ μικρὸν ἀπερρόφησε χρόνον καὶ κόπους ἀπήτησεν οὐκ εὐκαταφρονήτους, καθότι ἐδέησεν ἵνα τὸ μὲν περιεκτικῶς ὀλόκληρα κεφάλαια ὡς περιττὰ ἢ ἀσχετα πρὸς τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπὸν, τὸ δὲ ἀφαιρεθῶσι πλείστοι τολμηραὶ καὶ ἀνεπιτυχεῖς ἐτυμολογικαὶ παρατηρήσεις, ἀφειδισῶν ἑνιαχοῦ ἀνεπάρκων τῶν ἐν τοῖς χειρογράφοις τροποποιησῶν παρατηρήσεων μόνον ὅπως καταφανῆ ὁ βαθμὸς τῆς ἐν τῇ Ἀνατολῇ προόδου τῶν γλωσσολογικῶν σπουδῶν. Πρὸς δὲ ἐτροποποίησιν ἡ ἐπιτροπὴ τινὰς τῶν ἰδιαιτέρων αὐτῆς διατάξεων πρὸς ἐπίτευξιν ἐν τῷ μέλλοντι τακτικωτέρας καὶ ἀφθονωτέρας πνευματικῆς συγκομιδῆς, συνεζήτησε περὶ τοῦ τελεσφόρου τῆς συμπαραβολῆς τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις χειρογράφων κωδίκων ἑλλήνων καὶ βυζαντινῶν συγγραφέων πρὸς τὰς νεωτάτας κριτικὰς ἐκδόσεις, καὶ, συμφῶνως τῇ ἐπιθυμίᾳ τοῦ τῆς

Ζωγραφείου βιβλιοθήκης ιδρυτού και του Συλλόγου, προύκλεσεν επιστολάς του Προεδρείου προς τους αναλαβόντας την έκδοσιν ἑλλήνων συγγραφέων πρὸς ἐπίσπευσιν τῆς ἐθνωφελεστῆς ταύτης ἐργασίας, ἧς τὰς ἀπαρχὰς ὑπισχνεῖται ἡμῖν ὁ κ. Ν. Γ. Πολίτης, δηλώσας εἰς ἀπάντησιν ὅτι ἡ τῶν κωμωδιῶν τοῦ Ἀριστοφάνους μελέτη καὶ ὑπομνημάτισις αὐτοῦ περατοῦται μετ' οὐ πολὺ.

Ἡ Συντακτικὴ ἐπιτροπὴ, συγκειμένη ἐκ τῶν κ. κ. Χρ. Χατζηχρήστου, προέδρου αὐτῆς, Ι. Ἀριστοκλέους, Κ. Κοντοπούλου, ἀναπληρώσαντος τὸν ἐνεκὸν ἀποδημίας παραιτηθέντα κ. Γ. Σεϊτανίδην, Ν. Παρανίκα, ἀντικαταστήσαντος τὸν διὰ λόγους ὑγείας ἀποσυρθέντα κ. Ἡρ. Βασιλάδην, Α. Π. Κεραμέως, τοῦ γενικοῦ γραμματέως τοῦ Συλλόγου Ἰ. Καρθεοδωρῆ καὶ τοῦ εἰδικοῦ Ὁδ. Ἀνδρεάδου, γραμματέως αὐτῆς συνεκρότησεν εἴκοσι συνεδριάσεις ἐργασθεῖσα μετὰ ζήλου καὶ δραστηριότητος πρὸς ταχεῖαν ἐκδοσιν δύο τοῦλάχιστον τῶν καθυστερουμένων τόμων τοῦ ἡμετέρου περιοδικοῦ. Καὶ ὄντως, ὁ μὲν ΙΔ' τόμος, ἐκ τεσσαρτάκοντα συγκείμενος τυπογραφικῶν φύλλων, πρὸ ἐπτά μηνῶν ἐξῆλθε τοῦ τυπογραφείου, ἡ δὲ ὕλη τοῦ ΙΕ' πρὸ πολλοῦ ὡσαύτως ἐτοίμη διατελεῖ, ἀναμφιδόλως δὲ καὶ τοῦ Ιζ' ἡ ἐργασία ἤθελεν ἰκανῶς μέχρι σήμερον προχωρήσει, ἐάν ἡ ἐπιτροπὴ ἐνεθαρρύνετο ὑπὸ τῆς ἐπιτευξέως τῆς πρὸς διανομὴν τοῦ ΙΔ' τόμου ἀπαιτουμένης κυβερνητικῆς ἀδείας, ἣν ὁ Σύλλογος ἀπὸ χρόνου μακροῦ ἀπεκδέχεται παρὰ τῆς ἐριτίμου διευθύνσεως τοῦ *Νεολόγου*, ἀναλαβούσης τὴν περὶ λήψεως αὐτῆς φροντίδα καὶ ἐνέργειαν δι' ἐπὶ τούτῳ μετ' ἡμῶν ἀνταλλαγέντος συμβολαίου ὑπὸ ἡμερομηνίαν 22 ἰουνίου 1882. Τοῦ λόγου δὲ προκειμένου περὶ τοῦ περιοδικοῦ ἡμῶν, ὀφείλω χάριτας ἐξ ὀνόματος τοῦ Συλλόγου πανδῆμως ὁμολογῆσαι τῷ ἐξ. Χρηστάκη ἐφέντη Ζωγράφῳ ἐπὶ τῇ προθυμίᾳ μετ' ἧς παραδέχεται πάντοτε αἰτήσιν χορηγίας πρὸς ἐκδοσιν αὐτοῦ ἑκατονπεντηκονταλίου, ἧτις, προστιθεμένη ταῖς ὑπ' αὐτοῦ δι' ἄλλα φιλολογικὰ ἔργα ἐτησίως χρηγομέναις πεντακοσίαις πεντήκοντα λίραις, ἀποτελεῖ μετ' αὐτῶν σειρὰν σπουδαιοτάτων καὶ βαρυτίμων πρὸς τὸν Σύλλογον εὐεργεσιῶν, ἀνθ' ὧν οὗτος ἀνεξίτηλόν τε καὶ αἰδίδιον αἰσθάνεται τὴν πρὸς τὴν Αὐτοῦ ἐξοχότητα εὐγνωμοσύνην.

Ἡ Ἀρχαιολογικὴ ἐπιτροπὴ, συγκειμένη ἐκ τῶν κ. κ. αἰδεσιμωτάτου C. G. Curtis, προέδρου αὐτῆς, Σ. Ἀριστάρχου, Ι. Φιλαλήθους, Κ.

Περδικίδου, Α. Παππαδοπούλου Κεραμέως, διδάκτορος A. Mordtmann, A. Dorigny, A. Nicolson, G. Berggren, ἀπουσιάζαντος, S. Sartoris, ἀποβιάσαντος, καὶ διδάκτορος J. Mordtmann, γραμματέως αὐτῆς, εἰργάσθη λίαν ἐπιστημονικῶς καὶ μετὰ ζήλου δεόντως ἐξυπηρετοῦντος τὸν ὑπέμετρον πόθον τοῦ Συλλόγου πρὸς πᾶν τὸ συντελοῦν εἰς τὴν παρ' ἡμῖν ἀνάπτυξιν τε καὶ διάδοσιν ἀκριβῶν ἀρχαιολογικῶν εἰδήσεων. Καὶ πρῶτον μὲν περὶ τὰς ἐπιγραφὰς ἀσχοληθεῖσα, ἐμελέτησε τὰς ὑπὸ τοῦ Συλλόγου διαβιβασθείσας αὐτῇ μίαν ἐκ Μιτυλήνης, σταλείσαν ὑπὸ τοῦ κ. Μ. Φωτίου, ἐξ ἐκ Μαρσοβῶν, ὑπὸ τοῦ κ. Ι. Βαλαβῆνη, καὶ εἴκοσιν ἐκ Βερατίου, ὑπὸ τοῦ πανιερωτάτου ἀγίου Βελεγράδων κυρίου Ἀθίμου πεμφθείσας μετὰ καὶ χειρογράφου Δανιὴλ ἱερομονάχου τοῦ σωτηρίου ἔτους χιλιοστοῦ τετρακοσιοστοῦ· ὁ δ' ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς κ. Σ. Ἀριστάρχης ἐνεγράψεν ἑκατοντάδας ἐκδεδομένων τε καὶ ἀνεκδότων ἐν τῷ τοῦ Συλλόγου κώδικι τῶν ἐπιγραφῶν, ἐνθα καὶ ὁ κ. C. G. Curtis προτίθεται προσεχῶς ἐγγράψαι ἐνενήκοντα καὶ μίαν, πρὸς τοῦτο ἐντελῶς παρασκευασθείσας, ὧν αἱ πλείους εἰσιν ἑλληνικαί, ἀπασαὶ δὲ ἀνέκδοτοι, συνελέγησαν ὑπ' αὐτοῦ ἐν Σικελίᾳ διὰ τὸν ἡμέτερον Σύλλογον. Εἶτα δὲ ἠτόίμασε πρὸς ἐκδοσιν τὴν ὕλην τοῦ ἀρχαιολογικοῦ ἡμῶν δελτίου, ἣν ἀπαρτίζουσι τρία σπουδαιότατα ἔργα, ἧτοι α' Ἀνέκδοτοι ἐπιγραφαὶ Βυζαντίου», ὑπὸ τῶν κ. κ. Σ. Ἀριστάρχου καὶ C. G. Curtis, α' Ἐπιγραφαὶ Θεσσαλίας», ὑπὸ τοῦ διδάκτορος κ. J. Mordtmann, καὶ «Προσθήκαι εἰς τοὺς ἀρχαίους μετρολόγους, ἑλληνας τε καὶ ῥωμαίους, ἐξ ἀρμενικῶν κειμένων», ὑπὸ τοῦ κ. Α. Παππαδοπούλου Κεραμέως, παρασκευάσα συνάμα καὶ ἕτερα δύο ἐπίσης λίαν σπουδαῖα ἔργα, ἧτοι «Περὶ τινος ῥωμαϊκοῦ στατήρος», ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου διδάκτορος Mordtmann, πατρός, καὶ «Περὶ τῆς Χαρσίας πύλης», ὑπὸ τοῦ ἱατροῦ κ. Α. Mordtmann, ἄτινα μόνον ὅπως ἐπαρκέσῃ ἡ διὰ τὸ ἀρχαιολογικὸν ἡμῶν δελτίον ὀρισθεῖσα πίστωσις δὲν συμπεριελήφθησαν ἐν αὐτῷ. Συντόμως δ' ἐνησχολήθη ἡ ἐπιτροπὴ καὶ περὶ τοῦ χάρτου τῶν χερσαίων τειχῶν Κωνσταντινουπόλεως, οὗτινος οὐδεὶς ἐστὶν ὁ ἀγνοῶν τὰ ἀπὸ ἐτῶν λυπηρὰ ἐπεισόδια καὶ τὰς ποικίλας καὶ ἀπρόοπτος περιπετείας, ἐνθαρρυνθεῖσα ὑπὸ τῆς τὴν ἐκδοσιν αὐτοῦ ἐξασφαλισίας χιλιοφράγκου προσφοράς τοῦ φιλογενοῦς κ. Εὐσταθίου Εὐγενίδου, πρὸς ὃν χαίρω ἀπονέμων καὶ ἐνώπιον ἡμῶν τὰς

εὐλιπρινεστάτας καὶ ἐγκαρδίους τοῦ Συλλόγου εὐχαριστίας. Ὁ ἐν λόγῳ χάρτης ἐπλουτίσθη καὶ δι' ἱκανῶν ἀπόψεων τῶν κυριωτέρων μερῶν τῶν χειραίων τειχῶν, προηγούνται δ' αὐτοῦ «Πρόλογος», ἡτοι ἱστορικὴ ἀφήγησις τῆς ἐπ' αὐτοῦ ἐργασίας ἐκάστου τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς, καὶ δὴ καὶ τοῦ τέως αὐτῆς ἐπιλέκτου μέλους, τοῦ ἐν τῷ Συλλόγῳ μέγα καὶ δυσαναπλήρωτον καταλιπόντος κενὸν φιλότατου καὶ σεβαστοῦ ἡμῖν συνεταίρου κ. Α. Πασπάτη, καὶ «Κατάλογος» συγκαταρκτικῶς τῶν νεωτέρων πρὸς τὰ ἀρχαία ὀνόματα τῶν ἐπὶ τοῦ χάρτου τοποθεσιῶν, ὃν τὰ μάλα ἐπιστημονικῶς συντάξεν ὁ ἐξ. κ. Σ. Ἀριστάρχης, μνημονεύσας ἐκάστου τὰς γνώμας, προσθεῖς δ' ἐξ ἰδίων τὰς παραπομπὰς καὶ σημειώσας τὸν συγγραφεῖα, ὅστις πρῶτος, κατ' αὐτόν, ἔδωκε τὴν ὀνομασίαν, ἣν ἀκολούθως ἠσπάσθη ἡ ἐπιτροπή. Ἡ ἐργασία αὕτη μεγάλην περιποιεῖ τιμὴν τῷ σοφῷ ἡμῶν συναδέλφῳ, οὗτινος τὴν κατὰ ἱανουάριον ὑποβληθεῖσαν ἀπὸ τε τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐπιτροπῆς καὶ τῆς ἐπιστημονικῆς ἠκιστα ἠτιολογημένην παραίτησιν ἐν μηνὶ μαρτίῳ μετὰ λύπης παρεδέξατο ὁ Σύλλογος, ἀναγνωρίζων καὶ ἐκτιμῶν τὴν σπουδαιότητα τῶν πολυετῶν αὐτοῦ ὑπηρεσιῶν καὶ λίαν λυσιτελῆ θεωρῶν τὴν ἐν ταῖς ρηθείσαις ἐπιτροπαῖς συνεργασίαν αὐτοῦ. Τὸν κ. Σ. Ἀριστάρχη διεδέχθη ὁ κ. Κ. Ξανθόπουλος. Τὸ ἀρχαιολογικὸν δὲ δελτίον καὶ ὁ χάρτης ἐναγωνίως ἀναμένουσι τὴν περὶ τοῦ περιοδικοῦ ἡμῶν ἐλπιζομένην κυβερνητικὴν ἀπόφασιν ὅπως πᾶραυτὰ τὸ μὲν παραδοθῆ εἰς τὸν τυπογράφον, ὁ δὲ, οἷς δεῖ διανυμώμενος, ἐφελέκσῃ τὸν θαυμασμὸν τῶν τε μελῶν τοῦ Συλλόγου καὶ παντός ἐν γένει φιλοκάλου καὶ φιλαρχαίου.

Ἡ Ἐπιστημονικὴ ἐπιτροπή, συγχειμένη ἐκ τῶν κυρίων Σ. Ἀριστάρχου, προέδρου αὐτῆς, (οὐ παραιτηθέντος ἀντικατέστησαν κατὰ μάρτιον ὡς μέλος μὲν ὁ κ. Ch. Bonkowski, ὡς πρόεδρος δὲ ὁ κ. I. Γεωργαντόπουλος), Δ. Σταματιάδου, Β. Λούση, Μ. Καραβοκυροῦ, Γ. Κοστομύρη, Α. Ναοῦμ, Κ. Μακρῆ, Α. Τάγη, Αἰμ. Νονόττη, I. Γεωργαντοπούλου, Δ. Χαρμαντᾶ καὶ Τ. Καραθεοδωρῆ, γραμματέως αὐτῆς, καὶ ὄρισασα ὅπως συνεδριάξῃ κατὰ δεκαπενθημερίαν, τέσσαρας συνεκρότησε συνεδριάξεις, τὸ μὲν ἕνεκα μὴ προσελεύσεως τῶν μελῶν τακτικῶς, τὸ δὲ ἕνεκα λόγων πάντῃ ἀνεξαρτήτων τῆς θελήσεως αὐτῆς, μὴ συγκληθείσης ἐπὶ μακρὸν. Ἄλλ' οὐχ ἥττον ἐκοινοποιήθησαν ἐν αὐτῇ πραγματεῖαι ἰατρικαὶ τε καὶ νομικαὶ

λίαν ἐνδιαφέρουσαι, ἃς ἐπικολούθησαν καὶ ζωηραὶ συζητήσεις, ἐν αἷς τὰ συζητούμενα μέλη ἐπεδείξαντο πλήρη γνώσιν τῶν νεωτέρων ἐπιστημονικῶν ἀνακαλύψεων καὶ γνώμων. Πρὸς καρποφορωτέρας δ' ἐν τῷ μέλλοντι ἐπιστημονικῆς συγκομιδῆς ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς ἐπίτευξιν νομίζομεν ἀναγκαίαν τὴν διακανόνισιν διὰ τῆς καθ' ὕλην διαιρέσεως τῆς ἐργασίας τοῦ ἐσωτερικοῦ αὐτῆς διοργανισμοῦ. Τοῦτο καὶ αὐτῇ συναισθανομένη, ἐπιφέρει τὰς ἀκολουθούσας σκέψεις ἐν τῇ ἐπ' ἐσχάτων τῷ Συλλόγῳ κοινοποιηθείσῃ ὑπὸ τοῦ κ. Τ. Καραθεοδωρῆ, εἰσηγητοῦ, ἐκθέσει τῶν ἐτησίων αὐτῆς ἐργασιῶν. «Ἡ Ἐπιστημονικὴ ἐπιτροπή, λέγει, δὲν δύναται ἀτυχῶς κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο νὰ ἐπιδείξῃ ὑμῖν καρποὺς ἀναλόγους τοῦ σκοποῦ δι' ὃν ὑφίσταται. Τὰ αἴτια τούτου εἰσὶ πολλὰ καὶ ἀντιδὲ πᾶσης ἀώρου καὶ ἀνευ ἀποτελέσματος ἀνελέξεως αὐτῶν νομίζει καλὸν ὅπως κατὰ τὸ ἐρχόμενον συλλογικὸν ἔτος συστηθῇ ἰδίως αὐτῇ ἵνα, ἅμα τῇ συγκροτήσῃ αὐτῆς μελετήσασα καλῶς τὰ προσκόμματα, ἅπερ παρεμποδίζουσιν αὐτὴν ἀπὸ τῆς προόδου καὶ τελειοποιήσεως ἐν ταῖς ἐργασίαις αὐτῆς, ἀναζητήσῃ τὰ μέσα θεραπείας δι' ὧν θὰ δυναθῇ ν' ἀνυψωθῇ καὶ δικαιώσῃ τὸν τίτλον ὃν φέρει, τίτλον ὑπερφαινόντα εὐρὺν κύκλον γνώσεων καὶ μελετῶν».

Μεταβῶμεν νῦν εἰς τὴν τοῦ Συλλόγου ἄλληλογραφίαν. Αὕτη περιλαμβάνει ἐν συνόλῳ ὀκτακοσίας πεντήκοντα τέσσαρας ἐπιστολάς καὶ ἔγγραφα, ἐξ ὧν διακόσια ἐβδομήκοντα ἐξ εἰσελθόντων, πεντακόσια ἐβδομήκοντα ὀκτῶ δὲ ἐξεληθόντων διαλαμβάνονται δὲ τὰ ἀκόλουθα ποικίλα θέματα περὶ τῆς ἐσωτερικῆς τοῦ Συλλόγου ὑπηρεσίας, περὶ τῶν πρὸς κρίσιν σταλειῶν δικτηρίων, περὶ τῶν προτάσεων τακτικῶν, ἐπιτίμων καὶ ἀντεπιστελλόντων μελῶν, περὶ τῶν διαγωνισμάτων, περὶ τῶν ἀποστολῶν βιβλίων ἢ ἀρχαιολογικῶν ἀντικειμένων, περὶ πλουτισμοῦ τῆς ἡμετέρας βιβλιοθήκης, περὶ τῶν δημοσίων μαθημάτων, περὶ τῶν ἀναγνωσμάτων, περὶ παραιτήσεων καὶ ἀποδοχῶν συλλογικῶν λειτουργημάτων, περὶ ἰδρύσεως σωματείων καὶ αἰτήσεως ὑπ' αὐτῶν τε καὶ τῶν ἀπὸ πολλοῦ ὑφισταμένων ἠθικῆς ὑποστηρίξεως καὶ ὕλικῆς συνδρομῆς, περὶ ἀπαιτήσεων διδασκάλων ἐχόντων λαμβάνειν παρὰ κοινοτήτων ἄλλοτε τακτικῶς ὑπὸ τοῦ Συλλόγου βοηθημένων, περὶ συστάσεως μαθητῶν εἰς διαφόρους σχολὰς, περὶ τοῦ ζωτικοῦ ζητήματος τῶν ὑπὸ τακτικῶν μελῶν καθυστερουσῶν συνδρομῶν, περὶ τῆς μήπω εἰσπραχθείσης πεντα-

κοσιολίου δωρεᾶς τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ ζ', περὶ τοῦ μήπω ὡσαύτως εἰσπραχθέντος ἐξ ἑκατὸν φλωρίων συνισταμένου κληροδοτήματος τοῦ ἀοιδίμου διδασκάλου Βιλκίου, περὶ τῆς τοῦ ἀειμνήστου Σουλῆνη «Ἀθωνιάδος βιβλιοθήκης», περὶ χρηματικῶν προσφορῶν καὶ περὶ φιλολογικῶν ἢ ἐπιστημονικῶν ζητημάτων. Καὶ περὶ μὲν τῶν τελευταίων τούτων, ἐξαιρουμένων τῶν διὰ τοὺς ἀγῶνας ἀποστελλομένων, μετὰ λύπης ὁμολογῶ ὅτι εἰς ἐλάχιστον περιορίζονται ἀριθμὸν, ἐκ τῶν πολλῶν τοῦ Συλλόγου ἀντεπιστελλόντων μελῶν ὀλιγίστων ὀλιγίστα πεμπόντων πορίσματα τῶν ἐρευνῶν αὐτῶν καὶ μηδὲν δυστυχῶς ἀκολουθούντων τὸ ἀξιόζηλον παράδειγμα τῶν κυρίων Μ. Παρανίκα, Ι. Βαλαδάνη, Α. Πετρίδου καὶ τοῦ πανιερωτάτου ἀγίου Βελεγράδων κ. Ἀνθίμου. Περὶ δὲ τῶν ἐγγράφων τῶν διαλαμβανόντων αἰτήσεις ὑλικῆς συνδρομῆς, μετὰ ψυχικοῦ ἄλγους ἐπίσης δηλῶ ὅτι ταύτας δι' ἀποστολῆς μόνον βιβλίων ἐκ τῶν πολλαπλῶν τῆς βιβλιοθήκης αὐτοῦ ἡδυνήθη ἱκανοποιῆσαι ὁ Σύλλογος καὶ ὅτι εἰς τοῦτο ἄκων περιορισθήσεται ἐφ' ὅσον δὲν κανονισθῆ τὸ ἐκπρεμὲς ζήτημα τῶν καθυστερουσῶν διὰ τὰ ἄπορα σχολεία συνδρομῶν. Ἴδι' ἂν εἴποι τις περὶ τῶν ἐπιστολῶν δι' ὧν ἀνακοινούνται τῷ ἡμετέρῳ Συλλόγῳ ἄδρα μεγατίμων ὁμογενῶν χρηματικαὶ προσφοραὶ; Καὶ περὶ μὲν τῶν προσφορῶν τοῦ ἐξ. Χρηστάκη ἐφένθη Ζωγράφου καὶ τῆς τοῦ κ. Εὐσταθίου Εὐγενίδου ἐρρέθησαν ἤδη τὰ ὑπὸ δικαίου ἐγνωμοσύνης αἰσθήματος ὑπαγορευθέντα ῥήματα ὀφείλω δὲ καὶ ἐνώπιον ὑμῶν ἀπονεύσαι τὰς τοῦ Συλλόγου ἀδελφικὰς εὐχαριστίας τῇ Ἐκπαιδευτικῇ καὶ Φιλανθρωπικῇ Ἀδελφότητι, ἣτις, τὰς ἐνεργείας αὐτοῦ δεόντως ἐκτιμῶσα καὶ ἀρωγὸς αὐτῷ προθύμως προσελθοῦσα, τὴν δὲ ἰδίαν ἀποστολὴν βαθέως συναισθανομένη καὶ τῆς ὅσον ἐνεστί λυσιτελοῦς αὐτῆς ἐκπληρώσεως ἐφιεμένη, προσήνεγκεν αὐτῷ λίρας ὀθωμανικῆς ἑκατὸν καὶ τριῶντα μετὰ ὄντως ἀδελφικῶν καὶ τὰ μάλα ἐνθαρρυντικῶν εὐχῶν ὑπὲρ τῆς τοῦ ποσοῦ τούτου ἐν τῷ μέλλοντι αὐξήσεως. Τελευταία δὲ δωρεὰ ἠγγέλθη ἡμῖν, κυρίαι καὶ κύριοι, δι' ἐπιστολῆς τοῦ κ. Θεοδώρου Α. Μαυρογορδάτου. Ὁ ἐρίτιμος οὗτος ἀνὴρ προσήνεγκεν ἡμῖν ἑξακοσίας λίρας πληρωτέας ἐπὶ τετραετίαν ἀνὰ ἑκατὸν καὶ πενήντα κατ' ἔτος πρὸς τὸν σκοπὸν καταγραφῆς καὶ ἀναγραφῆς τῶν ἐν ταῖς ἡμετέραις βιβλιοθήκαις τῆς Ἀνατολῆς εὑρισκομένων ἑλληνικῶν χειρογράφων,

ἀντιγραφῆς τῶν κυριωτέρων καὶ ἑτησίου τῆς ἐργασίας ταύτης δημοσιεύσεως πρὸς ὄφελος τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου. Τὸ δυσχερὲς μὲν ἀλλὰ τιμητικὸν τοῦτο ἔργον ἐνεπιστεύθημεν τῷ ἐκ τῶν συνεταιρῶν ἡμῶν περὶ τὰ τοιαῦτα εἰδικῷ κ. Α. Παπαδοπούλῳ Κεραμεῖ, παρ' οὗ, δι' ἐπὶ τούτῳ συνομολογηθέντος μετὰ τοῦ Συλλόγου λεπτομεροῦς συμβολαίου, ἀπεκδεχόμεθα ἐπιστημονικὴν καὶ φιλόκαλον κατάρτισιν τῆς «Μαυρογορδάτειου βιβλιοθήκης». Ἐπὶ τῇ κατὰ πάντα βαρυστημάντῳ ταύτῃ δωρεᾷ, δι' ἧς τὰ ἑλληνικὰ γράμματα πλουτισθήσονται ἴσως δι' ἀγνώστων καὶ πολυτίμων θησαυρῶν, μετ' ἀφύτου ἀγαλλιᾶσεως διαβεβαίω τὸν φιλόμουσον καὶ φιλογενῆ κ. Θεόδωρον Α. Μαυρογορδάτον περὶ τῆς ἐγνωμοσύνης τοῦ ἡμετέρου σωματείου καί, τῷ ὀδοσκοπῷ ἄρθρῳ τοῦ Κανονισμοῦ ἡμῶν ἐπόμενος, κηρύττω αὐτὸν ἐν τῇ πανδήμῳ ταύτῃ ἑορτῇ «Μέγαν δωρητὴν τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου». Τοιαῦτα ἐν συνόψει περιέχουσιν τὴν ἡμετέραν ἀλληλογραφίαν, ὡς καὶ πάντα τὰ λοιπὰ ἐγγράφα καὶ πάντα τὰ τοῦ Συλλόγου ἀρχεῖα, τηρεῖ ἐν πληρῇ τάξει καὶ κανονικότητι ὁ κ. γενικὸς γραμματεὺς, ὅστις, συναισθανόμενος τὸ ἀπαραίτητον τῆς ταχείας καὶ συμφώνου πρὸς τὰς τῆς ὑπηρεσίας ἀνάγκας τούτων ἐρέσεως, κατήργησε τὸ ἄλλοτε ἐπικρατήσαν σύστημα διευθετήσεως τῶν ἀρχείων, πλημμελέστατον καταδειχθὲν ἐκ πολυχρονίου πείρας, καὶ παρεδέξατο νέον, καθ' ὃ τὰ μὲν ἐγγράφα τάττονται ἐν τοῖς ἀρχείοις κατὰ τὴν ἐν τῷ τοῦ πρωτοκόλλου βιβλίῳ σειρᾷ, δελτία δὲ περιέχοντα ἕκαστον περίληψιν τοῦ σχετικοῦ ἐγγράφου τίθενται ἐν ἰδιαιτέρῳ ἐπίπλῳ κατ' ἀλφαβητικὴν τάξιν, ἀποτελοῦντα μεθοδικώτατον εὑρετήριον, διηνεκῶς αὐξάνον καὶ τελειούμενον. Ἡ πρὸς τὴν τάξιν ἔφεσις, ἢ περὶ τὴν γενικὴν γραμματεῖαν εἰδικότης, ἢ ἐν τῇ ἐκπληρώσει τοῦ καθήκοντος ἀκρίβεια, μάλιστα δὲ καὶ ἡ μέχρις αὐταπαρνησίας ἀφοσίωσις εἰς τὰ τοῦ Συλλόγου συμφέροντα τοῦ κ. Τ. Καραθεοδωρῆ πασίγνωστοι μὲν εἰσιν ἀρεταί, ἀλλ' οὐχ ἦττον σπεύδω κλέγω ἀναγνωρίσαι καὶ ἀνομολογῆσαι αὐτὰς ἀπὸ τῆς ἐδρας ταύτης καὶ ἀπονεύσαι αὐτῷ τὴν τῆς εὐαρεσκείας ἑκφρασίαν καὶ τὰς εὐχαριστίας τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου.

Ὁ κ. Τ. Καραθεοδωρῆ ἔτακτοποίησεν, ἀρωγὸς προσδραμῶν εἰς πολυάσχολον βιβλιοφυλάκα, καὶ τὸ Ἀναγνωστήριον τοῦ Συλλόγου καταγράφας ἐν ἰδίοις καταλόγοις τοὺς ἀριθμοὺς

ἄπαντας ἀπάντων τῶν ἐν αὐτῷ εὕρισκομένων περιοδικῶν καὶ ἐφημερίδων, ἀσφαλῶς διατηρουμένων δι' εὐμεθοῦς κατατάξεως καὶ καταλλήλου ἐνίων βιβλιοδόσεως, δι' ἧς λίαν εὐχερῆς κατέστη ἡ τῶν εἰσερχομένων τε καὶ ἐξερχομένων ἐξ αὐτῶν ἐπιτήρησις, τὰ μάλᾳ δὲ δυσχερῆς ἢ ἔστω καὶ ἐνὸς τούτων ἀπώλεια. Εἰς-ἦλθον δὲ εἰς τὸ Ἀναγκαστήριον ἡμῶν, δωρεὰν στελλόμενα, τὰ περιοδικὰ Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια, Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιθεώρησις καὶ Κόσμος, ἐκ τῆς ἡμετέρας πρωτεύουσος. Ἐσπερος, ἐκ Λειψίας, Πλάτων, Παρασσός καὶ Mittheilungen des deutschen Archäologischen Instituts, ἐξ Ἀθηνῶν, καὶ Bulletin del Instituto di corrispondenza archeologica, ἐκ Ρώμης, καὶ αἱ ἐφημερίδες Νεολόγος, Ἀγῆ, Ἀνατολικὸς ἄστρ. Βυζαντίς, Phare du Bosphore καὶ Stamboul, ἐντυθεν, Φιλιππούπολις, ἐκ τῆς ὁμωνύμου πόλεως, Ἀνεξαρτησία, ἐκ Λαρίσσης, Κλειώ, ἐκ Τεργέστης, Αἰὼν, Πρωία καὶ Messenger d'Athènes, ἐξ Ἀθηνῶν, Σύλλογοι, ἐκ Βουκουρεστίου, Ἀλήθεια ἐκ Λεμψοῦ τῆς Κύπρου, καὶ Ἀμάθεια, παύσασα ἀπὸ τοῦ ἰουλίου, ἐκ Σμύρνης. Πρὸς τοὺς φιλομούσους τῶν ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν τούτων διευθυντὰς ἀπονέμω τὰς θερμὰς τοῦ Συλλόγου εὐχαριστίας, αἵτινες ἀπονέμονται δι' ἐμοῦ καὶ ἐπὶ τῇ προθυμίᾳ μεθ' ἧς δημοσιεῦνται δωρεὰν αἱ εἰδοποιήσεις ἡμῶν καὶ πᾶν ἕτερον συλλογικὸν ἔγγραφον πρὸς τὰς παρ' ἡμῖν ἐκδομένας ἀξιολόγους ἐφημερίδας Ἀγῆν, Νεολόγον, δημοσιευσάσας ἔστιν ὅτε καὶ ἐνθαρρυντικὰς περιλήψεις τῶν ἡμετέρων πρακτικῶν, Eastern Express, Phare du Bosphore, Stamboul καὶ Turquie.

Ἀλλὰ καὶ ὡς ἐπιμελητῆς τῆς ὀργανοθήκης τελεσφόρως πᾶν εἰργάσθη ὁ κ. Τ. Καραθεοδωρῆ, ἀναλαβὼν τὴν ταύτης τακτοποίησιν ἐπὶ τῶν σκέψεων τῶν διαλαμβανομένων ἐν ἐκθέσει πρὸ ἰκανοῦ χρόνου τῷ Συλλόγῳ ἀνακοινωθείσῃ ὑπ' αὐτοῦ τε καὶ ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Δημητριάδου, μετὰ προσοχῆς καὶ ἀκριβείας ἐρευνησάντων τότε τὴν κατάστασιν ἐν ἣ αὕτη διετέλει καὶ πίστῳσιν αἰτησαμένων πρὸς κάλυψιν τῶν διὰ τὰς μᾶλλον κατεπειγούσας πρὸς ἐπισκευὴν ἐργασίας ἀπαιτουμένων δαπανῶν. Ἐκ τῆς ἐπ' ἐσχάτων δι' ἀναγνωσθείσης ἐκθέσεως τοῦ κ. Τ. Καραθεοδωρῆ εὐχαρίστως μὲν ἐπληροφόρηθη ὁ Σύλλογος ὅτι πάντα τὰ εἰς τὴν ὀργανοθήκην αὐτοῦ εἰσελθόντα ὄργανα, ἅπερ εὐ οἶδεν ὅτι εὐμεθοῶς τε καὶ ἐπιστημονικῶς διερρυθμίσθησαν, διατελοῦσι σῶα καὶ

ἀνελλιπῆ, δυσθύμως δ' ὅτι χρήζουσιν ἔτι βασιμωτέρας ἐπισκευῆς καὶ μετὰ μείζονος ἀθυμίας ὅτι καὶ ἐτέρων ἀπαιτεῖται ἡ ταχεῖα πρόσκτησις ὅπως ἡ ἡμετέρα ὀργανοθήκη ἀναποκρίνηται εἰς τὰς σημερινὰς προόδους τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν. Εὐχῆθητε μετ' ἐμοῦ ἀπὸ καρδίας, κυρίαί καὶ κύριοι, ἵνα μετ' οὐ πολὺ ἀναφανῆ ὁ δι' ἐπαρκοῦς πρὸς πλουτισμὸν αὐτῆς χρηματικῆς δωρεᾶς χορηγήσων τῷ Συλλόγῳ τὰ μέσα τερπνῆς καὶ ὠφελίμου πειραματικῆς δημοσίου διδασκαλίας, ὡς ἐπίσης καὶ ὁ διὰ τοῦ αὐτοῦ τρόπου εὐχερῆ καταστάσῃ τὴν ἐπισκευὴν καὶ συμπλήρωσιν τῶν ἐπίπλων καὶ σκευῶν αὐτοῦ πρὸς ἀνετωτέραν καὶ εὐπρεπέστεραν ἡμῶν φιλοξενίαν.

Ὁ Σύλλογος βαθίως συνησθάνθη καὶ τὰς σπουδαίας ὑπηρεσίας τὰς ὑπὸ τοῦ βιβλιοφύλακος αὐτοῦ προσενεχθείσας τῇ βιβλιοθήκῃ, ὑπὲρ ἧς μετὰ ζήλου καὶ ἀφοσιώσεως ἐμόχθησεν ἄλλοτε ὁ πολὺκλαυστος ἡμῶν συνεταῖρος Μανουὴλ Καμάρας. Ὁ κ. Ἀθανάσιος Παπαδόπουλος Κεραμεύς, μελετήσας λεπτομερῶς τὴν ἐσωτερικὴν αὐτῆς κατάστασιν καὶ ἐξακριβώσας τὴν προϋφισταμένην ἐν αὐτῇ διάταξιν, προέβη εἰς νέαν, μεθοδικωτέραν, ἐπιστημονικωτέραν καὶ ἀσφαλεστέραν κατάταξιν πάντων ἀνεξαίρετως τῶν ἐν αὐτῇ βιβλίων καὶ χειρογράφων. Πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον, εἰς τὴν ἡμετέραν βιβλιοθήκην, κεκτημένην, πλὴν τῶν διπλῶν ἢ πολλαπλῶν ἀντιτύπων, συγγραφᾶς πέντε χιλιάδας καὶ τετρακοσίας εἰκοσιν, ἀποτελούσας τόμους ἀρτίους ὀγκώδεις ἢ λεπτοὺς ἐξ χιλιάδας καὶ ἐννεακοσίου ἐξήκοντα καὶ τεύχη τόμων ἀτελῶν συγγραφῶν χίλια τριακόσια τριᾶκοντα, εἰσῆχθησαν α') μεθοδικὸν βιβλιοθηκονομικὸν σύστημα δυνάμενον περιλαμβάνειν ὅσας καὶ οἰασθήτινας ἐν τῷ μέλλοντι ἀπαιτηθησομένας προσθήκας, β') μέθοδος πρὸς ταχεῖαν ἐν πάσῃ ὥρᾳ ἐξέλεγχιν, γ') ἀκριβῆς καὶ πλῆρες εὐρετήριον, κατὰ τὸ καὶ διὰ τὰ ἀρχεῖα εἰσαχθὲν σύστημα, δ') γενικὸς καταστατικὸς πίναξ τῆς ἀριθμήσεως πάντων ἀνεξαίρετως τῶν βιβλίων. Ἐφ' ᾧ καὶ συνετάχθησαν οἱ ἐπόμενοι κατάλογοι: κατάλογος ἀλφαβητικὸς, κατάλογος τοπικὸς, κατάλογος ἐπιστημονικὸς, κατάλογος τῶν προσφερομένων βιβλίων μετὰ τοῦ ὀνόματος τῶν δωρητῶν, κατάλογος τῶν διπλῶν καὶ πολλαπλῶν, κατάλογος ἐπιγραφόμενος «Ἐλεγχος ἧτοι καταστατικὸς πίναξ τῶν ἀριθμῶν τῆς βιβλιοθήκης», κατάλογος τῶν ἐν αὐτῇ χειρογράφων, ἐν ᾧ διακρίνεται ἡ ἐποχὴ αὐτῶν, κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς

παλαιογραφίας, λέγεται τὸ σχῆμα καὶ τὸ ποσὸν τῶν φύλλων αὐτῶν, σημειοῦνται αὐτολεξεῖ πᾶσαι αἱ ἐπιγραφαὶ τῶν περιεχομένων, ἀντιγράφεται μέρος τῆς ἀρχῆς ἔστιν ὅτε δὲ καὶ τοῦ τέλους αὐτῶν, διαλαμβάνονται αἱ σημειώσεις τῶν ἀντιγραφῶν, μεταφέρονται τεμάχια τινὰ πολυσήμαντα καὶ τέλος ὑποδεικνύονται μὲν τὰ ἀνέκδοτα, τῶν δὲ ἐκδιδομένων γίνεται ἡ δέουσα βιβλιογραφία. Τοῦ καταλόγου τούτου τὴν ἔκδοσιν σφόδρα ἐπιποθεῖ ὁ ἡμέτερος Σύλλογος. Ἐπισκευασθέντων δὲ ὅσον οἶόν τε πρὸς τοῦτο καταλλήλως τῶν τῆς βιβλιοθήκης ἐρμαρίων, ἅπαντα τὰ ἐν αὐτῇ χειρόγραφα τε καὶ βιβλία κατέλαβον ἤδη, ἐπιστημονικῆ διατάξει, τὴν προσήκουσαν ἐκάστη θέσιν καὶ πρόκεινται φιλοκάλως καὶ εὐχρόστως ἐκτεθειμένα τῷ τε ἐπὶ ἐξωτερικῇ ἐνερμονίῳ διακοσμήσει ἀγαλλομένῳ καὶ τῷ τῆς μετ' αὐτῶν οικιοτέρας ἐπιειμένῳ ἀναστροφῆς. Ὁ Σύλλογος, ὁ καὶ ἐμπράκτως τὴν εὐαρέσκειαν αὐτοῦ καὶ ἐμπιστοσύνην ἐπιδειξάμενος τῷ κ. Α. Παπαδοπούλῳ Κεραμεῖ, εὐχαριστεῖ αὐτῷ δι' ἐμοῦ σήμερον δημοσίῃ ἀνθ' ὧν ὑπὲρ αὐτοῦ ἀκαταβλήτως καὶ λυσιτελῶς εἰργάσθη. Αἱ τοῦ Συλλόγου εὐχαριστίαι ἀπονέμονται δι' ἐμοῦ καὶ τοῖς συντελέσασιν διὰ προσφορῶν βιβλίων εἰς τὸν τῆς βιβλιοθήκης πλουτισμόν, ἦτοι τῷ ἐν Στρασβούργῳ Πανεπιστημίῳ, προσενεγκόντι τόμους δέκα καὶ ἐπτὰ, τῷ ἐν Μαδρίτῃ «Ἀθηναίῳ», εἴκοσι καὶ πέντε καὶ ὀκτώ φυλλάδια τοῦ ἰδίου περιδικοῦ, τῷ Πανεπιστημίῳ Ἄλγης-Βυττεμβέργης, ἑκατὸν δέκα τρεῖς, τῷ κ. Α. Παπαδοπούλῳ Κεραμεῖ, τεσσαράκοντα καὶ ἐν χειρόγραφον Εὐαγγελίου τοῦ ΙΕ' αἰῶνος, τῷ ἱεροδικόνῳ κ. Μελετίῳ, δέκα καὶ τέσσαρας, τῷ κ. Α. Εὐαγγελίδῃ, δέκα, καὶ, σὺν τῷ ὑπουργεῖῳ τοῦ πολέμου τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, τοῖς κ. Κ. Κόντῳ, Γ. Νικολαΐδῃ, Μ. Καραβοκυρῷ, Η. Κῶηλ, Γ. Δροσίῳ, Ν. Πολίτῃ, Rubio y Ors, Rubio y Sluch, G. Weber, Π. Καρολίδῃ, Δημητρίῳ Μαυρογένει καὶ τῷ πανιερωτάτῳ ἀγίῳ πρῶτῳ Λαρίσσης κυρίῳ Δωροθέῳ Σχολαρίῳ, ἴδια συγγράμματα ἢ ἐκδόσεις ἰδίας δωρησαμένοις. Ἐδωρῆσατο δὲ καὶ ὁ Σύλλογος, ἐκ τῶν πολλαπλῶν τῆς βιβλιοθήκης αὐτοῦ, ἐξήκοντα καὶ ἐννέα τόμους τῷ ἐν Σμύρῃ Μουσείῳ τῆς Εὐαγγελικῆς σχολῆς, ἐβδομήκοντα καὶ ἓνα, συστάσει τοῦ σεβασμιωτάτου γέροντος ἀγίου Ἐφέσου κυρίου Ἀγαθαγγέλου, τῇ βιβλιοθήκῃ Μαγνησίας καὶ ἑκατὸν δέκα τέσσαρας, μετὰ τεσσαράκοντα πινάκων ἀναγνώσεως, τῇ σχολῇ τῆς ἐν Πισιδίᾳ Σπάρτης.

Ἄλλὰ καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ἀρχαίων τοῦ Συλλόγου ἀντικειμένων, μετακομισθέντα εἰς τὴν αἴθουσαν ταύτην, μεθοδικῶς κατετάχθησαν καὶ ἠριθμήθησαν ὑπὸ τοῦ ἐπιμελητοῦ τῶν ἀρχαιολογικῶν συλλογῶν κ. Α. Παπαδοπούλου Κεραμεῶς, τοῦ καὶ κατάλογον τούτων συντάξαντος ἔτοιμον πρὸς δημοσίευσιν διατελοῦντα. Καὶ ἡ μὲν τῶν ἐνταῦθα τοποθετηθέντων ἀρχαίων ἀντικειμένων συλλογὴ πύξῃθῃ διὰ μιᾶς μαρμαρίνης ἐπιγραφῆς, εἰς τέσσαρα τεμάχια, ἡ δὲ μέρος ἐπίσης τῶν ἀρχαιολογικῶν συλλογῶν ἀποτελοῦσα νομισματοθήκη ἡμῶν δι' ἑνδεκα καθαρῶν χρυκῶν νομισμάτων τῶν ἀρχαίων πόλεων Ἐρυθρῶν, Σμύρνης, Χίου, Ἀπαμείας καὶ Σαίτινῶν.

Τὸ προεδρεῖον τέλος, φιλόμουσος ὁμήγυρις, καίτοι ἀναξίως προεδρευόμενον, οὐ μόνον κατὰ τὰς ὥρας τῆς ἡμέρας, ἀλλὰ καὶ πλειστάκις, τῷ τοῦ Ὁμήρου ἐπόμενον ἔπει αὐτῷ χρῆ παννύχιον εὐδαινον βουληφόρον ἄνδρα, νύκτωρ, ἐν δέκα καὶ ἐξ πολυῶροις συνεδριάσεσιν, ἐργασάμενον, περὶ παντὸς σχετικῶν πρὸς τὰ τιμαλφῆ τοῦ Συλλόγου συμφέροντα συνεσκέφθη, συνεζήτησε, συναπεφάνητο, ἐνήργησεν ἐν ἀρμονίᾳ καὶ φλογερᾷ πρὸς τὸ γεραιὸν τοῦτο σωματεῖον στοργῇ καὶ ἀφοσιώσει. Βεβαίως δὲ πλείω καὶ μείζω ἐπεθύμει ὅπως ἐπιδειχθῆται ὑμῖν σήμερον ἔργα ὁ ἡμέτερος Σύλλογος, ἀλλ' οὐχ ἦττον εὐελπιστεῖ ὅτι καὶ ταῦτα, καίτοι κατώτερα τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἐφέσεως, ἴσως δὲ καὶ τῶν ἡμετέρων ἐλπίδων, εὐαρέτως ἀντήχησαν εἰς τὰ ὦτα ὑμῶν καὶ ἔπεισαν τὴν ἡμετέραν φιλομουσίαν περὶ τε τῆς καλλονῆς καὶ τοῦ εὐόσμου τῶν ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ ἀναφωμένων ποικιλοχρῶν πνευματικῶν ἀνθέων καὶ περὶ τῆς ἀνάγκης διηνεκοῦς ὑπὸ τῶν ἡμετέρων ὁμογενῶν ἐνθαρρύνσεως αὐτοῦ καὶ ἀρωγῆς. Ἀφ' ἧς ἐποχῆς ἰδρύθη ὁ Σύλλογος οὗτος, ὅπουσους τῶν γραμμάτων θεράποντας ἐμόρφωσέ τε καὶ ἀνέδειξεν, ὅπουσους φιλολογικὰ καὶ ἐπιστημονικὰ ἔργα παρήγαγε καὶ ἐδημοσίευσεν, ὅπουσους κοινότητος ἐβοήθησεν, ὅπουσους σχολεῖα ὑπεστήριξε καὶ ἰδρυσεν, ὅπουσους διδασκαλίαν τῷ καθ' ἡμᾶς δημοσίῳ ἐχορήγησεν, ὅπουσους ἀγῶνας προεκήρυξε καὶ ἀμοιβὰς τε καὶ βραβεῖα ἀπένευμεν, ὅπουσους διακεκριμένους ἄνδρας, ὁμογενεῖς ἡμῖν καὶ ξένους, ἑαυτῷ προσεπορίσατο, ὅπουσους ἐν τε τῇ Ἀνατολῇ καὶ τῇ Δύσει καὶ ἔτι μακρὰν φήμην προσεκτήσατο, ὅπουσους ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς ἡμετέρας ἐκπαιδεύσεως ἐξήσκησεν, ὅπουσους περὶ τὰς σπουδαίας συζητήσεις δεινότητα ἀνέπτυξεν, ὅπουσους ἀρχαιολογικῶν

ἐπιγραφῶν μυστήρια διεσαφήνισεν, ὅπως περὶ τὴν μελέτην τῶν ἀνατολικῶν γλωσσῶν καὶ ἰδίᾳ τῆς ἀραβικῆς, τῆς περσικῆς καὶ τῆς τουρκικῆς ἐνδιέτριψεν, ὅπως τῶν χρόνων τούτων ἀνακαλύψει καὶ νέας γνώμας γνωστὰς ἐνταῦθα ἐποίησεν, ὅπως φωτοβόλα ἐκπαιδευτικὰ κέντρα, περὶ αὐτὸν τανῦν στρεφόμενα, ἐγέννησεν, ἐγαλούχησεν, εἰς νομάς σωτηρίους ὠδήγησεν, ὅπως, διὰ τῶν προσπαθειῶν τούτων καὶ πλείστον ἄλλων ἃς ἐπιλείπει μετ' ὅ χρόνος ἀφηγούμενον, τὰ πανταχοῦ πανταχοῦ καταπολεμούμενα ἑλληνικὰ γράμματα περιεφύρρησεν, ἀνεζωπύρησεν, ἐνίσχυσε καὶ εἰς τὴν ὅσον ἐνεστι ταχεῖαν καὶ λελογισμένην αὐτῶν δικάδοσιν τὴν ἑαυτοῦ συμβολὴν ἐπὶ ἑναιαυτοῦς δύο ἐπ' εἰκάδι ἄθροῦθως καὶ ἀόκνως εἰσήνεγκεν! Ἐπὶ ταῖς ἐνεργείαις ταύταις ἐρειδόμενος, πλανᾶται ἄρ' γε φρονῶν ὅτι δικαιοῦται παρὰ πάντων προσδοκᾶν ἀγάπην καὶ συναντιληψὶν πρὸς ἐπιτυχεστέραν ὁσημέραι ἐκτέλεσιν τῆς φιλογενοῦς αὐτοῦ καὶ εὐρείας ἀποστολῆς; Ὁ Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος, τὸ μὲν ἐπαπαυόμενος, διὰ τῆς ἀκριβοῦς καὶ αὐστηρᾶς ἐκπληρώσεως τῶν πρὸς τὴν κραταίαν βασιλείαν καθηκόντων αὐτοῦ, τῇ εὐνοίᾳ τῆς κυβερνήσεως τοῦ σεπτοῦ καὶ φιλολάου ἡμῶν ἀνακτος, ἐν ἧ λειτουργοῦσιν ὑπὸ τὰς εὐεργετικὰς ἐμπνεύσεις τῆς Αὐτοῦ Αὐτοκρατορικῆς Μεγαλειότητος ὁ Ὑψ. μέγας βεζῖρης Σαῖτ πασσᾶς, ὁ Ὑψ. πρῶην μέγας βεζῖρης Σαφβὲτ πασσᾶς.

ὁ Ὑψ. πρῶην μέγας βεζῖρης καὶ νῦν ὑπουργὸς τῶν ἐσωτερικῶν Ἐτχέμ πασσᾶς καὶ ἕτεροι τοῦ κράτους μεγιστᾶνες καὶ μέλη αὐτοῦ ἐπίτιμα, τὸ δὲ ἐπὶ τῇ ἀγάπῃ θαρρῶν καὶ τῇ ἐκτιμῆσει τῶν φιλομούσων καὶ φιλοπροόδων καρδιῶν, ἀδιστάκτως καὶ μετὰ τοῦ αὐτοῦ ζήλου συνεχίσει ἐν τῷ μέλλοντι τὴν διαφωτιστικὴν αὐτοῦ σταδιοδρομίαν, καὶ ἴσως, ἴσως οὐκ ἐς μακρὸν, τὸ Γένος ἡμῶν, ἀναγνωρίζον καὶ ἐκτιμῶν ἐτι μᾶλλον ὁσημέραι πολυχρονίους μετ' αὐταπαρνησίας καταβαλλομένους κόπους, ἴσως ἀναφωνήσει αὐτῷ ἐν συγκινήσει καὶ ἀγαλλιάσει ψυχῆς· «Εὐ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ· ἐπὶ ὀλίγα ἡς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω».

Εἶτα ὁ κ. **Κ. Ξανθοῦπουλος**, εἰσηγητῆς τῆς Ἐκπαιδευτικῆς ἐπιτροπῆς, ἀναγινώσκει τὴν ἔκθεσιν αὐτῆς περὶ τῶν εἰς τὸν Καραπάνειον ἀγῶνα ὑποβληθέντων πονημάτων (ἴδε σελ. 131).

Ὁ δὲ κ. **Κ. Κοντόπουλος**, εἰσηγητῆς τῆς Φιλολογικῆς ἐπιτροπῆς, ἀναγινώσκει τὴν ἔκθεσιν τῆς Ἐπιτροπῆς ταύτης περὶ τῶν εἰς τὸν Ζωγράφειον ἀγῶνα ὑποβληθεισῶν συλλογῶν ζώντων μνημείων τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης (ἴδε σελ. 117).

Μετὰ ταῦτα ὁ Θεοφ. ἅγιος Εἰρηνοπόλεως, ἐξ ὀνόματος τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμηνικοῦ Πατριάρχου, συγχαίρει τῷ Συλλόγῳ ἐπὶ τῇ ἐορτῇ αὐτοῦ καὶ εὐχεται αὐτῷ τὰ βέλτιστα.

Λύεται ἡ συνεδρίασις.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

ΤΩΝ ΠΡΟΣΕΝΕΧΘΕΝΤΩΝ ΤΩ ΣΥΛΛΟΓΩ ΒΙΒΛΙΩΝ

κατὰ τὸ συλλογικὸν ἔτος 1882—83.

ΣΗΜ. Τὸ ἐν τέλει ἐκάστης ἀναγραφῆς καὶ ἐν παρενθέσει ὄνομα ἐστὶ τὸ τοῦ προσενηχόντος· παραλείπεται δὲ τοῦτο ὅταν ὁ προσενηχὼν ᾖ καὶ ὁ συγγραφεὺς.

ABARZUZA (FRANCISCO de).—Poesias leidas en el Ateneo científico y literario de Madrid el sabado 2 de abril 1881. Madrid, 1881. (Ἀθῆναιον Μαδρίτης).

ΛΔΟΣΙΑΟΥ (Κ.).—Στοιχεῖα τῆς ὀθωμανικῆς γραμματικῆς. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1850. (Μελέτιος ἱεροδιάκονος).

ΛΔΞΙΑΝΔΡΙΑΟΥ (ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ).—Παλμοὶ καὶ στόνοι. Λυρικά ποιήματα. Ἐν Σέμω, 1880. (Ἀνώνυμος).

ΛΝΑΓΝΩΣΤΑΚΗ (ΑΝΔΡΕΟΥ).—Λόγος ἐκφωνηθεὶς ἐν τῷ ἔθνικῳ πανεπιστημίῳ τὴν 26 νοεμβρίου 1878. Ἀθήνησι, 1879. (Α. Π. Κερκαμεύς).

Annuaire de l' Association pour l'encouragement des études Grecques en France 15e année, 1881.

ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ (ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ).—Ἀνθρωπολογίας, ἤτοι σωματολογίας καὶ ψυχολογίας στοιχεῖα. Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, 1880. (Α. Π. Κερκαμεύς).

AZCARATE (GUMERSINDO de).—Resumen de un debate sobre el problema Social. Madrid, 1881. (Ἀθῆναιον).

BAEGE (MAXIMILIANUS).—De Ptolemæo Ascalonita. Halis Saxonum, 1882. Ἐναίσιμος¹.

BARANTE (de).—Tableau de la littérature française au dix-huitième siècle. Paris, 1847. (7me édition). (Α. Π. Κερκαμεύς).

RAUSCH (ALFRED).—Quaestiones Xenophontæ. Halis Saxonum, 1881.

BEDEL (RENÉ).—Dictionnaire français-

hébreu sans points-voyelles etc. Paris. (Α. Εὐαγγελίδης).

BENNECKE (KARL HEINRICH HANS).—Die Rechte und Pflichten der Generalversammlung einer Aetiengesellschaft nach dem allgemeinen deutschen Handelsgesetzbuch. Halle, 1882. Ἐναίσιμος.

BENET (Brigadier General S. V.).—Chief of Ordnance U. S. A. Report of the Chief of Ordnance to the Secretary of War for the Year, 1881. (Ἰπουργεῖον τοῦ πολέμου τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς).

BENETOKAEOYΣ ΡΟΔΙΟΥ (ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ).—Ποιήματα. Ἐν Σμύρνῃ, 1846. (Α. Π. Κερκαμεύς).

ΒΕΡΓΩΤΗΣ (Π.).—Τὰ Παραδείσια τῆς Κολάσεως. Ἐν Ἀργοστολίῳ, 1882.

BERNARDAKIS (A. N.).—Les Banques dans l'antiquité. 1881.

BIASI (S. G. V. de).—Aleuni documenti intorno l'accidentale catastrofe avvenute nell'isolle di Cofù nell'anno 1718. (Α. Π. Κερκαμεύς).

Βιογραφία τοῦ Ἀρθούρου Γόρδωνος (ἀρμενιστί). Ἐν Βιέννῃ, 1857. (Α. Τζορτζιάν).

Blätter für das Bayerische Gymnasialschulwesen redigirt von H. Bauer und G. Friedlein. (Ἀνώνυμος).

BODE (HUGO).—Die Beziehungen zwischen Düngung und Zusammensetzung der Zuckerrüben. Halle a/s, 1882. Ἐναίσιμος.

BOETGER (MAX).—Ueber Tumorem insbesondere über epitheliale Ovarialtumoren. Halle a/s, 1882. Ἐναίσιμος.

Boletín de Ateneo Organo oficial de Ateneo de Madrid A ή o I. Num. 1, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 1877 μαρτίου—νοεμβρ. A n o II. Num

1. Αἱ ἐναίσιμοι διατριβαὶ πῖται προσνηχέθησαν ὑπὸ τῆς πρυτανείας τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Halle Witenberg ἐν Ἀλλῇ τῆς Σαξωνίας.

11, 12 1878, Ιανουαρίου—φεβρουαρίου ἑννέα φυλλάδια εἰς 8^ο ('Αθήναιον).

BOZA (F. de HENESTROSE Y).—Concepto de la Democracia. Discurso leído en el Ateneo etc. curso de 1881. Madrid, 1882. ('Αθήναιον).

BOTTERMUND (GUILIELMUS).—De republica Rhodiorum commentatio. Halis Saxonum, 1882. 'Εναίσιμος.

BRINKMANN (ADOLFUS).—De anacolutis apud Aristophanem capita quinque Halis Saxonum, 1882. 'Εναίσιμος.

BROHM (ERNST).—Johann von Aldrihgen Halle a-s, 1882. 'Εναίσιμος.

DR BRUNETTI.—L'art de conserver et de prolonger la vie. Constantinople, 1871. (Α. Π. Κεραμεύς).

— Les connaissances utiles Accidents pendant l'existence. Constantinople, 1880. (Α. Π. Κεραμεύς).

BULIE (MAX).—Die Hebraische Proposition V. Halle, a/s. 1882. 'Εναίσιμος.

Bulletin de l'Athenée Oriental Revue Critique internationale—Présidence M^r le D^eur de Meissas. Année, 1882. N° 2. (Δημήτριος 'Αριστάρχης βέης).

Bulletin de l'Institut Egyptien. Année, 1872-73. N° 12. Alexandrie, 1873.

BURGOS (DON LUIS GONZALES).—Memoria leida en el Ateneo científico literario y artístico de Madrid en la punta general de 30 de decembre 1876. Madrid, 1876. ('Αθήναιον).

GEORG. (KONRAD).—Ueber stil und ausdruck veniger altfranzösischem prosaübersetzungen. Halle, 1882. 'Εναίσιμος.

GENGNAGEL (KARL).—Die Kurzung der pronomina hinter vokalischem auslaut im altfranzösischen. Halle, a/s. 1882. 'Εναίσιμος.

GERITS (RICHARD).—Zur Geschichte des Erzbischofs Schann II. von Mainz 1396-1419 Erster Theil: sein Regierungsantritt. Halle, 1882. 'Εναίσιμος.

GERICKE (WILHELM).—Die Kindernäh- rung im sänglingsalter. Halle, a/s. 1882. 'Εναίσιμος.

ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ (ΣΑΒΒΑ).—'Η πυροτεχνία, ἐν Σμύρῃ, 1878. (Α. Π. Κεραμεύς).

ΓΟΥΛΙΜΗ (ΠΑΝΟΣ).—Λόγος εἰς μνήμην τοῦ ἀειμνήστου 'Αλεξάνδρου Κουμουνδούρου. Βουκουρεσίτιον, 1883.

GUIZOT.—Essais sur l'histoire de France par M. Guizot Ministre des Affaires Etrangères et pour servir de complément aux observations sur l'histoire de France de l'abbé de Mably. Cinquième édition. Paris, 1841. ('Ανώνυμος).

DIESTERWEG (WALTER).—Ueber die Verbiegungen der Diaphysen nach Oseomyelitis acuta. Halle, a/s. 1882. 'Εναίσιμος.

DISSELINS (CAROLUS).—De Admeti et Alcestidis fabula commentatio archæologica. Halis Saxonum, 1882. 'Εναίσιμος.

DITTMAR (FRANCISCUS).—Prolegomenon ad hymnum in Cererem Homericum specimen. Halis Saxonum, 1882. 'Εναίσιμος.

ΔΟΞΙΟΥ (Γ. Ν.).—'Ο ἄνθρωπος ὑπὸ ἔποψιν φυσικῆν (ὄντολογικῆν) καὶ ὁ ἀληθὴς προσορισμὸς αὐτοῦ κατὰ τοὺς νεωτάτους Φυσιολόγους. Μελέτημα ἀναγνωσθῆν ἐν ἔτει 1876 ἐν τῷ 'Ελληνικῷ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ. 'Εν Κωνσταντινουπόλει, 1882.

DRAPEYRON (LUDOVIC).—La Constitution de Carthage d'après Aristote et Polybe étude de Ethnographique. Paris, 1882.

ΔΡΟΣΙΝΗ (ΓΕΩΡΓΙΟΥ).—'Ἰστοὶ 'Αρχαίας. 'Αθήνησι, 1880.

— Σταλακτίται. 'Αθήνησι, 1881.

— 'Αγροτικαὶ 'Επιστολαί. 'Αθήν. 1882.

EDLER (FRIEDRICH).—Die Bewegung eines materiellen Punktes unter dem Einflusse einer Constanten Centralkraft. Halle a/s. 1882. 'Εναίσιμος.

EICHTHAL (de GUSTAVE).—Mémoire sur le texte primitif du 1er récit de la création (Genève Ch. I, II. 4) suivi du texte de 2e recit. Paris, 1875. ('Ανώνυμος).

'Εκθεσις τῶν πεπραγμένων τῆς ἐν Σταυροδρομίῳ Φιλοπτώχου 'Αδελφότητος τῶν Κυριῶν κατὰ τὸ ἔτος 1881. 'Εν Κωνσταντινουπόλει, 1883.

EKLAND (D^r FR.).—Om Spetelska (elefantiasis greccorum vel lepra arelum). Stockholm, 1879. (Α. Π. Κεραμεύς).

ELSTE (OSCAR).—De «Dum» particulae usu Plautino. Halis Saxonum, 1882. 'Εναίσιμος.

ENGELEX (HEINR).—Die ersten Versuche zur Gründung des Kirchenstaates. Halle, a/s, 1882. 'Εναίσιμος.

ENGELMANN (HERMANNUS).—Ueber die Entstehung der Nasalvocale im Altfranzösischen. Halis Saxonum, 1882. 'Εναίσιμος.

ERDMANN (MARTINUS).—De Pseudolysia Epitaphii Codicibus. Lipsiae, 1881. (Πανεπιστήμιον Στρασβούργου).

ESSNER (BENNO).—Ueber den diagnostischen Werth der Anzahl und Höhe der Markstrahlen bei den Coniferen. Halle a/s, 'Εναίσιμος.

'Εταιρία τῶν Μεσαιωνικῶν Ἐρευνῶν.—Ἐκθεσις τοῦ γενικοῦ γραμματέως Ν. Β. Χρυσανθίδου ἀπὲρ τῆς εἰς Ἄγιον Ὅρος Ἄθω ἀποστολῆς αὐτοῦ, ἀωπ'.

EXANVILLEZ (de).—Histoire de Godefroi de Bouillon. Nouvelle edition. 1852. (Μελέτιος ἱεροδιάκονος).

HANDTMANN (JOHN).—Ueber Hautveränderungen bei septischen Erkrankungen. Halle a/s, 1882. 'Εναίσιμος.

HAUSTEIN (ALFREDUS).—De Genetivi adiectivis accomodati in lingua Latina usu. Halis Saxonum, 1882. 'Εναίσιμος.

HEMPEL (OTTO).—Quaestiones de Xenophontis qui fertur libello de republica Atheniensium. Halis Saxonum, 1882. 'Εναίσιμος.

HESSLER (D^r MED. HUGO).—Beitrag zur physiologie des gehörs Leipzig, 1882. 'Εναίσιμος.

HERRMANN (ALBERD).—Ein mechanisches Problem welches auf Abel'sche Integrale führt. Halle a/s, 1882. 'Εναίσιμος.

HERRMANN (JOHANNES).—Ibn al Haitem's Abhandlung über das Licht. Halle a/s, 1882. 'Εναίσιμος.

HEYER (CARL).—Zur Kenntniss der Oxydation des Rohrzuckers. Halle a/s, 1882. 'Εναίσιμος.

HOFFMANN (HEINRICH).—Untersuchungen über den weissen Injart der Placenta. Halle a/s, 1882. 'Εναίσιμος.

Biblia Hebraica, Secundum editiones Ios. Athiae Ioannis Leusden, Io. Simonis aliorumque inprimis Everardi van der Hoogt recensuit Aug. Hehn Ed. Stereot. Caroti Jauchitü, 1867. (Μελέτιος ἱεροδιάκονος).

HOLZ-HAUSEN (PAUL).—Ballade und Romenze von dem ersten aufiden in der deutschen Kunstdichtung bis in ihrer Ausbildung durch Berger. Halle, 1882. 'Εναίσιμος.

HOMBLE (TH.).—Fouilles sur l'emplacement du Temple d'Apollon à Delos (Extrait du Bulletin de Corresp. Hell. (A. Π. Κερκαμύς).

ZABROCKI (R.).—Pharmakologische und chemische Untersuchungen über das Erythrophlein, das Alkaloid der Sassy-Rinde. Halle a/s, 1882. 'Εναίσιμος.

JAHN (PAUL).—Ueber das Geschlecht der Substantiva bei Froissart. Halle a/s, 1882. 'Εναίσιμος.

ΖΑΚΑ (ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ Ι.).—Διορθωτικὰ εἰς ἑλληνας συγγραφεῖς. Διατριβὴ διδακτορικὴ. Δύο ἀντίτυπα.

JAFFÉ (PHILIPPUS).—Diplomata Quadraginta ex achelypis. 1863. ('Ανώνυμος).

ZENTER (AUGUSTES).—De imperfecti atque aoristi apud Herodotum usu. Halis Saxonum, 1882. 'Εναίσιμος.

JIMENEZ (J. MARTOS).—Crisis politico-religiosa de nuestro tiempo sus causas, caracteres y soluciones. Memoria leida en el Ateneo de Madrid con motivo de la apertura de la seccion de ciencias morales y politicas. Madrid, 1880. ('Αθήναιον Μαδρίτης).

JOSÉ MORENO NICTO (D.).—Discurso pronunciato, il dia 3 de noviembre 1876.

—— Discurso pronunciato, il dia 8 noviembre 1877.

—— Discurso pronunciato, il dia 31 de octubre 1878.

—— Discurso pronunciato, il dia 17 de noviembre 1879.

—— Discurso pronunciato, il dia 30 de noviembre 1881.

JUNGBLUT (HENRICUS).—Quaestionum de paroemiographis pars prior. De Zenobio. Halis Saxonum, 1882. 'Εναίσιμος.

Ἱστορία τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ μάχης τῷ 1402, συγγραφείσα μὲν τὸ πρῶτον γαλλιστὶ ὑπὸ Ph. de Bas, ἑταίρου τοῦ πανακαδημείου τῆς Γαλλίας, συντελεσθεῖσα δὲ ὕστερον ὑπὸ Cheron, νῦν δὲ ἐκ τῆς γαλλικῆς εἰς τὴν ἡμετέραν μετενεχθεῖσα ὑπὸ * * * δαπάνῃ καὶ ἐπιστάσῃ τοῦ αἰδεσιμωτάτου οἰκονόμου Ἰωάννου Παπαδοπούλου Κερκαμύως. Ἐν Σμύρῃ, 1881. (Α. Π. Κερκαμύς).

ΙΩΑΝΝΑΝΙΑΝ (ΒΟΓΟΖ).—Ἐπίτομος γεωγραφία (ἀρμενιστὶ) ἐν Βιέννῃ, 1835. (Α. Τζορτζιάν).

Index Scholarium κτλ. per hiemen 1882-1883. Halae.

Κ. (Δ).—Ἐπίκρισις χωρίων τινῶν ἐκ τοῦ περὶ τῶν Ὁ' συγγράμματος τοῦ κ. Κωνσταντίνου Οἰκονόμου. Ἐν Λειψίᾳ, 1846. (Α. Εὐχγελίδου).

KAEBNE (HERMANN).—Die Rechtsverhältnisse einer Zweigniederlassung, insbesondere auch die Zulässigkeit ihrer Umwandlung in ein selbständiges Handelsgeschäft nach Deutschem Handelsrecht. Halle, 1882. 'Εναίσιμος.

Καλλιόλου μητροπολίτου Θεσσαλονίκης.—Ποιμαντορική επιστολή ἐπὶ τῇ Κυριακῇ τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἐν Θεσσαλονίκῃ, 1883. Δύο ἀντίτυπα.

KAPP HERR (HANS VON).—Die Abendländische Politik Kaiser Menuds mit besonderer Rücksicht auf Deutschland. Strassburg, 1881. (Πανεπιστήμιον Στρασβούργου)

ΚΑΡΑΒΟΚΥΡΟΥ (ΜΙΑΤΙΑΔΟΥ Γ. Μ.), διδάκτορος τὰ νομικά κτλ.—Κλείς τῆς συνήθους ὀθωμανικῆς νομοθεσίας ἤτοι τοῦ ἀστικοῦ κώδικος (μειζιτέ) κτλ. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1882.

ΚΑΡΑΚΑΤΣΙΑΝ (ΜΑΤΑΘΙΑ).—Νιγαρταίρ σιμαντζ. Τουτέστι περί ρητορικῶν κτλ. Ἐν Βιέννῃ, 1845. (Α. Τζορτζιάν).

HARLT (GUILIEMUS).—De Aeschinis emendatione. Halis Saxonum. typ. 1882. 'Εναίσιμος.

ΚΑΡΟΛΙΑΟΥ (Η.).—Τὰ Κόμωνα καὶ τὰ ἐρείπια αὐτῶν ἤτοι μονογραφία ἀρχαιολογική καὶ τοπογραφική περὶ Κομῶνων. Ἐν Ἀθήναις. Δύο ἀντίτυπα, 1882. (Κ. Ξανθόπουλος).

KARSTEN (GUALTHERUS).—De titulorum Jonicorum dialecto commentatio. Halis Saxonum, 1882. 'Εναίσιμος.

CASTILLO (D. A. CENOVAS del).—Discurso pronunciado por el Exemo Señor D. Antonio del Castillo el dia 25 de noviembre de 1873 en el Ateneo científico y literario de Madrid con motivo de la apertura de sur catedras. Madrid, 1873. (Ἀθήναιον Μαδρίτης).

CASTILLO (D. A. CENOVAS del).—Discurso pronunciado por el Exemo Señor D. Antonio Cenovas del Castillo el dia 25 de noviembre 1871 en el Ateneo científico y literario de Madrid co motivo de la apertura de sur catedral. Madrid, 1873.

Catalogo de las obras existentes en la biblioteca del Ateneo científico y literario de Madrid, 1873. (Ἀθήναιον Μαδρίτης).

KEIL HENRICUS.—Λογοδοσία τοῦ διευθυντοῦ μετὰ τοῦ διατάγματος τῆς ἰδρύσεως τοῦ Πανεπιστημίου Ἀλλῆς Βυττεμβέργης. Halis, 1882.

ΚΕΡΑΜΕΩΣ (Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ).—Ἀνέκδοτος συνοδικὸς Ὁρος θεσπισθεὶς ὑπὸ τῆς ἐν Νυμφαίῳ συγκροτηθείσης συνόδου τῷ 1233 ἔτει. (Ἀνατύπωσις ἐκ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας). Ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1882.

CERDA (D. CHRISTOBAL COLON de la).—Memoria presentada en el Ateneo científico y literario de Madrid en la punta general de 31 diciembre 1863. (Ἀθήναιον Μαδρίτης).

KIEPERT (HEINRICH).—Leitfaden der alten Geographie für die mittleren Gymnasien. Berlin, 1879. (Ἀνωρύμου).

KLEINECKE (PAULUS).—De Penthemimere et Hephthemimere caesuris a Virgilio usurpatis. Halis Saxonum, 1882. 'Εναίσιμος.

CLODIUS (ARMINIUS).—Fasti tonici. Halie Saxonum, 1882. 'Εναίσιμος.

KNEHN (CAROLUS).—De priscorum Romanorum poesi populari. Halis Saxonum, 1882. 'Εναίσιμος.

KOETTMITZ (ALBIN).—Beiträge zur Pneumonie im Kindesalter. Halle a/s. 1882. 'Εναίσιμος.

KOHLWEY (HEINRICH).—Über Bau und Leben von Halodactylus Diaphanus (Farre) Beitrag zur Kentniss. Halle, 1882. 'Εναίσιμος.

ΚΟΝΤΟΠΟΥΛΟΥ (Ν.).—Ὁ Σωτήρ ποίημα ἐπικόν, Ἀθήνησι, 1878. (Α. Π. Κεραμεύς).

ΚΟΝΤΟΥ (ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Σ.).—Γλωσσικά παρατηρήσεις ἀναφερόμεναι εἰς τὴν νέαν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, Ἀθήνησιν, 1882.

KOOB (HERMANUS).—De mutis quae vocantur personis in Graecorum tragoediis. Halis Saxonum, 1882. 'Εναίσιμος.

ΚΟΡΑΕΛΛΑ (ΑΝΔΡΕΟΥ).—Ἡ Ἑλλάς ἐξεταζομένη γεωλογικῶς καὶ οὐρανολογικῶς. Ἀθήνησι, 1878. (Α. Π. Κεραμεύς).

CORDELLE (ANDRÉ).—Le Laurium, 1869, (Α. Π. Κεραμεύς).

KRIELE (JOHANNES).—Ueber die Zerreisung der Beckengelenke während die Geburt. Halle, 1882. 'Εναίσιμος.

CROHN (HERMANNUS).—De Trogi Pompei apud antiquos auctoritate. 1882. (Πανεπιστήμιον Στρασβούργου).

KRONBERG (NEHEMIAS).—Raschi als Exeget mit besonderer Rücksicht auf das Sprachwissenschaftliche in seinem Ribgl-commentar. Halle ad. s. 'Εναίσιμος.

KUBITZ (OTTO).—Zur Behandlung der Leistenbubonen. Halle, 1882. 'Εναίσιμος.

KUHL (ERNEST). — Das Verhältniss der Massora zum Septuagintaim Jeremia. Halle, 1882. 'Εντίσιμος.

KULZ (RICHARD). — Ueber dass Laserpitin. Halle a/s, 1882. 'Εντίσιμος.

ΚΥΡΙΑΚΟΥ (ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ Γ.), τακτικού αθηγητού του Πανεπιστημίου κτλ. — Λόγος άπαγγελθείς τήν 17 δεκεμβρίου του 1882 επί τῆ παραλαβῆ τῆς πρωτανείας. 'Αθήνησι, 1883.

LABRA (RAFAEL M. de). — El Ateneo de Madrid sur origenes desenvolvimiento representacion y porvenir. Madrid, 1879. ('Αθήναιον Μεδρίτης).

ΛΑΜΠΡΙΑΟΥ (ΕΥΣΤ. Γ.). — Τὰ κατὰ τήν Οϊνόνη ἦτοι ἄσματτα ἑπτὰ. 'Εν Κωνσταντινουπόλει, 1881.

LELANDAIS (L'ABBÉ). — Choix de la Prédication contemporaine formant un Cours complet de Lermoni; de Conférences et d'Instruction sur le Dogme, la Morale etc. Troisième Edition. Par le duc Louis Guérin, 1872. Τόμοι πέντε. (Μελέτιος Ιεροδιάκονος).

Libri Sibyllistarum veteris Ecclesiae crisis quatenus Monumenta christiana sunt subjecti. — Disquisitio auctore *Birgero Thorlacio*. Harniae, 1815. ('Ανώνομος).

LOHMEYER (EDUARD). — Die Handschriften des Wilhelm Ulrichs von Turheim. Halle, 1882. 'Εντίσιμος.

MANTEY (OTTO). — De Gradu-et statu quaestorum in municipiis colonisque quaestio epigraphica. Halis Saxonum, 1882. 'Εντίσιμος.

MATHAEI (ADELBERTUS). — Die Haendel Ottos II. mit Lothar von Frankreich. 978-980. Halis Saxonum, 1882. 'Εντίσιμος.

ΜΑΤΘΕΪΝ (ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΥ ΦΡΙΔΕΡΙΧΟΥ). — 'Εκλογαί εκ τῶν ἑλληνίδι φωνῆ γραψάντων, μεταφρασθεῖσαι δὲ εκ τῆς τῶν Ἑλλήνων φωνῆς ἐπὶ τήν τῶν Ῥώσων διάλεκτον εἰς χάριν τῶν ἐν Σμολένσκῳ διδασκαλείῳ μαθητῶν ὑπὸ τοῦ ἐκεῖ ποιητικῆς, ἱστορίας καὶ Γεωγραφίας καὶ Ἑλληνικῆς διαλέκτου διδασκάλου Μπαρίς τοῦ Φλονώφ, 1785· εἰς 8^{ον} (Α. Εὐαγγελίδης).

MATHIAS (FRANCISCUS). — Quaestio in Blandinianarum capita tria. Halis Saxonum, 1882. 'Εντίσιμος.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΟΥΣ (Σ.), διδάκτορος τῆς ιατρικῆς. — Βίος Κωνσταντίνου τοῦ Καρθευρωρῆ, ψηφίσματι τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου συνταχθεῖς καὶ ἀνεγνωσθεῖς. ('Εκ τοῦ περιοδικοῦ τοῦ ἐν Κων-

σταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου). 'Εν Κωνσταντινουπόλει, 1882. Τρία ἀντίτυπα.

MELSHEIMER (OTTO). — Die Stederburger Chronik des propstes Gerhard (leil. I). Halle, 1882. 'Εντίσιμος.

MERLE (WILHEM). — Ueber die Bewegung eines Punktes auf einem Rotation paraboloïd. Halle, a/s, 1882. 'Εντίσιμος.

ΜΗΛΙΑΡΑΚΗ (ΑΝΤ.). — Οἱ Πέρσαι τοῦ Αἰσχύλου εκ τοῦ συγγράμματος τοῦ Paul de Saint Victor «les deux Masques» μεταφρασθεῖς. 'Αθήνησι, 1882.

Mission scientifique au Mexique et dans l'Amérique centrale. ouvrage publié par ordre du Ministre de l'instruction publique.

1. Troisième partie 2me Section 2re Livraison. Texte feuilles 1 à 7 Planches I à V, IX, X Etudes sur les Batraciens par M. Brocchi.

2. Troisième partie 7e Livraison. Texte feuilles 56 à 61. Planches XXIII, XXIII, XXIII, XXIII. Etudes sur les Reptiles et les Batraciens par M. M. Auguste Duméril et Bocourt.

3. Cinquième partie 7me Livraison. Texte feuilles 34 à 39. Planches XXXIA, XLIX à LIV. Etudes sur les Xiphosures et les Crustacés Podophtalmiers par M. Alphonse Milne Edwards.

4. Cinquième partie 8me Livraison. Texte feuilles 40 à la fin et titre. Planches LV à LXI. Etudes sur les Crustacés Podophtalmiers par M. Alphonse Milne Edwards.

MOLINS (MARQUÉS de). — Discurso pronunciado por el Excmo Marqués de Molins el dia 18 de noviembre de 1874 en el Ateneo científico y literario de Madrid con motivo de la apertura de sus catedras. Madrid, 1874. ('Αθήναιον Μεδρίτης).

MOURELO (JOSÉ RODRIGUEZ). — Concepto actual del Cosmos. Memoria leida en el Ateneo etc. Madrid, 1880. ('Αθήναιον Μεδρίτης).

— La materia raiente confesiencias da las en el Ateneo de Madrid con un prologo de D. José Echegaray. Madrid, 1880.

— La civilization Moderna por J. Rodrigues Mourelo. Madrid impr. de Maxuel et Hernandez, 1880.

MUMMEN (HERMANNUS). — Observationes de sermone inscriptionum atticarum saeculi quinti. Halis Saxonum, 1882.

MULLENSIEFEN (PAULUS).—De titulorum laconicorum dialecto. 1882. (Πανεπιστήμιον Στρασβούργου).

MULLER (AUGUSTUS).—De anctoribus rerum a M. Claudio Marcello in Sicilia questarum. Halis Saxonum, 1882. 'Εναίσιμος.

MUELLER (HEINRICH).—Zur Entstehungsgeschichte der Bronchialerweiterungen. a/h. 1882. 'Εναίσιμος.

MUNZ (HILHELM).—Die Grundlagen der Kantischen Erkenntnistheorie. 'Εναίσιμος.

MUSEUM (BRITISCH).—Catalogue of Oriental Coins in the British Museum. Vol. VII. London Printed by order of the Trustees, 1882.

MUSSET de (ALFRED).—Νέαι εμπνεύσεις μεταφρ. Πέτρου Τερτζιάν εν Σμύρνη, 1878. (Α. Τζορτζιάν).

NEUBANER (FRIDERICUS).—Atheniensium rapublic es quaenam Romanorum Temporibus fuerit condicio. Halis Saxonum, 1882. 'Εναίσιμος.

ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ (ΓΕΩΡΓΙΟΥ).—'Ιλιάδος στρατηγική διασκευή και τοπογραφία μετὰ δύο στρατηγικῶν πινάκων. 'Αθήνησι, 1883.

NICOLAS (PAUL).—Ueber lokale Blutentziehungen als antiphlogistische Operationen nebst einschlägigen Experimenten. Halle a/s, 1882. 'Εναίσιμος.

OHNESORGE (ADOLF).—Ueber ein Problem der analytischen Mechanik, welches auf hyperelliptische Transcendente II. und III. Gattung fuhzt. Halle a/s, 1882. 'Εναίσιμος.

Official Army Register for January 1883. Washington. ('Υπουργείον του πολέμου των 'Ηνωμένων Πολιτειῶν).

ΜΟΝΤΕΧΡΙΣΤΟΣ (Ο ΚΟΜΗΣ).—Μετάφρασις Δεδεγιάν εν Σμύρνη, 1866. Εἰς τόμος εἰς 8^{ον}, σελ. 326. (Α. Τζορτζιάν).

ΟΓΓΩ (ΒΙΚΤΩΡΟΣ).—'Ο Πάπας. Μετάφρασις (ἀρμενιστί) Σεβατζιάν. 'Εν Σμύρνη, 1879. (Α. Τζορτζιάν).

ΠΑΓΓΑ (ΓΕΩΡΓΙΟΥ).—Τὰ τῆς τοπογραφίας τῶν Ἑπταπόλων Θεῶν ὑπὸ τῶν νεωτέρων ἀρχαιολόγων διερευνώμενα. 'Εν Ἀθήναις, 1882.

PALM (GUSTAVUS).—De Juvenalis Satira quinta decima. (Περὶ τῆς 15^{ης} σατύρας τοῦ Ἰουβενάλιου). Halis Saxonum, 1882. 'Εναίσιμος.

ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ (ΣΠ. Κ.).—Λόγος ἐναρκτήριος εἰς τὰς ἐνιαυσίους ἐξετάσεις τοῦ ἑλληνι-

κοῦ ἐκπαιδευτηρίου Π. Α. Οἰκονόμου. 'Εν Κερκύρῃ, 1882. (Π. Α. Οἰκονόμου).

ΠΑΠΑΖΗ (ΚΩΝΣΤ. Α.).—'Ορισμός, ὑποκείμενον καὶ ἀντιζείμενον καὶ σκοπὸς τῆς ἀγωγῆς. 'Εν Χίῳ, 1879. (Α. Π. Κεραμεύς).

ΠΑΠΑΜΑΡΚΟΥ (ΧΑΡΙΣΙΟΥ).—Περὶ τοῦ νῦν δὴ προσήκοντος ἡμῖν τοῖς Ἑλλῆσι διδασκαλείου. Λόγος ἐκφωνηθεὶς κατὰ τὰ ἐγκαίνια τοῦ ἐν Ἑπτανήσῃ διδασκαλείου ὑπὸ τοῦ γράψαντος διευθυντοῦ τοῦ διδασκαλείου. Ἐκδίδεται δαπάνῃ τοῦ δήμου Κερκυραίων. 'Εν Κερκύρῃ, 1882. Τρία ἀντίτυπα.

ΠΑΠΑΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΥ (Κ. Ν.).—'Ο Ἄρειος Πάγος ἐν ταῖς ἀρχαίαις Ἀθήναις. Ἀθήνησι, 1881.

Papers relating to the Foreign relations of the United States transmitted to Congress with the annual Message of the President. December 5, 1881. (Department of state U. I. A.).

ΠΑΤΚΑΝΙΑΝ (Γ.).—Ποίημα περὶ Ἰησοῦ ἀρμενιστί. 'Εν Ροσσοβίῃ 1875. (Α. Τζορτζιάν).

PLAEHN (GUSTAVUS).—De Nicandro aliusque poetis græcis ab Ovidio in metamorphosisibibus consenquendis adhibitibus. Halis Saxo- num, 1882. 'Εναίσιμος.

POEHNICKE (HERMANUS).—Die philosophie Epicuri. Halle, 1882. 'Εναίσιμος.

POHL (AUGUSTINUS).—De oratione pro Polystrato Lysiae, 1881. (Πανεπιστήμιον Στρασβούργου).

ΠΟΛΙΤΟΥ (Ν. Γ.).—'Ο ἥλιος κατὰ τοὺς δευμῶδεις μῦθους. 'Εν Ἀθήναις, 1882.

— Λόγος εἰσιτήριος εἰς τὸ μάθημα τῆς Ἑλληνικῆς μυθολογίας. Ἀθήνησιν, 1882.

POPKE (LUDWIG).—Zur Casuistik und Therapie der inveterirten und habituellen Schulterluxationen. Halle a/s, 1882. 'Εναίσιμος.

POTWOROWSKI von (GEORG).—Beitrag zur Kenntniss des Acetonbasen. Halle a/s, 1882. 'Εναίσιμος.

PUTZ (FRANZ).—Ueber Vergiftung durch Produkte der unvollständigen Verbrennung speciell durch Kohlenoxyd. Halle, a/s, 1882. 'Εναίσιμος.

RADECKE (RICHARD).—Ueber die Rotation ebener Curven auf denen unter dem Einfluss des Newton'scher Gesetzes ein schwerer materieller Punkt beweglich ist, um eine in ihra Ebene liegende verticale Achse. Halle, a/s. 'Εναίσιμος.

RAEBEL (OTTO). — De usu admonitionis apud romanorum poetas comicos. Halis Saxonum. 'Εναίσιμος.

RASSFELD (CARL) — Zwei Monate Wallenstein'scher Kriegsführeres. September und October 1627. Halle a/s, 1882. 'Εναίσιμος.

RAUSCHENBUSCH (FELIX). — Ueber das Papillon der Harnblase. Halle, 1882. 'Εναίσιμος.

RAYMOND (F.) — Edition Diamant Dictionnaire Français augmenté d'environ vingt mille mots etc. Huitième Edition, Paris, 1847. (Μελέτιος Ιεροδιάκονος).

Reglamento de Ateneo, científico, literario y artístico de Madrid. Madrid. ('Αθήναιον).

REGNIER (AD.) — Dictionnaire étymologique de mots Français tirés du Grec. Paris, 1843. (Α. Π. Κεραμεύς).

Relation de l'ambassade de Mohammed Effendi. texte turc, Paris. Firmin Didot, 1841. (Α. Π. Κεραμεύς).

RICHTER (OSKAR). — Die Französische Litteratur am Hofe der Herzoge von Burgund. Halle a/s. Eisleben, 1882. 'Εναίσιμος.

RICHTER (OTTO). — Beitrag zur Behandlung der Knieelenksentzündung. Halle, a/s, 1882. 'Εναίσιμος.

RIEHM (D. EDNARD). — Zur Revision der Lutherbibel. Oster-programm der Va. F-Un. H. W. Halle a/s, 1882. (Πανεπιστήμιον).

RIEUX (FRANEIS). — Essai sur Parménide d'Elée. Suivi du texte et de la traduction des fragments. Paris, 1840. (Α. Π. Κεραμεύς).

ROCHS (ARTHUR). — Ueber der Veilchen Roman und die Wanderung der Eurial-sage. Halle a/s, 1882. 'Εναίσιμος.

ROHL (HERMANN). — Jahresbericht über die Griechische Epigraphik für 1878-1882 in Berlin Separatabdruck aus dem Jahresbericht über die Fortschritte der classischen Altathumswissenschaft.

In Franciscum Lenormant inscriptio falsarium. Responsio altera.

ROHDY (PAUL). — Die Quellen einer romanischen Weltchronik. Halle, 1882. 'Εναίσιμος.

RÖHL (KIRCHHOF). — In Franciscum Lenormant inscriptionum falsarium.

RONBUHD (MAX). — Dryden als Shakespeare-bearbeiter. Halle a/s, 1882. 'Εναίσιμος.

ROSA (D. FRANCISCO MARTINEZ de la). —

Discurso pronunciado por el Excmo S. D. Francisco Martínez de la Rosa et día 12. Noviembre de 1859 con motivo de la apertura de las cátedras del Ateneo científico y literario de esta corte. Madrid, 1859. ('Αθήναιον).

ROSE (ADOLF). — Kaiser Anastasius I. Erster Theil. Die äussere Politik des Kaisers. Halle a/s, 1882. 'Εναίσιμος.

RUBIO Y LLUCH (D. ANTONIO). — El sentimiento del honor en el teatro de Calderon. Monografía premiada por la real academia de Buenas letras de Barcelona.

RUBIO Y ORS. (D. IOAQUIN). — Ausias March y su edoca-Barcelona, Smprenta de la vinda à Hijos de J. Subirana calle della puerta ferissa num. 16, 1882.

SALPINS (RICHARD). — Ueber Osteotomien bei Ankylosen des Kniegelenks. Halle a/s, 1881. 'Εναίσιμος.

SANSSAYE (L. de la). — Notice sur le chateau de Blois. Blois M. D. CCCLXVI. (Α. Εὐαγγελίδου).

SCHIEBE (ROBERTUS). — Krystallographische Untersuchungen des Lupinins und seiner Salze. Halis Saxonum, 1882. 'Εναίσιμος.

SCHIMFF (ERNESTUS). — Eine Verallgemeinerung des Pendelproblems. Halis Saxonum, 1882. 'Εναίσιμος.

SCHMILT (HENRICUS). — Milton considera as a political writer. Halis Saxonum, 1882. 'Εναίσιμος.

SCHOENLANK (BRUNO). — Hartley und Priestley die Begründer des Associationismus in England. Halle a/s, 1882. 'Εναίσιμος.

SCHROEDER (FRIDERICUS). — De iteratis apud tragicos graecos. 1882. (Πανεπιστήμιον Στρασβούργου).

SCHRÖTTER (HUGO). — Beiträge zur Kenntniss des Camphers und seiner Derivate. Halle, 1882. 'Εναίσιμος.

SCHWRTZ (PAULUS). — De Invenali Horatii imitatore. Halis Saxonum, 1882. 'Εναίσιμος.

SECHAUSSEN (RICHARD). — Schweizer Politik während des dreissigjährigen Krieges. Halle a/s, 1882. 'Εναίσιμος.

ΣΟΛΟΜΩΝΙΑΟΥ (ΣΩΚΡ.). — Victor Hugo. Θρησκεία και θρησκεία. 'Επιμετρος μεταφρασις. 'Εν Σμύρνῃ 1881.

—— Τρικυμία και φλοίσθος. Λυρικῆ ποιή-

ματα. Ἐν Ἀθήναις, 1880. (Α. Π. Κεραμεύς).

ΣΟΥΡΗ (Χ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ).—Τὰ ἀποκρέατικά.

Ἐν Ἀθήναις, 1880. (Α. Π. Κεραμεύς).

ΣΠΑΘΑΚΗ (ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ Κ.).—Ὁ παιδαγωγός. Ἀθήνησι, 1882. Τόμοι δύο.

ΣΤΑΜΑΤΙΑΔΟΥ (ΕΥΗΜ. Ι.).—Σύμμικτα ἤτοι ἱστορία τῆς νήσου Σάμου ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς. Ἀθήνησι. 1862. (Α. Π. Κεραμεύς).

STANGL (TH).—Textkritische Bemerkungen zu Ciceros rhetorischen Schriften (Separatabdruck aus den Blättern für das bayer. Gymnasialschulwesen Band XVIII. 6 und 7 Heft). München, 1882.

STRUBE (AUGUST).—Ueber die Ausbreitung des Abdominaltyphus in Halle. Ἐναίσιμος.

STEFFEN (MEX.).—Ueber die Landwirthschaft bei den altamerikanischen Kulturvölkern. Halle a/s, 1882. Ἐναίσιμος.

STEMM (ADOLFUS).—Tres canones harmonici. Berolini, 1881. (Πανεπιστήμιον Στρασβούργου).

Συλλόγου Μακεδονικοῦ Φιλολογικοῦ καὶ Παιδαγωγικοῦ ἐν Σέρραϊς.—Ἐκθεσις ἀναγνωσθεῖσα τῇ 20 ἰουνίου 1882, κατὰ τὴν ἐπέτειον τοῦ Συλλόγου ἰορτήν, ὑπὸ τοῦ γραμματέως Ι. Τσιικοπούλου. Ἐν Θεσσαλονίκῃ, 1882.

Συνοπτικὴ περίληξις τῶν ἠρωϊκῶν κατορθωμάτων τοῦ ὑψηλοτάτου, εὐσεβεστάτου τε καὶ τροπαιοῦχου αὐθέντου ἡμῶν, καὶ ἡγεμόνος πάσης Οὐγγροβλαχίας κυρίου κυρίου Ἰω. Νικολάου Πέτρου Μαυρογένη Βοεβόδα, συνθεθεῖσα παρὰ τοῦ εὐγενεστάτου τε καὶ ἐλλογιματάτου ἀρχοντος μεγάλου Καμινάρη κυρίου Μαυρολάκη τοῦ περσιάνου. Ἐν ἔτει σωτηριῶ 1879 ἐν μηνί φεβρουαρίῳ παρὰ Δημητρίῳ τυπογράφῳ, ἧς προηγείται βιογραφία Νικολάου Μαυρογένη, (ἀνατυπῶσει Δ. Μαυρογένους) 2 ἀντίτυπα (Δ. Μαυρογένους).

ΣΧΟΛΑΡΙΟΥ (ΔΗΡΘΘ.), μητροπολίτου πρώην Ἀφρῆσσης. — Ἔργα καὶ Ἡμέρα. Ἀθήνησι, 1877.

ΣΧΟΛΑΡΙΟΥ (ΔΗΡΘΘΕΟΥ), πρώην μητροπολίτου Ἀφρῆσσης τοῦ Θεσσαλοῦ. — Κλείς Πατρολογίας καὶ βυζαντινῶν συγγραφέων, ἧτοι εὐρετήριον κτλ. τῶν περιεχομένων ἐν τῇ Πατρολογίᾳ Μιγνίου (Migne). Ἀθήνησι 1879.

SVERGEL (ALFRED).—Die englischen Maskenspiele. Halle a/s, 1882. Ἐναίσιμος.

ΣΩΤΗΡΙΟΥ (ΓΕΩΡΓΙΟΥ Ν.).—Λυκαύργου λόγος κατὰ Λεωκράτους. Ἐν Ἀθήναις, 1882.

Tablettes d' un diplomate italien. Ἐν φυλ. εἰς 8^ο. (Α. Π. Κεραμεύς).

TANTALIAIOU (ΠΑΙΑ).—Ἄσματα παιδικὰ εἰς εὐρωπαϊκὴν μελωδίαν στιχουργηθέντα. Ἀθήνησι, 1876. 2 ἀντίτυπα. (Δημ. Πασπαλλῆς).

TÄNZER (HERMANN).—Ueber hepatitis fibrosa. Halle a/s, 1882. Ἐναίσιμος.

The saturday review of politic literature and science and art. Volume XLIV. XLV. XLVI. XLVII. London publeita at the office, southampton Strat Strand 1877, 1878, 1878, 1879. Τέσσαρες τόμοι. (Α. Π. Κεραμεύς).

THIEMANN (MAXIMILIANUS).—Questiones Polybianae. Halis Saxonum, 1882. Ἐναίσιμος.

THOMAS (HERMANN).—Ueber Carbonensäure vom physiologisch-chemischen und toxicologischen Standpuncte aus. Halle, 1882. Ἐναίσιμος.

TIMMERMANN (RICHARD) — Ueber Ton und Doppeltonbildung in der Regio ingivalis speciell in der Vena cruralis. Halle, a/s, 1882.

ΥΠΕΡΙΔΟΥ (Γ. Κ.).—Λυκόφως. Λυρικά ποιήσεις. Ἐν Σμύρνῃ, 1879. (Α. Π. Κεραμεύς).

FABRICIUS (ERNESTUS).—De architectura graeca commentatio epigraphica prior. Berolini, 1881. (Πανεπιστήμιον Στρασβούργου).

ΦΑΙΔΡΟΥ (ΓΕΩΡΓΙΟΥ Κ.).—Πραγματεία περὶ τοῦ σμυρναϊκοῦ Μανῆ ἢ τοῦ παρ' ἀρχαίοις Μανέρω ὡς καὶ περὶ ἀνευρέσεως τοῦ Αἰλίνου καὶ ἐλληνικῶν ἡθῶν καὶ ἐθίμων διασωζομένων εἰς ἔτι παρὰ τῶ ἐλληνικῷ λαῷ. Ἐν Σμύρνῃ, 1881. (Α. Π. Κεραμεύς).

FLEISCHER (OSCAR).—Das acentualtionsystem Notkers in seimen Bocthius. Halle a/s, 1882. Ἐναίσιμος.

FONTANELLA (FRANCESCO).—Vocabolario ebraico-italiano et italiano-ebraico del pret Francesco Fontanella. Venezia, 1824. (Α. Π. Κεραμεύς).

FRENKE (AUGUST HERMAN).—Die Stellung des Iohannes zum Volke des alten Bundes. Halle a/s. Ἐναίσιμος.

FRANZOSISCHE (EGON FREYBERG).—Personennamen aus Guimant Urkunderbuch von Arras. Halle a/s, 1882. Ἐναίσιμος.

FULGOSIO (DON FERNANDO).—Memoria leida en el Ateneo científico literario y artistico de Madrid en la punta general de 31 diciembre 1861. Madrid, 1862. (Ἀθήναιον).

— Memoria leida en el Ateneo científico y literario de Madrid en la punta general de 31 diciembre 1859 por Don Eernande Fulgoso, secreterio primo del nismo. Madrid, 1860. (Ἀθήναιον).

Χειρόγραφον ἐπὶ βομβυκίνου χάρτου, τῆς ΙΔ' ἑκκτονταετηρίδος, περιλαμβάνον τέσσαρα εὐαγγέλια. Εἰς τόμος χαρτοδεμένος ἐκ σελ. 497. (Α. Π. Κεραιεύς).

VALDÉS (ARMANDO PALACIO).—Les oratores de Ateneo semblanzas 7 perfiles críticos por Armando Palacio Valdés. Madrid. (Ἀθήναιον).

VOLTAIRE.—Précis du siècle de Louis XV par M. de Voltaire. Dresde 1769 chez George Conrad Wather libraire de la Cour. Deux vol. (Μελετίου ἱεροδιακόνου).

WEBER (CARL).—Ueber die Sprache und Quelle des Afrz. Hg. Georg. Halle a/s, 1882. Ἐναίσιμος.

WEBER (G.).—Le Sipylos et ses monuments. Ancienne Smyrne (Nalochon). monographie historique et topographique contenant une carte, quatre planches lithographiques et deux photographies par G. Weber,

Paris, Ducher et Cie 1880. Εἰς τόμος εἰς 8^ο. (Κωνσταντῖνος Ξανθόπουλος).

WEHRMANN (MARTINUS).—De herodotei codicis Romani auctoritate. Halis Sexouum. 1882. Ἐναίσιμος.

WEILLING (LUDWIG).—Die Prognose der Geburt bei engem Becken nach statistischen Ergebnissen der Hallenser Klinik und Pali-klinik. Halle a/s, 1882. Ἐναίσιμος.

WELTZIEN (GERHARD).—Untersuchung italienischer Quellen zum Römerzüge Ludwigs des Baiern 1327–1321. Halle, 1882. Ἐναίσιμος.

WENDERHOLD (BERNHARD).—Zur Metaphysik und Psychologie des Raumes. Halle a/s, 1882. Ἐναίσιμος.

WOLLERSTORFF (HERMANN).—Das Perfekt zweiten schwachen Conjugation im Altfranzösischen. Halle, 1882. Ἐναίσιμος.

Würthembergische Jahrbücher für Statistik und Landeskund. herausgegeben von dem K. statistisch-typographische Bureau. Jahrgang 1882. Stuttgart W. Kolhammer 1882-83 4 τόμοι εἰς 4^ο. (Γραφεῖον τῆς στατιστικῆς καὶ τοπογραφίας Βυρτεμβέργης).

ΠΙΝΑΞ

ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.

ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ.

Ίδρυται (1861).....	Σελ. γ' — δ'
Τακτικά μέλη.....	» ε' — ιδ'
Ἐπίτιμα μέλη.....	» ια' — ιη'
Ἀντεπιστέλλοντα μέλη.....	» ιθ' — κβ'
Μεγάλοι Εὐεργέται.....	» κγ'
Εὐεργέται.....	» »
Μεγάλοι Δωρηταί.....	» »
Δωρηταί.....	» »
Πρόεδροι τοῦ Συλλόγου.....	» »
Κοσμήτορες (1882-83).....	» »

ΜΕΛΗ ΤΩΝ ΔΙΑΡΚΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ (1882-83).

Α'. Φιλολογικῆς.....	Σελ. κδ'
Β'. Ἐκπαιδευτικῆς.....	» »
Γ'. Ἀρχαιολογικῆς.....	» »
Δ'. Συντακτικῆς.....	» »
Ε'. Ἐπιστημονικῆς.....	» »
Σ'. Οἰκονομικῆς.....	» »

ΕΠΙΜΕΛΗΤΑΙ

— Ἐπιμελητῆς τῆς ὀργανοθῆκης.....	» »
— Ἐπιμελητῆς τῶν ἀρχαιολογικῶν συλλογῶν.....	» »

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ

Κ. ΣΑΛΘΟΠΟΥΛΟΥ.....	Τὰ Ἠθικὰ Νικομάχεια τοῦ Ἀριστοτέλους.....	Σελ. 1—36
Ι. ΚΑΡΟΛΙΔΟΥ.....	Περὶ τῆς τῶν νεωτέρων καὶ ἰδίᾳ τῆς Σοπεναιέρου ἀπαισιοδοξίας.....	» 37—49
Α. ΠΑΠΑΔΟΠ. ΚΕΡΑΜΕΩΣ.....	Συμβολαὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας.....	» 50—93
Κ. ΜΑΚΡΗ.....	Περὶ τοῦ μεταξοσκώληκος καὶ τῶν ἀσθeneiῶν αὐτοῦ.....	» 94—116

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΑ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ . .	Ἐκθεσις περὶ τοῦ Ζωγραφείου ἀγῶνος	Σελ. 117—130
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ .	Ἐκθεσις περὶ τοῦ Καραπνείου ἀγῶνος	» 131—138
ΚΑΡΑΠΝΕΙΟΥ ΑΓΩΝΟΣ	Γενικὸν πρόγραμμα περὶ ἐκδόσεως μεθοδικῶν βιβλίων πρὸς χρῆσιν τῶν δημοτικῶν σχολείων.	» 138—139
»	»	» 139—144
	Εἰδικὸν πρόγραμμα πρὸς σύνταξιν γραμματικῆς.	» 139—144

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

Ἐκ τῆς ΧΟΕ' μέχρι τῆς ΨΙΒ' συνεδριάσεως	Σελ. 145 - 213

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΚΑΘ' ὙΛΗΝ

ΤΩΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΠΡΑΚΤΙΚΟΙΣ.

Α'. ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΩΝ

ΑΘ. ΠΕΤΡΙΔΟΥ	Περὶ τῆς ἀνακαλύψεως τῆς ἀρχαίας πόλεως Μορχίας νῦν Μορμιοτάδας καὶ περὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ Μωρέως	Σελ. 146—147
ΣΤ. ΑΡΙΣΤΑΡΧΟΥ	Περὶ τινος ἀνεκδότου νεαρχῆς τοῦ Φωκῆ	» 148—149
Μ. ΠΑΡΑΝΙΚΑ	Περὶ τοῦ Δέρκων Διονυσίου τοῦ Σαμουρκάση (1772)	» 153
Φ. ΤΑΓΗ	Περὶ τῆς σημασίας τῶν ὀνείρων παρὰ τοῖς ἀρχαίοις. Σελ. 154—155, 158	» 154—155, 158
Κ. ΚΟΝΤΟΠΟΥΛΟΥ	Περὶ ζώντων μνημείων τῆς ὀμηρικῆς γλώσσης	Σελ. 156—157
ΗΡ. ΒΑΣΙΛΑΔΟΥ	Περὶ τοῦ Λαοκῶντος τοῦ Λεσιγγίου	» 174—175
»	»	» 189, 203
	Περὶ τοῦ Φιλοκτήτου τοῦ Σοφοκλέους	» 189, 203

Β'. ΣΥΖΗΤΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΩΝ

Ἐπὶ τῆς ἀπερὶ τῆς ἀνακαλύψεως τῆς ἀρχαίας πόλεως Μορχίας νῦν Μορμιο- τάδας καὶ περὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ Μωρέως» πραγματείας τοῦ κ. Ἀθ. Πετρίδου	Σελ. 147
Ἐπὶ τῶν Ἠθικῶν Νικομαχείων τοῦ Ἀριστοτέλους ὑπὸ τοῦ κ. Κ. Ξανθοπούλου.	» 152
Ἐπὶ τῆς ἀπερὶ τῆς σημασίας τῶν ὀνείρων παρὰ τοῖς ἀρχαίοις» πραγμα- τείας τοῦ κ. Φ. Τάγη	» 155, 158
Ἐπὶ τῆς ἀπερὶ μεταξοσκώληκος καὶ τῶν ἀσθενειῶν αὐτοῦ» πραγματείας τοῦ κ. Κ. Μακρῆ	» 161

Γ'. ΠΡΟΣΛΑΛΙΑΙ

Κ. ΚΑΛΛΙΑΔΟΥ. Προσλαλία ἐναρκτήριος τῆς προεδρείας αὐτοῦ. . . . Σελ. 145—146

Δ'. ΕΚΘΕΣΕΙΣ

ΒΙΔΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ.	Ἐκθεσις περὶ τοῦ πονήματος τοῦ κ. Σ. Μανασσείδου <i>Μουσικῆς Παιδαγωγικῆς</i>	Σελ. 161—163
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚ. ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ.	Περὶ τοῦ ἀλφαριθμητικοῦ τοῦ κ. Κ. Μαρουδῆ.	» 166—173
»	» Περὶ τοῦ Ἀναγνωσματοταρίου τοῦ κ. Μηνᾶ Χαμουδοπούλου.	» 179—183
»	» Περὶ τῶν ἐτησίων αὐτῆς ἐργασιῶν.	» 190—191
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ.	Περὶ τῶν ἐτησίων αὐτῆς ἐργασιῶν.	» 191—192
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚ. ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ.	Ἔς ἡ ἄνω.	» 193—196
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚ. ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ.	Ἔς ἡ ἄνω.	» 196—198
ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ.	Ἔς ἡ ἄνω.	» 198—199
ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ.	Περὶ τῆς τοῦ ταμείου καταστάσεως.	» 200
ΤΑΜΙΟΥ.	Περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ ταμείου.	» 200—201

Ε'. ΠΡΟΣΦΟΡΑΙ ΧΡΗΜΑΤΩΝ

Θ. Α. Μαυρογορδάτου.	Σελ. 185
Ἐκπαιδευτικῆς καὶ Φιλανθρωπικῆς Ἀδελφότητος ἐνταῦθα.	» 201
Εὐσταθίου Εὐγενίδου.	» »

Σ'. ΓΕΝΙΚΑΙ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Περὶ τῶν σχέσεων τῶν ἐπιτροπῶν πρὸς ἀλλήλας καὶ πρὸς τὸν Σύλλογον.	» 175—177
Περὶ τῆς Μαυρογορδατείου Βιβλιοθήκης.	» 187—188

Ζ'. ΜΑΥΡΟΓΟΡΔΑΤΕΙΟΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

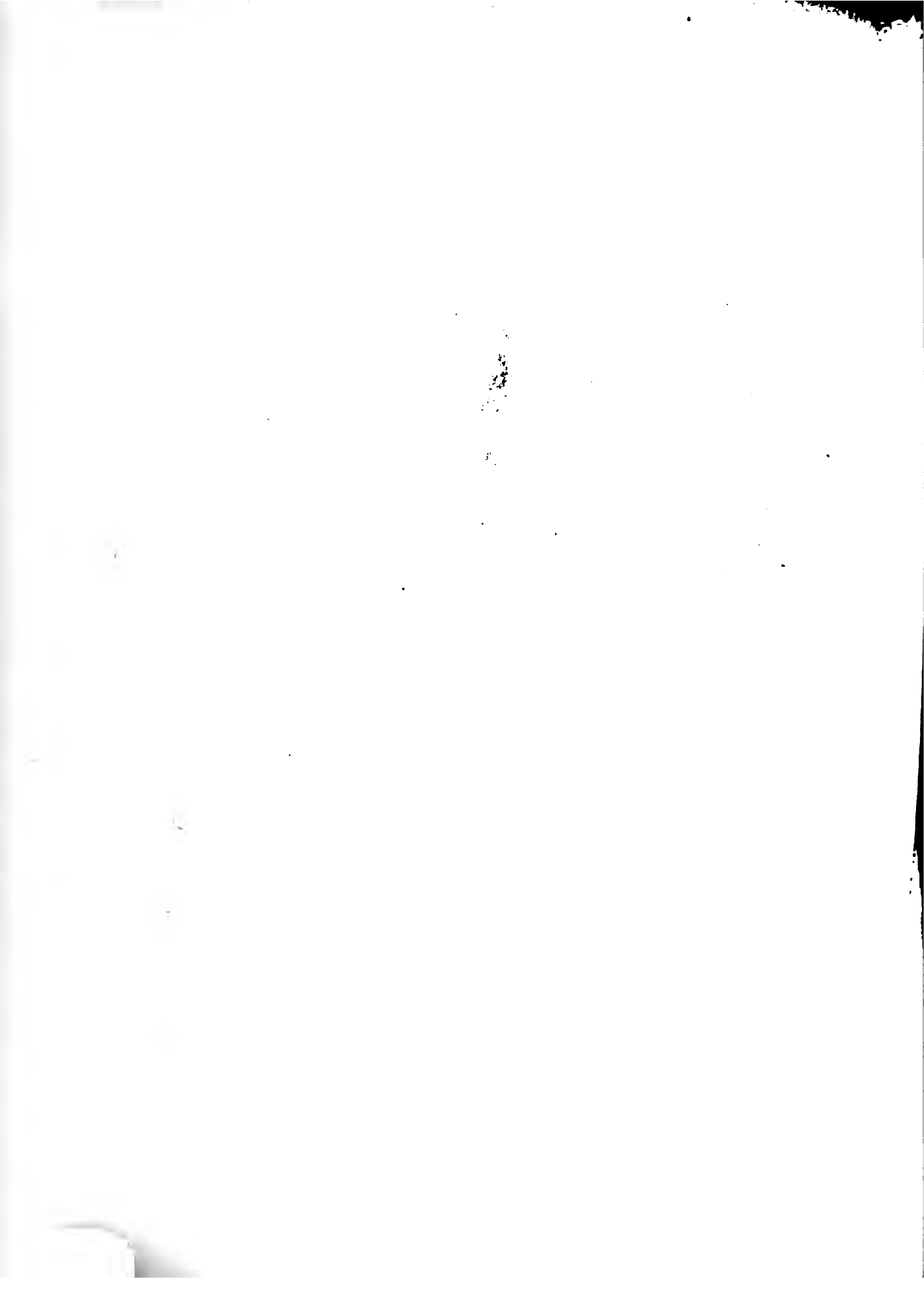
Τὰ κατ' αὐτήν.	Σελ. 185—188

Θ'. ΕΠΕΤΕΙΟΣ ΕΟΡΤΗ

Κ. ΚΑΛΛΙΑΔΟΥ Λόγος προεδρικός ἢ γενικὴ ἐκθεσις τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συλλόγου κατὰ τὸ ἔτος 1882-83	Σελ. 203

Η'. ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

τῶν κατὰ τὸ ἔτος 1882-83 προσενεχθέντων βιβλίων τῷ Συλλόγῳ. Σελ. 214	
ΠΙΝΑΞ τῶν περιεχομένων.	» 223

1913 - 1914

Τυπώται ἀντὶ φρ. 10.

SEP 8 1887

Νέστορ Ζαυδής

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

VII, 251

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΤΟΥ

ΙΖ' ΤΟΜΟΥ.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ,

1887.

Ἐδρα τοῦ Συλλόγου.

Πέραν, Ὀδὸς Τοπεριζάρ, ἀριθ. 18.

Πράκτορες διὰ τὸ ἐξωτερικόν
Lorentz und Keil, Librairie internationale.

Πέραν, Μεγάλη Ὀδὸς, ἀριθ. 457.

ΤΥΠΟΣ Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑ.

Πίνακα τῶν περιεχομένων ἴδε ἐν τῷ τέλει τοῦ τόμου.

Ο

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΤΟΥ

ΙΖ' ΤΟΜΟΥ.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ,

1886.

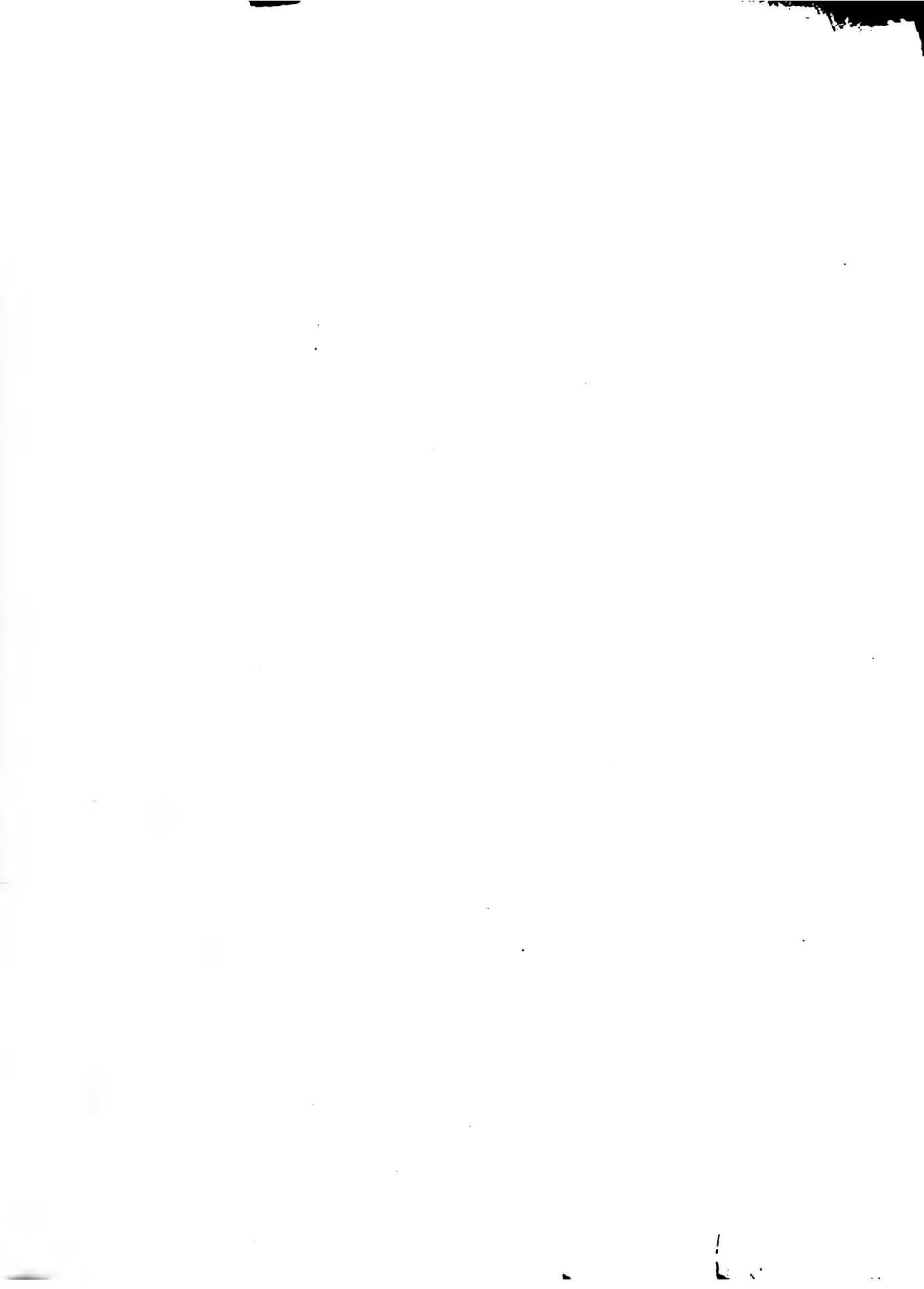
Ἔδρα τοῦ Συλλόγου·

Πέραν, Ὀδὸς Τοπτσιλάρ, ἀριθ. 18.

Πράκτορες διὰ τὸ ἑξωτερικόν·
Lorentz und Keil, Librairie internationale.
Πέραν, Μεγάλῃ Ὀδῷ, ἀριθ. 457.

ΤΥΠΟΙΣ Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑ.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΙΖ' ΤΟΜΟΥ.

Ε Κ Θ Ε Σ Ι Σ

ΠΑΛΑΙΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

ΕΝ ΘΡΑΚΗ ΚΑΙ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ,

γεγομένων κατὰ τὸ ἔτος 1885 διὰ τὴν «Μαυρογορδάτειον Βιβλιοθήκην».

(Ἀνεγνώσθη ἐν ταῖς ΩΕ', ΩΣ' καὶ ΩΓ' συνεδριάσεσι τοῦ Συλλόγου).

Συνεχίζων τὰς διὰ τὴν *Μαυρογορδάτειον Βιβλιοθήκην* ἐρεῦνας μου ἠδυνήθην ἀπὸ τοῦ μηνὸς Σεπτεμβρίου μέχρι τοῦ μηνὸς Δεκεμβρίου τοῦ 1885 ἔτους νὰ περιηγηθῶ τὴν νότιον παραλίαν τῆς Θράκης καὶ τὰς ἐν Μακεδονίᾳ ἐπαρχίας Καβάλας, Δράμας καὶ Ζίχνης, ἐν αἷς ἠτύχησα ν' ἀνεύρω πολυαριθμούς ἑλληνικάς τε καὶ λατινικάς ἐπιγραφάς, ἰδίᾳ δὲ περὶ τοὺς πεντακοσίους κώδικας. Καὶ κατόπι μὲν παρατίθενται αἱ ἐπιγραφαὶ μετὰ τῶν ἀναγκαίων πληροφοριῶν, ἐν τῇ παρούσῃ δὲ ἐκθέσει συνοψίζω κυρίως τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ παλαιογραφικοῦ μέρους τῆς περιουσίας μου, ἧτοι ἐν ἀρχῇ μὲν πραγματεύομαι περὶ τῶν ἀπὸ Σηλυβρίας μέχρι Καλλιπόλεως ἐξετασθέντων τευχῶν, ὕστερον δὲ ἐκτίθημι τὴν τοπογραφίαν καὶ ἱστορίαν τῆς ἐν Μακεδονίᾳ σταυροπηγιακῆς μονῆς Κοσινί-

τζης, μετὰ δὲ ταῦτα καταχωρίζω πατριαρχικά τινα σιγγιλιώδη γράμματα, ὡς Συμεῶνος Α', Μαξίμου Β', Μητροφάνους Γ', Ἱερεμίου Β' καὶ Γαβριήλ Γ', ἅτινα συμβάλλουσιν οὐ μόνον εἰς τὴν τοπογραφίαν τοῦ Παγγαίου ὄρους ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν διαλεύκανσιν τῆς χρονολογίας τῶν πρώτων πατριαρχῶν, περὶ ὧν πένυ ἀσαφῆ καὶ ἐσφαλμένα ἔγραψαν οἱ μέχρι τοῦδε πραγματευθέντες τὴν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἱστορίαν. Προσέτι, ἐκτίθημι τὰ ἀποτελέσματα παλαιογραφικῶν τινῶν παρατηρήσεων, ἀναγράφων ἐν ἰδίῳ κεφαλαίῳ καὶ τὰ σημεῖώματα πολυαριθμῶν καλλιγράφων, ἀγνώστων τὸ πλείστον. Τέλος δὲ ἐπιστῶ τὴν προσοχὴν τῶν ἀναγνωστῶν εἰς ἀξιοσημειώτους τινὰς κώδικας, ἐκχρησάμενος ἀγιογραφικά, ἀπόκρυφα, θεολογικά, ἐκκλησιαστικά καὶ φιλολογικά κείμενα.

Α΄.

Ἀπὸ Σηλυβρίας μέχρι Καλλιπόλεως.

Ἐν Σηλυβρία σώζονται τρία τεύχη ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς σχολῆς, ὧν τὸ περιεχόμενον συμβάλλει εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας¹. Τὸ πρῶτον καταλέγεται ἐν αὐτοῖς κώδιξ περιλαμβάνων εἰς τριάκοντα καὶ ὀκτώ εὐαγγελικὰς περικοπὰς ἀνεκδότους ὀμιλίας *Μαξίμου τοῦ Πελοποννησίου*, μαθητοῦ τοῦ δι-σήμεου πατριάρχου Μελετίου τοῦ Πηγᾶ². Ὁ κώ-διξ οὗτος, γραφεὶς περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΖ' αἰ-ῶνος, ἦν πρότερον κτῆμα τοῦ μητροπολίτου Γοθθίας Δαβίδ³, ὅστις γινώσκεται ἀλλαχθὲν ὅτι προεχειρίσθη κατ' αὐγούστον τοῦ 1652 καὶ ὅτι ἀπεβίωσεν ἐν ἔτει 1673⁴. Ἐτερον τεύχος (ὑπ' ἀριθ. 107) τοῦ ἔτους 1731, σχή-ματος ὃν μικροῦ τετάρτου, διαιρεῖται εἰς δύο μέρη, ὧν τὸ μὲν περιλαμβάνει «*Φιλοθέου Πά-ρρηγα*»⁴, τὸ δὲ «*Εὐσταθίου καθ' Ὑσμινίαν καὶ*

Ἑσμίνην δράμα». Τὸ τρίτον τεύχος (ἀριθ. 128) ἐπιγράφεται «*Βιβλίον καλούμενον ἐπι-στολάριον συναχθὲν ἐκ πολλῶν βιβλίων καὶ διαφόρων ὑποθέσεων. 1763, ἀψέχθ*». Ἐν ἔτει 1830 ἦν κτῆμα τοῦ Ἐρυθρῶν ἐπισκόπου Ζα-χαρίου. Ἐν τῷ τεύχει τούτῳ ὑπάρχουσι γυ-μνάσματα καὶ συνθέσεις τοῦ ἱεροδιακόνου Μα-καρίου, εἶτα ἔκθεσις ἐπιστολικῶν τύπων, ἐν οἷς ἀναγινώσκονται καὶ ἐπιστολαὶ τέλειαι λο-γιῶν ἀνδρῶν τῆς ΙΖ' καὶ ΙΗ' ἑκατονταετηρίδος, ἐξ ὧν σημειῶ α') ἐπιστολὴν ἐξ Ἰωαννίνων Γε-ωργίου τοῦ Σουγδουρῆ πρὸς Καλλίνικον τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχην, σκοποῦσαν τὴν ἀναί-ρεσιν συκοφαντιῶν περὶ ἀλλοιώσεως τῶν ὀρθο-δόξων φρονημάτων τοῦ Σουγδουρῆ· β') ἀπάν-τησιν τοῦ πατριάρχου καὶ γ') ἐπιστολὴν τοῦ Σουγδουρῆ περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως πρὸς τὸν πατριάρχην Ἱεροσολύμων Δοσίθεον. Αἱ τρεῖς αὗται ἐπιστολαὶ χρησιμεύουσιν εἰς τὸν βουλό-μενον ἢ ἀσχοληθῆν περὶ τὸ ἐν ἔτει 1695 προ-βληθὲν τοῖς διδασκάλοις τῆς ἐν Ἰωαννίνοις σχο-λῆς ζήτημα περὶ θείας οὐσίας καὶ ἐνεργείας¹. Ἐν τῷ αὐτῷ τεύχει ἀναγινώσκονται, σὺν ἄλ-λαις, δύο ἐπιστολαὶ τοῦ Σπανδωνῆ πρὸς Δο-σίθεον τῶν Ἱεροσολύμων πατριάρχην², μία

1) Τῷ 1431 ἔτει ἡ ἐκκλησία τῆς μητροπόλεως Σηλυβρίας εἶχε σειρὰν μηναιῶν γραφεῖσαν ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου Σηλυβρίας Ἰγνατίου. Τὸ Μηναιῶν τοῦ Φεβρουαρίου σώζεται τανῦν ἐν τῷ βρετανικῷ Μουσεῖῳ· ἴδε *H. Omont, Notes sur les manuscrits grecs du British Museum. Paris, 1884, σ. 28-29.*

2) Ὁρα Δ η μ η τ ρ ί ο υ Προκοπίου, ἐπιτεμ. ἀπαριθμ. ἐν *Fabric. Bibli. Graec.,* ἐκδ. *Harless.* τ. XI, σ. 522. Κ. Οἰκονόμου, περὶ τῶν ὀφθαλμολογικῶν, τ. Δ', σ. 806. Κ. Δ η μ η τ ρ α κ ο π ο ὄ λ ο υ, Προσθήκαι καὶ διορθώσεις κτλ. Ἐν *Λειψία*, 1871, σ. 35. Ὁρθόδοξος Ἑλλάς. Ἐν *Λειψία*, 1872, σ. 146. Γ. Ζ α β ῆ ρ α, Νέα Ἑλλάς, σ. 454-455. Ν. Κ α τ ρ α μ ῆ, Φιλολογ. Ἀνάλεκτα. Ἐν Ζακύνθῳ, 1880, σ. 122-124. Τρία ἀντίτυπα ὀμιλιῶν τοῦ Μαξίμου εἰς τὰς Κυριακὰς τοῦ ἑνιαυτοῦ σώζονται ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ ἐν Κων/πόλει μετοχίου τοῦ παναγ. Τάφου (ἴδε Κ. Σ α θ α, Μεσ. Βιβλιοθ. τ. Α', σ. 301), ἕτερα δὲ τρία ἐν τῷ μοναστηρίῳ τοῦ Σινᾶ (ἴδε *Gardthausen. Catal. cod. Sinaiticorum* σ. 237, ἀριθ. 1168-1170).

3) Ἐπὶ τῆς τελευταίας σελίδος τοῦ τεύχους «† Τὸ παρὸν ὑπάρχει τοῦ ἱεροτάτου μητροπολίτου Γοθθίας κύρ Δαυίδ· οἱ ἀναγινώσκοντες εὐχέσθαι». Ἐτέρωθεν χεῖρ προσέθετο «† τὸ ὅποιον ἀφιερῶθῃ εἰς τὴν σε-δασμίαν μονὴν τῶν Ἰβήρων» κτλ.

4) Κ. Σ α θ α, Μεσ. Βιβλιοθ. τ. Γ', σ. 587, 599.

4) Τὸ βιβλιᾶριον τοῦτο περιλαμβάνεται ἐν 64 ἡριθμημένοις φύλλοις· εἶνε δὲ συγγραφή τοῦ ἡγε-μόνος Νικολάου τοῦ Μαυροκορδάτου (ὄρα Ε. Σ τ α μ α τ ι ἀ δ ο υ, Βιογραφίαι. Ἀθῆν. 1865, σ. 102) καὶ ἐξεδόθη ἀνωμόμως ἐν Βιέννῃ τῷ 1800 ὑπὸ Γρηγορ. τοῦ Κωνσταντῆ. Ἐντελέστερον ἀπόγραφον σώζεται

ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου, ση-μειωθὲν ἤδη ὑπὸ τοῦ Σοφ. Κ. τοῦ ἔξ Οἰκονόμων ἐν Χρυσολλίδι· Βενετίας, 1876, σ. 11-12. Τὸ ἐν Σηλυβρία ἀπόγραφον εἶνε ἐπίσης ἀξιοσημείωτον, φέρει δ' ἐν τέλει τὴν ἐπομένῃν τοῦ ἀντιγραφῆως σημειώσιν· «*Μετεγγραφή τὸ παρὸν παρ' ἐμοῦ Ἰωάν-νου, καὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας πρωταποστολαρίου ἔτει αψλα*».

1) Μελετίου. Ἐκκλησ. Ἱστορ. τόμ. Γ', σ. 484. Πρβλ. Γ. Ζ α β ῆ ρ α. Ν. Ἑλλ. σ. 212, 525. Κ. Σ α θ α, Νεοελλ. Φιλολογ. σ. 393. Π. Ἀ ρ α β α ν τ ι ν ο ὕ, Χρονογραφ. τῆς Ἠπειροῦ τ. Β', σ. 225. Τὸ ζήτημα τοῦτο ἐξήτασε καὶ ὁ συγγραφεὺς Σεβαστὸς Τραπεζούντιος ὁ Κυμινῆτης, ὡς δεικνύσιν ἡ ἀνεκδοτος αὐτοῦ «*Σύντομος θεωρία περὶ διαφορᾶς θείας οὐσίας καὶ ἐνεργείας*», ἡς ἀντίτυπον ἐσημειώ-θη ἤδη ἐν τῷ ἐμῷ καταλόγῳ τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς, σ. 61.

2) Ὁ Σπαντωνῆς ἐξηγητὴς διδάσκαλος τῆς ἐν Βυζαντίῳ πατριαρχικῆς σχολῆς. Ποιοῦνται αὐτοῦ μνησθῆναι ὁ Δημήτριος Προκοπίου, ὁ Ἀναστάσιος Γόρ-διος, ὁ Καيسάριος Δαπόντες (Κ. Σ α θ α, Μεσ. Βιβλ. τ. Γ', σ. 167, 384, 461, 498) καὶ ἕτεροι, ὡς καὶ μεταγενέστεροι, ἐν οἷς καὶ ὁ κ. Μ. Γ ε δ ε ὶ ν (Χρο-

Γεωργίου τοῦ ἐξ Ἀδριανουπόλεως πρὸς τὸν ἐλλογιμὸν ἱεροδιάκονον Μακάριον¹ καὶ ἑτέρα Σκουμυλ πατριάρχου πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον Κορυζῆς περὶ χρηματικῆς ὑποθέσεως Γεωργίου τινὸς Σοσάμα ἐπονομαζομένου. Παρὰ δὲ τῷ ἐν Σηλυβρία κ. Ἀναστασίῳ Παπαδοπούλῳ εὑρηται χειρόγραφον τεύχος (ἐκ σελ. 497 εἰς φ.), ἐνέχον παρὰφρασιν εἰς τὸ ἡμέτερον ἀπλοῦν ἰδίωμα τοῦ ὑπὸ Lamery γαλλιστί συνταχθέντος γενικοῦ καταλόγου τῶν φαρμάκων. Ἡ παρὰφρασις αὕτη λίαν ἀνορθόγραφος οὖσα ἐγένετο ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ κειμένου ὑπὸ Νικολάου Δούση Πελοποννησίου, διατρίβοντος ἐν Κυθωνίαις τῷ 175 $\frac{1}{2}$ κατὰ μῆνα φεβρουάριον.

Ἐν Ραιδεστῷ ἤλπιζον ν' ἀνεύρω ἀξιολογὰ τινὰ συγγράμματα, ἐπειδὴ σῶζεται κατάλογος 171 κωδίκων, οἵτινες εὑρίσκοντο ἐν Ραιδεστῷ ὑπερμεσοῦσης τῆς 1ς ἑκατονταετηρίδος². Τινὰ τῶν ἐν τῷ καταλόγῳ τούτῳ τευχῶν κινουσι τὴν περιεργίαν παντὸς φιλόλογου, συνάμα δὲ καὶ ἀναγκάζουσι αὐτὸν ν' ἀπορῆ ἂν πράγματι ἐσώζοντο μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐν Ραιδεστῷ τοιοῦτοι θησαυροί, ὡς αἱ κωμωδίαί τοῦ Μενάνδρου καὶ Φιλήμονος, αἱ ἱστορίαι τοῦ Παλαιφάτου, Ἐφόρου κτλ. Δυστυχῶς οὐδ' ἐκ τῶν λοιπῶν ἐν τῷ καταλόγῳ σημειουμένων βιβλίων σῶζεται τι τὴν σήμερον ἐν Ραιδεστῷ. Ἐξηκρίθωσα δὲ κατὰ τὴν ἐκείσε διατριβήν μου, ὅτι τῷ ὄντι ἐν τῷ μητροπολιτικῷ οἴκῳ ὑπῆρχε συλλογὴ ἀρχαίων κωδίκων, τοὺς ὁποίους ὁμως μεγάλη πυρκαϊά, πρὸ τεσσαρακονταετίας περίπου συμβᾶσα, ἀπετέφρωσε μετὰ τοῦ οἴκου καὶ τῆς περὶ αὐτὸν συνοικίας³. Τρία χειρόγραφα τεύχη σῶζονται ἐν τῷ Συλλόγῳ τῆς Ραιδεστοῦ, ἐξ ὧν

τὸ μὲν περιλαμβάνει ἐν ἀντιγράφῳ (ἀρχ. 17' αἰῶνος) ἀκεφάλους τινὰς βίους ἀγίων¹, τὰ δὲ ἑτέρα εἶνε λείψανα δύο εὐαγγελιστῶν, τὸ μὲν τοῦ IB' αἰῶνος², τὸ δὲ τοῦ IA'. Τὸ τελευταῖον προσέτι ἦν κτῆμα τοῦ ἐν Φαναρίῳ ναοῦ τοῦ ἀγίου Γεωργίου (τανῦν πατριαρχικοῦ ναοῦ), προσενεχθὲν αὐτῷ ἐν ἀρχαῖς τοῦ 1ς αἰῶνος ὑπὸ Γεωργίου τοῦ Ἀμαστρενοῦ, καὶ ὕστερον τῆς ἐν Ραιδεστῷ μητροπόλεως³.

Ἐν Μυριοφύτῳ ὁ ἐλλογιμώτατος Γρηγόριος ὁ Φωτεινός, ἐπίσκοπος Μυριοφύτου καὶ συγγραφεὺς ἀξιοσπουδᾶστου βιβλίου περὶ τῆς ἐν Χίῳ σεβασμίας Νέας Μοῆς⁴, εὐηρεστήθη νά μοι ὑποβάλῃ πρὸς ἐξέτασιν τρία ἰδιόκτητα χειρόγραφα τεύχη, ὧν τὴν περιγραφὴν παρατίθημι ἐνταῦθα.

1. Τεύχος μεμβράνινον (0,15x0,123) ἐκ φύλλων 285, τοῦ I' αἰῶνος. Ἐλλείπουσι τὸ τέλος καὶ διάφορα φύλλα ἐκ τοῦ κειμένου. Περιλαμβάνει δὲ τὰ τέσσαρα εὐαγγέλια μετὰ λατινικῶν τινῶν σημειώσεων γραφειῶν εἰς τὰς μετώπας ὑπὸ χειρὸς τῆς II' ἑκατονταετηρίδος. Οἱ πίνακες τῶν κεφαλαίων ἐρυθροῖς κεφαλαίοις (onciales) γράμμασιν. Ἐπὶ τοῦ 24² φύλλου ὑπάρχει τετονισμὸν διὰ τῶν ἀρχαίων σημαδίων τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς τροπᾶριον ψαλλόμενον εἰς τὴν ἑορτὴν τῆς γεννήσεως τῆς Θεοτόκου. Ὁ τονισμὸς τούτου ἐγένετο ἐν τῷ παρόντι τεύχει κατὰ ἰούλιον τοῦ 1274 ἔτους, ὡς δείκνυσι τὸ ἐπόμενον σημεῖωμα (φ. 23). «Τὸν ἰούλιον μῆνα· ἰνδ. ἰκτιῶνος) α' εἰς τὰς ἰδ' τοῦ ετους ςψπβ ἐσεύε ὁ νοτᾶριος Λέων τοῦ Σεμίνης οἰκῆτωρ χῶρας Βουνὸν Λέου· καὶ ἐκατήντησεν εἰς τὴν χῶραν Βένουσαν. ἐμμένον

νικὰ τῆς πατριαρχικῆς Ἀκαδημίας, σ. 113-115) σημειώσας λεπτομερεῖας τινὰς. Ὁ κ. Γεδεὼν ἀρκεῖται εἰς τὸν Καντεμίρη λέγοντα, ὅτι ὁ Σπαντωνῆς ἐδίδασκε τὴν περιπατητικὴν φιλοσοφίαν. Ἐξ ἀνεκδότου ἐπιστολῆς τοῦ Σεβαστοῦ Κυμινήτου κῶδ. 10 Ἑλλ. Φιλ. Συλλ., φ. 277²) πρὸς τὸν Σπαντωνῆν μαθάνομεν ὀριστικῶς, ὅτι ἐδίδασκε μεταφυσικὴν, λογικὴν τε καὶ φυσικὴν. Περὶ Σπαντωνῆ θὰ ἰμιλήσω ἀλλαχού ἐκτενέστερον συμπληρῶν τὰς μέχρι σήμερον γνωστὰς περὶ αὐτοῦ πληροφορίας.

1) Σῶζονται καὶ ἐπιστολαὶ Σεργίου Μακρταίου πρὸς Γεώργιον τὸν ἐξ Ἀδριανουπόλεως, ὧν τὴν ἀναγραφὴν ἴδε παρὰ Κ. Σίθφ, Μετ. Βιβλιοθ. τ. I', σ. 540-542.

2) R. Foerster, De antiquit. et libris manuscriptis Constantinopolitanis commentatio. Rosiochii, 1877, σ. 29-31.

3) Πιθανὸν φαίνεται ὅτι λείψανά τινὰ διετώθησαν παρ' ἰδιώταις.

4) Τὸ ἀσήμενον τοῦτο τεύχος περιγράφεται οὕτως ἐν τοῖς ἀρχείοις τοῦ Συλλόγου· «3. Χειρόγραφόν τι ἱστορικὸν βυζαντινῆς ἐποχῆς τοῦ ὁποίου ἐλλείπει ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος». Ἴδε τὸ ἀξιολογὸν φυλλάδιον «Θρακικὸς Φιλεκαπαιδευτικὸς Σύλλογος ἐν Ραιδεστῷ. Ἐκθετις τῶν πεπραγμένων ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτοῦ μέχρι τέλους τοῦ Γ' ἔτους». Ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1874, σ. 72.

2) Σῶγεται ἐξ 167 μεμβρ. φύλλων (0,235 x 0,19), δίστηλον ὄν καὶ μεμουςουρηγμένον.

3) Σῶγεται ἐκ φ. 144. ἐξ ὧν χαρτῶν εἰσι τὰ φ. 8, 30, 86-112 καὶ 143-144· σχήματος τετάρτου (0,27x0,23)· ἰ προσγεγραμμένον. Ἐπὶ τοῦ 83 φ. ἀναγινώσεται ἡ ἐπομένη σημείωσις· «Ἐδῶκα ἐγὼ Γεώργ(ιος) ὁ αματρενός, εἰς τὸν μέγαν Γεώργιον τὸν ἐπονομαζόμενον Φαναριώτ(ην)· βιβλία γ' δεκέμβριον, καὶ ἰουνάριον, καὶ ἡμερολόγιον· διὰ ψυχικῆς σωτηρίας καὶ ἀφέσεως τῶν αμαρτιῶν μου».

4) Τὰ Νεαμονήσια. Ἐν Χίῳ, 1864.

ἐκείσε ἢ κώρτ(η) τοῦ ὑψηλωτάτου ριγός Σικαιλείας· εἰς ἣν ὁ αὐτός νοτάριος ὁ Λέων ἐλήληθεν διὰ τὸ θέσαι ψύφον ὀμαδικὸν τοῦ εὐγενοῦς ἀνδρός, τοῦ Ματθαίου τοῦ Ροδ(ου?) τοῦ Σαλερινοῦ δικαιοῦτ(ου) Καλαβρίας· ἐνώπιον τῶν μαιστῶρων τοῦ ψύφου τῆς ρεγνίσης κόρτ(ης). Καταντήσας δὲ ἐκείσαι ὡς ἴριται, εἶδεν τὸν εὐλαβέστατον ἱεραία Ἰω(άννην) τῆς Λαουλέττας. ἔχων τὸ παρὸν τοῦ τετραβαγγελίου βιβλίον καὶ εἰδὼς αὐτὸ ὁ ριβ(εῖς) νοτ(άριος) Λέων ἐτόνισε καὶ ἐξῆσεν τὸ παρὸν τῆς Θεοτόκου γεννήσεως καλήφωνον εἰς δόξαν αὐτῆς καὶ τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ αὐτῆς, τημῆν τε καὶ ἀνάμνησιν τοῦ ἡμιμένου ἱερέως Ἰω(άννου)· πρὸς τοῦτω οἱ ἀναγινώσκωντες τὴν παπαδικὴν μέγλιστα τέχνην καὶ τὸ παρὸν καλιφωνίσαντες καλίφωνον εὐχεται καὶ μὴ καταρᾶσθαι τὸ καὶ . . . »

2. Τεῦχος χαρτῶν, γραφὴν περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 12' αἰῶνος· ἔχει ὕψος 0,155 καὶ σύγκριται ἐξ 193 φύλλων· *Ἄπολλυταριον μετάφρασις εἰς τὸν Ψαλτήρα, Δαυὶδ προφήτου καὶ βασιλέως μέλος*. Τὰ πρῶτα δύο φύλλα ἐνέχουσι σχόλια εἰς τὰ μετώπια· ἐν τέλει δὲ τοῦ τεύχους ἀναγινώσκειται ἐν παραφράσει ἄσμα τοῦ ἁγίου Ζαχαρίου καὶ τοῦ ἁγίου Συμεῶνος.

3. Τεῦχος χαρτῶν (0,20×0,15) ἐκ φύλλ. 200 περιέχον, κατὰ τὸν πρόλογον, *Νομοκάνονα τοῦ Μαλαξοῦ*, λίαν ὁμως δὶκφορον τοῦ γνωστοῦ νομοκάνονος αὐτοῦ. Ἐν τῷ τεύχει τούτῳ ὑπάρχουσι καὶ τινα κεφάλαια ἀναφερόμενα εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Κύπρου, ἐν τέλει δὲ ἀναγινώσκειται κατάλογος πατριαρχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως (ἀπὸ τοῦ Στάχυος μέχρι Νεοφύτου Β'), ἐξ οὗ μεταγράφω τὸ ἐπόμενον τεμάχιον· «*Θεόκλητος χρόνους β' καὶ ἐξεβλήθη. Νικηφόρος ἱεροδίακονος, σοφός καὶ διδάσκαλος, κατ' ἐπιτροπὴν τοῦ Ἱερεμίου (Β')* χρόνους γ', καὶ ἐξεβλήθη. *Διονύσιος ἱεροδίακονος, καὶ αὐτὸς σοφός διδάσκαλος, καὶ εὐχάλεν τὸν Νικηφόρον, καὶ ἐκάθησεν εἰς τὸ πατριαρχεῖον ἡμέρας ι'* καὶ ἐξεβλήθη. *Νικηφόρος τὸ β' χρόνον α'.* *Ἱερεμίας (Β')* τὸ γ' χρόνους γ'. *Ματθαίος ἡμέρας η'* καὶ ἐπαρητήσατο. *Γαβριὴλ μῆνας ζ'.* *Θεοφάνης ὁ Καρβύκης μῆνας γ'.* *Μελέτιος ὁ Ἀλεξανδρείας, ἐπιτροπικῶς χρόνον α', μῆνας ς'.* *Ματθαίος πάλιν χρόνον α', καὶ ἐξεβλήθη. Νεόφυτος μῆνας ια'* καὶ ἡμέρας ι' καὶ ἐξεβλήθη. *Ραφαὴλ ἔτη ε'* καὶ μῆνας ς'. Πάλιν ὁ ἄνωθεν *Νεόφυτος ἐν ἔτει ζριε' (1606) ἐν μηνὶ ὀκτωβρίῳ ιε', ἡμέρῃ δ', ἰνδικτιῶνος ε'.*»

Ἐν *Ἡρακλείτζα*, κωμοπόλει ὑπαγομένη τῇ

ἐπισκοπῇ Μυριοφύτου, ὑπάρχει ἐγκαταλελειμμένον ἐνοριακὸν ἀρχαῖον μονῆριον, ὅπερ τανῦν ἀνακαινίζεται. Εἰς τὴν κυριότητα αὐτοῦ ὑπάρχον πολλά τεύχη, ἐξ ὧν σώζονται τὴν σήμερον (εἰς οἰκτρὰν κατάστασιν) ἱκανὰ χαρτῶνα *Μηναια* καὶ ἄλλα τελετουργικὰ βιβλία, ἐν οἷς καὶ πέντε μεμβράνινα ἀξιοσημεῖωτα εὐαγγελικὰ τε καὶ εὐαγγελιστάρια, διαφόρων ἐποχῶν.

Ἐν δὲ *Καλλιπόλει* ἀνεύρον ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς κοινότητος τεσσαράκοντα καὶ δύο κώδικας, ὡς καὶ δύο μεμβράνινα εὐαγγελιστάρια ἀνήκοντα εἰς ἐκκλησίας δύο¹. Τῶν εὐαγγελισταρίων ἡ περιγραφή ἔχει οὕτως·

1. (Ἐκκλησία ἀγ. Δημητρίου). Τεῦχος εἰς 4^ο (0,34×0,25) ἐκ φύλλ. 260· δίστηλον ἐκ γραμμῶν 21· ἐλλείπει τὸ ὑπογεγραμμένον ι' ΙΑ'—ΙΒ' αἰῶνος. Ἐλλείπουσιν ἐν ἀρχῇ καὶ τέλει φύλλα τινά. Προηγούμενα τοῦ τεύχους δύο φύλλα, τοῦ μὲν συγκειμένου ἐκ τεσσάρων σελίδων ἐτέρας μονοστήλου (εἰς 8^ο) βίβλου τοῦ 16^ο αἰῶνος καὶ περιέχοντος μέρος ὀμιλίας, τοῦ δὲ προερχομένου ἐξ εὐαγγελισταρίου τοῦ 16^ο αἰῶνος. Τὸ κείμενον τῶν περιουσιῶν εἶνε τετονισμένον δι' ἐρυθρῶν σημαδιῶν, ἐν τέλει δὲ αὐτοῦ ὑπάρχει τὸ σύνθηες μηνολόγιον. Τὰ ἀρχικὰ κεφάλαια στοιχεῖα εἶνε μεγάλα καὶ κεχρωματισμένα, ἔτερα δὲ μικρότερα ὅλως χρυσαῖ.

2. (Ἐκκλησία ἀγίου Νικολάου). Τεῦχος εἰς 4^ο (0,29×0,23) ἐκ φύλλων 297, γραφὴν πιθανῶς περὶ ἀρχὰς τοῦ ΙΑ' αἰῶνος. Ἐλλείπει τὸ

1) Ὁ κ. Μ. Παράνικας (Σχεδιάσμα κτλ. ἐν Κων/πόλει, 1867, σ. 44) οὐδὲν ὀριστικῶς λέγει περὶ ὑπάρξεως σχολῆς ἐν Καλλιπόλει πρὸ τοῦ 1821. Συμπληρῶν ἐνταῦθα τὸ σχετικὸν περὶ τῆς πόλεως ταύτης χωρίον τοῦ λέγω, ὅτι ἐκ τετραδίου εὐρισκόμενον παρὰ τῷ ἐν Καλλιπόλει κ. Ἀγγελῆ Ν. Ταβουλαρίῳ πληροφοροῦμεθα ὅτι τῷ 1779 ἐδίδασκεν ἐνταῦθα ὁ διδάσκαλος Ἀντώνιος. Ἐν τῷ τετραδίῳ τούτῳ σώζεται ἐπιστολὴ Ἀντωνίου Παλλαδοκλέους πρὸς τὸν ἐν Καλλιπόλει Ἀντώνιον (26 Σεπτεμβρίου 1779) καὶ ἀπάντησις τούτου (12 Νοεμβρίου 1779) πρὸς τὸν Παλλαδοκλέα. Ἐν ἐτέρῳ δὲ τεύχει τοῦ κ. Ταβουλαρίου, περιέχοντι τὴν λογικὴν τοῦ Βλεμίδου, ἀναγινώσκειται ἡ ἐπομένη σημεῖωσις· «Ἐν ἔτει αὐα' ἡρξάμην διδάσκεισθαι τὴν τοῦ Νικηφόρου λογικὴν παρὰ τοῦ σοφολογιωτάτου διδασκάλου τῶν ἐπιστημῶν κυρίου κυρ Μανασσῆ ἐν τῷ σχολείῳ τῆς Καλλιπόλεως». Καὶ ἐν Μαδύτῳ ὑπῆρχε σχολεῖον κατὰ τὰ ἔτη 1776—1779, ὡς δείκνυσι τὸ προηγούμενον τετραδίον, ἐν ᾧ ὑπάρχει ἐπιστολὴ τοῦ Καλλιπόλεως Γρηγορίου (1776) πρὸς Νεόφυτον ἱεροδίασκον ἐν Μαδύτῳ, καὶ ἕτερα Στρατῆ μαθητοῦ (22 Σεπτεμβρίου 1779) πρὸς τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ Γρηγόριον ἱερομόναχον.

υπογεγραμμένον ἰ· τὸ κείμενον τετονισμένον· τινὰ ὠραία κεφαλαία γράμματα κεχρωματισμένα. Τρία πλούσια κοσμήματα ἐν σχήματι Π]. Ἐν ἀρχῇ τοῦ τεύχους ὑπάρχει μέγα τετράγωνον παραλληλογράμμου σχήματος κόσμημα, οὔτινος ἢ σύνθεσις εἶνε ἀξία προσοχῆς. Ἐν τέλει δὲ φαίνεται ὅτι ἐλλείπουσι 2 ἢ 3 φύλλα τοῦ μνηολογίου· δίστηλον ἐκ γραμμῶν 24. Ἐπὶ χαρτῶν δὲ τεμαχίου, κεκολλημένου (ἔσωθεν), ἐπὶ τῆς πρώτης πινακίδος, ἀναγινώσκεται τὸ ἐπόμενον σημείωμα· «† Τὸ παρὸν θεῖον εὐαγγελίον ἐξόνθει παρὰ τοῦ ἐυλαβεστάτου παπᾶ Κυριακοῦ· καὶ χαρτοφύλακος· καὶ ἀφιερῶθη ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Νικολάου· τοῦ δὲ ἱσταχόματος αὐτοῦ, διέσφαρμένον ὄντος ἠγοράσθη ἐνδύμα παρὰ τῶν τιμαυτάτων ἑνοριτῶν, τῶν βόπτων, καὶ ἀνακαιρίσθη μετὰ πάσης ἐπιμελείας παρ' ἐμοῦ τοῦ εὐτελοῦς καὶ ἀμαρτωλοῦ Κωνσταντίνου ἱερέος, καὶ ἐκκλησιαρχοῦ· καὶ ὅστις τοῦτο ὑστερήσει) κτλ. Τοῦτου χάριν ἐγστῶνει τὸ παρὸν γραμματίον ἐν ἔτει ςξθ'· (=1561) ἐν μηνί γεβρ. ἰρδ. δ'».

Τὰ εἰς τὴν κοινότητα ἀνήκοντα τεύχη ἦσαν συμμεμιγμένα μετὰ πολλῶν ἐντύπων βιβλίων, συσσωρευθέντα δὲ καὶ ἀριθμηθέντα ὑπ' ἐμοῦ κατὰ σχῆμα ἐτέθησαν ἐντὸς ἰδιαιτέρου κιβωτίου πρὸς εὐχερεστέραν χρησιμοποίησιν αὐτῶν παρὰ τῶν ἐν Καλλιπόλει διατρίβόντων περιηγητῶν. (Ἡ βιβλιοθήκη τῆς Κοινότητος εὑρίσκεται ἐν ἰδιαιτέρῳ οἰκήματι ἰδρυμένῳ ἐν τῷ κήπῳ τῆς τοῦ ἀγίου Δημητρίου ἐκκλησίας). Τὰ τεύχη ταῦτα παρουσιάζουσιν οὐκ ὀλίγας χρῆσιμους λεπτομερείας. Ἐν πρώτοις σημειῶ, ὅτι τὰ πλείονα αὐτῶν ἦσαν ἀρχῆθεν κτῆμα τοῦ υπερμεσοῦς τῆς ΙΖ' ἑκατονταετηρίδος ἀκμάσαντος Ἰωαννίτου λογίου Βησσαρίωνος τοῦ Μακρῆ, ὅστις ἐκκληροδότησεν αὐτὰ εἰς τὴν μητροπολιν Ἀχριδῶν· ἐντεῦθεν δὲ περιῆλθον εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ ἐκ Καλλιπολεως μητροπολίτου Πρεσπῶν Καλλινίκου¹, οὗ ἀποβίωσαντος,

πάντα τὰ βιβλία μετεκομίσθησαν εἰς Καλλιπολιν ὡς ἰδιοκτησία τῆς ἐν αὐτῇ ὀρθοδόξου κοινότητος. Ἐν ἀρχῇ τοῦ 5^{ου} τεύχους ὑπάρχει ἰδιογράφος κατάλογος πολυαριθμῶν βιβλίων, ἀναγνωσθέντων, κατὰ τὴν ἐπιγραφὴν, ἐν Ἰωαννίνοις ὑπὸ τοῦ Βησσαρίωνος Μακρῆ μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1674—1698, ἱκανὰ δὲ τεύχη τῶν ἐν Καλλιπόλει τανῦν εὑρισκομένων εἶνε αὐτογραφα τοῦ Μακρῆ (ἀριθ. 16, 22—28), τὸ δὲ περιεχόμενον ἀπάντων τῶν τευχῶν εἶνε ἀξιωματικόν, διὸ καὶ τίθημι ἐνταῦθα συνοψιν αὐτοῦ.

Ἐν τῷ 6^ῳ κώδικι ὑπάρχει καλὸν ἀντίγραφον ΙΖ' αἰῶνος «Νικομάχου Γερασηνοῦ ἀριθμητικῆς εἰσαγωγῆς τῶν εἰς δύο τὸ α', ὅπερ ἐξηγῆται ὁ φιλόσοφος Πρόκλος» ὁ ἐκ Λαοδικείας¹, οὗ ἢ ἀρχῆ· «Εἰσαγωγή ἐπιγέγραπται ὡς πρὸς τὰ γεγραμμένα», τὸ δὲ τέλος καὶ πάντες οἱ ἐν τῷ τῆς μουσικῆς ὀργάνῳ τῶν συμφωνιῶν λόγοι ἀνελλεῖς. Τέλος τῆς Νικομάχου ἀριθμητικῆς εἰσαγωγῆς². Τὸ κείμενον ἀμφοτέρων τῶν βιβλίων τοῦ Νικομάχου ἀναγινώσκεται καὶ ἐν ἐτέρῳ κώδικι τοῦ Μακρῆ (ἀριθ. 21, φ. 22—102).—Ἐν τῷ 28^ῳ κώδικι, ἀρχῶν ΙΖ' αἰῶνος, ὑπάρχει ἀξιολογὸν ἀπόγραφον (φύλ. 29—107) ἐπιγραφόμενον «Εὐκλείδου στοιχείων πρῶτον (β', γ', δ', ε' καὶ ζ') ἐκ τῶν Θεώων συνουσιῶν». Ἐν ἀρχῇ (φ. 1—28) ἀναγινώσκεται ἐπιγραφὴ ἔχουσα οὕτω· «Βιβλίον α^ο. Εἰσαγωγικὴ Μαθηματικὴ Προοίμιον», οὗ ἢ ἀρχῆ· «Τῷ πρωτοπείρῳ μαθητῇ ἵνα εἰσέλθῃ ἐν τοῖς ἀδύτοις τῆς μαθηματικῆς, δύο ταῦτα» κτλ. Εὗρον ἐπίσης ἐν δυσὶ κώδιξι (ἀριθ. 24, φ. 1^α, ἀριθ. 31) τοῦ Μακρῆ «Σχόλιον εἰς τὸ Ε^ο βιβλίον Εὐκλείδου στοιχείων, συντετακτὸν εἰς

ἀπὸ Νικαίας. Ἰδε Β. Μυστακίδου, περὶ Κουρουσεσμέ ἱστορικαὶ εἰδήσεις. Ἐν Κ. πόλει, 1885, σ. 50.

1) Καὶ ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τοῦ Escorial (E. Miller, Catalogue, σ. 347, ἀριθ. 206) ὑπῆρχεν ἀντίγραφον. Ἄτερον κέκτηται ὁ ἡμέτερος Σ. Κόμνος, ὅστις καὶ ἐξέδωκεν ἐν Ἡ' τόμῳ τῆς Πανδώρας (1857, σ. 253—256) ἱκανὸν ἀπόσπασμα σχολίων τοῦ Πρόκλου εἰς τὴν ἀριθμητικὴν εἰσαγωγὴν τοῦ Γερασηνοῦ.

2) Τὸ κείμενον τοῦτο κατέχει τὰ φ. 1—100 τοῦ κώδικος, μεθ' ὃ ἐπονται α') «Τοῦ Ψελλοῦ, τὸ κτιστὸν καὶ τὸ περιγραφτὸν», ἐπίγραμμα ἐξάστιχον, οὗ ἢ ἀρχῆ· «Θεὸς τὸ διττὸν οὐκ ἔχων τῶν πνευμάτων» κτλ. β') [Νόννου] συναγωγαὶ ὧν ἐμνήσθη ἱστοριῶν Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνὸς ἐν τῷ α' καὶ β' κατὰ Ἰουλιανοῦ στηλιτευτικῷ λόγῳ. Τὸ τεύχος τοῦτο ἦν κτῆμα Βησσαρίωνος τοῦ Μακρῆ.

1) Παρὰ τῷ ἐν Καλλιπόλει κ. Ἀγγελῆ Ταβουλαρίῳ σώζεται τετράδιον φέρον τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην· «Ἐν ποιγ^ο Μαΐου α^ο: Καταγραφὴ τῶν παλαιῶν νομισμάτων, ἧτοι τῶν μονέδων τῶν εὑρισκομένων ἐν τῷ βασιλικῷ θησαυροφυλακείῳ τῆς Ἀουστρίας, ἅπερ ἀντέγραφα ἐν Ἀχρίδι, ἐκ τῶν γεωγραφικῶν πινάκων, ἧτοι χαρτῶν χαλκογραφικῶν τοῦ πανερωτάτου καὶ θεοπροβλήτου μητροπολίτου ἀγίου Πρεσπῶν κυρίου κυρίου Καλλινίκου». Οὗτος ἐξελήγη μητροπολίτης Πρεσπῶν τῷ 1801, κατὰ μήνα Σεπτεμβρίου, ἐπὶ πατριάρχου Καλλινίκου τοῦ

ἐρμηνείαι τῶν ἐν τῇ παρουσίᾳ συνόψει τῆς ἀριθμητικῆς λόγων τε καὶ ἀναλογιῶν» οὐ ἢ ἀρχή «Σκοπὸς τῶν βιβλίων περὶ ἀναλογιῶν διαλαβεῖν» κτλ.¹ Ἐν δὲ τῷ 35* τεύχει εὔρηται οὐκ εὐκαταφρόνητον ἀντίγραφον (1598) τοῦ ἐπ' ὀνόματι Ἐπιφανίου Κύπρου φερομένου Φυσιολόγου², ἐπιγράφεται δὲ οὕτως· «Ἱστορίαι ἐκ τῶν φυσιολογικῶν περὶ ζώων», ὧν ἡ ἀρχή· «Ἀρχὴ περὶ τοῦ λέοντος. Ἔστι γὰρ ὁ λέων, τρεῖς φύσεις ἔχων ἐν ἑαυτῷ κατὰ τὸ ὁμοίωμα» κτλ. (φ. 129 - 150*). — Ὑπὸ ἐποψίν δὲ κριτικῆν, διὰ τοὺς φιλολογικῶς ἀσχολουμένους περὶ τὰ συγγράμματα τῶν ἀρχαίων ἱατρῶν, ἀξιολογῶν θεωρῶ τὸν ὑπ' ἀριθ. 38 κώδικα, οὗτινος περιεσώθησαν ἄχρι σήμερον 198 βουδύκινα

1) Ἐν τῷ 24 κώδικι ὑπάρχουσι προσέτι α') «Τοῦ σοφωτάτου Ψελλοῦ εὐσύνοπτον σύνταγμα εἰς τὰς τέσσαρας μαθηματικὰς ἐπιστήμας, ἀριθμητικὴν, μουσικὴν, γεωμετρίαν καὶ ἀστρονομίαν. Ἐνταῦθ' ἀριθμῶν συντομωτέρα φράσις». Ἀρχ. «Μέλλοντί μοι καὶ περὶ τῶν τεσσάρων μαθηματικῶν», φ. 2 κ. ε. Ἐν τέλει· «αρχοῖ Ἰανουαρίῳ ἡ'. Τέλος τῆς ἀστρονομίας. Οἱ ἀναγινώσκοντες, μένησθε τοῦ γράψαντος Βησσαρίωνος Μακρῆ, τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων». β') «Κλεομήδους κυκλικῆς θεωρίας μετεώρων βιβλίον» α' καὶ β', φ. 37^a-73^b. γ') «Πρόκλου σφαίρας μετὰ πολλῶν ἑκτενῶν σχολίων, φ. 74^a-81^b. δ') «Πρόκλου διαδόχου ὑποτύπωσις τῶν ἀστρονομικῶν ὑποθέσεων μετὰ σχολίων, φ. 82^a-125^b. Ἐν τέλει· «αρχοῖα. Μαρτίῳ, κ'. Ἐγράφη δὲ καὶ ἀνέγνωται ὑπὸ Βησσαρίωνος ἱερομόχου τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων». Τὸ προσμειωθὲν εὐσύνοπτον σύνταγμα τοῦ Ψελλοῦ ὑπάρχει καὶ ἐν τῷ 31 κώδικι, ἡ δὲ σφαῖρα τοῦ Πρόκλου εὔρηται καὶ ἐν τῷ 31 κώδικι. Τοῦ Ψελλοῦ συγγραφαὶ ὑπάρχουσι καὶ αἰετόμεναι· α') «Ἐπίλυσις εἰς τοὺς τῆς φιλοσοφίας τρόπους», ἀριθ. 21, φ. 103. β') «Σύνοψις τῶν πέντε φωνῶν καὶ τῶν δέκα κατηγοριῶν», ἀριθ. 21, φ. 108. γ') «Ἀναγωγὴ εἰς τὸν Τάνταλον» καὶ ἑτέρα· εἰς τὴν Κίρκην βουλομένην τὸν Ὀδυσσεῖα μεταμορφοῦν, ἀριθ. 21, φ. 115^b-133. Τὰ τοῦ αὐτοῦ «Σχόλια εἰς τὰ μετὰ τὰ φυσικὰ τοῦ Ἀριστοτέλους, ἀρχομένων τῶν σχολίων ἀπὸ τοῦ Ε'» ὑπάρχουσι κατ' ἰδίαν ἐν τῷ 17 κώδικι, γραφέντι τῷ 1666 ὑπὸ Δοσιθέου (τοῦ ὕστερον πατριάρχου) ἐν Ἱερουσαλήμ. Ὁ 21 κώδιξ περιέχει ἐν τέλει (φ. 134^a-157) «Ἀλκινόου φιλοσόφου εἰσαγωγὴν τῶν δογματῶν», ἐν φύλλῳ δὲ 110. Ἐτέρου τινὸς μεθοδον εἰς τοὺς τρόπους τῆς φιλοσοφίας, ἧς ἡ ἀρχή· «Ὅροι φιλοσοφίας. Φιλοσοφία ἐστὶ γνῶσις τῶν ὄντων» κτλ.

2) Ἐν τέλει τοῦ κειμένου· «ἔτι χρζ' μηνί σπτεμβρίῳ γ' χρίε Εὐγενίου ποτὲ Εὐθυμίου».

φύλλα. Τὸ τεῦχος τοῦτο 8^ο ὄν σχήματος (0,208×0,14) ἐγράφη, ὡς φαίνεται, περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΔ' αἰῶνος· συνίστατο δὲ πρότερον ἐκ πολλῶν ἠριθμημένων τετραδίων, ἐξ ὧν σώζονται τὴν σήμερον ἐν ἀνευ ἀριθμοῦ καὶ τὰ τετράδια λε'—νῆ'. Περιέχει δὲ σὺν ἄλλοις¹ τὴν ὑποβολιμαίαν ἐπιστολὴν τοῦ Ἰπποκράτους πρὸς Πτολεμαῖον βασιλέα τῆς Αἰγύπτου (φ. 39^a)², «Γαληνοῦ περὶ σφυγμοῦ ἐκ τοῦ β' βιβλίου αὐτοῦ» (φ. 41^b), «τοῦ αὐτοῦ Γαληνοῦ ἔτι περὶ σφυγμῶν» (φ. 52^a), καὶ πάλιν «Γαληνοῦ ἱητροῦ, περὶ οὖρων» (φ. 57^b), καὶ αὖθις «τοῦ αὐτοῦ ποιοῦ οὔρον ἀριστόν ἐστιν ἐπὶ τῶν ροσοῦντων» (φ. 58^a). Τούτοις ἐπονται α') «Μάγνου Ἐμμεσηνοῦ σοφιστοῦ ἀρχιητροῦ, περὶ τῆς τῶν οὔρων θεωρίας», ἧς ἡ ἀρχή· «Τῶν οὔρων, πολλαὶ μὲν αὐτὰ κατὰ γένος διαφοραὶ»³. β') ἀδήλου «Περὶ τοῦ γινῶμαι βουλήν γυναικός» (φ. 75^b). Ἀρχ. «Λαβῶν βάτραχον ποτάμιον» κτλ. γ') ἀδήλου «Διάκρισις σφυγμῶν» (φ. 76^b). Ἀρχ. «Πόσαι ποιότητες καθορῶνται» κτλ. δ') ἀδήλου «Στιχηρὰ ἱατρικῆς ἡχός α' πρὸς τὸ τῶν οὔραντων» (φ. 77^a). Ἀρχ. «Τῶν ἀσθενούντων δελία μέθε τρεῖς καὶ δέκι» κτλ. ε') «Θεοφίλου περὶ οὔρων ἀκριβῆς κατάληψις» (φ. 64^b), ἧς ἡ ἀρχή· «Τὴν περὶ τῆς τῶν οὔρων διαφορᾶς πραγματείαν» κτλ. ς') Ἐν τοῖς Physici et medici Graeci minores τοῦ Ideler (II) εὔρηται ἀνώνυμος α' Ἀκριβεστάτη σύνοψις περὶ οὔρων, ἐρμηνευθεῖσα ἐκ τῆς τέχνης τῆς ἱατρικῆς τῶν Ἰνδῶν».

1) Ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος ἑλλείπουσιν. Προηγούνται α') ἀγνώστου μοι ἱατρικῆς συγγραφῆς συνέχεια, πραγματευομένη ἐν κεφαλαίοις περὶ διαφορῶν ἱατρικῶν ζητημάτων. Τὸ κεφάλαιον τρίτον, περὶ τοῦ ὕταν φαίνεται πράσινος ἢ αὐτὴ στεφάνη, καὶ τὸ οὔρον κόκκινον, νὰ ἐνι εἴτε κυδωνόχρουν, εἴτε ὡς περ τυρόχρουν» κτλ. Παρέπονται συνταγαί. β') Ἀδήλου ἐρμηνεία τῶν βοτανῶν· κατὰ στοιχείον, ἀρχὴ τοῦ Α'. Ἀρχ. «Ἀμυμον ἐστὶ βίβα τῆς πενταφύλλου. Ἀγχοῦσα ἐστὶ τὸ ἐρυβοῦγλωσσον» κτλ. Τέλος· «Ὄκιμον τὸ κακῶς βασιλικόν. Ὄκιμου σπέρμα, ὁ τοῦ αὐτοῦ σπῆρος».

2) Ἐπιγράφεται· «Ἐπιστολὴ Ἰπποκράτους ἀρχιητροῦ σοφιστοῦ πρὸς Πτολεμαῖον βασιλέα Αἰγύπτου». Ἡ αὐτὴ καὶ ἐν τῷ 82 κώδικι (φ. 188^b) τῆς ἐν Χάλκῃ μονῆς τῆς Θεοτόκου. Ἐτέρα ἀντίγραφα σημειοῦσιν ὁ H. Omont (Inventaire sommaire des mss. du suppl. grec de la biblioth. nationale, ἀριθ. 252, 446) καὶ ὁ Daremberg (Notices et Extraits des mss. médicaux. 1re partie. Paris, 1853, σ. 19, 152).

3) Ὁρα Ch. Daremberg, Notices et Extraits, I, σ. 55, 149, 161.

Τὴν πραγματείαν ταύτην ἀποδίδωσιν ὁ ἐν Καλλιπόλει κώδιξ (φύλ. 80⁶) τῷ γνωστῷ ἰατρικῷ συγγραφεὶ Ἀετίῳ. Τοῦ αὐτοῦ δὲ «*Ἀετίου περὶ τῆς ἐκ σφυγμῶν σημειώσεως*» μικρὸν ἄρθρον ἀναγινώσκεται ἐν φ. 81^α, ἀρχόμενον μὲν ἐκ τῶν λέξεων «*Προσδοκωμένης ἤδη τῆς κρίσεως*», λήγον δὲ εἰς τὰ «*δεῖ προσδοκᾶν ἔσθθαι*». Εἶτα εὔρηται (φ. 81⁶) τὸ τοῦ Ἀποκράτους προγνωστικόν, καὶ τέλος «*Σχόλια σὺν Θεῷ εἰς τὸ προγνωστικὸν Ἰπποκράτους ἀπὸ φωνῆς Στεφάνου τοῦ φιλοσόφου*», ὧν ἡ ἀρχή· «*Τὰ εἰωθότα ἐπὶ ἐκάστου συγγράμματος*» κτλ.

Σημειῶ προσέτι κώδικα (ἀριθ. 8) βομβύκινον τοῦ II^ο αἰῶνος, περιλαμβάνοντα συλλογὴν συνοδικῶν καὶ πατρικῶν κανόνων, βασιλικῶν νόμων, καὶ ἀπὸ τοῦ σε' φύλλου τὴν ἀνακθάρασιν τῶν νόμων ὑπὸ τῶν αὐτοκρατόρων Βασιλείου, Κωνσταντίνου καὶ Λέοντος¹.

Ἐν τῷ 21^ο τεύχει εὔρηται πραγματεία αὐτοῦ Βλεμμίδου περὶ τῶν πέντε φωνῶν, καὶ διατίθει μόναι πέντε καὶ οὐ πλείον» (φ. 111⁶). Τέλος σημειῶ κώδικα τῶν ἀρχῶν τοῦ III^ο αἰῶνος (ἀριθ. 9), ἐνέχοντα τὴν γνωστὴν ἀκέφαλον δυστυχῶς μέχρις ἡμῶν περιληθοῦσαν διήγησιν τοῦ Σιλβέστρου Συροπούλου περὶ τῆς Φλωρεντινῆς Συνόδου· ἐπιγράφεται δὲ ἐνταῦθα οὕτως· «*Ἐκ τῶν ἀπομνημονευμάτων τῶν συγγραφέων παρὰ τοῦ μεγάλου ἐκκλησιαρχοῦ κυροῦ Σιλβέστρου τοῦ Συροπόλου. Περὶ τῶν πρέσβειων τῆς μελετωμένης ἐν Βασιλείᾳ τῆς Γερμανίας Συνόδου, πρὸς τὸν βασιλέα κύριον Ἰωάννην τὸν Παλαιολόγον καὶ τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν πᾶσαν, καὶ περὶ τοῦ συνοδικοῦ δεκρέτου καὶ ὅπως αὐτὸν θεράπευσον*»².

1) Τὸ τεῦχος τοῦτο (0,265×0,195), συνιστάμενον ἐξ 178 φύλλων ἠριθμημένων, εἶνε γεγραμμένον ὑπὸ δύο διαφόρων χειρῶν. Ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος ἰλλεῖπουσι. Τετραδιά τινα ἀτάκτως συνδεδεμένα· σητόβρωτον, πολλὰ δὲ φύλλα οἰκτρῶς βεβλαμμένα.

2) Ὁ κώδιξ εἶνε πλήρης καὶ καλῶς δεδεμένος· σύγκειται ἐξ 194 φύλλων· τὸ δὲ κείμενον ἀρχεῖται ἀπὸ τῶν λέξεων· «*Ἄρτι τῶν πρέσβειων ἀπὸ τῆς μελετωμένης συνόδου φθασάντων*». Ἐν τέλει· «*Τέλος τῆς ἀληθοῦς ἱστορίας ὑπὲρ τῆς οὐκ ἀληθοῦς ἐνώσεως*». Ἐπειτα (φ. 192⁶-194⁶) εὐ γενόμενος συνοδικὸς τόμος παρὰ τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ Συνόδου, ἐξ οὗ ἰλλεῖπουσιν αἱ ὑπογραφαί. Ἐτερον παλαιότερον ἀλλ' ἀνορθόγραφον ἀντίγραφον (τοῦ ἔτους 1580) εὔρον καὶ κατέταξα ὑπ' ἀριθ. 22 ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς μονῆς Βαζελῶνος, ὅπερ σύγκειται ἐκ 338 φύλλων εἰς μ. 4^ο (0,208×0,155). Ἐπιγράφεται δὲ τοῦτο οὕτως· «*Δι' ἡγεῖσιν τῆς Η^{ης} συνόδου*

Ἡ συλλογὴ τῶν ἐν Καλλιπόλει τευχῶν συμβάλλει ἐπαρκῶς καὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας, ὡς μαρτυροῦσιν αἱ ἐπόμεναι σημειώσεις.—Ὁ 1^{ος} κώδιξ περιλαμβάνει ἀγνωστοῦ μοι συγγραφέως, Μιχαὴλ Φωτεινοῦ, ἐκτενὲς ἔργον ἐπιγραφόμενον «*Ἡ εἰσαγωγή τῶν νόμων, ἧτοι τὰ ἱστυτοῦτα κατ' ἐπιτομήν*». Ὁ συγγραφεὺς ἐζῆ ἐν ἔτει 1778· ἦν δὲ Χίος, πρῶν μὲγας παχάρνικος καὶ τετιμημένος παρὰ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας τῷ ὀφφικίῳ αὐπάτου τῶν φιλοσόφων.—Ὁ 5^{ος} κώδιξ εἶνε αὐτόγραφος τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων αἰατροφυσικοῦ Νικολάου Κεραμέως, ἀκμάσαντος ἐν τῇ ΙΖ' εκατονταετηρίδι¹. περιέχει δὲ τὸ ἔτι ἀνεκδοτὸν αὐτοῦ «*Λεξικὸν ἑλληνικὸν καὶ ἀπλόν*», ὅπερ φαίνεται μοι ἀξιὸν προσοχῆς τινος παρὰ τῶν ἀσχολουμένων περὶ τὴν συλλογὴν δημοτικῶν λέξεων καὶ φράσεων². Ἦττον γνωστὸν σύγγραμμα τοῦ διασήμου Θεοφίλου Κυρδοαλλέως εὔρον ἐνταῦθα τὸ ἐπιγραφόμενον «*Σύντομος εἰσαγωγικωτέρα εἰς γεωγραφίαν, καὶ πρότερον εἰς θεωρίαν σφαιρικὴν, συγγραφείσα ἀπὸ φωνῆς τοῦ σοφωτάτου Θεοφίλου Κορδοαλλέως*»³ (ἀριθ. κώδ. 21 κ.ε.). Ἀνεκδοτα δὲ

ἐν Κωνσταντίνου πόλιν· πρὴν τῆς ἀποδιμείας· καὶ μετὰ τὴν εἰς Ἰταλίαν, ἀποδιμίαν. Σιλβέστρου, Σιρώπουλου, διακόνου, καὶ δικαιοφύλαξ. καὶ μὲγα ἐκκλησιάρχου: — Μετὰ πρακτικὰ τῆς αὐτῆς Η^{ης} συνόδου· Γεωργίου τοῦ Σχολάρου καὶ τοῦ αὐτοῦ Σιλβέστρου: † εἰς βιβλία τρία». Ἀρχεῖται ἐκ τῶν λέξεων ε... ἀρῆσιν ἢ ἐναντίαν δόξαν» κτλ. Σημείωσις τοῦ ἀντιγραφῆως Ἰωάννου Σούτζου δηλοῖ, ὅτι ἡ ἀντιγραφή ἀρξαμένη τῇ 1 ὀκτωβρίου 1579 ἐπερατώθη τῷ 1580. Τὸ τελευταῖον ἔτος ἐπαναλαμβάνεται ἐν τέλει, ἔνθα δηλοῦται ὅτι ἐγράφη ἐστὸ Γαλατά. Τὰ πρακτικὰ τοῦ Σχολαρίου σημειοῦται ὅτι μετεγράφησαν ἐκ τῆς στάμπας τὴν ἐξ Ἰταλίας.

1) Δ η μ. Προκόπιος ἐν Fabricii, Biblioth. Graeca, τ. XI, σ. 528. Γ. Ζαβίρα, Νέα Ἑλλ. σ. 473-74. Κ. Σάθα, Νεοελλ. Φιλολογ. σ. 322-323. Ἀπεθίω τῷ 1663. Ἴδε Α. Δ η μ η τ ρ α κ ο π ο ὄ λ ο υ, Προσθ. καὶ διορθ. σ. 52. Ὁ αὐτὸς γράφει περὶ Νικολάου Κεραμέως καὶ ἐν τῇ Ὁρθοδ. Ἑλλάδι, σ. 159.

2) Τὸ τεῦχος σύγκειται ἐκ 345 φύλλων. Ἐν φ. 333^α ἀναγινώσκεται αὐτόγραφος σημείωσις ἔχουσα ὕδα· «*Τέλος μὲ τὴν βοήθειαν καὶ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, φγν', ζς ἡ' τοῦ δεκεμβρίου μηνός*— Νικόλαος Κεραμεὺς ἰατροφυσικός». Τοῦ συγγραφέως τούτου ποιοῦσι μνείαν ὁ Δ ο σ ί θ ε ο ς (Περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις πατριαρχευσάντων σ. 1176), ὁ Μ ε λ ε τ ι ο ς ἐν Ἐκκλησ. Ἱστορίας τ. Γ', σ. 472, ὁ Ζ α β ί ρ α ς ἐν Ν. Ἑλλ. σ. 474, καὶ ἕτεροι.

3) Τούτου ἀντίγραφον ἀπόκειται καὶ ἐν τῇ Βιεν-

συγγράμματα τοῦ Ζακυνθίου Νικολάου Κούρσουλα¹ εἶρον τὰ ἐπόμενα· α') «Εἰς τὴν τοῦ Ἀριστοτέλους φυσικὴν πραγματείαν ὑπομνήματα καὶ ζητήματα», β') «Εἰς τὰ περὶ ψυχῆς τοῦ Ἀριστοτέλους βιβλία», γ') «Ἐπιπένημα καὶ ζητήματα εἰς τὸ Ἀριστοτέλους περὶ οὐρανοῦ»². Ἀλλὰ καὶ τοῦ Βησσαρίωνος Μακρῆ ἀγνωστοὶ παντελῶς συγγραφαί, ἰδιόγραφοι μάλιστα, φυλάττονται ἐν Καλλιπόλει· ἐπιγράφονται δὲ οὕτως·

α') «Εἰς ἅσασαν τὴν τῆς λογικῆς τοῦ Ἀριστοτέλους μέθοδον» (ἀριθ. κώδ. 25, φ. 1—13)· ἐν τέλει «αρχῆβ' ἰουρίω ιε' ἐτελίωσα τὴν συνοπτικὴν λογικὴν».

β') «Εἰς ἅσασαν τὴν τοῦ Ἀριστοτέλους λογικὴν πραγματείαν» (αὐτόθι, φ. 15^α—136^β).

γ') «Συλλογισμὸς τῆς λογικῆς» (ἀριθ. κώδ. 26, φ. 1—41).

δ') Ρητορικὴ τέχνη, γραφείσα τῷ ἀρχος' μητρί σεπτεβρίω» (ἀριθ. 31, σελ. 1—81).

ναίκα βιβλιοθήκη· ἴδε Α. Δημητρ. Προσθ. καὶ διορθ. σ. 41, ὃ δὲ Ζαβίρας ἐν Ν. Ἑλλ., σ. 315, σημειοῖ ὅτι ἐξεδόθη.

1) Ἴδε περὶ αὐτοῦ ἀκριβέστερον Ν. Κατραμῆ, Φιλολογ. Ἀνάλεκτα Ζακύνθου, σ. 311—315. Τοῦ παρὰ Σάθζ, Ν. Φιλολογ. σ. 255, σημειουμένου ὑπομνήματος εἰς τὸ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς εὔρηται ἀντίγραφον καὶ ἐν Καλλιπόλει, ἐν τῷ 16 κώδικι, φ. 112—210 ἕτερον ἐσημείωσα ἐν Καταλ. τῶν χειρογρ. τῆς Εὐαγγ. Σχολῆς, σ. 19.

2) Τὰ τρία ταῦτα συγγράμματα δὲν μνημονεύονται ἀλλοῦ. Τὸ πρῶτον ὑπάρχει ἐν τῷ 22 κώδικι συγκεκριμένῳ ἐκ φ. 286, ἐπιγραφομένῳ δὲ «Εἰς τὴν τοῦ Ἀριστοτέλους φυσικὴν πραγματείαν ὑπομνήματα καὶ ζητήματα, Νικολάου Κούρσουλα τοῦ Ζακυνθίου, διδασκάλου, φιλοσόφου καὶ θεολόγου». Ἐγγραφή ὑπὸ τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ Βητσο. Μακρῆ. Τὸ δεύτερον σύγγραμμα περιέχεται ἐν τῷ 23 κώδικι ἐκ φ. 344, φέροντι σημείωμα τὸδε· «Μνήσθητε τοῦ γράψαντος οἱ ἀναγινώσκοντες Βητσαρίωνος Μακρῆ τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων, οὗ καὶ κτῆμα τὸ παρὸν πρὸς τοὺς ἄλλοις τυγχάνει. φχξγ'». Τὸ τρίτον ὑπάρχει ἐν τῷ 16 κώδικι, ἔχοντι ἐν τέλει τὸ «Μέμνησθε τοῦ γράψαντος οἱ ἀναγινώσκοντες, Βητσο. Μακρῆ, τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων». Ὁ Μακρῆς ἀπέβίω τῷ 1699. Ἴδε Π. Ἀραβαντινοῦ, Χρονογρ. τῆς Ἠπείρου, τ. 2, σ. 276. Τῷ 1669 ἔπειτα διατρίβων ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀντέγραψε τὸ τοῦ Κορυδαλλέως ὑπόμνημα εἰς τὸ περὶ φυσικῆς ἀκροάσεως βιβλίον τοῦ Ἀριστοτέλους (ἴδε κώδ. 27 Καλλιπ.), σημειώσας ἐν τέλει τὰ ἐπόμενα· «Ἐλαβε τέλος ἡ παρούσα βιβλος ἐν ἔτει ἀπὸ Χριστοῦ γενέσεως χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ ἑξηκοστῷ ἐνάτῳ. Ἐλαφροβλιώνως ἐδόμη ἱσταμένου. Ἐν Κωνσταντινουπόλει. Μνήσθητε τοῦ γράψαντος οἱ ἀναγινώσκοντες, Βητσαρίωνος Μακρῆ τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων». Πρβλ. Μ. Παράνικα, Σχεδιάγραμμα σ. 64.

ε') «Βησσαρίωνος εἰς τὸν τοῦ ἁγιασμοῦ Ἀπόστολον, αἰτηθείσα παρὰ τοῦ ἐν ἱερομονάχοις καὶ πνευματικοῖς πατράσι Θεοφάνους, ἡγουμένου μονῆς τοῦ ἁγίου Νικολάου τοῦ ἐν χωρίῳ Σκαμνέλι».

Τοῦ δὲ διασημοτάτου διερμηνευτοῦ τῆς Ἰ. Πύλης Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου τοῦ ἐξ Ἀπορρήτων ἀνέκδοτον σύγγραμμα, ἀπαξ μνημονευθὲν ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Δημητρακοπούλου¹, ὑπάρχει ἐν Καλλιπόλει τὸ ἐπιγραφόμενον· «Ζητημάτων θεολογικῶν λύσεις ἐκδοθείσαι παρὰ Ἀλεξάνδρου τοῦ μεγάλου ρήτορος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, τοῦ Κωνσταντινουπόλιτου, κατὰ τὸ ἀχο' ἔτος τὸ κοσμοσωτήριον ἀπὸ Χριστοῦ γεννήσεως. Πρὸς τοὺς λεγομένους Ἐργλέτους, ἃς ἐκτίνοι ἀπορήσαντες ἐζήτησαν παρὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας»².

Ὁ Καισάριος Δαπόντες ἐν τῷ Ἱστορικῷ Καταλόγῳ αὐτοῦ³ κατατάσσει ἐν τοῖς ἐλλογίμοις πατριάρχαις Ἱεροσολύμων Παρθένιον τὸν Ἀθηναῖον, ὃν χαρακτηρίζει καὶ ὡς φιλόσοφον. Οὗτος γενόμενος μητροπολίτης τῆς παλαιστινιακῆς Καισαρείας διεδέξατο βραδύτερον τὸν πατριάρχην Μελέτιον⁴. Ὁ Δαπόντες οὐδὲν σύγγραμμα αὐτοῦ γινώσκει⁵, ἐν Καλλιπόλει ὁμως εἶρον ἀξιοσημείωτον ἱστορικὸν σύγγραμμα, ἐπι-

1) Ἐν τῇ ἐφημερίδι «Κλειώ», ἀριθ. 875.

2) Ὑποτίθηναι ὅτι τὸ αὐτὸ σύγγραμμα ὑπάρχει καὶ ἐν τῇ ἐθνικῇ βιβλιοθήκῃ τῶν Παρισίων· ἴδε H. Omoné, Inventaire sommaire des mss. du supplement grec de la bibliothèque nationale. Paris, 1883, σ. 85, ἀριθ. 754 «Alexandri Maurocordati quaestionum theologiarum solutiones». Τὸ ἐν Καλλιπόλει ἀπόγραφον εὑρηται ἐν τῷ 31 κώδικι· ἐνέχεται ἐν 15 φύλλοις καὶ ὑπὸ τὴν πέλξαν φέρεται τὸ ὄνομα τοῦ ἀντιγραφῆως· καὶ τὸδε πρὸς τοὺς ἄλλοις κτίμα Πάνου Πετριότητου». Περὶ τοῦ βίου τοῦ συγγραφέως ἴδε Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου τοῦ ἐξ Ἀπορρήτων ἐπιστολαὶ ρ'· ἐκδίδονται ἐπιστασίᾳ Θ. Λιθαδᾶ. Τεργέστη, 1879, σ. πγ' κ.ε. — A. Pap. Calimachū, Despre Alex. Mauroc. Exaporitulū si despre activitate sa politica si literaria. Bucuresti, 1884.

3) Κ. Σάθα, Μεσ. Βιβλιοθ. τ. Γ', σ. 98.

4) Γρ. Παλαμά, Ἱεροσολυμιάς, σ. φοε'. Καισαρείας ὡν μητροπολίτης ἐτιμήθη ὁ Παρθένιος ὑπὸ τοῦ Ἀθ. Ἰψηλάντου· τὰ μετὰ τὴν ἄλωσιν σ. ιη'. Κατὰ τὸν αὐτὸν χρονογράφον (σ. 344) ὁ Παρθένιος ἐγένετο πατριάρχης μαρτίφ τοῦ 1739.

5) Ὁ Σέργιος Μακρῆς ἐν Ἑκκλ. Ἱστορ. (παρὰ Σάθα, Μεσ. Βιβλιοθ. τ. Γ', σ. 234) ὀνομάζει αὐτὸν σοφὸν καὶ πολυμαθῆ· οὐδὲ οὗτος σημειοῖ σύγγραμμά τι τοῦ Παρθενίου.

γραφόμενον «*Παρθενίου μητροπολίτου Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης, τοῦ ἐξ Ἀθηῶν, ἱστορία τῆς μεταξύ Ρωμαίων τε καὶ Ἀρμενίων διαφορᾶς*». Τὸ τεῦχος τοῦτο αὐτόγραφον ὄν κείται ὑπ' ἀριθ. 30, συγκείμενον δὲ ἐκ φύλλων 55 εἰς μικρὸν 4^ο (0,215×0,16) περιλαμβάνει μόνον τὸ πρῶτον μέρος τῆς ἱστορίας. Ἐν τέλει αὐτοῦ ὁ συγγραφεὺς λέγει· «ἄ δὲ μετὰ ταῦτα γενήσεται, ἐν τῷ ἐφεξῆς βιβλίῳ διηγησόμεθα», ὁποῦθεν ὑποτίθημι ὅτι ἡ συνέχεια δὲν ἐγράφη. Τὰ ἐν τῇ ἱστορίᾳ ταύτῃ διηγούμενα συμβάντα ἔλαβον χώραν ἐν τῷ παναγίῳ Τάφῳ, ἐπὶ τῶν πατριαρχῶν Ἱεροσολύμων Χρυσάνθου τοῦ Νοταρᾶ καὶ Μελετίου τοῦ ἐξ Αἴνου¹.

Ἐν Καλλιπόλει σώζεται ἐπίσης ἀντίγραφον τῆς σπανιωτάτης παραφράσεως τοῦ *Στεφανίου καὶ Ἰγρηλάτου* ὑπὸ Θεοδοσίου τοῦ Ζυγομαλά, οὗτινος ἐν μόνον ἀντίγραφον ὑπῆρχεν ἡμῖν γνωστόν². Ἀναγινώσκεται ἐν τῷ κώδικι 35, φ. 104—128, κατ' ἀντίγραφον πᾶν ἀνορθόγραφον Εὐγενίου ποτὲ Εὐθυμίου (μηνὶ αὐγ. 10, ἔτους 1599). Ἐν φ. 127 ὁ παραφράστης λέγει τὰ ἐπόμενα· «Τὰς πέντε καὶ δέκα ταύτας συνομιλίας τὰς ἔφερον ἀπὸ τῆν Ἰνδιαν ὁ Περζῶ ὁ ἰατρός, καὶ ἰδωκέ τας τὸν βασιλεῖα τῆς Περσίας πρῶτον καὶ ἀπὸ γλῶσσαν ἰνδικὴν ἔκαμῆν την εἰς περσικὴν, δευτέρον καὶ ἀπὸ περσικὴν εἰς ἀραβικὴν· τρίτον ὁ Συμεὼν ὁ Θῆβ (sic) ὁ ἀμυρᾶς Καλαβρίας εἰς ἑλληνικὴν μετέφερον· τέταρτον καὶ ἀπὸ ἑλληνικὴν τῶρα εἰς ἀπλὴν ἐγένετο παρ' ἐμοῦ τοῦ ταῦτα σχεδιάσαντος Θεοδοσίου πρωτονοταρίου Ζυγομαλά». Ἐν τε-

λει δὲ τοῦ κειμένου ὑπάρχουσι ἀστίχοι τοῦ αὐτοῦ Θεοδοσίου» ἔχοντες ὡδε·

Μυθικὴ βίβλος ἐξ ἰνδικῆς σοφίας
προσενεχθεῖσα πρὸς γλῶσσαν τὴν περσίδα,
ἀραβικὴν τε εἶτα τὴν ἑλληνίδα,
καὶ νῦν πρὸς ἀπλὴν τὴν τῶν πολλῶν δημόδη·
αἰνιγματωδῶς συντείνουσα τὰς πράξεις
πρὸς βιωτικὸς παροϊμιώδεις ὕδλους,
οὓς ὁ Περζῶς μεταγλωττίσας πρῶτος,
Συμεὼν φιλόσοφος δευτέρος ἀνεφώνη,
δς καὶ ἀμυρᾶς καὶ ῥῆξ ἦν Σικελίας,
Καλαβρίας τε πρίγκηπος Ἰταλίας.
Αὐτὸς Θεοδοσίος ταυτὶ γεγράφει,
δῶρον τῷ καιρῷ χρήσιμον τοῖς ἀνθρώποις
ἡδονῆς, ὡς φέροντα πρὸς δόδον ἔϊνῃ.
Λόγοις σοφιστῶν μετασχηματισθέντες
ἔπεισι θαυμάσια ἐξυφαμένοι.

Πασίγνωστος εἶνε ὁ πολυγραφικώτατος στιχοουργὸς τοῦ παρελθόντος αἰῶνος Καισάριος ὁ Δαπόντες, πρὸς δὲ ὀφείλεται ἡ περισυναγωγὴ ἀπείρων καὶ ποικίλων πληροφοριῶν, μάλιστα δὲ ἱστορικῶν καὶ τοπογραφικῶν. Ὁ κ. Σάθας ἐδημοσίευσεν τὸν *Χρονογράφον* καὶ τὸν *Ἱστορικὸν αὐτοῦ Κατάλογον*¹, ὁ δὲ ἑλληνοστῆς E. Legrand καθιέρωσε τέσσαρας ὀγκωδιστάτους τόμους διὰ τὴν ἔκδοσιν τῶν *Λαυικῶν Ἐφημερίδων*, τοῦ *Κήπου Χαρίτων* καὶ ἄλλων συγγραμμάτων τοῦ Δαπόντε². Διὰ τὴν βιβλιογραφικὴν λοιπὸν ἀξίαν τοῦ συγγραφέως τούτου κρίνω κελὸν νὰ σημειώσω ἐναυθῆα, ὅτι ἐν Καλλιπόλει εὑρον κώδικα (ἀριθ. 12) πᾶν ὀρθῶς καὶ ἐπιμελῶς γεγραμμένον, οὗτινος ἡ γραφή, ὡς καὶ αἱ ἐπιγραφαί, ὑποδηλοῦσιν, ὅτι αὐτὸς ὁ Δαπόντες ἐποίησεν ποτε πλήρη σειράν τῶν ἀνεκδότων αὐτοῦ συγγραμμάτων, διελὼν αὐτὴν εἰς ὠρισμένους τόμους. Τὸ ἐν Καλλιπόλει τεῦχος 4^ο ὄν σχήματος (0,24×0,173) συμπεριλαμβάνει τὸν Η' καὶ Θ' τόμον τῶν τοῦ Δαπόντε συλλογῶν. Ὁ μὲν Θ' τόμος περιέχει τὸν *Κήπον*

1) Ἴδε περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης τὰς ὀλίγας λέξεις τοῦ Γ.ρ. Παλαμά, Ἱεροσολυμ. σ. φη-φοᾶ'.

2) Κ. Σάθας, Μετ. Βιβλιοθ. τ. Γ', σ. ξη'. Ὁ τε Φαβρίκιος καὶ ὁ Harless (Bibl. Gr. τ. XI, σ. 326) ἀγνοοῦσι τὴν παράφρασιν ταύτην, ὁ δὲ κ. Μ. Γεδεών (Χρον. πατριαρχ. Ἀκαδημ. Ἐν Κων/πόλει, 1883, σ. 62, ἐν ὑποσημ.), καίτοι προσημειωθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Σάθα, παρασιωπᾷ· ὁ αὐτὸς ἀγνοεῖ καὶ τὸ ὑπὸ Α. Μηλιεράκη (Ἰγμυμ. περιγρ., ἐν Ἀθῆν., 1880, σ. 182—183) ἐκδοθὲν ἀξιοσημείωτον αὐτόγραφον σημεῖωμα τοῦ Θεοδ. Ζυγομαλά. Ἐπειδὴ δὲ ὁ κ. Γεδεών (Χρον. πατριαρχ. οἴκου. Ἐν Κων/πόλει, 1884, σ. 194) διδάσκει ὅτι ὁ Θ. Ζυγομαλάς ἦν μόνον πρωτονοτάριος (τῷ 1575), σημειῶ πρὸς συμπλήρωσιν ὅτι τὸ ὀφφίκιον νοταρίου εἶχεν ὁ Ζυγομαλάς ἀπὸ τοῦ 1563 ἔτους. Ἦτε καὶ ἔγραψε τὸν LXIV (νῦν 75) ἱστορικὸν κώδικα τῆς βιενναῖας βιβλιοθήκης (Ἴδε Lambecii, Comment., τ. VIII [ἐκδ. 1689], σ. 509). Ὁ αὐτὸς Ζυγομαλάς ἔγραψε καὶ ἕτερον κώδικα φυλαττόμενον ἐν Δρέσδῃ ἕρα V. Gardthausen, Griech. Palaeogr. σ. 340.

1) Μετ. Βιβλιοθ. τ. Γ'.

2) E. Legrand, Bibl. grecque vulgaire II, σ. VII—XIX καὶ 1-279.—E. Legrand, Ephémérides Daces etc. τ. I—III. Πολλὰ πονήματα τοῦ Δαπόντε ἐξεδόθησαν ζῶντος τοῦ συγγραφέως· ἦρα τὸν κατάλογον αὐτῶν παρὰ Σάθα, Neesl. Philolog. σ. 503—505, καὶ Ζαβίρα, N. Ἑλλ. σ. 392—393.—Ἐπὶ τῆς β' πινακίδος τοῦ 27 κώδικος τῆς βιβλιοθ. τοῦ Ἑλλ. Φιλολ. Συλλόγου ἀναγινώσκεται ἡ ἐξῆς σημείωσις· «Καισάριος μοναχὸς Δαπόντες Σκοπελίτης, ἀπέθανεν εἰς τοὺς ἀψπδ' δεκεμβρίου δ', ἀνήμερα τῆς ἁγίας Βαρβάρας, εἰς τὸ Ἄγιον Ὄρος, εἰς τὴν μονὴν τῶν ἁγίων Τεσσαράκοντα τοῦ Ξηροποτάμου, καὶ ὁ Θεὸς νὰ τὸν ἀναπαύῃ». Πρβλ. Σάθας, Μετ. Βιβλιοθ. τ. Γ', σ. με'.

Χαρτιων, ὃν ἐξέδωκαν ἤδη σχεδὸν ταυτοχρόνως ὁ τε κ. Γαβριήλ Σοφοκλῆς¹ καὶ ὁ κ. Emile Legrand, ἀντιγράψαντες ἐξ ἑτέρου αὐτογράφου ἐπίσης κώδικος τῆς βιβλιοθήκης τοῦ ἐν Σταυροδρομίῳ ἐνοριακοῦ σχολείου τῆς Παναγίας². Τὸ δεύτερον μέρος τοῦ ἐν Καλλιπόλει τεύχους περιλαμβάνον τὸν Η' τόμον ἐπιγράφεται· *α' Ἀρθη Νοητά. Τουτέστι Βιβλιον, περιέχον Ἀρθολογίαν τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς, καὶ Διαλόγους, καὶ Λόγους τινὰς, καὶ ἄλλα διάφορα. Παρὰ Κωνσταντίνου Δαπόντε, τοῦ μετονομασθέντος Καυσαρίου. Ποιθῆντα πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ, καὶ ὠφέλειαν, καὶ χαρὰν τῶν ἀναγιγνωσκόντων αὐτοῦ Ἀδελφῶν. Ἀμειρωθέντα δὲ τῷ Παραγιοτάτῳ πρώτῳ Κων/πόλεως κυρίῳ κυρίῳ Κυρίλλῳ. Τόμος ὄγδοος*. Οὐδεὶς τῶν βιβλιογράφων γινώσκει ἀκριβῶς ἂν ποτε τὸ βιβλίον τοῦτο ἐτυπώθη. Ὁ Σάθας καὶ ὁ Ζαβίρας³ γινώσκουσι πάνυ ἀτελῶς τὴν ἐπιγραφὴν μόνον, οἶαν αὐτὸς ὁ Δαπόντες εἶχε σημειώσει ἐν ἀπλῶ καταλόγῳ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ· διὸ καὶ παρέχω ἐνταῦθα πληροφορίας τινὰς περὶ τοῦ περιεχομένου. Προτάσσεται ἕμμετρος προσφώνησις ἐξ 66 στίχων μετὰ χρονολογίας ἐν τέλει *αμψέη, αὐγοῦστον ιε'**⁴, ἐπιτεταί λεπτομερῆς πίναξ τῶν περιεχομένων, τὸ δὲ κείμενον καταλαμβάνει ἡριθμημένας σελίδας 366. Ἐν τέλει εὐρηταί ἀπαριθμησις τῶν στίχων τοῦ κειμένου, συμποσομένῳν εἰς 10,570, μεθ' ἣν δῆλωσις περὶ τῶν ἤδη, ζῶντος τοῦ συγγραφέως, ἐκδοθέντων συγγραμμάτων αὐτοῦ, ἐν ᾗ παραπονείται κατὰ τοῦ διορθωτοῦ Μανδακάση, τοῦ ἐπιμεληθέντος τὴν ἐν Λειψία κατὰ τὸ 1766 ἐκτύπωσιν τοῦ *Καθρέπτου Γυναικῶν*⁵. Τὸ περιεχόμενον εἶνε ποικίλον· ὡς δ' ἐν τοῖς λοιποῖς γνωστοῖς συγγράμμασιν, οὕτω καὶ ἐνταῦθα περιέσωσεν ὁ Δαπόντες ἀξιολόγους πληροφορίας

ἱστορικές τε καὶ τοπογραφικάς τῆς συγχρόνου αὐτῷ ἐποχῆς. Ἀπὸ μὲν τῆς σελίδος 251 ὁμιλεῖ ἐκτενῶς περὶ τοῦ ἐν Ἀγίῳ Ὁρει σχολείου, οὗ προέστη Εὐγένιος ὁ Βουλγαρίσις· ἀπὸ δὲ τῆς 266 σελίδος περιγράφει λεπτομερῶς τὰ ἀνατεθειμένα τῇ Θεοτόκῳ μοναστήρια, ὡς καὶ τὰς ἐν πόλεσιν ἐκκλησίας τῆς Παναγίας¹.

Καὶ ταῦτα μὲν ἐν περιλήψει περὶ τῶν ἐν Καλλιπόλει τευχῶν. Ἐν δὲ *Τζατάλιζα* τῆς Δράμας ἐγνώρισα τὸν ἐξ Ἠπείρου καταγόμενον ἀγαθὸν ἱερέα Ἰωάννην Ἀναστασιάδην (υἱὸν τοῦ ἱατροῦ Χαρισιάδου), ὅστις κέκτηται τρεῖς κώδικας, ὧν οἱ μὲν δύο περιλαμβάνουσι μεταφράσεις ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ δύο ἱατρικῶν βιβλίων *απαρὰ τοῦ ἐν ἱατροῖς ἐλαχίστου Κωνσταντίνου Φιτζίου τοῦ ἐκ Ζαγορίου τῶν Ἰωαννίνων*, ὁ δὲ τρίτος τὰ ἐπόμενα· α') σελ. 1—314 εἰς φύλλον· *«Σύνοψις ἅπας τῆς πρακτικῆς ἱατρικῆς, ἥτοι γνῶμαι τῶν σοφωτάτων ἱατρῶν· μεταγλωττισθῆν ἀπὸ τῆν λατινικῆν διάλεκτον εἰς τῆν ἡμετέραν ἀπλῆν φράσιν, παρὰ Ἀλεξάνδρου Γρακουλέου Βυζαντίου εἰς χάριν καὶ ἐξόδου κὴρ Κωνσταντίνου Γρακουλέου Μπασαδάκι Χαριότην*. Κατὰ σημείωμα ἐν τέλει ἐργάζη τῇ 19 Σεπτεμβρίου 1770 ὑπὸ Κωνσταντίνου Φιτζίου τοῦ Ζαγορίου, ἐκ χωρίου Διασκοβίτζι, δαπάνῃ Κωνσταντίνου Κρηταίου Παπαδοπούλου Μπασαδάκη Χανιώτη· β') φύλλα 12· *«Σημειώματά τινα περὶ ὀξέων πυρετῶν, συλλεχθέντα παρὰ Γεωργίου Νουταρᾶ ἱατροῦ τοῦ Κορινθίου*». Προτάσσεται δὲ τοῦ ὅλου τεύχους εἰσαγωγή εἰς τὴν ἱατρικὴν ἐπιστήμην ὑπὸ Δημητρίου Ἀθανασίου.

1) Ἐν Ἀθήναις, 1881.

2) Τὸ τεῦχος τῆς Παναγίας εἶνε ἑλλειπές, ἀποκοπέντων παρὰ κακοῦθρος φύλλον τινῶν. Ὁ κ. Legrand ἀνεπλήρωσε τὸ κείμενον κατ' ἀντίγραφον φύλλου, ἐκγράψαντος τὸν Κῆπον Χαριτίων πρὸ τῆς εἰρημένης καταστροφῆς. Ἴδε Biblioth. gr. vulg. II, σ. VII.

3) Οὗτος σημειοῖ μὲν ὅτι ἐτυπώθη, ἀλλ' ἀγνοεῖ τὸ ἔτος. Νέας Ἑλλάδος σ. 392.

4) Τὴν αὐτὴν ἀκριβῶς χρονολογίαν φέρει καὶ ὁ πρόλογος τοῦ Κῆπου (Ἴδε E. Legrand, Bibl. gr. vulg. II, σ. 4)· διὸ δὲν φαίνεται ἀπίθανον ὅτι ὁ συγγραφεὺς ἐν μίᾳ καὶ τῇ αὐτῇ ἐποχῇ ἔγραψε τοὺς προλόγους μόνον.

5) Ἡ αὐτὴ δῆλωσις ἀπαντᾷ καὶ ἐν ἄλλοις χειρογράφοις, ὡς καὶ ἐν ἐκδοδομένοις βιβλίοις. Πρβλ. Κ. Σ α θ α, Μεσ. Βιβλιοθ. τ. Γ', σ. νδ'—νε'.

1) Ἐν τῷ περὶ τῆς σχολῆς διηγήματι ἀρηγεῖται ὁ Δαπόντες, ὅτι αὕτη, προτροπῇ τοῦ πατριάρχου Κυρίλλου Ε', κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ κὴρ Μελετίου Βατοπεδινοῦ «ἔζησε χρόνους ἕξ ἐπτὰ». Μετὰ δὲ τὴν καταστροφὴν ἕτερος Βατοπεδινός, Γαβριήλ ὀνόματι, βουληθεὶς ν' ἀνασυστήσῃ αὐτὴν μετέβη πρὸς συλλογὴν συνδρομῶν εἰς Βενετίαν, Τεργέστην, Σερβίαν, Ρωσίαν, Κων/πολιν, Μολδοβλαχίαν, Ρουμέλιαν, κτλ. καὶ ἐν διαστήματι δεκαμήνῳ συνήθροισε 3,000 φλ. βενετικά. Ἐπανελθόντα δὲ αὐτὸν εἰς Βενετίαν πρὸς ἀγορὰν τυπογραφείου, ἠπάτησεν εἰς τῶν ἐκεῖ ἑλλ. τυπογράφων, διότι πείσας ὠδήγησε τὸν Γαβριήλ εἰς Βουκουρέστιον, ἔνθα τῇ συνδρομῇ τῆς ἡγεμ. αὐλῆς ἐπέτυχε ν' ἀποξενώσῃ αὐτὸν τῆς τοῦ τυπογραφείου κυριότητος. Ὁ Δαπόντες ὀδύρεται ἐπὶ τῇ συμφορᾷ ταύτῃ, λέγων, ὅτι ὁ Γαβριήλ ἐπανῆλθεν εἰς τὸν Ἄθωνα «μὲ τὴν ψυχὴν ἔς τὸ στόμα καὶ γῆῶτα μοναχῆ». Τὸ πῖθιμα ὁμοῦς τοῦτο δὲν ἀπῆλπισε τὸν Γαβριήλ, διὸ καὶ ἐπεχείρησε δευτέραν περιουσίαν, ἣς τὸ ἀποτέλεσμα ἀγνοεῖται. Ὁ ποιητὴς προτρέπει θερμῶς τοὺς ὀρθόδοξους νὰ συνεισφέρωσιν ἐκ νέου πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς ἀνασυστάσεως τοῦ σχολείου.

Περὶ τῆς ἐπὶ τοῦ Παγγαίου ὄρους μονῆς Κοσσιτίτζης.

Ἡ μονὴ αὕτη ἰδρύεται ἐντὸς μακρᾶς, στενῆς καὶ ἀνωφερῆς φάραγγος τοῦ Παγγαίου ὄρους¹, ἀνοιγομένης πρὸς τὸ ΒΑ ἄκρον αὐτοῦ, ὅπουθεν ἄρχεται λιθόστρωτον ἄγον πρὸς τὴν μονὴν ἐν διαστήματι ὥρας περίπου· τιμᾶται δὲ ἡ μονὴ ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεοτόκου, τῆς Ἀχειροποιήτου λεγομένης, ἕνεκα παντελῶς ἀγράφου εἰκόνας πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων εὑρισκομένης ἐνταῦθα, εἰς μεγίστην δὲ εὐλάβειαν παρορμούσης τοὺς ἐν Μακεδονίᾳ χριστιανούς. Πρῶτος κτίτωρ ἀναγράφεται ὁ ἁγ. Γρηγόριος, μοναχὸς ἀγνώστου πατρίδος, ἀκμάσας πιθανῶς περὶ τὰ τέλη τοῦ Ἰαῖωνος.

Τὸ καθίδρυμα τῆς μονῆς, ἰσχυρῶς περιτετευχισμένον, διαιρεῖται εἰς δύο κεχωρισμένα μέρη συγκοινωνούντα διὰ θύρας, ὧν τὸ μὲν πρὸς τὴν εἰσοδὸν ὠρίσται τοῖς προσκυνηταῖς, τὸ δ' ἕτερον τοῖς μοναχοῖς. Ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς ὑψοῦται μεγαλοπρεπῆς ναὸς κεκαλυμμένος πανταχοῦ ὑπὸ τοιχογραφιῶν γενομένων ἐν ἀρχαῖς τοῦ αἰῶνος τούτου ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν μολδαουῦ ζωγράφου. Οἱ μοναχοὶ ὑπολογίζονται μέχρις ἑβδομήκοντα, ἅπαντες μακεδόνες, ὁμιλοῦντες οἱ μὲν τὴν ἑλληνικὴν, οἱ δὲ τὴν βουλγαρικὴν γλῶσσαν. Διοικεῖται δὲ ἡ μονὴ παρ' ἡγουμένου, φέροντος κανονικῶς τὸν τίτλον «πρωτοσυγκέλλου καὶ ἀρχιμανδρίτου» καὶ περιστοιχουμένου ὑπὸ συμβουλίου, οὗ τὰ μέλη ἐκτελοῦσι τὰ καθήκοντα οἰκονόμου, σκευοφύλακος κτλ.

Ἐπὲρ τὴν μονὴν ὑψοῦται κορυφὴ βουνοῦ ἀποκρύπτουτος τὸ καθίδρυμα αὐτῆς ἐκ τῆς πε-

διάδος τῶν Φιλίππων. Ἐπὶ τῆς ἄκρας δὲ τῆς πλευρᾶς αὐτοῦ, τῆς ἐστραμμένης πρὸς τὴν Δράμαν καὶ τοὺς Φιλίππους, διέκρινα σειρὰν παχέων θεμελιῶν μακροῦ τείχους, πρὸς δὲ καὶ ἡρειπωμένα οἰκήματα ἐν μέσῳ δένδρων καὶ θάμνων. Ἡ θέσις αὕτη καλεῖται ὑπὸ τῶν μοναχῶν *Βίγλα*, κατὰ παράδοσιν δὲ βεβαιοῦσιν ὅτι ἐνταῦθα ἦν πρότερον ἐκτισμένη ἡ μονή, ἥτις βραδύτερον καταστραφεῖσα ἀνδρῶν μικρὸν ἀπωτέρω καὶ βαθύτερον, τῶν μοναχῶν ἐπιθυμούντων τότε ν' ἀποφεύγῃ τὸ πλεονεκτικὸν ὄμμα τῶν ἐν τῇ πεδιάδι τῆς Δράμας ἀγερώχως διατριβόντων ἐχθρῶν τῆς χριστιανικῆς μοναστικῆς πολιτείας. Πιθανώτερον ὅμως εἶνε, ὅτι ἡ *Βίγλα* περιελάμβανε βυζαντινὸν φρούριον, τοῦθ' ὅπερ καὶ ἀπῆται ἡ θέσις αὕτη, στρατηγικὴ αὔσα, τὸ μὲν εἰς προφυλάξιν τῆς ἐκ Καβάλλας εἰς Σέρρας ὁδοῦ, διερχομένης κάτωθεν, τὸ δὲ χάριν προστασίας τῶν πρὸς τὸ μέρος τοῦ τοῦ Παγγαίου ὄρους χωρίων.

Τῆς δὲ μονῆς αὐτῆς ὑπέρεκειται ὑψηλότατον ὄρος σχηματίζον τὰς τρεῖς κορυφὰς τοῦ Παγγαίου, ὧν ἡ μὲν ὑψηλοτέρα καλεῖται *Πιλάφτεπέ*, ὡς ἐκ τοῦ σχήματος αὐτῆς, ὁμοιάζοντος, κατὰ τοὺς Τούρκους, πρὸς κορυφὴν πιλάφ, αἱ δὲ ἕτεραι ὀνομαζονται *Κετρίτσα*, *Βιτάστακαραλί*. Μέσον δ' αὐτῶν ὑπάρχει ὄροπέδιον *Οὐζουντζόδα* ὀνομαζόμενον καὶ φάραγγα ἀποτελοῦν βαθυτάτην, τὴν γνωστὴν τοῖς ὀρεινοῖς κατοικοῖς *Χιονίστραν*.

Εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς μονῆς συντελεῖ ἔλαχιστα τὸ προτροπῆ καὶ δαπάνῃ αὐτῆς ἐκδοθὲν τῷ 1819 ἐν Κωνσταντινουπόλει φυλλάδιον, τετάρτου σχήματος, ἐπιγραφόμενον ὡδε· «*Περιγραφή τοῦ κατὰ τὴν ἐπαρχίαν Δράμας καὶ Φιλίππων ἱεροῦ μοναστηρίου τῆς ὑπεραγίας δεσποῖνης ἡμῶν Θεοτόκου τῆς ἐπονομαζομένης Κοσμοφωσίσης, καὶ τοῦ γενομένου θαύματος, ἡ προσετέθη καὶ πασακλητικὸς καρῶν εἰς τὴν Θεοτόκον ἐπ' αὐτῷ τῷ θαύματι. Ἐτι δὲ πλήρης ἀκολουθία τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Διονυσίου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ἀτινα συνεργασίθησαν ἐκ παλαιῶν ἀντιγράφων, διωρθώθησαν καὶ ἀνεπληρώθησαν παρὰ τοῦ πανοσιολογιωτάτου κυρίου Ἰλαρίωνος Σιναιτου τοῦ Κρητός, ἀφιερῶθησαν δὲ τῷ παραγιωτάτῳ καὶ τρισεβαστῷ ἡμῶν δεσπότη τῷ*

1) Ἐν τῷ χάρτῃ τοῦ αὐστριακοῦ ἐπιτελείου τοῦ Παγγαίου ὄρος σημειοῦται ὑπὸ τὰ ὀνόματα *Κόσσιτζα* - *πλάβινα* βουλγαριστί, καὶ *Bunar-dag* τουρκιστί (N° 13 Seres). Ὁ Μακεδὼν γεωγράφος *Μαργαρίτης Δημιτσας* (Μακεδονικῶν Β', σ. 62-63) περισυνέλεξε τὰς ὑπὸ τῶν ξένων προσημειωθείσας ὀνομασίας. Ἐπὶ τῶν ἐγγυρίων καλεῖται τουρκιστί *Πορναρ-δὰγ* καὶ ἑλληνιστί *Πρινάρης*, πάλιν τουρκιστί *Μπορναρ-δὰγ* ἢ *Κεστάνε-δὰγ*. Κοινότερον ὅμως ὀνομάζεται *Πιλάφ-τεπέ*. Τὸ δὲ μεσαιωνικὸν αὐτοῦ ὄνομα εἶνε *Ματίκιον*, ὡς εἶρον αὐτὸ γεγραμμένον ἐν τῇ βιογραφίᾳ τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς μονῆς ἀγίου Γερμανοῦ καὶ ἐν τῷ σιγίλλῳ τοῦ πατριάρχου Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως (1628). Τὴν τοπογραφίαν τοῦ Παγγαίου ὄρους διασαφηνίζει ἀκριβέστερον παντὸς ἄλλου χάρτου ὁ τοῦ ἑλληνικοῦ ἐπιτελείου (λιθογραφηθεὶς ἐν Ἀθήναις, 1878), ἐν ᾧ σημειοῦται καὶ ἡ τῆς μονῆς ταύτης θέσις.

οικουμενικῶ πατριάρχῃ κυρίῳ, κυρίῳ Γρηγορίῳ.
Ἐξεδόθησαν ἐν Κων/πόλει ἀπὸ τῆς ἐν τοῖς
πατριαρχείοις τοῦ γένους τυπογραφίας. αωβ'»¹.

1) Τὸ φυλλαδίον τοῦτο ἐξεδόθη τὸ δεύτερον «δα-
πάναις τῆς ἱερᾶς μονῆς Εἰκοσιφοινίσσης» ἐν Κων-
σταντινουπόλει (1863), ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ε. Ι.
Λαζαρίδου, εἰς 8^ο. Περὶ τοῦ συμπηγνύτος αὐτοῦ Ἰλα-
ρίωνος Συναΐτου γράφει ὁ πατριάρχης Κωνσταν-
τινος Α' ὁ ἀπὸ Συναίου (Ἑλλάσσ. συγγρ. σ. 163).
— Περὶ δὲ τῆς μονῆς Κοσνιτζῆς ἱκανῶς ἔγραψε καὶ
ὁ ἱατρός κ. Σ τ α ὐ ρ ο ς Μ ε ρ τ ζ ἰ δ η ς ἐν τῷ βιβλίῳ
τοῦ «Αἱ χῶραι τοῦ παρελθόντος καὶ αἱ ἐσφαλμέναι
τοποθετήσεις αὐτῶν. Ἐρευναι καὶ μελέται τοπο-
γραφικαὶ ὑπὸ ἀρχαιολογικο-γεωγραφικο-ἱστορικὴν
ἐποφιν συναρθεῖσαι ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀρχαίων καὶ
νεωτέρων βοθημάτων, μέ τινας νεωτέρας ἀνακα-
λύψεις καὶ μετ' ἐπιδιορθώσεις τῶν τέως ἐσφαλμένων
καὶ ἀντιφατικῶν περὶ τῶν τοιαύτης ὕλης πραγμα-
τευομένων διαφόρων συγγραμμάτων. Ἐν Ἀθήναις
[γρ. ἐν Κων/πόλει], 1885», σ. 81—86. Ἐν τῷ βι-
βλίῳ τούτῳ περιέχονται πολλαὶ λεπτομέρειαι περὶ
τοῦ Παγγαίου ὄρους καὶ τῆς πεδιάδος τῶν Φιλίπ-
πων καὶ Δράμας. Καίτοι δὲ ὑπὸ τινας ἐπόψεις τὸ
βιβλίον εἶνε ἀξιοσημείωτον, δέον ὅμως ὁ ἀναγνώ-
στης μετ' ἐπιφυλάξεως καὶ πολλοῦ ἐνδοιασμοῦ νὰ
προσέξῃ εἰς τὰς ἐν αὐτῷ ἱστορικὰς καὶ ὀνοματολο-
γικὰς πληροφορίες. Ὁ φιλόπονος καὶ ἔνθους συγγρα-
φεὺς ὁμιλεῖ ἐν σ. 83—84 περὶ τινος κώδικος ἢ χρο-
νογράφου τῆς μονῆς, ὅστις διελάμβανε τὰ κατ' αὐτὴν
ἀπὸ τοῦ 437—1204 ἔτους. Τὸν κώδικα τοῦτον λέγει,
ὅτι εἶδεν ἐν ἔτει 1874 παρὰ τῷ μακαρίτῳ διακόνῳ
καὶ ἱεροψάλτῃ τῆς μονῆς Δαμασκηνῷ. Ὑποτιθεῖμι ὅ-
τι τοιοῦτος κώδιξ οὐδέποτε ἴσως ὑπῆρξεν ἐν τῇ μονῇ.
διότι τοῦλάχιστον ὁ ἐπιζῶν φιλότιμος Νικόδημος, υἱὸς
πνευματικῆς χρηματίας τοῦ Δαμασκηνοῦ, πάντως
θὰ εἶχε γνῶσιν αὐτοῦ. Ὁ κ. Μερτζίδης ἐκλαμβάνει
πιθανῶς ὡς τοιοῦτο πολῦτιμον παλαιογραφικὸν μνη-
μεῖον τὸ παλαιὸν τῆς μονῆς καταστήσιον, ἐν ᾧ πράγ-
ματι ὑπάρχει μακροτάτη ἀπαριθμησις χωρίων,
πόλεων καὶ χωρῶν, ἐξ ὧν ἔλαβε βοθητήματα ἡ μονὴ
πρὸς μεγέθυνσιν καὶ ἀναδιοργάνωσιν αὐτῆς ἐν τέλει
τοῦ 15^ο αἰῶνος. Τὴν ὑπόθεσίν μου ἀποδείκνυσι, νο-
μίζω, βέβαιον ἢ ἐξέλεγχις τῆς ἐπομένης πληροφο-
ρίας. Ὁ κ. Μερτζίδης ἐν σ. 84 λέγει, ὅτι «περὶ
τὰ 1357 ἐνηργήθη ἡ διὰ σφαγῆς τῶν καλογήρων
ἐρήμωσις τῆς μονῆς», καὶ ὅτι «τὸ περιστάτικόν
τοῦτο οἱ κατορθώσαντες νὰ διαφύγῃσι τὴν σφαγὴν
κρυβέντες εἰς τὰ ἐνδότερα τοῦ ὄρους ἐσημείωσαν με-
τὰ ταῦτα εἰς τὸ περιθώριον ἐνὸς χειρογράφου εὐαγ-
γελίου ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ ἐρεβέντος». Τοιοῦτον ση-
μείωμα ἐν οὐδενὶ τῶν ἐν τῇ μονῇ φυλαττομένων
εὐαγγελίων εὑρον. Πράγματι ἦμος ἐν τῷ προμνη-
σθέντι καταστήσῳ, τῷ κοινῶς β ρ ε β ε τ ο ν λεγομέ-
νω, εὑρον τὸ ἐπόμενον σημείωμα τοῦ 1507 ἔτους
(καὶ οὐχὶ 1357, ὡς γράφει ὁ κ. Μερτζίδης): «ἔτους
᾿ξιε' ἦλθε μεγάλη καὶ ἄσφορος συμφορὰ εἰς τὸ ἅγιον
μοναστήριον καὶ ἐκοψαν τοὺς καλογέρους καὶ ἐκούρ-
ευσαν καὶ τὸ μοναστήριον, ἐν μηνὶ αὐγούστῳ κε',
ταῦτοι ἦναι οἱ μοναχοὶ» κτλ. Τὸ σημείωμα τοῦτο
ἀναγινώσκειται οὐχὶ ἐν περιθώριῳ ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ
κειμένῳ τοῦ 34^ο φύλλου.

Αἱ ἐν τῷ φυλλαδίῳ τούτῳ ἱστορικαὶ πληροφο-
ριαὶ εἶνε ἀμφίβολοι, εἶναι καὶ ἀπίστευτοι, ὡς
ἡ περὶ ἰδρύσεως τῆς μονῆς κατ' αὐτὸ δὴ τὸ
τέλος τῆς τετάρτης ἑκατοστατηρίδος (2^ο
ἐκδ. σ. 5) δι' ἰδιαιτέρας δὲ διατριβῆς ἀγωνί-
ζεται ὁ συγγραφεὺς (ἐν σ. 13—48) νὰ ἐξελλη-
νίσῃ τὸ σλαβικὸν ὄνομα Κόσνιτζα, ὅπερ θεω-
ρεῖ παραφθορὰν τῆς ἐν οὐδεμιᾷ ἐποχῇ λεχθεί-
σης ὀνομασίας εἰκῶν Φοινίσσουσα. Ἐντεῦθεν
πηγάζει ἡ νεωτέρα ὀνομασία Κοσφοίνισσα
(ἴδε τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ προσημειωθέντος φυλ-
λαδίου), ὡς καὶ ἡ νεωτάτη ἢ ὅλως ἀκατανόη-
τος, δυστυχῶς ὁμως ἐπισημοποιηθεῖσα ὀνομα-
σία Εἰκοσιφοίνισσα, ἐνῷ οἱ ἐγγῶριοι καὶ πᾶς
ὁ περὶ τὸ Παγγαῖον ὄρος μακεδονικὸς λαὸς ὀνο-
μάζει πρὸ ἑκατονταετηρίδων τὴν μονὴν ταύτην
Κόσνιτζαν, Κοσίτζαν, Κοσνίτζαν ἢ Κό-
νιτζαν. Κόσνιτζα δὲ βουλγαριστί, ὡς ὀρθῶς λέ-
γει ὁ συγγραφεὺς, σημαίνει «καλάθιον». Ἀλλὰ
τίνα σχέσιν ἔχει ἡ ξένη αὕτη ὀνομασία πρὸς
τὴν μονήν, εἰνέ μοι ἀδύηλον ὑποτιθεῖμι ὁμως
ὅτι ἐν καιρῷ τοῦ ἐκείθεν τοῦ Παγγαίου σχη-
ματισθέντος βουλγαρικοῦ βασιλείου ἐπικρατη-
σάσης ἐνταῦθα τῆς βουλγαρικῆς γλώσσης, ἀπε-
δόθη τῇ μονῇ καὶ τὸ εἰρημένον ὄνομα διὰ τὴν
ἐν κοιλώματι θέσιν αὐτῆς. Οὕτω δὲ τὸ κόσ-
νιτζα ἔχει ἐκδοχικῶς καὶ τὴν σημασίαν τοῦ
κοιλώματος κτλ. Πρὸς τούτοις δὲ ἐν τῇ ἐκδόσει
τοῦ προμνησθέντος φυλλαδίου παραδόξως ἐσιω-
πήθη τὸ ὄνομα τοῦ ἀληθοῦς συγγραφέως, οὗ τὸ
αὐτόγραφον κείμενον εὑρον ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ
τῆς μονῆς, περιλαμβανόμενον ἐν τῷ 303^ο κώ-
δικι κατὰ τὴν ἐπομένην τῆξιν.

α') «Περὶ τοῦ ἐν τῇ ἱερᾷ καὶ σεβασμῇ πα-
τριαρχικῇ μονῇ τῆς Κοσφοίνισσης ἐπικεκλη-
μένης θαύματος τῆς πανσέπτου ἀχειροποιήτου
καὶ θαυματουργοῦ εἰκότος τῆς ὑπεραγίας δε-
σποίνης ἡμῶν θεοτόκου καὶ ἀσιπαρθένου Μα-
ρίας, παρὰ τοῦ ἐν ἱερομονάχοις ταπεινοῦ πρω-
τουσγκέλλου Χρυσάνθου».

β') «Περὶ τῆς ὀνομασίας τῆς ἱερᾶς σεβα-
σμίας καὶ πατριαρχικῆς μονῆς τῆς ὑπεραγίας
Θεοτόκου καὶ Κοσφοίνισσης, καὶ πόθεν αὐτῇ
ἡ τοιαύτη ὀνομασία, σαφηνισθεῖσις οὕτω καὶ
ἐξηγηθεῖσις παρὰ τοῦ ἐν ἱερομονάχοις ἐλαχί-
στου πρωτουσγκέλλου Χρυσάνθου».

γ') «Κανὼν τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν
Διονυσίου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως,
τοῦ ἐν τῇ ἱερᾷ καὶ σεβασμῇ μονῇ τῆς ὑπερα-
γίας Θεοτόκου τῆς Κοσφοίνισσης ἀσκήσαντος.
Ποίημα τοῦ ἐν ἱερομονάχοις ταπεινοῦ πρωτο-
ουσγκέλλου Χρυσάνθου, οὗ ἡ ἀκροστιχίς; ἀνευ

των Θεοτοκίων: Διοτίσιον δμῶ πόθω Χρυσάνθος».

δ) α' Επίγραμμα ἠρωσελεγειον πρὸς τὸν πατριερώτατον καὶ θεοπρόβλητον μητροπολίτην τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Μέγα Τουρνόβου, κύριον κύριον Καλλιπικον. Πόημα τοῦ ἐν ἱερομονάχοις ταπεινοῦ πρσβυτέρου Χρυσάνθου».

ε') α' Ἐτερον ἐπίγραμμα ἠρωσελεγειον διὰ στίχων ἐμμέτρων, πρὸς τὸν πατριερώτατον καὶ θεοπρόβλητον μητροπολίτην τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Ἐάνθης καὶ Περιθεωρίου, κύριον κύριον Ναθαναήλ, καὶ πρὸς τὴν αὐτὴν μητρόπολιν Ἐάνθης, ὡς ἐκ προσώπου τῆς μητροπόλεως. Πόημα καὶ οὗτο τοῦ αὐτοῦ ἐν ἱερομονάχοις ταπεινοῦ πρωτοσυγκέλλου Χρυσάνθου».

Ἐκ τοῦ τεύχους τούτου παρέλαβεν ὁ Σιναίτης Ἰακώβος τὰ δύο πρῶτα ἀρθρα, τροποποιήσας ὀλίγον ταῦτα, ὁ δὲ ἐν τῷ φυλλαδίῳ αὐτοῦ κανὼν εἰς τὴν ἀχειροποίητον εἰκόνα συνεγράφη ἐν ἀρχαῖς τῆς ΙΖ' ἑκατονταετηρίδος (1610) ὑπὸ Ματθαίου μητροπολίτου Μυρέων, οὗ δύο μόνον ἀντίγραφα εὑρον ἐν τῇ μονῇ. Προσέτι ἡ βιογραφία τοῦ ἀγίου πατριάρχου Διονυσίου Α' μικρὰν ἀξίαν ἔχει, ὡς μεταπλασθεῖσα ἐκ τῆς πατριαρχ. ἱστορίας τοῦ Μαλαξοῦ. Ἡ δὲ ἐν ἀρχῇ σύντομος περιγραφή [γρ. ἱστορία] τῆς μονῆς εἰληπταί ἐκ τοῦ μακροῦ βίου τοῦ ἀγίου κτίτορος Γερμανοῦ, ὅπερ ἀνώνυμος συντάξεν εἰς ἀρχαίαν γλῶσσαν, ἀπομνηθεῖς ἀρκούντως τὸ ὕφος Συμεῶνος τοῦ Μεταφράστου. Ἀλλὰ δυστυχῶς καὶ ὁ βίος οὗτος, οὗ δύο μόνον ἀντίγραφα εὑρον (ἴδε π.χ. ἀριθ. κῶδ. 257), οὐδεμίαν βεβαίαν χρονολογίαν παραδίδωσι περὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ κτίτορος¹. Κατὰ τὰς παραδόσεις καὶ τὰς ὄλως νεωτέρας προσημειωθείσας βιβλιογραφίας, ἡ ἰδρυσις τῆς μονῆς ἐγένετο ἐν λίαν ἀπηρχαιωμένῃ ἐποχῇ, κατὰ συνέπειαν θαύματος προκαλέσαντος τὴν ἰδραίωσιν τῆς μονῆς καὶ τὴν καθιέρωσιν τῆς ἀχειροποίητου εἰκόνης, ἥτις μέχρι τοῦ νῦν σωζομένη γεραιρεται καὶ προσκυνεῖται ὑπὸ τῶν εὐσεβῶν χριστιανῶν τῆς Μακεδονίας.

Ἡ ἀρχαιότης τῆς μονῆς ὑπάρχει βεβαία ἀπὸ τοῦ 1395 ἔτους, καθ' ὃ, μὴνὶ μαΐω, ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ Κων/πόλεως πατριάρχου Ἀντωνίου πρὸς τὸν καθηγούμενον καὶ τοὺς μοναχοὺς «τῆς σεβασμίας καὶ θείας μονῆς τῆς εἰς ὄνομα τιμωμένης τῆς πανυπεράγνου μου δεσποῖνης καὶ

θεομήτορος τῆς ἐπικακλήμενης τῆς Κοσινίτζης» γράμμα ἐπιτίμιον, ἐξ οὗ πληροφοροῦμεθα ὅτι ἡ μονὴ αὕτη ἰδρυσε παρανόμως μύλωνα πλησίον τοῦ περὶ τὸν Πάνακα ποταμὸν ὑδρομύλου τῶν Βατοπεδινῶν μοναχῶν¹. Μεταγενέστεραι δὲ τοῦ 1395 ἔτους λεπτομέρειαι περὶ τῆς μονῆς εὑρῆνται ἐν τοῖς χειρογράφοις τεύχεσι. Τὸ ὄνομα αὐτῆς ἐγνωσται προσέτι ἐκ τῆς βιογραφίας τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Διονυσίου Α', παραιτησαμένου τὸν θρόνον καὶ ἐφησυχάσαντος ἐν τῇ μονῇ ἐπὶ ἱκανὰ ἔτη², περίπου ἀπὸ τοῦ 1471—76 καὶ πάλιν ἀπὸ τοῦ 1493 περίπου, πρὸς δὲ καὶ ἐκ γράμματος τοῦ 1632 ἔτους, δι' οὗ ὁ ἐκ Κύπρου «Θεόκλητος ἱερομόναχος καὶ προηγούμενος Κοσινίτζης», διατρίβων ἐν Παρισίοις, παρεκάλει θερμῶς τὸν δούκα τῆς Σαβοΐας νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Κύπρου³.

1) Miklosich et Müller, Acta et Diplom. I, σ. 240, ἀριθ. 486. Ὁ Muralt, Essai de chronogr. byzantine II., σ. 752, συσχετίζει ἐσφαλμένως ἔτερον σύγχρονον πατριαρχικὸν πιττάκιον, ὅπερ δὲν ἀφορᾷ εἰς τὴν μεταξὺ Κοσινίτζης καὶ Βατοπεδίου διαφορὰν.— Εὐκαιρον εἰπεῖν, ὅτι κατὰ παράδοσιν διηγούνται τὴν σήμερον οἱ ἐν τῇ Κοσινίτζῃ μοναχοί, ὅτι ἐρημωθείσης ποτὲ τῆς μονῆς αὐτῶν, Βατοπεδῖνοι παραγενόμενοι ἐνταῦθα συνήθροισαν καὶ μετακόμισαν εἰς τὸ Βατοπέδιον, σὺν πολλοῖς λειψάνοις καὶ πολυτίμοις πράγμασιν, ἅπαντα τὰ παλαιὰ σιγίλλια καὶ χρυσόβουλλα· τοῦθ' ὅπερ ἐγένετο καὶ ἀντικείμενον συνοδικῆς συζητήσεως καταληξάσης, ὡς λέγεται, ἐπὶ Ἀνθίου τοῦ 5' εἰς τὴν ἀνταλλαγὴν ἐγγραφῶν μεταξὺ τοῦ πατριαρχείου καὶ τοῦ Βατοπεδίου πρὸς ἐξακριβῶσιν τῆς ἀληθείας.

2) Turcograec. σ. 129. «... καὶ ὑπῆγεν ἐν τῷ μοναστηρίῳ τῆς ἀχειροποιήτου ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Κονίσσης: ὅπου ἔναι πλησίον τῆς Καβάλας. καὶ ἔκαμε μετόνοιαν ἐκεῖ: καὶ ἀνακτήσεις πολλὰς, καὶ καλλιεργίας, καὶ μέσα καὶ ἔξω, ἐκαλλώπισε, καὶ εὐτρέπισε. Καὶ ἐκαθέζετο, καὶ ἔξιν εἰρηρικῶς καὶ ἀσκανδαλίτως, καὶ εὐλαβοῦντο πολλὰ αὐτὸν, ὅ τε ἡγούμενος καὶ οἱ γέροντες, καὶ ὅλοι οἱ καλόγεροι». Πρβλ. καὶ σ. 23.— Δωροθέου, Βιβλίον ἱστορικόν, ἐκδ. 1781, σ. 424 (Κοσινίτζης), συνοψίσαντος τάνωτέρω. Ὁμοίως Ἀθ. Κομνην. Ὑψηλάντου, Τὰ μετὰ τὴν ἄλωσιν, σ. 22. «... ἐξελθὼν τῆς Πόλεως, φέρων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ ἅπαντα τὰ οἱ προσόντα, ἐν τῇ ἱερᾷ μονῇ τῆς Κοσινίτζης τῆς πλησίον τῆς Χριστουπόλεως (Καβάλλας) οὐσης, ἤκησεν, ὅπου ζῶν ἐν εἰρήνῃ πολλὰς οἰκοδομὰς καὶ καλλιεργίας ἐποίησε». Πρβλ. σελ. 30.— Κυρίλλου Ααυριώτου, Πατριάρχαι. Ἀθῆν. 1877, σ. 21.

καὶ ἀπελθὼν ἠσύχασεν ἐν τινι μονῆρίῳ, Κοσφηνίτσα δὲ λέγεται καὶ εὐρίσκεται ἐτι ἐν Μακεδονίᾳ καλῶς τοῦ Δράμας ἐπαρχίας.

3) Miklosich et Müller, Acta et Diplomata III,

1) Τοῦ βίου τούτου ἀτελεστάτη καὶ λίαν ἐσφαλμένη ἔκδοσις ἐγένετο ὑπὸ τῶν Βολλανδιστῶν ἐν τόμ. Γ' Act. Sanctorum, 12 μαΐου. Ἡ χρονολογία καὶ τὸ γεωγραφικὸν ὕλικόν τοῦ βίου τούτου γενήσεται ἀντικείμενον ἰδιαιτέρας διατριβῆς.

Καὶ τοιαῦται μὲν εἶνε αἱ προεγνωσμένοι μοι περὶ τῆς μονῆς ταύτης εἰδήσεις. Ἀλλὰ πλείστον ὕλικόν ποριζόμεθα ἐκ τουρκικῶν ἐγγράφων ἀναριθμητῶν, οἷον φερμανίων σουλτανικῶν κτλ., καὶ οὐκ ὀλίγων πατριαρχικῶν σιγιλλίων, ἅτινα ἀνεύρον ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς μονῆς. Καὶ περὶ μὲν τῶν τουρκικῶν ἐγγράφων οὐδὲν σημειῶ, ὡς ἀγνοῶν, τὸ γε νῦν, τὴν ἀρχαίαν τουρκικὴν διπλωματικὴν γλῶσσαν, περὶ δὲ τῶν πατριαρχικῶν προστίθημι ἐνταῦθα σημειώσεις τινὰς ἐπιδιορθούσας ἐσφαλμένας περὶ πατριαρχῶν εἰδήσεις ἢ παρουσιάζουσας τοπογραφικὰς ἀξιολόγους πληροφoρίας.

Τὰ σημαντικώτερα τῶν πατριαρχικῶν σιγιλλίων ἔχουσιν ὧδε κατὰ χρονολογικὴν τάξιν.

1) Σιγιλλιον Συμεῶν Α' Τραπεζούντιου, ἐπικυροῦν τὰ προνόμια τῆς μονῆς ἀπελύθη τῇ ζ' ἰνδικτ. ἔτους 6982=1474.

2) Σιγιλλιώδες συνοδικὸν γράμμα Μαξίμου Β', ἐκδοθὲν τῇ ι' ἰνδικτ., μηνὶ ἰουνίῳ τοῦ ἔτους 6985=1477.

3) Γραφὴ Μητροφάνους Γ', ἀπολυθεῖσα τῇ ι' ἰνδικτ., μηνὶ μαρτίῳ τοῦ ἔτους 7075=1567.

4) Γράμμα Μητροφάνους Γ' κατὰ τῶν ἐγκυριατικῶν τῆς μονῆς ἀδελφῶν, γραφὴν ἐν αὐτῇ τῇ μονῇ τῇ ιγ' ἰνδικτ., μηνὶ ἰουνίῳ τοῦ 7078=1570.

5) Σιγιλλιώδες ἐπιθεβαιωτήριον γράμμα, ἐπικυροῦν τὰς προνομίας τῆς μονῆς, γραφὴν ἐν αὐτῇ ἰδιοχειρῶς ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Ἱερεμίου Β' τῇ β' ἰνδικτ., μηνὶ νοεμβρίῳ τοῦ ἔτους 7082=1573.

6) Συνοδικὸν σιγιλλιώδες γράμμα Κυρίλλου Α' τοῦ Λουκάρεως, ἀπολυθὲν μηνὶ Σεπτεμβρίῳ τοῦ 1628 ἔτους.

7) Συνοδικὸν σιγιλλιώδες γράμμα Παρθενίου Δ' τοῦ Μογιλάου, ἀπολυθὲν μηνὶ ἰανουαρίῳ τοῦ 1661 ἔτους.

8) Συνοδικὸν σιγιλλιώδες γράμμα Καλλίνικου Β' τοῦ Ἀκαρῶνος, οὐ ἐλησμονήσα νὰ σημειώσω τὴν χρονολογίαν.

9) Σιγιλλιον ἐπικυροῦν τὰς προνομίας τῆς μονῆς, Γαβριὴλ Γ', ἀπολυθὲν μηνὶ ἀπριλίῳ τοῦ ἔτους 1703.

σ. 274-275. Ἐν ἀρχῇ γράφει: «Θεώκλητος ἱερομόναχος καὶ προηγούμενος τοῦ μοναστηρίου τῆς παναγίας ὀνομαζομένης Κοσινίτζι ἡς τῆς Μακεδονίας τῶν τόπων κοντὰ ἡς τοῦ Φυλίπου τοῦ κυροῦ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου τὸ καστὲλιν, καὶ ἔγω μέσα ἐκατῶν πενίντα καλογέρους, καὶ ἡ πατρίδα μου ἦνε ἀπὸ τὴν Κύπρον» κτλ. Τὸ ἔγγραφον τοῦτο μετετέπωσε καὶ ὁ κ. Σάθας, Τουρκοκρ. Ἑλ., ἐν Ἀθῆν. 1869, σ. 192-193.

10) Συνοδικὸν σιγιλλιώδες ἐπιθεβαιωτήριον γράμμα Γαβριὴλ Γ', ἀπολυθὲν μηνὶ ἰουνίῳ τοῦ ἔτους 1707, περὶ τῆς προσαρτήσεως τοῦ μοναστηρίου Βόρισκον.

11) Συνοδικὸν ἐπιθεβαιωτήριον σιγιλλιώδες γράμμα Ἀθανασίου Ε', μηνὶ δεκεμβρίῳ τοῦ ἔτους 1709.

12) Ἐτερον Σαμουὴλ Α' τοῦ Χαντζερῆ, ἀπολυθὲν μηνὶ ἰουνίῳ, 1763.

Τὰ ἔγγραφα ταῦτα συμβάλλοντα ἀμέσως εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς μονῆς, κέκτηνται συνάμα καὶ ἀξίαν τοπογραφικὴν, ἰδίᾳ δὲ χρονολογικὴν διὰ τὴν βιογραφίαν αὐτῶν τῶν ἐκδοσάντων πατριαρχῶν.

Ἐκ τούτων δημοσιεύω ἐνταῦθα τὰ ἀκόλουθα.

Πρῶτον καταχωρίζω τὸ τοῦ πατριάρχου Συμεῶνος Α' τοῦ Τραπεζούντιου, οὐτινος ἐγινώσκετο μέχρι τοῦδε ἢ ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ φερομένη καὶ συνοδικῶς διατυπωθεῖσα ἀκολουθία «εἰς τοὺς ἐκ τῶν λατικῶν αἰρέσεων ἐπιστρέφοντας»¹.

1) Καὶ ἄλλοτε ἔγραψα, ὅτι ἡ χρονολογία τῶν πρώτων μετὰ τὴν ἄλωσιν πατριαρχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἶνε συγχευμένη (ἴρα τὰς ἐμὰς «Συμβολὰς» ἐν Ἑκκλησ. Ἀληθ., τ. Δ', σ. 383). Μέχρι σήμερον ἤμωσ κατώρθωσα πολλὰς τοῦ ζητήματος τούτου ἀσαφείας νὰ διασκεδάσω, χάρις τοῖς ἐπιστήμοις ἔγγραφοις τοῖς ὑπ' ἐμοῦ ἀνευρεθεῖσιν ἢ ἄλλοθεν περιεληθεῖσιν εἰς γνῶσίν μου. Οὕτω καὶ σήμερον νομίζω, ὅτι τὸ παρὸν ἔγγραφον ἀπελύθη ἐπὶ τῆς β' πατριαρχίας τοῦ Συμεῶνος Α'. Τὴν α' καὶ β' πατριαρχίαν αὐτοῦ ἄλλοι ἄλλως ὀρίζουσιν, ὁ δὲ κ. Μ. Γεωργίου, διορθῶν ἐκεῖνους, ὀρίζει τὴν μὲν α' τῷ 1472, κατὰ τὸν Κύριλλον Λαυριώτην (στῆχ. 124), τὴν δὲ β' τῷ 1484. Ἀλλὰ σήμερον ἀμφότεραι αἱ ὑπ' αὐτοῦ ὀρισθεῖσαι χρονολογίαι ἀποδείκνυνται συζητήσιμοι. Ὁ Πατριάρχης Δημᾶρης ὀρίζει τὸ 1461 ὡς α' ἔτος τῆς α' πατριαρχίας τοῦ Συμεῶνος, προστίθησι δὲ ὅτι κατ' αὐτὴν ἤρξεν ἐξ ἑμῶν μῆνας (ἴδε Ἑκκλησ. Ἀληθ. τ. Δ', σ. 398). Καὶ ἔχει πιθανῶς δίκαιον, διότι, κατὰ τι ἔγγραφον, ὁ τούτου διάδοχος Διονύσιος Α' ἦτο ἤδη πατριάρχης ἐν ἔτει 1467. Τὴν β' τοῦ Συμεῶνος Α' πατριαρχίαν ὀρίζει ὁ Δημᾶρης ἀπὸ τοῦ 1471 ἔτους· γνωστὸν δὲ ὅτι, κατὰ τοὺς ἐν τῇ Τουρκοκρασίᾳ, σ. 24 καὶ 129, διήρκεσεν αὕτη ἐπὶ τριστίαν, ἄρα μέχρι τέλους τοῦ 1474 ἔτους, καθ' ἄκριβως χρονολογεῖται τὸ ἐνταῦθα ἐκδιδόμενον τὸ πρῶτον σιγιλλιον αὐτοῦ. Ἡ δὲ χρονολογία 1484 τῆς ἀκολουθίας «εἰς τοὺς ἐκ τῶν λατικῶν αἰρέσεων ἐπιστρέφοντας» δὲν συμβιβάζεται βεβαίως πρὸς τὰς μαρτυρίας ταύτας. Ἄν δὲ μὴ ἦνε ἐσφαλμένη, πάντως ἐπιτρέπει ν' ἀναζητηθῆ καὶ τρίτη πατριαρχία τοῦ Συμεῶνος Α', περὶ ἧς οὐδεὶς χρονογράφος ὁμιλεῖ. Τὴν δὲ χρονολογίαν 1471 τοῦ Δημᾶρη ἀποδέχομαι κατ' ἀρχὴν ὡς πιθανῶς βεβαίαν, διότι ὁ Συμεῶν ἐν ἔτει 1472 ἦτο ἤδη πατριάρχης, κατὰ τὸ ἐπόμενον σημείωμα, ὅπερ

(=1472) ετουςα.

(ΑΡΧΑΙΟΛΟΓ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΜ. ΙΖ').

1) 10 εν τοις δτέροις πατριαρχικοις έγγραφοις
λεγόμενον Βρανόκαστρον.

1874
+ 1000000

1000000
1000000

Flare

Ilva? B.

✠ Συμεὼν ἐλέω Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως τῆς Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης ✠

† Ἡ τῆς ὑπεράγγου μου δεσποίνης τῆς Θεομήτορος σεβασμίας πατριάρχικῆς μονῆς ἐπινομαζομένη Κοσνίντζα, ἐξ οὗ δὴ γέγονε καὶ συνέστη, πατριάρχικόν ἦν σταυροπήγιον. ὅθεν δὴ καὶ τὸ ἀκαταπάτητον καὶ ἀνεπηρέαστον εἶχε, παρὰ τῶν γειτνιαζόντων αὐτῇ μητροπολιτῶν. καὶ πάντων ἀπλῶς. μόνω δὲ τῷ κατὰ καιροῦς ὑπέκειτο πατριάρχῃ· καὶ ὡς ἂν ἐκεῖσε πατριάρχικῶ ἐξάρχω ἐξέπεμπεν. αὕτη τὴν οὖν εἶχε τοῦτο, καὶ τὰ ὑπ' αὐτὴν πάντα μετόχικ' τε καὶ ἴδια, κατὰ τὴν δικάρισιν καὶ διαγορεύσιν τῶν ἀγιωτάτων ἐκείνων πατριαρχῶν, οἱ περ ἐξ ἀρχῆς τοῦτο ταύτῃ δεδώκασιν. καὶ σιγγιλιώδη γράμματα πρὸς τοῦτο ἀπέλυσαν· ὃ δὴ καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἐτηρήθη. Τοῦτο τοίνυν καὶ ἡ μετριότης ἡμῶν ἐπαινοῦσα τὴν καὶ ἀποδεχομένη, διὰ τοῦ παρόντος γράμματος ἐπίκουρε· δι' οὗ δὴ καὶ παρακελεύεται τὴν σεβασμίαν ταύτην πατριάρχικὴν μονὴν, ἀκαταπάτητον πάντη καὶ ἀνεπηρέαστον εἶναι, παρὰ τῶν γειτνιαζόντων αὐτῇ μητροπολιτῶν, τοῦ τε Φιλίππων εἶποτε γίνοιτο. καὶ τοῦ Δράμας. καὶ πάντων ἀπλῶς. καὶ μηδεμίαν ἐξουσίαν εἰς ταύτην τούτους ἔχειν ποτὲ ἢ τινὰς ἑτέρους, ἢ δι' ὄχλου αὐτῇ γενέσθαι, ἢ ἐπήρειαν ταύτῃ τινὰ ἐπαγαγεῖν. ἢ τὶ τῶν αὐτῆς ἀφελέσθαι. μήτε εἰς ταύτην τὶ τοιοῦτον ποιῆσαι ὧν εἶπομεν, μήτε εἰς τὰ μετόχια αὐτῆς, καὶ τὰ ἄλλα γνώριμά τε καὶ ἴδια. ἀλλ' ἔσται αὕτη, καὶ ταῦθ' ἐξεί πάντα, κατὰ τὴν ἀνεκάθεν καὶ ἐξαρχῆς τάξιν τὴν καὶ συνήθειαν. καὶ τὸ προ-

εῦρον γεγραμμένον ἔσθωεν τῆς β' πινακίδος τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1 κώδικος τοῦ ἐν Τραπεζοῦντι Ἑλλ. Φροντιστηρίου. «Αὕτη ἡ θεία καὶ ἱερὰ βιβλος περιέχουσα τὴν τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων ἀκρίβειαν, ἐτύχανε καὶ αὐτῇ παλαι ποτὲ κτῆμα ἀπριερωμένου τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Τραπεζοῦντος, ἧς δουλωθείσης ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων διὰ τὰς ἡμῶν ἀμαρτίας, καὶ πάντων τῶν ἱερῶν κειμηλίων ἐν φθορᾷ ἀποδάντων, ἐπιτυχῶν ὁ πανιερωτάτος αὐθέντης ἡμῶν καὶ δεσπότης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης κύριος Συμεὼν, ἐκνήσαστο ταύτην τὴν βιβλον· ὃς ζήλω θεῶν κινήθεις, καὶ μᾶλλον κατάγων τὸ γένος ἐξ αὐτῆς τῆς περιφήμου τῶν πόλεων Τραπεζοῦντος, ἀπεχαρίσατο πάλιν πρὸς τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα, ἧτοι πρὸς τὴν ἀγιωτάτην μητρόπολιν Τραπεζοῦντος [ἔπεται ἀρά]· νῦν δὲ ἔδωθε εἰς τὰς χεῖρας τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου Τραπεζοῦντος κυρίου Παγκρατίου τοῦ δι' αὐτοῦ χειροτονηθέντος. Ἰνδικτιῶνος ε' τοῦ 568^{ου} (=1472) ἔτους».

(ΑΡΧΑΙΟΛΟΓ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΜ. ΙΖ').

νόμιον καὶ δίκαιον αὐτῆς ἔσται ἔχουσα αὕτη καὶ εἰς ταῦτα, εἰς ἅπαντας τοὺς διηνεκεῖς χρόνους, ὡς περ δὴ καὶ πρότερον εἶχεν. μηδενὸς ἄδειαν ἢ ἐξουσίαν ἔχοντος ὡς εἶπομεν δι' ὄχλου αὐτῇ γενέσθαι καὶ ἐπήρειας. ὁμοίως δὲ ἐξεί αὕτη ἡ σεβασμία πατριάρχικῆς μονῆς, καὶ τὸ πατριάρχικόν σταυροπήγιον, τὸ εἰς ὄνομα τιμώμενον τοῦ ἀγίου μου ἐνδοξοῦ μεγαλομάρτυρος καὶ τροπαιοφόρου Γεωργίου τοῦ Διασωρήτου¹. κατὰ τὰ εἰς τοῦτο προβάντα αὐτῇ τῶν πρὸ ἡμῶν πατριάρχικὰ γράμματα. καὶ παρ' οὐδένων, ἢ ἱερωμένων ἢ κοσμικῶν ἐξεί τινὰ διατοῦτο ἐπήρειαν ἢ διενόχλησιν. ταῦτα τοίνυν παρακελευόμεθα περὶ τῆς σεβασμίας ταύτης μονῆς τῆς Κοσνίντζης. καὶ τῶν ὑποκειμένων αὐτῇ μετοχιῶν καὶ ἑτέρων σταυροπηγιῶν. καὶ τὸ κύριον τὸ βέβαιον καὶ ἀκατάλυτον ἀποφαινόμεθα ἔχειν τὸ εἰς ταῦτα ταύτης προνόμιον. καὶ μηδένα ἄδειαν ἔχειν σαλεύειν κατὰ τὶ αὐτὸ ἢ ἀνατρέπειν. ἔσται τοιγαροῦν ἡ σεβασμία αὐτῆς μονῆς ὡς εἶπομεν ἀνενόχλητος ἀκαταπάτητος τε καὶ ἀνεπηρέαστος. ἀπὸ πάντων ὡς εἶπομεν. μόνω δὲ ὑποκίεσται τῷ κατὰ καιροῦς πατριάρχῃ, καὶ ὡς περ ἂν ἐξαποστελεῖται καθολικῶ ἐξάρχω ὡς εἶπομεν. καὶ τὴν προσήκουσαν ὑποταγὴν καὶ τὸ δίκαιον τηρήσει αὕτη ἡ μονὴ μᾶλλον δ' οἱ ἐν αὐτῇ, πρὸς τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν, ὡς ὑπ' αὐτὴν οὖσαν, κατὰ τὸ δίκαιον καὶ προνόμιον ὅπερ εἰς ταῦτα ἡ καθολικὴ ἐκκλησία ἔχει. Τούτων οὕτω προυποκειμένων, παρακελευόμεθα καὶ ἔτι, ἵνα οἱ ἐνασκούμενοι τῇ σεβασμίᾳ ταύτῃ μονῇ, τηρῶσιν ἐν πᾶσι, τὴν προτέραν τῆς μονῆς τάξιν τε. καὶ συνήθειαν. καὶ εὐλάβειαν. ἐν τε τῇ ἄλλῃ διαγωγῇ, καὶ καταστάσει. καὶ κοσμιότητι. ἃ τὸν ἀληθῆ καὶ κύριως παρίστησι μοναχὸν καὶ κατὰ Θεὸν ἀνθρώπον. καὶ ταῖς τῆς ἐκκλησίας πάσαις συνελύσει, καὶ ἀκολουθίαις. καὶ μηδὲν ἄλλων, μήτε τούτων δὴ ἀμελῶσι καθ' ὅποιονδὴ τινὰ τρόπον. ὡς εἴ τις τούτων, φανεῖται καταφρονῶν τε καὶ ἀμελῶν. καὶ παρὰ Θεοῦ ὀργῆς καὶ ἀγανακτήσεως τεύξεται. καὶ ἐκκλησιαστικῶς ἐπιτίμηθήσεται, καὶ τῆς μονῆς ἐκβληθήσεται. δεῖ γὰρ ἐν πᾶσι τοὺς μοναχοὺς, τὰς ἑαυτῶν ὑποσχέσεις ἀπαρασαλεύτους τηρεῖν, ἀποταγὰς τε. καὶ συνταγὰς καὶ ὑποταγὰς, ὡς ἐνώπιον Θεοῦ καὶ τῶν αγαθῶν αὐτοῦ Ἀγγέλων δεδώκασιν. ἵνα μὴ εἰς καινὸν τρέχωσιν. Ἐτὶ τὴν παρακελευόμεθα, ἵνα ἐπιμελῶνται

1) Τὸ ἐν τοῖς ἑτέροις πατριαρχικοῖς ἐγγράφοις λεγόμενον Βρανόκαστρον.

παντοιοτρόπως οί εν αύτῇ τῆς συστάσεως ταύτης τῆς μονῆς λόγω τε καί ἔργω καί τῶν αὐτῆς πάντων τῶν τε ἐντός καί ἐκτός τῆς τε ἀναθοραμῆσεως(?) τοῦ ναοῦ καί τῶν κελλίων καί τῶν ἐκτός ἄλλων ναῶν καί κελλίων. συστάσεώς τε αὐτῶν καί βελτιώσεως. καί μηδενὸς ἀμελεῖν, τῶν εἰς σύστασιν τούτων καί βελτιώσιν. καί τῆς ἄλλης εὐλαθείας τῆς μονῆς καί τιμῆσεως. καί τῶν ἐκτός σταυροπηγίων καί μετοχιῶν. Ταῦτα πᾶσι παρακελευόμεθα ἱερωμένοις τε καί μοναχοῖς ἀπό τε τοῦ πρώτου καί μέχρις ἐσχάτου, τήν τε σωτηρίαν αὐτῶν ζητοῦντες καί πραγματευόμενοι. ὡς περ δὴ καί αὐτοὶ ζητοῦσὶ καί πραγματεύονται. ὅπως νομίμως τὸ στάδιον διηκνύοτες καί ἀθλήσαντες, καί τῶν στεφάνων ἀξιώθωσὶ παρά Θεοῦ. εἰ γὰρ καί ἀθλεῖ τις φησὶν οὐ στεφανοῦται, ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ. τούτου γὰρ χάριν καί τὸ παρὸν σιγίλλωδες γράμμα ἀπολέλυται παρά τῆς ἡμῶν μετρίότητος. εἰς τὴν σύστασιν τῆς μονῆς, καί τῶν ἐνακουμένων τιμῆν καί ψυχικὴν βοήθειαν καί ὠφέλειαν. Ἐν ἔτει ς^οϠ^οπ^β, Νο^ο ς^ο: †

† Συμεὼν ἐλέω Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κων/πόλεως νέας Ῥώμης. καί οἰκουμενικὸς πατριάρχης . . . †

Τὸ δευτέρον πατριαρχικὸν ἔγγραφο, ἀπολυθὲν τῷ 1477 ἔτει, ἔχει ὧδε¹.

✠ Μάξιμος 2 ἐλέω Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης. καί οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

† Ὁ πρὸ ἡμῶν ἀγιώτατος πατριάρχης κύρ Διονύσιος, ἐπιδημήσας ἐναυθὰ ἐπὶ τῷ ἀναδραμεῖν εἰς τὴν αὐθεντικὴν Πόρταν προηγουμένως

1) Ἐπὶ φύλλου μεμβράνης (0,46 x 0,315) μετὰ ὑποκρεμαμένης μικρᾶς μολυβδίνης σφραγίδος ἀχρονολογήτου. — Ἄπαντα σχεδὸν τὰ ι καί υ τοῦ παρόντος ἔγγραφου ἔχουσιν ἄνωθεν ἀνὰ μίαν στιγμαίν.

2) Κατὰ τὴν πατριαρχικὴν ἱστορίαν (*Crusii, Turcograecia* σ. 138) ὁ Μάξιμος Β' ἐπατριάρχητε χρόνους ἕξ. Ἡ χρονολογία αὐτοῦ εἶνε ἀσαφής. Ὁ Α. Κομνηνὸς Ἰψηλάντης (τὰ μετὰ τὴν ἄλωσιν, σ. 27) τίθησι τὸ α' ἔτος τῆς πατριαρχίας αὐτοῦ κατὰ τὸ 1488, ὁ Κύριλλος Λαυριώτης (σ. 23) τῷ 1485, ὁ Μαθαῖς (Ἱστορ. Κατάλ. σ. 169) τῷ 1482, ὁ δὲ Μ. Γεδεών, ἐν τῷ συγκριτικῷ χρονολογικῷ πίνακι τῷ προσηρημένῳ ἐν τέλει τοῦ καταλόγου Κυρίλλου Λαυριώτου (σ. 50), ὀρίζει ἕξ ἰδίῳν ἐρευνῶν εἰς τὸ 1479 ἔτος. Ἀπάσας ἡμῶς τὰς χρονολογίας ταύτας ἐκμηδενίζει τὴν σήμερον τὸ ὑπ' ἐμοῦ ἀνευρεθὲν ἐν τῇ μονῇ τῆς Κοσινίτζης σιγίλλιον αὐτοῦ τοῦ Μάξιμου, φέρον χρονολογίαν μηνὸς Ἰουνίου τοῦ 1477 ἔτους. Κατὰ τὸ σιγίλλιον τοῦτο δικαιρῶται νὰ λογισθῇ κριτικώτε-

μὲν ὑπὲρ συστάσεως καί ὠφελείας τῆς σεβασμίας πατριαρχικῆς μονῆς, τῆς εἰς ὄνομα τιμωμένης τῆς πανυπεράχου μου δεσποίνης καί θεομήτορος. καί ἐπιεκκλημένης τῆς Κοσινίσσης, δι' ἣν ἔχει πρὸς αὐτὴν πνευματικὴν διάθεσιν καί προσπάθειαν¹, κινδυνευούσης διαφθα-

ρος χρονογράφος ὁ κατὰ τὴν παρελθοῦσαν ἑκατονταετηρίδα ἀκμάσας ἱεροδιάκονος Παγκράτιος ὁ Δημάρης, ὅστις ὡς πρῶτον ἔτος τῆς πατριαρχίας τοῦ Μάξιμου Β' ὀρίζει τὸ ἔτος 1476 (ἴδε τὴν ὑπ' ἐμοῦ γενομένην ἀνάλυσιν τοῦ ἀνεκδότου αὐτοῦ συγγράμματος ἐν Ἐκκλησ. Ἀληθ. τ. Δ', σ. 385-387 καί 398-399). Ἐνεῦθεν δὲ ἀληθῆς φαίνεται ὅσα ἡ τοῦ συγγραφῆος τῆς πατριαρχικῆς ἱστορίας πληροφορία, ὅτι ὁ Μάξιμος Β' ἐπατριάρχησεν ἕξ ἔτη (*Turcogr.* σ. 138), τούτεστι, κατὰ τὸν Δημάρην πάλιν, μέχρι τοῦ 1482 ἔτους, ὅτε ἀνῆλθε τὸν βασιλικὸν θρόνον τῆς Τουρκίας ὁ σουλτάν Βαγιαζίτης. Πράγματι δὲ ἡ πατριαρχικὴ ἱστορία ἐν ἀρχῇ τῆς βασιλείας τούτου τελευτᾷ τὴν τοῦ Μάξιμου Β' πατριαρχίαν (ἴδε *Turcogr.*, σ. 137-138). Σώζεται καί ἕτερον ἔγγραφο τοῦ Μάξιμου, τὸ μόνον μέχρι τοῦδε ὀριστικῶς γνωστόν, ἀπολυθὲν μηνὸς Ἰανουαρίῳ, ἰνδικτιῶνι ιγ', συμπιπτούση ἀκριβῶς τῷ 1480 ἔτει. Τοῦτο δὲ ἐξέδωκε τὸ πρῶτον ὁ G. M. Thomas, *Eine griechische Originalurkunde zur Geschichte der anatholischen Kirche. München, 1853.* Τῷ 1854 μετετυπώθη ἐν Πανδώρας τ. Ε', σ. 221-224. Ἔτερα δύο γράμματα τοῦ Μάξιμου Β' ὑποτίθημι ὅτι εἶνε τὰ ἐν Miklosich et Muller, *Acta Patriarch.* τ. II, σ. 572-574.

1) Ὅμιλεῖ περὶ τοῦ πατριάρχου Διονυσίου Α', ὅστις, κατὰ τὴν παρὰ Κρουσίῳ πολιτικὴν καί πατριαρχικὴν ἱστορίαν, παραιτησάμενος περιώρισεν ἑαυτὸν ἐν τῇ μονῇ ταύτῃ, ἧς οἱ μοναχοὶ σήμερον ἐκ παραδόσεως διηγούνται, ὅτι ἐπὶ τριετίαν διατελῶν ἐν τῇ μονῇ ἀγνωστος ὑπερέτει αὐτῇ ὡς ὁ ἔσχατος δούλος, καί ὅτι τότε μόνον ἐφάνερυσεν ἑαυτὸν ὅτε ἐξητήθησεν περὶ αὐτοῦ πληροφορίαί ἐκ Κων/πόλεως, ἴσως δὲ ἐπὶ τῆς πατριαρχίας τοῦ ἐπιβίου Ραφαήλ, ὅστις, ὡς βεβαιούμεθα νῦν τὸ πρῶτον ἐκ τοῦ παρόντος σιγίλλιου, ὑπέβαλεν αὐτὸν τε καί τὴν μονὴν εἰς πειρασμούς καί κινδύνους. Ἡ χρονολογία τῆς πρώτης τοῦ Διονυσίου Α' πατριαρχίας ἐσφαλμένως ὀρίζεται ὑφ' ἄλλων τῶν γνωστῶν χρονογράφων, μηδ' αὐτοῦ τοῦ Ἰψηλάντου ἐξαιρουμένου, οὗ τὴν χρονολογίαν ἀπεδέξατο ὡς ὀρθὴν καί ὁ κ. Μ. Γεδεών, ὀρίσας κατ' ἐκεῖνον τὸ 1476. Καί πάλιν κριτικώτερος ἀποδείκνυται τὴν σήμερον ὁ χρονογράφος Παγκράτιος Δημάρης, ὅστις τίθησι τὴν πρώτην πατριαρχίαν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ 1462 μέχρι τέλους τοῦ 1469 ἢ ἀρχῶν τοῦ ἔτους 1470. Τῆς πατριαρχίας ταύτης σώζεται πρᾶξις ἀπολυθεῖσα τῷ 1467 ἔτει (ἴδε H. Omont, *In. som. des mss. du supplement grec.* σ. 79, ἀριθ. 689). Ἡ δὲ δευτέρα αὐτοῦ πατριαρχία διήρκει κατὰ τὸν Δημάρην καί τὸν Καταβολάνον ἔτη δύο καί μῆνας ἕξ, ἀρχομένη κατὰ τὸν Μελέτιον Ἀθηνῶν καί τὸν Δημάρην ἀπὸ τοῦ 1490 ἔτους, καθ' ἃ

ρῆναι ὑπὸ τοῦ ἄλλοθροῦς καὶ βαρβάρου Ραφαήλ, ἔπειτα δὲ καὶ δι' οὓς ἔμελλεν ἀδίκως ὑποστῆναι παρ' αὐτοῦ πειρασμούς καὶ κινδύνους σχεδόν, ἔμελέτα γὰρ καὶ τοιαῦτά τινα κατ' αὐτοῦ¹, ἔπει ὁ πάντα πρὸς τὸ συμφέρον οἰκονομῶν Κύριος, καὶ ρυόμενος τοὺς ὁσίους αὐτοῦ ἐκ τῶν ἐπισυμβαίνοντων αὐτοῖς πειρασμῶν τε καὶ θλίψεων, ἐκείνον μὲν ἐκ μέσου πεποίηκεν, ἡμῖν δὲ τὴν προστασίαν τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας ἐνεχείρισεν, ὁ δηλωθεὶς πρῶν ἁγιώτατος πατριάρχης, ἠξίωσεν τὴν ἡμῶν μετριότητα ἵνα ποιήσωμεν τινὰ πρὸς τιμὴν τε καὶ σύστασιν ἀφορώντα τῆς δηλωθείσης σεβασμίας μονῆς, ἡ μετριότης ἡμῶν εὐθέως προσδεξαμένη τὴν αὐτοῦ ἀξίωσιν ὡς πολλὴν ἐνδεικνυμένου πρὸς ἡμᾶς πνευματικὴν ἀγάπην καὶ διέθεσιν, τὸ παρὸν αὐτῆς ἀπολύει γράμμα, δι' οὗ ἐν ἀγίῳ παρακελεύεται Πνεύματι, ἵνα ἡ σεβασμία πατριαρχικὴ μονή, ἡ εἰς ὄνομα τιμωμένη τῆς πανυπερέργου μου δεσποίνης καὶ θεομήτορος καὶ ἐπικεκλημένης τῆς Κοσινίσσης, ἔχη εἰς ἀπαντα τὰ ἐνοριακὰ αὐτῆς δίκαια μετὰ καὶ τῶν ἐτέρων τῶν περὶ αὐτὴν διακειμένων πατριαρχικῶν σταυροπηγίων ἀπὸ παντὸς μητρο-

πολίτου πλησιάζοντος αὐτῇ τὸ ἀνεπηρέαστον καὶ ἀκαταπάτητον. μάλιστα δὲ τῶν πατριαρχικῶν σταυροπηγίων, τὸ τε εἰς ὄνομα τιμωμένου τοῦ ἀγίου μου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος καὶ τροπαιοφόρου Γεωργίου τὸ ἐν τῷ Βρανοκάστρω¹, καὶ τὸ εἰς ὄνομα τιμωμένου (sic) τῆς πανυπερέργου μου δεσποίνης καὶ θεομήτορος καὶ ἐπικεκλημένης τῆς Ἡλιοκάλου τὸ ἐν ταῖς Σέρραις. ἔτι δὲ καὶ τὰλλα πάντα ὅσα καταλογίζονται καὶ εἰσι τῆς δηλωθείσης σεβασμίας μονῆς, ὑπάρχουσι δὲ ἐν μητροπολιτῶν ἐνοριαῖς, ἵνα καὶ ταῦτα καὶ τὰλλα πάντα ὁμοίως ὣσιν ἀκαταπάτητα καὶ ἀνεπηρέαστα ἀπὸ τῶν τοιούτων μητροπολιτῶν, μετὰ πασῶν τῶν ἐνοριῶν αὐτῶν, καθὼς καὶ τὰ παλαιγενῆ πατριαρχικὰ σιγιλιώδη γράμματα διαλαμβάνουσι, ἀπερ κατὰ καιροὺς ἐπορίσατο ἡ τοιαύτη μονή, πρὸς βοήθειαν αὐτῆς². ἔτι δὲ καὶ ὅσοι τελούσιν ὑπ' αὐτὴν ἀναγνώσται, καὶ προϊόντος τοῦ χρόνου, μέλλουσι προκόψειν εἰς μείζονας ἱερατικούς βαθμούς, ἵνα ἔχη τὴν ἀδειαν ἡ δηλωθεῖσα σεβασμία μονή παραπέμπειν τούτους εἰς οὓς ἀν αἰρεῖται τῶν πλησιοχώρων ἀρχιερέων, ὅπως παρ' αὐτῶν λαμβάνωσι τὰς χειροτονίας. Ἔτι

πράγματι γινώσκονται μέχρι σήμερον δύο τῆ ὑπογραφῆ αὐτοῦ ἐπικεχωρημένοι συνοδικαὶ πράξεις, ὧν ἡ μὲν ἀνακηρύττει ὡς μητροπολίτην Βερροίας Μεθόδιόν τινα (ἴδε V. Langlois, Le mont Athos, σ. 42), ἡ δὲ ὡς μητροπολίτην Λαρίσσης τὸν ἐπίσκοπον Δημητριάδος Βησσαρίωνα. Τὴν δευτέραν δὲ ταύτην πρᾶξιν ἐξέδωκεν ὁ κ. Ι. Σακκελίω ἐν Δελτίῳ τῆς Ἱστορ. καὶ ἔθνολογ. ἐταιρίας (τ. Β', σ. 15-20), προσθεὶς ἐν τῷ γ' πίνακι καὶ τὸ πανομοιότυπον τῆς ὑπογραφῆς τοῦ πατριάρχου Διονυσίου Α'. Σιγίλλιον δὲ αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς μονῆς Κοσινίτζης ἀναφέρει κατωτέρω ὁ πατριάρχης Μητροπόλεως ὁ Γ'. Ὁ Διονύσιος Α' ἦν ἐν τοῖς ζῶσι τῷ 1492 ἔτει, κατὰ τινὰ ἰδιόχειρον ἀφιερωτικὴν σημείωσίν του ἐν τέλει τοῦ ὑπ' ἀριθ. 249 κώδικος τῆς αὐτῆς μονῆς.

1) Ὁ Μάξιμος Β' ἐν ἐτέρῳ γράμματι (Acta Patriarch., τ. II, σ. 573) ἀποκαλεῖ τὸν ἐπιβίτην πατριάρχην Ραφαήλ (Α') «σκυθογενῆ» καὶ «βαρβαρον». Περὶ αὐτοῦ δὲ διηγεῖται ἱκανὰ ὁ Μαλαξὸς (Turcogr. σ. 139-131) καὶ οἱ τοῦτον συνοψίσαντες. Ὁ Παγκράτιος Δημάρης λέγει ὅτι διψήκησε τὴν Ἐκκλησίαν ἔτος ἐν καὶ μῆνας πέντε (1474-1476). Ὁ παρ' ἡμοῖ ἀνέκδοτος ἔτι καταλογος τοῦ Δούκα Καταβολάνου λέγει περὶ αὐτοῦ ταῦτα: «Ραφαήλ ὁ Βουλγαροεπίσκοπος· αὐτὸς ἀπέθανεν εἰς τὴν φυλακὴν ἐκ τοῦ χρέους τοῦ χαρὰ τζίου». Καὶ πάλιν «εὐχάλων αὐτὸν (τὸν Συμεῶν Α') ἔνας Ραφαήλ καλούμενος, Βουλγαροεπίσκοπος· ἀνέβασεν τὸ χαράτζιον φλουρία δύο χιλιάδες».

1) Τὸ σταυροπήγιον τοῦτο μονύδριον καλεῖται ἐν τῷ τοῦ Συμεῶνος Α' σιγιλίῳ «ἀγίου . . . Γεωργίου τοῦ Ὁ Βρανοκάστρου». Τὸ δὲ ὄνομα Βρανοκάστρον ἐπαναλαμβάνεται καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς πατριαρχικοῖς σιγιλίοις μέχρι τοῦ 1763 ἔτους. Κατεστράφη περὶ τὰ τέλη τοῦ ΙΗ' αἰῶνος ὑπὸ ἐχθρικῆς κατὰ τῶν μοναχῶν συμμορίας. Οἱ μοναχοὶ διηγοῦνται τὸν τρόπον τῆς καταστροφῆς αὐτοῦ, ὃν ἡμῶς παραλείπω νὰ σημειώσω ὡδε. Ἐξ ἀρχαιολογικῆς δὲ ἀπόψεως ἐφιστῶ εἰς τὸ ὄνομα Βρανοκάστρον τὴν προσοχὴν τῶν ἀναγνωστῶν. Ὁ Heuzey (ἐν τῇ Mission en Macédoine, σ. 28) ἐπεσκέψατο τὴν κώμην Παλαιοχώρι, καὶ ἐκ τῆς ὀνομασίας αὐτῆς ὀδηγηθεὶς συνέστησε τὴν ἀρχαιολογικὴν τοῦ περὶ αὐτὴν τόπου ἀξίαν, ὡς ἀνευρῶν ἐν τοῖς ἐρείπιοις (παλαιᾶς, ὡς λέγει, ἐκκλησίας τοῦ ἀγίου Γεωργίου) μίαν ἑλληνικὴν καὶ δύο λατινικὰς ἐπιγραφάς· προστίθησι δὲ κατόπιν, ὅτι ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ παρ' αὐτὴν βουνοῦ σώζονται τρεῖς πύργοι οὓς φαίνεται ὅτι δὲν ἐξήτασεν ἐκ τοῦ πλησίον, διότι ἐκφράζεται περὶ αὐτῶν ἀορίστως πως (à l'est du village la montagne (Παγγαῖον) projette un chaînon de hauteurs rocheuses terminé par une colline pointue, qui a toute l'apparence d'un lieu autrefois fortifié)· ὀνομάζει δὲ τὴν θέσιν αὐτῶν Vérano-Kastro. Τὸ Παλαιοχώρι ἐν ὀλίγοις περιγράφει καὶ ὁ Ν. Φιλίπιδης ἐν Παρνασσῷ (1877) τ. Α', σ. 288.

2) Ἐντεῦθεν δηλοῦται ὅτι ἡ μονὴ εἶχε προικοδοτηθῆ καὶ διὰ πατριαρχικῶν σιγιλίων ἀρχαιοτέρων τῆς ἐποχῆς τοῦ Συμεῶνος, ἐξ ὧν οὐδὲν σώζεται.

κατὰ τὴν ἀξίωσιν αὐτοῦ διορίζεται ἡ μετριότης ἡμῶν καὶ εὐεργετῆ, ἵνα ἡ τοιαύτη μονή, κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἔθος αὐτῆς ὅτε δεήσει γενέσθαι ἐν αὐτῇ ἡγούμενον ἐκλέγῃται μὲν οὕτως ὑπὸ πάσης τῆς ἀδελφότητος τῶν ἐνασκομένων αὐτῇ μοναχῶν, ὑπάρχη δὲ καὶ ὀνομάζεται πρωτοσύγκελλος καὶ ἀρχιμανδρίτης, καὶ τοῦτο διαβαίνει κατὰ διαδοχὴν, καὶ εἰς τοὺς μετέπειτα γενησομένους μετ' αὐτὸν ἡγούμενους εἰς τιμὴν αὐτῆς. μετὰ δὲ τοῦτο ἀναφαίνεται εἰς τὸν κατὰ καιροὺς πατριάρχην καὶ λαμβάνη παρ' αὐτοῦ τὴν τοῦ ἡγουμένου χειροτονίαν. καὶ εἰς τὴν περὶ τούτων ἀπάντων δῆλωσιν καὶ ἀσφάλειαν, ἀπολέλυται τῇ διαληφθείσῃ σεβασμῖα πατριαρχικῇ μονῇ τῇ εἰς ὄνομα τιμωμένη τῆς πανυπερέχγου μου δεσποίνης καὶ θεομήτορος, καὶ ἐπικεκλημένη τῆς Κοσινίσσης, καὶ τὸ παρὸν σιγιλιώδες γράμμα τῆς ἡμῶν μετριότητος, ἐν ἔτει ς^ο ρ^ο πε^ο (1477), μηνὶ ἰουνίῳ ἰνδικτιῶνος ι^ο: †

- † Μάξιμος ταπεινός, ἔλω Θεοῦ, ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης καὶ οἰκουμηνικός πατριάρχης.
- † Ὁ ταπεινός μητροπολίτης Ἐφέσου, Νεόφυτος, ἔχων καὶ τὴν γνώμην τοῦ Ἡρακλείας: †
- † Ὁ Χαλκηδόνας Ἰωσήφ:
- † Ὁ Κορίνθου Ἰωακείμ.
- † Ὁ Ἀγχιάλου Ἰγνάτιος: †
- † Ὁ ταπεινός μητροπολίτ. Μεσημβρίας Παχώμιος.
- † Ὁ ταπεινός μητροπολ. Νεόφυτος (sic) Προύσσης:
- † Ὁ Μηδείας Νεόφυτος (sic):
- † Ὁ ταπεινός μητροπολίτης Περιθεωρίου Ἰωσήφ: †
- † Ὁ μητροπολίτης Ναυπάκτου (sic) Δωρόθεος: †

Τὸ τρίτον πατριαρχικὸν ἐγγράφον, ἀπολυθὲν ἐν ἔτει 1567, ἔχει οὕτως¹.

1) Ἐν Ἐκκλῃς. Ἀληθ. τ. Δ', σ. 400, ἐσημειώθη ὅτι πρῶτον ἔτος τῆς αἰῆς πατριαρχίας τοῦ Μητροφάνους Γ' εἶνε τὸ 1565. Κατ' αὐτὴν δὲ τὴν πατριαρχίαν ἀπελύθησαν, πλὴν τοῦ ἀνωτέρω, καὶ τὰ ἐπόμενα ἐγγράφα: α') πρᾶξις ἵνα ὁ Θεσσαλονίκης Ἰωάσαφ ὁ Ἀργυρόπουλος διέπη ὡς ἐπαρχίαν ἐτὸ Μελένικον καὶ τὸ Περιθεωρίον μετὰ πάσης τῆς ἐνορίας αὐτοῦ» (1566), ἐκδοθεῖσα ὑπ' ἐμοῦ ἐν Ἐκκλ. Ἀληθ. τ. Δ', σ. 401· β') πρᾶξις, δι' ἧς δωροῦνται ἐπαρχικῶς τῷ σακελλαρίῳ Καφᾶ παπᾶ Ἰωάννῃ δέκα χωρία ἐν τῇ περιοχῇ τῶν ἄλλοτε ἀμαζουσῶν ἀρχιεπισκοπῶν Σουγαδαίας καὶ Φούλλων· γ') πρᾶξις περὶ τοῦ ἐν Καλλιπόλει ναοῦ τοῦ ἀγίου Δημητρίου, κατὰ μᾶλλον τοῦ 1567 ἔτους· δ') περὶ τοῦ ἐν τῇ Καραμανιά ναοῦ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, κατὰ τὸ 1569 ἔτος. Αἱ τρεῖς αὗται πρᾶξεις εὐρίσκονται

✠ Μητροφάνης ἔλω Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης καὶ οἰκουμηνικός πατριάρχης.

† Ἡ τοῦ καλοῦ προσθήκη τὸ καλὸν κέλλιον ἀπεργάζεται. καὶ τὸ βεβαίως ἔχον βεβαίωμένον] κατορθοὶ καὶ ἀποδείκνυσι· πρὸς τί δὲ τοῦτο ἡμῖν εἴρηται τὸ προοίμιον, ὃ λόγος προῖων γε σὺν Θεῷ δηλώσει. Οἱ ὀσιώτατοι μοναχοί, οἱ ἐνασκοῦμενοι ἐν τῇ σεβασμῖα καὶ ἀγία πατριαρχικῇ μονῇ, τῇ εἰς ὄνομα τιμωμένη τῆς ὑπερέχγου δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας τῆς ἐπικεκλημένης Κοσινίσσης, ἐνεφάνισαν ἡμῖν τιμίαν πατριαρχικὴν γραφὴν τοῦ ἀγιωτάτου καὶ ἀοιδίμου πατριάρχου κύρ Ἰερεμίου, διαλαμβάνουσαν καὶ ἐπιβεβαιουσαν καὶ τὰ πρὸ ἐκείνου ἀγιωτάτων πατριαρχῶν γράμματα κύρ Μαξίμου τὲ καὶ κυροῦ Διονυσίου¹. καὶ ἐμπεριέχουσαν αὐταῖς λέξεσιν, ὡς ἵνα εἴη αὐτῇ τε, καὶ τὰ ὑπ' αὐτὴν εὐρίσκομενα πατριαρχικά σταυροπήγια, ἦγουν, ὃ περὶ τὸ Βρανόκαστρον μέγας Γεώργιος, ἡ εἰς τὰς Σέρρας σεβασμῖα μονὴ τῆς Παναγίας μου, ἡ λεγομένη τῆς Ἡλίουκάλλου. καὶ τὰ λοιπὰ πάντα σταυροπήγια, ὅσα ὑπὸ ταύτην τυγχάνουσι. πρὸς τοῦτοις δὲ καὶ τὰ χωρία αὐτῆς ἦγουν τὸ λεγόμε-

ἐν ἀντιγράφῳ παρ' ἐμοῦ ε') βεβαιωτικῶν τῶν ὀρίων καὶ τόπων τῶν Σιμοπετριτῶν τῶν ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει, τῷ 1569 ἔτει, διασωθῆν ἐν αὐτογράφῳ κώδικι τοῦ Ἀλεξάνδρου Ἰέρακος ἴδε Κ. Σ α θ α, Δοκίμιον περὶ Ἰερεμίου Β', σ. 136, ἐν ὑποσημειώσει· στ') πρᾶξις κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1568, διαλαμβάνουσα ὅτι ἡ ἐν Παροναξία ἐκκλησία τῆς Πρωτοθρόνου ἰδοῦθη παρὰ τοῦ κτήτορος αὐτῆς Νικολάου Σπανοῦ ἀκροστιχάρου εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ παπᾶ Γεώργιον ἴδε Κ. Σ α θ α, Μετ. Βιβλ. τ. Γ, σ. 548· ζ') γράμμα πρὸς τοὺς Κρητῆτας ὑπὲρ τῶν Ἑβραίων, 1568 (Crusii, Turcograec. σ. 281). Ὁ μακαρίτης Γ. Χατζη-κωνσταντινίδης προστίθησιν, ὅτι τοῦ αὐτοῦ πατριάρχου σώζεται σημειώσεις περὶ τῶν ἀπεριωμάτων τῆς Τριανταφυλλίνης (ὄρα Σ α θ α, αὐτ. σ. 547), γραφεῖσα ἐν ἔτει 1566. Ταύτην τὴν πληροφορίαν ὀρθῶν λογιζάμενος ἐχρησιμοποίησα ἐν Ἐκκλ. Ἀληθ. τ. Δ', σ. 400-401· ἀλλ' ἤδη λέγω, ὅτι τὸ ἐγγράφον ἐκεῖνο εἶνε ἡμαρτημένον κατὰ τὴν χρονολογίαν. Ἐξετάσας ἐσγάτως τὴν Νομικὴν Συναγωγὴν τοῦ Δοσιθέου εὗρον, ὅτι συνετάχθη ἐπὶ πατριάρχου Ἰερεμίου Β' ἡ χρονολογία αὐτοῦ, ἴσοδ' δέον νὰ διορθωθῇ εἰς ἴσοδ' (=1574): τὸ δὲ ἐινδ. θ', ἕπερ σημειοῦται παρὰ Σ α θ α, Μετ. Βιβλ. τ. Γ', σ. 547, δὲν ὑπάρχει ἐν τῷ κώδικι, προσετέθη δὲ ἴσως ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Χατζη-κωνσταντινίδου, μὴ ἀναγνόντος ἀναμφιβόλως ὀλόκληρον τὸ ἐγγράφον.

1) Τὰ ἐνταῦθα ἀναφερόμενα ἐγγράφα τῶν πατριαρχῶν Ἰερεμίου Α' καὶ Διονυσίου Α' δὲν διασώθησαν.

νον τῶν Ποσιανῶν¹. ἡ Χωρεμιστα². καὶ ἡ Νύσσα³, ἀκαταπύκτητος καὶ ἀνεπειρέαστο(sic) ἀπὸ παντός πλησιοχώρου μητροπολίτου, καθὼς καὶ τὰ παλαιγενῆ ἕτερα πατριάρχικα διαλαμβάνουσι γράμματα· ἐπὶ δὲ καὶ ὁ κατὰ καιροὺς ἐκλεγόμενος παρ' αὐτῶν καὶ γενόμενος ἡγούμενος, ἵνα ὑπάρχη πρωτοσύγγελος καὶ ἀρχιμανδρίτης, ὡς παρὰ τοῦ πατριάρχου γινόμενος· καὶ αὐτὸς μὲν σφραγίζῃ καὶ τοὺς ἀναγνώστας, ὅσοι μέλλουσι γενέσθαι ἐν τῇ δηλωθείσῃ μονῇ, καὶ ἐν πάσῃ τῇ περὶ αὐτὸν ἐνορίᾳ, ἄξιοι τυγχάνοντες· ὁπόταν δὲ εἰς μείζονα θέλουσιν ἀναχθῆναι βαθμὸν διακόνου τυχόν, ἢ καὶ ἱερέως, ἵνα ἐκπέμπωνται παρὰ τε τοῦ ἡγουμένου καὶ τῆς λοιπῆς συνόδου, πρὸς ὃν ἂν βούλωνται τῶν γειτνιόντων ἀρχιερέων, καὶ χειροτονῶνται παρ' αὐτῶν. Ταύτης τοίνυν τιμίας γραφῆς οὕτως ὡς διεξιούσης, οἱ ῥηθέντες ὁσιώτατοι μοναχοὶ ἐμπόνως καὶ μετὰ ἀξιώσεως ἐδεήθησαν ἡμῶν, ἵνα καὶ ἡμεῖς ἐπικυρώσωμεν αὐτὴν καὶ βεβαιώσωμεν, ἐπεὶ καὶ αὐτὴ ἐπικυροῖ τὰ παλαιγενῆ πατριάρχικα γράμματα. διὸ καὶ ἀποδεξαμένη τὴν αἴτησιν αὐτῶν ἡ μετριότης ἡμῶν γράφουσα, γνώμη καὶ τῶν καθευρεθέντων ἱερωτάτων μητροπολιτῶν, καὶ θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων, ἀποφαίνεται καὶ παρακαλεῖται, κατὰ τὴν περιληψὴν τῆς προτέρας γραφῆς, ἵνα ὑπάρχη ἡ τοιαύτη σεβασμία καὶ πατριαρχικὴ μονὴ τῆς ὑπεράρχου δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, τῆς ἐπονομαζομένης Κο-

σινίσσης ἀπὸ πάντων τῶν πλησιοχωρούντων ἀρχιερέων, ἀκαταπύκτητος καὶ ἀνεπηρέαστος, καὶ κατὰ πάντα ἀσύγχητος καὶ ἀσκανδάλιστος μετὰ τῶν εὐρίσκομένων ἐν αὐτῇ σταυροπηγίων, ἡγουν τοῦ ἐν θαύμασι περιβοήτου τοῦ μεγαλομάρτυρος Γεωργίου, τοῦ ἐν τῷ Βρανοκίστρῳ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Ἡλιοκάλου, καὶ τῶν λοιπῶν μετοχιῶν ἀνωτέρω σὺν ταῖς ἀνάκαθεν εὐρίσκομέναις χώραις αὐτῇ, τῇ τῶν Ποσιανῶν δηλονότι, τῇ Χωρεμιστα, καὶ τῇ Νύσσα. ἐκλέγεται δὲ παρ' αὐτῶν καὶ ὁ κατὰ καιροὺς ἡγουμενεύων αὐτῶν, ὃς ἂν κριθεῖται ἄξιος. λαμβάνη δὲ παρὰ τῆς μεγάλης ταύτης ἐκκλησίας τὴν χειροτονίαν, [καλ]εῖσθαι πρωτοσύγκελλος καὶ ἀρχιμανδρίτης. καὶ τοῦτο οὐκ ἐνὶ προσώπῳ λέγομεν, ἀλλ' ἐν πάσῃ τοῖς κατὰ διαδοχὴν ἡγουμενεύουσιν· οἱ καὶ ἐξουσίαν ἐπ' ἀδείας, σφραγίζειν ἀναγνώστας τοὺς ὄντας ἀξιούς, ἐν τῇ μονῇ, καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς σταυροπηγίοις, καὶ μετοχίοις αὐτῶν. καὶ μετέπειτα βεβαιώμεν καὶ ἐπικυρώμεν αὐτὸ τὸ τιμίον παλαιγενὲς γράμμα τοῦ αἰοδήμου πατριάρχου κυροῦ Ἰερεμίου· ὃς δ' ἂν ὀψέποτε τολμήσῃ ἀνατρέψαι αὐτὸ ἢ κατὰ τί ἐναντιθῆναι, ὁ τοιοῦτος, εἰ μὲν ἱερεὺς ὢν ἀργὸς ἔστω, λαϊκὸς δὲ ἀφωρισμένος ἀπὸ Θεοῦ. Ὅθεν εἰς τὴν περὶ τούτου δῆλωσιν ἐγένετο καὶ ἡ παρούσα ἡμετέρα γραφὴ τῆς ἡμῶν μετριότητος, καὶ ἐπεδόθη τῇ διαληφθείσῃ ἀγία πατριαρχικῇ μονῇ τῆς ὑπεράρχου δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, τῇ ἐπικαλουμένῃ τῆς Κονίσσης(sic) δι' ἀσφάλειαν, ἐν ἔτει ζοε^ο (1567), μηνὶ μαρτίῳ, ἰνδικτιῶνος δεκάτης : †

1) Τὸ χωρίον τοῦτο, ἀρπαγὴν καὶ καταττραπὴν πρὸ χρόνων οὐκ ὀλίγων, εἶνε ταῦν ἀπλοῦν ὀθωμανικὸν τσιφλίκιον.

2) Χωρίον κείμενον εἰς ἀπόστασιν μιᾶς καὶ ἡμισείας ὥρας περίπου ἀπὸ τῆς μονῆς· σημειοῦται ἐν τοῖς πέναξι τοῦ τε αὐστριακοῦ (ἀριθ. 13 Seres) καὶ τοῦ ἐλληνικοῦ ἐπιτελείου· λέγεται δὲ νῦν Κορομιστα ἢ Χορομιστα. Ὁ κ. Ν. Γ. Φιλιππίδης, ἐν Παρνασσῷ τ. Α', σ. 131, ποιεῖται μνείαν τοῦ αὐτοῦ χωρίου ὑπὸ τὸν ἄγνωστον τύπον Κορομιστα, ἐπειδὴ ὑπολαμβάνει ὅτι τὸ ὄνομα ἐλήφθη ἐκ τῶν ἐκρομμύων, τὰ ὅποια, λέγει, ἀρθῶς γίνονται ἐνταῦθα. — Τὸ αὐτὸ χωρίον ἐν τοῖς σιγγίλοις ὀνομάζεται Χωρεμιστα (1567 καὶ 1703), Χορομιστα (1661) καὶ Κορομιστα (1628).

3) Οὕτω καλεῖται ἐνταῦθα ἡ νῦν κόμη Νικισιανῆ, περὶ τῆς γράφει τινὰ ὁ κ. Ν. Γ. Φιλιππίδης ὑπὸ τὸν τύπον Νικησιανῆ (ἐνθ. ἀνωτ. σ. 289). Ὑπὸ τὸ ὄνομα Νύσσα ἀναφέρεται τὸ χωρίον καὶ ἐν τοῖς πατριαρχικοῖς σιγγίλοις τῶν ἐτῶν 1628 καὶ 1661. Νικησιανῆ γράφεται ἐν τῷ σιγγίλῳ τοῦ Καλλινίκου Β', Νικισιανῆ δὲ ἐν τῷ τοῦ Ἀθανασίου Ε' (1709).

† Μητροφάνης ἐλέω Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

Τὸ ἕτερον γράμμα τοῦ αὐτοῦ πατριάρχου, γράφεν ἐν αὐτῇ τῇ μονῇ ἰδιοχείρως (1570), ἔχει οὕτως·

✠ Μητροφάνης ἐλέω Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης καὶ οἰκουμηνικὸς πατριάρχης.

† Ἐπειδὴ ἡ μετριότης ἡμῶν σωματικῶς ἐφθασεν παραγενέσθαι καὶ ἐν τῷ σεβασμίῳ μοναστηρίῳ τῆς πανυπεράρχου δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, τῆς ἐπικεκλημένης Κοσινίσσης¹, καὶ οἱ ἐν αὐτῷ ἐνασκούμενοι ἀνέφερον

1) Ἐν σελ. 5² τοῦ 17' τόμου τοῦ Ἑλλ. Φιλολογικοῦ Συλλόγου ἀναλῶον ἐπιστολὴν τινα τοῦ Ἰω.

ὅπως τινές τῶν ἱερομονάχων καὶ μοναχῶν, ἀποκηρόμενοι ἐν τῷ θείῳ τούτῳ μοναστηρίῳ, καὶ τὰς συνθήκας παρέχοντες εὐλόγως μένειν μέχρι τελευταίας ἀναπνοῆς. καθῶς καὶ ὡς ἔτυχεν αὐτογνωμόνως κινούμενοι ἐγκαταλιμπάνουσι τὸ ἱερόν αὐτῶν μοναστήριον, καὶ ἀναχωροῦντες αὐτοῦ, ὡς θέλουσί τε καὶ βούλονται, καὶ ὅπου ἂν ὀρμήσωσι διάγουσί τε καὶ διατρίβουσι, πέρα κανόνων ἐκκλησιαστικῶν τοῦτο διαπραττόμενοι, ἐπαφίρουσι καὶ γὰρ τὸ θεῖον μοναστήριον τοῦτο, ὅπου οὐ μόνον ἀπεκάρησαν καὶ συνθήκας δέδωκαν κανονικῶς μένειν ἕως οὐ ζῶσιν, ἀλλὰ καὶ γράμματα ἐν αὐτῷ ἐδιδάχθησαν, ἐβοηθήθησάν τε παντοιοτρόπως, καὶ τὰ τῶν ἱερομονάχων τε καὶ μοναχῶν ἐπαιδεύθησαν. Ὅθεν εἰς καταύπασιν (sic) τοῦ τοιοῦτου δεηθέντες γράμματος, γράφοντες ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀποφαινόμεθα· ἵνα ὅστις τῶν ἱερομονάχων ἢ τῶν μοναχῶν ἐγκατέλιπεν, ἢ καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν τολμήσει ἐγκαταλίπει, τὸ θεῖον μοναστήριον, δούς τὰς συνθήκας μένειν, καὶ ὡς εἴρηται ἀποκαρεῖς ἐν αὐτῷ καὶ παιδευθεὶς τὰ τε ἱερὰ γράμματα καὶ τὴν μοναδικὴν πολιτείαν, ὁ τοιοῦτος ἱερωμένος ὢν, ἀργὸς μενέτω· τῶν μοναχῶν δέ, ἀφωρισμένους καὶ ἀσυγχώρητους, ὁμοίως καὶ οἱ δεχόμενοι αὐτὸν, καὶ μετὰ θάνατον ἄλυτος, ἕως οὐ ὡς κανονικόν τε καὶ εὐλογον ἐν τῷ ἰδίῳ ἐπαναστρέψῃ μοναστηρίῳ, καὶ μένειν ἐθελήσειεν ὡς συνέθετο. Οὕτω οὖν γίνεσθαι ἀπεφνημάμεθα· εἰς γὰρ τὴν δῆλωσιν τούτου καὶ ἀσφάλειαν καὶ τὸ παρὸν ἐγένετο γράμμα, καὶ τῷ θείῳ μοναστηρίῳ ἐναπετέθη, εἰς ἀσφάλειαν, κατὰ τὸ „ζη^ο“ ἔτος (=1570).

Μηνὶ ἰουνίῳ, ἰνδικτιῶνος ιγ^η.

Τὸ δὲ σιγίλιωδες ἐπιβεβαιωτήριον γράμμα τοῦ πατριάρχου Ἱερεμίου Β' τοῦ Τρανοῦ (ἀπολυθὲν ἐν ἔτει 1573) ἔχει ὡδε.

✠ Ἱερεμίας ἐλέφ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, ἑσας Ρώμης, καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

† Τῶν δικαιοτάτων ἄρα καὶ πάνυ τοι ἐποφειλομένων, τὸ καὶ παρὰ τῆς ἡμῶν μετριότητος τὰς προγεγονυίας εὐλόγως τιμίας γραφάς

Κορέσση πρὸς τὸν πατριάρχην Μητροφάνην Γ', ἔγραφον ὅτι ἐξ ἐκείνης ἀποδείκνυται, ὅτι ὁ Μητροφάνης, πατριάρχης ὢν, ἀπεδήμησε «πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ ἑαυτοῦ ποιμνίου καὶ ἄλλας ἀναγκαίας χρείας τῆς Μ. Ἐκκλησίας». Ἡ λεπτομέρεια ἐκείνη τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Κορέσση πιστοποιεῖται νῦν διὰ τοῦ παρόντος σιγίλιου.

τῶν πρὸ ἡμῶν ἀγιωτάτων πατριαρχῶν ἐπικυροῦσθαι καὶ ὡς εἰκὸς ἐπιβεβαιουῦσθαι εἰς μείζονα συντήρησιν καὶ ἀσφάλειαν. Ἐνθὲν τοι κατερχομένων ἡμῶν εἰς τὴν τῆς Δύσεως ὁδόν, καὶ σωματικῶς ἐν τῇ ἱερᾷ καὶ πατριαρχικῇ μεγάλῃ μονῇ τῇ ἐπ' ὀνόματι τιμωμένη τῆς πανυπεράγνου δισποίνης ἡμῶν θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, καὶ ἐπιλεγομένη Κοσινίσσης, οἱ ἐν αὐτῇ ἐνασκούμενοι προσκομίσαντες τίμια γράμματα τῶν κατὰ διαδοχὴν ἄχρι τοῦ νῦν ἀγιωτάτων πατριαρχῶν συνιστῶντα ταύτην τὴν θεῖαν μονήν, τὸ πατριαρχικὴν εἶναι τε ἀνακηρύττοντα, καὶ τὸ παντελευθέρον εὐεργετοῦντα, ἔχειν τε καὶ καρποῦσθαι καὶ τὰς ὑποκειμένας χώρας τὰς ἐγγράφως ἐμπεριεχομένας παρακελευόμενα· καὶ ἠξίωσαν ἐμπόνως ἐπικυρωτικόν καὶ αὐθις προσνεῖμαι, καὶ τὸ κοινοβιακῶς καθαρῶς ζῆν ἐγγράφαι καὶ διατάξασθαι. Τούτου ἕνεκα τὴν ἀξίωσιν αὐτῶν εἰ καὶ ἀσφαλῶς τὰ ἑαυτῶν ἔχοντα ἀποδεξαμένη ὡς εὐλογον καὶ θεοφιλῆ τὸ παρὸν ἀπολύει γράμμα γνώμη καὶ ἐντυχόντων ἱερωτάτων μητροπολιτῶν καὶ ὑπερτίμων τῶν ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν τῆς ἡμῶν μετριότητος, ἀλλὰ δὴ καὶ τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων· δι' οὗ καὶ γράφουσα διορίζεται, καὶ ἐν ἀγίῳ ἀποφαινεται Πνεύματι, ἵνα αὕτη ἡ σεβασμια πατριαρχικῇ μονῇ τῆς Παναγίας τῆς Κοσινίσσης, εἴη παντελευθέρα καὶ ἔχη ἅπαν δικαίωμα βέβαιον, ὡς ἐν τοῖς τιμίοις (sic) τῶν πατριαρχικῶν γραμμάτων ἀποφάσει κεκύρωται, μηδενὸς ὄντος τοῦ ἐναντιηθησομένου ἐν ἀργίᾳ ἀσυγγνώστῳ καὶ ἀφορισμῷ ἄλύτῳ. διάγωσί τε οἱ ἐντὸς ἐνασκούμενοι διαπαντὸς κοινοβιακῶς, καθὰ καὶ τὰ ἐν Αἰγύπτῳ ποτὲ τῆς μεγάλῃς σκύτειος (sic) τῆς Νιτρίας, καὶ τὰ ἐν Παλαιστίνῃ διήγον θεῖα μοναστήρια, καὶ νῦν τὰ τοῦ φγιωνύμου Ὄρους κοινοβιακῶς πολιτεύονται· ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς θεανδρικῶς ἐπὶ τῆς γῆς διατρίβων, τοιαύτην διαγωγὴν μετὰ τῶν Ἀποστόλων εἶχεν· ὁμοίως πάντα κοινὰ εἶναι, οὐ μόνον βρώματα καὶ σκεπάσματα ἀλλὰ γνώμη ἀδελφικὴ καὶ θεία· ὥστε τὸν ἕτερον μὴ φθονεῖν τῷ ἐτέρῳ, σκεπομένῳ τυχόν ἢ ἐσθιόντι διὰ τινὰ καιρικὴν σωματικὴν ἐπαναγκάζουσαν χρεῖαν· ἀλλὰ τὰ βέρη ἀλλήλων βαστάζειν κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον· οὐδὲ ζητεῖν τὸ ἑαυτοῦ μόνον ἕκαστον, ἀλλὰ καὶ τὸ τοῦ ἀδελφοῦ συμφέρον, ὡς μιᾷ ἀγάπῃ ἀλλήλων συνδεδεμένων ὄντων, καὶ τὸ ἐν ἐν Χριστῷ πνεόντων, καὶ μόνῃ τῆς τῶν οὐρανῶν βασιλείας τυχεῖν ζητούντων· ὀφελόντων (sic) ψάλλειν καὶ ἐκτε-

λείν ἀπάσας τὰς κοινοδιακὰς ἀκολουθίας ἀόκνως ὡς δεῖ, διάγειν τε ἐν πάσῃ ὁμοφροσύνῃ καὶ φιλαδελφία ἀσκανδολιστικῶς ἐν πᾶσι καρποφορεῖν τε τὸν καρπὸν τοῦ πνεύματος· τούτεστι ἀγάπην, χαρὰν, εἰρήνην, μακροθυμίαν, πρὸς ἀλλήλους ἐπιεικείας, ἀνεξίκακοι, ἐν καὶ μόνον ζητοῦντες τί τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου τῷ θεῷ νόμῳ τῷ τε ἰσαγγέλῳ τῆς μοναδικῆς πολιτείας κανόνι, ἀλλὰ δὴ καὶ τοῖς δικαιώμασι τοῦ Κυρίου ἐπόμενοι· ὅλως κατ' οὐδὲν μὴ νοσφίζομενοι τί τοῦ μοναστηρίου, ἢ ἴδια πεκούλια καὶ γνώμας ἔχοντες, ἢ τὸ κοινόβιον ἀνατρέποντες· ὁ γὰρ οὕτω τολμήσων ποιῆσαι ἢ παραβῆναι τί τῶν καλῶς διατετυπωμένων, καὶ παρ' ἡμῶν ἐπικυρωμένων, ὁ τοιοῦτος ἱερωμένος μὲν ὢν ἀργὸς ἔστω, τῶν μοναχῶν δέ, ἀφωρισμένος καὶ ἀσυγχώρητος, καὶ ταῖς ἀραῖς τῶν τιτ' θεοφόρων πατέρων τῶν ἐν Νικαία ὑπόδικος, ὡς μὴ ἀξίως ἢς ἔτυχε κλήσεως πορευθεσόμενος. Πρὸς τούτοις δὲ ἀποφαινόμεθα, ἵνα ὅστις παρὰ γνώμην τοῦ ἡγουμένου ἐξέλθοι τῆς μονῆς, ἢ ἐξελεθῶν μετὰ γνώμης ἀνευ ἀνάγκης κατεπειγούσης μείνῃ εἰς τὰ συνέγγυς χωρία, ἢ ἔχει ἀσπρα ἰδίως πολλὰ ἢ ὀλίγα, ἢ φυλάττει αὐτὰ ἀλλαχῶς εἰς συγγενεῖς, ἢ εἰς ἄλλους, προφασίζόμενος οὐκ εὐλόγως, ὁ τοιοῦτος ἱερωμένος μὲν ὢν ἀργὸς ἔστω, μοναχὸς δὲ ἀφωρισμένος, ὡς τῷ κοινῶ βίῳ οὐχ ἐπόμενος. Ἐπὶ τούτοις οὖν ἅπανσι ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν σιγγιλιώδες ἐπιβεβαιωτήριον γράμμα συνοδικὸν εἰς ἀσφάλειαν. Ἐν ἔτει 1573 (= 1573), μηνὶ νοεμβρίῳ ἰνδικτιῶνος 6^α.

† Ἱερεμίας ἐλέφ Θεοῦ, ἀρχιεπίσκοπος Κ' πόλεως, νέας Ρώμης, καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

Ἐπὶ τῆς βορειοδυτικῆς πλευρᾶς τοῦ Παγγαίου ὄρους κεῖται ἑλληνικὴ πολίχνη ὀνομαζομένη *Ραδολίβος*, ἣν δὲν σημειοῖ ὁ τοῦ αὐστριακοῦ ἐπιτελείου χάρτης. Ὁ κ. Ν. Φιλιππίδης ἐν *Παρθασῶ*, τόμ. Α', σ. 131, περιγράφει αὐτὴν ἱσαρκῶς, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ἀνύπαρκτον τύπον *Ραδολεῖθος*, ἐκλαδῶν τὸ ὄνομα ἐσχηματισμένον ἐκ τοῦ ῥόδα *λεῖβαιν*. Αὐτόθι ὑπάρχει μετόχιον τῆς μονῆς, ὅπερ ἦτο ἄλλοτε μονῆριον *Βόρισκον* λεγόμενον. Παρεχωρήθη δὲ τῇ μονῇ κατὰ ἰούνιον τοῦ 1707 ἔτους διὰ τοῦ ἐπομένου σιγγιλιώδους ἐπιβεβαιωτικοῦ γράμματος τοῦ Γαβριήλ Γ' 1.

1) Τὴν πατριαρχικὴν ταύτην δωρεὰν ἐπεκύρωσαν καὶ οἱ μεταγενέστεροι πατριάρχαι.

✠ Γαβριήλ ἐλέφ Θεοῦ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, νέας Ρώμης, καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

† Οἱ κοινὴν προστασίαν πραγμάτων ἐμπιστευθέντες ὀφείλουσι πάντως κατὰ χρέος ἀπαράτητον καὶ κοινὴν ἐπιφέρειν τὴν μέριμναν, καὶ ἐμμελῶς προνοεῖσθαι πάντων τῶν ὑποτελούντων αὐτοῖς, ὥστε τῶν μὲν σωζομένων, καὶ καλῶς ἔχόντων τὴν τάξιν τηρεῖν ἀπαράτρεπτον, τῶν δ' ὅπως ποτε τῆς ἀγαθῆς αὐτῶν καταστάσεως ἐκπεσόντων, καὶ κινδυνουόντων ἀπολεσθῆναι ἀντιλαμβάνεσθαι δι' ἐπιμελείας, καὶ καταρτίζειν ὡς ἐνεστι, καὶ οὐδὲ τὰ εἰς φθορὰν ἐγγίζοντα παραβλέπειν, ἀλλὰ σπουδάζειν ἐς φῶς τὸν δυνατὸν τρόπον ἀνακκαλεῖν ἀνθ' ὧν καὶ οἱ τὴν διοίκησιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν εἰληχότες πραγμάτων κατ' αὐτὰ δὴ ταῦτα τὰ εἰρημμένα τὴν προστασίαν αὐτῶν ῥυθμίζειν οἶδασιν, ἔργον ἐκπληροῦντες προσφυές, καὶ κατάλληλον τῇ κατ' αὐτοὺς ἀξίᾳ, καὶ ἐπαγγελίᾳ, ᾧ τινι καὶ Θεὸς ὁ τῶν ὅλων προνοητής, καὶ διοικητὴς εὐχρεστεῖται καὶ ἐπαναπαύεται. Ἐπειδὴ τοιγαροῦν καὶ κατὰ τὴν ἀγιωτάτην μητροπολιν Φιλίππων, καὶ Ἀρχίας ἐν τῇ τοποθεσίᾳ Ζίχνας, ἐν χωρίῳ Ραδολίβῳ καλουμένῳ, εὐρίσκειται ἱερόν, καὶ σεβάσμιον μονῆριον, ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἀγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ τροπαιοφόρου σεμνουμένου, Βόρισκον ἐπικεκλημένον, ὅπερ ταῖς καιρικαῖς ἀνωμαλίαις, καὶ περιστάσεσι χρόνου παρανόημα γέγονεν, ἔρημόν τε καὶ ἀοίκητον κα[τέστ]η πρὸ χρόνων ἤδη πού τριάκοντα, μηδένα κεκτημένον τὸν ἐπιτηροῦντα, καὶ περιέποντα, κἀντεῦθεν εἰς ἀφανισμόν παντελῆ καταστάνας, οὐδὲν ἄλλο τῶν αὐτοῦ ὑπελείφθη, εἰμὴ [μόνον ἢ ἐκ]κλησία, καὶ μέρος τι τῶν αὐτοῦ κελλείων, καὶ ὀσπητιῶν, οὔτινος τὴν ἄκραν ἐρήμωσιν θεασάμενοι ὁ τε ἱερώτατος μητροπολίτης Φιλίππων, καὶ Ἀρχίας, ὑπέρτιμος, καὶ ἔξαρχος Μακε[δο]νίας, ὁ ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὸς ἡμῶν ἀδελφός, καὶ συλλειτουργὸς κύρ Ἀνθίμος, καὶ οἱ ἐκεῖσε παροικοῦντες χριστιανοί, καὶ περιαληψάντες ὡς εἰκὸς δεῖν ἔγνωσαν μὴ παριδεῖν ἐκεῖνο παντᾶσιν ἀπρονόητον καὶ πάσης ἐπισκέψεως ἄμοιρον· ἀλλὰ χεῖρα βοηθείας αὐτῷ παρασχεῖν ἐπὶ τῷ συστήσαι μικρὸν, καὶ ἀναλ[αβ]εῖν τὴν παντελῆ τούτου καταστροφὴν, καὶ ἀπάλειαν ἀνθ' ὅτου καὶ διενεώθησαν... αὐτὸς πῶς λόγῳ μετοχείου τῇ περιθάλψει τοῦ ἐν Θεῷ συλλήπτορι σωζομένου ἡμετέρου πατριαρχικοῦ σταυροπηγιακοῦ μοναστηρίου τῆς ὑπεραγίας ἡ-

μῶν Θεοτόκου, ὅπερ Κοσινίτζα ἐπικέκληται, ὁ-
πως ἓνα... ἐκείνῳ τὸ καταπονηθὲν καὶ ἐρημω-
θὲν αὐτὸ μονῦδριον ἀναζωπυρηθῆ μικρὸν διὰ τῆς
παρ' ἐκείνου πρὸς αὐτὸ ἀντιλήψεως, καὶ περι-
θάλψεως, καὶ οὕτως κοινολογησάμενοι τὰ περι-
τούτου μετὰ τῶν συνασκουμένων πατέρων τοῦ
αὐτοῦ μοναστηρίου τῆς Κοσινίτζας, διετάξαντο,
καὶ συνέθεντο παραλαβεῖν μὲν αὐτούς τὸ μονῦ-
δριον τοῦ ἁγίου Γεωργίου Βορίσκου ὑπὸ τὴν ἐξ-
ουσίαν αὐτῶν μετὰ τῶν περιλειφθέντων αὐτῶ
κτημάτων, καὶ μεταχειρίζεσθαι αὐτὸ ὡς οἰ-
κείον μετόχειον, καὶ συνεπισκέπτεσθαι τῷ
ιδίῳ μοναστηρίῳ, καὶ ὡς ἴδιον γινώσκειν αὐ-
τό, καὶ καρποῦσθαι, καὶ νέμεσθαι ἀναφαι-
ρέτως, καὶ ἀναποσπάτως, καὶ σπεύδειν, καὶ
φροντίζειν τῆς ἀνακλίσεως αὐτοῦ, καὶ συ-
στάσεως, ἐν ἣ διατάξει ἀμφοτέρων τῶν μερῶν
κατανευσάντων, καὶ συναρεσθέντων ἐδέησεν ἐ-
πιβεβαιωθῆναι τὴν περὶ τούτου διάταξιν καὶ
διὰ πατριαρχικοῦ ἡμετέρου συνοδικοῦ σιγγιλιῶ-
δους γράμματος ἐπιβραβευομένου τῷ αὐτῷ μον-
υδρίῳ, καὶ τὴν πατριαρχικὴν δεφένδουσι, καὶ
σταυροπηγιακὴν ἀξίαν, καὶ κλήσιν πρὸς ἐπικρα-
τεστέραν ὀχύρωσιν καὶ ἀσφάλειαν. Τούτου χάριν
τὴν δέησιν αὐτῶν παριδεῖν οὐκ ἀπηξιώσαμεν, ὡς
πρὸς ἀγαθόν, καὶ χρήσιμον ἀποβλέπουσαν σκο-
πόν, καὶ μάλιστα διὰ τὸ αἰδέσιμον τῆς ἀρχαιό-
τητος τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ μονυδρίου, σκηνώματος
εὐαγούς, καὶ σεβασμίου καταγωγίου τυγχάνον-
τος ἐκ τοῦ πάλαι· τὸ γὰρ ἀρχαιότητι διαφέρων
αἰδέσιμον. Καὶ δὴ γράφοντες ἀποφαινόμεθα
γνώμη κοινῇ συνοδικῇ καὶ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερω-
τάτων μητροπολιτῶν, καὶ ὑπερτίμων, τῶν ἐν
ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν, καὶ
συλλειτουργῶν, ἵνα, ἡ μὲν περὶ αὐτοῦ τοῦ ἱεροῦ
μονυδρίου προνοηθεῖσα προμήθεια ἔχει τὸ κύρος,
καὶ τὴν ἰσχύν, καὶ τὸ βέβαιον ἀμετάτρεπτον
ἀναντιρρήτως, καὶ ἀναμφισβόλως, οἱ δὲ ὁσιώτα-
τοι πατέρες τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου τῆς Κοσι-
νίτζας ἔχῳσι πᾶσαν ἀδειαν παραλαβεῖν εἰς τὴν
ἐξουσίαν αὐτῶν, καὶ διοίκησιν, ὡς οἰκείον μετό-
χειον τὸ εἰρημένον μοναστήριον τοῦ Βορίσκου,
καὶ δεσποζῶσιν αὐτοῦ, καὶ κυριεύσιν μετὰ
πάντων τῶν κτημάτων αὐτοῦ κινητῶν τε, καὶ
ἀκινήτων, καὶ διέπωσι, καὶ διακυβερνώσιν αὐ-
τό, ὡς ἴδιον, καὶ γνήσιον μοναστήριον τῆς σταυ-
ροπηγιακῆς ἀξιωθὲν χάριτός τε, καὶ κλήσεως,
ἐλευθερόν τε, καὶ ἀδοῦλωτον, καὶ ἀσῦδοτον
διατελοῦν ἀπὸ τοῦ νῦν, καὶ εἰς τὸ ἐξῆς τὸν ἄ-
παντα χρόνον, καὶ ἀνεπηρέαστον, καὶ ἀκατα-

πύτητον, καὶ ἀνενόηλητον ὅλως παρὰ παντός
προσώπου ἱερωμένου, καὶ λαϊκοῦ, ναὶ μὴν καὶ
αὐτοῦ τοῦ κατὰ τὸν ἄρχιερέως, μνημονου-
μένου ἐν αὐτῷ τοῦ πατριαρχικοῦ ὀνόματος, ὡς
κἂν τοῖς λοιποῖς σταυροπηγίοις, καὶ μόνῳ τῷ
πατριαρχικῷ οἰκουμεικῷ θρόνῳ ὑποκειόμενον,
καὶ μηδενὶ μηδὲν ὀφείλον παρέχειν, φροντίζωσι
δὲ οἱ πατέρες τῆς Κοσινίτζας τῆς αὐξήσεως
καὶ ἀνακαινίσεως, καὶ καλλιέργειας αὐτοῦ,
διαμονῆς τε, καὶ βελτιώσεως μετὰ πάσης προ-
θυμίας, παρ' οὐδενὸς ἐνοχλούμενοι, ἢ ἐπηρεαζό-
μενοι, ἢ τὸ οἰονοῦν ἀπαιτούμενοι. Ἄν δέ τις
ὀψέποτε τάναντία τοῖς ἐν τῷ παρόντι γεγραμ-
μένοις διαπρῆξασθαι τολμήσῃ, καὶ διασπάσαι
τὸ μοναστήριον αὐτὸ διανοηθῆ τῆς ἐξουσίας τῶν
πατέρων τῆς Κοσινίτζας, καὶ τοὺς περὶ αὐτὸ
μόχθους, καὶ ἰδρωτάς αὐτῶν ματαίους ἀναδειξῆι,
καὶ προξενῆσαι αὐτοῖς ἐπήρειαν, καὶ ζημίαν,
ὁποίας τάξεως ὦν ὁ τοιοῦτος, καὶ ὁποίου βαθ-
μοῦ, ἀφωρισμένος εἴη ἀπὸ Θεοῦ κυρίου παντο-
κράτορος, καὶ κατηραμένος, καὶ ἀσυγχώρητος,
καὶ ἄλυτος μετὰ θάνατον, ἡ μερὶς αὐτοῦ μετὰ
τοῦ Ἰούδα, καὶ ταῖς πατρικαῖς, καὶ συνοδικαῖς
ἀραῖς ὑπόδικος. Ὅθεν εἰς ἐνδειξιν, καὶ ἀσφά-
λειαν ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν πατριαρχικὸν συνο-
δικὸν σιγγιλιῶδες ἐπιβεβαιωτήριον γράμμα,
καὶ ἐπεδόθη τῷ μοναστηρίῳ τῆς Κοσινίτζας.

Ἐν ἔτει αψζ^α, ἰουνίῳ, ἰνδικτιῶνος ιε^α.

† Γαβριὴλ ἑλέφ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κ/πόλεως
νέας Ρώμης, καὶ οἰκουμεικὸς πατριαρχῆς¹.

1) Ἐπονται 10 ὑπογραφαὶ συνοδικῶν ἀρχιερέων,
ἐξ ὧν σημειῶ τὸν Νικομηδείας Παρθένιον, τὸν
Σμύρνης Παρθένιον, τὸν Δράμας Ἀνθιμον καὶ τὸν
Προικονήσου Θεόκλητον.

Πάντα τὰ ἀνωτέρω πατριαρχικὰ ἔγγραφα δημο-
σιεύονται ὡδε κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον πιστῶς,
διατηρηθείσης τῆς ἐκκλησιαστικῆς στίξεως καὶ ὀρθογρα-
φίας. Τὰ πρωτότυπα ἔγγραφα οὕτως συνειθίζεται
νὰ ἐκτυπῶνται. — Τὸ ἐν σελ. 22 σιγγιλιῶδες γράμ-
μα δείκνυσι τὸν πατριάρχην Ἰερεμίαν Β' ἐν περιο-
δείῳ εὑρισκόμενον κατὰ μῆνα νοέμβριον τοῦ 1573
ἔτους. Ἡ ἐκ Κων/πόλεως ἀπουσία τοῦ πατριάρχου
τούτου φαίνεται ὅτι παρετάθη ἐπὶ πολὺν χρόνον,
τουλάχιστον μετὰ πεντάμηνον χρονικὸν διάστημα,
ἀπὸ τῆς ἐν τῇ μονῇ Κοσινίτζης διατριβῆς του, ἀ-
παντῶμεν αὐτὸν ἐν Πάτραις, κατὰ τι συνοδικὸν ἔγ-
γραφον ἐκδοθὲν τῇ 1 ἀπριλίου τοῦ 1574 ἔτους (ὄρα
Ν. Κ α τ ρ α μ ἦ, Φιλολογ. ἀνάλεκτα Ζακύνθου,
σ. 182-184).

*Περὶ τῆς βιβλιοθήκης τῆς μονῆς Κοσινίτζης.—Παλαιογραφικαὶ σημειώσεις.
Καλλιγράφοι.*

Πλὴν τῶν προσημειωθέντων ἀξιολόγων πατριαρχικῶν ἐγγράφων, ἐν τῇ μονῇ Κοσινίτζης εὑρῆται καὶ συλλογὴ τετρακοσίων τριᾶκοντα περίπου χειρογράφων τευχῶν, ἐξ ὧν ὀκτῶ μόνον εἶνε σλαβιστὶ γεγραμμένα. Ἄπαντα φυλάττονται τὴν σήμερον ἐν εὐτέρῳ καὶ ἀσφαλεστῆτῳ δωματίῳ, εὐρισκομένῳ εἰς γωνίαν τιᾶ τῆς ἐκκλησίας, ἐπὶ τοῦ γυναικωνίτου· πρὸ ἰκανῶν δὲ ἐτῶν τὰ τεύχη ταῦτα, ἐγκαταλελειμμένα ὑπάρχοντα ἐν παλαιῷ ξυλίνῳ δωματίῳ ἦσαν, λέγεται, πολλῶ πλείονα.

Τὰ τεύχη ταῦτα, καίτοι περιλαμβάνουσι θεολογικὴν καὶ ἐκκλησιαστικὴν ὕλην, συντελοῦσιν οὐ σμικρὸν εἰς παλαιογραφικὰς καὶ φιλολογικὰς ἐρεῦνας. Ἐνταῦθα μικρὰς ἐκτιμήσεως χάριν σημειῶ τινα α') περὶ παλιμψήστων τευχῶν, β') περὶ κεκοσμημένων καὶ γραφικῶν, γ') περὶ λειψάνων καταστραφέντων κωδίκων ὑπὸ παλαιῶν βιβλιοδετῶν, δ') περὶ τῆς ἱστορίας ἐνίων τευχῶν καὶ περὶ σημειώσεων ἀξιολόγων, ε') περὶ κεχρονολογημένων κωδίκων καὶ ς') περὶ πάντων τῶν καλλιγράφων, ὧν τὰ ὀνόματα εὑρον ἐν τοῖς τεύχεσι τῆς μονῆς.

α') *Παλιμψηστα*. Σώζονται ἐν αὐτῇ τοιαῦτά τινα, ὡς οἱ ἀριθ. 23, 118, 123, 151, 230 καὶ 274. Ὁ 274 κῶδιξ, συγκείμενος ἐκ 440 φύλ. 8^ο σχήματος (0,20×0,15), εἶνε μὲν ὅλος παλιμψηστος, ἀλλὰ τὸ ἀρχικὸν αὐτοῦ κείμενον τοσοῦτον σφοδρῶς ἀπεξέστη, ὥστε ἀδύνατον καθίσταται τὴν σήμερον ν' ἀναγνωσθῇ καὶ ἀπλοῦν μέρος φράσεώς τινος. Τὸ νεώτερον δὲ κείμενον γραφέν τῷ 1286, ἐντολῇ τοῦ ἐπισκόπου Σέρδειων Κλήμεντος, ὀφείλεται εἰς τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ ἐξ Ἀνεουκώμεως ἱερέως Θεοφυλάκτου τοῦ Οὐρβηνοῦ.—Τὸ 230 τεῦχος περιλαμβάνει ὑπὲρ τὰ 100 παλιμψηστα φύλλα, ὧν τὸ ἀρχικὸν κείμενον, γεγραμμένον μικροῖς κεφαλαίοις γράμμασι τοῦ Θ' πιθαῶς αἰῶνος, εἶνε ἐπίσης δυσδιάκριτον· ἐπιγραφαὶ τινες ὅμως μεγάλῳις κεφαλαίοις (uncial) στοιχείοις γεγραμμέναι διὰ κινναβάρεως εἶνε λίαν εὐδιάκριτοι, ὡς

MTAYTSHMTAMOPFCICTKY, ἤτοι,

«*M(ηρι) τ(ῶ) αὐτ(ῶ) ς', ἢ μ(ε)ταμόρφ(ω)σις τ(οῦ) Κ(υρίου)*».—Τοῦ 151 κώδικος τὰ φύλλα

(ΑΡΧΑΙΟΛΟΓ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΜ. ΙΖ').

164—194 εἶνε ἐπίσης παλιμψηστα. Τὸ τεῦχος δὲ τοῦτο περιλαμβάνει τὸ κείμενον μηναίου τοῦ ὀκτωβρίου, γραφέντος περὶ τὰ τέλη τοῦ ΙΓ' αἰῶνος. — Ὁ 123 κῶδιξ συγκείμενος ἐκ 305 φύλλων, σχήματος τοῦ κοινῶς μεγάλου τετάρτου καλουμένου, εἶνε ὅλος παλιμψηστος· καὶ τὸ μὲν νεώτερον κείμενον περιλαμβάνει, ἐν ἀθλίῳ γραφικῷ χαρακτῆρι τοῦ ΙΓ'—ΙΔ' αἰῶνος, εὐαγγελικὰς περικοπὰς ἐν μονοστήλῳ (εὐαγγελιστάριον), τὸ δὲ ἀρχικόν, γεγραμμένον μικροῖς κεφαλαίοις στοιχείοις τοῦ Η'-Θ' πιθαῶς αἰῶνος, περιελάμβανε μηναιὰ τοῦ δεκεμβρίου καὶ ἰανουαρίου, ὡς μαρτυροῦσι πολλαὶ εὐδιάκριτοι ἐπιγραφαὶ ἐορτῶν τοῦθ' ὅπερ καθίστησι τὸν κώδικα τοῦτον ἀξιὸν ἰδιαιτέρας ἐρεύνης παρ' ἀνδρὸς ἀσχολουμένον περὶ τὴν ἱστορίαν τῶν τῆς ἡμετέρας ἐκκλησίας μηναιῶν καὶ βουλομένου πεισμόνως νὰ παραγγέλλῃ οὐσιωδέστατα συγκριτικῆς περὶ αὐτῶν μελέτης ἀποτελέσματα.—Τὸ 118 τεῦχος, συγκείμενον ἐξ 183 φύλλων σχήματος μεγάλου τετάρτου (0,273×0,205), περιλαμβάνει ἐν διστήλῳ περικοπὰς εὐαγγελίων γραφείσας περὶ τὸν ΙΓ' αἰῶνα. Τὰ ἐπόμενα τοῦ αὐτοῦ τεύχους φύλλα 1—8, 11, 12, 21, 27, 36, 38, 39—43, 45, 119, 120 καὶ 183 εἶνε παλιμψηστα, ὧν τὸ ἀρχικὸν κείμενον ἀνήκει εἰς τρία διάφορα ἐκκλησιαστικῆς ὕλης τεύχη (ἀκολουθίαι καὶ παρασεσημασμένα τροπάρια). Τὸ 45^ο φύλλον ξεστὸν ἐπίσης ὄν, ἀλλ' ἄγραφον μείναν ὑπὸ τοῦ φθορέως, περιέχει ἐν γραφικῷ χαρακτῆρι τοῦ Ι' αἰῶνος μέρος Γεροντικοῦ βιβλίου, ὀριστικῶς δὲ τεμάχιον διηγήσεως τοῦ ἀγίου Ἰσαάκ. Ἄπαντα δὲ τὰ λοιπὰ δηλωθέντα παλιμψηστα φύλλα, φαίνεται ὅτι ἐγράφησαν ὑπὸ χειρὸς τοῦ ΙΔ' αἰῶνος πρὸς ἀναπλήρωσιν τοῦ 118 εὐαγγελισταρίου. — Ὁ δὲ 23 κῶδιξ, συνιστάμενος ἐκ 259 φύλλων σχήματος δευτέρου (0,33×0,23), περιλαμβάνει μαρτυρολόγιον τοῦ μηνὸς ὀκτωβρίου, οὗ τὰ πρῶτα 220 φύλλα εἶνε παλιμψηστα. Τὸ ἀρχικὸν αὐτῶν κείμενον, μικροῖς κεφαλαίοις στοιχείοις (uncial) τοῦ Θ'—Ι' αἰῶνος γεγραμμένον, εἶνε ἀξιοσημείωτον ὑπὸ ἔποψιν μᾶλλον κριτικῆν, πρὸς ἀποκατάστασιν δυσνοήτων χωρίων Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ. Ἐπὶ τοῦ 34^α φύλλου ἀναγινώσκω τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην:

ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΕΣΗ(ΥΝ)ΣΙΩΝ ΕΜΝΗΣΘΗ
ΟΜΑΚΑΡΙΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΝ ΤΩ ΕΙΣ ΤΑ ΦΩΤΑ

Οὕτως ἔχομεν ὡς κείμενον τοῦ Νόννου ἑρμηνευτικὸν εἰς τὴν ἐν τοῖς προηγουμένοις 33 φύλλοις ὀνοματολογία τῶν εἰς τὰ Φῶτα λόγου, οὗ ἡ ἀρχὴ ἐλλείπει, τοῦ κειμένου αὐτοῦ ἀρχομένου ἐκ τῶν λέξεων *αὐτὰ νομοθέτης καὶ στρατηγὸς τῶν πρὸς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας ἐπιειγομένων* κτλ.

Ἀπὸ τοῦ 44^α φ. ἀρχεται ὁ «*Εἰς τὰ γενέθλια τοῦ κυρίου καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ*» λόγος· ἀπὸ τοῦ 50^α ὁ «*Στηλιτευτικὸς 6'*». Ἡ σελὶς 90^α, ἐξεσμένη οὕσα ἐπίσης, ἐμεινεν ἀγραφὸς ὑπὸ τοῦ γραφέως τοῦ μαρτυρολογίου. Σημειωτέον ἔτι, ὅτι ἐν ταῖς μετώπαις ἱκανῶν φύλλων διακρίνονται καλῶς μακρὰ σχόλια μικροῖς κεφαλαίοις χαρακτῆρσι, καὶ ὅτι τὰ τοῦ Νόννου ἑρμηνεύματα εἶνε ἐπίσης γεγραμμένα λεπτότερον τῆς τοῦ κειμένου γραφῆς καὶ κωνικώτερον.

6') *Κοσμήματα καὶ λειογραφία.* Τεύχη τινὰ περιλαμβάνουσι διάφορα κοσμήματα καὶ ἰδίᾳ τὰ συνήθη σχήματα Π, [] καὶ []. Τὸ 5^ο τεῦχος (1Α' αἰῶνος), περιέχον σειρὰν μαρτυρολογίων τοῦ μηνὸς δεκεμβρίου (ἀντιγραφεῖσιν ὑπὸ τοῦ καλλιγράφου Νικολάου διὰ συνδρομῆς τῆς ἀγνώστου μοι ἀλλαχόθεν μονῆς τῶν Καλαμιτζίων), κοσμεῖται ἐν τῇ πρώτῃ σελίδι ὑπὸ ὄλως ἐρυθροῦ κοσμήματος ἐν σχήματι πλατυτάτου καὶ βραχείου Π. Ἐν σχήματι δὲ κανονικοῦ Π χαριέντως κεχρωματισμένα πεντεκαίδεκα περίπου κοσμήματα περιλαμβάνει ὁ 12^ο κώδιξ, ἐνέχοντα τὰς ἐπιγραφὰς ἰσαριθμῶν ἐκλεκτῶν λόγων Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ (1Α' αἰῶνος). Ταῦτα ἑκαταίδεκα παρόμοια κοσμήματα, ἀνευ ὁμῶς χρυσώσεως, ἐνέχει καὶ ὁ 36^ο κώδιξ, ἐγκρύπτοντα τὰς ἐπιγραφὰς ἐκτενοῦς ἑρμηνείας εἰς τὰς ὁράσεις τοῦ προφήτου Δανιήλ. Τὸ δὲ 20^ο τεῦχος, ὅπερ περικλείει τὸ ἡμισυ κείμενον τοῦ εἰς Ἰωάννην τὸν εὐαγγελιστὴν ὑπομνήματος τοῦ Χρυσοστόμου (1—1Α' αἰῶνος), ἐνέχει χαριέντα ταινιωδῆ κοσμήματα, ἕτερον ἐν σχήματι Π ἐν ἀρχῇ τοῦ τεύχους, καὶ ἕτερον μέγα σχήματος τετραγώνου παραλληλογράμμου. Τοιοῦτον δὲ καλλιτεχνικὸν πλοῦτον περιλαμβάνει καὶ τὸ 59^ο τεῦχος τετραευαγγέλιου. Ἐπίσης, ὡραῖον ἐν σχήματι πλατυτάτου καὶ βραχείου Π κόσμημα ἐνέχει καὶ ὁ 74^ο κεκαλλιγραφημένος κώδιξ, περικλείων ἐρυθροῖς κεφαλαίοις γράμμασι τὴν μακρὰν ἐπιγραφὴν βίου ἐν ἐπιτομῇ τοῦ Ἰωάννου Σχολασ-

τικοῦ, τοῦ καὶ τῆς Κλίμακος ἐπονομαζομένου. Ἀλλὰ καὶ τὸ 9^ο τεῦχος εὐαγγελισταρίου (1—1Α' αἰῶνος) εἶνε σημειώσεως ἄξιον διὰ τὰ ἀρχικὰ κεφαλαῖα στοιχεῖα, ἀτινα εἶνε ὑπερμεγέθη, κεχρωματισμένα καὶ κεκαλλωπισμένα διαφοροτρόπως· ἔτι δὲ περιλαμβάνει κεχρυσωγραφημένα τινὰ ὡραῖα ταινιωδῆ κοσμήματα, ἕτερα ἐν σχήματι Π, καὶ ἐν ἀρχῇ τοῦ μηνολογίου εὐρὺ τετράγωνον κόσμημα, περικλείων ἐν τῷ μέσῳ τὸν ἅγιον Συμεῶνα τὸν Στυλίτην ἐπὶ στύλῳ καθήμενον, οὗτινος ἐκπύρωθεν ὑπάρχει ἀνά εἰς ἅγιος ὕψων πρὸς τὸν Συμεῶνα τὰς χεῖρας αὐτοῦ. Τὸ τεῦχος τοῦτο, συγκείμενον ἐκ 399 χονδροτάτων μεμβρανίνων φύλλων, σχήματος δευτέρου (0,35×0,26), εἶνε γεγραμμένον μεγάλῳ οὐχὶ κεφαλαίοις στοιχείοις, πρὸς δὲ δύσχρηστον ἕνεκα τοῦ ὄγκου καὶ ἰδίᾳ τοῦ βάρους αὐτοῦ, ὅπερ πάλιν τὸ πάλαι, ἴσως μικρὸν μετὰ τὴν κατασκευὴν του, ἦν ἔτι βαρύτερον, διότι ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ξυλίνων πινακίδων αὐτοῦ ἦσαν καθηλωμένοι δύο βραχεῖαι χαλκαὶ πλάκες, φυλαττόμεναι τὴν σήμερον κατ' ἰδίαν ἐν τῇ τῆς μονῆς βιβλιοθήκῃ καὶ φέρουσαι ἀναγλύφους μετ' ἐπιγραφῶν εὐαγγελικὰς παραστάσεις. Τὴν μελέτην τῶν πλακῶν τούτων συνιστῶ τοῖς ἐρευνῶσι τὴν ἱστορίαν τῆς βυζαντινῆς τέχνης, ἧς, ὡς γνωστόν, ἐλλείπουσιν ἐπαρκῆ γλυπτὰ μνημεῖα.

Τετράγωνον παραλληλόγραμμον κόσμημα περιλαμβάνει ἐν ἀρχῇ καὶ ὁ 216 κώδιξ Εὐαγγελίων, Πράξεων καὶ Ἐπιστολῶν (σχήματος ὀγδοῦ 0,195×0,145), ὅπερ ἐγκλείει κατὰ μέσον τὴν εἰκόνα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, περίξ δὲ κοσμεῖται ὑπὸ τῶν συμβόλων τῶν τεσσάρων εὐαγγελιστῶν, ὧν πάλιν τὰς εἰκόνας ἐπὶ ἰδίων σελίδων παρατηροῦμεν πρὸ ἐκάστου εὐαγγελίου. Ἐπίσης τὸ 217 τεῦχος τετραευαγγέλου εἶνε κεκοσμημένον ἀνευ χρυσώσεων, περιπλέον δὲ ἐν ἀρχῇ περιλαμβάνει τὴν γνωστὴν ὑπόθεσιν τοῦ Εὐσεβίου, ἐρυθροῖς γράμμασι γεγραμμένην ἐντὸς δύο ὁμοιομόρφων σταυροειδῶν κοσμημάτων, ὧν αἱ ἄκραι εἶνε κυκλοτερεῖς. Καὶ ὁ 218 κώδιξ εἶνε ἀξιόσυστατος διὰ τὰ ταινιωδῆ αὐτοῦ κοσμήματα, τὰς λειογραφίας τῶν εὐαγγελιστῶν, καὶ ἰδίᾳ διὰ τὴν κατακόσμησιν τῶν ἐν ἀρχῇ πολλῶν μετὰ στηλῶν πινάκων. Λειογραφίας δὲ τῶν εὐαγγελιστῶν περιλαμβάνουσι καὶ τὰ ὑπ' ἀριθ. 219, 220 καὶ 222 τε-

τραευήγγελα, ἐξ ὧν περιπλέον τὸ 219 ἐνέχει ἐπὶ ἰδιαιτέρου πίνακος τὴν Θεοτόκον ἱσταμένην, κρατοῦσαν ἐν τῇ ἀριστερᾷ τὸ βρέφος αὐτῆς καὶ ἔχουσαν τὴν δεξιάν χεῖρα τεταμένην πρὸς τὰ κάτω ἔμπροσθεν δ' αὐτῆς παρίσταται γονυκλινῆς καὶ ἀσκεπῆς ὁ πωγωνοφόρος τοῦ κώδικος καλλιγράφος, ἀφιερῶν τῇ Θεοτόκῳ τὴν πολυτίμητος κεκοσμημένην αὐτὴν δέλτον του, ἧς αἱ ἐπιγραφαὶ κεχρυσογραφημέναι οὔσαι περικλείονται ἐντὸς χαριέντων σταυροειδῶν κοσμημάτων.

Ἰδιαιτέρας ὁμως συστάσεως τυγχάνουσι δύο ὠραῖοι κώδικες, ὁ 112 καὶ ὁ 115. Ὁ πρῶτος, συγκεκριμένος ἐκ 210 φύλλων σχήματος τετάρτου (0,275×0,205), εἶνε ὅλος γεγραμμένος διὰ ῥοδοχρόου μελάνης, περιλαμβάνων τὰς πνευματικὰς πλάκας Ἰωάννου τοῦ τῆς Κλίμακος μετὰ πολυκρίθμων ἐν ταῖς μετώπαις λειογραφιῶν ἀξίων πάσης σπουδῆς, ἐξ ὧν ὁμως ἱκαναὶ δυστυχῶς εἶνε ἀποκεκομμένα διὰ ψαλίδος ἢ μαχαιρίου ὑπὸ ἀναισθητοῦ παιδὸς ἢ πιθανώτερον ὑπὸ ἐρασιτέχνου ἀλλὰ μοθητροῦ τὴν ψυχὴν περιρηγητοῦ. Αἱ σωζόμεναι λειογραφίαι, μικραὶ ἀνεξαιρέτως οὔσαι, ὑπάρχουσι παρὰ τὰς ἐπιγραφὰς τῶν λόγων καὶ περιστῶσιν ἐν σκιαγραφίαις τὴν ὑπόθεσιν αὐτῶν, ἧτις, ὡς γνωστόν, περιστρέφεται εἰς τὴν μοναχικὴν φιλοσοφίαν. Τὸ τεῦχος δὲ τοῦτο ἐγράφη καὶ ἐκαλλωπίσθη τῷ 1081 ἔτει. Ὁ δὲ 115 κώδιξ συγκεκριμένος ἐκ 249 φύλ. λεπτῆς μεμβράνης (0,275×0,205), περιλαμβάνει παρασεσημασμένας διὰ μουσικῶν τόνων εὐαγγελικὰς περικοπὰς, ὧν αἱ μὲν ἐπιγραφαὶ εἶνε ἐκ κεφαλαίων στοιχείων (uncialform), τὸ δὲ κείμενον γέγραπται διὰ μεγαλοσχήμου (alte minuskel) γραφῆς, εἰ μὴ μοναδικῆς τουλάχιστον σπανίας, ἧτις, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, δύναται νὰ χρονολογηθῇ περὶ τὰς πρῶτας δεκαετηρίδας τοῦ Θ' αἰῶνος. Τὰ ἀρχικὰ κεφαλαῖα στοιχεῖα ὑπερμεγέθη ὄντα, εἶνε πεποιημένα γραμμικῶς καὶ διὰ κινναβάρους κεχαραγμένα. Ἐν τῷ κώδικι τούτῳ ἐσώθησαν δύο πίνακες λειογραφιῶν πρωτοφανοῦς μοι ὕφους· ὁ πρῶτος ἀποτελεῖ τὸ 47⁶ φύλλον, παριστῶν, ἐντὸς τετραγώνου παραλληλογράμμου σχήματος καὶ ἐπὶ σκιεροῦ χρυσοῦ ἐδάφους, τὸν εὐαγγελιστὴν Μιχθζιὸν ὄρθιον, ἀναγινώσκοντα ἐν κρατομένῳ πυκτίῳ καὶ ἐστραμμένον πρὸς ἀριστεράν, φοροῦντα δὲ πολύπτυχον ποδήρη κυανοῦν χιτῶνα καὶ λευκὸν ἐπιχιτῶνιον, ῥοδοχρῶα ἔχον τὰ βῆθη τῶν πτυχῶν του. Ἡ καθόλου φυσιογνωμία τοῦ προσώπου ἐκφραστικῆ, οἱ ὀφθαλμοὶ ζωηροί, αἱ παρειαὶ ἐρυθραί, αὐτὸ

δὲ τὸ πρόσωπον τοῦ εὐαγγελιστοῦ μακρὸν πῶς καὶ μετὰ ὀξέας λευκομέλανος πώγωνος. Ἡ παράστασις αὐτοῦ περικλείεται ἐντὸς διπλοῦ ἐκ κινναβάρους πλαισίου, ἐμπερικλειόντος ἐν τῷ μέσῳ τῶν καθέτων γραμμῶν τῶν πλευρῶν του τὴν ἐπομένην ἐπιγραφὴν ἐν ἀρχαίᾳ (uncial) κεφαλαϊώδει γραφῇ· «*Ματθαῖος ἐστὶν οὗτος ἐκλαλῶν ὅλην τὴν του σάρκωσιν ἐμφανεσ...* | *ἐκ γὰρ τελῶνων εὐρεθῆ παρ ἐλπίδας*». Κατὰ τὴν αὐτὴν δὲ διάθεσιν εἶνε καὶ ὁ ἕτερος πίναξ (φ. 73^α), παριστῶν Ἰωάννην τὸν εὐαγγελιστὴν ὄρθιον, μετὰ χιτῶνος καὶ ἐπιχιτῶνίου, κρατοῦντα βιβλίον, ἔχοντα δὲ ἐκφραστικὴν τὴν φυσιογνωμίαν ὠραῖου ἀγενεῖου νεανίου καὶ πλῆγιον λίσσωμα ἐν τῇ κόμῃ. Καὶ ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς λειογραφίας ταύτης ἐπιγραφῆ, ἧς διέκρινα τὰ ἐπόμενα λείψανα «. *φν. του κυρίου* | *κατωθεν αὐτῆ ἐκδιηγῆται μέχρι* | *του πατρος αυτορ εὐρε συμφνλ.* | *ζωγγων ἀπαντα, κοσμορ εἰς σωτηρίαν*».

γ') *Λείψανα καταστραφέντων κωδίκων* ἐπὶ ἀρχαίων βιβλιοδετῶν. Γνωστόν εἶνε, ὅτι ἐν πολλοῖς τεύχεσιν, ἐντύποις ἢ χειρογράφοις, εὐρίσκονται ἐνίοτε συνδεδεμένα ἐκατέρωθεν τῶν πινακίδων φύλλα ἐτέρου κειμένου καὶ διαφόρων ἐποχῶν. Ταῦτα, λείψανα ὄντα ἀρχαίων ἄλλοτε κωδίκων, εἶνε πολλακίς μεγίστης σπουδῆς ἄξια, ὡς ἐνέχοντα εἴτε σπάνια εἶδη γραφῶν εἴτε ἀποσπάσματα ἀγνώστων ἢ σπουδαιοτάτων κειμένων. Ὅπως οἱ παρ' ἡμῶν τὴν σήμερον βιβλιοδέται, καὶ μάλιστα οἱ ἐν πολίχναις, χρησιμοποιοῦσιν ἐν τῇ σταχῶσει τῶν βιβλίων, δι' ἔλλειψιν τοῦ ἀναγκαιούντος αὐτοῖς ὑλικοῦ, ἕτερα ὀλίγον ἐφθαρμένα βιβλία ἢ ὅλους ἀχρηστοκρινόμενα παρ' αὐτῶν, οὕτω καὶ οἱ παλαιοὶ βιβλιοδέται, καὶ ἰδίᾳ οἱ μοναστηριακοὶ, συνειθίζον νὰ διαλύωσι διπλᾶ τεύχη, ἢ ἐλλειπῆ ἢ περιττά, καὶ τὸ ὑλικὸν αὐτῶν νὰ χρησιμοποιῶσιν ἐν τῇ σταχῶσει ἐτέρων, προστιθέντες φύλλα τινὰ τούτων, ἰσοπεδώσεως χάριν, ἔσωθεν ἀμφοτέρων τῶν πινακίδων, ἐν ἐλλείψει ἰδιαιτέρου δέρματος, ἢ τεμαχίζοντες εἰς λωρίδας καὶ ἀναπληροῦντες ἡμικεκομμένα ἢ μικρὸν ἐφθαρμένα βιβλία. Οἱ τοιοῦτοι δὲ βιβλιοδέται, ἀμαθεῖς οἱ πλείους, κατέστρεφον ἐνίοτε καὶ τεύχη, ὧν οὐ μόνον τὴν ἐν μέλλοντι χρόνῳ ἀξίαν ἠδυνάτουν νὰ ὑποπτεύσωσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν σύγχρονον αὐτῶν χρησιμότητα παντελῶς ἀνίκανοὶ ἦσαν ν' ἀναγνωρίσωσι. Λείψανα τευχῶν τοιούτων γινώσκονται πολυκρίθμα καὶ παντῶν σχεδὸν εὐρίσκονται, ἀλλ' ὀλίγοις ἤξιωσαν αὐτὰ ἰδίᾳ μελέτης. Ἐν τοῖς ἐμοῖς καταλόγοις συνειθίζω

αείποτε να μὴ παραλίπω καὶ ταῦτα, ἐπαρκύμενος δι' ὀλίγων λέξεων νὰ χαρακτηρίζω τὴν φύσιν τοῦ κειμένου αὐτῶν ἐπὶ μόνῃ τῷ σκοπῷ ὅπως ἕτεροι γινώσκοντες καὶ εὐκαιροῦντες πλείον ἔμου παρορμηθῶσι ν' ἀνιχνεύσωσι τὸ κείμενον αὐτῶν μετὰ συμπαθείας ἰδιαζούσης.

Ἐν τῇ ἐξεταζομένῃ ὧδε βιβλιοθήκῃ κείνται πολυάριθμα τεύχη, διασώζοντα ἱκανὰ λείψανα παλαιῶν κωδίκων, ἐξ ὧν ἰδιαιτέρας μνείας κρίνω τὰ ἐπόμενα. Ἐν τῷ προμνησθέντι 112 τεύχει Ἰωάννου τῆς Κλίμακος ὑπάρχουσι δύο μονόστηλα τετάρτου σχήματος φύλλα ἐκ 34 γραμμῶν ἐν ἐκάστη σελίδι καὶ περιλαμβάνοντα τεμάχιον ἑρμηνείας τῶν μακαρισμῶν ἐν μικρᾷ κεφαλαιώδει γραφῇ τοῦ Η' πιθανῶς αἰῶνος. Ὁ 9^{ος} κώδιξ περιέσωσε τέσσαρα φύλλα Λαυσαϊκοῦ τῆς Ι' ἑκατονταετηρίδος, διαλαμβάνοντα περὶ τῶν ὁσίων Ρούφου, Ρωμανοῦ, Σισύη, Πέτρου τοῦ Πιονίτου, Πιστάμωνος καὶ Παφνουτίου. Τὸ 24 τεύχος περιέσωσε α') δύο μονόστηλα φύλλα Ι'—ΙΑ' αἰῶνος, περιέχοντα μέρος ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας, β') ἐξ φύλλα ἐτέρου κώδικος τοῦ ΙΑ' αἰῶνος, διαλαμβάνοντα τὰς ὁράσεις τοῦ Δανιὴλ ε' ζ', ζ' καὶ η', ἧτοι, κατὰ τὴν ὑπάρχουσαν ἀρίθμησιν, τὰς ἀκολουθούς ἐπιγραφάς: «Περὶ τοῦ θ' ἐνυπνίου τοῦ Ναβουχοδοσόφου ὁρασις πέμπτη», «Ἡ περὶ τοῦ Βαλτάσαρ ὁρασις ζ'», «Θ' περὶ Δαρσίου ὁρασις ζ'», «Γ' περὶ τῶν Λεόντων», «ΙΑ' ὁρασις η'». Ἐνύπνιον τοῦ Δανιὴλ. Περὶ τῶν θηρίων. Σχόλιον. Ἀπὸ τῆς ὁρασις πρὸ τῆς ἐβδόμης ἐστὶν ἄλλα συνήθως ἀναποδίξει ὁ προφήτης». Ἐν τῷ 118 τεύχει ὑπάρχουσι σὺν ἄλλοις δύο φύλλα ἐκκλησιαστικοῦ κανόνος, ἀνήκοντα δὲ εἰς κώδικα, οὗ πολλὰ φύλλα, ὡς προσημείωσα, εἶνε παλιμψήστα, κείμενα ἐν τῷ αὐτῷ τεύχει. Τρία δὲ φύλλα μεμουςουργημένων θεοτοκίων (ΙΑ' ἑκατονταετ.) σώζονται ἐν τοῖς κώδιξι 95 καὶ 101.

Ἀξιοσημειωτότερα δὲ πάντων εἶνε τὰ ἐπόμενα δύο λείψανα. Ἐκ τοῦ 265 κώδικος, φ. 297^α, μαθητόμεν ὅτι ἡ βιβλιοθήκη αὕτη ἐκέκτητο ἐν ἔτει 1429 ἐσχολιασμένον ἀντίτυπον τῶν συγγραμμάτων Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου, ὅπερ δὲν ὑπάρχει τὴν σήμερον. Καὶ ὅμως εὑρον λείψανον αὐτοῦ ἐξ ἑπτὰ φύλλων ἔσωθεν τῶν πινακίδων τοῦ 74 τεύχους. Εἶνε σχήματος μεγάλου τετάρτου καὶ μονόστηλα, κατὰ δὲ τὸν γραφικὸν χαρακτῆρα ἀνήκουσιν εἰς κώδικα τοῦ Ι' αἰῶνος. Τὰ ἐν αὐτοῖς σχόλια φέρονται ἐν ταῖς ἐκδόσεσιν ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Μαξίμου. Ἐπὶ τοῦ δευτέρου φύλλου τῆς β' πινακίδος ἀνα-

γινώσκειται ὧδε πῶς ἡ ἐπιγραφή τοῦ Η' κεφαλαίου τοῦ περὶ οὐρανοῦ ἱεραρχίας συγγράμματός. «Κεφάλαιον η'. Περὶ τῶν κυριοτήτων καὶ τῶν δυνατέων καὶ τῶν ἐξουσιῶν καὶ περὶ τῆς μέσης αὐτῶν ἱεραρχίας».—Γνωστὴ εἶνε ἡ παρ' Ἀρμενίους σωζομένη πολυτίμος ἱστορία τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Φωτιστοῦ καὶ τὴν διήγησιν τῶν ἀγῶνων αὐτοῦ πρὸς στερέωσιν τοῦ χριστιανισμοῦ ἐν Ἀρμενίᾳ. Περὶ τοῦ βιβλίου τούτου ἐπραγματεύθη ἀλλαχοῦ ἐπαρκῶς, ἔνθα ὑποστηρίζω ὅτι πρωτότυπον κείμενον εἶνε τὸ ὑπὸ Βολλανδιστῶν ἑλληνιστῆ ἐκδοθὲν «Πρόλογος Ἀγαθαγγέλου, ἐν οἷς καὶ τὸ μαρτύριον Γρηγορίου», ἐκνότην τῶν μαχομένων ὑπὲρ τῆς προτεραιότητος τοῦ ἀρμενικοῦ κειμένου διὰ τοὺς ἐν τῷ ἑλληνικῷ σολοικισμοῦ¹. Τοῦ ἑλληνικοῦ τούτου κειμένου ἐν μόνον ἀντίγραφον, καὶ τοῦτο τοῦ ΙΒ' αἰῶνος, γινώσκειται, τὸ ἐν τῇ λυρεντιακῇ βιβλιοθήκῃ (Plur. VII, cod. 25), οὗτινος ἐπιμελής πρὸς τὴν ἐκδοσιν ἀναθεώρησις, ὀφειλομένη τῷ ἐν Πίση καθηγητῇ κ. Teza², ὑποστηρίζει θεωρίαν μου τινα ὅτι αἱ ἐν τῷ ἑλληνικῷ κειμένῳ φαινόμεναι γραμματικαὶ καὶ συντακτικαὶ ἀταξίαι εἶνε τὰ μὲν ἀντιγραφῶν προφανῶς σφάλματα, τὰ δὲ οὐσιωδέστερα μαρτύρια ὕφους ἑλληνικοῦ γραφέντος ἐν ἀλλογλώσσῳ χώρῳ. Τούτου λοιπὸν τοῦ κειμένου εὑρον πολυάριθμα φύλλα ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Κοσινίτζης, ἀνήκοντα εἰς καταστραφέντα κώδικα τῆς Ι' ἑκατονταετηρίδος, σωζόμενα δὲ τὴν σήμερον προσεραμμένα ἐν ἱκανοῖς τεύχεσιν, ἔσωθεν τῶν πινακίδων αὐτῶν (ἴδε τοὺς κώδ. 17, 97, 109, 110, 132, 174, 237) καὶ παρουσιάζοντα οὐκ ὀλίγας σημαντικὰς διαφορὰς ἀναγνώσεις. Ἀξιοπεριεργὸν δὲ, ὅτι καὶ τοῦ ἀρχικοῦ κώδικος ἀνεῦρον αὐτόθι μέγα ἀθικτον τεμάχιον περιλαμβάνον ἕτερα κείμενα κατέταξα δὲ τοῦτο ὑπ' ἀριθ. 368.

Τοῦ αὐτοῦ κώδικος ἕτερα τρία φύλλα εὑρον προσεραμμένα ἐν τοῖς κώδιξι 110 καὶ 17· τοῦ ἐνός δὲ ἡ ἀρχὴ (κώδ. 110) φέρει τὴν ἐπομένην ἐπιγραφήν: «Μαρτύριον τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου ἱερομάρτυρος Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου, ἐπισκόπου πόλεως Παρρησίας, τοῦ κατὰ

1) Ὁρα ἡμετέραν διατριβὴν περὶ γενέσεως καὶ ἀναπτύξεως τῆς ἀρμενικῆς γραμματολογίας, ἐν τόμ. ΙΣ', σ. 22—24, τοῦ ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου.

2) E. Teza, Ἀγαθάγγελος, ἐν Rivista di Filologia e d'Istruzione Classica, 1882, fasc. 8—9.

Γαλλῶν κλήματ(ος)· καὶ Ρουστικοῦ καὶ Ἐλευθερίου τῶν μαθητῶν αὐτοῦ». Ἀρχ. «Ὁς περ οὐ μέγα τι καὶ ἀπειρον διαπλέοντες πέλαγος» κτλ. Τὸ κείμενον τοῦτο ἀγνοεῖται ὑπὸ τε τοῦ Φαβρικίου¹ καὶ τοῦ Νικοδήμου².

ε') *Ἱστορία ἐνίων τευχῶν καὶ σημειώματα διάφορα*. Τὴν καταγωγὴν, γένεσιν καὶ ἱστορίαν πολλῶν κωδίκων δηλοῦσιν ἐπαρκῶς τὰ κατωτέρω δημοσιευόμενα τῶν καλλιγράφων σημειώματα. Ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ ἕτερα τεύχη, ἀχρονολόγητα, ὧν τὴν ἱστορίαν μαρτυροῦσιν ἀρκούντως διάφοροι ἐν αὐτοῖς ἀναγινωσκόμεναι σημειώσεις. Ἐν πρώτοις καταχωρίζω ὧδε μικρὸν τῆς μονῆς κατάλογον τοῦ 1429 ἔτους, ὃν ευρον ἐν φ. 297 τοῦ 265 κώδικος.

«Τὰ βιβλία τὰ ἔχουεν μέχρι τῆς ζ' ἰνδικτιῶνος τοῦ ς' Ϟ' λζ' ἔτους³.

- † Ἐχομεν τὰ Ἡθικά τοῦ μεγάλου Βασιλείου, εἰς τὸ αὐτὸ καὶ ἐξήγησιν εἰς τὸν προφήτην Ἡσαΐαν.
- † Ἐχομεν Χρυσόστομον κατὰ Ματθαῖον τὸ πρῶτον.
- † Ἐχομεν ἅγιον Διονύσιον, βεβρῆκινον μὲ σχολία.
- † Ἐχομεν τὰ Πρακτικὰ τῆς Α' συνόδου καὶ τῆς Δ^{ης}.
- † Ἐχομεν τὰ Κλημέντια καὶ τινὰς λόγους διαφόρους.
- † Ἐχομε(ν) τριψῆδιον.
- † Ἐνι τε καὶ Βασιλείου, καὶ Παροιμίαι Σολομώντος.
- † Ἐνι Ζωναράς, καὶ εἰς τὸ αὐτὸ καὶ Χωνιάτης.
- † Ἐνι νόμιμον τὸ λεγόμενον ἦτα . . . ὡπτις (γρ. Ἀτταλιάτης ;).
- † Ἐνι νόμιμον Ἀρμενόπουλος.
- † Ἐνι Μεταφραστῆς τὸ ἡμισυ τοῦ δεκαρίου.
- † Ἐχομεν Ψαλτήρι.
- † Ἐχομεν Θεολόγον οἱ μὴ ἀναγινωσκόμενοι.
- † Θεολόγος ἕτερος . . . μὲ τομάριον μικρὸν.
- † Ἐτι Θεολόγος τῆς Μαρονίτης(ας) (sic) βαμπύκηνος.
- † Τριψῆδιον εἰς τὸ Πάσχα.
- † Μηναία δύο ἀπὸ ἐξῆ μῆνας.
- † Ζωναράς παλαιὸς βαμπύκηνος.
- † Ἐπιστολαὶς τοῦ ἀπου(στούλου) Παύλου.
- † Χρυσοστόμου ἐξήγησις.
- † Τοῦ Ἀγκύρας κατὰ Λατίνων».

Ἐκ τῶν ἐν τῷ καταλόγῳ τούτῳ βιβλίων ἐλλείπουσι τὴν σήμερον τὰ σπουδαιότερα, ὧν ἡ μέχρις ἡμῶν ὑπάρξεις ἡδύνατο πάντως νὰ ἐξέλψῃ τὴν φιλομαθίαν ἐνίων θεολόγων. Τοιαῦτα λ. χ. εἶνε ὁ προμνησθεὶς *Διονύσιος*, τὰ *Πρακτικὰ τῆς Α' καὶ Δ'* συνόδου, τὰ *Κλημέντια*, αἱ *Παροιμίαι Σολομώντος* καὶ τὸ τοῦ Ἀγκύρας κατὰ Λατίνων.

Ὁ κώδιξ 6 (πανηγυρικὸν ΙΔ' αἰῶνος) περιῆλθεν εἰς τὴν κατοχὴν τῆς μονῆς τῷ 1533, ἀφιερωθείς τῷ ἐν Σέρραις μετοχίῳ αὐτῆς, ἦτοι «εἰς τὸν ναὸν τῆς παραγίας μου Θεοτόκου, τὴν Ἡμόκαλον» παρὰ τῆς κατὰ κόσμον Κομνηνῆς ὠνομασμένης, θυγατρὸς Γεωργίου Λογοθέτου. «Ἐπροσήλωσα γοῦν αὐτῷ, λέγει ἐν τέλει σημειώματος, τὸ ἀναγνωστικὸν βιβλίον αὐτῷ ἐν κερῶ ἀχειρατέθοτος μητροπολίτου καὶ ὑπερτίμου Σερρῶν, καὶ τὸν τόπον ἐπέχοντος Σάρδεον, ἡμῶν καὶ αὐθέντου καὶ δεσπότηου κυροῦ Γεραδίου, ἐν μηνὶ σεπτεμβρίου ἡ', ἰνδικτιῶνος ζ', ἔτους ζμβ', ἀφερτεύοντος ἀγαρινοῦ Σουλτᾶν Σουλεϊμάνη, ἡμέρα δευτέραν». — Ἐτερον τεύχος, ἀριθ. 95, διδάσκει τὴν ἑαυτοῦ ἱστορίαν ὧδε (φ. 116 καὶ 198). «Τέλος τοῦ ἰουνίου μηνός· τετράδια εἰκοσι πέντε. Μένησθε πατέρες ὑπὲρ τοῦ ἐξαγοράσαντος», ὅστις ἦν μητροπολίτης καὶ ὑπὲρ οὗ ὁ ἀντιγραφεὺς (ἐν φ. 125) εὔχεται τῆδε. «† αἰωνία ἡ μνήμη τοῦ ἀγιωτάτου μητροπολίτου Ἰερυσσοῦ καὶ Ἀγίου Ὁρους, Ἰακώβου τοῦ ὑπερτίμου, καὶ πτωχοτρόφου». Μετέπειτα (φ. 198^β) «Τὸ παρὸν μηναῖον ἠγωράσθη παρ' ἐμοῦ τοῦ ταπεινοῦ μητροπολίτου Σερρῶν Γεραδίου παρὰ τοῦ τιμιωτάτου καθηγουμένου τῆς οὐβασμίας μονῆς τοῦ Κουτλουμουσίου κληρ Νεοφύτου καὶ ἀφίερωσα ταύτην μετὰ καὶ ἄλλων δύο μηναίων (ἀριθ. 101 καὶ 106) τῇ Παραγία μου τῇ ἀχειροποιήτῳ, ἐν τῇ μονῇ αὐτῆς τῇ Κοσσηνίσσῃ». — Μηναῖον νοεμβρίου ΙΓ' - ΙΔ' αἰῶνος (ἀριθ. 104), ἔχον ἔσωθεν τῆς πινακίδος σημείωμα δηλοῦν, ὅτι «τὸ παρὸν βιβλίον ἀφιερῶθη ἐν τῷ ναῷ τῆς ὑπεραγίας μου Θεοτόκου τῆς ἀχειροποιήτου τῆς Κοσσηνίσσης, παρ' ἐμοῦ Μαρονῆ τοῦ Πελοποννησιακοῦ, τάχα καὶ νοταρίου τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Σερρῶν κτλ. : ἔτους ζ' Ϟ' (= 1544), ἰνδικτιῶνος β' αὐγοῖστου κη'». — Ἀριθ. κώδ. 162, περιλαμβανῶν μηναῖον νοεμβρίου (ΙΓ' - ΙΔ' αἰῶνος) καὶ φέρων σημείωμα (ἐν φ. 1), ὅτι «τὸ παρὸν βιβλίον ἀφιερῶθη ἐν τῷ ναῷ τῆς ὑπεραγίας μου Θεοτόκου τῆς ἀχειροποιήτου τῆς Κοσσηνίσσης παρ' ἐμοῦ Δημητρίου κατὰ σάρκα ἀδελφὸς κυροῦ Γεωργίου, νοταρίου

1) Bibl. Gr. τ. X, σ. 220.

2) Συναξαριστ. τ. Β', σ. 94-97.

3) Παραλείπονται τὰ ὀρθογραφικὰ σφάλματα.

της Μεγάλης Ἐκκλησίας) κτλ. . . ἔτους ζϛ^ο (=1544) ἰνδικτιῶνος β^α, αὐγούστου κη'». — Ἀριθ. 314, Εὐχολόγιον ΙΓ'—ΙΔ' αἰῶνος, ἔχον ἐν τέλει ἀκαῶ Θεοδώρητος ἠγόρασα τὸ βιβλίον τοῦτο ὑπέρπυρα β', καὶ ὅσοι τὸ ἀναγινώσκεται εὐχασθέ με διὰ τὸν Κύριον». — Ἀριθ. 217, πολῦτιμον, ὡς προεσημειώθη, τετραευγγέλιον τοῦ ΙΑ' αἰῶνος, ἔχον ἐν φ. 315 σημεῖωμα τοῦ ΙΕ' αἰῶνος: «τετραευγγέλιον τοῦ μεγ(ά)λου Δουκός· ἀφισρωθὲρ τῷ τιμῶ Προδρόμῳ (μονῆ παρὰ τὰς Σέρρας). Ὁ μοναχός Γεννάδιος».

Πλὴν τοιούτων σημειωμάτων, ἐν τοῖς κώδιξιν ἀναγινώσκονται ἐνίοτε καὶ ὑπομνήσεις ἀνωνύμων ἀνθρώπων περὶ συγχρόνων αὐτοῖς γεγονότων, ὧν ἡ συλλογὴ εἶνε σημαντικὴ ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις, μάλιστα δὲ χρονολογικὴν, τοπογραφικὴν καὶ ἱστορικὴν. Ἐν ἰδιαιτέροις τετραδίοις περισυνέλεξα ἀπὸ ἱκανῶν ἐτῶν πολυάριθμα τοιαῦτα ἀνέκδοτα σημειώματα, οὐκ ὀλίγα δὲ καὶ προεγνωσμένα, δυστυχῶς ὅμως διεσκορπισμένα ἐν καταλόγοις, ἐφημερίσι καὶ περιοδικοῖς συγγράμμασι δυσευρέτοις. Σκοπῶ ἐν καιρῷ καταλλήλῳ νὰ δημοσιεύσω ταῦτα δι' ἰδιαιτέρου βιβλίου, πεπεισμένος ὢν ὅτι θέλουσι διαλευκάνει οὐκ ὀλίγα ζητήματα. Ἐνταῦθα δὲ σημειῶ τὰ ἐπόμενα, ἀναγνωσθέντα ἐν τεύχεσι τῆς ἐξεταζομένης βιβλιοθήκης. — Ἐξ αὐτογράφων ὑπομνήσεων ἐν τῷ 257 κώδικι πληροφοροῦμεθα α') ὅτι ὁ ἀπρῶην Ναυπάκτου καὶ Ἄρτης Νεόφυτος Μαυρομάτης¹ ἦλθεν εἰς τὴν μονὴν, προσκυνήσεως χάριν, τῇ 28 Σεπτεμβρίου τοῦ 1726 ἔτους, β') ὅτι ὁ Λήμνου Παρθένιος ὁ Αἰνδιος μεταβαίνων ὡς ἑξάρχος εἰς ἐξ ἐπαρχίας ἀπὲρ τῆς πατριαρχίας τοῦ κυρ Παΐσιου», ἀφίκετο ἐνταῦθα τῇ 22 Μαρτίου 1743, γ') ὅτι ὁ Λιτίτζης Μεθόδιος ὁ ἐκ Πάτμου σταλείς ὡς ἑξάρχος (εἰς τὴν ἐπαρχίαν Σερρών καὶ τὴν μονὴν Κοσινίτζης) ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Παΐσιου εὗρσκετο ὧδε τῇ 22 ἰουλίου τοῦ 1730 ἔτους. — Ἀριθ. 357 Παπαδική, ἔχουσα πρὸ τῆς ἀρχῆς τὰδε: «Εἰς τοὺς 1784: ὀκτωμβρίου 26: ἡμέρα σαββάτω, ἐγίγηκεν χαλασμός εἰς Γκιουμουρτζίνα², καὶ ἐχολάσθησαν ὡς 500 σπήτια ἐκ

θεμελίων, μὲ σφοδρότατην καὶ μεγαλωτάτην βροχὴν· ὥστε καὶ πολλοὶ ἄνθρωποι ἐπύγησαν, καὶ πολλὰ ζῶα». — Ὁ 165 κώδιξ ἐσταχώθη ὑπὸ Νικήτα ἱερομονάχου καὶ πρωτοσυγκέλλου πατριαρχικοῦ, ἔτει ζκα' (=1513). — Τὸ 154 τεύχος σημειοῖ: «† τοῦ ἔτους ζρκη' (=1620), μηνοῖ ἰουλλίω ἐβρεξεν εἰς τὴν Κωνσταντινουπόλιν. καὶ καὶ (sic) ἐπύγησαν ἐκ τῆς βῆρας τοῦ ὕδατος ἄνθρωποι. ὡ' ὕγρον οχτακόσιαι καὶ οσπίτηα καὶ μαγαζια ε(π)λάκοσεν πολὰ πολὰ. Γαλακτίων ἱερομόναχος, καὶ πάντων ἀμαρτωλὸς σγράφας ταῦτα». — Ἀριθ. 69· «† τοῦ ἔτους ζρκζ' (=1619) πατριαρχεῶντος κηρου Τιμοθεου ἵνοσαν τὴν Δράμα με τοῦ Φιλίππου ἀρχιερατικῶντος Φιλίππου Κλίμης». — Ἀριθ. 310 (φ. 1) «† Ἐκοιμήθη ὁ πατριάρχης κυρ Ματθαῖος, μηρὶ αὐγούστῳ, ἡμέρα σαββάτω, ἔτους ζ^οϞ^ο ιη' (=1410), ἰνδικτιῶνος ρ'». εἶτα «† Τῷ αὐτῷ ἔτει καὶ ἰνδικτιῶνι, ἰουλλίω κ', ἐγένετο ὁ πόλεμος τῶν ἀσ. . . Ἀγαρηῶν περὶ τὰ τελεχί τῆς. . . καὶ κατελύθησαν οἱ δύο ἀδελφοί. καὶ Μωσῆς καὶ ἐφορεθῆ πληθος πολὺ. ὁ Μισιρμᾶν». — Ἀριθ. 265 (φ. 296^α) «† Μηνὶ Σεπτ. ζ' ἰνδικτιῶνος ι'. ἐκοιμήθη ὁ ἀγιός μοι αὐθέντης καὶ ἀδελφούτικος κυρ Δημήτριος ὁ Λεοτάρης, ὁ διὰ τοῦ θείου καὶ ἀγγελικοῦ σχήματος μετονομασθεὶς μοναχός. καὶ ἡ εἰχή του ἡ ἀγία μετὰ παιδία μου. καὶ ἡ ψυχὴ του νατήχητης δόξης τοῦ Θεοῦ, ἀμήν. † ἔτει ζ^οϞ^ο μ^ο» (=1431) εἶτα: «† ἐκοιμήθη ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ ἀνεψιός μου κυρ Ἰωάννης ὁ Λεοτάρης ἐν τῇ Συληθρία καταμήνα ἰαννουάριον τῆ θ' ἰνδικτιῶνος ιω' ἔτους ζ^οϞ^ο με^ο (=1437) καὶ ἐτάθη ἐν τῇ μονῇ τοῦ Προδρόμου, ἐν τῇ Συληθρία†». Ἡ χρονολογία τοῦ θανάτου ἀμφοτέρων τῶν ἀνδρῶν τούτων ἦτο ἀγνωστος μέχρι τούδε. Τὰς δὲ περὶ αὐτῶν διαλαμβανούσας πηγὰς ὄρα παρὰ E. de Muralt, Essai de chronographie Byzantine. St-Petersbourg, 1871, σ. 802, 806, 832. — Ἀριθ. κώδ. 56 (ἐν φ. 293^β) «Μηνὶ μαρτίω κε' ἰνδικτιῶνος ιβ' τοῦ ζ^οϞ^ο ζ' (=1449) ἔτους, ἐποίησεν μεθ' ὀρκομοτικῶν βεβαίων, ὁ μέγας αὐθέντης ὁ Μοράτπεις, εἰρήνην καὶ ἀγάπην μετὰ τοῦ εἰσεβεστάτου βασιλέως κυροῦ Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου καὶ τῶν αὐταδέλφων αὐτοῦ, τῶν παρευχεστάτων δεσποτῶν, τοῦ τε κυροῦ

1) Κ. Σάθα, Νεοελλ. Φιλολογ. σ. 595. — Α. Π. Γ. Εὐμορφοπούλου, Νεόφυτος ὁ Μαυρομάτης, ἐν Δελτίῳ Ἐταιρίας τῶν μεσαιων. ἐρευνῶν. Ἐν Κ/πόλει, 1880, σ. 65—87. — Κ. Α. Σ. Δ. ἀπό ν. τε, Ἱστορ. Κατάλογος παρὰ Κ. Σάθ. Μετ. Βιβλ. τ. Γ', σ. 414—412. — Μ. Γ. ε. δ. ε. ν., Ἐκκλ. Ἀληθ. τ. Γ', σ. 548. Δ', σ. 482.

2) Περὶ τῆς νῦν καταστάσεως τῆς θρακικῆς τὰς τῆς πολίχνης ὄρα Μ. Μελερρύτου περιγραφῆν

ἱστορικὴν καὶ γεωγραφικὴν ὑπὸ ἐκκλησιαστικὴν ἔποψιν τῆς θεσπώστου ἐπαρχίας Μαρωνείας. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1871, σ. 36—48.

*Δημητρίου και τοῦ κυροῦ Θωμᾶ, ἐν ἔχῳσι πα-
σαν εἰρήνην και ἀγάπην, ἐφόρω (sic) τῆς ζωῆς
αὐτῶν, ἐγεγόνει δὲ ἡ τοιαύτη εἰρήνη δι' ἀπο-
κρισαρίου και μέσου τοῦ γιάγαρη κυροῦ Ἀνδρο-
νίκου». Περί τοῦ ἀξιολόγου τούτου σημειώμα-
τος θά πραγματευθῶ ἐν ἰδιαιτέρᾳ διατριβῇ.*

ε') *Κεχρορολογημένα τεύχη και ἄνευ μνείας
τῶν καλλιγράφων σημειῶ τὰ ἐπομένα:*

1081. Ἀριθ. κώδ. 112. Πνευματικαὶ πλάκες
Ἰωάννου τῆς Κλιμακος, μετὰ πολλῶν μικρῶν
λειογραφιῶν, ἔχουσαι ἐν τέλει τῆδε: «*Ἐτε-
λειώθη ἡ βιβλο(c) αὐτῆ μη(ρι) σεπτεμβρίῳ ἰν-
δικτιῶνος ε' ἔτους ςφλ'* γραφείσα διὰ τῆν
τῶν ἐντυχηαρότων ὠφέλειαν».

1285. Ἀριθ. κώδ. 219. Τετραευγγέλιον.
Ἐν τέλει τοῦ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίου: «*Τῷ
ἔτει, ςψλγ', ἰνδικτιῶνος ιγ'*».

1330. Ἀριθ. κώδ. 67. Ἰπόμνημα Ἰωάννου
Χρυσοστόμου εἰς τὴν Γένεσιν. Ἐν τέλει: «*Ἐ-
τελειώθη ἐν ἔτη ς^ωλῆ^ω:—Μηνὶ μαῖω θ' ἡμέ-
ρα δευτέρα ἰνδικτιῶνος τρισκαίδεκάτης*».

1350. Ἀριθ. κώδ. 110. Μαρτυρολόγιον τοῦ
μηνὸς ὀκτωβρίου. Ἐν τέλει τοῦ μαρτυρίου τοῦ
ἀγίου Ἐπιμάχου (φ. 232): «*ἔτος ςωρη', ἰν-
δικτιῶνος γ^ως*».

1355. Ἀριθ. κώδ. 61. Τριῶδιον. Ἐν τέλει
κεφαλαίους στοιχείους: «*Ἐτελειώθη τὸ παρὸν
τριῶδιον(ιον) μηνὶ σεπτεβρίῳ ι' ἡμέρα πέμπτη
ἔτους ςωξγ' ἰνδικτιῶνος ὀρθῆς*».

1402. Ἀριθ. κώδ. 333. Λειτουργία. Ἐν
τέλει: «*ἔτους ςϳα'*».

1403. Ἀριθ. κώδ. 306. Εὐχολόγιον. Ἐν τέλει:
«*ςϳα': ϳ κ(κ.λοι) κγ': (ϳ κ(κ.λοι) ιδ'*».

1407. Ἀριθ. κώδ. 332. Εἰρημολόγιον. Ἐν
τέλει: «*Ἐγράφη ἐνέτ(ει) ςϳβς ἰνδικτιῶνος ιε'*».

1503. Ἀριθ. κώδ. 164. Μηναιὸν ἀπρι-
λίου. Ἐν τέλει: «*† Ἐτελειώθη τοπαρὸν. μη-
νίον. δεκαβρίῳ: λ' ἡμερα. θ'. ἔτους λια^ω*» κτλ.

1540. Ἀριθ. κώδ. 161. Μηναια μαρτίου
και ἀπριλίου. Ἐν τέλει τοῦ πρώτου μηναιου:
«*† ἔτους λ.μ η' ἰνδικτιῶνος ιθ': ἀπριλίῳ εἰς
τὰς ιγ'*».

1621. Ἀριθ. κώδ. 374. Ἀκέφαλος ἐν ἀ-
πλῇ φράσει πραγματεία κατὰ τῆς ἀρχῆς τοῦ
Πάπα και τῶν καινοτομιῶν τῆς ἐν Ρώμῃ Ἐκ-
κλησίας. Ἐν τέλει: «*αρχκα'. κζ'. ἰουλίου. ἐν
Ἑλλάδι*».

ς') *Καλλιγράφοι δὲ ὑποσημειωμένους ἐν
πολλοῖς κώδιξι τῆς μονῆς Κοσινίτζης εὑρον τοὺς
ἐπομένους.*

ΑΒΕΡΚΙΟΣ. — Ἀριθ. 272. Νομοκάνων γρα-
φῆς τῷ 1696. Ἐν τέλει τοῦ πίνακος: «*Ἐγρά-*

*φη τὸ παρὸν νόμιμον, χειρὶ Ἀβερκίου, ἱερο-
μονάχου, και πρωτοσυγγέλου, Μελετίου, ἐν
ἔτει αχλς'. μηνὶ ροεμβρίῳ, ια'*».

ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ. — Ἀριθ. 298. Αἱ λειτουργίαι
γραφείσαι τῷ 1537. Ἐν τέλει τοῦ κειμένου:
«*Ἐτελειώθηκαρ ἡ παρούσαις λειτουργίαις. . .
διὰ χειρὸς ἐμοῦ Ἀμβροσίου ἱερο(μονά)χ(ου)
τάχα και ἡγουμένου μονῆς τῆς ὑπεραγίας
Θ(εοτό)κου τῶν Ἀνδρῶν. αφλζ'*».

ΑΝΔΡΕΑΣ ΙΕΡΕΥΣ. — Ἀριθ. 174. Ὀρολόγιον
ΠΓ—ΙΔ' αἰῶνος. Τὸ ὄνομα τοῦ ἀντιγραφείως ἀ-
ναγινώσκειται ἐν τέλει τοῦ κειμένου.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ. — Ἀριθ. 321. Τυπικὸν τοῦ ἀγίου
Σάββα γραφέν ἐν ἔτει 1676: ἐν τέλει τοῦ κει-
μένου: «*Ζρπς'. Τὸ παρὸν τυπικὸν ἐγράφη διὰ
χειρὸς ἐμοῦ Ἀρτωνίου ἱερομονάχου τάχα και
χατζῆ. ὁ ἐκ τῆς ἡμετέρας μονῆς Κοσινίτζης.
οὐ πατρίς κώμη Δοξάτου πλησίον Φιλίππων
και Δράμων*».

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΩΝΣΤΑ ΣΙΟΣ. — Ἀριθ. 354.
Εἰρημολόγιον μουσικὸν γραφέν κατὰ τινα σημειώ-
σιν ἐν Μπεσίκτασι, κατὰ μῆνα μάρτιον 1804.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ. — Ἀριθ. κώδ. 16. Ἰω. Χρυσοστό-
μου ὁμιλία. Ἐν τέλει: «*† Ἐγράφη ἡ παρούσα
βιβλος τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ
Χρ(υσοστόμου) χειρὶ Βασιλείου πρε(σβυτέρου)
ταπεινοῦ και ἀμαρτωλοῦ. μην(ρι) δεκεμβρίῳ
ἰνδικτιῶνος ε' ἔτους ςυπε' (=976). Παρακα-
λῶ τοῖνυν τοὺς τε γράφοτας τοὺς τε ἀγαγι-
νώσκοντας, εἴχεσθαι ὑπερμεροῦ τοῦ ἀμαρτω-
λοῦ, ὅπως εὐρω ἔλεος ἐν τῇ ἡμέρα τῆς κρίσεως*».

ΓΑΒΡΙΗΛ. — Ἀριθ. 344. Στιχηράριον Χρυ-
σόφου τοῦ νέου. Ἐν τέλει: «*Τέλος τοῦ παπα-
δικῆ ἐγράφη διὰ χηρὸς τοῦ ταπεινοῦ δούλου
σας Γαβριήλ Κοσμηνιτζιώτη δούλου σας. 1818
Ιουναρίου 23*».

ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ ΙΕΡΟΔΙΑΚΟΝΟΣ. — Ἀριθ. 160.
Μηναιὸν φεβρουαρίου γραφέν μεσοῦσης τῆς ΙΔ'
ἐκατονταετηρίδος. Ἐν τέλει: «*Ἐῦχαισθε πρὸς
τὸν τοῦτον γράψατα, Γεννάδιον, τάχα και
ιεροδιάκονον*».—Ἐτερον τοῦ αὐτοῦ τεύχος ὑπ'
ἀριθ. 191. Θεοτοκάριον γραφέν ἐν ἔτει 1348:

ἐπὶ τοῦ φ. 212² ἀναγινώσκειται ἡ ἐπομένη τοῦ
ἀντιγραφείως σημείωσις: «*Ἐτελειώθη τὸ πα-
ρὸν θεοτοκάριον διὰ χειρὸς ἐμοῦ τοῦ εὐταλοῦ
και τάχα ἱεροδιακόνου Γενναδίου και οἱ ἐν
τούτῳ ἄδοντες, εἴχεσθε κάμοι τῷ ἀμαρτωλῷ.
Ἐν ἔτει ςωγς' (sic) ἰνδικτιῶνος ιε' ϳ κ(κ.λοι)
κγ' (ϳ ιε' μηνὶ ἰαννουαρίῳ*».

ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ ΜΟΝΑΧΟΣ, προχειρισθείς εἰτα
μητροπολίτης Φιλίππων και Δράμας.—Ἀριθ.
50. Πραξαπόστολος γραφῆς ἐν τῇ τρίτῃ πιθα-

νως δεκαετηρίδι τοῦ ΙΣ' αἰῶνος. Ἐν τέλει τοῦ κειμένου: «Θεοῦ τὸ δῶρον καὶ Γερραδίου πόρος». Ἐσώθεν δὲ τῆς δευτέρας πινακίδος ἐπέγραψε σημεῖωμα μετὰ ἀράς, ἐξ οὗ ἀποσπῶ τὴν ἀρχήν, ἔχουσιν οὕτως: «† Ὁ παρῶν Ἀπόστολος ἐγγράφει ἐν τῇ μορῇ τῆς παρυπερ-ἀγνου δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας τῆς Κεσσυνίσσου πόρω καὶ δεξιότητι Γερραδίου τοῦ ιστοριστῆ προσηλωθὲν τῇ Κοσσυνίσσου» κτλ.—Ἀριθ. 172. Λειτουργική Πανδέκτη γραφεῖσα ἐν ἔτει 1541. Τὸ 131^α φύλλον φέρει ταῦτα: «ἔτους ζ' μην(ὶ) νοεμβρίου ιη' ἡμέρα πέπτι ἐσπέρας. διὰ χειρὸς ἐμοῦ τοῦ ἁμαρτολοῦ Φιλίππων τάχα ρακενδίτου». Εἰς φ. 461⁶ α† Ἡ παρούσα θεία βιβλος, ἐγγράφει ὡς ἐφικτὸν, διὰ χειρὸς τοῦ παριερωτάτου πρῶν ητροπολίτου τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Φιλίππων κὺρ Γερραδίου δς γε δὴ ἔχαριστο αὐτῷ ἐκὼν τῷ ἀνεψιῷ αὐτοῦ κὺρ Δημητρίω».—Ἀριθ. 180. Ὁκτώηχος, ἔτους 1550. Ἐν τέλει: «Ἐτελειώθει διαχειρὸς κάμου μητροπολίτου Φιλίππων Γερραδίου ἁμαρτωλοῦ. μηνὶ μαρτίω κη' ἡμέρα 5^η. καὶ ἐπεδόθη τῇ παραγία μου Θεοτόκο ἄχειροποιήτο. καὶ εἴχεσθε διὰ τὸν Κύριον καὶ μὴ καταράσθαι ὀτιμαθεῖς ὑπάρχω τῆς γραμματικῆς ἐπιστήμης. καὶ ἔχον σφάλματα πολλά. ζρη'(sic) ἰνδικτιῶ, ος ἢ ☉ κβ(κλοι) γ' (ῆ' ε'».

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΣ, ἐκ τῆς μονῆς Κοσινίτζης, γράψας καὶ ἀφιερῶσας εἰς ταύτην Νομοκάνονα. ΙΣ' αἰῶνος. Ἀριθ. 266.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΛΟΛΗΝΟΣ. — Ἀριθ. 10. Ὁμιλία Βασιλείου Καισαρείας, Ι' — ΙΑ' αἰῶνος: ἐν φ. 137⁶ α† Πολὺ καὶ ἕτερα ἐκ τῶν ἠθικῶν τοῦ ἁγίου Βασιλείου λέγουσι, ὡς οἶμαι τὸν καλογράφον καθ' ὀκτῆσαντος, οἷς τρόποις οἶδεν ἐκεῖνος † †.

«† Ἁγία Βασίλειε· βοήθει τῷ σῶι δούλῳ Γεωργίῳ πρεσβυτέρῳ τῷ Λοληῶι καὶ ἁμαρτωλῶι ὑπὲρ πάντας ἀνθρώπους».

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΙΕΡΕΥΣ. — Ἀριθ. 259. Θεοτοκῆριον γραφὲν τῷ 1334, ἔχον δὲ ἐν τέλει τὴν ἰπομένην σημεῖωσιν: «Ἐτελειώθη τὸ παρῶν θεοτοκῆριον, διὰ χειρὸς ἐμοῦ Γεωργίου ἱερέως, τάχα καὶ καλλιγράφου. . . . ἔτους ζωμβ, ἰνδικτιῶνος δ'».

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΛΑΜΠΩΝΟΣ. — Ἀριθ. 86. Ἀνθολόγιον τῶν μηναιῶν, ἔτους 1337. Ἐν φ. 325⁶ α' Ἐτελειώθη τὸ παρῶν μηναιῶν ἐκλογῆς τοῦ δλου ἐνιαυτοῦ, διὰ χειρὸς ἐμοῦ Γεωργίου ἱερέως τοῦ Λάμπωνος· ἐπὶ ἔτους ζωμε', ἰνδικτιῶνος ε'. καὶ οἱ ἀναγινώσκοντες εἴχεσθαι μοι

διὰ τὸν Κ(ύριον), καὶ μὴ καταράσθαι ὅτι πάντῃ εἰμὶ ἀμαθής».

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΛΟΕΙΔΑΣ. — Ἀριθ. 79. Θεοφύλακτος Βουλγαρίας, ἔτους 1371. Ἐν φ. 413⁶ α' Ἐτελειώθη τὸ παρῶν βιβλιον, διὰ χειρὸς ἐμοῦ Γεωργίου τοῦ Καλοειδά, ἐν ἔτε. ζωω^οσ^οθ^ο καὶ οἱ ἀναγινώσκοντες τοῦτο, εἴχεσθέ μοι διὰ τὸν Κύριον ὅπως τῶν εἰλέουσιν παρὰ τοῦ εἰλεήμοτος Θεοῦ ἐν ἡμέρα κρίσεως».

ΔΑΝΙΗΛ, μητροπολίτης Σμύρνης. — Ἀριθ. 223. Τετραευάγγελον, ἔτους 1471. Ἐν φ. 201^α α' Θεοῦ τὸ δῶρον, καὶ τοῦ Σμύρνης Δανιὴλ πόρος. Ἐν ἔτει ζω^οσ^οθ^ο ἰνδικτιῶνος δ'».

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΙΕΡΟΔΙΑΚΟΝΟΣ. — Ἀριθ. 310. Εὐχολόγιον, ἔτους 1337. Ἐν φ. 182^α α' Ἐτελειώθη τὸ παρῶν βιβλιον, διὰ χειρὸς ἐμοῦ ἁμαρτωλοῦ Διονυσίου ἱεροδιακόνου, καὶ διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδου κὺρ Γεδεῶν ἱερομονάχου καὶ πνευματικοῦ πατρὸς. ἐν ἔτει ζω^οπ^ς, ἰνδικτιῶνος α^η ἐν μηνὶ σεπτεμβρίῳ η', ἡμέρα, τρίτη ὥρα δεκάτη:—Νῦν το κατὰ δόξαμιρ μὴ ἀμελήσαρτι | εἴχεσθε διδόναι μοι λούιν σφαλμάτων». Καὶ πάλιν ἐν φ. 184^α α' Ἐτελειώθη τὸ παρῶν εὐχολόγιον ἐν ἔτει ζω^οπ^δ ἰνδικτιῶνος ι^η· δι' ἐξόδου τοῦ παριερωτάτου ἐπισκόπου Σερβίων κὺρ Γεδαίων». Τὸ δεύτερον τοῦτο σημεῖωμα εἶνε γεγραμμένον ὑπ' ἄλλου.

ΕΦΡΑΙΜ ΜΟΝΑΧΟΣ. — Ἀριθ. 190. Θεοτοκῆριον ΙΓ' αἰῶνος. Ἐν φ. 195^α α' Τέρμα γέγονε, τοῦ παρόντος πικτύου: Κ(ύριε) Ἰ(ησοῦ) Χ(ριστ)ε βοήθ(ει) μοι τῷ ἁμαρτωλῷ Ἐφραίμ (μορ)αχ(ῶ) τῷ γραφῆι».

ΘΕΟΓΝΩΣΤΟΣ ἐπίσκοπος. — Ἀριθ. 324. Εὐχολόγιον ἔχον ἐν τέλει τὸ ἐξῆς σημεῖωμα τοῦ 1422 ἔτους. α' Ἐτελειώθη τὸ παρῶν εὐχολόγιον ἐν Ἀθήναις, ἐν μηνὶ δεκεμβρίῳ. ἰνδικτ. α', τοῦ ζω^οπ^λ(sic) ἔτους. † Τοῦ ταπεινοῦ ἐπισκόπου Θεομυλων καὶ προέδρου Δανιλιά, Θεογνώστου».

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΑΓΙΟΠΕΤΡΙΤΗΣ. — Ἀριθ. 35. Πραξάποστολος, 1307. Ἐν τέλει: «Πλήρωμα πάντων | τῶν καλῶν, Χ(ριστ)ος πέλει | καὶ δό(ξα) τῇ αὐτοῦ χάριτι· ἀμήν. — † Θεὸν ἱλεῦσθε μοι πατέρες θεοί, | Θεοδώρον μέμνησθε | τοῦ καλλιγρά(φου)· ἐπὶ κλην | δ' ἔχοντα, Ἁγιοπετρίτης † »¹.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΣΕΚΟΥΝΔΑΡΝΟΣ. — Ἀριθ. 245. Συλ-

1) Τοῦ αὐτοῦ καλλιγράφου σώζονται ἰκανὰ ἐπιγράμα, περὶ ὧν ἔγρα V. Gardthausen, Griech. Palaeogr. σ. 339.—Ch. Graux, Notices som. des mss. de la grande bibliothèque royale à Copenhague, σ. 28—29.—H. Omont, Notes sur les mss. grecs du British Museum, σ. 38.

λογή μοναχικῶν λόγων, ἔτους 1366. Ἐν φ. 21⁶—23² ἀναγινώσκομεν, ὑπὸ τὴν πέζαν τοῦ περὶ ἀγάπης λόγου Συμεῶνος τοῦ Νέου Θεολόγου, τὰ ἐπόμενα·

Τετελείωται ἐν ἔτει,
ἐξακισχιλιοστῶ γε,
σὺν ἄλλοις ὀκτακοσίοις,
ἐβδομήκοντα σὺν τούτοις·
τέσσαρσιν ἑτέροις αἰθῆς,
καὶ ἰνδικτιῶνος τετάρτης·
ἐν μηνὶ τῷ ἰουνίῳ,
εἰκοστῇ ἐβδόμῃ τούτου
καὶ ἡμέρα τῇ ἐβδόμῃ,
ἧ καὶ σάββατον καλεῖται.
Πεπεράτῳται τὸ ἔργον,
ὃ μοι ἐνετείλω, πάτερ,
τὸ τοῦ Νέου Θεολόγου
σύγγραμμα περὶ ἀγάπης
διὰ ἀνακρεοντείων
στίχων, ὡς περ σὺ κατεῖδες·
καὶ τὴν τούτου ἡρετίσω
σύνθεσιν καὶ νοῦν καὶ γνῶσιν
ὠφελείας σῆς πρὸ πάντων,
ἔπειτα καὶ φοιτητῶν σου,
ὧν κατόπιν ἔπονται σοι,
ὡς αὐτὸς σὺ τῷ Χριστῷ μου·
οὓς περ κ' ἐκ χειρῶν κρατήσας
εὔχομαι Θεῷ τῶν ὅλων
ἐν ἡμέρα τῇ τῆς δίκης
προσαγάγῃς τῷ Σωτῆρι·
ἀνθρομολογούμενός γε
πρὸς αὐτὸν ἀναβοήσεις·
« Ἰδοῦ, Σῶτερ, ἔγωγέ τε
καὶ τὰ τεκνα ἄπερ σὺ μοι
δέδωκας ὡς εὐεργέτης ».
Αὐτὸς πάλιν ἀντερρεῖ σοι·
« Εὐγε, δοῦλε καὶ πιστέ μοι,
εἰσελθε μετὰ τῶν τέκνων,
ὧν ἡ θέσις οὐχ ἡ φύσις
ἔδειξε πατέρα τούτων,
εἰς χαρὰν καὶ εὐφροσύνην
τὴν ἐμὴν τοῦ σοῦ Κυρίου·
καὶ ἀγάλλοιο σὺν τούτοις
καὶ τοῖς ἐκλεκτοῖς μου πᾶσιν
εἰς αἰῶνας τῶν αἰῶνων ».
Εὐχου δὲ καμοὶ τῷ τάλα,
τῷ τὴν πρόστασίν σου ταύτην
ἐκπληρώσαντι ἐκ πόθου,
Θεοδώρῳ ἱερεῖ μὲν
καὶ Σεκουνηδῶν τοῦπίκλῃν·
διὰ δὲ τὸ πλῆθος πάλιν

τῶν ἐμοὶ πλημμεληθέντων,
ἕλως ἕλως ἀναξίω,
πόλου τε καὶ γῆς ἀπάσης,
ἥπως σὺν ὑμῖν εἰσέλθω
προσκυνήσων τὸν δεσπότην
καὶ συναπολαύειν ἔχω
τῆς τρυφῆς τῆς ἀθανάτου.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΙΕΡΕΥΣ. — Ἀριθ. 169. Μηναῖον ἰουλίου, 1411, ἔχον ὑπὸ τὴν πέζαν αὐτοῦ τὰ ἐπόμενα. « ςζ (sic) μθ ὁ σ ψ σ ἄ σ ς.λ' ψε θς νηρ πθι ψέολω: - » (= Δόξα Χ(ριστ)ῷ τῷ Θ(ε)ῷ τῷ δόντι ἀρχὴν καὶ τέλος). Ὁ παρῶν μην ἐγγράφη διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδου τοῦ δασιωτάτου ἐν ἱερομονάχοις καὶ πνευματικῶ πατρὸς, κυροῦ Μακαρίου, τοῦ εἰς τὴν ἀγιαρίαν καὶ σεβασμίαν μονῆν, τοῦ ἀγίου καὶ ἐνδόξου προφήτου Ἰωήλ. διὰ χειρὸς ἐμοῦ τοῦ ἀμαθοῦς Θεοδώρου, τάχα καὶ ἱερέως, κατὰ τῆς ε⁷⁶ (sic) ἰνδικτιῶνος τοῦ ς⁸ ρ⁸ β⁸ ε⁸ ε⁸τους».

ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ ἱερομόναχος. — Ἀριθ. 305. Κατηχήσεις Θεοδώρου Στουδίτου καὶ ἕτερα, 1672. Ἐν τέλει φ. 111. « Ἐγγράφη ἐπὶ ἔτους ζρπ. χειρὶ Θεοκλήτου εὐτελοῦς τῶν ἱερομονάχων. διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδου, τοῦ παροσιωτάτου, καὶ ἀγίου πνευματικῶ κυροῦ Νεκταρίου· ἀφῆρωσε δὲ αὐτὰς τὰς κατηχήσεις, ἐν τῇ ἱερᾷ καὶ σεβασμίᾳ μονῇ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς ὀνομαζομένης Κοσμήτριας » κτλ.

ΘΕΟΦΙΛΟΣ. — Ἀριθ. 289, 290, 291, 296. Τέσσαρα τεύχη περιέχοντα ἕκαστον ἀπάσας τὰς ἱεράς λειτουργίας, 1544—1545. Ἀριθ. 289 καὶ 296 « Θεοῦ τὸ δῶρον καὶ Θεοφίλου πόρος. Ἐν ἔτει ζ⁷ ρ⁷ β⁷ ». Ἀριθ. 290 καὶ 291 « Θεοῦ τὸ δῶρον, καὶ Θεοφίλου πόρος. Ἐν ἔτει ζ⁷ ρ⁷ γ⁷ ».

ΘΕΟΦΥΛΑΚΤΟΣ ὁ ΟὐΡΒΗΝΟΣ(?). — Ἀριθ. 274. Βασιμαῶνος νομοκάνων, 1286. « Ἐτελειώθη τὸ παρὸν νομοκάνων ὀρθίνῳ τοῦ παμμεγαλοτάτου ἐπισκόπου ἐπ(αρχίας) Σάρδ[ε]ου καὶ ἀθῆντου μου κυροῦ Κλήμεντος, διὰ χειρὸς ἐμοῦ τοῦ ἀμαρτωλοῦ πρεσβυτέρου ἀπὸ χωρίου Ἀρσενόμειως¹ Θεοφυλάκτου τοῦ Οὐρβηνοῦ(?) ».

1) Ὁ τύπος οὗτος τοῦ ὀνόματος Ἄ ν ε α νῦν πρῶτον, νομίζω, γνωρίζεται. Ὑποδηλοῖ δὲ ἀναμφιβόλως, ὅτι ἤδη ἐν ἔτει 1286 ὑπέκειτο τοῖς σελτζουκίδαις τούρκοις. Τῷ 1261 ὁ αὐτοκράτωρ Μιχαὴλ Παλαιολόγος ἐπέτρεψε τοῖς Γενουησίοις ἵνα ἔγῳσιν ἐν ταῦθα ἀποικίαν μετὰ ἰδίου προξενικοῦ δικαστηρίου (ἦρα τὴν ἐν Νυμφαίῳ συνομολογηθεῖσαν συνθήκην παρὰ Zachariae v. Lingenthal, Nov. constit. imp. post Justinianum, σ. 575)· ὁ αὐτὸς τῷ 1265 συνθη-

μηλί Σεπτεμβρίου κθ', ἡμέρα πέμπτη, ἰνδικ. ιε', ἔτους ςψηε'.

ΙΕΡΕΜΙΑΣ ἱερομόναχος. — Ἀριθ. 337. Πρωχώρας περιόδος Ἰωάννου τοῦ εὐαγγελιστοῦ, 1781. Ἐν τέλει· «Ἐτελειώθη ἡ παρούσα γληκντάτη διήγησις, τοῦ ἁγίου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ φίλου παρθένου καὶ ἐπιστηθίου ἡγαπιμένου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, εἰς τοὺς 1781, αὐγούστου, 2, ἐγράφει ἐν τῇ νήσῳ Ἀνδρῶν χωρίον Μισσαρία¹, διὰ χειρὸς ἐμοῦ Ἱερεμίου ἱερομονάχου καὶ προηγουμένου Βατοπαυδίου, τοῦ ἁγίου Ὁρους, ἐκ νήσου Πάρου, χῶρα Ναούσης».

ΙΕΡΟΘΕΟΣ ΚΟΥΚΟΥΖΕΛΗΣ. — Ἀριθ. 302. Λειτουργία Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, 1601. Ἐν τέλει· «Ἐτελειώθη ἡ παρῶσα θεία καὶ ἱερὰ λειτουργία τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, διὰ χειρὸς ἐμοῦ τοῦ ἁμαρτωλοῦ Ἱεροθ(έου) Ἱερο(μω)νά(χου) τοῦ καὶ Κουκουζέλου τοῦ Κυπρίου· ἔτους ςρθ', μαῖω ιε'»².

ΙΩΑΝΝΗΣ ὁ ΖΑΓΟΡΙΝΟΣ. — Ἀριθ. 167. Μηναῖον ἰουνίου, 1447. Ἐν τέλει· «† Ἐγράφη

κολογήσας τοῖς Ἐνετοῖς παρεχώρησεν ἐπίσης αὐτοῖς «εἰς τὴν Ἀναίαν τόπον ἵνα εἰσέρχωνται καὶ ἐξέρχωνται ἐν αὐτῷ» (αὐτόθι, σ. 585). Ἀμφοτέρων δὲ ἡ παρουσία ἐναυθα κατέστησε τὰ Ἀνεα ὀρητήριον ἑλλήνων καὶ φράγκων πειρατῶν. Ὁ Heyd, Hist. du commerce du Levant (Leipzig, 1885, τόμ. I, σ. 429) ὑποτίθησιν ὅτι πρὸ τοῦ 1300 ἔτους ὑπέκυψεν ἡ πόλις τοῖς Τούρκοις. — Ἐπὶ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ τὰ Ἀνεα ἦσαν ἕδρα ἐπισκοπῆς, τελοῦσης ὑπὸ τὸν μητροπολίτην Ἐφέσου, κατὰ τὰ τακτικά τὰ δημοσιευθέντα ὑπὸ Parthey (Hieroclis Synecd., not. 1, 115· 3, 38· 8, 122· 9, 24· 10, 168· 13, 34). Μετὰ δὲ τὴν τουρκικὴν κατακτῆσιν ἡ ἐπισκοπὴ Ἀνέων συνηνώθη τῇ τῆς Κρήνης (Τσεμέ), ἄχρις οὗ (ἀξιώσει τοῦ νῦν μητροπολίτου Ἐφέσου κύρ Ἀγαθαγγέλου) ἀπεχωρίσθη καὶ ἀπετέλεσε πάλιν ἰδίαν ἐπισκοπὴν (1883), ὁρισθείσης τῆς ἕδρας αὐτῆς ἐν τῇ πολίχνῃ Σώκια. Ὅρα Ε. Δ ρ ά κ ο υ, Καταστατ. πληροφορίαί περὶ τῆς ἐπισκοπῆς Ἀνέων κατὰ τὸ ἔτος 1884, ἐν τῇ ἐφημερίδι «Νεολόγος», ἔτος 1886, ἀριθ. 5141.

1) Περὶ τοῦ χωρίου τούτου ὄρα Α. Μηλιάρακη, Ὑπομν. περιγραφ. τῶν Κυκλάδων νήσων κατὰ μέρος. Ἀνδρος, Κέως. Ἐν Ἀθῆν. 1880, σ. 74.

2) Ἄτερον αὐτόγραφον κώδικα τοῦ Ἰωάννου Ζαγορινοῦ εἶρον ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς ἐν Χαλκῇ μονῆς τῆς Θεοτόκου (ὑπ' ἀριθ. 135)· ἐν τέλει δ' αὐτοῦ ἀναγινώσκειται τὸδε τὸ σημείωμα· «† Ἐτελειώθη τὸ παρὸν Ψαλτήριον διὰ χειρὸς ἐμοῦ τοῦ ταπεινοῦ Ἱεροθέου ἱερομονάχου, τοῦ καὶ Κουκουζέλου, τοῦ Κυπρίου. ἐν τῇ θεοσώστῳ πόλει Μοσχόβια, ἐν ἡμέραις τοῦ θεοσεβεστάτου καὶ εὐσεβοῦς βασιλέως Θεοδώρου Ἰωάννου. ἔτους ςρξ' (=1597), μηνὶ ἀπριλίω ς'».

ἐν μηνὶ Ἰουνίῳ. κζ'. ἡμέρα γ' ὥρα ι', τῆς ἡμέρας. τοῦ ς' ἔτους:—» | «Ἐτελειώθη τὸ παρὸν μηναῖον διὰ συνδρομῆς τοῦ τιμωτάτου ἐν ἱερομονάχοις καὶ πνευματικῷ κυροῦ Γεραδίου. Ἐγρᾶφη δὲ παρ' ἐμοῦ Ἰωάννου ἱερέως τοῦ Ζαγορινοῦ καὶ ἐπεδόθη τῇ σεβασμίᾳ καὶ ἱερᾷ μορῇ, τῆς παντὲρ εὐλογημένης δεσποτικῆς ἡμῶν θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας τῆς ἐπονομαζομένης Κοσμητρῆς· εἰς μνημόσυνον τῆς ἐμῆς ψυχῆς καὶ τῶν γονέων μου»¹.

ΙΩΑΝΝΗΣ ὁ ΠΕΡΕΥΤΕΣΗΣ (?). — Ἀριθ. 198. Πραξαπόστολος, 1503. Ἐν τέλει· «Ἐπληρώθη ὁ ἱερός καὶ θεῖος ἀπόστολος διὰ χειρὸς καμιοῦ τοῦ ταπεινοῦ καὶ ἁμαρτωλοῦ Ἰωάννου, ὄν πικλῆν Περευτέσης (?). . . ἐν ἔτει ςια' ἰνδικτιώσος ς'»

ΙΩΑΝΝΗΣ ὁ ΓΑΒΑΛΑΣ². — Ἀριθ. 248. Ἰωάν. τοῦ τῆς Κλίμακος πνευματικαὶ πλάκεις, μεθ' ὑπομνημάτων ἐκ διαφόρων πατέρων τῆς ἐκκλησίας. ΙΓ' αἰῶνος. Ἐν τέλει τῆς ἐρμηνείας τοῦ XXX λόγου:

Στίχοι τοῦ γράψαντος τὴν παρῶσαν βίβλον, περὶ τῶν ἀναβαινόντων ταύτην τὴν τῶν ἀρετῶν κλίμακα.

Τεῦχος κλίμακος οὐρανοδρόμου βιβλίου, ἀφ' ἧς ἀποτρέχουσι οἱ ψυχοκτόνοι, ἐφ' ἧν ἐπιτρέχουσι οἱ σαρκοκτόνοι, ἀφ' ἧς καταβαίνουσι οἱ νοοκτόνοι, ἐφ' ἧν ἀναβαίνουσι οἱ παθοκτόνοι, βροτοὶ μὲν οὗτοι, τὸ πλεόν δὲ καὶ νόες. ἀποξύσαντες τῆς λεβηρίδος πάχος, ὅπως στενῆς ἔσθωθεν ὡς γῆρας ὄφεις, καινοὶ φανεῖντες καὶ καινοὶ κενοὶ βίου, καινοὶ κατασταθέντες ὡς ἐπηρμένοι· ἦν περ δίδου σὺ σαῖς λιταῖς, Ἰωάννη, ὁ τὴν δ' ἐγείρας ὡς λίθοις στερροῖς λόγοις, ὁ τὴν δε πύξας ἄγαν εὐτεχνεστάτως, σοῖς Ἰωάνναις ἀναβαίνειν ὡς γράφεις. τῷ τῆς δε γραφεῖ δυσγενεῖ, καχοτρόπῳ, τῷ τ' εὐγενεῖ τὸν βίον· ὡς δὲ καὶ γένος γένους,

1) Ἄτερον τοῦ αὐτοῦ καλλιγράφου τεύχος (ἀχρολόγητον) ἐγνωστοποίησεν ὁ κ. H. Omoné, Inventaire sommaire etc. 1re partie, ancien fonds grec. Paris, 1886, σ. 33, ἀριθ. 326.

2) Ὅρα Π. Λάμπρου ἐν Ν. Πανδώρα, 1861, καὶ G. Schlumberger, Numismatique de Rhodes avant la conquête de l'île par les chevaliers de Saint-Jean. (Les Gabalas et leurs divers successeurs), Paris 1876. Πρβλ. τοῦ αὐτοῦ Numismatique de l'Orient Latin. Paris, 1878.

Λεοντίω Καίσαρα· σχήματος Γαβαλάδος
καὶ κλήσεως, τῆς γε χαριτωνώμου·
ἀλλ' ὡς γὰρ ἀμήχανόν ἐστιν, ὡς λέγεις.

Ἔτεροι στίχοι τοῦ βιβλιογράφου ἔχουσιν οὕτως:

Ἄλλοι μὲν τινὲς ἐκοπίασαν πλεῖον
τοῦ ξύσαι ἕλωσ καὶ πληρῶσαι ὡς θέμις,
τὴν βίβλον ταύτην μοναχῶν τὴν κρηπίδα·
ἐγὼ δὲ μόνος ἀπέτυχον τοῦ κόπου,
ὡς ἀσύνητος ἀμαθὴς καλλιγράφος·
πλὴν κάμου δέχοιο τὸν βραχυτάτον κόπον,
Καίσαρ Γαβαλά, εὐεργέτα τῆς Ρόδου,
ὡς ἄλλης χήρας τοὺς ὀβολοὺς τοὺς δύο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΟΣ.—Ἀριθ. 1. Νομοκάνων,
1686. Ἐν φ. φμζ'. «† Ἀντεγράφη τὸ παρὸν,
ἀπὸ παλαιοῦ ρομίμου τῆς Μεγάλης τοῦ Χρι-
στοῦ Ἐκκλησίας· προστεθέντων αὐτῶ καὶ
τῶν βασιλικῶν ρσαρῶν· ἐπιταγῆ, καὶ δαπάνῃ
τοῦ παραγωγιάτου, καὶ λογιωτάτου ἡμῶν αὐ-
θέντου, καὶ δεσπότου, τοῦ οἰκουμενικοῦ πα-
τριάρχου, κυρίου, κυρίου Διονυσίου, τοῦ Βυζαν-
τιου, διαφερόντως ἀγαλλομένον νεουργήμασι,
καλλιεργείαις τε, καὶ ἀνακαιρίσμασι, τῶν ἀ-
μαυρωθέντων πραγμάτων. συναπαρτισθὲν ἐξ
ὀλοκλήρου, διαχειρὸς ἐμοῦ Ἰωάννου ἱερέως.
καὶ μεγάλου σακελλαρίου τῆς Μεγάλης τοῦ
Χριστοῦ Ἐκκλησίας, τοῦ Βυζαντιου, ἐν ἔτει
αχπς^ο, μηνὸς ὀκτωβρίου κς', ἰνδικτ. ι^ος».

ΙΩΑΣΑΦ ἱεροδιάκονος.—Ἀριθ. 249. Πνευμα-
τικαὶ πλάκες Ἰωάννου τῆς Κλίμακος, 1366.
Ἐν τέλει τοῦ τεύχους· «Ἐγράφη τὸ παρὸν βι-
βλιον ἐν ἔτει ς^οω^οδ^ο ἰνδικτιῶνος δ':—Θεοῦ
τὸ δῶρον καὶ πόρος Ἰωάσαφ ἱεροδιακόνου.
Ἀμήν».

ΙΩΑΣΑΦ.—Ἀριθ. 312. Εὐχολόγιον γραφέν
μηνὶ ἰανουαρίῳ ε', ἔτους ς^οϨκς' (=1418).

ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ.—Ἀριθ. 250. Ἰσαάκ ἀσκη-
τικῶν β', 1317. Ἐν τέλει· «Τέλος τῶν λό-
γων τοῦ δευτέρου βιβλίου τοῦ ὀσιου πατρὸς
ἡμῶν Ἰσαάκ τοῦ Σύρου.—† Ἐγράφει τὸ πα-
ρὸν βιβλιον. διὰ χειρὸς τοῦ ἀμαρτωλοῦ Καλ-
λινίκου ἐν ἔτει ς^οω^οδ^ο ἰνδικτιῶνος ιε. μηνὶ ἰου-
νίῳ κβ. ἡμέρα δ' τελεσθέν¹.

ΚΟΣΜΑΣ ΣΤΟΥΔΙΤΗΣ.—Ἀριθ. 27. Κατηχή-
σεις Θεοδώρου Στουδίτου, 1075. Ἐν φ. 352^α
«) ✕ (Ἐγράφη ἡ τοῦ ὀσιου | πατρὸς ἡμῶν

Θεοδώρου βιβλιος | τῶν κατηχήσεων | Κοσμά
τῶι | τιμωτάτω | πατρι, συγκέλλω· καὶ τῆς
τῶν | Στουδιῶν μονῆς εἰρηκω | τῶν καθηγε-
τῆ· μηνὶ | ἰουνίῳ κβ. ἰνδ(ικτιῶνος) ιγ' | ἔτους
ς^οϨπγ^ο. διὰ | Γερμανοῦ τοῦ ἐν | τελοῦς ἀμαρτω-
λοῦ μοναχοῦ | καὶ καλλιγράφου τῆς αὐτῆς μο-
νῆς·· Ἐύχθεσθέ μοι γράψαντι θερμῶς, ὦ φίλοι».

ΚΟΣΜΑΣ.—Ἀριθ. 2. Μαξίμου Πελοποννη-
σίου διδασκαί, 1667. Ἐν φ. 385^ς «Θεοῦ τὸ
δῶρον καὶ Κοσμά Ἀλεκτροπολίτου πόρος·
κατὰ ἔτους 1667, ἰαννουαρίου δ^ο, τέλος».

ΚΟΣΙΝΗΤΖΙΟΤΗΣ.—Ἀριθ. 93. Μνηατον σε-
πτεμβρίου, 1441. Ἐν τέλει· «Ἐτελειώθη τὸ
παρὸν μνηατον, διὰ χειρὸς ἐμοῦ ἀμαρτωλοῦ
Κοσινητιζιώτη τάχα καὶ πρωτονοταρί(ου) Ἐ-
λευθερουπόλεως· αὐγοῦςω α^ο καὶ ἐπεδῶθη ἐν τῇ
σε(βασμῆ) βασιλικῇ μονῇ τῆς Ἀχειροποιήτου
τῆς Κοσινητιζ(ης) καὶ ἡ ἐγχειριζόμενη τοῦτο
εὐχεσθαί μοι διὰ τὸν Κύριον· ἀπειρος γὰρ εἰμι
τῆς τῶν γραμμάτων λέξεως καὶ ὀρθώτιτος.
ἔτους ς^οϨμβ^ο ἰνδικτιῶνος δ^ο».—Ἀριθ. 147.

Μνηατον αὐγοῦστου, 1443. Ἐν τέλει· «† Ἐτε-
λοιόθει τὸ παρὸν μνηεον· δηλ χειρὸς ἐμοῦ τοῦ
ἀμαρτωλοῦ Κοσινητιζιώτη τάχα καὶ πρωτο-
νοταρί(ου) Ἐλευθερουπόλεως· υἱὸς τοῦ οἰκο-
νόμου τοῦ κυροῦ Χωριάτου· καὶ ἐπεδῶθη
πρὸς τὴν σεβασμίαν καὶ βασιλικὴν μονὴν τῆς
Ἀχειροποιήτου· οἰγουμενεορτος τοῦ παρεθ-
λαβεστάτου ἐν ἱερομονάχοις κυροῦ Δαβιδ·
τοῦ κατακόσμου Δροσινοῦ· καὶ ἡ ἐγχειριζόμε-
νοι τοῦτο· εὐχεσθαί μοι διὰ τὸν Κύριον· ὅτι
πὰς ὁ γράφων κὰν μοι θέλων παραγράφη.—
† ἔτους ς^οϨν^α, ἰνδικτ. ς', μηνὶ ἰουνίῳ ἦ».

ΚΥΡΙΑΛΟΣ.—Ἀριθ. 225. Ψαλτήριον, 1525.
Ἐν τέλει· «Θεῶ παρμεδέορτι σὺν Ἰηδί Πνεύ-
ματι δόξα. δόξα σοι ἅγια Τριάς ἐνεκα πάν-
των. Ἐτελειώθη τὸ παρὸν Ψαλτήριον ἐν ἔτει
ζ.λγ^ο· ὁ δὲ ἐκγράψας Κύριλλος· ὦ βαρενδύ-
της».

ΚΥΡΙΑΛΟΣ.—Ἀριθ. 179. Ὀκτώηχος, 1605.
Ἐν τέλει· «Ἐγράφη, χειρὶ Κυρίλλου μονα-
χοῦ. ἐν ἔτει, ζριγ^ο».—Ἀριθ. 185. Ὀκτώη-
χος, 1608. Ἐν τέλει σημειώσεις δηλοῦσα ὅτι
ἐγράφη ἐν ἔτει ζρις', μηνὶ ἰουνίου, ὑπὸ Κυρίλ-
λου μοναχοῦ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ἱερεὺς.—Ἀριθ. 113. Συνα-
ξαριστής, 1320. Ἐν τέλει· «Τέλος σὺν Θεῶ
τὸ ἐξαμνηατον συναξάριον. ἔτους ς^οω.λ, ἰνδικτ.
ε'.—† Δίδου μοι Χριστὲ ρώμην ἐνταῦθα τῶ
γεγραφῶτι δοῦ.λ(ω) σου· λίαν ἀμαρτωλῶ καὶ
ἀναξίῳ Κω(σταρτίῳ) οὖν μοι τοῦτομα, ἐπι-
κλη(σις) δὲ τάχα καὶ ἱερσι. φώτισον λόγ(ε)

1) Ἴσως ὁ Καλλίνικος οὗτος ταυτίζεται ἐτέρῳ ὁ-
μωνύμῳ, ἀντιγράφαντι ἐπίσης τῷ 1317 τὴν Διό-
πτραν τοῦ μοναχοῦ Φιλίππου. Ἴδε *Monisaucon*,
Biblioth. Coislin. σ. 455, ἀριθ. cccxli.

κόρυ ή μαυρομένη επίνοιάν τε τήν ἐκείν(ου) συναισθήσει. *Λιταίς τῆς τεκοῦσης. Λιτάς ποιῆτε προφήται ἀπόστολοι. καί μάρτυρες οἱ ὧδε οἱ ἐπιγεγραμμένοι, ὑπὲρ ἐμοῦ ἀναξίου καί τλήμονος, καί τοῦ οἰκονομήσαντος τὸ παρὸν δεξιῶν Ἰω(άννου) καί Λάτριν Θεοῦ ἔνεκα ψυχῆς καί σωτηρίας τήν ἔδωκε ὅπως εὐριμεν ἔλεος ἐν ἡμέρα τῆς δίκης καί στήσει ἡμῖν μετὰ τῶν μοραζόντων καί δικαίων. τῶν εὐαρεστησάντων τῷ Θεῷ αἰωνίως, καί ἀγαλλιάσονται ἐν χαρᾷ τῶ(ν) δικαίων».*

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ζητουσιώτης, περὶ τὰ τέλη τοῦ 15' αἰῶνος, γράψας εὐαγγελιστάριον ὑπ' ἀριθ. 210.

ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ μοναχός. — Ἀριθ. 240. Βίοι ἁγίων, 1Δ' αἰῶνος. Ἐν τέλει. α' Ἐτελειώθη ἡ παροῦσα βίβλος παρ' ἐμοῦ μοναχοῦ Λαυρεντίου τοῦ Τζουρουλοῦ καί ἀνετέθη ἐν τῇ μορῇ τῆς» (sic).

ΛΩΤ. — Ἀριθ. 166. Μηναιον μαίου, 1586. Ἐν τέλει. «Ὡς μοι συγχώρησον, ὡς ἔθος γίλοι, οἱ ἀναγιγνώσκοντες τῷ ἐγγραφῶτι, ὅτι ἀμαθείς. ὑπάρχω τήν ἑαυτοῦ τέχνην ὅτι τὸ γράψιμον εἰς μοραξίαν θέλει ὁ τοῦς γεννά, καί ἡ χεὶρ τρέχει: -δῶξα σοι, ἁγία Τριάς ἡμῶν δῶξα σοι ὁ διδοὺς ἀρχὴν καί τέλος: — Θεοῦ τὸ δῶρον καί πῶρος λόγ: — Ἐπὶ ἔτους ζ' μ' δ' ἐν μηνὶ ἀπριλλίῳ ιζ'. ἡμέρα κυριακῆ, ὥρα πρώτη».

ΜΑΘΟΥΣΑΛΑΣ. — Ἀριθ. 187. Κανόνες παρακλητικοὶ εἰς ἁγίους, 15' αἰῶνος. Ἐν τέλει:

Ἰαμβοί:

Μαθουσάλας πλήρωμα δῶκα πυξίδος ὧδ' ὑπὸ τέρμα τοῦ παρόντος κανόνος· σὺ δ' ὡ προόπτα κρυφίων νοημάτων, πόροις τελευτῆν καμμάτοις σου οἰκέτου.

CMΘΛ (=Μαθουσάλας).

ΜΑΚΑΡΙΟΣ ἱερεύς. — Ἀριθ. 293. Λειτουργίαι, 1550. Ἐν τέλει. «Θεοῦ τὸ δῶρον, καί Μακαρίου θύτου πόρος ὅταν ἔγινε ἱερεὺς, ἐπὶ ἔτους ζ' ρθ' ἐν μηνὶ Σεπτεμβρίῳ ιζ'. χειροτορία Σεργῶν Ἀρσενίου».

ΜΑΛΑΧΙΑΣ ἱερομόναχος. — Ἀριθ. 171. Ἀνθολόγιον μηναιῶν, 1312. Ἐν τέλει. α' . . . ἔτελειώθη τὸ παρὸν βιβλίον, διὰ χεῖρὸς ἐμοῦ ἁμαρτολοῦ Μαλαχίου ἱερό(μορ)άρχου κτλ. . . . ἔτελειώθη δὲ ἐν ἔτει ζωκ', ἰνδικτιῶνος γ' (sic) μηνὶ μαίῳ, ἡμέρα τετράδ(ι) ὥρα ε'· χεῖρὶ Μαλαχίου ἱερό(μορ)άρχ(ου)».

ΜΑΝΟΥΗΛ ἱκανάτος. — Ἀριθ. 347. Ἐκκλ. Μουσική, 1438. Ἐσῶθεν τῆς πρώτης πινακίδος τοῦ τεύχους ὑπάρχει δυσζύμβλητος διὰ μο-

νοκονδυλίας ὑπογραφή, μεθ' ἣν ἀναγιγνώσκεται τὸδε τὸ σημείωμα: «† Μακαρίου τοῦ ὀσιωτάτου ἐν ἱερομονάχοις αἰωνία ἡ μνήμη τουτο βιβλίον τουτέ γράψαντος»· εἶτα: «Τοῦ . . . τάχα καί ἱερέως Μαρουήλ τοῦ Ἰκανάτου ἰσὶ ταγεγραμμένα φβ(λα) τῆς παρ(ού)σης πηξήδος ἐξακόσια ιε' καί ἀγραφα ἐν τῷ πρώτῳ σερίδι φβ(λλυ)δ': καί τέλος σαριῖθ τῆς πηξήδος φβ(λα) ε'. ἰουλίῳ κ. ἐρημέρα κυριακῆ εἰς τὸν Φερα(ρ)εῖαν· τῷ ζ' μ' εἶως, ἰνδικτ. α': σβροδος Η: ὑπερ γήρος εἰς τὸν τόπον τῆς Ἰταλίας διὰ τὴν ξενεῖαν ἡμῶν†».

ΜΑΝΟΥΗΛ. — Ἀριθ. 159. Μηναιον ἰανουαρίου, 1409. Ἐν τέλει. α' † Ἐτελειώθη τῷ παρὸν βιβλίῳ διὰ σνδρωμῆς, ἐξόδου καί δαπάνης παπᾶ κυροῦ. . . . ἐγράφη δὲ, καί διαχειρὸς ἐμοῦ Μαρουήλ, ἀδελφοῦ τοῦ Γλαθα· ἐν μηνὶ δεκεβρίῳ, κ', ἐρέτει ζ' μ' ἡι'».

ΜΑΣΙΜΟΣ (ιγ'-ιδ' αἰῶνος) γράψας Τυπικόν, ὑπ' ἀριθ. 281.

ΜΑΡΚΟΣ (Εὐγενικός). — Ἀριθ. 192, ιδιόγραφα. 1Ε' αἰών.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ ἱερεύς. — Ἀριθ. 54. Πράξεις καί ἐπιστολαὶ τῶν ἀποστόλων, 1344. Ἐν φ. 98^β. α' Ἡ βίβλος ἦδε σὺν Θεῷ τέλος ἔχει· οἰκτροῦ μοναστῶν χεῖρὶ Ματθαίου θύτου ἔτους τελοῦντος ἐξάκις τῶν χιλίων· καί τῶν ἑκατῶν ὀκτάκις σνημμένως· καί τῆς δεκάδος πεντάκις σὺν δνάδι. αὐγουστος ἦρ δὲ δωδεκάτης ἰνδικτιῶνος».

ΜΑΤΘΑΙΟΣ ἱερομόναχος. — Ἀριθ. 153. Μηναιον νοεμβρίου, 1486. Ἐν τέλει. α' † Ἐτελειώθη(η) τὸ παρὸν μηναιον διὰ σνδρωμῆς καί ὀρίσμου. τοῦ ὀσιωτάτου, ἐν μοναχοῦς κυροῦ Μακαρίου μοναχοῦ. τῷ κατακόσμῳ ἐνδοξοτάτου. ὑψηλωτάτου κυροῦ Μιχαήλ Ἀγγέλου τοῦ Φιλανθρωπινοῦ: ἐγράφη δὲ παρ' ἐμοῦ Ματθαίου ἱερομονάχου· καί ἐπεδόθη τῇ σεβασμῆ καί ἱερᾷ μορῇ. τῆς παρῦπερ ἐὺλογημένης δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου καί ἀειπαρθένου Μαρίας τῆς ἐπονομαζομένης Κοσιρήτης: ἐν μηνὶ, δεκεμβρίῳ γ' ἔτους ζ' μ' ηι: ἰνδικτιῶνος ε'».

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. — Ἀριθ. 285. Μικρὸν Εὐχολόγιον, 1536. Ἐν φ. 23^α. «Θεοῦ τὸ δῶρον καί ἁμαρτολοῦ χεῖρ Ματθαίου σφαλογράφου. ἐν ἔτει ζ' μδ', ἰνδικτ. θ', μηνὶ ἀπριλλίῳ, α', σαββάτῳ τῆς ἀκαθίστου».

ΜΑΤΘΑΙΟΣ ΜΥΡΕΩΝ. — Ἀριθ. 287. Λειτουργίαι, 1621. Ἐν τέλει. «Διὰ Ματθαίου ἁμαρτολοῦ μητροπολίτου Μυρέων, ἔτει ζρλ', μηνὶ νοεμβρίῳ κ', ἰνδικτ. ε' 1».

1) Τοῦ μητροπολίτου τούτου σώζονται ἱκανὰ αὐ-

βιβλον εἰς τὴν μονήν· α' Εγγράφη ἐπὶ ἔτους ζη' μηνὶ ἀπριλλίῳ, ἰνδικτιῶνος ιγ'».

ΠΑΥΛΟΣ ἱερεύς. — Ἀριθ. 376. Εἰρμολόγιον μεμουσουργημένον (1703) ὑπὸ Μπαλασίου νομοφύλακος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας. Ἐν τέλει· α' Ἐτελειώθη σὺν Θεῷ ἀγίῳ τοπαρὸν εἰρμολόγιον· ἐνέτει σωτηρίῳ ἀψ'γ' ἐν μηνὶ αὐγοῦστῳ ιη'-18 κτήμα κυρίου λογιωτάτου τε καὶ μουσιχωτάτου κὺρ Παραγιώτου καὶ πριμκυρίου τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας». — α'χ'κ λυ ε η ρ λ ω π θ ξ λ χ ψ λ χ | ἐχ ψ ε ο λ χ ω π θ η θ ξ θ ρ ψ λ | ο λ χ χ' κ ε ρ θ' κ θ ρ | ψ θ ω κ θ χ - ο λ χ ἦ ε ρ ε | σ ω », ἤτοι ἀπὸ χειρὸς καμοῦ τοῦ εὐτελοῦς καὶ αμαρτολοῦ ὑπερ ἅπαντας Παύλου ἱερέως».

ΠΑΦΝΟΥΤΙΟΣ. — Ἀριθ. 365. Νομοκάνων, 1692. Ἐν τέλει· α' Νόμμοι, ἐκ πολλῶν ἐκλελεγμένον, εἰς πεζὴν φράσιν. | κθρ κχψηλω | (= Παφνούτιος): † Τὰ νῦν δὲ ἐτελειώθη διὰ χειρὸς Παφνούτιου ἀζήγου. | ἐν ἔτει ζσα' ἀπὸ κτίσεως κόσμου. ἀπὸ δὲ τοῦ κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ σωτήρος ἡ. Ι. Χ. καὶ κατὰ σάρκα γεννήσεως αὐτοῦ αχ'β. | † Τῷ συντελεστῇ τῶν καλῶν Θεῷ χάρις: | καὶ οἱ ἀναγινώσκοντες εὐχέσθω. | — — — — — ρ 3 0 Π. — — — — — ο ρ : . ».

ΠΑΧΩΜΙΟΣ. — Ἀριθ. 163. Μηναῖον ἱανουαρίου, 1540. Ἐν τέλει· α' † Ἐπιληρώθη τὸ παρὸν μηναιὸν χειρὶ Παχωμίου μοναχοῦ ἐν τῇ σεβασμίᾳ μορῇ τῆς Κοσμοκτίστῃς. ἔτους ζ'μηθ'».

ΠΟΡΦΥΡΙΟΣ ἱερομόναχος. — Ἀριθ. 359. Κυριακοδρομίον Μαξίμου Πελοποννησίου, 1665. Ἐν τέλει· α' Θεοῦ τὸ δῶρον καὶ πῶνως Πορφύριος ἱερομόναχος· ἀχ'ε'. ἔτους ζρογ'. ἰνδικτιῶν. γ'. μηνὶ ἀπριλλίῳ κη'. τὸ ἐγγράψαμεν διαμνητῶν τεσσάρων».

ΣΑΒΒΑΣ μοναχός. — Ἀριθ. 124. Εὐαγγέλια, Πράξεις καὶ Ἐπιστολαί· Ι' αἰῶνος. Ἐν φ. 337⁶ α' Εγγράφη τούτων ἡ παρουσία βιβλος | τῶν ἀγίων τεσσάρων εὐαγγελίων· τῶν | τε πράξεων καὶ τῶ(ν) καθολικῶν ἐπιτὰ | ἐπιστολῶν μετακαὶ τῶν δεκατεσσάρων ἐπιστολῶν τοῦ ἀγίου καὶ πανευφήμου· καὶ οἰκουμενικοῦ διδασκαλοῦ Παύλου. | παρακαλῶ οὖν πάντας τοὺς ἀναγινώσκοντας τὴν βιβλον ταύτην τὴν ψυχο φελεῖ εὐχεσθαι ὑπερμὸν τοῦ γράψαντος αὐτὴν Σάβα ταπεινοῦ καὶ | ἀναξίου μοναχοῦ· ὅπως εὐχαίς | τῶν ἁγίων εὐαγγελιστῶν· καὶ τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Παύλου. εὐροίμι εἰλεος | παραΚυρίου ἐν ἡμέρα κρίσεως».

ΣΥΜΕΩΝ ΛΟΥΤΖΕΡΗΣ. — Ἀριθ. 195. Πραξιπόςτολος, ἔτους 1505. Ἐν τέλει· α' † Ἐτελειώ-

θη τὸ παρὸν βιβλίον διὰ χειρὸς ἐμοῦ τοῦ ἀμαρτωλοῦ Σύμεων μοναχοῦ τοῦ Λουτζερί: καὶ οἱ ἀναγινώσκοντες εὐχέσθω με διὰ τὸν Κ(θριο)ν· ὅτι πᾶς ὁ γράφων παραγράφη: | † Ἐτελειώθη ὁ παρῶν Ἀπόστολος | ἐν μηνὶ αὐγοῦστῳ κ' ἐνέτει ζη' ἰνδικτ. ἡ'».

ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ ΜΕΛΕΝΙΚΟΥ. — Ἀριθ. 279. Ἀνδρέας ὁ Σκλός, ἔτους 1627. Ἐν τέλει· α' Ο παρῶν βίος Ἀνδρέου τοῦ ὁσίου, τοῦ διὰ Χριστὸν σαλοῦ γεγενημένου, οὗτος ἐγγράφη παρ' ἐμοῦ Σωφρονίου, τοῦ ταπεινοῦ τε καὶ πρώην Μελενίκου, χρηματίσαντος ἀμαρτωλοῦ τοῦ πάρι. ὅτε καὶ λοιπὸν διάδοχος τοῦ θρόνου, γέγονεν εὐθὺς κὺρ Γαλακτίων ὅστις ἐχρημάτισεν ἐν τῷ μοναστηρίῳ ἡγουμένος τε καὶ καλὸς ἐπιστήμων· αὐτὸς καὶ πάλιν βουλευθεὶς ἀρτιγράψαι τὸν δε τὸν βίον ἐπιμελῶς ἐν πᾶσι οὐ καὶ τῷ λόγῳ πειθόμενος ἐγὼ τε ὁ ἐλεηνὸς ἔγραψα τὸ τοιοῦτον· ὅση δύναμις καὶ σβγγρωτέ μοι πάντες· δέομαι δ' αὐθις καὶ πάλιν ὡς ἀγγνώμων· τὴν ὑπεραγίαν μου Θεοτόκον· τὴν προστασίαν τοῦ τῶν ἀνθρώπων γένους· τὴν ἀχειροποίητον ἱστορηθεῖσαν· καὶ δεικνύουσαν τεράστιον τοιοῦτον· ταύτην δέομαι ὡς τοῦ Θεοῦ μητέρα· τοῦ μεσιτεῦσαι ὑπὲρ ἐμοῦ τῆ ὥρα· ἐν ἣ καὶ μέλλει ὁ κριτὴς κρίναι πάντας. Ἐγγράφη δ' ὅμως ἐν ἐπιτὰ χιλιάσι· πρὸς τοὺς ἑκατὸν, καὶ τρακοταπέτετε».

ΦΙΛΙΠΠΟΣ μοναχός. — Ἀριθ. 277. Ἀδήλου λεξικόν, ΙΓ'—ΙΔ' αἰῶνος. Ἐν τέλει· α' Ἐλαβε τέλος τὸ παρὸν βιβλίον διὰ χειρὸς ἐμοῦ τοῦ ἀμαρτωλοῦ Φιλίππου μοναχοῦ· καὶ οἱ ἀναγινώσκοντες εὐχέσθω ὑπερμὸν διὰ τὸν Κθριον ὅπως ῥυσθῶ τῆς αἰωνίου κολάσεως» κτλ.

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ἀναγνώστης. — Ἀριθ. 327, φ. 49—71, εὐχή Ἀνδρέου Κρήτης, ἔτος 1529. Ἐν τέλει· α' † Ἐπιληρώθη ἡ παρῶσα εὐχή τοῦ ἀγίου Ἀνδρέου Κρήτης· ἐκ χειρὸς ἐμοῦ Φιλίππου ἀναγνώστου ἐκ χώρας τῆς Ρανδολίβ(ου)· ὑπάρχω δὲ ἐκ πατρὸς μοναχοῦ καὶ οἱ ἀναγινώσκοντες εὐχέσθω διὰ τὸν Κθριον ὅτι ναὸς ὑπάρχω καὶ ἀμαθῆς τῆς γραφῆς. † Ἐγγράφη ἐν τῷ ἔ(τει) ζλ' ἐν μηνὶ ἰαννουαρίῳ εἰς τὰς ιε'».

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ. — Ἀριθ. 320. Τυπικόν τοῦ ἀγίου Σάββα, ἔτους 1580. Ἐν τέλει· α' Τὸ παρὸν τυπικὸν ἐγγράφη δι' ἐμοῦ Χριστοφόρου, καὶ ἠγοράσθη δι' ἄσπρων α παρὰ τῶν τιμητάτων μοναχῶν τῶν ἐδρσκομένων ἐν τῇ σεβασμίᾳ καὶ μεγάλῃ μορῇ τῆς δι(εραγίας) θεοτόκου τῆς ἐπικεκλημένης Κοσμοκτίστῃς. Καὶ τὰ μὲν ἐξακόσια ἄσπρα ἔλαβον, τὰ δὲ τετρακόσια εἶσα ἐρεκεν ψυχικῆς μου σωτηρίας· ἴν' ὁ-

ταρ ἐρωτισθῶσιν οἱ εὐρισκόμενοι μοναχοὶ τε καὶ ἱερεῖς ἐν αὐτῇ τῇ ῥηθείᾳ ἀγία μονῇ τὴν ἐμὴν ἀποβίωσιν, αὐτίκα ποιήσωσιν ἐμοὶ τε τῷ Χριστοφόρῳ ἐν σαραντάριῳ μετὰ κολύβων. Εἰ δέ τις αὐθαδίασει καὶ φανεῖ ἀμελής καὶ πρόσκομμα τοῖς ἀδελφοῖς εἰς αὐτὸ τοῦτο, ἐχέτω τὰς ἀρὰς κτλ. . . . † Τὰ ῥηθέντα ἐξα-

κόσια ἄσπρα τοῦ τυπικοῦ, ἔδωκεν ὁ ἐν μοναχοῖς τιμώτατος κῆρ Γερμανὸς ὁ ῥάπτης εἰς ψυχικὴν αὐτοῦ σωτηρίαν· καὶ ἐπροσήλωσεν αὐτὸ ἐν τῇ διαληθυσίᾳ μονῇ. Τοῦτου εἵνεκα ἐγράψαμεν τὸ τίμιον αὐτοῦ ὄνομα ἐν τῇ ἀγίᾳ προθέσει ἵν' ὅσον θυγὴς ἐστὶ τὸ χριστιανικὸν φέλον, μνημονεύεται ἀδιαλήπτως. ἀμήν».

Δ'.

Κώδικες ἀξιοσημείωτοι.—'Απόκρυφα.—'Ανέκδοτα.

Μετὰ τὴν δῆλωσιν τῶν προσημειωθειῶν νέων παλαιογραφικῶν γνώσεων, εὐκαιρον νομίζω ἀεὶ ὁμιλήσω ἤδη καὶ περὶ τινων τευχῶν ἀξίων λόγου ὑπὸ διαφόρους ἐπόψεις.

α') *Κώδικες Καιρῆς Διαθήκης.* Ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ ταύτῃ ὑπάρχουσι πολυάριθμα τετραευγγελα, εὐαγγελιστάρια καὶ πραξαπόστολοι ὑπ' οὐδενὸς μέχρι τοῦδε χρησιμοποιηθέντα ἐν κριτικαῖς ἐρεῦναις. Ἐξ αὐτῶν δὲ ἀρκοῦμαι νὰ ἐπιστήσω τὴν προσοχὴν τῶν θεολόγων εἰς τὰ ἐπόμενα, ἅτινα σὺν ἄλλοις ἠτύχησα ν' ἀνεύρω ἐνταῦθα.—Ἵπ' ἀριθ. 124 κατέταξα τεῦχος εἰς μέγα 8^ο (0,278×175) συγκείμενον ἐκ 339 φύλλων καὶ περιλαμβάνον α') τὰ τέσσαρα εὐαγγέλια, β') τὰς Πράξεις, γ') τὰς ἐπτὰ καθολικὰς ἐπιστολάς, δ) τὴν Ἀποκάλυψιν τοῦ Ἰωάννου καὶ ε') τὰς 14 ἐπιστολάς τοῦ ἀποστόλου Παύλου. Τὸν κώδικα τοῦτον ἐξέγραψε Σάββας μοναχὸς κατὰ τὴν δεκάτην ἑκατονταετηρίδα, ὡς ἐκ τῆς γραφῆς δῆλον καθίσταται, οὔσης προσκλινοῦς. Ἡ μελάνη πανταχοῦ σχεδὸν εἶνε ζωηροτάτη, τὸ δὲ χρῶμα αὐτῆς ῥέπει πρὸς τὸ κοινῶς καλούμενον *καφεδί*. Οὐδαμοῦ τοῦ κώδικος εὗρον ἐν χρήσει τὴν κινναβάριν. Τὰ κρῆσπεδα εἶνε εὐρύτατα, περιλαμβάνοντα ἐνιαχοῦ μακροτάτας ἀνωνόμους ἐρμηνεύειας, γραφείσας ὁμῶς ὑπὸ χειρὸς τῆς ΙΓ' ἑκατονταετηρίδος. Αἱ ἐπιγραφαὶ εἶνε ἐκ μικρῶν κεφαλαίων (*uncialform*) στοιχείων, αἱ δὲ τοῦ κειμένου λέξεις πολλαχοῦ συνδέονται πρὸς ἀλλήλας, οὕτως ὥστε ἐκάστη σελὶς περιλαμβάνει 30—31 γραμμὰς μικρᾶς διαστάσεως. Ὀλίγιστα ἀρχαῖα σχόλια, ὑπὸ τῆς χειρὸς τοῦ Σάββα γραφέντα, ἀναγινώσκονται ἐν ταῖς ὡαῖς τῆς τοῦ Ἰούδα ἐπιστολῆς. Ἐξ αὐτῶν δὲ ἐν ἐπιγράφεται ὡδε· «*ἁ Μωσῶεως ἀποκρυφ*». Αἱ πράξεις τῶν ἀποστόλων ἐπιγράφονται οὕτω (φ. 166^β)· «*Περὶ τῆς ἐξαραστάσεως διδασκαλείας ΧϚ καὶ ὀπτασίας πρὸς τοὺς μαθητάς*

καὶ περὶ ἐπαγγελίας τῆς τοῦ ἀγίου π̄ν̄ς δωρεᾶς τε καὶ τρόπου τῆς ἀναλήψεως τοῦ ΧϚ καὶ περὶ τῆς ἐνδόξου δευτέρας αὐτοῦ παρουσίας. Λουκᾶ εὐαγγελιστοῦ πράξεις ἀποστόλων». Ἡ δὲ πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολὴ ἐπιγράφεται· «*Εὐαγγελικὴ διδασκαλική, περὶ τε τῆς ἐξω χάριτος ΧϚ καὶ τῶν ἐν χάριτι καὶ περὶ ἐλπίδος καὶ πολιτείας πνευματικῆς. — Πρὸς Ρωμαίους*». Προτάσσονται αὐτῆς· «*Πρόλογος Παύλου τοῦ ἀποστόλου προτασσόμενος τῆς βιβλίου*» (οὔ ἡ ἀρχή· «*Τὸ φιλομαθὲς καὶ σπουδαῖον ἀγάμενος*») καὶ «*Μαρτύριον Παύλου τοῦ ἀποστόλου. — Ἐπὶ Νέρωνος τοῦ Καίσαρος*» κτλ.

Δεύτερον ἀξιοσημείωτον κώδικα κρίνω, ὃν ὑπ' ἀριθ. 375 κατέταξα, σχήματος 12^ο ὄντα (0,18×0,13), συγκείμενον δὲ ἐκ φ. 301 λεπτῆς μεμβράνης καὶ γεγραμμένον ὅλον μικροῖς κεφαλαίοις στοιχείοις τοῦ Θ'—Ι' αἰῶνος (*uncial-codex*), κανονικῶς τετονισμένοις, πνεύματα δὲ ἔχουσι γωνιώδη. Τὰ ἐν ἀρχῇ δύο πρῶτα τετράδια ἔχουσι καταφαγῶθῃ τοσοῦτον ὑπὸ μυῶν, ὥστε ἀπέμειναν ἐπὶ τῶν ῥαμμάτων στενώταται μόνον λωρίδες 11 φύλλων. Τὸ τεῦχος τοῦτο λήγει ἀκριβῶς εἰς τὸ τέλος τοῦ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίου. Αἱ ἐπιγραφαὶ τῶν κεφαλαίων, αἱ ἀναγινωσκόμεναι ἐπὶ τῶν ἄνω κρῆσπέδων, μεγάλους κεφαλαίους στοιχείους, ἐγράφησαν διὰ κινναβάρειος, ὁμοίως δὲ, ἀλλὰ μικροῖς κεφαλαίοις στοιχείοις, καὶ αἱ ἐν ταῖς λοιπαῖς ὡαῖς παρασημειωθεῖσαι ἀναγνωστικαὶ ὁδηγίαι, αἱ δηλοῦσαι τὰ καθ' ἡμερομηνίας, σάββατα καὶ κυριακὰς ἀναγινωσκόμενα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ μέρη. Αἱ ἐπιγραφαὶ τῶν εὐαγγελίων περικλείονται ἐν κοσμημασιν ἐρυθροῦ καὶ χρυσοῦ χρώματος. Καὶ ἡ μὲν τοῦ κατὰ Μάρκον εἶνε ἐντὸς τετραγώνου, παριστάντος οἰοεὶ πύλινον ἐκ δύο παραστάδων μετὰ λεπτῆς βᾶσεως· ἡ δὲ τοῦ κατὰ Λουκᾶν ἐντὸς μακροῦ κο-

σημήματος, συνισταμένου ἐκ λεπτῆς βάσεως, δύο βραχυτάτων στηλῶν ἐκατέρωθεν καὶ ἐνὸς παχέος ὑπερθύρου. Ἐτὸς παρεμφεροῦς σχήματος εὐρηται καὶ ἡ τοῦ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίου ἐπιγραφή, πλὴν τὸ ὑπερθύρον στηρίζεται ὑπὸ δύο καμπύλων παραστάδων. Ἡ διάθεσις ἀμφοτέρων τῶν κωσμημάτων τούτων ἀναμιμνήσκει τὸ σχῆμα τάφων· ἡ δὲ τοῦ κειμένου γραφή δὲν εἶνε πανταχοῦ ὁμοία, ποῦ μὲν στενὴ οὐσα, ποῦ δὲ ἀραιά, ποῦ δὲ ἀραιότερα καὶ μεγαλειότερα· διὸ αἱ σελίδες ὅτε μὲν περιλαμβάνουσι 16 γραμμὰς, ὅτε δὲ 19, ὅτε δὲ 21. Τὸ πρῶτον εὐαγγέλιον ἀναγινώσκειται ταῦν ἐκ τοῦ κεφ. 9, 1 *«Τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν. | ἰσθίει ὁ διδάσκαλος ἡμῶν· ὁ δὲ ὠακοῦσας, | εἶπεν αὐτοῖς· οὐ χρειαζέσθε· οἱ ἰσθίοντες ἰατροῦ»* κτλ. Σημειώματα δὲ ἀναγινώσκονται τὰ ἐπόμενα (φ. 75⁵) *«Ἰστέον ὅτι τὸ καταμάρκον εὐαγγέλιον ὑπηγορεβῆθη ὑπὸ Πέτρον ἐν Ρωμῇ. ἐποιήσατο δὲ τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ προφητικοῦ λόγου, τοῦ ἐξῆψους ἐπιόντος. τοῦ Ἡσαίου τὴν περρωτικὴν εἰκόνα, τοῦ εὐαγγελίου δεκτρὸς»* (φ. 131²) *«Ἰστέον ὅτι τὸ κατὰ Λουκᾶν εὐαγγέλιον ὑπηγορεβῆθη ὑπὸ Παύλου ἐν Ρώμῃ. ἄτε δὲ ἱερατικοῦ χαρακτήρος ὑπάρχον ἀπὸ Ζαχαρίου τοῦ ἱερέως θυμῶντος ἠρέατο»* (φ. 234²) *«Ἰστέον ὅτι τὸ κατὰ Ἰω(άννην) εὐαγγέλιον, ἐν τοῖς χρόνοις Τραϊανοῦ ὑπηγορεβῆθη ὑπὸ Ἰω(άννου) ἐν Πάτμῳ τῇ νήσῳ· διηγεῖται δὲ τὴν ἐπὶ τοῦ πρῶτου ἡγεμονικὴν καὶ πρακτικὴν καὶ ἐνδοξον τοῦ Χ(ριστοῦ) ἡ γέννησιν»*.

Τρίτον λίαν ἀξιοσημείωτον τετραεὐαγγέλιον εἶνε τὸ ὑπ' ἀριθ. 58, σχήματος 4^{οῦ} (0,305 × 0,202), συγκείμενον ἐκ φύλ. 288 ἐκλεκτῆς μεμβράνης μετὰ εὐρέων κρασπέδων, ἐν οἷς ἀναγινώσκονται μικροῖς κεφαλαίοις στοιχείοις σχόλια διαφόρων ἐρμηνευτῶν¹. Αἱ ἐπιγραφαὶ ἐρυθραί, λέξεις ἐν τῷ κειμένῳ συνηνωμέναι, πνευματισμὸς διττός. Ἡ γραφή τοῦ κειμένου εἶνε πᾶντως τοῦ Θ'—I' αἰῶνος, ἀναγομένη εἰς τὸ καλούμενον εἶδος alte Minuskel. Ὁ κώδιξ διητηρήθη κέλ्लιστα, ὑποστὰς μικρὰν τινα μόνον βλάβην ἐν σχολίοις ἀπαλειφθεῖσιν ἐξ ὕδατος. Τινὰ τῶν τετραδίων εἶνε ἐξάφυλλα, ἅπαντα δὲ ἡριθμημένα ὄντα φέρουσι τοὺς ἀριθμοὺς αὐτῶν κεφαλαιοῖς στοιχείοις ἐν τῇ ἄνω ἀρχῇ ἐκάστης σελίδος². Ἐν ἰδίῳις πίναξι παριστῶνται μετὰ

χαρίτος οἱ τέσσαρες εὐαγγελισταί. Ἐκάστου εὐαγγελίου προτάσσεται καὶ ὁ πίναξ τῶν κεφαλαιῶν, ὡς καὶ πρόλογοι ἀσυνήθεις ἐν πολλοῖς ὁμοίοις τεύχεσι. Τοῦ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγελίου προηγούνται τὰ ἐπόμενα· α') «Τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου προοίμιον εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγέλιον»· β') «Ἰππολύτου Θηβαίου, ἐκ τοῦ χρονικοῦ συγγραμματος»· γ') «Εὐσεβίου ὑπόθεσις· εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγέλιον»· δ') δύο ἐπιγράμματα, ὧν τὸ δεύτερον «Νικῆτα». Τοῦ κατὰ Μάρκον προηγούνται α') «Κοσμᾶ Ἰνδικοπλεύστου προοίμιον», β') «Εὐσεβίου ὑπόθεσις», γ') δύο ἐπιγράμματα, ἀνώνωμον τὸ μὲν, «Νικῆτα» δὲ τὸ ἔτερον. Τοῦ κατὰ Λουκᾶν προτάσσονται α') ἀνωνώμου «προοίμιον», οὗ ἡ ἀρχὴ «Χρῆ τὸ ἐντυγχάνοντα τῇ δε τῇ βίβλῳ» κτλ. β') «Τίτου ἐπισκόπου Βόστρις», γ') «Κοσμᾶ Ἰνδικοπλεύστου», δ') «Εὐσεβίου ὑπόθεσις»· καὶ ε') ἐπιγράμματα δύο, τὸ δεύτερον «Νικῆτα». Τοῦ δὲ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίου προηγούνται α') «προοίμιον . . . ἐξ ἀνεπιγράφου», οὗ ἡ ἀρχὴ· «Τὴν ἀπασαν ἱστορίαν τῆς Χριστοῦ παρουσίας» κτλ., β') «Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου προοίμιον» κτλ., γ') ἔτερον τοῦ αὐτοῦ, δ') Θεοδώρου Μοψουεστίας, ε') Κυριλλοῦ Ἀλεξανδρείας, ς') «Εὐσεβίου ὑπόθεσις» καὶ ζ') ἐπιγράμματα δύο, τὸ δεύτερον Νικῆτα.— Σημειώματα δὲ ἐν τέλει τῶν τεσσάρων εὐαγγελίων ἀναγινώσκονται τὰ ἀκόλουθα· α') «Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον, ἐγγράφη καὶ ἀρτεβλήθη. ἐκ τῶν Ἰεροσολύμοις παλαιῶν ἀντιγράφων. τῶν ἐν τῷ ἀγίῳ ὄρει ἀποκειμένων· ἐν στίχοις β γ δ κεφαλαιοῖς τ ν ζ »· β') «Εὐαγγέλιον κατὰ Μάρκον. ἐγγράφη καὶ ἀρτεβλήθη ὁμοίως ἐκ τῶν ἐσπουδασμένων· ἐν στίχοις Δ Φ Ν κεφαλαιοῖς C Λ Δ »· γ') «Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν¹. Ἐγγράφη καὶ ἀρτεβλήθη ὁμοίως ἐκ τῶν αὐτῶν ἀντιγράφων. ἐν στίχοις β γ ζ κεφαλαιοῖς τ μ β »· δ') «Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην ἐγγράφη καὶ ἀρτεβλήθη ὁμοίως· ἐκ τῶν αὐτῶν ἀντιγράφων. ἐν στίχοις Δ ς Λ κεφαλαιοῖς C Λ Β ».— Σχολιασταί τοῦ κατὰ Ματθαῖον: Χρυσόστομος, Σευῆρος Ἀντιοχείας, Κύριλλος Ἀλεξανδρείας, Ἀπολλινάριος καὶ Θεόδωρος Ἡρακλείας. Τοῦ κατὰ Μάρκον: Ἀνωνώμου. Τοῦ κατὰ Λουκᾶν: Χρυσόστομος, Ὀριγῆνης, Ἰσίδωρος, Σευῆρος,

1) Τὰ εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγέλιον σχόλια εἶνε διὰ κινναβάρους γεγραμμένα.

2) Ἡ ἀρίθμησις διακρίνεται μέχρι τοῦ ΜΘ' τετραδίου.

1) Σχόλιον ἐν τῇ ὠα· «Λουκᾶς ἐν Θήβαις ταῖς Βιωτικαῖς (sic) ἐκοιμήθη, ὧν (sic) ἐτῶν πδ' ».

Βίκτωρ πρεσβύτερος, Ευσέβιος, Τίτος Βόστρις, Κύριλλος Ἀλεξανδρείας, Γρηγόριος Νύσσης, Θεόδωρος, Ἀκύλας, Βασίλειος, Εἰρηναίος, Ἀπολλινάριος. Τοῦ κατὰ Ἰωάννην: Χρυσόστομος, Βασίλειος, Ἀμμώνιος, Κύριλλος, Θεόδωρος, Σευήρος, Ἀπολλινάριος, Ὠριγένης, Ἀθανάσιος. — Ἐν τέλει τοῦ τεύχους τούτου ὑπάρχουσι μετὰ διαφορῶν ἐν ταῖς ὥαις ἀναγνώσεων α.) Ἀωνύμου διατριβῆ ἐπιγραφομένη· «Ὅτι τῆ τρισκαίδεκάτῃ τῆς σελήνης, προμιάς τοῦ νομικοῦ πάσχα. τὸ μυστικὸν τοῦ κυ γέγονε δεικνόν. καὶ ὅς οὐ τὸν ἄμῶν τότε μετὰ τῶν μαθητῶν, ἔγραψεν ὁ ΧΥ· 6)» τιμᾶχίου «Μαξίμου μοναχοῦ περὶ τοῦ χιτωρίου τοῦ Σωτήρος· γ)» «Διονυσίου τοῦ Ἀρσοπαγίτου, πρὸς Ἀπολλογάρην, περὶ τῆς ἐν τῷ σωτηρίου σταυρῶ γεγονῆτος ἐκλείψεως· δ)» «Ἡσυχίου πρεσβυτέρου Ἱεροσολύμων εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγέλιον, περὶ Μαρίας τῆς Μαγδαληνῆς».

2. Κώδικες βιβλίων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Ἐξ αὐτῶν μνημονεύω τὸ 22 τεύχος, ὅπερ, συγκεῖμενον ἐκ 237 φύλλων λευκοτάτης καὶ λεπτῆς μεμβράνης, περιλαμβάνει ἐν μικρᾷ ἐπικλινεῖ γραφῇ τῆς Γ' ἑκατονταετηρίδος σειρὰν ἐρμηνευτῶν εἰς τὸν Ἰώβ, ὡς τοῦ Ὀλυμπιοδώρου, Χρυσοστόμου, Ἰουλιανοῦ, Γρηγορίου Ναζιανζηνοῦ, Βασιλείου, Διονυσίου, Πολυχρονίου ἐπισκόπου Ἀπαμείας, Διδύμου, Ὠριγένης, Ἀπολλιναρίου, Κλήμεντος, Εὐαγγρίου, Θεοφίλου Ἀλεξανδρείας, Σευήρου Ἀντιοχείας, Θεοδοτίωνος, Μεθοδίου Σίδης καὶ Συμμάχου. Ἐν ταῖς ὥαις τῆς σειρᾶς ταύτης σημειοῦνται διὰ διαφοροῦ ἀναγνώσεις τοῦ κειμένου, παρατηρήσεις κριτικαί, ἐρμηνευτικαί καὶ γραμματικαί, ὀφειλόμεναι εἰς οὐχὶ μεταγενεστέραν χεῖρα, ἀλλ' εἰς τὴν τοῦ ἀντιγραφέως. Τὸ ὅλον κείμενον τοῦ Ἰώβ διαιρεῖται εἰς 33 κεφάλαια, προηγούνται δὲ ὑποθέσεις δύο Ὀλυμπιοδώρου καὶ Πολυχοονίου καὶ πάλιν α' Ὀλυμπιοδώρου διακόνου προθεωρία κεφαλαίου πρώτου. — Ἐτερος ἀξιοσημειώτος κώδιξ εἶνε ὁ 125, περιλαμβάνων τοὺς ψαλμοὺς τοῦ Δαβὶδ μετὰ μακρὰς ἐρμηνευτικῆς σειρᾶς ἐν ταῖς ὥαις, ἐν αἷς οὐδαμοῦ διέκρινα τὸ ὄνομα οἰουδήτινος ἐρμηνευτοῦ. Κατὰ τὸν γραφικὸν χαρακτῆρα ἀναφέρεται καὶ οὗτος εἰς τὸν Γ' αἰῶνα, συγκεῖμενος δὲ ἐκ 274 φύλλων 4^{ου} σχήματος (0,245×0,19) ἐνέχει προσέτι τὴν ᾠδὴν Μωϋσέως ἐν τῇ ἐξόδῳ, τὰς προσευχὰς Ἰωνᾶ, τῶν τριῶν Παίδων, Ζαχαρίου, Συμεῶν, Ἐζεκίου, Μανασσῆ καὶ τὸν Ἑωθινὸν ᾠμὸν. Ἐν τέλει δὲ προσετέθησαν ατυπικᾶ τῆς ἀγῶν τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας) τὰ κα-

τασνηθῆσαν ἠκριβομένα¹⁾, τὸ αὐμβολον πίστεως» κτλ.

3. Ἀπόκρυφα. Ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Κοσινιτζῆς εὑρον προσέτι καὶ τινὰ ἀποκρύφων βιβλίων ἀντίγραφα, ὧν ἡ ἀρχαιότης θέλει πάντως παρακινήσει εἰδικὸν τινὰ θεολόγον ἕνα μεταβῆ ἔκεισε καὶ παραβέβη ταῦτα πρὸς τὰς ἐκδόσεις. Ἐν τῷ 28 κώδικι, 1Β' αἰῶνος, ἀναγινώσκειται ἀπὸ τοῦ 15^{ου} φύλλου τὸ παρ' Εὐσεβίῳ ἀναφερόμενον γνωστὸν μαρτύριον τοῦ ἀγίου Πολυκάρπου ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν· «Ἐξήγησι τοῦ μαρτυρίου τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Πολυκάρπου Σμύρνης». Ἀρχ. «Ἡ ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ ἡ παροικοῦσα Σμύρναν». Ἀπὸ φ. 101^ς ἄρχονται «Πράξεις τῶν ἀγίων καὶ κορυφαίων ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου, καὶ πῶς ἐν Ρώμῃ ἐμαρτύρησαν ἐπὶ Νέρωνος τοῦ βασιλέως». Ἀρχ. «Ἐγένετο μετὰ τὸ ἐξελθεῖν τὸν ἅγιον Παῦλον» κτλ. Μετὰ δύο ἕτερα κείμενα ὑπάρχει ἐν φ. 112^ς—116^ς «Τοῦ ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου εἰς τὴν κοιμῆσιν τῆς Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας». Ἀρχ. «Τῆς ἀγίας ἐνδόξου Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας κατὰ τὸ εἰωθὸς ἐν τῷ ἀγίῳ μνήματι» κτλ. Σημαντικώτερον δὲ ἀντίγραφον, διὰ κριτικούς κυρίως λόγους, θεωρητέον τὸ ἐπόμενον· «Πρᾶξις περιόδου μερικῆ θανάτων διήγησις καὶ μαρτύριον τοῦ ἀγίου καὶ παρευφήμου ἀποστόλου Θωμᾶ». Ἀρχ. «Κατεκρίνον τὸν καιρὸν, ἡμεῖς πάντες οἱ ἀπόστολοι ἐν Ἱεροσολύμοις συνηθροισμένοι· καὶ διελόμεν τὰ κλήματα τῆς οἰκουμένης» κτλ. Τὸ ἀπόκρυφον τοῦτο βιβλίον εὑρον πλήρες ἐν λειψάνῳ κώδικος τοῦ Γ' αἰῶνος (φ. 15^α—43^α), ὅπερ κατέταξα ὑπ' ἀριθ. 368, μέρος ἀποτελοῦντος, ὡς προεσημείωσα, καταστραφέντος ὑπὸ βιβλιοδέτου τεύχους Γνωστὸν δὲ, ὅτι τῶν πράξεων τούτων τοῦ ἀποστόλου Θωμᾶ ἀποσπάσματα ἐξέδωκε πρῶτος ὁ C. Tischendorf (Apocal. apocryphae. Lips. 1866, σ. 156 κέ.) καὶ ὅτι πλήρη ἐκδοσιν τῆ βοήθεια ἐνός καὶ μόνου μεταγενεστέρου κώδικος παρέσχεν ὁ κ. Max Bonnet (Suppl. cod. apocryphi. I, Acta Thomae etc. Lips., 1883).

4. Διάφορα. Κώδικας περιέχοντας συγγράμματα διαφορῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας δύναμαι νὰ σημειώσω ἐνταῦθα οὐκ ὀλίγους. Παρα-

1) Ταῦτα ἀναγινώσκονται καὶ ἐν ἑτέρῳ ἀγιορειτικῷ κώδικι τοῦ 984 ἔτους, περιγραφέντι ὑπὸ τοῦ ἔλλογίμου μοναχοῦ E. A. Λαυριώτου, ἐν Ἐκκλησ. Ἀληθ., 1886, τ. Α', σ. 453 κέ.

λείπω ὅμως αὐτοὺς διὰ τὸν ἐν καιρῷ ἐκδοθη-
σόμενον κατάλογον καὶ περιορίζομαι νὰ δηλώ-
σω ὀλίγα τινὰ κείμενα, ἢ σπανίως ἀπαντώμενα
ἐν ἐτέραις βιβλιοθήκαις ἢ ὅλως ἀνέκδοτα. —
Τὸ 33 χαρτῶν τεύχος (1E' αἰῶνος) ἐκ φ. 255
δευτέρου σχήματος συγκείμενον, περιλαμβάνει
ἐπιμελὲς ἀντίγραφον πλουσίας συλλογῆς ἐπι-
στολῶν Ἰωάννου τοῦ Μηλουσιώτου. — Ἐπιμε-
λέστατος καὶ λαμπρότατος διστηλὸς κώδιξ τοῦ
1A' αἰῶνος, δευτέρου ἐπίσης σχήματος (ἀριθ.
34), ἐνέχει συλλογὴν ὑπερτριακοσίων ἐπιστο-
λῶν Βασιλείου Καισαρίας καὶ Λεορτίου σχο-
λαστικοῦ Βυζαντίου σχόλια, ἀπὸ φωνῆς Θεο-
δώρου ἀββᾶ κτλ. — Τὸ 66 τεύχος περιλαμβά-
νει καλὸν διστηλὸν ἀντίγραφον (1B' αἰῶνος) τῆς
ἐξ 130 ὁμιλιῶν ἀποτελουμένης Πανδέκτης τοῦ
Ἀντιόχου, ἣν ἐξέδοτο ἐσχάτως καὶ ὁ σοφὸς
ῥώσσοσ ἀρχιεπίσκοπος Ἀμφιλόχιος, προσθεὶς δύο
ἀρχαίας σλαβικὰς μεταφράσεις καὶ ἀξιοση-
μειώτους κριτικὰς παρατηρήσεις (издано в
о пандекты Амфилоха зивька, находящихся
в восточной рукописи, издано в
Москве, 1880, εἰς 4^α).

Ἐν τῷ 255 κώδικι (1A' αἰῶνος), φ. 137^β
κ.έ., εὔρον ἀγνωστόν μοι ἀλλοθῆεν «Τοῦ ἀ-
γιωτάτου Ἀναστασίου πατριάρχου Ἀρτιο-
χείας, ἀπόδειξι, ὅτι μέγα καὶ ἀγγελικὸν τὸ
τῆς ἀρχιερατικῆς ἀξίωμα· καὶ ὅτι οὐ δυνατὸν
ἀνακρίνεσθαι ἱερεῖα ὑπὸ λαϊκοῦ ἀλλ' ὑπὸ μεί-
ζονος ἀρχιερέως καθὼς καὶ οἱ κανόνες φασίν».
Τὸ τέλος ἐλλείπει, διασωθεισῶν τεσσάρων μόν-
ων σελίδων. Ἡ ἀρχὴ ἔχει ὧδε· «*Εν ταῖς
ἐκκλησιαστικαῖς ἱστορίαις*» κτλ. — Ὁμοίως ἀ-
νέκδοτον εἶνε (ἐν κώδ. 73, φ. 283^β—290^β) καὶ
τὸ τοῦ Ἰωάννου ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονί-
κης, ὅτι οὐδὲ μία διαφωνία, οὐδὲ ἐναντιώσεις
τοῖς εὐαγγελισταῖς περὶ τὴν ἀνάστασιν», οὗ
ἢ ἀρχή· «*Καθὼς ἐνεχώρει διεισαρήσαμεν*»,
κτλ. — Ἀξιοσύστατον τυγχάνει καὶ ἐν ἀντί-
γραφον τοῦ 1Z' αἰῶνος (ἐν τῷ 244 κώδ., φ.
163^α—200) τῶν Ἐπιφανίου Κύπρου «*Ἰστο-
ριῶν ἐκ τῶν φυσιολογικῶν περὶ ζώων*». — Τοῖς
ἀσχολουμένοις δὲ περὶ τὴν ἱστορίαν τοῦ μεταξὺ
τῶν δύο Ἐκκλησιῶν (ὀρθοδόξου καὶ λατινικῆς)
σχίσματος συνιστῶ τὴν μελέτην τοῦ 80 κώ-
δικος, ὅστις περὶ τὰ τέλη τοῦ 1A' αἰῶνος γρα-
φεὶς περιλαμβάνει ἐν 430 φύλλοις τετάρτου
σχήματος (0,295×0,205) ὀρθότατον καὶ ἐπι-
μελέστατον ἀντίγραφον τῶν συγγραμμάτων Νεΐλου
ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης τοῦ Καβχάσιλα,
ἐτέρων τινῶν Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, Βαρλαάμ
τοῦ Καλαβροῦ καὶ κείμενον μακρὸν περὶ τῆς

τοῦ πατριάρχου Ἰωάννου Βέκκου καθαιρέσεως,
ὅπερ πάντῃ διόφορον εἶνε τοῦ ἐκδεδομένου. Ἐν
τῷ αὐτῷ δὲ κώδικι ὑπάρχει καὶ ἀξιόλογος ἀ-
νώυμος πραγματεία (φύλ. 222)· «*Περὶ τῆς
ἀγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου, ἣτις ἀποκατέ-
στησεν Φώτιον τὸν ἀγιώτατον πατριάρχην εἰς
τὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως, καὶ διέλυσε
καὶ τὰ σκάνδαλα τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, τῆς
τε παλαιᾶς καὶ τῆς Ῥώμης*». Ἐν τῇ πραγ-
ματεῖα ταῦτη ὑπάρχουσι ἀποσπάσματα δια-
φόρων συγγραμμάτων καὶ δὴ πρακτικῶν τῆς
εἰρημένης συνόδου, συλλεγέντων ἐκ τευχῶν τῆς
τοῦ Βατοπεδίου βιβλιοθήκης. Ἐπίσης, ἐν τῷ
αὐτῷ τεύχει εὐρηται τὸ πληρέστερον κείμενον
τῆς καθαιρέσεως τοῦ πατριάρχου Ἰωάννου Βέ-
κκου. Ἡ συνοδικὴ αὕτη πράξις (μακρὰ οὔσα
καὶ φέρουσα ἐν τέλει τὰς ὑπογραφὰς πολλῶν
κληρικῶν προσώπων) εἶνε λίαν διάφορος τῆς
ὑπὸ Banduri γνωσθείσης

5. *Λεξικά καὶ γραμματικά*. Ὑπ' ἀριθ. 277
κατέταξεν βομβύκινον μικρὸν τεύχος ἀρχῶν τοῦ
1A' αἰῶνος, γραφέν ὑπὸ Φιλίππου μοναχοῦ, πε-
ριλαμβάνον δὲ ἀκέφαλον λεξικὸν ἀρχόμενον ἀπὸ
τῆς λέξεως ἀγιόχαρον. Ἐκ τῆς ἀρχῆς τοῦ
στοιχείου Μ ἀποσπῶ τὰ ἐπόμενα· «*Μαγὰς,
σνὶς τετράγωνος ὑπόκυφος, δεχομένη τὰς τῆς
κιθάρης νευράς, καὶ ἀποτελοῦσα τὸν φθόγγον.
— Μαγιστῶρος, ἐπιστάτης, διδασκάλου. —
Μάγγανον, παράδοξόν τι· λέγεται δὲ καὶ ἡ
γοητεία μαγγανεία*». — Τῆς αὐτῆς ἐποχῆς ἀ-
πλούστερον λεξικὸν κατέταξεν ὑπ' ἀριθ. 278,
ἀκέφαλον ἐπίσης ὄν καὶ ἀνορθόγραφον. Ἀπό-
σπασμα αὐτοῦ· «*Ἀρχὴ τοῦ Ο* στοιχείου. Ὁαρι-
σμός, διάλογος. Ὁαριῶν, γυναικῶν. Ὁβολοί,
εἶδος νομίσματος. Ὁβελίαι, ἄρτος ὀπτημένος.
Ὁ βαχίς, ὁ μανεῖς. Ὁ βελίαι, ὁ διάβολος»
κτλ. Ἐπιμερισμοὺς δὲ εἰς ἐκκλησιαστικούς κα-
νόνας καὶ τεμάχια παραφράσεως τῆς Ἰλιάδος
ἀπαντῶμεν ἐν τεύχεσι τοῦ 1A' ἐπίσης αἰῶνος,
καταταχθεῖσιν ὑπ' ἀριθ. 329 καὶ 330.

6. *Κώδιξ Σοφοκλέους καὶ Εὐριπίδου μετὰ
σχολίων*. — Τεύχος 8^{ον} σχήματος, ἀκέφαλον
καὶ ἀνευ τέλους, συγκείμενον ἐκ φ. 245. Φαί-
νεται δὲ γραφέν ὑπερμεσοῦσῆς τῆς 1A' ἑκατον-
ταετηρίδος. — Ἀπὸ τοῦ φ. 1^α ἀρχεταὶ συνεχεῖα
τῆς Εὐριπίδου Ἐκάβης, ἐκ τοῦ στίχ. 741 (ἐκδ.
Ν. Δούκα), ἣς τὸ τέλος ἐν φ. 16^α. Ἐπεταὶ ὁ
Ὁρέστης μετὰ τῶν δύο γνωστῶν ὑποθέσεων,
λήγων ἐν φ. 58· πκρέπονται δὲ αἱ Φοίνισσαι.
Σχόλια ἐν ταῖς ὡκίς δὲν ὑπάρχουσι, ἀλλὰ με-
ταξὺ τῶν στίχων ἀνχνυώσκονται ἱκανὰ ἠρ-
μηνευμένα λέξεις.

Ἄπο τοῦ φ. 104 ἀρχεται ὁ Σοφοκλῆς· καὶ ἐν ἀρχῇ μὲν ἀναγινώσκειται ὁ γνωστός βίος αὐτοῦ (ἴδε Scholia in Soph. II, ed Dindl, σ. 1—8), εἶτα τὸ δράμα *Αἴας* (φ. 106), μετέπειτα δὲ ἡ *Ἡλέκτρα* (φ. 146^α), ὁ *Οἰδίπους τύραννος* (φ. 187^α) καὶ ἡ *Ἀρτιγόρη* (φ. 226^α) μέχρι τοῦ 752 στίχου. Ἄπαντα τὰ δράματα ταῦτα εἶνε ἐσχολιασμένα, ἔχοντα ἐρυθροῖς γράμμασι διὰ-στιχὰ (interlin.) ἢ ψυχαιγωγικὰ καλούμενα ἐρμηνεύματα καὶ διεξοδικὰ ἐν ταῖς ὡαῖς σχόλια. Ὁ κώδιξ οὗτος δέον πάντως παρὰ τι νος ἐιδικοῦ ἀνδρὸς νὰ ἐξετασθῇ καὶ ἀντιπαραβληθῇ ἐπὶ τόπου πρὸς τὰς ἐκδόσεις, διότι πλὴν διαφόρων τινῶν γραφῶν αὐτοῦ τοῦ κειμένου, γνωρίζονται ἐκ τοῦ κώδικος τούτου καὶ τινα ἀνέκδοτα σχόλια συντελοῦντα πιθανῶς εἰς τινὰς ἀπορίας. Τὰ εἰς τὸν *Οἰδίπουν τύραννον* σχόλια εἶνε τὰ τοῦ Τρικλινίου. Ἐν τοῖς λοιποῖς δράμασι, πλὴν τῶν μεταγενεστέρων καλουμένων, εὗρηται καὶ τινα ἀρχαῖα σχόλια. Ἐντὺθα δείγματος χάριν σημειῶ διαφερούσας γραφὰς ἐνίων σχολίων, ἐπὶ σκοπῶ νὰ καταδειχθῇ ἐνόληγοις ἢ κριτικῇ τοῦ κώδικος ἀξία. ΗΛΕΚΤΡΑΣ 6, Dindl. σ. 359, 15 τόπος ἦν οὖν.—στίχ. 52, σ. 360, 11-12 ἔθος ἦν. . . . ἐπιτ. τοῦ τάφου.—στίχ. 62, Elmsley I, σ. 310, ὡς τεθνηκὼς εἶη κατὰ τὴν ed. Rom. . . οἷς ἐν Αἴδου συντετυχήκει· καὶ πολλάκις τοῦτο ποιήσας, εἰντῶ δόξαν περιέθηκε ταβτην· ὡν πρό μὲν τῶν Τρωϊκῶν Θαλίης (sic) ἦν ὁ Ἑρμῆς· εἶτα Εὐφορβος· εἶτα Ἑρμύτιμος ὁ Σάμιος, εἶτα Πύθιος ὁ Δήλιος, εἶτ' ἐπὶ πᾶσι Πυθαγόρας». — Στίχ. 110, Dindl II, σ. 360, 29-36 «Διὰ τοῦτο κτλ. . . . πρὸς τοὺς θεοὺς ἐποιεῖτο. . . . τὰς γε μὴν Ἑρινύας· ἀρ' οὐκ ἂν εἰποιε ὡς διὰ τοῦτο ἐπιδοῶται ὡς φορεῖς καχοῦργους τιμωρομένους». — Στίχ. 149, Dindl II, σ. 361, 31-34 «Διὸς ἄγγελος ἀπὸ τῶν, διὰ τὸ. . . . καὶ μαρτυρεῖν. . . ἢ ὡς δι' αὐτῆς ὁ Ζεὺς τὸ ἔαρ μῆνει. . . . τὰ Διόσια ἐγίνοντο» κτλ. — Στίχ. 424, Dindl II, σ. 367, 9-11 «Ἐθος ἦν παλαιοῖς. . . ἐθεάσατο. . . πρὸς ἡμίον» κτλ. — Στίχ. 445, Dindl II, σ. 367, 16-22 «Ἐθος ἦν. . . . ὑπὸ τῆν μαχαλίην. . . ἐργάζονται κτλ.—Στίχ. 492, Dindl II, σ. 368, 18-24 «Ὁ τοῦ Αἰγίσθου. . . τῶ Ἄγαμ. γάμοι μαιφρόνοι κακόλεκτροι. . . ὁ δὲ ἄλεκτρα ἄνυμφα. . . φορεῖσθαι». — Στίχ. 707, Dindl. 370, 4-6 τοῦτο σεμνύων τὰς Ἀθήνας ὡς Ἀθην.—Στίχ. 730, Dindl. 370, 14-16 «(Κ)ρίσσα πό(λις) Φωκίως ἐν ἡ Φωκίδι τὸ ἐν Δελφοῖς μχντεῖον ἐστίν· ἐστι δὲ τὸ ναυγιῶν ἱππικῶν τὸ νέκταρ οἰνοχοῦσαι». — Στίχ.

838, Dindl. II, σ. 371, 10-16 «(τ)οῖς περὶ. . . ἄ Ἀδραστος τῆ σφετ. ἀδελφῆ. . . ἐλθεῖν εἰς Θήβας. . . ἤθελε συστρατεῦσαι. . . . Φασὶ δὲ ὡς ἐν ὧ τόπω τῶν Θηβῶν κατεχώσθη Ἀμφιάρωος. . . αὐτῶ τὸ λοιπόν». — Στίχ. 881 «Ἐστία ὄνομα θεᾶς ἣτις ἦν θυγάτηρ Κρόνου· ἐγγράφετο δὲ ἐντὸς τῶν οἰκῶν, διὰ τὸ πρῶτην αὐτῆν τοῦτους κενοτομῆσαι· ἐγγράφετο δὲ εἰς συνοχὴν αὐτῶν· ἀφ' ἧς καὶ τὸν οἶκον ἐστίαν λέγομεν. Ὀμῆρι οὖν αὐτῆν, πατρῶαν δὲ λέγει ὡς ἐκ προγόνων ἐντετυπωμένην τοῖς οἴκοις· οἱ δὲ ἔχοντες τὸν οἶκον τὴν Χρυσόθεμν ὀμῆριος, εἰκότα καὶ οὗτοι δοκοῦσι λέγειν». — Στίχ. 957, Dindl. II, σ. 373, 13-18 αἰὶ ἀγνοοῦντες. . . . καὶ διὰ τοῦτο ἐνλλαγὰς. . . . ἐνταῦθα» κτλ.—Στίχ. 977, Dindl. II, σ. 373-374 «εἰώθασιν. . . . καὶ παρ' Ἰσοκράτει. . . ἡ τοιαύτη καινοτομία» κτλ. Ἐν τῷ στίχῳ 370 Ἐκάβης τοῦ Εὐριπίδου: αὐτε γὰρ ἐλπίδος κτλ. φησὶ δὲ που καὶ οὗτος αὐτε τοῦ σάλπιγγος κλῶων» κτλ. — Στίχ. 1395, Dindl. II, σ. 381, 3-12 ἀδιὰ τοῦτο. . . . τῶ τοῦ Πέλοπος γένει. . . . λέγει δὲ οὕτω. . . . οὕτω ἄγει καὶ οὐκέτ' ἀμμένει ἀναβάλλεται· οἱ δὲ» κτλ.—Στίχ. 1481, Dindl. II, σ. 382, 17-21 «τινὲς φασὶ. . . . πάλαι· πρὸς γὰρ τὸ ὦν συνάπτεται». — ΑΝΤΙΓΟΝΗΣ 255 «Ἰστέον ὅτι οἱ ἐμβεβλημένοι νεκροὶ καὶ μὴ τάφου τετυχηκότες, δοκοῦσι τοῖς ὄρωσιν ὡς ἐραγεῖς μὴ ταφῆς ἡξιώσθαι. Καλυφθεῖς οὖν Πολυεῖκης τῇ κόρῃ τὸ δοκεῖν ἐραγῆς εἶναι ἐξέφυγεν». — Στίχ. 629 «τα.λις (sic) κατ' Αἰο.λις ἢ ἐγκνηθεῖσα πρὸς γάμον τιρῖ, ὡς περ καὶ Καλλίμαχος λέγει· αὐτεῖχα τὴν τάλιν (sic) παυδὶ σὺν ἀμφ.θα.λεῖ». Πρβλ. Elmsley, I, σ. 123. — Ἐν φύλλῳ 186^α ἀναγινώσκειται ἡ εἰς τὸν *Οἰδίπουν τύραννον* ἀνώνυμος δευτέρα δπόθσις (Dindl. Scholia, σ. 12), ἣτις, κατὰ τὸν ἡμέτερον κώδικα, γνωρίζει τὰς ἐπομένας διαφοροὺς ἀναγνώσεις. Αἱ ἐκδόσεις ἔχουσιν· «εἰσὶ δὲ καὶ οἱ ΠΡΟΤΕΡΟΝ, οὐ ΤΥΡΑΝΝΟΝ, αὐτὸν ἐπιγράφοντες»· ὁ κώδιξ ἔχει ὡδε· «εἰσὶ δὲ καὶ οἱ πρότερον αὐτοῦ τύραννον ἐπιγράφοντες» κτλ. Κατωτέρω ὁ κώδιξ ἔχει· «Ὀμηρος οὖν τῶν πάντων παρανομιώτατον ἔχετον βασιλέα φησὶ καὶ οὐ τύραννον· εἰς ἔχετον βασιλῆα βροτῶν δηλήμονα πάντων· προσαγορεύεσθαι δὲ τὸν τύραννον ἀπὸ Τυρρηγῶν χαλεποῦς γὰρ τὰ περὶ ληστεῖαν τοῦτους γενέσθαι. . . . τοὺς τυράννους φησὶ πρότερον αἰσμηήτους (sic). . . . ἐκεῖνο τὸ ὄνομα».

7. Κώδικες νεοελληνικῶν συγγραμμάτων

Ἐν ἀρχῇ ἀξιοσημείωτον θεωρῶ τὴν ἐν τῇ μονῇ Κοσινιτῆς ἀνεύρεσιν τοῦ πρωτοτύπου κώδικος τῆς πασιγνώστου καὶ πολυθρυλήτου Ἀμαρτωλῶν σωτηρίας τοῦ Ἀγαπίου Λάνδου¹ τοῦ Κρητός, ἡ-ις ἀπὸ δύο καὶ ἡμισείας ἤδη ἐκκτονταετηρίδων, πλειστᾶκις ἐκδοθεῖσα, ἀναγινώσκεται ἀπλήστως ὑπὸ τε τοῦ λαοῦ, τῶν μοναχῶν καὶ τῶν ἱερέων. Ὁ κώδιξ οὗτος 8^{ου} ὦν σχήματος, (0,193×0,132) σύγκειται ἐκ υἱ' (=417) ἠριθμημένων φύλλων, εἶνε δὲ συμπεπηγμένους διὰ ἰσχυρῶν πινακίδων καὶ ἐπιγράφεται ὡδε: «*Bibl.ior. onomaizomenon Amartwlon swthria. ek diaforon bib. lian swrahoisqen kai anti-graphen paremou en monaxois. elaxistou Agapiou.*». Ἐσῶθεν δὲ τῆς δευτέρας πινακίδος ἀναγινώσκεται ἐρυθροῖς γράμμασι σημεῖωμα ἀμκθούς τινος μοναχοῦ Συμειῶνος, δηλοῦντος, ὅτι ἐν ἔτει ζρμ' (=1632) ἠγόρασε τὸ παρὸν τεύχος «*εκ τοῦ σοφοῦ Ἀγαπίου*», τοῦ² ὅπερ συντελεῖ καὶ εἰς τὴν χρονολογίαν τοῦ συγγραφῆως, ὡς μόνης ἴσως τῆς ἐν τῷ σημειώματι τούτῳ ἀρχαιοτέρως οὔσης πασῶν τῶν ἤδη ἐγνωσμένων ἐκ τῶν ἐκδόσεων τῶν τοῦ Ἀγαπίου συγγραφῶν. Ἐκ τῶν συγγραμμάτων δὲ Δωροθέου τοῦ Πρωτοῦ, τοῦ ἐν ἀρχῇ τῆς παρουσίας ἐκκτονταετηρίδος προσκάντος τῆς ἐν Κ/πολεῖ πατριαρχικῆς μεγάλης τοῦ γένους σχολῆς, εὔρον τὰ ἐπόμενα ὠρῖα ἀντίγραφα: α') «*Στοιχεῖα Ἀλγέβρας ἐκ νεωτέρων συναρτισθέντα ὑπὸ τοῦ κυροῦ Δωροθέου πρεσβυτέρου Πρωτοῦ τοῦ Χίου*», ἀριθ. κώδ. 140. β') «*Θεωρήματα ἐκ τῶν τοῦ Ἀρχιμίδους, ἐκ τῆς λατινῶς φωνῆς μεταφρασθέντα ὑπὸ Δωροθέου Γρωῖου τοῦ Χίου*», ἀριθ. κώδ. 141. γ') «*Γεωμετρικῆς καὶ φυσικῆς ἀστρονομίας μαθήματα στοιχειώδη συγγραφέντα παρὰ τοῦ σοφωτάτου ἀδβῶ Καλλου*», ἀριθ. κώδ. 142. δ') α' «*Αριθμητικῆ καὶ Γεωμετρίας*», ἀριθ. κώδ. 241.—Ἐν τῷ 253 κώδικι 15^ῳ αἰῶνος, φ. 126', ὑπάρχει παράφρασις Δαμασκηνοῦ τοῦ Στουδίτου εἰς «*Λόγον τοῦ ἀδβῶ Ἰσαὰκ πρὸς μοναχοὺς ἀρχαρίους*», ἣν ἐποίησεν ἱερομόναχος ὦν καὶ τῷ ὀνόματι Διονύσιος διακρινόμενος ἔτι. Τοῦ αὐτοῦ παραφράσεις ἐν τῷ αὐτῷ κώδικι σώζονται αἱ ἐπόμεναι: «*Βίος καὶ πολιτεία Ξενοφῶντος τοῦ συγγραμματοῦ καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Μαρίας καὶ τῶν τέκνων αὐτῶν Ἰωάννου καὶ Ἀρκαδίου*». «*Λόγος εἰς πατέρας τελειωθέντας Ἐφραίμ τοῦ Σύρου*». «*περὶ ὠφελείας ψυχῆς*» τοῦ αὐ-

τοῦ, καὶ Μαξίμου ἀπερὶ τῆς εἰς Θεὸν ἀγάπης». — Τοῦ δὲ Μαξίμου τοῦ Πελοποννησίου, περὶ οὗ καὶ ἐν ἀρχῇ τοῦ Α' κεφαλαίου σημειώτινα, εἶδον ἐπίσης ἐνταῦθα λαμπρότατον καὶ μέγαν τὸ τε σχῆμα καὶ τὸν ὄγκον κώδικα (ἀρ. 2), ἐνέχοντα τὰς ἔτι ἀνεκδότους ὀμιλίας αὐτοῦ: τὰς αὐτὰς δὲ ὀμιλίας περιλαμβάνει καὶ ὁ 359 κώδιξ, γραφεὶς τῷ 1665 ὑπὸ Πορφυρίου ἱερομονάχου. Ὁ προηγούμενος κώδιξ εἶνε ἀξιοσημείωτος διὰ τὸ ἐπόμενον ἄγνωστόν τε καὶ ἀξιόλογον τοῦ Μαξίμου ἔργον (φύλ. 351—361): «*Τοῦ σοφωτάτου Μαξίμου ἱερομονάχου, τοῦ Πελοποννησίου, λόγος στηλιτευτικὸς κατὰ Διονυσίου καὶ τῶν συναποστατησάντων αὐτῷ*». Ὁ λόγος οὗτος ἀφορᾷ εἰς τὴν περιέργον ἱστορίαν τῆς γνωστῆς ἀποστασίας τοῦ μητροπολίτου Τρίκκης Διονυσίου, ὅστις ἐν ἔτει 1600—1601 ἀνέλαβε παραδόξως τὴν ἀρχηγίαν ἀσυνέτου τινὸς ἐπαναστάσεως ἐν Ἰωαννίνοις καὶ τοῖς πέριξ. Τὸ ἀποτέλεσμα τῶν πράξεων αὐτοῦ ὑπῆρξεν ὀδυνηρότατον, διὸ καὶ ὁ ἠπειρωτικὸς λαὸς πᾶνυ δικαίως ἠναγκάσθη νὰ δικαιωνῆσθαι τὴν μνήμην του διὰ τοῦ ὀνόματος «*σκυλόσοφος*». Τὰ κατὰ τὸν Διονύσιον τοῦτον γινώσκονται μέχρι σήμερον ἐξ ἠπειρωτικῆς ἀνωνύμου χρονογραφίας, ἐκδοθείσης τὸ πρῶτον ὑπὸ Rouquerville¹, ἐκ τῆς βιογραφίας τοῦ νεομάρτυρος Σεραφεῖμ, ἀρχιεπισκόπου Φαναρίου καὶ Νεοχωρίου, γραφεῖσης ὑπὸ Ἀναστασίου Γορδίου², καὶ ἐξ ἐπισήμου πράξεως τοῦ οἰκουμενικοῦ πτριάρχου Μιχαίου, γραφεῖσης τῷ 1603³. Ἐκ ταύτης δὲ πληροφοροῦμεθα ὅτι ὁ Ἀριστοῦς Διονύσιος «*πρᾶγμα ἐτόλμησεν ἐπιβλαβῆς καὶ ἐπόλεθρον κατὰ τε τῆς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ ταύτης καὶ παντὸς τοῦ γένους τῶν εὐσεβῶν καὶ γὰρ τολμηρῶς τε καὶ ἀλογίστως ἀποστασίαν μελετήσας κατὰ τῆς βασιλείας τοῦ πολυχρονίου βασιλέως Μεχμέτ καὶ πολλὰ τῶν ἀτόπων διανοηθεὶς καὶ σκεψόμενος, πᾶνυ ὄντα μεστὰ ἐπιβουλῆς καὶ κινδύνων θανατηφόρων, πολ-
λοὺς μὲν τῶν ἐκεῖσε ἱερωμένων καὶ λαϊκῶν, ἀλλὰ δὴ καὶ ἀρχιερέων αἰσχίστῳ θανάτῳ*

1) Fabricii, Bibl. Graeca ed. Harless, τ. XI, σ. 369.—Γ. Ζαβίρα, Νέα Ἑλλάς, σ. 160.

1) Rouquerville, Voyage dans la Grèce, τ. V. — Μετετυπώθη ὑπὸ τοῦ κ. Σάθα ἐν Τουρκ. Ἑλλ. σ. 211—214, καὶ ὑπὸ Bekker, csi. Epirotica. Bonn. 1849, σ. 247—253.

2) Ἴδε Νέον Μαρτυρολόγιον (ἐν Βενετίῳ, 1799) Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Σεραφεῖμ (ἐν Γατίῳ, 1817) καὶ Κ. Σάθα, Τουρκ. Ἑλλ., σ. 215—221.

3) Ἐκκλητ. Ἀληθ. τ. Β'. σ. 780.

ὕποπτεσθαι παρὶσχεύασεν, ἔπειτα δὲ ἀναπολόγητον ἑαυτὸν γινώσκων, ἀπέδρα εἰς τόπους ἄλλοτριούς τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας, καὶ ἀδυνάτως ἔχει ἐπανελθεῖν εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτὴν ὡς ἀναφανείς τῆς βασιλείας ἐπίβουλος». Διὰ ταῦτα δὲ καὶ ἕτερα αἴτια, ὡς ὅτι «πρότερον πολλάκις παρηνεθῆς καὶ ἐπιτιμηθεὶς, παρὰ τε τοῦ ἐπιτροπεύοντος τὸν πατριαρχικὸν θρόνον μακαριωτάτου Ἀλεξανδρείας κύρ Μελετίου ἀποδοῦναι τε καὶ ἀποτίσαι τὴν πατριαρχικὴν ζητείαν τε καὶ βοήθειαν, καὶ ἔτι πρὸς τούτοις τὰ τῆς βασιλείας χαράτσια ἐφάνη ἐν πᾶσιν ἀπειθῆς καὶ καταφρονητῆς τῶν τότε καὶ τῶν μετὰ ταῦτα δοθέντων πατριαρχικῶν συνοδικῶν γραμμάτων, καὶ οὐκ ἠθέλησεν ἀποτίσαι οὐδέν, παριδῶν καὶ τοὺς κατὰ καιρὸν ἀποσταλέντας περὶ τούτου ἐξάρχους, καὶ τὸ δὴ χερίστον, ὅτι μηδὲν παρέχων ἐκ τῶν ἰδίων ἐλάμβανε καὶ τὰ τῶν ἐπισκόπων καὶ ἰδιοποιεῖτο αὐτὰ, ζημίαν προξενῶν τῇ τοῦ Χριστοῦ μεγάλη ἐκκλησίᾳ καὶ πάσῃ τῇ ἡμῶν ἀδελφότητι καὶ ὑπόδικον ἑαυτὸν ποιῶν καθαιρέσει τελεῖα κατὰ τὴν συνοδικὴν ἀπόφασιν, καὶ δὴ καὶ ἕτερα πεπόνθασι παραπλήσια αὐτοῦ μὴ ὑποταγέντες» — ἐνέκριναν καὶ καθήρεσαν ὅ τε πατριάρχης Ματθαῖος καὶ ἡ περὶ αὐτὸν ἱερά συνόδος τὸν Διονύσιον τελείως τῆς ἀρχιερατικῆς ἀξίας (15 μαΐου 1601), ὑποκαταστήσαντες αὐτὸν ἐν τῇ μητροπόλει τῆς Λαρίσσης διὰ τοῦ Θεωνᾶ, τῆς ἱερομονάχου πνευματικοῦ καὶ πρωτοσυγγέλλου τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας. Τὸ πατριαρχικὸν τοῦτο ἔγγραφο, ὅπερ ὁμολογουμένως ὑποκρύπτει μεγάλῃν ἱστορίαν, παρέχει ἀφορμὴν τοῦ νὰ διορθωθῇ καὶ ἡ χρονολογία τῆς τοῦ Διονυσίου ἀποστασίας, ἣν τὸ μαρτύριον τοῦ ἀρχιεπισκόπου Σερραφείμ τίθησι τῷ 1601. Ὁ κ. Σάθας ἀναδημοσιεύσας τὸ μαρτύριον τοῦτο¹ ἐνέκρινε νὰ διορθωθῇ εἰς 1611, ἀποφυγῶν νὰ παρατηρήσῃ, ὅτι ὁ ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ Διονυσίου μαρτυρήσας Σερραφείμ ἐτελεύτησε τὸν βίον τῷ 1601, ὡς μαρτυρεῖ αὐτὸ τὸ *Νέον μαρτυρολόγιον*. Καὶ ὄντως, τὴν διορθώσιν αὐτοῦ ἀνατρέπει ἐπίσημον ὑπόμνημα, ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Ματθαίου Β' συνταγὴν καὶ μαρτυροῦν, ὅτι ἤδη τῇ 2 Δεκεμβρίου τοῦ 1601 ἔτους ὑποκατέστησε τὸν «ἀποθανόντα» ἀρχιεπίσκοπον Φαναρίου καὶ Νεοχωρίου Σερραφείμ ἕτερος ἀρχιερεὺς, ὁ Ἰωάσαφ². Τὸ εἰρημένον μαρτύριον λέγει, ὅτι ὁ Διονύσιος μετὰ τὴν ἐν

τοῖς χρόνοις τοῦ Σερραφείμ ἀποστασίαν του αἰεὶ ὀλίγον καιρὸν πιασθεὶς ἔδωκε τὴν πρέπουσαν δίκην». Ὁ ὀλίγος δὲ οὗτος καιρὸς εἶνε δεκαετής, ὡς ἐξάγεται ἐκ τοῦ στηλιτευτικοῦ λόγου τοῦ Μάξιμου, μαρτυροῦντος περὶ δύο (διαφόρων ἐποχῶν) ἀποστασιῶν τοῦ Διονυσίου, τῆς μὲν μαρτυρουμένης ὑπὸ τε τῆς προμνησθείσης πατριαρχικῆς καθαιρετικῆς πράξεως καὶ τοῦ μαρτυρίου τοῦ Σερραφείμ, τῆς δὲ ὑπὸ τε τῆς ἡπειρωτικῆς χρονολογίας καὶ τοῦ στηλιτευτικοῦ λόγου τοῦ Μάξιμου, ἐν ᾧ βεβαιοῦται ὅτι ἡ δευτέρα ἀποστασία ἤρξατο ἀπὸ τοῦ μηνὸς νοεμβρίου τοῦ 1611 ἔτους. Ὁ κ. Σάθας ἔτι πιθανολογεῖ, ὅτι ἡ τοῦ Διονυσίου ἀποστασία ὑπεκινήθη αὐτὸ τῶν Νεαπολιτανῶν καὶ τῶν ἱπποτῶν τοῦ ἱεροσολυμικοῦ τῆγματος³, βασιζόμενος εἰς ἐνετικὴν ἐκθεσιν περὶ ἀποστασίας ἐν Ἠπείρῳ τῷ 1616 ἔτει, καθ' ἣν εἰς ἱερῆς οἰκτρῶς ἀπεβίω. Βεβαίως ἡ ἀναλογία τοῦ γεγονότος τούτου πρὸς τὴν τοῦ Διονυσίου πράξιν εἶνε ἀναμφισβήτητος, ἀλλὰ πάντως ἡ χρονολογία αὐτοῦ τυγχάνει ἐσφαλμένη. Ὁ Διονύσιος ὑπῆρχε μητροπολίτης Τυρνόβου καὶ Λαρίσσης (καὶ Τρίκκης) ἀπὸ τοῦ ἔτους 1592, καθ' ὃ εὐρίσκομεν αὐτὸν ἐν Μόσχῃ ἐπισήμως ἀποσταλέντα ὑπὸ τῆς ἐν Κων/πόλει Συνόδου. Ἐνταῦθα δὲ διατρίβων ἔγραψεν ὅτι κατήγετο «ἐκ Κατακουζηνῶν καὶ Παλαιολόγων»⁴. Ὁ κ. Σάθας ἀπέδωκε τῷ Διονυσίῳ ἄξιαν συγγραφίαν, κατατάξας αὐτὸν ἐν τοῖς λογίοις ἀνδράσι τοῦ 12' αἰῶνος, καίτοι οὐδὲν σύγγραμμα αὐτοῦ γινώσκειται⁵. Σῶζονται δύο γραμμάτια πρὸς τὸν δούκα de Nevers, τὸ μὲν λατινιστί, τὸ δὲ ἰταλιστί, ἐξ ὧν ἀποδείκνυται, ὅτι εἰς ἀνορθόγραφος «*Διονύσιος Πάλις Παλειολόγος, ἀρχιεπίσκοπος Τυρνόβου καὶ πάσης Βουλγαρίας*», ἢ «*Διονύσιος ἀρχιεπίσκοπος Τέρνου*», διατρίβων ἐν Βιέννῃ, κατὰ τὰ ἔτη 1618—19 συνεννοεῖτο μετὰ τοῦ φιλοδόξου δουκὸς de Nevers, ὑπὲρ ἐπιτυχίας τῶν σχεδίων αὐτοῦ⁶. Ὁ ἡμέτερος Μάξιμος χαρακτηρίζει ἐπίσης τὸν Διονύσιον (Τυρνόβου, Λαρίσσης καὶ Τρίκκης) ὡς ἀμαθῆ καὶ ἀπείδευτον. Ὁ κ. Σάθας τὸν ἐν Βιέννῃ Διονύσιον ταυτίζει πρὸς τὸν εἰς Ρωσσίαν ἀποστειλέντα τῷ 1592 καὶ τιτλοφορούμενον

1) Κ. Σάθας, Τουρκ. Ἑλλ., σ. 215.

2) Κ. Σάθας, Μετ. Βιβλιοθ. τ. Ι', σ. 550.

1) Κ. Σάθας, Τουρκ. Ἑλλ. σ. 210.

2) Ἱστορία τῆς ῥωσικῆς ἐκκλησίας. Μετάφρ. Θ. Βαλλιάνου. Ἐν Ἀθήναις, 1851, σ. 359.

3) Κ. Σάθας, Νεσελ. Φιλολογ. σ. 304—305.

4) Buchon, Nouvelles recherches historiques. Paris, 1843, vol. I, σ. 291—292.

«Τυρνόβου και Ακρίσσης», ὅστις ἂν πράγματι λίαν βραδύτερον διέτριβεν ἐν Βιέννῃ, δὲν ἠδύνατο πάντως νὰ τιτλοφορῆται «ἀρχιεπίσκοπος Τυρνόβου και πάσης Βουλγαρίας», ἅτε καθηρημένος ἦδη, ξένος παντελῶς τῆς ἐν Θεσσαλίᾳ μητροπόλεως Τυρνόβου (Ακρίσσης και Τρίκκης), και τὸ κυριώτερον ὡς πεφονευμένος, ἦδη, κατὰ τὴν ἡπειρωτικὴν χρονολογίαν. Δυσὶν θάτερον, ἢ ἄλλος ἀντ' αὐτοῦ, διαφυγόντος, ἀπειθῶ ἐν καιρῷ τῆς ἀποστασίας, ἢ διαφυγῶν ἦδη ὁ Διονύσιος εἶζη ἐν ξένη χώρᾳ ὡς ἀληθῆς τυροδιώκτης και πλάνης. — Ἴδου νῦν και ἡ ἀρχὴ τοῦ στηλιτευτικοῦ λόγου τοῦ Διονυσίου, ὅστις δέον ἡμέραν τινα νὰ ἐκδοθῆ ἐντελής, ἐπειδὴ ἐν ταῖς πολλαῖς στηλιτευτικαῖς φράσεσιν ὑπάρχουσι και λεπτομέρειαι τινες περὶ τῆς ῥηθείσης ἀποστασίας, ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις προβληματικῆς εἰσέτι οὔσης.

αὐτοῦ σοφωτάτου Μαξίμου τοῦ Πελοποννησίου λόγος στηλιτευτικὸς κατὰ Διονυσίου και τῶν συναποστατησάντων αὐτῷ.

αὐτοῦ ὡς περ αἱ τῶν σπουδαίων πράξεις μεγάλαι τῶντι τοὺς τῶν καλῶν ἐραστὰς ὠφελεῖν δύνανται γραφῆ περαδιδόμεναι, οὕτω δήπου και αἱ τῶν φαύλων τῶντι οὐδὲν ἤττον τοὺς τὰ φαῦλ' ἀποστρυφόντας τε και ἀποδιοπομπουμένους ὠφελήσαιεν ἂν ὡς γὰρ ἐκεῖναι τὰς τῶν σπουδαίων διανοίας θέλητρον τι ἐνίεναι πεφύκασιν τῶν καλῶν, τὸν αὐτὸν τρόπον και αὐταῖς εἰς τὸ αὐτὰς ἀποδιοπομπεῖσθαι τοὺς σπουδαίους πάση μηχανῇ. Ὁ γὰρ σπουδαῖος ἀνὴρ, οὐ μόνον οὐκ ἂν πᾶσι τι τῶν ἀπειρωτικῶν τὰς τῶν φαύλων πράξεις διεξιῶν, ἀλλὰ και ἐς τὰ μέγιστα ὠφελήθει ἂν, τρόπον μελίσης ταυτασί διεξερχόμενος· κἀκείνη γὰρ ἀκάνθαις ἐφιζάνουσα, οὐ μόνον οὐδὲν βλάπτει, ὅτι και μέλι αὐτῶν ἀπανθίζεται. διὸ δὴ και τὰ τῷ ἐξαγίστῳ ἐκείνῳ Διονυσίῳ ἔναγχος ἐνταυθοῖ πεπραγμένα κακὰ και πέρα κακῶν, γραπτέον δεῖν μοι κατεφάνη, ὡς ἔχοιεν δήπουθεν οἱ τῶν φαύλων πράξεων ἀπέχεσθαι βουλόμενοι οἷόν τι ἐναργῆς σημεῖον εἰς τὸ τὰ φαῦλα δύνασθαι μισεῖν και ὅσον οἷόν τε μὴ ἐγχειρεῖν ἐθέλειν τούτοις πώποτε. Διονύσιος οὖν οὕτως ἀρχιερατικοῦ ἠζιώθη ποτὲ τάγματος (οὐ γὰρ ἀνέχομαι γένος αὐτοῦ και πατρίδα και τ' ἄλλα εἰπεῖν πολλῶν ἐνεκα), και τῆς κατὰ Τρίκκην ἐπέβη μητροπόλεως. Ἐπαχάστασιν δὲ κἀκείσε πεποιηκέναι βουλήθεις, ἐφωράθη, οὐκ ὀλίγων και τότε φονευθέντων ἐκ ταυτασί τῆς αἰτίας, ἐκείθεν δ' ὀ-

μωσ τῶς ἀποδράς, ὡς οὐκ ὠφελεν, εἰς Ἴταλίαν ἀπέπλει· πλὴν ἀλλὰ κἀκείθεν μετ' αἰσχύνης ὅτι πλείστης ἐκδιωχθείς, ὡς οὐκ ἐφυσυχάζων ἦν, ἐν τοῖς μέρεσι τούτοις ἀφίκετο κακῇ τύχῃ ἡμῖν φυλαττόμενος, κακὰ ἐπὶ κακοῖς ἡμῖν τοῖς ἀσμένως αὐτὸν ὑποδείχμενοις ἐπινοῶν. Οὐ γὰρ ἤθελεν ὅλως ἐφυσυχάζειν ὁ τῶν κακῶν σπορεύς τε και τῶν ὀλεθρίων ἐφουρετής, ἀλλ' ἔργον αὐτῷ ἦν αἰετὸ ἀποστασίαν αὐθις ποιήσασθαι, ὡς δήπου και πεποιήκει κατὰ τὸ ἀχια" ἔτος σωτήριον πρώτη ἐπὶ δεκάτῃ μακμακτηριῶνος. Ἦνυσέ γ' ὁμως οὐδὲν, κακοῖς και ἀνοήτοις χρησάμενος συμβούλοις ὁ ἀνόητός τε και φρενολήπτος· οὐ γὰρ ὅσα τῷ ἐπέρχεται νοεῖν ἢ ποιεῖν, και τέλους δήπου τοῦ προσήκοντος τυγχάνει, μὴ πρότερον ὡς κἀλλιστα βουλευσαμένῳ αὐτὸς δ' ἀλλ' ἀνοίας ἠττηθείς, ἅτε κακεντρεχῆς τε και θρασύτητι ἐντετραμμένος, και ποτ' οἴηθείς τὰ κατὰ τὸν ἀέρα ἰπτάμενα, κατὰ γε και τὴν δημῶδη παροιμίαν, συλλαμβάνεσθαι τε και ἀγρεύεσθαι, ἐφαντάσθη δήπου ὡς δυνατόν αὐτῷ και τουτὶ τοῦργον ἐπιτελέσει. Πλὴν ἀλλὰ διὰ θάύματος ἐμοὶ ἦγθη τίσι λόγοις ἰσχυροῖς πεισθέντες οἱ ἀκολουθήσαντες αὐτῷ, τοιαύτη ὑποθέσει λίαν ἐπικινδύνῳ και ὀλεθριωτάτῃ ᾤήθησαν δεῖν ἐγχειρῆσαι οὕτως ἀλόγιστα· ἐχρῆν γὰρ ἐκεῖνον γοῦν σοφόν, ὡς ἐκεῖνος ᾤετο, οὐ και οἱ συνόντες αὐτῷ ὑπελκμβανον, και ἱατρόν, ἐπηγγέλλετο γὰρ και τοῦτο, οὐδ' ὄναρ οἶμαι τὴν ἱατρικὴν φαντασθεῖς ποτε, και δὴ και μάντιν ὄντα, μὴ ἀσφοδῆ τῆς τοιαύτης ψψασθαι ὑποθέσεως, πολλῆς χρῆζούσης και συνέσεως και ἰσχύος και δαπάνης και τῆς ἄλλης προπαρασκευῆς. Πρῶτον μὲν γὰρ συμβούλοις χρῆσασθαι προσῆκε σὺν λόγῳ τὰ πράγματα κρίνειν ἐπισταμένους, και πείραν ὡς πλείστην ἔχουσιν ἐκ τε τοῦ χρόνου και τῆς ἄλλης παιδείας, ἀλλὰ μὴ νέοις τισίν, ὧν αἱ φρένες, κατὰ τὸν ποιητὴν, ἠερέθονται, και ἀμαθεῖσι, και δὴ και κακοδαίμοσιν· οἱ οὔτε τὰ σφίσιν αὐτοῖς, οὔτε τὰ τῷ κοινῷ συνοίσοντα γνοῖεν ἂν συμβουλεύεσασθαι. Τί γὰρ ἂν συμβουλεύσοιτ' ἀνὴρ ἀμαθὴς και ἀπαιδευσὶα συζήσας, και οὐδὲν ἄλλο ἢ μεθύειν εἰδώς; ἢ τί εἴποι καιρῖον νέος ὁμοῦ και ἀμαθῆς, και μηδ' αὐτὸ τοῦτ' εἰδώς, ὃ τί ποτὲ ἐστι βουλή, και πόσα δύναται ἢ βλάψαι, εὔτε και ὡς ἐτέρως ἔχουσα; Οὕτω δὴ οὖν ἐχρῆν αὐτὸν ποιῆσαι ὡς ἂν ὅτι μέγιστα τῆς καλῆς ἀπόναιτο βουλής τε και συμβουλής· ἀνὴρ γὰρ ἄβουλος, ἢ και τοῖς τὰς γνώμας συντεθεικόσιν εἴρηται, εἰς κενὸν μοχθεῖ τρέχων, ὡς δήπου και οὔτος εἰς κενὸν τῶντι ἔδραμε,

κακοῖς κακῶς συμβούλοις χρησόμενος, οἱ κακοὶ κακῶ ὀδηγῶ χρησόμενοι καὶ ἀκολουθήσαντες, τοὺς τούτοις χρωμένους κατάρχουσιν. Ἐπειτα δὲ καὶ τὸ τέλος τῆς τοιαύτης ἐγχειρίσεως οὐκ ἀμελήσκει ὑμῖν προσῆκε· δεῖ γὰρ καὶ τὸ τέλος ἐφ' ἐκάστῳ πράγματι οὐκ ἀμελῶς ἔχειν, τοὺς μὴ ῥᾶστα τοῦ ὄρθρου ἀποπλανᾶσθαι βουλομένους, καὶ πόρρω θείειν τοῦ προσήκοντος· ὑμεῖς δ' ἀλλὰ οὐδενὶ τούτων ἐπιστραφέντες, ἅτε τυφλῶ δαίμονι χρησόμενοι ὀδηγῶ, ἐς τοῦτο κακῶν κατηνέχθητε. Ἀγαπητὸν δ' ἂν ἦν, εἴ γ' ὑμῖν μόνως ταυτὶ τὰ κακὰ ἦν· νυνὶ δὲ οὐδὲν εἶπον καὶ ἡμῖν τοῖς ἐναντίοις, τῶν ὧν ὑμᾶς μόνους ἀπολαύειν ἐχρῆν, αἰτίους ὄντας, μετεδώκατε κακῶν, ὧν πάντων αἴτιον καὶ οἶον ἀρχιτέκτονα τὸν Διονύσιον εἶναι φημί, ὃν δὴ καὶ ἀντὶ πάντων πάνθ' ὑφίστασθαι τὰ δεινὰ δεόν ἦν. Ἐδεῖ σε, ταλαίπωρε, μοναχικὴν μετιόντα πολιτείαν, μὴ τὰ ἀνοικεῖα καὶ ἀκατάλληλα τῷ μοναχικῷ ἐπαγγέλματι ζητεῖν τε καὶ πράττειν· τίνα γὰρ τῶν πάλαι ἢ τῶν νῦν, τῶν ταύτην ἐπανηρημένων τὴν πολιτείαν, βασιλείας ἐπιγείου ἢ τῶν τῆς βασιλείας ἐμέλησεν ὄλωσ; Ἄλλὰ καὶ τοὺς ταῦτα βουλομένους, εἶγε τινὲς ἦσαν, οὐχ ὑπὸ σοῦ ἀναπεισθέντας καὶ τὸν πλάνον αὐτῆ γε τρυγί ἐκπεπωκότας, ἀνακόπτειν τε καὶ τῆς τοιαύτης βουλῆς τε καὶ ἐφέσεως ἀπάγειν, ὡς ἀλυσιτελοῦς καὶ ἀνοικείου μοναχοῖς, ἀλλὰ μὴ συναπωθεῖν τε καὶ ἐποτρύνειν εἰς τὸ τῆς ἀπωλείας δεινὸν βράχθρον, εἰς ὃ φέρων κατεκρήμνισας σαυτὸν κάκεινους, ἀλογίστως ἀναπεισθέντας σοι συνέπεσθαι. Τί ἔδει σοι βασιλείας ἐπιγείου, κόσμον καὶ τὰ τοῦ κόσμου ἄπαξ ἀρνησαμένον, καὶ μακρὰν χαίρειν φράσαντι τούτοις, ὅτε τὴν κόμην ἐκείρου, ὡς ὠφελος ἦδη τὴν κεφαλὴν, καὶ τὰς συνθήκας ἐκείνας τὰς φοβερὰς τῆς εἰκόνας ἐμπροσθεν τοῦ Χριστοῦ ἀοράτως μετὰ τῶν ἀγίων ἀγγέλων ἐποίησ; ἢ ἐπελάθου τούτων πάντων; ἀλλ' οὐκ ἂν ἔχοις εἰπεῖν τοῦτο. Οὐ γὰρ πάνυ νέος ἐτύγχανες ὢν».

Ἐν τῷ αὐτῷ τοῦ Μαξίμου τεύχει ὑπάρχουσι καὶ τὰ ἐπόμενα ἀγνωστὰ μοι ἀλλάχθῃεν πονήματα τοῦ Νεοφύτου Ροδινοῦ· α') φ. 373² «*Νεοφύτου Ροδινοῦ ὁμίλια εἰς τὴν κοίμησιν τῆς Παρταρίας, εἰς τὴν ὁποίαν ἐξηγεῖται τὸ διαγγέλιον ὁποῦ περιέχει τὴν ἱστορίαν τῆς Μάρθας καὶ τῆς Μαρίας, τῶν δύο ἀδελφῶν*»· β') φ. 380⁶ «*Μαρτύριον τοῦ ἁγίου ἐνδόξου μάρτυρος Νεοφύτου, γραμμένον ἐλληνικὰ ἀπὸ τὸν Συμεῶν τὸν Μεταφραστὴν, καὶ γυρισμένον εἰς τὴν ἀπλήν γλῶσσαν παρὰ Νεοφύτου ἱερομουράχου Ροδινοῦ Κυπρίου τοῦ Σιναίτου*».

8. *Συγγραφαὶ Μάρκου τοῦ Εὐγενικοῦ*. Τοῦ σοφοῦ τούτου ἱερέρχου ἀνεύρον καὶ κατέταξα ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ Κοσινίτζης (ἀριθ. 192) αὐτόγραφόν τινα πιθανῶς κώδικα 8^{οῦ} σχήματος (0,215×0,14), ὃν ἕτεροι ἐγγύριοι καταλογοποιοὶ εἶχον χαρακτηρίσει ὡς κυρίως λειτουργικόν, παραλιπόντες βεβαίως τὴν καθ' ἕκαστα ἀναδίφησιν τοῦ περιεχομένου. Σύγκριται δ' ἐκ φ. 273, ὧν τινα ἐν τέλει δυσανάγνωστα, βλαβέντα ἐξ ὕδατος. Πολλὰ σελίδες ἀφέθησαν ἀρχῆθεν ἄγραφοι ὑπὸ τοῦ συγγραφέως, ἕτερος δὲ ἀνεπλήρωσε βραδύτερον διὰ συγγραφῶν τοῦ αὐτοῦ, μάλιστα δὲ ἐμμέτρων. Τὰ πρόσθετα συγγραμμὰ ἀναγνωρίζονται ἐκ τῆς προφανοῦς διαφορᾶς τοῦ γραφικοῦ χαρακτῆρος αὐτῶν καὶ ἐκ τῶν ἐπιθέτων «ἀγίου» καὶ «ἀγιωτάτου». Ὅτι δὲ ὁ κώδιξ εἶνε αὐτόγραφος, μαρτυροῦσι, νομίζω, α') τὸ ὕψος τῆς γραφῆς, ἐπιμελελημένης οὔσης, λόγιον γραφέα ὑπομαρτυροῦσας καὶ παλαιογραφικῶς ἀναγομένης εἰς τὴν τετάρτην δεκαετηρίδα τοῦ ΙΕ' αἰῶνος, καθ' ἕτερα σύγχρονα μετὰ χρονολογιῶν τεύχη· β) ἡ ὑπογραφή τοῦ καλλιγράφου «*Μέμνησο π(ά-τ)ερ τοῦ γεγραφότος Μάρκου*», ἐν τέλει τοῦ 230^{οῦ} φ. ἀναγνωσσομένη, ὑπὸ τὴν πέζαν δηλαδὴ τοῦ εἰς τὸν ἀρχιστράτηγον Μιχαὴλ κανόνος, ὅστις εἶνε τὸ τελευταῖον τοῦ πρώτου γραφέως κείμενον. Ἐν τῷ κώδικι τούτῳ (σὺν ἑτέροις ἐξ ἄλλων μεταγενεστέρων ἀντιγράφων γνωστοῖς κειμένοις) ὑπάρχουσι πολυκρίθμα ἀνεκδότα συγγραμμὰ τοῦ Μάρκου Εὐγενικοῦ, ἐξ ὧν, τὸ γε νῦν, δηλῶ κατ' ἐκλογὴν τὰς ἐπιγραφὰς τῶν ἐπομένων, σκοπῶν βραδύτερον νὰ ἐκτυπώσω πλήρη περιγραφὴν τοῦ κώδικος μετὰ πολλῶν ἀνεκδότων κειμένων τοῦ Εὐγενικοῦ, τοπογραφικῶν δὲ καὶ ἱστορικῶν χαρακτῆρα ἐχόντων¹.

1) «*Στίχοι ἡρωϊκοὶ εἰς τὰς ἐν τῇ μονῇ τῶν Μαγγάνων ἀψίδας*».

2) «*Ἰαμβοὶ εἰς τὸν τάφον τοῦ μακαρίτου κυροῦ Μακαρίου τοῦ Κορώνης*»².

1) Τὸ τεῦχος τοῦτο ὑποτίθημι ὅτι ἀνῆκε πρότερον εἰς τὸν πατριάρχην Διονύσιον Α', πνευματικὸν τέκνον χρηματίζαντα, ὡς γνωστὸν, τοῦ ἱεροῦ Μάρκου τοῦ Εὐγενικοῦ. (Ὁρα Turcograec. σ. 127). Καὶ αὐτὸς ὁ Διονύσιος μαρτυρεῖ ἑαυτὸν δούλον τοῦ Εὐγενικοῦ ἐν τῇ ἐπομένῃ αὐτογράφῳ ἀλλ' ἀνορθογράφῳ ὑπογραφῇ του, τῇ ἀναγνωσσομένῃ ἐν τέλει τοῦ 18 κώδικος τῆς μονῆς Κοσινίτζης: «*†Διονυσίου ἱερομονάχου, καὶ δούλου τοῦ μακαρίτου Ἐρέσου, κυροῦ Μάρκου*».

2) Σώζεται καὶ ἐπικίθιδος εἰς τὸν αὐτὸν ὁμίλια. *Harless* ἐν *Fabric. Biblioth. Gr.* τ. XI, σ. 647.

3) "Ετεροι αεις τόν ὄσιον Μάρκον τόν ἀσηκτὴν».

4) "Ετεροι αεις εἰκόνα τῶν ἀγίων τριῶν παίδων τῶν ἐν Ἐφέσῳ».

5) "Ετεροι αεις εἰκόνα τοῦ ἀγίου μεγαλομάρτυρος Ἰακώβου τοῦ Πέρσου».

6) «Στίχοι εἰς τάφον τοῦ κυροῦ Μακαρίου μοναχοῦ, ἐν τῇ μονῇ τῶν Ξανθοπούλων».

7) «Εἰς τάφον τῶν τέκνων κυροῦ Δημητρίου τοῦ Τζαμπλάκωνος, ἐν τῇ αὐτῇ μονῇ».

8) «Εἰς τάφον τοῦ Ἀσάνη κυροῦ Ἰσαακίου καὶ τῆς αὐτοῦ ἐγγόνης, ἐν τῇ μονῇ τοῦ Φιλανθρώπου».

9) «Στίχοι εἰς τάφον τοῦ κυροῦ Δημητρίου τοῦ Λεοντάρη¹, ἐν τῇ μονῇ τῆς Πέτρας».

10) «Στίχοι εἰς εἰκόνα ἔχουσαν τὴν ἀγίαν Θεοδοσίαν καὶ τόν ἀγιώτατον πατριάρχην κυρόν Ἰωσήφ, θεραπευόμενον ὑπ' αὐτῆς τοὺς πόδας, ἐπιφανείσης σὺν ἀγγέλῳ καθ' ὕπνους».

11) «Ἡρωϊκοὶ εἰς τάφον κυροῦ Ἐλευθερίου Ἀμοιρούτζη, ἐν Τραπεζοῦντι».

12) «Ἡρωϊκοὶ εἰς τάφον τοῦ κυροῦ Μακαρίου μοναχοῦ, ἐν τῇ νήσῳ Χάλκη».

13) «Κανὼν παρακλητικὸς τε καὶ εὐχαριστήριος εἰς τὴν ἀγίαν ὀσιομάρτυρα καὶ θαυματουργὸν Θεοδοσίαν, ἐπὶ τῇ τῶν ποδῶν ἀναρρώσει τοῦ ἀγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυροῦ Ἰωσήφ, μετρίως μὲν παρ' αὐτῆς δεδομένην, μεῖζονι δὲ καὶ τελείᾳ προσδοκωμένην

οὗ ἡ ἀκροστιχίς: Θεοδοσίην ἰάτειραν λυσιμέλειων ἀναμέλψω Μάρκος».

14) «Ἀκολουθία εὐχαριστήριος εἰς τὴν ἀγίαν ὀσιομάρτυρα καὶ θαυματουργὸν Θεοδοσίαν, ἐπὶ τῇ παρ' αὐτῆς θαυματουργηθείσῃ τῶν ποδῶν ἀναρρώσει τοῦ ἀγιωτάτου πατριάρχου κυροῦ Ἰωσήφ».

15) «Ἀκολουθία εὐχαριστήριος εἰς τὸν κ. ἡ. Ἰ. Χ. τὸν ἰώμενον πᾶσαν νόσον, ὑπὲρ τοῦ ἐλαβεστάτου βασιλέως ἡμῶν, ἰαθέντος παρ' ἐλπίδα πᾶσαν τὴν τοῦ σώματος ὄλου τῶν ποδῶν πώρωσιν· οὗ ἡ ἀκροστιχίς: Παντοδύναμον ἰητῆρα Χριστὸν μεγαλύνω ὁ Μάρκος».

16) «Μονωδία ἐπὶ τῇ ἀλώσει Θεσσαλονίκης».

17) «Ἰσίδωρος, ἡ περὶ ὑπακοῆς, διήλογος».

18) «Στιχηρὰ εἰς τὸν ἅγιον Γρηγόριον ἀρχιεπίσκοπον Θεσσαλονίκης τὸν Παλαμᾶν».

19) «Διακί ἡ θεότης μονᾶς καὶ τριάς ἐστὶ, καὶ πρόεισι μὲν τῆς τριάδος, οὐ μὴν δὲ περαιτέρω· καὶ διακί μὴ ἐστὶ δυάς».

20) «Ἀντίρρησις πρὸς τὰ τοῦ σοφιστοῦ Ἀργυροπούλου τοῦ λατινοφρονος ληρήματα, ὅτι οὐ παρὰ τὸ μὴ αἰτήσασθαι τὸν θεὸθεν φωτισμὸν ἢ τοῦ ἐξ ἀρχῆς Ἐωσφόρου σὺν τοῖς ὑπ' αὐτὸν ἀπόπτωσιν, ἀλλὰ παρὰ τὴν ἀπροσεξίαν καὶ ῥαθυμίαν τῆς οἰκείας προαιρέσεως· ἐπεὶ τὸν φωτισμὸν τὸν ἐκ τῆς θείας ἐλλάμψεως πάντες ἀγγελιοὶ ἐξ ἀρχῆς ἐπίσης ἐδέξαντο»¹.

Ε΄.

Ἀρέκδοτα κείμενα περὶ Κύπρου καὶ Θεσσαλονίκης.

§ 1. Ἰωσήφ Βρυεννίου, πρακτικὰ συνόδου ἐν Κύπρῳ.—Ἐν τοῖς σπουδαίοις θεολόγοις τῆς δεκάτης πέμπτῃς ἑκατονταετηρίδος, πρώτων ὁμολογουμένως τάξιν κατέχει σὺν ἄλλοις καὶ ὁ μοναχὸς Ἰωσήφ Βρυένιος², οὗ τὰ συγγράμματα ἀνευρῶν Εὐγένιος ὁ Βούλγαρις ἐξέδωκεν ἐν τρισὶ τόμοις τυπωθεῖσιν ἐν Λειψίᾳ (1768—1784). Ταῦτα δὲ πλὴν τῆς κυρίως θεολογικῆς ἀξίας κέκτηνται καὶ σημασίαν ἱστορικὴν καὶ τοπογραφικὴν. Φαίνεται ὅμως ὅτι ἅπαντα δὲν ἐξεδόθησαν εἰσέτι, ἐπειδὴ ὁ

μὲν σοφὸς Κερκύρας ἱεράρχης Εὐστάθιος ὁ Βουλισμαῆς ἀνήγγειλε πρὸ ἐτῶν τὴν ὑπ' αὐτοῦ γενομένην ἀνακάλυψιν διδασκαλίας τινὸς καὶ ἐπιστολῶν πέντε τοῦ Βρυενίου³, ἐγὼ δὲ γνωρίζω νῦν ἐνταῦθα τὴν ἀνεύρεσιν πρακτικῶν συνόδου ἐν Κύπρῳ γενομένης ὑπὸ τὴν προεδρείαν αὐτοῦ (τῷ 1406) καὶ κατ' ἐντολὴν τῆς ἐν Βυζαντίῳ αὐλῆς καὶ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριαρχείου, ἧς συνόδου τὸ ἀποτέλεσμα ἐξέθηκε πάλιν αὐτὸς ὁ Βρυένιος, ἐπανελθὼν εἰς Βυζάντιον, ὑπὸ τὴν

1) Ἀπεβίω τῷ 1431, κατὰ τὸ προεκδοθὲν ἐν σ. 30 σημείωμα.

2) Fabricii, Biblioth. Gr. τ. XI, σ. 659. — Α. Δημητρακοπούλου, Ὁρθ. Ἑλλ. σ. 90.

1) Ἡ ἀντίρρησις αὕτη ἀναφέρεται εἰς τὸ περὶ τῆς τοῦ ἀγίου Πνεύματος ἐκπορεύσεως ἀνορθόδοξον πόνημα τοῦ Ἰωάννου Ἀργυροπούλου. *Migne, Patr.* τ. 158, σ. 992 κέ.

2) Ἀττικὸν Ἡμερολόγιον, 1882, τ. 15', σ. 354—357.

ἐπιγραφὴν ταύτην· «Μελέτη περὶ τῆς τῶν Κυπρίων πρὸς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν μελετηθείσης ἐνώσεως. Εἴρηται δὲ ἐν τῷ πανσέπτῳ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας ναῶ, συνοδικῶς πρὸς τὴν Σύνοδον»¹.

Τὰ εἰρημένα πρακτικὰ ὑπὸ ἐπιγραφὴν ἴλιαν διαδίακριτον ἀνγκινοσκόμενα ἐν τῷ 247 κώδικι τῆς μονῆς Κοσινίτζης (φ. 265^a—279) θέλουσι ἐκδοθῆ ἐν ἐτέρῳ βίβλω². Χάριν ὁμως τῶν φιλοστόρων παρατιθημι ὧδε τὸ ἐπόμενον ἀπόσπασμα, δι' οὗ καὶ οἱ περὶ γλωσσικὰς ἐρεύνας ἀσχολούμενοι θέλουσι βεβαίως ὁμολογήσει τὴν σπουδαιότητα τῶν πρακτικῶν τούτων.

«Ἦλθον ποτὲ εἰς συνάσθησιν τῆς ἰδίας πλάνης οἱ τῆς τῶν Κυπρίων ἐκκλησίας ἐπίσκοποι· διὸ καὶ ἐμήνυσαν λόγους πρὸς τὸν οἰκουμενικόν, πρὸς τοῦτο αἰτοῦντες βοήθειαν, λέγοντες, ὡς ἀπάρτι βούλονται ὑποκύψαι τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν ὀρθοδόξων, καὶ ὡς ὅσα ἐκείνη προστάξει ὑπέικειν αὐτῇ πάντοτε· ὁ δὲ τῆδε ἐπαγγελίᾳ παρασυρεῖς, μετὰ τινος μοναχοῦ Θεοδούλου, ἱεροσώνης ἀξίξ τετιμημένου καὶ ἔχοντος χρεῖαν ἰδίαν ἐν Κύπρῳ, ἀντεμήνυσεν αὐτοῖς, ὡς εἶπερ βούλεσθε προσδεχθῆναι ὑμᾶς, ὡς αἰτεῖτε, γράψατε τὰς ὁμολογίας ὑμῶν, ὡς ἔθος τοῖς εἰς ἀρχιερωσύνην ἀνγκομένοις καὶ ὑποψηφίοις τελούσιν ἐνταῦθα ποιεῖν, καὶ ὑπογράψαντες οἰκειοχέρως αὐτάς, ἀποστείλατε ἡμῖν μετὰ τοῦ παρόντος γραμματοφόρου, καὶ τότε σκεψόμεθα ἀκριβέστερον περὶ τούτου. Ἐγράψαν γοῦν, κατὰ τὸν ὀρισμὸν τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἀπέστειλαν ἐγγράφως τὰς ὁμολογίας αὐτῶν. Ἀνεγνω ταύτας ἡ σύνοδος, εἶδεν αὐτάς ὁ ἅγιος βασιλεὺς, ἤκουσε περὶ τούτων ἡ Κωνσταντίνου, καὶ ἔκριναν πάντες, κοινῇ γνώμῃ, ὁ οἰκουμενικός, οἱ ἀρχιερεῖς, ὁ ἅγιος ἡμῶν αὐτοκράτωρ, ἡ σύγκλητος, ἡ πόλις, καὶ ἐξέλεξαντο

πρὸς τοῦτο ἄνδρας λογίους, τὸν καθηγούμενον τῆς σεβασμίας βασιλικῆς καὶ πατριαρχικῆς μονῆς τοῦ Κοσμηδίου, ἀρχιμανδρίτην καὶ πρωτοσύγκελλον, ἱερομόναχον κύρ Ἀντώνιον, καὶ τὸν τιμιώτατον τῆς ἀγιωτάτης Μεγάλης Ἐκκλησίας δέκονον κύρ Κωνσταντίνον Τιμόθεον τὸν ἐπὶ τῶν κρίσεων, καὶ τούτους ἀπέστειλαν εἰς τὴν Κύπρον, τάχα δὲ καμὲ σὺν αὐτοῖς, χειροτονήσαντες με καὶ τοῦ οἰκουμενικοῦ τοποτηρητῆν· ὁ μέγα μὲν δοκεῖ ἀξίωμα καὶ ἔστιν, ὑπερβαίνον τε τὴν εὐτέλειαν τὴν ἐμὴν, ὁμως δὲ οὕτω τοῖς κυρίοις μου δόξαν ἐγένετο. Ἀνήχθημεν οὖν τῆς πόλεως τῇ τοῦ ματοῦ ἐβδόμῃ, καὶ πολλὰ κατὰ τὸν πλοῦν ὑπομειναντες διασερῆ, μόγις ποτὲ κατὰ τὴν τοῦ ἰουνίου ἐβδόμην καὶ εἰκοστὴν κατήχθημεν εἰς τὴν Κύπρον. Εὐρομεν δὲ τὰ πράγματα οὕτως ἔχοντα· ὅτι θέλουσι μὲν ἐνωθῆναι τῇ τῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησίᾳ οἱ Κύπριοι, ἀλλὰ μενόντων τῶν συνήθων, ὧν ποιεῖν πρὸς τοὺς Λατίνους ὀφείλουσι, πάντων ἀπαρὰβάτων, ἤγουν ἐκείνοις μὲν ὑπέικειν ἔργῳ εἰς τὸν αἰῶνα δουλεύουσιν, ἡμῖν δὲ λόγῳ ψιλῶ καὶ μέλανι μόνῳ δόξαι ὑποταγῆναι· καὶ αὐτὸ δὲ τοῦτο λανθάνειν αἰεὶ ὅσον οἶόν τε, καὶ μηδέποτε γνωρισθῆναι σαφῶς, ὡσάν μὴ κατὰ τι τοῖς κυρίοις αὐτῶν, τοῖς Λατίνους, προσκρούσωσι. Λοιπὸν ἵνα τὰ διὰ μέσου συμβάντα, μυρία ὄντα, ἕασω, ἐν ἡμέρᾳ τετραδὶ τῆς ἐβδομάδος, ὀγδόῃ καὶ εἰκοστῇ τοῦ μηνὸς ἰουλίου, τῆς ἐνισταμένης τεσσαρασκαυδεκάτης ἰνδικτιῶνος τοῦ ἐξακισχιλιοστοῦ ἐννακοσιοστοῦ τεσσαρεσκαυδεκάτου ἔτους, συνήλθομεν μετὰ τῶν Κυπρίων ἰδία, ἐν ὄρει τῆς Κύπρου, εἰς ναὸν τοῦ ἀρχιστρατήγου *Μιχαὴλ* οὕτω λεγόμενον τῶν *Ἀσωμάτων*, ἐπὶ σκοπῶ τῆς ἐνώσεως τῶν ἐκκλησιῶν, τῆς τε τῶν Κυπρίων αὐτῶν καὶ ἡμῶν τῶν ὀρθοδόξων. Καὶ ἀπὸ ὥρας τῆς ἡμέρας ταύτης πρώτης, ἕως ὅλης τῆς πέμπτης ἐρρέθη πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα, καὶ γράμμασιν ἐτυπώθη εἰς μνήμην τῶν ταῦτα θελόντων ἀκούειν μετέπειτα, τὰ δὲ γε μάλιστα καίρια, παρ' ἐκατέρων γραφέντα τῶν μερῶν, εἰσι τάδε. Πρῶτον ἀτενίσαντες εἰς τὸν οὐρανόν, ἐπικαλεσάμενοι τε τὸν Θεὸν καὶ ἐπειπόντες «τὸ θέλημα σου, Κύριε, γενέσθω καὶ μὴ τὸ ἡμέτερον» ἐκαθίσταμεν. Ἐπειτα ἐπεὶ πάντες προὔτρεψαν καὶ ἠξίωσαν ἐμὲ πρῶτον λέγειν, ἀπὸ Θεοῦ ἀρξέμενος καὶ αὐτὸν προστησάμενος ἐπόπτην τοῦ λόγου, δεικνύς ὅτι φύσει εἰς καὶ ἓνα κόσμον ἐδημιούργησε, μίαν συνεστήσατο κατ' ἀρχῆς ἐκκλησίαν ἀγγέλων ἐν οὐρανοῖς, ἓνα παρὰδεισον ἐφύτευσε, καὶ ἓνα ἄνθρωπον ἐπλασε,

1) Ἰωσὴφ Βρυεννίου, τ. Β', σ. 1—25.

2) Ὁ κώδιξ οὗτος βλαβεῖς ἔξ ὕδατος κατέστη ἐναχοῦ δυσανάγνωστος, ἰδίᾳ δὲ ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς. Ἐν ἀρχῇ (φ. 1—238) ὑπάρχουσι τὰ τοῦ Βρυεννίου κεφάλαια ἐπτάκις ἐπτά (ἴδε ἐκδ. Βουλγάρου τόμ. Γ', σ. 48), ἕτερα τινὰ θεολογικὰ συγγραμμάτια καὶ ἐπτακαίδεκα τοῦ αὐτοῦ ἐπιστολαί, αἱ ἀπὸ σελ. 127—170 τόμ. Γ'. Ἐτερος δὲ κώδιξ τῆς αὐτῆς μονῆς, ὁ ὑπ' ἀριθ. 246, συγκεῖμενος ἐκ 482 φύλλων, ἐπιγράφεται ὧδε· «Ἰωσὴφ μοναχοῦ, ὁ Βρυένιος τὸ ἐπώνυμον, ὁμιλίαι διάφοροι ῥηθεῖσαι ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐπὶ τῆς βασιλείας Μανουὴλ τοῦ Παλαιολόγου, καὶ σοφωτάτου, καὶ τῆς πατριαρχίας Ἰωσήφ τοῦ ἀγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου».

καὶ ὡς τοσοῦτον τὴν ἔνωσιν τῶν καλῶν ὑπεραγαπᾷ, ὅτι τοῦ ἀποστατήσαντος ἀγγέλου καὶ ἐπὶ γῆς τεκταινομένου διαίρειν, αὐτὸς ὁ εἰς τῆς Τριᾶδος ὑπὲρ τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως ἐνηνθρώπησε, καὶ μίαν συστησάμενος πρωτοτόκων ἐκκλησίαν ἐν οὐρανοῖς, ἐκεῖ μὲν αὐτὸς σύνεστι τοῖς ἀγίοις, ἅτε πάντων ἔνωσις ἀκροτάτη, κατέλιπε δὲ καὶ ταῖς ἐν γῆ ἐκκλησίαις τὸν τόπον αὐτοῦ τηροῦντας καὶ πληροῦντας τὸ θέλημα, τοὺς τῶν ὀρθοδόξων ἀρχιερεῖς, ὧν πρῶτος ἐν τοῖς ζῶσιν ὁ νῦν οἰκουμενικός· ὃς μιμούμενος τοῦτον τὸν φύσει Κύριον καὶ Διδάσκαλον, καὶ εἰς ἐνότητα τῆς πίστεως συνάγων ἅπαντας ὅσον αὐτῷ δυνατόν, κατανεύσας καὶ ταῖς ὑμῶν ἀξιώσεσιν, ἀπέστειλεν ἡμᾶς οὕς ἤδη ὄρατε, τὴν τῆς ἐκκλησίας ἔνωσιν πᾶν διψῶν οὐκ αὐτὸς δὲ μόνος, ἀλλὰ καὶ ὁ κρᾶτιστος καὶ ἀγιώτατος ἡμῶν βασιλεὺς σὺν αὐτῷ· οἱ καὶ λόγοις προσαγορεύουσι διὰ τῆς ἡμετέρας φωνῆς τὴν ὑμῶν ἱερότητα σήμερον, ὡς ἄρα καὶ γράμμασι πρότερον, καὶ ὡς ἀνδράσι συνετοῖς καὶ ἐξόχοις ταῦτα δηλοῦσιν ὑμῖν, καὶ προσέχετε ὅ,τι πέρ φασι· πᾶσα συμφωνία καὶ ἔνωσις ἀνθρώπων διηρημένων, εἰ μέλλοι χρόνους μακροὺς διαμένειν, πρῶτον λέγεται πρὸς τῶν συμφωνούντων αὕτη καὶ δοκιμάζεται λόγοις, εἶτα σημειοῦται διὰ γραμμῶν, ἔπειτα στέργεται καὶ ἐνεργεῖται τὸν μέλλοντα χρόνον, καὶ βεβαίῳ τοὺς μὲν λόγους τὰ γράμματα, ταῦτα δὲ πάλιν τὰ πράγματα. Ἐπεὶ οὖν ὑμεῖς καὶ λόγοις ἠγήσασθε, καὶ γράμματιν ἐδηλώσατε, ὅτε θέλετε καὶ ζητεῖτε τὴν τῆς ἐκκλησίας ὑμῶν ἔνωσιν, ἰδοὺ τὰ ἀντὶ τῶν πρῶτων ὑμῶν πεμφθέντα πρόσωπα πρὸς ὑμᾶς· καὶ τὸ ἐν πᾶσαις ταῖς συμβιβάσεσι γινόμενον ἔθος, πράξατε καὶ αὐτοί· τὰ συμφωνηθέντα διὰ τῶν λόγων βεβαίωσασθε γράμμασι, καὶ τὰ σημειωθέντα τοῖς γράμμασι διὰ τῶν ἔργων στηρίξατε, εἴπερ ἄρα καὶ συμφωνήσατε. Οὕτως εἰπόντος μου, κλίναντες ἅμα τὰς κεφαλὰς, τὰ τοῦτο μηνύσαντα πρόσωπα προσεκύνησαν, καὶ τὸ ῥῆθὲν ἐπαινέσαντες, οὕτω καλὸν γενέσθαι πᾶσι συνεθέντο. Εἶτα πάλιν προλέγειν με ἀξιώσαντες, ὡς εἶδον ἅπαντας αἰρουμένους προθυμῶς ἀκούειν, ἔφην αὐτοῖς· ἐγὼ μὲν ἐτοίμως ἔρῳ, καὶ ὑμεῖς, οἶμαι, προσεχόντως ἀκούσεσθε· σὺ δὲ τοῦ μεγάλου μοναστηρίου ἡγουμένη, χάρτην καὶ μέλαν λαβὼν μετὰ χεῖρας, σημειοῦ κεφαλιωδῶς τὰ παρ' ἡμῶν λεγόμενα ἅπαντα, μηδὲν καλλωπίζων κατὰ τὰς λέξεις, ἀλλ' ἕκαστον γράφων ἀπαραλλάκτως ὡς λέγεται· οὕτω γὰρ ἐστὶ συνήθεια ἐν πᾶσαις ταῖς ταιαύταις

συνελεύσεσι γίνεσθαι· καὶ εἰκότως, ὡς ἂν μὴ ἄλλ' ἀντ' ἄλλων ἴσως καὶ λέγηται ὕστερον καὶ πιστεύηται.

— *Ἠγουμένης*. Οὕτω ποιῶ, ἰδοὺ, ὡς προσέταξας.

— *Ὁ Ἰωσήφ*. Ἄρξαι γράφειν ἀπὸ Θεοῦ, καθὰ τὸ προοίμιον εἴρηται· ἀλλὰ τίς ἐστὶν ὁ τοῦ τῆς Πάφου τὸν τόπον τηρῶν;

— *Ὁ Λευκωσίας*. Ἐγὼ αὐτός, πατέρα μου, καὶ πρὸς πίστωσιν τοῦ λόγου μου, ἰδοὺ τὸ πιττάκιν μου.

— *Ὁ Ἰωσήφ*. Δεχόμενά σε, ἀρκει· τοῦ δὲ τῆς Λεμισοῦ;

— *Οἱ πάντες*. Ἐκεῖνος οὐ κοινώνει ἐν τοῦτοις, οὔτε ἐν ἄλλοις ἡμῖν.

— *Ὁ Ἰωσήφ* Ὁμολογουμένως;

— *Οἱ Κύπριοι*. Ναί, ἀλήθεια.

— *Οἱ πρέσβεις*. Ἐστω γοῦν ἀπόβλητος ἅμα τοῖς ὑπ' αὐτόν, ἡμῖν δὲ ἤδη καιρὸς τῆς ἀγωνιστικῆς διαλέξεως ἄρξασθαι σὺν Θεῷ.

— *Πάντες*. Ὅρισαι.

— *Ὁ Ἰωσήφ*. Ἔμεις εἶπατε πρῶτον, τί συνελθόντες βούλεσθε; τί θέλετε ἐνωθῆναι; τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν ὀρθοδόξων;

— *Οἱ Κύπριοι*. Ναί, καὶ τί γὰρ ἄλλο;

— *Ὁ Ἰωσήφ*. Ὡστε διηρημένοι ἐστέ.

— *Τινές*. Πάντως.

— *Ὁ Ἰωσήφ*. Τίς ὁ τὴν διαίρειν ταύτην ἐργασάμενος πρῶτος, ὁ Γερμανός;

— *Οἱ ὄλοι*. Ἀληθῶς.

— *Ὁ Ἰωσήφ*. Ἐκεῖνου δὲ διάδοχοι πάντες ὑμεῖς, ἢ οὐχ οὕτως;

— *Ὁ Ἀμμοχώστου*. Ἀλλὰ ναί.

— *Ὁ Ἰωσήφ*. Ἐκτοτε μέχρι τῆς δεῦρο πόσα ἔτη παρῆλθον;

— *Ὁ Λευκωσίας*. Ἐγγιστα τῶν διακοσίων.

— *Ὁ Ἰωσήφ*. Ἐζητήθη ποτέ πρὸς τινων τὸ πρᾶγμα τοῦτο διορθωθῆναι;

— *Τινές*. Οὐκ ἔχομεν σαφῶς παραστῆσαι.

— *Ὁ Ἰωσήφ*. Λοιπὸν πρῶτον δεῖ ἐξετάσαντας ἀκριβῶς καὶ ζητήσαντας σήμερον τίνα ἦν τὰ τὴν ἄχρι διακοσίων ἐτῶν παρεκτεινομένην ποιοῦντα διαίρειν, καὶ ταῦτα ἐκ μέσου ποιησαμένους, οὕτω τὴν ἔνωσιν ἀπεργάσασθαι, ὡς ἕως ἂν ἐκεῖνα συνίσταται, ταύτην προβῆναι ἀδύνατον· πῶς γὰρ μυρίων μεσεμβολούντων αὐτῇ, πρὸς τῇ καθ' ἡμᾶς, ἀληθῶς καὶ μὴ δοκοῦσα γενήσεται ἡ συνάφεια· ἢ πῶς οὐκ ἐστὶ καὶ τὸν τυχόντα λογιῶσθαι, ὅτι τὸ τοῖς παρελθούσι διὰ μέσου τῶν τοσοῦτων ἐτῶν πατριάρχαις καὶ ἀρχιερεῦσι παροραθῆν, ὡς ἀδυνάτως ἔχον πρὸς διορθωσιν παρωράθη καλῶς;

— *Ἐξαρχος*. Πῶς τοῦτο λέγεις ; οὐκ ἴσμεν σαφέστερον φράσον ἡμῖν.

— *Ὁ Ἰωσήφ*. Φημί, ὡσπερ ἐπὶ τῶν ἐμῶν ὧν ὄρατε δακτύλων, τοῦ λιχανοῦ καὶ τοῦ μέσου, καὶ ἀπλῶς ἐπὶ πάντων τῶν συναφθῆναι ἢ ἐν σπυδόντων γενέσθαι, ἕως ἄλλο τι τούτων μεταξὺ παρεμπίπτει, τοῦτο συμβῆναι ἀμήχανον, οὕτω καὶ ἐφ' ἡμῶν καὶ ὑμῶν, ἂν μὴ τὰ τὴν σύναψιν ἐμποδίζοντα ἐκβληθῆ, ἀληθεῖς ἡμᾶς ἐνωθῆναι ἀδύνατον.

— *Ὁ Λευκωσίας*. Καὶ τίνα εἰσὶ τὰ τὴν ἐνωσιν ταύτην γενέσθαι κωλύοντα ;

— *Ὁ Ἰωσήφ*. Ἑμεῖς, οἱ καὶ πράττοντες ἀκριδέστερον μᾶλλον ἡμῶν γινώσκετε, εἰπατε.

— *Ὁ Ἀμμοχώστου*. Ἐγὼ οὐδὲν οἶδα τοιοῦτον.

— *Ὁ Λευκωσίας*. Ἄλλ' οὐδ' ἐγώ.

— *Ὁ Ἰωσήφ*. Καὶ λοιπὸν ὄντος οὐδενὸς τοῦ κωλύοντος, ἐν ἴσμεν.

— *Ὁ πρῶτος παπᾶς*. Μαθόν, ἀμὴ τί ἐνι ;

— *Ὁ Ἰωσήφ*. Θέλετε ἵνα μετὰ ἀγάπης δεῖξω ὑμῖν τὰ μεσέμβολα, ἢ καὶ μέρος αὐτῶν ;

— *Πάντες*. Παρκαλοῦμεν εἰπέ.

— *Ὁ Ἰωσήφ*. Τὰ τὴν διαίρεσιν ταύτην ποιήσαντα καὶ ποιοῦντα, εἰσὶ μὲν καὶ ἄλλα μυρία, ἐξ ἐκείνων δὲ καὶ ταῦτα· ἀλλὰ μὴ δυσχεράνητε διεξιόντος μου τὰ ληθῆ.

— *Οἱ ὄλοι*. Κέλευσον, κύρι.

— *Ὁ Ἰωσήφ*. Ὅτι ὑμεῖς οἱ κατὰ καιρὸν διαδοχῆς τὰς ἐπίσκοπας τῆς Κύπρου διαδεχόμενοι, τὸν Ρώμης ἅγιον ὁμολογεῖτε καὶ τοῦ μακαρίου Πέτρου διάδοχον ἀληθῆ.

— *Ὁ ἠγούμενος*. Ὅχι.

— *Ὁ Ἰωσήφ*. Ἀλλὰ ναί.

— *Ὁ Ἀμμοχώστου*. Ναί, κύρι, ἀλλὰ λέγομεν «σωζόμενης τῆς πίστεώς μου».

— *Ὁ Ἰωσήφ*. Τοῦτο οὐδὲν ὑμᾶς ὠφελεῖ· ὅμοιον γὰρ ἐστίν, ὡς εἰ τις ἐρωτώμενος ὀρθοδόξων, ὁμολογεῖς ἀληθεῖς θεοὺς εἶναι τὰ εἰδῶλα ; ἢ τό γε μετριώτερον, στέργεις τὴν τῶν Ἀρμενίων δόξαν ; ὁ δὲ ἀποκρίνοιτο, ναί, σωζόμενης τῆς πίστεώς μου, θρησῶν, ὅτι ἡ προσθήκη αὕτη βοηθεῖ τούτῳ δῆθεν καὶ ἀναίρει τὴν ἐπάρατον ταύτην ὁμολογίαν· ἢ δὲ ἐστὶν ἀπᾶν σαφές· διὸ καὶ οὐδεὶς τῶν ἁγίων ποτέ τοιαύτην ἐφεύρεν ὁμολογίαν.

— *Ὁ Μυσίας*. Ἀλλ' ἐγὼ ἐπτακόσια ὀλοκότινα ξένια δούς οὐχ ὠμολόγησα, ὡς οἱ ἄλλοι, ἐν τῷ χειροτονεῖσθαι με.

— *Ὁ Ἰωσήφ*. Καὶ τί τοῦτο ; ἀλλ' οἱ συλλειτουργοί σου καὶ συνεπίσκοποι συνωμολόγησαν, καὶ αὐτὸς αὐτοῖς συνυπόκεισαι.

— *Ὁ Ἀμμοχώστου*. Ναὶ ἀληθῶς, πλὴν οὐκ ὀρθόδοξον αὐτὸν λέγομεν, ἀλλὰ μηδέποτε ἀντιστῆναι τῇ τῆς Ρώμης Ἐκκλησίᾳ προφανῶς διαβεβαιούμεθα καὶ ὑποτάσσεται ταύτῃ, καὶ γενομένης συνόδου τῶν δυτικῶν, χρεωστέιν ἀπαντῆσαι καὶ συμπράττειν αὐτῇ τὰ δυνατὰ, καθ' ὧν ἂν καὶ γένηται, καὶ τὰ πιστὰ τηρεῖν πρὸς τὸν Πάπαν ὁμολογοῦμεν· ὁμως πάντα κατὰ τὸ φαινόμενον μόνον· ἡμεῖς δ' αὐτοὶ ἐν ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν καὶ ταῖς ἐκκλησίαις ὡς θέλομεν οὕτω καὶ πιστεύομεν καὶ διάγομεν.

— *Ὁ Ἰωσήφ*. Ἐτι τοῦτο χεῖριστον τοῦ προτέρου, ὅτι ὑποτακτικοὶ καὶ δοῦλοι αἰώνιοι ἐγγράφως ὁμολογοῦντες καὶ διὰ στόματος διαρρηθῆν, κατὰ τὸ λανθάνον τοὺς πάντας, θαρρεῖτε πιστεῦειν ὀρθῶς καὶ σωτηρίαν ἐκδέχεσθε. Ὁ νεύματι μόνον τὸν Θεὸν ἀρνησάμενος ἀπωλεία ὑπόκειται· καὶ λόγοις καὶ ἤθεσι καὶ τρόποις καὶ γράμμασι κινδυνεύων περὶ τὴν πίστιν, πόθεν σχῆ παρρησίαν ; » κτλ.

§ 2. *Ἰγνατίου μοναχοῦ περὶ τῆς ἐν Θεσσαλονίκη μονῆς τῶν Λατόμων*. — Προεστημειώθη ἐν σελ. 32, ὅτι ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς μονῆς Κοσινίτζης σώζεται αὐτόγραφον τοῦ γνωστοῦ καλλιγράφου Θεοδώρου Ἀγιοπετρίτου, περιλαμβάνον περικοπὰς ἀποστολ. πράξεων καὶ ἐπιστολῶν. Τοῦτο, γραφὲν ἐν ἔτει 1307, εἶνε σχήματος δευτέρου καὶ σύγκειται ἐκ φύλ. 236 δισηλῶν. Ἀπὸ τοῦ φ. 230⁵—236² ἀναγινώσκειται τὸ ἐπόμενον τέως ἄγνωστον συγγραμμάτιον « *Διήγησις ἐπωφελῆς περὶ τῆς θεανύρακῆς εἰκόνης τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῆς φανερωθείσης ἐν τῇ κατὰ Θεσσαλονίκη μονῇ τῶν Λατόμων* » συγγραφείσα παρὰ Ἰγνατίου μοναχοῦ καὶ καθηγουμένου τῆς ἐν Θεσσαλονίκη μονῆς τοῦ Ἀκαπίου ». Τὴν διήγησιν ταύτην, ἐκδοθησομένην προσεχῶς ἐν ἐτέρῳ τεύχει, θεωρῶ ἀξίαν λόγου, ὡς συντελοῦσαν ἐπαρκῶς εἰς τὴν διασάφησιν τοπογραφικῶν καὶ ἱστορικῶν περὶ τῆς πόλεως Θεσσαλονίκης ζητημάτων, ἰδίᾳ δὲ εἰς τὴν τοπογραφίαν καὶ γένεσιν τῆς « *ἐντὸς τῆς μεγαλοπόλεως Θεσσαλονίκης σεβασμίας μονῆς τοῦ σωτήρος μου Χριστοῦ τῆς τοῦ Λατόμου* », ἧτις, κατὰ σωζόμενον χρυσόβουλλον λόγον τοῦ αυτοκράτορος Μιχαὴλ Παλαιολόγου (1275—1282), εἶχε παρ' αὐτοῦ δωρηθῆ τῷ Κομνηνοφει μοναχῷ Ἰωάσαφ τῷ Μυλιασηνῷ (ὄρα *Zachariae v. Lingenthal, Novellae constit. imperatorum post Justinianum*, σ. 601—604). Ἐν τῇ διηγήσει ταύτῃ ὀρίζεται καὶ ἡ τῆς μονῆς τοποθεσία, τοῦ συγγραφέως ὁμιλοῦντος περὶ Θεοδώρα, θυγατρὸς

τοῦ αὐτοκράτορος Μαξιμιανού, ἀσπασθείσης τὸν χριστιανισμὸν ὁπότε ὁ πατὴρ αὐτῆς «πρὸς τὸν ἐπὶ Σαυρομάτας πόλεμον παρασκευαζόμενος, τῇ Θεσσαλονικέων τρηκαῦτα περιωρύμῳ πόλει σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἐπεχωρήσας» (φύλ. κωδ. 231^α). Ἡ Θεοδώρα κρυφίως βαπτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου Θεσσαλονικῆς Ἀλεξάνδρου αὐτεῖται τὸν πατέρα δομηθῆναι αὐτῇ περὶ τὰ βορειότερά σου καὶ ἀναφερέστερα μέρη τῆς πόλεως, ἃ δὴ Λατόμα ἐγχωρίως ὀνομάζονται, διὰ τὸ τοὺς λίθους ἐκείθεν οἶμαι λατομισθῆναι τοὺς χρησίμους εἰς οἰκοδομὰς, οἶκον καὶ βαλανεῖον», (φ. 231^α — 232^β). Ὁ τόπος οὗτος ἦν προσετι ἀνυδρος «διὰ τὸ τραχὺ καὶ ἀρικμον» αὐτοῦ. Ἐνταῦθα ἀνήγειρε προφασίζομένη καὶ βαλανεῖον, ὅπερ, ἀπελθόντος τοῦ πατρὸς κατὰ τῶν Σαυροματῶν, ἀδιὰ τέχους τέλος ἐπιθείσα χρηστὸν ναὸν εὐθύς ἀνείπε τοῦτο Χριστοῦ καὶ ἱερὸν πνεύματος Θεοῦ καταγώγιον. Ὅθεν καὶ τὸν ἱερὸν προσκαλεσαμένη Ἀλέξανδρον καθιερωσαί τοῦτο κατεδυσώπησε, καὶ σταυρὸν ἰδίαις χερσὶ πρὸς τὴν βλάσιν τοῦ θυσιαστηρίου εὐσεβοφρόνως ἐγκαταπῆξασα· οὐ γενομένου, ζωγράφον αὐτῇ αὐτίκα ἀχθῆναι προστάττει καὶ ἐν τῇ πρὸς ἀνατολὰς ἀψίδι γραφῆναι τὴν ἁγίαν θεομήτορα, τὴν τοῦ γένους ἡμῶν δηλονότι μεσίτιν καὶ σώτειραν. Γραφομένης οὖν τῆς εἰκόνης καὶ ἤδη πρὸς πέρας τοῦ ἔργου βλέποντος, ὡς τῇ ὑστεραίᾳ ὁ γράφων παρεγένετο, ἦ καὶ πέρας ἐπιθήσειν τῇ γραφῇ ἐβουλεύετο. Ἀλλὰ προσέχειν ὑμᾶς ἀξίῳ (λέγει ὁ συγγραφεὺς Ἰγνάτιος μοναχός): ἀπὸ τῶν ᾧδε γὰρ τὸ τοῦ πράγματος ἀνακύπτειν φρικτὸν τεράστιον ἀρχεται. Ὅρᾳ γραφὴν ἐτέραν καὶ οὐ τὴν αὐτὴν πολὺ τὸ διάφορον ἔχουσαν καὶ παρηλλαγμένην ἀπὸ τῆς ὁμοιότητος, ἐν εἶδει ἀνδρικῶ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐπὶ νεφέλης φωτεινῆς καὶ ἐπὶ πτερυγῶν ἀνέμων ὀχούμενον καὶ περιπατοῦντα, ὡς ὁ θεὸς ψάλλει Δαβὶδ· καὶ γὰρ καὶ ἐπὶ τῶν τεσσάρων ἄκρων ταυτησί τῆς νεφέλης, τέσσαρες μορφαὶ ξένοι τῆς καθ' ἡμᾶς παντάπασιν ἀνεφάνησαν φύσεως, πτέρυγας περικειμέναι καὶ βιβλία ταῖς χερσὶν ἐπιφερόμεναι, ἄνωθεν μὲν ὡς ἐν εἶδει ἀνθρώπου καὶ ἀετοῦ, κἄτωθεν δὲ λέοντός τε καὶ βοός· ἃς δυνάμεις θεαίας ὁ προαιρούμενος εἰκάζειν, εἰκότως οὐκ ἂν ἀπορήσειεν ὡς τῷ τὰ θεῖα σοφῶ Διονυσίῳ δηλοῦνται σαφέστερον· ἀλλὰ καὶ γράμματα πρὸ τῶν ποδῶν τῆς ἱεράς ταύτης μορφῆς, ἔτι γε μὴν καὶ τῷ βιβλίῳ, ὃ τῇ λαίᾳ χειρὶ ἐπεφέρετο—τὴν γὰρ δεξιὰν ἀνατεταμένην εἶχεν ὡς εἰς τὸν οὐρανὸν—εὐρέθησαν, ἔχοντα

ἐπὶ λέξεως οὕτως: «Τὰ μὲν πρὸ τῶν ποδῶν πηγὴ ζωτικῆ, δεκτικῆ, θρεπτικῆ ψυχῶν πιστῶν ὁ πανέντιμος οἶκος οὗτος εὐξαμένη ἐπέτυχον· ἐπιτυχοῦσα ἐπλήρωσα ὑπὲρ εὐχῆς, ἧς ὁ Θεὸς τὸ ὄνομα». Τὰ δὲ τοῦ βιβλίου· ἀΐδου ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐφ' ὃν ἠλπίζομεν καὶ ἠγαλιώμεθα ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ ἡμῶν, αὐτὸς δώσει ἀνάπαυσιν τῷ οἴκῳ τούτῳ». Πρὸς ἐπὶ τούτοις καὶ δύο τῶν προφητῶν, Ἰεζεκίηλ αὐτοῖς καὶ Ἀββακούμ τὰ ὀνόματα, ὡς ὑπὸ τῆς ἐκπληξέως τῶν ὀρωμένων θαμβούμενοι, ἔξω τῆς νεφέλης ἐξ ἑκατέρου μέρους εἰστήκεισαν. Καὶ οὐδὲν ἕτερον τὰ τότε ὀρώμενα ἦν ἢ ἐκπληξις καὶ δέος καὶ ἀπορία θάμβους μεστή. Ταῦτ' ἰδὼν ὁ γραφεὺς καὶ ἀρσίσχ συσχεθεὶς, διὰ τινος τοῦτο τῇ Θεοδώρα δηλοῖ· ἢ δὲ δρομαίως ὡς εἶχεν εὐθύς παραγενομένη, καὶ πρὸς τὴν ὄψιν καὶ αὐτῇ ὡς εἰκὸς ἀπορήσασα ἐνετείλατο τῷ γραφεὶ μηδὲ ὡς αὐτῆ ἔτι τὴν χεῖρα ἐπενεγκεῖν, μηδὲ τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου ἐκτυπώματος τὸ σύνολον ἀψασθαι. Καὶ ἦν οὕτως ἔκτοτε τὸ θεῖον ἐκτύπωμα τοῦτο θεραπεύουσα καὶ τιμῶσα καὶ διὰ παντός πρὸς ἐκεῖνο τὸν νοῦν ἀνατείνουσα» (φ. κωδ. 232^β — 233^γ). Ἀλλὰ βραδύτερον, γνωσθείσης τῆς ἐκχριστιανίσεως τῆς Θεοδώρας, αὐτῇ μὲν, διαταγῇ τοῦ πατρὸς, ἀπετελειώθη ἐν φυλακῇ, τὸ δὲ ἱερὸν βαλανεῖον παρεδόθη τῷ πυρί, μόνου τοῦ τοῦ Σωτῆρος ἐκτυπώματος οὐδὲν παθόντος, «ὡς ἀπλήγθη ἐς ὕστερον»· διότι ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ εἰκονομάχου Λέοντος τοῦ Ἀρμενίου—ἀήνικα καὶ τοῦτο δὴ τὸ πολυθρύλητον ἱερὸν τὸ εἰς τύπον δῆθεν βαλανείου οἰκοδομηθέν. . . εἰς ὄνομα τοῦ προφήτου Ζαχαρίου μετωνομάσθη καὶ εἰς μοναστήριον ἀποκατέστη» (φ. 234^γ) — μοναχός τις Σενούφιος ὀνομαζόμενος ἀφίκετο ἐξ Αἰγύπτου εἰς Θεσσαλονικίην, καὶ δι' ὀπτασίας ἀνκαλύπτει τὸ προπεριγραφέν τοῦ Σωτῆρος ἐκτύπωμα, κεκαλυμμένον ἐπὶ αἰῶνας διατελέσαν ὑπὸ τιτάνου καὶ ἀόπτῆς πλινθέσεως» (φ. 235).

§ 3. Μάρκου Εὐγενικοῦ μονοψῆδι ἐπὶ τῇ ἀλώσει Θεσσαλονικῆς ἐν ἔτει 1430.—Τὴν τῆως ἄγνωστον ταύτην μονοψῆδιαν ἀνέγνων ἐν τῷ προπεριγραφέντι αὐτογράφῳ τεύχει Μάρκου τοῦ Εὐγενικοῦ (σ. 36), ἐν φ. 82^α — 91^β. Ὁ συγγραφεὺς θρηνηθῶν γερούς, ἐκτραγωδεῖ μετὰ χάριτος ἅμα καὶ ζωηρότητος τὰ ἐπελθόντα τῇ πόλει δεινὰ, ἧς καὶ τὴν ἄλωσιν ᾧδε πως ἱστορεῖ. «Ἄλλ' ἐπανακτέεν τὸν λόγον ἐπὶ τὰ πρότερα καὶ τὸν θρῆνον ἐξεργαστέον, εἰ συγχωρήσοι τὸ πάθος καὶ μὴ διακόψοι τοῦ πρόσω τῆς καρδίας τὸ ἄλγημα. Ἐκαμνεν ἢ βελτίστη πάλαι (=ἡ

Θεσσαλονίκη), καί, καθάπερ θῆρ εὐγενῆς ἐν ζωγρῷ κατακεκλεισμένος, ἔδυσθανάτει καὶ οὐκ ἔφερε τὴν ἐπίρρειαν. Ἦν ἄγαστο τὴν ἔλευθερίαν οὐκ ἀποδόσθαι μὲν εἰς τὸ παντελές, ἀλλ' οὐδ' ἔχειν, ὑπὸ δεσπόταις γενομένη μὴ ὁμοφύλοις. Ἐώρα τὰ ἑαυτῆς τέκνα τῶν ἀγκαλιῶν δισταχόμενα καὶ ἄλλους ἀλλαχοῦ σκιδναμένους ὡς ἕκαστον ἔτυχεν, ἀλλ' οὐδέπω τὸ μέλλον κακὸν συμβαλεῖν εἶχεν, οὐδὲ συνειναι τελείως, ὡς προοίμια ταῦτα θυμοῦ καὶ τὸ τῆς ὀργῆς τρυγίαν ὅλον ἐκπίπτει· τὰχ γὰρ ἂν τι πρὸς σωτηρίαν ἐπενόησε πλέον. Ἀφῆρηθ ποιμένος ἀγαθοῦ καὶ προστάτου, τὸ βιοῦν μεταλλάξαντος, οὐδ' ἐντεύθεν συνῆκεν. Οὕτως ἀμεριμνοῦση καὶ τῶν μελλόντων οὐδὲν διορώση, προσέβαλεν ὁ πόλεμος ἐξαπίνης οὕτως ὀξύς τε καὶ χαλεπός, ὡς αὐτίκα πᾶσαν ἐκκόψει σωτηρίας ἐλπίδα· καὶ εἰ μὴ τὸ ἔνδον οὐ συνεχῶρει κακόν, τὰχ ἂν τὸ ἐξω κουφότερον ἐγεγόνει· καὶ τοὺς πολεμίους ἐπὶ συμβάσεσιν ὑποδεξαμένη, μετριωτέρων αὐτῶν ἔτυχεν. Ἀλλὰ γὰρ ὁμοίον τι πέπονθεν ἔλευθερᾷ γυναικὶ καὶ ἐντίμῳ, χαλεποῖς ἀντρασταῖς ἐκδοθείσῃ καὶ ἀλλήλοις ἀπεχθεστάτοις, ὧν ἑκατέρου ταύτης ἀντεχομένου, διεσπάσθη πρότερον ὑπ' αὐτῶν ἢ θατέρου τούτων ἐγένετο. Πάντα μὲν ἐκκεκάλυπτο τὰ πρὸ ἄστειος ἀνδράσι καὶ ἵπποις καὶ βέλεσιν, ἐκ θαλάττης εἰς θάλατταν κατὰ τὸ συνεχές ἐπικεχήμενοι. Ἐσφάδαζον δὲ οἱ βάρβαροι τοῖς θυμοῖς, καὶ μόνον οὐ τῶν σαρκῶν αὐτῶν ἀπογεύσεσθαι διηπειλοῦν· οὐ γὰρ ὀλίγων αὐτῶν, οὐδ' οὕς ἔτυχεν ἀπεβίβοντο τοῖς προτέροις πολέμοις, ἀσπίς μὲν ἀσπίδ' ἔρειδε καὶ κόρυς κόρυιν, ἔφριττε δὲ γῆ θημειαις ἐγγείησι. Βέλη δὲ ἀφιέμενα νέφος ἐποίει καὶ καινὴν τινα σκιάν τοῖς μαχομένοις παρεῖχεν. Ἐμάχοντο δὲ οἱ ἐπὶ τοῦ τείχους, προθυμίας μὲν οὐδὲν ὑφιέντες — οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἐν τοσοῦτοις δεινοῖς τοῦ θυμοειδοῦς ἐξελάθοντο καὶ εὐγενοῦς καὶ γενναίου — πλήθει δὲ τοσοῦτον ἐλασσοῦμενοι τοῦ εἰκότος, ὡς μηδ' ἐπαρκεῖν ταῖς ἐπὶ ἄλλεσι πύλαις ἕνα κατὰ μίαν ἴστασθαι. Οὕτως ἦσαν ὀλίγιστοι καὶ τοσοῦτῳ νέφει πολέμου τὸ παρὰ πᾶν οὐκ ἀξιόμαχοι· τῶν γὰρ Λατίνων οἱ πλείστοι πρὸς ταῖς ναυσὶν ἦσαν ὑπ' ἀδηλίας καὶ φόβου τοῦ μελλόντος, καὶ ἐσχέλευον ἐπὶ μετεώρου, τὰ πρὸς φυγὴν ἔτοιμοι. Τοιούτων ἄρα προμάχων ἢ θαυμαστὴ πόλις ἔτυχε. Τί δεῖ τὰ πολλὰ λέγειν; οὐ γὰρ ἦσαν ἄτρωτοι καὶ ἀνούτατοι βέλεσιν, οὐδ' ἐκ χαλκοῦ καὶ σιδήρου συνεπεπήγει τού-

τοῖς τὰ σώματα, κατατοξευθέντες, οἱ πλείους, ὡς ἀπόμαχοι γεγονέναι τοῖς τραύμασιν, οἱ δὲ καὶ θανάτῳ προαρπασθέντες ἐνέδωκαν τοῖς βαρβάρους εἰσχυθῆναι μέσης ἡμέρας κατὰ πολλὰ μέρη, διὰ κλιμάκων προσαναβᾶσι· τὰ δὲ ἐξῆς ἔρρυσαν μὲν ἐκεῖ ποταμοὶ μορμύροντες ἐξ αἰμάτων, βείτωσαν δὲ ἐνταῦθα πηγαὶ δακρύων, καὶ ἐξ ἀμφοῖν ὁ κλάμος βέψας τὰ τῶν κακῶν ἐξάσιχα χαραττέτω. Οἶμαι δέ, εἰ καὶ τὸ μέλαν ἐν χρήσει πρότερον ἦν, νῦν ἂν εἰκότως ἐξευρεθῆναι προσῆχον, χρῶμα συμφορῶν τοιούτων ἀπαγγελία. Τίποτε ἀνέσχεας, ἦλιε, μέλλων ὄψεσθαι τοσαῦτα κακά; τί μὴ ἔσθης, οὐρανέ, τῆς ἀκαμάτου κατὰ κύκλον φορέας. ἦν ἐπὶ σωτηρίᾳ τοῦ παντός αἰεὶ ποιούμενος, ἐπ' ἀπωλείᾳ Θεσσαλονίκης οἶμοι τότε περιελήλυθας; τί μὴ σκότος ἐγένετο μεσοῦσης ἡμέρας, οἷον δὴ πρότερον τοῦ ἐμοῦ σταυρουμένου Δεσπότου καὶ τοῦ παντός συγκίνησις καὶ σεισμός; Ὡς ἀπόλοιτο ἡ ἡμέρα ἐκείνη, δικαιοτέρον ἢς Ἰωβ κατηράσατο! μὴ λογισθεῖν ἐν ἡμέραις αἰῶνος! εἶη δὲ Θεῷ καὶ ἀνθρώποις ἐπικατάρατος! Οἱ μὲν ἀντιστάντες αὐτοῖς ἐντός γενομένοις — ἦσαν δὲ οὐκ ὀλίγοι τῶν πολιτῶν, οἷς ὁ θάνατος ὑπὸ μεγαλοψυχίας ἔρμαιον ἐνμίσθη, καὶ τῶν ἐκ Κρήτης συμμάχων ἔνιοι — κατεκόπησαν ὑπ' αὐτῶν, ἐντάφιον οὕτω καλὸν ἐπαγόμενοι τὴν ἀνδρίαν· οὐ γὰρ ἀσπουδαί γε καὶ ἀκλειῶς ἀπώλοντο, καὶ τὸ δικαφυγεῖν τὰ ἐξῆς τῶν δεινῶν· οἱ δὲ τῶν πραγμάτων κύριοι ταῖς ναυσὶν κίσχυρως ἀνεχώρουν, ὡς ὠφελόν γε κἀκείνοι τὴν ἐς Ἄδου φέρουσαν πρότερον· τοῦ δὲ λοιποῦ πλήθους, οἱ μὲν πρὸς ἱεροῖς ἦσαν, οἱ δ' ὑπ' ἀπορίας ὅποι τύχοι καταληφθεὶς ἕκαστος, ἔτερι πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ τὰς ναῦς ἠπείγοντο μὲν, ἐπείχοντο δὲ καταλαβοῦσι τοῖς παλαμναίοις· οἱ δὲ πολλοὶ σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις οἴκοι καθῆντο συσπειραθέντες, ὡς ἅμα δουλεύσοντες ἢ τεθνηζόμενοι» κτλ.

Τὸ μικρὸν τοῦτο ἀπόσπασμα τίθεται ἐνταῦθα πρὸς κατὰδειξιν τῆς χρησιμότητος τῆς τοῦ Εὐγενικοῦ μονωδίας, ἣν ἐπιφυλάττομαι νὰ ἐκδώσω ἐν καιρῷ μετὰ διασαφητικῶν σημειώσεων¹.

1) Κατωτέρω ὁ Μάρκος Εὐγενικός θρηνεῖ τὴν βεβήλωσιν τοῦ ναοῦ τοῦ μεγαλομάρτυρος Δημητρίου καὶ τὸν ἐξανδραποδισμὸν τῶν κατοίκων ἐν τέλει δὲ ἀναζητεῖ τὴν ἐξίγησιν τοῦ ἐπελήθοντος τῆς Θεσσαλονίκης, κακοῦ.

Περὶ Δανιὴλ μητροπολίτου Σμύρνης καὶ εἶτα Ἐφέσου.

Αἱ ἐν τῇ μονῇ Κοσινίτζης ἔρευναί μου συντελοῦσι καὶ εἰς ἐπαρκῆ λύσιν σπουδαίου χρονολογικοῦ ζητήματος, περὶ τῆς ἐποχῆς δηλονότι καθ' ἣν ἤκμασεν ὁ μητροπολίτης οὗτος¹. Πρὸ διετίας περίπου ἡ ἐν Πετροποῦλει Παλαιστινιακὴ εἰταιρία κατεχώρισεν ἐν τῷ Γ' τόμῳ τῶν δημοσιεύσεων αὐτῆς *Περίοδον τῶν ἁγίων Τόπων* ὑπὸ Δανιὴλ μητροπολίτου Ἐφέσου². Ἡ ἔκδοσις αὕτη, ἐπιμελῶς γενομένη καὶ σχολιασθεῖσα ὑπὸ τοῦ κ. Γαβριὴλ Δεστούνη, εἶνε ἀξιόσυστατος πᾶσι τοῖς ἀσχολουμένοις περὶ τὴν τοπογραφίαν καὶ ἱστορίαν τῶν Ἱεροσολύμων. Γνωστὸν δὲ ὅτι ἡ πρώτη τῆς *Περίοδου* ἔκδοσις ὀφείλεται τῷ Mingarelli³. δευτέραν συντεταγμένην ἔκδοσιν φιλοπονήσας ὁ Ἀνδρέας Μουστοξύδης κατεχώρισεν ἐν τῷ *Ἐλληνομνημοῖ* (Ἀθῆν., 1843, σ. 181—193). Ἐτέρα δὲ πάλιν πλήρης ἔκδοσις διπλαθοῦσα, φαίνεται, τὸν κ. Δεστούνην, ἐγένετο ὑπὸ Ἰ. Βελλοῦδου, ἐφόρου τῆς Μαρκανθῆς βιβλιοθήκης⁴. Τὸν χρόνον ὁμοῦς τῆς συγγραφῆς τῆς *Περίοδου* οὐδεὶς τῶν προειρημένων ἔκδοτῶν ἠδυνήθη μέχρι σήμερον νὰ καθορίσῃ.

Ἐν τῇ 1 καὶ 2 § ὁ Δανιὴλ ἀναφέρει, ὅτι, μητροπολίτης ὢν τῆς Σμύρνης, ἐπεχείρησε ταξιδίον προτροπῆ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Μάξιμου, ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ ἐπισκερθῇ τὰ λοιπὰ τρία ἐν Ἀνατολῇ ἡμέτερα πατριαρχεῖα, χάριν συνοδικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν τιμῶν ὑποθέσεων. Ὁ Κωνσταντῖνος Οἰκονόμος, ἐκδοῦς πρὸ 33 ἐτῶν ἀξιόλογον βιβλίον περὶ Ἱεροσολύμων, ὑποτίθησιν, ὅτι ὁ παρὰ Δανιὴλ ἀναφερόμενος Μάξιμος ἦτο ὁ πατριάρχης Μάξιμος Α', κατ' ἀκολουθίαν δὲ χρονολογεῖ καὶ τὸν Δανιὴλ τῷ 1221 ἔτει⁵, καίτοι ἠδύνατο νὰ συγγρατῆ-

σῃ αὐτὸν ἢ προμνησθεῖσα ἔκδοσις τοῦ Μουστοξύδου, ὅστις ἱκανὰ ἔτη πρότερον ὀρθῶς εἶχε διατυπώσει ὑπόθεσιν, ὅτι ὁ Δανιὴλ ἔζη κατὰ τὴν ΙΕ' ἑκατονταετηρίδα¹. Τὴν ὑπόθεσιν δὲ αὐτοῦ παρεδέχθησαν ὁ Βελλοῦδος καὶ ὁ Δεστούνης, τοῦ μὲν προσδιορίσαντος ὡς χρονολογίαν τῆς *Περίοδου* τὸν Μάξιμον Β', τοῦ δὲ τὸν Μάξιμον Γ (1493—1499). Ὁ κ. Δεστούνης ὁμοῦς, καίτοι ἀγνωῶν τὴν τοῦ Βελλοῦδου ἔκδοσιν, ὀρθῶς ὑπετύπωσεν, ὅτι τὸ περὶ τῆς χρονολογίας ζήτημα τοῦ Δανιὴλ δὲν θεωρεῖ λελημέων (ἐν σ. V τοῦ προλόγου)

Δύο μικρὰ εὐρήματα ἐπιτρέπουσί μοι σήμερον νὰ δώσω ἐπαρκῆ τοῦ ζητήματος τούτου λύσιν. Ἐν πρώτοις ὀφείλω νὰ παρατηρήσω, ὅτι ἐνῶ ὁ συγγραφεὺς λέγει ῥητῶς ὅτι ἦτο μητροπολίτης Σμύρνης, ὁ τίτλος τῆς *Περίοδου* ὀνομάζει αὐτὸν μητροπολίτην Ἐφέσου. Ὁ Μουστοξύδης φρονεῖ, ὅτι ἡ φαινομένη ἐνταῦθα διαφορὰ πηγάζει αἴτε ἐξ ἀβλεψίας τοῦ ἀντιγραφέως, εἴτε διότι (ὁ Δανιὴλ) μετετέθη εἰς ἄλλην ἐπαρχίαν». Κατ' ἀκολουθίαν δὲ καὶ ὁ κύριος Κ. Σάθας παραδέχεται αὐτὸν πρῶτον μὲν ὡς μητροπολίτην Ἐφέσου, εἶτα δὲ ὡς Σμύρνης². Ἀλλὰ τοῦτο δὲν φαίνεται ὀρθόν, διότι σπανίως καὶ μέλιστα ὑπὸ εἰδικούς κανονικούς ὄρους μετατίθεται μητροπολίτης ἀνωτέρως ἀριθμητικῆς τάξεως εἰς κατωτέραν. Κατὰ τὰ *Notit. episcopatum* (ἐκδ. Parthey) καὶ τὴν ἐτι καὶ νῦν ἰσχύουσαν τάξιν, ὁ μητροπολίτης Ἐφέσου εἶνε δευτερόθρονος, ἐνῶ ὁ τῆς Σμύρνης εἶνε 53^{ος} τῆ τάξει. Ὡστε εἶνε λίαν πιθανὸν ὅτι ὁ ἀντιγραφεὺς τῆς *Περίοδου* ἐσημείωσεν ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τὸ ἀνώτερον ἀξίωμα, εἰς ὃ ἄλλως βραδύτερον προεβίβασθη ὁ Δανιὴλ.

Ταξινομῶν τοὺς ἐν τῇ μονῇ Κοσινίτζης σωζομένους κώδικας κατέταξα ὑπ' ἀριθ. 223 χαρτῶν τεύχως 16^{ος} σχήματος, συγκείμενον ἐκ 216 φύλλων καὶ περιλαμβάον ὠραῖον ἀντίγραφον τετραευγγέλιου, ὀφειλόμενον τῇ γραφίδι τοῦ ἡμετέρου Δανιὴλ, μητροπολίτου ὄντος Σμύρνης, ὡς δείκνυσιν ἡ προσημειωθεῖσα (σ.

1) Ὁρα P. Bésobrazov ἐν Revue Archéologique, 1886, τ. VII. σ. 310.

2) Православнии Палестинскии сворники. Томъ III, выпускъ второй. С. Петербургъ, 1884.

3) J. A. Mingarelli, Graeci cod. mss. apud. Nanianos asservati. Bologna, 1784, σ. 282 κέ.

4) Δανιὴλ μητροπολίτου Ἐφέσου δι' ἡγήτης καὶ περίοδος τῶν ἁγίων Τόπων. Ἐπιμελεῖα Ἰ. Βελλοῦδου. Ἐνετίτσει, 1875.

5) Κωνσταντῖνου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων, Σιωνίτης Προσκυνητής. Ἀθῆν., 1850, σ. 109—110.

1) Ἐλληνομν. σ. 181.

2) Κ. Σάθας, Νεοελλ. Φιλολογία, σ. 103.

32) ἐν τέλει τοῦ τεύχους ἰδιόχειρος σημειώ-
σις· «Θεοῦ τὸ δῶρον, καὶ τοῦ Σμύρνης Δανιήλ
πόρος.· ἐν ἔτει ς' Ϟ' ἰν' (δικτιῶν) ὁς δ'».
Ὁ γραφικὸς χαρρακτῆρ τοῦ χειρογράφου τούτου
ὑπέμνησέ με τὸν χαρρακτῆρα περιγραμνοῦ ἐγ-
γράφου τοῦ 1486 ἔτους, διατηρουμένου ἐν τῷ
ἀρχεῖῳ τῆς ἐν Λέσβῳ σεβασμίας μονῆς τοῦ
Λειμῶνος καὶ γεγραμμένου ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Δα-
νιήλ, μητροπολίτου ἤδη ὄντος Ἐφέσου καὶ
ἐξάρχου καθολικοῦ πάσης νήσου Μιτυλήνης».
Ἀμφότερα λοιπὸν αἱ χρονολογίαι, 1471 καὶ
1486, συντελοῦσι νῦν ἐπαρκῶς καὶ εἰς τὸν
ὀρισμὸν τοῦ ἔτους, καθ' ὃν ἐγράφη ἡ Περίοδος
τῶν ἀγίων Τόπων.

Μεταξὺ ἀμφοτέρων τῶν ἐτῶν τούτων τὸν
πατριαρχικὸν οἰκουμενικὸν θρόνον εἶχε κοσμή-
σας καὶ ὁ Μάξιμος Β', ὅστις, κατὰ τὴν πατριαρ-
χικὴν ἱστορίαν τοῦ Θεοδοσίου Ζυγομαλά, τὴν
ἐκδοθεισάν ὑπὸ Κρουσίου, διώκησε τὴν ἐκκλη-
σίαν ἐπὶ ἐξ ἔτη, ἅτινα ὁμῶς ἀγνοοῦνται ἄχρι
τουδε· διότι ὁ μὲν Μελέτιος ὁ Ἀθηνῶν, ἐκ-
κλησιαστικὸς ἱστορικὸς συγγραφεὺς τοῦ ΙΗ'
αἰῶνος, ὀρίζει ὡς πρῶτον ἔτος τῆς τοῦ Μαξί-
μου Β' πατριαρχίας τὸ 1481, ὁ δὲ Κομνηνὸς
Ἰψηλάντης τὸ 1488, ὁ δὲ Ζαχαρίας Μαθᾶς
τὸ 1482, ὁ δὲ Κύριλλος Δαυριώτης τὸ 1485.
Ἄλλοι δὲ, ὁ Μανουὴλ Γεδεών, ἀξιοῖ ὅτι ὁ Μά-
ξιμος Β' ἀνήλθε τὸν πατριαρχικὸν θρόνον τῷ
1479 ἔτει. Ταῦτα πάντα ἀκούσι ν' ἀποδεί-
ξωσιν, ὅτι καὶ ἡ τοῦ Μαξίμου Β' χρονολογία
εἶνε ἀσαφής. Προαπεδείχθη ὁμῶς (σ. 18), ὅτι
διαλευκνίει αὐτὴν τὸ ἀνευρεθὲν πρωτότυπον
σιγγίλιον τοῦ Μαξίμου Β', ὅπερ χρονολογοῦ-
μένον τῷ 1477 ἔτει δίδωσι ἀφορμὴν εἰς τὸ
νὰ θεωρηθῆ ἄξιόπιστος συγγραφεὺς ἀνεκδότου
χρονολογικοῦ πίνακος τῶν πατριαρχῶν Κων-
σταντινουπόλεως ὁ Παγκράτιος Δημάκης, ὅστις
τὴν τοῦ Μαξίμου Β' πατριαρχίαν ὀρίζει ἀπὸ
τοῦ 1476 ἔτους. Ἡ δὲ χρονολογία αὕτη ἐπι-
τρέπει πάλιν νὰ ἐπαληθεύσῃ ἡ τοῦ συγγρα-
φέως τῆς παρὰ Κρουσίῳ ἐκκλησιαστικῆς ἱστο-
ρίας περὶ ἐξαετοῦς πατριαρχίας πληροφoρία·
διότι ὁ Δημάκης παρατείνει ταύτην μέχρι τοῦ
1482 ἔτους, ἧτοι μέχρι τῆς εἰς τὸν ὀσμανι-
κὸν θρόνον ἀναβάσεως τοῦ σουλτάνου Βαγια-
ζήτ, ὅτε καὶ ἡ τοῦ Ζυγομαλά ἐκκλησιαστικῆ
ἱστορία ὀρίζει τὸ τέλος τῆς τοῦ Μαξίμου Β'
πατριαρχίας¹.

Ἐκ τῶν προσημειωθέντων ἀποδείκνυται

σαφῶς, ὅτι ἡ Περίοδος δὲν ἐγράφη ἐπὶ Μαξί-
μου Β', ὡς ὑποτίθησιν ὁ κ. Δεστούνης, ἀλλ' ἐπὶ
τοῦ Μαξίμου Β'. Ἄνευ δὲ φόβου ἀντιρρήσεως
τινος δύναται νὰ διατυπωθῇ

1^ο ὅτι ὁ Δανιήλ ὑπῆρξε μητροπολίτης
Σμύρνης ἐπὶ ἱκανὰ ἔτη, ὀριστικῶς δὲ ἀπὸ
τοῦ 1471 μέχρι τοῦ 1476 ἔτους, καθ' ὃ
ἀνήλθε τὸν θρόνον ὁ Μάξιμος Β', ἀνὴρ προο-
ρατικὸς, βέκτης καὶ πεπαιδευμένος, ὅστις διὰ
τὴν τότε ἀνώμαλον τῆς καθόλου Ἐκκλη-
σίας κατάστασιν ἐνέκρινε, πιθανῶς εὐθὺς
ἐν ἀρχῇ τῆς πατριαρχίας του (1476—
77), νὰ προτρέψῃ τὸν Δανιήλ ἵνα ἐπισκεφθῇ
τὰ τρία πατριαρχεῖα, καὶ ἐκ τοῦ σύγγεγυς νὰ
ἐξετάσῃ τὴν κατάστασιν αὐτῶν, συνεννοούμε-
νος μετὰ τῶν οικείων πατριαρχῶν, «τοῦ και-
ροῦ τοῦτο ἀπαιτοῦντος», ὡς ὀρθῶς λέγει καὶ
αὐτὸς ὁ Δανιήλ εἴκοσι καὶ τέσσαρα μετὰ τὴν
ἄλωσιν ἔτη.

2^ο ὅτι ὁ Δανιήλ ἐπανελθὼν εἰς Κ/πολιν
καὶ δούς λόγον τῶν πράξεών του, ἠμείβη ὑπὸ
τῆς Ἐκκλησίας διὰ τῆς εἰς τὸν θρόνον Ἐφέσου
προαγωγῆς του. Ὅτι δὲ τοιαύτη ἀμοιβὴ ἦτο
δικαίη οὐδεὶς δύναται ν' ἀρνηθῇ, ἐπειδὴ χάριν
τῆς Ἐκκλησίας ἐπιχειρήσας κατὰ τὴν ἀνώμα-
λον ἐκείνην ἐποχὴν περιοδεῖαν ἀνὰ μέσον χω-
ρῶν βραβάρων ὑπέστη ὁ Δανιήλ κινδύνους καὶ
ἀγῶνας, οὓς δύσκολον ἦτο ν' ἀναλάβῃ πλην
αὐτοῦ ἕτερος.

Ὁ Δανιήλ ὑπερέτῃσε τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ὡς
μητροπολίτης Ἐφέσου ἐπὶ ἱκανὰ ἔτη. Ὁ συγ-
γραφεὺς τῆς παρὰ Κρουσίῳ ἐκκλησιαστικῆς
ἱστορίας πληροφορεῖ ἡμᾶς, ὅτι, θανόντος τοῦ
Μαξίμου Β' (1482), ὁ Δανιήλ ἀρίκειτο εἰς
Κ/πολιν ἵνα συμμετάσχῃ τῶν ἐργασιῶν ἐκτά-
κτου συνόδου περὶ ἐκλογῆς διαδόχου πατριαρ-
χου¹. Παρουσίασεν ἔτι εἰς τὴν ἐν ἔτει 1484
μεγάλην τοπικὴν σύνοδον (συστάσαν, ὡς γνω-
στὸν, ἐπὶ ἀνατροπῇ τῆς Φλωρεντινῆς συνόδου)²,
ἧς τὸν τόμον ὑπέγραψε καὶ ὡς καθολικὸς το-
ποτηρητὴς τοῦ ἀγιωτάτου πάπα καὶ πατριάρ-
χου Ἀλεξανδρείας κὶρ Γρηγορίου³.

Ἄνευρίσκειται ὁ Δανιήλ ὡς μητροπολίτης

1) Turcograeciae σ. 138. «Ἦτον δὲ τῷ καιρῷ
ἐκείνῳ ἀρχιερεὺς χρησιμώτατος ὁ Ἐφέσου, κύριος
Δανιήλ· ὁ ὅποιος ἦτον πολλὰ λογιώτατος».

2) Α. Δ η μ η τ ρ α κ ο π ο ὐ λ ο υ, Ὁρθόδοξος
Ἑλλάς σ. 121.

3) Α. Δ η μ η τ ρ α κ ο π ο ὐ λ ο υ, Ἐγχειρίδιον
περὶ τοῦ πρωτείου τοῦ πάπα Ναθαναήλ τοῦ Χύχα.
Ἐν Λειψίᾳ, 1869, σ. θ'—ιγ'.

1) Turcograeciae σ. 138.

Ἐφέσου καὶ τῷ 1486, κατὰ τὸ ἐπόμενον αὐτόγραφον ἔγγραφο· ὥστε ὁ Δανιὴλ ἐχρημάτισε καὶ τῆς Ἐφέσου μητροπολίτης, εἰ μὴ ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 1476 ἔτους, τοῦλάχιστον ἀπὸ τοῦ 1477 μέχρι τοῦ 1486 ἔτους, καθ' ὃ βλέπομεν αὐτὸν ὠνομασμένον καὶ ἔξαρχον πάσης νήσου Μιτυλήνης. Τῷ αὐτῷ Δανιὴλ ἀναφέρεται ἀναμφιβόλως καὶ ἡ ὑπ' ἐμοῦ ἐκδοθεῖσα δευτέρα τοῦ Θεοφάνους Μηδείας ἐπιστολή¹, ἧς ἡ χρονολογία, κατὰ τὰ προλεχθέντα, δεόν πιθανῶς νὰ ὀρισθῇ μεταξύ τῶν ἐτῶν 1477—1486 ἢ καὶ μικρὸν βραδύτερον².

Τὸ προμνησθὲν αὐτόγραφον ἔγγραφο τοῦ Δανιὴλ γέγραπται ἐπὶ φύλλου λεπτῆς μεμβράνης (0,214 ὑψ. 0,204 πλάτ.), περιλαμβάνον 14 γραμμὰς· μεταγράφεται δὲ ὧδε ἀπαρχλάκτως³.

«† Ἐπειδὴ πατριαρχικῶ τιμίῳ γράμματι³ τοῦ ἁγιωτάτου κυροῦ Συμεῶν ἐκείνου Ἐλαβε πᾶσαν ἄδειαν ἢ τοῦ πρώην οἰκονόμου Μιθύμνης παπῆ κϋρ Ξενητοῦ γυνὴ ἵνα εἰσάγῃ ἱερέα ἥντινα βούλεται εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν ὄντινα ἡγόρατε παρὰ τῆς ἐξουσίας τῶν νῦν κατακυριεύοντων τῆς νήσου Μιτυλήνης μὴ ἔχοντος ἄδειαν τοῦ ἱερωτάτου μητροπολίτου Μιθύμνης ἐξουσιάζειν τοῦ τοιοῦτου ναοῦ, ἢ τί τῶν αὐτῆς προσόντων λαμβάνειν ἐξουσιαστικῶς, εἰ μὴ μόνον ἔχειν τὸ ἑαυτοῦ μνημόσυνον ἐν τῷ τοιοῦτω ναῷ, καὶ τὸ σῦνηθε; κανονικὸν δέχεσθαι παρὰ τοῦ τοιοῦτου ἱερέως. ταῦτα ἐπεὶ οὕτω καὶ δίκαιον ἐστὶ

1) Ἴδε Α. Η. Κεραμέως, Ἑλλην. ἀνεκδότα. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1884, σ. 29—30.

2) Κατὰ τὰ προειρημένα καὶ τῆς χρονολογία τοῦ Θεοφάνους Μηδείας καθίσταται σαφεστέρα, κατ' ἀκολουθίαν δὲ καὶ τὰ ἐν σ. 22 τῶν ἐμῶν Ἀνεκδότων σημειωθέντα ἔτη 1461—1470 δύνανται νὰ παραταθῶσι μέχρι τοῦ 1486 ἔτους ἢ καὶ μικρὸν βραδύτερον.

3) Ἄνωθεν παντὸς σχεδὸν εἰς τὴν ὑπάρχουσιν ἀνά μιαν ἢ δύο στιγμάς.

καὶ πατριαρχικῆ ὡς εἴρηται τιμία γραφῆ διεκρίθη, καὶ ἡμεῖς ἐπιταγῆ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας ἐνταῦθα παραγεγονότες εἰς πολλῶν τοιούτων ἀναθεώρησιν, ἤδη διὰ τῆς παρουσίας ἡμῶν τῆς δε βεβαιωτικῆς γραφῆς ἀποραινόμεθα ἵνα τὸ εἰρημένον τίμιον πατριαρχικὸν γράμμα τὸ εἰς τὴν ὑπόθεσιν τοῦ τοιοῦτου ναοῦ προδὴν προκαίροῦ ἱκανοῦ ἔχῃ τὸ στέργον, τὸ βιβλιόν τε καὶ ἀκατάλυτον· καὶ δεσπόζει μὲν τὸν τοιοῦτον ἱερὸν ναὸν ἢ εἰρημένη γυνή, ὡς κτητορικὸν ἢ μᾶλλον ἀγορασίας ἔχουσα δίκαιον ἢν τινα δὲ τῶν ἱερέων ἐθελήσει, ἵνα εἰσάγῃ πρὸς τελεῖν ἐν τούτῳ τὴν θεῖαν μυσταγωγίαν, μὴ ἔχοντος ἄδειαν τοῦ κατὰ καιροῦ τῆς Μιθύμνης ἀρχιερατεύοντος διενόησιν τινα ποιῆσαι ἔνε(sic) τοῦ τοιοῦτου ναοῦ, μῆτε πρὸς τὴν εἰρημένην σύμβιον τοῦ ἱερέως κυροῦ Ξενητοῦ, μῆτε πρὸς τὸν μέλλοντα ἐκεῖσε ἱερουργεῖν, εἰμὴ μόνον ὡς εἴρηται λαμβάνη ἐκεῖθεν τὸ σῦνηθε; ἱερεῖσι κανονικὸν καὶ τὸ ἑαυτοῦ μνημόσυνον· ἐπὶ τούτῳ γὰρ ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν βεβαιωτικὸν γράμμα καὶ ἐπεδόθη τῇ εἰρημένη χρησιμωτάτῃ γυναικί, ἐν ἔτει 5300^μκε' ὀκτωβρίου 10^η.

† ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης Ἐφέσου καὶ πάσης Ἀσίας, καὶ ἔξαρχος καθολικὸς πάσης νήσου Μιτυλήνης, Δανιὴλ··.

Ἡ ἐν τῷ ἔγγραφῳ τούτῳ ἀναφερομένη ἐκκλησία εἶνε ἢ τῆς ἐτι καὶ νῦν ὑφισταμένης γυναικείας μονῆς «Παναγίας Μυρσινιωτίσης», ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Μιθύμνης. Ἐν πατριαρχικῷ ἔγγραφῳ τοῦ 1331 ἔτους (*Miklosich et Müller, Acta et diplom. I, σ. 164*) ἀναφέρεται μοναστήριον τοῦ Μυρσίνης. Διὰ πλείονας λεπτομερείας παραπέμπεται ὁ ἀναγνώστης εἰς ὅσα ἔγραφα ἐν τῇ *Μαυρογ. Βιβλιοθήκῃ*, τόμ. Α', σ. 16', 6, 7, 8, 9, 11 καὶ 12.

Πέραν, κατὰ Μάρτιον τοῦ 1886.

Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΚΕΡΑΜΕΥΣ.

ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ ΚΑΙ ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ

Σελ. 9, στήλη 6' γραμ. 5. Μιχαὴλ τοῦ Φωτεινοῦ ἕτερον νομολογικὸν σύγγραμμα ἐγνώσθη ἐσχάτως ὑπὸ Κωνσταντίνου Erbiseanu. Εὑρηται ἐν τῇ πανεπιστημιακῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Ἰαπτίου καὶ ἐπιγράφεται ὧδε: «Νομικὸν πρόχειρον, ἐξενεχθὲν ἀπὸ πάντων τῶν καθολικῶν νομίμων ἐκκλησιαστικῶν τε

καὶ πολιτικῶν παρὰ τοῦ τιμιωτάτου καὶ λογιωτάτου Ἀρχων, ὑπάτου τῶν φιλοσόφων τῆς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας, καὶ πρώην μεγάλου παχαρνίκου Μιχαὴλ Φωτεινοπούλου Χίου, ὅπερ καὶ μεταρραστὲν παρὰ τοῦ αὐτοῦ εἰς ἑλληνικὴν ἀπλήν διάλεκτον, διηρέθη εἰς τρία βιβλία, Ἀνθολογία βα-

σιλική νόμων και εκκλησιαστικῶν κανόνων ὀνομασθέν, και ἐξεδόθη εἰς κοινήν χρῆσιν παντός τοῦ εὐπεβοῦς συστήματος ἐν ἔτει 1755'. Ὅρα τὴν περιγραφὴν τοῦ νομικοῦ τούτου προχείρου ἐν *Revista Teologica* (Jassi, 1885), ἔτους III, ἀρ. 30, σ. 240.

Σελ. 14, στήλη 6', γραμ. 29. Κατὰ τὴν γνώμην φίλων σλαυολόγων, ἀμφισβητήσιμος εἶνε ἡ ἐνταῦθα χαραχθεῖσα μεταφορικὴ σημασία τῆς λέξεως *Κόσνιτσα* (кошница), σημαίνουσης ἀπλῶς κάλαθον, σπυρίδα, σαργάνη, κάνιστρον και εἴτι τοιοῦτον. Ἄρκοῦμαι λοιπόν, τό γε νῦν, εἰς τὴν ἐν τῇ μονῇ σωζομένην παράδοσιν. «Και ἄλλοι μὲν ἔλεγον, ὅτι ἐδόθη τὸ ὄνομα ἀπὸ τὸν κόσιφον, τὸ πουλίον, τὸ ὀπιον, ἐκ παραδόσεως λέγουσιν, εἶδειξεν τὸ νερόν τοῦ μοναστηρίου εἰς τὸν αἰοιδίμον κτίτορα ἄγιον Γερμανὸν και ἐκ τούτου τάχα ὠνομάσθη Κοσφοίνισσα· ἄλλοι πάλιν ἔλεγον, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι πατέρες πεφοβισμένοι ὄντες ἀπὸ τοὺς περιφερομένους κατ' ἐκεῖνα τὰ μέρη κλέπτας και κακοποιούς ἀνθρώπους εἶχον σχεδὸν ἀείποτε κεκλεισμένην τὴν θύραν τοῦ μοναστηρίου και ἐβιάζοντο νὰ καταβιάζωσιν ἀπὸ τοῦ τείχους εἰς τοὺς διαβάτας τὰς ἀναγκαίας ζωτροφίας μὲ κάλαθον, και ἐπειδὴ τὸ κάλαθον κατὰ τὴν βουλγαρικὴν γλῶσσαν λέγεται *κόσνιτσα*, διὰ τοῦτο και τὸ ἱερόν τοῦτο μοναστήριον ἔλαβεν ἀπὸ τούτου τὴν ὀνομασίαν· και τοιαῦτα ἔλεγον ἐξ ἀμαθείας οἱ ἐρωτώμενοι μοναχοὶ εἰς τοὺς ἐρωτῶντας χριστιανούς». Ἴδε «Περιγραφ. τοῦ κατὰ τὴν ἐπαρχίαν Δράμας και Φιλίππων ἱεροῦ μοναστηρίου τῆς

ὑ. δ. ἡ. Θεοτόκου τῆς ἐπονομαζομένης Εἰκοσιφοίνισσης» κτλ. Ἐν Κων/πόλει, 1863, σ. 13. Ἐν τῷ αὐτῷ χωρίῳ διόρθου τὴν λέξιν ἐκδοχικῶς εἰς *συνεκδοχικῶς*.

Σελ. 15, στήλη 6'. γραμ. 12. Γράφε 1492 ἀντὶ 1493.

Σελ. 26-27. Περὶ τῶν ἐν τῇ γ' § ἀναφερομένων κοσμημάτων και λειογραφιῶν, δέον ὁ ἀναγνώστης νὰ συμβουλευθῇ τὰ ἐπόμενα δύο σπουδαιότατα βιβλία: *Henri Bordier, Description des peintures et autres ornements contenus dans les manuscrits grecs de la bibliothèque nationale. Paris, 1885.* — *N. Kondacoff, история византийскаго искусства и иконографии по миниатюрамъ грецескихъ рукописемъ.* Ἐν Ὁδησῶν, 1876.

Σελ. 31, στήλη 6', γραμ. 51. ἀπάλειψον τὰ «και Δράμας». Ὁ Γεννάδιος ὑπῆρξε μητροπολίτης μόνον τῶν Φιλίππων. Ἡ ἔνωσις δὲ αὐτῶν μετὰ τῆς Δράμας ἐγένετο ἐν ἔτει 1619, κατὰ τὸ ἐν σ. 30 σχετικὸν σημείωμα.

Ἐπειδὴ ἐν τῇ ἐκθέσει ταύτῃ γίνεταί συνοπτικῶς λόγος περὶ πολλῶν πραγμάτων και ὀνομάτων, ἐκρίθη ἀναγκαῖον νὰ προστεθῇ ὁ ἐπόμενος πίναξ, δι' οὗ ἕκαστος δύναται ἐν ριπῇ ὀφθαλμοῦ νὰ ζητήσῃ πᾶν τὸ ἐνδιαφερόμενον αὐτῷ πρᾶγμα ἢ ὄνομα. Ὡς ἐκ περισσοῦ δὲ προστεθῆσαν ἐνιαχοῦ και αἱ ἐν τῇ ἐκθέσει σχετικαὶ χρονολογίαι. Τὰ λατινικὰ στοιχεῖα δηλοῦσι τὸν αἰῶνα.

Π Ι Ν Α Ξ

α') παλαιογραφικός.

ἄγραφα (φύλλα), 1438, σ. 36.
ἀναγνωστικὸν βιβλίον, 1533, σ. 29.
ἀντεβλήθη, IX-X, σ. 40.
ἀντίγραφα, IX-X, σ. 40.
ἀποξύσαντες τῆς λεβηρίδος, XIII, σ. 34.
αὐτόγραφα, σ. 9. 36. 47. 51. 52. 55. 56.
βαμπύκηνος, 1429, σ. 29.
βανπύκηνος, 1429, σ. 29.
βεβράϊνον, 1429, σ. 29.
βιβλίον, 1312, σ. 36.
βιβλιοδέται, σ. 27.
Βιβλιοθήκαι: Σηλυβρίας 4, Ραιδεστοῦ 5, Γρ. Φωτεινοῦ 5, Ἡρακλείτσας 6, Καλλιπόλεως 6-12, Ἀχριδῶν 7, Ἰωαννῶν (σχολῆς?) 7, Σταυροδρομίου 12, Κοσινίτζης 25 κέ., Ἰωάν-

νου Ἀναστασιάδου 12, Θεοτόκου μονῆς ἐν Χάλκῃ 8, 34, 48, Βατοπεδίου 42.
βιβλίον, σ. 32. 35. 36. 37.
βιβλιοπώλης, XI, σ. 37.
βιβλίων ἀγοραί, σ. 29. 30. 38.
βρεβειον (chartulaire), σ. 14.
γραμματικὴ ἐπιστήμη, 1550, σ. 32.
γράφιμον, 1586, σ. 36.
δεκαρίου τὸ ἡμισυ, 1429, σ. 29.
δελτίον, 1320, σ. 36.
εἰκὸνος περιγραφή ἀρχαία, σ. 52.
ἐτόνισε και ἔξυσε, 1274, σ. 6.
ἰσταχόματος, 1561, σ. 7.
ἰστοριστής, XVI, σ. 32.
καλλιγράφοι 76, σ. 31-39. (Πλὴν τούτων ἀναγράφονται και ἕτεροι ἑνδεκα, σποράδην ἀναφερόμενοι ἐν τῇ ἐκθέσει).

- καλλιγράφος, 1307, 1334, σ. 32. ἔτ. 1075, σ. 35.
καλλιγράφου εἰκόν, σ. 27.
καλλογράφος, X-XI, σ. 32.
καλὸς γραφεύς, X-XI, σ. 37.
κατάλογος ἔρχαιος, ἔτ. 1429, σ. 29.
κατάστιχον (=chartulaire), σ. 14.
κεφαλαία στοιχεῖα, σ. 6, 7. 25. 26. 27.
κεφαλαιωδῶς (σημειοῦ), 1406, σ. 50.
κοσμῆματα, λειογραφαί, εἰκόν, σ. 7. 26-27. 39. 40. 52.
κρυπτογραφικά, σ. 33. 36. 38.
κώδικες Βησσαρίωνος Μακρῆ, σ. 7.
κώδικες μετὰ χρονολογιῶν, σ. 31.
κωδίκων ἱστορία, σ. 29-30.
κωδίκων λείψανα, σ. 27-29. 41.
κώδικες Καινῆς Διαθήκης, σ. 40.
κώδικες Παλαιᾶς Διαθήκης, σ. 41.
κώδικες ἀποκρύφων, σ. 41.
κώδικες δῖφοροι, σ. 41.
κώδικες λεξικῶν, σ. 42.
κώδικες νεοελληνικοί, σ. 43-47.
κώδιξ Σοφοκλέους καὶ Εὐριπίδου, σ. 42-43.
κώδιξ Μάρκου Εὐγενικοῦ, σ. 47-48.
λειογραφαί, σ. 26-27. 39. 40.
λατινικαὶ σημειώσεις, σ. 5.
Minuskel (alte), σ. 27. 40.
ξύσαι (=γράψαι), XIII, σ. 35.
(παλαιὰ) ἀντίγραφα, IX-X, σ. 40.
παλαιογραφικαὶ σημειώσεις, σ. 25 κέ.
παλίμψηστα, σ. 25-29.
πικτύον, XIII, σ. 32.
πιττάκιν, 1406, σ. 50.
πυξίον, XIV, σ. 37.
σανίδι τῆς πυξίδος, 1438, σ. 36.
σενίδι, 1438, σ. 36.
σλαυικοὶ κώδικες, σ. 25.
σφαλτογράφος, 1536, σ. 36.
τετονισμένα τεύχη, σ. 6. 25. 28.
τετράδιχα ἠριθμημένα, σ. 40.
» ἀτάκτως συνδεδεμένα, σ. 9.
τομάριον μαῦρον, 1429, σ. 29.
Uncial, σ. 25. 27.
Uncialcodex, σ. 39.
Uncialform, σ. 27. 39.
φύλλα (γεγραμμένα καὶ ἄγραφα), 1438, σ. 36.
χάρτης καὶ μέλαν, 1406, σ. 50.
β') ἀνώνυμα, Γραφικά, τελετουργικά κτλ.
ἀκολουθίαι, σ. 28. 37. 48.
ἀνεπίγραφον, σ. 40.
ἀνθολόγια μηναιῶν, σ. 32. 36.
ἀνώνυμου περὶ τοῦ γυναικῶν βουλῆν γυναικός, σ. 8.
» διάκρισις σφυγμῶν, σ. 8.
» στιχηρὰ ἱατρικῆς, σ. 8.
» ἐρμηνεῖα τῶν βοτανῶν, σ. 8.
» διάφορα ἱατρικὰ ζητήματα, σ. 8.
» κατὰ τῆς ἀρχῆς τοῦ Πάπα, σ. 31.
» περὶ Φωτίου πατριάρχου, σ. 42.
» περὶ τοῦ Πάσχα, σ. 41.
» βίος Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου, σ. 28.
» βίος ὀσίου Ξενοφάντος, σ. 44.
[»] βίος Ἀνδρέου Σαλοῦ, σ. 37. 38.
Ἀποκλύψις (Ἰωάννου), σ. 39.
ἀπόκρυφα, σ. 41.
ἀπόκρυφον Μωυσέως, σ. 39.
Ἀπόστολος, σ. 32. 38.
βίοι ἁγίων, σ. 5. 36. 37.
Γεροντικόν, σ. 25.
γραμματικὰ, σ. 42.
Εἰρμολόγια, σ. 31. 38.
ἐπιμερισμοί, σ. 42.
Ἐπιστολαὶ Παύλου, σ. 29.
Εὐαγγελιστάρια (=περικοπαὶ εὐαγγελίων), σ. 6. 25. 26. 36.
Εὐαγγελίων λείψανα, σ. 5. 6.
Εὐχολόγια, σ. 30. 31. 32. 35. 36.
Θεοτοκία, σ. 31. 32.
θεοτοκία τετονισμένα, σ. 28.
Κανόνες παρακλητικοί, σ. 36. 48.
κανόνων (πατρικῶν καὶ συνοδικῶν) συλλογή, σ. 9.
Κλημέντια, σ. 29.
Λαυσαϊκοῦ λείψανον, σ. 28.
Λειτουργίαι, σ. 31. 33. 34. 36. 37.
Λεξικά, σ. 9, 38. 42.
λόγων λείψανα, σ. 6.
Μακαρισμῶν ἐρμηνεῖας λείψανον, σ. 28.
Μαρτύριον Παύλου, σ. 39.
» Πολυκάρπου, σ. 41.
Μαρτυρολόγιον, σ. 31.
Μεγαλυνάρια, σ. 37.
Μηναῖα σ. 6. 25. 36. 37. 38. 29. 31. 32. 33. 34. 35.
Μηναῖον ἐκλογῆς, σ. 32.
Μηνολόγιον, σ. 6. 7.
Μουσικὴ ἐκκλησιαστικὴ, σ. 36.
Νόμιμον, σ. 38.
Νομοκάνων, σ. 6. 31. 32, 35. 37. 38.
Ὀκτώηχος, σ. 32. 35.
Ὀράσεις Δανιήλ, σ. 28.
Παλαιᾶς Διαθήκης κώδικες, σ. 41.
Πανδέκτη (λειτουργικῆ), σ. 32.
Παπαδική, σ. 6. 30. 31.

Παροιμιαί Σολομώντος, σ. 29. 38. 39.
 Περίοδοι Θωμᾶ, σ. 41.
 Περίοδος Ἰωάννου, σ. 34.
 Πρακτικά Α' και Δ' συνόδου, σ. 29.
 Πραξαπόστολοι, σ. 31. 32. 34. 37. 38.
 Πράξεις και ἐπιστολαί, σ. 26. 36. 38. 39.
 Πράξεις Πέτρου και Παύλου, σ. 41.
 Στεφανίτης και Ἰγνηλάτης, σ. 11.
 Στιχηράριον, σ. 31.
 Σύμβολον τῆς πίστεως, σ. 41.
 Συναξάριον ἐξαμνηταίων, σ. 35.
 Συναξαριστής, σ. 35.
 σχολια εἰς εὐαγγέλια, σ. 40.
 σχολίων σειρά εἰς Ἰώβ, σ. 41.
 σχολια εἰς τοὺς Ψαλμούς, σ. 40.
 σχολια εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην, σ. 39. 40.
 Τετραεὺγγελα, σ. 5. 30. 31. 38. 39. 40.
 Τριῶδια, σ. 29. 31. 37.
 τροπάρια, σ. 5. 25.
 Τυπικά τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, σ. 41.
 Τυπικόν, σ. 36. 38.
 Φυσιολογικά, σ. 8.
 Ψαλμοὶ Δαβὶδ, σ. 7. 41.
 Ψαλτήρια, σ. 29. 34. 35.
 Ὁρολόγιον, σ. 31.

γ') παλαιοὶ συγγραφεῖς.

Ἀγαθάγγελος, σ. 28.
 Ἀέτιος, σ. 8. 9.
 Ἀθανάσιος, σ. 41.
 Ἀκύλας, σ. 41.
 Ἀλκίνοος, σ. 8.
 Ἀμμώνιος, σ. 41.
 Ἀναστάσιος Ἀντιοχείας, σ. 42.
 Ἀναστάσιος Σιναίτης, σ. 37.
 Ἀνδρέας Κρήτης, σ. 38.
 Ἀντίοχος μοναχός, σ. 42.
 Ἀπολλινάριος, σ. 6. 40. 41.
 Ἀριστοτέλης, σ. 10.
 Ἀρμενόπουλος ἴδε Κωνσταντῖνος.
 Βαρλαάμ Καλαθρός, σ. 42.
 Βασίλειος Καισαρείας, σ. 29. 32. 41. 42.
 Βίκτωρ, σ. 41.
 Βλεμμίδης ἴδε Νικηφόρος.
 Βρυέννιος ἴδε Ἰωσήφ.
 Γαληνός, σ. 8.
 Γρηγόριος Ναζιανζηνός, σ. 7. 25. 26. 41.
 (Θεολόγος) σ. 29.
 Γρηγόριος Νύσσης, σ. 41.
 Γρηγόριος Παλαμᾶς, σ. 42.
 Δίδυμος, σ. 41.
 Διονύσιος Ἀρεοπαγίτης, σ. 28. 29. 41. 52.

Εἰρηναῖος, σ. 41.
 Ἐπιφάνιος Κύπρου, σ. 8. 42.
 Εὐάγριος, σ. 41.
 Εὐγενικός ἴδε Μάρκος.
 Εὐκλείδης, σ. 7.
 Εὐριπίδης, σ. 42.
 Εὐσέβιος, σ. 26. 40. 41,
 Εὐστάθιος, σ. 4.
 Ἐφραίμ Σύρος, σ. 44.
 Ζωναράς, σ. 29.
 Ἡσύχιος Ἱεροσολύμων, σ. 41.
 Θεοδοσίωv, σ. 41.
 Θεόδωρος ἀββᾶς, σ. 42.
 Θεόδωρος Ἡρακλείας, σ. 40. 41.
 Θεόδωρος Μοψουεστίας, σ. 40.
 Θεόδωρος Στουδίτης, σ. 33. 35.
 Θεόφιλος Ἀλεξανδρείας, σ. 41.
 Θεόφιλος (πρωτοσπαθᾶριος), σ. 8.
 Θεοφύλακτος Βουλγαρίας, σ. 32.
 Ἰγνάτιος μοναχός, σ. 51-52.
 Ἰουλιανός, σ. 41.
 Ἰπποκράτης, σ. 8. 9.
 Ἰππόλυτος Θηβαῖος, σ. 40.
 Ἰσαάκ Σύρος, σ. 25. 35. 44.
 Ἰσίδωρος Πηλουσιώτης, σ. 40. 41. 42.
 Ἰωάννης Βέκκος, σ. 42.
 Ἰωάννης Θεσσαλονίκης, σ. 42.
 Ἰωάννης Σχολαστικός, σ. 26. 27. 28. 31.
 34. 35.
 Ἰωάννης Χρυσόστομος, σ. 26. 29. 31. 34.
 37. 40. 41.
 Ἰωσήφ Βρυέννιος, σ. 48-51.
 Καθάσιλας ἴδε Νεῖλος.
 Κλεομήδης, σ. 8.
 Κλήμης, σ. 41. Κλημέντια, σ. 29.
 Κοσμάς Ἰνδικοπλεύστης, σ. 40.
 Κύριλλος Ἀλεξανδρείας, σ. 40. 41.
 Κωνσταντῖνου και Λέοντος συλλογὴ νόμων, σ. 9.
 Λεόντιος Βυζάντιος, σ. 42.
 Μάγνος Ἐμεσηνός, σ. 8.
 (Μακάριος) Ἀγκύρας, σ. 29.
 Μάξιμος, σ. 28.
 Μάξιμος μοναχός, σ. 41.
 Μάρκος Εὐγενικός, σ. 36. 47-48. 52-53.
 Μεθόδιος Σίδης, σ. 41.
 Μιχαὴλ Ψελλός, σ. 7. 8.
 (Μιχαὴλ) Ἀτταλειάτης ?, σ. 29.
 Νεῖλος Καθάσιλας, σ. 42.
 Νικήτας, σ. 40.
 Νικηφόρος Βλεμμίδης, σ. 6. 9.
 (Νικηφόρος πρεσβύτερος), συγγραφεὺς τοῦ βίου
 Ἀνδρέου Σαλοῦ, σ. 37. 38.

Νικόμαχος Γερασινός, σ. 7.
 Νόννος, σ. 7. 26.
 Ὀλυμπιόδωρος δικάκωνος, σ. 41.
 (Ὀμήρου) Ἰλιάδος παράφρασις, σ. 42.
 Πολυχρόνιος, σ. 41.
 Πρόκλος δικάδοχος, σ. 8.
 Πρόκλος Λαοδικεύς, σ. 7.
 Πρόχωρος, σ. 34.
 Σάββας Ἱεροσολυμίτης, σ. 31. 38.
 Σευῆρος Ἀντιοχείας, σ. 40. 41.
 Σῆθ (=Θῆς sic) Ἰδε Συμεών.
 Σοφοκλῆς, 42-43.
 Συμεών Μεταφράστης, σ. 29. 34. 47.
 Συμεών ὁ νέος θεολόγος, σ. 32. 33.
 Συμεών Σῆθ, σ. 11.
 Σύμμαχος, σ. 41.
 Στέφανος, σ. 9.
 Τίτος Βόστρις, σ. 40. 41.
 Τρικλίνιος, σ. 43.
 Ψελλός· ἴδε Μιχαήλ.
 Ὠριγένης, σ. 40. 41.

δ') συγγραφεῖς μεταγενέστεροι.

Ἀγάπιος Λάνδος, σ. 44.
 Ἀλέξανδρος Γιαγκουλιού, σ. 12.
 Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος, σ. 10.
 Ἀντώνιος Παλλαδοκλείου, σ. 6.
 Βησσαρίων Μακρῆς, σ. 7. 8. 10.
 Γεώργιος Ἀδριανουπολίτης, σ. 5.
 Γεώργιος Σουγδουρῆς, σ. 7.
 Γεώργιος Σχολάριος, σ. 9.
 Γεωργούλης Νοταρᾶς, σ. 12.
 Δαμασκηνός Στουδίτης, σ. 44.
 Δανιὴλ Σμύρνης, σ. 54-56.
 (Διονύσιος Παλαιολόγος), σ. 44-47.
 Δοσίθεος (Ἱεροσολύμων), σ. 4. 8. 20.
 Δούκας Καταβολάνος, σ. 18. 19.
 Δωρόθεος Πρώτος, σ. 44.
 Θεοδόσιος Ζυγομαλάς, σ. 11.
 Θεοφάνης Μῆδειας, σ. 56.
 Θεόφιλος Κορυθαλλεύς, σ. 9.
 Ἱερεμίας Β' ὁ Τρανός, σ. 16. 22.
 (Ἰωάννης) Ἀργυρόπουλος, σ. 48.
 Ἰωάννης Κορέσσης, σ. 21. 22.
 Καισάριος Δαπόντες, 11-12.
 Καλλίνικος Β' ὁ Ἀκαρνάν, σ. 4. 16.
 Κύριλλος Α' ὁ Λούκαρις, σ. 13. 16.
 Κωνσταντίνος Φίτζιος, σ. 12.
 Μακχάριος ἱεροδιάκωνος, σ. 4.
 Μάξιμος Β', σ. 16. 18-20.
 Μάξιμος Πελοποννήσιος, σ. 4. 35. 38. 44-46.
 Ματθαῖος Μυρέων, σ. 15. 36.

Μιχαήλ Φωτεινός, σ. 9. 56.
 (Μπαλάσιος), σ. 37.
 Νεόφυτος Μαυρομμάτης, σ. 30.
 Νεόφυτος Ροδινός, σ. 47.
 Νικόλαος Δούσης, σ. 5.
 Νικόλαος Κεραμεύς, σ. 9.
 Νικόλαος Κούσουλας, σ. 10.
 Νικόλαος Μαυροκορδάτος, σ. 4.
 Παγκράτιος Δημάκης, σ. 16. 55.
 Παρθένιος Ἀθηναῖος, σ. 10-11.
 Σαμουήλ Χαντζερῆς, σ. 5. 16.
 Σεβαστός Κυμινῆτης, σ. 4.
 Σίλβεστρος Συρόπουλος, σ. 9.
 Στρατῆς, σ. 6.
 Χρυσάνθος Νοταρᾶς, σ. 11.
 Χρυσάνθος πρωτοσύγκελλος, σ. 14-15.

ε') πατριάρχαι Κ/πόλεως.

Ἀθηνάσιος Ε', 1709, σ. 16.
 Γαβριήλ Α', σ. 6.
 Γαβριήλ Γ', 1707, σ. 16. 23-24.
 Γρηγόριος Ε', 1819, σ. 14.
 (Διονύσιος ἱεροδιάκωνος, τοποτηρητής), σ. 6.
 Διονύσιος Α', σ. 14. 15. 18. 19. 20. 47.
 Διονύσιος Δ' τὸ δ', 1686, σ. 35.
 Θεόληπτος Β', σ. 6.
 Θεοφάνης Καρούκης, σ. 6.
 Ἱερεμίας Α', σ. 20.
 Ἱερεμίας Β', σ. 5. 16. 22. 23. 24.
 Ἰωσήφ Β', 1406, σ. 48. 49.
 Καλλίνικος Β' ὁ Ἀκαρνάν, σ. 4. 16.
 Κύριλλος Α' ὁ Λούκαρις, 1628, σ. 13. 16.
 Κύριλλος Ε', σ. 12.
 Μάξιμος Β', 1477, σ. 16. 18-20. 54. 55.
 Ματθαῖος Α' (†1410), σ. 30.
 Ματθαῖος Β' τὸ α' καὶ β', σ. 6. 44. 45.
 Μελέτιος ὁ Πηγᾶς (τοποτηρητής), σ. 6. 45.
 Μητροφάνης Γ', 1567-1570, σ. 16. 20-22.
 Νεόφυτος Β', σ. 6.
 (Νικηφόρος ἱεροδιάκωνος, τοποτηρητής), σ. 6.
 Παῖσιος Β' τὸ γ', σ. 30.
 Παρθένιος Δ' ὁ Μογιλάκος, 1661, σ. 16.
 Ραφαήλ Α', ἐπιβάτης, σ. 18. 19.
 Ραφαήλ Β', σ. 6.
 Σαμουήλ Α' Χαντζερῆς, 1763, σ. 16.
 Συμεών Α' τὸ β', 1472-1474, σ. 16-18. 56.
 Τιμόθεος Α', 1619, σ. 30.

ς') ἀρχιερεῖς.

Ἀνθίμος, μρ. Φιλίππων καὶ Δράμας, 1707, σ. 23. 24.
 Ἀρσένιος, μρ. Σερρών, 1550, σ. 36.

Γαλακτίων, μρ. Μελενίκου (πρὸ τοῦ 1627), σ. 38.
 Γεδεών, ἐπ. Σερβίων, 1376, σ. 32.
 Γεννάδιος, μρ. Σερρών, XVI, σ. 29 (ὁ αὐτὸς ὡς μοναχὸς) σ. 30.
 Γεννάδιος, μρ. Φιλίππων, 1541, 1550, σ. 32.
 Γρηγόριος, ἐπ. Καλλιπόλεως, 1776, σ. 6.
 Γρηγόριος Παλαμᾶς, μρ. Θεσσαλονίκης, σ. 37. 48.
 Δαβίδ, μρ. Γοθίας, 1652-1673, σ. 4.
 Δανιήλ, μρ. Ἐφέσου } σ. 32. 54-56.
 Δανιήλ, μρ. Σμύρνης }
 Διονύσιος Τρίκκης, σ. 44. 45. 46. 47.
 Δωρόθεος, μρ. Ναυπάρχτου, 1477, σ. 20.
 Ζαχαρίας, ἐπ. Ἐρυθρών, 1830, σ. 4.
 Θεόγλωστος, ἐπ. Θερμοπυλῶν καὶ πρόεδρος Διακυλείας, 1422, σ. 32.
 Θεόκλητος Προικονήσου, 1707, σ. 24.
 Θεωνᾶς Λαρίσσης, σ. 1601, σ. 45.
 Ἰάκωβος, μρ. Ἰερισσοῦ καὶ ἁγίου Ὁρους, XV-XVI, σ. 29.
 Ἰγνάτιος, μρ. Ἀγχιάλου, 1477, σ. 20.
 Ἰγνάτιος, μρ. Σηλυβρίας, 1431, σ. 4.
 Ἰωακείμ, μρ. Κορίνθου, 1477, σ. 20.
 Ἰωσήφ, μρ. Περιθεωρίου, 1477, σ. 20.
 Ἰωσήφ, μρ. Χαλκηδόνος, 1477, σ. 20.
 Καλλίνικος, μρ. Μέγα Τουρνόβου, 1783-1791, σ. 15. (Ἵψηλάντου, σ. 631. 637. Μακραιὸς παρὰ Σάθρα, M. B., τ. γ', σ. 377).
 Καλλίνικος, μρ. Πρεσπῶν, 1801-1813, σ. 7.
 Κλήμης, ἐπ. Σάρδεων, 1286, σ. 25. 33.
 Κλήμης, μρ. Φιλίππων, 1619, σ. 30. (ἐξελέγη τῷ 1607. Σάθρα M. B., τ. γ', σ. 554).
 Ματθαῖος, μρ. Μυρέων, 1610-21, σ. 15. 36. 37.
 Μεθόδιος ὁ ἐκ Πάτμου, μρ. Λιτίτζης, 1730, σ. 30.
 Ναθαναήλ, μρ. Ξάνθης καὶ Περιθεωρίου, τ. XVIII αἰῶνος, σ. 15.
 Νεόφυτος Μαυρομμάτης, πρώην Ναυπάρχτου καὶ Ἄρτης, 1726, σ. 30.
 Νεόφυτος, μρ. Ἐφέσου, 1477, σ. 20.
 Νεόφυτος, μρ. Μηδείας, 1477, σ. 20.
 Νεόφυτος, μρ. Προύσης, 1477, σ. 20.
 Παγκράτιος, μρ. Τραπεζοῦντος, 1472, σ. 17.
 Παρθένιος, μρ. Φιλίππων, 1600, σ. 37.
 Παρθένιος, μρ. Λήμνου, 1743-1746, σ. 30. (Ἵψηλάντου, σ. 611).
 Παρθένιος, μρ. Νικομηδείας, 1707, σ. 24. (Ἵψηλάντου σ. 206. Σάθρα M. B., τ. γ', σ. 408. 531).
 Παρθένιος, μρ. Σμύρνης, 1707, σ. 24. (Σάθρα

M. B. τ. γ', σ. 531. Ἀνατολή περιόδ. Σμύρνης, σ. 149-150).
 Παχώμιος, μρ. Μεσημβρίας, 1477, σ. 20.
 Σεραφεῖμ Νεοχωρίου κτλ. σ. 44. 45.
 Σωφρόνιος, μρ. Μελενίκου (πρὸ τοῦ ἔτους 1627) σ. 38.

ζ') ὁφθαλμῶν καὶ κληρικοῦ.

Ἀβέρκιος, πρωτοσύγκ. Μελενίκου, 1696, σ. 31.
 Ἀνδρόνικος, γιζγαρης, ἀποκρισάριος, 1449, σ. 31.
 Ἀντώνιος, καθηγούμε. Κοσμηθίου, 1406, σ. 49.
 Γεώργιος, νοτάρ. τῆς Μγ. Ἐκκλ. 1544, σ. 29.
 Δαβίδ, ἡγούμενος Κοσινιτζής, 1443, σ. 35.
 Θεοδοσίος, νοτάρ. τῆς Μγ. Ἐκκλ. 1563, σ. 4.
 Θεοφάνης, ἡγούμενος ἁγίου Νικολάου ἐν Σκαμνελίφ, σ. 10.
 Ἰωάννης, ἔξαρχος Καφᾶ, XVI, σ. 5.
 Ἰωάννης, σκκελ. τῆς Μγ. Ἐκκλ. 1686, σ. 35.
 Ἰωάννης, πρωταποζολ. τῆς Μ. Ἐκ. 1731, σ. 4.
 Κοσινιτζιώτης, πρωτονοτάριος Ἐλευθερουπόλεως, 1441-43, σ. 35.
 Κοσμᾶς, σύγκελλος Στουδίων, 1075, σ. 35.
 Κυριακός, χαρτοφύλ. Καλλιπόλεως, 1561, σ. 7.
 Κωνσταντίνος, ἐκκλησιάρχης ἐν Καλλιπόλει, 1561, σ. 7.
 Κωνσταντίνος Τιμόθεος ὁ ἐπὶ τῶν κρίσεων, διάκονος τῆς Μ. Ἐκκλησίας, 1406, σ. 49.
 Λέων, νοτάριος τοῦ Σεμίνης, 1274, σ. 5. 6.
 Μανουήλ, νοτάριος Σερρών, 1544, σ. 29.
 Ματθαῖος..., δικαιοτάτος Κλαβρίας, 1274, σ. 6.
 Μιχαήλ, σκαλλάριος Λαρίσσης, 1365, σ. 37.
 Μιχαήλ Φωτεινός, ὑπατος τῶν φιλοσόφων τῆς Μ. Ἐκκλησίας, 1778, σ. 9. 56.
 Μπαλάσιος, νομοφύλαξ τῆς Μ. Ἐκ. 1703, σ. 38.
 Νεόφυτος, καθηγμ. Κουτλουμουσίου, XVI, σ. 29.
 Νικήτας, πρωτοσύγκ. πατριαρχικός, 1513, σ. 30.
 Νικηφόρος, νοτάριος..., 955, σ. 37.
 Παναγιώτης πριμικύριος τῆς Μ. Ἐκ. 1703, σ. 38.
 Χωνιάτης οἰκονόμος Ἐλευθερουπόλεως, 1443, σ. 35.

η') διάφορα ὀνόματα.

Ἄγγελος· ἴδε Φιλανθρωπῆνος.
 Ἀμοιρούτζης· ἴδε Ἐλευθέριος.
 Ἀντώνιος διδασκων ἐν Καλλιπόλει, 1779, σ. 6.
 Ἀσάνης· ἴδε Ἰσαάκιος.
 Γαβαλάδος σχῆμα, σ. 35.
 Γαβριήλ Βατοπεδινός, XVIII, σ. 12.
 Γαλακτίων ἱερομόναχος, 1620, σ. 30.
 Γεδεών ἱερομόναχος. 1337, σ. 32.
 Γεννάδιος μοναχὸς Σερραῖος, XVI, σ. 30.
 Γεννάδιος ἱερομόναχος, 1447, σ. 34.

- Γερμανός (ἅγιος), ἰδρυτὴς τῆς μονῆς Κοσινί-
τζης, σ. 13. 15.
Γερμανός ῥάπτης, 1580, σ. 39.
Γερμανός, σ. 50.
Γεώργιος Λογοθέτης Σερραῖος, σ. 29.
Γεώργιος ὁ Ἀμαστρινός, XVI, σ. 5.
Γεώργιος Σοσάμα, σ. 5.
Γλαβᾶς, 1409, σ. 36.
Γρηγόριος ἱερομόναχος διδάσκων ἐν Καλλιπό-
λει, 1779, σ. 6.
Γρηγόριος, πατριάρχης Ἀλεξανδρείας, σ. 55.
Γρηγόριος ὁ Φωτιστής, σ. 28.
Δημήτριος, ἀδελφὸς νοτ. τῆς Μ. Ἐκκλ., σ. 29.
Δημήτριος, ἀνεμὸς τοῦ Φιλίππων Γενναδίου,
1541, σ. 32.
Δημήτριος Λεοντάρης, † 1431, σ. 30. 48.
Δημήτριος Τζαμπλάκωνος, XV, σ. 48.
Δροσινός (= Δαβίδ), 1443, σ. 35.
Ἐλευθέριος μάρτυς, σ. 29.
Ἐλευθέριος Ἀμοιρούτζης, XV, σ. 48.
Εὐγένιος Εὐθυμίου, 1598, σ. 8.
Θεοδοσία ἁγία, σ. 48.
Θεόδουλος μοναχός, 1406, σ. 49.
Θεοδώρα (ἁγία ἐν Θεσσαλονίκῃ), θυγάτηρ τοῦ
αὐτοκρ. Μαξιμιανοῦ, σ. 51. 52.
Θεοδώρητος, ἀγοραστὴς βιβλίου, XIII-XIV, σ. 30.
Θεόδωρος Ἰωάννου, βασιλεὺς Ρωσσίας, 1597,
σ. 34.
Θεόκλητος, προηγούμενος Κοσινίτζης, σ. 15.
16.
Ἰάκωβος ὁ Πέρσης (ἅγιος), σ. 48.
Ἰλαρίων Σιναίτης, σ. 13. 14. 15.
Ἰσαάκιος Ἀσάνης, XV, σ. 48.
Ἰωάννης Γαβαλάδος, XIII, σ. 34.
Ἰωάννης ἱερεὺς τῆς Λαουλέττας, 1274, σ. 6.
Ἰωάννης Σούτζος, 1579-80, σ. 9.
Ἰωάννης Ε΄ Παλαιολόγος, σ. 9.
Ἰωάννης Λεοντάρης, † 1437, σ. 30.
Κατακουζηνοὶ καὶ Παλαιολόγοι, 1592, σ. 45.
Κομνηνὴ Σερραῖα, σ. 29.
Κωνσταντῖνος Γ. Π. Μπασαδάκης Κρής, σ. 12.
Λεοντάρης· ἴδε Δημήτριος, Ἰωάννης.
Λέων Ε΄ ὁ Ἀρμένιος, σ. 52.
Μακκάριος τοῦ Κορώνα, XV, σ. 47.
Μακκάριος ἱερομόναχος, 1411, σ. 33.
Μακκάριος ἱεροδίακονος λόγιος, XVIII, σ. 5.
Μακκάριος μοναχός, XV, σ. 48.
Μανασσῆς διδάσκων ἐν Καλλιπολεὶ, 1801, σ. 5.
Μανδακίσης, διορθωτὴς τοῦ Δαπόντε, σ. 12.
Μάρκος ἀσκητὴς, XV, σ. 48.
Μαρονίτησας κώδιξ, 1429, σ. 48.
Μελέτιος Αἰνίος, πατριάρχης Ἱεροσολύμων, σ. 11.
Μελέτιος Βατοπεδινός, XVIII, σ. 12.
Μισιρμάν, 1410, σ. 30.
Μιχαὴλ Ἀγγελος· ἴδε Φιλανθρωπηνός.
Μορατπίεις (*Amurat. Muralt, Chronol. II*, σ.
804, 870), σ. 30.
Μωϋσῆς (*Mousa. Muralt. II*, σ. 782, 795), σ. 30.
Νεκτάριος πνευματικός, 1672, σ. 33.
Νεόφυτος, ἱεροδιδάσκ. ἐν Μαδύτῳ, 1776, σ. 6.
Νικόλαος κληρικός καὶ βιβλιοπώλης, XI, σ. 37.
Ξενιτὸς ἱερεὺς Λέσβιος, 1486, σ. 56.
Παλαιολόγοι: Μανουήλ, σ. 49. Ἰωάννης Ε΄, σ. 9.
Κωνσταντῖνος Ι΄, σ. 30. Θωμᾶς καὶ Δημή-
τριος αὐτᾶδελφοὶ αὐτοῦ, σ. 30-31. Κατακου-
ζηνοὶ καὶ Παλαιολόγοι, 1592, σ. 45.
Πάνος Πετριοτήτης, τ. XVII, σ. 10.
Περζωὶ ἢ Περζοὺς ἱατρός, σ. 11.
Ρουστικός μάρτυς, σ. 29.
Σενούφιος μοναχός, σ. 52.
Σουλεημάνης Α΄ (σουλτάν), σ. 29.
Συμεών, ὑπὸ κρητὴς Γρηγ. Παλαμᾶ, σ. 37.
Συμεών ὁ Στυλίτης, σ. 26.
Συμεών μοναχός, 1632, σ. 44.
Τζαμπλάκων· ἴδε Δημήτριος.
Φιλανθρωπηνός (Μιχ. Ἀγγελος), 1486, σ. 36.
Χωνιάτης, 1443, σ. 35.
- θ') *χωραι, πόλεις καὶ θέσεις.*
- Ἄγιον Ὅρος, σ. 11, 29, 34.
Ἀγχιαλος, σ. 20.
Αἴγυπτος, σ. 52.
Ἀθῆναι, σ. 32.
Ἀλεξτρούπολις (τανὺν Ἀληστράτη) σ. 35.
Ἀμμόχωστος, σ. 50.
Ἄνδρος, σ. 34.
Ἀνεουκώμη, σ. 25. 33.
Ἀρμενία, σ. 28.
Ἀρμένιοι, σ. 11. 51.
Ἄρτα, σ. 30.
Ἀσία, σ. 36.
Ἀχειροποίητος, σ. 13. 14. 15. 29. 32.
Ἀχρίς, σ. 7.
Βατοπέδιον, σ. 12. 34.
Βασιλεία, σ. 9.
Βένουσα, σ. 5.
Vérano-kastro, σ. 19.
Βίγλα, σ. 13.
Βιέννη, σ. 46.
Βιτάστα-καρνή, σ. 13.
Βόρισκον, σ. 16. 24.
Βουλγαρία, σ. 46.
Βουνὸν Λεοῦ, σ. 5.
Βουρσίνα, σ. 37.

Βρανόκαστρον, σ. 19. 20. 21.
 Γαλατάς, σ. 9.
 Γαλλίων κλίμα, σ. 28-29.
 Γκιουμουρτζίνα, σ. 30.
 Γοθία, σ. 4.
 Διαυλεία, σ. 32.
 Διασωρίτης (ἅγιος Γεώργιος), σ. 17.
 Δράμα, σ. 13. 14. 17. 23. 24. 30. 31. 32.
 57. Δράμων, σ. 31.
 Δύσεως ὁδός (ἐν Μακεδονίᾳ), σ. 22.
 Δοξάτον, σ. 31.
 Ἑλλάς, σ. 31.
 (Εἰκοσιφοινίσσουσα), σ. 14.
 Ἑγγλέζοι, σ. 10.
 Ἐρυθραί, σ. 4.
 Ἐφεσος, σ. 20. 48. 54-56.
 Ἐλευθερούπολις, σ. 35.
 Ζαγόριον, σ. 12. Ζαγορινός, σ. 34.
 Ζητούνιον (Ζητουνώτης), σ. 36.
 Ἡράκλεια, σ. 20.
 Ἡρακλείτζα, σ. 6.
 Θερμοπύλαι, σ. 32.
 Θεσσαλονίκη, σ. 37. 48. 51-52. 52-53.
 Ἱερισσός, σ. 29.
 Ἱεροσόλυμα, σ. 4.
 Ἰνδία, σ. 11.
 Ἰταλία, σ. 11. 36.
 Ἰωάννινα, σ. 4. 7. 10. 37. 44.
 Καβάλλα, σ. 13.
 Καισάρεια Παλαιστίνης, σ. 10.
 Καλαβρία, σ. 6. 11.
 Καλλίπολις, σ. 6. 7. 10. 11. 12. 20.
 Καραμανία (συνοικία Κ/πόλεως) σ. 20.
 Καφές, σ. 20.
 Κεντρίτζα, σ. 13.
 Κόρινθος, σ. 20.
 Κορυτζά, σ. 5.
 Κοσίνιτζα (διᾶφοροι γραφαὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ-
 του) σ. 13. 14. 15. 17. 18. 19. 20. 21.
 22. 24. 29. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 38.
 49. 51. 54. 57.
 Κουρμιστα καὶ Κορομιστα, σ. 21. Ἴδε καὶ ἐν
 τῷ στοιχείῳ Χ.
 Κρήτη, σ. 37.
 Κύπρος, σ. 6. 15. 48. 49. 50. 51.
 Κωνσταντινούπολις, σ. 10. 30. 49. 55,
 Λαουλέττα, σ. 6.
 Λάρισσα, σ. 37. 44. 45. 46.
 Λατίνοι, σ. 29. 49. 53.
 Λεμισσός, σ. 50.
 Λέσβος, σ. 55.
 Λευκωσία, σ. 50. 51.

Λῆμος, σ. 30.
 Λιασκοβέτζι, σ. 12.
 Λίτιτζα, σ. 30.
 Ματίκιον, σ. 13.
 Μελένικον, σ. 31.
 Μεσαρία, σ. 34.
 Μεσημβρία, σ. 20.
 Μήδεια, σ. 20.
 Μίθυμνα, σ. 56.
 Μυτιλήνη, σ. 55. 56.
 Μοσχοβία, σ. 34.
 Μπισίκτασι, σ. 31.
 Μπουναρ-δάχ, σ. 13.
 Μυριόφυτον, σ. 5.
 Μυσία, σ. 51.
 Νάουσα, σ. 34.
 Ναύπακτος, σ. 20. 30.
 Νικήσιανη, Νικισιανή, Νικησιγιανή, σ. 21.
 Νικομήδεια, σ. 24.
 Νύσσα, σ. 20.
 Οὔζουντζόβα, σ. 13.
 Πάγγαιον, σ. 13. 14.
 Παλαιοχωῶρι, σ. 19.
 Πάρος, σ. 34.
 Παρησία (Paris), σ. 28.
 Πάτμος, σ. 30.
 Πάτραι, σ. 24.
 Πάφος, σ. 50.
 Περιθεώριον, σ. 15. 20.
 Πιλάφ-τεπέ, σ. 13.
 Ποσιανά, σ. 20.
 Πουναρ-δάχ, σ. 13.
 Πρέσπαι, σ. 7.
 Πρινάρης, σ. 13.
 Προικόννησος, σ. 24.
 Προύσα, σ. 20.
 Ραδολίθος, σ. 23.
 Ραιδεστός, σ. 5.
 Ραυδολίθος, σ. 23.
 (Ροδολείθος), σ. 23.
 Ρόδος, σ. 35.
 Ρώμη, σ. 51.
 Σαντοβήτζα, σ. 37.
 Σάρδεις, σ. 25. 29. 33.
 Σαυρομάται, σ. 52.
 Σέρβια, σ. 32.
 Σέρραι, σ. 13. 20. 21. 29. 30.
 Σηλυβρία, σ. 4. 30.
 Σικελία, σ. 5. 11.
 Σκαμνέλι, σ. 10.
 Σμύρνη, σ. 24. 54-56.
 Σουγδαία, σ. 20.

Τέρνοβον Βουλγαρίας, σ. 45.
 Τέρνου (sic), σ. 45.
 Τζατάλτζα, σ. 12.
 Τζουρουλού, σ. 36.
 Τούρνοβον (Μέγα), σ. 15.
 Τραπέζους, σ. 16. 48.
 Τρίκκη, σ. 44. 45. 46.
 Φανζέριον (συνοικία Κ/πόλεως), σ. 5.
 Φερζερια, σ. 36.
 Φίλιπποι, σ. 13. 14. 17. 23. 30. 31. 57.
 Φοῦλλαι, σ. 20.
 Χάλκη, σ. 8. 48.
 Χαλκηδών, σ. 20.
 Χιονίστρα, σ. 13.
 Χίος, σ. 9. 57.
 Χουρμίστα, σ. 21.
 Χωρεμίστα, σ. 21.
 Χωρομίστα, σ. 21.

ι') ἐκκλησῖαι καὶ μοναστήρια.

Ἐκκλησῖαι: Παναγίας ἐν γένει, σ. 12.—Ἄγ. Γεωργίου Φαναριώτου, σ. 5. — Ἄγ. Δημητρίου ἐν Καλλιπόλει, σ. 6. 7. 20.—Ἄγ. Νικολάου ἐν Καλλιπόλει, σ. 6. 7.
 Μοναστήρια: Θεοτόκου ἐν γένει, σ. 12.—Βαζελῶνος περὶ τὴν Τραπέζουιντα, σ. 9.—Ἄγ. Νικολάου ἐν χωρίῳ Σκαμνέλι (Ἡπείρου) σ. 10.—Ἐηροποτάμου ἐν Ἄγιῳ Ὀρει, σ. 11.—Βατοπεδίου, αὐτόθι, σ. 15. 34.—Ἄγ. Γεωργίου Διασωρίτου, σ. 17.—Ἄγ. Γεωργίου ἐν Βρανοκάστρω, σ. 19. 20. 21.—Θεοτόκου τῆς Ἡλιοκάλου ἐν Σέρραις, σ. 19. 20. 21. 29.—Ἄγ. Νικολάου Καλαμιτζίων ἐν Κ/πόλει, σ. 26. 37.—Ἄγιου Ὁρους, σ. 29. 34.—Κουτλουμουσίου, σ. 29.—Ἄγ. Ἰω. τοῦ Προδρόμου ἐν Σέρραις, σ. 30.—Ἄγιου Ἰωάννου Προδρόμου ἐν Σηλυβρίξ, σ. 30.—Θεοτόκου τῆς τῶν Ἀνδρῶν, σ. 31.—Ἄγιου Ἰωήλ, σ. 33.—Στουδίων ἐν Κ/πόλει, σ. 35.—Ὁδηγητρίας τῆς Βουρσινᾶς κυρίας Σπηλαιωτίσσης, σ. 37.—Ἐλέους (Ἐλεούσης?) ἐν Κρήτη, σ. 37.—Μαγγάνων ἐν Κ/πόλει, σ. 47.—Ξανθοπούλων ἐν Κ/πόλει, σ. 48.—Φιλανθρώπου ἐν Κ/πόλει, σ. 48.—Πέτρας ἐν Κ/πόλει, σ. 48.—Κοσμηδίου ἐν Κ/πόλει, σ. 49.—Λατόμων ἐν Θεσσαλονίκη, σ. 51.—Μυρσίνης ἐν Λέσβῳ, σ. 56.—Ἄγ. Μιχαήλ τῶν Ἀσωματῶν ἐν ὄρει τῆς Κύπρου, σ. 49.

ια') γλωσσικά.

ἀδελφούτζικος, 1431, σ. 38.
 ἀναθραμῆσεως (sic), σ. 18.
 ἀνακαινίσθην (=ἀνεκαινίσθη), 1561, σ. 7.
 ἀπουστόλου, 1429, σ. 29.
 δεφένδευσις, 1707, σ. 24.
 δι' ὄχλου, 1477, σ. 17.
 ἐγίγηκεν, 1784, σ. 30.
 ἐθεράπευσον, XVIII, σ. 9.
 ἐκούρσευσαν, 1567, σ. 14.
 ἐκομήθην (=ἐκομήθη), 1431, σ. 30.
 ἐναντιηθῆναι (sic), 1570, σ. 21.
 ἐπιστολαίς, 1429, σ. 29.
 ἐπληρώθη, 1503, σ. 34.
 ἐσεύε, 1274, σ. 5.
 ἐτελειῶθην (=ἐτελειώθη), 1503, σ. 31.
 ἐτελειώθησαν, 1537, σ. 31.
 εὔχεσται (=εὔχεσθε), 1274, σ. 6.
 ἡ παρούσαις, 1537, σ. 31.
 ἦ τε πρᾶξεις καὶ ἡ... ἐβδομάδες, XI, σ. 37.
 ἠγοράσθην (=ἠγοράσθη), 1561, σ. 7.
 καλήφωνον· καλίφωνον, 1274, σ. 6.
 καλλιφωνήσαντες, 1274, σ. 6.
 κύρι, 1406, σ. 51.
 κώρτη, 1274, σ. 6.
 μπαγαζία, 1620, σ. 30.
 μαθόν, ἀμὴ τί ἐνι, 1406, σ. 51.
 μεγαλωτάτη βροχή, 1784, σ. 30.
 ξενιτεία, 1438, σ. 36.
 ὀλοκότινα ξένια, 1406, σ. 51.
 ὀμαδικόν, 1274, σ. 6.
 ὀρκωμοτικῶν βιβλίων, 1449, σ. 30.
 οσπιτήα, 1620, σ. 30.
 οὐδένων, 1474, σ. 17.
 ὀφελόντων, 1573, σ. 22.
 οχτακόσιαι, 1620, σ. 30.
 πατέρα μου, 1406, σ. 50.
 πεκούλια, 1573, σ. 23.
 πέπτι, 1541, σ. 32.
 ῥάπτης, ῥάπτων, σ. 7. 39.
 σανίδι, 1438, σ. 36.
 σενίδι, 1438, σ. 36.
 σπήτια, 1784, σ. 30.
 συμφορὰ (ἄωρος), 1507, σ. 14.
 συναρεσθέντων, 1707, σ. 24.

ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ

ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ

συλλεγῆσαι κατὰ τὸ ἔτος 1885· προσετέθησαν καὶ τινες ἐπιγραφαὶ τῆς Μακεδονίας.

(Ἀνεγνώσθησαν ἐν τῇ ΩΓ' καὶ ΩΙ' συνεδριάσει τοῦ Συλλόγου).

Ἐν τῇ παρουσίᾳ συλλογῇ κατέταξα πολὺ-
ριθμον ἀρχαιολογικῶν ὑλικῶν, σημειωθὲν κατὰ
τὴν ἐν Θράκῃ καὶ Μακεδονίᾳ περιοδείᾳ μου,
διαρκέσασαν ἀπὸ τοῦ μηνὸς Σεπτεμβρίου μέ-
χρι τοῦ μηνὸς Δεκεμβρίου 1885. Τὸ μείζον αὐ-
τῆς μέρος περιλαμβάνει τὴν περιγραφὴν θρα-
κικῶν ἀρχαιοτήτων, διότι ἐν Θράκῃ διέμεινα
πλείονα χρόνον, σκοπῶν τὸ μὲν νὰ μελετήσω
τὴν τοπογραφίαν τῆς ἀπὸ Σηλυβρίας μέχρι
Καλλιπόλεως ἐκτεινομένης παραλίας, τὸ δὲ
ν' ἀναζητήσω γραπτὰ ἑλληνικὰ μνημεῖα, καὶ
μάλιστα ἐπιγραφὰς ἐσφαμένως προεγνωσμέ-
νας, ἀνεκδότους, ὡς καὶ τὰ πρωτότυπα δια-
φόρων ἐπιγραφῶν, ὧν ἀτελῆ ἀντίγραφα ἐγί-
νωσκεν ἡ τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου ἀρχαιολογι-
κῆ ἐπιτροπῆ. Ἀφορμὴν δὲ εἰς τὴν ἐν Θράκῃ
περιοδείαν ἔδωκεν ἄξιόπαινος ἐπιστολὴ τοῦ
πανιερωτάτου μητροπολίτου Σηλυβρίας κύρ
Γερμανοῦ, δι' ἧς παρεκαλεῖτο ὁ Σύλλογος ἵνα
ἐν τῶν μελῶν αὐτοῦ μεταβῆ εἰς τὸ ἐν τῇ
ἐπαρχίᾳ Σηλυβρίας χριστιανικὸν χωρίον Κα-
δήκιοι, πρὸς ἐξέτασιν τινων νεωστὶ ἀνακαλυ-
φθεισῶν ἀρχαιοτήτων. Ἐπειδὴ δὲ τότε, χάριν
τοῦ σκοποῦ τῆς ὑπ' ἐμοῦ συντασσομένης *Μαυ-
ρογορδατείου Βιβλιοθήκης*, προυτιθέμην νὰ με-
ταβῶ εἰς Μακεδονίαν, ὁ Σύλλογος, προτάσει
τοῦ σεβαστοῦ καὶ σοφοῦ προέδρου αὐτοῦ κυρίου
Ἡροκλέους Βασιλάδου, εὐπρεστῆθη νὰ μοι ἀνα-
θέσῃ συγχρόνως καὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς τοῦ
ἀγίου Σηλυβρίας αἰτήσεως, ἧς τὸ ἀποτέλε-
σμα ὑπῆρξεν ἐπιστημονικῶς καρποφόρον εἰς
τὸν ἡμέτερον Σύλλογον· διότι, ὡς θὰ ἴδῃ ὁ
ἀναγνώστης ἐν τῷ Α' κεφαλαίῳ, καὶ θέσεις
ἀξιόλογοι ὑπὸ τοπογραφικῆν καὶ ἀρχαιολογι-
κὴν ἴποσιν ἐσημειώθησαν καὶ ἐπιγραφαὶ τῶς
ἄγνωστοι ἀνευρέθησαν. Μετὰ δὲ τὴν ἐκπλή-
ρωσιν τῆς ἐντολῆς ταύτης ἐνέκριναν νὰ μὴ με-
ταβῶ ἀπ' εὐθείας εἰς Μακεδονίαν, διὰ Κωνσταν-

τινουπόλεως εἰς Καβάλλαν ἢ Ὀρφονον, ἀλλὰ
διὰ Ξηρᾶς μέχρι Καλλιπόλεως, παρακολουθῶν
οὕτω τὴν ἀπὸ Ραιδεστοῦ παραθαλάσσιον ὁδόν,
καὶ περιγράφων, εἴπου ὑπῆρχον, χειρόγραφα
τεύχη καὶ ἀρχαιολογικὰς θέσεις, ἢ ἀντιγρά-
φων καὶ ἐκτυπῶν ὅσα καθ' ὁδὸν ἀνεύρισκον
ἀρχαῖα μνημεῖα. Ἡ ἐκλογή τῆς ὁδοῦ ταύτης
δὲν ἦτο ἀνεπιτυχῆς. Ὁ διπλοῦς τῆς περιο-
δείας μου σκοπὸς προσήνεγκεν οὐ σμικρὸν κέρ-
δος· διότι ἐν μὲν τῇ προταχθείσῃ ἐκθέσει
παλαιογραφικῶν καὶ φιλολογικῶν ἐρευνῶν
(σελ. 4—12) παρετήρησε, νομίζω, ἤδη ὁ
ἀναγνώστης, ὅτι ἀνευρέθησαν πολυκρίθιμα γρα-
πτὰ μνημεῖα τῶν παρωχημένων χρόνων, συν-
τελοῦντα ὅπωςδῆποτε εἰς τὸν πλουτισμὸν τῆς
ἱστορίας τῆς ἡμετέρας φιλολογίας· ἐνταῦθα
δὲ (κεφ. Β', Γ' καὶ Δ') θέλει σημειώσῃ ἱκανὰ
ἄγνωστα πλαστικά τε καὶ ἐνεπίγραφα μνη-
μεῖα, ἀφορῶντα εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς τῶν ἀρ-
χαίων θρακῶν καὶ ἑλλήνων πλαστικῆς, εἰς τὴν
θρησκείαν καὶ τὸν ἰδιωτικὸν βίον αὐτῶν, ὡς
καὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ ἐν Θράκῃ χριστιανι-
σμοῦ—ἐπειδὴ καὶ μνημεῖα χριστιανικὰ ἀνε-
ζήτου κατὰ τὴν περιοδείαν ταύτην, σκεπτό-
μενος ὅτι καὶ ταῦτα συντελοῦσιν εἰς τὴν γνώ-
σιν τῆς καθόλου ἱστορίας τοῦ ἑλληνισμοῦ.

Αἱ ἐν Θράκῃ ἐπιστημονικαὶ περιοδεῖαι εἶνε
σπάνιαι. Πρῶτος ὁ ἀείμνηστος φίλος μου καὶ
διευθυντῆς τῆς ἀθηναίας ἀρχαιολογικῆς σχο-
λῆς Albert Dumont¹ ἠρεύνησεν ἰδιαζόντως διέ-
φορα τῆς Θράκης διαμερίσματα, κατ' ἐντολήν

1) *Le Balkan et l'Adriatique*. Paris, 1874, 2e édition.—*Rapport sur un voyage archéologique en Thrace* ἐν *Archives des Missions scientifiques*. Paris, 1874, σ. 447-506. Τοῦτο κατὰ μετάφρασιν τοῦ κυρίου Α. Ζωηροῦ ἐξέδωκε καὶ ὁ ἡμέτερος Σύλλογος ἐν τόμ. ζ', σ. 359-385.

τῆς γαλλικῆς κυβερνήσεως. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς περιουσίας αὐτοῦ ἐξέθηκεν ἐν τρισὶ βιβλίοις, μάλιστα δὲ ἐν τῷ Rapport καὶ ἐν τοῖς Monuments figurés et inscriptions de la Thrace (Paris, 1877). Εἶδε τὴν Ραιδεστόν ἐν ἔτει 1868, ἦτοι ἐν χρόνῳ καθ' ὃν τὸ αὐτῶν σχετικῶς πλούσιον μουσεῖον δὲν ἦτο καθιδρυμένον· διὸ ἐσημείωσε μίαν καὶ μόνην προεκδομένην λατινικὴν ἐπιγραφὴν. Μετέβη εἰς Πάνιον, ὅθεν ἐγνώρισεν ἐννέα ἐπιγραφὰς καὶ δύο ἀξιολόγα μετρολογικὰ μνημεῖα, σηκώματα λεγόμενα¹. Ἐντεῦθεν δι' Ἀβδὴν μετέβη εἰς Γάνου καὶ Χώραν, ὅποθεν ἐπανῆλθεν εἰς Ραιδεστόν, συκομίσας σχετικῶς ἐλάχιστον ἀρχαιολογικὸν ὕλικόν². Ἐκ τῶν αὐτῶν ὁμως μερῶν ἢ συλλογῆ μου περιλαμβάνει πολυαριθμούς ἐπιγραφὰς καὶ διάφορα πλαστικὰ μνημεῖα. Ὁ μακαρίτης Dumont προτιθέμενος νὰ ἐπισκεφθῆ εὐρύτερα διαμερίσματα τῆς Θράκης καὶ πρὸς τοῦτο σπεύδων, δὲν ἠυκαίρει βεβαίως νὰ ἐρευνήσῃ μυχούς, δύσβατα μέρη ἢ ἀσυνήθεις ὁδοὺς, ὡς τὴν περιλαμβανομένην

μεταξὺ τῆς ἀπὸ Κούμπαγ, Γάνου, Χώρας, Μυριοφύτου καὶ Ἐξαμιλίου παραλίας, ἣν ἐγὼ κατέστησα ἀντικείμενον μεζήκον προσοχῆς (ὄρα τὸ Δ' κεφάλαιον), μάλιστα δὲ τὴν τοῦ φοβεροῦ καὶ λίαν δυσβάτου Ἰεροῦ ὄρους (ἐνθα ἡ ῥιψοκίνδυνος ὁδὸς Τσελεβι-γιολοῦ), ἐξ ἧς κολακεύομαι νὰ φρονῶ ὅτι προσεκόμισα λεπτομερείας περὶ ἀρχαίων χριστιανικῶν θέσεων, ὀρθότερά τινα προεγνωσμένα κείμενα καὶ ἀκριβεστέρας περὶ αὐτῶν πληροφορίας, νέας ἐπιγραφὰς, καὶ ἰδίᾳ ἐπιγραφὴν, δι' ἧς πιθανωτάτη καθίσταται ἡ ἐν Χώρᾳ ἢ Μυριοφύτῳ ἀνεύρεσις τῆς θέσεως τοῦ Μυρτηνοῦ, ἀρχαίας πόλεως μνημονευομένης παρ' Ἀττικοῖς ῥήτορι μεταξὺ τῶν ὑπὸ τοῦ βασιλέως Φιλίππου κυριευθειῶν θρακικῶν θέσεων. Τὸ τελευταῖον δὲ τῆς συλλογῆς ταύτης κεφάλαιον περιλαμβάνει ἐπιγραφὰς τοῦ ἐν Μακεδονίᾳ κάμπου τῶν Φιλίππων καὶ τινὰς διορθώσεις εἰς ἐτέρας προγνωσθείσας καὶ μετὰ πολλῶν μόχθων τὸ πρῶτον συλλεγείσας ὑπὸ τοῦ σοφοῦ ἀκαδημαϊκοῦ Léon Heuzey, συγγραφῆς τῆς πλουσιωτάτης Mission archéologique en Macédoine.

Α'.

Ἀρχαιολογικαὶ σημειώσεις ἐκ Καδήκιοι, Δελιῶνες, Ἐπιβατῶν καὶ Σηλυβρίας.

Προτραπεῖς δι' ἐπιστολῆς τοῦ Συλλόγου μετέβην εἰς Σηλυβρίαν (18 Σεπτεμβρίου 1885) πρὸς ἐξέτασιν ἀρχαιοτήτων τινῶν, περὶ ὧν ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Σηλυβρίας κύριος Γερμανὸς εἶχεν εὐρεσθηθῆ νὰ εἰδοποιήσῃ ἐγκαίρως τὸν ἡμέτερον Σύλλογον, ἐξαιτούμενος ἀντιπρόσωπον αὐτοῦ.

Αἱ ἐν λόγῳ ἀρχαιότητες ὑπῆρχον ἐν Καδήκιοι, ἐνθα ἐξήτασα κυρίως δύο ἀγιάσματα.

Τῶν ἀγιασμάτων τούτων τὸ ἕτερον εἶχεν ἀρκούντως ἀνασκαφῆ ὑπὸ τοῦ ἐν τῇ κώμῃ ἱερέως, καὶ ἐπειδὴ μεταξὺ λίθων ἀνευρέθησαν καὶ θεμέλια καὶ κέραμοι, διαταγῆ τοῦ ἀρχιερέως ἡ μὲν ἀνασκαφὴ ἔπαυσεν, ὁ δὲ τόπος ἐκκλύθη καὶ πάλιν ὑπὸ χωμάτων, μέχρις οὗ ἀντιπρόσωπος τοῦ Συλλόγου μεταβῆ ἔκεισε καὶ ποιήσεται συστηματικὰς ἐρεῦνας.

1) Ὁρα Α. Dumont, Σήκωμα découvert à Pannidon en Thrace ἐν Mélanges Archéologiques. Paris. 1872, σ. 25-27.

2) Ἐν Γάνῳ ἀνεκάλυψεν ὁ μακαρίτης σπουδαῖον σήκωμα, περὶ οὗ πραγματεύεται ἐν τῷ Rapport, σ. 21, καὶ ἐν τοῖς Monuments, σ. 47-48.

Τὸ χωρίον Καδήκιοι ἀπέχει 2 ὥρας τῆς Σηλυβρίας, $\frac{3}{4}$ ὥρας τῆς κωμοπόλεως Δελιῶνες καὶ $1\frac{1}{2}$ ὥρας τῶν Ἐπιβατῶν ἀπὸ Μετρῶν δὲ ἀπέχει 2 ὥρας· κεῖται οὕτω ΒΑ ἐπὶ ὑψηλῆς γεωργησίμου γῆς. Σύγκειται ἐξ 100 οἰκογενειῶν, τὸ ὀρθόδοξον δόγμα πρεσβευσῶν καὶ ἐκκλησιαζομένων ἐν νεοδημητῶ νὰφ τοῦ ἀγίου Παντελεήμονος. Διατηροῦσι δὲ καὶ δημοτικὸν σχολεῖον, ἐν ᾧ φοιτῶσι περὶ τὰ 40 παῖδιά. Αἱ πλείους τῶν οἰκογενειῶν συνδιὰ λέγονται βουλγαριστί. Τὸ Καδήκιοι, κατὰ τὰς ἐπιτοπίους παραδόσεις, ἦν πρότερον τουρκικόν. Καλλιεργείται δ' ἐνταῦθα ἡ ἀμπελος, ὁ σίτος, ἡ κριθή, ἡ βρώμη καὶ τὸ λίνον.

Τὴν ἀρχαιολογικὴν ἀξίαν τοῦ χωρίου τούτου ὑπέδειξε πρῶτος ὁ ἡμέτερος συνάδελφος κ. J. Mordtmann, δημοσιεύσας ἐξ ἐντεῦθεν προερχόμενα ἐνεπίγραφα κέραρα, ἅτινα εἶδε παρὰ τῶν ἐν Σηλυβρίᾳ φιλαρχαίῳ κυρίῳ Ἀναστασίῳ Σταμούλῃ. Ἴδε Archaeologisch=Epigraph. Mitth. aus Oester. VIII, σ. 207-208.

Ὅτι ὁ περὶ τὸ χωρίον τόπος κατεῖχετο ἐν ἀρχαίοις χρόνοις ὑπὸ μιᾶς κοινότητος, εἶνε

τανῶν ἀναμφισβήτητον· κατὰ τὴν ἐμὴν ἐκεῖ διατριβὴν διέκρινα εἰς πολλὰ μέρη, ὑπὸ τὴν γῆν, ἔχον ἀξιοσημειώτα· τοῦτ' αὐτὸ ἐπιβεβαιουσί τεμάχια μαρμαρίνων σπηλῶν, χρησιμοποίηθέντα ὑπὸ τῶν κατοικῶν ὡς οικιακὰ καὶ γεωργικὰ σκεύη. Τὰ δὲ παρὰ τῷ κ. Σταμούλῃ νεκρικὰ ἀνάγλυφα παρέχουσιν ἡμῖν τὸ ἐνδόξιστον καὶ φρονώμεν, ὅτι ἐνταῦθα θρησκευτικὸς πληθυσμὸς ἦν τὸ πάλαι συμπεπικνωμένος. Ὁ Dumont ἀγνοεῖ τὸν τόπον τοῦτον, καὶ ὑπὸ τὴν ἐποψίν ταύτην φρονῶ, ὅτι ἡ τοῦ Συλλόγου ἀποστολὴ συντελεῖ εἰς τὸ νὰ καταστήσῃ προσεκτικὸς τοὺς ἀρχαιολόγους ὅπως μὴ λησμονῶσι κατὰ τὰς ἐν Θράκῃ περιηγήσεις τῶν καὶ τὸ Καδῆ-κιοί.

Ἐνταῦθα ὤφειλον, ὡς προεῖπον, νὰ ἐξετάσω τὰ δύο ἀγίασματα. Τὸ μὲν κεῖται εἰς εἰκοσάλεπτον ἀπὸ τοῦ χωρίου ἀπόστασιν, ἐν τόπῳ χαμηλοτέρῳ τοῦ ὠκισμένου λόφου τοῦ Καδῆκιοί. Καλεῖται δὲ *Κιμισέ-μπουνάρ*. Ἡ ἀνασκαφὴ εἶχε γείνει ἀμελῶς, πᾶν δὲ εὔρεθὲν πρῶγμα (τουτέστι κεράμια καὶ χάλκινα ἀντικείμενα) θρασθὲν ὑπὸ τῶν ἐργατῶν διεσκορπίσθη ἢ ἐκαλύφθη ὑπὸ τὰ χρώματα. Ἐν τῷ ἀνασκαφέντι μέρει παρετήρησα τοῖχον εἰσχωροῦντα ὑπὸ τὴν γῆν εἰς ἰκανὴν ἀπόστασιν. Ἐνταῦθα δὲ οὐδὲν ἕτερον ἀνευρέθη ἢ τετραγώνως δεξαμενὴ πλήρης ὕδατος, ἔχουσα μῆκος μὲν 2^μ, 55, πλάτος δὲ 2 μέτρων. Ἡ δεξαμενὴ αὕτη κεῖται εἰς βῆθος 1½ μ. μέχρι 2 μέτρων ἀπὸ τῆς ὑπερκειμένης κατωφεροῦς γῆς. Ἐντεῦθεν δυνατὸν νὰ ὑποτεθῇ, ὅτι τὰ ὑπερκειμένα χρώματα εἶνε ἀποτέλεσμα πολλῶν αἰώνων, παρασυρέντα, φαίνεται, ἐκ τῶν περὶ τὸν τόπον τοῦτον πύκνη γαιωδῶν ὑψωμάτων. Ὁ προμνησθεὶς τοίχος εἶνε στενός, κατεσκευασμένος δὲ ἐκ ποικίλου μεγέθους λίθων. Πάντως εἶνε μεσαιωνικῆς ἐργασίας, καὶ, κατὰ συνέπειαν, πρὸς τὸ παρόν, οὐδὲν τὸ κυρίως ἀρχαιολογικὸν ἐνδιαφέρον ὑπάρχει ἐνταῦθα. Ἐξήτατα ἐπ' ὀλίγον τὰ ἐκχωσθέντα χρώματα, καὶ ἐν αὐτοῖς οὐδὲν ἕτερον εὔρον ἢ κεράμους καὶ τεμάχια δοχείων, ὧν ἡ σκευασία μαρτυρεῖ ὅτι ὑπάρχουσιν ἐνταῦθα τὰ ἐρείπια κτιρίου τῆς τελευταίας βυζαντινῆς περιόδου. Προέτρεψα θερμῶς τὸν ἱερέα ἵνα ἐν ταῖς κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους ἀνασκαφαῖς περισυλλέξῃ πᾶν εὔρεθισόμενον ἀντικείμενον, μικρὸν ἢ μέγα, προσθεὶς αὐτῷ ὅτι διὰ τῆς ἐξετάσεως τούτων καὶ μόνον θὰ καταστῇ δυνατὸν ν' ἀποφανθῶμεν ὀριστικῶς περὶ τῆς ἀρχαίας τοῦ κτιρίου χρησιμότητος καὶ περὶ τῆς χρονολογίας αὐτοῦ.

Τὸ δ' ἕτερον ἀγίασμα κεῖται εἰς μικρὰν ἀπὸ τοῦ χωρίου ἀπόστασιν, ΝΔ. Ἐνταῦθα, μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν ἀναγκαίων ἀνασκαφῶν, ἐγένετο ξύλινον παράπηγμα, χρησιμεῖον τανῶν ὡς εὐκτήριος οἶκος. Ὁ τόπος αὐτοῦ ἐκαλεῖτο πρότερον *Καπακλή-ἀγίασμα*, κεῖται δὲ ἐπὶ κατωφεροῦς γῆς. Εὔρεθησαν αὐτόθι τὰ θεμέλια τετραγώνου παραλληλογράμμου κτιρίου καὶ τὸ ἀρχικὸν ἔδαφος αὐτοῦ. Ἀπὸ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς αὐτοῦ μέχρις ἀποστάσεως ὀκτῶ περίπου μέτρων εὔρεθη ἐκ μικρῶν μαρμαρίνων πλακῶν στρώσις δωματίου, ἧς διεφυλάχθη ὑπὸ τῶν ἐργατῶν τὸ κέντρον, ὡς ἄξιον μαρτύριον ἱερᾶς ἐνταῦθα ἀρχαιότητος. Τὸ κέντρον τῆς στρώσεως ταύτης συνίσταται εἰς μωσαϊκὸν τετραγώνου σχήματος, ἔχοντος ἐμβαδὸν 2^μ, 60. Εἰς τὰς τέσσαρας γωνίας αὐτοῦ ὑπάρχει ἀνὰ μία μικρὰ κυκλικὴ πλάξ πορφυρίτου λίθου, μονοειδοῦς χρώματος· αἱ μὲν δύο εἰσι ῥοδίνου χρώματος, αἱ δὲ ἕτεραι δύο κηρωτοῦ. Τὸ μεταξὺ δὲ τῶν τεσσάρων τούτων μικρῶν κύκλων ἐμβαδὸν κατέχεται ὑπὸ κύκλου μετὰ μελαίνης περιφερίας, ἔχοντος διάμετρον 1^μ, 81 καὶ διαχωρίζοντος τὸ ἐκ λευκῶν μικρῶν πλακῶν ψηφιδώμα. Τὸ κέντρον δὲ αὐτοῦ τε καὶ τοῦ ὅλου τετραγώνου τούτου μωσαϊκοῦ κατέχει μικρότερος ἐκ μέλανος ψηφιδώματος κύκλος, περιλαμβάνων ἐν τῷ μέσῳ τετραγώνων λευκῆν μαρμαρίνην πλάκα, ῥομβοειδῶς τεθειμένην.

Καὶ οὕτω μὲν ἔχει τὸ ἀπλοῦν τοῦτο ψηφιδώμα, ὅπερ, αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ ἐξεταζόμενον, οὐδὲν τὸ τεχνικὸν διαφέρειν παρέχει· φαίνεται δὲ μόνον ἐκ τοῦ σχήματος αὐτοῦ ὅτι ὑπάρχει ἐνταῦθα κτίριον τῆς ῥωμαϊκῆς ἐποχῆς.

Τὸ εἰρημένον τετραγώνον ψηφιδωτὸν εὐρίσκεται ἀκριβῶς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ξυλίνου παραπήγματος· πρὸς δεξιὰν δὲ τοῦ εἰσερχομένου καὶ εἰς μικρὰν τοῦ ψηφιδωτοῦ τούτου ἀπόστασιν ὑπάρχουσι δύο παράλληλα χωρίσματα ἀρχόμενα ἀπὸ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τῶν θεμελίων. Ἐκότερον αὐτῶν ἔχει μῆκος 2^μ, 40· τὸ μὲν πρὸς ἀριστερὰν περιβάλλεται πανταχόθεν ὑπὸ ζώνης ἐκ λεπτοῦ μαρμαρίου, μικρὸν ἐξεχούσης τοῦ ἐμβαδοῦ· αὐτὸ δὲ τὸ ἐμβαδόν, πλάτος ἔχον ἐνὸς μέτρου, εἶνε ἐστρωμένον ἐκ δέκα λεπτῶν πλακῶν, ὧν τινὲς εἰσι πορφυρίτου λίθου, καὶ κατ' ἀκολουθίαν τὸ χρῶμα αὐτῶν εἶνε διάφορον. Τοιαῦται δὲ πλάκες ὁμολογουμένως εἶνε πάντοτε σπάνια. Εἰς μίαν δὲ γωνίαν ὑπάρχει μικρὰ ὀπὴ προωρισμένη εἰς τὴν ἐκροὴν ὕδατος. Ἡ χρησιμότης τοῦ χωρίσματος τούτου ἐξηγεῖται ἐκ τοῦ παραλλήλου, ὅπερ διαχωρίζεται ὑπὸ

στεριού ἐπιπέδου τοίχου καὶ μιᾶς παραλλήλου βαθμίδος. Τὸ χώρισμα τοῦτο ἔχει πλάτος 1^μ, 35 καὶ περιβάλλεται ὑπὸ τοίχου ἐκ κεραμίνων πλακῶν· ἔχει ὀλίγον βῆθος, ἐστρωμένον δὲ καὶ τοῦτο ἐκ κεραμίνων πλακῶν, εἶνε πεπληρωμένον διαυγούς ὕδατος, ἀναβρύνοντος ἐνταῦθα. Τὸ ὕδωρ τοῦτο φαίνεται ὅτι ὀλιγόστευε καθ' οὓς χρόνους ἐγένετο ἡ δεξαμενὴ, καὶ ὅτι ἐν ἀνάγκῃ εἰσέρρειεν ἀλλαγθὲν ἕτερον ὕδωρ. Τὴν γνώμην δὲ ταύτην βασιζώ ἐπὶ μολυβδίνου σωλῆνος ἐξερχομένου τῆς δεξαμενῆς διὰ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τῶν θεμελίων καὶ εἰσχωρῶντος, ὡς μὲ διεβεβαίωσαν, πλαγιῶς πρὸς τὰ ἄνω ὑπὸ τὴν γῆν εἰς ἱκανὴν ἀπόστασιν. Πολλὰ καὶ μεγάλη τεμάχια τοῦ σωλῆνος τούτου εὔρον διεσκορπισμένα ἐξωθεν τῶν θεμελίων.

Ἐκ τῆς περιγραφῆς ταύτης ἐξάγεται, νομίζω, ὅτι ἐν τῇ θέσει *Καπακλή-ἀγῆσμα* ὑπῆρχε τὸ πάλαι κτίριον μετὰ περιοχῆς ἔμπροσθεν, ἔχον ἐν δωματίον μετὰ μαρμαρίνων πλακῶν καὶ μωσαϊκοῦ ἐστρωμένον, παραπλευρῶς δὲ αὐτοῦ λουτήρα καὶ μικρὰν ἀβαθὴ δεξαμενὴν. Ἐξωθεν τῆς περιοχῆς τοῦ δωματίου, πρὸς τὴν γωνίαν τὴν σχηματιζομένην ὑπὸ τῆς ἀρκτικῆς καὶ ἀνατολικῆς πλευρᾶς τῶν θεμελίων, εὑρέθη μαρμαρίνη στηλὴς (ὑψ. 0,40), ἧς τὸ μὲν ἄνω μέρος, ὕψους 0,25 καὶ πλ. 0,15, εἶνε κυβικοῦ σχήματος, τὸ δὲ λοιπὸν λεπτότερον καὶ σχήματος ὀκταγώνου. Ἐπὶ μιᾶς δὲ πλευρᾶς τοῦ ἄνω μέρους ἀναγέλυπται σταυρὸς καθ' ὃ σχῆμα ἀπαντᾷ ἐπὶ χριστιανικῶν μνημείων τοῦ ε' καὶ ς' αἰῶνος.

Ἐντεῦθεν ἕκαστος ἀγεται νὰ παραδεχθῇ ὅτι τὸ ὅλον κτίριον εἶνε λείψανον ἀρχαίας ἐκκλησίας. Παραδέχομαι μὲν τοῦτο καὶ γὰρ κατὰ συνθήκην, ἀλλ' ἡ ἀνεύρεσις ἐτέρων ἀντικειμένων μὴ χριστιανικῶν ὀδηγεῖ με νὰ φρονῶ, ὅτι τὰ προσημειωθέντα εἰσὶ λείψανα παλαιᾶς οἰκοδομῆς, μεταβληθείσης βραδύτερον εἰς εὐκτῆριον χριστιανικὸν οἶκον, διατηρήσαντα τὴν τε δεξαμενὴν καὶ τὸν λουτήρα· γνωστὸν δὲ ὅτι οἱ ἀρχαῖοι χριστιανοὶ κατεσκεύαζον τοὺς εὐκτῆριους αὐτῶν οἶκους μετὰ δεξαμενῆς καὶ νιπτῆρος· καὶ σήμερον ἔτι ἐν τοῖς παρ' ἡμῖν καλουμένοις ἀγιάσμασιν ὑπάρχει παρὰ τὴν δεξαμενὴν καὶ λουτήρ ἢ νιπτῆρ. Οὕτω δὲ ἐχρησιμοποίησαν τὰ τοῦ κτιρίου τούτου χωρίσματα καὶ οἱ κάτοικοι τοῦ Καθίκιοι. Τὸν λουτήρα μάλιστα περιέβαλον διὰ ξυλίνου περιφράγματος, ἐν ᾧ πίπτουσι τὰ ὕδατα τῶν ὑδροποτούντων ἢ νιπτομένων προσκυνητῶν.

Μετὰ τὴν μικρὰν ταύτην διασάφησιν ση-

μειῶ νῦν, ὅτι ἐν τῇ ἀνασκαφῇ τοῦ κτιρίου εὑρέθη μικροτάτη μαρμαρίνη πλάξ μετὰ ἀετώματος ἀνευ ἀκρωτηρίων (ὑψ. 0,155, πλ. 0,15), παριστώσα λίαν ἀτέχνως ἀνάγλυφον ἵππον μετὰ ἐπίπτου νεανίου, κρατοῦντος τὸν χαλινὸν καὶ τρέχοντος πρὸς δεξιάν, ἐνθα κατὰ τὴν κάτω γωνίαν ὑπάρχει βωμός. Τὸ μνημεῖον τοῦτο εὑρίσκεται νῦν ἐν τῷ ξυλίνῳ εὐκτηρίῳ οἴκῳ, ἐκλαμβανόμενον παρὰ τῶν προσκυνητῶν ὡς εἰκὼν τοῦ μεγαλομάρτυρος ἀγίου Γεωργίου. Παρόμοια ἀνάγλυφα τὴν σήμερον καὶ ἐν ἄλλοις τόποις τῆς Θράκης τιμῶνται ὡς παραστάσεις τοῦ ἀγίου Γεωργίου. Ὁ Dumont (Rapport σ. 377) ἐσημείωσε τὴν τοιαύτην τοῦ εἰρημένου ἵππέως χρῆσιν ἐν Φιλιππουπόλει καὶ Περιστάσει· προστίθημι δ' ὅτι ἀπήντησα ταύτην καὶ ἐν ἐκκλησίᾳ τῆς Χώρας, ἐνθα φυλάττεται τεμάχιον πλακῶς παριστῶν τὸν αὐτὸν ἵππεα.

Πρῶτος ὁ Dumont, κατὰ τὴν εἰδικὴν αὐτοῦ ἐν Θράκῃ ἀρχαιολογικὴν περιοδείαν, ὑπέδειξε τὸ ἐνδιαφέρον, ὅπερ ὀφείλομεν, ὑπὸ τὴν ἐποψὴν τῆς παραστάσεως τῶν ἀρχαίων Θρακῶν, νὰ δεῖξωμεν εἰς τὴν ἔρευναν τῆς τοῦ ἵππέως παραστάσεως. Ἐν τε τῇ ἐκθέσει καὶ τῇ θρακικῇ ἐπιγραφικῇ συλλογῇ αὐτοῦ περιέγραψε πολυαριθμοὺς πλάκας παριστώσας τὸν ἵππεα, ὃν ὠνόμασε γενικῶς Cavalier Thrace· ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο καὶ ἕτεροι μέχρι σήμερον ἀρχαιολόγοι δεικνύουσιν ὁμοίας παραστάσεις. Κατὰ τὴν τελευταίαν ἀπὸ Σηλυβρίας μέχρι Δράμας περιήγησίν μου περιέγραφα καὶ γὰρ παρόμοια ἀνάγλυφα· τοιαῦτα διατηροῦνται ἐν τῷ Συλλόγῳ τῆς Ραιδεστοῦ, πολυκρίθμα δὲ συλλεγόντα ἐκ διαφόρων μερῶν περικοσμοῦσι σήμερον τὸ ἐνταῦθα αὐτοκρατορικὸν Μουσεῖον¹. Ἡ παράστασις τοῦ θρακῶς (οὕτως εἰπεῖν) ἵππέως εἶναι ποικίλη· τὴν ἐντελεστέραν δὲ παρίστησι τὸ ἐκ Θεσσαλονίκης εἰς τὸ ἐνταῦθα αὐτοκρατορικὸν Μουσεῖον φυλαττόμενον μέγιστον ἀνάγλυφον, ἐν ᾧ ἐπὶ τριῶν προσαρμοζομένων μαρμάρων παρατηροῦμεν ἵππεα παρακολουθούμενον μὲν ὑπὸ δύο ὀπλοφόρων καὶ ὑπὸ κυνός, ἐπιπίπτοντα δὲ κατὰ κέπρου ἐτοιμῶς ἔχοντος πρὸς τὴν ἐπίθεισιν παρὰ τὴν ῥίζαν δένδρου, ὅπερ περιελίσσει· ὄφις (Reinach σ. 19—20).

Ὁ Dumont ζητήσας νὰ ἐρμηνεύσῃ τὴν συχνοτάτην ἐν Θράκῃ παράστασιν τοῦ ἵππέως κατέληξε δι' ἐπιγραφικοὺς λόγους εἰς συμπε-

1) Ἴδε S. Reinach, Catalogue κτλ. ἀριθ. 122, 230 κέ.

ράσματα ἐμπνέοντα ἀμφιβολίας περὶ τοῦ χαρακτήρος τῆς τοῦ ἱππέως παραστάσεως. Ἀπὸ τῶν πλακῶν, λέγει, εἰκόνιζον ὑπὸ τὸ σχῆμα θρακῶς ἱππέως τεθνηκότα ἀφηρωσμένον, μεταμορφούμενον εἰς ἀκρίον» καὶ «ἦρωα» (κατὰ τὰς ἐπιγραφάς), ἐτι δὲ τῷ ἥρωϊ τούτῳ ἀνετίθεντο ἀναθήματα. Ἄρα ὁ ἀκρίος ἦρωας ἐπεκαλεῖτο ὡς θεός, ὃν προσηταιρίζον ταῖς μεγάλαις θεότησιν, οἷον τῇ Ἡρᾷ (ὡς, κατὰ τὸν Dumont δαίκνυσιν ἢ ἐκ Φιλίππουπόλεως 32 ἐπιγραφή τῆς συλλογῆς του). Οὐχ ἀρμόζει λοιπὸν λέγειν «ὁ ἦρωας θραξ» ἀλλ' «οἱ ἦρωες θραξες». Ἡ δὲ ἀφηρώσις τῶν θνητῶν καὶ ἡ τῶν ἀποτεθεωμένων προγόνων λατρεία εἰσὶν εἰς τῶν μᾶλλον πρωτοτύπων τῆς θρακικῆς θρησκείας τύπων». (Monuments etc. σ. 71). Τὴν γνώμην ταύτην ἀπέδειξε σφαλερὰν ὁ κ. J. Mordtmann (Mel. épigr. I, σ. 6 -7), δηλώσας ὅτι ἐν τῇ σημειωθείσῃ ἐπιγραφῇ ἀντὶ τοῦ ὀνόματος τῆς Ἡρας ἀναγινώσκειται ὄνομα θραξοῦς γυναικὸς καλουμένης Ἡραξ (σ. 5). Δι' ἐτέρων δὲ ἐπιγραφικῶν μαρτυριῶν κατέστησε λίαν πειστικὴν ἰδίαν γνώμην, καθ' ἣν ὁ ἱππεὺς παρίστηεν ἀπλῶς ἰδιαιτέραν θεότητα τοῦ θρακικοῦ πανθέου, ἧς ὁμοίως ὁ κυρίως θρησκευτικὸς χαρακτήρισμα τελεῖ ἐτι καὶ νῦν ἀγνωστος. Τὸ ὄνομα τοῦ ἦρωος σημεῖοι ὡς ὑπάρχον συνδεδεμένον (ἐν λατινικῇ ἐπιγραφῇ τῶν Τόμειων) τῷ Jupiter Optimus Maximus. Ἐκ δύο δὲ ἐνεπιγράφων ἀναγλύφων ἐν Ἐπιβάταις εὐρεθέντων καὶ ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ κ. Σταμούλη ὑπαρχόντων τὴν σήμερον, ἀνεῦρε νέον ἐπίθετον τοῦ ἦρωος· τὸ μὲν εἶνε ἀνατεθειμένον «θεῷ ἀρχαγέτα», τὸ δ' ἕτερον «ἥρωϊ ἀρχαγέτα» (Zur Epigr. v. Thracien, σ. 208). Τὴν παρέκθεσιν ταύτην ἐθεώρησα ἀναγκαίαν πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ἐν τῷ κτιρίῳ τούτῳ ἀνευρέσεως μικροῦ μνημείου θρησκευτικὸν χαρακτήρα ἔχοντος. Ὁ ἀπλοῦς τῆς παραστάσεως τύπος τῆς εἰρημένης θρακικῆς θεότητος δὲν εἶνε μοναδικὸς ἐν Καδῆκιοι. Ὁ ἐν Σηλυθρία ἡμέτερος φίλος κ. Σταμούλης ἀπέκτευσεν ἐκ τοῦ χωρίου τούτου δύο ἐνεπίγραφα τεμάχια, ἐκδοθέντα ἡδὴ ὑπὸ τοῦ κ. Mordtmann, διασώζοντα ἑκάτερα μέρη τῆς τοῦ ἱππέως παραστάσεως (Zur Ep. v. Thr. σ. 207, ἀριθ. 19, 20)· ὁ αὐτὸς δὲ φιλάρχιος κύριος κατέχει καὶ ἐτέραν μικροτάτην ἀσμελῆτον τῆς μαρμαρινῆς μετ' ἀετώματος ἄνευ ἀκρωτηρίων πλάκα, παριστώσαν μὲν ἐν λεπτοτάτῳ ἀναγλύφῳ ἀπλοῦν ἱππέα, ἀνευρεθείσαν δέ, ὡς ἐπληροφορήθη ἐν Καδῆκιοι, ἐν αὐτῷ τούτῳ

τῷ ἀνασκαφέντι κτιρίῳ. Ὑπὸ τεχνικὴν δὲ ἔποψιν τὸ μάρμαρον τοῦτο ἔχει τι τὸ ἀξιόπεριεργον. Ἡ ἀναγλυφὴ πᾶν χθαμαλή, ἢ ἐργασία ἀτεχνος· ὁ σχηματισμὸς τοῦ ἱππου εἶνε ἀκανόνιστος· ὁ ἱππεὺς νεανικώτατος ὢν δὲν κρατεῖ χαλινόν, ἐλλείποντα παντελῶς, βλέπει δὲ πλαγίως τοῦ δρόμου τοῦ καὶ φορεῖ μικρὸν ἔνδυμα ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ μέχρι τῆς κοιλίας ἀφικνούμενον· τὴν χλαμύδα δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ ὤμου φέρων ἀναπετάννυσι πρὸς τὰ ὀπίσω ὁ ἄηρ. Ἐπὶ τοῦ μαρμαροῦ οὔτε βωμός, οὔτε δένδρον, οὔτε κῆπος εἰκονίζεται. Ἡ παράστασις ἐνταῦθα τῆς θεότητος ταύτης φαίνεται μοι μοναδικὴ μεταξὺ τῶν μέχρι σήμερον γνωσθέντων αὐτῆς τύπων¹.

Ἐν τῷ αὐτῷ κτιρίῳ τοῦ Καδῆκιοι ἀνεκλύφθη καὶ ἐπιτύμβιον ἐνεπίγραφον ἀνάγλυφον ἐκ μαρμαροῦ, εὐρισκόμενον τανῦν ἐντὸς τῆς τοῦ χωρίου ἐκκλησίας· ἢ ἐργασία αὐτοῦ εἶνε μετρία, ἐκ δὲ τοῦ σχήματος τῶν τῆς ἐπιγραφῆς γραμμῶν φαίνεται ὅτι ἐγένετο περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Α' π. Χρ. αἰῶνος. Ἐχει σχῆμα τετραγώνου παραλληλογράμμου ὕψ. 0,41, πλ. 0,36, πᾶχ. 0,10. Ἡ ἐτέρα τῶν κάτω γωνιῶν ἐλλείπει· ἐπὶ κεφαλῆς ὑπάρχουσι ἐν ἀναγλύφῳ τρία ἀκρωτήρια, ὕψ' ἄ μῆσως ἐγχεῖρα καὶ ἢ ἐπιγραφῆ

ΜΕΝΙΣΚΟΣ ΔΙΟΔΩΡΟΥ

δηλοῦσα τὸ ὄνομα τοῦ ἀνθρώπου εἰς ἀνάμνησιν τοῦ ὁποῦ ἐγένετο τὸ μνημεῖον τοῦτο. Μετὰ τὴν ἐπιγραφὴν ὑπάρχει πλασίον κεκοσμημένον πρὸς τὰς ἄνω γωνίας αὐτοῦ ὑπὸ δύο ῥοδάκων. Ἐν αὐτῷ τὸ μάρμαρον εἶνε λελαξευμένον οὕτως, ὥστε παρίστησι καμάραν στηριζομένην ὑπὸ δύο στηλῶν· τὸ ἡμισυ τοῦ τόξου τῆς καμάρας χωρίζεται ὑπὸ εὐθείας θέσεως, ἧς ἐν τῷ μέσῳ κείται κιβώτιον μετὰ μικρῶν βάσεων, ἢ μᾶλλον σκευὸς παριστῶν ἐν μικρογραφίᾳ σαρκοφάγον. Ὁ λοιπὸς δὲ χώρος κατέχεται ὑπὸ τοῦ ἀναγλύφου, οὗ ἢ περιγραφῆ ἔχει οὕτως : Ἄθροπος κεκλιμένος ἐπὶ κλίνης, κρατῶν ἐν μὲν τῇ ἀριστερᾷ δοχεῖον, τὸ λεγόμενον κάρθαρος, ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ ὑψομένην στέφανον, δι' οὗ ἐτοιμάζεται νὰ περιβάλῃ τὴν κεφαλὴν γυναικὸς καθημένης ἔμπροσθεν αὐτοῦ. Ἐὰ πρόσωπα ἀμφοτέρων δὲν ὑπάρχουσι, θραυσθέντα ὑπὸ

¹) Δύναται ἴσως νὰ ἐκλυφθῇ ὡς ἀτελεῖς ἔργον. Ἄλλὰ τοιαύτην ἀτέλειαν ἀδυνατῶ νὰ παραδεχθῶ, καθόσον τὸ μνημεῖον δὲν εἶχεν ἀνάγκην πλείονος ἐργασίας. Καὶ ἐν ἄλλοις θρακικοῖς μνημείοις παρατηροῦνται ἀνάλογοι ἐλλείψεις ἐγγυρῶν τεχνιτῶν.

τῆς σκαπάνης τῶν ἐργατῶν. Ἡ καθήμενη γυνή, περιβεβλημένη ποδῆρες ἔνδυμα, κρατεῖ διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς τῆς τὸ πρὸς τὴν δεξιάν παρειάν ἄκρον τοῦ τὴν κεφαλὴν αὐτῆς καλύπτοντος ἐνδύματος· ὀπισθεν αὐτῆς ἴσταται παιδίσκη, κρατοῦσα ἐν χερσίν ἄκτων δοχείον ἢ μᾶλλον κλάθον. Ἐμπροσθεν δὲ τῆς κλίνης ὑπάρχει τρίπους τράπεζα, φέρουσα ἄρτον καὶ δύο μῆλα· παρ' αὐτὴν δὲ ἴσταται παῖς περιβεβλημένος βραχῶν χιτῶνα καὶ ἔχων τοὺς πόδας χιαστί. Ἐξ τοῦ νεκρικοῦ τούτου ἀναγλύφου παραστάσεως συνηθεστάτης οὔσης, δὲν θεωρῶ ἀναγκάσιον τὴν ἐνταῦθα ἐπανάληψιν γνωστῆς ἐρμηnieas.

Προσέτι εὐρέθησαν αὐτόθι καὶ τινὰ ἀσημαντὰ ῥωμαϊκὰ τε καὶ βυζαντινὰ νομίσματα φυλαττόμενα παρὰ τῷ ἱερῷ τοῦ χωρίου· ἐν δὲ μόνον εἶνε ἑλληνικόν, δυστυχῶς ἡμιεφθαρμένον, ἀφ' ἐνὸς μὲν παριστῶν προτομὴν ῥωμαίου αὐτοκράτορος, ἀφ' ἑτέρου δὲ βωμὸν μετὰ πυρᾶς ἐν μέσῳ δύο πυρῶν ὑπὸ ἐνὸς ὄψεως ἑκατέρου περιειλιγμένου· κύκλῳ δὲ αὐτῶν ἀναγινώσκειται ἡ ἐπιγραφή·

ΕΠΙΑΠΟΛΛΩ[νίου Βιζυη?]ΝΩΝ

Καὶ ταῦτα μὲν σχετικῶς πρὸς τὴν περιγραφὴν τοῦ τόπου καὶ τῶν ἐν αὐτῷ εὐρεθέντων πραγμάτων· τὸ δὲ καλυφθὲν ἐκ νέου ὑπὸ χωμάτων μέρος τοῦ εἰρημένου κτιρίου περιελάμβανε, κατὰ τὰς ὁμολογίας τοῦ ἱερέως καὶ τῶν ἐργατῶν, τεμάχια μόνον κεράμων καὶ μαρμάρων. Ἐπεθύμουν νὰ ἀνασκάψω τὸ μέρος τοῦτο καὶ νὰ διατρίψω ἐνταῦθα ἡμέρας τινὰς διὰ νὰ ὀδηγηθῶ εἰς ὄρισμόν τινα περὶ τῆς ἀρχικῆς τοῦ κτιρίου χρησιμότητος· ἀλλὰ δυστυχῶς τὴν ἐπιθυμίαν μου ταύτην δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐκπληρώσω διὰ πολλοὺς λόγους, κυρίως δὲ διότι ὁ καιρὸς ἦν ὑετώδης, καθ' ὃν, ὡς γνωστόν, ἀδύνατον νὰ ἐκσκαφῆ βεβρεγμένη καὶ πληώδης γῆ.

Ἐν τούτῳ, ἂν μὴ τὸ κτίριον τοῦτο ἦνε λείψανον villae τῶν πρώτων ῥωμαϊκῶν χρόνων, πιθανὸν ἴσως ν' ἀνευρεθῶσιν ἐνταῦθα εἰρεπια θρακικοῦ ἱεροῦ. Ὁ Dumont λυπεῖται ἐν τῷ περὶ Θράκης συγγράμματί του (Mon. fig. σ. 72) ὅτι δὲν εἶδεν ἐν τῇ χώρῃ ταύτῃ εἰρεπια ἀρχαίων ναῶν. Τὸ μόνον δὲ ὑπ' αὐτοῦ σημειωθὲν ἱερόν εἶνε τὸ τοῦ θεοῦ Μηδυλέως (ἐν τῷ παρὰ τὴν Φιλιππούπολιν χωρίῳ Βέλκστιζα), σχήματος ὃν ἐπίσης τετραγώνου παραλληλογράμμου. Δυστυχῶς ὁ Dumont ἠρκέσθη δι' ἁοριστολογίας νὰ ὑποδείξῃ αὐτὸ ὡς τύπον ἀγρο-

τικοῦ ἱεροῦ, χωρὶς νὰ ἐπιμείνῃ εἰς τὴν λεπτομερῆ αὐτοῦ περιγραφὴν. Ἡ ἐν Θράκῃ λοιπὸν ἔλλειψις ἱερῶν κτιρίων παρκαλύει ἡμᾶς νὰ ποιήσωμεν συγκριτικὰς ἐρεῦνας ἐν σχέσει πρὸς τὸ ἐν Καδήκιοι ἀνευρεθὲν κτίριον. Ἐκ μόνης δὲ τῆς ἐν αὐτῷ εὐρέσεως τῶν προπεριγραφισῶν εἰκόνων τοῦ ἱππέως θεοῦ ὑποτοπάζω ὅτι ἐνταῦθα πιθανὸν νὰ ἡγείρεται ἱερόν, μεταβληθὲν βραδύτερον εἰς χριστιανικὸν εὐκτήριον οἶκον. Ἀλλ' ἐλπίζωμεν ὅτι μεταγενέστεραι ἀνασκαφαὶ θὰ προσδιορίσωσι τὸν ἀρχικὸν σκοπὸν τῆς χρησιμότητος αὐτοῦ.

Ἀποπερατώσας τὴν ἐνταῦθα ἐντολήν μου, ἐνέκρινα, παρὰ τὴν κακοκαιρίαν, νὰ διατρίψω μερικὰς ἡμέρας ἐν Σηλυβρία πρὸς μελέτην τῶν ἀρχαιοτήτων αὐτῆς.

Διὰ πρώτην δὲ φοράν ὑποδεικνύω ἐνταῦθα τὴν ἀνακάλυψιν ποικιλοχρόου ἐκλεκτοῦ μωσαϊκοῦ, παριστῶντος ὠραία γεωμετρικὰ σχήματα ἄξια νὰ περικοσμήσωσι μίαν σελίδα ἀρχαιολογικοῦ βιβλίου. Εἶδον τοῦτο ἐπ' ὀλίγα λεπτὰ κατὰ τὴν ἀπὸ Ἐπιβατῶν εἰς Καδήκιοι μετᾶβασίν μου, ἐν συνοδίᾳ τοῦ κ. Φ. Ἀρχιγέ- νου· εὐρέθη ἐν ἀρτίῳ τετραγώνῳ σχήματι εἰς βάθος δύο πτιθαμῶν καὶ λίαν πλησίον ἐνὸς τῶν ἐν Δελωῶν ἀνεμομύλων. Κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν μου ἐσκεπτόμην νὰ τὸ σχεδιάσω, ἀλλ' εὗρον τότε αὐτὸ κεκαλυμμένον ὑπὸ θολωδιστάτων ὑετωδῶν ὑδάτων. Τὰ παιδιά τοῦ χωρίου εἶχον βλάψει μίαν αὐτοῦ ἄκρην καὶ καθῆκόν μου ἐθεώρησα νὰ συστήσω εἰς τὸν ἰδιοκτήτην μύλωνων νὰ τὸ καλύψῃ ἐκ νέου διὰ χωμάτων, ἵνα ἐν δευτέρᾳ ἐκδρομῇ, ἣν ἐλπίζω νὰ ἐκτελέσω προσεχῶς, μελετήσω αὐτὸ λεπτομερῶς. Ἐφάνη δὲ λίαν πρόθυμος. Ὁ αὐτὸς ἀνεῦρεν ἐνταῦθα τεμάχιον ἐπιγραφῆς καὶ τμήματα γλυπτῶν μαρμάρων, ἅτινα ἐνωρὶς διεσκορπίσθησαν.

Ἐν Ἐπιβάταις ἐπληροφόρηθη ὅτι ἡ ἐν τῷ συγγράμματι Dethier, Epigraphik von Byzantion, ἀριθ. 48 (σ. 68 - 69), ἐπιγραφή τοῦ ῥωμαίου στρατιώτου Μάρκου Κιγκίου Νιγρέινου ὑπῆρχεν ἄλλοτε ἐν τῷ χωρίῳ. Σημειῶ τοῦτο πρὸς γνώσιν τῆς ἀληθοῦς προελεύσεως τοῦ ἐν τῷ κήπῳ τῆς ἐν Κων/πόλει ἀγγλικῆς πρεσβείας ἀναγλύφου. Ἐν δὲ τῇ σχολῇ τῶν Ἐπιβατῶν ἐφυλάσσετο πρὸ τῆς ἐμῆς ἐλεύσεως ἕτερον μετ' ἐπιγραφῆς ἀνάγλυφον, ὅπερ ἐλείπει τὴν σήμερον¹. Δύο δὲ ἐν τῷ αὐτῷ χω-

1) Τὸ ἀνάγλυφον τοῦτο, κατὰ τὸν κ. J. Mordtmann, φέρε τὴν ἐπιγραφὴν «Διοδώρα Μηνοδώρου»· μετηνέχθη δὲ εἰς Ξάστρον.

ρίφ εύρεθέντα ἀναθηματικὰ ἀνάγλυφα κέκτηται τὴν σήμερον ὁ ἐν Σηλυβρίας κ. Σταμούλης (ἴδε J. Mordtmann ἐν *Archaeologisch=epigr. Mittheil. aus Oesterreich* VIII, σ. 208, ἀριθ. 24, 25).

Ἐν τῷ παρθεναγωγείῳ τῶν Ἀρχιγενεῶν ἐκπαιδευτηρίων ὑπάρχει ἐντετοιχισμένη μικρὰ ἐπιτύμβιος ἀνάγλυφος πλάξ, παριστώσα γυναικία ἰσταμένην μεταξὺ δύο παιδισκῶν ἄνωθεν ἀναγινώσκειται τὸ ὄνομα αὐτῆς

ΟΖΗΑΜΗΝΑΚΩΝ[ος].

Τὸ πρῶτον ὄνομα Ὀζία εἶνε βεβαίως θρηκτικόν. Σημειωτέον ἔτι τὸν σχηματισμὸν τοῦ πατρωνυμικοῦ *Μηνάκων*.

Ἐν Ἐπιβάταις ὑπάρχει ἐπιθαλάσσιος βυζαντινὸς πύργος κυβικοῦ σχήματος, ὃν ἐμελέτησεν ἡδὴ ὁ κ. Α. Πασπάτης. Τὸν πύργον τοῦτον ἔκτισεν ὁ ἐπὶ αὐτοκράτορος Ἰωάννου τοῦ Καντακουζηνοῦ ἀρχισκῆπτου διοικητῆς Ἀπόκαυχος, ὅστις ἐν ἔτει 1341 στασιάζας κατέφυγεν εἰς τὸν πύργον τοῦτον. Ἐν αὐτῷ εἶχε περιορισθῆ τῷ 1358 ὑπὸ τοῦ Καντακουζηνοῦ καὶ ὁ ἔστεμμένος υἱὸς αὐτοῦ Ματθαῖος. ἤλευθερώθη δὲ ὅτε, κατὰ πείσιν τοῦ πατρός, παρήρησε τὸν τίτλον αὐτοκράτορος. Ὁ πύργος οὗτος, λέγει ὁ κ. Πασπάτης, εἶνε μελέτης ἄξιος «ὡς ὁ μόνος σωζόμενος ἐν τῇ ἔκτενεί ταύτῃ ἐπαρχίᾳ» καὶ ὡς «ἰκανὸς νὰ μᾶς διδάξῃ τίνες ἦσαν οἱ τσακίς ἐν τῇ βυζαντινῇ ἱστορίᾳ μνημονευόμενοι πύργοι τῶν ἀτειχίστων κωμοπόλεων». Ταῦτα ἔγραψεν ὁ κ. Πασπάτης ἐν ἔτει 1879, καταχωρίσας ἐν τῷ *IB' τόμῳ* (σ. 33—42) τοῦ *Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου* τὴν περὶ τῶν θρηκτικῶν προαστείων τοῦ Βυζαντίου ἀξιόλογον αὐτοῦ μελέτην. Δυστυχῶς ὅμως ὁ πύργος οὗτος δὲν ὑπάρχει πλέον σῶως. Οἱ κάτοικοι ἵδρυσαν παραπλεύρως μεγίστην ἐκκλησίαν ἐπ' ὀνόματι τῆς ἁγίας Παρασκευῆς τῆς Ἐπιβατηνῆς, εἰς τὴν οἰκοδομήν τῆς ὁποίας, καταστρέψαντες τὸν πύργον, ἐχρησιμοποίησαν τὸ ὑλικὸν αὐτοῦ. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐκκλησία δὲν ἐπερατώθη, εἰκάζω ὅτι καὶ τὸ ἐπίλοιπον ὑλικὸν τοῦ πύργου θὰ χρησιμοποίηθῃ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἴσως δὲ μόνον τὰ θεμέλια αὐτοῦ θὰ διατηρηθῶσι πρὸς καταισχύνην τῶν καταστροφῶν ἱστορικοῦ μνημείου. Οἱ λιθοξόοι τῆς νεοδημότου ταύτης ἐκκλησίας κατέστρεψαν ἐπίσης ἀμύπολλα γλυπτὰ καὶ ἐνεπίγραφα μάρμαρα, μετα-

κομισθέντα ἐκ διαφόρων μερῶν, καὶ ἰδίᾳ, ὡς μοι εἶπον, ἐκ Μακρήκιοι¹.

1) Τοῦ ἐν Ἐπιβάταις πύργου ποιεῖται μνείαν ὁ περιηγητῆς *E. Clarke*, *Travels*, τ. VIII, σ. 129. «From Selyvria to Buyuk Tchekmadji, the road lies entirely along the shore of the Propontis. We passed through Crevatis (*sic*), situated upon the beach, with a square tower and a bridge of thirty arches, making a conspicuous figure of the approach to it». — Εἰς τὴν ἱστορίαν καὶ τοπογραφίαν τῶν Ἐπιβατῶν συντελεῖ ὁ βίος τῆς ὁσίας Παρασκευῆς τῆς Ἐπιβατηνῆς, ἧς ἡ Ἀκολοθία ἐξεδόθη τὸ δεύτερον ἐν Ἰασίῳ, 1817. Διὰ δὲ τὸν ναὸν αὐτῆς σώζεται, κατὰ τὴν χειρόγραφον Νομικὴν συναγωγὴν τοῦ Δοσιθέου (φ. 100), τὸ ἐπιμένον ἀνέκδοτον πατριαρχικὸν σιγίλλιον τοῦ 1677 ἔτους.

Ἴσον ἀπαράλλακτον τοῦ πατριαρχικοῦ γράμματος τῶν Ἐπιβατῶν.

† Διονύσιος ἐλέφ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κ' πόλεως νέας Ρώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

«Τὰ ἱερὰ τεμένη, θεοῦ δικαίου τυγχάνοντα, πάσης ἀνθρωπίνης δουλείας ἀπηλλαγμένα διαμένουσιν· ὅθεν ἐκάστῳ καὶ μόνῳ τῷ κατὰ τόπον ἀρχιερατεύοντι προστατεύειν κεκλήρωται τῶν τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ ναῶν ἱερῶν, καὶ θεῶν ἐκκλησιῶν ἀναφαιρέτως, μηδενὸς ἔχοντος ἀδειαν ἀποσπᾶν τῆς ἐξουσίας αὐτοῦ τὰ τοιαῦτα, καὶ ἐκποιεῖν ὅπωςδήποτε κατ' ἰδίαν θέλησιν, καλῶς τε καὶ ὀσείως ἀνακαλεῖν δύναται τὰ ὑπὸ τινος κακῶς ἐξ αὐτοῦ ἀφαιρεθέντα. Ἐπειδὴ τοίνυν παραστάς ἦδη ἐπὶ συνόδου καὶ ὁ ἱερωτάτος μητροπολίτης Σηλυβρίας καὶ ὑπέριτος κύρ Ἀνθίμος ὁ ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὸς ἡμῶν ἀδελφός, καὶ συλλειτουργός, ἀγωγὴν ἐκίνησε κατὰ τῶν πατέρων τοῦ ἐν τῇ Χάλκῃ νήσῳ σεβασμίῳ μοναστηρίου τῆς Παναγίας προσκλαιόμενος, καὶ λέγων, ὅτι κατεπεμβαίνοντες ἀμετόχως ἰδιοποιούνται τὴν ἐκκλησίαν τῆς ἁγίας Παρασκευῆς, ἣν ἔχει ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Ἐπιβατῶν, μήτε σταυροπήγιόν τι οὔσαν, μήτε ἄλλῳ τινὶ λόγῳ δικαιοσύνης καθυποκειμένην τῷ μοναστηρίῳ αὐτῶν, ἀλλ' ἀνέκαθεν ἐνορικὴν γνησίαν τῆς μητροπόλεως Σηλυβρίας τυγχάνουσαν, οὗς τινὰς συμπαραστάντας αὐτῷ καὶ κρινόμενους, ἠρωτήσαμεν, ἐὰν ἔχουσι γράμματά τινὰ δερενδεύσεως, διαταροῦντα τὸν τρόπον, καθ' ὃν ἐξουσιάζειν ἰσχύει τὸ μοναστήριον, τὴν αὐτὴν αἰτίαν, καὶ ἀπεκρίναντο, ὅτι, τοιαῦτα γράμματα οὐκ ἔχουσιν, ἀλλὰ Διαμαντῆς τις ἀπὸ τῆς χώρας αὐτῆς, ὁ πρὸ ὀλίγου τελευτήσας, συγκρατῆσει αὐτοῦ πεποίηκε ψάλλεσθαι τὴν ἐκκλησίαν ταύτην ὑφ' ἐνὸς τῶν

Ἐν δὲ *Σηλυβρία* ἠσυχολήθην περὶ τὴν περιγραφὴν πασῶν τῶν μέχρι σήμερον σωζομένων

πατέρων τοῦ μοναστηρίου, διὰ μικρῆς τινας δόσεως μόνης πρὸς τὸν ἀρχιερέα, καὶ λογιζέσθαι ταύτην τοῦ μοναστηρίου, ὥστε δέδεικται προφανῶς, ὅτι, ὁ Διαμαντῆς ἐκεῖνος, δυστήνιος τις ὑπάρχων ἀνὴρ, καὶ ἀγέρωχος, καὶ τοὺς πρὸ ὀλίγου φθάσαντας ἀρχιερεῖς τῆς μητροπόλεως ταύτης ὑποκλινεῖς ἔχων, τοῖς αὐτοῦ θελήμασιν ἄκοντας, διὰ τὸ τῆς γνώμης αὐτοῦ θρασυτάτον, ἐποίησεν ὡς ἠθέλησεν, ἐξουσιάζοντας τὰ ἀνεξουσιαστά, καὶ καταδουλώσας ἑαυτῷ τὴν ἀδουλωτον ταύτην ἐκκλησίαν, εἴτε δι' αἰσχροκέρδειαν, εἴτε δι' ἄλλην κακοβουλίαν αὐτοῦ, κἀντεῦθεν ἔδοξεν αὐτῷ παραχωρῆσαι ταύτην τῇ προστασίᾳ τρόπον τινὰ τοῦ μοναστηρίου, καὶ οὕτω μικρὰν τινα δόσιν χορηγοῦντες τῷ ἀρχιερεῖ ὅτι πατέρες τοῦ μοναστηρίου, κατακρατοῦσι τὴν ἐκκλησίαν ἰδιοδεσπότως, ξένον τὸν ἀρχιερέα λογιζόμενοι, καὶ κατ' οὐδένα τῆς ἐκκλησίας μετέχοντα, ἕπερ ἄδικόν ἐστι καὶ παράλογον, καὶ ἔξω λόγου δικαίου παντός, πρὸς σφαλεράν τε κλῖνον ὁδὸν καὶ ἀπόκρημνον τούτου χάριν τοῖς ἱεροῖς κανόσιν ἐπόμενοι, τὴν ἀταξίαν καὶ ἱεροσυλίαν ταύτην ἐκ μέσου ποιούμενοι, ἐνθέσμως καὶ δικαίως ἀποκρούομεν, καὶ γράφοντες ἀποραινόμεθα συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ υπερτίμων, τῶν ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν, καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα ἡ ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Ἐπιβατῶν ἐκκλησία αὕτη τῆς ἀγίας Παρασκευῆς, ὡς ἄνωθεν, καὶ ἐξ ἀρχῆς κανονικῶ δικαίῳ τῆς μητροπόλεως *Σηλυβρίας* ἦν καὶ διεγινώσκετο, καὶ οὕτω ἀπὸ τοῦ νῦν μέχρι παντός, ὑπάρχη τῆς αὐτῆς μητροπόλεως, ἐνοριακῆ, καὶ γνησίᾳ ἀναφαιρέτως, καὶ ἀναποσπᾶστως, ταύτη μόνῃ καθυποκειμένη, καὶ ὑπὸ τοῦ κατὰ καιροῦ ἀρχιερέως αὐτῆς διεξαγομένη, καὶ ἐξουσιαζομένη καὶ οἱ μὲν πατέρες τοῦ μοναστηρίου ἀπέχωσι τῆς ἐξουσίας αὐτῆς, ὡς ξένοι, καὶ ἀλλότριοι, καὶ κατ' οὐδένα λόγον μετέχοντες αὐτῆς, ὁ δὲ ἱερώτατος μητροπολίτης *Σηλυβρίας* οὗτος, καὶ πᾶς ἄλλος, ὁ μετ' αὐτὸν κατὰ καιροῦ ἀρχιερατεύων ἐξουσιάζη τὴν αὐτὴν ἐκκλησίαν, ὡς ἐνοριακὴν αὐτοῦ, καὶ δεσπόζη αὐτῆς, καὶ κυριεύη, καὶ ἀρχιερατικῶς προστατεύη, καὶ εἰσαῆγῃ καὶ ἐξάγῃ, ὃν ἂν ἐθέλῃσῃ τῶν ἱερέων ἐν αὐτῇ, καρπούμενος καὶ νεμόμενος τὸ ἐξ αὐτῆς ἐκκλησιαστικὸν δικαίωμα, καθὼς καὶ τῶν ἄλλων ἐνοριακῶν αὐτοῦ ἐκκλησιῶν, ἀναντιρρήτως, καὶ ἀνεπικωλύτως. Ὁς δ' ἂν φανῇ ἐναντίος καὶ ἀπειθής, καὶ παρήκοος τῇ συνοδικῇ ταύτῃ ἀποφάσει, ἀντιλέγων καὶ ἀντιπράττων τῷ ἀρχιερεῖ περὶ τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας, ἱερεὺς μὲν ὢν ἀργὸς ἔστω πάσης

αὐτῆς ἀρχαιοτήτων. Τὰς πλείονας περισυνέλεξεν ὁ κ. Ἀναστ. Σταμούλης, ὁ δὲ κ. J. Mordtmann, ἐκδοὺς ἐσχάτως ἐνδιαφέρουσαν διατριβήν, περιέλαβεν ἐν αὐτῇ οὐκ ὀλίγας ἐπιγραφάς¹. Περιορίζομαι λοιπὸν νὰ περιγράψω τὰς μὴ μέχρι σήμερον σημειωθεῖσας. Πρὸ τούτου ὅμως ὑποδείκνυμι ἐνταῦθα τὸ ἀποτέλεσμα ἐπιθεωρησεώς τινας τῶν ἤδη ἐκδοθειῶν ἐπιγραφῶν.

Ἐν Δ' τόμῳ τοῦ Συλλόγου (σ. 10 κέ., καὶ πιν. Β', ἀριθ. 2) πρῶτος ἡ Α. Ε. ὁ κ. Σ. Ἀριστάρχης ἀπεικόνισε καὶ ἠρμήνευσε σπουδαῖον διαλεκτικὸν τῶν ἀρχαίων κατοίκων τῆς *Σηλυβρίας* ψήφισμα, οὗ τὸ μάρμαρον ἐσώζετο ἐν ἔτει 1865 παρὰ τῷ Χρήστῳ Ἀναστασίῳ τῷ Κεφαλαῷ. Τὸ μάρμαρον περιῆλθε βραδύτερον εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ κ. Σταμούλη καὶ ἀντιγραφὴν ἐκ νέου μετετυπώθη ὑπὸ τοῦ κ. J. Mordtmann μετὰ τινων διαφορῶν (σ. 204). Ἡ ἐμὴ δὲ ἀντιγραφή ἐπιβεβαιῶσι τὴν ἐν τῷ 5 στίχῳ προτέραν ἀνέγνωσιν εἰς ἐτέων. Τὸ δὲ ἐν στίχ. 10 συμπληρωθὲν εἰς [π]ροόδους ἀναγνωστέον [π]ροόδους². Ἡ ἀνέγνωσις αὕτη δὲν ἐπιδέχεται ἀμφιβολίαν. Ἐν τῷ 13 ἀριθμῷ τῆς αὐτῆς συλλογῆς, ἀντὶ Διορῶσῳ Ἡλιηρείτῃ, ἀναγνωστέον Διορῶσῳ Ἀηρείτῃ. Τὸ πρὸ τοῦ Α ἦτα χαραχθὲν κατὰ παραδρομὴν ἀπεξέστη ὕστερον ὑπ' αὐτοῦ τοῦ γλύπτου οὕτως, ὥστε μόλις διακρίνονται τὰ ἴχνη αὐτοῦ. Τὸ Ἀηρείτῃς εἶνε γνωστὸν ἐπίθετον τοῦ θεοῦ Διονύσου. Ὁμοίως ἐν τῇ αὐτῇ ἐπιγραφῇ ἡ γενικὴ πτώσις Ἱερσῶος εἶνε γεγραμμένη διὰ τοῦ Ο. Ἀριθ. 16, διακρίνονται τὰ στοιχεῖα **ΥΟΔ . . ΑC**· εἶτα ἀναγνωστέον [ε]τη ἡ'. Ἐν ἀριθ. 26 ἡ ἐπὶ τοῦ τείχους μεγάλη βυζαντινὴ ἐπιγραφή ἀντὶ τοῦ δημοτικοῦ **ΒΑΣΙΛΕΥΓΗΝ** ἔχει μᾶλλον **ΒΑΣΙΛΕΥΗΝ**· τὸ τελευταῖον δὲ κῶλον τῆς αὐτῆς ἐπιγραφῆς φαίνεται ὃν εἰλημμένον ἐξ ἐκκλησιαστικοῦ βιβλίου. Ἐν ἀριθ. 30 γρ. β ἀντὶ **ΓΟ** γραπτέον **ΓΕ**· ὁμοίως ἐν γρ. 9 μεταξὺ τῶν **Τ Ο**

ἱεροπραξίας, καταρρονῶν δὲ, καὶ ἀφωρισμένος ἀπὸ Θεοῦ καὶ ἐστερημένος παντός ἐκκλησιαστικοῦ εἰσοδήματος. Ὁθεν εἰς ἐνδειξιν ἐπεδόθη τῇ αὐτοῦ ἱερότητι καὶ τὸ παρὸν συνοδικὸν γράμμα. Ἐν ἔται γρῶς ἐν μηνὶ Ἰουλίῳ, ἰνδικτιῶνος ιε' κ' ε.

1) Archaeologisch-Epigraphische Mittheilungen aus Oesterreich, VIII, σ. 203-204.

2) Ἡ λέξις αὕτη ἀναφέρεται καὶ ἐν ἐπιγραφῇ τῆς Χαλκηδόνας, ὡς ἐν τῇ ἐσχάτως ἐκδοθείσῃ ὑπὸ Β. Latychev, ἐπιγραφησескіе стѡм. Ἐν Πατροπόλει, 1885, σ. 21-22.

οὐδὲν στοιχεῖον ὑπάρχει. — Ἐν δὲ τῇ ὑπ' ἀριθ. 50 ἐπιτύμβιῳ ἐπιγραφῇ τῆς Περίνθου γραπτέον ἀντὶ τοῦ κυρίου ὀνόματος **ΜΑΞΙΟΣ** (=Μάξι(μ)ος) τὸ τοπικὸν *Νάξιος*, ὡς ἔχει πραγματικῶς ὁ λίθος.

Ἄνεκδότους δὲ ἐπιγραφὰς εὔρον τὰς ἐπομένας :

1. Ἐπὶ λίθου κατὰκειμένου παρὰ τὴν θύραν Μεδρεσέ, ἀπέναντι τοῦ λουτρῶνος.

ΑΓΑΘΗΤΥΧΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΝΚΑΙ

Ἡ ἐπιγραφὴ εἶνε λείψανον, καὶ ἀρχικῶς φαίνεται ὅτι ἀνεγινώσκετο ἐπὶ βάσει, ἣν βραδύτερον πελεκήσαντες ἐσχημάτισαν εἰς μεγάλην σφαῖραν.

2. Ἐπὶ πλακῶς (ὑψ. 0,35· πλ. 0,28· πλάχ. 0,09) εὐρισκομένης παρὰ τῷ κ. Σταμούλῃ· (ἔκτυπον).

ΤΑΦΟΝΕΜΟΥ ΕΚΝΟΥ //
C ΕΙΤΙ ΔΕΕΤΡΟCΑΝ
ΤΕΥΝΟΥΜΟΥΘΕΜCΕ
///ΠΙΒΟΥΛΕCΕΔΩCΙ
ΤΟΙCΚΛΗΡΟΝΟΜΟΙC
ΠΡΟΤΙΜΟΥΟΝΟΜΑ
ΧΡΥCΟΥΛΙΤΡΑΝ
ΜΙΑΧΕΡΕCΘΑΙΠΑΡΩ
ΔΙΤΟΥ

«... τάφον ἐμοῦ τέκνον· [ὁ]ς εἴτις δὲ ἔτερος ἀντ'... μου θελήσῃ [εἰ] ἐπιβουλεύσει δώσει τοῖς κληρονόμοις προτίμον ὄνομα χρυσοῦ λίτραν μία. Χαίρεσθαι παρωδίτου».

3. Ἐν τετραγώνῳ παραλληλογράμμῳ τύπῳ ἐπὶ τεμαχίου κεράμου εὐρισκομένου παρὰ τῷ κ. Σταμούλῃ· (ἔκτυπον).

+ ΕΔΙΤΙ
ΟΝΟC Κ

Τύπος περιέργος τῆς λέξεως *ἰνδικτιῶνος*.

4. Ἐπὶ τεμαχίου μαρμαρίνης πλακῶς, ἐστρωμένης ἐντὸς τῆς ἀρμενικῆς ἐκκλησίας.

///ΜΟΥΤΕΛΕΥΤΑ
ΙΝΔC ΙΔ

5. Ἐπὶ πλακῶς αὐτόθι· (ἔκτυπον).

(ΑΡΧΑΙΟΛΟΓ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΜ. ΙΖ').

///\ ΔCΙ // //
///)ΤΙCΜΑΚΑ
///\ΗΜΗCΑΛΕ
///ΔΡΟCΥΕΙΟC
///ΑΒΟΥΡΙCΤΕ
/// ΑΜΙΑΝΘΑ
///\ΝΔ^S ΙΒ +

Ἐρθά]δε [κατά-
κεῖται] ὁ τῆς μακα-
ρίας μ[νήμης Ἄλε-
ξαν]δρος υἱὸς

... αβουρίου· τε-
λευτ[ᾶ μη(ν)] ἱανουα-
ρίῳ ἰ[νδ(ικτιῶνος)] ἰβ'.

6. Ἐπὶ τεμαχίου πλακῶς, ἐστρωμένου ἐντὸς τοῦ ναοῦ τῆς Κοιμήσεως. Ἰψ. 0,31· πλ. 0,29.

//////://////
//\ΙΑΚΙΙΕC
//\ΗΜΙCΕΙΟ//
///ΛΕΥΤΑ//
///ΕΞΔΙΗC//
///ΩΝΟCΓ////

7. Αὐτόθι ἕτερον τεμάχιον ὑψ. 0,25· πλ. 0,16.

Η
ΓΕΙC
ΙΝΙ
Ε +

8. Ἐπιτύμβιος πλάξ παριστώσα ἀνθρωπὸν κεκλιμένον, στεφανοῦντα γυναῖκα ἔμπροσθεν αὐτοῦ καθημένην. Παιδίσκῃ· παῖς· τριπύς. Ἄνωθεν ἐπιγραφῇ·

ΦΙΛΗΤΑΜΗΝΙΟΥ

Μετὰ τὰ ἐνεπίγραφα ταῦτα μνημεῖα ἐφιστῶ τὴν προσοχὴν τῶν ἀρχαιολόγων εἰς τὴν ἀξιόλογον καὶ πλουσίαν συλλογὴν τοῦ ἐν Σηλυβρίας ὁμογενοῦς φιλαρχαίου κ. Α. Σταμούλη, ὅστις, καλῶς ποιῶν, περισυλλέγει ἀπὸ πολλοῦ

διάφορα τῆς Θράκης μνημεῖα, σώζων αὐτὰ ἐκ βεβαίας καταστροφῆς. Τὸ παράδειγμα τοῦ εἰρημένου ὁμογενοῦς πρόκειται εἰς μίμησιν ἄλλων φιλομούσων ἀνδρῶν. Ἐκ τῆς συλλογῆς δὲ αὐτοῦ περιγράψω τὰ ὑπ' ἀριθ. 2—9, 15 καὶ 16 μνημεῖα, οἷς προσέθηκα ἕτερα, ἀλλαχοῦ, κατὰ τὰ παρασημειωθέντα, σωζόμενα.

1. Ἐν τῇ συλλογῇ τῆς σχολῆς. Τεμάχιον ἀναγλύφου (ὑψ. 0,35· πλ. 0,25· πᾶχ. 0,10) εἰς δύο σειράς· νέος ἡμίγυμνος σύρων ἵππον μετὰ ἐφιππίου.

2. Αὐτόθι. Ὑψ. 0,65· πλ. 0,37· πᾶχ. 0,09. Ἐπιτύμβιος στήλη παριστώσα ἄνδρα κεκλιμένον, στεφανοῦντα γυναῖκα καθήμενην ἔμπροσθεν αὐτοῦ· παιδίσκη, παῖς, τρίπους. Κάτωθεν τοῦ ἀναγλύφου ἐπιγραφή ἀδιόκριτος.

3. Παρὰ τῷ κ. Σταμούλῃ. Ὑψ. 0,37. Ἀετὸς μαρμαρίνος ἐπιμεμηλημένης ἐργασίας.

4. Αὐτόθι. Ὑψους μετὰ τῆς βάσεως 0,45. Κεφαλή ταύρου μετὰ τοῦ λαίμου ἐπὶ βάσεως· ἐπικέθηται ἀετὸς πιέζων ἰσχυρῶς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. Βεβλαμμένα εἰσὶν ἡ κεφαλὴ καὶ τὰ ἄκρα τῶν πτερῶν.

5. Αὐτόθι. Ὑψ. 0,67. Γυμνὸς κορμὸς μετὰ τῆς κεφαλῆς ἐστραμμένης πρὸς τὴν δεξιὰν χεῖρα, ὕψωμένην οὖσαν. Ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου τὸ ἄκρον ὀδῶς· ἐκατέρωθεν πτερά. Τὸ πρόσωπον, οἱ πόδες, ὡς καὶ ἡ δεξιὰ κνήμη, ἐλλείπουσιν. Ἔργον μέτριον.

6. Αὐτόθι. Μαρμαρίνος κεφαλὴ κριοῦ.

7. Αὐτόθι. Ὑψ. 0,31· πλ. 0,21. Πλάξ μετ' αἰτώματος. Ἔργον ἀρχαῖζον, παριστῶν γυναῖκα καθήμενην (τὴν Κυβέλην) ἐν τῷ μέσῳ καὶ κρατοῦσαν ἐν χερσὶ λεοντιδέα· (ἔκτυπον). Παρόμοιον καὶ σύγχρονον μνημεῖον φυλάττεται καὶ ἐν τῷ Μουσεῖῳ τῆς Ραιδεστοῦ.

8. Αὐτόθι. Προσωποποίησις ποταμοῦ (μήκους 0,75· ὕψους μετὰ τῆς βάσεως μέχρι τοῦ λαίμου 0,35)· ἀκέφαλον. Νέος κεκλιμένος καὶ περιτετυλιγμένος μκνῶδαν μέχρι ὀσφύος· τὰ ἄκρα αὐτοῦ, ἐρριμμένα ὄπισθεν τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου, φέρονται κατ' ἔμπροσθεν τοῦ ὀρώντος· ἡ ἀριστερὰ χεῖρ ἐρείδομένη ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου κρατεῖ ὑδρίαν· ἡ δὲ δεξιὰ φερομένη, φαίνεται, σχεδὸν εὐθέως ἐρείδεται ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ γόνατος. Τὸ στῆθος γυμνόν, ἀπὸ τοῦ λαίμου μέχρι τῆς κοιλίας· οἱ μαστοὶ ζῶηροι. Ἡ ἐργασία τοῦ ἀγάλματος τούτου εἶνε ἐκφραστική. Ἐλλείπουσι δ' ἔτι ὁ λαίμὸς τῆς ὑδρίας καὶ ὁ πῆχυς τῆς δεξιᾶς χειρός.

9. Αὐτόθι. Τεμάχιον ἐπιτύμβιου ἀναγλύφου, ὅπερ παρίστα τὸ λεγόμενον νεκρικὸν δει-

πνον. Διακρίνονται ἔτι ἐπ' αὐτοῦ τὸ ἄνω μέρος γυναικίος κεκαλυμμένης καὶ κρατοῦσης τὸ δεξιὸν ἄκρον τῆς καλύπτρας αὐτῆς, ὡς καὶ μέρος τῆς στεφάνης, ἣν ἐκράτει ὁ κεκλιμένος.

10. Ἐν τῇ ἀρμενικῇ ἐκκλησίᾳ. Ὑψ. 0,40· πλ. 0,25· πλάξ ἐντετειχισμένη ἄνωθεν τῆς βρύσεως· ἵππεὺς πρὸς δεξιὰν βωμόσ. Ἄνωθεν ὑπάρχει μονόστιχος ἐπιγραφή λίαν ἐφθαρμένη· ἐποίησάμην δύο ἐκτυπώματα, καὶ τῇ βοηθείᾳ αὐτῶν καταλήγω εἰς τὴν ἐξῆς ἀνάγνωσιν·

ΑΡΧΗΓΕΤΗΣΗΝΔΗ

Ἡ τοῦ δευτέρου ὀνόματος ἀνάγνωσις εἶνε ἀμφίβολος· οὐχ ἦττον δύναται νὰ σχετισθῇ πρὸς ἕτερον θρακικὸν ὄνομα Zantiala (*Dumont*, σ. 78), ἀναφερόμενον εἰς λατινικὴν ἐπιγραφήν τῶν Τόμων. Ἡ ἐπιγραφή δηλοῖ ὅτι τὸ μνημεῖον εἶνε ἀνθήμαξ εἰς τὸν ἵππεά θρᾶκ θεὸν ὑπὸ πρωτοφανὲς ὄνομα, μετὰ τοῦ ἤδη γνωστοῦ ἐπιθέτου Ἀρχηγέτη (ἴδε *Mordtmann*, σ. 208. *Θεῶ ἀρχαγέτα, Ἡρωὶ Ἀρχαγέτα*).

11. Αὐτόθι. Ὑψ. 0,60· πλ. 0,38. Ἐπιτύμβιος πλάξ· δύο ἐνδεδυμένοι γυναῖκες μετὰ ζῦ παιδίσκης καὶ δούλου.

12. Αὐτόθι. Ἐπιτύμβιος πλάξ· γυνὴ καθήμενη βλέπουσα πρὸς δεξιὰν τοῦ ὀρώντος· ὄπισθεν δούλη ἰσταμένη.

Βυζαντινὰ δὲ μνημεῖα ἔκρινα σημειώσεως ἄξια τὰ ἐπόμενα :

13. Παρὰ Σταμούλῃ. Τεμάχιον πλευρᾶς στήλης μετὰ ἀναγλύπτων φυλλωμάτων καλῶς εἰργασμένων. (Ὑψ. 0,28· πλ. 0,33). Ἡ ὁμοιότης τοῦ τεμαχίου τούτου πρὸς δύο ἀξιοπεριέργα καὶ μοναδικὰ τεμάχια στηλῶν, φυλαττόμενα ἐν τῷ αὐτοκρατορ. Μουσεῖῳ¹, φαίνεται μοι ἀναμφισβήτητος. Τὰ ἐν τῷ Μουσεῖῳ εἰσὶν ἀμφίβολου προελεύσεως, ἀποδιδόμενα ἀορίστως εἰς τὸν ναὸν τῆς ἁγίας Σοφίας. Δὲν εἶνε λοιπὸν ἀπίθανον νὰ εὐρέθησάν ποτε καὶ ταῦτα ἐν Ἡρακλείᾳ-Περίνθῳ, λείψανα ὄντα ἀρχαίας ἐκκλησίας, τῆς ἐπιθανῶς ἐκατονταετηρίδος. Ἐτερον τεμάχιον ἀνεῦρον ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ ἐν Ραιδεστῷ Μουσείου.

14. Ἐξωθεν τοῦ μητροπολιτικοῦ ναοῦ ὑπάρχει ἐντετειχισμένη ἄνωθεν τῆς μεσημβρινῆς πύλης πλάξ μαρμαρίνη, φέρουσα ἐν ἀνα-

1) *S. Reinach*, Catalogue du Musée Impérial d'Antiquités. Constantinople, 1882, σ. 57, ἀριθ. 555. 556.

γλύφω δύο ἐνδεδυμένα σώματα, ἔχοντα ἐκ-
τερον στεφάνην περί τήν κεφαλήν· τὸ ἐν εἶνε
δυσδιάκριτον, τὸ δὲ ἕτερον ἀναμφιβόλως παρι-
στᾶ τήν Θεοτόκον. Ἐν μέσῳ αὐτῶν ἀναγι-
νώσκειται στηληδὸν ἐπιγραφὴ

ΜΡ
Λ
Ε
Η
Μ
Ω
Ν

λέγουσα· «*Μήτηρ (Ἐ)λεήμων*». Ὁ παλαιο-
γραφικὸς αὐτῆς χαρακτήρ μαρτυρεῖ ὅτι τὸ μνη-
μεῖον τοῦτο δύναται νὰ χρονολογηθῆ μεταξὺ
Ζ'—Η' αἰῶνος.

15. Ἐν τῷ ναῷ τοῦ νεκροταφείου, βυζαν-
τινῆς ὄντι ἐποχῆς, εὔρον καὶ μετεκόμισα εἰς
τὴν σχολὴν τῆς Σηλυβρίας κυκλικὸν μάρμαρον
(διαμ. 0,32), ἔχον ἐπὶ τῆς μιᾶς ἐπιφανείας

in graffito, τουτέστιν ἐγκεχαρᾶγμένην εἰκόνα
τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν νεανικῇ ἡλικίᾳ, ἐν μὲν
τῇ ἀριστερᾷ κρατοῦντος εἰλητόν, διὰ δὲ τῆς
δεξιᾶς εὐλογούντος. Ἐκατέρωθεν δὲ τῆς κε-
φαλῆς ἀναγεγλυμμένα εἰσὶ τὰ συνήθως συν-
τετμημένα IC XC. Ἡ εἰκὼν φαίνεται οὕσα τοῦ
Θ'—I' αἰῶνος, τὸ τῆς χαρᾶξεως δὲ αὐτῆς τε-
χνικὸν σύστημα εἶνε σπανιώτατον ἐν τῇ βυζαν-
τινῇ γλυπτικῇ· (ἐκτυπον).

16. Παρὰ δὲ τῷ κ. Σταμούλῃ ὑπάρχει μο-
λυβδόβουλλον παριστῶν ἔμπροσθεν ἐν ἐκτύπῳ
τὴν Θεοτόκον ἰσταμένην καὶ κρατοῦσαν τὸ βρέ-
φος Ἰησοῦν· περίξ ἐπιγραφὴ

[Θεοτ]ΟΚΕ ΒΟΗΘΗ·

ὄπισθεν μονόγραμμα

Π Τ Ω
Α Δ Ι
Κ
ΤΡΙ

ἐν ᾧ ἀναγινώσκειται τὸ ὄνομα *Παταπίω πα-
τριῳ*.

B.

*Σημειώσεις περὶ τοῦ ἐν Ραιδεστῷ Μουσείου.—Ἐπιγραφαὶ τόπων περὶ τὴν
Ραιδεστόν.—Ἐγγραφα περὶ τῆς ἐπισκοπῆς Ραιδεστοῦ.*

Τῆς Ραιδεστοῦ ποιοῦνται μνεῖαν μεταγε-
νέστεροι συγγραφεῖς. Ὁ Πτολεμαῖος (3, 11, 6)
ταυτίζει τὴν θέσιν αὐτῆς πρὸς τὴν τῆς ἀρχαίας
πόλεως Βισάνθης, τῆς παρ' Ἡροδότῳ (7, 137),
Ξενοφῶντι ἐν Ἀναβάσει (7, 2, 32), Πλουτάρχῳ
(Ἀλεξ. 36) καὶ ἄλλοις συγγραφεῦσιν ἀνα-
φερομένης. Ὁ δὲ Προκόπιος λέγει περὶ αὐτῆς
τάδε· «Ἡρακλείας δὲ ἀποθεν ἡμέρας ὁδὸν χω-
ρῖον ἐπίσημον ἦν, Ραιδεστός ὄνομα, παράπλου
μὲν ἐφ' Ἑλλησπόντου καλῶς κείμενον, εὐλίμε-
νον δὲ καὶ τῇ κατὰ θάλασσαν ἐργασίᾳ ἐπιτη-
δείως ἔχον» (de aedif. IV, 9).

Ἡ Ραιδεστός κατέστη ὀνομαστὴ ἐν τοῖς
τελευταίοις βυζαντινοῖς χρόνοις. Τῇ 22 Σε-
πτεμβρίου 1063 ὑπέστη πολλὰς καταστρο-
φὰς ἐκ μεγάλου σεισμοῦ. Τῷ 1075 ἰδρύσεν ἐν-
ταῦθα ὁ πατρικίος Μιχαὴλ Ἀτταλειάτης, «ἐν-
τὸς τοῦ κάστρου», πτωχοτροφεῖον μετὰ μεγά-
λης καὶ πλουσίας μονῆς ἐπ' ὀνόματι τοῦ Σω-
τῆρος Χριστοῦ, οὗ τὴν δίαταξιν ἐξέδωκεν ὁ κ.
Σάβας (Μεσαιων. Βιβλιοθ. τ. Α', σ. 1—69)· ἐξ

αὐτῆς δὲ μαθητόμενον, ὅτι ἡ Ραιδεστός ἦτο πε-
ριτετοιχισμένη, ὅτι περιέκλειε πολλὰς ἐκκλη-
σίας, ὀνοματτι ἀναφερομένας, καὶ ὅτι τὸ περι-
τείχισμα τῆς πόλεως συνεδέετο μετὰ πύργων,
ᾧν αἱ ὀνομασίαι, ὡς καὶ αἱ τῶν πυλῶν, μαρ-
τυροῦσι τὸ μέγεθος αὐτοῦ. Δυστυχῶς, τὸ τεῖχος
τοῦτο δὲν σώζεται πλέον, κατ' ἀκολουθίαν δὲ
καὶ ἡ ὀνοματολογία αὐτοῦ οὐδεμίαν τοπογρα-
φικὴν ἀξίαν δύναται νὰ ἔχη τὴν σήμερον. Φρο-
νῶ ὅμως ὅτι τὴν θέσιν τοῦ πτωχοτροφείου καὶ
τῆς μονῆς τοῦ Ἀτταλειάτου κατέχει τὸ μέγα
τέμενος Πασιᾶ-τζαμι μετὰ τῶν παρακειμένων
παλαιῶν ἐρειπίων *ιμαρῆτ* (=πτωχοτροφείου),
διότι ἐξῶθεν τούτου ἐκτείνεται εὐδένδρος κή-
πος, ἐν ᾧ οἱ χριστιανοὶ προσέρχονται ἀγιαζό-
μενοι εἰς τι περιτετοιχισμένον *ἀγίασμα*, τοῦ
Χριστοῦ καλούμενον.

Ἡ Ραιδεστός, κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρό-
νους, ἦν κέντρον σπουδαίου ἐμπορίου, περὶ οὗ
γράφει ὁ *W. Heyd* (Histoire du commerce
du Levant. Leipzig, 1886, τ. I, σ. 243,

257, 270, 285, 431, 512. Π, σ. 177): 'Ο έμπορικὸς αὐτῆς χαρακτήρ ἀκμάζει μέχρι σήμερον. Ἡ πόλις περικλείει σὺν ἄλλαις κοινότησι καὶ εὐάνθρωπον ἑλληνικὴν, ἐν ἣ ἐδρεύει ὁ μητροπολίτης Ἑρακλείας καὶ Ραιδεστοῦ, εὐρυτάτην ἐπαρχίαν πνευματικῶς διοικῶν. Ἐνταῦθα ἰδρυνταὶ ἀκμαία σχολεῖα, ὡς δημοτικά, παρθεναγωγεῖον καὶ σχολαρχεῖον· πρὸς δὲ τούτοις καὶ Σύλλογος Φιλεκπαιδευτικὸς, μέγα οἰκοδόμημα κεκτημένος, μικρὰν συλλογὴν βιβλίων, καὶ Μουσεῖον ἀρχαιολογικὸν οὐκ εὐκαταφρόνητον, ὅπερ, ὁμολογουμένως, τὰ μέγιστα τιμᾷ τὴν ἑλληνικὴν κοινότητα Ραιδεστοῦ, τὸν ἔπαινον τῶν φιλαρχαίων προκαλοῦν. Ὁ Σύλλογος οὗτος, κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἰδρύσεως αὐτοῦ, ἐφάνη λίαν εὐεργετικὸς εἰς τὰς περὶ τὴν Ραιδεστον κοινότητας, σχολεῖα δημοτικὰ ἰδρύσας, διδασκάλους καὶ βιβλία προμηθεύσας, χρήματα ἱκανὰ διανεύμας καὶ καταστατικὰς συντάξας. Κυρίως δὲ ἐπεμελήθη τῆς συγκροτήσεως ἀρχαιολογικῶν συλλογῶν, τῶσαύτην δὲ φιλαρχαίωτητα ἐνέπνευσε τοῖς τε Ραιδεστηνοῖς καὶ περιοικοῖς ὥστε καὶ αὐτοὶ οἱ χωρικοὶ ἔσπευδον εἰς τὸν Σύλλογον κομίζοντες ἀφιλοκερδῶς ἀρχαῖα μνημεῖα, σχέδια ἀναγλύφων καὶ ἀντίγραφα ἐπιγραφῶν. Διὰ παντὸς δὲ ἀξιεῖται εἶναι οἱ πρῶτοι τοῦ Μουσείου ἰδρυταί, ὧν τὰ ὀνόματα ὑπάρχουσι καταγεγραμμένα ἐν τῇ ἐν ἔτει 1874 ἐκδοθείσῃ τοῦ Συλλόγου ἐκθέσει (σ. 59 κέ.), καὶ μάλιστα οἱ κ. Κ. Γ. Θεοδωρίδης, Ἀθηνόδωρος Ν. Δημητρίου καὶ ἀδελφοὶ Λαζίδου. Ὁ κ. Γρηγόριος Λαζίδης, κατ' ἐξαιρέσιν, ἀγαπᾷ καὶ σέβεται τὰς ἀρχαιότητας μετὰ ἰδιάζοντος ζήλου, πλουτῶν μὲν συνεχῶς ἐκ τῶν ἰδίων τὰς τοῦ Συλλόγου συλλογὰς, περισυλλέγων δὲ καὶ ἀντίγραφα διεσκορπισμένων ἐν τοῖς περιχώροις ἐπιγραφῶν. Ἀλλὰ καὶ ὁ Σύλλογος αὐτὸς ἀγοράζει ἐνίοτε ἀρχαιότητας, καταβάλλων ἐκ τῶν ἐνότων οὐ σμικρὰ χρηματικὰ ποσά· πρὸς δὲ τούτοις τὸ προεδρεῖον αὐτοῦ ἐφιλοτιμήθη τῷ μὲν 1874 νὰ ἐκτυπώσῃ ἰδιαίτερον φυλλάδιον, ἐν ᾧ κατέγραψε πάντα τὰ μέχρι τοῦ ἔτους ἐκείνου προσκτηθέντα ἀντικείμενα¹, βρα-

δύτερον δὲ ἐπεμψε τῷ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικῷ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ πολυέριθμα ἀντίγραφα διαφόρων ἐπιγραφῶν, ἅτινα καὶ κατεχωρήθησαν ἐγκαίρως ἐν τῷ μεγάλῳ αὐτοῦ χειρογράφῳ τῶν ἐπιγραφῶν κώδικι.

Αἱ ἐπιγραφαὶ αὗται ἔμειναν μέχρι σήμερον ἀνέκδοτοι διὰ τὴν ἔλλειψιν ἐκτυπωμάτων¹.

Κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1885 ἔτους διέτριψα ἐν Ραιδεστῷ ἱκανὰς ἡμέρας, καθ' ἃς ἠσχολήθην ἅπαντα μὲν σχεδὸν τὰ ἐν τῷ Μουσεῖῳ τοῦ Συλλόγου φυλαττούμενα ἀρχαιολογικὰ μνημεῖα συνοπτικῶς νὰ περιγράψω, τῶν δὲ ἐπιγραφῶν νὰ λάβω καλὰ χαρτῶα ἐκτυπώματα². Τὸν κατῆλον αὐτῶν διαίρῳ εἰς τρία κεφάλαια, μεθ' ἃ προστίθημι δύο πατριαρχικὰ ἔγγραφα, ἀφορῶντα εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς πάλαι ἐπισκοπῆς Ραιδεστοῦ.

Σημειωτέον ἐτι α'), ὅτι ἐν Ραιδεστῷ σπανιώτατα εὐρίσκονται ἀρχαιότητες, β') ὅτι προεκδομέναι ἐπιγραφαὶ πᾶν ὀλίγα γινώσκονται (ὄρα *Dumont*, *Monuments figurés et inscriptions de la Thrace*, σ. 44) καὶ γ') ὅτι αὗται αἱ ἐκδομένοι εἶνε ἀγγώστου προσελεύσεως.

Α'. Μάρμαρα ἀντιγράφα· τεμάχια· κεφαλαὶ καὶ ἀνάγλυφα.

1. Κόρμος (ὑψ. 0,58) ἀνδρικοῦ ἀγάλματος φέροντος χιτῶνα· τὸ δεξιὸν ἦμισυ στῆθος γυμνόν. Κεφαλή, πόδες καὶ χεῖρες ἑλλείπουσιν. Εὐρέθη ἐν τουρκικῷ χωρίῳ περὶ τὴν Ραιδεστον.

2. Τεμάχιον γυναικείου κορμοῦ ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ μέχρι τῆς κοιλίας· χιτῶν καὶ μανθῶας· ὑψ. 0,22. Εὐρέθη ἐν Βιζύῃ.

3. Τεμάχιον κορμοῦ παριστῶν τὰ ὀπίσθια γυμνοῦ ἀγάλματος μέχρι τοῦ λαιμοῦ τεθραυσμένον εἰς δύο τεμάχια.

4. Κεφαλή γυναικεία (ὑψ. 0,29) μετὰ καλύπτρας καὶ ταινίας περὶ τὴν κόμη· λίαν βεβλαμμένη. Εὐρέθη ἐν Ραιδεστῷ.

5. Δύο κεφαλαὶ προσκεκολλημένα (ὑψ. 0, 21), ὧν ἡ ἑτέρα ἐστεφανωμένη.

6. Ποσειδῶν. Στήλη (ὑψ. 0,29· πλ. 0,30·

1877 τὴν ἑαυτοῦ θρακικὴν συλλογὴν, ἠγνοεῖ τὸ τοῦ Συλλόγου Ραιδεστοῦ φυλλάδιον.

1) Ἐν τοῖς ἀρχείοις τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου εὐρίσκονται προσεῖτι ἀντίγραφα τοῦ ἐν Ραιδεστῷ κ. Κ. Γεωργιάδου.

2) Χάριτας ἐκφράζω τῷ ἀξιότιμῳ φίλῳ κ. Λεωνίδα Καλαμιῶδῃ μηχανικῷ, ὅστις, ἐπιμελητὴς ὢν τοῦ ἐν Ραιδεστῷ Μουσείου, προθύμοποιήθη νὰ μεδιεκολύνη μεγάλως εἰς τε τὴν μελέτην καὶ τὴν περιγραφήν τῶν ἐμπειστευμένων αὐτῷ συλλογῶν τοῦ Ραιδεστηνοῦ Μουσείου.

1) Τὸ ἀξιόλογον τοῦτο φυλλάδιον, σπάνιον καταστάν, ἐπιγράφεται ὕδα· «Θρακικὸς Φιλεκπαιδευτικὸς Σύλλογος ἐν Ραιδεστῷ. Ἐκθεσις τῶν πεπραγμένων ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτοῦ μέχρι τέλους τοῦ Γ' ἔτους (30 Μαΐου 1871—15 Αὐγούστου 1874). Ἐν Κων/πόλει 1874. Τύποις Βουτυρᾶ καὶ Σαῖς, σελίδες 96 εἰς 4^ο. Αἱ ἐπιγραφαὶ κατεχωρήθησαν ἐν σ. 63—69. Ὁ μακαρίτης *Dumont*, ἐκδούς τῷ

πάχ. 0,8) παριστώσα ἐντὸς νύμφης προμέτωπον γυμνὴν γυναίκα, ἧς ὁ πέπλος ἐρριμμένος πρὸς τὰ ὀπίσω κρατεῖται ἀπὸ τῶν ἄκρων διὰ τῆς πρὸς τὰ ἄνω κεκλιμένης ἀριστερᾶς αὐτῆς χειρός· ἡ δεξιὰ χεὶρ ἐρείδεται ἐπὶ τῆς ὀσφύος. Παραπλευρῶς δὲ ἴσταται ἀνὴρ γυμνός, κρατῶν ἐν μὲν τῇ πρὸς τὰ κάτω τεταμένη δεξιᾷ αὐτοῦ χειρὶ ἰχθύν, ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ τρίαιναν.

7. Στηλὶς (ὑψ. 0,23· πλ. 0,19· πάχ. 0,3) παριστώσα ἄνδρα ἡμίγυμνον, κρατοῦντα ἐν μὲν τῇ ἀριστερᾷ, γυμνὴ ἐπίσης, χειρὶ αὐτοῦ προσωπειον (masque), ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ ῥάβδον περιελισσομένην ὑπὸ ὄφραως καὶ στηριζομένην ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Παραπλευρῶς παρίσταται γυνὴ ὀρθία φέρουσα ποδῆρη χιτῶνα καὶ ἐσταυρωμένης ἔχουσα τὰς χεῖρας ἐπὶ τῆς ὀσφύος. Τὰ πρόσωπα ἀμφοτέρων δὲν διακρίνονται.

8. Κυβέλη. Μικρὰ πλάξ (ὑψ. 0,26 πλ. 0,21) παριστώσα γυναίκα καθημένη μετὰξὺ δύο λεόντων. Εὐρέθη ἐν τῷ χωρίῳ Μεσινί.

9. Κυβέλη. Πλάξ (ὑψ. 0,35· πλ. 0,27· πάχ. 0,10) παριστώσα γυναίκα καθημένη μετὰξὺ δύο λεόντων καὶ ἔχουσαν τὴν δεξιάν αὐτῆς χεῖρα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ πρὸς αὐτὴν λέοντος, ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ κεκλιμένη πρὸς τὰ ἄνω κρατεῖ τὴν ἑαυτῆς κεφαλὴν· τῆς ἀριστερᾶς ὁ ἀγκὼν ἐρείδεται ἐπὶ στηλίδος στηριζομένης ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐτέρου λέοντος. Ἡ ἐργασία τοῦ ἀναγλύφου τούτου εἶνε λίαν βάρβαρος.

10. Πλάξ (ὑψ. 0,40· πλ. 0,25· πάχ. 0,4) παριστώσα ἄνδρα γυμνόν, ἔχοντα τὸν μανδύαν ἐρριμμένον πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ καθήμενον ἐπὶ ἵππου καλπάζοντος, πρὸς δ. Ἐμπροσθεν βωμὸς καὶ δένδρον περιελισσόμενον ὑπὸ ὄφραως. Ὑπὸ τὸ ἀνάγλυφον δύο ζῶα, ἧτοι κῆπος καταδικώμενος ὑπὸ κυνός. (Ἐκτυπον). Εὐρέθη ἐν τῷ χωρίῳ Τσιφλῆ-Δογιοῦ.

11. Μικροτάτη πλάξ (ὑψ. 0,14) παριστώσα ἰππεία Θρακκα ἐν λίαν βαρβάρῳ τέχνῃ.

12. Τεμάχιον πλακὸς ἀναγλύπτου (ὑψ. 0,26· πλ. 0,34· πάχ. 0,10) παριστῶν γυναίκα ἴσταμένην, ποδῆρες φέρουσαν ἔνδυμα μετὰ καλύπτρας· ἡ δεξιὰ χεὶρ κεκλιμένη εὐθέως φέρεται ἐπὶ τοῦ στήθους, ἡ δὲ ἀριστερᾷ, ἧς ὁ ἀγκὼν ἐρείδεται ἐπὶ τοῦ καρποῦ τῆς δεξιᾶς, φέρεται ἐπὶ τῆς παρεῖας. Ἀπέναντι αὐτῆς παρίσταται γυνὴ ἐνδεδυμένη καὶ καθημένη ἐπὶ ἔδρας, κεκλιμένην δ' ἔχουσα τὴν κεφαλὴν, κεκαλυμμένην ὑπὸ καλύπτρας. Αἱ δὲ χεῖρες συνηρμοσμέναι ἐν ταῖς παλάμαις εὐρίσκονται ἐπὶ τῶν μηρῶν.

13. Τεμάχιον (ὑψ. 0,19· πλ. 0,25· πάχ. 0,8) πλακὸς, παριστῶν ἰππεία Θρακκα κρατοῦντα βραχὺ ἀκόντιον, τὴν δὲ οὐρὰν τοῦ ἵππου κρατεῖ ὀπισθεν νεανίας. Ἡ τέχνη λίαν ἀτελής. Εὐρέθη ἐν Μεγάλῳ Τζεκιμετζέ.

14. Τεμάχιον (μήκους 0,44) ἀναγλύφου καλῆς τέχνης, παριστῶν τὸν Θρακκα ἰππεία πρὸς δ. Ἐναντι δούλος ὑψῶν τὴν δεξιάν αὐτοῦ χεῖρα καὶ δένδρον περιελιγμένον ὑπὸ ὄφραως. Εὐρέθη ἐν Πανίῳ.

15. Πλάξ (ὑψ. 0,42· πλ. 0,42· πάχ. 0,9) ἡμικυκλίου σχήματος, παριστώσα ἰππεία Θρακκα πρὸς δ. Ἐναντι βωμὸς καὶ δένδρον περιελιγμένον ὑπὸ ὄφραως. Μετηνέχθη ἐκ τοῦ χωρίου Σεμιτλί.

16. Τεμάχιον μαριμᾶρου (ὑψ. 0,41· πλ. 0,23 καὶ πάχ. 0,7) παριστῶν ἐντὸς μικροῦ πίνακος ἰππεία Θρακκα τρέχοντα πρὸς δ. καὶ ἔναντι βωμὸν μετὰ δένδρου περιελιγμένου ὑπὸ ὄφραως.

17. Πλάξ μετ' ἀετώματος (0,42· πλ. 0,27· πάχ. 0,9) ἔχουσα ἐντὸς τετραγώνου νύμφης γυναίκα καθημένην κρατοῦσαν λεοντιδέα, οὗ ἡ ὁμοιότης πρὸς λαγῶν εἶνε ἐναργής. Ἡ ἐργασία τοῦ ἀναγλύφου τούτου, ἀρχαϊκὴ οὖσα, ἔχει πλησιεστάτην σχέσιν πρὸς τὴν ἐργασίαν ἐτέρου παρομοίου ἀναγλύφου, εὐρισκόμενου σήμερον ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ ἐν Σηλυβρίας κ. Σταμούλη· (ἴδε σ. 74). Εὐρέθησαν ἐν Παρίνθῳ.

18. Τεμάχιον ἀναγλύφου (ὑψ. 0,32· πλ. 0,25· πάχ. 0,9) παριστῶντος ἄνδρα πωγωνοφόρον (Βάκχον) ἐνδεδυμένον οὕτως, ὥστε τὸ ἀριστερόν στήθος μένει γυμνόν· κρατεῖ ἐν τῇ δεξιᾷ καθέτως μακρὰν ῥάβδον, διὰ δὲ τῆς ἀριστερᾶς φαίνεται ὅτι ῥίπτει τι εἰς βωμὸν στοργγύλον.

19. Πλάξ (ὑψ. 0,47· πλ. 0,28· πάχ. 0,8) παριστώσα γυναίκα ἴσταμένην ποδῆρη φέρουσαν χιτῶνα καὶ πέπλον καλύπτοντα αὐτὴν ἀπὸ κεφαλῆς· ἔχει γυμνὰς ἀμφοτέρας τὰς χεῖρας· ἡ παλάμη τῆς ἀριστερᾶς ὑπερείδει τὴν ἀριστερὰν παρεῖαν, ἡ δὲ δεξιὰ στηρίζεται ἐπὶ τῆς κοιλίας· ἀπέναντι αὐτῆς, μετὰ μικρὸν κενὸν χώρον, παρίσταται γυνὴ προσδλέπουσα ἐκείνην καὶ ἔχουσα γυμνὰς τὰς χεῖρας, ὧν ἡ δεξιὰ ἐστὶ τεταμένη πρὸς τὴν ἀπέναντι, οἶνεὶ παρηγοροῦσα αὐτήν· ἐν τῇ δεξιᾷ δὲ κρατεῖ τὸ ἄκρον τοῦ μανδύου αὐτῆς. Εὐρέθη ἐν τῷ χωρίῳ Ναίπ-κιοῦ.

20. Πλάξ (ὑψ. 1,40· πλ. 0,50· πάχ. 0,14) μετὰ ἀναγλύφου ἐντὸς νύμφης (ὑψ. 0,67), παριστῶντος ῥωμαῖον στρατιώτην, ἧτοι ἄνδρα πωγωνοφόρον φέροντα βραχὺ ἔνδυμα καθικνού-

μενον μέχρι γονάτων και μανδύαν έρριμμένον επί του άριστερου ώμου. Έν τῇ άριστερῃ κρατει κύλινδρον, έν δέ τῇ δεξιᾷ ράβδον. Εύρέθη έν Περίνθω.

21. Τεμάχιον μικρῆς γυναικείας κεφαλῆς μετά στεφάνης (ύπ' αριθ. 47).

22. Κεφαλή παιδική μετά ούλοκόμης (ύψ. 0,10), ώρας εργασίας, εύρεθίσα έν Περίνθω (ύπ' αριθ. 43).

23. Δεξιᾷ χεῖρ φυσικοῦ μεγέθους, ρωμαϊκῆς έποχῆς (ύπ' αριθ. 44), εύρεθίσα έν Ραιδεστῶ.

24. Κεφαλή ρωμαίου αυτοκράτορος, πωγωνοφόρος, λίαν βεβλαμμένη· ύψ. 0,26. Εύρέθη έν Σχολαρίω.

25. Πάνθηρ καθήμενος, έφ' οὔ παις γυμνός (άκέφαλος) ύψων διά τῆς δεξιᾶς χειρός τόν δεξιόν πόδα· ύψ. 0,23.

26. Παις γυμνός και πτερωτός, καθήμενος επί δελφίνος και τὴν άριστεράν αὐτοῦ χεῖρα έχων επί τῆς ρίνος τοῦ ἰχθύος· ύψ. 0,45· ρωμαϊκῆς εργασίας (ύπ' αριθ. 42). Έλλείπουσιν ο δεξιός βραχίον και ἡ άριστερὰ πτέρυξ. Εύρέθη δέ έν Περίνθω.

27. Τεμάχιον σαρκοφάγου (?), παριστῶν έν αναγλύφω δελφίνα· μήκους 0,37.

28. Έτερον τεμάχιον παριστῶν όμοίως τὸ ἡμισυ όπίσθιον δελφίνος· ύψ. 0,20, μήκους 0,53.

29. Μικρὰ προτομή παριστῶσα τόν Ἰησοῦν Χριστόν τῇ μέν δεξιᾷ εύλογούντα, τῇ δέ άριστερῃ κρατούντα τὸ ἱερόν εύαγγέλιον· ύψ. 0,115 (ύπ' αριθ. 48).

30. Τεμάχιον προερχόμενον έκ βυζαντινοῦ κιονοκράνου, φέρον άνάγλυπτα φύλλα δάφνης, έν μέσῳ τῶν όποίων παριστάται άνάγλυπτος πτερωτός έρωσ, έχων επί του άριστερου ώμου έρριμμένον τόν έαυτοῦ χιτῶνα και όπισθεν ρόπαλον στηριζόμενον καθέτως έπ' άμφοτέρων τῶν ώμων· ύψ. 0,50 (ύπ' αριθ. 41). Τὸ μέγρον και ἡ εργασία τοῦ τεμαχίου τούτου άναμνησκει με τὰ έν τῷ αυτοκρατορικῷ Μουσείῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως φυλαττόμενα δύο τεμάχια βυζαντινῶν στηλῶν (όρα S. Reinach, Catalogue αριθ. 555, 556), ως και τὸ παρὰ τῷ κ. Σταμούλη τεμάχιον. Εύρέθη έν Ἡρακλείᾳ-Περίνθω.

Β'. Μαρμάρινα άνάγλυφα ένεπίγραφα

1. Κίων (ύψ. 1,53 και διαμ. 0,37), μετενεχθείς έξ Ἡρακλείας-Περίνθου· έντός τετραγώνου αναγέγλυπται ὁ Ἡρακλῆς ἰστάμενος,

γυμνός και κρατῶν έν τῇ δεξιᾷ ρόπαλον έρειδόμενον επί κεφαλῆς ταύρου· επί δέ του άριστερου βραχίονος εἶνε έρριμμένη δορὰ λέοντος. Ὁ Ἡρακλῆς φέρει γένειον, οι δέ μῦς αὐτοῦ προέχουσιν ὀλίγον ύπερμέτρως· παρ' αὐτῷ ἰσθται γυνή, ἡ θεὰ Τύχη, ποδῆρη χιτῶνα φέρουσα περιζωσμένη και ποιούντα πολλὰς πτυχᾶς· αἱ του χιτῶνος χειρίδες καλύπτουσι τοὺς βραχίονας μέχρις άγκῶνος· ἡ κεφαλή αὐτῆς κοσμεῖται διά δύο βροστρώχων ένθεν και ένθεν κατερχόμενων μέχρις ὀσφύος, καλύπτεται δέ διά κρηδέμενου· και τῇ μέν δεξιᾷ κρατει φίλην (ρατῆρε), τῇ δέ άριστερῃ κέρας Ἄμαλθειας. Ἄμφοτέρων τῶν εἰκόνων τὰ πρόσωπά εἰσι προμέτωπα· άνωθεν αὐτῶν

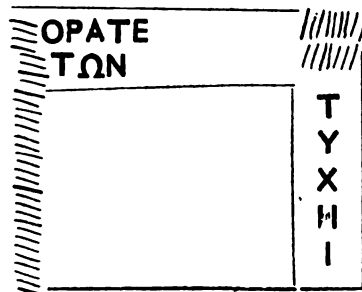
**ΑΓΑΘΗ
ΤΥΧΗ**

**ΚΕΡΔΩΝ
ΕΣΩ**

κάτωθεν

Ὁ κίων οὔτος ἦν πρότερον κτῆμα του έν Ἡρακλείᾳ Δημητρίου Κυριαζίδου, παρ' ᾧ και εἶδεν ὁ κ. Σ. Ἀριστάρχης τῷ 1859, τῷ δέ 1862 άντιγράψας και άπεικονίσας εξέδωκε μετά μελέτης έν τῷ Δ' τόμῳ του Ἑλληνικοῦ Φιλολογ. Συλλόγου σελ. 1-8 και πίν. 6'.

2. Τεμάχιον (ύψ. 0,40· πλ. 0,36· πάχ. 0,12) μετά πλαισίου και βραχίαις νόμφης, έν ἣ ὑπάρχει άνάγλυπτος παρὰστασις πρὸς δεξιάν μέν μικροῦ πτερωτοῦ Έρωτος, πρὸς άριστεράν δέ γυμνοῦ άνδρὸς έχοντος χιτῶνα πρὸς τὰ όπισθεν ἠνεφωγμένον, οὔ τὰ άκρα εἰσιν έρριμμένα επί τῆς δεξιᾶς αὐτοῦ χειρός. Ἄμφοτέραι αἱ παραστάσεις κοινωνοῦσι διά τῆς άριστερᾶς χειρός του Έρωτος, ὅστις, έχων ταύτην τεταμένην επί του ώμου του γυμνοῦ άνδρὸς, φαίνεται οἰονεῖ κρατῶν τὴν κεφαλήν εκείνου πρὸς τὰ όπίσω. Ἡ δέ έπιγραφή άτελῶς διασωθεῖσα έχει τὴν άκόλουθον θέσιν

3. Τεμάχιον πλακός (ὑψ. 0,42· πλ. 0,33· πάχ. 0,13). Ἐν τῷ μέσῳ παρίσταται ἀνήρ φέρων βραχὺν χιτῶνα καθικνούμενον μέχρι τῶν γονάτων· πρὸς δεξιάν αὐτοῦ βωμός, εἰς ὃν ῥίπτει τι διὰ τῆς δεξιᾶς χειρός· τῇ δὲ ἀριστερᾷ κρατεῖ ἀκόντιον καθέτως· παρ' αὐτὸ δὲ ἀναγέγλυπται αἰζ. Ἵποκάτω δὲ τοῦ ἀναγλύφου ὑπάρχει λίαν ἐφαρμένη ἐπιγραφή, ἧς διέκρινα τὰ ἐπόμενα στοιχεῖα

.... ΑΥΟΥ...Ω...Η...
ΔΙΕ.....Ν

Εὑρέθη ἐν Στέρρα τῶν Γανοχώρων.

4. Πλάξ (ὑψ. 0,37· μήκ. 0,54· πάχ. 0,17) παριστώσα ἐν ἀναγλύφῳ τὸ νεκρικὸν λεγόμενον δειπνον, ἦτοι ἄνδρα κεκλιμένον ἐπὶ κλίνης, ἧς ἔμπροσθεν ὑπάρχει τρίπους τράπεζα μετὰ ἄρτου καὶ τινος ὀπωράς· ἀπέναντι τοῦ κεκλιμένου παρίσταται γυνὴ καθημένη ἐπὶ ἔδρας, καὶ παρ' αὐτὴν δούλη κρατούσα ἐν χειρὶ κλάθον· ἑτέρα γυνὴ ἐπίσης καθημένη παρίσταται ἀπέναντι πρὸς τὸ μέρος τῆς τοῦ κεκλιμένου κεφαλῆς. Τὸ ἄνω μέρος τοῦ ἀναγλύφου, ὡς καὶ αἱ κεφαλαὶ ἀμφοτέρων τῶν γυναικῶν καὶ τοῦ κεκλιμένου, ἔλλειπουσιν. Ἵπὸ τὸ ἀνάγλυφον ἐπιγραφή, ἧς διέκρινα τὰ ἐπόμενα στοιχεῖα·

ΟΙ· ΑΠΟΛ
ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΥ

5. Τεμάχιον μαρμάρου (ὑψ. 0,48· πλ. 0,33· πάχ. 0,16) ἔχον πρὸς δεξιάν εὐρὺ πλαίσιον μετὰ ἐπιγραφῆς. Παριστᾷ ἄνδρα πορευόμενον πρὸς δεξιάν, φέροντα βραχὺν χιτῶνα, ἔχοντα ὀπισθεν σάκκον(?) καὶ φέροντα ἐπ' ὤμων ἀκόντιον κρατούμενον ὑπὸ τῆς ἀριστερᾶς χειρός, ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ κρατεῖ τόξον. Ἡ ἐπιγραφή ἔχει οὕτω· (ἔκτυπον).

|||||NC| |||i|||
KAICAI
KAITIGY
NAIKI
AYLOY
ΔCAXH
PCYCA
CH

6. Πλάξ (ὑψ. 0,70· πλ. 0,58· πάχ. 0,9) φέρουσα ἀναγλύπτους παραστάσεις ἐν δυσὶ σειραῖς (étages). Ἡ πρώτη σειρὰ παρίστησι

θρᾶκα ἰππεία καλπάζοντα, οὗ ὀπισθεν ὑπάρχει νεανίας μετὰ βραχέος χιτῶνος, κρατῶν καθέτως ἐν ταῖς δυσὶ παλάμαις ἀκόντιον. Ἡ δευτέρα σειρὰ παρίστησι τὸν νεκρικὸν λεγόμενον δειπνον, ἦτοι τρεῖς ἄνδρας κεκλιμένους ἐπὶ κλίνης καὶ κρατοῦντας ἐν ταῖς ἀριστεραῖς αὐτῶν παλάμαις ἀνά ἐν σκύφος. Ἐκατέρωθεν δὲ τῆς κλίνης παρίστανται δύο γυναῖκες μετὰ παιδισκῶν· ἔμπροσθεν τῆς κλίνης τρίπους μετὰ ἄρτου καὶ ὀπωρῶν. Τὰς σειράς τῶν ἀναγλύφων τούτων διαχωρίζει διάζωμα στενὸν μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης

ΑΝΤΙΟΧΕ
Σ ΑΡΑΠΙΩΝΟΣΧΑΙΡΕ

7. Πλάξ (ὑψ. 0,31· πλ. 0,25) παριστώσα ἐντὸς ἀβαθοῦς νύμφης νεάνιδα μετὰ βραχείας ἐσθῆτος περιεζωσμένης, κρατούσαν ἐν ἀμφοτέροις ταῖς χειρὶ (τεταμέναις πρὸς τὰ κάτω) ἀνά ἐν ὀπωρικὸν (μῆλον?)· παραπλεύρως παρίσταται γυνὴ ποδήρη χιτῶνα φέρουσα μετὰ βραχέος ἐπιχιτωνίου· αἱ χεῖρες αὐτῆς εἰσὶ γυμναί, καὶ ἐν μὲν τῇ δεξιᾷ, ἐχομένη ἐπὶ τοῦ στήθους, κρατεῖ κύλινδρον, ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ, τεταμένη πρὸς τὰ κάτω, κρατεῖ κάρδον ἀπὸ λαβίδος κινητῆς. Ἵπὸ τὸ ἀνάγλυφον τοῦτο ἐπιγραφή· (ἔκτυπον).

ΔΗΜCΑCΕΗΡΑ (sic)

Μετηνέχθη ἐκ Κωνσταντινουπόλεως.

8. Πλάξ μετ' αετώματος (ὑψ. 0,57· πλ. 0,25· πάχ. 0,10) καὶ νύμφης ἐν σχήματι πυλῶνος, ἐν ἧ ἀναγέγλυπται γυνὴ ἰσταμένη, ποδήρη φέρουσα χιτῶνα καὶ κεκαλυμμένης ἔχουσα τὰς χεῖρας ὑπὸ τὸ ἔνδυμα· ὀπισθεν αὐτῆς γραμμὴ (ῥάφι, raphé), ἐφ' ἧς κεινται δύο κιβώτια καὶ δύο δοχεῖα. Ἵπὸ τὸ ἀνάγλυφον

ΓΛΥΚΕΡΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

9. Πλάξ (ὑψ. 0,45, πλ. 0,38, πάχ. 0,9) παριστώσα ἐν ἀναγλύφῳ δύο νεανίας κεκλιμένους ἐπὶ κλίνης καὶ κρατοῦντας δοχεῖα· ἀπέναντι γυνὴ καθημένη διδοῦσα τὴν δεξιάν αὐτῆς χεῖρα εἰς τὴν ἐπίσης δεξιάν τοῦ πρώτου ἔναντι αὐτῆς νεανίου. Ἡ δὲ τοῦ ἑτέρου νεανίου δεξιὰ ἐρεῖδεται ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου τοῦ πρώτου. Ἐμπροσθεν τῆς κλίνης τρίπους μετὰ ἄρτων καὶ ὀπωρῶν. Μέσον δὲ τοῦ τρίποδος καὶ τῆς γυναικὸς ὑπάρχει μέγα κάνιστρον. Προσέτι μεταξὺ τῶν κεφαλῶν τῶν δύο νεανιῶν παρίσταται ἡ ἡμισέληνος. Ἐνωθεν τοῦ ἀναγλύφου ἐπιγραφή· (ἔκτυπον).

ΓΡΑΨΑΣΔΟΡΖΙΝΘΗΔΟΡΖΙΝΘΗΣ ΑΙΝΕΣΙΔΑΜΟΥΑΦΡΟΔΕΣΑΔΟΡΖΙΝΘΗ

Μετηνέχθη ἐκ Βιζύης. Ὅρα Ἐκθέσεως σ. 65, ἀριθ. 5. Μ. Χριστοδούλου, Περιγραφή ιστορικο-γεωγραφικῆ τῆς ἐπαρχίας Σαρκύντα Ἐκκλησιῶν, Ἐν Ἀθήναις, 1881, σ. 45. Περὶ δὲ τοῦ θρησκι-

κοῦ ὀνόματος Δορζίνθης ὄρα J. Mordtmann, Mélanges d'épigraphie. Paris, 1878. σ. 7-8 (extrait de la Rev. Archéol. novembre), ἔνθα ἀναφέρεται καὶ ὑπὸ τὸν τύπον Δορζίνθης

10. Ἐπὶ μιᾷς πλευρᾷ σαρκοφάγου (μήκος 2^ρ 5· πλ. 0,88· ὕψ. 0,79), ἀνακαλυφθέντος ἐν Ραιδεστῷ καὶ εἰσοσκομένου τὴν σήμερον ἐν τῷ κήπῳ τοῦ ἐκεῖ Συλλόγου. Ἐπιγραφαὶ μετὰ παραστάσεων κατὰ τὴν ἀκόλουθον τάξιν (ἔκτυπον).

ΓΟΚΩΝΓΟΚΩΝΟΣ ΕΡΙΓΕΝΗΣ ΓΑΓΙΑΧΑΙΡΕ ΛΑΛΑΓΑΓΙΑΕΡΙΓΕΝΗΣ ΓΑΓΙΑΓΑΓΙΑΣΕΠΙΓΕΝΗ

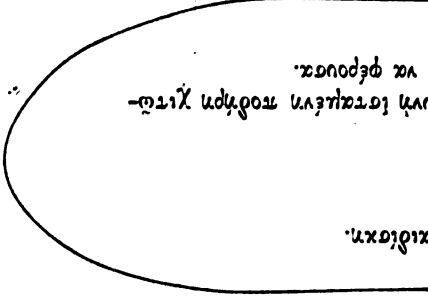
ΑΝΤΙΔΕΤΑΥΤΗΝ ΑΝΥΞΗΟΛΗΠΑΝΩ ΛΗΑΠΟΛΟΙΤΩ

Ἄνθρ ἰστέμνος, ποδὴρη χιτῶνα φορῶν καὶ κρατῶν ἐπὶ τοῦ στήθους τῆ μὲν δεξιᾷ τὸ ἄκρον τοῦ χιτῶνος, κύλινδρον δὲ τῆ πρὸς τὰ κάτω τεταμένη ἀριστερᾷ, ἐρειδομένη ἐπὶ τοῦ μηροῦ· ἐκατέρωθεν δύο παῖδες.

Ἴππευς θρᾶξ πρὸς δ. Ἄπέναντι αὐτοῦ παῖς ὄρθιος.

Ἄνθρ κεκλιμένος ἐπὶ κλίνης καὶ κρατῶν ἐν τῇ ἀριστερᾷ σκύφος, τὴν δὲ δεξιάν ἔχων ὀπισθεν ἐπὶ τῶν ὤμων ἀνδρὸς ἰσταμένου πρὸ τῆς κλίνης, ποδὴρη χιτῶνα φέροντος καὶ κρατουῦντος ἐπὶ τοῦ στήθους τὸ ἄκρον τοῦ χιτῶνος, ἐν δὲ τῇ πρὸς τὰ κάτω τεταμένη ἀριστερᾷ κύλινδρον εἴτα γυνὴ καθήμενη καὶ κεκαλυμμένη, παρ' αὐτὴν δὲ παιδικὴ ὄρθια, τρίπους τράπεζα καὶ παρ' αὐτὴν παῖς.

ΠΥΘΙΣΓΟΚΩΝΟΣ

Γόκωρ Γόκωρος.

Ἐπιγένης Παπία χαῖρε.

Ἀλά Παπία. Ἐπιγένης Παπία.

Παπίας Ἐπιγένη.
Ποδὴς Γόκωρος.

Ἄν τις δὲ ταῦτην ἀνίξη δ' ἡ παρῶλη ἀπώλοιται.

Γ'. Διάφορα ἀντικείμενα χαλκᾶ, μολύβδινα καὶ πηλινὰ.

1. Χαλκοῦς Βάχχος γυμνός (ὑψ. 0,08), πωγωνοφόρος, κρατῶν ἐν τῇ δεξιᾷ θύρσον· ἡ ἀριστερὰ χεὶρ αὐτοῦ εἶνε ὑψωμένη· ὁ μανδύας ἐρριμμένος ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου. Ἡ κεφαλὴ, ἔχουσα τὴν κόμην ἐρριμμένην πρὸς τὰ ὀπίσω, εἶνε περιδεδεμένη διὰ ταινίας. Ὁραία ἐργασία (ἀριθ. 11).

2. Χαλκοῦς Βάχχος πωγωνοφόρος, περιδεδεμένην ἔχων τὴν κεφαλὴν διὰ στεφάνης δάφνης, ἧς τὰ δύο ἅκρα φέρονται ἐπὶ τῶν ὤμων· κόμη ἐρριμμένη ὀπίσω· ἐν μὲν τῇ δεξιᾷ τεταμένη πρὸς τὰ κάτω φαίνεται ὅτι ἐκράτει θύρσον, ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ, λελυγισμένη πρὸς τὸν ὤμον, ἀκόντιον· ὁ χιτῶν εἶνε ἐρριμμένος ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου. Ρωμαϊκῆς ἐποχῆς ἐργασία βάρβαρος· ὑψ. 0,12· (ἀριθ. 7).

3. Χαλκοῦν ἀγαλμάτιον Ἀπόλλωνος γυμνοῦ, βαρβάρου ἐργασίας. Αἱ χεῖρες σώζονται μέχρι τοῦ ἀγκῶνος· ὀπισθεν φαρέτρα· οἱ πόδες ἠλλείπουσιν· ὑψ. 0,075· (ἀριθ. 8).

4. Ὀδυσσεὺς καὶ Πρωτεύς. Σύμπλεγμα δύο γυμνῶν ἀγαλμάτων πωγωνοφόρων. Ἡ παράστασις αὐτῶν φαίνεται τοιαύτη· ἀνὴρ πωγωνοφόρος ἀρπάζας βιαίως ἕτερον ἐκ τῶν ὀπισθεν περισφιγγεὶ ἰσχυρῶς ταῖς χερσίν, ὧν τὰς παλάμας ἔθετο ἐπὶ τῆς κοιλίας τοῦ ἐχθροῦ· ὁ περισφιγθεὶς στρέφει τὸ βλέμμα ὀργίλως πρὸς τὸν συλλαβόντα καὶ ἀγωνίζεται ὅση δύναμει διὰ τῶν δύο αὐτοῦ χειρῶν ν' ἀποσπᾷ τὰς χεῖρας τοῦ ἐχθροῦ πρὸς ἀπολύτρωσίν του. Σύμπλεγμα καλλίστης μὲν ἐργασίας καὶ ἐποχῆς, ἀλλὰ δυστυχῶς τετριμμένον. Οἱ πόδες ἠλλείπουσι, πλὴν τοῦ δεξιῦ ποδὸς τοῦ συλληφθέντος· ὑψ. 0,09.

5. Λυχνία χαλκίνη ἐν σχήματι κοχλίου, καλῆς ἐργασίας, εὑρεθεῖσα ἐν Ἡρακλείᾳ-Περίνθῳ· ὑψ. 0,055· μήκους 0,08.

6. Σφενδόνη μολυβδίνη, μήκους 0,035, φέρουσα ἐν ἐκτύπῳ τὰ στοιχεῖα **YA**.

7. Σταθμὸς μολυβδίνος τετραγώνου σχήματος καὶ ἐν καλῇ καταστάσει, εὑρεθεὶς ἐν Πανίῳ. Ζυγίζει γραμμάρια 219· ἐπ' αὐτοῦ ἀναγινώσκονται ἐντετυπωμένα ἄνω μὲν τὰ στοιχεῖα **ΠΑΝ** κάτωθεν δὲ ἐν μιᾷ γωνίᾳ ἐντετύπωνται ἐν **Δ**, ἐν δὲ τῷ μέσῳ ὑπάρχουσι δυσδιάκριτὰ τινα σημεῖα, ὧν ἐν παρίσθησιν ἴσως βῆτραχον. Δυσεξήγητον τὸ στοιχεῖον **Δ**, σημαῖνον πιθανῶς **Δ(ημόσιον)**. Σημειωτέον ἔτι, ὅτι νῦν τὸ πρῶτον ἀπαντᾷ τὸ ὄνομα τῆς πό-

λεως **Παρ(ίου)** ἐπὶ μνημείου προχριστιανικοῦ, οὗ ὁ παλαιογραφικὸς χαρακτήρ ἀνέρχεται μέχρις ἀρχῶν τοῦ Α' π. Χρ. αἰῶνος. Κατὰ τὴν ὅλην δὲ ἀντιστοιχεῖ πρὸς ἡμῖνον ἀττικὸν συστήματος (ἐκτυπον).

8. Σταυρὸς χαλκοῦς—μικρὰ κεφαλὴ ταύρου—μικρὸν πρόσωπον γυναικείον· καὶ ταῦτα χαλκᾶ.

9. Χαλκίνη σφραγὶς βυζαντιακὴ (διαμ. 0,06) μετὰ λαβίδος, ἐν μέσῳ ἔχουσα ἐγγεγλυμένον πρόσωπον, πιθανῶς Μεδούσης, καὶ πέριξ τὰ στοιχεῖα

ΚΕΒΟΙΘΗΣΡΕΠΘ

Κ(ύρι)ε βοήθη Σεργίῳ ?

Εὑρέθη ἐν μονυδρίῳ ἀγίου Ἀθανασίου, κειμένων ἐν τῷ χωρίῳ Ἀλμαλή (ἀριθ. 22).

10. Χαλκίνη σφραγὶς μετὰ λαβίδος (διαμ. 0,048), εὑρεθεῖσα ἐν Πανίῳ (ἀριθ. 23) καὶ φέρουσα ὑποκάτω ἐν ἐκτύπῳ τὸ ἐξῆς μονόγραμμα,

ἐν ᾧ ὑποτίθημι ὅτι ἀναγινώσκω ἀπταιστως τὴν ἐπιγραφὴν *Μιχαὴλ ἀρχιερέως Παρίδου*. Δὲν εἶνε δὲ ἀπίθανον ὅτι ὁ αὐτὸς συνταυτίζεσθαι ἐτέρῳ ὁμωνύμῳ ἀρχιερεὶ, οὗ τὸ μολυβδόβουλλον ἐξέδωκεν ὁ κ. *A. Mordtmann Jr.*, χρονολογήσας αὐτὸ κατὰ τὸν Γ'-ΙΑ' αἰῶνα¹.

11. Μολυβδόβουλλον, ἔχον ἀφ' ἐνὸς μὲν τὴν προτομὴν τοῦ ἀγίου Δημητρίου καὶ ἐκατέρωθεν στηληδὸν τὰ στοιχεῖα **Ο|Δ|ΗΜΗ|ΤΡ|(ΙΟΣ)**, ἐτέρωθεν δὲ τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην·

1) Παράρτημα ΙΓ' τόμου Ἑλλν. Φιλολογικοῦ Συλλόγου, σ. 93, ἀριθ. ΛΑ' «Κ(ύρι)ε βοήθηθε(ι) Μιχαήλ [ἐ]πισκό[π]ω Πανίου». Ὁ δὲ κ. *G. Schlumberger*, *Sigillographie byzantine* (Paris 1884), σ. 160, ἐξέδωκεν ἕτερον μολυβδόβουλλον Μιχαήλ τινος, οὗ τὸ ὄψιθιον ἀναγινώσκει ὡδε· «†Mηχαήλ ἀρχοντ(η) τοῦ Πανίου»· γράφε ἀρχοντος.

+ ΚΕΡΟΙΤΩΣΩΔΘΙΛΩΕΥΣΤΡΑ|
 ΤΙΩΜΑΓΙ|ΣΤΡΩ=† Κ(ύρι)ε βο(ήθει) τῶ
 σῶ δοῦλω Εὐστρατίω μαγίστρῳ.

12. Μολυβδόβουλον διαμ. 0,025, ἔχον ἀφ' ἐνὸς τὴν προτομὴν τοῦ αὐτοκράτορος Νικηφόρου Β' τοῦ Φωκά, ἐσταυρωμένας ἔχοντας τὰς χεῖρας καὶ κρατοῦντος ἐν τῇ δεξιᾷ σταυρόν· πρὸς τὸν ἀριστερόν ὦμον σταυρὸς μεμονωμένος· περὶ δὲ διακρίνεται ἐπιγραφῆς μέρος ἔχον οὕτω ΗΙCΙΦΟ=Νικηφό(ρος)· κάτωθεν δὲ τῆς προτομῆς ἢ χρονολογία ΙΝ////ΚΤΙΟΝΟ///ΝΔΕΚΑΤΗ = ἰν[δι]κτιότος [ἐ]νδεκάτη(ς)· ἐτέρωθεν ἢ ἐπομένῃ ἐπιγραφῇ·

ΤΩΝΒ
 ΚΟΜΕΡΚΙ
 ΩΝΤΗCΘ
 ΡΑΚΙC

Τῶν βασιλικῶν κομερκίων τῆς Θράκης. Ὁ τύπος τοῦ μνημείου τούτου φαίνεται ὡν μοναδικὸς μεταξὺ τῶν γνωσθέντων μέχρι σήμερον μολυβδοβούλλων. Ἡ ἐνδεκάτη ἰνδικτιῶν ἀντιστοιχεῖ τῷ ἔτει 967·968. Σημειωτέον, ὅτι νῦν πρῶτον γνωρίζονται καὶ τὰ βασιλικά κομέρκια τῆς Θράκης, τοῦ κ. Schlumberger οὐδενὸς ἀναλόγου μνημείου τὴν ὑπαρξίν δηλώσαντος.

13. Πήλινον ἀγαλμάτιον (ὑψ. 0,115) ὑδροφόρου γυναικὸς μετὰ ποδῆρους χιτῶνος (ὑπ'ἀριθ. 5). Ἡ δεξιὰ αὐτῆς πλευρὰ γυμνὴ ἀπὸ τοῦ ὤμου μέχρι τοῦ μαστοῦ· δύο πλόκαμοι φέρονται ἐπὶ τῶν ὤμων· ἐπὶ τῆς κεφαλῆς κάδδος κρατούμενος ὑπ' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν. Οἱ πόδες ἐλλείπουσι.

14. Λαβὴ πίθου παριστώσα ἐντὸς πυλῶνος Σειληνὸν ἱστάμενον.

15. Σωλὴν πήλινος (τὸ κοινῶς τουρκιστὶ κιοῦγκι) μήκους 0,44, μετὰ τετραγώνου τύπου, ἐνέχοντος τὰ στοιχεῖα

⊂ Ι Χ Ν Α ⊃ ⊃ ⊃ ⊃

Δ'. Ἐνεπίγραφα μάρμαρα.

1. Πλάξ ὑψ. 0,34, πλ. 0,16, πᾶχ. 0,08, μετενεχθεῖσα ἐκ Πανίου. Ἐκθέσεως σ. 63, ἀριθ. 6'. Mommsen, Hermes 1874 σ. 117 (ἐκτυπον).

ΥΠΕΡΒΑΣΙΛΕ
 ΩΣΕΥΜΕΝΟΥ
 ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥ
 ΘΕΟΥΚΑΙΕΥΕΡ
 ΓΕΤΟΥΔΗΜΗ
 ΤΡΙΟΣΠΟΣΕΙ
 ΔΩΝΙΟΥ

2. Πλάξ ὑψ. 0,27, πλ. 0,22, πᾶχ. 0,07, μετενεχθεῖσα ἐκ Πανίου. Ἐκθέσεως σ. 66, ἀριθ. 7'. Mommsen, Hermes 1874, σ. 117 (ἐκτυπον).

ΥΠΕΡΒΑΣΙΛΕΩΣ
 ΑΤΤΑΛΟΥ
 ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥ
 ΚΑΙΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ
 ΣΤΡΑΤΟΝΙΚΗΣ
 ΕΣΤΙΑΙΟΣ
 ΙΣΙΜΑΡΤΟΥ

3. Πλάξ ὑψ. 0,23, μετενεχθεῖσα ἐκ Πανίου. Ἐκθέσεως σ. 66, ἀριθ. 1'. Mommsen, Hermes 1874, σ. 117 (ἐκτυπον).

ΥΠΕΡΒΑΣΙΛΕ
 ΩΣΑΤΤΑΛΟΥ
 ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥΚΑΙ
 ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ
 ΣΤΡΑΤΟΝΙΚΗΣ
 ΙΩΤΑΣ
 ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

4. Τεμάχιον ὑψ. 1^μ, πλ. 0,58, πᾶχ. 0,30, μετενεχθὲν ἐξ Ἡρακλείας-Περίνθου. Ἐντὸς τετραγώνου παραλληλογράμμου χαρᾶγματος δύο ἐπιγραφαὶ διαφόρων ἐποχῶν ἀρχικῶς, φαίνεται, ὑπῆρχεν ἑτέρα ἐπιγραφὴ ἐν ὅλῳ τῷ τετραγώνῳ, ἣς ἀποξέσθεισης διετηρήθη τὸ κνω μέρος, ὡς καὶ τὸ Α τὸ πρὸ τοῦ ὀνόματος Μητροδώρου (ἐκτυπον).

⊃ ⊃ ⊃ ⊃ ΩΝΙΟΞΚ ⊃ ⊃ ⊃ ⊃
 ΧΑΙ ⊃ ⊃ ENI
 ⊃ ⊃ ⊃ ⊃ Α Ι
 Τ Ω Ν
 ⊃ ⊃ ⊃ ⊃ ΤΟΥ
 ⊃ ⊃ ⊃ ⊃ Ξ Υ Τ Α
 ⊃ ⊃ Ξ Υ ⊃ ⊃ Ε
 ⊃ ⊃ ⊃ ⊃ Α Ξ Ι Α Ι Κ Α Ξ

**ΑΜΗΤΡΟΔΩΡΟΥ
ΚΑΡΤΕΜΩΝΟΣ
ΤΩΝΣΥΣΤΑΤΩΝ
ΚΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ
ΚΑΡΙΣΤΙΠΠΟΥ
//////ΑΚΧΩΝΤΟΙ**

5. Τὸ ὑπὸ τοῦ κ. *J. Mordtmann* γνωσθὲν ἐξ Ἡρακλείας-Περίνθου (Archäologisch=epigraphische Mitth. aus Oester. VIII, σ. 220, ἀριθ. 50) μάρμαρον μετὰ δύο ἐπιγραμμμάτων μετηνέχθη πρὸ ἐνὸς ἔτους εἰς τὸ ἐν Ραιδεστώ Μουσεῖον (δύο ἔκτυπα).

6. Ὁμοίως μετηνέχθη ἐνταῦθα καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἐκδοθεῖσα (σ. 223) ἐπιτύμβιος ὑπ' ἀριθ. 57 ἐπιγραφή (ἔκτυπον).

7. Τεμάχιον πλακῶν εὑρεθὲν ἐν Γανοχώροις (Ἐκθέσεως σ. 64, ἀριθ. δ'). ὕψ. 0,27, πλ. 0,42· (ἔκτυπα δύο).

**ΙΟΣΠ//◇
ΚΙΝ//ΝΓΑ!//
ΜΗΔΕΙΣΑ!//
◇ΠΟΥΚΛ////////
ΚΔ̄ ΕΠΙΣΟΙΕΝΧΕΙ////////
ΠΑΝΤΑΚΑ////////
ΚΕ̄ ΤΑΡΑΧΗΝ////////
ΛΥΠΗΝΗ!//
ΚΛΑΙΕΝΤ////////
ΜΗ·ΕΙΟΠ////////
ΚΣ̄ ΣΠΟΡΟΝΟΛΛΑ////////
ΛΥΘΑΝΕ////
ΚΛΙΠΑ////////
ΚΖ̄ Α////////**

Ἐν τῇ 2 γραμμῇ **ΝΓ** συνηνωμένα· ἐπίσης ἐν τῇ 8 τὰ στοιχεῖα **ΠΗ**.

8. Στήλη ὕψ. 0,75, πλ. 0,37, ὕψ. 0,09, εὑρεθεῖσα ἐν Πανίῳ. Ἐκθέσεως σ. 63, ἀριθμ. γ'.

**ΜΕΝΕΚΡΑΤΗ
ΜΕΝΕΚΡΑΤΟΥ**

9. Τεμάχιον ὑπ' ἀριθ. 31, ὕψ. 0,06, μήκ. 0,11, εὑρεθὲν ἐν Ἡρακλεία-Περίνθου.

**//////ΟΥΛΟΓΝΕ//
Ἄπολ]ΛΛΩΝΙΤΟΡΟ//
εὐχ]ΗΝ**

10. Τεμάχιον ὑπ' ἀριθ. 33, εὑρεθὲν ἐν Στέρ-
νυ τῶν Γανοχώρων. Ἐκθέσεως σ. 65, ἀ-
ριθ. ζ'.

**///ΟΤΟΡ///
////ΙΑΝΟ///**

11. Πλάξ ὕψ. 0,50, πλ. 0,35, πᾶχ. 0,19, εὑρεθεῖσα ἐν Τσορλού. (Ἴδε Ἐκθέσεως σ. 63, ἀριθ. α'). Φαίνεται ἀποτελοῦν ἐπιγραφῆς μέρος ἐπὶ δύο πλακῶν κεχαραγμένης (ἔκτυπον).

**//////ΦΟΖ////
////ΣΤΟΥΕΑ////
////ΝΟΘΕΤΗΣ
////ΣΜΟΠΟΛΙΣ
////ΩΜΟΝ**

12. Πλάξ ὕψ. 0,49, πλ. 0,335, πᾶχ. 0,055, εὑρεθεῖσα ἐν Πανίῳ. Ἐκθέσεως σ. 65, ἀριθ. ε'.

**MAGAVA
HIC
SITVSEST**

Ἐν τῇ 1 γρ. τὰ στοιχεῖα **VA** εἶνε συνηνωμένα.

13. Στήλη τετράπλευρος (ὕψ. 0,71, πλ. 0,20, πᾶχ. 0,27) μετενεχθεῖσα ἐκ Πανίου. Ὁ παλαιογραφικὸς αὐτῆς χαρακτήρ εἶνε τοῦ **Θ'**—**Γ'** αἰῶνος (ἔκτυπον).

**ΑΝΑΜΕΟ
ΤΕΣΕΠΙ
ΘΕΟΔΩΡ////
ΤΣΘΕΟΤ//
ΤΣΚΑΙΜ//
ΚΑΡΙΟΤΑ
ΤΣΗΜΟΝ
ΕΠΙΣΚΟ
ΠΣ**

Ἀνατίετε <σ> ἐπὶ Θεοδώρου τοῦ θεοτάτου καὶ μακαριωτάτου ἡμ(ῶ)ν ἐπισκόπου +

Δ'. Δύο ἀνέκδοτα ἔγγραφα περὶ τῆς ἐπισκοπῆς Ραιδεστοῦ.

Τὸ πρῶτον ἔγγραφο ἀντεγράφη ἐκ τοῦ 11 κώδικος τῆς βιβλιοθήκης τοῦ ἡμετέρου Σουλ-

λόγου (φ. 98^α—101^α): ἀπελύθη δὲ τῷ 1694 ἐπὶ τοῦ οἰκουμηνικοῦ πατριάρχου Καλλινίκου Β' τοῦ Ἀκαρνᾶνος, καὶ τίθεται ὧδε ἀπαραλλάκτως·

Περὶ τοῦ προβιβασμοῦ τῆς ἐπισκοπῆς Ραιδεστοῦ εἰς ἀρχιεπισκοπὴν.

† Καλλίνικος ἔλεψ Θεοῦ κτλ.

Τῶν ὑπὸ χρόνον πραγμάτων ὡς μὴ αἰεὶ ὡσαύτως ἐχόντων, οὐδ' ἐπὶ τῆς αὐτῆς κρηπίδος στηρίζεσθαι πεφυκότων, οὐδ' ἐπὶ τὴν αὐτὴν διαμένειν κατάστασιν, ἀλλ' ἐν ῥοῇ, καὶ ἀπορορῇ συνεστηκότων, ἄλλως τε ἄλλοτε πολλὰ μεταπίπτει, εἶδος τε πῶς καὶ τρόπον, καὶ τάξιν μεταμείβει, ταῖς τῶν χρόνων ἐναλλαγαῖς συναλλοιούμενα, τὰ μὲν φύσεως λόγοις ἀφύκτοις ὑπέικοντα, τὰ δὲ τισιν ἀνθρώπων βουλαῖς, ἢ σπουδαρχαῖς ὑποταττόμενα, καὶ διαφόροις αἰτίαις διαφόρως μετασκευάζειν οὐ διαλείπουσιν οἱ τῶν ἐγκοσμίων κηδεμόνες πραγμάτων, καὶ ταγμάτων, καὶ τάξεων ἐπὶ τὸ κρείττον, καὶ εὐθετον σπουδαῖς ὄλαις εὐκαίρως ῥυθμίζειν ἀγωνιζόμενοι. Ταύτη τοιχρείας κατεπειγούσης πρὸς τι λυσιτελέστερον κἂν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς διατάξεσι πολλὰ τῶν ἐν σταθμοῖς, καὶ τύποις προὑπαρξάντων ἐτέραν μετειλήφρασι τάξιν ἐν τοῖς μετέπειτα, καὶ δευτέραις σκέψεισι κατὰ καιρικὰς περιστάσεις διὰ τῶν συνοδικῶν ἐπικρισεων πρὸς τὸν κατὰ καιρὸν λυσιτελοῦντα τρόπον μετερρυθμίσθησαν. Καὶ ἔστιν ἰδεῖν ἐπὶ τῆς ἀρχιερατικῆς εὐκοσμίας, καὶ τῆς τῶν ἀρχιερατικῶν θρόνων εὐρυθμίας οὐ μόνον βασιλικῆ χειρὶ παρά ταῦτα πολλὰκις μετακινήσεις (ἄτε μὴ διαλυμαίνεσθαι τῶν τοιούτων τῇ εὐσεβεῖσι πεφυκότων), ἀλλὰ τιμὴ λόγῳ γνησιωτέρῳ, καὶ πρὸς τῆς πατριαρχικῆς περιωπῆς καὶ μεγαλειότητος συνοδικαῖς συμπνοαῖς, καὶ συμφηφίσεσι τῇ τε περὶ αὐτὴν ἀνωθεν ἐλλάμψει τοῦ θεοῦ, καὶ παντουργοῦ Πνεύματος συνεξαστραπτούσης ἀρχιερατικῆς χορείας, καὶ ὁμηγύρως πολλὰς τῶν παροικιῶν δι' εὐπροσώπου αἰτίας ἐν διαφόροις καιρῶν καταστήμασι διαφόρως διατεθείσας, πῆ μὲν ἐξ ἐπισκοπῶν δηλαδή, καὶ τῆς ὑφειμένης μερίδος εἰς ὑπερκειμένης μητροπόλεις προβιβασθείσας, πῆ δὲ καὶ τοῦμπαλιν, ὡς τὴν βεβαιολογίαν πιστώσασθαι ῥᾶδιον, ἐξ ὧν καὶ αὐτονόμους ἐκκλησίας ὀρώμεν τὰς ἱεράς Συνόδους σφίσι ἐκκλησιαστικαῖς θεσπιφθιαῖς, καὶ κανόνσι διαπραξαμένας εὐθέτως. Αὐ-

τίκα γὰρ ἔνεστι πᾶσιν ἀναμανθάνειν, ὅπως τὴν τῶν Ἰθέρων ἐκκλησίαν διάγνωσις συνοδικὴ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ ἱεράς Συνόδου τετιμῆκεν εἰς ἀρχιεπισκοπὴν ὑποκειμένην ταύτη τῇ τῶν Ἀντιοχέων ἐκκλησίᾳ προὑπάρχουσαν, καὶ τὴν τῶν Κυπρίων ὡσαύτως ἐκκλησίαν, καθάπερ αἱ συνοδικαὶ πράξεις διδάσκουσιν, ἢ τετάρτη τε, καὶ ἡ ἕκτη τῶν ἱερῶν οἰκουμηνικῶν Συνόδων τετιμῆκασιν, καὶ πολλὰς ἄλλας ἐκ τοῦ πάλαι ἀρχαίου κατὰ καιροῦς ἐπαρχίας εἰς προβίβασιν ἤγαγε τὰ τῶν σεβασμιῶν Συνόδων θεσπιφθήματα νουεχῶς, ὡς οἱ τῶν ἱερῶν τῆς ἐκκλησίας πυκτίων καθομολογοῦσιν ἐπιστήμονες, καὶ τοῖς βουλομένοις ἀναμαθεῖν πρόχειρον λίαν αἱ τῶν ἀρχαιολογιῶν βίβλοι παραδιδόασιν τὴν εἰδήσιν, ἐῶμεν λέγειν καὶ τὰς μεθῦστερον μετὰ τὴν Ἄλωσιν, καὶ τὸν τοῦ γένους δουλικὸν ζυγόν, ὅσαι τῶν ἐπισκοπῶν εἰς ἀρχιεπισκοπὰς συνοδικῶς προεβιβάσθησαν, τὸ φορτικὸν ἀποθέμενοι τοῦ λόγου καὶ προσκορές· αὐταὶ γὰρ καθ' ἑαυτὰς ἐξαρκοῦσι μέχρι τῆς δεῦρο σωζόμεναι, στήλης τε βοῶσαι τρανότερον ἐξαγγέλλειν τὰ κατ' αὐτάς. Ἐπειδὴ τοιγαροῦν καὶ τανῦν παραστάντες ἐπὶ συνόδου κληρικοὶ τῆς ἐπισκοπῆς Ραιδεστοῦ, καὶ γερόντων ἔγκριτοι τῆς αὐτῆς πολιτείας μετὰ τοῦ σφῶν ἐπισκόπου κύρ Παχωμιού¹, καὶ μεγάλα δεινοπαθοῦντες κατὰ τοῦ μητροπόλιτου τῆς Ἡρακλείας Νεοφύτου, δυσφόρως ἐξήγγειλαν ὅσα τραγωδίας οὐ πολὺ διαλείπουσι, βαρμηνιας δυσανασχέτους φημί τῆς ἐκείνου σκληροτροπίας, καὶ βαρυθυμίας ἀσχέτους, ὅσας ἐκ πρώτης βαλβίδος, ὡς ἂν τις εἴποι, τῆς ἐπὶ τὴν μητρόπολιν ταύτην ὀπωσθῆπως ἐπιβάσεως αὐτοῦ, καὶ παρανόμου ἐπεισφρήσεως ὑπέστησαν, οὐκ ἀρχιερατικῶς λέγοντες, ἀλλ' ἔθνικῶς πῶς καὶ τυραννικῶς ὑποχειρίους ἔχειν δουλοπρεπῶς τοὺς ὑπὸ τὴν μητρόπολιν αὐτὴν τελοῦντας ἐπισκόπους βούλεται, καθαρπάζων ληστρικῶς τὰς ἐπιβαλλούσας αὐτοῖς ἐπισκοπικὰς ἐνεργείας, καὶ κατεπεμβαίνων αὐτῶν, καὶ διαταράττων, καὶ ἀνακυκῶν τὰς αὐτῶν παροικίας, ὡς ταραξίας, καὶ ἀλαζῶν, καὶ φιλοτάραχος, ἐπιτιμῶν ἱερεῦσι, καὶ λαϊκοῦς ἀφορίζων ἐπ' οὐδενὶ τῶν ἐγκλημάτων, εἰ μὴ μόνον ἐπὶ τῷ λαμβάνειν δωροληψίας, καὶ χρήματα, τοὺς δ' ἐπισκόπους μακρόθεν ὡς ξένους ὀρᾶν, καὶ μὴ ὀρᾶν καθιστῶν τὸν τῶν παροικιῶν αὐτῶν λεη-

1) Τὸ ὄνομα αὐτοῦ συνυπέγραψεν ἐν σιγίλλῳ τοῦ ἔτους 1691. Ἄθ. Κ. Γ ψ η λ ἄ ν τ ο υ, Τὰ μετὰ τὴν Ἄλωσιν, σ. 208.

λατισμόν, ἐξιδιούμενός τ' ἀντικρυς τὴν Παιδεστοῦ ταύτην ἐπίσκοπὴν, ἀέξεπισκοπεύω σε, βοᾶ πρὸς τοῦτον, ἐπίσκοπε, ἄν γε τὰς ἐμὰς θελήσεις οὐ ποιήσης, καὶ ὅσα θέλω χρῆματα μὴ καταβάλῃς μοι· καὶ γὰρ ἐγώ, φησί, τῆς ἐπίσκοπῆς εἰμι κύριος, σὲ δ' ὡς ἐπίτροπον ἐν αὐτῇ καθίδρυσαν. Τοιαύταις δ' ἀπειλαῖς ἀεί, καὶ καταποντισμοῦ ῥήμασι χρώμενος, βρέως κατηνάγκαζε τοῦτον χρημάτων εἴ τι ἂν εἶχεν ἐκ τῶν ἐκκλησιαστικῶν εισοδημάτων, τούτοις καὶ ἐκ δανείου ἕτερα προστιθέμενος ἄκων, ὑπερπληροῦν τὴν δεξιάν τοῦ πλεονέκτου, καὶ τὴν τυραννικὴν αὐτοῦ δυναστείαν καταμαλάττειν· ἄπερ ὁμολογουμένως ἔργα παρανομίας εἰσί, τυραννικῆς ὁμότητος γέμοντα, καὶ ξένα, καὶ ἀλλότρια τῆς ἐκκλησιαστικῆς θεσμοθεσίας· οἱ γὰρ μητροπολίται ἐκτὸς τοῦ κανονικοῦ αὐτῶν μνημοσύνου παρὰ τῶν ὑποκειμένων ταῖς σφῶν μητροπόλεσιν ἐπισκόπων οὐδὲν πλέον ἐσχῆκασιν προσπορίζεσθαι· σὺν τούτῳ δ' ὅτε περὶ δογμάτων πίστεως κρίσις τις ἀνακύπτει, καὶ κοινῶν ἐκκλησιαστικῶν νόμων, ἐθῶν τε καὶ προνομίων, τότε τῆς ὑποθέσεως ὡς ἐντελεστέρως δεομένης σκέψεως, καὶ διακρίσεως, ἐπὶ τῶν σφῶν μητροπολίτην ἀνάγειν ταύτην ὀφείλουσι, καὶ συγκροτηθέντας πάντας ὁμοῦ σὺν ἐκείνῳ ποιεῖν τὴν διαίτησιν, καθάπερ οἱ θεοὶ καὶ ἱεροὶ παρεγγυῶνται κανόνες, τὰ δ' ἄλλα πάντα τῆς ἐπαρχίας, καὶ τῆς ἐκκλησίας αὐτῶν αὐτοῖς μόνοις ἰδίως ὑπόκειται νομίμως, καὶ κανονικῶς διεξάγειν αὐτὰ μετ' ἐλευθερίας, καὶ πάσης καταδυναστείας ἐκτὸς· ἕκαστον γὰρ ἐπίσκοπον ῥητῶς φασὶν ἐξουσίαν ἔχειν τῆς ἑαυτοῦ παροικίας διοικεῖν τε κατὰ τὴν ἐκάστῳ ἐπιβάλλουσιν εὐλάβειαν, καὶ πρόνοιαν ποιεῖσθαι πάσης τῆς χώρας τῆς ὑπὸ τὴν ἑαυτοῦ πόλιν. Ὁ δὲ καλὸς κύρ Νεόφυτος καὶ τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἐπισκόπου ἀφῆρσε, καὶ τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ λεηλατεῖν οὐ διέλιπε· παραιτούμεθα δὲ λέγειν τὰς πολλὰς ἄλλας μηχανουργίας αὐτοῦ, δ' ὧν καὶ γράμμα ὑποσχέσεως βίβλ. καὶ ἀπειλῆ ἐξ αὐτοῦ ἀπεσπάσατο, ὑποσχεθέντος μηδέποτε δύνασθαι ποιεῖν αὐτὸν οὐδὲ γρῦ χωρὶς τοῦ θελήματος αὐτοῦ. Ὅποιαν δ' ἐπίνοιαν ἐσχῆκε τοῦτο ἐπιβουλῆς, καὶ κκουργίας γέμον, οὐ τοῦ παρόντος λέγειν καιροῦ ταῦτα. Καὶ τούτων πλείστα κοινῶς ἐκτραγωδήσαντες οἱ χριστιανοὶ, καὶ ζυανυλιὰν θρηνησαντες ἐξήγγειλαν, ἄπερ μνηκεῖ στέργοντες, μὴτε δυνάμενοι ἐνεγκεῖν, προσέπεσαν τῷ ἔλεει τῆς Ἐκκλησίας, δεόμενοι θερμῶς ἀπαλλάξῃ αὐτοὺς τῆς τυραννικῆς ταύτης, καὶ τῶν ἐξ αὐτῆς

μυρίων ἐξερχομένων σκηνδάλων, καὶ ταραχῶν, ἄπερ τοὺς πολλοὺς καὶ εἰς ἀνευλάβειαν πεσεῖν ἀνγκάζουσι, ψυχικῶς τε, καὶ σωματικῶς κινδυνεύειν τὸ χειριστὸν, πᾶσι δὲ τούτοις ἐπιθεῖναι πέρασ ἐν τῷ προβιδάσαι τὴν αὐτὴν ἐπίσκοπὴν εἰς ἀρχιεπισκοπὴν ὑποκειμένην ἀμέσως τῷ πατριαρχικῷ μόνῳ θρόνῳ. Καὶ δὴ τῆς ἐπίσκοπῆς ταύτης ἀνηκέστους συμφορὰς ἐνωτισθέντες, ἄλλως τε καὶ πρὸ τούτων ὅσα δι' αὐτῆς σκάνδαλα, καὶ ζημίαι προέβησαν κατὰ τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἐκ τῶν διαφορομένων περὶ αὐτῆς ἀνκλογισάμενοι, καὶ κοινῇ συνδιασκεψάμενοι, λυσιτελεῖς ἔγνωμεν εἶναι, καὶ οὐχ ἦττον ἀναγκαῖον ἀναλαθεῖν ταύτην ὑπὸ τὴν πατριαρχικὴν προστασίαν, καὶ εἰς ἀρχιεπισκοπὴν εὐλόγως, καὶ δικαίως προβιδάσαι, πολλῶν κακῶν αἰτίαν ἐκ μέσου ποιούμενοι, καὶ μὴ παριδεῖν τὴν τῶν χριστιανῶν δέησιν, καὶ παρχλήσιν, μὴτε περινοστεῖν αὐτοὺς ἐνθεν, κάκειθεν ἑᾶσαι, καὶ τὰς τῆς ἐξουσίας αὐτῆς θυροκοπεῖν, καθάπερ καὶ ἐξ ἀθυμίας εἰρήκασιν, ἐπὶ τὴν βασιλικὴν προσδραμεῖν ἐξουσίαν, καὶ δι' ἐπιταγῆς ἐκείνης αὐτὸ τοῦτο συντελέσαι μετ' εὐκολίας, ἀλλ' ἀπροκρηματίστως τὴν ἀγίαν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν ἐν πάσῃ δικαιοπραγίᾳ τὸ πέρασ ἐπιθεῖναι τῇ ὑποθέσει—τούτου χάριν γράφομεν τῇ ἐξουσίᾳ, καὶ δυνάμει, καὶ χάριτι τοῦ παναγίου, καὶ παντουργοῦ Πνεύματος, καὶ συνοδικῶς ἀποφινόμεθα γνώμη κοινῇ, συγκαταθέσει τε, καὶ συναινέσει τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων, καὶ ὑπερτίμων κτλ. ἵνα ἡ μὲν τέως ἐπίσκοπὴ Παιδεστοῦ ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ὑπάρχη, καὶ λέγηται, καὶ παρὰ πάντων γινώσκηται ἀρχιεπισκοπὴ τοῦ καθ' ἡμᾶς πατριαρχικοῦ, ἀποστολικοῦ τε, καὶ οἰκουμενικοῦ τούτου θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀμετακλήτως, καὶ ἀμετακινήτως, παραπολαύουσα τῆς ἀρχιεπισκοπῆς προεδρείας, τιμῆς τε, καὶ καταστάσεως· τὸν δὲ πρὶν ἐπίσκοπον αὐτῆς θεοφιλέστατον κύρ Παχώμιον, καὶ ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὸν ἡμῶν ἀδελφόν, καὶ συλλειτουργόν ἀπὸ τοῦ νῦν παρακελευόμεθα καὶ εἶναι, καὶ ὀνομάζεσθαι, καὶ παρὰ πάντων γινώσκεσθαι ἀρχιεπίσκοπον τοῖς λοιποῖς τῶν ἀρχιεπισκόπων συντασσόμενον, καὶ συναριθμούμενον, καὶ ἄδειαν ἔχειν ἀπολαμβάνειν τῆς τῶν ἀρχιεπισκόπων τιμῆς, καὶ προεδρείας, καὶ στάσεως, μνημονεύειν ὀφείλοντα τοῦ πατριαρχικοῦ ὀνόματος ἐν πάσῃς ταῖς ἱεραῖς τελεταῖς, καὶ μόνῳ τῷ οἰκουμενικῷ θρόνῳ γινώσκοντα ἑαυτὸν ὑποκείμενον, καὶ πρὸς αὐτὸν

τὴν ἀναφορὰν ἐσχηκότα. Τὸν δ' ὄψεσθε τολμήσοντα τὴν συνοδικὴν ταύτην διέγνωσιν, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ πεπραγμένα ἀθετῆσαι, καὶ τὴν ἀρχιεπισκοπὴν ταύτην διαταράξαι, καὶ τὴν ἀξίαν αὐτῆς καταβιάσασθαι, οὐ μόνον ἀφωρισμένον εἶναι ἀπὸ Θεοῦ λέγοντες ἀποφαινόμεθα, ὁποῦοι ὄντα βαθμοῦ, καὶ τάξεως, κατηραμένον τε, καὶ ἀσυγχώρητον, καὶ μετὰ θάνατον ἄλυτον, ἀλλὰ καὶ ταῖς πατρικαῖς ἀρχαῖς, καὶ τῷ αἰωνίῳ ἀναθέματι καθυποβάλλομεν, καὶ ταύτην διαπαντός ἀρχιεπισκοπὴν μένειν ἐντελλόμεθα, καὶ πάντας τοὺς μετὰ τὸν κύριον Παχώμιον ἀρχιερατεύοντας ὑπὸ τοῦ κατὰ καιροῦ πατριάρχου χειροτονεῖσθαι, καὶ ἀρχιεπισκόπους εἶναι καὶ τὸ ὄνομα, καὶ τὴν ἐνεργειαν, μηδενὸς ἀμφισβητοῦντος, ἢ ἀντιλέγοντος, ἢ ἀντιπράττοντος ἐν βῆρει ἀογίας, καὶ ἀλύτου ἀφορισμοῦ τοῦ ἀπὸ Θεοῦ παντοκράτορος. Ὅθεν εἰς ἐνδειξιν, καὶ παράστασιν τῆς συντελεσθείσης ταύτης ἀρχιεπισκοπῆς ἐγράφη καὶ τὸ παρὸν τῆς συνοδικῆς διαγνώσεως γράμμα, καὶ τῷ ἱερῷ τῷ δε κατεστρώθη κώδικι τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας πρὸς διαμονήν, καὶ ἀσφάλειαν. αχλδ^α, ἐν μηνί Ἰουλίῳ, ἰνδικτιῶνος β^ς.

† Καλλίνικος ἐλέφ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

† Ὁ Κυζίκου Κύριλλος.

† Ὁ Νικομηδείας Παρθένιος.

† Ὁ Προύσης Κύριλλος.

† Ὁ Ἰκονίου Παρθένιος.

† Ὁ Μιτυλήνης Δανιήλ.

† Ὁ Τραπεζοῦντος Νεκτάριος.

Τὸ δεύτερον ἔγγραφο, ἀπολυθὲν τῷ 1702 ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Γαβριὴλ Γ', ἀναγινώσκειται ἐν τῷ αὐτῷ κώδικι (φ. 96^α—97^α) ὡς ἔπεται·

*Ἐρωτικὸν τῆς ἐπισκοπῆς Ραιδεστοῦ
τῇ μητροπόλει Ἡρακλείας.*

Γαβριὴλ ἐλέφ Θεοῦ κτλ.

Ὁ χρόνος ἀδικαίως φερόμενος συμπεριχρῆν εἶωθεν καὶ συμπεριφέρειν πάντα τὰ ὑπ' αὐτόν, μεταβάλλειν τε καὶ ἐξαλλάσσειν ὅτε μὲν ἀπὸ τοῦ κρείττονος εἰς τὸ χειρόν, ὅτε δὲ τοῦ μπαλιν, καὶ πολλάκις μὲν τὰς ἀνθούσας καὶ πλουτούσας τῶν πόλεων, εἰς δυσπραγίαν καὶ ταπεινότητα κατασύρειν, οὐκ ὀλιγάκις δὲ καὶ

τὸ τούτων ὄνομα καὶ κλήσιν εἰς λήθης καταποντίζειν βυθόν· ἐνίοτε δ' αὖ τὰς πενομένας καὶ σχεδὸν ἀνωνύμους εἰς ῥάονα καὶ κρείττω μεθιστάναι φιλεῖ κατάστασιν. Ὅθεν καὶ οἱ κατὰ καιροῦ διιθύνειν τὴν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν θεοῦθεν εἰληχότες, τῇ κατὰ τὰς ἐξαλλαγὰς καὶ φορὰς τοῦ φέροντος χρόνου συμβάλειν εἰωθίᾳ ταῖς ἐπαρχίαις καταστάσει ἐφαρμόττουσι τὴν περὶ αὐτὰς διοικήσιν καὶ ἐξοικονομίαν, πάντα μὲν τοι γε κατὰ τὴν ἀποστολικὴν ὑποθήκην καὶ παρεγγύησιν, εὐάρεστα καὶ εὐπᾶρεδρα τῷ Κυρίῳ, καὶ πρὸς οἰκοδομὴν διοικούντες, καὶ διεξάγοντες. Ἐπειδὴ τοιγαροῦν καὶ ἡ Ραιδεστός πολιτεία τῇ ἐξ ὕψους εὐμενείᾳ καὶ τῇ τῶν ἐνοικούντων χριστιανῶν ἐπιμελείᾳ, καὶ σπουδῇ, ὅσον γε ἐφικτὸν ἐν τῇ ἐνεστώσῃ τοῦ ἡμετέρου Γένους δυστυχίᾳ, μεγάλῃς πόλεως ἀπειλήφει σχῆμα, τῷ τε πλήθει τῶν ἐν αὐτῇ διατριβόντων χριστιανῶν, καὶ τῷ ἀνθούντι τῆς ἐμπορίας, καὶ ὅλως ἀπασιν τοῖς εἰωθόσι προσοικειοῦν ταῖς πόλεσι κάλλος τε καὶ εὐπρέπειαν τῶν ὑπὸ τὸν οἰκουμενικὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνον τελουσῶν μητροπόλεων, οὐδεμιᾶς ἀπολείπεται κατόπιν, ἢ δὲ ἀγιοτάτῃ μητρόπολις Ἡρακλείας, ὑπὸ τοῦ πανδαμάτορος χρόνου τὴν πρὶν εὐπρέπειαν ἀφαιρηθείσα, καὶ μικροῦ δεῖν εἰς ἔδαφος καταβληθείσα, οὐκ ἔχει ἀρκούντως ὑποδέξασθαι, καὶ προσηκόντως περιχάψαι τὸν αὐτὴν προστατεύοντα, συνοδικῆς σκέψεως γενομένης, παρόντος τοῦ θεοφιλεστάτου κυρίου Παχωμίου τοῦ ποτὲ μὲν ἐπισκοπεύσαντος τῆς Ραιδεστοῦ, ὕστερον δὲ καὶ διὰ συνοδικῆς ἀδείας εἰς ἀρχιεπίσκοπον τιμηθέντος, καὶ ἰδιοθελῶς συγκαταφάσκοντος, καὶ ὑπεῖξαι προαιρουμένου, δέον ἐγνώκαμεν ἐνωθῆναι τὴν ἐν Ραιδεστῷ ἐκκλησίαν τῇ ἀγίᾳ μητροπόλει Ἡρακλείας, ἵνα τῇ τοιαύτῃ οἰκονομίᾳ τὴν τε τοῦ τῆς Ἡρακλείας θρόνου ἔνδειαν παραμυθησώμεθα, καὶ τὴν πολιτείαν Ραιδεστοῦ τὴν τό γε νῦν ἔχον ἀνθούσαν, καὶ τὴν τῆς ἐπισκοπῆς προσηγορίαν μονοουχὶ δυσχεραίνουσαν, ἀρχιερατικῆς ἐπισκέψεως ἀξιώσωμεν. Γράφομεν τοίνυν καὶ ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς, μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων, καὶ ὑπερτίμων, τῶν ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, καὶ ἐνοῦμεν τῇ μητροπόλει Ἡρακλείας τὴν ἐκκλησίαν Ραιδεστοῦ καὶ ἀμφοτέρας εἰς μίαν καὶ μόνην ἐπαρχίαν καθιστῶμεν, καὶ ἐπιτάττομεν τοῖς ἐν Ραιδεστῷ χριστιανοῖς ὑποκεισθαι τῷ ἱερωτάτῳ μητροπολίτῃ Ἡρακλείας, προέδρῳ τῶν ὑπερτίμων, καὶ ἐξάρχῳ πάσης Θράκης καὶ Μακεδο-

νίας, τῷ ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητῷ ἡμῶν ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ κυρίῳ Νεοφύτῳ, καὶ γινώσκειν αὐτὸν γνήσιον ἀρχιερέα καὶ ποιμένα, καὶ τὴν αὐτόθι ἐκκλησίαν καθέδραν τῆς αὐτοῦ ἱερότητος ἀδιασπάστως, καὶ ἀμετατρέπτως ἐπίστασθαι, ἔχειν τε τὸ κύρος καὶ τὴν ἰσχὺν ταύτην τὴν διὰ συνοδικῆς ἀποφάσεως γενομένην ἔνωσιν εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα, ὥστε ὑπάρχειν εἰς αἶψα τὴν Ραιδεστόν τῇ μητροπόλει Ἑρακλείας συνηνωμένην τε, καὶ συμμεμιγμένην ἀδιαίρετως καὶ ἀδιασπάστως, τὸν τε τὴν προστασίαν αὐτῶν ἐμπειπιστευμένον, τὴν τοῦ ἱερωτάτου μητροπολίτου Ἑρακλείας καὶ Ραιδεστοῦ φέρειν κλήσιν, ἔχειν τε καὶ ταύτην τὴν παροικίαν, ὡς καὶ τὴν ἅπασαν ἐπαρχίαν Ἑρακλείας ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν καὶ διοίκησιν αὐτοῦ, ποιμαίνοντα ἀρχιερατικῶς, καὶ πρόνοιαν ποιούμενον πνευματικῶς τῶν ἐν αὐτῇ χριστιανῶν, εὐλογοῦντα καὶ ἀγιαζόντα, καὶ περιέποντα ἅπαντας, καὶ πάντα τὰ τῷ ἀρχιερεὶ ἀνήκοντα ὡς ἐπὶ λεπτοῦ διέξεισιν ἢ αὐτοῦ Πράξις ἐνεργοῦντα, μετὰ καὶ τῆς τοῦ ἱεροῦ συνθρόνου ἐγκαθιδρύσεως, δίχα τινὸς ἀμφιβολίας καὶ ἀντιρρήσεως, καὶ ἀπολαύειν τῶν ἐξ αὐτῆς, καὶ τῶν ὑποκειμένων αὐτῇ χωρίων, ἐκκλησιαστικῶν εἰσοδημάτων, κανονικῶν φημι, συνοικεσιῶν, πανηγύρεων, ζητειῶν καὶ τῶν ἄλλων ἐθίμων τῷ τόπῳ, μηδενὸς τῶν ἐν τῇ Ραιδεστῷ, καὶ τοῖς ὑποκειμένοις αὐτῇ χωρίοις τελούντων ἱερωμένων, ἢ λαϊκῶν, ἐναντιουμένου τῇ αὐτοῦ ἱερότητι, ἀλλὰ πάντων γινωσκόντων γνήσιον

καὶ νόμιμον, καὶ κανονικὸν ἀρχιερέα, καὶ πνευματικὸν αὐτῶν ποιμένα, πειθομένων τε αὐτῷ, καὶ τοῦ κανονικοῦ αὐτοῦ ὀνόματος μνημονεύοντων ἀδιαλείπτως, καὶ πληρούντων τὰ δικαιώματα αὐτοῦ σῶα καὶ ἀνελλιπῆ, ἐν βάρει ἀργίας, καὶ ἀλύτου ἀφορισμοῦ. Ὁφειλούσης τῆς αὐτοῦ ἱερότητος παρέχειν κατ' ἔτος ἀπαραιτήτως πρὸς τὴν καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃν Ἐκκλησίαν πάντα τὰ ἐκκλησιαστικά συνήθη δικαιώματα τῆς παροικίας ταύτης Ραιδεστοῦ ἀπαραμειώτως, ζητείας φημί, χαράτζιον καὶ βοηθείας, ὡς καὶ οἱ πρὸ τῆς ἡδῆ γεγυμνίας ἐνώσεως ἐπ' αὐτῆς ἀρχιερατεύσαντες ἐπλήρουν, καθάπερ καὶ τὸ ἐν τῷ ἱερῷ κώδικι καταστρωθὲν παρὰ τῆς αὐτοῦ ἀρχιερωσύνης ἡμῖν δοθὲν συνοδικὸν διαλαμβάνει γράμμα. Ὁθεν εἰς ἐνδειξιν, ἐπικύρωσίν τε, καὶ ἀσφάλειαν τῆς τοιαύτης ἐνώσεως, ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν πατριαρχικόν, συνοδικόν, ἐνωτικόν, καὶ ἐπικυρωτικὸν γράμμα, καὶ κατεστρώθη τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃς Ἐκκλησίας. αψβ'.

Ἐν μηνὶ ὀκτωβρίῳ, ἰνδ. ια'.

- † Ὁ Κυζικίου Κύριλλος.
- † Ὁ Νικομηδείας Παρθένιος.
- † Ὁ Χαλκηδόνος Κωνσταντῖος.
- † Ὁ Θεσσαλονίκης Ἰγνάτιος.
- † Ὁ Ἀδριανουπόλεως Ἀθανάσιος.
- † Ὁ Σερρών Ἀνθίμος.

Γ'.

ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ ΠΑΝΙΟΥ¹

¹ Ἰπόθεσις περὶ συνταυτίσεως τῆς θέσεως τοῦ Πανίου πρὸς τὴν τῆς Βισάνθης.

Περιγραφὴν τινα τῆς σημερινῆς καταστάσεως τοῦ Πανίου, ὡς καὶ ἐνὸς ἀρχαίου ὑπογείου τάφου ὀφειλομένην τῷ *Albert Dumont*², ὁ αὐτὸς πραγματεύεται καὶ περὶ τῆς ἱστορίας αὐτοῦ (*Monuments* σ. 63—64), τῇ βοηθείᾳ

τῆς βυζαντινῆς φιλολογίας καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐκδοθεισῶν ἐπιγραφῶν¹. Καὶ ὡς πρὸς τὴν θέσιν μὲν παρατηρεῖ ἐν τῷ βιβλίῳ *Le Balkan* (σ. 26) ὅτι «il y avait évidemment, au temps romain, sur l'emplacement qu'occupe Panion, une

1) Ὄνομάζεται κοινῇ Πάνιδον. Μελετίου Γεωγραφία. Ἐνετίησιν, 1728, σ. 421. «Πάνιον, κοινῶς Πάνιδον, πόλις ποτὲ μεθρόνον ἐπισκόπου, ὑπὸ τὸν Ἑρακλείας, τανῦν κώμη».

2) *Le Balkan et l'Adriatique*, σ. 25—27. — *Rapport*, § IV.

1) Ταῖς παρὰ *Dumont* μαρτυρίας προσθετέον ἐπιγραφῆν τοῦ 635 ἔτους μ. Χ., ἐν ἣ ἀναφέρεται ἡ φιλόχριστος (Πα)πανιτῶν πόλις (*J. Mordtmann* ἐν *Mitthl.* VI, σ. 258). Ἠβλ. *C. Müller*, *Fr. hist. Gr.* IV, σ. 69, ἔθα τὰ ἀποσπάσματα Πρίσκου Πανίτου.

ville importante qui a laissé peu nombreuses ruines, mais dont le nom est encore inconnu». Ὡς πρὸς τὴν ἔκτασιν δὲ τῶν ἐρείπων σημεῖοι ἐν τοῖς *Monuments* (σ. 64), ὅτι «les fragments antiques en ce lieu sont considérables. On les rencontre sur une colline peu élevée qui domine le village actuel». Ἐν ἀμφοτέραις ταῖς παρατηρήσεσιν ὁ *Dumont* ἔχει δίκαιον, ἀποβλέπων εἰς τὸ μέχρις αὐτοῦ γνωσθὲν ἐπιτοπίως ὕλικόν. Ἐκπότε ὁμως ἐγένοντο τυχαῖαι ἀνασκαφαί, καθ' ἃς εἰς πολλὰ καὶ διάφορα μέρη καὶ ἐπὶ ἱκανὴν ἔκτασιν, ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου καὶ τῶν πέριξ μέχρις αὐτῆς ταύτης τῆς παραλίας, ἀνευρέθησαν διάφορα μνημεῖα, ὧν πολλὰ ἤδη καταστραφέντα, καὶ μάλιστα πολυάριθμοι ἐπιγραφαί. Ἡ ἔκτασις τοῦ χώρου, ἐν ᾧ ἐνίοτε ἀνακαλύπτονται ἐρείπια, εἶνε εὐρυτάτη καὶ τοσοῦτον ἐπιβλητικὴ, ὥστε ἐπιτρέπεται ν' ἀναζητηθῆ ἐνταῦθα ἀρχαῖα μεγάλη πόλις, ἥτις ἐν ἀρχῇ μὲν ὠρίζετο ἐπὶ τοῦ λόφου καὶ περὶ αὐτόν, βραδύτερον δέ, κατὰ τὴν ῥωμαϊκὴν καὶ βυζαντινὴν περίοδον, ἐπὶ τῆς ἐκτενεστάτης νοτίου κλιτύος μέχρι τοῦ ἀπέναντι αὐτῆς ὑψώματος, ὅπερ διαχωρίζει εὐρὺ καὶ βαθύ ἑνιαχοῦ ποτάμιον, δηλαδὴ ἀναλόγως τοῦ κατὰ καιρὸν ῥέοντος ὕδατος. Ἡ κατάστασις τῆς ἐκβολῆς αὐτοῦ προδίδει ἴχνη προσχώσεων, σχηματιζομένων βραδείως τὸ μὲν ἐκ φερομένης κατὰ τὸν χειμῶνα ἰλύος, τὸ δὲ ἐκ παρασυρομένων ἀμφοτέρωθεν τῶν ῥεϊθρῶν χωμάτων. Ἐνταῦθα ἐσχηματιζέτο, φαίνεται, εὐρὺς λιμενίσκος, ὃς τις, ἀναμφιβόλως, ἦτο λίαν ἀναγκαῖος εἰς ἀρχαίαν πόλιν τοσαύτης ἐκτάσεως καὶ οὐ τὸ εὐρὸς ὑποθετικῶς δύναται τις νὰ διορίσῃ ἀπὸ τοῦ ἐπιθαλασίου ἀνεμομύλου μέχρι τοῦ κήπου τοῦ ἱεροδιακόνου Ἱεροθέου.

Ὁ *Dumont* δὲν εὔρεν ἐν Πανίῳ ἐπιγραφὰς ἀρχαιοτέρας ἐποχῆς τῆς τοῦ Ἀττάλου Φιλαδέλφου καὶ Εὐμένους Φιλαδέλφου, ἦτοι τοῦ Β' π. Χρ. αἰῶνος. Κατὰ τὴν ἐμὴν ἐπίσκεψιν εὐρέθη τεμάχιον ἐπιγράμματος (ἀριθ. 4), οὗ ὁ παλαιογραφικὸς χαρακτήρ ἀνέρχεται μέχρις ἀρχῶν τοῦ Γ' αἰῶνος, ἐπιτύμβιον ἀνέγλυφον καλλιτεχνικώτατον μετ' ἐπιγραφῆς (ἀριθ. 3), οὗ ἡ ἐργασία δύναται νὰ χρονολογηθῆ περὶ τὰ μέσα τοῦ Δ' αἰῶνος, δύο ἕτερα σύγγραμμα τεμάχια ἀναγλύφων καὶ τέλος ἀρχαίκοις γράμμασιν ἐπιγραφή (ἀριθ. 1) τῆς Ε' πιθανῶς ἑκατονταετηρίδος. Τὰ μαρτύρια ταῦτα δηλοῦσιν ἀναντιρρήτως τὴν ἐνταῦθα ὑπαρξίν ἀρχαιοτάτης πόλεως, ἥς μεταγενέστερα μόνον ἴχνη εἶδεν ὁ *Dumont*.

Πῶς ὀνομαζέτο λοιπὸν τὸ πάλαι ἡ πόλις αὕτη; Εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην ἀπαντῶσιν ἐπαρκῶς αἱ ἐπόμενοι παρατηρήσεις.

Τὸ ὄνομα *Πανίον* γινώσκειται ἀπὸ τοῦ Ε' μ. Χρ. αἰῶνος, ὅτε ἠγμαζεν ὁ ἱστορικὸς Πρίσκοσ ὁ *Παρίτης* καὶ συνεκλήθη ἡ ἐν Ἐφέσῳ οἰκουμένη Σύνδοσ (431), ἐν ἣ παρουσίαζε καὶ ἐπίσκοπος Ἡρακλείας καὶ *Παρίου*. Ἀρχαιοτέρων μνείαν ἀγνοεῖ, νομίζω, ἡ φιλολογία· νῦν δὲ πρῶτον τὸ ὄνομα *Πάνιον* ἀνεῦρον ἐπὶ μνημείου τοῦ Α' π. Χρ. αἰῶνος, ἦτοι ἐπὶ σταθμίου φυλαττομένου τὴν σήμερον ἐν τῷ Μουσεῖῳ Ραιδεστοῦ (ὄρα σελ. 81)· τοῦθ' ὅπερ ἀποδείκνυσι τρανῶς, ὅτι καὶ τοῦτο τὸ ὄνομα εἶνε ἱκανῶς ἀρχαῖον. Ἀλλὰ μετὰ τῆς θρηκτικῆς Χερσονήσου καὶ τῆς Σηλυβρίας ἡ ἀνώνομος, ἡ Σκύμνου Χίου, ὡς φέρεται, περιήγησις (743—745 ἐκδ. *C. Müller*) οὐδεμίαν πόλιν ἀναγράφει. Ὁ δὲ Σκύλαξ ἐν Περιήλῳ (§ 67, σ. 56) ἀναφέρει τάδε· «Μετὰ δὲ τὴν Χερσονήσον ἐστὶ θράκια τεῖχη τάδε· πρῶτον Λευκὴ Ἀκτὴ, Τειρίστασις, Ἡράκλεια, Γάνος, Γαρία, Νέον τεῖχος, Πέρινθος πόλις καὶ Λιμὴν, Λαμυρόν τεῖχος, Σηλυβρία πόλις καὶ Λιμὴν». Ἡ Τειρίστασις ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν νῦν κωμόπολιν Πέρισταςιν (Σάρκιοι), ἡ Ἡράκλεια εἰς τὴν Ἡρακλείτζαν, ἡ Γάνος εἰς ἣν θέσιν ἡ ὀμώνυμος πόλις, αἱ δὲ Γαρίαί ἢ κατ' ἄλλους ἡ *Γαρία*¹ ἀντιστοιχοῦσι πρὸς τὴν Χώραν ἢ μᾶλλον πρὸς τὸ Ἀβδίον (ἐὰν παραδεχθῶμεν ὅτι ἡ τάξις τῶν ὀνομάτων τούτων ἔχει ἀκριβῶς), τὸ δὲ Νέον τεῖχος, ὅπερ μεσολαβεῖ μετὰ τῶν Γάνου καὶ Πέρινθου, εἶνε δύσκολον ν' ἀποδοθῆ που μετὰ πιθανότητος, ἐκτὸς ἂν ἀποδώσωμεν εἰς αὐτὸ τὴν θέσιν τοῦ Κούμπαγ, οὗ ὑπέρκεινται βουνὰ μετὰ ἐρείπων καὶ θεμελίων τεχνῶν καλουμένων *Χρυσόμυλον*. Τὸ Νέον τεῖχος, πρὸ τῆς Γάνου ὁμως, ἀναφέρει ὁ Ξενοφῶν ἐν Ἀναβάσει VII, 5, 8. Αἱ μαρτυραὶ λοιπὸν τοῦ Σκύμνου καὶ τοῦ Σκύλακος κατ' οὐδὲν συντελοῦσιν εἰς τὸ ἡμέτερον θέμα, διὸ ὁ Πτολεμαῖος τυγχάνει ἀσφαλέστερος ὁδηγός, ὅστις ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦ Βυζαντίου τίθησι μετὰ τὴν Πέρινθον τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀρζου ποταμοῦ καὶ εἶτα τὴν Βισάνθην, ἥς τὴν θέσιν μετὰ βεβαιότητος ἀναγνωρίζουσιν οἱ νεώτεροι γεωγράφοι ἐν Ραιδεστῷ, ἐλλείψει ἐπιτοπίων παρατηρήσεων πρὸς ἐξέλεγγιν τῆς παρὰ Πτολεμαίῳ ῥήσεως «*Bisānθην, ἦτοι Ραιδεστόν*».

1) Ἀισχίνου κατὰ Κτησιφ. 65, 23.

Τῇ ῥήσει ταύτῃ ἐναντιοῦνται δύο συλλογισμοί· α') ὅτι ἡ τῆς Ραιδεστοῦ περιοχὴ δὲν φαίνεται ἐγγρύπτουσα λείψανα ἀρχαιοτάτης οἰκήσεως· διότι μέχρι σήμερον δὲν εὑρέθησαν ἐν ταῦθα ἀρχαιότητες παλαιότεραι τῆς ῥωμαϊκῆς ἐποχῆς, ὡς μαρτυροῦσιν ἐγγύριοι φιλόαρχαιο ἄνδρες καὶ ὡς ἀποδείκνυσιν ἡ συλλογὴ τοῦ ἐν Ραιδεστῷ Μουσείου, ἐν ᾧ οὐδὲν ἀρχαιῶν μνημειῶν εἶνε κυρίως ῥαιδεστηνόν, τῶν πλειόνων περισυλλεγέντων ἐξ Ἑρακλείας-Περίνθου, ἐκ Πανίου καὶ ἐκ τῶν πλησιοχώρων· β') τῆς Ραιδεστοῦ τὸ ὄνομα εἶνε ἀρκούντως παλαιόν, καὶ ἐπειδὴ ἀναφέρεται μέχρι Πλινίου¹, ἥτοι μέχρις ἐποχῆς, ἧς μνημεῖα σπανιώτατα ἀπαντῶσιν ἐν Ραιδεστῷ, νομίζω ὅτι δυνάμεθα νὰ ἀρκεσθῶμεν εἰς τοῦτο, ἐκλαμβάνοντες αὐτὴν ὡς πολίχνην, ἐξαρτωμένην παρὰ τῆς πλησιοχώρου τοῦ Πανίου θέσεως, ἀφ' ἧς πεζῆ μίαν ὥραν ἀπέχει· τοῦτο δὲ τοσοῦτον μάλλον καθίσταται πιστευτόν, καθόσον δύο μεγάλαι πόλεις πλησιέστατα κείμεναι ἀδύνατον εἶνε νὰ συνακμάζωσιν.

Ὅτι ἡ τῆς Βισάνθης θέσις σπουδαίως ἀδύνατον νὰ ζητηθῇ ἐν Ραιδεστῷ συντελεῖ καὶ ἡ τελευταία λαμπρὰ τοῦ Πτολεμαίου Διδότειος ἔκδοσις (σελ. 476), ἥτις διὰ τῶν κριτικῶν ὑποσημειώσεων τοῦ C. Müller ἀποδείκνυσιν, ὅτι μόλις οἱ ἡμῖσις τῶν μέχρι σήμερον γνωσθέντων κωδίκων παρέχουσι τὸ παρὰ Πτολεμαίῳ ἐπεξηγηματικὸν «ἡτοι Ραιδεστόν», τοῦθ' ὅπερ μαρτυρεῖ προφανῆ μεταγενεστέραν παρεμβολὴν ὀφειλομένην εἴτε εἰς βυζαντινοῦ γεωγράφου πολυμάθειαν εἴτε εἰς παράδοσιν, ὅτι ἡ Βισάνθη ἔκειτο παρὰ τὴν Ραιδεστόν². Κατὰ ταῦτα ἡ παρεμβολὴ αὕτη κέκτηται σημαντικὴν ἀξίαν ἐν τῷ ἡμετέρῳ θέματι, περὶ τῆς πιθανῆς ἀνευρέσεως τοῦ ἀρχαίου ὀνόματος τοῦ Πανίου, ἔνθα, ὡς προελέχθη, ἀνακαλύπτονται ἀρχαιοτάτα μνημεῖα, προκαλοῦντα τὴν ἐπιθυμίαν συστηματικῶν ἀνασκαφῶν. Ἐντεῦθεν δὲ ἐξάγονται καὶ νομίσματα τῆς Βισάνθης, ὧν ἱκανὰ ἀντίτυπα κέκτληται τὰ εὐρωπαϊκὰ Μουσεία.

Ἐν δὲ τῷ Μουσείῳ τῆς Ραιδεστοῦ εὑρίσκονται τὰ ἐπόμενα δύο.

1) Plinii IV, 48 «Resiston ex adverso Paniae».

2) Αἱ μαρτυρίαι τοῦ Πλινίου (IV, 43) καὶ Ξενοφῶντος ἐν Ἀναβ. (VII, 402) συντελοῦσιν εἰς τὴν ἀναζήτησιν τῆς Βισάνθης ἀλλάχοῦ, λίαν μακρὰν. Ὁ Πλίνιος τίθησιν αὐτὴν ὀριστικῶς ἐν Μακρῷ Τείχεϊ. Ἄλλ' αἱ μαρτυρίαι αὗται, κατ' ἐπιτοκίους παρατηρήσεις, δὲν συμβιβάζονται.

1) Ἐμπροσθεν· κεφαλὴ γυναικεῖα κεκαλυμμένη, ἐστραμμένη πρὸς δεξιάν. Ὁπισθεν· στέφανος ἐκ δάφνης φέρων ἐν τῷ μέσῳ τὴν ἐπιγραφὴν

**ΒΙΣΑΝ
ΘΗΝΩΝ** Χαλκοῦν· μεγέθ. 8 (Mionnet).

2) Ἐμπροσθεν· κεφαλὴ Βάκχου πωγωνοφόρου περιδεδεμένην ἔχοντος κόμην. Ὁπισθεν·

ἀετὸς πρὸς δεξιάν **ΒΙ ΣΑ//
// Η ΝΩΝ** Χαλκοῦν·
μεγέθ. 7 (Mionnet).

Ἐν Πανίῳ εὑρίσκονται συνεχῶς διάφορα πλαστικὰ μαρμαρίνα μνημεῖα, ἐξ ὧν εἶδον τὰ ἐπόμενα·

1) Παρὰ τῷ ψάλλῃ χατζῆ Κωνσταντίνῳ. Ἀνάγλυφον γυναικὸς μετὰ ποδῆρους πολυπτύχου χιτῶνος, ἐχοῦσης τὴν μὲν δεξιάν ἐπὶ τοῦ στήθους, τῇ δὲ ἀριστερᾷ ὑπεριδούσης τὴν κεφαλὴν. Νεκρικὴ παράστασις κανονικῆς καὶ ὠραίας ἐργασίας, συγχρονίζουσης τῷ 3 ἐνεπιγράφῳ ἀναγλύφῳ.

2) Παρὰ τῷ αὐτῷ. Ἀνάγλυφον νεκρικόν, παριστῶν γυναῖκα ὀρθίαν μετὰ ποδῆρους πολυπτύχου χιτῶνος καὶ κόρην μετὰ ποδῆρους ἐπίσης πολυπτύχου καὶ περιεζωσμένου χιτῶνος, κρατοῦσαν τῇ πρὸς τὰ κάτω τεταμένην δεξιᾷ ἀντικείμενόν τι τετραγώνου παραλληλογράμμου σχήματος, πιθανῶς δὲ τὸ ἔμπροσθεν ἀμφορέως. Ἔργασία ὁμοία τῇ τοῦ ἀριθ. 1.

3) Τεμάχιον ἀρχαίου ἀναγλύφου (ὑψ. 0,36· πλ. 0,21) παριστῶντος ἀριστερὸν πόδα μέχρι τοῦ γόνατος καὶ προερχόμενον ἐκ μεγάλου μνημείου, ὅπερ παρίστα γυναῖκα μετὰ ποδῆρους χιτῶνος. Ἡ ἐργασία τοῦ τεμαχίου τούτου κλασικωτάτη οὔσα ἀναμνησθεῖ τὰ λαμπρὰ ἐκεῖνα ἀνάγλυφα, ὧν τὰ σώματα ὀλίγιστον ἐξέχουσιν, αἱ δὲ πτυχαι τῶν ἐνδυμάτων αὐτῶν εἰσὶν ἀραιαί. Ἐντετείχισται δὲ παρὰ τὴν θύραν τοῦ σχολείου.

Ἐν Πανίῳ εὑρῆνται καὶ διαφόρων ἐποχῶν ἐπιγραφαί, τὰς ὁποίας, εὐκαιρὸν εἰπεῖν, ἀξιεπαίνως περισυνέλεξεν ὁ ἐγγύριος ἱεροδιάκονος Ἰερόθεος, ἐντειχίσας πολλὰς τούτων εἰς τὴν ἰδίαν δαπάναις ἀνεγερθεῖσαν ἐκκλησίαν τοῦ ἀγίου Θεοδώρου τοῦ Τήρωνος. Ἐπιγραφαί καὶ ἔτερα μνημεῖα τοῦ Πανίου φυλάττονται καὶ ἐν Ραιδεστῷ (ὄρα σ. 81-83). Πολλῶν δὲ τῶν ἔτι καὶ νῦν σωζομένων ἐπιγραφῶν ἀντίγραφα ἔλλιπῆ κέκτληται καὶ ὁ ἡμέτερος Σύλλογος, μείναντα ἀνέκδοτα διὰ τὴν μέχρι τῆς ἐμῆς περιηγήσεως ἔλλειψιν ἐκτύπων.

Αἱ ἐπόμεναι δὲ καταχωρίζονται ἐνταῦθα κατὰ τὰς σημειώσεις μου καὶ τὰ ἐκτυπώματα, ἅτινα ἐπιτοπίως ἔλαβον.

1. Πορώδης λίθος ἐντετοιχισμένος ἐξωθεν τοῦ σχολείου παρὰ τὴν θύραν, καὶ δεξιόθεν τοῦ εἰσιόντος. "Υψ. 0,35· πλ. 0,40. Δύο ἐκτυπα. Ἐπιγραφή ἀρχαίοις ψηφίοις (ὄρα πίν. Γ' ἀριθ. 1).

**ΚΟΜΨΗ
ΕΠΙΚΡΑΤΕΩΣ**

Κατὰ τὸ λεξικὸν Pape-Benseler, τὸ ὄνομα *Κόμψη* εἶνε γνωστὸν ἐξ ἐπιταφίου τῆς Κέω τοῦ Δ' ἢ Γ' αἰῶνος. (*Ἀρχαιολογ. Ἐφημερίς* 3248. *Kaibel*, *Epigrammata Graeca*, ἀριθ. 210). Ἐτέρα Μιλησία Κόμψη ἐν *Ἀρχαιολογικῇ Ἐφημερίδι* 2152, καὶ *Aelia Compse* παρ' *Orelli* 1502.

2. Ἐπὶ στήλης μετ' αἰτώματος καὶ ἀκρωτηρίων, ἐντετειχισμένης ἐξωθεν τοῦ ναοῦ τοῦ ἀγ. Θεοδώρου τοῦ Τήρωνος, ἐπὶ τοῦ ἀρκτικού τοίχου. "Υψ. 0,67· πλ. 0,30 (ἐκτυπον).

**ΕΛΛΑΣ
ΑΓΑΘΟΚΛΕΟΥΣ**

3. Νεκρικὸν ἀνάγλυφον ἐπὶ μαρμάρου τοῦ Δ' π. Χρ. αἰῶνος, μετ' αἰτώματος πρὸς ἀριστεράν καὶ κάτω ἑλλιπές. "Υψ. 0,75· πλ. 0,45· πλά. 0,20 (ἐκτυπον). Κτῆμα τοῦ ψάλλου Χατζῆ Κωνσταντίνου.

Ἐπὶ τὴν ἐπιγραφήν ἀνάγλυφον παριστῶν ἄνδρα πωγωνοφόρον, ἡμίγυμνον, καθήμενον ἐπὶ σκίμπος· τὸ ἄκρον τοῦ χιτῶνος αὐτοῦ εἶνε ἐρριμμένον ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου· καὶ τὴν μὲν δεξιάν αὐτοῦ χεῖρα τείνει εἰς τὴν παλάμην τοῦ ἀπέναντι αὐτοῦ νέου, τῇ δὲ ἀριστερᾷ κρατεῖ ἀπὸ τοῦ ἄνω αὐτῆς ἄκρου μακρὰν ῥάβδον. Ὁ ἀπέναντι νέος ἰστάμενος καὶ φορῶν βραχὺν χιτῶνα ἄνευ χειρῶν, προσδλέπει τῷ πωγωνοφόρῳ τείνας καὶ τὴν δεξιάν αὐτοῦ χεῖρα πρὸς τὴν ἐκείνου ὡσεὶ αἰτῶν θεραπείαν. Ἡ ἐργασία τοῦ ἀναγλύφου τούτου, ὅπερ καὶ ὑπέστη βλάβας διὰ τῆς σκαπάνης, εἶνε κανονικωτάτη καὶ ἐν συνόλῳ ὡραία. Δὲν εἶνε δὲ ἴσως δύσκολον ν' ἀναγνωρισθῇ ἐν τῷ τοῦ καθημένου προσώπῳ ὁ Ἀσκληπιός.

**//////ΗΜΟΝΙΑΔΗΣ
ΙΥΡΙΔΟ**

Τὸ ὄνομα [*Ἀημονιάδης* δὲν σημειοῦται παρὰ *P.-Benseler*. Ὁ Σουίδας ἀναφέρει ὄνομα κύ-

ριον ἀνάλογον, τὸ *Ἀημονιάδης*. Τὸ δὲ *Ζυρίδο* = *Ζυρίδου* παντελῶς ἀγνοεῖται, δὲν φαίνεται δὲ ἀπίθανον ὅτι τὸ ὄνομα τοῦτο εἶνε θρακικόν· γινώσκεται ὁμορρίζον τὸ *Ζυράκης*, ὄνομα μνημονευόμενον παρὰ Δίωιν τῷ *Κασσίῳ* 41, 26. Ἔτερα συγγενῆ ἴσως θρακικὰ ὀνόματα εἶνε τὰ *Ζυ-βοίτης*, *Ζυ-ποίτης*, *Ζυ-γάκτης* (ποτάμιον ἐν Θράκῃ, παρὰ τοὺς Φιλίππους), *Ζυ-γιστοί* (βυθνιακὸς λαός), *Ζβ-κλής* (*Mionnet* I, 523) *Ζβ-σκος* (ποταμὸς ἐν Μακεδονίᾳ) κτλ.

4. Ἐπὶ πλακῶς μετ' αἰτώματος ἐντετειχισμένης παρὰ τὴν εἰσόδον τῆς σχολῆς, δεξιόθεν. "Υψ. 0,25· πλ. 0,19 (ἐκτυπον).

**//ΑΕΠΙΓΟΥΝΑΣΙΘΕΣΘΑΙ
//ΜΗΤΡΙΤΑΛΑΙΝΗΙ
//ΓΟΦΘΙΜΕΝΩΝ
//ΝΜΕΛΕΑ
ΑΠΟΛΛΟΔΩΡΗΣ**

... α ἐπὶ γούνασι θέσθαι
... μητρί ταλαίρη
... ᾶ]ποφθιμένων
... ρ μέλεα.
Ἀπολλοδώρης.

5. Ἐπὶ τεμαχίου μαρμάρου εὑρισκομένου ἐν τὸς τοῦ ἱεροῦ τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου. "Υψ. 0,15· πλ. 0,17 (ἐκτυπον). Πρβλ. σ. 83.

**ΥΠΕΡΒΑΣΙΛΕΣ//
ΕΥΜΕΝΟΥΘΕΟ//
ΣΩΤΗΡΟΣΚΑΙ
///ΓΡΓΕΤΟΥΚΑ///
////////////////////
////////////////////**

Ἐπερ βασιλέω[ε
Εὐμέτου θεο[θ
σωτήρος καὶ
εὐ]εργέτου κα[ι
.....
.....

6. Ἐπὶ μαρμάρου (ὑψ. 0,34· μήκ. 1,05) ἐγτετειχισμένου ἐξωθεν τοῦ περιτειχίσματος τοῦ ὑπαίθρου ναοῦ τῶν Γεμεθλίων τῆς Θεοτόκου (ἐκτυπον).

Κ Ο Μ Ψ Η
Ε Π Ι Κ Ρ Α Τ Ε Ο

~~ΠΥΛΑΚΑΝΕΚΑΛ~~
ΑΣΑ Δ Ο Ξ Α Τ Ψ Β
Ε Ο Σ Τ Ψ Μ Η Μ Α Τ Ο
Ε Θ Ρ Η Ο Σ Ε Ο Σ Τ Ψ
~~ΑΣΑ~~ Δ Ο Σ Ι Δ Η Ο

Α Π Ο Μ
Α Ι Ν Δ Σ
Λ Α Μ Π Τ
Τ Ω Ν Μ

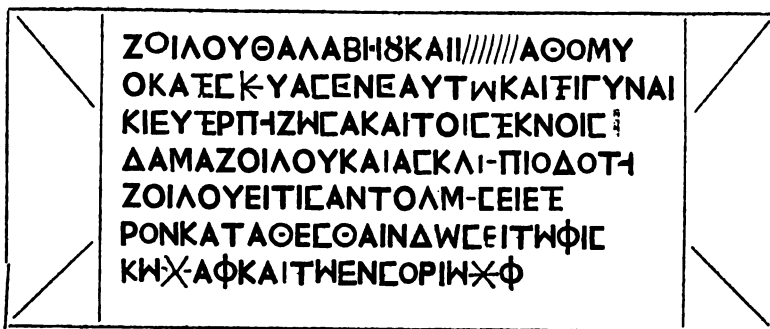
† Ε Π Η Τ Α
Ο Ε Υ Λ Α Β
Γ Ε Ν Ε Ο Τ
Α Ρ Χ Ι Δ Ι Α
Τ Σ Ι Ε Ι Ν Δ
Β Α Σ Ι Χ Σ
Τ Α Ν Τ Σ †

† †
Ε Ν Θ Α Κ Α Τ Α Κ Ι
Τ Α Ι Π Ρ Ι Σ Κ Ο Σ
Δ Ε Κ Α Ν Ο Σ
Τ Ψ Ν Μ Α Κ Ε
Δ Ο Ν Ι Δ Η Ψ Ν
Θ Ν Κ Ι Α Σ

...
θεν τῆς ἐκκλησίας ἀγ. Θεοδώρου τοῦ Τήρωνος.
Υψ. 0,12· πλ. 0,24· (ἔκτυπον).

ἔνθα καὶ κάστρον παρὰ αἰγιαλῷ, ὃ λέγεται
Πάνιον, πρὸς τοῖς τῆς Ἡρακλείας μέρεσι.

Τὸ ὄνομα [Δ]ημοσίδης δὲν σημειοῦται παρὰ
P.-Bensenler. Ὁ Σουίδας ἀναφέρει ὄνομα κύ-
βριστεύχουμοτου εἰρωνος του κερτασχηματου
τοῦ ὑπαίθρου ναοῦ τῶν Γεφθλίων τῆς Θεοτό-
κου (ἐκτυπον).

*Ζοίλου Θαλαβίου και
δ κατασεβάσεν ἑαυτῷ και τῇ γυναι-
κί Ἐντέρπη ζῶσα και τοίς τέκνοις
Δαμῶ Ζοίλου και Ἀσκληπιοδότῃ
Ζοίλου. Εἶτις ἄρ τολμήσει ἔτε-
ρον καταθέσθαι δῶσει τῷ φίσ-
κω δηρ. αφ' και τῷ ἑνσορίῳ δηρ. φ'.*

Ἡ ἐν τῷ πανομοιοτύπῳ πίνακι ἀνάγνω-
σις τῆς πρώτης σειρᾶς εἶνε λίαν ἀμφίβολος,
τοῦ τε ἀντιγράφου και τοῦ ἐκτύπου μὴ ἐπιτυ-
χόντος. Σημειωτέον τὴν ὀνομαστικὴν τῆς με-
τοχῆς ζῶσα (γρ. 3), τὴν ἀπαρέμφατον κατα-
θέσθαι (γρ. 6) και τὸν τύπον τοῦ προστίμου,
ἔνθα πρὸς τῷ φίσκῳ σημειοῦται δεύτερον τα-
μείον, τὸ τοῦ ἑνσορίου.

7. Ἐπὶ μαρμάρου (ὑψ. 0,25· μήκ. 0,58)
ἐντετειχισμένου ἕξωθεν τῆς αὐλῆς τοῦ ναοῦ
τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου (ἔκτυπον).

**ΑΥΡ·ΚΥΝΤΙΑΝΟΣ·Β·ΚΑΞΣ///
ΛΙΛΕΜΑΥΤΩ·Κ·Τ·ΣΥΝΒΙΩΜΟΥ
ΣΙΠΙΛΤΑΤΙΑΝ·Ι·Κ·ΕΙΤΙΝΑΕΞΡΟ///
ΠΑΡΕΝΒΛΗΘΗΜΑΙ·ΤΟΥΣΔΕΛΟΙ///**

*Ἄνρ(ἥλιος Κυντιανὸς β' κατασ[κεύ-
ασα ἑμαντῷ κ(αι) τῇ συνθίῳ μου
Σιπία? Τατιανῇ κ(αι) εἶτινα ἕτερον
παρενβληθῆναι, τοὺς δὲ λοι[ποὺς*

Συνηνωμένα στοιχεῖα ἐν τῇ 2 γρ. **ΤΗ**,
ΤΗ και **ΝΒ**· ἐπίσης ἐν ταῖς λοιπαῖς γραμ-
μαῖς **ΝΗ** κτλ., τὸ δὲ **Υ** τοῦ μου (2 γραμ.) ἐν-
εχαράχθη ἐντὸς τοῦ **Ο**.

8. Τεμάχιον μαρμάρου ἐντετειχισμένου ἕξω-
θεν τῆς ἐκκλησίας ἁγ. Θεοδώρου τοῦ Τήρωνος.
Ἔψ. 0,12· πλ. 0,24· (ἔκτυπον).

**ΑΡΧΕΛΑΟΣ///
ΜΟΦΙΛΟΥΚ///
ΣΤΡΑΤΩΔΕ///**

*Ἀρχέλαος [Δη-
μοφίλου κ[αι]
Στράτῳ ἀδε[λφῷ]*

9. Τεμάχιον (ὑψ. 0,15· μήκ. 0,45) ἐντε-
τειχισμένον ἕξωθεν τοῦ αὐτοῦ ναοῦ. (ἔκτυπον).

Κ Α Ι Ο Π Ε Ρ///

10. Ἐπὶ μικρᾶς βάσεως ἐφ' ἧς σῶζονται
οἱ πόδες ἀνδρὸς και εἰς ποὺς γυναικείος· παρὰ
τῷ ἱεροδιακόνῳ Ἱεροθέῳ. Μήκ. 0,25· ὑψ. 0,05·
(ἔκτυπον).

**ΜΕΩΝΗΡΑΚΛΕΙ///
Μέωρ Ἡρακλεῶ[της]**

11. Τεμάχιον μαρμάρου, ἐντετειχισμένον
ἕξωθεν ἐπὶ τοῦ μεσημβρινοῦ τοίχου τῆς ἐκκλη-
σίας τοῦ ἁγίου Θεοδώρου τοῦ Τήρωνος. Ἔψ.
0,18· πλ. 0,31· (ἔκτυπον).

/////////////////////////////////
**///ΑΣΤΡΟΝΠΑΝ///
///ΑΝΤΙΝΟCΤΕΦ///
///ΗΝΦΙΛΟΧΡΙCΤΩ///
///ΠΘ·ΟΛΝΚΙ///**

Σημειωτέα ἡ πρώτη γραμμὴ, ἐν ἧ ἀναφέ-
ρεται τὸ *κάστρον Παν[ίου]*. Παλαιογραφικῶς
δὲ τὸ μνημεῖον τοῦτο δύναται νὰ χρονολογηθῇ
κατὰ τὸν Θ'—Ι' αἰῶνα· ἐν τῇ 13 ἐπιγραφῇ ἀνα-
φέρεται ἡ ἰδρυσις τοῦ τείχους ἐπὶ Ἀραδίου.
Πρβλ. *Σουίδας* ἐν λ. «Πάνιον, ὄνομα τόπου,
ἔνθα και κάστρον παρὰ αἰγιαλῷ, ὃ λέγεται
Πάνιον, πρὸς τοῖς τῆς Ἡρακλείας μέρεσι».

12. Ἐπί πλακῶς ἐντετειχισμένης ἔξωθεν τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας. Ὑψ. 0,30· πλ. 0,44· (ἔκτυπον). Πίναξ Γ', ἀριθ. 4.

Μη(νι) ροσθ[ρίω ιν]δ(ικτιῶνος).. [ἐφ' ἑ-
δπατίας τοῦ δεσ-
πότου ἡμῶν Φλ(αουίου)
'Ιουστίνου τοῦ αἰ-
ωρίου ἀγ(όστου) καὶ αὐτοκρ(άτορος)
τὸ α' καὶ Φλ(αουίου) Εὐθαρέχ τοῦ
λαμπρ(οτάτου).

13. Ἐπί τεμαχίου πλακῶς εὑρισκομένου ἐν τῷ προαυλίῳ τῆς ἐκκλησίας τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου· (ἔκτυπον). Ὑψ. 0,42· πλ. 0,35· πλάχ. 0,11. Πίναξ Γ', ἀριθ. 10.

///ΒΑΣΙΛΙΑΣ///
///ΕΣΠΟΤΩΝ///
///ΟΥΑΡΚΑΔΙΟΥ///
///ΗΤΟΤΕΙΧΟΣ///

14. Ἐπί τεμαχίου πλακῶς ἐντετειχισμέ-
νου ἔξωθεν τῆς ἐκκλησίας ἀγ. Θεοδώρου τοῦ
Τήρωνος· (ἔκτυπον). Ὑψ. 0,88· πλ. 0,32.
Πίναξ Γ', ἀριθ. 6.

Ἀπὸ μη(νός).....
α' ἰνδ(ικτιῶνος).....
λαμπα.....
τῶν μ.....

5 † Ἐπητα.....
ὁ εὐλαβ[έστατος καὶ
γενεότ[ατος].....
ἀρχιδιά[κονος].....
τ(ῆ)ς ις' ἰνδ(ικτιῶνος) [ἐπὶ τῆς

10 βασιλ(εία)ς [Κώνσ-
ταντ(ο)ς †

Ὁ παλαιογραφικὸς χαρακτήρ τῆς ἐπιγρα-
φῆς ταύτης ἀνάγεται εἰς τὸν Ζ' αἰῶνα· διὸ
ὑποτίθηναι ὅτι ὁ ἐν γρ. 10—11 ἐγγεγραμμένος
αὐτοκράτωρ εἶνε ὁ ἐν ἔτεσιν 641—668 βασι-
λεύσας Κώνστας ὁ υἱὸς τοῦ Ἡρακλείου Α'.

15. Ἐπί πλακῶς ἐστρωμένης ἐντὸς τῆς
ἐκκλησίας ἀγ. Θεοδώρου τοῦ Τήρωνος· (ἔκτυ-
πον). Ὑψ. 0,42· πλ. 0,25. Πίναξ Γ', ἀριθ. 3.

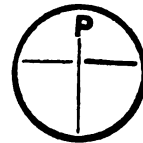
'Ερθάδ[ε] κατάκειται
ἢ τῆς μακαρίας μνήμης γεν-
αμέ(ρη) Γε.....
ἐνδο[ξοτάτου καὶ λαμπροτάτου
αἰγιο[όστου].....
τοῦ δε[σπότου] ἡμῶν.....
.....

16. Πλάξ ἐστρωμένη ἐντὸς τοῦ ναοῦ τοῦ
ἀγίου Θεοδώρου τοῦ Τήρωνος. Ὑψ. 0,62· πλ.
0,35· (ἔκτυπον).

†ΕΝΘΑΔΕΚ
ΑΤΑΚΙΤΕΠΕ
ΤΡΟΣΟΚΑΙΚΥ
ΖΙΚΗΣ†

†'Ερθάδε κ-
ατάκιτε Πέ-
τρος ὁ καὶ Κυ-
ζίκης †.

17. Ἐπί πλακῶς μετ' ἀετώματος (ἔχοντος
ἐντὸς κύκλου σταυρὸν μετὰ τοῦ Ρ), ἐντετειχι-
σμένης ἔξωθεν τοῦ ναοῦ τοῦ ἀγίου Θεοδώρου,
ἐπὶ τοῦ βορείου τοίχου αὐτοῦ. Ὑψ. 0,34· πλ.
0,20. Dumont, ἀριθ. 86· (ἔκτυπον).

ΕΝΘΑΔΕΚΑΤΑ
ΚΕΙΤΑΙΚΥΡΙΛΛΑ
ΓΥΝΗΓΕΝΑΜΕ
ΝΗΕΛΕΥΣΙΟΥ
ΥΠΟΔΙΑΚΟΝ///
ΤΗΣ//////////

'Ερθάδε κατά-
κειται Κυρίλλα,
γυνὴ γεναμέ-
ρη Ἐλευσίου
ὑποδιακόν[ου]
τῆς [ἀγίας τοῦ Θεοῦ
ἐκκλησίας].

18. 'Επί πλακός μετ' αετώματος (ἔχοντος ἐν τῷ μέσῳ σταυρὸν μετὰ τοῦ Ρ ἔγκεχαραγμένον), ἐντετειχισμένης ἔξωθεν τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Θεοδώρου, ἐπὶ τοῦ βορείου αὐτοῦ τοίχου. Ὑψ. 0,30· πλ. 0,18· (ἔκτυπον).

ΥΠΟΜΝΗΜΑ
ΟΥΛΠΙΑΣ
ΟΥΑΛΕΡΙΗΣ
ΚΕΠΡΙΣΚΑΣ
ΜΕΤΑΠΑΝ
ΤΑΤΟΥΤΟ

Ὑπόμνημα
Οὐλπίας
Οὐαλερίης
καὶ Πρίσκας
μετὰ πάν-
τα τοῦτο.

19. Τεμάχιον (ὑψ. 0,14· μήκ. 0,13) μικροῖς χαρακτῆρσι τοῦ Η'—Θ' πιθανῶς αἰῶνος, ἐντετειχισμένον ἔξωθεν τοῦ ναοῦ ἁγ. Θεοδώρου τοῦ Τήρωνος· (ἔκτυπον).

//////////ΥC/////////
///ΟΕ ΔΟΜΗ-///
///САΚΕΒΔΟМ///
///ΥΝΑΟCΕΥΝ///
///ΗΚΟC·ΞΑΝΘ///
///ΑCCEΥΗΡΙΑΝ///
///ΚΑΙΧ//////////
//////////

20. 'Επί πλακός ἐστρωμένης ἐν τῷ ἱερῷ τῆς ἐκκλησίας ἁγ. Θεοδώρου τοῦ Τήρωνος. Ὑψ. 0,27· πλ. 0,35· (ἔκτυπον).

///ΝΘΑΔΕΚΑΤΑΚΗΤΕ ///
///ΗCΜΑΚΑΡΙΑCΜΝΗΜΗ///
///ΙΕΤΡΟCCΤΡΑΤΙΟΤΙC///
///ΑΙΑΡΜΑΤΟΡΟCΤΕ///
///ΕΤΑΜΑΔΕΚΕΒΡΙC
INdS d

'Ε]ρθάδε κατάκητε [δ
τ]ῆς μακαρίας μνήμη[ς
Πέτρος στρατιότη
κα]ὶ ἀρμάτορος· τε-
λε(v)τᾶ μνη(τι) δεκεβρίου
ιδ(ικτιῶνος) δ'.

Συνηνωμένα στοιχεῖα ἐν τῇ 2 γραμμῇ.

Σημειωτέον τὴν ὀνομαστικὴν πτώσιν τῆς λέξεως ἀρμάτορος, ἧς τὴν σημασίαν ὄρα παρὰ F. Böcking, Notit. Dignit. σ. 934*.

21. Πλάξ ἐστρωμένη ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγ. Θεοδώρου· ὑψ. 0,53· πλ. 0,35· (ἔκτυπον).

†ΕΝΘΑΔΕΚΑΤΑ
ΚΙΤΕΠΑΥΛΟC
ΚΑΙΑΝΑΚΥΒΑ
ΡΟC†

† 'Ερθάδε κατά-
κιτε Παῦλος ὁ
καὶ Ἀνακοῦβα-
ρος.

22. 'Επί πλακός μετ' αετώματος (ἔχοντος ἐντὸς κύκλου σταυρὸν ἀνάγλυπτον μετὰ τοῦ Ρ), ἐντετειχισμένης ἔξωθεν τοῦ ναοῦ ἁγ. Θεοδώρου, ἐπὶ τοῦ βορείου αὐτοῦ τοίχου. Ὑψ. 0,37· πλ. 0,19. Dumont, ἀριθ. 85.

Ε Ν Θ Α Κ Α
Τ Α Κ Ε Ι Τ Ε Δ Ω
C Η Θ Ε Ο C Κ Α
Ι Ο Α Δ Ε Λ Φ Ο C
Κ Υ Ρ Ι Α Κ Ο C

'Ερθα κα-
τάκιτε Δω-
σήθεος κα-
ὶ ὁ ἀδελφός
Κυριακός.

23. 'Επί πλακός ἐντετειχισμένης ἔξωθεν τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας, ἐπὶ τοῦ βορείου αὐτῆς τοίχου. Ὑψ. 0,36· πλ. 0,29.

† ΕΝΘΑΚΑΤΑΚΙΤΕ
ΕΙΤΙΣΜΑΚΑΡΙ
ΑΣΜΝΙΜΙΣΛΕΟΝ
ΤΙΑΘΥΓΑΤΗΡΕΥ
ΓΕΝΙΣΠΟΡΦΥΡΟ
ΠΟΛΟΥΜΗΝΙΟΚΤΟ
ΒΡΙΣΑΡΧΗΝΙΔΑΣ Θ †

† *Ἐνθα κατάκιτε
εἰ τίς μακαρί-
ας μνήμης Ἀσορ-
τία θυγάτηρ Εὐ-
γερίου Πορφυρο-
πόλου μνηρὶ ὀκτο-
βρίου ἀρχῆ ἰνδ(ικτιῶνος) ς θ' †*

24. Ἐπὶ τεμαχίου πλακῶς (ὑψ. 46· πλ. 0,45), ἐντὸς τῆς αὐλῆς τοῦ ναοῦ ἁγίου Θεοδώρου τοῦ Τήρωνος.

ΘΕΒΙΑΣ ΚΤΩΝΤΕΚΝΩΝΑΥΤΩΝ †
.....Εὐ[σεβίας καὶ τῶν τέκνων αὐτῶν †

25. Ἐπὶ πλακῶς ἐντετειχισμένης ἐξωθεν τῆς ἐκκλησίας ἁγ. Θεοδώρου τοῦ Τήρωνος· (ἔκτυπον). Ὑψ. 0,30· πλ. 0,40. Πίναξ Γ', ἀριθ. 12.

† †
*Ἐνθα κατάκι-
ται Πρ(ι)σκος
δεκατὸς
τῶν Μακε-
δονιαρῶν
ΘΗΝΚΙΑΣ (sic)*

26. Ἐπὶ πλακῶς ἐστρωμένης ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας ἁγ. Θεοδώρου τοῦ Τήρωνος· (ἔκτυπον). Ὑψ. 0,41· πλ. 0,39. Πίναξ Γ', ἀριθ. 7.

† *Ἐνθάδε κα-
τάκιτε ὁ τῆς μακα-
ρίας μνήμης Μαρ-
τιρος στρα(τιώ)τις υἱὸς Βα-
ΠΖΤΨΚΑ (sic) καὶ τὰ
γνήσια αὐτοῦ τ-
έκτα· τελευτ-
ᾶ μνη(ρι) σεπτενθρίου
πέμπτη ἰνδ. δ'.*

27. Ἐπὶ πλακῶς ἐντετειχισμένης ἐξωθεν τῆς ἐκκλησίας ἁγ. Θεοδώρου τοῦ Τήρωνος· (ἔκτυπον). Ὑψ. 0,57· πλ. 0,32. Πίναξ Γ', ἀριθ. 2.

† *Ἐνθα κατ-
άκιτε ὡ τίς μ-
ακαρίας μνη-
μης Ἰωάννης
πραγματευ-
τις, υἱὸς Πρίσ-
κου, τῶμ(η)ς Μαγζά-
ρθων. Τελευτ-
ᾶ μνη(ρι) ἰουλλίου κη' ἐν-
δ(ικτιῶνος) ε' †*

28. Πλάξ εἰς δύο τεμάχια ἐστρωμένη σχεδὸν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ διαπέδου τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Θεοδώρου τοῦ Τήρωνος· (δύο ἔκτυπα). Ὑψ. 1,73· πλ. 0,75. Πίναξ Δ', ἀριθ. 1.

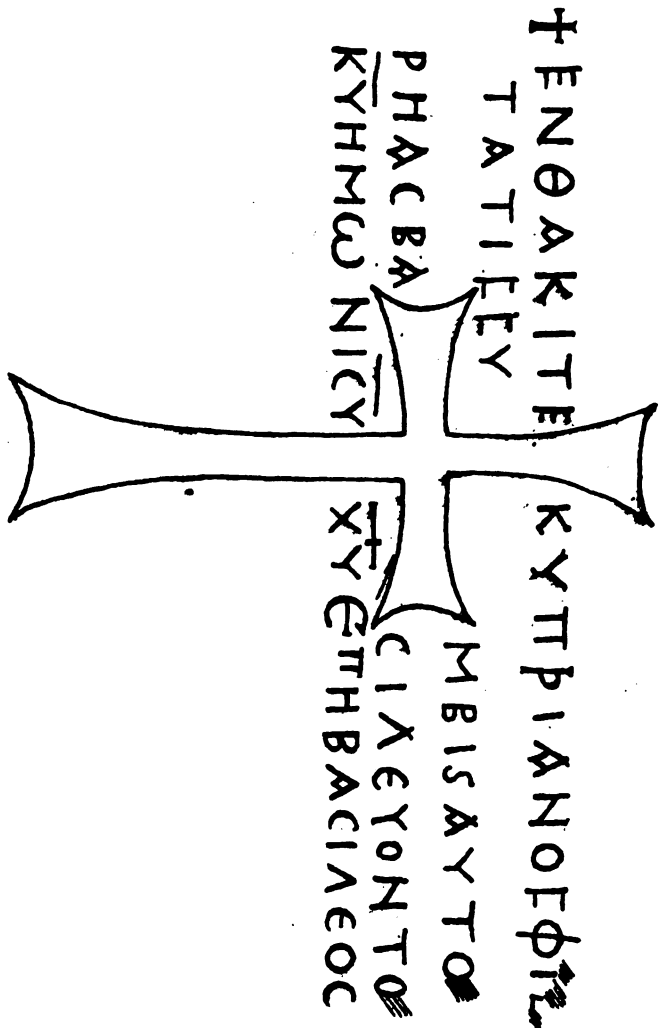
† *Εἰ μεν ὡ ἀνδρες μὴ δα-
κρουν προς συντηριων καρδη-
ας εκαλη καιρος και λυπης οδης
τα της ψυχης κατερυχεν εσθι-
τιρηα ταχα δηα ληας οδου και κατε-
ρουν ο λογος περομενος καιπερ τη
μωααδηα προηλλετο μαλων η τυς
εν αστη θορυβυς της δε ουτος ορ περ
ης μεσορ αγαγηρ μνηρ ο λογος προη-
γαγεν πλεξον ερχωμε ουτος ο εν ο-
σια τη μνημη πηρ ημων ος και εν τη
εσχατη αυτου ημερα τον αγγελη-
κον μετλησεν βιον δουλευσας
δε τυς αγιωτατοις ναυς του [θ]υ
ος δι θω φιλω προς πρ εξεδη-
[μη]σεν. μνη αυγουστ(ω) γ ἰνδ. ει
[ετ]ους
ςτη' (=882).*

Ἐναγνωστέον ἴσως τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην ὧδε·

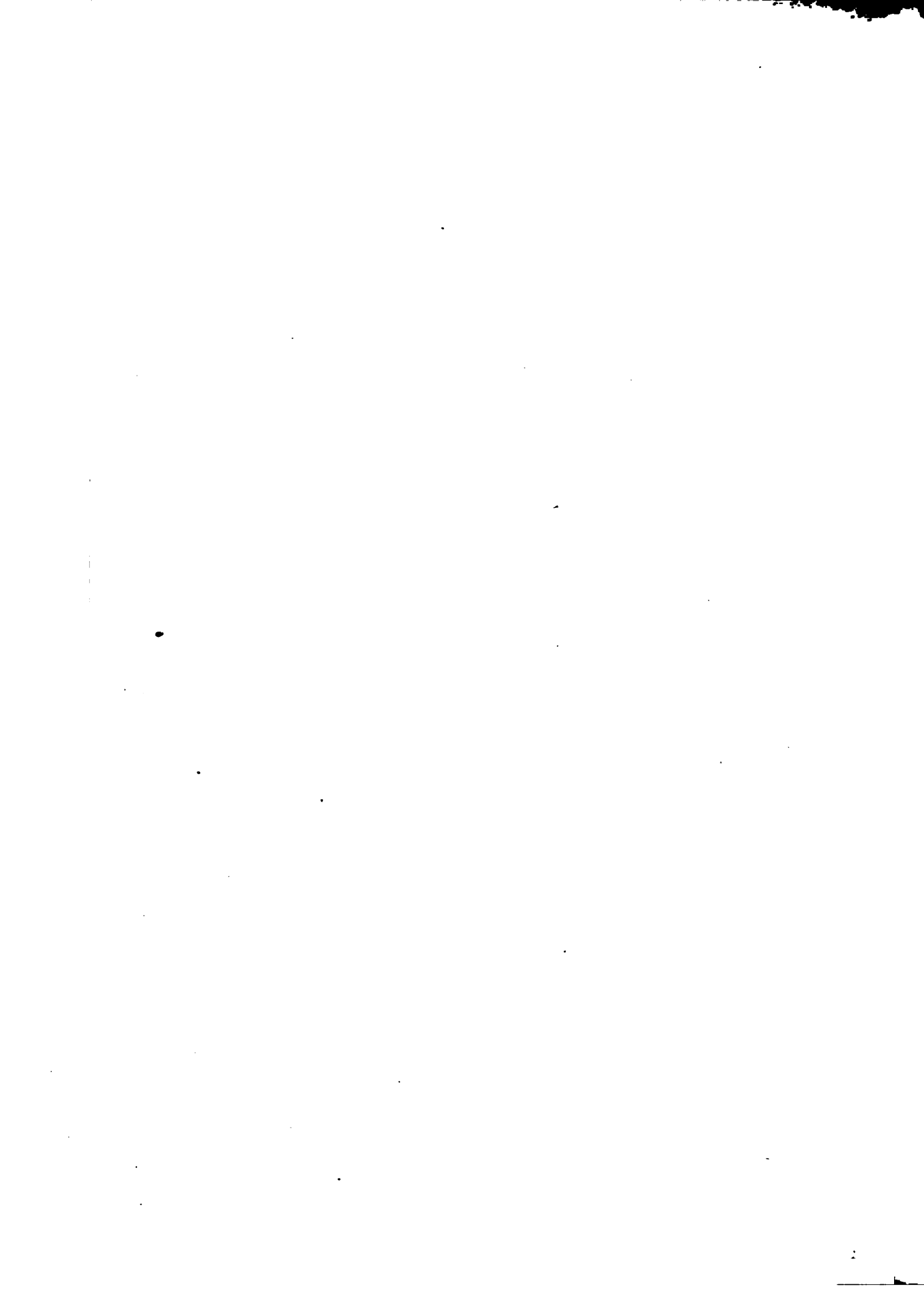
† Εἰ μὲν, ὦ ἄνδρες, μὴ δακρύων πρὸς συντηριμὸν καρδίας ἐκλείει καιρὸς καὶ λύπης ὠδὶς τὰ τῆς ψυχῆς κατέτρυχεν αἰσθητήρια — τάχα διὰ λείας ὁδοῦ καὶ καταίρου ὁ λόγος περῶμενος, καίπερ τῇ μοναδίᾳ προελλετο μᾶλλον ἢ τοῖς ἐν ἄστει θορύβοις. Τίς δὲ οὗτος ὄνπερ εἰς μέσον ἀγαγεῖν ἡμῖν ὁ λόγος προήγαγεν πλέξων

Πιραζ Δ'

1 + ΕΙ ΜΕΝ
ΚΡΥΟΝ Π
ΑΣΕ Κ Α Λ
Τ Α Τ Η Σ Υ
5 Τ Ι Ρ Η Α Τ Α Χ
Ρ Ο Υ Ν Ο Λ Ο Γ
Μ Ω Ν Δ Η
Ε Ν Α Σ Τ Η Θ Ο
Π Σ Μ Ε Σ Ο Ν Α
10 Γ Α Γ Ε Ν Π Λ Ε
Σ Ι Α Τ Η Μ Ν Η
Ε Σ Χ Α Τ Η Α Υ
Κ Ο Ν Μ Ε Τ Ι
Δ Ε Τ Υ Σ Α Γ
15 Ο Σ Δ Ι Θ Ω Φ
~~Ε Ν Μ~~

Σ

ἔρχομαι. Οὗτος ὁ ἐν ὁσίᾳ τῇ μνήμῃ πατῆρ
ἡμῶν, ὃς καὶ ἐν τῇ ἐσχάτῃ αὐτοῦ ἡμέρᾳ τὸν
ἀγγελικὸν μετεβλήφην βίον, δουλεύσας δὲ τοῖς
ἀγιωτάτοις ναοῖς τοῦ Θεοῦ. Ὡς δὴ Θεῷ φί-
λῳ, πρὸς Κύριον ἐξεδήμησεν, μηνὶ αὐγούστῳ
γ', ἰνδικτιῶνος ιε', ἔτους ςτῆ'=882.

29. Ἐπὶ πλακὸς ἐστρωμένης ἐν τῇ πρὸς
δ. τῶ εἰσιόντι ὑποστάσει τῆς ἐκκλησίας τῶν
Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου· (δύο ἔκτυπα). Ὑψ.
0,40· μήκους 0,075. Πίναξ Δ', ἀριθ. 2.

Ὅδε τέθαπτε ὁ δοῦλος τοῦ [Θεο]ῦ
Βασίλειος διάκονος καὶ (κ)τίτορ τὸν ἀγι-
ον Ἀρ(α)ργύρον· ἐτελοθεὶ δὲ μ(η)ρῆ φε(ρ)ῶ
κζ'. ἡρθ.

η'. ἔτους 570γ: Κατάραν δὲ τὰ ἔχη ἀπὸ
κ(υρίο)υ Θε(ο)ῦ παρτοκράτορος ὅςτης ἄρ
τολμῆση ἀνύξην τόνδε τὸν τάφωρ
ἔος τις ἐλεύσεος τοῦ υ(ιο)ῦ τοῦ Θε(ο)ῦ.

Τὸ ἔτος 6473 ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ 965.
Ἀξιοσημείωτον δὲ ὅτι νῦν πρῶτον γνωρίζομεν
βεβαίαν χρονολογίαν τοῦ μορίου τὰ· ἴδε τὴν
γραμμὴν 4· κατάραν δὲ τὰ ἔχη

30. Ἐπὶ τοῦ χεῖλους κυκλοτεροῦς μαρμα-
ρίνης λεκάνης (διαμ. 0,38) εὑρισκομένης ἐν τῶ
ιερω τῆς ἐκκλησίας τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτό-
κου· (ἔκτυπον). Πίναξ Γ', ἀριθ. 9.

Κ(ύριε) βο[ήθει τ]ὸν δούλον σου Ἡοάνη
τοῦ κ(τ)ήτορ(ος) μ(η)ρῆ) η' ? ἔτους 570 ?

Τὸ ἔτος 6370 ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ 862.

31. Ἐπὶ τεμαχίου πλακὸς ἐστρωμένου ἔξω-
θεν τῆς ἐκκλησίας τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτό-
κου. Ὑψ. 0,57· πλ. 0,44· (ἔκτυπον).

///
///Θ Α Κ Α Τ Α Κ Ι
///Α Σ Τ Ε Ρ Ι Ο Τ
///Μ Α Κ Α Ρ Ι Α Σ Μ
///Ι Σ Κ Ω Μ Η Σ Κ
Ο Μ Ν Ε Ω Ν
////////////////////////////////////

*Ερ]θα κατάκι-
ται] Ἀστέρις ὁ τ-
ῆς] μακαρίας μ-
ρήμ]ης κόμης Κ-
ομνέων.

Μίαν περίπου ὥραν Β τοῦ Πανίου κείται
τοποθεσία Κομνητὰ λεγομένη, ἔχουσα πιθα-
νῶς σχέσιν πρὸς τὰ Κομνέων.

32. Ἐπὶ πλακὸς ἐστρωμένης αὐτόθι (ἔκτυ-
πον). Ὑψ. 0,52· πλ. 0,30. Πίναξ Γ', ἀριθ. 11.

Ἄφρα Χα-
ριτίου χρεῖ-
στιαρῆ ἐν-
θάδε κείμ-
αι.

33. Ἐπὶ πλακὸς ἐστρωμένης αὐτόθι.

ΕΝΘΑΔΕ///
ΤΑΙΗΔΟΥΛΗ///
ΘΥΜΑΡΙΑ///
///ΙΡΓΕΝΑ///
ΓΕΟΡΓΙΟ///
ΕΡΟΥΕ

Ἐρθάδε [κατάκει-
ται ἡ δούλη [τοῦ
Θ(ο)ῦ Μαρία, [θυγά-
τ]ηρ γενα[μένη
Γεοργίου[v.

34. Αὐτόθι, τεμάχιον.

ΝΘΑΚΑ///
ΤΑΙCΑΙ///
ΙΟΚΩΙ///
C'ΙΛ///

35. Ἐπὶ πλακὸς μαρμαρίνης, ἐστρωμένης
ἐν τῶ νάρθηκι τῆς ἐκκλησίας τῶν Εἰσοδίων
τῆς Θεοτόκου· (ἔκτυπον). Ὑψ. 0,48· πλ.
0,28. Πίναξ Γ', ἀριθ. 13.

+ ΕΣΛΗ///
ΚΙCVIC///
ΗΤΟC///
ΜΗΝΗ///
ΡΑΣ'///

36. Τεμάχιον πλακὸς ἐστρωμένον ἐν τῶ
αὐτῶ νάρθηκι· (ἔκτυπον). Ὑψ. 0,45· πλ. 0,58.
Πίναξ Γ', ἀριθ. 5.

... πλάκα με καλ[ύπτει...
... πᾶσα δόξα τοῦ β[ίου]...
... ἔος τοῦ μηνήματο[ς]...
... σε θρηγος ἔος τοῦ τ...
... ὄπος ἰση ὄ?.....

37. Ἐπί πλακὸς ἐντετειχισμένης ἐξωθεν τοῦ περιβόλου τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας, πρὸς ἀριστεράν τῶ εἰσιόντι· σχήματος τετραγώνου. "Υψ. 0,48· μήκ. 0,57. Ἐν τῶ μέσῳ σταυρὸς μεταξύ δύο φοινίκων, ἔχων ὑπὸ τὸ δεξιὸν κέρασ κύκλον παριστῶντα ἀστέρα. Εἰς τὰς ὑπεράνω δὲ αὐτοῦ δύο τῆς πλακὸς γωνίας παριστῶνται πρὸς ἀριστεράν μὲν μικρὸς σταυρὸς, πρὸς δεξιάν δὲ κύκλος μετὰ πολλῶν κυματοειδῶν γραμμῶν, παριστῶν πιθανῶς τὸν ἥλιον. Μεταξὺ δὲ αὐτῶν ἀναγινώσκειται ἐπιγραφή τοῦ ΙΑ' πιθανῶς αἰῶνος (ὄρα τὸ πανομοιότυπον ἐν πίνακι Γ', ἀριθ. 8).

Τῶν ἐν Νικαίᾳ καὶ πάντων
τῶν ἁγίων.

38. Ἐπί μαρμαρῶν σχήματος τετραγώνου παραλληλογράμμου, ἐντετειχισμένου ὄπισθεν τοῦ ἱεροῦ τῆς ἐκκλησίας τῶν Εἰσοδίων· (ἐκτυπον). "Υψ. 0,64· μήκους 0,105. Τὰ στοιχεῖα ὑψ. 0,07. Πίναξ Γ', ἀριθ. 14.

Αἰτῶ τὴν λύσιν τῶν...

39. Τεμάχιον πλακὸς μετὰ παισίου, ἔχοντος ἐν ἀναγλύφῳ μέγαν σταυρὸν. Ἐντετειχισμένον εἰς τὴν προσκομιδὴν τοῦ ναϊδρίου τῆς ἁγίας Βλαχέρης· (ἐκτυπον). Μήκους 1^μ, 03. Πίναξ Γ', ἀριθ. 15.

... ἀβεγα μη(ρι) φε(υροναρ.) ιη' ἰνδι. ιε' ἔτ(ουε) 'ςχ^ο ἡμ(έρα) δ' †

Τὸ ἔτος 6600 ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ χριστιανικὸν 1092.

40. Ἐξωθεν τοῦ τουρκικοῦ τεμένους ὁ διάκονος Ἰερόθεος ἠγόρασεν ἐκτενὲς γήπεδον παραθαλάσσιον σχεδὸν καὶ παραπλεύρως τῆς ἐκβολῆς τοῦ ποταμοῦ, ὅστις διαχωρίζει τὸ Πάνιον ἀπὸ τῶν γαιῶν τῶν κατοίκων. Μεταβαλὼν δὲ τοῦτο εἰς κῆπον ἀνεκάλυψε χριστιανικὸν τά-

φον (ἴδε ἀριθ. 41) καὶ τὰ ἐρείπια ἀρχαίου μεγάλου χριστιανικοῦ ναοῦ, οὗ καὶ τὰ θεμέλια ἀνεῦρε βραδύτερον. Τοὺς δὲ λίθους τούτου, ἐν οἷς εὑρηται καὶ μία τετράπλευρος στήλη Ἑρμῶν μετὰ τοῦ συνήθους ἀνδρικοῦ μορίου, συνεσώρρευσεν εἰς ἰδιαιτερον τόπον. Ἐν ἰδιαιτέρῃ δὲ θέσει κατεσκευάσθη πρόχειρον προσκύνημα, ἐν τῇ νύμφῃ τοῦ ὁποίου κατέθησεν αὐτόθι εὑρεθὲν τεμάχιον μαρμαρίνου προσώπου ὠραίας τέχνης. Ἀνεῦρεν ἐπίσης ἐπιστήλια ἀρχαῖά τε καὶ χριστιανικά, ὡς καὶ πολυκρήθιμα τεμάχια ἀγροικοῦ μωσαϊκοῦ. Ἐκ τῶν αὐτῶν δὲ εὑρεθεισῶν ἐπιγραφῶν ἀνήκει ἡ ὑπ' ἀριθ. 10 καὶ τὸ ἐπόμενον βυζαντικὸν τεμάχιον, φυλαττόμενον τανῦν ἐν τῶ οἰκήματι τοῦ κήπου.

/////////
//ΕΛΕΥ//
//ΤΟΒΡΙ//
/////////

41. Ὁ δὲ μνησθεὶς τάφος κείμενος in situ ἔχει σχῆμα τετραγώνου, περιλαμβάνων ἔτι καὶ νῦν τὰ ὀστᾶ τοῦ πρεσβυτέρου Νικολάου (ΙΑ' αἰῶνος) καὶ κεκαλυμμένος ὑπὸ πλακὸς μετ' ἀναγλύφων κοσμημάτων, φερούσης δὲ ἐπὶ μιᾶς ἀκρας τὴν ἐπιγραφήν

Νικόλαος πρ(εσβύτερος) δοῦλος Χ(ριστο)ῦ †

"Ορα τὸ πανομοιότυπον ἐν Πίν. Γ', ἀριθ. 16.

42. Ἐν τῇ συνοικίᾳ Παζιῆ ἀνεκαλύφθησαν πρὸ διετίας τὰ ἐρείπια ἀρχαιοτάτης ἐκκλησίας, ἐν οἷς πλὴν διαφόρων ἐπιστηλίων μετὰ σταυρῶν καὶ ἄλλων ἀξιοσημειῶτων χριστιανικῶν ἀρχιτεκτονικῶν τεμαχίων, εὑρέθησαν καὶ μνημεῖα προχριστιανικά, ὡς μέρος ἀγαλματίου τοῦ Σειληνοῦ. Ἐν τοῖς χριστιανικοῖς μνημείοις σημειώσεως ἀξίον εἶνε τεμάχιον μαρμαρίνου προσώπου ἁγίας γυναικός. Τὰ ἐρείπια ταῦτα συσσωρευθέντα περιτεειχίσθησαν· τὸ δὲ ὑπαίθρον τοῦτο οἰκοδόμημα σεμνυνόμενον ἐπ' ὀνόματι τῶν Γενεθλίων τῆς Παναγίας, χρησιμεύει τανῦν ὡς προσκύνημα. Ἐξωθεν δὲ τοῦ περιτειχίσματος ἐντετειχίσθησαν διάφοροι ἐπιγραφαὶ εὑρεθῆσαι αὐτόθι, καὶ ἰδίᾳ τὰ ἐπόμενα τεμάχια.

1.
/////////
//IC//
//AM//
//K//
/////////

2.
/////////
//THE//
//TWN//
//Nd//
/////////

3.
/////////
//O//
//PIN//
/////////

4.
/////////
ΑΓΙΟΙ
/////////

5.	6.	7.	8.
// ///ΑΚΑΡΙΑΣ/// ///-ΗΣΤΗΟ/// //	// //////////////ΜΝΗΙ//////// //////////////ΩΔΣ//////// //////////////ΓΕΝΑ//////// //	// //////////////ΟΣ//////// //ΔΙΑΚΩΝ//////// []	// //////////////ΑΠΡΙΛΙ//////// //ΗΜΕΣΑ//////// //
9.	10.	11.	
+ Ε Ν /// Τ Α Κ /// /// Η Σ Μ /// //	//////////////ΕΝΘΑΔΕ//////// //////////////ΑΣΜΝΗΜ//////// //////////////ΕΝΑΜΕ//////// //////////////ΣΤΕ//////// //	τεμάχιον λατινικῆς ἐπιγραφῆς. [] L C I I D L [] []	

11. Ἐπί πλακὸς (μετὰ τριῶν σειρῶν σχεδὸν ἐφθαρμένων) εὕρισκομένης ἐντὸς τοῦ περιτειχίσματος. Διέκρινα τάδε τὰ στοιχεῖα.

ΣΕΡΓΙΟΣ ΟΤΗΣ.....ΡΙΑΣΜΝ-ΙΜΗΣ ΓΕ.....	† Ἐνθα κατάκειται Σέργιος ὁ τῆς [μακα]ρίας μνήμης γε[ράμερος]

Δ'.

Σημειώσεις τοπογραφικαὶ καὶ ἐπιγραφικαὶ ἐκ Κομπλαγ, Ἀγίας Ἀννης, Ἀβόλιμ, Γάνον, Χώρας, Μυριοφύτου, Ἐξαμύλου, Πλαγιαρίου καὶ Καλλιπόλεως¹.

Τῆ 30 Σεπτεμβρίου 1885 ἀναχωρήσας ἐκ Πανίου διὰ Καλλιπόλιν προὔτιμησα νὰ ταξειδέωσω κατὰ ξηράν, ἀκολουθῶν πάντοτε (καθόσον ἐπέτρεπον τοῦτο ὁ καιρὸς καὶ σὶ περιστάσεις) τὴν παραθαλασσίαν ὁδόν.

1. Ἀπὸ Πανίου, μετὰ ὁδοπορίαν $\frac{3}{4}$ ὥρας, ἐφθασα εἰς τὴν παράλιον ἑλληνικὴν κωμόπολιν Κοῦμ-παγ, κατοικοῦμένην ὑπὸ 420 οἰκογενειῶν, διατηρουσῶν ἐν κεινὸν σχολεῖον μετὰ δύο ἀνωτέρων τάξεων. Ἡ κωμόπολις αὕτη (πατρὶς τοῦ νῦν σεβασμιωτάτου μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κυρίου Γρηγορίου Καλλίδου) κεῖται ἐπὶ ἀρχαίας θέσεως, καὶ ἰδίᾳ βυζαντινῆς, ἧς τὸ ὄνομα ἀγνοεῖται. Οἱ κάτοικοι κατὰ παράδοσιν ὀνομάζουσιν αὐτὴν *Χρυσόμυλον*, δεικνύοντες μάλιστα καὶ ὠρισμένην οὕτως ὀνομαζομένην θέσιν ὑπερκειμένην τῆς κώμης, παρὰ τὴν συνήθη πρὸς Δ ὁδόν, δι' ἧς μεταβαίνουσιν εἰς Γάνον. Αὐτόθι διακρίνονται ἱκανὰ ἴχνη παχέος βυζαντιανοῦ τείχους· τοιαῦτα δὲ ἀρχαίων οἰκή-

σεων ἴχνη φαίνονται καὶ ΒΑ, ἐνθα μάλιστα σώζεται καὶ ἡμελημένος ἐξωκκλήσιον περιέχον τοιχογραφίας τοῦ ΙΓ' καὶ ΙΔ' αἰῶνος. Ὁ περὶ αὐτὴν δὲ τόπος χρησιμεύει τανῦν ὡς νεκρόπολις.

2. Ἐν τῇ μεσαίᾳ ὑποστάσει τῆς ἐν τῇ κωμοπόλει ἐκκλησίας τοῦ ἀγίου Παντελεήμονος ὑπάρχει ἐπὶ τοῦ δαπέδου ἐστρωμένη μαρμαρινὴ πλάξ (ὑψ. 0,75· μήκ. 0,55) φέρουσα τὴν ἐπομένην ἀρχαιοτάτην νεκρικὴν χριστιανικὴν ἐπιγραφὴν.

ΑΓΩΣΤΕΙΝΟΥ
 ΚΑΙ ΠΑΤΡΟΦΙΛΑΣ
 ΚΑΠΙΤΩΛΙΝΑ
 ΘΥΓΑΤΗΡΕΘΑ
 ΚΑΤΑΚΕΙΤΕ

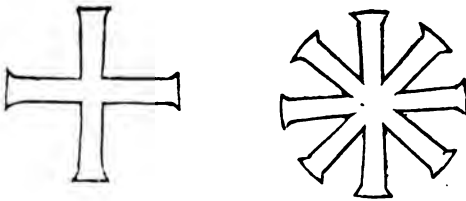
Ἀγωστείνου | καὶ Πατροφίλας | Καπιτωλίνα
 θυγάτηρ ἐνθα | κατάκειται.

1) Ἀνεγνώσθησαν ἐν συνεδριάσει τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐπιτροπῆς, τῆ 5 Ἀπριλίου 1886.

Κατὰ τὸ σχῆμα τῶν στοιχείων ἡ ἐπιτύμβιος αὕτη ἐπιγραφή δύνανται νὰ χρονολογηθῇ

περί τὸν Γ' αἰῶνα. Ἡ δὲ ἑλληνικὴ μορφή τῶν ῥωμαϊκῶν ὀνομάτων A(u)gostinus καὶ Capitolina δὲν ἀπαντᾷ ἐν ἄλλοις μνημείοις, τοῖς ἑμοὶ γνωστοῖς.

3. Ἐκ Κούμ-παγ βαίνοντες τὴν παραθαλασσίαν ὁδόν, διερχομένην ἐπὶ βουνῶν ἀπὸ τῆς θέσεως Χρυσομόλου, ἀφικνούμεθα μετὰ ἡμίσειαν ὥραν εἰς μονῦδριον τετιμημένον ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Νικολάου, κείμενον δὲ ἐντὸς μικρᾶς ἀλλ' ἀρκούντως εὐρείας κοιλάδος ἀνοιγόμενης πρὸς τὴν θάλασσαν. Τὸ μονῦδριον τοῦτο περικυκλούμενον καὶ ὑπὸ εὐδένδρων κήπων κείται πλησίον τῆς θαλάσσης· ἡ δὲ ἐκκλησία αὐτοῦ ἱδρύται ἐπὶ τῆς θέσεως ἀρχαίου χριστιανικοῦ ναοῦ, ὡς μαρτυροῦσι τὰ ἐν αὐτῷ συσσωρευμένα τεμάχια διαφόρων μαρμάρων. Ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας, παρὰ τὴν θύραν (πρὸς ἀρ.), ἀνεκαλύφθη χριστιανικὸς τάφος, διατηρούμενος τανῦν ἐν τῇ θέσει του (in situ) σῶος καὶ ἀβλαβῆς. Ἔχει μῆκος 1^μ, 88 καὶ πλ. 0,58· βῆθος δὲ 0,52. Τὰ χεῖλη αὐτοῦ ὑψοῦνται ἀκριβῶς μέχρι τοῦ δαπέδου τῆς ἐκκλησίας, αἱ δὲ πλευραὶ του σύγκεινται ἐκ τεσσάρων μαρμαρινῶν πλακῶν πλάτους 0,11, καλυπτομένων ὑπὸ καλῶς ἀναγεγλυμμένων κοσμημάτων (ἀξίων ἀπεικονίσεως) μετὰ σταυρῶν κατὰ τὰ ἐξῆς σχήματα,

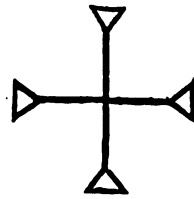
μαρτυροῦντα ἱκανῶς ἀρχαίαν ἐποχὴν, ἣν προσεπιβεβαίωσι καὶ ὁ χαρακτὴρ τῶν γραμμῶν τῆς ἐπομένης ἐπιγραφῆς, ἀναγινωσκομένης ἐπὶ πλακῶς (ὑψ. 0,65· πλ. 0,34· πλάθ. 0,04) εὐρεθείσης ἐν αὐτῷ τούτῳ τῷ τάφῳ, οὗ τὸ κάλυμμα συνίσταται ἐκ μαρμάρου σχήματος γωνιώδους σκάφης μετὰ δύο παραλλήλων πλευρῶν· ἐπὶ τῆς μῖσος δὲ αὐτῶν ἀναγέγλυπται ὁμοίως σταυρὸς. Ἡ ἐπιγραφὴ ἔχει οὕτω·

ΜΝΗΜΑ
ΓΛΥΚΕΡΙΟΥ
ΚΑΤΗΓΥ
ΝΕΚΟΣ ΑΥ
ΤΟΥ ΠΡΙΣΚΑΣ

Μνημα
Γλυκερίου
κα(ὶ) τῆς γυ-
ρεκὸς αὐ-
τοῦ Πρίσκας.

Τὰ στοιχεῖα ἔχουσιν ὑψ. 0,05. Ἐν τῇ τρίτῃ σειρᾷ παρελείφθη ὑπὸ τοῦ λιθοξόου τὸ ε τοῦ καὶ συνδέσμου.

Ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ σώζονται προσέτι (in situ), καὶ ἰδίᾳ ἐν τῷ ἱερῷ βήματι, μωσαϊκοῦ μεγάλου τεμάχια ἐκ λίαν μικρῶν πολυχρῶμων πλακῶν. Ἰκανὰ ἐπίσης μάρμαρα φέρουσι σταυροῦς, ἐξ ὧν εἰς ἔχει τὸ ἐπόμενον σχῆμα

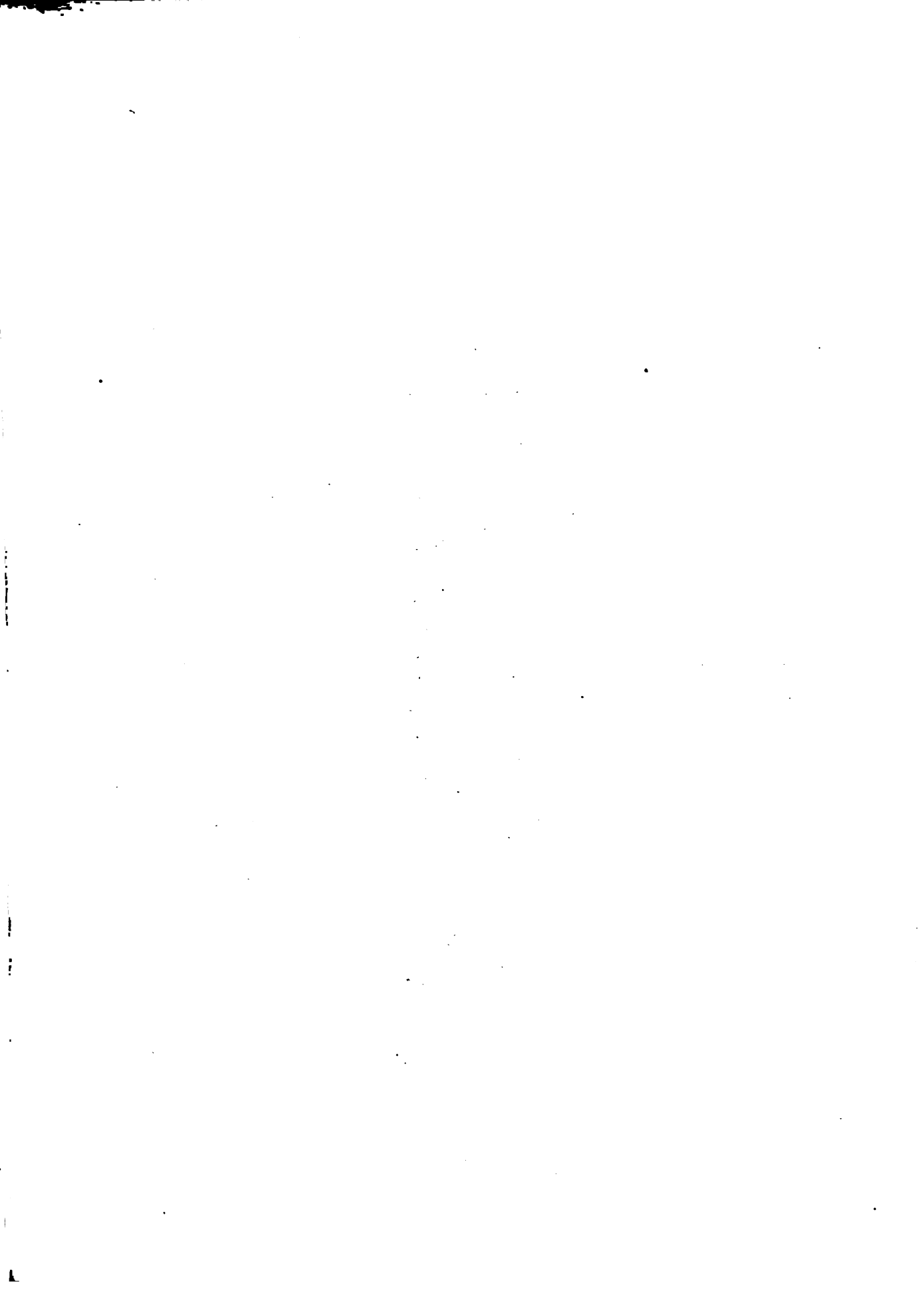

εὐρίσκονται δ' αὐτοῦθι καὶ βάσεις στηλῶν, ὡς καὶ τεμάχιον μαρμαρινῆς λεκάνης.

4. Ἀπὸ τῆς ἐνοριακῆς ταύτης μονῆς ἀκολουθήσας τὴν πορείαν μου ἔφθασα μετὰ 1/4 ὥρας εἰς ὑψηλὴν ἀμπελόφυτον θέσιν, ἐνθα ὁ ἐν Ἱεροσολύμοις τὸ μοναχικὸν σχῆμα ὑποδύς Χατζῆ Κοσμάς, πωλήσας τὴν κτηματικὴν περιουσίαν του, ἠγόρασεν ἱκανῆς ἐκτάσεως γῆν περιλαμβάνουσαν τρισυπόστατον ἡρειπωμένην ἐκκλησίαν τετιμημένην ἐπ' ὀνόματι τῆς *Μαριαίας τῆς Γαλατερῆς*. Ταύτην δὲ εἰς μονὴν μεταβαλὼν ἀνήγειρε τῷ 1885, διατηρήσας τὸ ἀρχικὸν σχῆμα τοῦ ἱεροῦ βήματος· ἀνασκάψας δὲ καὶ τὸν περὶ αὐτὸν τόπον ἀνεῦρε διάφορα μάρμαρα χριστιανικῆς ἀρχιτεκτονικῆς, ὡς κιονόκρανα κτλ. Ἐν δὲ μάρμαρον ἐντετειχισμένον ἐξῶθεν φέρει σταυρὸν κατὰ τὸ ἀκολουθῶν σχῆμα

ὅπερ ἀναμνησθεὶς τὸν παρόμοιον ἐπὶ μολυβδοβούλλων σταυρῶν. Σὺν ἄλλοις δὲ μαρμαρίοις ἀ-

ИѲϩ E'

† ANEKAIHΘHON AOC TΩ NAIW N KAI AKAIWN
HOC H KE THC MNHMAIΩ BAIΩ T E S Φ T T E
A IAGN Δ O MIC KΩ M K C Y T O I O N C W A Δ N O T H T O

νεῦρε μεγάλην βάσιν στήλης ἔχουσαν μῆκος 0,56 καὶ γράμματά τινα, μαρτυροῦντα ὅτι πρότερον ὁ λίθος κυβικοῦ ὦν σχήματος ἔφερεν ἐπιτύμβιον ἐπιγραφὴν, ἧς διακρίνονται ἔτι τὰ ἐπόμενα μέρη.

5. Ἀπὸ δὲ τῆς θέσεως ταύτης ὑπερβάς ὕψωμα ὀρεινὸν ἐπανεῦρον τὴν συνήθη ἀπὸ Κούμ-πάγ ὁδόν, ἣν διερχόμενος εἶχον ἐξ ἀριστερῶν τὴν θάλασσαν τῆς Προποντίδος· ἔφθασα δὲ μετ' ὀλίγον εἰς ἀμπελόφυτον πρὸς δεξιᾶν ἐπίπεδον τόπον εἰσχωροῦντα μεταξὺ βουνῶν. Ἐντεῦθεν ὑπάρχει στενωπάττ' ἀσυνείθιστος ὁδός, ἣν ἀκολουθήσας ἐπὶ τέταρτον ὥρας, ἀπὸ τῆς κεντρικῆς ὁδοῦ, ἔστην ἐν μέσῳ κοίτης τοποθεσίας, ἐν ἧ ὑψοῦνται οἱ τοῖχοι λίαν μεγάλης ἐκκλησίας περιλαμβανούσης διάφορα μάρμαρα μεταξὺ δενδρῶν καὶ ἀκανθῶν. Δυστυχῶς ἐπλησίαζεν ἡ νύξ καὶ τὸ ὑπολείπομενον τῆς ἡμέρας φῶς δέν μοι ἐπέτρεψε νὰ ἐκτεθῶ εἰς τὴν ἔρημον καὶ ἀγρίαν ταύτην τοποθεσίαν πρὸς ἀρχαιολογικὰς ἐρεῦνας. Ἀρχοῦμαι δὲ μόνον νὰ σημειώσω, ὅτι τὰ εἰρήπια τῆς μεγάλης ταύτης ἐκκλησίας, τιμωμένης, κατὰ παράδοσιν, ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἀγίου Χριστοφόρου, μαρτυροῦσι τὸ μὲν ἱκανῶς ἀρχαίον ἐποχὴν, τὸ δὲ ὅτι ἀνήκεν εἰς μεγίστην μονήν.

6. Ἐπανελθὼν δὲ εἰς τὴν κεντρικὴν ὁδὸν ἠκολούθησα ἐπὶ τινα λεπτά αὐτὴν καὶ μετὰ μικρὸν διελθὼν ἐξ ἀριστερῶν ἀμπελῶνας καὶ κήπους, κατήλθον εἴτα ὅλως ἀπότομον καὶ ὑψηλὸν βουνόν. Ἡ κεντρικὴ ὁδός, ἣν ἤδη εἶχον ἀφήσει, ἄγει πρὸς τὸ διαβόητον ὑψηλότατον πετρῶδες καὶ ῥιψοκίνδυνον ὄρος Τσελεπή-γιολοῦ λεγόμενον. Ἡ ἀποτομωτάτη δὲ πρὸς τὴν θάλασσαν κατωφέρεια αὐτοῦ, ὡς καὶ ἡ τοῦ προσημειωθέντος ὑψώματος, σχηματίζουσι βαθυτάτην τριγωνοειδῆ φάραγγα, περικλείουσαν μικρὸν εὐδενδρον παραθαλάσσιον τόπον, ἐν ᾧ ἱδρύται ἐνοριακὴ μονή, προσητημένη τῇ μητροπόλει Γάνου καὶ Χώρας καὶ περιέχουσα ἱκανὰ κελλία καὶ μοναχοὺς ὀκτώ. Ὁ ὕψισθεν αὐτῆς μικρὸς γωνιώδης τόπος κατέχεται ὑπὸ κήπου. Ἡ ἀπομεινωμένη δὲ καὶ δυσπρόσιτος αὕτη μονὴ τιμᾶται ἐπ' ὀνόματι

τῶν ἀγίων Ἰωακείμ καὶ Ἄννης¹. ἡ τανῦν ὑπάρχουσα ἐκκλησία αὐτῆς κατέχει τὴν θέσιν ἑτέρας παλαιότερας, ἀνακαλυφθείσης ἐν ἔτει 1822 καὶ ἀνακαινισθείσης τῷ 1842 παρὰ τοῦ ἐκ Νεοχωρίου Ἰγνατίου ἱερομονάχου, Τιμοθέου τε καὶ Γρηγορίου καὶ ἄλλων μοναχῶν. Τότε δὲ εἶχεν ἀνευρεθῆ καὶ μάρμαρον ἐνεπίγραφον, μαρτυροῦν τὴν ἀρχαιότητα τοῦ ναοῦ. Τὸ μάρμαρον τοῦτο, τεθραυσμένον εἰς δύο τεμάχια, διέσωσαν οἱ ἀνδρῶται καὶ ἐνετείχισαν ὑπερθεὶν τῆς σημερινῆς τοῦ ναοῦ θύρας. Λέγει δὲ ἡ ἐπιγραφὴ αὐτοῦ ταῦτα· α' *Ἀνεκαιρήθη ὁ ναὸς τῶν ἀγίων καὶ δικαίων Ἰωακῆμ καὶ Ἄννης μητῆ ματῶ δ' ἰ(ν)δ(ικτιῶνος) ἰδ', ἔτι(ους) ,ςφπε', διὰ συνδρομῆς Κωσμά καὶ Ἰω(άννου) καὶ σὺν τοῖς ἐν Χ(ριστῶ) ἀδελφότητος*². Ἐκ τῆς ἐν ἀρχῇ λέξεως βεβαιούται ὅτι ὁ ναὸς ἦν παλαιότατος καὶ ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐγχαράξεως τοῦ μαρμαροῦ τούτου ἀνεκαινίσθη. Βεβαίως λίαν φυσικόν ἐστὶ νὰ πιστεύσωμεν, ὅτι ὁ ἥρεμος καὶ ἀπόκεντρος οὗτος τόπος ἀπ' αὐτῶν τῶν πρώτων χριστιανικῶν αἰώνων προσεῖλκυεν εὐσεβεῖς ἀνθρώπους πρὸς ἱδρυσιν ἐνταῦθα εὐκτηρίου τινός. Διὰ περιστάσεις δὲ ἀγνώστους ἡμῖν ἐρημωθέντος τούτου, ἀνευρέθησαν εἴτα τὰ εἰρήπια αὐτοῦ καὶ κατὰ συνέπειαν ἀνεκαινίσθη, ὡς δὲ μαρτυρεῖ ἡ ἐπιγραφὴ, ἐπερατώθη ὁ ἀνακαινισμὸς τῆ 2 μᾶλου τοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου 6585 ἔτους, τοῦτέστιν ἐν ἔτει 1077, ὃ ἐστὶ τῷ τελευταίῳ ἔτει τῆς αὐτοκρατορίας Μιχαήλ Ζ' τοῦ Παραπινάκη. Ἡ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ σημειουμένη ἰδ' ἰνδικτιῶν συμπιπτουσα τῷ 1076 ἔτει εἶνε ἀνκτιρρήτως γραφικὸν σφάλμα. Ἡ λέξις ἀδελφότης σημαίνουσα ἐνταῦθα μοναχικὴν κοινότητα μαρτυρεῖ ἐπαρκῶς ὅτι ἀνέκαθεν ὁ τόπος οὗτος ἦν καθιερωμένος εἰς μοναστήριον, καὶ οὐχὶ εἰς ἀπλοῦν ναόν.

7. Ἐντεῦθεν, ἀντὶ νὰ ἐπανεῦρω τὴν ἐπὶ τοῦ ὄρους συνήθη ὁδόν, ἧτις διέρχεται τὰς πρὸς τὴν θάλασσαν ἀποτομωτάτας κατωφερείας τοῦ ἐν τῇ ἀρχαιότητι γνωστοῦ Ἰεροῦ Ὄρους, προὔτιμησα ἀπὸ τῆς στενῆς παραλίας τῆς εἰρημένης μονῆς νὰ μεταβῶ εἰς τὸ ἐπίνειον τοῦ Ἀβδίν διὰ μικροῦ πλοίου. Τῇ 1 ὀκτωβρίου κατέλιπον τὴν θέσιν ταύτην, καὶ μετὰ πλοῦν μιᾶς ὥρας ἔφθασα εἰς τὸν ὄρμον τοῦ Ἀβδίν, καλούμενον Ἄγιον Γεώργιον, διὰ τὴν ἐκείσε ὑφιστα-

1) Ἡ τοποθεσία αὕτη σημειοῦται ἐν τῷ χάρτη τοῦ αὐστριακοῦ ἐπιτελείου (ἀριθ. 13 Dimotica).

2) Ὁρα τὸ πανομοιότυπον αὐτῆς ἐν τῷ Ε' πίνακι.

μένην μικράν τοῦ ἁγίου τούτου ἐνοριακῆν μονήν.

Ὁ Ἅγιος Γεώργιος εἶνε ἀσήμαντον ὑπὸ ἐμπορικῆν ἐποψίν ἐπίνειον, διὸ προσορμίζονται ἐνταῦθα συνήθως μικρὰ πλοικρία παραλαμβάνοντα τοὺς ἰχθύς τῶν ἀλιέων καὶ τοὺς οἴνους τοῦ Ἀβδίν. Ἀπὸ τῆς θαλάσσης, ἤτοι ἀπὸ τῆς θέσεως τοῦ μονωδρίου μέχρις ἀποστάσεως εἴκοσι λεπτῶν, σχηματίζεται φάραγξ αποτελούσα ἐν τῇ πρὸς Β γωνίᾳ αὐτῆς εὐρὺν λάκκον, ἐν ᾧ κεῖται ἑλληνικὴ κωμόπολις Ἀβδίν καλουμένη, περιλαμβάνουσα 400 οἰκογενείας μετὰ καλῶς κατηρτισμένου προπαιδευτικοῦ σχολείου. Ἐκατέρωθεν τῆς φάραγγος ὑψοῦνται βουνοὶ ἀπότομοι περιέχοντες καὶ τινα δένδρα. Τὸ Ἀβδίν περικλείει βυζαντινὰς μόνον ἀρχαιότητας, εἶνε δὲ πιθανόν ὅτι καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες εἶχον ἐνταῦθα σχηματίζει κατοικίαν τινά. Ἡ φάραγξ τοῦ Ἀβδίν, ὡς φαίνεται, ἦν δασώδης, καὶ τούτου ἕνεκα ἐπὶ τῆς τουρκοκρατίας ἐχρησίμευσε, κατὰ τὴν ἐπιτόπιον παράδοσιν, ὡς τόπος κυνηγίου, διὸ καὶ παρέμεινε τὸ ὄνομα ἐν τῇ ὁμωνύμῳ κωμοπόλει. Ἀλλ' ἡ κυβέρνησις γινώσκει αὐτὴν ὑπὸ τὸ ὄνομα Οἰφτσάκ-δερε (ἕτεροι προφέρουσιν Οὐτζμάκ-δερε). Ὅπως ποτ' ἂν ἦ, ἀρχαῖον αὐτῆς ὄνομα δὲν γινώσκεται, ἐκτὸς ἂν παραδεχθῶμεν ὅτι ἐνταῦθα ἔκειτο ἡ Γαρίς ἢ Γαρίαι, ἀφοῦ μετὰ τὴν Γάνον δὲν εὔρηται προσφιέστερος εἰς ἀσφαλῆ κατοικίαν τόπος. Ἐπειδὴ δὲ ἐν τῇ κωμοπόλει ὑπάρχουσι πολυάριθμα

ἁγιάσματα καὶ ἐκκλησῖαι παλαιαί, φαίνεται βέβαιον ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν βυζαντινῶν χρόνων ἵδρυτο ἐνταῦθα πολίχνη ἀλλ' ἐξαρτωμένη ἀπὸ μεγάλου μοναστηρίου, οὗ τὰ εἰρήπια σώζονται ἐπὶ βουνοῦ, ἀριστερόθεν τοῦ ἐκ θαλάσσης εἰσερχομένου εἰς τὴν φάραγγα καὶ ἐν μικρᾷ ἀποστάσει αὐτῆς. Ἐνταῦθα δύναται τις νὰ συλλέξη πολλὰς βυζαντινὰς ἐπιγραφάς. Σπεύδων δὲ ν' ἀναχωρήσω τὴν ἐπιούσαν, ἕνεκα τῆς μεταβολῆς τοῦ καιροῦ, ἠρέεσθην νὰ σημειώσω τὰς ἐπομένους.

Ἐν τῇ ἀγορᾷ τῆς κωμοπόλεως ὑπάρχει ὑπαίθρον τετράγωνον περιτειχίσμα τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τῆς ἁγίας Παρασκευῆς. Τὴν παλαιότητα τοῦ εὐκτηρίου τούτου μαρτυροῦσιν ἐντετειχισμένα ἀρχιτεκτονικὰ τεμάχια, στήλη κτλ. Ἐπὶ τεμαχίου δὲ μαρμάρου (μῆκ. 0,70), ὅπερ ἦν, φαίνεται, ἄλλοτε ἐκτισμένον ὑπὲρ τὴν θύραν τῆς ἐκκλησίας, ἀναγινώσκομεν τὴν ἐπομένην βεβλιαὺν χρονολογίαν

ἀντιστοιχοῦσαν πρὸς τὸ 1271 χριστιανικὸν ἔτος. Ἐτέρα δὲ πλάξ λιθίνη (ὑψ. 0,44. μῆκ. 0,68) φέρει τὴν ἐπομένην ἐπιγραφὴν.

ΚΙΑΣ: ΟΥΧΑΧΑΡΙ ΛΕΟC Ν ΜΕΩ
ΟΜΑΝ ΡΩΗC ΟΦ ΓΕΜΑΖ ΜΑΝ
ΤΗC ΚΟΜΗΝΗ ΟΦΕΛΟΚΑΛΗ: Η ΘΕΟΔΩ
ΦCΙΧΘ: Ο ΚΟΝ ΓΝΡΙC: Φ ΚΝΡ ΓΟΡΙ
ΠΩΒΟΡΙΑ Η ΑΛΕΞΙ ΤΗC ΒΥΛ
ΠΩΒΑΓΓΕΛΗ

Ἡ πλάξ αὕτη εἶνε τεμάχιον καταλόγου τῶν συντελεσάντων πιθανῶς εἰς τὴν ἵδρυσιν τῆς ἐκκλησίας ἀναγινώσκεται δὲ ὧδε α. . . Ἡ[Δ]ιοῦ Ἰερομον[α]χου. . . . Ζαχαρίας Αβ[ων]. ὁ Συμεών. ὁ Μαθ[ω]ρ[α]. ἡ Σοφία τοῦ Μάλ[η].

Μαρουήλ τῆς Κομνη[νης]. ὁ Φελοκαλή[ης]. ἡ Θεοδώ[τη] τοῦ Σιχουή. ὁ Κορτ[ο]γῆρις τοῦ κύρ Γόρι. Ἰω[άννης] ὁ Βοριάρ[α]. Ἀλέξιος τῆς Βύλα[ς]. Ἰω[άννης] ὁ Βαγ[γέλη].

Ἐν τῷ αὐτῷ εὐκτηρίῳ ὑπάρχει ἕτερον τεμάχιον (ὑψ. 0,28· πλ. 0,37) φέρον τὰ ἐπόμενα·

ΞΕΝΟΤΟΡ
ΘΕΩΔΩΤΩΚ
ΤΗΣΗΚΙΟΜ

Ξένο(ς) ὁ Τορ(νίκης).
Θεόδω(ρος) τοῦ Κτ. . . .
τῆς Νικομη(δείας) . . .

Ἐν δὲ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου ὑπάρχει ἐστρωμένη, ἔμπροσθεν τῆς μεσαιᾶς πύλης τοῦ ἱεροῦ βήματος, πλάξ φέρουσα τὴν ἀκόλουθον ἐπιτύμβιον ἐπιγραφὴν·

ΕΚΟΙΜΗΘ' Δ' ΤΟΥ Θ' ΛΟΥΚΑ Σ
ΚΑΙ ΗΓΟΥΜΕΝΗΝ ΔΕΚΕΜΒΡΙΩ Β: Μ

Ἐκοιμήθ(η) ὁ δοῦλ(ος) τοῦ Θ(ε)οῦ Λουκάς μοναχὸς
καὶ ἡγουμένο(ς), (μη)νι δεκε(μβρίῳ) ιγ', ἰνδ(ικτιῶνος) β'.

Ἐν τῷ αὐτῷ νῶ ἀξιοσημειώτως ἐστὶ μικρὴν βῆσις μαρουαλίου (κηροστάτου), ἔχουσα τὴν ἐπομένην ἐγκεχαρᾶγμένην ἐπιγραφὴν·

† Κωσταρτῆ προσυκινιζοῦ
ἀπὸ ἐπαρχίας Νεωρατων·
ἔτ(ους) ς'· π'ε', μαρτύρου θ'.

Τὸ ἔτος 6785 ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ 1277, ἀγνωστός μοι δὲ ἀλλαχόθεν ἢ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ἀναφερομένη ἐπαρχία.

Ἄρτιον δὲ μικρὸν μαρουάλιον σώζεται ἐν τῷ παρεκκλησίῳ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, φέρον ταύτην τὴν ἐπιγραφὴν·

Μνήστητι Κίριε
κτίτορος τοῦ Παλάση.

Τῇ 2 ὀκτωβρίου ἐπανεβλῶν εἰς τὴν μονὴν τοῦ ἁγίου Γεωργίου ἡτοιμάσθη νῆ μεταβῶ εἰς Γάνον. Ἠκολούθησα τὴν ὄλως παρχλίον ὁδόν, καθισταμένην πολλὰκις ἐνεκα τῆς θαλάσσης ἀδιάβατον. Ὁ ὁδοιπόρος βρῖνει πάντοτε ἐπὶ χαλίω, ἔχων πρὸς δεξιάν του ὄλως ἀποτόμους βράχους· διαβάς δὲ μετ' ὀλίγων τὸ στόμιον μικρᾶς κοιλάδος ἀφικνεῖται εἰς πετρώδη θέσιν, ἣν μόλις ἐσχάτως κατέστησαν βατὴν, διασχίσαντες μέρος τοῦ βράχου· ταύτην δ' ὑπερβάς ἐπανευρίσκει τὴν στενὴν παρχλίον ὁδόν, ἔχων πάντοτε ὄλως ἀπότομα ὄρη πρὸς

δεξιάν, ἅτινά εἰσι συνέχεια τῆς τοῦ ἱεροῦ ὄρους σειρᾶς. Εἶτα διανοίγεται ἡ τοποθεσία τῆς Γάνου. Τὴν ὁδὸν ταύτην ἀπὸ τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Γεωργίου διήλθον ἐν δυσὶν ὥραις.

8. Ἡ Γάνος κεῖται ἐπὶ ὑψηλοῦ λόφου ἡφαιστειογενεοῦς. Πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἐκτίσθησαν παρὰ τὴν θάλασσαν οἰκίαι καὶ ἀποθήκαι οἴνων. Ἡ ἀρχαία πόλις ἦν φαίνεται ἔνθα καὶ νῦν. Αἱ οἰκίαι καλύπτουσι τὰ ἐρείπια αὐτῆς. Πρὸ ἐτῶν εὑρίθη ἐνταῦθα σήκωμα, ὅπερ, φυλαττόμενον ἐν τῇ κεντρικῇ ἐκκλησίᾳ, περιεγράφη ἰκανῶς ὑπὸ τοῦ A. Dumont· ἀλλ' ἔκτοτε τὸ ἀξιολογὸν μετρολογικὸν τοῦτο μνημεῖον ἀπώλετο, καὶ οὐδεὶς τῶν κατοίκων γινώσκει τὴν τύχην αὐτοῦ. Λέγεται δὲ μόνον ὅτι ἀναιρεθὲν ἐν νυκτερινῇ ὥρᾳ ἀπεστάλη παρὰ τινος ἀρχαιοκαπήλου εἰς Ἀθήνας. Ὁ H. G. Lolling ἔδημοσίευσεν τὴν ἐν τῇ σχολῇ τῆς Γάνου ἐπιγραφὴν (Mittheil. IX, σ. 7)· τὸ πρῶτον ὁμῶς ἐξεδόθη ὑπὸ A. Ζαφειριάδου (μετὰ τῆς πλημμελοῦς ἀναγνώσεως ΓΑΝΙΔΙ) ἐν τῷ περιοδικῷ συγγραμμάτι Πρωία σελ. 27, καὶ ἐντεῦθεν μετετυπώθη ἐν τῷ Bull. de corresp. hell. II, σ. 280. Τὸ μικρὸν σώζεται ἔτι καὶ νῦν ἐν τῇ σχολῇ, ἔχον ὑψ. 0,31 καὶ πλ. 0,15. Ἡ ἀνάγνωσις ΓΑΝΗΑ εἶνε ἀναμφισβήτητος. Ἄλλ' ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν δὲν ἐγκεχάρηται, ὡς σημεῖοι ὁ Lolling, τὸ ἐν σχήματι καρδίας κόσμημα. Τοῦτο παριστᾷ ἀναμφιβόλως δίδυμον ὄρην μετὰ ἱατρικοῦ τινος ἐργαλείου, τοῦθ' ὅπερ

δῆλοι ὅτι ἀνετέθη τῇ Ἀρτέμιδι ὑπό τινος ἀσθενοῦς ἀναρρώσαντος. Ὁ κύριος Lolling ἐξέδωκε καὶ τεμάχιον ἐπιγραφῆς ἐντετειχισμένον an einem Haus nordwestlich von d. Kirche Hag. Νικόλαος. Ἡ οἰκία ἀνήκει τῷ Γιουβάνη Κοκκίνῳ, τὸ δὲ μάρμαρον ἔχει ὑψ. 0,31 καὶ πλ. 0,34. Σημειούσθω δὲ ὅτι ἐν τῇ πρώτῃ γραμμῇ δέον νὰ ἀναγνώσωμεν οὐχὶ **ΕΠΟΙΗΣΕ**, ἀλλ' **ΕΠΟΙΗΣΕΝ**· ἐν σκέλος τοῦ **Ν** διακρίνεται καλῶς.

9. Ἀπὸ τῆς Γάνου μετὰ ἡμισείας ὥρας πορείαν μετέβην τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ εἰς Χώραν, ἑλληνικὴν παράλιον πολίχνην, ἔνθα ἰδοῦσε μνηροπολίτης. Ἐνταῦθα ἀνεῦρον τὴν μαρμαρίνην εἰκόνα τῆς Θεοτόκου, ἣν ἄπορον πῶς ὁ μακαρίτης Dumont ἐγράψεν ὅτι εἶδεν ἐν (ἀγνώστῳ) πόλει καλουμένη Μιρόφιλιον (γρ. *Murióφτορ*). Ἡ εἰκὼν αὕτη εὑρήται ἐν ὑπογεῖφ κτιρίῳ, ὑπὸ τὸν ἀρκτικὸν τοῖχον τῆς ἐν ἔτει 1766 ἀνεγερθείσης ἐκκλησίας τοῦ ἀρχιστρατήγου Μιχαήλ. Παρίσταται δὲ ἐπὶ τετραπλευροῦ παραλληλογράμμου στήλης (ὑψ. 1^μ 10, πλ 0,32) περιστάσης ἐν ἀνγλύφῳ ἐπὶ μιᾶς πλευρᾶς ὀρθίαν γυναίκα μετὰ στεφάνης περὶ τὸ πρόσωπον (*aureóle*), φέρουσαν δὲ ποδήρη χιτῶνα περιεζωσμένον ὑπὸ τὸ στήθος· αἱ δύο αὐτῆς χεῖρες εἰσὶν ὑψωμέναι. Ἡ ἐργασία τοῦ προσώπου καὶ τῶν λοιπῶν τῆς παραστάσεως μερῶν εἶνε, παρὰ τὰς διαβεβαιώσεις τοῦ A. Dumont, μετρία καὶ μάλιστα πρωτοφανῆς ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς βυζαντινῆς τέχνης. Τὸ πρόσωπον ἔχει ἐκφρασιν ἀγρίαν, ἀναμνησκούσαν τὸν τύπον ἀσιάτιδος ἀπολιτεύτου γυναικός. Ἡ ὅλη ὁμῶς στάσις τῆς γυναικός εἶνε, ὡς λέγει καὶ ὁ Dumont, σοβαρὰ καὶ ἀξιοπρεπῆς, προξενούσα τρόμον τινὰ τοῖς θεαταῖς. Παρέλιπε δὲ ὁ Dumont νὰ σημειώσῃ, ὅτι ἐκατέρωθεν τοῦ προσώπου ὑπάρχουσιν αἱ συντετηγημέναι λέξεις **Μ-Ρ ΘΥ** = *Μήτηρ Θεοῦ*, καὶ ὅτι τὸ ἀξιοπεριεργὸν τοῦτο χριστιανικὸν μνημεῖον γινώσκειται ἐν τῇ Χώρᾳ ὑπὸ τὸ ὄνομα *Μαρίτσα*. Ὡς πρὸς δὲ τὴν χρονολογίαν αὐτοῦ παλαιογραφικοὶ μᾶλλον ἢ καλλιτεχνικοὶ λόγοι μὲ ὀδηγοῦσι νὰ θεωρῶ τοῦτο ἔργον τοῦ 7⁻Z⁻ αἰῶνος.

Ἐν Χώρᾳ ἀνεῦρον καὶ τὴν ὑπ' ἀριθ. 89 ὑπὸ Dumont ἐκδοθεῖσαν ἐπιγραφὴν (Monuments σ. 48). Ἐν τῇ πρώτῃ γραμμῇ διακρίνονται ταῦτα **ΟΙΣ ΔΕΙΔΑ**, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ ἀναγνωστὲρον ἀκριδέστερον **ΤΕΚΝΩ**. Ὁ βωμὸς οὗτος ἔχει ὑψ. 0,56, πλ. 0,45 καὶ εὑρήται

ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Μεταμορφώσεως, ἔνθα τυγχάνει ὑπὸ τῶν προσκυνητῶν ἰδιαιτέρας θρησκευτικῆς περιποιήσεως. Παρίστα δὲ τὸ ἀνάγλυφον οὐχὶ τὸν Δία, ἀλλὰ γυμνὸν ἄνδρα ὀρθιον, κρατοῦντα μὲν ἐν τῇ δεξιᾷ ὑψομένην χεῖρὶ τοῦ μᾶλλον ῥόπαλον ἢ κεραυνόν, τιθέμενον δὲ τὴν ἀριστερὰν χεῖρα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς χιτωνοφόρου ἀνδρὸς μικροῦ ἀναστήματος.

Ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, τῇ ἐπικεικλήμενῃ τῆς *Τσιόκαινας* εὔρον στηλίδα τετραπλευρον, ὁμοίαν τὸ σχῆμα τῇ ἐν Γάνῳ ἀναθηματικῇ τοῦ Ἀπολλωνίου Σεύθου, φέρουσαν δὲ τήνδε τὴν ἐπιγραφὴν·

**ΑΓΑΘΗΤΥΧΗ
ΒΡΟΥΤΙΑΒΑΣ
ΣΟΥΥΠΕΡ
ΚΕΛΕΡΙΝΑΣ
ΤΗΣΘΡΕΠ///
ΗΣΤΩΜΥΡ
ΤΗΝΩ
ΕΥΧΗΝ**

*Ἀγαθὴ Τύχη.
Βροντία Βάσ-
σου ὑπὲρ
Κελερίνας
τῆς θρεπ[τ]-
ῆς τῶ Μυρ-
τηνῶ
εὐχῆν.*

Τὸ μάρμαρον τοῦτο ἔχει ὑψ. 0,30, πλ. 0, 19. *Μυρτηνῶ εὐχῆν*. Ὑπονοεῖται ὁ Ἀπόλλων μετὰ τοπικοῦ ἐπιθέτου, ἔχοντας πλησιεστάτην σχέσιν πρὸς τὴν θρακικὴν πολίχνην Μυρτηνὸν (ὅρα τὰς περὶ αὐτῆς μαρτυρίας παρὰ *Arnold Schoefer, Demosthenes und seine Zeit*, τόμ. II, σ. 233, ἐν ὑποσημ.). Δὲν εἶνε δὲ ἀπίθανον ὅτι τὴν θέσιν αὐτῆς δέον ν' ἀναζητήσωμεν ἐν τῇ Χώρᾳ, ἢ μᾶλλον ἐν τῇ κωμοπόλει Μυριοφύτῳ, ἥς τὸ ὄνομα δύναται νὰ ᾖ μεταγενεστέρα παραφθορὰ τοῦ Μυρτηνοῦ (= *Μυρτόφτορ*, εἴτα *Μυριοφτορ*). Ὁ λίθος τῆς ἐπιγραφῆς εἶνε τοσοῦτον μικρὸς, ὥστε ἠδύνατο νὰ μετενεχθῆ ἔκειθεν.

10. Τῇ 3 ὀκτωβρίου, μετὰ τριῶρον παράλιον πορείαν, ἦλθον εἰς *Μυριοφτορ*, ἔδραν ἐπισκοπῆς ἐξαρτωμένης ἀπὸ τῆς μητροπόλεως Ἡ-

ρακλείας ἐδρευούσης ἐν Ραιδεστώ. Καὶ ἐνταῦθα ἀπαντῶσιν ἱκανὰ ἴχνη χριστιανικῶν μνημείων, ἅτινα σπεύδων νὰ μεταβῶ εἰς Καλλιπόλιν παρέλειψα νὰ σημειώσω. Ὡς κατῶφλιον τῆς θύρας τοῦ οἰκήματος Κωνσταντίνου Παπαδάτου ἐχρησιμοποιήθη ἐπιτύμβιος λίθος, μετενεχθεὶς, ὡς μοι εἶπον, ἐκ τῆς ἀπέναντι βιθυνιακῆς παραλίας (Καμάρας=Πάριον). Χάριν δὲ τῆς τοποθετήσεως αὐτοῦ ἐκόπη εἰς δύο ἴσα μέρη· ἀναγινώσκωμεν ἐπ' αὐτῶν ταῦτα·

**ΜΗΧΑΝΥΞΑ
ΤΟΜΝΗΜΕ
ΟΝΗΒΛΗ
ΠΤΩΜΑΔΩΣΕ
ΔΩΣΕΙΤΩΤΑΜΕ
ΙΩΧΛΦ**

.....[τολ-
μηση ἀνέξει[ι
τὸ μνημε[ι-
ον ἢ βάλη
πτῶμα δῶσε[ι
<δῶσει> τῷ ταμε-
ῶ δηρ. λφ' 1.

11. Ἐκ Μυριοφύτου τῆ αὐτῆ ἡμέρᾳ μετέβην εἰς τὴν δίωρον ἀπέχουσαν παρὰ λίον κωμόπολιν Ἑρακλείτσαν, κειμένην ἐπὶ ἀρχαίας θέσεως· τῆ δὲ ἐπιούσῃ 4 ὀκτωβρίου ἦλθον εἰς Ἑξαμίλιον. Ἐνταῦθα ὁ Α. Dumont ἀντέγραψεν ἐπτὰ διαφορῶν ἐποχῶν ἐπιγραφὰς (ἀριθ. 92—97), ὁ δὲ Lolling τὴν ὑπ' ἀριθ. 92, ἣν καὶ μετεξέδωκεν ἄλλως ἐν Mitth. IX, 75. Ἐν τῇ δευ-

τέρᾳ γραμμῇ καλῶς ἔγραψεν ὁ Α. Dumont ΠΡΙΝΚΙΠΙΟΥΣ, ἐν τῇ 1 γρ. ὁ Lolling ἀναγινώσκει ΚΑΙΑΝ////, ἀναγνώστειον δὲ ἀκριβέστερον ΚΑΝΗ! τὸ Ρ ἐν τῷ ὀνόματι Γαλερίῳ διακρίνεται καλῶς, ὁμοίως δὲ καὶ τὸ Δ ἐν τῷ ὀνόματι ΚΟΣΤΑΝΤΕΙΝΟΣ. Τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης ἐποίησα καλὸν ἔκτυπον. Ἡ τελευταία γραμμὴ εἶνε προσθήκη μεταγενεστέρα, ἀποξεσθέντος ἐτέρου ὀνόματος· ὁμοίως δὲ ἀπεξεσμέναι εἰσι κατωτέρω καὶ δύο ἕτεροι γραμμαί. Τὸ μάρμαρον εἶνε ἐντετειχισμένον παρὰ τὴν εἰσοδὸν τοῦ μεγάλου περιβόλου τοῦ σχολείου.—Ἐν Ἑξαμίλιῳ ἀνεῦρον καὶ τὴν παρὰ Dumont ἀριθ. 93 ἐπιγραφὴν, ἀναγινωσκομένην ἐπὶ λευκοτάτου μαρμαροῦ (ὑψ. 0,42· πλ. 0,29· πῆχ. 0,29) ἐντετειχισμένου ἐξωθεν τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγ. Δημητρίου, εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ βήματος ἄκραν τοῦ μεσημερινοῦ τοίχου. Τὰ γράμματα εἶνε τοῦ Γ' πρ. Χ. αἰῶνος· τὸ ἐπώνυμον ἔχει γενικὴν πτώσιν ΕΥΒΟΥΛΟ καὶ οὐχὶ Εὐβούλου. -- Ἐμπροσθεν τῆς πύλης τοῦ ἱεροῦ βήματος τῆς ἐν Ἑξαμίλιῳ νεοδημητου ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Χαραλάμπους ὑπάρχει ἐστρωμένον τεμάχιον πλακῶς (ὑψ. 1,14· πλ. 0,35) μετὰ τῆς ἐξῆς ἐπιγραφῆς·

**ΕΤΕΡ//////////
ΙΣΤΟΙΕΡΩΤΑΤΟΝΤΑΜΕΙΟ////
ΠΡΟΣΤΕΙΜΟΥ ΧΒΦ**

Ἀρχαιοτάτη ἐνταῦθα χριστιανικὴ ἐπιτύμβιος ἐπιγραφὴ ἀναγινώσκειται ἐπὶ τῶν δύο πλευρῶν τοῦ πύχους μεγάλης εἰς τρία τεμάχια τεθραυσμένης πλακῶς, ἐκχλωθείσης ἐν ἀγρῷ καὶ μετενεχθείσης εἰς τὴν οἰκίαν Παναγιώτου Βατζακλή. Ἡ μία πλευρὰ ἔχει μῆκος 1,13, ἡ δὲ ἕτέρα 0,73.

**† ΥΠΕΡΕΥΧΗΣ † ΖΩΤΙΚΑΙ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΙΝΒΙΟΥ
ΑΥΤΟΝ ΕΝΦΗΜΙΑΣ †**

† Ὑπὲρ εὐχῆς † Ζωτικ(οῦ) <αι> καὶ τῆς σινβίου αὐτοῦ Εὐφημίας †

Ἐτέρα νεκρικὴ βυζαντινὴ ἐπιγραφὴ ἀναγινωσκομένη ἐπὶ φαιοῦ λίθου, ἐστρωμένου ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ ἱερέως Ἀντωνίου, ἔχει οὕτω·

**† ΜΗΜΑΣ
ΕΠΙΦΑΝΟΥ
ΠΡΕΟΣ**

1) Περὶ τοῦ ποσοῦ τοῦ προστίμου ὄρα τὰς παρατηρήσεις J. Mordtmann ἐν Mittheil. VI, σ. 259.

M(r)ήμα
'Επιφανήου
πρε(σ)β(υτέρου)

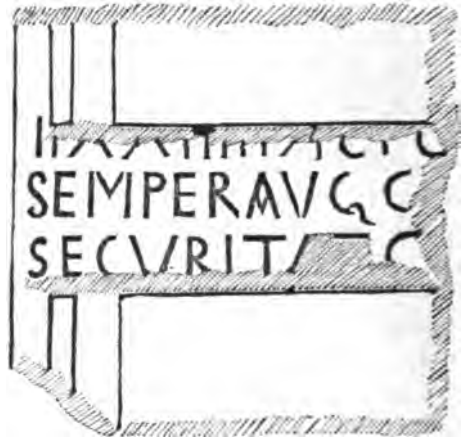
*Ανωθεν δὲ τῆς ὑπὸ Lolling μετατυπωθεί-
σης ἐπιγραφῆς ἐντετειχίσται τὸ ἐπόμενον μάρ-
μαρον (ὑψ. 0,28· μήκ. 1,58).

ΠΑΝΣΚΡΑΤΡ: ΟΘΕΙΣΣΕΛΠΙΖΩΝΚΑΠΟΤΥΓΧΑ
ΜΟΚΟΠΡΟΣΦΕΡΗΔΗΛΥΤΣΑΝΑΤΘΕΙΘΗΟΤΑΙΗ

Θεῶν] παντοκράτορ, ὁ εἰς σὲ ἐλπίων οὐκ ἀποτυγχάνει.
[H] μ' ἤτηρ) Θεοτόκος προσφέρει δι' αὐτῆς (καὶ) ἀνατήθεισιν σφαιδαί +.

*Ἐν Ἐξαμιλίῳ εἶδον καὶ τὴν παρὰ Dumont
(ὑπ' ἀριθ. 95) ἀναφερομένην λατινικὴν ἐπι-

γραφὴν, ἣν ὡς κακῶς καὶ ἄνευ τῶν ἀναγκαίων
πληροφοριῶν ἐκδοθεῖσαν μεταφέρω ἐνταῦθα ἀ-
κριβέστερον κατὰ τὸ ἐμὸν σχέδιον. Τὸ μάρ-
μαρον ὑπάρχει ἐστρωμένον ἐπὶ τοῦ λιθοστρώ-
του ὑψώματος τῆς ἐκτὸς τοῦ χωρίου βρύστως,
τοῦ παπᾶ Θεοδώρου λεγομένης. Εὐρέθη δὲ κα-
τὰ τὰς δοθείσας μοι πληροφορίας εἰς θέσιν
Mortal-yèri κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν εἰς
Καλλίπολιν. Ἡ θέσις αὕτη ἀπέχει μίαν περι-
που ὥραν τοῦ χωρίου.

12. Ἐν Πλαγαρίῳ δέ, χωρίῳ κατὰ μέσον τῆς
ἀπὸ Ἐξαμιλίου εἰς Καλλίπολιν ὁδοῦ κειμένην,
εἶδον τὴν ἐν Ephem. Epigr. (addit. tertia
ad. CIG, III), ἀριθ. 229, λατινικὴν ἐπιγραφὴν,
καλῶς τετυπωμένην· εὐρηται δὲ τὸ μάρμαρον
ἐντετειχισμένον εἰς τὴν κατωτάτην βαθμίδα
τῆς ἐκτὸς τοῦ ναοῦ σκάλας τοῦ ἱεροῦ βήματος.

13. Τῇ 5 ὀκτωβρίου ἦλθον εἰς Καλλίπολιν,
ἧς τὴν ἐπιγραφικὴν καλῶς ἐμελέτησεν ἤδη ὁ
κ. J. Mordtmann (Mittheil. VI, σ. 256—265).
Προστίθημι δὲ μόνον τὰ ἐπόμενα. Ἐν τῇ αὐτῇ
τοῦ δημαρχείου, ἐνθα φυλάττεται τὸ ὑπὸ J.
Mordtmann ἐκδοθὲν τεμάχιον, ὑπάρχει νεκρικῆ
στήλη (ὑψ. 0,64· πλ. 0,40, πᾶχ. 0,11)
παριστώσα γυναίκα ὀρθίαν ποδῆρη χιτῶνα καὶ
ἐπιχιτῶνον φέρουσαν, τιθεμένην δὲ τὴν δεξιάν
αὐτῆς χεῖρα ἐπὶ ἀνοικτοῦ κιβωτίου κρατουμέ-
νου ὑπὸ παιδίσκης ποδῆρη φερούσης χιτῶνα·
τὰ πρόσωπα ἀμφοτέρων εἰσὶν ἐφθαρμένα. Κά-
τωθεν δὲ τοῦ ἀναγλύφου ὑπῆρχεν ἐπιγραφή,
ἣτις εἰς παλαιούς χρόνους εἶχε λαξευθῆ.

*Ἐν δὲ τῷ ἱερῷ τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου
Δημητρίου ὑπάρχει ἐστρωμένη πρὸς δεξιάν,
κάτωθεν τῆς ἐκεῖ προσκομιδῆς, μικρὰ μετὰ

πλαισίου πλάξ (ὑψ. 0,37· πλ. 0,34), φέρουσα τὴν ἐπομένην ἐπιγραφὴν·

**ΤΡΚΛΑΥΔΙΟΥ
ΑΝΔΡΟΝΕΙΚΟΥ
ΛΑΟΔΙΚΕΟΣ
ΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΟΥ**

*Τιβερίου Κλαυδίου
Ἀνδρονείκου
Λαοδικέος
ἱστοριογράφου.*

Εὐκαιρον δὲ νὰ καταχωρίσω ὧδε νῦν τὸ πρῶτον καὶ τὴν ἐπομένην τέως ἀνέκδοτον συνοδικὴν ἀπόφασιν τοῦ ἔτους 1567, γενομένην ἐπὶ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Μητροφάνους Γ' καὶ περιλαμβάνουσαν περιέργων ἱστορίαν ἐνός τῶν ἐν Καλλιπόλει ναῶν, τοῦ ἁγίου Δημητρίου, οὗ ἡ ἀρχαιότης φαίνεται βεβαία ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς Ις' ἑκατονταετηρίδος, ὅτε δηλαδὴ τὸν οἰκουμενικὸν θρόνον διώκει ὁ πατριάρχης Παχώμιος Α'.¹

«Οἱ πρὸ ἡμῶν ἀγιώτατοι πατριάρχαι, ὁ τε κύρ Παχώμιος, ὁ κύρ Θεόκλητος, καὶ ὁ κύρ Ἱερεμίας, διακρίσει χρησάμενοι τῇ τῶν ἀρετῶν πασῶν μείζονι τῇ διακρινούσῃ τὴν ἀλήθειαν ἀπὸ τοῦ ψεύδους, καὶ τὴν δικαιοσύνην ἐκ τῆς ἀδικίας, καὶ φυλαττούση τὰ καλῶς τυπωθέντα, καὶ διανεμούση ἐνὶ ἐκάστῳ τὸ ἴδιον πρεπόντως δίκαιον, διακριτικῶς καὶ τὸ κτητορικὸν δίκαιον τοῦ ἐν Καλλιπόλει θείου ναοῦ τοῦ εἰς ὄνομα τιμωμένου τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Δημητρίου τοῦ μυροβλήτου, ἐφανέρωσαν ὅτι ἀνήκει, καὶ διέκριναν κατὰ καιροῦς καὶ διεβεβαιώσαντο, ὡς τὰ παλαιγενῆ τούτων γράμματα τεθεμελιωμένα ἐπ' ἄλλα συναῖδουσι καὶ κηρύττουσιν, ἀναφανέντα τῇ ἡμῶν μετριότητι συνοδικῶς προκαθημένη, συνεδριαζόντων αὐτῇ καὶ ἱερωτάτων μητροπολιτῶν, καὶ θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων. Ὁ γὰρ πρὸ χρόνων πολλῶν τελευτήσας πρεσβύτερος κύρ (κενόν) ἐγέννησεν υἱὸν Δημήτριον, καὶ θυ-

γατέρα (κενόν) ἱερωθέντα δὲ τοῦτον τὸν υἱὸν τοῦ καθολικοῦ κτήτορος, τὸν καὶ οἰκονόμον χρηματίσαντα Καλλιουπόλεως, ἱερουργούντα καὶ ἐφημερεύοντα ἐν τῷ αὐτῷ ναῷ ἀπέδειξε τοῦ μεγάλου Δημητρίου, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐκ τούτου καταγομένους καὶ μόνους ἄξιουμένους τοῦ τῆς ἱερωσύνης βαθμοῦ τοῦ κτητορικοῦ χάριτι δικαιώματος προτιμᾶσθαι τῶν ἄλλων πάντων νομίμῳ ἐνδόσει, καὶ ἐμβατοικίῳ τοῦ κατὰ τόπον ἀρχιερέως ἠξίωσε, καὶ τοῦτο γίνεσθαι οὐ κυριευτικῶς—ὕπ' οὐδενός γὰρ αἱ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαι ἱεραὶ οὔσαι δεσπόζονται—ἀλλὰ κατὰ δικαίαν προτίμησιν διακριτικῶς τῆς ἥς εἵπομεν ἐξωπροίκου γεγυνοίας, καὶ στερηθείσης τελείως τῇ τοῦ πατρὸς αὐτῆς γνώμῃ τοῦ τοιοῦτου ἐκκλησιαστικοῦ δικαιώματος, κατὰ διαδοχὴν δὲ καὶ ὁ υἱὸς τούτου τοῦ παπᾶ Δημητρίου παπᾶ Ἀρχοντίτζης ἱερουργῶν ἐφάνη ἐν τῷ εἰρημένῳ ναῷ. Τούτων τοίνυν ἐπὶ πολυετία γινομένων καὶ στεργομένων, καὶ ὁ ἔργων τούτου τοῦ παπᾶ Ἀρχοντίτζη, ὁ ἐν ἱερεῦσι θεοσεβέστατος πρεσβύτερος, καὶ συνώνυμος αὐτῷ Ἀρχοντίτζης ἱερωθεὶς, δικαίως ἐξήτησε συνοδικῶς παραστάς μόνος ψάλλειν τὴν αὐτὴν ἐκκλησίαν, παρ' οὐδενός κωλυόμενος, κατὰ τὴν ἐπικρατήσασαν δικαίαν δίκαισιν, καὶ ὑπὲρ τὰ πενήτηντα ἔτη συνθήειαν καλὴν, τὴν ἀντὶ νόμου ἰσχύουσαν, βεβαιωθείσαν καὶ ταῦτα τοῖς αὐτοῖς πατριαρχικοῖς προσκυνητοῖς γράμμασιν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ πρὸ ἡμῶν πατριαρχεύσας κύρ Ἰωάσαφ ἀνατρέπων ταῦτα τὰ τῶν ἀγιωτάτων πατριαρχῶν γράμματα, καὶ τὴν γνώμην καὶ πρόκρισιν τοῦ καθολικοῦ κτήτορος τοῦ προτελευτήσαντος ἱερέως κύρ Θωμᾶ τὴν ἐπικρατήσασαν ἤδη ἔτη πολλά, ἔδωκε γράμμα τῷ δισεγγόνῳ τῆς ἀποξενωθείσης, ὡς εἴρηται, τοῦ τοιοῦτου δικαιώματος¹ παπᾶ κύρ Λεονταρῆ τοῦ ψάλλειν ἐν τῷ αὐτῷ ναῷ, ὡς δικαίωμα δῆθεν καὶ τοῦτον ἔχοντα, καὶ ἡ μετριότης ἡμῶν ἔτι ἀγνοοῦσα, καὶ μὴ ἰδοῦσα τὰ αὐτὰ πατριαρχικὰ γράμματα, θεασαμένη δὲ τοῦτο καὶ μόνον τὸ γράμμα τοῦ κύρ Ἰωάσαφ, γράμμα βεβαιωτήριον ἐξέδωκεν αὐτῷ τῷ παπᾶ Λεονταρῆ ψάλλειν καὶ αὐτὸν ἐν τῷ αὐτῷ ναῷ, ἀναφανέντα νῦν προφανῶς τοῖς τιμίοις παλαιγενέσι τούτοις γράμμασιν ἀμέτοχον, ὡς ἀμετόχου δισέγγονον, καὶ ἡ ἀλήθεια πρὸς καιρὸν ἔλαθεν ἡμᾶς· οἶδε γὰρ ἀληθῶς καὶ μικρὰ νεφέλη κούπτειν τὸν μέγαν ἥλιον, ὡς καὶ τὴν δικαιοσύνην ἡ ἀδι-

1. Τὸ ἔγγραφον τοῦτο ἀντέγραφα ἐκ τοῦ 11 κώδικος τῆς τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου βιβλιοθήκης, φ. 3^α—4^β. Σημειοῦται δ' ἐν αὐτῷ ὅτι διεσώθη ἀπὸ ἀντιγράφου τοῦ λογοθέτου Γεωργίου (τοῦ Ποτηρᾶ).

1) Ἐν τῇ ὡφ «δ ε ἰ ν ο ς».

κία, και τὴν ἀλήθειαν τὸ ψεῦδος, και τὴν διάκρισιν ἢ ἀδιακρισία, εἰ και μέχρι τοῦδε ἢ δικαιοσύνη, και ἡ ἀλήθεια, και ἡ διάκρισις ὡς μόνιμα ὄντα ἀναλαμβάνει, και διαμένει, τῆς ἀδικίας, και τοῦ ψεύδους, και τῆς ἀδιακρισίας ἀφανιζομένων, και σκεδανυμένων ὡς ἀνυπάρχτων. Γράφοντες συνοδικῶς γνώμη και τῶν ἐντυχόντων ἀρχιερέων ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀποφαινόμεθα, πρῶτον μὲν τὰ τῶν ἀγιωτάτων πατριαρχῶν γράμματα, τοῦ τε κυρ Παχωμίου, τὸ βεβαιοῦν αὐτὸ τοῦ κατὰ τόπον ἀρχιερέως Ἑρακλείας παλαιγενὲς γράμμα, και τὸ τοῦ κυρ Θεολήπτου τὸ ἐπιβεβαιοῦν και ἀμφοτέρα, και τὸ τοῦ κυρ Ἱερεμίου τὸ συναῖδον αὐτοῖς, τὸ βέβαιον και ἀμετάτρεπτον ἔχειν. Εἰ γὰρ ἐν βουλῇ πολλῶν σωτηρία, πόσων γε μᾶλλον ἐν ἀποφάσει πατριαρχῶν, και γράμμασι νομίμοις; ὧν ἐκπληρωταὶ ὄντες, στέργομεν διασῦρεσθαι, ἢ ἀφανιστὰς ἐπαινεῖσθαι· ἀξιον γὰρ οὐ μόνον ἐπικυροῦν αὐτά, ἀλλὰ και τοὺς ὅπωςδῆποτε τολμῶντας ἀνατρέπειν ἀραῖς καθυποβάλλειν. Εἶτα ἀνακυροῦμεν, και ἀνατρέπομεν και τὸ ἀπατηλῶς και μονοπροσώπως δοθὲν τῷ παπᾶ Λεονταρῇ γράμμα ἡμέτερον, συναφαρνίζοντες και τὸ τοῦ πρὸ ἡμῶν πατριαρχεύσαντος κυρ Ἰωάσαφ γράμμα, και ἀποστεροῦντες τοῦτον τὸν παπᾶ Λεονταρῆν τοῦ τοιούτου οὐ ἐδόκει ἔχειν ἐκκλησιαστικοῦ δικαιώματος, και τῆς ἐκκλησίας αὐτῆς τοῦ με-

γάλου μου Δημητρίου ἐκβάλλοντες· και τέλος ἀποφαινόμεθα τὸν ἐν ἱερέσι θεοσεβέστατον πρεσβύτερον κυρ Ἀρχοντίτζην, ὡς ἔχονον ὑπάρχοντα τοῦ ἀληθοῦς και καθολικοῦ κήτορος κυρ Θωμᾶ, και ἔγγονον τοῦ παπᾶ Ἀρχοντίτζη, και ὡς βεβαιωθέντα τοῦτο πολυετῆ τοῖς πατριαρχικοῖς γράμμασι, και ὡς ἔχοντα και νεογενὲς γράμμα τοῦ κατὰ τόπον ἀρχιερέως και ἱερωτάτου μητροπολίτου Ἑρακλείας κυρ Κυρίλλου, τοῦ και λαβόντος παρ' αὐτοῦ τοῦ παπᾶ Ἀρχοντίτζη ἱερατοίκιον φλωρία εἰκοσι, ψάλλειν αὐτὸν τὸν παπᾶ Ἀρχοντίτζην, και ἱερουργεῖν μόνον ἀκωλύτως ἐφ' ὄρω ζωῆς αὐτοῦ ἐν τῇ αὐτῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ μεγάλου Δημητρίου, παρὰ μηδενὸς ἐναντιούμενον, ἢ ἐνοχλούμενον ἐν ἀργίᾳ ἀσυγγνώστῳ, και ἀφορισμῷ ἀλύτῳ και αἰωνίῳ, ὀφειλόντων και τῶν ἐκ τούτου τοῦ παπᾶ Ἀρχοντίτζη καταγομένων, και ἀξιουμένων εἰς τὸν τῆς ἱερωσύνης θειον βαθμὸν ἔχειν τὴν προτίμειν ταύτην ἀπαρεμποδίστως· εἰς γὰρ τὴν περὶ τούτων δῆλωσιν και ἀσφάλειαν διηνεκῆ και τὸ παρὸν ἡμέτερον ἐπιβεβαιωτήριον γράμμα ἐγένετο, και ἐπεδόθη τῷ αὐτῷ παπᾶ Ἀρχοντίτζη ἐν ἔτει ζοε', μνη μαίω, ἰνδικτιῶνος 1^{ης}, ὅπερ και κατεστρώθη ἐν τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας εἰς μνήμην διηνεκῆ και ἀδιόλιπτον».

Ε'.

Ἑλληνικαὶ και λατινικαὶ ἐπιγραφαὶ ἐκ Μακεδονίας.

α') 16 ὀκτωβρίου 1885.—Ἐν τῇ μονῇ τῆς Κοσινίτζης (Εἰκοσιφοινίσσης) φυλάττεται στρογγύλον μετὰ βάσεως μάρμαρον κομισθὲν ἐκ Θάσου ὑπὸ τῶν ἐπιστατῶν τοῦ ἐκεῖσε ἐν τῷ χωρίῳ Σωτήρος μετοχίου τῆς μονῆς. Φέρει δὲ ἐν ἀναγλύφῳ δύο κατὰ πρόσωπον προτομὰς, τὴν μὲν ἀνδρὸς πωγωνοφόρου, τὴν δὲ γυναικὸς κεκαλυμμένης· πρὸς τὴν δεξιάν πλευράν τῆς ἀνδρῶς προτομῆς ἀναγινώσκομεν

ΖΩΣΙ	Ζώσι-
ΜΟΣΙ	μος <ι>
ΗΡΟΔΟ	Ἡροδό-
ΤΟΥ.ΟΚ	του, ὁ κ-
ΑΙΟΝΙΡ Ζ	αὶ Ὀρίφ.

Ἐπὶ δὲ τὰς προτομὰς ἀμφοτέρων ἀναγινώσκεται τὸ ὄνομα τῆς γυναικὸς **ΝΙΚΗ. ΔΙΟΙΝΥ-ΣΙΟΥ** = Νίκη Διουίνου. Ὁ κύριος Σ. Μερτζίδης¹ κατ' ἐσφαλμένην βεβαίως πληροφορίαν ἐσημείωσεν ὅτι ἐπὶ τοῦ Παγγαίου εὐρέθη και ἀνάγλυφον τοῦ Διουίνου ἢ Βάχχου, ὅπερ ἐν τῷ μοναστηρίῳ φυλάσσεται, διότι ὑποτίθημι ὅτι ὑπονοεῖ τὸ προπεριγραφὲν νεκρικὸν ἀνάγλυφον.

β') 12 νοεμβρίου 1885.—Ἀποπερατώσας τὴν ἐν τῇ μονῇ Κοσινίτζης φιλολογικὴν ἐργασίαν μου, μετέβην διὰ Χουρμίστας εἰς Τσερέπλιν και εἶτα εἰς Κιοῦπ-κιοῖ. Τὸ πρῶτον, τουρκικὸν χωρίον, ἀπέχει τῆς Χουρμίστας 1/4 ὥρας,

1) Σ. Μερτζίδου, «Αἱ χῶραι τοῦ παρελθόντος» κτλ. Ἐν Ἀθήναις, 1885, σ. 95-96.

τὸ δὲ Κιούπ-κιοῖ 1 $\frac{3}{4}$ ὥρας. Ἐν τοῖς ἀρχαίοις τῆς μονῆς τὸ Κιούπ-κιοῖ ὀνομάζεται Ἑβδομί-στα. Περιέχει 400 ἑλληνικὰς οἰκίας, μίαν ἐκ-κλησίαν, ἐπ' ὀνόματι τῆς ἁγίας Παρασκευῆς, καὶ ἑτέραν παλαιάν ἐν τῷ νεκροταφείῳ, τὴν τῆς ἁγίας Βαρβάρας. Ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ ὑ-πάρχει μετόχιον τῆς μονῆς Κοσινίτζης, ἐν ᾧ ἐπὶ βαθμίδος οἰκήματος εὔρηται λίθος (ὑψ. 0,96· πλ. 0,50) φέρων τὴν ἀκόλουθον χριστιανικὴν ἐπιγραφὴν·

ΦΙΛΙ
ΠΟΥ
ΑΝΑΓΝΩΣ

Φιλ-
που
ἀναγν(ώστον)

Ἐν δὲ τῷ νεκροταφείῳ εἶδον τεμάχιον μαρ-μαρίνης πλακῶς (μήκους 1,02· ὑψ. 0,71) φέ-ρον τὴν ἀκόλουθον ἐπιγραφὴν·

A Q V I N T //
H S E
' O P V S M E N //

Εἰς ἀπόστασιν δὲ μιᾶς ὥρας, ἐπὶ τῆς κατω-φερείας τοῦ ὄρους, ἀνηγέρθη ἀρχαῖον μονῆριον τῆς ἁγίας Ἀναλήψεως πρὸ εἰκοσιπενταετίας ἀνακαλυφθὲν ὑπὸ ἐγγχωρίου. Ἐκ Κιούπ-κιοῖ φθάνομεν μετὰ ἡμίσειαν ὥραν εἰς Ραδολίβος, μεγάλην κωμόπολιν τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τοῦ Παγγαίου ὄρους Ἐνταῦθα εὔρον τὰς ἐπομένας δύο ἐπιγραφάς.

1. Ἐπὶ τεμαχίου μαρμάρου μετὰ πλαισίου ἐντετειχισμένου ὀπισθεν τοῦ ἱεροῦ τῆς τῶν με-γάλων Ταξιαρχῶν ἐκκλησίας ὑψους 0,68· πλ. 0,74.

ΑΥΡΗΛΙΟ//
ΚΑΙ ΤΗΣΥ//
ΒΟΥΣΗΔΕ//
ΟΣΑΝΔΕΕ//
ΔΩΣΕΙΠΡΟ//

2. Ἐπὶ λιθίνης πλακῶς (ὑψ. 0,62· μήκους 1,27) ἐντὸς τοῦ νάρθηκος τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας.

τὴν ἐπιγραφὴν διαχωρίζει μέγας σταυρός. Ὅρα τὸ πανομοιότυπον αὐτῆς ἐν Πίνακι Δ', ἀριθ. 3.

Ἐρθα κτε Κυπριανὸς Φιλ[ππου με-
μετὰ τῆς συμβί(ου) αὐτο[ῦ Μα-
ρίας, βασιλεύοντο[ς τοῦ

Κ(υρίου) υἱῶν Ἰ(η)σοῦ Χ(ριστοῦ), ἐπὶ βασι-
[λέος. . . .

Ὁ τύπος βασιλεύοντο[ς τοῦ] Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀπαντᾷ καὶ ἐν ἑτέρῃ ἐπιγραφῇ τῆς Συρίας. J. G. Wetzstein, *Ausgew. griechische und lateinische Inschriften*. Berlin, 1866, σ. 260 καὶ 318, ἀριθ. 181).

3. Ὁ ἐν Δοξάτῳ διδάσκαλος κ. Ἀλέξανδρος Ἀλεξανδρίδης μετέδωκέ μοι τὴν ἀκόλουθον ἐπιγραφὴν, ἣν ἀντέγραψεν ἐκ στήλης εὐρισκο-μένης ἐν τῷ περιβόλῳ τῆς ἐν Προβίστα ἐκ-κλησίας τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου. Ἡ Προ-βίστα εἶνε κώμη ἀπέχουσα $\frac{3}{4}$ ὥρας τοῦ Γε-νίκιοῖ (ἑρείπων τῆς Ἀμφιπόλεως).

ΑΓΑΘΗ ΤΥΧΗ
ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΑΙΣΑΡΙ
ΛΣΕΠΤΙΜΙΩΣΕΟΥΗΡΩ
ΕΥΣΕΒΕΙΠΕΡΤΙΝΑΚΙ
ΣΕΒΑΣΤΩΑΡΑΒΙΚΩ
ΑΔΙΑΒΗΝΙΚΩΠΑΡΘΙΚΩ
ΜΕΓΙΣΤΩΚΑΙΜΑΥΡΗΛΙΩ
ΑΝΤΩΝΙΝΩΣΕΒΑΣΤΩ
ΣΕΠΤΙΜΙΩ
ΣΑΙΣΑΡΙΗΑΜΦΙΠΟ
ΛΙΤΩΝΠΟΛΙΣ

Ἄγαθῆ Τύχη·

Ἄυτοκράτορι Καίσαρι
Α. Σεπτιμίῳ Σεουήρῳ
εὐσεβεῖ Περτίρακι
σεβαστῷ, Ἀραβικῷ,
Ἀδιαβηνικῷ, Παρθικῷ
μεγίστῳ, καὶ Μ. Αὐρηλίῳ
Ἄντωνίῳ σεβαστῷ
[καὶ Α.] Σεπτιμίῳ [Γέτα]
(x)αίσαρι ἢ Ἀμφιπο-
λιτῶν πόλις.

Ὁ κ. Ἀλεξανδρίδης ἐσημείωσέ μοι ὅτι ἐκα-

τέρωθεν τοῦ ὀνόματος **ΣΕΠΤΙΜΙΩ** (γρ. 9) ὑπάρχουσι ξέσματα.

γ). 14 νοεμβρίου 1885. Ἦλθον εἰς Ἀλιστράτην (Καζῆς Ζίχνης), πολίχνην οἰκουμένην ὑπὸ ὑπερτετρακοσίων χριστιανικῶν οἰκογενειῶν, ἔδραν δὲ τοῦ μητροπολίτου Δράμας καὶ Φιλίππων. Ἐνταῦθα εἶδον τὴν ἐπομένην ἐπιγραφὴν·

**ΟΙ ΠΕΡΕΙΡΟΥΦΟΝ
ΖΕ ΠΑΜΥΣΤΕ ΒΟΤΡΥΟ
ΟΣ ΔΙΟΝΥΣΟΥ ΜΥ
ΥΦΩΤΩΕΥΕΡ
ΡΟΝΕΧΑΡΙ**

*Οἱ περὶ Ροῦφον
Ζεῖπᾶ μῦστε Βοτρύοι.
ος Διονύσου μυ-
στάρχη Ροῦφω τῷ εὐερ-
γέτη δῶ]ρον ἐχάρι[σατ.*

Ἐπὶ λίθου μετ' ἀκρωτηρίων καὶ ἀετώματος· ἐν τῷ ἀετώματι ἀνάγλυπτος κατὰ πρόσωπον προτομὴ παριστώσα ἐν λίαν βαρβάρῳ τέχνῃ ἄνδρα μετὰ βραχέος πώγωνος (Βάκχον). Ὑψ. 0,73· μήκ. 0,74. Εὐρέθη ἐντὸς ἀγροῦ τῆς τοποθεσίας *Brštenj*, ἀπεχούσης ΝΔ $\frac{3}{4}$ ὥρας· φυλάττεται δὲ νῦν τὸ μάρμαρον ἐντὸς τῆς οἰκίας Δημητρίου Φράγκου.

Δράμα.

Ἐξ Ἀλιστράτης μετέβην τῇ 16 νοεμβρίου εἰς Δράμαν, συνοδοιπόρον ἔχων τὸν ἀξιότιμον φίλον ἰατρὸν κ. Ἀθ. Ἀδαμαντίδην. Ἐνταῦθα ἐσχετίσθην μετὰ τοῦ δημαρχικοῦ ἰατροῦ κ. Χαρίτωνος, ὅστις πᾶν εὐγενῶς εὐηρεστήθη νὰ με ὀδηγήσῃ εἰς ὅσα μέρη ἐγίνωσκεν ὅτι ὑπάρχουσι ἐπιγραφαί.

Δὲν προτίθειμαι νὰ ἐξετάσω ἐνταῦθα τὸ ζήτημα, ἀν ἡ θείσι τῆς νῦν Δράμας ἀντιστοιχῇ πρὸς τὸ *Daravescus* τοῦ Πευτιγγεριανοῦ χάρτου ἢ τὴν Δραβῆσκον τῶν ἀρχαίων συγγραφέων. Ὁ Heuzey ὀμιλεῖ περὶ τούτων ἐν σελ. 139—143.

Ἡ περὶ Δράμας ἐκτεθεῖσα ἤδη γνώμη τυγχάνει ἀμφισβητήσιμος, μετὰ τὰς ἐπιτοπίους παρατηρήσεις τοῦ κυρίου Σ. Μερτζίδου. Τὸ ὄνομα τῆς πόλεως ὑπὸ τὴν μορφήν *Darma*

ἰσημείωσεν ἤδη ἰουδαῖος περιηγητής, ὁ ῥαββίνος Βενιαμὴν *Tudella*, ὅστις ἐπεσκέφθη τὴν Δράμαν μικρὸν πρὸ τοῦ 1175 ἔτους. Ἴδε *Tafel, De Thessalonica et eiusque agro*, σ. 475 καὶ 798. Ὁ κ. Heuzey σ. 142 ἀδίκει τὸν συμπατριώτην αὐτοῦ *Paul Lucas* γράψαντα ὅτι εἶδεν ἐνταῦθα «*tour antique*», ἐν ἔτει 1700· διότι πράγματι ἑλεεινὸς βυζαντινὸς πύργος, οὗ ἐλάχιστα λείψανα διακρίνονται εἰσέτι, ὑψοῦτο ἐν ἡ θέσει κατοικοῦσι σήμερον οἱ τῆς Δράμας ἀτσιγγανοί. Περὶ τῆς σημερινῆς καταστάσεως τῆς Δράμας γράφει ἐκτενῶς ὁ κ. Σ. Μερτζίδης σ. 1—41, ὅστις καὶ ἔσχε τὴν ἀξιολογητὸν ἐπιμέλειαν τοῦ νὰ καταγράψῃ ἐν τῷ βιβλίῳ του καὶ ὅσας ἐπιγραφὰς εἶδεν ἀπὸ ἐτῶν, ἐξ ὧν ἄλλαι μὲν σώζονται ἔτι καὶ νῦν, ἄλλαι δὲ ἀπωλέσθησαν. Τὸ βιβλίον αὐτοῦ ἐξετυπώθη καὶ διανεμήθη μετὰ τὴν εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐπάνοδόν μου, διὸ δὲν ἠδυνάμην νὰ ὀδηγηθῶ πρὸς ἀναζήτησιν τῶν ἐν τῷ βιβλίῳ αὐτοῦ ἐπιγραφῶν 2, 3, 4, 6, 7, 9, 10, 11, 13, 15, 17. Περιορίζομαι λοιπὸν νὰ ἀναγράψω ὧδε ὅσας ἐγὼ αὐτὸς εἶδον καὶ ἐξετύπωσα ἐπιγραφὰς.

1. Ἐπὶ μακροῦ τετραγώνου παραλληλογράμμου μαρμάρου, χρησιμεύοντος ὡς βαθμίδος μιᾶς τῶν θυρῶν τοῦ παρθεναγωγείου. Πάχ. 0,15· μήκ. 1,39· πλ. 0,39. Ἡ ἐπιγραφή ἐπὶ τοῦ πάχους· (ἐκτυπον). Ἀριθ. Μερτζίδου 16.

ΠΑΙΣΙΟΣΓΗΔΙΣΑΔΙΟΝΥΣΩΙ

Παῖσιος Πηδῖα Διονύσωι

2. Ἐπὶ τεμαχίου ἐντετειχισμένου εἰς τὸ περιτειχισμα τουρκικοῦ νεκροταφείου, κατὰ τὴν ὁδὸν Κασάμ-Μαχαλέ. Ἀριθ. Μερτζίδου 21. Μήκους 1,98· ὕψ. 0,18.

ΙΙΙΙ ΛΩΣΑΣΔΙ ΡΙΔΑΚΟΣΜΗΣΑΣΘΑΣΟΝ

3. Μαρμαρῖνη πλάξ (ὕψ. 1,20· πλ. 0,56· πάχ. 0,71) εὐρεθεῖσα καὶ κατακειμένη ἐν τῷ κήπῳ τοῦ μεγάρου Ἀγιᾶ-μπέη. Ἄνωθεν τῆς ἐπιγραφῆς ἀνάγλυφον νεανίας κεκλιμένους πρὸς δ., τρίπους τράπεζα, γυνὴ καθήμενη ἀπέναντι τοῦ νεανίου· ὀπίσθεν αὐτῆς ἵσταται δούλη, παρραπλεύρως δὲ τοῦ κεκλιμένου δούλος ἑβριός.

ΑΛΛΟΥΠΟΡΙΚ^Ϟ///ΤΡΗΖΕΙΔ^Ϟ
 ΗΡΩΣΧΑΙΡΕ
 ΑΙ
 ΥΙΟΣΚΕ! ΡΗΖΕΙΔΟΣΚΕΙΜ
 ΤΥΜΒΩΙΕΝΙΤΩΙΔΕ ΗΛΙΚ^Ϟ///
 ΗΙΜΕΝΕΤΩΝ ΕΙΚΟΣΙΑ
 ΠΟΦΘΙΜΕΝΟΣΩΚΥΜΟΡΟΣΔ
 ΤΑΛΑΣΑΛΛΟΥΠΟΡΙΣΕΙΜΙΚΑΘΑ
 ΔΗΝ ΑΙΓΙΔΕΚΛΑΙΩΠΟΤΜΟΝΑ
 ΩΡΟΝΕΜΟΝ

Ἀλλούπορις Κ[ε]τρήξειδος
 ἦρωσ χαίρει.

Υἱὸς Κετρήξειδος κείμαι τύμβωι ἐνὶ τῶιδε·
 ἡλικίη μὲν ἐτῶν εἴκοσι ἀποθνήμενος,
 ὠκύμορος δὲ τάλας Ἀλλούπορις εἶμι καθ' Ἀθην·
 αἰεὶ δὲ κλαίω πότμον ἄωρον ἐμόν.

4. Ἐπὶ λιθίνης πλάκῃς (ὑψ. 1 μέτρον, πλ. 0,68) ἐντετειχισμένης ἀνωθεν τῆς θύρας τοῦ ἀρχαίου μητροπολιτικοῦ οἴκου (ἐντὸς τοῦ προαυλίου τῆς ἐκκλησίας Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου). Ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν διπλοῦς σταυρὸς ἐπὶ τεσσάρων βαθμίδων μεταξὺ δύο φοινίκων καὶ δύο ἱεράκων (ἐκτυπον).

†ΑΥΤΗΧΑΡΙΣΤΕΦΥΝΚΕΝΚΟΝΡΟΠΑΠΑΤΩ
 ΑΛΕΞΥΤΕΦΗΗΗ:ΤΩΜΑΝΙΑΚΗ
 ΦΥΗΚΤΙΣΗΔΙΑΒΡΑΦΗΤΟΝΤΥΠΟΝΠ
 ΑΝΑΒΑΔΕΣΠΟΙΝΑ ΓΙΓΡΙΑΜ:ΛΕΙ
 ΩΝΙΩΗ/ΔΥΤΟΥΑΧΝΓ ΕΠΗΒ^ϞΜΑΝΩΣΗΛΚΟΜΗΗ^Ϟ

Αὕτη χάρις πέφυκε κουροπαλάτου,
 Ἀλεξίου τοῦ φήμη τοῦ Μανιάκη.

Φέρη καὶ τῆς σῆς διαγραφῆς τὸν τύπον,
 παραγῆα Δέσποινα εἰς σ(ωτη)ρίαν.

Μη(νὲ) ἰουρίω ἢ, ἰνδικτιῶνος ἢ, ἔτους ςχγγ', ἐπὶ τῆς βασ(ιλείας) Μαρουῆλ Κομνηνοῦ.

Τὸ ἔτος 6653 ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ 1145. Σημειωτέον τὸ οἰκογενειακὸν ἐπώνυμον Μανιάκη, ὅπερ ἀναμνησθεὶς τὸν ἐκ τῆς αὐτῆς ἰσως οἰκογενείας προακμύσαντα ἀποστᾶτην Γεώργιον τὸν Μανιάκην (Σ. Λάμπρου, Ἱστορικὰ Μελετήματα. Ἐν Ἀθήναις, 1884, σ. 152—166). Ὁ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ταύτῃ κουροπαλάτης Ἀλέξιος Μανιάκης δὲν ἀναφέρεται, νομίζω, παρὰ τοῖς βυζαντινοῖς χρονογράφοις.

5. Τεμάχιον βυζαντινῆς ἐπιγραφῆς ἐντετειχισμένον ἔξωθεν οἰκίας καὶ ἀπέναντι τῆς θύρας τοῦ γυναικωνίτου τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας.

///ECINΘ///

///ΥΛΗΝΤΑΥ///

6. Heuzey σ. 144, ἀριθ. 75. G. Perrot ἐν Revue Archéol. 1860, σ. 73. C. I. L.

ἀριθ. 640. Μερτζιδ. ἀριθ. 16, σ. 33. (Ἐκτυπον). Ἐν τῇ 1 γραμμῇ ///MINERVAE·AVG·I·SACR

7. Ἐπὶ τεμαχίου (ὑψ. 0,43· πλ. 0,64· πᾶχ. 0,15) χρησιμεύοντος ὡς βαθμίδος τῆς ἐξωτερικῆς θύρας τοῦ γυναικωνίτου τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας. Heuzey σ. 149, frg. 1.

///-ΛΡΟ///

DLCISS

///CITOSVC///

///////MΓΤΡΙ///

8. Ἐπὶ τεμαχίου ἐν τῇ οἰκίᾳ Ἀργύρη Βογιατζῆ (ὑψ. 0,62· πλ. 0,77· πᾶχ. 0,12). Ὑψὸς τῶν στοιχείων 0,13. Τῆς 3 γραμμῆς τὰ στοιχεία μικρότερζ. Ἀριθ. Μερτζίδου 12, σελ. 30.

///RATI I///
 ///·H·S·E·D E///
 ///I N E A R C A///

9. Μάρμαρον (μήκους 1,24· πλ. 0,74· πύχ. 0,40) τετραγώνου σχήματος παραλληλογράμμου, ἔχον ἐπὶ τῆς μιᾶς πλατείας ἐπιφανείας ἀβαθεῖς τετράγωνον λάξευμ. Ἡ ἐπιγραφὴ ἐπὶ μιᾶς τῶν μικρῶν πλευρῶν, φαίνεται δ' ὅτι ἀριστερόθεν συνεχίζετο ἐπὶ ἐτέρου μαρμάρου. Εὐρηται ἐν τῷ κήπῳ Γεωργίου Βούτσοβα.

· V I N A S P · X X V

10. Μάρμαρον τετραγώνου παραλληλογράμμου σχήματος (μήκους 2,20· ὕψους 0,75) ἐστρωμένον ἔσωθεν τῆς προαυλίου θύρας τῆς ἐκκλησίας τῶν Ταξιαρχῶν. Mommsen, Hermes III, σ. 461-65. Ephem. Epigr. (Add. 3 ad CIG vol. III), σ. 79, ἀριθ. 216. Heuzey, σ. 145, ἀριθ. 76. Ἀριθ. Μερτζιδ. 14, σ. 31.

11. Τεμάχιον τετειχισμένον ἔξωθεν τῆς

C · V I B I V S C F I L · V O L · D A P H N V S · O R N ///
 D E C · H O N · A N · V · M · I X · · H · S · E ·
 C · V I B I V S · C · F I L · V O L · F L O R V S · D E C
 I I V I R · E T · M V N E R A R I V S · P H I L I P P I S · F I L ·
 K A R I S S · F · C

Δοξάτον

(Heuzey, σ. 125-136. Μερτζιδου, σ. 47-43).

Ὁ μὲν κ. Μερτζιδης (ἀριθ. 22, 23 καὶ 24) σημειοὶ ἐνταῦθα τρεῖς ἑλληνικὰς ἐπιγραφὰς μὴ ὑπαρχούσας ἤδη, ἐγὼ δὲ εὐρον λατινικὰς μόνον.

1. Heuzey, σ. 128, ἀριθ. 61. C. I. L. vol. III, ἀριθ. 686. Τὸ μάρμαρον μήκους 1,82, πλάτ. 0,49 εὔρηται ἔμπροσθεν τῆς ἀριστερᾶς πυλίδος τοῦ ἱεροῦ βήματος τῆς ἐκκλησίας ἀγ. Ἀθανασίου. Ἡ ἐπιγραφὴ πολλάκις τῆς ἡμέρας πατομένη ἐφθάρη ἰκανῶς. Αἱ τέσσαρες πρῶται γραμμαὶ καλύπτονται ἑκατέρωθεν ὑπὸ τὸ τέμπλον, μάλιστα δὲ ἐν τῇ 2 γραμμῇ τὰ στοιχεῖα ESTDIVIS κατεστράφησαν παντελῶς διὰ τετραγώνου μικροῦ λαξέυματος ἐξεπίτηδες γενομένου ὑπὸ τοῦ στήσαντος τὸ τέμπλον. Παιμπολλῶν δὲ στοιχείων (καὶ τούτων τὰ πλείονα) ἴχνη μόνον διακρίνονται. Ἐκ τοῦ ἰδιογράφου μου σημειῶ τὴν ἀκόλουθον ἀνάγνωσιν ἐν II γρ. 6 MYSTIDISATSE.

ἀρκτικῆς πλευρᾶς τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας. Ὑψ. 0,35, μήκους 0,67. Heuzey σ. 149 (fragm. ἀριθ. 2). C. I. L. ἀριθ. 698.

///IOLLSCYT///
 ///IAELVTYCII///

12. Heuzey σ. 148, ἀριθ. 79. C. I. L., ἀριθ. 687. Τεμάχιον μήκους 1,33 καὶ ὕψους 0,18 χρησιμεύοντος (ἔσωθεν τῆς ἐκκλησίας) ὡς δευτέρας βαθμίδος τῆς θύρας.

A N A L V I I D ,
 V F C I N M A R C A L Q V I S P D A B

13. Ἐπὶ πλακὸς ἐντετειχισμένης ἔμπροσθεν βρύσεως, ἐντὸς τῆς οἰκίας τοῦ Ἀχμέτ-ἐφέντη-καφετζή, κατὰ τὴν ὁδὸν Χαλλι-μπιή (ἔκτυπον). Ἴδε Paul-Lucas, voyage en Grèce 1, σ. 316. Cousinéry, Voyage en Macédoine 2, 12. C. I. L. vol. III, ἀρ. 659.

2. Heuzey, σ. 135, ἀριθ. 63. C. I. L. 682. Πλάξ (ὑψ. 1,45· πλ. 0,71) ἐστρωμένη ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας, παρὰ τὴν ἀριστερὰν πυλίδα τοῦ ἱεροῦ βήματος. Ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν ἵππεὺς θράξ, οὗ ἔμπροσθεν βωμὸς καὶ δένδρον περιελιγμένον ὑπὸ ὄψεως.

3. Heuzey, σ. 136, ἀριθ. 66, fragment (sic)· C. I. L. vol. III, ἀριθ. 674. Ἐπὶ ἀναγλύφου ἐκτισμένου ἔξωθεν, ὑπεράνω μιᾶς θύρας τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας (ὑψ. 0,49· πλ. 0,43). Τὸ ἀνάγλυφον (ἐντὸς νόμφης) παριστᾷ γυναίκα ὀρθίαν φέρουσαν χιτῶνα ἀνοικτὸν καὶ μετὰ πτυχῶν, εἰς τὸ μέσον ζώνην καὶ κρατοῦσαν ἐν τῇ ἀριστερᾷ πινάκιον.

O P E T R E I A S A L V
 A N
 H S

4. Ἐπὶ μαρμάρου χρησιμεύοντος ὡς βαθμίδου

δος τοῦ καταστήματος Στεφάνου Γεωργίου.
Υψ. 0,40· πλ. 1,30· πάχ. 0,16.

ANN X ///
P P V I Γ I V S I ///

5. Ἐπί τεμαχίου ἐκτισμένου ἐπὶ τοῦ περιτειχίσματος τῆς αὐλῆς τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου, ἀντικρὺ τῆς κεντρικῆς τούτου πύλης. Υψ. 0,24· πλ. 0,57.

/// VIII H. S ///
/// ET · TATINIA · GALATIA ///

6. Ἐπί τεμαχίου μαρμάρου ἐκτισμένου ἄνωθεν τῆς θύρας τοῦ καταστήματος Δημητρίου Τζήνου. Τὰ στοιχεῖά εἰσι μέγιστα.

/// T F E T F V O L S A ///
/// S I B I E T F L A V I A Γ C ///

7. Ἐπί πλακὸς ἐντετειχισμένης παρὰ τὴν θύραν τοῦ προαυλίου τῆς οἰκίας Χατζῆ Βασιλείου. Υψ. 0,35· πλ. 0,24· (ἐκτυπον).

L · O C ///
L · F · V O L · S A ///
A N N · V · H · S ///
T A V S · S A L V ///
E T A G A T H I ///
C I S S I M O .

I O C V S · S I P ///

8. Αυτόθι· τεμάχιον ἀναγλύφου παριστῶντος ἄνδρα ὄρθιον, φέροντα βραχὺν χιτῶνα καὶ κρατοῦντα τῇ ἀριστερᾷ τὸ ἄκρον τοῦ ἀναπιπταμένου μανδύου του. Πρὸς δεξιάν αὐτοῦ, ἐν τῇ κάτω γωνίᾳ, δύο ὀπώραι, ἡ μὲν μῆλον, ἡ δὲ σύκον. Κάτωθεν δὲ τοῦ ἀναγλύφου ἐπιγραφή·

G · O P E T R E I V S · M A R

Τσατάλτζα = Χωρίστιανη.

Ὁ κ. Heuzey ἐν σελ. 136—139 πραγματεύεται περὶ τοῦ χωρίου Τσατάλτζας· σὺν ἄλλοις δὲ γράφει· «Ce nom turc n'empêche

pas que les habitants ne soient presque tous chrétiens. Dans leurs maisons et dans leur église j'ai rencontré les inscriptions suivantes qui montrent que ce lieu fut aussi, dans l'antiquité, un centre de population». Παρατηρητέον ὅτι ἀντὶ Tchaltadja δεῖον νὰ γράψωμεν Tzataldja καὶ ὅτι τὸ ἐπίσημον χριστιανικὸν ὄνομα τοῦ τόπου τούτου εἶνε τὸ *Χωρίστιανη*, ὅπερ ἀπαντᾷ ἐν ἀνεκδότοις καταλόγοις βοηθημάτων (κατὰ γεωγραφικὴν σειρὰν καταγεγραμμένοις) τοῦ κώδικος τῆς μονῆς Κοσινίτζης καὶ ὅπερ ἔτι καὶ νῦν γράφεται παρὰ τε τοῦ μητροπολίτου Δράμας καὶ Φιλίππων καὶ τῆς δημογεροντίας τῆς Τσατάλτζας. Τὸ ὄνομα δὲ τοῦτο ἐκ τοῦ *Χωριστή* σχηματισθὲν εἰς τὸ *Χωρίστιανη* εἶνε πιθανῶς βυζαντινῆς ἐποχῆς· τὸ δὲ τουρκικὸν *Τσατάλτζα* εἶνε μᾶλλον μετὰφρασις τοῦ χριστιανικοῦ ὀνόματος. Ἡ δὲ ἐξήγησις τοῦ ὀνόματος ἐρμηνεύεται ἐκ τῆς τοποθεσίας τῆς κωμοπόλεως, ἥτις ὄντως κεῖται ἐντὸς βαθέος τόπου, χωριζομένου ὑπὸ χιμάρου κατωφεροῦς ὀνομαζομένου *Κουροῦ-τσάλ*. Ἐνταῦθα οἰκοῦσι 300 χριστιανικαὶ οἰκογένειαι καὶ 40 τουρκικαί. Ἡ ἡμετέρα κοινότης διατηρεῖ δημοτικὸν σχολεῖον μετὰ 100 παιδίων, δύο τάξεις τῆς μέσης παιδείσεως ἐκ μαθητῶν 10, καὶ παρθεναγωγεῖον φοιτῶμενον ὑπὸ 40 κορασίων. Κεντρικὴ δὲ ἐκκλησία εἶνε ἡ τῶν *Εἰσοδιῶν τῆς Θεοτόκου*, ἥτις παλαιὰ οὖσα μαρτυρεῖ ἐπαρκῶς τὴν βυζαντινὴν αὐτῆς καταγωγὴν. Πλὴν ταύτης εὐρηνται ἐνταῦθα καὶ τέσσαρα παρεκκλήσια κεῖμενα εἰς διάφορα μέρη τοῦ χωρίου, ἥτοι τὸ τοῦ ἁγίου Γεωργίου, τὸ τοῦ προφήτου Ἡλιοῦ, τὸ τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου καὶ τὸ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου.

Ὁ κ. Heuzey σημειοὶ τρεῖς ἐπιγραφὰς ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ μετὰ πληροφοριῶν προδιδουσῶν ὅτι δὲν ἐπεσκέφθη ἴσως τὴν Τσατάλτζαν. Οὕτως ἐν ἀριθ. 69 (σελ. 139 = C.I.L., ἀριθ. 663) λέγει· «Tchaltadja. Dans une maison. Fragment». Καὶ πάλιν «ce minime fragment, débris d'une plaque de sarcophage». Τούναντιον, ἡ ἐπιγραφή αὕτη ἐγκεχάρακται ἐπὶ μιᾶς τῶν δύο μακρῶν πλευρῶν ἐντελοῦς σαρκοφάγου μήκους 2^μ, 10 ἐκ., κατακειμένου ἐν τῇ αὐλῇ τῆς οἰκίας τοῦ Κωνσταντίνου Καπουτζῆ. Ἡ ἐπιγραφή λοιπὸν εἶνε ἐντελής. Ὑπ' ἀριθμοῦς δὲ 70—72 σημειοὶ τρία fragments, ὧν τὸ πρῶτον δὲν ἴδυνήθην ν' ἀνεύρω· τὸ δεύτερον, ἑλληνικόν, ἀναγινώσκειται ἐπὶ μαρμάρου (μῆκ. 0,90· ὕψ. 0,30) ἐκτισμένου

ὡς βαθμίδος τοῦ κονακίου τοῦ ἐν Τζατάλτζα τσιφλικίου Ραχούτ-μπέη. Ἐν τῇ 1 γραμμῇ διακρίνω καλῶς τὴν γενικὴν **ΣΥΝΤΡΟΦΟΥ**, καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ μᾶλλον **ΘΗΚΗΝΕ**. Τὸ δὲ τρίτον fragment, ὅπερ ὁ κ. Heuzey γράφει **PVIC**, ἀπαντᾷ ἐπὶ πλακὸς μαρμαρίνης ἐντετειχισμένης ἐξωθεν τῆς πύλης τοῦ τσιφλικίου. Τὰ στοιχεῖα μέγιστα καὶ ἀραιὰ ὄντα ἔχουσιν ὧδε· **P V F O**· δὲν εἶνε δὲ δύσκολον ν' ἀναγνωρίσωμεν ὧδε τὴν δοτικὴν **R V F O**. Τὰ ἄνω ἄκρα τῶν στοιχείων, κεκομμένα ὄντα, ὑποτιθέασιν ὅτι ἐνταῦθα ἔληγε μεγάλη λατινικὴ ἐπιγραφή.

Ἐτερον τεμάχιον εὔρον κάγω ἐν τῇ αὐτῇ τῆς οἰκίας Γεωργίου Τσόγγα, ἐπὶ μαρμαρίου μήκ. 0,77, ὑψ. 0,30.

A·SIBI·ET·CLODIA///

Ὁ Heuzey ὑπ' ἀριθ. 65 (σελ. 137) ἐκδίδωσιν ἀξιόλογον ἐπιγραφήν περὶ ἧς γράφει οὕτω· «Dans l'église. Sur une stèle de pierre décorée de grossiers bas-reliefs». Ἡ στήλη αὕτη τετράπλευρος οὔσα (ὑψ. 1,70· πλ. 0,53· πᾶχ. 0,27) ἐντετειχίσται ἐξωθεν τῆς τελευταίας πρὸς δ. πυλίδος τῆς ἐκκλησίας τῶν Εἰσοδίων, οὕτως ὥστε ἀποτελεῖ ἀκριβῶς τὴν ἐτέραν τῶν παραστάδων αὐτῆς. Ἀνακριθεὶς ἐπίσης, ὅτι μεταξὺ τῶν στίχων 3-4 ὑπάρχει «cavalier lancant le javelot». Ἡ ἐπιγραφή δὲν εἶνε κεχωρισμένη, ἀλλ' ἄνωθεν αὐτῆς ὑπάρχουσι δύο στέγαι (étages), ὧν ἡ μὲν πρώτη (ἡ ἀνωτέρω) παρίστησιν ἐντὸς τετραγώνου σχήματος τὸν θρᾶκα ἰππέα συνοδουόμενον ὑπὸ κονὸς καὶ ἐμπροσθεν αὐτοῦ δένδρον καὶ κάπρον, ἡ δὲ ἐτέρα τρεῖς προτομάς ἀνδρικές, παριστώσας ἀναμφιβόλως τοὺς ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ἀναφερομένους. Ἀλλὰ καὶ αὕτη ἡ ἐπιγραφή κακῶς ἀντεγράφη, διότι ἐν τέλει τῆς πρώτης γραμμῆς ἀντὶ **BP** ἀναγινώσκωμεν **BB** (= δις Ββζου), ἐν τῇ 7 γραμμῇ **MHM-C**. Τὸ οὐσιωδέστερον δὲ λάθος ἐγένετο ἐν τῇ 2 γραμμῇ, ἔνθα ὁ Heuzey ἀνέγνω *Ochrius* καὶ *Promptus* ἀντὶ **ΒΗΣΠΡΟΠΤΟΣ ΟΥΡΙΝΟΣ** κτλ. Τὸ μὲν πρῶτον ὄνομα ἀναγνωστέον *Βήσπροπτος*, τὸ δὲ δευτέρον ἐγένετο ἀφορμὴ κακῆς γραφῆς γεωγραφικοῦ ὀνόματος. Ὁ ἐκδὸς γράφει ἐν σελ. 138. «Le mot *Ochrius*, qu'il faut peut-être écrire *Ochrius*, a tout l'aspect d'un adjectif géographique, analogue à *Δατηνός*, que nous trouvons aussi sous la forme *Δατηνός*. Cet éthnique prouverait l'e-

xistence d'une antique bourgade, nommée probablement *Okhra*, qui s'élevait sans doute sur l'emplacement de *Tchaltadja*». Καὶ πάλιν κατωτέρω· «Pour le nom géographique, *Okhra*, on pourrait citer le sommet d'*Ocra* dans les Alpes Carniques et le mot *ocris* qui voulait dire *montagne* dans les dialectes de l'Italie centrale, si la situation du village moderne sur des buttes de terre ne s'accordait mieux peut-être avec le sens du mot grec ὄχρα, qui désigne cette terre jaune que nous appelons de l'ocre». Δυστυχῶς πᾶσα ἡ ἐτυμολογικὴ αὕτη ἔρευνα, εἰσχωρήσασα καὶ ἐν τοῖς τοῦ *Dumont Mon. et inscript. fig. de la Thrace* (σ, 67), ἐκμηδενίζεται διὰ τῆς πραγματικῆς γραφῆς **ΟΥΡΙΝΟΣ**. Ὅτι δὲ τοῦτο τοπικὸν εἶνε ἐπίθετον, φαίνεται μοι ἀναμφισβήτητον· ἀλλ' ἂν ἐφαρμοζήται εἰς τὴν θέσιν Τσατάλτσας ἀδυνατῶ ν' ἀποφανθῶ, οὐδεμιᾶς πρὸς τοῦτο βεβαίας ἢ καὶ πιθανῆς ἀποδείξεως προκειμένης.—Ἐπίσης τὸ θηλυκὸν ὄνομα **ΜΕΛΓΙΑ** οὕτως ἀναγινώσκειται. οὐδενὸς ἴχνος ἐτέρου γράμματος ὑπάρχοντος κατόπιν· διὸ γραπτέον ἀπλῶς καὶ τῇ μητρὶ *Μελγιδ*· τὸ ὄνομα δὲ τοῦτο εἶνε πάντως ξενικόν. Καὶ ἐν τῇ τελευταίᾳ γραμμῇ ἀναγνωστέον **ΕΠΟΡC///N** (=ἐπόρσαν).—Ἀτελὲς ἀντίγραφον τῆς αὐτῆς ἐπιγραφῆς εὑρήται καὶ ἐν τῷ βιβλίῳ Σ. Μερτζίδου σελ. 47, ἀριθ. 20. Τὸ δὲ ἡμέτερον ἀντίγραφον, οὗ τὸ ἀποτύπωμα ἐνταῦθα παραλείπομεν ἐγένετο ἐπὶ τόπου καὶ τῇ βοηθείᾳ ἐκτυπώματος, ὅπερ κέκτημαι.

Ὁ κ. Μερτζίδης ἐν σελ. 46 ἀναφέρει ὅτι ἀπρὸ δωδεκαετίας περὶ τὸ παρὰ τὸν ἄγιον Γεώργιον νεκροταφεῖον» εὑρέθησαν, πλην μιᾶς λατινικῆς ἐπιγραφῆς ἔτι καὶ νῦν σωζομένης, αἱ ἐπόμεναι δύο, ὧν τὴν ὑπαρξιν διεβεβαίωσάν μοι καὶ τινες τῶν κατοίκων.

- 1) **ΜΗΝΟΔΩΡΟΝΣΩΣΘΕΝΟΥΣ
ΕΥΕΡΓΕΤΗΝΟΔΗΜΟΣ
ΕΚΤΩΝΙΔΙΩΝ**
- 2) **ΗΠΟΛΙΣΤΟΝΕΑΥΤΗΣ
ΣΩΤΗΡΑΓΛΥΚΩΝΑ**

Σημειῶ ὅτι τὸ νεκροταφεῖον τοῦτο ἐπὶ ὑψηλοῦ τόπου κείμενον φαίνεται ἐγκρύπτον καὶ τῆς ἐθνικῆς, ὡς μαρτυροῦσιν οἱ συνεχῶς ἐξαγόμενοι ἐνταῦθα λίθοι, καὶ ἰδίᾳ τὸ κέλυ-

μα σαρκοφάγου (μήκους 1,70) σχήματος γω-
νιώδους, αποτελούντος δύο πλευράς μετά άκρω-
τηρίου εις έκαστον τών τεσσάρων άκρων. Έπι

τῆς μιᾶς δὲ πλευρᾶς ἀναγινώσκειται ἡ ἐπομέ-
νη ἐπιγραφή, ἧς κέκτημαι καὶ ἐκτύπωμα.

NAEVIVS.SYMPHORVS.VI VIR.AVG.AN.XI.
BVRRENA.NICE.AN.XXX.H.S.S.NAEVIA
SYMPERVSA.PARENTIBI C.

*Naevius Symphorus vivir aug(ustalis) an. xi.
Burrena Nice an. xxx. h(ic) s(iti) s(unt). Naevia
Sympherusa parentibi c(arissimis).*

Ἀπὸ τῆς Τζατάλτζας μετέβην εἰς ἕτερον
χωρίον καλούμενον Edrenetjik, οὗ ἡ θέσις ση-
μειοῦται ἐν τῷ αὐστριακῷ χάρτῃ (ἀριθ. 13
Xanthi). Τὸ ὄνομα τοῦτο ὑποκρύπτει πιθα-
νῶς τὴν ἐνταῦθα ὑπαρξίν ἀρχαίας ἀγνώστου
πολίχνης, τετιμημένης τῷ ὀνόματι τοῦ αὐτο-
κράτορος Ἀδριανοῦ. Ἡ ἀρχαιότης τῆς θέ-
σεως ταύτης εἶνε ἀναμφισβήτητος· διότι τῷ
1884 ἐπὶ ὕψηλοῦ τόπου, ἀνασκαφῶν γενο-
μένων πρὸς εὔρεσιν λίθων διὰ τὴν ἀνοικοδο-
μὴν τῆς ἐκεῖ ἰδρυμένης ἐκκλησίας τοῦ ἀ-
γίου Νικολάου, ἐξεχώσθησαν πάμπολλα ἐνε-
πίγραφα μάρμαρα, ἅτινα οἱ λιθοξόοι ἀποξέ-
σαντες ἐχρησιμοποίησαν ὡς παραστάδας τῶν
θυρῶν καὶ τῶν παραθύρων τοῦ ναοῦ(!) Οἱ
πρόκριτοι τοῦ χωρίου, ἀμαθεῖς ὄντες, διεβε-
βαίωσάν μοι τὸ εὔρημα τοῦτο, προστιθέντες
μάλιστα, ὅτι περὶ τὰ τεσσαράκοντα μάρμαρα
ἔφερον γράμματα φραγκικά. Οὐδὲν ἕτερον ἠ-
δυνήθηνα ν' ἀνεύρω ἐνταῦθα ἢ μικρὰν λάρνακα
εἰς τὸ γνωστὸν ἐκεῖ πηγάδι, φέρουσαν ἐπὶ
μιᾶς πλευρᾶς τὴν λέξιν

Τ Ο Π Ο Σ

ἐν ἣ σημασίᾳ ἀπαντῶμεν ταύτην ἐν ἀρχαίαις
χριστιανικαῖς ἐπιτυμβίους ἐπιγραφαῖς.

Ἐντεῦθεν ἀνέκαμψα εἰς Δοξάτον, ἐκείθεν
δὲ μετέβην εἰς Καβάλλαν διελθὼν τὰ ἑρείπια

τῶν Φιλίππων, ἅτινα διαχωρίζει εὐρεία καὶ
κανονικὴ στρατιωτικὴ ὁδὸς ἀπὸ Καβάλλας εἰς
Δράμαν ἄγρουσα. Ἐνταῦθα, ἀναπαύσεως μόν-
ον χάριν, διέμεινα ἡμίωρον, καθ' ὃ ἠδυνήθηνα
ν' ἀνεύρω ἀκεραίαν τὴν παρὰ Heuzey σ. 92,
ἀριθ. 43, ἐπιγραφὴν. Ἡ δὲ 44 (σ. 93) δὲν εὐρί-
σκεται πλέον σῶα· μόνον δύο τεμάχια αὐτῆς
ἀνεῦρον

1. 2.

γρ.1-3. I LI
V R I O N γρ.4-5 V R s o r] o r [i
D A O F i G a r] o f i [i o

Εἶδον καὶ τὴν 45 ἐπιγραφὴν ἔχουσαν μάλ-
λον ὧδε·

A
/// ΔΙΑ
—
/ ΟΣ
/// ΣΤΗ
/// Μ·Χ

Τὸ μάρμαρον ἔχει ὕψ. 1,90 καὶ πλ. 0,25.

A. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΚΕΡΑΜΕΥΣ.

Διορθώσεις τινὲς εἰσὶν ἀναγκαῖαι ἐν τῇ ἀναγραφῇ ἐνίων πλαστικῶν μνημείων, ἃς καὶ ἀναβάλλω
μετὰ δευτέραν ἐπίσκεψιν τῆς Σηλυβρίας καὶ Ραιδεστοῦ. — Ἐν σελ. 73, ἀριθ. 2, γράφω χ έ ρ ε σ θ α ι, ὡς
ἐν τῷ κειμένῳ. — Σελ. 8 γρ. ἀ π ό λ ο ι τ ω, ὡς ἐν τῇ ἐπιγραφῇ. — Σελ. 83, ἀριθ. 7. Ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη
εἶνε λίαν ἐφαρμένη. — Ἐν Πίν. Γ', ἀριθ. 6, γραμμῇ 4, γράφω Y I O C B A. — Ἐν σελ. 101 ἐν τῷ πρώτῳ
ξυλογραφήματι, γραμ. 3, ἀνάγνωθι T H C N I K O M H (δέιας).

ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΑΙ

ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΟΣ.

(*"Ορα τὸν 5' πίνακα).*

(*Ἀνεγνώσθη ἐν τῇ ᾠῇ συνεδριάσει τοῦ Συλλόγου).*

[+] † † Τοῦτος [ὁ το]πος ἐν ᾧ ἐκτεθῆ ο
 ἅγιος *Ἰω(άννης)* ο *της Πέτρας*· και *ἦξεν* το ο
Καμαχενος ο *κυρ Θεόδωρος* απε την *κρημ*
Ερηνην την Τζαρη[χι]τησαν την ἀφεν τοῦ[κα]
ἀπὸ τον ἀδε.λφῶν του τόν Καμαχενόν ἢς αγο
ράν εις τους ἐξῆς και ἀπαρτα και. . . δια
πε[ρ]α ο κυρ (ρ)Γρηγόρις και ο κυρ Νηκῆτας
και [ἐπ]ουλησαν τω ἐμὲν παπαι Βασιλειν των
Θαθαλαρων καθος και ητο εις τ[ο]υς ἐξῆς και
ἀπαρτα ἀγατολῆν και [δ]ουσιρ ούργιας τρις
και σπηθαμάς τρις, ἀρτων και μενσιθρια ουρ
γιας ιβ'. και μαρτηρων τῶν εκησαι τηχόντων.
Η δοῦλη τοῦ ἁγίου ημῶν αυθέντου και βασι
λεος του μεγάλου Κομνηνοῦ, Θεόδωρος ο
Τζ[α]νιχῆτες και Γρηγορίου του Καμαχενοῦ
τοῦ ἐξ[α]δέ.λφου αυτοῦ· και Γεωργίου του Τορ
κοποῦλου και Θεοδοσί τοῦ Ααρῶν, και Θεο
δώρου τοῦ Αάτζη και ἐτέρ[ω]ν πολ[ύ]ων μαρ
τήρων. Και ἐκτίσθε ἐκ βοθρου και εισθορήθε
ο ραος τοῦ τιμιου προφήτου προδρ(ό)μου (και)
βαπτηστου Ἰω(άννου) τῆς Πέτρας, ἐξ επιτροπῆς
και μόχθου ἐμοῦ ἱερο(μορ)άχ(ου) Βαρναβα τη
επονομια Θαθλ. Ετους 5ωδ', ἰνδικτιῶνος δ'.

Ἡ ἐπιγραφή αὕτη ἀναγινώσκειται ἐπὶ μέ-
 λανος λίθου ἐκτισμένου εἰς τοιχίον (πιθανῶς
 in situ) τοῦ κατὰ τὴν συνοικίαν Ἐξώτειχα
 ἠρειπωμένου ναυδρίου τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ
 Προδρόμου. Ἡ μεταγραφή ἐγένετο ἐπὶ τόπου
 καὶ τῇ βοηθείᾳ δύο ἐκτυπωμάτων μου, ἐξ ὧν
 παρεσκεύασα καὶ τὸ ἐν τῷ 5' πίνακι (ἀριθ. 1)
 πανομοιότυπον ἀπόγραφον, ἐν ᾧ ἐσημειώθησαν
 καὶ τινες τόνοι, οἱ διακρινόμενοι· τῶν λοιπῶν
 δὲ λέξεων οἱ τόνοι καὶ τὰ πνεύματα δὲν δια-
 κρίνονται ἕνεκα τοῦ πωρώδους τοῦ λίθου. Αἱ
 δὲ παρατηρούμεναι ἰκαναὶ ἀνορθογραφαὶ ὑπάρ-
 χουσιν ἐπὶ τοῦ λίθου· τοῦθ' ὅπερ δὲν εἶνε ἀσύν-
 ηθες οὔτ' ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς, οὔτ' ἐν τοῖς
 πρωτοτύποις πολλῶν περισωθέντων ἐκκλησια-
 στικῶν τε καὶ ἀστικῶν ἐγγράφων. Ἐκ τῶν
 ἀνορθογραφικῶν δὲ τούτων διορθοῦνται ἐνταῦθα

αὶ ἐπόμεναι· Γρ. 1 ἐκτίσθη, εἶχεν, κυρὰ. 2
 ἀδε.λφόν του, εἰς ἀγοράν. 3 Νικήτας, [ἐπ]ου-
 λησάν το, τὸν Θαθαλαρόν καθῶς. 4 ούργιας
 τρεῖς, σπιθαμὰς τρεῖς. 5 μαρτήρων τῶν ἐκει-
 σε τηχόντων. Οἱ δοῦλοι, βασιλέως, Κομνη-
 νοῦ. 6 Γρηγορίου Τορκοπούλου. 7 μαρτήρων
 καὶ ἐκτίσθε, ἰσθορήθε. 7 βαπτιστοῦ. 8 ἐπω-
 νυμία.

Τὸ κείμενον τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης εἶνε
 ἀξιοσημείωτον ὑπὸ γλωσσικὴν ἔποψιν· διότι
 τῆς ἔτι καὶ νῦν ἀκμαιοτάτης τραπεζουντίας
 διαλέκτου ἀρχαῖα γραπτὰ κείμενα γινώσκον-
 ται πᾶν ὀλίγα. Ὁ γραμματικὸς δύναται νὰ
 συναθροίσῃ ἴχνη τινὰ τῆς ἀρχαίας διαλέκτου
 ἐκ τε τοῦ χρονικοῦ τοῦ Παναρέτου καὶ ἐξ ἄλ-
 λων κειμένων περισυλλεγέντων ὑπὸ τοῦ Fal-
 lmerayer ἐν τοῖς Original-Fragmente, Chro-
 niken, Inschriften und anderes Materiale
 zur Geschichte des Kaiserthums Trapezunt
 (Abhandlungen der III Classe d. Ak. d.
 Wiss. III Bd. Abth. III καὶ IV Bd. Abth. II).
 Πλείονα λείψανα εὑρῆνται ἐν ἀνεκδότοις ἐγ-
 γράφοις, δημοσιευθησομένοις ἐν τοῖς ἐμοῖς Ἐλ-
 ληνικοῖς Ἀνεκδότοις.

Τὸ κείμενον τῆς ἐπιγραφῆς δὲν εἶνε (κυρίως
 εἰπεῖν) ἀντίγραφον πρατηρίου ἢ ἀφιερωτηρίου
 ἐγγράφου. Θεόδωρος ὁ Καμαχενός, χάριν εὐλα-
 βούς πόθου τοῦ ἱερέως Βασιλείου πρὸς ἴδρυσιν
 ναοῦ εἰς μνήμην τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προ-
 δρόμου, ἐπώλησε τοῦτῳ τοπίον ἀνήκον αὐτῷ
 ἐξ ἐμμαρτύρου ἀγορᾶς. Ἡ πράξις ἐγένετο παρ-
 ρησίᾳ μαρτύρων καὶ αὐτοκρατορικῶν ὑπαλλή-
 λων. Ὁ ἱερεὺς δὲ Βασίλειος, νόμιμος κύριος γε-
 νόμενος τοῦ τοπίου, ἀνέθετο, πρὸς ψυχικὴν αὐ-
 τοῦ σωτηρίαν, τῷ συγγενεῖ ἢ υἱῷ αὐτοῦ Βαρ-
 νάβῃ τῷ ἱερομονάχῳ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ σκο-
 ποῦ τῆς ἀγορᾶς, τουτέστι τὴν ἴδρυσιν καὶ σύ-
 στασιν τοῦ ναοῦ, οὗ τὰ εἰρήπια σώζονται ἔτι
 καὶ νῦν. Πάσης δὲ τῆς ὑποθέσεως ταύτης προ-
 ηγήθη, φαίνεται, νόμιμος ἐγγράφος πράξις, ἦν,

πρὸς αἰδιον μνήμην, μετέγραφεν ὁ ἱερομόναχος Βαρνάβας, μεταβαλὼν μὲν μόνον τὰς ἀρχικὰς αὐτῆς λέξεις, διατηρήσας δὲ καὶ τὴν ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῆς τυπικὴν τῆς ἁγίας Τριάδος ἐπίκλησιν συμβολικῶς, ὅ ἐστι διὰ τῶν ἐν ἀρχῇ τοῦ λίθου κεχαραγμένων τριῶν σταυρῶν. Πιθανώτατα δὲ ὅτι συνετάχθη ταυτοχρόνως, ἢ καὶ μετέπειπα, καὶ ἑτέρα ἔγγραφος πρᾶξις, ἐπιτροπικὴ δηλονότι γραφή, δι' ἧς ἀνετέθη τῷ Βαρνάβᾳ ἡ ἐκτέλεσις τοῦ πόθου τοῦ ἱερέως Βασσιλείου. Ἐκ ταύτης δὲ τῆς πιθανώτατα προηγηθείσης πρᾶξεως ἀρυσάμενος ἐνεχάραξεν ὁ Ἰωάσαφ μόνον τὴν οὐσίαν τῆς ἐπιτροπικῆς.

Περὶ τινων δὲ τῶν ἐγγεγραμμένων οἰκογενειακῶν ὀνομάτων σημειῶ τὰ ἐπόμενα. Ἡ Ἐρῆνη ἐπωνυμείται Τζανι[χ]ησα, ὡς καὶ ὁ βασιλικὸς μάρτυς Θεόδωρος ὁ Τζανιχῆτες. Τὸ ἐπώνυμον τοῦτο, κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦ Παναρέτου, ἔφερον διάφοροι ἐπίσημοι ἄνδρες τῆς αὐτοκρατορίας Τραπεζοῦντος. Ἐν ἔτει 1343, παραλαβόντος τὴν βασιλείαν Μιχαήλ, υἱοῦ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Β', διωρίσθη μέγας κοροσταυλὸς Τζανιχῆτης ὁ Στέφανος (§ 13 ἐκδ. Fallmerayer). Ἐν ἔτει 1351 ἦν πικέρρις Ἰωάννης ὁ Τζανιχῆτης (§ 17), ἐν ἔτει δὲ 1349, ναυμαχίας γενομένης πρὸς φραγκικὰ κότεργα, ἐφονεύθη σὺν ἄλλοις ἐπισήμοις ἀνδράσι καὶ κύρ Μιχαήλ ὁ Τζανιχῆτης (§ 13). Ἐν ἔτει 1340, κρατησάσης τὴν βασιλείαν Εἰρήνης τῆς Πα-

λαιολογίνης, ἐγένετο στάσις, ἧς μετέσχεν ὁ μέγας στρατοπεδάρχης Σεβαστὸς ὁ Τζανιχῆτης (§ 10), περιορισθεὶς ὕστερον σὺν ἄλλοις ἄρχουσι εἰς τὰ Λιμνία, ἔνθα καὶ ἀπεβίω. Πρὸς τὴν ἰσχυρὰν τῶν Τζανιχῆτῶν οἰκογένειαν εἶχε πάντως σχέσιν τὸ τῆς κυρᾶς Ἐρῆνης γένος, ὅπερ ἦν ἐπίσης ἰσχυρόν, ὡς τεκμαιρόμεθα ἐκ τοῦ εὐγενοῦς τίτλου ἀφεντοῦ. Εἶχε δὲ ἡ οἰκογένεια αὕτη μεταναστεύσει ἐκ τοῦ Κάστρου Τζάνιχας, μνημονευομένου ὑπὸ Παναρέτου, ὡς κρατηθέντος ἀνάρχῳ χειρὶ παρὰ τοῦ προμνησθέντος Ἰωάννου τοῦ Τζανιχῆτου (§ 17).—Ὁ πρῶτος κτήτωρ τοῦ πωληθέντος τόπου ὠνομάζετο Θεόδωρος ὁ Καμαχενός, ὁ δὲ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἀπλῶς Καμαχενός, κατωτέρω δὲ ἀναφέρεται ὡς βασιλικὸς μάρτυς Γρηγόριος ὁ Καμαχενός, ἐξάδελφος τοῦ ἐν τῇ αὐτοκρατορικῇ ὑπηρεσίᾳ συναδέλφου του Θεόδωρου τοῦ Τζανιχῆτου. Καὶ ἡ τῶν Καμαχηνῶν οἰκογένεια, μεταναστεύσασα ἐκ τῆς Καμάχου (τανῦν Καμάχ) ἦν ἐπίσημος ἐν Τραπεζοῦντι, ὡς φαίνεται παρὰ Παναρέτῳ (§ 10), μνημονεύοντι ἐν τῇ κατὰ τῆς βασιλείσης Εἰρήνης τῆς Παλαιολογίνης στάσει καὶ τοῦ ἀρχοντος Καμαχηνοῦ, συνεργούντος τῇ μερίδι, ἣ προσεκολλήθη σὺν ἄλλοις ὁ μέγας στρατοπεδάρχης Σεβαστὸς ὁ Τζανιχῆτης.

Ἡ δ' ἰνδικτιῶν τοῦ (ἀπὸ κτίσεως κόσμου) ἔτους 6814 συμπίπτει ἀκριβῶς τῷ 1306 ἔτει μ. Χρ.

Σημειώσεις τινὲς εἰς προεκδομένας ἐπιγραφὰς τῆς Τραπεζοῦντος.

Ὁ Fallmerayer ἐν τῇ VII ἐπιγραφῇ (Orig. Fragm. I, σ. 104), γραμμῇ 5, ἀναγινώσκει ὁ Κομνηνανός· σημειοὶ δὲ ὅτι οὕτως ἔχει καὶ ὁ λίθος, τοῦθ' ὅπερ εἶνε ἀληθές, ὡς διαβεβαιούμαι ἐξ ἑτέρου ἀντιγράφου. Πάντως ὁμοίως δέον νὰ διορθώσωμεν εἰς Κομνηνάνθης, κατὰ τὸ πορφυράνθης παρὰ G. Perrot, Exploration σ. 18 ἀριθ. 12.

Ἐν σελ. 75-76 τοῦ ἀρχαιολογικοῦ παραρτήματος ΙΕ' τόμου τοῦ Ἑλλην. Φιλολογικοῦ Συλλόγου κατεχωρίσθη ἐπιγραφή τῆς Τραπεζοῦντος, ἀναγνωσθεῖσα τῇ βοηθείᾳ τηλεσκοπίου. Τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης κάλλιστον πανομοιότυπον ἀντίγραφον ἐδημοσιεύθη πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἐν τοῖς τοῦ Fallmerayer Original Fragmente I, σ. 103, ἔνθα ἀντὶ πουρτίου ἀναγινώσκεται ὀρθῶς πουρτζίου, ὡς διαβεβαιούμαι καὶ ἐξ ἀπογράφου (1873) τοῦ Πέτρου Μιχαηλίδου· ὁμοίως δὲ ὀρθὴ εἶνε καὶ ἡ

γραφή ἐπιστάτες (ἀντὶ ἐπιστάτ[η]ς), οὕτως ἔχουσα ἐπὶ τοῦ λίθου κατὰ τὴν παρὰ Τραπεζοῦντιοῖς δημοτικὴν αὐτῆς χρῆσιν. Ἐν τῷ 4 στίχῳ ἀναγνωστέον, κατὰ τὸ ἀντίγραφον τοῦ Fallmerayer, οὐ σκέπει Θεὸς τὸ κράτος κτλ. Ὁ αὐτὸς παρὰ τὸ ἀπλοῦν ὄνομα τοῦ ἐπιστάτου Κωνσταντῖνος προστίθησι τὸ ἄρθρον ὁ, μεθ' ὃ λείπει τὸ ἐπώνυμιον. Ὁ Π. Μιχαηλίδης σημειοὶ περὶ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης τὰ ἐπόμενα· «Ἐπὶ τιτανολίθου προσηρμοσμένου ἐπὶ πύργου ὑψομένου πρὸς τὸ ΝΔ τῆς γεφύρας τῆς ἐνούσης τὰ σκέλη τῶν τειχῶν Τραπεζοῦντος· ὑπὸ τοῦτον τὸν πύργον κείται ναῖσκος νῦν μεταβλημένος εἰς ἀποθήκην· ἀλλ' ἐν τούτοις εἰσέτι αἱ τοιχογραφαίαι ἀβλαβεῖς αἱ πλείσται διατηροῦνται». Ἐν τῇ εἰρημένῃ ἐπιγραφῇ γίγνεται μνεῖα τοῦ τίτλου «Περατίας ἀναξ», περὶ οὗ τὰ δέοντα ἐσημείωσεν ἤδη ὁ κ. J. Mordtmann ἐν σελ. 76 τοῦ προμνησθέντος παραρτήματος.

Τὸν τίτλον αὐτοκράτωρ. . . Περσείας ἀναγι-
νώσκομεν καὶ ἐπὶ κεφαλίδι τοῦ ὑπὸ τοῦ αὐτο-
κράτορος Ἀλεξίου ἀπολυθέντος τῇ μονῇ Σου-
μελᾶ χρυσοβούλλου λόγου (ἴδε Orig. Fragn.
I, σ. 87), ὡς καὶ ἐν τῇ ἐπομένῃ ἐπιγραφῇ, περὶ
ἧς ἐν τῷ ἀντιγράφῳ τοῦ Π. Μιχαηλίδου ἀναγι-
νώσκω τὴν ἀκολουθοῦν σημείωσιν.

Ἄ'Επὶ τῶν Δ τειχῶν τοῦ Δ σκέλους, κατὰ
τὴν ὀθωμανικὴν συνοικίαν Τραπεζοῦντος Νάρ-
μπαχτσσί. Τὰ γράμματά εἰσιν ἐκ πλίνθου
ἐρυθροῦ καὶ ἔχουσι μέγεθος 3 περίπου παλα-
μῶν. Ἐκατέρωθεν τῆς ἐπιγραφῆς ὑπάρχουσι δύο
τιτανόλιθοι πλάκες διεσφραμμένοι, αἵτινες πιθα-
νὸν τὸ οἰκόσημον τῶν Κομνηνῶν ἔφερον.

ΑΛΕΞΙΟΣ ΕΝΧΡΤΩΘΩΠΙΣΤΟΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ
ΚΑΙ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΠΑΣΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣΙΒΗΡΩΝ
ΚΑΙ ΠΕΡΣΕΙΑΣ ΜΕΓΑΣΚΟΜΗΝΗΣ

Ἀλέξιος ἐν Χρ(ωτῶ) τῶ Θ(ε)ῶ πιστὸς βασιλεὺς
καὶ αὐτοκράτωρ πάσης Ἀνατολῆς, Ἰβήρων
καὶ Περσείας ὁ μέγας Κομνηνός.

Ἐν σελ. 79 τῶν Orig. Fragn. II ὁ Fall-
meyaer σημειοὶ ἀτελέστατα ἐπιγραφὴν τινα
τοῦ ἔτους 1315, ἐν ἣ πιτεύει ὅτι ἀνεῦρε τὸ
ὄνομα τοῦ ἐν τῷ χρονικῷ τοῦ Παναρέτου μνη-
μονευομένου Δολίνου. Ἡ ἐπιγραφὴ εὕρισκεται
ἐντετειχισμένη ἐπὶ ἀρχαίου κτιρίου, ὅπερ χρη-
σιμεύει τανῦν ὡς βραφείον. Ὁ παρά τὴν θύραν
ἀριστερὸς τοῖχος σωζόμενος ἐν τῇ ἀρχικῇ του
καταστάσει συνίσταται ἐκ μαρμάρων, ὧν πολ-
λὰ φέρουσι ἐπιγραφάς, ἡδὴ δυσδιακρίτους κά-
τωθεν. Τῇ βοήθειᾳ ἐκτυπώματός τινος ἐσχε-
δίασα ἐν τῷ ζ' πίνακι ἀκριθέστερόν πως ἀντί-

γραφον τῆς εἰρημένης ἐπιγραφῆς, ἐν ἣ πρώ-
τον ἀναγινώσκειται τὸ τέλος κειμένου λήγον-
τος πιθανῶς εἰς [θεοφόρων] πατέρων καὶ φέ-
ροντος τὴν χρονολογίαν ταύτην *μηρί ιουλίω
ἰνδικτιῶνος ιε', ἔτους ζωι'* = 1302. Εἶτα ἀ-
ναγινώσκειται ἕτερα ἐπιγραφὴ, ἧς τὴν δευτέ-
ραν ἡμίσειαν γραμμὴν ἀδυνατῶ νὰ ἐνοήσω,
ἅτε τοῦ ἐκτυπώματός μου μὴ ἐπιτυχόντος ἐν-
ταῦθα ἐντελῶς. Διαβεβαιῶ ὅμως ὅτι οὐδόπως
διακρίνεται ὄνομα Δολίνω. Μετὰ δὲ τὴν ἀναγ-
καίαν ταύτην δήλωσις ἀναγινώσκω τὸ λοιπὸν
τοῦ κειμένου ὡς ἔπεται.

† *Μηρί νοεμβρίω, ἰνδικτιῶνος ιγ', ἔτους ζωκγ'.* . .

. ὡς ὅτι οἱ αἰοίδιοι βασιλεῖς, Ὑ

ἐποίησαν *μηρημόσνον* καὶ ἐπεριέκοψαν τὸ πάχος τῶν τ . . .

. . . . αὐτῶν ἀρτίος ἀνηρέθη πάλιν ἡ τοιαύτη δουλεία καὶ εκα . .

. . . . ποι]ει θέλημα ἢ βασιλεία μου, ἵνα εἶναι ἀκαταζήτητοι καὶ οἱ . .

. ον πάχος (ὀ)φείλ(ει) κληρονομοῦν τὰς ἀνωτέρω δηλουμένα[ς

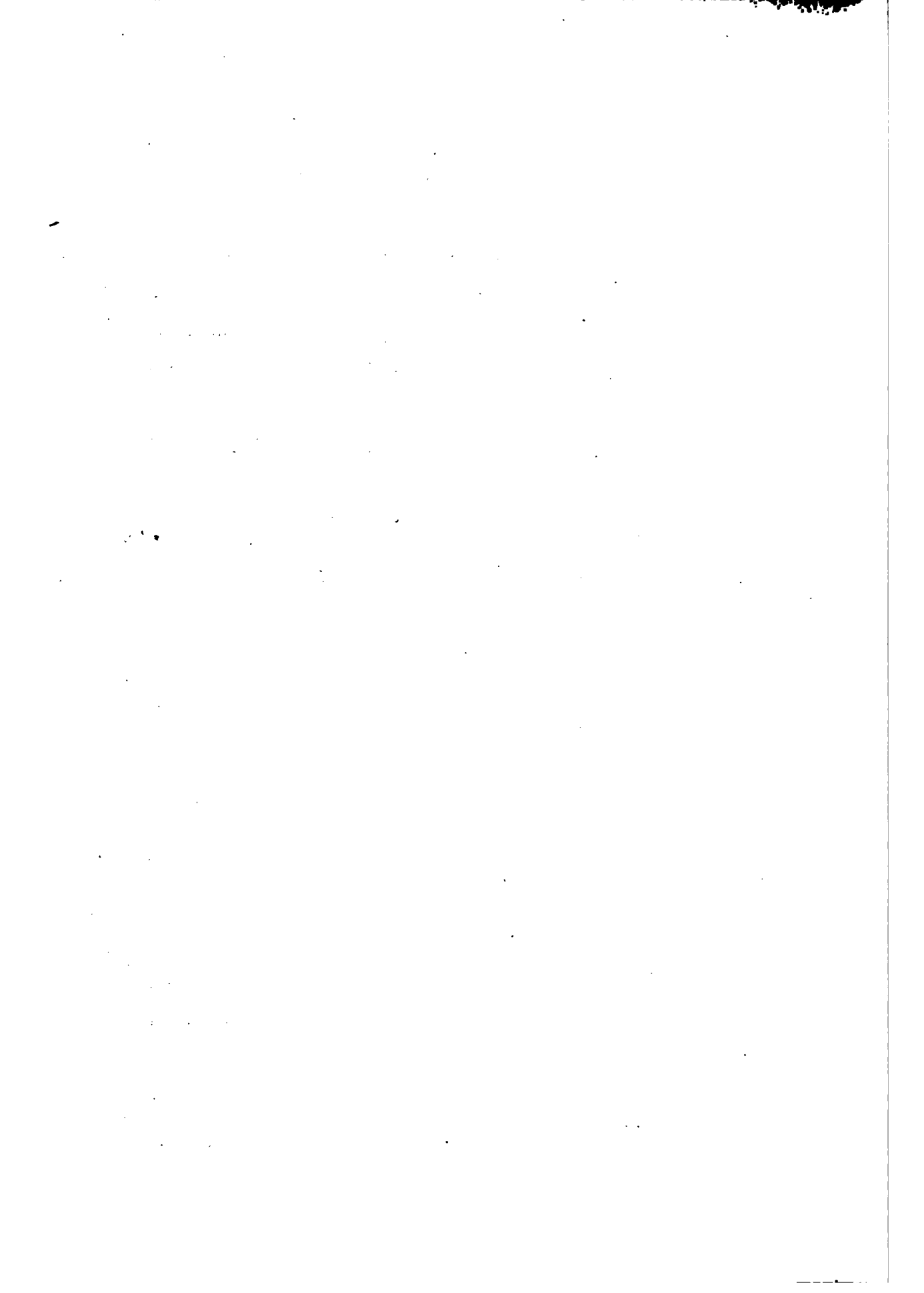
τῶν ἀ]γίων Πατέρων, καὶ ἡ μερὶς αὐτοῦ ἔστω μετὰ τοῦ προδότου Ἰουδά. *Εἰτις ἕταρ[ος . . .*

Σημειωτέον ὅτι πάντες οἱ τόνοι τοῦ πανομοιοτύπου κειμένου δὲν διακρίνονται ἐπὶ τοῦ ἐκ-
τυπώματός μου.

A. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΚΕΡΑΜΕΥΣ.

Πῖναξ Γ'

† † Τ ΑΒΤΩ ΚΗΡΑ ΘΕΗΝ ΤΩ ΤΞΑΗ
ΤΗΣ ΑΝΤ ΚΑ ΠΑΝ ΤΑ ΚΕΥΤΑ
ΔΙΑ ΤΩ Θ ΑΛΛΩΝ ΚΑΘ ΟΣΚΗ
ΤΟ ΓΟ Η Ε Ν Σ Ι Β Ρ Α Χ Ρ Π Α Σ Ι Β
ΚΥ Μ Δ Σ Τ Χ Η Ε Γ Α Λ Ω Κ Ο Η Ν Ι Ν Ω
Θ Ε Ο Β Γ Ξ Ξ Τ Ο Ρ Κ Ο Π Ξ Λ Ξ
Κ Ξ Θ Ξ Θ Ρ Ξ Κ Ξ Σ Θ Ο Ρ Ξ Ε
Ο Ν Α Ξ Ι Ε Ρ Ο Ξ Β Α Ρ Η Δ
Β

ΠΕΡΙ
ΤΩΝ ΕΝ ΣΥΡΙΑ, ΑΓΒΑΤΑΝΩΝ
(ΕΚΒΑΤΑΝΩΝ)

مدان

(Ανεγνώσθη ἐν τῇ ἸΚΘ' συνεδριάσει τοῦ Συλλόγου).

α' Αποκλαύσας (κατὰ τὸν Ἡρόδοτον) ὁ Καμβύσης καὶ περιημεκτήσας τῇ ἀπάσῃ συμφορῇ ἀναθρώσκει ἐπὶ τὸν ἵππον, ἐν νόῳ ἔχων τὴν «ταχίστην εἰς Σούσα στρατεύεσθαι ἐπὶ τὸν μάγον. Καὶ οἱ ἀναθρώσκοντι ἐπὶ τὸν ἵππον τοῦ κουλεοῦ τοῦ ξίφους ὁ μύκης ἀποπίπτει, «γυμνωθὲν δὲ τὸ ξίφος παῖει τὸν μηρόν. Τρωματισθεὶς δὲ κατὰ τοῦτο τῇ αὐτὸς πρότερον τὸν τῶν Αἰγυπτίων θεὸν Ἄπιον ἔπληξε, ὡς οἱ «καιρῆ ἔδοξε τετύφθαι, εἶρετο ὁ Καμβύσης ὅτι τῇ πολὶ οὐνομα εἶη. Οἱ δὲ εἶπαν ὅτι Ἄγβατάνα. Τῷ δὲ ἔτι πρότερον ἐκέχρηστο ἐκ Βουτούς πόλιος ἐν Ἀγβατάνοις τελευτήσῃεν τὸν βίον. Ὁ μὲν δὴ ἐν τοῖσι Μηδικοῖσι Ἀγβατάνοις ἔδοξε τελευτήσῃεν γηραιός, ἐν τοῖσι οἱ ἦν πάντα τὰ πρήγματα· τὸ δὲ χρηστήριον τοῖσι ἐν Συρίῃ Ἀγβατάνοις ἔλεγε «άρα. Καὶ δὴ ὡς τότε ἐπειρόμενος ἐπύθετο πτῆς πόλιος τὸ οὐνομα, ὑπὸ τῆς συμφορῆς τῆς «τε ἐκ τοῦ μάγου ἐκπεπληγμένος καὶ τοῦ τρώματος ἐσωφρόνησε, συλλαβῶν δὲ τὸ θεοπρόπιον εἶπε· «Ἐνταῦθα Καμβύσεα τὸν Κύρου «ἔστι πεπρωμένον τελευτᾶν». (Ἱστοριῶν Ἡροδότου τρίτη §. 64).

Ἡ περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Καμβύσου ἀφήγησις αὕτη τοῦ Ἡροδότου ἀνακριθῆς ἐξηλέγχθη ἐκ τῆς πρό τινων ἐτῶν ἀναγνωσθείσης καὶ ἐξηγηθείσης ἐκ Βαγιστάνου ἐπιγραφῆς. Ὁ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης συγγραφεὺς Δαρείος, ὅστις παντὸς ἄλλου κάλλιον ἔπρεπε νὰ γνωρίζῃ τὴν ἀλήθειαν, διακηρύττει ὅτι ὁ Καμβύσης νύτοκτόνησε (Βαγιστάνειος ἐπιγραφή ἐν στηλ. Α', κεφ. 11, § 10)· ἀλλὰ καὶ ὁ Κτησίας ἄλλως καὶ ἄλλαχού ἀφηγείται τὰ κατὰ τὸν θάνατον αὐτόν, ἐν οἷς λέγει· «Ἀφικόμενος δὲ (ὁ Καμβύσης) εἰς Βαβυλώνα, καὶ ξέων ζυλάριον μαχαίρα διατριβῆς χάριν παῖει τὸν μηρόν εἰς τὸν μῦν, καὶ ἐνδεκαταῖος τελευτᾶ, βασιλεύσας δυοῖν δέοντα εἰκοσι». (Κτησιῶν Περσικά, παρὰ Φωτίῳ, §. 12). Ὁ Κτησίας διαφωνῶν

οὕτω πρὸς τὰ ἐν Βαγιστάνῳ ὄρει ἀναγεγραμμένα φανερός ἐστὶν ἐψευσμένος ἐν οἷς λέγει ὅτι «ἐκ τῶν βασιλικῶν διφθερῶν, ἐν αἷς οἱ Πέρσαι «τὰς παλαιὰς πράξεις κατὰ τινα νόμον εἶχον «συντεταγμένας, πολυπραγμονῆσαι τὰ καθ' ἕκαστον καὶ συνταξάμενος τὴν Ἱστορίαν εἰς τοὺς «Ἕλληνας ἐξενεγκεῖν». (Κτησίας παρὰ Διοδώρῳ Β', κεφ. 32, §. 4).—Ἀδύνατον ὅτι ὁ Δαρείος ἄλλως παρέδωκε τὰ περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Καμβύσου ἐν τῆς Βασιλικαῖς διφθεραῖς, καὶ ἄλλως ἐπέγραψεν ἐν τῇ ἐπισήμῳ αὐτοῦ ἀνακηρύξει ἐν Βαγιστάνῳ.

Αἱ δὶχφοροὶ ὁμῶς αὐταὶ ἐκδόσεις περὶ τοῦ τρόπου τοῦ θανάτου τοῦ Καμβύσου μαρτυροῦσιν ὅτι ἡ ἀλήθεια ἦν οὐχὶ τοῖς πᾶσι γνωστή. Εἰκότως λοιπὸν συμπεραίνομεν ὅτι ἐσύμφερε τοῖς περὶ τὸν Καμβύσῃν μεγιστᾶσι ν' ἀποκρύψωσιν αὐτήν· δι' αὐτὸν δὲ τοῦτον τὸν λόγον καὶ ἡ ἐν Βαγιστάνῳ αὐθεντικὴ ἔκθεσις ἐν ἀμφιβόλῳ μοίρῃ δέον νὰ καταταχθῇ.

Κατὰ πιθανωτάτην εἰκασίαν δύναται τις συμπερᾶναι, ὅτι ὁ Δαρείος καὶ ἄλλοι εὐπατριδαὶ Πέρσαι χαλεπῶς φέροντες τὸν τυραννικὸν τοῦ Καμβύσου τρόπον, ὠφεληθέντες ἐκ τῆς εἰς ἀναρχίαν περιελθούσης καταστάσεως τῶν τότε πραγμάτων, θαρρυνόμενοι δὲ ἴσως καὶ ἐκ τῆς γενικῆς τοῦ στρατοῦ ἀγανακτήσεως διὰ τὰς πράξεις τοῦ παράφρονος βασιλέως, συννομόσαντες ἐφόνευσαν αὐτόν· πρὸς περικάλυψιν δὲ τοῦ ἐγκλήματος ἡ ἐν Βαγιστάνῳ ἀφήγησις περὶ αὐτοχειρίας τοῦ Καμβύσου ἐκηρύχθη ὑπὸ τῶν αὐτουργῶν ἐπισήμως οὕτω πρὸς τὰ πλῆθη.

Ἄλλὰ καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου ἀφήγησις προφανῆ φέρει τεκμήρια πρὸς ἀνακάλυψιν τῆς χώρας, ἐν ἣ αὕτη διεπλάσθη· πρῶτον διὰ τῆς ἀφηγήσεως ταύτης πληροῦται ὁ δοθεὶς τῷ Καμβύσῃ χρησμὸς ἐκ τοῦ Αἰγυπτίου χρηστηρίου τῆς πόλεως Βουτούς, καὶ δεῦτερον ὁ ἀσεβήσας κατὰ τοῦ Αἰγυπτίου θεοῦ ἐτρώθη ατῆ

αὐτός πρότερον τὸν τῶν Αἰγυπτίων θεὸν Ἄπιν ἐπληξε». Προφανῶς λοιπὸν ἢ τοὺς Αἰγυπτίους διπλῶς ἰκνοποιοῦσα ἀφήγησις αὕτη ἐν Αἰγύπτῳ διεσκευάσθη. Ἄνευ ὅμως ὑπάρξεως πόλεως ἐν Συρίᾳ, Ἀγβάτανα καλουμένης, καὶ ἀφορμὴ καὶ βᾶσις πρὸς κατασκευὴν αὐτῆς θὰ ἔλειπον. Ἄναμφίβολον λοιπὸν ὅτι κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Καμβύσου καὶ ἐπὶ Ἡροδότου, ἐν Συρίᾳ ὑπῆρχε πόλις ἢ μᾶλλον χωρίον ὁμώνυμον τῇ μηδικῇ πρωτευούσῃ Ἀγβάτανα. Ἐπειδὴ δέ, καθ' ἃ εἴρηται, ὑπ' Αἰγυπτίων διεπλάσθη ἡ ἱστορία αὕτη, δῆλον ὅτι τὸ ὄνομα τῆς πόλεως ταύτης ζητητέον ἐν Συρίᾳ κατὰ τὴν παρ' Ἀσianois μορφήν αὐτοῦ καὶ οὐχὶ κατὰ τὸν παρ' Ἑλλησι τοῦ ὀνόματος τύπον.—

Τὸ ὄνομα τῆς μηδικῆς πρωτευούσης παρὰ τοῖς Ἑλλησι συγγραφεῦσιν ἀπαντᾷ ὑπὸ τοῖς ἐξῆς τύποις: Ἀγβάτανα, παρ' Ἡροδότῳ, Κτησίᾳ καὶ Αἰσχύλῳ. Ἐκβάτανα καὶ Ὠκβάτανα, παρ' Ἀριστοφάνει. Ἀκβάτανα δὲ παρὰ Ξενοφῶντι.— Ἡ Ἀσiana τοῦ ἐν λόγῳ ὀνόματος μορφή, ὅπως ἀναγινώσκουσιν οἱ νεώτεροι ἐν ταῖς σφρηνοειδέσιν ἐπιγραφαῖς, ἐστὶν *Hamagata* (ἐν ἐπιγραφῇ Βαγιστάνου ἐν τῇ στήλῃ Β', κεφ. 13 § 8)· κατὰ δὲ τὴν νεωτέραν περσικὴν καὶ ἀραβικὴν προφορὰν *Hamadan* (هَمَدَان).

Οἱ Αἰγύπτιοι, παρ' ὧν ἔλαβεν ὁ Ἡρόδοτος τὴν ἐν λόγῳ ἀφήγησιν, ἐπλασαν αὐτήν, ὡς ἀνωτέρω ἰσχυρίσθη, διότι ἐγνώριζον ἐν Συρίᾳ πόλιν ὁμώνυμον τῇ μηδικῇ πρωτευούσῃ· δύσκολον δὲ νὰ κατατάξῃ τις ἐν μοίρᾳ σφαλιστῶν τὴν εἶδρσιν ταύτην, διότι ἀσφαλῶς νῦν γνωρίζομεν ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι ἐκέκτηντο ἀκριβεῖς καὶ ἀθηντικὰς περὶ Συρίας γεωγραφικὰς περιγραφὰς· οὐδὲ ἤθελον πλάσει λόγους, ὧν τὸ μυθῶδες εὐθὺς θὰ ἐξηλέγχετο διὰ τοῦ ἀνυποστάτου τοιαύτης πόλεως. Καὶ ὅμως ἀρχαῖοί τε καὶ νεώτεροι, ἐκτὸς ἐκείνων ὅσοι παρὰ τοῦ Ἡροδότου ἔμαθον, ἀγνοοῦσι πόλιν ἐν Συρίᾳ Ἀγβάτανα καλουμένην.— Στέφανος ὁ Βυζάντιος, ὅστις σημειοῖ ἄ Ἀγβάτανα πολίχιον Συρίας», ἐκ τοῦ Ἡροδότου ἔλαβεν αὐτό, διότι εἰς αὐτὸν παραπέμπει, μὴ εὐρίσκων δέ, κατὰ τοὺς αὐτοῦ χρόνους, πόλιν ἐν Συρίᾳ τοιοῦτον φέρουσαν ὄνομα προστίθισιν «Οἱ δὲ νῦν Βατάνειαν αὐτὴν καλοῦσιν». Ὁ αὐτὸς Στέφανος ἀναφέρει ὅτι ὁ Ἑλλάνικος (οὕτω διώρθωσεν ὁ Berkelius τὸ παρ' αὐτῷ ἀναφερόμενον Ἑλλάδιος, ὅπως ἐσημείωσε καὶ ὁ Sturz ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ ἐκδόσει τῶν Ἑλλανικοῦ ἀποσπασμάτων *Hellanic fragmenta*. Lips. 1827) ἀνέγραψε πόλιν Ἀκβάτανα διὰ τοῦ α ἀντί

διὰ τοῦ ε ἐν τῇ συγγραφῇ, ὑποτιθέμεθα, αὐτοῦ, ἧς ἡ ἐπιγραφὴ Ἐθρῶν Ὀρομασταί· ἐκ τοῦτου εἰκάζεται μὲν ἴσως ὅτι κατ' ἀλφabetικὴν σειρὰν συνελέχθη ἡ ἐν λόγῳ βίβλος, οὐδὲ ὅμως ἐκ τῆς περικοπῆς ταύτης ἐξίγεται καὶ ὅτι ὁ Ἑλλάνικος ἀνέφερε Συρίας πόλιν Ἀκβάτανα καλουμένην, ὅπερ ἤθελεν εἶσθαι ἀσφαλεστάτη περὶ αὐτῆς μάρτυρία· διότι ὁ συγγραφεὺς οὗτος δὲν ἐγνώρισε τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἡροδότου, καίτοι σύγχρονος αὐτοῦ τυγχάνων. (Βλέπε Ἀσωπίου Ἱστορίαν Ἑλλήνων Ποιητῶν καὶ Συγγραφέων ἐν σελίδι 299).— Ὁ αὐτὸς πάντοτε Στέφανος, ἐκ τινος Δημητρίου λαβὼν, παρατίθισιν ἄ Ἀγβάτανα διττά, τὰ μὲν Μηδίας τὰ δὲ τῆς Συρίας». Ὁ Δημήτριος οὗτος ἐστὶ βεβαίως ὁ Μάχνης, ὁ κατὰ τὸν πρῶτον μ. Χ. αἰῶνα ἀκμάσας καὶ συγγράψας μετ' ἄλλων καὶ περὶ Ὀμωνύμων πόλεων, σύγγραμμα μὴ περισωθέν, ἐξ οὗ δῆλον ὅτι παρέλαβε τὴν ἀνωτέρω περικοπὴν ὁ Στέφανος. Προφανῶς λοιπὸν καὶ ὁ Δημήτριος οὗτος, παρὰ τοῖς συγγραφεῦσι συλλέγων Ὀμωνύμων πόλεων ὀνόματα, ἐντυχὼν παρ' Ἡροδότῳ ἐσημείωσε τὰ τῆς Συρίας Ἀκβάτανα ταῦτα.

Τέταρτον περὶ τῆς πόλεως Ἐκβατάνων τῆς ἐν Συρίᾳ μάρτυρα φέρων ὁ ἐν λόγῳ λεξικογρογράφος τὸν Χάρακα προστίθισιν ὅτι, κατὰ τὸν τελευταῖον τοῦτον, ἡ πόλις αὕτη ἐστὶν αὕτη ἢ μετέπειτα ἐπικληθεῖσα Ἐπιφάνεια. Πιθανώτατον ὅμως ὅτι καὶ ὁ ἐκ Περγάμου ἱερεὺς τε καὶ φιλόσοφος οὗτος, ὁ κατὰ τὸν δεύτερον μ. Χ. αἰῶνα πιθανῶς ἀκμάσας, παρὰ τοῦ Ἡροδότου ἐπίσης μαθὼν ἐσημείωσε τὸ ὄνομα τοιαύτης ἐν Συρίᾳ πόλεως, ἢ μὴ εὐρίσκων κατὰ τοὺς χρόνους αὐτοῦ κατέφυγεν εἰς τὴν Ἐπιφάνειαν. Ἄπορος ἐν τούτοις ἢ ὑπὸ τοῦ Στεφάνου μὴ παρήθεσις καὶ Ἰωσήπου τοῦ Φλαβίου, οὗτινος ὅμως πολλακίς ἀλλαγῇ μνημονεύει, καὶ ὅστις ἐν τῇ αὐτοβιογραφίᾳ αὐτοῦ, ἐν παραγράφῳ 11, ἀναφέρει πόλιν ἀκριβῶς οὕτω καλουμένην Ἐκβάτανα, ἐν τῇ Βαταναιᾷ ἐπαρχίᾳ τῆς Παλαιστίνης κειμένην, ἧς οἱ κάτοικοι, κατ' αὐτόν, Βαβυλώνιοι Ἰουδαῖοι ἐκαλοῦντο.

Βαταναιᾷ χώρα ἢ Βατανειᾷς γῆ ἐπωνομάσθη ἐν μεταγενεστέροις χρόνοις (ἐπὶ τῆς τῶν Σελευκιδῶν ἴσως ἐποχῆς) ἢ ἐν ταῖς Γραφαῖς φερομένη γῆ Βασάρ (ܒܫܪ), ἢ χώρα τῶν γιγάντων ἐν ἣ ἐβασίλευεν ὁ Ὠγ. Πανταχοῦ δὲ ὅπου εὑρηται ἐν ταῖς Γραφαῖς τὸ ὄνομα τοῦτου σημαίνει ἐπαρχίαν καὶ οὐχὶ πόλιν. Ἐν μεταγενεστέροις ὅμως χρόνοις μετὰ τὴν ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας ἐπάνοδο, συνωκίσθη πόλις Βά-

τανα ἢ Βατάνα ἢ Βετάνα καὶ Βετάνεια κληθεῖσα, ἐκ τοῦ ὀνόματος τῆς ὅλης ἐπαρχίας λαβοῦσα τὸ ὄνομα. Ἡ πόλις αὕτη οὐδαμῶς τῶν ἑβραϊστὶ γεγραμμένων βιβλίων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἀπαντᾷ, ἐκ δὲ τῆς ἀνωτέρω τεθείσης πληροφορίας τοῦ Ἰωσήπου, ὅτι οἱ τῆς πόλεως ταύτης κάτοικοι, ἦν Ἐκβάτανα ὀνομάζει ὁ Ἰουδαῖος ἱστορικός, ἐκαλοῦντο *Βαβυλώνιοι Ἰουδαῖοι* ὑπὸ τῶν λοιπῶν ὁμοφύλων αὐτῶν, τεκμαιρόμεθα ὅτι ἡ πόλις συμφίση, οὐχὶ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων τῶν ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας ἐπιστρεψάντων ἐπὶ Ἔσδρα καὶ Νεεμίᾳ, διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει οὐδένα λόγον θὰ εἶχε τὸ διακριτικὸν ὄνομα *Βαβυλώνιοι*, ἀλλ' ἐν πολὺ μεταγενεστέροις χρόνοις ἐξ ἀποίκων, οἵτινες μὴ ἀκολοθήσαντες τοὺς ἐπιστρέφοντας ἀδελφοὺς αὐτῶν ἀπὸ Κύρου μέχρι Δαρείου, διέμειναν ἐν Βαβυλωνίᾳ· ὕστερον δὲ μετοικίσαντες καὶ οὗτοι, Βαβυλώνιοι Ἰουδαῖοι ὑπὸ τῶν ἀρχαιότερον ἐπανελθόντων προσηγορεύθησαν βεβαίως δὲ τοιοῦτον διακριτικὸν ὄνομα ἄνευ παρεμπτώσεως πολλῶν χρόνων οὐδόλως θὰ ἐδικαιούτο. Περιπλέον δὲ καὶ οἱ τύποι Βάτανα, Βετάνη, Βετάνεια, ἐπιμαρτυροῦσι τούτοις, διότι ἐξ αὐτῶν συνάγεται ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ συνοικισμοῦ τῆς ἐν λόγῳ πόλεως ὁ ἑβραϊκὸς τύπος Βασάν (𐤁𐤑𐤁) εἶχεν ἤδη περιπέσει εἰς ἀχρησίαν. Ὁ συνοικισμὸς λοιπὸν τῆς πόλεως ἐγένετο ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν οἱ ἑβραϊκοὶ τύποι τῶν ὀνομάτων κατὰ μικρὸν ἐλησμονοῦντο. Προφανές οὖν ὅτι ἐπὶ Καμβύσου καὶ ἐπὶ τοῦ Ἡροδότου αὐτοῦ, ἢ ἐν λόγῳ πόλις δὲν ὑπῆρχεν. Ἐὰν δὲ τὸ ὄνομα πόλεως *Βετάνη* ἀπαντᾷ ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς Ἰουδίθ, (κεφ. Α', §. 9), ἔστω καὶ τοῦτο σὺν τοῖς ἄλλοις ἀποδείξεις περὶ τοῦ μεταγενεστέρου τῆς συντάξεως αὐτοῦ. Πρὸς δὲ τούτοις ἐξ αὐτοῦ τούτου τοῦ βιβλίου τῆς Ἰουδίθ μανθάνομεν, ὅτι τὸ ὄνομα τῆς πόλεως ταύτης, ἐξεφράζετο διὰ τύπου ἐντελέστατα διακρινομένου τοῦ τῆς μηδικῆς πρωτεύουσας *Ἐκβάτανα*, ἧς τὸ ὄνομα ὑπὸ τὸν τύπον τῆς δις ἀπαντᾷ ἐν τῷ αὐτῷ πρώτῳ κεφαλαίῳ τῆς Ἰουδίθ, ἐν ᾧ καὶ ἡ πόλις Βετάνη· ἐὰν δὲ ὁ Ἰώσηπος μετεμόρφωσεν αὐτὸ εἰς Ἐκβάτανα, τοῦτο ἀποδοτέον εἰς τὸν γνωστὸν τοῦ συγγραφέως ζῆλον νὰ προσεγγίξῃ τὰ ἰουδαϊκὰ ὀνόματα πρὸς ὅμοια παρὰ τοῖς Ἕλλησι συγγραφεῦσιν ἀπαντῶντα. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ θέματος ἐκ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων. Ἐκ δὲ τῶν νεωτέρων ὁ μὲν Hyde ἀποφαίνεται ὅτι τὸ ὄνομα Ἀγβάτανα, πόλεως ἐν Συρίᾳ, ἐσχηματίσθη ἐκ τοῦ τῆς Βατάνης διὰ τῆς προσθήκης

τῆς συλλαβῆς *εα ἢ αγ*, ἧτις ἰσοδυναμεῖ, κατ' αὐτόν, μὲ τὸ ἄρθρον *el (𐤀)* τῆς ἀραβικῆς γλώσσης· τούτῳ φαίνεται ἀκολουθῶν καὶ ὁ αἰδ. Canon G. Rowlinson, ὅστις ἐκ τοῦ ἑδαφίου 33 τοῦ ΚΑ' κεφαλαίου τοῦ βιβλίου τῶν Ἀριθμῶν εἰκάζει ὅτι τὸ Βασάν ἦν ὄνομα πόλεως κατ' ἀρχὰς ἐπεκταθὲν ἐν τοῖς ἐξῆς ἐφ' ὅλης τῆς περιχώρου· ἐκ τῆς προσεκτικῆς ὁμως ἀναγνώσεως τοῦ ἀνωτέρω ἑδαφίου οὐδὲν τοιοῦτον ἐξάγεται, ἐνῶ περὶ τοῦ ὅτι τὸ Βασάν ἐστὶν ὄνομα ἐπαρχίας καὶ οὐχὶ πόλεως ἐν τῇ Παλαιᾷ Γραφῇ συχναὶ ἀπαντῶσι σαφεῖς ἀποδείξεις. Οὕτως ἐν βιβλίῳ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ (κεφ. 9 §. 10) ἀναφέρεται ὅτι τῆς βασιλείας Βασάν αἱ πρωτεύουσαι πόλεις ἦσαν ἡ Ἀσταρῶθ καὶ ἡ Ἐδραῖν ἐν αἷς κατώκει Ὡγ ὁ βασιλεὺς τῆς Βασάν· ἐν δὲ τῷ 13ῳ κεφαλαίῳ τοῦ αὐτοῦ βιβλίου (§. 30 καὶ 31) ἀναφέρεται ὅτι ἡ Βασάν εἶχεν 60 πόλεις, πρωτεύουσαι ὁμως καὶ ἔδραι τοῦ βασιλέως τῆς Βασάν ἦσαν αἱ πόλεις Ἀσταρῶθ καὶ Ἐδραῖν ὡς ἀνωτέρω· ἀλλὰ καὶ μέχρι τῶν χρόνων τοῦ Νεεμίου (ἐν κεφ. 9, §. 22) τὸ ὄνομα Βασάν ἀποδίδεται πάντοτε εἰς τὴν ἐπαρχίαν οὐδέποτε δὲ εἰς πόλιν ἰδίως.— Ὁ σοφὸς G. Rowlinson λοιπὸν οὐχὶ ἀσφαλῶς βασιίζει τὴν γνώμην αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ἑδαφίου 13 τοῦ ΚΑ' κεφ. τῶν Ἀριθμῶν, ἐν ᾧ οὐδὲν τοιοῦτον εὕρισκται.

Ὁ δὲ Blakesley ἀποφαίνεται ὑπὲρ τῆς Χαμᾶς (𐤇𐤍𐤁) ἐπὶ τῆς μαρτυρίας τοῦ Χάρακος βασιζόμενος, ὅστις, ὡς ἀνωτέρω εἶδομεν, λέγει ὅτι τὰ τοῦ Ἡροδότου Ἀγβάτανα ἐκαλοῦντο κατὰ τοὺς χρόνους αὐτοῦ *Ἐπιφάνεια*. Καὶ περὶ μὲν τῆς πρώτης γνώμης, τῆς ἀποφαινομένης ὑπὲρ τῆς Βασάν ἢ Βατανείας, ἱκανά, νομιζῶ, ἐξέθηκα ἀνωτέρω πρὸς ἀποδείξιν ὅτι τοιαύτη πόλις οὔτε κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Καμβύσου οὔτε ἐπὶ τοῦ Ἡροδότου αὐτοῦ ὑπῆρχεν ἐν Συρίᾳ. Περὶ δὲ τῆς δευτέρας τῆς τοῦ Χάρακος καὶ τοῦ τούτῳ ἐπομένου Blakesley, τὸ ἀναπολόγητον αὐτῆς καθίσταται εὐθὺς ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου αὐτοῦ ἀναφερομένων, ὅτι τὸ χωρίον ἦν οὕτωσι ἄστημον, ὥστε ὁ Καμβύσης ἠγγόνει τὸ ὄνομα αὐτοῦ· αὐτὴ ἴσως ἢ περίστασις παρεκίνησε τὸν Στέφανον νὰ γράψῃ *πολίχριον* τῆς Συρίας καὶ οὐχὶ πόλις, ἐνῶ πολλαχῶθεν γνωστὸν ὅτι ἡ Χεμάθ ἦν μεγίστη καὶ περιφανὴς πόλις πρωτεύουσα μεγάλου βασιλείου. Ὁ προφήτης Ἀμώς ἀποκαλεῖ αὐτὴν *Ἐμάθ τὴν μεγάλην* (ἐν κεφ. 5, §. 2.) 𐤇𐤍𐤁 𐤇𐤍𐤁, ὅπερ οἱ 70 ἀφῆκαν ἀνεμῆνευτον, Ἐμάτ ραβά ἢ Αἰμαθραββά γράψαντες, ὅπερ ἀποδεικνύει ὅτι ἡ ἐν λόγῳ πόλις διὰ τὸ μέγεθος αὐτῆς ὑπὸ τὸν σύν-

θετον τούτον τύπον τοῦ ὀνόματος ἐξεφέρετο μέχρις αὐτῶν ἀκόμη τῶν χρόνων τῆς τῶν 70 μεταφράσεως· πρὸς δὲ τούτοις λίαν ἄτοπον τὸ ὑποθέτειν ὅτι τοσοῦτον μεγάλης πόλεως τὸ ὄνομα ἐτύγχανεν ἄγνωστον τῷ βασιλεῖ, ὅστις ἐν αὐτῇ ἐστρατοπέδευεν.

Ἀφοῦ λοιπὸν οὔτε ἡ Βατάνεια δυνατὸν εἶναι ἢ ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου ἀναφερομένη πόλις τῶν Ἀγβατάνων ἐν Συρίᾳ, οὔτε ἡ Ἐμάθ (𐤍𐤏𐤑), ἢ μετέπειτα ὀνομασθεῖσα Ἐπιφάνεια, τὰ νῦν Χαμά (Ⲙⲁ), πού ζητητέον αὐτήν, παραδειγμένου ὄντος, ὅτι ὑπῆρχε πόλις ἐν Συρίᾳ τοιοῦτον φέρουσα ὄνομα ;

Βεβαίως γνωρίζομεν ὅτι τὸ ὄνομα Ἀγβάτανα ἢ Ἐκβάτανα ἦν κοινὸν διαφόρων ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ πόλεων. Ὁ λόγος τῆς ὁμωνυμίας ταύτης διαφόρων πόλεων ἐγκρίεται ἴσως ἐν αὐτῇ τῇ σημασίᾳ τοῦ ὀνόματος, οὔτινος τὸ ἔτυμον φαίνεται ἔχον σχέσιν πρὸς τὰ νόμιμα τῆς τουρανικῆς πυρολατρείας. Ὁ στρατηγὸς Sir Henry Rowlinson ἀνεκάλυψε τὴν θέσιν τῶν ἐν τῇ Ἀτροπατηνῇ Ἐκβατάνων, ἐν Ταχτζῆ Σουλεϊμάν 180 χιλιομέτρων Ν. ΝΑ. τῆς Ταυρίδος κειμένων.—Αὐτοῦ ἀπέδειξεν ὁ ἐν λόγῳ σοφὸς ὅτι ὑπῆρξεν ἀπ' ἀρχαιοτάτων χρόνων τὸ κέντρον τῆς λατρείας τοῦ πυρός.—Τούτων οὕτως ἐχόντων, τὰ καθ' Ἡρόδοτον ἐν Συρίᾳ Ἀγβάτανα ἢ Χαμαγατὰ ἢ Χαμαδάν, διότι, ὡς ἀνωτέρω εἶπον, ὑπὸ τὸν ἀσιανὸν τύπον ζητητέον τὸ ὄνομα τοῦ χωρίου, ἔδει κείσθαι ἐν χώρῃ ἀρχικῶς κατοικοιμένη ὑπὸ λαοῦ ἐπομένου τῇ τουρανικῇ πυρολατρείᾳ· οὐχὶ λοιπὸν ἐν Παλαιστίνῃ, ἀλλ' ἐν τῇ βορείᾳ Συρίᾳ, ἐν τῇ Ἀράμ Σοβά (𐤏𐤓𐤕𐤍) ζητητέον αὐτό· διότι καὶ καθ' ἡμᾶς ἔτι περιεσώθησαν ἐν τῇ χώρῃ ταύτῃ ἔθιμα σαφῶς ἀποδεικνύοντα ὅτι καὶ μέχρις αὐτῆς τῆς μωαμεθανικῆς κατακτῆσεως ἢ πυρολατρεία ἠρίθμει πλείστους ὄπαδούς ἐν αὐτῇ. Πράγματι δὲ ἐν τῷ καζῆ Τζεμπέλ Σιμαάν τοῦ βιλαετίου Χαλεπίου, 15 περίπου λεύγας νοτιοδυτικῶς τῆς πρωτευούσης ταύτης τοῦ νομοῦ, εὑρήται κώμη καλουμένη Ῥάμ-Χαμδάν (𐤓𐤏𐤕𐤍) δηλαδή Ἐκβάτανα τὰ βαλτώδη. Τὸ χωρίον τοῦτο δὲν σημειοῦται ἐν τοῖς γεωγραφικοῖς πίναξι τοῦ κ. Kiepert, ἐλλείπει δὲ καὶ ἀπὸ αὐτὸν τὸν μέγαν τοῦ βιλαετίου χάρτην, ὃν ἐξέδωκεν ἡ Α. Ε. ὁ νῦν ὑπουργὸς τῆς δικαιοσύνης Τζεβδέτ πασσᾶς, ὅστις δικαιολογεῖ τὴν ἔλλειψιν ταύτην, διότι μόνον τὸ βόρειον μέρος τοῦ βιλαετίου ἐμελέτησε καὶ ἐξηκρίβωσε μὴ εὐρών καιρὸν νὰ πράξῃ τὸ αὐτὸ καὶ διὰ τοὺς πρὸς νότον καζάδες τοῦ βιλαε-

τίου, ὅπερ διώκει τότε. — Τὸ χωρίον τοῦτο πιστεύεται ὑπὸ τῶν ἐνοικούντων ὡς ἀρχαιοτάτον, πολλὴν ὑπὸ ἀρχαιολογικὴν ἐποψίν ἔχον σπουδαιότητα. Ἀλλὰ καὶ ἄνευ τούτου τὴν μεγάλην ἀρχαιότητα τοῦ ὀνόματος μαρτυρεῖ αὐτὸ τὸ συνοδεῦον τὸ ὄνομα τοῦ χωρίου ἐπιθετον Ῥάμ (𐤓𐤏), ὅπερ σημαίνει βαλτώδες. Οὐδὲν ἐκ τῆς ἐξετάσεως τοῦ νῦν ἐδάφους τῆς χώρας καὶ τῶν πέριξ μερῶν δυνάμεθα εὑρεῖν πρὸς μαρτύριον ὅτι ὑπῆρχεν ἔλος τι ἐν τῇ καταζήρῳ τανῦν χώρῃ ταύτῃ. Οὐδένα ἄλλον λόγον πρὸς δικαίωσιν τοῦ ἐπιθέτου τούτου δύναμαι νὰ ἐπινοήσω, παρ' ὅτι τὸ ἔλος, ὅπερ σχηματίζεται νῦν ὑπὸ τοῦ Χάλου ποταμοῦ, δέκα περίπου λεύγας νοτιώτερον τοῦ Χαλεπίου, κατ' ἀρχαιοτάτους χρόνους ἐσχηματίζετο περὶ τὸν χώρον αὐτὸν ἐν ᾧ ἀνευρίσκω τὰ τοῦ Ἡροδότου Ἀγβάτανα.

Ἀλλὰ πρὸς παραδοχὴν τοιαύτης ὑποθέσεως, ἐκ τοῦ κυματοειδοῦς τοῦ ἐδάφους κρίνοντες, πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ὁ Χάλος ποταμὸς κατ' ἀρχαιότερους τῆς μωαμεθανικῆς κατακτῆσεως χρόνους ἔρρεε δυτικώτερον τῆς καθ' ἡμᾶς κοίτης αὐτοῦ· λέγω δὲ ἀρχαιότερους τῆς μωαμεθανικῆς κατακτῆσεως χρόνους, διότι ἔχομεν ἀσφαλῆ ἱστορικὰ μαρτύρια, τὴν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Νικηφόρου τοῦ Φωκᾶ ἐκπόρθησιν τῆς πόλεως Χαλεπίου, ἐν τῇ ἀφηγήσει τῶν περὶ τὴν πόλιν ταύτην μαχῶν, ὅτι κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ὁ Χάλος ποταμὸς διηύθυνε τὸ ρεῖθρον αὐτοῦ ὅπου καὶ σήμερον. Εὐλόγως δὲ νομίζω δύναται τις νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι ἀπὸ τῆς ἀρχῆς αὐτῆς τῆς μωαμεθανικῆς κατακτῆσεως ἢ κοίτη τοῦ Χάλου μετετοπίσθη, τῇ ἐργασίᾳ ἀνθρωπίνων χειρῶν, διὰ στρατηγικούς καὶ γεωργικούς λόγους τῶν πρώτων ἀμέσως Ἀράβων κατακτητῶν. Τὸ ὄνομα λοιπὸν Ἐκβάτανα τὰ βαλτώδη ἀνήκει εἰς προμωαμεθανικὴν ἐποχὴν καὶ κατὰ συνέπειαν οὐδεμίαν ἐτυμολογικῶς συγγένειαν δύναται νὰ ἔχῃ μετὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ προφήτου Μωάμεθ (𐤌𐤍) ὡς ἐδύνατό τις νὰ μοι ἀντείπῃ, διότι τὸ πρόσθετον ἐπιθετον Ῥάμ (𐤓𐤏) ἀποδεικνύει ὅτι τὸ κύριον τοῦ χωρίου ὄνομα Χαμαδάν (𐤏𐤓𐤕𐤍) ἐστὶν ἀρχαιότερον τῆς μωαμεθανικῆς ἐποχῆς.

Παραδεκτῆς γενομένης τῆς ὑποθέσεως ταύτης, ὅτι δηλαδή ἡ κοίτη τοῦ Χάλου ποταμοῦ κατ' ἀρχαιότερους χρόνους ἔκειτο δυτικώτερον τῆς νῦν θέσεως αὐτῆς, καλῶς ἔχουσι τότε καὶ δύο χωρία τοῦ Ξενοφώντος ἐν Κύρου Ἀναβάσει, ἄτινα, ἄλλως, χρήζουσι διορθώσεως, τῆς ἐναντίας ὑποθέσεως δεκτῆς γενομένης, ὅτι δη-

λαδὴ οὐδεμία μετατόπισις τοῦ ρείθρου τοῦ ποταμοῦ τούτου ἐγένετο ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Ξενοφώντος μέχρις ἡμῶν. Ὁ ἐν λόγῳ συγγραφεὺς (ἐν Κύρου Ἀναβάσει βιβλίῳ Α', κεφ. 4, § 9) λέγει ὅτι ἀπὸ Μυριάδρου πόλεως μέχρι Χάλου ποταμοῦ ἡ ἀπόστασις ἐστὶ σταθμοὶ τέτταρες παρασάγγαι εἴκοσι· καὶ παρακατιῶν, ἀπὸ Χάλου ποταμοῦ μέχρι Δάρδητος ποταμοῦ ὅπου ἦσαν τὰ Βελέσους βασιλεια σταθμοὶ πέντε παρασάγγαι τριάκοντα. Δῆλον λοιπὸν ὅτι μόνον διὰ τῆς δυτικώτερον μετατοπίσεως τοῦ ρείθρου τοῦ Χάλου τὰ Ξενοφώντια ταῦτα ὀρθῶς ἔχουσι. Βεβαίως καὶ ἄλλα χωρία τῆς Κύρου Ἀναβάσεως παριστῶσιν ἡμῖν ὁμοίαν δυσκολίαν, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐξηγήσεως ταύτης αἴρεται μία αὐτῶν ἀπὸ τοῦ μέσου, πρὸς δὲ καὶ τὸ ἐπίθετον ἐλώδη παρὰ τὸ ὄνομα Ἐκβάτανα καλῶς ἐφαρμόζεται. Μία ἔτι διαμένει μικρὰ δυσκολία, ἡ παραλλαγή ὡς πρὸς τὴν ὀρθογραφίαν τῶν καθ' ἡμᾶς ὀνομάτων (𐎧𐎡𐎴𐎠) Χαμαδάν τῆς Περσίας καὶ (𐎧𐎡𐎴𐎠) Χαμαδάν τῆς Συρίας, ὅτι δηλαδὴ τὸ μὲν πρῶτον γράφεται παρὰ Πέρσαις καὶ Ἀραψὶ διὰ τοῦ 𐎠 στοιχείου, τὸ δὲ δεῦτερον διὰ τοῦ 𐎴· αἱ ἐναλλαγαι ὁμως τῶν δύο τούτων γραμμάτων τῶν σημιτικῶν

ἀλφαβήτων εἰσι συχναί· οὕτω τὴν Ἐπιφάνειαν, ἣτις διὰ τοῦ Π (𐎱) πάντοτε γράφεται ἐν ταῖς ἑβραϊκαῖς γραφαῖς 𐎱𐎴𐎠, ὅπως ἀνέγνωσαν καὶ οἱ ἑβδομήκοντα Ἐμαθ ἢ Αἰμαθ, γράφουσι πάντοτε οἱ καθ' ἡμᾶς Πέρσαις καὶ Ἀραβες διὰ τοῦ 𐎴 (𐎴𐎠) Χαμά.

Ἴδου οἱ λόγοι ἐφ' ὧν βασιζόμενος ἰσχυρίζομαι

Α'. Ὅτι πραγματικῶς ὑπῆρχεν ἐπὶ Καμβύστου πόλις, ἡ κώμη μᾶλλον, ἐν Συρίᾳ Ἀβγάτανα καλουμένη.

Β'. Ὅτι τὰ Ἐκβάτανα ταῦτα κακῶς συνεταυτίσθησαν ὑπὸ τινων μετὰ τῆς ἐν Παλαιστίνῃ ἐν μεταγενεστέροις χρόνοις κτισθείσης πόλεως Βατανείας, ὡς καὶ ὑπ' ἄλλων μετὰ τῆς Ἐμαθ, τῆς μεταγενέστερον ὀνομασθείσης Ἐπιφάνειας, ἣτις διὰ τὸ μέγεθος καὶ τὸ περιώνυμον αὐτῆς δὲν ἐδύνατο νὰ τυγχάνῃ ἀγνωστος τῷ Καμβύσῃ κατὰ τὴν τοῦ Ἡροδότου ἀφήγησιν.

Γ'. Ὅτι τὰ τῆς Συρίας Ἐκβάτανα ταῦτα ἔκειντο ὅπου καὶ ἡ καθ' ἡμᾶς κώμη, ἡ ἐν τῷ βίλαστῖφ Χαλεπίου ὁμωνύμως ἐκφερομένη, κατὰ τὸν παρ' Ἀσianoῖς τύπον τοῦ ὀνόματος Χαμαδάν (𐎧𐎡𐎴𐎠).

Κ. ΠΕΡΔΙΚΙΔΗΣ.

ΤΟΥ ΙΕΡΟΜΑΡΤΥΡΟΣ ΑΥΤΟΝΟΜΟΥ.

(Ἀνεγνώσθη ἐν συνεδριάσει τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐπιτροπῆς).

Ἀνεγνώμην πρό τινας ἐν ταῖς ἐγγχωραῖς ἐφημερίαις (*The Levant Herald* 3 Mars 1876) ὅτι ὁ κ. Déthier ἐπισκεψάμενος τὸ κατὰ τὴν παραλίαν τοῦ Ἐρένκιου ἀποκαλυφθὲν ἐσχάτως κτίριον ἀνεγνώρισεν ἐκ σημείων ἐπὶ πλίνθων καὶ ἐξ ἄλλων τεκμηρίων τὸν ναὸν τοῦ ἱερομάρτυρος *Ἀυτονόμου*, οὗ τὴν οἰκοδομὴν ἀποδίδωσι τῷ γαμβρῷ τοῦ αὐτοκράτορος Μαυρικίου Φιλιππικῷ κατὰ τὸ 593—594 ἔτος· ἀνακριθῆ ὄντα ταῦτα διευκρινίζομεν, τὸ ἐφ' ἡμῖν, διὰ τῶν ἐπομένων·

Ὁ Αὐτόνομος ἀπελθὼν τῆς Ἰταλίας, ἧς ἦν ἐπίσκοπος κατὰ τὸν ἐπὶ τοῦ Διοκλητιανοῦ διωγμὸν τῶν χριστιανῶν, τῷ 298 ἔτει, καὶ ἀποδιεβασθεὶς εἰς τὸ χωρίον *Σωροῦς* ἐν τῷ δεξιῷ μέρει τοῦ κόλπου τῆς *Νικομηδείας*, ἐφιλοξενήθη ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ χριστιανοῦ Κορνηλίου, ἐν ᾗ μετὰ μακρὰν διαμονὴν ἐκτίσεν εὐκτῆριον οἶκον καὶ ἐπιστρέφων ἀπὸ τῶν εἰς διάφορα μέρη πρὸς διδασκαλίαν τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀποδημιῶν αὐτοῦ πρὸς χειρὶσάτο τὸν Κορνήλιον διάκονον μὲν τὸ πρῶτον, εἶτα ἱερέα καὶ τέλος ἀρχιερέα· μεταθῆς δὲ τὸ ὕστερον εἰς τὸ παρὰ τοὺς *Σωροῦς* χωρίον *Λίμνην* ἐδίδαξε καὶ ἐβάπτισε μέρος τῶν κατοίκων αὐτοῦ. Ἐνῷ δὲ ποτε οἱ αὐτόθι μείναντες ἐθνικοὶ ἐορτάζοντες προσέφερον θυσίαν τοῖς εἰδώλοις καὶ ἄσεμνα ἔργα ἐτέλουν, ἐπιπεσόντες οἱ χριστιανοί, μὴ ἀνεχόμενοι τοῦτο, συνέτριψαν τὰ εἶδωλα, ὅπερ ἀντεκδικούμενοι καὶ οἱ εἰδωλοθύται ἐφορμήσαντες κατὰ τινα ἐορτὴν κατὰ τοῦ ναοῦ ἐφόνευσαν τοὺς ἐν αὐτῷ καὶ τὸν Αὐτόνομον ἱεροουργοῦντα ἐπὶ τῆς ἀγίας Τραπεζῆς· τὸ σῶμα αὐτοῦ κηδεύσασα ἢ διάκονος Μαρία ἐνεταφίασεν· ἐπὶ δὲ τοῦ τάφου ναὸς ἀνηγέρθη βραδύτερον ἐν ᾧ καὶ τὸ λείψανον ἐναπετέθη τοῦ μάρτυρος μνημονευομένου ὑπὸ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας τὴν 12 Σεπτεμβρίου¹.

Ἐν τῇ βιογραφίᾳ ταύτῃ τοῦ Αὐτονόμου ἀο-

ρίστως τάσσονται οἱ *Σωροῦς* ἐν τῷ δεξιῷ μέρει τοῦ κόλπου τῆς *Νικομηδείας*, ἀποσιωπάται δὲ τὸ ὄνομα τοῦ κτίτορος τοῦ ναοῦ καὶ ἡ τῆς ἀνεγέρσεως αὐτοῦ ἐποχή.

Κατὰ τὴν πρώτην ἡμῶν ἐπίσκεψιν ἐν τῷ τόπῳ, τὸ μὲν οἰκοδόμημα ἦν πεπληρωμένον καταρρεύσαντος χρώματος (τοῦ κτιρίου ὄντος ὑπογείου), εἶδομεν ὅμως κιονόκρανον ἐκ λευκοῦ μαρμάρου Κορινθιακοῦ ρυθμοῦ ἐν καλῇ καταστάσει, κίονα ἡμίχλωστον, ἕτερον ἑθραυσμένον παρὰ τῇ ἀκτῇ, λεπτὰ ὅστ' αὐτὰ καὶ πλίνθους ἐνεπιγράφους, ἐπὶ δύο τῶν ὁποίων διεκρίνομεν τὰ γράμματα **ΗΜΑΡ**. [Ἐκ τῶν δυσαναγνώστων γραμμῶν τὸ μὲν πρῶτον ὡς **Η** ἢ **Μ** φαίνεται, τὸ προτελευταῖον ὡς **P** ἢ **Γ** καὶ τὸ τελευταῖον ὡς **O** ἢ ὡς δίφθογγος **OY** (y)]· ἐν δευτέρῃ δ' ἐπισκέψει τὸν μὲν κίονα εἶδομεν ἐξαχθέντα, τὸ δὲ χῶμα μετατοπισθέν, ἐξ ὧν κατεδηλώθη ἡ λίαν σμικρὰ τοῦ οἰκοδομήματος περιοχὴ.

Ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῶν περίξ ἀγρῶν φαίνονται πολλὰ συντρίμματα κεράμων καὶ πλίνθων καὶ ἀσβεστόκονις· ἐν ἀποστάσει δὲ διακοσίων μὲν περίπου βημάτων τοῦ οἰκοδομήματος, περὶ οὗ ὁ λόγος, ὑπόνομος ἐκ πλίνθων ἐκτισμένη καὶ εἰς τὴν θάλασσαν ἐκβάλλουσα· χιλίων δὲ ἀπὸ τῆς παραλίας περίξ φρέατος θεμέλια οἰκοδομῆς, κίονες σῶοι καὶ κεκολωμένοι, μάρμαρα καὶ λίθων τεμάχια δι' ἀσβέστου συγκεκολλημένα· ἐπὶ πλίνθου εἶδομεν τὰ γράμματα ταῦτα·

{**Ϟ Π Ο Υ Π**}

τὸ πρῶτον γράμμα ὁμοιάζει καὶ τῷ **B**.

Ἄγνοοῦμεν ἂν ὁ κ. Déthier εὔρεν ἕτερα πειστικὰ σημεῖα τῆς ταυτότητος τοῦ κτιρίου πρὸς τὸν τοῦ Αὐτονόμου ναόν, γνωστόν, νομίζομεν, ἐκ μόνου τοῦ *Συναξαριστοῦ*, σκοτεινοῦ ὄντος τοῦ παρὰ *Θεοφάνει* (τόμ. Α, 446 ἐκδ. Βόν.) χωρίου καὶ δὲ *Βασιλεὺς* (*Μαυρικίος*) δια-

1) *Συναξαρ. 16' Σεπτεμβρίου.*

σώζεται Αυτόνομος», και ἀμφιβάλλομεν περὶ τῆς ἐξηγήσεως αὐτοῦ. ἄλλωστε νομίζομεν ἀδύνατον τὴν μέχρι σήμερον διατήρησιν τῶν εἰρηπίων τοῦ ναοῦ, ἐνῶ οὐδεμίᾳ ἄλλῃ τῶν ἐν τῇ Ἀσιατικῇ ὄχθῃ τοῦ Βοσπόρου λαμπρῶν οἰκοδομῶν τῶν Βυζαντινῶν, νεωτέρας μάλιστα ἐποχῆς καὶ πλειοτέρας τιμῆς καὶ μερίμνης, οὐδεμιᾶς, λέγομεν, διεσώθησαν λείψανα μαρτυροῦντα καὶ τὴν θέσιν αὐτῶν. Ἡ ὑπόγειος δὲ θέσις τοῦ οἰκοδομήματος τούτου καὶ ἡ σμικρότης αὐτοῦ πείθουσιν ἡμᾶς παραδέξασθαι αὐτὸ ὡς κοιμητήριον μᾶλλον καὶ τάφον (ἀφοῦ καὶ ὅσα εὐρέθησαν). Ἴσως αὐτοῦ τούτου τοῦ Αυτόνομου, καὶ τοὺς μικρὸν ἀπωτέρω αὐτοῦ κίονας καὶ μάρμαρα καὶ θεμέλια, ὧν προϋμνήθημεν, πιθανῶς τοῦ ναοῦ τούτου λείψανα· τότε δὲ ἡ μὲν θέσις αὕτη ἢ τῶν Σαρωῶν θεωρητέα, καὶ τῆς Ἀμυγῆς ἢ τοῦ νῦν τουρκικοῦ χωρίου *Μερδιθέρκιοι*, εἴκοσι λεπτά τῆς ὥρας ἀπέχοντος, ἐν ᾧ εὐρηνται εἰρείπια, θεωρηθέντα παρὰ τινος διατριβογράφου (*Journal de Cysle, 1852—1853*) ὡς ἀνήκοντα εἰς τὸν περιφήμον τῶν Χαλκηδονίων ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος, περὶ ὧν ἐν ἄλλῃ εὐκαιρίᾳ λόγον ποιησόμεθα¹. περὶ δὲ τοῦ ὑπὸ τοῦ Φιλιππικοῦ ἀνεγερθέντος ναοῦ ἐκ σημειώσεων ἡμῶν ἀποσπῶμεν ταῦτα·

Ἡ τοῦ Φιλιππικοῦ μονῆ τῆς Θεοτόκου

ἐν Χρυσοπόλει.

Κατὰ τὸ 593 ἔτος, ὁ Φιλιππικός, γαμβρὸς ἐπὶ τῇ ἀδελφῇ τοῦ αὐτοκράτορος Μαυρικίου καλουμένην Γορδία, κόμης τῆς Ἀνατολῆς, ὅπερ ἡμαρτημένως δημοσιευθὲν ἐν τῷ *Levant Herald Dorian* ἀντὶ d' *Orient*—δουξ τῆς Ἀνατολῆς (τῶν Ἀνατολικῶν θεμάτων) κακῶς μετεφράσθη ἐν ταῖς ἐλληνικαῖς ἐφημερίσι «Κόμης Δοριάν», ἔκτισεν ἐν *Χρυσοπόλει* μονὴν ἐπ' ὀνοματι ἰδίου μὲν, κατὰ τὸν Ἰωῆλον², τῆς Θεο-

τόκου δὲ κατ' ἄλλους¹, λίαν περικαλλῆ καὶ σεβασμίαν² μετὰ ἰχθυοτροφείων καὶ παραδεισίων πρὸς ἰδίαν χρῆσιν τῆς θεραπείας αὐτοῦ³, καὶ οἶκον λαμπρότατον ἐν ᾧ ὑπεδέχετο τὸν γυναικῆδελφον αὐτοῦ Μαυρίκιον καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ⁴.

Ἐν τῇ μονῇ ταύτῃ ἐτάφη ὁ Φιλιππικός μονάσας ἐπὶ τινος χρόνους, καρεῖς μοναχὸς προσταγῆ τοῦ διαδεξαμένου τὸν Μαυρίκιον τυράννου Φωκᾶ⁵. σὺν τῷ Φιλιππικῷ ἐμόναζε καὶ ὁ τοῦ δήμου τῶν Πρασίνων ἀρχων Γερμανός⁶. Ὀσαύτως ἐν ταύτῃ ἐτέθηπτο καὶ ὁ αὐτοκράτωρ Μιχαὴλ ὁ Γ' δολοφονηθεὶς ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Βασίλειον τὸν Μακεδόνα, οὗ τὸ λείψανον μεγαλοπρεπῶς μετήνεγκε Λέων ὁ Φιλόσοφος κατὰ τὸ 886 ἔτος εἰς τὸν ἐν Βυζαντίῳ ναὸν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων⁷.

Ἡ θέσις τῆς μονῆς ταύτης μένει ἀγνωστος· ὁ Σκαρλάτος νομίζει τὴν μονὴν εἶναι τὴν αὐτὴν μετὰ τῆς καλουμένης τὸ *Βασιλικὸν μοναστήριον*⁸.

Ἐκ τούτων κατάδηλον ὅτι ὁ Φιλιππικός ἔκτισεν ἄλλον ναὸν καὶ οὐχὶ τὸν τοῦ Αυτόνομου.

Δραττόμενοι τῆς παρουσίας εὐκαιρίας διορθώσωμεν ἐσφαλμένως δημοσιευθεῖσαν ἐπιγραφὴν ἐν ζυλογραφήματι τῆς σελ. 237 τοῦ Ζ' τόμου τοῦ Περιοδικοῦ τοῦ Συλλόγου, προστιθέντες καὶ ἄλλας ἐν τῷ αὐτῷ νεκροταφείῳ τῆς Σαμάντρας (5 ὥρας μεσογειῶς τῆς Χρυσοπόλεως) σωζομένας.

Ἡ ὑπ' ἀριθμὸν 1 δημοσιευθεῖσα, ὡς εἴρηται, ἔχει οὕτως·

† Ὁ Ὁ ΤΑΓΙΜΟΝΗΚ
ΡΥΦΙΝΙΑΝΩΝ

1) Ζωναρ. Β, 60.—Θεοφάν. 6086 ἔτ.—Ἐφραίμ. στίχ. 9824—5.—Ο Μυράλλ ἐν τῇ Βυζαντινῇ χρονογραφίᾳ αὐτοῦ σελ. 254—5 (Α' τόμ.) δύο κτισμάτων μνημονεύει: ἐκκλησίας τῆς Παναγίας καὶ Μονῆς.

2) Θεοφάν. αὐτόθι.

3) Νικηφ. Κ α λ λ. 8.

4) Ζωναρ. αὐτόθι.—Θεοφάν. αὐτόθι.

5) Ζωναρ. Β. 63.—Νικηφ. Κ α λ λ. αὐτόθι.

6) Μυράλλ, ἐνθ. ἀν. Α' σ. 264.—Ο Θεοφ., ἔτ. 6098, ἐν ἄλλῃ μονῇ λέγει μονάσαντα τὸν Γερμανόν.

7) Ζωναρ. βιβλ. XVI, εἶδ'.

8) Σκαρλ. Βυζαντ., Κ/πολις, τ. Β'. 264

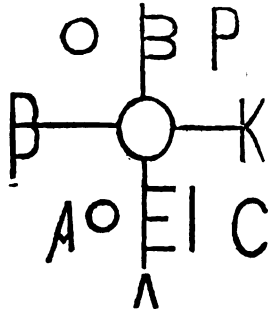
1. Σημ. τῆς Ἀρχαιολ. Ἐπιτρ.—Ο κ. Α. Γ. Πασπάτης ἐν τῷ ὑπὸ τίτλον «Τὰ ἀνατολικά προάστεια τοῦ Βυζαντίου» ἀναγνώσματι αὐτοῦ, δημοσιευθέντι ἐν τῷ ΙΒ' τόμῳ τοῦ Περιοδικοῦ τοῦ Συλλόγου (1877-1878), ἔξακριβοῦ τὴν θέσιν τῶν Σωρεῶν, κειμένην ἐν δεξιᾷ τῷ εἰσπλέοντι τὸν κόλπον τῆς Νικομηδείας. συμφώνως τῷ Συναξαριστῇ, καὶ πλησίον τῆς Πραϊνέτου κατ' ἄλλας πηγὰς, ἄς ἀναφέρει.

2) Ἰωήλου χρον., 45.

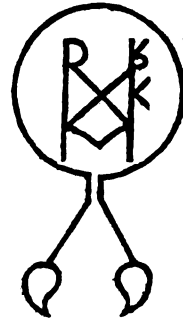
Τὸ ἐν ἀρχῇ τῆς δευτέρας ἐπιγραφῆς 2/ φαινόμενον ὡς τὸ στοιχεῖον ψ ἐκ πρώτης ὄψεως προῆλθεν ἐκ παρεννόησεως τοῦ ξυλογράφου, μὴ ἐννοήσαντος ὅτι ἦν ἀριθμὸς τοῦ ἐπιστειλαντος = 2/.

Αἱ δὲ ἀδημοσίευτοι εἰσὶν αἱ ἑξῆς :

1. Ἐπὶ προσόψεως ἀκατεργάστου μαρμάρου

2. Ἐπὶ ὀκταγώνου πορφύρεου κίονος

3. Ἐπὶ τοῦ πέχους τεθραυσμένης πλακῆς μαρμάρου Ο ΡΑΝΠ /

Ἐν Χρυσόπολει 9 Ἀπριλίου 1876.

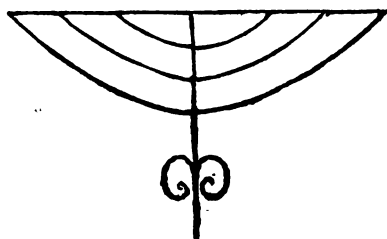
Ξ. Α. ΣΙΔΕΡΟΠΟΥΛΟΣ.

BYZANTINA EPITYMBIA

EN XRYCZOΠOΔEI.

('Ανεκοινώθη ἐν συνεδριάσει τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐπιτροπῆς, τῇ 19 Ἰανουαρίου 1883).

Παρά τὴν βορειοδυτικὴν ἄκρην τοῦ ἐκτετα-
μένου ὀθωμανικοῦ νεκροταφείου τῆς Χρυσοπό-
λεως, πλησίον φρέατος λαχανοκήπου κατέναν-
τι τοῦ ἐπὶ τοῦ ρύακος Σείτ Ἀχμέτ τερεσῆ
γεφυριδίου, εὑρήται πλάξ φέρουσα τὸ ἐπόμενον
σύμβολον καὶ ἐπίγραμμα.

ΕΝΘΑ ΚΑΤΑΚΙ-
ΤΕ ΕΙΑΚΣΒΟΣ ΠΡ
ΕCΒΥΤΕΡΟΣ ΥΕΙ-
ΟΣ ΛΕΟΝΤΙΣ ΠΡ
ΕCΒΥΤΕΡΣ

Βορειότερον τοῦ κήπου τούτου, ἀνασκαφέν-
τος τῷ 1881 γηπέδου ἐπὶ τῆς ἀμαξίτου Κου-
σλῆ γιῶλ ἀνεκαλύφθησαν κιονόκρανα φέροντα
σταυρούς, ὅσῳ, ὀγκώδεις τετράγωνοι λίθοι
χρήσιμοι εἰς θεμέλια, συντρίμματα ἐγγραμμά-
των πλίνθων, φαινόμενα καὶ ἐν τοῖς πέριξ, καὶ
μάρμαρα ἀποτελοῦντα τὰς πλευρὰς τάφου, ἐφ'
ἐνὸς τῶν ὁποίων ὑπῆρχεν ἡ ἐπιγραφή αὕτη.

† ΕΝΘΑΔΕ ΚΑΤΑΚΙΤΕ Ω ΩCΙΟC ΘΕΩ
ΔΩΡΟC ΠΡΕCΒΥΤΕΡΟC ΚΑΙ ΗΓΟΥΜΕΝΟC
ΕΤΕΛΙΩΘΗ ΜΕΝΙ ΜΑΡΤΙΩ ΠΕΝΤΕΚΑΙΔΕ
ΚΑ ΗΜΕΡΑ ΕΒΔΟΜΗ ΙΝΔΙΚΤΙΟΝΙ ΟΓΔΟΗ †

Ὁ ἰδιοκτῆτης τοῦ γειτονικοῦ γηπέδου ἔλε-
γεν ὅτι πρὸ ἐτῶν εὔρεν ὡσαύτως σκάπτων
μάρμαρα, θεμέλια, καὶ μεγάλην πλάξ, ἣτις,
χαρακτηρισθεῖσα ὑπὸ τῶν χριστιανῶν ἐργατῶν
αὐτοῦ ὡς ἀγίας τραπέζης, ἀπεστάλη εἰς ἐκ-
κλησίαν ἀγνωστον αὐτῷ. Τὰ λείψανα ταῦτα
ικανῶς μαρτυροῦσιν ὅτι ἐπὶ Βυζαντινῶν ὑπῆρ-
χεν ἐκεῖ μονὴ εἴτε νεκροταφεῖον.

Ἄμφοτέρων τῶν ἐπιτυμβίων τούτων ὁ γρα-
φικὸς χαρακτήρ ἀνάγεται εἰς τοὺς περὶ τὸν
πέμπτον καὶ ἕκτον αἰῶνα χρόνους· τὸ ὑπερθε-
νοῦ πρώτου ἀπεικονιζόμενον σύμβολον ἀπαντᾷ
εἰς τὰ ἰουδαϊκὰ μνημεῖα, ἰδίᾳ δὲ εἰς τὰ τῶν
Καραϊτῶν, αἰρέσεως ἑβραϊκῆς παραδεχομένης
μόνον τὰ Κανονικὰ βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθή-
κης, ἀπορριπτέουσης δὲ τὸ Ταλμούδ· ἄλλοτε

δὲ εἶχεν ἡ αἵρεσις αὐτὴ μεγάλης συναγωγᾶς ἐν Κ/πόλει, ἐν Καίρῳ καὶ ἐν Ρωσσίᾳ· οἱ ἐνταῦθα ὀλίγοι ἤδη ἀπομένοντες οἰκοῦσιν ἐν Χάσκις ὀμιλοῦντες καὶ ὑπὸ τοῦ ραββίνου αὐτῶν διδασκόμενοι τὴν ἑλληνικὴν. Παρατηρήθη ὅτι ὀπουδήποτε εὐρέθησαν καραϊτικὰ ἐπιτύμβια, πάντοτε ἦσαν γεγραμμένα ἐν τῇ ἐπικρατούσῃ εἰς τὸν τόπον γλώσσῃ, πλήρη συντακτικῶν καὶ γραμματικῶν σφαλμάτων, γνωρίζομενα ἔκ τε τῆς ἐλλείψεως τοῦ τύπου τοῦ Σταυροῦ, τιθεμένου συνήθως εἰς τὰ χριστιανικά, καὶ ἔκ τοῦ συμβόλου τούτου ἐμφαίνοντος τὴν ἰουδαϊκὴν λυχνίαν. Ἐν Χρυσοπόλει ἦσαν ἐγκατεστημένοι Καραῖται, ὡς μαρτυρεῖ σημεῖωμά τι χρονολογιῶν ἀποκείμενον ἐν τοῖς ἀρχαίοις τῆς ἐν Χρυσοπόλει ἑλληνικῆς ἐκκλη-

σίας τοῦ προφήτου Ἐλίου, λέγον ὅτι ἐν ἔτε χιτζρέ 864 († 1460) ἐξεδόθη σουλτανικὸν διάταγμα ἐπιτρέπον τὸν ἐνταῦθα συνοικισμόν Ἑβραίων Καραϊτῶν (Καραῖ Γιαχουτῆ ταϊφασιντάν), ἐπαγγελιομένων τὴν βυρσοδεψικὴν.

Τοῦ ἐτέρου ἐπιτυμβίου ἡ ἐποχὴ διὰ μαθηματικῶν ὑπολογισμῶν δύναται ἀκριβῶς ὀρισθῆναι· ὁ ἐν αὐτῇ «Θεόδωρος ἡγούμενος» ἦν πιθανῶς τῆς αὐτοῦ μονῆς, ἧς τὴν ὑπαρξίν μαρτυροῦνται τὰ μνημονευθέντα λείψανα· ἐπειδὴ δὲ αἱ τε ἐν Χρυσοπόλει καὶ αἱ ἐν Χαλκηδόνι ὑπάρξασαι μοναὶ γνωσταὶ εἰσὶν ἐξ ὁνόματος μόνον, ἀδύνατον ὄρισαι τὴν θέσιν τινος.

Ἐν Χρυσοπόλει, 1883.

Σ. Α. ΣΙΔΕΡΟΠΟΥΛΟΣ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΔΑΜΑΤΡΥΟΣ ΤΩΝ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ (ΤΟΥ ΝΥΝ ΑΛΕΜ-ΤΑΓ).

(Ἀνεγνώσθη ἐν τῇ ΨΜΨ συνεδριάσει τοῦ Συλλόγου).

Εἰς τὰ περίξ τῆς γενεθλίου μου Χρυσοπόλεως πολλάκις ἐκδραμών, τὴν ἱστορίαν αὐτῶν ἀκριβῶσαι ἐπεθύμησα, καὶ ὅ, τι σχετικὸν κατὰ τὰς ἐν ὄρχ σχολῆς ἀναγνώσεις μου εὕρισκον, εἰς σημειώσεις διεφύλακτον· κατατάξας δὲ τὰς περὶ τοῦ *Δαματρός*, νῦν Ἀλέμ τάξ, τέσσαρας ὥρας πεζῆ τῆς Χρυσοπόλεως ἀπέχοντος, συνέταξα τὴν παροῦσαν μελέτην καὶ προβαίνω εἰς τὴν ἀνάγνωσιν αὐτῆς, τὸ μὲν ἀφορμὴν διδοῦς τοῖς περὶ τὰ τοιαῦτα εἰδικώτερον καὶ σοφώτερον ἔχουσι παρατηρήσεις καὶ κρίσεις ἐξενεγκεῖν, συμβαλλούσας τὰ μάλιστα τῇ ἐπιθυμίᾳ μου, τὸ δὲ διότι τὸ θέμα κέκτηται τι τὸ ἐνδιαφέρον, ὅπερ κατέδειξε καὶ ὁ Σύλλογος ἀναθεὶς πρὸ τινων ἐτῶν ἀρχαιολογικὴν ἐπὶ τόπου ἔρευναν ἰδιαιτέρᾳ ἐπιτροπῇ, ἀπρακτικῶς οἰκονομικῶν δυσχερειῶν ἕνεκα.

Ἡ ἐτυμολογικῶς ἄγνωστος λέξις Δάματρως ἀπαντᾷ ἀπαξ μὲν παρὰ τῷ Σχολιαστῇ Ἀπολωνίου τοῦ Ῥοδίου¹ κατὰ παραδρομὴν τοῦ ἀντι-

γραφείως ὡς τῆς ἐν Παφλαγονίᾳ ὀμηρικῆς πόλεως Σήσαμον μετωνυμία, φερομένη ὀρθῶς ἐν ἑτέρῳ κώδηκι τοῦ αὐτοῦ Σχολιαστοῦ καὶ παρ' ἀπασι τοῖς ἀρχαίοις συγγραφεῦσιν Ἀμαστρίς, πολλάκις δὲ παρὰ τοῖς βυζαντινοῖς χρονογράφους Κωδινῶ, Κεδρηῶ, Θεοφάνει, Ἰωήλῳ, Μανασσῇ, Λέοντι Γραμματικῶ, Κιννάμῳ, Γλυκᾷ, Παχυμέρει, Μοναχῶ καὶ Ζωναρᾷ, ὡς ὄνομα χώρου, οὐ μακρὰν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, μεσογείως δὲ ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς τοῦ Βοσπόρου πλευρᾶς, ὑπὸ τοὺς τύπους ὁ καὶ ἡ Δάματρως, ὁ Δαματρός, ὁ Δημήτριος καὶ ὁ Δαμάτριος. [Κατὰ τὸν Πλούταρχον (περὶ Ἰσίδ. καὶ Ὅσιρ. 69) Δαμάτριος ἐκαλεῖτο παρὰ Βοιωτοῖς ὁ παρ' Ἀθηναίοις Πυρανεψίων μὴν Δαματρία δὲ ἦτο ὄνομα γυναικὸς παρὰ τοῖς Ἀλάκωσι (Ἀλκ. Ἀποφθ.)].

Εἰς τὸν Δαματρία εἶχον κτίσει οἱ αὐτοκρατορες τοῦ Βυζαντίου παλάτια μετ' ἐκκλησίας, καὶ ἄλλοι διάφοροι μονᾶς, καταστραφείσας πιθανῶς μετ' οὐ πολὺν ἀπὸ τῆς οἰκοδομῆς χρόνον.

Ἡ θέσις τοῦ Δαματρός, ἀόριστως μνημο-

1. Ἀργον. Β, 911.

νεομένου, ὡς πᾶσαι σχεδὸν αἱ τοῦ Βυζαντίου τοποθεσίαι, ἀμφισβητεῖται παρὰ τοῖς νεωτέροις τούτου τοπογράφοις· ὁ Χάμμερ¹ νομίζει ὅτι ἡ Τσάμιλιτσα (Βουλγουρλοῦ-τάγ) κατέχει τὴν θέσιν αὐτοῦ, καὶ τούτῳ ἐπόμενος ὁ Τσιχατσέφ² τὴν αὐτοῦ ὄνομασθὴν πηγὴν ὑπολαμβάνει ἐγγηγεμένην ἐπὶ τῆς θέσεως τῶν Βυζαντινῶν παλατιῶν· Κωνσταντῖος ὁ πατριάρχης ἐν εἰδικῇ διατριβῇ³ τὸ Ἄλέμ-τάγ θεωρεῖ Δαματροῦα ἀνώνυμος ἀρθρογράφος ἐκτενοῦς διατριβῆς (ἦν δὲν ἀνεύρομεν) περὶ τοῦ ὄρους τούτου, δημοσιευθείσης τῷ 1846 διὰ τῆς ἐφημερίδος *Journal de Constantinople*, δούσης δ' ἀφορμὴν τῷ Κωνσταντῖῳ εἰς τὴν σύνταξιν τῆς ἑαυτοῦ, ἐπανερχόμενος εἰς ἀπάντησιν τοῦ πατριάρχου ἐν ἄρθρῳ *Les villas Byzantines* δημοσιευθέντι ἐν διαφόροις φύλλοις τῆς αὐτῆς ἐφημερίδος τοῦ ἔτους 1851, διαβλέπει τὰ λείψανα τοῦ παλατιοῦ εἰς τὰ ἐρείπια τοῦ Ἐρένκιοῦ «κατὰ τὰς μαρτυρίας τῶν συγγραφέων καὶ τὰς ἐπιτοπίους παρατηρήσεις αὐτοῦ», λέγων ὁ Βυζάντιος Σκαρλάτος⁴ ἀνακρίων ὅτι τὸ Βουλγουρλοῦ-τάγ «τινὲς ὑπετόπασαν εἶναι τὸ αὐτὸ τῷ τοῦ Δαματρώου» ὑποσημειοῖ: «Καὶ τοῦτο μὲν πιθανόν, ἐὰν Δαματρεύς ἢ Δάματρος δὲν ὑποτεθῆ μάλλον τὸ . . . ὄρος Ἄλέμ-τάγ, ἢ παρὰ τισὶ τῶν Βυζαντινῶν Ἀλμαία· ὅτι ὁμως τὸ Τσάμιλιτσα εἶναι παρεφθαρμένον ἀπὸ τοῦ Δαματρώου, καθὼς ὑπέθεσεν ὁ Χάμμερ, ἐγὼ γοῦν οὐ πείθομαι. Ἄλλ' ὅπως κἄν ἐχθρῶν, τὰ τοῦ Δαματρώου παλάτια . . . ἦσαν ὁ πρῶτος ἢ τελευταῖος σταθμὸς τῶν αὐτοκρατόρων, ἀπερχομένων πρὸς θήραν ἢ ἐκστρατείας εἰς τὴν Ἀσίαν ἢ ἐπιστρεφόντων ἀπ' αὐτῆς, καθὼς π.χ. Ἰσαάκιος ὁ Κομνηνός, ἀπὸ τῆς Νικαίας κινήσας, τὴν μὲν πρώτην νύκτα ἔμεινεν ἐν Νικομηδείᾳ, τὴν δὲ δευτέραν ἐν τῇ Ἀλμέα καὶ τὴν τρίτην ἐν τῷ Δαματρώῳ . . . Κατὰ τὸν Χάμμερ Ἀλμέα εἶναι τὸ μέρος, τὸ καλούμενον σήμερον Μαχαλέτ οὐλ' Ἀλμιέ (χώρος τῆς Ἀλμίας, παιδίσκης, χορευτριάς)». Τέλος ὁ Μανουὴλ Γεδεών⁵ λέγει: «ἂν τὸ ὄρος . . . (Βουλγουρλοῦ) ἢ μάλλον τὸ Ἄλέμ-τάγ πρέπη νὰ θεωρήσωμεν ὡς . . . τὴν Δάματρον . . . οὐδὲν δυνάμεθα θετικὸν εἰπεῖν».

Ἐπισταμένως μελετήσας τὰ παρακατιῶν

παρατεθησόμενα σχετικὰ χωρία τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων, πολλάκις δ' ἑταστικῶς τὰ πέριξ τοῦ νῦν Ἄλέμ-τάγ κατὰ διαφόρους διευθύνσεις περιελθὼν, ἐσχημάτισα τὴν πεποιθήσιν ὅτι ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν ἐκαλεῖτο Δάματρος οὐ μόνον ἢ νῦν Ἄλέμ-τάγ καλούμενη ὄρεινὴ σειρᾶ, ἀλλὰ καὶ ἡ μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῶν ὄρειων Ἄιτος καὶ Καῖς-τάγ διήκουσα πεδιάς, δασώδης μὲν ἐν μέρει, κατὰ τοὺς τότε χρόνους, δειροτομηθεῖσα δ' ἐν τοῖς μετέπειτα βαθμιαίως, τῆς ὕλης ἐντεῦθεν μάλλον εὐκομίστου διὰ τὸ ὀμαλόν, ἀδενδρὸς ὁμως κατὰ τὸ πλεῖστον, ἐνθα τ' ἀνάκτορα καὶ ἡ ἐκκλησία ἠγειρόντο, καὶ χῶραν ἐλάμβανον αἱ μνημονουόμεναι στρατοπεδεύσεις καὶ σκηνώσεις στρατοῦ πρὸς τοῦτο δὲ ὅτι καὶ κώμη ὀμώνυμος ὑπῆρχεν, ἐν ἣί θέσει εὐρήται σήμερον ἡ ὀθωμανικὴ πολίχνη *Σαμάντρα*.

Ἡ κώμη αὕτη ἀπαξ μόνον μνημονεύεται εἰς χρυσόβουλλον Ἀλεξίου τοῦ Ἀγγέλου τοῦ ἔτους 1199, παραχωροῦν τοῖς Βενετοῖς ἄδειαν ἐμπορείας ἐν τῇ αὐτοκρατορίᾳ, διαιρουμένη εἰς ἐπαρχίας, ἐπισκέψεις, ὄρια, κατεπανίκια καὶ νήσους· μετὰ τὴν ἀπαριθμῆσιν τῶν Εὐρωπαϊκῶν μερῶν τὸ ἐν λόγῳ χρυσόβουλλον καταλέγον τὴν τῶν Ἀνατολικῶν οὕτως ἀρχεται: «Ἐπαρχία Μεσοθυνίας, ἐπισκέψις Δαματρίος· ἐπαρχία Νικομηδείας. . .» καὶ καθεξῆς¹. Οἱ πρῶτοι ἐκδῶται αὐτοῦ Taffel καὶ Thomas ὑπέσημειωσαν ὅτι ὁ Δαματρίος ἦτο «ὄρος καὶ πόλις», καὶ ὑπέδειξαν τοὺς μνημονεύοντας αὐτοῦ χρονογράφους².

Ἡ ἐπαρχία Μεσοθυνία, ἐκτὸς τῆς περιπτώσεως ταύτης, ἀπαντᾷ προσέτι παρὰ τῷ Ἀκροπολίτῃ καὶ συχνότερον παρὰ τῷ Παχυμέρει, ἐνασμενιζομένῳ εἰς τὴν χρῆσιν τῶν παρ' Ὀμήρῳ διαφόρων ἐπικλήσεων τῶν κατοίκων τῆς Βιθυνίας, καὶ ἰδίας ἔστιν ὅτε πλάττοντι, ὡς Χαλκιδεῖς ἀντὶ Χαλκηθονίου· ἐκ προσεκτικῆς δ' ἀναγνώσεως αὐτοῦ³ ἐξάγεται ὅτι ἡ ἐντεῦθεν τῶν ἐκβολῶν τοῦ Σαγγαρίου ποταμοῦ καὶ τῆς Νικομηδείας μέχρι τῶν ὄχθων τοῦ Βοσπόρου χώρα ἔφερον εἰς τὴν ἐποχὴν ταύτην τὸ ὄνομα Μεσοθυνία· εἰκάζομεν δὲ ὅτι ἐκλήθη οὕτως ἴσως διότι πέραν μὲν αὐτῆς ἦτο ἡ κυρίως Βιθυνία, ἐνθεν δὲ ἡ παρὰ τὴν Σαλμυδησὸν ἐν Θράκῃ χώρα Θυνία ἀπλῶς, ὡς φέρεται παρὰ

1. Der Bosph. und Constant. II, 338.
2. Le Bosph. et Const. p. 40.
3. Ἐλατ. Συγγρ. σελ. 369—378.
4. Κ/πόλις Β. σελ. 236.
5. Δεξ. Ἰστορ. καὶ Γεωγρ., ἄρθρ. Κ/πόλις, τ. Δ', σελ. 975.

1. Migne Patr. Gr. tom. 152 p.
2. Tom. A. 270.
3. Παχυμέρ. Α. 24, 310—313. Β. 327, 346, 619.

Μέμονι και ἄλλοις. Πρωτεύουσα κώμη δὲ τῆς ἐπαρχίας ταύτης ἦτο κατὰ τὸ ἐν λόγῳ Χρυσόβουλλον ὁ Δαματρίς, οὐδὲν κοινὸν ἔχων οὔτε μετὰ τῆς κώμης Δοματρηοῦ κειμένης κατὰ τὸν Κωνσταντῖνον Πορφυρογέννητον «εἰς τὸ πλάτος» τοῦ Ὀφικίου θέματος ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Ῥυνδακοῦ¹, οὔτε μετὰ τῆς Demetria, οὔσης δευτέρου σταθμοῦ ἐπὶ τῆς εἰς Σινώπην ἀπὸ Νικομηδείας ὁδοῦ κατὰ τὸν πίνακα τοῦ Πεούτιγκερ, ἀναγόμενον εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Μεγάλου Θεοδοσίου, ἀντιστοιχοῦσαν εἰς τὴν σημερινὴν Χεντέκ κατὰ τὸν τελευταῖον ἐκδότην τῶν Ἀρχαίων Ὀδοιπορικῶν Fortia d'Urban².

Εἶπομεν ὅτι ἡ κώμη Δάματρυς ὑπῆρχεν εἰς ἡν θέσιν εὐρῆται νῦν ἡ Σαμάντρα, ἐν μέσῳ σχεδὸν τῆς πεδιάδος ἧς ἐμνήσθημεν ἀνωτέρω· εἰς μὲν τὸ ὄνομα τοῦτο διαβλέπομεν τὸ Βυζαντινόν, ὑπολαμβάνοντες μάλιστα τὸ ἀρχικὸν γράμμα ψ ἀντὶ σ , = Δαμάτρα, Ζαμάτρα, (ὡς και τὸ παρακείμενον πολίχνιον Σαρῆ κατῆ και Σαρῆ καζῆ), εἰς δὲ τὰ ἐρείπια, τὸ σύνδενδρον νεκροταφεῖον, και τὴν μεγάλην και γηραιάν πλάτανον, τὰ λείψανα τοῦ παλατιοῦ και τῆς ἐκκλησίας. Οἱ ὀθωμανοὶ ἱστοριογράφοι ἀναφέρουσι μετὰ ρωμαντικῶν ἐπεισοδίων τὴν ἄλωση τοῦ φρουρίου Σαμάντρας και Ἀετοῦ, ὀλίγον ἀπέχοντος τοῦ πρώτου, ὅπερ ἀγνοῶ πόθεν ἐραμισθέντες, ἐξηλλήνισαν τινες Σημάντρων φρούριον, οὔτινος οὐδεμία μνεία παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς εὐρῆται, ἐκτὸς μόνον κώμης Σημάνης³ ἀναφερομένης ὑπὸ Συμεῶνος τοῦ Μεταφραστοῦ ἐν τῷ βίῳ τοῦ ἀγίου Ἀνθίμου ἐπισκόπου Νικομηδείας, τοποθετουμένης συγχρόνως ὁμως παρὰ τὴν πόλιν ταύτην⁴. Δὲν μοὶ φαίνεται δὲ ὅτι ἔχει σχέσιν τὸ ὄνομα Ἀλέμ τὰγ μὲ τὴν Ἀλμαίαν, ὡς ὁ Σκαρλάτος ὑποτίθησιν ὁ Χάμμερ ἐν τῷ χάρτη αὐτοῦ τὸ Μαχαλέτ-οὐλ Ἀλμέ σημειοῦναι ἐκείθεν τῆς Γκέγτζας και ἀκριβῶς αὐτοῦθι πρέπει νὰ ἦτο καθὸ δεύτερος σταθμὸς μετὰξὺ Νικομηδείας και Δαματρός, ὡς ἐρρέθη ἀνωτέρω· νομίζω ὁμως ὅτι ἐν αὐθὰ που ἦν, ἢ οὕτως ὠνομάζετο τότε, ὁ Leburnia⁵ καλούμενος

χώρος, εἰς τὸν ὁποῖον, κατὰ τὸν Ἀμμιανὸν Μαρκελλίνον¹ παρέταξεν ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος τοὺς εἰκοσιπεντακισχιλίους αὐτοῦ ἄνδρας κατὰ τοῦ Λικινίου, και συντάσσομαι τῇ γνώμῃ τοῦ ἀνωμένου διατριβογράφου τῆς *Journal de Constantinople*, ὁ ὁποῖος ἐν τῇ δευτέρῃ αὐτοῦ διατριβῇ ἀπαντῶν εἰς τὸν πατριάρχην Κωνσταντῖνον, ἐκφράσαντα τὴν γνώμην ὅτι ἡ ἐν λόγῳ παράταξις και μάχη τῶν στρατευμάτων Κωνσταντῖνου και Λικινίου ἔλαβε χώραν ἐν ᾧ μέρει νῦν τὸ κυπαρισσόφυτον ὀθωμανικὸν τῆς Χρυσοπόλεως ἐκτείνεται νεκροταφεῖον² ἐμμένει ὅτι ἐν τῇ πεδιάδι τῆς Σαμάντρας ἐγένετο πρῆγματι δὲ ἐξαιρέσει ταύτης, οὐδεμίαν ἄλλην θέσιν εἰς τοῦτο κατάλληλον εὐρομεν καθ' ὅλην τὴν Ῥηβαντιαν καλουμένην χώραν κατὰ τοὺς ἡρωϊκοὺς χρόνους, ἀπὸ τοῦ Ἀλέμ τὰγ μέχρι τοῦ Ἱεροῦ τοῦ Πόντου, ὁπόθεν, τοῦ Λικινίου κατασχόντος πρότερον τὴν τε Χαλκηδὸνα και Χρυσόπολιν, διεπέρασεν ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος τὸν στρατὸν αὐτοῦ, κατὰ τὸν Ζώσιμον, τὸν ἀρχαιότερον, και πῶς λεπτομερέστερον τὸ γεγονός ἀναγράφοντα ἱστορικόν³.

Κτίτορες τῶν ἐνταῦθα παλατιῶν ὑπῆρξαν ὁ τῷ 582 ἔτει θανὼν αὐτοκράτωρ Τιβέριος και ὁ τοῦτον διαδεχόμενος Μαυρίκιος, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Κωδινός⁴, ἐν ἀναγραφῇ ἐτέρων αὐτῶν κτισμάτων, λέγων, ἀτὰ τοῦ Δαματρίου παλάτια οἱ αὐτοὶ βασιλεῖς ἐκτίσαν· ὅπερ ὁ μὲν πατριάρχης Κωνσταντῖνος ἀναλύει: «τοῦτο μὲν ἐθεμελίωσε Τιβέριος ὁ αὐτοκράτωρ, ὁ δὲ τούτου διάδοχος Μαυρίκιος τὰ τῆς οἰκοδομῆς ἀνεπλήρωσε». Μανουήλ δὲ ὁ Γεδεὼν παρερμηνεῖ ἐνὶ μόνον ἀποδιδούς τὴν οἰκοδομὴν «Τιβεριῷ τῷ και Μαυρικίῳ» και τοὶ ἀλλαγῶ τοῦ περισπουδᾶστος αὐτοῦ ἀρθρου «Κωνσταντινούπολις» ἐν τῷ λεξικῷ τῆς Ἱστορίας και Γεωγραφίας, ὀρθῶς μὲν προσεπωνυμεί Κωνσταντῖνον τὸν Τιβέριον, ἐσφαλμένως δὲ Τιβέριον τὸν Μαυρικίον⁵.

μνημονεύοντα αὐτῆς χρονογράφου, ἡμεῖς μόνον ἐν τῷ Πασχαλίῳ Χρονικῷ ἀπηντήσαμεν τὸ ὄνομα τοῦτο, ἀσχετῶς ὅλων τῷ θέματι ἡμῶν ἀναφέρεται αὐτοῦ ἐν ἔτει 532 κατὰ τὴν στάσιν τοῦ Νίκα ὅτι «... οἱ δῆμοι ἔβαλον πῦρ ἐπὶ τὸ Λίβυρον ἐπὶ τὴν Μαγναύραν και συνδρομῆς πολλῆς γενομένης ἐσθέσθη ταχέως».

1. Excerpt. 27.

2. Ἐλάς. Συγγρ. σελ. 373.

3. Ζώσιμος, 90.

4. Περὶ Κτισμ. 118.

5. Λεξ. Ἱστ. και Γεωγρ. τόμ. Δ', σελ. 1074.

Πρὸς. Εὐαγγ. Ἑκκλ. Ἱστορ. σ. 449.

1. Κωνστ. Πορφυρ. Περὶ Θεματ. 9.

2. Fortia d'Urban, Recueil des Itinéraires anciens, p. 262.

3. Ὁ Στέφ. Βυζ. περὶ πόλ. ἀναφέρει Σίμωνα, μετὰξὺ δύο ποταμῶν ἐν Βιθυνία.

4. Συμ. Μεταφρ. Συναξ. 3 σεπτεμβρίου.

5. Καὶ τοὶ ὁ μὲν πατριάρχης Κωνσταντῖνος ἐν τῇ εἰρημένῃ διατριβῇ λέγει ὅτι εὐρῆται, και παρὰ Θεοφάνει ἡ λέξις Leburna, ὁ δὲ διατριβογράφος τῆς *Journal de Constantinople* ὅτι ἐλησιμόνησε τὸν

Τὰ πλάτεια ταῦτα πιθανώτατα συλήσαντες ἐπυρπόλησαν οἱ τῷ 626 ἐπελθόντες καὶ ἐπὶ τινὰ χρόνον τῶν μερῶν τούτων κρατήσαντες Πέρσαι, ὡς πάντα ἐν γένει τὰ πλάτεια καὶ τοὺς εὐκτηρίους οἴκους, κατὰ τὸ Πασχάλιον Χρονικόν¹. Ἀνοιχοδομήσεως αὐτῶν δὲν γίνεται μὲν μνεῖα, εἰκάζομεν ὅμως ὅτι ὑπῆρχον ἐκεῖ πλάτεια ἐπὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ υἱοῦ Εἰρήνης τῆς Ἀθηναίας (781—797)· διότι ὁ Κωδινὸς τοῖς προσημειωθείσι προστίθησιν ὅτι, «ἐκεῖσε ἦν τὸ πῆδημα» τοῦ βασιλέως τούτου· οὔτε ὁ σχολιαστὴς αὐτοῦ Δαμπέκιος, οὔτε τις ἄλλος, ἐφ' ὅσον γνωρίζω, ἠνόησε τί σημαίνει ἡ λέξις πῆδημα· νομίζω δ' αὐτὴν ἐκ σφάλματος ἀντιγραφῆως φερομένην, ἀντὶ οἴκημα· διότι κατὰ τινὰ σχολιαστὴν τῶν Βασιλικῶν οἴκημα λέγεται τὸ πρὸς τέρψιν μόνον κατεσκευασμένον ἔξω τῆς πόλεως προχστεῖον, ἀπροσόδευτον ὄν².

Ἐτέρω μνεῖα αὐτῶν γίνεται κατὰ τὸ ἔτος 1043. Εἰς ὑπερῶν τοῦ τριωροφουένταθα πλάτιου καταφυγῶν ἐφονεύθη Κωνσταντίνος ὁ πατρικίος ὁ ἐπίκλην Ἀθροβλάνος, ἀρχηγὸς δεκαπεντακισχιλίων Πατζίνικων, κατὰ Περσῶν μὲν ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Μονομάχου ἀποσταλέντων, στασισχάντων δὲ κατὰ τοῦ ἀρχηγοῦ ἐν Δαματρῷ καὶ εἰς τὰ ἴδια ὑποστρεψάντων μετὰ τὸν φόνον αὐτοῦ³.

Τὴν 30 αὐγούστου τοῦ 1057 ἔτους ὁ Κομνηνὸς Ἰσαάκιος, καταδιωκόμενος ὑπὸ τινων μαγίστρων, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ παλατίου τούτου κατέφυγεν· εἰσελθὼν δὲ μετὰ δύο ἡμέρας εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐστῆθη αὐτοκράτωρ⁴.

Ἐπὲρ τῶν παλατίων τούτων ἐλήφθη πιθανώτατα πρόνοια ὑπὸ τῶν Κομνηνῶν αὐτοκρατόρων (1081—1185), διότι οὗτοι ἦσαν ἐκδοτοὶ εἰς τὴν κυνηγεσίαν, καὶ διότι Μανουὴλ ὁ Κομνηνός, κατὰ τὸν Χωνειάτην, «τάς πλείους τῶν κατὰ τὸν πορθμὸν τῆς Προποντίδος λαμπρῶν οἰκοδομῶν ἐν αἷς οἱ βασιλεῖς Ῥωμαίων θεωρίζουσι τὰς εὐωρίας μετακομίζοντες οὗτος ἀνήγειρε καὶ πρὸς κόσμον ὑπέβηρε μέγιστον»⁵. Καὶ Μιχαὴλ ὁ Παλαιολόγος ἀνακτήσας ἀπὸ Λατίνων τὸ Βυζάντιον ἐπεμελήθη τοῦ παλατίου, ἐν προτιμῆσει ὄντος πάντοτε «διὰ τὸ σύνδεδρον, κατάρρυτον καὶ ἀλσῶδες τοῦ βουνοῦ καὶ

τὸ τῶν κυνηγεσιῶν πλούσιον», ὡς λέγει ὁ Κωνσταντίνος¹.

Οὐδὲν ἄλλο εἰδικώτερον περὶ τοῦ πλάτιου καὶ τῆς προσηρημένης αὐτῷ ἐκκλησίας ἀναφέρεται· γενικώτερον δὲ περὶ Δαματρῶς τὴν ἐφεξῆς ἀπαντῶσιν.

Ὁ ἐν Νικομηδεῖς διατρίβων Ἰουστινιανὸς ὁ Β', ὁ καὶ Ῥινόμητος, μαθὼν τὴν ἐν Κ/πόλει κατοπινὴν στήσεως ἀνάγκησιν τοῦ στρατηγοῦ Φιλιππικοῦ, κατὰ τὸ ἔτος 711, ἀπέχρης ἐκείθεν εἰς Δαματρύα ἐφθασε,

καὶ τόποις παραγγῶδες καὶ λόφοι ἀποκρήμνοι
ἀντιστρατοπεδεύεται πρὸς ὄρεσι γηλοφοῖς
ἄπερ κατὰ συνήθειαν φαμὲν τοῦ Δαματρῶς

κατὰ τὸν Μανασσῆν². Ὁ Φιλιππικὸς ἀπέστειλε κατ' αὐτοῦ τὸν σπαθῆριον Ἠλίαν, ὅστις ἐλθὼν εἰς Δαματρύα καὶ ἀμνηστεύσας τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ Ἰουστινιανοῦ, κατῴρωσε τὴν ἀπομόνωσιν καὶ σύλληψιν αὐτοῦ· τότε «θυμῷ ἐπιδραμῶν καὶ τὸν τούτου τράχηλον δραζόμενος, τῷ παραμηρίῳ, (κατὰ Συμεῶνα τὸν Μάγιστρον (σ. 695) οὕτως ἐκαλεῖτο ἡ μεγάλη μάχη) ᾧ ἦν διεζωσμένος, ἀπέτεμε τὴν κέραν αὐτοῦ καὶ διὰ Ῥωμανοῦ σπαθαρίου πρὸς Φιλιππικὸν ἐξέπεμψε», λέγει ὁ Θεοφάνης. Αὐτόθι χειρωθεὶς συγχρόνως ἐφονεύθη καὶ ὁ Βασθακούριος πρωτοπατρικίος καὶ κόμης τοῦ Ὀψικίου θέματος³.

Ὁ κατὰ τὸ 900—910 ἔτος αὐτοκράτωρ Λέων ὁ σοφὸς ἀνῆλθεν εἰς τὸ ὄρος Δαματρῶς εἰς πρόκενσον καὶ ἐν τῇ μονῇ τῶν Σπειρῶν ἠρίστησε, περὶ ἧς παρακατιὸν ἔσται ἡμῖν λόγος⁴.

Ἰωάννης ὁ Κίνναμος διηγείται ὅτι βαρυτάτου ὄντος χειμῶνος ὁ αὐτοκράτωρ Μανουὴλ ὁ Κομνηνός (1143—1180) ἀθηρευσόμενος ἐπὶ «τι τῶν ἐψῶν ἐξῆι χωρίων, Δάματρως ἡ κληῖσις ἐστίν. Ἐπὶ τοῦ ἔργου τοίνυν γεγονότι μέγα τι χρῆμα θηρὸς ὑπαντᾷ, οὐπω μὲν λέοντος, οὐ γὰρ ξυνεχώρει λέγειν ἡ παρδαλή· τοῦτο δὲ ἀφηρείτο τὸ μέγεθος αὐτῆς, καὶ ἡ πρὸς ἄλλοις ὁμοιότης. Ἦν οὖν διπλᾶ τις καὶ ἑπαμφοτερίζουσα φύσις, πᾶρδαλις ἐν λέοντι καὶ λέων ἐν παρδαλί, τεράστιόν τι μίγμα ποιότητων· ἐν τῷ γενναίῳ τὸ γοργόν, τὸ θυμικὸν ἐν τῷ βλοσυρῷ, καὶ καθάπαξ πάντα

1. Ἐν ἔτει 626.

2. Ducangii, de Hebd. C/poleos, § XVIII.

3. Κ ε δ ρ. Β', 588.9.

4. Κ ε δ ρ. Β', 636.

5. Ν. Χ ω ν. 134.

1. Ἐνθα ἄνωτέρω.

2. Στίχ. 4073—6.

3. Θεοφ. Α, 582—3.—Λέων Γραμμ. 169.—Ἰωάν. ἡλ, 50 «πρὸς τὸν Δημήτριον ἀπέδρα Ἰουστινιανός».—Μ. Γ λ ο κ. 520.—Κ ε δ ρ. Α, 783.—Ζ ω ν. Β. 97.

4. Λέων Γραμμ. αὐτόθι.

«δι' ἀλλήλων ἤκοντα τὰ ἀμφοῖν ἴδια· ὁ μὲν ἠδὲ θῆρ τοιοῦτος ἦν· τῶν δὲ βασιλεῖ ἐπομένων, ἐπειδὴ τοῦτον εἶδον, ἀπερρύησαν οἱ πλείους· ἦν γὰρ οὐδὲ ἰδεῖν τοῖς πολλοῖς ἀνεκτός· ὡς δὲ καὶ ἀγγού ἦδη ἐγένετο, οὐδεὶς ἦν τὸ λοιπόν, ὃς τούτῳ ξυνίστατο· ἀλλὰ βασιλεὺς, φευγόντων, ὃ παρήρητο ξίφος ἐλύσας, τὸν θῆρα πατάξων ἐφέρετο, πληγὴν τε αὐτῷ τοῦ μετώπου κατενεγκών, ἄχρι καὶ ἐπὶ στέρνα διέλασε»¹.

Τῷ 1204 φάλαγξ τις ἰππέων ἀνωθεν περὶ τὸν Δαματρία ἠγραύλει, λέγει ὁ Χωνειάτης²· ὃ δ' ἀφελῆς Βιλλαρδουῖνος οὕτως περιγράφει τῆς φάλαγγος ταύτης τὴν ἦτταν. «Ὁδοῦ ἕκοντα ἰππότι σταυροφόροι παρετήρησαν σημαίας εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρου, εἰς ἀπόστασιν πλεόν ἢ τριῶν λευγῶν ἀπὸ τοῦ [ἐν Χρυσόπολει] στρατοπέδου· ἦτο δὲ ὁ Μεγαροδούξ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἄγων πλείους ἢ πεντακοσίους· Ἕλληνας ἰππεῖς· ἰδόντες τούτους οἱ ἡμέτεροι ἔταβξαν τοὺς ὑπ' αὐτοὺς ἀνδρας εἰς τέσσαρα σώματα καὶ ἀπεφάσισαν ὅπως πολεμήσωσιν αὐτούς· καὶ ὅταν οἱ Ἕλληνες εἶδον αὐτοὺς διήρκεσαν τὰ σώματα αὐτῶν καὶ παρετάχθησαν ἔμπροσθεν τῶν σκηνῶν αὐτῶν καὶ περιέμενον· οἱ ἡμέτεροι ἀνδρες ἔβαινον ὅπως προσέβηλῶσιν αὐτοὺς σφοδρότατα· μετὰ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ὀλίγον διήρκεσεν ἡ μάχη αὕτη, καὶ οἱ Ἕλληνες ἔστρεψαν τὰ κνώτα, καὶ ἠττήθησαν κατὰ κράτος εἰς τὴν πρῶτην συμπλοκὴν· καὶ οἱ ἡμέτεροι κατεδίωξαν αὐτοὺς ἐπὶ μίαν ἕλην λεύγαν· ἐκυρτίευσαν δὲ αὐτοῖσι πολλοὺς ἵππους, καὶ κέλητας, καὶ στρατιωτικοὺς καὶ πομπικούς ἵππους, καὶ ἡμιόνους ἀμφοτέρων τῶν γενῶν, καὶ σκηνὰς καὶ σημαίας καὶ λάφυρα τοιαῦτα, ὅποια ἤρμοζον εἰς παρομοίαν περίστασιν. Τοιοῦτοι ἐπέστρεψαν εἰς τὸ στρατόπεδον, ὅπου μετ' εὐφροσύνης τοὺς ἐπανεῖδον, καὶ διενεμήθησαν τὰ λάφυρα ὡς ἔπρεπεν»³.

Ὁ αὐτοκράτωρ Μιχαὴλ ὁ Παλαιολόγος εἰς τὸν Ἅγιον Αὐξέντιον κατασληνῶν, ὑποπτευθεὶς ὡς βασιλειῶντα τὸν ἐν τοῖς μέρεσι Νικαίας κατὰ Περσῶν νίκας ἄγοντα Ἰωάννην τὸν υἱὸν τοῦ δεσπότη Μιχαὴλ μετεκαλέσατο καὶ τὸν παρακοιμώμενον Βασιλικὸν ἐκέλευσεν ἐκτυρλω-

σαι αὐτὸν κεῖς Δαματρία ἐξεληκκότα» παραλαβῶν δὲ ἐκτετυρλωμένον ἐπὶ Νικαίαν ἔειπε¹.

Περὶ τὰ τελεῖα μαῖου τοῦ 1296 ἔτους ὁ βασιλεὺς Ἀνδρόνικος ὁ Παλαιολόγος ἐξελθὼν τῆς Κωνσταντινουπόλεως «πρὸς τὴν Κηλὴν τὸ ἀμφιθαλασσίδιον φρούριον ἤλαυνεν· ἐπὶ δὲ (τὴν 1 ἰουνίου) πρὸς τῷ Δαματρίῳ ἐσκήνου τὸ ὑπρετικὸν προσμένωνν, ὅτε ἐγένετο σεισμός ἐν Βυζαντίῳ καὶ ὑπέστρεψεν»².

Εἰς ταῦτα μόνον περιστρέφεται ὁ παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς συγγραφεῦσι λόγος περὶ τοῦ Δαματρίου καὶ τῶν αὐτοῖσι παλατίων· περὶ δὲ τῶν οἰκοδομηθεισῶν ἐκεῖ μόνων εὐρίσκομεν τὰς ἐπομένας λεπτομερείας.

Μορὴ τῶν Σπειρῶν.

Ὁ ἐπὶ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ πατρίκιος καὶ παρακοιμώμενος γενόμενος Σαμωνᾶς, καταγόμενος ἐξ Ὀθωμανῶν, βαπτισθεὶς δὲ ἐν Κ/πόλει, ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Νικολάου κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν Ἁγίων Θεοφανείων τοῦ ἔτους 906, εἶχεν εἰς Δαματρία μονὴν καλουμένην τὰ Σπειρα, ἢ τὰ Σπειρά.

Ὁ Σαμωνᾶς οὗτος ἐκέρδησε τὴν εὐνοίαν τοῦ Λέοντος ἀποκαλύψας αὐτῷ ἐπιβουλὴν τοῦ Πηκτοῦ Βασιλείου παρ' οὗ ἔμαθε τὸ σχέδιον ὁμοῦσας ἐχεμύθειαν· ἀφοῦ κατεπλούτησε δωροδοκούμενος, ῥαδιουργῶν καὶ συκοφαντῶν, προφασισθεὶς ὅτι ἠθέλην ἐξέλθει εἰς τὴν μονὴν αὐτοῦ ἀπέδρασε τῷ 905 τῆς Κωνσταντινουπόλεως φεύγων εἰς τοὺς ὀθωμανοὺς μεθ' ὧν ἦτο εἰς ἀλληλογραφίαν· τὴν συγὴν ταύτην ἀπὸ πολλοῦ εἶχε κατὰ νοῦν καὶ τὸν πατέρα του θελήσαντα νὰ μὲν ἔν Κ/πόλει, ὅτε ἐλθὼν εἶδε τοῦ υἱοῦ τ' ἀξιώματα, συνεβούλευσε αὐτὸν οἰκίαν ὀρησκίαν τηρεῖν, καὶ εἰς τὴν πατρίδα ἐπανελθεῖν· εἰ δὲ καὶ αὐτός, ἔφη, τύχῳ καιροῦ, ὑπονοστήσω πρὸς σέ». Συλληφθεὶς ὁμοῦ παρὰ τὸν ποταμὸν Ἄλυν καὶ εἰς Κ/πόλιν ἀχθεὶς, ἐδικαιολογήθη· εἰπὼν ὅτι, τάξας, μετέβαιεν εἰς Σιριχά τῆς Μελιτινῆς, εἰς προσκύνῃσιν τοῦ ἐκεῖ Σταυροῦ, ὅπερ ὁ Λέων ἕνεκα τῆς πρὸς αὐτὸν εὐνοίας οὐ μόνον παρεδέξατο, ἀλλὰ καὶ τὸν συλλαβόντα αὐτὸν ὑπεχρέωσε δι' ὄρκου νὰ βεβαιώσῃ τοῦτο εἰς τὴν Σύγκλητον, καὶ προήγαγε τὸν Σαμωνᾶν εἰς Πατρίκιον καὶ Παρακοιμώμενον, τῷ 908, «διὰ τὸ εἶναι συνεργὸν αὐτὸν εἰς πᾶσαν παρνομίαν καὶ κκκίαν». Προτροπῇ

1. Ἰωάν. Κ (ν.ν. σελ. 290 ἐκδ. Tolii.
2. Σελ. 718 ἐκδ. Migne.
3. Hist. d. la conq. de C/ple § 139 - 40, ἐκδ. Vailly.

2. Γ. Παχουμ. σελ. 487—493.
3. Αὐτ. Β', 233.

αὐτοῦ ὁ πατριάρχης Νικόλαος, ἀρνηθεὶς νὰ λύσῃ τὸν κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος Λέοντος ἐπὶ τετραγαμίᾳ ἐξενεχθέντα ἀφορισμὸν, ἐξώσθη τοῦ θρόνου.

Ὁ Σαμωνᾶς εἰσαγαγὼν τὸν ἐκ τῶν θεραπόντων αὐτοῦ Κωνσταντῖνον τὸν Παφλαγῶνα εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς βασιλείας, διέβαλε βραδύτερον εἰς τὸν Λέοντα ὡς ἐρώμενον αὐτῆς, καὶ διαταγῇ τούτου, τὴν κατηγορίαν πιστεύσαντος, ἔκειρε μοναχὸν καὶ προσέλαβεν εἰς τὴν μονὴν αὐτοῦ τῶν Σπειρῶν. Ἐξελθὼν δὲ ποτε ὁ Λέων εἰς πρόκενον ἐν τῷ Δαματρύϊ, εἶδε τὸν Κωνσταντῖνον, καὶ γνωρίζων φαίνεται τὴν ἀθωότητά του, διέταξε τὸν Σαμωνᾶν καὶ ἐνέδυσεν αὐτὸν κοσμικὰ φορέματα, καὶ ἐκέρασεν αὐτὸν εἰς τὸ κλητόριον καὶ ὑπέστρεψεν εἰς τὸ παλῆτιον καταστήσας αὐτὸν εἰς τὴν προτέραν θέσιν. Ἄλλ' ὁ Σαμωνᾶς φθονήσας ἢ μᾶλλον δυσμενεὶς αὐτῷ συνεπειᾶς προβλέπων, συνεργεῖα ἐτέρων συντάξε καὶ ἔρριψεν ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ λίθελλον, τὸν ὅποιον ἔλαβεν αὐτὸς ὁ Λέων καὶ ἀναγκοῦς ἐθλίβη μεγάλως· ἐρεύνης δὲ γιγνομένης, τῶν συνεργῶν τις προὔδωκε τὸν ἐργασάμενον αὐτὸν Σαμωνᾶν. Ἀμέσως ὁ Λέων διατάσσει τὴν σύλληψίν του, καταβιάζου κατὰ τὸ ἀξιόματός, κείρει μοναχὸν καὶ ἀπάγει πρῶτον μὲν εἰς τὴν μονὴν τοῦ πατριάρχου Εὐθυμίου «ἐν τοῖς Ψαμαθίου», ἔπειτα δὲ εἰς τὴν μονὴν τοῦ Μαρτινακίου, καὶ τέλος ἀπεριγράφτοις ὁρίοις καθείργουσι» προχειρίσας παρακοιμώμενον τὸν ὑπ' αὐτοῦ φθονούμενον Κωνσταντῖνον¹.

Ἐπειδὴ οἱ τὰ εἰρημένα ἀναφέροντες Βυζαντινοὶ συγγραφεῖς δὲν λέγουσι τὸν Σαμωνᾶν κτίσαντα ἢ ἀνοικοδομήσαντα, ἀλλ' ἔχοντα ἰδίαν τὴν ἐν Δαματρύϊ οἶσαν μονὴν τῶν Σπειρῶν, συμπεραίνομεν ὅτι αὕτη πρὸ τοῦ Σαμωνᾶ ὑπῆρχεν ἐκτισμένη, ἀδέσποτος δὲ τότε τυγχάνουσα, ὠρίσθη ἢ ἐλήφθη εἰς ἰδίαν αὐτοῦ χρῆσιν, ἀποφυγόντος τὴν δαπάνην νέας οἰκοδομῆς, ἀφοῦ σκοπὸν εἶχε πλουτήσας δραπετεῦσαι καὶ πρὸς τὴν γενέθλιον χώραν ἐπανελθεῖν, φυλάττων τὴν πατρῶαν πίστιν, ὡς λέλεκται· νομίζομεν δὲ ὅτι εἶναι μία καὶ ἡ αὐτὴ ἢ ὑπὸ τοῦ Κωδινού ἀναφερομένη μονὴ ἢ ναὸς τῶν Ἀρχαγ-

γέλων τὰ Στείρου, καὶ ὅτι δέον νὰ γραφῇ οὐχὶ Σπειρῶν διὰ τοῦ π, ὡς οἱ ἀλλήλων ἀντιγραφεῖς «Συνεχιστὶ τοῦ Θεοφάνους» καὶ κατ' αὐτοῦς ὁ Ζωναρᾶς ἐκφέρουσι, ἄλλὰ διὰ τοῦ τ, Στειρῶν, ἣν γραφὴν παρεδίξατο καὶ ὁ κ. Μαυροῦλ Γεδεών γράψας¹ ποῦ μὲν μονὴ τῶν Στειρῶν, ποῦ δὲ τὰ Στείρου. Τοῦ Κωδινού τὸ κείμενον ἔχει ὡς ἐξῆς· «Τὰ λεγόμενα Στείρου, καὶ ναὸς τῶν Ἀρχαγγέλων, ἀπὸ στείρας γυναικὸς ἔλαβε τὴν προσηγορίαν πατρικίας οὔσης καὶ παιδοποιησάσης· καὶ ἐν τοῖς χρόνοις Λέοντος τοῦ Μακέλλου εὐκτήριον μικρὸν ἦν· ἀπὸ καὶ τῆς γυναικὸς ὠνομάσθη ὁ τόπος, καὶ τελευτησάσης διήλθουσαν χρόνοι οὐκ ἐκτίσθη ὁ ναὸς παρὰ Ἰουστινιανού τοῦ κτιστορος καὶ τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας· συμπτωμένου δὲ καὶ αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ σεισμοῦ μετὰ χρόνους τλή², ἀνεκαίνισεν αὐτὸν ὁ Βασίλειος ὁ βασιλεὺς, καὶ οὕτως καὶ ἐκ τοῦ Στρατηγίου ἄρας τὴν φιλίαν τὴν χαλκῆν τέθεικεν αὐτὴν ἐκείσε³.

Οὐκ ἐντυχόντες που περὶ τῆς θέσεως τούτων, ἀγνοοῦμεν ἂν ὁ Σκαρλάτος Βυζάντιος³ ἐπὶ εὐκρινῶν μαρτυριῶν στηριζόμενος τοποθετεῖ αὐτὰ ἐν Βυζαντίῳ πλησίον τοῦ Σινατωρείου, καὶ λέγει μεταποιηθέντα εἰς τὸ φερόμενον τζαμίον Μαχμούτ πασσα, πλησίον τοῦ Νούρι Ὀσμανιέ· εἰκάζομεν ὅμως ὅτι, εἰ μὴ τὰ Στείρου ἦσαν ἐν Δαματρύϊ, ἀνάλογον ὅμως τῆς οἰκοδομῆς αἰτίαν ἔσχον καὶ ταῦτα. Ἐνισχύεται δὲ ἡ εἰκασία ἡμῶν αὕτη ἐκ τῆς μέχρι σήμερον κατὰ παράδοσιν φερομένης καὶ εὐλαβῶς πρεσβευομένης δοξασίας παρ' Ἀρμενίους, ὅτι παράκλησις καὶ δέησις τελομένη ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῶν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους, καλουμένης Κάτζ χουνάτζ=ἀνδρείος τῶν Ἑλλήνων, ἢ Κάτζ χουνάτζ=Σταυρὸς τῶν Ἑλλήνων, ἐπενεργεῖ κατὰ τῆς στειρώσεως, θεῖα χάριτι τοῦ τόπου· πολλὰ δὲ στειραὶ τὸν ἱερέα τοῦ αὐτοῦ χωρίου Ἑρμενί-κιοῖ, ἀποικισθέντος ἐπὶ τῶν ἀρμενίων βασιλέων τοῦ Βυζαντίου, καθὰ διατείνονται, ἀμαρτύρως ἐν τούτοις, οἱ κάτοικοι, ἀνέρχοντι ἐπὶ τούτῳ ἐκεῖ, λίθον καίουσαι καὶ κηρὸν ἄπτουσαι πρὸ τεμαχίου σταυροῦ μαρμαρίνου, ἔχοντος τὰ στοιχεῖα IC καὶ XC.

¹ Ἐὰν παραδεχθῶμεν ἐπὶ τῇ βῆσει τῆς δο-

1. Μετὰ Θεοφ. 369. 375-6. — Συμ. Μάγιστ. 709, 712. — Γ. Μοναχ. 863, 870. — Κεδρην. II, 271. — Λέων Γραμμ. 479, 485-486. — Ζωναρ. XVI. 16'-18'. — Κ. Πορφυρογέν. de adm. imp. 138-139 ἀναφέρει δωροδοκίας τοῦ Σαμωνᾶ· τὸ ὄνομα τοῦτο φέρει καὶ τις ἐπίσκοπος, καὶ ἄλλοις τις ἅγιος.

1. Κ. πολις, Λεξ. Ἱστορ. καὶ Γεωγ. σελ. 1075 καὶ 975.

2. Κωδ. περὶ κτισμ. 78.

3. Κ. πολις, Δ' 537, καὶ ἐν σημειώσει· ἐν σημειώσει δὲ τῆς σελ. 236 τοῦ Β' τόμου ἀναφέρει τὰ Στεῖρα τὰ εἰς τὸν Δαματρία.

ξασίας ταύτης λίαν ἄλλως σημαντικῆς, ὅτι ἐνταῦθα ἦσαν τὰ τοῦ Κωδινού Στειροῦ, τότε διορθωτέον *Στειρῶν* τὸ *Σπειρῶν* τῶν μνημονευθέντων χρονολογῶν· ὡς εἶδομεν εὐκτέριον μικρὸν ἦτο τῷ 470 περίπου· μετὰ 75 ἔτη ἀνεκτίσθη ὑπὸ τοῦ μεγάλου Ἰουστινιανοῦ, κατέπεσε κατὰ τὸν σεισμόν τοῦ ἔτους 558 καὶ ἀνηγέρθη πάλιν τῷ 886 ὑπὸ Βασιλείου, πατρὸς τοῦ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ, ἐφ' οὗ μέχρι τοῦ 908 ἠκμαζεν ὁ Σαμωνᾶς, καὶ ἔλαβεν αὐτό, ἂν ἦναι τὸ αὐτό, εἰς ἰδίαν γρῆσιν· οὕτως ἐξηγεῖται καὶ ἡ σιωπὴ τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων περὶ τῆς ἀνεγέρσεως τῆς μονῆς ταύτης.

Μονὴ τῶν Νοσσιῶν.

Ἡ μονὴ αὕτη ἐπὶ τοῦ Δαματρύου τοποθετεῖται ὑπὸ τοῦ Σκαρλάτου Βυζαντίου¹· δὲν ἦτο ὁμῶς αὐτόθι, ἀλλὰ παρὰ τὴν θάλασσαν, ὡς ἀναφέρει Συμεὼν ὁ Μάχιστρος² λέγων ὅτι αὕτη ἐκκοδόμηται ἐφ' οὗ τόπου ὁ πατὴρ τοῦ ἀντικαταστήσαντος, ὡς εἶπομεν, τὸν Σαμωνᾶν Κωνσταντίνου εἶχε ἀπροσατίτην πρὸς τὴν θαλάττη πᾶνυ μικρὸν³· ἐπομένως παραλείπομεν τὰ περὶ αὐτῆς.

Μονὴ τοῦ Ἀρχαγγέλου εἰς τὰ Προμότου.

Ὁ πατριάρχης Κωνσταντίνος ἐν τῇ περὶ τοῦ Ἀλέμ-τάγ διατριβῇ αὐτοῦ τᾶσαι τὰ Προμότου περὶ τὸν βουόνον τοῦτον λέγων· αἶναι λέξις σύνθετος ἀπὸ τῆς πρὸ Ἑλληνικῆς καὶ τῆς Λατινικῆς *μόντις* (monitis)· ὃ καὶ δεῖκνυται ὅτι ἡ Μονὴ αὕτη ἔκειτο πρὸ τοῦ βουνοῦ τούτου⁴· ὅσῳ παράδοξος ἡ ἐτυμολογία· τόσῳ καὶ ἡ εἰκασία. Ἡ λέξις Προμότος συνεχῶς ἀπαντᾷ ὡς κύριον ὄνομα⁵ καὶ ὡς διακριτικὸν τᾶξιν ἰππέων δικιούντων προαγωγῆν⁶· ἔφερε δ' αὐτὸ ὁ ἕτερος τῶν ὑπάρχων τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τὸ 389 καὶ φαίνεται ἀπ' αὐτοῦ κληθεὶς παρχλιος τόπος, ἐνθα ἠλιεύοντο ὄστρακα περίφημα κατὰ τὸν Αὐσόνιον, ὡς σημειοῖ ὁ Σκαρλάτος⁶. Ἀσχετὰ καὶ ταῦτα πρὸς τὸ θέμα ἡμῶν λογιζόμενοι παραλείπομεν.

Ὁ ναὸς τῆς Θεοτόκου ἐν τοῖς Ὀνωράτου.

Ὀνωράτος ἐκαλεῖτο ὁ ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου πρῶτος ἑπαρχος τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐκ Ρώμης ἔλθων τῷ 359¹, καὶ ἐπὶ Θεοδοσίου ἑτέρος τις, ὅστις δεξιωσάμενος ἐπέτρεψε τοῖς Ἰουδαίοις τὴν ἀνέγερσιν πολυτελοῦς συναγωγῆς, ἐφ' ᾗ καλεῖται ὑπὸ τοῦ Ζωναρᾶ² ὡς τὰ Ἑλλήνων πρεσβείων.

Ἄγνωστον τίς τῶν δύο ἔδωκε τὸ ὄνομα εἰς τὴν πολίχνην ταύτην· εἰς τὰ προχστεία αὐτῆς ἡ Ἰουλιανή, συζυγος τοῦ αυτοκράτορος Ἀναστασίου τοῦ Δικόρου, θυγάτηρ Ἀνικίου, ἐγγονὴ δὲ τοῦ αυτοκράτορος τῆς Ρώμης Οὐαλεντιανοῦ Γ', ἔκτισε τῷ 505 ἔτει ναὸν ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεοτόκου³· ἡ Ἰουλιανὴ αὕτη ὑπερεμάχησε τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου, καὶ βιαζομένη ὑπὸ τοῦ συζυγοῦ αὐτῆς ἐπὶ τῷ ἀναθεματίσαι τὴν Σύνοδον «ἐπισήμως ταῖς κοιναῖς εὐφημίαις ἐλαμπρύνθη διὰ τὸ στερρόν ὑπὲρ τῶν εὐσεβῶν ὀρθῶν δογματῶν αὐτῆς φρόνημα, ἀντιστάσα ἀπτοήτως καὶ κατασχόνσα ὡς αἰρετικὸν τὸν Δικόρον». Τῇ παρακινήσει αὐτῆς συνῆλθεν εἰς τὸν ναὸν τοῦτον Σύνοδος κατὰ τῶν Εὐτυχιανῶν⁴. Περὶ τοῦ ναοῦ τούτου ἑτέρα μνεία οὐχ εὐρηται· τῆς δὲ πολίχνης ἀπαντῶσιν αἱ ἐπόμεναι.

Ῥωμανὸς ὁ Νεώτερος (959—963)· ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ καὶ ἐν τῷ ἰππικῷ καθεσθεὶς καὶ τῇ συγκλήτῳ συνεστιασθεὶς... καὶ τῇ δείλῃ ἐν «τῷ κληστῷ σφαιρίσας... εἰς μεταστάσιμον εἰς Ἀνωράτου μετέβη, κἀκείσε θηρεύσας πικμεγέθεις χοίρους τέσσαρας καὶ κνηγῆτας πρὸς τὰ βασίλεια τῇ ἐσπέρᾳ ἀντεπένησαν⁵.

Τῷ 965 τὴν ἐπιούσαν τῆς ἑορτῆς τῆς Ἀναλήψεως ὑπέστησαν ἐν τῷ προαστείῳ τούτῳ τὸν διὰ πυρὸς θάνατον μήτηρ καὶ θυγάτηρ, ἐκ τῆς οἰκίας αὐτῶν λιθοβολήσασαι τὸν αυτοκράτορα Νικηφόρον τὸν Φωκᾶν, καθ' οὗ, συνεπέειρα ῥήξιν μεταξὺ τῶν Ἀρμενιακῶν ταγματῶν καὶ τῶν Βυζαντινῶν, οὗτοι δυσηρεστήθησαν καὶ ἐξέβριζον αὐτόν⁶.

1. Κ/Π. Β' 288.

2. 713-5 καὶ σημ. εἰς Ζωναρᾶν XV, ἰδ' Δουκαγγίου.

3. Ἑλλάς. Συγγρ. σελ. 378.

4. Διβ. Ἐπιστ. 786. — *Mikl. et Mil. Acta et Dipl.* III, 37. — Σκαρλ. Κ/Π. Γ'. 277.

5. Χρον. Πασχ. 305. Ἐπιθὲ τὰς σημειώσεις Βαλεσίου καὶ Ἀμμ. Μαρκελ. σελ. 72, 73, 187 καὶ 206.

6. Κ/Πολις Β'. σ. 281.

1. Σωκράτ. Ἐκκλ. Ἰστ. Β. μα'· ἐπιθὲ περὶ Ὀνωράτου τὰς αὐτόθι σημειώσεις τοῦ Βαλεσίου. — Σωζομ. Ἐκκλ. Ἰστ. Δ. γγ'. — Χρον. Πασχ. ἄλ. ἐν ἔτ. 359.

2. Ζωναρ. Β. 35.

3. Θεοφ. Α'. 243.

4. Κωνστ. πατριάρχου, Ἑλλάς. συγγρ. σ. 377.

5. Μετὰ Θεοφ. 472.

6. Λέοντ. Διακόν. Δ' σ. 65, δς «Ἀναρτάς» λέγει.

Τῷ 1059 Ἰσαάκιος ὁ Κομνηνὸς «τὸν τῆς Προποντιδῆς διαπεράσας πορθμὸν ἐν τοῖς περὶ τὸ Ὀρωράτου πολίγων προαστεῖαις ἠυλίξεντο, ἐπὶ θήραν τε συνεχῶς ἐξῶν καὶ τὸ σῶμα γυμνάζων. Ἀλλὰ κατ' οὐδὲν αὐτῷ συνετέλει τὸ γυμνάσιον· νόσφ γὰρ συνεσχέθη πλευρίτιδι, καὶ τρίτην ἡμέραν ἐγκατερέσας, ἐπειδὴ ἤσθλανετο ἑαυτοῦ μὴ καλῶς ἔχοντος, εἰς τὸν βασιλικὸν εἰσελθὼν δρομικῶν ἐκομίσθη ἰπρὸς τὰ ἀνάκτορα»¹.

Περὶ τῆς θέσεως τῶν Ὀρωράτου μεγίστη ὑπάρχει διαφωνία μεταξὺ τῶν περὶ αὐτοῦ γραφόντων. Ὁ διατριβογράφος τῆς *Journal de Constantinople* (τοῦ 1851 ἔτους) τάσσει αὐτὰ ὅπου νῦν τὸ χωρίον Μερδιβέν-κιοῖ· ὁ πατριάρχης Κωνσταντίας περὶ τὸν βουνὸν τοῦ Ἀλέμ-τάγ· ὁ Σκαρλάτος προτιμᾷ τὴν τοποθέτησιν αὐτῶν ὑπερῶν τοῦ Τερσανᾶ ἐν δεξιᾷ τοῦ Κερατίου κόλπου ἢ τὴν ἐπὶ Μπεγλερπέε². ὁ δὲ κ. Α. Γ. Πασπάτης φρονεῖ ὅτι ἦτο ἔνθα νῦν τὸ Ἐρένκιοῖ, θεωρῶν τοῦτο παραφθορὰν τοῦ ὀνόματος Ὀνωράτος καὶ ἀπορῶν διατὶ ὁ πατριάρχης Κωνσταντίας ἔταξεν αὐτὰ παρὰ τὸ Ἀλέμ-τάγ³. Ἡμεῖς συντασσόμεθα τῇ γνώμῃ τοῦ πατριάρχου διὰ τοὺς ἐπομένους διαφόρους λόγους.

Τὰ περὶ τὸ Ἀλέμ-τάγ μέρη ἦσαν καὶ εἰσὶν ἔτι καὶ νῦν μόνα κατὰλληλα εἰς μεγὰλα κυνηγεία, οἷα περιγράφουσι τὰ τῶν Κομνηνῶν οἱ Βυζαντινοί· περὶ τοῦ Ἰσαακίου λέγων Μιχαὴλ ὁ Ψελλὸς ἀναφέρει ταῦτα· «... δόξαν αὐτῷ ἐξελήλυθε καὶ βασιλικοῦ τούτου καταγωγῆ αὐτοῦ που πρὸ τοῦ ἄστως ὑποδέχεται περιεκυκλος τῆ θάλασση καὶ (ἐξ ?) ἑκατέρου μέρους, ἀνδρὶ αὐτάρκῃς θηρατικῶ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τῷ βασιλεὶ τούτῳ· ἔφος γὰρ ἐπανατέλλων τῆ θήρῃ εἰς ἐσπέραν βαθεῖαν κατήγετο· πολλὰκις δὲ τῆ βολῆ τῆς λόγχης ἐπὶ τὰς ἀρκτους καὶ τὰς ὕς χρώμενος καὶ συνεχῶς ἐπανατείνων τὴν δεξιάν, ψυχρῶ πνεύματι βλάπεται τὴν πλευράν, καὶ τότε μὲν οὐ πᾶν κατὰδῆλος ἡ πληγὴ ἐγεγονέει, τῆ δὲ ἐφεξῆς πρίγωσαντα πυρετὸς διαδέχεται»⁴. Εἴπομεν ὅτι τὰ δάση ἐπὶ τῶν Κομνηνῶν ἐφυλάσσοντο καὶ ἀπηγορεύθη ἡ δεινροτομία ἐνεκα τῶν κυνηγεσιῶν αὐτῶν καὶ ὅτι τὸ σήμερον ἀπολειφθὲν περὶ τὸ ὄρος τοῦτο δάσος ἦν ποτε πολὺ

ἐκτενέστερον διήκον μέχρι τῆς νῦν Σαμάντρας· τὰ περὶξ Ἐρένκιοῖ ὁμως καὶ Μερδιβένκιοῖ μέρη οὐδέποτε φθίνονται ὑπάρξαντα δασώδη καὶ κατὰλληλα εἰς θήραν μεγάλην. Εἰς τὸ παρατεθὲν τοῦτο χωρίον τοῦ Ψελλοῦ ὀρίζεται ἡ θέσις ἀπρὸ τοῦ ἄστως, περιεκυκλος τῆ θάλασση ἐξ ἑκατέρου μέρους· πρέπει ἀρχὴ νὰ νοήσωμεν τὴν τοῦ Κερατίου κόλπου δεξιάν πλευράν, ἢ μᾶλλον τὴν ἀπεριεκυκλον ποταμοῖς κοιλάδα τοῦ Γκιόκ-σοῦ; Εἰς τὸν τοῦ Ψελλοῦ χωρογραφικὸν ὀρισμὸν ἀντίκεινται οὐ μόνον τὰ τοῦ Βρυεννίου, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐξῆς Μιχαὴλ τοῦ Ἀτταλειώτου· Ἰσαάκιος ὁ Κομνηνὸς ἀνελάμβανεν ὁμως τῆς ἀθυμίας ἑαυτόν, καὶ περὶ τὸν κατὰ πρόσωπον τῆς βασιλίδος προεκκείμενον πορθμὸν ἀνίων ἐνησχολεῖτο τῆ θήρῃ, «ψυχαγωγῶν ἑαυτόν τῆ συνεχεῖ γυνασίᾳ· περὶ δὲ ὤραν ἀρίστου φῶς ἀστραπήβολον τοῖς τόποις ἐκείνοις ἐπέσκηψε· Νεάπολις τούτοις τὸ «γνώρισμα· καὶ ὁ βασιλεὺς πληγείς, ὡς λόγος, ἐκείθεν ἀκατίοι; ἐξείφνης περὶ τὰ βασίλεια νῶρμυσε, καὶ νοσομαχῆσας ἡμέραις τισὶ τὸν ἠμόρον ἐκκραδοῦει»¹. ἔτι δὲ καὶ τὰ ἐπόμενα τοῦ Ζωναρᾶ· «ὁ δὲ Θρακῆσιος, θηρᾶν κἀκείνος τὸν βασιλέα τοῦτον ἰστόρησε περὶ τὴν Νεάπολιν, σὺν δ' ἐπιφανῆναί ποθεν, τὴν θεῶν ἠφρικτόν, καὶ τὸν Κομνηνὸν . . . διώκειν τὸν ἠσὺν, τὸν δὲ εἰσδύναι τὴν θάλασσαν, γενέσθαι ἢ τε ἀφανῆ, ὃν οὐ σὺν οἱ πολλοί, φάντασμα δὲ ἢ τε δαιμόνιον ὑπελήφρασιν· ἐν τούτῳ δὲ ὡς ἐξ ἀστραπῆς ἐνεσκῆψαι λαμπηδόνα τῷ βασιλεὶ, καὶ τῆ τρύτῃ βολῆ διατραχηθέντα τὸν Ἀὐτοκράτορα, τοῦ ἵππου τε ἐκπείσειν καὶ κείνοσθαι παρὰ τῆ γῆ ἀφρὸν τοῦ στόματος ἀποπτύοντα, καὶ μηδὲν τῶν κατ' αὐτόν ἀισθανόμενον, ἀκατίῳ δ' ἐκείθεν ἐμβιθασθέντα, κορυμσθῆναι εἰς τὰ βασίλεια»². Πάντα τὰ κείμενα ταῦτα ἔχουσι μὲν τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν, ἀλλὰ τὰ μὲν Νικηφόρου τοῦ Βρυεννίου καὶ τοῦ Μιχαὴλ Ἀτταλειώτου ἀναφέρουσιν αὐτὴν πέραν τοῦ πορθμοῦ τῆς Προποντιδῆς λαβοῦσαν χώραν, τούτου δὲ καὶ τὸ τοῦ Ζωναρᾶ καλοῦσι τὸ μέρος Νεάπολιν· ὅτι δὲ μέρος τι ἐν Γκιόκ-σοῦ ἐκαλεῖτο οὕτως, ἔχομεν μάρτυρα τὸν Γύλιον, λέγοντα ὅτι ὁ ἕτερος ποταμὸς ὁ παρὰ τὸ νῦν Κανδιλλύ, ἐκαλεῖτο Ναπλίτικος ὡς χυνόμενος ἐν ᾧ τύπῳ ἐδίδυτο ἐπ' αὐτοῦ τὸ ὄνομα Νάπλι, ἀγνώω δὲ, προστίθησιν, ἂν ἐκ τῆς Νικοπολεως, ἢ ἐκ τοῦ Ἀνάπλου ἢ ἐκ τῆς

1. Νικηφ. Βρυεν. βιβλ. Α' σ. 20.
2. Κ]πολις. τ. Β' σ. 17-18.
3. Ὁ ἐν Κ]πόλει Ἑλλ. Φιλ. Σύλλ., τ. ΙΒ' σελ. 53.
4. Κ. Σ 40 α, Μετ. Βιβλ., τ. Γ', σελ. 250.

1. Μιχ. Ἀτταλ. 68—69, ἐκδ. Βόννης.
2. Ζωναρ. XVIII, ζ'.

Ναυσικλείας»¹. Οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι εἶναι παραφθορά τοῦ ὀνόματος Νεάπολις καὶ Νεαπολίτικον (ζεῦμα), διότι οἱ μελετῶντες τὴν Βυζαντινὴν χωρογραφίαν γνωρίζουσιν ὅτι τὸ ὄνομα Ναυσικλεία εἶναι πάντῃ ξένον, Ἀνάπλους δὲ ἐκαλεῖτο χωρὸς τις ἐν τῇ Εὐρωπαϊκῇ μόνον ὄχθῃ τοῦ Βοσπόρου. Εἰκάζομεν ὅθεν ὅτι τὰ Ὀνωράτου κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους μετωνομάσθησαν δι' ἀγνωστον ἡμῖν λόγον Νεάπολις, καὶ ὅτι ἦσαν ἐν τῷ μυχῷ τῆς κοιλάδος ταύτης τοῦ Γκιόκ-σοῦ, ὅπῃθεν ἀρχεῖται ἡ ὄροσειρά τοῦ Ἀλέμ-τάγ, ἢ πρόσφορος εἰς κυνηγεία, οἷα τὰ μνημονευθέντα.

Τῆς μελέτης ταύτης τὸ συμπέρασμα ἐστίν

1. P. Gylli, de Rosph. Thrac. p. 336. Σφάλει ὁ Σκαρλ. (Κωνσταντινούπολις Β' 224) Ναυπλίτης λέγων ὅτι φέρεται παρὰ Γαλλίω, καὶ ὑποσημειῶν ἦτι κυρίως ἐστίν «Ἀνάπλους».

ὅτι *Δαματρὸς* ἦν ὄνομα κώμης, παρκειμένου ὄρους καὶ δάσους διήκοντος μέχρις αὐτῆς, ὅτι ἡ ἐπ' αὐτοῦ μονὴ τῶν Σπειρῶν ἀντὶ Στειρῶν φέρεται, καὶ πιθανώτατα ἢ τοῦ Κωδινοῦ μονὴ τὰ Στειροῦ τυγχάνει· ὅτι τὴν μὲν κώμην ἀντικατέστησεν ἢ τῶν Σαμάντρα καλουμένη, τὸ δ' ὄρος καὶ τὸ δάσος τὸ Ἀλέμ-τάγ, εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὁποίου πρὸς τὸ Γκιόκ-σοῦ ἦσαν τὰ Ὀνωράτου.

Ἐπιφυλασσόμενοι προσεχῶς νὰ διαλάβωμεν περὶ τῶν ἐν Σαμάντρα καὶ Ἀλέμ-τάγ ἐρειπίων, καὶ περὶ τῶν ὑπαρχόντων ἐκεῖ που ἀναχωμάτων (impulorium) παρατηροῦμεν ὅτι πολὺ ὀρθῶς ἐγνωμάτευσεν ὁ Vanvenargues ὅτι il est plus aisé de dire des choses nouvelles que de concilier celles qui ont été dites.

Ἐν Χρυσοπόλει.

Σ. Α. ΣΙΔΕΡΟΠΟΥΛΟΣ.

ΠΕΡΙ

ΤΗΣ ΕΝ ΜΙΚΡΑ. ΑΡΜΕΝΙΑ, ΝΙΚΟΠΟΛΕΩΣ.

(ΚΑΡΑ ΧΙΣΑΡ-Ι-ΣΑΡΚΗ).

(Ἀνεγνώσθη ἐν συνεδρίῳ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐπιτροπῆς).

Ἐν τῷ νομῷ *Σιβαῖ* (Σεβαστείας) εἰς εικοσιεπτέζων σχεδὸν ἀνατολικῶς τῆς παραλίου Κερασούντος ἀπέστασιν, κείται ἡ πόλις *Καρά Χισάρ*, ἔδρα μουτσαρίφου καὶ ἐπισκόπων τῆς ἀρμενικῆς καὶ ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, ἀριθμοῦσα περίπου χιλίας διακοσίας ὀθωμανικῆς, ἑξακοσίας ἀρμενικῆς καὶ ἑκατὸν πενήκοντα ἑλληνικῆς οικογενείας, ἰδρυμένη περὶ λόφου δύο χιλιάδων ἀγγλικῶν ποδῶν ὕψους¹ καὶ ἐν μέσῳ ἐκτενοῦς πεδιάδος σιτιζούσης πάσας τὰς πρὸς τὴν παραλίαν καὶ αὐτὴν τὴν Κερασούντα πολίχνας στερουμένης ἐπαρχῶν ἀροσίμων γαιῶν. Ἔχει δ' ὁ λόφος καὶ τῆς πόλεως ἡ θέσις μεγίστην ὁμοιότητα καὶ ἀναλογίαν πρὸς τὴν τῆς ἐν τῷ νομῷ *Χουταβετικάρ* (Προύσης) κειμένης ὁμωνύμου πόλεως. πρὸς διαστολὴν τῆς ὁποίας, ἐκείνη μὲν προσεπωνυμείται *Σαρκή* = Ἀνατολική, καὶ *Σαπ-πίν* ἢ

Σαπ-χαρὰ ἀπὸ τῶν περὶ πολλῶν μεταλλείων στυπτηρίας (σάπ), αὕτη δὲ *Γαρμπή* = Δυτική, καὶ συνθέτερον *Σαχίπ* καὶ *Ἀφιόν* ἀπὸ τοῦ περὶ αὐτὴν κυρίως συγκομιζομένου ὀπίου (ἀφιόν). Ὅτε κατὰ τὸ 1877 διέτριβον ἐκεῖ, ὑπῆρχον δισχιλιαὶ περίπου οἰκοδομαί, τρία τζαμιά, πολλὰ μεστζίτια, τρία βαλανεῖα, ἀνὰ δύο νοκοὶ καὶ σχολεῖα ἑκατέρας τῶν χριστιανικῶν κοινοτήτων, δύο λιθόκτιστα μπεζεστένα, καὶ πλείστα πανδοχεῖα· ἀλλ' ἐφεξῆς δύο ἀλλεπάλληλοι ἐν μιᾷ τριετίᾳ πυρκαϊαὶ μέγα μέρος αὐτῶν ἀπετέφρωσαν¹.

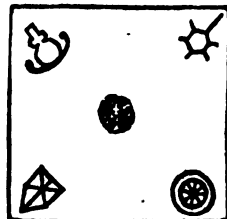
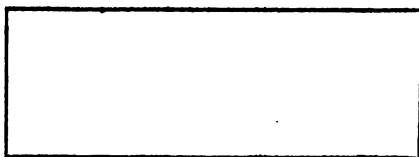
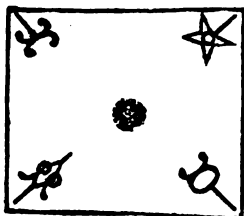
Ὁ εἰς εὐρὺ καὶ ὁμαλὸν ὀροπέδιον ἀπολήγων λόφος περιβάλλεται καθ' ὅλην τὴν περιφέρειαν ὑπὸ τείχους ρωμαϊκῆς ἐποχῆς μίαν μόνην ἔχοντος πύλην, ἧς ὑπερθεὶν φαίνονται μαρμαρι-

2. Τῇ 12 Σεπτεμβρίου 1886 ἐξερράγη ἑτέρα πυρκαϊὰ ἀποτεφρώσασα 360 ἐργαστήρια, 28 καπενεῖα, 10 κλιβάνους, 2 τεμένη, 3 σχολεῖα, 1 ἐκκλησίαν καὶ 496 οἰκίας. (Ἐξ ἀναποκρίσεως «Νεολόγου» ἐκ Καρὰ-Χισάρ 14/26 Σεπτεμβρίου 1886).

1. Dr H. Barth, Reise von Trapezunt... nach Skutari.

νος αέτος εκ τῆς τῶν χρόνων και τῆς ἀτυο-
σφαίρας ἐπιγρείας διαφθαρείς και ἴχνη τέλειον
ἐξαλειφθείσης ἐπιγραφῆς· συμβαίνει δὲ και ἐν-
ταῦθα ὅ,τι και ἐν ἄλλαις τῆς Ἀνατολῆς ἀρ-
χαιαῖς ἐγκαταλειμμέναις ἀκροπόλεσιν· εἴτε,
δηλονότι, ἰδρύεται κάμινος εἰς ἀσβεστον μετα-
βάλλουσα ὅσα τῆδε κάκεισε κίωνων ἢ μαρμά-
ρων λείψανα ἀπομένουσιν, εἴτε μεταφέρεται
ἐκποιουμένη πᾶσα πρὸς οἰκοδομὴν χρήσιμος
ὕλη και καλλιεργεῖται τὸ ἐπιδεικτικὸν γεωρ-
γίας μέρος· τὰ πάντα δὲ ἐν αὐταῖς, ὡς ὁ παρὰ
τῷ Μουσαίῳ λύχνος τῆς Ἡροῦς «ἐπιμακρτυρα
κρυφίων ἐρώτων» γίνονται.

Ἐνδοθεν τῆς πύλης ἢ ἀνοδος ἐπὶ μικρὸν
συνεχίζεται, και πέραν ἀγρῶν, ἐν μέσῳ δ' εὐα-
ρίθμων ἰρειπωμένων και ἡμιπτῶτων οἰκίσκων
πρὸ τινων δεκαετηρίδων ἐγκαταλειφθέντων ὑπὸ
τῶν οἰκητῆρων διὰ τε τὸ μονῆρες και τῆς ἀνό-
δου τὸ ἐργῶδες, ὑψοῦντο οἰκοδομήματος τοῖχοι,
πολλῶν κατὰ διαφόρους ἐποχὰς και μέρη τυ-
χόντες ἐπισκευῶν· ὑπερᾶνω τῆς θύρας, οὔσης
κατὰ τὸ ἄκρον τῆς ἀριστερᾶς πλευρᾶς, πλάξ
ἐκ τῆς πολυκαιρίας μέλαινα καταστᾶσα ἐνέ-
φαινε ἴχνη βαθέως ζεσθείσης ἐπιγραφῆς· ἐπὶ
δὲ τῶν ἐκατέρωθεν ταύτης πλακῶν διεσώζοντο
τὰ ἐμβλήματα ταῦτα, ὧν τὰ ἐν τῷ κέντρῳ,

μόνα ἐξέχοντα, ἠφανίσθησαν. Τῆς στέγης, ζυ-
λίνης μὲν και ἐπὶ στύλων ἐρειδομένης τοῦ με-
γαλειτέρου, θολωτῆς δὲ μετὰ φεγγιτῶν τοῦ
ἑτέρου μέρους τοῦ οἰκοδομήματος, διὰ μεσοτοι-
χου κεχωρισμένου, τὸ πλεῖστον ἦν καταρρεῦ-
σαν και τὰ ἰδάφη καλύψαν ἐν τῷ μεγαλει-
τέρῳ ἐσώζετο ζύλινος ἀμβων, ἀριστερᾶ δὲ τῷ
εἰσιόντι βαθμίδες λιθίνης κλίμακος και ἐπὶ τῶν
τοίχων ἡμιεξίτηλα τοῦ Κορανίου ῥητὰ και τὸ
ἀραβικὸν στοιχεῖον βᾶβ, πέλωριου διαστᾶ-
σεως. Κατὰ τὴν εἰσοδὸν εἰς τὸ μικρότερον, τὸ
και θολοσκεπὲς μέρος, ἐπὶ τοῦ πᾶχους τοῦ με-
σοτοιχοῦ ἀριστερόθεν μὲν ἐπὶ πλακῶς διεκρί-
νοντο τὰ ἴχνη ἐντελῶς ἐξαφανισθείσης ἐπιγρα-
φῆς, δεξιῶθεν δὲ κατέναντι ἀκριβῶς διεσώζετο
ἢ ἐπομένη ἐπιγραφὴ, τὸν τύπον τοῦ σταυροῦ
ἐν τῷ μέσῳ ἔχουσα·

σεως ἄξιον ἔχον. ἦν τὸ τζαμίον τῆς, ὡς εἴρη-
ται, ἐγκαταλειφθείσης συνοικίας· ἐγγὺς δὲ αὐ-
τοῦ διεκρίνοντο θεμέλια τελείως καταστρα-
φείσης οἰκοδομῆς, ἐκ τῶν ἐρειπίων τῆς ὁποίας
ἐξήχθη, ὡς ἔλεγον, ἀργυροῦν ποτήριον, φέρον
πέριξ ἑλληνιστὶ ἐπιγραφὴν: «Δεῦτε πάντες
μεταλῆθετε, πηγῆς ἀθανάτου γεύσασθε»· τοῦ-
το πωληθέν εἰς ὀθωμανὸν χρυσοχόον ἀπώλετο.
Ἐντεῦθεν μέχρι τοῦ φρουρίου, οὔτινος ἐφεξῆς
μνεῖα γενήσεται, πλεῖστ' ὅσα κοιλώματα λε-
λαξευμένα εἰς σχῆμα πύλων ἐν τῷ βραχῶδει
ἰδάφει ἀπαντῶσι, βᾶθους ἀπὸ ἐνὸς μέχρι τριῶν
γαλλικῶν μέτρων, γρησιμεύσαντ' ἄποτε ἀναμ-
φιβόλως ὡς ὀμβροδέκται¹. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ
τρία θολωτὰ ὑπόγεια ὦν τὸ μὲν, σκοτεινὸν
και στεγνόν, ἐγνωρίζετο διὰ τοῦ τουρκικοῦ ὀ-
νόματος *Zindân*, τοῦτέστι δεσμωτήριον, τὰ δὲ
λοιπὰ δύο, τὸ μὲν πλήρες ὕδατος, τὸ δὲ κατὰ
τὸ ἡμισυ, τεσσαράκοντα ἔχον, ὡς ἔλεγον, βαθ-
μίδας ἀσυνήθους πᾶχους, ἐθεωροῦντο ὑπὸ τῶν
χριστιανῶν ἀγιάσματα.

¹ Ἐπὶ τοῦ ὑψηλοτέρου σημείου τοῦ λόφου, ἔ-
χοντος κατὰ τὸν δόκτορα *Barth*² ὕψος 5000

† ΤΗΣ ΠΑΤΡΗΣ
ΚΗΘΟΥΣΙ ΑΣΑΝΑΡΧ
ΕΛΟΓΕ ΦΥΛΛΑ
ΤΕΛΗ ΤΟ ΣΟΔΑΛΟ
ΙΩΑΝΗ ΡΑΣ ΤΡΠ ΔΡΩ
ΝΓΑΡΗΟ ΚΩΛΟ ΝΗΑΣ

Τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο, οὐδὲν ἄλλο σημειώ-

1) Ταῦτα ἦσαν και εἰς τὸ ἐν Ὁρᾶξ Διδυμοῦται-
χον, περὶ οὗ Νικηφόρος ὁ Γρηγοράς VIII.
11 λέγει: «ἢ γὰρ ἀνέγρουσα τὸ Διδυμοῦταιχον πολί-
χινον ἄκρα μία τις ἔστι πέτρα, ἣν οἱ ἐνοικοῦντες
ἐσφυῶς εἰς τὸ λαβεῖσθαι ἔχουσαν ἐφ' ὀρόντας ὑπο-
γείους κοιταίνουσιν ἀποθίχας και φράτια, ὀμβρίων
ὕδατων δοχεῖα».

2) *Dr. H. Barth*, ἐνθ. ἀν.

ἀγγλικῶν ποδῶν ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης ἐπώζετο φρούριον σχήματος ἀνωμάλου κατὰ τὸ ἐπόμενον σχεδιογράφημα, ἀπολήγον εἰς πύργον ὀκτάγωνον, ἔχοντα ἔσωθεν στενὴν λιθίνην κλίμακα, ἐπὶ τὰς ἐπάλξεις αὐτοῦ φέρουσαν. Καίτοι ἐπισταμένως παρατηρήσαμεν, οὐδὲν ἐν τούτοις ἔχνος γραμμάτων ἢ συμβόλων ἀνεύρομεν ἐπ' αὐτοῦ, καίτοι ὁ συγγραφεὺς τῆς Ἱστορίας τῆς Τραπεζοῦντος Σάββας Ἰωαννίδης ἀνέγνω, λέγει¹, ἐπὶ τῆς πύλης τῆς Ἀκροπόλεως τὸ ἔτος 903 μ. Χ.).

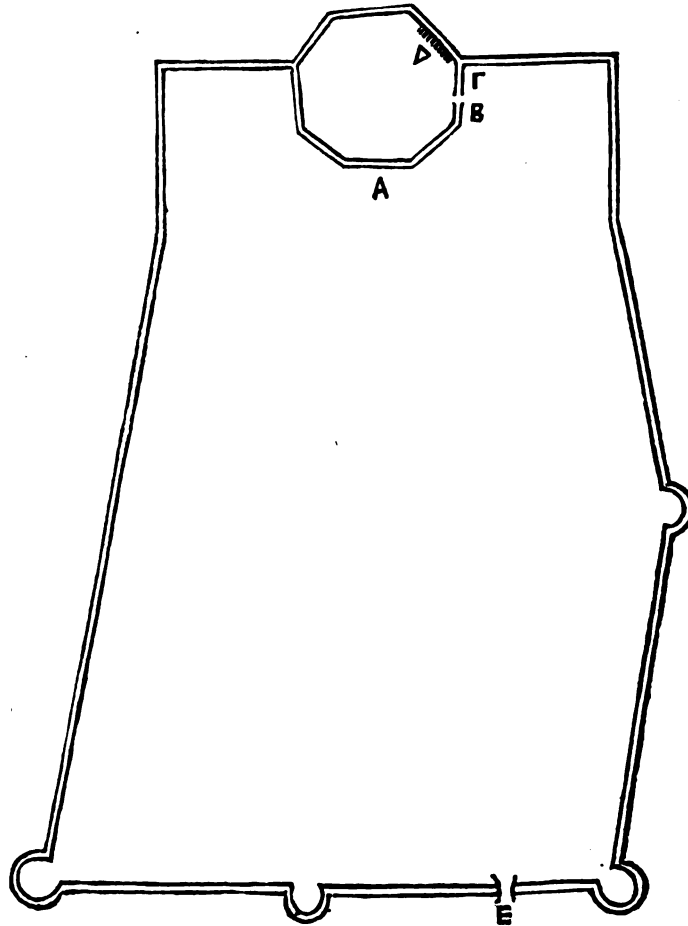
Εἰς συμπλήρωσιν τῆς παρούσης καταστάσεως τῆς ἐν λόγῳ κωμopolεως Σαππὶν Καρὰ Χισάρ, προσέθεμεν ὅτι ὁ πληθυσμὸς βαίνει ἀξανάμενος, νέαι οἰκοδομαὶ χριστιανῶν ἐγείρονται ἐν νεωστὶ κανονικῶς ῥυμοτομηθεῖσιν συνοικίαι κατὰ τὴν εἰς τοὺς

πρόποδας πεδιῶδα, μετοικιζομένων ἕνεκα γεωργίας, ἐργασίας ἐν τοῖς πέριξ ἀργύρου, μολύβδου καὶ στυπτηρίας μεταλλείους καὶ ἐμπορίου ἐν γένει ἐκ τῶν πέριξ χωρίων, ἅτινα λίαν ὀρθῶς ὁ τοῦ Τζιχανουμά συγγραφεὺς Κιαρίπ τσελεμπίης ἀποκαλεῖ «μαχαλάτ», τουτέστι συνοικίας, διὰ τὸν λόγον ὅτι αἱ ἕκαστον αὐτῶν συνοικίαι δέκα ἢ εἰκοσιν οἰκίαι εὐρηνταὶ καὶ ἐνταῦθα, ὡς καθ' ὅλην τὴν ὀρεινὴν χώραν τοῦ Τζανίκ (τῶν ἀρχαίων Σάνων), ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον

δύο ἢ τρεῖς συναφεῖς, αἱ δὲ ἄλλαι εἰς πολλῶν ἑκτοντάδων βημάτων ἀπ' ἀλλήλων ἀπόστασιν· ἡ παραγωγή τῆς στυπτηρίας ὑπολογίζεται¹ εἰς διακοσίους πενήκοντα κατ' ἔτος τόνους· πλὴν τῶν δημητριακῶν συγκομίζεται καὶ κόμμι τραγακάνθης (τουρκιστὶ κιτιρέ), αὐτομάτως φουμένης ἐν τοῖς πέριξ ὑψώμασιν· ἡ ἄλ-

λοτε περιώνυμος βιομηχανία ἐγγωρίων ὑφασμάτων ἐξέλιπεν ἤδη² ἀπολέσασα τὴν φήμην αὐτῆς. Περὶ τῆς καταστάσεως τῆς παιδείας ἐν τῇ πόλει καὶ τοῖς πέριξ χωρίοις παρά τῇ ἑλληνικῇ κοινῶν πολλὰς ἔλαβεν ὁ ἡμέτερος Σύλλογος λεπτομερεῖς ἐκθέσεις προσελθῶν μάλιστα καὶ ποτε ἀρωγός.

Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος φρούριον Σαππὶν Καρὰ Χισάρ ἐτέλει ἐπὶ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τὴν κατοχὴν τοῦ δια-

Α Ὀκτάγωνος πύργος.—Β Εἴσοδος.—Γ Λάκκος.—Δ Ἄνοδος ἐπὶ τὰς ἐπάλξεις.—Ε Πύλη.

σήμευ γαμβροῦ τοῦ Ἑλληνοῦ Ἀυτοκράτορος τῆς Τραπεζοῦντος Οὐζοῦν Χασάν, ἀρχόντος τότε τῆς Καρμανλίας καὶ τῆς Μικρᾶς Ἀρμενίας· ὑπετάχθη δὲ τῷ 1473 τῷ Φατίχῃ Σουλτάνῳ Μεχμεμέτ, ἀφικομένῳ πρὸ αὐτοῦ μετὰ ἐφθήμερον ἀπὸ Βαϊθούρτ πορείαν, ἀφοῦ ἐκεῖ που κατετρόπωσε τὸν στρατὸν τοῦ Οὐζοῦν Χασάν· λέγεται δὲ ὅτι ὁ συνοδεύων αὐτὸν μέγας βεζίρης

1) Encyclop. Britannica. ἐν λ. Karahissar.

2) Σ. Ἰωαννίδου. Ἱστορ. τῆς Τραπεζοῦντος. Κωνσταντινούπολις, 1870, σελ. 200.

Ροῦμ Μεγεμέτ πασσάς, ποῖν ἢ ἄρωσιν ἐκ Νεοκισσαρείας (Νικισάρ) συνεβούλευσε τὸν Σουλτάνον ὅπως ἐπιχειρήσῃσιν τὴν κατάληψιν τοῦ ἰσχυροῦ τούτου φρουρίου, ἵνα μὴ, μένον εἰς χεῖρας τοῦ ἐχθροῦ, παράσχη αὐτοῖς, ἐν ἐνδεχομένη ὑποχωρήσει, πράγματα· ἀλλ' ἐκεῖνος παρατηρήσας ὅτι σκοπεῖ τὴν ἐξόντωςιν τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοῦ οὐχὶ δὲ τὴν κατάληψιν φρουρίων ὑπερήλθεν αὐτό, καὶ ἐπιστρέψας νικητὴς κατέλαβε, «παραδοθέν εἰς ἐν αὐτοῦ μόνον νεῦμα» ὡς λέγει ὁ Τούρκος *Νεσρή*¹, συγγραφεὺς τοῦ *Ταρίχ-ι-Σεργαχάτ*. Ἡ τουρκικὴ δὲ τῆς πόλεως ὀνομασία, ἐὰν μὴ ἐδόθη ἐπὶ τῶν μουσουλμανικῶν ἐπιδρομῶν τοῦ ἐβδόμου καὶ ὀγδόου αἰῶνος, ἐπὶ τῆς ὑπὸ τῶν Σελτζουκιδῶν ὅμως κατακτηθείσας τῆς Ἀρμενίας (1063) ὑπάρχουσα φαίνεται καὶ ἔκτοτε παραμένουσα, τῆς ἑλληνικῆς εἰς λήθην καὶ ἀχρηστίαν περιελθούσης· ἡ λέξις *Καρά* σημαίνουσα μαῦρος, προτασσομένη παρὰ τοῖς ὀθωμανοῖς ἐν ταῖς ἐπωνυμίαις ἐκφράζει, ὡς γνωστόν, τὸ σφοδρὸν, τὸ ἔκτακτον, τὸ ἐξοχόν, καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦτον χρήσις αὐτῆς ἐγένετο ἐν τῇ ὀνομασίᾳ τοῦ ἰσχυροῦ τούτου φρουρίου· λέγομεν δὲ ὅτι ὑπῆρχε κατὰ τὸν ἐνδέκατον αἰῶνα, διότι εὕρισκομεν αὐτὴν ἑλληνιστὶ μεθρημνηνευμένην παρὰ *Μιχαὴλ τῷ Ἀτταλειώτῃ* λέγοντι² ὅτι τῷ 1070 μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν Ῥωμανοῦ τοῦ Διογένοῦς ὁ Ἰταλὸς Κρισπίνος κατέλιπε μέρος τῶν ὀπαδῶν αὐτοῦ «εἰς ὅπερ ἐπεκράτει τοῦ *Μαυροκάστρου φρουρίου*, εἰς ἓνα τῶν *Ἀρμενιακῶν τόπων* ἐπὶ *λόφου κείμενον ὀψηλοῦ καὶ δυσκατεργάστου*». Τὸ *Μαυρόκαστρον*, ἐὰν μὴ νεώτεροι μελέται ἄλλως ἡμῖν ὑποδείξωσιν, ἐξἑλληνισιν τῆς τουρκικῆς ὀνομασίας θεωροῦμεν, τὴν δὲ τοπογραφικὴν περιγραφὴν ἀκριβῶς ἐφαρμοζομένην εἰς τὴν τοῦ *Καρά χισάρ-ι* σαρκῆ τοποθεσίαν.

Περιλαβόντες ἐν τοῖς ἀνωτέρω τὰς ἐρεῦνας ἡμῶν περὶ τοῦ *Σαπ-λιν Καρά χισάρ*, φέρμεν ἤδη τὸν λόγον εἰς τὰ περὶ τῆς *Νικοπόλεως*. Δύο πόλεις ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο μνημονεύονται ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ, ἡ μὲν, ἀρχαιότερα, κτισθεῖσα εἰς ἀνάμνησιν νίκης ὑπὸ τοῦ βασιλεύσαντος τῆς

Συρίας Σελεύκου τοῦ Νικάτορος [311—382 π. Χ.], ἡ δὲ, νεωτέρα, ὑπὸ τοῦ ρωμαίου στρατηγοῦ Πομπηίου τοῦ Μεγάλου ἐπὶ τῇ κατὰ τοῦ τελευταίου βασιλέως τοῦ Πόντου Μιθριδάτου νίκη (67 π. Χ.), καταστησάσῃ τὴν Ῥώμην τῆς χώρας κυρίαρχον. Ἡ τοῦ Σελεύκου πόλις ἔκειτο κατὰ τὸν Ἀππιανόν¹ ἐν τῇ *ἀγχοτάτῃ μάλιστα Καππαδοκίας· Ἀρμενία*· ἡ δὲ τοῦ Πομπηίου κατὰ τε τὸν αὐτὸν συγγραφέα² καὶ τὸν *Στράβωνα*³ ἐν τῇ *Μιχρᾷ*; τῇ καὶ ἄλλως *βραχυτέρα* καλουμένη *Ἀρμενία* περιλαμβανομένη μεταξὺ τοῦ ἀνω Εὐφράτου καὶ τῆς ὑπὸ τῶν Τιβαρηνῶν καὶ Χαλδαίων οἰκουμένης χώρας τῆς ὑπὲρ τὴν Φαρνακίαν καὶ Τραπεζοῦντα, μέχρι τῶν ὁποίων διέτεινον τὴν ἀρχὴν οἱ πρὸ τοῦ Εὐπάτορος Μιθριδάτου δυνάσται αὐτῆς· ἔστις καὶ τούτων ἀπάντων καὶ τῆς Κολχίδος αὐτῆς κατέστη κύριος. Ἐν αὐτῇ εὕρηται ἡ ὄροσειρὰ τοῦ Παρυδάδρου «εὐδροῦς τε οὖσα καὶ ὑλώδης καὶ ἀποτόμοις φάραξι καὶ κρημνοῖς διειλημμένη πολλαχόθεν»,⁴ καὶ ὁ ποταμὸς Λύκος χυνόμενος εἰς τὸν Ἰριδα (Γεσίλ Ἰριάκ).

Αἱ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων περὶ τοῦ τόπου τῆς ἀξιομνημονεύτου κατὰ τοῦ Μιθριδάτου μέχρις τοῦ Πομπηίου ἀφηγήσεις, καίτοι τὰ κατ' αὐτὴν καὶ τοῦ στρατοῦ τὰς κινήσεις χωρογραφικῶς ἐκτιθέμεναι, τοσοῦτον ἐν τούτοις ἀλλήλων δίστανται, ὥστε ὁ μελετῶν αὐτὰς ἀδυνατῶν συμπυῆσαι ἐν συνόλῳ, ἀναγκάζεται ἰδιαιτέρας καὶ ἀσχέτου ἐκάστης ποιῆσαι μνείαν. Ὁ μὲν οὖν Πλούταρχος⁵ λέγει ὅτι ὁ Πομπήιος «ἐβάδιζεν ἐπὶ Μιθριδάτην ἔχοντα τρισμυρίους πεζοὺς ἐν φάλαγγι, καὶ δισχιλίους ἵππεις, μάχεσθαι δὲ μὴ θαρροῦντα· καὶ πρῶτον μὲν αὐτοῦ καρτερὸν ὄρος καὶ δύσμαχον ἐν ᾧ στρατοπέδων ἔτυχεν, ὡς ἄνδρον ἐκλιπόντος, αὐτὸ τοῦτο κατασχών ὁ Πομπήιος, καὶ τῇ φύσει πτῶν βλαστανόντων καὶ ταῖς συγκλιναῖς τῶν πτόπων τεκμαιρόμενος ἔχειν πηγὰς τὸ χωρίον ἐκέλευσεν ἐκβαλεῖν πανταχοῦ φρέατα. Καὶ μεστὸν ἦν εὐθὺς ὕδατος ἀφθόνου τὸ στρατοπέδον, ὥστε θαυμάζειν, εἰ τῷ παντὶ χρόνῳ τοῦτο Μιθριδάτης ἠγνόησεν. Ἐπειτα στρατοπέδευσας περιετείχιζεν αὐτόν⁶. Ὁ δὲ πέντε καὶ τετταράκοντα πολιορκηθεὶς ἡμέρας, ἔλαθεν ἀποδράς μετὰ τῆς ἑρρωμενεστάτης δυνά-

1. J. von Hammer, Hist. de l'Emp. Ott., t. 41.—Leunglav., Annal. Turc. 332. Pandect § 144.—Σφάλλει ὁ Herbellot, Biblioth. Orient., ἐν λέξει Carahissar, τὸ γεγονός τοῦτο ἀναφέρων εἰς τὸ ἐν Φρυγίᾳ *Καρά χισάρ-ι* [Σαχίπ], οὐ μόνον μῆδαν ποιεῖται, καὶ ὁ *Jouanin*, Hist. de la Turquie p. 84 [Univers Pittoresque] ὀνομάζων Δεβελού *Καρά χισάρ* [παρὰ τὴν Καισάρειαν ὄν].

2. Μιχ. Ἀτταλ. σελ. 125 ἐκδ. Βόννης.

1. Ἀ π π., Συρ. 57.

2. Αὐτ. Μιθριδ. 104, 115.

3. Στράβ. 6. ΙΒ σελ. 555.

4. Στράβ. αὐτ.

5. Πομπ. λβ'.

6. Γραπτέον αὐτό, τὸ ὄρος τουτέστι.

»μεως κτείνας τούς ἀχρήστους καὶ νοσοῦντας.
 »Εἶτα μέντοι περὶ τὸν Εὐφράτην, ἐκ μέσων
 »νυκτῶν ἐπῆγεν ὠπλισμένην τὴν στρατιάν. . .
 »οἱ Ῥωμαῖοι μετὰ κραυγῆς ἐπέδραμον, καὶ μη-
 »κέτι μένειν τολμῶντας, ἀλλ' ἐκπεπληγμένους
 »καὶ φεύγοντας ἔκτεινον, ὥστε πολὺ πλείονας
 »μυρίων ἀποθανεῖν, ἀλῶναι δὲ τὸ στρατόπε-
 »δον. Αὐτὸς δὲ Μιθριδάτης. . . ἀπελείφθη μετὰ
 τριῶν. . . καὶ. . . ἦγον εἰς χωρίον Ἰνώρα» κτλ.
 Ἄνω ὁ Κάσσιος¹ λέγει ὅτι ὁ Μιθριδάτης ὄχυ-
 ρὸν λόφον καταλαβὼν, ἐφοβήθη τὸ πλῆθος
 τῶν αὐτομολούντων Ῥωμαίων στρατιωτῶν δει-
 νῶς κακουμένων ὑπὸ τοῦ ἱππικοῦ αὐτοῦ, ἀ-
 πρακτοῦντος τοῦ Πομπηίου διὰ τὸ ἀκατάλ-
 ηπλον τοῦ χώρου καὶ τῆς νυκτὸς ἄρας ἔλαθε
 καὶ μετὰ ταῦτα νυκτοπορῶν εἰς τὴν τοῦ Τι-
 γράνου ἀρμενίαν προῆει· ἀλλ' ὁ Πομπήιος ἀ-
 κολουθήσας νύκτωρ ἐπετέθη αὐτῶν καθ' ὁδὸν
 καὶ κατέστρεψε φόνῳ τε καὶ αἰχμαλωσίᾳ· διέ-
 φυγε δὲ ὁ Μιθριδάτης τραπείς πρὸς τὴν Κολ-
 χίδα». Κατὰ τὸν Στράβωνα² πάλιν, αὐτὸ γε-
 λευτατορ, εἰς ταύτας κατέφυγε τὰς ἐσχατίας
 τῆς Ποντικῆς βασιλείας ὁ Μιθριδάτης ἐπι-
 κόντος Πομπηίου καὶ τῆς Ἀχιλησινῆς κατὰ
 τὰς Δάστειρας εὐδρον ὄρος καταλαβόμενος (πλη-
 σίον δ' ἦν καὶ ὁ Εὐφράτης, ὁ διορίζων τὴν Ἀ-
 κιλησινὴν ἀπὸ τῆς μικρᾶς Ἀρμενίας) διέτριψε
 τῆς ἕως πολιορκούμενος ἠναγκάσθη φυγεῖν
 διὰ τῶν ὄρων εἰς Κολχίδα».

Ἐκ τῶν παρατεθειμένων χωρίων ἐξάγεται
 ὅτι ὁ Μιθριδάτης καταλιπὼν ὄχυρὸν λόφον, κα-
 τασχεθέντα ἀμέσως ὑπὸ τοῦ Πομπηίου, ἔμεινε
 πολιορκούμενος μὲν περὶ αὐτόν, κακοποιῶν δ-
 μως διὰ τοῦ ἱππικοῦ τοὺς Ῥωμαίους ἀποφεύ-
 γοντας συμπλοκῆν, μέχρις οὗ ἀπελθὼν λάθρα
 προσεβλήθη καθ' ὁδὸν καὶ ἠττήθη πλησίον τοῦ
 Εὐφράτου παρὰ τὴν Ἀχιλησινὴν, Μαναίτιδα
 λεγομένην ὑπὸ τοῦ Δίωκος, ἴσως διότι διαφε-
 ρόντως ἐτιμᾶτο ἐν ταύτῃ κατὰ τὸν Στράβωνα³
 ἢ Ἀναίσις, περσικὴ θεότης, καλουμένη Μᾶ ὑπὸ
 τῶν Καππαδοκῶν καὶ Φρυγῶν⁴, σημαίνουσα δὲ
 τὴν Σελήνην. Ἄλλ' ὁ Ἀππιανὸς ἀφηγεῖται
 ὅπως τούναντιον τὸ γεγονός ἐν τοῖς ἐξῆς⁵: «ὁ
 Μιθριδάτης χωρίον κατέλαβε περίκρημον, οὗ
 μία εἰς αὐτὸ ἀνοδος ἦν, καὶ τέσσαρες αὐτὴν
 σπειραὶ προφύλασσον· ἀντεφύλασσον δὲ καὶ

»Ῥωμαῖοι μὴ διαφυγεῖν τὸν Μιθριδάτην· ἅμα
 »δ' ἡμέρᾳ τὸν μὲν στρατὸν αὐτῶν ὠπλιζεν ἐ-
 »κάτερος, οἱ προφύλακες δ' ἀλλήλων κατὰ τὸ
 »πρᾶνές ἀπεπειρῶντο· καὶ τινες ἱππεῖς τοῦ
 »Μιθριδάτου χωρὶς τε τῶν ἵππων καὶ χωρὶς ἐ-
 »παγγέλματος ἐβοήθουν τοῖς σφετέροις προφύ-
 »λαξι· πλείονων δὲ σφίσι Ῥωμαίων ἱππέων ἐ-
 »πιόντων οἱ ἀνιπποὶ τῶν Μιθριδατείων οἶδε
 »κἄθρως εἰς τὸ στρατόπεδον ἀνεπῆδων ἀναβη-
 »σόμενοι τε τοὺς ἵππους καὶ ἐξ ἴσου τοῖς ἐπιούσι
 »Ῥωμαίοις συνοισόμενοι· κατιδόντες δ' αὐτοὺς οἱ
 »ἄνω ἔτι ὠπλιζόμενοι σὺν δρόμῳ καὶ βοῇ προσ-
 »θέοντες, καὶ τὸ γιγνόμενον οὐκ εἰδότες ἀλλὰ
 »φεύγειν αὐτοὺς ὑπολαβόντες ὡς εἰλημμένους
 »σφῶν ἦδη καθ' ἑκάτερα τοῦ στρατοπέδου, τὰ
 »ὄπλα μεθέντες ἔφευγον· ἀδιέξοδου δ' ὄντος τοῦ
 »χωρίου προσέπταιον ἀλλήλους ἀναστρεφόμενοι,
 »μέχρι καθήλκοντο κατὰ τῶν κρημῶν, οὕτω
 »μὲν ἡ στρατιὰ τῷ Μιθριδάτῃ διὰ προπέταιαν
 »τῶν ἄνευ προστάγματος τοῖς προμάχοις ἐπι-
 »κουρεῖν ἐλομένων θορυβηθεῖσα διέφθαρτο, καὶ
 »τὸ λοιπὸν εὐκόλον ἦν τῷ Πομπηίῳ, κτείνοντι
 »καὶ συλλαμβάνοντι ἀνόπλους ἔτι καὶ ἐν περι-
 »κρήμῳ συγκεκλεισμένους· καὶ ἀνηρέθησαν
 »ἐς μυρίους καὶ τὸ στρατόπεδον ὅλη τῇ παρα-
 »σκευῇ κατελήφθη. Μιθριδάτης δὲ μετὰ τῶν
 »ὑπάσπιστων μόνων ὠσάμενος εἰς τὰ κατὰ κρη-
 »νημα καὶ διαφυγῶν ἐνέτυχέ τισιν ἱππεῦσι μι-
 »σθοφόροις καὶ πεζοῖς ὡς τρισχιλίους, οἱ εὐθὺς
 »αὐτῷ συνείποντο εἰς Συνόρηγα φρούριον. . .
 »δρόμῳ δ' ἀπαύστῳ χρώμενος τὸν μὲν Εὐ-
 »φράτην ὑπερῆλθεν ἡμέρᾳ μάλιστα τετάρτη
 ». . . εἰς τὴν Ἀρμενίαν ἐνέβαλε. . . κτλ.»
 Κατὰ τὸν συγγραφεὴ λοιπὸν τῆς αὐτῆς
 τῆς κατεῖχε τὸν λόφον μέχρι τῆς καταστροφῆς
 τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ, καὶ ἔφυγεν οὐχὶ διὰ τῆς
 μόνης ὑπαρχούσης ἀνοδοῦ, ἀλλ' ὠσάμενος εἰς
 τὸν λόφον τὰ περίκρημα καὶ ἔφθασεν εἰς τὸ
 φρούριον Συνόρηγα (Συνορία παρὰ Στράβωνι
 (ἐνθ' ἀνωτέρω), Συνορία παρὰ Θεοφ. (Στράβ.
 ἐνθ' ἀνωτέρω), Synhorinm παρ' Ἀμμωνῶ Μαρ-
 κελλίῳ XVI, 7, 10, Ἰνώρα δὲ ἡμαρτημένως
 παρὰ πλουτάρχῳ (ἐνθ' ἀνωτέρω), κείμενον ἐπὶ
 τῶν συνόρων τῆς Μικρᾶς πρὸς τὴν Μεγάλην
 Ἀρμενίαν¹, ἔλαβεν αὐτόθεν τοῖς συνεπομένοις
 αὐτῷ μισθοφόροις δῶρα διανείμας ἐξακισχίλια

1. Δίω ν. Ἰστορ. λς'.

2. Ἐνθα ἄνωτ.

3. Στράβ., β. IB' 533.

4. Π. Κ α ρ ο λ ἰ δ ρ ο υ, Καππαδοκικά, τόμος Α' σελ. 108.

5. Ἀ π π. Μ ι θ ρ ἰ δ, 105, 106.

1) Ἡ Συνορία δεικνύεται ἐν τοῖς νεώτεροις γεω-
 γραφικοῖς χάρταις ὑπὸ τὸ ὄνομα Σ ι ν α ρ β ἰ ρ, μί-
 λια τινὰ ὑπὸ τὴν μισογάγκειαν τοῦ Mourat tsai καὶ
 τοῦ ποταμοῦ Ἐρζινγκιάν. J. A. Cramer, Asia
 Minor, Oxford 1832 t. II, p. 152.

τάλαντα, και μετα τεςσάρων ήμερών ήποδρουίαν διέβη άνενογλήτως τόν Εύφράτην.

Ἐπί τῆς μαρτυρίας τοῦ Στράβωνος έρειδόμενοι ότι διά τά Ποντικά και Βοσπορανικά πράγματα οί τά Μιθριδατικά γράψαντες ἦσαν οί μάλλον προσοχῆς άξιοί, και ύπολαμβάνοντες τόν Ἄππιανόν έξ αὐτῶν έρανισάμενον τήν Μιθριδάτειον αὐτοῦ ιστορίαν, τούτου τήν αφήγησιν τῶν άλλων άκριβεστεραν λογιζόμεθα, τήν δέ τοῦ Πλουτάρχου συγκεχυμένην κατά τούτο, καθ' ό,τι τήν υπό τοῦ Μιθριδάτου έγκατάλειψιν, υπό δέ τοῦ Πομπηίου κατοχήν και περιτειχίσιν τοῦ δυσδάτου και άποκρήνου λόφου προτάσσει τῆς μάχης, ἧς έπειτα μάλλον φαίνονται ταῦτα γενομένα.

Ἐνταῦθα λοιπόν ό Πομπήιος α πόλιν έν τῷ »χωρίῳ έν ᾧ ένενηκῆκει (τόν Μιθριδάτην) »συνώκισε τοίς τραυματίας και τοίς άφελικεστεροίς τῶν στρατιωτῶν αὐτήν δύναμιν »και σφίσι και τῶν περιχώρων έθειλονται πολλοί και συνώκησαν, και εἰσι και νῦν, Νικοπολίται τε ώνομασμένοι και ές τόν Καππαδοκικόν νόμον συντελοῦντες»¹. Ἡ έλληνιστι έπίκλησις τῆς νεοδημητου πόλεως τοῦ ρωμαίου στρατηγοῦ άποδοτέα εἰς τήν κατ' έκείνους τοῦς χρόνους άκμήν τοῦ έλληνισμοῦ έν ταις Ποντικαίς χώραις, ἧ εἰς τήν ύπεροχήν τῆς ύπ' αὐτόν έλληνικῆς στρατιωτικῆς δυνάμεως· ἧ τόλις έβαινε προκόπτουσα, μετ' όλίγα δέ έτη εἶδε διερχόμενον τόν Μάρκον Ἀντώνιον²· υπό τοῦ Πλινίου τάσσεται έν ταις ώνομασταίς πόλεσι τῆς Μικρᾶς Ἀρμενίας³ υπό δέ τοῦ Στράβωνος ώς καλῶς οίκουμένη λέγεται⁴· έν τοίς βίοις τῶν άγιῶν μνημονεύεται έπί Διοκλητιανοῦ⁵, ώς και έπί Λικινίου αὐτοκράτορος, έφ' οὔ ήμαρτύρησαν τεςσαράκοντα πέντε χριστιανοί, ών μνήμη τελει ἧ Ἀνατολικῆ Ἐκκλησία τήν 10 Ἰουλίου. Τό Συναξάριον αὐτῶν έπειδή περιέχει τοπογραφικᾶς λεπτομερείας λίαν σαφηνιζούσας τήν θέσιν τῆς πόλεως παρατιθέμεθα ὡδε έκ τοῦ Συμεῶνος τοῦ Μεταφραστοῦ. Γράφει οὔτος ότι έπί Λικινίου Αὐτοκράτορος έπί τῆ στερεᾶ πρὸς τόν Χριστόν πίστει τῶν τεςσαράκοντα πέντε τούτων «Λυσίας ό τῆς λεγεώνας τῆς Ἀρμενίας δούξ. . . άγανακτήσας έκέλευσε σιδήρῳ δεθῆναι αὐτῶν τας

»χειρας και τοῦς πόδας, και κλοιοίς βρυτά» τοίς κατασφιγγθέντας άποτεθῆναι εἰς τό δεσμοπήριον εἰς τόν πύργον τῆς πόλεως τῆς »βλεπούσης (τόν βλέποντα?) κατά βορέαν, »ένθα και πηγῆ ύπεκτρέχει, ρέουσα έξωθεν τῆς »πύλης τῆς πόλεως». Ἡπειλησεν αὐτῶν πνιγμόν έν τῷ ποταμῷ Ἀνκῶ, και καταδίκασεν αὐτοῦς εἰς άποτομήν χειρῶν τε και ποδῶν. «Τελειωθέντων οὔτω τῶν μαρτύρων, έκέλευσεν »ό δούξ συλλεγῆναι αὐτῶν τά όστᾶ και ριφῆναι έν τῷ ποταμῷ τῷ λεγομένῳ Ἀνκῶ τῷ »ὄντι από σημεία έξ τῆς πόλεως». Ἐκειθεν παραλαβόντες αὐτά οί Χριστιανοί και ένεγκόντες έν τῇ πόλει, άνέθεντο έν τοίς εὐκτηρίοις οἴκοις¹.

Ἡ Ὁ Μέγας Βασιλεῖος έν διαφόροις έπιστολαίς ποιείται λόγον περί τῆς έπισκοπῆς τῆς Νικοπόλεως ύποκειμένης τότε τῷ θρόνῳ Καισαρείας, παραγενομένος εἰς αὐτήν και ό ίδιος, ώς περαιτέρω έσται ἡμῖν λόγος.

Ἐπί αὐτοκράτορος Μαρκιανοῦ τῷ 454 έγενήθη έν τῇ πόλει ταῦτη ό έν άγίοις Ἰωάννης, όστις, παιδευθεῖς τά ιερά γράμματα και μοιράσας τά ὑπάρχοντα τοίς πτωχοίς, έκτισε ναόν έπ' ονόματι τῆς Θεοτόκου και έμόναζεν έν αὐτῷ σύν έτέροις δέκα μοναχοίς· περιθότος δέ τήν άρετήν γεγωνάς, έπίσκοπος Κολωνείας χειροτονείται, και έπί έννά έτη εἰς σύστασιν τῶν τῆς εκκλησίας αὐτοῦ πραγμάτων άσχοληθείς, τό δέκατον ἦτοι τῷ 492 άπῆλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα, πατριαρχεύοντας αὐτόθι Ἡλία, και εἰς τήν λαύραν τοῦ Ἁγίου Σάββα κατετάχθη μή φανερώσας τόν βαθμόν αὐτοῦ, μέχρις οὔ θεία όπτασία έγένετο γνωστός τοίς προϊσταμένοις. Ὅτε έχειροτονήθη έπίσκοπος Κολωνείας ἦν εἴκοσι και όκτώ έτῶν και έτέλεσε τοιοῦτος δέκα έτη· εἰς τήν έρημον τοῦ Ρουγᾶν έζησεν έξ έτη, εἰς τήν Λαύραν δώδεκα και έν τῇ ήσυχίᾳ τεςσαράκοντα και όκτώ· ὡστε τά έτη τῆς ζωῆς αὐτοῦ συνεπρωθήσαν εἰς έκατόν και τεςσαρα².

Ἐν έτει 499 σεισμός μέχρι θεμελίων ήρημωσε τήν Νικόπολιν, ἧς οί κάτοικοι κατεπλάκωθησαν και έκ τῶν έρειπίων έξήχθησαν, πλήν τοῦ έπισκόπου και δύο αὐτοῦ συγγενῶν κοιμημένων έν τῇ εκκλησίᾳ πρὸ τῶν κίγκλιδων³.

1. Δίωνος ιστορ. λς' ένθα γραπτέον νομίζω νομόν.

2. Αὐτ. μθ'.

3. Plinii, Hist. Nat. l. VI, cap. IX.

4. Στράβ. ένθ. άν.

5. Συναξ. Νικοδ. ιγ' δεκεμβρίου.

1. Συμ. Μεταφρ. Μηνολογ. 10 Ἰουλίου.

2. Μηναιών, 3 δεκεμβρίου. Λατ. 13 ματου.— Lequien Α' σελ. 481.

3. Lequien, Oriens Christ. t. I, p. 427—430.

Ὁ Ἰουστινιανὸς ἀνφικοδόμησε τὰ τείχη τῆς Νικοπόλεως παθόντα ἐκ τῆς πολυκαιρίας, καὶ ἤγειρεν ἐν ταύτῃ τε καὶ τῇ Σεβαστείᾳ ἱερά καὶ μοναστήρια, ὡς καὶ τὸ ἐν Νικοπόλει τῶν ἁγίων Τεσσαρῶντα πέντε μαρτύρων καλούμενον¹.

Εἰς ὅσα περὶ τῆς πόλεως ταύτης ἀπηντήσαμεν παρὰ τοῖς συγγραφεῦσιν, οὗς διεξήλωμεν ἀναγράψαντες, προστίθεμεν καὶ ὅσα παρὰ τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ἱστορικοῖς εὔρομεν.

Ὁ ἀπόστολος Ἀνδρέας διελθὼν τὸν Πόντον, κατέστησεν ἐπισκόπους ἐν τε τῇ Νικοπόλει καὶ Νεοκαισαρείᾳ². Τῶν πρὸ τοῦ μεγάλου Βασιλείου ἐπισκόπων τὰ ὀνόματα μένουσιν ἄγνωστα, ἀλλὰ τὰ τῶν ἐπ' αὐτοῦ εὑρίσκομεν ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς τούτου· εἰσι δὲ οἱ ἐξῆς.

ΘΕΟΔΩΤΟΣ ἀπὸ τοῦ 372—375. Οὗτος συγκαλῶν σύνοδον κατ' Εὐσταθίου ἐπισκόπου ἀρειανίζοντος, προσεκάλεσε τὸν Μέγαν Βασίλειον, ὅστις παραγενόμενος³ αὐτοῖσι, μετέβη εὐθὺς πρὸς τὸν κατηγορούμενον, καὶ ἐπὶ τρεῖς ὅλας ἡμέρας παραμένων αὐτῷ, ἔπεισεν ἐπὶ τέλος εἰς μετανοίαν· ἐλθὼν δὲ παρὰ τοῖς περὶ τὸν Θεόδοτον ἐζήτησε παρ' αὐτῶν τὴν σύνταξιν «γραμματείου πίστεως», ὅπερ ὑπογραφόμενον ὑπὸ τοῦ Εὐσταθίου, ἔμελλε καὶ τούτους πληροφορησαὶ κῆκριν τὴν ἀληθῆ πίστιν διομολογῆσαι· ἀλλ' ὁ Θεόδοτος, λησμονῶν τὰς περὶ συμπράξεως ἐπαγγελίας αὐτοῦ, μήτε εἰς ἐωθινὴν εὐγὴν μήτε εἰς ἐσπερινὴν συμπάραλαβεν τὸν Βασίλειον, ὡς κοινωνήσαντα τῷ κατηγορουμένῳ, οἱ δὲ περὶ αὐτὸν ἀπηξίωσαν παραστῆναι τῇ συνόδῳ καὶ τῶν πεπραγμένων ἀκοῦσαι, ὥστε ἠναγκάσθη ὁ Βασίλειος ἀπελθεῖν εἰς τὰ ἴδια· γνωρίζων ὁμοῦς τὸν ἀτάσθαλον χαρακτῆρα τοῦ Θεοδότου, μετέβη εἰς τὰ Γήγασα καὶ ἐξέθετο τὰ πεπραγμένα, ἅτινα ὁ τε Μελέτιος ἐπίσκοπος, καὶ ὁ Θεόδοτος, συμπάρων καὶ οὗτος καὶ οἱ ἄλλοι παρόντες ἐπεδοκίμασαν καὶ ἀπεδέξαντο. Τότε ὁ Θεόδοτος παρεκάλεσεν «ἡμᾶς, γράφει ὁ Βασίλειος Τερεντίῳ κόμητι, κατελθεῖν ἐπὶ Νικοπόλιν ἵνα τε τὴν ἐκκλησίαν αὐτοῦ ἐπισκεψώμεθα καὶ αὐτὸν λάβωμεν τῆς μέχρι Σαυτάλων ὁδοπορίας συνέμπορον· καταλιπὼν

ἡμᾶς ἐν Γηγάσις, ἐπειδὴ κατελάβομεν τὴν Νικοπόλιν, ἐπιλαθόμενος ὧν τε παρ' ἐμοῦ ἠκούσεν, ὧν τε συνέθετο ἡμῖν, ἐκείναις ταῖς ὑβρεσί, καὶ ταῖς ἀτιμίαις, ἃς μικρῷ πρόσθεν διηγησάμεν, καταισχύνας ἡμᾶς ἀπέπεμψε»¹. Πρὸς τὸν Θεόδοτον τούτον ἀπευθύνονται αἱ ρκα' καὶ ρλ' ἐπιστολαὶ τοῦ Βασιλείου.

ΕΥΦΡΟΝΙΟΣ, ἀπὸ Κολωνείας, τῷ 375 θανὼντος τοῦ Θεοδότου. Ἐπὶ τῇ μεταθέσει ἀθυμοῦσι τοῖς ἐν Κολωνείᾳ, ἐπιστέλλει ὁ Βασίλειος, τοῖς μὲν κληρικοῖς τάδε· «Μὴ δικαιολογεῖσθε πρὸς τὴν μητέρα ὑμῶν τὴν ἐν Νικοπόλει ἢ Ἐκκλησίαν. . . . Ἐν γὰρ τῷ τὰ τῆς Νικοπόλεως συνεστάναι πράγματα καὶ τὸ καθ' ὑμᾶς κμῆρος συνδιασωθήσεται· ἴαν δὲ ἐκείνης ἀψηνηται τις σῆλος, κἂν μυρία ἔχητε τοὺς φυλάσσοντας ὑμᾶς, συμπαραναλωθήσεται τῷ κερφαλαίῳ καὶ τὸ μέρος. . . .»²· τοῖς δὲ «πολιτευομένοις Κολωνείας» ταῦτα· «. . . ἐπεστείλατε ἡμῖν, ἀνωμένοι ἐπὶ τῷ χωρισμῷ τοῦ θεοφιλεστάτου ὑμῶν ἐπισκόπου Εὐφρόνιου· ὃν οὐκ ἀφείλετο ὑμῶν ἡ Νικοπόλις, ἀλλὰ ἠδικαιολογουμένη μὲν εἶποι ἂν, ὅτι τὸν οἰκείον κἀπέλαβε· θεραπευομένη δὲ φθέγγεται ὑμῖν φωνὴν μητρὶ φιλοστόργῳ πρέπουσαν, ὅτι κοινὸν ἔξει πρὸς ὑμᾶς τὸν πατέρα. . . .»³.

ΠΟΙΜΕΝΙΟΣ, τῷ 375. Οὗτος διεδέξατο τὸν Εὐφρόνιον κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος, ὡς φαίνεται ἐξ ὅσων ἐπιστέλλει ὁ Βασίλειος τοῖς «κληρικοῖς Νικοπόλεως»· «καλῶς εἰκάσατε τὸν θεοφιλέστατον ἀδελφὸν ἡμῶν καὶ συλλειτουργὸν κατὰ Θεὸν κεινῆσθαι, ὃς καὶ ἐπέστη ὑμῖν ἐν καιρῷ. . . ὃν πανέστιον⁴ φυλάξειεν ὁ Κύριος. . . ὥστε τὴν ἐκκλησίαν ὁμοίαν ἑαυτῇ διαμεῖναι ἐν τῇ ὁμοτίμῳ τοῦ προλαθόντος διαδοχῆ». . .⁵.

ΦΡΟΝΤΩΝ, τῷ 376, ἀρειανόφρων. Ἐκβληθέντες οἱ Νικοπολίται τῶν ἐκκλησιῶν αὐτῶν, ἀφοῦ τὸ πρῶτον γενναίως ἀντέστησαν εἰς τὰς προσπαθείας πρὸς ἐγκατάστασιν ἀρειανίζοντος ἐπισκόπου τῆς μερίδος τοῦ ταραξίου Βικκαρίου, βικαιότερῳ χειρὶ πεπραθέντος ἐγκαταστῆσαι τὸν Φρόντωνα τούτον, ὅστις ἐδέξατο μὲν παρ' αὐτῶν ἐπισκοπῆς ἀξίωμα, ὡς οἴεται, γέγονε ὡδὲ τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι κοινὸν βδέλυγμα πά-

1. Προκοπ. de Aedif. III, δ', σελ. 253, 254, ἔκδ. Βόννης· αὐτοῖσι ἀναφέρει ὁ Προκόπιος περὶ ἐτέρου φρουρίου ὑπὸ Πομπηίου ἐγεθέντος καὶ Κολωνεία ἐπονομασθέντος, ὅπερ ὁ Ἰουστινιανὸς ὡσαύτως ἐπεσκεύασε.

2. Σαββ. Ἰωαννίδου, Ἱστορ. τῆς Τραπεζ. σελ. 30.

3. Ἐπιστ. ρκς', ρκζ'.

1. Ἐπιστ. βθ'.

2. Ἐπιστ. σκζ'.

3. Ἐπιστ. σκη', σλζ'.

4. Ἐντεῦθεν πλανηθεὶς ὁ Lequien, ἐνθ. ἀν. ἀριθμεῖ τέταρτον ἐπίσκοπον Πανέστιον ἀντὶ τοῦ Ποιμενίου ὃν παραλείπει.

5. Ἐπιστολ.

«της τῆς Ἀρμενίας»¹ ἀννηέχθησαν εἰς τὸν Μέγαν Βασίλειον ὅστις παρηγορῶν αὐτοὺς γράφει· ἄσπις ὁ δεῖνα κατέχει τῆς προσευχῆς, ὑμεῖς δὲ «ἐν τῷ ὑπαίθρῳ προσκυνεῖτε, τοῦτο ὑμᾶς μὴ «ἀνιᾶ» . . . «Οὐκ οἶδα (τὸν Φρόντωνα) ἐπίσκοπον μηδὲ ἀριθμῆσαιμι ἐν ἱερεῦσι Χριστοῦ «τὸν παρὰ τῶν βεβήλων χειρῶν ἐπὶ καταλύσει «τῆς πίστεως εἰς προστασίαν προβεβλημένον . . . »². Οἱ δὲ μετὰ τὸν Βασίλειον μνημονεύομενοι εἰσὶν :

ΙΩΑΝΝΗΣ, ὑπογραφόμενος εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς ἐν Ἐφέσῳ τῷ 449 συνόδου, τῆς ληστρικῆς καλουμένης, ὡς καὶ εἰς τὰ τῆς ἐν Χαλκηδόνι τῷ 451. Ὁ αὐτὸς φαίνεται ὡς ὑπογεγραμμένος καὶ ἐν τῷ διατάγματι περὶ τῶν Σιμωνιακῶν τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Γεναδίου³ (458—471).

Τὸ ὄνομα τοῦ διασωθέντος ἐκ τοῦ σεισμοῦ τοῦ 499 ἄγνωστον μένει.

ΦΩΤΙΟΣ, 691-2 ὑπογραφόμενος εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς κατὰ τὰ ἔτη ταῦτα συνεληθούσης Πενθέκτης καλουμένης συνόδου «Φώτιος χάριτι Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς Νικοπολιτῶν φιλογρίστου πόλεως, τῆς μεγάλης τῶν Ἀρμενίων ἐπαρχίας»⁴.

Ἐν τῇ κατὰ Λατίνους ὀγδόῃ συνόδῳ τοῦ ἔτους 869 παρεκλήθητο καὶ ὑπεγράφητο ἐπίσκοπος Νικοπόλεως Τσράσιος, ὃν ὁ Lequien νομίζει μᾶλλον τῆς ἐν Φρυγίᾳ Νικοπόλεως. Ἐκ δὲ τῶν πρρακτικῶν ἐν τῇ Φωτιανῇ συνόδῳ τῷ 879 τῇ κατὰ Λατίνους ψευδοσυνόδῳ, Νικολάου Νικοπόλεως, καὶ Σάββα Νικοπόλεως ὁ μὲν τῆς ἐν Φρυγίᾳ, ὁ δὲ τῆς ἐν Ἀρμενίᾳ, φαίνεται, ἦσαν⁵.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ. Οὗτος ἀρχομένου τοῦ ἐνδεκάτου αἰῶνος μετέβη εἰς Γαλλίαν, παρέμεινεν εἰς τὴν κώμην Αὐρηλίαν ἑπτὰ ἔτη, καὶ ἀποθανὼν ἅγιος ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἑθεωρήθη· ὁ βίος αὐτοῦ ἐξεδόθη ἐν ταῖς πράξεσι τῶν ἁγίων εἰς τὴν 14 μαρτίου, τὸ δὲ λείψανόν του ἐκομίσθη εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Pitiverium⁶, πόλεως σήμερον Pluviers καλουμένης, εἰς τὸ διαμέρισμα τοῦ Loire.

Ἐν τῷ καθαιρετικῷ τοῦ πατριάρχου Κοσμά τοῦ ἔτους 6655+1146 ὑπογραφόμενος ἄσπις εὐτελής ἐπίσκοπος τῆς τῶν Νικοπολιτῶν

ἐκκλησίας Νικόλαος ὀρίσας ὑπέγραψα»¹ νομίζω ὅτι εἶναι τῆς ἐν Ἀρμενίᾳ Νικοπόλεως, διότι συνεχῶς ἀπαντᾷ «ἡ Νικοπολιτῶν Ἐκκλησία» Νικοπολιτῶν πόλις².

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ, ὑπὸ τὸν Νεοκαισαρείας καὶ Ἰνέου θρόνον ὑποκείμενος, τῷ 1855³. Οὗτος ἐπελέγετο Φυτεικὸς ἐκ τῆς πατρίδος αὐτοῦ Φυτεικῆς, ἦν τῷ 1819 ἠγουμένος τῆς παρὰ τὴν κωμόπολιν Γκιουμοὺς χανὲ σταυροπηγιακῆς μονῆς Χοτουρά, καὶ μετὰ ἀρχιερατεῖαν τριᾶκοντα δύο ἐτῶν παρητήθη, [κατὰ τὰς σημειώσεις τοῦ κ. Α. Π. Κεραμείως] καὶ ἀπέθανε τῷ 1862 ἐν τῇ μονῇ.

ΙΕΡΕΜΙΑΣ, ὁ Χατζζῆς λεγόμενος κοινῶς, διαδεχόμενος τὸν προηγηθέντα καὶ ἀποθανὼν ἐν προβεβηκυῖᾳ ἡλικίᾳ κατ' ὀκτώβριον μῆνα τοῦ 1878. Οὗτος πολλὰ ἐμόχθησεν ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ.

ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ, ὁ νῦν ὑπὸ τὸν Νεοκαισαρείας.

Πάντες οἱ κατάλογοι τῶν ἐπισκοπῶν τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, οἱ εἰς τὴν τοῦ Parthey συλλογὴν τῶν Notitia Episcopatum Graecae περιλαμβανόμενοι, μνημονεύουσι τῆς ἐπισκοπῆς Νικοπόλεως ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς Ἀρμενίας τάσσοντες αὐτὴν· μόνον δὲ ὁ τοῦ 1025 κατάλογος τάσσει ὑπὸ τὸν Σεβαστείας⁴. ἀπὸ τίνος δὲ χρόνου ὑπὸ τὸν Νεοκαισαρείας τέτακται ἄγνωστον ἡμῖν ἐπι ἐστίν· ὡς πρὸς τὴν τάξιν φαίνεται ἀνέκαθεν ὑπερέχουσα τῆς ἐπισκοπῆς Κολωνείας, ἧς, ὡς ἐλέγχθη, μητέρα ἐκάλει αὐτὴν ὁ μέγας Βασίλειος.

Οἱ περὶ Νικοπόλεως λόγον ποιησάμενοι νεώτεροι ποικίλας ἐξήνεγκον γνώμας περὶ τῆς ὑποκαταστάσεως αὐτὴν σήμερον πόλεως. Ὁ Lequien⁵ ἀναφέρει ὅτι, ὡς λέγουσιν αὐτὴ καλεῖται Gianich καὶ κείται πρὸς τὸ Ἀργαῖον ὄρος· ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἐν τῇ Καππαδοκίᾳ κείται, Ἰζανικ δέ, οὐχὶ πόλις, ἀλλὰ διαμέρισμά τι τοῦ Πόντου καλεῖται σήμερον. Ὁ D'Anville καὶ ὁ Texier⁶ ὑπολαμβάνουσιν ὡς Νικόπολιν τὸ παρὰ τὸν Εὐφράτην Διβριγῆ, ἐπέχον τὴν ὑπὸ τῶν

1. Ἐπιστ. σλθ'.

2. Ἐπιστ. σλ', σλη', σμ', σμς', σμζ'.

3. Lequien ἐνθ. ἀν.

4. Lequien ἐνθ. ἀν.

5. Lequien ἐνθ. ἀνωτ.

6. Ἀ ὕ τ. αὐτόθι.

1. Ἐπίσπις καὶ Π ο τ λ ῆ, Σύντ. τῶν θεῶν καὶ ἱερ. Κανόν. τ. Ε' σ. 310.

2. Ἐπίσπις τοῦ Φωτίου καὶ ὁ βίος τοῦ Κολωνείας Ἰωάννου φέρουσι «πόλιν Νικοπολιτῶν», ὡς καὶ ὁ Δ ί ω ν ἐνθ. ἀνωτ.

3. Ἐπίσπις, καὶ Π ο τ λ ῆ, ἐνθ. ἀν. σελ. 515.

4. Ἐπίσπις, καὶ Π ο τ λ ῆ, ἐνθ. σελ. 478.—Parthey, Notitia 10.

5. Lequien ἐνθ. ἀνωτέρω.

6. Texier, Asie Mineure p. 579.—J. A. Cramp ἐνθ. ἀνωτ.

Βυζαντινῶν καλουμένην Τεφρικὴν· ἀλλὰ γνωρίζομεν, ὅτι ταύτην τε καὶ ἑτέρας ἄλλας δύο πόλεις ἵδρυσεν ὁ Παυλικιανὸς Καρβέας κατὰ τὰς πρώτας δεκαετηρίδας τοῦ Ζ' αἰῶνος, ἀρχηγῶν πεντακισχιλίων ὁμοπίστων αὐτῷ ἐκδιωχθέντων ἀπὸ τῶν περὶ τὴν Νεοκαισάρειαν μερῶν καὶ τυχόντων ἀδείας ἐγκαταστάσεως περὶ τὸ Ἄργαϊον ὄρος παρὰ τοῦ χαλίδου τῶν Σαρρασίνων¹, καὶ εὐρίσκομεν ἰδιαίτερος μνημονευόμενας τὴν τε Νικόπολιν καὶ Τεφρικὴν παρὰ τε τῷ Κωνστ. Πορφυρογεννήτῳ² καὶ ἄλλοις, ἐν τῷ θέματι Κολωνείας. Ἑλληνικὸν δὲ λεξικὸν ἱστορικομυθικὸν δίδωσιν ἐσφαλμένως τὸ ὄνομα Χιόρμη³ σήμερον εἰς τὴν Νικόπολιν, ὅπερ, νομίζομεν, εἶναι τὸ τῆς παρὰ τὴν Ἀμάσειαν πόλεως Τσόρομ, Chiorm ἴσως που φερόμενον, οὐδεμίαν δὲ σχέσιν πρὸς τὴν Νικόπολιν ἔχον. Ὁ Βοργέ⁴ καὶ κατ' αὐτὸν οἱ χαρτογράφοι ὑπολαμβάνουσι τὸ χωρίον Ἐντερές, οὐ μακρὰν τῆς πόλεως Καρὰ-χισάρ κείμενον, ἐπέχον τὴν τοῦ Πομπηίου Νικόπολιν, ἐξ ἑλλιπούς τινος ἐπιγραφῆς ἀνευρεθείσης παρὰ τὸ χωρίον Πούρκ καὶ δημοσιευθείσης ὑπ' αὐτοῦ, τῆς μόνης μνηεῖαν ποιοῦσης τῆς Νικοπόλεως ταύτης.

... ΠΕΡΑΚΑΣ
ΑΤΑΤΑΔΟ
ΤΑΤΗ ΛΑΜΠΡΟ
ΒΟΥΛΗ ΚΑΠΩ
ΤΙΣΤΩ ΔΗΜΩ
ΑΔΡΙΑΝΗΣ ΝΙΚΟ
ΠΟΛΕΩΣ ΤΗΣ
ΩΚΟΡΟΥ ΚΑ
ΤΡΟΠΟΛΕΣ

... π[ε]ρὰ τὰ δό[ξαν]τα τῇ λαμπρ[ο]τάτῃ
βουλῇ κα[ὶ] τῷ [κρα]τίστῳ δήμῳ Ἀδριανῆς
Νικοπό[λ]εως τῆς. . . [ρε]ωκό[ρ]ου κα[ὶ] [μη]-
τροπόλεως.

Ἵτι μὲν τὰ πλησιόχωρα Πούρκ καὶ Ἐντε-

1. Lebeau, Asie Mineure σελ. 506-7, [ἴκδ. Un Pitt.].
2. De Themat, 12.
3. Μάγνητος Ἱστορικομυθ. Λεξ. ἐν λ. Νικόπολ.
4. C. I. Gr. 4189.

ρὲς περιέχουσι διαφοροὺς ἀρχαιότητας, ἐρείπια, κίονας καὶ μάρμαρα, οὐκῶ, νομίζω, ἐρευνηθέντα, καὶ ἡμῖν ἐγένετο γκωστόν· ἀλλ' ὅτι τὸ Καρὰ-χισάρι-Σαρκεῖ ἐπέχει τὸν τόπον τῆς τοῦ Πομπηίου Νικοπόλεως, ἐμφανῶς θεωροῦμεν ἀποδεικνύμενον, οὐ μόνον ἐκ τῆς παρὰ τε τῷ λαφ καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν τῷ τῆς ἐπισκοπῆς ὀνόματι διασώσεως τῆς ἀρχικῆς ἐπικλήσεως, ἀλλὰ καὶ κυρίως ἐκ τῆς ἀντιπαραβολῆς τῆς τοπογραφικῆς αὐτῆς θέσεως πρὸς τὴν ἐν τοῖς μνημονευθεῖσι διαφορῶς κειμένους ὀριζομένην. Οὕτω, τοῦ περικρήμνου καὶ δυσπροσίτου τούτου λόφου μία μόνον καὶ νῦν ἀνοδος ὑφίσταται, ὄμβροδέκται κατὰ μίμησιν τῶν διαταγῶν τοῦ Πομπηίου ἀνορυθέντων πλείστοι φαίνονται, ὁ ἀετός, τὸ ρωμαϊκὸν ἔμβλημα, ἐπὶ τῆς πύλης τοῦ τείχους ἔτι σώζεται, τὸ δεσμοκτήριον τοῦ Συναξαριστοῦ ὑπὸ τὸ ὄνομα Ζιντάν γωρίζεται, ὁ δὲ πύργος τοῦ ἰδίου ἔτι καὶ νῦν διατηρεῖται, καὶ κατὰ τὸν ὄρισμόν τοῦ ἰδίου ὁ ποταμὸς Λύκος ἐξ μόλις ρωμαϊκῶν μιλια ἀπέχει, ὅπερ παρατήρησε καὶ ὁ Cramer, λέγων, ἂν ἀξιοπίστος τυγχάνῃ ὁ ἀγιογράφος οὗτος, τὸ Καρὰ-χισάρι θεωρητίον Νικόπολιν, ἧς τὸ Σεναρβίρ πράγματι τετραήμερον ἀπέχει¹.

Ἵ Ἀεουγκλάβιος², καὶ ὁ τούτῳ ἐπόμενος ἴσως Herbellois³ συγχύσαντες ἐν τῷ ἱστορικῷ τῆς ὑπὸ τοῦ Μεχεμίτ καταλήψεως τοῦ Καρὰ-χισάρ τῆς Ἀρμενίας, τοῦτο καὶ τὸ ἐν Φρυγίᾳ ὁμώνυμον, λέγουσιν ὅτι ἐπέχει τοῦτο τὴν πόλιν Κώρυκον· ἀλλὰ ταῦτα ἀποδοτέα εἰς τὸ ἐν Φρυγίᾳ Καραχισάρ.

Τὴν ὑφ' ἡμῶν ἀντιγραφείσαν ἐπιγραφὴν ἐδημοσίευσεν ὁ τὰ «Ποντικά» γράψας⁴ καὶ ὁ κ. Otto Blau⁵ ἀμφοτέρω ἐσφαλμένως. Ὁρθογραφούντες αὐτὴν καὶ συμπληροῦντες τὰ συνεπτυγμένα ἀναγιγνώσκωμεν «Τῆς πατρικῆς οὐσίας (τουτέστι περιουσίας), ἀναρχε λόγε, φύλαττε αἶ ἐ τῷ σῶ δούλῳ Ἰωάννῃ βασιλικῷ στρατόρι καὶ Δρουγγαρίῳ Κολωνείας». Ἵ ἄξιωμα «βασιλικοῦ στρατόρος καὶ Δρουγγαρίου» ἀπαντᾷ καὶ ἐν ἐπιγραφῇ τῆς Γαλατίας⁶. Ἡ ἔννοια ταύτης ἐστὶν ἀφιερωτικῆ· ὁ Ἰωάννης βασιλικὸς στρα-

1. J. A. Gramer ἐνθ. ἀν.
2. Ἐνθ. ἀνωτ.
3. Ἐνθ. ἀνωτ.
4. Π. Τριανταφυλ. σελ. 114.
5. Petermann, Mittheilungen 1865 σελ. 252.
Ἵ Waddington ἐδημοσίευσεν ἐπίσης τὴν ἐπιγραφὴν εἰς τὰς Additions εἰς τὸν Lebas ἀρ. 1814 G.
6. C. I. Gr. 8690.

τωρ καὶ Δρουγγάριος τοῦ θέματος τῆς Κολωνείας, ἀναστήσας, φαίνεται, ἢ μᾶλλον μετατρέψας εἰς ναὸν τὴν οἰκοδομὴν ταύτην ἀναλώμασιν ἐκ τῆς πατρικῆς περιουσίας αὐτοῦ, ἐπικαλεῖται τὸν ἀναρχὸν λόγον νὰ διαφυλάττῃ αὐτὸν εἰς αἰεὶ. Οὐδόλως σχετίζεται οὗτος ὁ Ἰωάννης πρὸς τὸν ἐν Νικοπόλει γεννηθέντα ἐπίσκοπον δὲ Κολωνείας χρηματίσαντα Ἰωάννην ὡς τινες ὑπετόπασαν¹. νομίζομεν δὲ ὅτι

αὕτη ἡ οἰκοδομὴ ἐχρησίμευσε πρότερον ἐθνικῶν ναῶς, οὗ τὰς ἐπὶ τε τοῦ ἐσωτερικοῦ μεσοτοιχοῦ καὶ τῆς ἐξω θύρας ἐπιγραφὰς ἀπῆλειψε καὶ ἐξηφάνισεν ὁ χριστιανὸς Ἰωάννης μᾶλλον, τὴν ἰδίαν ἐναντι χαράξας, ἢ ἀκολούθως μετὰ τὴν μετατροπὴν τοῦ οἰκοδομήματος εἰς τζαμίον.

¹ Ἐν Χρυσόπολει.

1. Σφ 6. Ἰωαννίδης. Ἐνθ. ἀν. — Π. Τριανταφυλ. Ἐνθ. ἀν.

Σ. Α. ΣΙΔΕΡΟΠΟΥΛΟΣ.

ΜΟΛΥΒΔΟΒΟΥΛΛΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ

ΤΩΝ ΕΠΑΡΧΙΩΝ ΕΥΡΩΠΗΣ.

(*Ἀνεγνώσθη ἐν συνεδριάσει τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐπιτροπῆς.*)

Ὁ παρὼν κατάλογος τῶν μολυβδίνων σφραγίδων εἶναι συνέχεια τῆς πρὸ ἐτῶν καταχωρισθείσης πραγματείας μου ἐν τῷ ἡμετέρῳ περιοδικῷ, ἐν ἧ περιέγραψα τὰ τῆς Θράκης καὶ Μακεδονίας μολυβδόβουλλα¹. Συγχρόνως δὲ προστίθενται καὶ προσθήκαι καὶ συμπληρώσεις τινὲς εἰς τὰς σφραγίδας τῆς Ἑλλάδος, τῆς Πελοποννήσου καὶ Θεσσαλονίκης, ἃς προπεριέγραψα ἐν τῇ *Rev. Arch.* — Ως δὲ πρότερον, περιορίζομαι καὶ ὧδε εἰς ἀπλὴν περιγραφὴν καὶ εἰς ὀλίγας τινὰς σημειώσεις περὶ τῆς ἐποχῆς· εὐρυτέρας δὲ ἐρεύνας παραχωρῶ τοῖς λογίοις.

Αἱ παρίστριαι πόλεις.

1. *Συμεὼν βέστης καὶ κατεπάνω τοῦ Παραδουνάβου.*

*Ἐμπροσθεν. Ὁ ἅγιος Νικόλαος μυροφόρος, ὄρθιος: πλαγίως **Ο ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ**

*Ὅπισθεν. **+ ΚΕ Β, Θ,
CVMΕΩΝ
RECTHΣΚΑ
ΤΕΠΑΝΩΤΕ
ΠΑΡΑΘ
ΝΑΒΟΝ**

Κῆρις βοήθει Συμεὼν βέστη καὶ κατεπάνω τοῦ Παραδουνάβου. Διάμετρος 2,5. Ἐκ τῶν τοῦ Χατζῆ Ἀγκώπ.

Τὸ ὄνομα *Παραδουνάβου* ἀπαντᾶται καὶ σήμερον ἐν τῷ τίτλῳ τοῦ μητροπολίτου Σιλίστρας: *ὑπέρτιμος καὶ ἐξαρχος παντὸς Παραδουάβειας*. τὸ δὲ πάλαι ὠνομάζετο ἐπαρχία τῆς Μοισίας, κατὰ τὸν Ἱεροκλέα ἐν τῷ συνεκδήμῳ· οἱ δὲ μεταγενέστεροι συγγραφεῖς (Κεδρηνός)· *καὶ παρὰ τὸν Ἰστρον πόλεις, αἱ κατὰ τὸν Ἰστρον πόλεις.* Ἄννα Κομνηνὴ ἐκδ. Βόν-

νης I 242. *Λέων ὁ Νικηρίτης δούξ τῶν περὶ Δουνάβου. Ζωναρῆς 16, 17. Νέστορ βεστάρχηκ καὶ δούξ τῶν Παριστρίων. Θεοφάνης ἐκδ. Βόννης 380. τὰ μέρη τοῦ Δουναβίου. Ἡ στρατηγικὴ σημασία τούτων τῶν μερῶν ἐν πολέμοις κατὰ τῶν Βουλγάρων, Πατζινάκων καὶ κατ' ἐξοχὴν ἐν τῷ ἀγῶνι Ἰωάννου τοῦ Τζιμισκῆ κατὰ τῶν Ρώσσω, ἐξάγεται ἐκ τῶν βυζαντινῶν ἱστοριογράφων. Οἱ στόλοι τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους ἐπωφελοῦντο τὴν εὐπρόσιτον ταύτην θέσιν διὰ τὰ μετακομιζοσιν ἐδῶ ἐπικουρικά στρατεύματα ὠρισμένα εἰς ἐπίθεσιν ἐκ τοῦ πλαγίου κατὰ εἰσβαλλόντων ἐθνῶν. Ἡ θέσις τῶν Παριστρίων πόλεων ἦτο παρομοίως σπευδαιοτάτη διὰ τὸ ἐμπόριον τὸ μετὰ τῶν βορείως τοῦ Ἰστροῦ διατριθόντων λαῶν. Ἐν ἔτει 1085 ἐξεπορθήθησαν ὑπὸ τῶν Σαρματῶν καὶ Πατζινάκων, προσεκτῆθησαν δὲ πάλιν ὑπὸ Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ ἐν ἔτει 1166. — Τὸ παρὼν μολυβδόβουλλον ἀνήκει τῷ 10^ῳ αἰῶνι.*

Δουκάτον τῆς Βουλγαρίας.

Αἱ ἐπόμεναι σφραγίδες χρονολογοῦνται κατὰ τὴν περίοδον τὴν μεταξὺ τῆς ὑπὸ Βασιλείου τοῦ βουλγαροκτόνου κατακτήσεως καὶ τῆς ἀνασυστάσεως τῆς βουλγρο-βλαχικῆς αὐτονομίας ὑπὸ Ἰωάν.ου Ἀσάν ἐν ἀρχῇ τοῦ 13 αἰῶνος.

2. *Μιχαὴλ ὁ Σαρφνίτης κατεπάνω τῆς Βουλγαρίας (1073).*

*Ἐμ. Ὁ ἀρχάγγελος Μιχαὴλ ὄρθιος.

*Ὅπ. **+ ΚΕ Β, Θ,
ΜΙΧΑΗΛ
ΒΕΣΤΑΡΧΗ
Σ ΚΑΤΕΠΑΝ,
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ,
ΤΩ ΣΑΡΟ
ΝΙΤΗ.**

1. Ὁρα ἀρχαιολ. παράρτ. II' τόμου.

Διάμ. 3 εκατομ. Εύρισκετο παρὰ τινι ἀρχαιο-
πώλῃ (Δεβλέτ), ὅστις μετ' ἄλλων τινῶν μου-
λυβδοδούλλων ἀπώλεσε καὶ τοῦτο ἐν πυρκαϊᾷ.
Ἡ οἰκογένεια τῶν Σαρωνιτῶν μνημονεύεται
συνεχῶς ἐν τῇ ἱστορίᾳ, φαίνεται δ' ὅτι ὁ Μι-
χαὴλ Σαρωνίτης ἦτο ὁ ἐν ἔτει 1073 ἀποστα-
λεῖς ὑπὸ Μιχαὴλ Δούκα εἰς Βουλγαρίαν ἵνα
καταστείλῃ ἀνταρσίαν τινὰ τῶν Βουλγάρων
(Σκυλίτζης, ἐκδ. Βόνν. 717 -718).

3. *Κωνσταντῖνος προνοητής τῆς Βουλγαρίας.*

Ἔμ. Ὁ ἅγιος Δημήτριος· προτομή.

Ο	Δ
Α	Η
ΓΙ	ΜΗ
Ο	ΤΡΙ
С	ΟС.

Ἄπ. + ΚΕ R, Θ,
ΚΩΝ REC
ΤΑΡΧΗΝ
ΚΑΙ ΠΡΟΝΟ
ΗΤΗΝ ΠΑ
///HC ΒΘΛ
ΓΑΡΙΑС

*Κύριε βοήθει Κωνσταντῖνον βεστάρχη
καὶ προνοητὴν πάσης Βουλγαρίας.*

Διαμ. 3 εκατομ. Συλλογὴ Mordtmann. Ἐ-
ποχὴ Ἰωάννου τοῦ Κομνηνοῦ.

Ὁ Ducange Gloss. Graec. ἐν λέξει «προνοη-
τῆς» λέγει, ὅτι ἐν νεαρᾷ Ἰωάννου τοῦ Κομνη-
νοῦ οἱ προνοηταὶ ταυτίζονται τοῖς στρατηγοῖς
καὶ δουξὶ τῶν ἐπαρχιῶν· ὅρα Σταματιάδου Σα-
μακῶν τ. Α', σελ. 373. Ἐν διπλώματι τῆς
Πάτμου εὔρισκεται προνοητῆς ἀντὶ στρατηγοῦ.
Οἱ Βενετοὶ μετέφρασαν τὸν τίτλον τοῦτον διὰ
τοῦ proveditore. Ἐδημοσιεύθη δεύτερον ἀντί-
τυπον ἐν τῇ Sigillographie τοῦ κυρίου Schlum-
berger, σελ. 240.

4. *Λέων ὁ Δριμύς, δουξ τῆς Βουλγαρίας.*

Ἔμπρ. ΘΕΙΤ	Ἄπ. ΕΠΗ////////
Ω ΔΘΛ	ΒΟΥΛΓΑ
ΛΕΟΝΤΙ	ΡΙΑС ΤΩ
ΒΕСΤΗ	ΔΡΙΜV

— • —

[Κύριε βοήθει] τῷ σ(ῶ) δούλ(ω) Λέοντι
βέστη [καὶ] ἐπὶ [τῆς] Βουλγαρίας, τῷ Δριμύ.

Διαμ. 1, 5 εκατομ. Συλλ. Mordtmann. Ἐ-
ποχῆς τῶν Ἀγγέλων. Ὁ στρατηγὸς τῆς Ἑλλά-
δος Δημήτριος ὁ Δριμύς γνωστὸς εἶναι ἐκ τῶν
ἐπιστολῶν Μιχαὴλ τοῦ Ἀκομινάτου (ιδ. καὶ
Hoff ιστ. τῆς μέσ. Ἑλλάδος, σελ. 176).—
Ἐν ἄλλῃ δὲ σφραγίδι τῆς συλλογῆς μου τιτλο-
φορεῖται: *Λέων σπαθαροκαρδιδῆτος καὶ στρα-
τηγὸς ὁ Δριμύς.*

5. *Θεόδουλος ὁ Τριακονταφύλλος πραιτωρ
τῆς Βουλγαρίας.*

Ἔμπρ. Παναγία ἡ Ὁδηγήτρια ὀρθία.

Ἄπισθ. — + —

ΚΕ R, Θ . . .
ΔΘΛΠΡΟС
ΔΡΩ S ΠΡΑΙ.
ΩΡΙ ΡΟΥΛ
ΓΑΡΙΑС ΤΩ
ΤΡΙΑΚΟΝΤ
ΦΥΛΛΩ.

*Κύριε βοήθει Θεοδοῦλω προέδρῳ καὶ πραι-
τωρι Βουλγαρίας τῷ Τριακονταφύλλῳ.*

Διαμ. 3 ἐκ. Συλλογὴ Χατζῆ Ἀγκώπ. Ἐπο-
χὴ τῶν Κομνηνῶν.

6. *Θεόδουλος πραιτωρ τῆς Βουλγαρίας.*

Ἔμπρ. ὡς τὸ ὑπ' ἀριθμ. 5.

Ἄπισθ. + ΚΕ R, Θ . . .
ΘΕΟΔΩΛΩ
ΠΡΟΕΔΡΩ ΚΡ
. . . ΤΟΥ ΡΗΛΩ ΚΑΙ
ΕΠΙ ΤΗΣ ΒΘΛ
ΓΑΡΙΑС ΤΩ
.

*Κύριε βοήθει Θεοδοῦλω προέδρῳ, κριτῇ τοῦ
βήλου καὶ τῆς Βουλγαρίας, τῷ [Τριακοντα-
φύλλῳ].*

Διαμ. ἐκ. Συλλογὴ Subhi πασσζ (τανῦν ἐν
Λονδίνῳ).

Ἐν τῇ σιγγιλλιογραφίᾳ τοῦ κ. Schlum-
berger σ. 245 ἀναφέρονται αἱ σφραγίδες α') Ἰωάν-
νου τοῦ Τριακονταφύλλου πρωτοπροέδρου καὶ
προνοήτου τῆς Βουλγαρίας, καὶ β') Ἰωάννου

τοῦ Τριακονταφύλλου πρωτοπροέδρου καὶ πραι-
τωρος τῆς Βουλγαρίας.

7. Ἰωάννης πρωτοπρόεδρος καὶ ἀρχιεπί-
σκοπος Βουλγαρίας.

	Ἐμπρ.		Ὅπισθ.
α'.)	ΟΠΡΙΝ	+ ΠΡΩΤ	
	ΜΟΝΑC	///ΡΟΕΔΡΩ	
	ΤΩΝ ΚΗ///	////ΙΜΕΝΑΡ	
	ΜΩΝ////////	//////ΡΟΥΛ	
	ΝΝ.	///ΑΡΩΝ	

β'.)	— + —	+ ΠΡΩΤ///
	ΟΠΡΙΝ	///ΡΟΕΔΡΩ
	ΜΟΝΑC	////ΟΙΜΕΝΑΡ
	ΤΩΝ ΚΗ////	////ΗCΡΟΥΛ
	ΜΩΝΙΩ	ΓΑΡΩΝ
	ΑΝΝΗC	

Ἐκ τῶν δύο τούτων λίαν ἐφαρμμένων σφρα-
γίδων ἐξάγεται ἡ ἔμμετρος ἐν χωλιζέμοις καὶ
γραμματικῶς σκάζουσα ἐπιγραφή:

Ὁ πρὶν μοναστῶν κηδεμὼν Ἰωάννης
πρωτοπροέδρῳ ποιμενάρχῃς (sic) Βουλγάρων.

Μεταξὺ τῶν ἀρχιεπισκόπων τῆς Βουλγα-
ρίας, τῶν φερόντων τὸ ὄνομα Ἰωάννου, ἔχομεν
τὴν ἐκλογὴν Ἰωάννου Α' ἡγουμένου τῆς μονῆς
τῆς Δεύρης¹ καὶ Ἰωάννου Γ' (τοῦ Ἀοίνου ἤτοι
νηστευτοῦ) ἡγουμένου τῆς μονῆς τοῦ Ἀπρι-
τζίου, ἐνθρονισθέντος ὑπὸ Νικηφόρου τοῦ Βοτα-
νειάτου (*Le Quien*, Or. Christianus II σ. 292
—293).

8. Θεοφύλακτος ἀρχιεπίσκοπος Βουλγαρίας.

Ἐμπρ.	+ ΚΕ	Ὅπισθ.	ΑΡΧΙΕ
	ΒΟΗΘΕΙ		ΠΙCΚΟΠ,
	ΘΕΟΦΥ		ΒΟΥΛΓΑ
	ΛΕΚΤ,		ΡΙΑC

Κύριε βοήθει Θεοφύλακτῳ ἀρχιεπισκόπῳ
Βουλγαρίας.

Διαμ. 1,5 ἐκ. Περὶ τούτου τοῦ κειμηλίου πε-
ριττὴ πᾶσα σημείωσις· πρόκειται γὰρ ἡ σφρα-
γίς τοῦ κλεινοῦ Θεοφυλάκτου Βουλγαρίας δια-
λάμπαντος ἐν τῇ ἐποχῇ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ.

1. Οὗτος ἦν ἐκ Δεύρης χωρίου, ἀγνωστικῆς
χρηματικῆς τῆς ἐκεί μονῆς τῆς Θεομήτορος.

9. Κωνσταντῖνος (ἀρχιεπίσκοπος) Βουλ-
γαρίας.

Ἐμπρ. Ὁ Εὐαγγελισμός, μετ' ἐπιγραφῆς

ΧΑΙΡΕ ΚΕΧΑΡ.....

Υαίρε κεχαρ[ιτωμένη ὁ Κύριος μετὰ σοῦ].

Ὅπισθ.	+ ΤΟΝ ΠΟΙ ΜΕΝΑΡΧΘ ΡΟΥ·ΓΑΡΩ. ΚΩΝCΑΝ ΤΙΝΟΥ.

Τοῦ ποιμενάρχου Βουλγάρων Κωνσταν-
τίνου.

Δ. 3 ἐκ. Συλλογὴ Mordtmann.

Ὁ *Le Quien* (*Oriens Chr.* II σ. 295) ἀνα-
φέρει Κωνσταντῖνον τὸν Α' ἀρχιεπ. τῆς Βουλγα-
ρίας ἐν τῇ ἐποχῇ Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ, πα-
ρουσιάζοντα ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος ἐκεί-
νου συναθροισθεῖσιν συνόδῳ περὶ τοῦ ἀο πατῆρ
μειζων ἐμοῦ» κτλ. καὶ Κωνσταντῖνον τὸν Κα-
βάσιλαν, ἀρχιεπίσκοπον Ἀχρίδος, ἐν τῇ ἐποχῇ
Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου. Γεώργιος δὲ ὁ Ἀκρο-
πολίτης (σ. 80) γράφει περὶ τούτου: *Καὶ*
πρῶτον μὲν ἀπῆι περὶ τὴν Ἀχρίδα, ἣν καὶ
ἀρχιεπισκοπὴν Βουλγαρίας πάντες οἶδασιν,
ἔχων μετ' αὐτοῦ καὶ τὸν ἀρχιεπίσκοπον ταύ-
της τὸν Καβάσιλαν τὸν Κωνσταντῖνον.

Θέμα Θεσσαλονίκης.

10. Ἐν τῇ Rev. Arch. τόμ. 37, 1879,
σελ. 199, 201, 202, περιέγραψα ὀλίγας σφρα-
γίδας τῆς πόλεως Θεσσαλονίκης, σὺν αἰς καὶ
τὴν τοῦ Θεοφάνους, βασιλικῆς κομερκαρίου καὶ
«πρωτεκδικίου» Θεσσαλονίκης. Λυποῦμαι ὅτι
τὴν ἐπιγραφὴν **ΑΕΚ·ΔΙΚ** ἀνέγνων λελανθα-
σμένως ἐξ αἰτίας τῆς διατρήσεως τοῦ μολύβδου.
Ὁ κύριος S. Dorigny καλλίτερον ἀντίτυπον
τῆς ἰδίας σφραγίδος ἀνακαλύψας φιλοφρόνως
ἐπέτρεπέ μοι ἵνα ἐπωφεληθῶ πρὸς διόρθωσιν
τῶν ἐλλείψεων. Ἡ ἀκριβὴς ἀνέγνωσις ἐχει ὡδε:

+ ΘΕΟ
ΦΑΝΗ Β' ΚC
ΜΕΡΚ ' S ΑΒΥ
ΔΙΚ ' ΘΕCС
/// ΛΟΝΙΚ ///

Θεοφάνη βασιλικῶ κομερκαρίῳ καὶ ἀδυ-
δικῶ Θεσσαλονίκης.

11. Ἐτερον μολυβδόβουλλον τῆς συλλογῆς τοῦ κ. S. Dorigny παρέχει τὰ ἐπόμενα :

Ἐμ. Σταυρὸς μονογραμματικός. Θεοτόκε βοήθει τῷ σῶ δούλω.

Ἐπι. + ΛΕΩΝ
 ΤΟC Β' ΚΣΜ
 ΕΡΚΗΑΡΗΣ S A
 ΒΥΔΗΤΗΚ,
 ΘΕCΣΑΛ ///
 /// /// /// ///

Ἀνότος βασιλικῶ κομερκαρίου καὶ ἀβυδιτικῶ Θεσσαλονίκης.

12. Τῇ αὐτῇ τάξει προσθετέον καὶ τρίτον μολυβδόβουλλον τῆς ἐμῆς συλλογῆς.

Ἐκατέρωθεν ὑπάρχει ἡ ἐπομένη ἐπιγραφή. Ἐν μέσῳ σταυρὸς ἀπλοῦς περιέχων τὰ γράμματα

Ι
 Η
 CWCCH
 Ο
 V

Ἰησοῦ σώση. Ἐν ταῖς τέσσαρσι γωνίαις μικροίτεροι σταυροί, γύρωθεν δὲ τοῦ σταυροῦ ἐν δύο κύκλοις

ΚΥΡΙΕ ΡΟΗΘΕΙ ΤΩ /// ΔΟΥΛΑ /// ANNH
 + ΠΑΡΑΦΥΛ' ΑΒΥΔ, S ΚΟΜΕΡΚ / ΘΕCΣΑΛ'
 Κύριε βοήθει τῷ [σῶ] δούλω [Ἰω]άννη
 παραφύλακι, ἀβυδικῷ καὶ κομερκαρίῳ Θεσσαλονίκης.

Δύναται τις ἀναγνῶναι καὶ «παραφύλακι Ἀβύδου καὶ κομερκαρίῳ Θεσσαλονίκης», ἀλλὰ λαμβάνων ὑπ' ὄψει τὰ προηγούμενα μολυβδόβουλλα καὶ τὸ ὅτι οὐδεὶς ἐν δυσὶ τύποις τοσαύτης ἀποστάσεως δύναται ταῦτο γρόνως νὰ βαστάξῃ δύο σπουδαιότητας θέσει προτιμᾶ βεβαίως τὴν προηγούμενην ἀνάγκωσιν. Ὑπάρχουσιν ὅμως σφαιρίδες, αἵτινες ἀνήκουσι «παραφύλακι Ἀβύδου» ἰδιαιτέρως, χωρὶς νὰ μνημονεῖται ἡ πόλις Θεσσαλονίκη. Τὸν μὲν τίτλον τοῦ παραφύλακος μεταφράζομεν διὰ τοῦ γαλλικοῦ «inspecteur»· μετὰ μάλιστα δὲ ἀπορία φέεται περὶ τῆς σημασίας τοῦ Ἀβυδικοῦ, ἀβυδιτικοῦ. Τὸ τοῦ Δουκαγγίου γλωσσάριον οὐδεμίαν παρέχει λύσιν τοῦ προβλήματος τούτου ὡς οὐδὲ τὸ σύγγραμμα τοῦ Tafel περὶ Θεσσαλονίκης καὶ ἡ πραγματεία ἡ ἐσχάτως ὑπὸ τοῦ κ. Κωνστ. Σάθα προσαρτηθεῖσα τῷ δ' τόμῳ τῶν μνημείων Ἑλληνικῆς Ἱστορίας.— Ἐξ ἀμφοτέρων μανθάνομεν ὅτι τὸ ἐμπόριον τῆς Θεσσαλονίκης ἦτο σημαντικώτατον, ὅτι τὰ γεννήματα τῶν πέριξ τῆς πόλεως πολυκέρπων πεδιάδων εἰσέρχοντο διὰ ξηρᾶς καὶ διὰ τοῦ Βαρδαρίου καὶ ὅτι αἱ ἀποθῆκαι συνεσώρευον τὰ ἐμπορεύματα, ἔνθα ἐφορτώνοντο αἱ πολυπληθέστεραι ἐμπορικαὶ νῆες πρὸς τὴν ἐκπορῖσιν. Μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Αἰγύπτου, ὁ κατ' ἔτος ἐκείθεν ἐρχόμενος σιταγωγὸς στόλος πρὸς τὴν πρωτεύουσιν ἐξέλειπεν, ἡ δὲ σίτευσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐξηρτάτο κυρίως ἐκ τῶν

προσόδων τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τοῦ Πόντου. Κατ' ἀκολουθίαν δὲ καὶ ἡ ἐργασία τῶν κομερκαρίων τῆς Θεσσαλονίκης ἐπολυπλασιάζετο, καὶ οὕτως ὁ γενικὸς κομερκαρίος τῶν βασιλικῶν ἀποθηκῶν τῆς πόλεως εἶχεν ἀνάγκην τῆς συνδρομῆς ἄλλων βοηθῶν, ὧν ὁ μὲν εἰς πιθανὸν ὅτι προίστατο κατὰ τὴν ἀπὸ τῆς ξηρᾶς εἰσαγωγὴν, ὁ δὲ ἕτερος ἐπόπτειε τὴν διὰ θαλάσσης ἐξαγωγὴν. Μέχρις οὗ δὲ ἄλλος προσαγάγη ἕτερον ὑπόθεσιν μᾶλλον ἀρμοδίαν, προτείνω τὴν ἐπομένην ἐρμηνείαν διὰ τοὺς μυστηριώδεις τίτλους τοῦ ἀβυδικοῦ, ἀβυδιτικοῦ καὶ τοῦ βαρδαρίου Θεσσαλονίκης, οὗτινος ἐν τῇ Revue Archéologique περιέγραφα δύο ἀντίτυπα, ἧτοι α') τὴν σφραγίδα Κοσμᾶ βασιλικοῦ πρωτοπαθαρῖου βαρδαρίου, κομερκαρίου καὶ πρωτονοταρίου Θεσσαλονίκης, καὶ β') Πάρδου βαρδαρίου Θεσσαλονίκης. Καὶ σήμερον, ὡς καὶ ἐν τῇ Revue Arch. ἔγραφα, δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι ὁ ἐπὶ τῶν σφραγίδων βαρδάρης οὐδὲν κοινὸν ἔχει μετὰ τῶν Βαρδαριωτῶν, οἵτινες ἦσαν εἶδος ἐπικουρικοῦ στρατεύματος, συναγομένου ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τοῦ Βαρδαρίου, ἐκ τῶν ἐκεῖ συνοικισθέντων βαρβάρων, ἀλλ' ὅτι πρόκειται μᾶλλον περὶ ἰδιαιτέρου ἀξιώματος τῶν κομερκίων τῆς Θεσσαλονίκης. Ὑποβάλλων τὴν ὑποθετικὴν ταύτην ἐρμηνείαν τοῖς λογιόις μεσαιωνολόγοις, παρακαλῶ ἵνα : Si quid novistis rectius istis — candidus imperti.

13. Ἰωάννης ἐπίσκοπος Καστορίας.

*Ἐμπρ.	*Ὅπισθ.
+ ΚΕ Β, Θ,	ΕΠΙΚΟ
ΤΩ Ω ΔΘ	ΠΟΚΑΣΤ
ΛΩ ΙΩΑΝ	ΡΙΑC S Α
— ΝΗ —	ΘΡΟΝΩ.

Κύριε βοήθει τῷ σῷ δούλῳ Ἰωάννῃ ἐπισκόπῳ Καστορίας καὶ πρωτοθρόνῳ.

Διαμ. 2 ἐκ. Συλλ. Mordtmann. ἔποχῆς τῶν Κομνηνῶν. Πρωτοθρόνῳ, ἡγουν πάσης τῆς Βουλγαρίας (*Le Quien* II 315).

14. Θεόδωρος ἐπίσκοπος Μελενίκου.

*Ἐμπρ. Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Βαπτιστῆς ὁρθιος.

Ο	Ρ
ΙΩ	Π
Ο	Ω
	ΔΡ.

*Ὅπισθ. + TIMIE
^Ρ
 ΠΔΡ, Μ, Β, Θ,
 ΘΕΟΔ, ΡΟΕ
 ΠΙ, ΚΟΠΟ
 ΜΕΛΝ,

Τίμῃ Προδρόμῃ βοήθει Θεοδώρῳ ἐπισκόπῳ Μελενίκου (ἢ Μελενικίου).

Διαμ. 2, 5 ἐκ. Συλλ. Mordtmann. Ἐποχῆ τῶν Κομνηνῶν.

15. Ἐπίσκοπος Μαλέσβας.

*Ἐμπρ. Ὁ ἅγιος Νικόλαος προτομή.

Ο	Λ
ΝΙ	ΑΟ
Κ	С
Ο	

*Ὅπισθ. + ΚΕ Β, Θ
 ΤΩΩΔΘ
 ΕΠΙΚΟΠ
 ΜΑΛΕC
 ΡΑC

Κύριε βοήθει τῷ σῷ δούλῳ ἐπισκόπῳ Μαλέσβας.

Διάμ. 2 ἐκ. Συλλ. Mordtmann. Ἐποχῆ τῶν Κομνηνῶν.

ΜαλέσβοC, σήμερον Μαλέσῃ, ΜαλέσβοC παρὰ τοῖς ΒουλγάροιC· ὑπάρχει μεταξύ τοῦ Ἀξίου καὶ τοῦ ΣτρυμόνοC. Malesovum: Tafel et Thomas Urkunden I σ. 262.

16. Στέφανος τῆς Πελαγονίας.

*Ἐμπρ. Παναγία Βλαχερνῶν καθισμένη· ἐπιγραφή ΜΡ ΘΥ.

*Ὅπισθ. +
 ΠΕΛΑΓΟ
 ΝΙΑC ΤΟΝ Α̅Ε
 ΔΡΟΝ ΞΕΦΑΝΘ
 ΠΡΑΞΙC ΒΕΒΕ
 ΟΙC ΚΕΛΟΓΘC
 Θ̅Ν ΛΟΓΕ

Πελαγονίας τοῦ πρωτοπροέδρου Στεφάνου. ΠράξιC βεβαιοῖC καὶ λόγouc Θεοῦ ΛόγεC.

Διαμ. 3 ἐκ. Συλλ. Mordtmann. Ἐποχῆ τῶν Κομνηνῶν.

Θίμα Ἑλλάδος καὶ Πελοποννήσου.

Ἐν τῇ Revue Arch. ἔτουC 1877 σ. 290 ἀνεκοίνωσα πλήρη σειρὰν μολυβδοβούλων τῆC ἙλλάδοC καὶ Πελοποννήσου ἐλπίζων ὅτι τὰ μνημεῖα ταῦτα τῆC ἔποχῆC ἐκείνηC, καθ' ἣν αὐτῇ ἡ ἔδρα τοῦ ἑλληνισμοῦ προσεβλήθη ὑπὸ μυριάδων ἀλλογενῶν εἰσελατῶν, ἤθελον παρουσιάσει μέγα ἐνδιαφέρον. Γνωστὸν δὲ ὅτι ἡ πρὸ τῆC ἐγκαταστάσεωC τῶν φραγκικῶν δουκᾶτων περίοδος σπάνια παρέχει ἱστορικὰ μνημεῖα, καὶ ὅτι μόνον μετὰ τὴν τετάρτην σταυροφορίαν αἱ πηγαὶ ρέουσιν ἀφθονώτεροι οὕτωC, ὥστε πᾶσα ἀνακάλυψιC νέου μνημείου, ὡC καὶ τοῦ ἐλαχίστου μολυβδοβούλλου, χρησιμεύει εἰς τὴν διαφώτισιν τῆC εἰρημένηC περιόδου, ἥCτινοC τὸ σκότοC ἀφορμὴν ἔδωκε εἰς θεωρίας τινὰC περὶ τῆC ἐθνολογίαC τῆC χώραC ἡCιστα ἐρειδομέναC εἰC πιστάC πληροφορίαC. Ἡ ἱστορικὴ ἔρευνα τῶν Ηορτ, Παπαρρηγασπούλου, Σάθα καὶ ἄλλων ἱκανῶC ἀπέδειξε τὴν ματαιότητα τῶν ὑποθέσεων ἐκείνων· παρατηροῦμεν δὲ ὅτι αἱ πλήρειC ἔρευναι τῶν λογίων δὲν ἠμέλησαν οὔτε ἐπιγραφῶν οὔτε βιογραφιῶν τῶν ἀγίων, ὡC οὔτε τῶν ἐλαχίστων παραδόσεων· διὸ οὐκ ἔκρινα ἔργον μάταιον ἵνα ἀνακοινώσω καὶ σφραγίδαC τινὰC. Εὐχαριστοῦμαι δὲ ὅτι ἔκτοτε καὶ ἄλλοι σπουδασταὶ τῶν ἑλληνικῶν πραγμάτων, ὡC ὁ κ. Σπ. ΛάμπροC καὶ ὁ κ. Κ. ΣάθαC, πληρέστατα

ἀνεγνώρισαν τὴν σπουδαιότητα αὐτῶν, καὶ ὅτι βραδύτερον πολλὰ δείγματα περιελήφθησαν ὑπὸ τοῦ κ. Schlumberger ἐν τῇ σιγγιλλιογραφίᾳ αὐτοῦ ἐκ τῶν συλλογῶν τῶν ληφθεισῶν. Εἰς συμπλήρωσιν δὲ τῶν προδεδημοσιευμένων ἀνακοινῶ καὶ πάλιν τὰ μετὰ ταῦτα ἐν τῇ συλλογῇ μου περισυλλεγέντα μολυβδόβουλλα τῆς αὐτῆς χρονικῆς περιόδου.

Θέμα τῆς Ἑλλάδος.

17. Θεοδώρου πατρικίου πρωτοσπαθαρίου καὶ στρατηγῶ Ἑλλάδος.

*Ἐμπ. Ἐν μονογράμματι σταυροειδῆ: Θεοτόχε βοήθει τῷ σῷ δοῦλω.

*Ὅπισθ. ||| ΕΩΔ
 ||| ΠΑΤΡ, Β,
 ||| ΠΑ' SCTR,
 ||| ΙC, ΕΛ ||||

[Θ]ε[οδ[ώρω] πατρ[ικίω] β[ασιλικῶ] πρωτοσπα[θαρίω] καὶ στρατηγῷ τῆς Ἑλλάδος).

Διάμ. 2 ἐκ. Ἐποχὴ Η'—Θ' αἰῶνος.

18. Δημήτριος διοικητῆς τῆς Ἑλλάδος.

*Ἐμπρ. Ἀγίου Νικολάου προτομῆ· ἐπιγραφή·

Ο		Κ
Ν	..	ΟΛ
Ι		Α,

*Ὅπισθ. + ΚΕ Β, Θ,
 ΔΙΜΗΤΡ,
 ΔΗΝ ΚΙΤ,
 ΕΛΛΑΔ,
 — . —

19. ... ἄρχων τῶν βιχητῶν Ἑλλάδος.

*Ἐμπρ. Σταυρὸς διπλοῦς· ἐν ταῖς γωνίαις μικροὶ σταυροί· γύρωθεν ||| ΡΟΗΘΕΙ ΤΩ (Ω Δ) |||||

*Ὅπισθ. |||||||
 R, OCTIAP ||||
 ΕΠΙΤΩΝΟΙΚ
 ΙΑΚΩΝSΑΡΧ
 ΟΝΤΙΡΙΧΗΤ
 ΕΛΛΑΔ,

Βασιλικῶ ὀστιάριω, ἐπὶ τῶν οικιακῶν καὶ ἄρχοντι βιχητῶν Ἑλλάδος.

Διάμ. 3 ἐκ. Ι' αἰῶνος.

Ἐν τῇ σιγγιλλιογραφίᾳ ὁ κ. S. σ. 721 περιγράφει τὴν σφραγίδα τοῦ Κωνσταντίνου ἄρχοντος τῶν βιχητῶν (ΑΡΧ, Τ, ΒΙΧΗΤΩ,) ἐν δὲ τῇ ἐξηγήσει προτείνει ἡ ἀναγνωσθῆ «Βενέτων» ἐκλαβὼν τὸ Χ λάθος τοῦ ἐργάτου ἀντὶ τοῦ Ν.

Ἐν τῇ ἡμετέρᾳ σφραγίδι ἡ λέξις βιχητῶν εἶναι καθαρῶς ἐκτετυπωμένη, διὸ πᾶσα ὑπόψις περὶ λάθους τοῦ σφραγιδοκόπτου ἐκλείπει· ὥστε ἡ ὑπόθεσις τῶν «Βενέτων» ἀπαρριπτεία.

Περὶ τῆς σημασίας τῶν Βιχητῶν καταφεύγω εἰς ὑπόθεσιν τινα ἄνευ ἀποδείξεων, ἥτις ὅμως θὰ ἀρκέσῃ μέχρις οὗ ἐπιστήμων τις διατυπώσῃ ἕτέραν γνώμην βασιζομένην εἰς τέως ἀγνώστους ἡμῖν πηγάς.—Οἱ Βιχηται πιθανῶς ἦσαν φυλὴ τις, ὡς οἱ Μαρδαῖται, οἱ Ἐξερῖται ἢ οἱ Μιληγγοί, οἰκοῦσα τὰ μέρη τῆς Αἰτωλίας τῆς Ἠπείρου, ἤγον τῆς Ἀλβανίας, τὸ δὲ κράτος τῶν Βυζαντινῶν ἐπωφελεῖτο αὐτῆς ὡς ἐπικούρου ἀποσπασματος τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ. Ὡς περ εἶδομεν προηγουμένως, αἱ φυλαὶ αὗται ἐδέχοντο ἄρχοντας προβαλλομένους ὑπὸ τῶν στρατηγῶν τῶν θεμάτων ἢ ὑπὸ τῆς βασιλικῆς αὐλῆς καὶ οὕτως ἐστέλλοντο εἰς τὰ μεθόρια ἐν πολεμικαῖς τοῦ κράτους περιστάσεσι, τοῦθ' ὅπερ ἀναφέρεται συνεχῶς περὶ τῶν Μαρδαϊτῶν, τῶν Παυλικιανῶν καὶ ἑτέρων.

20. Στέφανος διοικητῆς Ἀθηνῶν.

*Ἐμπροσθ. Μονόγραμμα σταυροειδές: Κύριε βοήθει.

*Ὅπισθ. + CTE
 ΦΑΝΩΔΙ
 ΗΚΗΤ, ΑΘΗ
 ΝΩΝ

Στεφάνω διοικητῇ Ἀθηνῶν.

Διάμ. 2 ἐκ. ΙΙ'—Θ' αἰῶνος.

Ὁ κ. Schl. σελ. 170 περιγράφει τὴν ἰδίαν σφραγίδα ἐκ τῆς συλλογῆς του, ἐν δὲ τῷ 3 στίχῳ ἡ ἐπιγραφή ἔχει ΟΙ ἀντὶ τοῦ Η.

21. Ἰωάννης τορμαρχῆς Ἀθηνῶν.

*Ἐμπρ. Σταυρὸς διπλοῦς ἄνευ κοσμημάτων. γύρωθεν ||||| CΩ ΔΟΝΩ.

Ὅπισθ. **ΙΩΑΝΝΙ**
ΣΠΑΘ, ΚΑΝ
ΙΔ, S ΤΟΥΡΜ
ΑΘΗΝΟΝ.

Ἰωάννη σπαθαροκαρδιδάτω καὶ τουρμάρχη
Ἀθηναῶν.

Διάμ. 5 ἐκ. Ἐποχὴ Βασιλείου Α'.

Ὁ στρατηγὸς τῆς Ἑλλάδος εἶχε τὴν ἔδραν
ἐν Θήβαις, αἱ δὲ Ἀθηναὶ ἐχρημάτισαν τούρμα
τοῦ Θέματος τῆς Ἑλλάδος.

Θέμα τῆς Πελοποννήσου.

22. Κρηνίτης ὁ Ἀροτραῆς στρατηγός.

Ἐμπρ. Σταυρὸς διπλοῦς κεκοσμημένος. Γύ-
ρωθεν + **ΚΕ ΒΟΗΘΕΙ ΤΩ Ω ΔΟΝΩ.**

Ὅπ. **ΚΡΗΝ**
ΗΤΗ R' Α' ΣΠΑ
Θ, S ΣΤΡΑΤΗ
Ω ΠΕΛΩΠΩ
NICOY.

Κύριε βοήθει τῷ σῶ δούλῳ Κρηνήτῃ β(α-
σιλκῶ) πρωτοσπαθ(αρίῳ) καὶ στρατη[γ]ῶ
Πελοποννήσου.

Διάμ. 2,5 ἐκατ. Ἐποχὴ 941.

Θεόκτιστος ὁ Βρυένιος (ὁ πρὶν στρατηγὸς
τῆς Δαλματίας) στρατηγὸς γενόμενος τῆς Πε-
λοποννήσου (περίπου ἐν ἔτει 849) ὑπέταξε πάλ-
ιν τὰς ἐνταῦθα οἰκούσας σλαυικὰς φυλάς τῇ
ἐξουσίᾳ τοῦ κράτους. Μόνον δὲ δύο φυλαὶ κα-
τοικοῦσαι τὸν Γαύγετον, οἱ Μιληγγοὶ καὶ οἱ
Ἐξερῖται, διατηρήσαντες τὴν ἐλευθερίαν των
συνήνεσαν νὰ πληρῶνσι κατ' ἔτος φόρον τῷ
στρατηγῶ τοῦ θέματος. Ἄλλ' ἐπωφεληθέντες
τὰς ταραχὰς καὶ ἀνησυχίας τοῦ κράτους κατὰ
τοὺς χρόνους τοῦ Ῥωμανοῦ Α' (920 - 944) ἠρ-
νήθησαν τὴν ἀπότισιν τοῦ ἐτησίου φόρου, τὴν
ἀποστολὴν ἐπικουριῶν διὰ τὴν καταπολέμησιν
τῶν Βουλγάρων καὶ ἀπέληξαν εἰς φανεράν ἀπο-
στασίαν. Ὁ δὲ ἐν ἔτει 941 ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτο-
ρος Ῥωμανοῦ ἀποσταλεὶς Κρινίτης ὁ Ἀροτραῆς
στρατηγὸς τῆς Πελοποννήσου, μετὰ ἕξ μῆνας
πάλιν κατεπολέμησε τοὺς ἀνυποτάκτους Σκλα-
βίνους καὶ ἐπνύησε τὸν ἐτήσιον φόρον αὐτῶν.
Μετὰ ἐν δὲ ἔτος μετετέθη εἰς τὴν στρατη-
γίαν τῆς Ἑλλάδος. Ἡ βιογραφία τοῦ ἀγίου
Λουκᾶ (Acta Sancti. febr. τ. II σελ. 83-100)

ἀναφέρει τὸν Κρινίτην Ἀροτραῆν ὡς στρατηγὸν
τῆς Ἑλλάδος πρὸ τῆς εἰς τὴν Πελοπόννησον
ἀποστολῆς του, ὁ δὲ Hopf (Griech. Geschi-
chte I σελ. 136) κατατάσσει ἐξ αὐτῆς τὴν
ἐποχὴν τῆς ἐν Πελοποννήσῳ στρατηγίας εἰς
τὸ ἔτος 941, ἀντὶ τοῦ 922 κατὰ τὸν Muralt.
Ὁ Κων. Πορφυρογέννητος (ἔκθεσις τῆς βασι-
λείου τάξεως σ. 668) ὁμιλῶν περὶ τῆς κατὰ
τῆς νήσου Κρήτης ἐκστρατείας καὶ τῆς ἐξοπλί-
σεως ἀναφέρει τὸν πατρίκιον Κρινίτην ὡς ἀρ-
χηγὸν τῶν Μαρδαϊτῶν τῶν τῆς δύσεως θεμά-
των. Ἡ ἐξόπλις δὲ αὐτῆ ἐγένετο κατὰ τὴν
ἔκθεσιν Κων. τοῦ Πορφ. ἐν ἔτει 949. Περὶ δὲ
τοῦ τέλους τοῦ Κρινίτου γράφει ὁ Κεδρηνὸς κατὰ
τὸ ἔτος 951 ἐν σελ. 357 ἐκδ. Βόννης.

Κατὰ τὸν Ζωναρᾶν (ἐκδ. Dindorf IV, 489)
τὸ γένος τῶν Κρινιτῶν προσῆλθεν ἐξ Ἀρμενίας.
Οὕτως Ἀλέξιος ὁ λεγόμενος Μωσῆλ ἀνήρ
ἐξ Ἀρμενίων τοῦ γένους τῶν Κρινιτῶν πρό-
τερον μὲν ἄλλοις τιμηθεὶς ἀξιώμασιν εἶτα προ-
βάλλεται ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Θεοφίλου Καί-
σαρ καὶ λαμβάνει εἰς γάμον τὴν θυγατέρα τοῦ
ιδίου. Περὶ δὲ τοῦ ἡμετέρου Κρινίτου ἰδοὺ τὸ
κείμενον τοῦ Κων. Πορφυρογ. (ἐκδ. Βόννης σελ.
221, 223). αἰστέον ὅτι οἱ τοῦ θέματος Πε-
λοποννήσου Σκλάβοι ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ βασι-
λέως Θεοφίλου καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Μιχαὴλ
ἀποστατήσαντες ἐγένονασιν ἰδιορρυθμοὶ, λεηλα-
σίας καὶ ἀνδραποδισμοὺς καὶ πραιδίας καὶ ἐμ-
πρησμοὺς καὶ κλοπὰς ἐργαζόμενοι· ἐπὶ δὲ τῆς
βασιλείας Μιχαὴλ τοῦ υἱοῦ Θεοφίλου ἀπεστά-
λη ὁ πρωτοσπαθῆριος Θεόκτιστος οὗ τὸ ἐπί-
κλην ὁ τῶν Βρυενίων στρατηγὸς ἐν τῷ Θέμα-
τι Πελοποννήσου (— οὗτινος τὴν σφραγίδα ἐδη-
μοσιεύσαμεν ἤδη ἐν προηγουμένῳ παραρτήμα-
τι τοῦ ἡμετέρου περιοδικοῦ —) μετὰ δυνά-
μεως καὶ ἰσχύος πολλῆς — τοῦ πολεμῆσαι καὶ
καθυποτάξαι αὐτούς — καὶ πάντας τοὺς Σκλα-
βους καὶ λοιποὺς ἀνυποτάκτους τοῦ θέματος
Πελοποννήσου ὑπέταξε καὶ ἐχειρώσατο, — μύ-
νοι δὲ οἱ Ἐξερῖται καὶ οἱ Μιληγγοὶ κατελεί-
φθησαν ὑπὸ τὴν Λακεδαιμονίαν καὶ τὸ Ἔλος —
καὶ ὁ μὲν προρρηθεὶς Θεόκτιστος καὶ στρατη-
γὸς Πελοποννήσου δυνήθει καὶ τούτους καθυ-
ποτάξει ἐπέθετο τοῖς μὲν Μιληγγοῖς νομίσμα-
τα ἕ' τοῖς δὲ Ἐξερῖταις νομίσματα τ', ἅτινα
καὶ ἐτέλουν αὐτοῦ στρατηγούντος, καθὼς παρὰ
τῶν ἐντοπιῶν διασώζεται μέχρι τῆς σήμερον
ἢ τοιαύτη φήμη· ἐπὶ δὲ τῆς βασιλείας τοῦ
κυροῦ Ῥωμανοῦ τοῦ βασιλέως στρατηγῶν ὁ
πρωτοσπαθῆριος Ἰωάννης, ὁ πρωτεύων ἐν τῷ
αὐτῷ Θέματι, ἀνήγαγε πρὸς τὸν αὐτὸν κυ-

ρόν Ῥωμανόν περί τε τῶν Μιληγγῶν καὶ τῶν Ἐξερτιῶν, ὅτι ἀποστατήσαντες οὐ πείθονται οὔτε τῷ στρατηγῷ οὔτε βασιλικῇ κελεύσει ὑπέικουσιν, ἀλλ' εἰσὶν ὡσπερ αὐτόνομοι καὶ αὐτοδέσποτοι καὶ οὔτε παρὰ τοῦ στρατηγοῦ δέχονται ἄρχοντα οὔτε συνταξιδεύειν αὐτῷ ὑπέικουσιν οὔτε ἄλλην τοῦ δημοσίου δουλείαν ἐκτελεῖν πείθονται. Καὶ μέχρι τοῦ ἀνελεθῆναι τὴν ἀναφορὰν αὐτοῦ συνέβη προβληθῆναι τὸν πρωτοσπαθᾶριον Κρινίτην τὸν Ἀροτρᾶν στρατηγὸν ἐν Πελοποννήσῳ τῆς δὲ ἀναφορᾶς τοῦ πρωτοσπαθαρίου Ἰωάννου καὶ στρατηγοῦ Πελοποννήσου τοῦ πρωτεύοντος καταλαβούσης καὶ κατ' ἐνώπιον τοῦ βασιλέως τοῦ κυροῦ Ῥωμανοῦ ἀναγνωσθείσης τὴν ἀποστασίαν τῶν προρρηθέντων Σκλάβων καὶ πρὸς τὰς βασιλικὰς προστάξεις δυσπείθειαν ἢ μᾶλλον ἀπειθειαν ἐδέξατο ὁ αὐτὸς πρωτοσπαθᾶριος Κρινίτης ἵνα, ἐπεὶ εἰς τοσαύτην ἤλασαν ἀποστασίαν καὶ ἀπειθειαν, ἐκστρατεύσῃ κατ' αὐτῶν καὶ καταπολεμήσῃ καὶ ὑποτάξῃ καὶ ἐξολοθρεύσῃ αὐτούς. Ἀρξάμενος οὖν πολεμεῖν αὐτοὺς ἀπὸ μηνὸς μαρτίου καὶ κατακαύσας τὰ θέρη αὐτῶν καὶ ληίσάμενος πᾶσαν τὴν γῆν αὐτῶν ἔσχεν αὐτοὺς ἀνθισταμένους καὶ ἀντέχοντας μέχρι μηνὸς νοεμβρίου ἀπὸ τότε δὲ ἰδόντες τὴν ἑαυτῶν ἐξολοθρευσὶν ἠτήσαντο λόγον τοῦ ὑποταγῆναι αὐτοῖς καὶ τυχεῖν συμπαθείας ὑπὲρ ὧν πρώην ἐπλημμέλησαν. Ὁ οὖν προρρηθεὶς καὶ στρατηγὸς ὁ Κρινίτης ἐξέθετο αὐτοῖς πᾶντα πλείονα ὧν ἐτέλουν, τοῖς μὲν Μιληγγοῖς ἀπὸ τῶν ἕξι νομισμάτων ὧν πρότερον ἐτέλουν νομίσματα φμ' ὡς εἶναι τὸ πᾶν πᾶκτον αὐτῶν νο(μίσματα) Χ', τοῖς δὲ Ἐξερτίταις ἀπὸ τῶν τε νομισμάτων ὧν πρότερον ἐτέλουν ἕτερα νομίσματα τ' ὡς εἶναι τὸ πᾶν πᾶκτον αὐτῶν νο(μίσματα) Χ', ἅτινα καὶ ἀπήτησε καὶ εἰσεκόμισεν ὁ αὐτὸς πρωτοσπαθᾶριος Κρινίτης ἐν τῷ θεοφυλάκτῳ κοιτῶνι. Τοῦ δὲ πρωτοσπαθαρίου Κρινίτου ἐν τῷ θέματι μετατεθέντος Ἑλλάδος» κτλ. κτλ.

τις, καὶ πρωτοταρίῳ θέματος Πελοποννήσου.

Διάμ. 2, 5 ἑκατομ. Ἐποχὴ Γ—ΙΑ' αἰῶνος. Συλλογὴ Mordtmann.

24. *Λέων ὁ Νικηρίτης ἀναγραφὴς τῆς Πελοποννήσου.*

*Ἐμπρ.

*Οπισθ.

+ ΚΕ //

ΠΕΛΟ

//// ΕΟΝΤΙ

ΠΟΝΝΗΣΩ

//// ΡΟΕΔΡ

ΤΩΝΙΚ ///

/// ΔΙΑΝ ///

ΡΙΤ,

/// ΡΑΦΣ

Κύριε βοήθει Λέοντι προέδρῳ καὶ ἀναγραφῆι — Πελοποννήσου τῷ Νικηρίτῃ.

Διάμ. 2 ἑκατ. Ἐποχὴ ΙΑ' αἰῶνος. Συλλογὴ Mordtmann. Πιθανῶς ὁ ἐνθάδε ἀναγραφεὺς τῆς Πελοποννήσου ἐστὶν ὁ αὐτὸς Λέων ὁ Νικηρίτης ὁ συνεχῶς ἐν τῇ *Ἀλεξιάδι* μνημονευόμενος (ἔκδ. Βόννης I, 339, 8) ἐνθα λέγεται· «ἐκτομίας δὲ οὔτος καὶ τοῖς στρατιωτικοῖς νηπιόθεν ἐνδιαιτρίψας καὶ ἀναφανείς δοκιμώτατος». — *Ἀλεξιάδης* I, 422. «Λέοντα τὸν Νικηρίτην δούκα τῷ τότε τοῦ περι Δουνάβου τυγγάνοντος» — *Ἀλεξ.* II, 199, 19· «τὴν Δεύρην δὲ Λέων ὁ Νικηρίτης μετὰ ἀποχώσεως ἐφροῦρει δυνάμεως». *Ἀλεξ.* II, 316· «Λέοντα τὸν Νικηρίτην μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν δυνάμεων εἰς τὸ Λοπάδιον πέπομφεν».

Ἑλλάς καὶ Πελοπόννησος.

25. *Βασίλειος ὁ Ἐρωτικὸς κριτὴς Ἑλλάδος καὶ Πελοποννήσου.*

*Ἐμπρ. + ΕΡΩΤΙ

*Οπ.

+ ΚΡΙCIC

ΚΟΝ CΦΡΑ

ΕΠΟΝΤΟC

ΓΙCΜΑ ΤΟΝ

ΕΛΛΑΔΟC

ΡΑC, ΛΕΙ

ΚΑΙ ΠΕΛ

ΟΝ.

//////////

Ἡ ἔμμετρος αὕτη ἐπιγραφὴ λέγει·

† Ἐρωτικὸν σφράγισμα τοῦ Βασιλείου κρίσεις ἔποντος Ἑλλάδος καὶ Πέλοπος.

Διάμ. 1,5 ἐκ. Συλλογὴ Mordtmann. Ἐποχὴ τῶν Κομνηνῶν.

Τὸ ὄνομα Βασιλείου τοῦ Ἐρωτικοῦ δὲν ἀναφέρεται μὲν, ἀλλ' ἡ οἰκογένεια τῶν Ἐρωτικῶν φαίνεται μία τῶν ἐπιφανεστέρων τοῦ Βυζαντίου. Γνωστὸς ἐστὶ Θεόφιλος ὁ Ἐρωτικός, ὁ

23. *Λέων πρωτοταρίος τοῦ θέματος Πελοποννήσου.*

*Ἐμπρ.

*Οπισθ.

ΚΕ RO

S Δ̄NO

ΗΘ, ΤΩ CΩ

ΤΑΡ, ΘΕΜ

Δ̄ ΛΕΟΝΤ

ΠΕΛΟΠΟ

ΑCΗΚΡΗ

ΝΗCΘ.

— Τ, —

Κύριε βοήθει τῷ σῷ δοῦλῳ Λέοντι ἀσηκρή-

διοικήσας τὴν νῆσον Κύπρον καὶ ἐπαναστατήσας ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου μεθ' ὃ ἤχθη δέσμιος εἰς τὴν πρωτεύουσαν κατὰ τὸ 1073.

Νῆσος Κρήτη.

Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος (ἔκδ. Βόννης III, σ. 104) λέγει· «Ὅτε Μιχαὴλ ὁ Τραυλὸς τῆς τῶν Ῥωμαίων ἀρχῆς ἐπεκράτησε καὶ ἡ τοῦ Θωμᾶ ἀνταρσία ἐγένετο, μέχριτριετοῦς χρόνου ἐπικρατήσασα, τότε τοῦ βασιλέως ἀσχολουμένου ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσι πράγμασιν, εὐρόντες διορίαν οἱ τὴν Ἰσπανίαν οἰκοῦντες Ἀγαρηνοὶ στόλον ἱκανὸν ἐξαρτύσαντες καὶ ἀρξάμενοι ἀπὸ τῶν τῆς Σικελίας μερῶν πᾶσας τὰς Κυκλάδας νήσους ἠρήμωσαν καὶ ἐλθόντες ἐν Κρήτῃ καὶ ταύτην εὐκαιρον καὶ ἀνειμένην εὐρόντες, μηδενὸς ἀνταίρομένου ἢ μαχομένου, ταύτην παρέλαβον». — Τοῦτο ἐγένετο ἐν ἔτει 824, ἔμεινε δὲ ἡ νῆσος ἐν ταῖς χερσὶ τῶν Σαρακηνῶν μέχρι τῆς ἀνακτήσεως παρὰ Νικηφόρου τοῦ Φωκᾶ ἐν ἔτει 961. Ἐν τῇ Revue Arch. ἔτους 1877 ἀνεκοίνωσα σφραγίδας τινὰς τῆς δευτέρας ἐποχῆς τῆς βυζαντινῆς κυριαρχίας, αἱ δὲ ἐπόμεναι ἀνήκουσι τῇ πρὸ τῆς ἀραβικῆς κατακτήσεως ἐποχῇ καὶ ἀποδεικνύουσιν ὅτι ἡ νῆσος ἦν ἰδιαίτερον θέμα ὑπὸ τὴν διοίκησιν ἀρχοντος.

26. Κωνσταντῖνος σπαθάριος καὶ ἀρχων Κρήτης.

Ἐμπρ. Ἐν μονογράμματι σταυροειδῆ Θεοτόκε βοήθει τῷ σῷ δούλῳ.

Ἐπισθ. ΚΩΝC////

ANTINΩ B'

CΠ, S APX///

KPHTH///

Κωνσταντῖνῳ βασιλικῷ σπαθαρίῳ καὶ ἀρχοντι Κρήτης.

Διάμ. 2 ἐκ. Συλλογὴ Mordtmann. Θ' αἰών.

27. Νικόλαος ὑπάτος σπαθάριος καὶ ἀρχων Κρήτης.

Ἐμπρ. Ὡς περ ὁ ἀριθ.

Ἐπισθ. ////ΗΚΟΛ

Ω ΝΠ'Β'C

////Θ, S APX,

////PHTHC

Νικολάῳ ὑπάτῳ βασιλικῷ σπαθαρίῳ καὶ ἀρχοντι Κρήτης.

Διάμ. 2 ἐκ. Συλλογὴ Mordtmann. Θ' αἰών.

Dr A. MORDTMANN J^r.

ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ

EN ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ: ΣΥΛΛΕΓΕΙΣΑΙ.

(Ἀνεκοινώθη ἐν συνεδριάσει τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐπιτροπῆς, κατὰ Ἰούλιον 1886).

I

(Κώδης Ἑλλην. Φιλολ. Συλλόγου ἀρ. 773).

EQ

RIONATVS·E·T̄IVIRALICIS·PONT̄IFEX·FLAMEN·DIVI CLAVDIP·MILIPPIS
ANN XXIII ·H·S·E

[P. C. Asper Atriarius Montanus]

eq[uo publico honoratus, item ornamentis decu-]

riónatús et duumviralicis, pontifex, flamen divi Claudí Philíppis

ann[orum] trium et viginti, h[ic]s[itus]e[st].

Εὑρηται ἐν Νεαπόλει (Καβάλλα).

II

(Κώδ. E. Φ. Σ. ἀρ. 774).

Ὅτε ἐν ἔτει 1861 τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην ἀντέγραψα δὲν εὔρον εἰ μὴ τὸ ἕμισυ τῶν δύο τῆς ἀνωτέρας γραμμῆς στοιχείων.

Ὁ μὲν Heuzey¹ εἶχεν ἰδεῖ τὰ ἔγνη δύο προσέτι λέξεων μετὰ τὸ EQVO· ὁ δὲ Belon² ἤδη πρὸ πολλοῦ ἠδύνατο καὶ τὰς προηγουμένας δύο γραμμὰς ἀνακαλύψαι. Πραγματικῶς δέ, τριβομένης ἀπαύστως τῆς λάρνακος, διότι εἰς ποτιστήριον, ὡς παρετήρησεν ὁ Heuzey, μετεβλήθη, ἠφανίζοντο βαθμηδὸν τὰ ἐπ' αὐτῆς κεχαραγμένα στοιχεία· ὠφελθεῖς δὲ ἀπὸ τὴν τοῦ Belon³ ἐξήγησιν πάντα τὰ ἐλλιπῆ ἀνεπλήρωσε. Παρατηρητέον περὶ τοῦ τύπου IIVIRALICIS γρ. 3 ὅτι ἀνώνωμός τις ἐρμηνεύει² τὴν ἀνάλογον λέξιν IIIIVIRALICIS διὰ τοῦ λατινικοῦ quadrumviralicis καὶ ὅτι ὁ Reinach³ ἐν τῷ Λεξικῷ συγκρίνει duumviralis=duumviralicis καὶ δυανδρικός=δυανερικός.

Cor[n]elia, Publii[fil]ia], Asprilla, Sac[er]dos] divae
Aug[ustae], ann[orum] quinque et triginta, h[ic]s[it]ia[est].

Εὑρηται ἐνθα καὶ ἡ ὑπ' ἀριθ. I ἐπιγραφὴ.

CORNELIA·P·FILASPRILLA·SACDIAVAE
AVG· ANN·XXXV H·S·E.

1. Mission Archéologique de Macédoine. Paris, 1876.

2. Explicatio literarum in Romanorum monumentis occurrentium. Florentiae. 1822.

3. Traité d'Epigraphie Grecque. Paris, 1885, p. 527.

Πιθανῶς ὁ τίτλος Augusta (Αὔγουστα) ἀναφέρεται τῇ Ἀντωνίᾳ, τῇ τοῦ Κλαυδίου μητρὶ. Ὁ Σουητώνιος¹ ἐν τῇ τοῦ αὐτοκράτορος τούτου βιογραφίᾳ λέγει ὅτι προτρέποντος αὐτοῦ ἡ Σύγκλητος ἀπένευμεν αὐτῇ τὸν τίτλον τοῦτον.

«Parentibus inferias publicas ; et hoc amplius patri Circenses annuos, natali die: *matris* carpentum quod per Circum duceretur et cognomen Augusta».

III

(Κῶδ. Ε. Φ. Σ. ἀρ. 904).

Ἐν Θεσσαλονίκῃ· πύλη τοῦ Βαρδαρίου.

ΠΟΛΕΙΤΑΡΧΟΥΝΤΩΝ ΣΩΣΙΠΑΤΡΟΥ ΤΟΥΚ[]//O
 ΤΑΤΡΑΣ ΚΑΙ ΛΟΥΚΙΟΥ ΠΟΝΤΙΟΥΣΕΚΟΥΝΔΟ[]//O
 ΥΙΟΥ ΑΥΛΟΥ ΔΟΥΙΟΥΣΑΒΕΙΝΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Τ[]//Υ
 ΒΑΣΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΝΗΚΟΠΟΛΕΟΣ ΖΟ[]//ΛΟΥ
 ΤΟΥ ΠΑΡΜΕΝΙΩΝΟΣ ΤΟΥ ΚΑΙ ΜΕΝΙΣΚΟΥ ΓΑΙΟΥ ΑΓΙΛΛΗΙΟΥ
 ΠΟΤΕΙΤΟΥ ΤΑΜΙΟΥ ΤΗΣ ΠΟΛΕΟΣ ΤΑΥΡΟΥ ΤΟΥ ΑΜΜΙΑΣ
 ΤΟΥ ΚΑΙ ΡΗΓΛΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΟΥΝΤΟΣ ΤΑΥΡΟΥ ΤΟΥ ΤΑΥΡΟ
 ΤΟΥ ΚΑΙ ΡΗΓΛΟΥ.

*Πολειταρχούντων Σωσιπάτρου τοῦ Κ[.λε]ο-
 πάτρας καὶ Λουκίου Πορτίου Σεκούνδο[v]
 υιοῦ Ἀέλου Ἀουλίου Σαβείρου Δημητρίου τ[ο]ῦ
 [Φ]ύστου Δημητρίου Νηκοπόλεος Ζο[ε].λου
 τοῦ Παρμενίωνος τοῦ καὶ Μενίσκου Γαίου Ἀγιλλίου
 Ποτείου Ταμίου τῆς πόλεος Ταύρου τοῦ Ἀμμίας
 τοῦ καὶ Ῥήγλου γυμνασιαρχούντος Ταύρου τοῦ Ταύρου[v]
 τοῦ καὶ Ῥήγλου.*

Τὸ ἀντίγραφον τοῦτο ὕπερ ἔλαβον ἐν ἔτει 1860 ἐν Θεσσαλονίκῃ δὲν ὁμοιάζει κατὰ πάντα τὰς ἄλλας ὅσας ἤδη εἶδον ἐξεικονίσεις. Κατὰ τὸ τοῦ Bæckh² ὁ Conybeare καὶ ὁ Howson³ εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ γ' στίχου γράφουσι ΠΟΥΒΛΙΟΥ ΦΛΑΟΥΙΟΥ· ὁ δὲ Poccocke⁴ καὶ ὁ Cousinèry⁵ ΥΙΟΥ ΑΥΛΟΥ· ὁ δὲ Heuzey⁶ μετὰ τὸν Bæckh ἦν ἤδη πρῶτος προέτεινε ὁ Muralori⁷ ἐρμηνείαν ὑπο-

στηρίζει, παρατηρῶν, χωρὶς ἀντιγράφου, ὅτι εἰς τῶν ἐκεῖ μνημονευθέντων πολιταρχῶν φέρεται τὸ ὄνομα Φλαούιον Σαβείρον καὶ ὅτι ἐπομένως θὰ ἦτο, καθὼ Φλάουιος, ὁμογενὴς τῷ αὐτοκράτορι τῆς Ῥώμης Τ. Φλαουίῳ Σαβείῳ Βεσπασιανῷ· συμπεραίνει δὲ ὅτι ἡ ἐπιγραφή ἀποδοτέα ἐστὶν ἐποχῇ μεταγενεστέρᾳ τῆς τοῦ αὐτοκράτορος. Ἄλλ' ἀνυπόστατος ἡ γνώμη αὕτη μὴ δὲ πάρχοντος τοῦ ὀνόματος Φλαούιον. Οὐδὲν ἄρα ἀπαγορεύει τὸ ὑποθέτειν ὅτι ὁ ἅγιος Ἀπόστολος Παῦλος ἐξερχόμενος τῆς Θεσσαλονίκης τὴν εἰς Βέροιαν ἄγουσαν ὁδὸν αὐτὸς προεπορεύθη, παρὰ τὴν περὶ ἧς πρόκειται ἐπιγραφὴν. Ἐπειδὴ ἡ ἀντικατάστασις¹ τοῦ Εἰ ἀντὶ τοῦ Ι ὡς ἐν τοῖς στ. 1, 3, 6, τοῦ Η ἀντὶ τοῦ

1. Suetonii, Claudius cap. II.
 2. Corpus Insc. Gr. N° 1967.
 3. The Life & Epistles of St. Paul. Vol. I Ch. 9. London 1862.
 4. Insc. Ant. p. 48.
 5. Voyage dans la Macédoine, Paris 1831.
 6. Mission Archéologique de Macédoine. Paris 1876.
 7. Novus Thesaurus T. H. p. 595, Milan 1740 of Smith, Dict. Geogr.

1. S. Reinach, Traité d'Epigraphie Grecque. Paris, 1885, p. 262, 263, 265.

], ὡς ἐν τῷ στ. 4 καὶ τοῦ **Ο** ἀντὶ τοῦ **Ω** ὡς ἐν τοῖς στ. 4, 6 ἦτο ἐν χρήσει πρὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Βεσπασιανοῦ, ὑποθέτουσι τινες ὅτι καὶ ἡ ἐπιγραφή καὶ τὸ ἐν ᾧ ἐνεπάγη Ὀριαμβευτικὸν Τόξον ὀποδοτέα εἰσὶ τῇ νίκῃ τῇ ὑπὸ Ὀκταβιανοῦ καὶ Ἀντωνίου ἐν τῷ πεδίῳ τῶν Φιλιππων κερδηθείση. Π. Χ. 42.

Τὸ ὑπὸ τοῦ *Conybeare* καὶ τοῦ *Howson* δημοσιευθὲν ἀντίγραφον καταλήγει εἰς τὸ ὄνομα **ΠΟΤΕΙ ΤΟΥ** (στ. 6). Ὁ *Duchesnes* καὶ ὁ *Bayet*¹ ἀναφέροντες τὰς διαφορὰς τοῦ κειμένου γράφουσι **ΝΕΙΚΟΠΟΛΕΩΣ** σ. 4 καὶ **ΠΟΛΕΩΣ** σ. 6· ἀμα δὲ κρατοῦσιν ἢ ἀποκαθιστῶσι τὰ τελευταῖα τῶν 1, 2, 3, 4, 7 γραμμῶν στοιχεῖα. Ἐν ἀντιγράφῳ τινὶ κατὰ τὸν *Cousinèry* συνταχθέντι εὐρίσκονται αἱ λέξεις **ΔΗΜΗΤΡΟΥ** σ. 3, **ΝΕΙΚΟΠΟΛΕΟΣ** σ. 4, **ΠΑΡΜΕΝΙΟΝΟΣ** σ. 5 καὶ **ΠΟΤΙΤΟΥ** σ. 6· σχεδὸν ἐξ ἀπασῶν τῶν γραμμῶν ἐλλείπουσι τὰ τελικὰ στοιχεῖα· ἐν τέλει ὅμως τοῦ 7^{ου} στ. ἀποκατέστη τὸ **Υ**.

Ὁ *Toszer*² νομίζει ὅτι οὐδεμία ὀρθὴ ἐδημοσιεύθη τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης παράστασις εἰ μὴ ἡ παρὰ τοῦ *Vaux*³, ἀρχαιολόγου γνωστοῦ, ἐν τῷ Βρεττανικῷ Μουσεῖῳ ἐκδοθείσα. Ὅμως ἂν καὶ, ἀκριβείας χάριν, μετεχειρίσθησαν τὴν φωτογραφίαν, δὲν ἐπέτυχον τοῦ σκοποῦ, εἰ ἐξεκλείσθη τῆς τοῦ φωτογράφου πλακὸς τὸ εἰκόνημα ἐκεῖνου τοῦ μέρους τῆς ἐπιγραφῆς ὅπερ χωριστὰ κεχάρακται ἐπὶ τοῦ μικροτέρου τῶν δύο λίθων οἵτινες φέρουσιν αὐτήν· τῷ ἔτει 1862 προσέφερον τῷ Βρεττανικῷ Μουσεῖῳ μίαν τῆς ἐπιγραφῆς ἀποτύπωσιν. Μελέτης ἀξία ἐστὶν ἀναμφισβητήτως ἡ ἐπιγραφή αὕτη. Ἐνομίσαντινες, πρὶν ἀνακαλυφθῆ, ὅτι ὁ τῶν πράξεων τῶν Ἀποστόλων συγγραφεὺς⁴ ἄγνωστόν τινα τοῖς ἀρχαίοις ἐμνημόνευσε τίτλον τῶν Πολιτάρχων, ὅτε ἔγραψεν «ἔσυρον τὸν Ἰάσονα καὶ τινὰς ἀδελφοὺς ἐπὶ τοὺς πολιτάρχας» καὶ «ἐτάραξαν δὲ τὸν ὄχλον καὶ τοὺς πολιτάρχας»· συμφωνεῖ δὲ πληρέστατα τὸ τοῦ Ἀγίου Λουκᾶ κείμενον πρὸς τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος ἐπιγραφήν διὰ τῆς λέξεως **ΠΟΛΕΙΤΑΡΧΟΥΝΤΩΝ** κτλ. οὔτε δὲ πρὸς αὐτήν μόνην, ἀλλὰ καὶ πρὸς

ἄλλας ἀλλαχοῦ ἐν τῇ Μακεδονίᾳ ἐκτὸς Θεσσαλονίκης καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Θεσσαλονικῇ εὐρεθείσας. Οὕτω κατὰ *Duchesnes* καὶ *Bayet*¹ ὁ ἀββᾶς *Belley* ἀναφέρει μέρος τι ἐπιγραφῆς ὅπερ ἔστειλε τῷ 1746 εἰς τοὺς Παρισίους ὁ κ. *Germain*, πρόξενος τῆς Γαλλίας ἐν Θεσσαλονικῇ· ἀνέγνωσαν ἐπ' αὐτοῦ τὸ ὄνομα πολιτάρχου τινὸς — **ΠΟΛΙΤΑΡΧΟΥ ΜΑΡΚΟΥ**· παραδείγματα δὲ παρόμοια ἀναφέρουσιν, ἐξ ὧν ἐν μὲν χορηγεῖ ἢ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς ἁγίας Παρασκευῆς τῶν Βοδενῶν ἐπιγραφή, φέρουσα τὰς λέξεις **ΠΟΛΙΤΑΡΧΟΥΝΤ(ΩΝ) ΤΩΝ ΠΕΡΙ** . . .² δεύτερον δὲ ἡ ἀφορώσα εἰς τι ψήφισμα τῆς πόλεως Δεβρίοπου αἰτῶν περὶ . . . *Φιλίππου ἐν Δεβρίοπῳ πολιτάρχων*³· τὸν ἴδιον τίτλον σώζει οὐ μόνον ἡ τῆς Ἀθήτης (Ἀιδᾶτης) στήλη «Ληταίων οἱ πολιτάρχαι»⁴ ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπιτάφιος τοῦ Ζωίλου⁵ ἢ ἐπὶ πλακὸς τεθείσης ὀπισθεν τοῦ θυσιαστηρίου κρημισθείσης τινὸς ἐν Τσιπηκόδῳ ἐκκλησίας **ΝΕΚΟΛΑΟΥ (Ζ)ΩΙΛΟΝ ΤΟΝ ΥΙΟΝ ΠΟΛΕΙΤΑΡΧΟΥΝΤΑ**· προσέτι δὲ ὁ αὐτὸς φαίνεται ἐν ἐπιγραφῇ ὑπὸ τοῦ κ. *Vidal Lablache*⁶ ἐν ἔτει 1869 δημοσιευθείση, εὐρεθείση δὲ ἐν τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ ἀνηκούσης εἰς Ἑλληνά τινα· δηλ. *πολιταρχούντων Νεικηράτου τοῦ Θεόδα, Ἡρακλείδου τοῦ Δημητρίου*. Παρατηροῦσιν οἱ κ. *Duchesnes* καὶ *Bayet* ὅτι ἐν τῇ τελευταίᾳ ἐπιγραφῇ δύο μνημονεύονται πολιτάρχαι· ὅτι δὲ ἐν Θεσσαλονικῇ πέντε μὲν ἀριθμοῦνται ἐπὶ ἀποσπάσματος στήλης εὐρεθέντος ἐν τοῖς εἰρηπιοῖς τῆς Πύλης τοῦ Καλαμαρίου⁷, δὲ δὲ ἐπὶ τῇ τῆς Πύλης τοῦ Ἀζιοῦ (Βάρδαρ) ἐπιγραφῇ καὶ εἶς ἐν τῇ ὑπ' ἀριθμὸν 1359 (*Le Bas*) ἦν ὁ *Heuzey* ἀναφέρει· ὅθεν συμπεραίνεται ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν πολιτάρχων οὐκ ἐστὶν ὀρισμένος⁸.

Ἐν συντόμῳ παρατηρῶν τις τὸ ἱστορικὸν τοῦτο τῆς Πύλης τοῦ Ἀζιοῦ ἐνθυμείται⁹ μὲν μετὰ πολλοῦ διαφέροντος τὰ ὀνόματα τῶν τοῦ Ἀ. Παύλου συνοδοιπόρων *Σωκράτου*¹⁰, *Γαίου*¹¹

1. *Mémoire sur une Mission au Mont Athos*. Paris 1876 1ère Partie.

2. *Highlands of Turkey* Vol. I Ch. 7 p. 145, London 1869.

3. *Transactions of the Royal Society of Literature* Vol. 8 New Series.

4. Πράξεις τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, κεφ. 17, στ. 6, 8.

1. *Mémoire* etc. p. 9.

2. Αὐτόθι ἀριθ. 135 σελ. 102.

3. Αὐτόθι σελ. 103.

4. Αὐτόθι ἀριθ. 127.

5. Κωδ. Ε. Φ. Σ. ἀρ. 799.

6. *Mémoire* p. 10.

7. Ἄρ. 1.

8. σελ. 15.

9. *The Greek Testament Commentary on Acts*. 17. 6 καὶ *Conybeare et Howson*, L. & Ep. of St Paul Ch. 9.

10. Πράξεις τῶν Ἀγ. Ἀπ., κεφ. 20. 4.

11. Αὐτόθι κεφ. 19. 29.

καὶ Σεκούνδου¹ τῶν ἐν ταῖς Πράξεσι τῶν Ἀποστολῶν μνημονευθέντων ὡς ἐκ Μακεδονίας, ἀναγνωρίζει δὲ οὐχ ἥτιον φανεράν ἀπόδειξιν δεικνύουσαν ὅτι ἀκριβέστατα προσδιορίζει τὰ καθ' ἕκαστα, δι' ὧν αἱ πόλεις καὶ αἱ ἐπαρχίαι, ὧν μνεῖαν ποιεῖται, διεκρίθησαν.

IV

Ἔδεσσα (Βοδενά).

(Κώδ. Ε. Φ. Σ. ἀρ. 800).

D M

ΕΡΙCΤΕΤΟ
ΝVΤRICΙΟ
ΜVΛVΙΑ·C·F·PLA
CΙDAPATRONA
ΓΑDΙ·ΝΕΡΟΤΙC·LEC
PΡO·PΡ·PΡΟVINC·
MACEΔONIAE

Εὑρέθη ἐν τῷ περιβόλῳ τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἁγίας Τριάδος. Τὰ ἐκ Βοδενῶν ἀντίγραφα ἐγένοντο ὑπ' ἐμοῦ τῷ 1867.

Πρβλ. Ἐκθεσις τῆς κατὰ τὴν ἐπαρχίαν Βοδενῶν διανοητικῆς ἀναπτύξεως. Ἐν Κ/πόλει, 1874, σελ. 14, στ. 4. ΡΙΑ.

Mommsen, additamenta ad Corporis volumnen III p. 77, N° 210· καὶ Duchesnes et Bayet C et PL ἀρ. 138 TADI στ. 6.

V

(Κώδ. Ε. Φ. Σ. ἀρ. 801).

C· IOYΛIOC EΠAΦPOΔE
TOC IOYΛIΩ NEIKHΦ

Ω KAI IOYΛIΆ PΩMH
TOIC AΠEΛEYΘEPOIL
INHMHE XAPIN

ΕΤΟΥΕ· ΣΙΤ

1. Αὐτόθι κερ. 20. 4.

Σ. Ἰουλιος Ἐπαφρόδε[ι]

τοσ Ἰουλίῳ Νεικηφ[ό]

[ρ]φ καὶ Ἰουλίῳ Ῥώμῃ

τοῖς ἀπελευθέρους

μνήμης χάριν.

Ἔτους ΣΙΤ'.

Εὑρέθη αὐτόθι.

Τὸ Μακεδονικὸν ἔτος 316=τῷ 170 μ. Χρ.¹
Τὸ σχῆμα τοῦ διγράμματος περὶ τὰ τέλη τοῦ 6^ο
αἰῶνος μεταβάλλεται εἰς Η²

Πρβλ. Ἐκθεσις κτλ σελ. 15 στ. 1, Ἐπαφροδεῖ στ. 2, Νεικηφο στ. 3, ρω στ. 6
ΕΤΟΥΕ ΣΙΤ.

VI

(Κώδ. Ε. Φ. Σ. ἀρ. 802).

ΚΛΑΥΔΙΑΝΟ
ΠΑΡΑΜΟΝΟC
ΚΟΥΡΙΑΤΙΩ
ΤΡΟΦΙΜΩΤΩ
ΦΙΛΩ

Κλαυδιανὸς

Παράμονος

Κουριατίῳ

Τροφίμῳ τῷ

φίλῳ.

Εὑρέθη αὐτόθι.

Πρβλ. Ἐκθεσις κτλ. σελ. 16.

1. Duchesnes et Bayet. Mémoire sur une Mission au Mont-Athos N° 141.

2. Reinach Hist. de l'Alphabet Grec

VII

(Κώδ. Ε. Φ. Σ. αρ. 825).

ΑΓΑΘΗ ΤΥΧΗ

ΕΤΟΥΣ ΗΚ Τ^ϛ ΑΠΟΓΡΑΦΗ
ΕΦΗΒΩΝ ΤΩΝ ΕΦΗΒΕΥΣΑΝ
ΤΩΝ ΥΠΟ ΛΥΣΙΜΑΧΟΝ ΣΑΒΙ
ΔΙΑΝΟΥ ΤΟΝ ΕΦΗΒΑΡΧΟΝ
ΚΑΤΑ ΤΟ ΔΟΓΜΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ
ΚΛΑΥΔΙΟΣ ΣΕΡΗΝΟΣ ΛΟ ΚΟΥ ΚΟΙΝΤΟΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΑΙ ΕΙΟΥΛΙΟΣ ΟΙ ΜΑΡΚΙΑΣ
ΟΥΛΠΙΟΣ ΔΟΜΙΤΙΟΣ ΕΛΠΙΔΗΦΟΡΟΣ
ΕΥΤΥΧΙΩΝ ΜΑΚΕΔΟΝΙΧΟΥ ΑΝΙΚΗΤΟΣ
ΑΛΕΞΑΔΡΟΣ ΠΑΠΑ ΔΡΩΒΥΟΣ
ΖΩΠΥΡΟΣ ΟΥΑΛΕΡΙΟΥ ΕΣΠΕΡΟΝ ΣΕΜΕΛΗΣ
ΣΟΥΔΙΣ ΚΑΛΛΙΣΤΗΣ ΚΑ ΦΙΛΟΜΕΝΟΣ
ΣΑΤΟΡΝΙΛΟΣ ΗΔΕ ΑΣΦΙΛΗΤΟΣ ΦΑΡΙΩΝΟΣ
ΦΗΛΙΣ ΝΙΚΟΜΗΔΟΥ
ΠΑΡΑΜΟΝΟΣ ΚΑΙ ΙΟΥΛΙΣ ΚΑΙ ΑΚΥΛΑΣ ΟΙ ΙΟΥΛΙΟΥ
ΓΑΙΟΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΜΟΝΟΣ ΟΙ ΓΑΙΟΥ
ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ ΑΣΚΛΗΠΑ.

Ἀγαθῇ Τύχῃ

*Ἔτους ηκτ. Ἀπογραφῇ
ἐφήβων τῶν ἐφηβευσάν
των ἐπὶ Λυσίμαχον Σαβι
διανοῦ τὸν Ἐφήβαρχον
κατὰ τὸ δόγμα τῆς Βουλῆς
Κλαύδιος Σερήνος Λο(ύ)κον Κοίντος
Ἀλέξανδρος καὶ Εἰούλιος οἱ Μαρκίας
Οὔλπιος Δομίτιος Ἐλπιδηφόρος
Εὐτυχίων Μακεδονιχοῦ Ἀνίκητος
Ἀλέξανδρος Παπᾶ Δρώβυος
Ζώπυρος Ουαλερίου Ἐσπερον Σεμέλης
Σοῦδισ Καλλίστης κα(ί) Φιλόμενος
Σατορνίλος ἠδὲ Ἀσφιλητος Φαρίωνος
Φηλῆ Νικομήδου
Παράμονος καὶ Ἰούλις καὶ Ἀκύλας οἱ Ἰουλίου
Γαίος καὶ Παράμονος οἱ Γαίου
Ἰουλιανὸς Ἀσκληπᾶ.*

Εὐρέθη ἂνω τῆς εἰσόδου τῆς μητροπόλεως.

Πρβλ. *Ἐκθεσις* κτλ. σελ. 9 στ. i. **ΑΓΑΘΗ** στ. 4, **ΓΑΒΙ** στ. 7, **ΔΟΚΟΥΝΤΟΣ** στ. 11, **ΔΡΩΒΙΟΣ** στ. 13 **ΚΑΙ** στ. 16 **ΑΚΥΛΛΑΣ**.

Ὁ τίτλος *Ἐρῆβαρχος* ἐν τῇ κυρίως Ἑλλάδι οὐδαμοῦ εὑρηται¹. Ἐν τῇ Μακεδονίᾳ μόνον ἐν Δερριόπῳ καὶ Κηλήτρῳ εὑρέθησαν ἐφηβικοὶ κατάλογοι, λέγουσιν οἱ κ.κ. Duchesnes ἐι Bayel² ἀλλὰ πρβλ. τὴν ἐπιγραφὴν XXXII ἐκ Βιέλο-Τσέρκβο.

Τὸ μακεδονικὸν ἔτος 328=182 μ. Χρ. Παρτηρητέοι οἱ στρογγύλοι τύποι τοῦ **Ω**, οἱ σεληνοειδεῖς **Ε** καὶ **С**, σύναμα δὲ καὶ τετράγωνοι **Ε** καὶ **С**.

VIII

(*Κώδ. Ε. Φ. Σ. ἀρ. 822*).

(Ἴδε Πίν. Θ', VIII ἀρ. 1).

Εὑρέθη ἐν τῷ προαυλίῳ τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἀγίας Τριάδος.

Ἐκαστον στοιχεῖον τῆς συμβολικῆς λέξεως **ΙΧΘΥΣ** ἐκληπτέον ὡς τὸ μιᾶς λέξεως ἀρχικόν· ὥστε ἐξηγεῖται τοιουτοτρόπως: Ἰησοῦς Χριστὸς Θεοῦ Υἱὸς Σωτήρ³. Παρόμοιός ἐστιν ἡ εὑρεθεῖσα ἐν Αὐγουστουδούνῳ τῆς Γαλλίας ἐπιγραφὴ⁴ δηλ.

αἰχθύος ο[υρανίου θε]ῖον γένος κ.τ.λ.

..... ἰχθυρ ἔχων παλάμιας»

καὶ ἡ ἐν τῷ Μουσεῖῳ Συρακουσῶν τῆς Σικελίας σωζομένη ἐπιτάφιος⁵· ἐν τέλει αὐτῆς ἡ λέξις ἰχθύς γέγραπται· ἔμπροσθεν τῆς λέξεως φαίνεται τὸ μονόγραμμα τοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ **Ω**, ἐξαιρεθέντος τοῦ **Α**· αὐτὴ ἡ ἐπιγραφὴ ὑπαγορεύει ἐρμηνεῖαν τοιαύτην τινά. Ὁ Θεὸς Χριστὸς ὁ Αὐρωτῆς ὁ Κύριος δῶν [ἀράπανω].

Τὸ ἀνάγλυφον ἰχθύος⁶ φαίνεται καὶ ἐν τῇ Γυναικωνίτιδι τῆς Ἀγίας Σοφίας ἐν Κωνσταντινουπόλει.

1. *Traité par S. Reinach* IV. h. 417, N° 3.
2. *Mémoire sur une Mission à Mont Athos* N° 134.

3. *Iconographie Chrétienne. Histoire de Dieu par Didron*, Paris, 1843, p. 353.

4. *The Doctrine of the Real Presence from the Fathers*, by E. B. Pusey, D. D. Σημ. S. 8.

5. Πίν. Θ. ἀρ. 2.

6. Πίν. Θ. 3.

X. Μ. Γ.=Χριστὸς. Μιχαήλ. Γαβριήλ.¹

IX

(*Κώδ. Ε. Φ. Σ. ἀρ. 823*).

ΠΡΕΣΒ	<i>Πρεσβ[ύτερο]ς</i>
ΨΑΛΤΗΣ	<i>Ψάλτης</i>
ΙΑΤΡΟΣ	<i>Ἴατρος</i>
ΠΑΡΘΕΝΟΣ	<i>Παρθένος</i>

Εὑρέθη αὐτοῖσι.

Ἐν τοῖς αὐτοῖς στίχοις παρατηροῦνται τὸ **Ε** τετράγωνον καὶ τὸ **С** στρογγύλον.

Φαίνεται ὅτι νοσοκομεῖον προσηρτήθη τῇ ἐκκλησίᾳ.

X

(*Μημόριον ἴδε Πίν. Θ', X ἀρ. 1*).

Τὸ ἔμβλημα δύο περιστερῶν ἐσήμαινε τοὺς πιστοὺς· μετὰξὺ αὐτῶν ἐτοποθετήθη ὁ Σταυρὸς ἢ τὸ Μονόγραμμα, εἴτε ἀπλοῦν εἴτε μετὰ τοῦ **Α** καὶ τοῦ **Ω**, ἢ τὸ Ἅγιον Ποτήριον.

Φαίνονται ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πίνακος ὑπ' ἀρ. 2, 3, 4 οἱ τύποι οἱ σχετικοὶ ληφθέντες ἐκ τοῦ Μουσείου τῶν Συρακουσῶν, ἐκ τοῦ Μουσείου τῆς Ἀρηλάτης (Arles) καὶ ἐκ τῆς Νέας Ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Ἀπολλιναρίου ἐν Ραβέννῃ.

XI

(*Κώδ. Ε. Φ. Σ. ἀρ. 828*).

Μημόριον Μαύρου Κ. . .

Λέγεται ὅτι τὸ ἀπόσπασμα τοῦτο μετὰ τῶν τριῶν ὑπ' ἀρ. VIII. IX. X εὑρέθη ἐν τοῖς θεμελίοις τῆς Ἀγίας Τριάδος, τριπλῆς πάλαι οὔσης ἐκκλησίας. Παραβλητέα μὲν ἐστὶ πρὸς τὰ μνημεῖα τὰ ἐν Μασσιλίᾳ, ἐν Ἀγίᾳ Κολόμβῃ τῆς Βιέννης (Sainte Colombe-lez-Vienne)² καὶ ἐν Ἀρηλάτῃ εὑρεθέντα· ἀποδοτέα δὲ ἐποχῇ προηγουμένη τῆς **С** ἑκατονταετηρίδος. Διὰ τῆς λέξεως *Μημόριον* ὑποφαίνεται σχέσις τις ὡς ὑπάρχουσα μετὰ τῶν δυτικῶν Ἐκκλησιῶν, διὰ δὲ τοῦ ὀνόματος Μαῦρος μετὰ τῶν τῆς Ἀφρικῆς. Ὁ ἅγιος Αὐγουστίνος μεταχειρίζεται

1. *L'Épigraphie Grecque. Histoire de l'Alphabet Grec. Chap. I σ. 236 par Reinach*, Paris 1885.

2. *Publication par M. Victor Teste* 1866.

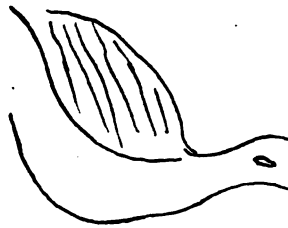
VIII / Ε φ. ζ. 822 /

IXΘΥC
A

²
Ο ΘΕ ΧΟΛΙ ΟΙ ΔΩ

ρ ω ΙΧΘΥC

X

+ M

²

ΤΟΠΟΣ
ΠΕΙΘΑ
ΝΗC

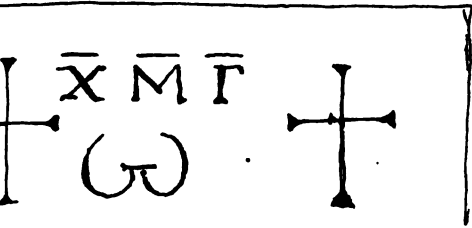
ρ

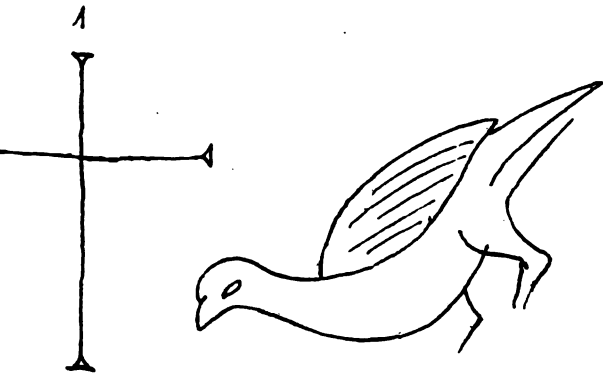
A

Πρα? θ'

1

3

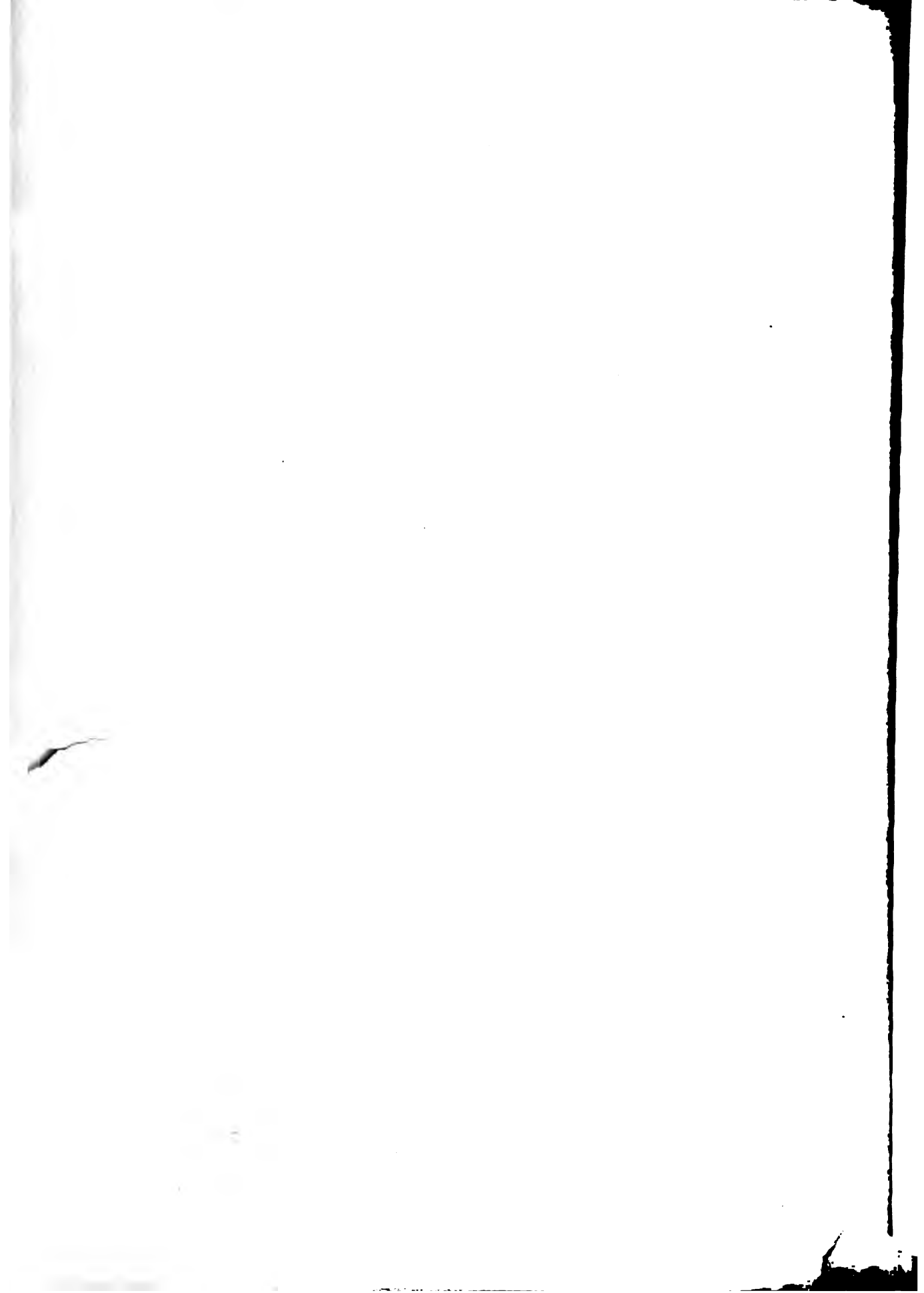

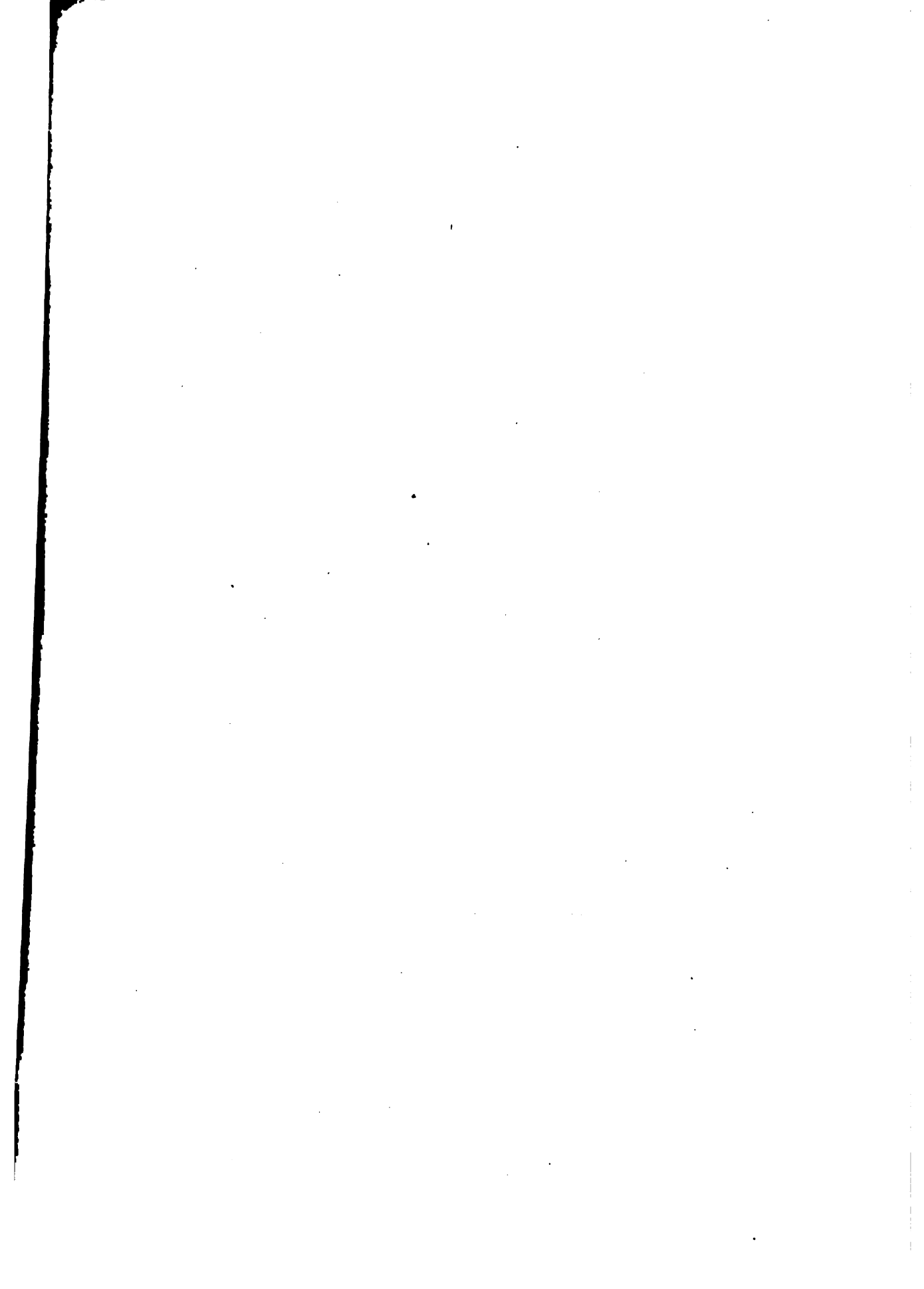
ΗΜΟΡΙΟΝ

4

3

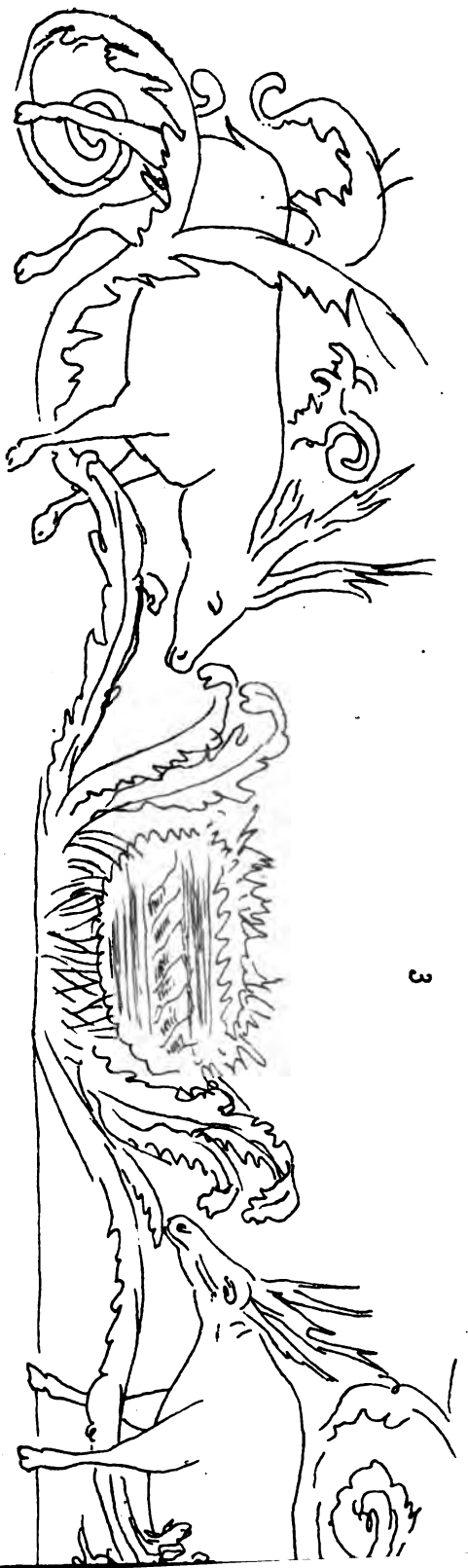

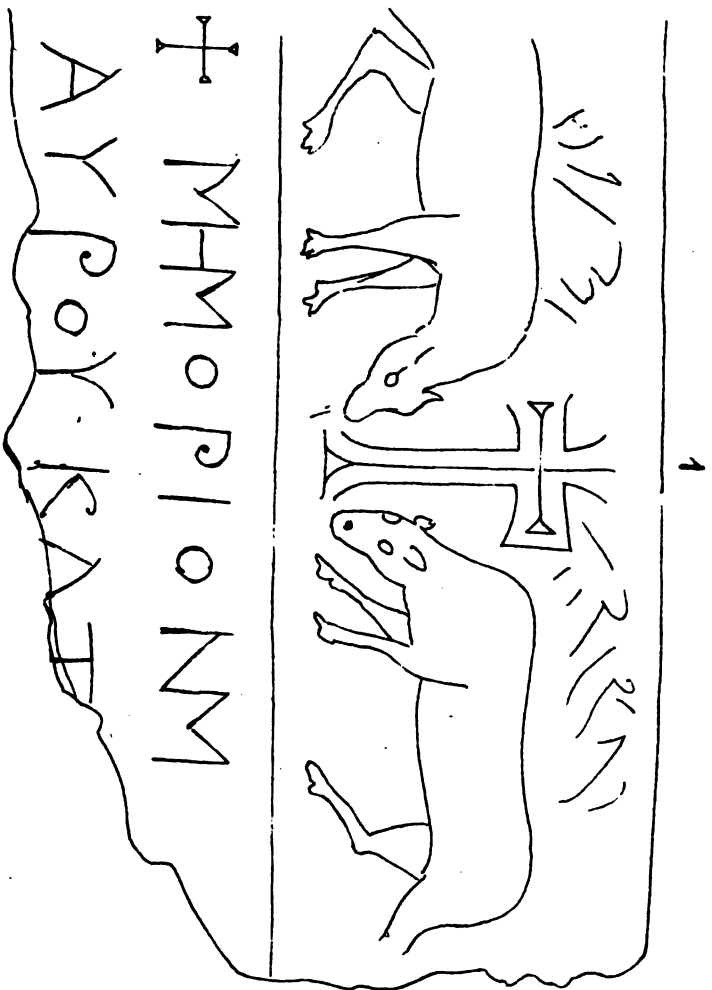

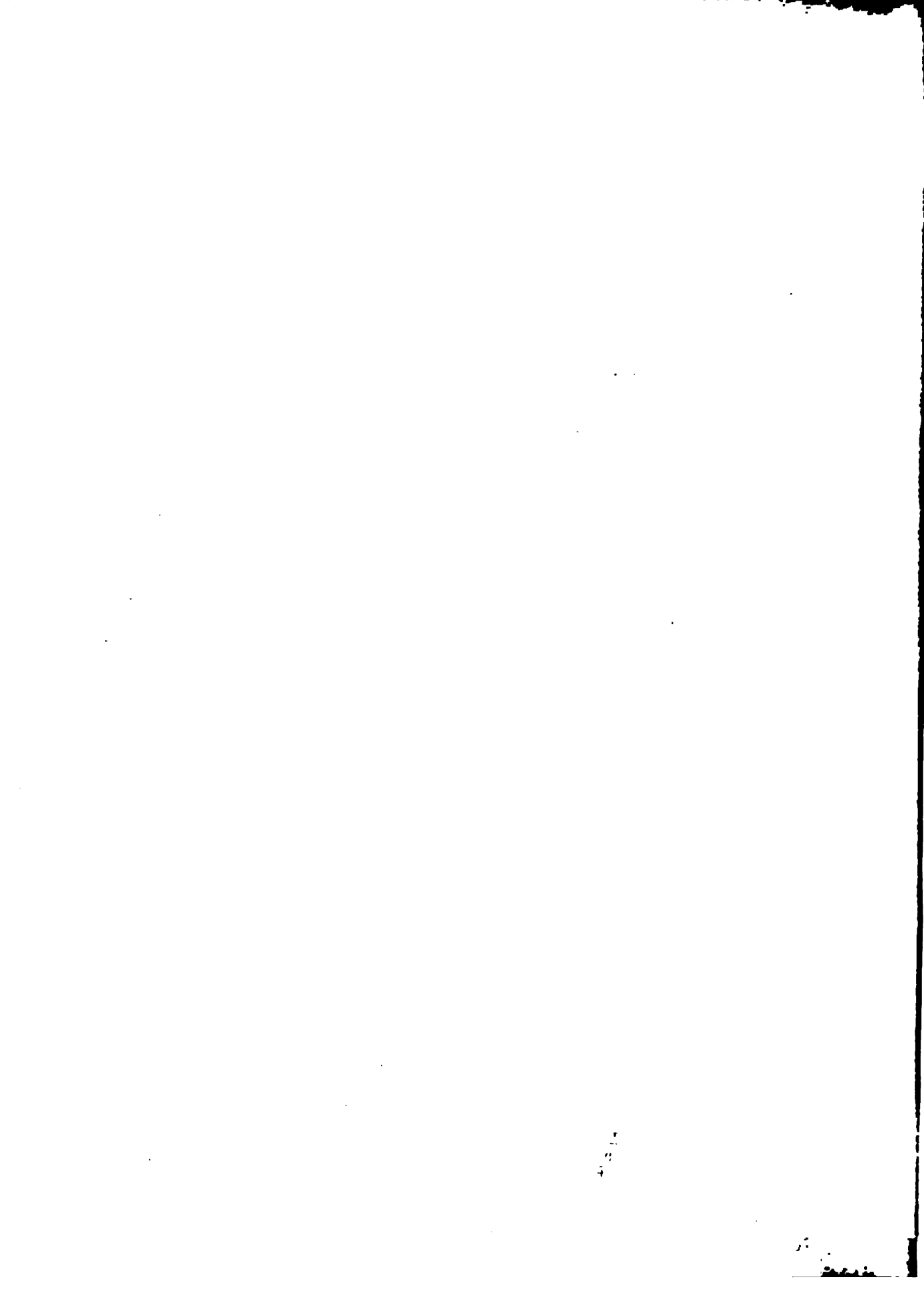
3

XII

Ζ ΤΟΥΣ Β ΒΟΣ Α
 Ζ ΤΩΝ Β ΚΒ <<<<<
 Ζ Π Ε Δ Ι Σ
 ΑΥ Κ Ο Ν Τ Ο Ν Β
 Α Δ Ε Λ Φ Ι Δ Η Η Ο Ξ Ε
 Ν Ο Σ Τ Ο Ν Υ Ο Ν
 Μ Ν Η Α Χ Η Σ Χ Α Ρ Ι Ν

τὴν λέξιν *Memoria*¹ ὡς σημαίνουσιν *Mnemonior, Tápor*. «In loco qui proximus nostrae nari erat, *memoria beati Cypriani*» «Marmoratas auratasque *memorias*» — «Cogitat sibi *memoriam marmoratam aut exsculptam facere*».

Καθὼς διὰ περιστερῶν καὶ προβάτων οἱ πιστοὶ οὕτω καὶ δι' ἐλάφων ἀπεικονίζονται οἱ κατηγούμενοι, σπεύδοντες πρὸς τὰ ὕδατα τῆς Ἁγίας Βαπτίσεως. Παραβόλλομεν τὸ ἐκ Βοδεῶν μνημεῖον (Πλάξ Η ἀρ. 1) πρὸς δύο ἄλλων τὸ ἐν εὐρίσκεται ἐν τῷ Ἀρχιλάτῃ Μουσεῖῳ (Πλάξ Η. ἀρ. 2). Δύο ἔλαφοι δροσίζονται ἐπὶ ποταμῶν ἐκ τοῦ Παραδείσου ῥεόντων. Ἄνωθεν ὁ Ἄμνός τοῦ Θεοῦ παρατηρεῖ αὐτούς. Τὸ δὲ δευτέρον μνημεῖον συνίσταται ἐκ ψηφιδῶν σώζεται δὲ ἀπὸ τῆς πέμπτης ἐκατοστατηρίδος ἐν τῷ Μουσουλῆῳ Γάλλῃ Πλακιδίας (θυγατρὸς Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου) τῷ ἐν Ῥαβέννῃ κειμένῳ (Πλάξ Η. ἀρ. 3). Πρῆστανει δύο ἐλάφους ἐν μέσῳ θάμνων διακοπτόντων τὴν ὁδὸν ἐλκυομένους πρὸς κρήνην ἀναμφιβόλως θέλει ὁ ζωγράφος ἵνα σημάξη τὴν ἐπιθυμίαν ψυχῆς πλανωμένης, ἣτις ζητεῖ τὸν Θεόν, ἐνθυμούμενος τὸν 42^ο ψαλμὸν ὃν ἔψαλλον, κατὰ τὸν Ἅγιον Αὐγουστίνον², οἱ πιστοὶ, παρουσιαζόμενων τῶν κατηγούμενων ὅπως διὰ τοῦ Λουτροῦ τῆς Ἀναγεννήσεως εἰσαχθῶσιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ.

«*Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum, sic desiderat anima mea ad Te, Deus; Et quidem non malè intelligitur vox esse eorum qui, cum sint Catechumeni ad gratiam sancti lavacri festinant: unde et solemniter cantatur hic psalmus, ut ita desiderent fontem remissionis peccatorum, quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum.*»

XII

(Κώδ. Ε. Φ. Σ. ἀρ. 827).

(Ἴδε Πίν. Η'.)

**Ετους εσο, ἐτῶν κθ, Σπέδις Λυκοτορ* (= *Ab[cor] κο[ι]τορ?*) *ἀδεληδιῆ ξένως τὸν υ[ι]ορ. Μνήμης χάριρ.*

Τὸ Μακεδονικὸν ἔτος 276 = 130 μ. Χρ.

Πρβλ. στ. 1. **Εκθεσις* σελ. 16 καὶ *Mémoire* N° 143 ζσ στ. 5, *Mémoire* ξσ στ. 6 νωε.

XIII

(Κώδ. Ε. Φ. Σ. ἀρ. 829).

Γ. ΠΕΔΟΥΚΑΙΟΣ ΤΡΙΑΚΑΔΙΩΝ ΚΑΙ,
ΤΕ. Ι. Α ΠΑΡΑΜΟΝΑ ΚΑΙ ΣΑΒΕΙΝΑΤ
ΤΕΚΝΩ ΖΩΝΤΕΣ ΕΑΥΤΟΙΣ Ε
ΠΟΙΗΣΑΝ

Τ. Πεδουκαῖος Τριακαδίων καί|||

τε. Ι. Παρμόνα καὶ Σαβεῖνα τ[ῶ]

τέκνω ζῶντες ἑαυτοῖς ἐ-

ποίησαν.¹

Ἄνωμαλός ἐστιν ἡ σύνταξις τοῦ κειμένου. »Εἰκάζω ὅτι πρέπει νὰ θεωρηθῇ ἡ Σαβεῖνα ὡς »ἤδη ἀποθανοῦσα», λέγει ὁ συντάκτης τοῦ *Mémoire*.

Ἄνἀγλυφον ἀκολουθεῖ τὴν ἐπιγραφὴν παρρηστανόν ἰππέα· κατὰ πόδας τοῦ ἵππου κύνα »πηδῶντα πρὸς ἄρκτον ἢ πρὸς ὕαγρον· πλησίον ὄφρι φαίνεται».

Τῷ σχεδιάσματι τοῦ ἀναγλύφου τούτου προσθέτω διὰ σύγκρισιν ἄλλα τρία ἄπερ ἔγραψα ἐκ τῶν σχετικῶν ἀναγλύφων σωζομένων τοῦ μὲν πρώτου εἰς τὰ Δαρδανέλλια, τοῦ δὲ δευτέρου εἰς Βιτώλια καὶ τοῦ τρίτου ἐν τῷ αὐτοκρατορικῷ Μουσεῖῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως· ἐκεῖ παρατηρεῖται καὶ ἄλλο παρόμοιον προελθὸν ἐκ Θυατειρῶν. Τὸ ὑπ' ἀρ. 2 εὐρέθη ἐν τῇ Ἀήμνῳ· τὸ εἶδα ἀποκειμένον ἐν τῷ Μουσεῖῳ τοῦ κ. *F. Calvert*· τὸ δὲ ὑπ' ἀρ. 3 ἐνεβλήθη εἰς τὸ τεῖχος τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Δημητρίου· λέγουσιν οἱ ἐκεῖ ὅτι δι' αὐτοῦ αὐτὸς ὁ Ἅγιος εἰκονίζεται· τὸ δὲ ὑπ' ἀρ. 4 σήμερον ἐν τῷ αὐτοκρατορικῷ Μουσεῖῳ σωζόμενον ἀνεκαλύφθη πρὸ ἐτῶν ἐν τοῖς εἰρηπτοῖς τῶν ἐξωτερικῶν τειχῶν τῆς Θεσσαλονίκης. Ἐπὶ τῶν τριῶν τούτων μνημείων βλέπεται μὲν σὺν τῷ ἵππῳ ὄφρι περὶ δένδρον στρεφόμενος, ἀλλὰ τὸ ζῶον ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 2 οὔτε κύων, οὔτε ὕς, λαγυὸν δὲ ὁμοιάζει μᾶλλον· ἐν δὲ τῷ ὑπ' ἀρ. 3 πᾶν ζῶον, τοῦ ὄφρις ἐξαιρουμένου, ἐλλείπει· ἐν δὲ τῷ ὑπ' ἀρ. 4 ὁ βωμός. Ἐκ τῶν τεσσάρων ἀναγλύφων τὸ μὲν ὑπ' ἀρ. 4 ἐστίν, ὡς φαίνεται, τὸ μεταγενέστερον· τὸ δὲ ὑπ' ἀρ. 3 τὸ ἀρχαιότερον.

1. *Mémoire* ἀρ. 140.

1. *St. Augustini Confessiones* Lib. 5. cap. 8. *Enarratio* in Ps. 33. *Enarratio* in Ps. 48.

2. *St. Augustini, Enarratio* in Ps. 42.

Περὶ τοῦ Θρακῶς ἰππέως ἀξιοσημειωτά εἰσι τὰ τοῦ *Reinach* σχόλια¹. ὁμῶς ἂν παρατηρήσῃ τις ὅτι (ἀρ. 3) ἡ τοῦ ἰππέως κεφαλὴ ὑπὸ φωτὸς περικυκλοῦται· ὅτι οὐδὲν φέρει ὄπλον ἐν τῇ χειρὶ καὶ ὅτι οὐδεὶς κύων παρακολουθεῖ αὐτόν, κλίνει εἰς τὴν ὑπόθεσιν ὅτι ἡ περὶ τοῦ θηρευτοῦ θεωρία παράγεται ἐκ τῆς πρώτης ἀπεικονίσεως, ἧτις ἐν ἀρχῇ ἐσήμαινεν ἀπλῶς τὴν τοῦ Θεοῦ Ἥλιου λατρείαν. Τὸν ὄφιν μετεχειρίζοντο οἱ ἀρχαῖοι ὡς σύμβολον τοῦ Ἐκλειπτικοῦ². Μεταξὺ τῶν Δρυϊδικῶν κτιρίων τῆς Μεγάλης Βρεττανίας περὶ τὴν κωμόπολιν *Aylesbury* ἐν τῇ κομητείᾳ *Wiltshire* εἰκονίζονται διὰ λίθων τακτικῶς ἐσπαρμένω ὁ ἐκλειπτικὸς κύκλος, ὁ Ἥλιος καὶ ἡ Σελήνη, τοῦ *Silbury* Βουνοῦ παριστάνοντος τὴν Γῆν. Ἐν τῷ Μουσεῖῳ τῆς Ἀρηλάτης σώζεται ἀγαλμα ἀκέφαλον· ἐπὶ κορμοῦ τινος ἀνθρωπίνου φέροντος τὰ σημεῖα τοῦ Ζωδιακοῦ ὄφιν περιστρέφεται. Τὸ εἶδος τοῦτο τῶν μνημείων ἀποδίδει ὁ ἀββᾶς *Pluche* τῷ Πλούτωνι ἢ Σερᾶπει³, ἀναγνωρίζων αὐτὰ ὡς σχετικὰ πρὸς τὸν Ἥλιον. Δύναται τις λοιπὸν νὰ ὑποθέσῃ ὅτι ὁ Ἰππεὺς Θραξ⁴ λεγόμενος ἦν ἐν ἀρχῇ ὁ Ἥλιος ἀκτινοβολοῦσαν ὑψόνων τὴν κεφαλὴν, ἐφ' ἵππου (ζῶου τῷ Ἠλίῳ ἀφιερωμένου) φερόμενος πρὸς τὸν ὄφιν (ἔμβλημα αὐτὸ καὶ τοῦ Ἐκλειπτικοῦ καὶ τῆς Ζωῆς), ἀνάπτων τὸ πῦρ τῆς ζωϊκῆς δυνάμεως αὐτῆς καὶ ἀναζωπυρῶν ἐπὶ τῆς γῆς ἅπαντα τὰ ἔμψυχα καὶ τὰ φυτά.

¹ Ἐτι δέ, εἰ ἠκολούθησε πάντοτε τὸν ἰππέα ὁ κύων, θὰ ἠδύνατό τις νὰ ἐνθυμηθῇ τοῦ Ἀστροκύονος, Ἀνούβιος τῶν Αἰγυπτίων, ὃς προήγγειλε δι' ὑλακτισμῶν τὴν ἐπάνοδον τοῦ θέρους.

² Ὡς πρὸς τὸν Ἐκλειπτικὸν ἀναφέρει ὁ Μακρόβιος⁴ καὶ τοὺς τῷ Εὐριπίδῃ ἀποδοθέντας στίχους

Πυριγενῆς δὲ δράκων δδὸν ἠγεῖται τετραμόρφοις
ὤραις, ζευγὺς ἀρμονίᾳ πολύκαρπον ὄχημα.

•Sollis meatus, licet ab Eclipticā lineā nunquam
recedat * * * iter suum velut flexum draconis involvit*.

Δι' ἄλλας περὶ τοῦ Ἰππέως Θρακῶς ἐξηγήσεις ἀξιοσπουδάστοι εἰσιν αἱ τῶν κ.κ. Α. Παπαδοπούλου Κεραμῆως καὶ Δ^{οο} J. Moridmann διατριβαί.

1. *Catalogue du Musée Impérial d'antiquités* ἀρ. 230 καὶ 122.

2. *Duke's, Druidical Temples of Wiltshire.*

3. *Histoire du Ciel, par l'abbé Pluche.*

4. *Saturn.* 1. 17 καὶ *Poetae Scenici Graeci Fragm.* 120 G. *Dindorfus*, Londini 1830.

XIV

(Κώδ. Ε. Φ. Σ. ἀρ. 887).

Ἐν Ἡρακλεῖα Λυγκεστίδι

Βιτώλια, Μοναστήρ.

ILS CENSVS EQ
SINCVS AVG MT
NORICVS VIX
ANVS XXIX MILA/
XISVS HVS FVS C

Crescens Eques

Singularis Augusti Natione

Noricus Vixit

Annos 29 Militavit annos

11 Secundus Haeres Faciendum Curavit.

Ἡ ἐπιγραφή αὕτη εὐρεθεῖσα ἀπετυπώθη ἐπ' οἴκου τινὸς τῷ 1867 ὑπὸ τοῦ κ. K. Calvert, προξένου τῆς Ἀγγλίας.

Κάτω τῆς ἐπιγραφῆς ἀνάγλυφον παριστᾷ ἵππον ὑπὸ στρατιώτου κρατούμενον.

Πρβλ. *Mommsen*, *Additamenta tertia ad Corporis* vol. III N° 211. — «*Equites singulares Augusti* dicebantur qui ad ejus custodiam selecti erant. Illos Hadriani et sequentium Imperatorum aetas *singulares Imperatoris* aut *Prætorianos* vocabat, posterior vero *Domesticos* et *Protectores*».

XV

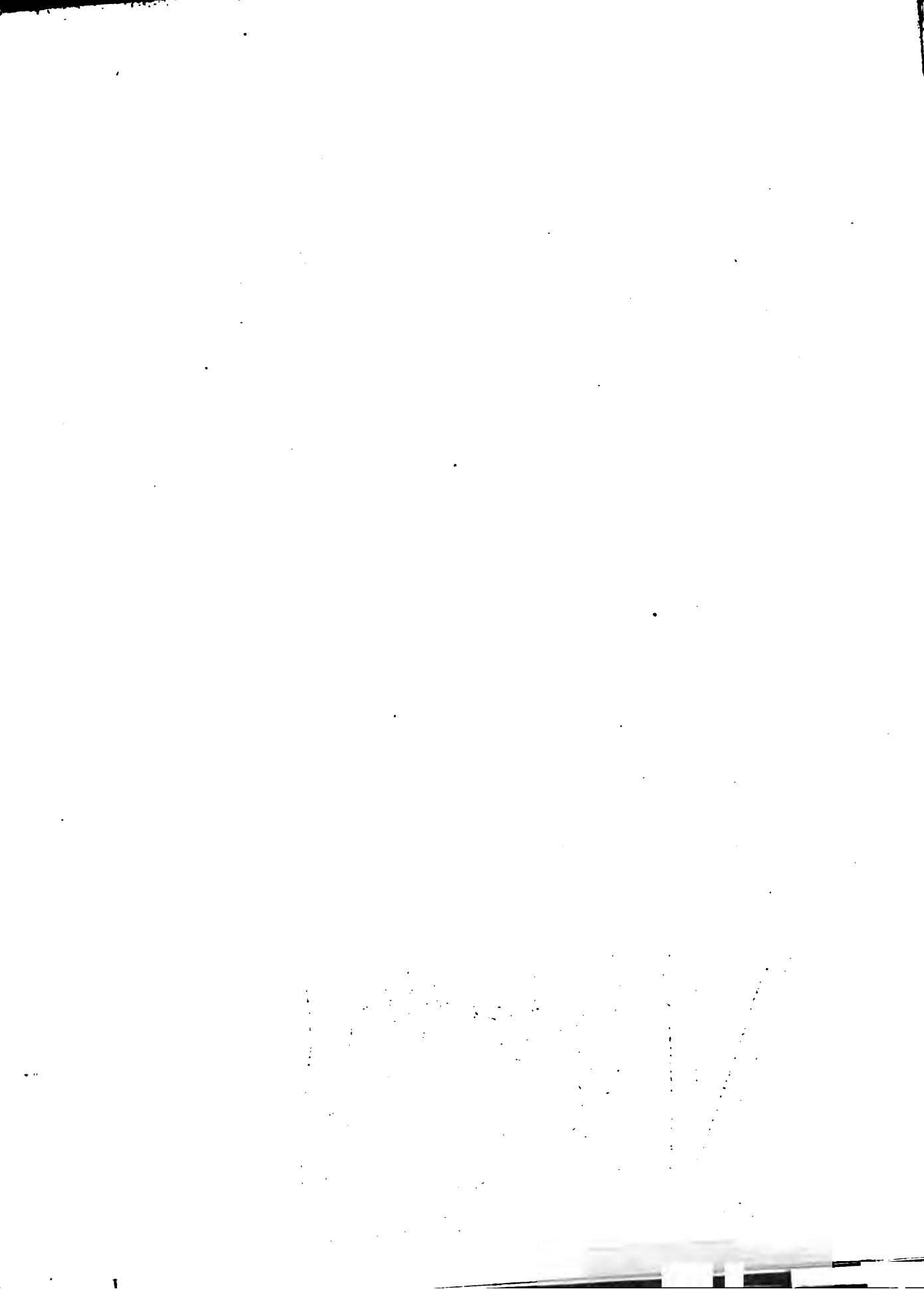
(Κώδ. Ε. Φ. Σ. ἀρ. 821).

LO SEMPRO
NIVS O L O F O
AN O L O

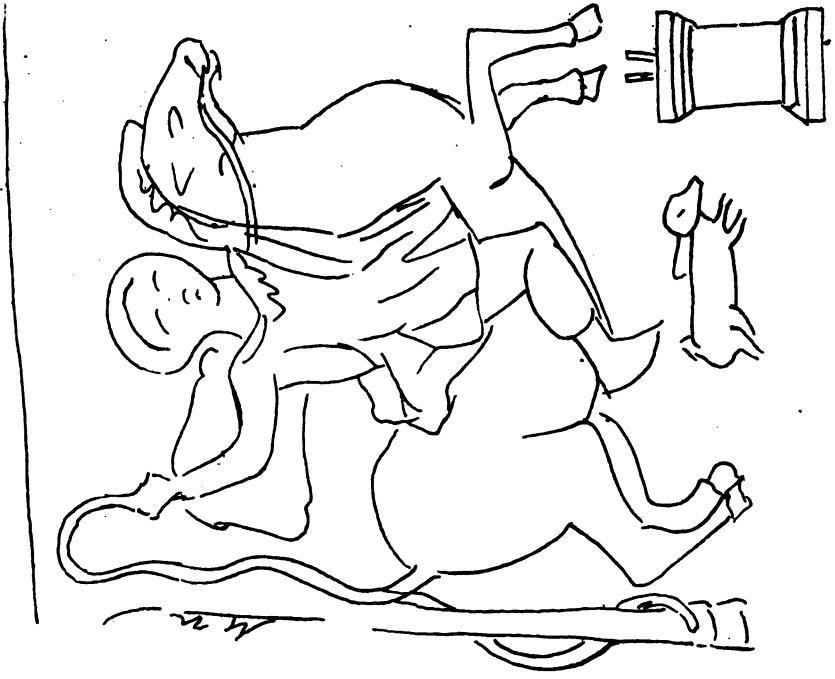
Τῷ 1867 ἀντέγραψα ταύτην σωζομένην ἐπὶ λίθου ἀντικρῶ τοῦ Νιζαμιέ κειμένου.

Πρβλ. Κώδ. Ε. Φ. Σ. ἀρ. 884. — *Mommsen*, *Addit.* vol. III N° 213. — Στ. 1, L ἐλλείπει τῇ τοῦ κ. Calvert ἀποτυπώσει, ἐν ἧ καὶ τὰ στοιχεῖα S καὶ M δὲν διακρίνονται ἀκριβῶς. Στ. 2. L. E.

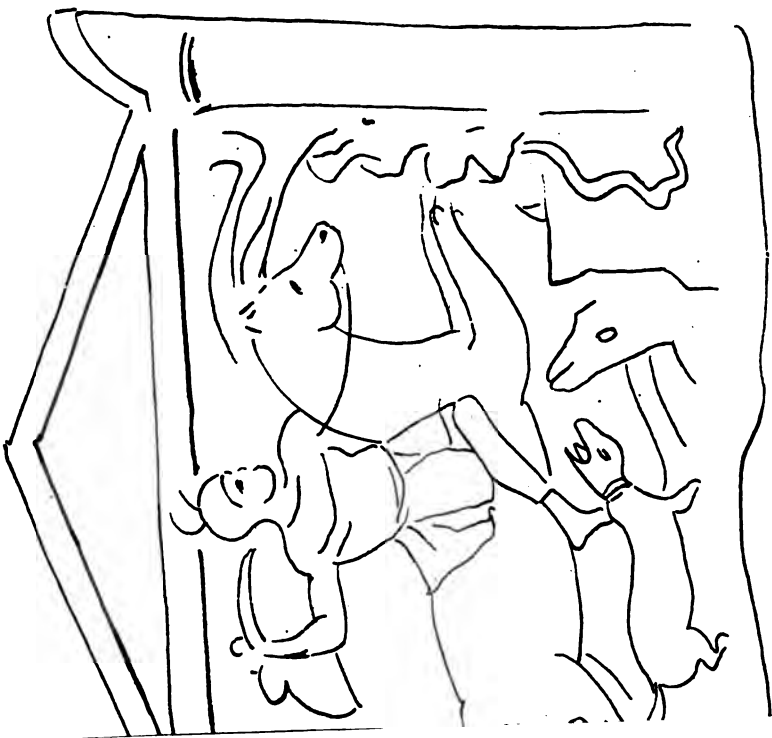
1. *Miscellanea Eruditæ Antiquitatis Sectio VII ad milites pertinens curâ et Studio Jacobi Sponii*, Lugduni 1685.

2

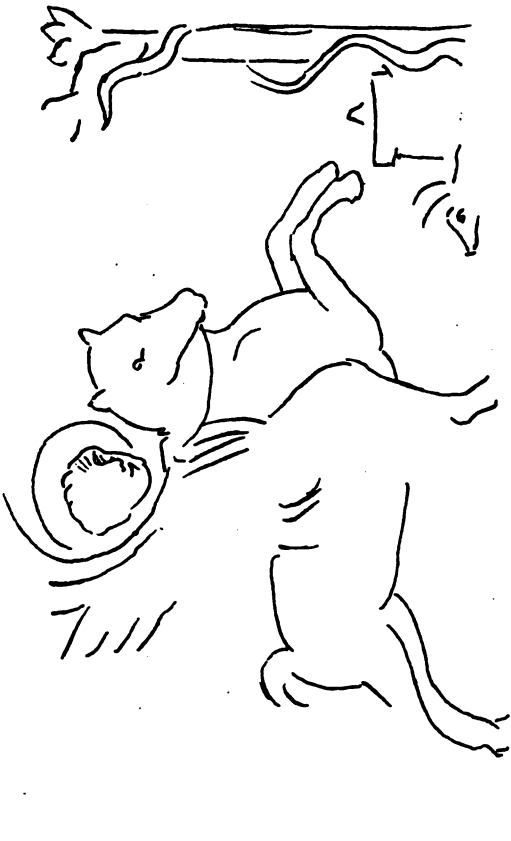
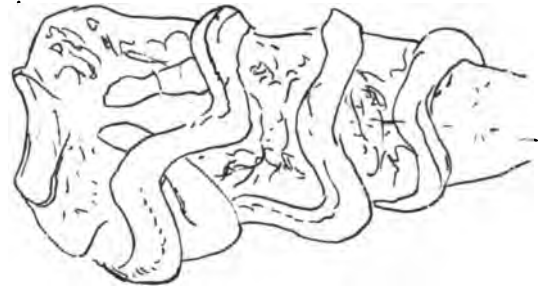

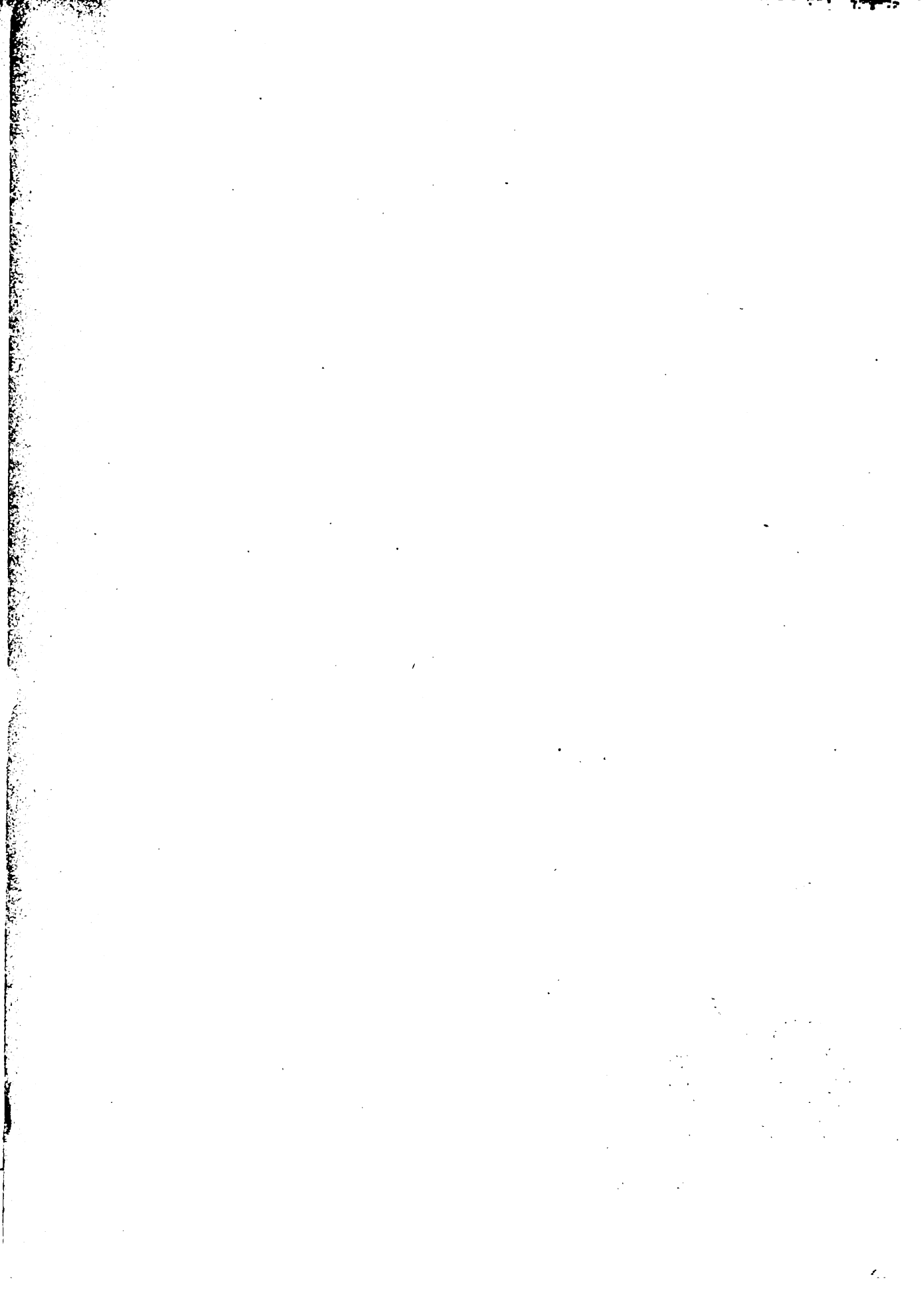
1

5

XVI

Ἐν Ἡρακλείῃ Λ. (Βιτωλίσις, Πελα-
γωνίξ).

(Κώδ. Ε. Φ. Σ. ἀρ. 879).

ΕΥΔΑΙΜΩΝ ΣΕΚΟΥΝΔΟΣ ΜΑΚΑΡ
ΦΙΛΟΣ ΕΝΘΑ ΚΑΤΟΙΚΕ
ΠΟΛΕΜΩΝΙΑΝΗ ΗΡΑ
ΚΛΕΙΑΗΣΥΜΒΙΟΣ ΑΥΤΟΥ
ΕΠΟΙΕΙ ΜΝΗΜΗΣ ΧΑΡΙΝ

*Ευδαίμων Σεκοῦνδος Μάκαρ
φίλος ἔνθα κατοικε[ι]
Πολεμωνιανῆ Ἡρά-
κλεια ἡ σύμβιος αὐτοῦ
ἐποιεῖ μνήμης χάριν.*

Εὑρέθη ἐν τῷ περιόδῳ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ
ἁγίου Δημητρίου.

XVII

ΓΑΡΒ ΟΝ ΣΕ
ΚΟΥΝ ΙΤΕΙΜΗΣ
ΕΝΕΚ ΙΥΠΟ
ΓΕΓΡΑ ΕΝΟΙ
ϖ ΦΙ

*Γαρθ.....ον Σε-
κοῦν[δον] τειμῆς
ἐνεκ[α] [ο]ῖ ὑπο-
γεγρα[μμ]ῆνοι
ϖ φ[ί]λοι*

Αὐτόθι.

XVIII

(Κώδ. Ε. Φ. Σ. ἀρ. 885).

Γ ΜΑΣΙΑΝΟΣ Κ
ΣΕΥΗΡΟΣ ΛΟΥΚΙΟΣ
ΑΥΡΗΛΙΟΣ ΣΕΚΟΥΝΔΟ
Γ ΚΑΛΠΟΥΡΝΙΟΣ ΜΑ
ΥΙΟΣ

(ΑΡΧΑΙΟΛΟΓ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΜ. ΙΖ').

* * * *

ΣΕΚΟΥΝΔΟΣ

*Γ Μ[α]σιανός Κ
Σευήρος Λούκιος
Αυρήλιος Σεκοῦνδο[ς]
Γ Καλπούρνιος Μα
υῖος*

.....
Σεκοῦνδος.

Αὐτόθι.

XIX

(Κώδ. Ε. Φ. Σ. ἀρ. 886).

С ΒΑΡΒΑΡΟΣ
С ΕΡΩΝΟΣ
ΝΙΟΣ ΡΟΥΦΟΣ
ΝΙΟΣ ΟΥΑΛΗΣ
ΟΣ ΜΑΞΙΜΟΣ
ΜΑΡΥΛΛΟΣ
СОΥΚΚΕССΟΥ
ΜΑΡΤΙΑΛΗΣ
ΝΤΟΙΝΟΣ
ΟΣ ΒΑССΟΣ

*Σ Βάρβαρος
Σ [Ν]έρωνος...
νιος Ροῦφος....
νιος Ουάλης.....
ος Μάξιμος.....
Μαρθ.λλος.....
σουκκεσσου.....
Μαρτιάλις.....
[Κοι]ντοινος.....
ος Βάσσοι.*

Φαίνεται ὅτι τὰ τρία προηγούμενα θραύ-
σματὰ εἰσι μέρη μιᾶς ἐπιγραφῆς.

XX

ΕΝ ΑΔΕ ΚΙΤΕ ΟΤΙ·ΝΛΑΜΠΡΑΜΝΗΜΗ Ε,
 ΝΕΝΑΤ·ΟΚ·ΟΜΚΣΔ·ΟΥΚΙΝΑΡΙ·ΟΓ ΓΕΝΑΜΕΝ·ΟΓ Α
 ΝΗΡΘΕΟΓΕΒΗ ΒΡΑΒΕΥΤΙΣ ΕΙΡΙΝ·Γ ΧΗΡΩΝΑΝΤΙ
 ΛΗΠΤΩΡ·ΡΦΑΝΩΝΤΡ·ΦΕΥΣ ΠΕΝΗΤΩ
 ΝΕΩΤΗΡΙΑ ΓΥΜΝΩΝΚΕΠΑΣΤΗ·ΟΝΧΕ ΠΡ
 ΟΣΔΕΞΑΜΕΝ·ΟΓ ΑΝΑΠ ΟΝΜΕΤΑ ΤΩΝ
 ΑΓΙΩΝ Γ·ΟΥ ΕΚΟΙΜΗΟΙ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΝΔΣ

'Ερ[θ]άδς κ[ε]τ[αι] ὁ τὴν λαμπρὰν μνήμην ἔ[χ]ω
 ἢ Ἐρ[α]τος κόμης Λουκιάριος γενάμενος ἀ-
 ρτὴρ θεοσεβῆς, βραβευτῆς εἰρήνης, χηρῶν ἀντι-
 λήπτωρ, ὄρφανῶν τροφεύς, πενήτω
 ἢ σωτηρία, γυμνῶν σκεπαστής, δρ, Χριστέ, πρ
 οσδεξάμενος ἀνάπαυσον μετὰ τῶν
 ἀγίων σου. ἐκοιμήθη, Σεπτεμβρ[ίω] Ἰνδικτιῶνος. . . .

Εὑρεθεῖσα ἐν τῷ κήπῳ τοῦ νέου βρεττανικοῦ προξενείου ἀντεγράφη τῷ 1866 ὑπὸ τοῦ προξένου κ. Calvert.

*Ducenarius*¹ «Princeps de scholâ agen-
 ntium in rebus ducenorum». — «Paul (of
 »Samosata) was better pleased with the title
 »of *Ducenarius* than with that of Bishop.
 »The *Ducenarius* was an imperial procu-
 »rator, so called from his salary of two
 »hundred Sestertia or L 1600 a year. (See
 »Salmasius ad Hist. August p. 124».)²

XXI

Πρβλ. Ἑλλ. Φιλ. Σύλλ., τόμ. Δ', σελ.
 91, καὶ τόμ. Ε' σελ. 2.
 στ. 2 τοῦ Ὁρέστου ΠΡΑΜΘΣ=Πραμό-
 νου=Παραμόνου.
 στ. 3 τῆ τ1.
 στ. 11 κατὰ τὴν βουλὴν τε(ι)μῆς.
 στ. 15 εὐωχῆται.
 στ. 28 Λουκρήτιος.
 στ. 8 cf. XXXII.
 στ. 3. 4 Μ. Οἰεττιό(υ) Φίλωνος.
 Πρβλ. Πανδώρα τόμ. XX—XXII.

Σώζεται ἐν τῷ κήπῳ τῆς Μητροπόλεως τῆς
 Πελαγονίας.

XXII

.. Δ . . ΑΝΤΑ ΝΟ ΕΚΑΤΗΣ ΔΙΟ
 ΤΑ ΙΟΝΟΗΟCΑΟΝΟΜΑΤΙCΥΡ·
 ΝΕΤΝΙΗΧΡΗCΙ ΕΜΤΟΝΖΩ
 ΟΝΟΝΜΕΤΑΤ·ΚΕΛΕΥCΙΝ ΤΗΣ
 ΘΕΟΥ
 ΟΕ

[Ἄρ]δ[ρί]ατα Ἐκάτης
 [πρ]οση ὅσα ὀνόματι
 ἐτ[ῶν] ις' χρίσει ἐμῆ τὸν ζῶ[ντα]
 [μ]όνον μετὰ τὴν κέλευσιν τῆς Θεοῦ Σε[λήνης]

Αὐτοῦθι σώζεται ἐπὶ κιονοκράνου στήλης ἐκ
 Βασαρίτσας μετενεχθείσης· ὁ δὲ ρυθμὸς ἐστὶν
 ὁ Ἰωνικός· ἀντέγραψα ταύτην τῷ 1867 ὡς
 καὶ τὴν ἐπομένην XXIII. Παρατήρησα ἐπ' ἄλ-
 λου μέρους τοῦ κιονοκράνου τὰς λέξεις κίω(ν)
 ἱερός· εὐρηται ἢ στήλη ἐν τοῖς ἐρείπιοις ἀρ-
 χαίου ναοῦ.

1. Notitia dignitatum in Partibus Orientis
 Ed. E. Boeking Cap. 19.
 2. Gibbon's, Roman Empire Chap. XVI Note.

XXIII

ΕΑΥ· ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ
ΕΑΥ· ΑΜΙΑΝΤΗΝ
CYNBION
ICARTEMIN
ΑΝΕΘΗΚΟΝ
ΚΑΤ'ΑΚΕΛΕΥCΙΝ
ΤΗCΘΕΟΥ

'Επί τοῦ κορμού τῆς αὐτῆς στήλης.

Αἱ δύο προηγούμεναι σημαίνουν τὴν τῆς Ἀρτέμιδος λατρείαν. Ἰχνη τινὰ τῆς λατρείας παρατήρησα καὶ ἐν Ἀχρίδι. Ἐν τῷ περιβόλῳ ἐνὸς τῶν φρουρίων ἐσώθη ἀνάγλυφον παριστῶν τὴν τρίμορφον Ἐκάτην· ἄνω δὲ τῶν κεφαλῶν τὸ σύμβολον τῆς ἡμισελήνου καὶ τοῦ ἀστέρος, τὸ τοῦ Βυζαντίου ἔμβλημα, ἐχαράχθη· ἄξιον σημειώσεως ἐστὶ τὸ ἐπιθετὸν *ισάρτεμις*· πρβλ. τὴν ὀμηρικὴν λέξιν *ισόθεος*· πῦρ δὲ *Μενοιτιάδης* δαίην μέγα, *ισόθεος* φῶς. Ἰλιάδος Θ' 211.

Τῷ 1867 ὁ πρόξενος τῆς Ἀγγλίας ἐν Βιτωλίους ἀντέγραψε τὰς 13 ἐπομένας ἐπιγραφάς.

XXIV

(Κώδ. Ε. Φ. Σ. ἀρ. 860).

ΝΕΙΚΑΝΔΡΟΣ ΩΦΕΛΙΩΝΟΕ ΕΟΡΛΛΙΟΣ
ΚΡΑΝΝΕCΤΗC ΕΤΩΝ· ΝΓ ΩΤΑ ΕΑΥΤΟΝ
ΘΥ ΛΤΕΡΑ ΝΕΙΚΑΝΔΡΑΝ ΕΤΩΝ· . ΙΟ ΓΥ
Ι ΙΑΙΚΑ ΙΟΥΛΙΑΝ ΕΤΩΝ Μ ΥΟΝ ΒΑCCIA

Γ Γ

*Νεικάνδρος Ὀφελίωνος Ἐορδαίος
Κραννέστης ἐτῶν ν[ε'] [λ]ῶ[ν]τα ἑαυτὸν
θυ[γα]τέρα Νεικάνδραν ἐτῶν ι[θ'] γυ-
[ν]αῖκα Ἰουλίαν ἐτῶν μ' υ[ι]ὸν Βασσι-
[ρόν].*

Μετηνέχθη πιθανῶς ἐκ τοῦ χωρίου Βασαρίτσας.

Πρβλ. Ἑλλ. Φιλ. Συλλ. τόμ. Ε', σελ. 4, ἀρ. 9, στ. 2 ὡτα ἐλλείπει.

XXV

(Κώδ. Ε. Φ. Σ. ἀρ. 861).

ΧΛΘ . . . ΑΝΛΙΟΣ ΛΥCΩ
ΠΟC ΚΑ, ΗΝ

[Μ]άρλιος Ἀνω-
πος Κα[σσιαν]ήν.

Προσετέθη ἀναγλύφῳ εἰκονίζοντι γυναῖκα βωμῶ παρισταμένην. Τὸ μνημεῖον τοῦτο μετηνέχθη ἀπὸ τοῦ χωρίου Βουκόβου ἐν ἔτει 1842.

XXVI

(Κώδ. Ε. Φ. Σ. ἀρ. 862).

ΖΙΝΤΑ . . . ΚΟΙΝ
ἼΗΟ ΥΙΟ

*Κο[ν]τα Κο[ν]-
[το]ν τὸν αὐτ[ῆ]ς (') υἰὸ[ν]*

Εὐρέθη ἐπὶ δύο θραυσμάτων μνημείου· μετηνέχθη δὲ καὶ αὐτὸ ἐκ τοῦ Βουκόβου τῷ 1842. Πρβλ. Ἑλλ. Φιλ. Συλλ. τόμ. Ε', σελ. 4, σημειώσιν.

XXVII

(Κώδ. Ε. Φ. Σ. ἀρ. 863).

ΜΥΡΩΝ ΚΕΖΩΝΥΧΑ
ΖΟΤΕC ΖΩΠΥ-ΡΩΧ· ΩΕΙΔΙΧ
Ν-ΜΗC ΧΑ ΗΝ

ΑΥΤΗΣ
ΑΥΔΙΩ
ΑΡΙΝ

Εὐρέθη ἐν χωρίῳ Μώγεια πλησίον τῆς εἰσόδου τῆς ἐκκλησίας. Τὸ δὲ ἀνάγλυφον τὸ προτασσόμενον παριστᾷ πρόσωπα· μεταξὺ αὐτῶν ἓνα δαίμονα περωτόν.

Πρβλ. Ἑλλ. Φιλ. Συλλ. τ. Ε', σ. 4, ἀρ. 5.

Στ. 3. Τὰ στοιχεῖα νημὴ τῆς λέξεως μνή-
μης καὶ ἦν τοῦ χάριν ἀντὶ τοῦ χάριν εἰσὶν ἠνω-
μένα.

XXVIII

(Κώδ. Ε. Φ. Σ. ἀρ. 864).

ΕΛΠΙΔΑΣ
ΕΥΦΟΡΕΩΝ
ΑΣΚΛΗΠΙΟΝ
ΙΗΤΗΡΑ. ◊ Η
ΚΑΤΩΤΗΔΕΟΙ
ΚΩΝΟΥΣΩΝ
ΑΛΕΞΗΤΗΡΑ

Ἐλπίδας
εὐφορέων
Ἀσκληπίον
ιητήρα [ἔ]θη-
κα τὸν τῶδε οἰ-
κῶ νοῦσων
ἀλεξητήρα.

Εὑρέθη ἐν χωρίῳ Τρώϊ-Κρίστι (οἱ τρεῖς
Σταυροὶ) κατὰ δύοσιν τοῦ Πριλάπου κειμένων·
ὑπὲρ αὐτὴν ἀνάγλυφον παριστᾷ δύο ἄνδρας ὡν
ἕκαστος κρατῶν ἐν χειρὶ βόπαλον τηρεῖ ἵππον.

Δύο τύποι τοῦ Α παρατηροῦνται ἐν τῇ ἐπι-
γραφῇ. Πρβλ. Ἐ.λ.λ. Φιλ. Σβ.λ.λ. τόμ. Ε' σελ.
4, ἀρ. 6.

XXIX

(Κώδ. Ε. Φ. Σ. ἀρ. 867).

ΕΥΦΗΜΟΣ Κ
ΧΡΗΜΑΤΙΣΜΟΝ
ΤΟΥ Σ
ΝΕΟΗΚΣ

Εὐφημος κ[ατὰ]
χρηματισμὸν
τοῦ [Θσοῦ]
[ἀ]ν[ε]θ[η]κ[ο]ν.

Στ. 4, ἀνέθηκ[ο]ν πρβλ. ἀρ. XXIII.

Εὑρέθη ἐν Ὀρέοβατς, χωρίῳ κατὰ δύοσιν
Πριλάπου. Ἄνωθεν ὁ λίθος ἔχων κοιλότητα ὁ-
μοιάζει πῶς ὠρολογίῳ. Ἐ.λ.λ. Φιλ. Σβ.λ.λ. τόμ.
Ε', σελ. 4, ἀρ. 8.

XXX

(Κώδ. Ε. Φ. Σ. ἀρ. 865).

ΙΝΤΡΟΦΣ
ΡΙΧΟΝΒΙ
ΩΝΟCΑΔ
ΟΥCΙ

Ἐπὶ θραύσματος σωζομένου ἐν Πριλάπῳ·
μετηνέχθη ἐκ τοῦ χωρίου Τσιπηγόβου εἰς τὸ
Κουρσουμλῆ-χάν.

Πρβλ. Ἐ.λ.λ. Φιλ. Σβ.λ.λ. τόμ. Ε', σελ. 3,
ἀρ. 3.

XXXI

(Κώδ. Ε. Φ. Σ. ἀρ. 866).

ΙΟΥΛΙΑ· ΑΙΛΙΑΝΙΚΗΚΑΙΤΟ
ΠΟΔΕΙ

Ἐπὶ θραύσματος εἰς χωρίον Κριβο-Γαστάνι
μετενεχθέντος ἐκ Γραδίστας, χωρίου ἐν τῇ πε-
ριφερείᾳ Πριλάπου κειμένου.

Πρβλ. Ἐ.λ.λ. Φιλ. Σβ.λ.λ. τόμ. Ε', σελ. 4,
στ, 1, 2, τῶ πα(;)ιδί.

XXXII

(Κώδ. Ε. Φ. Σ. ἀρ. 870).

ΕΤΟΥC ΘΞΕ
ΑΛΕΙΦΟΥCΙCΤΙ-ΕΠΟΙΕ
ΩC ΕΚ ΤΩΝ ΥΠΟΜ. ΘΞΤΤΙΟ
ΦΙΛΩΝΟC ΔΟ ΜΕ ΝΕ Δ^Η
ΝΑΡΙΩΝ· ΜΙΑCΕΙΟC ΚΑCΣ
ΑΝΟC ΦΙΛΟΞΝΟC Ο ΕΦΗ-
ΒΑΡΧΟC ΑΝΕΤΛΞΕΝ ΤΞC Ε
ΠΛΥΩΝΟΜΕΝΞC ΕΦΗ
ΒΞC ΔΙΑ ΤC ΤΞ ΠΛΤΡΟCΕ
ΠΙΜΕΛΕΙΑC ΜΙ ΝC ΦΙC ΟΡΕ
CΤΞ ΠΡΩΤΟCΤΑΤΗC ΕΠΙΓΕΙΗC
ΠΑΡΜΟΝΟΥ ΤΟΥ ΜΕΝΕΔΗΛΛΟΥ
ΠΑΡΜΟΝΟC ΕΩΤΑΔΥ
ΛΥCΙC ΕΩCΙCΤΡΑΤΟΥ
ΕΥΗΜΕΡΟCΩΙΛΟΥ
ΜΙΝCΤΕΙΟC ΔΟΜΕCΤΙΧΟC
Τ· ΦΑΛΛΟΥΙΟC ΕΥΤΥΧΟC

Τ. ΦΛΛΟΥΙΟΣ ΠΟΟΣ
Τ. ΦΛΛΟΥΙΟΣ ΜΕΙΔΜ
ΛΛΥΕΛΛΥΟΣ

Ἐνεπήχθη τῷ τείχει τῆς Ἐκκλησίας τῆς ἐν Βιέλχ-Τσέρκβα (ἡ λευκὴ Ἐκκλησία) χωρίῳ ἀπέχοντι ἐξ ὥρας τῶν Βιτωλίων κατὰ τὸ Β. μέρος.

Στ. 3, 4. Μ. Οἰεττίου Φιλωνος πρβλ. ἀρ. XXI.

Στ. 8, καὶ «la liste óphébique de Celestrum trouvée par Leake au monastère de Sisani un peu au sud de Castoria¹.

Τὸ Μακεδ. ἔτος 269 de Macédoine=121 μ. Χρ.

Στ. 2. Ἀλειφύσης τῆς πόλεως.

Στ. 7 ἀνέταξεν.

Πρβλ. Ἐ.λ.λ. Φιλ. Συλλ. τόμ. Ε', σελ. 3, ἀρ. 2.

XXXIII

(Κώδ. Ἐ.λ.λ. Φιλ. Συλλ. ἀρ. 868).

ΜΕΣΤΥΛΛΟ ΔΟΙΛΕΟΟ
ΕΑΥΤΩ ΚΑΙ ΟΙ ΝΕΙΩ
ΜΩΜΑΚΕ ΜΕΣΤΙΩ
ΤΩ ΥΙΩ ΜΝΗΙ ΜΝΟ ΧΑΙ ΙΝ

Κατ' ἄλλο ὅπερ μοι ἔστειλεν ὁ κ. Calvert.

Μεστύλλας Δοιλέος

ἐαυτῷ καὶ (sic) Μεστρίῳ

τῷ υἱῷ μνήμης χάριν.

Αὐτόθι.

Πρβλ. Ἐ.λ.λ. Φιλ. Συλλ. τόμ. Ε', σελ. 5, ἀρ. 11.

Στ. 2, ἐαυτῷ καὶ τῇ (;) συνθείῳ.

Στ. 3, Μώμω καὶ Μεστίῳ.

XXXIV

(Κώδ. Ε. Φ. Σ. ἀρ. 869).

ΛΛΛΙ
ΟΟΑΟ
ΟΝΙΔΗΑ
ΤΙ ΙΑΝΔΡ

1. *Mémoire sur une Mission.*

ΟΥΣΚΟΝΤΟ
ΟΝΕΑΥΤΟ ΜΗΜΗΟ

Αὐτόθι.

Πρβλ. Ἐ.λ.λ. Φιλ. Συλλ. τόμ. Ε', σελ. 5, ἀρ. 12.

Στ. 2 σασ.

Στ. 3 ονια, α.

Στ. 4 πισανδρ.

Στ. 5 ου, κοντο.

Στ. 6 ον εαυτ. μνήμης.

XXXV

(Κώδ. Ε. Φ. Σ. ἀρ. 799).

ΝΕΚΟΛΑΟΥ
[Ζ]ΩΙΛΟΝ ΤΟΝ ΥΙΟΝ
ΠΟΛΕΙΤΑΡΧΟΥΝΤΑ
[Π]ΡΟΤΕΛΕΥΣΑΝΤΑ ΥΙΟΝ
ΙΕΑΥΤΗΝ ΕΚ ΤΩΝ ΙΔΙΩΝ

Εὐρέθη ὀπισθεν τοῦ θυσιαστηρίου κρημνισθείσης ἐκκλησίας ἐν χωρίῳ Τσιπικόβω.

Πρβλ. ἀρ. III *Πολεитарχοντων Σωσιπάρχου τοῦ Κλεοπάτρας* κτλ. καὶ Ἐ.λ.λ. Φιλ. Συλλ. τόμ. Ε', σελ. 4, ἀρ. 7.

XXXVI

(Κώδ. Ε. Φ. Σ. ἀρ. 871).

ΙΩΠ
ΓΙΕΤ·Ι·ΔΕΚΑΙ
ΠΡΕΟΒΕΙΑΝΤΕ Λ'Ε
ΣΑΝΤΙΕΠ·ΑΥΤΟΚΡΑ
ΤΟΡΟΟΑΝΕΘΗΚΕΝ
ΤΜΝΟΤΡΥΔΟΥΟΕΕΒΕ
ΑΟ ΕΙΝ Ε ΚΕΝ

Μετηνέχθη ἀπὸ τοῦ Μώγελα, πλησίον Πριλάπου.

Πρβλ. Ἐ.λ.λ. Φιλ. Συλλ. τόμ. Ε', σελ. 4, ἀρ. 10.

Στ. 6, 7. εὔσεβε

ιας εἴνεκεν.

XXXVII

(Κώδ. Ε. Φ. Σ. ἀρ. 809).

Η Σ Ε
ΟΒΑΛΕΟΤΙΒΛΙΑ

VALERIA FRATRI
FACIEND CVRAVERVNT

Ευρέθη πλησίον τοῦ Ὁσμάν-πασσᾶ τσιφλικίου ἀπέχοντος μίαν ὥραν τῆς πόλεως Σκοπείων, ἀντεγράφησαν καὶ αὕτη καὶ αἱ ἐπόμεναι δύο ὑπὸ τοῦ κ. Calvert τῷ 1860.

XXXVIII

(Κώδ. Ε. Φ. Σ. ἀρ. 810).

D	M

CVALE
RIVS SV
ESTIVS
AEDILIC
VIXANXXXIIII
CVALCLAV
DIVS FILE

IVSVIXIT
ANNIIII

HSS
CLAVDIA
GALLITA

Αὐτόθι.

XXXXIX

(Κώδ. Ε. Φ. Σ. ἀρ. 811).

DOM
CASSIVS
· LLERÆE
DECOHVIR
· · VCHVIR
V · · · OL
SCVP

Ευρέθη ἐν χωρίῳ Ἰβραίμ-κιοῦ ἐπὶ τῆς με-
ταξὺ Σκοπείων καὶ Κιουπρελή ὁδοῦ.

XL

Λυχνηδός, Ὀχριδα, Ἀχριδα.

ANTICE KYDALIMAC APETAC POLYHPATE KOYPA
HZEN EIC HΛYCION AYTOC ANAE KRONIDHC
THΛYGETHN METOKHEC ANE
TPEΦON AΛΔHCKONTEC
AΠTYPIH HIEΩH ΠAMΠAN
APEIOTEPHN
ALLA ME MOIPADAMACCEN EΠEI
TOΔE MOPCIMON HEN
TYMBON ΔAIΨA ΓONHCTEYZAN
OΔYPOMENO[1]
ZHHWIE MHTHP TE PATHP TEOI
NEIKOLE
AMΦW ΘYMOBOPW ΠE N ΘEI TEI
PO[M]ENOI
AΠTYPI KΛEINON AΓAΛMA KAIEN ΦΘIMENOIC I
ΦANEIHC
ΩCΠE P ENI ZWOIC KYΔOC OΠACCAMENA.

Ἀντέγραψα ταύτην καὶ τὰς ἐπομένας τρεῖς τῷ 1861 ἐν τῷ τῆς Μητροπόλεως περιβόλῳ.

XLII

ΑΓΑΘΟ////////
 Ι-ΙΓ////////
 ΠΤΟ////////
 ΟΝΑ////////
 ΝΣΕΝ//
 ΚΑΙΨ//
 ΜΙΣ////
 Ψ Π//

XLIII

(Κώδ. Ε. Φ. Σ. ἀρ. 794).

Ἐπί ὑποβάθρου.

ΚΛΕ
 ΜΕΓΙΣΤΩ

Π. ΚΟΥΕΙΝΤ
 ΝΟΥ ΤΟΥ ΛΥ
 ΣΙΜΑΧΟ[Υ] Π.
 ΧΟΥΣΙΟΣ
 ΠΟΜΠΕΕΙΟΣ
 [Ρ]ΩΜΑΡΧΩΝ
 ΑΝΕΘΗΚΕΝ

Στ. 8, [Ρ]ωμαρχῶν. Πρβλ. Ἀσιαρχῶν. Πρ. τῶν Ἀ. Ἀπουτόλων, κεφ. ιθ', 31.

«Τινές δὲ τῶν Ἀσιαρχῶν ὄντες αὐτῶ φίλοι».

• Wetstein quotes several inscriptions and coins in which the name occurs and cites many analogous names of like officers else where: Ciliarcha, Syriarcha, Phoeniciarcha, Helladarcha etc.»¹.

XLIII

(Κώδ. Ε. Φ. Σ. ἀρ. 883).

ΑΓΑΘΗ ΤΥΧΗΙ
 [Δ]ΑΚΚΑΡΗΤΙΟΙ ΔΡΥ

1. Alford's Greek Testament Acts. XIX.

[Α]ΝΤΑ ΚΑΙ ΠΙΩΝΣ
 [ΤΟ]Ν ΠΡΟΣΤΑΤΗΝ////
 [Π]ΡΕΒΕΥΣΑΝΤΑ//
 [ΠΑΡΑ Τ]ΟΝ ΚΥΡΙΟΝ//
 [ΑΥΤΟ]ΚΡΑΤΟΡΑ//
 ΤΟΥ ΩΝΙΟ

XLIV

(Κώδ. Ε. Φ. Σ. ἀρ. 875).

Τρεῖς ἐπιγραφαὶ ἐπὶ τῆς πύλης ἐνὸς τῶν δύο φρουρίων ἐν Ἀχρίδι.

ΑΥΡΑ
 ΔΟΥΚΙ
 ΡΩΘΕ
 ΣΤΟΑΕ

Πρβλ. Ἑλλ. Φιλ. Συλλ. τόμ. Δ', πίναξ Ε', ἀρ. 6.

Στ. 1 Αὐρηλίω.

Στ. 4 στολε.

XLV

ΔΙΟ
 ΟΣ
 ΑΤΕ
 ΟΝ

Πρβλ. Αἰτόθι, ἀρ. 5.

Στ. 3 αὐθ.

XLVI

(Κώδ. Ε. Φ. Σ. ἀρ. 876).

ΑΡΙΣΤΩΝΟΣ ΤΟΥ ΑΛΕ
 ΞΑΝΔΡΟΥ ΑΝΝΙΑΣ ΤΗΣ
 ΠΛΑΤΟΡΟΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΤΕ
 ΚΝΩΝ ΑΥΤΩΝ ΝΕΙΚΟ
 ΠΙΛΕΩΣ ΚΑΙ ΑΛΕΞΑΝ
 ΔΡΟΥ ΩΝΙΜΩΕΙΟΝ

XLVII

Ἐπιγραφή ἐκ κερχῶν κατεσκευασμένη ἐπὶ προσώπου τῆς Ἐκκλησίας Ἡ ἀγία Σοφία ἄνω

Ποικίλης τιτὸς Στοᾶς, ἐφ' ἧς παριστάνεται διὰ ζωγραφίας ἡ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης Ἱστορία. Ἀντιγράψας αὐτὴν τῷ 1861 ἀνεπλήρωσα καθ' ὑπόθεσιν τὸς ἰχθύους. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Γρηγόριος ἔζη ἐπὶ Ἀνδρονίκου τοῦ Πρεσβυτέρου. Ἀξιόν ἐστι παρατηρήσεως ὅτι κατ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴν ἐκαλλωπίσθη διὰ ψηφοθετημάτων καὶ τοιχογραφιῶν ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει μονὴ τῆς Χώρας

[† Πρωτοστάτ]ης ὁ Γρηγόριος [ταύτην] νεῶ Σκηπὴν ἐγ[ε]ρας τὸν Θεόγραφον νόμορ
 *Εβρητὰ Μουσῶν ἐκδιδάσκει πασόφωρ.
 *Ἐτει Ἰζωκε (6825=1317 μ. Χρ.).

Ὁ ἱεράρχης οὗτος μεγάλην εἶχεν ὑπόληψιν. Ὁ Καντακουζηνός¹ ἐγκωμιάζει οὕτως αὐτόν· α' Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Βουλγαρίας, Γρηγόριος, ἀνὴρ σοφός τε εἰς λόγους καὶ θαυμαστός ἐν συνέσει καὶ τῆς ὄντως σοφίας ἄκρως ἐπειλημμένος. Ὁ ὄντως σοφός οὗτος ἀνὴρ καὶ ζηλωτῆς τοῦ Θεοῦ Λόγου ἐτελεύτησε τῷ 1332.²

Πρβλ. *Ἐλλ. Φιλ. Συλλ.* τόμ. Δ', πίν. I', ἀρ. 7.

XLVIII

(Κώδ. Ε. Φ. Σ. ἀρ. 878).

II LL CAES
 MAVRELIVS ANTONINVS
 PIVS FELIX AVGVS
 TVS PARTHICVS
 MAXIMVS BRET
 TANNICVS MAXIMVS
 GERMANICVS MAXI
 MVS PONTIFEX MAXI
 MVS TRIBVNICIAE
 POTEST XX IMP III
 COS IIII PPPROS RE
 STITVIT
 ΑΠΟ ΛΥΧΝΙΔΟΥ
 Η

*Ἐπὶ ὀκτασταδίου, ἐξ ἑνὸς τῶν δύο τῆς Ἀχρί-

1. Καντακουζηνός Ἱστορ. Α', 46.
 2. Τὰ περὶ τῆς αὐτοκεφάλου ἀρχιεπισκοπῆς τῆς πρώτης Ἰουστινιανῆς Ἀχρίδος καὶ Βουλγαρίας ὑπὸ Μ. Γ. Δήμιτσα, ἐν Ἀθήναις 1859, σελ. 67.

δος φρουρίων εἰς τὸν οἶκον Ῥώβη μετενεχθέντος.

XLIX

.....
 NT
 SPI IX
 STVS PA T
 BRETANNICVS
 MAXIMVSGERMA
 MAXIMVS
 PONTIFEX AXIMVS
 TRIBVNICIAE PO
 TEST XX IM III COS
 PO PROCOS

*Ἐπὶ ὀκτασταδίου ἐν τῷ τῆς ἐκκλησίας τοῦ χωρίου Στρούγγα περιβόλῳ σωζομένου, βορείως τῆς λίμνης, δυνατὸν ἐκ τῆς προηγουμένης ἐπιγραφῆς νὰ ἐπανορθωθῶσι τὰ ἐν ταύτῃ ἑλλειπῆ.

Τὰ μιλιάρια ταῦτα εἰδείκνυον τὴν διεύθυνσιν τῆς Ἰγνατίας ὁδοῦ.

α Τὸ πλείστον τῆς ὑπ' ἀρ. XLVIII ἐπιγραφῆς φέρεται εἰς τὴν λατινικὴν, ταύτης οὐσῆς τῆς ἐπισήμου γλώσσης, ἐνῶ ἡ ἀπόστασις εἰς τὴν ἑλληνικὴν πρὸς γνώσιν τῶν ἐγχωρίων.¹

Ὁ δὲ Στράβων² γράφει :

*Ἐκ τῆς Ἀπολλωνίας εἰς Μακεδονίαν ἡ Ἰγνατία ἐστὶν ὁδὸς πρὸς ἕω βεβηματισμένη κατὰ μίλιον καὶ κατεστηλωμένη· μέχρι Κυψέλου καὶ Ἐβρου ποταμοῦ μιλίων ἐστὶ 535· λογιζομένη δὲ ὡς μὲν οἱ πολλοὶ τὸ μίλιον ὀκταστάδιον. Ἢ μὲν οὖν πᾶσα Ἰγνατία καλεῖται ἢ δὲ πρώτη ἐπὶ Κανδαουίας λέγεται ὄρους Ἰλλυρικοῦ διὰ Ἀγγυθίου πόλεως κτλ.

«Stadium 125 nostros efficit passus ; quod si est, nempe est milliarium unum stadia efficere octo».³

C. G. CURTIS.

1. *Tozer Highlands of Turkey* vol. I. ch. 9.
 2. *Strabon avec annotations par Casaubon* et Woltzen I. VII. 322. 323.
 3. *Plinius, Hist. Nat.* 11 23.

ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ ΙΚΟΝΙΟΥ.

(Ἀνεκοινώθησαν ἐν συνεδριάσει τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐπιτροπῆς, κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1886).

1.

Ἐπί πέτρας τετραγώνου ὕψους μέτρου 0,81 πλ. 0,5 ἢς ἐν μιᾷ μὲν πλευρᾷ παρίσταται ὁ Ζεὺς, ἐν τῇ ἀντιθέτῃ ἡ Σελήνη, δεξιᾷ ὁ Ἀπόλλων καὶ ἀριστερᾷ σταφυλή· μετηνέχθη ἀπὸ τῶν χωρίων τοῦ Ἄκ-σεχερ, καὶ εὔρηται παρ' ἐμοί.

ΝΑΟΣ
Ο ΚΗΝΟΣ

(Ἐν μέσῳ ὁ Ζεὺς·
κάτωθεν δὲ
ὑπογέγραπται)

ΔΕΙΖΕΥΕΤΑΕΙΝ
ΕΥΧΗΝ

2.

Ἐπί πέτρας ὕψ. 1,25, πλ. 0,50, ἐκτισμένης ἐν τῇ ἀνωτάτῃ βαθμίδι τῆς κλίμακος τῆς οἰκίας μου ἐν τῇ τοῦ Τσιφτέ μερδιβέν (διπλῆς κλίμακος) καλουμένη ἄρμενικῇ συνοικίᾳ, ἐπὶ τῇ εἰς Σίλλην ἀγούσῃ.

ΜΟΥΛΠΙΟΧΡΑ
ΚΛΕΙΤΟCΕΑΥΤΩ
ΚΑΙΚΑΥΔΙΑΓΥΝ
ΑΙΚΙΑΥΤΟΥΚΑΙΤΕ
ΚΝΟΙCΑΥΤΩΝΤΗΝ
ΛΑΡΝΑΚΑΚΑΙΤΟΝΒΩ
ΜΟΝΑΛΛΩΔΕΜΗΘ
ΕΙΝΑΙΟCΔΕΑΝΕΙ
ΤΙCΒΙΑCΗΤΑΙΗΑ
ΙΚΗCΕΙΕΧΟΙΤΟ
ΖΗΝΑΚΑΤΑΧΘΟΝΙ
ΟΝΚΕΧΟΛΩΜΕ
ΝΟΝ

(ΑΡΧΑΙΟΛΟΓ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΜ. ΙΖ')

3.

Ἐπί πέτρας ὕψ. 0,80, πλ. 0,65, τεθραυσμένης κατὰ τὰ ἄκρα καὶ εὑρισκομένης ἐν τῷ Μεράμι, ἔσωθεν τῆς αὐλαίας θύρας τοῦ οἴκου τοῦ Χ' Σαδαρεττίν καὶ χρησιμευούσης ὡς γεφύρας ἐπὶ ρυακίου.

RSIBIETMI
RISVAECYM
AIDISAVTEM
VRSOLVS
YIOCTHPHTI

4.

Ἐπί πέτρας ὕψ. 0,80, πλ. 0,40, ἐρριμένης ἔμπροσθεν τῆς οἰκίας τοῦ Μετζιτιέ.

+ ΦΛΑΒΙΟC ΚΟΝΩΝ
ΑΠΟΔΟΜΕCΤΙΚΩΝ
· · · · · ΗΔΕΤΡΙΑ
· · · · · ΕΥΛΑΒΕC
· · · · · ΚΟΝΩΝ
· · · · · ΑΝΕCΤΗCΕΝ
ΜΝΗΜΗCΧΑΡΙΝ

5.

Ἐπί στήλης τετραγώνου εὑρισκομένης ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ Τσελεπῆ ἐν τῷ Μεράμι.

6.

Ἐπί τεμαχίου πέτρας ἐκτισμένης ἐν ταῖς
βαθμοῖσι τῆς οἰκίας τοῦ Σαφφὲτ τσελεμπῆ.

.
ΕΡΑΡΑΙΑ
ΑΝΕΣΤΗΣ
.

7.

Ἐπί τεθραυσμένης πέτρας, ὕψ. 0,50 πλ.
0,30, ἐστρωμένης ἔμπροσθεν ὀθωμανικῆς οἰ-
κίας κατὰ τὴν συνοικίαν "Ακ-τσεσμέ.

ΕΙΝ
ΜΟΥΣΙΛΟ
ΝΟΣΑΝΔΕΕ
ΣΤΙΣΕΠΙΣΒΙΑΣ .
ΤΑΙΥΠΟΚΕΙΣΕ .
ΑΙΦΙΣΚΩΔΗΝ .
ΡΙΑΧΕΙΛΙΑ

8.

Ἐπί συντετριμμένης πέτρας, ὕψ. 0,50. πλ.

0,30, ἐστρωμένης ἐν τῇ ἔσω αὐλαίᾳ τῆς οἰ-
κίας τοῦ Ἀκόπ Καλφόγλου.

ΩΝΤΑ
ΟΥΔΕΝΙΕ
ΡΩΕΖΩΤ
ΕΞΕΣΤΑΙΕ
ΚΟΜΙΣΘΗ
ΕΙΜΗΜΟΝ
ΕΞΟΥΣΙΑ
ΧΕΝΤ
ΚΝΑΤΣ
ΤΑΦΟ

9.

Ἐπί συντετριμμένης στήλης τετραγώνου, ὕψ.
0,80, πλ. 0,40, εὐρισκομένης κατὰ τὸ Πέρε-
πι Τεκεσῆ, καὶ χρησιμευούσης ὡς ἰγδίου, ἐπὶ
τούτῳ μεταγενεστέρως μετασχηματισθείσης.

ΤΙΤΟΣΟΥΡΟΣΟ
. . . ΚΑΙΑΝΘΕΣΤ
. ΓΥΝΕΚ .
.
.

10.

Ἐπί τῆς πλείρᾳς πέτρας μήκ. 1, πλ. 0,30, ἐκτισμένης ἐν μιᾷ τῶν μικρῶν γεφυρῶν ἐν τῷ
Μεράμι.

ΤΙΜΟΘΕΟΣΑΤΤΑΛΟΥΔΟΥΡΥΜΕΝΟΥΣΚΑΙΑΙ
ΑΥΤΟΥΕΑΥΤΟΙCΖΩΝΤΕCΜΝΗΜΗCΕΝΕΚΕΝ

11.

Ἐπί συντρίμματος πέτρας, ὕψ. 0,90, πλ.
0,40, κατὰ τὴν ὁδὸν τοῦ Μουσάλλα.

. . . . ΡΟΥΦΟ

. . . ΤΟΝΕΑΥ
· ΠΑΛΕΣΤΡΑ
. . . . ΗΚΕΝ

12.

Ἐπί πέτρας ἐκτισμένης ἐν τῇ ἐν Ἰκονίῳ ἐκκλησίᾳ τῆς Μεταμορφώσεως, ἔσωθεν καὶ ἀρι-
στερᾷ τῆς αὐλαίας θύρας.

ΠΤΗΝΟΝΠΤΕΡΩΝΔΙΧΑΠΕΤΑΣΘΑΙΣΚΕΝΙ
ΩΣΞΔΕΡΓΟΝΑΝΕΥΘΕΟΥΓΕΝΕΣΘΑΙ
Ξ ΠΡΟΣ ΑΝΕΓΕΡΣΙΝ ΘΩΜΑΣΑΚΕΣΤΩΡ
ΤΞ ΠΙΚΛΗΝΟΚΑΛΟΥΜΕΝΟΣΕΣΤΑΜΙΧΖΑΣ
ΟΥ ΕΥΦΗΜΕΙΩΠΑΣΕΙΣΙΩΝΕΝΤΑΥΘΑ
ΕΝ ΕΤΕΙ ΑΨΛΓ

13.

Ἐπί καμπύλης πέτρας, μήκ. 1,40, πλ.

0,30, εὐρεθείσης ἐν ἀνασκαφῇ, κατὰ τὴν συνοικίαν τοῦ Καζελιμισάχ.

COMEDICOPARTHIC

14.

Ἐπί μαρμάρου ἐκτισμένου ἐπὶ τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τοῦ Βεζεστανίου, ὑψ. 0,85, πλ. 0,68.

15.

Ἐπί μαρμάρου ἐστρωμένου ἐν τῇ δεξαμενῇ τοῦ Χ' Πετρὸς Παπαζιάν, ὑψ. 1,50, πλ. 0,55, πάχ. 0,25, ὑψ. γραμμάτων 0,4.

ΟΝΗCΙΜΟC ΚΑΙ
 CΑΡΟCΒΑΒΙ ΓΥΝΑ
 ΙΚΙ ΤΗΝ CΤΗΛΗΝ
 ΕCΤΗCΕ ΚΑΙ ΕΠΕ
 ΓΡΑΨΕ ΜΝΗΜΗC
 ΧΑΡΙΝ

16.

Ἐπί τετραγώνου στήλης εὐρισκομένης ἐν ὁδῷ ὀπίσθεν τοῦ ἐργοστασίου ὑψ. 1, πλ. 0,50, πάχ. 0,43.

ΑΙΛ!ΑΚΑΙCΙΛΑΤΤΑ
 ΤΩΑΝΔΡΙΤΟΝ ΒΩ
 ΜΟΝΑΝΕCΤΗCΕ.
 ΦΙΛΑΝΔΡΙΑC
 ΧΑΡΙΝ

17.

Ἐπί συντετριμμένου μαρμάρου, ὑψ. 0,80, πλ. 0,60, ἀντιστρόφως ἐκτισμένου ἐπὶ τείχους παρὰ τὴν εἰς Σίλλην ἄγουσαν ὁδόν.

. . . ΟΥΕCΤΙΝΤΟCΗΜΑΤΟΥΤΟΝ
 . . . ΤΕΩCΟΡΘΟΔΟCΖΟΥΚΕΝΘΟΥCΧΗ
 . . . ΤΙΤΟCΒΙΟΥΔΙΑΚΟΝΟCΑΠΟΥΓ
 . . . ΘΟΛΙΚΗCΕΚΑΗΟΝ CΚΟΤΑCΤΗ
 . . . ΖΕΥΓΕΝΕΘΕΙC ΥΠΟ ΘΕΟΥ ΔΙ
 ΥΤΟCΚΕΗΩC ΜΝΗΜΙΟΝ ΕΝ
 ΚΕΥΜCΕΝΚΕΤΗ
 ΤΙΤΛΟΝ ΕΥΠΟΙΕΙ
 ΑΖΕΝΕΚΕΝ
 Ν Υ Ω

18.

Ἐπί πέτρας, ὕψ. 1, πλ. 0,55, ὕψ. γραμμάτων 0,4, ἐκτισμένης ἐπὶ τῆς ἀρκτώας πλευρᾶς τοῦ τεμένουσ Σουλτάν Ἀλιεττήν ἐπὶ τῆς ἀκρας τῆς ὁποίας ὑπάρχουσι δύο ἀγαλμάτια ὕψ. 0,30, ὧν αἱ κεφαλαὶ κεκολοθωμένα.

ΚΟΙΝΙΟΣ ΦΟΥ
ΛΡΙΟΣ ΛΕΟΝΙ
ΔΗΣ . . ΟΝΕ
ΑΥΓΩ ΚΑΙ Τ
ΓΥΝΑΙΚΙ ΠΑΥ
ΛΙΝΗ ΜΝΗΜΗΣ
ΧΑΡΙΝ

19.

Ἐπί τεμαχίου λίθου ὕψ. 0,60, πλ. 0,45, ἐν ταῖς βαθμίαι τῆς οἰκίας Α. Κοσκινίδου κατὰ τὴν ὁδὸν τοῦ Χαβουζάν.

. ΜΟ
. . ΛΕΝΕ ΔΗΜΟΣ ΑΝΤ . . .
. . ΝΕΔΗΜ . Η . ΨΙΥΙΣ . . .

. . ΗΛΗΝΕΥ . ΦΙΑΣ
. . ΕΚΕΝ

20.

Ἐπί τεμαχίου πέτρας, ὕψ. 0,60, πλ. 0,40, ἐπὶ τοῦ λιθοστρώτου τῆς ἀγορᾶς.

ΜΕΙΡΟΙΜΟΥ . .
ΝΑΓΥΜΑΙΚ . ΙΜ
. ΛΙΚΙΝ

21.

Ἐπί πέτρας ὕψ. 1, πλ. 0,60, πᾶχ. 0,25, τεθραυσμένης κατὰ τὸ μέσον καὶ κειμένης κατὰ τὴν ὁδὸν Μουσάλλα.

.
.
.
ΚΑΙΕΑΥΤΗ
ΖΩΣΑΑΜΝ
ΗΜΗΣ
ΧΑΡΙΝ

22.

Ἐπί τῆς πλευρᾶς ἢ τοῦ πᾶχους πέτρας μήκ. 2,50, 0,60, πᾶχ. 0,35, κατὰ τὴν ὁδὸν Κατιρδζή πλησίον τοῦ ὀθωμανικοῦ νεκροταφείου χρησιμευούσης ὡς Μουσάλλα τασῆ, πέτρας τοῦτέστιν, ἐφ' ἧς οἱ ὀθωμανοὶ πρὸ τοῦ ἐνταφιασμοῦ κατατίθενται τὸν νεκρὸν, ὅπως δεηθῶσιν ὑπὲρ αὐτοῦ.

ΑΙΛΙΑΤΑΤΑΤΟΝ ΠΕΡΙΒΟΛΟΝ ΕΝΑΡΧΘΕΝΤΑ
. ΘΑΡΡΟΥΣΤΟΥΔΙΟΜΗΔΟΥΣΤ
ΑΝΔΡΟΣ ΑΥΤΗΣ ΤΕΛΕΣΑΚΑ ΚΑΤΑΚΕΙΜΕΝΟΥ ΤΟΥ ΔΙΟΜΗΔΟΥΣ ΚΑΙ
[ΤΟΥ ΥΙΟΥ ΑΥΤΩΝ ΔΟΜΝΟΥ
ΕΝΑΥΤΩΑΦΩΣΙΩΣΕΝ ΚΑΙΕΙΣΤΗΝΕΑΥΤΗΣ ΚΗΔΕΙΑΝ ΟΥΔΕΝΙΔΕΕΞΕ-
[ΣΤΑΙ
ΕΠΕΙΣΒΙΑΣΑΘΑΙΗΕΠΕΙΣΕΝΕΝΚΕΙΝ ΠΤΩΜΑΕΑΝΔΕΤΙΣΕΙΣΒΙΑΣΗΤΑΙ
ΥΠΟΚΕΙΣΕΤΑΙΤΩΙΕΡΩΤΑΤΩΤΑΜΕΙΩ Χ ΜΥΡΙΟΙΣ ΠΕΝΤΑΚΙΣΧΙΛΙΟΙΣ

23.

Ἐπί τετραγώνου στήλης ὕψ. ἀπὸ τοῦ ἐδάφους 0,40, πλ. καὶ πᾶχ. 0,35, ὕψ. γραμμάτων 0,5 1/2, κεχωσμένης κατὰ τὴν βᾶσιν παρὰ τῇ αὐλαίᾳ θύρᾳ τοῦ Μουλλᾶ Χουνκιάρ.

ΚΟΙΝΤΟΣΕ

. ΟΥ . ΗΝΟCΜ
. ΙΜΟC
ΝΕΜΕCΕΙC
.
.

24.

Ἐπί τεμαχίου λίθου ὕψ. 0,50, πλ. 0,35, εὕρισκομένου κατὰ τὸ Μεράμι.

.....
ΑΝΔΡ
ΑΛΕΞΑ
CΥΜ
ΔΙΟΓΕ
Μ . Α

25.

Ἐπί μαρμαίρου εὕρισκομένου κατὰ τὴν ὁδὸν Ἰζελάλ παρὰ τῆ αὐλαίᾳ θύρᾳ τοῦ Ραφέτ Τσελεπίκν.

ΕΝΤΩΝΩΤΟΥ
ΚΥΡΙΟΥΙΗΣΟΥ
ΧΡΕΙΣΤΟΥ . .
ΣΤΑΤΗΝΤΗ
ΜΝΗΜΕΙΔΟ
ΣΑΟΙΚΥ .
ΡΙΕ

26.

Ἐπί πέτρας ὕψ. 1, πλ. 0,65, πάχ. 0,25, λοξῶς τεθραυσμένης κατὰ τὴν ἀριστερὰν πλευρὰν καὶ εὕρισκομένης κατὰ τὸ Μεράμι.

.....
ΟΚΚΥΑΡΔΙΟΣΚΑΙΤΡΑΛΛΕΥΣ . . .
.....
..... CA
ΔΗΜΑΔΗΣΕΚΚΑΡΔΕΙΣ
ΤΙ . ΟΣΔΕΔΟΚ . . . C
ΑΝΔΡΑΣΠΡΟΣΚΑΡΧΗΔΟΝ
ΑΝΔΡΙΑΝΤΟΣ
.....

27.

Ἐπί πέτρας ὕψ. 0,80, πλ. 0,26, πάχ. 0,26, καθέτως κατὰ τὸ μέσον τεθραυσμένης καὶ εὕρισκομένης ἐν ὁδῷ κατὰ τὸ Ἰσοκιοῦρ Τσεσμέ.

..... ΘΟΟΑ
..... ΗCΜ
..... ΑΛΕ .
..... ΥΔΙΟΣ
..... ΝΤΩ
..... ΟΥΕΙ
..... ΤΡΕC

28.

Ἐπί πέτρας ὕψ. 1, πλ. 0,35, πάχ. 0,20, μετακομισθείσης ἐκ Λαοδικείας καὶ εὕρισκομένης ἐν τῷ προαυλίῳ τῆς τῶν Γαξιαρχῶν ἐκκλησίας ἐν Σίλλη.

ΔΑΙCΑΛΕΞΑΝ
ΔΡΟΥΤΑΤΑΔΗΓΥΝΑ
ΙΚΙΚΕΔΟΔΑΔ . ΠΕΝ
ΘΕΡΑΖΩCΗΜΝΗ
ΜΗC ΧΑΡΙΝ

29.

Ἐπί τετραγώνου στήλης εὕρεθείσης ἐν ἀνασκαφῇ ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ κ. Α. Κοσκινίδου καὶ παριστώσης δι' ἀναγλύφου τὸν Ποσειδῶνα ἔφιππον κρατοῦντα τῇ δεξιᾷ τὸ σύμβολον, τὴν Τρίαιναν αὐτοῦ ὕψ. 0,42, πλ. καὶ πάχ. 0,28.

ΜΗΝΑΣΚΑΙΠΕΡCΕΥ
CΠΟCΕΙ
ΔΩΝΙ
ΕΥΧΗΝ

30.

Ἐπί τεμαχίου λίθου εὕρισκομένου ἐν τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ ὕψ. 0,20, πλ. 0,44, πάχ. 0,25, ὕψ. γραμμῶν 0,6, κεχρωματισμένων ἐρυθρῷ χρώματι.

ΔΙΟCΜΕ . .
ΒΙΟΥΚΑΙΑΡ .
ΘΕΟΝCΕΒΑΣ

.....
.....
.....

§ 1.

Ἐπί μαρμάρου εύρισκομένου ἐν ὀθωμανικῇ οἰκίᾳ, φέροντος ἐπὶ κεφαλῆς σταυρὸν ἐγγεγραμμένον ἐντὸς κύκλου, ὕψ. 1,12, πλ. 0,30, πᾶχ. 0,46.

ΔΥΟΚΑΣΙ
ΓΝΗΟΙ
(ΙΝΑΝΑΕ
ΑΣΙΩΤ . .)
ΑΙΘΕΚΛΗ
ΜΗΤΗΡΗ
ΔΕΠΑΤΗΡ
ΒΑΡΥΠΕ
ΝΘΟΣΑ
ΜΦΟΤΕΡΟ
ΙΣΑΝΕΣΤΗ
ΣΑΣΤΗΛ
ΗΝΜΝΗΜ
ΕΙΟΝ ΟΦΡΑ
ΠΕΛΟΙΤΟ

§ 2.

Ἐπί λίθου ἐκτισμένου ἐν τῷ τοῦ Τερκιάχ

περιβόλῳ, ὕψ. 1,38, πλ. 0,46, πᾶχ. 0,26.

ΣΗΜΑΤΙΩΔΕ . . .
ΜΙΡΟΣΠΡΒΣΥΝΑΛΟ
ΣΤΕΕΣΣΙΝΥΤΗΣΑΟ . . .
ΚΑΛΛΙΕΚΑΙΕΡΓΟΙΣΙ
ΟΥΤΩΣΩΣΚΑΙΖΥΝ
ΜΙΗΝΥΚΤΙΘΑΝΟΝ . .
ΟΙΣΤΙΤΛΟΝΕΣΤΗΣ . .
ΑΝΤΩΝΙΟΣΚΑΙΜΑΡΚ . .
ΜΟΥΣΙΚΟΙΣΣΤΥΕΕΣΣΙ

§ 3.

Ἐπί τῆς προσόψεως στήλης ὠοειδοῦς ὕψ. 0,70, πλ. 0,40, ὡς στηρίγματος τοῦ «Μουσάλλα τασή» χρησιμευούσης, ἔμπροσθεν τοῦ τεμένου Σεραφεττήν.

ΔΟΜΝΟΣΦΛΑ
ΒΙΟΣΚΑΙ
ΛΙΩΝΥΙΟΣΑΥ
ΤΟΥΕΑΤΟΙΣ
ΖΩΣΙ

§ 4.

Ἐπί λευκοτάτης μαρμαρίνης στήλης κωνοειδοῦς τὴν κορυφὴν, τετραγώνου δὲ τὴν βάσιν, εύρισκομένης πρὸ τῆς θύρας τῆς τοῦ ἁγίου Χαρίτωνος μονῆς, μίαν περίπου ὥραν τοῦ Ἰκονίου ἀπεχούσης ὕψ. 0,50, μήκ. 1,80, πᾶχ. 0,25, ὕψ. γραμμάτων 0,9.

ΕΝΤΑΥΘΑΚΕΙΤΑΙΠΟΡΦΥΡΓΕΝΗΤΗΓΟΝΟΣΧΙΧΑΗΛΑΗΛΙΑΗΡΣΛΑΗΣΕΙΚΟΝΤΟΥ
ΠΑΝΕΥΓΕΝΤΑΞΑΙΣΕΙΚΟΣΤΙΝΑΘΔΗΗΠΟΦΡΕΝΗΤΗΝΒΑΣΙΛΕΥΚ-ΒΙΩΚΗΗΧΤΧ
ΜΑΥΡΩΗΗ-ΥΙΟΣΔΕΣΤΑΠΕΙΝΧΙΩΚΗΗΧΕΝΕΤΗΤΩΡ-ΜΙΑΗΝΙΝΟΣΕΗΒΡΩ

§ 5.

Ἐπί τετραγώνου στήλης εύρισκομένης ἐν ιδιωτικῇ οἰκίᾳ ὕψ. 0,60 πλ. 0,27, πᾶχ. 0,26.

ΜΟΙΕΝΗΣΕΛ
ΟΡΩΤΟΝΤΟΠΝΟ
ΑΙΛΙΩΚΥΙΝΠΑΝΩ
ΜΕΝΕΔΗΜΩ

ΚΕΓΥΝΑΙΚΙΑΥΤΟΥΑΙ
ΛΙΑΣΤΡΑΤΟΝΕΙΚΗ
ΑΝΕΣΤΗΣΑΤΟΝ ΒΩ
ΜΟΝ ΜΝΗΜΗΣ ΧΑ
ΑΡΙΝ
ΛΟΥΚΙΑΝΟΣ ΕΧΕ
ΝΤΟΠΟΝΟΠΙΣΩΤΙ
· ΜΟΥ ΜΕΑΝ . .

· ΤΕΡΣΕΠΙΣΒΙΑ
Φ . . Χ . . .

36.

Ἐπί μαρμάρου πλακός, ἐν τῇ μονῇ τοῦ ἁγ.

Χαρίτωνος, μήκ. 1,80, πλ. 0,23, πάχ. 0,10,
ὑψ. γραμμάτων 0,9.

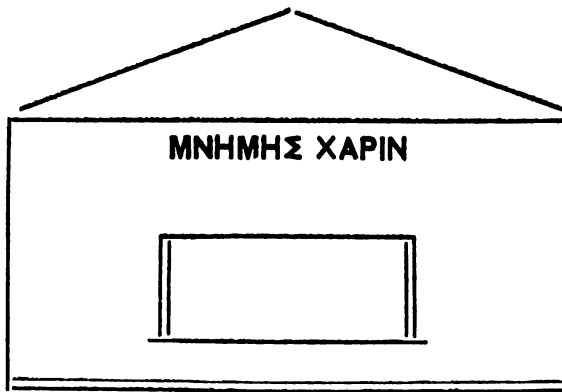
ΕΚΦΙΤΗΘΗΘΑΔΟΥΛΟΣΤΟΥΘΥ

ΑΒΡΑΑΗ [ΑΚΙΣ] ΕΤΟΥΣ ΛΟΗΕΗΥ

37.

Ἐπί μαρμάρου τετραγώνου, ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Ἀηθάζ φέροντος ἐπτά ἀνάγλυφα ἐπὶ τῆς προσόψεως τρία ἐπὶ τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς, δύο ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς. Ἐπὶ τῆς ὀπίσθιας ἐπιφανείας φέρει ἐπιγραφὴν ἐν τῷ μέσῳ καὶ πρὸς μὲν τὰ δεξιὰ τῆς ἐπιγραφῆς φέρει ἀμπελον μετὰ σταφυλῶν, πρὸς δὲ τὰ ἀριστερὰ δύο ἀνάγλυφα, ὧν τὰ μὲν ἄρρενα, τὰ δὲ θήλεα, ὑψ. 0,70, πλ. 1,10, πάχ. 0,40, ὑψ. τῶν ἀναγλύφων 0,25.

ΑΝΤΩΝΙΟΝ ΚΑΙ ΠΑΥΛΟΝ ΑΔΕΛΦΟΥΣ ΚΑΙ·
ΚΙΛΙΣΤΡΕΑΦΙΛΟΝ . . . ΤΟΥ ΑΝΔΡΟΣ . ΛΟ

Ἐπὶ δὲ τῆς ἀντιθέτου ἐπιφανείας μέσων 2 ἀναγλύφων καὶ σταφυλῆς.

· ΤΡΟΚΟΝΔΑΟ
ΚΟΥΑΝΔΡΙ
ΒΑΣΕΙΝΤΑ
ΘΡΕΠΤΑ

38.

Ἐπὶ τετραγώνου μαρμάρου ἐν ταῖς φυλακαῖς ὑψ. 0,80, πλ. 0,80, πάχ. 0,20.

ΑΥΡΗΡΑΚΛΙΑ^S ΑΝΕC
ΤΗCΑ ΤΩ ΓΛΥΚΤΑΤΩ
ΜΟΥ ΑΝΔΡΊ ΑΥΡΑΝΕΝΚΛΗΤ
Ω ΔΟΜΝΟΥ CΥΝΤΩΝΥ
ΓΕΙΩΝ ΜΟΥ ΜΑΓΙΩΚ
ΕΒΑΕΙΩ . . . ΝΤΕC
ΜΝΗΜΗC ΧΑΡΙΝ

39.

Ἐπὶ τεμαχίου μαρμάρου ὑψ. 0,24, πλ. 0,64, συντετριμμένου τὴν βᾶσιν ἐκτισμένου ἐν τῷ τοίχῳ τῶν φυλακῶν.

ΑΥΡΗΗΡΑΔΑΤΞΕ
ΚΤΟΡΟC ΖΩΗ . . .
ΝΩ
Ν
.

40.

Ἐπὶ μαρμάρου πλακός ἐν τῷ ἰδίῳ τῆς τοῦ διοικητηρίου δεξαμενῆς ὑψ. 0,80, πλ. 0,86.

ΝΕΙΩΕΑC ΠΡΟCΒΥΤΕΡΟC
ΦΡΟΥ ΟΥ Κ ΔΟΜΝΟC ΑΝΕC
ΤΞΑΝΤΩΥΔΙΩΑΔΕΛΠΩ
ΑΤΤΑ ΠΡΕCΒΥΤΕΡΩ ΜΝΗΜ
ΗC ΚΑΡΙΝ

41.

Ἐπί πέτρας ἐκτισμένης ἐν τῷ τοῦ Μουλλά χουνκιάρ ἀναβρυτηρίῳ, ἐν τῷ Μερζμί ὑψ. 0,80, πλ. 0,90.

ΟΥΑΛΛΕΡΙΟΣ
ΚΑΛΛΙΣΤΟΝΓΥ
ΝΕΚΙ ΕΥΤΟΥ ΔΟ
ΜΝΙΚΕ ΘΥΓΑΤΡΙ
ΜΕΝΤΕΙΝΙ

42.

Ἐπί τεμαχίου πέτρας, ἐν ταῖς βαθμίσιν ὀθωμανικῆς οἰκίας ὑψ. 0,82, πλ. 0,31, πᾶχ. 0,8.

.ΕΡ.Ι.Α.Ν..
.ΟΕΚ>..
ΝΕΣΤΗΣΕ
ΝΣΤΗΛΛ.
.ΥΠΕΡΤ.

43.

Ἐπί τετραγώνου στήλης ἀντιστρόφως κει-
χωσμένης ἐν ὁδῷ κατὰ τὴν ὀθωμανικὴν συνοι-
κίαν ὑψ. ἄνωθεν τοῦ ἐδάφους πλ. καὶ πᾶχ.
0,60.

.....
.....
..ΙΕΡΕΥΣ ΤΟΥ...ΡΟ
..ΑΟΣΙΟ.....ΒΙΟΣ
..Ο.ΦΩΝ

44.

Ἐπί στρογγύλου μαρμάρου ὑψ. 0,64, πλ. 0,64 καὶ πᾶχ. 0,26, ἐν ὀθωμανικῇ συνοικίᾳ, φέροντος ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἐξάσιον καλλιτέ-
χνημα.

ΘΕΟΙΣ ΚΑΤΑ
ΧΘΟΝΙΟΙΣ

45.

Ἐπί τετραγώνου στήλης ἐκτισμένης ἀντι-
στρόφως ἐν τῇ βρύσει τοῦ Σιεμὶς Δεδέ, ὑψ.
0,80, πλ. καὶ πᾶχ. 0,70.

ΑΦΟΝΙΑ...ΙΝ
ΝΥΜΦΩΑ.
ΤΑΡΑ·Η·Ι....

46.

Ἐπί μαύρου μαρμάρου κατὰ τὴν ὁδὸν Κα-
ραμάνου ἐν τῇ γεφύρᾳ τοῦ ποταμοῦ τοῦ κα-
λουμένου Τσαρσιαμπά μῆκ. 1,45, ὑψ. 0,80,
πᾶχ. 0,35, κάτωθεν τῆς ἐπιγραφῆς φαίνεται
τροχὸς καὶ σφύρα.

ΤΑΒΕΙΣΚΟΜ	ΤΑΒΕΙΣΕΚ
ΗΣΕΝΤΟΝΑ	ΟΣΜΗΣΕΝ
ΔΕΛΦΟΝΑΥ	ΤΗΝ ΑΔΕΛ
ΤΟΥ ΤΑΡΑCΙ	ΦΗΝ ΑΤΙΑ
ΝΤΟΝΕΠΕΙΚ	ΝΙΝ ΤΗΝ ΔΙ
ΗΝ·ΑΙΑΓΝΟ	ΑΚΟΝΙΣΣΑ
Μ Χ	Ν Μ·Χ.

47.

Ἐπί μαρμάρου τετραγώνου ἐν τῷ τοίχῳ τῆς αὐλαίας θύρας ὀθωμανικοῦ τινος τεμένους κατὰ
τὴν ὁδὸν Σετιρλέρ, καὶ φέροντος ἰχνη ἀναγλύφου, ὑψ. 0,80, πλ. 0,35. Φέρεται ἀέτωμα μετὰ
ροδάκων ἐπὶ τῶν δύο πλευρῶν.

Κ.....

ΚΑΛΕΦΡΟΥΓΕΙΤΩΓΛΥΚΥΤΑΤΩΜ·ΑΝ·ΚΜΩ·
ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ ΜΝΗΜΗΣ ΧΑΡΙΝ.

48.

Ἐπί τεμαχίου πέτρας εὐρισκομένης ἐν ταῖς
βαθμίσι ὀθωμανικῆς οἰκίας.

ΟΣΚΑΙΑΘ.....

ΩΝΚΒΑCΙ.....
ΕΝΗΑΥΤΟΥ ΑΝΕC
ΤΗΣΑΝCΤΗΛΗΝ
ΒΕΝΗΩΤΕΚ·ΛΑ

49.

Ἐπί πέτρας ὕψ. 0,45, πλ. 0,60, πᾶχ. 0,30, ὕψ. γραμμάτων 0,4, ἐν ταῖς βαθμίαις ἀρμενικῆς οἰκίας.

ΠΥΛΑΔΗ
ΚΑΙΑΙΛΙΑ ΖΟΗ
ΗΓΥΝΗ ΑΥΤΟΥ
ΖΩΝΓΕΑΥΤΟΙΕ
ΕΠΟΙΗΣΑΝ-Ν
ΛΑΡΝΑΚΑ ΚΑ
· · Τ Ν Ι Γ Τ · · ·

50.

Ἐπί μαρμάρου ἐστρωμένου ἐν τῇ ἀγορᾷ ὕψ. 0,35, πλ. 0,55.

Ο Υ Λ Π Ε Ι Α Κ Ο Ν Η
ΚΑΙ ΤΥ Σ Τ Ε Κ Ν Ο Ι Σ Μ

51.

Ἐπί λίθου ἐστρωμένου ἐν βρύσει κατὰ τὴν ὀθωμανικὴν συνοικίαν, ὕψ. 0,90, πλ. 0,30.

ΕΑΝ ΔΕ ΤΙΣ ΤΑΣ
ΤΗΛ · · · ΙΚΗΣ
ΘΕΟ · · · ΤΑΚ · ·
ΜΝΟΥΣ · ΧΟΛΩΜ
ΙΟ · ΣΕ ΧΟΙ ΤΟ ·
ΜΕΤΑ · ΕΤΟΝΕ
· Α · · · · · ΑΙΚ ·

ΜΟΥ ΘΗΝΤΟΝ
ΜΟΥ ΜΗ ΔΙ ΝΑΣ
· · ΕΧΘΗΝΑ

52.

Ἐπί μαρμαρίνου στήλης ἀντιστρόφως κει-
χωσμένης παρά βρύσει κατὰ τὴν ὀθωμανικὴν
συνοικίαν.

ΤΟΥ · ΟΝΑΠΟΝΕΡΓ
ΒΟ · Φ · ΕΧΕΙΝ
ΔΕ Δ Ξ ΟΥΣΙΑ
ΝΤΗΝΑΒΟΥ
ΑΟ · ΙΚΙΔΕ
ΠΡΟΣΟΑ
ΟΝ · ΤΛΥ
[Τ] ΕΚΝΑ

53.

Ἐπιγράμματα προϋπάρχοντα.

ΕΙΜΙ ΠΑΤΡΟΣ ΛΕΥΚΟΙΟ
ΜΕΛΑΝΤΕΚΟΣ ΑΣΤΕΡΟΣ
ΑΧΡΙ ΚΑΙ ΟΥΡΑΝΙΩΝ ΙΠΤΑΜΕΝΟΣ
ΝΕΦΕΩΝ
ΚΟΥΡΑΙΣ ΔΑΩΤΟΜΕΝΗΣΙΝΑΠΕΝ
ΘΕΑΔΑΚΡΥΑ ΤΙΚΤΩ

Τὸ αἰνίγμα τοῦτο αἰνίττεται ἴσως τὸν κα-
πνόν, τίκτοντα δάκρυα ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν.

54.

ΑΥΧΕΝΟΣ ΕΚΔΟΛΙΧΟΥ ΓΗΘΕΝΑΕΙΡΟΜΕΝΗΣΦΑΙΡΗ Δ΄ΩΣ ΥΠΗΡ
ΑΥΛΟΝ ΕΣΙΔΟΜΑΙ ΗΝΔΕ ΜΑΣΤΕΥΣΗΣ ΕΝΔΟΝ ΕΜΩΝ ΛΑΓΟΝΩΝ
ΜΗΤΡΟΣ ΦΕΡΩ ΠΑΤΕΡΑ ΟΥΜΕΡΟΣ ΕΙΜΙ ΟΚΑΙ ΤΕΜΝΗΜΑΙΣΙΔΗ
ΡΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΙΡΟΥΜΕΝΟΥ ΔΥΕΤΑΙ Ο ΗΛΙΟΣ·

Τὸ αἰνίγμα τοῦτο αἰνίττεται ἴσως τὸν ὄνυχ· αἰρουμένου τοῦ στοιχείου 0, μένει νύξ,
ὅτε ἀδύεται ὁ ἥλιος·.

55.

Ἐπί μαρμάρου ὕψ. 0,90, πλ. 0,65, ἐκτισμένου ἔσωθεν τοῦ τοίχου τῆς τοῦ Χριστοῦ Με-
ταμορφώσεως ἐκκλησίας παρά τὴν αὐλαίαν αὐτῆς θύραν.

(ΑΡΧΑΙΟΛΟΓ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΜ. ΙΖ΄).

ΠΤΗΝΟΝ ΠΡΩΝ ΔΙΧΑΙΠΤΑΣΘΑΙ, ΣΚΕΝΙ
 ΩΣ ΞΔΕΡΓΟΝ Μ^Β ΑΙΤΙΟΥ ΓΕΝΕΣΘΑΙ
 Σ ΠΡΟΣ ΑΝΕΓΕΡCΙΝ.ΘΩΜ^ΑC Α^Σ' ΚΕCΩΠ
 ΤΟΥΠΙΚΛΗΝ Ο ΚΑΛΟΥΜΕΝΟC ΤC ΞΜΤCΖΑC
 ΟΝΕΥΦΗΜΕΙ Ω Π^ΑC ΕΙCΙΩΝ ΕΝΤ^ΑΥΘΑ
 ΕΝ ΕΤΕΙ. ΑΨΛΓ

56.

Ἐπί μαρμαῦρου ὕψ. 0,95, πλ. 0,40, π^χ.
 0,18, εὑρισκομένου ἐντὸς τοῦ νεκροταφείου τῆς
 ἐκκλησίας τῆς Μεταμορφώσεως.

ΜΙΡΟCΜΟΝΑ
 ΖΩΝΚΕΝΕC .
 ΩΡΑΝΕCΤΗC

ΑΜΕΝΤΩΓΛΥ
 ΚΥΤΑΤΩΗΜΩΝ
 ΠΑΤΡΙΕΥCΕΒΙΩ
 ΚΕ ΤΗ ΜΗΤΡΙΗΜ
 ΩΝΠΩΜΗ^Ν
 ΗΜΗC ΧΑΡΙΝ.

57.

Ἐπί πέτρας εὑρισκομένης πλησίον τοῦ ὀθωμανικοῦ νεκροταφείου παρά τὴν ἀμέσως ἀπὸ Κα-
 σαπ^α εἰς Καραμάνιον ἄγουσαν ὁδόν, ὕψ. 1,20, πλ. 0,45, π^χ. 0,20 φερούσης ἐπὶ τῆς κεφαλῆς
 ἀνέγλυφον δύο ὄφρων ἐκατέρωθεν ὑπ' αὐτὸ δι' ἀμέσως γεγραμμένα τάδε·

ΤΑΤΑC ΒΑΒΟΟ . ΝΑΝΑΟΥΑΦΑΙΟΥ . ΑΤ .
 ΙΕΡΙCΑCΠΑΥΤΗΝΑΝΕ ΕΤΗCΕΝ . Α . Μ
 ΛΑΘΙΝ . ΗΝΕΑΥΤΗC ΑΝΟΨΙΑΝ
 ΜΝΗΜΗC ΧΑΡΙΝ ΟΜΟΙΩC
 ΑΝΕCΤΗCΕΝ

Ἰπὸ ταύτην δι' ἀμέσως ὑπάρχουσιν ἐξ ἀνέγλυφα τεταγμένα κατὰ σειράν, παριστῶντα 3
 ἄνδρας, 2 γυναίκας καὶ 1 παιδίον, ὑπ' αὐτὰ δι' τάδε·

ΚΑΙ ΝΕΙCΙΩΝ ΚΑΙ ΒΑΝΒΑΟ
 ΟΥ . ΑΤΕΗ .

58.

Ἐπί πέτρας εὑρισκομένης ἐν Ἰκονίῳ.

ΑΥΡΙΛΙΟC ΜΑΡΚΟC
 ΚΕCΙCΙΝΟC ΔΙΑΚΩΝ
 ΚΕ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟC
 ΑΝΕCΤΗCΑΜΕΝΤΟ
 ΝΤΙΤΛΟΝ ΤΟΥΤΟΝ
 ΔΟΥΜΕΤΑΩΠΡΕCΒΥΤΕΡΩ
 ΜΝΗΜΗC ΧΑ.

59.

ΤΑCΙΟCΕΙΟΥΛΙΟ
 ΠΑΤΡΗΚΙΟCΤΩ
 ΠΟΘΙΝΟΤΑΤΩ
 ΜΟΥ ΑΔΕΛΦΩ
 ΜΝΗCΙ ΘΕΩ Α
 ΝΕCΤΗCΑ ΤΗΝ CΤΗΛΗΝ
 ΤΑΥΤΗΝΗ^ΝΗC ΧΑΡΙΝ.

60.

ΓΑΕΙΟCCIOYΛIOC
ΠΑΤΡΙΚIOC ΤΗ ΓΛΥ
ΚΥΤΑ ΓΗΜΟΥΘΙΑ
ΟΡΕCΤIΝΕΝΚΡΑ
ΤΕΥCΑΜΕΝΗΑΝ
ΕCΤΗC ΑΜΝΗ
ΜΗC ΧΑΡΙΝ

61.

Ἐπί πέτρας εὐρισκομένης ἐν ὀθωμανικῇ οἰκίᾳ, μήκ. 0,80, πλ. 0,30.

ΜΕΝΕΔΗΜ
ΟCΜΕΝΕΔΗΜ
ΟΥ ΚΑΙ ΑΡΕCΚ
ΟΥCΑ ΓΥΝΗ
ΑΥΤΟΥ ΖΩΝΤΕC
ΜΝΗΜΗC ΧΑ
ΡΙΝ

62.

Ἐξ ἀντιγραφῆς φίλου μου τινός.

Ἐπί πέτρας ἐκτισμένης ἐπὶ τοῦ τοίχου τοῦ θεάτρου εὐρισκομένου ἐν Παττάρσι, ἐπαρχία Ἀτταλείας, ὕψ. γραμμάτων, 0,20.

ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚ . ΑΙΣΑΡΙΘΕ
ΟΥ ΑΔΡΙΑΝΟΥ ΥΙΟΥ ΘΕΟΥ ΤΡΑΙΑ
ΝΟΥ ΠΑΡΘΙΚΟΥ ΥΙΩΝ Μ ΘΕΟΥ
ΝΕΡΟΥC ΕΓΓΟΝΩΤΙΤ . ΩΑΙΝΩ .
ΑΔΡΙΑΝΩ ΑΝΤΩΝΕΙΝΩ ΣΕΒΑΣ
ΤΩ ΕΥΣΕΒΕΙ ΑΡΧΙΕΡΕΙ ΜΕΓΙ
ΣΤΩ ΔΗΜΑΡΧΙΚΗΣ ΕΞΟΥCΙΑC
ΤΟΥ ΠΑΤΩΤΟΔ ΠΑΤΡΙ ΠΑΤΡΙ-
[ΔΟC
ΚΑΙ ΘΕΟΙC ΣΕΒΑCΤΟΙC ΚΑΙ
ΤΟΙC ΠΑΤΡΩΟΙC ΘΕΟΙC ΚΑΙ ΤΗ
ΓΛΥΚΥΤΑΤΗ ΠΑΤΡΙΔΙ ΤΗ ΠΑ
ΑΡΑΩΝΙ ΠΟΕΙ ΤΗΜΗ ΠΡΟΠΟΛΙΟΥ
ΑΥΚΙΩΝ ΕΘΝΟΥC ΟΥ ΕΙΛΙΑΚΟ .

ΟΥ ΕΙΛΤΟΥ ΤΙΤΙΟΝΟΥ ΘΥΓΑΤΗΡ
ΚΑΙ ΚΑΘΙΕΡΩCΕΝ ΤΟΤΕ ΠΡΟCΚΗ
ΝΙΟΝ .

Ο ΚΑΤΕCΚΕΥΑCΕΝΕΚ ΘΕΜΕΛΙΩΝ
Ο ΠΑΤΗΡ ΑΥΤΗΣ ΚΟΟΥΕΙΛΙΟC
ΤΙΤΙΩΝΑC ΚΑΙ ΤΟΝ ΕΝ ΑΥΤΩ
ΚΟCΜΟΝ ΚΑΙ ΤΑ ΙΕΡΙΑ . . . ΟΚΑΙ
ΤΗΝ ΤΩΝ ΑΝΔΡΙΑΝΤΩΝ ΚΑΙ ΑΓΓΑ
ΛΜΑΤΩΝ ΑΝΑCΤΑCΙΝ ΚΑΙ ΤΗΝ
ΤΟΥ ΛΑΓΕΙΟΥ ΚΑΤΑCΚΕΥΗΝ
ΚΑΙ ΠΛΑΚΩCΙ . . ΑΕΠΟΙΗCΕΝ
ΑΥΤΗ ΤΟ ΔΕ . . . ΔΕΚΑΤΟΝ . . .
ΟΥΔΙΑΖΩ . ΑΤΡΟC ΒΑΘΡΟΝ
ΚΑΙ ΤΑ ΒΗ ΛΑΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ
ΚΑΤΑCΚΕΥΑΘΕΝΤΑ ΥΠΟ ΤΕ ΤΟΥ
ΠΑΤΡΟC ΑΥΤΗΣ ΚΑΙ ΥΠ ΑΥΤΗΣ
ΠΡΟΑΝΕΤΕΘΗΚΑΙ ΠΑΡΕΔΟΘΗ
ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΠΟΤΗC ΠΡΟΤΙCΤΗC
ΒΟΥΛΗC ΨΗΦΙCΜΕΝΟ

63.

Ἐπί τῆς πλευρᾶς τετραγώνου μαρμάρου εὐρισκομένου ἐν τινι συνοικίᾳ ὀθωμανικῇ παρὰ τῶν στρατῶν (Κησιᾶ).

ΟCΤ M OΡΡΙΟ

64.

Ἐπί λίθου παριCτῶντος λέοντα ὕψ. 1 1/2 πλάτ. 1 1/2 εὐρισκομένου ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ ἀρμενίου Παλτόγλου Ποδός καὶ ἐπὶ τῆς προCθίαις ἐπιφανείας μεταξὺ τῶν ποδῶν τοῦ λέοντοC ὑπὸ τὴν γαστέρα ἀμέCωC, φέροντοC τὴν ἐξῆC ἐπιγραφὴν.

ΟΥ ΑΛΗC
Κ . . ΜΑΝΝΙC
ΠΑΠΠΑ ΥΟΙ
ΑΝΕCΤΗCΑΝ ΤΕΡΝ . ΑΝ
ΛΑΛΛΙΑΝ ΓΗΝ ΜΗΤΕΡΑ ΑΥΤΗΣ

65.

Ἐπί στήλης εὕρισκομένης ἐν Μεραμίω ὕψ. 1,03, πλάτ. 0,80.

D
MALLIVS
PAIATINARE
IE IS

66.

Ἐπί πλευρᾶς πέτρας.

A III
I I S T
I I X I
OM

67.

Ἐπί πέτρας τετραγώνου εὕρισκομένης ἔμπροσθεν τῆς οἰκίας τοῦ Ἡλία Ἀλτίν ὄγλου.

ΟΜΠΦΔΑΦΝΟΣ, ΖΩΝΕ
ΤΟΙΣ ΔΥΣΙ ΠΕΡΙΒΟΑΟΙΣΚΑ

68.

Ἐπί πέτρας ἐκτισμένης ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τῆς Σεϊδῆ καλουμένης γεφύρας, 8 ὥρας ἀπεχούσης τοῦ Ἰκονίου ἐπὶ τῇ εἰς Καραμάνιον ἀγούσῃ, ὕψ. 0,60, πλ. 0,60.

BACANECTH
CAOYPOYN
ΔΕΙΝ ΤΟΝΑ
ΝΔΡΑ ΜΟΥ
M X

69.

Ἐπί τετραγώνου στήλης, ὕψ. 0,70, πλ. 0,38, αὐτόθι.

ΑΡΑΙΟCCΩΕΥ
ΝΟΥCΔ II ΕΥΧΗΝ

70.

Ἐπί πέτρας ὕψ. 0,65, 0,65, αὐτόθι.

ΝΕCΤΟΥΡΝΕ . . Ο
ΠΕ . ΑΝΤΑΑΥΤΟ
ΜΝΗΜΗC

71.

Ἐπί πέτρας ἐκτισμένης κατὰ τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἀγίου Εὐσταθίου ἐν Μεραμίω.

ΝΕ . L
ΓΥ . ΚΙΑΚ
Ν□□□□Ν□
ΥΤΩΕΙΓΑΝΑ
ΛΙΛΛΗΞΕΙΔΙ
ΩΝΠΑΙΔΑΕΥ
ΚΑΙΔΩΔΕΙΑΘΕ
ΑCΤΩΤΑΥΡΟΥC
ΓΟΤΕΒΙΙΙΙCΤΑC
ΕΙΟΡΙCΖΩΔΕ
CΜΗΨ . . ΤΑΥΕ□
ΞΕCΤΩ . . Α□ΤΙ .
ΟΜΛΗΜΕΙΟ
. CΠΩ . . ΤΕ . . .
. . Π . ΓΗΝΑ
ΨΝΜ
ΗΤ . Ι . □ΥCΙ

72.

Ἐπιγραφαὶ ἀντιγραφεῖσαι ἐκ πετρῶν εὕρισκομένων ἐν τῷ λεκανοπεδίῳ τοῦ ἐξ Ἰκονίου δεκατετράκωρον ἀπέχοντος ὄρους καλουμένου Καρά-τάγ (Μαυροβουνίου), ἀκατοικήτου τὴν σήμερον καὶ ἔχοντος ἐκκλησίας τῇδε κάκεισε περὶ τὰς 40 ἐρειπωμένας τε καὶ ἀσινεῖς, ὕψ. γραμμῶν 6-8.

Γ I I O ΜΩC
ΙΘΔΟΡ ΗΔ.ΝΙ
ΙΕΖΟΝΕCΤΕΡΑ . ΕΙΙΡ
ΘΤΑΡΚΑΙΤΙΡ

73.

Ἐτίρα.

ΑΥΤΗ
□ Η Ε Μ □ Ν Η Ε Π Ν
Κ Α Τ Υ Ρ Υ Τ Ε Α Υ Τ
Α Ε □ Ν □ □ Δ Ε .

74.

Ἐτίρα.

ΑΥΙΔΙΚΣΟΑΝΜΩ —
ΜΣΙΕΠΩ
CΥ · ΥΤ · ΝΚΑΤ · Θ —
ΤΟΚ _ ΤΩ

ΑΔ

ΩΕΚ

ΚΕ

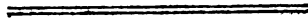
ΚΑ

75.

Ἐπί τῆς ἀρκτικῆς πλευρᾶς ἐκκλησίας.

+ Ε Ν Α Ν Ι Ε Κ Α
Τ Α Κ Η Τ ! ! . Τ
Ε Σ Σ Α Ν Ε Υ Ι Ι Η
Χ . Α Κ . . . Η Ι Τ
Τ Ι Ξ Η Ν Π Ρ Η Ε . Ν Τ

ΣΑΒΒΑΣ Ν. ΔΙΑΜΑΝΤΙΑΣ.

ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ

ΤΗΣ ΕΝ ΗΠΕΙΡΩ ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΣ.

(Ἀνεκοινώθησαν ἐν συνεδρίᾳ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐπιτροπῆς, κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1886).

1.

ΠΛΑΙΟ
ΑΥΨΟΥ
ΣΕΚΟΥΔΑ
ΠΛΑΙΟΥΕ
ΤΩΝ · ΞΕ
ΧΑΙΡΕΤΕ

Ἐπί λιθίνης πλακῶς πλ. 0,37 μήκ. 0,43, ὕψ. γραμμάτων 004,5, ἐντετειχισμένης ἐν τῇ δυτικῇ πλευρᾷ τῆς μονῆς τῆς Παναγίας ἐν Ἀπολλωνίᾳ τῆς Νέας Ἡπείρου, ἐπὶ τῆς πύλης δεξιόθεν. Ἀντεγρᾶφη κατ' ἰούλιον τοῦ 1879.

2.

ΛΑΤΤΕΓΥΜ,
ἘΙΜΟΧΜΕΡΑΦ,
ἘΒΛΙΗΝΠΑΛΙΝ,
ἘΦΩΑΑΣΛ,

Ἐπί λιθίνης πλακῶς κεραμύχρου μήκ. 0,80, ὕψ. γραμ. 0,09—0,12 ἐστρωμένης εἰς τὸ ἔδαφος τοῦ νέκροκος τοῦ ναοῦ τῆς μονῆς τῆς Παναγίας ἐν Ἀπολλωνίᾳ παρὰ τῇ αὐτοῦ ἱερᾷ κολυμβήθρᾳ, ἀκρωτηριασθείσης κατὰ τὴν χρῆσιν. Ἀντεγρᾶφη κατ' ἰούλιον τοῦ 1879.

3.

ΟἸΑΦ

Ἐπί τεμαχίου πλακῶς τοῦ αὐτοῦ χρώματος τῇ τῆς 2 ἐπιγραφῆς, μέρους αὐτῆς πιθανῶς, κειμένης αὐτόθι. Ἀντεγρᾶφη κατ' ἰούλιον τοῦ 1879.

4.

ΝΕ
ΑΙΒ,

Ἐπί τεμαχίου πλακῶς πλ. 0,25, μήκ.

0,42, ὕψ. γραμμ. 0,12, κεραμύχρου, κειμένης αὐτόθι παρὰ τῇ ἱερᾷ κολυμβήθρᾳ. Ἀντεγρᾶφη κατ' ἰούλιον τοῦ 1879,

5.

ΔΙΚ
ΕΤΚ

Ἐπί τμήματος λευκοῦ μαρμάρου ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ νέκροκος ἐστρωμένου παρὰ κωστήρην, τετραγώνῳ ἐπισκευασθείσῃ τῇ 30 ἁπριλίου 1473. (Ἴδε σύντομος ἱστορικὴ περιγραφή *Μητροπόλεως Βαλεργάδων* 1860. Κεκύρξ σελ. 79).

6.

ΑΥΤΟΚΡΑ,
ΑΝΤΩΝΙΝΩ
ΟΛΥΜΠΙΩ

Ἐπί λίθου τετραγώνου μήκ. 0,82, πλ. 0,34, ὕψ. γραμ. 0,07—8, ἐντετειχισμένου εἰς τὴν δυτικὴν ἐξωτερικὴν πλευρὰν τῆς μονῆς τῆς Παναγίας ἐν Ἀπολλωνίᾳ, παρὰ τὰ παράθυρα τοῦ ἀρχαίου ἐστιατορίου. Ἀντεγρᾶφη κατ' ἰούλιον τοῦ 1879.

7.

ΖΟΡΚΕΙ
ΧΑΙΡΕ

Ἐπί στρογγύλης ἐπιτυμβίου στήλης ἀνευρεθείσης ἐν ἐρείπιοις, περίξ τοῦ μοναστηρίου Ἀπολλωνίας, καὶ ἐναποκειμένης ἐν τῷ κελλάρῳ αὐτοῦ. Ἀντεγρᾶφη δὲ ὡσαύτως τῷ 1879.

8.

Δ · · · Μ · · Σ ·
ΙΑΥ · ΟΥ
Ρ · Ι · Ο · Ι · Κ · Σ
Ο · V · Χ · Ι

Ἐπί κοινῷ λίθου πλάτους 0,25, ὕψους 0,30, πάρχους 0,15, ὕψ. γραμ. 0,18, ἀνευρεθεῖντος εἰς τὸ τμήμα τοῦ Καρᾶ-τοπράκ τῆς μεγάλης Μουζακιάς ἐν τῇ ἐνορίᾳ Διδιάκας ἐν τῷ χωρίῳ Μπιστιζούκιζα (ἄκρα λόφου), καὶ ἐναποθεμιμένου παρὰ τῇ ἱερᾷ ἐκκλησίᾳ τοῦ ἁγίου Γεωργίου τοῦ χωρίου τούτου, ὅπερ κείται μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν μακρὰν τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ Σκουμπίρ (Σκᾶμβεως κατ' ἐμέ· περιγραφὴν Μητροπόλεως Βελεγράδων» σελ. 88.), Γένουσος κατὰ Δήμισαν («Ἀρχαία Γεωγραφία Μακεδονίας τόμ. Β'. σελ. 728»), καὶ δύο ὥρας καὶ ἡμίσειαν τῆς ἀνατολικῆς ἐκτῆς τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης, εἰς ἣν ἐκβάλλει καὶ ὁ μνησθεὶς ποταμὸς Σκᾶμβις. Ἐν τῷ τμήματι τούτῳ Καρᾶ-τοπράκ, τὸ ὅποιον σύγκαιται ἐκ τριάνοντα περίπου χωρίων, συγκροτοῦντων τὰς ἐνορίας Καραδαστά, Διδιάκα, Κουλιζήρη, Σέκη Τῶντο Κίβρη (ἴδε Ἱστορικὴ περιγραφὴ Μητροπόλεως Βελεγρά-

δων σελ. 59—60), εὑρίσκονται εἰς διάφορα μέρη ἐρείπια ἀρχαίων πόλεων· αὐτοῖσι εὑρίσκονται ὑπὸ πέντε ἢ ἕξ μωαμεθανῶν γεωργῶν κατοικοῦμενον, χωρίον Γούρι, ἄλβανιστί (ἑλλην. δὲ Πέτρα), καὶ τὸ χωρίον Τζέγγου πλήρη ἐρειπίων ἀρχαίων· ἐνταῦθα ἐκ παραδόσεως λέγεται ὅτι συνεκρούθησαν πολεμήσαντες μεταξύ των οἱ στρατοὶ τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος καὶ τοῦ Πομπηίου· (ἴδε Ἀρχαία Γεωγραφία Μακεδονίας Μ. Γ. Δήμισσα τόμ. Β'. σελ. 720—724). Διὰ τῆς λέξεως «Τζέγγου» ἐκφράζουσι καὶ ἰννοοῦσιν ἐν τῇ γλώσσῃ των οἱ Βούλγαροι πόλεμον. Οἱ δ' Ἄλβανοί, πρὸ πάντων οἱ Γέγιδες, διὰ τῆς λέξεως «Τζέγγου» ἰννοοῦσι σύγκρουσιν μετὰ θορύδων. Αὐτοῖσι ἐν τοῖς ἐρειπίοις τοῦ χωρίου Τζέγγου εὑρίσκονται καὶ νομίσματα ἀρχαία διάφορα Ἑλληνικὰ καὶ Ρωμαϊκὰ.

Ἀντεγρᾶφη κατ' ἰούλιον τοῦ 1879.

9.

ΜΝΗΜΙΟΝ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΥΙΟΥ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΚΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ

ΚΣ ΤΗΣ ΣΥΝΒΙΟΥ ΑΥΤΟΥ ΠΕΡΠΕΤΟΥΑΣ

ΘΥΓΑΤΡΟΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ Κ, ΠΑΥΛΑΣ

Εὑρέθη κατὰ δεκέμβριον τοῦ 1879 ἐν Δυρραχίῳ, ἐν τῇ ἀμπέλῳ τοῦ κ. Μήμα, κειμένη ἔξω τοῦ φρουρίου, 50 περίπου γαλλικὰ μέτρα ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Γεωργίου. Τὸ ἔδαφος πρὸ τῆς ἐμφυτεύσεως τῆς ἀμπέλου ἐπίπεδον ὃν ἦν ἐνιαχοῦ ἐστρωμένον διὰ μωσαϊκοῦ. Ἡ ἐπιγραφὴ εἶναι κεχαραγμένη ἐπὶ λιθίνης πλακῆς ἐπιτυμβίου. Ἀντεγρᾶφη δὲ ὑπὸ τοῦ κ. Σωτηρίου Βεδίσακα καὶ ἀπεστάλη μοι σὺν τῇ ἐπομένῃ τῇ 11 φεβρουαρίου 1880.

10.

+ Μ-ΜΟΡΙΟΝ ΕΝΘΑ ΚΑΤΑΚΙΤΕ

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΛΟΓΟΓΡΑΦΟΣ ΜΙΝΙ ΣΕΠΤΕ

ΒΡΙΩ + ΚΣ

ΗΝΕ +

☩

Εὑρέθη, ἐνθα καὶ ἡ προηγουμένη ἐπὶ ἐπιτυμβίου λιθίνης πλακῆς.

11.

ΜΑΖΙΜΙ

ΝΟCΕΤΩ

ΚΕ

ΧΑΙΡΕ

ΕΚΤΩΝΕΙΔΙ

ΩΝ ΜΝΗC

ΧΑΡΙΝ

Ἐπὶ τετραγώνου λίθου πλάτ. 0,27, μήκ.

0,60 εἰς τὴν βόρειον πλευρὰν τοῦ μοναστηρίου Ἀπολλωνίας ἐν τῷ τοίχῳ τῶν δωματίων ἐμπροσθεν τῆς αὐλῆς, προερχομένου ἐκ τῶν ἐρειπίων τῆς πόλεως ταύτης. Ἀντεγρᾶφη κατ' ἰούλιον τοῦ 1881.

12.

ΦΙΛ/

ΝΑΙΟΥ/

Ι/

Ἐπί λίθου πλ. 0,22, μήκ. 0,32, κειμένου ἔνθα καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. 11, προσρχομένη αὐτόθεν. Ἀντεγράφη συγχρόνως τῇ προλαβοῦσῃ.

13.

ΒΕΣΤΑΤΟΝ ΙΗΕΡΑ
ΥΚΑΤΩΣΦΡΑΝΤΖΗΚ

Ἐπί λιθίνης πλακός πλ. 0,21, μήκ. 0,75, ὑψ. γραμμ. 0,07, ἐντετειχισμένης ἐν κρήνῃ εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ἀρχαίου φρουρίου τῶν Καννίνων εἰς λάκκον καλούμενον Τζέσμε Μαντέμει=Κρήνη τῶν μετάλλων, εἶτε, ἐκ μετάλλου. Ἀντεγράφη κατ' ἰούλιον τοῦ 1881.

14.

Ε Λ
Α Υ Γ

Ἐπί τεμαχίου πλακός, ἀνήκοντος τῇ τῆς προηγουμένης ἐπιγραφῆς πλακί, εὑρισκομένης δ' αὐτόθι. Ἀντεγράφη συγχρόνως.

15.

ΑΠΟΛΛΩΝΙΑ

Ἐπί λιθίνης πλακός κεραμοχρῶ πλ. 0,20, μήκ. 9,30, εὐρεθείσας ἐν τοῖς ἐρειπίοις τῆς Ἀπολλωνίας, πλησίον τῆς μονῆς τῆς Πανα-

γίας· κατὰ δὲ τὴν ἀνέγερσιν τῶν ἀνω τῆς δυτικῆς πύλης τῆς μονῆς ἐντετειχίσται τῷ 1877. Ἀντεγράφη δὲ κατ' ἰούλιον τοῦ 1881.

16.

ΑΦΡΟΔΙΣΙΣ ΕΤΩΝ Κ
ΧΑΙΡΕ Δ ΛΥΚΑΗ ΜΗΤΗΡΕ

ΠΟΙΕΙΖΩΣ.

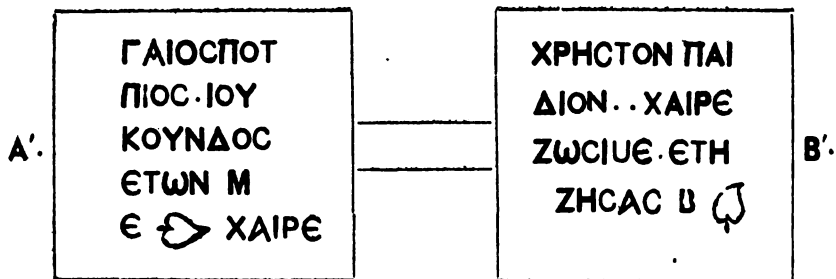
Ἐπί λίθου πλ. 0,50, μήκ. 0,54, ὑψ. γραμμ. 0,03, ὑπεράνω τῆς ἐπιγραφῆς φέροντος κόσμημα ἐν εἰδεί ἀετώματος, ἐν δὲ ταῖς γωνίαις κλάδους, ὑποκάτω δὲ δύο άτομα πρὸ καλλιτεχνικοῦ στυλοβάτου. Ἐξήχθη ἐκ τῶν ἐρειπίων τῆς Ἀπολλωνίας, καὶ εὔρηται ἐντετειχισμένος ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ κ. Σπύρου Τζώτζα, ἐν τῷ χωρίῳ Σώπη. Ἀντεγράφη κατ' ἰούλιον τοῦ 1882.

17.

ΙΟΥΛΙΑ ΚΟΥ
ΧΑΙΡΕ.

Ἐπί λιθίνης πλακός πλ. 0,28, μήκ. 0,33, ὑψ. γραμμ. 00,3, κειμένης ἔνθα καὶ ἡ προηγουμένη, καὶ σὺν αὐτῇ ἀντιγραφείσας, παριστάσσης δὲ ἐν μὲν τῇ ἀνω ἀριστερᾷ γωνίᾳ κλάδον, ἐν δὲ τῇ κάτω δεξιᾷ κεφαλὴν ταύρου.

18.

Ἐπί λευκῆς λιθίνης πλακός πλ. 0,26, μήκ. 0,30, πᾶχ. 0,04, εὐρεθείσας ἐν τοῖς ἐρειπίοις τῆς Ἀπολλωνίας τῆς Νέας Ἠπείρου, εὑρισκομένης τανῦν ἐν Βερατίῳ ἐν τῇ μητροπόλει μου· ἡ μὲν ἔμπροσθεν, ἡ δὲ ὀπίσθεν αὐτῆς· τῶν δὲ ἐπιγραφῶν τὰ γράμματα εἰσὶν ὕψους τῆς μὲν ὑπὸ τὸ στοιχ. Α'. 0,04, τῆς δὲ ὑπὸ τὸ στοιχ. Β'. 0,03.

19.

+ ΕΠ	ΠΥΚΑ
ΛΗΡΟΟ	ΛΗΣΥ
ΘΗΟΟ	ΠΒΕΗ
ΠΑΚΕ	ΗΤΖΗC
ΠΤΟC	ΚΑΒΕΛ
ΚΑΙΘΗ	ΦΑΖΗ
ΟCΑΕ	ΕΗΗΗΗ
ΡΑCΤC	ΜΑΡΤΟ
ΥΠΕΡΑ	Κ· Β·
ΓΑCΘΕ	ΥΤΩ
ΟΤΟΚC	ΠΑC
ΓCΑCΑ	
ΛΕΥΥ	
ΛΗΕΖΟ	
ΧΚΑΚΟ	
ΑΥΠΑΗ	
ΕΒΤΑΥ	
ΕΠΗCΟ	

20.

+ΖΩΗC	ΚΑΠΑC
ΟΚΡΑC	ΗCΑΛ
ΦΕΝΠΕ	ΒΑΥΟΝ
ΘΗΗCΚ	Κ'ΑΥΤ
ΑΡΗΥC	Δ·ΛΦ
ΗCΚΗC	ΓΕΩΦΥ
CΘΕΓΗ	ΚΑΜΠΑΛ
ΓCΑΥ	CΑ C
ΘΕΗΤ	+ΧΗΡΓΕ
ΑCΤΟΗ	ΩΡΦΥ
ΗΥΗΛΟ	ΤΑΥΡΑ
ΤΑΥΑ	ΠΗΚΑΥΒ
ΘΕΗΤ	CΟΚΑΒΑ
CΕΡΒΗ	
ΑCΚΑΡ	
ΜΑΗΑC	

Ἐπὶ χρυσοκεντήτου καλῶς διατηρουμένου Ἐπιταφίου, κατὰ τὴν ἁγίαν καὶ Μεγάλην Παρασκευὴν προτιθεμένου εἰς προσκύνησιν τῶν ἐκκλησιαζομένων ἐν τῷ καθεδρικῷ τῆς μητροπόλεως Βελεγράδων ἱερῷ ναῶ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ἐν τῇ συνοικίᾳ Κάστρου τῆς πόλεως Βερατίου, εἰσὶ τὰ ὑπὸ στοιχ. 18 γράμματα, ἄνω τῆς κεφαλῆς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ χρυσοκεντημένα καὶ ἀποτελοῦντα μίαν σειρὰν, ἐν εἰδει ταινίας. Ἡ σειρὰ δέ, εἴτε ἢ χρυσοκεντητός αὕτη τῶν γραμμῶν ταινία ἐστὶ μήκους μὲν 0,90 τοῦ γαλλικοῦ μέτρου, πλάτους δὲ 0,06, τὸ δὲ ὕψος τῶν γραμμῶν 0,02 1/2.

Τὰ δὲ ὑπὸ στοιχεῖα 19 σημειωθέντα γράμματα, ὅλα μίαν σειρὰν καὶ ταῦτα ἀποτελοῦντα τοῦ αὐτοῦ μήκους, πλάτους, καὶ ὕψους, εἰσὶ χρυσοκεντημένα ἐκ σύρματος πρὸς τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Τοῦ Ἐπιταφίου τούτου τὸ ὕψωμα ἐστὶν ὀλοσηρικὸν κόκκινον στερεᾶς ποιότητος· ἔχον μήκος μὲν 2,17, πλάτος δὲ 1,14. Ἐπὶ τοῦ ἐμβαδοῦ ἐστὶ κεντημένον διὰ μετᾶξης στερεᾶς τὸ ἅγιον καὶ πανάχραντον σῶμα τοῦ Χριστοῦ σιτόχρου ζωηρόν, κατέχον μήκος 1,50 καὶ πλάτος 0,41. Τὸ ὑπόλοιπον περίξ τοῦ σώματος ὕψωμα κατέχεται ὑπὸ χρυσοκεντήτων ἁγίων Ἀγγέλων καὶ ἐξαπτερώγων ἐνιαχοῦ· ἐπι δὲ καὶ ὑπὸ τῆς Θεοτόκου καὶ ἐτέρων ἁγίων καὶ προφητῶν, πάντων

ἐν πενήμῳ στάσει καὶ σχήματι φαινομένων, καὶ τὴν ὅλην τῆς κηδείας πενήμῳ τελετὴν ζω-
ρῶς παριστανόντων.

Περὶ Βάλσα ἢ κέλλιον Μπάσσα, ὡς ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ταύτῃ φαίνεται, ἴδε ὅσα ἡ Α. Ήξ. ὁ
ἀρχων μέγας Λογοθέτης κ. Σταυράκης Ἀριστάρχης ἔγραψε ἐν τῷ ΙΓ' τευχῇ τοῦ περιοδικοῦ
τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου, Κωνσταντινουπόλει 1878--1879· περὶ δὲ τοῦ ἐν τῇ
ἐπιγραφῇ ταύτῃ μνημονευμένου Γεωργίου Ἀρκανίτη καὶ Χρυσοκλαδῆρη γινώσκω μόνον ὅτι
Κομνηνός τις Ἀρκανίτης ὑπῆρξε σύγχρονος τοῦ Γεωργίου Καστριώτου (Σκεντέρμπεη) καὶ τοῦ
πατρὸς αὐτοῦ, ἡγεμονεύων ἐν τῇ νέῃ Ἠπιείρῳ ἴδε, ἱστορίαν Γεωργίου Καστριώτου καὶ, χρονο-
γραφίαν τῆς Ἠπιείρου ὑπὸ Π. Ἀραβαντινοῦ.

Περὶ δὲ Καλλίστου Γλαβινίτζης¹ καὶ Βελεγράδων προστίθεται ὅτι ἐν χειρογράφῳ Πεντηκο-
σταρίῳ σωζομένῳ ἐν τῇ ἐμῇ μητροπόλει Βελεγράδων ἀπαντῶ καὶ ἕτερον, ἰδιοχείρως ὑπογε-
γραμμένον, Γλαβινίτζης καὶ Βελεγράδων Θεοδοσίον τῷ ςΛΜς² = 1438.

ΠΑΡΑΦΡΑΣΙΣ ΤΟΥ ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΟΣ

ΔΑΝΙΗΛ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΥ.

Ἐγὼ Δανιὴλ ἱερομόναχος καὶ καθηγούμενος τῆς μονῆς ἀγίου Νικολάου³ τῶν Πενταρχον-
τιῶν⁴ ἐξεβίω μὲ τὴν αὐθέντην μου τὸν κύρ Θεόδωρον τὸν Μουζάκην⁴ καὶ ἐπέμνω μὲ τὸν
ἐμαυτὸν μου ἀρχαίον Εὐαγγέλιον ἐκλογάδην (βιβλίον κατ' ἐκλογὴν περιέχον τὰ κατὰ πᾶσαν
κυριακὴν τοῦ ἑνιαυτοῦ ἀνγλιωσκόμενα εὐαγγέλια) ἐγκοσμημένον μὲ σταυρὸν ἀργυροχρυσον καὶ
τεσσαρταευγγελιστῆς δεύρανον (ἦτοι ἐκ μεμβράνης) καὶ τετραβήγγελον δεύρανον. Ἐξαήμερος
κομᾶτια δύο τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον κατὰ Ματθαίον· Θεολόγον δεύρανον· Θεολόγος βιβλί-
κινος (ἐκ χάρτου ἐκ βύμβακος) διερμηνευμένος· Ἀναστάσιος δεύρανος· Ζουναρῆς νομικός βιβλί-
κινος μὲ κόκκινον τομάριον· Ἀντίοχος βιβλίκινος· Εὐφραῖμ βιβλίκινος· Ψαλτήριον δεύρανον
διερμηνευμένον· Προσφιλία βιβλίκινος· Εἰρημολόγιον βιβλίκινον τομισμένον· κατήχησις βιβλί-
κηνη· Τυπικὸν δεύρανον ἱεροσολυμιτικόν· Σχηματολόγιον βιβλίκινον· Μηναιὸν καθημερινῶν
ἐξαμηνιαίων δεύρανον ἤγουν Σεπτέμβριος· Ὀκτώβριος· Νοέμβριος· Δεκέμβριος· Ἰανουάριος καὶ
Φεβρουάριος· Εὐχολόγιον βιβλίκινον ὅσα ὁμοῦ κομᾶτια εἰκοσι· φελώνιον μεταξωτῶν σταυρὸς
ἐγκοσμημένος, μὲ τὴν θήκην ἐπιτραχήλιον πράξιον βλατῆ (ταύτην τὴν λέξιν καὶ ἄλλας ἐν-
ταῦθα παρομοίαις, ὡς παρακατιῶν φαίνονται, βλέπω ἐν τῷ ἀπερὶ τοῦ ζητήματος τῆς ἐν Ἄθῳ
ἱερᾶς μονῆς τοῦ ἀγίου Παντελεήμονος⁵ ὑπὸ Φιλαλήθους, ἐν Κωνσταντινουπόλει τύποις Βυζαντι-
δος, 1874 σελ. 90—92 καὶ ἐξῆς, ἔτι δὲ καὶ ἐν τῷ περὶ τῆς αὐτῆς μονῆς ἀγίου Παντελεή-
μονος ρωσισστί ἐκδομένῳ συγγράμματι ἐν Κιέβῳ 1873 σελ. 50—60) καὶ ποδῆα ὁμοία

1. Χωρίον Γλάβα φαίνεται ἐν τῷ κατ' Ἐπελένης.

2. Ἐκκλησία τῆς ἐνορίας Πεντρογοντή.

3. Χωρίον (ταῦν Πεντρογοντή ὀνομαζόμενον ἀλβανιστί) κείμενον πρὸς βορρῆν τῆς πόλεως Βερα-
τίου, καὶ ἀπέχον ταύτης μίαν ὥραν καὶ ἡμίσειαν, κατοικοῦμενον ὑπὸ χριστιανῶν καὶ μαωμεθανῶν.

4. Ἐκ χρονικοῦ τινος τοῦ Ἰωάννου (πατρὸς) καὶ Κωνσταντίνου (υιοῦ) Μουζάκη, ἐπισκόπου τῆς Ἠπιεί-
ρου (1510) εἰσεθέντος ἐν ἀντιγράφῳ ἐν Νεαπόλει ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Καρόλου Χόφφ τῷ 1864, ὅπερ
κατεχώρησεν ἐν τοῖς Chroniques Gr. o-romanes 1873 σελ. 281—310. καὶ περὶ οὗ πολλά σχολία
ἐτημέωσε καὶ ὁ Χάν ἐν τῇ συγγραφῇ του σελ. 284—319 εἰκάζεται ὅτι ὁ Θεόδωρος Μουζάκης τυγχάνει
πρόγονος τῶν εἰρημένων, περὶ ὧν διελαβεν, ἐν τῷ Ε'. τόμῳ τῆς Ἱστορίας του καὶ ὁ κ. Κ. Παπαρηγό-
πουλος ἐξ ὧν ἔλαβεν ἀφορμὴν ἢ ἐκδοῖς «Κριτικαὶ ἔρευναι περὶ τῆς καταγωγῆς καὶ ἐθνικότητος Γεωρ-
γίου Καστριώτου τοῦ Σκεντέρμπεη» ὑπὸ Μαργαρίτου Γ. Δάμιτσα καθηγητοῦ καὶ διευθυντοῦ τοῦ Ἑλ-
ληνικοῦ ἐκπαιδευτηρίου, ἐν Ἀθήναις 1877, εἰς 8^{ον}.

δηλόθυρον μεταξωτόν τό ἔδωκεν ὁ Μπάσας¹· ποδέα κοκκίνη μέ τόν σταυρόν· ποδέα βλατή κί-
τρίνη ὑλοῦφαντή μέ πολία, μανδήλιον μαγναδάρικον, χρυσόβουλα ὀροκύλια (ἴσως σαφηνίζοντα
τά ὄρια κυκλοτερῶς) τῆς Πεντερχοντίας καί τῆς Βρεαστεάνης² εἰς δύο σακούλια, μανάλιον
χαλκόν τό εισοδήματος (ἴσως τῆς εισόδου), κατζήν χαλκόν, καί παραδίδω τα πρῶτον τόν
Θεόν καί τόν αὐθέντην μου τόν μέγαν Νικόλαον εἰς τὰς χεῖρας τοῦ αὐθέντου μου τοῦ Θεοδώρου
τοῦ Μουζάκη νά ἴηαι εἰς τόν κελλάρη, καί νά τὰ ἐπιβλέπει ὁ κελλάρης ὁ Θεοτόκης ἀσφαλῶς,
καί εἰ τις θέλει ἐνθυμηθῆ καί βουληθῆ εἴτε αὐθέντης, εἴτε ἱερεὺς, εἴτε ἀρχιερεὺς, εἴτε κανεῖς
ἵνα ἐπάρη τι ἐξ αὐτῶν τὰ ἱερά καί θεία βιβλία, εἴτε ἀπό ποδέας, εἴτε ἐπιτραχήλιον, εἴτε ἱερά
ἀπό ὅσα ἐξήθαλα ἐγὼ ὁ Δανιήλ καθηγούμενος καί ἀμαρτωλὸς ἱερομόναχος διὰ τὸν φόβον
ἐκ τῆς σεβασμίας μονῆς τοῦ ἁγίου ἐνδόξου Νικολάου ἐχέτω τὰς ἀράς τῶν ἁγίων τριακοσίων
δέκα καί ὀκτώ θεοφόρων πατέρων, ἔχων ἀντίδικον καί τόν μέγαν Νικόλαον ἐν τῷ νῦν αἰῶνι
καί ἐν τῷ μέλλοντι ἀμήν. Ἐγράφη ἐν μηνί νοεμβρίῳ εἰς τὰς ὀκτώ, κατενώπιον τοῦ ἐκκλησιαρχ-
χοῦ τῆς ἐπισκοπῆς, καί κυρίου Γαβριήλ τοῦ ἁγιοσοφῆτου, καί κυρίου Δημητρίου τοῦ Δοβρομή-
ρου, καί τοῦ πανοσιωτῆτου κυρίου Στεφάνου τοῦ Ὀστιαρίου, κῆμοῦ γραφέως τοῦ σκευοφύλακος
καί νομικοταβουλαρίου, ἐπὶ ἔτει 6908.

Τύπος μονοκονδιλίας ἀκατάληπτος καί διοξυμβλήτος.

Ἐσαύτως ὑπογραφῆς τύπος ἀκατάληπτος.

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ. Ἐν ἐνί τῶν πινάκων βιβλίου τινὸς ἐκ μεμβράνης φαίνεται σημεῖωσις ἀέγραφη
τὸ παρὸν Εὐαγγέλιον τῷ μηνί ἰουνίῳ ἐπὶ ἔτει 6,921 (ἔσκα' οὕτω) δι' ἐξόδων, κόπου καί συν-
δρομῆς τοῦ πανευγενεστάτου κυρίου Νικηφόρου τοῦ Λούβρου καί κεφαλῆς πόλεως Βελεγράδων
ἐπὶ τῆς ὁμοζύγου αὐτοῦ Μαρίας τῆς Κυρικαλένης³ καί ἐπροσήλωσαν αὐτὸ εἰς τὸν νόον τῆς ἁγίας
καί ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος τοῦ Χριστοῦ Μαρίνης⁴, ὃν ἀνήγειραν ἐκ βάθρων, καί εἴτις μέλει
αὐτὸ ἀποσπᾶσαι ἀπὸ τὴν μονὴν τῆς ἁγίας Μαρίνης ἢ πωλῆσαι ἢ ἀφαρπᾶσαι ἢ κλέψαι νά ἐπι-
σπᾶται τὰς ἀράς τῶν τινι κτλ.

1882 σεπτεμβρίῳ 14 Βερατίῳ.

† Ο ΒΕΛΕΓΡΑΔΩΝ ΑΝΘΙΜΟΣ.

1. Ἐπιθι τὰ σημειούμενά μοι ἐν τῇ 19 ἐπιγραφῇ.
2. Χωρίον τανῦν ἀλβανιστὶ ὀνομαζόμενον Μπρέστανι, ἀπέχον ἐκ τῆς πόλεως Βερατίου (πρὸς δυσμὰς ταύτης κείμενον) περίπου δύο ὥρας, κατοικούμενον δὲ ὑπὸ χριστιανῶν καί μωαμεθανῶν. Ἐνταῦθα ἀπαν-
τῶσιν ἔστιν ὅτε ἐπιτύμβιοι λίθοι μετ' ἐπιγραφῶν ἐλληνικῶν.
3. Ἴσως τῆς ἐπικλήρου Ἑλένης ἀπογόνου τῶν Βαλσα καί τῶν Καστριωτῶν.
4. Ὁ ναὸς τῆς ἁγίας Μαρίνης ἔστι καί σήμερον ἐν τῇ συνοικίᾳ τῆς ἀκροπόλεως (Κάστρω) τῆς πό-
λεως Βερατίου.

ΕΠΙΓΡΑΦΗ

ΕΝ ΠΑΛΤΑ-ΛΙΜΑΝ ΤΟΥ ΒΟΣΠΟΡΟΥ.

('Ανεκρινώθη ἐν συνεδρίῳ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐπιτροπῆς).

· · ΗΙΣΤΗΤΗΡΑΤΠΝΕΞΑΛΟΣΟΥΚΕΤΙΝΗΡΕΥΣ
· · ΧΕΡΣΟΝΔΩΔΕΜΕΤΩΚΙΣΑΜΗΝ
· · ΙΝΥΜΦΑΣΝΡΗΙΣΙΚΑΙΠΕΠΕΔΗΜΑΙ
· · ἈΛΛΟΤΡΙΟΥΤΕΡΠΝΠΤΕΡΑΙΣΣΤΑΓΟΣΙΝ
· · ΚΡΑΠΟΙΟΜΥΧΟΥΣΣΕΥΙΧΘΥΕΣΑΓΡΑΙ
· · ΧΕΡΣΩΠΟΝΤΟΝΑΝΑΙΝΟΜΕΘΑ

Ἡ ἐπιγραφή αὕτη, συγκειμένη ἐκ στίχων ἑξή, εὑρέθη ἐπὶ μαρμαρίνης πλάκῃς, ἣτις ἔχουσα ἐπιφάνειαν 40×20 ἐκστ., εἶναι ἐκτισμένη ἐν τῷ τοῦ ὀπισθίου τοίχου τοῦ ἐν Παλτᾶ-λιμᾶν ἀνακτόρου, μεταξὺ Ροῦμελι-Χισσάρ καὶ Ἐμιργιάν. Ὁ λίθος κεῖται περὶ τὸ ἐν μέτρον ὑπὲρ τὸ ἔδαφος καὶ ἐκτίσθη οὕτως, ὥστε ἡ ἐπιγραφή φαίνεται ἀνεστραμμένη. Ἡ παρ' αὐτὸν ὁδὸς εἶναι πολυδιχάτος, ἀλλ' ἡ ἐπιγραφή φαίνεται δυσκόλως. Εἶναι λοιπὸν ἀκριβῶς ἀπέναντι καφρανείου, κειμένου ὀλίγα βήματα πρὸς νότον τοῦ στρατιωτικοῦ σταθμοῦ, τοῦ κειμένου ὀπισθεν τοῦ ἀνακτόρου, κατὰ τὴν γωνίαν τῆς ὁδοῦ καὶ παρὰ τὴν γέφυραν τὴν ἐκτισμένην ἄνω τοῦ βύακος, τοῦ κατερχομένου ἐκ τῆς κοιλάδος τοῦ Παλτᾶ-λιμᾶν.

Ἡ ἐπιφάνεια τοῦ λίθου εἶναι ἰκανῶς ἐφθαρμένη διὰ τοῦ μυστηρίου τοῦ κτίστου, ἐνῶ συνεχόλλα τὸν λίθον εἰς τὸν στερεὸν καὶ καλῶς ἐκτισμένον τοίχον. Διὸ γράμματά τινα ἔπαθον καὶ ἐγένοντο δυσδιάκριτα καὶ πῶς ἀμφίβολα. Ἄλλ' ὅμως σπουδαιότερα εἶναι ἡ ἀπώλεια μέρους τοῦ λίθου, ἐκ τῆς ἀρχῆς τεθραυσμένου καὶ περιέχοντος ἐν ἡ περισσώτερα γράμματα, ἀναμφίβολως μὲν λείποντα ἐκ τοῦ α' καὶ γ' στίχου, πιθανῶς δὲ καὶ ἐκ τῶν λοιπῶν. Διότι διὰ τὴν ἀπώλειαν ταύτην ἡ ἔννοια τῶν αἰνιγματωδῶς στῆτων τούτων, εἰ μὴ χρησιμομόρφων, στίχων ἐγένετο ἐτι σκοτεινότερα.

Τὰ γράμματα τῆς ἐπιγραφῆς μαρτυροῦσι, κατ' ἐμὴν γνώμην, περίοδον οὐχὶ νεωτέραν τοῦ χριστιανισμοῦ, ἴσως δὲ τὸν πρῶτον αἰῶνα μετὰ Χριστόν. Ὁ τόπος δέ, ἐνθα νῦν εὑρεται ἡ ἐπιγραφή, ἐγείρει ἱστορικές τινας ἀναμνήσεις, τὰς ὁποίας τολμῶ νὰ ὑπομνήσω, ἐλπίζων ὅτι δύνανται ἴσως νὰ ρίψωσι μικρὸν τι φῶς ἐπὶ τινα τῶν σκοτεινῶν σημείων τῆς ἐπιγραφῆς.

Ἀπέχει ὀλίγα βήματα μόνον ἀπὸ τοῦ σημείου, ἐν ᾧ κατὰ Πέτρον Γύλλιον¹ ἐφαίνετο ἡ περίβλεπτος ἐκείνη λευκὴ Πέτρα, ἡ ἐπιφανομένη ὑπὲρ τὴν θάλασσαν, παρὰ τὸ στόμιον τοῦ βύακος, καὶ καλυμμένη κατὰ παράδοσιν οὐ τᾶφος τῆς ἀτυχοῦς Φιδαλείας, γυναικὸς τοῦ Βύζαντος, τῆς γυναικὸς ἐκείνης, εἰς ἣν ἀνηγάθη ἔγαλμα ἐν τῇ βασιλικῇ, τῇ παρὰ τὴν ἀγορᾶν τοῦ Αὐγούστου, φέρον τὸ ἐπίγραμμα :

Ἱμερτὴ Φιδαλεία, δάμαρ Βύζαντος ἐτύχη'

Εἰμὴ δὲ Βουπάλειος δῶρον ἀεθλοσύνης.

1. Ἰδετε Π. Γυλλίου βιβλ. II κεφ. X V. «Quidam aiunt appellatum esse «Φαιδαλίαν» ex eo, quod primum in ea piscatio appareat.

«Sinus ab Oriente interius recedit profundus et satis capax brevi continentis circuitu conclusus....quod ab-tentibus viris magnam multitudinem piscium hunc portum ingressam mulieres ceperunt».

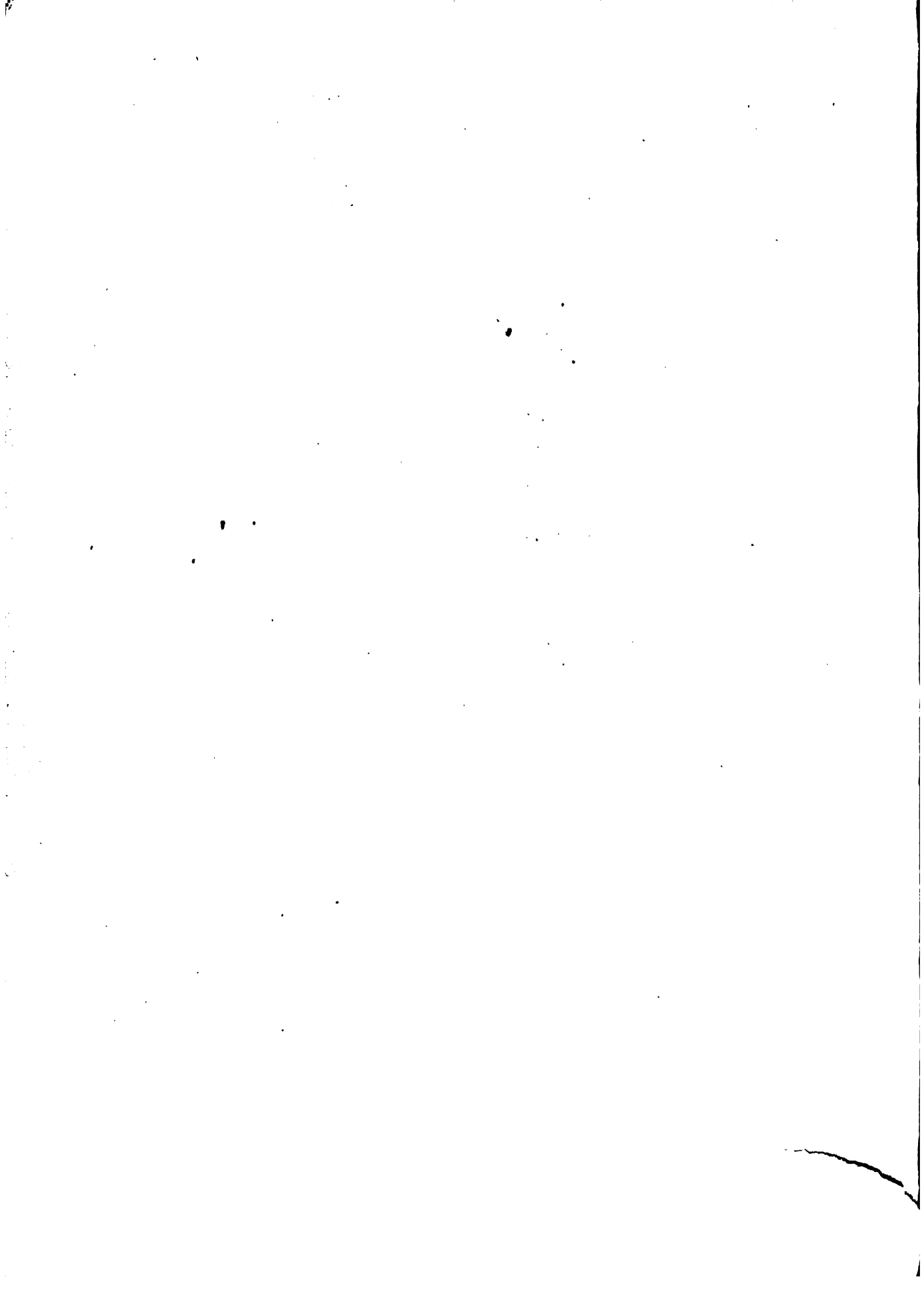
Διονύσιος ὁ Βυζάντιος, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Γυλλίου, λέγει περὶ τῆς Πέτρας ταύτης, ὅτι τινὲς ἐκάλουν αὐτὴν «Φαιδαλίαν», διότι ἐξ αὐτῆς τὸ πρῶτον «ἐφαίνετο ἡ ἀλιεία»¹. Τοῦτο δὲ σημαίνει ἴσως, ὅτι ἐχρησίμευεν, ὁμοίως πρὸς τὸ παρὰ τοῖς σημερινοῖς Ὀθωμανοῖς «ταλίαν»,

ὡς σκοπιὰ, ἀφ' ἧς ἐπεσκόπουν τὴν κατ' ἀγέλας εἴσοδον ἰχθύων εἰς τὸν βαθὺν ὄρμον.

Μοι ἐπέλθεν ὅτι ἔχομεν ἐνταῦθα, ἐν ταῖς μνημονευομέναις «Νηρηΐσι», «κολποιοὺς μυχοῦς» καὶ «εὐίχθους ἄγραι» ἀναφορὰν τινα εἰς τὰς ἰχθυοῦσας ἐκεῖνας παραδόσεις.

1. Τὸ τῆς ἐπιγραφῆς «ἰχθυεταγραι».

ALBERT L. LONG.

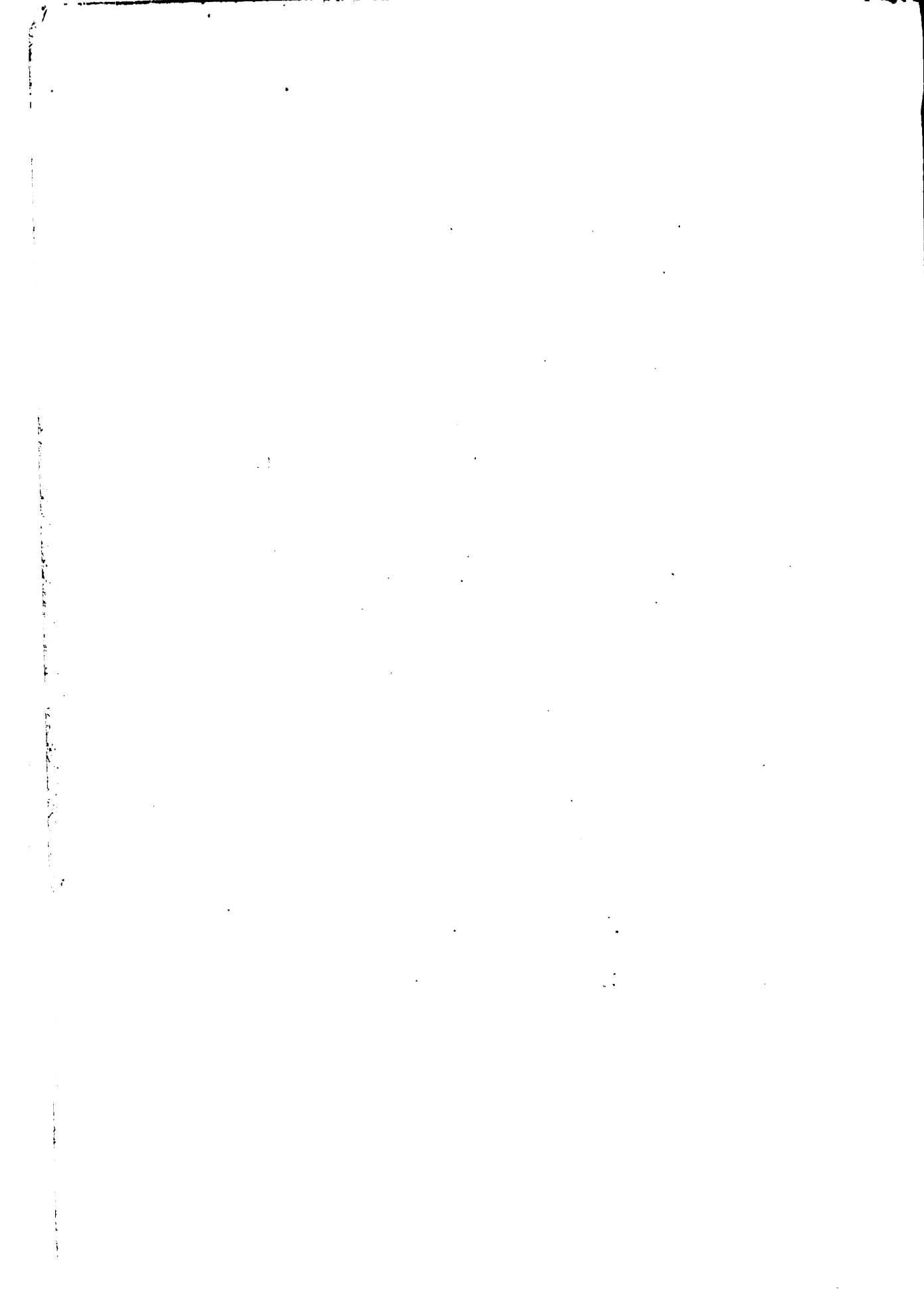

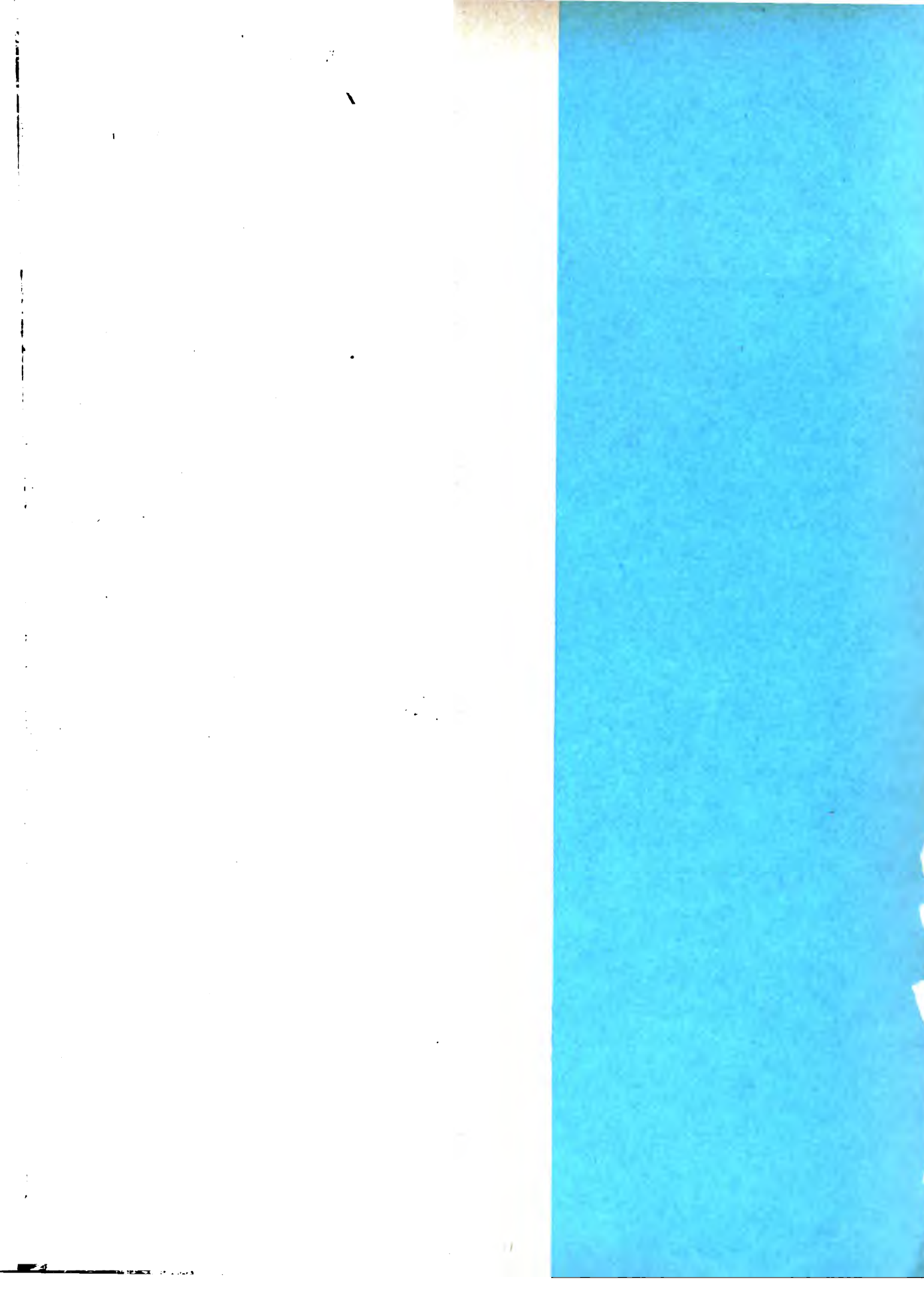
ΠΙΝΑΞ

ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.

Α. Π. ΚΕΡΑΜΕΩΣ	Ἐκθέσις παλαιογραφικῶν καὶ φιλολογικῶν ἔρευνῶν ἐν Θράκῃ καὶ Μακεδονίᾳ.	Σελ.	3
	Πίναξ αὐτῆς.	»	57
Α. Π. ΚΕΡΑΜΕΩΣ.	Ἀρχαιότητες καὶ ἐπιγραφαὶ τῆς Θράκης.	»	65
Α. Π. ΚΕΡΑΜΕΩΣ.	Διαλεκτικὴ ἐπιγραφή Τραπεζοῦντος.	»	114
Κ. ΠΕΡΑΙΚΙΑΟΥ.	Περὶ τῶν ἐν Συρίᾳ Ἀγβατάνων (Ἐκβατάνων).	»	117
Σ. Α. ΣΙΑΕΡΟΠΟΥΛΟΥ.	Ναός τοῦ ἱερομάρτυρος Αὐτονόμου.	»	122
Σ. Α. ΣΙΑΕΡΟΠΟΥΛΟΥ.	Βυζαντινὰ ἐπιτύμβια ἐν Χρυσοπόλει.	»	125
Σ. Α. ΣΙΑΕΡΟΠΟΥΛΟΥ.	Περὶ τοῦ Δαματρίου τῶν Βυζαντινῶν (τοῦ νῦν Ἀλέμ-τάγ).	»	126
Σ. Α. ΣΙΑΕΡΟΠΟΥΛΟΥ.	Περὶ τῆς ἐν Μικρῇ Ἀρμενίᾳ Νικοπόλεως.	»	134
Dr A. MORDMANN Jr.	Μολυβδόβουλλα Βυζαντινὰ ἐπαρχιῶν Εὐρώπης.	»	144
C. G. CURTIS.	Ἐπιγραφαὶ ἐν Μακεδονίᾳ συλλεγίσται.	»	153
ΣΑΒΒΑΝ. ΔΙΑΜΑΝΤΙΔΟΥ.	Ἐπιγραφαὶ Ἰκονίου.	»	169
† ΒΕΛΕΓΡΑΔΩΝ ΑΝΘΙΜΟΥ.	Ἐπιγραφαὶ Πελαγονείας.	»	182
ALBERT L. LONG.	Ἐπιγραφή ἐν Μπαλτζ-λιμάν τοῦ Βοσπόρου.	»	188

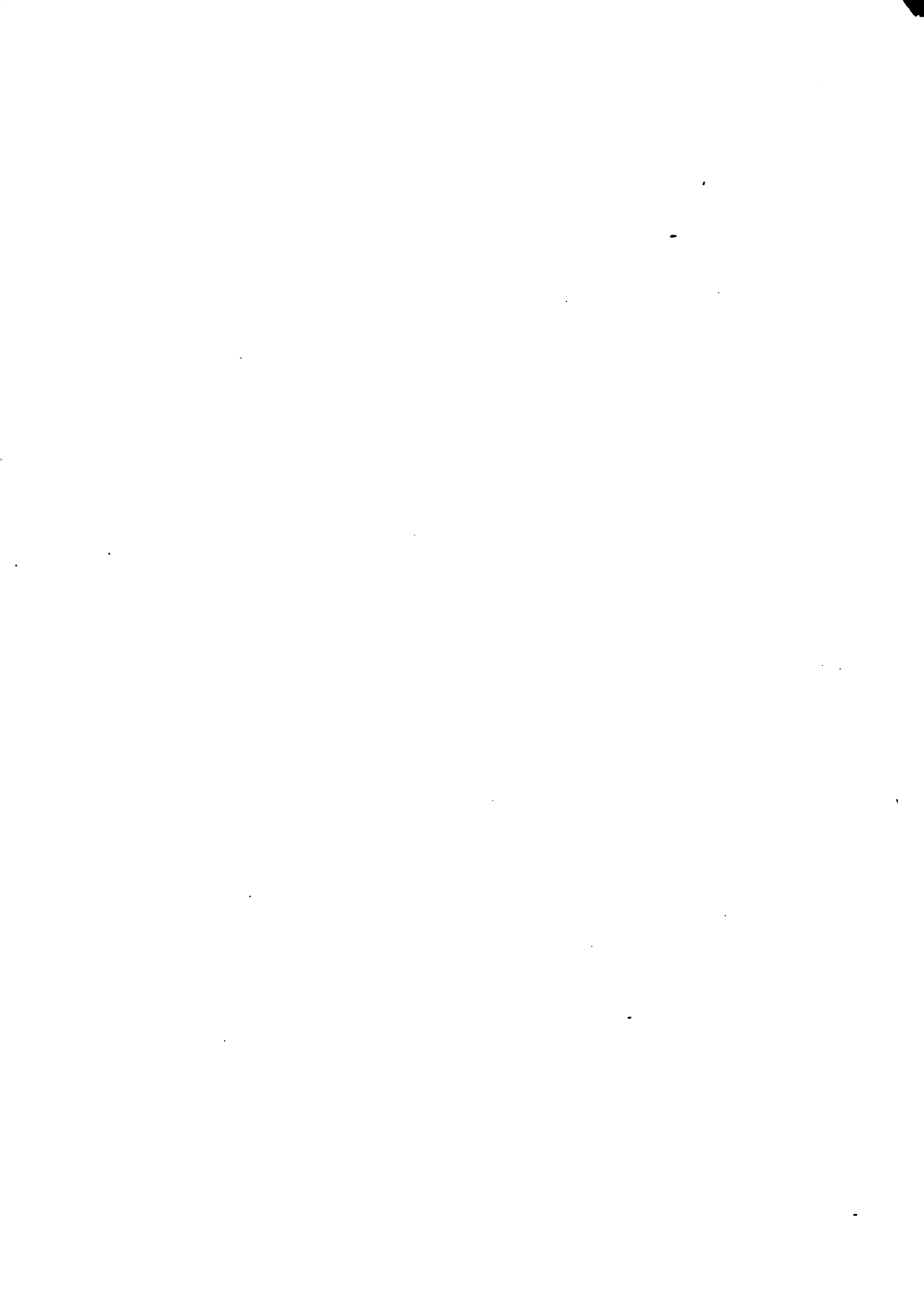

Τιμάται ἀντὶ φρ. 10.

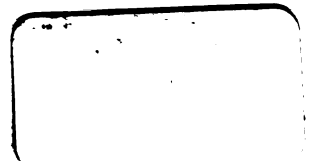

FEB 23 1897

Princeton

3/28/98

~~*Chicago 12/27/90*~~

3 2044 092 863 802